SVETONIVS TRANQVILLVS CVM PHILIPPI BEROALDI ET MARCI ANTONII SABELLICI COMMENTARIIS.

¶ Ad Inclytũ Hãnibalẽ Bẽtuolũ Illustrissimi Io. secũdi Bẽti. filiũ. Philippi Beroaldi. Bononiensis epistola.

¶ Clarissimi philosophiæ cõditores Inclyte Hãnibal Bẽtuole hũanã felicitatẽ ex aĩ corpisq; ac externis bo
nis metiũtur: beatitudinẽq; statũ bonorũ oium cõgregatiõe pfectũ eẽ diffiniũtq; & singillatĩ & ĩ uniuersũ con
tẽplati mihi licet illustrissimũ patrẽ tuũ: absit iuidia uerbo: eẽ felicissimũ. i quo & naturæ dotes & fortũæ bõa
cumulatĩ cõgesta cõspiciũtur. Nãq; prudẽtia q̃ ars uitæ ẽ: ppe singlari cõsilio q; pñtissimo pcellẽs rei pub. bono
niẽsis habẽas iã mltos annos adeo callẽter regit: adeo sapiẽter moderat: ut nulli⁹ ciuitatis stat⁹ sit fortunati
or. ut illo gubernãte male uehi neqãm⁹ ut illo clauũ regẽte nulla pcella: null⁹ turbo sit bonõiẽsi cymbæ pti
mescẽd⁹. Ad hæc decor formæ: cõpactio firma mẽbrorũ: succulẽta pceritas: dignitas oris: subflaua Cæsaries
lõge lateq; pricipẽ oñrit: & amabili q̃si q̃dã maiestate cõdecorãt: breuiterq; pimigẽia naturæ q̃ uocãt in eo
uno absoluta idẽtidẽ cũ uoluptaria admiratiõe suspicim⁹. De fortũa uero q̃ ut nõ iicite autũat theophrast⁹
uitã regit: q̃ui tĩqt captiu⁹ plautin⁹ hũana fingit arctatq; ut lubet: & si timide cauteq; dicẽdũ ẽ: dicã tñ: claris
simũ patrẽ tuũ ab ea tã molliter foueri tã idulgẽter hilarari: ut fortũæ uel pt⁹ uel alũn⁹ merito uideri possit.
L. sylla apud Romãos felicis sibĩ cognomẽ adoptauit. Tiothe⁹ apud græcos eutyches. i. fortũat⁹ ipator dice
bat. Maxius uero pr tu⁹ nũq̃ a me sine honoris pfatiõe noiand⁹ te nõ uerbo ẽ & L. sylla felicior: & timotheo
fortũacior: cui⁹ ut opes: affinitates: clientelas: potẽtiã: auctoritatẽ: gloriã: cæteraq; id gen⁹ omittã. nõne illa uel
sũma felicitas ẽ q̃d rei pu. bononiẽsis aius ẽ illa corp⁹ ipsi⁹: q̃d ab ei⁹ uita uelut a filo pẽdet sal⁹ uniuersæ ciui
tatis: q̃d a capite nõ possũt mẽbra diuelli citra pniciẽ: q̃d nomẽ bẽtuolorũ nõ mĩus amabile ẽ apud ciues tu
os: q̃ olĩ apud romãos antõinorũ. soleo eq̃dẽ serrata bẽtiuolæ gẽtis isignia nõ icõcinniter opior herbã parieta
riã nũcupare. ex eo q̃d ĩ oibus pietib⁹: ĩ oi structura parietaria. i oib⁹ tã publicis: quã priuatis edificiis sculpta
celata: picta cõspiciũtur: adeo q̃ simulachra serrulata ita oium edes fauorabilr: eorre pserũt ut pene simillim⁹
sacrilego iudicet: q domi uelut i larario nõ hũerit effigiẽ serræ pnitẽtis: cui⁹ nomẽ adeo frequẽs adeo plau
sibile ẽ: ut quotidianis acclamatõib⁹ iore uulgĩ fauẽtis audiat: magnũ psus fortũæ florẽtis idiciũ. illud ue
ro quale ẽ q̃tũq; specimẽ raræ felicitatis: q̃d sũmates ifimatesq; q̃d ois ordo ois etas splendidissimum pñtem
tuũ certatĩ affectatur, psequũturq; Matutini post meridiãq; deductores reductoresq; haud dubie offitiosis
simi: q̃d multa: hoc colume ẽ hec nostrorũ fulcira mũicipũ. ad hũc oẽs dirigimur: ad hũc cõuertimur. sub hu
ius nutu regit uita nostra ciuĩ. Nec id imerito: referri n. ab illo nobis gr̃a plyxior. Nãq; q̃d cũ dignitate ocia
mur: q̃d festa pace gaudemus: q̃d lõga felicitate florescim⁹: q̃d opulẽtis affatĩ suffarcinati uitã degim⁹ beatã
oia deniq; bõa: q̃bus iã multos annos pfruimur: si bẽigni rõcinatores eẽ uoluerim⁹ uni bẽiuolẽtissimo pñ
tuo accepta referem⁹: q optimi stat⁹ auctor: q florẽtis rei pu. tutor: q dulcissimæ libertatis cõseruator existit
olĩ Titus flamini⁹ græciæ sotẽr ob salutẽ libertatẽq; pbitã uocabulo græco ẽ appellatus. q̃d uetat & hũc no
strorũ Bononiæ sotera nũcupari q salutẽ nobis libertatẽq; dedit & quot diebus dat. q pñtiæ ẽ exornator ampli
cator. illustrator. Ista. n. urbẽ edificiis uel nouis uel refectis excoluit: adeo ut gloriari possit se latericiã for
nicatã exornatã relinq̃re: quã ligneã luteãq; ac cariẽ uetustatis iualidã accepit. hoc auctore: q̃d nemo nõ no
uit Bononia exuto senio iuuenescit. & deterso situ recẽtat: magisq; ac magis ĩ dies excolit: adeo ut q̃ prius
neq;. n. diffitebor: sordida taberna uisebat: nũc iter pulcherrimas italiæ ciuitates pcẽseat. & cũ felicitas prin
cipum maxia sit posse facere felicẽ: felicissim⁹ ẽ pñ tu⁹ q nos ois facit felices ac fortũatos: quo icolume inco
lumes: quo felice felices nõ esse nõ possumus. E cõtrario cũ felicitatis pedissequa sit supbia: ipse mitissim⁹ ẽ
comissimusq;. Ad quẽ ita faciles aditus sũt: ita libera alloquẽdi facultas: ut sũmi ifimi seniores iuniores idiscri
minatĩ adeũtes admittãt̃ statĩ: & statĩ dimittãt. mira prsus ĩ pricipe aurũ patiẽtia q̃ĩ audiẽdis oĩum desideriis
adeo exposit⁹ adeo obni⁹ ẽ: ut q dignitate sũm⁹ ẽ: us facilitate ifimus uideat. Idẽ i cõponẽdis litibus ac contro
uersiis iter ciues æq̃ssim⁹ disceptator: ĩ sedãdis simultatibus ac recõciliãda gr̃a optim⁹ pacificator. ex quo fit
ut cũcti ueluti parẽtẽ publicũ ueneremur: & q̃ uera felicitas ẽ dignũ felicitate censeamus. Cæterũ cũ beatitas
mortaliũ mutila ac mãca sine liberis a cõditore pipateticæ sectæ nobilissimo iudicetur: ĩ hoc quoq; felicitas
amplissimi parẽtis tui sit cumulatissima: q uel sola sobole q̃ illi nõ mĩus generosa est q̃ numerosa. põt uide
ri beatissimus: cuius tu stirpis maxĩus natu ueluti lucidissimũ sidus enitescis: q corpis ac naturæ bõa belli
cis politicisq; uirtutibus isigniter exornasti. tu ab iẽute pueritia armorũ pitus & callens: dũ audis disciplinã
militarẽ pstare cæteris oibus: dedisti ĩ hastiis certaminibus documenta nõ modica excellẽtis generositatis
Tu pria militiæ rudimẽta ĩ ætruriæ liguriæq; cõfinio Florẽtinis approbasti: in qbus adolescẽtulus imo pu
er adhuc militari pfectura honoratus id specimẽ uirtutis dedisti eã opam nauasti ĩ bello aduersus Genuẽ
ses suscepto: ut serzanã quã uocãt tibi tuæq; uirtuti acceptã retulerit: utq; eiusce belli cõfecti gloria penes
te unũ ppe solida resederit. ubi cepisti noscere metos militares nosci a uiris militaribus. ubi illud uriq; glo
riosũq; more carthaginẽsis Annibalis militaria rudimẽta puer ĩ castrẽsi tẽtorio tolerasti: & q̃d gloriosius ẽ
sub te magistro. istar Magni põpeii q pcõtãtibus ut mos ẽ cẽsoribus an oia militaria muniã obiisset: oia re
spondit & sub me ipso impatore. post id tã auspicatæ militiæ tyrociniũ ab Illustrissimis Mediolanẽsiũ prin
cipibus euocatus: fecisti secũda stipẽdia nõ minus honorata: nec minus opulẽta q̃ pria. ecce aũt nũc iterum
Florẽtini te ad suã militiã reuocãtes ducatũ militarẽ lõge primo uberiorẽ splẽdidioreq; dedere. hic tota ciui
tas feruet bellico appatu: ubiq; arma & paludamẽta militaria: ubiq; eq bellatores cõspiciunt: ut ex more
lustratiõis ad diẽ cõdictã Florẽtinis oñdas tuos turmatĩ milites istructissimos atq; ornatissimos. Cæterũ cũ
res urbanæ nõ minores: q̃ bellicæ existiment: cum splẽdor togæ nõ sit q̃ armorũ obsoletior: nõ mĩus tu ur
bica q̃ bellica laude pcellis. an annos aĩumq; gerẽs mẽteq; uirilẽ. tu moderatiõe iã & circũspicientia uirtutes
paternas effingis ac repñtas. iã in filio pater agnoscitur: tibi soli ueluti alteri papyrio cõcessũ est una cũ claris
simo parẽte curiã introire: cõsultatiõibus senatus iteresse: decreta ppẽdere: silenda nosse: & formulam admi

nistrandæ rei pub. multo añ pcipe. ex quo fit ut ĩ te indoles ueræ uirtutis expssa splẽdescat: ut ĩ adolescẽtulo præstantia altæ ac generosæ mẽtis eluceat. Age uero illud q̃ inusitatũ q̃ memorabile ẽ q̃d ꝓxio ab hinc triennio uix agens uigesimũ etatis annũ cõsulari ac pene dictatoria dignitate decoratus gessisti magistratũ bimestrem q̃de sed oium apud nos magistratuũ haud dubie honoratissimũ amplissimũq̃: quẽ uexillifeꝝ iustitiæ uulgo nominitant: quo q̃dẽ magistratu edocuisti ubi magna uirtutis ĩdoles enituisset grãdiorẽ etatẽ expectari non oportere ĩ honoribus uel amplissimis capiẽdis: q̃d & priscos illos Romanos: quoꝝ exẽplis ueluti norma format' uita mortaliũ factitasse memoriæ ꝓditũ ẽ: q. M. Valeriũ Coruinũ tris & uiginti natũ annos: q superiorẽ africanũ & Titũ Flaminiũ admodũ adolescẽtes post habitis legibus annalibus cõsules renũtiauerit cũ ab excellẽti eximiaq; eoꝝ idole admonerent' nõ ĩ magistratibus dãdis spectãdos annos sed pẽsitãdã esse uirtutẽ: cuius plerũq; q̃ etatis cursus solet esse celerior. cõsimiliter senatus tẽpore cõsultissimus nõ ĩ te spectauit etatẽ: quẽ añ annos uirtutibus fulgẽtẽ & moribus pollẽtẽ cõtẽplabatur: sed sicut pter cõsuetudinẽ fuit etati iuuenili administrãdã rẽ pub. cõmisit: Ita pter cõsuetudinẽ iuuenilẽ fuit tua ĩ tractãdis rei publicæ negociis administratio: cũctis asserẽtibus te expectationẽ uniuersoꝝ ꝓbitate uicisse. Nam cũ magistratus uirtutẽq; uiri oñdere dicat': tu amplissimo honore ꝓditus ĩ obeũdis ciuilibus disceptatõibus te moderatum trutinatorẽ circũspectũq; adeo pstitisti: ut uirilis ĩ nõ uirili etate maturitas: senilis ĩ adolescẽte prudẽtia cõspiceretur. Duo singularia philõi cõtigisse a celeberrimis scriptoribus memorãtur: ꝓrogatio impii nõ antea ĩ ullo facta & exacto honore triũphus. itidẽ duo Hãnibali Bẽtiuolo adhuc padolescẽti peculiaria ꝓuenisse nõ fãdo audiuimus nõ legẽdo didicimus: sed pñtes aspeximus: uidelicet liberã more senatorio ĩ curiã itionẽ: & sũmũ totius ciuitatis magistratũ. Cæteꝝ cũ ĩ ueteri ꝓuerbio sit pares cũ paribus facillime cõgregari. te ueluti principẽ iuuẽtutis assectat' populosus ordo iuniorũ sicut maximũ patrẽ tuũ seniores cateruati ꝓsequuntur pulchꝝ ẽ ꝓfecto & inspectõe dignissimũ hic clarissimũ parẽtẽ inuisere stipatũ cuneis uiroꝝ frequẽtiore comitatu certati ꝓsequẽtiũ: illinc generosissimos filios cõferto adolescẽtioꝝ offitiosoꝝ agmine comitatos. hãc ueluti peculiarẽ ĩ bẽtiuola gẽte beatitatẽ cismõtani trãsmõtaniq; suspiciũt. & pcõio laudis extollũt. hãc ultroneã propẽsãq; uniuersæ ciuitatis officiositatẽ in patrẽ filiosq; satis mirari nõ queũt. cũ ducibus cũ dynastis cũ regibus affectatores conducticii uix cõtantterq; obsequantur. illud quoq; amoris ciuium: quo sepimento nullum firmius est: in te specimen conspicitur: quod ueluti uera parentis proles. dum per urbem uel equitas uel incedis acclamationibus puerilibus plausibiliter exciperis: quod tanto est sincerioris affectus indicium q̃to simpliciora sunt ingenia pueroꝝ minimeq; fucosæ simulationis. Quid memorem q̃ sis affatu blandus: cõuictu comis: indulgens in tuos. facilis in omnes. in domestica uero & interiore uita iucundus: mitis: amabilis quid referam ut decorem corporis & dignitatem formæ moꝝ honestamẽtis exornes: ut uestitus nitore & ornatus elegantia filium principis agas. profecto sicut addit uirtuti forma suffragiũ. ita magnificus cultus addit hominũ auctoritatem. præterea habet' quælibet etas quiddã in degenda uita peculiare: ut alia studia puerum. alia iuuenem. alia deceant senem. iuueni illa conueniunt quæ oratianus uersus sententialiter expressit gaudet equis canibusq; & aprici gramine campi. gaudes tu equitatione. quam cyrus ille maximus persæq; cum primis approbabant. oblectaris canibus uenaticis & aucupatoriis: qua exercitatione olim futuri duces imbuebantur: qua animus hilaratur & uires corporis roborantur. te iuuat interdum urbis umbraculum ruris apricitate mutare: paulisperq; urbanæ uitæ oblitum uillicari: & ita ignaui marcoris tergere rubiginẽ. Nonnunq̃ etiam peregrinatis: uerum ut prouerbialiter dicitur non sine theseo: hoc est non sine deliciis meis Mino Roscio senatore prestantissimo: quo cordatiorem solertiorem litteratiorem: ut mea opinio fert patria nostra non habet: quem elegans spectator ingenioꝝ parens tuus impense diligit: quem tota bentiuola domus carissimum habet: qui anno proximo ob excellentem uirtutem lectus fuit a cuncto senatu unus oratoꝝ in honoratissima illa legatione romam ad salutandum reuerentissime pontificem maximum Alexandrũ destinata: quæ unius dexteritate imprimis bene gesta est: in qua uenerabilis protonotarius Antonius galeacius frater tuus specimen dedit circũspectæ probitatis: qui etate puerili egit oratiõem plane grauem ac imperabilem. fui & ego quoq; in comitatu illius florentis legationis speciatim euocatus a meo Roscio: qui mihi secundum te peculiaris est patronus: quo omnium hominum: Bentiuolos semper excipio: neminem pluris facio: qui a te tanti fit quanti fieri debet. Sincerissimus consultissimus amabilissimus amicus. Præterea cũ iuuenem hilaritas deceat: neq; frui etate & ueneris renere bigas turpe sit non incesso castigatione censoria: q es amorabundus. cum peccatum id si modo peccatum est: sit ignoscibile. Conuenit. n. conuenit uitam amenare & ut inquit marius edulcare. Detur. ut indulgenter monet arpinas orator: aliquid etati: sit adolescentia liberior: non omnia uoluptati denegentur: qua quidam sapientes summum bonum metiuntur. uincat aliquando uoluptas rationem. eamus interdum quo iuuat faciamus quod fit. id aũt a nobis irreprehensibiliter fiet si illud aureæ mediocritatis saluberrimum in uita degenda temperamẽtum amplexabimur: Ne quid nimis Disciplina mehercule illa tetrica & caperata stoicoꝝ superciliosaq; seueritas cum suis conditoribus obsoleuerunt. quod amas q̃ stipendia facis in amoris contubernio non reprendo. fecimus & nos hec iuuenes: & si q̃d faciam nunc quoq; quæris: Non sumus osores. quid multa: lectio te suetonii docebit Cæsarem dictatorem Octauium Augustum: Titum Vespasianum: maximos clarissimosq; imperatoꝝ amasios extitisse: nec min' sub cupidineo q̃ martio papilione meruisse. nec minus frequentes fuisse cupidinis q̃ mauortis asseclas. qui etiam cognominis ille tuus Annibal ducum maximus: fuit amatoriæ militiæ auctoratus: cuius nomen & egregia facinora cum tibi animum ad uirtutem bellicam accendant: sic etiam illius exemplo non nihil temporis mansuetioribus musis impartis. & sicut ille sosilo græcaꝝ litteraꝝ doctore usus esse fertur: ita tu me latinarum præceptore ac monstratore utens subinde interuisis recolisq; nõ inuitus studia humanitatis: quo

pastu animorum nullus potest esse conditor suauiorq;. modo seria modo iocosa te iuuat ex nobis audire le
gimus modo historicon aliqnid. modo poeticon. imprimis erotica hoc est amatoria: nō tanq̄ exploratores
transeunter inspicimus: sed tanq̄ in contubernio cupidinis educati haud dissimulanter accedimus. sed cū hi
storica omnis cognitio te delectet: cum primis lectio tranquilli animum tuum capit: mulcet: amenat: quod
me potissimum ad hosce cōmentarios cudendos extimulauit: quos annua lucubratiōe elucubratos tibi ob
id ipsum nominatim dedicaui inclyte Annibal Bentiuole. & quia alumnus meus es & patronus: & quia iā
tempus appetebat soluendi primam Bentiuolis Meis pensionem: quibus multiiugam debeo. in quorū con
tubernio annos iam complusculos honestissime dego: quibus uel notum esse tantummodo summus honor
est. Postremo enarrationes de principibus disserentes cui conuenientius dicari debebant: q̄ principi aut pri
cipis filio in paternas opes succedenti: qui ex hac lectione condisceret. quid deceat principem quid dehone
stet. Erit hoc præcipue in cognitione huiusce scriptoris luculenti salubre atq; frugiferū: nobilium te exem
plorū documenta ueluti in illustri posita monumento contemplari. quid imitandum quid fugiendū sit ue
lut in speculo internoscere. est mediusfidius lectio Suetonii Tranquilli: quod de peripatetica disciplia prodi
dit Marcus Tullius: digna studiosis ingenuarū artium: digna eruditis: digna claris uiris: digna principibus:
digna regibus. Dicere solebat Cyprianus. da magistrū cum tertullianum significaret. sine cuius lectione nul
lum diem præteribat. tu quoq; diem nullum sine tranquilli lectione præteriens dic promo librorū: da magi
strum. & sicut africanus scipio pediam cyri de manibus ponere non solebat: sic tibi liber hic de manibus sine
causa non ponatur: sitq; uelut enchiridion. nunq̄ de tuis manibus recedens. hic te ociantem: nil agentem: pe
regrinantem: militantem: uelut iucundus oīum horarum comes continenter subsequatur. ad hāc autem
tam frugiferam tanq; uoluptariam tranquilli cognitionem introducent te commētarii nostri: qui ueluti du
ces ac præcursores claustra repandent: calles reserabunt: clurosa præmollient. spineta succidēt: aspreta leuiga
bunt: salebras edomabunt: & ita moramentis omnibus repurgatis uiaq; molliore confecta: te decursis spaci
is duodenis omniq; difficultate superata in uertice mollissimo sistent. Equidem elaboraui in his commenta
riis exarandis & pro uirili parte contendi ut nodosa enodarem. implicita explicarem: obscura clararē. sinuo
sa corrigerem: maculosa emacularem: usus interdū sum uerbis uulgatioribus: quo res fieret lucidior & eno
datior. Nam qui explanationis lucem professus est in his debet uerbis: quæ sunt in usu posita uersari ne in
terpres egeat interprete. & quia solent parerga quæ uocant hoc est a proposito digressiones quasi reficere re
creareq; lectorē iā lassescentem. dedi operam & quidem ex industria: ut flosculis hinc & inde complusculis ex
uiroretum pratorum nondum conculcato decerptis insignirentur: ut loca q̄ plurima ex innumeris scriptoribus
subobscura impromiscuaque ueluti in transcursu explicarentur. quo uberiores fructus ex eorū lectione capi
possent. in calce appendix est annotatiuncularum super rebus ignorabilibus. sed ne ego inscitus: qui cōmē
tationes hasce tanq̄ filiolas uideor exosculari: qui nugis lenocinium magis paroq̄ patrociniū. quid uis fieri
mi clarissime alumne: sic iubet affectus nature potentissimus. ut neuos etiam nostros & cicatrices amemus
ego plane his commentariis addici posse non pauca confiteor: cum etiam hi: qui habiti sunt mortalium sa
pientissimi: ut inquit uerissime columella: dicitur multa scisse nō omnia. pene interruperunt lucubratiōes no
stras cōmentarii ab antonio sabellico non indocte neq; inelegunter cōscripti: qui huic labori meo haud du
bie cōsuluisset: nisi reliquisset aliqd: quo ut inqt boetius: se nr̄ quoq; labor exercere atq; parare potuisset. sed
hæc & id genus alia: q̄ iā pridem edidi cōferēda pensitāda diiudicāda cādidis lectoribus pmitto quos spo si nō
laudabūt igeniū. nō uituperaturos idustriā: si nō ,pbabūt nomē cōditoris: nō iprobaturos nomē Annibalis cui
lucubrationes nostræ nuncupatim dedicantur & peculiariter ascribuntur: ut ita auspicacius fauorabiliusq;
in publicum procedant. uni enim mussæ omnibus legentur opinor. Tu uero inclyte Annibal Bentiuole ac
cipe queso hilaro uultu & animo hilariore commentarios hosce ueluti pignus & monumentum meæ erga
te obseruantiæ: quos in mille exemplaria transcriptos impressores diuulgauerunt: in quibus itercisim spar
simq; monitiones inserui ut opinor non insalubres: quæ te non dormitantem excitarent: sed currentem ut
aiunt incitarent. munus est haud quaquam pretiosum: nec inficior: sed quo nullum ptiosius a doctore disci
pulus a cliēte patron9. a Philippo Beroaldo Annibal Bētiuolus accipe nec debeat nec uelit nec possit. exısti
mabo me fecisse opere pretium & fetosam edidisse feturam: si tibi & propter te aliis uisa fuerint hæc neque
nauseosa neq; fastidienda. Vituperones uero & inuisores: quorum linguæ cote liuoris acuminatæ sunt: qui
tantum legunt ut carpant nihil moror: cum id genus homines: ut inquit uerissime Sidonius: nō litteris utā
tur sed abutātur. uerū ut ex carceribus ad metas aliquando decurrat character epistolic9 absoluatq; suū pen
sum: iam uale mi patrone iucūdissime & Philippi tui memor uiue optantis fortunam Bentiuolorum quā
florentissimam permanere.

FINIS.

Subiūximus epistolæ breuiarium rerū aliquot memorabilium: quæ cuiq; cōmētario insunt. explicatæ pensitatæq; subtilius: q̄ litteratores agnoscãnt ex his iam statim declaret. qd de totis cōmentariis curiosius lector coniectare debeat & sperare possit.

In Cæsare Dictatore.

In transcursu enarratus ille catullianus uersus a pileatis nona fratribus pila: in quo enarrādo commentatores hallucinantur.
Quid sit: ut decium syllanum consulem designatum non piguerit sententiam suam: quia m utare turpe erat: interpretatione lenire.
Inducto priore decreto quid sit inducere decretum.
Locus ciceronis qui non pluris fecerat bonam deā: q̄ tris sorores: q̄ fuerit illæ tres sorores
Correctus locus ex calce plinii. tricarius pro trigarius.
Correctus locus ex. xxxiii. plinii hastadiedromon stylon. pro stadiodromicos.
Correctus locus in tertia uerrina: arstarchus: pro trierarchus.
In morem codeæ. legi posse. in minore codeta.
Disiecta nouarum tabularum expectatione: ad quas pecunias pertineat lex de nouis tabulis. ex sententia fortunatiani.
In transcursu emaculata uerba & explicata iurisconsultorum titulo de publi. inibiq; enarratum illud plautinum. tu petalion.
Tessellata pauimēta. quæ sint hæc & de pauimentis digna aonotatu.
Numo addixit. quid sit numo addicere.
Emendata dictio apud plinium. Dirupris oliuis pro dirupis. & inibi enarratum quid sit oleum omphacium & gleucinum.
De magudeti & silphio emaculatus plautinus uersus ex cudente.
Quis fuerit strabo Cæsar.
Transtulit in diuinationem suam. de qua diuinatione intelligendum.
Dii magni salapucium disertum: quid significet totum illud catulli epigramma: nō satis cognobile enarratoribus: inibi de caluo non idigna cognitu.
De thensa. Distincta lectio alias cōfusa. ¶ Quid sit iugulū petere ī causis agēdis.
Emendata dictio cassi. p cascæ. ¶ Qui sint biothanati. & quæ mors biothanata.

In Augusto.

Intercesa & porrecta explicatus locus ex epistola Ciceronis ad atticum.
Quid sit illud ex plauti aulularia: pol me non diuides: ibiq; de diuisoribus.
Alii ornandum tollendum q̄ iactassent. a quo dictum & cur.
Ianum quirinum tertio clausit. uideri legēdū. ter clausit: inibiq; pēsitata subtiliter historia
Tirocinio deduceret: quid sit tirocinio deducere.
Admissa turba paganorum: qui sint pagani: & inibi enarratus iuuenalis uersus cōtra paganum possis. longe secus: q̄ a cōmētatorib⁹ explicari & ī scolis a pfessori⁹ explanari soleat.
Apud quintilianum non codrus sed cordus legēdū. atq; inibi sup hoc noīe explicata q̄dā.
De intercapedine locus apud Ciceronem: & quintilianum.
Ne ullo libertatis genere ciuitatem adipisceretur: inibi enarratum illud plauti ex casina tribus cōduci nō possum libertatibus.
Rationem aratorum. De aratoribus aliter: q̄ uulgo existimetur.
De panatheneis & panethenaico isocratis.
Asprinas cūm ueneficii accusāte cassio seuero diceret. d cassio seuero: & q̄ cū uēficii illa fuerit ne laudatione quidem iudiciali data: q̄ sit laudatio iudicialis.
In transcursu quid sit splachnoptes siue sparganoptes enarratum.
Quid sit apud martialem: ipse potest fieri marsia causidicus.
De topiariis: & topiis non pauca digna relatu.
Cæsar in commentario. xiii. litteris in siciliam missis per satascapitum. ubi catascopum. siue catascopium legi debet & quid significet utrunque.
Dabat titulis ambiguis: quid id sit.
De callo aprugno. ¶ De lithanicis & opisthothonicis.
De petasato & petaso & petero. ¶ Sextertio inuolutus. uideri legēdū festicula.
Ocellatis nucibus ludebat. an castellatis an ofcillis.
Locus lucani: herceas monstrator ait non respicis aras: inibi de hercells diis.
Acciam cum matronæ dormirent obdormisse. quid sit dormire in templo & ī cubare: nec hoc simpliciter intelligendum.
Quid sit apud plautum. iacit uulturios quattuor. in curgulione.
Qui sint aluni. ¶ Quæ sint hilaria. apud uopiscum.

In Tiberio.

De equo funali & habenali.
Verba plinii pcepter' & morphos. emēdata. cū legēdū sit pcnopter' & morphnos.

Sub calendas iulii demigrasse:quando prisci migrabant.
Religiosas uestes cũ istrumẽto.De uestib⁹ egypti & iudeæ sacerdotũ & de sitio pulchra.
Gallipedes legendum callipides:inibiq; explicata subtilior sententia.
In antiliã cõdẽnato.uideri legẽdum in lato miam.
Tomẽtũ cõcisa palus circẽse uocaẽ.nõ significat id apd martialem qd tradit interpres.
Tantummumsuper hac particula non nihil.
Apollinem temenitem:quid id sit.
Quid differat paniscus a panico.

In Caligula.

Vitilitigent apd pliniũ,p eo qd̃ ẽ in uiti legent.
Locus gellii.ex primo de inducũs.
Conuictu megistanum abstinuisse:qui sint megistanes:ĩ quo labũtur enarratores.
Prouerbium ausonii. Χιστασαι Χεσοι γέροντες.
Titi labiẽi & cassii seueri scripta senatuscõsultus:remotior hic historia explicaẽ. quam nar rat Seneca in controuersiis.
Polipum miniani iouis similem locus ex epistola Ciceronis.
Mileti.De Didymeo peragere de dimeo longe aliter q̃ tradatur.
Simulacrum iconium.
Locus Ciceronis ad atticum putealia sigillata duo pro putealia sigilla.
A caluo ad caluum.quid sit.
De anno magno & uertente:de annis uariis non iucunda.

In Claudio.

Misisse in sigillaria:quid sigillaria & sigillaritia.
Velut p ludum excitabaẽ a capreis.uideri legendum a tropeis.
Correctum uerbum titulo de extraordinarius criminibus:ubi p dietarii legiẽ detractarii.
Locus ciceronis ex oratione pro rabirio: posthumo ubi diogenes legitur pro diocetes.
Locus plinii De Rabulana pice legendum radulana.
Emilyana pertinacius ardetẽ:quæ fuerint emilyana.
In diribitorio mansit.uideri legendũ delibatorio.
De pseudotyro:ubiq; enarratus locus Ciceronis ex uerrinis.
Iudeos impulsore christo tumultuãtes expulit.
Bestiarus meridianisq;:qui sint meridiani.

In Nerone

Emptorẽ familiæ in testamẽto qs dicatur emptor familiæ ex disciplina iurisconsultorum.
Sorte uel sede prætorum non redemptorum.
De marisca fico correctus locus apud festũ põpeium
Emendatus locus apud orosium:ceritos pro cerycas.& quid sit ceryx explicatum.
Enarratum illud sparciani & emaculatum lytium prytanium i picilen uocabat adrian⁹ ubi docum⁹ legendũ eẽ poecilen atq; inibi multa de poecile porticu.
Super ingenuorum pedagogia.uideri legẽdum pederastiam & quid sit utrunq;.
Cimazacũ turba an potius Amaxicorũ.Porticus triplices miliarias quid decocta neronis.

In Galba.

Belli uiriatini cãm extitisse.historia uberior recitata.
De emissariis hoibus & emissario palmite:& qd sint duramẽta.scãna.tabulata i arborib⁹.
Disiecta.paganorũ turba.de qbus paganis itelligẽdũ
De adunco naso.obseruatus error interpretis plutarchi ex apophtegmatibus:atq; inibi collata uerba græca cum latino interpretamento.
De polichromis & oligochromis i de columnis striatis non ingrata.

In Othone.

Et quidem ante principia:quid sint principia i castris & de principibus.
Correctus taciti locus atq; inibi de optiõibus militaribus.
Augusti Clauius quid.

In Vitellio.

De samnitibus gladiatoribus.ibiq; explicata multa.& illud iuuenalis pinirapi cultos iu uenes iuuenesq; lanistæ
Furnariam exercentis:quid sit exercere furnariam.
Capite uelato circunuertens se de adoratione deorũ corporis uertigine.& ritu priscorum multa:inibiq; enarratus plauti locus ex gurgulione.
Quid sit comesari:& annotata qdam non fastidienda super comessationibus & phidiciis & andriis.
Vaticinante catha muliere.quid sit mulier catha.

In Vespasiano.

Vn⁹ ex nobilib⁹ captiuis Ioseph⁹:ibi declaratũ hũc eũdẽ fuisse Iosephũ belli iudaici scripto

rem: qui dicitur Iosippus in historia hebreorum.
Se côuertisset: de uertigie & côuersiôe sacrificali dem.
Statura fuit quadrata: q̃ dicatur statura quadrata.
De sphæristerio de sphæristis: atq; inibi emendata di ctio apud iurisconsultos.
Ne prætextatis uerbis abstineret: q̃ sint uerba prætextata ibiq; correct⁹ Macrobii loc⁹. fabulôis. p fibulonis.

In Tito.

Thraclam & gamalam urbes iudeæ. legendũ tariche am. siue taricheas. & inibi explicata historia.
Nundinari præmiatiq; solitũ.

In Domitiano.

Methodiũ uideri legẽdũ odiũ. qd sit odium. inibi de methodo medicinæ & de triplici medicina enarra tus ausonii uersus.
De liñs laureatis. & qd sit apud pliniũ. laur⁹ addit liñs.
Duas circensibus gręcũ factiones: uideri legẽdũ nõ græcum. sed gregum. ubi de factionibus quatuor aurigarũ digna memoratu.
Promiscua iniqtate. uideri legẽdũ ,pmiscue in eqte.
De scatinia lege. secus q̃ uulgo credatur.
Quid significet. thracẽ myrmilõi parẽ mũerario ipare

De cophino iudeorum. De quo Iuuenalis. Cophin⁹ fenũq; suppellex.
Matianũ malum: non marcianum dicendũ.
Loc⁹ claudiani de draconibus signis militaribus. ini bi de draconariis.
Retractãdus loc⁹ i augusto. cũ de falso testamẽto age ret oẽsq; senatores lege Cornelia tenerẽt. pensitata diligẽti⁹ suía nõ senatores legẽdũ uĩ. sed signatores q signãdo testamẽto adhibebantur: q oẽs lege tenebãt i causa falsi testamenti. iuxta illud signator falso: & ita sensus sit lucidior & accommodatior.
In eodẽ augusto. illud indẽ retractãdũ. Cæteros du ces & exercitus cõsẽtire ,p pĩbus unde an potius le gendũ sit ,p ptibus. & referet ad partes antõii & lep diquas placus & alii cũ exercitu secuti sunt.
In domitiano ubi de cõsularib⁹ eius multiiugis mẽ tio fit: addi põt id: qd scribit ausoni⁹ i panegyrico ad gratianũ. sis inqua se pr̃e ac decẽ domitiani cõsulat⁹ quos ille inuidia alteros ,puehẽdi cõtinuãdo conse cuit ita: in eius auiditate derisus: ut hoc eũ pagina fa storum suorum amo fastidio; fecerit isolentẽ, nec potuerit præstare felicem.

FINIS

M. ANTONIVS SABELLICVS AVGVSTINO BARBA dico Serenissimo Venetiarum Pricipi Salutẽ.

NIhil est omnino i tua florẽtissima repub. a qua ego cõtẽplãda nũq̃ mẽtis oculos auerto Serenissi me priceps: ,pclara ista publicæ administratiõis forma: aut maius: aut pulchrius: cuius effigies si q̃lis sit spectãtiũ oculis cerneret: icredibiles qdã hoĩum affectus: studiaq; ad se amãdã excitaret cõ pelleretq; haud dubie ipsum humani generis cõsensum fateri. nihil uĩis maiorib⁹: q p mãu⁹ eam uobis disciplinã tradiderũt: fuisse i terris sancti⁹: nihil maiore æqtate & inocẽtia ,pditũ: quorũ memoria ñ so lũ ob id merito sit colẽda: sed imortalitatis ẽt laudib⁹ posteritati cõsecrãda. At q̃ prudẽter illi ciuitatẽ sanctissi mis istitutis munitã uobis reliqre: ita tu solertissime priceps diligẽter & accurate ex sublimi ista dignitatis arce uelut ex specula q̃dã ,pcutas. neqd eorũ: q ab illis sunt rite tradita. negligẽtia aut iniuria eximat. Etenĩ ,psentẽ hãc rerũ oĩum ubertatẽ: qetẽ: salubritatẽ: q cũ tuo pricipatu quto iã ab hic anno huic urbi affulsere: se cũdũ deũ optimũ tuo felicissimo genio ascribimus: qd uero iuris & æqtatis cult⁹: ut si q̃n alias nũc maxĩe to to Veneto floret ĩpio: qd religio & inocẽtia passim oĩbus alludũt. qd augusta pricipũ sedes. portic⁹: uiæ. tem pla: multaq; alia edificia publica: & priuata his paucis annis: aut ab imis sint fundamẽtis erecta: aut sumptuo sissime istaurata. qd urbs tota pene nouã: atq; eã ipsam lõge splẽdidissimã iduerit faciẽ ñ fortunæ tm̃: sed æq tati ẽt tuæ. prudẽtiæ: & religiõi dam⁹. Verũ q̃q eã sit sapia tua iclyte priceps: id sanctissimi istius ordinis: q re cũ assidue de republica cõsultat & solertia & prudẽtia: ut ñ Venetarũ rerũ tm̃: licet & ipsæ multũ terra mariq; polleãt: sed oĩum ẽt gentiũ gubernaculo admotus: q̃uis administratiõis molẽ sine ullo maiorũ exẽplo su stinere possis: nihilominus uelut nauis rector: q & ĩ oĩa cœlo: & aqs lõga callet expiẽtia: lineas tñ & nume ros: quosdã breuissima tabella ituet: ut ñ mõ ñ locorũ rõi: sed ne tẽporũ qdẽ ulla se iscio ptereãt momẽta: sic & tu iucũdissime priceps: & potes qdẽ & debes i tua ista felicissima administratiõe. si q̃n p ocium uacat illu strorum uirorũ exempla recognoscere. uel eorũ in primis: qui i summo rerũ fastigio collocati i suorum ci uium conspectu nõ in armis uixere. Sed quũ nõ unus auctor id serenitati tuæ præstare possit: qui Tranquil lo auctore grauissimo i eo genere plus ualeat prodesse: est meo iudicio nemo: id ego quum persuasum ha berem. haud inepte sum mihi uisus facere: quod eius scripta: quibus duodecim ille cæsarum uitas fuit cõ plexus: cum uerborum nouitate: tũ obscuris historiarũ inuolucris a q̃paucissimis nup: nec sine cũctatione aditi solita laboriosa enarratione perspicua atq; ob ipsum multo fortasse uiliora reddidi. Hæc ego secutus q certo sciebã nõ defuturos: q cæsareũ nomẽ auersati: nõ aliter trãqllũ a liberæ ciuitatis oculis: q̃ homerum poetarũ antistitẽ ex emẽdatissima illa Platonis republica ablegandũ cẽserẽt: cũctatius lectionẽ hanc Sereni tati tuæ cognoscendã proposuissem: nisi singulare ipsius igeniũ: lõgeq; accuratius: q̃ uerbis ullis explicari possit: id esse itelligeretur q̃ i alterutrã partẽ scribant: rea ipsa & foret & uelletiã ad ipsius usum uitæ: q̃ ad rei publicæ salutẽ accõmodare: clæmẽtiã i qbusdã: mãsuetudinẽ: inocẽtia: cæterasq; uirtutes haud tibi iã antea ignotas cõplexus: munificẽtiã i aliis: idustriã: popularitatẽ: & breui ut q̃q; uirtus usui: aut ornamẽto eẽ pote rit: ita aliã i alio studeas imitari. Contra si qua uitia occurrerĩt: nã ñ eo iticias eẽ oĩno aliq pene idigna relatu eorũ foeditatẽ detestatus. merito tibi gratulãdũ putes: qd tãto uirtutũ comitatu: ,psidioq; septus ad istud di gnitatis culmẽ accesseris: ut nullus sit turpitudini locus ad fœlicissimum istum uitæ cursum labefactãdũ re lictus enixius inde operam daturus: ut eiusmodi laudis detrimẽtaq; lõge abs te semp abesse uoluisti: lõgi us adhuc remouisse uidearis. Sic. n. natura cõparatũ est: ut ingenia ad laudẽ nata non minus uitiorum odio proficiant: q̃ uirtutum æmulatione: ita ego euenturum arbitratus Tranquillum ipsum: quem ex duro tetrico obscuro: tractabilem feci: planum ac perspicuum. Serenitati tuæ interim dum alia longe utilior ti bi. Venetoque nomini texitur historia: cognoscendum proposui. Est fateor id quod damus si quis

tui nominis splẽdorẽ intueatur: omnino exiguũ: ac pene sordidũ. Sed tu mitissime princeps satis amplum & splẽdidũ facies: si quicqd id ẽ: quod tuis auspicus in publicũ rettuli: sapientissimo iudicio tuo ꝓbaueris: qd si ita: ut spero: euenerit: iuuabit me uæhemẽter susceptus labor: sin minus: nec adhuc consilii pœnitebit: si dũ tuis serenissime princeps cõmodis studeo: fuero fortasse non paucis gratificatus. Vale.

M. ANTONII SABELLICI IN C. SVETONII TRANQVILLI PARAPHRASIM PROOemium.

[S]Olebam ego sæpe mecũ reputare: q̃ iniqua esset illorum cõditio: q alıena scripta susciperẽt enarranda: q̃ prona in lapsum: q̃ inuidiæ ꝓxima: omniumq; obtrectationibus obiecta: quippe q̃ & si quod nunquã uel raro cõtigit: ex omni sit parte emendata: si breuis: dilucida: si denıq; talis: ut nihil ı̃ iis quæ illi dixerint merito reprehẽdi possit: haud tamen susceptus labor plus gratiæ apud eos: qbus in primis cõsultũ uideri põt sibi cõparet: q̃ cõtemptus apud alios & ludibrii: uelut nullum sit scriptorum genus sordidius: ociosius: ineptius: hoc uno cuius infelix sterileq; ingeniũ: q per se nihil parere possit obstetricis uicẽ parientibus præstet: exhibeatq; se eorũ ministrũ: quæ merito alııs referantur accepta: qd ipsum propemodũ seruile sit: aut certe nõ multũ ab eo diuersum: hæc & inuidiose magisq̃ uere obiiciũtur. & n. nõ pauci hac una scribẽdi uia ingressi magnũ in omni studiorũ genere sibi nomẽ quæsiuere: nescio tamẽ quo nã mõ uanã illã calũniam reformidans ı̃ nullam scribẽdi rationẽ: minus q̃ ad hanc ipsam: de q̃ loquor animum adieci: pseuerassemq; in ueteri instituto: nisi amicoꝝ hortationes: immo præces poti⁹ me ad Tranq̃lli scripta enarranda cõpulissent: quẽ superiore anno dominterptarı́ adortus: quũ ea quæ in mediũ afferrentur: haud tam facile qui adeṙant stu o cõsequi possent: efflagitarentq; idẽtidẽ: ut sibi illa ipsa in commẽtarii speciem repsentarẽ: eorum præcibus fatigatus: nihil. n. erat quod in tanta necessitudie excusare possem: accinxi me ad id opus magis officio ductus: quã fiducia: neq; enim sperau unquã futuꝝ: ut uel ea enarratione oĩa: qd fieri nõ poterat: uel omnino plura q̃ cæteri præstaremus. Sciebam ego certe aliqua ne multa dicã lectione illa cõtineri: quæ cũ uerborum nouitate: tum ueteris historiæ ignoratione tam recõdita & abstrusa essent: tã aliis uorãgıııbus ı̃mersa: ut uelut Heracliti scripta quod facete a Socrate dictũ accepimus delio aliquo indigerẽt natatore: q̃ ne in ipsis qdẽ locorũ tenebris lectorẽ omnino destituendũ duximus: Sed uel coniectura: uel eorum similitudine aliquid certe in singulos locos cõmẽti sumus: cui illius animus modo is sit qui singula didicerit: æqua lance expendere: facile acquiescat: cætera lectionum uarietate freti ita executi sumus: ut nõ sensa tantum: ordines: historias: sed singulorum pene uerborum pondus singulis uerbis reddiderimus: quod ipsum quũ aliquãto inrentius facio: exit hæc nostra lucubratio in paraphrasis uerius q̃ alterius cõmẽtationis speciẽ. Cæterũ fuerit ne operæpretiũ hæc scribere alii iudicabũt: illud ut uere ita sine rubore dicam accepisse nos hæc quæ in paraphrasim hanc nostram contulimus. Sic. n. a similitudine q̃dã appellare libuit: a centum & amplius græci & latini generis scriptoribus præter alios pene ı̃numeros qui uelut externa quadã citantur nomẽclatura: nec omnino id fecimus ut in re tam parua nostram industriam commendaremus: quod ridiculum ac pene circulatorium semper iudicaui. Sed ut simul eos quibus hæc scribebantur plenius demereremur: si qui um nostra legerent. ex quibus potissimum fontibus essent hausti non ignorarent: simul ut cæteri qui in hãc forte lectionem incidissent his quæ dicuntur facilius acquiescerent: quãquã sic quoq; scio non defuturos: neq; enim sperau unquam posse fieri: ut extra omnem scriptorum aleã haberemur: q nostra hæc ut nimis uaga & luxuriantia contemnant: sed meminerint illi paraphrasim hanc esse: cuius legem si implere uoluissem: oı̃um uerborũ ratio fuisset explicãda: placuit tñ tẽperamẽto quodam uti: quo pluribus hæc nostra satisfaceret enarratio: neq; n. peritissimo cuiq; hæc scribebamus: aut iis tñ qbus q̃ paucissima: ac nescio an illa ipsa: quæ parum nobis explorata sunt: ex hac lectione petebãt: uerũ & aliis trãquillianæ historiæ studiosis: q ad hũc diẽ nõ ita ut illi ꝓfecere. Poterit igit̃ ut nr̃a qsq; opa idiguerit: sibi lectionẽ hanc accõmodare: sic neq; his breues & ieiuni neq; illis ꝓlixi & graues iudicabimur: sed sic quoq; ñ deerũt fortasse q alia uia atq; aliã grassati calũniã ı̃tẽdãt: nec tã cõm q̃ odiũ secuti pgãt nostrũ ı̃ hac pte studiũ asꝑnari. hos ego quãdo in ueteratæ licẽtiæ aliter occurri ñ põt: illd unũ meminisse iubeo ex oı̃ mortaliũ numero q sunt hodie: q q; oli fuerũt eos misera & extrema cõditiõe semp fuisse: q ex alienæ laudis obtrectatiõe sibi phamã q̃siuere: fuisseq; illorũ inuidiã alienæ celebritatis ñ obscurũ ı̃strumẽtũ: ı̃felicitatis uero suæ tacitã altricẽ: nulla unq̃ ı̃genia tã feliciter claruere: q̃ dıræ huius pestis liuẽtes morsus oı̃no declinarit: petit. n. sũma id. aiunt ut ignis: hæretq; ptinaciter felicitatis uestigio: cõstat oı̃ tpe inuriã fide ı̃ bonos missã: sed tñ absuit: ut ad illorũ quẽpiã quãdoq; puenerit: q quũ Græculi homero mastices: & ex iniis abominati qdã spũs ad odiũ & cõtẽtionẽ tã q̃ stigiæ herynnes natu oı̃um memoria exciderit: q illorum ueneno fuerãt afflati æternũ nomẽ cõsecuti gloria floreãt & æternitate. & hæc breuiter: ñ meo magisq̃ oı̃um q alı̃ qd ı̃ cõmunẽ usum assidue cudũt: simul ut qd noster aı̃us iã pridẽ ı̃ hũc ordinẽ parturit: quãdoq; pareret sint dicta: q̃ nollẽ eo cõsilio uideri obiecta: ut rectioris iudicii uiros a suo officio deterrerẽ: qn hortor potius atq; obtestor pgãt illi sua ı̃dustria nostrũ hũc laborẽ iuuare. Satis. n. iuuabũt si qd qd min⁹ placeat his fuerit commẽtariis assutũ: hoı̃es. n. sum⁹ id ipsum quoquo mõ ı̃ aptũ referrẽt: eẽm fateor odio magisq̃ gĩa dignus: si dũ nr̃a studiose nimis cõmẽdo: nullũ ad ea tã q̃ mysteria qdã uel corrigẽda: uel mutãda locũ cuiq̃ relictũ uiderı nellẽ. Erũt p me igit̃ oı̃a illis ı̃tegra: nã qd ad pſens officiũ attinet: satis supq; uidebor mihi ex hac lucubratiõe cõsecut⁹: si Trãqlli fores secretiora illius scripta adire uolẽtibus prim⁹ oı̃um apuisse dicar: qd factũ merito ne ꝓbari possit: omniũ: ut dixi potius q̃ meum erit iudicare. Illud uero nõ dissimulabo ex omnibus qui Cæsarum uitas memoriæ prodiderunt: & in his quos uidimus Iulius Capitolinus: Spartianus: Lampridius: Volcatius: Trenellius: Vopiscus: & alii plerıq; dispositione: uenustate: elocutione: aliisq; historiæ uirtutibus: unum propemodum Tranquillum esse maxime dignum: qui ab omnibus legatur. Cæteri ob corruptum dicendi genus longe post sequuntur. & idcirco huic nostro minime conferendi.

¶PHILIPPI BEROALDI BONONIENSIS ENARRATIONES IN.C.SVETONIVM TRANQ.VILVM.

EGIPTII REGES suos partim pharaones partim Ptolomeos:parthi arsacidas.latini murranos Albani siluios uocitauerũt.Romanorum uero Imperatores Cæsares dicti quod nomen tãto est q superiora nobilius:quanto romanũ Imperiũ cæteris regnis maius fuit atq; excelentius.Igitur cõmẽtaturus Cæsares duodecim a tranquillo pscriptos uideor esse facturus opere precium si quædã explicauero ad Cæsarum nomen & originẽ cõducẽtia:ne illotis ut aiunt manibus primus fores interpretatiõis ingrediar:istæ.n.præfatiões ut inquit elegãter Caius iurisconsultus:& libẽtius nos ad lectionẽ ppositæ materiæ pducunt:& eius euidentiorẽ præstant itellectũ. Illũ itaq; q primus Cæsaris nomen adeptus ẽ:ab eo dictũ autumant clarissimi scriptores:q ceso matris utero sit natus:uel ab elephanto ĩ pugna ceso:qui lingua maurorũ Cæsar appellat̃:uel quod oculis fuerit cesiis hoc ẽ glaucis uel a cesarie cũ qua natus pdit̃:Plinius li.vii.Na.historie tradit quod memoratu dignum ẽ.Scipionẽ africanum primũ fuisse dictũ Cæsarẽ a ceso mris utero:qua de cã & cesones appellati pliniane sñie solinus astipulat̃.Certe quacũq; de cã Cæsares nuncupati sunt:hoc cõstat clarissimũ & duraturũ eternitate mũdi nomẽ istud efflotuisse:qd non absurde dici possit nomẽ super oẽ mortaliũ nomẽ.Inlus autem Cæsar.q dictator perpetuo epithero dicitur ab eruditis a quo familia & appellatio cæsarum deinceps propagata ẽ de quo in præsenti cõmentari auspicamur,Nõ est natus cæso utero materno: ut quidã male sentiũt:sed matrẽ habuit aurelia fœminã primariam:quã amisit eo tpe quo gerebat bellum in gallia.pater uero:& ipse cæsar nuncupatus ptorato.po.functus obiit pisis morte repentina:dũ calciat̃ matutino.de cuius obitu neq; plutarchus neq; trãquillus meminere:sed mentio fit ab uno:qd equidem sciam plinio:q in septimo scribit hæc.Nullis euidentibus causis obiere dum calciant̃ matutino duo cæsares ptor & prura populi romãi funct̃ dictatoris cæsaris pr.hic pisis exanimatus ille romæ.his adde ut nihil qd nouerim prætereã:cæsarẽ in munere pris funebri usũ esse oi apparatu harenæ argenteo: tũcq; primum uisũ feras argenteis uasis incessere.Sed iã uerba ipsa tranqlli enodare moliamur.que nodosa esse uidebunt̃ explicãtes: quæ uero aptiora & cognitu facilia prætereuntes.¶Seqnẽtibusq; consulibus.hoc ẽ sequẽti anno . Aetatis uero cæsaris decimo septimo.Nãq; anni apud romanos a cõsulibus:q magistratus est annu⁹ numerabant̃ Lucanus.annos a cõsule nomen hñtes.paccatus in panegyrico.Consul creatur habiturus ẽ nomẽ annus.

Cæsarum nomen unde

CAII SVETONII TRANQVILLI DE VITA DVODECIM CAESARVM LIBER PRIMVS

Cæsar Dictator

ANNVM agẽs Cæsar sextumdecimum patrem amisit:sequentibusq; consulibus

¶M.ANTONII Sabellici ad Augustinum Barbadicum:Serenissimum Venetiarum Principem Paraphraseos In.C.Cæsarem Dictatorem parænesis Prima.

ANNVM AGENS CAESAR:Sunt ni fallor uirtutes omnes in omnibus :ut uitia Augustine Princeps Serenissime:uerum non omnes in singulis:nulli enim hominum unq; nt eminentissimus ait poeta :.cuncta dii dedere:Sed cum ita sit:plures tamen in uno Cæsare dictatore uirtutes extitisse affirmare ausim:q in cæteris omnibus:quorum a Trãquillo uitas eleganter scriptas accepimus:cui pudicitiæ parum custoditæ phama detracta:qua ab ineunte adolescentia usq; ad humilium personarum exprobationem deflagrauit:nihil meo iudicio defuit:quod & uiro sũmo adesse oportuisset:in eo consilium:eloquentia:rigor:constantia militaris disciplinæ:omniumq; altissimarum artiũ studium:& quod ad gratiam conciliandam plurimum ualet mira quædam liberalitas quib⁹ ille gradibus ex humili fortuna ad summum rerum humanarum peruenit fastigium.Sed quo plura & maiora in eo extiterunt uirtutum exempla:eo diligentiorem operam adhibuimus ut ex locupletissima historiarum penu omnem rerum seriem tibi iucundissime princeps depromeremus:uidebam enim fore:ut si unius uitam tuæ amplitudini ex omni parte conspicuam fecissemus:fieret illi ad reliqua cognoscenda facilior accessus.Nunc quid sit quod ab adolescentia.C.Cæsaris uitam scribere sit Tranquillus exorsus:in dubium uenire potest:sunt qui coniectura haud inepta non potuisse dicant summi uiri gesta eius incunabulis:& infantiæ crepundiis confundi.Sed id Plutarchus in Alexandro cui hunc nostrum comparat : haud seruandum putauit:nisi quis eum regiam fortunam:in qua omnia.multo q̃ in priuata sunt illustriora secutum dixerit.

¶Annum igitur sextumdecimum agens:quum sexdecim.s.annos esset Cæsar natus. Annus uero ab annoit Varro ait.i.circulari solis reuolutione:uel quia annum græci ἐνιαυτὸν dicunt:Aeteius Capito:ab eo quod ueteres an pro circum posuere annũm tradidit appellatum.Illi.n.ambire pro circumire dixerunt.

¶Cæsar:ab eo quod qui primus id cognomẽ tulit:cæso matris utero sit æditus:unde & Cæsones:hæc Plinius.Seruius:& Spartianus de ratione nominis uterque plura.¶Patrem.L.Cæsarem uirum prætorium: qui cum Pisis ut Plinius scribit:mane calciaretur:repente obiit. ¶Sequentibus consulibus: sequenti an

no. Martialis: Bis iam pene tibi consul trigesimus instatois fere annorum tot consulum nominibus in fastis continebatur.

flamen dialis destinatus dimissa Cossutia: quae familia equestri: sed admodum diues praetextato desponsata fuerat. Corneliam Cinnae quater consulis filiam duxit uxorem; ex qua illi mox Iulia nata est; neque ut repudiaret illam compelli

Flamines unde

¶ PHI. ¶ Flamen dialis. flamines sacerdotes dicti a filo quo cum caput habebant & capite uelato erant semp ut interpretatur M. Varro: de quibus ita scribit seruius. flamines in capite habebant pileum: quod cum p aestus ferre non possent filo tantum capita religare coeperunt: Nam nudis penitus capitibus incedere nefas fuerat. Vnde a filo quo utebantur flamines dicti sunt quasi filamines. uerum festis diebus filo deposito pilea necesse erat accipere a dementia sacerdotum declaranda. hoc idem in canonicis decretis scriptum est Di. xxi. graeci autore dionysio flamines uocant stephephoros. Singuli flamines nomen habent ab eo deo cui sacra faciunt: ut Martialis Volcanalis: quirinalis a marte Vulcano & quirino. Dialis uero a Dio idest a Ioue dictus quasi iouialis sacerdos. De caerimoniis flamini diali impositis scribit erudite gellius in nono: inter quas haec una est: uxorem si amiserit flaminio hoc est sacerdotio decedit. Vxor autem flaminis dialis flaminica sacerdotissa nuncupatur. Et flaminia eius domus. ordo sacerdotum apud romanos hic erat: maximus putabatur rex: deinde dialis. post hunc Martialis: quarto loco quirinalis: quinto loco pontifex maximus. Ita quod rex supra omnes accubat. Dialis supra martialem & quirinalem & supra pontificem maximum: perinde ac dialis foret uniuersi mundi sacerdos qui appellatur dium. flamini diali sub diuo ungi fas non erat. eidem iurare non licebat: nec fermentum farinam ue attingere: quarum rerum causas explicat plutarchus in problematis. Sensus tranquilli est caesarem: agentem decimum septimum aetatis annum. aspirasse ad hoc sacerdotium. a quo mox aduersante sylla repulsus est ut tradit plutarchus. ¶ Destinatus. paratus electus designatus. a plinio in panegirico Destinatio consulatus dicitur electio. ab apuleio inusitate magis quam eleganter dictum est destinatum pro alligatum. sic enim ait in quarto de asino aureo. Arreptum me loro quam ualido ad ansulam quandam destinatum. ¶ Dimissa cossitia. oe fuerunt cossi cossitii cossum & cossutiani: quorum nomium una opinor origo est a cossis: qui uermes sunt e ligno editi & ut autor est plinius in. xvii. luxuria cossos roborum delicatiores adhibere coepit in cibo. hinc luculenter a hieronymo dictum in libro contra iouinianum. in ponto & phrygia luxuria est commedisse xylophagion. ita enim appellat cossos uermes obesos ex lignorum carie enascentes: qui apud illos a patre familias in magnis redditibus computantur a similitudine horum cossorum homines rugosi corporis ab antiquis cossi dicti: unde & cossutiorum nomen deduci uidetur. ex qua familia fuit cossutia haec: quae Caesari puero desponsata mox dimissa est ab eodem per renunciationem: quam interuenire oportet in sponsalibus dirimendis in qua haec uerba probata sunt. conditione tua non utar. Autor iurisconsultus titulo de diuortiis. ¶ Praetextato. puero Caesari. est. n. praetexta uestis puerorum patriciorum dicta ab eo quod purpura praetexitur. Vnde olim papirius cognominatus est praetextatus ob tacendi loquendique in praetexta aetate prudentiam autor macrobius. hinc praetextati mores dicti a poeta satyrico & praetextatus sermo a priscis dictus nihil obscenitatis habens: quia praetextatis pueris nefas erat obsceno uerbo uti. est etiam praetexta gestamen magistratuum: & ex regibus romanis primus tullus hostilius toga praetexta usus est. autor plinius. fuit & in usu praetexta pulla. i. nigra: qua nulli alii licebat uti nisi ei . q funus faciebat. ¶ Neque ut repudiaret illam. plutarchus. cinnae dictatoris filiam corneliam a Caesare distrahere potitus rerum sylla uoluit: quod cum aut metu aut spe efficere nequiret eius dotem publicauit. Repudiare est dirimere matrimonium diuortio. in repudiis autem. i. in renunciationibus comprobata sunt haec uerba. Res tuas tibi habeto. Tuas res tibi agito. Repudium Verrius ait dictum quod fit ob rem pudendam.

Praetexta quid.

Destinatus quid

Dialis unde

Nomina cossorum & eorum origo

¶ M. AN. ¶ Flamen dialis: Iouis scilicet a filamento. uel ut Plutarcho placet a pileo: quasi pilamen dictus. ¶ Destinatus: designatus: sed Syllae dictatoris potentia in petitione repulsum Plutarchus tradidit: nec placet quod quidam ad impetratam a populo petendi facultatem id referunt: uel quod pro collegio nominatum accipias: quod certo anni die fieri solitum in epistolis Plinius scribit. Et enim non solum gentilitiis haereditatibus ab eodem est Sylla multatus: ut Tranquillus non multo post subiicit: sed & sacerdotio: quod utique suffragio fuerat adeptus. ¶ Dimissa: repudiata. Familia equestri: honesto quidem loco: sed quia honestiore potuisset: diues adiecit. ¶ Praetextato: praetextam adhuc habenti: ac per hoc puero de praetextae usu tenerae aetati concesso. Macrobius: Plinius: & Plutarchus in quaestionibus abunde scribunt. ¶ Cinnae quater consulis: Plutarchus eum dictatorem appellat. ¶ Iulia: ut in Corneliorum gente Corneliae sunt dictae: & in Aemiliorum Aemiliae: ita & Iuliorum Iuliae gentili nomine nuncupatae. ob idque Possidonius Romanas faeminas sine proprio nomine fuisse credidit quia praenomen non haberent: quod tum loco proprii esset. Sed Tarquinii uxor Tanaquil: Plinio auctore. Caecilia dicta est: sic & Acca Laurentia: (& Te ratia in antiquis annalibus cum suis praenominibus sunt. ut Gellius scribit: etiam Plutarchus contra Posidonii opinionem duo dixit in quaestionibus nomina Ro. foeminas habuisse: mares uero tria.

¶ PHI. ¶ A dictatore sylla. mox suo loco dicemus de dictatoris origine & nomine: & de sylla dictatore ne indigesta sint & uelut confusanea interpretatio. ¶ Sa

a dictatore Sylla ullo modo potuit. Quare & sacerdotio: & uxoris dote: & gentilitiis haereditatibus multatus diuersarum partium habebatur; ut etiam discedere e medio & quamquam

morbo quartanæ aggrauāte prope p singulas noctes cōmutare latebras cogeretur: seq; ab inquisitoribus pecunia redimeret: donec p uirgines Vestales: perq; Mamercum Aemilium & Aureliū Cottā propinquos & affines suos ueniā impetrauit. Satis cōstat Syllā quū deprecātibus amicis & ornatissimis uiris aliqdiu denegasset: atq; illi ptinaciter contēderent:

cerdotio. i. flaminio illo diali de quo iam dictum. ¶ Gentiliciis hereditatibus. gentilicia nomia dicuntur: quæ originem gentis uel familiæ declarant ut scribit diomedes. gentiles sunt: q eodē noie inter se sunt ut scipiones & bruti: ab ingenuis oriundi: quorū maiorū nemo seruitutem seruiuit in quibus gētilitas peculiariter esse dicitur: cum neq; seruorum neq; libertinorum gentilitas ulla sit. sicuti docet boetius in cōmentariis topicorum. gentilicium nota a liuio: gentilicia funera a plinio nuncupantur. gentilicium uocabulum a gente. i. a natione non a familia usurpauit gellius. unde Gentilicia sacra dicuntur a liuio: quæ statuta sunt eidē genti. Sensus est Tranqlli Iulium Cæsarem a sylla mulctatum fuisse hereditatibus gētilicis a gente uxoris corneliæ peruenientibus: uel gentiliciis hoc est familiæ suæ & gentis Iuliæ: quæ Iulū Aeneæ filium autorem sui nominis nuncupat. ut inquit plutarchus Sylla dotem Corneliæ publicauit. ¶ Diuersarum partium. i. marianarum: marianus fuit Cæsar. syllanus uero Pompeius. ¶ Mulctatus. per punitionem mulctæ exutus spoliatusq;. Mulctam esse dici putant pœnam. M. Varro ait pœnam esse sed pecuniariam. Idem multæ uocabulū non latinum sed sabinū esse dicit. suprema mulcta apd priscos erat in singulos dies. xxx. boum & duorū ouium Minima autem ouis unus. De differentia mulctæ & penæ subtiliter scribunt iurisconsulti titulo de uerborum significatione olim lex de mulctarum estimatione romæ lata ē. quæ fuit pergrata. ut docet liuius in quarto. a mulcta mulctatitium æs dicitur quod noie mulctæ exigitur. ¶ Morbo quartanæ. scribit plato in timeo corpora mortalium laborare quartana febre: quando excessus sit elementi in homine terreni. cum. n. terra quarto elementorum gradu sit: temporis circuito quarto semet: hinc quartanas inuehit febres: quæ quidem longe sunt. sed ut ait celsus quartana neminem iugulat. ¶ Ab inquisitoribus. Cornelium significat ducem militum syllanorum quo depensus duobus se talentis redemit. ¶ Donec per uirgines uestales. solebant romani in periculis delictisq; adhibere uestales deprecatrices. ut ita uenia esset impetrabilior. hinc ait Cicero in diffusione legis agrariæ. siquid deliquero nullæ sunt uirgines: quæ me a uobis deprecentur. hinc messalina cum audisset claudium maritum ab hostia redire festinauit ad ultionem: orauit uibidiam uirginū uestalium uetustissimam: ut claudii aures adiret & clementiam exposceret. De dignitate sacerdotioq; uestalium iusta suo loco afflatim dicetur. ¶ Mamercum. mamercus prænomen est ab eo q; humanitatem mamercē appellaut. apud liuium in quarto celebratur mamercus emylius dictator ex gente mamercaq; qui bello clarus pace quoq; non spernendus legem tulit: ut censura: quæ erat quinquennalis: ne plus q annua ac semestris foret. Quidam dicunt emyliam gentem a mamercello natam. cui propter humanitatē ciuicam cognomē fuerit emilio: græci enim emiliam uocant sermonis suauitatem atq; facundiā. ¶ Aurelium cottam. aurelia familia exorunda a sole dici creditur. cui pecu romæ sacra faciebat. Antiquitus dicti auseli ut ualesii papisii. pro Aurelii Valerii papirii. Cota autē dicti uidetur ab ira quæ græce coton uocatur. Et hoc est q ait quintilianus grammaticum scrutaturum origines nominum: unde scipiones & cotte & seriani dicuntur. aurelius cota affinis erat Cæsaris ut pote cum mater dicta sit aurelia ex aureliorum familia. ¶ Ornatissimis uiris: qualis erat mamercus emylius & aurelius cotta. ¶ Pertinaciter contenderent. perseueranter instarent: pertinatia a pertendendo dicitur: nam in quo non debet pertendi & pertendit pertinatia est. in quo uero oporteat manere si in eo perstet perseuerantia nuncupatur. auctor uarro.

Mulcta qd

Vestales depcatrices

Mamercus

Emilia lepiditas

Aurelia familia

Cotta unde

Pertinatia unde

¶ M. AN. ¶ A dictatore Sylla. primus Ro. Sylla perpetuam induit dictaturam: quum ea alioquin dignitas semestris esse uerum ultro tandem se potestate abdicauit. cui in ordinem redacto: cum conuitium sibi ab ignobili adolescente quasi diuinitus dixisse fertur fore: ut quicūq; post se eam dignitatem inuasisset: publicum morte deponeret: quod non multo post in. C. Cæsare euenit. ¶ Sacerdotio: flaminio. ¶ Vxoris Corneliæ. ad illud puto referendum: quod Sylla omnia Cinnæ bona publicauit. ¶ Gentilitiis hæreditatibus: quæ lege agnationis ad eum peruenire potuissent unde illud. Si pater familias intestatus moritur: familia pecuniaq; eius agnatorum gentiliumq; esto. ¶ Mulctatus: mulctæ nomine priuatus: Mulctā sci poenam dixere: quia non singula: ut olim: sed multa simul eo nomine. ut Varro existimat: a eo exigi occœperunt. estq; delicti pecuniaria animaduersio: cum pœna sit & capitis. ¶ Diuersarum partium: marianarum: & ob id Syllæ inimicus. ¶ E medio: ex publico congressu. ¶ Quartanæ: febris. s. Plin. & Celsus Cornelius: quartanas & tertianas numero multitudinis frequentius usurpant. Quartanæ inquit Celsus: sunt simpliciores: incipiunt fere ab horrore: deinde calor erumpit: finitaq; febre biduum integrum est: ita quarto die reuertitur. ¶ Aggrauante: affligēte. ¶ Latebras: loca quibus latere posset. ¶ Inquisitoribus: ad eum & cæteros marianos inquirendos missis. ¶ Redimeret: duobus talētis redemisse se Cæsarem a Cornelio Phagite inquisitorum duce Plutarchus ait. ¶ Per uirgines uestales: Cice. Nulle sunt inquit uirgines: quæ me a uobis deprecentur: quasi per uestales de reconciliatione ageretur. Cornelius ad hæc & Tranquillus in Vitelio auctores sunt: hoc nomine eas cum legatis in Flauiana castra publice missas: de uestalium numero & ministerio eorumq; plura suo loco dicentur. ¶ Aurelium Cottam: hoc est quod per propinquos & affines dixit: nam & mater Cæsaris Aurelia dicta est. ¶ Deprecantibus: uel prece supplicium amolientibus: ut Ennius: Lætum & inimicum deprecor. & Catullus: Totidem mox deprecor illi: uel ualde deprecantibus.

Cice. q̃ multorum hic nitam a Sylla deprecatus est. ¶ Viris ornatissimis: siquidem Cotta prætor: & consul fuerat: Mamercus & ipse bello marsico legatus: Liuius & Asconius sunt auctores. ¶ Contenderent: obni xe peterent.

expugnatum tandem proclamasse: siue diuinitus: siue aliqua coniectura uincerent: ac sibi haberent: dummodo scirent eũ quem incolumẽ tantopere cuperent: quandoque optimatium partibus: quas secum simul defendissent: exitio futurũ: Nam Cæsari multos Marios inesse.

De prima Cæsaris militia.

Stipẽdia pria in Asia fecit. M. Thermi p̃toris cõtubernio: a quo ad accersendã classẽ ĩ Bithyniam missus desedit apud Nicomedẽ nõ sine rumore prostratæ regi pudicitiæ: quẽ rumorẽ auxit itra paucos rursus dies repetita Bithynia p causam exigendæ pecuniæ: quæ deberet̃ cuidam

¶ PHI. ¶ Expugnatum: euictũ syllam precibus deprecatorum. ¶ Vincerent ac sibi haberent: uerba sunt syllæ ad eos qui pro Cæsare deprecabantur. ¶ Optimatũ partibus. optimates sunt qui in republica uersantes ita se gerunt ut sua cõsilia optimo cui q̃ probentur: de quibus ita scribit Cicero in oratione pro sextio. omnes optimates sunt: qui neq̃ nocentes sunt: nec natura improbi: nec furiosi: nec malis domesticis impediti. populares uero habebantur illi qui ea quæ faciebant. quæq̃ dicebant multitudini iucunda esse uolebãt. De his priscianus in. V. hæc. optimates sunt: qui defendunt senatores. populares qui defendunt populum: Dicebat igitur sylla Cæsarem ut pote popularem & marianum futurum exitio optimatibus: qui ferme syllani habebantur. ¶ Multos marios. scribit plutarchus syllam eos amentes esse dixisse qui Cæsarem seruandum asserebant: nisi in eo puero multos marios inesse conspicarentur. inimicitiarum autem Cæsaris & syllæ causa erat affinitas marii. qui iuliam Cæsaris amitam habuit uxorem. ¶ Stipendia prima fecit. primum militauit. est enim stipendium a stipe appellatum quod per stipes. i. modica æra colligatur: ut scribit iurisconsultus. ff. de uerborum significatione. De stipendio militari ita scribit Varro libro primo linguæ latinæ. milites ærarii dicuntur ab ære quod stipendia facerent. hoc ipsum stipendium a stipe dictum: quod æs quoque stipem dicebãt. stipẽ ipsam a stipando dicere cœperunt: propterea q̃d in cella stipabant idest componebãt. Inde stipendiarii nuncupati: qui stipendium hoc est tributum pendebant: qui alio nomine uectigales appellantur. in qua re uulgus semidoctum hallucinatur existimans stipendiarios dici milites qui stipendium accipiunt. cum tales proprio uocabulo mercennarii sint uocitãdi. ¶ Cõtubernio. castrensi uel hospitio usus est: Cõtubernium enim ut docet uegetius in secundo de re militari: uocabatur manipulus ab eo quod coniũctis manibus pariter dimicabant. & proprie decem milites sub uno papilione degentes nominabantur contubernium: quibus præerat decanus: qui caput erat contubernii. Vnde accipitur pro coniunctu & sodalitate. Inde contubernales uulgo sodales dicuntur. & contubernalitatem eleganter cyprianus appellat ipsam sodalitatem. ¶ M. thermi. nescio an hic sit. M. ille thermus: ad quem asiæ propretorem extant. M. tullii epistolæ commendaticiæ: quibus eum laudat ab integritate: grauitate atq; clementia: sed erat illi non marci prænomen sed quinti. Cæsar in primo commentario belli ciuilis meminit alterius thermi prætoris: qui cũ esset pompeianus ex oppido iguuio profugit cognito Curionis aduentu: quem cæsar miserat cum quinq; cohortibus. milites in itinere a thermo discesserunt. de quo lucanus in secundo. infq; fui pulso iam pdidit umbria thermo. ¶ Ad accersendam. hoc est euocandas naues accersere enim euocare est: accessere uero aliquẽ accusare significat: & ab arceo nascitur: namque aliquem accusare a maleficiis arcere est. unde a cicerone dictum est accessitur maiestatis: idest accusatur crimine lesæ maiestatis. existimat priscianus accesso idem significare quod accerso: dicique ab accio uerbo quod nunc accio dicimus. ¶ Apud nicomedem. qui erat bitiniæ rex amicus romanorum: qui olim raso capite sumpsit pileum & se romanorum libertum uocauit: sicuti meminit plutarchus in libro de fortũa alexãdri. ¶ Desedit. mansit commoratus est. ¶ Prostratæ. prostitutæ ad stuprum. ¶ Bithynia repetita. sunt auctores transisse ex europa populos noĩe thynos: a quibus appellantur Bithyni & Bithynia quæ regio est asiatica. claudianus. thynitraces arant quæ nunc bithynia fertur. ¶ Exigende: repetende. exigere enim est debitum repetere. alias excludere.

Optimates qui

Populares

Stipendiũ unde

milites ærarii

Stipendiũ unde

Contubernium qd

Decanus

Thermus.

Accersere

Arcessere

Bithynia unde

Exigere quid

¶ M. AN. ¶ Expugnatum: precibus uictum. ¶ Eum: Cæsarem. ¶ Optimatum partibus: nobilium studiis: potentiæ: factioni optimates qui primum in ciuitate locum optinent: uel q̃ opulentiores sint & ĩ maiore censu: uel q̃ in primis oppressis opitulari possint. ¶ Defendissent: aduersus Marianos tutati essent. ¶ Multos marios: multa consilia & studia optimatibus inimica: qualia a Mario fuere. Lucanus: Multisq; in pectore uano est Hannibal. ¶ Marci Thermi: nõ thermum quidam habent. Lucanus: Infq; fui pulso iã perdidit umbria thermo. Extãt & Cicerõis epistolæ plæræq; ad Thermum Asiæ propretorem ad eũ credo sub quo Cæsar prima fecit stipendia. Nec me fugit apud Tacitum thermum sæpius legi: sed aut mendose: aut certe alterius familiæ id nomen fuit. ¶ Contubernio: domestico uictu: communiq; habitatione: quasi contabernio: unde contubernales dicti. Modestus Centurias in contubernia diuidit: quorum singuli denos haberent milites. ¶ Bithyniam: ad Nicomedem. Bithyniæ Regem. Est Bithynia Asiæ regio thracio Bosphoro. & ponti ostio ad occasum obuersa. ¶ Prostratæ: ad stuprum subiectæ. ¶ Rumorem: phamam. ¶ Exigendæ pecuniæ: ab iis qui eam deberent repetendæ.

libertino clienti suo. Reliqua militia secundiore fama fuit: & a Thermo in expugnatione mitylenarum corona ciuica donatus est.

De secunda eius militia & reditu ipsius ad urbē.

MEruit & sub seruilio Isaurico in Cilicia: sed breui tēpore: Nā syllæ morte cōperta simul spe nouæ dissēsionis: quæ per Marcū Lepidum mouebat' Romam propere rediit: & Lepidi quidem societate: quanq̄ magnis conditionibus inuitaretur: abstinuit: cum ingenio eius diffisus: tū occasione: quam minorem opinione offenderat.

¶PHI. ¶Libertino clienti. nō est mirandum si Cæsar repetit bithyniam clientis libertini causa cum constet ex moribus populi romani secundū pupillos ꝓximum locū clientes habere: q se se ī fidē patrociniūq; nostrum dediderunt. Vñ M. Cato ita scripsit. aduersus cognatos ꝓ cliente testat: testimonium aduersus cliētē nemo dicit. & Cæsar dictator in oīone ꝓ bithynis adscripsit. hanc clausulā. clientes sine summa infamia deseri non possunt: qbus ēt a ꝓpinquis nostris auxiliū ferre cōstituimus. Romulus cōditor urbis instituit patronos oīa ꝓ clientibus facere debere: quæq; efficiūt ꝓ filiis patres: clientes aūt e cōuerso patronis suis ad filiaꝶ dotē pecuniā contribuere. Nihilq; differebant clientiū patronorūq; coniūctiones a ꝓpinquoꝶ necessitudinibus. magna laus erat nobiliū clientes hēre quāplurimos. Inde exiit illud plautinum in menechmis. clientes sibi nolunt esse multos: ab eodem clienta mulier eleganti uocabulo nuncupat'. ¶In expeditione mitylenarum scribit liuius libro. lxxxviii. mitylenas in asia expugnatas diruta[s]q; fuisse quæ sola urbs post deuictū mithridatē arma retinebat: est aūt in insula lesbo iuxta metymnam clara pittaco ex septē sapientibus uno: & alceo poeta: pluraliter mitylēas & singulariter mitylene ꝓnunciat'. scribit diodorus ī sexto mitylenē macarii filiā: urbi nomē dedisse. Nō omiserim hoc in loco qd' uitruuius ꝓdidit in primo oppidū mitylenen magnificēter qdē ædificatū fuisse & elegāter: sed positū nō prudēter. in q̄ ciuitate auster cū flat hoīes ægrotant cū corus tussiūt: cū septemtrio restituūt' in salubritatē. Cæsar in huius urbis expugnatione meruit ciuicam coronā: quam ciuis ciui a quo seruatus est in prælio testem uitæ salutisq; perceptæ dat: ea fit frōde quernā qm̄ uictus cibusq; antiquissimus ex quercu capi solitus sit: fit ēt ex ilice: quæ & ipsa arbor glandifera est: Vnde cecilius poeta comicus coronam ciuicā appellauit iligneam. hac corona lucius gellius censuit donādum esse Ciceronem: qd eius opera esset atrocissima catilinæ cōiuratio detecta uindicataq;. De hac ita scribit plinius in. xvi. ligna primo fuit: postea magis placuit ex esculo Ioui sacra: ubiq; custodito honore glandis. additæ sunt leges arctæ ut: Si ciuis qui seruatus esset fateatur: aliis testes nihil prosint: ut ciuis fuerit. auxiliaribus uero externis quis rege seruato decus id non dant. accepta corona ciuica licet uti perpetuo in ludis: induenti semper assurgi etiam ab senatu in more est. sedendi ius est in proximo senatui. Vacatio munerū omnium ipsi patriq; & auo paterno datur. plutarchus in problematis & in coriolano ideo existimat hāc coronam dono dari ei: qui romanum ciuem seruasset in prælio: qm̄ Ioui sacra quercus sit: in cuius tutela sunt ciuitates: & quia ex quercu antiquitus cibarii erant glandes: & facilem multi fructum quercus exhibebat. ¶Meruit. militauit merere enim dicimus stipendii gratia militare. lucanus ære merent paruo. M. Varro equo publico merent: merere etiam significat sordidissimum quæstum capere. Vnde meretrices & meritorii pueri dicti: interdum merere dicimus pro mereri. plautus in captiuis. uale atq; salue & si aliter ut dicam meres ꝓ mereris. ¶Sub seruilio Isaurico. Seruilium illum signat qui piratas deleuit. quo tempore cœpit isaura pamphiliæ ciuitatem: de hoc intellexit ouidius illo uersu: africa uictorem de se uocat: alter isaurum: aut cretum domitas testificatur opes. hic ut testis est Eusebius chronographus: publico funere romæ elatus fuit. ¶Quæ per marcum lepidum M. lepidus signatur: qui mortuo sylla suffragante pompeio consulatū adeptus est: qui cum acta syllæ iam defuncti rescindere tentaret bellū excitauit: & a quinto catulo collega ex italia pulsus est. De hoc lucanus. sternere profecto. ut catulo iacuit lepidus. periit autem in sardiniam quam fugerat non tam morbo q̄ merore: qd' in litteras quasdam inciderat. ex quibus ut inquit plutarchus uxorem cognouit adulteram. Mirum est pariterq; scitu dignum: quod tradit plinius in. xxxvi. q non fuit Romæ pulchrior domus q̄ ipsius lepidi: at eadem intra annos. xxxv. centesimum locum non obtinuit: adeo luxus cœpit inualescere. ¶Societate abstinuit. uoluit Cæsar lepido se coniungere offerenti maria & montes: & pollicitationibus amplissimis inuitanti: cum uideret eius ingenium socors & minime circunspectum: & quia occasionem: ex cuius momentis magnæ plerumq; res agitantur: inuenerat minorem q̄ foret opinatus. ¶Cum. i. partim.

De clientibus

Mity[lenæ]

ciuica corona

Mereo qd

Seruilius isauricus

M. lepidus

¶M. AN. ¶Libertino: ad ingenui differentiam dixit. ¶Secundiore: ꝓsperiore. ¶A Thermo: cuius ductu militabat. ¶Mytilenarum: urbs in lesbo libera Mitylene ut Plinius ait. ¶Ciuica corona: quernea: & quæ qui ciuem seruasset donari consueuit: sed alia de causa imperatoribus data: ut postea dicetur. ¶Meruit: stipendia fecit: militauit: unde emeriti: qui iam militia soluti sunt: quidam emereor & emeritum: a mereor libentius ducunt. ¶Seruilio Isaurico: is ab isauris in cilicia uictis Isaurici cognomen Romam reportauit. Ouidius: Alter isauras aut cretum domitas testificatur opes. ¶Marcum Lepidum: is consul post Syllæ mortem in eius acta & uniuersæ factionis opes temere inuectus armis a Luctatio collega uictus in Sardiniā aufugit: ubi distillatiōis morbo ñ multo post periisse q dolore nimio affectū: quū de adulterio coniugis resciuisset cōsumptū dicit. ¶Magnis cōditiōibus: magnis uictoriæ ꝓmiis. ¶Ingēio eius: uano & incōstāti. ¶Minorē opinione: oīa min' q̄ opinatus ēēt ad discordiā & seditionē paratā. ¶Offenderat: inuenerat.

De accusatione Dolobellæ.

Caeterum composita seditione ciuili Cornelium Dolobellam consularem & triumphalem uirũ repetũdarum postulauit; absolutoq; Rhodum secedere statuit: & ad declinandam inuidiam; & ut per ocium ac requiẽ Apollonio Moloni clarissimo tunc dicendi magistro operam daret. Huc dum hybernis iam mensibus traiicit circa pharmacusam insulam a prædonibus captus est; mansitq; apud eos non sine summa indignatione prope quadraginta dies cum uno medico: & cubiculariis duobus. Nam comites seruosq; cæteros in initio statim ad expediendas pecunias quibus redimeretur dimisit. Numeratis deinde quinquaginta talentis expositis in litore non distulit; quin e uestigio classe deducta persequeretur abeuntes; ac redactos in potestatem

De duobus dolobellis

PHI. Composita seditione ciuili. seditionem significat: quã rome excitauerat lepidus aduersus collegam catulũ. Cor. dolobellã postulauit. Duos eodem tempore fuisse & prænomine & noie & cognomine dolobellas tradit asconius pedianus quorũ alterũ marcus scaurus & accusauit & damnauit. alterũ Cæsar accusauit nec damnauit: De quo nunc loquitur tranquillus hoc scitu dignũ est. quod uno & .xx. ætatis anno Cæsar dolobellam hunc accusauit oratione luculenta: quam cũ admiratiõe posteri legebant. auctor tacitus in dialogo de oratoribus. postulare uero significat accusare: in quo significatu crebriter accipit

Postulare

apud oratores. & ut scribit Vulpianus iurisconsultus postulare est desyderiũ suum uel amici sui in iure apud eum: qui iurisdictioni preest exponere: uel alterius desyderio contradicere: qui autem postulare prohibeãtur libro tertio digestorũ copiose traditum est.

Accusatio repetũdarum

Repetundarum. præsides prouinciarum accusari solẽt repetundarum a prouincialibus: quibus eripuerunt pecunias: aut uasa aut uestem aut frumentum aut id genus aliud. de qua re ita scribit iurisconsultus libro .xlviii. digestorũ. lex iulia repetundarũ pertinet ad eas pecunias: quas quis in magistratu legatione uel alio officio ministerio ue accepit. & paulo infra apertius ita scriptũ est. lege iulia repetũdarũ tenentur q cum aliquã potestatẽ haberent pecuniã ob iudicandũ uel nõ iudicandũ decernendũ ue acceperit. dicimus aũt repetundarũ & de repetũdis p duos tantũmõ casus: Acilius glabrio legem primus tulit de pecuniis repetũdis: quæ acilia dicta ẽ. quæ ut inquit Cicero lex socialis ẽ & tota sociorũ cõstituta. Absoluto. S. dolobella. fuit eum absolutus: quia ad dãnationem peragendã cõplures græciæ ciuitates testimonium Cæsari dederunt.

locus de molone.

Apollonio moloni. scribit plutarchus Cæsarẽ condiscipulũ fuisse Ciceronis sub apollonio molone: q ut auctor est strabo alabandensis quidẽ fuit sed rhodi uixit: & ideo rhodius nũcupatus. Cicero in bruto testat̃ apollonio moloni utpote optimo dicendi magistro recoquẽdum se dedisse sub quo cũ rhoniis parum profecisset facetosa quadã annominatione dixit idẽ Cicero eum rhodi molis potius q moloni opam dedisse.

Pharmacusæ insulæ

Circa pharmacusam insulam. iuxta atthicã regionem in salaminiaco mari duæ sunt exiles insulæ noie pharmacusæ in quarũ altera sepulchrum circes uisitur. auctor strabo in nono. pharmacuse insulæ meminit nudo tãtum noie plinius in quarto natu. historiæ.

Rhodos

Rhodum secedere. rhodos insula est in mari carpathio ut indicat lucilianus uersus. Rhodos carpathiũ in pelagus se inclinat apertũ. soli sacra est: q puellæ noie rhodiæ amore captus rhodum ab ea noiauit: ut refert diodorus in sexto. Auru rhodi pluisse ob felicitatẽ insulæ cecinit pindarus: ubi studia liberalium artiũ & in primis oratoriæ facultatis efflorverunt: Vñ Cicero & quintilianus tria oratorũ genera fuisse prodiderũt atticum asianũ & rhodiũ quod uelut medium erat & ex attico asianoq; cõmixtum: merito itaq; Cæsar secessum elegit rhodiensem utpote locũ disciplinis ingenuis faciendoq; oratori accõmodatum: illinc. n. multi memoria digni extiterunt circa philosophiã & oratoriam: panetius & stratocles. & andronicus. Rhodi quidem uixit posidonius & sophisticã rhodi exercuerunt tñ Apamiẽsis ex syria: quẽadmodũ apollonius molacus & molõ nã hi alabãdenses fuere. pterea simias grãmaticus & apollonius q argonautica cõposuit alexãdrinus quidẽ fuere. Rhodii tñ uocati sunt. A pdonibus captus. scribit plutarchus Cæsarẽ captũ fuisse a cilicibus piratis cũ discederet a nicomede bithyniæ rege. Cato pdonulos dixit ὑποκορισ ικῶσ. i. diminutiue q̃si pusillo pdões.

Comes q

Comites. appellatiõe cõmitis eũ accipe debẽus q sequat̃: siue liber siue seruus siue masculus siue fœmina sit: & ita comitẽ labeo iurisconsultus definiit: q frequentãdi cuiusq; cã ut sequeret̃ destinatus fuerit. Inter comites ut q; & pedagogi erunt: hoc tpe comes nomẽ est dignitatis: quod & usurpat amiãus marcellinus: a quo largitionum comes dictus: q preerat largitõibus Imperatoris. Ad expediendas pecunias. quas. S. milesi ei suppeditauerunt ut redimeretur.

De talẽto

Talentis. talentum multiplex est nanq; talentum atticum magnũ octoginta tres habet libras: paruũ uero sexaginta: auctor priscianus. scribit seruius talentũ apud romanos esse septuaginta librarũ. Varro aũt talentũ atticũ ait taxari sexdecim sextercis. plinius in. xxxiii. Ex auctoritate Varronis tradit talentũ egyptiũ pondo octogincta patere. De talento attico iuuius describẽs fœdus qd cũ antiocho & romanis ictũ est ita prodidit. talentũ ne minus põdo octoginta romanis ponderibus pẽdat: erat aũt talentũ euboicũ: q d quattuor milia ualebat denariorũ romanorũ. erat pterea talentũ rhodiũ quingentorũ denariũ. Neapolitanum sex denariũ. syracusanũ triũ denarium. rheginũ uictoriati. est autem uictoria-

Victoriatus nũmus qui

tus nũmus argẽteus uictoriæ nota signatus: & inde nomẽ. hic intelligimus attica talẽta numero quinquaginta fuisse numerata: q singula romanis põderibus pẽdant octoginta põdo hoc ẽ libras. E uestigio. statim.

M. AN. Cornelium Dolobellam: duo eodem tempore: ut Pedianus ait fuerũt Dolobellæ: atq; ambo

postulatis sed hunc Cæsar accusauit quem damnare non potuit: quanq̃ multi græciæ populi & testimonia: ut Plutarchus scribit: ei detulissent: alter M. Scaurus: qui ut damnaretur effecit. ¶ Consularem & triũphalem qui non modo consul fuerat: sed triumphum etiam egerat. ¶ Repetundarum pecuniarum intelligo nomine pecuniæ: & alia quibus diuitiæ constant continentur: sed siue nomẽ sit: siue aliud duobus casibus repetundarum & repetundis ueteres plurimum usi sunt. ¶ Apollonio Moloni: cui Cicero quoq; ut Plutarchus ait: operam dedit. ¶ Pharmacusam insulam: circa carpathum est ea insula: unde & carpathiũ mare ¶ Classe deducta: ex milesio: ut Plutarchus ait: portu in altum ducta.

supplicio: quod illis sæpe minatus inter iocum fuerat afficeret. Vastante regiones proximas Mithridate: ne desidere in discrimine uideretur sociorũ ab Rhodo: quo pertẽderat trãsit in Asiam: auxiliisq; contractis: & præfecto regis prouincia expulso: nutantes ac dubias ciuitates retinuit in fide.

De tribunatu militũ eius: & aliis gestis ipsius.

Tribunatũ militũ: q prius Romã reuerso p suffragia populi honor optigit auctores restituẽdæ tribũitiæ potestatis: cuius ui Sylla diminuerat enixissime iuuit. Lucio Cinnæ uxoris fratri: & q cũ eo ciuili discordia Lepidũ secuti

¶ PHI. ¶ Supplicio afficeret. Cæsar piratas a qbus captus fuerat cũ in potestatẽ suam redegisset qm suffixurum se cruci ante minatus erat iugulari prius iussit deinde suffigi: fenestella tñ in secundo epitomatũ prodidit piratas a Cæsare decollatos fuisse hoc est securi cesos nõ suffixos patibulo. apud alliũ. ii. ut ait diomedes inuenit quẽadmodum Cæsar a piratis captus sit: atque eos postea ceperit & decollauerit. ¶ Ne desidere. cessare & per ignauiam deses & cessator esse.

¶ Auxiliisq; contractis. Auxilia proprie dicunt̃ sociorũ: cũ legiones ex romanis cõstent. unde scribit uegecius libro. ii. de re militari: auxiliares ex diuersis locis ueniũt: & legionibus semp auxilia tanq̃ leuis armaturæ in legione iungebant̃ ut in his præliandi magis adminiculũ esset q principale. inde apud historicos legionariæ & auxiliaru discretim produnt̃. ¶ Prouincia expulso. prouinciam intelligit asiã non eã: quæ tertia orbis pars significat̃: sed alterã quã agrippa determinauit ab oriente armenia minore: ab occidẽte phrygia lycaonia pãphilia: a septẽtrione, puincia põtica: a meridie mari pãphilio. Regiones aũt longe Ab italia acqsitæ bello: puinciæ dictæ sunt a porro uel procul uincendo: ad quas pretores q cũ officio mittebant̃ officia quoq; prouinciæ noiantur. auctor donatus in cõmentario phormiõis. ait egesippus romanos cũ ius suum uincẽdo porrigerent pcul positas regiones: appellauisse puincias: a puincia prouinciales deriuant̃: quo antiqtus nomine oẽs pter italicos appellabant̃. qd significare uidet̃ plinius libro epistolaꝝ. vii. sic scribẽs. italicus es an prouincialis. & columela caput facit libro. vi. Agricolatõis de cultura puincialiũ uinearꝝ cũ alibi de cultura italicaꝝ scribat. ¶ Regis. mithridatis. ¶ Tribũatu militũ: tribunoꝝ militatiũ duo fũt gña: alii ruffuli dicũt̃: q in exercitu creari solẽt: Alii sũt cõciatiq romæ comiciis designãt̃ auctor ascõnius. Tribuni militatis officiũ ẽ ut miles ueste nitidus armis bñ munitus: exercitatiõis usu & disciplina eruditus incedat: sicuti docet uegecius in. ii. de re militari. Vegecio subscribit iurisconsultus sic scribens titulo de re militari. officiũ tribunoꝝ est milites i castris cõtinere. & ad exercitatiõem perducere querelas cõmilitonum audire: ualitudinarios inspicere. olim romæ tribuni militũ consulari ptãte promiscue ex patribus ac plebe creati sunt: de quoꝝ numero Vario & potestate nõ pauca scribit liuius libro quarto & qnto ab urbe condita. alii fuerũt tribuni plebis tri: ærarii dicti ab eo: qd his attributa erat pecunia quã militi redderẽt. Igit̃ Cæsar creatus tri. militũ q auctoratus dicit̃ fauore populari iuuit autores restituẽdæ tribũitiæ ptãtis. Qui aũt fuerit isti autores ambigit̃. Ego existimo intelligẽdũ eẽ peculiariter põpeiũ q ut scribit plutarchus apud plebẽ erat fauorabilis. ppterea q tribunatũ restituerat. Appianus in secũdo belloꝝ ciuiliũ auctor est põpeiũ cũ a curione tribuno senatus fuisset dissolutus uehemẽter penituisse. q tribuniciã potestatẽ a sylla iminutã atq; disiectã: denuo ipse in pristinũ statũ redigisset. asconius pedianus. infractã tribuniciã potestatẽ a sylla restitutã a Cneo põpeio apparet. longe tñ differt tribunus plebis a tribũo militari. ¶ Qui honos. mgiatus. ¶ Reuerso. Cæsari. ¶ Cuius uim sylla diminuerat. scribit Cæsar in cõmentariis syllã oibus rebus nudasse tribunitiã ptãtem: cui tñ intercessionẽ liberã reliqrit. Quintus Cicero sicut apud. M. Tulliũ fratrẽ libro tertio de legibus: quãobrẽ in ista qdem re uehemẽter syllã proboꝝ q tribunis plebis sua lege iniuriæ faciẽdæ ptãtem ademerit auxilii ferẽdi reliqrit. Pompeiũq nrm ceteris rebus oibus semp amplissimis summisq; effero laudibus: de tribunitia ptãte taceo nec reprehendere libet nec laudare possum uitia tribũatus. De hac eadẽ re ita refert liuius uolumine. lxxxviii. sylla tribunoꝝ plebis ptãtem minuit & oẽ ius legũ ferendarum ademit. ¶ Enixissime. maxime ualidissime. ¶ Rogatõe plotia confecit. lex plebiscitũ priuilegium rogationis noĩe continent̃. est. n. rogatio q̃si caput & fons totius iuris popularis. Nã rogare populũ est agere cũ populo: q̃ quare hæc erãt uerba solemnia. Velitis ne iubeatis ne qrites ut hoc uel illud fiat. Vnde rogatio quasi quedam interrogatio est. tranqllus rogationẽ plotiã appellat legem latam a plotio tribuno plebis: per quẽ Cæsar effecit ut hi q cum lepido fuerant ĩ patriam redire impune possent. Gellius i. xiii. noctium atticarum. meminit orationis: qua Cæsar plotiã negationẽ suasit: quis codices gelliani ferme oẽs nõ plotiã rogationẽ habeant sed plautiam: uerũ cũ plocius dicat̃ & plaucius. plauciã rogationẽ legemus apud gelliũ: & ita conueniet cum tranqllo. ¶ M. A N. ¶ Supplicio quod fuerat interminatus Cæsar eos in potestate redactos prius iugulari iussit ex pergami: quod se facturũ promiserat: cruci iugulatos affixit. ¶ Nutantes: instabiles: nec in fide manentes

Auxilia

Prouinciæ quæ

Prouinciales

Tribuni q

Rogatio qd.

furas. ¶ Tribunatum militum: Pedianus duo ait tribunorum militum fuisse generarumum quorũ refusti dicetentque qui in exercitu creari soliti essent: al terum comitiatorũ qui consulis designarentur: de quo nunc. Sed hi consulari potestate creati sunt: circa V eientani Senonicique belli tempora: interdum & proconsularis: aut non multum diuersa potestas data: quo fit ut tribunos fasces etiam procul italia habuisse tradiderint: quidam ut Tyberium Neronem: qui postea princeps fuit Rhodi: & M. Antonium: qui ab Antonio pio est adoptatus tota italia proconsulari imperio tribunum fuisse Capitolinus tradidit. ¶ Cuius uim potestatem. ¶ Sylla diminuerat: tulerat Sylla dictator legem ut Appianus scribit: qua cautũ est: ne is q tribunus plebis fuisset: magistratum ullũ amplius haberet. Liuius: omnẽ ferendarũ legũ uim tribunis scripsit ademptam. Pedianus autem iudicandi. ¶ Auctorẽs restituendæ tribu. po. Pompeius secũdo suo cõsulatu: quem cum Crasso gessit tribunitiam potestatem populo restituit: cuius postea rei constat eũ sub initium ciuilis belli pœnituisse

post necem consulis ad Sertorium confugerant reditum in ciuitatem rogatione Plocia confecit; habuitque & ipse super ipsa re concionem.

De quæstura eius & aliis gestis per eum.

QVestor Iuliam amitam uxoremque Corneliam defunctas laudauit e more pro rostris: sed in amitæ quidem laudatione de eius ac patris sui utraque origine sic refert. Amitæ meæ Iuliæ maternum genus ab regibus ortum paternum cum diis immortalibus coniunctum est. Nam ab Anco Martio sunt Martii reges quo nomine fuit mater

¶ PHI. ¶ Post necẽ consulis. S. lepidi de quo supra dictum est. ¶ Vxoris fratri: erat hic frater Corneliæ uxoris Cæsaris: Vnde merito Cæsar elaborauit ut in urbẽ redire posset. ¶ Ciuili discordia. quæ inter lepidũ & catulũ exorta est. ¶ Ad sertoriũ confugerant. Sertorius id tẽporis erat in hispania marianæ factionis propugnator: aduersus quẽ sylla multos misit imperatores cũ exercitibus. historia sertorii notior ẽ q ut pluribus sit explicanda. ¶ Habuit cõtionem.

Contio qd: Contio significat locũ suggestumque in quo uerba fiunt: itẽ cetũ populi assistentis: item orationem ipsã quæ ad populũ dicitur. auctor uerrius flaccus: contio græce [illegible] nuncupat. hic contionem intelligit orationem cæsaris habitã ad populũ. ¶ Quæstor. quæstura primus erat honoris gradus apud romanos: & prætorem quæstori suo parentis loco esse oportebat: sicuti cicero in oratione pro plancio & in uerrinis scripsit. quæstores aũt dicti sunt a querendo: q conquirerẽt publicas pecunias & maleficia. Dubiũ est romulusne an tullus hostilius questores primos romæ creauerit. Ex questoribus quidam prouincias sortiebant & tã

Questores

Patricii: patricii q plebeii indifferẽter creabant: de quibus multa iurisconsulti prodiderũt. auctor ẽ tacitus. xx. questores olim fuisse creatos cũ stipẽdiaria iã esset italia. patricii questores antiquitus appellabãtque solebãt creari cã rerum capitaliũ quærendarum: tales hac tẽpestate sũt iudices maleficiorum: quos uocit. ¶ Amitã. patris sororẽ: mariii uxorẽ: unde amitini consobrini dicti q ex sorore & fratre propagantur. ¶ Laudauit e more pro rostris. cũ ex uoto camilli cratera aurea ad apollinẽ delphicum mittẽda eẽt cumque parua auri copia foret in urbe: tũc matrõæ romanæ inter se cõsultantes oĩa corporis ornamenta aurea cõtulerunt: quod aurũ fuit pondo octo talentorũ. Igitur senatus referre uolens his mulieribus honorẽ decreuit: ut post mortẽ ita pro fœminis in funere celebrando oratio funebris haberetur: sicuti pro uiris habebatur. auctor plutarchus in camillo: a plutarcho dissentit liuiusque scribit. V. ab urbe cõdita: qđ cũ i publico deesset aurum: ex quo sũma pactæ mercedis gallis arcẽ romanam oppugnantibus cõficeret: id a matronis fuisse collatũ: preterea que institutum ut earum sicut uirorum post mortem solẽnis laudatio esset.

Rostra qd: ¶ Pro rostris. romæ ante curiã hostiliã i foro romani extructũ suggestũ adornauere ex rostris nauiũ antiatiũ: rostra quod templũ appellauerũt: ex quo loco concionari solebãt. auctores liuius & M. Varro pro rostris dicit sicuti dixerunt ueteres pro censu pro tribunali pro testimonio. Vbi hæc particula ponitur pro in alias significat ante ut pro curia pro menibus: ante curiã: ante menia: auctores festus diomedes & priscianus. utraque origine: materna & paterna. ¶ Amitæ meæ iuliæ. uerba sunt cæsaris quibus iuliam amitã mariii uxorẽ laudauit oratione funebri. ¶ Ab regibus. propter ancũ martiũ. ¶ Cũ diis. propter uenerem. ¶ Ab anco martio sunt martii reges. romæ familia fuit martiorum: qui cognominati sunt reges: propterea qđ ab anco martio quarto romanorum rege erant oriundi. unde aqua martia a noie quinti martii regis dicta est: qui fuit unus ex hac familia: cuius meminit. Pli. in. xxxvi. In hac gẽte fuit Marcius uates illustris cuius carmia citant liuius & macrobius. ¶ Fuit mater. marcia significatur: quæ fuit mater iuliæ cæsaris amitæ.

¶ M. AN. Post necem consulis: Lepidi scilicet: quem in Sardinia defunctum diximus. ¶ Rogatione: lege plebiscito. ¶ Plocia: Clodium & Claudium ueteres dixere: sic Plocium & Plancium. duorũ Pedianus Planciorum meminit. M. Plancii Syllani trib. ple. & P. plauci ipsiusque qui in consulatu fuit Milonis cõpetitor: utrius horum an alterius Plauci rogatione Cæsar Corneliæ uxoris fratri: & aliis exulibus reditum in urbẽ fecerit parum compertũ habeo. ¶ Concionem: orationẽ ad populũ: orationis ipsius Gellius meminit: in oratione inquit. C. Cæsaris: qua planciã rogationẽ suasit: Iuliam amitam patris sui sororẽ: quæ. C. Mario nupsit. ¶ E more: ueteri instituto: miror Plutarchum existimare nouo exemplo Corneliam a Cæsare laudatam: quasi is honor grandibus natu matronis tantum redderetur: quum ipse in Camillo auctor sit: ob aurum a mulieribus in publicũ collatũ: patrũ decreto oibus datũ: ut fato defunctæ publice laudarent. Alicarnassẽus Dionysius: antiquissimã orationẽ funebrẽ apud Romanos eã existimat: quã Publicola consul in Bruti collegæ funere habuisset. ¶ Quo noie Martia: quia in martia gente orta.

a Venere Iulii cuius gentis familia ē nostra. Est ergo in genere & sanctitas regum qui plurimum inter homines pollent: & cerimonia deorum: quorum ipsi in potestate sunt reges. In Corneliæ autem locum Pompeiam duxit Quinti Pompeii filiam Syllæ neptem: cū qua deinde diuortiū fecit adulteratam opinatus a Publio Clodio: quem inter publicas cerimonias penetrasse ad eā muliebri ueste tā constans fama erat: ut senatus quæstionē de pollutis sacris decreuerit

De gemitu eius apud statuam magni Alexandri: & de sommio ipsius de matris concubitu.

q Væstori ulterior Hispania obuenit: ubi cum mandato reipublicæ iure dicendo

PHI. A uenere iulii. Venus ex anchisa genuit Eneam patrem Iulii ascanii: a quo gens iulia deducit. In genere: amitæ iuliæ materno & paterno. Sanctitas regū. hoc refertur ad ancum marciū regem romanorum. Et cerimōia deorum. hoc ad uenerem referendum est. Pollent. possunt: uñ pollētia dea potentiæ colebatur a romanis: cuius signū olim procidisse refert is est liuius libro undequadragesimo. In hanc sentētiam ait papinius. Sub regibus ōis terra. Quorum ipse in potestate. huic sententiæ quadrat illud oratianū. Regum timendorū in proprios greges. reges in ipsos imperium est Iouis. Quinti pōpeii filiam. meminit asconius quinti pompeii: qui uidetur fuisse frater pompeiæ uxoris cæsaris. eum. n. nepotem syllæ ex filia fuisse refert: cuius neptis erat & ipsa pompeia. Inter publicas cerimonias. notissimum est quemadmodum. p. clodius ciceronis inimicus muliebri psaltriæ ueste occultatus prophanauit sacra bonæ deæ: a quorum conspectu sic oēs uiri ex ritu summouebantur: ut picturæ quoque masculorum aialium contegerentur. Deprehensus itaque clodius in cubiculo puellæ: quæ ancilla erat pompeiæ uxoris cæsaris: quam efflicti deperibat: accusatus fuit pollutarum cerimoniarum: quem tamen reatū euasit empto constuprato q iudicio. auctores cicero & seneca. publicas cerimonias intelligit sacra bonæ deæ: quoniam id sacrificium pro populo fieri dicebatur de quo ita scribit cicero in oratione de aruspicum rñsis: sacrificium bonæ deæ fit per uirgines uestales: fit pro populo: fit in ea domo quæ est in imperio: fit incredibili cerimonia. idem in epistolis ad atticum de hoc toto negotio sic refert. publium clodium appii filium te credo audisse cum ueste mulieris deprehēsum domi Caii cæsaris cum sacrificium pro populo fieret eum q per manus seruulæ seruatum & eductum: rem esse isigni infamia. Idem mox in alia epistola: credo inquit te audisse cum apud cæsarem pro populo fieret sacrificium uenisse eo muliebri indutum uestitu uerum id q sacrificium cum uirgines instaurassent mentionem a quinto cornificio in senatu factam. hoc idem tradit seneca libro. xvi. epistolarum ad lucilium. præterea popularia sacra sunt ut ait labeo: quæ omnes ciues faciunt: nec certis familiis attributa sunt: ut fornacalia: palilia: laralia. Cerimōiæ autem a carendo dictæ: sicut religio a relinquendo. Nam ut inquit massurius sabinus religiosum est quod propter sanctitatem aliquam remotum ac sepositum a nobis est: uerbum a relinquendo dictum tanq cerimoniæ a carendo. Valerius autumat sacra cerimonias uocari a ceritibus ethruscis: quia sacra romanorum infracto reipublicæ statu perinde ac florente coluerunt. Quoniam incidit. p. clodii mentio: enarrandus est obiter locus ille ex epistola ciceronis ad lentulum. Qui non pluris fecerat bonam deam q tris sorores. Quæri enim & quidem anxie solet ab eruditis historia trium sororum: quas ita clodius polluit: sicut cerimonias bonæ deæ polluerat. ego ut pro mea parte foueam studia studiosorum: cum diligenter id inquirerem: reperi clodium habuisse tris sorores easq omnes constuprasse: quarum iunior nomine clodia nupsit lucullo. altera terrentia nominata uxor fuit marcii regis. tertia nupsit metello celeri: quadrans cognominata ex eo q quidam adolescens qui eam amabat pro argenteis nummis quadrantes æreos immisit in loculum puellæ quæ cum quadrantibus pro pretio concubitus illusa fuisset: quadrantis meruit cognomen. Auctor huius historiæ est plutarchus i uita ciceronis. sed non ea quæ uulgo ipressa legitur. illam enim scripsit Leonardus aretinus ut conditor non ut iterpres. Quæstionē: modo inquisitionem: alias tormēta. apud rhetores dialecticosq alia res ē quæstio. Pollutis: contaminatis uiolatis. Quæstori ulterior hispania obuenit: ex quæstoribus ut scribit Vulpianus qdā solebāt prouīcias sortiri. nō. n. oēs quæstores puīcias sortiebātur. Cæsar ex his quæstoribus unus fuit q puinciis sortitus: cui hispāia ulterior obuēit hoc est sortito obtigit: quæ teste plinio bethica est. omnis. n. hispania in ulteriorem citerioremq diuiditur. Citerior eadē taraconensis ad pyrenea usq iuga protenditur. ulterior in duas per longitudinem puīcias diuidit: hoc est bethicam & lusitaniam.

M. AN. A uenere iulii: ab iulo Veneris nepote: Aeneæ filio: Vergilius: Iulius a magno demissū nomē Iulo. in genere: patris. s. & amitæ meæ. Regum sanctitas: inuiolabilis maiestas. Et cerimonia: ad historiam allusit: nisi ad Venerem potius id referas: Dionysius auctor est: orta inter Iulum Ascanii filium: & Siluium Aenea & Lauinia genitum de regno altercatione ita iter eos comparatum ut Siluius regnaret: Iulo & posteris quædam sacrorum potestas cederet: quæ in ea gente usq ad sua tempora mansisset. Quinti Pompeii filiā: Pedianus. Quintus inquit Pompeius syllæ dictatoris ex filia nepos: quare Pompeia pronepotis potius: nisi hunc fratrem accipias cuius pater eodem prænomine fuerit quod raro apud maiores uideo seruatum. Inter publicas cerimonias: publica sacrorum solemnia quæ in pōtificis maximi domo celebrari solita scribit plutarchus quare Cæsarem tum potificem fuisse ac

Popularia sacra

Cerimōiæ unde

Enodat9 locus Ciceronis

Quæstio quid

Diuisio hispaniæ

cipias oportet: quum Clodius ad eius coniugem muliebri habitu penetrauit: miror Appianum Calaphurniam pro pompeia scripsisse Sed adhuc magis mirum Liuium: Metelli pontificis coniugem in sacris bonæ deæ a Clodio adulteratam scripsisse: quum & uxorem Cæsaris fuisse constet: ad quam ille in opertũ uenisset: nec Calphurniã: quæ quoad uixit Cæsar in eius connubio pmansit. ¶ Obuenit: sorte obtigit. ¶ Vlterior hispania: Bethyca: que ulterior: auctore plinio dictã ẽ.

Conuent⁹ quid

conuentus circumiret: gadesq; uenisset animaduersa apud Herculis tẽplum magni Alexandri imagine ingemuit: & q̃si pertesus ignauiam suam: quod nihil tum a se memorabile actum esset in ætate; quam iam Alexander orbem terrarũ subegisset: missionem continuo efflagitauit ad captandas q̃primum maiorum rerum occasiones. In urbe etiam confusum eum somnio proximæ noctis: nam uisus erat per quietem matri stuprum intulisse: coniectores ad amplissimam spem incitauerunt. Arbitriũ orbis terrarũ portendi interpretãtes: quando mater; quã subiectã sibi uidisset: nõ alia esset q̃

¶ PHI. ¶ Conuentus: circumiret. In hoc loco cõuentus loca significãtur in qb⁹ populi iuris dicendi cã a magistratibus iuridicis cõgregantur: de qbus crebra est mẽtio apud historicos: & ita illud intelligendũ est i. v. commentarioꝝ apud cæsarem his confectis rebus cõuentibus q; peractis in citeriorẽ galliã reuertitur. In hoc eodẽ significatu accipit̃ illud poetæ satyrici. nec p conuentus nec cuncta p oppida curuis unguibus ire parata nũmos raptura celeno. scribit plinius in. iii. in bethica fuisse iuridicos conuentus quattuor uidelicet gaditanũ. cordubensẽ. astygitanum. hispalensem.

Templum herculis gadibus

¶ Apud herculis templũ. gadibus templũ fuit herculis honoratũ. in quo quidã colũnas illas esse existimant: quæ herculis colũnæ nuncupant̃. fuũt aũt ex ære cubitoꝝ octo lõgitudine: & gades herculi dicatæ. testatur ẽr poeta in priapeis illo uersiculo. gades herculis humidũq; tibur: hoc herculis tẽplũ de quo nunc loqtur tranqllus luculentis uersibus describit sillius italicus libro tertio punicoꝝ. de eodem sentit liuius sic scribens libro. xxi. hãnibal gadis pfectus herculi uota exoluit nouisq; se obligat uotis: philostratus libro sexto de apollonii uita pdidit multa de tẽplo herculis gaditani. Gades aũt insula est extra

Gades ubi

colũnas herculeas: olim uno sensu qngenti gaditani censiti sunt in ordine equestri. cor. balbus oppidũ gadibus cõdidit noie neapolim. gaditani oriundi sunt a tyriis: hic lucanus. tyrius q gadibus hospes. ¶ Ingemuit paulũ dissentit plutarchus q sic ait. cæsar in hispania cũ ocio uacans res quasdã alexandri pictas plegeret secum diu cogitabundus dehic illacrymasse tradit̃: cuius rei cãm admirantibus sociis nõ ne iure dolẽdum arbitramini: qđ huius etatis alexander tot gentes subdidisset ipso: qua nullũ adhuc præclaꝝ facinus ipse

Pertesus

gesserim. ¶ Pertesus ignauiã. ptesus participiũ est sine uerbi origine ut autumat Seruius: & regit genitiuũ sicut ex illo Virgiliano manifestum est: si nõ ptesum thalami tedæq; fuisset. ¶ Regit ẽt accusatiuum ut ex hoc loco apte dignoscitur. cuius testimonium citat Seruius: atq Aulus Gellius libro. prio noctium atticaꝝ: usus est hoc uerbo ptedere tanq̃ psonali sic scribens uerbi eius designati ptæduissent. Scipio africanus ptisum p adsam dicit̃ enũciasse: cuius meminit lucili⁹ cũ ait. Quo facetior uidet̃ & scire plusq cæteri ptisũ hoiem

De alexandro

nõ ptesũ dicere ferunt te. Qua alex. decessit alexander annos tris & triginta natus: cũ prius subegisset oẽs ferme orientales natiões: & istar fulminis cũcta pstrauisset oceanũ quoq; eremigasset. Seneca i primo suasoriarum nõ inelegater inqt. Alex. orbi magnus est: alexãdro orbis angustus est. etenĩ sicut historiaꝝ conditores prodiderũt cũ anaxarchũ philosophũ audisset referentẽ innumerabiles esse mũdos: heu me inqt miseꝝ q ne uno qdẽ adhuc sũ potitus. hic nimiꝝ illud exiit: unus pelleo iuueni nõ sufficit orbis. ¶ Missionẽ

De missionibus

continuo efflagitauit. i re militari multa sunt genera missionũ. est. n. honesta quæ emeritis stipẽdiis ab imperatore idulget̃: est causaria: quæ pp ualitudines a laboribus militiæ soluit: unde causarii milites a liuio dicti: est & ignominiosa: cum qs propter delictum sacramento soluit̃. auctores iurisconsulti. ff de re milit. & i titulo de his q not. in fa. i hoc loco cæsarẽ intelligim⁹ missionẽ honestã flagitasse. ¶ Cõtinuo. stati. ¶ Cõfusũ

De sõnio cæsaris se matri pmiscuisse

sõnio. plutarchus a trãqllo dissentiẽs tradit cæsarẽ ea nocte quã isequutus est rubicõis trãsitus: hoc uidisse somniũ: ut. S. p qetẽ matri uideret̃ se pmiscuisse ifãdo cõcubitu: cũ mr̃ aũt cõis oĩum terra significet̃: sicuti huius plinius & naso notificãt: merito iterpretes somnioꝝ dixerũt eo sõnio portẽdi q cæsar terrã matrem sua uirtute subigeret: & orbi terraꝝ domiaret̃. ¶ Cõiectores iterptes sõnioꝝ atq; oĩum cõiectores uocãt a

Coniectores

cõiectura hoc est directõe quadã rõnis aduertẽtẽ. uñ & status cõiecturalis dĩ apud oratores. ut autor ẽ quintilianus i. in. alio noie tales sõniatores nuncupant̃. De qbus ita i deuteronomio scriptũ est. nõ adies uerba sõniatoris. De cõiectore sic igt cicero. defert ad cõiectorẽ qdã sõniasse se ouũ pẽdere ex fascia lecti cubicularis. ueteres auctore apuleio cõiecturã diuinatõis gẽus eẽ tradiderũt. homerus i pria iliados rapsodia [illegible] uocat cõiectorem.

¶ M. AN. ¶ Cõuẽtus: loca qbus i eiusdẽ plinii utar uerbis: plures populi disceptabãt: quattuor i ea conuentus Gaditanus: Astigitan⁹: Cordubensis: & Hispalẽsis. ¶ Gades: insula est extra terrã: Plinius: gadibus extra orbem conditis. ¶ Pertesus ignauiam suam: suæ ignauiæ tedio affectus. ¶ Aetate: altero: scilicet ac tricesimo ætatis anno. ¶ Orbem terraꝝ subegisset: at Macedões non solum nõ orbẽ subegere: sed de aphrica ne contendere quidẽ: ut Polybius ait: cœperunt: in Europa uero ab Adria ad Istrum: quota eius regionis parte dominati: magnam Asiæ partem intactam reliquisse eiusdẽ testimonio traduit̃. ¶ Missionem decedendi facultatẽ. ¶ Coniectores: græci [illegible] uocant.

D terra: quæ omnium parens haberetur.

De gestis per eum in urbe.

DEcedēs ergo ante tempus colonias latinas de petē da ciuitate agitantes adiit: & ad addendum aliquid concitas set: nisi consules conscriptas in Ciliciam legiones paulisper ob id ipsum retinuissent: nec eo secius maiora mox in urbe molitus est.

De suspitione coniurationis eius cum Crasso & Sylla.

SIqdē ante paucos dies q̄ edilitatē iniret: uēit ī suspicionē cōspirasse cū Marco crasso cōsulari: Itē publio Sylla & L. Autronio post designationē cōsulatus

¶PHI. ¶Oium parens hēret. terrā oīparentē idonei scriptores appellāt. Plinius ī scdo. Terræ eximia pp merita cognomē iudicamus maternæ uenerationis Lucretius in secūdo. quare magna deūm mater q̄ ferarūm & nostri genitrix hæc dicta est corporis una. Ouidius quoq in hāc sententiā ait. magna parēs terra est. appellatiōe aūt parētū oēs in infinitum maiores utriusq sexus significari scribit. C. cassius iuris cō. ff. de in ius uo. & libro ffor. L. sic scriptū legimus: appellatione parētis non tm̄ pater sed etiā auus & pauus & deinceps oēs supiores continent: sed & mr̄ & auia & pauia. Auctor est hieronimus ī secunda cōtra ruffinū apologia parentes militari uulgariq sermone cognatos & affines noiari. hieronymo astipulat Aelius lāpridius sic scribens ī alexandri seueri ipatoris uita amicos & parētes alexāder si malos repit aut puniuit: aut si uetus uel amicitia uel necessitudo nō sinit puniri: dimisit a se: dicēs his carior ē mihi respublica. ¶Iulius quoq capitolinus de marco antonio refert: q adoptatus in aulici domū oībus parētibus suis tantā reuerentiā quantam priuatus exhibuit. hinc parentela sicut uulgo dicitur ab eodē usurpatur ita scribente. Cū eloquentiæ dignū parentela sua putauit. ¶Colonias latinas adiit. ¶Duo genera coloniarū fuerunt quæ a populo romano deductæ sunt. Namq aliæ latinæ aliæ ciuiū romanorū dicebantur: quod significat liuius his uerbis ex libro ab urbe condita duo de quadragesimo. Illud agitabant uti colonia deduceretur nec satis cōstabat. utrū latinam an ciuium romanorū deduci placeret bononia latina colonia: mutina & parma coloniæ rōanorum ciuiū sunt deductæ. erat & aliud genus coloniarū: quales .n. pompeius strabo pompeii magni pater transpadanas colonias traduxerat. non .n. nouis colonis eas cōstituit sed ueteribus incolis manētibus ius dedit latii: ut possēt hīc ius qd ceteræ latinæ coloniæ .i. ut petendi magistratus ciuitatē romanā adipiscerentur: erāt pterea coloniæ qbus ius italiæ dabat: erant & latinorū ueterū: quæ & latii ueteris appellant: quales ī hispania multas fuisse refert plinius. Sēsus est trāqlli cæsarē utpote cupidū rerū nouarū iuisse ad colonias: quæ de petēda ciuitate agitabāt hoc ē ut ciuitate rōana donarent & ciues rōani fierēt. ob quā rē sæpe maximi tumultus excitati fuerāt. & inde origo socialis belli exorta credit: sicuti historici tradiderūt. ¶Nec eo secius .i. nec eo tardius nec iō minus: apuleius nec eo secius approbabit tibi nūc ēt firmitas animi mei. Virg. Currit iter tutū nō secius equore classis. uidet aūt secius a sero dictū ut autumat festus pōpeius. nā ait Accius in amphytriōe. Si forte paulo quā uenia secius. secus uero significat aliter. ¶Ob idipsū .q. s. uerebant ne a cæsare concitarent latinæ coloniæ ad aliqd noui moliendū. ¶Edilitatē. edilatum ueteres dixere: quā nūc edilitatem uocit: de edilibus mox plura. L. antronio. P. sylla dānatis. syllā & antronium significat: quonim alterū. L. cotta alterū. L. torquatus ambitus dānarant. autor asconius. & meminit cicero in ea oratione quæ inscribitur pro pu. sylla. In qua ēt hoc quoq cōmemorat: antroniū hoiem audacem petulantem & libidinosum affinē fuisse sceleri catilinæ cōtra rē pu. coniurātis a quo crimine pu. syllā seiungere contēdit huiusce rei meminit & salustius in catilina. nunc tranquillus scribit cæsarem noua quadam coniuratione cōspirasse cum his duobus. & M. crasso illo opulentissimo.

¶M. AN. ¶Terra omniū parens: Ouidius: Magna parēs terra est. ¶Colōias latinas: Coloniarū duplex ratio: & enim ciues aliquo ad inhabitandū transcripti colonia dicebat: quales fere erāt Romanorū coloniæ & quum manentibus ueteribus incolis ius latii: ut Pedianus ait eis dabatur: sic Pompeius Strabo Magni Pompeii pater transpadanas deduxit colonias: erat autem ius latii: ut idem auctor interpretatur: nil aliud q̄ petendi magistratus Romanam ciuitatem adipisci: cui Strabonis auctoritas astipulat: latii inquit ius habent: adeo ut qui edilitatis quæsturæq dignitatē romæ assecuti sunt: nemausi afferri: sed qd sit quod de petenda ciuitate agitantes dixerit indubium uenire potest: quum fere nil aliud sit dicere q̄ qui ciuitatem adepti essent de querenda ciuitate sollicitos esse. Sed ex obscura historiæ latebra lux eliciēda est: Appianus est auctor: plures italiæ populos: socialis belli temporibus: ciuitate donatos: Sed in suffragiorū latione: quod ille plane demonstrat a romanis deceptos: qua fraude aliquod post annos animaduersa nouæ dissensionis materia fit. inde illis orta: ut sit sensus de petenda ciuitate .i. ante ciuitatis quod noīe non re fuerāt adepti: Scio ego nō deesse q aliter iterptati sint eē ius latii. quo q̄ pditi eēnt suffi agii tm̄ lationē hērēt: sed ut ciuem petēdi magistratus ius nullū. de quo latinæ coloniæ: quæ circa padū erāt ea tēpestate agitarēt: Verū utrumq res hēt. Trāqllus apte demōstrat aliud fuisse ciuitate dōari: aliud iure latii: nec tm̄ pūti loco quo ait colōias latinas de ciuitate adipiscenda sollicitas fuisse: uerū ī Augusto: quē scribit nō multas urbes sua merita ī rēp. allegantes latinitate .i. iure latii: uel ciuitate donasse. ¶Consules. L. Cæsar credo: & . C. figulus. aut. L. Tullus & M. Lepidus: quibus consulibus. ro. signa circa. Ciliciam & Syriam magni Pōpeii ductu uagabant. ¶Secius: segnius: Tardi. ¶Aedilitatē iniret ædilitatis munꝰ adiret. ¶Venit ī suspitionē. suspectꝰ eē cœpit

Terra oī parens

parētes qui ues dic

De colonis

Secius

Edilitas

ambitus condēnatis: ut principio anni senatū adorirētur: & trucidatis; quos placitum eēt dictaturā Crassus inuaderet. Ipse ab eo magister equitū diceret. Cōstitutaq; ad arbitriū repu. Syllæ; & Antronio cōsulatus restitueret. Meminerunt huius cōiurationis. Tanusius geminus i historia: Marcus Bibulus i edictis. C. Curio pater i orationibus. De hac significare uidet & Cicero i quadā ad Atticū epistola referens. Cæsarem in consulatu confirmasse regnum i de quo ædilis cogitarat. Tanusius adiicit Crassum pœnitentia uel metu diem cædi destinatum nō obiisse: & iccirco ne Cæsarem quidem signum; quod ab eo dari conuenerat dedisse. Conuenisse autem Curio ait ut togam de humero deiiceret. Idem Curio: sed &. M. Actorius Naso auctores sūt cōspirasse eū etiā cū Cneo Pisone adolescēte; cui ob suspitionem urbanæ cōiurationis prouincia hispania ultro extra ordinem data sit; pactūq; ut simul foris ille ipse Romæ ad res nouas consurgerent

Ambitus

¶ PHI. ¶ Ambitus cōdēnatis. Ambitus nomē est criminis qd tū uitiū ut inqt salustius, pprius uictum est. Nam cui bonæ artes desunt ille dolis cōtendit adipisci honores expetitos: uerū cū uirtute ambire oporteat nō largitiōe. ide leges apud romāos cōstitutæ fuerunt: quæ ambitū puniebant. qualis lex calphurnia; quā calphurni⁹ piso de ambitu tulerat: & ciceroniana quā cicero; q in oratione p murena se lege ab se lata ambitum puniuisse testat. Verū hæc ois lex ut inqt eleganter modestinus iurisconsultus hodie cessat i urbe; quia ad curā principis magistratuū creatio ptinet nō ad populi fauorem ¶ Dictaturā crassus inuaderet apud ueterrimos autores titū largiū dictatorē primū & spurium cassiū magistrū eqtū creatos inuenio: lex de dictatore creādo lata iubet ut uir cōsularis creet. autor liuius i. ii.

Dictatura quæ

Erat aūt dictatura summæ potestatis magistratus. nāq; ut scribūt iurisconsulti a dictatoribus non erat ius prouocādi quibus ēt iaduersio capitis data est. Dictaturā ultra sextū mēsē retineri fas nō erat: Dictator ab eo dictus qd a cōsule dicebat: cuius dicto audiētes oēs essent. īde fabius ille maximus cū a po. ro. creatus eēt dictator q dictatorē create nō poterat: nō legimus dictator fuit: sed p dictatore. lege qdā uetusta nephas erat dictatori eqtare. cuius rei ē plutarchus i fabio. & qa summa potestas erat dictatoris i populū. is quoq; mgr populi appellatus ē. autores uarro & seneca. qd ēt memorat cicero li. iii. de finibus bonoꝝ. legimus apud dionysium i. v. dictatoriā potestatē fuisse quasi quādā electā tyrānidē: qd a græcis institutū romāi trāstulisse uidētur nāq; apud græcos tales erāt esymnetæ q erāt electi tyrāni q̄lē elegerūt olī mytylenei pithacū: cuius rei mētio quoq; fit ab aristotele i. iii. politicoꝝ.

Magister equitum

Ipse mgr eqtū diceret. dictatori magister eqtū sic iūgebat: quō regib⁹ tribunus celeꝝ. Ad quoꝝ similitudinē pfecti ptorio a pricipibus electi sūt. mgr eqtū sc̄dam post dictatorē dignitatē gerebat & ab ipso dictatore eligebat: qd & apud iurisconsultos li. i. ff. elegāter simul & erudite perscriptū repies. primus magister eqtū apud romāos fuit. Sp. cassius sub dictatore. T. largio. De mgro eqtū ita tradit uarro. mgr eqtū appellatus qd summa potestas huius i eqtes & accēsos. & iuuenalis iūcti locauit dictatorē & magistꝝ eqtū illo uersu. Fumosos eqtū cū dictatore magistros: i quo illud aīaduerte qd fumosos

Annotat⁹ locus iuuenalis

legere debemus nō famosos, put uulgus semidoctū opinat. ¶ Cōsulatus restitueret. quo. s. fuerat spoliati qn ambitus cōdēnati fuerūt. ¶ M. Bibulus in edictis. edicta sunt & edilitia & ptoria & cōsularia. fuit aūt hic bibulus collega cæsaris i edilitate & cōsulatu. ¶ Caius curio pater. testimoniū curiōis pris iō citat: ad curiōis filii differētiā; ad quē extant cicerōis epistolæ. hic curio pr litteraꝝ admodū nihil sciuit: sed usu quodā dōestico habebat luculētus orator: cū uerboꝝ splēdore & uarietate cōmendaret. mēoria ita fuit nulla: ut oli totā causā iudicio oblitus sit. idē quo nihil turpius i scriptis obliuiscebat. autor. M. tullius i bruto. ¶ Obiisse. adiisse pstito fuisse in tpe. ¶ Cōspirasse. In hoc loco cōspirare accipit i malā partē: cū cōspiratiōem nōnunq cū laude dici testentur eruditi: Columella in. xiii. sed conspirabat in cōmune ab utroq; cicero in oratione p domo

Conspirat Conspiratio

sua ad pontifices. Hanc nostram inqt conspirationem in re publica bene gerenda certi homines fictis sermonibus diremerunt. Plinius i epistolis. pinde cōspirate cōsentite maiorēq; animum ex meo summite.

Mors pisonis

¶ Cum. Cn. pisone adolescēte. pisonem illum significat: qui in citeriorem hispaniam quæstor pro prætore missus: Et, mox ab equitibus hispanis iter faciens occisus est. quidam crediderunt occisum fuisse a pōpeii clientibus pompeio non inuito: cui infestus erat inimicusq;. quem ad perturbandam rem pu. ut scribit salustius inopia atq; mali mores stimulabāt. ¶ Ob suspitionem urbanæ coniurationis. piso hic cū esset adolescens nobilis summæ audaciæ Egenus factiosus una cum. L. catilina atq; antronio coniurauit ad cædem senatus faciendam. consulesq; trucidandos in capitolio: quo pacto constituerāt ut ipso cum exercitu ad obtinendas duas hispanias mitteret. autores salustius & asconius. hanc in prima fuerontius urbanā coniuratiōnem significat. Cicero in oratione quam dixit in toga candida: hunc. Cn. pisonem appellat pugionem hispaniensem.

¶ M. AN. ¶ Ambitus uetitæ largitionis: & suffragioꝝ corruptellæ: Salustius. L. Antonius: & P. Sylla designati cōsules legibus ambitus interrogati pœnas dederant. ¶ Pricipio anni: Calēdis Ianuariis: unde annus sumebat initiū. ¶ Trucidatis quos placitū eēt. Crispus. L. Cottā & L. Torquatū cōsules interficere eos statuisse ait: suppressitq; Crassi: & Syllæ noībus a Catilina Antonio & Pisone cōspiratū ut patrata cæde Catilina & Antonius fasces inuaderēt. piso cū exercitu ad optinēdas hispanias mitteret. ad Cice. i ea oróne

quã contra Caius. Antonium competitorem in senatu habuit:& Pedianus testantur: Ipse. Cæsar. ¶ Magister eqtũ ut dictatoris erat ius sũmũ in populũ:ita in oẽs milites:& accẽsos magistri eqtũ. ¶ Ad arbitriũ sententiã uoluntatem.iudiciũ. ¶ Marcus Bibulus: qui ædilis: cũ cæsare fuit:& mox in consulatu collega. ¶ Curio pater. dubiũ an is sit. qui postea cæsarianus factus in libya ad bagradã fluuium periit. an eius pr. miror cur patrẽ dixerit si tres continua serie oratores in curionũ familia fuit Plinius ait extiterũt nullumq; ob id facere potuerit discrimen. ¶ Cõsulatumq; nẽ cũ Bibulo gessit. ¶ Aedilis: qñ subaudi ædilis: cũ Cicero Antonio:& Sylla cõiurauit. ¶ Destinatũ decretũ. cõstitutum. ¶ Nõ obiisse: diẽ diei munus nõ adiisse: uel aut nõ exequutũ esse. ¶ Marcus. Actorius. ¶ Naso: fuerit ne hic naso:an alius: qui ab Antonio lepido:& Augusto pscriptus est: pa͞ nobis adhuc constat. ¶ Prouincia hispania. Crispus. Crasso adiutente cicerone rem ait hispaniam illi datam: ut in ea quæstor pro pretore esset. ¶ Foris ille procul urbe. ¶ Consurgerent una ad res nouas surgerent.

Ambrões

per lambranos: & transpadanos: destitutum utriusq; consilium morte Pisonis.

De ædilitate eius & gestis in ea.

e

Dilis præter comitium ac forum basilicasque etiam capitolium ornauit porticibus

¶ PHI. ¶ Per ambrões. ambrones fuerũt gens quædã gallica: quos cũ cibus teutõicisq; mari° deleuit: ex quo tractũ est ut turpis uitæ hoĩes ambrones dicerẽtur. In qbusdã exẽplaribus inemo ambranos:& significat̃ populi galliæ narbonẽsis comatæ quos plinius ĩ quarto bellouacis cõiungit. Quidã lãbranos legendũ esse autum.ãt: pinde ac lãbri fluminis accolas lãbranos appellet: est aũt lãbrus fluuius in cisalpina gallia notus: quẽ padus auctore plinio defert. ¶ Mare adriaticũ. morte pisonis. q in hispania occisus est. ut paulo ante dictũ. Edilis pter comiciũ. duos antiq; ex plebe cõstituerũt magistratus. q ediles appellati sũt ab eo qd edes sacras & priuatas, pcurarent. due fuerunt olĩ edilitates altera plebeia altera patricia. Nã cũ ab initio ex plebe tantũmõ ediles, pcrearẽtur: p senatusconsultũ patricii obtinuerũt ut ediles ex patribus duo crearent: q a solio eburno curules dicti. scribit dionysius in sexto. ediles ministros fuisse tribunorum:& pene tales: qui'es sũt apud græcos Agoranomi quorum mentio fit apud plautũ ita scribentẽ in captiuis. Mirum ideo est nisi fecerũt hunc sibi etoli agoranomũ officiũ edilũ erat inter cætera ludos publicos exhiberea inde Cicero in septio uerrinarum ita scribit. nunc sũ designatus edilis: scio mihi ludos sanctissimos maxima cũ cerimonia cæreri libero liberæq; faciẽdos: mihi florã matrẽ populi plæbisq; ro. ludorum celebritate placãdã: mihi ludos antiqssimos q primi romani sũt noiati maxima cũ dignitate ac religiõe ioui iunoni mineruæq; esse faciendos. mihi sacrarum ediũ, pcurationẽ mihi totã urbem tuendã esse cõmissã. fuerunt pter ea alii ediles q frumento perent & a cerere cereales noiati. cuius rei testis est põponius iurisconsultus. scribit plutarchus cæsarẽ in edilitate usũ esse munificentia supra ciros spectacula atq; cõuiuiis: ex quo factus est fauorabilis apud plæbẽ. hoc idẽ nũc significat Tranquillus scribens cæsarẽ edilẽ exornasse comiciũ & capitoliũ porticibus tẽporariis. Cũm foro ludi populo daretur auctore asconio signis ac tabulis pictis utebitur ad ornãdũ forum atq; comiciũ. Plinius quoq; tradidit i. xxxv. uarronẽ & murenã in edilitate deportasse romã ex lacedæmõe op° tectorũ pp excellẽtiã picture iclusũ ligneis formis ad exornandũ comiciũ. est aũt comiciũ locus in foro, ppe senatũ quo coire eqtibus romanis & po. ro. licet ut inqt pedianus. tradit uarro ab eo dictũ qd illic coibat comitius curiatis & litiũ cã: Cicero autor est cotẽq nã actius nauius augur discidit una cũ nouacula in comicio defossã fuisse: supraq; puteal ipositũ. ¶ Basilicasq;. basilica, pprie significat locũ in quo negotiationes & consilia & iudicia exercebant̃: dicta basilica quasi regia græci. n. Βασιλικὴν regiã appellãt. Debent. n. basilice adiunctæ esse foro. ut autor ẽ uitruuius architectus in quito q tradit se iuliæ basilicæ faciẽdæ pfuisse. Cuius portiones & symetrias cõmemorat basilica portia emylia iclyte sunt monumẽtis historicorum. quod aũt in basilicis iudicia pagerent̃ indicat quitilianus scribẽs in. xii. & tacitus oratoris uocẽ cũ in basilica iulia diceret et auditã laudatãq; fuisse ex quatuor tribunalibus. & plinius in epistolis inqt. Descenderã i basilicam iuliã auditurus qbus proxia cõperendiatiõe rñdere debebã: Idẽ alibi cẽtũuiralia iudicia ẽdicat i basilica fieri solita iurisconsulti titulo de uerborum obligatiõib°. basilicã publicis usib° accõmodatã esse demõstrãt apud ecclesiasticos basilice dicũt̃ sacellanũ i mb° dicata. idei decretis. Di xxv. scriptũ legimus: quod ad episcopũ ptinet basilicarum consecratio: quarum aliæ rusticæ sũt aliæ urbanæ hic basilicanos dicimus custodes basilicarum apud augustinũ & orosiũ aliosq; ecclesiasticos conditores scriptũ inuenio: q cũ gothi urbẽ romã inuasissent illos ĩprimus ĩuiolatos seruosq; esse sinebãt: q in apostolorum basilicas confugerant. In alio uero significatu basilica edictio adiectiuo. n. nomine dicitur regiæ siue regalis. plautus in captiuis basilicas edictiones atq; ĩperiosas habet. Idẽ ĩepidico basilicon uocat uestimenti genus regiũ cũ ait suppar subminiũ. rici. basilicũ. aut exoticũ. ab eodẽ basilicus status i pseudulo. & basilicus incetus i psi di quasi regius & excellens. Itẽ basilica facinora, p regia. Itẽ basilice aduerbium usurpatur q significat regaliter & excellẽter i persa. basilice agito eleuteria. plinius genus nucũ qd optimũ est & quasi regium uocari ait basilicon a celso emplastrum ab excellentia basilicon dictum.

¶. M. A N. ¶ Per lãbrãos. sic legũt qdã qb° facile accedo. i. p lãbri accolas: ẽ. n. is Cisalpinæ galliæ fluui°: ex eo lacu fluens & qd magis credo: cõtinuo trãspadanos subiecit ut appareat de iis coloniis itelligere: quas de ciuitate agitãtes Cæsar hispãia decedẽs nõ multo antea adiret: atqui ambranos habent: qd nullo modo probo. ¶ Morte pisonis: qui ab hispanis equitibus: quos in exercitu ductabat iter faciens occisus est.
¶ Præter comitium ac forum: quæ duo i primis loca ab ædalibus spectaculorum diebus ornari consueuerũt

Libuus fluuius

De edilib°

Agoranomus

Comiciũ qd

Basilica qd

Basilicon qd

ita ut signa & statuæ ad tēpus romā ædiliū cura & ꝓuincia quandoq; deportarentur. Plinius & pedianus sunt auctores: Comitiū a coeundo dictū satis constat quasi comitiū quidā quia eo Sabini & Romani ad faciendā inter se pacē conuenissent dictū autumāt: alii quod suffragiorum causa huc ro. tribus coirent: locus fuit inter palatiū & capitoliū ro. foro contiguū. ¶ Basilicas: regias ἀπὸ τοῦ βασιλέως Papinius. Illic bellígeri sublimis regia pauli erāt basilicæ magnificæ & sumptuosa ædificia: qualis fuit basilica Pauli: basilica Lucii & Caii: sed hæ neutra tunc erant: neq; siquis basilicæ formā requirit. Lapidum audiat basilicā itaq; inter cāpū martiū & septa agrippa instituerat in lato pedū centū: in longo mille: ita ut tota columnis penderet.

¶ PHI. ¶ Ad tēps extructis. tēporarias significat quæ tādiu durarēt donec spectacula ꝑagerent. oli scaurus in edilitate fecit theatrū tēporariū. ¶ Rer. copia. ꝑmentū. Sed apparatū edilitatis ut sunt signa tabulæ pictæ & id genus alia. ¶ Ludosq; scenicos theatricosq;. De gladiatorio ludo mox loquet. ¶ Et cum collega & separatim edidit. collega in edilitate Iulii Cæsaris significat bibulus: q; eundē quoq; habuit collegā in cōsulatu. Euenisse sibi qd

ad tēpus extructis: in qbus abundante rer. copia pars apparatus exponeretur. Venationes aūt ludosq; & cū collega: & separatim edidit: quo factū est ut cōmunium quoq; impensar. solus gratiā caperet. Nec dissimularet collega eius Marcus Bibulus euenisse sibi: quod Polluci. Vt. n. geminis fratribus ædes in foro constituta tantū Castoris uocaretur: ita suam Cæsarisq; munificentiā unius Cæsaris dici. Adiecit insup Cæsar etiam gladiatoriū munus: sed aliquanto paucioribus q̄ destinauerat paribus: Nam quum multiplici: undiq; fāilia

Edes castoris

polluci. romæ i foro erat ædes castoris & pollucis: quæ ædes castoris tantūmō uel castor. sine ulla pollucis nōīatione dicebatur: de q meminit liuius in .ii. Dictator ædē castoris uouisse fert & plinius in .x. utiq; supra ædē castor. genitus pullus in oppositā sutrinā deuoluit. sensus ē tn̄ q̄ illi bibulū collegā Cæsaris in edilitate nullā gratiā cepisse apud po. romanū ear. īpensar. quas in exhibendis spectaculis una cū Cæsare fecerat cū solus Cæsar fauorē popularē ꝓmereretur. Ideoq; dicebat bibulus sibi euenisse id qd polluci. nā cū templū eēt sacratū rōæ Castori & polluci unius tū castoris dicebat. In liberalitas noīe Cæsaris & bibuli & ꝑ ꝑlo

Enarratus catuli locus

exhibita soli Cæsari ascribebat. & qm̄ incidimus in mentionē ædis castor. enarrādus est obiter catullus ille uersus ab īterp̄tibus par. diligenter pensitatus. a pileatis nona fratribus pila. hoc. n. uer. ū haud dubie catullus significare uoluit tabernā illā salacē de qua scribit fuisse in foro & nono in ordine loco excollocatā a templo castoris & pollucis: quos fratres pileatos uocat ex eo q; pilea castori & polluci dederunt antiqui q; leones fuerūt: qbus pileatis militare mos fuit. ea aūt elegātia dixit tabernā esse nonā a pileatis fratrib. hoc est a tēplo castor.: quā plautus in pseudulo ait septimas esse edes a porta: ubi ille habitat leno. edē uero castoris fuisse in foro testes sunt plutarcus & dionysius: qd & tranqllus hoc in loco apertissime ostendit. Vñ cicero in tertia uerrinar. tradit tēplū castoris positū fuisse in oculis quotidianoq; aspectu po. romā. circa for. aūt tabernas edificari solitas esse nullus ignorat. hic quītilianus ait in sexto. tabernæ uēr erant circa for. ¶ Gladiator. munus. Cæsar edilis autore plutarcho. xx. ac. ccc. gladiatorū paria exibuit: i spectaculo quod munus dicit gladiatorū: Nāq; id genus oblectamēta antiq munera noīauerunt ꝓpterea q; populus tali spectaculo ꝓinde ac munere quodā capiebatur: scribit lactantius libro sexto primitus uocatiões fatur

Munerarius qui

no attribuas fuisse. quæ uocantur munera. A munere dicitur munerarius exhibitor spectaculi. inde legimus freq̄nter apud historicos lanistas uendidisse gladiatores munerariis. apud cyprianū in epistolis locus mendosus est. ubi ꝓ munerarios īpressū est numerarios. Idē gladiatoriā uoluptatē in primis execrat i epistola ad donatū. cuius uerba subiecimus sunt hæc. parat gladiatorius ludus: ut libidinē crudeliū luminū sanguis oblectet. hō occidit in hoīs uoluptatē & ut qs possit occidere peritia est: usus est: ars ē. scelus nō tñ geritur sed docet. merito iustinianus īpator li. xi. ꝓhibet gladiatoria spectacula tanq̄ cruēta. ꝓbert de quorū

Origo gladiatorum.

origine & ca iulius capitolinus hæc mēorat: multi dicūt apud ueteres hāc deuotionē cōtra hostes factā ut ciuiū sanguine litato specie pugnar. fortunā satiarēt. Alii hoc litteris tradūt qd uerisimilius credo ituros ad bellū romāos debuisse pugnas uidere & uulnera & ferrū & nudos īter se coeūtes: ne ī bello armatos hostes timerēt. aut uulnera & sanguinē ꝑhorrescerēt. hinc mos tractus ut ut īꝑatores ad bellū ꝓficiscētes munus darent gladiatoriū. Fāilia cōparata. cū plures seruos a pluribus lanistis ad exercēdā gladiaturā cōparasset nā; appellatiōe familiæ seruos itelligimus sicuti apud iuris cōsultos pluribus ī locis declarat: ꝓ quos ur

Familia qd

bana familia & rustica sī loco sed genere distinguit. & ī titulo de publicanis sic scriptū ē. familiæ tn̄ appellatione seruilē familiā contineri scīēdū est in alio significatu familiæ ī liberis hoībus dñt aūt familiæ cornelior. & ualerior. nūcupatæ. famuli origo ab oscis populis descēdit apud quos seruus famul noīat. uñ & familia uocata & famulicū sicut a satellite satellitiū dictū. hic familia gladiatoria significatur.

¶ .M. An. ¶ Ad tēpsan præsentē spectacular. usū. In qbus: porticibus. ¶ Abūdante rer. copia: signor. imaginum statuarum & rerum ad ornatum quæsitarum multitudine superante. ¶ Venationes: quibus feræ in theatro conficiebantur. Quod & polluci: postq̄ ad regillum lacum prospere aduersus latinos Posthumius dictator pugnauit Castori & polluci in ea parte fori quo circa iuturnæ lacum duo iuuenes: a qui uictoriam nuntiarunt: equorum sudorem abstergere conspecti sunt: ædes erecta est: Plutarchus: Valerius & Dionysius sunt auctores: uerum sic accidit ut tantum castoris ædes sit dicta Martialis: uicinum castora canæ: Transibis uestæ. Plinius. Ante ædem castorum fuit Marci Tremelii equestris togata. Multi

licentiam munificentissimos ludos. ¶ Vnius cæsaris dici: quasi ab uno cæsare exhibitos uulgo prædicari. ¶ Gladiatorum muneris. spectaculum. Iu muneta nunc ædunt: & alibi Cuius munere feria misit. ¶ Familia: multi sub uno instituebantur lanista ad gladiaturam: qui numerus familia dicebatur: sed liberi quoque sub hoc nomine complectuntur: unde paterfamilias dictus: & philosophorum familiæ: seruorum tamen proprium est: famelai. unde famulus: & famili osca lingua. seruus olim dictus.

comparata inimicos exterruisset: cautum ē de numero gladiatorum: quo ne maiorem cuiq̄ habere Romæ liceret.

De gestis per eum in urbe.

CONciliato populi fauore tentauit p partem tribunorū ut sibi ægyptus prouincia plebiscito daret: nactus extraordinarii impii occasionē: quod Alexādrini regē suū sociumq; atq; amicū a senatu appellatū expulerant: resq; uulgo improbabat: nec optinuit aduersante optimatium factione: quorum auctoritatem ut quibus posset modis inuicem diminueret. Trophæa Caii Mari de Iugurtha; deq; cibris; atq; theutonis olim a Sylla disiecta restituit;

¶ PHI. ¶ Comparata: parata coemptaq: iam & cōparare interdū significat emere sicut uulgo dicitur. Cato in libro de re rustica. p diu cum cōparare cogitabis sic i aio habeto: ut reliq̄ quæ comparāda sint si quid desit: iānum uti cōparentur: quæ supersint ueneant. Vnde miror hieronymum nimis ardenter ne dicam inimiciter carpsisse ruffinum: quod comparatum codicē pro empto dixerit: cum ruffinus in hoc nō ram peccasse uideatur q̄ sequit̄ autoritatē priscorum: quæ nobis ꝓ ratione est: & ad eam tanq̄ ad anchoram confugimus. ¶ Inimicos. factionis syllanæ homines signat & optimates. ¶ Tentauit per partē tribunorū. tribunos plebis intelligit. q ab eo dicti sunt qd i tres partes populus diuisus erat: & ex singulis singuli creabatur. uel qi tribuū suffragio creabantur. mox collegiū tribunorum ad decem usq; numero processit sicuti docet Cicero li. n. de legibus. Ita scribens. tribuni decem sunto sanctiq; sunto. lex tamen de tribunis creandis nusq ut ait liuius numerum prefinit. Sanciens tantum modo ut essent tribuni plebis. scitu dignum est quod potestas tribunitia magis erat ad impediendū quam ad agendum. ¶ Plebiscito daretur. scita plebis appellatur ea: quæ plebs suo suffragio sine patribus iussit plebeo magistratu rogāte ut puta tribuno. ¶ Quod alexandrini regē expulerant. historia hæc ē. Ptolemeus cognomento auletes ægypti rex cleopatræ parēs cum flagiciis palā⁹ eēt maculosus: eiectus ē regno ab alexādrinis: quē romā ꝓfectū pōpeius suscepit senatuiq; cōmēdauit: de reductiōe eius in regnū diu uarie q̄ actitatū. tandē a gabinio reduct⁹ ē: auctores strabo & dion: De hac re multa in epistolis cicerōis p legunt. Igit̄ Cæsar cū eēt apud populū fauorabilis tētauit ut sibi daret̄ p plebiscitū ægypt⁹ ꝓuincia extraordinaria: sed obtinere nō potuit aduersantib⁹ optimatib⁹. ¶ Resq; improbabat̄. qd. S. Ptolemæus rex ab Alexādrinis eēt expulsus q a senatu romano soti⁹ atq; amicus fuerat appellatus: q̄ res paucis cōtingere solebat & ꝓ magnis hoīum officiis tribui cōsueuerat: sicuti docet Cæsar in cōmentariis. ¶ Factiōe: factio olim & factiosus honesta uocabula erat. Vñ factiōes histrionū & quadrigarū antiquitus dicebant̄: nūc hoīe factiōis seditio noiatur: & factiosos intelligim⁹ seditiosos autor festus. i hāc sniam ait saluius in iugurtha. Inter bonos amicitia: īter malos factio ē: cui subscribit tertullian⁹ in apologetico his uerbis: cū ꝓbi cū boni cōgregant̄ nō ē factio dicēda: sed curia. Augustin⁹ iniustorū optimaciū cōsensum dicit ē factionē. in hoc loco factionē optimatū intelligim⁹ partē nobiliorū: sicuti gallias in duas factiōes olī diuisa fuit: quarū alterius principatū tenebat hedui: alterius aruerni. Andite quæso oraculū liuianū & infigite pectoribus de pnicie factionū: factiones inqt fuere eruntq; pluribus populis maiori exitio q̄ bella q̄ fames q̄ morbi. ¶ Trophea. C. Marii trophea appellam⁹ hostiū fugatorum in stipitib⁹ fixa: quæ nō figebant̄ nisi in locis eminētioribus ut inqt seruius. Inde legim⁹ apud pliniū pōpeiū magnū statuisse trophea in pyreneo hispania in deditionē redacta crebriter leges apud thucidydē quēadmodū græci uictores in bello trophea struebāt ex hostib⁹ deuictis. trophea quoq; in urbib⁹ ponebant̄ in arcub⁹ triūphalibus exedificatis. quæ antē spolia in tropheo figerent̄ luculēte docet Virgi. in. xi. his uersib⁹: Mezēti ducis exuuias tibi magne tropheum Bellipotes aptat rorātes sanguie cristas. Telaq; trūca uiri & bis sex thoracha petitū pfossūq; locis clypeū ex ære sinistræ subligat: atq; ensem collo suspēdit eburnū. Caius marius ex deuictis cibris atq; iugurtha romæ statuerat trophea. q̄ scribit plutarchus insculptis lrīs indicabant̄. hæc olim disiecerat sylla utpote marianæ factiōis oppssor cōtra institutū ueteris: quo ut inqt uictuuius nefas erat dedicata trophea mouere. Vñ quoda q̄sitūre nūc a Cæsare restituebant̄ ut pote syllanæ factiōis inimico & marianæ ptium acerrimo ꝓpugnatore tropheorum spolia uetustate cōsumpta nefas erat reficere aut reficere: & ut ait plutarchus in quæstionib⁹. Nō magnope ꝓbati sūt illi q primi apd græcos æneū aut lapideū tropheū statuerūt. erāt āt trophea in tēplo iouis: hæc uero cibrica trophea n̄ solū restituit Cæsar: sed ēt marii statuas noctu erexit i capitolio: ex quo factū est ut marian Cæsarē laudib⁹ extollerēt tanquā solū marii necessitudine dignū. Cymbri āt & theutōi quos debellauit mari⁹ populi fuere germāæ q relicto genitali solo cū gallias atq; italia inuādassent sedes a senatu ro. petierunt: a quo repulsi armis petere cōstituerūt quod præcibus impetrare nequiuerant: actū erat ut inquit florus De Ro. populi imperio: nisi marius illo seculo contigisset: a quo primū apud aquas sextias mox prope athesim debellati & intentionē redacti sunt. relege quæ a nobis affatim explicata sunt in secundo propercii commentario super eo uersu. Cymbrorumq; minas & bene facta mari.

Tribuni unde

Scita plebis

ptolemeus expulsus

Factio qd

Trophea

¶ M.AN. ¶ Comparata:quæsita. ¶ Inimicos:homines aduersæ factiõis eos itellige:quibus: Cæsaris successus semp suspectissimi fuere. ¶ Cautum:ante ludorũ dies lege,puisum. ¶ Per ptem tribunorũ: per tribunorũ quosdã:quia per oẽs forte non poterat. ¶ Aegyptus prouincia:ut in ægyptum mitteretur. ¶ Plebiscito:rogatione tribunitia:siue lege:scire apud ueteres iubere fuit.unde plebiscita qsi plebis iussa. ¶ Extraordinarii imperii:extra sortem decernendi. ¶ Alexandrini.Alexandriam in ægypto macedonum rex. Alexander eam ut plinius ait Dinocrate architecto in macedonicæ clamidis effigiẽ metante condidit. ¶ Regem suum Ptolemæum cognomento auletem:qui præter alia flagitia choraulam exercuit:hũc Alexandrini ob uitæ obscænitatem:ut Strabo tradidit exegerunt:de eius reductione multa Plutarchus in Catone:sed plura omnino Cicero ad lentulum:Scio ego præter hunc & alios regum alexãdrinis electos:sed temporum ratio efficit ut de aulete credamus. ¶ Optimatiũ factione:hi sunt:quos supra inimicos appellauit. ¶ Trophæa:cimbricæ uictoriæ mõumẽta.sunt.n.trophæa spolia hostibus adẽpta.deo dicata: Vergilius.Menzenti ducis exuuias tibi magne trophæum:talia fuere cimbrica trophæa.C.Marii in urbe:de quibus nunc Tranqllus talia:& Põpeius Crispus deuictis hispanis trophæa in pyreneis iugis cõstituit:ex quo more trophæa i urbibus figunt:in arcubus ex edificatis. ¶ Restituit:reposuit priore loco statuit.

¶ PHI. ¶ In exercenda de sicariis quæstione.sicarios dicimus proprie eos.qui sica hosẽm occiderint:est aũt sica breuior gladi⁹. per abusionẽ ut inquit quintilianus sicarios etiam oẽs uocamus q cedẽ telo quocunq cõmiserunt milites romani teste Iosepho ex utroq latere sicas ferebant ex sinistro longiorem Ex dextro breuiorem.

atq in exercenda de sicariis quæstione eos quoque sicariorum numero habuit qui proscriptiõe ob relata ciuium Romanorum capita pecunias ex ærario acceperant:q̃q̃ exceptos corneliis legibus.

De eodem.

Subornauit etiam qui .C. Rabirio perduellio/

Exerceri quæstio dicitur quando ueritas criminis exploratur per tormenta:a qbus tñ non incipiendũ esse diuus augustus constituit:qm quæstioni fides nõ semp habẽda est:cum sit res fragilis & periculosa & quæ ueritatẽ subinde fallat.uulpianus.Autor titulo de quæstionibus.Sensus est traquilli Cæsarem dũ exercet quæstionem de sicariis:ut syllanos insectaretur eos habuisse quoq in numero sicariorum:qui acceperant pecuniam ob reportata capita marianorum proscriptorum:quanuis tales exciperentur per leges cornelias:quas.S.tulerat Cor.sylla de sicariis & ueneficis.Vnde adhuc extat titulus apud iurisconsultos ad legem cor.de sicariis & ueneficis:qua lege cornelia est pena sicariis cõstituta insulæ deportatio & omnium bonorum ademptio. ¶ Ob relata ciuium capita.sylla cum marianorum proscriptionem fecisset mortem pro pena constituit illi:qui proscriptum seruasset.non fratrem non filium non parentes excepit. Duo uero talenta pro mercede illi constituit qui proscriptum hominem necasset seu dñm seruus seu parentẽ filius interemisset.præterea quod oium iniustissimum existimatũ est proscriptorũ filios honore priuauit & illorum bona publicauit.hinc passim furibunda ferebatur licentia iugulandi:& ut inquit lucanus. Colla ducum pilo trepidã gestata per urbem & medio congesta foro & ut autor est iulius firmicus in.i.mathese os.In lacu seruilio multorum senatorum capita sectis ceruicibus pependunt. ¶ Subornauit etiam qui Caio rabirio.historia talis est:apuleis saturninus.tri.ple.seditiosus gracchanas leges asserere contendit:adeo ut senatum quoq cogeret in uerba iurare:cum aqua & igni abnuentibus interdicturum sem:maternum⁹ extitit metellus,qui exulare maluit q̃ iurare.hic tertium tribunus ple.refectus cum iam triennium insolenter dominaretur eo uesaniæ progressus est:ut Caium memium in campo martio necandum curaret dum satellitem suum noie Glautiam consulem facere,mollitur:& in eo tumultu ipse a suis satellitibus rex fuit appellatus.tum factum est senatusconsultum ut Caius marius & .L.ualerius cõsules operam darent neqd detrimenti respu.caperet.Itaq cum cuncta nobilitas Arma cepisset saturninus capitoliũ inuasit:qui cũ Caius marius fistulas præcidisset quibus aqua suppeditabatur sedibus capitolinis:ab arce digressus in deditionem accipitur. uerum deditis fides minime seruata est:nam glautiæ fracta ceruix:ipse uero saturninus in curia fustibus saxisq coopertus in ipsa quoq morte laceratur:quem seruus quinti crotonis nomine scæua fertur interemisse.caput saturnini Caius rabirius senator per conuiuia i ludibrium circitulit: quem postea accusatũ a tito labieno tãq saturnini tribuni plebis sacrosancti interfectorẽ.Qu.hortensius & M. Cicero defenderunt.extat marci Tulii oratio,p Caio rabirio pduellionis reo.nunc tranquillus significat a Cæsare subornatũ fuisse titi labienum:qui argueret occisum esse a Caio rabirio.Lu.saturninum.Diẽ diceret. Diem dicere est accusare:nã qui accusat diem reo denuntiat.quo ad cãm dicendam presto sit.

Quæstio/ nõ sem/ per fides

Pœna sicarior:

Proscripti a sylla

Historia saturnini.

Diẽ dicere quid

¶ .M.ANT. ¶ De sicariis:pcussoribus:a sica dictis. ¶ Ob relata ciuium capita:Sylla duo talenta proscriptorum ciuium pcussoribus mercedis nomine,pposuit. Corneliis legibus:Corneliæ leges plures omnino fuere a Cornelio tribuno plebis latæ:,p quo Ciceronis elegãs extat oratio:is inter alias:quas ad populũ tulit leges:capite uno cauit:nequis legibus i senatu solueretur:nisi.cc.affuissent senatores:qui antea uel paucissimi p ambitionem id factitare cõsueessent:de hac lege uidetur mihi non sentire Tranquillus: ut q̃q frequenti senatu decretum esset:ne,p sicariis haberentur: qui,pscriptorum capita retulissent:Cæsar tamẽ ut eius ordinis authoritatem labefactaret in sicariorum numero aduersus cornelias leges in exercenda quæstione habuit.legibus autem dixit quia altero capite:id quoq:sed diuersa ratione & euentu Cornelius tẽtarat. ¶ Subornauit:instruxit.

¶PHI. ¶Perduollionis. perduellio crimen ē lesæ maiestatis: de quo ita scribit uulpianus iurisconsultus: q perduellionis reus ē hostili aio aduersus rem. pub. uel principē animatus est. primus apud romanos orati us ob sororem interfectā perduellionis reus dictus est deīn absolutus. docet liuius in primo quo decemuiri tota tū perduellionem iudicauerint. Nā & perduellio dici uidetur ipse reus: qui crimē committit perduellionis. antiqui. n. perduellem dicebant: quē nunc dicunt hostē: & tunc hostis significabat peregrinum. q ut suis legibus uteretur. ¶Sorte iudex ductus. Docet asconius in interpretatione [illegible] quo modo a[pud]

nis diem diceret: quo præcipuo adiutore aliquot ante ānos Lutii Saturnini seditiosum tribunatum senatus coercuerat: ac sorte iudex in reum ductus tam cupide condemnauit: ut ad populum prouocanti nihil æque ac iudicis acerbitas pro fuerit.

De pontificatu maximo eiusdem.

Deposita prouinciæ spe pōtificatū maximū petiit nō sine profusissima largitione. In qua reputās magnitudinē æris alieni: quū mane ad comitia descēderet prædixisse matri osculari ferē: domū nisi se pōtificē nō reuersurum: atq ita potentissimos duos competitores multumq & ætate & dignitate antecedentes superauit: ut plura ipse

priscos sortitio iudicum fi[eba]t: quorum noīa tabellis insculpta in urnam coniiciebantur. & ita forte educebantur. ¶In reum. Ra biriū. ¶Ad populum prouocanti. S. rabirio. tullus hostilius tertius rex instituit ut reus perduellionis a decemuiris ad populum prouocare posset. Victoratius sororicida apud Liuiū inquit prouoco ad populū priscam hac consuetitudinem a rabirio fuisse seruatam nunc indicat tranquillus. prouocare autem ad populum nihil aliud est q appellare populū sed ita frequenter dicimus prouoco ad populum cum præpositione: sicut sine propositione appello populum. prouocatio autem appellatio quæ ut inquit liuius inuenta sunt pro remedio aduersus iniurias magistratuum. ¶Eque: idest tantum. ¶Ac: quantum. ¶Iudicis acerbitas. Cæsarem significat. ¶Prouinciæ. S. ægypti & reducendi in regnum Ptolomei. ¶Pontificatum adeptus est. Rome fuit collegium pontificum honoratissimum: quod numa pompilius primus instituit: qui pontificem maximum marcium marci filium ex patribus egit. eiusque decretis omnia publica priuataq subiecit autor liuius. pōtifices teste dionysio magnum apud ro. sacerdotium & nomen habent. cum sint rerum maximarum domini. mulctareq consueuerint: quos uiderint iussis suis minime obsequentes. ipsi uero neq senatui neq po. ro. rationē sacerdotii sui reddere coguntur: græci pōtifices archiereas. ieroplantas ie rodidascalos ieronomos ierophylacas: uariis appellationibus nuncupant. pontifices ut inquit sceuola dicti sunt a posse & facere. Varro a ponte dictos arbitratur. qui ab his sublicius potis romæ est factus primū & sępe restitutus. Varroni astipulatur plutarchus in numa. in canonicis decretis Dist. xxi. de pontifice ita traduntur. pontifex princeps sacerdotū est. ipse maximus nuncupatur ipse oēs ordines ecclesiasticos disponit: maiorum hæc consuetudo fuit ut rex eēt sacerdos & pontifex. unde & pontifices romani imperatores appellabantur: excepto pontifice maximo reliq dicti minores pontifices. liuius in. xxii. scriba pōtificum. quos nunc minores pontifices appellant. minor pontificū maximus ētis dicebatur: q primus ueneratur id collegium: sicut minimus q nouissimus. pontificatum græci archieresynen dicunt. ¶Ad comitia descendit. comicia uocamus conuentus populi: quæ fiebant quando magistratus creabantur. ex his alia curiata erant alia centuriata de qbus alibi. scribit labeo iurisconsultus calata comitia esse: quæ pro collegio pontificum habentur. ab eo dicta q calari est conuocari inde comiciales dies: qbus cum populo agi licet ut docet macrobius in primo saturnaliū: quibus populus. Ro. cōuenire solebat ad suffragiū ferendum. Cicero in epistola ad. Qu. fratrē cōsequuti sunt inqt dies comiciales per quos senatus haberi non poterat: plautus nō minus facere q eleganter comiciales hoīes appellat i penulo litigiosos: q in comitio ob lites quasi habitant. plinius uero hoīes comiciales uocat comiciali morbo laborantes cū ait: fel testudinū naribus illitū comiciales erigit attollitq: ab eo fit aduerbiū comicialiter qd significat ex comiciali morbo. de quo mox paulo: a comitiis comiciatus dicit ipsi comicialis congregatio. comicium consul ab oibus magistratibus auocare pōt. ¶Nisi pontificē. plutarch' i apophthegmatis. πρὸς τὰς θύρας ὑπὸ τῆς μητρὸς ... ἢ ἀρχιερέα ... deductus Cæsar a matre ad fores: hodie inquit o mater aut filium potificem habebis aut exulem. ¶Potentissimos duos competitores. Qu. catulum & seruiliū isauricum significat: quos Cæsar in petitione pontificatus superauit.

¶M. AN. ¶Perduellionis: in lesthis. L. Saturnini: de Saturnini tribunatu Cicero (si Ciceronis opus illud est quod ad Herennium inscribitur) sed Appianus multo plura. ¶Sorte ductus in quibusdam causis iudices sorte trahebantur. quod in miloniano iudicio: & aliis plerisq locis Pedianus aperte ostendit in reum Rabirium. ¶Iudicis: Cæsaris subaudi. ¶Prouinciæ: spe reducendi in ægyptum ptolemei. ¶Pontificatum maximum: Numa primum pontificem maximum creauit Martium Martii filium generum suū cui omnia sacra publica & priuata subiecit. ¶Matri: Aureliæ. ¶Nisi pontificem do. nō re. se uidelicet aut pontificē eo die aut exulē futurum. plutarchus: Aut inquit pontificem hodie mi aut exulē uidebis. ¶Duos competitores. P. Seruilium Isauricum sub quo ipse in Cilicia militarat: & Catullum Luctatium principem Syllanæ factionis.

perduellio qd

prouocare & prouocatio

De pontificibus

Greganica pontificū appellatio

pontifices pontifices imperatores

Calata comicia

Calari

Cōitiales homines

Cōmitiatus

Tribus romanæ
Curiata comitia
Centuriata

¶ PHI. ¶ In eorum tribubus. Sensus est Cæsaré in adipiscendo pōtificatu suffragia plura tulisse in tribubus isauri ici & catuli competitorꝫ q̄ illi ambo tulerint in oibus tribubus: cum natu aliter consueuerint suffragatores magis suffragari iis tribulibus: q̄ alienis cōpetitoribus. erant at Romanæ tribus oēs numero. xxxv. in quaꝝ aliqua necesse erat censeri eū q̄ ciuis. ro. esset. moris. n. fuit cū aliquis. Ro. ciuis oñdendus eēt ut significaret̄ a tribu in qua cēseret̄. q̄ñ uiritim tribules suffragia ferebat: illa comitia curiata uocabant̄. q̄ñ uero cēturiatim hoc est p singulas cēturias calculus unus p suffragio ferebat̄ cēturiata noiabant̄: sup qua re copiosissime scribit dionysius li. iii. & vi. historiaꝝ. gellius do cet in comitus curiatis oēm ptātē creādi magistratus fuisse penes populū: cēturiatis nero penes diuites.

in eorū tribubus suffragia: q̄ uterq; omnibus tulerit.

De prætura & gestis eiusdem.

PRætor creatus detecta cōiuratiōe. Catilinæ senatuq; uniuerso i socios facinoris ultimā statuēte pœnā solus municipatim diuidēdos: custodiēdosq; publicatis bonis cēsuit. Quin & tantū metū adiecit asperiora suadētibus identidem ostentans quanta eos in posterū a plebe romana maneret inuidia: ut Deciū Syllanū consulē designatum nō piguerit sententiam suā: quia mutare turpe erat interpraetatione lenire: uelut grauius atq; ipse sensisset exceptam obtinuisetq; adeo transductis ad se iam pluribus: & in his ciceronis consulis fratre: nisi labantē ordinē confirmasset. M. catonis oratio. Ac ne sic quidem impedire rem destiti: quo ad usq; manus equitum Romanorum quæ armata præsidii causa circū stabat imoderatius perseueranti necē cōminata est: & iam strictos gladios usq; eo intentās: ut sedētem una pximi deseruerint: uix pauci cōplexu togaq; obiecta ptexerint. Tunc plane deterritus nō modo cessit: sed etiam in reliquum anni tempus curia abstinuit.

De gestis eius in officio præturæ.

¶ Prætor creatus. de prætoribus mox plura. ¶ Ultima statuēte pœnā. ut scribit celsus iurisconsultus li. xlviii. digestorꝫ titulo de pœnis: ultimum supplicium mortē solā interpretamur. & ita senat⁹ statuebat hac ultimā pœnā i socios coniurationis catilinariæ: quæ cōiuratio cū notissima uel uulgo sit nō ē lōgiori explicanda narratione.

Municipatum

¶ Municipatim. hoc ē p municipia: sicut idē pagatim dicimus & oppidatim & uicatim qd significat p pagos p oppida p uicos. huius tēpla deū quæ pagatim sacrata habebāt dirui atq; incēdi iussit. i hac sniam inqt Cæsar ipse apud salustiū: c. seo publicādas coniuratorꝫ pecūias. ipsos i uinculis p municipia hūdos: q maxie opibus ualēt. municipia

Municipia

aūt sunt ciuitates suo iure & legib⁹ suis utētes: q meliore cōditiōe sunt q̄ coloniæ: sicut docet gellius i. xv. sed de hoc alibi plura. ¶ Asperiora suadētibus. capitale supplicium sumēdū decernētibus. ¶ Idētidē. frequenter ostentans. lege apud salustiū Cæsaris orōnē sup catilinianis coniuratis: & apte qbus rōnib⁹ Cæsar senatū dehortet̄ a supplicio cōiuratorꝫ. ¶ Sniam interpretatiōe lenire. syllanus cōsul designatus cēsuerat cōiuratos ultimo supplicio afficiēdos eiusq; sniam plerīq; sequebant̄. sed orō Cæsaris sic mētes hoīum flexerat. ut syllanus sniam sua p interpretationē lenire cōtēderet: dicēs se cēsuisse ultīo supplicio afficiēdos esse coniuratos hoc ē carcere nō morte: qm̄ inqt carcer. romano uiro ultimū suppliciū ē & hoc ē qd ait sniam interpretatiōe lenire: auctor plutarchus i catone uticensi. ¶ Grauius atq; p qua & ē sensus. syllanus dicebat se p ultimū suppliciū itellexisse carcerē: nō at mortē: ut q̄dā grauī⁹ sentiētes accipiebant & hoc ē q̄ ait salustius deciū syllanū p motū orōne Cæsaris dixisse se pedib⁹ iturū i sniam tiberii neronis q de ea re psidiis additis referēdū eē cēsuerat. ¶ Obtinuisset. S. Cæsar ne suppliciū de cōiuratis sumeret̄. ¶ Cōsulis fratre. qntū Ciceronē significat q postea i bello gallico legatus fuit Cæsaris. ¶ Labātē ordinē. senatū titubātē & i sniiorē Cæsaris sniam inclinātē. ¶ Catōis orō. e. catonis uticēsis orōnē designat: q̄ apd salustiū luculēter scripta ē aduersus cæsaris sniam p oratiōq̄ solā i senatu exscriptā ferūt Cicerōe cōsule uelocissimos scriptores adhibēte: q p notas q̄sdā multa & breui hñtes catōiana dicta

Origo notarum

colligerēt. uñ a notis notariū dictū quoqꝫ hoc primū romæ uestigiū extitisse fert̄. ¶ Manus eqtū. globus & multitudo eqtū. ¶ Præsidii eā ad cōsulis senatusq; defensionē. ¶ Perseueranti. Cæsari. ¶ Strictos gladios. eductos & euaginatos. ¶ Pauci toga ptexerunt. scribit plutarchus curionem obiectu togæ Cæsarem protexisse eumq; eduxisse ex circunstante globo comminantium cædē. Cicero quoq; adulescentes illos deterruisse fertur a Cæsaris nece. ¶ Curia. in curiam senatumq; non uenit.

¶ M. A N. ¶ In eorꝫ tribubus. qs utiq; appetebat longe maiore studio suis tribulibus q̄ Cæsari suffragatuas: siqdem singulæ tribus magis suis: q̄ alienis cōpetitoribus fauere cōsueuerūt: Sed in comitiis illis aliter euenit: qñ Cæsar i alterutra tribu plura suffragia tulerit: q ambo illi i oibus Romanis tribubus: quæ quinque erāt & triginta numero. ¶ Censuit: orō quā Cæsar super ea re habuit: elegiter est apd Crispū notata. ¶ Municipatim: per ipsa municipia oppida. honorarii muneris cōmunicatione ro. po. connexa. qd municipiū qd colonia sit. Gellius & pedianus docent. ¶ Labantem. infirmū nutātem: ādudūm Cæsaris sententiam i clinantē. ¶ Catonis oratio: hanc quoq; Crispus in primo historiarum cōplexus est. ¶ Præsidii causa: ut cōsuli & patribus psidio esset. ¶ Intentās: minaciter atq; idētidem intendēs. ¶ Ut proximi: pximo forte loco sedentes. ¶ Togaq; obiecta. plutarchus auctor est Cæsarem obiectu togæ a Curione seruatum.

¶PHI. ¶Catulum ad disquisitionem populi uocauit. capitoliũ romæ tarquinius priscus rex uello sabino edificaturum se uouerat iecerataq; fundamenta. tarquinius autem superbus capta pometia ex hostium spoliis extruxit. pulso tarquinio oratius puluillus cõsul dedicauit. interiecto dein quadrigentorũ & quindecim annorũ spacio igni cõsumptũ est. refectiõis cura uictor sylla suscepit neq; tñ dedicauit. hoc ẽ solũ fœlicitati eius negatũ. dedicatio at p. Q. catulũ celebrata ẽ: cuius nomẽ inter tãta Cæsarũ opa usq; ad uitelliũ mãsit. auctores plutarchus & tacitus. Viñ a Martiale dictũ ẽ. sic laudãt catuli iulia tẽpla patres. Cicero in oratiõe designus testis est Capitoliũ nõ solum p Catulum dedicatũ: sed ẽt magnificẽtius esse restitutũ: q̃ antea fuit: atq; Capitolium clarissimũ & pulcherrimum Catuli monumẽtũ ẽ: cuius nois æterna memoria simul cũ tẽplo illo cõseruaf. Cæsar cũ ægre ferret nõ solum dedicationi sed etiã refectioni adscriptum esse catulum in principio præturæ eum uocauit ad populi disquisitionem ear. S. uellet populus eam capitolii refectionẽ dedicationemq; Catulo eripi & per alterũ administrari.

aedificatio capitoli

PRimo præturæ die Quintũ Catulũ de refectione capitolii ad disquisitionẽ populi uocauit rogatione ꝓmulgata: qua curationẽ eã in aliũ trãsferebat. Verum impar optimatiũ cõspirationi: quos relicto statim nouorum consulũ officio frequẽtes obstinatosq; ad resistẽdũ cõcurrisse cernebat: hanc quidẽ actionẽ deposuit.

De priuatiõe eius a prætura & restitutione eius.

Caeterũ Cecilio Metello tribuno plebis turbulẽtissimas leges aduersus collegarum intercessionem

Disquisitio

dicitur autem disquisitio Inquisitio uoluntatis iuditiuq; diuersorum. ista enim particula dis separantis ẽ: ut inquit seruius: iliais in octauo: nec tamen ab dictatore comici sunt habiti: quia initio ne creatus esset in disquisitionem uenit. ¶Rogatione promulgata. Promulgati leges dicuntur cum primum in uulgus eduntur quasi prouulgari: ide illud terentianum. iura patrum promulgata: quid sit rogatio paulo ante explicatum est. leges autem qdiu promulgabantur: quod fiebat per trinũdinum poterant tolli & licebat intercedere. Vnde Cicero in prima philippica: at. loquor de legibus promulgatis: de quibus est integrum uobis: ostendo uitia. Tollite. Sed cum perlatæ erant leges & iã fixæ non amplius infirmari poterant nec per interpretationes tolli. ¶Curationem. improprie loquutus ẽ uidetur si donato credimus: qui ait q̃ curatio est medicorum: cura mentis. curatura diligentiæ. Sed auctoritas eruditorum reclamat regulæ grammatices: apud quos etiam curatio usurpatur p iniunctione muneris. & cura. supersedeo exẽplis cum frequenter occurrant: quale est illud plauti. Quæ mea curatio ẽ. Sed & huius consimiliter dixit in secũdo cũ de ædis dedicatione. loquens sic ait: qd facile appareret non tam ad honorem eius: cui curatio altior fastigio suo data esset factum: & a Gellio Catulus dicitur curator restituẽdi capitolii. ¶Relicto nouorum consulum officio. officium illud intelligit: quo nouos consules principio anni consulatum ineuntes optimates deducebant: sicuti fieri solet apud nostrates: quorum magistratus ab officioso populo pompabiliter deducuntur. ¶Ad resistendum: ne. S. curatio capitolii a catulo in alium transferetur. ¶Metello tribuno turbulentissimas leges ferenti. metellus tri. plebis legem promulgauit: q censebat magnum pompeium cum exercitu ad urbem uocandum: eiq; demandandum ut uideret ne qd respu. detrimenti caperet: & uerbis quidam pompeius sic uocabatur quasi periculum: quod ex catilina imminebat propulsaret: re autem uera id agebatur: ut res. pu. in potestatem unius pompeii deuenirer. Cæsar metelli studium enixissime iuuabat: cui cato uehementissime resistebat: qui inter Cæsarem metellumq; medium sese coniecit eo consilio ut mutua illorum colloquia impediret. ubi uero metellus legem: quam perscriptam habebat pro æde castoris leg recepisset Cato librum e manibus extorsit. thermus uero Catonis amicus manum ori opponens uocem metelli præclusit: tunc tumultu cõcitato per metellũ Cato armatorum telis protectus est. tandem plebs metellum deseruit. senatus catoni fauere cœpit ad legem metelli impediendum ne pote turbulentam & bellum ciuile excitantem. paulo post metellus uidens se imparem esse catoni & optimatibus ex urbe migrans in asiam profectus est: hanc historiam nunc signat tranquillus. ¶Aduersus collegarum intercessionem. Videlicet catonis & minucii thermi. qui ambo in tribunatu collegæ erant metelli. intercessionem autem significanter & proprie appellauit prohibitionem cohercionemque tribunitiam. Namque tribuni plebis antiquitus creati uidentur ut inquit gellius non iuri dicendo nec causis noscendis: sed intercessionibus faciendis: ut iniuria quæ coram fieret arceretur: & ut uniti fieri uetarent. intercessio autem peculiaris erat tribunorum: adeo ut sylla illam tribunis reliquerit exutis omni alia potestate tribunitia.

Leges promulgatæ

Curatio

Metelli. tri. historia

Intercessio qd

¶M. AN. ¶De refectione capitolii: Iouis templũ Tarquinius romanorũ regũ ultimus cõstruxit: Puluillus consul dedicauit: mox bellis ciuilibus: ut Plutarchus: Appianus: & Liuius scribũt: cõbustum: cũ Sylla instaurasset morte præuẽtus dedicare non potuit: q honor Catulo obtigit: Vitelliana inde seditione: qui iterum cõflagrasset. Vespasianus restituit & cõsecrauit nouissime cũ eius morte icẽdio absumptũ Domitianus filius reparatũ dedicauit: hæc Plutarchus Trãquillus: & Martialis nõ ipsã dũtaxat dedicationẽ Catullo tribuunt: sed refectionẽ quoq;. ¶Disquisitionẽ: a disquiro disquisitio est. Disquirere: quærendo discernere: Ad disquisitionẽ: ad populi discussionẽ: an populus Catullo: uel alii potius eã curã demãdari uellet: Lamprdius dato tñ spacio ad disquirendũ cogitandũq; prius quid diceret. ¶Rogatione. lege. ¶Promulgata. ꝓposita: in uulgus edita: Gellius qd rogatio sit: quid plebiscitũ: quid lex lõgiore disceptatione demõstrat.

¶ Conspirationi consensui ambiguum uerbum atq; utroq; uersum usu patum: bona enim & mala conspiratio esse potest. Contra coniuratio semper mala: & in alicuius perniciem suscepta. ¶ Relicto nouorum cōsulum officio: electis nouis cōsulibus: quos honoris gra frequetes circūsederāt ante in capitoliū secuturi erāt: quo calendis Ianuaris primo magistratus die sacrificatum cōscēdebat. Ouidius & Tranqllus sunt auctores. ¶ Turbulentissimas leges: Cecilius Metellus. tri. ple. legem ut Plutarchus docet. latu rus erat: ut re. pu. Catilinæ coniuratiōe cōsternata Pompeius cū exercitu ex asia romā reuocaret: cui negocium daret ut diligēter ꝓspiceret: ne res publica ea tpor um nouitate aliquod adiret incōmodū: hic ferendæ legis fuit illi prætextus: sed M. Catō qui tum tribunus erat & alis aliter persuasum Pompeium a Metello: & is qui legem celebrare occœperant renouarat ut ui & armis rem publicam capesseret.

ferenti: auctorem ꝓpugnatoremq; se pertinacissime præstitit, donec ambo administratione reipu. decreto patrū summouerent. Ac nihilominus ꝑmanere in magistratu: & ius dicere ausus: ut cōperit paratos: qui ui ac per arma ꝓhiberēt dimissis lictoribus: abiectaq; prætexta domum clā refugit pro conditione temporum quieturus. Multitudinem quoq; biduo post sponte: & ultro confluentem: operamq; sibi in asserenda dignitate tumultuosius pollicentē compescuit. quod cum præter opinionem euenisset: senatus ob eundē cœtum festinato coactus gratias ei per primores uiros egit: accitumq; in curiam: & amplissimis uerbis collaudatū: in integrum restituit inducto priore decreto.

De actione eius ob cōiuratiōnē Catilinæ.

Decidit rursus in discrimen aliud inter socios Catilinæ nominatus: & apud Nouium nigrum quæstorem a Luctio Vettio indice: & in senatu a Quinto Curio: cui quod primus consilia coniuratorum detexerat:

¶ PHI. ¶ Ambo. Cæsar & metellus. ¶ Administratiōe reipu. Cæsar ab administratiōe preturæ: metellus ab administratiōe tribunatus remoti sunt. ¶ In magistratum præturæ. ¶ Ius dicere ausus. officiū ꝓprie ꝑtoris est ius dicere. Vnde ius ꝑtorium appellant iurisconsulti. q d prætores introduxerint: qd & honorariū dicitur ab honore ꝑtorū sic noiatum. Antiquitus duo ꝑtores creabatur alter urbanus appellatus: eo qd in urbe ius diceret peregrinus ab eo q plerūq; inter peregrinos ius dicebat. Sensus ē Cæsarem quāuis senatusconsulto ab officio dignitateq; ꝑtoria summoueretur tamen iure dicēdo perseuerasse. ¶ Dimissis lictoribus. lictores ministri sunt magistratuū a ligado appellati qd cum magistratus populi romani quempiam uerberari iussisset: Crura eius & manus ligari uinciriq; a lictore solita sunt. auctores sūt ualgius ruffus & gelli⁹. sed tyro Tullius Cicerōis libertus a licio lictorē dici autumat. licio. n. transuersi sorq magistratib⁹ iqt puniunt abāt cīcti erāt. Plutarchus uero utpote græcus scriptor a uerbo græco lictoris nomē deriuare cōtendit. Nā cum græce λειτος publicus dicat lictores dici existimat quasi publicos ministros & fuis. C. uinqtus dictos esse refert. ¶ Abiecta ꝑtexta ueste ꝑtoria. de ꝑtexta dictū est affatim in principio cōmentariorum. Illud in hoc loco ꝑtereundū nō est q toga ꝑtexta uestis erat magistratuū: unde & a plinio scriptū est quēadmodū lentulus spinter ædilis curulis primus usus est in ꝑtexta dibapha purpura. dibapha āt ut hoc quoq; intelligas dicebat purpura quæ bis tincta eēt uelut ꝑtiosior. hinc illud cū mordacitate & stomacho dictū a Cicerone in epistola ad celiū. togam ꝑtextam texi oppido puto te audisse. nā curtius ui dibaphū cogitat: sed eum infector moratur. ¶ Quod cū præter opinionem. euenit hoc ꝑter opinionē senatus: ut Cæsar cōpesceret multitudinē ad ipsum ultro confluentē: qui credebatur cuncta turbulenter & temere esse facturus. ¶ Ob eūdē cœtū. popularē multitudinē ad Cæsarem confluentē. cœtus enī est cōuentus & cōgregatio dictus a coeūdo. i. cōueniēdo in unum sicut ꝓditū est in decretis canonicis. D. xv. Qui cœtum fecerit capitalis sit: atq; seneca in tertio declamationum: q eleganter ait cœtū nomen eē magnæ multitudinis coeuntis ex cōsensu quodā. ¶ Coactus. collectus cōgregatus: ut cogi senatus dicit qn̄ senatus congregatur in curia. ¶ In integrum restituit. Sensus est Cæsarē ob modestiam restitutū fuisse a senatu in pristinam dignitatē prætoriam. ¶ Inducto priore decreto. i. abolito & cancellato illo decreto: quo pries Cæsarem una cum metello tribuno summouerat ab administratione reipu. inducere. n. uerbū est iurisconsultorū qd delere & cancellare significat id qd eleganter docet iurisconsultus digestis de his: quæ in testamento delentur & inducuntur in quo titulo hæc duo uerba inducere & cancellare non minus crebriter q decenter usurpantur. ¶ Inter socios Catilinæ nominatus. scribit Salustius quintū catulū & C. pisonē cōtendisse apud Ciceronē ut C. Cæsar inter populares catilinæ noiaretur: cū uterq; graues inimicitias cū illo exerceret: sed ubi Ciceronē ad tantū facinus impellere nequiuerūt: ipsi p fraudē & astuciā magnā Cæsari inuidiā cōflauerūt tanquā participi catilinariæ coniuratiōis. Ex quo cōiectare possumus L. uectiū & Quintū de qbus nūc loquitur tranquillus subornatos a catulo atq; pisone Cæsarem noiasse inter socios catilinæ.

¶ M. AN. ¶ Ambo: Cæsar & Metellus: hic tribunatu: præture ille. ¶ Cōperit: cognouit. ¶ Dimissis lictoribus: abire iussis: quo occultius fugeret. ¶ Abiectaq; ꝑtexta q ꝑtores maioresq; magistratus utebantur. De ꝑtextæ usu. Dionysius. Plutarchus: Liuius. Macrobius: & Silius Italicus ab aliis multa. ¶ Asserēda: uindicāda. ¶ Ob eundem cœtum: populi multitudinemq; quæ ad Cæsarem cōfluxerat. ¶ Coactus: senatus subaudi tumult

Officium ꝑtoris

Lictores q

Toga ꝑtexta

Dibapha purpura

Cœtus

Inducere

tuose in curiā uocatus. ¶ Inducto: reuocato: antiquato. ¶ Priore decreto: quo publica administratione sub mouebatur. ¶ Apud Nouium quaestorem. Varro auctor est quaestores non a pecuniis tantum: sed a crimi nibus potius inquirendis dictos: quod Pedianus quoq; sentire mihi uidetur: horum fuit etiam capitalē quaestionem exercere. xii. tabulae quaestorum parricidii meminerunt. ¶ Quinto Curio: quem Crispus: & Plutarchus scribunt: Catilinae consilia per Fuluiam Ciceroni prodidit.

constituta erant publice praemia: Curius e Catilina se cogno uisse dicebat. Vectius etiam chirographū eius Catilinae datū pollicebat. Id uero Caesar nullo modo tolerandū existimās cū implorato Ciceronis testimonio: quaedā se de coiuratiōe ultro ad eū detulisse docuisset: ne Curio praemia darentur: effecit. Vectium pignoribus captis: & direpta supellectile male mulctatū: ac pro rostris in cōcione pene discerptū cō iecit in carcerem. Eodē modo Nouiū quaestorē eo quod cō pellari apud se maiorem potestatem passus esset.

De ulteriore hispania sibi sorte data post praeturam.

Ex praetura ulteriorē sortitus hispaniā: retinētes cre ditores interuētu sponsorū remouit: ac neq; more neq; iure anteq̄ prouinciae ordinarentur profectus est incertum metu ne iudicii quod priuato parabatur: an quo maturius sociis implorantibus subueniret: pacataq; pro uincia: pari festinatione: non expectato successore: ad triū phum simul consulatūq; decessit. Sed cū editis iam comitiis

¶ PHI. ¶ Constituta erant pu blice praemia. historia nota est. quē admodum in coniuratiōe catili nae fuit. Q. curius hō flagitiis at q; facinoribus c[illegible] opertus: cui cū fuluia foemina nobili stupri ue tus erat cōsuetudo p[er] quā multa pollicēdo effecit Cicero coniul[illegible] ut. Q. curius consilia catilinae si bi proderet. unde senatusconsul to eiq; iudicauisset de hac coniu ratiōe: primū decreuerat. seruo li bertate & centum sestercia: libe ro hoi impunitatē eius rei & du centa milia sestercia. haec signat tranquillus praemia constituta fuisse curio tanq; ipse primus coniura tionē detexisset: quae alii ne darē tur Caesar effecit dicens se prius q̄dam de hac coniuratione ad Ci ceronē detulisse. teste q; amplora uit ipsum Ciceronē. ¶ Captis pi gnoribus. Liuius. xxxvii. inq; e ria inlubita ultro citroque: & pi

Praemia in dicii coniu rationis

gnora capta & mulctae dictae & tribuni appellati. ¶ Supellectile. supellex domesticū est patris familias in strumentū. sicut docent iurisconsulti: apud quos titulus est de supellectile legata: eruditorū: supellex chartea est. ¶ Eodem modo. i. in eundē carcerē cōiecit nouiū q̄storē quo coniecerat uectiū. ¶ Cōpellari: infamari & accusari hoc. in loco id significat. ¶ Maiorē potestatē. i. se praetorē: est. n. praetura haud dubie maior q̄stu ra & pore m[illegible] q̄store. magistratus maiores sunt cōsules praetores cēsores: quorū maxima sunt auspicia: mi nores uero quaestores & aediles: quorū minora sunt auspicia. auctor. M. messala augur. ptātem aūt appella mus magistratū q̄ habet merū imperiū hoc ē gladii ptātem ad aīaduertendū in facinorosos hoies. auctor Vul pianus libro. ii. digestorū titulo de iurisdictiōe iudicū. Iuuenalis. Gabiorū q; esse potestas. plinius in. ix. mu nere potestatum in hospitales. ¶ Vlteriorē sortitus hispaniā. Vlteriorē hispaniā in duas p longitudinē prouin cias diuidi: betica & lusitaniā. ut in superioribus explicatū est. Citeriorē aūt & ulteriorē hispaniā i prouincias suisse praetorīs. testis ē liuius: q si equētes ut praetores sortitos esse hispaniā citeriorē. ¶ Interuētu sponsorū. ci[illegible] intelligimus: q interuenerit p[er] Caesare sponsione octoginta & trecenta. talētorū facta contra importunos credi tores: tunc Caesar aere alieno obrutus dixisse fertur: bis milies & quingenties cētena milia sibi adesse oporte ut nihil haberet. ¶ Ac neq; more. Debet prouinciae praeses per eam ptem prouinciam ingredi: p quam ingre diendi moris est: nec ante mādare iurisdictionem legato suo: q̄ fuerit ipse prouinciam ingressus: nec ei prius compe tit in prouinciā uenerit aliī iurisdictionē mādare quā non hēt. auctores iurisconsulti libro primo digestorū. sed Caesar neq; hunc morem neq; reliquas priscorum institutiones seruauit dum proficiscitur in prouin ciam: sed ante legitimum diem profectus est. ¶ Priuato. i. priuatum Caesarem post exactam praeturam praete ritum. ¶ Sociis prouincialibus hispanis. ¶ Pacataq; prouincia. Caesar hispaniam obiens: expeditione ad uersus calecos & lusitanos sumpta: auctor ad oceanum usq; cuncta perdomuit: bellicis deinde rebus opti me constitutis haud deterius togatas composuit adhibita imprimis medella dissipationibus debitorum & creditorum. ¶ Non expectato successore. mos est praesidis e prouincia decedentis: non prius decedere q̄ successor accesserit: sed Caesar morem maiorum praeuaricatus est. Cōsimiliter Cicero appium subaccusat q̄ e prouincia cilicia se ipsum successorem non expectauerit. ¶ Editis iam comitiis. S. consularibus. sunt n. comitia consularia quae hētur p[er] creandis aedilibus: sicut aedilitia p[er] creādis aedilibus: tribunicia p[er] tribunis. ¶ M. AN. ¶ Chirographū: chirographū ut pediano placet hoc a syngrapha differt: q[uod] in illo quae tātū acta sunt scribi solent: in hāc uero contra fidem et ueritatis pactio uenit. ¶ Implorato: supplicitem & cum obte statione requisito. ¶ Ne Curio praemia darentur: quia nō primus Curius qui de coniuratione aliquid Cice roni detexisset: sed Caesar fuisset. aut quia falsum de se iudicium senatui detulisset. ¶ Vecti iam dicē. ¶ Ca ptis pignoribus: filius nerui rebus qd magis placet nā pignora utrūq; significat sed capta pignora mulctae potius satis dationis noie accipias. ¶ Reliqua supellectile direpta: dirripere nolentibus dari auteēte in turba diripi; nam pignora capiunt quasi hostiliter asportata. ¶ Eodem: i. carcere in[illegible] fulicet. ¶ Nouium: fuerit ne hic L. Nouius ille qui cum Publio Clodio postea trib. ple. fuit ut non affirmare ausim: ptaue id ipsum quidē

Supellex

Maiores magistra tus

Potestas

Diuisio hi spaniae ul terioris

Comitia consularia quae

negare. ¶ Maiorem potestatem Marcus Varro Gellio auctore Quæstores neq; uocationem habere dixie neq; phensióem quum ipsi a priuato ad prætorem in ius uocari possent siquidem magistratus qui uocādi ad comitia populi potestatem nō habuit:in ius uocari poterat proi contra ex maioribus magistratibus ha bebatur quippe qui maioribus,crearet auspiciis ut consul & censor. ¶ Ex prætura:post præturas. ¶ Sortitus forte adeptus nam,puinciæ forte consulibus & prætoribus plurimū dabanť. ¶ Interuentu sponsoꝝ:ocl in gentorū triginta q; talentorū sponsione Crassus creditores a Cæsare remouit.auctor est Plutarchus. ¶ Or dinaret:quibus uidelicet copiis:quibus auxiliis:quo cōmeatu in quos hostes:bellandū: ac quatenus eēt publice decerneret. ¶ Priuato:ex hoc apparet iam ꝑtuta defunctū sortitū fuisse Cæsarem hispaniā:aut cer te non multo post defuncturū fuisse quū in prouinciā abiit:nisi priuato:sine exercitu:interpreť aliquis: qđ nullo modo placet nec multo plus illud,pbōnt priuato ꝑ priuatæ accipias:hoc est priuato noīe:ad creditores ipsos.non ad Cæsarem id referens. ¶ Sociis:ro.populi scilicet fœderatis gentibus:siue ciuitatibus:erāt an.hispania aliæ fœderatæ urbes.aliæ stipendiariæ:& aliæ contributæ. ¶ Ad triumphum. Calecis & Lu sitanis uictis cuncta ad oceanū usq; Cæsar perdomuerat.

ratio eius haberi non posset:nisi priuatus introisset urbē & ambienti ut legibus solueret̄ multi cōtradicerent ;coactus ē triumphum ne consulatu excluderet̄ dimittere.

De consulatu eius cum Bibulo.

A Duobus cōsulatus competitoribus Lucio Luccio Marcoq; Bibulo Luccium sibi adiūxit:pactus ut is qm̄ inferior gratia eēt:pecuniaq; polleret : nūmos de suo:cōmuni noīe:per centurias ꝑnunciaret. Qua cogni ta re:optimates quos metus ceperat nihil nō ausurū cum in summo magistratu:cōcordi & cōsentiēte collega : auctores Bibulo fuerūt tantundē pollicendi:ac plærīq; pecunias con tulerunt:ne Catone quidē abnuente eam largitionē e repu. fieri.Igitur cum Bibulo consul creatus est. Eādem ob causā opera optimatibus data est:ut prouinciæ futuris consulibus minimi negocii.i.siluæ callesq; decernerentur. Qua maxime

¶ PHI. ¶ Ratio eius haberi nō posset.mos erat.ut q triumphū acturi erant.extra urbē aliquan tisper morarent̄.q uero consula tū peterent necessario in urbe pre sens esse debebat.Cæsar in hac cōstitutus ambiguitate cū comi tis cōsularibus aduētasset:nisi q absenatu impetrarēt:ut p ami cos absenti sibi consulatū petere liceret.Cæsari is postulatus Cato ꝑprimus refragatus est.tāq id ad uersus leges fieret: qua pp Cæ sar triumphū omisit: & ad consu latum adipiscendū oē studium menteq; conuertit. ¶ Ambiēti Cæsari. ¶ Legibus solueret̄.eas leges significat:quæ nolebant ni si a præsente peti posse consula tum.nec nisi ab absente triūphū. ¶ Luccium sibi adiūxit.L.Luce

Lucceius historiographus

ius significatur scriptor historiæ luculentus.quē mar.tullius epistola qdā luculentissime scripta rogat:ut res suas in cōsulatu gestas priuati atq; seorsum scribere uelit.huius & rei meminit idē.M.tullius qdā ad atticū epistola:cuius uerba subieci.lu ceiū scito cōsulatū hēre in aio statim petere:duo.n.soli dicuntur petituri:Cæsar cum eo coire per atticum co gitat:& Bibulus cum hoc se pntet p Caium pisonem posse cōiungi. ¶ Pecunia polleret.pecuniosus eēt.pe cunia.n.potentiā conciliari nemo non nouit.hinc illud oratianū:ducentis ad se cūcta pecuniæ.& ut inquit eruditi psuasio regum p cunia est.nimirum rei agendarum neruū pecuniæ sunt. ¶ Nummos per centuri as pronuntiaret.consueuerant petitores magistratuum apud ro.pecunia largitioneq; sibi studia concilia re suffragatorū:& p cēturias tribusq; diuidere nūmos:cui negocio:qui præerant hi diuisores appellabanť:

Diuisores q

qnos plautus magistros curiaꝝ in aululatia uocat his uerbis.Nam ni nostræ quē magister curiæ diuidere argenti dixit nūmos in uiros.sensus ē tranqlli Cæsarē pepigisse cū.L.luceio ut ad cōciliāda curialiū suffra gia nūmos iuberet uniusq; magistratus noie p cēturias ꝑnuciari:quos uiritim diuidebāt diuisores. ¶ Com muni noie.lucei & Cæsaris. ¶ Per cēturias:ideo p centurias dixit potiusq̄ p curias:qa coitia cēturiata ha bebāť in creādis cōsulibus.qn̄.S.singulæ centuriæ unū cētuiatim calculū suffragiiq; ferebāt. ¶ Nihil nō. oi:ēt īmodica:& molesta ¶ In sūmo magistratu.i.consulatu:qui apud romanos amplissimus erat magistra tus:dictator.n.maiore qdem potestate præditus erat q consul.sed non erat magistratus ordinarius græci consulatū uocant ὑπατείαν.consulē ὕπατον.ausonius de se ipso ait.[illegible].i.Romanoꝝ consul. ¶ Tantūdē pollicēdi.hoc ē ut bibulus p cēturias tantā pecuniā ꝑnūciari iuberet uiritim se daturū quantā Cæsar.& luceius simul pollicebanť. ¶ E republica.ex utilitate:& cōmodo publico.e cōtrario dici

De prouinciis consularibus

mus.ab re.ē.p eo q cōtra cōmodū ē. ¶ Prouīciæ futuris cōsulib⁹.ꝑuinciæ q cōsulares appellāť:decerni sole bāt cōsulibus:quæ erāt honoratissimæ: de qbus strabo in calce opis sui & iustinus in epitomate meminerūt: Nunc optimates futuris consulibus hoc ē Cæsari:Cæsarisq; collegæ ad infringenda hoīs potentiā decer nūt,ꝑuincias inglorias.& pene dedecorosas:siluas.S.cædēdas & calles: q semitæ sunt angustæ muniēdas: uel ideo siluas callesq; tanq̄ ꝑuinciā consularē decerni cōsulibus optimates curauerūt:q siluæ loca sunt la trociniis exercēdis accōmodata ut ita a cōsulibus repurgarentur.fierentq; loca uiatoribus tutiora.

¶ M.AN. ¶ Ratio eius haberi non posset:absentis subaudi. ¶ Multi cōtradicerēt:Sed Cato in primis qui diem dicendo de industria absumpserat nequid senatus Cornelia lege illi gratificari posset. ¶ Is. Luceius. ¶ Inferior gratia : minus gratia polleret q̄ Cæsar. ¶ Polleret:potens esset. ¶ Cōmuni nomine suo ac Cæ.

faris. ¶ Per centurias: centuriæ in classibus erant ut Liuius perspicue docet. ¶ Eum: Cæsarem. ¶ Concordi & cōsenniente collega: obsecundante illi & obsequente qualis Luceius futurus uidebat. ¶ Tantundem quantum Luceius fuerat pollicitus. ¶ E re publica: quasi dicat. & si parum laudabili exemplo: tolerabili tñ quia rei publicæ profuturo: quæ plane sua necessitate Catoni acerbissimo ambitus hosti expressa intelligitur oportet. adde quod & stoicus Cato qui sola patriæ charitate adduci poterat ut utile ab honesto discerneret: sed satis auspicato fieri putabat: ut Fabius dicere solebat: quæ pro re p. fierent. ¶ Eandem ob causam ne maiora moliri posset. ¶ Syluæ callesq; prouinciæ minimi negocii. Syluæ latrociniis suspectæ publico præsidio obtineri consueuere. In Armato quotiens tuto custode tenetur: Et pontina palus. & gallinaria pinus: hoc magis placet q̃ si ad lignorū materiā in publicos usus disponendam accipias. qd ab Alexādro principe Lampridius factum memoriæ pdidit. q syluas in publicū thermaꝝ usum deputarit.

iniuria instructus omnibus officiis Cneum Pompeium asse ctatus ē offensum patribus: quod Mithridate rege uicto cū ctantius confirmarētur acta sua Pompeioq; Marcum Crassum reconciliauit ueterem inimicū ex cōsulatu: quē summa discordia simul gesserāt. Ac societatē cū utroq; iniit: ne quid ageretur in republica: quod displicuisset ulli e tribus.

De gestis per eum in cōsulatu.

Nito honore primus oīum instituit: ut tā senatus q̃ populi diurna acta cōficerent & publicarent. Antiquū ēt rettulit morē: ut quo mēse fasces nō hēret;

¶ PHI. ¶ Instructus. exstimulatus ipulsus exagitatus. sic n. potius legēdum ē q̃ instructus. ¶ Offensum patribus. Pompeius id tpis infensus erat senatoribus: ppterea qd decreta sua quibus post debellatū mithridatē: reges ornauerat: a senatu nō cōfirmabant. imo ut Plutarchus inqt ipulsore lucullo fuerāt antiquata abrogataq;: qui etiam largitionem illam dari prohibuit militibus: q pōpeius scripsit se daturū. cuius rei meminit appianus i secūdo belloꝝ ciuilium his uerbis. interea Pōpeius ad mithridaticū bellū ad sūmū gloriæ & dignitatis euectus: senatum rogare pgebat multa q̃ regibus dynastis: ac ciuitatibus cōcessisset: senatus ex decreto cōfirmare uellet. e cōtra plurimi inuidia accēsi in illū repugnabāt. inter quos uel ip̄mus Lucius Lucullus fuit. lucullo crassus pari modo assistebat. indignatus itaq; pōpeius affinitatem cū Cæsare inire studuit. is crassum pōpeio subinde cōciliauit. ¶ Inimicū ex consulatu. Pōpeius & crassus. ambo consules creati in oibus rebus dissidentes rem pu. pene labefactauerūt. & ppter hanc simultatem nihil ab illis in cōsulatu memoria dignū digestū est. finito magistratu iubente populo i grām redierūt. primusq; crassus assurgēs pōpeio dextrā ultro porrexit. ¶ Ulli e trib⁹. Cæsare Pōpeio & Crasso. & hæc ē illa societas q̃ bellū mox ciuile peperit: nāq; ut Cato dicere solebat nō ex inimicitiis Cæsaris: & Pōpeii. sed ex hac amicicia cūcta mala puenerūt & olim qdā urbanus ti icipiciū festiuiter appellauit hāc triū societatem unde qui Lucāus. tu cā maloꝝ facta tribus dñis cōmunis roma. ¶ Inito honore. inchoato cōsulatu. ¶ Diurna acta cōficerent. cū p dies singulos res gestæ scribunt: ea acta græco uocabulo ephemeris. latino diuria dicebant: & ita in hoc loco intelligimus acta diurna actus singuloꝝ dierum acta aūt oīa romæ referebant: hinc exiit illud satyricū. cupient & in acta referri. & plinius i.ii. ita scribit. milone cām dicente latebris coctis pluisse in eius anni acta relatū ē: & asconius inqt. acta totius illius temporis psequutus sum & mox nihil ultra relatū in actis illo die. sensus est tranquilli Cæsarē inito cōsulatu instituisse ut acta tā popularia q̃ senatoria p singulos dies cōscripta publicarent. ¶ Quo mense fasces nō haberet. post exactos reges duo cōsules creati sunt: quoꝝ imperium erat annuū: eq oia iura oia insignia regiæ ptātis retinuere. id nō ciuitū ē auctore liuio: ne si ambo fasces hērent duplicatus terror uideretur. brutus prior cōcedēte collega collatino fasces hūit. scribit gellius cōsulē: q maior natu eēt. priorē fasces sūpsisse. ex lege iulia ptās fit sumēdi fasces primi mēsis priori ex cōsulibus: nō q pluris annos natus est: sed qui plures liberos habet q̃ collega. Itaq; antiquitus alternis mensibus cōsules hēbant fasces hoc ē lictores: q cum fascibus uirgarū securibus alligatis anteibant: ideo aūt uirgæ illæ securibus alligatæ pferebant: ut signū foret non oportere iracūdiā magistratus eē dissolutā: an ut inqt plutarchus qa uirgarum dissolutio sua cōtatōe irā frangit: & impetū moderat: an qd neqtia hoium partim medicabilis ē partim curari nō pōt: & ita uirgæ qd mutari pōt corrigūt: secures aūt qd mutari nō pōt amputāt. scribit plinius in. xvi. ex betula gallica arbore: q mirabili cādore atq; tenuitate pdita est: solitas fieri magistratuum uirgas.

¶ M. AN. ¶ Instructus cautior ad declinādā iniuriā factus: uel q̃si districtus & cōpulsus. ¶ Assectatus ē: oī officio demereri nixus. ¶ Offensū. atq; ob id iratū. ¶ Cūctātius cōfir. acta sua: Appianus & Plutarchus sūt auctores Pōpeiū a pribus alienatū. qd illius acta q̃ bello mithridatico & toto oriēte statuisset: nā alios in regno retinuerat. aliis ademerat: qbusdam populis fœdera: aliis libertatē: cōcesserat: senatus cunctātius illa rata hābēda sanxisset. ¶ Veterē inimicū penitusq; ingratum abiissent Plutarchus eos i grām redisse tradit: cu Appiaus astipulat. ¶ Neqd ageret agi paterent: ¶ Cōficerent: quę cunq; i curia aut cū populo agerent: eodē die quo mota eēt ad exitū perducerent: perductaq; in publicum referrent: quo sane instituto oēm lōgioris cōsultationis senatui adimebat facultatem. ¶ Et publicarentur: historiæ credo cōsultum uoluit. Iulius Vopiscus ex actis populi & senatus se historiā scripsisse scribit. ¶ Quo mēse fasces non hēret: nā alternis mēsibus cōsules fasces habebāt: uetus mos cōsulariq; dignitati pene æqlis. x. uiri quoq; q ad cōscribendas leges creati fuerāt iter se: ut Liuius tradit. cōparatū ut e collegio unus fasces hēret. singulis aliis accēsi apparerent.

Pōpeius senatoribus infensus

Dissensio pompei & crassi. & eorum amicicia

Diurna acta Ephemeris

Cur fasces alligant securibus

Accensus quid ē: accensi qui

¶PHI. ¶Accensus an̄ illū iret. accēsus duas res significat. nāq; accēsi dicebant̄: q in locū mortuorū militum subrogabant̄: ita dicti: q ad censum adiiciebant. Asconius accēsus inqt ē nomen ordinis, pmotionis ĩ militia: ut nūc dicitur princeps: uel cōmentariēsis: aut corniculatius. ĩ alia significatione: accensi ministratores sūt magistratuū: sicuti Varro Catoq; notificāt: & hic accēsus ab accēdo dictus: nāq; accēsus instar pconis acciebat, iussu cōsulis qrites ad cōtionē. de hoc ministro loqt̄ Plinius cū sic ait in ꝑmo. post aliquot annos adiectus est & meridies accēso cōsulū id, pnunciāte: erāt singuli ꝑdibus, pnunciaꝝ accēsi qd munus nō nisi libertis deferebat̄: sicut docet.

M. Tullius ī epistola ad qntum fratrē asiæ, pcōsulē: cuius uerba hæc sunt. accensus sit eo ē nu mero quo eū maiores nri eē uoluerūt. q hoc non in bñficii loco sed in laboris ac muneris nō temere nisi libertis deferebāt. de hoc accenso nūc itelligit tranqllus scribēs Cæsarē reuocasse ue tus institutū: ut accensus hoc ē minister iret añ cōsulē eo mēse quo fasces nō hēbat lictoribus subseqnētibus.

accensus ante eum iret; lictores pone sequerentur: lege autē agraria promulgata obnunciantem collegam armis foro expulit. Ac postero die in senatu cōquestū: nec quoq̄ reperto q sup tali cōsternatiōe referre aut cēsere aliqd auderet; qualia multa sæpe in leuioribus culpis decreta erāt; in eā coegit desperationē; ut quo ad potestate abiret domo abditus nihil aliud q̄ p edicta obnūciaret; unus ex eo tpe oīa in rep. & ad arbitriū administrauit; ut nōnulli urbanorū quū qd per iocū

Quod aūt hic mos fuerit uetus: īdicat liuius: q in tertio de decēuiris: qbus erat impiū cōsulare scribēs sic ait. eo die penes pfectū iuris fasces duodecim erāt: collegis nouē singuli accēsi apparebāt. ¶Pone. aduerbiū ē & significat post. Virgilius pone subit cōiux. ¶Lictores. cōsul duodecim lictores hēbat. unde scribit liuius quattuor & .xx. lictores solitos apparere duobus cōsulibus: procōsules uero ut inqt ulpian' nō amplius q sex fascibus utunt̄: qm̄. S. sex tm̄ lictores, pconsul hēbat. Ridicula ē interpretatio accursii exponētis sex fasces, p sex mēsibus. ¶Lege agraria, pmulgata. lex agraria quæ ē de agris uiritim' inter plebeios diuidēdis: ꝑmū, pmulgata ē apud romanos a cōsule cassio regnū affectāte: quæ nūq̄ deinde ut' inqt liuius usq; ad hanc memoriā sine maximis motibus agitata ē. Nāq; dulcedo legis agrariæ aīos maxīe plebeios capiebat: quā gracchi fratres ipmis exercuerūt: & nūc Cæsar legē agrariā, pmulgauit ut ita fauorabilis esset apud plebem: quæ tamen leges (ut inquit plutarchus) non consuli sed audacissimo tribuno conueniebant cæsari legem agrariam ferenti: honestissimi & præstantissimi in senatu uiri obnixe refragabantur: & inprimis bibulus collega. tunc confugiens ad plebem Crasso quoque & Pompeio auxiliātibus: bibulū foro expulit. legēq; agrariā ptulit q pōpei' Crassusq; cōprobauerūt: Agrarii hoīes dn̄r aliuio suffragatores legis

agrarū homines

Agripetæ qui

agrariæ & agripetæ q petūt ex agrorū diuisiōe portionē q uiritī dabat̄. ¶Collegā obnūtiātē. qd sit obnūciare scripsimus affatī ĩ libro ānotationū. ubi & hic locus tragīli explicat̄ ē. n. obnūtiare rē mala nūtiare & proprie (ut inqt donatus) obnūciate dnt augures: q aliqd mali ominis scæuūq; uiderīt. ergo obnūtiātē accipe p resistētē reluctātēq; legi Cæsaris tribuniciæ magis q cōsulari tāq̄ imminēs q̄si malū omen nūciātē. unde. n. etymologi' huiusce uerbi ē. De obnūciātiōe p lege q copiosius scripsimus ĩ annotatiōibus. ¶Foro expulit. bibulus collega Cæsari in cōsulatu ĩpulsus a senatu: ut Cæsaris conatib' obuiā iret: uenit' in forū: ubi tumultu exorto fasces & reliq̄ ipsius bibuli ĩsignia lacerata sūt: & cū bibulus nihil territus iugulū ultro nudatū ferret: ab amicis ĩ, pximū iouis tēplū delatus ē. & ita bibulo e medio sublatis leges a Cæsare pferunt̄: in q̄s tāq̄ optimas & senatus & populus iurare adactr sūt. Auctor appianus. ¶Cōquestū coegit ĩ desperationē ordo ē Cæsar coegit ĩ despationē cōquestū. S. bibulūq; cū ĩ senatu cōquereret̄ de iniuria sibi a collega Cæsare factā nemīnē repit. q aliqd referre auderet sup tali cōsternatiōe qua. S. ipse cōsul armis & in foro pulsus fuerat. ē aūt cōsternatio cōcitatio & pturbatio q̄da subita ex aliquo metu. a Sternutamēto deduci existimat festus. quo toto' corpore cōcutimur. Referre uero significat ĩ cōsultatiōnē ferre qū hēt accusatiuū cū ꝑpositiōe ad: aliu' eā rē cōsules rati pnitiosā ad pres referūt. qntili' in' ñ retulit ad matrē ñ ppinquos cōsuluit ñ amicos. ā de relatiōes fieri dicunt̄ in senatu. & maiores nři (ut ait seneca) in libro de traquillitate uitæ. Nouā relationē post horā decimā in senatu fieri uetabāt. ex relatiōibus manāt sēatuscōsulta. ¶Quod ptāte abiret. i. quo ad potestas cōsulatus finiret̄. ¶Per edicta. S. consulturia: edicere. n. est iubere. Vnde edicta consulū edilū atq; ꝑtorum nūcupantur. unde ēt plautus edictiones basilicas appellat ĩ captiuis. Dōatus edicimus inqt iubemus edicta. n. ĩperatoris sunt: Cicero in uerrinis edictum ptoris annuam legē dicit esse. ¶Obnunciaret: obloqueret̄ & quasi aliquod malū omen scæuūq; nunciaret: obnuntiatio. n. perniciosis legibus resistebat. ¶Vrbanorū. facetorū. nāq; urbanitas cui' cōtrariū est rusticitas significat sermonē ꝑferentē ĩ uerbis & arte & usu, ꝑpriū quēdā gustū urbis: auctor qntilianus in. vi. Demosthenē urbanū fuisse dicūt: dicere cē negāt. Cic. urbanū nouū credit eē uocabulūq; ita scribit ad appiū pulchrū. hic ego multa simul cogitauit te hoiem: ñ solū sapientē uerū ēt ut nūc loquunt urbanū. & de urbanitate idē sic ait. addo uebāitatē: q ē uirtus (ut stoici rectissime putāt).

Leges Cæsaris

Cōsternatio quid

Referre quid

Edicere qd

Edictum

Quid sit urbanitas & quid urbanus

¶M. AN. ¶Accensus: publicus minister sed Vario festus: & Marcel us de accenso aliquid uariant: Pedianus accensus ait ē nomē ordinis: & pmotiōis in militia. ¶Lege agraria: qua oēm fere cāpanū agrū poplo diuidebat: & extra sorte cāpū stellatē optimā eius agri ptem. xx. m. ciuiū qbus tres liberi eēnt. Polybius stellatē campū in quē quū Hannibal ducis errore uenisset a Fabio pene ĩterclusus est cāpanū agrū interpretat̄. ¶Obnunciantē pernitiosæ legi: ut Asconio placet resistentē: sed augures obnūciare dicebant̄ quū aliquid mali ominis nunciarēt. i. scæuū: & dir. qdda: hinc tribunitia lex illa. P. Clodii nequis de coelo seruaret p eos

dies quibus cum populo agi liceret: qua rogatione fusiam legem: & aeliam propugnacula & muros tranquillitatis & ocii constat sublatas. Lex. n. aelia obnuntiationem ut Asconius scribit confirmarat: quae oia ad publica decreta aut comitiorum eventus rogationesque impediendas pertinebant: ergo obnunciante in faustis denunciationibus remorante. ¶ Consternatõe: quod ro. consul ex publico impulsus fuisset. ¶ Referre in consultatioñe ferre. ¶ Censere: suiam dicere hoc ad uindictã decernendã: illud ad uindictã faciendã attinet. ¶ Potestate: magistratu dignitate. ¶ Per edicta: p libellos quibus Caesari plura cõtra auspicia molienti idẽ tidem obnunciando resisteret. ¶ Urbanorum facetis & iocis scatentium.

testandi gratia signarent: non Caesare & Bibulo: sed Iulio & Caesare consulibus actum scriberẽt: bis eundem praeponentes nomine atque cognomine: utque uulgo mox ferrent hi uersus. Nõ Bibulo quicq̃ nuper: sed Caesare factum est. Nã Bibulo fieri cõsule nil memini. Campum stellatem maioribus consecratum: agrumque campanum ad subsidia reipu. uectigalem relictum diuisit extra sortem: ac uiginti milibus ciuium: quibus terni pluresque liberi essent. Publicanos remissionem

¶ PHI. ¶ Signarent. scriberẽt: notarẽt. Vñ resignare, p rescribere ãtiq usurpabãt: sicut subsignare pro subscribere. alias signare significat anulo signũ imprimere. Vnde resignare, p signata recludere. interdũ signare est pecora signis notare. a signo significator dict⁹. ¶ Sed Iulio & Caesare cõsulibus actũ. maiores nã quotiens aliquid aliquo anno actum esse significare uolebant id a nominibus consulũ significabant.

Resignare
Subsignare

Verbi causa. Marco Cicerone & C. antonio consulibus detecta est Catilinae coniuratio: crasso põpeioque cõsulibus natus est Virgili⁹. Igitur cum Caesar solus rem pu. administraret bibulo domi se continente: faceti quidam & dicaces. significare uolentes aliquid actum esse illo Caesaris & bibuli consulum anno. bibuli nomen praeteribant ita scribentes iulio & Caesare consulibus. tanq̃ Iulius Caesar uicem impleuisset duorum consulum. ¶ Cãpum stellatem. Cicero in dissuasione legis agrariae contra seruilium tullũ mentionẽ facit campi stellatis: quo uiritim diuiso diminutio fiebat uectigaliũ publicorum: nãque ager cãpanus ac stellatis subsidium erat belli: fundamentum uectigaliũ. horreũ legionum. Solatiũ annonae. Campũ aũt stellatẽ in agro Cãpano fuisse docet liuius: cuius uerba haec sũt ex libro. ix. ab urbe cõdita. eodẽ anno in cãpũ stellatẽ agri campani saniti incursiones factae. silius quoque in. xi. punicorum. stellatesque docent cãpos cereremque benignam. hũc Caesar diuisit una cũ agro cãpano. quis esset cõsecratus & religiosus: ut cõsecratũ a maioribus itelligas dicatum diis & factum religiosũ. a ueteribus romanis: ut olim ager tarquiniorum a priscis fuit consecrat⁹ marti martiusque deinde cãpus dictus. & ita maioribus erit septimus casus: si uero sit datiuus casus: intelliges cãpum stellatem fuisse consecratum maioribus. i. ut esset subsidiũ publicum & tribunatius rei. pu. uel q possideretur a patriciis. de agro possesso a patricius mentio est ap liuium in tertio. ¶ Vectigalẽ. uectigal tributũque rei pu. pendentẽ. uectigales appellamus, puincias agros & hoĩes: q uectigal & tributa psoluunt. alio noie stipendiarii dicuntur. liuius. utrum hannibal hic sit emulus itinerum herculis ut ipse fert an uectigalis stipendiariusque & seruus po. ro. a patre relictus. publica aũt uectigalia intelligere debemus (ut inquit uulpianus) Ex quibus uectigal accipit fiscus. interdum uectigalia redditusque priuat s significant: cum publicos qdam tãtũmodo significare tr adiderit: sicuti docet porphirio enarrãs illud oratianũ. Ego uectigalia magna diuitiis hẽo tribus amplas regibus: & Cicero inqt: nõ intelligũt hoĩes q magnũ uectigal sit parsimõia. Et mox tenui uectigali Detractis sũptibus cupiditatis aliqd ẽt redũdabit. ¶ Viginti milibus ciuiũ. Caesar ut auctor est appianus agros q circa cãpuã caeteris uberiores hẽbãt diuisit pr̃ibus: qbus triũ liberorum ius eẽt: qppe ad uiginti hoium milia i unũ uenerãt: q liberorum triũ alimõia ultro deposcebãt. ¶ Quib⁹ terni liberi. ap ueteres romanos: q tres liberos habebat hic uacationũ priuilegio erat decoratus: & ut auctor est dionysius i tertio lex lata fuit pp illos ter geminos oratios Imperii ro. propagatores: quae iubet his qbus tergemini sint filii alimenta puerorum de publico dari. Donec pueri euenerint ad pubertatem: Marcialis gratias agit ĩperatori domitiano. quod sibi roganti ius trium natorum concesserit. scribunt tamen iurisconsulti titulo de uacatiõe & excusatione munerum quis quis tres filios icolumes habeat: non tamen eum a muneribus ciuilibus propter hoc liberari. & alibi dicit papinianus. in honoribus delatis neque maior ãnis septuagintaque neque pater numero quinque liberorum excusatur. ¶ Liberi. appellatione liberorum antiqui scriptores & unũ filiũ filiamue appellauerũt. & ap iuriscõsultos titulo de testamẽtaria tutela scriptũ legim⁹ appellatione liberorum nepotes quoque contineri. titulo quoque de uerborum significatione sic inquit calistratus iurisconsultus. liberorum appellatiõe nepotes & pnepotes caeterique qui ex his descendunt cõtinent: hos. n. oẽs liberorum appellatiõe cõprehendit lex. xii. tabularum. ¶ Publicanos. publicani dicũtur uectigaliũ publicorum cõductores: & ut iq uit uulpianus publicani sunt qui publico fruunt: nã inde nomẽ hñt & oẽs. qui quid a fisco cõducunt recte appellant publicani Iulius firmicus tradit mercuriũ in horoscopo cõstitutũ facere ppositos cõductionũ & uectigaliũ: quorum ordo olim romae fuit potẽtissimus: & aliqdiu tertiae uires fuere in romana re. publica qñ auctoritas iudicum uario seditioni euenta circa publicanos substitit. auctor plinius in. xxxiii. Refert Cicero in epistola ad quĩtũ fratrẽ didascalie: ordinẽ publicanorum de ipsis optime meritũ & p ipsos cũ re. pu. fuisse coniunctũ: & paulo post. nomen publicani iquit neque hi debent horrere. qui semp uectigales fuerunt.

Cãpus stellatis

Vectigalia publica

Liberi

Publicani

¶ M. AN. ¶ Quid signarẽt: scriberẽt notarẽt i hũc. n. sẽsũ ueteres accepe: signatores tabulis testamẽtariis auctoribus plurimũ adhibebãt. In. Signatae tabulae: & alibi prior ille signabit. ¶ Ferrẽt: uulgarẽt. ¶ Biblo cõsu

le consuli Bibuli auctoritate. ¶ Campum stellatem: de stellate campo proxime diximus. ¶ Maioribus cōsecratum a maioribus: quod moris fuerit cāpos cōsecrare Liuius docet qui exactis regibus. Tarquiniorū agrū Marti ut consecratū: sed cōsecratio ipsa eo tendebat ut inuiolabilis esset: nec quis locū ipsū aut occupare auderet aut alius occupādū, ppouere quod omni neglecta religiōe Cæsar fecit. ¶ Agrūq; cāpanū: quæ pro ut Polybius cōuenit inter ptatio. Capanū esse agrū publicū fuisse post capua receptā factūq; rei publicæ uectigalē. Liuius ē auctor: in hoc igitur inuestis: i ullo religio uiolata ē. ¶ Vectigalē: ut uectigal rei pu. pēderet et uectigales agri ut Paulo iure cōsulto placet dicūt qui in ppetuū locant hac lege ut quādiu p his uectigal pēdatur q̄ cōduxerit aut q illi successerit auferri nō possit. ¶ Publicanos: publicorū uectigaliū conductores.

¶ PHI. ¶ Tertia parte: appianus i secūdo. Cæsar nihil senatu idi gēs uerū solo pplo cōfisus tertiā tributorū ptē rēittēdā cēsuit eqtib°. q ob uectigalia istiterāt apd sēatū ut tributorū onera ex aliq pte releuarēt. Q dātordo eqtū sit idē ordo publicāorū do cet plinius in. xxxiii. ¶ Immoderatius licitarēt. solēt sæpe publicani publica male redimere qñ licitatio uectigaliū calore licitātis publicani ultra modū so

petentes tertia mercedū parte releuauit: ac ne i locatiōe nouorū uectigaliū immoderatius licitarent propalam mouit. Cætera item quæ cuiq; libuissent dilargitus est contradicente nullo: ac si conaretur quis absterito. Marcum Catonem interpellantem extrahi curia per lictorem: duciq; in carcerem iussit Lucio Lucullo liberius resistenti tantum calumniarum metum iniecit: ut ad genua ultro sibi accederet: Cicerone in iudicio quodam deplorante temporum statum: Publium Clodium inimicum eius frustra iam pridem

Liceri
Licitari

lire conditionis instruunt: ut auctor est paulus iurisconsultus. liceri autem & licitari est præcium deferre in uenditiōe siue cōductiōe facienda. idē licitatores dicti q, p re emēda cōducēda ne peuū alius alio maius pollicentur: hinc extat illud Ciceronis præceptum ex libris officiorū. non licitatorem uenditor. nec cōtra se q liceatur emptor apponet. Sensus Suetonii est Cæsarē admonuisse publicanos ne supra modū offerrēt p eorum i cōductione nouorū uectigaliū: quū id foret illis detrimentosū. licitatores uectigaliū ut restant iu iconsulti ad iterandā conductionē: anteq̄ superiori cōductioni satisfacerint admittendi non sunt. ¶ Si conaretur quis. si aliqs tentaret cōtradicere. ¶ Catonē iterpellantē. cæsar consul. mar. catonem suum rogauit: cato rē quam cōsulebatur. quā non e i repu. uidebat pfici nolebat eius rei gratia ducendæ lōga orōne utebatur eximebatq diceudo diē. tū cæsar uiatorē uocauit eūq; cū finē non faceret. prehendi loquentē & in carcerē duci iussit

De catone in carcere misso

senatus reuerentia nui motus cōsurrexit & psequebat catonē in carcerē: quo facto cæsar destitit & mitti catonē iussit. auctores gellius: & capito in libro de officio senatorio. interpellātem dicimus interfantē interrūpentem qualterius sermonē uel actioni se alterius interponentē. Senecæ dictū fuerat ne iterpellātes. ide i ter pellatores dicti q impediunt interpellantq; aliqd agentē dicentēue. Cicero in litteris sine ullo inter

Interpellari quid

pellatore uerso. Asconius pedianus i interpretatiōe uerrinarū. Interpellare inqt est mediam alterius orōnē interrumpere: uel actioni se alterius interponere. ¶ Lucullo liberius resistenti. Lucullus & Cato una cum Bibulo cæsaris collega electi expulsiq; sunt: dū cōtra, pmulgationē cæsaris legū intercedere conant: auctor plutarchus. ¶ Calūniarū metū. criminationis: calumniari est falsa crimina intendere. & calumniatoribus pœna lege rhemi irrogatur: ut scribit marcianus iurisconsultus ad senatusconsultū turpilianū. Calumniari græce

Calumniari quid
Lex rhemia
Sycophantae qui

dicitur συκοφαντεῖν. Vnde sycophantæ Calumniatores nūcupati q interdū p dolosis & fallacibus accipiunt. sicut sicophātas. plautus usurpat, p fallacis & dolis uasi icitisq;. sed de sycophātis plura alias. ¶ Ad genua accederet. accedere ad genua supplicare est: namq; genua auctore plinio supplices attingūt ad hæc manus tendunt: hæc ut aras adorāt. inest. n. genibus hoīs quædam religio ex obseruatione gentiū. ¶ Cicerone deplorante statum temporū. Cicero cum. C. antonium collegam suum defenderet in iudicio quæ

Accedere ad genua

stus est quædam de re pu. circiter horam diei sextam. hæc cum hoīes improbi ad cæsarem detulissent hora nona illo ipso die: Publius clodius a. C. fonteio adoptatus est legibus prævaricatis: hoc legimus in orōne tullii: quæ inscribitur pro domo sua ad pontifices: hoc nunc signat tranquillus.

¶ M. AN. ¶ Tertia mercedum parte: de hac largitione Appianum sensisse existimo qui scripsit Cæsarem prio suo consulatu tertiā tributorū partem equestri ordini remisisse: sed hic tertiam mercedum partē. in cōducendis intellige uectigalibus pactā. ¶ Immoderatius licitarētur. immoderata præcipitiq; licitatione conducerent. ¶ Interpellantem. eius uerba interrumpentem: aut certe ipsi acta impedientem. est enim Interpellare pediano auctore mediam alterius orationem interrumpere: uel actioni se alterius interponere. ¶ Duci in carcerem: plutarchus auctor est: cum senatus omnis catonem tractum sequeretur Cæsarem auctorem tri. plc. fuisse: ut illum lictori eximeret. ¶ L. Lucullo: Idem auctor est catonem. & Lucullum se comites: Bibulo obtulisse. quum in forum uenisset: consilio Cæsari collegæ resistendi. atq; ita accidisse: ut consulari maiestate uiolata fractis fascibus ipsi cum ignominia foro pulsi sint. ¶ Liberius: minus timide. ¶ Calumniarum: criminationum. ¶ In iudicio quodam: causæ actione. ¶ Temporū statum: qualis fuit uox illa eiusdem. in primo inuectiuarum. o tempora o mores: Appianus. clodium tribunum ad ciceronis insidias instructum: ut quod ille trium uirorum consensum ad monarchiam aspirantium palam improbaret. ¶ Clodium: inimicum: Appianus: & Asconius auctores sunt: unum ex Clodii accusatoribus Ciceronem fuisse: hic forte ductum scribit: ille uero dictum: Plutarchus testimoniū ait a Cicerone i Clodium delatum.

a patribus ad plebē transire nitentē eodem die horaq; nona transduxit. Postremo in uniuersos diuersæ factionis idutum præmiis: ut se de inferēda Pōpeio nece sollicitatum a quibusdam profiteretur: productusq; pro rostris auctores ex compacto nominaret. Sed uno atq; altero frustra: nec sine suspitione fraudis nominatis desperans tam præcipitis cōsilii euētum intercepisse ueneno indicem creditur.

De Calphurnia uxore recepta & filia Iulia Pompeio tradita.

SVb idē tempus Calphurniam. L. Pisonis filiam successuri sibi in cōsulatu duxit uxorem: suāq; Iuliam Cneo Pompeio collocauit: repudiato priore sponso Seruilio Cepione: cuius uel præcipua opa paulo ante Bibulum impugnauerat. Ac post nouā affinitatē Pompeiū primū rogare sententiā cœpit: quū Crassū soleret. essetq; cōsuetudo ut quē ordinē interrogādi sententias cōsul calendis ianuariis instituisset: eum toto anno cōseruaret.

¶PHI. ¶A pribus ad plæbem ex patricia familia in plæbeium erat. n. clodi° ex ea familia claudia: quæ patricia erat: appellabaturq; pulchr ore: hic cicero mordaciter simul & festiuiter clodiū pulchellum uocat: clodius is habitauit in domo empta sestertiis. C. L. millibus: quod plurimis magis mige ducit q regū insaniam. ¶inductū pmus. L. uecti/us popularis i senatu confessus est se cū telo fuisse. Cneoq; pōpeio & cæsari suis manibus necē afferre uoluisse: q auctores & ipulsores & socios habuisse sceleris ipsius dixit. bibuliū cicerone: catonē: lucullū: cæterosq; qui id temporis erāt lumina romanæ rei pu. Idē pfessus ē se pugionē: quo ad facinus ppetraret accepisse a scriba bibuli cao septimo. quod totum negotium cum machinatore & archi/tecto in uno: q cesariaius erat subornatum fuisset: fit senatus cōsultum: ut. L. uectius index in uincula coniceretur: cui uatinius in carcere ceruices fregit. ne qd indiciū corrupti indicis extaret. historia refert appianus in secundo. sed copiosius cūcta pscribunt a m. tullio in oione cōtra uatiniū testē: cuius rei ēt luculenta ab eodē mentio fit in quadam ad atticū epistola. nunc tranqllus ait cæsarē ueneno necasse indicē hūc. L. uectiū. cū desparet euētū rei. & hic est ordo. cæsar credit̄ intercepisse ueneno idicē iductū præmiis in uniuersos diuersæ factiōis eos. s. q diuersa a cæsare sentiebant bibulū. q; & rei publicæ ptes tutabant̄. ¶Sollicitatū a qbusdā. uidelicet a bibulo curione. catone lucullo cicerōe: aliisq; quos enumerat. M. tullius in oione cōtra uatiniū. ¶Productusq;. s. a cæsare atq; uatinio ex cōpacto. put subornatus: instructusq; fuerat a uatinio. In hāc sniam ait Cicero scribēs in uatiniū. cū. L. uectiū in cōtionem pd[illegible]xeris indicē in rostris in illo augurato templo ac loco collocaris ibi unde tem[illegible]. L. uectium linguam & uocē suam sceleri & méti tuæ pbere uoluisti. & paulo infra. cū iā uectius ad arbitriū tuū potuisset & ciuitatis lumina notasset descēdissetq; p rostris: eū repēte reuocares: colloquerere po. ro. audiēte: deide interrogares ecquos sni alios posset noiare. Inculcaris ne ēt ut. C. pisonē generū meū noiaret. Idē in epistola ad atticū cū ibit uectiū a cæsare in rostra pductū: ubi oia quæ ille uoluit de re pu. dixit: & qui illuc factus institutusq; uenisset: lucullū. C. fanniū domitiū noiauit: ciceronē uero nō qdē noiati appellauit: sed dixit cōsularē di[illegible]ertū cōsulē uectiū sibi dixisse haliū seruilium aliqué aut ēt brutū opus esse repiri. ¶Intercepisse. De medio sustulisse: alias intercipe significat totū capere ut scribit donatus enarrans illud terentianū ex eunucho: qd nos capere oportet hæc intercipitta plauto dictū ē interbibere: qd significat totū bibere. ¶Indicē. L. uectiūq; & index a cicerone dici tur. ¶Repudiato priore spōso. cæsar ut magis magisq; ex pompeii potentia floresceret: filiā suā iuliā illi despondit desponsatam antea seruilio cepioni: afferēs se pōpeii filiā seruilio præbiturū: quæ & ipsa iā fausto syllæ filio fuerat despon[illegible]ata. ipse uero calphurniā duxit uxorem: quē successur[illegible] sibi in consulatu consul ipse creauerat: uociferante multum catone rem intolerādā esse: quod præturæ ac impīi p nuptias lenocinia uenditarent. Pompeiū primū rogare sniam. Ordo rogādi snias in senatu romano uarius fuit: alias primus rogabat̄: q a censoribus princeps in senatū lectus fuerat: alias q designati cōsules erāt: q. si e cōsulibus studio aut necessitudie aliq̄ ducti quē iis uisū erat hono. is gia extra ordinē sniam primū rogabāt. Caius cæsar in consulatu quattuor solos extra ordinē rogasse snām dr̄. Ex his quattuor pricipē rogabat. M. crassū: sed postq̄ filiā Cn. pōpeio desponderat primum cœperat pompeium sententiā rogare. auctor gellius in iiii. ¶Calēdis ianuariis. pricipio anni quo consulatum inierat. ¶M. AN. ¶A pribus: ad plæbē a patricio ordie ad plæbeiū. nā Claudiorū familiæ duæ fuere: Patricia qua cl[illegible]udius erat ortus: altera plæbeia. ¶Hora nona: forēsibus. s. actiōib° aliena. Mar. de ciuilibus officiis: Exerceret paucos: tertia causidicos: & mox ibidē. impat extructos frāgere nona toros: Plutarchus meridiē scribit finē multis fuisse rei pu. ob id ma gistratū pro. post eā horā fœdus facere nō cōsuesse: ratu credo mendā numeris: ite publicis actiōibus muniis accōmodatū. ¶Traduxit: ea traductio p adoptionē est facta: nā plebeio hoi se Clodius adoptādū dedit. Vbi uero: & p quos adoptatio fieret gelli° docet. ¶Inductū. immissū: sed melius psuasū. ¶Lucius: huius ego aīum si idoneo uel i fuctū: fallaciis qbusdā: & illecebris deceptū: nt idē. Miser: senē siren ī cāti iductū: Appianus. Vectiū hūc fuisse ait hoiem plæbeiū: sed ille ne q Cæsarem in Catilinæ coniuratiōe apud Nouiū quæstorē noiauit: an alius: incōpertū habeo. ¶A quibusdā: Bibulo: Catone: & Cicerōe. ut idē auctor ait. ¶Indicē: Vectiū. ¶Intercœpisse: sustulisse. ¶Calphurniā: quā Appiāus i

Locus ciceronis cloaruerit domū C. L. milibus sestertiis

Cæsar. L. uectiū ueneno intercepit

Intercipere quid

Ordo rogandi sententias

operto bonæ deæ a Clodio adulteratā falso tradidit. ¶ Seruilio. Cepionæ: apud Plutarchum: & Appianū mendose scipio pro Cepione legitur. ¶ Rogare sententiam: qui mox rogandæ sententiæ a consulibus forent. Gellius pspicue demonstrat.

De imperio galliarum ei concesso post consulatū.

SOcero igitur generoq; suffragātibus ex omni prouinciarū copia gallias potissimū elegit: cuius emolumēto & oportunitate idonea sit materia triūphorum: & initio quidē galliā cisalpinā: illyrico adiecto lege uatinia accepit: mox p senatū comatā quoq; ueritis pribus ne si ipsi negassent populus & hanc daret: quo gaudio elatus nō temperauit: quin paucos post dies frequēti curia iactaret inuitis & gementibus aduersariis adeptum se quæ cōcupisset: dein de ex eo insultaturū omnium capitibus: ac negante quodā p cōtumeliā: facile hoc ulli fœminæ fore rñdit: quasi alludēs in Assyria quoq; regnasse Semiramim: magnāq; Asiæ partem Amazonas tenuisse quondam.

¶ PHI. ¶ Socero. pisone. ¶ Generos: pōp. ¶ Suffragātib⁹. fauētib⁹. ¶ Idoēa materia triūphorū. ¶ hāc sniam scribit huius li. xxxviii. plures de gallis triumphos actos eē a rōanis: q̄ de toto orbe terrar. ¶ Lege uatinia. uatini⁹ q̄ fuit infest⁹ cicerō. q̄ntē tribunū fecit cæsar legē tulit i tribūatu: ut cæsari i q̄nq̄nnū galliarū prouicia unacū illyrico demādaret. ¶ Comatā quoq; galliā transalpinā ois, cōat uno noie appellat quā i tria pplorū genera luculēti scriptores diuiserūt belgicā celticā & aqtanicā: quæ aremorica ante dicta est. Augustus uero quadrifariam diuisit addita lugdunensi prouicia. Apud Ammianum marcellinum galliæ minutati dispartitæ ē i multiiugas prouicias: utpote q primā & scdam lugdunēsē & primā & scdam aqtanicā faciat. Gallos celtas noie regis dictos & ab ei⁹ mris uocabulo galatas sermo græcus appellat. Narbonēsis uero prouicia appellat pars galliarū braccharum dicta a genere uestium de qbus ifra suo loco dicet. a cōm capillitioq; comatā dici creditū ē. q̄ antiquitus ea ɩ irsuta. Plini⁹ i. xi. capite cūctorū aialiū hoi plurim⁹ pilus: iā qdē ꝓmiscue marib⁹ ac fœis. apud itosas utiq; gētes atq; ē noia ex eo capillatis alpiū icolis galliæ comatæ. ad hoc allusit lucius illo uersu: Crinibus effusis toti prælata comatæ. Cisalpina uero togata gallia cognomiāt ut auctor ē plini⁹ i tertio & idicat marcialis illo uersiculo: galliæ romanæ noie dicta togæ. ¶ Frequēti curia. cū senatores frequētes eēnt i curia. Sēatorib⁹. n. q cū i senatū uenire deberēt ñ adessēt mulcta idicebat: pignus quoq; iterdū capiebat ut docet marc⁹ uarro in his qs ad opianū dedit. illud adde q senatus cōsultū si factū eēt nisi in loco p augures cōstituto: qd tēplū appellat iustū nō erat. Curiarū duo genera tūc fuerūt: nā locus ubi sēatus rē publicā curat curia dicit & ubi cura sacrorū tractat curiā appellamus. ab his curiones dicti de qb⁹ asstati sumus ipsimus annotatiōibus. curia nō solū ꝓ loco: sed ꝓ hoib⁹ accipit. Luc. Victorem iactatis curia gracchis. ¶ Insultaturū: isultaturū: itrusurū: iniuriosius. ē. n. isultare ut ait seru⁹ in. x. cōmentario iuidere inimicos: & ut addit noni⁹ aliqd iniuriosius dicere. dicim⁹ ēt isulto tibi: licet Salusti⁹ dixerit multos ab adolescētia isultauerat. alias isultare significat isilire. maro. isultāt solo. ¶ Fœiæ fore. cōtumeliose fœia appellat⁹ ē cæsar tāq effœminatus: & oium uirorum mulier. ¶ Quasi alludēs. alludere ē ea dicere quæ ad aliū sensum referunt. Virg. Nec plura alludēs: ea uox audita laborum prima tulit finē. Sic cæsar sympolicos & p quādā quasi allusionē itelligi uoluit se quoq; quē fœiam dictitabāt regnare posse cū fœiæ amazōes semiramisq; regnauerint. ¶ Semiramis. historia semiramidis nota ē monumētis latinorum græcorumq; cōditorum: quæ dignas memoratu res gessit. babylonem cōdidit: idis bellū intulit: quā alexander magnus auctore Curtio ipemis admirabat: Eadē ipudica & mollis fuisse tradit: utpote quæ filii cōcubitū expetisse dicat: & equū adamasse usq; ad coitū. Semiramis ligua syria uit significat: nāq; ab auibus adhuc ifās nutrita fert. qdā fabulabant ut inqt diodor⁹ semiramim in colūbā fuisse cōuersā: ex quo factū est ut syri colūbā tāq deā colāt imortalē reginā arbitrati. hic a tibullo dictū ut Alba palestino sācta colūba syro & ut auctor ē philo iudæus: lege apud assirios colūbarū usus erat phibitus. ¶ Amazōas tenuisse. de amazōibus: quæ i asia oli regnauerūt assati scripserūt illustrissimi: herodot⁹: strabo: plutarchus: aliiq; pene innumerabiles. illd addō duplices fuisse amazōas: alteras circa thermodōta flumē in regiōe pōtica regnasse: alteras i africa floruisse quæ libyæ ob id dicūt de qbus scribit diodorus libro. iii. bibliothecæ: quæ oli aduersus gorgonidas exercitū duxere fortiennum: & stenuiter pugnantes occiderūt. dictæ sunt amazōes eo q mānis careāt: quas græci μαζοὺς appellant. mos. n. amazonibus est inurere infantiū māmas dexteriores: ne impedimento sint ad pugnam conferendā: & ne sagittarum iactus ipediat. Securim primā inuenit penthesilea amazonū regina (ut inqt plinius) unde ab ouidio dictū ē. thermodōtiaca malles cecidisse securi: hoc ē amazōia. Idē alibi securigeras appellat puellas amazonas. ¶ M. AN. ¶ Socero: pisone. ¶ Genero: Pompeio. ¶ Emolumento & opportunitate: ut hoc ad bellorum materiam illud ad prædæ opulentiam referas. ¶ Illyrico. Appianus auctor est ab Illyro polyphemi filio illyricum nominatum: q longe lateq; eius fines spatiarentur olim: id eim auctor. Plinius: & Strabo docent. ¶ Lege uatinia: Vatinius. n. pl. rogationem cum P. Clodio tribunus fuit. ¶ Comatā: galliā: græci gallos: celtas nocitant: gens ois triplicē partitionē sortita est: comata gallia quæ pyreneis iugis rheno oceāo & gebenna cōtinetur: a cultu credo capillorum est dicta: Altera brachata: quia & narbonensis: ad gallicam mare in terram obuersa & ipsa a barbarico brachare cultu: est enim bracha indumenti genus: quo gens peculiariter est olim usa: unde illud apud eundem: galli brachas in curia deposuerunt. Vopiscus: Gallicis inquit

Margin notes: diuisio galliæ transalpinæ. Celtæ un. — comata unde. — Gallia cisalpina togata dicta. — Curiarum duo genera unde ab his curiones nuncupati. — Insultare quid. — Alludere quid. — Historia semiramidis. — Semiramis unde. — Amazōes duplices. — Amazōes unde.

brachis ornatus Tetricus in triumphum est ductus: & Lapidius: Alexandrũ quoq; principem tradit inter militaria uestimenta brachas donasse. ¶ Tertia togata: toga quidem hæc dicta intra apenninũ & alpes & anconem usq; propagata. ¶ Viii fœminæ: ad impudicam eius adolescentiam refertur. ¶ Quasi alludens: oblique demonstrans sibi quoq; q̃q̃ mollia ut semyramidi: & amazonibus ad regnum uiam aliquo mõ patere posse. ¶ Semyramidẽ: de eius regno: Trogus & Herodotus multa: sed diodorus oĩo plura. ¶ Amazones: de his quoq; idem trogus Plinius & Strabo.

¶ PHI. ¶ Functus consulatu. Fungi agere est: defungi pagere (ut inqt Agretius grammaticus) unde defunctos dicimus mortuos: q munia uitæ pegerunt. & defunctos periclis liberatos & functũ magistratu: q pegit magistratũ. De superioris anni actis: referebant ad senatũ prætores ut cæsar rationem redderet eorũ: quas superiore anno: hoc est in suo consulatu gesserat: multa enim gessisse credebatur aduersus leges & auspicia. ¶ Cognitionẽ detulit. ut senatus cognosceret de actis suis .i. de his rebus: quas gesserat i cõsulatu: & mox diiudicaret recte an pperam acta forẽt. ¶ Nec illo suscipiente .i. cũ senatus talem cognitiõem suscipere recusaret.

Fungi
Defungi

De accusatione gestorũ consulatus eius.

FVnctus cõsulatu Caio Meminio: Lucioq; Domitio prætoribus: de superioris ãni actis referẽtibus cognitionẽ senatui detulit: nec illo suscipiẽte triduoq; p irritas altercationes absũpto in prouinciã abiit: & statim quæstor eius in præiudiciũ aliquot criminibus arreptus ẽ. Mox & ipse a. L. Antistio tri. ple. postulatus appellato demũ collegio optinuit: cũ reip. cã abesset reus ne fieret. Ad securitatẽ ergo posteri tẽporis i magno negocio habuit: obligare semper annuos magistratus: & e cõpetitoribus nõ alios adiuuare: aut ad honorẽ pati puenire: q̃ q sibi pepigissent ppugnaturos absentiã suã: cuius pacti nõ dubitauit a quibusdã iusiurandum: atq; etiam Syngrapham exigere.

De Domitio minante Cæsari: & gestis p eũ in gallia.

SEd cũ. L. Domitius cõsulatus cãdidatus palã mina

¶ Altercatiões. criminationes & inficiationes clamosas: altercatio. n. cõstat aut i intẽtione aut depulsione ut docet quintilianus in. vi. ¶ Quæstor arreptus in præiudiciũ. apud quintilianum caput est in. v. de præiudicis: quo declarat præiudicia uersari in rebus: quæ aliquãdo ex paribus causis sunt iudicatæ: qualia præiudicia in oppianicũ a cicerone facta dicuntur in oratione p cluẽtio: & ut inqt elegãter asconius (præiudicium dicitur res: quæ cũ statuta fuerit affert iudicaturis exẽplũ: quod sequant.) iudiciũ aũt res: quæ causã litẽq; determinat. ¶ Postulatus. accusatus. ¶ Appellato collegio .s. tribunorũ: q appellat (ut inquit Vlpianus) maiorẽ iudicẽ dẽt appellari. dicim⁹ appello pricipẽ & ad pricipẽ. ¶ Re⁹ ne fieret. hoc ẽ ne accusaret dũ absẽs eẽt ob cãm cõmodũq; rei pub. reũ fieri nihil aliud est nisi apud ptorẽ legibus interrogari: ut docet asconius: reos aũt. M. antonius orator apud Ci. appellat: nõ eos mõ q arguũtur sed oẽs quorũ de re disceptat: sic n. olĩ loqbant. ¶ Obligare. sibi obligatos obnoxiosq; efficere aliquo bñficio ¶ Adiuuare quos cæsar eẽt in gallia tñ plurimũ iuuare poterat eos q rõæ magĩratus petebant: pti p epistolas: pti p amicos suffragatores. ¶ Cuius pacti. illius pactiõis intellige: qua cõpetitores magistratuũ pepigerãt se defensuros absentẽ cæsarẽ. ¶ Syngrapha exigere. leget syngraphas & cætera chirographa hoc itẽ est: q i cæteris tũq; quæ gesta sunt scribi solent: ĩ syngraphis: cẽt cõtra fidẽ ueritatis pactio scribitur: & nõ numerata quoq; pecũia: aut nõ integre nũerata ppter talia uoluntate hoĩum scribi solet auctor asconi⁹. syngraphã itelligit tranqll⁹ chirographũ ppterea eorũ q paciscebant manu scriptũ: quo talis pactio scripta erat ne uidelicet isiciari possẽt: sic mitio syngraphæ a symacho i epistolis p quãdã q̃si catholicã sniam sic scribẽte. Fides amicitiæ syngraphã ñ reqrit. De syngraphis crebra ẽ apd Ciceronẽ usurpatio. ¶ Cõsulatus cãdidat⁹. corrigendũ est cõsulat⁹. cãdidati aũt cõsulatus petitores dicunt: ppterea q q magĩratũ petebãt in toga cãdida id factitabãt hoc iõ fieri existimat plutarchus i pblematis ut magistratu dignos nõ genere: nõ diuitiis: nõ gloria: sed uulneribus & cicatricibus indicarẽt: quæ ut ab his cõspicerent. quos ambiẽdo prẽsabant in toga cãdida ad petẽdũ descẽdebãt uel q corpus nudido ac seipsos submittẽdo: ita populũ captabãt. mẽdosus est plutarchi codex ipressus. nã sine toga hoc solitũ fieri a cãdidatis scribit: qđ falsũ eẽ uel unica ciceronis oõ apte demõstrat: cui titulus ẽ i toga cãdida: quã dixit i senatu ĩ petitõe cõsulatus: olĩ tribuni legẽ promulgarunt ne cui albũ in uestimẽtũ addere petitionis cã liceret: sicuti tradit liuius in. iiii. ab urbe condita. Inde p quãdã decorã trãslationẽ cãdidatos dicimus pẽtiores aliarũ quoq; rerũ: sicuti a qntiliano candidatus eloquentiæ. a plinio i panegyrico cãditatus gloriæ & imortalitatis. A hieronymo cãditatus fidei elegãtissime nũcupant. q eẽnt artes petitoriæ. hoc ẽ cãdidatorũ docet mamertin⁹ i panegyrico: cui⁹ uerba subieci. qs ignorat tũc quoq; cũ honores po. ro. suffragiis mãdabãt multos fuisse cãdidatorũ labores: edisc' da oĩum nomina tribuũ hoies singuli salutãdi. phẽsi de obuiorũ man⁹: oĩbus arridẽdũ: multa q alia pp honorẽ adipiscẽdũ gẽda: quæ alias uix honore dignũ facere nõ deceret: cõsularis aũt nõ cõsulatis legẽdũ ẽ ut sit patricius casus hoc ẽ genitiuus q iungit cũ hoc nõie cãdidatus: sic n. loqmur. cãdidatus quæsturæ: pturæ. consularis .i. q petit quæsturã pturã consulatũ. Quod si cõsulatis legas significabitur petitor q olĩ fuit consul: sicut a cicerone in oratione p murena ptorius & cõsularis cãdidatus dicunt: quorũ alter iã fuerat ptor. alter cõsul. & ambo erant competitores. Sed neq; hec lectio neq; hæc expositio cõgruit sententiæ tranquilli.

Altercatio
Præiudicium quid
Iudicium
Reum fieri
Reus qui
Syngraphæ
Chirographa
Candidati qui
Correctus plutarchi locus.
Labores cãdidatorum

¶ M. AN. ¶ De actis: de his: q, Cæsar sup iore ãno cõsul egisset: an ꝑ ratis habẽda eẽnt: seu rescidẽda potiꝰ. ¶ Detulit: Cæsar. ¶ Cognitionẽ: ut qualia essent senatus cognosceret & corrigeret. ¶ Suscipit: ei ecipiẽte. ¶ Irritas: uanas. ¶ Altercatiões: iurgatiões. ¶ In pjudicii: pjuđ icũ ut pedinno placet: ẽ: es: elt quæ quũi stituta est affert iudicaturis exẽplũ qd sequant: cur Plini ad seuẽ: astipulat auctoritas: Curinus, inqt orabat ut sibi donarẽ portionem meã seq; pjudicio munerẽ: Fabius pjudicia sunt rebus iudicatis: quæ pares fuerũt: ut ex iudicus ad ipsa causã prinẽtibus: ut ab eiusdem causæ, pnũciatiõe: cõfirmant duobus mõis præcipue: & auctoritate eo: q, pnunciauerũt: & rej de quibus quærit similitudine. ¶ Postulatus: reus accersitus. ¶ Appellato: appello tribunos dicimus: puoco ad tribunos. ¶ Collegio: reliquis e collegio tribunis. ¶ Optinuit: collegii intercessione. ¶ Reus: ne fieret: ne ut reus accerseret: nec cuiusq accusatiõi eẽt obnoxius. ¶ Ad securitatẽ: ne aduersos haberet in urbe magistratus. ¶ Obligare: sibi fide obstringere. ¶ Nõ alios pati ad honorẽ peruenire. qd p necessariorũ & dictũ suffragia. quæ plurima Cæsari aderãt: fieri poterat ¶ Pepigissent: a pago uerbo: ut fabio placet potiꝰ q a paciscor. q. d. secũ pacti eẽnt. ¶ Propugnaturos: defẽsuros. ¶ Syngrapham: cautionẽ: Cicero pgitis uos tãq ex syngrapha agere cũ populo: pediauus i chirographis scribi ait quæ acta sũt i singraphis contra fidẽ: & pacta quædam complecti. ¶ Consularis candidatus: q consulatũ solemni more petebat.

retur consulẽ se effecturũ: quod prætor nequisset: ademptumq; ei exercitus: Crassum Pompeiũq; i urbem prouinciæ suæ Lucã extractos cõpulit: ut detrudẽdi Domitii causa consulatũ alterum peterent; perfeciq; utrunq;: ut in quinquenniũ sibi imperiũ ꝓrogaret. Qua fiducia ad legiones quas a r ep. accepat: alias priuato: alias publico sũptu addidit; unã etiã ex trãsalpinis cõscriptã uocabulo quoq; gallico alauda eni appellabat; quã disciplina cultuq; romano institutam: & ornatam postea uniuersam ciuitate donauit. Nec deide ulla belli occasione; iniusti quidem: ac periculosi abstinuit tam fœderatis; quam infestis ac feris gentibus ultro lacessitis: adeo ut Senatus legatos quondam ad explorandum statum galliarum mittendos decreuerit; ac nonnulli deden-

¶ PHI. ¶ Quod ptor nequiuisset. dictũ est paulo ante mẽmiũ & domiciũ prætores retulisse de actis cæsaris in cõsulatu: sed conatus eoꝝ fuit irritus: nec quiuerunt efficere in cæsarẽ quod moliebantur: Domitius in consulatu: qui maior est magistratus minitabatur se effecturum aduersus cæsarẽ: quod in prætura q infirmior est magiatꝰ nequiuisset: unde cæsar mit obuiam eius conatibus & operã dedit ut a consulatu repelleret. ¶ Lucam extractos. Cæsar cũ largitiõe po. romanũ corrupisset: cũq; eius nutu quãuis absentis cuncta romæ gererent: ad eũ olim lucã peruenerunt cõplures romani amplissimi præditi auctoritate: adeo ut lictores magistratuũ numero centũ ac. xx. circa ipsũ fuisse ferãt: ordinis uero senatorii ad ducentos: quos oẽs sibi obligatos reddiderat largitione atq; fauore: uenerũt tunc quoq; ad eũ crassus atq; pompeius: qui cõmuni cõsilio decreuerunt: ut põpeius & crassus iterũ cõsulatum peterent: qd & factum est cum frustra domitius ænobarbus aduersari pro uiribus conaretur. ¶ Perfecit utrunq;: ut. S. domitiꝰ detruderetur: & crassus pompeiusq; peterent cõsulatũ. ¶ Impium prorogaretur. prorogare imperium significat noua rogatione in longiora tempora proferre. Trebonius tribunus ple. rogationẽ ꝓmulgauit: qua prouinciæ consulares in quinquennium dabantur: Pompeio hispania. crasso syria & parthicum bellum: cæsari uero gallia & germania in alterũ quinquennium: quam legem cum ipedire uellet mar. cato: i uincula ductus est. ¶ Alauda appellabatur. plinius in. xi. na. histo. scribit alaudam auiculam appellatam quondam galeritam gallico uocabulo: etiam legioni nomen dedisse. ex quibus plane uerbis colligimus: alaudam dictiõe gallica significare legionem: quia galli hoc nomine fortassis uocant galeam. unde milites galeati alaudæ dicti. Ideoq; cæsar cum ex gallis legionem conscriberet alaudam appellauit. & milites alaudæ nuncupati: de qua legione ita scribit cicero in epistolis ad atticum. Antonius cum legione alaudarum ad urbem pergere pecunias municipiis impare. olim mar. antoniꝰ decuriam fecit iudicũ: quos ex legiõe alaudarũ cõscripsit qd cicero in philippicis infectatur crimina. Alauda aũt uolucris iõ dicta ẽ galerita: q a apicẽ hẽt in capite ad similitudinẽ galeri siue galeæ. Varro appellat galericum non galeritam: quia in capite habet pluma elatã. ¶ Ciuitate donauit. Donare ciuitate ẽ efficere ciues rõanos & iura ciuiũ dare. Cæsar oẽs alaudas fecit rõanos ciues: cũ priꝰ eos formasset instituissetq; militaribꝰ documẽtis ex rõana disciplina: & excoluisset elegãtia rõani uestitꝰ & armoꝝ exuta gallicana barbarie. quis scribat Marcellinꝰ gallos eẽ tersos & mũdos. ¶ Tã fœderatis quã infestis. Fœderati dicũt ppli q fœdere icto cũ pplo ro. societatẽ coniũt Nãq; inter ciuitates, ꝓuinciasq; aliæ ciuiũ ratõnoꝝ aliæ latior: ueteresq; aliæ fœderator: aliæ stipẽdiariæ dicebãt: de qbꝰ apd pliniũ mẽtio ẽ frequẽs. ¶ Nõnulli ddẽ. hostibꝰ. cato signarĩ ui q olĩ i senatu sniam dixit ut cæsar hostibꝰ dderet: q ꝑ cĩtate pfidiã expiaret: & ne execrationẽ i auctorẽ ũterterẽt. ita olĩ hãno carthaginẽsis cẽsuit hãnibalẽ ddẽdũ eẽ rõanis ad pœnã ob ruptũ fœdꝰ. ¶ M. AN. Quod prætor: ad illud quod proximo capite dixit: refertur. C. Memmio: & Lucio Domitio prætoribus de superioris anni actis referentibus quasi dicat rescissurum se consulem omnia acta Cæsaris: aut certe compulsurum: ut eorum quæ consul contra auspicia fecisset: redderet rationem. ¶ Lucam urbs hetruriæ est: ac magis nota: quam de ea plura dici oporteat. ¶ Prouinciæ suæ: galliæ scilicet cisalpinæ

protogare ipnum qd

De alauda

Donare ciuitate qd

Fœderati populi

Appianus auctor est tantum esse hic p partes cōcursum ad Cæsarē factū: ut .c.xx. fasces circa illū quāq; conspe ctī sint: ac præter magistratus ipsos ad ducētos senatorii ordinis officii gratia eo cōfluxisse. ¶ Detrudēdi de cedēdi. ¶ Alterum: quia ambo una consules fuerant: ergo secundo loco peterent: quanq Plinius tertium eum consulatum fuisse: non secundum demonstret. ¶ Vtruq; perfecit: ut Domitius deiceretur: & ambo creati sint: uel ut Domitio depulso sibi in quinquennium imperium prorogaretur. ¶ Ad legiōes: quæ in anno quattuor: auctore Plutarcho fuerant ei decretæ. ¶ Priuato: proprio sumptu. ¶ Alaudam: ab auis nomine appellatam Plinius aperte docet: auis inquit galerita appellata quondam: postea gallico uocabulo etiam nomen legioni dederat alauda: Cicero iudici manipulares ex legione alaudarum: & Plinii uerbis apparet: quia gallicis essent milites instructi nomen legioni datum. galli enim galeam alaudā uocant. ¶ Institutam: militari disciplina excultam. ¶ Ornatam: & armis instructā. ¶ Ad explorandū: recognoscendū.

dum eum hostibus censuerint: sed prospere decedentibus re bus: & sæpius & plurium q̄ quisq̄ unq̄ dierum supplicatio nes impetrauit.

De gestis per eum in gallia.

Gessit autē .ix. annis: quibus īperio fuit hæc fere omnē galliā: quæ a saltu pyreneo alpibusq;: & mōte gebēna: fluminibus rheno: & rhodano cōtinet: patetq; circuitu ad bis: & tricies centū milia passuū præter socias ac bene meritas ciuitates in puinciæ formā redegit: eiq; ī singulos annos stipendii nomē imposuit. Germanos: qui trans rhenum incolunt primus romanorum ponte fabricato aggressus: maximis affecit cladibus. Aggressus est britannos ignotos antea; supatisq; pecunias & obsides īperauit: p tot

¶ PHI. ¶ Plurium q̄ quisq̄ un q̄ dierum: cum romæ renunciatæ fuissent res in gallia præclarissime a cæsare gestæ quindecim dierum supplicatio decreta est: q̄d ante id tēpus accidit nulli: sicut meminit ipse cæsar in commētario belli gallici secundo: Cicero olim decreuit supplicatiōes. L. dierum nomine trium īperatorum hirtii pansæ & octauii. ¶ A saltu pyreneo. mōte pyreneo sunt aūt montes pyrenei: q diuidit galliam ab hispania: ab exortu equinoctiali i occasum brumalem porrecti: ab igne: qui græce dicitur πῦρ nominati. mmi ut ait diodorus in .vi. siluæ i pyreneo frequentes iniecto a pa

Mōtes pyrenei

storibus igne antiquus flagrauere autumat silius in tertio punico: a puella nomine pyrene dici pyreneum saltū quā ab hercule deuirginata feræ laniauerūt: mox hercules sepeliit pyrenes nomē idem tūdē icla ratus a poetis ipe quoq; mons pyrene nuncupat. Idē silius. pyrene celsa nimbosi uerticis arce diuisos celtis late pspectat iberos. Alias pyrene fons est in agro corintho musis dicatus: cuius persius & papinius meminerunt de quo & plautus ait in aulularia interbibere sola si uino scatent: Corinthiensem fontem pyrenā potest. ¶ Alpibus. alpes in longitudinē .C. milia passuum patere a supero mari ad inferum Gelius tradit liuius uero tria milia stadiorum. Strabo pdidit in quarto Alpes alio noīe albiū appellari. Cecinit silius uentos posuisse regna furentum in alpina domo cū illic ppetui flatus dominentur polybius alpes arcem & muros italiæ appellat. ¶ Monte gebenna. Lucanus cana pendentes rupe gebēnas. hodie dicitur mons gebenne. ¶ Fluminibus: rheno & rhodano. Rhenus rheticorum alpium uertice ortus modico flexu in occidentem uersus septentrionali oceano miscetur auctor tacitus. Rhodanus uero galliarum fluuius multo fertilissimus ex alpibus se rapiens in lemannum lacum defertur: a rhoda rhodiorum oppido dictus: ut ait plinius i tertio. ¶ Patetq; circuitu. Agrippa uniuersarum galliarum inter rhenum & pyreneū atq; oceanum ac montes gebennam & iuram longitudinē .cccc.xx. M. passuum: latitudinem .ccc.xiii. computauit. ¶ In prouinciæ formam redegit. Acquisitæ bello regiones prouinciæ dictæ sunt: ad quas prætores mittebant. aliæ erant cōsulares. aliæ prætoriæ. unde in calce opis ita scribit strabo uniuersæ huius terræ: quæ romanus paret. pti reges tenent: quā uero ipsi hnt puinciā uocit: & pfectos in eā mittit: redigere aūt regiōes in formā puinciæ nihil aliud est q regiōem subiicere impio ro. & ad eā gubernandā mittere pfectū sicut dictū iā est. ut tranqllus cæsar galliā subactā ī hāc puinciæ formā redegisse. ¶ Stipēdii nomē iposuit. hoc ē stipēdiariā fecit. nā stipēdiarias puincias ciuitatesq; appellamus: q stipendiū pēdūt hoc ē tributū soluūt: & ita apud iuriscō. pdia stipendiaria dicta quæ sunt tributaria. ¶ Pōte fabricato. qua ratione pontem ligneū fabricauerit cæsar supra rhenū ut in germaniā transgrederet docet ipse i .iiii. cōmentario q uon semel sed bis pontē fabrefecisse & contra germanos trāsrhenanos trāsisse meorit. ¶ Britanos ignotos antea. cæsar magno sibi usui fore arbitratus si britaniā adisset & genus hoium pspexisset loca portus aditus cognouisset: quæ antea oīn erāt icognita i eā legiōes trāsportauit & britānis uictis obsides ipauit & quid i ānos singulos uectigal britāia po. ro. pēderet constituit: Antiq̄ britāia albion dicebat. Cor. tacit i libello quo uitā iulii agricolæ describit: multa de britānorū morib luculēter enarrās hoc add t. prim romāorū diuus iuli cū exercitu britanā ingressus: quāq pspa pugna terruerit incolas ac litore potitus sit: potest uideri ostendisse posteris non tradidisse. ¶ M. AN. ¶ Dedēdū: ad pœnā & suppliciū dādū. ¶ Plurū dierum: plutarch. xv. dierum supplicatiōes ei decretas ait. ipse uero i cōmētariis .xx. supplicatoib ipsis ipatores & exercit diis cōmēdabāt: ut Capitolius inquit. uerū iq; ē igit i supplicatiōes decernere: nos sc; diis cōmēdari. ¶ A saltu pyreneo: pyrēei mōtes citeriorē hispaniā a gallis diuidūt: nomē a puella idigēa ab Herculæ cōpressa: aut ut qdā scribūt ab igne a pastoribus immisso: quo montes ipsi olim cōflagrarūt factū. ¶ Alpibus. quæ galliā & germaniam ab italia diuidunt.

pyrene fōs

De alpib

Gebennas

Rhenus

Rhodan

prouinciæ

Stipēdiarie Ci.

De britāis

Britāia

¶ Monte gebenna: qui ad meridiem ipsam terram claudit. ¶ Rheno: flu. ex adula monte rhenus ortus ad septentrionem in britannicũ oceanũ decurrẽs: galliã a germania diuidit. ¶ Rhodano: fluuio q̃ in internũ mare gallicũ elabitur: ut intelligas his finibus narbonensẽ quoq; galliã includi. ¶ Ad bis & tricies centũ ad milliũ passuum tria millia & ducẽta hoc est bis ac tricies centũ millia passuũ. ¶ Stipendii noie. stipendiariã fecit. ¶ Germanis q trãsrhenũ erãt: trãs rhenum s. de qua expeditione ipse Cæsar i cõmentariis & Plutarchus abunde. ¶ Britannos: bis Cæsar in britanniã traiecit. Plinius & plutarchus sunt auctores ¶ PHI. ¶ Successus. felicitates.

successus ter nec amplius aduersum casũ exptus: in britania classe ui tẽpestatis prope absumpta: & in gallia ad gergoniã legione fusa: & in germanorum finibus: Titurio & Arunculeio legatis per insidias cæsis.

De morte matris filiæ & neptis eius & aliis gestis per eũ

Eodem temporis spacio matrẽ primo, deide filiam, nec multo post neptẽ amisit. Interimq; cõsternata: Publii Clodii cæde rep. quũ senatus unũ cõsulẽ nominatiq; Cneũ Põpeiũ fieri cẽsuisset: egit cũ tribunis plebis collegã se Põpeio destinãtibus id potius ad populum ferrẽt ut absenti sibi: & quandocũq; imperii tempus expleri cœpisset petitio secũdi cõsulatus daret: ne ea causa maturius & imperfecto adhuc bello decederet: qđ ut adeptus ẽ altiora iam meditãs: & spei plenus nullũ largitiõis: aut officiorũ i quẽq; genus publice: priuatimq; omisit: forũ de manubiis ichoauit

¶ Ter aduersũ casũ expertus. quẽadmodum ter expertus sit cæsar aduersantem fortunã copiosissime docent ipsius cõmẽtarii. prio in britania iacturam passus est qñ ipsius classem qua exercitũ trãsportandũ curauerat æstus cõpleuit: & tẽpestas afflixit ubi cõpluribus nauibus fractis reliquæ ad nauigandum inutiles factæ sũt funibus ancoris reliquisq; armamẽtis amissis ex quo magna totius exercit' turbatio facta est. Secũdo qñ cõt totius galliæ consilio oia cæsaris hyberna oppugnare constituerunt tunc eburones galliæ populi lucium ancunculeium cottam & titurium sabinum fraude ex hybernis edoctos cum legionariis militibus cõtrucidarunt. pauci ex p̃lio elapsi ad titũ labienũ legatũ incolumes puenerunt. Tertia cæsaris clades fuit apud gergoniã quod oppidũ positũ est in altissimo monte in regione aruernorũ: Fabius cẽturio legiones octauæ gergoniæ muro portisq; cũ militibus appropinquis a manipularibus suis subleuatus in murũ ascendit: alios q in murũ ipse extulit: interi galli ex altera oppidi parte cũ oppidũ ab romanis teneri audiuissent eo cõtenderunt: & iam hostes loco & numero cõfidẽtes cæsarianos uehemẽter pterruerunt. Fabius Cẽturio qui iam murũ ascenderãt circumuenti atq; interfecti: unico p̃cuitaneo die milites cæsaris ex ea clade sunt paulominus septingenti desiderati. ¶ Eodẽ tpis spacio. quo res gerebat ĩpator ĩ gallia. ¶ Matrẽ amisit. mr cæsaris aurelia uoĩ: habat singulari pudicitia mulier. ¶ Filiã. iuliã põpeii uxorẽ: quæ ex partus dolore decessit cũ prius puellã peperisset: honosq; maximus ei a po. ro. habitus est: ut in cãpo martio sepeliretur. ¶ Neptẽ filiã itelligit põpeii quæ nõ multos post dies morti matris iuliæ subsecuta ẽ. ¶ Cõsternata. perturbata perculsa tumultuãte. ¶ P. clodii cede milo rediẽs ab aricia paulo ultra bouillas ĩ uia appia, ppe bonæ deæ sacellũ clodiũ suũ ciceronisq; inimicũ occidit: cuius cadauer romã deportatũ & ĩ rostris positũ est. populus duce sexto clodio corpus publii clodii ĩ curiã intulit cremauitq; subselliis & tribunalibus & mẽsis quo igne ipsa quoq; curia cũ porticu basilica atq; domo. M. lepidi inter regis cõflagrauit. clodiana multitudo ad hortos Cnei põpeii cucurrit clamitãs eũ mõ cõsulẽ mõ dictatorẽ. Igitur tumultuãte po. ro. ad cõprimẽdas eas seditiões. Cn. põpeius consul p̃n̄l picũ inter regẽ factus est absens & solus: qđ nemini unq̃ cõtingit ut solus dictatoriã obtineret potestatẽ & si cõsulis nomẽ habat: tunc lata lex est p tribunos plebis: q cæsarẽ põpeio, collegã in cõsulatu destinabant: ut rõ absẽtis cæsaris ĩ petitiõe cõsulat' hreẽ: inito & cõtradicente, mar. catone. ¶ Imperii tps: expleri iã diximus cæsarẽ obtinuisse gallias ĩ decẽ annos. uolebat ergo ut finito hoc tpe quo impiũ obtinebat ĩ gallia petere posset absens cõsulatum. ¶ Ne ea causa. ob petitionẽ consulatus. ¶ Decederet. e gallia romam repedaret. ¶ Quod ut adeptus est. ut scilicet absens consulatum petere posset altiora de regno cogitans. ¶ Forũ de manubiis inchoauit. Manubiæ appellatæ sunt pecuniæ a quæstore ex uenditione prede redactæ: Et ut utar uocabulo Gelii nihil aliud sunt manubiæ quam pecunia prædaticia. præterea ut inquit Asconius Manubiæ sunt præda ĩperatoris pro portione de hostibus capta. Igitur cæsar romæ forũ inchoauit ex pecunia illa quam collegerat ex præda galloũ. Spolia quoq; quæsita de hoste nobili p deditionem manubias ueteres dicebant: & erat imperatorũ hæc præda: Ex qua quod uellẽt facerent in alio significatu ictus fulminum manubiæ dicuntur: unde ait Seneca libro secundo quæstionum Ioui tres manubias dari: quarũ prima monet secunda prodest tertia adhibitis consilio diis emittitur. De quibus scriptum legimus cap. in integro festi pompeii codice.

Clades cæsaris tres.

Gergonia oppidum

Aurelia cæsaris mr

P. clodii cedes

Manubiæ

¶ M. AN. ¶ Classe ui tẽpestatis: priore expeditiõe naues. xl. tẽpestate periere: posteriore. lx. reliquis ualde concussis. ¶ Ad gergoniã. alii gergonium habent: est id aruernorũ oppidum in celtis: sunt qui suspicentur esse: quem hodie chiaromontem uocant: ipse Cæsar in cõmentariis auctor est se hic sex & quadraginta centuriones amisisse. plutarchus septimam & xii. legiones his locis circũuentas: earumq; centuriones occidione occisos. Strabo. cccc. barbarorum milia circa gergoniam aruernorum urbem aduersus Cæsarem con

fluxisse prodidit. ¶ Titiario: & auructu'eio in eburonibus iter mosim fluuium: & rhenum cũ quinq; cohortibus cæsum Liuius: & Cæsar tradunt: hisq; tantis cladibus in gallia Cæsar nõ longa bellorũ intercapedine defunctus. ¶ Eodem tẽporis spatio quo in gallia est bellatum: publicis cladibus priuatas subiicit Tranquillus: prius. n. oportuit publica incõmoda referre: inde quæ ad solũ Cæsarẽ ptinebãt. ¶ Matrẽ: Aureliã. ¶ Filiã: Iuliam. ¶ Nepte: ex Iulia & põpeio genitã: q obitu matris octa nõ nullos illi dies superstes fuit. ¶ Cõsternata: pculsa: exterrita. Appianus eius cõsternationis: & motus ẽ auctor: Pedianus quoq; nõ pauca de clodii cæde refert: & tumultuoso milonis iudicio. ¶ Cõsule unũ: Pompeius sine collega cõsul est creatus: qd' romanorũ nulli ut Liuius scribit cõtigerat. appa: ebat rẽpublica præsenti rerum motu pculsam aliqui sisti nõ posse. ¶ Quod ut adeptus ẽ: ut absenti alterũ cõsulatũ petere liceret: siqdẽ semel Cæsar cõsul fuerat. ¶ De manubiis: spolia de uno hoste p deditionẽ: ut Pedianus tradit: qsita: manubias ueteres dixere: erat q; imperatorũ ea pda: ut ex ea qd' libitũ esset facerent: sunt q aliter interptent': sed pediani expositio p bellemeo iudicio quadrat.

cui' area sup sestertiũ milies cõstitit: munus populo epulũq; pnunciauit in filiæ memoriã: quod añ eũ nemo fecit. Quorum ut q̃ maxime expectatio eẽt ea quæ ad epulũ ptinerent quamuis macellariis oblocata: etiam domesticatim appaeabat. Gladiatores notos sicubi infestis spectatoribus dimicarent: ui rapiendos reseruandosq; mandabat. Tyrones neq; in ludo neq; per lanistas: sed in domibus per equites romanos ac etiam per senatores armorum peritos erudiebat præ

¶ PHI. ¶ Area. loca i urbe pura areæ dicunt': area quoq; locus est in agro ubi frumenta secta teruntur & arescũt. auctor uarro: hic noĩe areæ significatur solũ: & locus purus accõmodatus foro extruẽdo. de quo plinius li. xxxvi. pyramidas regum miramur: cũ solum tantũ foro extruẽdo sestertiis milibus ducentis cæsar dictator emerit.

Area

¶ Sextertiũ. Antiquus sextertius: dispondiũ & semis ualebat ab eo dictus: qd' semis tertius. Auctores priscianus & uarro. apud priscos sextertius: utpote nũmus argẽteus duarũ semilibrarũ p duo. LL. &. notabat. sicuti plæriũq; licet inuenire i uetustis ciceronis & i uetustis scriptorũ codicibus. ¶ Munus: spectaculum gladiatoriũ de quo supra. ¶ Epulũ. epulũ significat solẽniores epulas. pprie cõmuniũ publicũ ueteres appellauerũt: qd' in ppatulo ciuibus exhibebat' siue in dedicatõe tẽpli siue in triũpho: siue in funere: siue ludorũ cã. unde ita scribit plinius li. xiiii. epulo cæsar i tertio cõsulatu suo falernũ chiũ. Lesbiũ: mamertinũ dedit. Liuius identidem memorat Iouis epulũ fuisse ludorũ cã. Columella ait epulũ populo dari solitũ ab his: q triũphabãt. Epulones ab apuleio plauto q; conuiuæ noĩantur. Erãt præterea epulões tres uiri: quos pontifices pp sacrificiorum multitudinẽ esse uoluerũt. ut ludorũ epulare sacrificiũ cõficerẽt: sicut tradit cicero libro de oratore tertio. Dein numerus epulonũ auctus fuit. adeo ut septẽ fuisse epulones numero legerimus. d' qbus intelligit lucanus illo uersu. Septẽuirq; epulis festus titiiq; sodales. marius ille priscus de quo apud iuuenalẽ pliniũq; fit mentio: septẽuir fuit epulonũ. Antiq epolonos dicebãt: quos nunc epulones dicimus: qbus hoc nomẽ inditũ est: q epulas indicẽdi ioui eẽt iusq; diis ptitem haberẽt. Epulares uero appellabant': qui in qbusdam ludis nocte epulabant'. ¶ Quot ũmuneris gladiatoru & epuli. ¶ Macellariis oblocata. macellarii nõ sunt lanii siue laniões sicuti uulgus existimat: sed oẽs qui uendũt esculenta & potulenta a macello dicti. macellum aũt appellatũ quod ibi fuerit hortus: quẽ lacedemonii macellũ uocãt. alii tradũt qd ibi fuerit domus cuius noĩe macelli: eaq; publice diruta est: ædificatũq; hoc qd uocat' ab eo macellũ. Existimat donatus macellum a mactãdis pecoribus dictũ. Cæterũ in macello non solũ carnes sed & pisces & ea oĩa quæ ad uictũ pertinebant uenditabant'. Inde ait plautus in aulularia uenio ad macellũ: rogito pisces: indicant caros. ¶ Domesticatim. aduerbiũ est & significat per domesticos. ¶ Tyrones. dicunt' non solũ noui milites: sed et gladiatores ad huc rudes in disciplina gladiatoria: tyrociniũ dicimus rudimentum. a hieronymo dicit' tyrocinario: q recentes discipulas elegantet tyrunculas appellat. ab eadẽ similitudie canis adolescentior tyruncula a Columella dicit': cum ait i viii. qñ tyrunculi nec recte nutrit: & educatio totius habitus aufert incrementũ. plinius i epistolis se tyrunculũ dicit quasi rudem i cognitõe signorum: qualis legi debeat tyro docet Vegetius libro primo de re militari. In hoc loco tyrones accipe pro nouis gladiatoribus & adhuc rudibus i gladiatoria exercitatõe. ¶ In ludo. s. gladiatorio. erant. n. romæ magistri & doctores gladiaturæ: q omnes ictus armorum omnẽq; disciplinã edocebant. omnẽ. n. scholã ludum dixere romani. auctor asconius. ¶ Lanistas. lanistæ dicti sunt, hi q lauiandis. præsunt gladiatoribus: hi familias gladiatorũ: q uenalem sanguinẽ habent istituere & mox parare: uendere solebant munerariis hoc est exhibitoribus muneris gladiatorii: sicuti sæpissime leges apud scriptores antiquos i commentario belli africi ait hircius. ut lanista gladiatores tyronesq; condocefacere. hic eleganter a columella lanistæ auium dicti: q aues certaminibus præparabant ex istituto græcorum. olim mar. antonius igereus maledicta i ciceronem eum lanistam appellauit: cuius rei meminit ipse cicero i philippica. xiii. liuius i. xxviii. gladiatorum spectaculũ fuit non ex eo genere hoĩum: ex quo lanistis comparare mos est: seruorum delectu ac liberorum: q uenalem sanguinem habẽt. quintilianus quoq; i gladiatore meminit lanistarum. Igitur cum lanistæ soleant alere & erudire armis gladiatorum familias gladiatorias: noluit cæsar ut tyrones in gladiatura ab illis erudirent' in ludo gladiatorio: sed institui uoluit per summates uiros intra priuatas domos: ut ita expectatio spectaculi maior fieret & ludi forent magnificentiores.

Sestertium

Epulum

Epulones

Epulares

Macellarii

Macellum

Tyrones

Tyrocinario

Lanistæ

Munerarii

¶ M. AN. ¶ Miles sestertium: idest mille sestertia: quæ summa conficit talenta attica Paulo minus. xl.

¶ Munus: gladiatorium. ¶ Epulum: qđ publice exhibebatur id in dedicatione templi alicuius siue in honorem deorum defunctorum ue memoriam dari consueuit. ¶ Macellarius oblocata. qđ ii qui macellum uenalibus obsoniis instruunt ea ad tempus comparanda redemissēt. ¶ Domesticatim: per domos. ¶ Infestis spectatoribus: passiue dixit gladiatorum iniuriæ obnoxiis. ¶ Vi rapiendos: in illarē spectatoribus iniuriæ ultionem. ¶ Tyrones: gladiatoriæ artis rudes. ¶ In ludo: gladiatorio. ¶ Per lanistas: sub lanistis gladiatoriæ familiæ instituebantur. ¶ Erudiebat: erudiendos curabat.

cibus enitens: quod epistolis eius ostenditur: ut disciplinam singulorũ susciperēt: ipsiq; dictata exercētibus darēt: legionibus stipendiũ in perpetuũ duplicauit: frumentũ quotiēs copia esset: etiam sine modo mensuraq; præbuit. Ac singula interdum mancipia & prædia uiritim dedit.

De affinitate cũ Pompeio reuocata & aliis gestis eius.

AD retinendā aũt Pōpei necessitudinē ac uoluntatē Octauiā sororis suæ neptem: quæ. C. Marcello nupta erat cōditione ei detulit: sibiq; filiā eius ī matrimoniũ petiit Fausto syllæ destinatā. Oibus uero circa eũ atq; etiā parte magna senatus gratuito: aut leui fœnore abstrictis ex reliquo quoq; ordinũ genere: uel inuitatos uel sponte ad se cōmeantes uberrimo cōgiario ꝓsequebat̃. Libertos insup̃ seruulosq; cuiusq; ꝓut domīo: patrono ue gratus quis eēt. Tũ reorũ ac obæratorũ aut ꝓdigæ ut iuuētutis subsidiũ unicũ ac ꝓmptissimũ erat: nisi quos grauior criminũ uel inopię luxuriaeue uis urgeret: q̃ ut subuēiri posset a se. His plane palam bello ciuili opus esse dicebat.

De amicitia regũ & ꝓuinciarũ allata p̄ eũ: & decreto senatus cōtra eũ facto ꝓpter suspitionē gestorũ eius.

¶ PHI. ¶ Epulis. dictio mēdosa est nam ꝓ epulis legendũ est epistolis: citat. n. tranquillus testimonium cæsaris epistolarum: in qbus senatores equitesq; rogabat de disciplina tyronũ suscipienda. ¶ Dictata exercētibus: dictata a dicendo dicta. sunt āt documenta præscriptaq; quæ ī ludo magister armorum tradit tyronibus: sicuti dictata dicunt̃ & illa: quæ magister ludi litterarii discipulis præbere cōsueuit de qbus persius. Ten Cirratorum centũ dictata fuisse pro nihilo pendas. hic gladiatoria themata documentaq; significantur. ¶ Frumentũ sine mo. refert uege. milites fuisse quosdā in romana legione: q torquati duplares dicebant̃: q ob uirtutem duplas consequebant̃ annonas: sicuti simplares dicti sunt qbus una & semis annona tribuebatur. Cæsar uero nō solũ simplas & duplas sed multiplicatas annonas frumentarias militibus dabat quotienscunq; frumentī copia largior suppetebat. ¶ Viritim. dicit̃ dari uiriti quod datur p̄ singulos uiros singulis militibus dedit singulos seruos singulasq; possessiones. caro preda quæ capta est uiritim diuisa græci dicunt κατ' ἄνδρα. ¶ Mācipia. seruos uocamus ex eo dicta qđ ab hostibus manu capiant̃: predia autem dicuntur urbana q̃ rustica testes sunt iurisconsulti apud quos tituli sũt de seruitutibus rusticorum & urbanorum prediorum. ¶ Necessitudinē: affinitatē. C. cæsar necessitatē dixit pro necessitudine. i. iure affinitatis. ¶ Sororis suæ neptē. octauiā significat sororē augusti cæsaris: cuius ipse erat maior auunculus. de qua in augusto plura. ¶ Fausto syllæ destinatam. pōpeius filiā fausto syllæ fœlicis syllæ filio despōderat quā nunc cæsar petebat sibi dari: quā olim cepioni seruilio se præbitũ promiserat. auctor Plutarchus. ¶ Sub cōditione. ut ita octauia nuberet pōpeio: si sibi daretur filia pompeii. ¶ Gratuito. sine usura. ¶ Aut leui fœnore. Cæsar sibi obstrixerat obligaueratq; ēt aliquot senatorũ credita pecunia uel sine usura uel fœnusculo hoc ē leuibus usuris. ¶ Ordinũ. eqstris & plebeii. ¶ Cōmeantes. ꝓficiscentes. ¶ Vberrimo congiario. munere imperatorio. congiariũ. n. donatio imperatoris ē ut scribit seneca libro. iiii. de beneficiis & ut auctor est quintilianus in sexto. Congiariũ cōmune est liberalitatis atq; mensuræ. apud historicos frequēter legēs congiariũ ab imperatoribus datũ fuisse populo sicut dōatiuũ militibus. A congio dictũ congiariũ. est aũt congius mensuræ nomen capax sex sextariorum: ut inqt priscianus græce dicitur cus. ¶ Prout domino: ad seruos referendũ: sicut patrono ad libertos. sunt enim nomina: quæ dialetici appellant relatiua. & ad aliquid dicuntur. ¶ Obæratorum. obærati dicuntur ære alieno astricti & debitores ab ære dicti ut docet plinius in. xxxiii. Cæsar in primo cōmentario omnes inquit obæratos quorum magnũ numerum habebat eodem conduxit: per eos ne causam diceret se eripuit. ¶ Criminum uis. ad reos criminaad obæratos inopiam: Ad prodigam iuuentutem luxuriam referas. Est autem luxuria sicuti copiose explicauimus in commentariis in propertium. non libido uenerea prout uulgo dicitur & ecclesiastici usurpant: sed immodicam profusionem prodigamq; abundantiam significat. ¶ Bello ciuili opus. quicunq; ex flagitiis iudicium timent: quicunq; æs alienum conflauerunt: quicunq; bona patria ex prodigalitate lacerauerunt: ferme semper id genus homines uetera oderenoua exoptant: odio suarum rerũ mutari oia studentitale. catilinariæ coniurationis populares fuisse salustius prodidit.

¶ M. A N. ¶ Singulorum tyronum. ¶ Duplicauit: duplex stipendium constituit. ¶ Dedit legionibus. ¶ Singula mancipia: singulos seruos militibus singulis ant uiritim: ut ipse ait: sed ego militibus potius: q̃ ciuibus dono collata acceperim. ¶ Necessitudinē: affinitatis uinculum. ¶ Octauiam: ex iulia caii cæsaris so-

Dictata

Torquati duplares & simplares

Mancipia Prædia

Conglariũ

Congius

Obærati

Luxuria

rore & Marco Accio balbo: & non Macio balbo: ut oĩa Tranqlli exẽplaria mendose hñt nata: ex accia: & C. Octauio octauius q postea rerum potitus ẽ & soror Octania de qua nũc. ¶ Conditione detulit: ut in pristino studio & fœdere pstaret: tant qd magis placeret sibi filiam desponderet. ¶ Gratuito fœnore: pecunias leui aut nullo fœdere creditis. ¶ Obstrictis: obligatis. ¶ Ex reliquo ordinũ genere: sensus ẽ: ex iis q cũ Pōpeiũ erat: hoc ẽ ex pompei familiarissimis: quoscunq; potuit gratuita pecunia sibi obstrinxit: ex reliquis illi non ita familiares nouerit inuitatos uel spōte ad se cōmeantes largo psequebat cōgiario. ¶ Cō munificẽtia dono largitione. ¶ Dño patrono: uel ut ad libertos alteq; referas. alteq; ad seruos. ¶ Reo aut cius obnoxioq;. ¶ Oberatoq;: alieno ære laborantiũ. ¶ Inopiæ luxuriæue uis: nimia egestas: immodera tisq; sũptus: ac pdigalitas: ita ut nisi magna i re pu. mutatōe facta pdius illoq; rebus subueniri nō posset.

NEc minore studio reges: atq; puincias p terrarũ orbẽ alliciebat: aliis captiuorũ milia dono offerens: aliis citra senat⁹ populiq; auctoritatẽ quo uellẽt & quotiẽs uellẽt auxilia sũmittẽs: similiterq; italiæ galliarũq; & hispaniarũ asiæ quoq; & græciæ potẽtissimas urbes pcipuis opibus exornans. donec attōitis iã oĩbus & quorsũ illa tẽderent reputantibus Marcus Claudius Marcellus cōsul edicto præfatus de summa se republica acturũ retulit ad senatũ ut ei succederet ãn tempus: qñ bello cōfecto pax eẽt ac dimitti deberet uictor exercitus: & ne absentis ratio comitiis haberet: qñ ne plebiscito Pompeius postea abnegasset. Acciderat aũt ut is legẽ de iure magistratuũ ferẽs eo capite quo a petitiōe honorũ absentes sũmouebat: ne Cæsarẽ quidẽ exciperet p obliuionẽ. Ac mox lege iã in æs incisa & in ærariũ cōdita corrigeret errorẽ: nec cōtentus Marcellus puincias Cæsari & priuilegiũ eripe: rettulit etiã ut colōis quos rogatio legẽ ipetrauerat: multaq; ut inq; appiaims cōtumeliose in Cæsarẽ inuectus ẽ marcellus.

¶ PHI. ¶ Citra senatus auctoritatẽ: hoc est sine auctoritate senatus: hæc. n. particula citra in hoc significatu decenter & crebriter usurpat ab eruditis. ¶ Et ut interim uno alterone exemplo cōtẽti simus: sic inquit quintilianus in primo: tũ neq; citra musicen grãmatice pōt esse perfecta. plinius in tertio: citra fastidiũ nominet. ¶ Operibus: extructionibus ædificiorum. ¶ Quorsum: ad quẽ finẽ: uidebant. n. hæc a Cæsare fieri principatus cã. ¶ Donec marcellus consul. de hoc marcello ait lucanus: marcellusq; loquax. de hoc petronius arbiter: tu legẽ marcelle tene. hũc Cicero in bruto iter oratores suæ tẽpestatis miro pcomio laudis extollit: is agere cœpit in senatu ut successor Cæsari mitteret: quãuis nōdũ finitũ esset illud tẽpus: qd Cæsar

Citra

¶ Edicto. cōsulari. ¶ Ante tps. anteq finiret alterũ quinquenniũ: quo sibi prorogari ĩperiũ in prouintia obtinuerat. ¶ Et ne absentis ratio. Cæsar p plebiscitũ ĩpetrauerat: ut absens cōsulatũ secundũ petere posset. nũc Marcellus id agebat: ne ob bñtis Cæsaris rō haberet. ¶ Comitiis S. consularibus ĩ petitōe cōsulatus: qua re plebiscitũ illud impugnare uidebat: p qd Cæsar obtinuerat: ut absenti sibi cōsulatus petitio daret: cũ mox plebiscito nec qdẽ Pōpeius abrogauerit. ¶ Abrogaret. abrogat legi cũ p̄ius tollit: derogat legi cũ ps detrahit: sicuti tradunt iuriscōsulti libro. L. digestoq; titulo de uerboq; significatōe. obrogari uero ẽ legis prioris infirmãdæ cã legẽ aliã ferre. ¶ Vt is S. Pompeius. ¶ Eo capite. quæ recẽtiores dicũt capitula: ea ueteres elegãtius capita dixerunt. & lex una ex multis capitibus cōstat. gellius. sic capite septimo legis iuliæ: priori ex cōsulibus fasces sumendi potestas fit: & a Cicerone capita legũ dicunt. ¶ Honoq;. magistratuũ. ¶ Sũmouebat. repellebat reiiciebat. ¶ Lege in æs incisa. leges ubi latæ erãt in tabulis æneis incisæ figebant: & in ærario recōdebant. unde leges. xii. tabularũ dictæ qñ in tabulis æneis incisæ: uel ut ait iurisconsultus in tabulis eburneis pscriptæ, p rostris ppositæ fuerũt. Lex pmulgata tolli poterat. lata & in æs incisa nō poterat: illud aũduerte: qd non minus elegãter q significanter dicimus: leges in æs incidi: frequẽtius: q in ære. Cicero in prima antonianarũ. Quæ Cæsar in æs incidit: in quo populi iussa perpetuasq; leges eẽ uoluit: pro nihilo habebũt: idẽ paululũ infra. qd erit inq̄t ita gestũ: id lex erit: & in æs incidi iubebitis. de legibus in æs incisis intellexit Ouidius illo uersu. Nec uerba minantia fixo ære ligabant. sed qd laurentius uallensis negat inueniri in ære incisas: id quidem falsum ẽ: uel unico plinii testimonio: quod in præsentia ad manus ẽ: euidẽter ostendit: sic. n. scribit ille q̃ i panegyrico ad traianũ. Quæ nos patres cōscripsi: ne qua interciperet obliuio: & in publica acta mitti & incidẽda in ære cōsuistis. ad scribamus & alterũ qd nũc nup i mẽtẽ uenit: qd Ciceronis ẽ q sic scribit i orōne de signis. Id nō mō cũ scripserũt uerũ et i ære incisũ nobis tradiderũt. ¶ Corrigeret errorẽ. i. exciperet Cæsarẽ a lege: q Pōpeius ipse sũmouebat absentes a petitōe magistratuũ. ¶ Priuilegiũ eripere. plebiscitũ intelligit: quo soli Cæsari cōcessum fuerat absenti petere cōsulatũ: ẽ. n. priuilegiũ ut scribit gellius nō generale iussum populi: neq; de uniuersis ciuibus: sed de singulis cōceptũ: nã ueteres priua dixerũt: q nos singula dicimus. inde priuas uerbenas & priuos silices p singulis accipit liuius. sed tñ confuso & indistincto uocabulo. Interdũ priuilegia leges dicuntur: & alusmis priuilegium de Pompeii reditu legem appellauit. ¶ M. A N. ¶ Alliciebat: muneribus: & officiis. ¶ Citra senatus auctoritatẽ: patrũ iussu: aut decreto: nō expectato. ¶ Operibus ædificiis. ¶ Reputãtib⁹: cōsiderãtib⁹. ¶ Edicto pfatus p edictũ denũciãs. ¶ De summa re pu. de summo rei pu. negotio. ¶ Acturũ. dicturũ. ¶ Retulit: ad senatũ in cōsultationẽ tulit. ¶ Comitiis rō habe

Quido abrogẽt legi. Obrogare

De legib⁹ in æs icisis

Posse dici leges i ære incisas & i æs

Priuium unde priuilegia

retur. sed priuilegio: qđ Cæsar bñficio po puli fuerat adeptus abrogaret: ne absenti cōsulatū petere liceret. ¶ Quādo ne plebiscito: quo Cæsari permissū erat ut absens petere posset: & si hæc pcerte accipias: uel plebiscito. i. recētiori. legi q pōpeio unico cōsule lata cautū erat ne cuiusq̄ absētis hēret in cōitiis rō: qđ p obliuionē accidisse ferūt: ut ne Cæsar qdē fuerit exceptus: ac tū demū lege iā æs icisa: & i ærariū reposita. pōpeiū in ttiæ admōitū uehemēter doluisse: qđ res mutari nequiret: sit igit sensus quādo certe pōpeius priori plebiscito abrogasset sua recētiori e lege: qua nemo excipiebat. aut qñ plæbiscito. i. suæ legi pōpeius abrogai e nequisset. qa lege ipa i ærariū comecta nihil mutari potuisset. Appianus de ambitu & decuplatoribus tertio pōpei cōsulatu leges latas scribit: ac quū ex Cæsaris familiaribus qdā peterēt legē corrigi: ne i eū ambitus q̄docūq̄ agi posset: excādusse pōpeiū ad uocē qsi uti ifouis mētionē fecisset. ¶ Priuilegium. i. lex p se uno lata: ut absens petere posset.

¶ PHI. ¶ Nouum comum deduxisset. Cæsar quinq̄ inquilinorum milia comum coloniā deduxit: e quibus quingenti illustrissimi græci fuerunt. qui oppido nomē relinquentes & nouum comū appellantes: nouocomenses oppidanos appellauere. auctores Strabo in. v. & Plutarchus. Colonis igit: quos Cæsar nouū comū deduxerat: lege a uatinio lata & ciuitate romana dōauerat. Marcellus ius ciuium romanorum adimere una

one uatinia nouū comū deduxisset: ciuitas adimeret: quod p ambitionem & ultra præscriptū data esset.

De prouisione Cæsaris contra decretū senatus.

COmmotus his Cæsar ac iudicans quod sæpe ex eo auditum ferunt difficilius se principem ciuitatis a primo ordine in secundum q̄ ex secundo in nouissimum detrudi summa ope restitit: partim per intercessores tribunos: ptim p Seruiū Sulpiciū alterum cōsulē in sequēti quoq̄ anno. C. Marcello q fratri patrueli suo Marco i cōsulatu successerat eadē tēpestate collegā eius Aemiliū Paulū: Ca

cū lentulo conatus ē. & qñ ex nouocomēsibus colonis decurio unus romæ uerfaretur: eū Marcellus uirgis cæcidit dicens ea sibi adiecisse insignia: ut se ciuem romanum nequaq̄ esse intelligeret: & ut illas uibices Cæsari monstraret imperauit. est autē comum: quod & nouū comum appellatur: oppidū Italiæ trāspadanæ a plinio in nona regione collocatū: stirpis orobiorū populorū: a quibus & bergomum conditū fuit. ¶ Ciuitas adimeretur: ne ciues romani forent: neue prærogatiua ciuilitatis Romanæ fruerentur. ¶ Vltra præscriptū. tanquā Cæsar plures colonos ciuitate romana donasset quā præfinitus sibi numerus permitteret. præscriptū porphirio dicit esse pceptum: uocabulo deducto a magistris ludi: qui scripta pueris dant præcipitur quantitati. Oratius nō ita romulē præscriptum. Seneca in. xiii. epistolarum pueri iquit ad præscriptū discūt. ¶ Quā ex secundo in nouissimum detrudi: this est illa apud liuiū luculēta sñia libro ab urbe cōdita. xxxvi. quā affricanus sup̄io legatis antiochi his uerbis explicat. sciat regū maiestatē difficilius ab sūmo fastigio ad mediū detrahi q̄ a mediis ad ima pcipitari. ¶ Sūma ope. omni conatu & uiribus. ¶ Per intercessores: intercessio pprie tribunorū ē. quibus ius fuit itercedēdi: hoc ē uetādi, phibēdiq̄: nāq̄ ut scribit gellius. tri. plebis antiquitus creati uidētur nō iuri dicūdo s; d intercessionibus faciēdis. pterea tribuno senatū dissoluere licebat: ut auctor ē appianus apud liuiū tribuni minant cōsulibus se illos i uincula duci iussuros: nisi senatui dicto audientes sint. ¶ Seruiū sulpiciū. hic ē ille sulpicius: q fuit iurisçōsultorū eloquētissimus: quē his uerbis ita laudat Cicero in philippicis. oēs q ex oi ætate haci ciuitate itelligētiā iuris habuerūt si unū i locū cōferant: cū seruio sulpicio nō sunt cōparādi. huic cum i legatione pisset statuā ei po. ro. p rostris posuit: cuius ēt iurisçōsulti meminerūt titulo de origine iuris. extāt epistolæ seruii sulpitii paucæ qdē sed luculēter scriptæ. ¶ Fratri patrueli. filio patrui. fratres patrueles sororesq̄ patrueles dicunq̄ q̄ ue duobus ex fratribus pgenerāt: ut apud iurisçōsultos copiose traditū est titulo de gradibus. ¶ Aemiliū paulū. Cæsar paulū æmiliū, collegam Cai Marcelli in cōsulatu mille & qngentis talētis sibi amicū defensoremq̄ cōparauit. ex hac mox pecunia nobilissimū ille in foro basilicā extruxit: q pauli basilica dicebat: quā plinius inter magnifica urbis romæ enumerat colūnis ex phrygibus mirabilē qua papinius ad nomē alludens elegāter regiam appellauit cū ait i prio siluarū. illinc belligeri sublimis regia pauli. ¶ C. curionē. C. curio tribun plebis antea cæsari inimicissimus mox factus ē mutata uolūtate acerrimus Cæsaris ppugnator: cū ab eo liberatus eēt maximo ære alieno atq̄ fœnore. ob hoc dictū ē a lucano. Audax uenali comitat curio lingua: & alibi de eodē sic scripsit. Gallorum captus spoliis & Cæsaris auro. & illud: Emere omnes hic uendidit urbem. de hoc curione: multa historici prodiderunt. ad hunc extant Ciceronis epistolæ. Plinius luculenter scripsit in. xxxvi. curionem hunc nihil in censu habuisse preter discordiam principum: Seruius enarrans illud uirgilianum: uendidit hic auro patriam: ait curionē uendidisse romam Cæsari. xxvi. milibus aureis: de eodem petronius arbiter. Sic ait. et cōcute plebem curio.

¶ M. AN. ¶ Nouum comū: galliæ cisalpinæ oppidū a gallis cōditū: sæpius eo coloni deducti a pōpeio Strabone primū. mox a scipiōe: nouissime Cæsar quinq̄ hoīum milia & i his græcorū illustriū qngētos i eam coloniā transcripsit: oēsq̄ ciuitate donauit. Plutarchus decuriōnē eius coloniæ in Cæsaris inuidiam a Marcello consule flagris adhibitum scribit id se facere professus quia ro. ciuis non esset unde datur intelligi ro. ciuē eiusmodi contumelia affici non potuisse. ¶ Vltra pscriptum. pluribus q̄ publico decreto pmissum esset. ¶ Data esset. ciuitas s. ¶ Fratri patrueli: patrui sui filio. ¶ Aemilium paulum: cui Cæsar mil e &. l. sestertia dono detulit qua pecunia ille nobilissimam circa forum basilicam construxit.

¶PHI.¶ Obstinatius. pertinatius. ¶ Consules e parte diuersa. e factione pōpeiana. ¶ Beneficiū populi. Il lud nūmū intelligit priuilegiū plebiscitū quo obtinuerat a populo ro. Cæsar ut sui, absentis rō hēret ī peti tioq; consulatus. Cæteri īpatores. hoc pp pompeiū dictum est q exercicus instructos habebat. ¶ Ve ra nos cōuocatus. Cæsar i exercitu suo milites habuit ueterāos: & potissimū. x. legionē: cui pp uirtutē (ut scri bit ī cōmētariis) maxime cōfidebat: eāq; sibi cohortem prætoriam futurā afferebat. pōpeius uero ex tyronib⁹ consumptas hēbat legiones. Vnde apud lucanū Cæsar sic taxat milites pōpeianos. Grauis delecta iuuentus gymnasiis aderit studioq; ignaua palestræ & uix arma ferens.

iūq; Curionē uiolētissimū tribunorū īgēti mercede defenso res parauit; Sed cū obstinatius oia agi uideret & designatos et cōsules e pte diuersa senatū līis deprecatus est; ne sibi beneficiū populi adimeret: aut ut cæteri quoq; īperatores ab exercitibus discederēt; cōfisus ut putāt facilius se simul ad q libuisset ueteranos cōuocaturū; q̄ Pompeiū nouos milites: Cū aduersariis aūt pepigit ut dimissis octo legionibus trāsal pinaq; gallia duæ sibi legiones; & cisalpina puincia; uel etiā una legio cum illyrico cōcederet quo ad cōsul fieret.

De causis ciuilium bellorum Cæsaris.

Verū neq; senatu interueniēte; & aduersariis negātibus ullā se de rep. facturos pacti onē trāsiit in citeriorē galliā: cōuētisq; pactus rauennæ substitit bello uindicaturus; si quid de tribunis plæbis intercedētibus pro se grauius a senatu cōstitutū eēt. Et prætextū qdē illi ciuiliū armorū hoc fuit. Causas aūt alias fuisse opinant Cneus Pōpeius ita dictitabat; quod neq; opera cōsumere q̄ instituerat neq; populi expectationē quam de aduentu suo fecerat priuatis opibus explere posset; turbare omnia ac pmiscere uoluisse. Alii timuisse dicūt ne eorū quæ primo cōsulatu aduersus auspicia legesq; & intercessiones gessisset rationē reddere cogeret. Quū. M. Cato idētidē nec sine iureiurādo denū ciaret delaturū se nomē eius simul ac primū exercitū dimisisset; quūq; uulgo fore prædicarēt; ut sibi priuatus redemisset

¶ Simul atq; statim cū. ¶ Duæ sibi legiones. petebat Cæsar ut omissis cæteris cisalpina tm̄ gallia sibi cū duabus legiōibus ii q ad petitionē cōsulatus concederet. Cicero tūc e cilicia reuersus cōciliationē pōpeii Cæsaris q agitabat: & ut amicos Cæsaris pinaseiat ut gallia decedēs reliquo dimisso exercitu cū duabus tm̄ legiōibus apud illyricū alterā expectaret cōsulatū. Istud recusante pōpeio psuasi sūt amici Cæsaris ut altera quoque ex duabus legiōibus legio dimitteret. sed aduersante lētulo & acclamāte Catone falli eos deci pi pōpeiū pacificatio ois disturbata est. ¶ Citeriorē galliā. citeriorē galliā q & cisalpina & togata cognominat: fluuio rubicone finit: cuius basim alpes efficiunt. ¶ Conuentibusq; pactus. solitus erat Cæsar ex ulteriore gallia proficisci in citeriorē galliā ad conuentus peragendos legiōibus in hiberna deductis: sicut ipse testat in commētarius. nūc ex more pristino i hac citeriore gallia pegit cōuentus iuridicos: de qbus dictū iā ē. ¶ De tri. plebis intercedētibus p se.

Citerior gallia

Curione antoniū cassiū tribunos significat: q utpote Cæsaris fautores ab urbe pfugerūt. cū in eos grauissi me acerbissimeq; a senatu decerneret: hi ad Cæsarē se cōtulerūt: huiusce historiæ ita meminit Lucanus: ex pulit ancipiti discordes urbe tribūos Victo iure minax iactatis curia gracchis. ¶ Prætextū uelamētū e recto rum: honestissimā (ut inqt plutarchus) belli gerēdi occasionē ptextūq; Cæsari dedit. ¶ Cōsūma. repa ge absoluere. ¶ Alii timuisse dicūt. Lucanus in primo pharsaliæ multas enumerat causas belloꝝ ciuiliū a liuio libro centesimo nono causæ ciuiliū armoꝝ referuntur: inter q̄s qdam hanc quoq; cōnumerauerūt: q. S. Cæsar noluerit turbare tempus: ne si romam priuatus redisset: cogeret reddere ratiōem illatum rerū quas in primo consulatu gesserat: partim aduersus leges romanas: quas ipse contempserat: partim aduersus au spicia: q imprimis romani obseruabāt in rebus domi forisque peragendis: sicuti copiose scripsimus in com mentariis propertii. Quæ autem dña sit inter causas belloꝝ & principia docet eleganter polybius mega lopolytanus i tertio historiaꝝ. ¶ Aduersus leges. cōsules abituri cōsulatu iurabāt se nihil cōtra leges. cōtra fecisse: q a traiano abeūte cōsulatu factitatū eē laudat plinius i panegyrico. ¶ Idētidē: frequenter. ¶ Delatureꝝ: denūtiaturꝝ: accusaturꝝ: unū delatores accusatores dictiā delator auctore agretio is dīq defert ad accusādū. ¶ M. A. N. ¶ C. Curionē. huc quoq; grādi fœnore obstrictum cæsaris munificētia leuatum Plutarchus scri bit. Seru⁹ septē & . xx. aureoꝝ nūmū milia Curiōi data tradidit. ¶ Cōsules e parte diuersa. M. Marcellum: & lētulum q cum aliis sunt factōis iutis Cæsari īfensi erat. ¶ Bñficium: priuilegiū ut absenti petere liceret. ¶ Imperatores ab exercitu discederēt: Cæsar. f. & Pōpeius eo ptextu credit curio usus ad subitā ai mutationē celādāquā antea Cæsaris acerrimus oppugnator fuisset: ut eqtatē nō ipm Cæsarē seq uideret. ¶ Simulatq; statī q̄ ¶ Veterāos: militia solutos. ¶ Nouos: tyrōes. ¶ Cū aduersariis: cōsulibus & aliis q aio i se inimico erāt. ¶ Pepigit: cōditionē tētauit. ¶ Inter ueniēte nullo p se senatus cōsulto intercedēte: cōsulis ue atrocitatē lentitē. ¶ Cōuētus: pactis aure didiūdo celebratis. ¶ Vindicaturus: ulturus. ¶ Prætextū: id ab eo i nefarii belli excusationē pēsū. ¶ Opa: foꝝ de māubiis: & alia publica opa ab eo destinata. ¶ Aduersus auspicia: illud ze.

Prætextā

Delatores

spicit qd supra dixerat: obnũciãtẽ collegã foro expulit. ¶ Leges & intercessiões: oĩa ad ei⁹ cõsulat⁹ acta sũt rescĩda. ¶ Delectu: regeris memoriã nõ mõ ultĩ subuersũ: si delatus legas ad accusationẽ attinebit: Cicero certũ ẽ nomen deferre hoĩs. ¶ Circũpositis armis: Appianus. Cicero: & pedian⁹ de miloniano iudicio eadẽ scribunt. annæus lucanus. Pompeiana reum cinxerunt signa milonem.

Milonis exẽplo circũpositis armatis cãm apud iudices diceret. Quod pbabili⁹ facit Asini⁹ Pollio pharsalica acie cæsos pfligatosq; aduersarios pspicientẽ hæc eũ ad uerbũ dixisse referẽs: hæc uoluerũt: tantis rebus gestis. C. Cæsar condẽnatus eẽm nisi ab exercitu auxiliũ petiissem. Quidã putãt captũ iperii cõsuetudinẽ. pẽsitatisq; suis & iimicorũ uiribus usũ occasione rapiẽdæ dominationis: quã ætate prima cõcupisceret: quod extimasse uidebat̃ & Cicero scribẽs de officiis tertio libro semp Cæsarẽ in ore habuisse eos ĩ phœnissis. εἴ περ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ τυραννίδος πέρι κάλλιστον ἀδικεῖν τἆλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών Euripidis uersus: quos sic ipse cõuertit. Nã si uiolãdũ ẽ ius imp cii gratia uiolandũ ẽ: aliis rebus pietatẽ colas.

De pgressu eius a Rauẽna ad Rubiconẽ.

CVm ergo sublatã tribunorũ intercessionẽ: ipsosq; urbe cessisse nũciatũ ẽ: pmissis cõfestim clã cohortibus: ne qua suspicio moueret̃ & spectaculo publico p dissimulationẽ interfuit: & forma qua ludũ gladiatorũ erat edificaturus cõsiderauit & ex cõsuetudine conuiuio se frequẽti dedit. Deide post solis occasũ multis e pxio pistrio

¶ PHI. ¶ Milonis exẽplo. notissimũ est qnẽadmodũ annius milo clodianæ cædis reus: postulatus ẽ a duobus appiis clodiis aliisq; quibusdã: defensus a mar. Cicerõe: & mar. bruto. qd iuditiũ dũ fieret clausæ fuerint tota urbe tabernæ: psidia militaria ĩ foro & circa oẽs fori aditus Põpeius disposuit. ipse pro ærario consedit septus delecta manu militũ. Cicero cũ iciperet dicere exceptus acclamatõe clodianorũ: terrefactus ẽ: atq; non ea q̃ solitus erat constãtia dixit. Dãnatus milo ĩ exiliũ massiliã pfectus ẽ: bona eius pp æris alieni magnitudinẽ semunciã uenierũt. plinius iter pdigia hĩa iti aĩ dicit milonẽ sexterria septigẽta milia æris alieni debuisse. De hoc iudicio miloniano sic scribit lucanus. atq; auso medias prũpere milite leges: põpeiana reũ clauserũt signa milonem. Cicero quoq; foro armatũ militibus cõspiciẽs: noui inqt iudicii noua forma terret oculos. Igit̃ uulgo dicebat̃ idẽ Cæsari euẽturũ qd miloni: dictũq; q cãm sicuti dixerat milo septo armatis iuditio: si priuat⁹ & sine exercitu romã repedasset. ¶ Hoc uoluerũt: hæc sũt uerba q referat asinius pollio dixisse cæsarẽ: qñ pspiciebat aduersarios pfligatos pharsalico pllo: Plutarchus ĩ hãc sniam tradit hæc. Cæsar põpeii castris potitus cũ strata hoĩum cadauera aliosq; insup necari cõspiceret: suspirãs inqt: hoc uoluerũt. huc me necessitatis adduxerũt. C. Cæsar maximis cõfectis bellis si exercit⁹ dimisissem: cõdẽnatus utiq; forẽ. hæc asinius pollio eo tpe a Cæsare latinis qdẽ uerbis pnũtiata: ab eo aũt græce cõscripta refert. Sũt ãt pharsalici thessaliæ cãpi: in qbus ut ait solinus bellorũ ciuiliũ pcellæ detonuerũt. scribit strabo ĩ ix. fuisse pharsalon duplicẽ ciuitatẽ uetustã. S. & nouã. plinius in iiii. pharsalici inqt cãpi thessaliæ cũ ciuitate libera. ¶ Pẽsitatis. examinatis & qsi ĩ libriĩ ppẽsis. hoc n. significat pẽsitare & pẽsiculate: qbus uerbis gellius & apuleius peculiariter utunt̃. ¶ In phenissis euripidis. euripides tragediæ apd græcos illustrator fuit: quã scribere natus annos duo de uiginti adortus ẽ: & ĩ speluca qdã tetra & horrida salaminis isulæ fert̃ tragedias scriptitasse: iter qs una extat. cui phenissis nomẽ iposuit: eodẽ titulo. & argumẽto apud latinos loqueret̃ in hac tragedia inducit thebanũ etheoclem utpote cupidũ dñationis dicẽtẽ hos uersus. quos Cicero latinos fecit: eosq; ĩ ora fuisse Cæsaris inhiatis impio refert. ¶ Sic ipse cõuertit. S. Cicero q ĩ tertio de officiis sic scriptũ reliqt. ipe ãt Cæsar ĩ ore sp græcos uersus euripidis d phenissis hẽbat: quos dicã ut potero icõdite fortasse sed tñ ut res possit itelligi: nã si uiolãdũ ẽ ius & reliqua. ¶ Nã si uiolãdis. iterptamentũ ẽ euripidis uersuũ a Cicerõe fcm: quos si ad uerbũ uelis exprimere ita exprimes. Si n. iniurari oportet sup tyrãnide pulcherrimũ ẽ iniuriari. ĩ aliis pietatẽ colere ẽ oportunũ. ¶ Sublatã n. itercessionẽ. in hãc sniam scribit Cæsar cõmentario belli ciuilis prio agunt̃ oĩa raptim atq; turbide: nec tribunis plebis sui piculũ depcãdi: neq; et extremi iuris itercessionẽ retinẽdi: qd. L. sylla reliquerat: facultas tribuit̃. sed die septĩa de sua salute cogitare cogũt̃: id apd milites cõcionabũdus conqrit̃ qd tribunitia itercessio oppssa sit: quã sylla liberã reliquerat: cũ oĩbus tñ rebus nudasset tribunorũ ptãtẽ. ¶ Ipsos cessisse. curio: antonius & cassius significat̃. plutarchus inqt: uehiculũ meritoriũ ascẽdisse: q ex urbe stati pfugerũt: seq; ad Cæsarẽ cõtulerũt: cũ grauissime acerbissime de ipis tri. plebis auctore Lẽtulo cõsule ĩ senatu decerneret̃. ¶ Ludũ gla. schola itelligit & locũ ĩ quo gladiatores docent̃ gladiaturã: d quo ita scribit qntilian⁹ ĩ gladiatore. ĩ ludo fui q pœna nulla ulteriora scelera nouerit. cui⁹ ad cõpatationẽ ergastulũ leue ẽ. scribit plutarchus Cæsarẽ cẽturiões solis istructos gladiis pmisisse: q ariminũ poccuparẽt traditis hortensio cohortibus: cũ ipe spectaculo gladiatorio: qd tunc publice edebat̃ interesset. erat ãt tamẽ namq locus ut ait Strabo in v. gladiatoribus edicãdis erudiẽdisq; erat maxime idoneus. ¶ E pximo pistrinos: mulos pistrinenses: ĩnt a Cæsare cõductos fuisse ad uectãdũ currũ. legatis quæ pistrini cã facta parataq; sunt: seruius iuriscõsultus respondit & caballos q in pistrinis essẽt cõtineri nõ pistores. sæpe diminutiua diuersa sunt a genere nominũ primæ positionis. ut a scuto scutella a pistrino pistrilla.

Milonis exilium

Pharsalio campi qui.

Ludus gladiatorũ

¶M.AN. ¶In phoenissis sic.n.euripidis tragedia scribitur: εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι κάλλιστον ἀδικεῖν, τἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών: quoque ab uerbum sensus est: si.n.iniuste agere oportet regni optimum est id agere: In cæteris pietatem colere opus est. ¶Sublatā: eiectā: curia exclusos. ¶Curio nō Antonii & cassiusq tū tribuni erāt. ¶Ipsos.tribunos q a lentulo: & Marcello cōsulibus curia eiecti cū curione ad Cæsarem pfecti sunt. ¶Præmissis cohortibus.ccc.penes se eqtes tū Cæsar habuisse dicit: & peditū quinq millia. ¶Ludū gladiatoriū: locum quo gladiatores istituerent: & alendis gladiatoribus: & exercitatione instituendis idoneum locum rauennam ueteres iudicarunt strabo est auctor.

ad uehiculū iūctis: occultissimū iter modico comitatu ingressus ē: & quū luminibus extinctis decessisset uia: diu errabundus tandē ad lucē duce reperto p angustissimos tramites pedibus euasit. Cōsecutusq; cohortes ad rubiconē flumen: qui prouinciæ eius finis erat paulum constitit ac reputās q̄tum moliret: conuersus ad pximos: & etiā nūc inquit regredi possumus: quod si pōticulū trāsierimus: oīa armis agēda erunt.

De ostēto facto apud Rubiconem Cæsari dubitanti.

Cunctāti ostentū tale fcm ē. qdā eximia magnitudie & forma in pximo sedens repēte apparuit arundine canēs: ad quē audiendū quū pter pastores plurimi ēt ex statiōibus milites cōcurrissent interq; eos & æneatores: rapta ab uno tuba psiluit ad flumen & ingenti spiritu

¶PHI. ¶Errabundus.uere & ualde errans: nō āt errāti similis put seruius & priscianus Cæterique grāmatici hallucinant: qui existimāt noīa i būdus desinentia significare similitudinē: cum potius significēt exuberātiā: cī de qua loquant. sed in notis ser uii affatim scripsimus sup hoc gēus noibus. ¶Decessisset. deerrasset digressus eēt una p errorē. ¶Duce. Sat.n.ē is. huius hanibal impat ducuī se agrū casinatē ducat & mox.uocatū dicē pcōta' ubi terraz eēt. ¶Tramites. semitas trāsuersas. ē.n.tra mes a transuerso dictus ut.M. Varro iterpretat' huius in.v. obliqs tramitibus egressi idē i.n. transuersis tramitibus trāsgressus. tarmes uero genus ē uermiculi carnē exedēs. Termes āt di ramus direpť

Trames
Tarmes
Termes

fructu ab arbore. & pprie ē oliuæ ut ait porphyrio sicut palmes uitis. & ita ab oratio usurpat paullo uersu nū fallētis termes oliuæ. A.gellius termitē palmæ dixit ramū cum fructu auulsum. ¶Cōsequutusq; cohortes in legiōe sunt cēturiæ.lx. manipuli.xxx.cohortes.x.ut scribit citeris libro.vi. de re militari. prima cohors autore Vegetio reliquas & numero militū & dignitate pcedit. hæc suscipit aqlā principale signū romani exercitus: hēt pedites supra mille adeo q appellat' cohors miliaria & caput ē legiōis. Cæsar āt assecutus est cohortes quas cū hertensio pmiserat ad ariminū occupādū. ¶Ad rubiconē. Rubicon fluuius ē disterminās italiā a gallia citeriore ut historici tradūt quē plinius in.viii.regiōe italiæ colocat: de quo lucanus. & gallica certus limes ab ausonius disterminat arua colōis. hic Cæsar paululū substitit mente reputās: q euentu e possit mala si rubiconē trāsisset armatus: & ut inqt appianus ad psentes cōuersus. sic dixit. Abstinētia a transitu rubicōis o amici malorū initiū mihi affert: transitus uero uniuersis mortalibus iponet. his dictis ueluti furore correptus trāsire pgit: dictitās cōmune illud: iacta ē alea. qd incertos: ac audaces subeūtibus casus uulgo exorsus eē solet ut refert plutarchus: tradit perronius arbiter Cæsarē dixisse. iudice fortuna cadat alea. nā cum alea dicit' de oī ludo in fortunæ uarietate collato: accipit' q; p periculo atq; discrimine. Aleā iacere dī ille: q se periculis fortūæq; cōmittit. Lucanus placet alea fati alterutrū mersura caput. ¶Ostum fcm: ostentū labeo definit eē cōtra naturā cuiusq; rei gēitū. factūq;. Duo sunt genera ostētorū: unū quotiēs qd cōtra naturā nascit': alterū qd pdigiosum ut. ostentū āt dr̄ q ostēdit sicut pdigiū q futura pdicit: auctores Cicero & Augustin'. hic ostū accipit' p portēto: ubi participaliter poni solere testimonio ē pacuuius. cū uti: ipso tpe ostentū se nē. & M. Cato i libro de re rustica: Ager oleto cōserūdo q i uētū fauenius spectabit: & soli ostentus erit: alius bonus nullus erit. ¶Arūdine canēs. cū instrumētis q auleticon uocāt: ntpore tibus iam licet: illū uero q fistulis cōmodatus: syringiā appellāt: cuius rei meminit plinius i.xvi. ¶Ex statiōibus. statio polysemus sermo ulta.n.significat: ni portus ē ubi naues stāt ad ripas: ut auctor ē sermus de q ulpianus titulo de fluminibus: stationē dicimus a statuēdo. asi gīt locus demōstrat' ubicūq; naues tutæ stāt possint statio militaris ē significat custodia: de q Virgilius: tūc quoq; cōmuni portā statiōe tenebāt. hinc statiorarii milites dicti ab ammiano marcellino. de his statiōibus nūc loq̄t. sunt præterea statiōes errātiū stellarum matutinæ quas primas uocāt & uesperæ quas secūdas: qā existimāt' stare. uii & nomē accepit statio: auctores plinius & marcianus: dicunt ēt stationes loca in urbe. de qbus iuuenalis statiōes oē theatrū & gellius. Quæsitū eē meminit i plerisq; romæ stationibus ius publice docētiū. ¶Æneatores: tubicines. ab ænea tuba æneatores dicti de qbus sic scribit festus. æneatores cornicines dicti a cornu canētes. hac dictiōe usus ē āni uinus marcellinus pene peculiariter. sic.n. libro undeuigessimo. cū superesset exiguū noctis æneatorum clagore ductore urbē ut mox casurā terribili corona cinxerūt. ide.xxiiii. æneatorum accētu signo dato pgrediendi ad pugnā ad arma concursum est.

Statio
Auleticus
calamus
Statio
Statiōarii
milites
Aeneatores

¶M.AN. ¶Decessisset: aberrasset. ¶Duce reperto: ut ne locorum ignato q Cæsarē: & comites duceret. ¶Consecutus: assecutus. ¶Ad rubiconē. flumē is.n.finis olī fuit cisalpinæ galliæ: & italiæ: lucānus. Qui gallica certus limes ab ausonius disterminat arua colōis: hodie corrupto noīe iconē accolæ appellāt: priusq; ad mare sit uē pximo amniculo isinuatus aqs: & noīe cōfusis i adria iter ariminū & rauēna euoluit'. ¶Eximia: egregia notabili. Plutarchus: nocte q rubicōis trāsitū pcessit: ait Cæsarē sibi p qetem uisū coire cū matre: q unsomnii

speties diuerso loco & tpe a Tranqllo ẽ relata. ¶ Arũdine fistula: Ver. tenera meditabor arundine musam. ¶ Aeneatores: tubicines qui ære canunt. Ver. ære ciere uiros martemq; accendere cantu.

classicũ exorsusq; pcedit ad alterã ripã. Tũc Cæsar eat' inquit quo deorũ ostẽta & inimicorũ iniqtas uocat: iacta ẽ alea iqt.

De transitu Rubiconis & eius cõcione.

A Tq; ita traiecto exercitu adhibitis tribunis plebis q pulsi superauerãt: p cõcióe fidẽ militũ flẽs ac ueste a pectore discissa inuocauit'. Existimat' ẽt equestres census pollicitus singulis: qd accidit opinióe falsa. Nã quũ in alloquẽdo: exhortãdoq; sæpius digitũ læue manus ostẽtans affirmaret se ad satisfaciẽdũ oibus p quos dignitatẽ suã defẽsurus eẽt. Annulũ quoq; æquo aío detractutũ sibi extrema cõcio cui facilius erat uidere cõcionantẽ quã audire pro dicto accepit: qd uisu suspicabat': pmissũq; ius annulorũ cum milibus quadrigenis fama distulit.

Classicum ¶ PHI. ¶ Classicũ exorsus bellicũ canens: classicũ dicitus & tubã ipsam & sonũ bellicũ ut iter pretat' seruius enarrãs illd Virgilianũ: classica iãq; sonat. hic accipimus classicũ p signo bellico de classicis luculẽtus ẽ ille apud silũ uersus: ifremuere simul ferralia classica signum. de classico sic scribit Vegeti'. classicũ appellat' qd bucinatores p cornu dicũt: hoc isigne uidet ipeii: qa classicũ canit' impatore psente uel cũ i militẽ capitaliter animaduertitur. Ex hoc apparet huiũ significãter loquutũ esse sic scribentẽ libro. viii. ab urbe cõdita. cõsul ex tẽplo filiũ aduersatus cõcionẽ classico aduocari iubet. classico quoq; silẽtiũ i castris idicebat'. Idẽ lui'. i. ii. cũ silẽtiũ classico fecisset. eodẽ pfectio idicebat'. idẽ prima luce classico signũ pfectóis dedit: i cõmẽtarius pptu declarauim' classica bella dici naualia. uocabulo ad ise deducto ¶ Iacta ẽ alea. plutarchus scripsit i apophthegmatis Cæsarẽ dixisse. πάσ αἐρρίφθω ὁ κύβοσ. iactus sit ois

Cubus cubus hoc ẽ tessera. nã qd græci cubũ uocãt id latini tesserã dixerũt auctores gellius & macrobius. hoc ãt puerbialiter dictũ significat rẽ cõmissã iã eẽ fortũæ: si cut i ludo tesserario fieri solet nec ãplius posse reuocari. ¶ Adhibitis tri. plebis. cassio antonio atq; curióe. ¶ Pro cõtióe. hæc pticula p interdũ significat i. ut p rostris

Pro p tribunali p cõtione: iterdũ añ: ut p portis. ¶ Equestres cẽsus. sexterti. cccc. cõtinẽt cẽsum romani eqtis ca

Census eqstris ius rei mẽinit pli. i. xxxiii. hic illd ab oratio decet et dictũ ẽsi qdringẽtis sex septẽ milia desũt. lege roscia theatrali nullius erat sedẽdi i quatuordeci ordibus. nisi qdrigenta obtulisset i cẽsũ. uñ ait epigrãmaticus poeta: qdringẽta tibi ñ sũt cherestrate surge. sed sup hac re p occasióe mẽbrati plura. ¶ Digitũ le. ma. mos fuit ueterũ gerere annulũ in digito sinistræ manus: q est minimo pximus. galli britanq; i medio dicunt' usi'. auctor

Anulus in digito medico plinius. causam huiusce rei appian' macrobius gellius hãc esse dicũt. qd insectis humanis corporibus repertũ est neruum quẽdam tenuissimũ ab eo digito de quo diximus ad cor hominis puenire: & ideo usum nẽ tenbus' ut ille digitus anulo tamq; corona circũdaretur. præterea digitus iste complicatus senariũ numerum demõstret: q cont inri plenus psectus atq; diuinus est. ius anulorũ simul i nõ habebant. Anulus equitũ peculiare gestamen est. Vñ ita scribit plinius. anuli distinxere alteq; ordinem a plebe. ut semel cepant eẽ celebi es: idẽ post paulo. anuli inqt mediũ ordinẽ tertiũq; patribus & plebi inseruere. Atteius capito cãm ab i ptulit: cur anulus digito huic leuæ mãus isciat': Veteres inqt anulũ circũferebãt nõ ornatus sed signãdi cã & gestabat' quicũq; manu quolibet digito post ea docuit luxuria signaturas pciosis gẽmis in sculpe. uñ sciñ ẽ ut usus anulorũ exẽptus dexteræ q multũ negocioq; gerit i leuã traffere': q occiosior ẽnc crebro motu & officio dextræ man' pciosi lapides frãgerent'. electus ãt i ipa leua manu digitus minimo pximus: qsi aptior ceteris cui cõmẽdaret' anuli preciositas. q a medio & minimo septus minus officii gerit & iõ seruãdo anulo magis accõmodatus. plinius ãt ait eũ q primus' hoc istituit cũctanter pudẽter qd fecisse ideoq; leuis manibus ac latentibus iduisse cũ is honos securus fuisset dextra fuerit ostẽtãdus. ¶ Detractũq; sibi. ex hoc intelligi nolebat Cæsar se ut satisfaceret militibus anulũ ẽt alienaturũ oppigneraturũ. qcuius celebratiorẽ usum ei senore cepisse argumẽto ẽ cõsuetudo uulgaris sponsiones etiam anulo exhibente: cũ anulus arra uelox fit. ¶ Extrema cotio. hoc ẽ milites i extrema cõtionis pte collocati. cõtio. n. est cõtionẽ significare suggestũ uñ uerba hunt. Itẽ cetũ populi assistẽtis. itẽ ipsã orónẽ. ¶ Quod uisu suspicabat'. q erãt i. extrẽa cõtióe nõ itelligẽtes uerba cæsaris cõtionãtis crediderũt Cæsarẽ pmisisse militib' facultates eqstres: qñ uidebãt illũ oñtare digitũ anularũ. ¶ Ius Anulorũ. hoc ẽ equestrẽ dignitatẽ quã equites peculiariter ius haberent anulorũ gestandorum. ¶ Cum quadrigenis milibus. i. quadringentenis per syncopam ut docet priscianus. Significatur autem equestris census. ¶ Distulit. diffamauit diuulgauitq;.

¶ M. A N. ¶ Ostẽta. pdigia. ¶ Iniqtas. iniuria. ¶ Acta ẽ alea. ut ad eã uocẽ igressũ fuisse itelligas. nã igallica naã adhuc ripa cõsistẽs itegrũ erat illi p retro abire. sed plutarchus iacta sit inquit alea qsi deliberando adhuc id dixerit. alea auctor ẽ audaces casus & icertos subeũtibus id uulgo exordiũ usurpari solitũ. ¶ Fidẽ militũ sua dũ opẽ auxiliũ. ¶ Veste discissa qd i argumẽtum doloris i cõcionibus ẽ factitatũ Cinna cõsul urbe pulsus i cõcione militi: ut Appianus ait fasces fregit. ¶ Equestrẽ cẽsũ. de sũm eqstris cẽsus: & iure anulorũ suo latius loco dicetur. ¶ Digitum læuæ manus. per sursum fuit maioribus medicum læuæ manus digitum: ut Gellius scribit quandam cum corde uelut cognitionẽ habere ob idq; ueteres eum anulo potissimum insignasse. plinius manus & prorsus sinistræ maximã auctoritatem conciliauere auro. sed cur læua eum fortita sit honorem pudorẽ ait cãm esse potuisse: qd qui primus digito annulum induxerit cunctanter & cum pudore id fecerit. ideo latẽti mãui iductum quum dextra alioquin ostentandus fuisset macrobius ut præ

tiose rei parceretur minimi minus opo∫æ annulū primo credidit inductum. ¶ Detractus: p ∫uos commodo alienatus. ¶ Millibus quadragenis: Sed quadringenis legēdum est: quadringentenos .n. & quadringenos indifferenter grāmatici dixere: estq; equestris census piphrasis. ¶ Distulit: uulgauit.

De aduentu eius ad urbem & aliis gestis eius.

Ordo & ∫ūma rerū: quas deinceps gessit sic se habēt Picenū: umbriā: hetruriam occupauit; & .L. Domitio: qui p tumultū successor ei nominatus corfiniū præsidio tenebat in deditionē redacto: atq; dimisso secundū superum mare Brundusium tetendit: quo cōsules Pōpeiusq; cōfugerāt: ∫q primū trāsfretatus: hos frustra p oēs moras exitu phibere conatus Romā iter cōuertit. Appellatisq; de republica patribus ualidissimas pōpei copias q̄ sub tribus legatis. M. Petreio. & .L. Affrāio & .M. Varrōe ī hispania erāt inuasit; pfessus aū inter suos ire se ad exercitū sine duce: & inde reuersurū ad ducē sine exercitu. Et q̄q; obsidionē masiliē q̄ singula nos redegit in ptæm: in umbria uero pisaur; fanū anconā singulis cohortibus occupauit.

¶ PHI. ¶ Picenū. ī quīta italiæ regione picenū est quōdā ubertime multitudinis. nanq; trecēta sexaginta milia picētium in fidē ro. po. uenere: orti sunt a sabinis: auctor plinius in .iii. nomē hoc aūt accepit picenum a pico martio aliteiuius ductu & auspicio cōditores picētū e sabiorum terra pfecti sunt: sicuti scribit strabo in quīto. Vmbria: aūt Vmbria in sexta italiæ regiōe collocat a plinio. Vmbror; gens antiqssima italiæ existit: ut quos umbrios a græcis putēt dictos quasi ombrios qd inundatiōe terræ imbribus supfuissent. Cæsar i piceno auximates asculanos

Picenū ubi

Vmbria

¶ Dōitio in deditionē redacto. quemadmodū .L. hic domitius ad corfiniū captus a Cæsare sit: & deinde dimissus luculēter historici tradiderunt. Lucanus quoq; i .ii. pharsaliæ historiā graphice descripsit. hic demum in acie pharsalica occubit de quo i nerōe dicet copiosius. ¶ Successor noiatus. idē i nerone ait. Domitiū hūc uocasse Cæsarē ad dispositionē Senatus: successoreq; ei p factionē noiatū pricipio belli, ciuilis ad corfiniū captū esse. ¶ Secūdū supū mare. iuxta littus maris hadriatici. qd mō super; mō adriacū ab adria tuscor; colōia uocauerūt italicæ gētes: græci adriaticū uocāt. hodie mare ueneticū nūcupat. ¶ Brūdusiū tetēdit. brūdusiū oppidū ē i tertia italiæ regiōe portu nobile: ex quo trāsitus ē i græcia certior excipiente dyrachio. portus brūdusinꝰ cū oppido simillimus ē capiti ceruino. un & nomē. nā lingua mesapior; brūdusiū ceruī cap̄ nocitat. græci βρεντέσιον uocāt. ¶ Exitu phibere conatꝰ. scribit Cæsar i cōmētariis se istituisse exitū brūdusini portus ipedire q molē atq; aggerē ab utraq; pte littoris iaciebat. Itē rates duplices quoquo uersus pedū .xxx. collocabat: qs terra atq; aggere cōtegebat: turresq; i illis binor; tabulator; excitabat. pōpeius tñ paratam pfectiōe sub noctē naues soluit i epiriq; trāsmisit. ¶ Trāsfretatū. trāsgressū: i trāsfretatōe nō magna i epi;r; ē. n. iter brūdusiū Dyrrachiūq; traiectus nō enormis. Salustius nō i elegāter trāsgressos dixit eos q fretū trāsmiserāt: quos trāsfretasse dici solitū ē: & trāsgressū, p trāsfretatiōe. i quo dignꝰ nota usus ē asinio polliōi defensus a gellio lib. ix. noctiū atticar;. ¶ Appellatis pribus. comitet noītis uocatisq; i curiā ueluti cū his cōsultaturus de sūma rei. p. Cæsar .n. post pōpeii trāsfretatōem i romā cōuersus ē redacta i ptātē Italia diebus sexaginta citra sanguinis, pfusionē Rōæ statū inuenit pacatiorē q̄ spauerat: ubi multi senatores uersabantur: quos benigna orōne allocutus ē: hortatusq; de mittēdis ad pōpeiū legatis sup pacificatōe: cui petitiōi nemo assensus ē. ¶ Copias in hispania: historia nota: quēadmodū Cæsar ap lerida hispaniæ citerioris ciuitatē: afraniū atq; petreiū legatos pōpeianos supauerit: utq; mox. Varro q legatiōe pōpeiana fūgebat i ulteriore hispania legionē Cæsari tradiderit: & qd eū cordubā uenit relatisq; publicis rōnibus cū fide pecuniā Cæsari: quæ penes ipsū erat tradit: & qd ubiq; habebat frumēti ac nauiū ostēdit. hic est ille. M. Varro oium doctissimus de quo ait terentianus. Vir Doctissimꝰ undecūq; Varro. ¶ Ad exercitū sine duce: tāq afiimeus pitteꝰ Varro ñ cēnt scietes rer; bellicar;. neq; ueri duces appellādi. militaris aūt sine optio duce turba ē tāq corpus sine spū ut inqt curtius pterea dictū ē. tāti eē exercitū quāti sit ipator. Vñ laudat gabrias atheniēsis: q dicere solebat græce. φοβερώτερόν ἐστιν ἐλάφων στράτευμα λέοντος ἡγουμένου ἢ λεόντων ἐλάφου. hoc ē, terribiliorem eē exercitū ceruor; duce leōe: q leonū duce ceruo. ¶ Ad du. si. ex. hoc ē ad pōpeiū: q qdē ducē agere sciebat & optimi ductoris mūia callebat: sed exercitū ñ hēbat. Dux aūt sine exercitu pide ē ac caput sine mēbris. & ut iqt maxime hicꝰ i bello pcipuū pollet militū copia & uirꝰ. Iōq; ipator sine exercitu: exercitꝰ sine ipatoī uelut mutilꝰ ē & trūcus. adeo alter; alterꝰ auxilio eget. ¶ Obsidiōe massiliæ. lucanꝰ i .iii. & cæs. i .ii. belli ciuilis cōmētario scribūt quēadmodū massiliēses i bello ciuili secuti sūt pōpeianas ptes: quos eādē cæsar pri terrestri pri nauali plio supatos recepit i deditionē cū illi arma tormētaq; ex oppido, put ipatū fuerat, ptulissēt: & pecuniā ex publico cæsari tradidissēt. massilia āt i narbonēsi gallia ē a phocēsibꝰ cōdita: sicut strabo & gelliꝰ docēt. Vñ a lucāo phocais uocēt, p massiliēsi dcā. oli massiliæ studia igenuar; doctriar; adeo floruerūt. ut romani, p attica pegriatiōe massiliā potiꝰ peterēt, gymnasiū ad disciplias capessēdas. Vñ cor. tacitꝰ tradit massiliā agricolæ: socero fuisse sedē ac magistram studior; citatē græca cōitate & puciali psimōia mistā ac bñ cōpositā ob id ut dixisse plautꝰ massiliēses mores. cū dicere uellet optios & pbatissimos. sic. n. ait in cassina. Vbi tu es qui colere mores massilienses postulas.

Brundusiū

trāsgressus

Exercitus sine duce

Egregiū dictū gabriæ

Massilia

Motes massiliēses apd plautum

¶ M. A N. ¶ Picenū umbriā hetruriā: qui parte plurimū Italia cōtrahit: apēninuq; mōtis intercursu muniunt. ¶ Per tumultū. belli motu. ¶ Corphinium: oppidū in pelignis. ¶ In deditionē: de domitii deditione Plinius. Appianus: Plutarchus & Anneus lucanus pluta. ¶ Secundū: secus iuxta. ¶ Sup̄ mare adriaticum & ioniū ad ligusticū & tyrrhenū differentiā: quæ uno noie infernū mare romani græcos imitati dixe

re. ¶ Brūdusiū di & brēdesium calabriæ est littorale oppidū a cretēsib⁹ q cū theseo ex creta nauigarūt cōditū. messapia ligua cerui caput iterptat. urbs. n. ipsa cū portu ea sic figura imitat. ¶ Trāsfretatum breui traiectu i macedōicæ orā trāsmissum. ¶ Frustra: qa nullū hostē opib⁹ reorari potuisset. ¶ Appellatis i curiā nocatis. ¶ De re pu. publico negocio: cōstat ea actōe cæsarē i spē futuræ clemētiæ sēatū erexisse: q magno pe pscriptiōes & alia sylanoꝝ tēpoꝝ mala timerent. ¶ M. Petreio. & L. affrāio: i ab hilerda inferiori hispāiæ cōcessum a Cæsare intercæpti ,phibitiq aquatiōe sub cōditione hispania & exercitū relinquere ut ad pōpeiū contendere liceret: Appianus plutarchus: & lucanus sunt auctores. ¶ Obsidionē massiliæ in narbonēsi gallia Massilia a phocēsibus cōdita ciuitas fide & studio i po. ro. insignis: quū uenienti Cæsari portas ciues clausissent cū his multis uariiq certibus circa mœnia urbis: sed aliquanto ēt maiore ui in mari pugnatum.

¶ PHI. ¶ Maximis obsessum opibus. circūuallatione illam significat: qua ap dyrrachiū pōpeiū Cæsar circūuallauit pluribus per tumulos castellis excitatis. ¶ Vt occisū deprehēdit quē ad modū pompeius a septimio & achilla sate ltibus ptolomei regis egypti in pua nauicula occisus sit notissimū est: cuius obitū lachrymose & miserāter lucan⁹ enarrat in. viii. pharsaliæ in cu⁹ sepulchro codrus a quo humatus est iscripsit. hic situs est magnus. De morte pōpei Iuli⁹ firmicus hæc. pōpeii post tot triūphos ad nili fluminis ripā ceruices inuictas & regias: & quas totiens purpura triūphalis ambierat. Semiuiri hois gladius nefario genere mortis icidit hactenus firmicus: pōpeii cap ab achila inuolutum uelamie una cū anulo Cæsari oblatū q eo uiso illachrymauit iussitq minaciter id auferri. Sic. n. inqt apud lucanū. aufer ab aspectu nro funeste satelles regis dona tui. in anulo pōpeii signū erat leo ferēs gladiū. mēdosi sunt plutarchi codices in qbus uulgo sic legit. gēmæ signū erat ensi ferreo: cū legendū sit ensifer leo. græce dr ξιφηφόρος λέων. i. macheroforus leo hoc ē ensifer: q dictiōe & Cicero usus ē cū dixit i epistola ad qntū fr atrē. macherophoris centū seqntibus: miros risus nobis edere. ¶ Intra mœnia copiosissimi. Alexādriā intelligit intra qd oppidū Cæsar se cōtinuit cū exercitus ptolomei duce achila ueniret alexādriā ūciaretur achillas alexādriā occupare: & prio domū Cæsaris irrūpe conatus est. sed Cæsar dispositis per uias cohortibus ipetū eius sustinuit. hæc initia belli alexādrini fuerunt. in quo tādē uictor euasit Cæsar aduersariis perēptis ptolomeoq demerso nauigio pariter extincto. tunc alexandrini Cæsari se dediderunt: q in hoc bello utpote hoies ingeniosissimi atq acutissimi. quæ a rōanis fieri uiderant ea solertia efficiebantur: ro aliorū opa imitari uideret: alexandria uero urbs fertilissima atq copiosissima oium reꝝ apparatus suggerebat: cuius cōditor fuit alexander: unū illi nomē: quā metatus est Diuocrates architectus. oli alexandria habuit scolas oium disciplinaꝝ liberaliū: fuit q ob cōmoditatē maximū totius orbis emporiū. medicis ad cōmendandā artis auctoritatē sufficiebat: si dixissent se alexandriæ esse eruditos. tanta erat loci dignitas & extimatio ut inqt marcelinus. ¶ Ne q loco utpote intra alexandriā: quæ ciuitas i duas ptes erat diuisa: Vnā Cæsar maxime studebat ut antiquissimā partē oppidi opibus uineisq agendis a reliqua parte urbis excluderet. ¶ Neq tpe æquo. erat. n. hyems. Vnde alexādrini infesti Cæsarē in reclusum tēpestatibus pp anni tempus recipe trāsmarina auxilia nō possem contiōibus loquebant. ¶ Cleopatræ fratriq. Cæsar ægypto atq alexandria potitus reges constituit quos ptolemeus testamento scripserat. ¶ Nam maiore ex duob⁹ pueris rege amisso minori tradidit regnum: & maiori ex duabus filiabus cleopatræ: quæ miserat in fide. ¶ Veritus prouinciam facere. prouinciæ fieri dicuntur: quando bello ab italia regiones acquirunt: ad eas q gubernandas mittuntur romani magistratus. prima omnium sicilia prouincia est appellata sicuti docet Cicero in quarta uerrinaꝝ. ¶ Nouaꝝ reꝝ materia. locus munitus & commodus ac fecunditate præcellēs suggerit materiā præsidibus rerum nouandaꝝ. talis erat ægyptus. ad hoc accedebat natura alexandrinoꝝ metuenda: quæ ut in commentario belli alexandrini proditum est. genus fallax semperq alia cogitans alia simulans & ut eleganter tradit amianus marcellinus alexandrini ad singulos motus sunt excandescentes controuersi & reposcones accerrimi. de ægyptiis in uniuersū scribit flauius uopiscus hoies esse uentosos furibundos iactantes iniuriosos auidosq nouaꝝ reꝝ. Vnde aurelianus prudentissimus impator præcepit saturnino. cui limitis orientalis ducatum dederat: ne unquam ægyptum uideret uerens. Saue si per turbidā gentem uidisset ad moliendas res nouas induceretur.

Obitus pōpeii

Locus plutarchi

De alexandria

Prouiciæ

Gēs alexādrinorum fallax

sibi in itinere portas clauserat: summaq frumentariæ rei penuria retardāte: breui tamen oīa subegit.

De uictoria eius cōtra Pōpeiū Ptolemæū & quosdā alios

HInc urbe repetita macedonia trāsgressus Pōpeium. per quatuor pene menses maximis obsessum operibus ad extremum pharsalico prœlio fudit: & fugientem Alexādriā persecutus occisum deprǣhēdit cum Ptolemeo rege a quo sibi quoq insidias tendi uidebat bellum sane difficillimum gessit: neq loco neq tpe æquo: sed hyeme anni & intra mœnia copiosissimi ac solertissimi hostis inops ipse rerum omnium atq imparatus. Regnum ægypti uictor Cleopatræ fratriq eius minori permisit: ueritus puinciam facere ne quandoq uiolentiorē pſidē nacta nouarū rerum

¶ M. ANTO. ¶ Maximis obsessum operibus: mira narrationis transcursu ingens rerum series perstringitur ita ut quædam etiam cognitione digna breuitatis inuolucro sileantur. quod autem maximis dixit non caret ratione a mari enim ad mare circa dyrrachium cæsar mille & . cc. stadiorum

uallo circunducto pōpeiū intercludere ēconatus. ¶ Pharsalico: apud pharsalū ī thessalia cōmisso: Strabo nouā ueteremq; pharsalen noiat. Plinius pharsalicos cāpos iuxta cranonē ī thessaliæ [illegible] oē posuit. ¶ Occisū: Dionysii ptolomei iussu auletis filii aduersus cleopatrā sororē castra circa casiū mōtē metātis pōpei' obtrūcatus est Appianus Plutarchus: & lucanus id scribūt. ¶ Neq; loco qā ītra Alexādriæ mœnia. ¶ Neq; tpe qa hyeme. ¶ Filiq; miori qppe q cū cleopatra sorore fugerat a maiore fie eiect'. ¶ Præsidē ptorē aut pfectū.

materia esset. Ab Alexādria syriā & inde pōtum trāsiit urgētibus de phrenace nunciis: quē Mithridatis magni filium: ac tunc occasiōe tēporum bellātem iā quæ multiplici successu præferocem ītra qntum quā affuerat diē: quatuor qbus ī cōspectū uenit horis una pfligauit acie: crebro cōmemorās pōpeii felicitatē: cui pcipua militiæ laus de tā ībelli genere hostium cōtigisset. Dehinc Scipionem ac Iubā reliquas ptim ī africa refouentes deuicit Pōpeii liberos in hispania.

De cladibus eius & legatorum suorum.

Omnibus ciuilibus bellis nullam cladem nisi per legatos suos passus est: quorum, C. Curio in Africa periit, C. Antonius in illyrico in aduersariorum deuenit potestatem, P. Dolobella classem in eodem illyrico:

¶ PHI. ¶ Pontū transit. regionem pōticā intelligit: in qua regnauit mithridates: mo[illegible] pharnaces mithridatis filius: quem Cæsar incruenta uictoria citissime debellauit. scribit appianus Cæsarē post pfligatū nulla difficultate pharnacē exclamasse: o beate Pōpeii q magnus habit' & magnus appellatus es ob uictū mithridatē mithridatisq; similimos. ¶ Multiplici successu. felicitate. ¶ Præferocē. ualde ferocē. pharnaces mitrydatis filius erat pōpeianus: quis auxilia pōpeio nō miserit. ut ait ap lucanū pōpeius. Nec pharnacis arma relinquas tigranemq; meū. hic secundo pño uehementer inflatus: quod contra domitiū caluinū ducē cæsarianum fecerat: pontū oibus copiis occupauit: ibiq; uictor & crudelissimus rex cū sibi fortunā paternā feliciore euentu destinaret: multa oppida expugnauit: bona ciuium romanoꝝ ponticoꝝq; diripuit & ita pōtū nullo defendente. paternū regnū se recepisse glorians optinebat. Cæsar ex egypto uenit in syꝛ ubi paucis diebus cōsumptis sextū Cæsarē amicū & necessariū suum legiōibus siriæ pfecit. mox ī pōtū uenit copiisq; oibus in unū locū coactis misit legatis: quos pharnaces miserat se fore æqssimū si pharnaces impaia faceret: sicut pollicebat'. sed cū ab eo se deludi frustratiq; p cunctatiōnē cerneret celerius oium opinione manū cōserere cōtendit. uictoq; pharnace & castris exuto affect' est incredibili leticia: q maximū bellum tāta celeritate cōfecerat. Itaq; pōto recepto pdā oēm regiā militib' cōdonauit rebusq; felicissime celerrimeq; cōfectis in italiā celerius oium opiniōe uenit. ¶ Tribus oris. in hanc sniam. L. florus sic scribit. pharnac' Cæsar & ut sic dixerim non toto prælio obtriuit more fulminis: qd uno eodemq; momēto uenit pcussit abscessit. Nec uana de se pdicatio est Cæsaris ante uictum hostem esse q̄ uisum. ¶ Vna acie. uno conflictu & pugna illa quā diximus. ¶ Dehinc scipionem ac iubā. in bello aphrico imperator fuit cor. scipio pōpeii socer: & iuba rex mauritaniæ cum maximis copiis militaribus iuuit partes pōpeianas. tandem oēs pfligati fuerunt: cum Cæsar trinis castris uno die potitus esset occisis hostium .x. milibus tunc rebus deploratis iuba petreium ferro consumpsit. ipse seruo suo iugulandum se tradidit. scipio a publio sictio circumuētus in nauigio se ipsum necat. Cato quoq; uticæ ferro se traiecit. ¶ Refouentes. refocillantes reparātes. ¶ Reliqas: unde Florus. huc reliqas naufragiꝛ prium qdā furoris æstus expulerat. ¶ Pōpeii liberos. hispaniense bellum gessit Cæsar aduersus filios. Cn. pōpeii Cneū. S. & sextum: quos ultimo apud mundā hispāniæ ciuitatem pñio superauit. cneus pōpeius adolescens sautius & intorto talo in spelūcha se occultans ibi a cæsarianis interficitur. sextus uero pompeius euasit: q deinde bella gessit aduersus augustum Cæsarem: de cuius obitu dicetur in secundo commentario. ¶ Caius curio: curionem filiū significat illum tribunoꝛ uiolentissimum: de quo supra dictum est: q in africa apud flu. bagradam astu iubæ ī insidias pcipitatus est. Iubæ autem cū curione simultas intercedebat: q tribunus plæbis legem pmulgauerat: qua lege regnum iubæ publicauerat. Curio re ad summā desparationem deducta cum a domitio admoneretur: ut fuga salutem peteret affirmauit se nunq̄ in cōspectum Cæsaris reuersuꝝ amisso exercitu quem ab illo fidei commissum acceperat: atq; ita pugnans interfectus fuit. historia traditur a cæsare in cōmentariis & ab appiāo li. ii. belloꝝ ciuiliū. lucanus quoq; li. iiii. pharsaliæ uersibus luculētis curiōis obitū exornat. ¶ Caius antonius ī illyrico. Caius antonius cæsaris legatus cū ī illyrico castra posuisset: a cæsare iussus occupare fauces maris adriaci: ab octauio libōe pōpeii legato circumuētus ē: & fame cogente deditiōem facere coactus. Auctor lucius florus. huius historiæ huiusq; C. antonii sic mēinit lucanus in. iiii. claudit' extrēa residens antōius ora cautus ab īcursu belli si sola recedit expugnat quæ tuta fames. tunc opitergini illi circumuenti: de qbus declamationes factæ sunt maluerunt utiliter mori q̄ turpiter se dedere.

¶ M. A N. ¶ Vrgētibus: ipellētibus. ¶ Mitridatis magni. eius q octo & L. annos cū rōanis bellauit. ¶ Occasiōe temporꝛ: erat n. romana arma ciuilibus bellis occupata. ¶ Multiplici successus: siqdē Cn. domitio Caluino pñio uicto ac pōti finibus expulso bithynia & capadocia occupatis ad miorē armēia occupādū animū adiecerat. ¶ Vna acie: uno pñio ad zethā siue zelā ut hirtius scribit cōmisso. ¶ Pōpeii felicitate: Appianus Cæsarē exclamasse ait. hi sunt q te magnū facere pōpei. Plutarchus ī iuniorē adhuc pōpeiū magnum a sylla cōsalutatū scribit. ¶ Scipionē: pōpei socerꝛ &. ¶ Iubā: mauritanoꝛ & numidarꝛ regē: Plutarchus auctor ē

Pharnaces

mors iubæ

Mors curionis

tuno die trinis hostium castris Cæsarē ad capsum potitum quoq; una Affi anius altera scipio: reliqua iubas fecisset: Cæsaq; fuisse ex hostibus ad. xl. Plinius difficili marte scripsit aduersus iubā eo die pugnatū. ¶ Aduersus pōpei liberos gnæū & sextū pōpeiū quos quadrīēno postq̄ i aphrica hæc quæ diximus gesta sunt ad mūdā in hispania īgēti ꝓlio uicit: ferunt cæsarē postea dicere solitū sæpe ꝓ uictoria ad mūdā uero ꝓ uita sibi dimicatū. xxx. hostiū millia ea quoq; acie cæsa tradūt̄ partēq; ex pōpei liberis maior natu. ¶ Curio: multiplici bellorū successu elato qa nullis unq̄ fortūa tā cōstāter arrisit ut nō res illorū aliqua ex parte læserit: Sup̄a fidē . . . differet si in tāta bellorū mole cæsar iana arma nullū uariatis fortūæ motū sensisset sed & ipsa quoq; al . . . fortūæ motū fuit haud semel exptus potuit igr̄ ꝓsp̄is rebus cōtinuo aduersi subtexi curio ad bagrada fluuiū dubus legiōib' pterq̄ paucissimis q cū asinio uticā cōfugerat a iuba ē cæsus. C. Antonius illyrico Appianus ait copias q̄s gabinius ductabat in illyrico cæsas. P. Dolobellā ūdē auctor ē antoniūq̄ cū lus nauibus quas hēbat paucis amissis ad Cæsarē puenisse nulla facta a dolobellæ mētiōe. Liui' uero ait captū antoniū in illyrico ac opitergīnos qui cum eo erant ne in hostium potestatem uenirent inter se ferro cōcurrisse de opitergīnorū exitu Lucanus liuio astipulatur.

Cn. Domitius Caluinus in pōto exercitū amiserūt. Ipse ꝓspr/rime semp: ac ne ancipiti quidē unq̄ fortuna præterq̄ bis di/micauit. Semel ad dyrrachiū ubi pulsus nō instante Pōpeio negauit eū uincere scire. Itē in hispania ultimo prœlio cū de/speratis rebus ēt de cōsciscēda nece cogitauit.

De triumphis eiusdem.

Confectis bellis quinquies triumphauit: post deui/ctum Scipionē quater eodē mense: sed interiectis diebus & rursus semel post supatos pōpeii liberos primū & excellētissimū triumphū egit gallicum: sequentem Alexandrinum: deinde ponticū: huic proximū Africanum:

¶ PHI. ¶ Publius dolobella. idē octauus libro dolobellā cæsaris p̄fectū copiis classicorū igētibus circūuenit. ¶ Domitius caluius. pharnaces domitiū caluinū cæsarianū cū ex castris in aciē exercitum eduxisset uito acri certamine supauit. Ceciderūt eo ꝓlio sicuti in cōmentario belli alexādrini scriptū ē: splēdidi & illustres uiri. nōnulli eqtes romāi quo icōmodo domiti' accepto reliqas exercit' dissipati/ collegit: itineribusq; tutis ꝓ capadociā i asiā se recepit. ¶ Semel ad dyrrachiū cæsar cū apd̄ dyr/rachiū epiri ciuitatē: q̄ alio noie epidān' noiat̄ pōpeiū lōga mūitiōe ualasset: quodā die atrox ꝓliū ab utraq; pte initū ē: i quo supior pōpeius cæsaris milites i fugā uertit: eosq; usq; i castra ꝓseqtur signis militaribus q̄ plurimus sublatis: uictor haud dubie futurus. si uictoriā sequi uoluissetqd cū neglexisset cæsarē dixisse ferūt bellū ea die finē habiturū fuisse si hostes uictoria uti sciuissent. plutarchus cheronēsis i apophthegmatibus ait cæsarē sic dixisse: [illegible] hodie uictoria erat apud hostes. sed callētē uīcere nō hūt. ¶ In hispania ultiō ꝓlio. cæsar ꝓpe cordubā i hispania depugnās aduersus filios magni pōpei adiit maximū piculū nā cū totus eius exercit' pauore correptus trepidaret. cc. q; ampli' in ipm tela eo certamie emissa ab hostib' fuisset quoq; ptē excepit clipeo: tādē sub uespinū crepusculū uictoria potitus dixisse fert̄. plerūq; se ꝓ uictoria tūc aūt ꝓ uita primū decertasse. In hoc certamie cū pricliteret̄ sublato clāore ad milites inqt corripite me & i puerorū manu' tradite. ¶ De cōsciscēda iferēda sibi suauet manu morte: qd̄ i rebus desꝑatiōe nō pauci factitarūt. ¶ Nere morte. nex proprie est quæ ui fit. ui necī dat' dictus. q iterfectus ē. Gladiatori uero & latroni quæ pōt afferri iusta nex! Autumat festus necī datū ꝓprie dici. q sine uulnere iterfectus ē ut ueneno aut fame. ¶ Cuius sniæ astipulat̄ ausoni' illo uersu. Sera uenēto potu abstulit hānibalē Nex. ¶ Post deuictū scipionē. Cn. pōpei socer scipio significat: q una cū iuba bello aphrico fuit a cæsare ꝓfligatus. apud tapsū oppidū maritimū: q paulo post fugiēs cū teneri nauē suā audiret ab hostib' ferro se trāsuerberauit: & quærētib' ubi ipator esset. ipator īqt bñ se hēt. ¶ Sed iteriectis dieb' nō cōtinuatis dieb' triūphasse sed p interualla significat ut iter triūphos eēt iterpositū aliqd̄ spaciū. Appian' romā reuersus cæsar q̄tuor iterpositis dieb' pegit triūphos. ¶ Gallicū. triūphū ex gallis subactis: i quo iter fercula duct' ē rhen': rhodan': & ex auro captiu' ocean'. ¶ Alexādrinum. ex uicto nerato q; ptolomeo rege adhuc puero & eius factione ꝓfligata. Tunc filī' trāsmissus i ferculis & ad simulacra ignium ardēs pharos. ¶ Deinde tertio loco pōticum ex uicto pharnace. ¶ Africanum. ex iuba debellato. nā de scipione & catone reliquisq; romanis nō triumphauit: qa nefas erat ciuē triumphare de ciue: lugubres. n. ut inquit Valerius existimatæ sunt uictoriæ ciuiles: adeoq; nullæ supplicatōes decernebant̄: neq; ouans aut in curru quisq̄ ex ciuili uictoria triumphauit. unde triumphus cæsaris hispaniensis dolore p magno affecit populum romanum: qa non de externis uictis agebatur. sed de liberis. Cn. pōpei: romanorum præstantissimi & optimi. Præterea ingratum fuit populo spectaculum triumphi africani: cum intueretur imaginem Scipionis in pompa delatam: sibi gladio pectus traicientis. & imaginem petrei iedia ferrōq; se necantis. maxime ingemuit intuens effigiem catonis uestem dilacerantis.

¶ M. AN. ¶ Cn. Domitius: quē a pharnace pontica regione pulsum docuimus. ¶ Semel ad dyrachium: hic qq̄ cæsar conatetur suorum fugā sistere non potuit duobusq; & . xxx. militaribus signis amissis i castra est ab hoste cōpulsus. ¶ Et i hispania rursus sub primum cōgressum ancipiti ꝓlio in pōpei liberos depugnauit. ¶ Post deuictū scipiōē in aphricanū bellū. s. de quo ꝓxie diximus. ¶ Post supatos pōpei liberos: quod quadriennio fere post cōtigit. ¶ Gallicū. ob gallias uictas. ¶ Alexādrinū qa ptolemæū auleti filiū uicisset.

Victus cæsar apud dirrachiū

Nex.

Triumphi cæsaris

¶ Ponticũ de pharnace: quẽ prima acie fuderat. ¶ Aphricanum: in aphrica. n. iubã regem uicerat.

nouissimũ hispanẽsẽ diuerso quẽq; apparatu; & instrumẽto gallici triumphi die uelabrũ præuehẽs pene curru excussus axe defracto. Ascenditq; capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atq; sinistra lychnos gestantibus. Pontico triumpho inter pompæ fercula trium uerborum prætulit titulum: ueni: uidi: uici: non acta belli significantem sicut cæteris: sed celeriter confecti notam.

De præmiis ueteranis & liberalitate populo per eum exhibitis.

Veteranis legiõibus prædæ nomine in pedites singulos super bina sextertia; quæ initio ciuilis tumultus numerauerat: in equites uicena quaterna milia nũmum dedit: assignauit & agros: sed non continuos; ne quis possessorum expelleretur. Populo præter frumenti denos modios; ac totidem olei libras; trecenos quoque nummos; quos pollicitus olim erat uiritim diuisit & hoc amplius

¶ PHI. ¶ Nouissimũ hispanẽsem. ultimus cæsaris triũphus nuncupat̃ hispanẽsis ꝓpterea ꝙ filios. Cn. põpeii deuicerat i hispania. sciendum aũt est ꝙ hispanus differt ab hispaniensi: sicut sardus a sardinensi: & corinthius a corinthiẽsi. Nãq; hispanũ dicimus eũ q in hispania natus est: sicuti sardũ q in sardinia hispaniensẽ aut incolã hispaniæ sicuti sardiniensẽ incolam sardiniæ. ¶ Vnde hispanienses uocamus negociatores q in hispania negociant̃. & cato in libro de re rustica salẽ romaniensem appellat nõ romæ factũ sed qui romæ uendebat̃. Igit̃ cũ cæsar in hispania bellũ gesserit: nõ aduersus hispanos sed romanos merito is triũphus hispanẽsis nõ hispanus latinæ & elegãter nũcupat̃. cõsimiliter plinius in

Hispanus Hispaniensis

xiiii. locutus ẽ sic scribens. cæsar hispaniẽsi triũpho chiũ & salernũ dedit: hãc hispaniẽsis hispaniq; drĩam significanter exp̃ssit martialis his uerbis. Ne romã si ne decreueris nõ hispaniensẽ libꝫ mittamus sed hispanũ. huius exercitus hispaniẽses subinde appellat romanos: q erãt i hispania cũ p̃toribus. ¶ Velabrũ p̃teruehẽs. uelabrũ uicus ẽ romæ a uehẽdo dictũ ut iterp̃tat̃ mar. uarro de uelabro aũt iã scripsimus in cõmentariis i p̃priũ. i uelabro caseus cõficieb̃: cũctis p̃ferẽdus. fumo cõditus: quẽ uelabrẽsẽ martialis appellat. ¶ Axe difracto. axis i hoc loco accipit̃ p ligno & stipite tereti circa quẽ rotæ uertunt̃. In curru duo sunt axes. hic illud p̃sianũ: cũ tota posterior curras & i axe secũdo. a poetis usurpat̃ axis p curru. ¶ Ascendit capitoliũ. ex more ritũq; triũphantiũ: quorũ põpæ finis erat templũ iouis capitolini: qd & iosephus memorat in enarratione triũphi idnici. ¶ Lychnos gestãtibus. qd uocãt græci lychnon. latini lucernã dixerũt. unde ita scribit uarro. lucerna dicta a luce. aut ab eo qd uocãt græci lychnon: scribit plinius in. xxxiiii. lychnos pẽsiles i delubris phinussẽ: de qbus intellexit poeta scribẽs. pendẽt lychni laquearibus aureis icensi. Inde lychnites appellatus ceptus lapis p̃cius. qm ad lucernas i cuniculis cederet̃. est ẽt lychnites gẽma ardens appellata a lucernarũ accẽsarũ p̃cipua gr̃a. ¶ Inter põpæ fercula. põpæ triũphalis gestamina significant̃: quo noie cõtinent̃ simulacra oppidorũ. simulacra deorũ: spolia hostiũ: corone machinæ pegmata & ad genus alia: quæ ferri solẽt i põpa triũphali: sicut fercula ludorũ: fercula quæ i ludis quæ i sacris ferunt̃ sacrorũ: de qbus sic scribit cicero cauẽdũ ẽ ne tarditatibus utamur igressu mollioribus. ut similes põpaꝝ ferculis eẽ uideamur. Idẽ repetitũ ẽ ab ambrosio: cui⁹ hæc uerba sũt ex p̃io officiorũ. sũt q sẽsim ambulãdo imitant̃ histriões gestus & q̃si quædã fercula põparũ. inu⁹ ferculũ appellat lignũ: quo suspẽsa opia spolia gerẽs romul⁹ i capitoliũ ascẽdit. a ferẽdo nomẽ ferculorũ deriuat̃ mĩ & fercula pulmẽtariorũ dicta ab eo qd mẽsæ iferant̃. ¶ Triũ uerborũ. auctor e plutarch⁹ cæsarẽ post deuictũ pharnacẽ ad amicos scripsisse hæc tria uerba. ἦλθον. εἶδον. ἐνίκησα. hoc ẽ ueni: uidi: uici. ¶ Viritim singulos: uiros & ut dici solet p capita. ¶ Sicut cæteris. s. triũphis. ¶ Notã. signũ idiciũ. ¶ Veteranis legiõib⁹. tradit appian⁹ cæsarẽ post triũphos actos exoluisse cũ fenore q̃cunq; exercitui bellorũ sẽpe fuerat pollicit⁹: militi drachmas atticas qnq; milia: decuriõi bis totidẽ: tribunis militũ equitibusq; duplo mai⁹ dedisse. Ad hæc singulis ciuib⁹ uiriti mina unã atticã. ẽ aũt mia q græci minã uocitãt: libra ut docet p̃sciani⁹ cõtinet drachmas. lxxv. ¶ Sup bĩa. ultra p̃ter. ¶ Assignauit agros. ip̃is agri ueteranis assignabant̃ ut ait ipse cæsar apud lucanũ: q̃ rura dabunt̃. quæ nr̃i ueteranis arœ: q mœnia fessis: agri quoq; assignabãt̃ p triũuiros colõis deductis i nouã coloniã. Frumẽti denos modios. marti⁹ edilis plebis p̃mus frumẽtũ pp̃lo rõmano i modios assib⁹ dõauit. ¶ Totidẽ olei libras Mar. seru⁹ edil̃ dẽas olei libras singul̃ assib⁹ p̃stitit po. ro. p totũ ãnũ. cæs. uero ultra frumẽtũ & oleũ qd munifice dõauit i singulos, quoq; diuisit. ccc. nũmos ap. ut dudũ dixĩs: minã atticã singul̃ cib⁹ dõatã eẽ p̃didit. ¶ Viriti p sing. uiros qd græci dicũt. κατ᾽ ἄνδρα. ¶ M. AN. ¶ Hispanienses: ubi celtiberos quũ põpeii filius erant p̃lio supauit. q Appianus auctor est p̃terunus põpeii alioꝝ illustriũ uiroꝝ imagines i triũphoꝝ põpa aũ cunũ ora platas. ¶ Velabꝝ: locũ nõ p̃cul a foro boario iter auẽtinũ capitoliũ: & palatiũ a uehẽdo dictũ ut uarro docet. ¶ Axe: circa quẽ currus rotæ uergunt̃. ¶ In capitoliũ: quo ois triũphoꝝ põpa nouissime traducebat̃. ¶ Ad lumia: ergo sub noctẽ. ¶ Lychnos: græco uerbo lucernas dixit. ¶ Fercula: quæ suspensa ferunt̃: Liuius ipse spolia ducis suspensa fabricato ad id apte ferculo. ¶ Veni uidi uici: his cũ uerbis nec pluribus ponticã uictoriã romã significasse appian⁹ tradidit. ¶ Veteranis legiõibus: belloꝝ finis uictoria est: uictoriæ uero beneficentia: optimo igitur usus ordine quod post Cæsaris uictoriam continuo subiecerit quæ sint præmia militibus reddita: ¶ Veteranis

Lychnites

Fercula ꝗ

Viriti

quibus filias domuerat aut legiões illas potius intellige quas quattuor numero oñdimus ei ab initio datas. ¶ Sup bina sestertia: duo milia nūmū: & amplius si macrobio credimus: q octo sextertia qbus asinius celet nullū emerat octo nūmū milia fuisse tradidit: idē auctor ē laberiū a Cæsare qngētis millibus iuutatū què Trāqllus paulo post ait: qngēts fuisse sestertiis donatū: sed Plutarchus i Antonio: qnq; ait & .xx.millia dari iussit: qd romani decies sestertiū appellat: quæ si sic hēent qua fere millia singulis data accipi oporteret. ¶ Initio ciuilis tumultus: post ærarii expilationē: Appianus falso tradidit ærariū a Cæsare diripiēdū militibus datū. ¶ Vicena qterna: ut si uera sūt quæ Plutarchus de sesterrio tradidit: qdruplo maiorē sūmā apparent eqti q militi datā: Appianus qnq; millia drachmas atticas dixit i edditā postq Cæsar triumphauit turmaq; doctoribus sūmā duplo maiorē tribunis militū & equitibus exhibitā. ¶ Sed nō cōtinuo sibis ergo atq; aliis locis. ¶ Denos modios. Modius ex duabus choenicibus cōstat ut herodotus ait: Choenix quattuor sextarios continet estq; tertia parte ut Prisciano placet minor congio. ¶ Trecenos nūmos: appianus minam unam atticam uiritim datam prodidit.

centenos pro mora. Annuā etiā habitationem romæ usq; ad bina milia nummū in italia nō ultra quingenos sextertios remisit: adiecit epulū ad uisceratōnē; & post hispaniēsem uictoriā duo prādia. Nā quū prius parce; neq; pro liberalitate sua præbitū iudicaret; quinto post díe aliud largissimū præbuit.

De uariis spectaculis per eū editis.

Edidit spectacula uarii generis munus gladiatorum ludos etiam regionatim urbe tota; & quidem per omnium linguarum histriones. Item circēses athletas: Naumachiam; munere in foro depugnauit Furius Leptinus stirpe prætoria & A. Calpenus senator quondam actorque causarum pirricam saltauerunt Asiæ Bithyniæque

¶ P.IIII. ¶ Centenos pro mora hoc est qd dixit appianus cæsarem exoluisse militibus quæ pmiserat amplicre ēt pecunia: tā q usurā soluere nollet pcrastiatōis. ¶ Annuā hitationē: annuas hitationū mercedes: sensus est cæsar cōductoribus q mercedē p hitatōe solueb itaremisit & cōdonauit eā pensiōem: ut q rōe māsionē cōductā hēbant. his remissio mercedis annuefieret usq ad duo milia nūmū. q uero i Italia p múcipia hitarēt i cōductos: ut his remitteret mercedē hitatiōis annuā usq; ad sūmam qngenū sextertios: supra eā sūmā de suo cōductores soluebāt lego apud cæsarē cōmentario tertio ciuilis belli legē a celio fuisse pmulgatā: qua annuas cōductoribus hitationū mercedes condonauit: quod nō ual de semorū est ab hac Trāquilli sniā. ¶ Sextertios. Interdū hæc obseruatio apud eruditos custoditur ut sextertios masculino genere usurpēt significantes minutul. i summā. sextertia uero neutro genere p maioribus sūmis ut .cccc. sextertia cipiānt p quadrigētis milibus: quæ sūma est cēsus equestris. sed hæc nō semp ad regulā sūt exigēda. ¶ Epulū. columella in .x. ait eos q triūphabant epulū populo dare solitos. cæsar epulo quattuor uini genera primus apposuit falernū chiū lesbiū mamertinū. ¶ Visceratonē. uisceratio ut iterpraī seruius ē caro a uiscere noie deducto. Antiqt uisceratio dabaī latinis i albāo: ēn uisceratio nihil aliud ē carnis crude distributio: q fieri solebat uel i solēni festiuitate uel i funere excellētiores psonæ. Liuius li. xl. scribi geminus publii licinii funeris cā uisceratiōe data ludos fecit. Idē in .viii. & pplo uisceratio data a .M. flauio in fūere mris Seneca i .x. epistolaæ. epulū & uisceratio & qcqd aliud mau capit discedit i ptes. apud eūdē est. puerbialis illa sniā. siue amico uisceratio leonis ac lupi uita ē. Visceratī uero aduerbiū ē & significat p uiscera. Ennius. dissipat separi mēbra. ¶ Duo prandia. cæsar epulū pbuit sine prādiū uniuerso populo: quo triclinia duo ac uiginti milia strata fuerūt. ¶ Edidit spectacula. appiāus inq. spectacula quoq; multisariā edidit: equoq; & musici pedestrisq; certaminis: equestres pugnas elephātoq; .xx. pliū utriq; loti etoq; Naualē pugnā remigū quater mil mille bellatoribus utriq; ex pte uisidētibus. Plutarchus ad cōcuāndā plæbē testaī edita esse a cæsare spectacula. Edidit. ait uerbū spectaculis accōmodatū. un editores dicti ludorū exhibitores. ¶ Ludos: scenicos itelligit. ¶ Regionati. p regiones ut quælibet urbis regio suos ac ueluti peculiares ludos hēret. erat aūt rōa diuisa i regiões. xiiii. auctor plinius. ¶ Per oīum liguarūnt: græcæ quæ multiplex ēnt latinæ ut oscæ. ut ethruscæ ligue. scribit strabo in .v. poemata cōposita osci ligua fuisse romæ i scena p histriōes celebrata: qūis gēs oscorū defecisset. ¶ Munere. hoc i eferēdū est ad munus .s. spectaculū gladiatorū. ¶ Pyrrhicā saltauerūt. pyrrhica saltatio est grecāica quā pyrrhus in creta prim inuenit. auctor plini i .vii. scribit Strabo i .x. pyrrhicā reptā fuisse a pyrrhico p iuuenibus ad disciplinā militarē exercēdis. Straboni astipulaī solinus q saltationē hāc expssit his uerbis. pyrrhicho reptore equestres turmas creta pria docuit lasciuiis uestigies iplicate: ex qua disciplina bellicæ rei usus datus. de pyrrhica saltatōe ita scribit plato li .vii. de legibus. motus pyrrhices imitaī flexus corpoq; quibus tela plagasq; uitanī declināndo: cōcedēdo exiliēdo in altū: humiq; se cōtrahēdo: cōtrarios itē gestus imitaīs qbus uidelicet cōtra alios qcq inferīt sagittādo iaculād o ferīedo: dionysius quoq; alicarnasius tradit in .vii. pyrrhicā saltationē esse enopliū hoc ē armatā. Refert apuleius in .x. de asino aureo pueros puellasq; grecāica saltasse pyrrhicā: cū nunc in orbē rotatū flexuosi nūc i quadratū cuneati discursus reciprocos explicarēt. ¶ M. AN. ¶ Pro mora: q pmiū diuisiuis pmia eēnt reddita. ¶ Annuā hitationem. uectigal annuæ hitationis: ex quo appareī q ciues nō essent romæ q; aut reliq italia negociarenī solitos certū rei pub. pēdere uectigal seu pēsionē. Lāpridi i Alexādro usuras iuqt foeneratorū cōtraxit ad trientes pēsiones: ēt pauperibus cōsulens.

Visceratio

Edidit

Pyrrhica quid

¶ Quingentos sextertios: asses. f. mille ducētos ac qnquaginta appendebat. n. sexteetius ut plinius ait di/podiū ac semisse: sic accipias oportet maiorē sūmā ius: q rōæ essent q i reliqua italia cōmorātibus remissa qd si sextertiū i eū sensū quo supra accipias maior sūma eēt foris q romæ relaxata absurdūq fuisset addere nō amplius. ¶ Visceratione: crudā carnē domesticatī populo data: q mos in oppidis qbusdā romæ circūiectis nostra quoq tēpestate durat: fitq id ipsū i defuncti alicuius memoria: Seruius. uiscera sunt inqt quæcunq sub corio sūt & in albano latinis populis uisceratio dabat: Varro latinæ feriæ dies cōceptus dictus a latinis q ex albano mōte ius fuit carnē cū romanis petere: Cicero qbus e municipiis ius qui carnē latinis petāt in uenirunt: siue igitur ex aliquo loco acceperint: ut i albano: siue domesticati distribuēdam ut hodie. fit curarit Cæsar: satis cōstat a crudæ carnis distributiōe uisceratione appellatā. ¶ Munus gladiatoriū. qd quū adhuc in gallia esset se daturū pnunciarat. ¶ Regionatī: p regiōes urbis quæ numero quattuordecī erant. ¶ Histriones: qui i scœna tragœdias comœdiasq agebāt: nec tusco quodā ut quidā arbitrati sunt nomē factum sed quia ut Liuius ait tusco uerbo ludio hister dicebat. ¶ Circenses: ludos subaudi ne cū sequentibus iungas. ¶ Athletas: pugiles ¶ Naumachiā: naualem pugnā. ¶ Munere: publico gladiatorū certamine de cuius origine Treuelius in alexādro abūde multa. ¶ Stirpe prorsū: cuius familia ꝓores nonnulli fuerāt. ¶ Senator quondā tūc uero minime. plæriq. n. ignominia notati senatu submouebātur: ut flaminius ille T. Flaminii frater & alii pmulti. ¶ Actor causarū: forensi luce uersatus. ¶ Pyrrhicā: saltationē a pyrrho quodā ut Plinius ait in creta reptā: Dionysius dubitat a pallade in titanorū pditione: an a curetibus: qui iouem aluere enoplia saltatio sit repta quæ eadem sit & pyrrhica: eadēq & armata qm̄ ab armatis saltari sit solita: Plinius tñ armatam saltationem a pyrrhica distinxit tanta est auctorū uarietas.

principū liberi. Ludis: Decius Laberius eques romanus mimum suum egit donatusq ē qngentis sextertiis & anulo aureo sessū i quatuordecī scœna p solū orchestrā trāsiit circēsibus: spacio circi ab utraq pte pducto: & i gyrū euripo adito

¶ PHI. ¶ Ludis: ludos itellige spectacula comœdiarū & tragœdiarū. ¶ Mimū egit. laberi⁹ poeta fuit mimographus: hoc ē scriptor mimorū: sūt aūt mimi poemata siue i cuetētia lasciuia imitātia: mimus uero dict⁹ ē ut docet diomedes grāmaticus q̄si solus imitetur a uerbo græco μιμεῖσθαι quod significat imitor: nā cū & alia poemata idē faciāt solus tñ quasi priuilegio quoddā qđ fuit cōmune possedit. hāc fabularū spēm latinæ planipediā uocamus de hoc poemate dixit ouidius: Scribere si fas est imitātes turpia mimos. & martialis: cōponis belle mimos. Scriptores huiuscemodi poematis dicunt mimographi ut philistio ut publius. ut hic laberius. ¶ Egit aūt elegāter dixit itelligi uolēs ab ipso laberio tāq actorē scœco actā esse fabulā sicut hui⁹ poeta suorū carminū actor fuisse fert. ¶ Donatus qngētis. censu & dignitate equestri: nā supra mēoratum⁹ anulū fuisse insigne eqtis romani. ¶ Sessū i. xiiii. eqtes ro. lege theatrali ius hēbāt sedēdi i. xiiii. ordinibus. auctor plinius i. xxxiii. huius historiæ de laberio ita meminit seneca li. vii. declamationū. laberiū diuus iulius ludis suis pduxit deinū equestri ordini reddidit. quē cū iussisset ire sessiōes eqtes ita se coartauerūt: ut ueniētē nō recipent. macrobius quoq li. ii. saturnaliū laberii mimographi facit mētionē: eiusq ex mimo recitat uersus. Fuit aūt i laberio atrogātia & ma'edicētia: q cæsarē ut inqt gelius i. xvi. offenderat adeo ut acceptiores ꝓbatoresq sibi eē publii q laberii mimos pdicaret. In scœna olī laberius i potētiā cæsaris isto uersiculo pulsauit. porro qrites libertatē pdidimus. & illo. Necesse ē multos timeat quē multi timēt. p soliū in bonis codicibus expūcta hæc ē dictio tāq subditicia: de solio alibi. ¶ Per orchestrā. orchestra loc⁹ ē i theatro in quo senatorū sūt loca designata: & scœnici artifices suas p orchestrā pstāt actiōes. sicuti tradit uictruuius i v. de architectura. Iuuenalis orchestrā posuit p sessiōe senatus & priorū. cū ait. similēq uidebis orchestrā & populum ὀρχεῖσθαι apud græcos significat salto: unde ὀρχηστής. i. saltator & ὀρχηστρίς saltatrix & ὀρχήστρα. i. orchestra dicitur. de orchestra mox dicent plura cū eiusdē sæpe meminerit tranqllus. ¶ Circēsib⁹. tarqui⁹ prisc⁹ circū rōæ q maxius dī prim⁹ istituit: in quo ludos opulētius istructiusq quā priores reges fecit. auctor huius i prio. Ludi mō romāi mō magni mō circēses ab eruditis nūcupāt: uñ uirg. dixisse uī magnis circēsib⁹ act⁹ ē circo & circēsib⁹ sic scribit uar. circ⁹ maxius dict⁹ qđ circūspectaclis edificatis ibi ludi fiūt & qđ ibi circū metas fert pōpa & eq currūt. ¶ Spacio circi pducto. h plin⁹ i. xxxvi. scribit h scitu digna. nā ut circū maximū a cæs. dict. extructū lōgitudie triū stadiorū latitudie uni⁹: sed cū edificiis iugerū quaternū ad sedē. cc. lx. miliū iter magna opa dicamus. ¶ Euripo addito. euripos uocant & canales ductus aquarū. ut docet cicero h. ii. de legibus. & i hoc significatu accipit trāqllus sicuti ēt plini⁹ his uerbis. Cæsar dictator postea simile spectaculū editur⁹ euripis harena circū dedit quos nero priceps sustulit iterpres iosephi. l. xii. āntiqtatū euripos iterpretat piscinas: qđ idē pene ē. Olī M. Scaurus romæ i euripo spacio ondit hippopotanū & qnqe crocodilos. Simili de cā euripū quoq dicimus fretū hoc ē mare angustū: qualis ē euripus tauromintaius i sicilia & alter i euboia: fertur heliogabalus i euripis uino plenis nauales circenses exhibuisse.

¶ M. AN. ¶ Principum: primorum utriusque gentis filii. ¶ Decius laberius: mimorum scriptor cuius maledicentia. C. Cæsarem offendi solitum scribit gelilus atque ob id publii scripta magis ab eo probari solita. ¶ Carmina: quibus præfactus: apud Macrobium præfationem ipsam legere est: qua apparet coactum potius qui mercede inuitatum in scœna laberium prodiisse: potestas ait non solum si inuitet: sed si etiam supplicet rogit. ¶ Suum mimum: sua mimica scripta. ¶ Annulo aureo: Plinius. Annuli inquit distinxere alterū ordinem a plæbe: ut semel cœperant esse celebres sicut tunica ab annulis senatū: ordinem igitur equestrē itellige: nec multo post: hāc de cā constitutū ait ne cui ius eius esset quū de annulo interi lo

Mimi

Plāpedia

Ītimia

Orchestra

Ludi circē-
ses

quereturnisi cui ingenuo ipsi pā auoq; paterno sextertia.cccc.census fuissent & lege Iulia theatrali i.xiiii ordinibus sedēdi. ℂ In quattuordecim gradus siue ordines ut pxime ex pluri auctoritate ostendi. ℂ Et scoenæ: in qua munū suū egerat. ℂ Per solum: quid sit solū plane cōstat: sed hoc loco p solario libentius accepetum: Macrobius qd ergo ut populus ro. dicat me bn̄ cultum in solario ambulaturus sū. ℂ Orchestram: unde senatores ipsi spectabant: erat.n.orchestra in ima parte theatri infra equestria: ut ex pximo cōmodius spectarent: quæ in Scoena: & tota arena herent. ℂ Circensibus: ludos eius Liuius magnos appellat: Valerius nunc plæbeios: nūc circenses: Asconius eosdē circenses: & romanos & magnos ludos appellatos ait magnosq; icicirco dictos: qa magnis īpensis instituerentur. uel forte qa dijs magnis. i. laribus urbis sint dicati: ut ipse refert: De ludoꝝ apparatu Dionysius abūde multa. ℂ Circi maximi: intellige q medius est inter palatiū & auētinū. ℂ Euripo: tenui aquaꝝ fluuio i euripi speciē diducto: ob elephātes, credo quoꝝ pugna edita est: constat.n.aquæ pauidos esse: quod in traiectu rhodani. Hannibale in italiam ueniente patuit. puteolis quoq; Plinius scribit aquaꝝ metu auersis uestigiis e naui abisse.

Quadriga
Biga

Quadrigas bigasq; & equos desultorios agitauerunt nobilissimi iuuenes. Troiā lusit turma duplex maiorū minorūq; puerorū: uenationes editæ p dies qnq; ac nouissime pugna diuisa in duas acies qngenis pedibus: elephātis uicenis: tricenis equitibus hinc & īde cōmissis. Nā quo laxius dimicaret

ℂ PHI. ℂ Quadrigas. quattuor equos uictos quadrigas. duos uero bigas dixerunt. de quadrigis ita ait gellius quadrigas cæsar ēt si currus unus equorū quattuor iunctoꝝ agmē unum sit pluratiuo semper numero dicendas putat. de bigis sic augustinus in .xix. iunctos duos equos bigas nominus: bigam & quadrigam singulariter ueteres dixere unsq̄ se addicentes regulæ grāmaticoꝝ.

Triga

Triga quoq; ἐπὶ κοινοῦ. i. singulariter dicitur a tribus equis iūctis. Iuriscon. ti. de edic. Si triga uenerit redhibenda erit tota: & si quadriga redhibeatur. Inde trigarium dictum trigarum curule certamen. plinius in .xxviii. ferunt Neronem principem hac potione recreari solitum: cum sic quoq; se trigario approbare uellet. obiter mendum tollendum est ex calce operis pliniani: in quo sic legitur. Ne equos quidem in tricarijs præferri ullis uernaculis animaduerto. Audiui uiros alioquin eruditos exponere apud plinium tricarijs pro populis. quæ expositio q̄ ridicula & futilis sit dispiciant solertiores: ego censeo legendū esse trigarijs & exponendum pro certaminibus trigaꝝ curulibus. dicit enim plinius equos uernaculos hocē italicos & indigenas nulli generi equoꝝ peregrinoꝝ cedere in cursura & certamine trigarum: cum alii sint idonei ad necturam alii ad rem militarem.

Trigariū
Loc' plinii

Eq desultorii

ℂ Desultorios: desultorii equi uocantur ex quibus homines per agilitatem corporis desiliebant & in alios transiliebant: qui & ipsi desultores dicuntur. de quibus sic liuius: nec omnes numidæ in dextro locati cornu. sed quibus desultoꝝ in modum binos trahētibus, equos inter acerrimam sæpe pugnam in recentē equum ex fesso armatis transultare mos erat. tanta uelocitas ipsis tanq; docile equoꝝ genus est. Varro quoque in. ii. de re rustica de equis loquens sic inquit. peritus belli alios equos eligit alit ac docet aliter quadrigarius ad desultor. Cicero quasi desultorius in quadrigarum curriculum incurrere: inde eleganter ab apuleio desultoria scientia dicitur. & a matutino leuitas fortunæ disultoria nominatur. In commentariis propertii enarrantes illud: traicit alterno qui leue pondus equo: diximus desultorem significari. ℂ Manlius in quinto astronomicon desultores nasci sub sydere Enioch ideſt aurigæ prodidit: cuius hi sūt uersus: declarantes haud dubie desultoris officium: Nec non alterno sydere dorso quadrupedum: & stabilis poterit defigere plantas.

Troia

ℂ Troiam lusit. quale sit ludicrum spectaculum troiæ docet maro in quinto eneidos: ubi ostendit troiam belli esse equestre simulacrum & a troianis nomen accepisse illo uersu. Troiaq; nunc pueri troianum dicitur agmen.

Turma

ℂ Turma. in turma sunt equites duo & triginta ut Varro & Vegetius tradiderunt: qui præest turmæ dicitur decurio: ipsi qui in turma sūt turmales dicti. Inde turmatim aduerbium. ℂ Venationes. scribit lactantius in sexto uenationes: quæ munera uocantur attributas esse saturno: ludos scenicos libero. circenses neptuno. ℂ Elephantis uicenis: plinius in octauo pugnauere cæsari dictatori tertio consulatu eius uiginti elephanti contra pedites quingētos. Iterumq; totidem turriti cum sexagenis propugnatoribus eodem quo priore numero peditum: & pari equitum e diuerso dimicante. ℂ Commissis: in pugnam & certamen immissis. committere enim uerbū est rixis contentiōibusq; & certaminibus accommodatum. ℂ Stadio ad tempus. Temporarium stadium significat: est autem stadium locus cursorum & athletarum longitudo stadiorum quæ in terris græciæ instituta fuerunt pedum erat numero ducentorum inter quæ clarissimum fuit olympicum stadium. quod hercules suis pedibus metatus est. inde stadio dromici dicti qui currunt in stadio. Iulius firmicus i.viii. matheseos ait q sidus leporis i horoscopo stadio dromicos faciet. Corrigēdū est obiter mendum quod iolerit i codicibus plinianis: nanq; i.xxxiiii. sic ipressum est eundē uicit & leontius cū fecit asta die dromō stylon q olympiæ ostenduntur. Expungendū est plane illud totū peride ac barbaricū hasta die dromon: & pro eo substituendum. stadiodromicos. significat.n. plinius a leontio artifice factos esse stadiodromicos hoc ē statuas ex ære cursorū i stadio olimpiaco. pterea uulgo notissimū est stadiū esse octauā ptem milliarii: qd centum.xxv. nos efficit passus hoc est pedes.dcccccc.xxv. sicut plinius i.ii. & columella i.v. tradiderunt. Cæsar ut idem euertamur edidit spectaculum athletarum i stadio triduanum.

Stadium qd
Locus plinii de stadiodromicis

ℂ M.AN. ℂ Quadrigas: quadriuges equos. ℂ Bigas: biuges. ℂ Desultorios: cursores equos a desiliendo dictos. qa facile ex his desiliatur græci: κέλητας uocāt. Plinius antiq tantū celeras dicabat in sacris: postea

uero & q bigis uel quadrigis uicissent:aliis qbus nõ grauate accedo desultorios dicũt:Astipulatur huic opinioni.manilii carmen Nec nõ alterno desultor sydere dorso quadrupedũ & stabilis poterit defigere plãtas quos uadit equos ludet p terga uolantum aut solo equo nũc arma mouebit:quos aurigæ mira celeritate unius dorso relicto alteriusq repente in sessu agitabat.¶Troiam.puerile ludicrum ab ænea ut maro tradit in italiã deportatum.¶Venationes in qbus feræ non sine figentium discrimine conficiebantur de uenationum origine.Aurelius augustinus:& lactantius aliqua oino.sed cassiodorus de totius rei rõne plura tradidit.¶Quinquagenis:pedibus.Plinius quingentibus peditibus ait:sed uel ibi locus corruptus ẽ aut hic quod facilius deprauari potuit codex ut p quingenis quinquagenis librariorũ inscitia scripserit.quingenis.n.dicimus:& quingenteni.

sublatæ metæ:inque earum locum bina castra ex aduerso cõstituta erãt.Athletæ stadio ad tẽpus extructo in regione martii cãpi certauerũt:per triduũ nauali prœlio in morẽ cocleæ defosso lacu biremes:ac triremes;quadriremesq tyriæ;& ægyptiæ classes magno pugnatorũ numero conflixerũt:ad quæ omnia spectacula tantũ undiq cõfluxit hominũ:ut plæriq aduenæ aut inter uicos:aut inter uias tabernaculis positis manerẽt:ac sæpe præ turba elisi:exanimatiq sunt plurimi & in his duo senatores.

¶PHI.¶Sublatæ metæ.circũ metãs equi currere cõsueuerũt & pompa ferri.Figura metæ incipit a lato & fastigiat in acutũ cui cõtrarius ẽ turbo.¶Athletæ:Hercules primus olympiæ instituit athleticã:auctor plinius:dicti sunt athletæ certatores a uerbo græco ἀθλέω qd significat certo.scribit iurisconsultus athletas cũ uirtutis grã athleticã exerceant non eẽ ignominiosos.mars in finibus mercurii.

Athletæ

mercurius in finibus martis faciunt athletæ nascantur in omni certaminum conflictatione uictores.Præterea si ioui i medio celi sol trigonica radiatione iũgatur ista genitura faciet athletam:qui certis certaminibus uictor famosi reportet insignia coronarum ut docet Firmicus maternus in sexto.Tria athletica certamina uidelicet cursorum pugilum & luctatorum fuisse apud ueteres.Testis est dionysius in septimo.¶In morẽ cocleæ defosso lacu.significat cæsarem lacum defodisse ad instar & similitudinem cochleæ:qui in imo angustior in summo patentior foret:ut in eo exhiberet pugnam naualem.quidam codices habent in minore codeta & tunc intelligimus lacum effossum fuisse in codeta:qui erat locus in campo martio ita dictus qd uirgulta nascerentur a coditum equinarum similitudine.¶Biremes triremesq.biremem erythræi inuenerunt triremem aminocles corinthius:quadriremẽ charthaginenses.Est aũt biremis duorum ordinum sicut triremis triũ:quadriremis quattuor:græci triereis uocant triremẽ:qua dictione utuntur & latini libro numeri scriptũ est.Venẽt i trieribus de italia superabunt assyrios.unde dictus trierarchus prefect⁹ trirmis.Corrige mendosam dictionem in tertia uerrinarũ:nã pro trierchus passim legitur Aristarchus in uerbis.Qui de re clari demum chiũ testimonium priore actione dicere audistis:se ie cum esset aristarchu pro aristarchus lege trierarchus.¶Inter uicos.in oppido uici sunt ut ait uarro a uia q dextra parte sunt edificia in urbe sunt uici cõnexis & coherẽtibus edificiis.uicũ q exitum non hẽt ac prius non est rũt angiportum.iter uicos romãos clari sunt uicus cyprius:africus:sceleratus.Est ãt uicus pagatus:ubi æ nullæ casæq rusticiæ sunt edificatæ.unde uicani dicti q uicos habitãt.uici diminutiuum est uiculus.oni.in interptatõe pẽtateuchi.ceperunt inqt uiculos & possederunt habitatores.¶Tabernaculis.greci dicunt tabernacula & papiliones:unde arabes cognominati scenitæ sunt a tabernaculis:quæ circumferunt ubi libuit.hic etiam scenophegia iudeorum festiuitas ut scriptores rerũ iudaicarũ tradiderũt:ad demonstrandum illud tpus:quo in deserto sub tabernaculis habitauerũt.¶Elisi:afflicti pfocati ob multitudinem.Virgi.elisos oculos & siccũ sanguine guttur.elidere significat pfocare ut ait seruius.¶Exanimati.mõ extralis exanimatus significat pturbatum:quale illud terentianũ est:abi tũ exanimatus pamphilus.¶MAN.¶Sublatæ metæ circa metas bigæ & quadrigæ agitabantur:fuerant ab initio ligneæ & topliaceæ mox ex marmore factæ atq auro illitæ quod numero metæ essent haud quidem tranquillus docet:sed septem fuisse significare uidetur quomodo inquit manifestior notari solet agitatorum letitia cum se spatio palmæ appropinquant.¶Stadio:spatio in quo athletæ cursu saltu:iactu disci.iaculatione:& luctatione certabant pentathlon ueteres dixere olympiaci stadii dimensionem ex plutarchi auctoritate gellius aliqnto maiorem q alibi fuisse ait quo apparuit herculem quoq qui suis id stadium fuerat dimensus pedibus ampliorem aliqnto communi fuisse statura:sed Herodotus bicubitale uestigium herculis apud tirẽ flum scythia figuratum fuisse affirmat.oportet itaq olympium stadium maximũ fuisse oĩum quæ uspiam terrarum fuere:sed quum ita sit ut non multo maius olympium aliis fuisse constet fateri necesse est alterũ fidecarei e quod aut figuratio illa non fuerit legitima:aut hercules non sit stadium ipsum suo uestigio metatus nisi illud dixerit aliquis fuisse plures hercules atq id circo euenire potuisse ut is qui stadium metitus sit diuersus ab eo fuerit qui cuius pes bicubitalis ut herodotus ait ad tiren.flu.figuratus fuit.¶In morem cocleæ:ut in summo ualde pateret:mox in imum cõtraheretur.¶Lacu:fouea in quam tyberinæ aquæ ex proximo corriuarentur.¶Tyriæ & ægyptiæ classes:ex tyro & ægypto accersitæ:uel certe bello captæ:& in hunc usum reseruatæ.¶Inter uicos:habuit roma ut Plinius tradit mille & amplius uicos.¶Aut inter uias quasi dicat non solum inter angustos domorum calles:sed in apertis etiam uiis mortaliumq frequentia in sessis.¶Elisi:præ nimia frequentia afflicti.

Cochlea

Biremis

Triremis

Trierarch⁹

Locus ciceronis

Vici qui

Exanimatus quid

Fasti quid

¶PHI. ¶Fastos correxit. cæsar annos ad solis cursũ redegit sosigene pito sciẽtiæ sydealis adhibito: sũt aũt fasti libri in qbus totius anni fit descriptio: & causæ festiuitatũ explicanť sicut in fastis ouidii: fasti uero dies dicũtur qbus certa uerba legitia sine piaculo ptoribus licet fari. scribit liuius flauiũ scribã fastos circa forũ in albo pposuisse ut qñ lege agi posset sciret. eiusdẽ rei meminit Ci. in oĩone p murenã: nonus ferun: doctoribus fastos dici & fastus in eodẽ significatu scdo ordĩe & quarto. ¶Vicio põtificũ turbatos: scribit marcellinus in. xxvi. romãos p multa secula in obseruõe anni fuisse iplicatos fluctuasseq; pfunda caligĩe errorẽ: cũ i

De ordinatione anni & fastorum dierum.

Conuersus hinc ad ordinandũ reipublice statum fastos correxit iã pridẽ uitio pontificum per intercalãdi licentiã adeo turbatos; ut neq; messium feriæ æstati: neq; uindemiarũ auctũno cõpeterẽt. Annũq; ad cursum solis accõmodauit; ut trecentorũ sexagintaquinq; dierũ esset: & intercalario mense sublato unus dies quarto quoq; anno intercalareť: quo aũt magis in posterũ e calendis ianuariis nobis tẽporũ ratio cõgrueret; inter nouẽbrẽ ac decembrẽ mensem interiecit duos alios; fuitq; is annus quo hæc cõstituebanť quindecim mẽsium cũ intercalario; qui ex cõsuetudine in eum annum inciderat.

De senatus & officiorũ supplemẽto & ordinatione.

sacerdotes ptãtem intercalãdi trãstulissent: qui solini uerbis utar plerunq; gratificãtes rõmanibus publicanorũ libidĩe sua subtrahebant tpa uel augebãt: ex quo nõ nunq accidebat ut mẽsis hyemalis mõ estiuũ mõ auctũnale tpus inciderẽt: itaq; cæsar uniuersam hãc icõstantiã incisa tẽporũ turbatiõe cõposuit. ¶Neq; messiũ feriæ estiti. marcellinus ut autũnalis mensis in uẽnereť qũq; uernalis. A ¶d cursũ solis. sol percurso signifero: quẽ zodiacũ sermo grecus appellat: trecentis & lxv. diebus emensis & noctibus ad eundẽ remeat cardinẽ addito quadrãte. cæsar ex disciplina utiq; egyptiorũ ut inquit Appianus. annũ direxit ad solis cursum: quẽ solis erant romani metiri ad motũ lunæ. cæsarẽ ãt fuisse astrologiæ peritissimũ testantur Iulius firmicus: qui ait ab eo numerũ siderũ latinæ pscriptum. & plinius qui in. xviii. refert tres fuisse sectas astrologiæ chaldeã: egyptiã: grecã. qbus addidit apud nos in. qt quartã cæsar dictator annũ ad solis cursũ dirigẽs. Idẽ ait seq se uelle obseruationem cæsaris in ortu occasuq; syderũ tradendo. unde apud lucanũ merito gloriať cæsar. Nec meus eudoxi uinceť fastibus annus. ¶Intercalario mẽse sublato. numa põpilius auctore plutarcho adiecit anno mensẽ intercalarem: quem greci embolimõ appellãt. tradit macrobius romãos instituisse intercalarẽ mensem more grecorũ: qui cũ animaduerterent se temere ordinasse annũ intercalares menses statuta ratione cõmenti sunt: & olim tres menses intercaluerunt. extant scriptores qui originem intercalatiõis romulo assignant: alii nummã ut diximus primũ id inuenisse contendũt: Iunius s rruiũ tullium regẽ intercalasse cõmemorat: a quo & nũdias cõstitutas uarroni placet. Cato mẽsem intercalarem esse putat adducticiũ: oẽsq; dies eius p momẽto temporis obseruat. Intercalares dies greci embolisinos siue hyperbolicos nominant. Ab hac similitudine uersus qui identidẽ interponuntur in poemate.

De intercalari

¶Intercalares a grãmaticis dicti. sit ut ille sepius repetitus. incipe menalios mecũ mea tibia uersus. ¶Quarto quoq; anno. s. desinente non incipiẽte: placuit. n. cæsari ut pacto quadriẽnii circuitu dies unus post terminalia intercalareť pp quadrãtẽ illũ. s. senas horas: q singulis annis exuberãtes diei noctisq; mẽsura colligũt. ex hoc anno ita a iulio cæsare ordiatio ceteri deinceps ãni sũt appellati iuliani ut auctor ẽ censorinus. ¶Interiecit duos mẽses. tanq additicios & p momẽto tpis hñdos. ¶Quindecim mẽsium: habuit hic annus dies. cccexl. tres. distributus in. xv. menses. pp duos additos a cæsare & tertiũ intercalariũ: ī quẽ tpis īcidẽte: cæsar cõfusionẽ priorũ ordinatiõis sublaturus exorsus est nouã ordinationẽ p quã factũ ẽ ut annus cõfusiõis ultius in. cccexliii. dies prẽderet: & ita ad numerũ solis direxit annũ q dieb9. ccc. lxv. & q drãte cursũ suũ cõficit ab eodẽ cæsare: ut auctor ẽ macrobius īstitutũ ẽ. ut qrto quoq; ãno sacerdotes diẽ unũ intercalarẽt: ad q; bissextũ nocauerũt: ea ãt noĩs ẽ: q a duobus diebus cõtinuus bis dicimus sexto calẽ. martias duos uidelicet dies p uno nũcupãtes. nũ q natus ẽ bissexto calẽ. nihil refert ut inqt elegãter celsus utrũ priore an posteriore die natus sit: cũ illud biduũ p uno tñ die hẽtur. tradidit Amianus marcellinus bissextum fuisse īfaustũ romæ reipu. nã ualẽtinianus ĩpator olĩ pdu ci publicũ noluit uitãs bissextũ p inde acomniosũ.

Bisextũ unde

¶M. AN. ¶Fastos: fastorum libros: qbus totius anni ratio continebatur: dixerunt ueteres & fastus eodẽ significatu. Lucanus. nõ meus eudoxi uinceť fastibus annus: qd priscianus aduersus serui opinionẽ monstrat ex auctoritate dictũ. quid diuerso sensu sed eo ipso oĩbus noto fastus usurpauit heu ubi nũc fastus alta q; uerba iacet. ¶Per intercalãdi licẽtiã: licẽtiosã põtificis intercalationẽ. Romulus parens & cõditor urbis annũ ex. ccc. qtuor diebus cõstituerat: sed cũ ea dierũ ratio: neq; lunæ neq; solis cursui cõueniret: Numa Põpilius qui Romulo successit sex & quinquaginta dies addidit: ratus. xii. lunares cursus eo tẽporis intercapedine cõficiri: ã ex eo dierũ numero: quos partim ipse addiderat: partim detraxerat mensibus a Romulo constitutis: duos menses constituit Ianuariũ & Februariũ: sic annus q antea. x. mẽses Romuli institutiõe habuerat. xii. habere cœpit: sed ægyptii primi omnium ut ait Herodotus uertũ annum in. xii. mẽses diuiserũt: cum q ad solis cursum pficiẽdum aliquot deerãt: adhuc dies græcorũ more mensẽ intercalarẽ adhibuerũt: græci ipsi ἐμβολίμους dicunt. romani mercedinum ut Plutar. ait dixere: mẽsis huius intercalarii ratio quẽ ex illis diebus quibus annus abundabat cõfici oportebat: pmissa est illis qui fastis pfuerãt ut ipsorũ arbitrio mensis intercalareť: quod fieri consueuit circa febr. natii mensis extrum terminalibus. s. quæ feriæ post tertium & uice

simi eius mēsis diē celebrari consueuere: uerū ita accidit ut nōnunq̄ superstiōis cā omnis intercalatio omissa sit. Interdū uero sacerdotū & pontificū culpa: qui publicanis psertī uel minui consulto anni dies uolebant: atq; ita factū ut praua illorū intercalatiōe ingēs tēporū confusio in fastis emerserit: de qua nunc Tranquillus. Sed hæc plurimi. Liuius: & oīum copiosissime Macrobius exequitur: de qua nos quoq; in obseruatiōibus plura diximus. ¶ Messiū feriæ æstatu sensus est ita tēporū ratio turbata est in fastis: ut feriæ: quas messium tpe celebrari oportuisset: alieno tpe indicerentur: & rursus autūno circumacto uindemiæ. ¶ Annūq; ad cursum solis complexus. s. quinq; illos residuos dies & sex horas: quæ ad annuū solis spaciū deerant. quo fit ut ex quatuor illis quadrantibus quarto quoq; anno dies unus cōficiatur: qui hodie quoq; intercalatur. ¶ Inter nouembrē & decembrē: siquidē nouēbri mense exeunte Cæsar nō est passus continuo decembrē inire: sed tūc dierū numerum interiecit: ut ex his duo sine menses constituti: quibus interiectis continuo december ē subditus. ¶ Quindecim mensū: præter duos illos menses: quos Cæsar inter nouēbrē & decēbrē interiecerat. In tercidit embolimus: siue mercedonius mēsis: q ex ueteri istituto eo anno itercalādus erat. quo cōtigit ut annus ille. xv. habuerit menses. legitios. xii. duos ex Cæs. istituto. unū ex ueteri itercalatiōe extra assumptos.

Enatum suppleuit: patritios elegit: prætorum: ædilium: quæstorum: minorum etiam magistratuū numerū ampliauit: nudatos opere censorio: aut sententia iudicum de ambitu cōdemnatos restituit: comitia cū populo partitus est: ut exceptis consulatus competitoribus de cætero numero candidatorū: pro pte dimidia: quos populus uellet pronunciarent: pro parte altera quos ipse dedisset: & edebat per libellos circum tribum missos scriptura breui Cæsar dictator illi tribui: commendo uobis illum & illum ut uestro suffragio suā dignitatē teneāt: admisit ad honores: & pscriptorum liberos: iudicia ad duo genera iudicū redegit equestris ordinis: ac senatorii tribūos ærarios qđ erat tertiū

¶ PHI. ¶ Senatū suppleuit. senatus romanus cōstabat ex trecētis senatoribus: sicuti histori cū pdidere. In li. machabeorum primo scriptū legimus: q; i rom. curia fuerūt. cccxx. cōsulūt agentes. neq; iter eos erat iuidia aut zelus. ¶ Patricios. phili ut Cincius ait appellari soliti sūt: h. q. nūc ingenui uocant. Liuius uero i primo ab urbe de pricus sic scriptū reliqt. romulus cētū creat senatores q. pres ab honore priciq; pgenies eorū appellati. Idē in. x. ab urbe sic inqt. En unq̄ fando audistis pricios primo eē factos nō de celo demissos: sed q pre ciere auiq; possent. S. nihil ultra q̄ ingenuos plebeii priciis opponūt. ¶ Minorū ēt magistratuū. q sunt minores magistratus docet marmessala augur scribēs minores magistratus appellari: quorū minora sūt auspicia: & i hoc nūero ut significat Gel. li. xii. cōtinent oēs pter cōsules cēsores & ptores. ¶ Nudatos ope cēsorio. cēsores ut inqt asconi' quīto quoq; anno creari solebat regēdis moribus ciuitatis: q ciues sic notabāt ut q senator eēt senatu eiceret: q eq̄s romanus equū publicū pderet: q plebeius fieret ærarius. hi sūt quos tranqllus nudatos ope cēsorio appellat. tales a cæsare i pristinū statū restituti sūt. ¶ De ābitu cōdēnatos. ābitus crimē ē affectati honoris. nā q uera uirtutis uia ad honorē aspirare nō pōtas ābitiōe cōtēdūt: q ut inqt salu. multos falsos fieri coegit: hic latæ leges ad ābitū puniēdū: q̄s fuit lex calphurnia de ābitu: quā tulit. C. calphurnius piso. q̄s lex iuliae cui' meminerūt in fisco. a iulio decēter & uere dictū ē letalis ābitus urbi. ¶ Comitia partitus. hoc ē in creādis magistratibus pars dimidia pnunciaret p arbitrio populi: ps altera p arbitrio ipsius cæsaris. excepto cōsulatu: cōsules. n. solus cæsar creare uolebat. ¶ Cōmēdo uobis illū. hæc breuis illa scriptura q p libellos cōmēdabat cæsar uarüs tribubus uarios cādidatos. ¶ Proscriptorū liberos. filios eorū significat. nō quos ipse pscripserit: nulla. n. a cæsare pscriptio fcā ē: sed quos sylla potitus rerū pscripserat: q pscriptiōe ut auctor ē plutarch' hoc iniustissimū omnium existiatū ē: qđ pscriptorū filios ac nepotes honorū & magistratuū petitiōe priuauit & oīum bōa publicauit. Nā ut scribit dionysius i. viii. mos rōanis fuit liberari filios a pēa quocūq; pres crimie deliqssēt. siue filios tyrannorū siue parricidarū siue ēt pditorē fuisse cōtigat. hūc morē sylla dissoluit ad unēs filiis pscriptorū facultatē gerēdi honores: & ne senatores eē possent. apd græcos lex erat: q̄ filios tyrannorū cū patribus puniēdos cēset. ¶ Ad honores. ut magistratus gerere possent. ¶ Tribunos ærarios. gracchus legem tulerat ut equites romani iudicarēt: postea sylla legē tulit ut senatorius ordo iudicaret. deīn ab aurelio cotta lex iudiciaria lata ē ut senatores & equites ro. ac tribūi ærarii simul iudicarēt. auctor ascōius. ut tranqllus a cæsare remotos fuisse tribunos ærarios ex ordine iudicū: quorū tribunorū meminit plinius in. xxxiii. in a cicerōe i epistolis ad atticū p quandā q̄si annominationē: nō tā ærarii tribuni q̄ ærati. nūcupātur. qui pecūia corrupti clodiū absoluerunt. asconius sic ait milonē eqtes ac senatores absoluerūt. tribuni ærarii dānarūt. idē sæpe meminit tribunorū ærariorū. qui autumat. M. uarro dicti sunt: ab eo q attributa illis erat pecunia: quā militibus redderēt. Id q qđ attributū erat: dicebat æs militare: de quo plautus in aulularia. Cedit miles: æs petit. hunc quoque dicūtur ipsi milites ærarii ab ære: quod stipendia facerēt æs. n. stipem quoq; dicebant. unde stipendium.

Patricii q
Minores magistratus
Censoriū nota
Ambitus
Tribuni ærarii
Es militare

¶ M. AN. ¶ Senatū: senatorū numerū ciuilibus bellis exinanitū. ¶ Patricios: elegit patricii sanguinis uiros in curia traduxit: uel certe plerosq; ad patriciatū euexit. ¶ Minorū magistratuū: maiores magistrat' dicebant: quorū maiora erant auspicia: ut cēsores consules: prætores reliqui: ut Gellius scribit: minores dicti: e. rt. igit' sensus non solū ptorū sed ædiliū etiā quæstorū qui minores hīt magistrat' numerū ampliauit: aut fiduriuscule diceret. ita accipias ampliauit ptorū ædiliū & quæstorū numerū: nec horū tm̄ sed etiā inferiorū

magistratuū. ¶ Nudatos: pristina dignitate priuatos. ¶ Ope cēsoria: cēsoria ptāte. Cēsoriū erat ut Treuellius ait de moribus ciuiū iudicare in ordinibus & dignitate retinere & eiicere quē uellēt censum modū spōtaneū & tugalia firmare: res publicas recēsere: legibus scribendis auctoritatē dare. & alia pleraq: q illi longiore exequit sermone curare. ¶ De ambitu: Pōpeius eo cōsulatu quem solus gessit: legē de ambitu tulit recēsebe q: Appiano auctore. exercuit ipse ius: Memmius: Sextius & alii plerīq: illi tithe sītunc ambitus & de expilationis rerum iudiciū sūt arrepti. ¶ Comitia cū populo partitus ē. ex iis q sequūt pspicue apparet qualis fuerit ea partitio. nā cū cādidatū se neminē pfiteri posset nisi petēdi ptāte: prius a populo ipetrata uoluit Cæsar: cādidatoꝝ pars dimidia suo arbitrio & uolūtate peteret. ¶ Excepto cōsulatu: siquidē in decenniū se cōsulēm Appianus ait cōstituerat Cæsar. ¶ Edebat: in suffragia mittebat. ¶ Proscriptoꝝ liberos: Sylla reiū ponens proscriptoꝝ liberos: ac nepotes honore priuarat: honoꝝ dico petitione: a Cæsare igit restitutos intelligas oportet: nā ipse neminē pscripsit. ¶ Tribunos ærarios: plinius decuriæ iudicū apsæ quoq: pluribus discreta uoibus fuere: tribunoꝝ æris: & ex Aurelia lege: ut Pedianus innuit. Senatores eqtes Ro. & trib. ærarii simul iudicarūt. Erāt. n. tribuni ærarii: ut idē auctor ait: q pub. pecuniā qstori numerabāt: sed de iudicū decuriis suo loco copiosius.

¶ PHI. ¶ Recēsum populi: refert plutarchus in cæsare cæsarē post insita bella ciuilia recensuisse po. ro. in qua recēsione cētum & quiquaginta hoium milia repta sūt: cū antea. ccc. ac. xx. milia extitissent. tā magnā cladē tantas ne populi strages intestina mala pepererat. Recēsere ē recognoscere & p numeros colligere summā totius populi: uñ recensus, p recēsione & recognitiōe dicit: & recēsiti qui p recensum numerati sunt. in libro pentateuchi q inscribit̄ numeri traditū est: q recēsiti sunt a. xx. oēs qui poterant ad bella procedere.

subsstulit: recensum populi nec more nec loco solito: sed uicatim per dominos insularū egit atq: ex. xx. trecētisq: millib9 accipientiū frumentū e publico ad centū quīquaginta retraxit. Ac ne qui noui cœtus recēsionis causa moueri quandoq: possent instituit quot annis in demortuorū locū ex his q recensiti non essent subsortitio a pretore fieret.

De sanctionibus per eum editis.

Octoginta aūt ciuiū millib9 ī trāsmarinas colonias distributis: ut exhaustæ quoq: urbi frequētia suppeteret, sanxit ne quis ciuis maior uiginti annis: minorue decē: q sacramēto nō teneret̄: plus triēnio cōtinuo italia ab/

Vicatim ¶ Vicatim. p uicos ut regionati p regiones: templati p templa pagatim p pagos dicit̄. cæsar per uicos singulos urbis egit recensitum: sicut in instrumento ueteri scriptū est recensitos fuisse ciuitates p cognatiōes & familias: de qbus recēsitis crebra mētio ē ī libro numeri. ¶ Nec more. cū hoc recēsendi officiū & condendi lustrū antea fuisset censoriū. ¶ Nec loco. cū antea in cāpo martio fieret census. ¶ Per dños insularū. dños insularū uocat eos qui in urbe roma domos hēbant ab aliis separatas discretasq: ma tales insulæ noiaut. unde scribit sparcianus: trecētas. xxxx. insulas olī romæ icendio absumptas fuisse. Vlpia. ti. de uer. ob. plane si īsula fuerit quis sepultus sit nō est expectādū ut insula ruat. de īsulis ī hoc significatu crebra mētio est apud iurisco. & historicos. & ita itelligēdū est illud apud gelliū ex li. xiii. cōspicimus insulā quādā occupatā igni multis arduisq: tabulatis editā. unde frequenter insulæ p domibus a tranquillo usurpant: etenī sicut insulæ sūt ī mari loca undiq: abitu undis discreta a cōtinēti dictæ (ut martiaūs ait) ab eo qd in salo sūt: ita domus nullis cōnexæ edificiis cohærētibus īsulæ noīantur. ¶ Ad centū. L. ut. s. centū. L. milia romanoꝝ tantūmodo acciperent frumentū. ¶ Noui cœtus. apud huiū mētio ē de cœtibus nocturnis: quos plebs faciebat: ipimis suspectos pribus. ¶ Subsortitio fieret. hoc ē ut p sortē qsi secundā eligerent̄ ex nō recēsitis: q substituerent̄ in locū demortuoꝝ ex sitoꝝ. acciperentq: frumētū. ¶ Qui sacio nō tenerent̄. i. nō eēt obligatus ad rē militarē cui p iurāim obligabant̄. īde milites sacramēti ab eruditis appellant̄. ¶ In trāsmarinas colonias. ut carthaginē & corinthū: quas a cæsare dictatore cōstāt eē deductas. ¶ Sanxit ne qs. sensus ē cæsar cū uideret romā pene exhaustā exinanitāq: eē ciuib9 pp colonos innumeros ī colōias distributos: ut huic infrequētiæ succurreret decreuit ne pueri ingenui ita decēnīū: qui ob etatē sacio militari nō tenent̄ neue adolescētes ultra. xx. etatis annū nulli sacio militiæ obligati adeēnt. ¶ Vltra triēniū ab italia ut ita sobolescēs iuuētus repleret urbē ciuib9 legitimus. sed cū pueri minores. x. ānis uix unq̄ a larib9 patriis gremioq: matrio abscedāt: quoꝝ ætas nōdū militaris ē possemus sic legere. mior. x. annis post illos. s. xx. ānos hoc ē q nōdū ānū. xxx. ipleuissent ¶ M. A N. ¶ Recensum: recognitionem. ¶ Nec more: q: non ut antea p Cēsores. ¶ Vicatim: p singulos urbis uicos. ¶ Per dños insularū: ut i mari fluminib9: stagnis: lacubus īsulas terras dicimus undiq: aqs septas. sic Romæ domos plures: aut cōtinua ædificia cū cīcq: tāq: publica uia cōplexa īsulas dixere: dños ergo possessores qppe qiquilinoꝝ numerū facile tenerēt. ¶ Trecētis milibus: sic. n. ē legēdū. nō millitibus: ut oia q uidimus exēplaria mēdose hūt: tot. n. ciuiū milia frumētū ex publico accipiebat. statutq: annua, illa frumentatio reipu. ad mille ut Plutar. scribit. cc. ac qnqgita talēta. ¶ Noui cœtus. q cōiurationis metu erāt illi formidabiles. ¶ Recēsiōis ca. interim dū recēseretur: ui dico q frumētū acciperēt. ¶ Subsortitio: sensus is ē cū cētū qnqgīta milia ciuiū ex sortitiōe facta frumētū acciperēt: si qs horū ita decessisset: ī demortuorū locū p̄tor secundaria qdā sortitiōe: altera. s. ab illa priore ex nūero eoꝝ qb9 fuerat frumētatio forte adēpta surrogaret: atq: sic de trumētū leuamē quoddā eēt illis q exclusi fuerāt: si p9 ionā sortitionē demortuorū loco amissa cōmoda eēt recupare datū. ¶ In trāsmarinas colonias: clarissimæ coloniarū a cæsare deductarū: carthago & corinthus: utra

q trāsmarina.¶ Maior.xx.annis minorue.x.ordo ē ne qs maior minorue.xx.annis.x.subintellige annis: hoc est ne qs intra decimū uitæ annū.ac.xxx.abesse posset Italia plus triēnio:nisi militari sacramēto teneretur.¶ Sacramēto militari:militiæ sacramētū in undecimū annū extendebat:ut Plutarchus docet.Serui.tra militiæ monstrat fuisse genera legitimum:de quo nunc Tranquil.coniurationem:& euocationem.

esset:ne quis senatoris filius:nisi cōtubernalis aut comes magistratus pegre pficisceret:neue hi qui pecuariā rē facerent minus tertia partepuberū ingenuorū īter pastores haberēt: oēsq medicinā Romæ pfessos:& liberalium artium doctores:quo libentius & ipsi urbē incolerēt:& cæteri appeterēt: ciuitate donauit.De pecuniis mutuis disiecta nouarum tabularū expectatione:quæ crebro mouebat decreuit:tandē ut debitores creditoribus satisfacerent p extimationē possessionū quāti quasq an ciuile bellū cōparassent deducta summa æris alieni:si quid usuræ noīe numeratū:aut præscriptū fuisset:qua cōditione quarta pars fere crediti deperibat:cuncta

¶ PHI.¶ Cōtubernalis.In eodē cū magistratu contubernio degens.& tales erāt honoratiores.De cōtubernio & cōtubernale dictū iā est.¶ Comes.tanq unus ex cohorte ptoria.sic catullus.pisonis comites cohors inanis.¶ Pecuariā rem facerēt.facere rē pecuariā nihil aliud ē q a'erentumenta & greges aquæres ut inqt uarro:ad sciam pastoris.ptinet.qui rē pecuariā sic scribit in.ai.de re rustica.est scientia pecoris parandi acpascendi ut fructus q maximi possint capiant ex ea:a qbus ipsa pecuaria denoiata est.nā ois pecuariæ fundamētū est pecus.in rusticatiōe ut inqt columella.rō pascēdi quæstuosissima.M.catonē cōsulenti:quō celeriter locupletari posset respondisse ferūt si bene pasceret. De hic.Ipecuaria intelligentē.pecuarii uero dicitur qui pecuariā faciūt.M.uarro pecuarius fuit:q scribit.n. habuisse pecuarias grādes in apulia ouarias:in reatino equarias.cicero uerrē fuisse dicit hostē predonē pecuarioꝝ in sicilia.Liuius in.xxxv.pecuarios inqt dānarunt ædiles.¶ Medicinā pfessos.Impator constituus pcipit medicos & maxīe archiatros hoc ē principes medicoꝝ & grāmaticos & pfessores alios liberalibus oībus muneribus īmunes eē debere.Itidē honorius impator honorandos eē grāmaticos oratores philosophos medicos impat:& merito.nā ut inqt aristoteles in secūdo politicoꝝ ubi nō maxime uirtus honorat ibi firma nō pōt eē res pu.Cæsar igit pfessores disciplinarū & medicos fecit ciues romanos:tpore fautor eruditoꝝ cūm & ipse eruditissimus eēt.laudat a plinio traianus q honore dicendi magistris & dignitatem sapientiæ doctoribus reddi.hēret ut sub ipso spiritū & sanguinē studia receperint.Ex quo illud a poeta quis satyrico dictū ex ai suia in traianū lhidē existimo.& spes & ratio studioꝝ in cæsare tm:sicio a cōmentatoribus aliter enarrari solere quoꝝ in hoc loco mihi suia pige.pbat.sed de hoc alias.ad nras cōmētationes reiettamur.cæsar enī nē ne italia seruis repleret decreuit ut illi q exercerēt pecuariā hoc ē greges & arméta hērēt sal tertiā prē ingēuorū iter pastores.Liuius aūt ollī ingenuorū cōqsitionē p agros factā.ut milites fierent ī mora militari.ingenui aūt dicunt qui in libertate nascūtur:& ut inqt boetius in cōmentario topicorū:ab antiquitate ingenuorū gentilitas ducit.¶ Nouarū tabularū.nouæ tabulæ dicunt qñ debitores creditas cū usuris pecunias psoluere nō cogūtur ipsis creditoribus:& abolitis prioribus debitis nouæ tabulæ conficiunt: quæ res nunq fere nisi in tumultu & in prurbata re pu.fieri cōsueuit.de tabul nouis sic scribit cicero in.ii.offitioꝝ.tabulæ nouæ qd hñt argumēti nisi ut emas mea pecunia fundū:& eū tu hēas:ego nō habeā pecuniā. Sallustius in catilina.tūc catilina polliceri cep it tabulas nouas.pscriptionē locupletiū:sed unus optime oīum oratorū rētūs libro.i.artis rhetoricæ demōstrat:qd qñ lex relata erat de nouis tabulis.pecūia q cū usuris credita fuisset repeti nō poterat:deposita uero repeti poterat.Idē i tertio exēplū assistati qd apporō.i.dubiosum uocat hoc refert quo declarat effectus nouarū tabularū.petebat inquit quidā ab alio usurā quā i pecuniæ creditæ.ille accepisse pecuniā cōfitebat sed depositā:& iccirco nolle restituere forte sine usura.pēdēte interea iudicio lex de nouis tabulis lata est.repetit ille quasi depositū.at nec ille quasi creditā.De tabulis nouis cicero in antonianis:Liuius in historia belli macedonici meminerūt.sensus est tranqlli cæsarē disiecisse hāc nouarum tabularum expectationem.cū multi ꝑpore debitores creditas pecunias soluere recusarent. Vnde aūt ipse cæsar cōmentario tertio belli ciuilis pomp ianii hoc & ad timorē nouarum tabularum tolendum minuendūq qui ferre bellum & ciuiles discensiones sequi consueuit.& ad debitoꝝ tuendam existimationem esse aptissimum existimauit.¶ Per estimationē possessionum.cū fides tota italia eēt angustior:neq creditæ pecuniæ soluerent:cōstituit cæsar ut arbitri darentur & per eos fierent extimationes possessionū:& rerū quanti quæq eaꝝ ante bellū fuissent atq ea creditoribus traderent.Etenim p bella uastati agri & incultæ possessiones minoris haud dubie precii factæ erant:q ante bellū ciuile fuissent.¶ Si qd usuræ noīe.solēt debitores æs alienū usuris cumulatæ intantū:ut fenore interdū obruantur.cæsar ut huic pesti obuiā iret uoluit ex ære alieno & ex ipsa sorte deduceret quicquid noīe usuræ numeratū fuisset.ut ita sors fieret ex usura. ¶ Perscriptū.ut in syngraphis solet plus pscribi q numeratum sit.

¶ M.AN.¶ Contubernalis:nisi in eodē esset contubernio.¶ Pecuariā rem facerent:pecus oīs generis parentaq ratio lōge agriculturā præcessit:ut Varroni placet.¶ Pubeū ingenuoꝝ ingenue natoꝝ qui iam adulti essent ad seruilis libertinæq cōditionis differentiā.¶ Disiecta:sublata oī expectatione nouarū tabularū:quibus oīs alieni æris ratio subuerteret.¶ Mouebatur ab iis qui alienū æs debebant:uel potius in eorum grām a trib.pleb.ut.a.P.Dolobella:qui quū Cæsar adhuc in armis esset de nouis tabulis rogationem

Facere rē pecuariam

De pecuariis

Archiatri professores fouendos esse

Et spes & ratio studiorum

Ingenui

De nouis tabulis pulchra

promulgarat. ¶ Ante ciuile bellum, quo tempore pluris omnino emebantur q̃ tunc quum bellis ciuilibus omnia exinanita essent. ¶ Deducta summa: contracta fuerunt Pedião placet diminuta. ¶ Si quid usuræ nomine: sensus est: quicquid pecuniæ ascriptum erat fœnoris gratia creditoribus: qd̃ in usurariis stipulationibus fieri solet: ut maior summa q̃ expensa sit ascribatur stipulantibus: uel certe quicquid usuræ noie creditoribus fuisse expensum: utrolibet modo Cæsar ademptũ iri ex summa quæ esset in tabulis uoluit: quo decreto quarta fere pars eius summæ: quæ tum debebat̃ creditoribus deperibat.

Collegiũ

¶ PHI. ¶ Collegia detraxit. titulus ẽ apud iurisc̃osultos de illicitis collegiis: quo habũde declaratur nefas ẽẽ noua cõficere collegia. tres uero collegiũ cõficere posse existimat neratius iuriscõsultus: collegiũ ẽt diduorũ nec a liuio dictũ consulũ collegiũ: q duo dũtaxat sunt: cæsar aboleuit recẽtiora collegia retẽns antiquioribus. De qbus inferius plura. ¶ Facilius se obligarent sicut accerbitas maleficii puniẽdi est plerunq; bene uiuẽdi disciplina. sicẽt leuitas penæ est peccandi inuitamentũ: faciliusq; peccat̃ quo impunitius. ¶ Paricidas. antiqui paricida dixerunt nõ solũ illum: qui parentem occidisset: sed qualẽcũq; hominem: quod indicat lex numæ pompilii his cõposita uerbis. siquis hominem liberum morti sciens duit paricida esto. & ita paricida non tã a patre quã a pari componi uidebitur: sicuti docet priscianus in primo. plautus eũ qui patrem interfecerit parenticidam eleganti uocabulo appellat. lege pompeia de parricidiis cauetur ut siquis patrẽ matrẽ auum auiã fratrem sororẽ patruelẽ matruelem patruũ auũculum amitã materteram consobrinũ cõsobrinam necauerit: ut pena ea teneat̃: quæ est legis corneliæ de sicariis. infra dicet de culleo: quo insuebant̃ patricidæ.

collegia p̃ter antiquitus cõstituta detraxit; pœnas facinorũ auxit; & quũ locupletes eo facilius scelere se obligarent; quod integris patrimoniis exulabant parricidas ut Cicero scribit bonis omnibus; reliquos dimidia parte mulctauit.

De labore eius in iure dicẽdo; & legibus p eũ editis.

Vs laboriosissime ac seuerissime dixit repetundarũ cõuictos; ẽt ordine senatorio mouit; diremit nuptias p̃torii uiri; q digressã a marito post biduũ statim duxerat; quanuis sine probri suspitione. peregrinarũ merciũ

paricida q paricida

¶ Ius laboriosissime dixit. princeps eius est ut utinq seuerissime dicentes nequaq segnis sed laboriosa. debet esse princeps irrequietus & semp exercitus instar solis q in perpetuo motu ẽ nec scit quiescere: Duæ imprimis sũt

Virtutes principum

uirtutes principũ iustitia & fortitudo: qd homerus illo uersu docuit: quẽ ceteris anteponebat alexãder homeri studiosissimus. ille bonus pugnator erat Dux optimus idẽm iustitiæ aũt pars est ius suũ unicuiq; tribuere. Ideoq; priceps ille censetur optimus: q ius dicit qui audit desideria adeuntiũ: q in iure dicendo a legibus non recedit. Debet. n. lex dominari & eẽ supra principẽ: ubi. n. lex non iperat magistratui: sed magistratus

Lex dominata

preest legi: iteritus ciuitati illi ut in r plato paratus est. Nã q legẽ preesse iubent ut ait Aristoteles uidẽtur iubere deũ preesse & leges. q uero hoiem iubet preesse adiungit & bestiam seni sed ut ad institutum reuertamur: laudandus est priceps: q ius dicit laboriose & seuere & ex p̃scripto legis dãnat & absoluit. ¶ Diremit nuptias. siue pene expliũ ẽ apd hieronymũ q li. i. cõtra iouinianũ sic scribit. Quasdã repudiatas altero nupta-

prætorius uir

rũ die statim nupsisse legim⁹. uterq; respondeat maritus & cui tacito displicuit & cui tacito placuit. ¶ Prætorii. prorius dicit̃ functus præturassent qstori⁹ edilicius tribunici⁹ dictiq; qstores ediles ac tribũi fuerit. ¶ Sine probris suspitiõe: nõ stupri & adulterii. Alias cõuicii & cõtumeliæ. apud liuiũ p̃bro p̃ maledictis accipiunt̃: cũ ait i secũdo. occursant portis igerũt p̃bra. Itidẽ cicero epistolas plenas p̃brorũ appellat p cõtumeliarũ. qd aũt p̃brũ significet stuprũ. docet lex uetus: q iubet ut probrũ uirginis uestalis capite puniat̃. & ut uir q eam icestauisset

probra

uerberibus necaret̃ p̃bra & opprobrũ idẽ esse existimat ulpianus iurisc̃osultus. sed luculẽti scriptores p̃bũ acciplũt ut diximus p stupro ac qflagitio. plautus i amphytrione. Dum ne nequeo i edibus ita me probri stupri dedecoris auro argẽti meo. ¶ Peregrinarũ merciũ. iter peregrinas merces ad uectigalia ptinẽtes numerat Cinnamomũ. piper: costũ nardũ. pelles babylonicæ. ebur: carbasi. ¶ Gẽme uniuersæ. uestis serica subserica & id genus alia: q recẽsent̃ a iurisc̃ositulto titulo de publicanis: ubi multæ dictiões iuersæ deprauatæq; sunt. & p latinis barbaricæ factæ. nã malabastrũ. & mulobathrũ legit̃: opus bussicũ p byssinũ: qd luti genus ẽ. smirna p smyrna: q dictione myrrha significat. ibidẽ noiatur nardi stachys. qd significatum in transcursu id quoq; explicemus: spica nardi: ex qua unguẽtũ generosum cõcinatur: Nã ut docet plinius in unguẽtis nõ solũ folia sed ẽt spicas nardi i unguẽto celebrãt. græce στάχυς. Latine spica dicit̃ folio uero nardi foliata nũcupant̃ unguẽta nardina: de qbus iuuenalis & martialis meminerũt. foliatũ ut græca dictiõe significare uoluisse plautus: cũ dixit in curgulione: tu petalion. petalon. n. græci uocãt foliũ unde petalion foliatum: qd est p̃ciosi unguẽti genus ex nardi fo'io cõfectũ. Scio apud plautũ illud petalion aliter legi posse. sed hoc probamus.

peregrinæ merces

Correcta uerba iurisconsultorũ

Foliatũ qd petalion

¶ M. AN. ¶ Collegia. Numa Põpil. plura i ciuitate ut Plinius scribit: collegia cõstituit: quæ p artes plerasq; distincta sunt. L. Iulio: & C. Mario consulibus senatusconsulto sublata: quũ aduersus rempu. esse crederent̃ post nouem deinde annos q̃ sublata fuerant. P. Clodius ut est apud pedianum: legem tulit de collegiis restituendis. nouisq; in ciuitate instituendis: unde Cicero: collegia inquit non solum quæ senatus tulerat restituta: sed innumerabilia quædam ex omni fece urbis. ac seruitio concitata: quid ipsa collegia essent: aut cuius rei causa instituta: idem auctor perspicue demonstrat: Societates inquit & conuentus: ac deorum honores cuilibet generi pro dignitate impartiens: quibus uerbis apparet & religionis cultum: quod hodie quoq; seruatur collegia ipsa primũ cõstitutũ. ¶ Obligarẽt: se sceleri addicerent. ¶ Parricidas: parricida

olim dictus qsqs sciēs liberū hoiem occidisset: lex a Nūma Pōpilio lata habuit: Si quis hoiem liberū morti sciens duit parricida esto. Ci. pro plantio: nisi forte magis erit parricida q̄ pie in cōsulatē: q̄ si quis humilē necauerit: sed receptū pene est: ut ii tm̄ qui parētes occiderint parridæ dicāt. ¶ Conuictos: manifesti sceleris reos: & iā iudicio cōuictos. ¶ Digressam: eā q cū marito biduo añ diuortiū fecerit. ¶ Probri: criminis flagitii.

portoria instituit. Lecticarū usū: idē cōchiliatæ uestis & margaritarū: nisi certis personis: & ætatib⁹: perq; certos dies ademit: legē pcipue sumptuariā exercuit dispositis circa macellū custodibus: qui obsonia cōtra uetitū retinerēt: deportarētq; ad se submissis nōnunq̄ lictoribus atq; militibus: qui si qua custodes fefellissent iā apposita e tricliō auferrēt.

De festinatione eius in ornāda urbe & iperio ampliādo.

Nam de ornāda īstruēdaq; urbe: itē de tuēdo ampliandoq; iperio plura ac maiora ī dies destinabat: inprimis Martis tēplū q̄tū nusq̄ eēt extruere repleto & cōplanato lacu: in quo Naumachiæ spectaculū ediderat: theatrūq; sūmæ magnitudis tarpeio mōti accubās: ius ciuile ad certū modū redigere: atq; ex īmensa diffusaq; legū copia optima quecq; & necessaria ī paucissimos cōferre libros: bibliotecas græcas & latīas quas maxias posset, publicarē: data

¶ PHI. ¶ Portoria. uectigalia. ē. n. portoriū merces q̄ dat̄ portoribus: q ut inqt donatus sūt magri tributorū. plautus. ego pol hūc portitorē priuabo portorio. ¶ Lecticarū usum: qbus gestabant̄ summates tā uiri q̄ matronæ. inde lecticarii dicti serui q lecticas baiulabant. exaphorū dixere lecticā: q a sex seruis ferebat̄ sicut octoforū: quā octo gestabāt in hāc sniam ait eusebius chronographus. phibitæ lecticis margaritisq; uti: q necuiros nec liberos haberēt: & miores eēnt annis. xlv. ¶ Cōchyliatæ uestis. cōchiliata uestē appellamus purpureā a cōchilis dicta. sunt at cōchylia auctore plinio i nono natu. historie ex genere conchar̄. ex qbus colligit̄ succus tingendis uestib⁹ expetitus. q color austerus in glauco ē: & irascenti similis mari. Cicero i philiphicis conchyliata pistromata appellat quæ infecta erant succo conchilior̄. Iuuenalis. horum ego non fugiā conchylia. plinius in conchyliata ueste cetera eadē sine buccino. pterq; ius tpitæ. ¶ Nisi certis psonis. ut magistratibus. ¶ Et etatibus. ut senioribus: nā fœminæ: quæ minores erant annis quadraginta quinq; prohibitæ sunt uti lecticis margaritisq;. ¶ Perq; certos dies. ut calendis idibus & qbusdā diebus festiuitate solēnibus. ¶ Legē sumptuariā. lex sūptuaria di q̄ pscribit ipensam & cōprimit sumptū i cibis emēdis: quā cato cibaria appellat apud ueteres. ro. leges sūptuariæ cōplures latæ fuerūt ad luxuriā cenarū & gurgites prādiorū coercēdos. lege quæ scribit gellius in. ii & macrobius in. iii. saturnaliū. De legibus sūptuariis tertullianus in apologetico si leges sūptū cōprimētes centū æra nō amplius i cenā subscribi iubebāt: nō amplius quā unā inferre gallinā & eā nō saginatā. centenarias appellauere antiq cenas: ab ipensa cētenū sextercior̄. fuerūt āt sūptuariæ leges ut docet Amianus Marcellinus Romā translatæ ex rhetris lygurgi: quæ diu obseruatæ tandē senescentes exoleuerūt: rhetræ uero lycurgi dr̄ leges q̄si ex oraculo decretæ. ¶ Circa mac. supra diximꝰ macellū uocari locum ī quo oīa q ad uictū ptinebāt uēdebāt. ¶ Sūmissis. clāculū & furtim imissis. ¶ Cōtra uetitū. cōtra pscriptū sūptuariæ legis. ¶ Custodes fefellissent. latuissent decepissent. oratius. Nec uixit maleq natus moriensq; fefellit. Iunius. spectator carthaginiēsis q p bienniū fefellerat romæ deprehēsus pcisis manibus dimittit̄. ¶ E triclinio. E cenatiōe & ipsa mēsa: ubi iā apposita forent obsonia cocta carpiilonibus: nā tricliniū accipi p cenatiōe & p mensa habūde docuimus i notis serui. In dies quotidie magis. ¶ Destinabat. pabat cōstituebat deliberabat. ¶ Tarpeio mōti. capitolii mōtem tarpeiū dici notissimum est ex historia tarpeiæ quæ sabinis arcem pdidit. super qua non pauca pscripsimus in quarto pperti comentario. ¶ Accubans. adiacens alias discūbens. ¶ Ad certum numerum redigere. repete uerbum illud destinabat. Cæsar enim constituerat si diutius uixisset contrahere ius ciuile ad quendam modum moderatamq; librorum paucitatem. Quod autem illo quoq; tempore sicut & hac tempestate fuerit infinita legum copia aceruatim congesta docet liuius q sic scribit i tertio. Decē tabular̄ leges perlatæ sunt. quæ nunc quoq; in hoc immenso aliarum sup alias aceruatarū legum cumulo fons omnis publici priuatiq; est iuris. ¶ Biblyothecas. appellatione biblyothecæ & locum significari & libros sat notum est. & tradit Vlpianus li. xxxii. digestorum.

¶ M. AN. ¶ Portoria: uectigalia: portorium uectigal est quod datur portori. i. huic qui uectigal portus conduxit: Ci. neq; ex portu neq; ex decimis: neq; ex scriptura uectigal seruari potest Lucillius facit idem quod illi quiꝰ inscriptum portu exportant clanculum ne portorium dent. ¶ Conchiliatæ uestis: muricæ tinctæ: Murex genus conchæ est: a purpura diuersum: idem & conchilium dicitur. pli. conchilia & purpuras omnes ore attenta conchilio conchiliata dicuntur. Idem auctor: concharum ad purpuras: & conchilia eadem est materia & aliud mixticis siue conchilii cruor grauis in succo est: color austerus in glauco ad ostrum dicit ab ostris unde conchilium muricem & ostrum eodem significari recte accipias. ¶ Margaritarum: quarum usus in fœminis uetustus ut Valerius optatur fuit: purpuræ uero & auri recentior: & i Veturiæ matris Coriolani gratiam & Volumniæ uxoris matronis concessus. ¶ Perq; certos dies: festos & solemnes. ¶ Legē sumptuariam: licitam aut fanniam. Gel. quid tam necessarium æstimatum est propulsandæ ciuium luxuriæ q lex licinia & fannia aliæq; sumptuariæ leges: hoc est contra immoderatos ciuium sumptus latæ: eædē

Portoria
Portitores
q
Conchyliata uestis
Lex sūptuaria
Cibaria

& cibariæ dictæ. ¶ Macellum: unde obsonia emunt derivatione nominis & loco Varro pluta. ¶ Contra perscriptum legis. ¶ E triclinio: ubi obsonia convivis apposita essent. ¶ Destinabat: proponebat. ¶ Complanato licinio campo martio non longe a tyberi in quo navalis pugna commissa fuerat. ¶ Tarpeio monti: Capitolio a Sp. Tarpeii filia ibi Sabinorum in oppressa nuncupato. Dionysius: Livius: & Plutarchus sunt auctores. ¶ Accubans: proxime adiacens. ¶ Ius civile: multitudine scriptorum ad fastidiu usque luxurians.

¶ PHI. ¶ Mat. Varroni cura. munit Cæsar provinciam ordinandarum bibliothecarum illi mar. Varroni qui omnium romanorum fuit doctissimus. de cuius laude absolutissima extat versiculus ille terentiani: vir doctissimus undecumque varro. huic uni viventi statuam posuit pollio in bibliotheca quæ Romæ primu fuit publicata. sic olim Ptolomeus philadelphus munxit provinciam conficiendæ bibliothecæ demetrio phalereo cuius iussu volumina instrumenti veteris ex lingua hebraica in græcam translata sunt per .lxxii. interpretes. primus omnium Aristoteles libros congregavit: & egypti reges bibliothecæ ordinem docuit auctor strabo in .xi. Reges attalici egregiam bibliothecam pergami instituerunt. Alexandriæ a ptolomeis regibus instituta est bibliotheca: libris referta ad milia ferme voluminum septingenta. ¶ Siccare paludes pontinas. S. destinabat: palus pontina est in latio post circeos: quem locum .xxiii. urbium fuisse mutianus prodidit. de hac palude ait iuvenalis & pontina palus & gallinaria pinus. plutarchus vero scribit Cæsarem destinasse nomentanas setinasque paludes desiccare: ut campum aperiret: qui multis mortalium milibus opem atque subsidium exhiberet. de pontinis paludibus plinius hæc. licenter ethiopide herba pontinæ paludes tantumque agrorum suburbane reddat italiæ. ¶ Emittere lacum fucinum. hunc postea claudius emisit ut infra dicetur. est autem lacus fucinus in .iiii. regione italiæ prope albenses populos marsorum: de quo ait poeta: vitrea te fucinus unda te liquidi flevere lacus. ¶ Ad tiberim usque. hic distinguendum est: ut sit sensus. Cæsar destinabat viam conficere: quæ a mari adriatico pervenirent usque ad tyberim: per dorsum apennini montis: quem ut inquit lucanus: Mons inter geminas medius se porrigit undas inferni superique maris. de quo silius. Alpibus æquatum attollens caput appenninus. ¶ Perfodere isthmum. Isthmos corinthiacus angusta est & brevis terra inter mare ionium & egeum quinque milium passuum intervallo. has isthmi angustias perfodere tentaverunt demetrius rex: dictator Cæsar: caius princeps: domitius nero: infausto incepto: ut omnium patuit exitu: auctor plinius in .iiii. ¶ Per armeniam minorem. duæ sunt armeniæ maior & minor ut ait plinius in .vi. lucanus. & tu populos utraque vagantes armenia. nomen armeniæ indidit armenius thessalus Iasonis comes. auctor strabo in .xi. plutarchus de his quæ destinata sunt a Cæsare sic refert. expeditionem in parthos agere destinarat parabatque: quibus subactis per hircaniam ad mare caspium & caucasum pontum adire: dehinc scythiam & adiacentia germaniæ loca ingredi. peragrata germania per galliam in italiam remeare: & hunc ita giratum imperii ambitum contingere: finibus eius quaqua versum ab oceano complexis. medio etiam expeditionis tempore corinthiacum isthmum effodere nitebatur. ¶ Excelsa statura. status ad habitum refertur. statura corpori ascribitur. unde ut ait donatus status est scenicis: statura est longitudo corporis: a statura novo sed non inventusto vocabulo staturosus formatur ab augustino. ¶ Colore candido. luna auctore Iulio firmico facit candidos. saturnus nigros mars rubentes.

Lxx. interpretes

Ordinator bibliothecæ

pontina palus

Armeniæ duæ

Status

Statura

M. Varroni cura cōparandarum ac dirigendarum. Siccare pontinas paludes; emittere fucinū lacū; viā munire a mari supero per apennini dorsū ad tyberim usque; perfodere Isthmū; dacos qui se in pōtum & thraciā effuderāt coercere; mox parthis inferre bellum per Armeniā minorē; nec nisi ante expertos aggredi prœlio. Talia agentē atque meditantē mors prævenit de qua priusq̄ dicā ea q̄ ad formā & habitū & cultū & mores; nec minus quæ ad civilia & bellica eius studia pertineāt nō alienū erit summatim exponere.

De statura & cultu corporis eius.

f Uisse traditur excelsa statura; colore candido;

¶ M. AN. ¶ Marco Varroni: togatorum litteratissimo: cuius statua in palatina bibliotheca postea locata est. ¶ Comparandarum digerendarum: hoc ad ordinem: illud ad instrumentum refertur. ¶ Pontinas paludes: locum in latio quattuor olim & .xx. urbium: ut Mutianus ter consul tradidit. ¶ Emittere: esiccare. ¶ Dorsum apennini: Italiam dividit apenninus: ab alpibus primum in Liguriam procedens: mox est Liguria Anconem: indeque aversus ad garganum in Apuliam inclinat: unde longe evagatus in extremū Italiæ cornu exit. Livius: ab indigena quodam in summo iugo ipsius sacrato nomen illi datum credidit. ¶ Isthmū corinthiacum: terrarum angustias inter corinthiacum & Saronicum sinū: quas Demetrius rex: qui Polyporthos ē cognominatus effodere destinarat. mox Cæsar dictator: inde Calligula: novissime Nero omnes infelici auspicio: quod ex illorum exitu postea apparuit. ¶ Armeniam minorem: ad maioris differentiam: sed minor magna ex parte ad Euphratem attinet. ¶ Nisi ante expertos. quod Crassus minime fecerat. plutarchus ad Caspium mare pervenire destinasse ait: inde supra pontum per Scithiam in Germaniam & Galliam transire.

Teres

¶PHI. ¶Teretibus mẽbris.plenioribus:teres ẽ rotũdũ & oblõgũ ut colũna & arbor. Virg.oliuã teretẽ ap pellat:& oratius teretes suras tanq̃ bene compactas:& succulẽtas. Talia Cæsaris fuisse mẽbra signat tranql lus. ¶Ore paulo pleniore:succulẽtiore. ¶Vegetis oculis.uigẽtibus:signifĩcant.n.oculi uigiles & in aspe ctũ micantes:uegetũ.n.ad corpus uigẽs ad aĩum referimus ut inqt nonius ab ausonio uegetũ cor decenter appellat:& qa mobile est & qa uigoris domiciliũ.uegetare est uegetũ facere ac uigens:poeta maturo cupi ens me uegetare die apuleius scribit lunæ numine cũcta aĩantia uegetari hoc ẽ ali & uigorata fieri. ¶Extre mo tpe.nouissimis uitæ annis.

Vegetum

teretibus mẽbris:ore paulo pleniore:nigris uegetisq; oculis ualitudine psperatnisi quod tẽpore extremo repente animo linqui atque etiam per somnium exterreri solebat comitiali quoque morbo bis inter res gerendas correptus est. Circa corporis curam morosior: ut non solum tonderet diligenter ac raderetur:sed uelleretur etiã ut quidã exprobraue rũt. Caluitii uero deformitatẽ iniquissime ferre obtrectatorũ sæpe iocis obnoxiã expertus. Ideoq; & deficientẽ capillũ

¶Repente aĩo linqui. Genus morbi est. qñ qs aĩo liqtur græci λειποψυχοῦσι uocant. de his plinius.l.xxx. sic scribit. cochleæ i cibos dant' his:quos linquit aĩus:aut quoq; alienat' mẽs aut qbus uertigines sũt microψychos aũt dixerũt græci hũs animi ac pparci:qbus aqua mulsa i potu data medet'. ¶Aĩo linquente destituit' hõ ex doloribus.& sanguinis pfluuio. Curtius creber est ĩ hac elocutiõe. ¶Comitiali morbo. Comitialis morb' alio noĩe dr morbus sacer:morbus maior:morbus herculeus.uulgo caducũ uocitamus.græci epilepsiã uocant. dictus aũt est comitialis:ppterea qđ comitia dr uitiare atq; phibere. Cato qđ comicia phibere solet ne id q dem mihi uitiũ fuit id elegãter expressit qntus serenus his uersibus. est subiti species morbi cui nomen ab illo qđ fieri nobis suffragia iusta recusat:sæpe &.n.membris acri langore caducis cõciliũ populi labes horrenda diremit. Aristoteles.auctor ẽ hũc morbũ a priscis herculeũ fuisse noiatũ:qa hercules eo laborasse fert' idq; ex atra bile plerisq; cõsistere tradit.plato in timeo.& platonis emulator apuleius multa luculenter scri pserunt de cã atq; materia huiusce morbi:quẽ diuinũ nũcuparũt. Videlicet qđ animi partẽ rationalẽ:quæ lõge sanctissima est uidet.scribit hippocrates in aphorismis.epilepsiã hoc ẽ comitialẽ morbũ ante pubertatẽ puenientem pubertate finiri.qđ si post uigesimũ qntũ etatis annũ nõ finiat' lõgus fere est.hippocratis sniam confirmat plinius cuius uerba hæc sũt ex libro.xxviii.multa morboq; genera primo coitu soluunt' primoq; fœminaq; mense.aut si id nõ cõtingat lõginqua fiũt.maximeq; comitiales.cor.celsus & auicenna de comitiali morbo multa erudite tradiderãt.refert plutarchus Cæsarẽ hoc morbo correptũ fuisse cũ bello aphricano acies ordinaret:quẽ simulac psensit i proximã turrim delatus quieti se dedit hoc morbo clarissimi uiri laborasse pdunt'. ¶Morosior:curiosior diligẽtiorq;:nãq; morosi dñr auctore porphirione illi q sunt multorũ moq; iter se cõtrarioq;. Vñ senect' morosa ab eruditis appellari solet.auctor ẽ seneca morosũ genus iracundiæ eẽ delicatũ. Nã qñ res pene nulla aĩo hoĩs cũcta fastidiẽtis satisfacit:ea ppriæ morositas ẽ.i hoc significatu ait Cicero.usq; eo difficiles ac morosi sumus ut nobis nõ satisfaciat ipse demosthenes.& plautus ĩ trinumo ueluti alludẽs nõ min' facete q̃ elegãter dixit. Amor mores hoĩum moros ac morosos efficit. ¶Vellere tur. Quĩtilianus ait l.viii.corpa uulsa atq; fucata muliebriter esse fedissima. Itaq; q erãt molliores delicatioresq; pilos sibi euellebãt e corpe uolsellis:q instrumẽta sũt ad pilos euellẽdos.utebant' & resina ad idẽ negotiũ pagendũ. Vñ ita scribit plinius l.xiiii.na.histo.pudet cõfiteri maximũ iã honorẽ resinæ esse i euellendis a uiroq; corporibus pilis.utebant' & pumice.qđ idicat idẽ plinius scribẽs l.xxxvi.pumices sunt in usu corporq; leuigandoq; fœminis:iam quidem & uiris. Quin etiã unguenta habebant depilatoria:quæ dropacen & psilothra nũcupauerũt in oi aũt psilothro prius euellendi sunt pili ut docet plinius in.xxxii.de psilothris capita apud auicennã & galenum medicinæ principes cõscripta sunt:ubi salamãdrã ut legimus habere ui psilothri depilatoriam:quod & p'inius memorat. Vnde a martiale scienter & mordaciter dictum est.hoc salamãdra notet.cũ in capite fœminæ defluuiũ capilloq; fieri optaret. ¶Caluitii deformitatẽ. Aristoteles ĩ quinto de generatiõe animalium:& albertus magnus libro nide uigesimo de animalibus prodiderunt causã caluitii esse inopiam humoris calidi:qualis præcipue est humor pinguis:ideoq; plantas quæ pingui humore exuberant ppetua fronde uirescere. Caluitium uni tantum animantium homini est præterq̃ innatum.naturaliter caluent ut inqt plinius:corui aquaticiq; ob hoc phalacrocoraces dñr.& hoc est quod itellig' uolu itidem plinius dicens in.xi.caluent corui:quibus ide est nomen.græci.n.phalacron dicunt caluum & coracem coruum scribit hippocrates neq; fœminas neq; spadones caluescere. ¶Obtrectatoq; obloquutorum. carptoq; uituperonũ:ut.n.dicunt' a doctis. ¶Iocis obnoxiã.subiectã iusta dicetur quemadmodũ milites iocul riter eum appellauerunt mœchũ caluum.

De comitiali morbo

Morosi

Vulsa corpora

Causa caluitii

Vertex

¶M.AN. ¶Teretibus membris:repletioribus. ¶Ore pleniore:non macilento. Plutar.tamen eum macilentum fuisse tradidit. ¶Vegetis:uigore plenis:uel crescentibus potius. ¶Linqui:pro linquebatur:aio.s. ut repente collaberetur. ¶Per somnium de somnioq; ratione. Macrobius in somnium Scipionis abunde mult. ¶Comitiali morbo:quem Celsus ait maiorem alio nomine appellari:cum homo quis subito concidit ex ore spume mouent' ide interposito tempore ad se redit & sine alio consurgit: Quintus Serenus nomen inde morbo datum innuere uidetur:quia aliquo cadente comitia soluerentur:est inquit subiti spẽs morbi:cui nomen ab illo est:quod ferti nobis suffragia iusta recusat:sæpe &.n.membris atro langore caducis:concilium populi labes horrenda diremit. ¶Morosior:exqsitioris cultus:ac pene molesti. ¶Velleret'

quod in uiro turpe est. ¶ Caluitii deformitate: quod caluitio deformaretur. Plin. Caluitium uni animalium homini non est uitium. ¶ Obtrectatorum iocis: quale illud in iocularibus militum carminibus i gallico triumpho uulgo decantatis: Mœchum caluum adducimus. ¶ Obnoxium: cauillo & obtrectationi expositum.

¶ PHI. ¶ Reuocare a uertice. i. ab eminentiore capitis pte: q capillis hirsuta eē solet reducere ad occultādum caluitiū qd i anteriore ferme capitis pte solet accidere pp humiditates spinatis quæ illuc in inqt albertus magnus maxie resoluunt. apuleius i dogmate platonis. denique iqt ipsius capitis uerticē specta contectū tenui cute capil isq; ut sutū aduersus ui frigoris & caloris. auctor ē plinius i. xi. uerticē iterdū hōi bios eē. de uertice sic scribit Quintilianus i. viii. uertex ē cōtorta i se aqua uel quod aliud similiter uertitur: inde pp flexū capillorū pars summa capitis

reuocare a uertice assueuerat; & ex oibus decretis sibi a senatu populoq; honoribus non aliud: aut recepit aut usurpauit libētius q ius laureæ coronæ perpetuo gestādæ; etiā cultu notabilē ferūt usū enim lato clauo ad man9 fimbriato; nec ut unq aliter q sup eū cingeret; & quidē fluxiore cintura: unde emanasse Syllæ dictum optimates sæpius admonentis; ut male præcinctum puerum cauerent.

De habitatione eius & structura uillarum eius.

Habitauit primo in suburra modicis ædibus: post autē pontificatū maximū in sacra uia domo pub. Mūditiarū lautitiarūq; studiosissimū multi prodiderūt: uillā in nemorēsi a fundamētis inchoatā; magnoq; sūptu abso-

ex hoc qd est i mōtibus eminētissimū. recte dixeris hæc oīa uortices pprie tñ uū initiū est. antiq uortices p o littera pnūtiabāt. prius africanus p e litterā uertices dixit. ¶ Ius laureæ coronæ. tecta. S. caluitiū occultaret ē aūt corona triūphalis: de qua plura alias. ab hac uua arborū nomē ipositū ē hoibus. uā laurea tullius dict9 est Cicerōis libertus. cuius extat carmē ap plinū graphice cōcinatū. solū lauri ppter laureā dicimus ut sentit idē plin9 sed & p corona accipit. ide laureola dicta. ¶ Lato clauo. lat9 clauus uestis ē senatoria: & ordis senatoru peculiare fuit id isigne. ide laticlauios appellati senatores sæpe legim9. orati9 prio sermonū describere uolēs senatorē dixit. & latū demisit pectore claui. ab ouidio clauus simpliciter dr p senatoria dignitate illo uersu. curia restabat claui mēsura coacta ē ut dicit latus clauus a textura de qua epigrāmaticus poeta i hēdecasyllabo. & lato uariata mappa clauo. latiore clauo tullus hostili9 prim9 e regib9 tōatus usus ēq; quē purpura cōtextū fuisse docet plin9. ¶ Fimbriato. antiq fibrarum dicebāt extremū. unī i uestimētis fimbriæ & i iecore extremæ ptes fibræ nūcupant. & fiber pōticus dictus castor aial quadrupes, ab extrēa fluminis ora. ubi maxime solet uideri. auctor mar. Varro. fimbriata urticæ folia esse tradit plinius: ex quo colligimus qualis sit positura & flexura fimbriarū. græci fimbria κρόσσω; χόσι nocāt. ¶ Fluxiore cinctura. laxiore & minime astricta fluxa fuisse uestimenta parthorū testis est lucanus illo uersu ille & laxas uestes & fluxa uirorū uelamēta uides. ¶ Male pcinctū. macrobius in. ii. saturnaliū tradit Ciceronē post uictoriam Cæsaris interrogatum cur i electiōe ptis errasset. dixisse pcinctura me decepit. locatus ē. n. in Cæsarē qui toga pcingebat ut trahēdo laciniā uelut mollis icederet. adeo ut sylla tāq puidus dixerit pōpeio. caue tibi illū puerū male pcinctū.

Latus clauus

Fibrum

Fibræ

Fibriæ

Fibriatum

Suburra

¶ In suburra. uicus est rōæ. a quo regio suburana nūcupat. scribit iunius suburrā ab eo dici qd fuerit sub urbe antiqua. mar. Varro aūt a pago potius succusano dictam putat succussā inde imutatis litteris suburram cuius rei indiciū est qd antiquus p. C. litterā nō p. B. scribebat. in suburra erāt meretricū diuersoria: quæ ob id suburranæ noiant a poetis. ¶ In sacra uia. sacrā uiā celebrauerunt ueteres scriptores. qua triumphantes illa in capitolium ibant: quam oratius sacrum cliuum in carmine lyrico nuncupauit. sacram uiā quidā appellatā esse existimant: qp in ea fedus ictum sit inter romulum ac tatium tendebat aūt a regia usq; in arcem. ¶ Munditiarum. marius apud salustiū ait mūditias mulieribus: laborē uiris cōuenire. Seneca texans desidiā & molliciē romanæ iuuentutis fecit antitheton p q elegās. cū ait certare cū fœminis & imūdissimus se excolere mūdicus nostrorū adolescētiū specimē ē. mūdus di lautus & purus: cui9 cōtrariū est imūdus. unī munditia & imunditia deriuant. ¶ Lauticiarū. lauticia dici uoluerūt epularū magnificētiā a lauatiōe: quia apud antiquos hæ elegātiæ q nūc sunt nō erāt & raro aliqs lauabat. lautā cenā lautū hoīem ab elegātia & nitore dici nullus ignorat. apud ueteres elegās is dicebat q nimis lecto amenoq; cultu uictuq; esset. mūdiciarū referre debemus ad habitationē Cæsaris elegātiorē. & supellectile nitidiorē: & mancipia pciosiora: lauticiarū uero ad magnificētiā cōuiuādi. iupiter si dñs fuerit geniture facit ut iugt Iulius firmicus auctores mūdiciarū.

Subnrræ meretrices

Via sacra

Munditiæ

Lautitiæ

Artemisiū

¶ In nemorensi. ppe aricia lucus ē dianæ sacer: quē græci artemisiū nocāt quasi dianiū. latini uero eē dixerunt. uñ & nemorensis rex dictus est sacerdos illius religionis: de quo copiose dicemus in caligula.

¶ M. AN. ¶ Reuocare a uertice: in anteriorem partē ad Caluitiū tegēdū retrahere. ¶ Laureæ coronæ qd triumphantiū insigne fuit. ¶ Lato clauo: tunica lati claui: quæ purpurea erat senatoriū ordinis insigne: Pli. Annuli distinxere alterū ordinē a plæbe: ut semel cœperant esse celebres: sicut tunica ab annulis senatum qq & hoc sero. uulgoque purpura latiore tunica iuuentinus etiam præcones usos. ¶ Tranquillus in Augusto: Tunica lati claui resuta ex utraq; parte ad pedes decidit. ¶ Ad manus fimbriato: manicata tunica: quā uiros in Romæ & toto latio idecorum fuit: solis fœminis id genus longe lateq; diffusum conuenire existimarunt huiusmodi tunicæ chirodietæ dictæ. Ci. & Maro eis uiris uelut idecoras exprobrant: manicatis inquit ille & talaribus tunicis Poeta: Et tunicæ manicas & habet redimicula mitræ. qd autem fimbri-

ratum sit: Plinii uerba pspicue demōstrant: q fimbriatā auellanæ nucis barbā esse dixit multifariā. Finora re cisam: græci τοὺς στυστάγῶ τοὺς floccos appellāt: qbus pditas uestes Aegyptii: ut Herodotus auctor ul go usurpabāt: eas Laurētius Vallensis hō īpense doctus fimbriatas in latinū uertit. ¶ Fluxiore: laxiore. ¶ Ma le pcinctū: Cæsarem adolescentē: q non arcta & cōptessa: ut cæteri solerent: cinctura: sed fluxa uteretur. Ma crobius scribit Syllā pōpeiū monuisse. ut caueret sibi a puero male pcincto. Cicero rogatus cur in electione partiū ciuili bello deceptus fuisset: pcinctura inqt me decepit. q. dicere uoluisset: hītus cingendi: q Cæsarem mollē futurū arguebat. Idē Macrobius ait Cæsarē ita pcingi solitū: ut laciniā traheret. ¶ In subura: parte ur bis admodū celebri dicta: ut Varrōi placet: qd sub terreo muro carinarū esset: quasi sub muta. ¶ Sacra uia: p quā circēsibus ludis sacrorū pōpa traducebat. Plinius. mox Cæsar dictator totū forū romanū intexit: uiamq sacrā ab domo sua incluū usq capitoliū. ¶ Domo publica: publico sūptu cōducta: aut certe publice posses sa. ¶ Lautiarū. magnifici elegantisq epularū appat'. Festus: Lautitiā epularū magnificentiā interpretat' a lau do nomē factum. plures lautitias scribunt. Plutarchus uero in quæstionibus lautias. Idē auctor ostēdit mu nera fuisse: quæ ex terrarū gentiū legatis dari consueuerint. ¶ In nemorensi: i aricino: nemus. n. appellabat' lucus: haud qdē lōge ab Aricia: ubi lacus: quod speculū Dianæ dicit': hinc nemorēsis lacus: & nemorensis ager: ut tusculanus ager dictus: hodie est in eodem loco oppidum: quod ueteri appellatione nemus dicit': nemorensi ergo: ut diximus: aricino: sic nemorensis rex: qui sacra aricinæ dianæ faciebat.

lutam: quia nō tota ad animum ei responderat totā diruisse: q̄q̄ tenuem adhuc & obæratum: in expeditionibus tessellata & sectilia pauimenta circūtulisse.

B De cupiditate gemmarum margaritarū & signorum operis antiqui eius.

Ritanniā petisse spe margaritarū: quarū amplitudinē

¶ PHI ¶ ¶ Quāq̄ tenuem: mi nime opulētū. ¶ Oberatū: hoc est ære alieno astrictū ac debito rem: sicuti supra declaratum est. ¶ Tessellata pauimenta. uictru uius. architectus in. vii. de archi tectura meminit pauimentorū tessellatorū atq sectilium: scribit q pauimenta sectilia & tesseris structa oēs angulos equales

Pauimēta Tessellata Sectilia

hīc debere. dici aūt uident' tessellata a tesseris: quarū forma quadrata est: & sectilia qā in particulas secta sunt ut quocunq uelis possint circūferri talia habebat Cæsar in expeditionibus in tessellato pauimento tesseru læ oēs arte componunt' atq coagmentant'. de quo illud est Cicerōis ex tertio de oratore ductū ex uersu lu cilliano. quæ lepidæ lexes synthesis cōpositæ. ut tesserulæ oēs arte pauimento atq emblemate uermiculato. idem in eo libro cui titulus est orator eadē uerba usurpat. Quintilianus quoq in. ix. ad lucilianū uersū respiciēs inqt: tesserulas ut ait lucillius: struet, & uermiculate lexis cōmittet lucilianus aūt uersus quo pauimē tum tessellatū describit': a plinio refertur i. xxxvi. sic scribente si equētata uero pauimēta an cimbricū bellū magna gratia nioje indicio est lucilianus ille uersus. Arte pauimenti atq emblamate uermiculata. Dicun tur autem pauimenta a uerbo uetusto pauire: quod ferire significat quod & mar. Cato signare uidetur cū ait pauimenta adhunc modum facito. de resta arida pauimentum struito: ubi structum est pauito ficatoq oleo ut pauimentatum bonum fiet. multiiuga pauimentorū genera fuerunt apud ueteres. erant lithostrata paruulis coagmentata crustis. erant subdialia a græcis inuenta. quæ sub dio erant & in apto: quæ ubi hye mes gelant: sunt inutilia: erant & asarota. De quibus papinius in siluis. subeant atq nouis asarota figuris. pli nius appellat eusarota qā purgamenta cœnæ in pauimento euerri solent: asarō. græce dicitur bū &: σάρω uerro. fuerunt & pauimenta barbarica subregularica cansanea scalptura nonu inata. fiut & pauimentū græ corū nigrū. i quo ministrantes frigus non recipiunt: & si fuerint pedibus nudis a pauimento pauimentare qd significat pauimento sternere & pauimentatus deriuant'. Cicero in epistolis ad quintū fratrem. sūmam dignitatē pauimenta porticus habebat plinius in. xxvii. ergo pauimentandū ubi sata sit censent palladius scribens qūo in uilla sint pauimēta facienda testaceū probat pauimentū tesseris aut scutulis structū quibus æquale reddatur angulis lateribusq coniunctis: sunt aūt pauimenta domorū solidationes. ¶ Spe margari tarū. auctor est plinius in. ix. & solinus in collectaneis in britania nasci paruas & decolores margaritas. ex q bus Iulius Cæsar thoracem fecit. quem ueneri genitrici in templo eius dicauit. ueteres margaritā fœmini no genere: & margaritum neutro dixere. hinc illud a hieronymo pronerbialiter platūn epistola ad deme triadem. tanti ut dicitur uitrū: quanti margaritū: in hanc sniam sic scribit tacitus in libro de uita Iulii agrico læ. fere britanīa aurū & argentū & alia metalla gignit: & oceanus margarita. sed subfusca & liuentia Roma ni margaritas appellauerunt uniones ab eo: q nulli duo indiscreti reperiantur a margarita margaritarii di cti negociatores mangonesq margaritarū. Luna desinens a uenere margaritarios facit ut inqt firmicus.

Pauimēta unde Pauire qd lithostrata Subdialia Asarota Pauimētū nigrū

Margarita Margaritū

¶ M. AN. ¶ Oberatū. alieno ære laborantem ¶ In expeditionibus: quibus ditatus est in Hispania prior mox i galli quadā inde hīt. non ut sit sensus, pcedente tpe: cū bella administraret. ¶ Tessellata: tessellis mi nutis lapidibus strata. ¶ Sectilia: a secando sectile dicitur: marmoreis crustis communita: Lythostratum i telligit: quale præneste: ut plinius ait: in fortunæ delubro fuisse constat: paruulis id crustis constat a nostris sectile dicitur λιθόστ enim lapis Sρῶ τοῖ structum dicitur: non me latet, esse qui lignea hæc fuisse interpre tentur quia expeditionibus circulator Tranquillus dixerit: sed ad uillæ structuram omnia commode referas. ¶ Pauimenta solidamenta domus: a feriendo dicta: q dum fiunt: ne rimas contrahant pluribus simul diebus uirgis aut malleis feriuntur. Pauire ueteres ferire dixere. Lucil. Palmisque mussilam depuit. Affra. Oppuuus pueri coercentur. i. uerberibus pauimentorū genera plura. structuræ uarietatē ex Plin. re

quire. ¶ Spe margaritae: exiguae sunt & decolores margaritae: ut idem auctor ait in Britannia: quo genere ornatissimum thoracem Caesar Veneri genitrici dedicauit.

cōferentē interdum sua manu exegisse pōdus: gēmas: toreumata: signa: tabulas opis antiqui semp aīosissime cōparasse: seruitia recentiora: politioraq; īmenso p̄cio: & cuius etiā ipsum puderet: sic ut rationibus uetaret inferri.

De comitiis & domestica disciplina suorum.

Conuiuatū assidue p̄ p̄uīcias duobus tricliniis: uno quo sagati palliatiue: altero quo togati cū illustrioribus p̄uinciarū discūberēt. Domesticā disciplinā ī paruis ac maioribus rebus diligenter adeo seuereq; rexit pistorē aliū q̄ sibi panē cōuiuis subiiciētē cōpedibus uixerit: libertū gratissimū ob adulteratā equitis Romani uxorē q̄uis nullo querēte capitali pena affecerit.

¶ PHI. ¶ Exegisse: inquisiuisse p̄didicisse. nā Caesar sua manu explorabat iqrebatq; q̄ nā esset pōderosior. ¶ Toreumata τορεύω uerbū graecū est: qd significat sculpo & celo. īde toreumata opa dīt sculpta & fabrefacta τορευτής. sculptor & celator. auctor ē plinius li. xxxiiii. primū phidia artē toreuticē apuisse & demonstrasse: quā policletus sicionius mox erudiuit ac consumauit. martialis. Artis phidiacae toreuma clarū. ¶ Signa. statuas. & simulacra aenea marmorea q; docet Cicero in uerrinis multos romanos cupidos fuisse huius cemōi signorū. ¶ Tabulas opis antiq. Auctor ē plinius li. xxxv. Timomachū byzantinū pinxisse Caesari aiacē & medeā: uendidisseq; eas tabulas talētis octoginta. quas Caesar posuit in aede ueneris genitricis. hoc idē memorat in septimo. ¶ Seruitia recentiora. scribit iurisconsultus digestis de edilitio edicto: mācipia nouitia p̄ciosiora esse ueteranis: nō q; placuq; solēt mācipia. quae nouitia nō sunt quasi nouitia distrahere: ad hoc. Sut plures uēdant. seruitia appellat tranqllus ipsos seruos atq; mācipia huius. Qui seruitia nō cōmouit auctor. ¶ Rōnibus inferri. ratio naū ītelligit eū q; codicē in quo accepti & expēsi rōnes describūtur. sensus ē pudebat Caesarē enormis p̄cii quo seruos cōparabat: iōq; nolebat in rōnario p̄scribi eā summā q̄ ipenderat in emptionē seruorū: maximū seru daphnidis p̄ciū fuit: q emptus est a. M. scauro tribus milibus & dcc. sestertiis. ¶ Coruiuatū. extrinsec⁹ subintelligendū est uerbū illud, p̄diderūt qd significat tradiderūt memoriae nīt hanc figurā grāmatici zeugma a suppiori appellāt. ¶ Quo sagati palliatiq; sagatos dicimus indutos ueste militari. est. n. sagū ut inqt nonius militare uestimētū. scribit Cicero in philippicis saga sūmi solere ī bello atq; tumultu. & qn in sagis tota ciuitas erat cōsulares uiri togati eē solebāt. martialis. uis te purpureū marce sagatus amē. a sago fit sagaria ut ab argēto argētaria. de qua in annotatiōibus. ¶ Palliati. graeci & habitu graeco uestiti. est. n. pallium graecus habitus. Vnde comediae palliatae dīi: quae scriptae sunt secundū ritus & hītus hoium palliatorū idest graecorū. autores donatus & diomodes. ¶ Togati. romani. est. n. toga cōmunis uestis romanorū: qua nō solum uiri sed ēt foeminae utebantur. interdum toga accipit' p̄ peculiari hītu cliētū & salutatorū. q togati ībāt salutatū ut sportulā cōsequerent'. iuuenalis. mane uel a media nocte togatus ero. eiusdē in apophoretis distichon ē. cui titulus ē toga: si matutinos facile est tibi rūpe sōnos: mentita ueniet sportula multa toga. ¶ Pistorē pistores uocam' eos q panē faciūt mar. Varro ī satyra de edulis: si qtū opae sūpsisti ut tu' pistor bonū faceret panē. Atter' capito pistores tm̄ eos q far pīsebāt noiatos eē tradit eosq; cuoquere solitos panē tostū laucioribus pistorē & coquū apd̄ antiquos eūdē fuisse accepim' scribit plinius pistores rōae nō fuisse ad p̄sicū usq; bellū: ipsi. n. romāi faciebāt panē: mulierūq; id opus erat. Antiq pistorē habebant in nūero seruorū: in ait iurisconsultus de legatis tertio. siquis seruos habuerit proprios: sed quorū operas locabat uel pistoricas uel histrionicas: seruorum appellatiōe ēt hos legasse ui. a pistore pistoriū opus deriuat'. hic pistor accipit' p̄ panifice. sic. n. dī q facit panē. sensus est trāqlli Caesarē ideo cōpedibus uixisse pistorē: q nō eundē panē oībus cōuiuis exhibebat: appōebatq; ipsi Caesari siligneū & dilicatiorē. cōuiuis uero secundariū & cibariū: qd minime fieri decet. nāq; ut refert plinius in epistolis cōuictores cūctis reb' exaequare debem' quos mēsa & thoro equamus: rep̄henditq; quendā sordidū simul & sūptuosum q sibi & paucis opima quaedā: caeteris uilia & minuta apponebat. hinc illud epigramatici poetae cur sine te ceno: cū tecū pōtice cenē. Cato cū in hispaniam nauigaret non aliud inqt uinū bibi q̄ remiges: in tm̄' dissimilis istis: qui ut ait elegāter plinius ēt conuiuis alia q̄ sibimet ipsis ministrant: aut p̄cedēte mensa subiiciunt. Xenophon in. viii. pediae laudat cirū: q conuictoribus eadē quae sibi apponeret esculenta. Merito itaq; caesar puniuit iprobū pistorem: cum has sordes conuiuales aspneretur. ¶ Nullo querente: & si nullus conquerebatur.

Seruitia

Sagum

palliatae

Toga Vocati pistores

Eadē īmensa ponēda

¶ M. A. N. ¶ Cōferētē: cōparātē. ¶ Exegisse: margaritas utraq; māu īpositas earū pōd' explorasse. ¶ Toreumata: Crispus tabulas: signa toreumeta emūt τορεύειν sculpere: un̄ τορεύματα graeci dicūt. ¶ Tabulas pictas antiq opis. Pli. p̄cipuā tabulis auctoritatē Cae. dictator fecit Aiace & Medea an ueneris gētricis aedē dicatis. ¶ Aīosissime: sine ulli' p̄cii respcū. ¶ Seruitia recē. aliciūde primū aduecta. ¶ Inferri: ascribi. ¶ Sagati: milites. s. sagū militare uestimētū. Sicuti metello ī sago herculeo ī brachio tela uēirēt. Verg. Virgatis lucent sagul' hmōi ueste iactari hoies cōsueuerāt. Idē Trāqll. Nerōe: Solit' ī ualidū quenq; obuiū uel potulētū corripe ac distēto sago īpositū sublie iactare. Mar. Ibis ab excusso missus i astra sago. ¶ Palliati: graeci & alii pegrini gius iui q pallio hōesto ī uestis gn̄e: lateq; diffuse utebāt'. ¶ Togati: Ro. quorū toga peculiaris fuit. Verg. Ro. rerū dn̄os gētēq; togatā. ¶ Subiicētē: apponētē. ¶ Aliū pa. secūdariū itellige: Lāpridi' sequētē appellauit

¶PHI. ¶Nicomedis cotuberniū.qn̄ adhuc adolescentulus desedit apud Nicomedē factusq̄ē eius cōtubernalis oppido q̄ familiaris: de quo ante dictū est. ¶Bithinia qcqd. isti sūt uersus calui poetæ: qbus Cæsarē pudicitia ꝓstituisse nicomedi significabat.& ē dimidiatus heroicus & īteger pētameter uersus: de caluo mox dicem⁹ haud īdigna mēoratu. ¶Pedicator Cæsaris.S.nicomedes stuprator.lutini pedicatorē appellat amatorē puerorū:quē græci ἀρσενοκοιτεῖν dicunt & alia dictione παιδικῇ pedicare uerbū obscenū est qd significat ꝑposterā cū masculis libidinē exercere.græci dicunt παιδικεύειν. lulius firmicus hoc genus hoīes uocat libidinosa cupiditate ꝑposteros:obscenāq; hanc infandāq; libidinē ꝑposteram appellat. ¶Præterea actiōes dolobellæ.aliud est in inqt plinius in primo epistolaꝝ: actio bona aliud oratio.potest.n.fieri ut sit actio bona:quæ nō sit bona oratio.est aūt oīo actiōis exēplar & quasi archetypon. actionem dixetunt esse Cicero & qntilian⁹ quasi corporis eloquētiā. Agit orator causas in foro. Vn̄ actiones dictæ tales nūc significātur dolobellæ:quē Cæsar accusauit & curio actiōes scripserant: in qbus Cæsarē taxabāt tanq̄ ipudicū & Cynediū nicomedis. sūt & actiones pars iuris ex legib⁹ cōpositæ:de qbus scribunt iurisc̄osulti.est & actio generale nomen uulgo notū. ¶Pellicē reginæ.pellex ut inquit iuriscōsultus illa uulgo appellat̄:quæ cū eo cui uxor sit corpus miscet.ide apud oratores & poetas pellex non tā uiri q̄.uxoris nūcupat̄.Cicero:uxor generi nouerca filii filiæ pellex.hoc idē est endit lex numæ regis antiquissima.Cuius hæc sunt uerba. pellex edē iunonis ne tagito:si tagit crinibus dimissis iunoni agnū fœminā cædito.ide pellicatus di sicuti cōcubinatus agit dolobella Cæsarē cuius corpori assueuerat nicomedes.appellabat pellicē reginæ uxoris.S. nicomedis. ¶Sponda interiorē.cōsueuit cōcubinus & cōcubina in pte iteriore ipsius lecti atq; lecticæ cubare.in parte uero exteriore ipse uir. ¶Stabulū.uelut ꝓstibulū.a plauto scortū dictū est sessibulū mer. ¶Bithynicū fornicē.i.lupanar regis.fornicem.n.appellamus cellā meretriciā seneca in secundo cōtrouersiaꝝ.Redoles adhuc fuliginē fornicis & in priapeis nigri fornicis oblitus fauilla.inde fornicatio & fornicari deriuantur. ¶Missa facio.Rhetorica est exornatio.quā uocat occupationē. ¶Collegam suū.Cæsarē q̄ fuit collega bibuli in cōsulatu. ¶Bithynicā reginā.tanq̄ Cæsar loco reginæ & fœminæ fuisset apud nicodemē. ¶Regem fuisse cordi.dilexisse nicodemē ut maritū. ¶Nunc regnū.Quod cupet regnare. ¶Ad cyatū stetisse.ad cyatum stare dicuntur pyncernæ ipsis regibus.qbus cyathissant hoc est in cyatho uina ministrant.hoc.n.significat cyathissat ex quo uerbo usus ē plautus:sic scribens in menecmis. Non scis quia ego sum qui tibi sepissime cyathisso apud nos qn̄ potas. ¶Exoleti.dūr cinedi adultiores q̄ iam olescere.i.crescere desierūt.oli Alexander Romanus Imperator exoletos heliogabali iussit deportari:aliquos ēt naufragio mergi. ¶Vrbicis.i.urbanis hoc est romanis. A.Gellius uenū hercle dedisse res rusticas & urbicas emisse.apd̄ iurisconsultos mentio fit de seruis urbicis & rusticis. ¶A uenere orti.i.Cæsaris q̄ oriundus erat a uenere p iuliū ascaniū ueneris nepotē. ¶Defendēti nisē cāmq.qdā legūt nysæ & intelligūt nomen esse ꝓpriū filiæ nicomedis.ego existio legēdū esse enixe qd̄ significat uehemēter:cuius superlatiuū ē enixissime. Scribit.au.gellius citat testionium ex oratione Cæsaris:quā ꝓ bythinis dixit:quæ fortassis fuit hæc de qua nunc loquitur tranquillus.

¶M.AN. ¶Opprobrio infamia. ¶Calui Licinii:Caluum Licinium Fabius inter claros reponit oratores:sed hunc arbitror poetam fuisse ad quem Catullus. Hesterno licini die ociosi.huius quoq; endecasyllabum illud est in.Qu.Curium:& talis Curius pereruditus. ¶Et pædicator:corruptor:stuprator. ¶Actiones.orationes per se habitæ. ¶Cornelii Dolobellæ:quem Cæsarem diximus admodum iuuenis accusasse. ¶Pellicē reginæ:pellex ea di:quæ cū eo cui uxor est se turpiter miscet.Salu.Filia mā pellex.iu.aut ficta pellice plorat. ¶Fornicem:ꝓstibulū Idē auctor:Quocūq; i fornice natu:Mart.R araq; suo nēm fornice nuna patet. ¶Bithyniæ reginam:emphaticos:Nicomedis uxorem. ¶Nunc esse illi regnū.i.regnum affectare. ¶Liberius dicax:liberæ dicacitatis est aūt Fabius aūt dicacitas sermo cū risu aliquē icessēs. ¶Conuentu maximo:frequenti hoīum cōcessu:aut stantiū corona. ¶Pōpeiū regē:ad Alexādrū Macedonem credo allusit:

De pudicitia eius ꝓstrata apud Nicomedē regē:

PVdicitiæ eius famā nihil quidē p̄ter Nico.cōtuberniū læsit:graui tn̄ & pēni opprobrio:& ad oīum cōuitia exposito. Omitto Calui Lici notissimos uersus:Bithinia qcqd & pædicator Cæ.unq̄ habuit. ꝓtereo actiones Dolobellæ:& Curiōis pr̄is:i quibus Dolobella pellicē reginæ spōdā iteriorē regiæ lecticæ:ac curio stabulū Nico. & bithynicū fornicē dicūt. missa ēt facio edicta Bibuli:quib⁹ ꝓscripsit collegā suū bithynicā r̄ginā:eiq; regē antea fuisse cordi nūc eē regnū. Quo tpe ut. M.B. refert Octa. ēt quidā ualitudine mētis liberius dicax cōuētu maximo:cū Pōpeiū regē appellasset ipsū reginā salutauit. Sed C.Mem. etiā ad ciathū & uinū nicomedi stetisse obiecit:cū reliquis exoletis pleno cōuiuio accubātibus nōnullis urbicis negociatoribus quoꝝ refert nomina. Cicero uero nō cōtentus in quibusdā epistolis scripsisse a Satellitibus cū in cubiculū regiū eductū in aureo lecto ueste purpurea decubuisset. floreq; ætatis a Venere orti in Bithynia cōtaminatam:quōdā etiā in senatu defendenti enixe causam filiæ Nicomedis:beneficiaq; regis in se commemorāti:remoue inquit istæc oro:quoniā notum est:

Præpostera libido

Actiones

Pellex

Pellicatus

Fornix

Cyathisso

Aexoleti

quo noie ob lineamentorum similitudinem a qbusdam p ioco est Pōpeius: ut plutarchus ait: appellatus: q̄q̄ iuuenili ætate mores: & uerēdi: & regni eodē auctore i eo eminuere. ¶ C. Memmius. is ꝓtor in alia. & circa Bithyniā ut Catulli carmē testatur: tēpu. administrauit. ¶ Exoletis scortis masculis iā adu tis. Lampridius: Meritorios quoq; pueros exoletos appellauit. Lenonū inqt uectigali meretricum & exoletorum. ¶ Vrbicis Romæ agentibus in urbe habitantibus. ¶ Cōmemoranti referēt. ꝓdicanti se officium non mercedē secutum: q̄ Ci. & Fabius ꝓcipiūt esse assimulandū: et si non sit. Gel. in ea oratione: qua pro Bithiniis habuit huiusmodi principio eū usū scribit: uel ꝓ regis Nicomedis: uel p to horum necessitate quoq; res agitur.

quid ille tibi: & quid illi tu dederis. Gallico deniq; triumpho milites eius inter cætera carmina: qualia currum prosequentes iocularitter canunt: etiam uulgatissimum illud pronunciauerunt: Gallias Cæsar subegit: Nicomedes Cæsarē. Ecce Cæsar nunc triumphat: qui subegit gallias: Nicomedes nō triūphat qui subegit Cæsarem.

De luxuria & libidine eiusdem.

PRonū & sumptuosum i libidines fuisse cōstās opinio est: plurimasq; & illustres fœminas corrupisse: in qbus Postumiā Seruii Sulpitii: Loliā Auli Gabinii: Tertulā. M. Crassi et. Cn. Pōp. Mutiā. Nā certe Pōpeio; & a Curionibus patre & filio & a multis exprobratū est: quod cuius causa post tres liberos exegisset uxorē: & quem gemēs Aegistum appellare cōsuesset: eius postea filiā potentiæ cupiditate in mrimoniū recepisset: sed an alias dilexit. M. Bruti matrē Seruiliā: cui & proximo suo consulatu sexagies sextertium margaritam mercatus est: & bello ciuili super alias donationes amplissima prædia ex auctionibus hastæ

¶ PHI. ¶ Quid ille tibi. uerba sunt Ciceronis: qbus urbane & mordaciter taxauit Cæsarē dicens notum esse. quid Cæsar acceperit a nicomede & quid ipse uicissim dederit nicomedi: ubi occulte rē turpē & obscenam dedisse intelligi uoluit. ¶ Iocularitter canunt. moris fuit apd ueteres romanos ut milites in imperatorē triumphantem iocos militares ipune dicerent: qd indicat liuius sic scribēs de camillo. Dictator recupata ex hostib' patria triumphans in urbē, rediuit: et q iocos militares quos incōditos iaciunt romulus appellabatur huic simile astipulatur illud epigrammatici poetæ: consueuēr iocos uestri quoq; ferre triumphi materiā dictis nec pudet esse ducem. ¶ Subegit. ioc' est ductus ex ancipitibus uerbi significatione. Nā subigere significat uicere & domare. & subigere dicitur pedicare subagitas cynedum. unde subactores a lampridio dicti sunt pedicones: quorum multitudiem heliogabalus imperator habuit in comitatu: subegit gallias pro domuit accipitur. subegit Cæsarem pro subagitauit stuprauitque.

Subigere subactores

¶ Sumptuosum. fecisse sumptus & impensas magnas causa libidinum: sumptuosus & questuosus opponuntur. ¶ Posthumia sulpitii. S. uxorē absoluta elocutio est & freqūes apud doctos: ut ita dicamus. Terētia Ciceronis: mutia pōpeii & extrinsecus subintelligit' uxor. ¶ Cuius ciā exegisset uxorē. Pōpeius plures habuit uxores: uidelicet antistiā: qua repudiata duxit emiliā syllæ priuignā. huit & mutiā & iuliā atq; corneliā: cū mutia diuortiū fecit qm reuertens a uictoria mithridatica itellexit eā sua ipudicitia domū dehonestasse. uerūt auctor ē plutarchus: neq; tunc neq; postea cur illā repudiasset cōfessus ē. existimat tranqlus eā repudiatā fuisse iulii Cæsaris cā cū quo exercebat adulteria absente marito. ipudicitiā mutiæ uxoris pōpeii taxat hieronymus libro cōtra iouinianū primo his uerbis. Cū pōpeio mutiā uxorē ipudicā: quā ponticu' spadones & mithridaticæ ambiebant cateruæ: cū cæteri putarēt eū scientē pati. indicauit in expeditiōe cōmilito: & uictorē totius orbis tristi nuntio cōsternauit. ¶ Egistū appellare egistus adulter fuit clitēnestræ uxoris agāmenonis: ex cuius adulterio notissimo Pōpeius Cæsarē egistū appellabat. de hoc ouidius. Quæritis egistus quare sit factus adulter ī promptu cā est desidiosus erat. qdā dicūt cōsilio egisti agāmenonem ab uxore uestē accepisse clauso capite qua iplicatus adulteri manibus interiit. ¶ Eius postea filiā. S. iuliā quā Cæsar pōpeio collocauit ut supra dictum est. ¶ Bruti matrem seruiliā. seruilia Catonis uticēsis soror mater bruti fuit mi: quā Cæsar adhuc adolescens amauit: & cū eo tpe quo hic amor feruescebat brutus sit nat' quodāmō credit' ē a cæsare genit'. Auctor' plutarch' i bruto. ꝓterea oli seruilia epistolā amatoriā misit ad cæsarē in senatu: q lecta Cato dixit. uice ebrie. ¶ Ex auctiōibus hastæ mimo addixit. auctionē dici uoluerunt ut refert piaciader uenditionē: quasi q emente augeat et uendentē. Vnde ait plautus i stico de auctiōe parasitica loquens. Nunc auctionē facere decretū est mihi. auctio aūt hastæ significat ur uenditio publica bonorum eorumq dānati ꝓscripti ne fuerūt. Nā hastæ subiiciebant ea: quæ publicæ uenūdabant sicut ī bello capta qui ut inqt festus signū ꝓcipuū ē hasta. ide hastā Cæsaris restituisse scribit Cicero. q alibi ait. bis iā uidim' hastā ī foro ponere & bona ciuiū uoci subiacere ꝓconis. & oli sylla ausus est dicere hasta posita cū bōa ī foro uēderet & bonorum mtorum & ciuium locupletiū ꝓdam suā se uendere. hanc hastā nō minus uere quam elegāter cruentam appellat idē mar. Cicero: q in secunda quoq; philippica miserabiliter deplorat bona pōpeii hastæ a Cæsare positæ fuisse subiecta. a ppertio ut scripsimus in.iiii. cōmentario p ter tristis ꝓ hac hastæ uēditione posita uidetur. unde a tertulliano dictū est in apologetico. in hastario uectigales sumus.

Muti pō. impudica

Aegistus

Auctio, unde

Hasta

Hastarium

Addictus

¶ M. AN. ¶ Ille: Nicōedes. ¶ Iocularitter: ꝓ ioci & lasciuiā. Mar. Consueuere iocos uii quoq; ferre triūphi.

¶ Posthumi i Serui Sulpitii cõiugem intellige: Verg. Hectoris andromache pyrrin connubia seruas. Qui. Tua sint tua dicaro oportet. Lucanus: Liceat tumulo scripsisse catonis: Martia. ¶ Aegistum appellare: ad psonaȝ qualitatẽ allusit nã Aegistus & sacerdos fuit: & absẽtis Agamẽnonis cõiugẽ Clitẽnestra adulterauit: Sic Cæsar põtifex maximus Põpeio rũ imperatore sũmo absẽte Mutiã corrupit. Plutarchus ait Põpeium mithridatico bello reuersũ Mutiã dimisisse: sed neq; tũc neq; postea diuortii causã cõfessũ. ¶ Filiã Iuliam. ¶ Seruiliã M. Catonis sororẽ Bruti matre ãdẽ Plutarchus ẽ auctor amatoriã illius epistola ad Cæsarẽ dat Catonẽ tacite legisse: idem in Cæsarẽ reiectã captas ebrie dixisse. ¶ Prio suo cõsulatu: quẽ cũ bibulo gessit ¶ Ex auctiõibus licitatiõibus. ¶ Hastæ in hasta: uenalia subiiciebant: uñ subhastatio.

¶ PHI. ¶ Nummo addixit. addicere ẽ uẽdere in auctiõe. ide addictus apud ueteres dicebat q ptoris pnũciatiõe cũ soluẽdo nõ esset creditori tradebat taq̃ uẽditus. magna apud liuiũ li. v. fit mẽtio de addictis. plini⁹ tabulas sicyonioȝ addictas eẽ scribit pter æs alienũ ciuitatis emptasq; a scauro. Sensus est Cæsarẽ uendidisse minimo hoc est paruo pcio pdia seruiliæ: dũ in actione hastaria uenderet bona aduersarioȝ. oẽs codices hñt minimo addixit. ego uero existimo corrigendũ esse nũmo addixit: ut sit elocutio ex antiquo ritu depropta. nãq; ut scribit porphirio oratii iterpres. genus erat Donatiõis in qua qñ aliqd donabat: nũmũ dabant ut emisse uiderent. in hãc sñiam exit illud oratianũ. emptor gaudẽtẽ nũmo te addicet. Idẽ a Valerio expssius usurpat q sic ait i capite de gratis ut exeqaȝ appatus sestertio nũmo ipsis pbentibus addiceret. ¶ Tertia deducta ẽ. Deducere significat iminuere & detrahere. inde d ductio significat iminutionẽ ut inqt asconius. Alias deducere significat comitari officii causa & domũ ducere: Vñ & deductores dicti. ide urbanitas ẽ Ciceronis dictus Tertiã deductã esse. Nã q audiunt existimant significari tertia ptẽ parte fuisse iminutã atq; detractã: cũ ille symbolicos & opte dicere uellet filiam seruiliæ noĩe tertiã a matre ad cæsarẽ fuisse deductã ut cum eo concuberet. huius ioci meminit matrobius. quoq; his uerbis. equidem quo melius emptum sciatis comparauit seruilia hunc fundũ tertia deducta: filia autem seruiliæ erat iunia tertia: eademq; cassii uxor lasciuiente dictatore tam in matrem q in puellam. ¶ Vrbani seruate uxores. hoc est disticon. i. duo uersus: quos milites iaciebant in cæsarem significantes illum non minus in gallia prouincia q romæ exercuisse adulteria. ¶ Mœchum caluum adducimus. cæsar significatur: qui caluitii deformitate offendebatur caluitium autem ex nimio coitu prouenire scribit aristoteles in quinto de generatione. ¶ Auro in gallia stupȝ emisti. quidam codices habẽt aurum in gallia effutuisti eadem tamen est sententia. ¶ Hinc. s. romæ. ¶ Mutuum. uident dicere uersicu. p cæsar romæ stuprum sine præcio exercuerit: cum intelligi uelint p patri repensum esse. nt. s. pro stupro stuprum receperit & cum ipse alienas adulteraret suam quoq; adulteratam esse a clodio aut dissimulauit tulit. & hoc erit mutuum stupȝ. ¶ Bogudis uxorem. bogud rex fuit mauritaniæ: qui in bello africo iuuit partes cæsaris. & cum pompeius adolescens in mauritaniam regnumq; bogudis esset ingressus male gesta cõpulsus ẽi naues: & ide aufugit. huci⁹ auctor i bello africo. ¶ Vt naso scripsit. utit testimonio nasonis quẽ & supra citauit. ¶ Cõuiuia i prima lucẽ. Luca. i. x. pharsaliæ luxuriosũ cõuiuiũ luculẽter describit: quo cleopatra cæsarem accepit. quẽ dicit lõgas alloqis pduxisse noctẽ: Orati⁹: uigiles lucernas pfert in lucem. ¶ Ethiopia tenus. usq; in ethiopiam ægypto contermina. Duplex est ethiopia & bipartiti ethiopes. de quibus disputatio est apud strabonem ex uersu homerico. autumat plinius ethiopas dici ab ethiope uulcani filio. Nigros esse existimauit herodotus ex eo q genitura eoȝ nigra sit. sed herodotum refellit aristoteles in tertio de animalibus: & in. ii. de generatione: ostendens sperma omnium animantium esse album: cum spumosum sit. Spuma autem omnis alba est. hic fictum est non sine ratione uenerem ortam esse e spuma maris: uidelicet propter naturam seminis spumosã: unde & aphrodite dicitur græce a spuma quam uocant ἀφρὸς.

minimo addixit. Cum quidẽ plerisq; utilitatẽ miratibus facetissime Cicero quo meli⁹ inquit emptum sciatis tertia deducta est: existimabat. n. Seruilia etiã filiã suã Tertiã cõciliare Cæsari.

De luxuria eius in puinciales matronas.

DE puincialibus quidẽ mrimõiis abstinuisse uel hoc disticho apparet: iactato æque a militib⁹ p gallicum triũphũ: urbani seruate uxores Mœchum Caluum adducimus: auro in gallia stuprũ emisti: hic sũpsisti mutuũ.

De luxuria eius in uarias reginas.

DIlexit & reginas: inter quas Euriem maurã Bogudis uxorẽ: cui maritoq; eius plurima & imẽsa tribuit: ut Naso scripsit: sed maxĩe Cleopatrã: cũ q & cõuiuia in primã lucẽ sæpe ptraxit: & eadẽ naue: thalamoq; pene æthiopia tenus ægyptũ penetrauit, nisi exercitus sequi recusasset. Quã deniq; accitã in urbẽ nõ nisi maxis honoribus

¶ M. AN. ¶ Vilitatẽ p. tenuitatẽ. ¶ Meli⁹: uili⁹: ueȝ cõmodi⁹ dicere uoluit. ¶ Tertia de tertia pcii pars: imitata obliq; ũi Tertiã a Seruilia mre Cæsari cõciliatã dixit. ¶ Vrbani: ciues q urbẽ incolũt: est alioqn urbani⁹ facet⁹. ¶ Caluũ. caluitio. n. ut alio loco dixit offẽdebat. ¶ Stupȝ emisti: ut sit ordo tuo cæsar. ¶ Mutuũ: ob pompeia a Clodio adulteratã. ¶ Bogudis cõiugẽ: i Hispania: quo ex Mauritania trãsfretarat eiu xe Cæs. ptes iuuit. Hirti⁹ i cõmẽtariis ẽ auctor. ¶ Naso: Acton⁹ Naso credo cui⁹ supra meminit. idẽ cui loiqt: & M. Acton⁹

Ded ucere quid

Ethiopia

Error herodoti

Cur uenus e spũa nata

Naso auctores sunt:alii nasa legunt:quasi barbari sit scriptoris nomen: sed non placet. ¶ In primã lucem: per integras noctes. ¶ In eadem naue:nilum non mare enauigatum accipis. ¶ Aethiopia tenus: quæ Aegypto ad meridiem conterminaest. ¶ Nomine suo:& eum matri Cæsarionem appellauit.

præmiísq; auctã remisit:filiũq; natum appellare noie suo passus est. Quẽ quidẽ nõnulli græcorũ similem quoq; Cæsari & forma:& īcessu tradiderũt. M. An. agnitũ etiã ab eo senatui affirmauit: quæ scire. C. Marciũ:& C. Oppiũ:reliquosq; cæsaris amicos:quorũ. C. Oppius quasi plane defensiõe ac procinio res gereret:librũ edidit nõ esse Cæsaris filium: quẽ cleopatra dicat. Helius Cinna tri. plebis plerisq; cõfessus est habuisse se scriptã paratãq; legem: quã cæsar ferre iussisset: quũ ipse abesset uti uxores liberorũ q̃rẽdorum cã: quas & quot ducere uellent liceret. Atq; ne cui dubium omnino sit; & impudicitiæ eũ;& adulteriorum flagrasse infamia; Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirum;& omnium uirorum mulierem appellat.

De parsimonia eius in cibo & potu.

Vini parcissimũ ne inimici quidẽ negauerũt: uerbũ M. Catonis ẽ. Vnũ ex oĩbus Cæsarẽ ad euertendã rẽp. sobriũ accessisse. Nã circa uictum. C. Oppius adeo indifferẽtẽ docet: ut quõdã ab hospite conditũ oleum ꝓ uiridi appositũ aspernãntibus cæteris; solũ etiã largi᷒ dicat appetisse; ne hospitẽ aut neglig&etilde;tiæ aut rusticitatis uideretur arguere.

De rapacitate eius.

a Bstinentiã neq; imperiis;neq; in magistratibus præstitit. Vt enim quidam monumentis suis testati sũt

¶ PHI. ¶ Filiũ appellare noie suo. cæsar ex cleopatra filium susceperat cæsariõnẽ uelut a cæsare noie deriuato: quẽ cæsar augustus post morte cleopatre interfecit a matre missũ in idiã cum magna auri argentiq; copia: de quo cũ suias amicos. sciscitaret augustus: dixisse Ariũ philosophũ ferunt nõ esse ꝓbandã multitudinẽ cæsarũ. ¶ C. oppi᷒. hic existimatus ẽ scriptor cõmentariorũ nouissimorũ. ¶ Cũ ipse abesset. cæsar nolebat interesse in latiõe legis qm̃ parũ honesta & minime romanæ modestiæ cõueniens esse uidebat᷑. cũ talis lex barbaricæ potius q̃ romana dicẽda sit. Naq; ut scribit Salustius nũidæ & mauri populi barbarici quãplurimas q̃sq; uxores ducũt ita ut denas alii alii plures habeãt: sed reges eo ampli᷒. ¶ Impudicitiæ. q. s. muliebria passus esset. ¶ Adulterioꝝ. q amator maximus fuisset mulierumq; elegãter dr̃ mulierosus. ¶ Mulieꝝ uirũ. ꝓpter adulteria. ¶ Virorum mulierem. ꝓpter impudicitiã cynedicã. ¶ Vnũ sobriũ accessisse. tanq̃ superiores oẽs q rem pu. euertere tentauerũt nõ fuerint ꝓditi ea sobrietate. q̃ cæsar. Erit ita sobrius nõ minus ad animũ q̃ ad corpus referri põt. iulianũ laudat marcellin᷒ q fuerit sobri᷒ ĩpator. e cõtrario nihil magis dehonestauit Alex. magnũ q̃ uini auiditas. Itaq; cũ hostes uiceret a uino uict᷒ ẽ. cato dicebat ebrietatẽ nihil aliud eẽ q̃ isaniã uolũtariã sobrietatis affectator. elegãter sobriosus dict᷒ ẽ a cypriano. ¶ Indifferẽtẽ. i. nõ curiosũ nõ morosũ neq; nimis diligẽtẽ: sulq; decẽ q; facietẽq; q̃d græci dicũt ἀλιάφο ρεῖν. & ἀλιάφορα quæ nos idifferẽtia q̃ neq; bona sũt neq; mala: & ob id nõ magni faciẽda. ¶ Cõditũ oleũ ꝓ uiridi. sup hoc ita scribit plutarchus circa uictũ facilitas uel eo patet iudicio: q mediolani apd̃ hospitẽ ualeriũ leonẽ cenãs cũ appositis asparagis ualerius unguẽtũ ꝓ oleo isfilasset: facile cõniaducauit & opipu e. Idq; moleste ferẽtes sodales castigauit dicẽs: debuit satis esse his q hoc improbãt: hoc nõ uti. q hãc rusticitatẽ culpat nõ nisi rusticus eẽ põt. cõditũ media syllaba ꝓducta legẽdũ ẽ: tãq̃ a condio deriuatũ q̃d plutarch᷒ unguẽtũ appellauit id oleũ cõditũ uocat trãqllus. nã & ex oleo unguẽta fiũt ut auctor ẽ plini᷒ i xv. & docet collumella i ultio. si uero cõditũ legis media syllaba correpta accipe ꝓ oleo uetusto & inter penora recondito: q̃d minime incidũ ẽ. qm̃ ut iqt plini᷒: uetustas oleo tedũ affert: plurimũq; etatis anniuo ẽ. & ita hæc duo opponẽt uiride & cõdditũ tãq; recẽs uetẽrato: q̃dã idoctæ exponũt illud ꝓ uiridis q̃si dicat ꝓ silato hoc ẽ ad cõditurã cibi: quẽ ex herbis uirẽtib᷒ necnõ aceto oleoq; gatari isfillato cœcinamus: eoq; uti solem᷒ i pricipio cenæ. plini᷒ cibatũ hoc gen᷒ appellat acetariã: ppterea q ex aceto sũmũtur oleũ q̃d fit ex imatura oliua omphaciũ appellauere. græce. n. ὀμφάκεσ dĩr uuæ & fructus imaturi ap̃d ne ro oliua noiat᷑ drupa. mẽdosa ẽ dictio apd̃ pliniũ li. uidẽuigesimo: nãp drupis oliuis: legi᷑ druptis oleũ ãt ex drupis cõfectũ bõitate ꝓcellit & uiriditate: q̃to. n. maturior fuerit bacca tãto oleũ minus gratũ q̃d fit ex nucib᷒ iuglãdib᷒ caryinõ uocat κάρυον. n. græce nux. q̃d ex rosis rhodinũ ῥόδον. n. rosa. gleucinũ oleũ appellat plini᷒ cum mustũ icoqtur uapore lẽto græci τὸ γλεῦκοσ mustũ dicũ᷑ qua aũt rõne cõfici debeat oleum gleucinũ docet columella li. xii. cuius sciã minime pretermittenda est de oleo uiridi. a. n. uiride oleũ ꝑmi citra mẽs᷑ decẽbrii. q̃d acerbũ est neq; cõducit rõnibus pressfamilias. qm̃ exiguũ fluit. uiride aũt hic cõficere expedit. cũ satis fluit. & ꝑtio pene duplicat dñi reddituũ. ¶ Neq; i ipsis. qm̃ erat i ꝓuicis cũ impio & copiis militaribus. ¶ Neq; i magistratibus. qm̃ erat rõe consul. illud enim ad ꝓuinciales: hoc ad urbanos referẽdũ ẽ. ¶ M. AN. ¶ Quasi plane defensione. quasi ualido patrocinio opus esset locupleteq; testimonio: ut res tã nota negaret᷑. ¶ Quas & quot. uelut neq; ullũ in ordine discrimen: neq; modus adhiberet᷑. ¶ Impudicitiæ dũ puer & adulescẽs fuit. ¶ Adulteꝝ. postq̃ adultus alienas fœminas sectari cœpit. ¶ Sobrium accessisse:

Cõditum

Cõditum

Acetaria

omphaciũ

quid

Caryinon

Rhodinũ

oleum

Gleucinũ

quo magis miror Plutarchū scriptum reliqsse Cæsarē ipsum ut supra ostēdimus i curia a Catone ebriū appellatum nisi forte ille tūc ad amorē respexerit. ¶ Ab hospite: Valerio Leōe Mediolanēse. ¶ Cōditū oleū: Plutarchus unguētū, p oleo aspargis infusū tradidit. ¶ Pro uiridi: uiride oleū q̄ rōne fiat: Cato in re rustica docet. Plinius ex olea adhuc alba expssa dererius ex drupa: ta eni uocat priusq̄ cibo matura sit iā tū colorē mutās differre: quod hoc uiride ē illud cādidū. ¶ Largius: appetentius. ¶ Aut rusticitatis: eiusdē Cæsaris in illa ipsa uox fuit q̄ hæc rusticitati arguit ab nisi rusticus esse pōt. ¶ Abstinentia: in alienis. ¶ Neq̄ in imperiis dum exercitibus pfuit. ¶ Magistratibus: quos sine exercitu gessit.

in Hispania a proconsule: & a sociis pecunias accepit emendicatas in auxilium æris alieni: & Lusitanorum quædam oppida q̄q̄ nec imperata detractarent: & aduenienti portas patefacerent: diripuit hostiliter. in gallia fana: templaq̄ deū donis referta expilauit: urbes diruit sæpius ob prædam q̄ ob delictum. unde factum ut auro abundaret: ternisque milibus nummum in libras promercale in Italiam: prouinciasq̄ diuenderet. In primo cōsulatu tria millia pondo auri furatus e Ca

¶ PHI. ¶ A pconsule. pconsulem hispaniæ intelligit cæsaris antecessori. quis hi fuerit ambigit: nec refert: cū sensus sit manifestarius. tuberonē intelligi cui qstor fuit nō placet nec conuenit. ¶ Monumentis libris. monumēti. n. ut inqt floretur mistcō. generaliter res ē memoriæ cā in posteris pdita: & ut auctor est festus: qcqd ob memoriā alicuius factū est id monumentū est. ut fana. porticus: scripta: & carmina. de monumēto ita scribit uarro. monumēta a monēdo q̄ sunt in sepulchris: & ideo secundū uiā quo pterеuntes admoneant & se fuisse & illos eē mortales ab eo cætera quoq̄ scripta ac facta memoriæ cā monumēta dicta. ¶ Emēdicatas. more mēdicātiū expetitas. ¶ Æris alieni: æs alienū debita nūcupamus quo. s. cōflictabat' cæsar. Mercurius in sexto loco ab horoscopo facit multis debitis & multo usurarū fœnore iplicatos. Talis erat cæsar ære alieno fenoribusq̄ cohoptus. ¶ Lusitanorum: lusitania pūincia ē & ulterioris hispaniæ. auctor ē plinius lusū liberi patris aclysam cū eo bacchantē nomē dedisse lusitaniæ. ¶ Fana: antiq fana tēpla dixerūt siue a fauno: q̄ auctore pbo grāmatico primus cōditor fuit: siue a fando. q̄a ut scribit Festus dū pontifex maximus tēplū dedicat: certa uerba fat'. fana āt & tēpla hoc in loco dispauit scurrxit q̄ pinde ad diuersa sunt. n. tēpla ppria loca p augures cōstituta. apud ro. se. con. fieri non poterat nisi in tēplo: & ut ait uarro & repetit gellius li. xiiii. nō oēs ædes sacræ tēpla sūt neq̄ ædes uestæ erat tēplū. ¶ Expilauit. expilare & cōpilare significat furto fraudare sicut ne pili qdē in corpe spoliatis relinquāt' auctor asconius. inde apud iuriscō. titulus est de crimine expilatæ hereditatis. & q alienā hereditatē extraordinarie solet coherceri. ¶ Promercale diuenderet. promercalia uocamus mercimonia: quæ uenditioni exposita sunt Ita A. gellius promercalia esse putat in penore: & suetonius in libro de grāmaticis & rhetoribus tradit palemonem grāmaticum exercuisse officinas uestiū promercaliū. Columella quoq̄ li. xii. sic refert de officio uillici scribens. pecuniam dn̄i neq̄ in pecore neq̄ in aliis rebus promercalibus occupet. Idē in primo. Neue negocietur sibi pecuniamq̄ dn̄i aut animalibus aut rebus aliis pmercalibus occupet. quidā existimāt pmercalia proprie dici merces: q primo in uoris emunt' ut postea pluris distrahatur: quarū terū negociatores græco uocabulo ppolæ nuncupant' πρὸ eni grece dicit' ante: & πωλεῖν uendo. hac dictione usus ē plautus in aulularia: & m. t. tullius in oratione cōtra pisonē: cuius uerba sunt hæc. pistor domi nullus. nulla cella. panis & uinū a ppola atq̄ de cuppa. Lampridius quoq̄ in cōmodo. ut. Imitatus ppolas circūforaneos equos curriles sibi cōparauit. Sensus ē tranqlli cæsarem adeo abūdasse auro: ut diuenderet ptim in italia ptim in puincias singulas libras auri promercalis ternis milibus nūmū. ¶ Tria milia pondo auri: pondo aliqñ pro pondere accipit': aliqñ significat librā. unde antiquitus dupondo & trepondo: usq̄ ad quintiliani etatē ab oibus dictum est. & recte dici messala cōfirmat hic pondo p libris accipit'. ¶ Furatus e capitolio. plinius refert in. xxxiii. cæsarem non in primo consulatu sed primo introitu urbis in ciuili bello: ptulisse ex ærario laterū aureorū. xxvii. milia: & in numero pondo. ccc. cū aliis tpibus non fuerit romana resp. locupletior. Idē tradit in. xix. cæsarem initio ciuilis belli ptulisse ex ærario inter aurū & argentum laserpitii pondo centū. xi. Est aūt laserpitiū ut id quoq̄ obiter declaretur: uirgultū herbidū quod græci silphion appellant: ex cuius culmo exudat succus roscidus: quē uocant laser: magnificū in medicamētis: & in cyrenaica puincia laudatissimū. hic a catullo dictū laserpiciferis iacet cyrēis. caulem laserpitii magudari uocarunt. qd tenerius ē & minus uehemēs. hinc ē locus ille plautinus ex rudēte. ubi ad cyrenensem senē ait trāmo. te oro & quæso si speras tibi hoc anno multū futurū sirpe & laserpitium & nibi seu tibi cōfidis fore multā magudari. In his ego uerbis existumo illud sirpe: esse corrigendū silphiū. Nāq̄ ut dudū diximus. silphion græci uocāt ipm laserpicium. & ita leges multū futurū silphiū & laserpiciū: priscianus in septimo allegat hoc plautinum: utq̄ magudarim esse frugis genus idest caulis. Alii magudarim uolunt esse siliginem. in quo haud dubie falluntur. hoc ideo latius explicaui ad coarguēdos grāmatistas: qui in triuialibus ludis quotidie nominitant maguderi: nec tamen qd sit satis collent.

¶ M. AN. ¶ A proconsule: sub Tuberone: quæstor Cæsar fuit in hispania. quem maxime obseruauit: sed ille prætor a Plutarcho non pconsul dicitur: q̄q̄ non ignoramus omnes qui exercitibus præessent: quod pedianus etiam testatur: prætores a ueteribus appellatos. ¶ In auxilium: ad sese ære alieno leuandum. ¶ Lusitanorum, lusitanos & Calecos in hispania Cæsar bello domuit. ¶ Fana templa: recte distinxit. nā

Monumēta

Fana unde

Promercalia

Propolæ q̄

Laserpitiū

Locus plautinus

non omnes sacræ ædes: seu fana: sunt eadē & templa qđ Gelan acticis noctibus docet. ¶ Promercale aurū ꝓmercalia a ueteribus dicta quæ citra usū uenalia ꝓponebant: unde ꝓmercales uestes. Tranquillus in palmone cū officiū ꝓmercaliū uestium exerceret. Gel. ex us aūt inquit. quæ ꝓmercalia & usuaria in Iouis ædē contra sola cē periori s putat. qbus uerbis daē intelligi ꝓmercale idesse qđ ab initio diximus. ¶ Trium milia pondo iiii: qđ sacrilegiū: quia pontifex maximus occultius patrauit. Plinius. M. Crassum duo milia pōdo auri tertio suo & Pōpeii cōsulatu ex capitolini iouis solio furatū tradidit. ¶ Inaurati æris. q sublati auri spe ciem representaret.

¶ PH. ¶ Inaurati æris. ad fraudē conuelandā & furtū dissimulandū: in quo imitatus uidetur calliditatē annibalis: q iustitio & probo emulio auctoribus cōpleuit amphoras plūbo: summas opiens auro & argento. easq; ꝓ sentib' cretēsib' deposuit cretæ i templo dianæ simulas se fortunas suas illoꝝ fidei credere cū uero statuis æneis quas secū deportabat. auro & pecunia cōplens illusis cretensibus ad prusiā regē contendit. ¶ Societas. honoratissimū sibi esse existimabant exteri reges nationesq;

pitolio; tantūdē inaurati æris reposuit. Societates ac regna pcio dedit: ut qui uni Ptolemeo prope sex milia talentorū suo Pompeiiq; nomine abstulerit: postea uero euidentissimis rapinis ac sacrilegiis & onera bellorum ciuilium & triumphorum; ac munerum sustinuit impendia.

De eloquentia & arte oratoria.

Eloquentia militari; qua re aut æquauit præstantissimorum gloriam: aut excessit; post accusationem Dolobellæ haud dubie principibus patronis annumeratus est. Certe Cicero ad Brutum oratores enumerans negat se uidere: cui Cæsar debeat cedere; atq; cum

Talentum multiplex.

si societatē coiret cū po. ro. olim uermina siphacis filius ꝓ maximo beneficio petiit p legatos ut rex sociusq; & amicus ab senatu appellaret. responsū legatis est: nois eius honorē ꝓ magnis erga se regū meritis dare populū ro. consuesse. sensus tranquilli est. cæsar his qui petebant societatē romanā & qui socii romanoꝝ dici affectabant: ꝓcio accepto id dabat: sicut et regia regibus accepta pecūia cōcedebat. ¶ Uni ptolomeo. Auletā ptolomeū significat: q pulsus regno restitutus fuit p gabiniū cæsare & pompeio suffragantibus de quo ante dictū est. ¶ Sex milia talentoꝝ: talentū apud priscos nō unius generis fuit. nāq; atticū erat sex miliū denarioꝝ alexādrinū. xii. denariū neapolitanū. vi. denariū. syracusanū triū denariū. rheginū uictoriati: qđ nūmi genus ē a uictoriæ nota. præterea ut auctor ē priscianus talentū atticū magnū octoginta libras & paulo plus hēbat. talentū uero paruum habet. lx. minas atticas. refert mar. uarro talentū egyptiū pondo. xxx. patere. Idē ait talentum atticū taxari. xvi. sestertiis. generaliter noie talenti significat talentū magnū: quod continet libras. lxxx. de quo ita scribit Liuius libro. xxxviii. ¶ Argenti probi duodecim milia attica talenta dato intra. xii. annos pensionibus æquis: talentū ne minus pondo. lxxx. romanis pōderibus pēdat. ¶ Onera belloꝝ. Bella & maxime ciuilia sine pecunia copiosa geri nō posse nullus ignorat. sunt. n. nerui belloꝝ & rerū agendarum effectrices pecuniæ: nec satis pfici ibi pōt sumptus bellicus. unde archidamus spartanus rogantibus sociis quantum pecuniarū foret satis ad bellum peloponensiacū: scienter respondit. ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένα σιτεῖται. bellum ordinata nō quærit. ¶ Munerū. non tam donoꝝ q spectaculoꝝ intellige. Iam. n. dictum est munera dici spectacula in qbus cæsar fecit impendia regalia. Impendiū aūt significat impensam ab impendēdo æris appellatum: ut auctor est mar. uarro. ¶ Eloquentia militari. differt eloquentia militaris ab eloquētia forensi. unde uerba castrensia dicuntur qbus in castris frequenter: in foro rarenter utebantur: sicuti illud est quagmina gatim copiant. quod uerbū ut inquit gellius castrense est: nec facile id repias apud ciuilium causarum oratores. & huius ait orationem rēpauit fuisse militariter grauem significare uolēs fuisse incōpositam minimeq; excultam flosculis eloquentiæ forensis. Cor. quoq; Tacitus inquit uespasianum militariter locutum eē ad milites: cum eloquentia castrensi usus sit non forensi: sidonius apollinaris cæsarem & ipse audit ab eloquentia castrensi: & quintilianus dixit cæsarem eodem animo dixisse quo bellauit: in quo mira fuit sermonis elegantia. ¶ Principibus patronis. patronos uocamus oratores: qui patricinio suo reos tutantur. nec temere patronus fungitur officio accusatoris. sed proprie is est qui agit causam accusati. primarii autem patroni temporibus Cæsaris romæ fuerūt Cicero & hortēsius cū hortensius ob eloquentiā rex causarū nominaretur: Et cicero in iudiciis ab hominibus ætatis suæ regnare dictus sit. Cæsarem ait tranquillus annumeratum fuisse inter primarios actores causarum posteaq; accusauit Dolobellam repetundarum: de quo supra: tanq; patroni dicantur qui accusant. Cæsar. n. accusatoria eloquētia infectatus est dolobellam: nec tamen obtinuit ut damnaretur. ¶ Cicero ad brutum. liber est ciceronis: qui inscribitur. brutus. in quo enumerat romanos oratores: & cū de oībus ætatis suæ silentium agat: solos cæsarem atq; marcellum adhuc uiuētes miro preconio extollit: a quo cæsarem omnium fere oratorum latine loqui eloquentissime.

¶ M. AN. ¶ Societates ro. p. I. ¶ Uni ptolemeo. auletē q amicus & socius ē a senatu appellatus. ¶ Rapinis & sacrilegiis. ut hoc ad res sacras: id profanas illud referas. ¶ Eloquentia militari: qualem in eo esse oportuit: qui plurimum in armis esset uersatus. Plutarchus dicendo rationē: ad quam habilis & natura pronus ferebatur omittens: rei militaris curam suscepit. Fabius. C. uero cæsar: si tantum foro uacasset: nō alius ex nostris contra Ciceronem nominaretur: aut certe militarem eloquentiam intelligi uoluit: quæ in negociorum actione. non in præceptis: declamatoriaue ostentatione uersatur. ¶ Principibus patronis: inter primos pa

Neruí rerum pecuniæ

Eloquētia militaris.

Patroni q

tiono.¶ Cicero ad Brutum de pfecto oratore. de quo idē ad eundē: qm̄ inquit illud maiorū uigiliarum opus in tuo noie apparuit.¶ Ad Cornelium Nepotem: quæ Cicero ad Cornelium scri fit. hodie non exstant: qui epistolas tantum ad eum exaratas existiment: huius Plinius non uno loco meminit: quippe quem in iis quæ falso de Istro tradidit mendacii redarguat.

elegantē: splendidā quoq; ac etiā magnificā ac generosā quo dāmodo rationē dicendi tenere: & ad Cornelium nepotem de eodē ita scripsit. Quid oratorū quem huic antepones eorum qui nihil aliud egerit. Quis sentētius: aut acutior: aut crebrior. Quis uerbis aut ornatior: aut elegātior genus eloquē duntaxat adolescēs adhuc Strabonis Cæsaris secutus uidetur: cuius ēt ex orone quæ iscribit' p sardis ad uerbū nōnulla trāstulit ī diuinationē suā. Pronūciasse aūt dicit' uoce acuta: ardēti motu: gestuq; nō sine uenustate. Orationes aliquas reliquit: inter quas temere quædā ferunt' p. Q. Metello quā non immerito Augustus extimabat magis ab actuariis exceptam male subsequētibus uerba dicentis q̄ ab ipso editā. Nā in quibusdā exemplaribus inuenio: ne inscripta quidem pro

¶ PHI.¶ Ad cornelium nepotem. huc ē ille cornelius nepos: qui marci Ciceronis ut qui maxime amicus familiarisq; fuit: libros q; de uita illius cōposuit. Non peruenerūt ad posteros: q̄ scripsit cicero ad cor. neporem tātūmodo extat libellus nepotis de uita pomponii attici breuiter eleganterq; pscriptus. De hoc eusebius chonographus. Cornelius nepos scriptor historiarum clarus habetur. est autem nepos hominis cognomentum. ut apud Iuuenalem Dignūq; molam uer'are nepotis.¶ Ad huc adolescens. adolescenti genus dicendi concitacius congruit. Seniori uero sedatius.

Cor. nepos

tius. unde ait cicero orationē suā cepisse canescere. cū āt imitatio similes nos his quos imitamur efficiat: cæsar adhuc adolescens imitat' ē stilū scriptionēq; cæsaris strabōis oratoris tāq etati suæ & ingenio ferventi cōgruentem. cū in alia etate potuerit alios imitari. Suadet n. quintilianus in x. non uni nos addicere debere: quem per oīa sequamur. neq; unum solum imitandū.¶ Strabonis cæsaris. Strabo cæsar orator fuit: cuius orationem qua sulpitio respondit: citat priscianus pro testimonio libro. v. grāmatices. Idem in sexto ait Strabonem cæsarem dixisse pecoris ut pecoris: huius eloquentiā cæsar cum adhuc esset adolescens secutus est. multi cum nullā huius strabonis cæsaris mentionem fieri apud ueteres crederēt lapsi sunt in errorē ut pro strabonis cæsaris emendarent uel potius deprauarent cai carbonis.¶ Transtulit in diuinationem. cum de constituendo accusatore queritur iudicium qd super ea re redditur. cū nā potissimū ex duobus pluribusue accusatio in reum permittatur: ea res diuinatio appellatur. Et ut inqt Caius bassus id iudiciū diuinatio nominat' qm̄ diuinare iudicem quodāmodo oporteat: quam sententiam sese ferre par sit. Alii diuinationē appellari esse putant: qm̄ cum accusator & reus duæ res quasi cognatæ coniunctæq; sint: neq; una sine altera constare possit. In hoc tamen genere causæ reus qdem iam est: sed accusator nundum est: & iccirco diuinatione supplendum est: quisnam accusator futurus sit. Iam marci ciceronis prima uerrinarum diuinatio inscribitur: ut auctor est asconius non de facto queritur sed de futuro: quæ est diuinatio. uter debeat accusare cicero an cecilius. Alii putant diuinationem dici. q res agat' sine testibus & sine tabulis: & his remotis argumenta sola sequantur iudices & quasi diuinent. In hoc significatu accipimus hoc in loco diuinationem cæsaris: q ex oratione Strabonis cæsaris: quē imitat' transtulit quedā in orationē suam. q dicta est diuinatio: Hoc opinor in accusatione dolobellæ contigit: in quo iudicio ut licet coniectore suspicari tractū est: utrū cæsar an alius dolobellā accusare deberet. unā cæsar sicut cicero in cā uerris diuinationē edidit.¶ Pronunciasse. demosthenes primas & secūdas tertias pronūciationi dedisse fert': cū interrogaret' quid in dicēdo esset primū. ut ait mat. tullius: hæc in dicēdo una dominat': sine hac summus orator eē in numero nullo pōt. mediocris hac instructus summos sepe numerare. Cōstat āt pnunciatio ut ait fortunatianus uoce: uultu: Gestu.¶ Venustate. uenustū est qd cū gratia quadā & uenere dicatur. ut ait fabius: uenustatē feminis dignitatē uiris conuenire docet. M. Tullius: Si luna a ione defluat ad uenerē facit uenustos & qbus ut ait Firmicus in quarto matheseos ex uetustate ptās maxima cōparetur. hic uēustas accipit' pro gra dicēdi & uenere amabiliq; suauitate.¶ Ab actuariis excepta. actuarii dici uident' qui acta actionesq; describūt ueloci stilo: eaq; descripta deinde recitant: q̄d significare ut seneca his uerbis. multū iqt uiua uox facit nō qdem. hæc q alīēis uerbis cōmodatur & actuarii uice fūgit'. De actuario locut' ut & iuuē ılis illo uersu: Quis dabit historico qtū daret acta legēti scribit iulius capitolinus uictorinū a quodam actuario fuisse interfectū. Actuarii igitur tanq notarii exceperunt orationem cæsaris sed male: cum subsequi non possent celeritate scribendi celeritatem dicentis.

Strabo cæsar

Diuinatio oratoris quid

Actuarii q

¶ M. AN.¶ Elegantem: Fabius de figura dicēdi: quæ in Cæsare fuit exornat. Hæc oīa inquit mira sēt mōis cuius proprie studiosus fuit elegantiæ.¶ Adolescens: sic n. legis nō adolescentis: ut ad Cæsarē id referas: q adolescens adhuc sit Cæsaris stilū secutus: sed procedēte ætate aliud ab eo diuersū.¶ Strabōis Cæsaris: gētis sui.¶ Ardēti motu: idem Fabius tanta in eo uis: ea concitatio: ut illū eodē aio dixisse: quo bellauit appareat.¶ Pro Quinto Metello: Cæsar & Metellus patrū decreto ut alio loco dixit dignitate submoti sunt: ¶ Actuariis: iis q acta celeri scriptione excipiebāt: Anneus Seneca: multum inqt uiua uox facit: non qdem hæc quæ aliēnis uerbis accommodatur: & actuarii uice fungitur.¶ Exemplaribus: exemplaria dicuntur unde epistolæ: orationes: aliaue scripta sumuntur: estq; exemplar: ut Pompeio placet: ex quo simile aliquid

facimus: exemplũ quod sequimur: aut uitamus: sed utrũq; pro altero quandoq; usurpatum reperies.

Metello: sed quã scripsit Metello: cũ ex persona Cæsaris sermo sit: Metellũ seq; aduersus cosum obtrectatorũ criminationes purgãtis: apud milites quoq; i Hispania idẽ Augustus orõnẽ eẽ uix ipsius putat: q̃ tñ duplex fert': una quasi priore habita prœlio: altera posteriore: quo Asinius Pollio: ne tempus quidem concionandi habuisse eum dicit subita hostium incursione.

De libris cõmentariis & epistolis per eum editis.

Reliquit & rerũ suarũ cõmentarios gallici ciuilisq; belli pompeiani, Nam alexãdrini africiq; & hispaniensis incertus auctor est, Alii, n. Oppium putant: alii Hircium; qui etiã gallici belli nouissimũ imperfectũq; librũ suppleuerit de cõmetariis Cæsaris Cicero i eodẽ libro sic refert: Cõmẽtarios scripsit ualde quidẽ probandos; nudi sũt recti & uenusti oĩ ornatu orõnis tãq̃ ueste detracta: sed dũ uoluit alios hr̃e: paratã uñ sumerẽt qui uellent scribere historiã ineptis gratũ fortasse fecit: qui illa uolũt calamistris inurere; sanos quidẽ homines a scribẽdo deteruit. De eisdẽ cõmentariis Hircius ita prædicat: adeo probant' oĩum iudicio: ut prærepta non præbita facultas scriptoribus uideatur: nos etiam quã facile atq; celeriter eos perscripserit scimus. Pollio Asinius parũ diligenter: parũq; integra ueritate cõpositos putat

¶ PHI. ¶ Sed quã scripsit metello. scribere pro metello est, p defensione metelli: scribere metello significat mittere dicate q; ipsi metello. at suetonius exẽplaria quedã se inuenisse: quorũ inscriptio demonstrabat nõ pro metello hoc est non pro defensione metelli scriptã fuisse a cæsare orationẽ sed metello scriptã hoc est mettello dicatã missãq; uidetur q; significari ille Metellus tribunus plebis cui leges turbulẽtissimas ferenti fauit cæsar prætor existens. fueruntq; ambo repulsi ex decreto senatus ab administratiõe rei pu. ¶ Vna quasi priore habita p̃lio. cæsar duobus p̃liis cõfecit bellum hispaniense aduersus filios magni põpeii: Altero apud cordubã: altero apud mũdam. scribit appianus cæsarem cũ in maximo piculo constitutus esset apud cordubã milites nomiatim appellasse: & duces his uerbis affatũ eẽ: erit hic mihi finis uitæ uobis ãt rei militaris nouissim' labor. In prælio uero apd mũdã discurrens p medias acies armatorũ ita iclãitabat. si nihil pudoris superest corripite me & in puerorum manus tradite. ¶ Priore. apud cordulam. ¶ Posteriore. apud mundam. ¶ Reliquit commẽtarios: commentarium librũ appellamus: in quo res simpliciter summatimq; & quasi per capita describuntur. hoc declarat Seneca cum sic scribit libro. iii. declamationũ. sine commentario nunq dixit seuerus cassius: nec hoc cõmentario contentus erat: in quo res nudæ ponũtur. Cicero i bruto: Non ẽ oratio sed q̃si capita rerũ & oratiõis cõmentarium paulo plenius. Vnde cæsaris cõmentarii dicti sunt quos ob hoc scripsisse uideri uoluit: ne scientia tantarũ rerum scriptoribus deesset. Elegantia stili satis declarat: qui iam a cæsare scripti: qui uero ab aliis editi sint cõmentarii. Nãq; nouissimus qui cõtinet hispaniense bellum. barbaricam magis quã historicam elegantiam redolet. ¶ Suppleuerit. octauũ cõmentariũ de bello gallico scripto fuit hircius: sicuti eius præfatio ad balbum aperte significat. ¶ Nudi. sine pigmentis oratoriis sine uestitu scriptionis cultiore. sed quemadmodũ femina pulchra nuda est q̃ purpurata pulchrior: ita cæsaris commentarii nudi sunt uenustiores pulchrioresq; q̃ scripta aliorũ fucata & uestitu oratorio cõdecorata: & sicut feminæ ob id beneolere dicuntur: q nihil oleant: ita idem cæsariani cõmentarii sine pigmẽtis pigmentati uidẽtur. sine unguentis bñ olentes: & sine ornamentis ornatissimi. Au. gellius scribit cæsarẽ sermonis fuisse præter alios suæ ætatis castissimi. ¶ Calamistris inurere. Calamistrũ uocamus ferrum tonsorium: quo calefacto capilli fiunt annulati. ¶ Vnde coma calamistrata & pueri calamistrati dicti. De calamistro diximus affatim in cõmentario propriu primo. Exprobrat' gabinio a cicerõe coma calamistrata sensus est queãdmodũ tonsor calamistro adhibito capillos magis urit q̃ ornet: ita metaphoricos ait cicero ineptos scriptores qui audebunt attingere cæsaris cõmentarios inusturos potius quã decuraturos illius scripta calamistro. hæc ait scribit cicero in bruto hoc ẽ in libro de claris oratoribus ¶ Adeo oĩa probantur. uerba sunt hircii ex præfatione sumpta: quam præponit cõmentario belli gallici. ¶ Parum integra ueritate. Lex historiæ prima ẽ ut uera dicant'. Detracta n. ueritate ut inqt decenter polybius similis fit historia aiali excæcato: qd' sine luminis usu est inutile. nã a cicerone historia dicit' lux ueritatis. esset itaq; rephensiõi iustæ obnoxi' cæsar si parũ fideliter cõdidisset historiã sicuti philius & fabius pictor a polybio reprenduntur: q a ueritate in scribendo defluxerint.

Cõmentarium qd

Calamistrũ quid

Coma calamistrata

¶ M. AN. ¶ In Hispania: ubi nouissime põp filiberos prælio uicit. ¶ Priore prælio: nam & ad Cordubã: & ad Mũdã pugnatũ est: ut Hircius siue Oppius scripsit: nec placet: ut id referas ad bellum: quod Cæsar in Afranium: & petreium prius gessit: in quo tumultuario certamine apud Hilerdam: nec totis uiribus est concursum. ¶ Pompeiani. eorum quæ in pompeium gessit. ¶ Alii Oppium alii Hircium: inde credo factũ ut commentarii ipsi hodie sub incerto auctore ferãtur. ¶ Eodem libro: ad Brutum. ¶ Nudi. sine fuco: & alio ue maiore uerborum lenocinio. ¶ Recti: sine lapsu: nec in uitium declinantes: minime ue claudi; aut obli-

qui.¶ Venusti:quadam dicendi gratia:ac Venere referti.¶ Fortasse fecitq dicendo stilu:uelut calamistro concinnare uellent.¶ Calamistro:instrumēto ad inflectendos cōcinnādosq; capillos apto:unde calamistrati dicti.¶ Sanos:integri & sani iudicii.¶ Asinius pollio:qui & ipse ex familiaribus Cæsaris fuit.

Cū Cæsar plæraq; & quæ per alios erant gesta temere credi derit; & quæ per se:uel consulto:uel etiam memoria lapsus perperā ediderit:existimatq; rescripturum:& correcturū fu isse.Reliquit & de analogia duos libros: & Anticatones to tidem:ac prætetea poema:quod inscribit' iter:quoq; libros primos in transitu alpium:cū ex citeriore gallia conuētibus peractis ad exercitū rediret;sequētes sub tempus mundēsis prœlii fecit:nouissimū dū ab urbe in Hispaniā ulteriorē quar to & uicesimo die peruenit.Epistolæ quoq; eius ad senatum extant quas primum uidetur ad paginas:& formam memo rialis libelli conuertisse.Cum antea consules & duces nō ni si transuersa charta mitterent scriptas.Extant & ad Ciceronē item ad familiares domesticis de rebus in quibus si qua oc cultius perferenda erant per notas scripsit.i.sic structo lrārū ordine:ut nullū uerbū effici posset:quæ si quis inuestigare & persequi uellet quartā elemētorum litteram:idest.d.pro.a.&

¶ PHI.¶ Per alios gesta.ut per curionem per labienū.per cotiam legatos.¶ Memoria lapsus.non uidet' simile ueri obliuionem obrepsisse cæsaris memoriæ:cum fuerit in illo sublimitas oīum capax:quæ cælo cōtinentur.¶ Perperā.non recte ¶ De analogia duos libros. græci analogiam uocāt quā latini proportionē dicunt.& analogia & cōtra analogiā scripsit. mat.uarro subtilissime ad ciceronē.Aristarchus & crates grāmatici illustres alter analogiam defensitauit alter oppugnauit. Crates.n.cōtra analogiam atq; contra aristarchū ,p anomalia neruos suos contendit.quintilianus horum cæsaris librorum meminit li.primo.aut uum cæsaris si egerūt editi de analogia libri.gellius in.xix.auctor est libros hos de analogia conscriptos eē a cæsare ad mar.ciceronem.¶ Anticatones totidem.Cicero librū scripsit cui titulus est cato:quo catonis uticēsis laudatio continebat' hoc cū moleste angeret cæsarem:propterea qd preconia catonis suā esse ducebat uituperationem:duos libros scripsit in catonē ceu mina catoniana cōplexusq; anticatones inscribitur.Iuuenalis.Maiores quā sunt duo anticatones.Priscianus quoq; allegat cæsarem in anticatone priore:qui est & posterior.nomen est cōpositum ex græco & latino:nā ut inquit quintilianus in primo ex peregrino & nro componuntur dictiones:ut epitogium & anticato.De anticatonibus intelligit Cicero quadam ad atticum epistola sic scribens:qualis futura sit cæsaris uituperatio cōtra laudatiōē meam perspexi ex eo libro:quem hircius ad me misit:in quo colligit uicia catonis.¶ Inscribit' iter.græci Xοινοπόρικόν uocant.quod uulgo dicit' Itinerarium.de quo sic scribit hieronimus i libro de uita & obitu paulæ.neq;.n.odœporicon eius disposui scribere:Impressi codices mendosi sunt:qui pro odœporicō habent adephoricum.¶ Primos duos.s.de analogia.¶ Cōuentibus.relege quæ supra annotauimus pertinē ad cōuētus.¶ Sequētes.anticatones.¶ Sub tps.circa tps uel per tps.nāq; sub lucē dicim' p ante lucē uel p lucem:sicut sub noctem circa recusat.p per noctem:lege quæ scribit priscianus i.xiiii. de hac particula.Sub.¶ Mundēsis.quo apud mundā uicit filios pōpeii:scribit marcellinus iulianum sub pellibus solitum quedā scribere de nocte ad emulationē cæsaris:unde admonemur cæsarem in bello dedisse operā marti & minerue:gladio & stilo.¶ Formā memorialis libelli.Epistolæ passim scribi solent in charta transuersa & compli catæ constantq; ex simplici folio.cæsar primus redegit epistolas in formam libelli qui memorialis appellat' propterea quod memoriæ negetandæ causa fieri solet:in eoq; pluribus paginis plures res continētur quarum subit memoria ex inspectione:de quo intellexisse uidetur quintilianus sic scribens libro.xi.ad libellū respicere uitiosū:quod libertatem negligentiæ facit:scribit gellius quosdam iscripsisse libros titulo memorialis:tanq essent ad memoriam adminiculandam comparati.¶ Per notas scripsit.notas latinæ appellamus:quas uulgus zeplutas uocat.primus auctore eusebio notas commentus est tiro tullius Ciceronis libertus.de notis cæsaris sic tradit Au.Gellius libro.xvii.in epistolis cæsaris inueniuntur litteræ singulariæ sine coagmentis syllabarum:Ex quibus uerba confici nulla possunt:probus grammaticus commentarium satis curiosum fecit de occulta litterarum significatione epistolarum cai cæsaris scriptarum.lacedemonii usi sunt scytala.quid autem hoc sit declarauimus in libro annotationum.& gellius atq; plutarchus ostendunt.¶ Elementorum.litteras elementorum uocabulo nuncupauerit ītra similitudinem mundi elementorum:sicut enim illa coeuntia omne corpus efficiunt:sic hæ coniunctæ litteralem uocem quasi corpus aliquod componunt.abusiue elementa pro litteris:litteræ ,p elementis uocantur:auctor priscianus.inde elementariæ litteræ dictæ primitiuæ.Iulius capitolinus.puer inqt litteris elemētariis & calculo imbutus.a seneca senex parum eleganter dicit' elementarius:cū ait in quinto epistolarum.turpis & ridicula res est elementarius senex.

¶ M.AN.¶ Vel consulto:consilio non errore.¶ Perperam.praue peruerse.¶ De analogia:de uerborum proportione.cuius operis Gellius meminit:analogiam apud græcos Aristarchus semper tutatus contra Crates anomaliam.Varro in utranq; partem plura disputat.¶ Anticatones:in Catonem scriptos denumero Iuuenalis Tranquillo astipulatur:q sint inquit duo Cæsaris Anticatones eos Plutarchus contra Ciceronis laudationem a Cæsare æditos ait.¶ Primos:de analogia.¶ Sequentes:anticatones.¶ Nouissimū

Analogia

Anticatōes

Odœporicon

Notæ

Elementa

Elementarius

qui iter est inscriptus. ¶ Vlteriorem Bethicam. s. q adhuc magis mirum quam si in citeriorem uenisset. ¶ Memorabilis libellis res plures ad memoriam complexus. ¶ Transuersa charta in libelli formam commode complicari non possent & uero transuersa. quia cum simplici pagina uterentur in transuerso folio scribebant. in capaciore inn que plura complecterentur. ¶ Per notas occultiores elementorum obseruationes. ¶ Quartã elementorum litteram quartam litterarum figuram id est quarto loco ab ea. quae usurpanda esset remotam ut. d. ne ab eius exemplo recedamus. pro. a. e. pro. b. f. pro. c. ponatur. qua sane structura nulla integra dictio coalescit. ut si Romani scribis nrpdp sequatur. Prob' grammaticus de huiusmodi scribendi ratione a Cæsare usurpata commentarium eliquit. Gellius ad. L. Oppium & Cornelium Balbũ ea potissimum scribendi figura Cæsarem usum tradidit.

perinde reliquas cõmutet. Feruntˀ & a puero; & ab adolescẽtulo quędã scripta; ut laudes Herculis; Tragœdia Oedepus: itẽ dicta collectanea; quos oẽs libellos uetuit Augustus publicari in epistola; quã breuẽ admodũ; ac simplicẽ ad Põpeiũ Marcum cui ordinãdas bibliothecas delegauerat misit.

De peritia & labore eius in armis.

ARmorũ & eqtãdi peritissimus; laboris ultra fidẽ patẽs erat i ágmie nõn ũq̃ equo sæpius pedibus antecibat

¶ PHI. ¶ Perinde. piter. ¶ Reliquas cõmutet. exempli causa. e. ponatur. p. b. f. pro. c. & inde fiat i reliqs. ¶ Laudes her. hercules fuisse plures eruditi prodiderunt. imprimis thebanum & egyptium magnificat. herodotus ait in euterpe: herculẽ unũ esse ex duodecim diis egyptiorum: graecosque ab egyptiis hoc nomen mutuatos indidisse filio amphitrionis. Macrobius

de hercule

herculem scribit esse solem idque ex nomine clarescere Hercules enim nihil aliud est q̃ heras: idest aeris cleos idest gloria. quae porro alia est aeris gloria q̃ solis illuminatio. Idem dictus est. xii. labores cõfecisse. quia sol annuo cursu. xii. signa zodiaci lustrat & conficit. olim sophista quidam scripserat herculis laudationem: quã cum legere uellet dixit festiuiter Antalcidas τίς γὰρ ψέγει τὸν δεῖ τοῦτον idest quis uituperat hũc deum inter tria impossibilia hoc quoque impossibile putant antiquitus clauam herculi subtrahere. Quod & si fieri posset. nullum tamen decere certare robore clauae preter herculem. apuleius herculis laudem hoc preconio extollit in apollogetico. hercules lustrator orbis: purgator ferarum gentium domitor: is tamẽ deus cum terras peragraret paulo prius q̃ in celum ob uirtutes asciscitur neque una pelle uestitior fuit neque uno baculo comitatior. Cer enim nulla est tanta uirtus: quae inuidentie morsus effugiat. nã & herculi obtrectatores non defuerunt. qui eum cassabundum & multibibum fuisse tradiderunt. unde & scyphus herculi ita dicatˀ ut libero patri cantharus. ¶ Tragedia oedipi. sophocles apud graecos tragediam scripsit oedipi: quam coloneũ appellauit a loco cuius incola fuit sophocles: sicuti docet cicero libro. v. de finibus: Et oedipus expulsus creontis imperio confugit in coloneum in quo locus erat furiis consecratus: sed misericordia atheniensium illuc ceruitus haec & ideo scripsit. uis: quin dubitari solet & cicero i catone cur apuleius in apologia prodiderit sophoclem scripsisse tragediam nomine oedipum coloneum. apud nostros seneca composuit

oedipus coloneus

oedipi tragediam. q̃ is autem fuerit oedipus poetarum carminibus est uulgatissimum & diodori testimonio satis notum. declinatur autem oedipus oedipodis & oedipi in secundo & tertio ordine. ut docet prisciaanus in. vi. & eruditorum cõfirmat auctoritas. Dixit enim Statius in primo thebaidos. limes mihi carminis esto oedipodos confusa domus. plautus uero in penulo: non oedipo opus est coniectore qui sphyngi interpres fuit. dicitur aut oedip' ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας idest a tumore pedum quos habuit perforatos. ut euripides in phenissis testatur: & signat seneca. genituram hanc habuisse oedipodem tradit Iulius firmicus in. vi. matheseos. fuit horoscopus in cancro. sol in ariete. saturnus in piscibus Iuppiter & mercurius in aquario. mars in libra: luna in nebula cancri. ¶ Collectanea. solinus indidit operi suo nomen collectanea: quis a quibusdam polyhistor nuncupetur. multique alii libris suis indicem fecerunt collectanea: quoniam in his collecta & excerpta ex multis continebantur. ¶ Equitandi peritissimus. plutarchus. equitandi usus caesari a pueritia facilis adeo extitit: ut reflexis in tergum manibus equum uelocissimis concitare cursibus sæpe consueuerit. persæ filios imprimis docent sagittare & instituunt equitare. ut refert herodotus. uidetˀ enim equitatio esse exercitatio plane utilis & bellicosa: unde chrysanteas apud xenophontem in quarto pediæ

Equitatõis laus

laudat scientiam equitandi in tantum: ut existimet se futurum hominem uolaticum: ubi bonus fuerit eques. & ex hoc asserit se maxime adamare hippocentauros: si modo fuerunt: in quibus fuisse & hominis prudentia & equi uelocitas ac robur. unde lex fertur a cyro qua cauetur turpe esse habenti equum: si pedibus uisus fuerit proficisci. Trogus & iustinus memorant parthos equis omni tempore uectari. equis bella equis publica & priuata officia obire. inter equos consistere mereri colloqui. apud quos inter seruos ac liberos hoc est discrimen: q seruii pedibus: liberi equis incedunt. equitatio ut ait plinius stomacho est & coxis utilissima.

¶ M. AN. ¶ Feruntur. traduntˀ. ¶ Dicta quae alii dixerint obseruatiõe digna: uel dictata a praeceptoribus excepta. seu certe quae ipse temere dictare consueuerit. ¶ Collectanea. si dicta ad alios referas uar a intelligere & multiplici lectione collecta. ¶ Armorum tractandorum. ¶ Equitãdi peritissimus: Plutarchus: equitandi usus ei ex pueritia facilis extitit: ut reflexis in tergũ manibus equũ uelocissimis concitare cursibus consueuerit.
¶ Laboris ultra fidẽ. ex militiae laboribus remedium aegritudini est. ut Plutarchus ait in Cæsare quaesitũ.

PHI. ¶ Capite detecto. laudat mar. cicero masinissam ab hac firmitudie: q nonaginta annos natus nul lo hymbre: nullo frigore adduci poterat: ut capite operto esset. Cõsimiliter silius in primo punico; extollit hanibalis tolerantiã: cũ ait. Tũ nec nec nudo excipe infinos hymbres celiq; ruinã. ¶ Pedibus antei bat. hoc ad alexãdri imitationem: qui pedibus plerũq; iter faciebat & pedes agmẽ circuibat: ut auctor est. Qu. curti/ ¶ Incredibili celeritate: Qu. curtius nullã alexãdri magni uirtutẽ magis laudat q celeritatẽ: cuius psi/ diores incredibiles cõficiebat. eadẽ celeritate usus est cæsar: q ut ipsemet scribit in .v. cõmentario unũ salutis auxiliũ in celeritate ponebat.

capite detecto: seu sol seu imber eẽt. Lõgissimas uias incredibi li celeritate cõfecit: expeditus meritoria rheda centena passu um millia i singulos dies: si flumina morarent nãdo traiiciẽs uel innixus inflatis utribus: ut sæpe nũcios de se puenerit.

De cautela & audacia eius in expeditionibus.

IN obeũdis expeditiõibus dubiũ cautior ne an au/ dacior. Exercitũ neq; p insidiosa itinera duxit unq: nisi pspeculatus locoꝝ situs: neq; in britãnia tran/ sexit: nisi ante p se portus & nauigationẽ: & accessũ ad insu/ lam explorasset: at idẽ obsessione castroꝝ in germania nũci ata per stationes hostium gallico habitu penetrauit ad suos A Brundusio dyrtachiũ inter oppositas classes hyeme trans/ misit. Cessãtibusq; copiis: quas subsequi iusserat: cũ ad accer/ sendas frustra sæpe misisset: nouissime ipse clã noctu paruu lũ nauigiũ solus obuoluto capite conscendit: neq; aut quis esset ante detexit: aut gubernatorẽ cedere aduersæ tempesta ti passus est: q pene obrutus fluctibus.

De despectu prodigiorum eidem occurrentium.

NE religiõe quidẽ ulla a quoq incepto absterrit' unq uel retardat' ẽ. Cũ imolãti aufugisset hostia pfecti/ onẽ aduersus Scipionẽ & lubã nõ distulit. plapsus

¶ Expeditus. sine ipedimẽtis. ¶ Meritoria. pretio conducta. nam meritoriæ rhedæ dicunt quæ quæstus faciendi causa lo/ cantur: sicut meritorii pueri: qui pstituũt corpus mercedis gra/ tia: q & catamiti nuncupant: ut ait seruius. ¶ Rheda. rheda uo cabulũ est gallicũ: ut auctor est quitilianus: & significat carrucã: unde a cicerone rhedarius di/ ctus ẽ auriga rector q; ipsius rhe dæ: īde epirhediũ deducitur: lu uẽalis tritoq; trahit epirhedia collo. ¶ Nando traiciẽs. ex ro/ mana disciplina: q tirones eru/ diebant in tiberi natare. Natus sub sidere delphini hẽbit natã di studiũ. sicut tradit maternus in .viii. matheseos. Alexandrũ quoq; nandi peritũ fuisse testa/ tur historici. ¶ Inflatis utribus refert huius hispãos incubãtes utribus trãsnatasse flumẽ rho/ danum. Curtius quoq; ait. in/ cubãtes utribus flumen trans/ misere: sũt utres ex pellibus po tissimũ hircinis: scribit plinius i. xxviii. q cinis hircini utris ma

Meritoriũ

rinal sistit sanguinẽ. ¶ Obeũdis peragẽdis adeũdis. ¶ Nisi añ portus explorasset. cæsar pficisci cupiẽs i brita nicã: uolusenũ cũ naui lõga pmisit ad pspicienda loca portusq; ipsi' insulæ. huc mãdat ut exploratis reb' oib' ad se q añ primũ reuertat: sicut ipse scribit i q̃rto belli gallici cõmẽtario. ¶ Obsessiõe castroꝝ. Credo hoc facti tũc eẽ q̃n Qu. cicero mar. cicerõis frater legat' cæsaris fuit obsessus: & oĩa cæsaris hyberna fuerũt oppugna/ ta cõi galloꝝ cõspiratõe. ¶ A brũdusio dyrtachyũ. ex italia in græciã breuissimus ẽ traiectus ab hydrũto ad apollonia: a brũdusio uero dyrtachiũ transitus ẽ sicut longior ita tutior. Dyrtachiũ app llauere a noie dyr/ rachii: qui potiũ ubi adiecit: ab eo noie dicit epidãnũ: ut refert appianus ab epidãno rege barbaroꝝ: sed rõa ni coloniã deducẽtes: ut ait plinius. dyrtachiũ dicere maluerũt pp in auspicatũ nomen epidamni: tanq a dãno dicatur epidãnũ: ad quod allusit plautus in menechmis cũ ait Ne mihi dãnũ in epidãno duas: tanq nomen inditũ sit epidãno: q illuc nemo sine dãno diuertat. Cæsar brũdusii cõcionatus apud milites p brumæ tps transmisit in græciã: tũc dyrrachiũ erat horreum pompeianoꝝ. ¶ Ad arcessẽdas. euocandas: cæsar lras sub inde ex epyrrho scripsit ad antoniũ efflagitãs ut cũ copiis militaribus qbus pe:rat ad se transiret. unde apud lucanũ ait cæsar i epistola ad antoniũ. Antõi tãtoꝝ cã maloꝝ quid superos & fata tenes ¶ Aut guber. ce. gu bernator hic pprio noie amyclas dicebat: q cũ ui tẽpestatis metus reu ocedere statuisset. tũc cæsar apprehẽsa gubernatoris dextra: pge exclamauit perge. Cæsarem. n. uehis cæsarisq; fortunã. plutarchus græce ita excla masse refert. [illegible] idest crede fortunæ: sciens q cæsarem uehis. lucanus in .v. pharsaliæ luculenter & graphice totã tẽpscribit. ¶ Ne religione quidem. scribit appia/ nus in .ii. alexandrũ & cæsarem fuisse contemptores huiusmodi religionũ: flocipendisse q; pnostica ac uati/ cinia. ¶ Imolanti aufugisset hostia. notum est auctore plinio non fere litari trahẽte se ab aris hostia & au/ fugiente: unde inter pdigia priscorum legimus ominosum fuisse quotiescunq; hostia fugisset ab aris: hoc tñ prodigio ñ ipediebatur cæsar: quin incepta perageret: lucanus inter ostenta pharsalicæ cladis hoc quoq; enumerat discussa fugit ab ara taurus. Appianus prodidit Cæsarem & alexandrum cõtemptores fuisse pa/ riter religionũ: tanq illud lucretii probaret ab illis: Religio peperit scelerosa atq; impia facta.

M. AN ¶ Incredibili celeritate utpote qui octauo die ex urbe Rhodanũ uenisset: quarto & uigessimo in ulteriorẽ Hispaniã. ¶ Inflatis utribus: qbus innixus tutius faciliusq; flumina trãsnaret. capuinæ pelles ad oleum uinũ & alios liquores deferendos in follis speciem consutæ utres dicũtur. Ver. Vnctis saltere per

Dyrrachiũ

Epidãnum

ures. ¶ Obeundis expeditionibus: bellicis negociis: quæ obeunda erant. ¶ Nisi perspeculatus: nisi per se aut p alios locoꝝ situm explorasset. ¶ Obsessione castroꝝ: nuncio de suoꝝ obsidione accepto. ¶ Opposi/ tas classes: quaꝝ una orientalem: altera occiduæ erat. ¶ Hyeme: pridie ca. Ianuarii Cæsar Brundusio soluit. ¶ Dy rachiũ. Plutarchus ait. Apolloniã transmissum ipse Cæsar in locum Pharsaliã dictum. ¶ Solus. Appianus: cũ tribus seruis ad naues uenisse scribit. ¶ Paruulũ nauigium. quippe qd Plutarcho auctore duodecim age/ retur remis. ¶ Aufugisset hostia: quod pro tetro alioquin habebatur prodigio.

etiã ĩ egressu nauis uerso ad melius omine: teneo te inqt afri ca. Ad eludẽdas aũt uaticinatiões qbus felix & inuictũ in ea puincia fataliter Scipionũ nomẽ ferebat᷑ despectissimũ quẽ dã ex Corneliorũ genere: eu ad opprobriũ uitæ Salutioni cognomen erat secũ in castris habuit.

De prœliorum assumptione locis & tem/ poribus inopinatis etiam apud suos.

PRœlia nõ tñ destinato: sed ex occasione sumebat: ac sæpe ab itinere statim iterdũ spurcissimis tẽpesta tibus: cũ minime qs motuꝝ putaret: nec nisi tpe ex tremo ad dimicãdũ cũctatior factus ẽ: quo sæpi⁹ uicisset hoc minus expiẽdos casus opinãs nihilq; se tãtũ acquisituꝝ uicto ria qñtũ auferre calamitas posset. Nullũ unq̃ hostẽ fudit: quẽ nõ castris quoq; exueret. Ita nullũ spaciũ prerritis dabat. An cipiti prœlio equos dimittebat & in primis suũ: quo maior permanendi necessitas imponeret᷑ auxilio fugæ erepto.

De equo eius insigni cũ pedibus ꝓpe humanis.

VTebatur autem equo insigni pedibus ꝓpe huma/ nis: & in modũ digitoꝝ ungulis scissis: quem natũ apud se: cum aruspices imperiũ orbis terræ signifi/ care dño ꝓnunciassent magna cura aluit: nec patientẽ sesso

¶ PHI. ¶ Verso ad meli⁹ omi/ ne. malũ omen est quotiens ali qs prolabit᷑ in rebus obeũdis: sicuti de camillo traditũ est: qui subito olim lapsu decidit quod omen ad damnationẽ qua postea oppressus est pertinuisse ꝓdi derunt autores idonei. ¶ Te neo te inquit africa. nemo de stinat aliquid in africa nisi præ fatus africam: sicuti refert plini us in. xxviii. ad quod alludere uidet᷑ hoc Cæsaris dictũ: qui tñ significauit se africam tenere tã q̃ subiectã suiq; iuris factã. ¶ In

Scipiões ĩ aufca inuicti

uictum scipionum nomen. ꝓp duos scipiones aphricanũ supe riorẽ & iuniorem: quoꝝ alter stipendiariam fecit chartaginẽ alter funditus euertit. Ideoque scipio pompeii socer cũ existi maretur & ipse futurus ĩ aphri ca uictor aduersus Cæsarẽ: Cæ sar autore plutarcho quendam scipionẽ ex corneliorũ familia hoiem sane abiectũ & despectis simũ cognomento salutionẽ ĩ ꝑlio tanq̃ ducem ꝓposuit: ita ut interdũ cũ hoste cogeretur cogere ret. uetusto enim quoddam uaticinio credebat aduersarii quo d. latabat᷑ fatale eẽ scipionũ generi sp ĩ aphrica uicere. ¶ Adoptaq; κατ᾽ ἀντί φρασιν. i. p contrariã dictionẽ salutõ diceret. cũ nulli salutí foret sed cũctis despicatui. ¶ Ex occasiõe. liuius libro. xxv. sententialiter locutus est in hac sniam. si occasiõis momẽto: cuius pteruolat opportunitas cunctatus paulũ fueris: nec qq̃ mox omissam quæras. ipse Cæsar in cõmẽtariis ait consilium pro tpe & pro re esse capi endũ. ¶ Spurcissimis uehementissimus asperrimis: ideo mar. tullius cũ uer facere tẽpestate spurcissima: alias spurcũ significat obscenũ & impurũ ut spurcæ noctes. ¶ Cũctatior. tardior. i. cõmẽtario belli africi sic scriptũ legimus Cæsar tardior. & cõsideratior erat factus. & ex pristina bellãdi consuetudine celeritateq; excesserat. ¶ Quo sepius. i. quãto. ¶ Hoc. i. tãto. ¶ Calamitas imperatoꝝ res aduersæ auctoritatẽ minuũt ut ait ipse in septimo. ¶ Ancipiti: dubioso piculoso alias duplici ¶ Equos dimittebat. Cæsar plurĩ cõmisit aduersus he/ luetios. primũ suo deinde oium e conspectu remotis eqs. ut equato oium piculo spẽ fugæ tolleret. legimus apud liuiũ oli dictatorẽ romanũ iussisse eqtes ab eqs descendere: & ita partã eẽ uictoriã cõsimiliter ĩ bello uol/ sco tẽpaniũs decurio equitũ iussit eqtes ex eqs desilire: & ita repss' ĩpetũ hostiũ ingentiũ. ¶ Pedibus prope humanis. scribit plini. viii. equũ Cæsaris habuisse priores pedes simil'es hois: qua effigie locatus fuit añ uene/ ris genitricis ede. de quo solũ⁹ hæc. equus Cai. Cæsaris nullũ pter Cæsarẽ dorso accepit. cuius priores pe/ des facie uestigii humani reddũt fuisse. sicut añ ueneris genitricis edẽ hac effigie ĩ tõa locat⁹ ẽ. Arion equ⁹ ille ad alii celebratissimus fuisse fert humão uestigio dextri pedis. ¶ Aruspices. abaruga uoiatur. Na͂ aruga te ste donato dicit hostia ab haru ui qui concludit & seruat᷑. hara at locus ẽ in quo pecora includunt. ¶ Aruspi

Aruspices qui.

ces ut inqt Augustinus & in deciens. xxvi. Qui uia repetitũ est: extra pecudũ inspiciunt. & ex eis futura pre dicũ: Aruspices ẽ alli nũcupauit' q horas in agẽdis negociis opibusq; custodiũt. Aruspiciũ prius inuenit del phus ut ait plinius. Aruspicina deridet Cicero ĩ secundo de diuinatione: ubi dicit alios alio mõ exta iterp tari nec esse oium una disciplinã. Cato mirari se nebat. q uõ ridebat aru pex aruspicẽ cum uidisset.

¶ M. A N. ¶ Omine. ex hoc apparet tam in re q̃ uerbo esse omẽ: quod & Valerius quoq; demõstrat. ¶ Te neo te. capta. s. ¶ Fataliter: fatali necessitate. ¶ Ex Corneliorũ genere. Scipionum gẽte. ob duos Scipiones: Quorum alter tributariam Carthaginem reddidit. alter funditus sustulit. ¶ Salutioni. Plutarchus saltio nem scribit. Plini. a mimo quodam illud nomen ei tum affirmat quum Gn. prenomẽ illi antea fuisset. Sed Plinii locus in septimo corrigendus: ubi salum hominis pro salutio mimus mendose legitur. ¶ Est desti

nato:ut antea destinasset. ¶ Ab itinere:quũ alio iter intenderet:uel stati qd ad hostẽ sit uentũ nondũ capto castris loco. ¶ Cunctantior:timidior:minus audax. ¶ Quin castris quoq; exueret:nisi castra quoq; hosti: quẽ uicisset acie ademisset. ¶ In primis fuit equũ. id in eluetios pugnaturus fecisse dr. ¶ Auxilio fugæ:qd non equi pnicitate esse potuit. ¶ Pedibus ppe humanis:de pdigiosa equi forma Plutarchus & Plinius plura:sed Plinius anteriores tantũ pedes in spẽm aut humani pedis fuisse figuratos.

ris alterius primus ascendit:cuius ẽt instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit.

De uirtute eius in acie inclinata reparãda.

INclinatã aciẽ solus sæpe restituit:obsistẽs fugientibus:retinẽsq; singulos:& cõtortis faucibus couertens in hostẽ. & quidem adeo plerũq; trepidos:ut aquilifero morãti cuspide sit cõminatus,alius i manu detinẽtis reliquerit signum.

De constantia & seueritate eius contra Cassium.

NOn minora illa cõstantiæ eius:imo maiora etiã indicia fuerũt post aciem pharsalicã: cũ præmissis in asiam copiis p angustias hellespõti uictor nauicula traiiceret,L.Cassium partis aduersæ cũ.x. rostratis nauibus obuiũ sibi neq; refugit:& cominus tendẽs ultro ad deditionem hortatus supplicẽ ad se recepit.

De mira euasione eius nando.

ALexãdriæ circa oppugnationẽ põtis eruptione hostiũ subita cõpulsus i scaphã pluribus eodẽ pcipitãtibus cum desilisset in mare nando per ducentos passus euasit ad pximã nauẽ elata leua:ne libelli quos tenebat madefie

¶ pHI. ¶ Instar.effigiẽ cõsimilem. ¶ Pro æde.an ædẽ hic est templũ. ¶ Veneris genitricis. Venerẽ cognomine genitricẽ colebat Cæsar tanq ab ipsa oriundus p iuliũ ascanium ueneris nepotẽ:quẽ iulia gẽs sui nominis auctorẽ habet. appriamus in secundo erexit.& ueneri genitrici tẽplũ ut prius ad pharsalon uouerat prælium initurus. ¶ Aquilifero.aqlifera dñr signa Aquiliferi in romana militia ab aqla: quã romanis legionibus Carmarius i secundo cõsulatu suo pprie dicauit. habuerunt & romani pter aqlã quattuor alia signa uidelicet lupos minotauros:equos.apros:quæ singulos ordies anteibãt.auctor plinius i.x.refert neqenius primũ signũ totius legiõis esse aqulã:quam aqlifer portat idẽ draconarios appellat signiferos a draconibus qui p singulas cohortes ferebãtur ad plũ.factum est aũt hoc in africo bello:ut Cæsar aqliferũ fugientẽ ad prios reuocaret:& eius collũ intorqueret dicens.hic hic sũt aduersarii.Valerius i tertio.Cæsar legionis martiæ aqlefere meum dæ;fugæ gratia i conuersũ.faucibus cõprehensum in cõtrariã partẽ detraxit:dexterãq; ad hostem tendẽs quorsũ tu inqt abis:illic sunt cũ qbus dimicamus.Idẽ testis est Cæsarẽ ancipiti aduersus neruios plio detraxisse scutũ militi timidius pugnanti:quo facto labantẽ belli fortunã diuino animi ardore restituit. ¶ Contortis faucibus.itortis p manus iniectionẽ.refert plinius fauces fuisse itortas metello a tribũo plæbis catinio labeone:ut sanguis p aures expressus fuerit:summũ gulæ fauces uocant ut docet idẽ plinius in.xi.fauces per translationẽ reg quoq; inanimatæ dicit.Cicero.emiliũ sedentẽ in faucibus metelli loq pala. ¶ Reliquerit signũ:in cõmẽtariis scriptũ legimus.q Cæsar signa fugiẽtiũ manu phẽdebat.& cõsistere iubebat:adeo ut alii dimissis eqs cõiicerẽt cursũ.alii ex metu ẽt signa dimitterẽt. ¶ Per angustias helespõti:marĩ angusto meatu europã sepat ab asia:qd iteruallũ septẽ ẽ stadiorũ:has angustias helespõtũ nocãt noie idito ab helles puellæ casu.hac xerxes psagei ex cõstrato i nauibus põte duxit exercitũ.Cæsar cũ ad helespõtũ puẽisset sequẽs Põpeiũ fugiẽtẽ:huic obuiũ.L.cassiũ cũ triremiũ classe ad pharnacẽ pperãtẽq cũ Cæsare debellare posset tñ felicitate illius cõterritus & supplexq; ipetrata uenia naues ois illi tradidit.Existiat appianus.hoc ascribẽdũ haud dubie esse Cæsaris felicitati:ut.L.cassius uir bellicosus magna classe istructus nõ ausus sit cõferere manũ cũ Cæsare i scapha nauigãte:quẽ postea tõæ ipãtẽ ũ extimuit i senatu trucidare.Nõ tñ mirãdũ ẽ si Cæsaris tũc expauit maiestatẽ:cuius nomẽ ut ait plutarchus reges idorũ & parthorũ nõ sinebat cape sõnũ illud quoq; cuida peculiari Cæsaris fortũæ attribuẽdũ:nã cũ dimicaret i gallia & ab hoste dux eptus ex equo asportaretur:occurrit ex hostibus qdã q Cæsarẽ noscebat:& isultãs raptori ait.cecos Cæsar:qd gallorũ lingua significat dimitte Cæsarẽ:& ita factũ ẽ ut dimitteret.hoc scripsit Cæsar i sua ephemeride. ¶ Rostratis nauibus.rostrant naues rostro ferreo.uñ rostratæ dictæ:quæ si miores sũt & in nauali plio ad cõfligendũ utiliores.Rostra nauibus primus addidit piseus. ¶ Cominus.ppe. ¶ In scaphã.scaphæ sũt nauiculæ q maiores naues consequuntur. ¶ M.AN. ¶ Instar.effigiẽ ad illius æquationem. ¶ Pro æde:ante ædẽ.Papinius:Cædat equus latiæq cõtra templa diones:Cæsarei stat sede fori.Plinius quoq; ante ædem effigiem ipsum locatam fuisse scribit. ¶ Contortis faucibus aut in hostem cum ignaniæ exprobratione reflexis.Plutarchus hoc adicit dyrrachina pugna parũ abfuisse.quin Cæsar a milite.quem in hostem uerterat conuerteretur:sit repente confossus. ¶ Aquilifero morãti:Appianus auctor est eo prælio:quo Cæsar Labienum & petreium in Aphrica uicit Aquiliferũ fugientẽ i primã aciẽ ab eo uiolenter retractũ:& ad Dyrrhachiũ aliũ signũ i cõtrariũ uerso occidi iussũ. ¶ Alius i manu q nõ pateretur eũ loco decedere. ¶ Traiiceret:traiicio copias helespõto:Hellespõtũ & sæpe & elegãter ab aliis usurpatum:Sed Tranquillus neutrum dixit. ¶ Decem rostratis nauibus: ab sonnatic

Aquiliferi

Cassiũ expauit Cæsar

dictis. Appianus octoginta cum Cassium triremes habuisse scribit: nec Lucium: sed. C. Cassium fuisse: q posteᵃ cum Bruto in Cæsarem coniurauit. ¶ Eodem præcipitantibus: præcipitanter compulsis.

rēt: paludamētū mordicus trahēs ne spolio potiret̃ hostis.

De probatione & disciplina eius in milites.

Militē neq; a moribus: neq; a fortuna ꝓbabat: sed tm̄ a uiribus: tractabatq; pari seueritate atq; indulgētia nō. n. ubiq; ac semp sed cū hostis i ꝓxio eēt coerce bat: tū maxime exactor grauissimus disciplinæ: ut neq; itine ris neq; ꝓlii tēpus denūciaret: sed paratū & intētū momētis oībus quo uellet subito educeret: qđ etiā sine cā plerūq; fa ciebat præcipue pluuiis ac festis diebus: ac subinde se obser uādū admonēs repēte interdiu: uel nocte subtrahebat: auge batq; iter: ut serius subsequētes defatigaret.

De eodem.

Fama uero hostiliū copiaꝝ perterritos: nō negando minuendoue: sed insuper amplificādo: emētiēdoq;

¶ PHI. ¶ Paludamentū mordicus trahens. scribunt historici Cæsarem in alexandrino bello: cum in mare desiluisset aliquādiu enatasse: alexandrinosque uestem illi ademptā in trophei modū erexisse. suetonius uero sentire uidetur a Cæsare uestē militarem ex manibus hostiū subductā fuisse. huius historiæ meminit plutarchus his uerbis: cōstituta ad pharon pugna quādam ex agger̃ scapham insiliit. ut decertantibus ferret auxiliū. Aduolantibus autem undique in eum egyptioꝝ nauibus se in mare deiciens summo cum labore uix euasit. tunc quosdam tenens libellos qq undiq; peteretur: nec gereretur ne ne omisisse qđē dicitur: ac eis a mari sublatis in altū altera natasse manu. continuoq; schapha in fundū est deiecta. ¶ Mordicus. hoc est morsu & dētibus aduerbiū est: plautus in curgulione: manū arripuit mordicus. Idē dixit mordicibus pro morsibus est & morsicatim a morsu deriuatum. ¶ Paludamentum. paludamenta sunt insignia ac ornamenta militaria. Ideo cū ad bellū exit impator di proficisci paludatus. Cicero in pisonē & gabiniū exeūt duo paludati uultu. lictores quoq; erāt paludati huius cum paludatis lictoribus profectus ab urbe brundusiū uenit. a palā dicta palludamenta: ꝓpterea quod cōspiciuntur ũq; ea hēt ac fiunt palā. auctor mar. Varro: plinius i. xxii. tradit coccū fuisse dicatū paludamentis imperatoris. paludati ut ait festus armati. ¶ Militē neq; a morib᷒. secus scribit ipse i septimo cōmentario dicens. non minus se ab milite modestiā & continentiā q̃ uirtutē atq; animi magnitudinē desiderare. Vegetius quoq; tradit milites moribus excellere debere: honestas. n. idoneum militē reddit: & uerecūdia dum ꝓhibet fugere facit esse uictorē. ¶ Neq; a fortuna. ab opulētis: & q fortuna p oia humana tū maxime in res bellicas est potēs. ¶ Indulgentia. seueritati opponitur p anthetō indulgentia accipitur ꝓ facilitate benignitateq; & leni concessione. Quintilianus in primo mollis illa educatio quā indulgentiam uocamus. inde indulgentissimi imperatores dicti: sicut gratianus ab ausonio indulgentissimus nūcupatur: q sunt benefici ꝓpēsiq; ad gratificandū. & apud historicos indulgentiæ imperatoriæ identidē memorantur plinius i panegirico ait. Quē non fortunæ indulgentiæ moliant. ¶ Exactor disciplinæ. coactor extortor repetitor militaris disciplinæ. Nā ut inqt eleganter marcus iurisconsultus: officiū regentis exercitū non tantū in danda sed ēt in obseruanda disciplina cōsistit. ¶ Sed paratū & intētū. paulus emylius iubebat milites. ὅτι χρὴ ἔχειν καὶ ποιεῖν ὀξείας τὰς μαχαίρας μόνον αὐτῶν ἐν τῷ ἀγῶνι ἀξιώσειν. quiescere & gladios solūmodo acutos facere: se. n. reliqua curatur. ¶ Pluuiis diebus. tali. n. tpe non credunt milites imperatorem castra esse moturū: neq; in aciē exituꝝ. ¶ Subinde. frequenter. i. identidē qua dictione scatent libri luculentoꝝ scriptoꝝ. nōnunq̃ subinde significat mox. deinde. statī. huius. uno alteroq; subinde ictu uentrē atq; inguina hausit. ¶ Se ad seruādū admonens: sensus est Cæsarē frequenter milites admonuisse: ut se obseruarent hoc ē custodirēt ac specularentur: ne quoq; se subduceret: q deinde solitus erat se repente subtrahere e conspectu militū: ita ut ab illis quereretur. obseruare autem modo significat speculari: alias uenerari. Vir. præterea regem non sic ægyptus & ingens lidia nec populi parthorū aut medus hydaspes obseruant. ¶ Amplificando ementiendoq;: in hoc Cæsar cyrum illum magnum persarū regē imitabatur: q autore xenophonte res hostium minime uerbis extenuendas esse censebat. Nā melius est inqt si maiora arbitrati: minora uideamus: q minora audientes ualidiora inueniamus. In commentario belli africi hæc legimus ad hanc sententiam conducentia. cum nuntiarentur aduersariorum copiæ: eqtat᷒ infinitus: legiones regiæ tres: leuis armaturæ magna uis: scipionis: decem elephanti centū. xx. classesq; esse complures: tamen non deterrebatur aio Cæsar & spe confidebat.

¶ M. AN. ¶ Paludamenta iperatoriam chlamidē. Plinius: coccum impatoris dicatum paludamentis: sed pro ornamentis militaribus capitur. Salustius postq̃ e sarcinis paludamenta obstare uidit: hinc paludati dicti. Iuuenalis: Cumq; paludatis ducibus. Cicero: Antonius gemens ante lucem paludatus. Salustius: Dum paludatus incederet. Liuius consul paludatus egrediens ¶ Mordicus morsu. Appianus auctor est Alexādrinos uestem Cæsari ademptam in trophæi modum erexisse. ¶ A moribus: a uitæ instituto. ¶ Neq; fortuna: nobilitate: & diuitiis. ¶ Pari seueritate: omnia exemplaria: quidam᷒: seruitute hn̄t sed seueritate ē legēdum: qđ ex iis quæ sequunt̃ plāe perspicit̃. ¶ Indulgenter: obsequenter. ¶ Exactor: inuestigator: expressor. requisitor. pensitator: tot enim & plura habet id uerbum significata. ¶ Pluuiis & festis: diebus qu-

Palldamēta paludati

Indulgētia

bus eum nemo castra moturum putasset. ¶ Subinde ad eundem sæpius. ¶ ... ob eruendum sua quælibet momenta advertenda. ¶ Interdiu: diurnis horis. ¶ Subtrahebat: e suorum conspectu proripiebat. ¶ Perterritos: milites. ¶ Minuendo hostium copias extenuando. ¶ Ementiendo: mendaciis augendo.

confirmabat. Itaque cum expectatio adventus Iubæ terribilis esset: convocatis ad concionem militibus: scitote inquit paucissimis his diebus regem affuturum cum .x. legionibus equitum .xxx. levis armaturæ .c. milibus: elephantisque .ccc. proinde desinant quidam quærere ultra aut opinari: mihique qui compertum habeo credant: aut quidem vetustissima nave impositos quocunque vento in qualescunque terras iubeo avehi.

De cohertione & cultu militum eius.

Delicta neque observabat omnia: neque pro modo exequebatur: sed desertorum ac seditiosorum inquisitor: ac punitor acerrimus conivebat in cæteris: ac nonnunquam post magnam pugnam atque victoriam remisso officiorum munere: licentiam omnem passim lasciviendi permittebat: iactare solitus milites suos etiam unguentatos bene pugnare posse: nec milites suos pro concione: sed blandiori nomine commilitones appellabat: habebatque tam cultos ut argento &

¶ PHI. ¶ Adventus Iubæ. Iuba rex Mauritaniæ iuvit partes pompeianas & Scipionem socerum Pompeii reliquias in Aphrica reparantem se coniunxit: qui ut inquit Appianus elephantos .x. equitum .xx. milia peditum vero .xxx. secum ducebat: adeo ut Cæsaris exercitus trepidans tumultuaretur. ¶ Levis armaturæ milites levis armaturæ dicebantur: qui hastam tantum gestabant: gerebant ut scribit Livius. manipulus levis vicenos milites habebat: refert Helianus in tacticis ordinem pedestrem in militia dividi trifariam: in armatos: quæ gravis armatura dicitur: & velites: qui levissimæ omnium armaturæ: unde & expediti nuncupantur. Non enim loricam induunt: non ocreis muniuntur: non clypeum grave gestant: sed tantum iaculis utuntur aut lapide quem funda manu ve emittunt. In tertio ordine sunt peltati: pelta dicta quod scutum est parvum & leve in medio erant inter gravem armaturam & levem. Spectatam accensi ferentarii ab historicis milites levis armaturæ solent appellari: vegetius ... ferentarios exultatores: sagittarios: funditores hoc est levis armaturæ adversarios provocabant ante aciem procedentes. ¶ Vetustissima nave: ob hoc putrida & periculosa. ¶ Delicta militaria: quæ aut propria aut communia sunt. ¶ Neque pro modo exequebatur: non servabat modum in puniendo: ut modo citra modum & præscriptum legitimum ultra plecteret nocentes. pro modo ait delicti castigandus est miles. Non debet nimio gravior quam ... sed iuris interconsultus titulo de penis in levioribus causis promotes ad leniores esse debent in gravioribus penis severitatem legum cum aliquo temperamento benignitatis. ¶ Desertorum punitor. desertores militiæ in bello capite puniendi sunt: sicuti iurisconsulti prodiderunt titulo de re militari. Cæterum non omnes desertores similiter puniendi sunt sed habetur & ordinis & stipendii ratio & gradus militiæ: differt autem desertor ab emansore. sicut fugitivus ab errone. levius enim delictum est emansoris gravius desertoris. est enim emansor qui diu vagatus ad castra revertitur. Desertor vero qui per prolixum tempus evagatus reducitur. ¶ Studiosorum qui seditionem atrocem militum concitaverit capite punitur. si vero intra vociferationem tantum seditio mota est: tunc gradu militiæ removetur. ¶ Connivebat. aliqua delicta militum oculis veluti clausis præteribat: tanquam dissimulanter illa eum videret: ut idem Cicero in philippicis. Quibusdam in rebus etiam connivebo: Connivere enim est oculos genis ... tegere. plinius noster in .xi. graviores alarum inferiore gena connivent. Idem. columbæ & similia utraque genera connivent. metaphorice ad alia quoque transfertur. gellius in .xv. dixit connivere cava ventris & stomachi pateri claudi & contrahi. Idem in .xvi. unde apud duo ista foramina quæ dicitur epiglottis quasi claustra ob ... & connivere invicem & resurgentia. ide connivetia synodi usurpatur in decretis .xxiii. q. prima pro tacita eius permissione a synodo concessa. connivere autem enuntiari debet syllaba secunda producta. ... solentque præverit deprendere nimis. ¶ Remisso: relaxato. ¶ Officiorum S. militarium. quæ autem hæc sint docet vegetius. ¶ Munere: onere. alias dono alias spectaculo. alias officio. Unde munera militaria & quos milites munifices vocamus ut inquit paulus iurisconsultus. ¶ Unguentatos. Unguenta esse luxuriæ instrumenta nullus ignorat qui vel plinii .xiii. librum inspexerit. dicebat tamen Cæsar milites suos unguentis delicatioribus perfusos bene pugnaturos. tanquam deliciæ ad mentem roburque hebetandum in præcellentibus militibus nihil pollerent. sicut aristippus philosophus dicere solebat: quod luxior victus nullo erat impedimento ad bene vivendum. ¶ Commilitones appellabat. tanquam & ipse unus esset ex universo militum numero: eum commilitones dicimus sicut & condiscipulos ad hoc allusisse videtur lucanus sic scribens bellorum o socii qui mille pericula martis. græci συστρατιώτας vocant lucullus & ipse milites suos blandiori vocabulo commilitones appellabat. Unde olim congressurus in armenia adversus barbaros magna voce ad suos conversus inquit. ... ὦ συστρατιῶται ... vicimus o commilitones. A Cæsare in hoc dissentiebat augustus immo ut inquit entropius: ipsum coarguebat: quo milites commilitones novo blandoque more appellaret. Ita enim principis auctoritatem emolliri minuique arbitrabatur.

¶ M. AN. ¶ Decem legionibus: legionariorum militum intelligere: alioquin non procederet: quod statim levis armaturæ .c. milli

Levis armatura

Velites

Peltati

pena desertoris

Emansor

Desertor

Cōnivere quid

Cōmilitones

bus subiicit. ¶ Elephātis trecētis: Appianus: elephātos. lx. tū Iubā habuisse scribit: trigītaq; peditū millia. xx. equitū. Oppius siue Hircius cum tribus legionibus. xxx. elephantis i frenibusq; numidis. ccc. uenisse ait: ac præter hos grandi peditum numero. Sed Cæsar de industria copias mentiendo auxit. ¶ Opinaretur a ne sint ea an non. ¶ Vetustissima nauiac per hoc facile solubili. ¶ Delicta: flagitia. ¶ Pro modo: sed citra ultraq; notem præscriptumq; militaris disciplinæ. ¶ Desertores: qui signi stationem ue deseruissent. Polybius apud Ro. inquit mors pœna est his qui in bello locum quo constituti sunt reliquerint. ¶ Seditiosorum: seditionibus auctorum. Lucanus: At paucos quibus hæc rabies auctoribus arsit non cæsi: sed pœna tenet procumbite terra: Infidumq; caput feriendaq; tendite colla. ¶ Conniuebat: indulgebat. oculos. n. nutu assensum præstamus: qua loquendi figura Maro sæpe utitur. Sed homerus quē ille imitatur sæpius. ¶ Officiorum militarium. ¶ Vnguentatos: unguento delibutos: quasi diceret eos esse qui nullis corrumpi possent uoluptatibus. ¶ Commilitones: quæ appellatio ut pote ambitiosa ab augusto postea sublata est: nam Imperator qui suos commilitones appellat se in ordinem redigit: fatetur q; se non Imperatorem: sed militem esse: sic condiscipuli. sic conserui dicuntur.

auro politis armis ornaret simul & ad speciem: & quo tenaciores eorum in prœlio essent metu damni: diligebat quoq; usq; adeo ut audita clade titur̄iana barbā capillūq; summiserit. Nec ante dempserit q̄ uindicasset: quibus rebus & deuotissimos sibi & fortissimos reddidit.

De amore & fidelitate militū ad eum.

Ngresso ciuile bellū centuriones: cuiusq; legionis singulos equites e uiatico suo obtulerūt: & uniuersi milites gratuitā: & sine frumēto stipēdioq; operā: cū tenuiorum tutelam locupletiores in se contulissent: neq; in tā diuturno spacio quisq̄ omnino desciuit: plæriq; capti cōcessā sibi sub conditione uitam: si militare aduersus eum uellent: recusarunt. Famem & cæteras necessitares: non cum obsiderētur modo: sed si alios ipsi obsiderēt tātopere tolerabāt: ut

¶ pHI. ¶ Auro politis armis. in hoc Cæsar imitatus est alexādrum magnum: qui iturus aduersus indos phaleras equorū & arma militum argento decorauit: unde ab argēteis clypeis argyraspides appellati. hoc idē factitasse fertur Alexāder alter Imperator Romanus: qui sicuti refert lampridius non solum fecit argyraspidas sed & chrysaspidas ut ab aureis clypeis nū cupatos. ¶ Ad speciem ad decorem & ornatum. ¶ Clade titur̄iana. quando S. titurius sabinus & aurunculeius cotta legati cum legione ab eburōibus dolo circumuenti ceciderant. ¶ Summisent ad longitudinem mitti uerit, namq; summittere barbam & capillum dicimur. quando neq; tondemus neq; radimus promittentes ad enormitatem adolescere. in eodem significatu dicitur promittere & inmittere. inde promissa barba a uirgilio dicta lōga quasi porro missa. quod specimen est maximi doloris. ¶ Deuotissimos sibi. Ausonius in panegyrico. meruisti ut haberes amicos obnoxios promptos deuotos: fideles i æuum omne mansuros. ¶ Fortissimos: amor principis ut inquit uerissime uazatius facit militem fortiorem. ¶ Ingræsso. Cæsari. ¶ E uiatico suo. uiaticum dixere ueteres sumptum uiæ græci. ἐφόδιον uocāt. Qu. claudius in annalibus magnum uiaticum noue posuit pro magna facultate & paratu magno. a uiatico diminutiuum fit uiaticulum. Apuleius in. vii. de asino aureo uiaticulum mihi corrasit. inde uerbum uiaticor deriuatur. quod significat uiaticum paro. plautus in menechmis uiaticati hercle admodum estiue summus. sensus Suetonii est: Centuriōes singularum legionum obtulerunt Cæsari: q; singuli sua ipsorum pecunia: quam ad sumptum uiæ parauerāt: suisq; facultatibus singulos equites alerent instruerentq; stipendio sine Cæsaris impensa: milites uero dixerunt se militaturos gratis sua ipsorum impensa: cum illi qui erant ditiores suscepissent uiaticatum & impensas omnis pauperiorum perficiendas suis opibus peculiaribus. in legione erant centuriones circiter. lv. auctores uegetius & modestus de re militari. ¶ Desciuit. defecit rebellauit: hoc autem minime trahendū est ad exactam enumerationem: namq; labienus cuius opera naua & strenua usus fuerat i bello gallico deseruit Cæsarem & adhesit Pompeio unde apud lucanum in. v. a Cæsare uocitur transfuga uilis. extat huius labieni in Cæsarem dictum insolentissimum. Nam cum per colloquia milium pacificatio quereretur. Dixit insolenter. Desinite de compositione loqui: nam nobis, nisi Cæsaris capite relato pax esse non potest. ¶ Plærique capti uitam recusarunt. granius petronius quæstor Cæsaris designatus in scipionis potestatem uenit. qui grano icolumitatē pollicebatur, ille uero ridit Cæsarianos milites solere salutem dare non accipere: quo dicto seipsum pugione confodit. præterea cum in potestatem eiusdem scipionis pompeiani peruenissēt aliquot Cæsariani milites: cuiq; scipio uitam & pecuniam illis donare polliceretur si rem pu. aduersus Cæsarem defenderent: tunc Centurio unus ego ne inquit contra Cæsarem Imperatorem meum aduersus armatusq; consistam. Ego neque id facturus sum: & te magnopere ut de negotio desistas adhortor. tunc ita percitus scipio centurionem reliquosq; ueteranos Cæsaris cruciabiliter interfici iussit.

Viaticum
Viaticulū
Viaticari

¶ M. AN. ¶ Clade titur̄iana. Qu. Titurius Sabinus, & L. Aurunculeius ut alio est loco demōstratū cū quinq; cohortibus iter Mosam & Rhenū flu. in Eburonibus cæsi sunt. ¶ Quibus reb' quo studio. idulgētia & officio i milites. ¶ Ingresso ciuile bellū: ciuile bellū ichoanti. ¶ E uiatico suo. ex ea pecunia qua futura expeditione usui erant singuli stipendiū unius equitis ultro detulere. ¶ In se contulissent: pecuniosis my

litibus inopum in se sumptum & onera transferentibus: suam ad hæc militiam gratuitam Cæsari deferen tibus. ¶ Tam diuturno spacio: quandiu ciuile bellum tenuit. ¶ Neque quisquam animo aliquanam præ ter Roscillum & Egum allobrogas: qui diutissime Cæsarianis castris fuerant assueti. Labienus quoque ad Pompeium transfugit. Lucanus: Fortis in armis: Cæsareis Labienus erat: nunc transfuga uilis. ¶ Plæ riq; captiuit petro uius quæstor qui a Scipione captus se transfixit: & Centurio cũ ueteranis uitam sub con ditione promissam recusauit: ita plutarchus prodidit.

dyrrachina munitione. Pompeius uiso genere panis ex her ba; quo sustinebantur: cum feris sibi rem esse dixerit: amoue riq; ocius: nec cuiq̃ ostẽdi iusserit: ne patiẽtia & pertinatia ho stis animi suorum frangerent: quanta fortitudine dimicauerint testimonio est: quod aduerso semel apud dyrrachiũ prœlio pœnam se ultro depoposcerint: ut cõsolãdos eos magis Im perator q̃ puniendos habuerit: cœteris prœliis innumeras aduersariorum copias multis partibus ipsi pauciores facile superauerunt. Deniq; una sextæ legionis cohors præposita castello quattuor Pompeii legiones per aliquot horas susti nuit pene omnis cõfixa multitudine hostiliũ sagittarũ quarũ c.ac.xxx. millia intra uallũ repta sunt. Nec mirũ singulorum si quis facta respiciat: uel Cassii Sceuæ cẽturionis uel. C. acilii militis: ne de pluribus refer, ã Sceua excusso oculo trãsfixus

¶ PHI. ¶ Dyrrachina muniti one. circumuallationem signifi cat: qua Cæsar Põpeium Dyr rachii circumuallauerat. ¶ Viso genere panis. Cæsar ex castello in castellum perducta munitio ne circumuallare constituit Põ peium apud dyrrachium epiri ciuitatem: quæ alio nomine epi dannus appellatur. ubi cum in summis esset angustiis penuria q; cibariorum consumptis lon ge lateq; frumentis: milites ta men inopiam singulari patien tia tollerabant: a quibus genus radicis inuentũ est quod appel latur chara: quod admixtum la cte multum inopiam leuarit id similitudinem panis efficiebat: eius erat magna copia ex hoc effectos panes Cæsariani ede

panis herbaceus

bant eosq; uulgo iaciebant in Pompeianos: ut spem eorum minuerent: cum in colloquiis famem obiectarẽt adiciebant se quo ad huiusmodi radices terra produceret: obsidionem pompeii non derelicturos plutar chus & Cæsar auctores. legimus apud plinium libro unde uigesimo milites Cæsaris exprobrasse: quod la psana uixissent apud dirachium: præmiorum parsimoniam cauillantes. est autem lapsana olus siluestre tũ foliis diui iulii carminibus precipue militaribus celebratum. ¶ Pertinatia. mitor nonium marcellũ tra dere pertinaciam semper esse rerum malarum. cum eruditorum auctoritas refragetur & imprimis senece qui in. vii. de beneficiis ait uicit malos pertinax bonitas. & liuii a quo pertinax uirtus dicta. ¶ Aduerso apud dyrrachium prælio. hoc factum est: quando Cæsar dixit τήμερον ἂν ἡ νίκη παρὰ τοῖς πολεμίοις ἦν, εἰ τὸν νικῶντα εἶχον. latine significat. hodie erat uictoria apud hostes: sed uincendi peritum non habent. tunc Pompeius hac uictoria elatus tanq̃ uictor scripsit ad reges ac ciuitates. ¶ Consolandos magis quam puniendos appianus in. ii. memorat milites Cæsaris post cladem dyrrachinam tanta mestitu dine affectos fuisse: ut ultro sibi supplicium & de se sumi exposcerent. & more patrio decimari. renuente Cæsare signiferos necandos esse conclamabant perinde ac primos auctores fugæ. sed Cæsar ne id quidẽ facere sustinens pauculos quosdam supplicio affecisse satis habuit. ex hac Imperatoris clemẽtia milites ma gis ac magis inflammati deposcere ceperunt: ut in hostes educerentur iureiurando affirmantes se nisi uicto res nunq̃ reuersuros. ¶ Ipsi pauciores superauerunt. hoc ex disciplina Alexandri magni: qui. xl. ad summũ millibus militum contentus innumeras barbarorum copias profligauit inabile regenti ratus quicquid ex cederet: & turbam potius q̃ exercitum & profecto exercitus copiosior magis est impedimento q̃ emmolu mento: & ut ait uegetius propria magis multitudine q̃ hostium uirtute deprimitur. hinc legimus singu los consules romanos aduersus hostes uel copiosissimos non amplius q̃ binas duxisse legiões additis au xiliis sociorum. sic Cæsar sæpe paucitate militum fudit infinitam hostium multitudinem: sicut in bello gal lico aduersus aruernos apud geruouiam: quando illorum dux fuit uercingentorix. nũc enim circiter. ccc. milia aduersus Cæsarem conflixere maxima ipsorum strage & occidione. ¶ Cohors præposita castello. ca stellum intelligimus. unum ex illis: quæ Cæsar plurima communiuit in munitione dyrrachina ad circun uallandum Pompeium: in quo castello nemo fuit qui non uulneraretur. &, ad Cæsarem relatum fuit scutum sceuæ Centurionis: in quo inuenta sunt foramina centum uiginti. quem Cæsar ut erat de se meritus dõa uit militibus ducentis æris: atq; ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronunciauit. eius autẽ opera castellum conseruatum magna ex parte constabat. cohortem postea duplici stipendio frumento ue & spectatis militaribusq; donis amplissime donauit. hoc sceuæ centurionis facinus præclarum miro præco nio celebrat Lucanus in sexto pharsaliæ: ciuius & historici meminerunt.

Exercitus enormis

Castellum

Sceua centurio

¶ M. AN. ¶ Genere panis ex herba: lapsana uidelicet siluestris oleris genere: quod militaribus iocis ẽ po sten Cæsari ut plinius scribit: triũpho exprobratũ. Appianus quoq; eiusdẽ est rei auctor. Plutarchus ñ. tñ herbaceo pane uesci solitos ait sed radicibus ẽt quibusdã lacte mixtis. ¶ Aduerso apud dyrrachiũ prælio: quo Cæsar uictus: fusus est pompeium in eo die uictoria nesciuisse: Appianus & plutarchus sunt auctores. his uerbis Maharbalem post Cannensem uictoriam Hannibalem incessisse Liuius tradidit. ¶ Magis: pro

maiore quodam negocio. ¶ Consolandos: petisse milites scripsit Appianus se more patrio decĩati idest decimum quemq; supplicio affici. ¶ Innumeras aduersariorum copias. Liuius auctor est Alexandrũ Macedonem iudicio Imperatorem maximum iudicatum: quia paucissimus copiis numerosos uicisset exercitus. Cæsar quantum uim hostium paucis legionibus: quas in Gallia habuit confecerit: ex eo intelligi potest. quod Plinius memoriæ pdidit: pœliorũ solitũ cecidisse se ad undecies centũ & nonaginta duo millia hostiũ præter eos q; bellis ciuilibus periissent. Appianus in rebus gallicis scripsit ad centũ millia hostiũ: uel una acie ab eo cæsa. ¶ Castello: quod Cæsar circa dyrrachiũ Põpeio obiecerat. ¶ Nec mirũ haud admiratione dignũ. ¶ Singulorũ aut Sceuolæ & Acilii. ¶ Centũ & .xx. apud Plutarchũ .c.xxx. legimus: ergo in altero numerus corrigendus. ¶ Acilius: apud eundem Plutarchum Attilius: non Acilius legitur.

fœmore & humero .c. & .xx. ictibus scuto pforato custodiã portæ cõmissi castelli retinuit. Acilius nauali ad Massiliã prælio íniecta in puppẽ hostiũ dextra & abscissa memorabile illud apud græcos Cinigeri exemplũ imitatus transiliuit in nauem umbone obuios agens.

De pœna contra seditionem militarem.

SEditionẽ p .x. annos gallicis bellis nullã oĩno mouerunt ciuilibus aliq̃s: sed ut celeriter ad officiũ redierint nec tã indulgẽtia ducis q̃ auctoritate. Nõ enim cessit unq̃ tumultuantibus: atq; etiã obuiã semp iit: & nonã q̃dẽ legionẽ apud placentiã: q̃q̃ adhuc i armis Põpeius eẽt: totã cũ ignominia missam fecit: ægreq; post multas & supplices præces: nec nisi exacta de sõtibus pœna restituit.

¶ PHI. Acilius cynegeri. Acilius decimæ legionis miles cũ maritima pugna p partibus Cæsaris uiriliter præliaretur dextrã manum iniecit massiliensiũ naui: eaq; obscissa puppim sinistra apprehendit: nec ante dimicare destitit: q̃ captã pfundo mergeret. auctor Valerius. hoc facinore tam præclato imitatus uiR Romãus Acilius Cynegirum

Exẽplum cynegiri

atheniensem: qui & ipse in bello psico simuli pertinatiam confectã dis hostibus usus nauem onustam dextera manu tenuit nec prius dimisit: quam manũ amitteret: qua amputata nauẽ sinistra comprehendit: quam & ipsam cũ amisisset ad postremum nauem morsu tenuit. tanta in eo uirtus emicuit ut non tot cedibus fatigatus non ambabus manib⁹ amissis uictus ad postremũ truncus & ueluti rabida fera dentibus dimicauerit. auctores trogus & herodotus. scribit plutarchus. in libello de comparationibus clarorũ uirorũ cynegirũ amputata utraq; manu fuisse obtruncatum. Idẽq; euenisse refert lucio glauco uiro Romano: ut utranq; manũ amitteret cũ asdrubalis nauem detinere uoluisset. ¶ Vmbone agens .i. clypeo: liuius gallum umbone ictum deturbat. est .n. umbo ut inquit Seruius media clypei pars eminentior. sibus ærati radiauit luminis umbo. statius. Iam clypeus clypeis. Vmbone repellitur umbo ciuilibus bellis. ¶ Aliquas seditiones. ¶ Non cessit tumultuantibus. Itidẽ

Vmbo

Alexander romanus Imperator non extimescebat tumultnantes milites. Sed mota olim seditione non timuit ascendere tribunal & oratione seuerissima seditiosos increpare quis oẽs armati circunsisterent. postremo illis adhuc frementibus cũ inclamasset. Discedite atq; arma deponite: Mirando exemplo oẽs depositis armis sagulisq; militaribus ad diuersoria recesserunt. Tunc nonã legionem totam exauctorauit: quam mox loco suo restituit. ¶ Legionem cum ignominia missam fecit. honesta missio est quæ emeritis stipendiis ab imperatore indulgetur. Causaria cũ quis uitio animi uel corporis minus idoneus militia renuntiat. inde a liuio causarii milites dicti. ignominiosa uero missio est cum quis propter delictũ sacramento soluit: & is qui ignominia missus est neq; romæ neq; in sacro comitatu agere potest. auctores iurisconsulti titulo de re militari & titulo de his qui notantur infamia. huiusce aũt seditionis militaris: quæ iuxta placentiam mota est. meminit Appianus scribens milites pollicitas olim a Cæsare quinq; minas uiritim instanter efflagitasse: sopita est aũt seditio duodecim tanq̃ seditionis auctoribus supplicio affectis. De hac loquitur lucanus in quinto pharsaliæ. Detegit imbelles animos nil fortior ausa seditio. ¶ Quam auctoritate. est opæpræctium legeñ apud lucanũ quemadmodũ Cæsar impertertitus & sola maiestate subnixus ierit obuiam seditioni militari minaciter magis q̃ indulgenter agens ubi ait. Vadite meq; meis ad bella relinquite telis & mox. An uos momenta putetis ulla dedisse mihi. procerũ motus hæc cuncta sequuntur. ¶ Exacta de sõtibus. sumpto de nocentibus supplicio Lucanus: uicit patientia seui spẽ ducis & iugulos non tm̃ præstit euses. Namq; auctoritas tanta erat Cæsaris: ut tremeret seui sub uoce minacis uulgus iners.

Missionũ genera

¶ M. AN. ¶ Cinigeri Herodotus Euphromius filium cinegerum fuisse ait ad Maratonemq; id præclarum facinus ab eo editum. ¶ Seditioni. Hannibali præcipue laudi fuit q͞ cum ex omni barbarorũ colluuione castra referta haberet nullã toto belli punici tpe sit militarem seditionem expertus. ¶ Gallicis bellis: q̃diu in Gallia est bellatum. In indulgentia: obsequio & illecebris. ¶ Quam auctoritate: uirtutum opiniõe. ¶ Sed obuiam etiam ultro se tumultuantibus obtulit. ¶ Apud Placentiam: Cisalpinæ Galliæ urbem Ro. Coloniam sub initium belli punici secundi ductam. Polybius: Liuius: & Pedianus id scribunt. ¶ Cum ignominia. triplex fuit apud maiores: ut Marcellus de re militari scripsit missionis rõ honesta una .q exacto legitimæ militiæ tpe qd in decẽ annos extẽdebaẽ: ut plutar. tradit miliu dabatur. Causaria altera: quũ siqs uitio corporis aut mẽtis minus idoneus militiæ putabaẽ: reliqua ignominiosa: cũ ob delictũ aliqd miles exauctorabaẽ. Vulpianus: solere ait exprimi causam: cur aliqs missus esset. sed si arma adempta forent. ẽt si nihil su

esset expressum ignominiose tn̄ missus itelligebat. ¶ Exacta: supra. ¶ De sotibus: de seditionis auctoribus Luc. Ar paucos qbus hæc rabies auctoribus arsit. Nō Cæsar sed pœna tenet. ¶ Restituit: dēuo iauctorauit

De facili reconciliatione militum iratorum.

Decumanos autē romæ cū igētibus minis: summoq; ēt urbis periculo missionē & præmia flagitātes ar dēte tunc in africa bello: neq; adire cūctatus est. q̄q deterrentibus amicis: neq; dimittere: sed una uoce qua quirites eos p militibus appellarēt tā facile circūegit & flexit: ut ei milites eē cōfestim rn̄derint. & q̄uis recusantē ultro i africam sint secuti: ac sic quoq; seditiosissimū quēq; & prædæ & agri destinati tertia parte mulctauit.

De fide & studio eius erga clientes.

Studiū & fides erga cliētes ne iuueni quidē defuerūt: Masinthiā nobilē iuuenē: cū aduersus Hiempsalē regē tā enixe defendisset: ut Iubæ regis filio in altercatione barbā iuaserit: stipēdiū quoq; pronūciatū: & abstrahentibus statim eripuit: occultauitq; apud se diu: & mox ex prætura pficiscens in Hispaniam inter officia prosequentium: fascesq; lictorum lectica sua auexit.

Legiões a numero

¶ PHI. ¶ Decumanos roæ. milites decimæ legionis: cui legioni Cæsar indulserat præcipue: & pp uirtutem confidebat maxime. legiones. n. Romæ a numero atq; ordine dn̄tur primæ secūdæ. Decumani uocatur milites primæ secundæ & decimæ legionis. ¶ Missionē flagitātes honestā uidelicet quæ tpe militiæ impleto dat. ¶ Ardente in africa bello. bellū africū signat: quod in africa gestum ē, aduersus iubā & scipionem recolligētes reliquias pompeianas & nouas insup copias cōparantes. ardente aūt dixit pro urgente & exstante. nā ut ait marcianus capella in libro rhetorices. interdū uerba transferuntur decoris causa: ut bellū subito exarsit p exiit. ¶ Præmia. quæ ueteranis debebat & pmiserat. ¶ Flagitantes. quasi cum conuitio &

Flagitare quid

clamore deposcentes. flagitare. n. psonare est: cū flagella & flāma & flagitatio sine forium crepitu; non sint ut docet donatus in expositione eunuchi terentianæ. De hac aūt seditione sentire uidetur plutarchus cū sic scribit: motis ad seditionem militibus cū duos prætores cosconiū & galbam occidissent tantum eos obiurgauit ut ipsos pro commilitonibus ciues appellatos mille uiritim drachmas donauerit & multa insup italiæ prædia sorte distribuerit. ¶ Quirites pro militibus. Imperator quotiensciq; uerba facit ad milites eos uero significātissimoq; uocabulo milites appellare consueuit perinde ac militari sacramento deuictos sed Cæsar nomine blandiori honorificentioriq; appellauit quirites: tanq romanos nec ulli subiectos ipo. & ita hac uoce iracundiam militarem mitigauit. consimiliter Alexander Impator Romanus seditiosos milites pro contione quirites uocauit nos oēs inquit hodie una uoce quirites dimittam & incertum an quires non. n. digni estis: q romanæ plebis sitis si ius romanum non agnoscitis. ¶ Circum egit. retroflexit demulsit abduxit ab indignatione. ¶ Agri destinati. uerbi causa si destinauerat Cæsar uiritim inter ueteranos dare trecenta iugera. dabat ducenta: si triginta aureos ex pecunia prædacea dabat uiginti. & ita tertia agrorum prædæq; pte mulctabant. ¶ Erga cliētes. primū iuxta parentes locū tenere debēt pupilli secūdū eos pximū locū cliētes hi eq fese i fidē patrociniūq nostrū dederūt. & utiqt mar. Cato aduersus cognatos patron' p cliēte testat: testioniū aduersus cliētē nēo dicit. cliēta dr a plauto sosia. ¶ Iuueni. Cæsari q̄ etate mobiles sūt & clientiæ min' curiosi. ¶ Hiēpsalē. africanū regē. alius est ille hiempsal salustianus. ¶ Enixe. uehemēter. ¶ Stipēdiariū pnuntiatum. stipendiarii dnr tributarii hoc est illi q tributū soluunt. ide stipendiariæ ciuitates dnt a plinio illæ uidelicet. quæ stipendiū tributūq; soluebāt. & a liuio annibal dictus est stipēdiarius & uectigalis ac seruus po. romani. uulgus indoctum perperam appellat stipendiarios milites eos: qui stipendia faciunt cum tales mercenarii siue ærarii milites sint nuncupandi. quod si uocabulo uegetii uti uolumus stipēdiosos appellabimus. ¶ Inter officia. iter eos qui officii causa Cæsarem deducebant comitabant' euntem i prouinciam furtim auexit i lectica sua delitescentem masintham asportauitq;.

Stipēdiosi

¶ M. AN. ¶ Decimanos: decimæ legionis milites. Vopiscus tamen Decimanos ait præsules tantum habere solitos: ant eos qui futuri principes essent quasi lectorum militum id genus esset. Cæterum parum considerate hæc ex proximo capite exemere: qui opus in capita redegerunt: quum omnia ex una pendeant propositione. ¶ Summoque urbis periculo: nam præter Cosconium & Galbam prætores: Qui auctore Plutarcho: eo tumultu occisi sunt: ingens quoque ius militum ad urbis præsidium missa ab eisdem Decimanis: ut quidam tradunt: tunc data est. ¶ Missionem: quia iam militiæ tempus exisset. ¶ Præmia: quæ reddenda essent. ¶ Ardente: late omnia corripiente translatio ab incendio sumpta. ¶ Adire: milites scilicet tumultuantes. ¶ Deterrentibus: ne iret identidem monentibus. ¶ Qua quirites: ciues Plutarchus ait & non milites: quod idem certe est appellatos ait. ¶ Circuinegit: præsenti furore auertit. ¶ Milites eē: Appianus: nullam ab his uocem æditā uiso Cæsare ait: præter unam: qua missio efflagitata est: eaque præter spem concessa continuo in preces uersos ne exauctorarentur: atq; id ipsum uix post multas preces impetratum. ¶ Prædæ: pecuniæ prædæ nomine militibus datæ. ¶ Destinati: antea constituti. ¶ Studium in ornandis. ¶ Fides: in defendendis. ¶ Iuueni: Cæsari. ¶ Hiempsalem: de hoc Plutarchus in Pompeio Hiarbas inquit rex capitur: cui Hiempsal successit. ¶ Tam eni xe: tanto studio. ¶ In altercatiōe: iurgio quod

apud Barbaros q summo studio alunt barbā adhuc magis q apud ro. est cōtumeliosū. ¶ Stipendiati. iū stipendii noie obnoxii. ¶ Abstrahentibus. abstrahere parantibus. ¶ Apud se. domi suæ. ¶ Inter officia. inter eos q officii cā abeuntem sequebantur lectica sua: qua ipse uehebatur. ¶ A. exitra sportauit.

De cultu & dilectione amicorum.

Amicos tanta semp facilitate: idulgētiaq; tractauit: ut C. Oppio comitāti se p siluestre iter: correptoq; subita ualitudine: & i diuersorio loco quod unū erat cesserit: & ipse humi ac sub diuo accubuerit. Iam autē rerū potens quosdā etiā infimi generis ad amplissimos honores pduxit: cū ob id culparet pfessus ē palā. si grassatorū & siccariorum ope in tuēda sua dignitate usus eēt: talib9 quoq; se parem gratiam relaturū.

De odiorū facili remissione.

Simultates cōtra nullos tam graues excepit unq;: ut non occasione oblata libens deponeret. C. Memii cuius asprimis orōnib9 nō minore acerbitate rescripserat etiā suffragator mox i petitiōe cōsulatus fuit. C. Caluo

¶ PHI. ¶ Caio oppio comitāti. scribit plutarchus olim cæsarē ui tempestatis cōpulsū in cuiusdā paupis casā ubi cum cubiculum uix unius capax inuenisset ad amicos cōuersum dixisse. ex honorificis quidē loco cedēdum ē potentibus ex opportuno uero egrotātibus: ibiq; requiescere iussit oppiū: ipse uero una cū reliquis iuxta tuguriiunculi fores recubuit. ¶ Diuersorio. hospitio a diuertēdo dicto. M. Tullius gesta in cæsaris sermōe quasi in aliquo oportuno diuersorio. ¶ Sub diuo. sub celo. a io noie dī sub ioue. celum. n. græci [illegible] dicūt: unde subdialia pauimēta & subdiuales deambulationes: quas uitruui9 græco uocabulo appellat hypetras. ¶ Grassatorū. latronū uias obsidentiū. tales. n. grassari dīt. iterdum hōestū uocabulū ē ut apud siliū. grassandū ad clara pdis. & apud salustiū uirtutis uia grassat. ¶ Siccariorū. q sunt siccarii satis notū a sicca quod gladii genus est nomen inditū de his supra satis ac sup. ¶ Simultates. odia. simultas dicta est ex cōtrario: q minime sunt simul: pōt: & a simulatione dicta existimari q simulata loquūtur ad inuicem. ¶ C. memii suffragator. supra tranquillus tradidit C. memiū obiecisse Cæsari tanq; pathico cynedo: q stetisset ad cyathū Nicomedis inter exoletos. fuit. n. hic mordax in Cæsarem. extant epistolæ Ciceronis ad hunc opinor. C. mēmium athenis diuersantē ut amicissimum pscriptæ. fuit ille alter. C. memi9 in quē crassus orator cōmodissime & festiuissime lusit fuisse tota taracina oibus in parietibus has litteras i scriptas. tria. L.L.L. & duo. M.M. cū quereret qd significarent quendam oppidanū senem dixisse hoc significari. Lacerat lacertū largii mordax mēmius. apud catullū mentio est memii ptoris: quem ait se in bithiniā esse sequutum tenuiculo lucello confecto. & fortassis est hic de quo nunc loquit tranquillus de quo ēt uideri potest intellexisse ouidius cū ait in secūdo tristiū. Quid referā ticidæ: quid mēmi carmen apud quos nomen adest reb9 nominibusq; pudor. ¶ Caluo post famosa epigrāmata. scribit iuriscōsultus: iniuriarum teneri illū qui famoso libello edito aliquē isamauerit. fāosus āt fere sp accipit i ptē deteriorē. illud uero iuuenalis qd allegari solet: fāosos equū cū dictatore ingros: nō famosos legēdū esse sed fūosos ali9 docuim9 calu9 aūt significatur catulli familiaris de quo ouidius & tu cum caluo docte catulle tuo: qui diu cū Cicerone iniquissimam litē de principatu eloquentiæ habuit fuitq; uiolentus accusator & concitatus. ab hoc uatinium accusatum esse satis constat. Idē carmina iocosa faciebat plenaq; ingentis animi. uñ olim de Pompeio dixit Digito uno caput scalpit ut ita illū effœminatū esse significaret. Duriusculū fuisse in uersibus. oñdit plinius in. i. epistolarū. cōpositio eius in actiōibus ad exēplū demosthēis rigida erat ut scribit seneca i. iii. cōtrouersiarū de eodē ait quintilianus. sancta & grauis est oro calui & castigata & frequēter uehemēs imitator. est āt atticorū: fecitq; ppata mors illi iniuriā: siqd adiecturus sibi nō si qd detracturus: qm icidit mētio calui a quo accusatus fuit uatinius enarrandū ē hoc potissimū loco hendecasyllabon illud catullianū risi nescio quem mō e corōa: in cuius iterpretatiōe nō solū litteratores sed ēt litteratissimi ad extremū usq; sudorē dissudauerunt. C. caluus adhuc adolescēs uiolenta accusatiōe insequutus ē uatiniū de ambitu: & orōne luculēta quā ait tacitus in dialogo de oratoribus cū admiratiōe solitā legi in explicandis uatinii criminibus ingenii uela explicauit: & eloquentiæ effudit: adeoq; uiolentus fuit accusator & cōcitatus: ut i media eius actiōe: surgeret uatinius reus & exclamaret rogo uos iudices nū si iste disertus ē ideo me dānari oportet in hoc iudicio in uatinium dixit caluus illud egregie. factum ambitum scitis oēs: & hoc uos scire oēs sciunt. idem dixit uatinio. pfrica frontem & dic te dig⁻ iorē qui ptor fias q catonem. In hac cā cū uatinius reus cādido sudario frōtem tergeret. Idq; ipsū caluus accusator in iudiciū uocaret: q̄s reus sim inqt & panē candidum edo. cum igitur uatinii causa in iudicio ageretur essetq; maxima eorū qui audiebant corona. Catulus quendā derisit qui cum a caluo uatiniana crimina oīa diligentissime explicarent: admiratus est tam pusillum oratorem & breuis staturæ homunculum esse tam uehementem in accusando tanq; disertum in eloquendo context9 autem & ordo uersiculorū sic est digerendus: ait dicat catullus risisse se quendam e corona eorū. s. q in corōa stabant circa iudicū subsellia. & legendū est crimina uatiniana nō aūt carmina. cū caluus. n. meus inqt catullus explicasset mirifice uatiniana crimina ex more firmi netiq; accusatoris alle admirās & manus simul ad celum tollens quasi p stuporem exclamauit: Dii magni salaputiū disertum: ita. n. appellauit caluū a paruitate staturæ. cuiq; uocabuli hoc istud figuet: & ita significare euidenter ostendit seneca libro. iii. suasoriarū

Sub diuo

De mēmio

De caluo pulchra

Enarratio loci catulliani

Salaputiū qd apud catullum

cum sic ait. erat caluus paruulus statura: propter quod etiam catullus in hendecasyllabis uocat illum salaputium disertũ. Quod uero sequitur in carmine catulliano. othonis caput oppido est pusillũ: nõ othonis exi stimo legendũ sed actoris: quæ n. auctoritas est othonis & calui cũ uisq; dicatur caluus otho ut sit sensus connexus & quadrans. ille n. quem risit catullus: ubi salaputium disertũ uocauit caluũ ꝓpter staturæ breuitatẽ: illico subiunxit. ualde qdem actoris. s. calui qui actione accusatoria insectabatur uatin. ut pusillum est caput. & ita sales catulliani elucescunt. Sed hæc dictio salaputium: quæ diu torsit ingenia curiosoꝝ enarranda ẽ nõ inuertenda. nã quidam nugalia quedã cõmenti sunt: ut solopechium legerent quasi totum cubitalẽ alii saia pantion: alii alia ficticia & subabsurda. Nos existimamus legendũ esse salapusium: nãq; pusus & pusius & pusio dicitur apud latinos ueteres puer: qđ eruditorum & in primis mar. Varronis testimonio satis liquet. hic salapusius dictus caluus tanq̃ puer ob staturã puerilẽ plenus salis & oratoriæ mordacitatis: tanq̃ a sale & pusius cõposito uocabulo. Quod si salaputiũ ut hñr oẽs codices legere uelimus: nihil ꝓhibet: nã iter lrãm. T. & S. est quedã q̃si cognatio: ut grãmatici docent. Vñ pultare ꝑ pulsare: mertare ꝑ mersare usurpabãt. & ita salaputiũ q̃si salapusiũ sine ulla inersiõe cõmode enũciabis. & ĩ eo significatu accipies: quẽ nos primi iabsit iudia uerbo: ex nr̃a officina depromsimus. iã ex hoc nro interpretamẽto clarescit opior catullianũ epigrãma. Qui melius: quid hẽt i mediũ ferat: & candidius impartiatur. q nõ hẽt: nra ne uellicet: sed iã domũ repedandũ ẽ. ¶M. AN. ¶C. oppio: ad quẽ multi referũt cõmentariorum supplementũ. ¶Subita ualetudine: inopinato morbo. ¶Diuersorio: meritorio hospitio. ¶Loco lecto: ut Plutarchus ait. ¶Sub dino i aperto. plutar. in prima tigurii parte: non extra cũ alius decubuisse scribit. ¶Grassatoꝝ: latronũ. ¶Sicariorũ: ferro grasantiũ. ¶Parẽ gratiã: promeritis debitam. ¶Simultates: odiosas cõtẽtiones. ¶C. Memmi: de Mẽmio & fœda eius obtrectatiõe supra. ¶Suffragatori: suffragandi fautori. ¶C. Caluo: de hoc quoq; eodẽ capite.

post famosa epigrãmata de recõciliatione ꝑ amicos agẽti ultro ;ac prior scripsit. Valeriũ Catullũ a quo sibi uersiculis de Mamurra ꝑpetua stigmata imposita nõ dissimulauerat satisfaciẽtẽ eadẽ die adhibuit cœnæ: hospitioq; patris eius: sicut cõsueuerat ita perseuerauit.

De lenitate & mãsuetudine eius in ulciscẽdo iniurias sibi factas.

Sed & in ulciscẽdo natura lenissimus: piratas a qbus captus ẽ: cum in ditionẽ redegisset: qm̃ suffixurũ se cruci añ iurauerat: iugulari prius iussit: deinde suffigi. Cornelio Phagitæ: cuius quondã nocturnas isidias æger

¶PHI. ¶Versiculis de mamurra. mamurra formianus perfectus fabroꝝ cæsaris in gallia fuit: quem primum romæ crusta marmoris operuisse parietes totius domus suæ in celio mõte Cor. nepos tradidit. hic namq; est mamurra: ut uerbis plinianis utar: catulli ueronensis carminibus proscissus. Carmina aũt qbus mamurra cæsari cõiunctim carpsit & lacerauit a catullo: sunt in illo epigrãmate. Quis hoc põt uidere: quis põt pati: nisi impudicus & uorax & aleo: mamurrã hẽre: qđ comata gallia & in alio hendecasyllabo de eisdem ita scribit: pulchre cõuenit improbis cynedis mamurre paticoq; cæsariq; his uersiculis catullianis cæsar haud dubie factus est stigmaticus hoc est stigmate & nota inurus infamatus. ¶Stigmata. suggillationes & infamiæ notas. traslatio a stigmatibus quæ inurunt̃ stigmata ut ait plinius delent̃ colũbino fimo martialis: stigmata delet eros. ¶Satisfacientem. satisfacere est tm̃ facere quantũ satis sit irato ad uindictam. auctor asconius. ¶Iugulari prius. Deinde suffigi. Quos supra latino uocabulo ꝑdones noiauit: hic græca dictione sed apud nos usitatissima piratas appellat. Existiãt at dici πειρατής. i. pirata a πειρῶ qđ significat trãseo qa piratæ semp maria ꝑmeant. inde piraticã facere dicunt̃ ꝑdones. ait quintilianus in. viii. dubitasse suos ꝑceptores an ita piratica dicenda eẽt sicut musica & fabrica dicũt. plutarchus scribit cæsarẽ a ꝑdonibus captũ solitũ illis poemata sua legere & parũ laudãtes uocare ἀπαιδεύτους καὶ βαρβάρους. i. insensatos & barbaros: & cũ risu interdũ minabat̃ κρεμᾶν αὐτούς qđ ipsos. s. patibulo affi ceret: qđ & paulo post fecit: nã pgami ad unũ oẽs προσηλώσε. i. suffixit cruci. trãqllus ait prius iugulatos ẽ mox suffixos supplicii cruciatusq; lenẽdi cã. Fenestela uero scriptor uer' & grauis qobur nouissimo sub eiu cæsaris pricipatu ait in. ii. epitomatou. quẽadmodũ cæsar a piratis captus eos postea cepit & decollauerit. ita. n. securi cesos dicebãt: iugulare ãt & decollare an cõueniãt uideatur eruditi. interdũ iugulare ad inanimata trãsfert. marcialis. scelus ẽ iugulare phalernũ & sine ferto iugulare di Cor. cel. Quartana neminẽ iugulat. ¶Cornelio phagitæ. hicẽ ille cornelius dux militũ syllanoꝝ a quo inqsitore cæsar duobus se: talẽtis redemit qñ in sabinis delitescẽs diligẽter inqrebat̃ a syllanis tanq̃ marianus. A manu Elegãter antiq a mãu seruos appellabãt. quoꝝ manu ad lr̃as scribẽdas utebant̃: q alio noie ad manũ dñr. uñ ait Ci. licinũ seruũ si bi gracchus habuit ad manũ. ita. n. pticula. a. & ab. elegãter eruditiq; significatõe usurpat̃ a luculẽtis scriptoribus: ut a mãu a pedib' a libellis ab epistolis a rõnib' a studiis noiemus illos: quoꝝ ministerio utimur: qqi bis rebus prefsunt: quas cũ hac pticula. a. cõiungimus. Videnẽ ãt dici a manu: q scribæ sunt: quos alibi tranquillus A manuẽses peculiari uocabulo appellat hoc pretereundũ non est: q quos a pedibus diximus uocari ueteres dixere circũpedes. unde ait agretius: circũpedes sunt obsequia seruoꝝ. antepedes amicorum. Ci. circũpedes autem hoies formosos & lautos suos esse dicebat. Idem m̃ dixit in epistolis ad atticũ. pollucẽ seruum a pedibus romã missum: & martialis ait: non mensa tibi ponitur a pedibus.

Decollare

A pedibus
A libellis
A rõnibus
Circũpedes

¶M. AN. Fãosa: ꝑbrosa & ifamiæ plena. ¶Valeriũ Catullũ: cuius i Cæsarẽ & Maurrã carmẽ notũ ẽ: qs hoc põt

f

uidere. ¶ Perpetua stigmata: perpetuam notam: & infamiam. ¶ Satisfacientē: ætatem: aut quid simile excusante ueniam filio petentē. ¶ Hospitio: amicicia: familiaritate. ¶ Patris eius: Catulli. s. ¶ Piratesi a qbus se redemerat: piratæ παρὰ τὸ περάω transeo. seu trāfreto: ab assiduo cursu dicti. ¶ Iurauerat: supra id per ioců illis minatum dixerat. ¶ Iugulari prius: ne si uiuos cruci affixisset lōgiore toi quereret cruciatu. ¶ Cornelio phagitæ: a quo duobus talentis datis ægre impetrarat: ne ad Syllam perduceretur.

ac latens ne perduceretur ad syllā uix prœmio dato euaserat nunq̄ nocere sustinuit; Philemonē a manu seruū qui necem suā per uenenū inimicis pmiserat: nō grauius q̄ simplici morte puniit. In. P. Clodiū. Pōpeiæ uxoris suæ adulteꝝ; atq; eadē de causa pollutarum cerimoniaꝝ reū testis citatus negauit se quicq̄ cōperisse q̄uis & mater aurelia: & soror Iulia apud eosdem iudices oīa ex fide retulissent; interrogatusq; cur igitur repudiasset uxorē: qm̄ inquit meos tam suspitione q̄ crimine iudico carere oportere.

De moderatione & clementia eiusdem.

Moderationē uero clementiāq; tum in administratione: tū in uictoria belli ciuilis admirabilē exhibuit: denūciante Pōpeio pro hostibus se habituꝝ. q. R. P. defuissent; ipse medios & neutrius partis suoꝝ sibi numero futuros pnūciauit; qbus aūt ex cōmēdatione Pōpeii ordines dederat potestatē trāscūdi ad eū oībus fecit. Motis ap̄d Hilerdā deditiōis cōditiōibus: cū assiduo inter utrasq; partes usu atq; cōmertio Afranius & Petreius dephēsos intra castra Iulianos subita pœnitētia interfecissent: admissā in se pfidiā nō sustinuit imitari. Acie pharsalica pclamauit; ut ciuibus parceret: deinceps q; nemini non suoꝝ unum quem uellet: partis aduersæ seruare cōcessit; nec ulli perisse. nisi in prœlio reperiuntur. Exceptis dūtaxat Affranio & Fausto. & L. Cæsare iuuene; ac ne hos quidem uoluntate ipsius interemptos putant. Quoꝝ tamē & Affranius & Faustus priores post

¶ PHI. ¶ Simplici morte. nullis tormentis neq; cruciamētis adhibitis. ¶ Pollutarū cerimoniarū reū. supra dictū quēadmodū senatus q̄stionem decreuit de pollutis publicis cerimōniis: quæ sacra intelligūt' bonæ deæ: qū publius clodi' muliebri ueste indutus inter illa ad uxorē cæsaris pōpeiā trāsierat. ¶ Interrogatus. s. ab accusatore q̄ græce dī. τί κατηγόρος. ¶ Tā suspitione q̄ crimine. plutarchus i apophtegmatis ita græce tradit cæsarē dixisse τὴν καίσαρος γυναῖκα καὶ αἰτίας βολ... [illegible] q̄d' interpretat' cæsaris uxorē oportuit esse purā et a calūmā ut inq̄t eleganter ausonius. page distat e uidet' suspectus uere preus. Testis inductus plutarchus μάρτυς δὲ ἀχθεὶς ... [illegible] testis inductus nihil dixit pbrosum de uxore.

¶ Deprehensos intra castra Iulianos. apud hilerda hispaniæ ciuitatē cū milites aphranium & cæsariani libera nacti colloqoꝝ facultatem inter se familiariter sermocinarent'. oiaq; essent plena gratulatione inter utraq; castra. tunc petreius hoc audito armat familia. colloqa militū interrūpit. iulianos hoc ē cæsarianos repellit a castris quos dephendit interficit. cæsar uero milites aduersariorū q in castra sua uenerāt sūma diligentia cōqri & remitti iubet: nōnulli sua uolūtate remāserūt. quos postea in magno honore habuit: & ita noluit imitari pfidia petrei & aduersarioꝝ: p maleficio bñficiū rependens. hāc cæsaris clemētiā ita laudat lucanus i. iiii. pharsaliæ Hoc sīqdē solo ciuilis crimine belli dux causæ melioris eris. ¶ Iulios cæsarianos. possessiuū nomē ē a iulio ut docet priscian'. hic iuliani aūt dicti: quos ordinauit iuli. cæsar. & a C. i. dictum est in. xiii. antonianam nec uectigalia iuliana lupercis ademisti. p cæsariana. ¶ Denūciante pompeio p hostibus. pōpeius initio belli ciuilis relicturus urbē iussit ut oēs se prosequerent' premonitis: quod ii q̄ remāsisset uti cæsaris extimaret'. tunc cōsules nullis ex more pactis sacris repente exierunt ex urbe multi quoq; cōsulares collectis partim sarcinis discesserūt. ¶ Medios. neutras ptes sequētes: qui ne q; cæsariani essent neq; pōpeiani. lex solonis est. siqs i dissensione ciuili nō alterutræ pti sese adiunxerit sed solitarius sepatusq; a coi malo ciuitatis secesserit: is domo patria fortūisq; oibus careto: exul extorrisq; esto. cæsar tales dixit habiturū se perinde ac si secū fuissent & i suis castris aduersus pōpeianos militassent. ¶ Ex cōmēdatōe pōpeii. anteq ex amicis fieret inimici. ¶ Ordies. s. militatis q sūt multifarii in rōana militia. ¶ Nemini non. s. cuilibet. Aphranius & faustus silius cū ad cæsarē iter facerēt forte icidit i aphranium faustūq; quos prima luce adortus uictos capit cum coniugibus & libertis paucis post diebus dissensione i exercitu orta faustus & aphranius interficiuntur. pompeiæ cum fausti liberis cæsar incolumitatem suaq; oia concessit. ¶ Et cæsar liberis. lucius cæsar iuuenis cæsari uticam eunti i itinere fit obuius: subitoq; ad genua se proiecit: unitāq; sibi neq; quicq amplius deprecatus: cui cæsar facile & pro sua natura & instituto cōcessit. uerū hic paulo post fuit interfectus cū bestias cōsulto tru idasset: quæ paratæ erant ad spectaculum populi.
¶ M. AN. ¶ Philemonē a manu. sicut Augusto Talbo a manu: sed in Nerone amanuense pro a manu dixit: dixerunt ueteres seruum manuculus opt utebant in epistolis: aliisq; libellis: quos ipsi dictarēt scribendis: Seruū uero a pedibus eūq̄ quē ad iter: litterasq; pferendas q̄situm haberent: Cicero ad Atticū pollucem

seruū a pedibus Romam misit: ubi illud scire oportet & a pedibus: & a manu utroq; numero diminuláq; extremæ uocis iclinationē alterutro numero hic. ¶ Et fide. sine si audere recto testimonio. ¶ Repudiasset: repudiatā exercuisset. ¶ Moderationē: in ulciscendo modū. ¶ Clementiā. primum d ch nen a affe: ū. ¶ Rei pub. defuisset. q secum tempu. nō esset armis tutatus. ¶ Ipse: Cæsar. ¶ Medios: q sua studia neutro iclinassent. ¶ Ex cōmendatione popen. pompeio dū amicus fuit cor habuit per lias cōmendante. ¶ Ordines: ducendi ordinis dignitatē ordo sexagenos: auctore Liuio habuit milites: duos Centuriones: & uexillariū unū. ¶ Hilerdā: Hilergetū oppidū in citeriore Hispania uetustum opus. Lucanus: Saxo fūdata uetusto surgit hilerda manu. ¶ Dedi ionis: a Pompeianis faciendæ. ¶ Affranius & petreius fuit q scribant cōditiones pacis ab Affranio motas petreiū turbisse. ¶ Pœnitentia motæ pacis. ¶ Non sustinuit: mitem sensus ē noluit cæsar hostiū exemplū imitatus pōpeianos in castris suis deprachēsos obtruncare. sed i columes dimisit. ¶ Acie pharsalica pharsalico plo: ut parceret ciuibus inclinata iam hostiū acie. a Cæsare, pclamatum cōstat: cū primo concursu Italos: ut Appianus ait: psequendos cēsuisset. ¶ V. nū patris aduersarium ex captiuis hostibus: quē uellet. ¶ Affranius & Faustus Sylla. a P. Sictio cū cōiugibus & liberis in Mauritania capti dissensiōeq; in exercitu orta absente Cæsare interfecti sunt hæc Hircius siue Oppius: q q alio loco dicit Affraniū iussu Cæsaris occisum: q a postq ab eo i Hispania dimissus esset rebellasset. ¶ L. Cæsarē: is credo ille est q Arimino a cæsare occupato quasi a pō. mandata tulit ad Cæsarem ut ipse i commentariis scriptū reliq: eius pater legatus Cæsaris erat sub ciuilis belli initium: Oppius auctor est hunc quoq; a Cæsare: cum Uticam uenit ueniam impetrasse: sed non multo post iterum transfugam factum.

impetratā ueniam rebellauerunt: & Cæsaris libertis seruisq; eius ferro & igni crudelem in modum enectis: bestias quoq; ad munus populi cōparatas trucidauerant. Deniq; tpe extremo etiā quibus nōdū ignouerat cūctis in italiā redire permisit: magistratusq; & iperia capere: sed & statuas. L. Syllæ & Pōpeii a plebe disiectas reposuit. Ac si posthac aut cogitarētur grauius aduersus se: aut dicerent inhibere maluit q uindicare. Itaq; & detectas cōiurationes: cōuentusq; nocturnos nō ultra arguit q ut edicto ondēderet eē sibi notas: & acerbe loqntibus satis habuit p cōditione denūciare ne pseuerarēt: Auliq; Cecinnæ criminosissimo libro: & Pitolai carminibus maledicētissimis laceratā existimationē suā ciuili aīo tulit.

De abusu dominationis & potestatis eiusdē.

PRægrauant tamen cætera facta: dictaq; eius: ut & abusus dominatiōe & iure cæsus æstimetur. Nō enī honores modo nimios recepit ut continuum

¶ PHI. ¶ Libertis eius. s. cæsaris dictatoris. ¶ Enectis. pemptis. pprie necatus ferro: nect' alia ui pemptus di. auctor prisci anus in. ix. pcipium ē preteriti passiuū. eneco enecui. enectus lun'. famæ. frigore. illunie squalore enecti. Ci. in tusculana pemi. enectus siti tātalus. oratius in epistolis bos ē enectus arando. ¶ Ad munus populi. lactantius ut ui. uenatiōes ferrūq; spectacula attributa eē saturno & munera uocari. populus enī spectaculis talibus ueluti muneribus capit'. & ut ait mar. tullius in orōne p murena ludis oblectatur & ducimur. Statuas syllæ reposuit. Ci. dicere solebat cæsarem in erigēdis pōpeii statuis suas firmare. plutarchus in libello de cōmoditatibus inimi ciciarū. honorandū inqt inimico cēseo. cū iure gloriā pmeruit. qd qui faciunt plus ipsi laudis cōsequunt': simul fidē hnt quotiens contra obtrectāt. quasi non hoiem oderint. sed actiones reprobent. unde cum cæsar deiectas pompeii triūphales statuas repōi iussisset: dixit Ci. τοὺς πομπηΐου καίσαρ ἀνιστὰς ἀνδριάντας τοὺς ἑαυτοῦ ἐπήγνυσι. pompeii statuas erigens o cæsar tuas ipsius figis. ¶ Inhibere. netare ne herent.

Necātus

Necātus

Honorandus inimicus

¶ Vindicare: punire. ¶ Arguit. reprendit refellit. ¶ Sibi notas: cogitas cōuitatiōes & nocturna cōciliabula. ¶ Pro cōditiōe. pala. ¶ Auli cecine. extāt epistolæ huius auli cecinnæ ad ciceronē: & ciceronis ad cecinnā: ex qbus aperte pat ca. cecinā exilio fuisse mulctatū pp librū aduersus cæsarē scriptū. nā ipse ita ait adhuc stili penis do: & post paulo. erit inqt irascit' cæsar eiq scripsit a'iqd contra uoluntatē suā. ¶ Criminosissimo. referto multi iugarū aduersus cæsarē criminatiōnū. ¶ Pitholai carminibus. hic dictus ē. M. otacilius pitholaus: cuius m' tio fit a macrobio in. ii. saturnaliū. ¶ Laceratā existimatiōem. infirmatā dignitatē atq; pscissam. ¶ Ciuili aīo. πολιτικῶς. Ouidius. exercet patrias plusq ciuiliter iras. ¶ Pregrauant. ualde grauant. scribit plato & repetit plutarchus in dem tuo. pclara ingenia sicut uirtutes maximas ita uitia quoq; maxima producere solere: in cæsare aūt uirtutes dubio pcul amplissimæ fuerunt: non tñ sine mixtura uitiorum: si nō uitia hæc appellanda sunt: appetitiones honorū immodicæ cupiditates dñandi immoderatæ: Aius huma no minor semp ingenii semp infinita cōcupiscens. ¶ Abusus dñatione. utimur cū honore abutimur cū iniuria. græci dicūt ἀποχρῆσθαι philippus macedonū rex suadebat pandos eē amicos & bonos & malos οἷς δεῖ χρῆσθαι τοῖς δὲ ἀποχρῆσθαι. aliis quidem uti. alteris autem abuti. dicimus abutor hanc rem & hac re cum accusatiuo & ablatiuo. plautus in bacchidibus: Nos aurum abusos. De usu & abusu secundū oratores & iurisconsultos suo loco mox dicetur.

¶ M. AN. ¶ Seruus eius: Cæsaris. ¶ Enectis: pemptis. ¶ Ad munus populi. ad uenatiōis spectaculū. ¶ Cōparatas: a cæ. quæsitas. ¶ A plebe disiectas: ut uerissimum sit saty ricum illud: Turba remi sequitur fortunam ut semper & odit. Damnatos. Lucanus: Nulla fides unq miseros elegit amicos: & rursus: Et cole feli

tes miseros fuge. ¶ Reposuit restituit. ¶ Cogitarent: monerent ab aduersariis. ¶ Inhibere: cõprimere. ¶ Vindicari: ulcisci. ¶ Conuentusq; nocturnos: noctu clãdestine nouas res cõcitãtes. ¶ Edicto: publica denunciatiõe. ¶ Criminosissimo criminatiõibus pleno. ¶ Lacerata: multis pbris psicissam. ¶ Ciuili mortã remissoia: si priuatæ psonæ ciuis fuisset. ¶ Prægrauant: parodia breuissima apparetq; ex his q sequuntur maiora fuisse in Cæsare uitia q uirtutes: adeo ut merito occisus credatur: nulla qdem uirtutis spes tã blãda ad hiberi potuit: ut populus oium gentium domitor: quiq; regiũ nomen ab initio infense oderat: sui ingenii oblitus: ipam regni affectionẽ diutius eẽt in aliquo laturus: pgrauant ergo. i. præponderant grauiora sunt ¶ Abusus. male & ambitiose usus. ¶ Nimios. immensos & sup ra modum exquisitos. ¶ Continuum consulatum: Appianus in. x. annos nomen consulis Cæsarem recepisse est auctor.

¶ PH'. ¶ Cõtinuũ cõ. cõsulat': magistratus solebat eẽ annu' & annali lege, put docet cicero in iii. de legibus. eũdem magistratum nemo capere poterat: nisi anni. x. interfuissent. cæsar uero calcatis legibus consul p decennũ continuũ designatus fuit: ut scribit appianus in. ii. ¶ Perpetuã dictaturã. quæ dignitas solebat esse semestris. in cæsare facta est perpetua. appianus. dictator in oẽm uitam electus est. ¶ Prefecturã morũ. censurã intelligit: quã cicero ueterem magistra pudoris & modestie noiat in oratione contra pisonem. ¶ Prenomẽ impatoris. ad hoc allusisse uidetur catullus scribens mordaciter in endecasyllabis: uafer e iterũ meis sibis inuerentibus unice impator. & cicero in paradoxis: laudet uero hic impator: aut ẽt appelletur. aut hoc noie dignus putet. græci uocant αὐτοκράτορα. Corrige mendosam dictionẽ apud uopiscũ cũ scribit sumũ auctocratora in edictis suis esse uocatum. Tu legito græce αὐτοκράτορα & accipe pro iperatorem. Cicero i philippicis indicat hircium pãsam & augustũ esse impatores appellados: docetq; impatorẽ appellare solitũ a senatu: siquis mille aut duo milia externorũ hostium occidisset Appianus uero scribit nomen impatoris uendicari solere ab his prorsus: qui in maximis belli opibus uersati sunt cum laude. Nũc ait inqt sub quo decẽ milia in bello cecidissent hac appellatione dignos haberi audio. ꝑterea ductores exercituum & prefecti copiarũ militarium impatores latine & significanter nuncupant qd satis declarant monimenta historicorũ. ¶ Cognomen pris patriæ: appianus. appellatus ẽ pater patriæ qd cognomen ũ primus meruit cicero. ¶ Statuã inter reges. plinius in. xxxiii. pdidit tarquiniũ regesq; romanos sibi statuas posuisse. ũ & romuli statua in capitolio erat sine tunica. & in eodẽ loco statuæ uisebant' subsequentiũ regum. ¶ Suggestũ in orchestra. supra dictũ est orchestra locum fuisse in theatro in q senatores sunt loca designata: in qua cæsar suggestũ. i. pulpitũ eminentius collocari sibi uoluit. ¶ Fastigio sublimitate: qua significat non cõtentus humanis honoribus diuinos appetiuit: q figuant' p subsequẽtia. ¶ Et p tribunali. sic distinguẽdũ est: ut intelligas sedẽ aurea & ante tribunal cæsari fuisse decretã & in curia. alii particula pro significat & ante & in: ut dictũ iam est. ¶ Thensam & ferculũ circẽsi pompa. thensæ sunt sacra uehicula: q a diuinitate dict' putãt ut inqt asconius. seruius uero enarrãs illud uirgilianũ hic currus fuit: thẽsam significari: uti q deorũ simulacra portant'. scribit' at cũ aspiratõe. cũ dictio deducta sit ἀπὸ τοῦ θείου. i. re diuina. de thensis ita loquitur cicero in ultima uerri: maiorẽs diu q uehiculis thẽsarũ solẽnes cetus ludorũ initis. & iunius in. v. ab urbe cõdita: q augustissima inqt uestis est thensas ducẽtibus triũphãtibus ue ea uestiti medio edũ eburneis sellis sedere. ¶ Ferculũ. fercula ut auctor est acron sunt pulpita: in qbus deorũ simulachra tolluntur: in quo significatu hic accipit'. sicut apud ciceronẽ sic scribentẽ in. i. de officiis. cauendũ est ne tarditatibus utamur ingressu mollioribus: ut similes põparũ ferculis esse uideamur. Ciceronẽ imitans ambrosius in eadem snia inquit. sunt qui sensim ambulãdo imitant' histrionicos gestus & quasi quedã fercula põparũ. Augustinus in. ii. de ciuitate dei. q sunt sacrilegia si illa erãt sacra: aut quæ inquinatio si illa lauatio & hæc fercula appellabant'. dicit aũt ferculũ a ferendo: qa in põpa circẽsi hoc est celebritate ludorũ circẽsiũ huiuscemodi simulachra deorum ferunt'. Inde & fercula dapes uocamus ab eo q in mensam inferant ferculorũ quoq; supius meminimus. de circẽsi põpa ita scribit ouidius. Aurea põpa uenit linguis animisq; fauete. Tẽpus adest plausus aurea pompa uenit. cũ at thensæ & fercula ducerent' in põpa ludorũ: diuisim seiuncti q; legendũ est thensam a tribunali & cũ inferioribus copulandũ ut sit sensus cæsari decreta fuisse thensam & ferculũ sicuti deo in põpa circensi.

Thẽsa qd

Ferculũ qd

¶ M. A N. ¶ Perpetuã dictaturã: ut appeat diuinitus nocẽ illam a Sylla emissam: qui i ordinem redactus: quum adolescente quodam cõuitio incesseret' nec interim a quoq coniuratorum cõperetur conuersus ad eos: qui tunc proxime steterant dixisse fertur fore ut quicũq; post se dictaturã inuaderet: nunq eã nisi cum morte deponeret. ¶ Præfecturã morum. censuræ: periphrasis est. ¶ Prænomen impatoris: quo prænominis loco est usus ut imperator Cæsar p Caio in præfatiõibus ipsis diceretur. ¶ Cognomen: tertio loco pater patriæ nuncuparet: sed de huiusmodi appellationibus ne unum locum oia conferant' opportuniore loco dicemus. ¶ Inter reges romanos. regum statuas: quæ ut plinius demõstrat in Capitolio fuere. ¶ Suggestum: locum editiorẽ. ¶ In orchestra: ubi ornatissimus ciuitatis ordo spectabat. ¶ Fastigio: dignitate: altitudine: ut in sensus: Cæsar non solũ immensos recepit honores: & qbus maiores homini haud decerni potuissent: sed alios etiã qui humanum excederent fastigium: ut qui obtinuit diuinos. ¶ In curia: ueteris curia iactatus fuit altera quam iuxta forum immo in parte fori Sylla: ut Plinius scribit constituit: Clodiana cæde

cum eius cogo altera conflagrauit Pedianus est auctor: Appianus: & Plutarchus. ℭ Pro tribunali thensam sacrum: ut pediani utar uerbo. uehiculum. Sunt enim thensæ uehicula, quibus deorum simulacra uehebãtur: accipitur & pro ipsa ordinum & hostiatum pompa thensa. Idem auctor in Augusto: quum forte ludis circensibus educeret thensam. Sunt qui a diuinitate factum nomen existiment: alii q ante ipsas thensas lura tenduntur: quæ gaudent manu tenere: & tangere qui eas deducunt. ℭ Ferculum in circensi põpa: id est feretrum: quod in pompa ferebatur. Liuius: Spolia ducis hostium cæsi suspensa fabricato ad id apte ferculo in Capitolium ascendit. Sunt scio, ego: qui utrobiq feretrum libentius q ferculum legant: a quibus non oino abhorreo. Dionysius: Pompalia ex argento laborata fuisse ait deorumque simulacra humeris uirorum ea pompa deferri solita.

pla aras simulachra iuxta deos puluinar: flaminem lupercos a ppellationem mensis e suo noie: ac nonnullos honores ad libidinem cœpit & dedit. Tertium & quartum cõsulatũ titulo tenus gessit contentus dictaturæ potestate decretæ: cũ cõsulatibus simul atq; utroq; anno binos cõsules substituit sibi in ternos nouissimos menses: ita ut medio tempore comitia nulla habuerit præter tribunorum & ædiliũ plæbis præfectos q; pro prætoribus constituerit: qui præsente se res urbanas administrarent. Pridie autem calen. ianua. repentina cõsulis

ℭ PHI. ℭ Puluinar. puluinaria sunt, pprie lectuli: q auctore sermo sterni i tẽplis cõsueuerũt numini dicati. abusiue puluinaria p tẽplis ponimus. ide apud liuiũ legimus ad oia puluinaria sacrificatũ fuisse. uident autem puluinaria accipi p illis puluinis in qbus simulachra deorũ recũbentia collocitur: alii accipiunt p illis lectis qui sternebant in tẽplo in honorem deorum. unde lectisternia nuncupant. sicuti docet augu. in. iil. de ciuitate dei. qd idem significat liuius sic scribens. curatũ lectisterniũ & ptriduũ hitũ de cẽuiris sacrorum curantibus: & puluinaria in cõspectu fuere ioui & iunoni: altero neptuno & minerue: tertium marti & ueneri: quartũ apolloni ac dianæ. qntũ uulcano ac uestæ. vi. mercurio ac cereri. idem liuius in. v. ab urbe, pdidit lectisterniũ primũ romæ factũ ad pestilentiã, ppulsandã: q in tribus quã q amplissime apparari poterant stratis lectis placauere deos immortales. priuatim quoq; tũc id sacrum celebratũ ẽ tota urbe patentibus ianuis, pmiscuo q; usu rerum omnium in, ppatulo posito: ad hoc puluinar dicatum diis referendus ille satyrici poete uersus: feda lupanaris tulit ad puluinar odorẽ. nã ut olim dixit athanaricus gothorum rex deus terrenus est imperator: in iouis epulo puluinar suscipi non poterat nisi in capitolio. uident aũt dici puluinar a pluma: qua farcitur. ℭ Flamen. singuli flamines nomina habent ab illo deo cui sacra faciunt: ut martialis: uolcanalis: furialis. Ci. in. ii. antõianarum taxat antonium quod fuerit flamen iulii cæsaris. Ci. uerba hæc sunt: est ergo flamen ut ioui ut marti ut quirino sic diuo iulio mar. ant. idem de eiusdem cæsaris honoribus quos hic commemorat tranquillus ita ait quem s maiorem honorẽ consecutus fuerat: q ut haberet puluinar: simulachrũ fastigium: flaminẽ. ℭ Lupercos. luperci nudi lupcalia celebrabat i lupcali i honorẽ panos: fiebant aũt lupcalia februario mense: de qbus copiosissime a nobis & diligẽtissime scriptũ ẽ i aũ, ppertii cõmentario. unde si q desiderabũt illic poteris mutuari. Ci. insectat M. antonium qd in lupcalibus: in quibus sedebat cæsar amictus toga purpurea in sella aurea coronatus: se lupcum exhibuerit: & q nudus unctus ebrius uisez stante po. ro. contionatus sit: capitiq; cæsaris diadema imponere cũ omnium plãgore tentauerit. ℭ Appellationem mensis. marco antonio legẽ ferente mẽsis iulius est appellatus: qui antea qntilis a nũero uocabat: qd hoc mẽse Iulius cæsar, procreatus sit. auctores macrobius & eusebius. ℭ Vtroq; anno. tertii. s. & quarti consulatus. ℭ Binos. perinde ac ipse non ẽet consul. ita. n. tres cõsules fuissent cũ duo tũ esse debeant. ℭ Titulo tenus. ut consul dici tũ uellet citra cõsulatus administrationẽ. hæc pticula tenus fere semp cũ ablatiuo cõiugit. tenetur tñ auctoritas usi hellenismo interdũ cũ genitiuo cõnectit. Virgi. & crurũ tenus amento palearia pendent. Existimat seruius tenus dici extremas ptes arcus: unde tractum sit ut hactenus hucusq; significet. apd plautum in bacchidibus: tenus magis, p hqo accipi uidet' q̃, p arcu cũ ait: turdũ lubricũ petit: pẽdebit hodie ita pulchre intendã tenus. ℭ Cum cõsulatibus simul. ut eodem tpe & cõsul esset & dictator. Consulatus aũt p decẽniũ ut diximus cõnmẽtibus legibus fuerãt cæsari decreti. ℭ Comitia nulla. diximus supra comitia fuisse consularia ptoria quæstoria tribunitia edilitia & omnium deniq; magistratuum: qui suffragiis populi creabantur: illæ enim conuitationes populi ad creandos magistratus dicebat' comitia quoq; alia calata alia cẽturiata. ℭ Substituit. suffecit subrogauit. nã substitutus. pri die. calen. ianuarii. i. nouissimo die anni. ℭ M. A N. ℭ Puluinar: tabulatum in templis: in quo deorum simulachra statuebant: ℭ Flaminem: sacerdotem ut Ioui Marti & Vulcano. ℭ Lupercos. quales erant hi qui per urbem discurrebant: Dionysius: Plutarchus: Liuius: & Lactanti' de lupis multa satis. ℭ Appellationẽ: mensis Iulii: q antea qntilis ẽ dictus: quod O uidius & Macrobius docent. ℭ Ad libidinem: ut libuit. ℭ Titulo tenus: solo titulo cõtentus: quũ alioquin administratione abstineret. ℭ Decretæ: dictaturæ contentus: uidelicet dictatoria potestate. quæ longe maior erat consulari. ℭ Vtroq; anno: tertii & quarti cõsulatus. ℭ Substituit: suo loco subiecit: ob id credo ne comitiis præesset. ℭ Medio tempore: eo biennii spacio. ℭ Nulla habuerit comitia: nullis præfuerit comitiis. quæ habere alioqui coactus fuisset. nisi cõsules substituisset: sed cur id Cæsar potissimũ declinaret: ex his quæ postea dicentur declarabitur. ℭ Pro prætoribus: prætorum loco: quos utique non populi comitiis sed ipsius beneficio creatos obsequentiores haberet. ℭ Pridie calendis ianuarius. nouissimo anni illius die.

Puluinar quid

Lectisternia

Flamen

Lupercii

Iulius quintilis

Tenus

morte cessantem honorem in paucas horas petenti dedit: eadem licentia spreto patriæ more magistratus in plures annos ordinauit. X. prætoriis uiris consularia ornamenta tribuit ciuitate donatos: & quosdam e semibarbaris Gallorum recepit in curiam: præterea monetæ publicisq; uectigalibus peculiares seruos præposuit. Trium legionum quas Alexandriæ relinquebat curam & imperiũ Rufioni Liberti sui filio: suo exoleto demandauit.

Item de abusu & arrogatione eiusdem.

Nec minoris ĩpotẽtiæ uoces ppalã edebat. ut. T. Ampi⁹ scribit: nihil amplius Rẽpu. eẽ: appellationẽ mõ sine corpore ac specie: Syllam nescisse litteras q dictaturã deposuerit: debere hoies cõsiderati⁹ iã loqui secum:

¶PHI. ¶Honorem consulatũ. ¶Petenti dedit: caninũ significat: q a marco tullio tali aspersus est ioco. uigilantem habebimus cõsulem caninũ: q in cõsulatu suo somnũ nõ uidit. Idem dicere nõ desiit. consulem habuimus tã seuerũ tamq; censoriũ: ut in eius cõsulatu nemo prãderit: nemo cenauerit nemo dormierit. Idem de eodem. hoc cõsecutus est caninius: ut quereretur qbus cõsulib⁹ consul fuerit. extat tñ eiusdẽ iocus ille diasyrticus uotactus ptholat. Ante flamines nunc consules diales sunt. nam cũ dialis dicatur & iouialis & unius diei: Sintq; flamines diales a ioue dicti: põt consul quoq; nõ ineleganter dialis nũcupari a die: qui uno tantum die fuerit in magistratu. ¶In plures annos. i. quinquennium. appianus: in quinquennium & urbani magistratus & annui factu ad punctarum aut exercituũ cura distribuunt sunt ¶Consularia ornamẽta. mos fuit antiquorum ut bene meritis insignia tribuerẽt magistratuũ unde scribit tacitus decreta fuisse narciso quæstoria insignia a claudio cæsare: ab eodem insignia preturæ crispino decreta fuerunt: ita nunc cæsarẽ scribit tranquillus tribuisse ornamenta & insignia illa qbus consules ornari solent prætoriis uiris: hoc est his q olim gesserant preturam. ¶Ciuitate donatos. factos ciues romanos. ¶E semibarbaris. ex uta ex parte barbariæ. sic persius dixit ipse semipaganus. ¶Recepit i curiam. fecit senatores. ¶Monetæ. apud ueteres romanos constituti fuerũt triumuiri monetales æris argenti auri flatores: sicuti tradit pomponius iurisconsultus. ¶Peculiares seruos. peculiarem seruũ appellamus a peculio quod proprie seruorũ est. unde ait labeo iurisconsultus. pater familias peculiũ hẽre non põt: quẽadmodũ nec seruus bona a peculio deducit peculiaris & accipit pro re serui. inde scribit ulpianus si peculiare uinũ legatum sit id contineri qd serui habuerũt. Inusit aũt nunc frequentissimo est ut peculiaris pro pprio siue speciali nec cũ aliis cõmuni accipiatur ut & peculiaritei aduerbiũ dicatur. & ita hic intelligimus peculiares seruos. plinius spectatissimũ insigne gallinaceis corpore cõsecratũ nec carnem id esse nec cartilaginem: nec callũ iure dixerimus uerũ peculiare. Nec mirandũ uideri debet cæsarẽ preposuisse ueluti decumanos. i. principes publicanorum uectigalibus seruos: cũ plerumq; principes fuerint seruorum ac liberorum serui qui erant domini ciuium. ¶Exoleto suo. Exoleti dicunt patici & concubini grandiores: qui adolescere. i. crescere desierunt. Scribit Plinius hoiem crescere ad annos usq; ter septenos in longitudinem: tũ deinde in plenitudinem. altas exoletum dicimus abolitũ & qd iam euanuit. Liuius. arte agendũ exoleto iam uetustate odio. Quintilianus exoletos scriptorus auctores. ¶Impotentiæ. ipotentia dicit immodica potentia. Cato apud liuiũ sic ait: uicta domi libertas nia impotẽtia muliebri. unde tyrãnus impotentissimus dicit a quintiliano decemuiri quorũ principatus erat imoderatus: aliaq; potẽtes dãt nuncupant & a seneca impotẽtia fortunæ ascribit. hæc. n. pericula inter dũ auget & intendit significationẽ. ¶T. ampius. adhuc extant ciceronis epistolæ: quẽ tubã ciuilis belli appellabant hic acerbius ferebant ueniã illi datã a cæsare. ¶Sine corpore ac specie: cicero in epistolis ad atticũ cõqueritur nullũ esse colorẽ nullũ succũ nullã formã ciuitatis pub. romanæ: ut ipsa quidem appellatione & noie diceret respub. sed re uera foret nulla cæsare ad nutum cũcta moderãte. in hac sniam est illud lucani. oia cæsar erat: priuatæ curia uocis testis adest. ¶Dictaturã deposuerit. sylla potitus rerum post debellata mariana factione dictator factus cũ fascibus. xxiiii. pcessit i publicũ. dictatura aũt q magistratibus est semestris ad annos centũ ac. xx. sibi desumpsit: eiq; p sena usconsultũ oium rerum potestas tributa est. hic tñ post innumerabiles pemptos atq; pscriptos: post urbẽ cedibus exhaustã dictatura sponte deposuit. adeoq; cõfidebat suæ felicitati: ut priuatus in medio foro uersaretur dicens se paratum esse rõnem reddere rerũ gestarũ. ob hoc cæsar dicebat syllã nescisse litteras: quod dignitatem oium dignitatũ maximã sponte deposuisset: quo uerbo demõstrare uolebat sylla id facere minime debuisse: & in eo rudem fuisse ac imperitũ. cum alioquin cõstet lucũ syllam fuisse & latinis & græcis litteris eruditissimũ. librosq; rerũ gestarum cõposuisse: quorum testimonium citat gellius in primo noctiũ atticarum. & ut auctor est plutarchus biduo anteq moreretur finẽ imposuit. xxii. cõmentariorum phalaris quadam epistola ait periculosius eẽ depõere principatũ q occupare & paulo infra non modũ inqt hoium nemo. sed ne deorum qdem potentissimus hanc tyrandem mihi deponendam psuaderet: Celebris uox ẽ usurpata a dionysio tyrãno: qua pedibus tractũ nõ insidentem equo relinquere tyrãndem dixit debere posterioribus tpibus diocletianũ & herculeũ deposuisse: aliuoneos principatum ferunt.

Cõsul dialis

Triũuiri monetales

Peculiaris seruus

Peculiare uinum

Exoleti

Sylla deposuit dictaturam

¶M. AN. ¶Honorem. consularẽ dignitatẽ ¶Cessantem uacanti. ¶Petenti: Caninio reuilloin quẽ auctore Macrobio extat urbanissimus Ciceronis iocus λογοθέτων est Caninius. & rursus uigilantem habemus consulẽ: qui in consulatu suo somnũ non uidit. ¶Spreto patrio more. contra patrium morem.

¶In plures annos:quum annua alioquin esse omnium ferre magistratuũ potestas. ¶Consularia ornamẽ tæq; ius cõsularis dignitas instruit:aut certe qualibet inter eẽt:q cõsules fuissent. ¶Ciuitate donatos:quos ciues fecerat. ¶E semibarbaris Gallorũ:& ad cõmertia & ad pñæ sitũ referri põt:ut minus barbari hẽrent:q ĩ cisalpina gallia cẽntaut brachataq; q in comata:quæ lõge ẽ remotior. ¶Monetæ.feredætant in usũ redigẽ dæq dispẽsandæq;. ¶Publicis uectiga.exigẽdis.s. ¶Peculiares.suos & nõ pub.alexãdriæ ad regni psidium. ¶Imperiũ:præfecerat cum imperio. ¶Impotẽtiæ:nimiæ potestatis. ¶Appellationẽ:secundũ eos:q Fabio auctore appellationẽ esse uoluerunt eorum:quæ sub nisum:aut tactum non ueniũt:aut cui certe alterũ deesse:ut uentus:uirtus:pietas. ¶Sine corpore ac specie:ergo informẽ umbrã:uanãq; imaginẽ. ¶Syllam nescisse litteras.si Syllam litterarũ ignarũ fuisse accipias:oĩno falsum est.Salustius.Sylla patritiæ gentis nobilis familia iam prope extincta maiorũ ignauia.litteris græcis atq; latinis iuxte atq; doctissime eruditus:sed a cõsilio illum imperitũ iudicauit.q.d.fecit Sylla quod nemo fecisset:nisi idem rudis esset:& litterarũ expers:ut qui dictator esset:in ordinem se ultro redegerit.Sũt qui latentem uerbo inesse iocũ existiment:ut Cæsar Syllam nescisse litteras dixerit:quia dictare nescierit:alludens ad dictatoris nomen.sed qui de ratione nominus dixerunt aliter sunt interpretati.

ac pro legibus habere quæ dicat:eoq; arrogantius ꝑgressus est:ut aruspice tristia:& sine corde exta sacra quondã nunciante futura diceret letiora:cum uellet:nec pro ostento ducendũ:si pecudi cor defuisset.

De inciuilitate & indignatione eiusdem.

Verũ præcipuã & inexpiabilẽ sibi inuidiã hinc maxime mouit:adeũtes se cũ pluribus honorificẽtissimisq; decretis uniuersos.P.C.sedẽs pro æde Veneris genitricis excepit:quidã putãt retẽtũ a Cornelio balbo:cũ conaretur assurgere:alii ne conatũ quidẽ oĩno.sed etiã ãmonẽtem.C.Trebatiũ ut assurgeret:minus familiari uultu respexisse.Idq; factũ eius tãto itolerabilius est uisũ:quod ipse triũphãti & subsellia tribunitia præteruẽti sibi unũ e collegio Pontiũ Aquilã nõ assurrexisse adeo indignatus sit:ut proclamauerit.Repete ergo a me Aquila rẽpu.tribunus:& nec destiterit per cõtinuos dies quicq̃ cuiq̃:nisi sub exceptiõe pollicerĩ:si tñ per Pontiũ Aquilã licuerit.

De eodẽ & regni affectione.

Diecit ad'tã insignẽ despectũ senatus contumeliam

¶PHI. ¶Pro legibus hẽre q dicat.tanq uolũtas regũ atq; libido pro legibus habẽda sit:ut enĩ tradit iustinus ai bitria principũ pro legibus erant:& ut refert Vlpianus qd principi placuit legis hẽt uigorẽ:ex uti est dra scriptũ est:si dixerit:occidite occidunt:exterminate exterminant.& ut ait dionysius:qd regi iustũ uidet id lex ẽ. ¶Sine corde exta.romani extispicio:quæ alio noĩe auspicina nuncupat' imprimis utebãtur:extorũq; cognitiõi operam dabãt:tanq̃ in iecore in corde reliquisq; hostiarũ partibus certa signa rerũ futurarũ cõspicerẽtur.paulo ante interitũ cæsaris cõtigit ut in extis bouis optimi cor nõ fuerit.unde quæstio magna de diuinatiõe argumentatibus facta ẽ:potuerit ne sine corde hostia uiuere an ad tpus amiserit:qua rerũ nouitate percu sus spurina aruspex dixit timendum eẽ ne cõsiliũ & uita cæsari defice

Extispicium
Auspicina

cor defuit in extis

ret.eagere.eã utraque corde,pficiscẽ.auctores Cice.l.ii.de diuinatiõe.& pli.l.xi.ubi ait ñ semel sed bis cæsari sacrificãti cor ĩ extis defuisse quo die primũ ĩ uestæ pur purea,pcessit atq; i sella aurea ĩsedit.aristoteles & albertus magnus scribũt nullũ aial sangnie pditũ iuenirĩ posse carẽs corde & iecore. ¶Honorificẽtissimis dec. decreta senat' a cõsultis sic distiguit elius gallus:ut decretũ dicat pticulã quãdã eẽ senat' cõsulti:ut cũ ,puicia alicui decernit.tãq decreta sint specialia:cõsulta uero generalia.decernere ẽ auctore dõato de magnis reb' certa ferre sntiã:uñ decreta senatus. ¶Sedẽs ,p æde ueneris.scribit plutarchus cæsarẽ ñ ,p æde ueneris sed ,p rostris sedẽte excepisse cõsules ac ptores uniuersũq; senatũ adeuntẽ:cũ honores illi quosdã decreuissent ãplioses hũano fastigio qbus cæsar nõ assurgẽs eo more rndit:ut principẽ minime cõditõis hoib' uideri crederes.minuẽ dos magis inqt q̃ amplificãdos honores eẽ:q res nõ solũ senatorib' sed & populo magnũ incussit dolorẽ.hic illa inexpiabilis hoc ẽ iplacabilis & odiũ atrox cõflatũ ẽ cæsari. ¶Sedẽs.specimẽ ẽ isolẽtiæ in cæsare & cõtẽptiõis aduersus senatũ. ¶Pro æde.an ædẽ sicut supra declaratũ. ¶Quidam retẽtum.cæsar excusaturus se q senatorib' nõ assurrexisset cõtiali morbo correptũ eẽ seíd hore dicere solebat:qdã eũ assurgere uolẽtẽ a cor.bal.retẽtũ eẽ tradiderũt dicẽtẽ:memineris eẽ cæsarẽ. ¶Minus familiari uultu.tãq oñderet sibi igratã fuisse trebatii admonitionẽ.Est aũt hic ille trebatius ciceroñis familiarissimus:& a cæsare comiter honorifice susceptus' i gallia pp cõmẽdaticias ciceroñis epistolas.iter iuriscõsultos recẽset' i catalogo iuris consultorũ.de quo illd e trebatius cascellio prior.cascellius trebatio eloquẽtior fuisse di. ¶Subsellia tribũitia.subsellia dicũt tribunorũ iii uirorũ & huiuscemõi minorũ iudicũ iudicia exercentiũ.q nõ ĩ sellis curulib' nec tribũalibus sed in subsellis cõsidebat. ¶Sibi.s.cæsari. ¶E collegio.s.tribunorũ:qd cõstabat ex decẽ. ¶Repete a me rem pu.hoc dixit cæsar cõtumeliose i pontiũ aqlam tribunũ indignabũdus:qd sibi nõ assurrexisset:tãqui rẽ pu. restituere i pristinũ statũ moliret':q.n.ñ assurgit principi qd fieri solet honoris cãa:ui principẽ odisse & principatu detestari. ¶Despectũ.neglectũ habitũ dispicatũ. ¶Cõtũeliãq; a cõtẽptu dicta ẽ ut uulpian' & seneca tradũt.

Decreta

Subsellia

¶M.AN. ¶Pro legibus: quibus aut tuto iri potest obuiã. ¶Aruspice spurina: ut Valerio placet: in quo quũ cor in extis nõ apparuisset Cæsarẽ monitũ fuisse aitid signũ ad uita & consiliũ ptinere. quæ duo corde cõtinerent. Plinius cor extis defuisse ait quæsitũq; an sine illo uiscere hostia uiueret. quod Plutar. euenire posse negat: qt sine corde aial nuat illũ. Appianu, nõ cor sed extorũ caput hostiæ defuisse, pditũ ait memoriæ. Capitolinus cor & caput hostiæ defuisse ait in pdigiis: quæ ptinacis iteritũ pcesserie. ¶Futurũ diceret lætiorã in Hispania: nõ Romæ ab eo id dictũ cõtẽderim: ubi simile ostentũ ei i Popei filios dimicanti cõstat oblatũ. Romæ uero monẽte aruspice Appianus respõdisse ait: necesse euenerat: qd euenire necesse est. ¶Inexpiabili. q ne expiari qd, purgari ue posset. ¶Inuidia. odiũ. Mar. Laudaturq; mea phœbus in inuidia Lucan': Inuidia factura dies. ¶Veneris geni. Appia. & Plutarchus in rostris sedentẽ Cæsarẽ uenienti senatui non assurrexisse genitrici Veneri tẽplũ pharsalica acie a Cæsare uotũ Appius scribit dicta ẽ Venus felicia: utraq; n. appellatõe tẽplũ illi Romæ fuit. ¶Sedẽs: cũ assurgere debuisset. ¶A Cornelio Bal. quẽ Plutar. dixisse ait Nõ te eẽ Cæsarẽ meminens. ¶Minus fa. turbido & iraq; pleno. ¶Subsellia tri. q tribũitia dixit non uacatiõ erant & subsellia iudicũ. qd Pedius docet. ¶Prætereũti: cum pternecto. ¶E collegio. e numero tribunorũ: cũ cæteri collegæ assurrexissent. ¶Põtiũ Aq. tri. pl. ¶Repete ex a me rẽp. totũ nõie datũ. q. d. ne tribun' qdẽ eris tãtũ ut eã populo restituã. ¶Nec de. sed pseuerant. ¶Sub exceptione. ut illud excipet. ¶De specti: neglecti.

multo arrogãtius factũ. Nã quũ sacrificio latinaþ reuertente eo inter modicas ac nouas populi acclamationes; quidam e turba statuæ eius coronã lauream candida fascia præligatam imposuisset: & tri. ple. Epidius Marulus Cesetiusq; flauus coronæ fasciam detrahi, hominẽq; duci in uincula iussissent: dolens seu ppter parþ prospere motã regni mentionẽ: siue ut ferebat ereptã sibi gloriã recusandi tribunos grauiter increpitos potestate priuauit; neq; ex eo infamiã affectati etiam Regii nominis discutere uoluit: qq̃ & plæbi regem se salutanti Cæsarem se esse non Regem responderit; & lupercalibus pro rostris a consule Antonio admotum sæpius capiti suo

De latinis feriis pulchra

¶PHI. ¶In sacrificio latinarũ. latinæ feriæ dictæ sunt a latinis populis, quibus ex albano mõte carmẽ petere ius fuit cum romanis, auctor mar. uarro. mos āt erat: ut consul latinas indiceret iouiq; latiali solẽne sacrũ in mente faceret. unde olim flaminius consul ne latinatũ feriarum mora & cõsulatibus aliis impedimentis retineretur in urbe simulato itinere priuatus clã in prouinciã abiit. ea res auctore liuio iram infestis senatoribus mouit. Cæsar utpote consul latinas indixerat & ex more celebrauerat in albano solẽne sacrũ Ioui latiali. Latinarũ feriis quadrigæ certabãt i capitolio: uictorq; absinthiũ bibebat. Credo inquit plinius sanitatem præmio dari honorifice arbitratis maioribus. Tẽplum autẽ Ioui latiali in albano condidit Tarquinius superbus. Instituitq; primus nũdinas latinas: illic quod annis celebrari a populis latinis: q fuerunt numero septẽ & quadraginta. qlibet pnceps sacroþ fert alius agnas: alius lactalius caseos. Immolato aũt Tauro cõiter ab omnibus: quælibet ciuitas constitutam accipit portionem carnis principatũ sacri latinarum romãi obtinent, ut docet copiose & scienter Dyonisius in. iiii. unde legimus frequenter apud idoneos scriptores fieri multa mẽtionem de carne data latinis uel non data sup quo scripsi i annotamentis plinianis. ¶Candidã fasciã uõ tribuni fasciam coronæ laureæ: quã quidam, imposuerat statuæ cæsaris detrahi iusserũt. qa uidebatur significare regiam potestatẽ. quod nomen apud romanos erat inuidiosissimum. fascia enim cãdida nihil aliud est quam diadema: quod regum insigne primus inuenit liber pater. tradunt historici ad alexandþ magnum olim diadema sibi dẽpsisse causa uulneris alligãdi: quo lisymachus in fronte fuerat uulneratus: qd auspicium regalis maiestatis lisymacho fuit. preterea auctor ẽ annis ab obtrectatoribus obiectũ fuisse põpeio: q cupidus esset reþ nouaþ & regiæ maiestatis affectator: insigne: qa aliquãdiu crus alligatum fasciola candida habuit tegendi ulceris causa & ut refert Valerius: dicere solebat fauonius pompeio crus alligatum fascia candida habenti. nihil referre qua in parte corporis sit diadema. hinc illa apud Senecam catholica moralisq; sñia in undecimo epistolarum moralium. Fasciam solue multum mali sub illa latet. usurpatur hac tempestatate hic mos gestandi fasciam cãdidam hoc est diadema a rege turcarum. ¶Hoiem. qui. s. statuæ cæsaris coronã cum diademate imposuerat. Huius historiæ sic meminit Appianus: Imaginem cæsaris quidam ex adulatorum numero lauro tænia p alba inserta coronauit. hunc tribuni marullus cæteriq; carceri inclusere. simulantes & in hoc cæsari rẽ gratam facere: qui ad regni mentionem subirasci consueuerat. aliis circa portas aliqñ gradientem salutãtibus ut regem cũ populus ad uocem ingemisceret: per callide in hunc modũ respondisse dicitur se cæsarẽ esse non regem: quasi ad nomẽ eius aberrassent. cũ marullus eos qui principiũ huiusce rei prestitissent subinde deprendisset & a ministris i iudicium deduci iussisset: cæsar non ulterius fereendũratus de marullo in senatu grauiter conquestus est uelut aliure in eũ insidias struente ob tyrãnidis calũniam dignũ morte eẽ cẽsuit: uel saltẽ a magistratu & senatu submouendum. ¶Potestate. s. tribunitia. ¶Gloriam recusandi. tanq ipsemet fuerit recusaturus suapte sponte regiam dignitatem: qd sibi gloriosum fuisset: nisi tribuni aũt cipassent preproperapunitione plectẽtes auctore eius rei. ¶Et lupercalibus. die & festiuitate lupercalioþ: quæ mense februario celebrabant' repete quæ scripsimus non incuriose in. s. iii. commentario propertii de lupcis & lupercalibus.

Candida fascia diadema

¶M.AN. ¶Sacrificio latinarũ: feriarũ: ut Varro docet: feriæ erãt: quæ ut Liuius pluribus locis demõstrat

aliquod graue ꝓdigiũ nũciatum esset indici cõsueuere. Erãt.n. Macrobio teste nõ statæ: sed conceptiuæ fer.tæ. ¶ Nouas acclamatões: insuetas: ut quẽadmodũ est apud Appianũ: circa portas: qdã eũ regẽ cõsa utã ut qq se Cæsarẽ nõ regẽ esse respondisse dicat. ¶ Cãdida fascia: quod regiũ erat insigne. Maro uetustatis peritissimus: Rex Anius: rex idẽ hoium phœbiq; sacerdos: Vittis & sacra redimitus tpa lauro: qq non eo i/ficias tam uitis q laure sacerdorum phœbi insigne fuisse. quod papinius plane demonstrat. ¶ Exeptam fi/ ab tribunis ipsis ademptam. ¶ Gloria recusandi: ut ultro uisus esset id recusare: quod illi officium item estiua animaduersione præuerterant: Appianus auctor est. eum in curia quæstum calumniam sibi a tri/bunis ea ratione quæsitam. ¶ Potestate tribunitia: sed facile potuit qua dictator: Plutarchus auctor ẽ Mu/ rullum: siue ut est apud appianum marylium. solum potestate priuatum. ¶ Lupercalibus: quæ sacra ad qntũ decimũ chalen. Martias celebrabant'. ut Ouidius docet in fastis: sacroꝝ ritus: seruio: Plutarcho iuuo Dio/ nysio auctoribus notior est q plura de eo dici oporteat. ¶ Antonio. M. Antonio: q tum cõsul erat: & ex lu/ percis unus. ¶ Sæpius. ita ut quotiens capiti diadema admoueretur populi fauor supprimeretur: quũ ue ro a Cæsare esset repulsum: plausus & lætitia sequeretur.

diadẽa reppulerit: atq; i capitoliũ Ioui optĩo maximo miserit Quin etiam uaria fama percrebuit migraturũ Alexandriam: uel Ilium translatis simul operibus imperii exhaustaque Ita/lia delectibus & ꝓcuratione urbis amicis ꝑmissa. Proximo aũt senatu percrebuit fama. L. Cottã quindecimuiꝝ sñiam di/cturũ: ut qm libris fatalibus cõtineret' parthos nisi a Rege nõ posse uinci: Cæsar rex appellaret'.

De coniuratiõe cõspiratoꝝ cõtra eũ facta.

Quæ causa coniuratis maturandi fuit destinata ne/gocia ne assentiri necesse esset. Consilia igitur disp/sim antea habita: & quæ sæpe bini terniue ceperant in unũ oẽs cõtulerũt: ne populo quidẽ iam præsenti statu læ/to: sed clã palamq; detractãte dñationẽ atq; assertores flagitã

¶ PHI. ¶ Diadema repulerit. Cicero in. ii. philippica huiusce rei sic meminit. sedebat i rostris collega tuus amictus toga pur/purea i sella aurea coronat' ascẽ/dis: accedis ad sellã. ita eras lup/cus: ut te esse cõsulẽ meminisse deberes. Diadema ostẽdis: Ge/mitus toto foro. ut diadema im/ponebas cũ plangore populus il/le cũ plausu reiciebat. ¶ Ioui optimo maxio. Iupiter optim' maximus a priscis dictus: & qui/dẽ ante optimus. i. beneficẽtissi/mus q maximus: qa ut elegan/ter refert. M. tullius: maius est certeq; gratius ꝓdesse oibus q opes magnas hre. ¶ Ilion. ita/dit strabo iuliũ cæsarẽ ilienses li/bertate & imunitate donasse ob memoriã ꝓgenitoꝝ. Nã romani auctorẽ generis enea putant: & iulia gẽs iuliũ ascaniũ auctorẽ nois sui nũcupat. fuit aũt ilion duplex nouũ & uetus. ¶ Alexandriã. ægypti ciuitatem clarissimã ab alexandro magno conditam solertia architecti Dinocratis: de cuius nobilitate & opulenti/a certatim scribunt luculenti conditores: & nos superius quædam non ingrata lectori candido futura ret/tulimus quod scitu dignum est nullo pene die alexandriam incolentes solem serenum non uident: amia/nus marcellinus alexandriam appellat uerticem omnium ciuitatum. ¶ Quindecimuirum Lactantius li. diuinarum institutionum tradit libros sibyllinos nefas fuisse inspici ab ullo nisi a quindecim uiris: qui au/ctore gellio ad eos libros quasi ad oraculum adeũt. cum dii immortales publice colendi sunt. M. Varro de xv. uiris scripsit in libris rerum diuinarum ad cæsarem pontificem maximum. de. xv. uiris sibyllinis intelle/xit papinius illo hendecasyllabo. Solemni prece quindecim uirorum. Et ausonius in gryppo ternarii nu/meri sic ait. quos terquinorum seruat cultura uirorum. Liuius in. x. ab urbe non. xv. uiros sed. x. uiros fuis/se interpretes sibyllinorũ carminum prodidit. Idem alibi inquit ob cetera prodigia libros adire. x. uiri iussi. Idem in. iii. ostendit a primordio fuisse tantummodo duos uiros antistites sibylle librorum. ¶ Li/bris fatalibus: id est sibyllinis. in quibus fata romani populi continebantur. Liuius. xxii. ab urbe condita. Decemuiri libros sibyllinos adire iuberentur: qui inspectis fatalibus libris retulerunt patribus ab eodem frequenter fatales libri memorantur. quin etiam ausonius fatalia carmina appellat uersus sibyllinos.

Xv. uiri si/byllini

Fatalis li/bri

¶ Cæsar rex appellaretur. dixit brutus cognomento albinus senatus suffragia esse prompta: ut Cæsarem crearent regem cunctarum prouinciarum preter italiam: & uti in omnibus locis excepta italia diadema ge/staret. Appianus de hac re ita inqt. sermo ex sibyllinis monitis uulgatus est non ante parthos romanis paritutos. quam rex ad eorum bellum mitteretur: qua ex causa nonnulli in medium afferre ausi: ut dicta/torem prius sic nunc imperatorem cæsarem esse uocitandum & quocunq; alio nomine reges appellantur: omnesq; nationes romanis subditas nullum alium appellare regem. ¶ Destinata negocia. s. de cæsare ne/cando. ¶ Maturandi. festinandi properandi. alias maturare significat neq; nimis cito neque nimis sero. fa/cere. unde mature fit quod tempestiuiter fit. nam quatriduo anteq ad parthos rex profecturus esset a coniu/ratis occisus est. Assertores. uindices libertatis. martialis. qui loquitur curios assertoresq; camillos. asserere enim uidicare est in libertatem & in seruitutem. plautus in curgulione: si quisq; hanc liberali causa manu as/sereret. de assertore seruitutis dictum est alibi.

Maturatæ

¶ M. AN. ¶ Percrebuit inualuit uulgata ẽ. ¶ Migraturũ. e urbis non amplius repetendæ consilio. ¶ Vel iliũ unde romanũ genus oriundũ. ¶ Opibus: potẽtia: apparatu. ¶ Delectibus: militũ cõscriptiõib'. ¶ Proxio sena/tu qui p xie hũd' erat. ¶ Quidecĩuirũ ex his nũq sibyllios libros ꝓcurabit. ¶ Fatalib': sibyllinis qb' rõana fata cõtiebant'. ¶ Parthos: i quos Cæsar motur' dicebat'. ¶ Quæ cã. sñiæ a Cotta dicẽdæ. ¶ Destinata ne. de cæ

de ipsa ferenda. ¶ Ne assentiri assensa pstare cogerent ut Cæsar rex appellaret. ¶ Præsenti statu psentire rum conditione. ¶ Detrectante. renciente. recusante. ¶ Assertores: libertatis uindices liberatores.

te peregrinis in senatum allectis libellus propositus est. Bonum factũ ne quis senatori nouo curiam monstrare uelit: & illa uulgo canebantur: Gallos Cæsar in triumphũ ducit. Idẽ in curia Galli bracchas deposuerunt: latũ clauũ sumpserunt: Quinto Maximo suffecto trimestriq; consule theatrũ introeunte. Quũ lictor aĩaduerti ex more iussisset ab uniuersis cõclamatũ est: nõ esse cõsulẽ eũ post remotos Cæsetiũ & Marulũ tribunos: reperta sunt proximis comitiis complura suffragia consules eos declarantium. Subscripsere quidam. L. Bruti statuæ. utinam uiueres. Item ipsius Cæsaris statuæ: Brutus quia reges eiecit cõsul primus factus ẽ: hic quia consules eiecit: Rex postremo factus est. Cõspiratũ est in eũ a sexaginta amplius. C. Cassio. M. q; & Decimo Bruto principib9 cõspiratiõis: qui primũ cũctati: utrũ ne illũ in cãpo p comitia tribus ad suffragia uocãtem partibus diuisis e ponte deicerent

¶ PHI. ¶ Peregrinis in senatu. cæsar quosdã externos & ex semibarbaris gallo℞ receperat in curiã & senatus numer℞ supra fas auxerat unde exiit ille ciceronis iocus ad laberiũ. recepissẽ te nisi ãguste sederẽ. ¶ Bonũ factũ. qm. s. ipsi in curia uenire nescuissent: utpote pegrini & romanæ ciuitatis ignari minimeq; sciẽtes loco℞ urbano℞. ¶ Bracchas deposuerũt. sensus est. galli uestimẽta gallicana ac barbarica exuerũt. & uestimenta senatoria induerũt. sunt. n. bracchæ uestes intonsæ ac uarii coloris: ut auctor ẽ diodorus in v1 a quibus bracchata gallia nũcupata: Cornelius tacitus li. xviii. ... ornatũ ceciniæ municipia & coloniæ in superbi ... quod uersicolori sagulo bracchas barbarum tegmen indutus togatos alloqueretur. bracchis usos esse scythas docet Ouidius scribẽs pellib9 & laxis arcent mala frigora bracchis. & põponius mela. bracchati sunt inqt totũ corpus sarmathæ & nisi qua uidẽt ẽt ora uestiti. hieronymus aũt in epistola ad fabiolã de ueste sacerdotali & Ambrosius in prio de officiis bracchas appellant feminalia: qbus pudibũda uelatur: sicuti uulgariter appellari solẽt græce ... uocatur quis oratius piscelida accepit p ornatu feminco: sicuti & in esaia accipit ubi scriptũ est. Idie illa auferet dñs discriminalia & piscelidas & murenulas & olfactoriola ... & crus quasi circumcirca dicant. ¶ Latũ clauũ. uestis est senatoria: unde senator eleganter laticlauius appellat. tunica laticlaui in modũ gausape texi cepit plinii tẽporibus. q latiore clauo tullũ hostiliũ e regibus primũ usũ pdidit. ¶ Suffecto. suffecti dicũt substituti in locũ demortuo℞. in locũ demortui censoris nõ sufficiũt: ut refert liuius hoc ẽ nõ substituũt. sufficere. n. ut inqt seruius significat sũministrare & substituere. ¶ Animaduerti ex more. mos erat ut introeũte cõsule lictor admoneret populares ut aĩaduerterẽt cederẽtq; aduẽtãti consuli: & assurgentes cũ plausu exciperent. sicuti cum res diuina fiebat pco ingenti uoce pcedens clamabat. hoc age. mos. s. sacrificio adhiberi iubens atq; animaduertere diuinum cultum. alias animaduertere significat punire. unde aĩaduersiones. ¶ Non esse eũ consulẽ. S. Quintũ maximũ tanq leguimus nõ foret consul nec suffragiis popularibus ex more Ro. ordinarius creatus. sed a Cæsare subrogatus in tris menses. ¶ Cõsules eos declarantium. tanq cesetius & marullus digni essent consulatu uerique libertatis assertores: qui fasciam hoc est diadema coronæ detraxerant. ¶ Utinam uiueres. optabant ut iterũ renuisceret ille brutus: q tarquinio℞ fuit exterminator: libertatis uindex primusq; in romana re. pu. consul: cuius statuam prisci romani in capitolio fixerunt mediam inter statuas regum collocatam ensem strictum exerentem. auctor plutarchus in bruto. tribunali quoq; M. bruti: quid temporis erat prætor inscriptum fuit. brute dormis: neq; uere es brutus. talia animum iuuenis magis ac magis inflammarunt ad imitandum proaui bruti uestigia. ¶ Consul primus. primi consules eiectis regibus creati sunt comitiis centuriatis a præfecto urbis lucius iunius brutus: & lucius tarquinius collatinus. ¶ Rex postremus. quasi significare uellent Cæsarem fuisse nouissimum apud Romanos Regem qui consules eiecerat libertatemq; oppresserat. ¶ Conspiratum a sexaginta. Appianus in secundo nomina complusculorum ex coniuratis recenset. ¶ Cassio & bruto in principibus. insurrexere in Cæsarem duo potissimum uiri. M. Brutus cepio cognomine bruti illius qui a sylla interfectus fuit filius. &. C. cassius: qui triremes in potestate Cæsaris dederat circa helespontum. hi põpeii partes olim secuti mox ab ipso Cæsare suscepti & in honore habiti fuerunt. Decimus etiam brutus albius cui celticam prouinciam dederat Cæsar. hi tamen patriæ libertatem rebus omnibus anteponentes rẽ pu. asserere destinauerant Cæsare sublato. ¶ In campo. S. martio. ¶ E ponte deicerent. De ponte sublicio & de pontibus qui erant accommodati suffragatoribus abunde scripsimus in libro annotationum. ubi hũc quoq; locum inuenies explicatum.

Bracchæ q̃

Laticlaui9

Pricipes cõiurationis

¶ M. AN. ¶ Peregrinis: ad gallos allusit de qbus supra. ¶ Mõstrare uelit: qdo utpote pegrini eã nescirẽt atq; id totũ i cæsaris iudiciũ q ad gen9 hoium in curiã allexisset. ¶ Bracchas: gallicũ habitũ. unũ & bracchata gallia q̃ auctore plinio eadẽ ẽ: & narbonẽsis. ¶ Latũ clauũ senatorũ isigne. ¶ Aĩaduertiobseruari credo officii causa ut ueniẽtẽ illũ tota cauea plausu exciperet. aut certe tanq potestati sũmæ assurgeret: qd officii gra assurgeret i theatro illd ondit qd claudio q priceps fuit. nũc adhuc i theatro ueñiẽti ppls assurgere cõsueuisset: de plausu & fauore abest Mart. carmẽ: q; sonat pleno uoce: q; manu: q; theatro: Quũ ppls subiti cæsarẽ uidet. ¶ Post reæ

Ietiū & Marulū: aut sublata tribunitia potestate cōsules ī urbe esse nō oportere intelligas: aut Cæsaris acta populū sublatis tribunis rata nō hituꝝ. ℂ L. Bruti q tarquios urbe expulit. ℂ Vtinā uiueres: quasi diceret uel te uno libertatis assertore nō tā ociose Cæsar regn ret. ℂ C. Cassio. quē Cæsar in hellespōto ad ofonē cōpulerat. M. Bruto eius bruti filio q pōpei armis ad mutina uel ut alii tradūt circa pdi ripas est oppressus ℂ Decimo Bruto quē iter secūdos hæredes Cæsar noīauit. ℂ In cāpo martio. ℂ E pōte p quē trib⁹ ī cāpum ad suffragia mittebantur.

atq; exceptum trucidarent: an in sacra uia uel in aditu theatri adorirent: postq̄ senatus idibus martiis in Pompeii curiam edictus est facile tempus & locū prætulerunt.

De pdigiis pcedentibus mortē eius.

Sed Cæsari futura cædes euidētibus pdigiis denūciata est: Paucos añ mēses quū in colonia capua deducti lege Iulia coloī ad extruēdas uillas sepulchra uetustissima deiicerēt: idq; eo studiosius facerēt qd aliquātū uasculoꝝ operis antiq scrutātes reperiebant: tabula ænea in monumento: in quo dicebat Capys cōditor capuæ sepultus inuenta est conscripta litteris uerbisq; græcis hac sententia. Quando ossa Capys detecta essent fore: ut Iulo prognatus more cōsanguineoꝝ necaret: magnisq; mox italiæ cladibus uindicaret. Quā rē ne quis fabulosā aut cōmentitiam putet: auctor est Cornelius Balbus familiarissimus Cæsaris. Proximis diebus: equorum greges: quos in traiiciendo rubicone flumine consecrarat: ac uagos sine custode dimiserat comperit ptinacissime pabulo abstinere: ubertimq; flere: & imolantē

ℂ PHI. ℂ Exceptū. de ponte s. deiectū. ℂ In uia sacra. uia sacra in urbe roma appellat: qd in ea fedus ictū sit inter romulū & tacium ibi aūt cæsar habitabat in domo publica sicut añ dictū est ℂ In aditu theatri. i. introitu theatri pōpeiani. ubi ludi tūc agitabant: & senatus in pxima curia cōuocabat solitus accedere ad hmōi spectacula. Auctor appianus ℂ In pōpeii curiā. Pōpeius inter alia ornamēta ante theatꝝ suū edificauerat curiā: in qua ipsius erat imago. i. qua Cæsar cōfossus ē: ita uolētibus fatis ut in curia potissimū pōpeiana necaret q pōpeiū euerterat: tps & locū. s. idus martias & curia pōpei ℂ Lege iulia. lata. s. ab ipso iulio Cæsare de coloniis in capuā coloniā deducendis. ℂ Ad extruendas in agris. s. q uiritim p triūuiros assignari solebant deductis coloīs. ℂ Sepulchra deiicerēt. cōtra leges q pcipiūt: ne sepulchro uiolēt cū religiosa sint. unā actio dat de sepulchro uiolato: hæc āt sepulchra q diruerūt coloī ut ex lapidib⁹ illis uillas edificarēt: ne credas fuisse ī urbe: sed ī agris ex ritu priscoꝝ. Nā ut docet Ci. lex i. xii. tabu uetat ī urbe sepeliri. uerba legis hæc sūt. ī urbe ne sepelito ne ue urito. plato quoq; i. x i. de legib⁹ sepulchra fieri pcipit ī agro infecūdo & inutili ne uiuēubus noceat. titulus est apud iurisconsultos de sepulchro uiolato: quo pena statuit in eos q in ciuitate sepulchꝛ faciūt ubi nouo uocabulo ossuaria appellant locum. i. qbus ossa reponunt. ℂ Capys cōditor capuæ. capuā quidā a capy troiano conditore appellati ferunt: qbus astipulat uirgilius illo uersu: & capys hinc nomen campanæ ducit urbis: & silius i. xi. punicoꝝ. cui nomina liquit a ioue ducta capis magno cognatus iulo liuius in quarto sentit capuam ab duce sannitium capy: uel quod propius uero existimat a campestri agro appellatam. olim uulturnum dicebatur. capys autem a pede introrsus curuato dictus est: quem nostri falconem uocant. ℂ Vt iulo prognatus: hoc relatum est ad Cæsarem qui oriundus erat a iulo troiano eneæ filio. ℂ Manu consanguineorum. Cæsar dicitur non solum manu ciuium sed etiam consanguineorum fuisse interemptus pp mar. brutum. qui ipsius filius existimabatur. ℂ Cōmenticiam. fictiam. ℂ Cladibus uindiceretur. pp augustum qui ultus est iulii Cæsaris mortem ardenter & atrociter. ℂ Italiæ bella ciuilia quæ sequuta sunt obitum Cæsaris: attriuere italiam & cedibus decolorauere. de quibus in augusto. ℂ Proximis: paulo ante q interficeret. ℂ In traiiciendo rubicone consecrat. Cæsar tra siturus rubiconem equos opposuit qui acciperent impetum aquarum: ut ita pedites fractis undarum uiribus infra tuto transirent. hos equos tāq̄ uictoriæ felicitatisq; auctores consecrasse significat: ut tāq̄ sacri forent immobiles. cyrum habuisse equos sacros testis est herodotus. De hac re ita inquit lucanus primus in obliquū sonipes opponitur amnē: excepturus aquas. ℂ Vbertim. abundanter. catullus. ubertim thalami quas intra limina fundunt.

ℂ M. AN. ℂ Exceptum. infra pontē casuq; debilitatū: hoc erat quī pp Cæsar tantope populi comitia declinabat: ne in tāto ciuitatis cōcursu aliqua in se uis oriret. ℂ An in sacra uia. ubi Cæsar publicas ædes incolebat: uel in aditu theatri: nā per eos dies in pōpeiāo theatro ludi celebrabant: ut appianus tradidit. ℂ In pōpeii curiam. quæ ut idē auctor scribit: pxima erat theatro. Tps & locū: & ad curiā: & ad senatū: q martiis idibus habendus erat refertur. ℂ Lege iulia: quā ipse prio consulatu tulerat: quaq; campanū agrū uiginti milibus ciuium extra sortem diuiserat. ℂ Capys: conditor capuæ: Dionysius scribit fuisse qui crederent capuam conditam ab romulo æneæ filio: atque a nomine proaui sui Capis: qui fuit anchisæ pater ab eo appellatam: Strabo quia caput esset circumiectarum urbium sic dictam arbitratur: qd de augurio: deque situ: & capy conditore cæteri tradiderint: quia satis uulgo nota sunt: consulto prætereo. ℂ Ab iulo prognatus: iulia stirpe natus. ℂ Manu consanguineorum: si manu legas consanguineos pro necessariis accipias oportet: nam arcta necessitudine cæsari iuncti erant plerique eorum: qui in eum coniurarunt

Curia pōpeii

Ne sepulchra uioler

Lex uerat ī urbe sepeliri

O ssuaria

Capuæ cōditor

ti ei romanoꝝ mainuq́ eiusdē erāt sanguinis. si more legas ut plæraq; exēplaria hñt eū ferro pituꝝ intelligas q̃ualē exitus plæriq; iuliæ gētis fuerīt adepti. constat.n. qcūq; in ea familia. C. pnomē habuere: iā ab eo q̃ ciuitatis tpibus piei at: ferro pusse est uox a ioqu Frusta & i nuptialibus sacris ut fabius & Plutarch° scribunt a maioribus usurpam. ¶ Italiæ cladibus: quales bellis ciuilibus postea citro ultroq; illatæ sūt: & accepere. ut ad mutinā: & in philippis: & sæuissima illa triūuirali Antonii lepidi: & augusti pscriptione. ¶ Proximis diebus. q̃ pxime eius mortē pcessere. ¶ Paulo abstinere ad id pdigiū. Ver. bucolico carmie alludēs ulli neq; amnē: inqt. Libauit quadrupes nec graminis attigit herbā. ¶ Cōsecratī marti credo sacros eē uoluit: nulliq; ob id uiolabiles. ¶ Vberti margē abunde.

Aruspex Spurina mōuit: ut caueret piculū: qđ nō ultra martias idus pferret. Pridie aūt easdē idus auē Regaliolū cū laureo ramulo Pōpeianæ curiæ se inferētē uolucrēs uarii generis ex pximo nemore psecutæ ibidē discerpserunt. Ea uero nocte cui illuxit dies cædis; & ipse sibi uisus est p quietē interdū supra nubes uolitare; & Calphurnia uxor imaginata est collabi fastigiū domus; maritūq; in gremio suo cōfodi: ac subito collabi fores spōte patuerūt. Ob hæc simul & ob infirmā ualitudinē diu cūctatus an se cōtineret; & quæ apud senatū pposuerat agere differret: tādē Decimo Bruto adhortante ne frequētes ac iā dudū opperiētes destitueret: qnta· fere hora progressus est; libellumq; insidiarum īdicem ab obuio quodā porrectū libellis cæteris quos sinistra manu tenebat: quasi mox lecturus commiscuit. Deinde pluribus hostiis cæsis quum litare non posset introiit curiam spreta religione:

¶ PHI. ¶ Flere. itidē uirgilius scribit equū illachrimasse obitū pallātis. uersus uirgilii ex. xi. eneidos. post bellator equus positis insignibus ethon it lachrymās guttisq; humectat grādib° ora. plinius de eqs. lugēt dominos lachrimasq; iterdum desyderio fundūt. Cæteꝝ ut nihil omittā qđ eqdē legerim: refert acursius interpres legū: Cæsarē triduo anteq̃ moreret inuenisse asturconē sitūfientē: quod fuit indiciū futuræ mortis dñi. uī hoc accepit acursius ipse uident. fatis: tñ cōgruū est huic negocio. ¶ Idus marcias. scribit plinius i duo de uigesimo cæsarē annotasse idus marcias sibi ferales scorpiōis occasu. ¶ Regaliolū. regaliolus q̃ tanq̃ rex auiū noīe regis uocitat discerptus ab aliis auibus: portendit obitū iulio Cæsari pinde ac regi. ramus & ipse laureus portētū fecit Cæsari: cū sit laurus ianitrix Cæsaꝝ pōtificūq; & triūplis dicata. existimo hanc esse auē: quā scribit plinius in. x. appellari regem auiū in italia pp qđ dissidia & bella sunt iter eā & aquilā. Alio noīe trochilus dī: qdā existimāt regaliolū esse galgulū: quæ auis græce dī icteros a colore: sanatq; ictericū morbū: cuius meminit plinius in. xxx. Dies cedis. idus martiæ. ¶ Collabi fastigi. sōniū hoc significabat qđ Cæsar collaberet & cōcideret: q non solū erat fastigiū & culmē domus sed totius romāi impii apex & fultura. ¶ Collabi. corruere decidere. referūt liui° & plutarchus calphurniā sōniasse sacellū euerti atq; collabi qđ erat añ domū Cæsaris ex senatusconsulto ex edificatum. ¶ Fores patuerunt. uō solū fores sed & fenestras Cæsariani cubiculi patefactas esse historici pdiderunt. ¶ Decimo bruto adhortāte. decimus brutus cognomēto albinus cui Cæsar plurimū tribuebat ueritus ne si eā Cæsar diē omitteret res ipsa uulgaret. Cæsarē castigare cepit: qđ senatoribus obloquēdi causam pberet q frequētes cōuenerāt ad eū regē declarandū. & sic psuasit Cæsari ut somnio uxoris & uaticiniis neglectis iret in senatū. ¶ Opiētes senatores. expectātes Cæsaris i curiā aduētū. ¶ Destitueret. descisseret quasi p cōtēptū. Progressus ē. nō pedibus sed lectica i senatū delatus ē. ¶ Ab obuio quodā porrecto. Arthemidoꝝ significat græce eloquētiæ doctorē: q pprius accedēs cæsari libellū i quo indiciū continebat insidiaꝝ porrexit dicēs. hūc cæsar cōfestim solus plegeas eo. n. magna & q tua itersint cōscripta sunt. sed eum Cæsar legere nō potuit phibitus a multitudie colloquentoꝝ. qdā nō ab arthemidoro sed ab alio quodā traditū hūc libellū asserūt. ¶ Libellis cæteris. libellos i hoc loco itellige illos quos uulgus indoctū uulgariter supplicatiōes appellat: quos marcialis elegāter supplices libellos noiauit illo hendecasyllabo. Idē supplicibus uocat libellis: tales. n. principibus dari solēt ad negocia explicāda a subditis. in qbus petitiōes cōtinent. extat apud historicos isolēs factū demetrii q πολιορκητής. i. expugnator urbiū est noiatus. confluentibus. n. multis petitiōesq; suppliciter scriptas ad eū ferentibus primum liberaliter eas oīs accipit in chlamideq; reposuit. profectus deinde cum frequenti hominum copia qui ingenti desiderio responsa suis petitionibus expectabant: ubi ad pontem axi fluminis peruenit: aperiens chlamydem eos oīs libellos spectantibus cunctis proiecit in fluuiū. quo qdē facto grauiter offensi sunt macedonū aīmi. ¶ Litare non posset. litare quid sit docet macrobius sic scribens in tertio saturnaliū. litare significat facto sacrificio placasse numen. Itaq; omnes quidem sacrificant. pauci uero litant. inde extitit illud: non quacūq; manu uictima cesa litat. plautus in penulo: tum me iupiter faciat ut semper sacrificem: nec unq̃ litem. mos fuit principibus senatum ingredientibus ab ingressu statim sacrificare quem morem cum usurparet Cæsar: nec tamen litare posset ingressus est senatum dictitans illud celebratum. necesse est quod necesse est euenire Cæsari addit. L. Florus q centum uictimis perlitare non potuit. ¶ M. AN. ¶ Easdē idus. Martias. xiiii. eius mēsis die. ¶ Regaliolū. paruī oīo auē: sed ad regū nomē a Cæsare uehemēter affectatū allusit: cæteꝝ auis q trochilos alioqn dicit a. ex auiū. ut Pli. scribit uocat: & ob id ppetuā illi cū aqla discordi

Equi flerent

Rex auiū

Trochilus Icteros

Libelli supplices

Litare

Necesse est

am tanq̃ nobilissima uolucre id ægre ferret. ¶ Pōpeianæ curiæ qua postridie illius diei Cæsar a cōiuratis ē oppressus. ¶ Discerpserūt: lacerauerūt. ¶ Cum illuxit: successit. ¶ Visus p quietē: imaginatus ē. ¶ Calphurnia uxor: quā pōpeia repudiata duxit uxorē: a calpo numæ filio calphurniū genus esse plutarchus tradidit: fuit hæc L. Pisōis filia: quā falso appianus a clodio tradidit in opto bonæ deæ adulterarā. ¶ Imaginaria: nocturna imagie se uiderat. ¶ Fastigiū domus: eminētissimā ædiū partē. ¶ Collabi: corruere: Liuius: & Plutarchus eū secutus: sacellū añ domū Cæsaris istar tumuli senatusc̃ōsulto cōstructū fuisse aitid qd calphurnia se demolitū uidere: sit p̃ietē sibi uisa. ¶ Ob hæc: quæ sibi & uxori p noctē uisa fuerat. ¶ Diu cūctat' de ire tādo cōmoratus. ¶ Decio Bruto: cognomēto albio Cæsaris familiarissimo: utpote quē Cæsar iter secūdos hæredes noiarat. ¶ Frequētes: plurios. ¶ Opiētes: expectātes. ¶ Quita hora: ad altū diē. ¶ Libellū isidiarū: p quē de coniuratiōe certior fiebat Plutarchus: ab arthemidoro gnidio: grææ eloquētiæ pfessore eū Cæsari redditū tradidit: atq; idētidē ut legeret ab eo admonitū. Cæpisseq; eū sæpius id facere: sed intereppellantiū multitudie destitisse. Appiaus ait arthēdorū cucurrisse i curiā ut ei qd de coniuratiōe cōperat nūciaret: sed eius patratā cædē: q̃ eo uenire potuisset. ¶ Litare deos: extis placare.

Spurrinamq; irridens: & ut falsum arguēs: quod sine ulla noxa idus martiæ adessent: quanq̃ is uenisse quidem eas diceret: sed non præterisse.

De cæde ac morte Cæsaris.

ASsidentē cōspirati specie officii circūstiterūt: ilicoq; Cimber Tullus q primas ptes susceperat quasi aliquid rogaturus ppius accessit; renuētiq; & gestū i alíud tempus differēti ab utroq; numero togam apprehendit: deinde clamātē ista quidem uis ē alter Cassium aduersus uulnerat paulū infra iugulū; Cæsar Cassii brachium abrepto

¶ PHI. ¶ Spurinā irridens. de spurina aruspice mētio fit a M. Tullio quadā ad papyriū petū epistola his uerbis. spurinæ quidem cū ei rē demōstrasse & uitā tuā supiorē exposuisse magnū piculū sūmæ rei pu. demonstrabat. ¶ Noxa. dāno pœna: detrimēto. alias accipit p culpa. de noxa & noxia scripsimus in notis; seruū ñ indiligēter. ¶ Sed ñ pter sse. plutarchus. ea die cum Cæsar in senatū iret uatē salutauit seciq; cauillatus Martiæ q̃dē idus adueneie: cui ille sūma uoce inquisse ueniss: sed nōdū pteriisse respondit. ¶ Specie officii. officium ab efficiendo dictū est ab eo qd quæritur qd efficere in eo: cōueniat p cōditiōe psonæ ē. n. actio cū rōne specie ergo officii circumsteterūt cōspirati Cæsarē in sella sedētē taq̃ honorē Cæsari exhibituri. ¶ Cimber tullius de hoc scribit seneca in. xii. epistolarū ad lucilliū. De illis Cai Cæsaris cædera creditum ē tullio cimbro q̃ cassio. cassius tota uita aquam bibit tullius cimber nimius erat in uino & sordibus: in hanc rē loquutus est ipse. ego inq̃t quēquā ferrā qui uinum ferre non possum metellus luca plutarcho nuncupatur. ¶ Quasi aliqd rogaturus. fratris sui recitū q tunc exulabat supplex pcabatur. ¶ Renuenti. Cæsari abnuēti qd petebat. ¶ Gestu. motu corporis: q iter dum loco sermonis est. ¶ Ista uis est. simillima est illa sinis plautina. uis hæc qdem ē & trahi & trudi simul. ¶ Togā apprehendit. Cæsaris: hoc erat signum aggrediendi Cæsarem. plutarchus. quod grauiter ferente Cæsare: metellus compreusa utraq; manu togam deduxit ex collo: id enim agrediendi signū erat toga attem dari signum solebat in aggressionibus. liuius. Cū toga signum dedero: tum undiq; turbati inuadite. ¶ Alter casca. mendosi codices habent Cassius. tu lege casca. inter coniuratos duos fuisse Seruilios. Cascas Cicero testatur i antonianis: quos caritate rei. publi. excitatos esse refert ad dominatum dominumq; depellendum. casca iuxta collum eūse Cæsarem percussit uulnere tamen minime letali. tum Cæsar apprehenso illius gladio inclamasse fertur Scelerate casca quid agis. ille aūt fratrē græco sermōe inuocans dixit ἀδελφὲ βοήθει. hoc est. frater fer auxilium. ¶ Paulum infra iugulum. Vni homini sunt iuguli ut ait plini' noster in. xi. duo sunt dextrum & sinistrum. Apuleius per iugulum sinistrū capulo tenus gladium totū ei demergit. Cornelius celsus in. viii. a dextro iugulo sinid fictum est ad alam sinistram sinistro ad dextram. & q locus ille maxime letalis est & penetrabilis. inde iugulatio & iugulare deducunt. Apud oratores in agēdis causis detrita hæc sunt. pedem cōferre: & iugulum petere & sanguinem mitterent: docet quītilianus in viii. nā tunc in eā iugulū petit orator. qñ qd est potentissimū dimittit ac ptuit aduersariū ualidissime: ut q illum quasi iugulare argumentis pinde ac uibratis telis confligens pugna illa decretoria. plinius in epistolis uerba reguli hæc refert. ego iugulum statim uideo: hunc premo. premit sane quod elegit sed in eligendo frequenter errat. Respondi posse fieri ut genu esset & tibi' aut talus ubi iugulum putaret. at ego inquā qui iugulum prospicere non possum omnia pertento. ¶ Cassii brachium: non cassii legendum sed cascæ. & ad supradictū in cascam referendum.

¶ M. AN. ¶ Spurinā aruspicē: de spurina & nos supra: & Plinius pluribus locis. ¶ Noxa: pœna detrimēto calamitate. Ouidius: Nocte nocēt potæ sine noxa luce bibuntur significat aūt noxa mō pœnā: ut dixi mō culpā. Veranius ob noxā: q̃ seruus noxā p noxia accipit qd qdā nõnulli dubitauerūt: Sed Plautus i noxia est: quia noxia: qa culpa. ¶ Sed nō prætermisse. q. moneret posse eo quoq; die periclitari. ac per hoc cauere oportuisse. ¶ Specie officii. per speciem honoris. ¶ Cimber tullus: plutarchus Metellum cimbrum. Appianus Attiliun appellat. ¶ Quasi aliquid rogaturus: de fratris exulantis reditu acturus. ¶ Renuenti: Cæsari. ¶ Gestū ut gereret uel si gestu legas ad oculos: nutum seu manuū motum id non inepte referre possis. ¶ Togam apprehendit: Cæsaris togā: quod ē appiano placet: nam ex plutarchi uerbis paræ itelligi pōt

Officium

Dictū tulli cimbri

Juguli

Jugulū petere

suã ne cimber togã ab Cæsaris deduxerit: mã id uult fuisse signũ ad inuadendũ. ¶ Casca aduersũ uulnerat Appianus cimbrũ primum oĩum collũ pcussisse ait. Plutarchus primũ cascã uulneraisse collũ sed iugulũ: adeo os fere inter se ueniunt uariãt auctores. ¶ Cassius aduersũ a fronte. ¶ Paulũ infra iugulũ Appianus in uultum pugione cassiũ adegisse tradit: Brutũ femur cõsauciasse: bucolianum inter scapulum.

graphio traiecit: conatusq; prosilire alio uulnere tardatus est utq; aĩaduertit undiq; se strictis pugionibus peti: toga caput obuoluit: simul sinistra manu sinũ ad ima crura deduxit: quo honestius caderet etiã iferioris corporis parte uelata: atq; ita tribus & uiginti plagis cõfossus ẽ: uno mõ ad primũ ictũ gemitu sine uoce edito: & sicut tradiderũt quidã. M. Bruto irruenti dixisse καὶ σὺ τέκνον: Exanimis defugientibus cunctis aliqũdiu iacuit: donec lecticæ impositũ: depẽdẽte brachio tres seruuli domũ retulerũt: nec i tot uulneribus ut Antistius medicus existimabat lætale ullũ repertũ est: nisi quod secundo loco in pectore accepat: fuerat aĩus cõiuratis corpus occisi i tyberim trahere: bona publicarẽ: acta rescidere: sed metu. M. Antonii cõsulis & magistri equitũ Lepidi destiterũt.

De testamento eius recitato.

¶ pH. ¶ Graphio: graphiũ stilus ẽ ferreus scripturæ accomodatus. uñ nomẽ. de quo ouidi⁹ qd opus ẽ digitos graphiũ lassare tenẽdo. stilus aũt sicut docet hyeronimus in expositiõe psalmoꝝ scribit in cera. calamus uero in cartha mẽbrana uel aut in quacũq; materia quæ apta sit ad scribendũ. ut uetustissimi auctores pdiderũt stilo scribere intutũ ẽ. graphiũ uero & thecha graphiaria accipit p repositorio & loculamento graphio. sicuti a nobis explicatũ ẽ. In libro annotationum. ¶ Strictis. denudatis e uaginatis. ¶ Pugiõib⁹. pugio dictus qꝫ eo puncti pugnat: auctor festus Põpeius. p diminutione dr pugiunculus. ¶ Toga caput obuoluit. Valerius i capite de uerecũdia. Cæsar ne tribus qdẽ & xx. uulneribus qn uerecũdiæ obsequeret absterreri potuit. Siqdẽ utraq; togã manu demisit: ut inferior pars corporis tecta collaberet: eiu spides eandẽ uerecundiã laudat i polyxena moriẽte sic. n. ait πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν. i. multã pudentiã habuit honeste cadere. hoc idẽ põpeio morienti tribuit lucanus sic scribẽs: inuoluit uultus atq; indignatus aptũ fortunæ pstare caput. ¶ Gemitu. gemitus uiris fortibus dr. unde & poeta eneã i ducit ingemiscentẽ. & lucanus laudans obitũ põpeii uirilem: inqt nullo gemitu cõsensit ad ictũ respexitq; nefas: & post paulũ. clãde dolor gemit⁹. ¶ καὶ σὺ τέκνον ἐκείνων. latinæ significat. & tu filii illorum es. Cæsarẽ cassius uulnerauit in faciem. brutus in femore. quẽ ubi cõspexit Cæsar mucrone stricto ob armatum ueluti desp̃atis rebus ueste se circũdedit quo honestius caderet. Iõ aũt brutũ græce filiũ appellauit: qa Cæsar adhuc adolescẽs seruiliã bruti matrẽ efflictim amasse fert. & qa brutus ẽ genitus eo potissimũ tpe: quo hic amor efferuescebat creditus quodãmodo brutus ẽ e Cæsare genitus. auctor plutarchus in bruto. Cæsarẽ aũt ipmis formidasse duos illos brutũ & cassiũ testant̃ monumẽta historicorum qbus hoc legit̃: quod olim Cæsar admonebat̃ ab amicis ut antoniũ dolobellãq; caueret pinde ac seditiosos & turbulentos. ille uero tñdit. οὐ τοὺς παχεῖς τούτους δέδοικα καὶ κομήτας: ἀλλὰ τοὺς ὠχροὺς καὶ λεπτοὺς ἐκείνους λέγων Βροῦτον καὶ Κάσσιον. i. se nõ timere rubicũdos & pingues: sed macilentos & pallẽtes illos. demonstrans brutum & cassium. Idem dicere de bruto solebat. hoc corpus brutus expectat. tradũt quidam Cæsarem cæteris quidem percussoribus repugnantem huc atq; illuc corpus magno cũ clamore circumferentem ut brutũ nudo mucrone cõspexit cõtracta ueste caput obduxisse. tũ siue casu siue obtrudẽtibus homicidis ad quãpiam sebasim demisisse in qua fuerit statua põpei. quã cruore respsit: adeo ut præsi de pompeio subiectũ pedibus hostẽ pennas dantẽ & inter uulneꝝ multitudinẽ terrã calcibus pulsantẽ exstimares: quæ uiginti tria numero suscepisse fert̃: ubi cõplures dũ unũ corpus tot intendunt plagas sese mutuis ictibus cõsauciarunt. ¶ Exanimis. extinctus. inter exanimũ & exanimatũ auctore donato hoc iter est. exanimatus ẽ cõterritus & cõturbatus: iterdũ tñ usurpat̃ p mortuo. exanimis uero est occisus. dr aũt exanimus & exanimis ut tertio & secũdo ordine. Virg. corp⁹ ubi exanimũ. ¶ Letale. mortifeꝝ. ¶ Acta rescidere. infirmare atq; irrita facere quæcũq; a Cæsare ipante cõstituta fuissent. Acta aũt ei⁹ q togatus i re publica uersatus sic cũ impio ac ptãtesint ppriæ leges. uñ ait elegãter Cicero quere acta gracchi leges semproniæ pferent. Quere syllæ: cornelia a Cæsare ipso si quæres qd nã egisset in urbe & toga leges multas rũderet se & pclaras tulisse. ¶ Metu antonii. M. antonium ut pote Cæsaris amicissimum a Caio trebonio seuocatum fuisse extra curiam cũ interficeret̃ Cæsar memoriæ pditũ est. ¶ Magistri equitũ. cũ Cæsar esset dictator magistꝝ equitum fecerat lepidũq; magistratus is a dictatori coniunxus erat pfectus ptorio impatori. plinius inter infortunia augusti innumerat lepidũ ei fuisse platum apud auunculum in magisterio.

¶ M. A N. ¶ Graphio: stilo pacuto ferreo eo. n. aut certe simili scribẽdo ueteres usi sũt quod ipsũ nomen arguit γράφω. i. scribo ẽ Mart. hæc tibi erunt armata suo graphiaria ferro. Cascæ graphio Cæsarẽ usũ Plutarchus docet non suo. ¶ Strictis pugiõibus qa punctum non cæsum uulnus infligat pugio dictus. ¶ Sinũ. i. uestem circa pectus sinuatam ad ima detraxit. ¶ Honestius: oĩe & obscænis partibus huic credo fuisse qđ quũ uiri fortes olim caderent: morsum terræ affigerent quod Maro & alii demonstrant. ¶ Sine uoce. Plutarchus exclamasse ait: qd agis scelerate casca. καὶ σὺ τέκνον: & tu fili: nec tam ad familiaritatem aut bruti ætatem id referendum q ad illud: quod brutum ex seruilia & Cæsare conceptum multi credidere. ¶ Exa-

Grapliũ Stilus

Techa graphiaria Pugio

Gemitus

Exanimis Exanimat⁹

Acta leges

mis mortuus. ¶ Secũdo loco in pectore: Appianus significare uit id unius a casca illatũ: quẽ ait post cimbrũ Cæsarem percussisset: q infra iugulũ pectus pene apuisse. ¶ In tyberim: ut tyranni corpus. ¶ Publicare: in publicum redigere. ¶ Acta rescindere: quæcũq; egisset Cæsar pro irritis habere.

Postulante ergo. L. Pisone socero testamentũ eius aperitur, recitaturq; in Antonii domo: quod idibus septembris proximis in lauicano suo fecerat, demãdaueratq; uirgini uestali maximæ. Q. Tubero tradit heredẽ ab eo scribi solitum ex consulatu ipsius primo usq; ad initium ciuilis belli, Cn. Pompeium: idq; militibus pro concione recitatum: sed nouissimo testamento: tres instituit heredes sororum nepotes, C. Octauium ex dodrante: & L. Pinariũ: & Quintũ. Pedium ex quadrante. Reliquos in ima cæra. C. Octauium etiam in familiam nomenq; adoptauit: pluresq;

¶ PHI. ¶ In albicano: in uilla labicana. glaucus numois filius dictus est labicus a scuto militari: qd oñditi italia. ab eo populi labici nuncupati: &c. τὸ σ λά-βιον: quã latine ansã uocamus. fũt aũt populi i latio. hu i secũdo labicos pedũ ut cepit. Virg. i. vii. & picti scuta labici. Viæ labicæ meminit strabo i. v. plinius quoq; in iii. sic scribit. & qui ex agro latio itẽ hernico itẽ labicano cognominari. Labicão ãt absolute dixit pro uilla siue prætorio qd hẽbat Cæsar i agro labicano

Labicanũ

Labicanũ

sicuti dicimus in formiano i tusculano in nomẽtano: & id gen' aliis: qua locutiõe scatẽt uolumia eruditorũ. ¶ Vestali maxiæ. maxima uirgo uestalis ea dicebat: quæ dignitate reliqs anteibat. qles nunc uulgo abatissas appellamus. Valerius in prio. maxiæ uirginis emiliæ discipulã extincto igne tutã ab oi rephẽsiõe uestæ numen pstitit. Iulius capitolinus i ualeriano. excepto sacrorũ rege ac maxia uirgine uestaliũ. si tñ incorrupta manebit. Cæsar aũt testamẽtũ suũ demãdauerat tanq̃ põtifex maxius uirgini uestali. sub cuius potestate erat collocatæ. & si uirgo uestalis parũ diligẽs eterni ignis custos fuisset flagro cedebat a põtifice maxĩo. ¶ Qu. tubero: de hoc Cicero: nec uero scia iuris maioribus suis. Qu. helius tubero defuit. doctrina aũt superauit. hic ut ait gellius disciplinas stoicas & dialecticas pcaluerat. ¶ Ex cõsulatu prio. in quo habuit collegã bibulũ: & cũ põpeio nõ solũ coiuit societatẽ sed ẽt contraxit affinitatẽ. ¶ Id. S. primũ testamentũ. ¶ Nouissimo. ultimo. extrema aũt uolũtas testatoris rata esse debet. Demiror gelliũ tradidisse: q. M. Cicero nunq̃ usus fuerit his uerbis nouissimus & nouissime. tanq̃ nõ latinis: qbus alii pmiscue usitati sunt. ego ap Ciceronẽ inueni hanc dictionẽ carẽter qdẽ sed tñ inueni i oratore sic. n. scriptũ est in calce. Quæ duo sũt ad iudicandũ nouissima. sed hoc exẽplũ fugerit ne gellii memoriã an id qd semel dr pinde ac nunq̃ dictũ sit existimauerit: lucre de uiro tã excellẽtis doctrinæ nõ meũ iudiciũ est. ¶ Ex dodrante. hereditas plerũq; diuidit' i. xii. uncias quæ assis appellatiõe cõtinetur. hñt. n. hæ ptes pprii noia ab uncia usq; ad assẽ: sicuti lib. ii. institutionum traditũ est. uñ frequẽter legimus aliosq; institutos esse heredes ex quadrãte: alios ex semisse alios ex dodrãte. alios ex asse. & põt testator in plurimas uncias suã hæreditatẽ diuidere. quæ oẽs ad assẽ reuocant'. at tranqllus Cæsarẽ instituisse heredẽ octauiũ q postea cognominatus est augustus ex dodrãte. hoc est ex nouẽ unciis hoc est nouẽ ptibus totius assis. i. hereditatis. Dodrans. n. significat nouẽ uncias quasi dempto quadrante. auctores Varro & priscianus. ¶ Ex quadrãte. ex quarta pte hereditatis quadrãs cõtinet tres uncias dr ab eo q sit quarta pars assis. L. pinariũ pinarii & pedii q fuerunt coheredes octauii meminit appianus lib. iii. belloꝝ ciuilium: scribens octauiũ augustum a pedio & pinario partem hereditatis reqsiuisse erãt aũt hi tres sororũ Cæsaris nepotes. & ita Cæsar erat illorũ maior auunculus: de quo mox in augusto dicet'. De familia pinarioꝝ q custodes erãt sacri herculanei: nec extis tñ solemnibus uescebant' multa mentio est apud historicos. de qua Virg. & domus herculei custos pinaria sacri. De pedio coherede augusti meminit plinius his uerbis quæ sunt exscripta ex lib. xxxv. Qu. pedius nepos quinti pedii consularis triumphalisq; a Cæsare dictatore coheredis augusto dati: cum natura mutus esset. eum messala orator picturam docẽdum censuit. ¶ In ima cæra. In tabulis cæratis testamenta scribebantur: in prima cæra hoc est prima cerata tabula testatoris nomen: in secunda heredis scribebatur. hinc est illud oratianum. Quid prima secundo. cæra uelit uersu: solus multis ne coheres ueloci percurre oculo. imam cæram intellige ultimam partẽ tabulæ testamentariæ. Cicero. extrema cæra dixit pro ultima parte tabulæ ut interpretatur asconius. ¶ In familiam nomenq; adoptauit: in gentẽ iuliã & Cæsaris nomen. mos fuit ut heredes i nomen familiamq; testatoris adoptarentur: sicuti titus põponius atticus heres relictus a quinto cecilio postea quintus cecilius atticus est appellatus. & ita octauius ex testamento. ¶ Cæsaris Cæsar noiatus est.

Maxima uestali

Angellius satis ucre de nouissimo

Hereditatis i. xii. uncia

Dodrans

Quadrans

Ima cæra

M. A N. ¶ Pisone: Calphurniæ patre. ¶ Antonii: cõsulis. ¶ Labicano: sua uilla labicana: fuit labicũ oppidũ. c. xx. stadia ab urbe. nõ lõge a tusculo: unde & labicana uia: quæ ab exquiliis incipiens in appiam ut strabo ait decurrebat. Mar. Labicana leui cespite uelat humus. ¶ Vestali maximæ: quæ cæteris & ætate & dignitate præstabat. Valerius: Maximæ uero uirginis æmiliæ discipulã extincto igne tutã ab omni reprehensione uestæ numẽ pstitit. sed de uestalibus suo loco. ¶ Cõsulatu primo: quẽ cũ bibulo gessit. ¶ Nouissimo ultimo: Gel. auctor ẽ id uerbũ uix demũ Ciceroñs tpibus receptũ. ¶ Sororũ nepotes: quarũ una i acciam iuliam in pedia altera matrimonio locata fuit. ¶ Nepotes. fuit enim Augustus qui notior est acciæ filius ex iuliæ. quæ fuit dictatoris Cæsaris soror. ¶ C. Octauium: qui postea Augustus est appellatus. ¶ Ex dodrante: ex tribus bonorum partibus. in partes assis ueteres hereditatem diuidere cõsueuerunt: Inue. Vnciolam proculeius habet: sed gillo deuncem: habet igitur dodrans nouem assis partes dictusq; est, ut

Prisciano placet: quod ex asse ademp to quadrante uno: hoc ē tribus unciis dodrās constituatur. ¶ Qu. pedium: hic cū augusto: ut appianus ait postea cōsul fuit: lege pedia: inq. Cæsaris interfectores absentes damnati sunt. Plinius. Qu. pedius nepos quinti pedii consularis triumphalis: q̄ uiri a Cæsare dictatore cohærede Augusto dati. ¶ Quadrante. ex quarta bonorū parte. ¶ Reliquos: quibus aliqua testamento legauit. ¶ In ima cera. sic Cicero in Verre Extrema cera inquit: hoc est ultima tabula ultima parte tabulæ: ut pedianus interpretatur. ¶ In familiam nomenq. in iuliam gentem nomenq; Cæsaris: atq; ita factum ut adnetionem usq; per adoptionem sit gens iulia propagata.

¶ PHI. ¶ Percussorū: coniuratorum: a quibus Cæsar percussus fuit & cōfossus i statu. ¶ Decimum brutum in secūdis heredib9. secūdus heres dr̄ q heredi instituto substituit autor boetius i cōmētariis topicorū. pōt. n. quis i testō ut scribunt iurisc̄ōsulti plures gradus facere heredū: puta si ille heres non erit ille heres esto. & deinceps in quantum uelit testator substituere pōt. appianus sup hac re ita scribit. miserādū ip̄rimis id uisum ē populo cū decimū brutū ex cæsaris percussoribus iter secundos heredes relictum cognouisset. consuetudo nāque romanorū in testamentis fuit: primis heredibus secūdos substituere: ut si primi hereditatem non adissent. ultimi uidicarent.

Secūdi hæredes qui

percussorum in tutoribus filiis si quis sibi nasceret nominauit. D. Brutū etiā in secūdis heredibus; populo hortos circa tyberi publice & uiritim trecenos sextertios legauit.

De funere rogo & pōpa exequiarū eius ac luctu publico.

FVnere indicto rogus extructus ē in martio cāpo iuxta Iuliæ tumulum & pro rostris aurata ædes ad simulacrum templi Veneris genitricis collocata; itraq; lectus eburneus auro; ac purpura stratus; & ad caput tropheū cum ueste in qua fuerat occisus; p̄ferentibus munera; quia suffecturus dies non uidebatur; præceptū est ut omisso ordine quibus quisq; uellet itineribus urbis portaret i cāpū. Inter ludos cantata sunt quædam ad miserationem & inuidiam cædis eius accommodata ex pacuuianorum iudicio.

¶ Publice. hic distinguēdū est ut itelligas hortos trāstiberīos publice legatos fuisse uniuerso populo. uiritim uero hoc est i singulos uiros & p singula ut dici solet capita legatos trecenos sestertios. Auctor est plutarchus legatas fuisse a Cæsare uiriti dragmas. [Greek] i. septuaginta quinq; quā pecuniā cū intercepisset antonius: tūc augustus Cæsar bona paterna uēdidit. & sic Cæsaris legata p̄soluit. apud appianū p. lxxv. drachmis legitur octogita quinq; corrigenda est dictio ut cum plutarcho cōueniat. Quod latini aduerbialiter uiriti dīt. i. p singulos uiros: hoc græci κατ' ἄνδρα. ¶ Iuxta iuliæ tumulū. in cāpo martio iulia Cæsaris filia popeii cōiux quæ ex partu obierat sepulta honoris cā. Indicto funere. denuntiatis exequiis: sicīdictū bellū dicitur. aliqn̄ indictū significat nō dictū. gellius. nescio qd aliud idictum insciūq; dicit. ¶ Aurata edes. si legimus edes: significat edicula siue sacellū factū ad simulachrū. effigiē similitudinēq; edis: quæ ueneri gēitrici dicata erat. & ita illā puculā acscorriges reformabisq; in ad: ut sit ad simulachrū. i. ad similitudinē & instar. alioqn textura uerborū inuenusta ē. qdā codices hn̄t aurata sedes. prior siria magis placet & quadrat. alii ad simulachrū exponūt p iuxta & apud: & tūc ita distingues ut intelligas rogū extructū fuisse i cāpo martio & lectū p rostris. ui. n. deesse hæc dictio: qd sequentia declarant. mox cōiunges. sedes aurata collocata ad simulachrū. i. ppe statua ueneris genitricis. Distinctio uaria gignit p sensus uarios. corpus Cæsaris ut ait appianus deportatū est in forū: & ab ingenti turba cū uociferatione & pōpa collocatū pro rostris. ¶ Tropheū cū ueste. lignū fabrefactū in formā trophei sustinens uestem. qualia trophea deorū iuxta de gigantibus a claudiano poetice describit. ¶ Præferentibus munera. moris fuit ut ad funera nobiliū celebrāda in rogū congererentur munera multifaria a dilectoribus: qualia Virgilius celebrat in funere miseni: & in funere palantis. sensus est iperatū fuisse. ut hi q munera ferebant omisso ordine illo legitimo pōpæ funebris irent in cāpum marciū: quocūq; itinere uellēt: nā ita dies sufficeret funeri pagendo: alioqn nō suffecisset pp inumerā multitudinē. ¶ Inter ludos funebres. ex more romano ludi funeris fiebant. huius undequadragessimo ab urbe condita i efert ser. uiliū geminū ludos funebres p triduū fecisse. Iunius brutus minus gladiatorū in honorē defuncti patris primus edidit. ¶ Ex pacuuianorū indicio legendū ē pacuuii armorū iudicio. nāq; pacuuius brundisinus tragediarū scriptor inclytus inter cæteras itragedias illā quoq; cōdidit. cui titulus ē armorū iudiciūcui9 argumentū erat disceptatio armorū achillis inter ulyxem & aiacem. citatur testimoniū pacuuii ex armorū iudicio ab eruditis scriptoribus. actius quoq; scripsit tragediam hoc titulo. & nonius marcellus allegat actiū & paccuuium i armorū iudicio. nunc tranquillus ait ex eadem tragedia cantatū esse hoc carmen. men seruasse. tanq ex psona Cæsaris diceretur. nō debuisse seruare illos uidelicet pompeianos: a quibus paulopost fuit ipse interemptus.

Indictum

Genitus

Armorũ iudicium

¶ M. AN. ¶ Percussorū eorū q cæsarem in curia pcussere. ¶ Secūdos hæredes: Modestinus. L. titius inqt hæres meus esto: Si hæres non erit: siue hæres erit & intra pubertatē decesserit tūc. C. seius mihi heres esto. qbus uerbis apparet itestamento dicant secūdi hæredes: q uidelicet primis substituūtur: Appianus cōsuetudo inqt romanorū itestamētis fuit primis heredibus secūdos adderet: ut si primi hereditatē nō adissent ii uiscerent ultimi. ¶ Hortos: loca arboribus cōsita amoenitatis cā parata. ¶ Publice: populo possidēdos: ¶ Viritim: singulis ciuibus. ¶ Trecenos sestertios: quorū singuli quartā denarii partē. i. dipōdiū & semisse

habebant. ¶ Rogus: strues lignorum. ¶ Iuliæ: ipsius cæsaris filiæ: quæ in campo tumulata est. ¶ Aurata ædes simulachri ædis auro illitum. ¶ Eburneus: ex ebore factus. ¶ Auro ac purpura: purpura auro intexta in tutorum spetiem. ¶ Tropæum: uestis in trophæi modum suspensæ: spolia stipitibus infixa: ut Varro scripsit: trophæa appellantur: sed de trophæis plura alibi. ¶ In campum martium ubi rogus fuerat extructus. ¶ Inter ludos: funebres. s. ¶ Inuidiam percussorum odium. ¶ Ex pacuuianorum iudicio. eorum qui patuuianæ lectionis periti essent in eaque potissimum exercitati: sed magis placet ut ex pacuuii iudicio legas: ut sit fabulæ nomen armorum iudicium: quale illud aiacis & ulixis fuit qui de armis achillis sub græcorum iudicio certarunt: nam & apud sophoclem obliquus aiax quæritur: quod quum maxime strenuus in hostes fuisset ingratos experiretur græcos.

Men seruasse, ut essent qui me perderent: & ex electra accii ad simile sententiam laudationis loco; consul Antonius per præconem pronunciauit senatusconsultum quo omnia simul ei diuina atque humana decreuerat. Item iusiurandum quo se cuncti pro salute unius astrinxerant; quibus perpauca a se uerba addidit; lectum pro rostris in forum magistratus & honoribus functi detulerunt. Quem quum pars in capitolini Iouis cella cremare; pars in curia Pompeii destinaret; repente duo quidam gladiis succincti; ac bina iacula gestantes ardentibus cæreis

¶ PHI. ¶ Men. pro me ne accipitur & extrinsecus sub intelligendum est uerbum deerit uel aliquid tale est aposiopesis. i. reticentia: quæ figura familiaris est indignantibus. scribit appianus Marcum Antonium in oratione funebri hæc uerba protulisse. cum de percussoribus eius quereretur: quum fuisset prius pompeianorum ad magistratus tum & præfecturas euectos a Cæsare sublenati. ¶ Et ex electra accii. accius & ipse tragediæ scriptor illustris fuit. cui prius uetus tri

Aposiopesis i. reticentia

buit ut inquit quintilianus. hic teste Eusebio chronographo parentibus libertinis natus fundum habuit iuxta pisaurum: atque dictus est attianus. apud gellium in. xiii. noctium atticarum luculentum caput est super pacuuio & accio collo quium. quin S. accius pacuuio tragediam suam cui nomen atreus est desideranti legit. celebratum est illud accianum. Nihil credo auguribus: qui aures uerbis diuitant: alienas: suas ut auro locupletent domos. electra tragedie scriptæ ab actio ita nominata ab electra sorore horestis: quam apud græcos scripsit sophocles. in qua histrio ille polus egit lamentis ueris & spiritibus indutus electræ habitu lugubri. ¶ Per præconem pronunciare per præconem est quum præco recitat populo uerba legis uel decreta: siue aliquid tale scriba subiciente: non enim decorum erat ab ipso magistratu codicem recitari. nam olim Cornelius tribunus plebis existimauisse tribunitiam potestatem quam in tribunatu codicem pro rostris ipse recitauerat: atque id nemo ante corneliũ fecisse ferunt. refert uti historici ipsum consulem antonium sine præconis ministerio exorsum esse cæsaris laudes & senatus & iusiurandum recensuisse miseriter & ardenter. Verba iusiurandi hæc sunt. Nos Cæsarem & eius totis uiribus custodire pollicemur siquis insidiabitur: extorrem esse siquis opem non attulerit. In hac autem laudatione funebri. M. Antonius ostentauit explicauitque uestem Cæsaris undique ictibus laceratam & Imperatoris sanguine ex quo populus in iram furoremque uehementer est concitatus contra percussores. hinc a quintiliano dictum est in furorem prætexta. C. Cæsaris plata in funere cruentam uestis. nulla sanguine madens. Ita repræsentauit imaginem sceleris ut non occisus esse Cæsar sed tum maxime occidi uideretur. cumque fureret turba quidam imaginem Cæsaris cerea extulit electo: corpus. n. cerni non poterat: in qua uisebantur plagæ tres & xx. impresse & patentes. quot cæsar fuerat contrucidatus. tunc uulgus intuens hanc imaginem ut lugubrem ex dolore concitatus locumque cobustum quo Cæsar fuerat intereptus: & percussores longe fugientes insectantur. ¶ Lectum pro rostris. S. funebrem: in quo corpus impositum erat: tale est illud uirgilianum pars ingenti subiere feretro triste ministerium. ex hoc corpus legendum est rogus extructus est in campo marcio: & pro rostris lectus. nam de hoc lecto nunc loquitur. ¶ Honoribus functi. qui gesserant magistratus & ob id honoratiores. ¶ Capitolini iouis cella. cella pars templi secretior: & in cellam ingredi fas non erat. Cicero in. ii. philippica conqueritur quod in cella concordiæ cum gladiis ab antonio fierent in qua ipso consule salutares sententiæ dicebantur. refert gellius in. vii. scipionem africanum ... prius diluculo tenetitare in capitolium ac iubere aperiri cellam iouis: atque ibi solum diu demorari quasi consultantem de re publica cum ioue. de hac nunc loquitur. de qua huius in tertio. in cella iouis optimi maximi habitasse tuorum dux hæc domus apud eundem crebra mentio est cellæ iouis pontifices negabant unam cellam duobus diis recte dedicari posse: nam in capitolio erat cella iunonis seiuncta a iouis cella. præterea idem gellius memorat cellas quasdam & cisternas: quæ in area capitolina essent ubi reponi solerent signa & alia quædam religiosa donaria conseruata de distributione cellarum in templis scribit uitruuius in. iiii. ¶ In curia pompeii ubi fuerat interfectus Cæsar. ¶ Cæreis. in decretis canonicis D. xxiii. cereoferarium uocat instrumentum in quo cere continentur. ¶ Men. pro me ne. ¶ Seruasse. s. oportuit: Sic apud Ver. Me ne incepto desistere uictam: ad brutum & alios pompeianæ factionis pertinet: quos bello uictos Cæsar haud perdere sustinuit: sed quosdam etiam ut brutum sollicitate post pharsalicam aciem requisiuit. ¶ Ex electra accii: ex hoc maxime adducor: ut pacuuii armorum potiusque pacuuii credunt esse existimem: ut utrumque sit fabulæ nomen. Notum est credo. L. accii responsum illud a gellio memoriæ mandatum: acerbitatem quam in atreo Tragœdia M. Pacuuius subornasset ei fidit: quæ dura & acerba nascerentur tempore mitia & dulcia pati ratione hominum ingenia quæ uti diuturniorem ætate dura essent cum ancis mitescere quæ ab initio mera & mollia non matura mox fieri: sed putria sunt quæ acida legantur quod nullo modo placet. ¶ Diuina & humana non solum honores: qui hominibus decerni solent: sed qui etiam & aris. ¶ Iusiurandum cui pro salute

Actius poeta

Electra tragedia

cella iouis

Fauisse q

eius se populus astrinxerat. ¶ Perpauca a se uerba Appianus longissimā Antonii super ea re concionem suis scriptis inseruit atq; eam ipsa oibus affectibus plenam. ¶ Capitolini iouis cella sacratissima capitolini templi parte. partes ædiū ad res necessarias reponendas septæ. cellæ a celādo dictæ. hic cellā ꝓ ipso loco in quo simul iouis erat accipito. Gellius iubere solitum ait scipionem aphricanum cellam iouis aperiri atq; ibi solū diu demorari quasi de re pu. cum ioue consultātem. ¶ In curia pōpei ubi occisus fuerat. ¶ Cū subsellus tribunalibus. tribunalia & subsellia hæc iudicum illa prætorum & alior; magistratuum. Plutarchus cadauer inquit gradibus subsellus cancellis & trapezis concremarunt.

succēderūt: cōfestimq; circūstātiū turba uirgulta arida, & cū subsellis tribūalia; qcqd ꝑterea ad donū aderat cōgressit dei de tibicines & scænici artifices uestē; quā ex instrumēto triū-phorū ad præsentē usum induerant detractā sibi atq; discissā iniecere flammæ ueteranorum militum legionarii arma sua qbus exculti funus celebrabant. Matronæ etiā pleræq; orna menta sua quæ gerebāt: & liberorū bullas atq; prætextas: in sūmo publico luctu exterarum gentiū multitudo circulatim suo quæq; more lamentata est; præcipueq; iudæi: qui ēt no-ctibus continuis bustum frequentarūt.

De honoribus mortuo per plebem collatis.

Plebs stati a funere ad domū Bruti: & Cassii cū faci b⁹ tetēdit atq; ægre repulsa obuiū sibi Heliū Cinnā p errorē nominis; quasi Cornelius eēt is quem grauiter pri-die concionatū de Cæsare requirebat occidit; caputq; ꝓfixū

¶ PHI. ¶ Virgulta arida. uelu ti flāmæ fomites: & nutrimēta ¶ Cū subsellus tribunalia. subsella minor; sunt magistratuū: tribunalia maior;. ¶ Ad donū dederat. bōi codices hūt ad ma num dr aūt adesse ad manū id qd est in promptu & parabile. seneca ad manū est qd sat est. plinius in epistolis. statim oia ac pene pariter ad manū sensus recō diti. ¶ Scēici artifices. histriōes quos græci technitas dionysiacos. i. artifices liberi patris appellant. ¶ Ex instrumēto triūphorum. ex appratu triūphali. quo usi fuerant in actiōe ludor; triū phaliū. ¶ Arma. S. iniecerūt flāmæ. ¶ Ornamenta sua. repete uerbū superius iniecere flāmæ ut sit sensus histriones iniecisse flāmæ uestes scenicas. milites iniecisse flammæ togali arma: matronas uero ornamēta & bullas prætextasq; uestes filior;. fuīt aūt bullæ ornamenta puerorū ingenuor;: quæ ut inqt macrobius in pmo saturn aliū in cordis figurā formatā ante pectus annectebantur bullā inspicientes ita demū se hoies esse cogitarēt si corde ꝓstarēt. & olim bulla quoq; gestamē fuit triūphantiū. libertinor; uero filii lorū in collo ꝓ bullæ decore gestabāt. ad qd referēdus est ille satyrici poetæ uersus. uel nodus tārū aut signū de paupe loro. Asconius de bulla sic scribit: bulla suspendi in collo i frōtibus ingenuis solet ante. r libertinis scortea quasi cōmunēs pectus puerile. elegāter scortea bulla dr ab asconio lorū illud libertinor;. quasi bulla corticea: prætextas aūt uestes esse & puerorū & magistratuū supe-rius explicauimus. ¶ Circulatim. ꝑ circulos. ¶ Suo quæq; more. q quælibet natio peculiares habet mores ritusq; differētes i luctu celebrādo. lugentiū aūt mos est prioris hitus immutatio. ¶ Bustū si equē rīte putat Cicero li. ii. de legibus bustū appellari tūbā aut monumētū: pena q; fuit solonis lege cōstituta si qs bustū aut uiolasset aut deiecisset. Seruius uero in xi. eneidos cōmentario existimat bustū uocari qñ exustū iam ē cadauer qd sepulisse ut & maro scribēs semiustaq; seruāt busta. Liuius quoq; in v. tradit locū fuisse noīe busta gallica. ꝓpterea q illic acernatos cumulos ossior; defūctor; ex pestilētia interfectos galli. hic pro sepulchro ma-gis accipiendū uidetur quā ꝓ cadauere exusto a busto bustuarii gladiatores dicti. q ante sepulchra i hono-rem defuncti digladiant ut docet seruius. i. x. cōmētario. Cicero i orōne contra pisonē: si mihi cū illo bustua-rio gladiatore & tecū & cū colega tuo decertādū fuisset. bustuariæ quoq; mechæ ab epigrāmatario poeta di-cunt. ¶ A funere. post celebratas exeqas. hæc. n. ꝑticula ap luculētos scriptores usurpat pro post. ut a cœna a partu a tergo. funus auctore donato: ꝓprie est pōpa exeqar; dictū a funalibus: qñ noctu efferebant cada-uera. qnq; funus accipit ꝓ cadauere defūcti. ¶ Ad domū bruti & cassii. plutarchus i hāc sententiā scribit hec cōgestis succēsisq; circa cadauer ex foro gradibus sub sellus cācellis: trapezis ipsum concremauerunt. Ardē tib⁹ inde sublatis torribus ad ꝑcussor; domos ut eas icēdio uastarēt ꝑcurrebāt alii per oēs urbis regiones ut ipsos discerperent. illos cum magna indignatione commeabāt. sed illi se se i loco tuto muniuerant. brutus uero & cassius paucis post dieb⁹ urbe excesserūt. ¶ Cinnam per errorē nominis. iter coniuratos fuit qui-dam cornelius cinna id tēporis prætor quo Cæsar fuit interfectus: hic Cæsarē tyrannū uocitabat. & eius inter fectores tyranoctonos. i. tyrānicidas. quos tanq rei pu. cōseruatores honoribus afficiēdos eē ꝓdicabat cum plebs hūc occidere uoluisset nois errore decepta interemit alterum cinnā: q superiore nocte sōniauerat se ad cenā a Cæsare inuitatū ac reluctantē ab eo manu trahi q cū corpus Cæsaris cremari audiuisset officii cau-sa ad funus celebrandū ꝓgressus est. cōfestimq; cum per oēs diuulgatū esset hunc eē cinnā fuit trucidatus magno cū ꝑiculo tāq hic esset ille cornelius cinna ꝑtorq acerbe i Cæsarē fuerat concionatus. fuit autem hic helius cinna nō ignobilis poeta. ex cuius poematis hi duo uersiculi circumferunt. at nūc me genumana per salicta bigis rheda rapit citata nanis.

¶ M. AN. ¶ Scænici artifices: histriones qui scenicā illi quū ludos ederet operā præstitere. Plutarchus i quæstionibus quid est qd artifices scænæ deditos histriones uocāt. ¶ Ex triūphorū istrumēto: uestibus cætero-

Ad manū

bullæ quæ

Scortea bulla

Bustum q

Bustuarii gladiatores

Bustuariæ mœchæ

A cœna

A partu

Funus

Thyranoctoni

Error nominis cinnæ

que cultu quo in Cæsarianis triūphis fuerant usi legionarii milites: q essent supra docuimus. ¶ Arma: rogo subaudi iniecere. ¶ Bullas & ptextas: de Bullæ & prætextæ usu plura ex macrobii & dionysii siuā suo loco dicemus. ¶ Circulatim: aut circa rogum cum lamentatione puices spatiatæ multitudines aut i suum quæq; circulū & orbem collectæ: uno tpe quelibet patrio more sunt lamentatæ. ¶ Bustum: bustum dixere ueteres ubi in cinerē & fauillā collabi rogus cœpisset. Ver. Semiusta q; seruant busta. ¶ Plebs: Antonii cōcione accensa. ¶ Bruti & cassii: cōiurationis principum. ¶ Agete: cū labore & sollicitudine in medii con/silennum. ¶ Hellium: cinnā Plutarchus auctor est: nocte quæ diē cædis præcessit cinnā ipum p quietem sibi uisum a Cæsare ad cœnā inuitari atq; inuitum ab eo abductum atq; ob id statuisse eius funeri interesse sed quum in tumultum uulgi incidisset pro cinna prætore quum ipse tribunus esset qui pridie illius diei Cæsaris memoriam pro concione proscideret: facto impetu occisus est.

eius hastæ circuntulit. Postea solidā colūnā ppe. xx. pedum lapidis numidici i foro statuit; scripsitq; parēti patriæ. Apud eandem lōgo tempore sacrificare; uota suscipere; controuersias quasdā interposito per Cæsarē iureiurādo distrahere p/seuerauerit.

De suspitōe quā suis Cæsar reliquit.

SVspitionē Cæsar qbusdā suorū reliquit neq; uoluisse se diutiꝰ uiuere; neq; curasse qđ ualitudie minus ꝓspa uteret; iōq; & quæ religiões monerēt atq; renunciarent amici neglexisse. Sunt qui putēt cōsisū eum nouissimo illo senatuscōsulto; ac iureiurādo ēt custodias hispanorum cū gladiis; ispectātiū se remouisse. alii e diuerso opinātur isidias undiq; iminētes subire sem el cōsisū satius esse q̄ cauere semp. Alii ferūt dicere solitum nō tā sua q̄ R. P. interesse uti saluus esset: se iāpridē potētiæ gloriæq; abunde adeptum. R. ep. si quid sibi eueniret: neq; quietā fore: & aliquanto deteriore cōditione ciuilia bella subituram.

De genere illatæ mortis optato per eum.

ILlud plane īter oēs fere cōstitit talē ei in ortē pene ex snia obtigisse; nā & quōdā cū apud Xenophōtē legisset Cyrū ultima ualitudine mādasse quædam de funere

¶ PHI. Solidam columnā. hæc est illa columna: quæ execrata a Cicerōe nūcupatur. Cuiꝰ euersor extitit dolobella. huius colūne meminit & lactantius in primo diuinaꝝ īstitutionū. ¶ Lapidis numidici marmor nūidicū inter generosa marmora annumeratur: qđ ex numidia aphricæ regione romā deportabat. marcus lepidus primus omniū limina ex marmore numidico in domo posuit: quod primū inuecti numidici marmoris uestigium inuenisse se plinius testat libro. xxxvi. a papinio libycus silex appellatur. Mart. numidicū marmor signat scribens. Afra quod nomas mittit. prisci pauimenta. penica dixerūt; quæ ex marmore numidico erant strata. ¶ Parenti patriæ: uerba sunt tituli & inscriptionis. Interposito p Cæsarem iureiurādo. mos fuit ueterum ut per geniū Cæsaris deierarent: & ut auctor est iurisconsultus: siquis per geniū principis peierasset pœna afficiebatur. In quam sententiam est illud tertuliani ex apologetico citius apud uos p oēs deos q̄ per unum genium cæsaris peierat. ¶ Distrahere: sedate componere finire: alias distrahere significat uendere. quod uerbum frequēs est apud iurisconsultos & apuleius ait in primo de asino aureo. caseus recens erat & scitisaporis admodū commodus ꝓcio distrahi. ¶ Que religiones monerent. Cæsar Alexandrum imitatus contemptor & ipse fuit religionis nam & prognostica de obitu suo neglexit: & prædictionibus uatum minime addixit credulitatē. ¶ Nouissimo senatusconsulto. quo S. omnia simul diuina ac humana Cæsari decreuerant. ¶ Ac iureiurādo. quo s. cuncti cæsaris salutē totis uiribus custodituros se iurauerant. ¶ Inspectantiū se. obseruantium atq; tutantium. tales a priscis latino uocabulo laterones dicebant: quos plautus latrones appellat. hi a stipe quā mercedis noie accipiunt dicuntur & stipatores græci uocant somathophylacas quasi corporis custodes. ¶ Subire semel. Cæsar adhortantibus amicis ut custodiam corporis hispanis cohortibus committeret: inquit nihil assidua custodia infœlicius esse: & in perpetuo timore commorantibus. In hunc sensum est illud a seneca platum. nemo est tam timidus ut malit semp pendere q̄ semel cadere. præterea dion syracusanus cognitis amici calippi insidus. dixit βέλτιον εἶναι ἀποθανεῖν ἤ ζῆν ἀμυνόμενον τοὺς πολεμίους: ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φυλαττόμενον idest melius esse mori q̄ uiuere non solum hostes sed etiam amicos cauentem. ¶ Satis potentie & gloriæ. de cicerone dixit declamator egregius cestius per quam eleganter. si ad desiderium populi respiciens cicero quando perieris parum uixisti: si ad res tuas gestas satis uixisti: si ad iniurias fortunæ & præsentem rei pu. statutū nimium diu uixisti: si ad memoriam operum tuorum semper uicturus es.

Columna

Numidicū marmor

Libycꝰ silex

Distrahere quid

Laterones

Latrones

Stipatores

¶ M. AN. ¶ Lapidis numidici. M. Lepidus qui catuli collega fuit: primus omnium romæ numidico est marmore: ut Plinius attestatus. ¶ Vota suscipere: se uotis obligare: Ver. & uotis iam assuesce uocari. ¶ Distrahere: abrumpere. ¶ Religiones: aruspicum responsa & prodigia: quæ illi oblata fuerant. ¶ Renunciarēt amici: quæ i eum agitarentur consilia. ¶ Custodias hispanorum: hispanos quos circa se præsidii causa habuerat. ¶ Subire semel. semel uitæ periculum adire semel morti occūbere. ¶ Quā cauere semper: q in per

petuo metu & sollicitudine esse: Anneus seneca: nemo est inquit tam timidus ut malit semper pendere q̃ semel cadere. ¶ Deteriore conditione statuo io deteriore q̃ sub se fuisset quod ita sane accidit talem mortem subitam & inopinatam. ¶ Xenophontē socratis discipulū Platonisq̃ ut Laertius & Gellius scribūt æmulum

suo aspernatus tam lentum mortis genus subitam sibi celerẽq; optauerat & pridie q̃ occideretur in sermone nato super cœnam apud M. Lepidū: quisnam esset finis uitæ commodissimus repentinum inopinatūq; prætulerat.

De ætate eius ac stella cometa: & loco ac die mortis eius.

Periit sexto & quinquagesimo ætatis āno: atq; in deorū numerū relatus est: non ore modo decernētiū: sed & psuasione uulgi. Siquidem ludis quos primo cōsecratos ei hæres Augustus edebat stella crinita per septē dies continuos fulsit: exoriens circa undecimā horam: creditūq; est animā esse Cæsaris in cælum recepti: & hac de cā simulacro eius in uertice additur stella. Curiam ĩ qua occisus est obstrui placuit: idusq; marcias parricidium nominari: ac ne unq̃ eo die senatus ageretur.

De morte occisorum Cæsaris.

Percussorū aūt fere neq; triēnio quisq̃ amplius superuixit: neq; sua morte defūctus ē: dānati omnes alii

¶ PHI. ¶ Cyrum audisse quædā de finiere. xenophon. ll. viii. pediæ cyri luculētissime narrat: quēadmodū cyrus ia pximus morti filios nocauit: pterea amicos magistratusq; psarū: qbus oibus pñtibus multa locutus est: ĩ primisq; filios admonuit ut se uicissim & honorarēt & amarēt: mādauitq; ut corpus suum neq; in auro neq; in argento recōderent: sed illud terræ q̃ primum redderent: & ita lento genere mortis extīctus est. M. tullius in catone nō pauca transtulit ex eo xenophōtis libro. q̃ moriens dicit cyrus ad filios de imortalitate aiæ. Idē lib. ii. de legibus dixit antiquissimū sepulturæ genus fuisse quo apud xenophōtem cyrus utit. redditur. n. terræ corpus & ita locatū ac sitū quasi opimento mus obducitur. hæc legens cæsar apud xenophontem aspernatus est talē mortis lentitudinem. ¶ Subitam. plinius summam uitæ felicitatē esse refert mortē repentinam & subitā tamq̃ naturalem esse docet pluribus exemplis. apud marcellinum iulianus imperator moriens ex uulnere sempiternum ait numen ueneror: q̃ non longi morborum asperitate decedo. ¶ Super cenam. plutarchus: cum inter cenandum ortus esset de morte sermo ποῖος ἄριστος θάνατος. i. quæ nā mors optima foret: dixit ἀπροσδόκητος. i. inexpectata. ¶ In numerū deorū. sp apotheosim. quā latine dicūt deificationē: sed ut ait cor. tacitus. deū honor principi non añ habetur q̃ agere inter homines desierit. ¶ Stella crinita. cometes in uno totius orbis colit̃ in tēplo romæ ad modū faustus: diuo augusto q appuit ludis: quos faciebat ueneris genitricis nō multo post obitū patris cæsaris ĩ collegio ab eo cōstituto. uerba augusti cæsaris id significātia sūt hæc. his ipsis ludorū meorū diebus sydus crinitū p. vii. dies in regiōe celi sub septētriōibus est cōspectū. id oriebat circa. xi. horā diei clarūq; & oibus terris cōspicuum fuit eo signo significati uulgus credidit cæsaris aīm inter deorū īmortaliū numina receptū: quo noīe id insigne simulachro capitis eius qd mox in foro cōsecrauimus adiectū est. hæc augustus q̃ tranquillus hic quoq; commemorat & maro in laudē cæsaris illud ut cecinisse. Ecce dionei pcessit cæsaris astrū. Cometas græci uocāt auctore plinio quas crinitas stellas latini dicūt: philosophi recentiores stellas secūdas appellāt: sed de cometis alibi plura. ¶ Simulachro eiº. statuæ cæsaris. ¶ Curiā. pōpei. ¶ Obstrui. claudi ranq̃ funestā: appianº dixit cōbustā fuisse curiā furore populi. ¶ Parricidiū. tanq̃ parēs patriæ illo die fuisset interfectus. nāq; & ualeriº parricidas appellat cæsaris interfectores & mortē cæsaris parricidiū. ¶ Neq; sua morte. considerandū eqdē puto qua rōne dixerit neminē ex pcussoribus sua morte esse defunctū. cū nullus ut ait seneca nisi sua morte moriat. hūc gladius necauit illū hostis suspēdit sua utriusq; hæc mors ē. sed nihil dubiū qn tanq̃ significare uoluerit uiolēta morte pcussores cæsaris occubuisse: tanq̃ sua hois mors illa sit quæ uiolenta nō ē nec aliena manu p̃ eum infertur: sed natura cōcedit citra uiolētiā extrinsecus allatā. illa uero mors q̃ uiolēta cōtingit di esse pter naturā extraq; fatū: appellaturq; elegāti uocabulo græco biothanata. De qua itellexit maro illo uersu. nā quia nec fato merita: nec morte peribat: sed misera ante diē: hoies quoq; uiolēta morte pereuntes biothanati dicti. qua dictione scatet iulius firmicus. Quādo seruius grāmaticus ait biothanatorū aīas nō recipi in originem suā intelligit illorū q uiolenta morte pimuntur. Lampridius scripsit prædictum fuisse heliogabalo ipsum biothanatum futurum hoc est: q uiolenta morte erat moriturus. mars in aliquo carmine geniturae faciet biothanatos aut ipsos sibi inferentes necē. luna uero si applicuerit se saturno deficiēs lumine faciet matres biothanatas interire. & ut ait iulius firmicus i. iiii. math eiecos. si marti se applicuerit biothanata morte peribit & uiolentæ mortis decernit exitū. βίαν græci uiolentiā uocant & θάνατον mortem. unde biothanati uiri & biothanatæ fœminæ & biothanata mors denominantur.

¶ M. AN. ¶ Cyrum scripsit ille τὴν κύρου παιδείαν: puerilē institutionem siue disciplinam cyri: & eiusdem ascensū idem xenophontius. Cyrus moriens quædā de aiæ imortalitate apud Ciceronē disserit. ¶ Apud M. lepidū q tum magister equitum erat & Cæsaris amicissimus. ¶ Sup cœnam. cœna sunt qui tradant illū in quibusdam subscribendis occupatum: quum forte inter eos quī aderant orta esset quæstio eo quod optatissimum esset mortis genus ultro occurrisse: subitumq; & inopinatum dixisse. ¶ Ore modo: prædica

Cometes

Stellæ crinite

Stellæ secūde

Sua mors

Biothanata mors

Biothanati

tione aut denunciatione aliqua solemni. ¶ Persuasione uulgi: sed ita uulgo persuasum est ut p se id crederent. Plinius ita inquit Augustus scripsit: de quo comete q ludo<u>r</u> diebus appa<u>r</u>uit loquens eo signo significari uulgus crediderit: Cæsaris animā inter deo<u>r</u> imortalium numina recepta. ¶ Quos primo cōsecratos Pli. ueneri genitrici sacros fuisse tradit repio apud eundē nisi forte mendosa sit lectio ueneri uictrici templū ro. dedicatum. ¶ Cerrita stella græci kometin uocant terrificū inquit Plinius ex parte sydus non leuiter piatur: q̃ uno in terris loco romæ cultū. ¶ Curiā obstrui placuit: appianus subiro populi incursu cōcremata fuisse ait. ¶ Percusso<u>r</u> eo<u>r</u> q in illū manus iniecere. ¶ Neq; in a morte. nō fatali sed uiolēter illata eundem ferme exitum sortitos gordiani principis pcussores capitolinus fuisse scribit.

alio casu periit: pars naufragio pars prœlio: nonnulli semet eodē illo pugione quo Cæsarē uiolauerant interemerunt.

.C. SVETONII TRANQVILLI. D. OCTAVIVS CAES. AVGVSTVS.

Entem octauiam uelitris precipuā olim fuisse multa declarāt: Nā uicus celeberrima parte oppidi iāpridē Octauius uocabat: & ōndebat ara Octauio cōsecrata q bello dux finitimo quū forte Marti rē diuinā faceret: nūciata repēte hostis icursiō e semicruda exta rapta foco psecuit: atq; ita prœliū igressus uictor rediit. Decretū ēt pub

¶ PHI. ¶ Alius alio casu. trebonius a dolobella smyrnæ oppressus & crudeliter p carnificū tormenta interfectus abscissoq; a ceruicibus capite reliquum corpus in mare abiectū. Decimus brutus a latronibus captus interfectusq; a camillo: a quo ad antoniū caput missum est. minutius quoq; basilus & ipse cæsaris percussor a propriis seruis occisus. scribit iulius capitolinus quod de cæsare traditū est: hoc idē etiam euenisse in gordiano: ut oēs quicūq; illū gladio appetiuerūt semet sua manu suis q; gladiis: & iisdem quibus illum percusserant interemisse dicant. ¶ Nonnulli semet. Cassium significat: qui se ipsum interemit eodem pugione: quo cæsarem percusserat. brutus quoq; gladio incubuit: familiari quodam (ut fama est) ictum fortius adiuuante.

¶ CAESARIS AVGVSTI VITA. Explicaturus cæsaris augusti uitam cōducibile futu<u>r</u> esse existimaui. si sexti aurelii uerba pponeremus ad hāc rē conducētia q fuut hæc. Octauianus pie octauio senatore genitus: maternū genus ab ænea p iuliā familiā sortitus. A doptione uero cai cæsaris maioris auūculi cai cæsar dictus deide ob uictoriā augustus uocatus est. hactenus aurelius: a quo octauianus sicuti a uulgo noīatur cuius rei cā est: qm̄ possessiua noīa (ut auctor ē prisci a.) loco pronymico<u>r</u> ap̄ latinos usurpata sūt. ut emilianus scipio p emilii filius. & octauianus cæsar p octauii filius. suetonius scripturus uitā octauii cæsaris uetustatem octauiæ familiæ repetit a lōga retro origie q̄ dicit ap̄ uelitras fuisse pcipuā q ciuitas fuit insignis uolsco<u>r</u>. qbus uictis romāi ag<u>r</u> uelitur<u>n</u>ū ademerūt: uelitras colōi ab urbe missi & colōia deducta. auctor liuius in. i. ab origine urbis tradit dyonisius in. vii. pestilētiā adeo uelitras esse depopulatā: ut ex. x. partibus ueliternorū uix una supfuerit. ¶ Vicus. In oppido sunt uici a uia dicti. unde romæ uicus cyprius: uicus afticus. uicus scelaratus noīati. Et ita in ueliterno oppido uicus erat dictus octaui. Viculos diminutiuo uocabulo dici inuenies in instrumento ueteri accipiq; p pagis & domib rusticanis. ¶ Oppidi. uelitra<u>r</u>. ¶ Octauio uni ex. pauis augusti. ¶ Finitimo: aduersus populos conterminos uelitērnis: qbus pximi sunt ut indicat plinius in. iii. tusculani & ulubrenses.

Octauian

Velitræ

Vicus

¶ M. AN. ¶ Semet pugione: Plutarchus auctor est: Cassium eodem ferro: quo cæsarem percusserat i philippis uictum seipsum peremisse.

M. ANTONII SABELLICI AD AVGVSTINVM BARBADICVM SERENISSIMVM VENETIARVM PRINCIPEM PARAPHRASEOS IN AVGVSTVM PARAENESIS SECVNDA.

Ctauiam gentem: Quanta in comparando principatu fuit dictatoris cæsaris fœlicitas: tanta quidem dux illustrissime uet minor & octauii augusti in eo q quæsitus erat domi forisq; legitime administrando: Et quia optimum ciuitatis moderatorē ciuibus disciplinis instructum eē oportet. Habes serenis. principes quē in florentissima ista rei pu. administratione per oīa recte imitari possis: Nihil est. n. moderato principe amabilius nihil his qui alieno parent imperio magis optabile sed disciplina & ingenio opus est: nullum animal maiore arte tractandum q homo: & ob id fortasse nihil difficilius q rei pu. præsidere bene. sed ad hanc ut dixi administrationis laudem consequendam præter te ipsum & eos q tecum de repu. consultant quos in omni uirtutum genere recte audies Augusti principis præclarissimi exempla quæ tibi cognoscenda dedimus magnopere iuuare poterunt: Nunc octauiam gensē octauiorum familiam intellige a gente. n. gentilis qui eiusdem est gentis: inde & gentilitium. Plinius gentilitium in scrauorum familia fœminas linima ueste non uti. ¶ Velitris præcipuam. sed cur non & tusculi cur non potius toto latio si octauius Tusculanus tarquinii superbi gener in ea est gente reponendus, qui autore liuio ad ulixem & circen suum genus referebat sed quum toto latio clar<u>r</u> nomen fuerit Certiora uelitris monumenta ueteris celebritatis extitere. Velitræ oppidum in latio est: cuius Liui. in octauo meminit & Pli. ueliternos inter latinos refert populos. ¶ Octauio maio<u>r</u> uni. ¶ Finitimo: cum finitimis orto. ¶ Rapta foco ex igne, ut sit continens pro contento.

licum extabat;quo cauebat̃ut ĩ posterũ quoq; simili mõ exta Marti redderent̃;reliquiæq; ad octauios referrent̃

De origine prosapiæ maiorũ octauii.

Agẽs a Tarqnio prisco Rege iter rõanas gẽtes allecta ĩ sẽatu;mox a.S.Tullo ĩ pt̃ícias trãsducta pcedẽte tpe ad plebẽ se cõtulit;ac rursus magna ui p diuũ Iuliũ ĩ pt̃iciatum rediit;Primus ex hac magistratũ populi suffragio cepit.C.Ruffus.Is quæstorius.Cn.&.C.procreauit.A quibus duplex Octauiorum familia defluxit conditione diuersa Siquidem.Cn.& deinceps ab eo reliqui oẽs functi sũt honoribus summis.At.Cn.eiusq; posteri seu fortuna;seu uolũtate in equestri ordine constitere usque ad Augusti patrem

ℭPHI.ℭSemicruda exta.scribit plinius in.xxx.præcordia uocari uno noĩe exta in hoĩe.idẽ scripsit l.xi.exta sei pẽnibus & lacertis esse lõga.caput extorũ et iam in iecinore.cor aũt nõ semp in parte extorũ habitũ est.cũ rex pyrrhus ex italia discessisset cor in extis aruspices aspicere cœpunt.lustralia exta ueteres dixerunt ꝓpinguia eo qd lustralis.i.qnquenalis bos dr esse pfectæ ætatis.In sacrificiis deorũ exta aræ supimposita flamis adolebãtur ita fieret holocaustũ siue holocaustomatũ a Virg.dictũ est & solida ĩponit taurorũ uiscera flamis.pingue supq oleũ fũdẽs ardẽtibus extis.& ut elegãter scribit iosephus li.iii.antiqtatũ.qñ tota uictima ĩmolatur ĩcendit̃ ad sacrificiũ nomen holocaustomatis hẽs.significat totũ incensũ.alterũ uero ad epulas exhibet̃ parte uictimæ p ĩmolationẽ incisa pte ad uescendum reseruata.hoc secũdũ sacrificii genus ĩtelligimus ab octauio fuisse celebratũq extanondum pcocta caput e foco rubis.ignis sacrificii cũ fiebat & psecutũ hoc ẽ partẽ reddidit marti cui sacrificabant partẽ ad uescendum reseruauit est aũt psecare uerbũ ĩmolatiõi accõmodũ.Liui' in.v.Inserit̃ huic loco fabula ĩmolante rege ueiẽtũ uocẽ aruspicis dicentis q eius hostiæ exta psecuisset ei uictoriã dari exauditam hic a boũ idio sũt & decetet dẽr exta psecta illo uersũ qd ẽ i.vi.fastorũ.sic ubi libauit psecta sub ethere ponit.ptereã ut in transcursu hoc quoq; annotemus.Exta porrici dñr uerbo sacrificali:qñ porrigũtur diis & ĩ arã foculũ dant̃.plæriq; falsũ turũq legũt apud Virg.extaq; salsa pricia ĩ fluctus:cũ ipse scripserit porricia non proiectiuus uidelicet uerbo solẽni sacrificatibus ex disciplina aruspicũ & ex pcepto põtificũ:hinc illud pq uetustum.exta porricito diis.hinc apud macrobiũ scienter dr hostia porrecta quasi sacrificata.sic.n.ait in primo saturnaliũ:in intercisorũ diebus qbusdã horis fas est qbusdã fas nõ ẽ inter cesa & porrecta fari licet.hæc nouissima uerba quæ ppria sunt sacrorũ significãt post ĩmolatã hostiã & ipsius exta in arã focũue porrecta & data in die intercisõ fas esse protinus dicere & fari uerba illa solẽnia.Do dico addico & ita dies ĩtercisi ex parte festi ex parte pfesti sunt.& in deorũ hoĩumq; cõmunes.hoc a me latius explicatũ est pp illud ciceronianũ:qd ĩ epistolã quadã ad atticũ ueluti alludens ad hæc uerba solẽnia p q̃ eleganter usurpauit.Neqd intercesi & porrecta(ut aiunt)oneris mihi addatur aut tpis.p hanc uelut puerbialem eloquutiõem uerba q sacrificalia petit ut tpe suo finito statim redire possit sine ulla progatiõe:sicut intercesa & porrecta uictima e uestigio ptor poterat ius dicere & fari.mendosi codices ciceronis hñt nõ porrecta sed psecta.tu uero obelisco dictiõem illã psecta cõfodito:& porrecta cũ asterisco substitue.sed iã ad institutum reuertamur & sisto hæc interdũ diuerticula nõ minus fore lectoribus iucũda q illa legitima interpretamẽta.ℭExtabat apud uelitrenos.ℭSimili mõ.Semicruda.ℭReliquiæ:qbus ue sceban̄t pacta ĩmolatiõe.ℭInter minores gentium.tarquinius priscus qnus romanorũ rex centũ in patres legiq minorũ gentiũ auctore liuio sunt appellatiq;quæ factio haud dubie regis fuit cuius bñficio ĩ curiã ue nerãt.Inter hos allecta quoq; fuit octauia familia.sentit cornelius tacitus:nõ a tarquinio sed a bruto familias minorũ gentiũ fuisse appellatas.ℭIn patricias traducta.romulus centũ creauit senatores q patres dicti sũt patriciiq; pgenies eorũ appellati.scribit idẽ liuius in.x.patricios dictos qui patrẽ ciere auũq; possent.i.nihil ultra q ingenuos;patricii plebeiiq; inter se opponuntur.Nec omnes senatores erant patricii qd significat tacitus his uerbis.hisdem diebus in numerũ patriciorum asciuit cæsar uetustissimũ quoq; ex senatu:aut qbus clari parẽtes fuerant.Gens octauia in patricias traducta dr a tranquillo propterea q in illũ numerum fuit ascripta patriciarũ familiarũ quas instituit Romulus.quæ & maiorũ gentium sũt appellatæ:sicuti meminit idẽ cor.tacitus.ℭIn patriciatũ.in pristinam dignitatem patriciarũ familiarũ.Iustinianus impator patriciatũ honorẽ cæteris oĩbus anteponit:ne atque libro codicis.xii.aliquẽ ascendere ad sublimẽ pt̃iciatus honorẽ nisi prius aut cõsulatus honore potiatur aut pfectura protinus.Idem uult filios p patriciatus dignitatem liberari a patria potestate quod libro quoq; primo institutionũ traditur.ℭIs quæstorius functus quæstura.ℭSiquidem.Cn.alter filiorum quæstorii ruffi.nam oẽs quidem octauii dicebantur:sed prænominibus distinguebantur:ut alius(uerbi causa)diceret̃.Cn.octauius:alius caius octauius.

ℭM.AN.ℭSimili mõ:semicruda.squalida octauius dux profecuerat.ℭReliquiæ:quod ex cæsis hostiis reliquũ esset.Inter minores gẽtiũ Liuius centũ inqt patres legit q deinde maiorũ gẽtiũ sũt appellati.ℭIn pt̃icias traducti.aliud.n.erat senatorẽ esse.aliud pt̃iciũ.Cato senior senator fuit:sed nõ pt̃itius sic Ciceronis muneri ait:ut hi hoc ordinis illud officii nomẽ qq nõ eo inficias senatorũ quoq; ordinẽ a ueteribus usurpari solitũ.qd & ipse trãqllus nõ uno fecit loco:cæterũ erat ut asconius scribit pt̃itia dignitas maxĩe cõmoda ad honores cõsequẽdos:Dionysius cẽtũ ait ex oĩ populo electos pbatæ belli apud oẽs uirtutis domiq; prudẽtiæ pt̃itios effectos:& in numerũ senatorũ cõstitutos q̃ uerba nisi qs alius ĩspiciat ius q̃ diximus apte repugnabũt:qua

Lustralia exta

Holocaustomata

Proferare Profecta

Exta porrecta

Intercesa & porrecta

Nodus ciceronis

Minorũ gẽtium

Patritii

Patritiatus

si cētū illos prius opoi tuisset patitios fieri:unde in senatū traduci:sed ita accipias duplicē eos dignitatē fortitos tarquinii indulgentia ut nō senatorio tantū officio:sed patritia etiā sint dignitate honestati. Plutarch⁹ in romulo.& i suis quæstiōibus & metsus Dionysius de patritio ordine plura. ❡ Ad plebē: ea credo ratiōe qua P. Clodius q p adoptionē ad plæbē transiit. ❡ In priti iāiu utriq ordinis dignitatē. ❡ Is qstori⁹: qstura fūctus. ❡ Cōditiōe. fortuna dissimili. ❡ Municipalib⁹ magisteriis. administratioibus suo mūicipio adeptis

Proauus Augusti secundo punico bello stipendia in Cicilia tribunus militū fecit Aemilio Papo imperatore. Auus mūicipalibus magisteriis cōtentus abundāte patrimōio trāquillissime senuit: Sed hæc alii: ipse Augustus nihil amplius q̄ equestri familia ortum se scribit uetere ac locuplete: & i qua primus senator pater suus fuerit. M. Antōius libertinum ei ꝓauum exprobrat Restionem ex pago thurino auū argentarium nec quicq̄ ultra de paternis Augusti maioribus reppi.

De patre Octauiani.

Ctauius pater a principio ætatis: & re & æstiatiōe magna fuit; ut equidē mirer hūc quoq a nōnullis

❡ PHI. ❡ Proauus augusti. in tertio cognatiōis gradu supiori sunt ꝓauus & ꝓauia:in inferiori ꝓnepos & ꝓneptis ut inqt caius iuriscōsultus. ❡ Secūdo punico. qđ gestū ē ab annibale durauitq annos. xvi. idq a silio & liuio elegantissime pscribitur. ❡ Emilio pappo. ipatore. huius emilii pappi meminit liuius uolumine duo detrigesimo his uerbis. ꝑtoria inde comitia habita creati duoq tum ædiles plebis erāt. Sp. lucretius & cn. octauius & ex primis. cn. seruilius cepio & L. emylius pappus. qđ aūt in sicilia fuerit impator docet idē huius q paulo ifra ait sicilii pui ciam obtigisse emylio pappo. idē alibi meminit alterius emylii pappi dictatoris pappos dixere prisci flores carduoꝝ. lucretius. nec plumas auiū papposq uolātes: plinius pappū uocati ait lanuginē decidui ex fructibus arboris cōgrygiæ τ ἀπὸ τ ὸν græci auū uocātur q significatiōe accipitur apud ausoniū ita scribētē. pappos auiasq tremētes anteferūt patribus seri noua cura nepotes. Auus. s. augusti. ❡ Municipalib⁹ magisteriis. magisteria municipalia uocat administratiōes & (ut dici solet) officia sui municipii. uelitraq; ēt ut diximus fuit colonia rōanoꝝ municipia aūt dicūt ciuitates suis legibus uiuētes unde & municipes municipales deriuant qđ differāt coloniæ a municipiis: Docet gellius l. xxi. magisteria sica magio dici uident sic a ministro ministeria. ❡ Hæc alii. subintellige extrisecus scripserūt. ❡ Libertinū. ob id sordidi generis. ❡ Restiōem. nomē est ꝓpriū sicuti ēt a macrobio li. saturnaliū po. mentio fit cuiusdā ancii restiōis alias restio significat funiculū p deriuatiōem a reste. Auū argentariū. q sint argentarii ostēdit iurisconsultus. ff. de edendo ubi argētarii significant maiores mensarii & quoꝝ officiū atq ministeriū publicam habet cum hiq; rōnes conficiunt. auctor ē Seneca argētarios præesse publicis auctionibus. apud plautū crebra est mētio argentarioꝝ q accipiunt pro trapezitis nūmulariisq fœneratoribus. Qui exercet argentarium in sordido quæstu uersari ui qrū sicut Aristoteles in. viii. politicorū. & cicero libro. i. de officiis tradiderunt oēs exercitatiōes mercenatiæ artificesq sunt improbandi. hoc idē cicero in epistola ad augustū. an esse quendā annos. xiii. natū cuius auus fuerit argentarius? ❡ Ex pago turino. pagos cōuenticula appellamus plures simul uillas hoc est rusticanas domos in unū coagmentatas urbes sine menibus pagi dicūt a fontib⁹ q oēs eadem aqua uterentur πηγῆ græce fons uocatur a pagis pagani noīati. scribit cæsar ciuitatem heluetiam quattuor pagos fuisse diuisam. hoc est in quattuor regiones. quæ pagatim habitabātur. Nā & pagatim inde deriuat ea forma qua oppidatim & regionatim dicimus: liuius tēpla deūq quæ pagatim sacrata hēbant diruti atq incendi iussit. de pagis romanis plura post paulo. turini aūt a qbus turinus pagus dict⁹ populi sunt italiæ. qui ut auctor ē thucidides li. vii. comites militiæ assumpti fuerūt ab atheniēsibus. plinius eos collocat i tertia italiæ regiōe. ❡ Et re. i. diuitus opulētus. ui rem ꝓ pecunia & diuitiis accipi notissimū est. uel unico oratii testimonio ita scribētis: ut rē facias rē si possis recte si nō quocunq mō rē: res quoq ꝓ lite accipit. uū ait Ci. in orōne ꝓ murena modū potuisse statuere iurisconsultos utrū rē an litē dici oporteret. Res dr impudice rē significat exercere coitū. Ausonii uersus ē de triplici rei significatiōe dignus memoratu in monosillabis. impiū litē. uenerē. cur una notet res?

❡ M. A N. ❡ Libertini. serui:i ergo generi. ❡ Restionē. Macrobius ancii restiōis meminit: qui cibatiam legem sine sumptuariā tulit: sed ne hūc diuersum ab eo fuisse credamus psonaꝝ fortuna facit. ❡ Argentariū pecuniæ campsorem ut quidā interpretant græci τραπεζίτην καὶ κολλυβιστὴν uocant: quidā κολλυβιστὴν nūmularium siue mēsariū esse dicūt ut minoris momenti sit nec libros habeat i quibus data scribunt & accepta. Acrō uero existimare ui Argentariū eūdem esse: quē & coactorem dixere eum uidelicet q in actionibus pecunias cogeret. ❡ Diuisores & operas cāpestres q ii pecunias uiritī inter tribus ad suffragia in campi uocatis diuidebat diuisor dicebatur Cicero quo diuisore corrupta sit. Pedianus quū legem ait ex senatus cōsulto grauiorem q̄ antea fuerat ferret pp multitudinem diuisorū qui per urbem aduersabātur e foro est eiectus: & rursus diuisores omniū tribuū liēnt oēs tribus diuisores suos quos Plautus curiarum magistros in aulularia uacat. Nam noster qui nostræ est magister curiæ diuideret argentū qbus plauti & asconii uerbis facile colligitur quid diuisor esset: & mox an diuisores criminis nomen est: idem alibi uult uerris patrem diuisorem fuisse matrem honestiorem intelligi quo apparet fuisse id nomen sordidū ac quodammodo infame.

Papp⁹ qđ

magisteri

Restio

Pagus

Res

Diuisores qui
Operæ campestres
Diuidere
Diuisio

¶PHI. ¶Inter diuisores operasq; cāpestres. hic locus a nobis in libro annotationū curiose satis (ut opinor) explicatus est: ubi docuimus diuisores fuisse eos: qui pecunias tributim inter suffragatores diuidebāt in creandis magistratibus: quos plautus magistros curiæ nocat. diuisoris nomen officiumq; fuisse criminosum docet Ci. in orone pro. Cn. plantio. operæ uero cāpestres illi significantur qui in cāpo martio candidatis inseruiebant. repete quæ in annotatiōibus scripta sunt: illud adde depromptum ex litteris interioribus: qd uerba hæc diuidere: diuisor. Diuisio non solū criminosa sunt: sed & obscena. ut diuisores pedicones significentur & diuidere pedicare: tanqū obsceno coitu pposterāq; libidine nates diuidatur. ex quo ē illud ciceronis in epistol. ad papiriū petum. Quid. n. non honestum uerbū est diuisor? & inest obsceni.

Locus plauti

hinc illud plauti amphibolon cū festiuitate sub interpicula platum in aulularia. me quidē hercle dicā palam non diuides. Ita n. loquitur congrio coquus intelligi simpliciter nolens & nollet dispertiri Anthrax uero id uerbū diuides accepit tanq̄ in obscena significatiōe diceretur unde subiunxit bellū & pudicū pstibulum populi: post si quis uellet te haud nō uelles diuidi: ubi i duabus dictionibus. s. post & diuidi occulta obscenitas subest.

argentarium: atq; etiam inter diuisores operasq; campestras proditū. amplius. n. innutritus opibus honores & adeptus ē facile: & egregie administrauit: ex prætura macedoniā sortitus fugitiuos residuā Spartaci & Catilinæ manū & turinū agrum tenentes in itinere deleuit negocio sibi in senatu extra ordinē dato: prouinciæ præfuit nō minore iusticia q̄ fortitudine. Nāq; bessis ac thracibus magno plio fusis ita socios tractauit: ut epistolæ. M. T. Ciceronis extent: quibus. Q. fratrem eodem tempore parum secunda fama procōsulatū asiæ administrantem hortatur & monet imitetur in promerendis sociis uicinum suum Octauium.

Macedonia
Spartaci historia

¶Macedoniam sortitus. forte cōsecutus puinciam macedoniā: quæ teste plinio olim cētum quinquaginta populos: duob' īclyta regibus fuit philippo. s. & alexā. ¶Spartaci. spartac' famosus fuit gladiator ex thracia oriundus: robore animi & corpis uiribus pstans: qui na cum chryso & œnomao effracto lentuli ludo gladiatorio cū. lxx. gladiatoribus erupit capua: manuq; seruo⁊ & ergastulo⁊ congregata quasi iusto exercitu cōparato. bellum ingens excitauit in quo cōsules consularesq; exercitus aliquot debellati sunt. tandē crassus. in extrema italiæ pte pulsos fugatosq; fugitiuos pene deleuit. sparthacus ipse fortissime dimicās quasi imperator occisus est cuius cadauer nunq̄ inuentū fuisse fertur: crassus bello fugitiuo⁊ conf. ecto ouans i urbem redit corona laurea coronatus: quiuis myrthea corona fore ouālis. auctores liuius: florus plutarch' appianus & gellius. De sparthaco inquit lucanus. ut simili causa caderes qua sparthacus hostis. tradit plinius sparthacum interdixisse castris suis nequis aurū haberet aut argentū. tanto fuit inqt plus animi fugitiuis nostris. ¶Residuam manū. multitudinē. ¶Catilinæ: notissimū est: quēadmodū catilina in agro pistoriensi a romanis fuerit uiriliter pugnās cōfossus: eiusq; copiæ debellatæ: quas cōparauerat ut inqt cicero ex obæratis turbulētis sicciis seruitus: denique ex oib' facinorosis. ¶Turinū agrū in quo sparthacus cū fugitiuis cōsederat. thurinū oppidū ē inter duos amnes crati & sybari: ubi herodotus cōdidit historiā. thurios dictō de fōte nocabulo nūcupatos eē refert Strabo i. vi. sūt ut ait plinius thurini in tertia italiæ regione. ¶Extra ordinē dato. puinciā octauio ordinariā: ut macedōia: quā sortitus fuerat: in quā dū pficiscit ob occasionē iniūctū ē hoc uelut extraordinariū negociū: ut fugitiuos iter eundū i puincia extirparet. ¶Prouinciæ. macedoniæ. ¶Bessis: populi sūt thraciæ: quo⁊ multa sūt noia ut iqt plini': De his onidius: uiuere quā miseꝛ est iter bessos getasq;. ¶Epistolæ cicerōis extēt. Cicero i epistolis quas didascalicas iterq; ptreptici scribit ad Qu. fratrē asiæ pcōsulē. hortat' illū paulo acerbiorē iracūdioreq; in puinciales ut i cōciliādis beniuolētia socīs imitari uelit octauiū. Verba cicerōis hæc sūt: & mediocri me dolore putas affici cū audiā quasit existiatione: Virgilius: quā tuus uicinus. C. octauius? nā si te interioribus uicinus tuis ciliciēsi & syriaco antepōis ualde magnū facis atq; id dolor est q̄ cū hi quos noiaui te inocētia nō uincāt: uincūt tn̄ artificio beniuolētiæ colligēdæ. Idē i alia epistola Adiūgēda ē facilitas in audiēdo: lenitas i discernēdo. i satisfaciēdo ac disputando diligētia. his reb' nup. C. octaui' iucūdissimus fuit: apud quē quotiēs qs uoluit dixit: & quā noluit diu. ¶Vicinū. ad puinciā referēdū est: quā macedōia nō multū distat ab asia puincia aliud ad urbanā uicinitatē referūt tāq̄ octauius i ōræ uicin' esset. Qu. cicerōis.

Thurini ag.

Bessi

Promereri

¶Promerēdis. pmereri significat pstare beneficia: sicuti seruius & donatus pdiderūt. Inde socii pmerent' qn̄ beneficiis alliciunt' & beniuolentiæ artificio conciliantur. ¶M. AN. ¶Macedoniam: inter dalmatiam & epirū aliasq; utrinq; adiectas terras ab ionio mari in ægeū ptensam. ¶Sparticus gladiator ex lentuli lanistæ familia fugitiuus collecta ingēti seruo⁊ manu sæpius in romanos prospe pugnauit nouissime in lucania a. M. Crasso ingenti prælio uict' occubuit. Plu. & Appi. sūt auctores. ¶Catilinæ manūq; circa alpes a. C. Ant. Cicerōis i cōsulatu collega ē oppss'. ¶Thurinū agꝛ appian' thuriū qn̄ belli sedē a spartaci copiis ait occupatū: ē thuriū calabriæ oppidū: iter duos amnes: ut docet Pli. cratin & sybari Plut. i picle Thurios existiāt sybarī olim dictā. ¶Bessis: q Strabōe auctore magna ex parte hemū montē icolūt. Plinius ait plura esse unius gentis cognomina quare uerior meo iudicio eēt lectio bessis thracibus. siqdem bessi thraciæ finibus complectuntur. ¶Epistolæ ciceronis: Cicero in secūdo epistola⁊ ad atticum. Qu. Fratri asiæ proconsuli scribens iubet octauium uicinū suum i prouincia administranda imitari. ¶Promerendis: mansuetudine: & inocētia alliciēdis aut in fide ro. po. & studio retinēdis.

PHI. ¶ Cádidatú cósulatus. petitoré. i. priusq̃ se petere uelle cósulatú declarasset. de cádidatis supra abū de dictú est i iulio cæsare. ¶ Maiore. q erat maior natu. ¶ Morte repentina: Plinius in. vii. laudat mortes repentinas atq; hác esse summá uitæ fœlicitaté. ¶ Quá ex ancharia. s. tulerat. fuit aút ancharia uxor octauii prior Accia posterior. ¶ Tulerat procreauerat. ¶ Balbus aricinus: marcus: tullius in tertia philippica uitu perat antoniú quod cæsari augusto obiceret matré aricina. ubi aricinum municipiú maximopere laudat: atq; id fuisse uetustate antiq̃ssimú iure federatú splendore municipiú honestissimis sta tim q; subiungit: huius sanctissimæ feminæ atq; optimæ pater marcus accius balbus in primis honestus prætorius fuit. ¶ Senatoriis imaginibus. mos fuit romanorú ut imagines maiorú in atrio colerent. & ut inquit elegáter plinius: expressi cera uultus singulis disponebantur armariis: ut essent imagines: quæ comitarent gentilicia funera. Vnde marius cum esset hó ignobilis & nouus apud salustiú inq̃t se imagies non habere nec posse imagines suorum maiorum ostentare sed militaria doná suis esse testatur imagines. ¶ A matre. a latere ut di gradu q; mino. ¶ Arctissimo gradu. In cognatione plures sunt gradus. arctissimi dicunt esse primus & secundus & tertius. nam i primo sunt supra pr & mr infra filius & filia. scdo sunt gradu supra auus auia ifra

Aricinum municipiú

De morte patris Octauii & filiis eius.

Decedens Macedonia priusq̃ confiteri se candidatú consulatus posset morte obiit repentina superstitibus liberis octauia maiore: quam ex ancharina & octauia minore: Item Augusto quos ex Accia tulerat: Accia. M. Accio Balbo: & Iulia sorore. C. Cæsaris genita est. Balbus paterna stirpe aricinus multis i familia senatoriis imaginibus a matre magnú Pópeium arctissimo cótigebat gradu: functusq; honore præturæ iter. xx. uiros agrú cápanú plebi. Iulia lege diuisit. uerú idé antonius despiciens ét materná Augusti originé proauú eius Afri generis fuisse: & mó unguentariá tabernã: mó pistrinú aritiæ exercuisse obiicit. Cassius quidé parmensis quadam epistola non tantum ut pistoris sed ut númularii nepotem sic taxat augustum. Materna

Gradus arctissimi

ne pos & neptis: ex transuerso frater & soror. tertio gradu sunt supra proauus proauia infra pronepos proneptis: ex transuerso fratris sororisq; filius & filia: & conuenienter patruus & amita auunculus & matertera. Cui prior officiore ut. Arctior uero colligatio é societatis propinquorum. primum in ipso coniugio é. proxim in liberis. Sequuntur affinitates ex qbus ét plures propinqui. ¶ Honore præturæ. Cicero qdá ad firmiú epistola præturá dicit eé magistratú dignitatis summú. ¶ Inter. xx. uiros qui colonis i colonias deducebant triumuiri creabant ad agros assignádúq; colonos deducebat agriq; assignabit id qd apud liuiú sæpissime leges scribèra: queádmodú placentiá cremoná minimá primi i colonias semp triumuiri dedux runt quorum noia ipse recenset. Cæsar uero nó tres uiros: sed uiginti lege iulia creauit qui mitterent ad agrú cápanú assiguandú plebeis: qué ut dictú é in primo cómentario diuisit extra sorti. ¶ Afri generis. & ob id barbarici & externi. ¶ Vnguentariá taberna. græce myropolium dicit taberna unguétaria & myropola unguentarius. quæ uerba apud plautum sunt frequentissima. De differétia unguétorum & medicamétorum mox plura. ¶ Exercuisse pistrinú legatis quæ pistrini cá parata sunt cibalos qui pistrinis essent & pistores legatos uideri respódit seruius iurisconsultus: & (ut inqt paulus) pistorio instrumento legato in ipsi pistores iesse uideri possunt si paterfamilias pistrinú exercuerit. Apuleius asini i reformatos molas pistrinenses percuitus multiuos circumegisse se festiuiter scribit. describés q̃lesset ministri i pistrinési cótubernio. Quod át sordidissimi sit exercere pistrinú nullus ignorat. plinius i duodeuigesimo fœminino genere pistris dixit. cú ut. E siligine lautissimus panis pistrinarum q; opera laudatissima. De pisturæ uero rationeq; pisendi, scribit idem diligentissime ex sententia magonis. ¶ Cassius parmensis. hic est cassius parmensis scriptor tragediarum. qui in partibus cassii & bruti tribunus militum militauit quibus uictus athenas se contulit. Quintius ab augusto missus ut eú interficeret studentem repente & pertempto eo scrinium cum libris abstulit. si credimus porphyrioni enarranti illud oratianum. scribere qd cassii parmensis opuscula uincat. plinius citat testimonium epistolæ cassii parmensis scriptæ ad. M. antoniú qua significat cydnú ciliciæ amné podagricis mederi. eusdem appianus & ualerius meminerunt. ¶ Taxat maledictis tangit inde taxatores dicti scænici histriones. quod maledictis alter alterú tangat. ¶ Nummularii. nummularium argentario uiliorem esse docet iurisconsultus titulo de edendo. & tamen nummularii sicut argentarii rationes conficiunt: quia accipiunt pecuniam & erogant p partes. unde nummularios quoq; cogi rónes edere non iniquú esse scribit pomponius. ¶ Materna tibi farina. uerba sunt cassii pmensis: qbus obiicit augusto & pistrinum aricinum ob matrem aciniam & nummularius sordes ob auum mensarium.

Mytopolium Myropola

Pistoriú instrumentú Pistrinæ Cassius parmésis

Taxatores Numularius.

M. AN. ¶ Cádidatú cósulatus: priusq̃ ad petédú cósulatú cádidatus processisset: ut se cádidatum ut mos erat ex eminétiore loco populo ostédisset. ¶ Anchariaq; acciá augusti matré supraduxit. ¶ Macio balbo: oia exéplaria q ad húc dié uidimus sic habuere: qd et tá ą̃lli ái codices pluribus italiæ locis impressi plane arguit: ego uero no Macio sed. M. Accio legédú cótéderim: ut ex una dictióe prænomé facias: & nomé: qd géntile nomé filiæ declarat. ¶ Aucun ex aricia notissimo latii oppido. ¶ Arctissimo gradu: arcto cósaguinitatis uinculo. ¶ Inter. xx. uiros q ad agrorum cósignationé sút creati. ¶ Iulia lege quá cæsar q postea dictator fuit: suo primo cósulatu tulerat. ¶ Afri generis: ergo ne italici qdé sed libyci sanguinis. ¶ Vnguétariá: uénalibus unguétis refertam. ¶ Pistrinum pistrinum unde pistrilla: Donatus in arte a scuto scutella est inqt a pistrino pistrilla Plautus: tamen

pistrinum inoperari dixit pistrinum a pisendo esse. Varro & alii affirmant. Varro pilum inquit quasi pisum quod eo far pisunt & ubi id fit pistrinum dictum: in eo fere damnati servi exercebantur. Terentius. Caesū verberibus in pistrinum te dare dedam. Plinius quoq; poenalem pistrinum pilā appellat. ¶ Cassius parmensis hic post opes antonii [illegible] athenis ut Valerius scribit Augusti iussu occisus est. ¶ Nummularium [illegible]. ¶ Taxat obliquae notat. ¶ Materna: ex materna stirpe.

¶ PHI. ¶ Ex crudissimo pistrino. sordidi est exercere pistrinū sordidissimi vero exercere crudissimum quod nō tam ad crudelitatem pistoris in servos pistrinenses referendum ē: q ad asperitatem pisendi. quippe pistrina non oibus est facilis: cū auctore plinio grana conciduntur ferroq; frangantur usi inter pisant.

Pinso sis
Pinso sis

¶ Hunc pinsit. apud veteres pinso pinsis. & pinsis in prio & tertio ordine usurpabatur. unde apud persium. ambiguum esto

tibi farina ex crudissimo aritiae pistrino hanc finxit manibus colybo decoloratis nerulonensis mensarius.

De tempore & loco natiuitatis Octauiani.

Natus est Augustus. M. T. cicerone & antonio consulibus. ix. chalendas octobris paulo ante solis ortum regione palatii ad capita bubula: ubi nunc sacrarium habet aliquanto postq̄ excessit constitutum. Nam ut senatus actis continetur: quum. C. Lectorius adolescens patricii generis in deprecanda grauiore adulterii poena;

nunc [illegible] quem [illegible] pist. legendum sit pinsat an pinsit. praeteritum perfectum huius verbi est pinsuit ut apud pomponium [illegible] neque mollis molui neq; palmis pinsui. ¶ Nerulonensis mensarius.

nerulū op.

nerulū oppidum est in lucanis: quod in captum fuisse repentino adventu emilii consulis: prodidit livius libro. ix. ab urbe condita. alii tunc nerulani populi in latio iuxta urbem romanam: quorum meminit plinius in tertio: quamuis in mendosis codicibus non nerulani sed nerulini scriptum sit ab his existimo nerulonensem mensariū per opprobrium appellari a cassio aūū caesaris augusti. ¶ Colibo decoloratis.

Decolorat'
Colorat'

decolorat' id cuius color uiciatur nō mutatur. coloratur id cuius alia sunt q̄ sint facies auctor seneca libro. n. q̄stionū. unde decoloratae manus dicuntur sordescentes ac maculosae tractatione nūmorū quotidiana: contingit quia fere oēs utunt nummularii. quorum sunt manus fedatae atq; decoloratae pp decidua materia. Nāq; ut auctor ē plinius l. xxxiii. causa p̄cii maior est auro q̄ reliqs metallis. ppterea qd nummū usus deteritur cū argento aere plūbo lineae ducuntur manusq; sordescunt decidua materia κόλυβος graece nummus dicitur. & κολυβιστής nummularius. Cicero in v. verrinarum. colybus inquit esse qui pōtacū utuntur oēs uno genere nūmorū. Idem in epistolis ad atticū. sed certe i colybo est detrimento satis: huc aurum si accedit. sed qd loquor tu uidebis. Verres p spectatione & colybo deinde p cerario deductiones pecuniarū in solutiōe faciebat: que oīa. ut ait idem cicero furtorum improbissimorum sunt uocabula. ¶ Regiōe palacii. quattuor

Regiones urbis quattuor:
Palatium.

fuerunt antiquitus in his romae regiones: e quibus prima est scripta regio suburrana: secūda exquilina: tertia collina: quarta palatina. In codicibus plurimis & uetustioribus mendum est: in quibus p suburrana regione passim legitur suburbana. est enim suburrana dicta a uico nomine suburra: palatina uero a p latio: cū archades duce euandro palantes auctores extiterunt. ¶ Palatium uetus litteram mutata balatiū appellat a balatibus ouium. ¶ Ad capita bubula. Nomen est loci. Tale est illud apud liuium signū matris appiani ad simulachrum [illegible] sudasse: tale est illud in domitiano quem dicit natum esse ad malum punicum.

Capita bubula

Fortassis nomen locus accepit quod ibi capita boum suspensa uiserentur: sicut scribit plutarchus in problematis. Cornua boum suspendi solita fuisse in aede dianae auentinae. A boue bubulus deriuat. unde hic bubulus ex quo nomen est butyri o: plurimum enim ut ait plinius in duodetrigesimo fit ex lacte bubulo. Imperiti bubulū inclinari putant a bubola: quod animal pene ad ceruinā effigiē nascitur in africa. a quo non bubulum deducit' sed potius bubalinum. ¶ Sacrarium habetur. sacrarium locū in templo ueteres appellabāt

Butyrum unde
Sacrarium

in quo sacra reponuntur: ut docet seruius in. xii. aeneidos cōmētario. Seneca in. v. questionum: recliua illa rerū naturae sacra non promiscue & oībus patēt: reducta & in interiora sunt clausa sacrario. scribit egesippus in quinto sacrariū tēpli hierosolymorū fuisse p pharietū a gētibus: quo solus semel in anno princeps sacerdotū solebat intrare nō sine sanguine. quē p se offert & populi delicto. Quid differat sacer locus a sacrario

Sacratium hierosolymorum

euidenter ostendit ulpianus titulo de rerū diuisione: cuius uerba subscripsi. quae sunt hec. Illud notandū ē aliud esse sacrū locū aliud sacrariū. Sacer locus est locus cōsecratus. sacrariū est locus in quo sacra reponunt'. hic sacrariū nō tam p repositorio sacrorū accipi uidet' q̄ p sacello locoq; sacrato. ¶ Excessit. perīt augustus.

Deprecari

¶ In deprecanda poena: abigenda: depellenda: amolienda: Deprecari est abigere depellere & amoliri: uel precando libere: uel quo alio mō. Inde dicimus ignominia & inuidia & poenā deprecatus est. lege gelliū i sexto. ¶ M. AN. ¶ Crudissimo: immiti seuo & i exercendis seruis implacabili ut sit continens pro contento. ¶ Pisunt hanc farinam pi[illegible] ut legas potius q̄ pinxit: sed quidam codices finxit habent. ¶ Colybo decoloratis: nummi tractatione foedatis: Plinius. Cum argento aere plumbo lineae ducuntur manusq; sordescunt decidua materia κόλυβος nūmus unde & κολυβιστής nūmularius. ¶ Nerulonensis: ab oppido credo non procul ab urbe roma: ut qd ueteres nerulonem dixerunt: recentiores corrupto nomine nerulam dicunt quamq; coniectura magis in hoc ipso quam auctoritate agimus. ¶ Regiōe palatii: quae ex quattuor urbis regionibus antiquissimus [illegible] fuit. mox urbs ipsa regiones. xiiii. habuit. ¶ Capita bubula: regionis locū a boum capitibus ibidem sculptis seu figuratis nūcupatū. ¶ Sacrarium: locus in quo sacra seruan

tur ut servio placet: sed hic pro sacro quodam loco siue æde potius accipimus. ¶ Deprecanda: auertenda: præcibus propulsanda. ¶ Adulterii pœna: adulterii crimine cuius fuerat conuictus subeunda.

præter ætatem atq; natales: hoc quoq; patribus conscriptis allegaretur: se esse possessorē ac uelut edituum soli quod primum. D. Augustus nascens attigisset: peteretq; donari quasi proprio suo ac pecculiari deo: decretum est: ut ea pars domus consecraretur.

De loco ubi nutritus fuit.

NVtrimentum eius ostenditur adhuc locus in auito suburbano iuxta uelitras permodicus: & cellæ penariæ instar: tenetq; ciuitatem opinio tanq̄ & natus ibi sit. Huc introire nisi necessario & caste religio est: concepta opinione ueteri quasi temere adeuntibus.

¶ PHI. ¶ Preter etatē. Iuuenilem: cui indulgere peccanti solemus: unde ait cicero in oratione pro celio: detur aliquid ætati: sit adolescentia liberior. Liuius: ueniam errori atq; adolescētie petendo. Et iurisconsultus Tyrōi alienanti arma facilius q̄ uetera no militi parcendum esse cēset. Cæsar quoq; apud lucanum ait: Sed parcimus annis dōamusq; nephas. ¶ Natales: nobilitatē familiæ: Cornelius tacitus: aderat cornelius fuscus ingens ætate clarus natalibus. Interdum natales pro ignobilitate & sordib' generis accipiuntur: tāq̄ medium sit uocabulum: sicuti illud in epistola plinii: nonnūq̄ candidatus aut natales cōpetitoris: aut annos: aut etiā mores arguebat: Allegatio aūt natalū & maiorum nobilitatis solet in causa esse fauorabilis: hic ouidius. Et mihi si nō uis parcere parce meis. Apud liuium Fanulia claudia rogat populum: ut appius claudius decē[uir] tamq; reus erat condonetur nobilitati claudiorum. Locus est ad deprecationē. ¶ Edituum soli. æditūus dicitur qui tuetur: hoc est curat res sacras: ut interpretatur Varro libro tertio de latina lingua. Idem scribit in primo de re rustica a priscis æditimum non æditūum dici solitum. Et ut auctor ē gellius in un[d]ecimo æditimus ea forma dicitur qua finitimus & legitimus. Leuinus claustritimum dixit q claustris ianuæ præesset eadem scilicet figura qua æditimum dici uidebat: qui ædib' præest. Lucretius uero pro æditūus siue æditimus æditūentes appellat illo uersu qui est in calce sui poematis. hospitibus loca quæ complerant æditūentes. Julius firmicus in octauo matheseos refert futuros æditūos aut hierodulos. idest sacrorum ministros: qui habuerint horoscopum in. xxvi. parte geminorum: græci ne[ω]κόροι uocant æditūum. Idem Firmicus in quarto. Si luna a mercurio ad iouem feratur facit neocoros. Idē si in medio cœli fuerit ista coniunctio facit Neocoros. ¶ Soli terræ & loci. Celsus existimat solum partem esse ædium. ¶ Nascens attigisset: tangit morem priscorum: apud quos infantes partu æditi non prius uocem edebant quā attigissent terram: opemq; de inuocabant: ut nascentibus opem ferret excipiens eos sinu terræ: Leu[a]na uero dea uocabatur: quæ pueri præerat de terra leuandis. Auctores augustinus in quarto de ciuitate dei. Et macrobius in primo saturnalium. hoc idem signat Suetonius in nerone scribens: eum exoriente sole natum: esse pene ut radiis prius q̄ terra contingeretur. Et est quod intelligi uoluit plinius sic scribens in septimo hominem tantum nudū & in nuda humo natali die adiicit ad uagitus. ¶ Peculiari deo Cæsari augusto: quem peculiariter uenerarentur utpote domesticus cultor. ¶ Decretū est. per senatusconsultum aut edictum est senatus decretum proprie esse particulam senatusconsulti. ¶ In auito suburbano. ¶ Scribit porphyrio augustum nutritum fuisse [in] ulubris: propter quam causam ab oratio nominatur locus ille cum sit alioquin desertissimus ut uisitur in primo epistolarum. Est ulubris animus si te non deficit equus. Tranquillus uero sentit eum nutritum fuisse in auito suburbano: idest in uilla auorum: quæ erat sub urbe ueliternorum: talia enim suburbana dicere solemus: Plinius per q̄ eleganter suburbanam appellat italiae eam partem quæ erat proxima urbi romæ. Ab auo auitus deriuatur sicut a patre patritus. Liuius: interuenit deinde his cogitationibus auitum malum regni cupido. Idem ancus: numæ nepos auitæ gloriæ memor. ¶ Cellæ penuariæ: cella penaria est repositorium penus. Quid autem sit penus copiose scripsimus in notis seruii. Varro: ubi quid condiunt esse uolebant a celando cellam appellauerunt: penuariam ubi penus scribit Caper grammaticus dicendum esse cella penaria non penuaria. ¶ Instar. ad imaginem: quidam idonei scriptores ad instar usurparunt: sed frequentius sine præpositione ponitur iuxta illud Virgilianum. Instar montis equū. Laurentius ualensis morose nimium contendit reprendere Seruium in significatione instar. ¶ Caste. sicuti cum castimonia adire templa solemus: Hinc illa ciceronis lex. ad diuos caste adeunto: & ut ipse interpretatur: Caste iubet lex adire ad deos animo uidelicet in quo sunt omnia: nec tollit castimoniam corporis. ¶ Religio est. nefas est: non licet metus est: hoc enim interdum significat religio: sicuti seruius donatusq; prodiderunt.

C. M. AN. ¶ Natales: maiorū uirtutes: splēdorē meritaq; & alia q in iudiciis ad supplicia auertēda deferunt. ¶ Patribus cōscriptis. Plutarchus & Dionisius auctores sunt patres cōscriptos eos appellatos esse q post cē[tum] senatores a Romulo constitutos in curiā allecti sunt. ¶ Edituū: sacræ ædis custodē uel qui sacri loci curā h' ennellius æditūosq; eius tēpli sæpe esse demiratos: Varro æditimū dicēdū existimat nō æditūū. ¶ Suo ac peculiari: domestico & familiari. ¶ Ea pars domus q Augustus est natus. ¶ Auito suburbāo: suburbana sui auuli. ¶ Cellæ pēariæ: ad differētiā nā & uinaria cella & alia id gen' loca ad res aliqs reponēdas i ædib' septi cell[æ] dūr[un]t penu igr pēariæ cellæ appellātur. qd sit penus: Gelli' Serui' & alii pleriq; docēt. ¶ Instar: ad similitudinē: ut Ser. placet: uel æqtionē pot' ut Laurēti' ualēsis scribit. ¶ Caste: sine labe pie: sc̄e religiose

Editūus
Editimus
claustritimus
Editūētes
Hierodūli qui
Necori q
Solum
Tangunt terram infantes
Leuana dea
Vlubræ
Suburbanum
Auitus
Cella penuria
Instar
Castimōia
Religio ē

Horror
Frigus

¶PHI. ¶Horror. pauor & formido: tale est illud Virgilii. mihi frigidus horror mēbra q̄tit: & illud horror ubiq; animo: Scribit celsus in tertio: horrorē febres antecedere: quæ certū habent circuitum. Idem alibi ait eleganter: frigus uoco ubi extremæ partes mēbrorū inalgescunt. horrorem ubi totum corpus intremit. Ab horrore horrendum significare formidādum putat hyeronimus scribens ad sumiam & fretelam de interpretatione psalmorum. ¶Eo. in id suburbanum in quo nutritus dicitur augustus. ¶Exturbatus subita ui. detectus repentina uiolentia. ¶Incerta. cuius causam ignorabat unde prouenisset. ¶Cū strato. oper-

Stratum
Instratum

horror quidā & in eius obiiciatur: sed mox cōfirmata ē. Nā quū possessor uillæ nouus seu forte: seu tentādi cā cubitū se eo cōtulisset: euenit ut post paucissimas noctis horas exturbatus inde subita ui & incerta pene semianimis cum strato simul ante fores inueniretur.

T De nominibus & cognominib9 ei9 & causis ipsorum. Nfāti cognomē Thurino īditū ē ī memeriā maiorū originis: uel qđ ī regione thurina recēs eo nato pater Octauius aduersus fugitiuos prospe rē gesserat. Thurinū cognominatū satis certa probatiōe tradiderim: nactus puerilē imagunculā eius æreā ueterē ferreis. ac pene iā exolescētibus litteris hoc noīe īscriptā quæ dono a me principi data īter cubiculares colit': Sed & a. M. Antonio ī epistolis p cōtumeliā sæpe Thurinus appellat': & Ipse nihil amplius q̄ mirari se rescribit pro opprobrio prius sibi nomen obiici. Postea. C. Cæsaris & deinde Augusti cognomē assumpsit: alterū testamēto maioris auūculi: alterum Numacii Plāti sententia: quum quibusdam censentibus Romulum appellari

torio lecti. stratum enī dicimus quod sterni solet: inde & strata equorum: & instratum iurisconsultus appellat uestem omnem quæ sternitur. ¶Thurino. dicimus auctoribus grāmaticis nomenē mihi iulius & iuli & iulio. Autumat gellius per nouam figuram dici posse mihi nomen ē iulium. ¶Inditū. impositum. ¶In memoriam. tanq ex pago thurino habuerit auum argentarium. sicut ei exprobrauit antonius. ¶Recēs eo nato. ordo est uel q pater octauius ī regione thurrina rem prospere gesserat: eo recens nato: ut sit sensus ideo cognominatum esse thurinum: quia quo tēpore natus ē pater eius profliganerat deleuerat fugitiuos in regiōe thurrina. recēs dum ē p recēter more ueterū. Tale ē illud oratianū: sole recēs orto p recēter qđ allegat priscian9 li. xvi. ostēdēs nomen pōi p aduerbio. ¶Nactus imagunculā. Cū reperim pusillā augusti imaginē ūπo κορίσικω ab imagie fit imagūcula. ¶Exolescētibus litteris ob uetustatē euanescētibus: exolescere. n. est earū rerū: quæ uetustate deficiunt. Agrecius grāmaticus: adolescere augumēti est. inolescere coagmēti: exolescere uanescentis est. ¶Hoc noīe. scilicet thurini. ¶Principi data. adriano: cuius tranquillus ut in eius uita docuimus fuit epistolarū magister. ¶Inter cubiculares. Imagines cubiculares dicunt' quæ colunt' in cubiculo. Prisci locum in quo simulachra imaginesq; uenerabant' elegāti uocabulo lalariū appellauerunt a laribus credo noīe deducto. Lampridius scribit Alexādrū imperatorē romanū habuisse in lalario maiore Apolloniū habramum & orpheum. Eundē ait in secundo lalario habuisse imaginē Virgilii cum Cicerōis simulachro: quibus uerbis docet ueteres habuisse lalariū duplex: alterū sanctioribus dicatū: alterū minoribus. ¶Ipe augustus. prius nomen. s. thurini. ¶Quam mirari. Nimiū stulticia ē obiicere cuipiā nomen inditū a parentibus uelut pbrosum: cū in potestate nr̄a nō sit ipositio nostri noīs. hinc cicero illusus ab amicis ob nomē suadentibusq; ut id immutaret: dixit se cicerōis nomen effecturū ἐν δόξῃ τέρον. adeō gloriosius q̄ essent noīa catulorū catonum & scaurorum. ¶Maioris auunculi. s. Iulii Cæsaris qui testamento augustū adoptauit in familiam & nomen suum ut. s. Cæsar nūcuparetur. Auunculus maior dicitur frater auiæ: sicut patruus magnus aui frater auctor caius iurisconsultus. Iulius autē Cæsar maior erat auunculus augusti. Quoniam frater fuerat Iuliæ ex qua genita est accia mater augusti. Refert appianus augustum ab exercitu consalutatum fuisse: Cæsarē Romanorū more. Qui adoptiuis filiis adoptatiuū nomina imponunt: quod ille libens assumpsit: eodemq; tempore repudiato nomine paterno dici maluit Cæsar Cæsarisq; filius q̄ octauius. ¶Alterum. scilicet augusti cognomen. ¶Numacii planti sententia. hic est ille plancus: cuius extant epistolæ luculenter scriptæ: qui auctore eusebio cum galliam comatam regeret: lugdunum condidit: quæ mox ciuitas temporibus senecæ incendio deflagrauit. plancos dici uoluerūt eos: q supra modū pedibus planis essent. a tabulis planis: q plācæ appellantur Plinius in octauo. nec pontes asini trāseūt per raritatē plācarū trāsluceītib9 fluuius. Mēdosi codices hūt plātarū p plācarū. ¶Romulū appellari oportere. hic opinor emanasse Seruianū illud cōmentū. scribit .n. ī prio cōmētario sic populus Romanus adulans Octauio: tria ei obtulit nomina: utrū uellet quirinus. i. Romulus: an Cæsar: an augustus uocari. Ille ne unū eligēdo partem læderet: quæ aliud offerre cupiebat: diuerso tempore omnibus usus est. Et pr mo quirinus dictus est: & inde Cæsar: postea quod & obtinuit: augustus. Quod & Suetonius probat. Hæc Seruius. Ex quibus conîecto: sicuti latius asseruimus in annotationibus in seruium: Multa legi in seruianis commentariis uel subdititia uel inuersa quale est in primis uel hoc. Vbi enim quæso Suetonius probat fabulam illam commētitiam de tribus no

Recens p recenter

Exolescere
Inolescere

Imagines cubiculares
Lararium

Auūculus maior
Patruus magnus

Lugdunū deflagrauit
Planci qui
Planca

Cōmentū seruii

minibus a populo oblatis augusto? Vbi quæso refert augustum ne offenderet populū: esse usum uicissim tribus illis nominibus? Nisi q hæc in Suetonio legūt qui ait tantummodo quosdā censuisse ut Romulus appellaretur. sed ea appellatio fuit repudiata. cū augusti nomen ex sententia planci præualuisset. Camillus ille assertor Romani Imperii appellatus fuit per iocos militares Romulus & secundus urbis conditor. Et cognomento Augusti. L. Florus in calce operis hec. tractatum etiam in senatu an q in condidisset Imperium Romulus uocaretur. sed sanctius & reuerentius uisum est nomen Augusti. ut. S. iam tum dū colit terras ipso nomine & titulo consecraretur.

¶ M. AN. ¶ Horror: metus quidam: tacitaq; religio. Originis maiorum: adlludit esse rusticque quod Antonius ab auum argentarium ex thurino agro exprobrauit. Aduectus fugitiuos: sparta i & Catilinæ reliquias. ¶ In angusticula: paruam imaginē. ¶ Ferreis sed ferrugineis potius legerim: ferrugine opertis. ¶ Exolescentib⁹: uetustate euanescentib⁹. ¶ Principi: cui non dubitauit e dominationem & Adriano inreligi pes se ¶ Cubiculares: q in eius sunt cubiculo. ¶ Prius nomē: ad abitu ætati capere tulisset. ¶ Alterum testamento: Cæsaris cognomen: sic supra. C. in quo etiam uim in familiam nomenq; adoptauit. ¶ Alterum numacii: ut Augustus nuncuparetur. ¶ Preualuisset: plurium consensu receptum esset.

Augustū quia

oportere: quasi & ipsi conditorē urbis præualuisset; ut Augustus potius uocaretur: non cum nouo: sed etiam ampliore cognomine: quod loca quoq; religiosa & i quibus augurato quid consecratur augusta dicantur ab auctu: uel ab auium gestu: gustuue: sicut etiam Ennius docet scribens: Augusto Augurio postq̄ inclyta condita Roma est.

¶ PHI. ¶ Et in ampliore cognomine Cognomē augusti hac diuine maius fuerit: usq q Romuli. ¶ Loca augusta dicuntur. In hanc sententiam proditū est illud ab Ouidio. Sancta uocat Augusta patres augusta uocantur Templa sacerdotū rite dicata manu. Et ut scribit festus. Pōpeius. Augustus locus sanctus dictus est ab auium gestu. quia ab auibus significatus est siue ab auiū gustatu: quia aues pastæ id ratum fecere. ¶ Ab auctu. a uerbo augeo. ob hoc uerbosa & prinde maius est. In disputatio apud legisleios: ni quid imperator possit

De breui descriptione totius uitæ: & gestorū eius.

Quadrimus patrē amisit; duodecimum annum agens Auiā Iuliā defunctā pro concione laudauit: quadriēnio post uirili toga sūpta militaribus donis triūpho Cæsaris Affricano donatus est; q̄q̄ exps belli pp ætatem; Profectum

diminuere ipsi cū ab auctu dicatur tā id augere debeat. Ad hoc nomen allusit Ouidius: scribens: augeat Imperium nostri ducis augeat annos. Cui adstipulatur egesippus: qui sic scribit in quinto belli iudaici. Augustum apud Romanos nomen Imperii est: q augeat suos: non q alienos opprimat. ¶ Augusto augurio. hunius enim in uersus meminit. quoq; Marcus Varro libro tertio de re rustica. notissimū aūt est Romulū in urbe condenda obseruisse augurium ultimumq in sese numero illi. xii. ostenderunt cum Remo sex tantum uultures augurium fecissent. itaq; Romulus augur ut est apud ennium. Curantes magna cum curantum cupientes regni dant operam simul auspicio augurioq; & ut mox ait. seruat genus alte uolatum certabant urbem Romam remoramue uocarent. Cedunt ter quattuor de cœlo corpora sancta auium præpetibus sese pulchrisq; locis dant. ¶ Quadrimus. ætatis quattuor annos: sicuti trimus: & bimus dicitur trium & duorū annorum inde bimatus trimatus quadrimatus pro ætate biennii. trienniiquadriennii. ¶ Pro concione. secundum morē priscorum: apud quos matronis hic honos habitus est: ut eas post mortem eminis laudatio esset: causa in primo cōmentario relata est. ¶ Quadriennio post. i. post quadriennium. agens annū. xvi. annum hæc particula post quando prepositio est: ut inquit priscianus. xiiii. ablatiuo iungi non potest: quando uero sutigitur ablatiuo loco aduerbii ponitur. ¶ Virili toga sumpta: finita pueritia prætextum ponebāt uirilēq; togam sumebant: taq non pueriliter sed uiriliter uita esset peragenda. Seneca in primo epistolarum. Tenes utiq; memoria quantum senseris gaudium. cū prætexta posita sumpsisti uirilem togam ex censione seruii Tullii pueritia septimo decimo anno finiebatur. pueriq; esse existimabant⁹ qui minores essent annis septēdecim. hoc idē sentit ulpianus iurisconsultus. qui titulo de postulando sic inquit pueritiā dūtaxat minorē annis. xvii. qui eos non in totū cōplent. phibet postulare. augustus non expectato ut ætas pueritiæ integra pageret⁹ in sexto decimo ætatis anno sumpsit uirilē togam tanq uirtute uicisset ætatem. Sic & M. Antoni⁹ Imperator Romanus uiri⁹ē togā sumpsit quinto decimo ætatis anno ut auctor ē spartianus. ¶ Triumpho aphricano. Quē egit Cæsar deuictis in aphrica scipione: iuba: & catone. ¶ Militaribus donis. militaria dōa sunt torques: armillæ: hastæ puræ: phaleræ: & coronæ multiiugæ: quibus olim donis siccium dentatum ob fortitudinem fuisse donatum plinius & gellius tradiderunt ¶ Exps belli propter ætatem. pueri nō militabant. quarum ætas minime est militaris. nec minoribus. xvii. annis stipendia procedebant unde annotatum est ab historicis: q in secundo punico bello ob militum inopiam decretum est: ut qui minores septē & decem annis sacramento dixissent. his perinde stipendia procederent. ac si septem & uiginti annorum aut maiores milites essent.

Versus ennii

Roma an Remora

Quadrim⁹ Quadrimatus

Pueritiæ ætas

Militaria dona

¶ M. ANTO. ¶ Augustus potius q̄ romulus. ¶ Noua appellationis nouitate. ¶ Ampliori: maius in se pondus & omen habente. ¶ Quod locatio eo id potissimum nomen sit ab omni⁹ us receptum. ¶ Ab auctu. incremento. ¶ Vel gestu gustuue: nam inter augurandum non gestum solum: ue ideist uolatum

obseruabant, sed gustum etiam antipudium esca faceret. ¶ Augusto augurio: Liuius Dionisius: Plutarchus & Plinius auctores sunt romulum & remum in conditione urbis uulturum augurio usos. ¶ Quadrimus: quattuor annos natus. ¶ Auiam Iuliam acciæ matrem quæ Cæsaris dictatoris fuit soror. ¶ Quadriennio post: annos iam sexdeci natus. ¶ Virili toga: quam pueritiæ annos egressi prætexta deposita sumebat. ¶ Militaribus donis armillis: hastis: phaleris atque aliis id genus insignib⁹: quibus milites donari cōsueuere. ¶ PHI. ¶ Auunculum: fratrem maiorem & significat Iulium Cæsarē.

mox auunculū in Hispanias aduersus. Cn. Pōpeii liberos uix tū firmus a graui ualitudine p infestas hostibus uias paucissimis comitibus naufragio et facto subsecutus magnopere demeruit. Approbata ciro et morum idole super itineris industriam. Cæsare post receptas hispanias expeditionē in dacos & inde in parthos destinante præmissus Appoloniam studiis uacauit. Vtque primum occisum eum heredēque se cōperit: diu cunctatus an pximas legiones imploraret. Id quidē consilium ut præceps imaturūque omisit. Cæterū urbe repetita hereditatem adiit dubitante matre: Vitrico uero Marcio Philippo consulari multum dissuadenre. Atque ab eo tempore exercitibus cōparatis: primū cū. M. Antonio. M. que Lepido: Deinde tantum cum Antonio p duodecī fere annos nouissime p quattuor & .xl. solus Rem pu. tenuit.

De quinque bellis ciuilibus p eum gestis.

PRoposita uitæ eius uelut summa parte sigillatī neque p tēpora: sed p spēs exequar quo distincti⁹ demōstrari cognoscique possint. Bella ciuilia quinque gessit

Demeruit ¶ Demeruit: sibi conciliauit atque deuinxit ita quintilianus: simul ut pleniore obseqo demereret amantissimos mei. Ouidius: nec tibi sit seruos demeruisse pudor. ¶ Naufragio fcō. pfectum fuisse in hispaniā augustū itineri maritimo significat.

Indoles ¶ Indole. morum significanter locutus cum in pueris nō tam uirtus q̄ uirtutis indoles elucescat. Liuius in .iii. neque in ciuitate Roma in tantā indolem tam maturæ uirtutis iuuenem extitisse. Interdum in malam partem usurpatur Idem huius dixit cū hac indole uirtutū & uitiorum. ¶ Sup. ultra præter. ¶ Itineris industriā. strenuitatē celeritatemque qua usus erat augustus eundo in hispaniam. Auctor est plinius libro undeuigesimo ab hostia usque ad herculis columnas nauigatū esse septem dieb⁹: & quarto die in citeriorem hispaniam. ¶ In dacos inde in parthos destinauerat. Iulius Cæsar dacos coercere thraciæ populos. mox parthis inferre bellum sicuti ante dictum est. Existimat strabo dacos olim uocitatos fuisse danos: ex quo apud athenienses danorum nomen seruilis plurimum habundabant: hinc factū ē ut in comœdiis serui introducantur danorum nomine. parthi lingua scythica exules dicūtur. Regna parthorum eadē & persarum intelliguntur. quæ duodeuiginti fuisse testis est plinius in .vi. ¶ Appolloniam: Appollōnia quondam corinthiorum colonia ciuitas est epiri optimis olim instituta legibus ut refert strabo in .vii. uulgo his tēporibus nallona nominatur. Apolloniæ augustus sex menses tantū moratus est. cui circa horam uespertinam renunciatum fuit Cæsarem in senatu fuisse trucidatum. ¶ Proximas legiones. amici suadebāt augusto ut in macedoniā ad exercitum transiret: nā ex ducibus quidam fuere qui pollicerentur se illum defensuros. ¶ Vrbe repetita. Augusto Cæsare Romā repetente post obitum Cæsaris ad nomen ingens capescendum uisæ sunt coronæ uersicolores circa orbē solis. de qua re mox plura. ¶ Hereditatem adiit. cum in foro eū Antonii prætorem forte obuiū habuisset professus est se Cæsaris adoptionē suscepisse & hereditatē: mos enim fuit apud romanos: auctore appiano in .iii. bellorum ciuiliū adoptiuos testimoniū exibere prætoribus urbanis. ¶ Vitrico philippo matris uir ex alio uiro natis uitricus appellatur: ut scribit modestinus iurisconsultus uitricus & priuignus inter se opponuntur. acia mater augusti denupsit marcio philippo post obitum octauii. Tradunt historici philippum uitricum & matrem aciam scripsisse ad augustum apolloniæ moratē: ne se quippiā extolleret. & conditiones priuati magis eligendas esse utpote tutiores. ¶ Velut summa a facto uelut summario breuarioque augusti Cæsaris uitæ: deinceps particulatim. ac ueluti membratim se omnia dixit executurum. ¶ Neque per tempora. testatur tranquillus se in describenda augusti uita non esse secuturum ordinem temporum: sed spetiati potius & membratim singula explicaturum: ut res ita fiat distinctior atque dilucidior. ¶ Per species. Marcianus in dialectica & boetius in primo cōmentario topicorum subtilissime differunt quæ differentia sit inter partes & species: quas Cicero formas uocat. est enim species quæ nomen integrum diffinitionēque capit totius: uelut homo atque equus animalis: partes uero neque nomē neque diffinitionem totius accipere possunt: ut caput & pedes & manus hominis: non enim caput dici potest homo: in diuisione per species currimus: in partitione per partes. hic tranquillus ait per species de augusto se scripturum: hoc est qualis fuerit domi: qualis foris. qualis in iuuentute: qualis in senecta. Species enim hominis sunt puer: iuuenis: senex quæ omnia nomen hominis diffinitionemque recipiunt. Sed tamen historica elocutio non est reducenda ad dialecticæ spineta.

Daci olim daui
Danus nomē seruile
Parthi idē persæ
appolonia

Partes
Species
Formæ
Diuiso
Partitio

¶ M. AN. ¶ Infestas: latronibus infessas aut quæ tum certe ab hostibus tenerentur. ¶ Demeruit: sibi deuinxit. ¶ Officio: quod per tot pericula ad eum uenisset. ¶ Indole: futuræ uirtutis imagine seu ut Nonio placet incremento. ¶ Industriam: solerciam. ¶ Appolloniam: macedoniæ urbem

quattuor millibus passuum a mari a corinthiis: ut strabo ait: & corcyreis conditam: Thucidides: & Plinius Corinthiorum tantum nunc esse coloniam. ¶ Hæreditatem adire professus est se hæreditatem. siquidem mos fuit quod appianus docet: enim qui hereditatē adire uellet: apud urbis prætorem ꝓfiteri se hæreditatē seu adoptionem suscipere quod octauius ipse apud. C. Antonium ꝑtorem urbanum fecisse di. ¶ Vitrico: Marcio philippo cui mater Accia post octauii patris obitum nupserat. Vitricus & nouerca priuignis sunt non elati. Ouidius: Vitricus & gladius & acies dimicet astu quum cupidinē poeta alloquatur cuius mater uenus marte mariti loco abuteretur. ¶ Consularis qui consul quādoq; fuerat. ¶ M. Antonio & lepido cum quibus triumuiratum iniuit. ¶ Solus rem publicam tenuit mira breuitate amplissima pstruxit: i egesserem sed lectoris ratio uerius quam ratio dicendi. Si quidem id fecit ne temporis ratio illi minus liqueret. quum p rerum species non tpa esset narratio pcessura. ¶ Partes animæ. ¶ Per tempora: tporum ordinē. ¶ Per species: ut alio bellica gesta loco: alio politica alio oeconomica dicerentur. ¶ Hæc spatim. p tpa: sed ut suo quæq; loco referuntur. ¶ Bella ciuilia. aduersus ciues gesta. ¶ Mutinense: enumeratione usus continuo expositionem subiecit per quam quæ numero complexus esset cognoscerentur.

mutinense: philippēse perusinam: siculum: actiacum: Ex quibus primum ac nouissimum aduersus Marcum antonium: secundum aduersum Brutum & Cassium: tertiū aduersum L. Antoniū triūuiri fratrem: quartum aduersus sextum Pōpeium. Cn. Pompeii filium. Omnium bellorum inicium & causam hinc assumpsit: nihil conuenientius ducens q̄ necē auunculi uindicare: tueriq; acta.

De bello mutinensi & aliis gestis eius.

Onfestī ut Appolonia rediit Brutū Cassiūq; ēt nec opinātes: & quia ꝑuisū piculū subterfugerat legibꝰ aggredi. reosq; cædis absētes deferre statuit. Ludos āt uictoriæ Cæsaris n̄ audētibꝰ facei: qbꝰ obtigerat id munꝰ ipse edidit. Et quo cōstātius cætera quoq; exeq̄ret̄ i locū. Tri. pleb. forte demortui cādidatū petitorē se ondit: q̄q̄ pticiꝰ necdū senato r. Sed aduersante conatibus suis. M. Antōio cōsule quē

¶ PHI. ¶ Mutinēse. aceruatim in ꝑsentia colligit quæ mox sigillatim explicat. mutinense aūt ciuile bellū ad mutinā gestū est ab augusto hircio & pāsa aduersus marcū antonium: qui ut scribit Cicero in philippicis mutinæ circumsedit oppugnauitq; decimum brutum cōsule designatū cōtra senatꝰ auctoritatē. ¶ Philippēse. quod in cāpis philippis gestū est ab augusto & antonio cōtra brutum & cassium. Philippi autē ū philippēse bellum dictum est: quia philippus macedonum rex a noie suo philippos nuncupauit. In cāpis philippicis prio Cæsar & pōpeius postea augustus & brutus cum cassio dimicauerunt: ide a uirgilio dictū est. Romanas acies iterum uidere philippi. & matrona

Mutinēse bellum

philippi cl

furens apud lucanum inquit: uidi iā phœbe philippos. ¶ Perusinū. qd perusie gestum ē aduersus. L. antonium marci antonii fratrem & tunc perusia penuria annonæ cōflictata uenit in deditionem. Inde ait Lucanus. & perusina fames. ¶ Siculum aduersus sextum pompeium magni pōpeii filium: quod bellum nauale fuit. ¶ Actiacum. contra marcum antonium & cleopatram apud actium epiri promontorium. ¶ Primū. mutinēse. ¶ Nouissimum actiacū. ¶ Secundum. philippense. ¶ Tertium. perusinum. ¶ Quartum siculū. ¶ Necem auunculi mortē Cæsaris dictatoris uindicare ulcisci. ¶ Acta. L. cæsaris & sicut docet Cicero. acta Cæsaris quæ in urbe & tota egit. ꝓprie itelligimus leges in quibus acta consistunt. ¶ Præuisum piculū. brutus & cassius cū ad domos interfectorꝫ Cæsaris incēdēdas populus cōcurrisset piculū effugerunt. paulopost ex urbe discessere primūq; apud antiū cōmorati sūt mox in regiōes trāsmarinas secesserunt. ¶ Legibꝰ aggredi. lege pedia dānati fuerunt cōscii auctoresq; cæsarianæ necis. ¶ Absētes. sicut in dānati in dictā cā uiolati debent: sic ēt absentes nō uidenī esse rei faciēdi: cū cām dicere nō possint. tñ augustus brutū cassiūq; ut principes cōiurationis uel absentes reos fecit accusauitq; de parricidio. ¶ Deferre accusare: ide delatores accusitores dicti. ¶ In locum tri. plebis: defuncto quodam ex tribunis existimant populus augustum petiturum tribunitiam potestatē sed ob adolescētiā minime petere: ataq; istituit illū declarare tribunū: neq; senatus icremēto eius inuidēs timuit: ne si tribunus crearet̄ percussores patris in iudiciū ad patres uocaret. Tradit Plutarchus in antonio. cū augustus tribunatū peteret & sellā patris auream posuisset minatū esse antonium se illū in carcerē ductum. nisi desineret plebē sollicitare. ¶ Quāq patricius. supra docuimus qui nam forent patricii: & quæ dignitas patriciatus: & quēadmodum non omnis patricius ilico erat senator: nec senator omnis patricius. Illud adde quod scribit cincius patricios eos appellari solitos qui nunc ingenui uocēt augustus petitorē se exhibuit tribunatꝰ quāuis eēt patriciꝰ cū tribunatꝰ sit magratꝰ plebeorꝫ. nec a patriciis geri possit. Neq; ut scribit liuius in. ui. in conditiones tribunorꝫ plæbis additum fuit ne cui patrum eū magratū capere liceret. legimus tamen aliquando patricios fuisse cooptatos tribunis plebis ab ipsis met tribunis.

Acta leges

Patricii nō possunt eē tribuni

¶ M. AN. ¶ Mutinēse. ad mutinā aduersus. M. Antoniū q Decimū brutū obsidione pmebat auctores sūt Plutarchus: & Appianus. ¶ Aduersus Brutū & Cassiū: qd bellū iccirco philippē e appellauit: qd circa philippos macedoniæ sit gestum. philippos sup trenes condidit Philippus: urbēq; a suo nomine nūcupauit: Appianus auctor est. olim a ꝓpinqs fōtibus crene dicebatꝰ. L. Antoniū. M. antonii triūuiri fratri: quē perusiæ obsessū fame domuit. Lucanus: hic Cæsar perusina fames: totꝰ belli rationē appianus abunde explicat. ¶ Sextū Pōpeiū

hunc circa siciliā nauali prælio uicit: Lucanus. lencas & ardēti seruilia bella sub ethna: Plutarchus in Antonio & Appianus libro tertio ciuilium sunt eiusdē belli auctores. ¶ Defen e accusare: Cicero certū ē nomē deferre hois: Quintilianus. diuitē detulit eū. ¶ Ludos uictoriæ pharsalicæ. plinius. Veneri genitrici factos fuisse ut Appianus: Templū uictoriæ Cæsarem in pharsalia uouisse tradidit. Varro uenerem & uictoriam eiunde esse sentire ui. ¶ Quāq patrici⁹ patricii generis erat. n. ut diximus patricia dignitas ad honores consequēdos maxie accōmodata. ¶ Nec dū senator. nōdū in curiā allectus: ex his quoq; apte dat itelligi picū haud cōtinuo senatorē fuisse: nec ut supra ondimus: senatorē ptitū: sed nos bis hæc attigimus: qm̄ sciebam nōnullis aliter psuasum. est alioqn res ipsa: quis nō uidet: oio notior: q longiore sit sermone explicanda.

uel præcipuū adiutorē sperauerat: ac ne publicū quidem & translatitiū ulla in re sibi sine pactione grauissimæ mercedis impartiēte ad optimates se cōtulit: quibus eū inuisū sentiebat: maxime quod. D. Brutū obsessum mutinæ puincia a Cæsare data; & per senatum confirmata expellere armis niteret, hortantibus itaq; nonnullis percussores ei subornauit. Hac fraude deprehensa periculum inuicem metuēs ueteranos simul in suū aut reip. auxiliū; q̄ta potuit largitiōe contraxit: iussusq; cōparato exercitui p ptore pesse; & cū Hircio ac Pāsa q cosulatū acceperāt. D. Bruto opē ferre demādatū bellū tertio mēse cōfecit duobus prœliis: priore Antonius cū fugisse scribit; ac sine paludamēto equoq; post biduū demū apparuisse

¶ PHI. ¶ Vel præcipuū adiutorem. pp beneficia Cæsaris dictatoris collata in ipsū mar. antonium: & qa se semp accerrimū ppugnatorē Cæsaris pstiterat antonius. Ideoq; scribūt historici augustū ad antoniū itpore amicum paternū consulēq; domum accessisse: & multa iter se esse collocutos. sed antoniūq pecunias Cæsaris defuncti penes se hēret augusto repetenti restituere noluisse. ¶ Ne publicū. qa qui consul est exuere debet priuatam psonā: & induere publicam. sed nec qdē talē antonius cōsul se impartiebat augusto. ¶ Et trāslatitium. asconius pedianus enarrās qd sit edictū translatitiū in uerrinis Cicerōis refert trāslatitia dicta esse nō noua nec tūc p̄mū inuēta sed aliūde trāslata. ¶ Aulus gellius uerba appellat nō trāslatitia: quæ trāsferri nequeunt: ex græca lingua i latinā cū iocunditate nō possūt. Sensus ē tranqlli antoniū nec qdē se traslatitiū ipartiisse Cæsari augusto: cū neq; suo neque aliunde traslato auxilio augustū tutari uellet: qda trāslatitiū accipiunt p indifferentē. ¶ Ad optimates. i primus ad Ciceronis auctoritatē tutelāq; se cōtulit augustus. q sint optimates declarauimus i iulio cæsare. laudat cicero augustū in philippicis ueluti diuinitus e celo missū q furori marci antonii opponeret: atq; eum esse cōplexū cām eā quæ esset senatuique populoque cūctæ italiæque dīs oibus gratissima. ¶ Prouincia. citeriore gallia qua decimus brutus obtinebat diu i ipetrauit & cū ille circūsederet mutinā & oppugnaret brutū auctore Cicerone hostis patriæ iudicatus ē. ¶ Percussores subornauit. antonius p cōes amicos in gratiā rediit cū augusto cōgressu ad inuicē i capitolio habito: nec multo post nūciatū est illi augustū isidias tēdere: qua de re cū augustus se purgaret nec tn̄ psuaderet: rursus iter eos exitiales inimicitiæ exortæ sunt. hinc dissentiōes p italiā ab utroq; factæ ueterani p̄mis utrinq; allecti legionesq; sollicitatæ: auctor plutarchus i antonio. ¶ Veteranos. Marcus Tullius in quīta antonianarum. Cæsar adulescens multis inuictos ueteranos cupiētes iā requiescere armauit. ¶ Cōparato exercitu. scribit Cicero i Antōianis legionē martiā & quartā deserto antōio secutas eē auctoritatē augusti Cæsaris: & sūmo cōsēsu milites ueteranos eūdē secutos rei p. præsidio fuisse. ¶ Pro ptore: loco ptoris. Cicero i. v. philippica sic inqt: demus iperiū Cæsari sine quo res militaris administrari, teneri exercitus. bellū geri nō pōt, ppretorē faciamus. q honos qq̄ ē magnus illi ætati tn̄ ad necessitatem rex gerendarū nō solū ad dignitatē ualet. Idē paulopost ita censet decernēdū. qd. C. Cæsar, ppretor sūmo rei p. tpe milites ueteranos ad libertatē populi ro. cohortatus sit: & q difficillio rei p. tpe saluti dignitatiq; populi Ro. subuenerit ob eas cās senatu placere. C. Cæsarē pōtificē, pptorē. senatorē eē sniamq; loco ptoris dicere. refert martianus in libro de grammatica quosdā proconsule: & ppretore e literarum sine in nominatiuo: attitentes natura præpositionis pro. qppe hæc particula pro ablatiuo tm̄ præfertur sed non respiciūt cū proconsul & ppretor dr non duabus uocibus sed cōposito noie dici ut, pcurator. ¶ Bruto opē ferre. quē mutine obsidebat antonius. ¶ Bellū cōfecit duobus pliis. Bellū & pliū hoc differunt: qa bellū significat totū tps obsidionis i quo sunt oia. pliū uero dr ipse cōflictus. uñ a Virgilio dictū ē media inter plia belli: & liuius refert populū romanū nullo bello multis uero pliis uictū esse. ¶ Ac sine paludamento. paludamenta sunt īsignia & ornamēta militaria: nō cum ad bellū exit imperator mutata ueste paludatus dicitur proficisci: quæ quia palā conspiciuntur paludamenta dicta.

¶ M. AN. ¶ Publicum consulem. ¶ Translatitium: aliunde q ex publico acceptum: Translatum sumptū Plinius translatitium in ægypto est Pedianus. translatitia ueteres dixere non noua: neq; tūc p inuenta: sed aliunde traslata: ut sit sensus quū Antonius neq; publice ut consul: neq; p amicos: aut clientes: ut priuatus auxilii quicq augusto sine mercede impartiret: contulit ille se ad optimates dicuntur ad hæc translata: quæ non solent apud eos remanere a quibus transferuntur præter mores: Cicero quod ab uno positum in una re in multis transferri potest et itq idem sensus: ut neq; Antonius ex publicæ personæ: q gerebat auctoritate fauere uellet: neq; ipsius priuata aut amicorum: clientium ue ope. Cæterum ad pecuniam quæ. C. Cæsaris fuerat in alios ab Antonio: ut appianus ait translatam: non est cur referas. ¶ Ad optimates: qppe quos

Trāslatitiū

Proptor augustus

Bellum
Prælium
paludamēta

scebat Antonio infensos qq ne sibi quidē ob Cæsaris nomen amicos. ¶ Prouincia: gallia cisalpina. ¶ Percussores eius Antonio & intentata p amicos reconciliatione Antonius ut appinus tradit quo dā ex corporis custodibus ad amicos traxit: qui ad insidias instructi ab Augusto dicebantur. ¶ Veteranos: qui sub Cæsare dictatore militauit. ¶ Comparato exercitu: duas ab iunio Augustus collegerat legiōes: sed eas semplenas nec armis legitime instructas: Mox tyronū tertiā adiecit: nouissime duæ ab Antonio ad illum legiōes transiere. ¶ Pro pretore: prætoris loco. ¶ Bruto opem ferret: qui ab Antonio mutinæ obsidebatur.

Sequenti satis constat non modo ducis sed etiam militis functum munere: atq; in media dimicatione aquilifero legionis suæ grauiter saucio aquilā humeris subisse: diuq; portasse.

De eodem & morte consulum.

HOc bello quum Hircius in acie Pansaq; post exulnere perissent: rumor increbuit: ambos opera eius occisos: ut Antonio fugato Repu. consulibus orbata solus uictores exercitus occuparet. Pansæ quoq; adeo suspecta mors fuit: ut Glico medicus custoditus sit quasi uenenum uulneri indidisset. Adiecit his Aquilius niger alterū ex consulibus Hircium in pugnæ tumultu ab ipso interēptum.

De secta optimatium per eū deserta.

SEd ut cognouit Antonium post fugam a. M. Lepido receptum: ceterosq; duces & exercitus consentire pro patribus: cām optimatium sine cūctatione deseruit ad prætextū mutatæ uolūtatis dcā factaq; quorūdā calūniatus; q̄si alii se puerū; alii ornandū tollendūq; iactasset

¶ PHI. ¶ Sequenti: secundo prælio. ¶ Nō mō ducis sed militis: salustius de catilina: strenui militis: & boni imperatoris officia simul exequebat. militis aūt munus ut uiriliter pugnet. Imperatoris ut cūcta soleiter pparet prudeat: q ad uictoriā conducentia. Amian' marcellin' in. xxv. fortitudo certaminū & feruor corporis munus a milite: ab imperatore uero animi poscit. ¶ Aquilifero: ferenti aquilā: q aquila est principale signum rom ut mos. sicut a iulio Cæsare affatim docemur. ¶ Pansa ex uulnere. hircius inter antonianos uiriliter pugnās cōfossus ē: pansa uero sagitta percussus in diebus bononiam delatus est: q anteq̄ moreret augustum monuit ut sibi reconciliaret antoniū: qd unicum inquit felicitati tuæ o Cæsar maxime conducibile eē arbitramur cadauer hircii & pāsæ romā deferri iussit augusti' an quorū funeri libitinarū fuatum usum ministeriumq; gratuitum pstiterunt qui i pro re pu. dimicantes occiderant. ¶ Rumor increbuit. sermo sine ullo certo auctore dispersus rumor est ὑπὸ δόξῃ συκῶσ. dimūtiue dr̄ rumusculus: loci sunt cōes apud rhetoras pro rumoribus & contra rumores. ¶ Consulibus. hircio & pansa. ¶ Orbata. priuata. ¶ Glico medicus. huius meminit marcus brutus in epistolis ad ciceronē cuius uerba hæc sunt ad hanc rem ptinentia. tibi glicona medicū pansæ: qui sororem achileos nostri in matrimonio habet diligentissime cōmendo. audiuimus uenisse in suspitionē torquatto de morte pansæ custodirīq; ut parricidam nihil minus credendum ē quis maiorem calamitatem morte pansæ accipit' ptere a est modestus hō & frugi. quē ne utilitas quidē uidet' impulsura ad facinus fuisse. rogo & quidem ualde rogo eripias eum a custodia cōset nesq. ¶ Ab ipso. f. augusto. A marco lepido. antonius apud mutinam pfligatus transcendit alpes & marco lepido se cōiunxit cum lugubri ueste barba prolissa crinibus īpexis habitu maxime mirabili milites aicos flexisset ad misericordiā. ¶ Maximo exercitu parato. plancus quoq; munacius antonio se coniunxit cū exercitu: cuius & ipse in gallia ductor extabat. ¶ Pro patribus. p ci senatus. ¶ Cam optimatū. August' deseruit a Cicerōe. cāmq; senatoq; q ad libertatē asserendam spectabat deserens antonio recōciliatus est. ¶ Ad prextum. ad cōuelandā aliqua honestate mutationē uoluntatis. ¶ Alii se puerū. ut M. Brutus qui in epistolis puerū appellat augustū & uxoriū his uerbis & nunc puerū istum extulit ut tu inde etres pcib' esse ipetrandum salutē talibus uiris: uriferi cordiaq; nnius & uix nunc nun tutos fore nos haud ulla alia te. ¶ Alii ornādum. ut. M. Tullius: qui in philippicis decernit Cæsarem ornādum amplissimis honoribus & formulam decreti cōficit. atq; se hēre cognitos ois sensus adolescētis. nihil q̄ illi esse re pu. charius nihil senatus auctoritate grauius: nihil uera gloria dulcius. Sed cū mox augustus mutata uolūtate coniūxisset se cū M. antonio exclamat Cicero o me nunq̄ sapientē & aliqn id qd nō erat frustra existimatū: quātū te po. Ro. & me fefellit opinio. ego rē pu. fefelli: cū te nunonū puere & mis tuæ pti tui eū esse dixi. ¶ Tollēdūq; iactassent. hic locus enarrat' a. D. Bruto in epistola ad marcū Tulliū cuius uerba subiecit. Nouissime labeo segulens narrauit mihi apud Cæsarem se fuisse multūq; sermonē de te hitū eēnpm Cæsarē nihil plane de te q̄stū nisi dictū qd diceret te dixisse laudādum adolescentē. ornādū: tollēdū se non esse cōmissurū ut tolli possit. ex his bruti uerbis liqdo apparet in quē sensum accipiat' illud tollēdū est. n. amphibolon. nā cū Cicero significare uellet extollendū sublimādū august' intellexit e medio remouendū atq; pdēdū. Tollere. n. uerbum est amphibolon: nam sublimare significat: & auferre de medio & in hoc scdo significatu accipit': cū tn̄ in primo dici uideatur.

¶ M. AN. ¶ Aquilifero signifero: aquilā ferenti. C. Marius: ut Plinius tradit primus instituit ut aquilæ tantum romanis signis essent: qnū antea lupi. & minotauri: equi & apri fuissent. ¶ Hircius: consul. ¶ Acie pugna circa hostium castra fortiter dimicaret. ¶ Pansa: Hircii collega sagitta funct' bononiæ periit. ¶ Orbata priuata. ¶ Exercitus: quos cōsules circa mutinam habuerant. ¶ Custoditus: sub custodia habitus q̄si dicat

Mors hircii & pansæ

Glico medicus

Tollēdum amphibolon

h

pro suspecto in publico retentus. ¶ Ab ipso interemptum: ob id credo multis persuasum qui cadenti consuli primus oiuinit Appianus. ut augustus affuit. ¶ A lepido receptum. de Appianus auctor est perdidisse quosdam Lepidum subito Antonii accessu costernatum ad eius genua percubuisse. sed plures in quibus est Plutarcus affirmant benigne antonium a lepido acceptum: ubi multum animos in eum inclinatos uidit atque ita castris inter se collatis. Numatio placo superueniente quoque & ipse nahdum ducebat exercitum breui cōgisse ut tres & xx legiones & cāhus x & aplius equitum millia in Antonii potestatem uenerint. ¶ Cæterosque exercitus: qui sub Bruto cassio & dolobella erant. ¶ Cammo luntatem. cōsilium auct oīē tē portus & salutē ipsam. ¶ Ad ptextum mutata: uoluntati cum aliqua ptenderet. ¶ Quorūdā. senatorum. ¶ Calumniatus. calumnia insectatus. Ornandum. nouis honoribus subleuandum. ¶ Tollēdum. fraude aliqua perdēdum aut certe honoribus adēptis i ordinē redigēdū.

ne aut sibi aut ueteranis par gratia referretur. Et quo magis penitentiam prioris sectæ approbaret: nursinos grādi pecunia & quam pendere nequirent mulctatos extorres opido egit: quod mutinensi acie interemptorum ciuium tumulo publice extructo ascripserant pro libertate eos occubuisse.

De bello philippēsi & iperio eius Antōio dimisso.

[V]Nita cum Antonio & Lepido societate philippense quoque bellū quamquam inualidus atque æger duplici prælio transegit: quorum priore castris exutus uix ad Antonii cornu fuga euaserat: nec successum uictoriæ moderatus ē, Sed capite Bruti Romā misso ut statuæ Cæsaris summitteretur: In splēdidissimū quēque captiuū nō sine uerborum cōtumelia sæuit. Ut quidē suppliciter uni sepulturā præcāti respōdisse dicatur, iam istā i uolucrū ptātem fore: Alios patrem & filium pro uita rogantes sortiri: uel dimicare iussisse: ut alterutri cōcederetur ac spectasse utrūque morientem eū p̄re qui se obtulerat occiso: filius quoque uoluntaria occubuisset nece. Qua

¶ PHI. ¶ Par gratia p̄mii cōgruētia. ¶ Prioris sectæ. qua optiates optimatiumque sectam secutus est.

Exores

¶ Exotres extra terra patria eiectos. Virgilius finibus extorris cōplexu auulsus iuli. dicti autē sūt extorres ut etymologici interpretantur quasi extra terri: sicut exules extra solū. Gellius. exul extorris specto. ¶ Pēdere. oīnere. tractum est a pecunia quæ antiquitus pendebatur libralis. unde & dupōdius appēdebatur assis. unde æris grauis pena dicta. hic illud. nū pendere pœnas. ¶ Opido nursia: quæ ciuitas a uirgilio frigida nūcupatur & gracchi in cōcionibus suis nursinos appellare solebant scelestos. A plinio in quarta regione italiæ collocatur. ¶ Ciuiū. i. nursinorum. ¶ Publicæ extructo. nam sumptu publica ipsi extruxerunt sepulchrum ciuibus suis. qui ī prælio mutinensi perierant & p epitaphio hanc sententiam adscripserantque pro libertate tutanda occubuissent.

Nursini

Proscriptio in ista .uiri

¶ Inita societate. antonius lepidus & augustus conuenerunt in insulā quā facit lauinus fluuius bononiensis: quā nos ob iam ipm cū paruū deuiarsiroli studiose inspeximus. ibi nō solum scelerata colloquia inter se hita sunt p triduū. uerum & facta sceleratiora extiterunt. hic. proscriptio illa nepharia. hic cōmutatio cedium infanda confecta est. hic in primis Cicero proscriptus quē augustus ob reuerentiā patrē appellare solebat existimant historici nihil unquam crudelius aut tetrius fuisse factitatum ista proscriptione triumuirali: in qua homicidia hoicidiis permutata sūt. ¶ Philippense. quod aduersus bruttū & cassiū gestū est. ¶ Castris exutus: augustus ab artorio medico admonitus per somnum noctis antecedentis nō cōtinuit se castris. quamuis implicitus graui morbo abstinere prælio statuisset: sed in acie in lectica platus est. accidit itaque ut eo die castra eius a bruto caperent: creditumque est augustum occisum fuisse propterea quod lectica ipsius licet uacua bruttiani milites pilis gladiisque pforarunt & lacerata abstraxerunt. auctores plutarchus & lactantius. ¶ Ad antonii cornu. accidit in eo prælio ut augustus superaret a M. bruto cū suo cornu quod erat sinistrum & ecōtrario M. antonius superet in dextro. Quū cassium quam res in pernitiē duxit aduersarios. nā cassius uictus bruti quoque uictū eē credens iugulandū se prebuit pyndaro liberto. altero prælio uictus. M. Brutus stratonē rhethoricæ disciplinæ peritum apud se constituit: ac ensem nudū ambabus manibus sup capulo erigēs cuspidi incubuit: utique insinualū dicit stratonē bruti precibus uictū subiecisse illi ensē oculis alio i flexis brutū impetu toto pectore se imisisse. More romano acies diducta in duo cornua extēdebatur: & ut auctor est uegetius in aciei equites locabatur i cornibus: & ut scribit helianus i tacticis fit phalagis circūuētio. cū cornu utrūque explicatū cōplectitur aduersarios: & q suo cornu supat aduersariū nō propterea idē uictor ē in altero quoque cornu. pōt n. fieri ut altero cornu uicamus altero uincamur. ¶ Nec successum. felicitatē prosperitatēque. ¶ Victoriæ. suapte natura uictoria ē insolētissima adeo ut difficiliū sit uictoris seruare tēperamētū. sed in bellis ciuilibus insolentior: quod ut ait M. Tullius etsi sed meliores uicit tū eos ipsos ferociores ipotētioresque reddit ut etiā si natura tales nō sint necessitate eē cogantur. Augustus sicut i matura ætate fuit mitis princeps: ita in iuuēta truculētus ut inquit seneca. ¶ In uolucrū ptāte. sepultura dicitur ee i ptāte auiū: quā aues facultatē hīt cadauer relictū discerpēdi & recōdēdi in suo uētrē. tanquam ītra sepulchra gestalis sunt sepultura turiōis: de quo sic scribit lucanus. en nobile corpus pascit aues nullo cōtētus cuio busto apud Virgiliū. Alitibus linquere feris. Apud hiberos ulltures erat p sepulchro: sicut apud hircanos canes ob id dicti sepulchrales. Silius i. xiii. putucogetellure (ut phibēt) is mos antiquus ibera exanima obscenus cōsumit corpora uultur. ¶ Sortiri. ut sors decerneret an pri an filio uita eēt idulgēda. ¶ Voluntaria necē ultroneus morti se obtulerat filius cū patri occiso superstes esse noluisset.

mors cassii & bruti

Cornua aciei

Victoria insolens

Vultures cāes sepulchrales.

¶ M. AN. ¶ Veteranis quoque opera fuerat ab initio usus. ¶ Par gratia: dignum p̄mium. ¶ Pœnitentiam: animi muta

tioni. ¶ Secte*ptionis fu*læ. studii uolūtatis. ¶ Nursinos: qui altissimos umbriæ mōtes icolūt. ¶ Extonem exhibuit egit. ¶ Intere*ptorum. Nursinorum q bello mutinensi pierat. ¶ Pro libertate: quā publica libertatē ... rent. ¶ Societate: fœdere qd in labini flu. insula haud longe a mutina ictū: ubi triduo cōmorati ad ... tores & duo milia eqstris ordinis pscripsere. ¶ Inualidus: Plinius fuga & triduo in palude latebræ ægro Valerius ait in aciē descendisse medici in sōnio moniti. Appianus ob id ipm nō habuisse scribit ut Augustus ipse in suis cōmētariis scripsit. ¶ Duplici ꝓlio priore Augustus a bruto castris exutus ē. Cassius altero cornu ab antonio fugatus sibi mortē cōsciuit alteroꝓlio Brutus & ipse castris spoliatus seruo icubuit. Liui Appianus & Plutarcus in Bruto auctores. ¶ In'uolucrum: pstrate. q̄ te diserpti sūs cōdere poterūt corporib⁹. ¶ Pro uita rogantes sortiri aut alteri sorte parceret. ¶ Vel dimicare. q. d. nō id modo non concessit: sed coegit etiā inter se dimicare. Egnatios patrem & filium telis concurrisse mutuisq se confecisse uulneribus appianus prod dit: sed ultro id eos non cuiusq imperio fecisse.

re cæteri & in his. M. Fauonius ille Catonis emulus: quum cathenati ꝓducerent' imperatore Antonio honorifice salutato: hunc fœdissimo cōuitio corā proscīderūt. Partitis post uictoriā officiis quū Antonius orientē ordinādū: ipse ueteranos in Italiā reducēdos & municipalibus agris collocandos recepisset: neq ueteranorum neq priorum gratiā tenuit. Alteris pelli se: alteris nō pro se meritorum tractari quærētibus.

De bello perusino.

Vo tpe. L. Antonium fiducia cōsulatus quē gerebat: ac fraternæ potētiæ res nouas molientē confugere Perusiā coegit: & ad deditionē fame cōpulit: nō tamen sine magnis & ante bellum & in bello discrimini-

¶ PHI. ¶ Fauonius. marcus fauonius marci catonis imitator nō doctrina magis q̄ sīno ferme affectu philosophabat. hic cū olī pōpeius gloriabūdus dixisset cū italiā pede pulsāet o ... pedestres equestresq copiæ. dixit istāte iā Cæsare: nūc terrā pede pulsa: ut ita qs ꝓmisserat copias conuocaret. Idē olim ædilis muneribus obeūdis pfecit catonē. Idē bruti cassiiq familiarissimus eos aliqn̄ inter se dissedētes recōciliauit q post ꝓfligatū brutū uenit i augusti ptāte. ¶ Emulus. emulatio duplicter dr ut & in laude & in uitio hoc sit. nā & imitatio uirtutis emulatio dicit' emulus ut in hoc loco laudabile nomen ē: & emulatio est ægritudo si eo qd qs cōcupierit alius potiat' ip... re at uictor. Cicero in an. tusculana. ¶ Hūc augustū. ¶ Proscīderūt. ꝓbrosis cōtumeliis icesserūt: isania ... lacerauerūt. Indē Plin. hic est mamurra catulli ueronēsis carminibus ꝓscissus. Idē alibi aure ꝓscissum scribit cōmicis ab optimis quibusq. ¶ Municipalib⁹ agris. ueteranis post emerita stipēdia agri assignabāt. In appd lucanū ut Cæ. q̄ ... ꝓ nī ueterani ... q̄ mœnia fessis. Igit' august⁹ cōfecto bello philippēsi. Romā deportatus est grauissima īplicitus ualitudie ita ut pæ uicturus sperarēt. & ob hāc ualitudinē sibi assumpsit hoc onus ut pote leuius: ut militib⁹ agros domosq assignaret in Italia, municipati. hoc est i agris municipalibus. Antonius uero ad nationes trāsmarinas deflexit iter ad cogēda stipēdia q militib⁹ solueret polliceus. n. erat singulis militibus qnq milia drachmorum: uñ illi opus erat pecūia grādi. ¶ Veteranorum ... est appianus augustū cum ueteranos p colonias distribuere: agrosq illis assignare: interest magna solicitudine fuisse distractū: cū illi urbes sibi policitas taq belli pmia reposcerēt: & agrorum pmia efflagitarēt. uñ indignantes & isolētia militum i īpatorē exorta ē cū passim rapēt uexarētq finitios. ¶ Neq priorum. s. possessorum i bonis ... ucibus legit possessorum & significant illi q agros dū iure possidebant. ¶ Alterius pelli se. cōquerebant' priores agrorum possessores: ꝗ agris suis extrudebant' tūc quoq Virgilius agro suo mātuano spoliatus ē coactus q cedere ario centurioni: a quo paulū abfuit qn interficeret. ¶ Alteris. ueterani cōquerebant' q nō pmia sibi ꝓmissa exhiberent: neq tractarent' ab augusto ꝓut ex meritis se tractari debere sperabat qb⁹ de re multa scribit appianus li. v. ¶ Luciū antoniū. luci⁹ antonius frater marci antōii īstāgāte fuluia marci antonii cōiuge ad bel'ū capessendū aduersus augustū. cū possessores quoq ex ꝓpriis agris expulsi ad ipm confugerēt opē offerentes: cūq ipse id tpis cōsul foret: fiducia tātarum rerum rebellauit cōtra augustū receptis i partes populis quorum agri ueteranis assignati fuerāt. & cū a populo impator eēt appellatus perusiā se cōtulit: quā Cæsar uallo fossaq pcinxit murum erexit turres ligneas mille & qngentas numero constituit. uñ factū est ut fame intrinsecus pugnaret atrociter: cogeretq luciū antoniū ad deditionē faciēdā. perusinis quoq se dedētibus Cæsar indulsit. sed accidit casus miserādus: nā cū cestius cognomīto macedonicus domū ꝓpria icēdēs se suaq ... iecisset igni: flāmis uētis flātibus excitata totā urbē corripuit: sicq momēto tpis perusia tota cūsumpta est excepto uulcani tēplo. perusiā caput olī ethruriæ fuisse testis est liuius in. x. de hoc perusino bello sic scribit Florus ... ū bellū cōcitauit agrorū diuisio. quos Cæsar ueteranis i castris prtiū militiæ psoluebat semp. L. Antonii ... ssimū igeniū fuluia gladio cincta uirilis militiæ uxor agitabat. hunc Cæsar compulit ad extrema deditionis turpi & nihil non experta fame.

L. ātonius contra augustum

Perusia incendio cōsumpta

¶ M. AN. ¶ Cæteri alii ad suppliciū ꝓducti. ¶ Ille Catonis æmulus: erat fauonius: ut Plutarchus scribit catonis nō solū æmulus: sed amicus: ē qlis appollodorus phalereis dicit' socratis fuisse. ¶ Proscīderunt: ꝓbris & cōuicio lacerarūt. ¶ Municipalibus agris. municipiorum agros: appianus auctor est decē & octo opulentissimarū urbiū italiæ agros ab Antonio augusto & lepido i triūuiratu i eundo militib⁹ destinatū. ¶ Veteranorum agris locādi erāt. ¶ Possessorūq agrorū possessiōe erāt pellēdi. L. Antoniū. ¶ M. Antonii triūuiri fratrē:

post C. Cassius iterũ ita accidit ut uno tẽpore M. Antonius cõsul esset Caius alter frater ꝓtor: Lucius q̃ tertius erat tribunus plebis. sed is Lucius sub id tẽp⁹ quo ad perusiã ẽ bellatũ cõsul erat. ¶ Res nouis: motos et ũ motus sed belli ipsius cõsilii & euentus Appianus abũde explicat. ¶ Fame cõpulit: Lucius is Cæsar perusino: fines ¶ Ante bellũ perusinũ m. scilicet.

¶ PHI. ¶ Gregarium in .xiiii. sedentẽ olim in ludis theatralibus miles quidã gregarius. auulsis & ignobilis, ꝓcessit: sessum i ordines equestres: q numero .xiiii. sunt qui ex eo ut inquit appianus populus turbatus est: iubente Cæsare illũ exurgere milites irati excedentẽ theatro cõmilitonẽ reuocarunt: ita rati se cõcitare posse ad rixã eos quoq; qui id nõ ispexerãt: ita ueluti ĩ eo eũ tẽ ex carcere duci ad supliciũ ꝓdiderũt. abnuentẽ deinde illũ & uti res gesta erat enarrãtẽ argue bant: ueluti cõm cõmodũ ꝓtẽdisse icrepabant. Plinius inter ĩfortunia augusti nũerat curã purgæ cõtentionis. ¶ Excitari. remoueri de equestrib⁹ gradib⁹. ¶ Per apparitorẽ. ministrũ. apparente: ne ꝑsto esse ad obsequium suũ & apparitores cõstat eẽ nominatos auctor Serui⁹. Quin etiã apparitura dr̃ ipsũ ministeriũ: scribit tranqllus in libro de grãmaticis orbiliũ apparitur am fecisse magistratibus. cũ significare uellet eũ fuisse apparitorẽ ministrũq; magistratuũ. ¶ Dilato. diuulgato. ¶ Qui periret. s. augustus. ¶ Cõparuit. apparuit uisus est ille gregarius miles. ¶ A manu. multitudine. ¶ Oppido. perusino. ¶ Animaduertit. puniuit. ¶ Moriendũ eẽ. hæc erat illa uox q̃ occurrebat: uenia orãtib⁹. ¶ Ex dediticiis. dediticii dicunt q se dedũt i uictoris ꝑtãtẽ. formula deditiõis talis erat: q̃ле de scribit liuius in deditiõe collatie iarũ. Rex interrogauit. Estis ne uos legati oratores q; missi a populo collatino: ut uos populũq; collatinũ dederetis. Sumus. Est ne populus collatinus i sua ꝑtãte. Est. deditis ne uos populũq; collatinũ urbẽ agros aquã terminos: delubra utensilia diuina humanaq; oĩa i mei populiq; romãi ditionẽ. dedimus. Et ego recipio. Scribũt iuris cõsulti libertinos quosdã dictos eẽ dediticios: quorũ pessima erat cõditio. Scribit appianus augustũ sẽatores perusinos custodiri iussisse q nõ multo post iter fecti fuerũt lucio emilio excepto. ¶ Idib⁹ martiis: tanq̃ ad parẽtalia celebrãda cũ eo die Cæsar i senatu interẽptus fuisset. ¶ Cõsulto. de industria & ex animi sñia. ¶ Detegerentur. uiderẽt & demõstrarẽt. ¶ Cõfiscatis. fisco adiudicatis: fisci fiscinæ & fiscellæ auctore ascõio sũt nimorũ receptacula ad maioris sũmæ pecuniæ capiẽdas q̃ marsupia. uñ qa maior sũma ẽ pecuniæ publicæ q̃ priuatæ dr̃ fisc⁹ pecũia publica. uñ & cõfiscare & res fiscales dici solẽt. ¶ Obseruauim⁹ ex curiosa lectiõe fiscũ ꝓprie dici principis: ærariũ uero publicũ populiq; ro. qd euidẽter ostẽdit illud pliniani ex panegyrico ad traianũ: at fortasse n̄ eadẽ seueritate fiscũ q̃ erariũ cohibes. imo tãto maiore q̃to plus tibi licere de tuo q̃ de publico credis. ¶ Quinetiã iurisconsulti titulo ne qd ĩ loco publico fiat: hoc idẽ declarãt his uerbis res fiscales q̃si ꝓpriæ & priuatæ pricipis sũt. In hãc sñiam ẽ illud satyrici poetæ: res fisci ẽ ubicũq; natat. significare uoluit pricipis eẽ oĩa ĩ mari preciosa. titulus ẽ apud iurecõsultos de iure fisci: a qb⁹ alibi dictũ ẽ debitores fisci itẽq; rei publicæ uectigalia cõducere ꝓhibẽt. scitu dignũ ẽ & memoratu dictũ illud traiani ipatoris q; cõceptus ab uxore plotina q̃ calũnius suorũ ꝓcuratorũ ꝓuinciæ diuexarent detestãri cepit iprobas exactiões usurpãs uerbũ hoc memorabile: qd ĩ ꝑcordiis oĩm pricipũ penitissimis debeteret eẽ recõditũ. nã qdã egregia similitudie fiscũ uocabat liené: sicut n. crescẽte i corporib⁹ nris liene arti⁹ iliq tabescũt: ita turgẽte pricipis fisco reliq ciuitatis mẽbra macescũt & egrotãt. ius ut corpus inualidũ sit effice lien ĩtumescat. ius o priceps ut mẽbra tua hoc ẽ ciues tui bñ ualeãt noli fiscũ hẽi e tumẽtẽ. ¶ Bellũ siculũ. qd aduers⁹ sextũ põpeiũ magni põpeii filiũ gestũ ẽ quiq; hic. pollint æquoreos sicul⁹ pirata triũphos. ¶ Traxit ĩ lõgũ ꝓtulit. ¶ Naufragio amiserat. sext⁹ põpei⁹ ideo mari ac neptũo cõsidebat: ut se neptũi filiũ uocitari pmitteret. rat⁹ n̄ sine dei auxilio ætatis tpe bis Cæsarianos naufragio obrutos. ferũt ob hæc gloriabũdũ ĩpatoria paludamẽta ex purpureo colore demutasse i ceruleũ colorẽ ob neptunũ. s. cærulei maris ꝑsidẽ. auctor appianus i. v. plini⁹ quoq; i. vii. & solinus in polyhistore inter augusti aduersa naufragia siculi recensent.

¶ M. AN. ¶ Gregariũ militẽ ignobilẽ & q nullũ ducebat ordinẽ. ¶ Excitari submoueri. ¶ Per appaitorẽ

Appitere quid
Apparitores
apparitura
Dediticii
Formula deditionis
Libertini dediticii
Fisci.
Fiscinæ
Fiscellæ
Fiscus principis
Res fiscales
Egregium de liene & fisco
Sextus põpeius neptuni fili⁹
Siculi cella penuaria ro.

bus. Nã quũ spectaculo ludorũ gregariũ militẽ in .xiiii. ordinibus sedẽtẽ excitari p apparitorẽ iussisset: rumore ab obtrectatoribus dilato quasi eundẽ mox discruciatũ necasset; minimũ abfuit qn periret cõcursu & idignatiõe turbæ militaris. saluti fuit: qd q desiderabat; repẽte cõparuit icolumis ac sine iniuria. Circa Perusinũ aũt murũ sacrificãs pene itercẽptus ẽ a manu gladiatorũ quæ oppido eruperat.

De pœna inflicta captiuis in bello perusino.

Perusia capta i plurimos animaduertit: orare u eniã uel excusare se conantibus una uoce occurrẽs moriẽdũ eẽ. Scribũt quidã trecẽtos ex dediticiis electos utriusq; ordinis ad arã diuo Iulio extructã idib⁹ martiis hostiarum more mactatos. Extiterũt qui traderent consulto eum ad arma isse: ut occulti aduersarii & quos metus magis q̃ uoluntas contineret facultate L. Antonii ducis præbita detegerentur deuictisq; his: & cõfiscatis ꝓmissa ueteranis præmia soluerentur.

De bello siculo & aliis gestis eius.

Bellũ siculũ inchoauit iprimis: sed diu traxit itermissum sæpius: modo reparãdarũ classium cã: quas tẽpestatibus duplici naufragio: & quidem p æstatem amiserat: modo pace facta flagitante populo ob interclusos

per ministrum siue littorem. ¶ Rumore: phama. ¶ Mox discruciatum: cruciatibus affectum. ¶ Concurrit indignatione: appianus tumultuatum omnino aliquid sed ita ut Tranquillus ait a militibus senatum negat. ¶ In plurimos i periculu dumtaxat senatum post receptam urbe senatum appianus scribit: cui huius auctoritas astipulatur. ¶ Vna uoce. sola denunciatione. ¶ Vtriusq; ordinis: senatorii & equestris. ¶ Idibus martiis quo die. C. Caesar fuerat in senatu occisus. ¶ Facultate: materia occasione. ¶ Bellum siculum. i. sextum Pompei filium. ¶ Tempestatibus: Plinius naufragia sicula. Appianus priorem ait classe amissam quum ab rauenna tarentum a cornificio duceretur rursus p nouiter alteram circa messinam tempestate pene absumptam sed alius atq; alius naufragiis ab hoste factis ita elatus est pompeius ut se neptuni filium appellari sit passus atq; ut idem auctor prodidit caeruleum sumpserit paludamentum.

commeatus; famemq; ingrauescentem: donec nauibus ex integro fabricatis; ac. xx. seruorum milibus manumissis: & ad remum datis portum Iulium apud baias immisso in lucrinum & auernum mari la cum effecit. In quo quum tota hyeme copias exercuisset: Pompeium inter mylas & naulocum superauit: sub horam pugnae tam arcto repente somno deuinctus: ut ad dandum signum ab amicis excitaretur: unde praebitam Antonio materiam putem exprobrandi ne rectis quidem oculis eum aspicere potuisse instructam aciem. Verum supremum coelum intuentem stupidum cubuisse: nec prius surrexisse; ac militibus in conspectum uenisse: quam a M. Agrippa fugatae sint naues hostium. Alii dictum factumq; eius criminantur; quasi classibus tempestate perditis exclamauerit; & inuito neptuno uictoriam se

¶ PHI. ¶ Commeatus. cum sextus pompeius siciliam obtineret: quam. Cato cellam penuariam rei publicae. nutricem plebis romanae nominauit: cumq; pene mari dominaretur: interclusi erant commeatus hoc est cibaria & annona rei frumentariae: adeo ut populus Romanus fame laboraret & ob id pacem fieri deposceret. Cuius rei ita meminit paulus orosius li. vi. sextus pompeius postq se in proscriptorum numero relatum comperit: conuersus in latrocinium omnem oram Italiae caedibus rapinisq; uastauit siciliam praepeta commeatibusq; impeditis romam fame affecit: moxq; cum eo pacem triumuiri lepidus Caesar Antoniusq; fecerunt.

Modus exercendi remiges.

¶ Ad remum datis. ut remigare & remos tractare condiscerent. mos fuit Romanorum ut in penuria militum seruos armarent. sicuti post cladem cannensem seruorum delectus habitus est. Et itidem nunc augustus manumisit. xx. milia seruorum: eosq; exercuit in nautica disciplina ut pro classiariis uteretur. Plinius in. vii. de augusti infortuniis. seruitiorum delectus inuentutis penuria. scribit polybius libro primo per hunc modum in primo punico bello exercendos nauticos homines ad remigium. subsellis inquit in arena per ordinem dispositis remiges insidentes ad notem per ordinem: qui in medio eorum erat omnes una protendere brachia ac reducere remosq; per arenam mouere pariter edocebant: ad illius uocem simul omnes incipiebant simul desinebant: per hunc modum nauigandi artem in primis ediscebant. ¶ Portum iulium. Virgilius in. ii. Georgicorum in laudem Augusti Caesaris sic celebrat hunc portum Iulium. An memorem portus lucrinoq; addita claustra Atq; indignatum magnis stridoribus aequor. Iulia qua ponto longe sonat unda refuso: Tyrrhenusq; fretis immittitur aestus auernis. Seruius sentire uidetur Iulium portum opus fuisse Iulii Caesaris dictatoris: sed male. ¶ In lucrinum & auernum lacum. In campania iuxta portus baianum sunt duo lacus lucrinus. s. & auernus. Auctor Plinius in. iii. & Strabo in. v. Geographiae sic inquit: contiguus baiis lucrinus idest sinus intra quem auernus est. De utroq; Martialis. Dummodo lucrino modo se permittat auerno. auernum dici quasi aornon. auibus in accessum testes sunt Maro & Lucre. augustus ductis hinc inde duobus brachiis immissoq; mari Iulium portum fecit. ¶ Mylis & nauloch. oppida siciliae. geographi mylis celebrant. scribitq; Seneca in. iii. quaestionum. & Plinius in. ii. circa mylas & messanam in sicilia fimo simili in litus expui purgamenta. unde fabula est exorta illic stabulare solis boues de nauloco meminit Silius in. xiiii. punicorum illo uersu. Non hebesos iuers non naulocha pigra periclis sederunt. Naulochi mentio nulla fit quod equidem animaduerterim neq; a Ptolomeo neq; a Plinio neq; a Strabone historici tradunt inter mylas & hpatas pompeium ab augusto fuisse profligatum. ¶ Sub horam pugnae. haec particula sub. quum tempus significat iungitur accusatiuo & ponitur pro per: ut Virgilius ait sub lucem exportant calathis. & alibi sub noctem cursu recursit: pro per lucem per noctem: ita in hoc loco sub horam pro per horam. consimiliter apud historicos crebro reperies: sub idem tempus. ¶ Arcto somno. profundo. talis enim arctat & complectitur artus dormientis. ¶ Antonio. marco antonio augusti inimico. ¶ Ne rectis oculis. sed conniuentibus & dormientibus. ¶ Supremum coelum. summum altum dicimus iupiter: supremum coelum: suprema muliebria & pro maximis accipiunt. ¶ A marco agrippa. scribit liuius classem cui praeerat agrippa fuisse uictricem aduersus sextum pompeium cum altera quam caesar duxerat deleta fuisset: & ut auctor est appianus: agrippa fortiter incumbens nullo labore intermisso potissima fuit causa adipiscendae uictoriae agrippa mox non pauca. Et inuito neptuno. tanquam neptunus faueret sexto pompeio perinde ac filio: sibi uero obesset perinde ac priuigno.

M. AN. ¶ Ob interclusos commeatus: Pli. de eiusdem augusti incommodis: fames inquit sitisq; italiae: Appi. in ipso pplo ob ingentem famem naues reparare pergit. xx. seruorum milibus manumissis: libertate donatis: Pli. seruitiorum delectum inter Augusti infelicitates reponit: sed Appianus copiosius omnem delectus rationem explicat: ad id quoq; forte referri posset & illud lucani. Leucas & ardentem seruilia bella sub ethna: quod hostis quoq; nauales turmas eo genere hominum magna ex parte expleuit. ¶ Portum iulium: Iu. de baiano portu: Tandem intrat positas inclusa per aequora moles. Ver. lucrinoq; addita claustra Atq; indignatum magnis clamoribus aequor: Iulia qua ponto longe sonat unda refuso. ¶ Immisso in lucrinum & auernum mari: Strabo auctor est lucrinum portum auerno sinui esse praetentum.

Portus iulius

Error seruii.

Lucretius

Auernus

Mylae op.

Stabula solis.

Naulochum op.

Sub horam

Supremum.

¶ Mylas siciliæ oppidũ littorale. Pli. circa messinã inqt & mylas: Ptolemæus & ipse nõ pcul messinæ locci dum siciliæ om mylis posuit: Polibyus circa mylas uit cartha prio bello punico a C. Duello nauali plio uictos. Appi. Mylæ iqt & artetisiũ pua oppida ubi dicũt fuisse boues solis & ulyxis somnũ. ¶ Naulochũ Appi. sic appellat. Ex mylis iqt nauiculatias & pelorida & matitia oĩa Pōpei psidia tenebãt. ¶ Anacmorti ũuio. ¶ PHI. ¶ Circẽsium. ludorum de quibus in iulio cæsare dictũ est copiosissime. ¶ Simulachra dei: imaginẽ neptuni tanq̃ inimici nã i pōpa circẽsi simulachra deorũ ferebãtur: quæ q portabãt bauli simulacrorum factores dicũtur. Iuli. Fir. in. iii. Mercurius cũ uenere facit simulacrorũ factores bauulos. ¶ Cõtinenti: ex ita inscribit apuleius in cosmographia plerosq; auctores orbẽ terrarũ ita diuisisse: ptẽ eius insulas: ptem cõtinentẽ uocari. Vulgus cõtinentẽ terrã firmã appellat: pdidit Vlpianus. Cõtinentes puincias accipi debere eas: quæ italiæ cõnectæ sunt ut puta gallia. ¶ Egertime: cum maxima difficultate. ¶ Præter: iuxta ¶ Locros: locri multiplices sunt: alii in græcia cognominati ozolæ a malo odore: alii opõtii boetis finitimi q & epicnidii dicti sũt & i italia locri epizephyrii cognominati a zephyrio promõtorio cui imminent: de quibus mato. illic neriti posuerũt mœnia locri auctor ẽ Plinius a locris incipe italiæ frõtẽ quæ magna græcia appellata est: de his nũc loquitur.

Bauli simulacrorum.

Cõtinens.

Cõtinentes puinciæ.

Locri multiplices.

adeptus. Ac die circẽsiũ pximo solẽni pompæ simulacrũ dei detraxit: nec temere plura ac maiora pericula ullo alio bello adiit. Traiecto in Siciliam exercitu quum partẽ reliquã copiarum continẽti repeteret oppressus ex improuiso a Demochare & Apolophane præfectis Pompeii: Vno demum nauigio ægerrime effugit. Itẽ quum præter locros rhegium pedibus iret & prospectis biremibus Põpeianis terrã legentibus suas ratus descendisset ad littus pene exceptus ẽ. Tũc etiã p deuios tramites refugiẽtẽ seruus Aemilii Pauli comitis eius dolẽs proscriptũ olim ab eo patrẽ Paulũ: & quasi occasione ultionis oblata interficere conatus est. Post Põpeii fugã collegarũ alterũ. M. Lepidũ: quẽ ex aphrica in auxilium uocarat superbientẽ. xx. legionũ fiducia: summasq; sibi partes terrore & minis uendicantẽ spoliauit exercitu: supplicẽq; cõcessa uita Circeiis in perpetuũ relegauit. M. Antonii societatẽ semp dubiã & incertã recõciliatiõibus uariis male focilatã abrupit tandẽ. Et quo magis degenerasse eum a ciuili more approbaret: testamẽtũ qd is Romæ etiã de Cleopatræ liberis inter heredes nũcupatis reliquerat: aperiẽdũ: recitandũq; p concione curauit. Remisit tamen hosti iudicato

Ragades. Rigadia.

Deuium.

Mors sexti põpei.

Circei.

Soli filia nomini filiorũ.

¶ Rhegiũ oppidum i margine italiæ collocatũ: cui græci nomẽ dedere a fractura qua auulsa ẽ sicilia ab italia. ῥήγνυμι græce rumpo dĩ latine: inde ragades & rigadia fissuræ sunt & rimæ inter sedis uitia annumeratæ quorum crebra mẽtio ẽ apud Plinium. Amcẽmi nõ solũ i ano sed i mẽtula nasci ragadias pdidit. ¶ Biremibus: biremẽ erithrei primi fecerunt. ¶ Terrã legentib'. uerbum accõmodatum nauigãtib': Vir. littora q; epiri legimus. ¶ Deuios tramites: deuium dicitur qd est extra uiã remotum. Ide omnis deuium scortũ appellat. i Cicerone ppli noiant deuii q sunt extra uiam militarẽ collocati. Similiter deuii tramites dicuntur semitæ extra uiã. ¶ Patrẽ. s. pauli dicũ sui. ¶ Post põpeii fugã: sextus põpeius pditis rebus pfugit anulis in mare pfectis asiã uelis petebat fugiturus ad antonium tanq̃ ad eũ cuius mẽem ipse seruasset icolumẽ: uenit i manus hostium & catenas cũ uenisset a titio interficit̃ i ciuitate miletoq; caput est iomæ. Asiaticæ collegarũ. tres erant in triũuiratu collegæ augustus antonius & lepidus. ¶ Supbientẽ. M. lepidus ĩpator afectus maxiatum copiatũ siciliã occupare tẽptauit: & excludere augustũ. cũ ãgustias locorum oĩs occupasset augustus de lepido cõq̃stus apud amicos ingressus est lepidi castra exceptusq; salutatõe militari & quis telo pcussus foret tñ potitus est rerũ. lepidus a suis destitutus ex summoq; fastigio in imum pcipitatus ad genua aug. cæsaris pcũbere nolẽs phibitus ẽ. xx. appi. dicit fuisse duas & xx. legiões. ¶ Circeos relegauit. circei quodã isula imẽso qdẽ mari circũdata: si credit' homero. ubi situ antiquũ terminabat'. Strabo in. v. post antiũ inqt circeiũ ẽ stadiis. cc. distãs & lxxxx. mõs mari & paludibus insitus his isulæ: hẽt castellũ & circes sacellũ & mineruæ arã. Maro in. vii. pxima circeæ raduntur littora terræ. Diues inaccessos ubi solis filia lucos assiduo resonat cantu. De insula circeiorum scribit non pauca plinius noster in tertio male focilatam male roboratam: maleq; firmatam scribit Plutarchus in antonio. inter ipsum & augustum quotidianas fuisse pene simultates & quotidianas fere recõciliationes: mœcenas & nerua cocceius soliti erant aduersos cõponere amicos: ut inquit oratius in primo sermonũ. Testamẽtum de cleopatra Titius & plancus uiri consulates ab antonio ad Cæsarẽ cõfugerũt: & antonii testamentũ qd apud uestales erat edocuerũt qd testamẽtum cũ cæsar peteret reddere id qdẽ uirgĩes uestales noluerũt: sed facultatẽ fecerũt ut p seipm assumeret. Cæsar freqũti senatu multa ex hoc testamẽto legitq; p absurde & pæ ciuiliter scripta: uidebat: iusserat enim antonius suos & cleopatræ filios reges regũ noiari: & cũ ex illa uno ptu geminos suscepisset: masculo cognomentũ solis: fœminæ cognomẽtum lunæ adiunxit.

¶ M. AN. ¶ Die circensium: quem circensis pompa & thensa duceretur. ¶ Simulachrum dei: neptũni: qđ inter cæteras deorum imagines ferebat': Dionysius totius pompæ rõnẽ exequit'. ¶ Continenti: ex italiæ ora quæ cõtinens ẽ. ¶ Locros: inter zephyrum & scylaceum pmõtoria in extremo italiæ cornu. ¶ Rhegiũ

opidum iuxta fretū a calcidensibus cōditum. ¶ Legentibus: ānauigātibus. ¶ Patrē paulū: qui ꝓscripto/erim ait Appianus ait primus fuit q̄q lepidi frater. ¶ Collegarum: in triūuiratu. ¶ Summis sꝫ: ibi ptes: primum .s. dignitate & auctoritate locum. ¶ Spoliauit. exercitu nudauit: Lepidi & Augusti simultas nō solū ex triūuiratus admistratiōe: sed iā inde a magisterii equitū petitiōe uiuo adhuc Cæsare orta est. Plinius de Augusti repulsi in magisterio equitū apud auunculū & cōtra uolūtatē eius ꝓlatus lepidus ubi & quādo legiones fuerint illi adēptæ appianus demōstrat. ¶ Circeos: locū in latio celebrē olim homeri testimonio insulāmque ipse ææam appellat poeta ex odissea carmē est ἀιαίην δ' ἐς νῆσον ἀφικόμεθ' ἔνθα δ' ἔναιε κίρκη ἐϋπλόκαμος: in quo succurrit mirari Seruii uiri alioquin doctissimi īprudētiāq in Vergilianum illud ææaeque insula circes. ī uoce ea littora euitātū dixit id nomē factū. cū appareat Apollonium uidisse q apte medea circes sororē. ææa ī sæpius appellat ille argonauticon tertio ἀιαίην ... κίρκη ... ἐπὶ τέρμασι γαίης & rursus in quarto αἰαίης ... κίρκης ... quibus apparet non ꝓpter inuigatū uoce: sed ab colchidis oppido potius factū eē nomē: unde circe a sole pře ī italiā est aduecta quod ipm apud eundē Apollonium ætæ regis uerba demōstrāt: nūc circeius mōs cōtinens est ambitū eius octoginta stadioꝝ clitarchus tradidit. ¶ Male focillatā: infirmā ac parū stabilē: de Antonii & Augusti multiplici discordia utriusq; reconciliatiōe Appianus & Plut. abunde scribunt. ¶ A ciuili more: a ueri ciuis officio modestia uerecūdia. ¶ Cleopatræ liberis: ex externa & barbara matre: pariūq; legitime natis: inter romanos & ingenuos filios testamento relatis.

necessitudīes amicosq; oēs atq; iter alios. C. Sosiū & T. Domitiū tūc adhuc cōsules. Bononiēsib⁹ quoq; publice quod i Antonioꝝ cliētela atiq⁹ erāt grām fecit cōiurādi cū tota Italia ꝓ ptib⁹ suis. Nec multo post nauali ꝓlio apud Actium uicit ī serū dimicatiōe ꝓtracta: ut ī naui uictor pnoctauerit.

De bello actiatico & Alexādrino; & uictoria eius contra Antonium & Cleopatram.

AB Actio quū Samum īsulā ī hiberna se recepisset: turbatus nuntiis de seditione præmia & missionē poscentiū quos ex omni numero cōfecta uictoria Brūdusiū præmiserat repetit. Alia tempestate in traiectu bis conflictatus: prio iter ꝓmōtoria peloponnesi atq; ætoliæ: rursus circa montes

¶ PHI. ¶ Necessitudines: necessarios & affines. appellatōne necessitudinis ius quoddā & uinculū religiose cōiūctiōis familiaritatis ue significat̄ uīi & necessarii dicūt̄ officio obseruatiæ affinitatis ue cōiūcti. Existiat Gel. nihil interē īter necessitatē & necessitudinē nā & apd Salu. & apd Ciceronē necessitudinē repies usui pari ꝓ eo qd necesse ē: sensus ē augustū ꝓmisisse uiroēs necessarii & familiares ātonii hostē iudicatū seq possent. ¶ In antoniorū cliētela: Mos fuit apd ueteres: ut qlibet ppl's ac natio romæ suū patronū hēret. ita syracusanos ī cliētela marcelloꝝ fuisse legimus: ita lacedemonios in cliētela claudioꝝ. ita alobrogas ꝓponū hūisse fabiū sungā. Similiter bononiēses municipes uiri ī cliētela fuerūt familiæ antonioꝝ. in q̄ illustris fuit orator ille M. An. q apd Ciceronē disputat in libris de oratore: q in bello ciuili mariano fuit interfect⁹. Bononiēsib⁹ cōcessit augur possent ipū repetes antonianas oīb⁹ suis suorūq; uirib⁹. ¶ De cōiūctōib⁹ cliētū & ꝓonū: q nihil distabat a necessitudinibus ꝓpinquorū scribit abunde Dionysius in .ii. & quēadmodū clientes ꝓonis idigētibus succurrebāt. Sed ne uideāt̄ bononiēses fuisse ī clientela sordidoꝝ ꝓonum scito familiā antonioꝝ fuisse nobilissimā uetustissimāq;. ut potē q ab antone herculis filio & nointa & oriūda ꝓdat̄. unde M. anto. ab augusto olim in colloquio dictus herculeus. auctores Plutarchus & appiāus. ¶ Apud actiū: actiū ꝓmōtorium est epiri cū tēplo apollinis nobili. i quo loco antonius cū cleopatra Egypti regia superatus est nauali prœlio ab augusto. ¶ In serum in horā serotinā & uespertinā. ¶ Cū samū īsulā: samos insula est in mari icario modica in qua fanū iunonis antiquum famigeratū fuit: ut luculenter scribit apuleius in .ii. floridorum. Samos insula est altera a plinio collocata ꝓpe ītachā apud dulichiū unde qui hic uidet̄ itelligendū cū nō multum distet ab epiro. est & same. est & samothracia diuersæ ab hac & samothracia q fuit domicilium cerimoniaꝝ: Dardanus deos penates detulit in phrygiā. ex phrygia æneas in italiā qui ob id dicti sunt dii samothraces: de quibus Iuuenalis. iures licet & samothracum & nostrorum aras. ¶ Hiberna: loca in quib⁹ hiberno tpe milites hibernare cōsueuerūt: sicut æstiua ab æstiuo tpe dicta. ¶ Missionē poscentium. honestā q emeritis stipēdiis impetrari solebat. supra habunde dictum est de missionib⁹ militarib⁹. ¶ Repetit a ia: expungēdum ē: alia & substituēdum italiā ibiq; distinguēdum: ut sit sensus: augustum repetisse italiā tum ob barum nuncius & seditione militum: qui erāt apud brundusium ciuitatē italiæ portuosā. ¶ Peloponesi: peloponesus apie aū appellata & pelasgia peninsula haud ulli terræ nobilitate post ferēda: inter duo maria Ionium et egeum platani folio similis excurrit peloponesso nomē īdidit pelops: qui ex phrygia secum ī eā regionē duxit ppl'm: auctor strabo i. vii. ¶ Etholiæ: etholia regio ē græciæ quā Pli. ab acarnania dirimi scribit fluuio acheloo. ¶ M. AN. ¶ Necessitudines necessarios .i. ꝓpinquos & affines & breui oēs familiaritatis uinculo ei cōiūctos: Cæsar necessitatē ꝓ necessitudine: iure affinitatis usui pariū: Sēpronius Asello necessitudinē ꝓ necessitate Gellius in noctib⁹ atticis utriusq; auctoritatē uno est capite cōplexus. ¶ Domitiū: is rursus ab ātonio ad augustū sub actiacæ pugnæ tēpus transiit: auctor ē Plutarchus. ¶ Antonioꝝ clientela: Antoniorum enim familia ciuit item ipsam ueteri patrocinio protexerat: patrocinia apud ro. cum ipsa pene urbe nata Diony/

Necessitudo Necessarii.

Clientela ciuitatum.

Actium.

Samos insula.

Dii samothraces.

Peloponesus unde.

ŝius credidit Antoniorum gentem ab antone herculis filio fluxisse tradidit Plutarchus Augustus Antoni um apud Appianum alloquens si & herculeo ait & ænea di [illegible] unus fieri uoluisses. ¶ Cõiurãdi: societatẽ & fœdus ineundi atq; aduersus antoniũ intellige cõspirãdi. ¶ Pro ptibus suis: pro suã q̃ priũ defensiõe: quia decreto apparebat nihil amplius futurũ fraudi bononiẽsibus ipsis quod in Antonio[rum] clientela fuissent. ¶ Ad actium ambraciĩ sinus, pmont orium in cuius cõspectu Antonius & cleopatra fuit ab augusto naua li prælio uicti: superbissimum eius belli apparatũ Plutarchus in Antonio explicat. ¶ Samum insulam quã samũ non dicit: eam credere: quæ inter dulichiã & Cephaleniã in alto ante echinades iacet: Sed q[uonia]m tẽpe state iactatũ dicit circa pelopõnesi, pmõtoria: quũ inde brũdusiũ liberiori nauigatiõe trasmitteret de ea quæ inter Miletũ & chiũ in ora ioniæ sedet: est potius intelligendũ: q̃q nõ eo inficias ex illa quoq; prior e samo, p fectũ ob locorum uicinitatẽ potuisse augustũ circa pelopõnesi, pmorotoria aliquo mõ iactari: De samothracia ãt nullo mõ intelligẽdum dixerim. ¶ Pelopõnesi: pelopis insula dici põt: oli apie appellata: dicta ẽ & pelasgiæ peninsula est quã diuersa lancinant maria ioniũ siculum, creticũ: egæũ myrtoũ. ¶ Aetoliæ quæ terra inter a carnaniã est ut Plinius ait & phocidẽ: Strabo ab ætolo ait Diomedis filio ætolos dictos.

Ceraunia unde

¶ PHI. ¶ Ceraunios: ceraunii mõtes sunt epiri a Plinio & Oratio a croceraunia nomiant. refert Seruius ceraunii dici a crebris fulminib[us] na græci κεραυνὸν fulmen appellant. Tertius europæ sinus ab acroceraunus incipit mõtib[us]. ¶ Vtrobiq; idest utraq; tẽpestate & inter, pmõtoria pelopõnesi & circa mõtes ceraunios.

ceraunicos: utrobiq; pte luburnicarũ demersa: simulq; eius in qua uehebatur fusis armamentis & gubernaculo diffracto. Nec amplius q̃ septẽ & .xx. dies donec desideria militũ ordinarent: Brũdusii cõmoratus Asiæ Syriæq; circuitu ægyptũ petit. Obsessa alexandria quo Antonius cũ Cleopatra cõfugerat: breui potitus est. Et Antonium quidem seras conditiones pacis tentantem ad mortem adegit uiditq; mortuũ.

Liburnicæ q. Liburnæ Liburnus seruus.

¶ Liburnicarũ: agilium bellicarũq; nauiũ a liburnis: qui i illyrico pp[u]li sunt: q olim nauibus uelocibus usi uelocitateq; pcipuis ioniũ mare insulasq; pdabant: qua ex cã romani naues leuitate celeritateq; pstantes appellauere liburnicas sicut refert Appianus in libro illyricorum: Vegetius quoq; lib. iiii. de re militari de liburnicis ita scribit au gusto dimicante actiaco prælio cum liburnorum auxiliis præcipue uictus fuisset Antonius experimento certaminis patuit esse liburnorum naues ceteris aptiores: ergo similitudine & nomine usurpato ad instar eorundem classem romani principes texuerunt liburnia namq; dalmatiæ pars est. cuius exemplo nunc naues bellicæ fabricantur & appellantur liburnæ hactenus Vegetius a lucano quoq; liburnæ dictæ sunt illo uersu ordine contentæ gemino creuisse liburnæ. Plinius & [illegible] liburnicas uocat. Iulius firmicus liburnicum imperium usurpat pro nauali scribens q liburnicum illi committitur imperium: quicunq; natus est in .x. parte piscium. Apud Iuuenalem in eo loco ingenti curret supra liburno: sicut alibi quoq; de clarauimus neq; curr[u]s neq; lectica significat: put cõmẽtatores existimãt: sed seruus lecticarius. a locis enim serui denoiant: ut syri & cappadoces apud Martialẽ sic liburni apud Iuuenalẽ & est sensus. Diues ille delicatus & ipotẽs lectica gestabit & uehet supra nos cũ lecticariis ex liburnia ingẽtes & staturosi supermine ant. usus est nũero singulari, p plurali more poetico & historico.

Armamenta. Armamentarium. Armamenta uitearũ

¶ Armamentis: armamẽta sunt nautica instrumẽta sicuti funes & uela. Armamẽta nauis singula emẽ uendicanda: ut ait ulpianus: armẽtariũ uero significat repositoriũ armorum & nauiũ receptaculũ: q̃le fuit illud qd athenis philon fabricauit mille capax nauiũ Spatium ut ait Pli. est in usu nauiũ armamẽtis. Ex hinc quoq; nauiũ armamẽta fuisse iterptant eruditi apud Homerum armamẽta nõ solũ de nauibus sed de aliis rebus dici posse testis ẽ idẽ Pli. q loquit de uinearum armamẽtis. ¶ Gubernaculo: nauigiũ adminicula gubernãdi nauigiũ tiphis p[ri]m[u]s inuenit.

Nomen asiæ unde Assiriorũ. Antonius tractus pse neitam mors antonii & cleopatræ

¶ Asiæ, puinciæ. nã agrippa in duas alias ptes diuisit: unã inclusit ab oriẽte phrigia & licaonia: alterã determiauit ab oriẽte a meonia minore. autor est Herodotus in melpemone asiam ab uxore pmethei nomẽ eẽ sortita. ¶ Siriæ: refert Iosephus assirios q postea syri dicti sũt ab assur hebreo denoiatos. ¶ Cõfugerat post cladẽ actiacã. ¶ Ad mortẽ adegit. Antonius existimãs cleopatrã sibi mortẽ cõsciuisse se mẽ [illegible] uulnere pcussit: ne illi supstes esset mox cũ audisset illã uiuere: iussit se ad eã deportari: atq; ita monumẽta tract[us] & alligatus funib[us] e fenestra demissis: quod spectaculum plane fuit miserabile. Antonius petiit unũ potũ sibi dari: ut ita celerius moreret[ur]: moxq; cũ cleopatrã admonuisset ut sibi ac rebus suis cõsuleret expirauit. hãc historiã Paulus orosius explicat his uerbis Antonius se ferro trãsuerberauit ac semiuiuus ad cleopatrã i monumẽtũ in quod se illa moritura cõdiderat plarus est. Cleopatra postq̃ se ad triũphũ seruari intellexit uoluntariã mortẽ petens: serpẽtis ut putatur morsu in sinistro tacta brachio exanimus inuenta est frustra cæsare eã psyllos admouente qui uenena serpẽtium e uulneribus hominum haustu reuocare atq; exugere solent.

¶ M. Ant. ¶ Ceraunios: mõtes uñ tertius europæ sin[us] icipit epiri sũt mõres a crebris fulminũ casib[us] dicti græci τοὺς κεραυνοὺς fulmina dicũt. ¶ Liburnicarum: expeditissimarum nauiũ Pli. icursuq; ceu liburnicarum rostris effodisse. Hora. ibis dixit liburnis inter alta nauium sr hoc liburnũ nomẽ rei a liburnis pp[u]lis ip[s]i[us] nauigii iuẽtorib[us]: datũ ẽ & liburnũ currus ad similitudinẽ nauis ipsius cõstructũ Iu. & igens curret sup ora liburno: ẽ & uiator liburn[us] dictus idẽ satirus clamante liburno currere iã sedit. ¶ Armamentis: nautico apparatu: nauticis instrumentis. ¶ Gubernaculo: clauo: Ver. Clauumq; affixus & hærens nusq̃ amittebat: & paulopost cumq; gubernaculo liquidas, pecit i undas. ¶ Desideria militũ: q̃ a militibus efflagitarẽtur. ¶ Asiæ minoris. ¶ Syriæq; in phoenitiæ & iudeæ expeditionẽ lõgissimã i artissimũ cõtexit uerborum orbẽ. ¶ Seras cõditi

ones. rebus perditis tentatas: petierat Antonius ut Plutarchus tradit: ut priuato sibi athenis agere liceret. ¶ Ad mortem adegit: ad consciscendam sibi mortem compulit.

Cleopatræ quã seruatã triũpho magnope cupiebat etiã psyllos admouit: qui ueneniũ ac uirus exugerent; quod periisse morsu aspidis putabatur. Ambobus cõmunẽ sepulturæ honorẽ tribuit: ac tumulũ ab ipsis inchoatum pfici iussit. Antoniũ iuuenẽ maiorẽ, de duobus Fuluia genitis simulacro Diui Iulii; ad quod post multas & irritas preces confugerat arreptum interemit. Item Cæsarionem quem ex Cæsare patre Cleopatra concepisse prædicabat: retractum e fuga supplicio affecit. Reliquos antonii reginæq; cõmunes liberos

¶ PHI. ¶ Cleopatræ psyllos admouit. psylli populi sunt in aphrica a psyllo rege dicti ut refert plinius li. vii. quoq; corpi ingenitũ fuit uirus exitiale serpẽtibus: ex cui⁹ odore sopirẽt eas. scribit eoi. celsus li. v. q memoratu dignũ ẽ: psyllos nõ hãc sciam aduersus uenena pcipuã sed audacia usu ipso confirmatã. q uulnera exsugunt: nãq; uenenũ serpẽtis nõ gustu: sed i uulnere nocet: ergo qiqs exẽplũ psylli secut⁹ exuxerit & ipe tutus erit & tutũ hoiem pstabit. De psyllis lucan⁹. Gẽs unica terras icolit: a sæuo serpentũ innoxia morsu. Marmaridæ psylli: par ligua potẽtibus herbis. Cæteræ quẽadmodũ psylli ui austri & spiritu obruti ad unũ oẽs interierint fabulose magis q historice herodotus & gelli⁹ pdiderũt. Plut. quoq; auctor ẽ catonẽ iter p deserta libyes facturũ secũ psyllos duxisse: q morsibus serpẽtũ mederent pri ore trahẽtes ueneniũ pti serpẽtes cãtibus mitigantes. psylli reliquaq; uenena terraq; iuehẽtes qstus sui cã pegrinis malis ipleuere Italiã in quã scorpiones quoq; ex africa iportare conati sũt. ¶ Seruatã triũpho. augustus iussit pculeiũ curare p uiribus ut cleopatra uiuẽs in suã ueniret pñtẽ: solicitus. n. erat p pecuniis cõgestis & simul ad gloriã suã putabat ptinere si illã i triũpho duceret. Referunt historici cleopatrã cũ de idustria ab augusto idulgenti⁹ tractaret dicere solitam fuisse græce οὐ θριαμβευθήσομαι qd latine significat nõ triũphabor. ¶ Exugerẽt. sugẽdo educerent extra herẽtq; de corpe i sugo sit suctus: p exuctõe: qua dictõe peculiariter uti⁹ pli. ¶ Morsu aspidis. In pptiis cõmẽtariis nõ indiligẽter opior pscripsimus quẽadmodũ cleopatra aspidẽ i ser, ẽtẽ i ficis furti sibi deferri iussit cui irritatæ brachiũ denudatũ porrexit mordẽdũ & sic morte quasi sõno soluta ẽ. Ad qd allusit oratus i. carminũ: fortis & aspas tractare serpẽtes sũt q opinentur eam ueneuum habuisse delibutorium in lamina quadã cõcaua quã sub crinib⁹ occultabat. augustus cũ de morte cleopatra triũphare nõ posset ei⁹ imaginẽ tulit i triũpho cũ aspide mordic⁹ affixa. ppertcecinit; ppri⁹ brachia spectaui fixis ad morsa colubris. Plures at sunt aspidũ spẽs. dispesq; effectus ad nocẽdũ ut scribit solin⁹ i polihystore. Illa qua perit cleopatra hypnale noitur ppterea q sõno necet q græce di hypnos. uñ & aspidũ sõnificã uim appellat. plinius q ẽt i. xxix. sic tradit. aspides pcussos torpore & sõno necãt oium serpẽtũ minie sanabiles. Cinna i poematis sõniculosam uocat aspida. nõ q ipsa sõni plena sit sed q sõnũ lensq; pcussis imittat. hẽt aspis itet neciuũ bellũ cũ ichneumone q loricat se limo & pgressus in pugnã inuadit aspida in fauces in dimicatiõe caudã attollẽs: q excipiẽt⁹ irritos de hoc itellexit lucan⁹ illo uersu q ẽ iiii. pharsaliæ. aspidas ut pharias cauda solertior hostis ludit. ¶ Cõmunẽ honorẽ. augustus admiratus cleopatræ i obitu generositatẽ: magnifice ac regie illã una cũ antonio sepeliri iussit. ¶ Tumulũ. quo cõditus erat sepultus q. M. Antoni⁹ cleopatræ mãibus magnifico ac regio funete: quẽ corona iposita corõauit. ¶ Antoniũ maiorẽ. scribit Plutarch⁹ vii. fuisse filios mar. antõio ex trib⁹ uxorib⁹ fuluia octauia & cleopatra atyllus antõius q erat maior natu ex fuluia necatus est a cæsare augusto. theodor⁹ pueri pedagogus q illũ cæsari pdiderat cũ ceruix adolescẽti iussu cæsaris absciderẽt: lapidẽ pciosissimũ quẽ circa collũ gestabat clã subripuit: cuius criminis accusat⁹ & cõuict⁹ ad cruce dãnat⁹ ẽ. Ad qd cõfugerat. q ad statuã pricipis cõfugerat uiolari nõ solebat. Legim⁹ apud liuiũ magiũ cãpanũ: q uictus fuerat ab annibale cõfugisse ad statuã regis ptolomei. Inde apud iurisccon. scriptum est de seruis qui ad statuam sacram principis confugerunt: Seneca quoq; ait. licet seruis ad statuam cæsaris confugere. Verum filio antonii nihil profuit confugisse ad simulachrum diui iuliinam illic fuit interemptus. Cæsarionẽ supplicio affecit. augustus interfecit cæsarionem: quem cleopatra quidem mater cum magna ui auri & argenti in indiam miserat. Sed rhodon pedagogus per fraudem quasi cæsar eum in societate imperii uocaret reduxerat. De cæsarione cum sententias amicorum sciscitaretur augustus: dixisse arrium philosophũ ferunt non esse probandam cæsarũ multitudinem. Reginæ cleopatræ.

De psyllis

Verbũ cleopatre

Suctus

Aspidis morsu piit cleo. aspis hypnale

Somniculosa

Loc⁹ lucã

Mors cæsarionis

No pbãda cesarũ multitudo

¶ M. AN. ¶ Seruatã triumpho: ut eã in triumpho duceret. ¶ Psyllos: psylli a psyllo rege: ut Agatarchides scripsit: cuius sepulchrũ i pte fuit syrtiũ exitiale serpẽtibus uirus genti igenitũ. cuius odore eas sopirẽt: a nasamonib⁹ ut Plinius tradit se deleti. Herodotus in expeditiõe quã aduersus austrũ suscepissẽt: totũ genus arenis obrutũ interiisse ait: sed de his Lucanus lib. pharsalidos ultimo lõge plura. ¶ Putabat: Plut. quoq; & strabo i dubiũ trahunt q cleopatra ui perit qsi tũ quoq; quũ extincta ẽ paq; cõstiterit qq Augustus aspide mamæ affixa eius imaginẽ i triũpho tulerit: Ver. patrio inqt uocat agmia sistro nec dũ et geminos a tergo respicit angues. ¶ Tumulum ab ipsis ichoatũ Mar. nec sibi regifico placeat cleopatra sepulchro. ¶ Ex fuluia genitis: septem ex fuluia octauia & cleopatra liberis Antonio supstites fuere: atq; omnium maximus natu atylus cognomine qui a theodoro pedagogo augusto traditus: eius iussu occisus est. ¶ Cæsarionẽ: hunc quoq; magna ui auri a matre ut in indiam effugeret missum ex itinere: quasi in regni societate reuocaretur rhodon pedagogus augusto perdendum dedit.

non secus ac necessitudine iunctos sibi cōseruauit: & mox p cōditiōe cuiusq; sustinuit ac fouit. De gestis p eū i ægypto.

P Er idē tēpus cōditoriū; & corpus magni alexandri quū platum e penetrali subiecisset oculis corona aurea iposita ac florib⁹ aspersū ueneratus ē consultusq; nū & Ptolomeū īspicer uellet regē se ait uoluisse uidere nō mortuos. Aegyptū i puinciæ formā redactā ut feraciorē habilioréq; ānonæ urbicæ redderet: fossas oēs in quas nilus estuat oblimatas lōga uetustate militario opere detersit. Quo q; actiacæ uictoriæ memoria celebratior: & iposterum esset: urbem Nicopolim apud actium condidit ludosq; illic quinquennales constituit: & ampliato uetere apollinis templo locum castrorum quibus fuerat usus exornatum naua

PHI Non secus ac. nō aliter q. Reliquos fouit. plutarchus i antonio sic ait. Cæteri filii apud octauiam educati sunt. q; cleopatrā antonii & cleopatræ filiā Iubæ humanissimo & pulcherrio regi dedit. antoniū uero ex fuluia genitū ita magnū apud cæsarē fecit ut post agrippā & liuiæ filios primas partes obtineret. Cōditoriū. alexādriæ ps regiaq; est illud. qd corpus appellat. id autē circuitus qdā est i quo regū erāt sepulturæ & alexādri magni cuius corpus ptolomeus lagi filius pdicæ abstulit. detulitq; alexādriā q̄dm alueolo aureo fuit repositū. sed coccas ablato aureo repositorio uitreū reposuit auctor Strabo li. ultio: de sepulchro alexādri ita cecinit lucan⁹. Illic pellei ples uesana philippi felix pdo iacet: Tranqllus cōditoriū appellat illū alueolum & loculamentū. In quo recōditū erat corpus alexādri. Cōditoriū. n. a cōdendo dictū. amianus marcellinus cōditorium appellat muralium tormētoꝝ repositoriū machinarū. petronius arbiter cōdicorium i quo erant reposita sepulchra claudi solitū fuisse oñdit cum aīt: ɔclusis uide licet cōditorii foribus ut sique ad monumentū uenisset putasset expirasse sup corpus uiri pudicissimā uxorē. Idem cōditorium ēt. psecuta est defunctū positumque i hypogeo græco more corp⁹ custodire cepit ex hoc cognoscimus cōditorium dici repositoriū monumētoꝝ quod foret subterraneū. hypogea. n. græci dicunt subterraneæ aquæ dictio freqūs est apud Iosephū & egesippū. Prolatū atq; depromptū. Regē. s. alexādꝝ. Nō mortuos. ptolomeos: tāq illi uere mortui fuit: de quoꝝ uita & obitu pariter siler⁹ & tales nimiꝝ fuere ptolomei q oēs post tertiū male uixerūt de luxus corrupti. oium uero pessime q̄rt⁹ & septius & ultius auletes. q pter alia flagitia ēt choraulī exercuit. Pene simile ē illud alexādri magni exemplūq cū achillis statuā corōasset: interrogar⁹ nunqd & paridis citharā uidere cupet. rñdit illā curæ sibi nō esse achillis uero citharā se q̄siuisse. q̄ ille fortissimoꝝ uiroꝝ gesta & res iclytas decātare solebat. In puinciæ formā. diximus supra puincias appellitari regiōes lōge ab italia acq̄sitas bello: porro uel pcul uicendo dictas ad quas regēdas rōani magist⁹ mittebant. scribit C. siciliā primā oium puincia fuisse appellatā. De prouinciis ita scribit egesipp⁹ li. ii. rōani cū i ius suū uicēdo redigerēt pcul positas regiōes appellauere puincias: ægypto p augustū puinciæ factæ ppositi⁹ fuit cor. gal. Annonæ urbicæ. rōanæ. nā ab urbe urbicus & urban⁹ deriuat⁹ sicut ab oppido oppidicus & oppidan⁹. gellius. qd inq oppidici dictis nihi. qd āt ægypt⁹ eēt annonæ romānæ subsidiū docēt historici & testat⁹ pli. i panegyrico his uerbis: pcrebuerat antiq⁹ urbē nrām nisi opib⁹ egypti ali sustētariq; nō posse. Supbiat uētosa & isolēs natio: q uictorē populū pasceret. Egesipp⁹ & ioseph⁹ tradūt annona q̄tuor mēsiū singulis annis po. ro. mistrari ab egypto solita. Estuat. iundat incremēto. nili āt icremētū iustū ē. xvi. cubitorū. & ut auctor ē pli. i. xii. cubitis famē sentit ægyptus. In. xiii. etiā nū esurit. xiiii. cubita hilaritatē afferūt. xv. securitatē. xvi. dilicias. In cōmētariis cæsaris traditū ē alexādri ii hēre spec⁹ ad nilū pmentes: qbus aqua in priuatas domos iducit. Nilus uice colōi fūgēs & fecūditatis parēs ubertat egyptū. Oblimatas. limo adductas & ceno obrutas: obliare. n. est limo replere & ita meat⁹ claudere: Virg. sic genitali aruo & sulcos oblimet inertes. Seneca eodē uerbo usus ē de nilo scribēs i quarto q̄stionum ncū ait: Fertilē egytū facit nil⁹. Iuuat agros duab⁹ de cāis & q iundat & q obliat. existiar serui⁹ nilū dici q̄si νέαν ἰλὺν hoc ē nouū limū trahentē quo oblīet. hoc ē limo obtuet ægyptū & oppleat hanc historiā ita signat sextus aurelius: Regionē ægypti inundatōe nili difficilē inuiaq; paludib⁹ i puinciæ formā redegit: quā ut annōæ urbis copiosā efficeret fossas i curia uetustatis lio clausas labor militū patefecit. Detersit. repurgauit. ɔduxit: patefecit. Quo. ut. Nicopolī. nicopol graece dr ciuitas uictoriæ: nicopolī ædificauit august⁹ uictoriæ suæ cognomē iponens: qua antoniū cleopatrāq; supauerat. Nicopolis auctore strabōe egregia icolarū multitudie habūdans amplificat⁹ i dies latos fines hñs & hostilib⁹ ornata spoliis. meminit pli. ciuitatis nicopolitanæq; liberā fuisse prodidit. Quiqnēnales. erat nicopoli lucus cū gīnasio stadioq; ad qnqnēnale ludorū certamē apparatus: ludi actia uocabat⁹ actio apollini cōsecratiq pu⁹ & a finitimis agebāt ut. a cæsare uero augusto honorificēti⁹ celebrati fuerūt. ad ludos hos actiacos allusit Vir. i honorē augusti sic scribēs actiaq; iliacis celebramus littora ludis. Vetere apollinis tēplo. uet⁹ actii apollinis tēplū i tm multo cōditū fuisse testis ē stra. i. vii. Idē i. x. mēorat fanū fuisse apollinis i leucate ex quo salt⁹ fiebat ad sedados amores cui⁹ rei mēio quoq; fit i epistola sapphi⁹: de tēplo apollinis apd actiū ueteri meminit maro. hoc ampliauit august⁹ post uictoriā naualē. M. AN. Pro cōditōe cuiusq; Plu. i Antōio demōstrat q pietate reliquos ei⁹ liberos Augustus fouerit. Coditoriū. qd i museo fuit ait Str. scribit regiæ dom⁹ pte ubi alexādri & Ptolomeorū corpa asseruabant⁹ sed cōditoriū simplr p loco quo corp⁹ ipm erat clausū accipias: Alexādri magni corp⁹ ut idē auctor ait Pto. lagi filius pdicæ adeptit ex babylone delatū Alexādriæq; intulit. Floribus aspersū patriū i Augusto

Cōditoriū

flagitiosi ptolomei Dictū alexandri

incremētū nili

Oblimate

Nicopolis

Actia ludi

Saltus ex leucate

morē expressit. Ver. manibus date lilia plenis purpureos spargā flores: Plinius & iā tunc coronae deorum honos erant larium publicorum priuatorumq; sepulchrorum. ¶ Ptolemaeum nō dicit quē: sed eum suspicari licet q Alexandro successit, q fuit lagi filius. ¶ Regem se uoluisse uidere. figurate Alexandrum intellexit: nam ad Ptolemaeum nō est cur referas de ptolemaeorum serie: Strabo iosephus Eusebius & Iustinus copiose scribunt in formam prouinciae. qd. C. Caesar nerit⁹ fuerat facere. sed de prouincijs meoia unū in locū congerant: oportunore loco dicemus. ¶ Nilus aestuat: de cursu & incrementis nili. Pli. qdē multa: sed herodotus multo plura. ¶ Oblimatas limo repletas. ¶ Militum labore. militibus opi adhibitis. ¶ Nicopoli: auctor nāeat est apud strabonē ciuitatē: Plinius colōia augusti actium cum tēplo apollinis nobili ac ciuitate libera nicopolitana. ¶ Ludos quinquēnales: quinto quoq; anno celebrados instar inquit Strabo olympiorum ludi actiaci designant: apollini cōsecrati eorum curae lacedemonis pfecti actia eodē auctore añ Augusti tpa celebrabant: sed augustus honorificenti⁹ edidit. ¶ Vetere apollinis tēplo. Strabo & Maro auctores sūt uetustum ibi fuisse tēplum & formidatus nauis apud apollo: Thucidides: ἀκτίῳ ἀνάκτορι ἀσ γὰρ οὖ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος ἐστι πρὸ τῶ στομάτι τοῦ ἀμπρακικοῦ κόλπου. ¶ Locum castrorum: ubi castra aduersus Antonium fuerat metatus.

libus spoliis Neptuno ac Marti consecrauit.

De coniurationibus & cōspirationibus contra eum.

Vmult⁹ post haec ac ēt rerum nouarum initia cōiurationesq; cōplures priusq̄ inualescerēt indicio detectas cōpressit: & alias alio tpe: Lepidi iuuenis: deinde Varronis Murenae & Fannii Cepionis. Mox. M. Genatii: exin Plauti Ruffi. Luciique Pauli progeneri sui ac praeter has. L. Audaxii falsarum tabularum rei: ac neque aetate: neq; corpore itegri. Themasini epicadi ex gēte parthica hibridae

¶ PHI. ¶ Naualibus spoliis. sūt iqt & strabo naualia iuxta apollinis actiū tēpluꝫ i qbus caesar inde tagitu naues decimarum noie reposuit: mēoriae pditū ē & naualia & naues icēdio deflagrasse. Neptūo qa i undis neptūo dicatis nauale phū gestū ē. ¶ Martiq; bellorum psidi & rōanae gētis auctori. Osci maertē uocāt martē uñ cognomia mamercorum: & maertini dicti ppli Siciliae. ¶ Indicio detectas. Index ē q facinoris cuius ipse est cōsci⁹ latebras indicit impunitate pposita (auctor ascōius. ¶ Inualescerēt. roborarent atq; augescerent. Var. murenae. de his coniurationibus sic loqt̄ liuia augusti uxor apud senecā in prīo de clementia. senteritate adhuc nihil pfecisti. Saluidenum lepid⁹ sequut⁹ ē: lepidum murena: murenā caepio: caepionē egnaci⁹: ut alios taceā quos tm̄ ausos pudet & paulo supra inqt august⁹. Ego sū nobilib⁹ adolescentulis exposcitū caput i quo mucrōes acuāt. Idē i li. de breuitate uitae. In ipsa urbe murenae caepiōis lepidi egnatiorum mucrōes i augustū acuebāt. porphirio scribit murena & caepionem fratres fuisse pculeiuꝫ cum qbus bōa sua aequis partibus diuiserit. cum illi bello ciuili spoliati fuissent. ¶ Progeneri. socer magnus dr uxoris meae auus qui & psocer dr & ego sum illi⁹ pgener & auus me⁹ socer magnus est uxoris meae. alla illi pnurus. auctor modestinus iurisconsultus: Lucium paulum pgenerum augusti appellat tranqllus qm̄ iuliā illius neptem uxorem habebat: sicut iferius declarabit. Seneca tiberium appellat pgenerum pōponii attici qa uxorē duxerat agrippinā alius neptem, ex. M. agrippa genitā. Verba senecae sūt ex lib. iii. epistolarum. Nomen attici pire ciceronis epistolae nō sinunt. Nihil illi posuisset gener agrippa & tiberius progener. & drusus caesar pronepos. ¶ Falsarum tabularum rei. ad legem corneliam de falsis declarat qui nam poena falsarum tabularum teneant: nam qui testamentum deleuerit resignauerit: qui ue testim̄ falsum scripserit: qui in tabulis falsum fecerit poena falsarum damnat. poena autem falsi deportatio est. & oium bonorum publicatio. Verres aliquot damnat tāq̄ publicas tabulas corrupissent. ¶ Hybride. hybridae sicuti docet porphirio dr̄ canes qui ex iparibus parentibus nati sunt hoc est ex uenatico & gregario. p hanc similitudinem q patre romano & matre peregrina natus est, uel ecōtrario hybrida appellat. Pli. uero in. viii. scribit hybridas uocari sues ex fero & dōestico sue pgenitos: quae appellatio ad homines quoq; trāslata est adeo ut caius antonius collega ciceronis in consulatu hybrida uulgo diceretur: dicuntur autem hybride a uerbo graeco ὑβρίζω quod significat contumelior & conuicior & ὕβρις contumelia dicitur: quasi p contumeliam nati quales sunt ex adulterio pcreati. Martialis. hybridarum grex iam tibi foret plenus. Valerius maximus auctor est quintum uarium cognominatum fuisse hybridam propter obscurum ius ciuitatis. sensus est tranquilli augustum compressisse coniurationem temesini epicadi: qui erat hybrida e gente parthica tanq̄ patrem habuerit romanum matrem uero ex gente parthorum uel econtrario.

Mamers mamertini

Index

Socer magnus

Prosocer

Progener

Poena falsarū tabularum

Hybrida, q

¶ M. AN. ¶ Naualibus spoliis: naual praelio captis: Strabo auctor est decimae noie naues. xx. i naualibus ipsis repositas. ¶ Inualescerent: pualerent. ¶ Post haec: ultra si. n. ad tempus id referas non procedit quum nimo enim Antonio periculosis augustus coniurationibus petitus sit. ¶ Rerum nouarum initia: nouos rerum motus. ¶ Inualescerent: ualidae fierent. ¶ Lepidi iuuenis: lepidi triūuiri filius fuit: Liuius eius coniurationis meminit. ¶ Murenae: quem Augustus castritio indice oppressit. ¶ L. Pauli: pauli censoris filii. ¶ Progeneri. s. augustianā iuliam ex agrippa & iulia augusti filia genitā uxorem duxerat: pgenero psocer respōdet qui est sponsae auus: Ouidius cuiq; senex nereus psocer esse uelit: Siquidem thetidis pater est nereus. Sunt qui aeacus legāt. ¶ Falsarum tabularum: falso seu fraude signatarum. ¶ Neq; aetate neq; corpe ualidis: senio & morbo confecti. ¶ Themasini epicadi: fuit Cornelius epicadus grammaticus syllae dictatoris li-

bertus: eiusdē ne an alterius parū intelligi potest. Macrobius tñ epicadi meminit: Epicadū inqt refert herculem occiso gerione. ¶ Hybridæ: ex apro & sue fero duo & domestico cōceptos hybridas dixere: manifeste. n. & ad homines in contumeliam transfertur: ὕβρις. n. græce contumelia dr. quod Tranquilius significanter expressit romanum hominem parthica gente creatum demonstrans.

¶ PHI. ¶ Ad extremum thelephi. s. cōiurationē cōpressit. hoc. n. uerbū ad singula repetendū est. ¶ Nomēculatoris. nomēculatores dñr qui memoriter unūquēq; noīati ciues uocare didicerūt: illis & illis nomē. quoq; opa potissimū utebant cādidati ut sibi i phēsando suffragatores noīa ciuiū suggererēt: nā & hoc noīe fautores antiquit dicti sūt. ueteres romāi cū sertiorū legiōes dōi hērent quorū noīa ignotabant mācipiorū cū nomēclator erat adhibēdus: ut elegāter scribit pli. Cato uticēsis laudat ab historicis q; legē seruauerit q cādidato nomēclatores adesse uetabat p se ipm sine nomēclatore noīati salutat ciues romanos prensaretq; suffragatores.

Nomēculatores qui

ad extremum Thelephi mulieris serui nomenculatoris. Nā ne ultimæ quidē sortis hominum conspiratione & periculo caruit. Aridasius atq; Epicadus Iuliam filiam & Agrippam nepotem ex insulis quibus continebantur rapere ad extremum Thelephus quasi debita sibi fato dominatiōe: & ipsū & senatum aggredi destinauerant. Quin etiam quondā iuxta cubiculum eius lixa quidā ex illirico exercitu ianitorib decepti noctu deprehensus est: cultro uenatorio cinctus: inops ne mentis an simulata demētia incertum: nihil exprimi quæstione potuit.

De bellis externis per eum gestis.

Xterna bella duo omnino per se gessit dalmaticum adolescens adhuc: & Antonio deuicto

Augustus auctore macrobio quondā nomēculatori suo: de cuius obliuiōe qrebat dicēti nūquid ad forū mādas: accipe inqt cōmēdaticias: q; illic nemine nosti. Refert spartian adriamū tāta memoria fuisse pditū ut noīa plurimis sine nomēclatore reddiderit: ita ut nomēclatores suos frequēter errātes emēdauerit. Nomēculatura uero dr quasi nūcupatio qdā & notitio. ¶ Vltiæ sortis. seruilis & sordidæ cōditōis qualis ē nomēclatoris & hybridæ. ¶ Aridasius. quē supra eū dixit falsarū tabularū. ¶ Epicadus. quē uocant hybridā. Fuit alter cornelius epicadus grāmaticus syllæ dictatoris libertus: quē tranquillus īter grāmaticos nūerat ī libello d grāmaticis. ¶ Ex insulis. scribet īferius tranqll quēadmodū august agrippā nepotē abdicauit ob ingeniū sordidū: & ī dies amētiorē in isulā trāsportauit. Iuliā quoq; filiā relegauit in isulā: & demum post quīquenniū ex isula transtulit in cōtinētē: sensus ē trāqulli aridasiū atq; epicadū destinasse rape ex isulis iuliā augusti filiā & agrippā nepotē: cū thelephus destinasset augustū & senatū trucidare. ¶ Debita fato. uet nsē ue bū pricipatū nō nisi fato dari. Lapidi uero dixit impatorē fortūæ eē: nā & nun bōi reges fuerūt & pessimi ipatūt. ¶ Lixa. lixæ ministri sūt militū. quorū officiū ē ut aquā subministrēt: quā ueteres lixā uocuerūt de lixarū significatiōe lege noniū & festū pōpeiū de his dixit Syllius li. v. punicorū. Inutile marti lixæ uulgus Et incaut lixa sit dū lixa bibat. Scipio apd liuiū ī cōciōe militari achū umbrū grgegatū militē seditiōis principē appellat semilixa quasi semi macipiū noīe otdido & ignominioso. pterea scribit Var. lixulas & semilixulas uocabulo sabio dici circulos ex farina caseo & aq cōmixtos: & īter ciburia numerant sāitorib. ¶ augusti q sūt ī nūero seruorū. ¶ Cultro uēatorio. uenatores nō solū armant uēabulo sed ēt cultro breui q dr uenatori mumunt de quo ait marcialis in apophoretis. hic breuis i grādē comius ibit apru. ¶ Inops ne mētis. mētecaptus: & ut antiq dicebat mēceps: tales. n. p demētiā multa faciūt temere. ¶ Quæstiōe. tormētis. apud iuriscōsultos titul ē de qstiōib: quo significat seruos ī qstiōe torquēdos eē. apud eosdē titulus ē de senatuscōsulto syllaniano. ubi sic scribit ulpian: qstionē aūt sic accipim nō tormēta tm̄ sed oēm iquisitionē. apud oratores sūt cōmūes loci a qstiōib cōtra qstiōes. ¶ Nihil exprimi. scribūt iuriscōsult plerosq; paciētia siue duritia tormētorū ita tormēta cōtēnere: ut exprimi ab eis ueritas nullo mō possit. ¶ Per se. suo ductu: nō āt p legatos: qbus q; ipse pns nō solū iterfuit sed psuit. expeditiōes nō mādauit aliis sed ipsemet sūpsit. ¶ Dalmaticū scrib. ap. dalmatas natōnē illyricā: dōitos fuisse ab augusto: eorq; sāe fatigati se illi dediderūt & obsides nūero septigētos ex pprijs filiis exhibuerūt: ab his recepit signaq; gabinio ademerāt: & ī porticu octauia suspēdit. ¶ M. AN. ¶ Ad extremū: nouissime. ¶ Serui nomēculatoris qsi dicat & fortūæ & officii sordidissimi: erāt. n. nomēculatores q ciuiū noīa mēoria tenebāt uocabātq; quū op erat: Seneca hēbis cōiunitasq; quos ex turba salutātiū nomeclator digesserit: & rursus nō uer nomēclator q noīa nō reddit: ab ipa uocādi rōne nomēculator dict. uñ & nomēclatura a Pli. & sit qdā ī his nomēclatura. ¶ Vltiæ sortis: sordidissimæ fortūæ: ut ad nomēclatorē & hibridā id referas. ¶ Aridasius & epidacus. fugide nimis tē tātū attigisset nisi coniuratorū sētē subiecisset cōsultū. ¶ Iuliam filiam ad nepūs differentiam: quæ & ipsa Iulia est nuncupata: sed hæc de qua nunc Augusti filia: alia uero neptis cæterum utraq; adulterii conuicta ī insulas ut postea dicet est relegata. ¶ Agrippa nepotē hunc iuliæ & agrippæ filium ob ferox īgenium & surrētū pr̄o augustus se posuit: mox & ī capaniæ īsulas deportari iussit. ¶ Lixa: q exercitum quæstus cā sequebantur lixæ a maioribus sūt dicti ut festo placet: Nonius qui militibus aqua ferentur ab eo quod ueteres aquam lixam dixerunt ita ministerioli xas nominatos credidit. alii a lixa q herculē & ipse secutus sit: quidam quæstu liguriēdo: q; quia quæstus gratia sequerentur exercitum: sed a lixe melius nomen factum a cinere dixeris quo utuntur illi in tergenda

Principatū fato dari

Lixæ

Semilixa

Lixulæ semilixulæ

Menceps

Quæstio quid

Dalmatæ

suppellectile: & in dequoquendis cibis eam prorrunt: qui minimi ordinis sunt in popinis: Plinius Varronem sequutus. Lixis inquit cinis est foci: & ex eo contusis luxatis potus medetur ut licet uidere gladiatores qui eum deferunt hac iuuari potione. ¶ Ex illyrico exercitu: quo illyrico est bello usus aut certe ad illyridis præsidium. ¶ Ianitoribus: ianuæ custodibus. ¶ Cultro uenatorio uenatoribus apto: Mar. si deiecta geres longo uenabula rostro: hic breuis in grandem comminus ibit aprum. ¶ Quæstione: cruciatu. ¶ Externa non nisi et sessio ductu & auspiciis non per legatos. ¶ Dalmaticū a dalmatia histriæ & macedoniæ oræ finitima: cui hæret a tergo liburnia: Dalmatæ a dalmanio urbe appiano auctore sunt dicti.

cantabricum: dalmatico et uulnera excepit: una acie dextrū genu lapide ictus; altera aūt & crus & utrūq; brachiū ruina pontis consauciatus: Reliqua per legatos administrauit; ut tamē quibusdam pannonicis atq; germanicis aut interueniret: aut non longe abesset. Rauennam; uel Mediolanum; uel Aquileiam usq; ab urbe progrediens.

De prouinciis per eū domitis & in amicitiam receptis.

Domuit autem partim ductu; partim auspiciis suis Cantabriam; Aquitaniam; Pannoniam; Dalmatiā cum illyrico omni. Item rhetiam & uindelicos ac

¶ PHI. ¶ Cantabricū. cantabri hispaniæ populi efferi sunt & nullā uitā sine armis esse existimant de quibus sic scribit eleganter Silius: Cātaber ante omnis hiemisq; æstusq; famisq; Inuict⁹ & mox nec uitā sine marte pati quippe omnis in armis lucis causa sita est & damnatū uiuere paci. Cantabros & uicinas illis gentes: quæ latrocinia exercebāt: ut scribit Strabo: oppressit august⁹ Hinc extat illud oratianum: Seruit hispanæ uictus hostis oræ Cātaber sera domitus cathena de cātabrico bello ita scribit Lucius florus in quatro. Cantabrorū & prior & altior & magis pertinax in rebellando animus fuit. In quos nō mādata expeditio: sed supra ipse uenit & totā amplexus cantabriā efferam gētem ritu ferarum quasi indagine debellabat. postq; extrema cantabri uidēt certatim igne ferro inter epulas ueneno q; quod ibi uulgo ex arboribus taxis exprimit' præcepere mortem: seq; pars maior a captiuitate uindicauere. augustus captiuos cantabros sub corona iure belli uēdidit. ¶ Genu ictus. appianus. setouia urbe obsessa barbarorū manus ingens in milites aduenerat: quibus obuiā eūdo cæsar urbē intrat ephibuit eo in prælio lapide genu sancius p multos dies eger: reconualescēs romā ad cōsulatū redijt. ¶ Ruina pōtis. dū augustus oppugnat metulumq; metropolis est iapodū natiois illyricæ: cōscendit pōtē cū quattuor satellitibus: ex quo uerecūdātes milites cōsenserūt atq; pgrauatus pōs cotinuo: ex cui⁹ ruina plurimi ad terra labētes pierūt. Cæsar ipe crus dextrū & utrūq; brachiū sauci⁹ denuo turri cōscēdit: ex qua q̄ fierēt pspectabat: pōtē hūc significare uī appianus nō fuisse supra flumē collocatū sed patiūd mœnia scādenda. Romāni. n. quattuor pōtes struxerūt ut p illos mœnia cōscēdere possent: q oēs alius post aliū corruerūt. Luci⁹ uero florus tradit augustū iussisse pōtē fieri: eūq; & hoste & aqs turbātib⁹ scutū de manu militis rapuisse primūq; ascēdisse supra pōtē q cū mole subruisset tūc cæsar august⁹ sauci⁹ manib⁹ ac cruribus speciosiore sanguine & ipso periculo augustior ter uidit. Phi. ter incōmoda augusti tēpore ruinas pōtis. Pannonicis. pannonii appellant' a rōanis: quos græci peonas uocāt. quorū fama olī formidie totā cōcussit Italiā tanq̄ eēnt bello isupabiles. hi trib⁹ fluminibus drauo: saūo & histro uallant'. hos subegit august⁹ p ubiūq; quorū arma i pfluētes data: ut cæteris q resistebāt significaret. ¶ Germanicis. bella aduersus germanos cōfecit i primis p drusū priuignū. ¶ Aquileiā. pli. collocat i decima regione italiæ fuit aūt colōia romanorū. xii. M. passib⁹ a mari sita. quā præterfluit tur. olī aquileses hoc specimē fidei erga rōanos exhibuerūt. ut i bello cōtra maximinū funes de capillis mulierum facerēt cū deesset neruī ad sagittas emittēdas: qd aliqn tōæ dī factitatū: ut i honorē mōonatū tēplū caluæ fenere⁹ dicauit. auctor iuli⁹ capitolin⁹. ¶ Parti du: q̄n ipse ductor erat copiarū & pris bellicas expeditiōes. ¶ Parti auspicis: q̄n alis bella gerēda mādabat q ipe qdē suis suscipiebat auspicius sed p alios hostes debellabat. In hāc sni in ē illd ab ouidio dictū. Auspicis aisq; pris puer arma mouebis & uices ais auspiciisq; pris. auspicis collegioq; augurū tant' honos erat ap antiquos: ut nihil dōi belliq; nisi auspicato gereret. Scriptū ē i canonicis decretis. xxiii. q. v. duo eē gña auspiciorū: alterū ad oculos alterū ad aures pinere ad oculos. s. uolatū. ad aures uocē auiū. Cū illyrico omni. appian⁹ enūerat q plurios illyrici populos: q oīs ab augusto domitos fuisse refert. ¶ Aquitaniā. i q ut scribit eutropi⁹. m. agrippa rē pspe gessit. ē at aqtāia tertia ps galliæ ulterioris. ¶ Rhetiā. thusci duce rheto: amissis sedib⁹ amissis alpes occupauere: & a noīe ducis gētē rhetorū cōdiderūt. auctor iusti. l. xx. de rhetis ita Pli. tan. rhetos tuscorū plē arbitrant' a gallis pulsos duce rheto. ¶ Videlicos. cōtermini rhetis sūt uidelici icolæ alpiū populiq i bello securib⁹ utunt' ritu amazonio: Rhetos aūt & uidelicos uicit augustus uirtute drusi neronis priuigni: in cuius laudē cecinit oratius. Videre rheti bella sub alpibus drusum gerentem uindelici.

¶ M. AN. ¶ Cantabricum: catabri ut ptolemæus ait citerioris hispaniæ sūt populi ad septentrionem oceano propinqui unde & cātabricus oceanus. ¶ Vna acie dextrū genu: ad setouiam in illyrico urbē primum accepit. ¶ Ruina pōtis: ad metulum ruina pontis ut appianus scribit utrūq; brachium & crus cōsauciatus periculum uitæ adijt augustus. ¶ Quibusdam: bellis. ¶ Pannonicis & germanicis: in pannonas & germanos gestis. ¶ Interueniret. præsens esset aut certe suis iam dudum bellātibus superueniret. ¶ Mediolanum: cisalpinæ galliæ oppidum. Insubrūq; ut polybius ait metropolim. ¶ Aquileiam: carnorum ui-

Cantabri

Ruia pōtis

Pannonii
Peones

aquileia

Fides aqleiensium

Duo genera auspiciorū

Rheti

Vindelici

bem incumbentibus barbaris ut Strabo ait impositam latinam .i. iure latii donatam: ut Liuius scribit ut alii romanorum coloniam. ¶ Partim ductu: rebus gerendis præsens quod proxime ostendit: quum per se dixit. ¶ Partim auspiciis: bello suis auspiciis suscepto: sed per alios administrato bella non nisi auspicato: quod Liuius & Valerius docent suscipi consueuere: Siquidem repetendorum auspiciorum causa summos magistratus in urbem ex prouincia reuersos non uno Liuius tradidit loco. ¶ Aquitaniæ: comatæ galliæ partem pyrenæis montibus adiectam. ¶ Pannoniam: quæ duplex est superior & inferior. ¶ Rhetiam: in alpibus & a rheto rhuscorum duce dictam: hi a gallis pulsi in alpibus ut Plinius ait consedere.

salassos: gẽtes alpinas coercuit: & dacorum incursiones tribus eorum ducibus cũ magna copia cæsis germanosq; ultra albin fluuiũ summouit: ex quibus sueuos & sicãbros dedẽtes se traduxit in galliã: atq; in proximis rheno agris collocauit. Alias itẽ nationes male quietas ad obsequiũ redegit. Nec ulli genti sine iustis & necessariis causis bellũ intulit. Tantumq; abfuit a cupiditate quoquo modo imperiũ: uel bellicã gloriã augẽdi ut quorundã barbarorum principes in æde Martis ultoris iurare coegerit mãsuros se in fide ac pace: quã peterẽt: a quibusdã uero nouũ genus obsidũ fœminas exigere tẽtauerit: quod negligere mariũ pignora sentiebat: & tñ potestatem semper omnibus fecit: quotiẽs uellent obsides recipiendi. Neq; aut crebrius: aut perfidosius rebellantes grauiore unq̃ multatus est pœna: quam ut captiuos sub lege uenundaret: ne in uicina regione seruirent: neue intra triginta annos liberarentur. Qua uirtutis moderationisque fama: indos etiam ad

Salassi

¶ PHI. ¶ Salassos. salassi alpini sunt populi: quos cato taurisciæ gentis esse arbitratur. Salassorũ tellus auri fodinas habet: diuq; olim potentes fuerunt: a quibus decimus brutus dare uiritim drachmam sese redemit: hi quandoq; cæsaris pecunias diripuerunt. Tandẽ augustus eos funditus deleuit. & omnes sub corona uendidit. auctor strabo in .iiii. ¶ Dacorum incursiones. daci solebant duce cotissone decurrere & uicina populari quotiẽs danubius gelu cõglaciatus uindas contexerat habebat. uisum est cæsari augusto gentem adeptu difficilem summouere: misso igitur lentulo dacos reppulit ultra ripam danubii ulteriorẽ auctor. L. florus in .iiii. epitomatis. ¶ Vltra albin. albis fluuius est

Albis flu.

qui in duo spacia germaniã disterminat. ut auctor est in primo geographiæ strabo: qui in septimo quoq; tradit romanos non transcẽdisse fluuium albin. olim a sueuis tenebatur australis germaniæ pars trans albin. de quo lucanus in .ii. Fundat ab extremo flauos aquilone sueuos albis & indomitum rhẽi caput. ¶ Sueuos & sicambros. Scribit cæsar in .iiii. commentario Sueuorum gentem longe esse maximam & bellicosissimam germanorum omnium. hi cẽtum pagos habere dicebantur: dediti sunt uenationibus. uinum ad se omnino importari non sinebant: quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atq; effœminari arbitrabantur. ¶ Sicãbros. sicambri & ipsi populi sunt germaniæ transrhenani: qui quondam se in solitudinem ac siluas abdiderunt: quo tempore pons a cæsare institutus fuit super rhenum. Drusus auspiciis augusti sueuos & sicambros pariter aggressus est: qui uiginti centurionibus interemptis hoc uelut sacramento sumpserant bellum: uictor drusus pecora & torques eorum ipsorumq; nomine prædæ diuisit & uendidit. ¶ Alias nationes. scribit florus noricos mysos thraces sarmatas & in germania usipetes tenchteros atq; cheruscos & ad meridiẽ getulos atq; marmaridas & ad orientem armenos aliasq; nationes fuisse domitas & ad obsequium redactas ab augusto a liuio quoque cheruscis tenchteris catti: aliarumq; germanorum trans rhenum gentes subactæ a druso referuntur. ¶ Barbarorum. barbari dicebantur antiquitus omnes gentes exceptis græcis: romani quoq; inter barbaros numerabantur. unde ait cato de græcis ad filium: Nos quoq; dictitant barbaros & spurios. ¶ Martis ultoris infra scribet tranquillus quemadmodum augustus forum extruxit cum templo martis cognomento ultoris quod uouerat bello philippensi ultione paterna suscepto. ¶ Nouum genus obsidum. Cor. tacitus refert efficacius obligari animos germanorum: quibus inter obsides puellæ quoq; nobiles imperantur: ait tranquillus augustum a quibusdam accepisse fœminas pro obsidibus: quod nouum genus obsidum uocat: respiciens ad consuetudinẽ romanorum: qui fœminas obsides accipere non consueuerant: quamuis legerimus apud historicos inter obsides a romanis porsennæ regi datos fuisse uirgines traditas: quarum clarissimæ fuere Valeria publicia & cloelia. ¶ Marium. masculorum pro obsidibus datorum. ¶ Multatus est. punitus: a multa

Foeminæ obsides

Mulctatitia pecũia

dicitur autem mulctaticium: unde leges apud liuium ex pecunia mulctaticia factos ludos & pateras aureas ad cereris ædem positas fuisse. ¶ Sub lege: sub hac conditiõe quæ subsequitur. ¶ Liberarentur .i. per manumissionem liberi fierent. ¶ Pellexit. induxit traxit. & hoc commentus est augustus ut ita uno officio continerentur metu lõgi diuturniq; seruitii. ¶ Indos tradunt historici scythis misisse legatos ad augustum amicitiã petentes. quin etiam seres illos primos hominum qui noscuntur indosq; sub oriente sole habitãtes cũ gemmis & margaritis elephantos inter munera trahentes: uenisse ultro petitum augusti cæsaris amicitiam. de quo ita paulus orosius. Interea augustum cæsarem apud tarraconem hispaniæ urbem legati indorum & scytharum toto orbe transmisso tandem ibi inuenerunt: quem cum gentilitio munere supplex eous indus & scytha boreus orarunt.

Seres primi hominum

¶ M. AN. ¶ Salassos. & ipsos alpium incolas. ac taurisciæ gẽtis ut cato tradidit. ¶ Gẽtes alpias: trophæi inscri

prio quod augusto fuit i alpibus erectũ habuit oẽs alpinas gẽtes a mari supero ad isen. ductu & auspiciis au gusti domitas: Eusebius Tiberiũ de rhens & uindelicis triũphasse scribit. Liuius Druso & Tiberio rhetos dõitos. ¶ Dacorũ incursiões: Dacia inter sarmaciã & hister fluuiũ. Liuius ei dacorũ metioẽ cõ. affã bastarnas at Moesos & thraces augusti principatu a Crasso subactos Eusebius sr matias a tiberio. ¶ Albi germa niæ. fluuius qui ptolemeo Auctore nõ lõge a cimbrica cherso effoi i germanicũ labit oceanũ. ¶ Suenos & sicã bros: eius idem Germaniæ populos & ut idẽ auctor tradidit inter septẽtrionales Germanos sunt Transrhena nos drusus Tiberii frater multiplici bello afflixit. Liuius & Eusebius sunt auctores. ¶ Alias nationes: ut Dalmatas: Panonios: Thraces: ac præter hos cheruscos in germania Cenceos. Caucos q oẽs Liuii restio uio: partim bello domiti sunt partim ad impiũ reuocati. ¶ Martis ultoris: q d philippensi bello uouerat ri teq postea construxit & dedicauit. ¶ Nouũ genus obsidu: cur nouũ qũ Liuio Plutarcho & Dionysio au ctoribus constet a Ro. puellas obsides Porsenæ datas: sed ad recentiora credo tempora Tranquillus respe xit: quibus mos ille uetus exoluerat: aut certe ad Parthos: q d genus obsidii ãte non consueuerat. ¶ Exi gere: poscere. ¶ Mariũ pignoraturares in pignus datos. ¶ Crebrius & perfidiosius: hoc ad uiolata fœdera il lud ad inconstantia & leuitatem attinet. ¶ Rebellantes: temere ad arma & bellũ recurrentes. ¶ Multat' est: sine dixit in Cæsare aliter. ¶ Sub lege. certa conditione. ¶ In eam regione. quo minus fauilis ad effu gium pateret. ¶ Triginta annos: ut non solum graui sed longo etiam plecterentur seruitio. ¶ Indos du plex India citra & ultra Gangem: hæc tam Macedonicis q Ro. armis intacta illa quia proximior: iccirco & honor Alexandri signis peragrata.

Scythas auditu modo cognitos pellexit ad amicitiam suam: populiq; Romani ultro per legatos petendam. Parthi quoq; & armeniani uendicanti facile cesserunt: & signa militariaque. M. Crasso: & Marco Antonio ademerant: reposcẽti reddiderunt: obsidesq; insuper obtulerunt: deniq; pluribus quondam de regno concertantibus: non nisi ab ipso electum comprobauerunt.

De Iano per eum clauso: & triũphis & ouationib9 ei9.

¶ PHI. ¶ Scythas. scythia duplex e & scythe bipartiti. alteri eu ropei sũt alteri asiatici. auctores plinius & curtius: a scythe herculis filio noiant'. ¶ Parthi quoq. parthi scythico sermone exules dicũt sicuti refert iustinus in xxxx. Docens ab exulibus scytharum parthorũ imperium fuisse deductum. Regna parthorum olim fuerunt duodeuiginti auctore plinio: qui scribit parthos cum scytiis ex æquo degere idem ibi tradit regna persarum esse eadem quæ parthorum: quorum rex orodes duce surena bella cũ Romanis gess. terissimq; romanorum Imperatorem cum filio & omni exercitu deleuit. sequẽtibus quoque temporibus Marcus antonius bellum cum. xvi. legionibus intulit parthis: propterea quod aduersus se & augustum auxilia miserãt Bruto & Cassio. sed multis prælis uexatus parthia refugit uix tertia parte exercitus incolumi. augustus cum in syriam ad componendum orientis statum peruenisset metum in iecit phraati parthorum regi ne bellum parthiæ uellet inferre. Itaq; tota parthia ex crassiano antonianoq; exercitu captiui recollecti sunt: signaq; cum his militaria augusto remissa. sed & filii nepotesq; phraatis obsides augusto dati plusq; Cæsar magnitudine sui nominis fecit q armis alius Imperator facere potuisset. ¶ Armeniam uendicanti. ad se trahenti augusto. titulus est apud iurisconsultos De rei uendicatione: quo uendicantur res: quæ sunt iuris nostri. & sic augustus armeniam uendicabat a parthis tanquam pertinẽtẽ ad ius Romani Imperii. Duæ sunt Armeniæ maior scilicet & minor regiones asiaticæ: quarum latitudinẽ & longitudinẽ describit Plinius in sexto unde a Lucano dictum est. Nec tu populos utraq; uagãtes. Armenia. tradit strabo in undecimo Iasonem cum armeno thessalo ad ea loca processisse: & de nomine armenii armeniam fuisse nuncupatam. scribit iustinus armenium conspirasse cum parthis missumq; Caium nepotem ab augusto cũ exercitu maiestate romani nominis cuncta sedasse: & ut auctor est lucius Florus recuperatum est per Caium augusti nepotem ius olim sed uetustatis intermissum. Namque armenios uicto rege regnum ad hoc seruitium Pompeius assueuerat: ut rectores a Romanis acciperent. ¶ De regno concertantibus. similiter olim Annibal fuit disceptator inter fratres de regni certamine ambigentes: nam reguli allobrogum fecerunt cum regni arbitrum omnisq; seditionis illius disceptatio ad eum delata est. qui imperium dedit minori fratri.

¶ M. AN. ¶ Scythæ: qui lõge lateq; a Sarmatia ad aquilonem: & ortum solstitialem ad incognitas usque terras diffudũtur. Herodotus a Scythe Herculis filio putat nomen genti inditum. ¶ Pellexit: traxit. ¶ Parthiq; a Scythis: ut Trogus scripsit: orti: multis ingentes quandoq; clades ro. po. intulere: Marco Licinio Crasso cum filio & florentissimis legionibus primo cæsis: mox Antonio pluribus hominum millibus amissis propulsato: Plutarchus Liuius: & appianus sunt auctores. ¶ Armeniam: quam Tiberius ut Eusebius auctor recepit: estq; asiæ prouincia inter taurũ & caucasum: Trogus ab armenio Iasonis comite tradidit illi nomen inditum. Ptolemæus duplicem facit armeniam quod & Lucani carmen significanter demõstrat. Nec tu iniquit populos utraque uagantes: armenia. ¶ Vendicanti: ad Romanum imperium trahenti. ¶ Facile cesserunt Parthi scilicet. ¶ Signa militaria: quæ Crasso fuerant adempta. De regno: de regis electione regnandiq; iure.

Scythæ bipartiti

parthi exules

Vendicare Armeniæ

Ianus quirinus

¶PHI. ¶Ianum quirinum. Numa secundus Romanorum rex iani templum ad infimum argiletũ ex-
truxit: quod index pacis foret & belli: ut appertus in armis clausus in pace ciuitatem esse significaret. semel
ab ipso nunc clausus fuit. Iterum post primum punicum perfectum bellum. tertio post bellum actiacum
ab Imperatore Caesare Augusto pace mari terraque parta: quod nostrae inquit huius aetati dii dederunt ut ui-
deremus. ad quod alludit uirgilius illo uersu. Claudentur belli portae. sed diligenter animaduerte: r angl-
lum scripsisse ianum ter clausum fuisse ab augusto propter historiam. quam uiri alioquin eruditi in paginae dili-
genter obseruauerunt. scito igi-
tur augustum Caesarẽ ab ori-
ente post Antonium cleopatrã-
que deuictos. Cũ uictoria redeun-
tem tum primum clausisse iani
portas. quo die primum augu-
stus consalutatus ẽ. mox profe-
ctus in hispanias cũ exercitu
aduersus cantabros aperuit

Ianũ qrinũ semel atq; iterũ a cõdita urbe añ mẽoriã suã clausũ i multo breuiore tpis spacio terra mariq; pace pta tertio clausit. Bis ouãs igressus ẽ urbẽ p⁹ philippẽse: & rursus post siculũ. Currules triũphos tres egit Dalmaticum; actiacum; Alexandrinum continuo triduo.

belli portas: quas iterum claustro cohibuit in honorem cantabricae uictoriae. Deinde cum ab oriente in
occidentem a septentrione in meridiem ac per totum oceani circulum cunctae gentes una pace compo-
sitae forent iani portas tertio augustus clausit. & ita clausus est Ianus quinquies. semel a numa pompilio
iterum tito manlio consule. Et ter per augustum Caesarem: multo breuiore tempore quam bis clausum fu-
isset a superioribus historia traditur ex paulo orosio libro sexto historiarum: cuius auctoritate subni-
xi censemus legendum esse ter clausit sicut emendati codices habent & quadrat historiae. cuius incuriosi
legunt tertio clausit. existimantes nihil aliud esse subintelligendum quam quod tertio loco augustus clause-
rit ianum. In sacris ueteres Romani inuocabant ianum quirinum ianum patulcium & clausium. quirinũ
autem cognominabant quasi bellorum potentem ab hasta: quam sabini curim uocant. patulcium & clausi-
um: quia bello portae eius patent: pace clauduntur. ¶Ouans. ouatio minor est triumphus: ouandi autem
& non triumphandi causa est cum hostium nomen humile est: aut cum incruenta uictoria obuenit: Ideoque
oualis corona myrthea erat. tanquam non martius: sed quasi uenereus triumphus foret. est. n. myrthus arbus-
cula ueneri dicata. qui ouabant introire solent urbem equo uehentes. quamuis sabinus masurius pedi-
bus ingredi ouantes dicat: sequentibus eos non militibus sicut in triumpho fieri solebat sed uniuerso se-
natu. De ouatione sic scribit Seruius enarrans illud Virgilianum: sola fuga nautas comitabor ouantes. qui
ouationem meretur & uno equo utitur & a plebeis uel equitibus romanis deducitur ad capitolium: &
de ouibus sacrificat. Vnde ouatio dicta. Plutarchus quoque in Marcello tradit in triumpho bouem immo-
lari solitum in ouatione autem ouem. Vnde huic triumphi generis nomen extat ouationis. Dionysius ali-
carnasius scribẽs quemadmodum posthumius ouans introiuit: haec memoratu digna tradit de ouationis
triumphique differentia. primum inquit omnis pedes ingreditur nec in curru sicut triumphator. Deinde non
picta ueste induitur: nec ornatur trabea: qui peculiaris est consulum dicimusque amictus. praeterea non eodẽ
utitur sceptro: quo ille qui triumphat. ¶Post philippense. bellum gestum in campis philippis aduersus bru-
tum & cassium. ¶Siculum. bellum contra sextum Pompeium. Auctor est Valerius in capite de iure trium-
phandi: quod quamuis quis praeclaras res ciuili bello gessisset imperator tamen eo nomine appellatus non
est: neque ullae supplicationes decretae sunt neque ouauit neque curru triumphauit. quia ut necessariae istae ita lu-
gubres semper existimatae uictoriae sunt: utpote non externo: sed domestico partae cruore. Attamen augu-
stus bis ouauit in ciuilibus bellis duobus. quorum alterum gestum est aduersus brutum & Cassium: alterum
aduersus sextum Pompeium magni pompeii filium. ¶Currules triumphos: magnus uerusque triũphus
curulis est: propterea quod in curru deaurato triumphator uehebatur. & ita olim camillus post ueios de-
bellatos curru equis albis iuncto urbem inuectus est. De pompa ordine & formula triumphi scripsimus
in commentariis in propertium copiosissime illinc siquid desideraueritis poteritis mutuari. ¶Dalmaticum.
dalmatas illyrici populos domitos augustus coegit fodere terras animumque ueteris repurgare: quod gẽs om-
nium cupidissima studiosa acquirit diligentia: ex quibus uictis triumphum egit dalmaticum. ¶Actiacũ.
pp cleopatram deuictam una cum antonio apud actium pugna nauali. ¶Alexandrinum. potius alexan-
dria urbe egypti omnium lõge opulentissima & clarissima. cui dixit augustus se parcere primo propter il-
lius & magnitudinem & pulchritudinem. secundo propter conditorem alexandrum: tertio propter ariũ
philosophum alexandrinum sibi imprimis amicum. ¶Continuo triduo. octauo idus Ianuarii urbem tri-
plici triumpho ingressus est augustus. & ad hos tres triumphos referendum est illud maronianum. At Cae-
sar triplici inuectus Romana triumpho: quod enarrans seruius sic inquit. tres augustus habuit triumphos
primo die triumphauit exercitus qui antonium uicerat: secundo qui dalmatas uicerat. tertio ipse cum ale-
xandrino est ingressus triumpho. Auctor est diuus hieronymus. augustum celebrata de Marco Antonio
uictoria Romam repedasse ducentem secum infinitum captiuorũ numerum & antiquorum ptolemeorum omnium
gazas: ut nec ante nec postea tanta copia auri argenti gẽmarumque romã adducta fuisse noscatur.

¶M. AN. ¶Ianum Quirinum bellicosum & martiũ. ut qdã: Plutarcho auctore interptant. Verg. Claudẽ-
tur belli portae: quotiens ab urbe cõdita: Iani tẽplũ claudi cõtigerit. Liuius: Plut. & Dionysius docẽt. ¶Semel
Numa rege. ¶Iterum post primũ bellũ punicũ. M. Attilio: & T. Mallio consulibus. ¶Breuiore tpis spacio: q
prius illud fuisset a Numae tpibus ad primi belli punici exitũ. ¶Parta pace Plut. post uictũ antoniũ Ianũ

Clausus ianus quinques

Vũ ian⁹ quirinus Patulcius Clausius

Ouatio

Nõ dat⁹ triumphus in bello Ci.

scribit ab Augusto clausum. ¶ Ouans: minorē in triumphum agens: Dionysius: Minorē triumphum co- uationē appellant eque non curru uehebatur in ouatione. q triumphabat: coronāq gestabat myrtea quam M. Crassus ut mollem repudiasse dicitur. primusq per ambitionem hac ea in ouatione usus est ea militum uoce. potius q ab omnibus circa aras cæsis: ut quidā interpretantur. ¶ Curules: ad ouationis differentiamq̄ quæ minoris triumphi ut diximus erat species Actiaticum & Alexandrinum intelligit ob Cleopatrā.

De duabus cladibus eidem illatis.

OMnes graues ignominias cladesq; duas omnino: nec alibi q̄ in germania accepit lolianā & uarianā: sed loliā maioris infamiæ q̄ detrimenti; uarianā pene exitiabilē tribus legiōibus cum duce legatisq; & auxiliis omnibus cæsis. Hac nunciata excubias per urbē induxit: ne quis tumultus existeret; & præsidibus prouinciaꝝ prorogauit imperium: ut a suetis & a peritis socii continerentur. Vouit & magnos ludos Ioui magno optimo: si rempublicam in meliorem statum uertisset: quod factum cymbrico marsicoq;

Loliana clades

¶ PHI. ¶ Lolianā. Loliana clades a Marco lolio dicta est: qui primus galliā in prouinciam pretore administrauit ut docet eutropius. hic cum in germania ab augusto missus esset ignominiosa clade affectus est.

Variana clades

¶ Varianam pene exitiabilem. quintilius uarius cum tribus legionibus a germanis rebellantibus funditus deletus est: cum illius superbiam libidinem atq; auaritiam ferre non possent q ruptis federibus: calcata fide: duce arminio arma corripuerunt: & quintilium uarium nihil tale metuētem improuiso adorti undiq; inuadentes castra rapuerunt legionibus tribus obtruncatis: nihil illa cede crudelius nihil insultatione barbaroꝝ intolerantius: præcipue seuitum est in patronos causaꝝ: cum aliis oculos foderent aliis manus amputarent. Vni lingua recisa est quam in manu tenens barbarus: tandem inquit uipera sibilare desiste. ipsius quintili uari corpus effossum est quod milites humauerant. hac clade ut tradunt historici factum est ut Romanum Imperium in ripa heni fluminis staret. Plinius in .vii. inter felicitates augusti uarianā cladē numerat his uerbis. iuxta hæc ignominia clades & maiestatis eius foeda suggillatio. ¶ Legatis cesis. legati ex uiris consularibus mittebantur ad exercitus secundi ab imperatore: quibus legiones & auxilia uniuersa obtemperabant. absente autem legato præfectus legionis tanq uicarius ipsius potestatem maximam retinebat. auctor uegecius in secundo. De re militari. De his legatis militaribus eorumq; numero ita scribit Liuius lib. xxxviii. in oratione Manlii uolsonis. ex decē legatis si diis placet. qd consilium dispensandæ cohonestandæq; uictoriæ imperatoribus maiores dederunt nostri aduersarios hēo.

Lingua recisa

legati militares

¶ Auxiliis cæsis. auxilia differunt a legionibus: quoniam auxilia sunt sociorum: legiones sunt Romanorū. Auxilia autem semper legionibus tanq leuis armatura in acie iungebantur. scribit Vegecius minorē militum numeꝝ ascribi consueuisse in auxiliis: maiorem in legionibus. hinc legionarii & auxiliares milites discretim ab historicis memorantur. ¶ Excubiis. excubiæ auctore seruio diurnæ sunt & nocturnæ: uigiliæ tantum modo nocturnæ. ¶ Indixit. denunciauit. ¶ Præsidibus. præsidis nomen generale est eo qd omnes prouincias regentes præsides appellantur: & ut inquit ulpianus iurisconsultus. præses prouinciæ maius imperium in ea prouincia habet omnibus post principem. ¶ Vt a suetis continerentur. quidā improbant institutum illud Romanoꝝ quo annuos tantum præsides annuosq; ductores copiaꝝ faciebant: ut iter dum prius se circum ageret annus: q oīa forent expedita & ut sepe ignorarent milites & ignorarent a militibus. Vnde Annibal apud liuium inquit. An mecū hoc semestri conferā duce? cui si quis demptis signis penos Romanosq; hodie ostendat ignoraturꝰ certum hēo utrius exercitus sit consul. Igitur augustus prolatauit amplitudineq; imperium his qui erant præsides prouinciaꝝ ut illæ administrarentur a iā cognitis & peritis administrationum. ¶ Magnos ludos. circenses intelligit qui mō Romani modo magni uariæ appellati sunt: quos primus fecit tarquinius priscus: sicut affatim diximus in Iulio Cæsare: tale est illud apud liuiū scribentem: quēadmodum Ioui ludos magnos uouendos esse retulerunt decemuiri senatoribus: si bellatū esset prospere aduersus annibalem. Resq; pu. in eodē quo erat an bellum statu permansisset. tradit et scipio carthaginis uictor olim præcatus esse deos ut in eo statu rem publicam seruarent in quo tunc esset. ¶ Quod factum. ut ludi magni Ioui uouerentur. ¶ Cymbrico. quod Caius marius aduersus cimbros ex germania uenientes gessit. historia a nobis superius explicata est & in commentariis propertii latius tradita.

Auxilia

Excubiæ

Præsides

¶ Marsico. marsicum bellum nominatum est sociale. quoniam a marsis rebellandi suscitatum fuerat initium. auctor strabo: qui scribit in quinto Geographiæ marsos contra populum Romanum constituisse receptaculum propugnaculumq; corphinium metropolim pelignorum: & Imperatoribus creatis biennio belligerasse aduersus Romanos: Donec effectum est ut ipsi in ciuitatem Romanam pariter uocarentur. Dictum est autem hoc sociale bellum: quoniam omne latium atq; picenum & ethruria omnis atq; campania postremo Italia contra matrem ac parentem suam Romam consurrexerunt: belli marsici siue socialis ductor præcipuus fuit popedius: appianus in primo. & Florus in tertio de bello sociali multa conscribunt: de quo est illud satyricum. calcatamq; tenet bellis socialibus uuam.

Sociale bellū marsi

¶ M. AN. ¶ Et natura: multi & uarii fuerunt augusti successus: sed non propterea tales ut non eos idem fortuna uariarit: nulla fuit unq in humanis rebus tā certa felicitas: quæ non aliquo mō fuerit ab ea conuulsa usq; adeo uerissimum est illud Herodoti: ἡ μὲν ἑτέρη οὐδὲν ὁμοίη τῇ ἑτέρῃ προσάγει πρῆγμα. dic

rū nullus,prius qd ali⁹ affes:unde datur intelligi tot esse in rebus uices:quot & dies. Sed hæc eo tendunt: ut Augustum qui felicissimus eorum.qui Romæ rerum potiti sunt.iudicatus est ipsum quoq; per multa uarieq; fortunæ experimentum non ignoremus.Sed Plinius:ut cætera eleganter Augusti est infortunia exe cutus & quod ad præsentem locum attinet.Iuxta hæc inquit uariana clades:& fœda maiestatis sugillatio ¶Excubias:ut nihil interdiu noctiue esse ex statione remissum intelligas:nam q; diei & noctis excubiæ sunt.¶Præsidibus:his qui prouinciis præsidebant est enim præsidere ad opem præstandam præesse ge neraleq; nomen Martianus esse ait.oēs.n.& pconsules & legati Cæsaris:qui prouinciis præerant psides sunt dicti.¶Propagaunt.ampliauit.¶Apertis:gerendaꝶ rerum non ignaris.¶Magnos:ludos de his i,Cæ sare abunde diximus.¶Cimbrico bello:quod.C.Marii ductu & auspiciis est feliciter in cimbros teutões & ambrones gestū.Plutar.in Mario & Liuius auctores sunt.¶Marsico:sociali bello:cū uno tpe plures Ita liæ populi i eo.defecere.sed marsicū iccirco appellatum:ut Appianus scribit:q a Marsis orta sit defectio.

¶PHI.¶Capillo summisso,p lixo imisso intonso.Seneca.Cu inconsultum modo barbam ca pillumq; submittens.¶Illide ret.orosius hoc idem sic tradit. Cæsar Augustus hanc cladem adeo grauiter tulit:ut sepe p ui doloris caput parieti collidens clamaret.quintili uare redde le giones.¶Diem cladis.eodem die accepta est uariana clades: quo clades illa cæteris pugnæ unstissima facta est.fuit autē an te diem quartum nonis sexti les sicuti historici meminerunt ¶Lugubrem.mommalem & atq;.Nam Romā dies atros ap

bello erat. Adeo nāq; cōsternatum ferūt:ut p cōtinuos mē ses barba capilloq; summisso caput interdū foribus illideret uociferās,Quintili Varre legiones redde;diēq; cladis quot annis mœstum habuerit:ac lugubrem,

De disciplina eius circa rem militarem,

IN re militari:& cōmutauit multa:& cōstituit: atq; etiā ad antiquum morem nōnulla reuocauit: disci plinam seuerissime rexit:ne legatorum quidem cuiquam ni si grauato:hybernisq; demum mensibus permisit uxorem i uerisere.Equitem Romanum quod duobus filiis adolescē tibus causa detractandi sacramenti pollices amputasset ipsū

Atri dies

pellabant funestos & rei publice Ro.ob rem male gestam calamitosos. ¶Disciplinam.f.militarem:quæ uirtus nomen populo Romano & æternam gloriam peperit quæ orbem terraꝶ parere Romano Imperio coegit.ut tradit Cicero in oratione pro murena.De hac ita loquitur titus manlius apud liuium. Discipli nam militarem qua stetit ad hanc diem.Ro.res.pu.so'uisti.¶Legatorum.militarium de quibus paulo an te.scribit liuius quod polluta semel militari disciplina non miles centurioni:non centurio tribunus:nō tri bunus legato:non legatus consulis paret:et imperio.¶Grauato.grauate grauatim.aduerbium est.¶Hyber nis mensibus.quo.f.temporis spatio:ut inquit liuius in.v.omni belloꝶ quies esse solet.& hyeme fūtē mili tes in domos ac tecta reduci oportet:& aliquo tpe anni parentes liberosq; ac coniuges uisere'.¶Vxorē iteruisere.Ita Annibal apud liuiū ad milites inqt:si quis uestrꝶ suos uisere uult cōmeatū do.primo uere edi dico adsitis.ut is bene iuuantibus bellum ingentis gloriæ prædæq; futurꝶ incipiamus.hic per totū tempus hyemisq; quies renouauit corpora animosq; ad omnia de integro patienda.interuisere est i uisere reuisere & ut uidetur donatus inuuere:hæc particula inter significat totum.unde intercipit quasi totum capit ab eodem exponitur.& plautus in aulularia interbibere dixit quasi totum bibere.¶Sacramenti.f.militaris.

Sacramētū Militare

Nāq; testē sermo legitia erat militia eoꝶ q singuli iurabāt,p re.pu.se esse facturos.nec discedebāt nisi cōple tis stipendiis & sacramentū uocabat.sine ferma stipulat' uegen⁹:sic scribēs in.ii.de re militari.milites iura re solent & io militiæ sacramenta dnt.iurāt aūt se oīa strenue facturos:q pcepit Impator.nunq; deserturos militiā,p Romana re publica hic a iuuenale mili es sacramēta dnt illo nei suprema nūc aliuatq; emolumēta notemus sacramētoꝶ.Liuius uero tradit usq; ad tps secundi punici belli sola sacramēti religione auctora tos fuisse milites:mox iureiurādo adactos a tribūis militū se cōuenturos iussu cōsulū neq; iniussu abituros.

Pollices pcidere

¶Pollices.q militiæ munus ob formidinē subterfugiebat solit erāt sibi pollices pcider tanq idōei ampli us munine forēt ad arma tractāda.hinc apud fortunatianū exēplū cāæ asystatæq; dr Acromos.i.sine colore rale pponit'.Decē milites tpe belli pollices sibi amputauerūt rei sūt lesæ rei publice.est.n.manus in hoie or ganūo tgāoꝶ sicuti pbi docēt adeo ut Anaxagoras hoiem prudentissimū oium aialium iō esse credidenti:

pollex unū

qm unus oium man⁹ obtinet.ipsi uero pollices i manibus dnt'.Nāq; ut elegāter tradit macrobius lib.sa turnaliū nouissimo pollex nomē accepit ab eo qd pollet:q nec i sinistra cessat nec minus qui tota man⁹ sp i officio est,Vñ apud grecos ἀντίχειρ uocat' quasi man⁹ altera legimus apud ualeriū in capite de crudeli tate & apud Cicerōnē lib.iii.officioꝶ.athenīēses pcidisse pollices eginēsiū iuuentuti:ne ppl'us q classe ua lebat secū descēdere posset i certamē uiriū maritimaꝶ.Idē Valerius in capite de seueritate refert senerā se natus aiaduersiouē in.C.Vectieniū.q sinistræ man⁹ digitos ne bello italico militaret,absciderat.scitu dignū

Murci q

est & ad rē ptinens id qd tradit Amianus Marcellinus:q scribēs de galloꝶ moribus sic ait. Nec eoꝶ aliqn qsq ut i italia munus martiū pauescēs pollicē sibi pcidit:quos localiter murcos appellāt.murci autē ut

Murcea dea

marcellum uerbū itelligas dnr latino uetere uocabulo desidiosi & ignaui.scribit augustinus in.iiii.De ciui tate denq; Romāi deā uocauerūt murceāq pceret hoiem immeidū.i.nimis desidiosū & inactuosū.sicut eā

Strēua dea

trario dictā ē deā strenuā q hoiem faciet strenuū.pret a ne hoc quoq; ptereamus:mos fuit regib' barbaro rum quotiēs in societatē coibāt:applicare dextras.pollicesq; inter se uincire nodoq; pstringere: ubi mox

sanguis in artus extremos peruenerat leui uulnusculo cruorem eliciebant atq; inuicem lambebāt. id sed' ut refert Cornelius tacitus Arcanum habebatur quasi mutuo cruore sacratum.
¶ M. AN. ¶ Illideret: pigeret. ¶ Die cladis: quo clades fuerat i germania accepta. ¶ Quot an. mœ. q̄si sta-tuē p mœrore & luctū oībus annis egerit. ¶ Legatoꝝ cuiq;: p quos Martiano auctore oñdim' : Augusti &c alios ,puicias admistrasse: nō n. ,ppria ut Fenestella ait: sed mādata utebant' iurisdictiōe. Var. q añ hæc tpa & adhuc libera ciuitate scripsit: Legati erāt inqt publice lecti: quoꝝ opa: cōsilioq; magisrat' pegre uterentur. ¶ Nisi gra. aduerbiū p grauiter ferēs. ¶ Hibernis mē. qb' ob anni iclemētiā ant nulli aut rari ab hoste mo tus timent. ¶ Detractādi: subterfugiēdi. ¶ Sacramētū: cū ueteri militiæ istituto milites adhibebāt. ¶ Pol lices prios uetusq; manus digitos: seu q̄a ueteres: ut quidā putant: his digitis usi sunt: cū iureiurando ad-hibebantur: aut quod magis placet: ut militiæ inutiles redderentur sicq; sacramentū subterfugerent.

bonaq; ei' subiecit hastæ: quē tñ q̄d iminere ēptiōi publica-nos uidebat: liberto suo addixit ut relegatū i agro p libero eē fineret. Decimā legionē cōtuīaci' parētē cū ignōinia totū di misit. Itē alias imodeste missionē postulantes circa cōmoda emeritoꝝ p̄mioꝝ exauctorauit: cohortes si q̄ cessissent loco decimatas ordeo pauit. Cēturiōes statiōe deserta itidem ut

¶ PHI. ¶ Subiecit hastæ. uendi dit i auctiōe: q̄ fiebat apposita hasta: d qua copiose scripsim' i. nu. ,ppru cōmētario. Tertulian' ele-gāti uocabulo hastariū ab hasta noīauit id gen' uēditiōis. ¶ Imminere. i. m. dñt publicā imiere emptiōi cōductōi ue: qñ quodā quasi calore licitatiōis iflati im-modice licent. Addixit: uēdidit

Addixit

est. addicere uēdere i auctiōe: & ,pprie addicere dr p̄tor qñ debitorē tradit creditori: ut i eū & uitæ & necis hēat prātē. ide addicti uocati de q̄bus scriptū ē i a. cōmētario. Lex decēuiralis pmittit creditorib' secare: si ue lint: prīciq; corp' addicti. unū est ex trib' uerbis p̄toris q̄ sūt hæc. Do. Dico. addico. i disciplia augurali aues addicere: qñ tatū faciūt auspiciū. Li. fabio auspicāti. aues semel atq; iteꝝ nō addixere. ¶ Cū ignominia. missiōe ignominiosa. ¶ Missionē legi. & ho. supra de missionū generib' satis dictū ē. ¶ Citra cō. fine cōmo-disq; emeritis stipēdiis ueterāi cōseq solēt. ¶ Exauctorauit. Exauctorare ē liberare priuatæq; ab auctoramē to: hoc ē obligatiōe militari atq; stipēdio: a quo exauctorati milites dñt q missionē hūerūt: & q̄uius freque tius cū dedecore exauctorare dicat' ,psepe tñ significat missos facere a militia milites citra uitupatiōem: sicut apud liuiū. i. xxv. Volonū exercitus q uiuo graccho sūma fide stipēdia fecerat uelut exauctoratus morte du cis ab signis discessit. Idē i. xxxvi. cū diseruisset milites exauctoratos dimisit. Seneca quoq; sētētialiter ait. Ille omnes necessitates supgressus ē. & exauctoratus ac liberq; uiuit cita pacta. Vulp. exauctorare iterp̄tat' insi gnia militaria detrahere: q̄d cū isamia cōficit' & ita i hoc loco accipim' augustū exauctorasse legiōes cū igno minia: sicut ē̄ apud lāpridiū scribētē: q; alexāder tumultuātes legiōes exauctorauerat. ¶ Decimatas. Deci mari legiōes dñt qñ decimus qsq; supplicio afficit' ab ipatore: cui' rei meminit liui' i. ii. ab urbe his uerbis. Cætera multitudo forte Decimi' qsq; ad suppliciū lecti. macrin' ipator auctore Iulio capitolio cū seditiones militates pateret multos decimauit: aliqñ ē̄ cētesimauit: q̄d uerbū ,ppriū i. si' erat: cū se clemētē diceret: qñ centesimaret: q digni essent decimatione atq; uigesimatione. est. n. centesimare ex centenis singulos af ficere supplicio. ¶ Pauit. aluit nutriuit. ¶ Hordeo. non tritico ignominiæ causa. hordeum antiquitus fuit cibus gladiatorum: qui ob hoc hordearii uocabantur. auctor Plinius in. xviii. uoluptas est inquit seneca posse capere uoluptatem ex hordeaceo pane ueteres hordearium æs uocauere: quod pro hordeo equiti Romano dabatur. ¶ Statione deserta. statio militaris significatur. quando milites stantes uigilant. Virgi-lius succedunt seruantq; uices statione relicta. scribunt iurisconsulti digestis de re militari: q qui stationis munus reliquit plusquam emansor est. Itaq; pro modo delicti aut castigatur aut gradu militiæ deiicitur. ¶ Itidem similiter. ¶ Vt manipulares. gregarios milites uiliores q; Centurionib'. in legiōe Romana. xxx. sunt manipuli ut scribit Cincius in libro de re militari. manipuli dicuntur ab eo quod plures militum ma nus iunguntur. ut interpretatur Marcus Varro. Seruius enarrans illud maronianum: desolatiq; manipli ait manipli dicti sunt signiferi: quia sub romulo paupere adhuc Romanus exercitus hastis fenum manipu los illigabant: & hoc pro signis gerebant. Vnde hoc nomen remansit. manipulus auctore Iulio leues uice ne milites: aliam turbam scutatorum habebat: & manipulatim structa olim cepit esse acies Romana. Ve-getius uero in secundo de re militari scribit manipulum uocari contubernium decem tantummodo mili tum sub uno papilione degentium: ab eo quod coniunctis manibus dimicabant. Ouidius in fastis allude bat ad manipularis militis etymologiam congruens cum sententia seruiana: sic enim ait. pertica suspen sos portabit longa maniplos unde maniplaris nomina miles habet. qui sunt in eodem manipulo cōma-nipulones dicti unde etiam commanipulatio quibus dictionibus utitur sparcianus. sensus est tranquilli augustum pena capitis pariter affecisse Centuriones desertores stationis: sicuti & manipulares milites q uiliores sunt cum tamen discrimina penarum a iurisconsultis adhibeantur neq; omnes eadem pena affici debeant. sicut i ff. de penis copiose explicatum est.

Exauctora re qd

Decimare

Cētesimaē

Mãipuli q

Cōmāipu-lones.

¶ M. AN. ¶ Subiecit hastæ: pro seruo uendi iussit: qui auctoritatem publicæ: q priuatæ præerant in atrio auctionario hasta: ut Cicero ait: bona emptoribus adiudicabant. ¶ Imminere emptionum moderatius li citantes. ¶ Publicanos: publicorum uectigalium redemptores. ¶ Addixit de suia ui: ut Seruio placet uel uendendum declarauit. ¶ Cum ignominia: quid sit ignominiosa missio: require supra. ¶ Immodeste: im-pudenter & tumultuose. ¶ Contra commoda: stipendiisq; aliisq; præmiis: quæ emeriti essent non reddi

tis. ¶ Exauctorauit: militaribus insignibus: ut Vulpiani utar uerbis. spoliauit. ¶ Cessissent: pro decessissent. loco: præsidio: statione. ¶ Decimatas: decimo quoq; capitali supplicio affecto in Dalmatia ad pronomantur Appianus docet: cohortem unam decimauit Augustus: reliquos per æstatem hordeo pauit. quid Dionysius de desertorum animaduersione scripserit in Cæsare diximus. ¶ Itidem: similiter.

Eq; p⁹ bella ciuilia: aut i cōciōe aut p edictū ullos militū cōmilitōes appellabat sed milites: ac ne filiis qdē: aut priuignis suis ipio p̄ditis aliter appellari passus ē: ābitiosi⁹ id existimās q̄ aut rō militaris: aut tporꝫ qes aut sua dom⁹q; sue maiestas postularet. Libertio milite p̄terq̄ romæ icēdiorꝫ cā & si tumult⁹ i grauiore ānona metueret: usus ē semel ad p̄sidiū colōiarꝫ illyricū cōtigētiū. Itē ad tutelā ripæ rheni fluminis

manipulares capitali aīaduersiōe puniit p cætero delictorū genere uariis ignominiis affecit: ut stare p totū diē iuberet añ p̄toriū itedū tunicatos: discinctosq; nōnunq̄ cū decēpedis uel ēt cespitē portātes. De gestis ei⁹ circa rē militarē

¶ PHI. ¶ Animaduersione. punitione & supplitio. ¶ Stare. rectos esse cui cōtrarium est sedere. ¶ Prætorium. tabernaculū ducis quod alio noie augustale

Augustale

dicitur prout docet quintilian⁹ in. viii. de prætorio mox plura ¶ Tunicatos. indutos sola tunica hoc est camisia quæ & interula dicitur. hinc illud. quem uestire debuit interula uestiuit interitu. tunica sine manicis olim fuit: sunt & manicata ad opulentiam latinæ linguæ augendam nihil impedit ut ait priscian⁹ formate uerba tunico: tunicor: tunicatus. ¶ Discinctos. mos erat militaris ut milites cingulo cincti sp ēent: quod ad conuiuium euntes deponebant: & ut inquit Iulius capitolinus in salonino Gallieno a discinctis cum Imperatore cenatur. Discincti ut interpretatur seruius inhabiles sunt militiæ. omnes. n. qui militant cincti sunt: unde discincti inefficaces & ignaui dicuntur: sicut e contrario præcinctos strenuos uocamus. Augustus iussit milites delinquentes pedibus stare discinctos quod erat ignominiosum. ¶ Decempedis. Decempeda pertica est qua metatores utuntur a numero pendum dicta sicut quincumpeda a quinq; pedibus. Cicero: urbem iam peritus metator & callidus decempeda sua saxa diuiserat. a decempeda decempedator deriuatur: Idem Cicero cauebat etiam lucio Antonio qui fuerat æquissimus agri priuati & publici decempedator. Idem in oratione pro milone: qui cum architectis & decempedis uillas multorꝫ hortosq; peragrabat. ¶ Cespitem. cespes est terra in modum lateris cesa cum herba. ex cespite agger castrensis fit: circumciditur autem ferramentis continetq; herbarꝫ radicibus terram. Docet uegecius in tertio: qua altitudine ac latitudine cespes circumcidi debeat. Plinius de cespitibus in. xxxv. scribit hæc. hinc & cespitum natura castrorꝫ uallis accommodata contra fluminum impetus aggeribus. Ex cespite in castris aræ erigebantur: quas ob id cespiticias capitolinus appellat. tibullus cespitibus mensas cespitibusq; thorꝫ hæc autem omnia sunt genera ignominiarꝫ: quibus milites delinquentes afficiebat augustus. ¶ Commilitones. augustus auctoribus sexto aurelio & eutropio auunculi Iulii Cæsaris inuentum uehementer arguebat: qui milites commilitones nouo blandoq; more appellans dū affectat carior fieri auctoritatem principis emollierat. græci συστρατιώτας uocant commilitones. ¶ Aliter appellari. sensus est uolebat augustus quod filii quod priuigni quando erāt in Imperio: milites semp appellarent nunq̄ commilitones. De filiis augusti & priuignis infra explicatius dicetur. ¶ Maiestas: tanq̄ minueretur Imperatoria sublimitas & pollueretur apex Cæsareæ maiestatis: si commilitones appellarent. ¶ Libertino milite. libertinis militibus. singularis numerus pro plurali. Ideo autem libertino dixit: tanq̄ non foret legitimus miles: cum ingenui sint milites scribendi. ¶ Incendiorꝫ causa: scribunt iurisconsulti digestis de officio præfecti uigilum: diuum Augustum septē cohortes ad arcenda urbis incendia oportunis locis constituisse: ut binas regiōes urbis una quæq; cohors tueretur: præpositis eis tribunis: & super omnes præposito spectabili uico qui præfectus uigilum appellatur. has septem cohortes ex libertinis militibus conscriptas fuisse innuit tranquillus. ¶ Tumultus: perturbatio popularis: quoniam ut inquit Lucanus nescit plebes ieiuna timere huius famē in ciuitate ingens malum uocat tumultus autem quid aliud est inquit Cicero nisi perturbatio tanta: ut maior timor oriatur: unde est nomen ductum est tumultus quasi timor multus: Itaq; maiores nostri tumultum italicum quod erat domesticus: tumultum gallicū qd erat italiæ finitimus: præterea nullum tumultum nominabant. in tumultu uacationes datæ non ualebant cū in bello ualerent. ¶ Annona. caritate rei frumentariæ: de aliis quoq; cibariis annonam dici significat cicero scribens in secundo de diuinatione. Annonam futuram cariorem in macello ab anno annona indicari uidetur tanquam sit anni alimonia: & cum ex fame mala atrocia exoriantur apud Romanos institutus fuit magistratus qui huic curationi præerat: dicebaturq; præfectus annonæ: de cuius origine liuius in quarto ab annona annonaria prouisio & annonariæ leges dictæ. ¶ Item ad tutellam. hoc est itē usus est libertino milite dum rhenum: germaniæ tutatur: ne transrhenani cis rhenum possint commeare.

Tunicati

Interula

Discicti cenane

Discicti ignaui

Quincupēda

Decēpedator

Cespes

Decēpeda

Cespititiæ aræ

Tumultus qd,

Annona

Annōatia lex

¶ M. AN. ¶ Manipulares: manipulis insertos: & ob id gregarios: & q nullū ducerent ordinē. ¶ Tunicatos: cēturiōes. s. Quintilianus: Cui latus clauus non erit ita cingatur: ut tunicæ prioribus oris infra genua paululum posterioribus ad medios poplites usq; perueniant: nam infra mulierꝫ est: supra Centurionū: tunicatos igitur. i. tunicam tantum habentes omniq; alio uestitu exutos: nam supra tunicam aliam uix go uestem induccre consueuerunt. ¶ Discinctos: quod desidis & ociosi erat: atq; militaris ignominiæ ge

nus:ut Spartianus in Seuero principe demonstrat. ¶ Decempedis:ad ignominiam totū hoc referas necesse est:ut quasi opifex nō Centurio decempedā haberet:cum Centurionis esset ferre uitē.qua fabros & milites segnius opantes pulsabat.Iune.Et pigra muniret castra dolabra:est.n.Decēpeda regula quæ ex decem pedibus cōstat.Horatius:Nulla decempedis metata:græci δεκάποδα appellāt:posses & decempeda pro instrumento accipere ad uinciendos pedes quæsito:sed prior sententia magis quadrat. ¶ Cespitē:cespitib' extensis ager communiebatur ferre cespitem Gregarii erat militis.non Centurionis:quin si segnius id faceret a Centurione:qui uitem gestabat puniebatur.Iuuenalis:Frangebat uertice uitē.Martialis:Vapante thoracis lata modo uite per urbes:quasi igitur in ordinem redactus:quod fabrorum erat & Gregarii militis insigne habere:munusq; obire cogebatur.Cespes herba est cum terra reuulsa. ¶ Ne a filiis quidem Caio & Lucio:de quorum adoptione alibi. ¶ Priuignis:Tiberio & Druso Liuiæ filiis. ¶ Ratio militaris:lex & ratio militandi. ¶ Temporum quies:ut non tam ambitiose q̄ necessitate temporum appareat.C.Cæsarem eā uocem usurpasse ut commilitones pro militibus appellaret. ¶ Sui domus:domestica dignitas. ¶ Maiestas:sublimitas:& amplitudo. ¶ Libertino milite quali siculo bello ē usus:quum ad.xx.seruorum millia manumisit. ¶ Incendiorum causa:ut ab nocturnis incendiis urbē tuerent. Iuue.Nocturna incendia lapsus tectorum adsiduos. ¶ Grauiore annonæ:rei frumentariæ penuria. ¶ Illyricum coniungentium:ut Aquileiæ:concordiæ uariis:histriæ fluuium:uel polæ:& circumiectarum atq; finiū.Italiæ confinio urbium.

cosq; seruos adhuc uiris fœminisq; pecuniosiorib' idictos: ac sine mora manumissos sub priore uexillo habuerit neq; aut cōmixtos cū igenuis:aut eodē mō armatos.Donaria militaria aliquāto facilius phaleras & torques quicqd auro argētoq; cōstaret:quā uallares ac murales coronas:quæ honore præcellerēt dabat:has q̄ parcissime & sine ambitione; ac sæpe

¶ PHI. ¶ Seruos adhuc. antequam manumitterentur fierent liberti. ¶ Indictos.sensus est: Augustus opulentioribus indixit denunciauitq;:ut seruos pro facultatibus sibi darent:quibus manumissis in milicia uteretur:nā qui ditiores erant in illos inclinabantur: sicut olim a seruio tullio sexto.Ro.Rege institutū fuisse docet liuius. ¶ Sub priore uexillo.in prima acie in qua hastati erant a uexillo uexillarius deriuatur.huius ordo sexagenos milites duos Centuriones uexillarium unum habebant. ¶ Donaria militaria.existimat seruius donaria esse loca in quibus dona deorum reponuntur:sed male:cum donaria apud luculentos scriptores pro ipsis dōis accipiantur.Iulius capitolinus in maximinis.Donaria militibus diuisit.macrobius in.ii.ornamenta sunt clypei coronæ & huiuscemodi donaria.Neq;.n.donaria dedicantur eo tempore quo delubra sacrātur.donaria sine dona militaria sunt multiplicia:ut armillæ:hastæ puræ.torques.phaleræ.& militares coronæ quæ sunt multifariæ.sensus est augustū facilius dedisse militibus dona militaria pretiosa q̄ honorata. ¶ Phaleras phaleræ non tam equorum q̄ equitum nobiliūq; sunt ornamenta.tradit liuius in septimo comitia in edilium tantum habuisse indignitatis ut plerumq; nobilium aureos anulos & phaleras deponerent.plinius quoq; refert in.xxxiii.olim ab ordine equestri phaleras fuisse positas ex indignatione.a phaleris phaleratus dicitur.inde apud terentium phalerata dicta.p honestatis & ornatus. ¶ Torques.torquis circulus flexilis ex auro obtorto ornamentum colli & summi pectoris.masculino & fœminino genere dicit ab eo ... Gellius caput galli praecidit torquem detraxit eamq; sanguinolentam in collum posuit.refert plinius qd dignum est:torquibus aureis auxiliares externos donatos fuisse a Romanis:at ciues non nisi argenteis.... gallo detracta titus manlius posteriq; eius torquati sunt cognominati historia notissima & a nobis in quarto propertii commentario uberius explicata.præterea torquatos uocari milites scribit Vegetius li.ii.de re militari:quibus aureus torquis ob uirtutis præmium dabatur & hi duplas consequebantur Annonas torques phalerasq; præmia fuisse militaris uirtutis docent gellius & plinius:qui scribunt sicinium dentatum donatum fuisse torqb' trib' & lx.phaleris.xxv. ¶ Quam uallares.facilius dabat augustus dona ex auro & argēto militaria q̄ coronas castrēses & murales:quæ tamē & ipsæ si au.gellio credimus ex auro fieri solebāt.est.n.ualaris corōa:quæ alio nomine dicitur castrēsis:qua donat eum imperator:qui primus hostium castra pugnās introiuit ea corona isigne ualli habet:muralis est corona:qua donatur ab imperatore qui primus murum subitanq; oppidum hostium per uim ascēdit.idcirco quasi muri pinnis decorata est.hæ tamen murales uallatesq; coronæ qq aureæ cedūt ciuicæ coronæ:quæ ex arbore glandifera fit.Auctor plinius i.xvi.

¶ M.AN. ¶ Pecuniosioribus:ditioribus. ¶ Indictos.ascriptos:ut quo maioribus quisq; esset opibus præditus eo plures priuatim pecunia ad reipublicæ usum seruos pararet. ¶ Sub priore uexillo. Liuius: primū uexillum triarios duxisse ait.Alterum rorarios:minoris roboris ætate ac factis:tertium accēsos minimæ fiduciæ manum.Sed liuius ad dignitatem respexit.Tranquillus ad ordinem:quo in acie disponunt. ¶ Cum ingenuis:liberæ conditionis. ¶ Phaleris:quas græci alio nomine methopidas dicunt:quibus equorum frontes ornantur.Gellius:equitatum frenis ephippiis monilibus phaleris refulgentem: græci τὰ φάλερα neutro genere pronunciarunt. ¶ Torquesq;:aureus torques solidus:uirtutis militaris præmium:ut Vegetius scripsit ita ut qui eo munere donati essent duplicem interdum acciperent annonam.Iu.Vt læti phaleris omnes & torquibus omnes:a torque hosti gallo adempto:Torquati cognomen familiæ datum esse Li.& Oui.auctores. ¶ Quam uallares muralesq;:q̄ dixit quasi diuersa materia constarent:sed Gellius mu

Vexillari'
Donaria
Terot ser
uii
Phaleræ
Phalerat'
Torquis
Torquati
Vallaris corona
Muralis

rales castrenses sine ullo tamen ex auro solitas fieri scripsit: uel e figura ipsa distabat: & q muralis in primarum muralis uictoriam speciem figurabatur: his donari consueuere qui primi aut castrorum uallum aut hostiles transcendissent muros. ¶ Sine ambitione. non gratia sed merito.

etiam caligatis tribuit Marcum Agrippam i Sicilia post naualem uictoriam cæruleo uexillo donauit. Solos triumphales q̃q̃ & socios expeditionum: & participes uictoriarũ suarum nunq̃ donis impartiendos putauit: quod ipsi quoq; ius habuissent tribuenda ea quibus uellent. Nil autem minus i pfecto duce q̃ festinationem temeritatéq; côuenire arbitrabatur. Crebro itaq; illa iactabatur. σπεῦδε βραδέως· ἀσφαλὴς γάρ ἐστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. i. festina tarde: tutus. n. ẽ melior q̃ temerarius ĩpator. Et sat celeriter fieri q̃cquid fiat satis bene: prælium quidem aut bellum suscipiendũ oĩo negabat: nisi cũ maior emolumenti spes q̃ dãni metus ostenderetur. Nã minima cômoda nõ minimo sectantes discrimine similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: cuius abrupti dãnum nulla captura pensari posset.

De consularibus & aliis gestis per eum.

¶ PHI. ¶ Caligatis. sensus est etiam si infimus miles coronam muralem uallaremq; ob rẽ bene gestam meruisset eam illi dabat augustus habita ratione uirtutis non ambitionis. causa enim non hominem perpendebat. caligatus autem miles dicit gregarius & infimæ conditiõis a caliga calciamento militari de quo infra dicetur ĩ caligula. De caliga maximini imperatoris ꝓuerbium est apud iulium capitolinum: qui ait calciamentum maximini fuisse maius hois uestigio atq; mensura. Vnde uulgo tractum fuerit de longis & ineptis hominibus diceret caliga maximini. a caliga caligatis clauus dictus: ad quem est illud satyrici oculte referendum est & in digito clauus mihi militis heret. ¶ Ceruleo uexillo. cum uirtute & opera marci agrippe sextus Pompeius naualli prælio profligatus fuisset merito ei dono dedit Cæsar uexillum ceruleum hoc est glauci marinique coloris: ut insigne esset maritimi prælii naualisq; uictoriæ. tradit seruius in octauo eneidos commentario q Imperator Romanus iturus ad bellum cum exercitu ex capitolio proferebat duo uexilla: alterum roseum: quod pedites euocabat & alterũ ceruleũ: qd erat equitũ. nam ceruleus color est maris: cuius deo neptuno equum constat inuentũ. præterea scribunt idem seruius & plinius augustum tribuisse Marco agrippæ coronam rostratam: quia uicerat sextum Pompeium nauali certamine. rostrata autem corona est qua donari solet maritimo prælio qui primus in hostium nauem ui armatus transiluit. ea quasi nauium rostris isignita fieri ex auro solebat. Ceruleus autem color est maris quem uenetũ quoq; & thalassicum appellari ab eruditis docuimus in libro annotationum. Gellius quoq; in secundo refert ceruleum colorem esse uiridem: qui græco uerbo a latinis usitato dicitur glaucus. sentitq; cesium esse eundem: cum ait. Nostris latinis ueteribus cesia dicta est: quæ a græcis glaucopis diciturut nigidius ait de colore celi quasi celia. glaucopis autem epitheton est mineruæ quasi habentis oculos glaucos homerus. γλαυκῶπις Ἀθήνη. ¶ Triumphales. quemadmodum consulares dicuntur qui olim gesserunt consulatum: ita triumphales uiri qui aliquando triumpharunt. ¶ Nunquam donis. augustus nulla unq̃ dona militaria impartiuerat uiris triumphalibus participibusq; uictoriarum: tanq̃ indecorum esset donare his: qui & ipsi eandem donandi facultatem habuissent. ¶ Quam festinationem. apud liuium sic ait fabius. festinatio improuida est & ceca & idem temeritatem præterq̃ q stulta sit infelicem etiam esse demonstrat. σπεῦδε βραδέως. uerba græca sunt: quæ ita interpretantur. festina tarde: cautus enim est melior q temerarius Imperator militaris. au. gellius scribit libro nono noctium atticarum diuum augustum solitum esse dicere in sermonibus & scribere in epistolis. σπεῦδε βραδέως idest matura per quod monebat ut ad rem agendam simul adhiberetur industriæ celeritas & diligẽtiæ tarditas. ex quibus duobus contrariis fit maturitas. ¶ Et sat celeriter fieri. sententia catoniana est. sat cito si sit bene. quæ cum a perfecto oratore in præfatiuncula diceretur risisse se hyeronymus adhuc adolescentulus profitetur in epistola ad pammachium consolatoria: ubi subiungit. meminisse te puto erroris mutui quãdo omne atheneum scholasticorum uocibus consonabat. sat cito si sat bene. ¶ Spes & metus. anthitheton est. spei enim opponitur metus. cum illa sit de futuro bono: hic de futuro malo. ¶ Aureo hamo piscantibꝰ sextus aurelius. Arma nisi maioris emolumenti causa nequaquam mouenda esse dicebat augustus: ne cõpendio tenui iactura graui petita uictoria similis sit hamo aureo piscantibus: cuius abrupti amissiq; detrimentum nullo capturæ lucro compensari potest.

¶ M. AN. ¶ Caligatis. caliga militari habitu præditis: ac quasi gregariis: & obscuræ militiæ hominibus dicere noluisset: sed de caliga militari suo loco. ¶ M. Agrippam: per quem naualem uictoriam fuerat adeptus. ¶ Cæruleo uexillo. colore marinis fluctibus simili. Sextus Pompeius & ipse ait Appianus scribit: ob multiplices maris successus cæruleum paludamentum pro purpureo induit: Seruius auctor est. Cæruleũ uexillum equitum habs apud maiores cogere solitum: ob id credo: quia & Neptunus equester ab initio Romæ cultus est: & quia equus eidem numini ascribitur Verg. Tuq; o cui prima frementem: Fudit equũ magno tellus percussa tridenti: est cæruleus color medius inter uiridem & nigrum: ut Seruio placet: eundem græci glaucum: Latini rursus & cesium dixere: quasi cælium a cæli colore: ut Nigidius tradidit. ¶ Tri

Caliga maximini
Clauus caligatis
Vexilla duo
Ceruleũ
Roseum
Rostrata corona
Venetꝰ color
Cesius
Glaucus
Sat cito si sat bene

umphales: eos qui triumphum egissent. ¶ Donis impatiendos: militaribus donis ornandos. ¶ Quod habuisset: ea de causa cur eiusmodi iuris nulla impartiuerit dona: par enim decore uisum esset eos ab aliquo ea munera exigere: aut accipere: quæ alius tribuendi ipsi potestatem quandoq; habuissent. ¶ In perfecto. in optimo & consumato. σπεῦδε βραδέως γὰρ ἐστὶν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης: hoc est festina tarde. Cautus. n. melior est q temerarius prætor. ¶ Emolumenti: lucri. ¶ Nulla captura. nullum capti piscis præcium.

Magistratus atq; honores & ãte tēp⁹ & quosdã noui generis ppetuosq; cepit. Cõsulatũ. xx. ætatis ãno inuasit: admotis hostiliter ad urbem legiõibus: missisque qui sibi nomine exercitus deposcerent. Cum quidam cunctante senatu Cor. centurio princeps legationis reiecto sagulo ostendens gladii capulum non dubitasset in curia dicere hic faciet si non feceritis uos. Secundum consulatum

¶ PHI. ¶ Ante tempus. s. præscriptum a legibus: quæ annales dicuntur. & enim inquit Cicero in quinta philippica. legibus annalibus cum grandiorē etatem ad consulatum cõstituebãt adolescentiæ temeritatem uerebantur. itaq; maiores nostri ueteres illi admodum antiquas leges annales non hēbant quas multis post annis attulit ambitio. censet itaq; Cicero ut Cæsar augustus soluatur a legibus annalibus: & allegat exempla nobilium romanorum: qui admodum adolescentes consules facti tantas res gesserunt ut Imperium po. Ro. auxerint nomen ornauerint. senatus auctore appiano indulsit Cæsari augusto: ut consulatum petere posset per decennium ante q per leges liceret leges annales alio uocabulo comitiales dixerunt. ut ostendit pacatus sic scribens. in hanc sententiam. in præturis aut edilitatibus capessendis etas spectata sit petitorum: nec quisq tantum ualuerit nobilitate uel gratia: uel pecunia: qui annos comitiali lege præscriptos festinatis honoribus occuparet. ¶ Noui generis: ut triumuiratum. ¶ Perpetuos. ut tribunitia potestatem. quam perpetuã recepit. ¶ Missisque: scribit appianus augustum misisse ad Ciceronem ut pro se peteret consulatum: uidelicet asserentem consulis nomine duntaxat contentum fore: Ciceronem uero consulatus futurum gubernatorem atq; magistrum præterea turmarum duces ad senatum mittendos statuerunt qui consulatum Cæsari dadum postularent. quibus quidam senatores obstrepere ceperunt. quod cum intellexisset exercitus iracundia flagrans se ad urbem deduci proclamauit ueluti augustum Cæsaris filium facturus consulem. ¶ Sagulo. uestimento militari de sagis & sagulis diximus in primo commentario. uirgiliius uirgatis lucent sagulis. ¶ Capulum. capulum dici uoluerunt antiqui loculum in quo cadauera portabantur. græce pheretrõ appellatur. a capiendo capulus dictus. unde senex capularis uocatur a plauto iam morti uicinus: & prisci auctore placiade reos capulares dicebant. qui capulo digni essent. & lucilius ait pergit capulare cadauer. capulus quoq; significat manubrium gladii. in quo significato hic accipitur. scribit plinius indos factitare capulos gladiorum de sardonice gemma. apud plautum in cassina iocus est festiuissimus: quo sub nomine capuli significatur manubriũ membri uirilis sic enim inquit olympio uillicus. Dum gladium quæro ne habeat arripio capulum. ¶ Hic faciet. s. gladius: quasi dicere uellet: an & armis milites facturos augustum cõsulem si ex senatus decreto non fieret. simile est exemplum illius centurionis: qui a Cæsare dictatore romã missus stans pro foribus curiæ cum tempus imperii minime Cæsari prorogari cognouisset. concusso manu gladii capulo: hic prorogabit inquit. ¶ Post nouem annos. a primo. s. consulatu. lege cautum erat apud romanos: ne quis eundem magistratum intra. x. annos caperet. auctores huius in. vii. & Cicero li. iii. de legibus. sed augustus huiusce legis fuit præuaricator. ¶ Continuauit. sine aliquo tẽporis interuallo. ¶ Reuisatis. consulatibus. xii. consulatum. ¶ Interuallo temporis spacio intercapedine. interstitio. ¶ Biennio post a duodecimo scilicet consulatu. ¶ Filios. scilicet per adoptionem de quibus paulopost. ¶ Tyrocinio tyrocinium præter illud militare rudimentum dici ab eruditis solet. quando adolescentuli togam sumũt & barbã ponunt. Eloquentiamq; in foro auspicantur. tunc enim & ipsi tyrones dicebant: & illa prima actio tyrocinium. Seneca libro tertio declamationum. ille in foro primum dicturus tyro dictus est. tyrocinium dies induebantur toga: q; pura est cognominata. unde ut plinius li. viii. tanaquil prima texuit rectam tunicam qua simul cum toga pura tyrones induuntur nouæq; nuptæ. Et marcus tullius in epistolis ad atticum in tyrocinio filii ciceronis togam puram illi dedisse se arpini scribit. Infra refert tranquillus caligulam togam sumpsisse barbamq; posuisse sine ullo honore: qualis contigerat tyrocinio fratrum eius. Idem tradit quemadmodum nero deductus in foro tyro populo congiarium: militi donatiuum proposuit. De hoc itaque tyrocinio intelligas hoc loco indubitanter. & est sensus augustum sponte petiisse duodecimum & tertiumdecimum consulatum: ut consul filios deduceret hoc est comitaretur in forum maximo honore ad auspicandam eloquentiam sumpta toga pura. De hoc tyrocinio uidetur seneca loqui cum ait. Quantum senis gaudium: cum prætexta posita sumpsisti uirilem togam & in forum deductus es. ¶ Suo quemq; maiorem natu in. xii. cõsulatu minore natu i. xiii. ¶ Annuos. est. n. consulatus annuus magistratus. ¶ Secundum consulatum. Paucissimis horis. quia statim iniit consulatum & statim deposuit.

Leges annales

Capulus

Capulares rei

Tyrocinũ toga pura

¶ M. AN. ¶ Ante tempus: ut consulatum: quum ante. xxx. annum lege creari non posset. Plutar. nondũ igit. xxx. natus annos cõsul fit. ¶ Perpetuos: ut tribunatũ & censuram. ¶ Inuasit: ui ciuitati expressũ. ¶ Hostiliter: minaciter: ut hostis. Appianus & Liuius sunt auctores. ¶ Cunctante. tardius decernente. ¶ Prin

ceps legatlouis.legatoꝝ primus. ¶ Sagulo.militari ueste. ¶ Capulum manubrium:ut satyri uerbo utar. Iuuenalis Manubria cultelloꝝ. Ceteꝝ. Ver. Capulo tenus abdidit ensem.

post.ix.annos. Tertiũ anno interiecto gessit:sequentes usq; ad.xi.cõtinuauit. Multisq; mox cũ deferrẽtur recusatis duo decimum magno.i.septẽdecĩ ãnoꝝ iteruallo: & rursus.xiii. biẽnio post ultro petiit:ut.C.&.L. filios amplissimo prædi/tus magĩatu suo quẽq; tyrocinio deduceret in forũ. Quiq; medios consulatus a sexto ad.xi.ãnuos gessit. Cæteros autẽ sex aut.ix.aut sex:aut quattuor:aut tribus mẽsibus secũdum uero paucissimis horis. Nã die calẽ.Ianu.cũ mane ꝑ æde ca pitolini iouis paululũ curruli sella ꝑsedisset honore abiit suf/fecto alio i locũ suũ:nec oẽs romæ sed quartũ cõsulatum in asia:quintũ i insulis samo:octauũ &.ix.taracone iniit.

De gestis p cũ i officiis triũuiratis & tribunitiæ ꝑtãtis.

TRiũuiratũ reipu.cõstituẽdæ p.x.ãnos administrauit i quo restitit aliq̃diu collegis:ne qua fieret ꝓscrip/tio:sed iceptã utroq; acerbi⁹ exercuit. Nãq; illis in multoꝝ sæpe ꝑsonã per grãm & preces exorabilibus:solus magnope cõtendit:ne cui parceretur:proscripsitq; etiã.C. Toraniũ tutorẽ suũ:eundẽq; collegã pris sui Octauii i ædili tate.Iuni⁹ Saturnin⁹ hoc amplius tradit:cũ pacta ꝓscriptõe .M. Lepidus in senatu excusasset præterita & spẽ clæmen/tiæ in posterum fecisset; quoniam satis pœnarũ exactũ eẽt.

¶ PHI. ¶ Pro æde autem tem/plum Iouis capitolini.ostendit Liuius consules die initu magi/stratus solutos fuisse ad uota in tẽ/plum Iouis & profectos in capi/tolium ad uota nuncupanda. ¶ Calendis Ianua.q dies solẽ/nis erat ineũdis magistratibus aliq̃ tamen alii dies fuerũt hu/ic solẽnitati attributi sicut olim idus martias fuisse solẽnes ineũ/dis magistratibus refert liuius in.iii.idẽ in.v.Idus decẽbres so/lemnẽ fuisse ineũdis magistrati/bus diẽ prodidit. Idẽ memorat cõsules iniisse cõsulatũ olim calẽ/dis sextilibus.quia principium anni eo die agebatur.idẽ.xxxi.ait q idibus martiis olim cõsulat⁹ inibat. Curruli sella. Cal.ianua. noui cõsules inibãt magistratũ & i sella eburnea sedere solebãt de qua itellexit ouidius illo uer/su ex primo fastoꝝ.& noua con/spicuũ pondera sentit ebur.& oratius in prio epistolaꝝ sic iqt.

Ebur curule. Currulis sella

Dabit eripietq; curule cui uolet iportunus ebur. Currulis autẽ sella ob eam cãm appellatur:qd curru honoris gratia soliti erãt in curiã uehi senatores q curru/lem magĩtũ hoc est maiorẽ honorẽ gessissent i quo curru sella esset supra quã considerẽt. ¶ Honore abiit: Consulatũ deposuit. ¶ Suffecto.substituto subrogato. ¶ Nec oẽs ro. soliti erant cõsules designati iure cõ/sulatũ romæ & nõ alibi.Inde flaminius cũ arguitur & nõ romæ cõsulatũ iniisse ita mouit senatoribus taq̃ pollu/tor & euersor ue... eris instituti.nã ut tranquillus augustũ similiter cõsulat⁹ iniisse diuersis i locis.Samo.de hac insula supius multa.

Tarraco Vua tarra conensia

¶ Taracõe.tarraco ciuitas est hispaniæ scipionũ opus.tarraconẽsia uina nobilitatẽ elegãtia.Inde a silio dictũ ẽ. Dat tarraco pubẽ uitifera & latio tm̃ cessura lyeo. Euisdẽ sniæ astipulator est epi/grammaticus poeta qui ait in xeniis.Tarraco cãpano tm̃ cessura lyeo. ¶ Triũuiratũ a nũero uiroꝝ magĩa/tus iterdũ appellantur quattuor uiratus:decẽuiratus & triũuiratus fuerũt.n.tres augustus antonius & le/pidus:q triũuiratũ inierũt non tã rorẽ publicã reformaturi q crudelitate & ꝓscriptionibus euersuri. ¶ Col legis.Antonio & lepido. ¶ Ne qua fieret ꝓscriptio. Hæc est illa nefaria proscriptio qua ipimis cicero pro scriptus fuit una cũ filio fratre fratrisq; filio oĩbus deniq; clientibus & amicis:cũ tñ diu recusasset august⁹ ꝓ scribi ciceronẽ:quẽ patrẽ appellare solebat. Tãdem expugnatus ciceronẽ ꝓscribi cõcessit Antonio hac con ditione:ut antonius sibi.L.cæsarẽ auunculũ:& lepidus paulũ fratrem ꝓscribẽdos necãdosq; concederent. ¶ Ne cui parceretur.scribit tñ appianus & metellũ & marcũ ꝓscriptos a cæsare augusto incolumes serua/tos esse:cũ metello ob filiũ pepercisset:& marcũ ... ꝓscriptoꝝ nũero exemisset. ¶ Caiũ Toranium:

Toranius mango

De hoc appianus. Erat inter ꝓscriptos.C.toranius:a nõnullis cæsaris ꝓcurator hĩtus. Alius fuit toranius il le mãgo:cuius symphoniacis iter cenã delectatus ẽ augustus.quãuis qdã macrobii codices non toranium scriptũ habeãt sed turonium.eiusdẽ toranii meminit plinius in septio.Præterea tanq̃ iustis de causis ꝓscriptio nem illam fecissent:præterea ita ut nũq Annibal apud liuium:magis reprendi possunt q cõtigit.eadem snia hisdem uerbis apud eundem usurpatur a philippo.

¶ M.AN. ¶ Post nonẽ annos: uitrigesimo uitæ anno. ¶ Septẽdeci:decio septio anno.Gellius:q minores essent annis septẽdeci. ¶ C.&.L.Agrippæ & Iuliæ filios:q sibi adoptarat. ¶ Magĩatu cõsulatu suo tyroci nio:noui rudisq; exercitatiõe ut duodecio Augusti cõsulatu Caiũ i foꝝ traductũ itelligas tercio decio:quẽ biẽnio post gessit Luciũ eius fratrẽ. ¶ Annos p integ annũ. ¶ Capitolium iouis:quo noui cõsules prio honoris die cõscẽdebãt.Oui.& Tranq.i cæsare id docet. ¶ Taracõe:nobilissimo citerioris Hispãiæ oppido uũ & ipsa Tarraconẽsis appellata. ¶ Triũuiratũ quẽ ad rẽ pu.arbitrio cõstituẽdã cũ Lepido & Antõio iniit. ¶ Proscriptio.eã illo loco i Labinii fluiũsula facta ostdun⁹. ¶ Exorabilib⁹:grãæ & pcib⁹ facile cessuris. ¶ Cõ tẽdit principiter obstitit. ¶ Ne cui pceret:sed Appião auctore cõstat ꝓscriptoꝝ quosdã nũero p grãm exceptos ¶ Tutorẽ:gubernatorẽ:siue defẽsorẽ poti⁹ q̃si tuitorẽ:ut Vulp.iterpẽat:dictũ ẽ.n.tutor:cui ciuili iure ptãs

e liberi capitis tuendi eius dico q per ætatē se sponte tueri nequeat. ¶ Peracta proscriptione: sumpto de p scriptus supplicio. ¶ Satis poenarum quas ad satietatem & fastidium dicerent. ¶ Exactis: sumptum.

Hunc e diuerso professum ita modum se proscribendi statuisse: ut oia sibi reliquerit libera: in cuius tamen pertinaciæ pœnitentiam, T. Iunium Philopemenem: quod patronum suum proscriptum cælasse olim diceretur equestri dignitate decorauit. In eadem hac potestate multiplici flagrauit inuidia: nam & Pinarium equitē Ro. cū cōcionāte se admissa turba paganorū apud milites subscribere quædā aīaduertisset curiosum & speculatorem ratus coram cōfodi impauit: & Tediū Afrū cōsulē designatū: quia factū quoddam suum

¶ PHI. ¶ Hūc: augustū. ¶ Modū: terminū & finē. ¶ Reliquit libera: tanq adhuc, psti ibei posset quoscūq; ei libitū fuisset. ¶ Proscriptū cælasse: multi liberti fidelissimi extitisse feruntur erga patronos proscriptos: multiq; serui dn̄os seruauerūt. q oia si noscere cupis perlege librum quartū bellorū ciuiliū ab appiano diligentissime pscriptū. ¶ Potestate: triūuirati. ¶ Pinarium: a superioribus dictū est de familia pinariorū inclyta. q custodes fuerunt sacri herculanei: cū potiti extis solēnibus uescerentur. ¶ Admissa: introducta ab augusto. ¶ Turba paganorū. pleraq; uocabula sūt quæ apud eruditos aliud interdū significāt q̄ uulgus existimet & gramatici prodiderint sicuti est paganus uocabulū in sermonibus celebre atq; obuiū cuius tamen significantia nō satis est perspecta: ut in hoc tranquilli loco. nō enim hic pagani pro rusticanis significatione illa uulgari accipiuntur: sed, p hoibus nō militātibus: etiā & si urbani sint. & est uerbū peculiare iurisconsultorū: a quibus hæc duo perinde ac cōtraria opponūtur: miles & paganus. quod ut magis colliquescat. auctoritate legū demōstrabitur. Vlpianus titulo de militari testamento est rescriptū a diuo pio in eo: qui cū esset paganus testū mox militare cepit. Idemq; quēadmodū pleriq; pagani solent cū testū faciunt per scriptura adducere uelle. Idem in titulo de irrito facto testamēto si paganus qui habebat iā factū testamentū aliud fecisset & eo cōprendisset fidei heredes cōmittere prius testū ruptū est. marcianus quoq; ait. Timebatur an tale aliquid & in paganorū testamētis indulgēdū esset. Expressius tertullus hoc significat cū ait omni mō posthumus rumpere illius testamentū sed siquidē pagano ei in illo facto natus sit. Quinetiā paulus sic scribit. fecit testamentū exēplo eius qui paganus fecit. Deinde militare cepit. Idē de liberis & posthumis. filiusfamilias miles similiter ut paganus nominatim a patre heres scribi debet. His omnibus exemplis euidenter ondit paganū militi uelati diuersum cōponi: tanq non militātē militanti: quod etiā in ma. li. institutionū liquido cognosces: ubi in titulo de militari testamēto uerba scripta sunt. sed testari quidē & si filii familias sunt pro militia cōceduntur iure tamē cōi eadēq; obseruatione & in eorum testamētis adhibēda: quā in testamentis paganorū pximis exposuimus. Nimirū imperator in ulo, pximo locutus est de testō ciuiū romanorū: qui res non sunt ut paganorū exponis pro non militātiū. Hinc plane illud est non minus scienter q̄ eleganter dictū a Iuuenale: citius falsum producere testē contra paganū possis q̄ uera loquētē contra fortunam armati cōtraq; pudorē: quo in loco enarratores nihil occulti subesse suspicantes paganū simpliciter exponūt pro rusticum in pagis degētem. cū poeta erudite paganū opposuerit armato tanq nō militantē militanti. quæ tota sūia ex iuris cōsultorū crebriori elocutiōe deducta est: si q is rē tota nō somniculose perpenderit. Idem tranquillus hic paganos haud dubie intelligi uoluit pro romanis non militātibus. cū ad oppidanos cōcionaretur nō ad rusticos. & est sensus pinariū iussu augusti cōfossum fuisse: cū quædā apud milites subnotaret uelut speculator militaris ipso concionante apud paganos hoc est non militantes. Cæterū dū studiose & diligenter inquiro: quo modo pagani dicantur, qui urbani sunt uideor reperisse apud Dionysiū in antiquitatū q roma diuiserat in tribus. iiii. quas pagos uocitabāt in quib⁹ habitātes pagani dicebātur q in nullā aliā habitationē trāsferri poterant. ¶ Curiosum: nimis uerus est. nemo est curiosus qui non sit maleuolus: quicūq; ut ait iulius firmicus in. viii. matheseos oriente capræ sidere nascentur ærunt curiosi omnia: retinuntur semper noua quæq; curiosa desiderii cupiditate sectentur. Seneca curiosum ait nobis natura ingenium dedit. ¶ Speculatorem: exploratorem eorumq; que ipse diceret pro concione. speculator auctore uarrone est quem mittimus ante ut respiciat quæ uolumus. sinon primus inuenit in bello ti o ino speculatorem significationem natus sub sydere equi celestis erit speculator ut docet maternus in. viii. ¶ Subscriptores subscriptores in causarum actiōe dicuntur: qui accusatorem possunt adiuuare: quos oportet summissius agere q̄ dicit ille quem sequuntur. Inde subscribere significat fauere in quo significato dictum est illud Columellæ q si uoto fortuna subscribit. ptere a subscribere est subnotare subsignare: in qua significatione hic accipitur.

M. AN. ¶ Hunc: Octauium. ¶ Professum: aperte denunciasse. ¶ Modum: finem. ¶ Oīa relinquere sibi: ut essent sibi integrū eēt, psi ribere quos uellet. ac quotiēs libitū eēt pertinaciæ pœnitētiā imitari argumē. ¶ Ptonū suū. Philopenē ergo liberti itelligēt. n. pronus liberti corelatiuū. ¶ Inuidia: odio. ¶ Pinariū de pinariæ familiæ uetustate Herculis sacris an urbē cōditā admotæ. Plutar. Diony. & Liuius satis scribūt. Cæterū fuerit ne hic augusti cohæres: an ex eius gētilibus unus pāe perspici pōt pau rōne. & illud in dubiū uenire posset: utrū ab Octauio admissi dicātur paga norū turba a puntio potius: sed ad cōcionātem id melius referas. ¶ Paganorū. agrestiū in pagis agētium: pagus nilli ... a fonte: circa quē uill ... cōsueuere aut paganorū nō militātiū ut quidā interpretant. ¶ Apud milites: qui præsidii ca circūstabāt.

Paganus q

Locus iuuenalis

Curiosum

Subscriptores.

Subscribere quid.

¶ Subscribere: subnotare aut certe signare. ¶ Speculatorē: speculatū uenisse: quæ a se dicerētur. Festus speculator est inquit: qui silētio hostilia perspicit. ¶ Coram: se spectante.

maligno sermone carpsisset: tantis cōteruit minis; ut is se p̄cipitauerit. Et. Qu. Gallū prætorē in officio salutationis tabellas duplices ueste tectas tenētem suspicatus gladiū occulere nec qcq̄ statim; ne aliud inueniret ausus inq̄rere; paulo post p cēturiones & milites raptū e tribunali seruilē i modū torsit; & fatentē nihil iussit occidi; prius oculis eius sua manu effossis: quē tamē scribit colloquio petito insidiatū sibi; coniectūq; sem custodiā; deinde urbe iterdicta dimissū naufragio uel latronū insidiis perisse. Tribunitiā potestatē ppetuā recepit in qua semel atq; iterū p singula lustra colegā sibi cooptauit; recepit & moꝶ legūq; regimē æque ppetuū quo iure quanq̄ sine cēsuræ honore: censū tn̄ populi ter egit; primum ac tertiū cum colega medium solus.

De cogitatiōe resignādi imperiū & de ornatu urbis.

¶ PHI. ¶ Carpsisset: uituperasset reprehendisset. neuius uituperōes carptores appellat. ¶ In officio salutationis. mos fuit apud romanos ut prima & secūda hora matutia salutatū iret potentiores & principes: Martialis prima salutantes atq; altera continēt hora. salutatores priusq̄ admitterent consistebant ante fores edium in uestibulis. Vnde gellius in. iiii. noctium atticarū sic ait. In uestibulo edium palatinatū omnis fere ordinū multitudo opperientes salutationē cæsaris constiterāt. ¶ Tabellas duplices. tabellarū in quib' maiores scribere solebant plura sūt genera & noīa. aliæ enim quincuplices: aliæ triplices dicebant. Erant & pugillares citrei & pugillares eborei: de quibus epigrammatarius poeta in apophoretis. fuerūt quoq; in hoc ordine tabellæ duplices noīatæ a numero ut opinor foliorū: quarū peculiariter meminit ouidius in primo amorū tunc ego uos duplices rebus pro noīe sensi auspicii numerus non erat ille boni. de his nunc loquitur Trāquil. & ita duplices erit nomen tabellarū: sicut triplices & quincuplices. De his affatim scripsimus in cōmentariis propertianis. ¶ Occulere: occultare. ¶ Ne aliud. q. s. gladiis: quē occultasse uideri uolebat perinde ac insidiatorē. ¶ Fatētem nihil: utpote insontem. Interdum tamē sontes & noxii & nihil in tormentis fatentur ex patientia sive duritia tormentorum: ut nullo modo ab eis ueritas exprimi possit. ¶ Seruilem in modum: q̄ppe serui torquebantur in qbus cū liberi homines torquendi non sint ut tradunt iurisconsulti. ¶ Scribit. ip̄e augustus. ¶ Vrbe interdicta: ne. s. romæ habitare posset interdictus dicitur & locus & homo & res Ouidius: interdicta mihi cernit italia Gellius philosophi urbe & italia interdicti sunt. ¶ Tribunitiam potestatē. Cōsueuerūt imperatores romani usurpare tribunitiam ptātem: quæ erat sacrosancta: scribit spartianus adriano factū eē omen ad perpetuā tribunitiam ptātem: quod tribunus plebis factus penulas amiserit quibus uti tribuni plebis pluuiæ tempore solebant: imperatores āt nunq. Flauius uopiscus refert tribunitiam potestatem esse partem maximā regalis imperii. ¶ Per singula lustra. lustrū noīatum est tempus quinquēnale a luēdo. i. soluēdo. quod quīto quoq; āno uectigalia & ultro tributa p censores psoluebant: auctor Varro. historia traditur a liuio li. primo & a Dionysio libro quarto antiquitatum: quēadmodū seruius tullius sextus Ro. rex lustrū primus condidit exercitumq; omnem sueouetaurisq; instrauit. milia octoginta primo lustro ciuiū censa dicunt. ¶ Cooptauit: significanter locutus est. Cooptare enim proprie pertinet ad electionē collegarū Cicero in bruto cooptatū se ab hortēsio in collegium augurū fuisse refert. Liuius in. iii. auctor est apud romanos legē fuisse quæ iuberet collegas cooptari ab his tribunis: qui creati essent. Carmen legis hoc est quos sibi collegas cooptassent. ut illi legitimi ea lege tribuni sint: ut illi quos hodie tribunos plebei feceritis. ¶ Morū regimē. Censurā significat: penes quam morum disciplinæq; romanæ regimē erat: ut docet Liuius in. iiii. & a cicerōe censura magistra pudoris atq; modestiæ nominatur. græci censurā uocant τιμητείαν & censores τιμητὰς qui duo erant. ¶ Equæ perpetuum. cum antiquitus cēsura fuerit magistratus quinqnēnalis legem tulit æmilius dictator: ne plusq̄ annua ac semestris censura esset preterea quod scitu dignū est: quotiēs ex duobus cēsoribus alter decessisset nunq̄ in demortui locum nouus censor sufficiebatur. ¶ Sine censuræ honore: cū censor non diceret. uita principis ut inquit eleganter plinius censura ē ea; q; perpetua. ¶ Censum populi. seruius tullius primus apud romanos instituit censum: rem ut inquit Liuius saluberrimā imperio ro. tunc in classes centuriasq; ciuitas romana descripta est. ¶ Cū collega cēsore: duo. n. erāt cēsores: prius cēsui agēdo papyriū semproniūq; pplus pfecit: cēsores ab re appellati sunt celebrat augusti ille cēsus quo cēserētur oēs hoies instit. qn̄ Christus romano cēsui statim ascriptus ut natus ē. ¶ M. AN. ¶ Maligno ser. gram obtrectatiōe. ¶ Se p̄cip. ē ex altiore loco p̄cipitē dederit. ¶ Officio salu. officii gra salutatū uenisset. ¶ Tabellas duplices: atq; ob id magis p̄minētes. ¶ Ne aliud inueniret: q; ferrū ac per hoc uati argueret: timoris: aut ne aliud aduersus separatum: aptum corripi iussum. ¶ E tribunali: unde ius dicebat. ¶ Seruilem i modū. fœde acerbeliter: uelut mācipiū quoddā. ¶ Torsit: cruciatib' affecit. ¶ Scribit: Octauius. ¶ Colloquio petito: prolloquii speciē insinuatū. ¶ Vrbe interdicta: cū illi urbe iterdixisset extorremq; fecisset. ¶ Tribūtia ptāte: ut perpetuo tribunus esset iulius capitolinus auctor ē maximū & balbinū ipatores cæ. caros i primis tribunitiā ptātē cō sulari iure recepisse. ¶ Per singula lustra: lustra quīto quoq; anno a censoribus condebantur. primusq; omniū Seruius Tullius condidit: Dionysius & Liuius ut au

Nomina tabellarū

Interdict'.

Imperatores nō uti penula

Tribūtia. potestas

Lustrum.

Cooptare

Vita principis.

Censura.

Censores

ctores. ¶ Collegium cooptari: mos collegae in tribunatu cooptandi: auctore Liuio: uetustissimus: & ut quidam auctores sunt cum ipsa ptāte natus. ¶ Morum regimen: censurae periphrasis est. ¶ Siue censurae honore siue censoris appellatione: ob idq; morum regimen dixit.

DE reddēda rep. bis cogitauit: primo post oppressū statī Antoniū memor obiectū ab eo sibi saepius q̄si p ipsū staret ne redderet. Ac rursus tedio diuturnae ualitudinis: cū et magistratib9 ac senatu domū accitis rationariū iperii tradidit: sed reputās & se priuatū nō sine periculo fore: & illā pluriū arbitrio temere cōmitti i retinēda perseuerauit: dubiū euētu meliore an uolūtate: quā uolūtatē cū p̄sidē idētidē prae se ferret. Quodā etiā edicto his uerbis testatus est: ita mihi saluā ac sospitē remp. sistere in sua sede liceat: atq; eius rei fructū percipere quē peto: ut optimi stat9 auctor dicar: & moriens ut feram mecum spem: mansura in uestigio suo fundamenta. R.P. quae iecero: fecitq; ipse se cōpotem uoti nisus omni modo: ne quē noui status peniteret. Urbē nāq; pro maiestate imperii ornatā: & inundationibus incēdiisq; obnoxiā excoluit: adeo ut iure sit gloriatus mar-

¶ PHI. ¶ De reddenda repu. scribit donatus augustum cogitasse de tyrānide omittenda & repu. senatui reddenda tunc urgilium suasisse ut dñaretur: si.n. inquit iusti. iam quod modo facis omnibus in futurū distribues. dominari te & tibi conducet & orbi urgilii sniam secut9 augustus principatum tenuit: qui suapte natura cupidissim9 erat dominandi. & ut inquit eutropius: supra q̄ existimari potest. ¶ Diuturnae ualitudinis: infra latius explicabitur de ualitudine augusti. ¶ Rationariū imperii: liber: in quo rōes rerū gestarū cōtinent' d'rōnariū. Rōnarius quoq̄ hō di qui rationatium cōficit uel qui rōnibus preest. Marcellinus: quidam ex mercatore epulēto ratiōarius appatitor. ¶ Accitis. ob id euocatis. ¶ Nō sine periculo. hīa phalaridis in epistola ad filium scribētis: ideo se nolle deponere tyrānidem quoniā undiq̄ periculis obnoxius foret. ¶ Temere cōmitti: megabyzus apud herodorum dicit multitudine nihil esse insipientius neq̄ insolentius: cū sūmum est nihil intelligere: apud eundem darius unius uiri principatu qui sit optimus nihil melius esse affirmat: uidit augustus temerarium esse committere credere q̄ rēpu. arbitrio plurīū a quibus per factiones distraheret. ¶ An uoluntate. uolūtas & euētus pacher de bonitate contendunt: ut dubium sit an euentus uoluntatem in augusto an uoluntas euentū superauerit. scribit sextus aurelius uulgo iactatū esse: de augusto: utinā nō nasceretur aut non moreretur. Nam & in a suscipiēdo magistratu oppressor libertatis est habitus: & in gerendo princeps optimus. ¶ Identidē frequēter. ¶ Prae se ferret. ostenderet et premonstraret. ¶ Ita mihi uerba augusti ex dictio sunt: quibus optet posse stabilire rēpu. ita ut moriens speret eam in eodem statu permāsuram sine conuulsione. ¶ Sistere. sua in re collocare cōstabilire. alias sistere est se uel alium presentē exhibere ad diē prestitutā corā iudice uel praetore: unde & uadimoniū sisti dicitur. uerbū est frequēs apud oratores & iuriscōsultos. Cato dixit quid si uadimoniū capite obuoluto stitisses per. i. litterā non aūt stetisses per. e. sicut falsi emendatores non emendarunt sed corruperunt. ¶ Cōpotē uoti: effecit quod optabat. ¶ Nixus: pro uiribus conatus. ¶ Inundationibus: legimus apud historicos tyberi sepe suo incremento urbē romā inundasse. & detrimento maximo affecisse scribit iulius capitolinus inūdationem tyberis grauissimā fuisse sub marco antonino: quae & multa urbis edificia uexauit & plurima aīalia interemit & famē grauissimā peperit. Liuius in xxxv. aquae ingentes eo āno fuerunt & tyberis loca plana urbis inundauit. Circa portam flumētanā etiam collapsa quaedam ruinis sunt. Idem alibi aquae ingētes eo āno fuerūt tyberis duodecies campū martium planaq̄ urbis inundauit. idem sepe meminit tyberi inūdasse cū strage. Plinius quoq̄ tradit in .iii. aquas tyberis nusq̄ magis quā in ipsa urbe stagnantes fuisse subitis incremētis tunc monitor est tyberis & auctu religiosus. ¶ Incendiis: in .g. gel. in noctiū atticar. .xiiii. magni inquit reddituus urbanorū prediorū: sed picula sūt longe maxima si quid āt posset remediū forent ne tā assidue romae domus arderent uenū hercle dedissem res rusticas & urbicas emissent. scribit iulius capitolinus romae incendiū fuisse tpibus antonini pii qd trecentas .xl. domos absumpsit sunt & tunc inundatio tyberis. Plinius quoq̄ in .xxx. indicat romā fuisse incendiis obnoxiā cū ait. ex salamandris quae tradūt magi contra incendia: qm̄ ignes sola aīalium non extinguat si foret uera iam esset experta roma. Liuius uolumine ab urbe cōdita .xxx. ānus insignis incēdio ingenti quo cliuus publicus ad solum exustus. Idem romae sedium incendium per duas noctes ac diem unum tenuit. ¶ Obnoxiam: subiectam & expositum.

Sistere.
Stitisses.
Inundatio tyberis.

¶ M.AN. ¶ Reddēda: in pristinū statū restituēda: qd & L. Sylla olim fecerat. ¶ Rursus: iterū. ¶ Tedio diuturnae inualitudinis aduersa ualitudīe diu cōflictatus. ¶ Accitis: ad hoc ipm̄ uocatis. ¶ Rōnariū ipii. librū in quo oīs publicae administratiōis rō cōtinebat. ¶ Reputāis: cōsiderās. subiicit: nūc cās: cur rēpu. in libertatem nō restituerit. ¶ Priuatū: sine iperio & in ordinem redactū. ¶ Sine periculo: ob iniurias in triūuiratu & reliquo magistratu ōe multis illatas. ¶ Illā remp. ¶ Pluriū arbitrio: ac per hoc non multo post in discrimen reuersuram. ¶ Committi. credi. ¶ Retinenda. administranda. ¶ Euentu. sine qui optimus fuit. ¶ In uoluntate quam & ipsam optimam fuisse: ex iis quae sequuntur potest intelligi. ¶ Identidem: saepius. ¶ Sistere stabilire. ¶ Fructum: uoluptatem. ¶ Auctor dicar: dicat quē ex ea re fructum expeteret. ¶ Man-

ſtra:ſtabilia futura. ¶ Nixus:enixe operatus. ¶ Noui ſtatus:nouæ rerum conditionis. ¶ Ornatam:excultã. ¶ Inundationibus. Plinius: Nulli inquit fluuiorum minus licet inclusis utrinq; lateribus: nec tamen ipse pugnat. q̃q creber & ſubitis incrementis & nuſq̃ magis aquis: q̃ in ipſa urbe ſtagnantibus: quinimo Vates intelligitur potius ac monitor auctu ſemper religioſus uerius q̃ ſæuus: ſed purgato alueo inundationes ſublatas Tranquil. intelligit. ¶ Incendiis. mutata ædificiorum ratione.

moreã ſe relinquere: quã lateritiã accepiſſet. Tutã uero quantũ præuideri humana rõne potuit etiã ĩ poſterum præſtitit.

De operis publicis p eum & alios instructis.

PVblica opa pluria extruxit: ex qbus præcipua forũ cum æde Martis ultoris; templum Apollinis ĩ palatio; ædem tonantis Iouis in capitolio: fori extruendi causa fuit hominum & iudiciorum multitudo: quæ uidebatur nõ ſufficientibus duob⁹ etiã tertio ĩdigere. Itaq; feſtinãtius: necdũ pfecta Martis æde publicatum ẽ; cautũq; ut ſepatim ĩ eo publica iudicia & ſortitiones iudicũ fierẽt. Aedẽ Marti bello philippenſi pro ultione paterna ſuſcepto nouerat. Sanxit ergo ut de bellis triumphisq; conſuleretur hic ſenatus: prouincias cum imperio petituri hinc deducerentur: quiq; uictores rediiſſent huc inſignia triumphorum inferrent. Templũ Apollinis ea pte palatinæ domus excitauit, quã fulmine

¶ PHI. ¶ Lateritiam. lateritiis parietibus extructam. ſunt autẽ

Lateres.

lateres: qui in fornacib⁹ coquũtur: quoq; ut docet plin. xxxv. & uictruuius in. tria ſũt genera unũ lõgum ſexquipede. latũ pede: alterum tetradoron: ter-

Tetradorõ Petadorõ:

tium pentadoron. ita enim a q̃tuor & quinq; palmis prout ſũt nominantur. namq; græci antiqui doron palmũ uocabant. parietes lateritii ſi ad perpendiculũ ſint eterni in edificiis creduntur: quos græci nõ ĩprobauerũt. Rectus eſſus ſingulatim numeri eſt later. Victruuius. ſine ſi lex: ſiue cementũ. aut coctus later ſiue crudus: his eſt utendũ. diminutiuum eſt latericulus. at Curtius latercnlo coctili ſtructos fuiſſe muros babilonis. Eutropius ſic inquit in hanc ſiriam auxit ornauitq; auguſtus romã ædificiis multis iſto glorians dicto: urbẽ lateritiã repperi relinquo marmoream. ¶ Forũ: ſicut iulius cæſar forũ extruxerat: ita auguſtus auunculum imitatus forũ cõfecit cũ tẽplo martis ultoris cognomĩati. Templũ apollinis Liuius auguſtũ cæſarẽ tẽplorum omniũ conditorẽ aut reſtitutorẽ merito apellat. Idem facit ouidius ſcribẽs in faſtis. tẽplorum poſitor templorũ ſancte repoſtor. De hoc apollinis tẽplo ſic oratius in epiſtolis: ſcripta palatinus q̃cũq; recepit apollo: & in primo carminũ eiuſdẽ ſic meminit. quid dedicatũ poſcit apollinem uates. & porphirio apollinis inquit templũ in palatio auguſtus dedicauit de quo a nobis copioſe ſcriptũ eſt in cõmentariis propertii. De hoc Propertius: muſa palatini referamus apollinis edem. Plinius ſcopa factũ eſſe apollinẽ palatinum. ¶ Fori extruendi cauſas refert quibus impulſis auguſtus memorata opera extruxerit. ¶ Tonantis: Inter cognomenta iouis multiiuga hoc quoq; numeratur Plinius in ſecundo inter ſtatores & tonantes & feretrios elicium quoq; accepimus iouẽ. ¶ Ter-

Triplex forum.

tio indigere: romæ antiquitus fuerat forũ romanũ: de quo ait Martialis. Romanũ propius diuitiuſq; forum eſt. quod olim totum cæſar dictator intexit uelis. quod cato cenſorius ſternendũ muricibus cẽſuerat: ut ita litigantes excitarentur alterũ fuit forũ cæſareũ: cuius meminit papinius in primo ſiluarum. Cæſarei ſtat ſede fori: de quo dictum eſt in iulio cæſare. Ouidius. hæc ſunt fora cæſaris iquit. Tertium forũ extruxit auguſtus: quod plin. xxxvi. inter magnifica urbis opera enumerat. unde a ſtatio dictũ eſt in quarto ſiluarum quæ tuno iuuenis foro tonabas. & ab epigrãmatico poeta. Atq; erit in triplici par mihi nemo foro. Erãt & alia fora ut boariũ ulitoriũ. piſcariũ ab his rebus cognominata: quæ illic uendebantur: ut ſuo loco narro. ¶ Feſtinantius. properantius celerius. ¶ Publica iudicia: ut repetundarũ ambitus maieſtatis. ¶ Sortitiones iudicum: moris erat nomina iudicum conſcribi & in urnã mittiat de pluribus: neceſſarius numerus per ſortitionem confici poſſet. tunc ex illo delectorum iudicum numero permittebatur accuſatori ac reo reiicere quos putarent ſibi aut inimicos aut ex aliqua re incõmodos fore. reiectione celebrata pretor in locum eorum qui reiecti fuerant ſubſortiebatur alios: quibus ille iudicum legitimus numerus completetur: & hæc ſortitio dicebatur: quia perfecta iurabant in leges iudices: ut obſtricti religione iudicarent. hãc iudicum ſortitionem ſignificat poeta maximus ſcribens in. vi eneidos queſitor minos urnam mouet. ¶ Bello philip-

Reiectio iudicum.

penſi: quod in philippis campis aduerſus brutum & caſſium ẽ geſtum. ¶ Pro ultione paterna: ut ulciſceretur iulium cæſarem per adoptionem patrem. ¶ Sanxit: decreuit conſtituit: Inde leges ſanctæ dicuntur qa ſanctione quadam ſubnixe ſunt ut ſcribit ulpianus. ¶ Hic: in ede martis ultoris. ¶ Bellis: indicẽdis. ¶ Tri-

Deducere

umphis: decernendis. ¶ Hinc deducerent: deducere eſt officii cauſa comitari. Antiquitus qui in prouinciã pro pretore aut proconſule eũ ad porta deductũ: pretoris noie ſoliti erant ſalutare ut docet cincius in libro de cõſulũ poteſtate. ¶ Huc: i edẽ martis ultoris. ¶ Inſignia triumphorum: lege appianũ in lybicis & plutarchũ in emylio & ioſephũ i. vii. bello iudaici q abũde ſcribũt de põpa & iſignib⁹ triũphorum. Ornatus uero triũphalis erat ſella curulis eburnea. ſcipio eburne⁹ toga picta tunica palmata: qb⁹ oli ſcipio dõauit maſiniſſã. ¶ M. ANTO. ¶ Lateritiam: lateribus non lapidibus conſtructam. ¶ Forum: nunc ut ſolet: a ſumma ad partes deſcendit: ſed dubium & anceps uerbum: ſed tu iudiciale forum intellige. ¶ Martis ultoris: quam philippenſi bello uouerat. ¶ Templum apollinis: in palatinæ domus parte: quæ e cælo fuerat icta.

¶ Tonantis iouis: cantabrica expeditione eã uouerat: cũ eius lecticã nocturnũ fulmẽ pstrinxisset. ¶ Duobus. Romano & quod a cæsare de manubiis fuerat inchoatũ. ¶ Papinius: qui cõtra tẽpla diones: Cæsarei stat sede fori. Plinius ab hoc factam inqt Venerẽ genitricẽ in foro Cæsaris. ¶ Tertio indigerent: ita triplex forũ inde celebratũ. Mart. Atq; erit in triplici par mihi nemo foro. ¶ Publicatũ. publico usui addictũ. ¶ Publica iudicia: ad publicas & nõ priuatas cãs attinentia. ¶ Sortitiones iudicũ: iudicũ. n. noia forte trahebantur. Plutarchus: quũ soli inquit senatores antea iudicarent ob eamq; rem a plebe timerentur. Gracchus. ccc. ex equestri ordine iudices adiecit parẽ senatoribus numerũ statuẽs. hæc ille Pedianus quod ualde miror. T. Gracchus ait: legẽ tulerat: ut equites ro. iudicarent: iudicaueruntq; per ãnos. xxx. sine infamia: post uictor Sylla leges tulit ut senatorius ordo iudicaret: iudicauitq; per ãnos. x. turpiter: quæ Pediani uerba uidentur significare penes equites prius q senatores ipsos fuisse populi ro. iudicia: quod aperte Plutarchi scriptis repugnat & rursus idem auctor: Secundo inquit ãno belli italici: quod bellũ præcessit Syllæ dictaturam: tum equester ordo in iudiciis dominaret: quo apparet prius urbe equites q senatores: ut diximus iudicasse: sed utcũq; res habet: satis constat aurelia lege iudicia quæ cõia erant: senatus & equestris ordinis cõmunicata fuisse tribunis ærarius: quibus ea dignitas a Cæsare dictatore postea adempta est: plaucia igit lege comparatum erat: ut singulæ tribus ex his ordinibus: quos dixi: quinos denos suffragio crearent: penes quos eo ãnno iudicia essent ex eo numero: quũ iudicandũ in aliqua cã erat: sorte trahebant iudicũ nomina: quod in Milonis causa & Pisonis factitatũ Pedianus, docet: & hæc sortitio illa est: de qua nunc tranquillus. Philippensi contra Brutum & Cassium gesto. ¶ Paterna. C. Cæsaris patris ultione. ¶ Sanxit: statuit. ¶ De bellis & triumphis: ut senatus de inferendo bello: triumphõe cuiquã decernendo cõsultaturus huc coiret. ¶ Cũ imperio petituri. cũ imperio in prouincias abituri. ¶ Deduceretur: multis officii gratia: ad portas urbis: aut ulterius comitantibus inde in prouinciam abiturẽ: deduco & reduco præter notissimam significationẽ eleganter usurpant: quũ aliquis officii gratia domo in publicum deductus dicitur: & mox inde domũ reductus: ut deduxi Catonem in curia eumq; domũ reduxi. ¶ Insignia triumphorũ: uel nobilissima quæq; triumphis prælata: uel simpliciter imagies: titulos: fercula: & alia triumphorum instrumenta. ¶ Excitauit: erexit.

ictã desiderari a deo auruspices pronũciarent; addita porticus cũ bibliotheca latina: græcaq;: quo loco iã senior sæpe ẽt senatũ hũit: decuriasq; iudicũ recognouit. Tonanti Ioui ædem consecrauit liberatus periculo cum expeditione cantabrica per nocturnum iter lecticam eius fulgur perstrinxisset: seruũq; pducentẽ exanimasset. Quædam etiã opera sub nomine alieno ac nepotum scilicet & uxoris: sororisque fecit, ut porticum basilicamq; Lucii & Caii. Itẽ porticus Liuiæ

¶ PHI. ¶ Ictam: percussam. ¶ A deo: apolline. ¶ Cũ bibliotheca: ad hanc bibliothecam allusit oratius illo uersu. Scripta palatinus quecũq; recepit apollo. Libraria elegãter & latine dicitur quæ græcæ bibliotheca nominatur. Gellius in libraria ego & L. paulus consederamus. ¶ Decurias ordines. fuerunt autẽ quattuor decuriæ iudicũ: primo pluribus discretæ nominibus. Nãq; aliæ tribunorum ærariis: aliæ iudicum: quidam nongenti: quidã selecti uocabantur. Et diuisus hic quoq; ordo erat superba usurpatione noium: cum alius se nõgentũ: alius tribunũ: alius selectũ appellaret: auctor plinius in. xxxiii. de selecto iudice dixit ouidius illo uersu: Non bene selecti iudicis arca patet: & oratius in primo sermonũ unũ ex selectis iudicib' obiiciebat. ¶ Expeditõe cãtabrica: quã parauit aduersus cãtabros hispaniæ pplos de qb' dictũ iã ẽ. ¶ Fulgur seneca in. ii. qõnũ naturaliũ fulgurationẽ distinguit a fulminatiõe: tanq fulguratio cõminatio sit sine ictu fulminatio sit iaculatio cũ ictu. adẽ in eodẽ ait. In fulguratõe late ignis explicitur: fulmẽ ẽ coact' ignis. ¶ Perstrinxisset. afflauisset & leuiter tetigisset. perstringere uero uerbum est a prestigiatoribus traslatum: qui aciem oculorum suis uaframentis prestringere consueuerunt: unde & prestigium deriuatur cuius inuentor fuit mercurius: ut scribit Augustinus & repertum est in decretis. xxvi. q. v. de uoluptate dictum est a Marco Tullio. quod mentis prestringat oculos. ¶ Producentem existimo legendum esse prelucentem. nam prelucere dicitur seruus qui fert cereum ante dominum per iter nocturnum. simile est illud plautinũ in curgulione. tute tibi puer es lautus. luces cereum. Idem in casina huic lucebis nouæ nuptæ face. ¶ Exanimasset. interemisset: alias perturbasset. unde exanimati & mortui & perturbati dicuntur: sicut & exanimes. namq; apud eruditos exanimem non solum pro mortuo sed etiam pro perturbato dici reperies. Liuius lictorem expediri securim iussit: ad qui uocem exanimi stante prænestino. ¶ Basilicam. quid sit basilica copiose scripsimus in iulio cæsare. ¶ Porticus liuiæ. de porticu liuiæ sic scribit ouidius i primo de arte. porticus auctoris liuia nomen habet.

Libraria

Selecti iudices.

Fulguratõ

Fulminatio

prestrigei.

Prelucere

Examines

Examinis.

¶ M. AN. ¶ A deo: a quo non dicam: sed ab Apolline crediderim: cui est templum erectũ: sed quo pacto ab Apolline dixerit aliquis: si a Ioue sunt fulmina: cui occurras licet: non solum a Ioue: sed a Saturno quoq; ut Plinius ait & Marte prouenire: uerum martem & apollinem eundem esse Macrobii subtilissima dissertatio demonstrat. Quum igitur inquit ille colligens: liber: pater: idem ac sol sit. Mars uero idem ac liber: martem solem esse quis dubitet. ¶ Quo loco: quo templo potius quam porticu: nam nisi in templo: aut loco augurio consecrato senatus haberi: ut Gellius scribit: non poterat. ¶ Decurias iudicum: iudicum decuriæ pluribus discretæ fuerunt nominibus: cum alii nongenti: alii selecti: alii tribuni: ut plinius

scribit: dicerentur: sed quæ Augusto principe ob paucitatem impleri nequiuere iure annulorum a Tiberio constituto: ita creuit numerus in calligula quintam adiecerit decuriam. Idem Pli. auctor est: singulas decurias Augusti tẽporibus mille numero habuisse. ¶ Expedione: bello. ¶ Perstrinxisset: leuiter attigisset. ¶ Exanimasset: exanimatũ reddidisset: est enim exanimatus: ut Seruio placet: amẽs: ut donato exterritus pturbatus. Teren. Sed qd exanimatũ Pãphilũ uideo. Exanimis uero & exãguis mortuus dicitur. Ver. Examimũq; auro corpus uẽdebat amici. ¶ Nepotũ. L. & Caii ex. M. Agrippa: & Iulia Augu. filia natorũ. ¶ Vxoris: Liuiæ. ¶ Sororis: Octauiæ ex Octauio & Ancharia non Accia genitæ. De Octauiæ porticu Plinio uno loco. ¶ Basilicã: regiã domũ: siue ædificium: cuius uestigia adhuc Romæ in exquiliis uisuntur: de ædificii nõe alibi. ¶ Porticus liuiæ: cõiugis. s. fuitq; ea porticus iuxta sacrã uiã: ubi domus. C. Cæsaris: quam sumptuose a Iulia filia ornatã augustus diruit: abiq; Liuia porticus erecta. Ouidius: Disce tñ ueniens ætas: ubi lima nunc est: Porticus imẽsæ tecta fuisse domus. Plinius ad eam porticũ Vespasianũ pacẽ suã ædificasse ait.

¶ PHI. ¶ Et octauiæ de porticu octauiæ imo porticibus crebra est mẽtio apud plinium, referentẽ in porticibus & in scholis & in curia octauiæ fuisse opera cõplusculã artificum pbatissimorũ: qui porticũ octauiæ periphrasticos significauit ouidius illo uersu. Aut ubi muneribus nati sua munera mater addidit externo marmore diues opus.

& Octauiæ theatrumq; Marcelli. Sed & cæteros principes uiros sæpe hortatus est: ut pro facultate quisque monumentis: uel nouis: uel refectis: & excultis urbem adornarent: multaque a multis extructa sunt: sicut a Martio Philippo ædes Herculis & musarum: a Lucio Cornificio ædes Dianæ: ab Asinio Pollione atriũ libertatis: a Munatio Plãco

¶ Theatrũ marcelli. marcellus octauia augusti sorore genitus in edilitate forum uelis inumbrauit. periit apud aquas baianas: cuius obitũ describit a Propertio ualidissimis argumẽtis docuimus in illa elegia: cuius initium est. Qualis ab umbroso: ad decus atq; memoria marcelli octauia mater bibliothecam struxit: augustus uero theatrum marcelli noie fecit: nam dictũ est marcellianum. auctor Plutarchus in marcello. ¶ Principes: primores romanorũ. ¶ Hortatus est: scribit Plutarchus in apophthegmatis cũ piso edes ad tectum usq; pulcherrimas magnificenter exedificasset: letatum augustum dixisse εὐθυμεῖν με ποιεῖς οὕτως οἰκοδομῶν ὡς αἰωνίου τῆς ῥώμης ἐσομένης. latine significat: letum me facis sic edificãs tanq̃ roma futura perpetua. ¶ Mõumẽtis: edificiis. monumẽta enim nõ solũ sepulchra: sed & edificia & oia quæ scripta atq; facta sunt seruãdæ memoriæ cã dicunt. Auctor. M. Varro. & docet iureconsultus: de religiosis. ¶ Refectis. ex uetusto renouatis. ¶ Edes herculis musarũ. Eumenius in oratione, p reparandis scholis: eleganter scribit edem herculis musarum in circo flaminio a fuluio nobiliore ex pecunia cẽsoria primã factam fuisse. qui cũ in græcia esset imperator: acceperat herculẽ musagetẽ esse. i. comitẽ ducẽq; musarum. Hic idem primus nouem musarũ signa sub tutela herculis consecrauit: ut musarũ quies defensione herculis iuuari debet: & uirtus herculis ornari uoce musarum. unde intelligimus hanc edem a martio philippo uictrico Augusti non nouã fuisse factam sed refectã. illud quoq; attẽdas uelim qd̃ nõ legendũ ẽ: edes herculis & musarũ sed edes herculis musarũ expũcta illa cõnexione &: ut una tñ res esse uideat. & ita in emẽdatis codicibus reperit. Macrobius quoq; in primo saturnaliũ fuluium cõditorem huius edis significare uidet sic scribẽs. nam fuluius nobilior in fastis quos in ede herculis, musarũ posuit: preterea plutarchus in problematis romanis refert: quod herculi ac musis cõem arã romani statuerũt: quia hercules euandrũ litteras docuit & a papinio hercules socius calliopes nuncupatur. li. iii. siluarũ. Dic age calliope socius tibi grande sonabit alcides: Plinius li. xxxv. tradit in philippi porticibus fuisse helenam zeusidis manu pictã: forsitan illæ porticus erãt circa hanc edem herculis musarũ a martio philippo extructã: cuius quoq; meminit Ouid. in. vi. fastorũ. Sic ego sic clio clari monumẽta philippi. ¶ Edes dianæ: romæ multæ edes erãt dianæ inter q̃s illã q̃ i agyporttu patricio erat uiros igredi nefas existimabat: & cũ in ceteris dianæ tẽplis ceruorũ cornua figerent in auẽtinæ dianæ tẽplo boũ tantũmõ suspẽdere cõsueuerũt. Cuius rei cãm, pdidit Plutarchus in, pblematis. ¶ Atriũ libertatis: atriũ appellatũ ẽ ab atriatib⁹ thuscis. illinc. n. exẽplũ sumptũ ut docet Var. li. ii. latinæ linguæ. & ẽ, pprie auctore festo põpeio genus edificii an ædẽ cõtinẽs mediã areã: q̃ atriũ q̃si aterã: nũ qd̃ a terra oriat deduci existimat. scribit uictruuius architectus in sexto. atria iaruis ẽ pxima: qbus græci non utebant. atriorũ lõgitudines & latitudies ab eo scienter perscribunt. Minusculorũ atriũ ὑπὸ κορίσκων dicitur atriolum. Cicero in epistolis ad Quintũ fratrẽ. Te scribere aiunt ut atriolũ fiat: mihi ut est: magis placebat: neq; enim satis loci esse uidebat atriolo. Atriũ uero libertatis romæ fuerat uetustissimum scribit liuius custoditos fuisse obsides tarẽtinos in atrio libertatis. libertatẽ deã iprimis romani ueneratã: tur utpote libertatis assertores. Idẽ libro. xxxiiii. auctor ẽ atriũ libertatis refectũ fuisse ãpliatũq; ab helio pcto & Cor. Cethego cẽsoribus. Et ita hic intelligendũ est. fuisse refectũ ab pollione atriũ libertatis nõ nouũ extructũ. Clodius domũ Ciceronis libertati cõsecrauit: ubi signũ meretricis pro simulachro libertatis collocatum fuisse uehementer & grauiter cõqueritur. M. Tullius in oratione quam habuit ad pontifices pro domo sua.

Musagetes hercules

Hercules socius musæ.

Cornua in templo dianæ.

Atrium

¶ M. AN. ¶ Marcelli: ex Octauia & C. marcello geniti: hic est quem extinctum Maro miserabili carmine in sexto prosequitur. ¶ Refectis: instauratis. ¶ A Martio philippo: Augusti uictrico: huic enim post Octauii patris interitum Accia mater nupsit. ¶ Aedes Herculis & musarum: Ouidius Sic ego sic clio clara monumenta philippi: Aspicis, unde trahit Martia casta genus: Cur Herculi & musis communis ædes

poneretur plutarchus in quæstionibus docet. ¶ Aedes dianæ: Dianæ ædes in auentino fuit. Mar. Laudat æ uicinus Sura dianæ: uetustissimum eiusdē tēplū in auentino cōmuni ro. & latinoꝝ noie Ser. tuo Tullo rege Li. ædificatū tradidit de quo forte urbanissimus poeta. ¶ Atriū libertatis: libertatis ædes fuit i co dem colle. Atriū ædificii genus medium ante ædem continens aream in quā ex oi tecto descendit collecta plu uia ab atriatibus tuscis unde sit sumptū exemplū credidit Varro ipsū ei nomen factum. Liuius: Tarentino rum obsides secundo bello punico in atrio libertatis ait asseruatos: quæ uetus custodia ipam celebritatem loci arguit & uetustatem.

ædes Saturni: a Cor. Balbo theatrū: a Statilio Tauro amphi theatrū: a. M. uero Agrippa complura & egregia.

De diuisiōe urbis & tēplis ac uiis refectis & tyberi āpliato.

Spacium urbis i regiōes uicosq; diuisit: instituitq; ut illas annui magiratus sortito tuerētur: hos magistri e plebe cuiusq; uicina electi. Aduersus icēdia excu bias nocturnas uigilesq; cōmētusq; ē: ad cohercendas inun dationes alueum tyberis laxauit: ac repugnauit cōpletū oli

¶ PHI. ¶ Edes saturni. Plu tarchus & Macrobius produde rūt ærarium romanū fuisse in tē plo saturni: quia sub illo nullū furtum cōmissum fuisse fertur: aut quia sub illo nihil erat cuius q priuatū. Tullum hostilium q dam consecrasse templum satur no ferunt. Quidam lucium tar quinium. Varro refert titū lar gium dictatorem edem saturni saturnalibus dedicasse. Liuius in secundo ab origine urbis sic

scribit. Aulo sempronio & marco minutio consulibus edes saturno dedicata: saturnalia institutus festus dies edes quoq; saturni hæc refecta fuisse significatur restitutaq; a planco. ¶ A cornelio balbo: is est ille cor. balbus cæsaris per quem familiaris & ciceronis amicissimus: ad cuius nomen alludens Cicero sic iocatur i epistolis. quæso ne pluribus balbos q disertos putes. ¶ A statilio tauro. Tacitus meminit statilii tauri unus ex potentissimis: quē opibus illustrē accusatum fuisse repetundarum tradit agrippina extimulante accusa torem quæ statilii hortis amenissimis inhiabat. Statilius impatiens iniuriæ sibi mortē consciuit. ¶ Ab a grippa cōplura: marcus agrippa in edilitate sua romā duxit aquam uirgineā: preterea fontes fecit centumquinq; castella centum triginta. compluit etiam cultu magnifica a coperibus & gratuit tribuit balnea centum se xaginta. auctor plinius in. xxxvi. idem scribit pantheon ioui ultori ab agrippa factum. Deductibus aquarum ab agrippa uel factis uel refectis sic scribit Frontinus. agrippa edilis ductus appiæ. anienis. Martiæ penæ di lapsos restituit. Idem iuliam deduxit. Virginem quoq; romam perduxit. ¶ In regiones uicosq;. Iam dictū est romam fuisse diuisam in regiones quattuor decim. Quarum singulæ compita supra. cc. & uicos innume ros continebant. sed cum dicat Tranquillus augustum diuisisse urbem regionatim: caue credas ab eo diui sam fuisse in illas quattuor decim regiones celebratissimas: quæ ante augustum præscriptæ fuerant. sed in telligendum quandā diuisionem ab augusto factam esse regionatim & uicatim ut hac noua formula magi stratus annui regionibus tuendis preessent: magistri uero singuli singulis uicis. Scribit Dionysius consti tutos fuisse a Seruio Tullio uicorum præfectos: quos scire iussit ubi quisq; habitaret. ¶ Sortito. uoluit ut magistratus regionū tuendarum per sortitionem crearentur. ¶ Illas regiones. Illos uicos. ¶ Magistri: rectores moderatores. scribit paulus iurisconsultus quod hi magistri appellantur quibus præcipua cura rei uin in cumbit: & qui magis qua ceteri diligentiā & sollicitudinem rebus quibus presunt debent. unde etiam cu/ iusuis disciplinæ preceptores magistri appellantur: magirare enim est moderari ut scribit Festus pōpeius unde magistri pagorū: societatum: uicorū collegiorū: equitū dicuntur. ¶ Excubias nocturnas: augustus occur rere uolens incendiis septē cohortes constituit: ut binas regiones urbis unaquæq; cohors tueretur prepo sito super oēs eo qui prefectus uigilum appellat. ¶ Cōmētus: excogitauit inuenit: cōminisci ut inq̄t Va rro dictū a con & mete unde & cōmētū. ¶ Laxauit: laxiorem & capatiorē fecit. ¶ Alueum: cōceptaculum & ut uulgo dicitur lectū fluminis: scribit Caius iurisconsultus titulo de acquirendo rerum dominio. q si toto al ueo naturali relicto flumen alio fluere cepit: prior quidem alueus eorum est qui prope ripā possident præ dia. Nouus autē alueus eius incipit esse cuius & flumen est. i. publici iuris gentiū. ¶ Repugnauit: purgare ut inq̄t ulpianus proprie dr ad libramētū ppriū redigere. sublato eo quod superest.

¶ M. A. N. ¶ Aedes saturni: nisi ædem ipsam refectam intelligas aliam ab ea in qua ærarium fuit: diuer sum accipi oportet: nam quod ad priorem illā attinet post reges urbe exactos publicola: ut plutarchus tra dit in ea ærarium constituit. Lucanus: Tunc conditus imo eruitur templo multis non tactus ab annis: Romani census populi. ¶ Amphitheatrū: locum ad spectacul comparatum quod ratio nominis arguit: duplex eius forma a theatro quod plērūq; dimidiatū. M. Scaurus primus auctore plin. temporarium theatrum Romæ posuit: Amphitheatrum in dubium uenire potest. Corne. Tacitus a. C. Cæ. primum in campo martio constitutum scripsit. Tranquillus destinatum dictauit atq; apparatū omnem ab Antonio in Mausolei dedicatione disiectum. ¶ M. Agrippa: Pantheon ab agrippa ioui ultori factum auctor est plin. quod & uetustissimæ litteræ: quæ in uestibuli supercilio durant perspicue demonstrant: de aquæ ductib' præter plin. testimonium extat & augusti adagium illud agrippam generum suum satis prouidisse ne siti ur be romani laborarent. ¶ In regiones & uicos. plin. auctor est. xiiii. fuisse in urbe regiones: uicos uero supra mil le. ¶ Sortito forte ducti. ¶ Tuerentur hos uicos. s. quod si disiunctim legas: ut plærīq; habent non proce dit. ¶ Magistri. moderatores: sic sodalium collegii: & equitum magistri dicuntur. ¶ E plæbe cuiusq; uici/

Statilii i æ de saturni.

Nagistri. Magirari.

Cōminisci

niæ:ex eo plebeiorum numero:quem quælibet haberet uicinia. ¶ Inundationes:inundantis tyberis euagationes. ¶ Alueum:inter capedinem utrinq; ripis cohercitam. ¶ Laxauit:ampliauit.ut quo laxius flueret:eo minimus inundaret.

ruderibus & ædificiorum prolapsionibus coarctatur. Quo autem facilius undiq; urbs adiretur desumpta sibi flaminia uia Arimino tenus munienda. Reliquas triumphalibus uiris ex manubiali pecunia sternendas distribuit: ædes sacras uetustate collapsas;aut incendio absumptas refecit: easq; & cæteras opulentissimis donis adornauit:utpote qui in cellam capitolini Iouis sexdecim millia pondo auri:gemmasq; ac margaritas quingenties sextertiū una donatione contulerit.

De gestis per eum in pontificatu maximo.

Postq̄ uero pontificatum maximū:quē numq̄ uiuo Lepido auferre sustinuerat;mortuo deide suscepit

Ruderu q. ¶ PHI. ¶ Ruderibus:rudera sunt saxi contusa & fragmenta ædificiorum dirutorum cōminuta alterum nouum: alterū uetus rudus appellatur. Ex nouo pauimenta solidantur.unde ait Vitruuius.li.vii.Deide ruderi nouo tertia pars testæ rusæ.admisceatur:calcisq; duæ ptes ad quinq; mortarii mixtionibus pstent responsum. hoc idem,Plinius noster in.xxxvi.retulit a rudere fit *Ruderor. ruderatio.* uerbū ruderor:quod significat rudus inducere.Vitruuius:ne minore saxo q quod possit manus implere statuminationibus inductis ruderetur. apud eūdē titulus est de ruderatione. *rudetum.* M.Cato rudetū uocat locum rudere refertum:cum ait.lenti in rudero & rubricoso q herbosus non fiet serito.palladius quid sit rudus interpretatur cum ait in primo tunc super statuminabis rudus.i.saxa cōtusa duabus partibus & una calcis temperate constitues. *Ruderatū.* Plin.in.xxi.ait ruderatū agrum amari arosa hoc est rudere conspersum. De rudere quod significat quisquilias & fragmenta edificiorum lapsorum cōminuta loquitur tacitus:cū de ruinis incendii neroniani sic inquit.ruderi accipiendo hostienses paludes destinabat:utiq; naues quæ frumētum tiberi subuectassent onustæ rudere decurrerent.De his ruderibus nunc intelligit tranquillus:de quibus iurisconsultus quoq;intellexit.cū ait de dāno infecto.Licer dñs uelit rudera egerere:eaq; derelinquere. Item non cogi posse ut rudera tollat. ¶ Coarctatum. angustiorem factum & strictiorem. ¶ Facilius adiretur:cōmodius & breuiori tēporis curriculo.similiter papinius celebrans hēdecasillabo uiam domicianam sic inquit:at nunc quæ solidum diem terebat horarum uia facta uix duarum. *Via flaminia.* ¶ Flaminia uia. Caius flaminius collega marci lepidi in consulatu uictor ligurum strauit uiam flaminiam:ex urbe roma per thuscorum & umbrorum usq; ariminū.auctor Strabo in.v.geographiæ.Liuius uero li.xxxix.cōsul flaminius ne militem in ocio haberet uiam a bononia pduxit aretiū.Ita habent impressi fere oēs liuiani codices.ego existimo emēdandū esse: a roma perduxit ariminū nisi altera flaminia significetur.Emilius autem collega uiam emiliam a placētia ut flaminiæ cōmitteret ariminū perduxit & intelligimus augustum magis refecisse restituisseq; uia flaminiā.q̄ nouā fecisse.cū antea facta fuisset a consule flaminio. *restituere.* Restituere autem ut ait iulianus iurisconsultus uidetur is qui in pristinū statum reducit qd sit. ¶ Arimino tenus usq; ariminū. ¶ Muniēda cōstituēda: munire uiā est silicibus & lapide sternere atq; cōstruere. ¶ Reliquas:uias.s.publicas & militares. ¶ Ex manubiali pecunia manubialis pecunia dicitur quæ redacta ē ex manubus hoc est hostili preda diuendita. De uario significatu manubiarum ante dictum est. ¶ Vetustate *reficere qd.* collapsas.scribit liuius augustū cæsarem refecisse edē feretrii iouis uetustate collapsam. ¶ Refecit:reficere ē quod corruptum est in pristinū statum restaurare.uerbo reficiendi tegere substruere sarcire edificare item aduehere apportareq; ea quæ ad talem rem opus essent continentur sicuti docet Vlpianus titulo de uiis. ¶ Vtpote. tanq̄. ¶ Pondo libras: Cētena pondo dicebāt antiqui referētes ad libram:alias accipitur pro pondere:sicut aput liuium scribentem coronam aureā libre pondo ioui dicatam fuisse. ¶ Gemmas ac margaritas.in cōmentariis apperta scripsimus quēadmodū margaritæ non numerantur in numero gēmarum & Plinius distinxit margaritas a gēmis.cū gēme ppriæ ad lapides preciosos referantur & chrystallū quoq; gēmarum nomine continetur.Liuia augusti dicauit magnitudinē chrystalli in capitolio libraq; circiter quinquaginta. iuriscōsulti aiūt gēmas a lapillis distinguūt:tanq; gēmæ sint perlucidæ materiæ. uelut smaragdi chrysolithi & ametisthi.lapilli uero contrariæ superioribus naturæ ut sunt obsidiani.emendanda dictio ē apud iurisconsultos depraauata:nam pro obsidiani passim abasiani legitur margaritas autē nec gēmis nec *Dictio iurisconsultorum emendata.* lapillis cōtineri satis cōstitisse sabinus iurisconsultus ait.potior est apud me auctoritas plinii:qui gēmas generali uocabulo intelligit omnes lapides præciosos:siue materiæ sint perlucidæ siue obscuræ. ¶ Viuo lepido.de hoc ita seneca li.i.de clementia lepidi pōtificatū maximum non nisi mortuo illo transferri in se passus est augustus.maluit enim illum honorem uocari quam spolium.

¶ M.ANT. ¶ Ruderibus: ruptorū ædificiorū disiecta materia lapidibus:calce:& harena cōmixtis: estq; nouū & uetus.rudus nouū materia pauimenti: hoc ē saxa nuper nec contusa.seu testæ fractæ ad pauimētum fulciendum uetus rudus ueterū pauimentorū materia:quæ calce.harena.lapidibus: siue testis fractis constat. Plin.cōplanatæ erant ueteri rudere uiæ:hinc ruderatus ager apud eundem:qui eiusmodi materia ē respsus:rhosmarinus aiunt in glarosis:q; locis esse cōtentam:ruderatumq; agrum amare. Vetruuius:tunc super statumen duces rudus:hoc est saxa contusa duabus partibus & una calcis. ¶ Flaminia uia:flaminiæ uiæ cura. ¶ Muniendo cum muniendam enim constat uiam ipsam diu antea comunitam. Strabo eodem enim

consulatu Marcus Aemilius Lepidus & Caius Flamius collegæ fuerāt: uictores autem ligurum strauere: hic quidem Flaminiā e Roma per Thusciā & Vmbriam usq; Ariminū: alter reliquam porro usq; Bononiā recte igitur muniendā. i. resarciendam dixeris. ¶ Reliquas uias. s. ut Latinā: appiā: Valeriam. Aemiliam. ¶ Manubiali e manubus: quid autem manubiæ essent: altas abunde. ¶ Pondo. libras. ¶ Quingēties: sex tertium: ad preciū non ad pondus referas. ¶ Viuo Lepedo: eo qui triuir fuerat: nam post Cæsaris dictatoris mortem Lepidus pontificatum inuaserat.

qcquid fatidicorum librorū græci latiniq; generis nullis: uel parum idoneis auctoribus uulgo ferebatur; supra duo milia contracta undiq; cremauit; ac solos retinuit sybillinos hos quoq; delectu habito; addiditq; duobus forulis auratis sub palatini Apollinis basi. Annum a diuo Iulio ordinatum; sed postea neglígentia conturbatum; atque confusum rursus ad pristinam rationem redegit; in cuius ordinationem

¶ PHI. ¶ Fatidicorū librorum: fatidici libri dicuntur: qui continent facta populorū: quales erāt decē sibyllarū: quos fatales historici appellant: qualia etiā fuerunt uolumina martii uatis. Sic uates fatidici dicti: & fatidica mantho nomiātur a poeta: quæ erat fatiloqua uaticinabaturq; diuinitate pdita. sensiss est augustum concremasse magnam copiam librorū fatidicorum: q essent adulterini & subdititii nulloq; idoneo auctore subnixi & hoc ab augusto factitatum est ex ritu priscorū. nam ut ait liuius undequadragesimo ab urbe condita. sepe hoc patrū auorūq; etate negotiū ē magistratibus datū: ut sacra externa fieri uetarent: uaticinos libros cōquirerent cōburerent: q̄ oēm disciplinā sacrificandi. preterq̄ more Romano abolerent. mendū est in codicibus liuianis nāq; p uaticinos libros passim legitur eracinos. uaticini autē libri sunt idem qui fatidici: quibus uaticinia fataq; Ro. cōtinent. idē. xxv. dixit ptor ut quicūq; libros uaticinos haberet eos libros ad se deferret. ¶ Delectu habito. ante augustū rettulit ad senatū cuius curio cōsul: ut legati erythras mitterent: qui carmina sibyllæ coquisita romā deportarent. Itaq; missi tres legati descriptos a priuatis uersus circa mille Romā deportarunt: auctores Varro Lactantius & Fenestela: præterea libri sibyllini: qui a romanis in archano seruabant nō unius fuere sibyllæ: sed ex pluribus in unū cōgregati. ex quo credibile est quædā in his fuisse quasi confusa: ea quæ ab augusto repurgata sunt. ¶ Addidit: elegantius est abdidit. i. recondidit reposuit. ¶ Forulis: fori masculino genere pluratiuo numero significant circēsia spectacula: de quibus liuius in primo sic ait loca diuisa a patribus equitibus ubiq; spectacula sibi quisq; facerent: fori appellati. præterea fori dicuntur in nauibus sedilia nautarum: unde forulos per diminutionem dici existimat festus quasi miores foros hoc est minora spectacula: uerū apud iuuenalem: hic libros dabit & forulos & in hoc loco apud tranquillum foruli accipiuntur pro capsulis loculamētisq;. apud Virgilium forulos pro oppido accipimus: cum ait in. vii. casperiaq; colunt forulos & flumen hymelle ¶ Sub basi. fulcimēto statuæ. uulgo quoq; bases columnarum uocant: refert plinius honores in basibus inscribi uidisse se solitos. ¶ Apollinis: scribit pli. uidisse se Apollinem in bibliotheca tēpli augusti quinquaginta pedū a pollice dubium ære mirabiliorē an pulchritudine De hoc nunc intelligendū: uel de illo: quem ex marmore scopas fecit & quem plinius appellat apollinem palatinum. fuit & alius apollo eboreus in foro augusti Cæsaris: ad quē referri potest illud satiricum: sportula deinde forū iurisq; peritus apollo & illud oratianū: sic me seruabit apollo: quāuis porphirio aliud temoti us cōiixerit interpretamētū. ¶ Ad pristinā rōnē. ante dictū est quēadmodū Iulius Cæsar annū diligētissime ordinauit qui istituit: ut ānus hēret. ccclxv. dies & quadrātē. sed tunc quoq; uitium admissum est per sacerdotes: uiq; auctoribus solino in collectaneis & macrobio in saturnalibus: cum perceptū eēt āno quarto intercallarēt diē: ut oporteret cōfecto āno. iiii. obseruari: antequā qntus auspicaret sacerdotes incipiēte quarto non desinente intercalarunt. sic per ānos sex & triginta cum nouem tantūmodo dies sufficere debuissent. xii. sunt intercalati: quem errorem deprehensum augustus correxit: iussitq; annos. xii. sine intercalatiōe decurrere: ut tres illi dies, qui ultra nouenarios temere fuerant intercalati hoc modo possent repensari: qua reformatione oīs futuri temporis fundata ratio est. Amianus marcellinus lib. xxvi. refert quēadmodū ab augusto sit compositos ānus: qui initio sacerdotū cōfusus & erroribus erat implicatus: uerba marcellini hæc sunt. Quibus abolitis octauianus augustus græcos sequutus hanc incōstantiā correcta turbatiōe compo suit spaciis. xii. mensium & sex horarum magna deliberatiōe collectis. ¶ Ad pristinam rationem. a dictatore Cæsare institutā: de qua affatim dictum est in primo commentario.

Fatidici. libri.

Vaticini libri.

Fori.

Foruli.

Bases

Apollo eboreus

Augustus sextilis.

¶ M. AN. ¶ Fatidicorū populi Romani fata continentium. ¶ Parum idoneis auctoribus: quibus fides haud habēda esset. ¶ Sibyllinos: tres ab initio fuere: quos Dionysius & Gellius aiūt ad Tarquinium supbū a Sibylla delatos. Lactātius ad Tarquiniū priscū pdidit: adeo ī re etiā uulgatissima uariāt, auctores Dionysius & Valerius a duūuiris eos prius asseruatos docent: inde quindecim uiri habuere: quod Gellius testatur. Itē & decēuiri ut macrobius: marsico bello in capitolii cōflagratione īcendio sunt absumpti. quare senatus cōsulto ex erythris & locis Asiæ cōpluribus ex italiæ adhæc urbibus nōnullis legatis ad id missis alii conquisiti sunt: quos idem Sibyllinos dixere: Augustusq; pontifex maximus duobus forulis clausit. ¶ Forulis: armariolis: siue pluteis. Iu. Hic libros dabit: & forulos mediāq; mineruā. ¶ Basi: cui colossi moles erat imposita. ¶ Palatini apollonis: colossi pedū quinquaginta. Plinius: factitauit colossos & italia uidemusq; certe Apollinem in bibliothecha templi Augusti tuscanicū quinquaginta pedum a pollice: dubium ære mirabiliorem: an pulchritudine. Horatius ad forum: Scripta palatinus quæcunq; recepit apollo. ¶ Con-

turbatum: quum ex Cæsaris institutione ut Macrobius scribit: diem qui ex quadrantibus fiebat: quarto quoq; anno: in eo quintus inciperet intercalari oportuisset Pontifices quarto non peracto: sed incipiente intercalabant: qui error sex & triginta annis: tandiu n. error ille indeprahesus fuit: ita annum turbarat: ut .xii. dies in eo corrigendo intercalati sint.

sextilē mensem e suo cognomine nūcupauit magis q̄ septēbrē: quo erat natus: quia hoc sibi & primus consulatus & insignes uictoriæ obtigissent: sacerdotū & numerū & dignitatem sed & cōmoda auxit p̄cipue uestaliū uirginū: quũq; in demortuæ locū capi aliam oporteret: ambirentq; multi ne filias in sortē darent: adiurauit: si cuiusquam neptium suarū competeret ætas: oblaturum se fuisse eam. Non nulla etiam ex antiquis cerimōiis paulatim abolita restituit: ut salutis auguriū: diale flaminium: sacrum lupercale ludos: sæculares &

¶PHI. ¶Sextile mensem martium mensem principium suisse: nam apud priscos ex hoc maxime probatur: quod ab ipso quintilis quintus est dictus: sextilis sextus: & deinceps pro numero numerabantur: nei ūqm sextilis antea uocabatur: appellatus est augustus in honorem augusti Cæsaris facto senatusconsulto i. hæc uerba: cū iperator Cæsar augustus mense sextili & primum consulatū inierit: & triumphos tres intulerit in urbem: & ex ianiculo legiones deducte secutæq; sint eius auspicium ac fidem: & ægyptus hoc mense in potestatem redacta sit finisq; hoc mense bellis ciuilibus impositus sit: atq; ob has causas hic mensis huic imperio felicissimus sit ac fuerit. placere senatui ut hic mensis augustus appellet. Hieronymus quoq; in epistola ad eustochium scribit augustum cæsarem calendis sextilibus romam repedasse cum triumpho ab alexandria uictoria statutūq; ee nūciatūq; p uniuersum orbē uniuersis gētibus octauianū augustū īter deos debere collocari & ut mensis iste qui antiquitus in ordine mensium sextilis dicebatur: in honorem augusti augustus uocaretur.

Sex uestales.

¶Vestalium uirginū: sex uestæ sacerdotes cōstitutæ sūt: ut populus pro sua quaq; parte haberet ministram sacrorū: quia ciuitas romana olim in sex fuit distributa partes: geganiam & bereniam primas a numa sacratas uirgines uestales ait Plutarchus: deinde canuliā & tarpeiam: postea seruium tullium duas addidisse: qui numerus senarius seruatus est.

Capit̄ uirgo a pontifice.

¶Capi aliam. capi dicitur uirgo uestalis: quādo ad id sacrificium legitur: ppterea quod pontificis maximi manu p̄hensa ab eo parente: in cuius potestate est: ueluti bello capta abducitur: pontifex maximus hæc uerba dicebat cum uirginem capiebat. Amata te capio: ideo āt amata inter capiendum a pontifice maximo appellat̄. qm̄ ea quæ prima capta est hoc fuisse noīe tradit gellius ī primo noctiū atticarū. flamines quoq; diales item augures & pōtifices capi dicebant̄: de flamine capto exemplū est apud liuium sic scribentē in .xxvii. ab urbe condita. C. flaccus flamen captus. a. p. licinio pontifice maximo.

Amatē capio

¶Ambirent. ambiendo deprecarentur. ¶In sortem darēt: scribit Gellius papiam legem se inuenisse: qua cauebatur ut pontificis maximi arbitratu uirgines e populo uiginti legerentur: sortitioq; in contione ex eo numero fieret.

Patrima. Matrima.

¶Neptium: de neptibus augusti paulo post. ¶Competeret ætas. qui de uirgine capiēda scripserūt: minorē quã annos sex maiorē q̄ annos .x. natam negauerūt capi fas esse: itē quæ nō patrima & matrima: hoc est quæ nec patrem habeat nec matrem. ¶Oblaturum: insinuat gellius fuisse homines honesto loco natos: qui adhibant pontificem maximum & offerebant ad sacerdotium filias.

Salutis augurium.

¶Salutis augurium scribit Cor. Tacitus: salutis augurium quinq; & uiginti annis omissum repeti ac deinde continuari placuisse claudio imperatori. Dion quoq; apud græcos quod foret salutis augurium luculenter tradidit qui ait modum fuisse auguriij ut si deus permittat salutem populo poscerent: quasi ne salutem quidem a dis petere fas sit: nisi prius hoc ipsum dii concesserint. obseruabatur autem una dies quot ānis in qua nullus ad bellum proficisceretur exercitus nemo contra se pararet. nemo pugnaret quod in bellis ciuilibus haudquaquam obseruari poterat: hoc salutis augurium ab augusto restitutum fuisse significat: quod prius omissum abolitūq; fuerat: sicuti a claudio ex auctoritate. Cor. taciti dicimus fuisse repetitum continuatumq;. pterea edes fuit romę salutis a iunio bubulco censore locata: quã consul bello sannitium uouerat.

Edes salutis.

Ad salutem deam alludit plautus in asinaria illo uersu: ut consueuere homines salus frustratur & fortuna.

Flaminiū.

¶Diale flaminium: flaminis dialis sacerdotium de quo affatim dictum est in principio cōmētariorum: sicut etiā de lupercis & lupercalibus. ¶Ludi seculares: primos ludos seculares a ualerio institutos esse post reges exactos censorinus tradit in libro de die natali. Valerius quoq; maximus originem ludorum secularium refert in capite de institutis antiquis. seculares dicti sunt a seculo. est autem seculum spacium centum annorum: dictū a sene ut interpretatur Marcus Varro: quod longissimum spacium senescendorum hominum id putauerunt & qui ciuile romanorum seculum centum annis transigitur: ab hoc spatio cum post centum annos hi ludi celebrarentur a seculo seculares nominati sunt: opinatur censorinus seculares dici potuisse. quod plerūq; semel fiant hominis ætate: sicut multa alia quę rara sunt post seculum euenire loquentium consuetudo usurpat. quintos ludos seculares Cæsar augustus & agrippa fecerunt: in quibus cantatū est in capitolio a uirginibus puerisq; carmen oratianū: quod seculare inscribitur: quo significatur post centum & .x. annos ludos seculares celebrari solitos.

Seculares a seculo.

¶M. AN. ¶E suo noīe: augustū qui antea sextilis dictus est. ¶Capi: capere se dicebat ponti. maximus ex ueteri instituto nō eligere uirgies: quas ad uestæ ministeriū accersebatur Fabius pictor: auctore Gel. tradidit. q̄q & flamies: & augures capi dicerent. ¶Ambirent: ambiēdo subterfugerent. ¶In sor. lege papia cō

pôtificis maximi arbitratu uirgines e populo.xx.legerent: sortitioq; ex eo numero in côcione fieret: q; hunc legi populus sit postea lege abrogatũ: ita ut unicuiq; liceret modo ætas competeret filiam pôtifici ultro offerre. ¶ Aduitam etiam enitãdo affirmant. ¶ Neptẽ suam Iuliæ & Agrippæ filiam ... et ætas: Antistius Labeo eam q capienda esset minorẽ sex annos natam esse oportere negat maiorẽ decem. ¶ Obliturum q;ñ legi. quæ pontifici maximo eam cum detulit fuerat ut diximus alioquin qua pontifex capturũ se dicere debuisset. ¶ Cerimoniarũ sacrorum institutis. Cerimoniæ ut Massurius Sabinus tradidit dictæ: ut religio a relinquẽdo. Valerius a ceritibus: qui omnia sacra bello seruarunt in publicæ pietatis monimentũ appellatas credidit. ¶ Salutis augurium: Dio ianũ ab Augusto clausum: salutisq; augurium factũ: quod fuerat iam autem multis annis omissum nero salutis augurium quod appellant longo interuallo fecerũt: est autem modus augurii quis deus permittat salutẽ populo poscant: quasi ne salutẽ quidem a diis petere fas sit nisi prius hoc ip cesserint. hæc ille: & alii un huiusmodi suiam non pauca. P'm. Augurio inquit coronatio agendi immunia die sacerdotiũ de cuius dignatione Liuius Dionysius & Plutar. ius plura. ¶ Sæculares quo ad tollendã omnem stupri occasionem noluit impuberes per urbẽ nudos uagari. ¶ Ludos sæculares centesimo quoq; anno ut Aurelius Augustinus Festus: & Acron scribunt celebrari côsueuerant: sæculum centũ annorũ spacium ut Varro ait. q; & minus sæculũ eodem auctore fuit.xxx.annorum. Augustus ea ludorũ celebritate. Iuuenes utriusq; sexus sine propinquorum aliquo maiore natu nocturnis spectaculis interesse quod edictum eo tetendit: ne in eam ætatem: quæ iniuriæ obnoxia est occasio committerẽt flagitii: quibus continuis noctibus ludi & lectisternia celebrari entur: ob tres Valerii orbo obseruatos: Valerius est auctor in cuius mentione nõ ab re fuerit locũ in eodẽ capite obi... e: quod mendum a nullo quod sciam est adhũc diem animaduersum: siquidem de ... alesio ille ... entiũ iussus fuerat egrotos filios deuehere: habitabat inquit in uilla sita prope uicinum sabinum fretũ quod si ita legis manifeste appar... ualerium nesciuisse sabinæ regionis situm: qui nõ fretum ad occasum coercet ac totus mediterraneus est. Eretum ergo pro freto legẽdũ côtendere: in ... Sitam etium sabinorũ oppidum supra tiberim iacentẽ Liuius & ad eretũ cũ sabinis pugnatum ... at locũ ... libẽ quo non solũ eos q in ualerium scripsere: sed uiri etiam quẽdam exactæ obseruationis & utraq; controuersia doctissimũ: cui nomini ob excellentem alioquin doctrinam mutuamq; beniuolentiam patimus in apertum errorem traxisse uideo.

...os supcalibus uetuit currere iberbes. Itẽ sæculari/ bus ludis iuuenes utriusq; sexus phibuit ullũ nocturnũ spe/ ctaculũ frequẽtare nisi cũ aliquo maiore natu ppinquorũ.

¶ PHI. ¶ Compitalicios. côpitalicii ludi dicti sunt a uiis compitorum quibus per urbẽ agitabantur: compita aũt erant singularum regionum supra.cc. refert macrobius in primo saturnaliũ

Côpitalicii

...arquinio superbo instituta fuisse laribus ac maniæ deæ matri deum: quibus capitibus allii & papauer... pro capitibus hoium supplicabatur. porphyrio oratianus interpres auctor est lares. i. deos domesticos ... ab augusto positos fuisse: & ex libertinis sacerdotes datos qui augustales sunt appellati. compita ... eẽ docet Ouidius in fastis cũ ait sicq; gratus geminoq; pariti qui a côpita seruant & uigilẽt ... per in urbe lares. De côpitalibus hæc Mar. Varro. compitalia dies attributus laribus ubi uiæ côpitis sacrificatur: quot annis is dies concipit. Dionysius in quarto auctor est tẽpla in suo ... s extructa fuisse in compitis omnibus. ubi annua: satia sacrificia peragebantur a seruis: tanquam ... ministerium diis gratum fore. celebrabatur at solemnitas compitaliorum paucis diebus post saturnalia ... nocte compita uñ dicta & ludi compitalicii. ¶ Currere imberbes. soli enim ... es luperci nudi in orbem discurrere & scuticis obuios cedere esse & superius enarratum est. Augustus prohibuit nudos currere pueros & adolescẽtiores honestatis ca. ¶ Vllum spectaculũ nocturnum. ludi continuis tribus noctibus celebrabantur: quia totidem filii ualesii: qui primus fuit ludorum instituto liberati fuerant. Vnde ab ausonio eleganter dictũ est: Trina tarentino celebrata trinoctia ludo ... sæculares ... ludos appellari docuimus in libro annotationum enarrantes illud epigrammati ... mea Romano spectata est uiri tarento. Nisi cũ aliquo maiore natu. in nocturnis sacris spectacula infanda multa probri stuprisq; plena fieri solent per occasionem tenebrarum. Nam ut inquit ... tatius. Nox fecunda operum pulchreque accomoda fraudi. sic huius: in bachanalibus stupra nefanda flagitia fieri solita luculente perscribit ideoque augustus ut obuiã iret huiuscemodi corruptelis & ne stupratores illuderent ætati pueri iuuenilis: in uenerem quam propensa est lasciuia iuuenes & puellas interesse nocturnis secularium ludorum spectaculis: nisi secum haberent ... propinquis atq; necessarius seniorẽ: qui ueluti custos & moderator cohiberet a probro. præsentia facit iuuenes modestiores uerecundiores ue.

Seculares

¶ M. AN. ¶ Compitalitios cũ singulæ laribus feriæ datæ eẽnt atq; illæ ipsæ sint macrobius & uarro scribũt conceptiuæ augustus bis quotannos celebrandas censuit: compitalitia ex uiis ut iidem auctores aiunt compitorum in quibus agitabantur dicta maniæ & laribus ex oraculo apollinis côstituta: Sed diuus olim factorum ... s electis regibus a iunio Bruto sublatus Macrobius est auctor Plinius & ipe duplicis larium coronationis meminit.

¶PHI.¶Compitales lares.quibus cõpita dicata sunt:& in quorum honorẽ sunt ludi cõpitalitii.¶Vernis floribus.scribit plinius in.xxi.qd coronæ deo℞ honos erant larũ publico℞ priuatorũq.uerni autẽ flores sunt helichrysos.hyacynthus:rosa & uiola alba:quæ prima florum ẽ uer nunciantiũ:quã colomela græca dictione leucoiia uocat quasi dicas albã uiolã.sunt & alii flores uerni.quo℞ noĩa refert plinius in.xxi.æstiui uero flores q succedunt uernis hi in primis memorant:lichnus:ãouis flos.Amaracus.iris.& quodã genus lilii.Nam lilio℞ quædam sunt uerna:qdam æstiua.quædam autũnalia.¶Ex minimo maximũ.apd salustiũ in catilina ait Cato.Nolite existimare maiores nostros armis rem pu.ex parua magnã fecisse:subiungitq illa quæ magnos illos fecere domi idustria:foris iustum imperiũ:animus i cõsulẽdo liber:neq delicto neq libidini obnoxius.¶Opera cuiusq ducũ.s.q imperium maximũ reddidissent:quales sunt illi quorum ita meminit iupiter apud siliũ:hinc tibi paulus hinc fabius gratusq mihi marcellus opimis:hi tñ pariẽt latio p uulnera regnum.¶Manẽtibus titulis.ueterũ.s.ducum:q inscribi solẽt in opibus:ut cognoscãt posteri:quorum hoĩum fuerint illa monumẽta.in hoc laudãdus augustus:q magis cõsulebat famæ prisco℞ q̃ suæ:dũ sub titulis illorum opa reformat.econtrario uituperandus domitianus:q restituit quidem opa maiorum:sed oĩa sub titulo tñ suo:abolita ueterum conditorũ memoria.

Compitales lares ornare bis in anno instituit uernis florib⁹ & æstiuis.Proximũ a diis ĩmortalibus honorẽ memoriæ ducum præstitit:quí imperium populi romani ex minimo maximum redidissent.Itaq & opera cuiusq manentibus titulis restituit:& statuas oĩum triũphali effigie i utraq fori sui porticu dedicauit.Professus ẽ edicto cõmentũ id se ut illo℞ uelut exẽplar:& ipse dũ uiueret:& insequentiũ ætatũ principes exigerentur a ciuibus.Põpei quoq statuã contra theatri eius regiam marmoreo Iano supposuit translata e curia in qua.C.Cæsar fuerat occisus.

De correctione & reformatione abusuũ & excessuũ.

Plæraq pessimi exẽpli correxit:quæ in perniciẽ publicã:aut ex cõsuetudine licẽtiaq bello℞ ciuilium durauerant:aut p pacem etiam extiterant.Nam & grassatorum plurimi palam se ferebant succincti ferro quasi tuendi sui causa;& rapi per agros uiatores sine discrimine

Verni flores
Leucoia q̃
Estiui flores

¶Triũphali effigie.quales triũphantibus dicabant.plinius in.xxxiiii.refert statuas ĩ curribus dicatas fuisse his q triũphassent.de quo genere statua℞ loqui uidetur & Iuuenalis scribẽs.huius.n.stat currus æneus alti quadriiuges in uestibulis:atq ipse feroci bellatore sedens curuatum hastile minatur.Idẽ de statuis triumphalibus ait.atq triũphales inter quas ausus hẽre nescio quis titulos.statuæ ãt antiquitus togata effigie dicabantur.aliæ thoracatæ:cum Romana res ac militaris sit thoracas addere.Aliæ penulatæ:Aliæ factæ sunt habitu luperco℞.Aliæ equestres:Aliæ pedestres.quædam in columnis quarum ratio erat attolli supra cæteros mortales.fuerunt & statuæ effigie triumphali in curribus eorum.s.qui triũphauissent.a diuo augusto seiuges facti sunt:hoc ẽ currus ducti a sex equis.¶In utraq porticu fori.græci in quadrato amplissimis & duplicibus porticibus fora constituebãt:crebrisq colũnis ornabãt.sed ut inqt uitruuius in qnto:in urbibus italiæ fo℞ non ẽ eadẽ rõne faciendũ.nam pp spectacula spatiosioribus intercolumniis fora distribuenda sũt:circaq in porticibus argẽtariæ tabernæ collocãdæ.¶Cõmentũ.excogitasse.Cõmini ẽi ẽ excogitare:cũ fingunt in mente q nõ sunt.a con.& mẽte dictũ.auctor Varro.¶Ad illo℞ exẽplar.exemplũ est auctore festo qd sequamur:exemplar est ex quo simile faciamus.¶Exigerent.sensus est uoluit augustus ut romani & ipm & futuros principes exigerẽt ac ueluti ex debito reposcerẽt tales esse debere:quales fuissent illi duces:q impiũ auxissent.¶Eius.s.põpeii.fuit ãt theatrũ põpeianũ romæ clarissimũ:qd ille cõdidit ad similitudinẽ theatri mithylenei.qq maius & speciosius.añ pompeiũ subitariis gradibus & scena temporaria ludi soliti erãt celebrari.põpeius mansurã theatri sedẽ posuit:tanq̃ ita parsimoniæ consuleret.aucto.Cor.tacitus.sensus ẽ augustũ supposuisse simulacbro iani marmorei statuã.e regiõe regiæ põpeii translatã ex põpeiana curia:in qua occisus fuerat Iulius Cæsar:cuius statuæ meminit plutarchus:scribẽs cassium anteq̃ trucidandi Cæsaris facinus aggrederet.ad imaginẽ põpeii uersum illam ueluti aiatam adorasse:quauis ab opinione epicuri nõ multum dissimilis foret.Iano marmoreo.simulachra iani multifaria extrui solita testis ẽ domitianus:q multos ianos ut inferius declarabit Romæ extruxit.¶E curia.quã põpeius inter alia ornamenta añ theatrũ suum dedicauerat.¶Regiã.latino uerbo basilicam designauit.ita papinius de basilica pauli.sublimis regia pauli.¶Grassatorum plurimi.grassatores sunt latrones:qui grassari dicunt.cum uias obsident & uiatores despoliant.officium psidis est ut scribit iurisconsultus prouinciã a grassatoribus liberare.¶Se ferebant.ostẽtabant & in pp̃atulo grassabantur.¶Licentia bello℞ ciuilium.tunc magna est gladio℞ licentia.tunc impune peccatur.tñc ut ait silius.uis colitur iurisq locũ sibi uendicat ensis:& ut inquit orator silẽt leges inter arma cedit stillus gladio:decus decorũ pbitas improbitati.¶Succincti ferro.tales pene fuerũt sicarii illi:& collegia latrocinalia.q Ioseph⁹ & egesippus scripserũt infestasse hierosolyma.Ibãt.n.succinti sicis hoc ẽ breuiorib⁹ gladiis luce pcunẽtes.

Statuæ thoracatæ
Seiuges
Exemplũ
Exemplar
Regiam
Crassatores

¶M.AN.¶Opera cuiusq eo℞.s.qui rem pu.auxissent.¶Manentibus titulis:qbus intelligi posset cuius memoriæ id pstaretur:nam illis prorsus obsoletis sciri nõ potuit in cuius gratiam ea restituerent.¶Sui fo

riq.ad ædem martis ultoris publicauit: Lampridius auctor est Alexandrum principem augusti exemplo fuge neruæ imperatorū imaginibus excoluisse. ¶ Triūphali effigie: de his credo. Iuue. Atq3 triūphales inter quos ausus hēre: Nescio qs titulos. ¶ Cōmentū. excogitasse. ¶ Ad exēplar: ad similitudinē & exemplū. est exemplarium exemplū dicit̃ græce τὸ παράδειγμα. idea uocatur exemplū uero τὸ εἶδος. Annæus seneca alte & inqt exēplar est alterū forma ab exēplari sumpta & opi imposita & paulo post idos in ope est idea extra opus ē nec tñ extra opus: sed ante opus. ¶ Exigerent: reqrerent faut certe collatis utroq3 ingenti cutibus conferrent. ¶ Regia basilica: græca uoce id ædificii genus alio loco appellauit. ordo ē suppositur iu tus statuā pōpei e curia in qua cæsar occisus & ad cuius pedes cōcidisse dicit̃ ti aulatam igitur mo q erat cōtra regiā theatri edis pompei. & theatrū & curia pōpei n ... multū inter se distabat: auctor ē Plutarchus ei ædificia romæ circa ædē Laurentii in damaso fuisse antiquarii quidā & in his blondus forhuiēiectura haud incepta memoriæ pdiderūt. ¶ Grassator. latronū grassari est gradiēdo sæuire: unde latrōes obsidētes: grassari dicunt̃ un̄ grassatores dicti q hostiliter in uiatores gradiunt̃ qui spoliāt occidūt. Invito grassator agit rē. ¶ Viatores. peregre transeuntes. Iuue. Cātabit uacuus corā latrone uiator. Ver. carnitor iter. erāt uiatores & ministri q magistratibus pręebat & quos opus erat ex agris uocabāt. Cicero ad senatū accersebant̃ curius: & cæteri senes ex quo qui eos accersebāt uiatores nominati sunt.

liberiq; seruiq; ergastulis possessor̃ supprimebant̃. Et plurimæ factiones titulo collegii noui ad nullius nō facinoris societatē coibāt. Igit̃ grassatores dispositis per oportuna loca stationibus inhibuit: ergastula recognouit. Collegia præter antiqua & legitima dissoluit: tabulas ueter̃ ærarii debitorū uel præcipuā calūniādi materiā excussit: loca i urbe publica iuris ābigui possessorib̃ adiudicauit diuturnor̃ reor̃ & ex

¶ PHI. ¶ Sine discrimine. indifferenter passim. ¶ Ergastulis. ergastula loca sunt in agris: in quibus uincti serui opeant̃: quos plinius eleganter descripsit his uerbis. at nunc eadē il a uicti pedes damnatæ manus: inscripti uultus exercent. Idem ut ergastulor̃ non eadem emolumēta esse q̃ fuerunt imperatorū. quēadmodum ergastuli mancipia recognosci debeant atq3 tractari

Ergastula que

ab ergastularis docet columella libro primo de re rustica: qui ergastularios eleganter appellat eos qui præsunt ergastulis. scribit iulius firmicus natos sub sidere andromedæ futuros ergastulis præpositos. leges sæpe apud historicos refracta fuisse ergastula & seruos ad arma uocatos ab auctoribus seditionum: & olim Caius marius seruitia & ergastula armisse fertur. & athenio pastor familia i ergastulo liberatam sub signis ordinauit. & eunus syrus refractis ergastulis numerosum fecit exercitū. ergastulum a uerbo græco ἐργάζεσθαι q̃d significat operor deriuatur unde ἐργαστικὸς operarius: ergasteriū officina dicitur. in decretis: di. xlvi. scriptū est. nulli clerico licet tabernam aut ergasteriū habere. ¶ Collegii noui. libro. xlvii. digestor̃ titulo de collegiis illicitis. præcipit ut collegia illicita & noua dissoluant. in summa nisi ex senatuscōsulto uel Cæsaris auctoritate collegiū coierit dissoluendū est. Numa Rex. instituit collegia tibicinum aurificū. Architectorum tinctorum. coriariorum. fabrorū & figulorum. Vnde plinius cū de plastice & figulinis scriberet in xxxv. subiunxit. pp quã numa rex septimū collegium figulorum instituit. ¶ Nullius non: cuiuscūq. ¶ Cortus contrahebatur. uerbo usus e significantissimo na proprie coiri societas dicit̃. apud iurisconsultos digestis cum socio. sic inqt paulus. societas coiri pōt uel imperpetuū uel ad tps. & modestinus societatē coire & re & uerbis & p nunciū posse dubiū non ē. & ab ulpiano societas coita p cōtracta accipit̃. ¶ Stationibus. militatibus custodiis. ¶ Inhibuit. repressit. cohibuit. ¶ Recognouit. more boni patrisfamilias: q ergastuli mancipia recognoscit & explorat diligenter: nū uillicus alligauerit quēpiā ipso nesciente aut reuinxerint: Ita augustus recensuit ergastula reuinciens resoluēsq; si quos liberos supprimi dephenderat. hadrianus auctore sparciano ergastula seruor̃ & liberorū sustulit. ¶ Erarii debitorū. laudat ausonius gratianū imperatorem qd argumenta oia flagitādi publicitus sustulerit codonatis tributorū residuis. tabulas. n. oēs debitorum publicorū ex qbus emergere subinde consueuit materia columniarū iussit incendi: qd incendium salubre fuisse testatur: propterea qd ardebat stirpes fraudiū ueterū: ardebat seminaria futurarū. Adrianus quoq3 ad collegiam nihil prętermittēs infinita pecuniā q fisco debebat̃ priuatis debitoribus i urbe atq3 in Italia: i prouinciis ueto ingētes sūmas remisit: syngraphis in foro: quo magis securitas oibus roboraret̃ icensis tale quiddā fecisse uidetur augustus excussis tabulis ærarii debitorū & ut dici solet uentilatis: ne inde præberet̃ calumniatoribus ueluti ansa calūniandi. ¶ Iuris ambigui. de quibus ambigebatur: an priuatorū essent: an ad publicū pertinerēt. ¶ Adiudicauit. assignauit. abiudicare uero significat rem: de qua cōtrouersia ē: iudicando eripere atq3 intercipe. Vnde ager abiudicatus a liuio dictus. quē romani p iniquū iudiciū interceperant eripuerantq3 ardeatibus. ¶ Possessoribus. qui id tps possidebant: quia in re dubia possessorū melior ē conditione sicut scribūt iurisconsulti. ¶ Diuturnorū. reorum: reos appellat antonius orator apud Ciceronē non eos mō qui arguūt̃ sed oīs quorum de re disceptat̃. & reum fieri ut iquit asconius nihil aliud ē: qñ apud prætorē legibus interrogari. diuturni dicunt̃ rei: quorū causæ in longū tps protrahunt̃: cū neq3 absoluant̃ neq3 dānent. nihil noia aboleuit augustus. qñ uidebat nihil aliud q̃ri ab inimicis: quā ut diutius eēnt sordidati. M. AN. ¶ Ergastulis: locis in qbus lapides aut metalla foderent̃. Iu. nempe in lucanos & tusca ergastula mittas: sed ubicūq3 serui uincti aut sub custodia opatent̃ ergastulū a ueteribus dictū crediderim: Pli. colit rura ergastulis pessimū ē & q̃cqd agit̃ a desperantibus: ἐργάζομαι: græce opor. unde ἐργαστικὸς opatius.

Collegia

Societatē coire

Societas coita

Tabulæ debitorū incensæ

Syngraphæ incensæ

Abiudicare

¶ Nullius nõ cuiuslibet. ¶ Facinoris: flagitii nũc ac sceleris ẽ. n. alioqn mediũ ẽ uerbũ. ¶ Per opportuna lo cata urbis: q suburbanarũ regionũ. l. u. armato quoties custode tenenẽ: & pontina palus & palliniana pinus. ¶ Inhibuit: coprẽssit. ¶ Recognouit. purgãt nec p se. sed p Tyberiũq postea princeps fuit. ¶ Collegia: qd collegia eẽnt q ueteraq; itẽ recẽtia i Cæsa e ex Asconio & alus documnis. ¶ Veterũ æraru debitorũ: q iudicio ærarii olim facti eẽnt. aut alia rõne publicũ æs hẽrent. ¶ Calũniadi criminũ intẽdendi. ¶ Materia: occasione. ¶ Excussit: sustulit. aboleuit. ¶ Possessoribus: iis qui ea possiderent. ¶ Adiudicauit: addixit: ha benda dedit. ¶ Diuturniorum reorũ: eorũ qui iudiciorũ metu diu in squalore & sordibus fuissent.

quorum sordibus nihil aliud q̃ uoluptas *inimicis quereret* nomina aboleuit conditõe ppposita: ut si quẽ quis repetere uellet par periculũ pœne subiret. Ne quod aut maleficiũ ne gociũue ĩpunitate uel mora elaberetur. xxx. amplius dies q honorariis ludis occupabãtur: actui rerũ accõmodauit. Ad tres iudicũ decurias quartam addixit ex inferiore cẽsu: quæ ducenariorum uocaretur: iudicarentq; de leuioribus sum mis iudices a tricesimo ætatis ãno allegit. i. quinquẽnio ma turius q̃ solebant. At plærisq; iudicãdi munus detrectãtibus uix concessit: ut singulis decuriis p uices ãnua uacatio esset: & ut solitæ agi nouẽbri ac decẽbri mense. res omitterentur.

De modo & more in iure dicendo.

IPse ius dixit assidue: & in nocte nõnũq si parũ cor pore ualeret lectica pro tribunali collocata uel eti am domi cubans. Dixit autẽ ius non diligẽtia mo do summa: sed & lenitate: si quidem manifesti parricidii reum

¶ PHI. ¶ Sordibus: qui reorũ mos erat ut uestem sordidã in duerẽt in publicũ. capillum bar bamq; summitterent: essentq; in squalore: ut ita facili⁹ misericor diam mouerent & absolutionẽ impetrarẽt. Cicero in pisonem: nec minus letabor: cum te sem p sordidũ quam si paulis per sor didatũ uiderem. scribit iuriscon sultus nulli licere uestẽ sordidã noie rei in publico habere capil lum ue summittere. Nisi ita coniũ ctus esset affinitate: ut inuitus i reum testimoniũ dicere nõ pos sit. ¶ Si quẽ: reum. ¶ Quis accu sator. ¶ Repeterẽ: reum postu lare & in iudiciũ uocare. ¶ Hono rariis ludis. honorarios ludos alio noie dici liberalia scribit fe stus Pompeius. uidentur autẽ ita uocitati ab honore prætoris. Nam & prætorius honor itũ nominatur. officium ãt prætorũ hoc erat apud Romanos ut ludos exhiber nt in prætura: inde a Iuuenale dictũ est. prædo caballorum prætor sedet. q nodus satyricus enodatus est a nobis in libro annotationum. ¶ Occupabant. dies illi quibus ludi romæ fiebant minime idonei erant ad agendas causas. id qd Cicero abunde demõstrat in uerrinis. scribẽs ludos uotiuos: quos Pompeius facturus erat ablaturos dies. xv. cen sus est Augustum accõmodasse actui. i. actioni rerum causisq; agendis supra. xxx. dies: qui ludis prætoriis occupari solebant tanqua feriati: & hoc facit ne malefi. ia aut negotia subterlaberentur. ¶ Quartam. s. decu riam: hoc est qd ait plinius. iudicum non nisi quattuor decurias fuisse primo. quintã decuriam adiecit Ca ius prin eps. ¶ Decenariorum: equites legitimi quorũ ordo iudicabat: qui dũ ũgenta habebat in censu: q addita sunt ab augusto cũ cc. tantummodo h berent decenarii dicti sunt de qbus loqui uidetur & plinius sic scribens. diuo augusto decurias ordinante maior pars equitũ in ferreo anulo fuit. hi non equites sed iudices uocabant. ¶ Quinquẽnio maturius. tanquã legitima etas legendi iudicis foret quintus & trigesim⁹ annus. ¶ Iudicandi munus. officiũ & onus. nam munus: ut scribit iurisconsultus: dicitur donũ & officiũ & onus. ¶ Decuriis. iudicũ ordinibus. ¶ Annua uacatio. i. uicissim alia post aliã decuriã hẽret anni ã uacatio nẽ. ut. s. quatto quoq; anno qlibet decuria immunis foret ab onere iudicãdi. ¶ Solitæ res. causæ & lites. an tiqui. n. auctore Cicerone rẽ litẽ dici uoluerũt. ¶ Omitterent. cũ illa tpa sint magis rebus genialibus satur naliciisq; uoluptatibus dicataq; negotiis feriis abeũdis. ¶ Ipse ius dixit. magnificũ ẽ ut ait plinius i panegy rico nõ so'ũ ciuibus iura sed ẽt hostibus reddere. ¹aud itaq; tarãniũq; assiduus erat in tribunali adeo ut labo re refici ac reparari uideret. & profecto: ut inqt uerissime Cyrus apud xenophontẽ. De et principẽ nõ ocio anteire subditis sed industria & prudentia. & quemadmodũ celestia stare nesciunt sed pperuo motu & iu gi agitatõe uegetant: ita princeps debet eẽ semper exercitus sp irrequietus: uigilãdo iis dicẽdo cõmodis iser uire subditorũ: & qd facere solebat Alex. magnus: alterã aurẽ accusatori pbere: alterã reo reseruare. ¶ Pro tribunali. uel ante tribunal uel in ipso tribunali: ex quo ius reddit magistratus. ¶ Lenitate clementia comita te. scribit Calistus iurisconsultus obseruandũ esse ius reddenti ut in adeundo se facilẽ præbeat: nec q p sides in cognoscendo excandescere oportere aduersus eos etiam qui mali sint. Cicero in epistola ad quintum fratrem didascalica sic ait. adiungenda ẽt est facilitas in audiendo: lenitas in discernendo: in satisfaciendo ac disputando diligentia.

Capillum submittere

Honorarii ludi

Decuriæ iudicum Decenarii

¶ M. A N. ¶ Inimicis: quibus ille reorũ squalor & metus uoluptati eẽt. ¶ Nomina aboleuit: debitorũ titulos oblitterauit. noia. n. asconius p debitis ipsisq; debitoribus a iure cõsultis sæpius usurpari docet. Cõditiõe: de nunciatiõe lege. ¶ Si quẽ reorũ: ex iis qui iudiciis e ant obnoxii quis accusatorũ aliquis aut litigatorũ. ¶ Re peteret: iterũ in iudiciũ traheret. ¶ Par periculũ: idem discrimen in qd reum trahere perseuerasset. ¶ Impu nitate sine pœna. ¶ Vel mora: mora ad negocium impunitas ad maleficium refert. ¶ Honorariis ludis: prætoriis quos & liberalios constat uocatos: Dictum est & ius honorarium. ¶ Actui: actioni siue

ni potius acta & actus ab ago Cicero qđ si de mea uita atq; actibus huic conuitiatori respondeo: Lucanus licet ingētes abruperit actus. ¶ Quartā. s. decuriā Quintā ut Plinius scribit Caligula addidit. ¶ Ex inferiore censu ex iis q quadringenta nō hērent sextertia: sed id plinii uerba declarāt. qui ex equestri ordine augusti tēporibus decurias iudiciū ipleri nō potuisse ait. ¶ Ducenariorū ceñsu credo potius q̄ a numero quia equestrē censum semiplenū possiderent: ducenisq; nec amplius censerent: sextertiis. ¶ Allegit. decuriis ascripsit. ¶ Maturius: tēpestiuius q̄ solebant. ¶ Annua uacatio. ut qui quattuor decuriæ eēnt quarto quoq; anno singulis annua a iudicandi munere uacatio esset. ¶ Lectica qua cubans ius diceret.

ne culeo insueret: quod nō nisi cōfessi afficiebāt hac pœna ita fert interrogasse: certe patrem tuū non occidisti: & quū de falso testamento ageretur: omnesq; senatores lege cornelia tenerent: nō tantū duas tabulas dānatoriam & absolutoriā simul cognoscētibus dedit: sed tertiā quoq;: qua ignosceretur his quos fraude ad signādū uel errore inductos constitisset. Appellationes quot annis urbanorū quidē litigatorum prætori delegabat urbano: At pꝛouincialium consularibus uiris: quos singulos cuiusq; prouinciæ negociis præpo suisset.

De legibus per eū sancitis & aliis retractatis.

LEges retractauit & q̄sdā ex itegro sāxit ut sūptuariā

¶ PHI. ¶ Ne culeo insueretur. pena parrici de more maiorum hæc istituta ut ē patricida uirgis uerberatus culeo isuatur una cū cane: gallo gallinaceo uipera & simia: deinde in mare uel in fluméculeus deiceatur. ut auctor est modestinus iurisconsultus libro digestorum duodequagesimo. scribit Valeri⁹ libro primo Marcum Tulliū duū uirum culeo insutum i mare obiici iussum esse a tarqnio rege: ob librum quem exscribendum dederat: secreta sacrorū continētem: idq; supplicii genus multo post parricidis lege irrogatum eē. Cicero in oratione pro roscio amerino de culeo penaq; parricidarū scribit eloquēter. culeus aūt auctore placiade factus dicit̄ coriaceus in quo parricidæ conclusi i mare demittunt̄. præterea culeus nomen ē mensuræ continētis amphoras. xx. priscianus. est & bis decies quē cōficit amphora nia culeus: hac nulla est maior mēsura liquoris. ¶ Non occidisti. lenitas augusti mira exprimit̄: qui docebat parricidam negare neq; confiteri parricidium ut ita per inficiationē atrocitati penæ subduceret. ¶ Falso testamento. qui testamētū amouerit celauerit rapuerit deleuerit interleuerit subiecerit resignauerit. qui ue testamentū falsū scripserit signauerit recitauerit mutauerit dolo malo: cuius ue dolo id factum fuerit legis corneliæ pœna damnatur. auctor ulpianus. ¶ Lege cornelia. lata. s. a Cornelio sylla. titulus est apud iurisconsultos ad legē corneliam de falsis. libro. xlviii. digestorum. ¶ Damnatoriā & absolutoriā. iudices in cistā tabellas conicere solebant: q insculptas litteras habebant absolutionis: siue condēnationis: absolutoriæ aūt tabellæ nota erat. A. condamnatoriæ. C. ¶ Tertiā quoq; tabellā intermediam inter absolutoriā & damnatoriā: q̄ dici posset ignotoria ab ignoscendo. pene talis apud antiquos fuit ampliationis tabella: cuius signum erat. N. & L. qđ significabat nō liquere. Vnde ampliatio nascebatur: & inde rei ampliati dicti: super qua re non indiligenter scripsimus in libro annotationū. ¶ Ad signandū. scribit ulpianus pœnā legis Corneliæ irrogari illi: qui sciens dolo malo signauerit falsum testamentū signari ue curauerit. ¶ Fraude. s. alieno. ¶ Errore. error uenia merētur. Cicero. liceat semel ipune peccare: sit errātis medicina confessio. ¶ Appellationes: de qbus titulus ē apud iuriscōsultos. appellatio dicitur alio noīe prouocatio. Fuit aūt appellatio prouocatioq; inuenta aduersus iniuriā magistratuum. dictatura erat sine pꝛouocatione. ¶ Prætori urbano. pōponius auctor ē libro primo Digestorū: cum consules auocarētur bellis: neq; eēt qui in ciuitate ius reddere posset: prætorē creatū eēq urbanus appellatus ē: eo qd in urbe ius redderet. post aliquot deinde annos nō sufficiente urbano prætore creatū eē alterū prætorē: qui peregrinus appellatus est ab eo quod plerūq; inter pegrinos ius dicebat: quorū turba multa in Romanā Ciuitatē quottidie cōueniebat. Augustus instituit ut ꝑtor urbanus cognosceret de appellationibus urbanorū hoc ē ciuiū Romanorū. uiri uero cōsulares ꝑessent appellationibus ꝓuincialiū: qui romæ litigabant. ¶ At prouincialium. noīe prouincialium propie intelligimus oēs præter italicos. inde a plinio libro. viii. epistolarū scriptū ē. Italicus es an ꝓuincialis. Augustus appellationes ꝓuincialiū litigatorū delegabat cōsularibus hoc ē his: q olim cōsulatū gessissent: & singulos singularū prouinciarū negotiis præposuerat: ut ita & diligētius & expeditius causæ explicarētur. uerbi gratia: ut hic præesset negociis gallorū: ille hispanorū: alius asiaticorum. ¶ Retractauit. ab aliis antea latas emēdauit. ¶ Sanxit. cōstituit. ¶ Sumptuariā. hanc retractasse intelligas uel maxime: quæ a Iulio Cæsare: & a sylla & a fauio & a multis aliis fuerat prius lata. de legibus sumptuariis quas Cato cibarias appellat abunde scripsimus in Iulio Cæsare. ¶ M. AN. ¶ Ne culeo insueret. q parentes necasset eo supplicio lege puniebat̄. ut. M. Tullius ait lex ē inquit q parētē necauit in ꝓfluentē deiiciat̄. Dionysius in bubulo culeo. M. Atyliū scribit tarquinii insutum in ꝓfluentē delectum qa sibyllinos libros priuato homini transcribendos dedisset: quo apparet impietatis conuictos: solitos eo genere supplicii a maioribus affici: Inde uidebantur cum sonte simia serpēte quondam & gallinaceum addunt. Iuue. cuius supplicio non debuit una parari simia non serpens unus non culeus unus. ¶ Certe patrem tuum non occidisti: aperte reum negare docuit. ¶ Ageretur: quereretur: Cornelius. tri.

Pœna parricidæ

Culeus qd

A. absolutoria

C. condemnatoria

Ignorotoria

N.L. non liquet.

Ampliata

Prætor peregrinus

Prouinciales

ple. p quo extat clam illa Ciceróis oratio/plures tulit lege:& aliquot ,pmulgauit tñ ad cõminuendã senat⁹ auctoritatẽ: sed ipa parũ nũc i ei cõueniũt. Cæteꝝ Cornelius sylla de falso legẽ tulit:ad quã hoc meli⁹ refertas. ¶Cognoscẽtibus.iudicib⁹.¶ Dãnatoria:q̃ dãnantiũ esset.¶ Absolutoria:q̃ absoluentiũ.¶ Tertiã:tabellã .¶ Fraude uel errore:ppterea digni quibus ignosceretur.¶ Inductos:ad signandum fraude accersitos. ¶Appellationes:prouocationes.¶ Vrbanorum:urbem incolentium.¶ Prætori urbano.urbanas causas cognoscenti:ad peregrini differentiam dixit.¶ Prouincialiũ:appellationes.¶ Consularibus:qui consules quandoq; fuissent.¶ Sumptuariam:ad moderandos sumptus latã:qua lege ducentis cœnarum sumptus pro festis diebus taxabatur.Calendibus nonis aliisq; festis diebus trecentis:Nuptiis autẽ & repotiis mil le sextertiis: Dubitat gellius augustine an tiberii edicto a trecentis sextertiis ad duo milia usq; sit cœnarũ sumptus ampliatus: Atteius capito scripsit omnium antiquissimam fanniam legem fuisse secutas inde liciniam Æmiliam Antiã:Macrobius primam oĩum decœtis legem orchiã fuisse ait secutas inde fanniam.Didiam.Liciniã.Corneliã:uidetur q; fanniam ad augustum referre.

& de adulteriis:& de impudicitia:de ambitu:de maritandis ordinibus hanc cũ aliquanto seuerius q̃ cæteras emendasset præ tumultu recusantium pferre nõ potuit:nisi adempta demum lenitaue pte pœnaꝝ & uacatione triennii data:auctisq; præmiis. Sic quoq; abolitionẽ eius publico spectaculo pertinaciter postulante equite:accitos germanici liberos receptosq; partim ad se:partim in patris gremiũ ostẽrauit: manu uultuq; significãs ne grauarent imitari iuuenis exemplum. Quũq; etiã imaturitate spõsaꝝ & matrimonioꝝ crebra mutatione uim legis eludi sentiret:tẽpus sponsas habendi coarctauit:diuortiis modum imposuit.

De reformatione senatus & modo cõueniẽdi eiusdẽ.

¶PHI.¶ De adulteriis .u'pianus in titulo ad legẽ iuliã de adulteriis sic inqt. hæc lex data ẽ a diuo augusto. plutarch⁹ quoq; auctorẽ augustum legẽ tulisse de adulteriis:qua sanxit quo pacto adulterii iudicandi ac deprehensi puniẽdi eẽnt.hinc illa est exclamatio adolescẽtis ab augusto percussi pe inde ac iuliã eius filiam adulterantis νόμον ἐνέκαλεσ ὦ Καῖσαρ hoc ẽ legẽ tulisti o Cæsar.¶ De ipudicicia. q pertinet ad eos q muliebria patiũtur.q famosi sunt:qui puniebant antiqua lege scatinia:de q̃ mox paulo.hinc elegãter ab oratio dictum uidet in laudem augusti sanctiẽtis legem de coercendis adulteriis Nullis polluit casta domus stupris:mos & lex maculosum edomuit nefas:laudantur simili prole puerperæ.culpam pena præmit comes.¶ De ambitu.adhuc extat titulus ad legẽ iuliam de ambitu:cuius & supra mẽtio habita est.¶ De maritandis ordinibus.olim quintus metellus censor cognomẽto numidicus censuit ut oẽs ducere uxores cogerentur cã liberorũ procreandorum habuitq; sup ea re orationẽ ad populũ:quam augustus Cæsar auctore liuio cũ de maritandis ordinibus ageret uelut eo tpe scriptã i senatu recitauit. Decẽuiri legẽ tulerũt.ne connubiũ patribus cũ plebe esset tanq̃ p connubia pmiscua iuberentur diuina humanaq; oĩa:& qui tali matrimonio nasceretur dimidius sit patrum dimidius plebis.sed.C.Canuleius tribunus plebis rogationẽ pmulgauit:de cõnubio inter patres & plebẽ cõmunicando.& de ordinibus indifferẽter maritandis.obtinuitq; consentiẽtibus patribus ut cõnubium foret promiscuũ.¶ Auctisq; pmiis.quibus ,puocabant ad capessẽda matrimonia.nãq; ut ait plinius νέον ἐσπορότ:idest iunior:locupletes ad tollendos liberos ingẽtia pmia cohortant.pauperibus educandis una rõ est bonus princeps.¶ Abolitionẽ eius abrogationẽ antiquationẽq; legis de maritandis ordinibus.¶ Equite.ordine equestri singularis numerus pro plurali.¶ Accitos.euocatos.¶ Germanici. hic filius erat drusi augusti priuigniq; ex agrippa i marci agrippe filia noue liberos tulerat.¶ In patris.drusi neronis.¶ Exẽplum.ut.s.ducta uxore ita filios procrearẽt:quẽadmodum iuuenis germanicus fecit ita ueret. ¶ Immaturitate sponsaꝝ.census ẽ.cũ diutius sponsi eẽ pseuerarẽt:uel cũ sibi de diuortiũ facerent:utiq; rei occurrit augustus.Nam tps habẽdarum sponsaꝝ fecit augustius:& diuortiis adhibuit moderamentũ.sponsalia hoc more atq; iure solita fieri scribit seruius sulpitius:qui inquit uxorem ducturus erat ab eo unde ducenda erat stipulabatur eam in matrimonium ductũ iri: qui daturus erat itidẽ spondebat daturũ.is contractus stipulationum sponsionumq; dicebatur sponsalia :tum quæ promissa erat sponsa appellabatur: qui sponderat ducturam sponsus.immaturitas uero sponsarum dicitur:quando adhuc immature puellulæ despõdentur:& ita diutius ducant sponsalia antequam nuptiæ fiant.ex quo⁹ eludebatur lex augusti. Nã maritati quidem uidebantur:prout iubebat lex de maritandis ordinibus:nec tamen uxores ducebantur:eũ nondum maturæ uiro ob ætatulam forent sponsæ. Namq; ut scribit modestinus iurisconsultus titulo de sponsalibus in sponsalibus contrahendis ætas contrahentium diffinita non est:ut in matrimõiis:quapropter pemordio ætatis sponsalia effici possunt:qui aliter hunc locum interpretantur nõ recte interpretant. ¶ Crebra mutatione per diuortium.sic enim diriminuntur matrimonia:& ita legi fucus fit.¶ Diuortiis.diuortium uel a diuersitate mentium dictum est:uel quia in diuersas partes eunt:qui distrahunt matrimonium:comprobata autẽ sunt hæc uerba in renunciatione matrimonii:res tuas tibi habeto res tuas tibi agito. ¶M.AN.¶ De adulteriis i adulteros de hac credo lege satyrus:ubi nũc lex iulia dormis.¶ De ipudicitia aduersus pathicos qualis scatinia fuit idẽ satyrus:Quod si uexant leges & iura citat:Añ oẽs debet scatinia eius legis ausonius & Cælius ad Ciceronẽ meminere.¶ De ambitu:calphurnia lex ut Pedianus scribit de

Lex iulia de adulteriis

Spõsalia

Immaturitas sponsarũ

Diuortiũ

ambitu lati est. ¶ De maritandis ordinibus: qualem. C. Canuleius. tri. pl. auctore Liuio tulit qua patritii & plebei ordinis iuncta connubia: uel qualem potius Metellus in censura ut gellius scribit populo suasit quippe quæ & ætatem & fortunā aliaq; hmōi cōtineret. ¶ Parte pœnæ: delinquētibus irrogatæ. ¶ Vacatione non a militia: sed a cōnubio. ¶ Auctisq; pmiis: quæ iis proposita erant qui ex præscripto legis uxores ducerent. ¶ Abolitionem: legis antiquationem. ¶ Equite: equestris ordinis iuuentute. ¶ Germanici ex druso tiberii fratre & minore antonia genito. ¶ Liberos: quos admodum iuuenis ex agrippina Iuliæ & agrippæ filia procreauit. ¶ In patris gremium: receptos sibi pple. ¶ Iuuenis: germanici. ¶ Immaturitate: adhuc uiro imaturas ducerent: atq; ob id ad uoluptatem non ad sobolis usum fieri appareret. ¶ Crebra mutatione. q̄a temere plures repudiarentur. ¶ Vim legis: uirtutem potestatē legis. ¶ Eludi: falli decipi: fraudem legi fieri. fraus tum legi fieri dicitur: ut ulpianus ait quum fit id quod lex fieri noluit fieri aūt nō uetuit. ¶ Coartauit: nubendi tempora contraxit ut non intempestiue aut præmature nec sero nimis cōnubia quærerentur. ¶ Diuortiis modum imposuit: cumq uot diuortium fieri liceret præscripsit.

Senatorum affluentē numerū deformi & inconditā turba: erāt. n. sup mille: & quidā īdignissimi & post necem Cæsaris per gratiā & præmiū allecti: quos abortiuos uulgus uocabat ad modū pristinū & splēdorē redegit: duabus lectionibus: prima ipsorū arbitratu quo uir uirū legit; secunda suo & Agrippæ: quo tempore estimat̄ lorica sub ueste munitus; ferroq; cinctus præsedisse decem ualentissimis senatorii ordinis amicis sellam suam circūstantibus. Cordus Cremutius scribit: ne admissum quidem tunc quē q̄ senatorum nisi solum: & prætentato sinu. Quosdam ad excusandi se uerecundiam cōpulit; seruauitq; etiā excusātibus

¶ PHI. ¶ Deformi. ppter indignitatem illorū & sordes. ¶ Incondita. inordinata: indigesta incōposita. ¶ Allecti. in numero senatorū. ¶ Abortiuos. quenadmodum abortiuus fetus ē imperfectus & informis: ita eleganti translatiōe senatores illos nō ueros deformatosq; abortiuos uulgo noiabant. Abortare ē abortiuum facere. Iulius firmicus in sexto matheseos. Abortabit filios geminos. ¶ Admodū. ad numerū legitimū. scribit liui' iu nium brutū expleuisse numerū senatorū ad. ccc. summā. Dionysius quoq; in. vii. ait ex trecentis constare senatū. in libro machabeorū primo sic scriptum legimus. Romani curiā fecerunt sibi & consulebant. ccc. uiginti cōsilium agētes: & ita modū opponens numero splendorem uero indignissimis. ¶ Vir uirum: senator senatorē. ¶ Secūda lectione. ¶ Lorica munitus. loricatus. lorica a loro dicta: na' ut interpretatur. M. uarro e loris de corio crudo pectoralia antiq faciebant. postea galli succuderūt e ferro sub id uocabulum ex annulis ferreā tunicam: a lorica fit uerbū lorico loricas. plinius mox ubi pluribus eodem mō se coloricauit. inde loricatus lorica idutus. ¶ Sellā circunstantibus. instar stipatorū sellam augusti cingentibus quos antiqui laterones eleganter appellauerunt eo q̄d circum latera erant reguntq; ad latera hēbāt ferrum. ¶ Cordus cremutius. antiqui corda frumenta dixerunt quæ sero maturescunt: sicut fenum autumnale cordum appellauerunt: cuius meminit plinius in. xviii. de quo columella. Aluntur oues commodissime autumnali feno: quod cordum uocatur. Itidem cordi agni nuncupantur serotini: quos uulgus uocabulo inde deducto cordiscos nominat. plinius in. viii. gerunt partum diebus. cl. postea concepti inualidi. cordos uocabant antiqui post id tempus natos. Varro in secundo de re rustica docet ut in emptionibus agni cordi duo pro una oue annumerentur. hinc cognomenta sunt uirorū ut cordi dicantur serotino fetu nati. & hoc est quod quintilianus præcipit in primo institutionum scrutandas esse a subtili præceptore origines nominum unde agrippa & opiter & cordus & posthumus dicantur. agrippæ & posthumi nomina satis notā inter media oscuriora. opiter enim dictus est is: cuius pater auo uiuo mortuus est. hinc apud liuium uerginius opiter consul celebratur. Cordus uero dictus qui serotina fetura natus est: ut cordum frumentum & fenum & agni cordi uocantur incuriosi apud quintilianum legunt codrus propter nomen codri uulgatissimum: cum cordus sit legendum. quæ dictio secundum hanc nostram interpretationem est enarranda & in quintiliani codicibus corrigenda. hinc dictus cordus iste cremutius. hinc alius cordus scriptor historiæ: quem seq̄ se ait Iulius capitolinus in uita gordianorum: qui in scribenda historia uel minutissima quæque fertur esse sectatus. apud martialem cordus alpha dicitur penulatorum: & ita nos legere cōsueuimus quamuis alii passim legant codrus. ¶ Prætentato sinu. excussa ueste & explorata: ne ferrum sub ea occultaret. scribunt historici mitridatem olim ferrum inter fascias occultatum gestasse. qui scrutatori ab ariarathe regio more misso curiosius imum uentrem pertractanti dixit: caueret ne aliud telum inueniret: q̄ q̄d quæreret: atq; ita risu protectis insidiis seuocatum ariarathem uelut in secretum sermonem interfecit. Ad excusandi se: ut excusarent se minime posse fungi senatoria dignitate: uel q̄ idonei non forent. uel ob alias causas.

¶ MAN. ¶ Inconditā: ineleganti & male digesta. ¶ Abortiuos: illegitimos partus utero. f. ante legitimū tempus excussos. ¶ Vir uirum: qua electione oportuit dimidium primo ademptum iri. ¶ Secunda electione. ¶ Suo arbitratu. iudicio. ¶ Valentissimis: robustissimis qui auxilio adessent siqua noua uis in se oriretur. ¶ Prætentato sinu: explorato an ferrum sub ueste haberent. ¶ Excusādi se: q̄ si iniuri i curia allecti erant

Abortiui senatores

Lorica a lorico

Laterones

Cordū q̄d

Opiter q̄

Correctus locus quintiliani

Ferrum inter fascias

aut pax considerate eam dignitatem affectassent.

insigne uestis & spectādi i orchestra: epulādiq; publice ius. Quo aūt lecti ꝓbatiq; & religiosius: & minore moleſtia ſenatoria munera fungerētur: sanxit ut priꝰ q̄ cōsideret quisq; thure ac mero supplicaret apud arā eius dei in cuius tēplo coiretur: & ne plus q̄ bis ī mēse legitimus senatus ageret̄ .k. calē. & idibus: neue septēbri octobriue mēse ullos adesse alios necesse esset: q̄ sorte ductos: p quoꝝ numerū decreta cōfici possent: sibiq; instituit cōsilia sortiri semestria: cū quibus de negociis ad frequentē senatū referendis āte tractaret: sententias de maiore negocio nō more neq; ordine: sed prout libuisset ꝓrogabat: ut pinde quisq; animū intēderet, ac si censendum magis: q̄ assentiendū esset.

De eodem.

Vctor & aliarū reꝝ fuit: i qs ne acta senatꝰ publica

¶PHI. ¶Vestis. ut .s. induere possent latum clauū: quæ uestis erat insigne ordinis senatoru. ¶In orchestra. in qua senatoꝝ sedibus erāt loca designata: de orchestra diximus in primo cōmentario. ¶Epulādi. in epulo publico: quale fieri solebat ludorum uel triūphi causa nullus cū toga pulla accūbebat: sed oēs albati cenitabāt. Inde Cicero uatinium rephendit quod i epulo Q. arii atratus hoc est cū toga nigra accubuisset. quando ioui epulū libabatur senatus in capitolio epulabat̄ in quo olim forte iuncti locati sūt scipio & gracchus ibiq; ex inimicis amicissimi factu. ¶Munera fungerent̄. accusatiuo casu exrulit qd nos ablatiuo dicimus: uetus aūt est & elegans locutio: sicuti potior illā rem, p illa re ueteres dixerunt: ita fungor munus, p munere: plautus in mēnechmis parasitus: octo hominum munus facile fūgitur. fungi ut inqt agrecius agere est: defūgi pagere. ¶Cōsideret. in curia sederet in sella senatoria. ¶Thure ac mero. hæc in sacris priscoꝝ peculiariter adhibebant̄: plinius. mola salsa litant quī nō hñt thura. Thus mas uīū uocāt qđ rotūditate guttæ pepēdit. Mirū q̄ ē masculū uocari ubi nō sit feminæ. Religiōi id tributū esse Autumat pliniꝰ ue sexus femineus ī sacris usurparet̄ ὑπὸ κορίσι τὶ κόσ. udimitur. dē. Thusculū. plautus in aulularia. hūc thusculū emi & hasce coronas floreas ubi annotandū ē masculino genere diminutiuū enūciasse cū thus neutro genere dicat̄. Vinū aūt libari diis sat notū & ut ait plinius. xiiii. Lege numæ pōpilii ex īputata uitæ libari diis nephas erat rōne excogitata ut putare cogerent̄ lucius papyrius īperator aduersus sānites dimicaturus uoti fecit si uicisset ioui pocillū uini Romulus lacte libabat non uino. ¶Templo. Scribunt uarro & gellius senatus consulta fieri iure non potuisse nisi in loco p augures constituto: qd templū appellaretur. non. n. oēs edes sacræ templa sunt ne edes quidem uestæ templum est. Curia ī qua habebatur senatus tēplū erat. habebat̄ aūt modo in ede apollinis mō in delubro concordiæ modo in hoc mō in illo templo: sicut apud historicos facile est obseruare. ¶Coiretur. cōuenirēt senatores. Coire ē cōuenire colligere: unde coitur ut ait priscianus in. viii. accipimus pro colligitur & cōuenitur Lucanus: multūq; coitor humani generis maiore in prælia dāno. inde senatus coactus apud historicos sepissime usurpatur pro collectus & congregatus. ¶Legimus curia frequentissima omnibus senatoribus in senatu coeuntibus. si senator non adesset cum in senatum uenire deberet: multabatur ut uarro & gellius prodiderunt. ¶Sorte ductos. sensus est. augustū instituisse: ut p duos menses sepēbrem & octobrē senatores quasi essent feriati neq; in curiā uenire cogerent̄ exceptis his: qbus sors obtigisset ut adesse deberent p quos fieri possent decreta & senatuscōsulta: ad quæ conficienda opus est certo numero: cū alioquin rata nō habeantur. ¶Consilia semestria. cōsiliarios sex mensium. ¶Sortiri. p sortē eligere & ita nullus quasi præteritus conqueri poterat cum res sorti cōmitteretur & post sex menses sortiretur alios semestres consiliarios. ¶Referēdis. de rebus diuinis priusq̄ humanis ad senatū referendū esse docet marcꝰ uarro in epistola ad oppianū scripta. ¶Non more. gradatim sñias rogari solebāt senatores: incipiebaturq; a consulari gradu. dictū est in iulio cæsare: quēadmodū ordo rogandi sñias uarius fuit. ordinē maioꝝ ī rogandis sententiis minime secutus est augustus sed, p arbitrio uoluntateq; mō hunc mō illum primum rogabat: idq; faciebat ut oēs animū intenderent: tanq̄ singuli sñiam dicere deberent. ¶Censendū. nō aliē cōprobare assentiendo. Censet senator cum sñiam dicit de eo: quod sibi uidetur: assentitur cū aliená approbat. Volebat itaq; augustus ut senatores aīo essent intento & erecto. tanq̄ dicenda sñia foret ab unoquoq; non aliena assensu cōprobanda. Cicero in philippicis frequenter ait. censeo ita faciendum. Perinde ac si tanq̄. ¶In quis. in quibus.

¶M. AN. ¶Insigne uestis. latum clauum in orchestra: unde ille ordo spectabat. ¶Epulandi publice: Luius senatum inquit eo die forte in capitolio cœnantē. ¶Cōsideret sessū concederet. ¶Supplicaret: ad id qđ religiosius dixerat refertur. ¶Ne plusq̄ bis: & hoc ad illud quod minore dixerat molestia. ¶Legimus: quando extra ordinem quoq; coire potuisset. ¶Quorum sorte ductorum. ¶Sortiri: sorte parare. ¶Consilia semestria: centū senatoꝝ numeꝝ cū quibus de iis quæ ad frequentem essent senatū referenda prius cōsultaret. ¶Non more: consuetudine: sed quæ rogandaꝝ in curia sñiaꝝ uetus ratio fuisset abunde gelliꝰ demonstrat. ¶Perinde ac. ¶Animum intenderet: diligēter aduerteret. ¶Ac si tanq̄. ¶Censēdū: sñia magis dicenda q̄ ea quam alius dixisset assensu probanda.

Ablati in epulo

Atratus

Munus fū gitur

Curia templum

Coitur cōuenitur

Coactus senatus

¶ PH. ¶ Publicarentur. hoc fecit augustus contra dictatoris cæsaris institutum: qui inito consulatu primus omnium instituerat ut tam senatus q populi diurna acta confierent & publicarent. Refert huius instituti fuisse. L. Lu. no & M. horatio cõsulibus: ut senatus consulta in edem cereris ad ediles plebis deferentur q ante arbitrio cõsulũ sup primebantur uitiabanturq;. ¶ Deposito honore. finito magistratu magistratus ñt tam psonam significat quam honorẽ. Inde dicere solemus. magistratus iussit: & tertio magistratus datus è. ¶ Statim ne cõtinuatio honoris peret insolenti mane cõtinuato magistratu uti fierent impositi.

ré ne magiratus deposito honore statim i prouincias mitterent: proconsulibus ad mullos & tabernacula: quæ publice locari solebãt: certa pecunia constitueretur: ut cura ærarii a quæstoribus urbanis ad prætorios prætoresue transiret: ut centũuirali hastam: quam quæsturam functi cõsueuerãt cogere decemuiri cogerent.

¶ Ad mullos. alexãder romanus præsides prouinciæ necessarius instruebantur & mullos & equos & uestes & coquos ab eo acciperent. redderentur deposita administratione mullos equos mulliones & coquos: ceteram sibi haberent si bene egissent: in quadruplũ redderent si male. sensus est tamen quillr augustũ constituisse certã pecuniam quæ proconsulibus daretur ad mullos & tabernacula comparanda: quæ prius publice locabantur. ¶ Cura ærarii. Cum ærarium populo opulentius esse cepisset: constituti sunt

De officiis per eum excogitatis.

Voque plures partem administrandæ reipublicæ caperent noua officia excogitauit. Curam operũ publicorum uiarum & aquarum aluei tyberis:

quæstores: qui pecuniæ publicæ præessent. dicti ab eo qđ inquirẽdæ & cõseruandæ pecuniæ creati erant. Au ctor pomponius iuriscõsultus. augustus a quæstoribus ad prætores & eos q præturã oli gessissent transtulit curam ærarii: ut ærariũ populi ro. in æde saturni. ¶ Landius cato uticensis: q cũ esset quæstor primus ex quæstoribus ueniebat ad ærariũ ultimus recedebat: q in quæstura scribas fraudes retexit & insolentiã repressit. An notandũ est qđ curæ ærarii forma uarie habita est & sepe mutata. Nã Auctore cor. tacito augustus senatui permisit deligere pfectos. Deinde ambitu suffragiorũ suspecto sorte ducebantur ex numero p o. : q erant prætores: qđ id pmisit diu q sors deerrabat ad parũ idõeos. mox claudius qstorẽ rursum imposuit. Deinde nero tabulas publicas quæ in ærario seruabant transtulit a quæstoribus ad pfectos. ¶ Cẽtũuirale hasta. Rõæ fuit centũuirale iudiciũ: nomen numero uirorum dictũ: nã cũ essent romæ triginta & quinq; tribus: terni ex singulis tribubus sunt electi ad iudicandũ: q centũuiri appellati sũt. ¶ Licet quinq; amplius q centũ fuerint tñ quo facilius noiarentur: centũuiri sũt dicti. In cuius cẽtũuirali usus capionũ tutelarũ. gẽtilitatũ agnationũ alluuionũ circũluuionũ testamẽtorũ & aliorũ ceterarumq; rerum innumerabiliũ iura uersabãtur: sicuti L. crassus docet apud Ciceronem in primo de oratore. plinius in epistolis centumuirales causas tractasse se scribit: conqueriturq; sic in foro pueros a centumuiralibus causis auspicari ut ab homero in scholis. ¶ Erãt autem centumuiri ut eruditissimi: hastis prout significat quintilianus in v. quibus positis conueniebant iudicatum. De hasta centumuirali intellexit Martialis illo uersu. Centũ grauis hasta uirorum. sensus è augustum instituisse decemuiros qui cogerent hastam centumuiralem hoc est centum uiros hasta posita congregarent ad iudicia pergendum quod prius fuerat officium & munus quæstorium: ut enim appellantur hiq; quæstura functi fuerant prætoria qui præturã. ¶ Quoq; utque. duæ sunt particula. ¶ Curam operum publicorum. hæc sunt noua munera ab augusto excogitata ut plures rei pub. administrandæ participes esse possent. uoluit n. ut essent qui opera publica curarent. alii uiarum sternendarum curam susciperent. scribit cicero in uerrinis officium censorum ædes sacras locare & sarta tecta exigere. Inde carpit uerrem: quod contra legem locationis ad perpendiculum columnas exegerit in æde castoris. ¶ Viarum. scribit plinius amico datum fuisse curam uiæ munendæ. ¶ Et aquarum. scribit Frontinus ductus aquarum multos fuisse inductos in urbem romã: multosq; refectos: sicut a quinto marcio rege & ab agrippa: quorũ meminit plinius. fuit aũt agrippa uelut perpetuus curator aquarum sub augusto: sicut pribus posterioribus cocceius nerua Neruæ imperatoris auus factus est curator aquarum: quæ deinde curatio translata fuit ad frontinum. ¶ Alueitiberis. repurgandi & laxioris faciendi curam suscipere solebant: flumina retanda. hoc n. uerbum legitur in edicto prætorum quod significet purganda Retas arbores nocabant: quæ aut ex ripis fluminum corruerent aut in alueis coæ extarent. A retibus ac dicuntur q prætereuntes naues impedirent & instar retium retinerent.

¶ M. AN. ¶ Publicarent: Cæsar dictator suo primo cõsulatu effecit ut diurna senatus & populi acta publicarentur. ¶ Sentiunt ne assiduæ potestati nimium inhæscerent: quẽ hodie more hodie ut plera q; a maioribus diligentissime seruant. ¶ Ad mullos & tabernacula quibus magistratus in prouinciã abituri publicum consueuere. ¶ Publice locari: ulus publico ære initi ueniendi: sine parãda dari. ¶ Certa pecunia quã magistratus in prouinciam abiturus suo arbitrio unde uellet conduceret: Lampridius auctor est, præsides instrui ab Alexandro principe cõsueuisse: ut ab eo argenti pondo uicena acciperent phialas senas mulos binos equos binos: uestes forenses binas domesticas singulas balneares singulas aureos centenos coquos singulos: & si uxores non haberent concubinas singulas: redditurĩ post administrationẽ mulos mulliones & coquos. ¶ A quæstoribus: quæstura uetustissimus pene oium q romæ fuerũt magistratus qui de temporibus scripsit romulum & numam duos habuisse quæstores atq; eos ipsos populi

Quęstores

Centũuiri unde

Hastæ cẽtũuirales.

Fluminĩ retãda quid. Retæ

suffragio creatos tradidit: a pu. pecunia quaerenda dictos plærique existimant. M. Varro a quærendis criminibus eorum numerus adeo auctus ut .xx. numero quandoque creati sint: sed de his pōponius Lætus pceptor noster ad. M. Panthagatū & qsqs ille fuit qui fenestellæ noie libr de ro. magistratibus edidit plura. ¶ Ad ptor os uiros ac p hoc maiore fide & auctoritate pditos siquidē priū senatoris administratio erat quæstorem fieri: cōtra ptura in maioribus magistratibus ut gellius docet habebat. ¶ Centū uiralē hastam a centū iudicibus dicta quū festo auctore quinque supra centū essent hi de testamētis & hæreditatibus iudicabant: qd & Valerius & Cicero p cecinna agraria lege plane demostrat hasta centūuiralis ideo co dicta qa hasta ī suo foro posita iudicabat. ¶ X. uiri ad hoc ipm creati an potius ex eo numero sorte ducti. ¶ Cogerent: cogendi reliquos uocādique potestates haberēt. ¶ Curatorū magistratū q publicorum opū cura hēret. ¶ Viarumque sternēdæ aut resarciēdæ eēnt. ¶ Aquarum aquæ ductuū & corriuationū fōtiū. ¶ Alueitiberis purgādi.

frumenti populo diuidendi præfecturam urbis: triumuiratū legendi senatus: & alterum recognoscendi turmas equitū quotienscunque opus esset cēsores creari desitos longo interuallo creauit: numerum prætorum auxit: Exegit etiā ut quotiens cōsulatus sibi daret binos p singulis collegas haberet: nec obtinuit clamātibus cunctis satis maiestatem eius imminui: qd honorem cū nō solus sed cū altero gereret.

De bellica uirtute per eum honorata.

NEc pcior i bellica uirtute honorāda sr. xxx. ducibus iustos triūphos & aliqto pluribus triūphalia ornamēta decernēda curauit libis senatorum quo celerius r. p. assuesce

¶ PHI. ¶ Frumenti populo diuidendi. ut. sint iam & æqs portionibus inter ciues frumentum diuideret: solum in penuria annonæ. ut ait liuius in secundo agitatū est i senatu quantū frumenti daret plebi qd ex sicilia fuerat aduectū. præfecti quoque annonæ ueteres creanerūt: qui prouidebat ne inopia laboraret & cū nihil sit populo fatiro lentius in primis curabat imperatores ut frumēti copia largra suppeteret. inde legimus seuerū ipatorē in rei frumētariæ cōsuluisse ut moriēs septē annorum canonem frumentarium po. ro. reliquerit affluentia annonæ ut inqt elegāter plinius in panegyrico instar est ppetui cōgiarii. augustus nouū excogitauit officiū ut eēnt aliq curatores frumēti diuidēdi i populū ita tributim ut equalis fieret distributio: siue id donaret a principe: siue pcio paruo uēderet a fisco. ¶ Præfecturā urbis: titulus ē apud iuriscōsultos de officio pfecti urbis. & ut inqt ulpianus: oia oio crimīa pfectura urbis sibi uēdicauit nec tn ea quæ intra urbem admittuntur: nec ea quoque quæ extra urbē intra italiā fiunt. ¶ Triūuiratū. tres uiros: qui senatores legerēt ex ii suia eos quos existimarēt esse magis idoneos neque n. oēs ad senatorū munus obeūdū sunt accomodati. ¶ Alterum. triūuiratū id ē tres uiros augustus instituit: q recognoscerēt recenserētque turmas equestres: qd offiū fuisse censorum docet plutarchus. turma ait cōtinet duos & .xxx. equites: cuius caput decurio nūcupatur. ¶ Desitos. iā missos a desino desitus deriuat. A. gellius. Disciplia tibus canēdi desita ē. De cēsoribus: q duo erāt magiatus quinquēnales iam dictum est. ¶ Numerum prætorum. scribit pōponius iuriscōsultus sexdecim pretores ab augusto fuisse creatos. ¶ Binos collegas. collegium consulum constat ex duobus tamen augustus deposcit ut in suis consularibus non unum haberet collegam sed binos & ita a pluribus res pu. administraretur. sed id impetrare non potuit populo reclamante. ¶ Honorem. consulatum. tanto minor maiestas magistratus uideri solet quanto pauciores illius sunt participes. unde eleganter a hieronimo dictum est idque repetitum in decretis. di. xciii. quod diacones paucitas honorabiles: præsbyteros turba contemptibiles facit. Idem ad pammachium scribens ait. quāuis clarus honor uilescit in turba. Et apud uiros bonos indignior fit ipsa dignitas. quam multi possident. ¶ Iustos triumphos. legitimos. ualerius in secundo capite de iure triumphali scribit: lege cautū fuisse ne cui triumphus decerneretur. nisi qui quinque milia hostium una acie occidisset. ¶ Triumphalia ornamenta. liuius libro trigesimo ab origine urbis ornamenta triumphalia fuisse refert auream coronam: auream pateram: sellam curulem eburneam: scipionem eburneum: togam pictam & palmatam tunicam: quibus scipio olim donauit regem masinissam: augustus complusculis per decretum senatus concessit ius gestandi ornamenta illa: quibus uiri triumphales insigniri solent.

¶ MAN. ¶ Frumenti populo diuidendi: de populi frumentatione alibi. ¶ Præfectura urbis Dionysius auctor est romulum urbanis negociis unum præfecisse: Eusebius tradit primum urbis præfectum Messalam coruinum fuisse: qui sexto die se potestate abdicauit: ceterum tantum is sibi magistratus pcedente tpe iuris uendicauit ut oia in urbe crimina cognosceret summumque in ciuitate absentibus cæsaribus imperiū obtineret. ¶ Triumuiratum: tres uiros qui senatores suo arbitrio legerent. ¶ Alterum triumuiratum. ¶ Recognoscendi recensendi. ¶ Creari desitos: qui diu creari desierant. ¶ Numerum prætorum. unus ab initio ptor in urbe fuit ac primus omnium. sp. furius camillus. M. Filius eam romæ dignitatem adeptus est: dictusque a præeundo ut Varro scribit quod exercitui preiret ueteres, ut pedianus scribit omnem magistratum cui pareret exercitus ptorem appellarunt Liuius quoque consulem & ptorem indifferenter appellatū affirmat hinc protorium. cohors ptoria & alia eiusmodi appellationis monumenta. creatus inde alius ptor qui peregrinus ad ipsa iurisdictionis ratione est dictus inde alii super alios addirentur duo de uiginti quoque ptores roma habuerit. ¶ Exegit petiit. ¶ Binos: duos p uno q dari cōsueuerat. ¶ Eū honorem cōsulatū. ¶ Cū altero

eã collegaquũ pro maiestatis amplitudine solus gerere deberet. ¶ Parcior: remissior: & minus promptus ad suos aios demerendos. legerat. n. edo augustus apud herodotũ nihil esse melius amplo animus q̃ opti- mus qd ut in socia rei pu. membra æque experirentur enixe dedit operam: pter ea quæ in ciuitate recte fiunt: in militari quoq; administratiõe non minus equus q̃m urbicis rebus ipse fuerit. ¶ Ducib': qui se principe rem pu. foris feliciter administrarant. ¶ Iustos: legitimos: sic no minus a iustitia q a gratitudie & beneficentia pbandus. ¶ Triumphalium. eoꝝ in signum usurpatiue honores: qbus qui triumphũ egissent ꝑ dui essent. ¶ Decernenda: publico decreto tribuenda.

rēt ptinus uirilẽ togã latũ clauũ īducere. & curiæ interesse pmisit. militiamq; auspicantibus nõ tribunatũ modo legio num. sed etiã præfecturas alarum dedit. At ne qui exps ca- strorum esset: binos plerumq; laticlauios præposuit singulis alis. Equitũ turmas frequẽter recognouit post longã inter- capedinẽ reducto more trãsuectionis: sed neq; detrahi queẽq̃ in transuehendo ab accusatore passus est; quod fieri solebat

¶ PHI. ¶ Protinus. ante legiti mum tps quod erat . . . anno. x septimo. tunc. n. finita pueritia. uirilem togã induebant. ¶ La- tum clauũ: uestem senatoriam. ¶ Curiæ interesse. mos senato ribus romæ fuit i curiã cũ præx- tatis filii introire: sicuti cato gel- lius & macrobius tradiderũ . de inde post illud papyri pretexta ti celeberrimũ exẽplum factũ fuit senatusconsultum: ne pueri

post hac in curiã introirẽt nisi ille unus papyrius. nũc ab augusto uetus institutũ reuocatur: ut filii senato- rum fierent solertiores circũspectioresq;. ¶ Militiã auspicantibus. Incipiẽtibus & felici auspicio inchoantib' Auspicari. n. significat incipe & initiare. ppterea qd nihil ueteres rei magnæ ordiebant nisi auspicato. plum- anum animal cereris imparatũ a supplicius . . . Columella . . . possit ab idibus ianuarii auspi- cari culturæ officia. ¶ Tribunatum legionũ. Ordo in romana militia hic erat auctore iosepho: ut milites ad centuriones: illi ad tribunos militũ quos græci chiliarchos uocant mane conuenirent salutatum cũ qui- bus ad summũ omniũ ducem uniuersi ordinum principes proficiscebantur. Tradit uegetius tribũos mili- tum & centuriones obtẽpasse prefecto legionis: qui absente legato erat tanq̃ uicarius ipsius. Liuius quoq; in octauo docet militem centurionis: centurionẽ tribuni: tribunũ legati: legatũ consulis imperio solitũ pa- rere. officium autem tribunorũ est milites in castris continere & ad exercitationẽ pducere: uigilias circui- re. Delicta castigare: querelas conuiuii . . . insipicere: sicuti traditum est lib. digesto- rum undequinquagesimo. ¶ Præfecturas alarum. In exercitu romano erãt equites qui ab historicis nõ ala- res mõ alarii dicuntur ab eo quod ad similitudinem alarũ ab utraq; parte protegant acies. aliud erat genus equitum qui legionarii uocabantur ab eo qd legioni essent contexti: auctor uegetius. Augustus alarũ hoc est equitum alarior; dabat præfecturas auspicantibus militiam hoc est militare incipientibus filiis senato- rum ut ita repente fierent honorati libentiusq; capescerent munia militaria. hæc. n. dignitas inter dignitates militares erat honoratissima. ¶ Laticlauos. legendum est laticlauios: ita a lato clauo nomine deducto: dicuntur autem laticlauii senatores a ueste de qua sepius dictum. ¶ Singulis alis. equestribus: cũ antea singulæ alæ singulos præpositos haberent: uoluit augustus ut pro uno duo preficerentur ut ita plures fierẽt principes honorum militarium. ¶ Recognouit: recensuit lustrauit. ¶ Intercapedinẽ. Interuallum & tempo- ris spacium. obiter annotandum est q intercapedo interdum habet obscenam significationẽ & inter obsce- na uerba numeratur. qa. n. diuiduntur uares a subiectore. hoc sub obscuræ Duo eloquentissimi scriptores in- telligi noluerunt. M. tullius & quintilianus quorũ alter in epistola ad petum sic ait. Quid. n. non honestũ uer- bum est diuisio: at. n. inest obscenitas cui respondet intercapedo. ¶ Alter uero in. viii. institutionũ sic scriptũ reliquit. sed diuisio affert eandem iniuriã pudoris: si intercapedinis nominatiuo casu quis utatur. ¶ Redu- cto more transuectionis. Fabius rutilianus primus instituit ut equites. Ro. idibus quintilibus ab æde ho- noris equis insidẽtes in capitoliũ trãsirent. trabeati aũt hoc est induti ueste trabea trãsuehebant' ut docet ua- lerius libro secũdo capite de institutis antiquis. eratq; trãsuectiõis dies tamq̃ equitum corona oleagina co- ronabantur ut ostendit plinius in. xv. huc trãsuectiõis equitum iam intermissum morem post longum tem- poris interuallum ab augusto reductum fuisse significat tranquillus. Operæ pretium facturus uideor: si q̃ a dionysio super equitum transuectione proditum non omisero. qui scribit in. vi. in honorem apparitiõis castorum eiusq; uictoriæ. quæ ad lacum regillum parta est: Equites in equis sedentes: Transuehi incipien- tes a templo non honoris sed martis extramurano pergentesq; per forum iuxta edem castorum. fit autem hæc trãsuectio idibus quintilibus quo die apud lacum regillum prospere pugnatum est castore & polluce auxiliantibus. In transuectione equites uehuntur corona oleagina: ramis induti q; trabeis puniceæ coloris feruntq; gestantes ornamenta premiaq; omnia fortitudinis quæcunq; in prælis ob rem bene gestam a du- cibus suis acceperunt. ¶ Detrahi ex equo deduci a ripi uel iussu. ¶ In transuehendo. dum ab æde hono ris siue martis in capitolium transuehuntur.

¶ M. AN. ¶ Latum clauum et tunicam laticlaui senatorum insigne: Plinius annuli distinxere alterum or dinem a plebe: ut semel cœperant esse celebres: sicut tunicæ ab annulis senatum tantum. ¶ Militiam au- spicantibus: militare incipientibus: unde sumptum quod ueteres nihil arduum inauspicato inchoabant. ¶ Tribunatũ legionũ: tribunatum militarem: cuius ut Marcellus de re militari scripsit: & capitolin' i ma- ximo demonstrat erat milites in castris continere eosdẽ ad exercitationẽ pducere claues portarũ habere:

Chiliarchi

Officium tribuni.

Alares. Alarii.

Laticlauii

uigiliis circuire frumentationibus militu interesse frumētū pbare mēsuras fraude cohercere multi pro parte in castris congere ōimq; militū desider1 cognoscere dūo eoge genera esse ex pedi in suin in castre ordinum. ¶ Praefectura alaris equitū pfecit alae equitum. ordines ab eo ut gellius docet dictae quia dex trailem q; ut alae auium corporibus in acie locarentur. ¶ Binos laticlauos: duos senatorii ordinis. erat lat' clauus uestis qua soli senatores & patricii utebantur aliquando sacerdotibus ac pontificibus dabatur. Silius italicus sicāsicā lato uestem distinguere clauo. ¶ Singulis aliis ut adhuc plures honorions insigni. entur. ¶ Transuectiōis transuehēdorū equitum mos iam inde ut Dionysius scribit institutus: ex quo aulus posthumius ad regillū lacū latinos ingenti prelio uicit. Valerius a quinto fabio ij primus maximi cognomēin ea familia tulit aliq; de causa transuehendi morem inductum. Tradidit transuectionis ratio ex alteutro peten da: sed apud Dionysium latius explicantur. equites in equo sedentes insigni ueste praecu[l]ti tota urbe uagabantur. ¶ Detrahere numero exim quod erat ignominiae nota.

¶ PHI. ¶ Senio insignibus: senecta laborantibus. insignis dī & cū laude & cū uituperatōe. uñ insignia scelera i tacito dicitur: seniū uero est tedium & odium Nenius seniū soticum appellat quasi nocēs qa senectus res mala est. & ut inqt aristoteles naturalis morbus est. apollodori celebrata sniā ē τὸ γῆρας ἀυτὸ νόσος ἐστί hoc est. senectus ipsē morbus qd & terētius i ecyrani trāstulit. Lex decemuiralis iubet iumētū dari egro aut senium ius uocato. uerba legis sūt haec Si ius uocat si morbus euitas ue uitiū existit qui ius uocabit iumētum dato. In hac lege morbi appellatōe nō morbus febriculosus sed uitiū insinuētur. Demōstratur. Euitas uero pro senio & longa etate accipitur: qua dictiōe utit' cicero in lege censoria sintienda. ¶ In ordine. trāsuectionis. ¶ Corpis labe. uitio de uitiis corporalibus latissime scribūt iuris consulti ad edilitiū edictum. & quantū uitiū a morbo differat. ¶ Ad respōdendū. accusatori. ¶ Reddendi equi. Indulsit augustus eqtibus senioribus: ut equū quem ex publico accepissent reddere si uellet possent: & ita ab equestris militiae munere soluerent'. scribit linius Seruiū tullium centurias eqtum. xii. scripsisse ex primoribus ciuitatis quibus ad equos emēdos dena milia aeris ex publico data sūt: & qbus equos alerēt uiduae attributae: quae bina milia aeris i annos singulos pēderēt. Idem in. v. auctor est. eqtes in bello ueienti. primū eqs merere cepisse: quibus certus numerus aeris est assignatus. ¶ Quinq; & trigita. uf legendū esse qnq; & . xl. qm ex censu instituto a seruio tullio usq; ad annū. xlv. iuniores appellati sūt: supra eū seniores. seniores aūt adu[r]bis custodiā domi manebant. iuuenes foris bella gerebant. ¶ Ratione uitae reddere. scribit plutarchus in pōpeio moris fuisse ut eqtes perfēcta legitima militia equū p mediū forū ducerent corā censoribus allisq; recēserent duces & ipatores: sub quibus militassent: censores quemlibet nominabant uel laude uel infamia iuxta meritum cuiusq; tale qdam uidetur augustus factitasse: qui coegit singulos equites rationem uitae redderent hoc pacto honestatem sequerentur memores rationem esse reddendam. olim amasis egypti rex ut scribit herodotus in enterpe legem tulit longe utilissimam: ut singuli quot annis ap praesides rationem uitae redderēt & unde uiuerent: quo ue quaestu sustentarentur demonstrarent. qui hoc non fecisset morte plectebatur. haec lex a solone ab egyptis translata est ad athenienses: cuius & ualerius & diodotus meminerunt. ¶ Traditio corā. sensus est augustus equitibus quos leuiter admonere uolebat tabellas ceratas tradebat legendas in quibus cōtinebant crimina oia quae illis obiicerentur ita soli pbra sua recognoscebant: neq; diuulgabant'. sunt aūt pugillares tabellae ceratae q & pugillaria neutro genere dicuntur. scribit pli. pugillariū usū fuisse ante tpa troiana In euangelio lucae scriptum est & postulans pugillarem scripsit: quo graece dī: καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε. ¶ Pecunias mutuari. mutuari pecunias est accipere pecunias mutuas: non dare. augustus notauit aliquos: qui mutuabantur pecuniam sub semisculo hoc est minima usura & eandē mox aliis locabant sub grauiori fenore: ut ita lucrarentur instar feneratorum. ¶ Comitiis tribunitiis. Comitia tribunitia quibus tribuni creantur sicuti edilitia quibus ediles: nec hic comitia tribunorum plebis significari uidentur. ille enim magistratus erat plebeius sed tribunorum militarium: quos comitiatos uocabant. quia romae comitiis desiguabantur: auctor asconius in interpretatione uerrinarum: fuerunt tribuni militum consulari potestate: de quibus multa mentio apud liuium. ¶ Candidati. petitores tribunatus.

& senio uel aliqua corpis labe insignib' permisit: praemisso in ordine equo ad respondēdū quotiēs citarentur pedibus uenire; mox reddendi equi grām fecit eis qui maiores ānorum quinq; & triginta retinere eum nollent.

De rōne uitae exacta p eū ab uno quoq; equite romano.

Impetratisq; a senatu. x. adiutoribus unūquēq; equitum rōnem uitae reddere coegit; atq; ex improbatis alios poena; alios ignominia notauit; plures admonitione. sed uaria leuissimum genus admonitiōis fuit traditio corā pugillariū quos taciti & ibidē stati legerēt. Notauitq; aliquos quod pecunias leuioribus usuris mutuati grauiore foenore collocassent.

De quibusdā eius ordinatiōibus circa rē publicā.

Omitiis tribunitiis si deessent candidati senatores

Senium Senectus morb' est

Euitas

Rationē uitae reddendā

Lex optīa

Pugillares

¶ M. AN. ¶ Ex senio uel labe subiicit causas quibus detrahi solerent. ¶ Insignibus: uel senio uel uitio aliquo corporis. ¶ Praemisso equo: pompam sequi iusso. ¶ Ad respōdendū. us q obiicerent'. ¶ Pedib' ire

equo sedētes q ignominiæ rō leuior omnino fuit q si equus fuisset i trāsuectōe detractus. ¶ Maiorę annorę: ex antiquo serui tulli instituto q supra septimū & .xl. annū aut pagę rei militari idoneum militē non allegit. ¶ Adiutoribus collegis. ¶ Ignominia qd esset militē ab iperatore ignominia notari supra ostendimus. ¶ Pugillariū libellorę qui oia q obiicerent crimina continerēt. ¶ Leuioribus usuris mutuati sensus est ob eāē notati fuit aliqui qd pecuniā qua ipsi leuiore usura ab aliis mutuati essent eandē lucri cupiditate alius maiore fœnore locassent. ¶ Comitiis tribuniciis qbus tribuni creabant: pedianus duo aut fuisse tribunorum militariū genera: alios comitiatos .i. comitiis creatos de qbus nūc ad quē honorē auctor proxio ondit loco senatorę filius latum clauum .i. senatoriam uestem sumentibus augustum ultro admisisse. ¶ Senatores eos qui iam latum clauum sumpsissent.

ex equitibus Ro. creauit: ita ut potestate trāsacta in utro uel-
lent ordine manerent: Quum aut plerię equitū attrito bel-
lis ciuilibus patrimonio spectare ludos e .xiiii. non auderent
metu pœne theatralis: pronūciauit non teneri ea quibus ip-
sis parentibus ue equester census unq̄ fuisset. Romani popu-
li censum uicatim egit: ac ne plebs frumētationum causa fre-
quentius a negociis auocaretur: ter in ānum quaternorum
mensiū tesseras dare destinauit: sed desideranti cōsuetudinē
ueterē cōcessit rursus ut sui cuiusq mensis acciperet. Comi-
tiorę quoq pristinū ius reduxit: ac multiplici pœna coercito

¶ PHI. ¶ Potestate transacta .s. finito tribunatu. ¶ In utroq ordine. uel equestri uel senatorio. ¶ E quattuordecim. lege iulia theatrali constitutum est: ne cui ius esset sedendi in quattuordecim ordinib' nisi sextertia quadringenta haberet in censu. hic .n. erat legitimus equitis romani census: penaq irrogabatur i præuaricatorem. fuit & lex roscia qua ut auctor est porphirio cauetur ut i proximis ab orchestra quattuordecim gradib' spectent: quibus census est quadrigentorę sextertiorę. hāc tulit roscius otho. uñ ab oratio dictū est i epodo: othone cōtento sedet. ¶ Ea. pena theatrali. August' noluit obnoxios esse penæ theatrali illos equites: quorę p bella ciuilia attritum hoc est iminutū mutilatūq & cōsūptū fuerat p̄rimonium ut non amplius hērent legitimū censū equestrē. Non .n. sua culpa opes attriuerāt sed temporę calamitate. apud nabatheos arabas q p̄rimoniū iminuit publice mulctat': q auget honore afficit'. ¶ Ipsis parentibus ue. at plinius in .xxxiii. cōstitutū fuisse ne cui ius esset sedēdi in .xiiii. nisi igenuo ipsi patri q & auo paterno sestertia .ccc. census fuissent. ¶ Equester. quadrigentorę sestertiorę. ¶ Vicatim .p singulos uicos qua i re cæsaris dictatoris uestigia sequutus ē. q & ipse ut supius explicatū: recensū populi uicatim egit p dños insularę. ¶ Frumētatiōes dīr donatiōes frumētariæ: q i populū fieri solebāt. scribit asconius clodium tulisse legem annonariam ualde popularem: ut .s. frumentum populo gratis daretur. Igitur cum causa istarum frumentationum quæ singulis mensibus solitæ erant fieri sepe plebem a suis negociis abducerentur constituit augustus hoc frumentū dare non per singulos menses sed ter in annōne tam sepe plebem occasionem haberent negotiorę deserendorę. sed id efficere nequiuit cum consuetudinem ueterem efflagitaret populus ut .s. per singulos menses acciperet: adeo consuetudinem tollere difficile est. ¶ Tesseras. tessera cum multa significet: in hoc loco priuatim peculiariterq significat signum frumentarium: quo exhibito unusquisq frumentum proportione accipiebat a principe. ut autem rem apertius intelligas: scito tesseram frumentariam pene talem fuisse apud priscos romanos: quales sunt illæ quæ ex more uetusto erogantur bis in anno in patria nostra pauperibus pro quibus exhibitis sigillatim accipiunt quartarium farinæ triticea: uulgo nostrates ferrulinos appellant: qui per se nullius sunt precii: sed pro signo & symbolo mensura farinariæ. Fit autem hæc erogatio publica impensa semel natali seruatoris nostri: iterę solemnitate paschali ¶ De tessera frumentaria loquitur iuuenalis. Summula ne pereat qua uilis tessera uenit frumenti: Et psius. fabiosum tesserula far possidet. ¶ De tessera frumentaria q legari possit: sic refert iurisconsultus secūdo de legatis: Si ticio tessera frumentaria uel militia legata sit & is decesserit quidam putant extingui legatum ¶ De multiplici tesseræ significantia alibi plura. ¶ Coercito: ambitu. Compressa ambitione. est .n. ambitus crimen honoris affectati qui multos mortales falsos fieri coegit. Qui in cupiditate honoris excedit ut inquit aristoteles in secundo ethicorę dicitur ambitiosus: qui deficit remissus. Media est magnanimitas: & ob id laudanda: cum uirtutes sint mediocritates & extrema tam ab excessu q a defectu reprensibilia. A cano petilio. tribuno pleb. primū de ambitu ad populum latū est: eaq rogatione nouorę maxime hominum ambitio compressa est: ut refert plinius in .vii. fuit & lex calphurnia de ambitu: quam tulerat calphurnius piso: in qua præter alias penas pecuniaria quoq pena erat adiecta: cuius meminit asconius. apud iurisconsultos titulus est ad legem iuliam de ambitu: quam modestinus hodie cessare scribit: quia ad curam principis magistratuum creatio pertinet non ad populi fauorem.

Roscia lex

Qui auget p̄rimoniū.

Frumēta tiones.

tessera. frumentaria.

De ambitu

¶ M.A.N. ¶ In utro: siue equestri siue senatorio. ¶ Attrito: profligato: consumpto. ¶ E quattuordecim gradibus Otho tribunus plebis legem tulit ne quis nisi cui .cccc. essent sextertia e quattuordecim spectaret gradibus. Iuue. sic libitum uano qui nos distinxit othoni: Liuius & alii ipsius legis meminerunt. ¶ Penæ theatralis: qualis sedendi ordinem in theatro turbantibus seditionumq auctoribus fuerat irrogata. Plinius te suadente roscio theatralis seditionis auctori leges ignouerunt: nisi forte alia alii criminis pœna ascripta esset. ¶ Quibus ipsis: qui ob inopiam inter equites spectare non auderent. ¶ Aut parētibus: Pli.

legis huius meminit hac inquit de causa constitutum ne cuiusus esset nisi cui ingenuo ipsi patri auoq; paterno sextertium .cccc. census fuissent & lege iulia theatrali in .xiiii. ordinibus sedendi. ¶ Equester census: quis uel ipse uel pater .cccc. sextertia quoq; habuisset quando iniquitate temporis census profligari potuisset mo ingenuus ne spectandi loco decideret. ¶ Vicatim: per uicos. ¶ Frumentationum gracchus legem de frumento populo distribuendo tulerat. Sed P. Clodius ut gratuitum daret frumentum recentiorem tulit legem: quum antea senis aeris & trientibus in modios ueniret. Plutarchus auctor est gratuitam frumentationem ducentis .l. supra mille talentis rei publicae quotannis stare solitam. ¶ Ter in annum: quum antea saepius daret. ¶ Quaternorum mensium: quater quoq; mense. ¶ Tesseras frumentarias: sunt q tesseram pro parua accipiunt mensura: sed est tessera lignum quoq; complanatum in quo numeri describuntur quod & talea dicitur: Plautus suam uterq; tesseram habet Iunius frumenti rationem in tesserulis ostendebat. Iu. quae illis tessera uenit est & tessera bellicum symbolum quod in pugnam exeuntibus datur. Ver. & belli tessera signum. Liuius caeteris omnibus tesseram dari iubet & instrumentum lusorium. Mar. non mea magnanimo depugnat tessera talo: a tessera tesserula & tessella est lapis minimus quadratae figurae unde & tessellatum opus quanquam non eo inficias & eburneum & ligneum tessellatum dici posse tesserulis siue ligneis siue eburneis perditum. ¶ Vt sui quisq; mensis: sic enim legas non cuiusq; ut quidam habent: ut sit ordo concessit ut quisq; sui mensis tesseram acciperet. ¶ Comitiorum pristinum ius nequid ambitu in comitiis peccaretur, ad quem cohercendum fabiana lex & pompeia latae aut ius pristinum quale fuit prius quam Caesar dictator cum populo comitia partitus est. ¶ Multiplici poena delinquentibus irrogata.

ambitu fabianis & scaptiensibus tribulibus suis die comitiorum nequid a quoquam candidato desideraret: singula milia nummum a se diuidebat. Magni praeterea existimans sincerum ab omni colluuione peregrini: ac seruilis sanguinis corruptum seruare populum & ciuitates romanas parcissime dedit: & manumittendi modum terminauit. Tyberio pro cliente: graeco petenti rescripsit non aliter se daturum quam si praesens sibi persuasisset quam iustas petendi

Fabia Scaptia tribus

¶ PHI ¶ Fabianis. fabia & scaptia tribus, erant romanae. De fabia oratius: ualet hic fabia ualet ille uelina: scaptia uero tribus auctore festo nomine urbis scaptiae appellatur. De sciptia tribu huius haec in .viii. eodem anno census actus nouiq; ciues censi tribus propter eos additae: metia & scaptia: censores addiderunt. Q. Publilio. Sp. posthumus. quidam codices pro fabianis habent sabbatinus: est autem sabbatina tribus a lacu sabbatae dicta de qua liuius in sexto. Tribus quattuor ex nouis ciuibus additae. Stellatina: Sabbatina: Romentina: arniensis: eaeq; .xxxv. tribuum numerum expleuere. ¶ Tribulibus: tribules dicuntur a tribu: oratius. Et cum pileolo soleas conuiuia tribulis. in sua quisq; tribulis tribu suffragium ferebat candidati largitione tentabant corrumpere tribules & decurias quod minime licebat lege de ambitu lata. unde aut Cicero doce plancium largitum esse: conscripsisse tribules decuriauisse. uiri boni apud tribules suos gratiosi esse cupiebant: ut illorum suffragia ferrent citra corruptionem legito orationem ciceronis pro Cn. plancio. Sensus est augustum suis tribulibus diuisisse singula millia nummum: & hoc ideo fecisse ne a petitoribus magistratuum pecunia corrupti suffragium ferrent. Indicat hic locus augustum fuisse duarum tribuum fabiae s. & scaptiae tanquam natus in altera mox insertus in alteram cum & ipse natus foret in gente octauia: & per adoptionem insertus iuliae familiae. ¶ Asse diuidebat. tanquam asses essent illi nummi quos augustus diuidebat. quidam discretim legunt: a se. ut sint duae particulae significantes augustum sua met manu non per dispensatorem diuisisse nummos suis tribulibus ut ita in officio firmius constantiusq; permaneret. ¶ Ciuitates romanas. Corrige ciuitatem romanam. ut sensus augustum raro aliquem fecisse ciuem romanum ut populus incorruptus impolutusq; a colluuione & sordibus peregrinorum conseruaretur: in urbem n. omnes passim confluebant: unde ait seneca in libro de consolatione ad albinam matrem: nullum non hominum genus concurrit in urbem: lucanus romam repletam mundi fece luculenter scripsit. praeterea a senatu aliquando dicta sententia est: ut seruos a libertis cultus distingueret: Deinde apparuit quantum periculum immineret ut inquit elegiter seneca: si serui nostri numerare nos cepissent. ¶ Ab omni colluuione. Labe & sordibus. luius ea colluione mixtorum omnis generis animantium colluuionem & colluuiem ueteres dixere. unde & colluuiaria dicta. in ductibus aquarum per quae colluuies & immunditia eiectatur. Vitruuius in .viii. et in uentre colluuiaria sunt facienda: per quae uis spiritus relaxet. ¶ Manumittendi modum. statuit ne quispiam dominus ultra praescriptum numerum seruos manumittere posset. manumissio aut nihil aliud est ut inquit iurisconsultus: quam datio libertatis. manumittendi species plures sunt. nam aut censu aut uindicta: aut testamento liberi efficiebantur: sicut docet boetius in .i. commentario topicorum. auctor est tacitus corpus libertinorum late susum fuisse in urbe roma: manumittendi duas species institutas: ut quos uindicta patronus non liberauerit ulli uelut uinculo seruitutis attineantur. ¶ Tiberio. priuigno mox successori. ¶ Petenti. ut ciuitate romana cliens donaretur.

Colluuiaria

manumittendi spes

¶ M. A. N. ¶ Scaptiensibus & fabianis: scaptiae tribus & fabiae hominibus: singulae tribus suum habebant nomen: ut scaptia fabia: Quirinia sergia sabatina. ¶ Tribulibus: sic n. legendum est non tribubus ut omnes tranquilliani habent codices: nam si tribubus ille scripsisset: scaptiae & fabiae dicturus fuisset: aut certe scaptiensi & fabianae: scaptiensibus & fabianis ne in soloecismi uitium incideret dixisset nunquam: Caeterum cum duabus augustus insertus esset tribubus non uideo nisi octauiae gentis una: Iuliae uero in quam familiam fuerat adoptatus altera fuisset. ¶ Singula millia: singulis tribubus. ¶ Asse. per assem summa uiritim diuisa. ¶ Manumittendi: seruos libertate donandi. ¶ Tiberio. priuigno. ¶ Petenti ciuitatem. ¶ Tributario tributum publice soluenti.

¶PHI. ¶Ciuitatē. ius romanæ ciuitatis. ¶Immunitatē. ut imunis fieret a tributo. nā tributarius erat gal lus ille. pro quo liuia uxor rogabat. ¶Vulgari. maiestas & honos romanæ ciuitatis uilescere uidetur: qui do etiā peregrinis & sordidis hoibus impartiuntur. ¶Seruos non cōtentus. sensus est augustū omnibus modis prouidisse ne serui manumitterentur: ne ita libertinorum colluuione con ūperetur legitimus po. ro manus: adeoq; inter alias cautiones hoc quoq; cauisse ne ciuis romanus fieri posset per adeptam libertatē: quicunq; fuisset in seruitute ut uinctus. hoc est compeditus aut p tormenta questionū cruciatus. ¶De nu

causas hēret. Et Liuiæ p quodā tributario Gallo rogāti ciui tatē negauit: imunitatē optulit affirmans se facilius passurū fisco deberi aliquid q̄ ciuitatis romane uulgari honorē. Ser uos nō cōtētus multis difficultatibus a libertate iusta remo uisse quū & de numero & de cōditione ac differentia eorū qui manu tenerent: curiose cauisset. hoc quoq; adiecit: nec uictus unq̄ tortusue quis ullo libertatis genere ciuitatē adipi sceret. Etiā habitū uestitūq; pristinum reducere studuit. Ac uisa quōdam p cōtione pullatorū turba īdignabūdus & cla mitās. en ait romanos rerū dominos gētēq; togatā. negociū ædilibus dedit: ne quem posthac de cætero paterētur in fo ro circoue: nisi positis lacernis togatum cōsistere.

De liberalitate eiusdem.

Liberalitatē oīb9 ordinib9 p occasiōes frequēter exi

mero prescripto: quot serui pos sent a dño manumitti. ¶Cōdi tione. alii sunt honestioris cōdi tionis alii sordidioris. nam serui urbani rusticis preferuntur: Tex tores mulionibus obsonatores hoc ē qui presunt emendis ob sonus ppon untur coquis & lecti carus. Differentia quoq; fit iter seruos a locis ab artificiis. Nam ut ait iuriscōsultus: officium ser uorū artificio munit'. ¶Liberta tis genere. triplex est libertas & libertinorū status tripartitus erat. Nā qui manumittebantur modo maiorē & iustā libertatē conseq̄ bantur: & fiebant ciues romani: mō minorē & latini fiebāt ex le ge iulia norbana: modo inferio rē: & fiebant ex lege heliasentia in numero dedititiorū. ob hanc

Obsonatores.

Triplex libertas

triplicē libertatis formulam dixit ausonius Triplex libertas capitisq; minutio triplex: & plautus scietur in cassinatribus inquit cōduci non possunt libertatibus: quin ego hodie i lis comparē magnū malū. boetius quoq; quod & dudū annotauimus faciēdi liberti & datæ libertatis tres species esse refert. Censum: uindi ctā: testamentū. ¶Habitum. Virgilius: tā uariæ linguis: habitu quā uestis & armis. Alius ē habitus: de quo differunt philosophi & oratores. ¶Pristinum: mō priscū & ueterem. alias priorē. Curtius. dies pristino p cellosior. ¶Pullatorum. pullati dicunt' nigras uestes induti: est. n. pullus color niger ut docet seruius enar rans illud uirgi'lianū. ne maculis infuscent uellera pullis nascentū. iuuenalis: pullati pceres. auctor est cice ro neminem cū toga pulla unq̄ in epulo accubuisse. augustus cū pullatos multos & neq; more romano to gatos uidisset in contione stantes per indignationē protulit illud Virgilianū ex libro æneidos primo. Ro manos rerū dños gentemq; togatā. quidam codices non pullatorū habēt sed bullatorū: ut hoc referendū sit ad ingenuos pueros romanos: q bullati dicunt' ab ornamēto bulla: quā gestat: quos cū minime togatos ui rilitereq; indutos cōspexisset augustus indignatus est. apud gelliū castritius rhetor itidem indignatus cum uidisset discipulos quosdā suos senatores tunicis & lacernis indutos. Equidē inqt maluissem uos togatos eē. ¶Indignabūdus. uehementer indignās. hæc. n. noia quæ desinunt in bundus exuperantiam quādam uehementiāq; potius q̄ similitudinem demonstrant: sicuti copiose diligēterq; perscripsimus in notis sertii ¶In foro. ait cato. uestiri in foro honeste mos erat. ¶Circoue. in spectaculis circensibus. ¶Positis lacer nis. multa fuerunt apud priscos genera lacernarum. nam & coccineæ & beticæ & amphiteatrales celebran tur ab eruditis hic intellige locutum tranquillum de lacernis amphiteatralibus: quæ ad usus spectaculorū tam circensium q̄ theatralium cōmendabantur: quibus albentes togas ut indicat epigrāmaticus poeta cō tegebant: has augustus deponi uoluit dato ædilibus negotio: ut in toga uestitu romano forent honestio res. ¶Liberalitatem. liberalis in dando est quibus oportet: uirtus profecto in primis digna principibus. Nihil enim magis Principem decet q pecuniā ad beneficentiam liberalitemq; conferre. & imitari cyrum il lum xenophontis: qui thesauros sibi amicos fecerat. Liberales ut ait aristoteles in quarto ethicorum maxi me omnium diliguntur. βασιλικὸν ἐστι ut dicebat ptolomeus: τοῦ πλουτεῖν τὸ πλουτίζειν. idest regalius est ditare q̄ ditescere.

¶M. AN. ¶Ciuitatē. ius ciuitatis. ¶Immunitatē obtulit tributi remissionē despondit. ¶Fisco. pedianus fiscinq; fiscinæ fiscellæ spartea sunt uasa ad maioris summæ pecunias capiēdas & rursus inde fiscus pecunia publica & cōfiscari dici solet. ¶Difficultatibus: difficilibus decretis siue edictis. ¶A libertate iusta: condi tiōe qua legitime manumitti potuisset. ¶De numero: ut supra certū numerū ab uno manumitti nō posset. ¶Cōditiōe ac dicaut nō solū numero caueret' sed & corporis & ingenii: uel pristinæ et fortunæ hereturo. ¶Ne uictus: ut fugitiuus. ¶Tortus: ut pfidus alteri usue flagitii conscius. ¶Habitū: cultū. ¶Ullo liber tatis gñe: siue publicæ siue priuatim q̄sitæ eēt. tā tēdēpta libertate q gratis accepta. ¶Pullatorū: togati. n. ci ues spectare solebāt toga: plurimū albæ erat: qđ togati spectarēt lapidarius demōstrat: cōtra consuetudinē ī q penulatos spectare iussit nō togatos ad munus cōuenire: qđ funebribus solebat ipse i pullis uestimēt s p̄sidēs: quibus uerbis apparet pullā ueste alienā ab usu spectādi fuisse. togā uero accōmodatā quē peruersū

Locus plauti.

Pullati.

Bullati

Indignabundus

Lacerne.

in ciuibus morem augustus non tulit & idcirco quasi togam in illis desyderaret: Vergilianum illud iacta-uit: romanos rerum dominos gentemq; togatam.

buit: nã & inuecta urbi Alexãdrino triumpho regia gazã tã-tã copiã nũmariæ rei effecit: ut fœnore diminuto plurimũ agrorum præciis accesserit. Et postea quotiens ex damnatorum bonis pecunia superflueret: usum eius gratuitũ his qui cauere in duplũ possent ad certũ tempus indulsit. Senatorum cẽsum ampliauit ac pro octingentorum miliũ summa duodecies cẽcies sestertium taxauit: suppleuitq; nõ habẽtibus. Cõgiaria popu-lo frequẽter dedit: sed diuersæ fere summæ: mõ quadragenos: mõ tricenos: nõnunq̃ ducenos: quinquagenosq; nũmos: ac ne minores quidẽ pueros præterijt q̃uis nõ nisi ab undecimo ætatis anno accipere cõsuesset: frumentũ quoq; in annonæ difficultatibus sæpe leuissimo interdũ nullo prætio uiritim admensus est: tesserasq; nũmarias duplicauit.

De seueritate eius in reprimẽdis populi uoluptatibus.

Gaza

¶ PHI. ¶ Regia gaza inuecta. scribit hieronymus augustũ cæsarem cũ post uictoriã alexãdrinã domũ rediret dasset exportasse secũ antiquorum ptolomeorum gazas ut nec ante nec postea tanta copia argenti gemmarumq; romã adducta fuisse noscat. ¶ Gaza dictio persica est & significat diuitias auctor seruius. pomponius mela. Gazam inqt persæ ærariũ nocant: & unde nomen ẽ gazæ ciuitati eo q̃ cambyses illuc belli & opes & pecuniã intulerat. Inde gazophilacia dicta gazæ diuitiarumq; repositoria. ¶ In libro esdræ id gazophilacium deportabant filii isrl & filii leui primitias frumenti uini & olei. Corbonã iudei uocabant sacrũ thesaurũ auctores iosephus & eusebius. De gaza persica quæ uenit in alexandri mancipatu Curtius multa. ¶ Accesserit. In hanc sniam sic scribit orosius. roma in tantũ opibus alexãdrinæ uictoriæ auctum pp habundantia pecuniarũ duplicia quã usq; ad id tpis fuerat possessionũ aliarũq; rerum uenaliũ precia statuerent. ¶ Superflueret. superhabundaret ultra mulctã ac pena dãnationis. ¶ Gratuitũ. sine fenore. ¶ Cauere in duplũ. Exempli grã augustus illis indulgebat ex bonis dãnatorum mille aureos ii in duo milia cauere potuissent. ¶ Duodecies centies sestertiũ. census

Census senatoris.

senatoris legitimus erat octingentorum sextertiorum conduplicato equestri censu q erat. cccc. augustus ampliauit hunc censũ ut pro summa octingentorum sextertiũ haberent senatores mille & ducẽta. sn censu. & ita facultates unius senatoris implebant censum triũ equitũ. nam docuimus sextertia cõtinere numerũ millenariũ ut in hac supputatione. ¶ Congiaria. diximus in iulio cæsare congiariũ esse imperatoris donationẽ: de quo sic ait quintilianus in sexto. Cõgiariũ cõmune nomen ẽ liberalitatis atq; mensuræ. Fabius maximus incusans augusti cõgiariorum q̃ amicis dabant exiguitatẽ heminaria esse dixit alludens ad mensurã. Differt congiariũ a

Congiariũ

Donatiuũ

donatiuo q congiariũ daf populo donatiuũ uero militibus: & ita usurpant hiq significãter & proprie loquunt. sup[illegible] exẽplis q̃ in numera legunt uno interi contẽtus. Cor. taciti testimonio ita scribẽtis. Additũ noie eius donatiuũ militi: cõgiariũ plebis. Laudat plinius in panegyrico traianũ q congiariũ populo dedisset: quo locupletatæ sunt tribus: cũ donatiuũ milites accepissent. ¶ Quadragẽos quidã agentia nũero quadraginta dicunt: quadrigeni uero p sincopã quadrigẽteni significat: sicut ducẽi ducẽteni. tricẽi tricẽteni quingeni quingenteni & reliq. auctor priscianus in libro de põderibus. ¶ Viritim. in singulos uiros. ¶ Ne minores quidẽ pueros. laudat plinius traianũ q in dãdo congiario infantes quoq; admisisset: ut ita alimentis principis crescerẽt experti ẽtm q ab infantia parentẽ publicũ munere educatiõis: & pfecto nullũ est magno principe genus impendii dignius: q̃ qd erogaf in posteros. Augustus quoq; cõsimiliter noluit ẽt minores pueros pricipes fieri cõgiarii popularis: ut ita munificentissimus & eẽt & diceret imperator. ¶ In annonæ difficultatibus. Dicebat antiochianus nihil esse letius romano po. saturo. unde hæc prima principũ cura ne po. ro. esuriret: olim annonæ cura nõ minus addidit gloriæ põpeio q̃ oriens triũphus occidensq; lustratus. Celebrat marius martius ædilis plebis: q frumentũ populo in modios assibus donauit. Idẽ trebius in ædilitate assibus populo frumentũ pstitit. Igitur augustus cũ annonæ frumentariæ penuria foret in sin-

Tesseræ numariæ.

gulos uiros uel gratuitũ uel minimo precio uenditũ frumentũ populo erogauit. ¶ Tesseras nũmarias. sicuti tesseræ sunt frumẽtariæ ita & nũmariæ: quibus exhibitis summa nũmũ prescripta repensari solet. has duplicauit augustus ut liberalitate magis celebraret. Deus est. n. ut inquit plinius mortali iuuare mortalem & hæc ad eternam gloriã uia. & ut elegantissime ut pacatus: rei & famæ cõsulit munificus imperator.

¶ M. AN. ¶ Regia gaza: regius diuitiis. ¶ Nũmariæ rei. pecuniæ. ¶ Fœnore diminuto alterum ex altero pẽdet: q̃ñ pauciores ĩ nũmosa ciuitate egerẽt. Cœpit pecũia minus locari. ¶ Gratuitũ usũ. sine fœnore. ¶ Qui cauere ĩ duplũ possent: q duplo plura possiderẽt q̃ mutuo acciperẽt: aut certe datis pdibus cauerẽt ne pecuniæ fors fisco deperet. ¶ indulsit: idulgẽter cõcessit. ¶ Duo decies sextertiũ: sic oẽs trãqlliani codices quos uidimus hñt: sed minime id fuisset cẽsũ nõ augere: si ex octingẽtis millibus nũmũ ad duodecies sextertiũ cõtraxisset. Quare aut hæc nr̃a aut nulla qd uideã alia q̃d r̃ate potent lectio: erit igr̃ duodecies uera lectio nõ sexteriũ: sed duodecies cẽties sextertiũ: ut ex pte tertia auctus sit cẽsus qd quũ octingẽtis millibus prius senatoris taxaret cẽsus q̃d ingẽtis amplius taxari cœpit qd idẽ ualet q̃ si dicas noluit augustus ut singuli senatores q octigẽta possiderent sext. tertii mille &. cc. possiderẽt habuit. n. sexterũ mille nũmos ut alio pspicue loco ostẽdimus q̃q̃ Plutar. Antõio plus taxauerit. ¶ Cõgiaria munera quæ a principe populo dant: ut do-

natim militibus capitolinus cõgiariũ populo dedit militibus donatiuũ addidit. ¶ Tricenos: nũmos sac uiritim datos intellige. ¶ Annonæ difficultatibus in annonæ caritate. ¶ Admensus est: metiendo dedit. ¶ In tesseras: q; nummarias: pecuniæ summã quã pro frumentaria tessera dabat duplicatã dedit.

S indiscretis.

Ed ut salubrem magis q̃ ambitiosũ principẽ scires: querentẽ de inopia. & caritate uini populum seuerissima coercuit oratione satis ꝓuisũ a genero suo Agrippa productis pluribus aquis: ne hoĩes sitirent. Eidẽ populo ꝓmissum quidẽ cõgiariũ reposcenti bonæ fidei se eẽ respondit. Nõ promissũ autẽ flagitãti turpitudinẽ & impudentiam edicto exprobrauit: affirmauitq; se nõ daturũ quis dare destinaret. Nec minore grauitate atq; cõstantia cum ꝓposito cõgiario multos manumissos ĩcertosq; ciuium numero cõ͂pisset; negauit accepturos quibus ꝓmissũ nõ eẽt. Caeterisq; minus quã ꝓmiserat dedit: ut destinata sũma sufficeret. Magna uero q̃dã sterilitate ac difficili remedio cum uenalitias: & lanistarum familias: pegrinosq; oẽs exceptis medicis & p̃ceptoribus ptemq; seruitiorum urbe expulisset: ut tandem

¶ PHI. ¶ Querentem. lamẽtãtem. ¶ Productis pluribus aqs M. agrippa in ædilitate sua uirginẽ aquã adduxit intra urbem idẽ restituit aquã martiã: q; anctore p linio clarissima est aquarum omnium in toto orbe frigoris salubritatisq; ꝓconio iter reliqua deum munera urbi tributa. idẽ fõtes centũ & castel a cõplura rõæ fecit. Idẽ gratuita ꝓbuit balnea: de quo fecimus in p̃mo hæc. Agrippa ædilis ductus appiæ aniensis: martiæ pene dilapsos restituit. Idẽ tultã deduxit: uirginẽ quoq; romã pduxit. Idẽ frontinus in .ii. Agrippa uelut ꝑpetuˀ curator aquæ habuit familiã q̃ tueretur ducẽs castella & lacus. ¶ Ne hoĩes sitirent. Ceu salubeirimũ ad potũ aquæ liquorẽ natura dederit: quo cetera oĩa animatia utũtˀ. Consimile exẽ

Nilũ habetis & uinũ q̃ritis. Hydropatæ

plum illud pisceñii nigri romani impatoris: qui cũ apud ægyptũ ab eo milites uinũ peterẽt respondit nilũ habetis & uinũ queritis. Cyrus apud xenophontem monet suos ut cõsuescant aquã bibere ut fiant hydropotæ hoc est aquæ potores. luxuriam eniam uulgatissimã. satis est populis fluuiisq; ceresq;. celebratˀ illud dictum a marcellino qui cũ delatus ad hospitem interrogaref ab eo: quid ad communium parari deberet respondisset solũ spei arcam. nebat se prope ĩtum cenaturũ. apollonius tyaneus auctore philostrato quia nam bibebat tanq̃ã aĩa a uino pura cõspiciat uaticinationem. & hõ abstemius suauius quiescat. carthaginenses in militia uinum nõ bibebant ut docet aristoteles in oeconomicis. monet plato in tertio de re publica abstinendũ esse a uino temulentia custodibus ciuitatũ: rediculũ quippe foret custodẽ indigere custode. ¶ Bonæ fidei. qd' princeps promittit ad ratũ esse debet: & ita uulgo dici solet. Iccirco pacatus in panegyrico laudat Theodosium: q; nihil ita pumoribus labus pollicebatˀ: quin promisso fidem subderet & uerba ipsa sanciret atq; perq eleganter. Ta sunt certa quæ spondes: ut tũ uideatur accepta cum spondes agesilaus uero ille magnus cũ q̃spiã seruus ad eũ diceret: ὡμολόγηκας hoc ẽ ꝓmisisti: festiuiter inq̃t p ioué certe promisi si iustũ nisi tũ ẽ finante minstũ: dixi nõ ꝓmisi: & cũ idẽ subdidisset neq; tñ decet reges qcqd annuerit perficere: si magis iqt q̃ illos q; reges adeũt petere iusta decet. ¶ Impudentiã. qd' ipudẽter & petulãter nimis flagitaret congiariũ qd ñ ꝓmiserat & propterea nõ debebat. ¶ Destinarat. deliberauerat. ¶ Incertos ciuiũ numero qui maiorẽ libertatem adipiscunt hi sunt ciues Romani Augustus manumissos hoc est libertinos q̃s inserebant numero ciuiũ Romanoꝝ: tanq̃ & ipsi legitimi ciues forent reiecit a cõgiario tanq̃ talibus ñ promisisset sed solis ueris ciuibus romanis. laudatur traianus qd congiariũ ẽt dederit his: qbus non erat ꝓmissum. ¶ Sterilitate. plinius inter infelicitates augusti numerat famẽ sitimq; italiæ. ¶ Venalicias familias: appellatione familiæ seruos contineri certissimũ ẽ & id traditum a iurisconsultis pluribus in locis unus ẽt seruus noĩe familiæ continetˀ. unde familiæ uenalitiæ seruoꝝ dictæ: qui uenales ꝓponuntur: & ut auctor ẽ quintilianus in .viii. peculiariter accipimus uenales pro nouitiis. cũ & multa uenalia sint. & iurisconsultus digestis de ædilitio edicto uenalicinnos elegiter appellat eos: q uenalicia hñt mancipia q & mangones dicunt. Cicero uenalitios pro uenaliciariis nisi codex mendosus sit: posuisse uidetˀ in corneliana: cuius uerba sunt hæc. Neq; diuitiæ me mouent: qbus asuennos & lelios multi uenalicii mercatoresq; superarũt. ¶ Lanistas habuisse familias gladiatorias. quas muneraiis. i. æditoribus muneris gladiatorii uenditabãt docuimus in primo cõmẽtario. ¶ Seruitior. seruoꝝ. nihil. n. differt seruum dicas an seruitium.

Egregium responsum agesilai

Venales

Venalitiarii

Lanistæ

¶ M. AN. ¶ Salubrẽ: publicæ & priuatæ salutis studiosũ. ¶ Quã ambitiosum: laudis cupidum. ¶ Scire: cognoscere intelligere posses. ¶ Genero suo agrippa: q; ꝑter cætera ædilitatis sue opa duas nobilissimas aqs Martiã & uirginẽ hanc nouo ductu illã ueteri instaurato urbi inuexit in plurimosq; lacus corriuauit urbanis & grauiter populum admonuit satis prouisum ciuitati ne siti laboraret. si aquaꝝ affatim adesset. ¶ Reposcenti: populo. ¶ Bonæ fidei: cõstantis & nõ uariæ. ¶ Nõ promissum: cõgiariũ intellige. ¶ Flagitãti: ipudẽter nimis ac pertinaciter petẽti. ¶ Exprobrauit probro dedit. ¶ Destinarat dare ꝓposuerat. ¶ Multos manumissos: libertate donatos ut libertoꝝ multitudine maiorẽ facerent in cõgiario accipiendo lucrũ. ¶ Incertos ciuiũ numero. inter ciues relatos. ¶ Cõperisset: resciuisset. ¶ Quibus promissum nõ eẽt: pronunciauit nõ se daturũ congiariũ illis q tum quid destinasset nõ libert sed serui eẽnt: qua denuntiatione

excluderentur oẽs qui per eos dies fuerãt manumissi Siquidẽ nõ seruis peregrinis ne congiariũ dabat̃ sed ciuibus. ¶ Venaliciis mangonicas familias. Plinius Magonicos uenalitius pulchre nocat. pueros. ẽ qui sub mangonibus uenales alebant̃. Iune. nõ phryx aut lycius nõ a magone petitus. Mar. pro pueto centũ me mago poposcit: Affirmaris quia hoies in mercis appellationem haud uenire credidit. Mangões non mercatores sed uenalitios appellandos putant. ¶ Ludiis gladiatoriis intellige ut mangones uenales pueros alebãt ita lanistæ gladiatores. ¶ Peregrinos. non ciues peregrinus olim hostis dictus ut Varro & Cicero docet. ¶ Seruitiorum parti quoq; opera ciues non ita commode caperẽ poterant.

annona cõualuit ĩpetũ se cepisse scribit frumẽtationes publicas ĩ ppetuũ abolẽdi; qd᷑ earũ fiducia cultura agro℞ cessaret: neq; tñ pseuerasse quia certũ hẽret posse p ambitionem q̃doq; restitui. Atq; ita post hãc rẽ tẽptauit: ut nõ minorẽ arato℞ ac negociantiũ quã populi rationem deduceret.

De spectaculis uarii generis per eũ editis.

SPectaculo℞ & assiduitate & uarietate & magnificentia oẽs antecessit. Fecisse ludos se ait suo nomine quater, p aliis magistratibus q aut abessent: aut nõ sufficerẽt ter aut uicies; fecitq; nõnũq̃ uicatim ac pluribus scenis p oium linguarũ histriones: nõ in foro mõ nec in amphiteatro sed in circo & ĩ septis: & aliquãdo nihil præter uenationem dedit. Athlætas extructis in campo Martio sedilib⁹ ligneis; item nauale prælium circa tyberim cauato solo:

¶ PHI. ¶ Annona cõualuit. habũdantia & copia rei frumentariæ cepit reualescere: appellatiõe annonæ nõ solum alimoniã frumẽti sed cæterarum quoq; frugum cõtineri alibi docuimus. Vñ & annõa macelli dicta: & iulius capitolinus in bicis annonas appellat oẽ genus ciborum alimẽtorum. dñr & annonæ pscripta pitaq; ad certã mensurã alimẽta annua. q̃ dabant̃ binæ & ternæ militibus aliisq; honoris causa ait lampridius alexãdrum dedisse annonas binas & ternas medicis. ¶ Imperiũ cepisse. ita ouidius. in medius ipetus ire uias. ¶ Frumentatiões publicas. largitiones illas frumẽtarias significat q̃ p tesseras singulis mensibus populo dari solebãt. ¶ Cessaret. melius legendũ ut cessaret: nã q̃ diũ confidũt plebei se accepturos tesseras frumentarias a principe: agricolatiõe sup sedẽt & ita agrorũ cultura desert̃. ¶ Restitui. s. publicas frumẽtatiões. ¶ Per ambitionẽ. tanq̃ secuti principes uelut ambitiosi & popularis auræ captatores eẽt restituẽri frumentatiões. Cicero uasertimam oino esse dixit ambitionẽ. ¶ Aratorum. cũ ex agricolatione cõsistãt ciuitates imprimis augustus rõnem arato℞ hñdam esse duxit & negotiato℞ frumentariorum: sicut olim in sicilia aratorum a senatu Romano ratio ĩprimis habita ẽ. prout docet Cicero in frumẽtaria. Ibi annotandum aratores accipi non p colonis agricolisq; ut fere oẽs existimãt sed pro uiris nobilibus: qui arationes maximas habebãt possessionesq; in sicilia q decumas frumẽti soluebant ex lege hieronica: q copia rei frumentariæ alebant Romanã plebem. De his loquit̃ Mar. Tullius cũ grauiter insectat̃ Verrem q aratores in sicilia uexauerit spoliaueritq; hoies honestissimos & locupletissimos non solũ siculos sed ẽt Romanos ciues. longa est apud eundẽ de aratoribus his luculentaq; enarratio. De qbus & tranquillus in hoc loco sentit ubi & negotiancium noie primum significant̃ negotiatores frumentarii: quos idẽ Mar. Tullius ab eodẽ uerre uexatos refert scribens de frumẽto decumano & empto. ¶ Nõ sufficerẽt. non tolerarẽt impensam quã exigunt ludi apparatusq; ludo℞. ¶ Vicatim. per uicos. ¶ Varietate spectaculo℞. delectant populũ non tã assidua spectacula q uarietas: q̃ uarietas rerum oium dulcissima est ut inqt Aristoteles in. vii. ethicorum & ut auctor ẽ quintilianus in primo refice[illegible] repara[illegible] uarietas ipsa: sicut in cibis quoq; uarietate sufficit̃ stomachus & pluribus minore fastidio alit̃. Igit̃ augustus & assiduitate & uarietate ludo℞ oblectabat hilarabatq; Romanũ populum uoluptati ludicræ uehementer addictũ. Liuius ludicrũ copia & uarietate celebratũ tradit libro uii quadragesimo. ¶ Pluribus scenis. scenici ludi significant̃: qui per plures scenas exhibiti sunt. scribit uictruuius tria eẽ genera scenarũ tragicam comicã satyricum. tragica scena deformat̃ insignis & regalibus rebus. comica edificiorum priuatorũ habet speciẽ satyrica ornat̃ arboribus & spelũcis & rebus agrestibus. ¶ In septis. septa loca erãt in cãpo martio auctore seruio inclusa tabulatis: in quibus stans po. Ro. suffragia ferre consueuerat: scribit plinius libro. xvi. trabẽ relictam fuisse a marco agrippa in porticibus septorum. De his martialis in septis mamurra diu multumq; uagatus. ausonius in panegyrico. non passus septa non campũ. non suffragia non puncta non loculos an nobis seruit non pauci leges. de septis a nobis iã pridem. non incuriose perscripta. ¶ Athletas repete q̃ dicta sunt in superioribus de spectaculis Iulii Cæsaris. refert liuius athletarũ certamen primo romanis spectaculo fuisse qd a. M. Fuluio exhibitum fuit. ¶ Extructis sedilibus. in quibus spectatores athleticorum certaminum considerent.

¶ M. AN. ¶ Conualuit in pristinũ redit statũ: ubi caritas illa annonæ remisit: Plin. fames & sitis italiæ nã & hæc quoq; ab illo inter augusti infortunia reponunt̃. ¶ Frumentatiões publicas: cõsuetudinem frumẽti publice distribuendi. ¶ Per ambitionẽ: ambitiosa principũ gratificatiõe. ¶ Vt nõ minorem aratorũ ac negotiantiũ ut agros nõ pauciores colerẽt for[illegible] q negociarent̃ q populi exigeret magnitudo. ¶ Non sufficerẽt: sumptui pares eẽnt. ¶ Amphitheatro statilii tauri posse & Cæsaris intelligere si uera sunt q Cornelius tradidit. ¶ In septis in campo martio. & si legere est apud quosdam septa seorsum a campo. ¶ Sedibus ut

De aratoribus

Tria genera scenarũ

Septa

omnimodis athletarum certamina spectarentur.

in quo nũc Cæsarum nemus est. Quibus dieb9 custodes in urbe disposuit: ne raritate remanẽtium grassatoribus obnoxia eẽt. In circo aurigas cursoresq; & cõfectores ferarum: & nõnunq̃ ex nobilissima iuuentute produxit: sed & troiæ ludũ edidit frequẽtissime magnorũ minorũq; puerorum delectu: prisci decoriq; moris existimãs claræ stirpis indolẽ sic notescere. In hoc ludicro. C. Nonium asprenatem lapsu debilitatum aureo torque donauit: passusq; est ipsum Asprenatem posterosq; Torquati ferre cognomen. Mox finẽ fecit talia edẽdi Asinio Pollione oratore grauiter inuidioseq; in curia questo Asernini nepotis sui casũ. q & ipse crus effregerat. Ad scænicas quoq; & gladiatorias operas & equitibus romanis aliqñ usus ẽ: uerum prius q̃ senatuscõsulto interdiceret: postea nihil sane præterq̃ adolescẽtulũ Lucium honeste natum exhibuit tantum ut ostenderet: quod erat bipedali minor libram septẽdecim ac uocis imẽsæ. Quodã aũt muneris

¶PHI. ¶In urbe disposuit. campus marcius erat inter urbẽ & tyberim: & cum in eo ludi athletarum exhiberent urbs pene inanis relinquebat: de cãpo martio hæc huius. ager tarquiniorũ q inter urbẽ ac tyberim fuit consecratus marti. marcius deinde campus fuit. ¶Obnoxia. subiecta. ¶Grassatoribus. latrõibus subsessoribus. antiquitus q ad conuiuia se applicabat is grassator uocibat. ¶Confectores ferarum: conficere interdũ necare significat & frangere: unde confectores ferarum dicti qui aduersus feras congrediunt easq; trucidãt. Virgilius nũc uulnus acerbum conficit. a lucilio dicti cõfectores cardinum pro fractores. ¶Puerorum delectu. idem fecit iulius Cæsar. qui troiæ ludũ celebrari uoluit per maiores minoresq; pueros. ¶Indolẽ. indoles proprie specimẽ est futuræ uirtutis: quæ in pueris peculiariter colucet: apud ualeriũ capitẽ de indole: ubi puerorum exẽpla tantũmodo referunt. huius indole proh quãta animis. quintilianus. indoles leta melior generosiq; conatus. interdũ accipitur pro ipsa uirtute. ¶Ludicro. spectaculo troiæ. Virgilius præmia ludicra appellauit ubi & digna ludo ut interpretat seruius. ¶Torqua ferre cognomen. sicuti titus mãlius a torque quẽ detraxit gallo ipse posteriq; eius torquati sunt cognominati. Ita augustus permisit nonio asprenatẽ & eius posteros torquatos cognominari. Seneca in libris cõtrouersiarum meminit asprenatis declamatoris. eius q declamatiões interserit. torque at nõ solũ ad ornatũ pectoris & collo utebant sed ẽt brachiorum & talis dicebat torqs brachialis: militibus ob uirtutis pmiũ dabat torqs aureus: dicebitur q torquati simplares uel duplares ab annonis: q annonas mõ simplas mõ duplas consequebant. ¶Esernini nepotis sui: seneca libro quarto declamatiouũ de esernino marcello pollionis nepote hæc refert. marcellus esernius pollionis nepos quã puer tantæ indolis erat: ut pollio ad illum pertinere successionẽ eloquẽtiæ suæ crederet: cum filium asinium gallũ relinquæret oratorẽ. Idem in libris controuersiarum eiusdem meminit inter declamatores & ex declamationibus ipsius inserit sentẽtias. de eodem loquit cor. tacitus sic scribens. facile asinium & messalã in antoniũ & augustum bellorum præmiis refertos aut diuũ familiarum heredes esernios & atucios magnũ animum induisse. ¶Casum. lapsum. ¶Ad scenicas opas. scribit augustinus in .ii. de ciuitate dei scenicas actores & artes ludicras in magno fuisse honore apud græcos. qui apud romanos probrosæ hẽrent oẽs operæ scenicæ: & id genus hoĩum tribu amoueri acẽsoria nota notari uoluerit. pretera apud iurisconsultos li. ii. digestorum scriptũ legimus eos qui in scenam ob pmium pdierint & oẽs q opas suas locauerint arti ludicræ famosos esse: attamẽ augustus equites ro. operis & scenicas & gladiatorias exercere uoluit: quamuis id foret ignominiosum. ¶Interdiceret. tũc plane cessauit exhibere equites. ro. ad opas scenicas: cum pp senatuscõsultũ foret id interdictũ uetitumq;. ¶Bipedali minor. cuius statura duos pedes nõ implebat. Marcus Antonius triumuir sisyphum pumilionem habuisse fertur intra bipedalem staturam ingenio tamen uiuacẽ fuit & sub diuo augusto alter minimus homũculus binum pedum & palmi altitudinem non excedẽs conopas noie in deliciis Iuliæ neptis eius marinum quoq; maximũ & Mar. Tulliũ equites Romãos binum cubitorum fuisse auctor est Varro: quos plinius uidisse se refert in loculis asseruatos. ¶Libranum. xvii. hoc erat pondus illius corpusculi. ¶Vocis imẽsæ. poterat huic merito accõmodari illud a spartiãno de Iuciũ diditũ. uox est & præterea nihil. magnitudo uocis ut inqt galenus in microtechni fit pp amplitudinem fistulæ spiritalis: quam medici cannam pulmonis uocant. ¶Muneris. spectaculi gladiatorii. nam mũera ludos gladiatorios significare superius satis docuimus.

¶M AN. ¶Cæsarum nemus: qd fuit in pte martii campi Strabo de Mausoleo augusti a tergo ait lucus ẽ mira cõtinens ambulacra. ¶Grassatoribus: latronibus. ¶Claræ stirpis: nobiliũ puerorũ. ¶In hoc ludicro: troiæ de quo lusu habũde in cæsare. ¶Asprenatẽ: thuscus sive oppius in cõmentariis quũ eqres inqt ex italia cũ asprenate ad Cæsarẽ uenissent. ¶Lapsu: graui casu. ¶Debilitatus: & ad animum referri põt & ad corpus. ¶Torquati ferre cognomẽ: uetustũ tñ inter ro. nõ recẽs ut alio ẽ loco demonstratũ: Ouidius in fastis Liuius & gellius id testant. ¶Inuidiose: tam grauiter ut ex ea re augusto inuidia fieret. ¶Asinio pollione: de eo fibus pluribus locis & Ver. in bucc. Pollio & ipse facit noua carmina. ¶Crus effregerat: sic elegantermaioribus usurparũ. potius q̃ sibi fregerat: siquidem fregi pedem dixerunt fregi brachium. ¶Ex equiti-

Graffator

Confecto res

Indoles

Torquati duplares

Scenici ignominiosi

Magna uox unde

bus ex honesto ordine ad gladiaturam & histrionicam admisit non sine ro. nominis ignominia. ¶ Interdi ceretur. quo minus ut antea admitterentur. ¶ Lucium quidam lycium habent. sed non procedit nam ro. manum hic intelligas oportet. quum sit sensus augustum post decretum illud patrum abstinuisse a quoq; totanguinis in arenam producendo nisi in spectaculum. preter quod adolescentulo uno qui enormis fuit paruitatis. ¶ Ostenderet in conspectum daret. ¶ Bipedali statura. s. ¶ Librarum septemdecim: ac p hoc portentose par uitatis. ¶ Muneris. die gladiatorio spectaculo. hinc munera nunc edunt.

¶ PHI. ¶ Parthorum obsides. filii nepotesq; phraatis parthorum regis obsides augusto dati fuerunt. ¶ Per harenam. s. spectaculi. unde harenarii dicti gladiatores qui in harena depugnant. auctor Iulius firmicus libro. viii. matheseos harenarios nasci eos: qui caniculam habuerint in horoscopo. Iuuenalis. municipalis harenae perpetui comites. metaphoricos forum harenam appellamus: quia illic sic depugnant actores causarum ut in harena gladiatores digladiabantur. Seneca hoc ita habitum est scholam quasi ludum esse forum harenam. hinc plinius harenam suam eleganter appellat centumuirosquem in iudicio centumuirali certabat frequenter telis oratoriis. ¶ Secundo subsellio. subsellium dici Varro ait sedile. quod non plane sit sella sicut subsipere quod non plane sapit. ast haec particula sub ut aiunt grammatici significat semper minutum subsellium uero dixere in quo duo sederent. ¶ Super se. tanquam in honoratiore loco. ¶ Citra dies. haec particulae citra intra ultra ut inquit eleganter gellius sunt quasi coterminae iunctis inter se finibus cohaerentes. & apud ueteres singularibus syllabis appellabant. i. cis. uls. dicebaturq; cis tyberim & uls tyberim. mox dici ceptum est citra tyberim & ultra tyberim & intra cal. citra cal. quod est ante diem calendarum. Itidem citra dies spectaculorum significat ante dies dicatos ex more spectaculis. & quando non erat tempus spectaculorum ut docuimus & accipi pro sine ut citra musicem sine musica. citra fastidium: & illud senecae. ede citra cruditatem bibe citra ebrietatem. ¶ Rhinocerotem. rhinoceros animal est unicum habens in nare cornu. hic genitus est hostis elephanto: cornu ad saxa limato praeparat se pugnae in dimicatione aluum maxime petit: quam scit esse molliorem. longitudo ei par. crura multo breuiora sunt. color buxeus. rhinocerotem primum ludis Pompeii magni uisum esse plinius solinusq; significant. olim Romae Philippus Imperator exhibuit ludis secularibus inter ceteras feras unum rhinocerotem: cum millessimum annum urbis Romae celebraret. falluntur qui existimant monocerotem & rhinocerotem esse eundem: docet apertissime plinius in. viii. quid differ alter ab altero. ¶ Apud septa. De septis copiose a nobis dictum est. ¶ Tigrim. idem philippus auctore Iulio capitolino decem tigres Romae exhibuit in ludis est autem tigris animal uelocitatis tremendae & maxime cognitae dum capitur de tigride plinius solinus Albertus magnus & Ambrosius libro sexto examerii luculentissime scripserunt. tigrim medi appellant sagittam. Vnde celeritate tigris fluuius nomen accepit. De hac tigri ab augusto publicata haec plinius in. viii. diuus augustus quinto tuberone quinto fabio consulibus. iiii. nonas maii theatri marcelli dedicatione tigrim primus omnium ostendit in cauea mansuefactam. ¶ Pro comitio. quid sit comitium declarauimus in Iulio Caesare. comitium fuisse tectum quo tempore Annibal uenit in italiam memoriae proditum est. haec autem particula pro modo ante modo in significat sicuti pro rostris primus. de cuius particulae uarietate luculentum caput est apud gellium lib. x. noctium atticarum & a nobis antedictum est. miror tranquillum omisisse quadringentas uiginti pantheras Romae ab eodem fuisse monstratas. ¶ Votiuis. quos uouerat augustus Cicero in secunda uerrinarum ludos uotiuos appellat quos ut inquit asconius pompeianus uouerat si ferto triumi superasset. liuius in. xxxi. inter fecit. ludiq; uotiui quos uouerat Seruius sulpitius galba consul facti. ¶ Thensis. fercula uehiculaque in circensi pompa deferebantur. de thensis supra copiose scripsimus. ¶ Anguem. l. cubitorum. megasthenes scribit in india serpentes in tantam magnitudinem adolescere ut solidos hauriant tauros ceruosq;. Angues auctore plinio uenenati non sunt nisi per mensem luna instigati. inesse anguibus remedia multa creduntur & ideo esculapio dicuntur. cubitum uero constare ex sex palmis digitisq;. xxiiii. testis est uitruuius in tertio sexquipes hoc est pes unus cum dimidio facit cubitum. pes est sexta pars altitudinis in corpore nostro: cubitus quarta est praeterea cubitus regius. qui maior est communi cubito tribus digitis sicuti refert herodotus in primo est & cubitus geometricus: qui tantum ualet quantum sex nostra cubita ut origenes augustinusq; prodiderunt. ¶ Lectica cubans. Iacens altas egrotus. oratius trans tiberim longe cubat is prope Caesaris hortos. hinc iocus ille plautinus in casina est ei quidam seruus qui in morbo cubat immo hercle uero in lecto ne quid mentiar.

Harenarii

Forum harena causidicorum

Subsellium

Cis citra

Vls ultra

Rhinoceros

Tigris

Pro

Votiui ludi

Magnitudo cubiti

pes

Cubitus geometricus

Cubare

¶ M. AN. ¶ Per arenam mediam theatri partem ut magis conspicui essent. ¶ Subsellio secundo: secundo ab eo unde ipse spectabat aut quod magis placet secundo quam primus senatorio ordini uacaret. ¶ Citra spectaculorum dies legitimo spectaculorum tempore non expectato. ¶ Rhinoceros: pompeii ut Plinius scribit muneribus primum romae est conspectus. est illi in nare cornu. alter hic genitus hostis elephanto coloris buxei cum elephanto breuior par longitudo color buxeus. ¶ Apud septa in campo. ¶ Tigrim sagittam & medi ferunt id animal de cuius uelocitate & tremenda seuitia idem auctor plura: Sed

die parthorum obsides tunc primum missos per harenam mediam ad spectaculum induxit: supraq; se subsellio secundo collocauit. Solebat etiam citra spectaculorum dies si quando quid inusitatum dignumq; cognitu aduectum esset: id extra ordinem quolibet loco publicare: ut rhinocerotem apud septa tygrim in scaena: anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. Accidit uotiuis circensibus ut correptus ualitudine lectica cubans thensas

tum maxime truculētū quū catuli ei adimūť. Iuue. tūc orba tigride peior: papinius citius me tigris ab actis fœtibus orbata q̄ uelint audire leones. ¶ Pro comitio in comitio loco inter palatiū & capitolium celebrato: coeūdo dicto qd eo ut plutarcho placet ro. & sabini ad sanciendā inter se pacem conuenerint. ¶ Votiuus: quos erat supra ond. tauouerat Ioui optimo si rei publicæ status post cladem in germania acceptam melior fa ctus esset. in circenses & magni ludi idē erant. ¶ Circēsibus ludis: nō qui in circo tantū herēt dictis nā claudius in naticano sæpius circenses edidit sed ab eo q̄ hinc ensibus dispositis inde ripa fluminis abiecta: ne clauso quodā ut seruius scribit loco cōmitterentur. qq eodem auctore ab agitatorū circūactu quidam di ctos existimarint. ¶ Thensam: uehiculum in quo sacra circensi pompa deferebantur.

deduceret rursus cōmisione ludoꝝ quibus theatrū Marcelli dedicabat euenit: ut laxatis sellæ currulis cōpagibus caderet supinus. Nepotū quoq; suoꝝ munere: quū consternatū ruinæ metu populum retinere & confirmare nullo modo posset: trāsiit e loco suo: atq; i ea parte cōsedit: quæ suspecta maxi͞e erat. Spectādi cōfusissimū atq; solutissimū morē correxit: ordinauitq; mot⁹ iniuriā senatoris: quē puteolis p celeberrimos ludos cōsessu frequēti nemo receperat.

De ordine subselliorum in spectaculis.

Facto igiť decreto patrꝝ: ut quoties qd spectādi usq̄

¶ PH. ¶ Deduceret. comitaretur religionis cā. ¶ Laxatis cōpagibus. commissuris resolutis quibus sella currulis erat cōpacta atq; cōnexa: qua gestabatur augustus. ¶ Munere. spectaculo. ¶ Consternatū. pauefactum perturbatum. ¶ Suspecta maxime eēt. quæ ruina imprimis minari uidebatur: ut princeps in loco subiecto ruinæ consides cohiberet tumultuantes. ¶ Confusissimum. cū sine discrimine nobiles ignobilesq; commixti spectarēt. olim aphricanus scipio cū

in promiscuo oēs spectarēt loca senatorum secreuit separauitq; a locis plebeorum. pp quod facinus maximo odio plebeiū scipionē insectati sunt. auctor ē huius ad quingētesimum octauum annum ab origine ut in promiscuum spectatum eē in ludis quos atilius serranus & scribonius libo ediles fecerunt: senatus primum a populo secretus spectauit. tunc sermones indignantium exorti sunt. quid repēte factum cur immiscere sibi in cauea patres plebem noluissent duces pauperē confessorem fallidi et africanum. ip auctor eius fuisse penituisse feruntur quam o a discrimina talia quibus ordines discernuntur: & cōcordiam minuere & libertatē. ¶ Puteolis. puteoli olim colonia dicearchia dicta a iustitia. propter ea quod ea ciuitas quondam iustissime regebatur graeci δίκαιαν iustitiā uocant & ἀρχὴν principatū puteolos uero dictos putant ab aquæ calide putore. quidā a multitudine upitteorum. super quo Marcus Varro sic scribit in primo latinæ linguæ. A puteis oppidum puteoli. q sint circa eum locū aquæ frigidæ & calidæ multæ: nisi a putore potius: q̄ ludis in locis odoribus sæpe ex sulphure & alumine. puticuli at sepulchra sunt uetustissimi generis di puteis. q̄ ibi in puteis obruebantur cadauera. uel ab eo q̄ in his corpora putescerēt. Romæ ultra exquilias fuit locus publicus dictus puticuli qm̄ illic erat commune sepulchrum miseræ plebis ut ostēdit oratius sermonibus. ¶ Nemo receperat. olim idē euenerat seni atheniensi: qui in panatheneis spectaculis a nullo sessum recipiebať standem a lacedemoniis: qui seniores imprimis uenerabantur receptus est cū maximo plausu populi. tunc quendam lacona dixisse ferūť. p deos athenienses sciunt q̄ honesta sunt. nō tñ faciūt similiter i olimpius ludis qdam olim senex ubi sederet nō habebat: & multos uero profectus confessorem explodebatur ab oibus. tandē cū ad lacedemonios uenisset pueri oēs laconici assurrexere utriq; cōplusculi locū cessernnt seniq; cæteris græcis id facinus plausu & admiratiōe efferentibus: mouēs caput & barbā lachrymabundus inquit heu me miserū: ut græci oēs nouerunt q̄ honesta sunt: sed his soli utunť lacedemonii. Quoni incidit mētio panatheorum obiter annotandū uidetur. cur ab isocrate dicat Cicero conscriptū librum cui titulus eēt panathenaicus: panathenea sunt ludi gymnici i honorē mineruæ athenis celebrati primus theseus auctore plutarcho instituit panathenea quod ē mineruæ festum communisq; celebritas unde & nomē. Nam græci ἀθηνᾶν uocant quā nostri mineruam nuncupauerūt. De hac festiuitate sic ait eusebius chronographus Agon gymnicus: quem panatheon uocant athenis actus. scribit thucydides in sexto hipparchū fuisse occisum ab harmodio & aristogitone tyrannicidis: Dum pōpa magnorum panatheneorū ordinatur ab hippia. panatheneorum mentio fit a platone in pmenide: ab aristophane in nepheles aliisq; inculētis scriptoribus. Igitur isocrates ex cuius scola tanquā ex equo troiano innumeri principes, prodierunt. librum condidit in quo explicabanť panathenea festiuitas sq; atheniēsium: unde inscriptio panathenaici. est præterea panathenaicon unguenti genus peculiare atheniēsium: quod ut inqt plinius in. xiii. athenæ plenerinter obtinuere.

Secreta in spectaculis loca

Elegans exemplū

Panathenea quæ

Panathenaicon unguentum

¶ M. NA. ¶ Deduceret: religiose sequeretur. ¶ Curulis sella: eo. magistratuum insigne: ab eo ut quidam tradunt q̄ curru locata ueheretur. Plutarchus a pedum curuatione dictam existimauit. ¶ Nepotum. Caii & Lucii. ¶ Ruinæ: quam theatrum minabatur. ¶ Confirmare: a metu & consternatione reuocare. ¶ Ex parte theatri. ¶ Confusissimum. ordinibus sexu & ætate indiscretis. ¶ Puteolis. Dicharchea olim puteoli dicti. Plinius est auctor: primus celsa dicharchei speculatrix uili ... fundi. puteoli inde dicti a puteorum frequentia: uel a putore ut Varro & strabo scribunt. litorale id campaniæ oppidum. ¶ Celeberrimos: frequētissimo hominum conuentu æditos. ¶ Nemo receperat. consessum receperat quo nomine atheniensis a lacedemonium legatis increpiti dicuntur: qui quū quendam grandem natu uirum a nullo in publico spe

theatrulo admissum ad se recepissent: essetque ob id illis ex tota cauea applausum: uos eorum unus inquit athenienses quid sit recte facere didicistis. sed præstare minime.

publicæ ederetur: primus subselliorum ordo uacaret senatoribus. Romæ legatos liberarũ sociarũque gentium uetuit in orchestra cõsidere: cum quosdam etiam libertini generis mitti deprehendisset: militem secreuit a populo. Maritis e plæbe proprios ordines assignauit: prætextatis cuneum suum: & proximum pædagogis. Sanxitque ne quis pullatorum media cauea sederet; fœminis ne gladiatores quidem: quos promiscue spectari solemne olim erat nisi ex superiore loco spectare cõcessit. Solis uirginibus uestalibus locum in theatro separa-

¶PHI. ¶Subselliorum ordo. dictum est supra subsellia esse sedilia iudicialia minorumque magistratuum. hic uero ordo subselliorum accipitur pro cuneo theatrali hoc est ordine: quo in spectaculis spectatores ludos spectare consueuerũt. existimat Marcus Varro subsellium dici quod nõ plane erat sella sicut subsipere quod nõ plane sapit. hæc enim particula sub ut grammatici tradunt significat temperamẽtum.

Sub

¶In orchestra. quo in loco senatorum sũt sedibus loca designata. ¶Quosdam: legatos. ¶Militem. milites. singularis numerus pro plurativo: quæ locutio frequens est apud poetas & historicos. ¶Secreuit: separauit uoluit enim ut in spectaculis milites sederẽt separati a popularibus ¶Maritis e plebe. refert gellius in secundo noctium atticarum antelatos esse quibusdam in rebus eos: qui uxores quique liberos haberent senioribus neque liberos neque uxores habentibus. capite. vii. legis iuliæ continebatur ut priori ex consulibus fasces sumendi potestas fieret: qui maritus: aut qui in numero esset maritorum. ¶Prætextatis. pueris ingenuis. quibus ex instituto uetusto ut toga prætexta uterentur indultum fuit. super qua re superius satis ac super. ¶Cuneum. cunei sunt ordines graduum theatralium: in quibus sedent spectatores. quorum meminit uitruuius in. v. de architectura his uerbis. cunei spectaculorũ in theatro ita diuidantur ut anguli trigonorum qui currunt circa curuaturam circinationis dirigant ascẽsus: scalasque inter cuneos ad primam præcinctionem. Inde theatrum eleganti epitheto cuneatum dicitur a uirgilio: illo uersu cuneatum hinc læta theatri sedano. De cuneis theatralibus loquitur Martialis. æra sed a cũeis ulteriora petis: & Iuuenalis. cuneis an habeut spectacula totis quod securus ames: in alio significatu cuneus est ordo militaris: de quo uirgilius. disiecti cunei desolatique manipli. cunei formam ita scribit Vegetius libro tertio rei militaris. cuneus dicit multitudo militum: quæ primo angustior deinde latior procedit & aduersariorum ordines prorumpit: milites caput porcinum nominant. uegetio astipulatur amianus sic scribens libro. xvii. desinente in angustum fronte quem habitũ caput porci simplicitas militaris appellat translatum est autem id uocabulum ab ea re cuius imaginem repræsentat. ut docet gellius in. x. est enim cuneus instrumentum quod sindendis lignis est peculiariter accomodatum: de quo ait poëta. cuneis scindebant fissile lignum a cuneo fit uerbum: cuneatur: quo utitur plinius cum ait in tertio. quod hispania cuneatur angustiis. inde aduerbium quoque cuneatim deriuatur. amianus. imperator cuneatim stipatus: alludo eleganter forma scuti cuneatior appellatur. cuius summum latius: imum strictius erat. per translationem uenuste dictum est a Cypriano. stipatus clientum cuneis: & apuleio non inscite excuneati dicti: quibus sedendi locus non fuit in cuneis confertis. a plinio conchæ discuneatæ nominantur quasi immisso cuneo apertæ ac patentes. sicut ligna diducta sunt & hiantia adactis cuneis. ¶Pedagogis. scribit iurisconsultus pedagogos nomine comitum contineri: & auctor est donatus: quem latini magistrum hunc græci pedagogum appellant. ¶Pullatorum. eorum qui essent atratiita enim appellantur: qui pullas uestes hoc est nigras induunt. spectaculis autem albati interesse solebant. Inde locus ille est epigrammatici poetæ. albis spectat horatius lacernis. quidam codices habent bullatorum: & tunc ad pueros ingẽuos qui bulla antea utebantur erit referendum. ¶Cauea: cauea theatralis est consessus ubi populus spectat: plautus in amphitruo conquisitores singuli in subsellia erant per totam caueam spectatoribus. Cyprianus in epistola ad donatũ. spectabant inquit filios suos parentes frater in cauea & soror præsto est. marcian. viii. cõsessu caueæ magnis circensibus actis. ¶Promiscue. indifferenter nullo discrimine. ¶Nisi a superiori loco. causa honestatis uoluit augustus ut fœminæ gladiatoria certamina spectare possent: nisi ex loco superiore: qui remotior erat ab arena: in qua gladiatores digladiabantur: scire autem debes quod munera gladiatoria in foro dabantur in italia sicuti docet uitruuius libro quinto de architectura.

Cuneus quid

Caput porca

Excuneati

Pedagogi

Albati in spectaculis

Cauea

¶M. A. N. ¶Vacaret: a nullo occupatus pateret. ¶In orchestra: orchestra ut Vitruuius ait: loca erant senatorum designata: Festus locũ in scæna esse tradidit: sed locus erat eminentior: & ad spectandũ constructus. ¶Libertini generis: ad ingenuæ fortũæ dicam. ¶Secreuit: diuisit. ¶Maritis: e plæbe plæbeis uxorẽ hñtib'. nã equitibus & patribus sua utriusque discreta erãt loca. ¶Prætextatis: pueris prætextã adhuc habẽtibus: prætexta quia purpura prætexeretur dicta: olim regũ summorumque magistratuum insigne: mox & pueris cõcessum Tarquinius priscus filium quia Sabino bello strenue in hostem pugnasset: prætexta & bulla insigniuit: Macrobius: Dionysius: & Plin. sunt auctores. ¶Cuneum: sunt qui cuneũ pro multitudine accipiant: quod nullo ordine spectaret. Vitruuius uero locũ esse demõstrat cũ nõ minus semipede dicat extare oportere. Verg. Hinc plausũ hiantẽ per cuneos. hinc. Cuneis an hũt spectacula totis: quod securus ames. ¶Pedagogis: puerorum magistris. siue custodibus ἀπὸ τοῦ ἀγεῖν καὶ παιδὸς. a puero ducẽdo. ¶Ne quis pulla-

toga: quia in togis quæ plurimũ erãt albæ: spectare moris fuit: ut supra ostendimus. ¶ Cauea: populi cõsessus ut Seruio placet: siue locus unde populus spectat. Verg. Raptas sine more sabinas: cõsessu caueæ. Ph. de senitt theatro cauea ipsa cœpit hoium octoginta milia: Cassiodorus cauea illa saxis pendentibus abũdãtis ita iuncturis. ¶ Promiscue: a maris & fœminis promiscue sedentibus. ¶ Ex superiore loco: ex remotissima theatri parte: maximeq; ab arena remota. ¶ Solis: fœminaꝝ. ¶ Virginibus uectigalibus: quæ sex erãt numero de eaꝝ captura & ministerio: Gel. abunde multa.

tim: & contra prætoris tribunal dedit. Athleatrum uero spectaculo muliebrem sexũ omnem adeo summouit: ut pontificabilibus ludis pugillum par postulatum distulerit ĩ sequẽtis diei matutinum tempus: edixeritq; mulieres ante horam quintam uenire in theatrum non placere.

De locis unde ipse spectacula cernebat & tẽpore.

Ipse circẽses ex amicoꝝ fere, libertorũq; cœnaculis

¶ PHI. ¶ Cõtra ptoris. ex opposito & e regiõe prætoris: q pest ludis. ¶ Athletaꝝ: spectaculũ de athletis satis multa supr⁹ explicata sũt. Augustus iõ noluit fœias ĩteresse spectaculo athletaꝝ. qñ nudi exercẽt corpa primi lacedemõii auctore thucydide corpora certatim nudauerũt, ppalam se exuẽtes oleoq; unxerũt. cũ olim ĩ olympiaco certamine athletæ subligacula circũ uerenda hñtes depugnarẽt refert augustinus ĩ. xiiii. iuuenes q nudi exercebant̃ ĩ cãpo pudẽda opire solitos esse. unñ q iis succincti sũt capestratos uulgus appellat. Dionysius ĩ septio tradit athletas uelari solitos circa pudibũda: cũ cætera nudarẽt: q cõsuetudo Ro. diu seruata ẽ. cũ ap græcos esset dissoluta qppe apud illos nudati tota corpa ceperũt: nudusq; ĩ olympiis cucurrit acithus lacedemõn. athletaꝝ exercitatores & palestricis semp obseqis deputari nascent̃ hñtes horoscopũ ĩ. xviii. parte geminoꝝ ut tradit Iulius firmicus ĩ. viii. matheseos. galen⁹ iterpres hippocratis doctissim⁹ ait athletas, quoꝝ uita & ars sagina ẽ: nec posse diu uiuere nec sanos eẽ: aiasq; eoꝝ nimio sãguine & adipib⁹ quasi luto inuolutas nihil tenue nihil celeste meditari: sed solũ uẽtris igluuiẽ cogitare. Idẽ ĩcorat hieronymus ĩ libro cõtra iouinianũ: & ĩ decretis canonicis di. ultima de cõsecratiõe repetitum est. athletæ antiquitus ficis siccis pascebantur: propterea q corpus & uires adiuuant. pythagoras exercitator primum ad carnes eos transtulit: ut auctor est plinius in. xxiii. qui in. xi. athletas cibos ambulatiõe potius debere perficere: q somno concoquere. patris athletarum ut inquit galenus ñ debet eẽ nimis coct⁹. subit. Cor. celsus ĩ pꝛio athleticos cibos nobis esse supuacuos. ¶ Põtificalibus ludis. quos ipse põtifex, p põtificatu suscepto exhibuit. ¶ Pugilũ. par pugiles certatores sũt a pugnãdo dicti ut ait Varro. quoꝝ certamẽ pugilatus appellat̃. Om. polucẽ pugiles castora placet eques. unde aduerbiũ est pugilice sicut ab athleta athletice quod significat firmiter & ualenter. plautus in epi dico: quid heri his noster filius ualet⁹ pugilice atq; athletice græci πύκτας uocant pugiles: qua dictione & nostri utũtur. Lampridius in heliogabalo. gladiatores ante conuiuium pugnantes sibi & pictas frequenter exhibuit. Iulius firmicus in. viii. matheseos ait. lepus in geminorum parte. vii. oritur. hoc sidere nati leuitate corporis aues superare uidebuntur. hunc locum si luna cum marte respexerit pictas macherarios faciet: ubi macherarios intelligi uult cum macheris hoc est gladiis depugnantes. a pycta idest pugile pyctale certamen dictum. Seruius pyctale certamen appellat pugnam cestuum: qua apud Virgilium dares & entell⁹ inter se contendunt. hinc columella gallinaceum in certaminibus gallorum pugnacem elegantissima trãslatione pyctẽ uocat: cuius uerba subscripsi ex libro. ix. agricolationis. Non rixosarum auium lanistæ: cuius plerunq; totum patrimonium pignus aleæ uictor gallinaceus pyctes abstulit. ubi metaphoricos quoq; atq; decenter lanistam autem dixit eum: qui educat & erudit præparatq; ferocissimum quemq; alitum pugnæ istar gladiatorum pergami antiquitus quot annis edebatur spectaculum gallorum ceu gladiatorum. ¶ Ante horam quintam. ideo augustus ita per edictum publicauit: ut prius spectaculum pugilum athletarumq; finiretur: q mulieres in theatrum uenire possent. hora enim. v. diei multum occupat exacto iam tempore matutino. & ita consuluit muliebri pudori & postulato populi fecit satis. ex hoc intelligimus hoc spectaculũ fuisse matutinum: erant enim quædam apud Romanos dicta matutina. quædam meridiana spectacula. hinc meridianæ feræ dicuntur a martiale. quæ in matutino spectaculo exhibebantur hinc meridiani gladiatores a Tertulliano: qui meridiano ludicro digladiantur. Augustinus in. viii. confessionum pomeridianum spectaculum appellat: quod post meridiem edebatur. ¶ Cœnaculis: ubi cenitabant. cenaculum antiqui uocitabant. sed postq in superiori parte cenitare ceperunt: superioris domus uniuersa cœnacula dicta sunt. uictor Marcus Varro. cui astipulatur festus scribens cœnaculum dici ad quæ scalis ascenditur: ea autem cœnacula inquilinis locare solebant: hinc illud dictum est: raris uenit in cœnacula miles. quo uersu significat satyricus poeta ad inquilinos & pauperes: qui in cœnaculis conductis habitare consueuerũt raro uel mitti a principibus iugulatores. apud iurisconsultos scriptum est de his qui cenaculariam exercent: ubi cenaculariam exercere nihil aliud est, q cenacula locare inquilinis: & eam exercere negociationẽ titulo de his q deiecerũt: si qs cenaculariã exercens modicũ sibi hospitiũ retinuerit residuũ locauerit plurib⁹. ¶ M. AN. Athletaꝝ spectaculo: quia nudi fere certabant: qq campestria hñtes ab eo sexu spectari noluit. ¶ Pontificalibus: quos pro pontificatu maximo post lepidi mortem recepto edidit. ¶ Pugilum: athletaꝝ. ¶ Par: duo. nã pugnã cõmittebant̃ sunt q pugiles, p his solũ accipiãt q pugnis & cestu pugnabantur pollux: Homerus: Κάστορά θ' ἱππόδαμον καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα: Castorem equorum domito-

[Margin: Cãpestri q]

[Margin: Cibus athletarum]

[Margin: pugiles]

[Margin: pyctes]

[Margin: Macheraru]

[Margin: pyctale certamen]

[Margin: Lanista autum]

[Margin: Cenacula]

rem & pollicē bonū pugnis. ¶ Postularū: par. s. gladiatorū in arenā introduceret. ¶ Distulerit: ptraxe rit. ¶ E dixerit. edicto den . ciarit. Ante horam quintam: diei intellige ne pugillum spectaculo interessent ¶ Cœnaculis: eminentioribus ædium partibus.

spectabat: interdū e puluinari. Et quidem cū cōiuge: ac liberis sedēs spectaculo plurimas horas aliquādo totos dies aderat: petita uenia cōmendatisq; : qui suam uicem præsidendo fungerent: uerū quotiens adesset nihil præterea agebat: seu uitandi rumoris causa: quo patrem Cæsarem uulgo reprehensum commemorabat: quod inter spectandum epistolis: libellisq; legendis: ac rescribendis uacaret: seu studio spectādi: ac uoluptate qua teneri se: neq; dissimulauit unquam: & sæpe ingenue professus est: Itaq; corolaria: & præmia: alienis quoq; muneribus: ac ludis: & crebra & grandia de suo offerebat: nulliq; græco certamini interfuit: quo non ꝓ merito queq; certantium honorauerit. Spectauit autem studiosissime pugiles: & maxime latinos non legitimos: atq; ordinarios modo: quos ēt committere cū græcis solebat: sed &

¶ PHI. ¶ E puluinari: e loco religioso. Nā puluinaria ut supra dictum est: sunt lectuli qui sterni in templis consueuerunt: & abusiue puluinaria pro templis ponunt' ut docet seruius. ¶ Suā uicem fungerentur. sensus est

Agōtheta

uolebat augustus: tanq̄ agonotheta hoc est pfectus præsesque ludorum præsidere spectaculis: sed ut perinde ac priuatus spectator ociose spectaret: uicem suam præsidendi mandabat aliis: eosq; qui hoc loco fungerentur commendabat populo fugi uicem & officium i accusatiuo dicimus & id supra priscorꝫ auctoritatibus confirmatum. ¶ Inter spectandum epistolis uacaret. quotiens aliqua re uehemēter gaudemus ut inqt Aristoteles in. x. ethicorꝫ non fere aliud agemus. aut alia faciemus cum leniter delectamur: ueluti illi: qui in theatro comedunt tunc maxime hoc faciunt cum inepti sunt pugiles. Igitur Cæsar dictator uulgo reprensus fuerat qui inter spectandum uacaret hoc est operam daret epistolis tanq̄ popularibus spectaculis parꝫ oblectaret.

corollariū Auctariū

¶ Libellis. in quibus petitiōes supplicū continentur. ¶ Ingenue. simpliciter & aperte. plinius est igenui pudoris fateri p quos profeceris. ¶ Corolaria. corolarium ut auctor est Marcus Varro lib. i. de lingua la. significat id quod additum est præterq̄ quod debi um. tanq̄ auctariū quoddam. Ita. n. dicebant antiqui: & dixit plautus id quod supra mensuram uel pondus iustum adiciebatur. uocabulum corolarii est a corolis: quod eæ cum placuerant actores in scena dari solitæ sint unde & corolaria dicuntur ipsæ coronæ plinius li. xxi. sic scribit paulatim & romæ subrepsit appellatio corolis inter initia. propter gracilitatem nominatis mox & corolariis. postq̄ e lamina erea tenui inaurata aut in argentata dabantur. sensus est tranquilli augustum etiam in alienis spectaculis dedisse grandia & crebra corolaria scenicis & histrionibus. i. ea munera: quæ ultra legitima præmia illis dono dari solebant: de quibus Cicero in frumentaria. noli hos colligere: qui nummulis corrogatis de nepotū bonis ac d scenicorꝫ corolariis decumā emerūt. Idem de uno igitur erat aliqd resecandum ut esset. unde aprōnio ad illos fructus arationum hoc corolarium nummorꝫ adderetur. hæc āt cum per haud magni forent factum est ut corolarium pro re leuiori & ut ita dicam supernumeraria accipiatur plinius in. ix. at illa corolarium id esse. apuleius symbolicos corolarium locauit posticum concubitum cum ait mihi iam fatigato de propria liberalitate photis puerile obtulit corolarium. ¶ Muneribus. spectaculis gladiatoriis. ¶ Græco certamini. græca certamina celebratissima hæc fuerunt olympia phthia

Græca certamina

isthmia nemea in quibus græci magnos honores constituerunt uictoribus athletis auctor uictruuius in ix. sensus est augustum honorasse pro meritis etiam certantes athletas in certaminibus græcorꝫ. qd āt augustus non solum romæ sed etiam in græcia ludos spectauerit: hinc colligimus: quod omnes pene prouincias ipse perlustrauit. in qua perlustratione potuit sicut flamininus. Rs. sicut nero interesse certaminibus græcorum: nec mihi uidetur hoc referendum esse ad ludos qui romæ fiebant ritu moreque græcanico autumant. n. quidam certamen græcum dici a Suetonio id: quod Romæ fiebat more græcorꝫ: in quo corpora nudabant: cum palestræ usus apud atheniēses primū repertus fuisse memoretur: & græca res sit nihil uelare. superior sententia magis placet. ¶ Legitimos. pugiles legitimi & ordinarii intelligunt' hi quorꝫ nomina in ordine & ut ita dicam in albo pugilum perscripta sunt. ¶ Committere. ad manus & dici solet certamenq; deducere. in hanc sniam est illud epigrāmaticum: cum iuuenale meo quæ me cōmit

Cōmittei

tei e tētas. & Lucanus ait exiguum dominos cōmisit asylum. in lib. quoq; ii. machabeorum committere, p confligere: atq; certare accipitur. primo solis ortu utriq; commiserunt: & post paulo. Rex commisit cum iuda & superatus est.

¶ M. AN. ¶ Interdum e puluinari: ad quem locum ut Festus docet circensibus ludis deferebantur facra. ¶ Coniuge: Liuia. ¶ Commendatis: studio & fidei creditis. ¶ Corollaria. a corollis e lamina ærea inaurata: aut argentata: ut plinius scribit. Varro corollarium quod uocabulum fictum a corollis: q hæ cum placuerant actores in scæna dari s litæ: significat itaq; corollarium quicquid additur præter illud quod est debitum: nam præter promissis in ludis coronas: quum auctores maxime placuissent. aliæ quoque his dari consueuerunt: Augustus in alienis ludis & muneribus: & grandia: & crebra præter proposita munera de suo sæpe obtulit: quæ corollaria Tranquillus uocat. Plinius. Cleo

patra id corolariũ esse dixit: quasi dicat supra cœnæ taxationem: quã se sponsione interposita sumptuosissimam Antonio paraturam promiserat. ¶ Alienis muneribus: gladiatoriis spectaculis alieno non suo noĩe editis. ¶ Grandia: corollaria siue munera. ¶ Offerebat: proponebat. ¶ Græco certamini: gymnico: nudarent corpora in certaminibus græcorũ antiquissimum est: q̃ succincti ob pudorem heroicis temporibus certarent: ut homerus testatur: inde totum corpus in stadio ait Diony. ait: Hacanthus lacedemonius prius nudauit. Thucidides quoq; de eisdem Lacedemoniis: ἐγύμνωσάν τε πρῶτοι καὶ ἐς τὸ φανερὸν ἀποδύντες. ¶ Legitimos: arte & lege quadam certantes aut legitime institutos. ¶ Ordinarios: ex præscripto ordine admissos. ¶ Committere: conferre.

cateruarios oppidanos inter angustias uicorũ pugnantes temere: ac sine arte. Vniuersum deniq; genus operas aliquas publico spectaculo præbentium etiã cura sua dignatus est. Athlætis & conseruauit priuilegia & ampliauit: gladiatores sine missione edi prohibuit. Coercionẽ in histriones magistratibus in omni tempore & longo lege uetere pmissã ademit: præter q̃ ludos & scænã: nec tamẽ eo minus aut xysticorũ certatões: aut gladiatorũ pugnas seuerissime sp exegit. Nã histrionũ licẽtiã adeo cõpescuit: ut Stephanionẽ togatariũ: cũ ĩ puerilẽ habitũ circũ tõsã matronã ministrasse cõperat: p trina theatra uirgis cæsum relegauerit. Hilam pantomimum

¶ PHI. ¶ Cateruatios. cateruatim conglobatos: non seruato in cõflictu ordine formulaq; legitima. ¶ Sine arte. qua palestricus ille magister pugilẽ instruit. Nam ut inqt quintilianus q docendum pancraciastẽ susceperit pugno ferire uel calce docebit oẽs q̃ictus q sunt eius certaminis demõstrabit. ¶ Dignatus ẽ. dignum indicauit cui curã impẽderet & dignatiõe pseq̃utus ẽ apud Virgiliũ dignatus pro digno habitus accipit' illo uersu. cõiugio Anchisa ueneris dignate superbo. ¶ Conseruauit priuilegia. athletas in sacris græcorum certamininibus uictores maximis honoribus prisci decorauerũt: de quibus latius dicetur in nerone. ¶ Sine missione. sensus est noluit Augustus ut gladiatores exhiberent' ad gladiaturã exercendam nisi uictoribus missio p præmio proposita foret: qua impetrata uirga donabantur: quæ dicitur rudis: de hac missione gladiatoria ait mar. Nuper cum mytino peteretur missio leso. ¶ Edi. exhiberi uerbum est accomodatum spectaculis: Iuuenalis: munera nunc edunt: & supra dictũ est edidit spectacula uarii generis. Vnde editores dicti exhibitores ludorum. ¶ Coertionẽ in histriones. magistratus qui habebat ius cohercendi histriones. erant proprie prætores & ediles. Namq; ad hos duos magistratus in primis pertiebat officium ludos faciendi: qbus Augustus ademit eam quã diu habuerant facultatẽ cohercendi histriones. uoluit. n. ut ĩ solis ludis scenicis histriões coercere possẽt. De cætero nullã haberent cohertionẽ. iuriscõsulti digestis de penis ĩter genera penarũ enumerãt corporis coertionẽ. ¶ Xysticorũ saltatiões: xystici dĩr Athletæ a xysto porticu in qua p hiberna tpa exercebantur. in explicatõe xysticorũ nõ ero plixior cũ non pauca de xysto & xystis pscripserim in lib. annotationũ: ibi hic quoq; locus enarratur. ¶ Exegit. tanq̃ exactor ueluti debitũ repetiit ut ad pfectum atq; præscriptũ absoluerent pugnas. ¶ Stephanionẽ togatariũ. nomen est histrionis q togatarius ideo appellatur: uel qa primus togatus saltauit fabulas ut indicat plinius his uerbis min' mirũ stephanionẽ: qui primus togatus saltare instituit utrisq; secularibus ludis saltasse: uel quia fabulas togatas actitabat. togatæ aũt fabulæ dĩr ut ait diomedes: quæ scriptæ sunt secundũ ritus & habitus togatorũ idest Romanorũ: sicut græcas fabulas ab habitu æque palliatas noiari auctor est. Marcus Varro. togat's scribendis excelluit aphranius poeta togatarũ meminit oratius in arte poetica. uel qui prextas uel qui docuere togatas: quare scenici actores uocari possunt togatarii. ¶ In puerilẽ habitũ. olim ipsicrathea uxor mithridatis sequuta est maritũ fugientẽ tonsis in habitũ uirilẽ capillis. ¶ Per trina theatra. strabo li. v. geogra. meminit trium theatrorũ simul & amphitheatri: quæ magnificentissima Romæ uisebant. Ouidius quoq; sic ait in tertio de arte amandi in hãc sniam. Visite cõspicuis terna theatra locis. Augustus uoluit uirgis cedi p trina theatra histrionẽ ut uulgatior fieret eius infamia & insignior cõtumelia: propterea q̃ matronam p conti[l]abula histrionica circunduxerat pinde ac ministrũ cum circuntonsis capillis puerũ representaret. ¶ Relegauerit. calistratus iurisconsultus sic ait ceteræ penæ ad existimationẽ & si non ad capitis pculũ pertinent ueluti relegatio ad tempus. uel in perpetuum uel in insulam. titulus est de relegatis ubi ita scriptum legimus. relegatorũ duo genera sunt: sunt quidam qui in insulam relegantur. & sunt qui simpliciter ut prouinciis eis interdicatur. Ouidius relegati q exulis nomen honestius & penam existimat mitiorem: cum de se ait. Quippe relegatus non exul dicor in illo. ¶ Hylam pantomimum. hylas histrio discipulus fuit piladis: fauor populi inter piladis & hylæ suffragia diuisus erat. lege macrobium in secundo satur. pantomimos histriones appellamus quasi omnium imitatores. olim bibiculus scriptor egregius ob eximiam imitationem pantomimus nocabatur. si uenus leporem in horoscopo respexerit faciet pantomimos & mimologos. ait inquit maternus in. viii.

¶ M. AN. ¶ Caternarios: cateruatim: quod hodie quoq; in plærisq; Italiæ locis seruatur: inter se certantes. ¶ Temere. inconsulte: & magis in q̃ arte. ¶ Cura sua: sua indulgentia. ¶ Sine missione: nisi conditione p[ro]posita: ut si uictor extitisset: liber fui q̃uis esset: alioquin in theatrum produci uetuit. ¶ Coertionem: ut cum libuisset ad exhibẽdã operã cohercere possent. ¶ Xisticorũ: hastili certãtium: erãt. n. xystici athleræ ha-

Cateruatii
Missio
Coercio
xystici
Togatarii
Togatæ

stibus inter se errantes: ξυστὸν .n. græci hastam appellant: uel xystici ab eo quod olim athletæ hiberno tẽpore in porticu exercebantur: quã xyston appellari Vitruuius demonstrat: Est & xystos locus arboribus consitus. Pli. ad Apollinarem: Xystus inquit concisus in plurimas species: distinctasq; buxo. ¶ Seuerissime: seueritate inexorabili: siquid quisq; deliquisset. ¶ Exegit: pugnæ rationem pensitauit. ¶ Licentiam: licentiosam libidinem & petulantiam. ¶ Togatarum: togatæ fabulæ actorẽ: togatæ statim in principio Saty. Iuue. meminit. ¶ Circuntonsam: capillis uirilem in modum tonsis. ¶ Matronam: fœminam matrimonio locatam: quid matrona sit: quid materfamilias alio est loco demonstratum. ¶ Trina theatra. Pompeii credo Marcelli & Cor. Balbi: Strabo: proximus huic alter adiacet campus: & innumerabiles circum circa porticus horti nemorosi theatra tria. ¶ Pantomimum: histrionem a multiplici & uaria imitatione dictum ἀπὸ τῶν πάντων καὶ μιμεῖσθαι.

¶ PH. ¶ Quærẽte prætore. licentiam histriõis culpãte & ita a uerbo quærentis prætoris intelligere possumus: siquidem quærẽte deductum interpretabimur: q; si a quærẽte prætoria producta quærẽte deducat significabit prætorẽ quæsiuisse hoc ẽ q̃stiõi exercendæ præfuisse: prior sñia magis placet tanq; prætor qui præest ludis exhibẽdis cõquestus sit de licẽtia & petulantia hylæ hystrionis: & ob id augustus eum uerberauerit: ¶ In atrio. tanq; in propatulo: erãt .n. atria ianuis proxima. ¶ Flagellis. flagella a flagito quod personare significat dici donatus existiat quasi sine sonitu crepituq; nõ sint μαστιξ græce dicit. unde διαμαστίγωσις dissflagellatio noiatur: qua pueri lacedemonii in ara cedebantur toleranter & citra lamenta sunt & flagella summitates arborũ: de qbus ait maro in georgi. Neue flagella summa pete. ¶ Piladem. hic ẽ pilades præceptor in histrionica disciplia ipsius hylæ ut iam dictũ est: de quo sic scribit seneca lib. iii. declamationum. pilades in comedia: batilus in tragedia excelluerũt. Idem in ultimo quæstionũ. At quanta cũ laborat̃ ne pãtomimi nomẽ itercidat: stat p successores piladis & bathyli domus: harũ artiũ multi discipuli & institutores. ¶ Exsibilabatur. boni actores fabularũ plausu excipiuntur: mali uero exibilant̃: hoc est sibilis exagitantur. Cicero in paradoxis. histrio si paulo se mouit extra numerũ aut si uersus pronunciat̃ est syllaba una breuior aut longior exibilatur explodituri. prisci sifilatores dixere sibilatores & sifilare: quod nos dicimus sibilare: & est contumeliosa significatio: si qs exploditur a sifilatoribus. pilades sifilatorẽ digito qui dicitur index iudicauerat: cum non liceret demonstrare denotareq; sifilatores: unde ab augusto eiectus est ex Italia.

Flagella

Sifilatores.

Duodeuiginti

¶ Duo de triginta. uiginti & octo. uetus .n. dicendi consuetudo hæc est ut duo de uiginti duo de triginta dicantur: tanq; duo desint uiginti: itidem duo desint triginta: & hanc loquendi consuetudinem uident̃ latini traxisse a græcis qui sic enunciant δυοῖν δέοντες εἴκοσι. ¶ Frequentauit. frequẽtiorẽ cultioremue fecit & numero coloniarũ celebriorem. ¶ Vrbi adequauit. i. eas. xxviii. colonias pene pares fecit urbi romæ attributo iure suffragiorũ & aucta dignatiõe. ¶ Vrbicis. romanis. ¶ Decuriões colõici. Decurio præfectus ẽ turmæ equestris. a priscis dictus decurion⁹: q græce dicit̃ decadarch⁹. Decuriones dñr in municipiis coloniisq; q romæ senatores Titulus ẽ apud iurisconsultos de decuriõibus. ubi scriptũ ẽ minores uigintiquinq; annis eligi nisi ex cã non posse: econtra maiores annis. lv. ad decurionatus honorẽ inuiti uocari cõstitutionibus prohibentur Scribit pomponius iurisconsultus digestis de uerborũ significatiõe: Decuriones dictos ex eo q̃ initio cũ coloniæ deducerent̃ decima pars eorũ q deduceret̃ consilii publici gratia conscribi solita sit. Cicero i orõnibus idemtidẽ citat decreta decurionũ. Sensus est augustũ cũ uellet suas colonias dignitate cõdecorare cõmentũ esse: ut decuriones in coloniis suffragiũ ferrent de magistratibus q romæ creabant̃: quæ ad tps dierum comicialium romã mitterẽt obsignata hoc est sigillis appositis clausa. Non omittẽdum hoc loco ut: q ciuitas romana dabatur qbusdã ciuitatibus sine latiõe suffragii: qbusdã cũ latione: quæ res erat honoratior hoc ex liuiana lectione facile est itelligere. ait .n. liuius acerranis romanã ciuitatẽ sine suffragio datã. Idẽ alibi formianis fundanisq; & arpinatibus concessum scribit ut illis suffragii latio esset: cum antea sine suffragio ciuitatẽ habuissent. & talibus quibus concessa erat latio suffragii assignabantur tribus romanæ: in quibus ferrent. unde arpinates ferebant in cornelia tribu: fundani in emylia.

Decurio

decadarchus

Ci. dabat̃ cũ latiõe suffragii

¶ M. AN. ¶ Quærẽte: qõnẽ exercẽte. ¶ Pilade: & ipsũ pãtomimũ q cũ alii antea canerẽt atq; saltarẽt prim⁹ Romæ sibi chorũ & fistulam præcinere instituit. Eusebius est auctor. ¶ Monstrasset digito: præter histriõicam legem digito conspicuum fecisset. ¶ Duo de. xxx. ut optimi nauium gubernatores: q nõ solũ ea parte q̃ sedent utilia procurant: sed consilio & tempestiua prouidẽtia quæcũq; ad salutẽ attinent: quasi ubiq; sint uno tpe prospiciunt: ita Augustus: q̃q; in ornãda ciuitate: uariisq; spectaculis exhilaranda uehementer esset occupatus: haud tamen eorũ quæ foris essent: & Italiæ in primis immemor passus est: eã in uastitate illa & soliq;

quærẽte prætore in atrio domus suæ nemine excluso flagellis uerberauit. Et Piladẽ urbe atq; Italia summouerit: quod spectatorẽ a quo exibilabat̃ demõstrasset digito conspicuumq; fecisset.

De ordinatione Italiæ facta per eum.

AD hunc modum urbe urbanisq; rebus administratis Italiam duo de. xxx. coloniarũ numero deductarum refrequẽtauit: operibusq; ac uectigalibus publicis plurifariam instruxit: etiam iure ac dignatiõe urbi quodã modo pro parte aliqua adæquauit: excogitato genere suffragiorũ: quæ de magistratibus urbicis decuriones colonici

tudine diutius esset: quam ciuilia bella fecerant: sed octo & .xx. coloniis passim deductis: ut lõge frequenti-
us coleretur effecit. ¶ Vectigalibus. uectigal tã ex publico q̃ priuato capitur. Cicero: ego ex meo tenui ue-
ctigali sunt uectigalia fructus q ex agris rebusq; siue priuatis siue publice locatis pcipiunt. ¶ Instruxit: Itali-
am ipsam. ¶ De magistratibus urbicis. qui in urbe crearentur: qui Romæ potestatem exercerent. ¶ Decu-
riones colonici: qui in coloniis essent: qui idem: ut alio loco diximus: erant q & senatores Romæ. Pedia-
nus: Erat autem allocutus aricinorũ decuriones. Cicero: Recita. P. Sexti quid decreuerunt capitæ decurio-
nes fuerunt qui dicerent decuriones ab eo dictos q decima pars eorũ: qui in nouã coloniam mitterent: so-
lita esset consilii publici gratia conscribi. Tempanius apud Liuium prios singularũ decuriarũ decuriões esse
ait. Festus qui denis equitibus præsunt: sed uerissima interpretatio. quæ primo est loco recitata.

in suã quisq; coloniã ferrẽt: & sub die comitiorũ assignata ro-
mã mitterent: ac necubi aut honestorũ deficeret copia: aut
multitudinis soboles equestrem militiam petẽtes etiã ex cõ-
mẽdatiõe publica cuiusq; oppidi ordĩabat. Atq e plæbe re-
giões sibi reuisẽti filios filiasue approbarẽt: singula nũmorũ
millia p singulos diuidebat. De ordĩatõe aliarũ prouĩciarũ.

Rouincias ualidiores: & quas ãnuis magistratuũ i-
petiis regi: nec facile: nec tutũ erat: ipse suscepit: cæ-
teras pro consulibus sortito permisit: & tamen nõ-
nullas commutauit iterdum: atq; ex utroq; genere plærasq;
sæpius adiit: urbium quasdam fœderatas: sed ad exitium li-
centia præcipites libertate priuauit. Alias aut ære alieno la-
borantes leuauit: aut terræmotu subuersas denuo condi-
dit: aut merita erga rempublicam allegantes latinitate uel ci-
uitate donauit: non est (ut opinor) prouincia excepta dũ-

¶ PHI. ¶ Honestorũ copia. nõ solum romæ sed ẽtm municipi-is & coloniis. ¶ Equestrẽ militi-am. hoc referendũ est ad copiã honestorũ: est. n. equestris mili-tia dignitas honesta. ¶ Regio-nes. nõ solum urbis romæ: quæ diuisa erat in regiões quattuor-decim: sed aliæ quoq; ciuitatũ. Italia diuisa erat in regiões un-decim: ex descriptiõe ipsius au-gusti. ¶ Filios filiasue. Hoc re-ferendum est ad sobolẽ multitu-dinis. ¶ Per singulos diuide-bat. Uiritim & p capita singulo-rum filiorũ. erat aũt hæc liberali-tas principis incitabulũ ad sobo-lem pagandã. obiter enarran-dum est: quẽadmodũ apud per-sas lege cautũ fuit: ut cũ primo persarũ rex urbẽ aliquã igreditur mulieres quorquor in urbe s t

Lex persarũ in introitu urbium

singulos aureos singulæ a rege acciperent: inticulus legis auctorẽ cyrũ fuisse constat. Idcirco ochus persarũ rex cum esset auarissimus urbẽ sepius circũuectus. nunq intrare eandẽ uoluit: ne mulieribus debitũ munus ex lege persolueret. At alexander magnus bis eandẽ ciuitatem ingressus totiens quoq; nũmos dari mulieribus iussit pignantibus duplicẽ mercedem dari præcipiẽs. ¶ Ualidiores. & ob id indigentes præside potentiore persi-dus maioribus. ¶ Annuis iperiis. Rectores puinciarũ romanarũ fere semp erant annui: ut pconsules & p-tores quis quibusdã interdum imperium prorogaretur. ¶ Non nullas commutauit. scribit Strabo in cal-ce operis sui augustum totum imperium bifariam diuisisse. nam partem sibi asciuit partem populo dedit ut quidem quæcunq; militum præsidio indigeret. ea est regio barbara iugumq; detractãs: populo au-tem pacatas regiones concessit. Harum prouinciarum aliæ cæsaris: aliæ populi dicuntur. in suas præfectu-ras cæsar ipse procuratores partim consulares partim prætorios uiros mittit. In populi prouincias popul' imperatores uel consules mittit. Ruffus quoque refert prouinciarum alias fuisse consulares: alias procon-sulares: alias præsidiales. Augustum. Mar. antoninus imperator imitatus uidetur: qui teste iulio capito-lino prouincias ex proconsularibus consulares aut prætorias pro belli necessitate fecit. ¶ Ex utroq; gene-re prouinciarum populi & cæsaris. ¶ Federatas. federe percusso sociatas. Scribit plinius oppida fuisse in hispania alia ciuium romanorum: alia ueterum latinorum: alia federatorum: alia stipendiaria. ¶ Licentia præcipites terentiana sententia est: omnes deteriores sieri licentia. ita quædam ciuitates ex imodica liber-tate lasciuientes ruebant in interitum. ¶ Leuauit. subleuauit ruuitq; in dissoluendo ære alieno hoc est de-bita pecunia. ¶ Terræmotu subuersas. principatu augusti tralis & in cypro plurimæ ciuitatum partes ter-ræmotu conciderunt. auctor eusebius chronograph'. ¶ Latinitate. Iure latii: quod habebãt latinæ colõiæ qualis fuit bononia. Duo enim erant genera earum coloniarum: quæ a po. ro. deductæ sunt. Nanque aliæ latinorum dicebantur: aliæ romanorum. hinc leges apud liuium illud agitatum in deducenda colonia fu-isse: utrum latinam an ciuium romanorum deduci placeret. scito mutinam deductam fuisse coloniam ro-manorum ciuium: bononiam uero latinorum. plinius quoq; refert multa hispaniæ oppida lurio antiquus donari fuisse. ¶ Uel ciuitate. s. romana. Maius autem beneficium est donare ciuitate q̃ latinitate.

Prouĩciæ cæsaris & populi

Latinitas

C. M. A. N. ¶ Obsignata. sub signo clausa suffragia. ¶ Ordiabat. ordini ascribebat. ¶ Regiones: urbem re-gionatim. ¶ Reuisenti: lustranti: recognoscenti. ¶ Approbarent graui testimonio ostenderent esse sibi fi-lios filiasue ingenue procreatas. ¶ Pro singulis: in singulorum natorum capita singula nummorum mil-lia tur: nutrimentum: & illecebra quædã eẽt ad matrimõia celebranda. ¶ Uallidiores: maioris negocii: & mo-menti. ¶ Ipse suscepit: administrandas. scilicet quo factũ est: ut prouinciarum aliæ populi: aliæ Cæsaris: ut Strabo ait: sint dictæ: rursusq; populi: aliæ prætoriæ: aliæ consulares: populi prouincias: proconsules: & prætores sortiebantur. ¶ Cæteras: quæ populi dicebantur. ¶ Nonnullas commutauit: ut quæ po-

puli essent sibi asciuerit: suasq; populo reliquerit. ¶ Ex utroq; genere puinciarū. ¶ Fœderatas: amicas & so/cias. ¶ Ad exitium: ad excidiū & interitū. ¶ Licētia: apta seditione & tumultu. ¶ Libertate pmauit: libertatē adenit. ¶ Aere aheno: debito. ¶ Laborantes: pssas degrauatas. ¶ Leuauit: sua munificentia iuuit. ¶ Aur terremotu subuersas: ut trallis & coumea tempestate motu terre concussas. ¶ Allegātes: in suæ calamita/tis argumentū addncentes. ¶ Latinitate uel ciuitate donauit: ex his apte datur intelligi aliud esse iure la/tii aliud ciuitate donari: de quo plura in Cæsare.

¶ PHI. ¶ Qui non adiecit. idē de adriano scribit spartianus. Nullus. n. fere principū tantum terrarū tam celeriter quantum adrianus pagrauit. ¶ Excepta africa. per oēm africam sex pro/uinciæ factæ sunt: ipsa ubi carta/go est proconsularis: auctor ru/fus. ¶ Sardinia. prouinciarū ro/manarū prima fuit sicilia: secun/da sardinia. utraq; insula in rōa/nam potestatē iisdem tempori/bus redacta fuerunt: eodēq; an/no sardiniam mar. ualerius: sici/liam flaminius ptor sortiti sunt. ¶ Inhibuerūt. ne tuerit rēoratæ reddidit aug. herodi nō solū terram quam perdiderat red/didit sed eius regno etiā addi/dit gadara ioppen samariam & maritimā gazam turrimq; stra/tonis. auctor iosephus lib. anti/quitatum. xv. ¶ Necessitudini/bus. affinitatibus. ¶ Rectorem ætate paruis. scribunt iuriscon/sulti pupillis subueniendū esse dādosq; tutores: similiter & mē/te captis & surdis & mutis qa re/bus suis supesse non possunt: cu/

taxat Aphrica & Sardinia: quam non adiicerit; in has fuga/to Sexto Pompeio traiicere ex Sicilia apparātem continuæ & īmodicæ tempestates inhibuerunt; Nec mox occasio aut causa traiiciendi fuit.

De ordinatione regnorum.

Regnorū quib⁹ belli iure potit⁹ ē præter pauca; aut iisdē quib⁹ ademerat reddidit; aut alienigenis cōtri/buit. Reges socios ēt iter semetipsos necessitudinib⁹; iunxit mutuis prōptissimus affinitatis cuiusq; atq; amiciciæ cōcilia/tor & fautor. Nec aliter uniuersos q̄ mēbra ptesq; īperii cu/ræ habuit. Rectorem quoq; solitus apponere ætate paruis; aut mēte lapsis; donec adolescerent; aut resipiscerent ac plu/rimorum liberos: & educauit simul cū suis; & instituit.

De ordinatione legionum & militum.

Ex militaribus copiis legiones & auxilia prouincia/tim distribuit; classem Miseni; & alterā Rauēnæ ad tutelam superi & inferi maris collocauit. Certum numerum partim ī urbis; ptim ī sui custodiam allegit; dimis/sa callaguritanorum manu; quam usq; ad deuictum Anto/nium; item germanorum; quam usque ad cladem uarianam

ratores dandi sunt. hoc officio functus ē augustus ut rectorē apponeret īpuberibus donec adolescerent in/sanientibus uero donec resipisceret. menceps ab antiqs dictus lapsus mente. qui uulgo dicitur mentecapt⁹ græce φρενόληπτος. ¶ Legioēs & auxilia. supra declarauimus legiões cōstare ex romanis auxilia ex so/ciis: auxiliis minor. in legiōibus maior numerus ascribi solebat. ¶ Prouinciatim. p prouincias. ¶ Classē mi/seni. apud misenū & rauēnā singulæ legiōes cū classibus stabāt: ne lōgius a tutela urbis abscederēt; & cū ratio postulasset sine mora sine circuitu ad oēs mūdi partes nauigio puenirēt. Nāq; ut inqt uerissime uege/tius misenēsiū classis galliā hispanias mauritaniā: affricā: egyptū. sardiniā atq; siciliā habebat in pximo. Clas/sis uerō rauenatiū epirū macedoniā: achaiā. pontū: cretā. cyprū. petere directa nauigatione cōsueuerat. Naues q in cāpania stabāt ad pfectū classis misenensiū ptinebāt; quæ uero i ionio mari locatæ fuerāt ad pfectū classis

Rauena

rauenatiū spectabāt; sub qb⁹ erāt deni tribuni p cohortes singulas cōstituti. pli. scriptor ille luculētus atq; mul/tiscius quo tpe periit pērat classi misenēsi. misenū aūt in cāpania, pmōtoriū ē ppe cumas. Rauēa uero i octa/ua regiōe italiæ sabinorū oppidū ī ora littoris adriatici totū ligneis cōpacta edificiis: & cū a mari fiūt inun/datiōes nō mediocrē accipit partē cēni palustris. Inter cetera illud rauēne mirabile ē: q palustribus in locis aer est īnoxius. ¶ Supi. ueneticū: qd adriacum & adriaticū uocant a poetis adria nūcupatur. Luc. sonat ionio uagus adria pōto. ¶ Inferi. qd tuscū uocant & tyrrhenū. hic opes opulētiæq; tuscorū noscunt: q mari supo in/feroq; noīa indiderūt. alterū thyrrhenū uocarūt cōmuni uocabulo gētis: alterū adriaticū ab adria tuscorū colo/

Calagoritani

Quintilianus calagoritanus

nia. ¶ Manu. multitudine. ¶ Calagoritanorū. calagurriū ciuitas est hispaniæ i nasconibus collocata: calago/ritani sertoriū fouerūt. cuius interfecti cineribus ut fidē pstarēt obsessi a Cn. pōpeio uxores suas natosq; ad usū nephariæ dapis uerterūt hūanisq; carnib⁹ uescētes: cū nullū iā aliud aīal ī urbe eorū supesset. qntilianū calagoritanū fuisse innere ut dmus hieronymus: cuius uerba cōtra uigilātiū sūt hæc. Iste campo calagorita/n⁹ & ī puersū pp nomē uiculi mutus qntilian⁹ miscet aquā uino. ¶ Itē germanorū. s. manū dimissa. ¶ Variaā. quando quintilius uarus ī germāia cum tribus legionibus & auxiliis cesus fuit. historia uarianæ cladis su/perius enarrata.

¶ M. A N. ¶ Inhibuerunt: prohibuerunt. ¶ Quibus belli iure: quæ ui armorū subiecerat. ¶ Preter pauca quæ retinuit. ¶ Alienigenis: nouis regib⁹. ¶ Necessitudinib⁹: uicinitæ & affinitatis uinculis. ¶ Rectorē mo/deratorem ac curatorē. ¶ Mēte lapsis: amētibus & furiosis. ¶ Cū suis liberis. ¶ Instituit: eadē disciplia insti/tuendos curauit. ¶ Prouinciatim: p prouincias. ¶ Miseni: qd in ora cāpaniæ thyrreno mari icubat. ¶ Rauē

næ: Rauenna adriæ adiacet ut supi maris oræ hæc illa uero inferi pśidio esset. ¶ Callaguritanorum: Hispanorum. callaguritani citerioris Hispaniæ fœderati ut Plinius ait. ¶ Varianam cladem: Quintilii uari: & legionum quæ cum eo perierant in germania intentum.

inter armigeros circa se habuerat: neq; tñ unq̃ plures q̃ tres cohortes in urbe esse passus ẽ: easq; sine castris: reliquas i hiberna & æstiua circa finitia oppida dimittere assuerat. Quicquid aũt ubiq; militũ eẽt: ad certã stipẽdiorũ præmiorũq; formulã astrinxit: definitis pro gradu cuiusq; & tẽporibus militiæ & cõmodis missionũ: ne aut ætate: aut inopia post missionẽ sollicitari ad res nouas possent: utq; ppetuo ac sine difficultate sũptus ad tuendos eos: prosequẽdosq; suppeteret: ærariũ militare cũ uectigalibus nouis cõstituit: & quo celerius ac sub manu annunciari cognosciq; posset qd in prouincia quaq; gereret: iuuenes primo modicis interuallis p militares uias dehĩc uehicula disposuit. Cõmodius id uisũ est: ut qui a loco idem pferũt litteras interrogari quoq; si quid res exigant possint.

De sigillis eius & datis quibus in epistolis utebat̃.

¶ PHI. ¶ Armigeros. more alexandri magni: q armigeros tutãdi corporis causa circa se habebat. & ut inqt curtius: habit' armigeri erat ut lanceã gestarẽt. Idem sic ait: Iam armigeri qbus impatũ erat, pduxerant eos. scribit seruius armigerũ esse qui arma gerit dñi. manifestarius ẽ error uulgi armigeros appellãtis quos milites appellare deberet. Plautus in casina armigerũ ministrũ esse docet cũ ait: filius autẽ armigerũ allegauit suũ. idẽ mox paulo eundẽ appellat scutigerulum tanq̃ officiũ armigeri sit scutum dñi gestare. ¶ Easq; sine castris. noluit augustus ut cohortes in urbe haberẽt castra sed dispsim habitarẽt. tiberius postea instituit romæ castra prætoria. de qbus i tiberio. ¶ In hiberna & estiua. hiberna dicimus loca in qbus milites hibernare solent: sicut estiua: in quibus estiuo tpe cõmorantur. Varro appellat hibernacula: sunt aũt, pprie hibernacula tentoria illa castrẽsia in quibus hiberno tpe milites cõmorantur: quæ ut docet liuius in ueien bello ueienti primũ romano militi cepta sunt edificari: ut ita hiemando continuarent bellũ. erant aũt pellibus consuta. ¶ Pro gradu. militati: sunt ẽt militiæ gradus alii maiores alii minores: ut centurionatus: decurionatus: tribunatus. & alia id genus. ¶ Et temporib' militiæ. Quantũ quisq; tps militare deberet. ¶ Et cõmodis missionũ. quæ cõmoda post ĩperatã militiæ legitimam missionẽ recipe deberent. ¶ Prosequendos. & stipẽdio militari & cõmodis decorandos. ¶ Eratium militare. quod peculiariter solis militibus inferebatur: ex quo pecunia militibus impendenda ,pmebatur unde & nomen accepat. militare .n. dicebatur a militib' quorũ cã erat istitutũ. ¶ Sub manu. puerbialis uulgarisq; locutio est & significat statim temporisq; momento: quasi de manu in manũ. Seneca li. x. epistolarũ ad lucilium consiliũ nasci sub die debet & hoc quoq; tardũ est nimis: sub manu quoq; quod aiunt consiliũ nascatur. ¶ Militares uias. uiæ militares ut inquit paulus iurisconsultus exitum ad mare aut in urbem aut in flumina publica aut ad aliam uiam militarem habent. uiam publicam eam dicimus: cuius ẽt solũ publicum est. publicas uias romani partĩ prætorias partim cõsulares appellauerunt. sunt uiæ priuatæ. sunt & uicinales quæ in uicis sunt uel quæ in uicos ducunt: quas publicas esse quidam dicunt. præterea aliæ rusticæ dr: aliæ urbicæ: sicuti copiose scribunt iurisconsulti lib. xliii. digestorũ. De militaribus uiis nunc loquitur tranquillus: quæ inter publicas sunt latiores: ut cape possint milites agminatim iter facientes unde & illis nomen. Qu. curtius cum hoc agmine darius paulũ declinauit uia militari. In hoc autem uidetur augustus uoluisse imitari cyrũ illum magnum persarũ regem: qui ut celeriter sentiret ea quæ maximis locorum interuallis distabant hoc excogitasse fert. stabula equorũ tantũ distantia fecit quantũ itineris die uno equ' facere possit. In quibus equos constituit equorũq; custodes. uirũ quoq; ordinauit: qui aptus esset ad lr̃as accipiendas quæ ferebant̃ easq; tradendas: qui q; reciperet equos defatigatos atq; hoĩes: recentesq; alios substitueret. diurno quoq; nuncio nocturnus succedebat. & ita nuncii uelocius ire credebantur q̃ sit gruum uolatus. hæc discursatio uelocissima erat humanorum pedestrium itinerũ: ut auctor est xenophon lib. pediæ. ui. præterea herodotus refert in urania a grecis institutum esse: ut quot ex diebus tota uia constat: totidẽ uiri atq; equi sint distributi ad singulorum dierum iter faciendum: quos neq; nix neq; imber neq; estus neque nox detinet: quin propositum sibi cursum celeriter conficiant. horum cursorum primus mandata tradit secundo. secundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atq; alium pertranseunt. hãc equorum cursitationem persæ angareion appellant: quibus nunciis nihil pernicius transcurrere in rebus hũanis opinatur idem herodotus. Augustus uero noluit ut nuncius subinde mutaretur sed tantummodo ut ille qui litteras acceperat ferendas. idem perferret: possetq; interrogari de rebus illis: quibus præsens interfuisset & ita idem nuncius permanebat: equi mutabantur. ¶ Modicis interuallis. tales nunc sunt in italia ueredarii a principe mediolanense dispositi per modica interualla: ut citissime possint alius ad alium litteras perferre.

¶ M. AN. ¶ Armigeros: qui armis accincti eius latera stipare consueuerunt: q̃q̃ armiger etiam sit dictus: qui arma pugnantibus suggerebat. ¶ Easque sine castris: ut sparsim tabernacula haberent: quando enim & ubi primum castra prætoriæ cohortes habuerint postea dicetur. ¶ Stipendiorum formam. quate

Armigeri habitus.

error uulgi de armigero

Hiberna

Estiua

Hibernacula

Sub manu cõsilium.

Viæ militares

Via publica.

Vicinales.

Vrbicæ.

Celeritas nunciorũ

angareios quid

nus & qua præmiorũ spe stipendia ferẽt. ¶ Pro gradu dignitate. ¶ Tpibus militiæq; diu esset n alitandũ ¶ Cõmodis missionũ.i.missionibus singulorũ desideriis accõmodatis. ¶ Aut ætate: feroci adhuc rerũq; nouarũ cupidi. ¶ Inopia: quia pleriq; ueterani nulli rei mīus q̄ ocio student: aut totũ hoc ad cõmoda referas: illud uero ad ætatem. ¶ Tuẽdos: dũ circa signa essent. ¶ Prosequendos: præmiis post missionẽ ornandos. ¶ Suppeteret: sufficeret. ¶ Aerariũ militare: ad militũ stipendia psoluẽda. ¶ Nouis uectigalibus: ad alendos exercitus recenter excogitatis. ¶ Per militares uias: qbus ex castris ad urbẽ iretur uel militaribus psidiis & stationibus frequentes. ¶ Disposuit: per interualla posuit. ¶ Qui a loco: siquidem Romam usq; uecti rogari poterant: atq; e rerum castrensium non ignari q̄ in militibus: qui litteras p man⁹ acceptas ferrent euenire non poterat.

N diplomatib⁹ libellisq; & epistolis signãdis initio sphinge usus ē: mox imagine magni Alexandri nouissime sua Dioscoris manu sculpta: q̄ signarẽ īsecuti quoq; prīcipes pseuerauerunt: ad epistolas oẽs horarum quoq; momenta: nec diei mõ: sed & noctis quib⁹ datæ significarẽt: addebat.

De clæmentia & ciuilitate eiuſdẽ.

Clæmẽtiæ ciuilitatisq; ei⁹ multa & magna documẽta sũt. Ne enumerẽ quot & quos diuersarũ ptium uenia & icolumitate donatos prīcipẽ ẽt in ciuitate locũ tenere passus sit; Iuniũ Nouatũ; & Cassiũ Patauinum e plæbe hoīes alterum pecunia; alterum leui exilio punire satis habuit. Quũ ille Agrippæ iuuenis nomīe asperrimam de eo epistolã ī uulg⁹ edidisset; hic cõuiuio pleno pclamasset;

¶ PHI. ¶ In diplomatibus. diplomata tabellæ sunt & codicilli: uidenturq; pprie accipi p his prīcipalibus libellis & publicis: qbus īpetrata perscribuntur & principis nomẽ ascribitur uulgus bullas uocat. hoc indicare uidetur cicero scribẽs in quadã ad titũ ampiũ epistola. Diplõa statim nõ est datũ: & mox. pãsa recepit pceleriter se ablaturũ diploma. Cor. tacitus. eoq; diplomatibus nullũ principẽ pscripsisset apud iurisc̄õsultos de uerborum obligatiõibus: Duploma aliud significat: uerq; accipi p duplicata itineris festinatiõe. uerba iurisc̄õsulti sũt hæc: qbus interptatio quasi quedã inserta ẽ. is q ephesi datu rẽ se spopõderit ut neq; duplomate id est dieb⁹ ac noctibus & oī tẽpestate cõtempta iter cõtinuare cogaẽ. & mox. qđ si duplomate aut felici nauigatiõe maturius q̄ quisq; puenerit ephesũ cõfesti obligatus ẽ. græci Χιπ λ̄οι dicũt duplũ & Χιπλοο̄ duplicorũ diploma īclinari traditur: tanq duplices illæ tabellæ de qbus supra memorauimus dici possint diplomata. ¶ Libellis supplicibus. s. qbus q ppositus fuerat a prīcipe. is a libellis dicebaẽ sicuti q epistolis perat ab epistolis: quales fũt archigrãmatei hoc ẽ principes scribaꝝ. ¶ Sphīge. plin. libro na. hist. nouissimo sic inqt. d suus augustus īter initia sphīge signauit duas aũt in mẽis anulis īdiscretæ similitudinis inuenerat. altera p bella ciuilia absente eo amici signauere epistolas & edicta: n õ īfaceto lepore accipientiũ. enigmata afferre eã sphingẽ. unde augustus postea ad deuitãda conuitia sphingis signauit imagine alexãdri magni. Est aũt sphinx animal fusco pilo mãmis ī pectore geminis monstro simile: qđ ethiopia generat. Albertus magnus in. xxii. de animalibus inter simiarũ genera numerat sphinga īsignem duabus in maxilla maculis nigricantibus: Cauda coloris subnigri oblõga. sphinga thebanum monstrũ describit luculenter & poetice statius in. ii. thebaidos: de qua & diodorus non pauca libro. v. bibliothecæ. & ut inqt ausonius: Nota importentis thebani tricorporibus sphinx. Hortẽsius orator habuit sphingem ex ære corinthio: quã circũferebat uerri reo ablatã. pp quã cicero illo iudicio uerrino in altercatione neganti se enigmata intelligere respondit deberẽ qm̄ sphingẽ domi haberet. ¶ Imagīe alexãdri. familia macrianorũ speciale hoc semper habuit ut alexandrũ magnũ uiri in auro & argento: mulieres in reticulis & dextrocheriis & anulis exsculptũ semp gestarẽt. & ut ait Iulius capitolinus dicitur iuuari in oī actu suo q alexãdrũ expressum uel auro gestitant uel argento. ¶ Sua. s. imagine usus est in signando. signatorium aũt anulum ornamenti appellatione nõ cõtineri docet paulus iurisc̄õsultus. ¶ Dioscoridis. dioscorides sculptor in artificio gẽmarũ optimus fuit: q diui augusti imaginẽ similẽ expssit. qua postea prīcipes signabant ut refert plinius in ultimo na. histo. ¶ Horarũ momẽta. quãdo nos litteras scribimus diem quo datæ sũt apponere solemus. augustus uero nõ solũ diem sed ẽt horas horarũq; momẽta ascribebat. ¶ Ciuilitatis. Iuli⁹ capitolinus antoninũ piũ laudat: q imperatorũ fastigiũ ad summã ciuilitatẽ deduxerit. similiter elius lampridius refert nimiã ciuilitatem obiectã fuisse alexãdro imperatori romão: ubi ciuilitas accipiẽ pro moderatione quadã atq; modestia magis ciui hoīq; politico accõmodata q̄ imperatori. q in augusto fuisse nunc testaẽ tranqllus. qntilianus i. n. tradit ciuilitatem qbusdã iudicaram esse rhetoricem. ¶ Principem. principalem & primarium. ¶ Diuersarũ partiũ: hostilium & contrariæ factionis. ¶ Ille. iunius nouatus. Agrippæ. q augusti erat nepos ex agrippa & iulia. ¶ De eo. s. augusto. ¶ Hic. s. cassius patauinus.

¶ M. AN. ¶ Diplomatibus: codicillis: ut Seruio placet: siue tabellis ut uero alii interpretatur duplicibus pugilaribus. unde diplomata græca uoce dicta: diplon enim græci duplum dicunt. Cice. ad Appium: diploma statim non est datum. Anneus Seneca de Augusto adeo inquit non odit ut dimissis: quo tutiores essent diplomata daret. ¶ Signandis: sigillo muniendis: ueteres signare pro eo etiam quod est scribere & notare dixerunt. ¶ Sphinge thebani monstri imagine celebrata est phinx illa: quam Hortensius

Diploma

A libellis archigrammatei

enigmata sphingis

Sphinx

Ciuilitas

orator uetri ademit: unde urbanissimus ille Ciceronis ut Pli. & Pedianus scribūt: in Hortensiū extitit io-cus. Sphinx mōstrosū æthiopiæ aial e Simiarum genere fusco pilo: mammis in pectore ad hoīs speciē accedē-ntē: faciē hēt uirginis singulis pēnas auium pedes leōis. Diodorus. Sphinx belua biformis thebas eo tpe uenisse fertur. Ausonius: Terruit aonia uolucris leo uirgo triformis Phix uolucris pēnis pedibus fera frōte puella. ¶ Mox imaginē magni Alexandri: Treuellius auctor ē credi eos ioi actu iuuari qui Alexādrū auro uel argē-to sculptū gestarent: & iccirco in Macrinorum familia uiri & fœminæ oī domestico cultu celatū & intextū ha-buere. ¶ Dioscoridis. Pli. quiqz dū Augusti imaginē simulē expssit: qua postea princeps signabatur dioscori-des. ¶ Momēta horarum: ut non solū quo die: qua hora sed quo ē momēto datæ essent litteræ significaret. ¶ Ciuilitatis: ciuilis moderationis. ¶ Documenta: exempla & demōstrationes. ¶ Diuersatum partium qui pro hostibus aduersus se stetissent. ¶ Principem primum. ¶ E plæbe homies plæbeios scilicet: ac per hoc ignobiles: quo apparet qualis in honestioris quoqz fortunæ uiros fuerit. ¶ Agrippæ iuuenis: quem obsordidum ingenium relegatum diximus.

neqz uotū sibi: neqz aiūn deesse cōfodiēdi eū. Quadā uero cognitione cū Aemylio Eliano cordubēsi inter cætera crimi-na: uel maxime obiiceret: quod male opinari de Cæsare so-lebat: cōuersus ad accusatorem: cōmotoqz similis: uelim inqt hoc mihi pbes faciā: sciat Elianus & me linguā habere: plu-ra de eo enim loquar: nec quicqz ultra: aut statim aut postea inquisiuit. Tiberio quoqz de eadē re sedulo uiolentius apud se per epistolā conquerenti ita rescripsit: Aetati tuæ mi Ti-beri noli in hac re indulgere: & nimiū indignanti quēqz esse qui de me loquatur male. Satis est enim si hoc habemus ne quis nobis male facere possit.

De honoribus ei collatis & spretis per eū.

Templa quāuis sciret etiā pcōsulibus decerni solere i nulla tn̄ puintia nisi cōi suo: romæqz noīe recepit. nā i ur-be qdē ptinacissime abstinuit hoc honore atqz ēt ar-gēteas statuas oli sibi positas cōflauit oēs: ex quibus aureas

¶ PHI. ¶ Eum. augustū. ¶ Eliano cordubensi. Corduba incly-ta ē senecis duobus & unico lu-cano. fuit cordubēsis quoqz sexti-lius hō ingeniosus magis quā eru-ditus inequalis poeta & pene ta-lis: qualis Cicero cordubenses poetas ait esse sonantes quiddam peregrinū. laudat etiam ab olei prestantia. hinc ait martialis. un-cto corduba letior uenafro. æs quoqz cordubense in summa fu-it gloria: quod & marianum dicebatur. ¶ Commotoque si-milis. indignanti. & conturba-to. ¶ Me linguam habere. tanqz detrahenti esset detracturus & obloquēti obloquuturus: iuxta illud triuiale. si dixeris quod uis audies quod non uis olim. alexan-der magnus cū audisset se a quo-dā conuiciatore affici conuiciis nō excanduit in ultionē sed dixit

Corduba

æs cordubense

[illegible] i. regium est bñ facientē & male audire. ¶ De eadē re. quod. s. ælianus male opinari maleqz loqui de augusto soleret. ¶ Aetati tuæ. uerba sunt ex epistola augusti quibus tiberiū monet ne indulgere uelit ad ultionē parandam iuuenili ætati: qz feruescens & sanguinis ca-lore exestuans ad uindictam suapte spōte ppensa est: liuiūqz & rixarū cupida. Vnde ait oratius Non ego hoc ferrem calidus iuuenta consule planco. ¶ Quēcūqz esse. hoc dixit pp elianum. ¶ Pro consulibus decerni. uerres ptor non quidē templa sibi decerni noluit: sed statuas innumeras erigi & diem festū dicari: qz uerrea dicebantur: sicut Cicero in uerrinis abūde demōstrat. tito quoqz flaminio dicata fuisse templa & gymnasia a chalcidentibus testis est plutarchus qui ait sua etiam ætate sacrificia & rem diuinam fieri solitam tito fla-minio perinde ac deo apud chalcidenses. & hoc ob merita quibus ille prosequutus est amplissimis græcos ¶ Communi nomine. ut. s. templa nomen augusti & romæ haberent. in inscriptione. pariterqz dicarentur genio augusti & maiestati urbis romæ. ¶ In urbe. roma. ¶ Hoc honore. templorum sibi decernendorum. ¶ Conflauit. redegit in massam atqz resoluit.

Verres.

¶ M. A N. ¶ Eum: Augustū. ¶ Accusatorē: qui ea obiiciebat. ¶ Cōmoto. irato. ¶ Hoc. qz æmilius soleat de me male opinari. ¶ Et linguā me hēre. q. d. efficiam ut & ipse cōtra male audiat. Sic apud homerum: [illegible] uerbis. s. nō ferro uulnus aduersarii male dicta pfessus est: quasi ex æquo: nō ut princeps cū priuato certaturus. ¶ Inquisiuit: an uera essent: quæ reo obiicerentur. ¶ De ea-dem re: eiusmodi obtrectatione. ¶ Violentius: minus ciuiliter. ¶ Aetati tuæ: quæ annis ferox est. & ad ulti-onem prona. ¶ Suo romæqz noie: ait urbis & augusti genio inscriberet: nec id nouo exemplo: nam & calci-denses Tito Flaminio & genus quibusdam templa consecrarunt. ut Tito & Herculi: Tito & Apollini: Plu-tarchus est auctor. ¶ Hoc honore: templorum dedicatione. ¶ Conflauit: liquefecit. ¶ Argenteas statuas: qui-dam primas statuas argenteas Augusto Romæ dicatas credidere: sed falso: nam ante Augusti tempora: quæ pharnacis & mitridatis fuerant: sunt in ea urbe conspectæ: a Pompeio mitridatico triumpho transla-tæ. ¶ Aureas cortinas: Seruius tripodes & pythonis corium in stratum cortinam ait appellatam: ab eo qđ ibi coriumis teneretur: uel quia [illegible]: idest puellam extendit: sed quid cortina esset Plinius apertius: factitanere inquit: & cortinas tripodum nomine delphicas: quoniam donis maxime Apollinis delphici dicabantur.

Cortina

¶PHI. ¶Cortinas aureas. cortinæ nomē est polysemon. i. multa significans: nā cortinæ sunt uasa in quibus pigmēta colorēsq; cocūtur: quibus lanæ tingunt & uela pingūtur immersa: plinius in. xix. fere die liquatis cortina uellus elutriatū mergitur in experimentū: idē in. xxxv. hoc cū fecere nō apparet in uelis sed in cortina pigi mirūq; cū sit unus in cortina colos ex illos alius atq; alius fit in ueste accipientis medicaminis qualitate mutatus. Cato in re rustica cortinā plūbeam accipit pro uase quo oleū fluit: ubi oleum in turculario factores premūt. a cortina cortinale deducit accipiturq; p loco in quo sunt cortinæ hoc ē uasa quibus sapa

Cortinale

decoqtur. Columella. cortinale ubi defrutū fiat: nec angustū nec obscurū sit: ut sine incommodo minister q sapam decoquit uersari possit. preterea cortinæ sunt uela ad locū contegendū: sicut uulgo uernacula lingua uocitari solent. In exodo scriptum est decē Cortinas de bysso retorta & hyacintho ac purpura coccoq; bis tincta uariatas. ope plumario facies. & post paulo inqt. qnq; cortinæ sibi iungētur mutuo.

Cortina unde.

Cortina quoq; tripos est anctore seruio unde oraculū datur. dicit autē cortina uel q apollinis tripos corio phytonis serpentis tectus sit. uel quod certa illic responsa fundant quasi certina: uel q illic cor uatis tenet. illuc. n. ea præ phebades uaticinabant. De cortina ita scribit uarro lib. iii. de lati. lingua. Cortina dicta ē qd est inter terrā & celū a similitudine cortinæ apollinis: ea a corde: quod inde sortes primū extimatæ sēsus ē tāqllus augustū ex statuis cōflatis aureas cortinas fecisse hoc est tripodas & mensas apollineas: easq; apollini dedisse. cuius templum in palatina domo extruxerat. sicut supra dictū est. cū aūt hæ cortinæ apollini delphico antiquus dicarent alio nomie delphicæ

Delphice

sunt nuncupatæ porphirio & acron enarrātes illud horatianū: & lapis albus pocula cum cyatho duo sustinet mensam delphica significari exposuerunt. plinius in. xxxiii. de cortinis apollini dicatis: quæ delphicæ dicunt hæc tradit ex ære factitauere & cortinas tripodum noīe delphicas: quādo donis maxie apollinis delphici dicabant. ¶Dictaturā depcatus ē. abigēdo detestatus execratusq;. frequēs. ē hæc elocutio. depcari ser

Deprecari ignominiam:

uitutē: depcari ignominiam. nā ut inquit gellius Depcor in hoc significatu dictū est quasi detestor uel execror uel depello uel abominor pce adhibita uel quo alio mō. Ouidius. sæpe precor mortē: mortē quoq; depcor idē. ¶Domini appellatiōem noluit augustus appellari dñs: quæ res documētū ē magnū illius ciuilitatis cū domitianus ut infra dicemus p insolentiā dñs & deus dici uoluerit. Diuersa natura sunt hæc duo ut

Dominatio principatus

inqt elegāter plinius in panegyrico. Dñatio & principatus: nec alius est princeps gratior q qui maxie dñm grauentur: tanq nomen dñi sit detestabile. principis uero fauorabile. hinc alexāder quoq; romanus īpator dñm se appellari uetuit. scribūt seneca & macrobius nños maiores oēm dñs inuidiā oēm seruis cōtumeliā detrahētes dñm pātrem familias seruos familiares appellauere. ¶Ludos: scenicos: qbus fabulæ agebantur ¶Mimo. fabula poemate: de quo in iulio cæsare affatim dictū est. ¶O dñm æquū: uerba hæc sunt ex mimo fabula q ī ludis pnūciata sunt: q auditores tanq in augusti laudē pnūciata libenter accipiebāt. ¶Manu uultuq;. persius fert aīus calide fecisse silentia turbæ maiestate manus. ¶Indecoras. aristoteles ait ī quarto ethicoꝶ adulatiōes oēs esse seruiles & humiles adulatores. Precipit Cicero ī officiis ne adulari nos sinam'. hoc malū uiget maxie in aulis principū: ubi assentatores domināt & uaudici. ¶Corripuit: castigauit adulationes populares. ¶Vel serio uel ioco: neq; in rebus seriis neq; per iocū. serio & ioco sibi inuicem opponūtur: oratius: sed tñ a moto queramus seria ludo. Quintilianus. iocū id accipimus qd' est contrarium serio. ¶Huiusmodi blandicias. Consueuerunt filii regum principumq; inuicem se per blandimenta dños appellare: quas appellationes augustus prohibuit fieri inter filios suos & nepotes. unde cum olim nero britannicū nomine britanicus domitiū obuii inter se salutauissent: id pro signo discordiarū acceptum est. auctor cor. tacitus. ¶Vrbe oppidoue. uidetur hoc in loco tranqllus differentiā facere inter urbē & oppidum: tanq urbes sint nobiliores: oppida uiliora ac ueluti castella: scribit uarro colonias romanas in līs antiquis scribi urbes: quæ item conditæ sint ut roma: oppidū quod primum conditū in latio fuit lauinium. ¶Vespere.

Suprema tēpestas.

hora uespertina. In diuisione ciuilis diei apud ro. nouissimū tempus diei dicebant suprema tempestas: deinde uespera: dein prima fax. ¶Officii causa. quo delatores funguntur dū principem egredientem urbe comitantur: aut ei egredienti obuiam progrediuntur.

¶M. NA. ¶Deprecatus. pcibus auersatus. ¶Dñi appellationē. ut dñs uocaret. ¶Maledictū: contumeliosū & execrabile. ¶In mimo: ridiculis scriptis: qd mimus sit: qd mimographus abūde alibi. ¶Indecoras. turpis & seruiles. ¶Blādicias: blādas & adulatorias appellatiōes. ¶inter ipsos: ne mutuo se qdē dños appella

cortinas Apollini palatino dedicauit dictaturā magna ui offerente populo genu nixus deiecta ab hūeris toga nudo pectore deprecatus ē. De eodē & ciuilibus gestis eiusdē.

DOmini appellationem ut maledictū & opprobriū semper exhorruit. Quum spectante eo ludos pronunciatum esset in mimo o dominum æquum & bonum; & uniuersi; quasi de ipso dictum exultantes cōprobassent statim manu: uultuq; indecoras adulationes repressit: & in sequenti die grauissime corripuit edicto: dominum q se posthac appellari: nec a liberis quidem; aut nepotibus suis: uel serio: uel ioco passus est; atque huiusmodi blanditias etiam inter ipsos prohibuit; non temere urbe oppidoue ullo egressus; aut quoquam ingressus est; nisi uespere; aut noctu; ne quem officii causa inquietaret. In consulatu

rent. ¶ Nisi uesperæ: Teren. uesperi dixit: utrumq; tñ aduerbialiter: ut alterũ primæ sit declinatiõis. tertiæ alterũ. Liuius primo uespere & prima uespera dixit. Ouidi. quoq; primo q; tenet a uespere nomen. ¶ Officii causa: honoris causa obuiam prodeundi. ¶ In consulatu: cũ consul esset. ¶ Pedibus: ut fieret credo omnib' potestas sui adeundi. ¶ Adoperta: contecta.

pedibus fere extra cõsulatũ sæpe adoperta sella per publicũ incessit. Promiscuis salutationibus admittebat: & plebẽ tãta comitate adeuntiũ desideria excipiẽs: ut quẽdã ioco corripuerit; quod sic sibi libellũ porrigere dubitaret: quasi elephãto stipẽ. Die senatus nunq̃ p̃res: nisi i curia salutauit: & quidẽ sedentes: ac nominatim singulos nullo subinonente: & discedens eo modo sedentibus singulis uale dicebat. Officia cum multis mutuo exercuit: nec prius dies cuiusq; solẽnes frequẽtare desiit: q̃ grandi iam natu & in turba quondã spõsaliorum die uexatus. Gallum tertiũ senatorem minus sibi familiarem; sed captum repente oculis; & ob id inedia mori

¶ PHI. ¶ Pedibus fere. plinius in panegyrico traianum laudat qd imperator factus ita incedat pedibus sicut priuatus incedebat: reprenditq; traiani antecessores qd fastidio hoium usũ pedũ amiserant: quos humeri ceruicesq; seruorũ uehebãt sup ora romanoꝶ. ¶ Adoperta sella. lausa coopta quid si legas: adaptata: ut sit sensus augustum in hoc ciuilitatis documentũ prestitisse ut per publicum incederet lectica patefacta: ut ita oibus adeundi alloquẽdiq; potestas fieret: laudatur a scriptoribus græcis illd' artoxersis cognomẽto memnonis factum humanissimũ: qui reginam iussit ulea cortinasq; undiq; remouere a carruca: in qua ipsa uehebatur: ut ita indigẽtibus in itinere aditus pateret. ¶ Promiscuis: indifferentibus & ut dici solet generalibus. ¶ Admittebat & plebẽ: inter primas traiani laudes celebrat admissionũ facilitas: cuius ædes ut inqt plinius nõ minus reseratæ nec minus publicæ erãt q̃ templa q̃ forũ: mox subiũgit ipse aũt ut excipis oẽs ut expectas: pacatus quoq; laudat theodosiũ: q; facilis esset aditu q; ex proximo acciperet uota suoꝶ hominum: Cicero in epistola ad quintũ fratrem didascalica pcipit adiũgẽdum esse facilitatem in audiẽdo: lenitatem i discernẽdo. Admissionales latino uocabulo dicũtur: quorũ officium ẽ admittere intra cubiculũ uolentes salutare principẽ & alloqui: Lãpridius laudat alex. romanũ q; salutaretur patẽte uelo admissionalibus remotis. A b amiano marcellino dictus ẽ magister admissionũ: qui preerat huiuscemodi negotio. ¶ Comitate. comes ut inqt Cicero in oratiõe pro cor. balbo dicitur benigni faciles suauesunde comiter aduerbiũ pro benigne. Inde comitas pro facilitate benignitateq; accipiť. M. uarro enarrans illud Ennianũ. si uoles aduerte re uiam comiter monstrabitur. Comiter ait esse hilare ac libẽter: cuius origo sit græca κῶμος. uñ & comessatio ducta. ¶ Ioco: id inter augusti iocos i dicteria numeratur ab eruditis. ¶ Libellũ: hic libellũ intelligere debemus supplicem. uulgus indoctũ supplicationẽ appellat. Quasi elephanto stipẽ. quintilianus in. vi. in capite de risu sic inqt. adhibetur similitudo interim palã: serio interimi sed & parabolæ: cuius est generis id augusti: qui mihi libellũ timide porrigẽti noli inquit tanq̃ assem elephanto des: qui. n. assem hoc est nummũ elephãto dabat cum pauore & formidine porrigebat: quod ait elephantis a populo nũmi darẽtur testatur plinius sic scribens in. viii. de elephantis stipes quas populus dedisset seruatæ & in sinũ effusæ. de hoc eodem augusti ioco macrobius in secũdo satur. aug. Cũ ei quidam libellũ trepidus offerret & mõ pferret manum mõ traheret: putas inqt te assem elephãto dare? ¶ Stipem. refert mar. uarro stipẽ dici æs atq; pecuniam a stipando: eo qd' asses qui erant librales: qui acceperant maiorẽ numeꝶ non in archa ponebant sed in aliqua cel a stipabant. i. componebant: quo minus loci occuparetur. ab stipe dictum stipendiũ. ¶ Die senatus. quo senatus in curia cogebatur. ¶ Nisi in curia. ciuilitas augusti maxima: q senatores die senatus salutare noluit domi sed in curia: tanq̃ & ipse unus foret ex senatoribus. ¶ Ac nominatim: exempli cã dicebat. salue pollio: salue messala. & ita singulos propriis noibus salutabat. ¶ Sũmonente. nulla noia romanorum suggerente: nã cum esset memoria preditus singulari non indigebat nomẽclatore: qui in eius aurem noia senatoꝶ insusurraret quos salutabat. ¶ Vale dicebat. Queadmodũ salue uerbũ ẽ salutantis: ita uale uerbũ est discedentis. interdum tñ Cicero in calce epistolarum hæc duo iunctim locat: ut dicat salue uale mi tiro. ¶ Dies solẽnes. quale sunt dies natales: & nuptiarũ solemnitati dicati. Ita Iuuenalis: q cão officii quid queris nubit amicus. ¶ Grandi iam natu. i. senex & longa iã ætate prouectus: qd' & magno natu dicit. Liuius. magno natu quidã cum olim maiorum suoꝶ insignibus se in forũ proiecit. ¶ Sponsaliorum. q̃ sint sponsalia superius declarauimus. aliud adde: qd' antiqui saturnalioꝶ bacchanaliorum uiridioꝶ & sponsalioꝶ dicere malebant: quã saturnaliũ bacchanalium uiridiũ & sponsaliũ sicut regula grãmatices exposcit. Itaq; alterũ regula: alterũ ueterum defendit auctoritas. ¶ Captũ oculis. subito luminibus orbatum. Cor. ruffus dormiens oculorũ usũ amisit cum id sibi accidere somniaret. asconius pedianus ille marci Ciceronis luculentus enarrator septuagessimo ætatis suæ anno captus est luminibus. Timoleon quoq; corinthius sine ullo morbo lumina oculoꝶ amisit. si saturnus & sol unũ hospitiũ partis acceperint: tunc quoꝶ talis fuerit genitura: eoꝶ oculos miserũ exitiũ cecitatis impugnabit sicuti tradit Iulius firmicus in sexto matheseos.

Humanitas artoxersis.

Admissionales

Comes.

Assis elephanto.

Stipes.

Magno natu

Spõsalioꝶ.

Qui luminib' capti.

¶ M. AN. ¶ Promiscuis: cõmixtis: indiscretis: ¶ Comitate: facilitate: benigno cõgressu. ¶ Desideria quæ ab adeũtibus desiderarent. ¶ Ioco: iocosis & facetis uerbis. ¶ Sic. tñ meticulose. ¶ Elephãto stipẽ: q populus stipẽ elephãto daret. Pli. Argumẽta inqt amoris gaudiũ blãditiæ stipis: quam populus dedisset seruatæ

meminit loci huius Macrobius in saturnalibus. ¶ Die senatus: quo die senatus habēdus erat. ¶ Nisi in curia salutauit ac publicæ salutatōis occasio relinqueret: aut certe ne p salutatōis congressū de publicis negocijs cū aliquo prius consultasse uideret. ¶ Noiatim: suo quēq; noie. ¶ Nullo nomēclatore: aut alio nomia suggerente satis pbabili memoriæ argumēto: sed lōge pbabiliore Cyneas pyrhi regis legatus postridie q̃ Romā uenerat senatū & equestri ordini nomē reddidit: illa uero adhuc maiora q̧ Cyrus rex oīum q in exercitu suo erāt militū noīa tenuit. L. Scipio totius po. ro. anneus Seneca q nō minus admiratiōis hēt p didit se ætate florēt: duo milia noium eo ordine quo recitata eēnt ex tēplo reddere solitum. ¶ Mutuo: ex æquo cum multis officio certauit. ¶ Solennes natales dies: & peculiares familiæ alicuius ferias. ¶ Gradi or natura: senio cōfectus. ¶ Sponsaliorū die: Seruius Sulpitius: Gel. auctore: quid sponsalia essent elegantē ut alio ē loco demōstratū expsit. ¶ Captū oculis: usu priuat. ¶ Inedia: fame q plærīq; alii fecisse dicunt: & in his Silius italicus Pli. ad Ruffū mō nūciatus ē Silius italicus in neapolitano suo media finisse uitam.

Inedia.

¶ PHI. ¶ Inedia. Cibi abstinentia. scribit plinius li. xi. qd inedia ante diem septimū nō ē homini letalis: durasse & ultra. xi. diē plerosq; idē est auctor. Au. gellius scribens de potētia & ui septenarii numeri ait: illos septimo demū die mortē oppetere: qui/ bus inedia mori consiliū est. Rē non minus admirandam q̄ memorandā tradit albertus magnus si modo uera est. ait. n. libro de aīalibus. vii. feminā fuisse quæ sine cibo dies interdū. xx. interdum xxx. durabat. nigeq; quoq; melancholicum idē se uidisse testatur: q inedia hoc ē cibi abstinentia se

destinantē præsens cōsolando reuocauit ad uitā.

De pacientia eius in cōtradictores.

IN senatu uerba facieti dictū est nō intellexi: & ab alio cōtradicerē tibi: si locū haberē: interdū ob immodicas altercationes disceptantiū e curia per iram se pripienti: quidā ingesserunt licere oportere senatoribus de repub. loq. Antistius Labeo senatus lectione quū triūuirū legeret. M. Lepidū hostē olī eius: & tūc exulantem legit: iterrogatusq; ab eo an essent alii digniores: suum quenq; iudicium habere respondit: nec ideo libertas aut contumacia fraudi cuiquam fuit.

Inedia piit sisigambis

ptem tuxerit septimanas alternis tñ diebus gustum aquæ limpidæ exorbentē & præterea nihil: sisiganbis dari persarū regis mater inedia est extincta cū cibo & luce pariter abstinuisset. ¶ Præsens consolando. oīs consolatio efficax est sed principis efficacissima qua in partes oēs flecti possunt aī mortaliū: potuit itaq; consolatio augusti persuadere ut uiuerei et ille: q mori decreuerat. ¶ Verba facienti. s. augusto in senatu differenti dictū est a quodam senatore aī liberioris. non intellexi. ¶ Si locū haberē. uel dicendæ sniæ: uel quia sæpe locus est ci ut sinius modo audictiores: nō modestiores. ¶ Altercationes disceptatiū. contentiones senatorū uicissim cōtradicentiū attamē disceptator dicitur rei sententiæq; moderator sicut docet Cicero in par/ ticionibus ad filiū. Liuius in primo disceptatorē ait se sumptū inter patrem & filium. ¶ De re pu. loqui. hæc sunt uerba a senatoribus ingesta augusto e curia discedenti pleno indignationis: tanq senator & possit & debeat libere loqui de re pu. hoc. n. pprium est ueri senatoris munus in libera ciuitate. unde apud liuium in tertio. L. ualerius postulat ut de re pu. dicere liceat: cui postulationi minaciter resragati sunt decemuiri. Præceptū platonis est & a Cicerone repetitū: ut qui reipu. præfuturi sunt: quicqd agūt id referant ad utilitatem ciuiū obliti commodorū suorū: & dū conseruant honestatem q̃uis grauiter offendāt: mortem opetant potius q̃ deserant illa quæ dixerūt. Debet senator libere nō obnoxie dicere sniam in senatu. ¶ Ingesserūt. ådentidē immiserūt iactarūtq; hæc dicta in augustū prorūpētem se e curia. ¶ Antistius labeo. hic iuris ciuilis le/ gūq; po. romani apprime doctus fuit. sed agitabat hoiem ut inquit gellius libertas q̃dam nimia & uecors usq eo ut diuo augusto iā principe & rempu. obtinēte ratum tñ pēsumq; nihil haberet: nisi quod iustum sanctūq; esse in romanis antiqtatibus legisset. scribit porphirio antistiū labeonē memorē libertatis in qua natus erat. multa cōtumaciter aduersus cæsarē augustū & dixisse & fecisse. pp quod oratius in sermonibus dixisse uideretur labeone insanior inter sanos dicat. iurisconsulti libro primo digestorū multa prodiderūt de antistio labeone: qui ita annū diuiserit ut romæ sex mensibus cum studiosis eēt: & secederet sex mensib' ubi cōscribendis libris operam dabat. ¶ Triūuirū. supra dictum est augustū constituisse triumuiratū legendi senatus. cū ad hunc triumuiratū cōficiendū ipse triumuiri unius lectionem habuisset: legit non aliquem ex his qui augusto chari erant: sed illius inimicū. M. lepidum: qui tūc exulabat circeios ab augusto relegatus: sicut supra iam diximus. ¶ Interrogatus. s. labeo ab augusto. ¶ Suum quēq; iudicium. Iuxta illam sniam uulgatissimam: quot capita tot sententiæ & uelle suū cuiq; est. & quot capitū totidē studiorū milia. ¶ Liber/ tas. licētia libere loqndi. & hoc refert ad eos q dixerāt: licere oportere senatorib' de re publica loq. ¶ Cōtu/

Labeo

macia. ad labeonē referendū: cuius cōtumax fuit responsio. ¶ Fraudi. periculo & detrimento: ut expōit ser/ uius enarrans illud uirgilianum: Quis deus in fraudem. in iure lectum est fraudi eē: q̃lla res idest periculo & penæ: Liuius in septimo cauendum ne fraudi secessio esset. Vlpianus in titulo de edilitio edicto ait, ue/ teres fraudem pro pena ponere solebant.

Frans pro pœna

¶ M. AN. ¶ Destinātē: statuentē. ¶ Cōsolando: tēpestiua cōsolatione adhibita. ¶ Reuocauit ad uitam: ut uiuere pseueraret: si qdem oīs tēpestiua admonitio utilis ad psuadēdū: sed uiri auctoritas: ut ē apud Euripidē. plus oīno ualet λόγοσ γὰρ ἰσχυει ἐκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν κα'κ τῶν δοκούντων αὐτὸσ οὐ ταὐ

τοῖ Σένεϊ. ¶ Verba facienti: sermonē in curiā hñti. ¶ Nō itellexi: nō pcipi. ¶ Si locū hēre: si meus eēt dicē dæ sniæ locus: qbus apparet: ut in foro: ut aī curia se in ordinē redigere solitū. ¶ Altercatōes: senatoꝝ inter se cōtentiones. ¶ Proripient: irato aīo abeunti. ¶ Ingesserūt: in abeuntē iactarunt. ¶ Triūuirum: qui triūuir fuerat potius. q̄ ad legendū senatum: nam id negociū duabus profligatū constat electiōibus: una qua uit uiꝝ legit: de qua nūc credo intelligi oportere: altera Augusti & Agrippæ arbitratu. ¶ Hostē oli eius: ī de. na magisterii equitū petitione: qua Lepidus fuit Augusto ꝑlatus simultas inter eos orta dicit': inde an te triūuiratum initum hostes aperte fuerāt nouissime Augustus supbienti illi legiones in Sicilia ademit. ¶ Interrogatus: Antistius q eū legerat. ¶ Ab eo: Augusto. ¶ Libertas: libere loquēdi: Nestor ille Homeri cus: τοῦ σ᾽ ἐ χρὴ περὶ μὲν φάσθαι ἔπος ἠδ᾽ ἐπακοῦσαι. Sensit consultissimus ille senex in publica cō sultatione: æque omnes & loqui & audire oportere. ¶ Fraudi: uitio noxæ.

De libellis famosis contra eum factis.

Etiā sparsos de se in curia famosos libellos nec expauit & magna cura rdarguit: ac ne requisitis qdē auctorib᷒ id mō censuit cognoscendū posthac de his qui libellos aut carmina ad infamiam cuiuspiam sub alieno nomine edant.

¶ PHI. ¶ Famosos libellos. lex xii. tabularum capitis pena putauit esse sanciendū: si quis carmen condidisset quod infamiā faceret. prærerea scribunt iuris consulti libro. xl. digestoꝝ titulo de iniuriis & famosis libellis. si quis libellū ad infamiā alicuius scripserit siue scripturā in notā alicuius fecerit ediderit. & si alterius noīe fecerit uel sine nomine eū pena ex senatusconsulto teneri. sensus ē augustū libellos famosos. contra ipsius maiestātē sparsos non extimuisse sed refutasse redarguisseq; tāquā falsos: omissā auctoꝝ ipsoꝝ īquisitiōe. ¶ Cognoscēdū post hac. deinceps q̄stio haberetur & disq̄sitio eorum qui libellos famosos edidissent sub nomine alterius: quos & iurisconsultus dicit eē puniendos.

De moderatione & ciuilitate eiusdem in agendo.

Iocis quoq; quorūdam inuidiosis aut petulātibus lacessit᷒ cōtradixit edicto: & tñ de ihibēda testōrū licētia: ne senat᷒ quicq̄ cōstitueret itercessit: quotiēs magratuū comitiis interesset: trib᷒ cū cādidatis suis circuibat: supplicabatq; more solēni: ferebat & ipse suffragiū in tribus: ut unus e populo: testē se ī iudiciis & iterrogari: & refelli æquissimo aīo patiebat'. Forū angustius fecit: nō ausus extorquer possessorib᷒ ꝓximas domos. Nūquam filios suos populo

¶ Iocis. dicteriis & scomatibus græci. λόγια σκώμματα appellāt. & alio uocabulo apophthegmata. scribit macrobius apud ueteres oīa quæ facete & breuiter & acute dicuntur ea dicteria iocosq; appellari. ¶ Inuidiosis. ex qbus inuidia & odium cōflabatur augusto. ¶ Petulantibus. procacibus iprobis. ¶ Lacessitus. prouocatus. ¶ De inhibēda testamentoꝝ licentia. sensus ē uolebat senatus inhibere licentiā testamentoꝝ: q̄ imodica uigebat: ad ꝓhibuit augustus nolēs unicuiq; liberā esse testandi legādiq; uoluntatē. pōt & hoc referri specialiter ad eos tñ: nō ꝗ libellos famoso edidissēt: q̄q; iocis petulātioribus pricipē itritassēt. ut. ꝗ senatus uellet tales priuari ꝑtate factionēq; testamēti faciēdi. quod augustus fieri uetuit: & hic uerior est sensus qm̄ ut scribit ulpianus. siqs librū ad infamiā alicuius ꝑtinētē scripsit et si alterius noīe ediderit: uel sine noīe: si cōdēnatus sit q̄d fecit intestabilis eē ex lege iubet': ubi intestabilis significat' is q̄ testamentū facere nō potest. Quod & alibi declarat idem ulpianus sic scribens in titulo de testamentis. siquis ob carmē famosum dānetur senatusc̄ōsulto expressum ēnt intestabilis fit. ergo nec testamentū facere poterit. nec ad testamētum adhiberi testis. ¶ Cū candidatis suis. erant cādidati hoc est petitores magistratuum. qui Cæsaris dicebant'. hinc est ille iocus apud quintilianum amphibologicus: nā galba hoī pila negligenter petenti: sic inquit petis tāq̄ Cæsaris candidatus. nā illud petis ambiguū est. ¶ Vt unus e populo. tanquā unus ex tribulibus q in sua tribu suffragium ferunt. ¶ Testē in iudiciis. in iudiciis testes iurati testimōnium dicunt: uñ Cicero multitudine testimonioꝝ uerrem: & uerris defensorem hortensiū adeo oppressit: ut obstupefactus hortēsius uerbū nullum pro defensione fecerit & uerres sua sponte iuerit in exiliū. in actionibus pro testibus atq; in testes dici solet: qui interrogant' & refelluntur ab aduersario: Cicero in oratione ꝓ fonteio gallorum testimonia eleuat. sicut in oratione pro flacco testes græcos refutat. scribit quintilianus separandū esse officium dantis testes & refellentis: prouidendum q; ne timidus ne inconstans ne imprudens testis sit ne inducatur in laqueū. ¶ Interrogari. a patronis diuersæ partis testes interrogantur: q̄ interrogatio auctore quintiliāo in pte expeditior ē in parte difficilior. ¶ Refelli. refutari: nā ut ait quintilianus interlocutione patrōi refutandus est testis aut aliquo urbane dicto refrigerandus. ¶ Forum angustius. mira pricipis modestia: q maluit forum facere arctius & minus capax: ne iniuria afficeret possessores domorum uicinarum: quas inuiti dabant id tamen augusti forum a plinio numeratur inter magnifica urbis Romæ edificia.

Intestabilis

Candidati cæsaris

¶ M. N. A. ¶ Expauit: extimuit. ¶ Redarguit: refutauit: diluit. ¶ Sub alieno noīe: ut Iunius nouatus: qui Agrippæ iuuenis noīe asperrimā de Augusto epistolam ī uulgus edidit. ¶ Inuidiosis: inuidiā facientibus. ¶ Petulantibus: ꝓcaci mordacitate incessentibus. ¶ Inhibēda: cōprimēda: quo minus liceret testatoribus qd cuiq; uellēt legare. Sed magis illud placet quod in iure est: ut famosorum libellorum auctoribus eiusq; flagitii conuictis testandi licentia adimeretur. quo decreto patres ad deterrēdam eiusmodi hominum pe

tulantiū intercessuri ab Augusto ꝓhibiti sūt. ¶ Intercessit. iterposita auctoritate effecit: neq̄ sup ea rē decer-neret. ¶ Cū candidatis suis: aut quos ipse ex cæsaris istituto dabat sicq̄ pristinū suffragiorū ius haud popu-lo restitutū intelligas aut quū necessariorū aliqs peteret. ¶ Tribus itutas ī suffragia. ¶ Supplicabat. supplici-ter ac de more petebat. ¶ More solēni. patritio instituto. ¶ In tribubus. inter tribules suos. ¶ Interrogari. primū ꝓ testimōio rogari. ¶ Refellui. cōtradicētibus. ¶ Angustius. strictius: cōtractius minus amplū.

cōmendauit: ut nō adiiceret si merebūt; eisdē prætextatis ad-huc assurrectū ab uniuersis ī theatro & astantibus plausum grauissime questus est; amicos ita magnos & potentes ī ci-uitate eē uoluit; ut tamē pari iure essent; quo cæteri: legibus-q̄ iudiciariis eque tenerent. Quū Asprenas Nonius arctiꝰ ei iunctus cām ueneficii accusante cassio seuero diceret; cō-suluit senatum quod officii sui putaret: cūctari. n. se ne si sup-esset eriperet legibus reū: sin deesset destituere; ac prædāna-re amicū æstimaret. Et cōsentientibus uniuersis sedit in sub-selliis per aliquot horas: uerum tacitus: & ne laudatione qui-dem iudiciali data. Affuit & clientibus; sicut scutario cuidā

¶ PHI ¶ Si merebunt. tanquā nollet eos esse po. ro. commēda-tos: nisi propria uirtute meruis-sent esse cōmendabiles. ¶ Præ-textatis plausum. alii de quibus populus bñ sentiebat ingressi ī theat. ū plausu excipiebant. hos plausus oratius tergeminos ho-nores appellat sicuti porphirio interpretat: fit āt plausus ut scri-bit seneca palma collata cū pal-ma. augustus acerbe tulit qd po-pulus honoris cā assurrexisset fi-lius suis adhuc prætextatis hoc est in puerili ætate collocatis. as-surgimus. n. his quos tanquam superiores honoramus. unde as-surgere significat loco cedere. sicut apud ausonium. Assurgit musæ nostra camena tuæ. & apud poetā assur-git tex ipse phaneus. de prætexta puerorū & magistratuum iā dictum est. ¶ Pari iure essent. docet liuius so-dales regum regio more uiuere solere summaq; in licētia atq; in libertate uersari: sic. n. scribit in secundo ab origine urbis. erant in Romana iuuentute adolescentes aliquot nec in loco tenui orti: quorum in regno libido solutior fuerat æquales sodalesq; adolescentium tarquiniorū assueti regio more uiuere. ¶ Legibus iuditiariis. ut accusari possent & in iuditium uocari & legibus quibus iudicia constāt subiici quod in ciui-tatibus fieri solet in qbus æqua libertas est uirisq; equabilitas & leges dominant. ¶ Accusante cassio seue-ro. de hoc ita scribit macrobius cū multi accusante cassio seuero absoluerent & architectus fori augusti ex-pectationē operis diu traheret ita iocatus est augustus: uellem ut cassius meū forum accusasset. de eodem ita seneca libro tertio declamationum. seuerus cassius sine cōmentario nunquā dixit. historia autē hæc de asprenate ueneficii reo & accusatore cassio seuero significat a plinio nostro in. xxxvi. cuius hæc fūt uerba ad fidem tranqlli illustrandā cōducentia. Memorant illa sediore. cuius ueneno asprenati reo cassius seuerus ac-cusator obiiciebat interisse. cxxx. conuiuas asprenatis declamatoris meminit idem seneca in libris contro-uersiarum cassio seuero ingenii plurimū & acerbitatē mirā ac summam urbanitatem fuisse testis est quinti-lianus in. x. quem ait plus stomacho q̄ consilio dedisse. ¶ Officii sui. uerum asprenati noxio ueneficii reo fauere deberet an eū deserere. ¶ Cunctari. hesitare. ¶ Ne si superesset. i. aduocatus esset reūq; defenderet hoc. n. significat superesset. hic animaduerte hoc uerbū superesse contra gellii sniam a tranquillo positum p defendere atq; aduocatū esse. Namq; aul. gellius in primo noctium atticarū scribit falsam huius uerbi signi-ficationem inueteresse qua dicit: hic illi superest cum significare uolunt aduocatū esse quem cuipiam: cāmq; eius defendere: atq; id dici non in compitis tantū neq; in plebe uulgari sed in foro in comitio apud tri-būnalia. ¶ Eriperet legibus reum. ubi princeps suscipit patrocinium rei. haud dubie reus absoluitur. ī quo absoluendo iudices non quid iubeant leges spectāt sed qd uelit princeps. ¶ Prædānate. q̄si facto ꝓiudicio suā snia dānare quē nollet defendere. ¶ Amicū. asprenatē. ¶ In subselliis. iudiciū in quibus & testes & rei & accusatores sedere solebant. alibi diximus de dīa subselliorū & tribunalium. ¶ Laudatione iudiciali. morē tangit antiquum quo reos in iudicio amici laudabāt: ut ita absolutionē facilius impetrarent: hoc docet plu-tarchus scribens pompeium uetuisse per legē usurpari laudationes solitas fieri pro reis in iudiciis. postea cū ipse munaciū plancū laudaturus processisset in iudiciū. essetq; usurus iudiciali laudatione cato qui in ea cā iudex erat aures manibus obserauit dicens: se nolle audire laudationē lege aduersante. ¶ Affuit clienti-bus. patrociniū suscepit cāsq; iuuit clientium: qbus ex more romano debetur antiquior locus q̄ cognatis. ¶ Scutario. scutarii milites a scuto dicti sunt. Marcellinus. nec scutarios adesse didicerat. scuti gerulus uero a plauto dictus armiger: qui gerit scutum dñi. in Romana militia habebant fabricas scutarias & loricarias ut inquit uegetius in secundo quibus armorum genera formabantur; scutarius quoq; artifex scutorum dici potest.

Plausus

Cassius seuerus

historia de asprenate ueneficio

Superesse cōtra sniam gellii

Laudatio iudicialis

Scutarii

¶ M. AN. ¶ Prætextatis: adhuc pueris. ¶ Assurrectumq; in theatrum uenientibus populus assurexisset. ¶ Pari iure æquo iure. Ciuius & æquitas: quæ duo sunt uincula ciuitatis: causam ueneficii diceret. Plini-cuius ait ueneno asprenati reo Cassius Seuerus accusator obiiciebat. cxxx. conuiuas interemisse. ¶ Cas-sio seuero. Quintil. Cassius inquit seuerus si cæteris uirtutibus colorem & grauitatem orationis adiecis-set: ponendus inter precipuos foret: nam & ingenii plurimum in eo est & acerbitas mira sed plus stomacho q̄ consilio dedit. Corruptus plus uirium ei q̄ sanguinis habuisse: at nec pugnare usum: sed rixari & ob id inter recentiores putat oratores reponendum. ¶ Quid sui officii: quid a se fieri oporteret. ¶ Cunctari.

hæredubitate. ¶ Se peresset adesset nouiterat Gel. scribit: inualuitut pleriq; supesse, p adesse dicerent: sed ab eruditoribus non facile receptū. ¶ Prædānare: quasi manifesti criminis reum destituere: & ante iudicii pro dānato h bere. ¶ In subsellis subsellia sunt iudicū: ut ex Pediani snia ostendimus: tribunalia uero magistratuum. ¶ Laudatione iudiciali data: iudicū electione: siue sortitiōe nondū probata: cuius cōtratia erat etiā de qua Ci. & Asconius sæpius. ¶ Affuit: & clientibus. q. d. non solū aicis: qui clari nois essent: sed clientibus quoq; q̄q ex ueteri ro. po. instituto: pximus in officiis accipiendis locus post parentes pupillis sit datus ab eo ꝓximus clientibus: mox hospitibus: ide cognatis & affinibus. Massu. Sabinus hospitem clienti ꝓtulit. M. Cato pionum ꝓximū nomen eē dixit a pie: quasi ꝓximū sit patronoꝝ in cliētes offm ab eo dos parentū in libetos: cui opinioni Alicarnasseus Dionysius astipulat̄. ¶ Scutario: militi a scuto dicto: Paulus diaconus. x. rerum Romanoꝝ: Valentianus inqt: quū esset scutariorum tribunus apud Nicea Augustus est appellatus: potest & Scutarius dici scutorum faber.

euocato quondam suo qui postulabatur iniuriarum; unum omnino ex reorum numero: ac ne eum quidem; nisi precibus eripuit exorato cotam iudicibus accusatore, castritium per quem de coniuratione Murenæ cognouerat.

De dilectione Romanorum ad eum.

PRo quibus meritis q̄tope dilectus sit: facile ē æstimate. Omitto senatusconsulta: quæ possunt uideri uel necessitate expressa: uel uerecundia. Equites romani natalem eius sponte: atq; cōsensu biduo semp celebrarunt: oēs ordines in lacū Curtii quot annis ex uoto pro salute eius stipem iaciebāt. Itē calēdis ianuariis strenā in capitolio etiam absenti ex qua summa præciosissima deorum simulacra mercatus uicatim dedicabat: ut Apollinem sandaliariū

¶ PHI. ¶ Euocato. euocati dicunt hiq a principe euocantur ad militiā: & ut inqt in. viii. eneidos cōmentario: euocatio militaris fiebat cū ad diuersa loca diuersi pp cogēdos mittebāt exercitus. euocatos aūt fuisse honoratiotis loci testant̄ historici: qd & Cæsar indicat cū ait erat crastinus euocatus in exercitu Cæsaris: qui superiore anno apud eum primū pilum duxerat in legiōe decima. ¶ Postulabatur iniuriarum. accusabatur de iniuriis. ¶ Ex reoꝝ numero eripuit. castricium q accusabatur sustulit augustus de numero reorū: ita tñ ut prius accusatorē exorauerit ut ab accusatiōe desisteret. ¶ Exorato. exorare ut inqt donatus impetrare. n. orator est dum rogat: exorator uero cū impetrauit. Terentius. orator ad uos uenio sinite exorator siem. ¶ Murene. superius meminit murenæ coniuratiōis. quam sic breuiter signat seneca in libro de clementia. seueritate nihil adhuc profecisti: saluidienum lepidus secutus est lepidū murena: murenam cepionem in libro de breuitate uitæ murene cepionis lepidi egnatii in augustū mucrones acuebant. ¶ In lacum curtii. qui erat in foro Romano de cuius noīe unde ductum sit superius; historia est explicata. ¶ Stipem. diximus supra stipem dici æs atq; pecuniam a stipando. ¶ Strenam. strenā uocamus munus qd datur die festo omin bōi gratia a numero: quo significatur alterū tertiumq; uentutum similis cōmodi: ueluti trena mq; præposita s littera dicit̄ strenua. ut in loco & lite solebant antiqui dicentes stlocum & stlitem. q dam strenā a strenuitate dici existimant. scito at strenatum noīe peculiariter significare munuscula illa: quæ fatum alibus christianoꝝ passim dantur & potissimū die dominicæ natiuitatis & principio anni noui: quo stipes erat apud ueteres quoq; dabant. Vnde ait Ouidius. cur tñ auspicium cur sit stipis utile quæris: ausonius pro strenis excubuisse tuis. ponponius assidet: si qua uentura ē alia strena strenæ. populus Romanus calēnuatus hoc ē anni noui principio ex ritu uetusto strenā dabat augusto ē t absenti. qd erat specimen maxime in principem dilectionis. ¶ Vicatim. per uicos. ¶ Apollinem sandaliarium. apollo sandalarius dictus ē a uico: cuius meminit gellius his uerbis libro noctiū atticarum. xvii. in sandalario forte apud librarios fuimus. uidetur aūt hoc nomen deduci a sandalio calciamento: tanquā in eo sandalia fierent & illic habitarent calceolarii. ita. n. appellantur a plauto quamuis quidam non calceolarios in aulularia plauti legant sed calteolarios. sandalium autem calceamentū esse notissimum ē uel unius Terentii testimonio ita scribentis in eunucho: comminuā tibi sandalio caput. legimus in libro iudith: quemadmodum illa induit sandalia in pedibus suis assumpsitq; dextrariola & inaures. sunt autem dextrariola ut hæc quoq; uerba obiter enarrentur: ornamenta brachiorum: quæ alio nomine dextrochería nuncupantur. scribit Iulius capitolinus maximinum patrem pollice fuisse ita uasto. ut uxoris dextrocherio uteretur pro anulo. ab effigie sandalii haec soleæ sardinia insula nominatur sandaliotis: quam myrsilus ichnusam uocat a similitudine uestigii quod græce ἴχνος dicitur: silius quoq; in. xii. punicorum ob id ichnusam appellat sardiniam: illo uersu: inde ichnusa prius graius memorata colonis.

Sādalarius

calceolatii

Sādalium

Dextrariola

¶ MAN. ¶ Euocato: euocati dicebantur: ut Seruius ait qui ex diuersis locis collecti in exercitium cōibātes neq; tñ milites erant: sed pro militibus habebantur: quod significanter Crispinus demonstrat. ¶ Postulabatur iniuriarum: iniuriarum erat reus. ¶ Eripuit: a iudicio detraxit. ¶ Exorato: precibus uictorut præsenti actione desisteret. ¶ Castritium: reum. ¶ Vel necessitate: maiestatis & potentiæ metu. ¶ Verecundia: rubore. ¶ Sponte: non iussu: non rogati. ¶ Omnes ordines: patricius equester. & plæbeius. ¶ In lacū curtii: locum inter palatium & capitolium: de quo Liuius: Plutarchus: & Dionysius satis multa. ¶ Ex uoto:

pro eius salute suscepto. ¶ Stipem: pecuniam. ¶ Strenā: munus annuum: & ut quidam interpretantur: quasi strenuam. ¶ Absenti: si procul etiam abesset. ¶ Vicatim: p uicos. ¶ Apollinē sandaliarium: ad habitū quidā id referunt. ¶ Ego potius ad locū: uti a uico sandaliarius opificibus referto in quo statua dedicata sit cognomen fuerit illi datū est sandalium calceamēti genus. Terē. Utinā uideā tibi cōminuti sandalio caput. græci σανδάλιον solea uocant unde & Sardinia quādoq; ab illius forma sandaliotis ut Plinius ait est dicta.

& Iouem tragœdum aliaq; in restitutionem palatinæ dom⁹ incēdio absumptæ ueterani: decuriæ: tribus: atq; etiam sigillatim e certo genere hominum libentes: ac p facultate quisq; pecunias contulerunt: delibante tantūmodo eo summarum aceruos: neq; ex quoq; plus denario auferente. Reuertentem ex prouincia: nō solum faustis ominibus sed & modulatis carminibus prosequebant: obseruatum et ē ne quotiens introiret urbem: supplicium de quoq; sumeretur.

De honore eidē collato per senatū populūq; romanū.

Patris patriæ cognomen uniuersi repentino maximoq; consensu detulerunt ei. Prima plebs legatōe Antiū missa: deinde q; nō recipiebat ineūti Romæ spectacula frequens & laureata: mox in curia senatus: neq; decreto: atq; acclamatione: sed per Valerium Messalam id

¶ PHI. ¶ Iouem tragœdū fortassis ita appellatum a uico tragedorum quo tragedi hoc est actores tragediarum diuersabantur. potes referre ad habitū simulachri iouialis: quod tragedi amictu esset ornatus: quod non placet. ¶ Alia: s. simulacra deorum. ¶ In restitutionem palatine domus. cū domus augusti in palatio conflagrasset ad eius restitutionē pecunias contulerunt sua sponte & libenter ueterani milites: ordines iudicum q; decuriæ dicunt & tribus oēs: quæ. xxxv. numero erant in urbe: ex qbus plane colligimus augustum fuisse Romanis omnibus dilectissimū. ¶ Singillatum. hoc ē multi separatim a singulo singillatim induci biū deducitur. ¶ Delibante. modice carpente: translatio sumpta ab his qui cibaria leuiter delibant. ¶ Denario. denarius nummus est argēteus: qui auctore plinio p pro decē libris æris placuit sicut quinarius p quinq;. ¶ Faustis ominib⁹ felicibus acclamationibus. scribit Cicero in primo de diuinatione q uoces hoium: q uocāt omina: maiores nostri ualere censebāt: & idcirco oībus rebus agendis: qd bonum faustū felix fortunatūq; esset pfabāt.

Omina

¶ De quoquā: s. sonte. s. & morti dānato. legimus apud historicos uirgines uestales tanta fuisse maiestate p ditas: ut si casu dum in publicū prodirent in quēq; incidissent: q ad mortē duceret: necem eū non liceret. uerum deierare uirginem uestalē oportebat se fortuito non de industria factam obuiā. ¶ Patris patriæ. post detectā uindicataq; catilinæ coniurationē Cato: q tū tribunus erat Ciceronem pro rostris oratione luculenta laudauit: illumq; patrē patriæ primū appellauit. quod nominis ornamētum a po. confirmatū est. hinc illud Roma patrē patriæ Ciceronē libera dixit. tradūt eruditi huiuscemodi appellationem a Cicerone sumpsisse initium ex hac catonis laudatione: ac deinde ad imperatores q digni hēbantur paulatim defluxisse: nec. n. quilibet quāquā imperator statim pr patriæ appellabat: sed in testimonium uirtutis hoc cognomen optimis principibus deferri solebat: sicut in præsentia delatū est augusto. laudat plinius traianum q soli omnium illi contigerit ut pater patriæ eēt añ q fieret. nam tunc merito princeps ē pater patriæ appellandus: quādo ita uiuit cū ciuibus quasi cū liberis parens. Ouidius in .ii. fastorum tradit cognomē patris patriæ datum eē augusto Nonis Februarii ab oībus ordinibus. sic. n. inqt sancte pater patriæ tibi plebs. tibi curia nomen hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques. ¶ Prima plebs. s. detulit cognomen patris patriæ. ¶ Antium. ubi erat augustus est āt antium ciuitas in latio uolscorum caput litoralis qdem sed portu carens. ad otium tamen: negotiorumq; urbanarum uacationem accōmodata: quo secessu Romani principes auctore strabōe utebantur: quocirca in ea urbe edificate erāt ædes magnificenter: quemadmodū romanis sit deducta colonia scribit liuius. apud quem satis multa de antiatibus. ¶ Frequens & laureata. aūt. s. triumphalium: nam q; romani laureati currū triūphantis seq solebant. ¶ Mox. post ipsam plebem. ¶ Senatus. s. detulit cognomen patris patriæ. ¶ Acclamatione. senatus cum in curia sedisset solitus erat acclamationibus principem decorare & laudationib⁹. Vnde aūt flauius uopiscus in tacito. senatum oēm acclamasse tacite auguste dii te seruēt te diligimus: te principem facimus. tibi curā rei pu. orbisq; mandamus & post paulo. acclamationes inquit senatus he fuerunt acclamationū aliæ ueræ erāt aliæ falsæ: prout bonis malisue principibus fiebāt. hinc plinius in panegyrico. Discant principes acclamationes ueras falsasq; discernere. sensus est tranquilli senatū neq; per acclamationem neq; per decretum detulisse augusto cognomen patris patriæ: sed demandasse p Valerium messalam clarissimū senatorē. fuit. n. messalarū familia romæ clarissima: qui sicut docet seneca i libro de breuitate uitæ: primo messanæ appellati sunt a noīe messanæ ciuitatis siciliæ: quam ualerius primus uicit. paulatim uero uulgo per mutante litteras messalæ dici ceperunt.

Acclamationes

Messanū messala:

¶ M. N. A. ¶ Iouem tragœdum: ut illum a loco: ita hunc ab habitu cognominatum existimo: est enim tragœdus: qui tragœdiam agit: quo habitu in scœna tragœdi uterentur: suo loco dicetur. ¶ Veteranam emeriti. ¶ Decuriæ: iudicum. s. ¶ Tribus: quæ quinq; & triginta erāt numero. ¶ Sigillatim: per se multi. ¶ Delibāte: leuiter attingente ne suorū munificentiā oīno aspernari uideret. ¶ Aceruos: cumulos. ¶ Faustis ominibus: Lucan: Nō omia fausta: Nō fictas læto uoces simulare tumultu. ¶ Ne supplicium: ne publice:

aut priuatim quisquam supplicio afficeret. ¶ Patris patriae: togatorum primus Cicero: Catõe id censẽte: patris patriae cognomen Catilinae coniuratione oppressa est affec. tus. Pli. Salue primus oium parẽs patriae appellatae. primus in toga triumphum linguaeque lauream merite. In roma patrem patriae Ciceronem libera dixit Liui. Plutar. & Appia. eiusdem sunt rei auctores. ¶ Antium: littorale latii oppidum quõdam aphrodisiũ dictũ: ubi forte Augustus erat. ¶ Laureata: laureos gestans ramos: aut laureas coronas habens. ¶ Decreto: prius facto. ¶ Neque acclamatõe. tumultuaria appellatiõe: ut est apud Lãpridiũ: acclamationes inquit senatus graues fuere: & mox paulo acclamationes ipsas indidi: & finiam senatusconsulti hosti patriae honores detrahantur: parricidae honores detrahantur parricida trahatur: & alia quae sequuntur.

mandantibus cunctis: quod bonũ inquit: faustũque sit tibi domuique tuae Caesar Auguste: (Sic enĩ nos ꝑpetuam felicitatẽ reipu. & laeta huic precari aestimamus) senatus te cõsentiens cum populo Ro. cõsalutat patriae patrẽ. Cui lachrymãs respõdit Augustus his uerbis. (Ipsa enĩ sicut Messala apposui). Cõpos factus uotorum meorũ p̃res cõscripti: quid habeo aliud deos immortales precari; q̃ ut hunc cõsensum uestrum ad ultimum uitae finem mihi perferre liceat.

De honorib⁹ eidẽ collatis ꝑ singulares ciues Romanos.

MEdico Antonio musae: cuius opa ex ancipiti morbo cõualuerat: statuã aere collato iuxta signũ aesculapii statuerunt. Nõnulli patrũ familiariũ testamẽto cauerunt: ut ab haeredibus suis praelato uictimae titulo in capitolium ducerent: uotũque pro se soluerent: quod supstitẽ Augustũ reliquissent. quaedam Italiae ciuitates diẽ: quo primum ad se uenisset initium ãni fecerunt: prouinciarũ plaeraeque sup templa: & aras: ludos quoque quinquennales pene oppidatim constituerunt.

¶ PHI. ¶ Quod bonũ. uerba messalae. ¶ Sicut messala. corrige messalae. ait. n. tranquillus se apposuisse ita uerba augusti. sicut iam apposuit ipsius messalae uerba quibus consalutauit augustum patrẽ patriae. ¶ Cõpos factus. uerba augusti. ¶ Hunc cõsensum quo senatus uniuersus una cum populo & augusto bene sentiebat. ¶ Medico antonio musae. antonius musa medicus fuit imperatoris augusti ut ait porphirio enarrans illud oratianũ. Nam mihi baias musa supuacuas antonius & tamen illis me facit inuisum. hic uipas edendas dabat cum incidisset in sanabilia ulcera miraque celeritate ꝑsanabatur auctor est plini⁹ in. xxx. q in. xix. ita scribit. diu⁹ augustus lactuca conseruatus in egritudine fertur prudẽtia musae medici cum prior esset esca ex melle. Idẽ in. xxix. sed illa antonius musa mutauit auctoritate diui augusti quẽ cõtraria medicina graui periculo exemerat. legimus in ecclesiastico honora medicum ꝑp necessitatem. & n. illum creauit altissimus. adeo n. est ois memela. Cassius hemia ex antiquis auctor ẽ primũ uenisse Romã ex medicis archagatũ peloponensem: cui datũ ẽ ius quiritiũ & taberna in cõpito acilio: fuitque ab initio gratus mox ob crudelitatẽ secãdique medẽdi iussus. Cato inuectus est in medicos & maxie graecos. extat apd plin. luculenta i malos medicos oratio. sed merito statuae honore decoratus est Antonius musa & quia fuit medicus optimus: & quia sanauit augustũ genium romanorum: ex cuius salute pendebat salus non solũ urbis sed ẽt orbis. graeci honores eosdem hippocrati principi medicorum quos herculi decreuerũt. Antonius musa uolumen condidit de medicina luculentũ: quod hodie quoque extat. ¶ Aere collato. cum unusquisque aes cõtulisset ad statuam fabricandã. ita auctore liuio menenium agrippã extulit plaebs Romana sextantibus collatis in capita. ¶ Iuxta signũ: ꝑpe statuam dei medicinae loco honoratiore ꝑinde ac deo proximus foret in medẽdo. esculapium. n. apollinis filiũ sicuti notissimũ est celo dicauerũt & diis assignauerũt prisci tanq̃ inuẽtorẽ medicinae. auctores pli. & celsus. esculapiũ scripsisse mytiogenesim testis est iuli⁹ firmicus li. v. matheseos: quo uolumine oium gentium ordines explicari intelligebantur. aedes esculapii in insula tybetina extra urbem posita erat. cãm refert plut. in problematis: quia salubrius foris q̃ in urbe degit. Vide & graeci tẽpla esculapii cõstruunt in excelsis ac puris locis: nota ista historia est de esculapio tolendae pestilentiae causa accersito euocatoque ex epidauro quod oppidũ esculapii delubro celebre est. ¶ Testamẽto cauerũt. prouiderunt praescripserunt in tabulis testamẽtariis. ¶ Praelato titulo. ante lata iscriptiõe q̃ significabat ideo uictimas imolari uotũque exolui tanq̃ libenter morerentur dum relinquunt tã bonũ principẽ supstitem. ¶ Initiũ anni. maximũ specimẽ amoris & uenerationis in principẽ hoc erat: q sicut nos annum auspicamur. Cal. ianuariis: ita quaedã ciuitates annũ incipe uoluerit ab eo die quo augustus primum ad illas accessisset. tanq̃ ille dies esset oibus aliis diebus anteponẽdus. quo augustum uidissent sua menia inuisentẽ. & suos lares abeuntem. ¶ Sup templa. ultra templa quae erexerant augusto ludos quoque celebrari uoluerunt in illius honorẽ q̃quenales: quod herodẽ imprimis factitasse legim⁹: q in caesarea ciuitate iudeae theatrum amphitheatrumque digna uocabulo collocauit: & q̃quenali certamine instituto nomẽ ei Caesaris dedit: in quo maxima praemia uictoribus ꝑposuit: ait. n. ipsi uictores & proximi & tertii successores eorum regalibus diuitiis potirentur. ¶ Pene oppidati. quasi ꝑ singula oppida.

¶ M. AN. ¶ Fausti: Plutar. q felix e iqt & hilare Ro. faustũ appellat. ¶ Ipsa: Augusti uerba. ¶ A Messala relata. i. memoriae ꝑdita. ¶ Cõpos factus quasi uotorum oium suma fuisset. ut pr patriae merito q̃que appellari pos

Antonius musa

set. ¶ Consensit: hoc uestg: hoc de me iudiciū. ¶ Antonio musæ: Antonio cognomento musæ medico ea tempestate illustri. Plinius: Diuus certe Augustus lactuca seruatus in egritudine fertur prudentia Musæ medici. ¶ Signum æsculapii: æsculapii templum in tiberina insula fuit: Ouidius & Valerius auctores sūt Plutarchus tamen in quæstiōibus quærit qd sit quod esculapio extra urbē ædes ponerētur. ¶ Cauerunt testamento: cautū uoluerunt. ¶ Prælato titulo: sacrificii ei titulo prælato. ¶ Supsitem Augustum. suscipiēdi uoti ratio fuit: si moriens augustum supstitem reliquissent. ¶ Initium anni. ut dies ille annum incohare: quo primum Augustus sua esset mœnia ingressus. ¶ Oppidatim: per oppida.

¶ PHI. ¶ Cæsareas urbes. sicuti herodes: qui auctoribus iosepho & egesippo ciuitates in iudea cōdidit in honorē Cæsaris Augusti: quas ptim Cæsareas ptim sebastas hoc ē augusteas appellauit. Idē in multis ciuitatibus templa cōstituit: quæ Cæsateæ noīantur. Iuba quoq; rex cōdidit in mauritania Cæsareā ciuitatē in honorē Cæsaris Augusti: sicut tradit eutropius.

De honore ei collato p reges ac ciuitates.

Reges amici atq; socii & singuli in suo quisq; regno cæsareas urbes cōdiderūt: & cūcti simul ædē Iouis olympici Athenis antiquitus incohatam perficere cōmuni sumptu destinauerunt; genioq; eius dedicare; ac sæpe regnis relictis; nō Romæ modo; sed puincias peragranti quotidiana officia togati ac sine regio isigni more clientum præstiterunt.

¶ Edē iouis olipii. inter cætera iouis cognomēta. olimpii cognomen apud græcos inclytū est. & in pmis athenis. existimat diodorus in quinto bibliothecæ iouē olimpiū cognominatū fuisse ab olympio a quo eruditus & ad uirtutē institutus fit. alii uero a celo quē olympon græci appellāt. in quo regnare fertur: athenis ut scribit thucydides in. ii. historiaȝ templum uisebatur iouis olympii de quo nūc loquitur tranqllus scribens eā ædem dedicatā fuisse genio augusti. De hoc iouis olimpii templo sic scribit pli. i. xxxvi. sic est incohatū athenis templū iouis olimpii. ex quo sylla capitolinis ædibus aduexerat colūnas de eodē spatrinus ī adriano. opa q̄ ap athenienses cepat dedicauit: ut iouis olympii ædē. picles atheniensis ab eloquentiæ ui atq; excellētia cognominat᷑ ē olympius. ut docet plutarchus in picle: hic ait plinius in. xxxiiii. stypax cyprius uno celebrat᷑ signo splachnopte periclis olympii uernula: ubi splacnoptes significatur euiscertus. græci. n. τὰ σπλάγχνα uocāt uiscera. in codice plinii puetusto legi spargāopte ut expōas fasceato. Nā σπάργανον græci dicūt fasceis uicio & σπαργανῶ fasceā. utrūq; historiæ accōmodatum est. faber. n. qui seruus erat carus periclis cumi arce templum edificaret repsissetq; super altitudinem fastigii inde pceps cecidit. ex quo lapsu cū uehementer egrotaret essetq; a medicis deploratus. fertur mineruā picli ob lapsum uernulæ dolenti in somnis demōstrasse herbāq; cōtra lapsus & præcipitia est singularis: q̄ ille stati sanatus ē. quare herba q̄ prius dicebat pdiciū cepta ē uocari ptheniū a uirgine mineruā παρθένος. n. græce uirgo dicitur. huius uernulæ effigies ex ære facta est ad perpetuum rei monumentū qui cum formatus esset ab artifice uisceribus effusis: uel fasceis uinctus: fuit cognominatus splacnoptes siue sparganoptes. apud plinū ut diximus legitur in. xxxiiii. splacnoptes. apud eundem in. xxii. legitur sparganoptes. ex quo cōicimus uel hic uel illic esse mendum. tamen siue hæc siue illa lectio magis placet: hēs utriusq; interpretamentum. ¶ Genio. de genus lege quæ scribunt apuleius in libro de demonio socratis: & martianus ī libro de nuptiis philologiæ & Augustinus in. vii. de ciuitate dei & nos copiose scripsimus in cōmentariis propertii. illud in pītia referendū ē. qd a cēsorio refertur. qui scribit genium nō uno sanguine colēdū esse: ne die qua lucem ipsi accepimus alii demamus. Illud etiam adde: quod tradit firmicus maternus in secūdo matheseos. dignum memoratu. xi. ab horoscopo in genituris locum a nobis dici bonum genium: q a græcis appellatur agathos demon: qui est locus iouis & cum horoscopo exagona radiatione coniungitur. genium die natali suo quisq; uenerabatur. si quis iurauerit p genium principis dare se non oportere & peierauerit ipator rescripsit fustibus eum esse castigandū: & ita ei supdici iportune noli iurare: sicut docent iuriscōsulti digestis de iureiurando. citius: ut inquit eleganter tertullianus: per omnes deos q̄ per unum genium Cæsaris peieratur. de genio constantii principis & de genus erudite scribit amianus marcellinus in. xxi. satis est locos indicare: ne uolumen exuberet. ¶ Togati. sensus est reges per inde ac clientes togatos more cliētū Romanoȝ: sine regio insigni hoc est sine diademate ornamentisq; regalibus solitos fuisse præbere officia augusto iter facienti per prouincias. toga. n. Romani est habitus & clientis. Vnde togati dicti. Martialis mane uel a media nocte togatus ero. huius historiæ meminit eutropius his uerbis. multi reges ex regnis suis uenerunt ut augusto obsequerentur: & habitu romano togati s. ad uehiculū uel equum ipsius cucurrerunt.

¶ M. AN. ¶ Cæsareas urbes: Cæsaris nomine nuncupatas. ¶ Cuncti simul: communi nomine: quasi cōiuncti: ut Pedianus interpretatur. ¶ Iouis olympici: uel ab Olympia regione pisei agri parte: ubi templū Iouis fuit: uel ut Diodorus scribit: ab eo q Iuppiter puer Aegypti rex a Dionysio constitutus: ab olympo quodam. quem ille prefecti nomine puero dederat eruditus & ad uirtutem institutus esset: olympius: siue olympicus est dictus: quod olympii Iouis templum Athenis fuerit: Thucidides auctor est: hac inquit præcipue parte extructa delubra uisuntur Iouis olympii telluris: quæ loca uidetur idem auctor significare ante Thesei tempora in uetustissima urbis parte fuisse constructa. ¶ Genio: deorum filio: ut Aufustius scripsit & parenti hominum. ex quo homines gignuntur. Laberius: genius genus nri parens

Olympius unde

Splachnoptes an Spatganoptes apud plinium

Parthenium herba

... oium rex gerédaq; alii cuiusq; loci deū autumāt. ¶ Peragrāti: lustrāti. ¶ Quottidiana officia: circa illū officia quottidie uersati. ¶ Togatus: ciuiliq; hitu: nō regio culti. ¶ Insignis: sine purpura & diademate.

De interiori & familiari uita.

Voniā qualis in īperiis: ac magistratib9: regendaq; per terrā; orbē pace belloq; republica fuerit exposui: referē nūc interiorē ac familiarē eius uitā: qusq; moribus atq; fortuna domi: & inter suos egerit a iuuē usq; ad supremū uitæ diem. Matrē amisit in primo consulatu: sororē Octauiā quinquagesimū & quartū agēs ætatis annū: utriq; cū præcipua officia uiuæ præstitisset: etiam defūctæ honores maximos tribuit.

De sponsis & uxoribus eius.

Ponsam habuit adolescēs. P. Seruilii Isaurici filiam sed recōciliatus post primā discordiā Antonio expostulātibus utriusq; militibus: ut ex necessitudine aliqua iūgerent: priuignā ei9 Claudiā Fuluiæ ex. P. Clodio filiā duxit uxorē: uix dū nubilē: ac simultate: cū fuluia socru exorta dimisit intactā adhuc & uirginē: mox Scriboniā ī matrimoniū accepit: nuptam ante duobus cōsularibusq; & ex altero etiā matrē. Cum hac etiā diuortiū fecit pertesus ut scribit āno; puersitatē ei9: ac stati Liuiā Drusillā mrīmonio Tiberii Neronis: & quidē prægnantē abduxit: dilexitq; & pba

¶ PHI. ¶ Quoniā qualis in īperiis post explicatā augusti uitam publicā hoc ē qualis fuerit in publicis rebus administrandis. nūc referre se uelle uitā priuatam testat. hoc est qualis fuerit in re domestica qualiter uixerit cum suis. nunquid fortunatior fuerit foris q domi. hæc .n. quæ ptinent ad cognitiōem uitæ iterioris & domesticæ nō minus ondunt pricipem q res foris gestæ: & uita in ,ppatulo acta. utit' at tranqllus trāsitōe. q exornatio rhetorices est: q cū ondit breuiter qd dcīn sit. Itē breuiter ,pponit qd consequatur. ¶ Matrē. actiā. ¶ Isaurici filiam seruilius isauricus cum mortuus eēt elatus fuit publico funere. ¶ Interiorē uitā. domesticā & qualis fuerit dom & itra penares. ¶ Vtriq;. matri acciæ & sorori octauiæ. ¶ Priuignā ei9 claudiā. post initam proscriptionis societatem censuetunt milites amicitiā inter augustū & antonium esse affinitate firmandā itaq; augusto uxor data est claudia fuluiæ & p. clodii filia antonii priuigna. Nam fuluia tres habuit maritos p. clodium illū Ciceronis inimicum. ex quo erat hæc claudia secundum curionem: tertium Mar. Antonium. Vnde ait Cicero in secunda Antonianā. & enim ista tua minime auara coniunx quam ego sine contumelia describo: nimiū debet ...po. Ro. pensionem tertiam. ¶ Vix dum nubilē. adhuc uiro immaturam contrarium illud. Iam matura uiro iam plenis nubilis annis. ¶ Simultate cum fuluia. extat epigramma augusti Cæsaris: quo causa simultatis inter ipsum & fuluiam exortæ obscena refertur. sic. n. ait: quod futuit claphirā antoni' hanc mihi penam fuluia constituit: se quoq; uti ... aut futue aut pugnem' ait: q qd mihi uita carior est ipsa mētula signa canant. Appiānus uero li. v. bellorum ciuilium refert fuluiam impulisse lucium Antōnium ad bellum aduersus augustum capescendum. erat enim ut inquit luci' Florus fœmina uirilis militiæ gladio cincta quæ semper Antonii ingenium agitabat: plutarchus quoq; sic scribit in antonio: erat fuluia natura ferox atq; impigra: putabatq; fore ut antonius a cleopatra distraheretur: si quis rerum motus in italia esset ... rum cum Fla in asiam nauigatet mortua est sycione. ¶ Scriboniam. in expositiōe nouissimæ apud propertium elegiæ non pauca scripsimus de hac scribonia: quæ fuit de familia libonum. hinc mendosus ille uersus a nobis est emaculatus. Altera maternos exæquat turba ligones: non enim ligones apud propertium legendum est sed libones. cum scribonii libones dicti sint. & puteal quæ erat sedes prætoris dictum est libonis a libone scribonio: qui prope arcum fabianum tribunal & subsellia collocauit tranquillus in libello de grammaticis meminit scribonii grammatici: quem ait fuisse redemptum & manumissum a scribonia libonis filia: quæ prior augusti uxor fuerat. ¶ Etiam matrem. nomen ē q dialectici dicunt ad aliquid: nam cum matrem audis statim intelligis illam quæ filios habet. ¶ Abduxit. abducere proprie est per uim ducere. ut enim perducere interdum significat. unde perductores a Cicerone in uerrinis dicti qui ut inquit asconius an hoc differunt a lenonibus: quod lenones sunt scortorum: perductores etiam inuitarum personarum: & in quibus stupra exercitata legibus uindicantur significat augustum quasi per uim potius q ab illo neo accepisse liuiam uxorem. ¶ Prægnantem posterius uidebimus quemadmodum liuia cū augusto ... nupsisset intra mensem tertium pepit drusum: qui fuit pater claudii impatoris.

Libones

Perductores

¶ M. AN. ¶ Quoniam trāsitio ex epilogo & ,ppositiōe cōstās: a politica uitæ rōne ad oeconomicā. ¶ Egerit. iunxerit. ¶ Matrē acia. Octauiā sororē. quæ. C. Marcello mox Antonio nupsit. ¶ Officia. Appianus auctor est eius pietatis in matrem amoris aūt & officii in sororē. Plutar. in Antonio. ¶ Claudiā: ex. p. Clodio & Fuluia genitam. Plutar. at Curioni antea nuptā ait Fuluiam ab antonio acceptā q diuerso loco Clodiā Fuluiæ filiam & Antonii priuignam dicat Concordiæ cā Augusto despōsatā: unde colligi pōt Fuluiā primum Clodio. mox curioni nouissime Antonio nupsisse. ¶ Simultate: cōtētiōe: discordia. Appia. & Plut. eiusmodi simultatis meminerunt. ¶ Nuptā duobus senatoribus: sūt q Scriboniā itelligāt. quæ. L. Scipiōis

qui in aphrica a Cæsare dictatore uictus est nupsit: sed nõ aduertunt pax temporx rõnẽ conuenire: nisi Augustus admodũ iuuenis cõcordiæ cã ducere uoluerit fœminã grãdem natu. fuit & alia scribõia huius filia cuius Tranqllus in li. de grãmaticis: & rhetoribus meminit. de qua libentius intellexerim: sed qbus hæc uel mater duobus senatoribus nupserit q liboni adhuc quæro. ¶ Pertesus: eius mores aduersatus. ¶ Liuiã drusilla. tiberii & Drusi matrẽ. ¶ Abduxit: abductam dixit quasi auctoritate magis q̃ uoluntate. Tiberio neroni. cui locata erat: ademptam in Tiberio Liuiã inquit Drusillam: & tunc grauidã: & iam antea apud se Tiberium enixa petẽti Augusto cõcessit: qbus uerbis apparet Liuiã non ui ademptã: contra in caligula: qui ille Liuiam Horestilam Caio Pisoni locatam medio nuptiarum officio domum abduxisset gloriatus ẽ romuli & Augusti exemplo quæsitam sibi uxorem: quasi ui dicere uoluisset. quod & Antonius ad Augustũ scribens in epistolis exprobrare uidetur.

uit unice ac pseueranter. De filia Iulia & mrĩmoniis ci9.

Ex Scribonia Iuliam: ex Liuia nihil liberox tulit: cũ maxime cuperet. Infans: qui cõceptus erat: imaturus est editus. Iuliam primũ Marcello Octauiæ sororis suæ filio tãtũq; pueritia egresso: deinde ut is obiit. M. Agrippæ nuptui dedit: exorata sorore ut sibi genero cederet. Nã tunc Agrippa alteram Marcellarum habebat & ex ea liberos: hoc quoq; defũcto multis diu etiam ex equestri ord. ne circũspectis conditionibus Tiberium priuignũ suũ elegit: coegitq; prægnãtem uxorẽ; & ex qua iam pater erat dimittere. M. Antonius scribit primum eum Antonio filio suo despondisse Iuliam: deinde Cotisoni Getarum regi quo tempore sibi quoq; inuicem filiã regis in matrimonium petisset. De nepotibus eius ex Iulia.

Nepotes ex Agrippa & Iulia tres habuit. C. & L. & Agrippam: neptes duas Iuliam & Agrippam. Iuliam. Lucio. Paulo censoris filio. Agrippinam.

¶ PHI. ¶ Nihil liberox. pli. in vii. ic scribit. est qdã priuati dissociatio corpox & inter se sterilisat: ubi cũ aliis miscuerẽ gignũt sicut augustus & liuia. ¶ Immaturus est editus. ex utero minoratus editur fetus nouo & decimo mense itẽ dũ & septio sed raro: inter: & hoc est partus tẽpestiui tps a philosophis medicisq; obseruatũ: ante quod edit9 fetus ẽ imaturus & fit abortiu9 & tunc fœmina dicit abortare Iulius firmicus. Abortiuit filios geminos. ¶ Marcello octauiæ. octauia augusti soror ex marcello duas filias & marcellũ genuit: quem genex sibi & filium fecit augustus. mortuo deinde marcello cum Cæsar non facile quẽ sibi ex amicis genex eligeret suasit octauia ut agrippã genex suum caperet. quod cũ Cæsari placeret octauia cũ agrippa genero egit: ut filia repudiaret: & Cæsari gener fieret quod & factum est. auctor plutarchus ut i Antõio. ¶ Is obiit. s. marcellus. de obitu marcelli qui periit in baiano agens annum ætatis. xviii. scripsimus copiose in secundo ppertii commentario. ¶ Marcellax: filiax octauiæ & marcelli: quæ duæ erant. ¶ Tiberium priuignum filium huiæ drusillæ. priuignus. u. est ut dicunt dialetici nomen ad aliqd. & ut scribunt iurisconsulti uxoris meæ filius mihi priuignus ẽ. ¶ Prægnantẽ uxorem. in tiberio scribit tranquilus quẽadmodũ agrippinam marco agrippa genitam uxore duxit susceptoq; ex ea filio rursusq; grauidã coactus est dimittere: ac Iuliã augusti filiã cõfestĩ ducere nõ sine magno angore ai: de quo mox plura. ¶ Iã pater erat suscepto filio druso. ¶ Antõio filio: octauia antõiũ marci antõi filiũ ex fuluia genitũ ita magnũ apud Cæsarẽ fecit ut post agrippã & liuiæ filios prias ptes obtineret: cui & ipsa alterã filiax marcellax matrimonio collocauit. ¶ Cotisoni. de hoc & oratius loqui uidetur lib. ii. carminũ scribens occidit daci cotisonis agmen: medius infestus sibi luctuosis dissidet armis. ¶ Getax regi. getæ populi sunt i scythia europea aduersus quos Cæsar augustus exercitũ quinquagintamiliũ misit: auctor strabo in. vii. qnidã getas daços appellãt alii uero dacos eos dicunt q ad histri fontes uergũt: quos olim dauos uocatos esse idẽ strabo arbitratur. getas uero eos qui ad pontũ in orientẽ spectant. pli. i. iiii. sic ait. oẽs scythax sunt gẽtes uariæ tñ littori appositæ. tenuere alias getæ daci a romanis dicti: alias sarmathæ a græcis sauromathæ: refert helius spartianus getas dici gotos. unde asyriticus hoc est dubius iocus emersit in antoniũ carracalã qui cũ getas deuicisset & fremẽ uoie getã occidisset a pertinace festiuiter dictũ atq; mordaciter: getici nomen inter alia cognomenta antonio ascribendũ esse. ¶ Filiam regis. s. cotisonis. ¶ Iuliã. s. neptem. ¶ L. paulo. fortassis hic ille. L. paulus est: qui prius habuit uxorem corneliã ex familia libonum cuius rei extat pulcherrima apud ppertium elegia in calce opis. Namq; ut credam huic nupsisse post obitum corneliæ iuliam augusti neptẽ persuadet illud: quod cẽsoris filius uocatur a tranquillo: & apud propertium huius censuræ mentio fieri uidetur illo uersu. me neq; censuræ legem mollisse & paulo post. filia tu speciem censuræ nacta paternæ.

Daci

Daui

Sarmatæ

¶ M. AN: ¶ Ex Scribonia cũ qua diuortiũ fecit. ¶ M. Marcello: q ex. c. marcello: ut diximus: & maiore Octauia est natus. ¶ Exorata: pcibus uicta. ¶ Sibi genero cederet: generi possessiõe ui pateretur Agrippam facto cum Marcella filia diuortio ex qua iam pater erat: Iuliam suam Augusti dico filiã duceret uxori. ¶ Alteram marcellax: unã ex duab9 octauiæ filiabus quas illa ex. C. marcello fuerat enixa. ¶ Hoc quoq; agrippa. s. ¶ Priuignum: Liuiæ & tiberii neròis filiũ. ¶ Prægnantẽ: grauidã. ¶ Vxorẽ agrippinã: Mar. agrippa

& pomponii attici filia genitam:ex qua drusum filium tiberius tulerat: Anneus seneca nomen attici inquit perire Ciceronis epistolæ non sinunt:nihil illi profuisset gener agrippa: Tiberius progener:& drusus Cæsar pronepos:inter tam magna noia taceretur nisi Cicero reliqua ex eo require. ❡ Tiberius:ne quis similitudine nominum erret:is dico qui priuignus fuit augusti:ac post illum rex potitus est:& fratrem drusum & filium quẽ ex scribonia tulit eiusdẽ nominis habuit:Sed de utroq; alias:est ad hæc ipse ut pater Tiberius nero appellatus:nã qui tiberio neroni Tranqllus ait Liuiã locatã de patre loquitur quum Iuliam tiberio post agrippæ mortẽ matrimonio iunctam de filio qui postea ut dixi Imperator fuit. ❡ Antonio filio:quem Antonius ex fuluia tulerat:Augustusq; Alexandria capta occidi iussit. ❡ Cotisoni:cotisonis huius horatius meminit:occidit daci cotisonis agmen. ❡ Gethar regi:gethæ supra histrũ pontico mari adiacẽt:Plin. ab eo omnes scytæ gentes uariæ tamen litori appositæ tenuere alias gethæ daci a romanis dicti quibus plini uerbis dacos & gethas eandem esse gentem:non mirum igitur si hic getharum regem uocat quem flaccus dacium dixit.

Germanico sororis suæ nepoti collocauit: Caium & Lucium adoptauit domi per assem & liberam emptos a patre Agrippa:tenerosq; adhuc ad curam Reipu. admouit: & cõsules designatos circum prouincias exercitusq; dimisit. Filiam & neptes ita instituit:ut etiam lanificio assuefaceret:uetaretq; loqui aut agere quicq̃ nisi palã: & quod ĩ diurnos cõmentarios referret̃ extraneorũ quidẽ cœtu adeo ꝓhibuit:ut L. Tuci. claro decoroq; iuuẽi scripserit quõdã parũ modeste fecisse eũ:q; filiã suã baias salutatũ uẽisset. Nepotes & lras &

❡ PHI. ❡ Sororis suæ nepoti. octauia augusti soror duas ex antonio filias antonias suscepit alteram uxorem duxit domitius ænobarbus:alterã drusus liuiæ filius augusti priuignus:ex hac nati sunt germanicus & claudius qui postea imperauit auctor plutarchus: & inferius in caligula id late explicabitur. erat itaque germanicus hoc pacto nepos octauiæ ut pote genitus ex antonia illius filia: quum plinius

solinusq; notificant nunq̃ expuisse. ❡ Per assem & librã emptos. mancipatio ut Caius iurisconsultus in institutionibus & boeti⁹ in .iii. commentario topicorũ exposuerunt est imaginaria quædã uenditio quod ipsum ius ipsorũ Romanorũ est ciuium eaq; res ita agitur adhibitis nõ minus q̃ quinq; testibus ciuibus rõanis puberibus & pterea alio eiusdẽ cõditionis:q librã æneã teneat:q appellatur libripens. aderat & ille:qui familiæ emptor dicebatur:q mancipium emit:& æs tenet ita dicens. hunc ego hoiem ex iure quiritiũ meũ esse aiousq; emptus est hoc ære æneaq; libra. deinde ære percutit libram. idq; æs dat ei:a quo mancipiũ accepit quasi ptii loco ex lege .xii. tabularũ quæcũq; res ab alienari non poterant nisi p hanc solemnitẽ:quæ p æs & librã fieri dicitur:cuius rei meminit & porphyrio:q enarrãs illud oratianum:si proprium est quod qs librã mercatur:& ære sic scribit:uerba sunt iuris quibus oĩs emptio confirmatur:cũ p libram expensa pecunia p ipsum prætium demonstratur. pterea scriptum legimus lib. ii. institutionum genus testamentorũ fuisse quod dicebatur p æs & libram:cuius solemnitas agebatur per illam imaginariam uenditionem:cuius solemnitas supra scripta est. de quo sic scribit gellius li. xiiii. tertium testamentorum genus fit per familiæ mancipationem:cuius æs & libra adhiberetur. Igit̃ augustus hac solẽnitate adhibita adoptauit agrippæ filios tanquam alio iure non possent abalienari transireq; in alienam potestatem. ❡ Lanificio assuefaceret apud romanos nuptialis uox erat thalasio:quod signum fuisse lanificii Varro & festus Pompeius prodiderunt. thalasionem enim uocabant quasillum:qui alio modo appellatur calathus:quod genus uasculi est usq; lanificiis accommodatum. & ut inquit plutarchus in romulo:hæc uox exortatio erat & prouocatio ad lanificium:quod græci thalasion dicunt:namq; mulieres nulla alia in re uiris operam suam nauabant q̃ in his quæ ad lanificium pertinent. Vnde institutum est ut nubentes uirgines comitaretur colus compta & fusus cum stamine. Non me præterit historiam de thalasio uulgatissimam aliter narrari ab historicis:sed hæc omittenda non sunt:quæ ex litteris interioribus deprompta magis iuuant studiosos. lanificium sordida res & ignominiosa apud persas. ut enim inquit curtius:nihil existimant turpius q̃ feminas admouere lanæ manus. ❡ Diurnos. tanq̃ in diarium: est enim diarium liber in quo per dies singulos res gestæ scribuntur græci ephemerida uocant auctor gellius in .v. sed de ephemeride plura scripsimus in .iii. propertii commentario in illius uersus interpretatione. & ponit duras inter ephemeridas. ❡ Salutatum uenisset. tanq̃ sub ptextu salutatiõis obreperet ad adulteriũ filiæ. sepe numero. n. sub honestis nominibus adulteri delitescũt. ❡ Baias. baianas delicias insectatur seneca li. vii. epistolarũ moralium tanq̃ diuersoriũ uitiorũ eẽnt ubi sibi plurimum luxuria permitteret.

Imagiaria uendiuo

Familiæ emptor

pæs & libram

Thalasio quid

Colus cũ stamine

Diarium Ephemerides

❡ M. AN. ❡ Germanico sororis suæ nepoti:Germanicus drusi fratris tiberii & iunioris antoniæ filius:sunt or antonii. M. Antonii triumuiri & octaniæ filia:Plutarchus in Antonio est auctor. ❡ Per assem & libram:per assem & libram emptio fiebat quum adhibitis testibus is qui empturus erat libra quam tenebat ille qui in possessione mancipii erat ære percussa se mancipium idest seruum aut aliud quod sub eius dominio esset ut filium dicebat ea sui emptione uendicare:Sed quum tria essẽt testamentorum genera:quorum unum Calatis comitiis in concione populi fieret. Alterum in procinctu quum milites in aciem processuri essent tertium fuit quod per familiæ emancipationem fieri consueuit cui æs & libra:ut Gellius ait:adhibebantur:Verum non inepte quæri posset cur domi emptos dixerit:si publicæ alioquin id fieri consuesset: Cui occurras licet Calatis comitiis auctore gellio & execrationes & testamenta fieri soli

ta quoq₃ unum id genus erat qđ p æs & librã fiebat: Verǔ eadē calata comitia ꝓ collegio pontificũ haberi solita lælius fœlix tradidit pōtifices coire oportuit in pōtificis maximi domo potius q̄ alibi. Augustus tum pontifex maximus erat: ergo domi a ꝓ collegio pontificũ ad se accersito uel domi emptos. q.d. non extra familiã quæsitos: siquidē. C. & Luciũ nepotes augusti Iulia filia genitos ꝓ domesticis habere potuit. ❡ Circa prouinciã ad prouinciarũ administrationes. ❡ Filiam iuliã. ❡ Neptes. Iuliæ & Agrippæ filias. ❡ Vt etiam ❡ Lanificio assuefaceret: sīc dixit quasi paruǫ decorǫ illustriori loco natis esset lanificiũ quod apud ouidiũ quererula illi penelope affirmare uidet: Forsitan & natres iquit q̄ sit tibi rustica coniunx. quæ tantũ lanas non sinit esse rudes: hæc illa uerǫ Tanaquil uel ob idipsũ a rõscriptoribus est maxime celebrata: Plinius lanã colo fuso Tanaquilis quæ eadē Caia Cecilia uocata est in templo Marci ancj durasse se hæc prodente auctor est Marcus Varro: Plutarchus in romulo eiusdem tanaquilis & lanificii eius meminit: Homerus heroidibus quoq₃ id opificiũ tribuit: sic apud illũ hector andromachen alloquitur ἀλλ᾽ εἰσ οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆσ ἔργα κόμιζε ἱστόν τ᾽ ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισ κέλευε. Brutus quoq₃ ad bellũ exiturus portiã uxorem: ut Plutarchus scribit ad colũ & telam interpellantē remisit: idē auctor: Caios & Caias uoces in sacris nuptialibus in bonũ rei omen quia tanaquil. C. fit dicta usurpatas tradidit quanq̄ fabius aliter interpretatus sit. ❡ Pro palam: in aperto & omnibus audientibus. ❡ Diurnos commentarios: græci Ephemeridas dicunt. Iu. in cuius manibus ceu pinguia succia tritas cernis ephemeridas. ❡ Baias: littorale campaniæ oppidum a baio ulixis socio dictum: silius italicus Itacensia littora am bai. ❡ Nepotes. C. & Lucium & agrippam Iulia genitos.

natare aliaq₃ rudimēta per se plerũq₃ docuit; Ac nihil æque elaborauit q̄ ut imitarent chirographũ suum: neq₃ cœnauit una nisi ut in uno lecto assiderēt: neq₃ iter fecit nisi ut uehiculo anteirent aut circa adequitarēt.

De infortunio eius circa sobolē descēdētiũ.

SEd lætũ eum atq₃ fidentē & sobole & disciplina domus fortuna destituit. Iulias filiã & neptē oibus ꝓbris contaminatas relegauit. C. & L. in duo de. xx. mensium spacio amisit ãbos. C. i lycia. L. massiliæ defūctis. Tertiũ nepotē Agrippã simulq₃ priuignum Tiberium adoptauit in foro

❡ PHI. ❡ Natare. hoc erat officium exercitatioq₃ pene quotidiana romanæ iuuentutis: ut in cãpo martio armis exercerētur & deinde in tiberi natarent: ut ita sudorē puluereq₃ armis dilluerent: ac lassitudinē cursusq₃ laborē natãdo depōerēt. auctor Vegetius. hinc ab oratio dictũ est: Cur timet flauũ tiberim tãgere. ❡ Rudimenta. tyrocinia & prima excremēta disciplinarum. ❡ Per se. ut ipsemet doctoris officio fungeret. ❡ Chirographũ suum. suã ut dici solet i scribēdo manũ. & cicero scribit se amare alexis manũ. a chirographo chirographarius deriuatur. Iurisc͡osultus titulo commodati eleganter appellat debitorem chirographariũ: qui suo chirographo scripsit se in codice debitorē. ❡ Vno in lecto triclinari & discubitorio. Scribit plinius pōpeium tertio triũpho tomã transtulisse lectos triclinares tres ex auro & gēmis. ❡ Vehiculo anteiret. ex more psarum: apud quos iter facit rex i uehiculo cognatis antecedētibus: cũ liberi regis in uehiculis subsequantur. uoluit augustus ut nepotes secum eadē mensa discũberēt ut ipsius oculis subiecti essent modestiores. ❡ Fortuna destituit. pene simile est illud quod de herode prodidit iosippus: illum quidem in aliis rebus omnibus fuisse fortunatissimum: in rebus uero domesticis infelicissimum. nam ex uxore marianæ & filiis infortunia non pauca illi prouenerunt. ❡ Probris. stupris atque flagitiis. probrum uirginis uestalis capite antiquitus ex lege puniebatur. Existimat ulpianus iuriscōsultus probrum & obprobrium idem esse: quod interdum pro maledictis & conuitiis acceptum est. Liuius occursant portis ingerunt probra. Et cicero ad atticum. Epistolas mihi legerunt plenas omnium in me probrorum. Probra enim significant apud utrunq₃ in hoc loco idem quod conuitia & contumelias. sed probum sepius ad dedecus flagitiumq₃ refertur. Et pro stupro apud ueteres usurpatur. ❡ Caio & Lucio. Caius ab augusto cum exercitu missus ad orientem sedandum fuit interfectus a quodam nomine donnequ simulata proditione libellum caio obtulit utrumq₃ libello legendo intentum cultro percussit percussor ipse a militibus quidem confossus est: Caius uero ex uulnere obiit. hunc cum augustus mitteret in armeniam rogauit deos ut illum comitaretur beniuolentia pompeii: audentia alexandri: ipsius uero fortuna. Sed uota sepe irrita feruntur a procellis: ut aiunt poetæ. ❡ In lycio. Regione asiatica in qua est mons chimæra noctib' flagrans: & xantos. op. fluméq₃ eodē noie. ❡ Lucio massiliæ. Lucius ut inquit florus massiliæ inglorius moritur ex morbo. Est autem massilia narbonensis prouinciæ ciuitas incly ta: opus phocensium qui bene instituti legumque condam æquitate fuerunt excellentes cum aristocratia rempublicam gubernarent. præterea studiis litterarum adeo clara fuit hæc ciuitas: ut temporibus strabonis romani pro attica peregrinatione massiliam peterent causa disciplinarum capescendarum: De massilia superius satis multa.

❡ M. AN. ❡ Per se. nullo externo pceptore adhibito. ❡ Chirographũ suũ: suum scribēdi characterē. ❡ Cœnauit una eodem triclinio. ❡ In uno lecto: eodem quo ipse accubaret. ❡ Fortuna: successus. ❡ Oibus probris: omni flagitio & infamia. C. & Lucium: quos adoptauerat. ❡ In lycia: asiæ regio est lycia inter cariam & pamphiliam sinum a lyco pandionis filio olim termile dicta. lxx. oppidis frequens ut Plinius scribit.

Chirographarius

probrum

¶ Massiliæ insignæ id narbonēsis galliæ oppidū a phocēsibus conditum: Strabo: Plinius & Lucanus sunt auctores.

lege curiata. Ex quibus Agrippam breui ob ingenium sordidū ac ferox abdicauit: sepositq; surrentū. Aliquāto aūt patientius mortē q̄ dedecora suo℞ tulit. Nā C. Luciiq; casu non adeo fractus: de filia absens ac libello p quæstorem recitato notū senatui fecit: abstiuitq; cōgressu hoium diu pre pudore ēt de necāda deliberauit. Certe quū sub idē tp̄s una ex cō

¶ PHI. ¶ Lege curiata. pōponius iuriscōsultus tradit romulum diuisisse populū romanū i triginta partes: quas curias appellauit: ppterea quod tunc rei publicæ curā p sniās partiū earū expediebat. Et ita leges quasdā & ipse curiatas ad populū tulit: tulerunt & sequentes reges curiatas leges quæ oēs conscriptæ fuerunt in libro sexti papirii: q ob hoc appellatur ius ciuile papirianū. De lege curiata sic scribit Cornelius tacitus quæstores regibus ēt tum imperantibus institutum sunt. quod lex curiata ōndit ab lucio bruto repetita. p hanc legē augustus adoptauit agrippā nepotem ex iulia & tiberiū priuignū ex liuia. Comitia aūt quæ partim curiata partim cēturiata dicebātur. quo℞ meminit gellius m. xiii. nihil ptinent ad legē curiatam. in comitiis curiatis ois potestas calculo℞ erat penes plebeios: cū uiritum suffragiū ferretur: In centuriatis uero diu erant patricii: cū singulæ centuriæ singula ferrēt suffragia. plures. n. erant centuriæ diuitū q plebeiorū super qua re multa scienter & subtiliter explicant a dionysio alicarnaseo lib. iii. & vii. antiquitatum. ¶ Abdicauit. abdicare .p amouere & priuare ponitur ut abdicauit se dictatura abdicauit se cōsulatu: quæ elocutio frequens est apud historicos: & ita pater filium abdicare dicitur cū eū ex familia abiicit & a bonis amouet atq; exheredat. ¶ Sepofuit surrentū. surrentū ciuitas est cāpaniæ cū pmontorio mineruæ syrenū quondā sedes. Surrentina uina inter generosa numerant̄ cōualescentibus maxime cōprobata pp tenuitatem salubritatemq;. Tiberius cæsar dicebat cōsensisse medicos ut nobilitatē surrentino uino darent: alioqn esse generosum acetum. Caius cæsar qui successit tiberio nobilem uappam appellabat uinum surrentinū. Censebatur antiquitus surrentum calicum quoq; nobilitate: qui opere figulino præcipui illic conficiebantur: ut indicat plinius. xxxv. unde a martiale dictum est. Surrentina bibis nec murina picta nec aurum sume: Dabunt calices hæc tibi uina suos. De surrento sic ait silius in quinto punicorum: Equana & zephiro surrentū molle salubri. ¶ Dedecora. tanq̄ dedecus peius sit q mors q reliqua oia infortunia. ¶ Casu morte. cum alter massiliæ alter in licia occubuissent. ¶ Non adeo. n. non multum tristatus neq; nimio dolore confusus. ¶ Per quæstorem recitato. ex quæstoribus quidam sunt qui candidati principis dicebantur. quiq; epistolas eius in senatu legebant. ulpianus auctor: talem quæstorem modo significari intelligimus. scribit Seneca li. vi. de beneficiis q diuus augustus filiam impudicam relegauit & illius stupra pp̄ propalam potens iræ publicauit quæ tam uindicanda principi fuerunt quam tacenda: quia quorundam rerum turpitudo etiam ad uindicantem redit. deinde cum interposito tempore in locum iræ subisset uerecundia gemens q non illa silentio pressisset exclamauit. horum mihi nihil accidisset si aut agrippa aut mecenas uixissent. Multa sunt & digna annotatu quæ de impudicitia iuliæ augusti filiæ clarissimi conditores certatim pdiderunt. Quod scilicet gregatim admittebat adulteros: q noctibus marsiam coronabat: q forum ipsum ac rostra ex qbus pater legem de adulteriis tulerat elegit in stupra q ex adultera i quæstuariam uersa ius omnis licentiæ sub ignoto adultero petebat. Et qm̄ mētio icidit marsiæ: quē licētiosa iulia corōabat: obiter annotanda uidētur quædam non indigna cognitu nec futura curiosis ingrata. liberum patrem tanq libertatis deum ueteres coluere: unde & marsias eius minister i liberis ciuitatibus colebatur. ueluti iudicium libertatis: quod & seruius memorat in quarto eneidos commentario. hinc romani utpote libertatis cultores assertoresq; signū marsiæ posuerunt in foro: apud quod ut docet porphirio, uadimonium sistebatur. De hoc ait oratius in sermonibus. obeundus marsia qui se uultum ferre negat noniorum posse minoris. ad hunc quotidianus a iulia concursus fiebat ut refert seneca in sexto de beneficiis. hunc iulia luxu diffluens noctibus coronabat ut testatur plinius in uigesimo primo. & degemunt litteræ augusti. hic est ille marsia: cui cum coronam e floribus dempsisset. P. mutianus: eamque capiti suo imposuisset ob id in uincula duci iussus est a triumuiris ¶ De hac marsiæ statua nimi℞ intellexit epigrāmatarius poeta illo uersiculo. ipse potest fieri marsia causidicus. In cuius enarratione enarratores hallucinantur uoluit. n. intelligi festiuissimus poeta marsyam qui erat in foro: apud cuius statuam uadimonium sistebatur & causæ agebant̄ iam posse fieri causidicū. dum iugiter & cōtinēter audit strepitus clamosos litigātium & quotidianis causidico℞ actionibus obtunditur. Cui simile est illud frontonis platani conuulsaq; marmora clamant.

lex curiata

Abdicare.

Surrentū

Surretina uina calices surrentini

Candidat' quæstor

Marsia i liberis ciuitatibus marsia in foro

Loc' marcialis

¶ M. AN. ¶ Curiata lege: Calata comitia de quibus proximo loco diximus alia ut gellius scribit curiata erant alia centuriata: Centuriata per cornicinē uocari. Curiata uero curiatim populū ad cōcionē calari. i. p curias atq; id ipsum per lictorē non cornicinē fieri. ¶ Agrippā. C. & Lucii defuncto℞ fratrem ex iulia & Agrippa natum. ¶ Sordidū: foedum & in uita pnū. ¶ Abdicauit familia & bonis expulit est q; uiuētis adhuc abdicere exhæredare uero mortui. ¶ Surrenti: oppidū puteolano sinui ppinquū: calicibus & uino nobile: sed syrenū sede adhuc nobilius: papinius est inter notos syrenū nomine mutos. Mat. Surrentina bibis nec myrrina picta nec aurum sume dabunt calices hæc tibi uina suos: Plinius retinet hanc nobilitatem & aretium in italia & calicū tantum surrentum: & rursus quod ad uinū attinet idē auctor: Tiberius inquit Cæsar dicebat cōsensisse medicos ut nobilitatem surentino darēt alioqui ēē generosū acetum: Papini

ris. Qua bromio dilectus ager collesq; p altos utitur & plis non inuidet una phalernis. ¶ Dedecora. infamiam. ¶ Non ideo non multũ. nõ omnino fractus. ¶ De filia. de filiæ adulterio. ¶ Per quæstorẽ. quæstores ærarii id pstabant ut publicas litteras recitarent: ut est in eo libello q fenestellæ noie de romanis inscribitur magistratibus ¶ Congressu hominum. diu nulli sui adeundi copiã fecit. ¶ Deliberauit. animo agitauit. ¶ Ex consciis adulteriorum ministris.

scis liberta fœde suspendio uitã finisset: maluisse se ait fedes patrem fuisse. Relegatæ usũ uini omnẽq; delicatiorẽ cultũ ademit: neq; adiri a quoq̃ libero seruoq; nisi se cõsulto pmisit; & ita ut certior fieret: qua is ætate: qua statura quo colore cẽt: ẽt quibus corporis notis uel cicatricib9. Post quinquẽniũ demũ ex insula in cõtinentẽ lenioribusq; paulo cõditiõibus transtulit eã. Nam ut omnino reuocaret exorari nullo modo potuit: deprecãti sæpe populo Romano & ptinaci9 instãti: tales filias talesque cõiuges p concione iprecatus. Ex nepte Iulia post dãnationẽ editũ infantẽ agnosci alique uetuit. Agrippã nihilo tractabiliorẽ imo i dies amentiorem in insulam trãsportauit sepsitque insup custodia militum. Cauit etiã 'senatuscõsulto ut eodẽ loco i ppetuũ cõtineret: atq; ad

¶ PHI. ¶ Fedæ. nomen est libertæ. ¶ Vna ex cõsciis. una ex his quæ nouerãt iuliæ heræ adulteria: & illius stuprorum erãt cõsciæ. oratitis miseram se conscia

Conscia

clamat. idẽ. quo te demisit peccati conscia herilis. ¶ Fedes patrẽ ita uidebatur optare ut filia se suspenderet quemadmodum fede seipsam suspenderat. ¶ Vsũ uini. Vinum & adolescentia ut inquit hieronimus duplex ẽ libidinis incendium. Idem præ

Vinũ p ueneno

cipit uirgini Eustochio ut uinũ fugiat p ueneno. Nam ut ait pelignus poeta: Et uenus in uinis ignis in igne fuit. Ideoq; non inscienter fabulata est antiquitas priapum ex libero patre & uenere esse genitum cum hi qui uino indulgent: sint ad uenerea ppensiores. Præterea ut auctor est Valerius quæcunq; fœmina uini usum imoderate appetit & uirtutibus ianuam claudit & delictis aperit. Hinc anti

Vinũ fœis interdictũ

quitus non licebat fœminis uinum romæ bibere: & ut ait cato ideo propinqui fœminis osculum dabãtur sentirent an temetum hoc est uinum olerent. ¶ Delicatiorem cultum. Hæc enim instrumenta sunt impudicitiæ. unde apud liuium legimus minutiam uestalem propter mundiorem iusto cultum insimulatam fuisse stupri: Idem alibi ait. postumia uirgo uestalis de incestu causam dixit crimini obnoxia ob suspitionem propter cultum amœniorem. ¶ Corporis notis uel cicatricibus. Hoc ideo facere uidebatur augustus ut ita

Notæ regenerantur

cognosceret an filii ex talibus concepisset nam plerũq; notæ paternæ & signa quædã uerrucæ & cicatrices regenerantur. pterea ut auctor est plinius: quædã sibi similes semp pariunt filios: quædã uiro uerum iulia augusti filia cũ conscii flagitiorum mirarentur quõ filios similes agrippe pcrearet quæ tam uulgo corporis sui ptãẽ

Dictum iuliæ

faceret festiuiter respondit. Nunq̃ nisi plena naui tollo uectorẽ: quo urbane dicto significabat se non prius adulteros admittere quã ex marito grauida fuisset. augustus cũ ad nepotũ turbam similitudinemq; respexerat qua representabãt agrippã dubitare de pudicitia filiæ erubescebat. olim amico suadẽti ut se cõponeret ad exempla paternæ frugalitatis respondit: ille obliuiscit' se cæsarẽ esse: ego memini me cæsaris filiam.

Cõtinens icontinẽti

¶ Ex insula. in quã fuerat iulia a patre relegata inter genera penarum est in insulã deportatio. ¶ In continẽtẽ in terram ut uulgus appellat firmã. orbem enim terrarum diuisere cosmographi ut partẽ eius insulas: partem uocarẽt continentẽ uerum ut inqt apuleius i cosmographia: ois terrarum orbis una est insula cũ insulis suis oĩb' quam undiq; circũfundit oceanus. apud iurisconsultos incõtinenti usurpatur pro cõfestim & sine cũctatiõe sicut uulgo dicitur qd non facile repias apud oratores & historicos tales tã prostitutas tãq̃ impudicas quã prostituta q̃q̃ impudica foret ipsius filia. & ita oñdebat non esse præcãdum pro talibus sim qbus sola libido dñaretur. ¶ Ex nepte iulia. plurius inter augusti infortunia enumerat adulteria filiæ & neptis. ¶ Aliq. edu

Sepire

cari noluit ut aleret tanq̃ ex adulterio natus. Agrippã nepotẽ quẽ adoptatũ abdicauerat seposueratq; surrentum ex surrento in insulam tanq in locum deteriorẽ deportari iussit. ¶ Sepsit. clausit circũuallauit: sepire. i. est undiq; claudere atq; munire. unde sepes & septa & sepimenta deriuantur. ¶ Eodem loco. insula [illegible] latine significat. utinã utinã sine uxore esse & sine filiis mori liceret. Phoroneus rex legum conditor cũ moreretur fratri dixisse fertur. ad summam felicitatem nihil mihi deesset si uxor semper defuisset ait Terentianus senex. Quod isti fortunatum putant uxorem nunq̃ habui. De filiis autem q̃ inter dũ plus mœroris pbeant q̃ uoluptatis indicat dictum illius: qui dixit se filios inuenisse tortores. Euripides carent' liberis eleganter dixit in infortunio esse felicem.

¶ M. AN. ¶ Fœde. pprium libertæ nomen. ¶ Se fœde patrẽ: optare ut eadẽ mens filiæ fuisset mortẽq; sibi ut fœda cõsciuisset. ¶ Vsũ uini. uino ab initio romanæ mulieres decreto abstinuerunt. mecenas q uxorẽ occidit q uinũ e dolio bibisset a romulo absolutus dicitur. Plinius est auctor egnatiũ meteciium secutus: fabi' pictor qa mulier loculũ ubi claues erant cellæ uinariæ resignasset a suis inedia mori coactã tradidit: Cato icirco ait ppinquos domũ reuersos osculũ fœminis dare solitos ut cognoscerent an olerent temetũ: Dionysius psuasũ fuisse ait ab initio romãis corruptiõis principiũ esse ebrietatẽ: Insaniæ uero corruptionẽ. ¶ Cõsulto ci prius ad se delatã is qui ad illa traiecturus esset. ¶ A notis ac cicatricibus: ne credo moechorum qsq̃ ad eã sub aliena psona nauigaret. ¶ Ex isula. ex qua nõ dicit' sed potiã pãdatariã & alias cõtra cãpaniã litus sitas insulas hunc usũ principibus in suos seuientibus pstitisse cõstat. ¶ Exorari. pcibus uinci. ¶ Tales fili

as & coniuges tã impudicas q ipse filiã & neptem effectus esset, pro qbus tã ptinaciter intercederet. Agnosci uetuit in apertũ referri: Sed cõtinuo extingui qsi adulterio conceptũ. Transportatis. ex surrento i insulã transportari fecit. Sepsit circũdedit ne qua pateret effugiũ. Cauit: Cautũ uoluit. Senatusconsulto: publico decreto.

oẽm & eius & Iuliarũ mẽtionẽ ingemiscẽs proclamare ẽt solebat αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τ᾽ ἔμεναι, ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι nec aliter eas appellare q tres uomicas: aut tria carcinomata sua.

De receptione & cultu amicitiarum eius.

AMicitias neq facile admisit: & constãtissime retinuit: & nõ tãtum uirtutẽ ac merita cuiusq digne psecutus sed uitia quoq & delicta dũtaxat modica ppessus. Neq eni temere ex omni numero in amicitia eius afflicti repirentur: præter Saluideniũ Ruffum: quem ad cõsulatũ usq & Corneliũ Gallũ quẽ ad prefecturã ægypti ex infima utrũq fortuna puexerat. Quorũ alterũ res nouas molientẽ dãnandũ senatui tradidit: alteri ob igratũ & maliuolũ animũ domo & puinciis suis iterdixit. Sed Gallo quoq & accusatorũ denũciationibus: & senatuscõsultis ad necem cõpulso: laudauit quidẽ pietatẽ tantopere pro se indignantiũ. Cæterum & illachrymauit: & uicẽ suam cõquestus ẽ: quod

PHI. Vomicas. tumores i corpore nascunt purulẽtiquos uomicas uocant a uomendo: ut indicat serenus sic scribens. sunt odio quos dira uomit natura tumores: uomica qbs erit uel idẽ proxima quedã. hinc plautus n infestiuiter uomicã appellat crumenam nũmis refertam atq tumentem: ut inquit in persa. Quid hoc in collo tibi tumet uomica est. pressare parce: nam ubi qui mala terigit mãu dolores cooriuntur. In uulua uomicas nasci testis est plinius: qui ait in uigesimo q sytacion uomicas uuluæ curabat menta. Iuuenalis & uomicæ putres. Cor. celsus i tertio ait. Vomicæ finis est ut rumpatur. prisci uomicas appellauere loca concaua & uetustate exesa.

Vomica quid

Carcinomata carcinomata sunt ex genere cancrorũ: de quibus hæc scribit celsus in quinto. Carcinoma fit maxime in superioribus partibus circa faciem nares aures: labra mãmas feminarum. & in iecore. aut splene hoc nascitur. color eius ruber est. curatiõibus irritatur. Est & alterum ulcus ex eodem genere qd Cacoethes a græcis nominat: & hoc recipit curationem. Vix discerni potest cacoethes: quod curationem recipit a carcinomate quod non recipit. Scribit plinius q polemonia herba ulcera quæ caoethe uocant sanat. Idem in uigesimo sexto ait ad carcinomata argemoniam herbam ex melle esse efficacissimam. Idem in uigesimo primo Sal carcinomatis imponi cum uua taminia. Amicitias non facile admisit. amicitia ut inquit aristoteles octauo ethicorum res est in uita maxime necessaria: adeo ut sine amicis nullus eligeret uiuere: licet cuncta possideret alia bona. Et ut ait Ennius qui põt esse uita uitalis: qui non in amici mutua beniuolentia cõquiescat: qui amicitiã e uita tollunt solem e mundo ut ait lelius apud Ciceronem tollere uidentur: iucundissimum mũ est ut uerissime scripsit plinius in rebus humanis amari: sed non minus amare: laudatq traianũ q cum ipse ardentissime diligat adhuc tñ ardentius diligatur. Adolescentes uero in amicitia colenda mobiles sũt qui cũ cito fiant amici cito desistũt: sæpe ut auctor est idẽ aristoteles eadẽ die propositũ mutantes. debemus itaq eẽ diligentes in amicis eligendis: ut idonei & stabiles & cõstantes eligant. hoc faciebat augustus qui amicitiarũ erat morosissimus pensitator. Et amicorum ubi idonei ad amicitiã uisi forent: cõstantissimus retẽtor. de quo sextus aurelius sic inqt. rarus quidẽ ad suscipiẽdas amicitias. ad retinendas cõstantissimus. Et ppertius in hãc sniam inqt cũ de amore loqueret. hoc mihi perpetuo ius ẽ quod solus amator nec cito desisto: nec temere incipio. Vitia modica ppessus. uetus uerbũ est: amici mores noueris nõ oderis: quo precipit amicorũ uitia si leuia sint ferẽda esse. in quã sniam est illud ab oratio decenter dictũ. ac pi ut gnati sic nos debemus amici si qd sit uiciũ nõ fastidire. Ad consulatũ usq. s. prouexit. Ad prefecturã ægypti. Eusebius chronographus sic ait in libris chronicorũ. Corneli gallus de quo Virgilius scribit i bucolicis primus tenuit ægyptũ quæ ab augusto facta ẽ romana puincia hic quadragesimo ætatis suæ anno ppria se manu interfecit. de eodẽ ait strabo in ultimo geographiæ. Gallus cor. cui primũ prouincia commissa est heroum urbẽ: quæ defecerat cũ paucis recepit & seditionem in thebaide exortam facile cõposuit. ptereundum minime est id qd apud amianũ marcellinũ legimus de cornelio gallo eiusq morte sic pdentem. Cor. gallus res tenens romanas egypti procurator exhausit ciuitatem thebarũ plurimis interceptis: reuersusq cũ furti arcesseret & populatæ puinciæ: metu nobilitatis acriter indignatæ cui negocium spectandũ dederat imperator stricto incubuit ferro. is est si recte existimo, gallus poeta quẽ flens quodãmodo in postrema bucolicon parte uirgilius carmine decantat: hactenus marcellinus. Alteri. saluidieno ruffo. Prouinciis suis. diximus supra diuisas fuisse puincias romanas ut aliæ cæsaris aliæ populi dicerẽtur. augustus saluidienũ uetuit habitare in illis puinciis: q ad ius ipsius ptinebant & cæsaris dicebantur.

Mors galli.

M. AN. Iuliarũ. filiæ & neptis. αἴθ᾽ ὄφελον ἄγονός τ᾽ ἔμεναι ἄγαμός τ᾽ ἀπολέσθαι. Sic hector ille homericus cõuiciabundus paridẽ alloquit. utinã nũq esses natus uel celebs mortuus esses. Vomicas: apostemata seu fistulas ut alii interpretant. Carcinomata: cancros græci καρκίνους cancrũ uocant unde & τὸ καρκινῶδες morbus ipse plinius huiusmodi Augusti clades breuiter executus. Incusatæ inquit liberorum mortes luctusq non tantum orbitate tristes adulterium filiæ & consilia parricidæ palam facta.

¶ Neq; facile admisit. Secutus credo sapientis illius solonis preceptum ut est apud laertium: [Greek illegible] amicos ne celeriter nimis acquiras qd & Cicero i laelio pcepit. ¶ Corneliu gallum. is ē de quo maro in bucolico carmine pauca meo Gallo sed q legat ipsa lycoris. & quē eusebius scribit primum oīum ægyptū in formā prouinciæ ab augusto redactam administrasse. ¶ Alterū gallū. ¶ Alterū silandeno ¶ Malluolū mihi infestum. ¶ Ad necem cōpulso: eusebius ē auctor gallum sibi mortē consciuisse. ¶ Pietatem pū et gra se patrum stupidū. ¶ Vicem suam paje feclicem sortem.

sibi soli nō liceret amicis quatenus uellet irasci. Reliq potentia atq; opibus ad finē uitæ suæ cuiusq; ordinis pricipes floruerūt: q̄q̄ & offensis interuenietibus. Desiderauit. n. nōnūq̄ ne de pluribus referā: & .M. agrippæ patiētiā: & Mœcenatis taciturnitatē: quū ille ex leui rigoris suspitiōe & qd Marcellus sibi anteferret: Mitylenas se relictis oībus contulisset: & hic secretū de cōperta Murenæ cōiuratione uxori Terētiæ pdidisset. Exegit & ipse inuicē ab amicis beniuolētiā mutuā tā a defunctis q̄ a uiuis. Nā q̄uis minime appeteret hereditates: ut qui nunq̄ ex ignoti testamēto cape quicq̄ sustinuerit: amicorū tn̄ suprema iudicia morosissime pēsitauit: neq; dolore dissimulato si parcius aut citra honorē uerborū: neq; gaudio si grate pieq; eius se psecutꝰ fuisset. Legata uel ptes hereditarū & a qbuscūq; parētibus relicta sibi aut stati liberis eorū cōcedere: aut si pupillari ætate essent die uirilis togæ: uel nuptiarū cū incremēto restituere cōsueuerat.

De seueritate & clemētia eius erga libertos.

¶ PHI. ¶ Sibi soli. Cogitꝰ imperator nōnunq̄ quedā facere ex aliorū snia. In multis ēt non libens morē gerere amicis: ideo ut interdū seruare nō possit: quē amici ad mortē deposcūt. Dicit Ci. in quadā ad. M. marcellū epistola: multa uictori eorū arbitrio p quos uicit ēt inuito facieda sunt. ¶ Quatenus uellet. tanq̄ amicis irasci noler usq; ad mortis supplicū. ¶ Reliq. augusti cæsaris amici. ¶ Offensis. offensa declinatꝰ: cuius diminutiuū est offensiuncula: quo utitꝰ Cicero. ¶ Cū ille. agrippa q indignabūdus & impatiēs sibi marcellum octauiæ filiū anteferri cōtulit se mitylenas: q ciuitas est in insula lesbo: de qua in iulio cæsare dictū est.

Agrippæq
q in pedes nascunt agrippæ dicti sunt uocabulo ab egritudine & pedibus: quos infelices ppe modū esse eruditi annotauerūt. unicū felicitatis exemplū in talibus est hic. M. agrippa. q & ipse ita tntus est: quiq; is puerpii sui pposteri luisse pœnas existimat multis icō modis: & ipmis aduersa pedū ualitudine cōflictatus: quē dolorē cū ppeti nequet unius medicorū portentosa scia ignorāte augusto demersit crura in acetū calidū in acerrimo ipetu morbi. atq; ita euasit tanti ptis usu pedū sensuq; oī: cu et eū dūmodo & dolore illo careret. plurimus inter infortunia agrippæ numerat pgtaue seruitiū soceri. socer āt fuit diuus augustus. ¶ Vxori terentiæ. Cato dicere solebat se diui penitudine si tē unq̄ arcana cū uxore cōicasset. preceptum esopi fabulatoris est: [Greek illegible] mulieri nunq̄ cōmiseris arcana: uitupatur mecenas qd nimis fuerit uxorius: q cū uxore quotidie diffidiū faciebat & mox recōciliabatꝰ. ob hoc dixit seneca in epistolis moralibus hūc esse q milies uxorē duxerit cū unā habuerit. idē in li. de mūdi gubernatiōe scribit uxorē mecēatis anxiā fuisse & morosā: cuius quotidiana repudia deflebat mecenas. differūt a tranqllo sextus aurelius & eum opus q scribunt mecenatē pcipuū fuisse augusto amicorū ob taciturnitatē & agrippā ob pacientiā modestiaq;. fuit alius mecenas melissius quē triēnio silētiū sibi iperauisse a cōuulsiōe redito sanguine pditū memoriæ est. ¶ Murenæ cōiuratiōe. huius mētio facta in superioribus ē. ¶ Exegit. repetit tanq̄ debitam: hoc. n. exigere interdū significat. aliquando excludere & eicere. Inde apud historicos leges exactis regibus p eiectis. & exactor regū dictus publicola qui tarquinios ex romano imperio eiecerat exturbaueratq;. ¶ Mutuam. n. amore respondentē. mutuꝰ dicitꝰ amor: ubi par uoluntas accipiꝰ & redditur. In amore āt uinci turpe est. ¶ Suprema iudicia. ultimas morientū uolūtates quæ in testamentis maxime apparent. ¶ Morosissime pēsitauit: cum nimia diligentia & morositate ppendit examinauitq;. ¶ Si parcius. sensus est. aperte dolebat augustus: siqs amicorū in testamēto de se ipso nimis parce & sine honorificentia uerborū meminisset. Idē apte gaudebat si amici benigne & pie sui mentionē fecissent in testamento scribendo. ¶ Partes hereditatū ut esset coheres. ¶ A quibuscunq; parentibus. ab his qui filios habuissent. uidetur. n. iniquissimum esse: q patri alius succedat q filius: q in hereditates paternas alii q̄ liberi succedant. ideoq; eleganter & uere dixit Cor. tacitus in uita soceri agricolæ: q a bono patre non scribiꝰ heres princeps nisi malus: tanq. s. boni principes nollēt inuadere aliena bona: minimeq; ad se ptinētia. hic laudatꝰ augustus q filiis testatorū bōa sibi relicta cōcedebat restituebatq; cū incremēto. ¶ Die uirilis togæ uel nuptiarū. Sensus est augustum noluisse accipere legata ab his: qui liberos haberent: sed consueuisse restituere illis ubi adoleuissent: quo die sumebant togam uirilē: uel si essent feminæ quo die nupsissent.

Arcana cū feminis ñ cōmunicāda

Silentium mecēatis

Exigere

¶ M. AN. ¶ Quatenus: quantū uellet. q. d. maiora sunt eorū scelera q̄ possit q̄s ill is leniter irasci & iccirco se infelicē dicere cui ut ē apud Anneū senecā malū eē necesse eēt. ¶ Reliq. amici. ¶ Offensis irei uenētibus q̄q & ab illis q̄nq; offensus. ¶ Desiderauit. M. Agrippæ patientia: q rigore quodā ai potius q̄ iniuria mitylenas concessit. Plinius pudenda inquit agrippæ ablegatio quasi ab augusto fuerit ille ablegatus non ultro.

fecesserit nisi ad eius filium id potius referas. ¶ Terentiæ uxori: Plinius: Arcanorum proditionē ad mecœnatis credo leuitatem alludens: Anneus seneca eum mollē & uxorium taxat: celebre alioquin ipsius nomen flacci horatii & Maronis carmine. ¶ Hæreditates: legatas. ¶ Supremā: ultimā: extremā uoluntatem: nam uoluntas ex indicio pendet. ¶ Morosissime: nimis anxiæ & curiose. ¶ Patrius: remissius. ¶ Citra honorem uerborum: an sine honorifica præfatione de se ultimo uitæ tempore locuti essent. ¶ Pupillari ætate: ut aliena ope & tutela indigerent. ¶ Virilis togæ: quo die uirilem togam sumpsisset. ¶ Aut nuptiarum: aut quum uxorem duxisset. ¶ Cum incremento: auctis et rebus aut muneribus superadditis.

Patronus dominusq; nō minus seuerus q̄ facilis & clæmens multos libertorum in honore & usu maxio habuit: ut Liciniū Enceladum aliosq;. Cosinium seruum grauissime de se opinātē nō ultra q̄ cōpedib⁹ coercuit. Diomedē dispensatorē a quo simul ambulante incurrenti fero apro p metū obiectus ē: maluit timiditatis arguere q̄ noxæ: rēq; nō minimi p̄iculi: quia tamē fraus aberat i iocū uertit. Itē Proculū ex acceptissimis libertis mori coegit compertū adulterare matronas. Gallo a manu quod p epistola p̄dita denarios quingētos accepisset, crura effregit. Pædagogū ministrosq; Caii filii p occasionē ualitudinis mortisq; eius superbe auareq; in p̄uincia grassantes oneratos graui pondere ceruicibus præcipitauit in flumen.

De infamia dedecorum primæ iuuentutis eius.

Prima iuuēta uariorum dedecorū īfamiā subiit. Sex. Pompeius eū ut effœminatū insectatus ē. M. Antonius adoptionem auūculi stupro meritū. Item. L. Martii frater quasi pudicitiam delibatā a Cæsare. Aulo etiam Hirtio in Hispania trecentis milibus nummum substrauerit

¶ PHI. ¶ Patronus dñsq; noīa hæc sunt relatiua & ut dialectici dicūt ad aliqd: nā patrōus libertī est & dñs serui & econtrario libertus p̄roni: seruus dñi ē. ¶ Liciniū: qdā autumāt hūc eē illū licinīū de quo uulgatū sit illud distichon. Marmoreo tumulo licinus iacet: at Cato paruo. pōpeius nullo. credimus esse deos. ¶ Dispēsatorē. In numero seruorū erāt dispensatores. hinc ait tacitus. Galbæ corpus dispensator argius e p̄timoribus sui humili sepultura in priuatis ei⁹ ortis cōtexit. & plinius in. xxxiii. sic inquit seruus claudii drusillanus noīe rotūdus dispēsator hispaniæ citerioris quinquagenariā lancē habuit. dicti āt sunt dispensatores ab dispēsanda pecūia. nā ut auctor est p̄liberalis & dipōdius assis appendebat: unde & adhuc expēsa dicunt. & stipendiorū hoc est stipis ponderādæ pēsatores libripēdes dicti. ¶ Fero apro. scribit plinius in. viii. in oībus aīalibus cuiuscūq; generis ullū sit placidū: eiusdem inueniri & ferū. utpote cū hoīum ēt siluestriū genera reperiant. cōplura tñ sunt nec placida nec fera sed mediæ inter utrūq; naturæ: ut hirūdines: apes delphinus mures. p̄blema est apud aristotelem. cur in animātiū genere quæcūq; domestica. eadē etiā fera reperimus quæcūq; aūt fera non utiq; eadē domestica natura creauit cū fero apro si misceatur sus domestica: quæ mixtura facilis est. nascetur hibrida. sic. n. uocatur ex utroq; sue & domestico & fero genitus. ¶ Arguere: accusare. ¶ Quā noxæ: criminis & culpa: alias noxa p̄iculū significat & dānū: De noxa & noxia plura scripsimus in notis seruii. ¶ Adulterare matronas. in hoc uidet imitatus esse iuliū cæsarē qui libertū gratissimū capitali pena affecit ob adulteratā equitis romani uxorē. olim claudius retulit ad senatū de pena feminarū: quæ seruis coniungerent: statuitq; ut ad id prolapsa in seruitute hēretur si maritus ignorasset: sin uero cōsensisset eēt loco libertæ. ¶ A manu. hoc ē amanuēsem & scribā. repete quæ superius scripta sunt in iulio cæsare: ubi ait philemonē a manu seruū. ¶ Prodita: reuelata demōstrataq; cuidā: cuius intererat eā inspicere. hoc āt factū ē cōtra offm̄ scribarū: q in p̄imis arcanorum tenacissimi custodes eē debet. ¶ Mortisq; eius. dictū iā est quēadmodum Caius augusti p adoptionē filius fuit in licya interfectus fraude dōnis: qui libellum legenti quem ipse porrexerat uulnus incussit. ex quo uulnere cū periisset caius pedagogus illius atq; ministri ceperūt superbe & auare grassari atq; predari in licia prouincia: p̄pter quod ab augusto affecti sunt supplicio capitali & in flumen precipitati: quo olim supplicio usus est alexander in seditiosos. ¶ Dedecorū. dehonestamētorū flagitiorum. ¶ Sextus pompeius. filius magni pompeii: hic fuit. exercuit pyraticam i sicilia: quē ut in superioribus explicauimus pugna nauali augustus profligauit. hic ergo utpote inimicus de augusto inimico obloqbat. solēt āt inimici insectanter & grauiter uituperare inimicos: & pleruq; fit ut quanto uituperatōes fuerint acerbiores tanto minus fidei habeant. potuerūt itaq; cōmenticia esse quæ sextus pompeius & marcus antonius in augusti iuuentā insectāter prodiderunt qui eū fuisse mollem & patientis criminati sunt. ¶ Adoptionem auūculi. Iulii cæsaris qui ut superius dictū est maior auūculus fuit augusti. hoc ē frater eius auiæ: per adoptionē uero pater. ¶ Lucius marci frater. significat luciū antoniū fratrē marci antonii triūuiri quem in bello perusino uictū ad deditionē compulit augustus. ¶ In hispania. hoc ad illud tēpus referendum: quo iulius cæsar profectus est in hispanias aduersus Cnei pompeii liberos: & tunc augustus eū subsecutus ē. ¶ Delibatā. preflorātā p̄regustatamq;: Cor. cethegus ab ennio dictus cū laude: flos delibatus populi. ¶ Substrauerit. prestituerit precio corruptus.

¶ M. AN. ¶ Patronus in libertos. ¶ Dñs in seruos. ¶ Grauissime: pessime. ¶ Dispēsatorē: dispenso uñ dis

Dispensatores in mancipiis.

Nec placida nec fera.

Hibrida.

p̄ensator ꝛ dispendo ē pēdendi æris mos lōge antiquissimus: nā quū æs graue eēt ī usu appēdi oportuit non numerari: q igit̃ pari ōi aut dñi æs dispēdebāt dispēsitores ab initio sūt dicti. ¶ Fero ꝑpro siluestri. ¶ Per metūq dū apri declinatet ī cursū irruētis illi augustū ꝓ se obiecit. ¶ Quā noxæ: culpæ. ¶ Proculū: ꝓculus dī q pegrinitte piei natus. ¶ Adulterare: adulteria cōmittere. ¶ Talbo a manu: q serui ꝛ manu essent q a pedibus dicunus. ¶ Pro epistola prodita: q secretiorē epistolā prætio corruptus uolenti legendā subiecisset aut ꝑ ere recitasset. ¶ Cau qui lycia perit. ¶ Occasionē: tpis oportunitatē. ¶ Valitudinis: morbi. ¶ Onerato genti pōdere. grandioribus saxis eius collo alligatis. ¶ Præcipitam: p̄cipitari fecit. ¶ Dedecoꝝ: probroꝝ. ¶ Sextus pom. magni pompeii filius: qui ab eo postea nauali est ꝑlio uictus. ¶ Insectatus: proscidit. ¶ Auunculi: Cæsar is. maior. n. auūculus augusto Cæsar dictator fuit. ¶ Stupro: turpissimo corporis obsequo. ¶ L. Antonius: qui circa perusiam ab eo fame domitus ē. ¶ Marci Antonii. f. triūuiri. ¶ Delibata: primo uiolati. ¶ Aulo hircio: qui postea mutinēsi bello p̄it. ¶ Substrauerat: abutendā dederat.

¶ PHI. ¶ Nuce ardenti. Dionisius ille syracusanoꝝ tyrānus solitus erat barbam sibi & capillū adurere cādentibus ingladium putaminibus hoc est ardentib⁹ nucū corticibus. & hoc faciebat ex formidine: dū timet tonsori collum caputq; cōmittere. Igit̃ augusto ꝓbro datū uidetur: q crura suburere nuce ardēti: quo mollior pil⁹ surgeret: sed & populus quodā uniuersus ludoꝝ die & accepit in contumeliā eius & assensu maximo cōprobauit uersum sccena ꝓnunciatū de gallo matris deum tympanizante: Vides ne ut cynedus orbē digito tēperat.

De adulterio & libidine eiusdem.

Psilothrū quid

solitusq; sit crura suburere nuce ardēti bus: tanq illud putamen habeat uim psilotri hoc est medicamēti depilatorii. Scribit plinius in. xiiii. maximū honorē fuisse resinæ in euellēdis a uirorum corporibus pilis. Idē in. xxiii. qd huic sententiæ cōgruit refert: putamen nucis cōbustum tritūq; in oleo aut uino infantiū capite perūcto nutrire capillum & eo sic utebant ad alopetias. sunt āt alopetiæ ex genere ateatū in qbus emortua pellicula pili extenuātur deinde excidunt. fit alopetia in capillo & in barba ut ait Cor. celsus: hinc sæpe leges apud plinium medicamēta tradi

Alopeciæ quæ.

ad alopetias repellendas de qbus apud auicēnam quoq; magna mētio est. Alopetia āt nominatur a Vulpe quā græci uocāt ἀλώπηκα: q hoc morbo peculiariter cōflictat̃. Igitur q glabri & molles dīu uideri uolebāt pilos uariis modis euellebant augustus nuce suburebat hoc ē modice urebat utebaturq; putamine nucis pro psilotro. ¶ Nā quāuis psilotra sint ꝓprie medicamenta muliebria tñ in usu etiam uiroꝝ esse ceperunt: q in femineam naturā se trāsferre ꝓ uiribus nitebant̃: dolebantq; q uiri essent nati prorsus enerues eura ti effeminati. De psilothro ī dictū est. & ut plinius in. xxvi. psilothrum hos quidē ī muliebribus medicamētis tractamus: uerꝝ ētiā uiris in usu est. ¶ Ludoꝝ die. quo ludi scenici & histrionici agebant̃. ¶ In cōtumeliā

Galliābon Equiuocū Pluriuocū Gallus qd:

eius. In cōtēptum opprobriūq; augusti. ¶ De gallo timpanizāte. agebatur fortassis in theatro fabula galliambo metro contexta: cuius argumentū erat de cybele cōpositum & de gallis cybeleis cōcinnatū: de quo ait & martialis. nec dictat mihi luculentus atys mollem debilitate galliābon. Gallus aūt nomen ē ut græci dicunt omonymon ut latini interꝑtantur equiuocum: qd̃ marcianus in dialectica plurivocū uocat: quando .s. pluribus rebus eadē est appellatio: est. n. gallus nomen gentis: nomē uiri: nomen auis. & fortunā corporis significat ut fabius quintilianus. i. castratū. Namq; tales erant galli sacerdotes matris deorum cybeles qd̃ nomē traxerunt a gallo flumo. ut scribit plinius in qnto & tradit ouidius in fastis. de gallis cybeles qui erāt abscissi multa scribit augustinus li. vii. de ciuitate dei: ubi ī eē ideo abscisos matri deum seruire ut significaret̃ eos q semine indigeāt terrā seq oportere: q mater deū noīatur. In ea qppe oia repiri auctor est iulius maternus si luna se in septimo loco soli mercurio saturno aliqua radiatiōe cōmūxerit: q; talis cōstel-

Archigalli Tympanistæ Tympanū cybeles. Cinedi.

latio faciet archigallos: uta. n. dicunt̃ principes galloꝝ abscissoꝝ. Idem alibi ait. uenus i. x. ab horoscopo loco facit eunuchos & archigallos. ¶ Tympanizāte tympanū pulsante. elegāti uocabulo id gēnus hoies timpanistas appellat apuleius in libro de demonio socratis: augustinus tradit iō magnā matrē q & tellus & cybele & ops & mater deū uocit̃: hie tympanū uit significet ut eā esse orbē terræ: & ob hoc ipsū tympanū galli cybellei in sacris pulsare solebāt. lucretius in. ii. de gallis cybeleis loquens ait. tympana tenta tonant palmis. & cymbala circū concaua raucisonoq; minant̃ cornua cantu. catullus quoq; tympanū tubā cybeles nō ineleganter uocat. ¶ Vides ne ut cynedus. hic est uersus galliābus pronūciatus in scena de gallo tympanū pulsante cuius talis est sensus. uides ut gallus digitos pulsans moderatur tympanū: nam cynedus significat̃ gallus tā q̄ri mollis & effeminatus. pręterea cynedi apud ueteres dicti sunt saltatores & pantomimi. uñ & cætio cynedica a planto dici uidetur in sticho: nō me peterit q tradant̃ de cynedica oratione & eius inuētore sotade. orbē uero accipimus pro tympano orbiculato ad orbem terræ significandū. sed cum hic uersus de gallo cybeleio scriptus esset: conuersus est per amphibologicam similitudinem in augusti contumeliam: tanq & hoc significaret uides ut cinedus augustus orbem terrarum digiti nutu regat: & ita tanq mollis & paticus taxabatur augustus a po. ro.

¶ M. AN. ¶ Nuce ardenti: plinius tingūt̃ cortice eaꝝ lanæ: & ruffant̃ capillus: cæteꝝ huiusmodi usus nihil memini. ¶ In cōtumeliā: i contemptū. ¶ De gallo: de cibeles sacerdote. ¶ Tympanizante: tympanum pulsāte. Mar. Aera celeneos lugētia matris amores: Esuriēs gallus uēdere sæpe solet. Ita aūt resupinati cessantia tympana galli. Catullus ministras quoq; ipsas deæ gallas appellauit rapidæ inqt ducē sequūt̃ gallæ ꝓpoꝛ pete pedē: aut certe ad galloꝝ molliciē respiciens gallas catullus dixit: ut ē illud apud Varro uere phrygiæ.

¶ Cynedus mollis gallus: genitalibus nãq; excectis mollissimi habebant. ¶ Orbẽ digito tẽperet quũ de gallo tympanũ pulsante esset a poeta dictũ populus in augustum uertit q mollissimus uir galloꝝ unus orbẽ terrarum porrecto digito quod imperantium est regeret.

Adulteria quidẽ exercuisse ne amici quidẽ negant excusantes sane non libidine sed rõne cõmissa quo facilius cõsilia aduersarioꝝ p cuiusq; mulieres exq̃reret. M. Antonius ĩsup festinatas Liuiæ nuptias obiecit: & fœminã cõsularẽ e triclinio uiri corã ĩ cubiculũ adductã: rursus in cõuiuio rubẽtibus auriculis incõptiore capillo reductã: & dimissã Scriboniã: quia liberius doluisset nimiam potentiã pellicis: & conditiones quæsitas per amicos qui matresfamilias & adultas ætate uirgines denudarẽt; atq; pspicerẽt

¶ PHI. ¶ Per cuiusq; mulieres exq̃reret. nihil est ta arcanũ: qđ mulier nõ prodat detegatq; maxie in cõplexu amatoris subãs. tradũt magi si cor bubõis impõnatur mãmæ mulieris dormiẽtis sinistræ fore ut oĩa secreta pnunciet. ¶ Super festinatas. scribit sextus aurelius augustũ abiecta uxore scribõia amore alienæ cõiugis possessum liuiã sibi coniũxisse. M. antonius non cõtentus obiecisse augusto q̃ festinanter nuptias c liuia aliena uxore fecisset tanq̃ amoris impatiẽs: et probro ei dedit q; alterã feminã summatẽ uiri cõsularis uxorẽ ex bibitus impaciẽtia abduxerit e cõuiuio in cubiculũ pactoq; cõcubitu reduxerit. ¶ Viro corã. flagitiũ est abducere cõiugẽ alienã. flagitiosissimũ uero id efficere uidẽte ipso marito. cuius in oculoꝝ ẽ acerrimus. & animũ uehemẽtius lacinant uisa q̃ audita nostroꝝ dehonestamẽta nisi forte maritus imitabat cipiũ illum qui pararẽchos dictus est: qa simulabat se dormire. & ut ait ille. doctus erat stertere ad calicẽ uigilanti naso: quo impunimus eius uxor mœchabat: cuius meminit lucilius: a quo uidetur natũ illud uetus prouerbium: q̃ est non oĩbus dormio: q̃ usurpat & Cicero quadã ad fabium gallũ epistola: cũ ait. olim: nõ oĩbus dormio sic ego non oĩbus mi gal. ¶ seruio. ¶ Femina proconsularem. scribit ulpianus libro primo digestoꝝ consulares feminas dici consulariũ uirorum uxores. adiicit saturninus & matre aq̃d nusq; relatum ẽ. feminæ uero preclarissimis personis clarissimatũ personarũ appellatione continentur. feminis. n. dignitatem clarissimã mariti tribuũt. ¶ E triclinio. In notis seruii docuimus triclinũ & mensam & cenaculũ significare. ¶ Rubentibus auriculis. Auricula proprie significat partem illam auris infimam q̃ mollis ẽ. Inde prouerbialiter a Cicerone dictũ est. hoiem reddo ima auricula molliorẽ. græci ὦτιον appellat. Scribit plinius ĩ undecimo in aure ima hocẽ auricula memoriæ locũ esse quẽ tangentes attestamur. unde oratianũ illud. Ego uero appono auriculã. Auriculæ in femina rubẽtes & capilli uexati indicio sunt recẽtioris concubitus. hoc idem indicat iuuenalis illo uersu. uexatisq; comis uultuq; aurem q; calentẽ. ¶ Dimissam scriboniã. sobiecit augusto. superius dictũ est quemadmodũ augustus scriboniã accepit in matrimoniũ. cum qua mox diuortiũ fecit pertesus moꝝ eius peruersitatẽ. fuit aũt libonis filia a qua Scribonius aphrodisius grãmaticus fuit redẽptus & manumissus: Mar. antõius ideo scribonia ab augusto repudiatã fuisse dixit: q̃ illa doluerat ob impotentiam pellicis. est aũt pellex ꝓprie ea q̃ cum eo corpus miscet cui uxor est. & in hoc significatu fere semp accipi reperies ab oratoribus & poetis. ubi aĩaduertendum & pellicẽ non dici tam uiri quã uxoris. ut illud salustianũ. filia matris facta pellex: & illud ciceronianũ in oratione pro cluẽtio. uxor generi. nouercæ filii: filiæ pellex. hinc lex a numa põpilio lata hæc est. pellex edem iunonis ne tangito. interdum pellex ut inquit massurius iuriscõsultus apud antiquos ea habita ẽ: quæ cũ uxor nõ esset cum aliquo tñ uiuebat: quã nũc uero noĩe amicã: paulo honestiore cõcubinam appellari tradit. ¶ Matres familias. matrẽ familias ut inqt ulpianus eã accipere debemus: q̃ non inhoneste in domo uixit. matrem. n. familias a cæteris feminis mores discernũt atq; seperant; proinde nihil interest nupta sit an uidua. ingenua sit an libertina. Nã neq; nuptiæ neq; natales faciũt matrẽ familias sed boni mores. boetius in cõmentario secũdo topicorum tradit matrẽfamilias esse nõ posse. nisi quæ cõuenisset in manu mariti per coemptionẽ. coemptio uero certis solẽnitatibus peragebatur: & sese in coemẽdo inuicẽ interrogabant. uir ita. an mulier sibi materfamilias esse uellet: illa respondebat uelle. Item mulier interrogabat utrũ uir sibi pr̃familias esse uellet. ille respondebat uelle. ælius melissus inter grãmaticos celebratus. matrona inquit est. q̃ semel peperit. quæ sepius materfamilias. cuius suiam refellit gellius li. xvii. noctiũ atticarũ scribẽs matrem familias appellari esse ei solã: quæ in mariti manu mãcipioq; esset: de matre familias idẽ seruius sensit qu d boetius: qui illud preterea addidit: familias genitiuũ esse antiquũ a græco deductum. seruio astipulatur priscianus: qui sic ait in sexto. primæ declinationis femininorũ genitiuũ etiam in as more græcorũ solebant antiquissimi terminare: unde adhuc pater familias & mater familias pro familiæ solemus dicere: & frequens hoc habet usus.

¶ M. AN. ¶ Festinatas: quando prægnantem etiam abduxisset. ¶ Fœminam consularem: consulari uiro nuptam quo pacto ad liuiam id referri possit non uideo Tyberius enim nero nunq̃ quod legerim consul fuit. ¶ Rubentibus auriculis: quod in fœmina patratæ libidinis est signum. Iuue. Vexatasque comas uultumq; auremq; cælentem. ¶ Dimissam scriboniam: obiecit intelligæ. ¶ Pellicis. quam marito presentee triclinio ad stuprum abduxerit. ¶ Conditione quæsitas. sic potius legendum q̃ conditiones unde nihil sequitur: ut sit sensus Antonium obiecisse augusto preter cætera flagitia fœminas quoq; p amicos illi conditione q̃sitas ut si nude placuissent ipsius congressu dignæ iudicarentur.

Vt mulier secreta pronũciet.

Cipius Pararenchos

Nõ oĩbus dormio

Cõsularis femina.

Claritas femine a uiro.

Auricula.

Pellex.

Materfamilias.

Interrogatio uiri et uxoris.

Matrona.

rent tanq̃ Thoranio mangone uendente. Scribit etiã ad ipsum hoc familiariter adhuc nec dum plane inimicus aut hostis. Quid te mutauit: quod reginam ineo: uxor mea ẽ. Nũc cepi: an ab hinc annos nouem: tu deinde solã Drusillã inis: Ita ualeas uti tu hanc epistolam quum leges: nõ inieris Tertullam: aut Terentillam: aut Drusillam: aut Saluiam Citiscenіam aut oẽs: An ne refert ubi & in qua arrigas.

De coena eius & discũbentium in apparatu deorum.

Coena quoq; eius secretior i fabulis fuit. Quæ uulgo δωδεκάθεος uocabatur: in qua deorum dearũq; habitu discubuisse conuiuas: & ipsũ pro Apolline

Mãgones. Vẽalicіarii

¶ PHI. ¶ Magones. mãgones sunt uenaliciarii hoc est hi qui uendũt seruos elegantiores. uenustioresq; & cũ hoĩes mercis appellatione nõ contineãtur: mangones aut recte ait mela iuriscõsultus: nõ debent appellari mercatores. mango dicitur quasi manungo ut interp̃tat̃ porphirio enarrans illud oratianũ. Nemo hoc mangonum faceret tibi. mangonũ officium est ut docet quintilianus in. ii. colorẽ fuco & uetũ robur mali sagina mentiri. ita. n. mancipia uendibiliora & preciosiora efficiũnt. Docet eleganter plinius solitos fuisse mãgones medicamẽtis pubertatem uenaliũ puerorũ coercere: & non pati erũpere. unde ait in. xxi. hiacynthi radix est bulbatea mangonicis uenalitiis pulchre nota: quæ uino dulci illita pubertatem cohercet & nõ patitur erũpere. Idẽ in. xxx. ne sint malæ hirsute formica gonna pueris infricata prestantatem mãgonibus ut lanugo tardior sit pubescẽtium sanguine & testiculis agnorum qui castrantur: qui euulsis pilis illitus & contra uitus p̃ficit. ¶ Mãgones quoq; feminas dici posse testis est idem plinius qui ait in. xxxii. ita pueros pubescere negauit mãgo salpe obstetrix. Aliqui aliarũ quoq; rerum uenditores metaphoricos dicũtur mangões. qui merces poliũt atq; interpollãt ut pluris uendãt. uñ ab eodem plinio mãgones gẽmarũ dicti: a mãgone mãgonium inclinatur accipitur q; p̃ artificio mangonis. plinius in. x. Nec tñ in hoc mãgonio quicq̃ totũ placet. Infra mangonicos questus uocat tranquillus lucra: quæ mãgones faciunt in uendendis mancipiis: hinc mãgonizare uerbũ est quod significat expolire ornare ut emptores alliciat ad facilius emẽdum. p̃linius in. xxiii. siccus bryeniæ uitis illitus p̃ & cum eruo lætiore quodam colore & cutis teneritate mangonizat corpora. idẽ in. ix. uillas mãgonizatas appellat quasi mãgonio opere uendibiliores factas. ¶ Thoranio huius thoranii mãgõis meminit solinus in polihistore: & plinius in. vii. quẽ scribunt uẽdidisse. M. antonio duos eximios forma pueros alterũ asiaticum alterũ gallicum ut geminos: tanta unitas erat: de eodẽ sic ait macrobius in. ii. saturnalium. Delectatus erat augustus inter cenã symphoniacis thoranii mangonis: atq; eos frumento donauerat. sensus est trãquilli antoniũ obiecisse augusto q̃ per amicos matronas & uirgines sub cõditiõe quereret ad stuprũ: qui illas denudatas tã diligẽter & ociose cõtemplarẽtur tãquã eas empturi a mãgone thoranio. mos est. n. eorũ qui seruos emũt ut eos diligẽter ppendãt inspiciãtq;. ¶ Inimicus aut hostis. Sciẽter hæc duo tanq̃ diuersa disparauit. inimicus. n. priuatus est: hostis publicus. sed attẽde q̃ uerbũ inimicare ab altero inclinat̃: significatq; inimicũ facere: ut apud oratiũ. & iniuras inimicat urbes. ab altero uero hostire: quod significat ferire. uñ hostiam dici autumat festus. ¶ Quid te mutauit. uerba. M. antonii qbus augustũ sub accusat: tanq̃ erga ipm immutatus sit. q̃ cum regina cleopatra cõcumberet: cũ ipse plures hẽret: quas passim subagitaret: more eorũ: qui acres sunt in uitiis ulciscendis: qbus ipsi uehementer indulgẽt. & ita augustus a sexto aurelio reprẽditur cum esset luxuriæ seruiẽs erat tñ eiusdẽ uitii seuerissimus ultor. ¶ Reginã ineo. cleopatrã subagito. inire. n. coire est & initus coitus significat. ausonius. Sic me taurus init. sic proxima buccula mugit. plinius in. x. primos quoq; mares pariũt canes in ceteris alternãti: ineũt opportuno & recto mẽse: ineũtur a partu sexto mẽse. idẽ tradit equos & canes & sues initũ matutinũ appetere. Ouidius ineat quãlibet aũ uelim. ¶ Solã drusillã ineo. p̃ interrogationẽ legendũ: significat. n. augustũ minime esse cõtentum unius uxoris liuiæ drusillæ concubitu. ¶ Tertullam. hæc sunt noia matronarũ cũ quibus rem habere solebat augustus. ¶ An ne refert. quasi nihil differre putaret an cõcuberet domi cũ uxore: an foris cũ alienis cõiugibus: inter dicit Aristoteles in. vii. politicorũ oi cõcubitu p̃terq̃ uxoris qui secus fecerit dignã inquit penam patiatur. ¶ Arrigas: obscenũ uerbũ ẽ ut illud epigramatici poetæ. arrigis ad ueteles fastidis basse puellas. ¶ In fabulis fuit. in ore uulgi quottidianisq; rumoribus & fabulatiõibus Ouidius: fabula nec sentis tota iactaris in urbe. ¶ Dodecatheos: duodecim deorũ: ne aũt putes hũc numerũ temere usurpatũ: scito duodecim eẽ deos: sex mares totidẽ fœmias: q̃ ab antiqs iter selectos numerantur: quos i duos uersus ennius cohibiliter coartauit. enniãi uersus sunt hi. iuno. uesta: minerua: ceres: diana: uenus: mars mercurius. iouis: neptunus: uulcanus. apollo. herba quoq; ẽ: quã dodecatheon uocauerũt: oium deorũ maiestate commẽdãtes: quam i aqua potã oibus morbis mederi tradũt. de hac cena augusti dodecatheo nũcupata quam i secreto agebat itellexit sextus aurelius cum ait. nã iter duodecim catamitos totidẽq; puellas accubare solitus erat. ¶ Ipsum p̃ apolliẽ. augustus habitu apollinis discubuit. nã & apollo: ut ex ennianis uersibus apparet & M. uarro diuusq; augustinus p̃diderũt: unus ẽ ex nũero deorũ: q selecti nũcupãt̃. ¶ M. AN. ¶ Thoranio mãgone: q uenalia mãcipia a magonibus emebant diligentius inspicere cõsueuerunt neq̃ uitii inesset q̃q uitia q̃dam licet nõ intellecta tãti haberi solita: ut seruus quemadmodũ gellius scribit iure redhiberet̃ eidẽ thoranio. M. Antõius duos iuuenes quos mira similitudine fratres natus co

Mãgones feminæ.

mangoniũ

mãgoniza re

Thoranius mango

Inimicus hostis. Inimicare hostire

Inire Initus

xii. dii. selecti

Dodecatheos herba

merat cū diuersitate linguæ ꝑditos redhibēdos putasset pretiū restituere coegisset nisi tēpestiuo illꝰ sophi mate fuisset delinitus. ¶ Reginā: cleopatrā. ¶ Ineo: pro cōiuge uxor: inite ꝑter notū significatū coire ē: Pli mus conceptio uno initu peragit. ¶ Tu deinde. q. d. tu qui uis unius octauiæ concubitu tu quia sit uxor. ¶ Solā drusillam: solam liuiā q̄ drusilla cognominata ē quæ eadē tibi est & uxor. ¶ Tertullam: noia illustri inam fœminarū quibus augustus cōgredi solebat. ¶ Anne refer an multū differre putas. ¶ Vbi: domi an fo ris. ¶ In qua: i uxore an aliena fœmina per interrogationē hæc legenda sed q̄ felle nō carent. ¶ Secretior cena: secretiore loco instructa. δωδεκάθεος: duodecim deorum. ¶ Pro apolline: apollinis habitu.

ornatū nō Antonii mō: epistolæ singuloꝝ noia amarissime annumerātes exprobrāt: sed & sine auctore notissimi uersus

Quū primum istoꝝ conduxit mensa choragum,

Sexq; deos uidit mallia sexq; deas:

Impia dū phœbi Cæsar mendacia ludit:

Dum noua diuorum cœnat adulteria:

Omnia se a terris tunc numina declinarunt,

Fugit & auratos Iuppiter ipse thronos.

Auxit cœnæ rumorē sūma tūc in ciuitate penuria ac fames acclamatūq; est postridie frumētū omne deos comedisse: & Cœsarē plane esse Apollinē: sed & tortorem: quo cogno mine is deus quadam in parte urbis colebatur.

De nota præciose suppellectilis & aleæ lusu.

¶ PHI. ¶ Singuloꝝ noia. noiatim singulos cum amarulenta mordacitate annumerabant: q i cena dodecatheo epulabant. ¶ Choragum. choragos græce di choreæ princeps & expensæ suppeditator. & chori cōuiuiiq; magister. plutarchus in apophthegmatis lacōicis. ὦ χοραγέ qd latinæ iterpretatur o ductor chori excogitasti quo pacto hic inhonoratus locus fieret honorabilis. choragiū uero dici uirginale funus ait fulgētius placiades adq; cōfirmat illa apuleii auctoritate. iā feraliū nuptiarū miserrimæ uirgini choragiū struit sed qd cum bona fulgētii uenia dictum sit choragiū ut ego sentio non significat apud apuleium uirginis funus: sed accipit metaphoricos ꝓ instrō atq; apparatu nuptiarū quidē feraliū atq; funebriū. nāq; auctore festo pōpeio choragiū est scenicū instrm. quo. s. scena instruit & apparatꝰ cuius ꝑfectus dr choragus. ut hic & apud plautū in ꝑsa: cū ait πoιεῖ .i. uit ornamenta ? ab chorago sumito: dare debet ꝑbenda ædiles locauere. Itē ait in trinummo. ipsa ornamēta a chorago hæc sumpsit suo periculo. huius sniæ astipulatorē uitruuium: q sic ait in qnto. post scenā porticus sunt cōstituēdæ: uti cum imbres repētini ludis interpellauerint hēat populus quo se recipiat ex theatro: choragiaq; laxamētū hēant ad comparandūm: ut sunt porticus pōpeianæ. apuleius in apologia choragiū timelicum appellat intelligi uolens instrm scenicū & histrionicū apparatū: de timele & timelicis affatim scripsimus in annotatiōibus. sensus est uersiculoꝝ: defecisse terras iouē & liquisse capitoliū: qn sub hitu deoꝝ dearūq;. xii. cōuiuæ cōduxerūt choragū hoc ē ductorē chori ꝑfectūq; cenæ apparādæ: in qua adulteria inter deos & deas patrata sunt tanq̄ cena hæc foret histrionica simuletūrq; a chorago instrm. ¶ Mallia. ego existimo symbolicos & poetice malliam appellati domū capitolinā ab illo tito mallio capitolino: cuius edes in arce erant: q capitoliū in bello gallico seruauit: īn & capitolinus dictus. & ē sensus mālia hoc est arx ipsumq; capitoliū uidit sex deos & sex deas simul accubātes: tanq̄ in capitolio cena dodecatheos celebrata fuerit. scribūt sextus aurelius & eutropius augustum accubare solitū inter. xii. catamitos totidēq; puellas tanq̄ essent. xii. mares sub habitu deoꝝ & xii. puellæ sub habitu deaꝝ discumbentes. ¶ Phebi mendatia. dū pro apolline ornatus inter cōuiuas discubuit. ita. n. phebum per mendatiū irreligiosum effingere ac representare uidetur. uñ impia optimo epitheto dixit. Cenat adulteria: quasi non tā ad cenā conuenirēt q̄ ad coitum exercendū: uetus ē locutio. tertullianus in apologetico ñ tam cenā cenauerunt: q̄ disciplinam. A terris declinarūt. terras reliquerunt ne uiderent tāta flagitia: ita catullus: iustificam a nobis mētem auertere deoꝝ quare nec tales dignātur uisere cetus. ¶ Iupiter ipse emphaticoteron. tāquam iupiter capitolinus suū deseruerit capitoliū & sellas aureas ipsi dicatas: q erāt in capitolio: i quas sellas iuno & minerua ad cenā inuitari solebāt antiquitus: qn epulum ioui fiebat. poetas exponere tronos ꝓ sellis illis: i quibus sedentes cōuiuæ augustales cenitabāt. nam qn̄uis ex instituto antiquo Romanoꝝ accubarent nec sederent in cōuiuio: tñ ut ait Valerius fœminæ sedentes cenabant uiris accubātibus & cum i cena augusti essent cōuiuæ sub habitu deaꝝ merito thronos dixit ꝓ sellis in qbus deæ sederūt cenitātes. ¶ Thronos. sedes nā tronos dicitur sedes. ¶ Postridie. sequēti die. ¶ Deos comedisse. xii. illos cōuiuas q deoꝝ deaūq; habitu discubuerant. ¶ Tortorem. iocus est dictus ex apollinis cognomine: qui romæ celebrat sub hoc cognomēto ut tortor uocaret. sicuti iupiter ꝑdator colebatur augustus in cena discumbēs habitu apollinis apollo esse dicebat: sed tortor: tanq̄ torqueret ciues romanos fame annonæq; penuria cruciaret: tortores a torquēdo dicti. Mars in. vii. ab horoscopo loco facit tortores & carnifices. dicit̄ ē tortor iaculator. Vnde ab Amiano Marcellino tortores balistarum appellat: qui ex balistis tela contorquent & iaculantur.

Chorago qui

Choragiū

Tortor

¶ M. AN. ¶ Singulorum: qui cœnæ affuerunt. ¶ Amarissime: amara exprobratione. ¶ Sine auctore: auctoris nomine suppresso. ¶ Istorum. qui pro diis deabusq; discumbebant. ¶ Choragum: χορηγὸς choreæ princeps & offitii suppeditator etiam expensæ traducitur q latinæ choragus: est & choragium instrumentum scænicum ut festo placet: sed metri ratio non recipit. ¶ Malia: pro loco accipiunt quidam quo sit

discubitum.sed cepit potius q̄ uidit dixisset quare libentius pro ꝓprio mulieris acceperim p quam oia fuit in uulgꝰ ædita.¶ Impia:deos lædentia qa in re turpi eos affingerent.¶ Cæsar:octauius.¶ Mēdacia: emētitis pres.¶ Ludit:p lusum affingit.¶ Cœnat:cœnando repsentat.¶ A terri: ubi ea scelera patrarentur.¶ Declinā:t:oculos auerterunt.¶ Auratos thronos:& ad sacras iouis sedes id referri pōt & ad locum cōmunē qui auratis esset sedibus instructus.¶ Deos comedisse:obliqua exprobratio qd pro diis cœnassent.¶ Sed tortorem:qa fame populū torqueret plinius de augusti infortuniis pestilentiæ urbis fames fuisque italiæ.¶ In quadā parte urbis:in ea uidelicet qua uenalia tortorum flagella pendebant: Mar.ubi pendent flagella tortorum:siue uicum intelligas quem tortores incolerent:Iune.sunt quæ tortoribus annua præstent.

¶ PHI.¶ Corinthiorum.corinthia uasa dicunt̄ ex ære corinthio fabrefacta:qd auro argēto q̄ cū ipso ære confusis fiebat: auctor plinius in.ix.idē in.xxxiiii

Aera corinthia

tria genera corinthii æris facit: candidū:qd nitore accedit q̄ ꝓxime argento.Alterū in quo auri fuluus color conspicitur.tertium:in quo æqualis temperies olum fuit.corinthum hoc æs casus miscuit.nam cum caperet a mummio corinthus pustis quoq plurimus statuis atq simulachris:ut auctor ē Florus æris auri argentiq uenæ in cōmune fluxerūt.

Otatus est: & ut præciosæ suppellectilis corinthiorūq; præcupidus: & aleæ indulgēs. Nā & ꝓscriptionis tpe ad statuam eius ascriptū est. Pater argentarius: ego corinthiarius: quū existimaret quosdā ꝓpter uasa Corinthia inter ꝓscriptos curasse referēdos: & deide bello Siciliensi epigrāma uulgatū est. Postq̄ bis classe uictus naues perdidit: Aliquando ut uincat ludit assidue aleam. Ex quibus siue criminibus: siue maledictis infamiam impudicitiæ facilime refutauit: & præsentis & posteræ uitæ castitate. Itē

Cicero in orone de signis refert nullū corinthiū fuisse in sicilia:qin id q̄sierit inspexerit abstulerit uerres:quē pro criptum ab antonio fuisse tradunt qa corinthius se ei cessurū negauisset.scribit Iabolenus iurisconsultus libro tertio de legatis.cui co

Matelio corinthius

rinthia uasa legata eēnt bases hinc quoq eorū uasorū collocandorū cā paratas deberi. Cicero in padoxis matelōne corinthiū appellat uas ex ere corinthio fabrefctū.ē.n.matellio genus uasis diminutiuū ma matulare pp æris corinthii existimationē dixit.Ouidius.& nobilis ære corinthos.& maro aut ephyreiaq; æra.¶ Pre

Supellex

tiosæ supellectilis.nemo nescit appellatione supellectilis significari instūm quodā patrisfamilias, rerum ad quotidianū usum paratarum.sed ut ait celsus iurisconsultus ueteres fictili aut lignea aut uitrea aut ærea de

Supellectilis

niq; supellectile utebātur.nūc ex ebore aut testudine atq; argento iam ex auro ēt atq; gēmis supellectilē utūtur.luxuriæ asiatica inuexit primū romæ supellectilem magnificam & ptiosam:ut Iulius pliniusq; notificauit.Recto casu a nobis nūc dicitur supellex.a priscis dicebatur supellectilis:sicut ēt senisq tunc senex.¶ Aleæ

De alea

indulgens.scribit plato in phedro theut.cui dicata est ibis:inuenisse talos & aleam.herodotus uero in clio auctor est.lydos pmos excogitasse aleam & tesserarū ludum ceteraq; genera lusoria præterquam talaria.

Aleones

Alea legibus Romanis erat uetita.hinc Cicero lenticulā collusorem Antonii de alea condēnatum fuisse tradidit.oratius.seu malis uetita legibus alea.Aleatores qui alio noie a luculentis scriptoribus aleones nūcupantur illiberales sunt & sordidi:qm ut inquit Aristoteles in quarto ethicorum in sordido lucro uersantur:& cum alea dicatur ois ludus in uarietate fortunæ consistens.hinc factū est ut pro periculo periculique dubitatione Accipiat̄.Lucanus placet alea fati Alterutrū mersura caput.Iulius in dubiam impu seruitiq; aleā inuis:qui habuerit horoscopū in undecima parte libræ erit aleat r populari notione pspicimus.¶ Pro scriptionis tpe.quando Augustus.Antonius & lepidus nephariam illā proscriptionē peregerunt:qua pro

Corinthiarius

scriptus fuit Marcus Tullius:qui ob id a Iunenale dicti sunt tres syllæ discipuli.¶ Pater argentarius.supra dictū est Octauium Augusti patrē a nō nullis argentariū dictum fuisse.¶ Ego corinthiarius.uerba hæc erant ascripta ad statuā Augusti.ut ita illius pater tanq̄ argentarius.ipse uero tanquā corinthiarius taxaretur:hoc est corinthiorū amator immodicus.¶ Curasse referendos.sicut.M.Antonius uerrem quem Cicero damnauerat:proscripsisse traditur ob corinthia uasa:quibus se ei cessurum negauerat.¶ Siciliensi.qd gestum est in sicilia aduersus sextum Pompeium Pompeii magni filium.¶ Postq bis.uerba epigrammatis uulgati:quod augusto probro dat illum esse factum aleatorem: ut aliquando uinca r esarciatq; ia

Seruitutē seruit

cturam:quam passus est perditis classibus:quas tempestatibus duplici naufragio amiserat in bello siciliensi.¶ Ludit aleam.uetus loquutio est.sic enim prisci loquebantur:uiuit uitam.seruitutem seruit.pugnā pugnat.¶ Impudicitiæ.q esset pathicus & muliebria pateretur.

¶ M.ANTO.¶ Corinthiorum uasorum: sunt qui a materia putent dicta quæ corintho achaiæ urbe a romanis incensa ex uariis sit metallis conflata: Plinius hoc casus miscuit corintho quum caperetur incensa: sed idem auctor certa temporum computatione ostendit opifices nobiles corinthiorum uasorum aut certe ad quos nobiliora referebantur opera corinthi excidium præcessisse quod si sic est aut in materiæ indicio aut operis est a maioribus erratum. Corinthiorum pretium supra modum temporum ambitione est auctum: Plinius Mirum quum ad infinitum operum pretia hæc creuerint auctoritas artis extincta sit: papinius: Aeraque & isthmiacis auro potiora metallis.¶ Aleæ:lusui.¶ Tempore proscriptionis: quum proscriptionem exerceret: quo tempore præcipua flagrauit inuidia.¶ Pater meus:ik

hus persona cuius erat statua loquitur. ¶ Argentarius: campsor trapezeta: ait quidam uoluerunt alii in qui bus est acron qui auctioni præest seu qui erat & auctor est dictus. ¶ Corinthiarius: corinthiorum uasorum studiosus sed inscriptionis auctor ad metallorum nomina allusit. ¶ Victus: octauius. ¶ Ludit alea: in ludo alea & aleam dicimus in alea sunt talus tessera alueolus & bræui omnia quæ lusus esse dicuntur: est n. alea ipse casus siue euentus ludi. Mar. Alea parua nuces & non damnosa uidetur. ¶ Impudicitiæ: qua infamia adolescens non caruit. ¶ Castitate: uitæ integritate omni ex parte seruata quum plerique alii ætate prouecti non fecerint sed pati perseuerauerint.

lautitiarum inuidiam: quum & Alexandria capta nihil sibi p̄ter unum myrrhinū calicem ex instrumento regio retinuerit & mox uasa aurea assiduissimi usus conflauerit oīa. Circa libidines hæsit. postea quoque (ut ferūt) ad uiciandas uirgines promptior: quæ sibi etiam ab uxore undique conquirerentur. Alcæ rumorem nullo modo expauit. Lusitque simpliciter & palam oblectamenti causa etiam senex: ac præterq̄ decembri mense aliis quoque festis profestisque diebus: nec id dubium est: antigrapha quadam epistola cœnaui (ait) mi Tiberi quū idē accesserunt conuiuæ: Vinitius & Siluius pater

¶ PHI. ¶ Lautitiæ inuidiam refutauit & hoc refert ad supellectilem prætiosam: cuius in nomine notatus fuerat lautitiā epulæ magnificentiam auctore festo appellamus: quam a lauatione quidam dictam putant quoniā apud antiquos hæ elegantiæ quæ nunc sunt non erāt & raro aliquis lauabat. lautia uero sicut in libro annotationum declarauimus sūt munera quæ legatis externæ gentium tōani pq̄stores mittebant. ¶ Murrinum calicem. pompeius ex uictoria mathridatica primus i urbē murrina inexit. sūt aūt pocula ex murra gēma cōfecta: de qua plinius hæc i ultio naturalis historiæ. oriēs murrina mittit. pcipua tñ i carmania. hūorē putāt sub terra calore dēsari. splēdor ē murrinis sine uirib' nitor ue splēdor. i ptio uarietas ē colorū. q̄n. purpura rubescēs aut lac cādescens i his iuisitur. aliqua est & in odore cōmendatio. qd sensisse uidetur epigrammaticus poeta sic scribens in apophoretis. si calidum potas ardenti murra phalerno cōuenit & melior fit sapor inde mero. scribit iabolenus iurisconsultos murrea uasa quæ ad usum edendi & bibendi causa parata sint esse in supellectili. cassius iurisconsulsultus murrina uasa in gemmis non esse scribit: in quo dissentit a plinio qui murram inter gēmas enumerat. de poculis murrinis in ter lucanus illo uersu non auro murraque bibunt. ¶ Ex instrumento regio. ex regia alexandrinorum opulentissima supellectile & gaza. & n. tunc Roma in tantum opibus alexandrinæ uictoriæ aucta est ut pp abūdantiam pecuniæ duplicia possessionum aliarumque rerum uenalium prætia statuerentur. instrumēto autem dixit pro apparatu: sicut apud iurisconsultos titulus est de fundo instructo & instrumento legato. ¶ Conflauerit: redegerit in massam. atque per fusuras dissoluerit. cadmus phenix primus inuenit auri metalla at que conflaturi. ¶ Circa libidines hæsit. simile est illud in eodem luto hesitas. oratius. hæres nequicq ceno cupiēs euellere plātam. augustus reliqua crimina refutauit: crimē libidinis i fœminas diluere non potuit. ¶ Rumorem. rumor est sermo sine certo ullo auctore dispersus: cui malignitas initium dedit: incrementū credulitas. A rumore rumusculus deriuatur: Hieronymus. nō magnopere cures quid ipetitorum de ingēio rumusculi iactitent. ¶ Decembri mense. propter saturnalia hoc dictum est: quæ mense decembri inter ludos & talarios & tessitarios & omne genus aleæ licenter celebrabantur. Seneca in epistola quadam ad lu cilium december est mensis: cum maxime ciuitas desudat: lux luxuriæ publicæ datum est. ingēti apparatu sonant omnia. macrobius de saturnaliorum die loquens ait. sed multis ne diem quem omnes plerique abaco & latrunculis contenti sunt. marcialis in xeniis & apophoretis ostendit aleam exercere impune solitam fu isse dieb' saturnaliciis. ¶ Profestis dieb': pfesti dies sūt festis cōtrarii ob administrandam rem priuatam publicam hoibus concessi. profestis diebus in sunt fasti comitiales comperendini statim prœliares. de quibus lege macrobium in primo saturnalium. sensus est augustum non solum lusisse in saturnalibus: quibus passim ludebatur & diebus festis: qui diis dicati sunt: sed etiam profestis: quibus magis negotia tractabant quam ludus talarius exerceri. ¶ Autographa epistola. autugraphum dicimus propria ipsius manu scriptum: græci αὐτὸν ipsum dicunt & γράφω scribo. Vnde autographa epistola ipsius manu scripta significatur antigrapha uero dicitur rescripta. nam ἀντιγράφω significat rescribo. ἀντίγραφον. græci dicunt exemplar sed huic loco non conuenit. uult enim significare Suetonius augustum aleæ indulsisse ab argumento efficacissimo. uidelicet ab epistola ipsius manu scripta: quæ referri non potest pinde ac ad ulteriam. ¶ Vinicius & siluius pater. nomina conuiuarum augusti. Ideo autem siluium patrem appellat quia erat & siluius. filius itidem curio pater dictus est ad differentiam filii curionis est ait siluius nomē albanorum regum huius mansit postea siluius omnibus cognomen: qui albæ regnarunt.

¶ MAN. ¶ Lautitiæ inuidia: illud respicit qd corinthiarius est appellatus corinthiorum uasorum studiosus. ¶ Murrhinū: a murrha ē. n. murra humor sub terra concretus uñ pciosissima uasa q̄ ex oriēte ad nos ut scribit Plinius deferuntur: lu. Maxima rursus murrhina: Lucanus non auro murrhaque bibunt. Mar. si calidū potas ardenti murra falerno. ¶ Instrumēto regio. regia supellectile. ¶ Conflauerit: liquefecerit i massam redegerit. ¶ Circa libidines. circa mulierum cōgressus: na quod ipudicitiæ ifamiā declinata dixit illud ad mulieb. corpus refertur: impudicus. n. est qui & pathicus aut fellator. Iu. non filius ante pudicus. ¶ Ab uxo

Lautitia

Lautia

murrina

Rumor

Professi di s

Autographa epistola

Antigrapha

Antigraphion

Silius

reliuia. ¶ Rumorē: infamiam. ¶ Expauit: ueritus est. ¶ Simpliciter: sine fraude: aut arte ulla. ¶ Decembri mense: quo saturnalibus uulgo ludebat: Macrobius & Martialis dierū licentiam explicant. ¶ Festis: solemnibus & diis ut Macrobius ait dictis lampridius Cal. inqt Ianuarīis hilariis matris deū ludis apollinaribus iouis epulo saturnalibus & eiusmodi festis diebus. ¶ Profestis: non festis hoibus. s. ob administrandam rem priuatā publicamq; concessis. ¶ Antographa: plius manu scripta ex ἀυτοῦ καὶ γραφῶ potest & antigrapha legi ut qdā habent ἀντιγραφῶ. .n.i escribo est καὶ ἀντίγραφον exemplar. ¶ Silanus pr. ex quo apparet duos rum silanos fuisse augusti familiares patrem de quo nunc & filium.

¶ PHI. ¶ Græcos. aduerbium græcū est quod latine dī̄ seniliter. græci senē γέροντα uocāt

Senetio
Seniculus

ὑπὸ κορίσ τικόσ. diminutiue γέροντιο uetulū. quē latini senetionem seniculumq; dixere. & γεροντικὸν senile. unde

Gerusia

& gerusia senatus siue curia nūcupat. ab ætatis uocabulo. hoc

> inter cœnam lusimus geronticos & heri & hodie: talis enim iactatis ut quinque canem: aut senionem miserat in singulos talos singulos denarios in medium conferebat: quos tollebat uniuersos: qui uenerem iecerat. Et rursus aliis litteris: non mi Tiberi quinquatris satis iucunde egimus: lusimus

ideo dixi: ut intelligeres illud plinianū ex li. xxxv. sic extruxere domū regiam attali trallibus. Itē sardib⁹ cresi quam gerusiā fecere. Indē uictruuius ait. cresi dom⁹: quā sardiani ciuibus ad requiescēdum ætatis otio seniorum collegio gerusiam dedicauerūt. uarro senaculum uocatū ubi senatus aut ubi seniores consisterēt dictū gerusia. significat augustus se lusisse inter senes senili lusiōe: quod autem taloꝝ tesserarumq; lusio senilis sit indicat cato. q apud Ciceronem sic inqt. nobis senibus ex lusionibus multis talos relinquant & tesseras.

Astragalizontes
Orcatalaria

¶ Talis. de talis q græce dīr astragali. ¶ Vñ a plinio astragalizōtes pueri ludētes talis appellantur. scripsimus copiosissime in cōmētariis ꝓpertii & ī libro annotationū: repete q̄ illic explicata sunt. ¶ Iactatis. orcatāmanu q orca intellige iactatos talos. est aūt orca uasculū illud insotū: quo coniecti tali agitantq; emittunt̄ in tabulā aleatoriam: de qua itelle xit psius illo uersu. Angustæ collo nō falier orcæ: de qua ait elegāter pōponius poeta bonomensis: Itege dum cōtēplor orcā taxillos pdidi. a martiale dī̄ turricula ex imitatiōe græce dictionis. quā & latini usurpār. π ύργ ον. n. uocant. oratius in sermonibus. mitteret in pyrgū talos super

Pyrgus
Fritillus
Talus nō ē in homine

quā rē in libro annotationū plura tradidimus osīdentes fritillum idē significare: cū alii existimauerint esse tabulā aleatoriam. obiter annotandū n̄ talū ꝓprie dici in hoīe: si uera sunt q̄ aristoteles & plinius. n̄ ꝓdiderunt. q affirmant hoiem non hr̄e talū: q in bisulcis ꝓprie est & in solis cruribus posterioribus. qn̄ itaque cor. celsus & apuleius aliiq; scriptores loculenti mentionē faciunt de hoīs talo uident̄ p quandam quasi trāslationem noīe talum id officulum: qd̄ uertebra pedis ligatū sustinet totum corpus a talo fit uerbū talipedare: qd̄ significat uacillare pedibus & quasi talis insistere. talus ꝓnomē fuit sabinoꝝ. ¶ Canē. canis qui græ-

Canis

ce dī̄ κύων iactus damnosus est in talis: sicuti docuimus apud ꝓpertiū enarrantes uersiculum illū. damnosi

Senio

subsiliere canes. a psio dictū est damnosa canicula. ¶ Senionē. senio ꝓiectus est in talis: q interdum lucrosus erat. inde a persio dexter hoc est ꝓspitius & felix iactus appellat̄ interdum damnosus: ut in hac augusti alea: nā q canē iecerat canē aut seniōem: ille denarios singulos cōferebat in medium. de senione & cane martialis. senio nec nostrū cum cane quassit ebur. n̄ dici senio a numero senario existimant eruditi senionē significare quaternariū: q. s. qui iecerat duos seniones: ille quattuor nūmos lucrabat̄. Seniores in alia significatione dici uoluerunt deos minutulos: ut est uertumnus & pomona. quis legā semones potius q̄ seniōes dictos. ¶ In singulos talos. i libro annotationū declarauim⁹ i ludo talario quattuor talos adhiberi: solitos cū in tesserario tres rantūmodo tesseræ: sicut etiam in præsentia fit adhiberentur. ¶ Venerem iecerat. uenus i

Venus talaria

talis summum numeꝝ habet. & est felicissimus iactus: de quo sensisse oratium autumat porphirio illo uersu: quem uenus arbitꝝ dicet bibendi. Aristoteles de uenere & cane: qui sunt in talis hæc scribit digna annotatu in secundo de animalibus. quæ ueneres nocantur intus aduerse sibi positæ sunt quæ canes foris: quæ

Chius
Quinqtr⁹

antenæ supra habentur situs taloꝝ omnium talis est. idem libro. ii. de celo & mundo. myrias inquit astragalos chios iacere difficile est sed unum aut duo facile. ¶ Quinquatrus. M. Varro li. ii. de lingua latina: quinquatrum diem unum festū esse dicit sic appellatū: quod erat post diem quītum idus martias: sicut sexatrus ab tusculanis similiter uocatur dies post diem sextum: & septimatrus post diem septimum. Idem traditur

Quīq̄tria

a festo pompeio. ouidius uero in festis quinquatrus siue quinquatria dies quīq; fuisse docet in mēse martio palladi dedicatos. gellius in secūdo noctium atticaꝝ inquit. sicut in eo quod quinquatrus dicamus qd̄ quīq; ab idibus dierum numerus sit atrus nihil. Oratius i. ii. epistolarum. ac potius puer ut festis quīquatribus olim: quem uersum enatrās porphirio sic iquit: quinquatres a quinq; diebus q dies ad ferias mineruæ

Quinqtr⁹ minusculæ

ptinēt: ꝓpterea quod festæ solemnitates eius deæ p hoc spatiū tpis celebrantur fuerunt & alteræ quinquatrus in mense iunio minuscule dictæ ad similitudinem maioꝝ. tunc tibicines feriati per urbem uagabantur & ad edem mineruæ conueniebant.

¶ M. AN. ¶ Gerōticos: seniliter. ἐπιρρηματικῶσ ab eo qd̄ γέρων senex ē. ¶ Talis: Tal⁹ ossis genus ē in articulo pedis uētre eminēs cōcaua i uertebra quadratū forma altera pte cōcauū altera uero planū i posteriori ē suffragie dūtaxat nūq̄ i priotibus pedib⁹ nec hoī aut aialib⁹ solidos ungues hn̄tib⁹ sed bisulcis nā græci ἀστραγάλον uocāt eo osse senes & pueri luderē cōsueuerūt unū illd̄ a lysadro lacedemōio frequēter usurpatū pueros astragalis: uiros meiurādo fallere. ¶ Canē aut senionē: tali latera suū singla nūeꝝ faciebāt lat⁹ qd̄ unitatē hn̄t canis siue cāicula appellabat̄ & qa mini⁹is nūer⁹ icirco dānosus: Quiqd̄ ualeāt tali quo pos

sis plurima iactu figere damnosas effugiasq; canes: persius damnosa Canicula q̃tum raderet: latus huic oppositum netus dicebatur siue cous senariũ continens qui oĩum maximus sex lucrifaciebat nũmos reliqua duo chius & senio dicta ternariũ ille hic q̃ternariũ cõtinẽs chius tris nũmos senio quattuor Lucrãter: binarius aut quinarius in talo non erat numerus: De talo Martialis non mea magnanimo depugnat tessera talo: Senio nec nostrum cum cane quassat ebur: & rursus cum uultu nunq̃ steterit tibi talus eodem Munera me dices magna dedisse tibi. ¶ Qui uenerem: ut sit sensu. qui senionem & canem iecerat in singulos talos singulos conferebat denarios quos in medium collatos qui uenerem punctum iecisset ut uictor tollebat. ¶ Quinquatris: In quinquatribus dixit erant dies quinq; ut Oui. ait in honorem palladis ce ebritate consecrata: una inquit dies media est & sunt sacra mineruæ nominaq; a iunctis quinq; diebus habent: Var. unũ non quinq; fuisse ait ac per errorem factum ut quinq; celebrarentur fuitq; ille dies celeber ad .xv. calẽ. aprilis is quia sextus esset ab idibus ac quintus ab atro quinquatrus dictus Macrobius est auctor cui festus gellius & Varro in nominis interpretatione astipulantur.

enim per oẽs dies: forũq; aleatoriũ calefecimus: frater tuus magnis clamoribus rem gessit ad summã tamẽ perdidit non multum: sed ex magnis detrimentis præter spẽ paulati retractus est. Ego pdidi uiginti milia nũmũ meo nomie: sed quũ effuse in lusu liberalis fuissem: ut soleo plerũq;: nam siquas manus remisi: cuiq; exegissem: aut retinuissẽ quod cuiq; donaui: uicissem uel quinquagita milia: sed hoc malo. Benignitas enim mea me ad cælestem gloriam effert: Scribit ad filiã nisi tibi denarios ducentos quinquaginta: quos singulis cõuiuis dederam: si uellent inter se inter cœnã uel talis: uel par uel impar ludere.

De continentia: & habitationibus eiusdẽ.

IN partibus cæteris uitæ continẽtissimũ fuisse cõstat: ac sine suspitiõe ullius uicii. Habitauit prio iuxta Romanũ forũ supra scalas ãnularias in domo quæ

¶ PHI. ¶ Per oẽs dies. quinq; .f. tot .n. sunt dies quinquatres. ¶ Forũ aleatorium. quo conferrent controuersias: & quæ uendere uellent quoq; ferrent: forũ appellarunt. ubi quod generari additum est ab eo cognomẽ ut forũ boarium forũ olitoriũ. auctor Marcus Varro. Itaq; festiniter augustus forũ aleatoriũ appellauit locum quo aleatores aleam ludumq; conferrent exercerentq;. ¶ Calefecimus. exercuimus frequẽtauimus a contra io dixit Terentius. Nimirũ hic hoies frigent. ¶ Frater tuus drusus nero. ¶ Magnis clamoribus. qui excitari solent ab his qui fauẽt uictori in alea: uel potius itellige clamores & iurgia quæ subinde glisc̃unt inter collusores iuxta illud nasonis de

Forũ unde

alea scribentis in secundo de arte. crimina dicuntur. resonat clamoribus ether. ¶ *Præter spem retractus.* nihil incertius est aleatorio ludo in quo potissimum fortuna dominatur. adeo ut sepe numero: qui iam uictor erat abiturus: is repente uictus discedat & qui uictus uidebatur subito uictor euadat: quod euenit druso: qui cum ab initio perderet ac iacturam q; faceret ex inopinato cepit ex damno aleatorio retrahi & felicibus iactibus resarcire quod amiserat. ¶ Manus remisi. remittere manus in alea est condonare collusoribus iactum quem sua quisq; manu damnosum sibi fecit. Debuitq; ob id nummos soluere. ¶ Exegissem. repetissem recepissem. unde & exactores pecuniarũ dicti. ¶ Sed hoc malo: potius uolo donare & remittere collusoribus q̃ exigendo uincere. ¶ Benignitas. liberalitas Cicero in secundo de officiis fontem ipsum benignitatis exaurit. ita benignitate benignitas tollitur. ¶ Ad celestem gloriam. hic est uetustissimus auctore plinio referendi gratiam benemerentibus mos: ut tales nominibus ascribant. Deus est. n. mortali iuuare mortalem: & hæc ad eternam gloriam uia. & profecto ut ait uerissime pacatus in panegyrico. Rei & famæ bene consulit munificus imperator lucratur enim gloriam cum det pecuniam reuersuram. ut Rabirius poeta. hoc habeo quodcunq; dedi. ¶ Vel par uel impar. expungenda est pticula illa: uel. in medio collocata: & ita legendum. par impar. est enim genus ludi puerilis uulgo notum: de quo sic ait oratius ludere par impar equitare in arondine longa. ¶ Scalas anularias. anulariæ scalæ opinor dicuntur quæ in cocleæ formam figurantur & orbiculata figura instar anulorũ rotũdantur: quod scalarũ genus alio nomine cochũ dicitur strabo lib. ultimo. hæc est etiam pãnum altitudo quædam manufacta turbinea petrose ripæ persimilis in quam per cochium ascenditur. scribunt Marcus uarro & donatus in eunucho terentiana scalas deum penatium edificatas fuisse ex bonis macelli & cupidinis equitum ciuium Romanorum qui damnati fuerunt a quorum altero macellum ab altero forum cupedinis appellatum sit. præterea scalæ romæ fuerunt: quas tarquinius superbus fecit quas abominandi eius nominis gratia taquinias appellatas esse uulgo existimari ait uetrius.

Bẽignitas

Anularias scalæ

Tarqniæ scalæ

¶ M. AN. ¶ Aleatorium: sic libentius legerim q̃ aleatorũ quod plures habent ut urbane locum aleatorum frequentia refertum aleatoriũ appellauerit forũ. ¶ Calefecimus: multitudine & frequentia calorem induximus. ¶ Frater tuus: drusus potius q̃ agrippa qui cum Tyberio adoptatus non multo post fuerat: posteus. ¶ Rem gessit: lusit. ¶ Detrimentis: ex ingenti pecunia quam amiserat. ¶ Retractus paulatim uincendo damnũ resarsit. ¶ Quas manus: pecuniarũ grumos i aleã cõiectos. ¶ Remisi: cõdonaui. ¶ Exegissem: mihi psolui uoluissem. ¶ Aut retinuisse: aut nõ exactarũ loco uicẽtibus nõ reddidissẽ: aut certe exactas ne cui

dedissem. ¶ Quinquaginta milliarum nummum. ¶ Sed hoc ame. sin oēs munificum fuisse. ¶ Filiam iuliam ante eius damnationem id factum intellige. ¶ Pat. & ipar. quod unctbus & digitis solet fieri. ¶ Ad scalas annularias: locum sic in urbe ab annularis credo officinis siue pendentibus annulis dictum.

Calui oratoris fuerat: postea in palatio: sed nihilominus ædibus modicis hortēsianis: & neq; laxitate: neq; cultu cōspicuis: ut in quibus porticus breues eēnt albanarum columnarum & sine marmore ullo: aut insigni pauimento cōclauia: Ac per annos amplius. xl. eodem cubiculo hyeme & æstate mansit quāuis parum salubrem ualitudini suæ urbem hyeme experiretur: assidueq; in urbe hyemaret. Si quando quid secrete: aut sine interpellatione agere proposuisset: erat illi locus in edito singularis: quem Syracusas: & Techophion uocabat: huc transibat: aut in alicuius libertinorum suburbanū. Ager aūt in domo Mœcenatis cubabat: ex secessib⁹ pcipue frequētauit

¶ PHI. ¶ Calui oratoris. de caluo non pauca dicta sunt in iulio cæsare. illud adde: quod hic laminis plōbeis usus esse tradit ad cohibenda uisa uenerea inquiete sponte naturæ erūpentia usq; i morbi gen⁹: quare uires quoque corporis studiorū labore custodiuit. ¶ Palatio. ubi domus Cæsarum fuerunt quas plini⁹ palatinas appellat. ¶ Ortensianis. quæ fuerant ortensii oratoris: de cuius eloquentia Cic. de cuius uestitu ad munditiem curioso. gellius macrobius & ualerius ti adidere. Vnde in eū multa quasi in histrionem dicta sūt. hic sicuti refertur quintus ferens perit linguam in actione deficiente. in hortensio duo singularia laudātur memoria præcellens & pronuntiatio plena uenustatis. ¶ Neq; laxitate conspicuis. M. Tullius in primo officiorum præcipit. in domo clari hominis in quam & hospites multi recipiendi & admittenda hoīum cuiusq; generis multitudo est: adhibendam curam esse laxitatis. in ampla domus decori dño sepe fit. ¶ Neq; cultu. ornatu. magnificentia domus tripartito probatur sibi subtilitate: magnificentia dispositione cū magnificenter opus perfectū aspicitur dominus impensæ laudabitur: cum subtiliter officinatoris exactio probabitur. cū uero uenustate & proportionibus: tunc erit gloria architecti. ¶ Albanæ columnæ. ex lapide albano structæ: qui uilior erat & quia uernaculus & quia mollis. Nam ut auctor est uitruuius mai. lapidicinæ quædam molles: & circa urbem fidenates & albanæ. Saxa albana in locis tectis sustinent laborem si autem in apertis fuerint & patentibus collocata: quia mollia sunt pruinis & gelicidiis dissoluētur. ¶ Insigni pauimento. qualia fuerint apud priscos lithostrota. & ut indicat lucillianus uersus: arte pauimenta atque emblemate uermiculata. de pauimentis in Iulio Cæsare satis dictum. ¶ Cōclauia. triclinia & cenationes & alia id genus membra domus cōclauia dicunt. festus pōpeius ait conclauia dici loca: quæ una claue clauduntur. paulus iurisconsultus digestis de seruitutibus prædiorum urbanorum. foramen in uno pariete conclauis uel triclinii. scribit uitruuius in. vi. in conclauibus usum luminū maximū esse adhibendū. martialis: omnibus nacerta quod conclauibus. Cicero appellat cōclaue quod quintilianus triclinium dixit tāq; idem sit. ¶ Eodem cubiculo. in hoc multū distabat augustus a lucullo: q cum tpe habitationē quoq; pmutandā censebat: ne grues aut Ciconiæ hoibus prud ntiores uiderent: quæ regiones subinde cū tpibus mutare cōsueuerūt ¶ Hiemaret. hiemē ageret & totū hiberni tps romæ moraret. ¶ Sine interpellatiōe. interruptiōe & interturbatione. Ci. in studiis sine iterpellatione uersor. supra docuimus iterpellare eē mediā alterius orōnē interrumpere. uel actiōi se alterius iteiponere. ¶ In edito. in pte domus eminētiore. ¶ Syracusas. ego existimo iō ab augusto locū i editiore pte domus secretiorē uocatū esse syracusas pp posituram syracusæ: urbis i sicilia oium pulcherrimæ. ea. n. urbs ex quattuor quasi urbibus cōstare dicebat: quarū una ē insula i qua domus erat hieronis regis: altera est accadina. i qua amplissima fuit curia. Tertia ē thyce noiata i qua gimnasiū clarissimū fuit. qrta ē urbs q̄ qa postrēa edificata ē neapolis uocat: quā ad sūmā theatrū ē maximū. auctores Ci. i. vi. uerrinarū & liui⁹ i. xxv. quēadmodū ergo syracusæ erāt qdrifariā dispartitæ & pars a pte tāq urbs ab urbe disiuncta ita locus in quo augustus aliqd secreto agere solebat: elegāter uocabat ab eo syracusæ: cū esset separatus & in edito quasi a reliqua domo seiunctus sequestratusq;. qdam a uerbo græco id nomen deductū autumant. tanq significet trahere ad qetem a græcis. n. σύρω dicitur traho & ἀκὴν quod aduerbiū est significans quiete & silenter: non improbabilis est opinio: illa prior nostra sit: aut a similitudine urbis syracusarum locum sepositum uocauerit augustus syracusas. ¶ Techophion. dictio græca est: q̄ significat artis pductionem & ut ita dicam natiuitatem: tanquam ille locus artium disciplinarumq; excogitandarum augusto causam suppeditaret. loca enim secreta plurimum uegetare possunt ingenia: hinc ait plinius in epistolis o mare o littus uerum secretumq; museum: quam multa inuenitis: quam multa dictatis τέχνην. græci artem uocant: & φύω produco. ¶ Suburbanum. prætorium siue uillam. ¶ In domo mecenatis: quæ erat in exquiliis. olim. nero spectauit urbis incendium ex turre mecenatiana: quam ille in hortis suis extruxerat de qua est illud oratianum: molem propinquam nubibus arduis omitte mirari. ¶ Ex secessibus: loca sunt amenioræ ad quæ tanquam diuerticula quædam secedere solemus. Iuuenalis: ianua baiarum est & gratum littus amœni secessus

magnifica domus tripartito

Albanæ columnæ

syracusæ

Techophion

¶ M. AN. ¶ Calui oratoris: Fabi⁹ inēt q post Ciceronē caluū pferret oib⁹. ¶ In pala. palatii regiōe. ¶ Hortēsianis: q̄ hortēsi oratoris Cicerōis emuli fuerit: De hortēsio Fabi⁹ tacit⁹ & gellius pluta. ¶ Albanæ col. ex uicino q̄s itrūe & icarco uiliori s pcii. ¶ Conclauia: secretiora ædiū loca qb⁹ aut uiri colloq aut mulieres

confabulari solent dicta quod habeant clauē unam communem domesticis oibus: Cicero triclinium conclaue appellauit: Quintilianus de cratione Scopæ conuiuio ait eo inqt Limen egresso triclinū illud supra conuiuas corruit de quo Cicero interea ait: Conclaue illud cecidit. unde suspicari possis Triclinium a nris recte conclaue appellari. ¶ Syracusas: nomen a re fictū ἀπὸ δρόυσ ύρῶ traho: καὶ ακην τὸ ἐπὶ ρριμα. i. quete & cū silentio: uel σύρῶ καὶ τοῦ ἀκοῦσ ιδοῦ qi inuitū trahet. i. ad animi labores: sic syracusias poti⁹ legēdum: uel ἀπὸ τοῦ σύρρου cuniculo καὶ ακη: sunt aliogn syracusæ in Sycilia urbs clariss. ma & oino notior q de ea longior suscipiat̃ sermo. ¶ Techno phion: & hoc quoq fictum τὲ χ ν λ ι ars a græcis dicitur φύω produco. ¶ Suburbanam: uillam aut prædium urbi ꝓximū. ¶ Excessibus: ex locis quæ in secessu frequentabat.

maritiam: insulasq; campaniæ: aut ꝓxima urbi oppida: Lauinium: Preneste: Tybur: ubi etiam in porticibus Herculis templi persæpe ius dixit. Ampla & operosa prætoria grauabatur & neptis quidem suæ Iuliæ profuse ab ea extructa etiam diruit ad solum: Sua uero quis modica non tam statuarum tabularumque pictarum ornatu quam xistis:

¶ PHI. ¶ Maritima. loca littoralia & mari uicina. ¶ Insulis cāpaniæ. in sinu campano sunt insulæ pandataria: enarea: capreæ leucothea: ut plinius & marcianus tradunt. ¶ Lauinū. liuius in primo eneas oppidū condidit & ab noīe uxoris lauinū appellat̃ fuitq; ut inquit strabo i. v. urbi Romæ ꝓximum. ¶ Præneste. ciuitas est in regione montana haud procul ab urbe Roma: ubi fortunæ templū illustre fuit unde certa edebantur oracula. hinc ut silius. sacrisq; dicatum fortunæ ꝓneste iugis & a papinio in siluis dictū est. & ꝓnestinæ poterant migrare sorores. ꝓneste auctore strabone quondā polistephanon. i. multaꝝ coronaꝝ appellata est. plinius ꝓnestini urbe quondam stephane dicta plutarchus in libello de comparationibus clarorum uiroꝝ historiam refert fabulosam unde ꝓneste nomen accepit. scribit. n. thelegonum ulyxis filium responsis deoꝝ ad inuestigandum patrē dimissum fuisse admonitū. ut in eo loco urbem conderet ubi saltatores coronatos cerneret. Itaq; profectus in italiam rusticos saltare cōspexit prim ramulis coronatos ibiq; edificauit oppidū quod ex appellatione coronæ prænestinū uocauit. a quo deriuatum ꝓneste romani uocitant. Seruius uero in septimo eneidos cōmentario a πρίνοις. i. ilicibus ꝓsente nomē deductū esse autumat ¶ In porticibus herculis. tibur herculi dicatū erat. hinc in pri apeus legimus gades herculis hūdūq; tibur & strabo in qnto tibur appellat herculeū. au. gellius in. xv. noctiū atticaꝝ significat bibliothecā tibure i templo herculis fuisse satis cōmode instructā libris & ad hoc tiburtini herculis tēplū scripsimus in ꝓpti cōmentariis referendum esse illud Iuuenalis. uincens fortunæ atq; herculis edem. ¶ Prætoria. uillas elegantiores cultiores ue prætoria appellauerunt. paladius in primo de re rustica scribens quo edificium institui in agro oporteat sic ait ipsius prætorii situs sit loco aliqua tenus erectiore & siccïore ꝓp iniuriā fundamentoꝝ & ut leto fruatur aspectu. Idem alibi. columbarium pōt accipere sublimis una turricula in prætorio constituta. quin etiam iurisconsultus li. ix. digestoꝝ titulo de seruitutibus prædioꝝ rusticoꝝ scribit: licere uel prætorium uel protectum habere: quod officiat prædio uicini. hoc idem innuit marcialis illo uersu. ad lapidē torquatus habet prætoria quartum: & papinius. i. i. siluaꝝ alternas seruant prætoria ripas. alias prætorium dici taberunculum imperatoris quod quintilianus appellat augustale iam docuimus. ¶ Profuse: largiore impensa pecuniæ. ¶ Extructa. s. prætoria. ¶ Diruit ad solum. tota euertit usq; a fundamentis. ¶ Statuarū ornatu. solebant latiores romani statuis nobilium artificum ex tabulis pictis domos exornare felicitatem nimia luxuriantes. e contrario laudatus est lucius mumius cognomento achaicus: qui amicis rogantibus facile tabulas pictas largiebatur. M. Agrippa olim orationem habuit magnificā de tabulis oibus signisq; publicandis: qd ut inqt plinius fieri satius fuisset q in uillaꝝ exilia pelli. Idem in. xxxv. inquit tabulæ pictoꝝ pinacothecas impleut. sunt autem pinacothecæ ut obiter id declaremus repositoria tabulaꝝ pictarum. uarro scribit multos spectatum uenisse luculli uillas ut uiderent pinacothecas. & uictruuius pinacothecaꝝ meminit li. vi. ubi ait pinacothecas amplis magnitudinibus esse constituendas. ¶ Xystis. in libro annotationum docuimus xystum græca appellatione ampla latitudine esse porticum. in qua athletæ per hiberna tempora exercentur. Nostri hypethras ambulationes xysta appellant: quam græci paradomida uocant. i qbus uoluptatis causa arbusculæ & maxime buxus in uarias effigies figurantur. de hoc xysto in præsentia intelligit de quo & locutus est plinius sic scribens in. v. epistolaꝝ ante porticum xystus concisus in plurimas species distinctusq; buxo. Cicero in bruto cum in ambulantem in xysto & essem otiosus domi. de xysticis athletis superius dictum est. hypethræ autem ambulatiōes hinc dicuntur subdiales quæ sub dio sunt & in aperto. ¶ M. AN. ¶ Insulas campaniæ: campano litori adiectas ut capreas enarimem: prochitam. ¶ Lauinium: ab ænea in latio conditum appianus a diomede dixit. ¶ Præneste: urbem in montibus situm ἀπὸ τῶν πρίνων idest ilicibus quibus locus abundat ut seruio placet dictam. ¶ Tybur: hoc quoq; in latio urbiq; propinquum Strabo Tusculum præneste: Tybur in conspectu romæ sunt: de tyburis conditoribus alibi. ¶ Herculis templi: Mar. Itur ad herculei gelidas qua tyburis arces: Strabo Tibur quidem herculeum ꝑpa pinius quod in templa darent alias tyrinthia fortes. ¶ Prætoria: ædificia sumptuosiora. Grauabatur: grauiter ferebat de inuidioso Iuliæ in ædificando apparatu & loco ab Augusto romæ euerso sutus supra. ¶ Xistis: porticibus ut uictruuio placet: sed melius hoc loco pro ambulacris: & locis consitis arboribus ut plinius in epistolis docet.

Præneste

polistephanon

Prætoria

Pinacothecæ

Xistos

hypethræ abulationes

& nemoribus excoluit rebusq; uetustate; ac raritate notabilibus: qualia sũt capreis immanũ beluarũ; ferarũq; mẽbra pgrandia, quæ dicunt gigantũ ossa & arma heroum.

De parsimonia: supellectilibus: & uestimẽtis eius.

INstrumenti eius: & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc residuis lectis atq; mensis: quorum pleraq; uix priuatæ elegantiæ sint: ne toro quidem cubuisse aiunt nisi humili: & modice instrato. Veste non temere alia q̃ domestica usus est: ab uxore & sorore & filia neptibusque confecta: togis neque restrictis neque fusis

Topiariũ opus

¶PHI. ¶Et nemoribus excoluit. nemora dicunt siluæ amœniores ut inquit festus. autem significare opus topiarium. quod in uiridariis conficit ex arbusculis aut fruticibus aut herbis ita distinctis compositisq; ut uariarerum effigies referentur decoris & ornatus causa ut naues cameræ uialia: & id genus alia graphice & communiter fieri uidemus ex rore mario & buxo & hedera & aliis arbusculis: quarum natura sequax est & flexibilis. plinius in. xii. scribens de ficu indica ait. noua sibi propagine faciant circa parentem orbes quodam opere topiario: Idem in. xv. de lauro. accedit in topiario opere taxa excrescẽte in medio folio. Idem in. xxii. acathon herbam appellat topiariam: qua topiario operi est accomodata cum lato longoq; folio uestiat crepidines marginum. Idem. xxxv. ludius primus instruit amenissimam parietum picturam uillas: porticus & pulmorum toros: dicitur & simpliciter topiarium locus opere topiario spectabilis. Cicero in epistola ad quintum fratrem. topiarium laudauit: ita oia conuestiuit hedera. ipsa uero ars topiarii operis appellatur topiaria: ut argentaria ut sagaria. Idem Cicero in eadem epistola. ut denique illi palliati topiariam facere uideantur. qui faciunt topiarium opus scientesq; sunt ipsius topiariæ. dicuntur topiarii: plinius in. xv. scribens de myrto. satiuarum generato piarii faciunt. Vlpianus titulo de fundo instructo: si uiridaria inquit sunt topiarii accedunt instrumento fundi. Africanus quoq; iurisconsultus libro de legatis tertio euidenter id docet cum ait prædiis legatis: & q̃ eorum prædiorum colendorum causa empta parataq; essent neq; topiarium neq; saltuarium legatum uideri. topiarium n. ornandi magis fundi q̃ colendi causa paratum esse. uidentur autem dici topiarii, a dictione græca ἀπὸ τῶν τόπων. idest a locis: quæ uaria opere topiario figurantur: quæ & topia ab idoneis scriptoribus nuncupantur. scribit n. spartianus adrianum cryptas & topia dirimisse. uitruuius in. vii. ubi loquitur de megalographia. quæ pictura est magnarum imaginum figuratrix: sic ait habentes deorum simulacra seu fabularum dispositas explicationes non minus troianas pugnas seu ulysis errationes per topia cæteraq; quæ sunt eorum similibus rationibus ab rerum natura procreata. ¶Capis. caprearum insula in sinu campano est distans a surento octo millibus passuum: & ut auctor est plinius & infra latius explicabitur: capreæ nobiles sunt tiberii principis arce. ¶Gigantum ossa. scribit diodorus in. v. bibliothecæ herculem in campania depugnasse aduersus gigantes in campis phlegreis acriq; commissa pugna pluribus illorum trucidatis eam regionem ab omni feritate purgasse. strabo quoq; huius rei meminisse uidetur. scribens in. v. gigantes uulnera lauisse in aquis puteolanis: a quo putore puteolos dictos esse. cum igitur insula caprearum sita sit in sinu campano & illic hercules bellum confecerit gigantum non absurdum est: ossa gigantum qui stati ibi fuerunt & ingenti corporatura prodiit capreis fuisse spectata custoditaq;. ¶Instrumenti eius. s. domesticum. & supellex nihil aliud est q̃ domesticum patrisfamilias instrumentum. scribit paulus iurisconsultus. siue cum instrumento fundus legatus sit. siue instructus duo legata esse intelligenda. ¶Vix priuatæ. uix conuenientis homini priuato nedum principi orbis terrarum. ¶Elegantiæ. elegantia antiquitus dicebatur cultus amenior & uictus nitidior. elegantemq; hominem dici uoluerunt q ut inquit gellius nimis lecto amœnoq; cultu uictuq; esset. sceuola a Cicerone dictus est parcorum elegantissimus. crassus uero parcissimus elegantium. ¶Modice instrato. non ualde preciosis stragulis ornato. instratus. n. lectus dicitur ueste stragula excultus. & ut ait ulpianus instratum significat omnem uestem stragulam insternendi causa paratum. ¶Alia quam domestica. M. Cato censorius in li. qui inscriptus est carmen de moribus. uersari inquit in foro honeste mos erat: domi: quod satis erat. est itaq; domestica uestis quam domi induimus exuta forensi toga. ea fere semper utebatur augustus confecta manibus suarum fœminarum talis autem uestis neq; sumenda est neq; seruanda sollicite: in hoc autem uidetur augustus imitatus esse Alexandrum magnum: qui & ipse ueste induebatur confecta manibus sororum. Vnde ait apud quintum curtium hanc uestem quam indutus sum sororum non solum donum sed etiam opus uides: nostri decepere mores e contrario apud persas probrosum est fœminis admouere lanæ manus: uestesq; conficere.

Topiaria
Topiarius

Megalographia

Puteoli unde

Instratum

¶M. AN. ¶Nemoribus: arboribus in nemorum speciem consitis Papinius in surrentina pollii uilla ubi nunc nemora ardua cernis hic nec terra fuit. ¶Excoluit. ornauit. ¶Notabilibus: insignibus. ¶Gigantum ossa dicuntur dixit quasi minime credendum: neq; gabinius & plut. mira quædam de antei ossibus tradiderunt: Pli. creta motu terræ abrupto monte stupendæ magnitudinis cadauer repertum prodidit. ¶Residuis: durantibus. ¶Priuatæ. i. humilis & non publicæ. ¶Non temere: non alia fere. ¶Quam domestica: a domesticis confecta uetus atq; heroicum fuit ut uestibus muliebri domestico opere factis summi uiri uterentur: Valerius flaccus de castore & polluce. Illis thenareo pariter tremit ignea fauco purpura: quod gemina mater spectabile tela duxit opus bis taygeto siluisq; comantes Struxerat. Ver. Tyrioq; ardebat murice Lena demissa ex humeris diues quæ munera dido fecerat: & tenui telas discreuerat auro: & andromache apud eundem phrygias clamidem:

quam dono dedit ascanio monumēta suæ manuū esse uoluit: Plinius de Caia cecilia auctor est inq̄t Mar. Varro factā ab ea togam regiam undulatam.

clauo nec lato: nec angusto: calciamentis altiusculis: ut procerior q̄ erat uideretur & forensia aūt & calceos nunq̄ non intra cubiculū habuit: ad subitos repētinosq; casus parara.

De cōuiuiis & cœnis eiusdem.

Conuiuabat' & assidue: nec unq̄ nisi recta: non sine magno ordinū hominūq; delectu. Valen⁹ Messalla tradit neminē unq̄ libertinoꝶ adhibitū ab eo cæne excepro Metia: sed asserto in ingenuitatē post pditā Sexti Pōpeii classem: ipse scribit inuitasse se qnendā in cui⁹ uilla maneret: qui spiculator suus olim fuisset. Cōuiuia nōnunq̄ & serius inibat: & maturi⁹ relinquebat: quū cōuiuæ & cœnare inciperēt priusq̄ ille discūberet, & pmanerēt digresso eo.

¶PHI. ¶Neq; fusis. neque nimis laxis. temperamentum. n. quod in rebus oībus laudabile est in uestitu & calciatu adhibebat augustus. ¶Clauo: ueste senatoria. ouidius. claui mensura coacta est. ¶Neq; lato. unde latus clauus dictus ab ipsa texturaq; & in mapmis usos eē testis ē mart. illo endecasyllabo. & lato uariata mappa clauo. latiore clauo usum fuisse tullum hostiliū auctor est pli. i. ix. august⁹ uero in hoc seruabat mediocritatem quæ maxima est uirtus tacit⁹ īperator interdixit auroclauatis uestibus quæ a textatura clauorum aureoꝶ ita nuncupabātur uū & tunicæ auroclauatæ dictæ. ¶Forensia. uestimenta quibus in foro utebantur forensia appellatæ unt sicut cenatoria quibus domi utebant' in cena. hinc martialis ait in disticho cuius titulus est cenatoria. nec fori sunt nobis nec sunt uadimonia nota hic opus est pictis accubuisse rhotis. dicuntur forensia ab eo q̄ foris atq; in foro illis utebantur. togæ forenses alio nomine uocantur. ¶Calceos. a calceo calceolarius dicitur sutor: quo uocabulo utitur plautus in aulularia. De calceo dixit oratius. si pede maior erit subuertet si minor uret. calcei patricioꝶ mullei nuncupabantur a mullādo idest suendo fenestella put; nomen datū mullis piscibus a colore mulleoꝶ calciamentoꝶ. de calceis mulleis loquitur flauius uopiscus in aureliano.

Latus clauus

Forensia

calceolari⁹

Mullei

¶Conuiuabatur. M. Cato rusculanus mensam amicoꝶ parentem esse existimabat: tanq̄ in conuiuio amici pararentur. sed tales a seneca probari minime uidentur damnante eos: qui amicos in conuiuio probant Cato quoq; uticensis iniquū esse dicebat beniuolentiam cibo allici: Attamen regia res est mensam participare cum conuictoribus & ex conuictu amicoꝶ capere uoluptatem laude dignam cū illi uehementer carpantur: qui solitaria cena distenduntur & clandestinæ ganeæ soli indulgent. laudandus est augustus: q assidue conuiuabatur ita ut oīa omnibus forent communia: & eadem cunctis apponerentur: hoc est. n. conuiuari ea cena: quam rectam dixere. ¶Nunq̄ nō. semper. ¶Nisi recta. rectam absolute ueteres cenam appellauerunt: qua clientes & conuiuas recto ordine discumbentes laute eisdēq; epulis accipiebant. Martialis. promissa est nobis sportula recta data est. ista fiet mennio sepe cenaꝶ rectaꝶ: quibus sportulæ obiciuntur ¶Mena. hic est ille menas qui belloꝶ ciuilium desertor dictus est: qui magni pompeii fuerat seruus: quē Cæsar libertate donauit. hic a sexto pōpeio ad augustum ab augusto ad sextū deinde ad augustum subinde transfugit. appianus hūc appellat menodoꝶ. plutarchus uero & alii menā. in quem scribit oratius mordaciter carmen illud ex epodo: lupis & agnis quanta sortito obrigit tecū mihi discordia est. plinius l. xxxv. scribit menā & menecratē seruos sexti pompeii uisos esse a proauis in catasta pedibus argentaria creta denotatis talium seruoꝶ pedes a poetis gypsati dicuntur. ¶Spiculator. spiculatores dicti sūt satellites principum a spiculis: quæ gestant. sunt aūt spicula ut ait Vegetius tela missilia: quoꝶ ferꝶ est triangulum unciaꝶ nouem hastile pedum quinq; & senis: antiqui pila uocauerunt. alias spiculum dicitur cuspis ipsa & aculeus ut spicula sagitaꝶ: & aculei apium. Qu. curtius inter promptissimos dimicās alexāder sagitta ictus est: q̄ in medio crure fixa reliquerat spiculū. Virgilius de apibus. & spicula ceca relinquunt affixæ uenis. a spiculo fit uerbum spiculare quod significat cuspidare & acuere plinius in. xi. telum uero pfodiēdo tergori quo spiculauit ingenio? De spiculatoribus uero qui latera principis sepiunt spiculis armati ait Cor. tacitus dilapsis spiculatoribus cetera cohors non aspernata contionantem. mendosi codices pro spiculatoribus habent speculatoribus: cū speculatores sint exploratores: quos græci partim episcopos. uocant partim catascopos. hoc obiter dictum sit ut locum intelligas mendosum in Cæsaris commentariis. ita enim scriptum passim legitur in commentario decimotertio litteris celeriter in siciliam conscriptis & per satascopum missis. ubi legendum est per catascopum: quo nomine speculator significatur potes etiam si libet legere catascopium: quod nomen nauigii est exploratorii: ut sit sensus: Cæsarem litteras misisse in siciliā per nauiculam uelocem & exploratoriam. catascopii nauis exploratoriæ meminit gellius libro. ix. noctium atticarū. ¶Serius. iam conuiuis discombentibus. ¶Maturius. adhuc conuiuis in cena permanentibus. ¶Digresso. cum iam esset satur. ne credas augustum fecisse quod domicianum: qui surgens e conuiuio referebat se ad occultam ganeam.

Recta cena

Spicula

Spicula

Spiculare

Episcopi

Catascopi

Locus Cæsaris

catascopiū

¶M. AN. ¶Nec lato clauo: siquidē clauus quū latior erat lat⁹ clauus dicebat: august⁹ igit' nec lato nec angusto utebat' sed mediocri pportiōe. ¶Forēsia: ut sit nomē enūciatū multitudinis nūero & neutro gñe: Apuleius sūpsit palliū forēsi domi reliq̄: alibi uero alibi aliter forensi inquit toga īdutus accumbebat. Forensia autem dixere quia in foro uel quod magis placet foris idest extra domū eiusmodi siue toga siue alius ad

cultum corporis quæsitis interent. ¶ Recta cœna .s. qua sublata sportula dari cœpit. ¶ Libertinorum & ad ordinem p̄num & ad hominē referri potest. ¶ Mena: sic codices quidā habent: alii uero metia: sed si appiani lectio uera est utrunq; mendosum: ille Menodorum non menā aut metiā scribit qui magni pompeii seruus fuerat, siciliensi bello cum nauibus quibus præerat a sexto pōpeio ad augustum transfugit. Menodorum inquit ille ad se profectum liberum ingenuū ex liberto declarauit & iis quas adduxisset nauibus præesse uoluit: uideo tamen fieri potuisse ut ex menodoto postq̄ ad ingenuit item est assertus Menas sit dictus sed id auctoritate caret. ¶ Speculator: minister carnifex spiculo accinctus. spiculū telū ad similitudinē agittæ a quo speculor configo. quædam exemplaria speculator habent a qua lectione non abhorreo ut bellorum tpe augustus illius opa ad explorādos hostiū motus fuerit usus. ¶ Serius: postq̄ alii oēs accubuissent. ¶ Matuti° celer°. ¶ PHI. ¶ Ternis ferculis. sicut illa psimonia, ferculorum laudanda in augusto ē: ita luxuria i heliogabalo uitupanda: q uiginti & duo fercula ingentiū epularum exhibebat in cōuiuio Ausonius in panagyrico gratiarum laudat a frugalitate his uerbis ī

Cœenam ternis ferculis: aut quū abundatissime senis præbebat: ut nō nimio sumptu ita summa cōitate. nam & ad cōem sermonis tacentes: etiam summissim fabulātes prouocabat: & aut acroamata & histriones: aut etiam triuiales ex circo

cibis aūt cuius sacerdotis abstinētior cerimonia. In uino cuius senis mēsa frugalior laudatur & Cyrus ab Amiano marcellino: q cū delitiis ad hospitē iterrogaretur ab eo: qd ad cōuiuiū parari deberet: panē h espōderat soliī esse paradū: sperate. n. se aiebat ,ppe riui cenaturum. cōstātius quoq; impator ex sobria edēdi potādiq; moderatiōe ualitudinē firmiā retinuisse fertur. mamertinus ab eadē uictus psimonia laudat iulianū q gauderet castrensi cibo & poculo fortuito. experq, prandiū statarium. ferculū fulgentius placiades ait significare missiōi carnuū. ¶ Comitate. facilitate: & iucunditate ab simili humanitate cōuiuali laudatur traianus a plinio. ¶ Summissim summissī uoce & depressa: quasi corā pricipe apte loqui uererent. unde ipse agens bonum cōuiuatorem eos ,pnocabat ad sermonem cōmunicandū: unaq; confabulādum: sicut de traiano ait plinius. Non ,puocas reddisq; sermones? & .n.in cōuiuio nec loquaces, nec muti esse debemus: qm eloquentia in foro: silentium in cubiculo esse debet: sermones aūt cōuiuales ut uarro gellius q; p a cipiunt iucūdos esse oportet atq; inuitabiles & cū quadam illecebra & uoluptate utiles. ex quibus ingenium nostrum uenustius fiat & amenius: quid si legas: sūmussim. per. u. Namq; sūmussos dici uoluerunt murmuratores: q non aperte loquuntur. ¶ Acroamata. græci acroamata uoces & auscultationes uocāt. Aristoteles acroamata nominauit commentationes suas: quas discipulis tradebat in quibus philosophia remotior: subtiliorq; agitabatur. & huic disciplinæ q̄ acroamatice dicit tempus dabat in lyceo gymnasio matutio eamq; appellabat ἑωθινὸν περίπατον .i. matutinam ambulationem. Lampridius accipere uidetur acromata pro ipsis hominibus acromaton recitatoribus: cum ait in alexandro Romano omnia acromata & pantomimos populo donauit. latini scriptores hanc dictionē ciuitate. Ro. dōauerūt appellaueruntq;: acroāta festiuas, recitatiōes ludicrasq; narratiōes. qd significat Ci. sic scribens in oratione pro signis. hic quasi festiuum acroma ne sine corollario de conuiuio discederet: ibidem conuiuis inspectantibus emblemata euellenda curauit. Idem in oratiōe pro archia poeta themistoclem illum summum athenis uirum dixisse aiunt cum ex eo quereret: qd acroma aut cuius uocem libentissime audiret: eius a quo sua uirtus optime prædicaretur. Idem in oratione pro sestio. ille ipse maxime ludius non solum spectator sed actor & acroma. igitur augustus id genus acromata hoc est narrationes recitationesq; ludicras & mimicas interponebat conuiuiis ad conuictores oblectandos. ¶ Triuiales ludos. spectacula: quæ in triuiis passim fiunt suntque uulgaria a triuio enim triuialis deriuatur. Inde magistri triuialis scientiæ dicti a quintiliano: qui in triuiis docent. & a calphurnio in bucolicis. Non hoc triuiali more uiator sed deus ipse canit. a triuio fit aduerbium triuialiter: quod significat passim uulgo: ubiq;. quidam codices habent non ludos sed ludios: & tunc referendum erit ad histriones: qui in triuiis aguit ludicra iocularia & saltationes haud indecoras dant. ludii enim & ludiones dicuntur histriones. huius ludiones ex ethruria acciti. Ouidius ludius æquatam ter pede pulsat humum Inde ludiæ dictæ fœminæ exercentes artem ludicram. Martialis. hermes cura laborq; ludiarum. Iuuenalis. q ludia sumpserit unquam hos habitus. ¶ Ex circo. non circenses ludos significat: sed sortilegia & id genus alia oblectamenta pertinentia ad diuinationem: quæ fit ex inspectione manus aut frontis aut ex interpretatione somniorum. tales. n. in circo morabantur & consistebant: quod docet. M. Tullius in primo de diuinatione cum ait. Non de circo astrologos: non iliacos cōiectores: non interpretes sōniorum. hinc ab oratio dictū est. fallacē circum uespertinūq; perto sepe forum: circum. n. fallacem optimo epitheto appellat pp falsas diuinationes sortilegorum & coniectorum. porphyrionis sup hoc non ,pbo interpretamentū: qui circū exponit ,p suburra. ob hoc uiderut etiam dixisse lu. plebeiū in circo positū ē & in aggere fatum. augustus ad hilarandos conuiuas interponere solebat id genus hoies ex circo: qui sortilegia callent & somnia iterpetātur: & qbusdā quasi officiis fallunt & oblectant.

Quales in conuiuio Sermones cōuiuales Sūmussī Acromata

Triuialis

Ludius Ludio Ludiæ

Astrologi in circo

¶ M. AN. ¶ Senis ferculis: sex ciborum generibus: quasi id quoq; in tāta seculi luxuria parce fieret. Sed Satyris damnat quod septem fercula secretiores cœnitarent: plinius in pniciosa etiam damnat ciborum uarietatem Acetuario inquit saporum pestifera & condimenta perniciosiora: sic & disarius apud Macrobiū affirmat sed contra eius opinionem plura apud eundem eustachius. ¶ Comitate: mansuetudine: suauitate facilitate. ¶ Ad communionem: ut secretum etiam sermonem secum communicarent. ¶ Acroamata:

id autum delectationē comparata. π̄ α̃ ρα̃ τ̃ο ἀκροα̃μα̃ι audio Macrobius delectatus erat inter cœnum symphoniacis Turonii flacci mangonis atq; eos frumento donauerat: quū in alia acroamata nūmis liberalis fuisset. ¶ Triuiales: & iccirco rudes ac minus accuratos. ¶ Ex circo: aut ex circensiū forma aut qđ magis placet post circēses.

ludios interponebat: aut frequētissime aretalogos.

De celebratione festoꝝ & solēnium dierum.

Estos & solēnes dies ꝓfusissime, nōnunq̄ iocularīter tātū celebrabat. Saturnalibus & si quādo alias libuisset mō munera diuidebat, uestē, & aurū, & agentū mō nūmos oīs notæ, ēt ueteres regios ac pegrios, īterdū nihil ꝑter cilicia & spōgias & tutabula & forpices; atq; alia id gen9

¶ PHI. ¶ Aretalogos. aretalogi sūt: ut indicat porphurio: garruli & loquaces in ostentatione uirtutis: unū nomen deducitur. Arete. n. græce uirtus & logos sermo. plotius crispinus philosophiæ studiosus fuit q & carmina scripsit sed tam garrula ut aretalogus diceretur. in hāc sniam dictum est illud a poeta satyrico mouerat ut mēdax aretalogus.

Aretalogi

¶ Profusissime. luxuriosius & ultra præscriptū, legis sumptuariæ q̄ quibusdam diebus festis saturnalibus & calendis iusummi concedebat sūmas pecuniæ maiores q̄ diebus profestis: sicuti gellius in secūdo & macrobius in tertio eleganter tradiderūt. de sumptuariis legibus dictū est explicatius in superioribus. illud addeq; lex iulia sumptuaria ad populū peruenit augusto impantre: qua profestis quidē diebus ducenti nummi finiuntur. calēdis idibus: nonis: & aliis quibusdā festiuis trecenti: Nuptiis āt & repotiis sestertii milies eē Repotia aūt id quoq; in trāscursu aunotemus: dici uoluerūt diem illū: qui est post nuptias quo apud nouum maritū cenatur & quasi reficitur potatio. Vnde & nomen. Oratius. ille repotia. Natales aliosq; dierum festos albatus celebret. ¶ Saturnalibus. qbus munera ultro citroq; mitti remittiq; solebant: q̄ saturnalicia nuncupamus. ¶ Nūmos oīs notæ. Nota hoc est signū nummi ueteris fuit ex una parte effigies capitis iani ex altera nauis: Inde durauit mos: ut pueri in aleæ lusum denarios in sublime iactantes exclamarent capita aut nauim lusu teste uetustatis. Altero quoq; usi sunt nūmo ouem bouemq; insculptum habēte: quod nūmi genus erat documento ueteres gregibus & armentis abundasse: quippe quorum omnis substantia in ouibus bobusq; erat collocata ut auctor est plutarchus in ꝓblematis: nota argentei nūmi fuerunt bigæ atq; quadrigæ: & inde bigati quadrigatiq; dicti. fuit & uictoriatus nūmus: qui signatus & imagine uictoriæ & inde nomen accepit. auctor plinius in. xxxiii. ¶ Regios. quibus usi sunt Romani reges: quales erant illi nūmi: qui notam ouis & bouis habebant. in quibusdam ēt uetustissimis signum porci incisum erat. habeo auctores idoneos: temporibus regum Romanorum in usu fuisse nūmos ligneos & scorteos hoc ē ex corio confectos. & olim nūma pompilius congiarium dedit po. Ro. asses ligneos & scorteos inde hieronymū ut pote eruditissimū dixisse existimo: ut cū montes aureos pollicitus fueris: ne scorteum qdem nūmum de thesauris tuis proferas. potes p regios nūmos eos quoq; intelligere: qbus externi reges usi sunt quales fuerunt nūmi philippei: quorum crebra mentio est apud historicos & poetas: de quibus ait oratius. rentulit acceptos regale nomisma philippos. plautus in bacchidibus. ducētos nūmos aureos philippos ꝓbos dabin. Idem in trinummo. Si hūc possum illis mille nummis philippeis circūducere. nūmi psici erat nota τ̃ο ξοῦιο̃. i. sagittarius: hinc illud apophthegma agesilai. sic ex asia pelli. xxx. milibus sagittariis cum rex persarū. xxx. milibus nummum corruptis atheniēsibus effecisset ut ex asia reuocaretur. ¶ Peregrinos. quales fuerunt nūmi germanorum: qui auctore tacito serratos a nota serræ & bigatos nūmos habebant. ¶ Cilicia scribit Varro in secūdo de re rustica cilicia dicta esse a cilicibus populis: apud quos primum confecta sunt: fiunt aūt ex uillis hircoꝝ: atq; capraꝝ. scribit uegetius li. iii. rei militaris cilicia adhibenda esse ad excipiendum impetū sagittarum: & machinas militares ciliciis uestiendas ne exurant incendio. maro in tertio georgicorum cilicia periphasticos circunscripsit illis uersibus. cyniphei tondent hirci barnasq; comantes usū in castroꝝ & miseris uelamina nautis. asconius cilicia dixit texta esse de pilis castrorum usum atq; nautaꝝ. ¶ Spongias. spongiæ apud antiquos in usu erant tergendarum mēsarum & adhibebant ad obscena emūdanda. Martialis in apophoretis: hæc tibi forte datur tergendis spongia mensis. Seneca libro decimo epistolaꝝ moralium. unus e germanis lignum id quod ad emundanda obscena adherente spongia positum est: totū in gulam farsit & in præclusis faucibus spiritum emisit. ¶ Rutabula. rutabulum instrumentū est. quo panes coquuntur a promendo igne appellatum. ¶ Forcipes. instrumenta sunt fabrilia ab eo dicta: q forua. i. calida his capiuntur. Cato uillicum dicit habere debere forcipes duas & rutabulum unum. ¶ Id genus. huius generis. eloquutio uetus & perinde elegans.

Repotia

Notæ nūmorum

Bigati

Quadrigati

Cilicia

Spongia

Rutabulū

Forcipes

¶ M. AN. ¶ Ludios: histriones sed ne bis idem dixisse uideatur ludos qđ plerīq; hīt libentius legerim. ¶ Interponebat: inter cœnādū inferebat. ¶ Aretalogos: uerboꝝ cōpositores ἀπὸ τ̃ sic ἀρε̃τῆσ καὶ τοῦ λογοῦ. i. uir. Mouerat ut mendax aretalogus. ¶ Profusissime: largius ac sumptuosius. ¶ Iocularīter: oīs etiam iocis adhibitis. ¶ Omnis notæ: oīs formæ: plinius signatū est nota pecudū unde & pecunia appellata: Fabius Quintilianus utendūq; plane sermone ut nūmo cui publica forma est. ¶ Veteres regios: ut philippeos olim: nunc multoꝝ regum. ¶ Ac peregrinos: miror peregrinos adiecisse quasi regios nūmos romanos monstrare potuisset quū nūmos plurimū aureos argenteos ut intelligamus ut bigatos quadrigatos uictoriatos: Constetq; ut tymeus tradidit a Seruio tullo tātū æs signatū argent q̄ romæ ut plinius ait anno ab urbe condita qngentesimo atq; octogesimo signari cœperit A ug. uero anno sexagesimo secūdo

post argentum nisi forte peregrinos intelligere maluerimus ꝓcul italia signatos. ¶ Regiosq; ueteres: nõ ad romanos reges sed ad porsenã & alios q̃ in terra italia regnauerũt referre: si æreos accipias duos nouissimos regum representari potuerunt. ¶ Cilicia: cilicia uela de pilis ut pedianus ait in castrorũ usum texta. ¶ Spongias: Mar. hæc tibi sorte datur tergendis spõgia mensis. ¶ Rutrabulũ: a rutro est: rutrũ a ꝓruẽdo ut Varro docet instrumentũ ad poruendam prunã. ¶ Arenæ pului tenuis aut qd simile: Cato in re rustica fiscellã farinariam unam forcipes duas rutabulum unum.

¶ PHI. ¶ Titulis ambiguis. chrysipus philosophus oẽ uerbũ ambiguũ natura eẽ dixit: qñ ex eodem duo uel plura accidi possunt. cõtra diodorus cognomẽto cronus nullũ inqt uerbũ eẽ ãbiguũ. nã cũ ego inqt aliud sẽsi tu aliud accepisti. obscuri magis dictum q̃ ambigue dici põt. ambigui. n. natura illa eẽ debet: ut q dicat ambiguũ duo uel plura dicat.

titulis obscuris & ãbiguis Solebat & inæqualissimarũ rerũ sortes & aduersas tabularũ picturas i cõuiuio uẽditarẽ. incertoq; casu spẽ mercantiũ uel frustrari uel explere. ita ut p singulos lectos licitatio fieret. & seu iactura seu lucrũ cõmunicaretr.

De cibis eius & horis edendis.

Ibi; nã ne hoc quidẽ omiserim; mimi erat atq; uulgaris

tranqllus hoc loco ait ab augusto donatas eẽ res titulis ambiguis; ppterea q duo uel plura ex hisdẽ rebus significata accipi poterãt: exẽpli cã diuidebat inter munera spõgias: q sũt titulo ambiguo. nãq; spõgia pter supradictã duplũ significationẽ accipi põt ꝓ mẽbro uirili. sunt. n. inter genera spongiarum q̃dam spongiæ oblongæ: dictæ peniculi: & ὑποκρισ τικῶσ peniculi a similitudine caudæ appellatæ. penis. n. uocatur cauda: unde penẽ caudã uirilẽ ueteres appellauerunt: & utitur: Cicero in epistola ad papyriũ petũ. penis ẽm obscenis. nomẽ fuit illa pisonis cõquerẽtis adolescentes peni deditos esse. cũ igitr peniculus sit e genere spõgiarũ & a similitudine ꝓ uirili mẽbro accipiatr: merito & spõgia ꝓ eodẽ accipietr. De peniculis spõgiis scripsit plinius in. ix. & in. xxxi. hinc iocus ẽ apud plautum i menechmis: nõ satis obuius & cognobilis. nã parasitus noie peniculus sic loquitr. iuuẽtus nomẽ fecit peniculo mihi: ideo qa mẽsam qñ ego detergo. uult. n. parasitus rõnẽ reddere nois sui. & ideo se peniculũ uocitari ait: qa mẽsam detergere solebat: alludens uidelicet ad spõgiã noie peniculum. q tergẽdis mensis adhiberi solebat. ut ergo spõgia mẽsam terget sordes auferẽdo: ita ille mẽsã tergebat: cibaria cũcta i uẽtrẽ cõgerẽdo. idẽ paulo infra alludit ad uirile membrũ dicẽs quẽ tu parasitũ q̃ris adolescẽs: meũ peniculũ: eccũ in uidule saluũ fero: consimiliter & rutabula titulo sunt ambiguo cũ instrumenta significent ad panẽ coquẽdũ accõmodata: & ꝓ uirili mẽbro posita sunt: ut docet festus põpeius. forcipis quoq; titulus ambiguus eẽ põt: tanq̃ accipi possit ꝓ uulua fœminea: q̃ caput soruum. i. calidũ genitale. de spongiæ & rutabuli titulis ambiguis auctores hẽo idoneos: de forcipe solã cõiecturam. ¶ Inequalissimarũ. longe disparis pcii. ¶ Sortes. nimirũ illas intelligit sortes: q in saturnaliciis muneribus adhibebãtr: de quibus ait martialis. diuitis alternas & pauperis accipe sortes. Idẽ alibi. Ancillam tibi sors dedit lucernæ totas. q uigil exigit tenebras. Idẽ cũ tibi sorte datur si sapis adde piper. ¶ Auersas. picturæ tabulæ auersa dicitr qñ ita inuersa ẽ ut pictura lateat. aduersus & auersus differunt. nã aduersus significat partẽ anteriorẽ & obuiã: auersus uero partẽ posteriorẽ & a tergo. hinc sc̃m ẽ illud. M. Catonis i effeminatũ. & aduersus inqt & auersus ipudicus es. ¶ Vel frustrari: decipere. qñ. s. mercabatr magno id: qd pciosum eẽ existimabãt: & deinde apparebat cõtẽptibile & nugatorium. ¶ Explere tũc augustus explebat spẽ mercantium: qñ illi sortem emerãt rei pciosioris suffragante fortuna. ¶ Per singulos lectos. p singulas mensas conuiuarũ. lecti. n. modo discubitorũ accipiuntur: q & tricliniares dicti. ¶ Licitatio fieret. licitationẽ uocamus oblationẽ pcii in uenditione. & licitatores eos qui funguntr officio licitandi. Caius iurisconsultus digestis de publi. licitatio uectigalium q calorem licitantis ultra modũ solire conditionis inflauit ita demũ admittẽda ẽ si fideiussores idoneos & cautionẽ is q licitationẽ fecerit offerre paratus sit. ¶ Cõmũicaretur. inter cõuictores singularũ mensarũ: ut ita in singulis lectis participes fierẽt lucri: si sors bñ cecidisset: uel damnisi male. ¶ Cibi minimi. Mercurius si fuerit dñs genituræ faciet modicũ cibũ potũq; capientes: & sane utilissima ẽ ut inqt plinius noster tẽperantia in cibis. turpissimũ profecto est sui stomachi non nosse mensuram & hoiem plus sibi ingerere q̃ capiat. scribit iulius capitolinus gordianũ fuisse adeo cibi parcũ: ut intra punctum tpis uel prandium si pranderet uel cenam finiret si cenaret. ¶ Atq; uulgaris. laudat pacatus theodosium: q cũ esset terrarũ hoiumq; dñs: esset contẽtus modico & castrensi cibo: nusq̃ inquireret cupedias ciborum & peregrinas dapes pretiosasq; obsonia: taxatq; principem quẽdam: cuius fercula existimabantr pcio equestriũ patrimoniorũ. uñ & a plinio laudatr frugalitas traiani in uescendo. Amiãus quoq; marcellinus extollit parsimaniam ciborum in iuliano: cuius mensarũ tenuitas erat recte noscẽtibus admiranda. aborati o enumerantr cõmoda tenuis uictus & cibi parabilis: in quibus illud ẽ pcipuum bona ualitudo.

¶ M. AN. ¶ Ambiguis: parum notis. ¶ Inæqualissimarũ rerum sortes: sortes rerum diuersi pretii cuius uenditionis rationẽ hanc fuisse crediderim ut conicerer in urnã diuersarũ rerum uenaliũ noĩa: in alteram tot uarii pretii sortes quot res uenales erãt atq; ita fieret ut q aderit sortito mercarentr rei uenalis prius sorte educta: mox ex altera urna sũma siue pretio: quo euenire solebat ut quæ nullius ferme ualoris essent magno starent pretio quæ uero multi pretii minimo. ¶ Auersas: auersa picture facie: ut fortuna magis q̃ iudicium ualeret. ¶ Incerto casu: dubio euentu. ¶ Singulos lectos: communi noie oĩum uno lecto siue thoro accumbentium. ¶ Licitatio: pretii oblatio. ¶ Communicaretur: ut iactura siue lucrum commune inter unius lecti conuiuas esset. ¶ Vulgaris: haud exquisiti.

Peniculi
Penis

Locus plauti

Sortes saturnaliciæ

Aduersus
Auersus

Lecti tricliniares
Licitatio

Tẽperãtia in cibis

PHI. ¶ Secundarium panem. plebeium atq; cibarium: qui secundus alio noie dicit. oratius. pasti siliquis & pane secundo. pli. in. xviii. præterea floris semodium & cibariū quod secundariū nocant sextarios. iii. furfuris sextarios totidē atq; panis uaria scito esse genera. quidā ab obsoniis appellati: ut ostrearii. qdam a deliciis ut artolagani: quos tñ pro minus delicatis accipere ui Cicero scribēs ad papyriū petū. dediscēdæ tibi sūt sportellæ & artolagani tui. Alii panes a festinatione speusici dicunt. σπεύσχω enim græce festino significat. quidā furnacei: quidā subcineritii a coquēdi rōne nuncupati. alii artopresii ab artopresa instrumento panibus coquendis accōmodato: cuius meminit plautus in aulularia. ē præterea pāis aquaticus militaris & nauticus. quo. s. nautæ uescuntur: quē uulgus biscoctum uocat. fermentatus panis cui nihil ademptū est uocat autopyros. ¶ Pisciculos minutos auicenna autumat meliores esse pisces paruos piscibus magnis.

Secundari' panis

Panis gña

Artopresi

ferre secundarium panem; & pisciculos minutos; & caseum bubulum manu pressum; & ficos uirides biferas maxime appetebat. Vescebaturq; ante cœnam quocunq; tempore & loco quod stomachus desiderasset; uerba ipsius ex epistolis sunt. Nos in uescēdo panē & palmulas gustauimus; & iterū dū lectica ex regia domū redeo; panis unciā cū paucis acinis

Cor. Celsus. minus alimenti ait præstare pisces: qui nōdum summam magnitudinē impleuerunt: hieronymus scribens ad athletam de institutione filiæ præcipit: ut cibus eius sit olusculū & simila caroq; pisciculi. Plinius in. xxxi. tradit pisciculos minutos emendare urinæ incontinentiā exemptos ex uentre eius: q eos deuorauerit. crematosq; ita ut cinis eorum bibat ex aqua. ¶ Caseum bubulū: a boue bubulus & bouinus derivat. grāmatistæ semidocti bubulū existimāt dici a bubalo aiali de quo illud notissimū. illi cessit atrox bubalus atq; bison. plinius. in. xxviii. e lacte fit butyrū plurimū e bubulo & inde nomē. idē ait aluū maxime solui bubulo lacte. idē ait. bubulū lac caseo fertilius eē q̃ caprinū ex eadē mēsura pene altero tāto. sextus eos de effectus equo caseo tradit quos bubulo. caseū aūt equinū uocant hippacē. caseus alibilis ē magis. qñ mollis ē ac recēs. cōtra aridus & uetus minus alit. stomacho utiles casei q̃ n̄ sunt salsi. i. recētes: ueteres aluū sistunt: corpusq; minuūt. in totū salsa minuūt corpus: alunt mollia auctores Varro. plinius & auicēna. illud adde q̃ a Cor. Celso mollis caseus numerat inter res euchilas. i. boni succi uetus uero caseus inter cacochulas. i. q̃ sūt mali succi. ¶ Manu pssum. de hoc sic ait columella in. vii. alia uero notissima est rō faciūdi casei: quē dicimus manu pssum. nā in multra dū ē tepefacta uel māu figurat. uel buxeis formis exprimit. caseus fit fistulosus si parciū pssus fuerit. ¶ Virides. recētes. ¶ Biferas. biferæ dicunt arbores: q̃ quotannis fructū bis ferūt. scribit plinius in. xvi. biferas ficos eē & caprificos triferas esse tradit quas ob id insanas uocāt in qbus alia maturescūt alia turgescūt alia florent. precoces ficos athenis prodromos uocant quasi precursorias: hæ enim primitiæ sunt. fici uires iuuenum augent senibus meliorem ualitudinē faciunt. minusq; rugarū: corpus & uires adiuuant. ob id antea athletæ hoc cibo pascebant. pythagoras exercitator ad carnes eos transtulit. scribunt auicena & galenus ficum magis alere corpus q̃ reliquos fructus. ¶ Appetebat. auenter desiderabat. inde appetentia & appetitus. alias appetere significat instare & appropinquare. huius rāi uer appetebat. curtius nox appetebat. plautus. propinqua partitudo cui appetit. ¶ Stomachus desiderasset. si frui uolumus prospera diuturnaq; ualitudine tunc comesse & cibū capere debemus cū esurimus: imitariq; persas quibus hora prādendi nulla ē prestituta: sed ut inquit elegāter Marcellinus unicuiq; uenter ē uelut solariū eoq; monēte q̃d inciderit editur: nec q̃sq̃ post satietatē superfluos sibi ingerit cibos: qua in re oppido q̃ distant ab illis luxuriosi quos ait salustius: neq; sitim neq; famem prestolari: sed cuncta luxu antecapere. uenter ut inqt uerissime plinius instat ut creditor & sepius die appellat. Tunc illi tantū cibi dandū est ut uires reficiantur: nō ut satietate immodica opprimant. ¶ Vescendo dū uescimur emēdati codices hñt i essedo: ut dicat augustus sē in essedo hoc est curru cibum sumpsisse qñ stomachus desyderaret. dicere solebat diogenes cynicus prandere malū non ē neq; prandere in foro malū esse. est aūt essedum genus currus. quo peculiariter britanni utuntur in pugna. inde essedarii dicti. nō pauca scripsimus de essedo & essedariis in secundo propertii cōmentatio: super eo uersu: essedæ celatis sistæ britanna iugis. ¶ Palmulas. fructus palmarum: quæ recētes inebriant capitis dolorē afferunt minus uero siccæ: tussim exasperant: corpus augent. amcles palmarū cremati calibleph ara faciunt addito nardo ut refert plinius in. xxiii. sunt aūt calibleph ara: ut id quoq; studiosæ iuuentutis cā enarremus: medicamenta palpebris uenustandis accōmodata. unde ex græca dictione nomen inflexū. Idētidem plinius calibleph ara fieri docet. palmarū unde quinquaginta genere esse tradunt clarissime oīum sunt quas regias appellauere ab honoribus: qñ regibus tantum persidis seruarentur babilone natæ: unde in horto tātum: qui nunq̃ nisi dominatis in aula fuit. hortus aūt ille uocatur bagous: sic n. persæ spadōes appellant: qui apud eos ēt regnauere. hinc ab ouidio trāslatum scienter nomen illud. Quē penes est dominam seruādi cura bagoe. ¶ Ex regia: nūma pompilius auctore so'ino habitauit in regia: quæ erat iuxta ædē uestæ & adhuc ita appellatur.

Bubulum

Hippace

Euchila

cacochila

Case' māu pressus

Biferæ arbores

Triferæ

Prodromi

Fici alibiles

Appetere

Venter ꝑ solatio

Essedum

Calibleph ara

Bagous spado

C. M. AN. ¶ Secundarium panem: uulgarem quasi secundi panificii seu ordinis: Plinius secundarii panis quinas se libras totidem cibarii: lampridius panis inquit mundi pondo triginta panis sequentis ad donādum pondo quinquaginta. ¶ Virides biferas: sunt inquit idem auctor biferæ serotinæ & præcoces albæ a nigra cum messe uindemiaq; maturescentes: Macrobius & ipse in transcursu biferarū meminit. ¶ Esse docuerū. ¶ Palmulas: palmis quibus auctore plinio iudea inclita est: sed quæ Carioræ dicuntur maxie celebrantur & cibo quidem & succo uberrimæ. ¶ Ex regia: sacrorum regis domo: hoc magis placet: q̃ q̃ ex

basilica intelligas:fuit regia ipsa ut Antonius docet in sacra uia: in sacra inquit uia traditur pugna commissa qua est regia.

uuæ duracinæ comedi; & rursus: Ne iudæus quidē mi Tiberi tā diligēter sabbatis ieiuniū seruat q̄ ego hodie seruaui; qui in balneo demū post horā primā noctis duas bucceas manducaui priusq̄ ungi inciperē. Ex hac obseruātia nōnunq̄ uel ante initum; uel post dimissum cōuiuiū solus cenitabat; quū pleno cōuiuio nihil tangeret.

De parsimonia eius in potu.

Vini quoq; natura parcissimus erat; nō amplius ter bibere eū solitū super cœnam i castris apud Mutinā Cornelius nepos tradit. Postea quotiēs largissime se iuitaret

duracina uua. Acinaticiū.

¶ PHI. ¶ Vuæ duracinæ. duracina uua nomen accepit a duris acinis. plinius in. xiiii. uua non alibi grauior callo: ut inde possit inuenisse nomen duracini duris acinus. ab acinis uuarū acinaticium uinū deriuatur. ulpianus digestis de uino legato. acinatium inq̄ plane uino continebitur. ¶ Ieiunium seruat. moses dux exulū iudeorum factus terminis ægypti pulsus mōte syneū occupauit: i quo septē dierum ieiūio cū populo suo fatigatus septimū diē more gentis iudaicæ sabbatum appellatū in oē euū ieiunio sacrauit: quoniam ille dies famem illis errorem q̄ finierat auctor iustinus epitome. xxxvi. scribit strabo Pompeium magnū cepisse hierosolyma obseruato ieiunii die: dum ab oī opere iudei abstinerēt. hinc eleganter sabbatarii dicti iudei a sabbato: quē diem religiosissime uenerantur. Martialis. qd ieiunia sabbatariorū. sabbati āt nomen. requiem hebraica lingua significat: ut docet iosephus libro primo antiquitatū. in exodo & in leuitico iubētur a domino iudei sabbatizare sabbatū: & ut septimo mense decima die mēsis omnis populus ieiunet usq; ad uesperā. sunt quidam: de nostris loquor. q̄ re uera sabbato ieiunant. sed cū uenerit dies festus saturant ad uomitum. unde melius ē ut inquit hieronymus quotidie parum q̄ raro satis sumere. ¶ Bucceas. bucellas: panis a bucca buccea & bucellæ dictæ frustula minuta cibarii quæ uulgo bolos appellamus. inde ēt bucellatum cibi castrensis & frumentacei genus: quo ut inquit sparcianus iubebat pescenius niger contentos esse debere milites oēs: de bucellato Amianus Marcellinus sic scribit. xx. dierum frumentum ex eo quod erat in sedibus consumendum ad usus diuturnitatem excoctum bucellatū ut uulgo appellant: humeris impoluit libētium militum. Martialis buccas dixit pro buccellas: siue buccas illo uetiuoret caninas panis improbi buccas. ¶ Vngi. in balneo ungebantur ueteres adhibitis unctoribus qui alio noie aliptæ dicuntur. seneca in septimo epistolarum moralium. supra ipsum balneum habito: cum aliquem inertem ac plebeia unctione contentum incidi audio crepitū illisæ manus humeris. aliptum cogita tenuem & stridulam uocem. impressi seneca: codices habēt pro aliptum alipedum corrupta dictione & sensu. ¶ Ex hac obseruantia. suescendi quocūq; tpe stomachus desiderasset. ¶ In castris apud mutinā. quando aduersus. M. Antonium decimū brutum mutinæ obsidentem bellū gerebat. ¶ Ter bibere: lex mystica apud ausoniū suadet aut ter aut nouies esse bibendū: qui musas amat ter ternos cyathos potat. qui uero gratiarum cultor est ut inquit oratius tris supra bibere prohibetur. anacharsis philosophus dicere solebat uitem producere tres uuas: prima uoluptatis. secundam ebrietatis tertia meroris. cui simile est illud esopiū ὁ διόνυσος τρεῖς κέκτηται κρατῆρας, τὸν μὲν πρῶτον ἡδονῆς, τὸν δὲ δεύτερον μέθης, τὸν δὲ τρίτον ὕβρεως. id est bacchus tres possedit mixtiones: primam quidem uoluptatis: secundam aūt ebrietatis. tertiam uero contumeliæ. apuleius in floridis admonet parce & ter tantū esse bibendū: sub exemplo dictu digno & memoratu: quod quadrat cum prioribus. ait enim quattuor esse crateras uini: quarū prima ad sitim pertinet: secunda ad hilaritatem: tertia ad uoluptatem: quarta ad insaniam. de uino referri pōt hoc loco illud plinianum. nihil aliud esse uiribus corporis utilius: neq; aliud uoluptatibus perniciosius: si modus absit. sobrietas decet omnes & maxime principem: persertim q̄ rebus militaribus distentum: quo tempore uoluptates corporis eliminandæ sunt ut mēs acrior sit & uegetior ad munia capessenda. uinum enim curas uigoremq; animi impedit ad procinctū tendentibus. unde uice prouerbii illud celebrat: uino sapiam obumbrari. hinc platonica lex iubet magistratus quo tempore rempu. gubernant uino abstinere. Itidem uino interdicit oībus gubernatoribus iudicibus consiliariis. Idem plato & Aristoteles & eusebius & maximus medicorum galenus laudant legem carthaginēsium. qua nullus in militia & castrensibus rebus occupatus uinum ullo tempore gustare permittitur. sed toto militiæ tempore aquam bibere. Moses iubet in canonicis scripturis sacerdotes sacrificandi tempore a uino abstinere. solomon quoq; magistratus & iudices præcipit ne uino utantur. Igitur augustus laudandus est. qui rebus bellicis incumbens ter inter cenandum tantummo bibebat: sed quia interdum liberalior potio uigorem dat animum q; alacriorem in omnes conatus facit. ut eloquenter inquit seneca in libro de tranquilitate uitæ ē interdum indulgendū largius: uino: & tristis sobrietas remouenda paulisper: quod nonnūquam faciebat augustus: qui senos sextantes hoc ē sex pocula binas uini uncias continētia ebibebat. quotiens largissime. i. liberalius & largioribus potionibus se plusculum inuitasset.

¶ M. AN. ¶ Duracinæ. duracinæ uuæ inquit Plinius ex uitibus nascūt quæ sine pedamento sunt semper quæ pastinatæ nisi similibus herbarum modo uagantibus non aliunde uua gratior calle ut inde possit inuenisse nomen duracina quasi duri acini. ¶ Sabbatis ieiunium seruat: omnes qui iudaica sabbata & apud hunc & alios auctores interpretantur ita accipiunt. quasi iudei sabbata per ieiunium transigere sint soliti

Sabbati ieiunio sacratum. Sabbatarii. Buccæ Buccellæ. Vnctor Aliptes. Enucleatus locus senecæ. Ter aut nouies bibendum. Dictū anacharsis. Quattuor crateræ. Vino sapiētia obūbratur. Lex carthaginensiū.

ac certe sic esse ut ipsi aiunt quod ex diuinis quoq; litteris datur intelligi:uerum longe aliter q̃ uulgus opinatur constat.n.uinm illos statuum habere diem quem sanctissima sabbatocum sabbata appelleur hunc unum per ieiunium decalciati quotannis religiose seruant quum reliquis sabbatis neq; cibo omnino abstineant neq; nudis pedibus:ut est apud satyrum incedat. ¶ Bucceas. frustula:buccea a bucca est edulii frustulum quantum bucca commode capit. Mar. Buccellas quoq; pronunciauit. ¶ Largissime:large & profuse se inuitaret.

senos sextantes nõ excessit:aut si excessisset reiiciebat: & maxime delectatus est rhetico:neq; temere interdiu bibit. Pro potione sumebat perfusum aqua frigida panem: aut cucumeris frustũ uel lactuculæ thyrsũ: aut recens aridũue pomũ

¶ PHI. ¶ Senos sextantes. potori calices a mensura dicitur trientes quincunces deunces atq; sextãtes. Martialis. poto ego sextantes ut potas Cinna deunces: sextans autem continet duas uncias ab eo dictus: q sexta pars assis sit. ¶ Reiiciebat:reiectabat:quo uerbo usus est spartianus sic scribens in antonio pio. cum caseũ alpinum in cena edisset auidius nocte reiectauit. ¶ Rhetico. uinum rheticum inter generosa Italiæ uina cẽseturquod ut inquit strabo in quarto geographiæ in montanis rhetorum radicibus nascitur: qui populi ueronam comũq; usq; peruenerũt. uidetur Virgilius gratificari uolens augusto scripsisse in georgicis. Sed quo te carmine dicam rhetica nec cellis ideo contende falernis: quem uersum recte an perperam interpretatus sit Seruius ipse uideat. Ego existimo Virgilium ideo celebrare secundo post falernum loco rheticũ uinum: quia id augusto sciebat esse gratissimum. meminit plinio rhetici uini Virgilianæq; sententiæ sic scribens. in. xiiii. in ueronensi item rhetica phalernis tantum post habita a Virgilio. uinum id maxime probat auicena: quod medium sit inter nouum & uetus fuluo colore odocatum neq; dulce neq; austerum. palladius in. xi. ait uinum quod croceo colore blanditur accommodatum esse digestioni. sed ut inquit uerissime plinius. suum cuiq; placet idq; quisq; ceteris omnibus anteponendum pronuntiat: quod sibi gratissimum fuerit: unde cum surrentinum ueteres maxime probauerint sequens etas albanum aut falernum. augustus palmam dabat rhetico. quando non aliud libentius potabat. ¶ Non temere interdiu bibit. est sitis a medicis recentioribus mendosa nuncupata in qua præcipit auicena non esse bibendũ sed tolerantia digerendã. augustus interdiu idest de die rarenter nec sine causa bibit. quod bonæ ualitudini imprimis conducibile existimatur. ¶ Perfusum frigida panem. monet celsus oẽs potiones aqua frigida includendas eẽ. ait plinius q panis candidus aqua frigida madefactus cibum egris leuissimum pbet. ¶ Cucumeris frustum scribunt columela & plinius cucumeres mira uoluptate expetitos esse a tiberio principe. uiuunt hausti in stomacho in posterum diẽ: nec conquoqui queunt. in cibis non insalubres tñ plurimum natãt. scribit autem auicena in simplicibus chymũ cucumeris esse malum excitantem putredinem & febres. cucumerum græci tria genera fecerunt laconicum: italicum: boeticũ. est & cucumis siluestris: ex quo fit medicamentum quod uocatur elaterium: est & anguinus qui ab aliis erraticus dicitur. sunt & in genere cucumerum pepones magnitudine excellentes: quos melopeponas uocant. pepones refrigerãt maxime in cibo & emoliunt aluum. nõ solum uulgus indoctum sed etiam idonei scriptores melones appellant Iulius capitolinus scribit clodium albinum comedisse melones hostienses decem. cucumeres a curuore dici quasi curuimeres autumat Marcus Varro. inde cucumeratium dicitur: locus in quo cucumeres sati proueniunt. esaias. Derelinqueretur filia syon sicut casa in uinea & sicut tugurium in cucumerario. illud admonendum quod cyprianus pro tugurium cuiusdam in quo custos uigil obseruat ne cucumeres auferantur ex cucũerario. ¶ Lactuculæ thyrsũ. thyrsus non solum significat telum illud baccho dicatum. cuius mucro edera circunfusa delitescit: sed thyrsum quoq; dicimus truncum cauleniq; herbarum & imprimis lactucæ. plinius in. xx. thyrso & foliis scabritia. Item folia lactucæ tosta thyrsusq; ex aceto bibuntur. Idem in. xix. iuuencum omnes thyrsos lactucarum prorogare urceis conditos ac recentes in patinis coquere. Idem quod & supra docuimus auctor est augustum lactuca conseruatum in egritudine prudentia musæ medici. peculiares lactucarum uires sunt somnũ faciendi uenerem inhibendi. estum refrigerandi: stomachum purgandi: sanguinem augendi a lactucis cognomina Romanorum procerum nata sunt: nãq; lactucinos in ualeria familia non puduisse appellari tradunt eruditi: apud lucretium thyrsus accipi uidetur pro ardore & instinctu illo uersu percussit thyrso laudis spes magna meum cor ¶ Pomum aridum. idest siccum. hæc enim sibi inuicem contrario posita obuiuntur. Recens & siccum siue aridum. cor. celsus. aluũ mouet ficus arida sed magis uiridis innocẽtiora sunt poma arida q̃ recentia. ex quo est illud satyrici poetæ. nec odoris mala recentis nec metuenda tibi siccatum frigore postq̃ autumnum & crudi posuere pericula succi. q̃dam codices non aridũ habent sed acidum. dicit̃ etiam pomũ acidum a sapore. plinius in. xv. genera sapoꝝ. xiii. reperiri autumat: inter quos est acidus: qui acerbus est sapor. hinc iocus ille apud quintilianum de eo: qui placidus noie quia acerbus natura erat acidus uocabatur. pomum quodcũq; acidum uel acerbum est mali succi: ut inquit celsus in. ii. uerbum est uetus acet: quo iurisconsulti utitur & M. Cato: qui de uino scribens ait. uinum uẽdi oportet quod neq; aceat neq; muceat. hoc est neq; acorem habeat neq; mucorem.

¶ M. AN. ¶ Senos. ad mensuram ne an ad pondus referas in dubiũ uenire potest: sed melius ad mensurã ut sit sextans mensuræ genus ut quincũx. Mar. Quincũces puto post decẽ peractos. ¶ Reiiciebat: mouebat. ¶ Rhetico: Maro rhetica uina post falernum celebrat: quo iquit te carmie dicam: Rhetica nec cellis: ideo contẽde falernis: rheti alpium incolæ fuere hetrusca gens a rhero duce dicta: plinius est auctor. Mar. de eodẽ

calices sextantes

Reiectare

Rheticum uinum

Cucumerũ genera

Elaterium

melopepones

Melones

Cucũerarium

Custodiarum

Thyrsus

Vires lactucarum

Lactucini

Aridũ pomũ

Recẽs

Acidũ

Acet.

tiuo potasti testa rhetica uina mea. ¶ Cucumeris frustum. de cucumeribus plinius abunde multa. ¶ Lactucae tyrsum. refrigerantis naturae ut cucumis lactuca est: constatq; lactucae usu augustum ab Antonio coagnomento musa grauissimo morbo seruatum. ¶ Acidū pomorum ut Plinius ait non unus sapor sed dulcis suauis pinguis amarus austerus acer acutus acerbus acidus.

succi uinosioris.

De his quae gerebat post cibum.

POst cibū meredianū ita ut uestitus calciatusq; erat retectis pedibus paulisp cōquiescebat opposita ad oculos manu. A coena ī lecticulā se lucubratoriā recipiebat: ibi donec residua diurni actus: aut oīa: aut ex maxima pte cōficeret ad multā noctē pmanebat. In lectū inde trāsgressus nō āplius quū plurimum q̄. vii. horas dormiebat ac ne eas quidē cōtinuas: sed ut in illo tpis spatio ter aut quater expgisceret̄: si ĩterruptū sōnū recupare (ut euenit) nō posset lectorib⁹: aut fabularorib⁹ accersitis resūebat: pducebatq; ultra primā saepe lucē: nec ĩ tenebris uigilauit unq̄ nisi assidēte aliquo. Matutīa uigilia offēdebat̄ ac si uel officii uel sacri cā maturi⁹ uigilādū esset: ne id cōtra cōmodū faceret: ĩ pximo

Vinosus succus
Rhoiton

¶ PHI. ¶ Vinosioris. uinosus succus auctore plinio ppie est moro piro myrto. Idem iter genera mali punici, uinosa quaedā appellat. quae aluū sistunt & stomachū sit uinū ex omnibus pomorum generibus. fit ex punicis quod rhoiton uocant graeci. n. ροιὰ dicūt malum punicum. ¶ Post cibum meredianum. ex more ueterū qui leuē facileq; cibum a meridie sumere solebāt: quod & plinius factitabat: eoq; contenti erant usq; in cenae tempus huic merenda cibus ut inquit nonius dicit post meridiē: qua dictione non solum uulgariter utimur sed etiam eleganter cum latina sit. calphurnius ī bucolicis. Seraeq; uidebit hora merendae. ¶ Retectis pedibus: euelatis nudatisq; quidam codices habēt retractis: tanq̄ collectis cōtractisq; pedibus quiesceret: quo habitu interdum quiescere solemus. alii legunt rectis quasi porrectis. officium commētatoris ē ex uaria lectione, uarias expromere enarrationes: ut quisq; sequatur id: quod pbabilius iudicabit. ¶ Paulisper conquiescebat. de die dormire malum est ut inquit auicena. plautini sniā est. nō bonus. sōnus est de prandio. Idem faciebat seneca: qui sic scribit in. xii. epistolarum moralium dormio minimū: consuetudinem meam nosti. breuissimo somno utor & quasi interiungo. satis est mihi uigilare desiisse. aliquando me dormisse scio aliqñ me suspicor. ¶ Lucubratoriā. ubi lucubrare solebat. est. n. lucubrare ad lucernā uigilare: qd maxie litati facere solēt & debēt: nā nōn ulli libros suos īscripsere. Lucubrationū. plinius lucubrare a uulcanalibus incipiebat studendi cā. pcipit celsus nō esse lucubrandū post cibū: sed post cōcoctionē. cōtra pceptū celsi: portius labro declamator post cenam fere lucubrabat. sunt & lucubratiōes rusticanae uespertina & antelucana: qñ uespe & añ lucē conficiūt intra uillā opa rei uillaticae cōcucibilia. columela in. xii. Itē ad lucubrationē uespertinam palos decē uel ridicas qnq; cōficere totidēq; p antelucanā lucubrationē. qd ridicas dixit qnq; cōficiēdas intellige pedamēta iuncaga q̄ e quercu & iunipio solēt optima fieri: & ridicae uocant̄: sicuti docet. M. uarro in primo de re rustica apud plinium in. xvii. mēdosa dictio ē nā p ridicae leg̃ r radice. ubi ait. pedamēta optimaq; diximus aut radicae. tu lege. ridicae. Quintilianus in. xi. nobis inqt & uigilandae noctes & fuligo lucubrationū bibēda & in sudata ueste durandū. ē & lectica q̄ militaris dr: qua alexāder magnus certe ictus gestabat̄ in militari expeditiōe sicut refert. Quintus curtius. ¶ Diurni actus. diurnae actionis. ¶ Interruptū somnū. scribit auicena optimū eē somnū q est pfundus & cōtinuus. ¶ Fabulatoribus: euocatis sermocinatoribus cum quibus iucūde fabulaeretur. a fabulādo fabulatores dicti. seneca: pedonē albinouano narrantē audieramus. erat āt fabulator elegātissimus aut gelius esopō appellat fabulatorē. ab eodem erodotus. hō fabulator dictus: qui fabulosa magis q̄ historica scribit. ¶ Matutina uigilia. offendebatur. inter mala corporis uigiliae sunt plerisq; ut inquit plinius: q bene cōcoxit mane tuto surgere poterit: q parū concoxit quiescere debebit: & si mane surgēdi necessitas fuerit redormire. auctor. Cor. celsus ī primo. inter ea q̄ extenuant corpus numeratur uigilia & somnus nimium breuis. Igitur augustus non libenter de mane surgebat: & si uigilandi necessitas fuisset malebat morari in cenaculo alicuius domesticorum: ne cogeret̄ immutare consuetudinem: cuius immutatio maxime noxia est ut docet galenus in commētario hippocratis de regimine acutorum. oratius matutina uigilia se quoq; offendi solitum designat sic scribens in sermonibus. deinde eo dormitum non sollicitus mihi quod cras surgendum sit mane: & mox. ad quartam iaceo. cōtra iulianus imperator euigilabat surgebatq; semper nocte dimidiata. ¶ Vel officii. iuuenalis si nocet officium tuba cedente uehetur: est enim officium id quod praetermitti non debet locis temporibus personis accommodatum. ¶ In proximo. quod propinquium foret loco in quo officium uel sacrum erat peragendum. ¶ M. AN. ¶ Retectis: nudatus sed retractis melius q̄ contractis: quidam codices retectis habent nonnulli etiam rectis. ¶ Lucubratoria: ad lucubrandum idest uigilandum aptam aut ad lucernam operandum: lucubrare enim est ad lucernam seu lumen uigilare. ¶ Residua. quae agenda superent ant. ¶ Diurni actus: officium ut actus illius diei. ¶ Fabulatoribus: fabulas recitantibus. ¶ Matutina uigilia: si tēpestiuius uigilare coepisset. ¶ Officii: si domesticis cuiusq̄ sacris feriis ne aut sponsalibus honoris gratia esset interfuturus. ¶ Vel sacri: quia pontifex maximus.

Merenda

Sōnus meridianus

Lucubrationes rusticanae

Ridica

Lectica militaris

Fabulatores

Vigiliae inter mala

¶PHI. ¶Cenaculo: dictū est supra: q̄ sint cenacula & q̄d sit facere cenaculariā. ¶Indigēs somni. cū somno maxie alat' uis nutritiua saepe indulgendū ē sōno: quāuis dicat seneca: se ñ uacare sōno sed succūbere. ¶Gradus etatis. sūt qdā q̄ i pueritia uēusti sūt: mox aduln sūt iucūstiores. cōtra alii a pueritia mīus formosi i etate uirili formosiores cōspiciūt'. Augustus uero per oēs etatis gradus uēustatē formae custodiuit. Cicero i primo de officiis uenustatem dicit esse muliebrē pulchritudinem. dignitatē uero uirilem. ¶Lenocinii. exquisitio ris elegantiae. pcipit Cicero a forma uirili remouendū esse ornatū non dignum uiro adhibendāq; esse mun

cuiuscūq; domesticoꝝ cenaculo manebat. Sic quoq; saepe indigens somni; & dū p uicos deportaret' & deposita lectica inter aliquas moras cōdormiebat.

De statura corporis & membroꝝ eius.

Forma fuit eximia & p omnes aetatis gradus uenustissima; q̄q̄ & oīs lenocinii negligēs; & i capite comendo rā incuriosus; ut rapti cōplurībus simul tōsoribus operā daret; ac modo tōderet; modo raderet barbā Eoq; ipso tpe aut legeret aliqd; aut etiā scriberet; uultu erat uel in sermone uel tacitus adeo tranquillo sermoneq; ut quidam e primoribus galliarum confessus sit inter suos eo se inhibitū ac remolitū; quo minus (ut destinarat in transitu alpium per simulationem colloquii propius admissus) in praecipitiū ꝑpelleret. Oculos habuit claros ac nitidos; quibus ēt existimari uolebat inesse quiddā diuini uigoris: gaudebatq; si qui sibi acrius cōtuēti q̄si ad fulgorē solis uultū summitteret; sed in senecta sinistro minus uidit; dētes raros: & exiguos: & scabros. Capillū leuiter inflexū & subflauū; supcilia coniūcta

ditiam non odiosam neq; exquisitā nimis. quintilianus in. viii. ñ ornamēta q̄rimus sed lenocinia ¶Incuriosus. negligēs. incuria dr̄ negligētia. idiligētia ue. tusculanus cato. magna ē inqt cultus cura magna uirtutis icuria. impolitiae. notabatur a censorib' eques hīs equū parū nitidū. id uerbū significat' ut interpretatur gellius quasi tu dicas incuriae. ¶Tonsoribus: plinius in. vii. refert augustum cultris ad radendū semper usum esse. ¶Eo tpe. quo erat sub tonsoribus. ¶Vultu tranqllo. uultus differt a facie: cum uolūtatis significet affectū: q̄ p motu aīi i facie multiformis ōnditur uultū sibi fingere multi possunt formā nemo. uū a uolo uultus inclinat' ut grāmatici tradiderunt. lucretius uulta neutro genere ꝑnūtiauit dicēs referētes uulta parētū diminutiuū ē uulticulus: quo utit' Marcus tullius. a uultu fit uultuosū: q̄d significat triste. Cicero in oratore: in quo cū effeceris neq̄d ineptū aut uultuosum sit. & apuleius uultuosam faciē p q̄ eleganter appellauit intelligi uolēs tristē & amarulētā. a donato frequētet usurpat' hoc aduerbiū uultuose: p eo q̄d ē indignātet & cū gestu rebus accōmodaco: ūaduertendum tradit' Cicero in primo de legibus graecos quoq; lingua uberrima ē nomen uultus nō hēre: uultus aūt in nullo animāte ē pter hominē. ¶Eo. uultu tranqllo. ¶inhibitū. uetitū ꝑhibitūq;. ¶Remolitū. retardatum & a conatu reuocatum ¶Oculos claros. sextus aurelius de augusto haec. corpore toto pulcher sed oculis magis. quoꝝ acie clarissimoꝝ siderū mō uibrante libēter accipiebat cedi ab intēdētibus tāq̄ solis radiis aspectu sno: a cuius facie dū qdā miles se auerteret & iterrogaret' ab eo cur ita faceret rūdit: qa fulmē oculoꝝ tuoꝝ ferre ñ possū. seruius quoq; in. viii. eneidos cōmētario idē tradit. atqui plinius in. xi. de oculis scribēs ꝑdidit diuo augusto oculos fuisse glaucos: equoꝝ mō supraq; hoīem albicantis magnitudinis: q̄ ob causam diligentius spectari eos iracunde ferebat. ¶Sinistro minus uidit. partes in hoīe sinistrae imbecilliores sunt. qa frigidiores. contra dextra pars robustior est cū sit calidior: ut philosophi & medici ꝑdiderūt. senecta aūt morbus ē naturalis. unde minime mirum ē: si augustus iā senescens sinistro oculo minus uidebat: cum uirtus optica idest uisiua sit in senecta debilior & ea potissimū parte: quae infirmior est. ¶Dentes raros. triceni bini dentes uiris attribuūtur: quibus plures fuere longiora promitti uitae putant spatia. foeminis minor est numerus. Aristoteles signa breuis uitae ponit raros dentes: praelongos digitos plumbeū colorem plurasq; in manu incisuras nec perpetuas. si causam huiusce rei nosce desideras lege illum in problematis. Plinius talia prescita uitae uana esse existimat: miraturq; aristotelem hoc genus prognostica prodidisse. ¶Scabros. scabricia asperos. ¶Summitteret. inclinaret. ¶Subflauum. scribunt uarro & donatus hanc particulam sub significare temperamentum. unde subflauus capillus modice flauescens dicitur. scribit spartianus ueꝝ antōinum tantā habuisse curā flauentium capillorum: ut capiti auri ramēta respgeret: quo magis coma illuminata flauesceret: germanis est rutila & flaua coma. ¶Coniuncta supcilia. supcilia quibus porrigunt' in rectū molles significant: quibus iuxta nasum flexa sunt austeros: quibus iuxta tempora detisores.

Incuria
Impolitia.
Vultus
Vulta
Vultuosā
Vultuose
Fulmē oculorum ferre non possum
Sinistra imbecillora
Optica
Praescita uitae
Subflauus capillus

¶M. AN ¶Coenaculo: superiore aedium parte ne cogeretur sub lucem uigilare. ¶Venustissima ualde eleganti amabili decora. ¶Lenocinii: accuratioris ornatus. ¶Eoq; ipso tempore: dū tonderentur. ¶Inter suos: popu'ares ac proinde barbaros. ¶Eo: uultus serenitate. ¶Remolitū: retardatū. ¶In transitu alpium qui: per alpes iter faceret. ¶Nitidos: nitore ꝑditos. ¶Diuini uigoris. i. diuinū quēdam uigorem habere. ¶Acrius: intentius. ¶Cōtuenti: spectanti: plinius diuo inqt augusto oculi equorū mō glauci fuere supraq; hoīem albicantis magnitudinis quā ob cām diligentius spectari eos iracunde ferebat: adeo diuersa uel in iis q̄ oculis admota fuerāt auctores tradiderūt. ¶Raros dētes. dentium raritatē aristoteles breuioris ui

te in hoīe argumentum crēdidit. ¶ Scabros: aspos. ¶ Sufflauum: semiflauū: flauus color ut gellius scribit ex uiridi & albo cōstat numeraturq; inter rubros colores: homerus ξάνθος Μενέλαος. id ē flauus menelaus sic ē ρυθρὸς ruber sic πυρρὸς fuluus: φοινικοῦς puniceus. ¶ Supercilia coniūcta: indistincta.

mediocres aures: nasū & a sūmo eminētiorē: & ab imo deductiorē. Colorē inter aquilū cādidūq;: staturā breuē quā tñ Iulius Marathus libertus etiā in memoriā eius. v. pedū & dodrantis fuisse tradit: sed q̄ cōmoditate & equitate membrorum occuleretur: ut nō nisi ex cōparatione astātis alicuius procerioris intelligi posset.

De maculis corporis eius & inualidis membris.

Corpore traditur maculoso dispsis p pectus atq; aluum genitiuis notis in modū & ordinē ac numerum stellarum cælestis ursæ. Sed & callis qbusdā ex prurigine corporis; assiduoq; & uehemēti strigilis usu plurisatiā

¶ PHI. ¶ Mediocres. aures mediocres noti hūt morum optimorum: ut inqt Aristoteles. q̄ uero magnæ ultra modum sunt loquacitatis & stultitiæ sunt indices ut ait trogus pōpeius. ¶ A sūmo. i. summa pte. ¶ Ab imo. i. sima parte. ¶ Deductiorem. depressiorē. ¶ Inter aquilum. aquilus color est fuscus & subniger quem ab aqua nominatū existimat festus pōpeius. ¶ Quinq; pedū. M. uarro & gellius mensurā sūmā adolescendi humāi corporis dixerunt eē septē pedes: & ut auctor ē solinus: pleriq; diffiniūt nullū posse excedere lon-

Aqlus color

gitubinē pedū septem. qd intra mensurā istā hercules fuerit: pes aūt auctore uictriuulo constat ex quatuor palmis hoc ē digitis. xvi. ¶ Dodrātis. nouē unciarum. dicitur autem dodrans: quasi dempto quadrāte. inde potio est apud ausonium noie dodra: quoniam ex dodrante constat hoc est nouem rebus. ¶ Cōmoditate & æquitate. crassitudine & amplitudine membraturæ: cuius enormitas sæpe facit ut staturæ proceritas sit minus conspicua. ¶ Ex cōparatione astantis. scribit plinius in panegyrico accidere ut corpora q̄libet ardua & excelsa pcerioribus admota decrescant: ita e cōtrario augusti statura ex collatiōe procerioris staturæ cognoscebat q̄ foret magna & q̄ grādis. sidonius in. i. epistolar pe statura theoderici scribens ait. lōgissimis breuior eminētiorq; mediocrib'. ¶ Occularet. occultaret. ¶ Genitiuis notis: gēitiua appellat maculas a natura igenitas quasi genitales & gēinas & originales & cū ipso nascēte cōgenitas nota originis in brachio dacorū erat: quæ quarto ptu regenerabat. scribit iulius firmicus i. vi. matheseos: si luna & saturnus & mars i æqnoctialibus signis in hoīes geniturasq; notis qbusdā totū corpus possidebit serpens molliter impetigo: aut minutis squamis cadentibus exasperatum corpus scabies diuturna quassabit aut lepra. ¶ Numerum stellarum. sydus ursæ figuram posituramq; habet similem plaustri. uñ antiqui græcorū amaxā hoc est plaustrum dixerunt. nostri quoq; ueteres a bubus iunctis septentriones appellatūt. idest a septem stellis: ex quibus quasi iuncti triones figurant' ita enim boues uocabulo rustico antiquo uocabant'. quidā septētriones ideo appellari maluut: ppterea q ita sunt sitæ ut ternæ stellæ pximæ quæq; inter se faciunt trigona. i. triquetrā figurā. de ursis duabus maiore: & minore: quas græci ἄρκτους uocāt. plura tradūt poetæ & higinus i libro de signis. In augusti corpore uisebātur maculæ septenæ ad formā septētrionalis ursæ: quales murenis oibus dextra in maxilla fulgere aureo colore dumtaxat uiuētibus: quæ cum aīa extingūtur. plinius auctor in. ix. ¶ Callis quibusdā. uerrucis ueluti callosis. est enim callus caro durior sicut uulgo notū est: quæ medicamentis emollienda est. unde ait plinius i. xxviii. q fel capraꝝ emollit callū uuluarū: ꝓterea iter gāeata obsonia laudatur callus aprugnus: q̄ erat caro apri callosior ob id saporis iucūdioris. hinc iocus exit ille plautinus ex penulo. Quid opus est uerbis callum aprugnum callere æque non sinam. apud eundem in captiuis perquandam quasi annominationem ludit ergasilus parasitus dicens. Quanta summi absumendo: quanta callo calamitas dicitur callum etiam neutro genere. Idem in persa. magis calleo q̄ aprugnum callum calles. Catonis censoris orationes aprinum exprobrant callum: cuius rei meminit plinius noster in. viii. Idē in. ix. tradit: q locusta piscis nisi uiuens feruenti aqua incoquatur: fluida carne non habet callum hoc est illum callosum gustatum: qui cum uoluptate sentitur in uescendo sub dentibus: a callo qui notissimus est fit uerbum calleo & ocallesco: quo plautus & celsus frequenter utuntur. unde & a seneca eloquenter dictū est palatum gulosorum callosum: quod ueluti occaluit ex usu feruentium ciborum quotidiano. augustus callos quosdam in corpore contraxit dum prurigine extimulatus in modice distringitur dulcedine scabēdi. apud plinium remedia sunt ad tollendos pruritus corporis. prurigo etiam in obscenis est. significat enim uredinem ueneris & irritamentum: de qua ait poeta satyricus. Tunc prurigo moræ impatiens. ¶ Strigilis usu. strigiles instrumenta sunt balneatoria a stringendo: quod radere significat denominata. his enim sudorem in balneis & sordes ex corpore distringebant. priscianus i septimo sic ait. strigilis uel deriuatiuum a stringo uel a græco στλεγγὶς: diminutiuo strigilis usus est apuleius in floridis scribens strigileculā: ex qua sudor laberetur sibimet fabricatum fuisse hippiam illum multiscium. Persius I puer & strigiles crispini ad balnea difer. Plautus meminit strigilis rubiginosæ: hoc instrumentum in presentia exoleuit ab hominibus translatum ad equos distringendos. plinius in. xxviii. inter medicinas pendentes ab homine & remedia quæ ab ipso sibi præstari possunt: esse refert strigilum uehementiam.

Lōgitudo hominis

Pes

Dodrans

Genitiuæ notæ

Amaxa. Triones Septētriones unde:

Callus aprugnus.

Callosum

Strigiles

¶ M. AN. ¶ Deductiorem: demissiorem. ¶ Aquilū: fuscum. ¶ Dodrantis: unciarum nouē. i. digitorum duodecim. habet. n. uncia digitum & eius tertiam partem. fuit igitur augusti statura senum pedum quar-

ta unius pedis parte adempta. ¶ Equitate membrorum: ita inter se membris quadrantibus. ¶ Maculoso: maculis sparso. ¶ Genitiuus: generandi uim habentibus: unde genituum semen hominis appellamus qa generandi uim habeat. ¶ Cœlestis ursæ: utrius non dicit: quum duæ sint quaꝝ minor. vii. stellis: maior ut higinius monstrat. xv. figuratur. ¶ Callis: cute haud uno loco densiore facta. ¶ Strigilis: instrumēti ad strigendum. i. detergendum corpus quæsiti. Iu. Mar. & Pli. sunt auctores.

cōtractis ad īpetiginis formā coxēdice & fœmore & crure sinistro nō perinde ualebat: ut sæpe etiā inde claudicaret: sed remedio arenarum atq; arundinū cōfirmabat. Dextræ quoq; manus digitū salutarē tam imbecillū interdum sentiebat: ut torpentem cōtractumq; frigore uix cornei circuli supplemēto scripturæ admoueret. Quest⁹ ē & de uesica: cui⁹ dolorē

¶ PH. ¶ Impetiginis. impetigo morbus est similis scabiei squamosus dehonestās corpus ab īpetu dictā: ut indicat qntus serenus illo uersu. Si uero uicinumē quod ducit ab ipete nomē hoc matutina poteris cohibere saliua. In leuitico repellitur a cultu sacroꝝ qcunq; habuerit ipetiginem i corpore. Quod ut gregorius interp̄tatur tropolice significat auariciā: quæ si in patiis non cōpescitur: nūqꝫ sine mensura dilatatur. Cuius rei mentio quoq; fit distinctiōe undeqnquagesima decretoꝝ. Impetiginis species sunt quattuor ut docet cor. celsus ī quinto. una similitudine scabiē rep̄sentat: quæ minime mala est. altera similis papulæ q̄ peior est: asp̄ior rubicundiorq; squamulas hīs: quæ ex summa cute discedunt. tertia etiā num deterior ē: nā & crassior est & durior & magis tumet ipsa quoq; squamosa. Quartū genus curationē non recipit: subalbidum est squamulas hīs pallidas lenticulæ similes. a priscis petigo dicebatur: quam nunc impetiginem appellamus. Lucilius. Illuuies scabies oculos: hunc deniqꝫ petigo conscendere. Radix cucumeris siluestris arida sanatur inquit plinius in uigesimo impetiginem & scabiem quam psorā uocant. scribit auicena q̄ sanguisugæ ad extrahēdum sanguinem admissæ sunt efficacissimæ medelæ ad sanandas impetigines quæ nō solum hoīes infestant sed etiam bruta. unde apud columella in septimo scriptum leges: q̄ impetigines & scabies aceto & alumine desiccantur in equis. ¶ Coxendice. coxendix coxa est significatq; ipsum uertebrū quo femora uertuntur. plinius in. xxvii. ossa ex acetabulis per naꝑ circaq; coxendices uertuntur. Idem in. x. ait q̄ uespertilioni coxēdix una traditur. Varro in. i. de re rustica. boues sint lato corpore crassis coxendicibus. M. Cato icitamētū docet ad sanandas coxendices luxas hoc est loco suo resolutas & motas. Qu. serenus sic ait. sepius occultus uicta coxendice morbus p̄furit & gressus diro langore moratur. mendosa dictio est apud uarronem in. iii. de. l. latina sic scribentem cetestibula ut opinius scribit: circum coxas indices sunt nobis. Tu lege circum coxendices. græci ischion appellant. unde ischiadici & ischiaci dicuntur coxendice laborantes. Recentiores medici & interpætes sciancam uocant. ¶ Non perinde. non multum. interdum enim hæc particula perinde hoc significat. alias accipitur pro tam: & coniungitur cum ac: atq; atq; si. ¶ Arenarum. plinius in. xxxi. arena inquit in medicina est siccandis corporibus coopertis hydropicorum aut rheumatismos sentientium. Cor. celsus in secundo sudorem elici scribit aut sicco colore aut balneo: siccus calor est harenæ calidæ. Refert. A. gellius poetam illustrem aquæ intercutis morbo liberatum esse: q̄ arenis calentibus esset usus. ¶ Arundinum remedio. docet cato in re rustica arundinem uiridem mediam esse diffundendam: & a duobus hominibus tenendam ad coxendices luxatas: adhibendumq; incantamētum: quod ipse memorat ita coxendices sanari posse. plinius in. xxiiii. refert harundinē habere uim extrahendorum medendiq; luxatis & spinæ doloribus. ¶ Digitum salutarem. nomina digitorum sunt hæc: pollex index famosus: medicus: minimus: auctor porphirio. indicem qui pollici proximus est alio nomine salutarem ueteres uocitarunt. martianus libro de nuptiis philologiæ: quidā redimitus puer ad os compresso digito salutari silentium commonebat existimo salutarem ideo dictum in primis hunc digitum: quoniam illo ori admoto silentium suadebant. sermoni autem parci ut inqt eleganter & uere plinius multis de causis salutare est. apuleius in primo de asino aureo. at ille digitum a pollice proximum ori suo admouens tace tace inquit. Martius imperator ro. auctore iulio capitolino carra uementia salutari digito repellebat. ualet hic digitus & in exprobrādo & indicando: unde & nomen indicis: quo usus est optime crassus orator. ¶ Supplemento cornei circuli: tanq; digitale corneum conficeret pro adminiculatore digiti ībecillis. dicūt enim digitalia digitoꝝ tegumenta. uarro in. i. de re rustica. olea manu stricta melior ea: quæ digitis nudis laudabilior q̄ illa quæ cum digitalibus.

Impetigo

Petigo

Psora

Correctū uarronis Mendum

Ischiadici.

Sciatica.

perinde

Noīa digitorum

Index

Digitalia

¶ M. A. N. ¶ Impetiginis modū quattuor ut Celsus ait sunt īpetiginum species quaꝝ secunda figuras hēt. ¶ Coxendice: uertebro græci. ἰσχίον uocant: unde ischiacus morbus cui mederi tibiaꝝ incentiones gellius tradidit. ¶ Arundinū: cato in re rustica luxum: si quod est inquit hac cantione sanum fiet. arundinē prende tibi uiridem. p. iiii. aut quinq; lōgam mediam diffinde: & duo homines teneant ad coxendices & alia quæ sequuntur: quibus uerbis apparet cantatione remedium quæsitū nisi forte diuersū ex eadē materia ille sibi usū experuerit. ¶ Salutarem: ex quinq; manus digitis crassissimū ueteres pollicē dixere: alteꝝ ab eo salutarē: Treuellius martius inqt carra uemētia salutari digito reppullit dixerunt & ab indicādo ut Fabio placet indicem: medium infamem. quippe qui quum longitudine cæteros præstet: paꝝ sine alterius admīniculo ualet: & iccirco in ignauiæ exprobrationē monstrari a maioribus solitū crediderim: unde illud. Iu. & medium ostenderet unguem. Marcus & medium porrigito digitum: Scio enim solere subnecti aliam turpitudinis causam quam pudoris gratia prætereo penultimum in ordine medicum: Pli. musicæ impari nu

mero ĩfricate medico digito:ultimus eodem auctore minimus est dictus. ❡ Supplemento:adminiculo.

calculis demũ p urinã eiectis leuabatur.

De infirmitatibus eiusdem.

Graues & periculosas ualitudines per omnem uitam aliquot expertus est: præcipue cantabria domita: quum etiam distillationibus iecinore uiciato ad desperationem redactus cõtrariam & ancipitẽ rationem medendĩ necessario subiit: quia calida fométa nõ proderãt: frigidis curari coactus auctore antonio Musa. Quasdam & anniuersarias ac tpe certo recurrentes experiebatur. Nam

❡ PHI ❡ Calculis. prisci asprimũ cruciatũ esse calculoꝝ a stillicido uesicæ dixerũt: proximũ stomachi: tertiũ eoꝝ qui in capite doleãt. negent inquit plinius: sinus cuiq; morbus ad pñs qsq; atrocissimus uidet: qui calculo laborant calculosi dñr a latinis: lithanici a græcis: qua dictione usus ẽ & plinius: qui in. xxi. scribens de medicina cordyli herbæ sic ait. utũtur alopetias ad lithanicos opisthotonicos. sũt ãt opisthotonici: ut id quoq; intelligas: q rigore ceruicis inflexibili laborãt. opisthotonon. n. nocãt dolorẽ inflexibilẽ de quo celsus multa li. iiii. qui ĩ septimo multa eloquẽter cõscribit de curatione calculoꝝ: atq; amoniũ cognominatũ fuisse lithotomon: quia reptor fuit ferramẽti accõmodi ad calculũ findẽdum. calculoꝝ aũt plures sũt spẽs: alii. n. sũt spinosi: alii aspi. qdam molles q ex pluribus minutis cõpositi sũt. tales & in ipsa curatiõe reddũtur cum urinæ: quæ ẽ harenosa. tũcq; calculosi leuãtur cruciatu. ❡ Distillatiõibus. distillatio morbus est qñ humor distillat ex capite cũ nocumẽto. ❡ Distillatio uero illa maxime piculosa ẽ quæ ad pulmonẽ iecurq; descẽdit. ap pli. plura repies medicamẽta ad distillatiões. & celsus in. iiii. eloquẽter scribit de distillatiõibus. hippocrates in aphorismis coryzas noĩat: sed ut ait celsus nũc apud græcos in granedine seruat nomen coryzæ: distillatio uero catastagmos appellat ĩ alio significatu distillatio significat liquamẽ quo utimur cũ pulmẽtariis. hic elegãti uocabulo distillarius dictus cõcinnator distillationũ & uẽditor. seneca in epistolis moralibus. iã libarii uarias exclamatiões & botularũ & distillarũ & oẽs popinaꝝ institores mercẽ suã quadã insignita modulatiõe uẽdentes. ❡ Iocinore uiciato. scribit priscianus ĩ sexto q iecur ĩ genitiuo facit iecoris uel iocinoris nõ q a noĩatiuo iocinus dei uan q in usu nõ est. iocinoris morbũ græci hepaticũ uocãt: a qbus τὸ ἧπαρ dicitur. hoies quoq; iocinoris morbo laborãtes hepatici appellãtur. pli. in. xx. pulegiũ hepaticis cũ melle & sale bibẽdũ dat. morbus iocinoris a planto dict⁹ hepatarius sic scribẽte ĩ curgulioẽ. Tum te igit morbus agitat hepatari⁹. galenus i microthecni & auicẽna ĩ. i. tradũt. iiii. eẽ mẽbra principalia cor cerebꝝ iecur & testes. scribit aristoteles cui astipulat alber. mag. nullũ aĩal sãguineũ repiri sine corde & iocinore. Existimauit galenus iecur fontẽ esse originẽq; uenaꝝ cui sñiæ peripatetici reclamãt. Igitur uiciato iocinore utpote uiscere uitali mors formidãda erat & august⁹ ad despatiõem salutis redigebatur cum esset iecorosus sic enim latine dici potest. hepaticus: qua dictione usus est sidonius cum ait. iecorosis medela. Contrariam rationem medendi. præceptũ medicorum est ubi usitata remedia nõ pficiũt tẽtãda esse cõtraria. & ut inqt uerissime celsus ind. q secũdis aliqñ frustra curat⁹ ẽ cõtrariis sepe restituit. ❡ Frigidis. s. fomẽtis. ortatus frigida curare fomẽta relinquere posses. scribit plinius qd huic sñiæ satis cõgruit antoniũ musã & euphorbiũ fratrẽ instituisse a balneis frigida multa corpora astringi: cũ antea mos nõ eẽt nisi calida tm lauari. iter cætera medicamẽta qbus usus ẽ antonius musa ad augustũ curãdũ: lactucacuius uires sũt refrigeratoriæ: enumerat ẽt eruũ qd ẽ genus leguminũ iumẽtis optinẽs medicaminis dat bobus cibusqꝫ ẽ rusticanus. hic illud oratianũ me silua cauusque tutus ab insidiis tenui solabit eruo. obiter emaculãdus ẽ plautinus codex & mẽdum qd passim irroborauit expũgendum. quo turus sensus nõ solũ obscuratur sed iuertitur ĩ casina olympio uillicus chalino armigero multa mala minitat ãter quæ & hoc sic dicẽs. post aũt nisi ruri tu aceruo mederis aut quasi lũbricus terram quid te postules gustaꝫ quicq nusq edepol ieiuniũ ẽ æque atq; ego te rui reddibo. sunt hæc plane portẽta uerboꝝ ex quibus nulla festiuitas nulla decora constructio elici põt. Quid. n. p deos immortales significat: tu aceruo mederis: qui sensus ẽ quæ elegãtia? prorsus nihil insulsius dici potest q quod dicatur tu mederis aceruo. ego uero diligentissime pensitatis uerbis inspectisq; litteraꝝ elemẽtis existimo mẽdum istud emanasse ex coagmẽtatiõe litteraꝝ cõfusaq; & inuersiõe. ita. n. scriptũ ut ego indubitanter assenero. plaut⁹ reliqrat. tu ernũ ederis. sed p incuriã indoctoꝝ nouissima littera in eruũ facta ẽ prima i ederis: ut passim mederis legat. mutila uero dictio prima eruo haud fãe difficiliter i aceruo translata est. erit itaq; meo periculo legẽdum. tu nisi ernũ ederis: ut sit sensus uenustus & poeticus ,pprusq; plautinus. Ni in cibatu eruũ qd leguminũ ẽ esitaueris aut terrã: sicut lũbricus uermis terrestris esitaueris ieiunosior ipso ieiũio. ita ut nihil æq actu famelicũ & esuriẽs reperiatur. Cãdidus lector i manũ capiat plaut nã fabulã & hoc nostꝝ ĩterpretamẽtum emẽdationemq; diligẽter pensitet: pfecto diiudicabit studium nostꝝ non esse uellicandum sed iam ad institutum redeamus. ❡ Anniuersarias. ualitudines anniuersariæ dicuntur: quæ quot annis stato tpe reuertuntur sicuti sacra anniuersaria. ❡ Tempore certo. plinius in. ii. afflantur alii sidere alii cõmouent statis temporibus aluo neruis capite mente.

❡ M. AN. ❡ Calculis: lapillis uesicæ innatis. ❡ Distillatiõibus: celsus Cornelius triplicem esse ait distillationem ad nares unã eamq; oio malam: ad fauces alteram longe peiorem ad iocinora reliquam eãq; ipsam pessimam. ❡ Frigidis: lactucaꝝ usu ut diximus ab Antonio musa curatus est augustus. ❡ Anniuersarias: statis singuloꝝ annoꝝ diebus redeuntes.

Calculosi Litanici

Opistotonici

Lithotomos

Distillatio

Distillari⁹

Iecur Iocinus Hepaticus Hepatari⁹

Loc⁹ plauti emaculat⁹

Anniuersaria

¶ PHI. ¶ Sub natalē: scribunt plinius & ualerius q antipater sidonius poeta oībus annis uno die natali tātum corripiebatur febre & eo cōsumptus ē satis longa senecta. natalis aūt augusti erat uigesimus tertius dies septembris: qd tps autūnale est morbis obnoxiū & pestiferū. ¶ Initio ueris. hippocrates in aphorismis & cor. cel. in. ii. tradunt uerno tpe oriri solere pustulas, pfusiōem sanguinis: apostemata. anginā melancholiā tussim grauedines & distillatiōes. augustus uero laborabat p uernū tps inflatiōe pcordiorū. pcordia aūt uocamus uno noīe exta in homine: qa cordi prenduntur ut interpratur plinius in. xi. græci phrenas appellāt quasi pricipes prudentiæ sint.

[Margin: præcordia; phrenes]

sub natalē suū plærūq; languebat: & initio ueris præcordiorum inflatione tentabatur: austrinis autem tēpestatibus grauedine. Quare quassato corpore neq; frigora neq; æstus facile tolerabat.

sed ut inquit aristoteles i. xii. de animalibus nullatenus pricipes sunt: sed quia ppinque sunt his quæ uim obtinēt illā prudētiæ. cordi. n. prenduntur. cor. celsus uidetur pcordia appellare quæ græci uocant ypocōdria: nam i tertio scribēs de morbo regio īquit. Quē hippocrates ait tutū esse mollibus tantūmodo præcordiis substātibus. hæc hippocratis snīa ē ex aphorismis: ubi

De cultu corporis eius ī uia & in itinere.

Hyeme quaternis cū pingui toga tunicis: & subuculæ thorace lāeo: & fœminalib9 & tibialib9 muniebat. Aestate apertis cubiculi foribus: ac sæpe in peristylo

quod celsus dicit mollibus pcordiis: ipse ait si non durū ypocrondium fiat. Initiū aūt ueris est ad septē idus februarii ex uarroniana diuisiōe: cuius primus dies est in aquario. a Varrone dissētit firmicus maternus: qui testis est i secūdo matheseos uer iniciari cū primam arietis partē sol fuerit ingressus. ausonius cōplexus est uernos menses illo uersu placite magis q particulatim: Martius aprilis maius sunt tpa ueris. ¶ Austrinis tempestatibus. hippocrates tradit tussim grauedinē & corizas hoc est distillatiōes oriri autūno pluuioso & austrino. scribit auicenna uētos meridionales hoc est austrinos resoluere corpus & humores forinsecus euocare: ac sensuū efficere grauitatē. ¶ Grauedine. grauedo morbus est nō multū distans a distillatiōe. nares claudit. uocē obtūdit: tussim mouet. auctor celsus in. iiii. de qua catullus. sentire cesso qd grauedinē & tussim inde grauedinosi dnr non solū qui grauedine infestātur: sed q ad eum morbum sūt procliuiores. Ci. in quarta thusculana. itaq; dicimus quosdā grauedinosos quosdā torminosos: nō quia iā sint sed qa sepe sint. plinius eruū appellat grauedinosū: quod bobus i pabulo grauedinem facit. ¶ Cū pingui toga. toga pinguis hiberna est & ob crassitudinē repellēdo frigori accōmodata. iuue. pingues lacernas appellat munimenta togæ.

[Margin: Grauedo; Grauedinosus]

¶ Subuculæ tunicæ. De subucula supra dictum est abūdāter: ubi discussimus hieronimi sententiam. illud addo subuculam in alia significatione uocari libum: quod diis dabatur ex alica & oleo & melle compositum.

[Margin: Subucula libū]

¶ Thorace laneo. thorax græce pectus di. aristoteles i primo de animalibus de thorace sic. thoracem eam partē appello: quæ a collo ad pudēda usq; truncū prēdit. Plinius thoracē inquit purgāt bilē detrahūt. hinc thorax dictus tegumētū pectoris siue laneū sit siue ferreū. Iuuenalis. uiridē thoraca iubebit afferri. silius. superans uulnera thorax. unde thoracatus deducit: q græce dicit .i. thorace indutus & armatus Plinius in. xxxv. parhasius pīxit nauarcū thoracatū. ¶ Fœminalibus. fœmīalia sūt tegumēta femorū a fœminibus dicta: sūt aūt femina femora. existimat seruius femen in noītino nō reperiri. ut priscianus esse i usu raro. uidētur aūt fœmina pprie dici partes femorū interiores: quod īdicat plinius in. xi. sic scribēs de apibus prioribus pedibus fœmina onerāt pp id natura scabra: utriq; apes onerāt partes illas femorū quæ interiores sūt: neq; enim aliter femora possēt onerare. idem i xxviii. hoc apertius signat cum ait. femina atteri aduriq; equitatu notū est. uel impiis satis notū q femora interiora atterūtur equitatu nō exteriora. ¶ Tibialib9. uelamēta tibiarū tibialia dicūtur. qui etiam arma: qbus crura muniuimus tibialia dicta. paulus iurisconsultus. si tibiale uel humerale miles alienum castigari uerberibus debet sūt aūt tibiæ ossa cruris opposita suris: græci uocāt. ¶ In peristylo. locus undiq; colūnis septus uocabulo græco peristylus nominatur. M. uarro i. ii. de re rustica. non putāt se habere uillā si nō multis uocabulis retineāt græcis: quin uocēt particulatim palestra: apodyterion peristylō: ornithona peristeriō oporotecen. est aūt apodyteriō ut uerba uarronina breuiter enarrē: locus i quo uestes exuebāt igressuri balnea. latine dici pōt spoliariū ornithona uocāt locum i quo omnium alitum genera solent pasci: quod & ornithotrophiū aliter appellatur. peristercon quod alii uocāt peristerotrophiō significat locū quo alūtur colūbæ: quod uulgo dicit colūbariū: quāuis columbaria proprie sint loculamēta i peristerotrophio singulis colūbarū paribus ppæparata. oporothece uero repositoriū est pomorū: sicut oporophylaciō dicitur alio græco uocabulo custodia pomorū & fructuū. ¶ Peristylia aūt i trāsuerso tertia parte lōgiora fieri debēt: q itrorsus. Docet Vitruuius i sexto quēadmodū peristylorū iter colūnia nemius triū ne plus quattuor colūnarū crassitudie iter se distēt. græci περὶ circum. & stylon columnā dicūt: unde peristyli nomē. itidem tetrastylos hexastylos octastylos dicūtur a uitruuio loca a numero columnarum.

[Margin: Thorax; Thoracat9; Feminalia; Femina; Tibiaria; peristylus; apoditeriō; Orinthon; Orintho trophiū; peritereō; oporotheca]

¶ M. AN. ¶ Natalē suū. quem ad nonū calē. octobris celebrabat. ¶ Præcordiorū. Pli. exta homini ab inferiore uiscerū parte separantur membrana: quæ præcordia appellat: quia cordi prætenduntur. græci dicunt. ¶ Austrinis tempestatibus: austro flante. ¶ Grauedine: distat celso auctore is morbus non multum a distillatione clauditq; nares uocem obtundit. sonant aures: uenæ mouētur in capite: turbida urina est. Quassato: concusso. ¶ Pingui: crassa toga idest crassi panni. Mar. quod ad ipsum uerbum atti

net & pingues tunicas ferra secare pôt. ¶ Subucula: uestimenti genus dictū est ut uarro ait q͂a ea subter induamur ut supparus qui supra idem auctor est ut nonius refert postea q͂ binas tunicas habere cœperunt instituisse ueteres uocare subuculã: & i tutũ. ¶ Thorace: pectoris munimine: θώραξ pectus. Iu. uidem thoraca iubebit afferri quod & loricã significet notũ est. fuit qui pro arctissimo corporis tegumẽto accipiat qđ sub uestibus hodie uulgo usurpamus. ¶ Fœminalibus: fœminum tegminibus: & quasi campestribus: sūt fœmina posteriores fœmorũ partes: Lauius fincasis fœminibus poplitibusq; inuenerunt. ¶ Tibialibus: laneis calciamentis tibiis aptis. ¶ Peristilio: loco circũ circa columnis fulto a porticu haud multum dissimili dicto: quasi circum columnio περὶ. n. circum significat: στῦλος columna.

saliente aqua atque etiam uentilante aliquo cubabat. Solis uero ne hyberni quidem patiens domi quoq; non nisi petasatus sub dio spaciabatur, Itiera lectica & noctibus fere; eaq; lenta ac imminuta faciebat: ut preneste uel tybur biduo procederet; ac si quo peruenire mari posset potius nauigabat.

¶ PHI. ¶ Aqua saliente. murmur & sonitus aquæ somni est iuuamentũ. Silius. somnificam ducit lucẽti gurgite lymphã. augustus aquã habebat in perystilo quæ ueluti expressa p fistulas saliẽdo strepebat: eoq; strepitu iucũdo somnũ illiciebat. ¶ Ventilante. uentulus estiuo tempore mappa aut flabello factus somni illicium est. terentius in eunucho ait cheream flabelli uentulo ad somnum prouocasse puellam quam constuprauit. ¶ Petasatus. pileatus: petasum ueteres pro pileo capiti quẽ tegumento uocitarunt. plautus. itidem habet petasum uel uestitum. idem in pseudulo etiam opus est chlamide & machera & petaso: & ita enarrandus est eiusdem plauti ille uersiculus. ego has habeo usque in petaso pinnulas: & enim pleriq; omnes exponere consueuerunt petasum accipi a plauto pro calciamento mercurii alatu quæ talaria dicuntur. uerum plautus de galero haud dubiæ locutus est: qui mercurio datur & in eo alæ apponuntur. quod diligenter ostẽdit diuus augustinus li. vii. de ciuitate dei his uerbis. ideo alas mercurio in capite & pedibus ponunt uolentes significare uolucrem fieri per aera sermonem. adeo nuntium dictum: quoniam per sermonem omnia cogitata enunciantur. apuleius quoq; in apologia simulachrũ mercurii ita describit: ut in capite crispatus capillus sub imo pilei umbraculo appareat & super tempora pares pinnulæ emineant. quin etiam papinius quem plautus petasum appellat ipse galerum uocat sic scribens de mercurio li. i. thebaidos. obnubitq; comas & temperat astra galero. petasum pro talaribus apud idoneos scriptores non temere repetias. apud unicum papinii interpretem lactantium. quod equidẽ in præsentia meminerim: legi petasum accipi pro calciamento alato mercurii. sed an recte interpretatus sit ipse uiderit. pluris apud me sunt illi quorũ auctoritas habetur pro ratione. ut cicero plinius plautus & trãquillus. sane classici non proletarii. non me præterit petasum uulgo accipi pro talaribus mercurii. sed apud plautum quisquis bene sentit pro galero petasum exponet repudiato talarium interpretamento. a petaso petasatus deriuatũ significatq; pileatus. Cicero in epistola ad cassium. sed tabellarii petasati uenerunt: comites ad portas expectare dicuntur. Lucilius in lindia. quod puer rogasset & petasatus capite amuisset. augustus uero cum erẽt

De petaso

solis impatiens sub dio ambulabat pileatus galeritus ue ad æstum arcendum. plinius petasum accipere ut pro uelamento. siue umbraculo ad instar pilei formato scribens in. xxxvi. in summo labyrinthi italici petasum unum omnibus piramidibus impositum fuisse: ex quo pendebant excepta catenis tintinnabula: quæ uento agitata longe sonitus referebant. mendum est in pluribus codicibus: namq; pro petasus passim legitur pegasus: & ita potius interpretandum esse censuerim petasum apud pli. q̃ pro pinna quæ in fastigio edificiorum collocata indicat ex qua parte uentus flet. quæ sententia & si eruditorum nostra tempestate uirorum est tamen a me non probatur: nec existimo sicut multi dictum esse petasum a uerbo græco πετάω quod significat uolo: sed ab illo πετάζω quod est extendo nam petasus instar umbraculi extenditur & explicatur supra fastigia turriculatũ in metæ cacumen se cõtrahẽs. & talis figuræ sunt pilea hodie quoq; nostratia. illa uero pinna q̃ in summitate ediũ & maxime sacrarũ constituta solet potius pteron uocari poterit q̃ petasus: a plinio tñ uidetur nũcupari pteron non tam pinna illa uolatica q̃ molles instar pennæ figurata: sic enim scribit in. xxxvi. quod supra pteron mausolei pyramis altitudine inferiorem æquauit. græci enim τὸν πτερὸν uocant pennam: unde a plinio dici creditur pteron illud summum fastigii alatum pinnatũ ue. Idem plinius de ptero sic ait alibi. Aliæ rursus extra murũ labyrinthi edificiorũ moles pteron appellãt. ¶ Sub dio. i. sub celo. ita exponit asconius in interpretatione uerrinarũ: celum enim græci τὸ δῖα dicunt. hic subdiales ambulationes & pauimenta subdialia a plinio nũcupata: quæ essent sub dio. græci id genus ambulationes ypetras uocitãt quasi sub ethra. sunt: quæ auctore uitruuio magnam habẽt salubritatem. Celsus in primo melior est ambulatio sub dio q̃ in porticu: melior si caput patitur in sole q̃ i umbra. augustus subdiali ambulatiõe exercebatur sed ob solis impatiẽtiam id faciebat pileatus. ¶ Præneste. hæ ciuitates ut inquit Strabo i romæ cõspectu sunt. ¶ Biduo: consimiliter oratius hoc iter ignaui diuisimus altius ac nos p̃cinctis unum. ¶ Potius nauigabat. secus fetiebat portius cato cẽsorius: qui penitere se dicebat si aliquo nauigasset: quo pedestri itinere peruenire potuisset. seneca quoq; nauigatiõem icusans sic iquit i. vii. epistolarũ: qđ nõ potest mihi psuaderi cum psuasum est ut nauigarem.

Subdialis

¶ M. AN. ¶ Saliente: scatente aqua sonituq; assultu faciente. ¶ Petasatus: petasi tenuissima uela quibus ĩ theatris ex lino æstiuo tempore utebantur: a quibus ii qui utuntur petasati dicuntur: sunt & petasi alæ quibus mercurii talaria uestebantur: sed hi nihil ad rem.

¶PHI.¶Lauādi raritate.longe dissimilis augusto fuit cōmodus antoninus īperator:qui auctore lāpridio lauabat p diem septies atq̧ octies & in ipsis balneis edebat.scribit auicena balnea si frequētissima fuerit debilitare præcordia nauseam prouocare:humores quiescentas commouere:qui ad putredinem ꝑparentur. ¶Vngebatur.unctio ex oleo facta refouet corpus ut inquit auicena.& post frictionē & unctionē ꝑcipit adhibendā exercitatiōem.duo sūt inquit plinius liquores corporibus hūanis gratissimi intus uini foris olei. idem li.xxiii.omni oleo mollit̄ corp᷑ uigorē & robur accipit.Celsus ait ungi oportere leniter q̧ fricari corpus ē in acutis & recentib᷑ morbis ante cibū. ¶Sudabat.in balneo ut auctor est uictruuius in .v.laconica & sudationes coniūgendæ sunt tepidario.erant.n. loca ad sudorem e corpore ducendū accōmodata:quæ alio nomine sudatoria nuncupant̄.Seneca in epistolis.quid mihi iqt cū istis calentibus stagnis:qd cū sudatoriis:in quæ siccus uapor corpora exhausturus includit̄.lege celsū de sudationibus facūdissime scribentem. ¶E gelida aqua.ꝑceptū cor.celsi ē aqua egelida corpus esse pfundendum ī balneo.¶Et auicena oportere inqt ut calor naturalis teneat̄ adhibere aquā tēpatā.quæ neq̧ nimis calida sit neq̧ nimis frigida.Idē ēt paulo post ꝑcipit ī aqua frigida post exercitationē subito esse natādū.Ita.n.mēbra fieri firmiora.egelidū dicimus qd neq̧ calidū neq̧ frigidū est.hæc.n.particula.e.ui hēt σ τ ε̄ρ ι σ ε̄ ω σ .i.priuatiōis.seruius enarrās illud maroniaņū egelidū ꝑpe ceretis amnē:exposuit egelidū ꝑ ualde frigidū:sed nobiliores scriptores in ea accipiūt fere semp significatiōe quā diximᵒ.Celsus frigidū & egelidū fere semp usurpat pinde ac dissimilia.Egelidor quoque uerbū est qd significat tegelor geluq̧ resoluor:quo utit̄ sidonius cū ait.Egelidarentur fibræ glaciales.& ab ouidio p antitheton decentissime dictū.Sed gelidū borean egelidūq̧ notū.ubi gelido egelidū opposuit quasi frigido calidū. ¶Marinis.Pli.li.xxxi.docet aqua marina multis morbis esse efficacē:quā qdā in articularibus morbis bibēda dederit. ¶Albulis.iuxta roma albulæ aq̄ uulneribus medent̄.hæ ut inqt ꝑ li.ꝑgelidæ sūt.uictruuius quoq̧ li.viii.de architectura ī tiburtina inqt uia flumē & albula.& ī ardeatio fōtes frigidi eodē odore:q sulphurati dr̄.albulaꝝ ēt meminit Strabo in.v.geographiæ.quas ī planiciæ tiburtia fluere frigidas scribit uarios ad morbos salutares.de hisdē martialis.cruciaꝝ nebulæ qd albulaꝝ. alias albulā dici tyberim notissimū ē a uel illo liuii testimonio.pax ita cōuenerat ut etruscis latinisq̧ fluuius albula:quē nunc tyberi uocarinus esset. ¶Calidis:ois aqua calida auctore uictruuio medicamētosa ē naq̧ sulphurosi fōtes neruicis alumiosi paralyticis.bituminosi interaneoꝝ morbis medent̄.Neruici dr̄ neruoꝝ dolore laborātes. ¶Solio.soliū uas e balneatoriis:i quo sedētes lauamur.scribit plinius.popeā soliū balneaꝝ lacte asinaꝝ tempasse.quo putat cutē in facie erugari & tenurescere & cādorē custodiri.frequēs ē mentio solii balnearis apud celsū.In alio significatu soliū accipitur pro sella regia iuxta illud maronianum.præfatu s diuos solio rex infit ab alto.præterea solium significat loculamētū illud sepulchrale:quo corpa cōdunt̄.ut apud curtiū de folio darii & alexādri.& plinius ī trigesimo quīnto quin & defūctos sese multi fectilibus soliis cōdi maluere. ¶Alternis.f.uicibus quod dr̄ alternatim & ui.issim siue uicissatim aduerbialiter. ¶Cāpestres.quæ an campi planiciæ fiunt:uel potius a campo martio dictæ:in quo iuuentus romana auctore uegetio armis exercebatur.sed ut ipse inquit cum campestris exercitatio interueniente negligencia desidiaq̧ cessaret grauia uideri a ma ceperunt.quæ raro milites induebant. ¶Ad pilam.pilaꝝ genera plura sunt:est paganica est trigonalis:in cuius ludo maxime agilitate sinistræ manus urebantur:est & follis uētosa pila.pythus auctore plinio primus inuenit pilam lusoriam.follem cuius diminutiuum est folliculus appellamus pilam uento tumentem atq̧ sufflatam:qua frequenter in urbe nostra adolescentuli exercentur.eleganti epitheto a plauto pugilatorius follis dicitur in rudēte.ego te follem pugilatorium faciam:& pendentem incursabo pugnis peruitissime.alias folles ut notum est instrumenta sunt fabrilia & organica:quibus uentus accipitur & redditur iuxta illud maronianum tauriris follibus auras accipiunt redduntq̧ alii.liuius refert lib.ix.frumentum folliculis in castra ab equitibus conuectum fuisse:ubi folliculi accipi uidentur pro sacculis & crumenis:sicuti & apud iuuenalem illo uersu.si reddit ueterem cum tota erugine follem.plinius quoque per quandam quasi similitudinem scripsit in.xxxii.folliculos geminos castoribus esse:in quibus inuenuri liquorem & sale afferuari:tranquillus separat pilam a folliculo:cum pila significetur illa pusilla:cuius exercitationem in primis laudat galenus.folliculus uero sit pila uento tumescens:de qua marcialis.folle decet pueros ludere folle senes.

Verum tantā infirmitatē magna cura tuebat̄ in primis lauādi raritate:ungebat̄ enim sæpius sudabat ad flāmā deinde pfundebat̄ e gelida aqua uel sole multo calefacta.At quotiēs neruoꝝ causa marinis albulisq̧ calidis utendū esset contentus hoc erat ut insidēs ligneo solio:quod ipse hispanico uerbo duretā uocabat manus ac pedes alternis iactaret.

De aliis exercitiis eiusdem.

Exercitationes campestres equoꝝ & armoꝝ statim post ciuilia bella omisit:& ad pilā prio.folliculūq̧

Sudatoria

Egelidum

Albulæ

Neruici

Solium.

Follis

Folliculi

¶M.AN.¶Albulis:albulæ aquæ sulphureæ ī tyburtino agro.Strabo ī hac ait planitie anio fuit & q̄s nuncupat albulas aquas multis e fōtibᵒ edētes uarios ad morbos salutares.Mar.Itur ad herculei gelidas qua tyburis arces hic ubi sulphureis albula fumat aquis. ¶Solio:uase quo sedētes lauantur solium item armarium e ligno factum quo reges ob corporis tutelam sedebant interdum uas in quo defuncti sepeliunt̄:Pli.multi fictilibus soliis condi maluere. ¶Alternis:per uices. ¶Folliculum:tenuem follem pilam spiritu inflatam Mar.Folle decet pueros ludere.folle senes.

¶PHI. ¶Vectabatur. Vel equo uel lectica. ¶Subsultim. saltuatim cũ temperamento ut utar uocabulo si senæ historici. sub. n. ut sepe dictũ est significat tempamẽtũ. fit aũt aduerbium subsultim a uerbo subsilio ea forma qua ab adsilio adsultim quo utitur plinius in. viii. sic scribẽs. os primũ eius ad sultim repurgans: apd plautum uerba sũt subsilire & subsultare: quæ significant sursũ salire. ait. n. in captiuis. tu subsultas: ego miser uix asto ꝑ formidine: & in curgulione subsilite obsecro & mittite istanc foras. ¶Sextertio. legimus apd quidam festiculã ueste esse imparatoriã: quo circa hunc locũ castigãdum ita esse censemus: ut ꝓ sextertio festicula legatur: cũ sextertiũ dictio sit minime huic loco accõmodata festicula uero accommodatissima. & facile librarii mendũ in exscribendo facere potuerunt: cũ i sextertiũ & sexticulam quædam sit scripturæ proximitas.

Sesticula

transiit: mox nihil aliud q̃ uectabat': & deambulabat: ita ut in extremis spaciis subsultim decurreret sestertio uel lodicula inuolutus. Animi laxãdi causa modo piscabat' hamo: modo talis aut ocellatis nucibusq; ludebat cũ pueris minutis quos facie & garrulitate amabiles undiq; conquirebat: præcipue mauros & syros. Nam pumillos atq; distortos: & oĩs generis eiusdẽ ut ludibria naturæ: maliq; ominis abhorrebat:

De eloquentia eius & arte oratoria

ELoquentiam studiaq; liberalia ab ætate prima cupide & laboriosissime exercuit. Mutinẽsi bello ĩ tãta

Lodicula

¶Lodicula diminutiuũ lodicis est lodicula. sũt aũt lodices optoria lecti. qd indicat uel illud epigrãmatici poete endecasyllabõ nudo stragula ne toro paterent iunctæ nos tibi uenimus sorores.

Ocellatæ

¶Ocellatis nucibus. Multi multa ꝓ ingenii captu sup obscurioribus tranquilli locis cõmentantur. alii ocellatas nuces accipiunt ꝓ ocello dissectas ꝑforatasq;. alii ocellatas simpliciter intelligunt pillulas rotũdas instar ocelloꝝ: qbus puellæ puellariter ludẽtes oblectant': cuius ludi puellaris meminit ouidius sed hæc paꝝ quadrant. nos in quodã codice non uoꝝ uetustissimo legimus castellatis nucibus: quæ lectio si ꝓbat est exponemus augustũ ludere solitũ fuisse nucibus castellatim dispositis: quo genere ludi nostrates pueros frequẽter ludere cõspicimus. lego apud iuliũ capitolinũ quod galienus de pomis castella cõpõebat mihi uero ut dicã qd sentio diligenter uerbis trãquilli pẽsitatis sic legẽdũ ẽ. oscillis nucibusq; ludebat: sicut in sinceriore tranquilli codice scriptũ e latere obseruaui. sũt aũt oscilla sigilla hoc ẽ breues imagiculæ: quæ arte fictili fingebãtur & uẽales ꝓponebãtur qbus hoĩes ꝓ se atq; ꝓ suis piaculũ faciebãt saturno. auctor macrobius in. i. saturnaliũ. fuisse aũt oscilla ludũ rusticanũ innuit maro illo uersu. oscilla ex alta suspẽdunt mollia quercu. de oscillis ꝓbus & festus nõ pauca scripserunt. historiã ẽt meminit higinus in li. de signis. oscillum aũt tertio gradu diminutiõis ab ore deriuari ẽẽ docet priscianus ut os osculũ oscillũ: quãq ores effigies pusilla sit. nõ me ꝑterit aliã oscilloꝝ etymologiã a grãmaticis tradi. oblectabat augustus semetipm oscillis hoc ẽ imagũculis sicuti & puellæ pupis oblectant'. alea uero nucũ puerilis notior est q̃ pluribus uerbis enarrãda sit: de qua ẽ illud epigrammatarii poetæ. alea pua nuces & nõ dãnosa uidet'.

Oscilla

¶Garrulitate. i puerĩs garrulitas & loquacitas expetunt'. seneca in li. de cõsolatiõe ad albinã matrẽ. quẽ iquit nõ in iocos uocabit illa lasciuia: quẽ nõ in se cõuertet & abducet in fixũ cogitatiõibus illa neminẽ satiatura garrulitas. ouidi' de loquacitate picaꝝ ait: Raucaq; garrulitas studiũq; i mane loquẽdi. ¶Facie. bona pulchritudinis sunt dõa deũ ut iquit apuleius: haud quaq̃ aspernanda. & in primis forma ac decor amabilis est & fauorabilis. unde dinocrates architectus uenit ad cõmẽdationem alex. mag. non tã architectura q̃ faciæ & formæ dignitate. sed cũ augustus mauros qui nigri sũt coloris cõqreret exponemus faciẽ amabiles nõ tã pulchritudiẽ q̃ nouitate corpis & raritate. ¶Pumilos. Nanos græci uocãt parua nimis statura hoĩes: latini pumilones: quamuis & nanos uocabulo latino dici existimet. ¶Gellius li. xviii. ¶Scribit Plinius in. xi. pumilionum genus in oĩbus animalibus esse atq; etiam inter uolucres. idem in. x. est & pumilionũ genus non sterile in gallinis: quod non in alio genere alitum. idem in. xii. in genere arboꝝ ait esse pumilionum infelicitatem dicimus pumiliones & pumilos in tertio & secundo ordine statius in primo siluaꝝ. hic audax subit ordo pumiloꝝ. columella de gallinis loquens ait pumiles aues nisi quem humilitas eaꝝ delectat nec propter fecũditatem nec propter alium redditum nimium probo. Nani autem qui sunt regum principumq; delitiis depuati nascentur ut inquit iulius firmicus in octauo si habuerint horoscopum in quarta parte siue gradu scorpii. sed augusto id genus homunculi non erant in delitiis ueꝝ ominosi. ¶Ludibria naturæ. plinius scribit in. vii. naturam sibi ludibria facere ex hoĩum genere in dies quæ sunt innumera: inter quæ pumilones ab augusto enumerabantur: ludibria quoq; naturæ sunt imagines hoĩum obuiæ subinde transeuntibus moxq; euanescẽtes quod frequenter in africæ euenit solitudinibus.

Pumiliões
pumili
pumiles
Nani

¶M. AN. ¶Subsultim. lẽtiore saltu ac sæpius iterato. ¶Sextertio uel ad currendi rõnẽ id referas necesse ẽnt post duos saltus tertiũ dimidiaret: uel quod magis placet ad uelũ quo erat iuolutus: q̃q̃ sextertium in hunc significatũ nõ memini me legisse ut sit ex eo nomẽ factũ qui ex triplici licio haud oĩo textura cõstaret sed hæc cõiectura ẽ. ¶Lodicula. pua lodice sive olo. nec me ꝑterit quosdã arbitrari lodicẽ eẽ quicquid lectis sternei et': alios lodice totũ lecti apparatũ cõtegi solitũ putarũt. Iu. mõ sub lodiçe relicta. M. nudo stragula ne toro paterent iunctæ nos tibi uenimus sorores. ¶Ocellatis nucibus: ocello ꝑditis quales sunt auellanæ nuces quæ in sũmo uelut paruũ oculũ figuratũ hñt: q̃q̃ Pli. licet mõ barbatã mõ põticã appellet: ocellatã uero neq; hanc neq; aliam uocet unq̃ posses ad hæc per ocellatam amygdalã nucẽ iterptari cui' testa ruim

uftimis foraminibus quasi ocellis pforata est dicitur eadē græca nux dī & thasia potuit qđ coniectura agit' ocellatas quoq; appellare amygdalas ipas teftis excuffas quibus ex una parte uno ex altera duobus oculis figuratis pueri ludere solebamus: Sunt qui ocellatas pforatas non bonas interpretentur: quod nullo mō placet haud. n. talu potuisset lusus depræhēsa fraude fuisset q; pueros abenare potuisq; alicere: quare meo iudicio omnium ꝓbatissima erit sentētia quæ primo fuit loco a me relata. ¶ Garrulitate: festiuo garritu. ¶ Pumilos: nanos. Mar. Tertio declinatu ꝓnunciauit: parma tibi scutū pumilionis erat. idem de pumilio sola tum spectes hominis caput hectora credas si stantem uideas astianacta putes: Plinius eodem inquit au gusto præside minimus homo duos pedes & palmū conopas nomine in delitiis iuliæ neptis eius fuit & mulier andromada liberta iuliæ augustæ. ¶ Mali ominis: ominosi aspectus.

mole reꝫ & legisse & scripsisse: & declamasse quotidie tra ditur. Nam deinceps neq; in senatu: neq; apud populum ne q; apud milites locutus ē unq̄ nisi meditata & cōposita ora tione: quis nō deficeret ad subita ex temporali facultate. Ac ne periculū memoriæ adiret: aut in ediscēdo tēpus absume ret: instituit recitare oīa. Sermones quoq; cum singulis atq; etiam cū Liuia sua grauiores nō nisi scriptis; & e libello habe bat: ne plus minusue loqueret' ex tēpore. Pronūciabat dul ci & ꝓprio quodā oris sono: dabatq; assidue Phonasco ope ram: & nōnunq̄ infirmatis faucibus præconis uoce ad po pulum concionatus est.

De libris & opusculis per eum editis.

Multa uarii generis ꝓsa oratione cōposuit: ex qbus nōnulla in cœtu familiariū uelut in auditorio reci tauit: sicut rescripta Bruto de Catone: q̄ uolumina quū iā senior ex magna parte legisset; fatigat' Tiberio tradi

¶ PHI. ¶ Declamasse. Idē sue tonius in libello de rhetoribus ait. historici tradiderūt augustū ne mutinensi qdem bello omi sisse declamādi consuetudinem Declamare aūt est ut dicere sole bat caluus iā nō mediocriter di cere bene. Declamatio ē dome stica eloquētiæ exercitatio: quā quintilianus in. ii. multo utilissi mā esse demonstrat. uersat' i ma teriis fictis q̄ tñ simillime sint ue ritati. Seneca cōtrouersias appel lat. hinc est illud urbanū iuliani rhetoris dicteriū. hic sine cōtro uersia disertus est. putat quintilia nus neminē qui sit mētis cōpos crudū aut fatigatū aut ebriū decla mare debere. ¶ Nisi meditata orone. idē faciebat ille maxim' apud græcos oratoꝝ demosthe nes: qui nunq̄ fere uerba fecit ꝓ cōtione populari: nisi rē de qua

Declamai

Declamatio

dicturus erat iā antea cogitasset. hic pyteas dixit demosthenis argumētatiōes olere lucernā qđ græce dicit' ἐλλυχνίων ὄζειν. i. ellychniū redolere. ē aūt ellychniū stuppa siue funiculus illeq; oleo madens alit lucer nā flāmāq; qđ quis sit græcū uocabulū tñ & ap nros ē usitatū. papi. i. iiii. siluaꝝ nō ellychnia sicca non replicatæ bullo ꝫ tunicæ. Pli. i. xxiii. ellychnia fiūt ex uua claritatis ꝑcipuæ. ¶ Ad subita. ad subitariā tumultuariamq; elocutionē. ¶ Ex tpali facultate. maximū studioꝝ fructū existiat quintilianus esse facultatē dicēdi extpalē: ē aūt extpalis subitaria dictio & repētina. ide extpalis rhetor a marciale dictus: q ex tpe citra meditatā oro nē loqueret'. ¶ In ediscēdo. ediscere ē relegēdo mādare memoriæ. ꝑcipit quintilianus i. ii. ediscēdos eē electos ex oratoribus & historiis locos: & memoriam exerceri acrius putat aliena complectēdo q̄ sua. porti' latro fe rtur adeo memoria ut ait Seneca nihil illa q dictur' erat ediscēdi cā relegebat: edidicerat illa cū scripserat. ¶ Et e libello. sensus ē solitū fuisse augustū de re grauiori sermocinari ꝑscriptis annotansq; in libello uerbis: & ita ex libello sermōes hře. ¶ Ex tpe. si ex tpali locutiōe uteret'. ¶ Phonasco. phonascū uocam' uocis ꝓnūciatio nisq; magistrū & moderatorē uocabulo qdē græco sed a nřis usitato: quintilian' i. ii. nō satis ē dicere ꝑsse tñ aut summissus aut aspe: nō magis quā phonasco acutis tñ aut medis aut grauib' sonis aut hoꝝ ēt ꝑticulis excel lere. Itē in. xi. sed cura nō eadē oratorib' q phonascis cōuenit. Sidonius i endecasillabo psalmoꝝ hic modu lator & phonaschus. Idē in. i. eplaꝝ laudat theodericū regē gothoꝝ: q i eius cena nō sub phonasco uocaliū cōcētus meditatū acroma simul itonat. ¶ Præconis. a ꝑcanēdo hocē ualde canēdo ꝑconē dici docet priscia nus: ēt ut inqt apuleius ꝑconis uox garrula misteriū. ilege ro. erat eos q facerēt ꝑconiū uetari eē i decurio nibus neq fecissent nec amplius facerēt nō uetari. ¶ Infirmitatis faucib'. ubi fauces afficiunt' & lāguent uox interrūpit' uixq; suppetit enūtiationi. quintilianus in. xi. ꝑterea ut sit fauces itegræ. i. molles & lenes: qua rum uitio & frangitur & obscurat' & scindirur uox. ī faucibus morbi genus pestiferū oriri solet qd nostri an ginam uocant: græci synanchem. nunc corrupto uocabulo passim in codicibus hippocratis & galeni & aui cennæ legitur squinantia. ¶ In cetu familiarium. oratius lib. sermonum inqt. nec recito cuiq̄ nisi amicis. Pli. quoq; in epistolis scribit se sepenumero sua scripta recitasse in cetu amicoꝝ: ut ita quid de se amici sentirēt dispicere posset. quin etiam silius iudicia hominum recitationibus experiebatur. ¶ Rescripta. nomen est operis conditi ab augusto. in quo rescribebat bruto ad ea quæ ille scripserat de catone uticense. fuit autem cato bruti auunculus ut historici tradunt idemq; socer. ¶ Perlegenda. usq; ad calcem legenda. hæc. n. par ticula per. ꝑfectionem significat. hinc est illud nam uigilare leue est peruigilare graue. ausonii ꝑceptū illud est: perlege quodcunq; est memorabile.

Ellychniū

Extpalis

phonascus

Præco

Angina Synanche Squntia

¶ M. AN. ¶ Declamasse: fictas causas ad exercitationem egisse: est. n. declamatio ut fabius ait forensium actionum meditatio. ¶ Ad subdita: siqd ex tempore agēdū fuisset. ¶ Proprio: qualis in humano ore eē de

bet. ¶ Phonasco: uocis moderatori ἀπὸ τῆς φωνῆς .i. a uoce Idem alibi ut conseruandæ uocis gratia neq; milites unq̃ nisi absens aut alio uerba pronunciante appellaret neq; q̃cq̃ ioco serione egerit nisi astāte phonasco qui moneret parceret arteriis ac sudarium hos applicaret: Quinti. ita uoces bona cura & negligentia uel inscitia minuuntur sed cura non eadem oratoribus quæ & phonascis: ¶ Rescripta bruto ad ea quæ brutus de catone auunculo scripserat.

¶ PHI. ¶ Exhortationes ad philosophiam. hoc ante augustum fecit cicero in eo libro qui īscriptus est hortēsius: quo cohortat' ut maxime pōt ad studium philosophorum: quem librum cum legisset augustinus adhuc adolescētulus tanto amore philosophiæ succensus est: ut mutaret pristinū affectū: seq; totū conuerteret ad ueri dei indagandū hoc est uere philosophandū sicuti ipse testat' in tertio cōfessionū & ī lib. de uita beata. ¶ Cātabrico tenus. usq; ad id tēps quo gessit bellū in hispania aduersus cantabros. ¶ Sicilia: scripsit forte id opusculū ī memoriam rerum ab ipso gestarum in sicilia aduersus sextum pōpeiū: quo siciliæ descriptio cōtinebatur: quā

dit plegenda. Item hortatiōes ad philosophiam; & aliqua de uita sua: quam tredecī libris cātabrico tenus bello; nec ultra exposuit. Poeticam summatim attigit: unus liber extat scriptus ab eo hexametris uersibus; cuius & argumentū & titulus est: Sicilia. Extat alter æque modicus epigrāmatum; quæ fere tempore balnei meditabatur. Nam tragœdiam magno impetu exorsus nō succedente stilo aboleuit; quærentibusq; amicis quidnam Aiax ageret; respondit Aiacem suum ī spōgiam incubuisse.

De stillo & genere loquendi eiusdem.

Genus eloquendi secutus est elegās; & tēperatū: uitatis sententiarū ineptiis; atq; incōcinitate; & recōditorum uerborum; ut ipse dicit fœtoribus; præcipuāq; curam duxit; sensum animi q̃ apertissime exprimere. quod quo fa-

silius in primis heroico carminæ luculētoq; perscripsit in .xiiii. pūicorum. ¶ Tpe balnei. tempus balnei studiis eximēdum est: quod & plinius ille mortalium studiosissimus factitauit: ita tñ ut dum distringeretur aut tergeret' audiret aliquid aut dictaret. augustus uero tempus illud balneare impendebat meditatiōi epigramaton: quæ sane studia iucūdiora sunt & ad remissionē animorum cōducentia: unde & plinius posterior scribat in .iiii. epistolarum se ludere solitū endecasyllabis: quos in balneo in uehiculo iter cœna cōponebat. ¶ Tragediam exorsus. hinc est illud uirgilianum in laudē cæsaris augusti dictū. Sola sophocleo tua carmina digna cothurno. ¶ Aiax. nomen tragediæ ab augusto de aiace scriptæ: in qua fortassis sophoclē imitabat': cuius tragedia extat luculētissima. cui titulus est αἴας μαστιγοφόρος .i. aiax flagellū ferēs. ¶ In spōgiam. scripta quæ improbantur spongia deleri solent: quā ob hoc deletilem prisci dici uoluerunt. Martialis. utilis hæc quotiēs scripta nouare noles. augustus significare uolens se spongia deletili deleuisse aiacem suam tragediam dixit festiuiter aiacē in spongiam incubuisse: alludens ad aiacis obitum: qui gladio incubuit furore in mortē precipitatus: cū superatus fuisset ab ulyse in armorum iudicio. historia nota macrobius in secundo saturnalium sic ait. aiacem tragediam scripserat augustus eandemque quod sibi displicuisset deleuerat. postea lucius grauis tragediarum scriptor interrogabat eum quid ageret aiax suus: & ille in spongiam inquit incubuit. ¶ Elegans. cor. tacitus: augusti inquit prōpta ac pfluens quæ deceret principem eloquentia fuit. ¶ Recōditorum uerborum. cæsar dictator tanq̃ scopulum sic fugiendū esse dicebat inauditū atq; insolens uerbū. & fauorinus philosophus adolescēti plerasq; uoces nimis priscas & ignotissimas in quotidianis sermonibus exprompti dixit: uiue moribus præteritis loquere uerbis psentibus: quinetiā quintilianus mōet uerba non esse usurpanda quæ ab ultimis & iam obliteratis sint repetita temporibus: qualia sunt toper qd significat cito: tuburciabūdus & lurciabūdus: quæ ad ganeones & lucrones referuntur. augustus taliū uerborum quæ recōdita sunt minusq; usitata; dicebat se uitare fetores: pinde ac id genus uerborum esset fetidum olidūq;. Delictū .n. est non puum uti uerbis nimis obsoletis incognitisq; & iam desitis: quod uiciū gelli' esse ait plerūq; feræ eruditiōis quā græci ὀψιμαθίαν uocant. unde delusus est ille. q in cetu eruditorum de quodam furfureū panem esitāte. & uinum fetidū potāte dixerat apludā edit & floces bibit. apluda .n. prisco rustico uocabulo significat furfurē: floces uero uini fecē. plinius tamen ait apludā uocari purgamenta milii & panici. ¶ Sensū animi q̃ apertissime exprimere. Cicero in primo de oratore. hoc uno præstamus uel maxime feris: q colloquimur inter nos & exprimere dicendo sensa possumus: ubi sensa significantur illa q̃ sentiunt': cum sensus sint q sentiant. hæc aūt sensa aīorum nostrorum non satis apte exprimemus nisi oratio fuerit aperta atq; perspicua. nam ut inquit eleganter & uere Quintilianus: oratio: Cuius summa uirtus est perspicuitas: q̃ sit uiciosa si egeat interprete.

¶ M. AN. ¶ Cantabrico bello tenus: ad cantabricum usq; bellum quod in Hispania gessit. ¶ Sicilia quia res in sicilia a se gestas eo complexus esset: aut certe insulæ descriptionem. ¶ Magno impetu: uehementi stili ardore: ¶ Quærentibus amicis: a Lucio tragediarum scriptore grauissimo rogatum fuisse augustum quid ipsius aiax ageret: Macrobius ait. ¶ Aiax ea. n. erat tragœdiæ inscriptio. ¶ In spongiam. incubuisse: urbane quidem & facete dixit alludens ad aiacis exitum quem gladio incubuisse constat ut est apud sophoclem αἴας ὁ χάλκιος ἀμφὶ τοῦ ξίφους πέπτωκε ... ¶ In spongiam ega

Spōgia deletilis

Toper
Tuburciabundus
Lurciabundus
Apluda
Floces

spongia scripta delebantur. Mar. Vtilis haec quotiens scripta nouare uoles. ¶ Foetoribus: & illud non insulse dictum: quasi nimis abstrusa uerba situm sapiant grauiterque ob id oleant.

cilius efficeret: aut necubi lectorem: uel auditorem obturbaret ac moraretur: neque praepositiones uerbis addere: neque coniunctiones saepius iterare dubitauit: quae detractae afferunt aliquid obscuritatis: & si gratiam augent. Cacozelos & antiquarios ut diuerso genere uiciosos pari fastidio spreuit. Exagitabat non numquam in primis Moecenatem suum: cuius Myrobrechis: ut ait: cicinnos usquequaque persequitur: & imitando per iocum irridet. Sed nec Tiberio parcit: & exoletas interdum & reconditas uoces aucupanti. M. quidem Antonium ut insanum increpat quasi ea scribentem quae

¶ PHI ¶ Necubi. aut scriptione aut recitatione. scriptio ad lectorem: recitatio ad auditorem refertur. ¶ Neque praepositiones uerbis. quaedam uerba simplicia subobscura sunt quae addita propositione perspicua fiunt & aperta: ut exempli causa cernere simplex uerbum in usu antiquorum erat significabatque depugnare atque confligere ut apud plautum certamen cernitur & apud ennium. olli cernebant magnis de rebus agentes: atque id uerbum quod simpliciter prolatum est obscurum addita praepositione de fiet apertum: ut decernere ferro: cuius uerbi significatus omnibus est obuius & manifestarius. ¶ Coniunctiones iterare. cor. taciti plinii utriusque aliorumque quorundam eloquutio est asyntheta hoc est sine coniunctionibus: ita. n. floridior uenustiorque uidetur: sed ita fit subobscurior. unde augustus iterabat saepe coniunctiones malens in elegantem usurpare eloquutionem cum perspicuitate quam uenustam cum obscuritate. scema polysyntheton dicitur quando oratio est pluribus coniuncta coniunctionibus: ut tectumque laremque amycleumque canem. dialyton uero est oratio sine coniunctionibus. ut eunt quaerunt inueniunt: afferunt. ¶ Cacozelos. cacozelia auctore diodemede est per affectationem corrupta sententia: cum eo ipso dedecoretur oratio: quo illam uoluit auctor ornare. haec fit aut nimio tumore aut nimio cultu. exemplum cacozeliae ex nimio cultu illud nasonis affertur. aureus axis erat temo aureus: aurea summae curuatura rotae. quintilianus in octauo cacozelon inquit. i. mala affectatio per omne dicendi genus peccat: nam & tumida & exilia & praedulcia & abundantia & accersita & exultantia sub idem nomen cadunt: denique cacozelon uocatur quod specie boni fallit: omnium in eloquentia uitiorum pessimum hunc cacozeli dicitur huius ce uitii. cui nomen cacozeliae est: in oratione affectatores: latine dici possunt mali affectatores emulatoresque cacozelus fuit mecenas: cuius oratio talis fuit: qualis & uita hoc est delicata & soluta ut inquit eleganter seneca. li. xx. epistolarum. magni quidem uir ingenii fuerat si non in oratione difflueret uerba mecenatis haec sunt ex quibus cognoscere facillime poteris eum fuisse cacozelon. quis pulchrius amne siluisque ripa comantibus? quid si quis foeminae cirros crispat & labris columbatur. exigunt gemitu festo uix suo testem: tenuis ue cerei fila & crepacem molafocum mater aut uxor inuestiunt. haec uerba mecenatis tam improbe structa tam affectata tam eneruata cuius manifestum faciunt illum cacozeliae fuisse mancipatum. ¶ Antiquarios. antiquarii dicuntur, qui sordes uerborum & uoces nimis priscas & antiquas in oratione aucupantur: quod uitium est par cacozeliae. namque ut inquit gellius: uerbis uti aut nimis obsoletis exculcatisque aut insolentibus, nouitatisque durae & illepidae par esse delictum uidetur. Cor. tacitus in dialogo de oratoribus: nec quemquam adeo antiquarium puto: ut celium ex ea parte laudem qua antiquus est. ausonius: oblata per antiquarios mora scio promissi mei gratiam expectatione consumpta. Iuuenale foemina antiquaria: dicitur quae uoces nimis priscas & uersus ob antiquitatem ignotos callet. & in sermocinationibus usurpat. Igitur cum antiquarius esset tiberius hoc est antiquorum uerborum affectator augustus mecenatem tanquam cacozelon tiberium tanquam antiquarium pariter fugiebat. ¶ Myrobrechis. uerbum est mecenatis per cacozeliam uitiosum ut pote nimis affectatum. nam cum uellet dicere capillos esse unguentatos: affectate dixerat myrobrechis quasi unguento stilantes. μύρον. n. graeci unguentum nocant & βρέχω significat proluo & irrigo. cincinnus uero dicitur capillus intortus & molliter inflexus. hinc cincinnati dicti capillati & crispuli: quod uitii nomen in delicatos & comae curiosos regeri solet. hieronymus ad demetriadem. cincinatulos inquit pueros & calamistratos uirgo deuitet. apud macrobium epistola extat augusti irridentis mecenatis sui stilum utpote mollem & dissolutum cacozeliaque corruptum: uidetur autem mecenas dixisse myrobrechis: cum intelligi uellet unguento delibutos ad imitationem plauti: qui in aulularia nominat mirobrecharios: quo nomine significantur unguentarii confectoresque unguentorum ad capillos irrorandos: sic. n. ait aut manuleari aut myrobrecharii. nos cum plautum profiteremur publico auditorio: ostendimus legi etiam posse. myrrobaptarii loco myrobrecharii. sunt. n. myrobaptarii tinctores. murrei coloris. ¶ Exoletas. longa antiquitate euanescentes iam & abolitas.

Cernere

eloquutio asintheta

polysinthe ton

Dialyton

Cacozelia

Cacozeli

Cacozelus mecenas

Antiqrii

myrobre chis

Cincinn'

myrobre charii

¶ M. AN. ¶ Obturbaret: confunderet. ¶ Praepositiones uerbis addere: utpote uim: & perspicuitatem sermoni ablaturas. ¶ Cacozelos: graece dixit malos & ineptos imitatores. ¶ Antiquarios: obsoletorum uerborum & carminum affectatores. Iu. ignorosque mihi tenet antiquaria uersus quamquam antiquarius in bonam quoque partem accipi possit. i. ueterum poematum & historiarum peritus siue studiosus. ¶ Diuerso genere uitiosos. nam ut Cicero & fabius docent decet uetustioribus uerbis quandoque uti. sed uitiosum putat illa inculcare aut prorsus obsoleta repetere. ¶ Myrobreches: accusandi casus est & numerus multitudinis. i. unguento delibutos: uerba. s. sucatiora ἀπὸ τοῦ μύρου unguento: καὶ βρέχω perfundo. ¶ Cincinnos: capillos calamistro inflexos. Iu. quare hic cicinnus. ¶ Exoletas: abolitas. ¶ Inconstitus qui modo romanos modo asianos secutus sit: Plutarchus utebatur autem genere dicendi quod appellant asianum maxime temporibus illis florente plu

rimatiq; cum Antonii moribus similitudine habente:erat.n.turgens atq; lasciuum & inani quadam iactātia prolenum. Quint. Antiqua quidem illa diuisio inter atticos & asianos fuit: quū hi pssi & integri contra inflati illi & inanes haberentur.

mirentur potius homines q̄ intelligant: deinde ludens malū & inconstans in eligendo genere dicendi ingenium eius addidit hæc. Tuq; dubitas ciber ne Anneus ut Veranius Flaccus imitandi sint tibi ita quod uerbis quæ Crispus Salustius excerpsit ex originibus Catonis utaris: an potius asiaticorū oratorū inanibus sententiis: uerborum uolubilitas in nostrū sermonem transferenda. Et quadam epistola Agrippinæ neptis ingenium collaudans: sed opus est inquit dare te operā ne moleste scribas & loquaris.

De usurpatione quorūdā sermonū eius.

Quottidiano sermone quædā frequētius & notabiliter usurpasse cum lræ ipsius antigraphæ ostant: in quibus identidem quum aliquos nūq̄ soluturos significare uult calendas græcas soluturos ait. Et quum hortat ferenda

¶ PHI. ¶ Quam intelligant. sunt olim præceptor quidam qui sicuti liuius & mox quintilian' tradiderunt discipulos iubebat obscurat q̄ diceret græco uerbo utens σκότισον i. obtenebra siue oscura. unde illa egregia laudatio: tanto melior ne ego quidem intellexi. hoc idem faciebat antoni' si augusto reprēdenti credimus: qui se tāto meliorem uisum iri existimabat q̄to fuisset obscurior quantoque minus intelligeret: Cicero quadam ad atticum epistola festiuiter illudit librum serapionis: ex quo inquit millesimam partem uix intelligo. heraclitus ille: cui

Scotios heraclitus

oia flenda uidebantur: cognominatus est scotinos quasi tenebrosus ex sui obscuritate. illum.n. sudantes philosophi uix intelligebant. ¶ An uerranius flaccus existio legendum esse. uerranius flaccus: q auctore gellio scripsit libros luculentos de obscuris catonis cuiusq; testionia identidem citant grāmatici. antonius aūt cum uerbis catonianis delectaretur merito uerrium flaccum ut pote catonis interpretem imitandum sibi pposuerat: in quo carpitur ab augusto nomine inconstantiæ cūmodo hos modo illos imitetur. debemus.n. constituere quē imitari uellimus: & in eo firmiter perseuerare. cum in omni uita sit seruāda constantia. ¶ Excerpsit. salusti' priscoq; catōisq; ue boq; fuit affectator: iōq; hoc epigrammate noto icesitur. & uerba antiq multū furate catonis crispe iugurtine cōditor historiæ. leneus quoq; pompeius pōpeii magni libertus salustium pōpinonem appellauit scriptisq; mōstruosum catōisque uerboq; ineruditissimū furem. ¶ Ex originibus catonis. marcus cato ille censorius libros scripsit luculentos quos origines appellauit: in qbus oia antiquitatis monuméta collegit: unde ait ipse ap ciceronē loquens. septimus mihi liber originū est i manibus. de originibus catonis sic inqt marcus tullius in bruto. aū uero origines eius quē florē aut qd lumē eloquētiæ nō hnt. eruditi sepe citāt testimonia ex originibus catonis.

Tria oratorū genera

¶ Asiaticoꝝ. tria oratoꝝ genera ueteres fecerūt atticos asiaticos & rhodios: attici limati erant & emūcti: asiani inflati & inanes habebant. rhodii erāt intermedii atq; ex utroq; mixti. pterea asiaticæ dictiōis duo sunt genera: unū sententiosum & argutū sententiis nō tā grauibus q̄ uenustis: alteꝝ genus ē nō tā sententiis frequētatū quā uerbis uolucre & icitatū. hæc genera dicendi aptiora adolescētib' eē autumat Ci. cū in senibus grauitatē nō hēant. M. antonius asiaticū dicendi genus secutus est ut pote moribus suis accōmodatissimū

Idiographa

erat.n. id ut auctor ē plutarchus. i antonio: turgēs atq; lasciuū & inani quadā iactātia & exultātia plenū hortēsius quoq; genere dicēdi asiatico in primis floruisse fert. ¶ Agrippinæ neptis. hæc ex iulia augusti filia & agrippa genita est: fuitq; caligulæ mater. ¶ Moleste. idq; cacozela uel antiquario. ¶ Autographæ. idiographe hoc ē ipsius mau scriptæ. ¶ Identidē. frequēter. ¶ Ad calēdas græcas. ita græci calēdas nō hnt sicut latini

Ad calēdas græcas

neomenias. nā ut inqt hieronymus scribēs ad suniam & fretellā de interpratatōe psalmoꝝ: neomenia mēsis exordium est. quod nos secundū latinæ linguæ pprietatē calendas possumus dicere: ueꝝ qa apud hebreos mensis secundum latinæ cursum supputatur: & apud græcos mene luna dicitur neomenia q̄si luna noua appellatur: igitur cum græci calendas non habeant festiuiter augustus dicebat eos qui nūquam soluerent ad calēdas græcas soluturos: quod significat nūquam. per cōtrarium nō ineleganter ita dicere possemus: ad neomēias latinas: sicuti ille dicebat ad calendas græcas: quia nec latini habent neomenias: sicuti nec græci calendas. Dionysius i. viii. hanc sententiam satis conducēter inquit. mense decembræ noua existente luna: quam græci neomeniam. Romani calendas uocit. ea.n. fuit quæ sustulit bellum dies: Illud notabile est q cum calendæ sint pprie ac peculiares latinoꝝ: nec usq̄ græcoꝝ tamē nomē calēdarum ex uerbo græco īclinatur: quod est καλῶ & significat uoco: namq; ut docet macrobius i primo saturnalium placuit Romanis primū diē mēsiū calēdas uocari: qa primus calabatur. i. uocabatur a pōtifice: qui calata. i. uocata in capitolium plebe pronūciabat: quot dies calēdis ad nōas superessēt. Varro quoq; de uita patrum calendis īquit calabātur idest uocabantur & ab eo calēdæ appellatæ existimat martianus capella calendas scribi debere per. k. sed ut ait uerissime priscianus hæc littera. k. penitus superuacua est: quod sentire uidetur & quintilianus i primo.

Neomēia

¶ M. AN. ¶ Ex originibus catōis: leneus grāmaticus i eruditissimum furem uerborum catōis crispum appellauit. ¶ Agrippinæ. M. Agrippa & Iulia genitæ. ¶ Ne moleste: subobscure nimis & affectatæ. ¶ Autographæ: propria ipsius manu notatæ. ¶ Ad calē. græcas: quæ utiq; nullæ erant: calen. græci non habēt sed

ἱερὸ. μηνίαι ut herodotus ait primum mensis diem uocant.

esse præsentia qualiacunq; sint; contenti simus hoc Catõe & ad exprimendam festinatæ rei uelocitatem: uelocius q̃ aspa ragi coquantur. Ponit assidue & pro stulto: baceolum: & p pullo pulleiaceum: & pro cerito uacerosum: & uapide se se habere; pro male: & betizare pro languere: quod uulgo lachanizare dicitur. Item simus pro sumus: & domos genitiuo casu singulari pro domus: nec unquam aliter hæc duo ne quis mendam magis q̃ cõsuetudinem putet. Notaui & in

¶PHI. ¶Contenti simus hoc catone. locum hunc declarat cõmodissime macrobius i secũdo saturnalium his uerbis. uẽit augustus forte in domum: in qua Cato habitauerat. dein strabõe in adulatõem Cæsaris male existimante de catonis pertinacia: ait quisq; præsentẽ statũ ciuitatis commutari nõ uolet & ciuis & uir bonus est. satis & serio catonem laudauit & sibi ne quis affectaret res nouas cõsuluit. cum itaq; cato pñti ciuitatis statu cõtẽtus foret: nec eũ cõmutari uellet ut pote hõ cõstãtissimus. merito dixit augustus cõtẽti simus hoc catõe. hoc ẽ pñti statu qualiscũq; sit. ¶Quã asparagi. asparagos uelocissime coq aq̃ sat notũ. hinc locus erat augusti de re festinãter pacta. Cato i re rustica scribit: in arũdineto corrudã serito ũn asparagi fiant: nã conuenit arũdinetũ cũ corruda. est aũt corruda: ut obiter declaremus uerbũ catonianũ: siluestris asparagus. emẽdãdus locus est mẽdosus ap pliniũ ex li. undeuigesimo ita. n. passim legit. siluestres fecerat natura horridos ut quisq; demeteret passim ecce altiles spectãtur asparagi. p horridos emenda corrudas. Pro stulto bateolũ. synonyma stulti multiiuga cõplexus est plautinus senex i bacchidibus illo uersu. stulti. stolidi. fatui fungi. bardi. blenni. buccões solus ego omnes ante eo stultitia. bateola apud antiquos est genus uasis sed non uideo quomodo unde bateolus pro stulto satis congruenter inclinari possit. ã quibusdam exemplaribus inuenitur blaceolum quæ lectio minime est repudiãda. nã βλαξ a græcis stupidus dicitur & stolidus unde blaceolũ inflectebat Augustus cum stultum dicere uellet & qa commẽtatoris officium est p multiplices expositiones lucem obscuris afferre: quidam bliteolum legunt uocabulo ducto a blitum. est aũt blitum genus oleris fatui inertis ac sine sapore aut acrimonia ulla. unde conuitiũ fœminis apud menandrũ poetam comicum faciunt mariti. quod imitatus plautus eleganter & doctiuscule bliteam uocat fœminam intelligi uolens fatuam insipientem ac inutilem sicuti est blitum. sic. n. ait in truculẽto: blitea & lutea est meretrix: nisi quæ sapit in uino ad rem suam. laberius quoq; mimographus in eadem significatione dixit. bipedem bliteam belluam. itaq; a blito non inuenuste bliteolus pro stolido deriuari põt. cetera quæ traduntur pa⁊ sunt consistentia & nullo lepore condita. ¶Pulleiaceum. cum pullum dicere uellet augustus dicebat pulleiaceum ea pene declinationis forma qua a gallina gallinaceus deriuatur & a membrana membranaceus: quamuis a pullo cũ sit secundi ordinis magis pullicius q̃ pulleiacius inclinari debere uideatur: sicut a fabro fit fabricius: a tribuno tribunicius. hoc aũt pulli & pulleiacii nomen & ad auem referri potest & ad puer⁊ catamitum: qui esset in deliciis cuiusdam. tales. n. pullis antiquitus dicebantur: sicut fabius cognomento eburneus dictus est pullus iouis. ¶Pro cerito. pro insano: ceritos. n. antiqui male sanos & lymphatos appellauerunt quasi cereris ira uexatos plautus iube hanc pro cerita circunferri ui dẽ. certe laruatus es aut ceritus. ¶Vacerosum. uacerram dicunt uecordem & uesanum: quo nomine ut inquit festus maledictum significatur. hinc a uacerra uacerosum deducebat augustus intelligi uolens uehementer insanum: hoc. n. inclinamentum in osus significat ut inquit nigidius copiam quandam immodicã rei. super qua dicitur. ¶Vapide. a uapido deduci hoc aduerbium uidetur: cum ea quæ uapida sint minus sint robusta & ualentia. uapos dicebatur a priscis qui nunc uapor. Neuius. iam ubi nos duplicat aduenientes timos. uaposq;: quidam a uappa uappide inclinari autumant uinum. n. ei uctum uappam dici sat notum est: ã quo quo cum deferbuit deperit sapor. hinc probrosum ad hoies nomen translatum est in quibus degenerauit animus auctor plinius in. xiiii. unde ab oratio dictum. non ego auar⁊ cum ueto te fieri nappam iubeo & nebulonem. ¶Betizare. põt uideri deriuatum uerbum a bæta quæ languida est & flaccida iuxta illud catulli languidior tenera cui pendet sicula beta: uel a uerbo græco βηττω quod significat tussio. ¶Lachanizare ita temporibus illis Romani Romano sermone dicere uolentes languere dicebant lachanizare fortassis a lachano: quod græci olus uocãt. unde lachanopolion for⁊ olitorium dictum. olus aũt molle esse & languidum nemo non nouit. ¶Simus. est medius quidam. u. & i. litteræ sonus. non. n. sic optimũ dicimus ut optimum. auctor quintilianus. præterea ut ait priscianus inter. i. & u. cognatio est. nam antiq carnufex iubẽs pessumus dicebant: p carnifex iubens pessimus. ¶Domos: scribit priscianus in prio. u. apud multos italiæ populos in usu non fuisse: sed e contrario. o. unde Romano⁊ quoq; uetustissimi in multis dictiõibus loco. u. posuisse. o. inueniuntur. poblicum pro publicum. colpam pro culpam dicentes. præterea seruos dauos pro seruus & dauus usurpabatur.

Corruda · Synõyma stulti · Blaceolus · Blitum · Blitea · Ceriti · Vacerra · Vapos · Vappa · Lachanopolion

¶M. AN. ¶Hoc catone: ad catõis uidelicet cõstãtiã alludẽs: Catões aũt duo oium clarissimi cẽsori⁹ & uticẽsis: hinc satyrus tertius e cœlo cecidit Cato: catũ unde catonũ noĩa ueteres astutũ dixere: siue cautũ. Cic. sed homo catus nunq terminat nec magnitudinis: nec diuturnitatis modũ. ¶Asparagi. ab eo dicti ut Varro ait qa ex asperis legant locis: uel qa græci ἀσπάραγον dicũt siluester asparag⁹ corruda Plinio auctore dicitur. ¶Bacceolũ: ñ meminimei id uerbũ adhuc legisse: sed unde ne baccheolũ a baccho ὑπὸ ... dixerit. abiectaq; librario⁊ inscitia aspiratiõe. bacceolũ scribi sit cœptũ: p baccheolũ. ¶Pullo. p nigro ne an

gallinaceo ac eque filio in dubium uenire potest. ¶ Vapide: si a nappa duplex .p. habeat necesse est. est nappa ut Plinius docet uinū corruptum: Plinius: uitiumq; musto quibusdam in locis ire. feruent: qua calamitate quum deferbuit deperit sapor: uappæq; nomen accipit: probrosum etiam homini quum degenerauit animus. nisi uapide pro calide potius: ac perinde febriculose dixerit per sius: Astutam uapido seruas sub pectore uulpem. ¶ Pro cerrito: cerritum pro furioso ueteres posuere: Nonius & Seruius: sunt auctores. Plautus: tu certe laruatus es: aut cerritus. ¶ Vacerrosum: uecordem & dementem ueteres ut festus docet uacerram dixere unde uacerosus. ¶ Betizare: a betarum languore: uel hebeti potius stupidoque sapore id factū uideri potuū & .M. Fatuas eas appellat: ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ. ¶ Lachanizare: græci λάχανον holus appellāt. ¶ Domos .p. domus: antiq o .p. u usi sūt: & fabi⁹ & uetera epigrammata testantur.

chirographo eius illa præcipue non diuidere uerba: nec ab extrema pte uersuum abūdantes litteras in alterum trāsfert sed ibidem statim subiicit circūducitq;.

De orthographia & mō scribendi eiusdem.

ORthographiam idest formulam: rōnemq; scribēdi a grāmaticis institutam nō adeo custodiit: ac uidetur eorum sequi potius opinionē: qui perinde scribēdum ac loquendū existiment. Nā quod sæpe nō litteras modo: sed syllabas aut pmutat: aut præterit: communis hominum error est: nec ego id notarem: nisi mihi mirum uideretur tradidisse aliquos: legato cū cōsulari successorem dedisse: ut rudi & indocto: cuius manu ixi .p. ipsi scriptum aīaduerterit. Quotiens autē .p. notam scribit. b. p. a. c. p. b. ac deinceps eadem ratione sequentes lrās ponit pro. x. autē duplex. a.

De pitia ei⁹ & usu græcarum lrarū & benigna audiētia aliorū.

DE græcarum quidē disciplinarū leuiore studio tenebatur: i quib⁹ & ipsis pstabat largiter: magro dicendi usus Apollodoro pgameno: quē iā grandem natu

¶ PHI ¶ Chirographo. ppria ipsius augusti manu scripto. ¶ Versuum. linearum ut ita dicamus. non .n. uersus id solū significat qd uulgo dicitur sed accipitur etiam in ipsa oratione .p. quocunq; litterarum ordine in pagina scripta pducto: uulgo lineas appellant. qntilianus in. x. quippe cū in bruto. M. Tullius: tot millibus uersuū de Romanis tātum oratoribus loquat. plinius i. xi. uersus strui dicit ab apibus per ordines sic .n. ait. primi fere tres

uersus

uersus inanes struūtur nomissimi maxime implent melle. pterea uersum ueteres dixerūt centum pedes quoquo uersū quadratū. & in his uersibus in cāpania rura metiebantur: ut docet uarro i prio de re rustica. ¶ Ibidem in extrema parte uersus. moris ē ut in scribēdo interdū dimidiata dictio in fine lineæ relinquat & reliqua pars in sequētē uersum trāsferat. hoc aūt augustus minime faciebat. sed supabundātes uerborum lras in fine uersus subiiciebat circūducebatq;. ¶ Orthographiā. sicut loquendi regula est grāmatice ita orthographia scribendi: quā nos ut ait qntilianus recte scribendi scientiam nominemus. ¶ A grāmaticis institutam. grāmatici: ut res exēplo colliquescat: istituerūt ut hæc pticula cū si tps significaret per

Optinuit

.Q. scriberet si uero comitē .p. c. ut optinuit diceret .p. lram .p. cū rō. b. poscat pterea priscis grāmaticis placebat dicere columā .p. columna: cossules .p. cōsules & aliud genus innumera. sed augustus explosa obseruatione illa grammaticorum prācida & morosa: sic scribebat .p. ut loquendo uerba enūciant. ¶ Perinde tā. ¶ Ac. q. ¶ Litteras pmutat. sicuti tiga placētinus pculam propergulā dicens duos in uno noie faciebat barbarismos. si repndēti hortēsio credimus. nā & inmutatōe peccabat cū .c. p. g. uteret: & trāsmutatione cū .r. pponeret antecedēti. ¶ Syllabas pmutat. uitiū barbarismi est syllabā aut detrahere aut imutare. ¶ Legato cōsulari. delegati ex uiris cōsularibus impatoribus romanis dabant: qd cōsiliū ut inqt liuius erat dispēsandæ & cohonestādæ uictoriæ. legati impio parebāt reliq; ipse uero parebat impatori. scribit Cicero i epistolis ad atticum maiores nostros nō solitos legare i decē: q esset impatorum necessari. ¶ Ixi .p. ipsi. hoc erat argumentū inscientiæ & ruditatis: q ixi scripsisset pro ipsi. x. aūt nō loco .ps. accipit: sed mō .p. cs. mō .p. gs. usurpatur: ut

X.

apex apicis grex gregis. auctor priscianus i prio hac lra ut inquit qntilianus: tā carere potuimus q si nō qsisemus. ¶ Per notā. in iulio Cæsare de notis litterariis q rōne quadā cōpēdiaria notārit egra uerba. dictū satis est copiose. ¶ Pro. x. duplex. a. cū hæc littera. x. sit ultima in ordine lrarum merito augustus ad illā significandam recurrebat ad primū elemētum: quo cōduplicato. x. significabat: cū in aliis lris elementarius significandis secūdā usurparet .p. antecedēte. ¶ Apollodoro pgameno. apollodorus orator pgamenus rhetoricā con

Apollodorus pgamenus

scripsit & apollodoreā sectā introduxit ut scribit strabo in. xiii. quē plurimū extulit augusti cæsaris amicitia cuius magister fuit. apollodori pcepta ex discipulis cognoscebant: quorum diligētissimus in tradendo fuit latine caius ualgius: græce atticus: sectatores apollodori appellati sunt apollodorei. pgamenus autem dictus est a patria pgamo: quæ ciuitas est asiæ inclyta. unde membranæ pergamenæ nuncupatæ.

¶ M. AN. ¶ Illa: sed ulla uerius legeris ut sit ullam non. .i. nullā: nisi ad ea quæ dixi id referas: quod absurdum fuisset id in duobus tantum: tribus ue ad summum uerbis: nec pluribus seruare. ¶ Circunducit: sup habundantes. s. litteras. ¶ Notarem: obseruarem. ¶ Legato consulari: aut qui sub consule erat aut qd magis placet qui consularem puinciam uicario noie administrabat. ¶ Decimo .p. duplex aa: ut si uertex scribi

oportuisset. hæc litteraꝝ structura sequebatur: x f s t f a a. ¶ Apollodoro pergameno: Quītilian⁹: Apollodorus pergamenus: qui præceptor Apolloniæ Cæsaris Augusti fuit.

Apoloniam quoq; secum ab urbe iuuenis adhuc eduxerat: deinde etiam eruditione uaria repletus Sperarei philosophi filiorumq; eius Dionysii & Nicanoris cōtuberniū iniit: non tamen ut aut loqueretur expedite: aut cōponere aliquid auderet. Nā & si quid res exigeret latine formabat: uertendūq; alii dabat: sed plane poematum quoq; non imperitus delectabatur etiam comœdia ueteri: & sæpe eam exhibuit publicis spectaculis. In euoluendis utriusq; linguæ auctoribus nihil æque sectabatur q̄ exempla & præcepta publice uel priuatim salubria: eaq; ad uerbum excerpta: aut ad domesticos aut ad exercituum prouīciarumq; rectores: aut ad urbis magistratus: plerunq; mittebat: prout quiq; monitione indigerēt. Etiā libros totos & senatui recitauit: & populo notos per edictum sæpe fecit: ut orationes. Qu. Metelli de p̄le augenda: & Rutilii de modo ædificioꝝ: quo magis p̄suaderet utranq; rem non a se primo animaduersam: sed antiquis iam tunc curæ fuisse. Ingenia seculi sui omnibus modis fouit: Recitantes & benigne & patiēter audiuit. Nec tm̄ carmina & historias: sed & orōnes & dialogos. Cōponi tamen aliqd de se nisi & serio & a p̄stantissimis offēdebatur: admonebatq;

¶ HI ¶ Apolloniā. ciuitatē epiri: ubi augustus studiis litteraꝝ uacauit. ¶ Cōtuberniū iniit more philosophoꝝ: nam pythagorici a pythagora doctore i cohortē disciplinæ recepti: qd̄ quisq; familiæ pecūieq; hēbat i medio dabāt: & ita coibatur societas inseparabilis: fiebatq; cōtubernium qd̄ a cōmuni uita cenobium appellauerūt. de cōtubernio & cōtubernalibus dictū est in primo ¶ Loquerel expedite. idē eueniebat augusto in p̄nunciāda græca lingua: qd̄ scribit hierōymus sibi euenisse in lingua caldaica: refert. n. in p̄hemio danielis se magis posse chaldeum sermonē legere & intelligere q̄ sonare. ¶ Vertendū. ex latina lingua in græcā linguā transferendum. ¶ Comedia ueteri. Antiqua comedia: quā græci archeā uocant hoc est ueterem: sincerā illam attici sermonis gratiam p̄pe sola retinet. eadem facundissima libertate uitia isectatur: & ut auctor est quintilianus in decimo grandis est & elegās & uenusta & nulla ad oratores faciendos aptior. plures eius auctores sunt: sed illi præcipui: qui oratiano uersu continentur eupolis atq; cratinus aristophanesq; poetæ. ¶ Exhibuit. edidit & p actores histrionicos populo spectanda dedit. ¶ Publicis spectaculis. sicut plautinæ terentianæq; comediæ exhiberi solebant & p histriones actitari. ¶ Quam exempla. qualia sunt illa quæ collegit Valerius maxius in libris dictoꝝ factoꝝq; memorabilium. ¶ Ad uerbū excerpta. hisdem uerbis: q̄bus perscripta fuerant a conditoribus adeo ut nec uerbi quidem fieret immutatio: aliter dicitur ad litteram ut apud Quintilianum sic scribentem in nono quem duobus ab eo libris tractatum locum ad litteram subiecit: interpretatio quoque fieri dicitur de uerbo ad uerbum. quando uerba singula in interpretatione sectamur. ¶ Ad domesticos. hæc erant præcepta priuatim salubria. ¶ Ad magistratus. & hæc erant præcepta publicæ conducibilia. ¶ Orationes quinti metelli: augustus Cæsar cum de maritandis ordinibus ageret in senatu recitauit orationem. Q. metelli numidici: quam in censura ille dixit ad po. Ro. de ducēdis uxoribus liberoꝝ creandoꝝ causa. ¶ Rutilii. multi apud: eos: de architectura & mō edificioꝝ scripserunt: inter quos uictruuius excellit & ante uictruuium scripsit rutilius: pe quo opinor est illud epigrammatici poetæ: famæ rutilium sue relinquat. nescio an hic sit ille rutilius ruffus: qui dr̄ exemplum innocentiæ: quo Cicero in primo de oratore scribit neminem integriorem neq; sanctiorem in Romana ciuitate extitisse qui fuit homo doctus & philosophiæ deditus. ¶ Vtramq; rem. de ducendis uxoribus & de modo edificioꝝ. ¶ Ingenia fouit. dos imperatoꝝ unica est fouere eruditos: subleuare disciplīas: munificentia ac liberalitate prosequi professores doctrinaꝝ. nāq; & dionysius tyrānus domi alebat honorabatq; sophistas sapiæq; doctores: ut saltem p illos foret uenerabilis. laudatur traiatus q̄ honorem maximum habuerit dicendi magistris: q̄ fouerit sapiæ doctores: adeo ut sub ipso spiritum & sanguinem receperint studia intermorientia. laudatur & Alexander Romanus Impator. q̄ rhetoribus grammaticis: medicis salaria instituerit. & profecto bonas artes nulla res peride euocat accendit exstimulat ac principis benignitas & magnificentia. Vnde ait plutarchus in li. i. de fortuna alexandri ingenia poetaꝝ efflorescere fecit atq; splendescere ipsius Alexandri indulgētia. ¶ Recitantes. sicut olim Virgilium recitantem aliquot eneidos libros benigne una cum octauia sorore audiuisse fertur. plini⁹ quoq; laudat i epistolis claudiū: q̄ subitus recitanti nouatio inopinatusq; uenerit. ¶ Dialogos. plato in scribēdis dialogis diuinus est: quē emulatus est Cicero in libris fere oībus ad philosophiam p̄tinentibus i uoluminibus quoq; de oratore res agitur per dialogum: ubi differentes inducit sceuolam Crassū & Antoniū. ¶ M. AN. ¶ Sparei: arei: non sparei rhetoris non philosophi eodem loco meminit fabius. ¶ Vertendum ex latino grecum faciendum. ¶ Comœdia ueteri: cuius Aristophanes: cratinus & Eupolis auctores: ut Fabius scribit fuere: fuitq; satyræ quam romani hodie celebrant: haud multum dissimilis: mira in eo genere scribendi licentia. ¶ Exhibuit: agendam dedit. ¶ Publice uel priuatim: ad publicum uel priuatim usum

Cenobiū

archea cōedia

Rutilius

fouēti eruditi

attinentia. ¶ Libros toto s: eiusmodi exemplis refertos. ¶ Qu. Metelli: is censor ut gellius tradit enixe operam dedit: ut populo connubia persuaderet. ¶ Rutilii. huius credo Cicero in Lelio non nimo meminit io co. ¶ A præstantissimis: ab clarissimo & peritissimo quoq; secutus fortе magni Alexandri exemplum: qui ut Cice. scribit: ab appelle potissimum pingi uoluit: fingi uero ab uno Lisyppo: utroq; in suo genere eminentissimo.

Cõmissiones

¶ PH. ¶ Obsolesieri. sordescere. ¶ Cõmissionibus. commissiones sunt contentiones quæ in spectaculis exhibentur poetarum & oratorum. prætores autem id genus ludicris uoluptatibus præerant. nã sæpe nũero i ter ceteros ludos oratorum atq; poetarum certamina exhibebantur. q eleganter commissiones dici possunt. nam committere ut supra docuimus contendere est & ad manus uenire in certamenque descendere. olim in commissione poetica papinius statius fuit coronatus itidem publius mimographus superauit oẽs: qui scripta in scenam locabant: in quibus & laberium simpliciter cõ-

prætores ne paterentur nomen suum commissionibus obsolesierii.

De obseruatione religionum.

Circa religiones talem accepimus tonitrua & fulgura paulo ĩfirmius expauescebat: ut semper & ubiq; pellem uituli marini circunferret pro remedio: atque ad omnem maioris tempestatis suspicionem ĩ abditum & concameratum locum se reciperet. Consternatus olim p nocturnum iter transcursu fulguris: ut supra diximus.

De obseruatione somniorum.

Somnia neq; sua neq; aliena de se negligebat. Philippensi acie quanuis statuisset non egredi tabernaculum propter ualitudinem: egressus est tamen

missiones prætorum dĩr editiones ludorum. noluit aũt augustus ut commissiõib⁹ scenicis qñ fabulæ aguntur nomen suũ sordesceret dehõestareturq; indignitate eorum: q sæpe nũero Augusti nomen fabulis ĩserebant. consimile est illud Alexandri magni qui edicto uetuit nequis se præter appellem pingeret: aut alius lisyppo duceret æra fortis alexandri uultum simulantia. n. numero maiestas principis minuitur: quando ab imperitis sordidisq; non tam celebratur q̃ polluitur. de commissione in hoc significatu macrobius in secundo saturnalium sic ait. sed & labetius sequenti statim commissione minimo nouo interiecit hos uersus. ¶ Tonitrua expauescebat. seneca in. vi. quæstionũ accusat dementiæ eos: qui tonitrua pauent: cum ait. Quid dementius q̃ ad tonitrua succidere: & sub terram correpere fulminum metu. ceterum ut docet epictetus philosophus. etiam sapientis animus necesse est moueatur & palescat motu quodam naturali cum tonitrua e celo uel sonus aliquis formidabilis factus fuerit unde minime ob hoc culpandus est augustus si tonitrua expauescebat. ¶ Pellẽ uituli marini. qui fulmina expauescunt sibeunt tabernacula pellibus contecta beluarum: quas uitulos marios appellãt qm̃ hoc solũ aĩal ex marinis fulmine non percutitur. sicuti nec ex uolucribus aquila: quæ ob hoc armigera iouis fingitur: uituli aũt marini ideo dicti: quia pro sono mugitum habẽt: nullum animal grauiore somno p̃mitur hinc est illud satyrographi. eriperent somnum druso uitulisq; marinis. præterea uis soporifera inest. pene eius dextræ: quæ subdita capiti somnos allicit. ¶ Concameratum locum. fulmina non descendunt in terram altius quinq; pedibus ideo pauidi altiores specus tutissimos putant auctor plinius in. ii. cuius sñiæ astipulatur seneca in. vi. quæstionum his uerbis. aduersus tõitrua & minas celi subterraneæ sunt domus & in altum specus remedia sunt. de generibus fulminum multa plinius: in secundo sed plura idem seneca in. ii. quæstionum naturalium. ¶ Transcursu fulminis. hoc factum est in expeditione cantabrica cum lecticam eius fulgur perstrinxisset: seruumq; prælucentem exanimasset. ¶ Sõnia neq; sua negligebat. olim quidam somniauit somnis non esse credendũ: ex quo in declamationib⁹ scholasticis proponi solet exemplum asystati generis. quod latini inconsistens uocauerunt. nã si crediderit: tũ sequitur: ut non sit credendum. si aũt non crediderit: tum sequitur: ut credendum sit. in deuteronomio præcipitur: ne audiamus uerba somniatoris: sic. n. appellatur interpres somniorum: qui alio noĩe dicitur cõiector quem græci ὀνειροπόλον uocant. Cicero in. ii. de diuinatione somnia ludit necnon somniorum interpretationes obseruationesq;. incertum est ut ostẽdit plinius in. x. an sint aliqua præscita animi quiescentis? qua ui: an ratione? an fortuita res sit ut pleraq;. & si exemplis agatur profecto paria fiant. Augustus non solum sua somnia obseruabat sed nec quidem spernebat quæ alii de se & rebus suis somniassent: sicuti non duxit eẽ spernendum medici sõnium: quæ res illi fuit salutaris. e contrario Iulius Cæsar cum spretor esset somniorum nec somnio uxoris credere uoluisset ruit in interitum. ¶ Philippensi acie. qua s. depugnauit aduersus brutum & cassium in campis philippicis.

Remedia cõtra fulmina

Somniis non credẽdum somniaut

Asystaton

Somnior Coniector ὀνειροπόλον

¶ M. AN. ¶ Comissionibus: ne illud temere commendando: credendoq; ineptissimo cuiq; labefactari paterentur: est. n. committere credere: seu commendare Terentius: Quem lupo commisisti: & rursus: nec satis digna: cui primo partu committas mulierem: uel commissionibus. i. poetarum certaminibus: quibus ad ostendendam ingenii celeritatem: multa inepte dicuntur: Committere. n. præter significatum iam dictum est & in certamen duos pluresue conicere nec est cur de magistratuum mandatis intelligas: quando parũ latine dictum uideri posset. nec huiusmodi mandata sunt quæ aliquod in celebrando nomine momentum facere potuissent: sed hoc quoq; loco coniectura magis q̃ auctoritate agimus. ¶ Pellem uituli marini

Plinius auctorem titulum marinum nunq̃ fulmine percussum:iccirco ipsius belluæ pellem aduersus eius modi casus gestari ad remedium lauro quoq; inesse traditur:quia ea arbor nunq̃ sit e cœlo icta. ¶ Abditũ & concameratum locũ:idem Plinius persuasum esse ait:fulgura haud alius quinq; pedibus terram subire:ideo a pauidis altiores specus tutiores putari. ¶ Neq; aliena:quæ alus per quietem obseruata essent.

amici somnio monitus;cessitq; res prospere quando captis castris lectica eius; qua si ibi cubans remansisset cõcursu hostium confossa atque lacerata est ipse per omne uer plurima & formidolosissima & uana & irrita uidebat; reliquo tempore rariora & minus uana: Quum dedicatam in capitolio ædem tonanti Ioui assidue frequentaret; somniauit queri capitolinum Iouem cultores sibi abduci seque respondisse tonantem pro ianitore ei appositum;ideoq; mox tintinabulis fastigium ædis redimiuit;quod ea fere ianuis dependebant ex nocturno uisu etiam stipem quot annis die certo emendicabat a populo cauam manum asses porrigentibus præbẽs.

De obseruatione auspiciorum.

SVspicia & omĩa q̃dã p̃ certissimis obseruabat.si mane sibi calceus pperam ac sinister pro dextero iduceret;ut dirũ.Si terra mariue igrediẽte se longin

¶ PHI. ¶ Amici somnio.f. atorii q erat ip̃i augusti medic⁹:cui dormienti mineruæ species oborta pcepit ut augustũ grauı morbo implicitũ moneret ne ppter aduersam ualitudiem pb̃io ubi stineret:quod cum Cæsar audisset deferri se in aciẽ iussit: abdũ uiriliter padipiscenda uictoria excubat castra eius a bruto capta sũt & ita somnio eius medici euasit infortuniũ. auctores Valerius & lactatius. ¶ Cubãs Iacens tanq egrotus: cubare.n. pprie egrotorũ est. oratius trãs tyberiũ longe cubat is ppe Cæsaris ortos.idem alibi ait cubat hic in uale qrini: ubi interptes cubat exposuerũt pro egrotat. ¶ Per oẽ uer. aristoteles & fabian⁹ plurimũ sõniari circa uernũ tp̃s tradũt magisq; supio cubitu

at pono nihil. ¶ Et minus uana.uanos dici mendaces & infidos & uana mendacia docet gellius in.xvii.Cicero quoq; nihil turpius esse ait uanitate hoc est mendacio:quã prisci uanitudinem dixerunt:pacuuius.ne turpassis uanitudine eratem tuam:& plautinus adulescens in trinũmo.cum pbis potius optar q̃ cum iprobis uiuere uanidicis. ¶ Tonanti ioui.supradictũ est augustum consecrasse eodẽ ioui tonanti liberatũ piculosũ expeditione cantabrica p nocturnũ iter lectica eius fulgur pstrinxisset. iter cognomina iouis multa:ẽ & tonãtis cognomẽ tum.plinius in.[illegible] inter statores & tonãtes & feretrios elicitũ quoq; accepimus iouẽ.Ioue tonante ut ait Cicero comitia populi habere nefas erat. ¶ Queri lamentari. ¶ Cultores abduci. tanq̃ augustus nõ amplius coleret capitolinũ iouẽ sed tonãtis tãmodo cultor factus esset. ¶ Abduci.est inuitarũ psonarũ. ¶ Tonãtẽ p ianitore.pinde ac iupiter tonãs:cui ædẽ dedicauerat:loco ianitoris foret capitolino ioui.ianitores aũt more ueterũ catena uincti ianuã seruabãt:qd traqllus docet ĩ libello de grãmaticis & rhetoribus scribẽs uolcatiũ hostiariũ fuisse i catena more ueterũ:& ab ouidio dictũ.ianitor ĩdigne lõga religate catena. ¶ Tintinabulis.tintinabula in usu ap̃ ueteres fuisse uel illud plautinũ satis demõstrat: nunq edepol temere tintinabulũ:nisi q trãseat.aut mouet mutũ tacet: scribit plinius i.xxxvi.pepẽdisse in labyrinto italici fastigio tintinabula catenis excepta:q̃ uẽto agitata lõge sonitus referebãt.hoc idẽ dodone factitatũ fuit ap̃ epigrãmatistã in apophoretis lẽma est tintinabulũ.cui distichon subiicit.redde pilã sonat æs thermarũ nomen est fictitiũ:ut docet priscianus:qd a pprietate soni p imitationẽ fit.põt aũt formatũ a uerbo tintino:de quo catullus.tintinãt aures sonitu suopte.dr & tinnire qd significat sonare.uñ existimat nonius nuncupata esse tintinabula.hic ẽt tintinaculi uiri dñt ĩ trutulẽto a plauto p q̃ elegãter flagelliferi: qui cedẽtes uerberibus sonũ faciũt crepitũq; plagarũ. ¶ Ianuis depẽdebãt.augustus ita somnũ ipleuerat:quo uisus fuerat rñdisse iouisse tonãtẽ p ianitore apposuisse:nã tintinabula q̃ uehemẽter conãr ianuis depẽdẽtia uidebanẽ implere ianitoris tonãtis officiũ:q pro ianuis excubat catenarius. ¶ Stipẽ.nũmos. ¶ Emẽdicabat. more mẽdicorũ petebat:quos plautus appellat mẽdicabula. ¶ Asses.nũmos.de assibus q erat nũmi librales supra diximus. ¶ Auspicia & omina:auspicia ad aues referũtur.quorũ duorũ sũt genera.unũ ad oculos alterũ ad aures ptinẽs:ad oculos.s.uolatus:ad aures uox auiũ.dicta aũt sũt auspicia quasi auiũ spicia:hoc est ab auiũ inspectiõe:sicut auguria quasi auiũ garria ab auiũ garritu & uoce.omina uero ad uoces hoiũ referũtur: quæ maiores nñi ut inqt Cicero qa ualere cẽsebant:iccirco oĩbus agẽdis qd bonũ faustũ felix fortunatũq; esse præfabãtur:antiq osmen auctore uarrone dicebãt qd nũc omen dicimus extrita lĩa.s. ¶ Perpã.nõ recte.hæc.n. duo aduerbia sibi opponũtur recte & pperã.liuius.neq; recte an pperã ĩterptor. ¶ Sinister p dextro.plini⁹ ĩ ii.sic ait.diuus augustus leuũ pdidit sibi calceũ pposterẽ iductũ:quo die seditiõe militari ppe afflict⁹ ẽ. ¶ Forte rorasset.scribũt phi rores neq; gelu neq; ardorib⁹ existere nec nisi serẽa nocte.ait aristoteles ĩ.i.meteororũ Rorare ĩ locis tempatis:ideoq; esse torẽ & pluuiã.sed alterũ modicũ alterã copiasam.plerıq; dixere rorẽ iustũ sole cãm esse rubiginis i frugibus agrorũ rorationẽ scripsit plinius in.xvii.esse morbũ in uitibus deflorescẽtibus.a rore ut docet.M.Varro dicti milites rorarii q bellum primi cõmittebant:ideo q ante rorat q̃ pluat. ¶ M.AN. ¶ Amici:sed medici potius legendum:nam ut Valerius & Plutarchus scribunt a teru medici sõnio Augustus:philipensi bello seruatus est. ¶ Aedem tonati io:quam cantabrico uouerat bello:i Plinius iouemq; illum tonantem in capitolio ante cuncta laudabilem. ¶ Tonantem:ædem tonantis. ¶ Pro ianito

Cubat.
Vanitas
Vanitudo
Vanidica
Ianitores i catena
Tintinabula
Tintino
Tintinaculi
auspicia
auguria
Omina
Ros
Rorario
Rorare

re: ianuæ custodem. ¶ Tintinabulis: æneis instrumentis: a campano ære haud dissimilibus. Iuuenalis tot tintinabula dicas pulsari: quod ait fastigium templi tintinabulis ornatum: ad illud refertur. quod pro ianitore dixerat tonantem appositum. Affranius: tintinire ianitoris impedimenta audio. ¶ Fastigium partem ædis eminentissimam. ¶ Redimiuit: excoluit: ornauit. ¶ Nocturno usitato somnio. ¶ Stipem: pecuniam. ¶ Die certo: stato die. ¶ Cauam cutuam qualis mendicantis esse solet. ¶ Auspicia. futurorū denunciationes: auspiciis conceptæ: sunt autem auspicia ab auium inspectione dicta: & ut Marcello placet auguriis minus generalia. ¶ Ominamentis sunt & uocis. Tibullus linguis animisq; fauete: sed linguis aliquo linguas silentio capiunt. ¶ Perperam peruerse: Terentius: Veq; istoc de nomine eo perperam olim dixit. ¶ Vt dirum: auspicium. s.

quã profectionē forte rorasset: ut lętū: maturiq; & prosperi reditus: sed & ostētis pcipue mouebat. Enatā īter iūcturas lapidū ante domū suā palmā in cōpluuiū deorū penatiū transtulit: utq; coalesceret magnope curauit. Apud īsulā capreas ueterrimæ ilicis dimissos iā ad terrā languētesq; ramos cōualuisse aduentu suo adeo lætatus ē: ut eas cū rep. neapolitãorū permutauerit ænaria data. Obseruabat & dies quosdā: ne aut

¶ PHI. ¶ Vt lętū tanq̃ felix auspiciū id obseruabat. ¶ Ostētis [*Ostēta*] ostenta ab ostēdēdo dicta perhibent: sicut mōstra a monstrādo & portēta a portendēdo: q; aliquid ostendo demonstrēt: auctor augustinus li. xxi. Cicero in. ii. de diuinatione: portēta ostenta quæ deludit nullaq; esse confirmat. nam si qd raro fit id ostētū putandū est sapiētem esse ostū est. sepius. n. nullā pepisse q̃ sapientem fuisse. ¶ Inter iuncturas lapidū. Idem ostentum euenit iulio Cæsari. nam quo tpe pompeium in pharsalia debellauit per eosdem dies ralibus in templo uictoriæ: ubi Cæsaris statua erat conserrata iter coagmenta lapidum expauimento palma extitisse ostendebatur. ¶ In cōpluuium. locum in medio edium ut lucem caperent relictum deorsum quo impluebat impluuium ueteres dixerunt: sursum qua compluebat, compluuium. utrunq; a pluuia nuncupatum. auctor Marcus Varro [*Impluuiū*] [*Cōpluuiū*] cauis ediū compluuiis dicta ē uinea compluiata: quæ ut eleganter docet plinius in. xvii. diuiditur in quaternas partes totidē iugis: quæ uino copiosior est. [*Cōpluuiata uinea*] ¶ Deorū penatium. Dii penates ut ait macrobius in tertio saturnalium sunt proprii romanorum: qui græce dicuntur θεοὶ μεγάλοι hoc est dii magni: qui samothraces a cassio hemina nuncupatur. unde & illud satyrici poetæ. iures licet & samothracum & nostrorū aras. Varro refert dardanum deos penates ex samothracei phrigiam & æneam e phrygia in italiā detulisse. higinus ait eos uocari θεοὺς πατρῴους. deos patrios. Vnde uidetur dixisse uirgilius. patriiq; penates. quos Romani penates uocant græci modo patrios modo genethlios dixere: a quibusdā hercei nuncupantur ut docet Dionysius in primo antiquitatum. [*Dii pēates*] & ut inqt festus intra cōsectum domus cuiusq; colebatur iupiter cognomento herceus græco quidē uocabulo. sed apud latinos usitato. τὸ ἕρκος. græci septum uocant & uallum: sicut ab homero achilles dictus est ἕρκος ἀχαιῶν. i. sepimentū & murus græcorū. herceum iouem latini etiam deum penetralē appellabant. pp deum herceum dixit. [*Hercei*] [*Loc' lucani*] nimirū lucanus in. x. herceas monstrator ut non respicis aras. Dicūt enim dii iuxta aram iouis hercei fuisse priamum a pyrrho interemptum. grammatici & litteratores triuiales eius meti lucani perperam legere consueuerunt & perperam enarrare: ut pro herceas aras legant hectoreas. existimantq; eam esse probam emaculatamq; lectionem: tanq̃ dicat monstrator respice ad aras mānibus hectoreis dicatas. sed profecto hallucinantur & in pensitanda poetarum eruditione cecutiunt. de eodem ouidius. cui nil hercei profuit ara iouis. ¶ Coalescere. crescendo surgere. ¶ Veterrimæ ilicis. ilex arbor est glandifera. cuius glans suem facit angustam nitidam strigosam: ponderosam: est enim breuior & gracilior quam [*Ilex*] [*Acylos*] homerus acylon appellat. auctor plinius in decimosexto. si autem scire expetis: ubi homerus acyli mentionem faciat: scito illum libro decimo odyseæ scriptum reliquisse. quemadmodum circe apposuit acylon ilicibatum ulixis sociis: quos in porcos deformauerat. ueterrimus autem superlatiuum est a positiuo ueter. nam de ueterior & ueterrimus inclinantur: sicuti prisciano & capro grammaticis doctissimis uidetur. Quod autem ueter ab antiquis usurpatum sit testatur actius in hecuba cum ait. ueter fatorū terminus sic iusserat. puerus. ¶ Conualuisse. tanq̃ egrotantes pristinum uigorem nitoremq; recuperasse. ¶ Eas. s. capreas insulā campaniæ. ¶ Enaria data. in puteolano sinu enaria insula est a statiōe nauium æneæ dicta ab homero marime nuncupata: a græcis pythecusa. Vnde ait strabo in quinto ante misenum prochyta iacet insula a pythecusis quandoq; diuulsa. eretrienses simul & calcidenses pithecusas habitarunt. cum autem græci simiam dicunt πίθηκος quidam existimauerunt a simiarum multitudine pythacusas nuncupatas: quam i culpam uidetur ouidius incidisse illo uersu. inde pithecusas habitantum nomine dictas. plinius in. iii. id pernegat affirmans a figulinis doliatorū dici pithecusas. nam pythos græce dolium uocitatur. Augustus hãc insulam dedit neapolitanis: & ab illis capreas accepit facta quadam quasi permutatiōe. strabo in quito neapolitani amissas bello pithecusas recepe denuo augusto Cæsare illis donāte. hic capreas magnificētissimis ibi extructis edificiis peculiare fecit sibi receptaculum. [*Enaria*]

¶ M. AN. ¶ Rorasset: leniter pluisset. ¶ Ostentis: ostētū labeo esse dixit: omne qd est cōtra naturam factū gentium: ue: Festus quasi ostentatum dictum putat. ¶ In cōpluuium: Compluuiū & impluuiū a pluo sūt: ē impluuiū ut Asconio placet locus sine tecto in edibus. quo impluere imber i domū possit. ¶ Deorū penatium de diis penatibus Macrobius abunde multa: Sed quod ad eorum sedē: & formam attinet alicarnasse

us Dionysius plura: ait ille romæ fuisse tēplū: haud procul foro ualde tenebrosū in quo duos adolescentes
uidisset pira tenētes ueteris artis opa: quibus inscriptio eēt: dii penates. ❡ Capreas: insulā cāpano littori p
pinquā: Plinius: Mox a surrento. viii. milibus passuum distantes tyberii principis arce nobiles capreæ: Stra
bo duo capreaꝶ antiquitus fuere oppidicula: Nūc uero unū: qd neapolitani occupauere. n. amissas bello pi
thecusas recepere denuo Augusto Cæsare illis donantes: is capreas magnificentissimis ibi structis ædificiis
peculiare sibi fecit receptatulum. ❡ Conualuisset: reuixisset. ❡ Enariam insula: & ipsa in puteolāo sinu quā
Homerus ut Plinius refert: enarimem appellauit: græci pithecusam non a simiarum multitudine: ut aliq
existimauere: sed a figulinis doliariorum. πίθοι enim græci dolium appellant.

postridie nundinas quoquā proficisceretur: aut nominis quo
q̄ rei seriæ icoharet nihil in hoc qdē aliud deuitans: ut ad Ti
beriū scribit q̄ δυσφημίαν ominis.

De obseruatione peregrinaꝶ cærimoniarum.

PEregrinarum cærimoniarum sicut ueteres: aut pce
ptas reuerentissime coluit: ita cæteras cōtēptui ha
buit. Nāq; athenis initiatus; quū postea Romæ p tribunali

❡ PHI. ❡ Postridie. uerius flac
cus dies qui sunt postridie calē
das nōas idus dictos habito sq;
Atros esse scribit uelut infausta
appellatione dānatos: quos ad
oia maiores nostri cauēdos pu
tauerunt: qui alio nomine religio
si dicuntur. uulgus imperite ne
fastos appellat. causam refert li
uius in. vi. his uerbis: qdā q̄ po
stridie idus q̄ntiles ñ litasset sul
pitius tribunus militū neq; in

Atri dies

Religiosi

uenta pace dum post diem tertium obiectus hosti Romāus exercitus esset: et postridie idus rebus diuinis
superſederi iussum inde ut postridie calendas quoq; ac nonas eadem religio esse traditum putat. Idem tra
ditur a macrobio in primo & ab aulo gellio in. v. quo circa magis existimo legēdum apud Suetonium po
stridie nonas q̄ postridie nundinas. non. n. dies illi qui nundinas sequunt inter atros nominales ab erudi
tis numerantur: nisi fortassis augustus id ex quadam peculiari obseruatione factitabat: tanq nundinas ex
ipso noīe ominosas & inauspicatas iudicaret quasi nondum eas possimus interpretari: sicut in libro annota
tionum docuimus ex illa proclamatione uendentis ficos cauneas. factum esse omen crasso tanq cauneas si
gnificaret caue ne eas. de nundinis quæ iouis feriæ sunt affatim scribit macrobius in primo saturnalium.
❡ Obseruabat & dies. contra pcipitur in decretis canōicis: ne dies obseruent: ubi sic scriptū legimus. xxvi.
Q. nouissima. nō obseruetis dies qui dicunt egyptiaci aut calendas. multi a chaldeo siue mathematico di
es petere solent: q sint cōmodi uel negationibus auspicādis: uel nuptiali copulæ: uel nauigatiōibus oppor
tuni: sup quo facunde scribit apuleius in. xi. de asino aureo. δυσφημία dissima græce dicitur infamia &
maledic tia. ita augustus dissimiā hoc est ominosam significationem uitare se dicebat: quæ subesse uidet
in hac dictione nonis: nam quēadmodū nundinas possumus per quandā quasi etymologiā interpretari nū
dum eas: ita nonis hoc est die nonarum significari poterit non is idest non uadis tanq talibus diebus eun
dum non sit ad res serias inch andas. & ita augustus ex nomine siue nondinarum siue nonarum tanq in
fausto dies illos ueluti ominosos & atros obseruabat. ❡ Peregrinatū: scribit liuius libro trigesimo, nono.
sæpe ætate auorum negotium datum esse magistratibus ut sacra externa fieri uetarent. Et Cicero libro se
cundo de legibus inquit. separatim nemo sit habens deos nouos siue alienigenas. id enim confusionem
habet religionum. ❡ Iniciatus. initia dicuntur sacrificia. Varro libro secūdo de re rustica a suillo pecore imo
landi initium primum sumptum uidetur. cuius uestigia q initiis cereris porci immolantur: & q initiis pa
cis fedus cum feritur porcus occiditur: initiare est sacris imbuere & ut utar uerbo ecclesiasticorum religio
nibus consecratos ordinare. hinc illud hieronymi celeberrimum repetitum q;. Distinctione undequinqua
gesima decretorum. Cerum animal offert qui ordinat indoctum. Firmicus maternus libro septimo ma
theseos sic ait orpheus ab his quos iniciabat in primo uestibulo cum terribili auctoritate religionis exegit
ne prophanis auribus inuentæ ac compositæ religiones proderentur. alias initiare significat incipere. Idē
firmicus in secundo. ❡ Exagonum ex ab eo signo a quo initiamus signum tertium. Initiatus igitur sacris
imbutus & diuinis mysteriis ordinatus accipitur. Qui uero initiatus non erat eum nefas erat ingredi tem
plum cereris diebus initiorum: quod euidēter ostendit liuius in. xxxi. scribens duos iuuenes acarnanes tā
q ob infandum scelus interfectos fuisse: q per dies initiorum cum iniciati ñ essent imprudentes religiōis
cum cetera turba ingressi fuerant templum cereris: quæ fuit causa & origo belli iter philiphum; macedo
num regem & athenienses.

Nonis

Initia

Iniciatus

❡ M. A N. Postridie nundinas: Macrobius auctor est: oēs postridianos dies atros a ro. iudicatos infelices
ominosos: postridianos dixere. qui idus: nonas: calen. pxīe sequerēt: at postridie nūdinas dixit: ut ominosā
uocem potius augustus auersatus dici possit: q euentum aliquem. uidetur. n. conuersionem negare: Δι
νέω. n. conuertor est: uel qn̄ coniectura agendum sit nunc δεινά. i. nunc grauia ille interpretatus est: Euri
pides: ὦ δεινὰ πάσχουσα. ❡ Nonis: in his quoq; δυσφημίαν secutus: hoc est nō inis nā & nox cauneas fi
cos uendentiū. M. Crasso omen quū in parthos iret fecisse di. q. m oneret cauere ne iret. Plinius est auctor.
❡ δυσφημίαν. infamiā. i. infamē & ominosam uocē: Euripides: τί με δυσφήμοις φροιμίοις κατα.
❡ Ominis: ominosæ uocis. ❡ Initiatus. eleusinæ cereris mysteriis ibutus: sacra ipa initia dicta: ui uerbum
initiari: græci θεσμοφόρια appellant. Aristophanes: τὰ μεγάλα μυστήρια appellasse mihi uidetur: eius
in Pluto carmen est: μυστηρίοις δὲ τοῖς μεγάλοις ὀχούμενον ἐπὶ τῆς ἁμάξης.

¶PHI. ¶ Atticæ cereris. attica ut inquit strabo deorum est loca ipsa possidentium & heroum. In attica eleusin urbs est. ubi eleusinæ cereris templum & fanum mysticum turbæ theatralis capacissimum. Cicero in oratione pro flacco religionem ab atheniensibus ortam & in omnes terras distributam tradit. scribit plutarchus in demetrio demetrium optasse mysteria omnia atheniensium inuisere contemplarique. erant autem mysteria duplicia altera magna altera parua: & quidem magna mense iunio: parua uero mense nouembri solita erant celebrari. Erant & tertia mysteria quæ suprema apud illos habebantur: ad quæ magna cum reuerentia homines adibant. in sacris cereris uirgines atticæ sustinebant in capitibus reposita in cistis sacra: quæ ob id canephoræ uocabantur. De quibus scripsimus in libro annotationum. oratius ut attica uirgo cum sacris cereris procedit fuscus hidaspes. Catullus cæphoros signauit illo uersu. pars obscura cauis celebrabant orgia cistis. thesmophoria uocant græci festa cereris tanquam legiferæ. ipsamque thesmophoram hoc est legiferam: prima namque leges inuenisse fertur.

Mysteria magna, parua, mysteria suprema

de priuilegio sacerdotum atticæ cereris cognosceret: & quædam secretiora proponerentur dimisso concilio; & corona circunstantium solus adiit disceptantes. At cotura non modo in peragranda ægypto paulo deflectere ad uisendum Apin supersedit: sed & caium nepotem: quod iudæam præteruehens apud hierosolymam non supplicasset collaudauit.

Cæphoræ.

scribit plinius in xxiiii. matronas in thesmophoriis atheniensium castitatem custodientes agni casti foliis concubitus sibi sternere eum nomen inditum arbori est. græci ἄγνον parum & castum uocant. olim alcibiades quod polluisset enunciassetque festa cereris: quod appellarunt adonia insimulatus est. namque ut ait iustinus mysteria cereris atticæ nulla magis re quam silentio sacrata sunt. Aristophanes quoque in nepheles muit arcana fuisse sacra cereris: quæ ἀπόρρητα ἱερὰ appellat. ¶ De priuilegio sacerdotum. Indicat huius antistites templi cereris atticæ fuisse preditos maxima auctoritate cum ait acarnanes qui per errorem ingressi fuerant templum deductos fuisse ad antistites a quibus damnati interfectique sunt tanquam nocentes. ¶ Quædam secretiora. iam diximus mysteria cereris nulla magis re quam silentio sancta existimari. Arcana autem religionum non esse intimanda prophanis auribus monet iulius firmicus: & a Catullo decenter dictum. Orgiaque frustra cupiunt audire prophani: quin etiam pythagoras atque porphirius silentio religioso animos initiatorum consecrabant. Oratius ait in carminibus se uitaturum ne secum sub eodem tecto sit. qui cereris sacrum uulgarit arcanæ. ¶ Apuleius in describenda isidis religione: quæ eadem ceres est: ferebatur inquit ab alio cista secretorum capax penitus celans operta magnificæ religionis. Idem inibi non inuulganda religionis arcana demonstrans ait. Dicerem si dicere liceret: cognosceres si liceret audire. sed parem noxam contraherent aures & linguæ illæ temerariæ curiositatis. merito itaque augustus cum secretiora proponerentur solus utpote initiatus audire uoluit confidentes disceptantesque ne arcana religionis in uulgus edita contractum apud prophanos innotescerent. ¶ Corona. multitudine. nam & Cicero coronam populi dicit multitudinem circum subsellia stantem: & ab oratio dictum est scis quo clamore coronæ plia substineas campestria. ¶ Supersedit. cessauit. ¶ Ad uisendum apin. Bos in egypto numinis uice colitur: quem apin uocant: auctor plinius in octauo. Reliqua de api uulgatissima legere poteris cum uoles apud solinum in polihystore apud herodotum in secundo. apud eundem plinium in. viii. hoc in presentia quod celatu dignum est: quod apud ecclesiasticos scriptores scriptum legimus non uidetur pretereundum: qui tradunt apim argiuorum regem nauibus transuectum egyptum: ibique cum mortuus fuisset: factum esse serapim omnium maximum egyptiorum deum. cur autem serapis dictus sit augustinus in. xviii. de ci. dei. & eusebius in. viii. preparationis euangelicæ rationem reddunt: quoniam inquiunt arca in qua mortuus ponitur soros dicitur græce: & ibi eum sepultum uenerari ceperunt soros apis primo deinde litteris ut fieri assolet commutatis serapis dictus est. In huius honorem alebatur bos: qui apis uocatur quem uice numinis egyptii uenerabantur ut dudum diximus. olim cambyses eum apim uulnerasset dicitur ad insaniam fuisse redactus. augustus huiusce apis superstitionem inuisere neglexit. De origine serapis & simulachro ac nomine scribit copiosissime elegantissimeque ruffinus in appendicula historiæ ecclesiasticæ quam texit eusebius Tota egiptiace religionis celebratio luculente scribitur ab apuleio in. xi. ¶ Apud hierosolymam laudauit augustus Caium nepotem quod non adorasset in templo hierosolymorum deum iudeorum tanquam religio iudaica foret superstitiosa. namque & apuleius iudeos in floridis superstitiosos uocat. uerum iudei ex mandato dei nullam effigiem uenerantur sed sola mente unum tantum numen intelligunt & profanos illos existimant ut inquit tacitus qui imagines deorum mortalibus materiis in species hominum effigiant. Deum namque esse incorporeum inuisibilem immobilem bene sentiunt: cuius profecto imaginem nemo sanæ mentis audeat effingere oportere itaque relicta omni simulacrorum effigie sine forma colere deum Hinc a lucano dictum uidetur. Et dedita sacris incerti iudea dei. pompeius domitis iudeis templum illud celebratissimum hierosolymorum iure uictoriæ ingressus est. Inde uulgatum nullas intus deum effigies uacuam esse sedem & uana templi arcana: longa est apud iosephum & egesippum historia: quemadmodum iudei pertinacissime recusarunt ne imagines imperatorum primo tiberii per pilatum: mox caligule per petronium in templo collocarentur constanter uociferantes se magis uniuersos interfici uelle: quam legem preuaricari religionemque polluere: quam insupabilem impollutamque hactenus custodierant. Igitur augustus in hoc reprehensibilis est quod religionem iudaicam existimauerit esse fugiendam per inde ac improbam & superstitiosam cum sit uera & purissima ad cultum ueri conditoris & ultramundani dei: cuius digito legem scriptam moses in tabulis dedit iudaico populo sicut copiosissime explicatur in instrumento ueteri. Quanto laudabilior alexander magnus uideri merito potest qui numen iudeorum olim adorauit: & principem sacerdotum primus ueneratus est: ut docet iosephus in. xi. antiquitatum.

Mysteria silentio sancta.

Apis.

Soros apis

Deum non esse simulacris colendum

¶ Atticæ cereris: cuius erant initia. ¶ Secretiora: prophanis non reuelanda. ¶ Corona: soluta: dimissaq; concione. ¶ Solus: quia initiatus. ¶ Apin: bouem præcipua in ægypto ueneratione de eius forma plinius & Herodotus plura de ritu sacrorum: Macrobius & idē Herodotus ñ pauca. ¶ Non supplicasset rem diuinam non fecisset: nullam uenerationem impartiisset. Sed Augustus patriæ stultitiæ adiectus: quū demonibus seruiret nefas putauit: deo optimo maximo supplicare.

De. xvii. præsagiis p quæ magna eius felicitas pnosci potuit

ET quoniã ad hoc uentũ est: nõ ab re fuerit subtexere: quæ ei priusq̃ nasceretur: & ipso natali die, ac deinceps euenerint: quibus futura magnitudo ei⁹ & ppetua felicitas sperari animaduertiq; posset. Velitris antiquitus tacta de cœlo parte muri responsũ est: eius oppidi ciuẽ qñq; reg; potiturũ: qua fiducia Velitrini: & tũc statim: & postea sæpius pene ad exitũ sui cũ po. ro. belligerauerãt. Sero tandẽ documẽtis apparuit ostentũ illud Augusti potentiam portendisse. Auctor est Iulius marathus: ante paucos q̃ nasceretur mẽses prodigiũ Romæ factũ publice: quo denũciabat̃ regem po. ro. naturã parturire. Senatũ exterritum cẽ suisse: ne quis illo anno genitus educaret̃. Eos qui grauidas uxores haberẽt: quo ad se q̃sq; spem traheret curasse ne senatuscõsultũ ad ærariũ deferret̃. In asclepiadis mẽdetis theologumenon libris lego acciam: cũ ad solẽne Apollinis sacrũ media nocte uenisset: posita ĩ tẽplo lectica: dũ cæteræ matronæ dormirẽt: obdormisse: dracone repẽte irrepsisse ad eam pauloq; post egressũ: illã expgefactã quasi a cõcubitu mariti

¶ PHI. ¶ Non ab re fuerit: nõ inutile fuerit nec dissonum alienũq; a proposito. ¶ Tacta de celo. quæ fulminæ pcussa sunt de celo tacta dicunt̃: uirgilus. de celo tactas memini prædicere quercus. Cicero in catilinam tactus est et ille qui hanc urbẽ condidit romulus. Liuius: tacta de celo multa: duæ in capitolio edes: Antiqui fanaticas arbores dixerũt fulmie ictas. ¶ Oppidi. uelitrarum: un gens octauia oriunda est. ¶ Sepius belligerauerant. Liuius in hanc sententiam libro. viii. ab urbe condita. In uelitrenos ueteres ciues romanos: qd totiẽs rebellasset grauiter sæuitũ: & muri deiecti: & senatus inde abductus iussiq; trãs tyberim habitare. ¶ Ostentũ illud. muri. s. uelitris de celo tacti. Naturam pturire. qdam hoc ad christũ rettulere nõ ad augustũ: tanq̃ ille esset futurus uerus rex non solũ po. romani sed totius mũdi: qui natus ẽ augusto imperante. ¶ Exterritum. trepidum pauefactũ conturbatum. extrilidus uero dr̃ impauidus interritusq;. Gellius conspicimus hoiem impauidũ atq; extrilidum. ¶ Ad æraiũ defertur. Vbi leges iam in æs incisæ in ærariũ recondebant̃ infirmari tolliq; non poterant: q uero promulgatæ tantũ erant nec dum in æs incisæ intercessione aboleri poterant: qd docet Cicero in prima philippica. ¶ Mẽdetis. egyptii sunt. n. mendensii egypti populi ab hirco siue pane quẽ precipuo honore uenerant̃ nominati: hircus. n. & pan egyptiaca lingua mẽdes uocatur. hinc scribit heredotus capratios esse in pcipuo honore apud mẽdesios. ¶ Asclepiades. alius fuit prusiensis asclepiades ille maximus medicoꝝ: hippocratẽ semper excipio: qui primus repperit egris uino opitulari: qui dãnauit uomitiones: arguit medicamẽtoꝝ potus stomacho inimicos. Qui officiũ medici esse dixit: ut cito ut celeriter ut iocũde curet: qui sponsiõem fecit cũ fortuna ne medicus crederet̃: si unq̃ inualidus ullo modo fuisset ipse: & uictor suprema i senecta lapsu scalarum exanimatus est. ¶ Theologumenon. genitiuus ẽ græcus: theologumena dicunt̃ rerũ diuinaꝝ deorũq; disertatiões disputatiõesue. ¶ Acciã. ipsius agusti matrẽ. ¶ Obdormisse. mos erat ueterũ ut in templis deoꝝ dormirent ut ita secundũ quietẽ acciperẽt respõsa: sicut docet seruius in. vii. cõmentario. & hoc incubare dicebat̃. hinc ait plautus in curgulione. Nãq; incubarẽ te fuerat satius ioui: qui tibi iureiurãdo auxilio fuit. Strabo quoq; lib. xvi. tradit iudeos in tẽplo solitos uel p se queq; indormire uel alios: q boni somniatores essent pro aliis: ac semper bonũ aliquod & donũ & signum a deo expectare eos presertim qui caste integreq; & cũ iusticia uiuerẽt. Ceteros uero nequaq̃. quin ẽt Virgilius hũc in tẽplis dormiẽdi morẽ atq; incubãdi expssit illo uersu: pellibus icubuit stratis somnosq; petiuit. Igit̃ actia augusti mr̃ obdormierat in tẽplo apollinis una cũ ceteris matronis ut p somnium responsa acciperent a deo. Dii. n. ut ait Cicero cũ dormiẽtibus colloquũtur. ¶ Draconẽ irrepsisse. hoc idẽ de põponia aphricãi scipiõis matre traditũ est: q cũ obdormiret uisus iuxta ea cubare ingẽs anguis: is mox elapsus ab his q uiderãt inueniri nõ quiuit: ad pu. scipio aphricanu ptad aruspices rettulit: q responderunt fore ut filius gigneret̃: neq; mu'tis diebus postea quã in lecto uisus ẽ mulier cõcepit peperitq; mẽse. x. scipionẽ aphricanũ. q uicit hãnibalẽ. In historia quoq; græca scriptũ est serpentẽ uisũ eẽ cubare iuxta olympiadẽ philippi regis uxorẽ: ex quo uulgatũ ẽ alexandrũ magnũ ex numine cõceptũ. ¶ Irrepsisse. repere eaꝝ est rerũ q carent pedibus: uñ & reptilia dicta. Ambrosius in. v. hexameri scimus inqt reptilia dici gña serpentũ eo qd sup terrã repũt. sed multo magis omne quod natat reptãdi habet uel speciẽ uel naturam.

¶ M. A N. ¶ Tacta de cælo: icta fulmine. ¶ Velitrini: uelitreni & uelitrini: a uelitris dicti. ¶ Prodigiũ: Seruius prodigium id esse putat: quod in longum tempus suam digerit significationem. ¶ Exterritum perculsum. ¶ Ad ærarium: misi quidẽ tabulæ: quibus leges incisæ eẽnt in ærarium reponi cõsueuere: eoq; delatis nulli integrum erat amplius in eis quicq̃ mutare: prius uero uel ambitiõe uel auctoritate itum ẽ quandoq; obuiam. ¶ Theolugumenon: diuinarum disertationum: siue disputationum ¶ Acciam. Augusti matrẽ.

Tacta de celo

Fanatice arbores.

Mendesii Mẽdes pã asclepiades

Theologumena

Incubare

Geniti ex dracõibus

Repticia

Draconem: bene draconem quia in tēplo. Vergilius: Delubra ad sūma dracones: similia ferre de Aphricani cōceptu tradit Gellius. Quasi a concubitu mariti: ac si cum marito concubuisset.

PHI. Purificasse se. per ius & nocte flumine prtgas. na qui deos colūt puri & casti esse debēt. hinc lex illa a Cicerone tradita ad diuos caste adeūto: ubi nō minus ai q̄ corporis castimonia ītelligi debet: & ut casta corpora adhibeant aspersione aq̄ fieri significat. Itaq; accia cū esset expergefacta nō minus se purificauit: q si cū marito cocubuisset.

purificasse se: & stati in corpore eius extitisse maculam: uelut depicti dracōis: nec potuisse unq̄ eximi adeo ut mox publicis balneis ppetuo abstinuerit, augustū natū mense decimo: & ob hæc apollinis filiū existimatū. Eadem accia priusq̄ pareret somniauit intestina sua ferri ad sidera: explicarique per omnem terrarum & cæli ambitum. Somniauit & pa-

Cōcubitus enim polluit religonē: & ut ait tibullus discedat ab aris cui tulit hesterna gaudia nocte uenus. Eximi. tolli & aboleri. Publicis balneis. hæc balneæ dicimus & hæc balnea auctore phoca. est aūt dīa hæc: q balneæ publicæ. s. genere dīt: balnea uero sīt priuatorū: sicuti docet M. uarro li. ii. de anologia. hinc apud apuleiū balneas facile pcōtabimur: & apud gelliū apud balneas sitias cū philosopho fauorino ambulabamus. plinius in. xxxi. uapore ipso quoq; aliquæ aq̄ prosunt: tantaq; est uis ut balneas calefaciāt. pmiscue tñ usurpant̄ ista apud eruditos qui nō tā scrupulosæ grāmaticæ seruiunt q̄ eloquētiæ. M. agrippa balnea publica fecit eaq; gratuita prebuit numero. clxx. quæ mox ut ait plinius in finitum auxere numerū. Natum mēse. x. romani partionē mulieris secundū naturā fieri estimabant nono mēse aut decimo: & iccirco noīa parcis tribus fecerūt appellātes Nonam decimā parcam. nā parca imutata littera una a partu nominata est. Nona uero & decima a partus tēpestiui tpe. hinc plautus ait in cistelaria decimo post mense exacto hic peperit filiam. & Maro. matri longa decem tulerunt fastidia menses. hac tēpestate quod maxime mirū est non temere femina parit decimo mense exacto ab ipso conceptu. apud censorinum cām inuenio sideralem de partione decimi mensis haudquaq improbandumq̄ hoc potissimum loco congruenter explicari poterit. ait. n. quo tpe partus concipitur in utero muliebri: necesse esse ut sol sit in aliquo signo & in aliqua eius signi particula: quem locū conceptionis appellant chaldei. hunc locū sol cōspicit a decimo zodiaci signo decimo a cōceptu mēse κατὰ τετράγωνον. i. p conspectū quadratūq per q̄ efficax est: sicut ēr cōspectus ille ē potentissimus qui fit a nono signo κατὰ τρίγωνον. i. per trigonā radiationem: uñ infantes hoc tpe nati existimant̄ eē maturi atq; robusti. a græcis dīt ἐννεάμηνοι καὶ δεκάμηνοι. i. nonē mensiū & decēmensiū. Inter menses genitales septimus quoq; numerat̄: pōtq; septimenstris fetus eē aliq̄s maturus: pp terea q sol particulā conceptiōis a. vii. signo diametraliter cōspicit: q plenissimus ē potētissimusq; cōspectus hoc mense natos græci ἑπτάμηνους uocāt hoc est septimenstres. pythagoras uero duo scribit esse genera partus: alterū septimensiū alterū decemēse. primestrē partū uocat minorē: decēmestrem uero maiorem. alter qui minor est senario numero cōtineri: quem græci τέλειον nos perfectū numerum uocamus. Decēmestrem uero qui maior ē: contineri nūero septenario: quo tota humana uita finit̄. De cuius potentia certatim scriptores prodiderūt. Et hippocrates aliiq; medicoꝝ in corporū ualitudinibus septimū quēq; diem crisimon obseruāt: .i. iudicialem: tanq̄ septimo die de egris indicetur: futuri ne sint an morituri. Ceterum hæc & id genus alia nō imitus interfero: q solent ueluti diuerticula amena esse legentibus: nunc ad propositū redeo. Apollinis filium: sicut scipio africanus iouis filius existimatus: & alexander magnus ammonis. Itidē augustus apollinis: quia sicut serpentes irrepserunt ad pomponia matrē africani: & olimpiada matrem alexandri: sic & serpēs irrepserat ad acciam augusti. sub specie āt serpentium sæpe genii & dii mortalibus misceutur. Sidonius in panegyrico Magnus alexāder: necnō augustus habentur concepti serpente deo: phebūq; iouemq; diuisere sibi. nāq; horū quesiit unus Cyniphia sub sorte patrem. Maculis genitricis alter phebigenā se se gaudebat haberi peonii iactans epidauria signa draconis. Ferri ad sidera. sublimari in celū: hoc portendebat augustū qui per intestina matris signabatur futurum in nūero deoꝝ: & orbi terrarū imperaturum. Explicari. extendi. sunt. n. intestina in hoīe flexuosissimis orbibus implicata & gyris impedita: ne ut ait plato in Timeo esculenta aut poculenta ex tēplo descēdant: ne ue momētis oibus appetēdi cibi necessitas immineat: & ad hoc unū occupari nobis dies noctesq; sit necesse. Intestina āt numero sex esse medicorum clarissimi prodiderunt: quoꝝ hæc sunt noīa duodenum: ieiunū: longum: monoculum. Colon: rectum. apud celsum & plinium nulla mentio fit duodeni intestini: qd a longitudine duodecim digitoꝝ nomen accepit: sicut auicena & albertus magnus medicorūq; schola testant̄. Eximio pyluron a celso dicitur qd duodenum recentiores appellitauerunt. nāq; ima uentriculi ps est q̄ in summū intestinum coartat̄ uocant q; pyluros: qm̄ portæ modo in inferiores ptes ea q̄ excernuntur summus emittit. πυλωρὸν græci ianitorem uocant: unde a recentioribus medicis illiterato quidem sed apto uocabulo portanarius nuncupat̄. Ieiuno autem quod in secūdo loco est ideo tale uocabulū est: quia nun q̄ quod accipit continet sed protinus in inferiores partes transmittit: uocatur & hilla. Inde farcimina hillæ dīt. oratius perna magis ac magis hillis. longum quod tertium est alio nomine Tennis uocatur: & est in sinus uehementer implicitum. Varro & apicius longanonem appellant: quia longius est hoc intestinūq̄ duo hilla sine ieiuna. Monoculū quod quartū est ideo cecum nominatur quia in dexteriorem partem per uiū non est. Colon qd quintum obtinet locum græci noeunt. a nostris dicitur aluus: ubi ut inquit plinius: magna dolorum causa est. Nouissimum est rectū ita noiatumquia in ima parte dirigit̄: qua excernitur. Vni

Noīa parcarum

Deptus decimi mēsis

Partus minor.

Partus maior

Septimus dies crisimus

Cur flexuosa intestina.

Noīa intestinorum.

pyluron.

Ieiunum

Hilla

Longano.

Cecum

Colon

Aluus

Rectum

uersa uero hæc intestina ab omēto conteguntur: de quo dixit Catullus. omētū in flāma pingue liq̄faciēs. dicitur intestinū neutro gñe. Interdū intestinus masculino. plinius in undecimo. intestinus quibusdā ab ore incipiens quadā uia eodem inflectit̄ ut sepiæ & polypo. In hoīe annexus infimo stomacho similis canino. Differunt intestina a uisceribus. illa. n. inferiora sunt hæc superiora. Celsus in quarto a uisceribus ad intestina ueniendū est. alio noīe dñr interanea. uñ apud plinium medelæ sunt inuuineræ ad interanea.

Omentū.
Intestinus.
Interanea.

ℭ M. AN. Purificasse: lustrasse se: quibus intelligi pōt a concubitu nisi purificatis interesse sacris: nō licuisse: Tibullus: Quidue pie dum sacra colis pureq; lauari: Te memini & puro secubuisse thoro. ℭ Publicis balneis: priuatis ergo iam inde usam intelligas. ℭ Natū mēse decimo: qui a conceptu legitimus fuit. Mulieres. n. legitimæ decimo mense pariunt auctores sunt plinius: Gellius: & lactantius Aristotelem secuti. pariunt non nunq̄ alienis mensibus: sed euentus ratio ex illorum lectione cognoscenda.

ter Octauius utero acciæ iubar solis exortum. Quo natus est die cū de Catilinæ cōiuratione ageret̄ in curia; & Octauius ob uxoris puerperium serius affuisset; nota; ac uulgata es est. P. Nigidium cōperta moræ causa ut horā quoq; partus acceperit: affirmasse dominū terrarū orbi natum. Octauio postea cū p secreta Thraciæ exercitum duceret in Liberi patris luco barbara cerimonia de filio cōsulēti, Idem affirmatum est a sacerdotibus quod infuso super altaria mero tātū flammæ emicuisset; ut supgressa fastigiū templi ad cælum usq; ferret̄. Vniq; olim omnino magno Alexādro apud easdē aras sacrificanti simile prouenisset ostentū; atq; etiam sequenti nocte statim uidere uisus ē filium mortali specie ampliorē cū fulmine; & sceptro exuuiisq; Iouis optimi maximi

ℭ PHI. ℭ Vtero acciæ: uterum ī femina appellamus matricem. existimat plinius uuluā dici in ceteris animalib' i muliere uterum & alio noīe locos. uñ apud catonē: si mulier eo locio locos fouebit nunq̄ hi uirosi fiēt. dicūtur aūt loci uirosi a catone qui coitū uiri desideranter affectant cupiūtq; libidinari. Cor. celsus in secūdo. quæ locis laborat ster nutamēto leuatur. Virgilius uterum dixit pro uētre de equo ligneo scribēs: uterumq; armato milite cōplent. Diminutiuum uteri est uterculus: quāuis quidā ab uter id fieri dicant. plinius in. xi. succus mellis in utercu los congestus apum. ℭ Octauius. augusti pater significat̄. ℭ Puerperiū. infra latius dicetur puerperium tā a pueræ dici q̄ pueri partiōe. pueras enim prisci dicebāt quas nūc puellas appellamus: ex quo ē illud uai romanum. properate uiuere pueræ: quas sinit etatela ludere eē amare & ueneris tenere bigas. ℭ Iubar. modo splendorē significat: alias iubar dr̄ stella lucifer q̄ splēdor eius diffundit̄ in modū iubæ leonis. itaq; ait pacuuius. exorto iubare, noctis decurso itinere & pacuuiuū imitatus uirgilius dixit: ar portis iubare exorto. ℭ Nigidiū. hic ē ille nigidius: q cognominatus est figulus eo qd responsurus interrogāti cur gemini dispari conditiōe nascerētur. nobile illud de figuli rota cōmentū excogitauit: qd memorat augustin. n. v. de ci. dei. fuit enim astrologiæ & magicæ peritissimus. unde ait lucanus. at figulus cui cura deos secretaq; mūdi nosce fuit. refert au. gel. culmina doctrinarū multiformium uariarūq; artiū duo floruisse eodem tpe apud romanos. M. Varronē & hūc p. nigidiū: Cuius tamen cōmentationes i uulgus non exierūt pp obscuritatē subtilitatemq; in exilio periit ut docet eusebius. ℭ Horam partus. notationem horæ genitalis horoscopon uocant. ut inquit augusti. n. v. de ci. dei. hinc illud persianū Geminos horoscope uatro producis genio. hinc uerbū horoscopare: quo utitur mālius: & signa horoscopātia a iulio firmico dicta. ℭ Octauio patri augusti. ℭ In liberi patris luco. scribit strabo tēpla lucos uocari a poetis: existimabātur luci religione quadam esse imbuti utpote deorū domicilia Cicero in uerrinis uos deniq; etiā atq; etiā imploro atq; appello sanctissime deæ: quæ illos enēses lacus lucosq; colitis. a cōtrario dici lucū ostēdit quintilianus his uerbis. a cōtrariis aliqua trahi ut lucus quia umbra opacus parū luceat. liberū patrem bacchum ueteres appellauerunt: ab eo qd pro boetiæ libertate pugnauit: ut sentit plutarchus in questionibus. unde & simulachrū liberi patris in liberis ciuitatibus auctore seruio collo cabat̄. autumat seneca in libro de tranqllitate uitæ liberū patrē ideo uocitari quia liberat seruitio curarū aīum: alii ob licentiam linguæ liberū dici existimāt. ℭ Barbara cerimonia. ex ritu religionis barbaricæ longe distant a græco & romano cultu. ℭ Super altaria mero. uinū in sacris adhiberi notissimū est. romulū lacte nō uino sacrificasse tradunt: & ut auctor ē plinius non oibus uinis ad sacra fas erat utiuiam p nephastū hēbatur sacrificare uino qd jeēt ex iputata uite aut fulmīe tacta. ℭ Emicuisset. exiluisset effulsisset. ℭ Fastigiū: cacumē. ℭ Filiū. augustū. ℭ Exuuiis iouis. exuuiæ iouis sunt fulmen sceptrū toga pretexta tunica palmata toga picta. qui etiā ornatus ē uiri triūphalis quod innuit liuius li. x. hinc illud satyrici poetæ. In tunica iouis & pictæ sarrana ferētem ex humeris aulea togæ: Exuuiæ ab exuēdo dictæ sicut induuiæ ab induendo. unde plautus sciēter hæc duo dispauit perinde ac contraria: cum ait in menechmis. induuiæ tuæ atq; uxoris exuuiæ.

Vterus
Locīuirosī
Vterculus
Pueræ
Iubar.
Nigidius figulus
Horoscop' horoscopare
Lucus
Liber pr̄ unde
Exuuiæ iouis
Induuiæ

ℭ M. AN. ℭ Pater Octauius: Octauii Augusti pater. Iubar solis: quod ad Apollinis concubitū refert̄. ℭ Puerperiū: partum. ℭ P. Nigidium quem pithagoricæ disciplinæ peritum magūq; fuisse Eusebius tradit. Gellius secundum Varronem togatorum omnium peritissimū fuisse affirmat. ℭ Horā partus: Horoscopū: ut græci aiunt: Gellius auctor est: oēm genethliacorum disciplinā diligenti disertatiōe a Phauorino subuersā. Accius: Nihil inqt credo auguribus: q aures uerbis diuitāt alienas: suas ut auro locupletēt domos. ℭ Barba-

ta cerimonia barbato facro ge ritu. ¶ Cum fulmine quod iouis insigne uetustas fabulata est.

ac radiata corona super laureatū currū bissenis equis cando re eximio trahētibus. Infans adhuc: ut scriptū apud. C. Drusū extat: repositus uespere ī cunas a nutricula loco plāo: postea luce nō comparuit: & diu quesitus tandē in altissima turri re pertus est iacens contra solis exortū. Quū primū fari cœpis set in auito suburbano obstrepentes forte ranas silere iussit: atq; ex eo negātur ibi ranæ coaxare. Ad quartū lapidem cā panæ uiæ in nemore prandenti ex improuiso aquila panem ci e manu rapuit: & cum altissime uolasset rursus ex impro uiso leniter delapsa reddidit. Q. Catullus post dedicatū capi toliū duabus cōtinuis noctibus somniauit: prima Iouē opti mum maximum prætextatis cōpluribus circa aram ludenti bus unum secreuisse: atq; in eius sinū signum reipub. qđ ma nu gestaret reposuisse: atq; in sequēti animaduertisse se ī gre mio capitolini Iouis eundem puerum: quem quum detrahi iussisset prohibitum monitu dei tanquam is ad tutelam rei publicæ educaretur. Ac die proximo obuiū sibi Augustum quum īcognitum alias haberet nō sine admiratione cōtuit⁹ simillimū dixit puero de quo somniasset. Quidam prius sō nium Catuli aliter exponunt quasi Iuppiter compluribus p̄ textatis tutorē a se poscētibus unum ex eis demōstrasset: ad quem oīa desideria sua referrent: eiusq; osculum delibatum

Radiosus

¶ PHI. ¶ Radiata. radiis distīcta. radiosus dicit̄ sol a plauto q̄ si plenus radio℞. ¶ Laureatum currū. lauri ramusculis quæ ar bor triumphis dicata est: exor natū coronatūq;. alii deauratū le gunt: q̄a currus triumphalis au ro erat bracteatus: quē eq̄ candi di uehebant: ut docet appianus in libycis describens formā tri umphi scipiōis. ¶ Bissenis eqs. idest duodecim. Camillus au ctore liuio curru triūphali eqs albis iuncto urbē romam inue ctus est cū de ueiētibus subactis triumpharet: adq; nō modo pa rū ciuile sed humanū etiam iussi Iouis solisq; equis æqparatū dic tatorem camillū in regionē ēt trahebant romani: unde trium phus ille clarior q̄ gratior fuit. ¶ Non cōparuit. nusq̄ apparu it. nusq̄ uisus est. ¶ In altissima turri. hoc portendebat altitudi nē imperii atq; fastigiū. ¶ Con tra solis. significabat hoc claritu

Auitum

dinem nōis. ¶ In auito. ab auo auitū deducit̄. auitū suburba nū dicitur prediū pretoriumq; auorum iuxta urbē. ¶ Silere. cō simile olim hercules fecit: nāq; cū apud rheginos qesceret: cica dæq; obmurmurarent dicit̄ iussisse ne streperent. & ita ex eo tpe cicidæ apud rheginos mutæ factæ sunt. au ctores solinus & diodorus. ¶ Coaxare. antonius zeta questiones ad genus grāmaticis ꝓponebat: ut dice

Balant.
Grunnit
Rudiunt
Batriunt
Coaxant.
ololygōes

rent singula aīalia quō uocem emitterēt: uelut agni balant: porcelli grunniunt. asini rudūt: tauri mugiunt eq hinniunt: elephanti batriunt & ranæ coaxant: est. n. coaxare uerbū ficticium ab ea uoce quā ranæ faciunt. olo lygones uocant̄ mares ranæ: quo tpe uocem mittententes cient ad coitū feminas. dīr āt ololygones a uer bo græco ὀλολύζω qđ significat ululo. & ὀλολυγὴν. ululatū uocāt: de quo aristoteles in. iiii. de animali bus. onomatopea tropos fictio est noīs græcis inter maximas habita uirtutes: nobis uix permittitur. & sūt ut auctor est qntilianus in. viii. plurima ita posita ab his: q sermonem primo fecerunt. nā mugitus & mur mur & sibilus inde uenerunt: inter q̄ collocari pōt: coaxare. apud aristophanē in batrachis: chorus βρεκεκεκὲξ κοὰξ hoc ē ranaℜ subinde clamat κοὰξ κοὰξ. ¶ Festus quoaxare: scribi existimat per litterā. q. scribit pli nius in macedonia ranas esse mutas ubi & apri muti sunt. ¶ Ad quartū lapidem. ad quartū miliariū. Caius gracchus dimēso uiarū spacio signis miliariis colūnas lapideas spacii signa preferentes constituit: auctor plutarchus in gracchis. ¶ In nemore. loco ameno. sūt. n. nemora ut ait festus amenæ siluæ. ¶ Delapsa red didit. haud absimile est id quod tarquinio prisco factitatū eē historici ꝓdiderūt: cui romā commigranti & in carpento cū uxore tanaqle sedenti aquila suspensis demissa leniter alis pileū abstulit: rursusq; uelut diuini tus missa apte reposuit: inde sublimis abiit. tunc tanaqil perita celestium prodigiorum mulier maritum complexa sperare iussit excelsa & alta: cui mox contigit ut regnū romanū adipisceretur. Qu. catullus. restit tutor dedicatorq; capitolii. ¶ Post dedicatum: supra docuimus syllam felicitati suæ unū hoc defuisse cōfes sum qđ capitoliū non dedicauisset. nā restitutū quidē fuit ab ipso: sed a catullo luctatio dedicatum: cuius no men ut inquit tacitus inter tanta cæsarum opa usq; ad uitelliū mansit. ¶ Prætextatis pueris nobilibus. præ texta ueste indutis: de qua supra satis. ¶ Secreuisse: seposuisse separasse sequestrasse a reliqua turba pueroℜ rum. ¶ Signum reipub. aquilā signare uidet̄ quod fuit signū principale romanoℜ: uel simulachrū liberta tis intelligit. ¶ In sequenti. altero somnio. ¶ Prohibitum somniauit. Scatulus se prohiberi netariq; ne puerum illum detraheret: quem per somnium uiderat in gremio iouis. ¶ Tanq̄ is: scilicet puer. per quem significabatur augustus. ¶ Contuitus. conspicatus: oculis incontinentibus. ¶ Osculum delibatum. uir gilius oscula libauit natæ.

¶ M. AN. ¶ Radiata corona: radiis insignita. ¶ Laureatū currū: lauro ꝑdutū: sed uide ne deauratū potius sit legendum. Appianus deauratum fuisse ait triumphantium currum quē candidi equi traherent. ¶ Solis ortum: id quoq; ad eius conceptū attinet. ¶ Coaxare. id ranaℜ ꝓpria est uox facticia: ut balare oues dicunt

hinnitice equi:elephanti barrire:uñ & ipsi barri dicti. ❡ In nemore:ad aricinum nemus referri non potest quia ad quartū lapidē distat:aricia.x.millibus distat:simpliciter ergo pro quouis loco arboribus denso capi as oportet:nisi forte ad quartū decimū lapidem legas:nā ultra ariciam hodie quoq; oppidū est qd nemus: ueteri appellatiōe incolæ uocāt. ❡ Delapsa reddidit:adē pene ostentū Tarquinio prisco romam migranti futurū regnum portendit:illi pileus ab aquila adēptus:ultroq; ab eadem alite restitutus. Liuius est auctor. ❡ Secreuisse:seorsum a reliquo cœtu statuisse. ❡ Signum reipu.aquilā: Dionysius: Recuperaui aquilam: legionariū ducem seruaui. ❡ Prohibitum:Catulum. ❡ Contuitus:fixo obtutu contemplatus. ❡ Osculū: ut eo signo ducem prætextatus a Ioue demonstratum intelligas. ❡ Delibatum.leniter tactum.

digitis ad os suū retulisset. M. Cicero. C. Cæsarē in capitoliū prosecutus:sōmniū pristinæ noctis familiaribus forte narra batipuerū facie liberali demissū cælo cathena aurea ad fores capitolii cōstitisse:ciq; Iouē flagellū tradidisse:deinde repen te Augusto uiso:quem ignotū plærisq; adhuc auūculus Cæ sar ad sacrificādū acciuerat:affirmauit ipsum esse:cuius ima go secundum quietem sibi obuersata sit. Sumēti uirilem to gam tunica lati claui resuta ex utraq; parte ad pedes decidit: fuerūt qui interpretarent nō aliud significare q̄ is ordo: cu ius insigne id esset qnq; ei subiiceret. Apud mūdā diuus Iuli us castris locū capiēs:quū siluā cederet arborē palmæ reptā cōseruari ut omē uictoriæ iussit. Ex ea cōtinuo nata soboles adeo in paucis diebus adoleuit:ut nō equipararet mō matri cē:uerūetiā obtegeret:frequētareturq; colūbarū nidis: q̄uis id auiū genus durā & asperā frōdē maxime uitet. Illo & præ cipue ostēto motū Cæsarē ferunt:ne quē aliū sibi succedere q̄ sororis nepotē uellet. In secessu Apolloniæ Theogenis

❡ PHI. ❡ Ad os retulisset: qui adorāt ut inqt hieronymus scri bens in ruffinū solēt manū deo sculari:unde hebrei deosculatio nē .p ueneratione usurpāt. plini us in.xi.quandā eē religionem in dextra testatur: q̄ osculis auer sa appetitur:nūc uero tranqllus ait uisum esse a catulo iouem li bantem osculū pueri & ad os su um digitis referentē: in quam sniam est illud apulei ex asino aureo. sic iupiter pressa cupidi nis baccula manuq; ad os relata consauiat. ❡ Pristinæ noctis. su perioris noctis: Curtius. pro ximus dies nondū quidem pro cellosus & tristis obscurior ta mē pristino. ❡ Facie liberali. In genuo filo totius corporaturæ. facies.n.non solum ad os & uul tum sed & ad facturā totius cor poris refertur. ❡ Flagellū:hoc si gnificabat eum futurum mode ratorē imperii instar aurigæ: q

Deosculatio p ueneratiōe

Pristinus

flagello regit equos & .p nutu moderat. ❡ Auūculus cæsar.iulius cæsar dictator significat: q ut supra docui mus:fuit maior auūculus augusti. ❡ Secundū quietē:in qete in somnis.ita Ci.bānibali secundū qetem ui sum eē predicere inuonē ne id faceret.hæc pticula secundū mō significat iuxta:ut illud secundū flumina.ali as post.ut secundū salutē.alias significat.pro.ut secundū re litem do.i.pro te. ❡ Resuta:diffuta resoluta: Re fumus.s.quæ sun sunt:sicut recludimus quæclusa. ❡ Is ordo:senatorius. ❡ Insigne id esset. latus clauus insigne ē ordinis senatorii ut supra dictum. ❡ Mūdam.hispaniæ ciuitatem. ❡ Ut omen uictoriæ:quia pal ma signum est uictoriæ in certaminibus.cām refert plutarchus & aristoteles.si super palmæ inquiūt ligni magna pondera imponas nō deorsum palma cedit nec inflectitur:sed aduersus pōdus resurgit & sursum nititur.propterea in certaminibus placuit palmā insigno esse uictoriæ:qm̄ ingenium eiusmodi est ut urgē tibus prementibusq; non cedat.scribit Liuius romanos in ludis palmas uictoribus date cepisse trāslato ex græcia more. ❡ Adoleuit.in magnitudinē excreuit:alias significat cōbussit iuxta illud uerbenas adole pin gues.adolescere ut inquit agretius augumenti ē:inolescere uero coagumētō.exolescere āt euanescentis. ❡ Matricē:ipsam palmarum matrē:hac dictione usus est frequēter columella:qui de colūbis scribens ait octi es anno pullos educat:si est bona matrix. Idem de gallinis primū q̄ secretissima cubilia eligūt ne incuban tes matrices ab aliis auibus inquietētur. ❡ Obtegeret.obumbraret sua magnitudine.herba quædam ē im pia appellata ex eo q̄ liberi super parētem excellāt.rami enim capitella sustollūt. ❡ Colūbarum. columbas ueneri dicatas eē docuimus in cōmentariis propertii in illius uersu enarrationem.sed cape torquatæ uen' o regina columbæ.ob hoc uidetur columbarum augurium pertinuisse ad cæsaris felicitatem: qui per eneam a uenere oriundus est.ad reges ut inquit seruius pertinet columbarum augurium quia nūq̄ solæ: sicut nec reges nūq̄ soli incedunt. Existimat uarro a columinibus uillæ appellatas columbas: cum propter timorē naturalem summa loca in tectis captent & turres sequantur.albertus uero magnus triuiale dedit interpre ramentum:tanq̄ columbæ ab eo dictæ sint:quod colant lumbos.sunt enim aues in primis libidinosæ & ob id ueneri dicatæ. ❡ Sororis nepotem.augustum intelligit qui matrem habebat actiam ex iulia sorore cæsa ris dictatoris genitam. ❡ In secessu apolloniæ.ante dictum est augustum a cæsare premissum fuisse apollo niam ut ibi studiis uacaret.

Secundū

Resuta.

Palma uictoriæ.

Matrix.

Herba impia

Colūbæ unde

❡ M.AN ❡ Facie liberali.ingenua indole. ❡ Flagellum: ad delinquentium terrorē & ultionē quæsitum ❡ Auunculus.C.Cæsar:q maior auunculus illi erat. ❡ Resuta:repēte soluta. ❡ Is ordo:senatorius. ❡ Ma tricem:matrē altricēq; arborem. ❡ In omen:rei nunc.sed & ai alioquin & oris ē palmæ natura ut Plinius & Gellius scribunt inuicta:qppe quæ impositū miraī pōdus atq; od id p̄mū inde uictoribus datū. ❡ Colum

barum nidi s'ad iuliã ,pgeniem id attinet quæ a Venere fuit est utiq; uolucris ipsa Veneri sacra. Ver. Mater nas agnoscit aues. Marti. Ne uioles teneras præd uro dente columbas. tradita sigmdiæ sunt tibi sacra deæ. ¶ In secessu apolloniæ: quũ in apoloniam secessisset uel auunculum precessisset potius.

¶ PHI. ¶ Mathemathici. Augellius uulgũ reprehendit qui mathematicos dicit: quos gentilicio uocabulo chaldæos dicere oportet. Attamen luculenti scriptores mathematicos sicuti uulgus appellãt astrologos: q alio nomine genethliaci dicuntur. q quæ futura sint profitẽtur se pdicere posse de motu deq; positu stellarum. Iuuenalis nota mathematicis genesis tua. Cornelius tacitus mathematici genus hominum potẽtibus infidũ sperantibus fallax quod in ciuitate nostra & uetabitur semper & retinebitur. Iulius firmicus semp mathematicos appellat astrologiæ scios & gnaros. ab augustino planetarii nominãtur in quatto cõfessionum.

mathematici pergulã comite Agrippa ascẽderat: quũ Agrippæ qui prior cõsulebat magna & pene incredibilia prædicerent: reticere ipse genituram suã: nec uelle edere perseuerabat metu ac pudore ne minor iueniret. Qua tñ post multas adhortationes uix & cũctanter edita exiliuit Theogenes: adorauitq; eũ: tantã mox fiduciã fati Augustus habuit: ut thema suum uulgauerit: nummũq; argenteũ nota syderis capricorni: quo natus est percusserit.

De prodigiis quæ post necẽ Cæsaris euenerunt eidẽ.

POst necẽ Cæsaris reuerso ab Apollonia & ingrediẽte eo urbẽ repẽte a liquido ac puro sereno circulus ad speciẽ cælestis arcus orbẽ solis ambiit: ac

Pergula ¶ Pergulam. pergula significat locũ in edito atq; in propatulo ubi professores docere solebãt: & artifices opera sua ostentare un pergulæ magistrales elegãt epitecto dictæ a Iulio capitolino. Plautus in pseudulo cras faciam deportere in pergulam idem cras phenicio corio in uises pergulam: tamq; significet se puellã flagris cesam in loco apto oibus ostensuram iutisc õsulti titulo de his qui deiecerũt: mentionẽ faciunt pergulæ pictoris: sicut etiã plinius in. xxxv. refert apellem solitũ opera perfecta proponere in pgula transeũtibus. Indem nũc appellatione pgulæ significat schola mathematici editior & apertior. præterea de pgula in hoc significatu meminit plinius in. xxi. & Iuuenalis illo uersu cui cedere & debeat omnis pgula. extat & hic lucilianus uersus a lactantio recitatus. pgula sictorum ueri nihil omnia picta. pgula in uitibus notissimæ est significationis. Plinius in. xvii. uitium generosarum pgulas quinquatribus putãdas tradit. cum ãt pergulæ sint loca aperta & subdia'ia a pergendo dici uideri possunt: q in his deambulare solerẽt. ¶ Prediceret. ab ipso theogene mathematico.

Genitura. ¶ Geniturã. uulgus natiuitatẽ appellat quam eruditi genituram uocãt. hinc est illud apd spartianum mathematici dictum ad seuerum. tuam non alienã pone geniturã. Idem seuerus genituras sponsaræ regrebat cũ esset matheseos pitissimus. Iulius firmicus genituras innumeras colligit scatetq; hac ueluti peculiari dictione.

Natiuitas Ambrosius natiuitatẽ sicut uulgo di appellat scribẽs in. iiii. examer. breui atomo exiguoq; momẽto distare natiuitatẽ inopis & potẽtis: egeni & diuitis. alias genitura accipit' p spmate. Pli. in. xxii. daf caucalis contra pfluuiũ gẽituræ uiris. idẽ tradit feniculũ geniture abundantiã facere. idẽ in. xx. semẽ canabis extinguere geniturã uiroꝝ di: præterea genesim dicimus geniturã quũ p natiuitatis hora accipit'. Iuuenalis. nota mathematicis genesis tua. ¶ Edere: manifestare. ¶ Vix & cũctanter. nõ sine magna cũctatione & hesitatione.

Thema. ¶ Thema: propositũ suæ constellationis suæq; genituræ. hoc. n. in presentia significat thema. aliter dici themata quæ proponũtur in scholis notum est: de quibus quintilianus in. vii. in schola sunt & pauca & ante declamationem exponũtur: quæ themata græci uocant: Cicero proposita: quidã codices habẽt stẽma. magis placet prior lectio: cũ hic non loquatur de stẽmatæ familiæ atq; prosapiæ. sed de publicata augusti genitura & ipsius natiuitatis expositione.

Nota nummi. ¶ Nota. signo: nam signũ quo nũmi cudũtur notam uocamus. plinius: nota argenti fuere bigæ atq; quadrigæ. Idem. signatũ est æs nota pecudũ: unde & pecunia appellata. Argentũ signatum est anno urbis. D. xxxv. quinq; annis ante primũ punicũ bellũ: & placuit denarius p decem libris æris: quinarius pro quinq;. populus romanus uictis gentibus in tributo semp argentũ imperabat nõ ang.

Capricornus. ¶ Capricorni: capricornus signũ ẽ unum ex. xii. zodiaci: qui una cum cãcro portæ solis uotant'. nam sol in eo signo obliquũ incipit agere retrogressum: ibiq; fit brumale solsticiũ. ob hoc existimat macrobius capricornũ dici: quia capræ naturã uidetur imitari: qui dũ pascitur altũ semp ab imo petẽtita & sol in capricorno incipit ab imis in alta remeare. fabulã capricorni cur sit inter sidera relatus refert higinus. præterea auctor est iulius firmicus in. viii. matheseos q quicũq; habuerit horoscopum in prima parte capricorni erit rex aut imperator. Itidem in tertia pte capricorni habẽtes horoscopum erunt magni potentes maximam gladii potestatẽ habentes. saturnus habet domiciliũ in aquario & in capricorno: ex quibus aquarius masculinum signũ est capricornus femininum. ¶ Ad speciẽ celestis arcus: scribit seneca in primo questionũ naturalium. uirgas coronas & circulos fieri iuxta solem fere nube humida & iam sespargente: eundemq; esse in illis colorẽ: qui in arcu celesti sit. Color enim multiplex est ex ceruleo fuluoq; uarius. augusto urbem romã intranti e obitũ patris ad nomẽ ingens capescendum uisa est circa solis orbem species coronæ & uersicoloris circuli: ut auctor ẽ plinius in secundo. de quo seneca memoriæ pditum ẽ quo die diuus augustus urbẽ ex apollonia reuersus intrauit circa solẽ uisum coloris uarii circulum: qualis esse in arcu solet hunc græci halo uocant: quem nos dicere coronam aptissime possimus.

Corona Halo

¶ M. AN. ¶ Mathematici astroꝝ periti τὰ μαθήματα græci disciplinas appellant ut musicã arithmeti

ca: geometriam & astrologiam. ¶ Pergulam: pergula locus ubi praeceptores discipulos erudire solebant: ubi iti opifices aliquid operari aut opera exponebant: Lucilius: Credit signis cor inesse alienis pergula pa totum Apelles ut Plinius ait in pergula absoluta opera uelut populi iudicio subiiciens, pponebat: & tur/ sus. L. furius argẽtarius cũ corona rosacea e pergula sua in forũ prospexisse dictus: atq; ob id ex auctoritate senatus in carcerẽ ductus. Tranquillus ipse alibi inde inqt in pergula docuit. Iuue. Cui cedere debeat om/ nis pergula doctoris tripheri. ¶ Cunctanter: nõ sine mora & dubitatiõe. ¶ Exibuit theogenes. ¶ Stẽma: hoc loco pro genesi alibi pro gradu siue ordine a iccuns familiae ramis ac lineis quibusdam gentem fami/ liãq; distinguentibus. Persius: Stẽmate quod tusco ramum millesime ducis. Tranquillus ipse in galba suũ stẽma in atrio proposuit: quo paternã origiñẽ ad Iouem maternã ad Pasiphaea referebat. graeci τὸ Στέμμα coronã appellant. Homerus de Chryse Στέμματ' ἔχων. ¶ Nummũ argenteũ: Romani ante pyrrhum ui ctũ signato argento: ut plinius ait non sunt usi eiusq; nota ab initio bige & quadrigae fuere. ¶ Capricorni: In octaua parte cuius signi fit brumale solsticiũ de eo sydere plinius & Macrobius plura. ¶ Circulus: plini/ us: Cernitur inquit & circa solis orbẽ ceu specie coronae & uersicoloris: circuli qualiter Augusto Caesare in prima iuuenta urbem intrante post obitum patris ad nomen ingens capessendum.

subinde Iuliae Caesaris filiae monumentum fulmine ictum est Primo autem consulatu ei auguriũ capiẽti duodecim se uul tures ut Romulo ostenderunt; & imolanti omniũ uictima/ rum iecinora replicata itrinsecus ab ima fibra patuerũt. Ne mine pitorũ aliter cõiectãte q̃ leta p haec & magna portẽdi.

Quae De pdigi s p quae pſensit euẽtũ bellorum suorũ. Vin & bellorum omnium euentus ante praesen/ sit. Cõtractis ad bononiam triumuirorum copiis;

¶ PHI. ¶ Subinde. mox statim alias subinde significat frequen ter. ¶ Vt romulo. i augurus uul ture potissimũ utebautur: & au gurium ulturũ felicissimũ exi stimabant. quia ut inquit plutar chus in problematis Romulo i cõdenda urbe. xii. uultures ap/ patuerũt. & herculem letari soli tum feruntcũ inter res gerẽdas uulturem aspexisset: quem ex cibus carniuoris alitibus iustis simũ esse iudicabat. historia de

Subinde

augurio duodecim uulturum: quos uidit romulus latissime explicatur ab historicis. scribit ambrosius in examero uultures nullo indulgere concubitu & sine masculorum coniunctione generare: oẽs. n. femi ne esse creduntur & ex uento concipere. refert plinius in. x. eos nidificare i excelsissimis rupibus: fetusq; sae pe cerni fere binos. Ex uolucribus in auxilio contra serpentes primũ uultur est: cor q; eius alitis habentes tutos esse ab impetu dicũt non solum serpentium sed ẽt ferarum & latronum ac regũ ira. penna uulturis si scalpantur dentes acidum ha'itũ faciunt. Dicit in recto casu uultur & uulturis & uulturius. Ennius. uultu/ ris in pratis miserum mandebat homonẽ. Catullus. lingua exerta audo sit data uulturio. per egregiãq uan dã translationem plautus uulturios uocat talos. Nam sicut uultures carniuori sunt & rapto uiuentes: ita & tali in ludo talar o uocatores sunt atq; rapaces: cum saepe despolient aleatorem: sẽt ita exponẽdus est ille lo/ cus ex curgu nõe. tace parisper. iacit uulturios quattuor. solent enarratores plautinarũ fabularum uulturios exponere p imaginibus uulturum q̃ in talis signatae forent: quod q̃ absurdũ sit & ab historica fide alienum nemo uel mediocriter eruditus ignorat. Iulius pollux: qui notas & pũcta taloꝝ ubertim explicat: nusq̃ me/ minit uulturiorum. Tu expõe uulturios quattuor pro talis: qui erant numero quattuor in ludo talario: cũ tesserae forent tñ tres: sicut copiosius explicauimus in libro annotationũ. uulturii aũt non ab effigie uul/ turum quod nusq̃ scriptũ est dicunt: sed festiuissime p similitudinẽ quia uulturũ naturam rapacissimã imi/ tant: qui triduo añ aut biduo uolare dicũt ubi cadauera futura sũt. hic ait hieronymus. uultures trãsmarĩa ca dauera sentiũt. & plautus in truculẽto. iam quasi uulturii triduo prius prediuinãt quo die esuri sint. inde ca ptores bonorũ & heredipetae uultures nuncupati. ex quo ait elegãter martialis. Cuius uulturis hoc erit ca dauer: & in hãc sniam seneca in epistolis moralibus inquit: uultur es cadauer expecta. ¶ Iocinora replicata. In iocinere est id qd caput extorũ aruspices uocat: quod cum defuit i extis mortem exitiumq; denũciat. Cõ tra felicitatem portẽdit i eplicatum: scribit ualerius marcello sacrificãti iecur uictimae sine capite inuentum fuisse: cum proxima uictima iocinoris duplex caput habuisset: qbus inspectis aruspex respondit nõ place/ re sibi exta quae prima trunca: secũda nimis leta apparuissent. quod pertinet ad enarrationẽ huius loci sic scribit plinius l. xi. diuo augusto spoleti sacrificãti primo ptãtis suae die sex uictimaꝝ iocinora replicata in/ trinsecus ab ima fibra repta sunt respõsumq; duplicatuꝝ intra annũ impiũ. ¶ Ab ima fibra. quae in inferio re pte ẽ: in iocinore. n. fibrae sunt quatuor. celsus in. n. iecur i quattuor fibras diuidit. hinc illud maroria/ nũ. nec fibris requies datur ulla renatis. ¶ Peritoꝝ. aruspicũ & eoꝝ qui aruspicinae disciplinã optime cal/ lent: de qua supra satis copiose dictũ est. ¶ Ad bononiam. quãdo. f. triumuiri hoc est antonius augustus & lepidus in insula: quam facit laurnus fluuius non longe distans a patria nostra: nephariam proscriptionẽ factitauerunt.

Vultures ex uento concipere

Vulturis Vulturius Vultur he redipeta

locus plauti.

Fibrae

¶ M. AN. ¶ Iuliae filiae: quae in campo martio tumulata est. ¶ Xii. uultures tot enim plutarcho Liuio & Dionysio auctoribus Romulo augurium fecere. ¶ Immolanti. Augusto: ubi autem aut quando non di/ cit: sed plinius id docet. Diuo inquit Augusto spoleti sacrificanti primo potestatis suae die sex uictimarum iocinora replicata intrinsecus ab ima fibra reperta sunt responsum duplicaturum intra annum imperiũ. ¶ Triumuirorum: Antonii lepidi & Augusti.

¶PHI. ¶Aquila tentorio. aquilæ ut inquit seneca in secundo quæstionum: hic honor datus est: ut magna rerum faceret auspicia: & quicquid alia minora portendunt interuentu aquilæ tollit sicut fulmine abolet quicquid aquilæ & reliqua denuntiauerint. nam ut ait seruius minora auguria maioribus cedunt: nec ullarum sunt meritum: licet priora sint. hinc illud ex bucolico ludicro: quarum chaonias dicunt aquila ueniente columbas. Igitur aquila significabat augustus: quod collegas antonium & lepidum infestos ita conflictaret u exaret que sicut aquila coruos duos afflixit. ¶Duos coruos. ostentum hoc significabat per duos coruos antonium & lepidum affligi debere ab augusto: quasi tanquam aquila illos superne inuaderet. ¶Præsagiente philippo. quidam connectunt hæc superioribus tanquam philippus præsenserit prædixeritque ex diuinatione quadam exiturum futurum. sed melius uidetur sic esse distinguendum: ut legas præsagiente. s. exercitu exitum qui secutus est: & hoc cum superioribus copulabitur: mox subsequetur: in philippis thessalus quidam & est sensus: quendam thessalum ex occursu imaginis diui Cæsaris nuntiasse de futura uictoria: quam in philippis campis adeptus est augustus bruti partibus profligatis. ¶Auio itinere accesso quasi sine uia: auia

Auia

dicuntur loca deuia & a militari uia sequestrata. lucretius: auia pieridum peragro loca. ¶Idem. auius a uera longe ratione uagantis. hinc illud per annominationem apud quintilianum uulgatissimum: auri dulcedo auium ducit. ¶Non litante

Litare

non placante numen. Virgilius sacrisque litatis indulge hospitio. tradit macrobius: quod litare sola non potest oratio. Nonius sacrificare inquit: ueniam petere: litare est propitiare & uotum impetrare. ¶Augeri hostias. moris erat ut prima

Augentur hostiæ

hostia non litante altera deinde tertia plures ue adhiberentur: & ita numerus hostiarum augeretur donec litatum foret. hinc legimus paulum emylium olim sacrificantem non litasse usque ad .xx. hostiam: in uigesima uero prima apparuisse signa uictoriam promittentia. præterea augeri hostiæ dicuntur: quæ immolantur adhibita mola. Vnde & mactæ appellantur quasi magis auctæ: sicuti grammatici prodiderunt. ¶Recasura reuersura redundatura reditura.

Vultur heredipeta

¶Exta haberent. illa quæ erant inauspicata & infortunium hinc portendebant. ¶Siciliensem. in sicilia factam aduersus sextum pompeium. ¶Ad pedes iacuit. de hac re sic plinus in .ix. sunt & piscibus piscita in hac parte auguria. siculo bello ambulante in littore augusto piscis e mari ad pedes eius exiluit: quo argumento uates respondere neptunum patrem adoptante eum sibi sexto pompeio repudiato. ¶Eutychus. ex nominibus asini & asinarii omen uictoriæ cepit augustus. eutychon enim græci fortunatum uocant: nicon uincentem. plutarchus in M. Antonio. Cæsari inquit ante lucem castris egresso: uelque teuisset hominem qui asinum agitabat obuium factum: rogat. at quod nam nomen ei esset respondisse sibi quidem

Eutychos. Nicon.

eutycho nomen esse asinum autem nicon appellari: quamobrem postea cum ea loca ornaret Cæsar statuit inter cetera hominem & asinum æneum. refert Iosephus romanos habuisse arietem machinam bellicam quem iudei nicon tam uocabant: quod omnia uinceret. νικῶ græce uinco. ¶Lustrum conderet. seruius tullius censu perfecto in campo martio instructum exercitum omnem sue oue tauroque lustrauit: idque conditum lustrum appellatum: liuius auctor in .i. censorinus in libro de die natali in hanc sententiam sic ait id tempus anni magni romanis fuit: quod lustrum appellabant ita quidem a seruio tullio institutum: ut quinto quoque anno censu ciuium habito lustrum conderetur: postea quoque idem in condendo lustro institutum seruaretur: quis interdum intermiserint spacia auctiora: fuitque id officium censorum post imperatorem uespasianum. ¶Ad primam literam. A. significat quod prima litera est in nomine agrippæ: per quam id ostentum ad augustum referri interpretabantur: cuius quoque nomen ab. A. incipit. ¶Collegam in censura. erat enim ut inquit asconius censorum hoc officium ut completo quinquennio lustrum conderent & solitaurilia sacrificia facerent.

lustrum conditum

¶M. AN. ¶Aquila: per aquilam Augustum interpretati sunt: in cuius tabernaculo ales sederat: per coruos Lepidum & Ant. ¶Exitum præsagiente: discordiæ finem ex eo augurio exercitu colligente. Philippo: aut philippus thessalus quidam: aut quod magis placet aduerbialiter philippis. quod ad apud philippos eam macedoniæ urbem esse supra docuimus. ¶Auctore eius iniectu persuasiore impulsore ¶Auio: deuio. ¶Exta rapta cum omni sacrorum apparatu sublata. ¶Asinario qui asinos agebat. ¶Euthycus εὐτυχὴς fortunatus νίκον ἀπὸ τοῦ

aquila tentorio eius supersedens duos coruos hinc & inde infestantes afflixit: & ad terram dedit: notante omni exercitu futuram quandoque inter collegas discordiam talem qualis secuta est: ac exitum præsagiente in philippis Thessalus quidam de futura uictoria nunciauit: auctore diuo Cæsare: cuius sibi species itinere auio occurrisset: circa perusiam sacrificio non litante: quum augeri hostias imperasset: ac subita eruptione hostes omnem rei diuinæ apparatum abstulissent: constitit inter aruspices quæ periculosa & aduersa sacrificanti denunciata essent cuncta in ipsos recasura qui exta haberent: neque aliter euenit. Pridie quam siciliensem pugnam classe committeret deambulanti in littore piscis e mari exiluit. & ad pedes iacuit. Apud Actium descendenti in aciem asellus cum asinario occurrit homini Euthycus: bestiæ nicon erat nomen. Vtriusque simulachrum æneum uictor posuit in templo: in quod castrorum suorum locum uertit.

De ostentis prænunciantibus mortem eius:

Mors quoque eius de qua dehinc dicam diuinitasque post mortem euidentissimis ostentis præcognita est. Quum lustrum in campo martio magna populi frequentia conderet aquila eum sæpius circumuolauit: transgressaque in uicinam ædem sup nomen Agrippæ ad primam litteram sedit: quo animaduerso uota quæ in proximum lustrum suscipi mos est: collegam suum Tiberium

ſiue cõ unico. In templo Marti & Neptunno ſacro. ¶ Agrippæ. culus nois prima lra eſt per quã Auguſtũ interpretari placuit.

nũcupare iuſſit. Nã ſe quãquam conſcriptis paratiſq; iam tabulis negauit ſuſcepturũ quæ non eſſet ſoliturus. Sub idem tempus ictu fulminis ex inſcriptione ſtatuæ eius prima nominis littera effluxit. Reſpõſumq; ẽ centum ſolos dies poſt hac uicturum; quem numerum, c, littera notaret: futurumq; ut inter deos referretur: quod æſar ideſt reliqua pars e Cæſaris nomine: hetruſca lingua deus uocaretur. Tiberium igitur i illyricum dimiſſurus & beneuẽtum uſq; proſecuturus: quum interpellatores aliis atq; aliis cauſis in iure dicendo detinerent exclamauit: quod & ipſum mox inter omnia relatum eſt: non ſi omnia morarentur amplius ſe poſt hac Romæ futurum. Atq; itinere incohato Aſturam perrexit: & inde pter conſuetudinem de nocte ad occaſionem auræ euectus eſt.

De cauſis infirmitatis eius: & geſtis in eadem.

Cauſã ualitudis cõtraxit ex pfluuio alui: tũc cãpãiæ ora pximiſq; iſulis circuitis: caparũ quoq; receſſui

¶ PHI. ¶ Nuncupare. pronuntiare promittere atq; pala noiare. uota. n. nũcupata dicunt: q cõſules pretoreſq; cũ i pouicia pficiſcunt faciũt eaq; in tabulas pñtibus multis referunt: q nomiata sũt & quaſi teſtificata: uñ & pecunia nũcupata dr ut ait cincinnus nomiata: certa noibus pprus pnũciata: & ut inqt ſantra pmiſſa teſtificata. plinius i panegyrico. nũcupare uota & pro eternitate impii & pro ſalute ciuiũ. imo p ſalute principũ ac pter illos p eternitate imperii ſolebamus. ¶ Ethruſca lingua. ligua ethruſcã a romana diuerſã fuiſſe reſtãtur eruditi & iprimis. T. liuius q ſcribit in .ix. Romãos pueros antiquitus. Ita hetruſcis lris erudiri ſolitos: ſicuti poſtea græcis. ¶ Paratis tabellis. in qbus uota q ſuſcipiunt perſcribi ſolẽt præſentibus multis. de qbus uidet intellexiſſe Iuuenalis illo uerſu. legitime fixis ueſtitur tota tabellis porticus. ¶ Prima littera. C. intel igit q littera Caiũ ſignificat & prima eſt in noie Cæſaris. ¶ C. notaret. ſcribit priſcianus numeꝝ centenariũ notari per lram C. ¶ Beneuentũ. olim maleuentum dictũ eſt. huius cedi capi q; ſannites: niſi qui maleuentum cui nunc urbi nomen beneuentũ eſt perfugerunt. plinius. in ſecunda Italiæ regione hii pinoꝝ colonia una beneuentũ auſpicatius mutato nomie q quõdam appellata maleuẽtum. ¶ Interpellatores. Cicero in ſtudiis ſine interpellatore uerſor. interpellare at eſt mediam alterius orationẽ interrũpere uel alterius ſe actioni interponere. ¶ Inter omnia ſignificanter locutus: nã illud proprie auguriũ dici omen uoluerũt. quod ore fit: uelut oſmen ſiue oremen: ut. M. Varro & feſtus tradiderũt. fuit omen id uerbũ: quo dixit, auguſtus ſe nõ amplius futurũ romæ: qd mox euentus comprobauit. ¶ Aſturã. in latio aſtura flumẽ ẽ & inſula auctor plinius in tertio. Cicero oli pſcriptus aſturã delatus mare ingreſſus ẽ. mox mutato cõſilio aſturã repetiit ut refert plutarchus in uita Ciceronis. at ſeruius aſturã eſſe oppidũ cũ fluuio nõ lõge a teracina. apud uirgilium anceps lectio ẽ illius uerſus ex .vii. Qua ſature iacet atra palus. alii. n. legũt ſaturæ alii aſturæ. ¶ Auræ. q uento clementior ẽ. plinius in epiſtolis ſcribit tuſcos ſuos freqntius auras hẽre q uentos. ¶ Ex pfluuio alui. aluus ẽ quo defluũt ſordes. Virgilius acyros. i. improprie dixit. nota cõdunt in aluo. p in uentre. cor. celſus aluũ aliqñ uſurpat p ipſis excrementis. ſica. n. ait in ſecũdo. peior cita aluus ẽ: ſed ne hæc qdẽ terrere ptinus debet: ſi matutinis tẽporibus coacta magis ẽ aut ſi pcedente tẽpore paulatim cõtrahit & ruffa ẽ. de aluo hæc plinius in .xxvi. digna memoratu. plurimũ negotii homano generi aluus exhibet: cuius cã maior ps mortalium uiuit. alias cibos non tranſmittit: alias nõ continet. alias non capit: alias nõ cõficit. eoq; mores uenere: ut homo maxime cibo pereat. profluuiũ alui uocamus: ubi liquida ẽ & fluit copioſius uẽꝝ. ut inqt celſus In .iii. uno die fluere aluũ ſæpe pro ualitudine eſt atq; ẽt pluribus: dum febris abſit. purgat. n. corpus. periculoſiſſimũ uero illud profluuiũ eſt: quo nihil continet & quicqd aſſumptum eſt protinus redditur. græci id morbi genus lyenteria uocant. a noſtris dicit leuitas inteſtinorũ. de qua hippocrates & galenus reliquaq; medicoꝝ ſchola affatim ſcripſerunt. Qui aluo langueſcunt egregio & perinde eleganti uocabulo nuncupant aluini. plinius in .xxi. tinca pernica aluinis impoſita multũ prodeſſe dr. auſtro flante ſoluit aluus aquilone uero aſtringitur. ueteres foria dici uoluerũt ſtercora liquidiora: & foriolũq foria facile emittat: ſolutiq; ſit uentris. Laberius foriolus eſſe uideris. in coleos cacas. ¶ Campaniæ ora. mediterraneũ & oram tãq diuerſa uſurpat plinius: ut in mediterraneo dicat eſſe ciuitates q ſunt pcul a littoribus antius in medio regionis. in ora uero eſſe q ſunt in extremo iuxta littus. exempli gra ſcribens de hiſpania ait. in mediterraneo eſt ſegeda. in ora ba culo. Igit auguſtus incidit in egrotationẽ dum circuit oram littoralẽq; cãpaniæ regionem ¶ Capreæ. de iſula caparũ añ dictũ eſt. & mox dicet. ¶ Seceſſu. quo ſeceſſerat uelut in loci amenũ uoluptabil q; ſeceſſum. pter ea ſeceſſus dicit ſinus ſecretior remotiorq;. ut illud: ẽ in ſeceſſu longo locus.

¶ M. AN. ¶ Nuncupare: declarare. ¶ Nõ eſſet ſoluturus: quaſi certo ſciret ſe añ proximũ luſtrum uita deceſſuꝝ. ¶ Effluxit: excidit abolita eſt. ¶ C. littera: q prima eſt in Cæſare. ¶ Interpellatores: iterruptores. ut pediani uerbo utar. eſt ut ille ait iterpellare mediã alterius orationẽ interrũpere. uel ſe actioni alterius interponere. ¶ Si omnia morarent: ſi oĩa in mora eẽnt. ¶ Aſturã: inſulã in antiate tractu latio adiacẽtẽ eſt & flu. eiuſdẽ nois. ¶ Cãpaniæ ora: littorali cãpaniæ parte. ¶ Seceſſu: Seruius ſecretiorẽ ſinum ſeceſſũ interpreta

Nuncupare uota

Beneuẽtũ

Maleuẽtũ

Interpellare

Aſtura

Aluus

Profluuiũ

Lyenteria

Aluini

Foriolus

In mediterraneo

In ora

tur fecutus illud Vergilii:est in fecessu lõgo locus.Iuue.Non tã pro reposito loco q̃ amœno & digno in quẽ uolnptatis gratia plures cõfluant lanua baiarum est & gratũ litus amœni:Secessus nisi forte & ipse quoq; ad proximũ sinũ aliu inferri:sed plinius ad Gallũ laurentinũ suũ secessum appellat:decem mgr &.vii. milibus pass.ab urbe secessit & ad Ruffum quin re in alto isto pinguiq; secessu studiis asseris:q̃q̃ ad cotiũ ad ociũ potius q̃ ad locũ referat:Papinius ad poliũ:Meq; non tam patriã q̃ ad te secedere.

Remittere animum

Tabellarie naues

¶PHI.¶Remississimo.solutissimo & ipsimis relaxato:remittere.i.animum ẽ relaxare quãuis musonius dicat animũ non esse remittẽdum:q̃n inquirere mittere aium quasi amittere ẽ. ¶De naui alexandrina.alexandrinæ naues quæ pmitti solent & nũciare secuturæ classis aduẽtum tabellariæ uocantur:quaæ gratus aspectus cãpaniæ est.ois in pilis puteolo℞ turba cõsistit:& ex ipso genere uelorum alexãdrinas esse cognoscit.solis.n. alexandrinis nauibus licet suppara uelo℞ intendere quæ res i primis adiuuat cursũ nauigiorum.auctor seneca in.xi. epistolarum moralium:qui scribit supparũ alexandrina℞ nauiũ insigne indiciũ esse.sunt aũt suppara uela uelo℞:quæ sup anthenas explicant:de quibus ait lu-

quatriduũ ipẽdit:remississimo ad ociũ & ad oẽm comitatem aio.Forte puteolanũ sinũ prætervehenti vectores nautæq; de naui alexãdrina:quæ tunc quidem appulerat cãdidati coronatiq; & thura libantes fausta omnia:& eximias laudes cõgesserant per illum se uiuere:per illum nauigare:libertate atq; fortunis per illum frui.Qua re admodũ exhilaratus quadragenos aureos comitibus diuisit:iusq; iurandum & cautionem exegit a singulis nõ alio datã summã q̃ in emptionem alexãdrinarũ merciũ absumpturos:sed & cæteros cõtinuos dies iter uaria munuscula togas insup ac pallia distribuit:lege pposita ut Romani græco:græci romano habitu & sermõe uterẽt.Spectauit assidue & exercẽtes ephebos:quo℞ aliqua adhuc copia ex uetere istituto capreis erat:isdẽ etiã epulũ in cõspectu suo pbuit permissa:imo exacta iocãdi licẽtia diripiẽdiq; pomo℞ & obsonio℞ rerumq; missiliũ.Nullo deniq; genere hilaritatis abstinuit.Vicinam capreis insulam

Supparũ.

canus suppara uelo℞.alias suppa℞ dici uestimẽtũ puellare lineũ:qd & subucula.i.camisia dr satis notũ.Afranius puella non sum supparo si induta sum.¶Vectores.qui uehunt & qui uehuntur uectores dici notum est:hic uectores significãt:q uehũt sicut nautæ:qui nauẽ exercẽt.q̃uis.n.nautæ appellẽtur oẽs:qui nauis nauigandæ cã in naui sunt:nautam tñ exercitorem.nauis dici docent iurisconsulti titulo.nautæ caupões stabulari:ubi nautarum & uectorũ mentio fit quadrans cũ sensu tranquilli.¶Appulerat.ex pellago ad litus puenerat.appellere.n.ut inquit donatus uerbũ est nauticũ.appellere quoq; pecora dicunt ad aquã bibendi cã appellentia.ũ appulsus de quo iurisconsulti.¶Fortunis.opulentus atq; diuitus.¶Frui.scribit augustinus li.xi.de ciui.dei:qd ea re frui dicimur:quæ nos nõ ad aliud referẽda per se ipsam delectat:uti uero ea re:quã pp aliud quærimus:ũ temporalibus magis utendum est q̃ fruendũ:ut frui mereamur eternis.hoc idem tradit libro primo de doctrina christiana:hinc est illud apud historicos:quod hanibal cũ uictoria cãnensi posset:uti:ea frui maluit.apud iureconsultos alia obseruata est dña inter uti & frui usum & fructũ usuarium & usufructuariũ.¶Non alio.non ad aliam rẽ neq; in alias merces.¶Summã.quadragenum aureorum.¶Alexandrinarũ.in alexandria ut docet flauius uopiscus nemo uiuit ociosus.alii uitrum conflãt:ab aliis carta conficit:alii cuiuscũq; artis artifices uiscebant:unde alexandrinæ merces multiugæ romam deportabantur.¶Togas.romanas.¶Pallia.græca uestimenta.¶Græco habitu:pallio.¶Græci romano:togatũ quemadmodu m romano℞ toga ẽ:ita græcorum pallium.Inde togatæ & palliatæ dictæ fabulæ ab argumentis rerũ romanarum græcarũue.¶Ephebos.græci adolescentulos ũ tres faciunt gradus:nã [illegible] uocant anno℞.xiiii.deinde ephœbon usq; ad.xvii.postea exephebon.auctor cẽsorinus in libro de die natali.hinc in palestris ritu grecanico membrũ extruebat:qd ephœbeũ uocitabant:ubi ephebi exercebant.erat aũt exedra latissima sicuti docet uictruuius in.v.& in libro machabeo℞.ii.scriptũ ẽ gymnasiũ & ephebiã sibi cõstituere.ephebia auctore donato prima etas adolescẽtiæ ẽ.adoloscentia extrema pueritia.phebus decentissimo epithero ephebus nũcupat a sidonio.¶Exacta:ueluti cogerent licẽter iocari & petulãter lasciuire. ¶Rerũq; missiliũ:missiles res & neutro genere missilia dicunt:q̃ mitti spargiq; ex liberalitate principis in populũ cõsueuere.iuriscõsultus missilia accipit in hoc significatu de qbus post paulo.alias missilia dici tela q̃ manu mittunt nullus ignorat.¶Hilaritatis:apud priscos celebrat leticiæ festiuitas ad.viii.cal.aprilis quẽ diem hilaria appellabãt:quo primũ tpe sol diẽ longiorẽ nocte ,ptẽdit.hoc iõ diximus ut intelligeres illud flauii uopisci sic scribentis in aureliano:hilaribus qbus oĩa festa & fieri debere scimus & dici impletus solemnibus.¶Diripiendi pomo℞.nos dicimus diripiẽdi poma.uetus aũt locutio est:qualis illa plautina ex capti uis:nominandi isto℞ tibi erit magisq̃ edundi copia:pro nominandi ista.

Ephebi
Exephebi

Ephebia

Missilia

Hilaria

Locus uopisci

¶M.A N.¶Prætervehenti:qui præterveheretur.¶Vectores:qui uehũt & qui uehũt:ut hoc loco.¶Appulerat.,p appulsa erat.Ver.Quis te nostris deus appulit oris.Cicero:Nec tuas unq̃ rationes ad eos scopulos appulisses.¶Comitibus:ex suo comitatu hoibus.¶Iusiurandũ & cautionẽ iureiurando sibi cautũ uoluit.¶Non alio:non in aliã mercedẽ.¶Rerũ alexandrinarũ.quas alexandrina nauis uexisset:atq; ita est nautis gratificatus.¶Togas:quæ peculiares romanorum sunt.¶Pallia:quæ peregrinarum gentium

& græcorũ imprimis. ¶ Vt romani græco: græci romano inde credo q̃stus lusus: ut quũ neq; græci romane neq; romani græce: satis expedite loquerent: uerũ quũ utriq; alieno cultu instructi eẽnt: ut Ro. græci: illi Ro. putarent: infantissimi primo congressu oẽs Augusti comites rei ignaris uideref. ¶ Ex uetere instituto Strabo quũ de Neapoli loqueretur: Gymnasia inqt puberum: ad usũ m credo gymnicotũ certa. ĩ quinto quoq; anno: illic celebrabãtur ephebi exercebantur de gymnicis eius loci certaminibus. Papinius: Huc me post patrii lætum quinquẽnia lustri: cũ stadio iam pigra qes canusq; sederet: puluis ad ambracias conuersa gymnade frondẽ. ¶ Diripiendi pomorum: parum usitate dixit: q̃q̃ Liuius me dixerit uestri adhortandi causa loqui existimet: & plautus nominandi tibi istorum: magis quam edundi causa.

apagropolim appellabat: a desidia secedẽtiũ illuc e comitatu suo: sed ex dilectis unum Mascabã nomine quasi conditorẽ insulæ κτίστην uocare cõsueuerat. Huius Magabæ ante annum defuncti tumulum quum ex triclinio animaduertisset magna turba: multisq; luminibus frequentari: uersum compositum ex tempore clare pronunciauit κτίστου δὲ τύμβον εἰσορόω πυρούμενον: conuersusq; ad Trasylum Tiberii comitem contra accubantem: & ignarum rei interrogauit cuiusnam poetæ putaret esse: quo hesitanre subiecit alium ὁρᾷς φάεσσι μασγάβαν τιμώμενον. de hoc quoq; cõsuluit. Quum ille nihil aliud responderet q̃ cuiuscunq; essent optimos esse cachinnum sustulit: atq; in iocos transfusus est mox Neapolim traiecit: q̃q̃ & tum infirmis intestinis morbo uariante tamen & quinquẽnale certamen gymnicum honori suo institutũ perspectauit: & cum Tiberio ad destinatũ locum cõtẽdit. Sed in redeundo aggrauata ualitudine tandẽ nolæ succubuit: reuocatũq; ex itinere Tiberiũ diu secreto sermone detinuit neq; post ulli maior negocio aium accommodauit.

De morte eius: & gestis tunc per eundem.

Supremo die idẽtidẽ exquirẽs an iã de se tumultus foris eẽt petito speculo capillũ sibi comi ac malas labẽtes Corrigi præcepit: & amicos adm issos percunctatus & qd his uideret nimiũ uitæ cõmodæ transegisse: adiecit & clausulã χοτεκρότου καὶ παίγνιον ὡς καλῶς πέπαισται δότε κρότον καὶ πάντες ἡμᾶς μετὰ χαρᾶς προπέμψατε. Oibus deide dimissus: dũ aduenietes ab urbe de Drusi fi

¶ PHI. ¶ Apragopolin. apragopolis græce dici põt ciuitas otii atq; desidiæ. Namq; ἀπραγίαν desidiam & πόλιν ciuitatẽ dicunt. ¶ Cristin. κτίστας a græcis dicreatori conditorq;. ¶ Ex triclinio. ex cœaculo. ¶ Ex tpe. ex tpaliter & subitaria dictione. ¶ κτίστου. latie hoc significat. cõditoris rõbã hocẽ sepulchrũ conspicio flagrantem. ¶ Thrasyllum. de hoc in tiberio dicet. ¶ Cõtra accubantem e regione ex opposito augusti in mẽsa discõbentẽ. ¶ Hesitante. per dubitationẽ cũtabundo. ὁρᾷς. interpretamentũ græci uersus est hoc. uides luminibus masgabam honoratũ. ¶ Cachinnũ sustulit. risum solutiorẽ sonatioreq; misit augustus. ¶ Morbo: profluuio alui quo laborabat. ¶ Morbo uariante. cum mõ lentius modo concitacius infestaret. a celso aluus uaria dicit esse: quæ strigmẽtum sanguinẽ bilem uiridẽ in mixtura quadã discreta tñ repsentat: & talis pestifera ẽ. ¶ Quinquẽnale certamen. scribit strabo in. v. geographie qd apud neapolitanos quinquẽnalis agon hoc ẽ certamẽ p cõplusculos dies celebrat: q agõ erat musicus & gymnicus illis agoõib' æmulus: q p græciã clarissima celebritate agebant. hunc aũt agonem gymnicũ quinquennalem iubẽte oraculo neapolitani celebrabãt: cuius meminit papinius poeta neapolitanus in siluis. huc me post patrii letum quinquẽnia lustri: & albani ſtata laudato caneret qnquennia uersu gymnici autem ludi dicunt: in quibus corpora p gymnasticã disciplinã exercẽt: q a platõe & aristotele principibus philosophorũ ueluti maxie necessaria ĩprimis probatur & extollitur. ¶ Destinatũ loci. beneuentũ significat quousq; destinauerat proseq tiberiũ. ¶ Succubuit. succũbimus morbo qñ superamur illius ui & mori cogimur. silius: succubuit medicia malis. ¶ Nolæ. nola ciuitas nota ẽ uel sola marcelli uirtute: q illic hãnibalẽ uici posse demõstrauit. ẽ ãt ciuitas cãpaniæ: de q silĩ' i xii. cãpo nola sedet crebris circũdata in orbẽ turribus. ¶ Idẽtidẽ. frequenter. ¶ Comi: ornari. ¶ Malas. ĩfra oculos malæ sunt hoi quas prisci genas uocabant. xii. tabulæ: interdicto radi a feminis eas uetantis. pudoris hæc sedes: ubi maxime ostenditur rubor. ¶ Labentes. ex egritudine fluentes & resolutione musculorũ flaccidas. ¶ Corrigi: ne labi uiderentur. ¶ χοτεκρότου. ad uerbum ita interpretari possumus. date plausum & omnes uos cum gaudio aliquid facite.

Apagropolis

Agon neapolitanus

Gymnici ludi

Nola

Malæ

¶ M. AN. ¶ Apragopolim: ἀπὸ τῆς ἀπραγίας desidia καὶ πόλεως. i. desidiæ urbẽ. ¶ κτίστην. ædificatorem: ἀπὸ τοῦ κτίζω fabrico. ¶ κτίστου δὲ τύμβον εἰσορόω πυρούμενον: conditoris tumulum uideo incensum. ¶ Thrasylum: mathematicum. Iuue. Murus reuocata Thrasyli: sed de hoc non multo post. ¶ Hesitante: dubitante nihil respondente. ¶ ὁρᾷς φάεσσι μασγάβαν τιμώμενον: uidẽs luminibus masgabam honoratum. ¶ Cachinnum: solutum risum. ¶ Quinquennale certamen: quinto q; anno celebratum: ad illud referri debet' quod pleræq; italie ciuitas super templa & aras ludosq; quinquennale ei Augusto constituerant. Strabo tamen iubente oraculo Neapoli agonem celebratũ tradit: & rursus apud

eos ait: quinquennalis sacer ille musicus & gymnicus complures dies celebratur agon: illis æmulus qui per græciam clarissima celebritate geruntur. ¶ Beneuentum: olim maleuentū appellatum: ut Festus ait: sed omen recentioris fuit nois causa. ¶ Nolæ: nola picentinorum urbs mediterranea. ¶ Succubuit: morbi magnitudine est uictus. ¶ Speculo: quo se intueretur. ¶ Malas labētes: morbo solutas. ¶ Corrigi: comprimi a lapsu. ¶ δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε: date plausum & omnes uos cū gaudio id facite. ¶ Drusi filia: Iulia ex Druso & minore Antonia genita.

lia ægra iterrogabat: repēte in osculis Liuiæ & i hac uoce defecit. Liuia nostri cōiugii memor uiue ac uale: sortitus exitū facilē & qualem semper optauerat. Nā fere quotiens audisset cito ac nullo cruciatu defunctum quempiam sibi & suis εὐθανασίαν similē (hoc eni & uerbo uti solebat) præcabatur. Vnde oīno ante afflatā aīam signum alienatæ mētis ostēdit: qđ subito pauefactus a .xl. se iuuenibus abripi questus est: id quoq; magis præsagium quam mentis diminutio fuit. Siquidem totidē milites pretoriani extulerunt eum ī publicum.

De die mortis: & etate: & exequiis eiusdem.

Obiit in cubiculo eodem quo pater Octauius duobus sextis Pompeio & apuleio consulibus .xiiii. calen. septembr. hora diei nona .lxx. & sexto etatis anno: diebus .v. & .xxx. min⁹. Corpus decuriōes municipiorū & coloniarū a nolla bouillas usq; deportarunt noctibus ꝑpter anni tēpus: quū iterdiu ī basilica cuiusq; oppidi uel ī æde sacrarū maxima reponeretur. A bouillis equester ordo suscepit: urbiq; ītulit: atq; uestibulo domus colocauit. Senatus & in funere ornādo: & ī memoria honorāda eo studio certatī processus ē: ut īter alia cōplura censuerint ꝗdā funus triūphali porta ducēdū præcedente uictoria: quæ ē ī curia canētibus

¶ PHI. ¶ Defecit: extinctus est existimat sextus aurelius dolo liuiæ extinctū eē: qđ ēt sensisse uidetur plinius sic scribens in .vii. hinc uxoris & tiberii cogitationes suprmæ eius cura. ¶ Exitū mortē. εὐθανασίαν: bonam mortē & facilē: talem aūt mortē augustus sibi & suis optabat q̄lem scribit plato in timeo esse senūnam mors illa q̄ senio paulatim ad finē ducente naturaliter subrepit: inter oēs mortis genera leuissima ē & cum uoluptate potiusq̄ cū dolore cōtigit. Iulius firmicus in tertio matheseos auctorē uenerē in .viii. ab horoscopo loco cōstitutā facere ut mors illis sine dolore & sine aliquo turmēto decernatur. ¶ Verbo uti. εὐθανασία. ¶ Mētis alienatæ: ex impotētia & ui morbi sæpe fit alienatio mētis quæ narras quasdā imagines ut inquit celsus in tertio. accipit. fitq; imaginibus addicta. ita augustus imagine iuuenum a q̄bus abripi uidebat̄ exterritus ē. ¶ Præsagiū: psagire est futura ante sentire. unde presagia dicuntur presensiones futurorū. sagire. n. sentire acute ē. ex quo sagaii & sagaces dicti canes. auctor Cicero in primo de diuinatione. ¶ Totidē. i. xl. a q̄bus se abripi q̄stus fuerat. ¶ Pretoriani: ex cohorte pretoria q erant honoratiores. & excubabāt an principis prætorium. ¶ Extulerunt: exportarunt in apertum. nā bo usus est funeribus accōmodato. efferri. n. dicunt̄ funera. Terentius: interea dū effertur funus. martialis. effert uxores fabius: crestilla maritos. ¶ Duobus sextis. uterq; consul prænomen habebat sexti. nā & sextus pōpeius & sextus apuleius uocabant̄. ¶ Decuriones: senatores. municipiis. n. & coloniis decuriones dicunt̄: q romæ senatores. ¶ Bouillas in latio sunt bouillæ: ut meminit plinius in .iii. haud procul ab urbe roma. pedianus asconius clodiū scribit paulo ultra bouillas redeuntē ab aritia fuisse a milone interfectū. existimat nonius dictas eē bouillas quasi bouchillas ab eo q̄ bos illuc aduenerit intestina ex uulnere trahens: q̄ ueteres dixerunt hillas. ¶ Propter anni tēpus: erat. n. mēsis augustus. quo feruidior estus existit: quo cadauera corrūpi & in tabē resolui facilius solent. ¶ In basilica. de basilicis habunde multa perscripsimus in iulio Cæsare est āt basilica ut dicat iurisconsultus titulo de uerborū obligatiōibus usibus publicis deputata. ¶ Vestibulo domus. spatio palatinarū edium ante fores relicto. uestibula. n. non sunt primores edium ptes: sed significant locū anteianuam domus uacuū: de quo gellius & macrobius subtiliter disseruerunt. hinc illud notissimum. uestibulū ante ipsum. ¶ Funere. funus proprie significat auctore donato pompā exequiarū a funalibus dictum: q̄m tpe nocturno sepeliebantur & funalia hoc est cerei adhibebantur. ¶ Certatim: quisq; pro uiribus. ¶ Triūphali porta. triumphalē portā romæ dixerūt: per quā agentes triumphū urbē introibant: de qua Iosephus in .vii. belli iudaici hæc. Vespasianus ad portam recedit: quæ ab eo qđ per illam semper triumphorum pompa ducitur: nomen accepit. ¶ Ducendum. duci funera dicuntur. Virgilius & funera ducunt. ¶ Victoria. uictoriæ deæ simulacro: quam romani inter alios deos colebant. uictoriæ deæ meminit augustinus in .iiii. de ciui. dei. apud priscos fiebant simulachra: quorum in manibus uictoriolæ id est imagunculæ uictoriarum sustinebantur quas dionysius tollere solebat.

¶ M. AN. ¶ εὐθανασίαν: facilem mortem. ¶ Præsagium: præcognitio eorum quæ futura erant. ¶ Extulerunt: in apertum humeris deportarunt. ¶ Decuriones: quid decuriones in municipiis & coloniis essent quid municipium: quid coloniam: abunde supra ex Gellii & Festi sententia ostendimus. ¶ Bouillas: locū ut Asconius demonstrat inter urbem & ariciam: ubi Clodius a Milone est occisus. Mar. Et cum currere de-

Mors senū leuissima

præsagire

Efferri funera

Decuriōes

Bouillæ

Vestibula

Funus

Triūphalis porta

beas bonillas inter lungere quæris ad camœnas. ¶ In uestibulo: uestibulum quicquid spacii relinquit ante ianuam & ab eo quod ianuam uestiat dictum ut quidam interpretantur: sed de eo Gellius: Varro nonius & Macrobius plura. ¶ Triumphali porta: per quam triumphantes urbem ingredi consueuere ea media fuisse uidetur inter flumentanã portam & catulariam. ¶ Victoria: Victoriæ signo.

nenia principũ liberis utriusq; sexus. Alii exequiarũ die ponendos annulos aureos: ferreosq; sumendos: non nulli legẽda ossa per sacerdotes summorum collegiorũ. Fuit & q suaderet appellationẽ mensis augusti in septembrem transferendam: qd hoc genitus Augustus illo defunctus esset; alius ut oẽ tps a primo die natalis usq; ad exitũ eius sæculũ Augustũ appellaret: & ita in fastos referretur. Verũ adhibito honoribus modo bifariã laudatus est pro æde diui Iulii a Tiberio & pro rostris ueteribus a Druso Tiberii filio: ac senatorum humeris delatus in cãpum: crematusq;: nec defuit uir prætorius qui se effigiem cremati eũtem in cœlum uidisse iuraret. Reliquias legerũt primores equestris ordinis tunicati & discincti pedibusq; nudis; ac in mausoleo cõdiderũt. Id opus inter

¶ PHI. ¶ Neniam. neniæ funebre carmen. est enim nenia auctore porphirione lugubre carmen: quod in mortuos cantat cuius inuentor primus extitit simonides ex insula cea poeta lyricus: qui threnos idest plãctus lamentationesq; optime scripsit inde ab oratio dictum est. ce[illegible] tractes munera neniæ. idẽ alibi nenia improprie posuit pro incãtatione sic scribens in epodo: caputq; marsa dissilire nenia. de nenia diomedes hæc. apud romanos id carmen qd cũ lamentatione extremum atq; ultimũ mo[illegible] tuo accanit' neni[illegible] dicit'. M. Tullius in secundo de legibus. precipit honoratorũ uirorum laudes in contione memorent: easq; etiam græci cantus lucubres nomin[illegible] isidorus nenias epitaphiis[illegible] non inuenuste appellat: tanq̃ a conditoribus epitaphiorũ neniæ scribi, pprie dicant' idem ait. nenia marmori incisa endecasyllabos. tanq̃ nenia sit epitaphium. ab eodẽ & hieronymo neniæ usurpantur pro anilibus delirantibusq; uerbis & ineptiis. ¶ Ponendos. exuẽdos in signũ mœroris & luctus. scribit liuius pp caudinam cladẽ latos clauos & anulos aureos positos fuisse a senatu luctus causa. ¶ Ferreos. græci annulum a digitis dactylion appellauere apud nos prisci ungulum uocabant: postea & nostri & græci symbolum dixere. condulũ quoq; & condaliũ ueteres anulum nũcupauere. hinc ait plautus in trinũmo. i thermopolio cõdalium es oblitus. & paulopost. inter eos ne hoies condaliũ te redipisci postulas. olim aurei anuli in usu nõ fuerunt. sed ferrei. uulgoq; cũ anulo ferreo triũphabant. sic triumphauit de iugurtha caius marius. & hi qui ob legationem acceperant aureos anulos. illis in publico tantũ utebant' intra domos uero ferreis: quo argumento ait inqt plinius in. xxxiii. sponsæ anulus ferreus mittebat' isq; sine gẽma lacedemonii ferreo anulo utebant'. ¶ Summorũ collegiorum. sicut sunt exẽpli cã pontifices: sa[illegible] augur[illegible]s. ¶ Legenda ossa. colligẽda. Virgilius in. vi. ossaq; lecta cado texit corineus aheno. ¶ Hoc genitus. s. mense septemb[illegible]. ¶ Illo. mense augusto. ¶ Seculum augustum. quemadmodũ antiquitus dicta est ætas aurea & argentea & ut inqt hesiodus: q̃dam heroica: ita quidã suasit oẽ id tempus: quo uixisset augustus: appellandũ esse augustum seculũ: a principis uidelicet nomine: & quia augustũ dicitur sacratũ & religiosum. ad hoc augusti seculum allusit maro scribens in bucolico iudicio. aurea iam redeunt iterũ saturnia regna. auctor est sextus aurelius uulgo iactatum de augusto defuncto. utinam aut non nasceretur: aut non moreretur: alterum pessimi incepti exitus preclari alterum. seculum proprie spatium est centum annorum dictum a sene: q longissimum spatiũ senescendorum hoĩum id putarunt: ut refert. M. Varro. ¶ In fastos. libros: in quos referebantur festa ac sacra causæq; sacrorũ. ¶ Modo: temperamẽto. ¶ Bifariã: duobus in locis. ¶ Pro æde. an templũ. ¶ Pro rostris ueteribus. po. ro. duce sexto clodio scriba corpus publii clodii in curiã intulit cremauitq;: quo igne & ipsa quoq; curia cõflagrauit. Vnde rostra q̃ prope iuncta fuerant in alium locũ translata sunt. & hoc est quod ait asconius rostra non eo loco tũc fuisse: cum crematũ est corpus clodii: quo nunc sunt. supra docuimus singestũ in foro. ro. extructũ rostris nauiũ antiatium ad ornatum fuisse: & ob hoc rostra id templũ appellatum. ¶ In campum. s. marciũ. ¶ Vidisse iuraret. idem de romulo dictũ est a proculo iulio: qui in contionem progressus post obitum romuli uidisse se romulũ testatus est euntem in celum: sibiq; obuium datũ esse: habitaq; è fides illi uiro talia nũcianti. ¶ Tunicati. sola tunica hoc ẽ camisia induti. ¶ Mausoleo. scribit hieronymus libro. i. cõtra iouinianũ mausolea dici oĩa magnifica p̃nosaq; sepulchra ab illo mausoleo: qd inter septẽ spectacula numeratur: ab arthemisia facto in honorem mariti mausoli: de quo plura scripsimus in illũ propertii uersum. nec mausolei diues fortuna sepulchri. de hoc autem augusti mausolei sic strabo in. v. geographiæ commemoratione dignissimum: qd mausoleum appellant & perpetuæ uiriditatis cohoptum in summum usq; uerticem ad tyberis ripam exaggeratum. in summo autem positum est Cæsaris augusti simulacrum ex ære fabricatum. sub aggere ipso sunt eius loculi & cognatorum & necessariorum.

¶ M. AN. ¶ C[illegible]nentibus uetiam: credita defuncti diuinitate ueniam precari. Liuius: Romulum deum deoq; natum saluere iubent uniuersi pacemq; exposcunt. Sed ueniam uerior lectio: est enim carmen ut Festo placet quod ad tibiam in funere laudandi gratia cantatur de ratione uocis: ide in auctor plura. ¶ Ponẽdos aureos annulos qd nisi in summo luctu tristicia q̃ haud fieri consueuit: sed raro id accidisse legimus. plinius. Quo facto tanta senatus indignitate exarsit: ut annulos ab eis abiectos fuisse in antiquissimis reperiat

Nenia

Dactylion

Condulum

condaliũ

Annuli ferrei

Seculum augustum

Seculum

Rostra mutata

Mausolea

tur annalibus. sed alii a tota nobilitate depositos tradidere qnũ GN. Flauius siue. M. Fuluius ille fuit ut Macrob. scribit edilis mox Tri. ple. est factus: quia primus oium fastos publicasset. ¶ Ferreosq; sumendos: ferreis annulis ab initio usos Romanos plinius testat' at regũ tẽporibus ne ferrei quidẽ annuli usus ullus fuisse uidetur: qd Romuli & aliorũ regũ statuæ sine eo insigni eẽnt. sed de annulorũ usu Idẽ auctor abunde multa. ¶ Summorũ collegiorũ: de sacris nũc & nõ pphanis collegiis intel'ige ac si dixerit p summos urbis sacerdotes. ¶ Sæculũ Augustũ. ut sex & .lxx. annorũ esset: Varro centũ annorũ sæculũ diffinit qd id spaciũ satis ad senescendũ crederet. posuit & alterũ breuius. xxx. annorũ. ¶ In fastos. in fastorũ libros. ¶ Pro rostris ueteribus: ubi uetera rostra fuissent uediam uerba demonstrãt: erãt inqt tũc rostra nõ eo loco quo nũc sũt sed ad comitiũ prope iuncta curiæ eo olim uictis antiatibus ex captiuarũ nauiũ rostris ut Liuius ait sunt primum constructa plinius & Varro Liuio astipulant'. ¶ Tunicati & discincti. q. d. humili habitu ac uenerabundi. ¶ Mausoleo: sepulchro amplissimo: ab eo qd Artemisia mausolo uiro defũcto i caria cõstruxit insignia huiusmodi monumẽta Mausolea sunt dicta. De mẽorãtissimo illo Mat. pẽdentia mausolea: & proprius: Nec mausolei diues fortũa sepulchri. De recẽtiore ab Augusto erecto Strabo: cõmemoratione dignissimũe qd mausoleũ appellãt excelsis fundamẽtis hæc ille & plura qbus totã molẽ pergit significanter exprimere.

flamineam uiam: ripamq; tyberis sexto suo consulatu extruxerat: circumiectasq; siluas & ambulationes & i usum populi tũc iã publicarat. De testamẽto & supma uolũtate eiudẽ.

TEstamentũ, L. Planco, C. Silio cõsulibus. iii. nonas apriles ante annũ: & . iiii. menses q̃ decederet factũ ab eo ac duobus codicibus partim ipsius partim libertorũ Polybii & Hilariõis manu scriptũ: depositũq; apud sex uirgines uestales cũ tribus signatis æque uoluminibꝰ protulerũt: quæ oĩa in senatu apta atq; recitata sũt: heredes instituit primos Tiberiũ ex parte dimidia & sextãte: Liuiã ex pte tertia: quos & ferre nomen suũ iussit. Secũdos Drusũ Tiberii filiũ ex triente: & ex partibus reliquis Germanicũ liberosq; eius tres sexus uirilis. Tertio gradu propinquos amicosq; cõplures. Legauit populo romano quadringenties tribubꝰ tricies qnquies sextertiũ: prætorianis militibus singula milia nummorũ. Cohortibus urbanis quingenos: legionariis trecenos nũmos: quam summã repræsentari iussit: nã & confiscatam semper repositãq; habuerat. Reliqua legata uarie dedit: produxitq; quædam aduicena sestertia: quibus soluendis

Flaminia.

¶ PHI. ¶ Flaminiam. flaminius cõsul pdomitis liguribus ne in ocio militẽ haberet strauit flaminiã uiamq; arimiũ usq; perducta ẽ. ¶ Siluas & ambulationes. strabo a tergo mausolei lucus ẽ mirifica continẽs ambulacra. In medio ẽt campi spatio fui busti extat ambitus: & hic ipse niueo pfectus lapide ferreos in circuitu cãcellos habens & plantatas interius præ se ferẽs populos. ¶ Apud sex uirgines uestales. numerus uestaliũ uirginũ legitimus hic erat: ut populus p sua quisq; pte haberet ministrã sacrorũ: quia ciuitas romana in sex erat distributa partes. in primos secũdosq; ticienses ranes & luceres. ¶ Signatis eque. sicut testamẽta obsignari solẽt signatorũ testium anulosita hæc tria uolumia pariter obsignata fuerãt. ¶ Ex pte dimidia & sextãte. i. ex octo pribus hereditatis: q in. xii. assis uncias dispriri solet: sextãs ab eo dicit qd sexta pars assis est & ob hoc duas cõtinet uncias. auctores priscianꝰ & uarro. sextula uero sextã partẽ unciæ significat. ¶ Ex pte tertia. ex triente hocẽ ex reliquis quattuor ptibus: quæ superant assis. ¶ Nomen sui. ut tiberius augustus & liuia augusta dicerẽt: & ita a plinio liuia augusta appellat' libro ultimo. Na. histo idem in. xv. huiæ drusillæ q postea augusta matrimonii nomine accepit. ¶ Secundos. scilicet heredes. sunt autem secundi heredes: qui primis substituuntur: ut si illi decesserint isti in hereditatem succedant: de quibus plura scripsimus in Iulio cæsare ex auctoritate appiani boetii & iurisconsultorum. ¶ Tertio gradu. idest tertios heredes qui secundis substituuntur. naq; ut scribunt iuriscõsulti põt quis in testamẽto suo plures gradus facere heredũ puta. s. ille heres nõ erit ille heres esto. & deinceps inquantũ uelit testator substituere põt. ¶ Legauit: legata dedit. legator di qui legat in testamento. legatarius cui legatũ est. de legatis apud iurisconsultos libri diligenter pscripti sunt. ¶ Tribubus. distinxit populũ a tribubus tanq̃ tribus non solũ sint romanorũ sed ẽt exterorũ in qbus coloniæ suffragia ferre solebant: sicut arpinates in cornelia tribu. formiani & fundani in emylia ferebãt atq; in his tribubus censebãtur. In quibusdã codicibus tranqlli sic scriptũ legimus. legauit po. ro. quadringenties tricies quqes sextertiũ: ubi de tribubus nulla fit mentio. & illa tota legati suma ad po. ro. refertur. ¶ Vrbanis. quæ romæ excubabãt ad ipsius urbis presidiũ atq; tuitionem. ¶ Legionarus. legionarii milites dicti q erant in legione. nec enim oẽs milites in legione scribebant'. nã uelites & leuis armaturæ milites non erãt in numero legionariorũ: qd lectio historicorũ ondit. significari aũt uident' hi milites qui id tẽporis erant in prouinciis. ¶ Repræsentari: pñtem & statim exhibere repñtari dicitur pecunia cum pñs numeratur. ¶ Confiscatam: in fiscis reconditam. sunt enim fisci & fiscinæ & fiscelle receptacula spartea ad maioris summæ pecunias capiendas. & dum aut confiscatã ondit in fisco ipsius principis fuisse repositam

Sex uestales

Sextans. Sextula. Liuia augusta

Secundi heredes

Legator. Legatarius

Legionarii

Confiscati

¶ M. AN. ¶ Tribus signatis uoluminibus. diuersis intellige a testamẽto: alioqn nõ pcederet: sed q illa fue-

tint continuo subiiciet. ¶ Ex parte dimidia & sextante: ex besse siue ut apertius dicã ex duabus tertiis partibus. ¶ Quos: Tiberium & Liuiam. ¶ Nomen suum: nomen familiæ: quanquam Liuia Augustæ etiam cognomen receperit. ¶ Secundos: hæredes. ¶ Ex triente: ex tertia parte. ¶ Tres uirilis sexus: Neronẽ drusum & Caium: qui Caligula cognominatus est uirilis sexus adiecit: quia & filias habuit Agrippinam Drusillam & Liuillam. quæ diuersa fuit ab ea quam Druso & minore Antonia proximo loco genitam ostendimus. ¶ Tertio gradu: idest tertios hæredes. de secundis & tertiis hæredibus ex Appiani sententia plura in Cæsare. ¶ Quadringenties: sestertium. s. ¶ Tribubus: externis & non urbanis quæ idem sunt quod & populis: cui quadringenties sextertium legatum dixit. ¶ Prætorianis: prætorianæ cohortis singulis singula nummorum millia. ¶ Cohortibus urbanis: quæ ad urbis præsidium Romæ commorabantur. ¶ Quingenos & quingentenos: utrunq; enim ueteres dixere ut dimidio plus prætorianis q urbanarum cohortiũ militibus legatum intelligas. ¶ Legionariis: militibus subaudi qui in legionibus erant ad prouincias præsidium. ¶ Trecenos: trecentenos. ¶ Representari: depositam paratamq; esse monstrari. ¶ Produxit: protraxit ampliauit. ¶ Quædam: legata.

annuum diem finiit excusata rei familiaris mediocritate, nec plus perueniturum ad heredes suos q̃ milies & quingenties professus quanuis uiginti proximis annis quaterdecies milies ex testamentis amicorum percepisset: quod pene omne cum cum duobus paternis patrimoniis: cæterisq; hereditatibus in rempublicam assumpsisset. Iulias filiam: & neptemq; si quid his accidisset: uetuit sepulchro suo ĩferri. De tribus uoluminibus uno mandata de funere suo complexus ẽ: altero indicem rerum a se gestarum: quem uellet incidi in æneis tabulis: quæ ante mausoleum statueretur: tertio breuiariũ totius imperii quantum militum sub signis ubiq; essent quantum pecuniæ in ærario: & fiscis: & uectigaliorum residuas: adiecit & libertorum seruorumque nomina: a quibus ratio exigi posset.

¶ PHI. ¶ Annuum diem. tempus. ¶ Paternis patrimoniis. alterum ex patre octauio: alterũ patrimonium ex cæsare dictatore per adoptionem patre fuerat cõsecutus. ¶ In rẽ pu. in rei pu. utilitatem. ¶ Accidisset. uerbũ est quo testatores in testamento scribendo uti solent ut ita dicant. si quid heredi meo acciderit. pro eo quod est si mortu9 fuerit. ¶ Tribus uoluminibus. q. s. supra dixit signata æque cum testamẽto depositaq; fuisse apud uirgines uestales & i senatu aperta recitataq;. ¶ Indicem. titulũ indicitem summatim res ab ipso gestas. ecclesiastici scriptores frequenter per diminutionem indiculum appellant sicuti est illud ex libro sexto ecclesiasticæ

Indiculus

historiæ apud eusebium. si quis nosce uult quanta origenis uolumina in manus nostras uenerunt: inde sumat indiculum. ¶ Incidi: insculpi. ¶ Mausoleum. ipsius augusti sepulchrum. ¶ Breuiarium. miror senecã scribere libro quinto epistolarum breuiarium uulgariam esse parumq; latinam dictionem. ait enim: cum latine olim loqueremur summarium uocabatur id quod nunc uulgo breuiarium dicitur. Namq; plinius luculentissimus scriptor sic ait i decimooctauo uerum ut pariter omnis culturæ quoddam breuiarium pagatur: Et in presentia tranquillus breuiarium uocat id quod seneca tradit dici debere summarium. ¶ Sub signis militaribus. ¶ In ærario. scribit asconius ærarium dici pro priuata pecunia fiscum uero pro publica: ego uero secus reperio apud eruditos hanc inter ærarium fiscumq; fieri differentiam: ut ærarium pro publicæ pecuniæ repositorio capiatur: quod romæ erat in ede saturni: fiscus uero pro pecunia ĩperatoris. hinc est illud satyrici poetæ. Res fisci est ubicunq; natat: sed de hoc alibi. ¶ Vectigaliorum. quid residuum superesset in exactione uectigalium. macrobius in primo saturnaliorum luculenter tradit uectigalium & uectigaliorum sicut uinnalium & uinaliorum. & bachanaliorum atque bachanalium: & saturnaliorum & saturnalium a ueteribus usurpari. & ut ipse inquit: qui uectigalium dicit regula munitur: qui uectigaliorum auctoritate munitur: ad quam uelut ad anchoram confugimus. ¶ A quibus ratio exigi posset. Cauit augustus ut post obitum ratio uillicationis exigeretur a seruis suis & libertis: qui uectigalia se imperante administrauerant.

Breuariũ.

Erarium

Fiscus

¶ M. AN. ¶ Annuum diem: annuam pensionem: sic Vulpianus annuam binam trinam diem pro duab9 tribusq; pensionibus scripsit. ¶ Excusata: in excusationem adducta. ¶ Duobus paternis patrimoniis. Octauii & Cæsaris dictatoris. ¶ Accidisset: si mori contigisset. ¶ De tribus uoluminibus: quæ æque obsignata dixerat. ¶ Indicem: breuem demonstrationem. ¶ Breuiarium: summarium Annæus Seneca: sed uide ne plus profutura sit ratio ordinaria q̃ hæc quæ nunc uulgo breuiarium dicitur olim quum latine loqueremur summarium dicebatur. ¶ Totius imperii: rerum omnium quæ Romano continerentur imperio.
¶ Sub signis: circa signa. ¶ Erario & fiscis. erarium locum intelligas in quo publicum aurum argentum uasa preciosa tabulæ æneæ in quibus leges erant incisæ asseruabantur. Fiscus in quo imperatorum pecunia. Spartianus tamen bona inquit damnatorum in fiscum priuatum redigi uetuit: priuatum addidit quasi publicum quoq; dici posse fiscum intelligat: estq; fiscus uas ut Pediano placet ex sparto factum ad maioris summæ pecunias capiendas. ¶ Vectigaliorum: dicitur & uectigalium sed illud auctoritate: hoc analogiæ ratione defenditur.

Philippi Barualdi in Tertium Librum. Interpretatiō.

¶PHI. Nterpretaturi Tiberiū cæsarē tertiū impatorum romanorum haud intēpestiuiter ꝓponemus testimonium sexti aurelii ita de tyberio scribētis quod suscepto negocio conducibile est. Claudius tiberius liuiæ filius cæsaris octaui priuignus imparuit annis .xxiii. Iste qui claudius nero dicebat̄ eleganter a iocularoribus caldius biberius mero ob uinolētiam uocitus est. satis prudēs in armis satisq; fortunatus ante sumptū impiū sub augusto fuit: ut nō imerito rei pu. dominatus ei committeret̄. ierat ei scientia litterarum. Eloquio clarior sed ingenio pessimo truci auaro insidioso: simulans se ea uelle quæ nollet. his quasi infensus qbus consultum cupiebat: his uero quos oderat quasi beniuolus apparēs. repētinus responsionibus aut cōsiliis melior q̄ meditatis. Denique delatū a patribus pricipatū quod quidem astu pfecerat ficte abnuēs. quid singuli dicerēt sentirent atrociter explorās: q̄ res bonos quosque pessūdedit existimantes ꝑ ex animo eū longa oratione impia his molestiæ magnitudinem declinate: cum snias ad eius uoluntates ꝑmunt inciderunt exitia postrema.

C. SVETONII TRANQ. VILLI LIBER TERTIVS. TIBERIVS CAESAR.

Atricia gens claudia (fuit enim & alia plebeia: nec potentia minor nec dignitate) orta est ex regillis oppido sabinorum, Inde Romam recens conditam cum magna clientū manu commigrauit, auctore Tito Tatio consorte Romuli uel quod magis cōstat .T. Claudio gentis principe. post reges exactos sexto fere anno a patribus in patricios cooptata, Agrum insuper trans anienem clientibus locumq; sibi ad sepulturam sub capitolio publice accepit. Deinceps procedente tēpore duo de .xxx. consulatus: dictaturas quinq;: censuras .vii. triumphos .vi.

¶ Patricia gēs claudia. Liuius li. ii. de origīe claudiæ gētis hæc tradit. seditio iter belli pacisq; auctores orta i sabinis aliquātū turū trāstulit ad romāos. Nāq; appius clausus cui postea appio claudio fuit romæ nomē cū pacis ipse auctor a turbatorib' belli ꝑmeret̄ nec par factiōi eēt: ab oppido regillo magna cliētū comitatus māu romā trāsfugit. his ciuitas data agriq; trās aniené: uetus claudia trib' postea nouis additis tribulib' q ex eo uenirēt agro appellata. Appius iter pres electus haud ita multo post ī pricipū dignationé ꝑuenit. hactenus liuius cui astipulat̄ dionysius i. v. historiarum aitq; ad suā usq; etatē durasse nomē claudiæ tribus: apud plutarchū i publicola legimus hūc appiū claudiū psuasionib' publicolæ clādestinis sollicitatū romā ex sabinis trāsmigrasse abducētē secū q̄nq; milia cliētū una cū cōiugibus ac liberis: qb' publicolæ opa ciuitas data agerq; trās aniené: singulis bin iugera claudio nero quinq; & .xx. tradita. De hoc sic scribit poeta i. vii. eneidos. ecce sabinorum prisco de sanguine magnū agmé agēs clausus magniq; ipse agminis istar claudia nūc a quo diffundit̄ & tribus & gēs. a filio uenisse dictū clausorum decus ꝓ claudiorum pp appiūq; prio clausus mox claudius ēuoiatus. ¶ Et alia plebeia. refert asconius duas fuisse familias claudias romæ: alterā plebeia: alterā patricia. plebeia appellata est marcellorum: patricia uero pulchrorum. ¶ Ex regillis. liuius & dionysi' singulari nūero regillū id oppidū appellāt. ab eodē liuio pugna graphice describit̄ q ad lacū regillū iter romanos latinosq; pugnatū est. ¶ Recens. recenter aduerbiū est. ¶ Consorte romuli. hæc prima tranqlli snia de auctore gentis claudiæ a nullo historicorum memoratur cum in secundam oēs pedibus eant. Titus aūt tacius sabinorum rex cōsors romuli dicitur: qm̄ regimen impii cōsociarūt unam ciuitatem ex duabus facientes: & imperiū omne romā cōtulerunt: & ut scribit liuius in primo nō modo cōmune sed cōcors ét regnū duobus regibus fuit. postea titus tacius lauini cū ad solēne sacrificium eo uenisset cōcursu facto interfectus est. ¶ Post reges exactos. post electos tarquinos. ¶ Cooptata. electa adscita. ¶ Trās anienē. fluuiū tiburtinū haud longe ab urbe distātē: de quo oratius. & ꝓ ræceps anio & tiburti lucus. anieni nomen indidit anius rex etruscorum: qui insequens cethegum filiæ raptorem cū eum assequi non posset in fluuium insiliuit: ibiq; extinctus ut anio uocaretur effecit. plutar. auctor in libello de comparationibus clarorum hominum: de aniene plura in quarto propertii commentario.

Origo claudiæ gētis

Marcelli pulchri

Mors tacii

Anio un

¶ MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum serenissimum Venetiarum principem Paraphraseos in Tranquillum parenæsis tertia.

¶M. AN. Atricia gens Claudia: Si talem se Tiberius in suæ administrationis recessu præstitisset Augustine dux inclyte qualem ab initio promiserat merito inter optimos eorum qui post. C. Cæsarem sunt Romæ rerum potiti haberi potuisset. sed nemo diu personam ferre potuit alienam: cito. n. functa in suam recidunt naturam: ægre quidem frugi moderatumq; principem tantisper carnifex natura illa egit dum per quæ tutius sæuire liceret scœna compararet. ¶ Sed ei diu male dissimulata crudelitas: libido: & auaritia: tres grauissimi uitæ affectus in humani generis perniciem ex improuiso erupere. Quæ plane uitia quo minus ex ficta illius persona fuerant expectata: eo maiorem omnibus gentibus stuporem intulere: nec tantum mala illa in sua tempora semere: sed pessimo exemplo detestabili principū carnificinæ fores aperuerunt: hinc enim Caligulæ: Nerones: Domitiani: Commodi: Seueri aliæq; Romani imperii pestes extitere. Sed principatus tuus dux serenissime omnino ab illo diuersus: quippe qui libertatis gremio collocatus. clæmentiæ est & popularitatis plenus: nunc ad tranquillum redeo: qui ad plæbeiæ differentiam patriciam gentem Claudiam dixit. Siquidem duæ fuerūt Claudiæ familiæ ut Ascōius ait Marcello

rum una quæ eadē & plebeia: Pulchrorum altera patricia. ¶ Ex regillis oppido: Dionysius regillo dixit nu ctorem eius ut ipse tradidit. T. Claudius ut Publius Clausus q postea Claudius est dictus: is sub id tempus quo ad regillū lacū ingenti plio est ab Aulo posthumio pugnatū cū numerosa clientū & amicorum manu se Romam contulit: quare & in urbe ad ædificandū area & ultra anienē agro donatus in primos cooptatus est. ¶ Sabinorum: sabini umbrorum finibus. tyberi: latio: & maris inclusi: ut Troezenius zenodotus tradidit ab umbris oriundi: mutatoque cum sedibus noie pro umbris sabinos diu contigit: ex Sabino Sangi diui genti- lis. Plinius a deorum cultu Sabinos quasi seuinos appellatos ait. ¶ Recens conditam: recens dixit pro recen- ter. sic Maro: sole recens orto. Liuius & Dionysius post exactos reges eum uenisse scribunt: per id tps quo ad regillum lacum aduersus latinos est pugnatum anno circiter quinquagesimo supra ducentesimū ab ur- be condita. ¶ Trans anienem ex duobus & quadraginta fluminibus quæ tyberim augent uat & anio pre- cipuum ut Plinius sentit: oritur anio in trebanorum montibus trisque lacus nobiles in tyberim defert. Plut. in eo quod περὶ ποταμῶν scripsit parensii olim fluuiū ipsum ait appellatum mox ab anio hetruscorum re- ge qui se id flumen a Nusa filia præcipitauit anienem dictum: Propertius anientum secundi declinatus pro- culit pipinitus illis ipse annis anientis forte relicto ubi ego antenus libentius legerim: ut sit anio anienis & anienus in nominandi casu quod si aliis accedas quattuor modis recta uox narianda est. ¶ Duo de trigin- ta: octo & uiginti.

duas ouationes adepta ē. Quum prænominibus cognomi- nibusque uariis distingueret Lucii prænomē consensu re- pudiauit: postq̄ e duobus gentilibus præditis eo, alter latro- cinii cædis alter conuinctus est. Inter cognomina aūt & Ne ronis assūpsit: qd significatur ligua sabina fortis ac strēnuus.

De gente Claudiorū & eorū gestis

MVlta multorum Claudiorum egregia merita: multa etiam secus admissa in rempublicam extant: sed ut precipua commemorem: Appius cecus socie- tatem cum rege Pyrrho ut parum salubrem iniri dissuasit.

¶ PHI. ¶ Duas ouatiōes. oua- tio est minor triūphus: qui oua bant introire soliti erāt equo ue hētes alii pedibus ingredi oua- res dicūtur triūphātes curru ue- herētur. dicta ouatio nō ab oua- tione. i. bacchico clamore: ut q- dam putauere: sed ab oue quā i- molabāt: cū in triūpho bos imo laretur: sicut docent erudit: & testis est plutarchus in marcel- lo. dionysius quoque in. v. nō parū ca scienter scribit de ouatiōis & triumphi differētia. ¶ Cū præ- nominibus. nemo romanus in

Ouatio uā

priscianus in prio. erat absque prænoie: q mos ex eo tpe cepit: quo sabinos romani adsciuere ciuitati: & ad firmandam coniūctionem noia illorum suis uoibus præponebat. liber hō ut docet quintilianus in. vii. ha- bet prænomen. nomen: cognomen. & ita nobiles romani tribus nominibus censebatur: sicut apud Iuuē facile est animaduertere. ideoque ab ausonio dictum est. ¶ Tria nomina nobilium. hinc illud satiricum. tanq̄ habeas tria nomina. i. tanq̄ sis nobilis & ingenuus romanus. C. marius: Qu. sertorius & L. mummius terti um nomen maxime habuisse traduntur. mulieres quoque erant duobus contentæ noibus. uarro existimat simplicia noia antiquitus fuisse in italia: sicut romulus & remus & faustus: neque prænomen habuisse neque cognomen. quidam arbitrantur romanos consuetudinem multiplicandorum nominum traxisse ab albanis a quibus orti sunt prænomen nomini pponitur. ut caius lucius: cognomen postponitur. ¶ Duo de trigin- ta: sicut duo de uiginti dicimus decem & octo: quasi duo desint uiginti: ita duo detriginta dūr uiginti octo. ¶ Repudiauit. neque unq̄ ex ea familia lucius claudius appellaret. ¶ Gentilibus. claudiis. gentiles ut docet cicero in topicis & copiose explicat boetius sūt q eodem genere orti sunt eodēque noie inter se funt: ut scipio nes & claudii. & ut ait elegāter Cincius gentiles mihi sunt q meo noie appellant. ¶ Præditis eo. s. pnoie lu cii. ¶ Neronis assumpsit. A. gellius li. xiii. Nero inqt sabinū est uerbū eoque significatur uirtus & fortitudo. Itaque ex claudiis quos a sabinis oriūdos accepimus q erat egregia ac pstanti fortitudine nero appellatus est. sed id neronis nomē a græcis accepisse uidētur q uincula & firmamenta membrorum νεῦρα dicunt ni- neros. ¶ Secus admissa. pperā & p detrimentū rei pu. facta. ¶ Appius cecus. appius censor cū solēnia sacri herculanei seruos publicos edocuisset luminibus captus est. auctores huius & ualerius. adē cū pyrrhus epi- rensis legatū cineā pro amicitia paceque romanorum petēda romā misisset: cūque snia senat' inclinaret ad pacem: quis & senex & cecus eēt in curia se deferri iussit. factoque silētio ītināquit ad cecitatē oculorum surditas auri um accessisset. ne turpes cōsultatiōes uestras audire cōpellerer: luculētaque oratione pacē societatēque cū pyrrho fieri dissuasit: sicut scribit plutarchus in pyrrho. Quēit iuriscōsultus li. ii. digestorum nunqd cecus magiatum gerere possit & extat inqt exēplū eius q gessit. appius claudius cecus consiliis publicis itererat & in senatu dixit seuerissimā sniam de pyrrhi captiuis non recipiendis. De eodē sic li. i. digestorum scriptū legimus. appi- us claudius maximam iuris scientiam habuit: appiam uiam strauit: & claudiam aquam induxit & de pyr- rho in urbem non recipiendo sententiam tulit.

¶ M. AN. ¶ Duas ouatiōes: qd triūphus ab ouatiōe distet ex Gellii auctoritate oñdimus: cæterum Dionysi us decorati sūt inqt triūphis & senatu utrique. Menenius maiori & pciosiore curuli sella uectus. posthūius mi nore & iferiore quā ouationē uocāt: & rursus differt ait hic ab altero: primū qdē qd pedes īgredit' cū exerci tu pducit' q ouat: triūphū ducit neci curru sicut ille deīde: qa nō picta neque aurei claui ueste iduit' nec ornat' trabea q peculiaris est cōsulū ducūque amictus: corōa aūt ponitur ei laurea: inferior ē altero ī gestatiōe sceptri

praenois

Tāq̄ hēas tria noia

Gentiles

Nero uā

Appi' cec'

alias habens omnia hactenus Dionysius qui omnino aliquid uidetur mihi uariare a latinis in ouatiõis apparatu describẽdo. ¶ Sed si quis legitimam triumphi formam requirit uideat Appianum. ¶ Præditis eo id prænomen habentibus. ¶ Extant: apparent. ¶ Appius cæcus: huius est uox illa quam postea Ennius ẽ carmine complexus. Quo uobis mentes rectæ quæ stare solebant ante hac demẽti sese flexere ruina. ¶ Dissuasit immo persuasit ne fieret ut Cicero in Catone maiore meminit.

Claudius Caudex primus freto classe trãiecto pœnos sicilia expulit. Tiberius Nero adueniẽtẽ ex hispãia cũ igẽtibus copiis Asdrubalẽ priusquã Hannibali fratri coniungeret oppressit. Cõtra Claudius Appius regillanus decemuir legibus scribendis uirginẽ ingenuam per uim libidinis gratia in seruitutem asserere conatus; causa fuit plebi secedendi rursum a patribus. Claudius Drusus statua sibi cum diademate

¶ PHI. ¶ Claudi⁹ caudex. scribit gellius li. xvi. bellũ aduersos penos primũ ceptum eẽ appio claudio: cui cognomẽtũ caudex fuit appii ia⁹ ceci fr̃ atre. & marco fuluio cõsulibus. Seneca in libro de breuitate uitæ auctorẽ

Caudex unde

hunc primũ psuasisse romanis nauem cõscẽdere. unde caudex ob hoc ipsũ appellatus est: quia plurium tabulaꝝ cõtextus caudex apud antiquos uocat. unde tabulæ codices dicũtur: & naues quæ cõmeatũ subuehunt caudicariæ nomĩnãtur: quas & codicarias appellamus: quemadmodum appius hic caudex traiecto freto mesanam puenerit: hierouem siracusanoꝝ regem superauerit: chartaguienses perdiderit luculenter narrat polybius li. i. historiaꝝ. ¶ Freto. angustias maris fictum appellant a similitudine feruentis aquæ dictũ ut interpretatur uarro. fretũ autem de quo loquitur tranquillus siciliam disterminat ab italia unda tam angusta ut latratus canum & cantus uolucꝝ transmittere dicatur a silio. ¶ Tiberius nero. refert liuius libro. xxvii. claudiũ neronem celeritate incredibili usũ relictis castris: quæ prope castra hannibalis habebat ad senegalliam cum expeditis militibus properasse: ibiq; iunctis cum collega liuio salinatore copiis ad metauꝝ flumen cum asdrubale hanibalis fratre conflixisse: in qua pugna quinquaginta sex milia penoꝝ cesa sunt. asdrubal ne superesset tanto exercitui concitato equo se in cohortem romanam immisit. ibi ut patre amilcare & fratre hanibale dignum erat pugnãs cecidit. M. Liuius salinator quoniam in eius ꝓuincia tanta res gesta esset: quadrigis urbem triumphali habitu introiuit militibus sequentibus. claudius uero nero equo sine militibus inuectus est. ita consociatus est triumphus: ut gloria omnis penes claudium nerone esset: cuius incredibilẽ ad hoc negocium pagendũ celeritatem sic laudat silius in. xv. punicoꝝ. & penna & fulmine & undis hibernis & achamenio uelocior arcu euolat. ¶ Contra. exempla hæc quæ sequuntur sunt eoꝝ qui in re publica romana detrimentosi; dedecorosiq; fuerunt. ¶ Regilanus. Cognomentum hoc deductum uidetur a regillo sabinoꝝ oppido: unde orta est gens claudia. ¶ Decemuir. pomponius iurisconsultus de hoc sic ait: appius claudius unus ex decem uiris cuius maximũ consilium in duodecim tabulis scribendis fuit. ¶ Refert huius li. iii. Regimen toti⁹ magistratus decemuiroꝝ penes appium fuisse fauore plebis: qui dum uirginiã lucii uirginii centurionis filiã amore amens nec pretio nec ulla alia re corrũpere posset. M. claudio clienti negocium dedit: ut uirginẽ in seruitutem assereret. hinc contentiones exortæ hinc uirginius p̃e castris romanis reuocatus cũ aliter libidini impotentiæq; decemuiri resisti non posset arrepto cultro de taberna lanionis filiam transfigit. hinc facta populi secessione decemuiri abdicant se magistratu. Appius ipse in carcerem coniectus qđ domicilium plebis romanæ appellare solebat mortem sibi consciuit. ¶ In seruitutem asserere. multa sunt uerba media & ancipitia: quæ utroq; uersum dici possunt: inter quæ est asserere. qđ cõmune est libertati & seruituti. dicim⁹ n. asserere uindicare tã in seruitutẽ q̃ in libertatem manũ & assertores dicti ancipiti uocabulo: tã hi q uindicãt i seruitutẽ q q̃ i libertatẽ de assertoribus libertatis plurifariã est exẽpla repire. de assertore seruitutis quia i frequens est: exẽplum liuianũ adhibebo. Nãq; scribens hac historiã ait in tertio: Claudio clienti negocium datur: uirginem in seruitutem assereret & imbi. an a ui tuta erat: cũ assertor nihil opus esse multitudine cõcitata ait se iure grassari non ui. & mox paulo cũ repelleretur assertor uirginis a globo mulieꝝ: ubi assertor significatur ille cliens decemuiri: qui uirginiã asserere uolebat in seruitutẽ. ¶ Secedẽdi rursum. quia prima secessio facta est: qñ plebs romana cũ ob æs alienũ quotidie necteret. Cũq; nexi creditoribus traderent: Sicinio auctore in sacꝝ montem a patribus secessit trãs anienẽ fluuium tria ab urbe milia passuũ. piso auctor est in auentinũ secessionẽ eã factã. siue aũt in sacꝝ siue in auentinũ secessio illa facta sit. hoc cõstat plebem nõ prius patribus esse reconciliatam: q obtinuerit ut tribuni crearentur: qui essent plebei magistratus sacrosãcti. ¶ Statua cũ diademate. Romanis nihil ita derestabile tanq̃ inuisũ erat q regium nomen regũq; insignia quale est diadema de quo satis multa in iulio cæsare. unde drusus uel hoc solo facinore male meritus est ð romana libertate cum sibi statuam cum diademate tanq regi posuisset.

Asserere
Assertores

¶ M. AN. ¶ Claudius Caudex: huius ductu Roma. primum freto siculo superato Mamertinis opem tulere tempestiuo: q; eorum accessu carthaginensium præsidium ex mamertinorum arce est deiectum: Polibius est auctor: Anneus Seneca cognomen ait illi factum: quia codex sit tabulaꝝ congeries siue compactio isq; primus in naues conscendere romanis ostendisset. ¶ Claudius nero: qui ad metauꝝ flu. Asdrubalem uicit: Liuius & Plut. sunt auctores. ¶ Appius regillanus: de nefario Claudii decẽuiri amore deq; uirginiæ cæde & plebis secessione Liuius locuplentissimus est auctor. ¶ Claudius drusus: Drusus in ea familia primus a Drauso hostium duce cominus trucidato est cognominatus.

¶PHI.¶Ad appii foꝝ. Oppidum est in latio: cuius meminit oratius in primo sermonum. Inde forum appi differtum nautis cauponibus atq; malignis. Plinius in tertio in enumeratiõe latii populoꝝ meminit foro appii. Ideo autem drusus hunc potissimum locum delegisse uidetur ad res nouas moliendas: quoniam erat in clientella claudiæ gentis & ab appio qui illic foꝝ egerat nomen acceperat: sicut foꝝ cornelii forum liuii & id genus alia nuncupantur. ¶Pulcher. supra docuimus duas fuisse familias claudias: quaꝝ patricia appellata est pulchroꝝ: unde & hic pulcher nominatus: sicut & ille dictus est clodius pulcher. qui fuit cice/

Foꝝ appii

ad appi forum posita Italiam per clientellas occupare tentauit. Claudius pulcher apud Siciliam nõ pascentibus in auspicãdo pullis; ac per cõtemptũ religionis mari demersis quasi biberent quando esse nollent: prœlium nauale iniit; superatusq; quũ dictatorem dicere a senatu iuberetur; uelut iterũ illudens discrimini publico Iliciam uiatorem suum dixit. Extant & fœminaꝝ exempla diuersa æque siquidem gentis eiusdem utraq; Claudia fuit; & quæ nauem cũ sacris matris deũ

ronis inimicissimus. hinc illud mordaciter & false a cicerone dictum i epistolis ad atticum. Sed hæc præsidii apud pudorẽ pulchelli non habet satis. ubi noie pulchelli diminutiuo clodius taxatur. ¶Non pascentibus in auspicatum diraq; portendens existimabatur: si pullus gallinaceus in auspicio offa obiecta pascere recusasset: unde silius iter prodigia quæ cladem flaminio denunciabant hoc quoq; ponit qui ales præscia luctus damnauit uesci plantuque alimenta refugit. Econtrario cum pulli pascuntur felix est auspicium. id uero felicissimum credebatur; quando ex offa quam pullus inuasit aliquid ex ore eius cecidit: quod quia terram pauiebat hoc est feriebat terripauium primo post terripudium dictum est: idq; tripudium solistimum appellatur quod auspicium cum a pullario nũciabatur egregium existimabatur. pullarius autem qui auspicium nunciat eiq; rei præest ex eo nominatur: q; pullos in cauea affert. de tripudio solistimo: quod erat felix & egregium auspicium: scribunt cicero in libris de diuinatione & liuius in .x. ab urbe condita. hinc est illud plinianum in .x. in capite de gallis gallinaceis. hoꝝ inquit sunt tripudia solistima: qui magistratus nostros quotidie regunt domusq; ipsas aut claudunt aut reserant. hi fasces romãos impellunt aut retinent iubent acies aut prohibent. ¶Esse nollent. comesse & cibum capere. ab edo es ẽ deriuatur. Marcialis in celo romulus esse solet pro comesse siue ut uulgo dicitur comedere. Socrates auctore gellio dicebat se esse & bibere ut uiueret. de hoc appio liui⁹. claudius pulcher contra auspicia profectus iussit mergi pullos: qui pasci negabant: infeliciter aduersus carthaginenses classe pugnauit: & reuocatus a senatu iussusq; dictatorem dicere cnium glauciam dixit sortis ultimæ hominem: qui coactus abdicare se magistratu postea ludos prætextatus spectauit. de eodem cicero in secundo de natura deorum hæc refert. Nihil nos .p. clodii bello punico .p. temeritas mouebit? qui etiam per iocum deos irridens cum cauea liberati pulli non pascerentur mergi eos in aquam iussit. ut biberent quoniam esse nollent: qui risus classe deuicta multas ipsi lachrymas magnam rei publicæ cladem attulit. hunc a populo ob eam cladem condemnatum esse testis est idem cicero. sed ualerius libro octauo dictorum factorumque memorabilium scribit hunc appium claudium post amissam hanc pulcherrimam classem fuisse quidem populo infesto obiectum: & cum nullo modo crederetur effugere posse meritam penam: tamen euasisse: cum subitarius hymber cohortus esset: cuius beneficio tutus fuit a damnatione. Ita enim maritima tempestas causæ dictionem contraxerat: celestis salutem attulit. ¶Viatorem. ministrum. nam qui senatores ex agris accersebant uiatores dicti auctores cicero & plinius. ¶Matris deum ideæ. Cybele mater deoꝝ idea dicit ab ida: qui mons est & cretensis & phrygius: & in utroq; loco cerimoniæ cybeles celebrabantur. scribit strabo deoꝝ matrem a locis uocari ideam dindymenam pessinũtiam & cybelem: Cuius ministros curetas uocant & corybantas. historia autem claudiæ uirginis nota est monumentis historicoꝝ & poetaꝝ: De qua sic inquit hieronimus libro primo contra iouinianum. Claudia uirgo uestalis cum in suspitiõem uenisset stupri: & simulachꝝ matris ideæ in uado tiberis hereret: ad comprobandam pudicitiam suam fertur cingulo duxisse nauem: quam multa milia hominum trahere nequiuerant. melius autem inquit lucani poetæ patruus cum illa esset actum si hoc: quod euenit ornamentum potius exploratæ fuisset pudicitiæ: q; dubiæ patrocinium. Apud silium in ultimo punicoꝝ claudia cybelem comprecatur his uersibus. Celicolũ genitrix numen quod numina nobis cuncta creas: cuius proles terramq; fretumq; sideraq; & manes regnoꝝ sorte gubernant. si nostrum nullo uiolatum est crimine corpus testis diua ueni & facili me absolue carina: Tum secura capit funem. & mox fertur prona ratis uentos impellere credas. Tertullianus in apologetico autumat non ope pudicitiæ sed fallacia spiritualis fuisse nauem a claudia cingulo promotam.

Tripudiũ solistimũ

Pullarius

esse ab edo

Viator

idea mater

Claudia uestalis

¶M.AN.¶Ad foꝝ appii: Horatius aricia digressum se foꝝ Appii uenisse ait: inde foꝝ appi differtũ nautis cauponibus atq; malignis. Plinius: Fregellani foꝝ appii forentani gabini quibus datur intelligi id oppidum in latio fuisse. ¶Cũ diademate: qd regium fuisse insigne ostẽdimus Claudius pulcher is ut Polybius prodidit ad drepanum in sicilia tres & nonaginta naues amisit: & quia contra auspicia pugnasset Romam reuocatus multis est contumeliis affectus: Demum in iudicio ut idem auctor ait concidit. Liuius post cladem illam ludos prætextatum spectasse prodidit. ¶Non pascentibus. pasci nolẽtibus nam esse tripudium ex uanissimo illo auspicandi instituto lætitiam & fœlicitatem portendebat: quod illis ex cibo

abstinentibus fieri non poterat. ¶Illiciam uiatorem: sic habent plura exemplaria: ut ab eo uideri possit factum quod uiatores in licium dicebantur uocare populum: quum illum ad concionem uocabant: sed Liuius. C. Glancia ait ab eo dictatorem dictum. ¶Et quæ nauē de matris deū naui quæ tyberino uado hæserat a Claudia uestali aduerso tyberi tracta Valerii & Ouidii aliorūq; testimoniū extat locuplentissimum.

idææ obhærentē tyberino uado extraxit. præcata propalam ut ita demū seqretur: si sibi pudicitia cōstaret. Et q̄ nouo more iudicium maiestatis apud populū mulier subiit: quod in cōferta multitudīe ægre pcedēte: carpēto palā optauerit: ut frater suus pulcher reuiuisceret atq; iterū classem amitteret; quo minor turba romæ foret. Præterea notissimū ē Claudios omnes excepto dūtaxat. P. Clodio: qui ob expellendum urbe Ciceronē plebeio homini atq; etiā natu minori in adoptionē se dedit: optiates assertoresq; unicos dignitatis ac potētiæ pᵃtriciorū semp fuisse atq; aduersus plebē adeo uiolētos & cōtumaces: ut ne capitis qdē qsq̄ reus apud populū mutare ueste: aut depcari sustinuerit: nonulli i altercatōe & iurgio

¶PHI. ¶Et quæ nouo more. Claudia appii cæci filia a ludis: quos spectauerat exiens turba undiq; confluentis populi uexata est: unde egressa cū se male habitam diceret utinā inquit reuiuiscat pu. claudius frater meus qui nauali plio classem nauium cū ingenti numero ciuiū perdiderat: aliamq; classem i siciliam ducat: atq; ista multitudinē pditum eat: quæ me male nunc miseram uexauit. ob hec mulieris uerba tam iproba ac tā inciuilia ediles plebeii multā dixerunt et æris grauis. xxv. milia. Ideo ait dicit tranqllus eā subisse iudiciū maiestatis: quē uerbis inciuilibus & petulantibus minuerat maiestatem po. ro. maiestatem aūt minuere est ut docet cicero in secundo rhetoricorum de dignitate aut amplitudine aut potestate populi romani aliquid derogare. nouo autē more dixit: quia feminæ non solent maiestatis subire iudicium: nec forenses actiones femineo sexui conueniunt. legimus tamen amesiā & affraniam & calphurniā inquietasse tribunal prætoris. ¶Egre: difficulter. ¶Carpento. curru. sunt aūt carpenta uehicula: quæ a carmente euandri matre dici opinatur ouidius in primo fastorū. scribit liuius in. v. matronis cōcessū eē ut plaustro ad sacra ludosq; carpentis festo profestoq; die uterent. galli ex carpētis soliti sunt depugnare. olim scipio nasica bois deuictis i triūpho trāsuexit spolia gallicis carpentis. ¶Pulcher. ex familia pulchrorū q erat patricia: significat aūt claudiū illū pulchrū q apud siciliā ut ante dictū est nauali plio fuit supatus. ¶Plebeio homini. caio fonteio. ¶Natu minori. Scribit modestinus iurisconsultus sicuti in titulo de adoptionibus relatū est: eū qui adoptat arrogatue maiorē esse debere eo: quē sibi p arrogationē uel p adoptiōem filium facit: & utiq; plenæ pubertatis. i. x. & octo annis pcedere debet. & ut libro prio institutionū eleganter scribitur. minor natu adoptare nō debet. adoptio. n. naturā imitat: & pmōstro est: ut maior sit filius q pater. Vnde cicero in oratione p domo sua ad pontifices: accusat nō minus uere q luculente. pu. clodiū: quod ius adoptiōis polluerit: cū se ī adoptionē dederit fonteio: qui annos. xx. minor natus erat. factusq; sit eius filius cōtra fas: cuius p etatē pater esse potuerit. ideo aūt. p. clodius plebeius fieri p adoptiōem noluit: ut tribunus plebis fieri posset: quē magistratū nulli patricio per legem cape licebat. ¶Aduersus plebem adeo uiolētos. ¶Docet liuius pluribus in locis: quēadmodū familia claudia semp certaminibus plebeiis tribuniciisq; contentionibus peculiariter fuerit occupata p patriciorū dignitate tutanda. uñ in. ix. ab urbe cōdita sic ait. p multi iam anni erant cū inter patricios magistratus tribunosq; certamina fuerāt: cū ex ea familia quæ fatalis cū tribunis ac plebe erat certamē oritur: idē in. ii. & in. v. tradit appios claudios fuisse auctores dissoluendæ potestatis tribunitiæ p collegarū intercessionē. ¶Capitis reus. Docet liuius in. ii. quendam appiū claudiū reū ad iudicium populi uocatū esse: q plenus irarū & suarū & paternarū tribūos plebis. & plebem suūq; iudiciū p nihilo habebat. illū non minæ plebis nō senatus pces ppellere unq̄ potuere: ut uestem mutaret: aut supplex prænsaret hoīes: Senatores uero p nullo æque anxii sunt q̄ p hoc appio qui ppugnator senatus maiestatisq; uindex ad oēs tribunitios plebeiosq; tumultus fuerat oppositus. hic morbo mortuus ē anteq̄ pdicta iudicii dies ueniret. ¶In altercatione. ualet inqt quintilianus in altercatione acumen: nec clamosus esse debet altercator: nec uitio iracūdiæ obnoxius.

¶M. AN. ¶Nouo more: quia eius sexus nulla ad id tempus maiestatis fuisset aduersita. ¶Iterū classē amitteret. dirum uotum & execrabile: ac dignum quod populus omnibus suffragiis multaret. ¶Natu minori: quod raro alioqui fuerat permissum: ne cuiq̄ fraus fieret id Gellius docet: Cicero in ea oratione quam habuit ad pontifices factus es inquit filius contra fas cuius per ætatem pater esse potuisti: & rursus adoptat natus. xx. annos quo iure: quo more: quo exemplo. P. Fonteio plebeio homini se in adoptionem Clodius dedit: ut plebeius factus: tribunus plebis fieret: nam patricii sanguinis uiris is magistratus non dabatur. Idem Cicero Fonteius es inquit neq; patris hæres neq; amissis sacris paternis in hæc adoptiua uenisti. De intempestiua adoptione idem sexta inquit diei hora quæstus sum in iudicio quum. C. Ant. collegam meum defenderem quædam de rep. quæ uisa sunt mihi ad illius miseri causam ptinere: hæc hoīes improbi ad quosdam uiros fortes aliter q̄ a me dicta erant detulerunt: hora nona illo ipso die tu es adoptatus. Si quod in cæteris legibus trinundinum esse oportet: id ī adoptione satis est trium horarū reprehendo: Sed ego hæc de Clodio eo libentius hoc loco plixi rettuli qa i Cæsare dictatore de eius adoptiōe ieiune nimis diximus. ¶Mutare uestem aut deprecari: Liuius præterq̄ quod neq; uestē mutauit neq; quicq̄ ex ea cōsue

Incīuilia claudiæ uerba

Minuere maiestatem

Carpenta.

Adoptio naturā imitatur

ra asperitate orationis remisit adeo contumaci uultu ad iudicii uenit:ut pars magna plæbis non minus il lum reum timeret q consulem timuisset. ¶ Nonnulli de eodem puto Appio dicu qui lectorium Agrariæ legis auctorem pro concione inuectus ingentem certaminis exciuit procellam.

tribunos plebis pulsauerint: Etiam uirgo uestalis fratrem in iussu populi triumphantē: ascēso simul curru usq; in capitoli um prosecuta est: ne uetare aut intercedere fas cuiq tribuno rum esset.

De qua stirpe Tiberius genus traxit.

Ex hac stirpe Tiberius Cæsar genus trahit: & quidē utrunq; paternum a Tiberio Nerone: maternū ab Appio pulchro: qui ambo appii cæci filii fuerūt in sertus est & Liuiorū familiæ adoptato in eam materno auo quæ familia quāquam plebeia tamen & ipsa admodum flo ruit octo consulatibus: censuris duabus: triumphis tribus: di ctatura etiam ac magisterio equitum honorata: clara & insi gnibus uiris ac maxime salinatore Drusisq;. Saliator uniuer sas tribus in censura notaui leuitatis nomine. Quod quum se post priorem consulatum multa irrogata condemnas sent consulem: iterum censoremque fecissent: Drusus

¶ PHI. ¶ Tribunos pulsaue rint. ueteres lege lata inuiolatos tribunos fecerūt & ut sacrosan cti haberētur: sanciēdo ut q tri buno plebis nocuisset: eius ca put ioui sacrū esset: familia ad ædē cereris uenū iret. Liuius auctor in tertio ab origine urbis. Quā uis tri. essent sacrosācti & inuio labiles: tñ appii claudii legibus calcatis spretisq; cerimoniis se pe eos pulsauerūt in altercatiōi bus penā fiocc pēdētes: qua uio lator tribunorū sit sacer. Is enim homo sacer dī: quē populus iu dicauit ob maleficiū: & qui enim occidit parricidii nō damnatur. Nā lege tribunitia prima cauet si quis eū q sacer sit occiderit par ricida ne sit. sacrosanctū aūt dici tur qd iureiurādo interposito ē institutū: si quis id uiolasset ut morte penas penderet. igit cū tribuni sint sacrosancti debet morte penas pēdere si qs eos uiolauerit pulsa uerit ue. Inter pulsationē uero & uerberationē hoc interest: ut offilius scribit uerberare est cū dolore cedere pulsare sine dolore. Sed ar hæc sit diffe ētia rarū uidetur iuriscōsulti. Sepe pulsare refert ad isfamiam: ut apd firmicium maternū in famia pulsabit'. Et apud marone pulsat pro isfamat positū est. Quod aūt altercationes & iurgia iter tribunos fuerint & applos testis est liuius q ait a letorio tribuno missū esse uiatorē ad cōsulem appii. & ab appio lictorem ad tribunū: qua rixa uiolatus esset tribunus: nisi contio oīs coorta esset p tribu no. Idē tradit genutiū tribunū plebis domi inuētum fuisse mortuum: cuius necis auctores fuere iuniores patriciorū: & in primis opinor appii: qui plebem plebeiosq; tribunos genuino odio odisse pdunt'. ¶ Fra trem ualerius li. v. capite de pietate erga parētes: nō fratrem sed patrē claudiæ uestalis uirginis fuisse scribit quem cum tribunus plebis triūphantem e curru triūphali detrahere uellet mira celeritate utrisq; interpo nendo se claudia amplissimam tribuni potestatem depulit. igit' alterū triūphum pater in capitoliū. alterū fi lia in ædem uestæ ducit. ¶ Intercedere. intercessio ppria tri. est. q ut scribunt historici magis ad ipediēdum q ad agēdum creati sūt. ¶ Insertus. q adoptatur nō nasci in ea familia dicūtur sed īseri: sicut p insitionem ar bores in aliena sede inserūtur. papinius trāsfertos ramos appellat p insitiōem trāslatos in aliena arborem & robur. ¶ Liuiorū familiæ. hāc familiā fuisse splēdidam & honoratā exēpla testātur: & signat Valerius maxi mus scribens seriem imaginū illustrium fuisse in ea gente. & inibi docet tiberium principem deductū fuis se atq; oriundum e familia liuia & claudia cum ait in capite de censoria nota. a claudio nerōe & liuio salina tore censoribus fluxisse salutaré principem suum significans tiberium. ¶ Censuris duabus. quia in ea fue runt duo censores uel q unus bis censuram gessit. ¶ Magisterio equitum. quia magistri equitum in ea fa milia fuerunt: qui secundam post dictatorem potestatem gerebant. ¶ Salinator uniuersas tribus. refert li uius li. xxix. cognomen iditum fuisse salinatori liuio pp uectigal. qd nouū ex salaria annona cōmentus est in censura. hic po. romano oēm aii & xxx. tribus ærarios reliquit: quod se & innocentem condemnassent & condemnatum consulem censoremq; fecissent: neq; inficiari possent aut iudicio semel ac comitiis bis pe ctatum esset. unicam tantum tribuum noie metiam excepit. quæ se nec condemnasset: neq; condemnatū aut censorem aut consulem fecisset. lege ualerium in capite de censoria nota & liuium li. xxix. de districta liuii salinatoris censura copiose eloquenterq; scribētes. Mulcta irrogata mos sermonum is est: ut ita loqua mur mulctam dixit: & mulcta dicta est: mulctam irrogauit: & mulcta irrogata est: quod significat mulctare & mulctam imponere damnato quasi p rogationem ad populum. M. cato aliter dixit in originibus: cū ait im perator noster siquis extraordinem depugnatum iuit. ei mulctam facit. a mulcta æs mulctatitium dictum quod ex mulcta irrogata exigi solet.

¶ M. AN. ¶ Virgo uestalis: Claudia. ¶ Insertus: immixtus interiectus. Valerius de discordi Liuii salina toris & Claudii Neronis censura scribens: si quis inquit cælestium significasset futurū ut eorū sanguis illu strium imaginum serie deductus in ortum salutaris principis nostri conflueret. ¶ Octo cōsulatibus: octo ex ea familia consulibus. ¶ Duabus cēsuris: duobus censoribus: sic reliqui honores ad illos qui functi sūt referantur. ¶ Salinatore: Liuio salinatoris cognomento prædito: qui ex salaria annona uectigal statuit in cē sura quam cum Claudio gessit unde illi cognomen inditū. Liuius & in præcio salis oneratas tribus quarū opa damnatus erat: credebāt inde salinatori Liuio īditū cognomen: hunc quoq; extat iocus ille Fabii Ma

sacrosan tribun

hō sacer

Pulsatio Verberatō

saliator un

Mulcta di cta, irroga ta Mulctati um

ximi in catone maiore a M. Tullio quum gloriaretur Fabium maximũ sua opera. ¶ Tarentum recepisse: certe inquit ille sic habet. nã nisi tu prius amisisses nullo mõ recepisse. ¶ Vniuersis tribubus: Liuius quoq; omnes ait præter unam metiam fuit qui & addant etiam neq; eum cõdemnasset neq; damnatum postea creasset consulem quo nomine tribus reliquæ ab eo notatæ sunt.

bostium duce Druso comínus trucidato sibi; posterisq; suis cognomen inuenit. Traditur etiã pro prætore ex prouincia gallia rettulisse aurũ Senonibus olim in obsidione capitolii datum: nec (ut fama est) extortũ a Camillo. Eius abnepos ob eximiam aduersus gracchos operã patronus senatus dictus filium reliquit: quem in simili dissensione multa uarie molliẽtem diuersa factio per fraudem interemit.

De patre Tiberii.

Pater uero Tiberii quæstor Caĩ Cæsaris Alexandrino bello classi præpositus plurimum ad uictoriam contulit. Quare & pontifex in locum Publii

¶ PHI. ¶ Duce hostiũ. germanorũ uel ut alii gallorũ. est. n. drusus barbaricũ nomen: nec ei⁹ historia satis nota. ¶ Proprætore. sicut dicimus pconsule: itidẽ dicimus ppretore: quasi loco pretoris: ut inquit marcianus capella. q pconsule finiunt. e. littera i noiatiuo naturã ppositionis intuent. p: quippe ablatiuo tm̃ pfertur. sed dici tñ põt proconsul & ppretor nõ duabus uocibus sed composito noie ut procurator. ¶ Cognomen inuenit. ut liuii drusi cognominarentur.

Senones

¶ Auꝝ senonibus datum. senones populi sũt galliæ notissimi ut pote qui olim urbẽ romam incẽderũt & arcem capitoliũq; obsiderunt. postea inter pu. sulpitiũ tri. militũ & brenum regulũ gallorũ colloquio trãsacta pactio est & mille põdo auri prtium po. ro. factum. addidit hui⁹ põdera ab gallis iniqua allata fuisse: sulpitio tribuno romano recusante aditũ ab insolẽte gallo ponderi gladium: de quo loqtur silius. infandi senones pensatiq; iprobus auri arbiter ensis adest. cereꝝ prius q omne auꝝ p altercationẽ esset appẽsum interuenit dictator camillus: q anferri auꝝ de medio iussit: gallosq; tanta cede pfligauit ut ne nũtius qdem cladis relictus sit. id bellũ ab eruditis senonicũ noiat. plinius li. xxxiii. tradit a plerisq; existimari nõ mile sed duo milia põdo auri collata fuisse i ea gallorũ pactioe: quã a camillo tũ dẽ cõdita fuerũt: sub solio iouis capitolini. sed ut ipse ait id auꝝ qđ accessit fuit ex pda gallorũ. omittẽdũ non est id qđ tradit uerrius: q ait senonas gallos existimari ex eo appellati: q nouι uenerunt ex trãsalpina gallia quasi cenonas littera mutata. καινὸς. n. græce nouus dĩ & καινότης nouitas. obiter annotandũ q in pensione auri cum a gallo insolẽter additus fuisset sicut iã diximus iniquo põderi gladius: adiecta quoque uox est intoleranda romanis. dixit. n. gallus p insolẽtiam ueh uictis: quod postea uenit i pu̧erbium: quod & plautus usurpat adiiciendũ qđ minus promptũ est. furiũ. s. camillum cum postea insidiis circũuentos gallos concideret. & illi quærerẽtur contra fedus id fieri. remunerasse ipsũ gallum eadem uoce: ut & ipse diceret ueh uictis.

Ensis additus põderi

Senões uñ

ueh uictis

Abnepos

¶ Eius abnepos. quarto gradu affinitatis sunt abnepos & abneptis infra: sicut abauus & abauia sunt supra. ¶ Patronus senatus. de hoc druso loqui uĩ Cicero in primo de oratore scribens drusi tribunatum p senatus auctoritate suisse susceptũ: quod & de filio dici haud absurde posset: q ut scribũt historici non mõ tribunatus uiribus sed ipsius etiam senatus auctoritate tantũ conflauit incẽdium ut nec prima illius flamma posset sustineri subitaq; morte correptus hereditarium in posteros suos bellũ ppagaret. sed seditionum oĩum cã primordiumq; fuerunt tiberius & caius gracchi. q legibus agrariis auram popularẽ aucupabantur qbus interfectis non defuerunt qui gracchanas leges asserere conarentur. inter quos extitit drusus filius longe a patre dissimilis. nam cum ille aduersus gracchos opam eximiam senatui pstitisset: hic gracchanis legibus plebem ad se trahere tentauit: nullo largitionis genere omisso. extat uox ipsius pfitentis nihil se ad largitionẽ ulli reliquisse pter celum & cænũ. hic rebus in urbe romana temere concitatis domum se recipiens immisso inter turbam pcussore corruit & ita extinctus est scribit appianus li. i. bellorũ ciuilium cum in deambulatorio obscuriorius diceret sub horam uespertinam percussum concidisse: repertũq; sutoris cultrum in femore infixum. auctor cedis ignoratur. de hoc seneca in libro de breuitate uitæ sic scribit. Liuius drusus uir acer & uehemens cum leges nouas & mala gracchana mouisset stipatus ingenti totius italiæ cetu. exitum rerum non prouidens execratus inquietam a primordio uitam dicitur dixisse: uni sibi nec puero quidem unquam ferias contigisse. ¶ Diuersa factio. autumant eruditi percussorem drusi a philippo & cepione inimicis suisse subornatum: qui erant principes diuersæ factionis. ¶ Bello alexandrino. quod gestum est a Cæsare dictatore aduersus alexandrinos. de quo in. i. commentario dictum est.

Vox drusi

Nec puero qdẽ feriæ

¶ M. AN. ¶ Senonibus: miror fuisse qui traderẽt auꝝ a Druso relatum si uera sunt quæ Liuius scribit: is dum aurum gallis penderetur Camillum interuenisse ait continuoq; inter ipsas urbis ruinas pugnam cõtractam postridieq; uia gabina ad octauum lapidem iterꝝ pugnatum gallosq; occidione occisos ita ut ne nũcius quidem tantæ cladis non modo auri asportator sit relictus. Inter apenninum & alpes extremi gallorũ omnium ad adriam littoralem oram senones incoluere de feritate gentis & reliquo uiuendi ritu Polibius accurate multa. ¶ Liuius Drusus: Appianus Liuium Drusum ad alterum tribunatum ut gracchi legibus obsisteret hortatus est: Cicero ad Qu. fratrem: Drusiq; tribunatus pro senatus auctoritate susceptus. ¶ Diuersa factio interemit: Drusus Liui⁹ filius ut appianus scribit tribunus plebis. In deambulatorio percussus cum clamore concidit culterq; sutorius in eius fœmore affixus est repertus. Quod autem uarie mo-

sententem dixit ad illud referri oportet: quod quum senatui & equestri ordini placere studuisset neutrius ordinis odium declinauit. ¶ Alexandrino bello. quo Cæsar aduersus Ptolemæum circa alexandriam gessit. ¶ Pontifex: pontifex maximus intelligi non potest: quum. C. Cæsar pontificatum maximum nisi cū morte non deposuerit: sed erant alii pontifices octo numero q̄q̄ ab initio quatuor a Numa rege instituti fuissent. De eo℞ potestate Plutarchus in Numa & Alicarnasseus Dionysius plura.

Scipionis substitutus: & ad deducendas in galliā colonias ĩ qbus Narbo & Arelatæ erāt missus ē: tamen Cæsare occiso cūctis turbarū metu abolitionē facti decernentibus; etiam de præmiis tyrannicidarum referēdum cēsuit. Pratura deĩde functus quum exitu anni discordia ĩter triumuiros exorta cēt: retētis ultra iustū tempus insignibus L. Antonium cōsulem triumuiri fratrem ad Perusiam secutus: deditione a cæteris facta solus permansit in partibus. Ac primo prenestem: inde neapolim euasit: seruisque ad pileum frustra uocatis in siciliam profugit: sed indigne ferens: nec statim se in conspectum sexti Pompeii admissum: & fascium usu prohibitum ad. M. Antonium traiecit in achaiam: cum quo breui reconciliata inter omnes pace Romam rediit; uxoremq; Liuiam Drusillam; & tunc grauidam & ante iam apud se Ti-

¶ PHI. ¶ Pu. scipionis. is fuerat socer pompeii belliq; ciuilis reliquias refouerat in aphrica mox uictus in acie circumuētus ab hostibus honeste morti uocem quoq; adiecit honestā. quærentibus. n. hostibus ubi esset imperator respōdit imperator bn̄ se habet. de pontifice maximo pōtificum q̄ minorẽ collegio dictū est affatim in Iulio Cæsare uidetur in hoc loco pōtifex unus ex minoribus signari potius q̄ maximus. ¶ Narbo. narbo marci duodecim millibus passuū a mari distat: a cuius noīe narbonensis prouincia appellatur: braccharta gallia ante dicta. plini narbonem decumano℞ coloniā uocat propterea quod milites decime legiones in eam coloni deducti sunt. strabo lib. iiii. ait narbonem fuisse amplissimum eius regionis emporium. sidonius in endecasyllabis luculento præconio extollit narbonem narbonisq; pulchritudinem opulentiam salubritatem. ¶ Arelate. in mediterraneo narbonensis galliæ ciuitas est arelate. a plinio dicta colonia sextanorum: quū ex sexta legione coloni deducti sint. Has colonias deducenducendar auctor fuit Cæsar quibus patrem tiberii præfecit uelut unum ex triū uiris: qui more ro. colonos deducebant: eisq; agros uiritim diuidebant. ¶ Turbarū. turbationum. ¶ Abolitionem facti. post interfectum in senatu Iulium Cæsarem multi de amnestia quæ lex est obliuionis discordiarū reuocanda censuerunt. & hoc est illud uetus uerbum: quod Cicero in prima philippica usurpasse se testatur: quod in sedandis discordiis usurpauerat olim ciuitas atheniensium: de quo in libro annotationum plura. ¶ De præmiis tyrannicidarū. tyrannicidæ dicti sunt Iulii Cæsaris interfectores: quos Cicero uocabulo græco tyrannoctonos appellat. refert appianus cinnam qui prætor erat imprimis interfectores Cæsaris collaudasse: eosq; censuisse ut conseruatores e capitolio euocandos: & honoribus meritis afficiendos. fuerunt & alii ut idem est auctor: qui hoc idem assererent. scribit Cicero in oratiōe pro milone morem esse greco℞ ut honores deo℞ tribuant his uiris: q tyrannos necauerunt extant declamationes hoc argumento. tyrannicidæ præmium detur. ¶ Inter triūuiros. mar. Antonium lepidum & augustū. ¶ Vltra iustum tempus. iam finita prætura: qui annuus est magistratus. ¶ Insignibus. prætoriis ornamentis. ¶ In partibus. s. L. Antonii & in factione augusto contraria. ¶ Præneste. oppidum est latii quondā stephane dicta siue polystephanon a copia corona℞. ubi fortunæ templū illustre uisebatur. de quo silius templisq; dicatum fortunæ præneste iugis. ¶ Neapolim. opus chalcidensiū est parthenope a tumulo sirenis appellata. ¶ Seruis ad pileū. legimus sepe apud historicos ad pileū seruos fuisse uocatos: quod significat ad libertatem: cuius insigne est pileus. liuius in. xxiiii. postero die serui ad pileū uocati: & carcere uincti emissi: cōfusaq; ois multitudo hippocratē atq; epicidem creat ptores. hinc illud puerbiale ap seneca in. vi. epistolarū. dicet aliquis me uocare ad pileū seruos. post interfectum iuliū cæsarē qdam pileū in hasta prætulerūt tanq̄ libertatis signū: uniuersosq; ad ciuilitatem patriā uocauerunt: oli lucius cinna uocatis ad pileū seruis aduersarios deuicit: mos fuerat apud ueteres ut serui q p manumissionē liberi fiebāt raderent caput & calui pileū caperent: hinc est illud plautinū: dii faxint ut hodie raso capite caluus capiā pileum. pater Tiberii frustra seruos ad pileū uocauit: qui hoiem seq noluerunt. maluerūtq; in seruitute uitam tutam degere: q̄ spe libertatis piclitari. ¶ Fascium usu. ptores sicut & pconsules non plusq̄ sex fascibus utebantur: cum consules. xii. uterentur. ¶ Sexti pompeii. filii magni pompeii: qui a lucano dictus est siculus pirata: de quo supra satis ac super. ¶ In achaiam. plinius. achaiæ nomen prouinciæ ab isthmo incipit: ante egialos uocabatur propter urbes in littore per ordinem dispositas. græci enim αἰγιαλὸν uocant littus: est autem innexa achaia peloponeso.

¶ M. AN. ¶ P. Scipionis qui est a. C. Cæsare in africa uictus Appianus & plutarchus sunt auctores. ¶ In quibus: in numero qua℞. ¶ Narbo: unde galliarū una cognominata emporium ut Srabo ait illustre ad ostium rhodani. ¶ Arelatæ: & hoc quoq; eiusdē terræ emporium & ipsum rhodano ut idem auctor tradidit adiacens. ¶ De præmiis tyrannicidarū: Appianus consulationis illius auctor est: quia non defuerunt qui cæsaris percussoribus præmia publice constituenda ut tyrannicidis censerent: Athenienses ut plinius opinari

Ipator bñ se habes

Narbo

Amnestia

Tyrānoctona

præneste

Vocate seruos ad pileum

Achaia egialos

uidetur primi omnium Harmodio & aristogitoni quia tyrannum occidissent statuas posuere: sed illi non hippiam tyrannum ut Thucydides demonstrat uerum Hipparchum tyranni fratrem occiderunt: quem uulgo errorem scriptorum ignauia inoluisse idem auctor testatur: ut illi pro tyrannicidis a recentioribus falso celebrentur hinc clarissimi auctoris uox illa οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας. ¶ L. Antonium: Antonii triumuiri fratrem Augusti inimicum Plinius in summa iniquit dens ille qui cum de Augusto interim loqueretur cælumque nescio adeptus magis an meritus: hærede hostis sui filio excessit: sui enim contenderim esse legem non suæ ut Plinianii codices quos uidimus habent. non enim Liuia Tiberii mater fuit Augusti hostis: immo illius amantissima: sed pater qui in partibus aduersus etiam pertinacissime mansit. ¶ In partibus: in studio diuersarum partium: ¶ Ad pileum: ad libertatem. ¶ Sexti Pompeii: qui tum siciliam obtinebat. ¶ Fascium usu prohibitum: ne fasces & prætoria insignia præ se ferret. ¶ In achaiam: partem græciæ ab isthmo se peloponneso insinuantē. ¶ Inter eos: Augustum scilicet & Antonios.

berium enixam petenti Augusto concessit; nec multo post diem obiit utroque liberorum superstite Tiberio; Drusoque Neronibus.

De loco & tempore natiuitatis Tiberii.

Tiberium quidā fundis natum existimauerūt secuti leuē cōiecturā: quod materna eius auia fūdana fuerit; & qđ mox simulachrū fœlicitatis, S.C. publicatū ibi sit; sed ut plures certiores que tradūt; natus ē Romæ i palatio .xvi. calē. decēbribus, M. Aemilio Lepido iterū; & Munatio Plāco cōsulibus post bellū philippēse; sic enim in fastis actaque in publica relatum est; nec tñ desunt qui tū antecedēte anno Hirtii ac Pansæ partim insequente Seruilii Hilaurici Antoniique cōsulatu genitū cū scribāt.

De infantia & pueritia Tiberii.

Infantiā pueritiāque habuit luxuriosā & exercitatā comes usquequaque parentū fugæ: quos quidē apud Neapolim sub irruptiōe hostis nauigiū clā petētes uagitu suo pene bis pdidit; semel quū a nutricis ubere; item quū a sinu mřis rapti auferret' ab his; q p necessitate tpis muli

¶ PHI. ¶ Augusto cōcessit: sextus Aurelius: liuiam augustus quasi marito concedente sibi cōiunxit. ¶ Utroque liberorum: Tiberio qui natus erat in domo paterna: & druso: qui domi augusti natus ē tribus mēsibus postquam liuia mater nupserat augusto. ¶ Fundis: in ciuitate fundana: quæ erat in latio: oratius. fundos aufidio lusco prætore libenter linquimus. ¶ Fundana: ex oppido fūdorum: de fūdanis historia ē apud liuiū i octauo: q olim metuentes bellū a romanis: orarūt plautinū consulem: ut ab innoxio populo abstineret dicentes agros urbē corpora ipsorum coniugumque ac liberorū suorum in potestate po. ro. esse futuraque. ita q collaudati fuerit q i officio essent. ¶ Felicitatis: romani ueteres inter numina felicitatē quoque deā colebāt: augustinus i .iiii. de ciuitate dei. qđ felicitas dea ē edē accepit. arā meruit: facta ei cōgrua psoluta sūt. ¶ Post bellū philipēse. qđ augustus & antonius gesserūt aduersus Brutū & Cassiū. ¶ Acta publica. supradictū ē quēadmodū acta singulorum annorum conficiebātur. plinius in secundo. eodem causam dicente lateribus coctis pluisse in eius anni acta relatum est. ¶ Hirtii & pansæ. annus quo hircius & pansa cōsules fuerunt: antecessit annum: quo lepidus & munatius plancus consulatum gesserunt. ¶ Insequente. qui secutus est consulatum lepidi & planci. ¶ Infantiam. hippocrates maximus medicorum septem gradus facit etatum primæ etatis finem putat esse septimum annum. secūdæ quartū decimū. tertiæ duo trigesimū. quartæ trigesimū quintum. quintæ duo de quinquagesimū. sexte quinquagesimum sextum septimū nouissimū annū uitæ humane. seruius etates sic diuidit infantiā pueritiā: adolescentiā: iuuētā senectā. sed uarro ut docet cēsorinus: gradus quoque etatis æquabiliter putat esse diuisos: unumquēque. s. pter extremū in annos quindecim. itaque primo gradu usque ad annū quintum decimū pueros dictos: qđ sint puri idest impuberes secūdo ad trigesimum annū adolescētes ab adolescēdo nõiatos. i tertio gradu: qui erat usque ad quinque & quadraginta annos iuuenes appellatos: eo qđ rē pu. in re militari iuuare possent. in quarto aūt gradū usque ad sexagesimū annum seniores nūcupatos: qđ tūc corpus senescere incipiat. inde usque in finē uitæ uniuscuiusque quintū gradū factum in quo qui essent senes appellatos: quod ea etate corpus iā senio laboret. Auicena & albertus magnus ois etates numero quatuor esse prodiderunt etatem adolescentiæ usque ad .xxx. annos: quā subseqt etas cōsistēte alio noie dicta etas pulchritudinis usque ad .xl. annos. tertia etas ē minutionis: quæ senectus dī ptinetque fere usque ad .lx. annū. nouissima etas dī seniū quæ est finis uitæ. ¶ Sub irruptione. milites augusti significat. q tunc hostis erat patris tiberii ut pote secuti partes lucii antonii bello perusino. ¶ Vagitu. deū noie uagitanū colebāt prisci qui ifantū uagitibus pesset ut docet augustinus i .iiii. de ciuitate dei. au. gelius non uagitanū deū uocat sed uaticanum: penes quem essent humanæ uocis initia.

¶ M. AN. ¶ Cōcessit: ut facto cū ea diuortio i uxorē duceret. ¶ Tiberio: is ante diuortiū apud patrē natus fuerat. ¶ Druso: quē post Liuiā Augusto cōcessam nasci cōtigit. ¶ Fūdis: oppido te[r]ectoris lati finibus iclusos uel i ipso potius cōfinio. ¶ In palatio: i regione palatii. ¶ Post bellū philippēse: ab Antonio & Augusto ad

Fundanis

Felicitas dea.

Gradus etatum

pueritia & de

Etates secū dū auicena & alber. mag.

Vagitanus

uersus Brutum & Cassium in philippis gestum. ¶ Hirtii & pansæ qui mutinensi perierunt bello. ¶ Antecedente anno q philippense bellum præcessit. ¶ Partim quidã alii. ¶ Insequẽte: qui ipsum bellũ e proxime secutus. cõstat igit̃ eo triennio natum: sed quo anno parũ inter auctores conuenit. ¶ Luxuriosam magnis incremẽtis prædita. ¶ Exercitatam: quia infans & puer paternæ fugæ comes. ¶ Irruptionem hostis: hostibus subito irrumpentibus.

erculas leuare onere tentabant; per siciliam quoq; & achaiã circunductus a lacedomoniis: publice qui in tutela claudiorum erant: demandatus: digrediens inde itinere nocturno: discrimen uitæ adiit: flamma repente e siluis undiq; exorta: Adeoq; omnem comitatum circumplexa: ut Liuiæ pars uestis & capilli amburerentur. Munera quibus a Pompeia Sexti Pompeii sorore in Sicilia donatus est: chlamis & fibula: item bullæ aureæ durant: ostẽduntur q; adhuc baiis. Post reditum in urbem a. M. Gallio senatore testamento adoptatus hereditate adita: mox nomine abstinuit: quod Gallius aduersarum Augusto partium fuerat. Nouem natus annos defunctum patrem pro rostris laudauit. Dehinc pubescens actiaco triumpho currum Augusti comitatus est sinisteriore

¶ PHI. ¶ Leuare onere: quod dicitur exonerare: ne baiulantes ipsos infantes sua cunctatione fugã morarent̃. ¶ In tutela claudiorum. supra docuimus quẽ admodum non solum singulæ ciuitates sed etiã prouinciæ habebant romæ suos quæliber patronos. ita lacedemonii erant in clientela claudiorum sicuti syracusani marcellorum & bononienses antoniorum. ¶ Chlamis chlamidem militarem proprie uestem fuisse significat plautus: q ad ornatum militis ait opus eẽ chlamide machera & petaso. qn etiam iulius pollux scribens ad commodum. Cæsarem de proprietate uocabulorũ. inter apparatus militares numerat chlamydã cuius diminutiuũ ẽ chlamidyon. a clamyde clamydatus deriuat̃ plautus i pseudulo qs hic hõ clamidatus ẽ aut unde ẽ. uirgilius. sidoniam picto clamidẽ circundata limbo. iurisconsultus iter uestimenta puerilia numerat chlamydes tanq̃ nõ minus ad pueros pertineat q̃ ad uiros. & ita in hoc loco accipit̃ pro ueste puerili. ¶ Fibula. fibula ornamentum est cinguli ad uestẽ subligandam. Virgilius. Aurea purpuream subnectit fibula uestem. i alio significato accipit̃ fibula comedorũ & cithaaredorũ: de qua Iuuenalis. soluitur his magno comedi fibula. & apud celsum caput est de infibulandis iuuenibus. a fibula fit uerbum diffibulo qd significat fibulã resoluo. papinius. emicat & rorto chlamydem diffibulat auro: hic accipi uidetur pro cinctu puerili. refibulare apud Martialem est fibulã illã ad obscena pertinentẽ dissoluere. cũ ait. cuius refibulat turgidum faber penem. ¶ Bullæ aureæ. supra diximus quẽadmodum pueris ingenuis attributum fuit gestamen bullæ aureæ: quæ ad effigiem cordis erat formata. præterea bullæ sunt illa ornamenta quibus cingula decorantur. calphurnius in bucolicis. Alternat uitreas lateralis cingula bullas. Cicero quoq; Verrem bullas aureas ex ualuis templi magnificentissimis abstulisse: qui bullas accipit pro capitibus clauorum eminentioribus. quibus hodie quoq; fores exornantur: sicut & plautus in asinaria cum ait. iussi in spendorem dari bullas has foribus nostris. hinc annominatio illa est apud eundem in curgulione. Quin tu is in malam crucẽ cum bollis & cum bullis. bullas etiam appellamus tumores illos qui in aquis repẽte fiunt & repẽte euanescũt. unde i prouerbio apud uarronẽ dicit̃: hõ bulla ẽ: q a s. similis bullæ uita ẽ mortalium fluxa & momento caduca. hinc aquæ bullantes a calpurnio in bucolicis dictæ illo uersu. bullantes ubi fagus aquas radice sub ipso protegit. & a plinio in nono bullantium aquarum sufflatio. Cor. celsus in signa ualitudinis longæ hoc quoq; numerat. Si urina bullulas excitat: ubi bullulas ὑπὸ κορίσ ? ικῶσ id est diminutiue dixit a bulla. existimo tranquillum in hoc loco loqui non de ornamẽto illo ingenuorum. sed de his bullis: quibus balteus et cingulum ornari solet: ut & chlamys & fibula & bullæ simul conueniant. nam pro ornatu pendente ante pectus una tantum bulla & non plures gestabantur. ¶ Nomine abstinuit. i. noluit nominari gallius: quãuis ex more Romano: qui testamento adoptabantur: testatoris nomen acciperent. Ita pomponius atticus cognominatus est cecilius a quinto cecilio: qui moriens testamẽto eum adoptauit heredemq; fecit ex dodrãte. auctor Cornelius nepos. Et Varro sic ait in serũdo de re rustica. Atticus: qui tunc titus pomponius nũc quintus cecilius esse nomine eodem. ¶ Nouem natus annos: scribit quintilianus i. xii. demosthenem ad modum puerum actiones pupillares habuisse: traditumq; est quosdam adhuc prætextatos egisse: & Cæsarem Augustum duodecim annos natum auiam pro rostris laudauisse. unde potuit & Tiberius in nono ætatis anno psequi patris obitum oratione laudatiua: uel quã suo ipsemet ingenio formauerit: uel sicut sæpe fit formatã aliena doctoris idustria ediderit & recitauerit. sicut nero laudauit claudiam oratione a seneca composita.

¶ M. A N. ¶ Onere: pueri gestãdi. ¶ In tutela: clientela. ¶ Dõatus ẽ: Tiberius puer sic & Vergilian' ille Ascanius ab Andromache clamyde ẽ donat'. ¶ Fibula: tegumẽti genus ab umbilico ad gẽua ad uelãda pudibũdeo citharœdi quoq; & comœdi utebantur nõ ad obscenas solũ partes tegendas: sed ad cohibendi etiã libidinem ne raucesserent i quã uelut denegatã quasi proniores essent fœminæ sui temporis lepidissime in earum intemperiẽ iocatur. Martia. Dic mihi simpliciter inqt comœdis & citharœdis fibula quid pstet non ut sit reliqua. ¶ Bullæ aureæ: insigne & illud teneræ ætatis de eius usu pueris concesso: Macrobius: Plu-

Chlamis

Fibula

Diffibulo

Bullæ

prouerbiũ

homo bulla

bullulæ

tarchus & Dionisius plura. ¶ Hæreditate adita: & si se hæredem professus ect. ¶ Noie abstinuit: nomen non recepit. ¶ Nouem natus annos non sua credas oportet: quia p ætatem fieri non potuisset: sed aliena usum oratione. ¶ Patrem: Neronem defunctum.

funali equo quum Marcellus Octauiæ filius dexteriore ueheretur: præsedit & actiacis ludis: & troianis circensibus: ductor turmæ puerorum maiorum.

De adolescentia & uxoribus eius.

Virili toga sumpta adolescentiã omnem: spaciaque insequentis ætatis usque ad principatus initia per hæc fere transegit munus gladiatorũ in memoriam patris: & alterum aui Drusi dedit diuersis temporibus ac locis: primum in foro: secundum in amphitheatro. Rudiariis quoque quibusdam reuocatis auctoramento centum milium dedit: dedit & ludos sed absens cuncta magnifice impensa matris ac uitrici Agrippinam Marco Agrippa genitam ne

Funalis equus

¶ PHI. ¶ Funali equo uidetur funalis equus in triumphi comitatu ille dici: qui pximus triumphalẽ currũ antecedit: quasi fune coniunctus: nã sicuti in saltationibus reste ducere dicebant manibus inter se cõsertis: ita eq funales dicti: qui fune hoc est reste facta simul cõnexi præcedũt ut ita fiat triumphus speciosior & a dextra sinistraque triumphantis erãt ductores quasi equestris thoreæ: Qui loris iũcti hinc & inde curru triumphali funales dicebant alio quoque nomine habenales: cui rei mẽtio fit a Dionysio in octauo antiquitatũ scribente institutũ uetus fuisse & heroicũ ut trium equorum currus in ludis decurrerẽt: duobus enim equis iunctis tertius iuxta adhibebatur habenalis dictus. qui iunctus loris a præter trahendo simulque iungendo pareoros uocabatur a priscis tales dici uidentur funales a Tranquillo: qui erãt duo alter dexter alter sinister uincti curru triumphantis Augusti. itidem Statius in sexto thebaidos in ludis archemori equũ noie thoen dixisse uidetur funalẽ: qui iugalis erat & in cursu equestri admeto inseruiebat tanq̃ tertius ille habenalis in triga. sic enim ait uoce nominibusque ciẽt pholoen admetus & irin funalemque thoen.

Agonitheta

¶ Præsedit: tanq̃ præses & agonitheta psuit. est autem agonitheta præfectus ludorum unde ait hieronymus: nõ est inundus agonitheta noster. ¶ Actiacis ludis: quos celebrauit Augustus in memoriã actiacæ uictoriæ. ¶ Troianis: ludicræ troiæ significat: quæ in circo exhibebat. de troia satis ac sup in primo cõmentario. ¶ Puerorum maiorum: quoniam turma duplex puerorum maiorum & minorum troiam in circo ludere solebat: tale spectaculum Cæsar dictator & Augustus ediderunt. ¶ Munus in memoriã patris. Iunius Brutus primus apud romanos in honorẽ defuncti pris edidit munus hoc est spectaculum gladiatorum. ab eo mos ppagatus est: ut in honorem defunctorum spectacula exhiberentur. sic scipio in hispania edidit munus gladiatorũ in memoriam patris patruique defunctorum: sic Caius Curio funebri patris munere theatra duo e ligno fecit amplissimo: in quibus spectaret populus spectacula gladiatorum: sic Cæsar dictator ut antedictũ est dedit munus funebre patrium quo usus ẽ apparatu arenæ argenteo.

Rudis uirga

Rudiarii

Rudiariis. rudis uirga est: qua auctore prisciano gladiatores donantur post finitam gladiaturam. inde rudiarii dicti: qui impetrarunt missionẽ artis gladiatoriæ donati rudi. de rude Ouidius. & me donari iam rude tempus erat. M. Tullius in secunda antonianarum. tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti: eiusdem fit mentio subinde apud poetas. sensus est Tiberium non solum gladiatores exhibuisse legitimos sed etiam reuocasse ad gladiaturam præcii inuitamento ueteranos & emeritos q dicunt rudiarii.

Auctorat'

Auctorare

Exauctorare

Auctoramentum

¶ Auctoramẽto. auctorati uocant gladiatores: qui se uendunt ludo quasi addicti & condẽnati sicut non insalse exposuit acron oratianus interpres enarrans illud. auctoratus eas. est enim auctorare obligare. cuius contrarium est exauctorare. Seruius enarrans illud Virgilianum ipse patri filiam uoueo. dixit solos parentes habere potestatẽ auctorandi. unde fit auctoramentũ: quod est quasi obligatio nexusque: ac ueluti stipendium pretiumque eius: qui fit auctoratus. i. obligatus. Seneca libro quarto de beneficiis hominẽ uenalis animæ crebris auctoramẽtis accẽdebat. idẽ alibi ait: nullũ malum sine auctoramẽto est. Quintilian' in gladiatore. nec difficilem tamen sub illo præsertim auctoramento habuisset missionem: sed noluit gladiator uiuere. Cicero in primo officiorum mercedem ait esse auctoramentum seruitutis: ubi auctoramentum accipitur pro illa obligatione: qua mercenarius accepta mercede cogitur seruire: præstareque operã seruilem. Quidã auctoramentũ interpretant esse priuilegiũ & prerogatiuã: quod an cõueniat dispiciẽdum ẽ. Pli. auctoratũ uindemiatorẽ: itẽ alibi auctoratum po. ro. elegiter appellat quasi gladiatoriæ morti obnoxium: qui spectabat cũ periculo uitæ spectacula gladiatorum edita in ligneis theatris a curione periturus si momento aliquo machinæ luxatæ fuissent. A huio auctoratus proditor dictus quasi obligatus & deuinctus. A manlio in quinto astronomicõ: nutustri ppetuo quasi epitheto auctorati uocant tanq̃ ppetui mercenarii obligati q dominis: a qbus mercede cõparant. sic. n. ait. Atque auctoratos in tertia iura ministros. ¶ Dedit & ludos: theatrales uel scenicos. ¶ Uitrici: Cæsaris augusti.

¶ M. AN. ¶ Funali equo: funalem equum eũ esse crediderim: qui q̃ proxime currui iungeretur atque a fune dictum. Papinius. Funalẽque thoum. ¶ Dexteriore: equo funali. ¶ Præsedit: præfuit. ¶ Actiacis ludis de his i Augusto plura. illd obiter admõeo eũ q ludis pesset ñ solũ psidere: sed iterdũ & moderatorẽ rectorẽque gerendæ rei miscere cõsuesse. Plutarchus: Antonius positis iquit magistratus insignibus ludis præfuit: & assumptis adolescentibus una cum illis saltauit. ¶ Troianis circensibus. Troia lusus circensibus misce

cõsueuit.sic in Cæsaris dictatoris:sic in Augusti spectaculis seruatum.¶ Trãsegit:peregit.Vulpianus ea dubia eẽnt & incerta necadhuc finita trãsigi dici oportere existimauit.Paulus iurecõsultus nõ solũ de quibus cõtrouersia susciperesed q̃ etiam sine cõtrouersia sint possessa.¶ In amphitheatro statilii tauri id onũ q̃d ãtũ romæ fuit.Errat meo iudicio Cassiodorus qui Titũ Vespasiani filium primũ Romæ amphitheatrum aruisse tradidit.¶ Rudearis:gladiatoribus iã emeritis:& rude donatis.Iuue.rude accepta incipiet neuem uideri.Horati.Donatũ rude queris mecenas iterũ antiquo me includere ludo.¶ Renocatis:ad ferrũ.s. ¶ Auctoramẽto:obligatione precio·est.n.autoramentũ obligatio ut dixi siue stipendiũ siue preciũ militiæ pugnæ:ut hoc loco:actionis ue.¶ Impensa matris:Liuiæ.¶ Victrici:Augusti.

ptem Pomponii attici equitis Romani:ad quem sunt Ciceronis epistolæ duxit uxorẽ:sublatoq; ex ea filio Druso:quãq bene conuenientẽ:rursusq; grauidam dimittere:ac Iuliã Augusti filiam confestim coactus est ducere non sine magno lãgore animi. Quum & Agrippinæ consuetudine teneretur: & Iuliæ mores improbaret:ut quam sensisset sui quoq; sub priore marito appetentem:quod sane uulgo etiam existimabatur. Sed Agrippinam & abegisse post diuortium doluit: & semel omnino ex occursu uisam adeo contentis; & tumẽtibus oculis prosecutus est:ut custoditũ sit ne unquam i cõspectũ eius posthac uẽiret: cũ Iulia prio cõcorditer & amore mutuo uixit:mox dissedit & aliquãto grauius:ut etiã perpetuo secubaret. Intercepto cõmunis filii pignore:qui aquileiæ natus infans extinctus est. Drusũ fratrẽ in germania amisit:cuius corpus pedibus toto itinere prægrediens Romam usq; peruexit.

¶ PHI. Neptem põponii attici. scribit Cor.nepos Mar.Agrippã potissimum delegisse affinitatem pomponii attici: cuiusq; filiam uxorẽ accepisse.ex quo cõnubio nata est.attico neptis nomine agrippina:quã Augustus uix anniculã tiberio priuigno despõdit.& hæc cõiunctio familiaritatẽ auxit inter atticũ & augustũ:adeo ut nullus dies intercederet quo non aliqd per epistolas augustus ab attico:de antiquitate requireret: hic est ille põponius atticus:cuius nomen ut inquit seneca tertio epistolarum:perire non sinunt Ciceronis epistolæ:q attici cognomen ex athenis reportauit:quã ciuitatem inopia laborantẽ sæpe suis opibus subleuauit.a condiscipulatu uixit coniunctissime cũ Marco Tullio piit fistulæ morbo q̃ intestinum prorupterat.

Fistula piit atticus.

De ciuilibus officiis eius.

¶ Sublato. suscepto Virgilius sublatũ erudiit nec tecũ talia gessi. ¶ Quamquã b ñ conuenientem.maxima ẽ & rara laus connubii: ut sit concors & bñ conueniens cũ dos uxoris sit lis ut aiunt domus.hinc illud a hieronymo repetitum:qui non litigat celebs est:tanquã oẽs uxorati litigent continenter cum uxoribus.plautus in cassina. qui cum litigas olympio:respondet ulicus:cum eadẽ:qua tu semper sensus est.coactus est dimittere agrippinam. quãuis cum ea bene conueniret esset q; iterum grauida: si res chariores gratioresq; uxores maritis efficere solet. filii.n.quidam nexus sunt in coniugio ut inqt aristoteles in.viii.ethicorum.¶ Agrippinæ. prioris uxoris. ¶ Sui appetentem.minime mirum si iulia appetiuerat coire cum Tiberio:cum esset oium feminarum maxime uirosa.i.uirorũ appetens.tales prisci catulientes uocauere.laberius lupam appellat catulientem pro libidinantẽ.est.n.catulire libidinari.uerbum uidelicet tractum a canibus.cum libidine excitantur. aristotelis interpres in sexto de animalibus:canes inquit canire dũ libidine exstimulatæ.elegantius dixisset.caturire.¶ Sub priore marito.dictum est supra quemadmodũ augustus iuliam filiam primũ marcello: deinde ut is obiit marco agrippæ nuptui dedit ¶ Abegisse.dimisisse a mandisse.¶ Contentis oculis. tale ẽ illud uirgilianũ.turnus ad hæc oculos horrẽda in uirgine fixus.idem alibi.illũ turbat amor oculosq; in uirgine fixit.¶ Tumentibus.qñ aliquid nimis ardenter scienterq; contẽplamur oculis tumentibus ex desiderio id facere dicimur.tanq̃ oculis uorituri ¶ Dissedit:discordiã egit.& diffidium.¶ Secubaret.separatus seminusq; ab uxore cubaret.operantes sacris secubabãt & cõiuges & amatores.ouidius.secubatĩ uacuo sola puella thoro.huius p iocũ adolescẽs uetatẽ mirum si p aliquot noctes secubuisset.¶ Intercepto.de medio sublicto & extincto.plinius.si nõ esset interceptus.i.a morte correptus.¶ Filii pignore:cũ premiũ nuptiarum partus feminaæ ut inqt ambrosius·merito mẽtes cõiugales p filios ne'uti p q̃dam quasi pignora iter se animis copulant:sublato aũt filiorũ pignore caritas pristina si nõ rescindit saltem diffuitur. hoc euenit Tiberio:qui post extinctum filiũ minus amauit uxorẽ.¶ Aquileiæ.ciuitas est uenetiæ in decima Italiæ regiõe: de qua alibi plura.¶ In germania amisi.existimat liuius drusum periisse ex fractura cruris:super quot equũ collapsus est. tranquillus uero sicut infra patebit morbo supremum diem obiisse tradit.ad eum in germania ægrotantẽ dũ tiberius frater festinat die ac nocte longissimũ iter uehiculis tribus emensus ẽ in quo fuerunt ducenta milia passuum.plinius auctor in.vii.

Dos uxorialites

Filii nexus
Catuliẽtes
Catulire

Secubare.

Mors drusi

¶ M.AN.¶ Neptem:Attici ex attici filia & Agrippa genitã:seneca nomen attici perire Ciceronis epistolæ nõ sinũt nihil illi profuisset gener Agrippa Tiberius pgener drusus Cæsar pnepos inter eã magna noia taceretur.Agrippinã igr̃ primo uxorẽ duxit Tyberius:mox Marcellã alteram nouissime Iuliã Augusti filiã attici cognomẽ ille ex græcia reportauit Cicero teq; nõ cognomẽ solũ athenis deportasse sed humani

tatē & prudētiā dī ad hec actic⁹ & atticus ut illd ab actcōe sit:hoc ab attide cranai filia strabo ē auctor. ¶ Sublato:suscepto & a tollo est quod uunce duco nunc suscipio seu capio atq; in utroq; significatu sullatum facit Ouid. p educo ñ ego tollēdi ci sed ille fuit iterdū & pbo significat iterdū i altū tollo ut illud i neronē Quis neget æneæ natum de gente neronem sustulit hic matrē sustulit ille patrem. ¶ Bene conuenientē:concordi connubio mutuoq; amore fecū uiuentem. ¶ Augore ægritudine. ¶ Sui appetētem:sui congressus cupidam ac sitagentem. ¶ Priore marito:Agrippa. ¶ Vulgo existimabatur:ab ea Tyberiū amari. ¶ Abegisse:a se remouisse. ¶ Contentis:defixis. ¶ Custoditum custodia cautum. ¶ Dissedit:dissidio alienatus est. ¶ Secubaret diuerso ab ea lecto cubaret. ¶ Intercepto:extincto.

Ciuilium officiorum rudimentis regem Archelaum tralianos & thessalos:uaria quoq; de causa Augusto cognoscente defēdit; p laodicenis thiatirenis: chois terræmotu afflictis:opemq; implorantibus senatū deprecatus est. Fanniū Cepionem qui cū Varrone Murena in Augustum conspirauerat:reum maiestatis apud iudices fecit. & cōdemnauit. Interq; hæc duplicē curā administrauit: annonæ quæ arctior inciderat:& repurgandoꝝ tota italia ergastuloꝝ:quoꝝ domini in inuidiā uenerant:quasi exceptos supprimerēt non solum uiatores:sed & quos sacramēti metus ad huiusmodi latebras cōpulisset.

De militia eius & bellis per eum gestis & honoribus administratis.

STipendia prima expeditiōe cātabrica tribunus militum fecit:deide ducto ad oriētē exercitu regnum

¶ PHI. ¶ Rudimentis.tyrocinio priaq; exercitatiōe. Virgili⁹ cruda rudimēta. ouidius. tale rudimētum.tāto sub noīe debes. ¶ Regem archelaū. archelaus post obitum herodis rex iudeæ apud Augustū Cæsarem accusatus est a sabino p epistolas. Romæ uero antipater salomes fili⁹ pposuit accusatiouem eoꝝ:qui aduersabātur archelao. Nicola⁹ aūt archelai defensor criminib⁹ quæ regi obiiciebāt refutatis perorauit. mox archelaus ad genua Cæsaris pcombēs ab augusto benigne erigit. qui post longam disceptatiōe mediā regni iudeæ partē sub tetrachiæ noīe dedit archelao: etiā regē si se dignum præbuisset pollicitus est se factuꝝ. mendosi est apud Iosephum dictio libro.ii. belli iudaici. nam archelaus ethanarchēs passim legitur. cum legendum sit ethnarches. dicitur enim ethnarches prefectus gētis:& ipsa prefectura ethnarchia:quamuis in mendosis codicibus pperam scribatur ethnarchea cū subtracta littera a ethnarchea sit dicendum. sentit tranquillus archelaum non solum a nicolao sed etiam a tiberio apud augustum fuisse defensum. ¶ Trallianos. populos asiæ. est enim ciuitas tralis aliis nominibus euantia & seleutia. & antiochia dicta. Vnde tralhanus deriuat. Cicero in tertia philippica. trallianum aut ephesiuā dicere putes. ¶ Thessalos. thessalia eadē est hemonia quam homerus argopelasgicon uoiāt: ab hemone hemonia ab eius filio thessalo thessalia nuncupata. Auctor est strabo in.ix. dictam fuisse priscis seculis pyrrheā a pyrrha uxore deucalionis. ¶ Laodicenis. celeberrima urbs laodicea in asia est imposita lyco fluminu appellata primo diospolis dein rhoas. ¶ Thiatyrenis. thiatyreni populi troadis conueniunt ad iurisdictionē pgamenā uocitatam. ¶ Chiis. populi sunt insulani. metrodorus & cleobulus chiona chione nympha alii a niue dictā putant. marmor chiū & uinum chiū celebrātur. scribit Eusebius in chronicis:q imperante Augusto multa conciderunt terræ motu i isula choo:quare aut hic aut illic mēdū ē. n. choi insula distans a chio hippocrate alumno clara. ¶ Terremotu afflictis:maximus terræ motus memoria mortalium extitit Tiberii Cæsaris principatu. xii. urbibus asiæ una nocte prostratis. causas motus terræ alii alias opinantur. sed plinius seneca & aristoteles concordi sniā uentum effectricem causam esse dixerūt. ¶ Fannium cepionem. dictum est de his qui coniurarunt in augustum. ut sentire porphirio oratianus interpræs cepionem & murenā fratres fuisse, pcnlencum quibus bona sua æquis portionibus diuiseuit cum illi bello ciuili fuissent spoliati. ¶ Reū maiestatis:crimē qd dicitur maiestatis proximū est sacrilegio ut inquit ulpianus:est autem maiestatis crimen illud:quod aduersus po.ro. principemq; committitur facere reum accusare & ut ait pedianus apud pretorem egibus interrogare peragere reum condemnare. Vnde ait iurisconsultus peregisse reum non alias quis uidetur:nisi & condemnauerit. plinius dum peragitur reus. ¶ Annonæ. Romani laborantes penuria creauerunt præfectum annonæ. qui penuriæ leuandæ præesset de cuius origine liuius scribit in quarto. ¶ Arctior:difficilior. ¶ Repurgandoꝝ ergastuloꝝ. hanc quoq; curam augustus olim susceperat sicut supra explicatum est. ¶ Exceptos. dolo & insidiis circumuentos. excipe. n. dolo est circumuenire & opprimere. Virgilius excipit incautum. ¶ Supprimerent uiatores. idem in augusto sic ait rapti p agros uiatores sine discrimine liberi seruiq; ergastulis possessoꝝ supprimebantur. ¶ Sacramenti metus. multi militiam militareq; sacramentum fugientes in ergastulis delitescebant ne militare cogerent. ¶ Stipendia prima. stipendiosos uocamus plenos stipendioꝝ hoc est eos:qui stipendia plurima fecerunt quis alibi dixerimus stipendiosos dici posse mercenarios & mercede militantes. cum stipendiarii appellentur:qui stipendium tributumq; persoluunt. ¶ Expeditione catabrica. quam Augustus Cæsar suscepit aduersus cantabros hispaniæ populos.

¶ M. AN. ¶ Rudimentis:primis forensium & ciuiliū officioꝝ exercitamentis. ¶ Archelaū : cappadociæ regem is p Antonio aduersus augustum actiaci belli tpibus militauit fuit & archelaus qui herodi succes-

Emēdatus locus Iosephi

Ethnarches

Ethnarchea

Tralliani

Thessali unde

Peragere reum

Prefectus annonæ

Excipe

Stipēdiosi

sit ob cuius in populos insolentiam in templo apollinis palatini ut iosephus tradit apud augustum causã dixit: Eusebius ait Archelaũ ab Augusto uienã galliæ relegatũ. ¶ Trallianes: a trallibus urbe romæ ab argiuis cõdita thracibus quibusdã admixtis unde & nomẽ urbs inditũ strabo ꝓdidit. ¶ Thessalis: Thessalia ad macedoniam attiet a thessalo herculis filio dicta. ¶ Laodicensis: cariæ urbs laodicea ad lycũ amnem ut Plinius & Ptolemæus scribũt. ¶ Tiathyrenis a tiathyra magnesiæ oppido. ¶ Chiis: a chio insula sed chois non chiis legendũ Eusebius choũ insulam non chiũ Augusti tpibus terræ motu cõcussam scribit. ¶ Fannium cæpionem de iis q in augustum diuerso tpe conspirarunt sic breuiter seneca scribit: nihil adhuc ꝓfecisti salui denũ lepidus secutus est lepidũ Murena: murenã cæpio: cepiõem Egnatius. ¶ Reum fecit accusauit: reũ facere est ut pedianus ait apud ꝑtorem legibus reũ interrogare: ut Cicero quũ uerrem reum facit apud ꝑtorem aio inqt te siculos spoliasse: Quod si ille tacuisset æstimata ei lis erat uerꝫ eo negãte petitum est tps ad inqrenda crimina. ¶ Condẽnauit: ut condẽnaretur effecit. ¶ Annonæ: curã subandi. ¶ Ergastulorꝫ: de ergastulorꝫ recognitiõe regte in Augusto. ¶ Sacramẽti metus: ne militare cogerentur: quũ ad detrectandũ pro tpe sacramentum ultro ergastulorꝫ latebras petiissent ibi fraude oppressi seruilem in modum iuncti torquerentur. ¶ Regnũ armeniæ cui sibi uendicaudæ parthi imminebant.

armeniæ Tigrani restituit; ac pro tribunali diadema imposuit recepit & signa quæ .M. Crasso ademerant parthi. Post hæc comatam galliam anno fere rexit; & barbarorum incursionibus & principum discordia inquietam: exhinc rheticũ: uindelicumq; bellum; inde pannonicum; inde germanicum gessit rhetico atq; uindelico gentes alpinas; pãnonico breucos & dalmatas subegit; germanico .xl. milia deditiorum traiecit in galliam; iuxtaq; ripam rheni sedibus assignatis collocauit. Quas ob res & ouans; & curru urbem ingressus est primus ut quidam putant triumphalibus ornamentis ornatus; nouo nec antea cuiquã tributo genere honoris. Magistratus & maturius inchoauit; & pene iũctim percurrit quæsturam; præturam; consulatum; interpositoq; tempore consul iterum; etiam tribunitiam potestatem in quinquennium accepit.

¶ PHI. ¶ Recepit & signa: augusto dictum est: quẽadmodũ parthi armeniã uendicãt augusto facile cesserũt & signa militaria quæ marco crasso & .M. Antonio ademerant reposcẽti reddiderũt. quetiam filii nepotesq; phratis obsides dati. hic innuit tranqllus per tiberiũ recepta eẽ signa crassiana a parthis. ¶ Cõatam galliam: scribit plinius galliam oẽm transalpinã uno noie comatã appellari in tria genera populorꝫ diuisã. Iucanus crinibus effusis toti prelate comatæ. nomẽ aũt comatæ inditum est a capillis intonsis. sicuti idicat idẽ plinius .li. xi. cuius uerba hæc sũt iam qdẽ ꝓmiscue maribus ac feminis in capite plurimus pillus apud itonsas utiq; gẽtes: atq; ẽt noia ex eo capillatis alpium incolis galliæ comatæ. ¶ Rhetici: quẽadmodũ rhetos & uindelicos domuerit augustus suis auspiciis p tiberium drusũ supra dictũ. strabo scribit mam rhetorꝫ & uindelicorꝫ reliquorꝫq; alpinorꝫ incursatiões fuisse repressas a tiberio & eius fratre druso estate una. unde in laudẽ neronũ tiberii & drusi fratrꝫ cecinit orati' carmen illud qualẽ ministrꝫ fulminis alitẽ. ¶ Pannonico brenos: a græcis peones dñt: quos romani pãnonios appellãt ut inquit appianus a pannonii fauus flumine ẽq auctore plinio sunt p colaphianos breucosq; q populi capita sunt pãnoniorꝫ. de his brẽcis hic intelligẽdum uẽcũ nulli alii in pãnonia populi noie brẽni celebrent. dalmatæ uero noti suntq; spectat ad mare hadriaticũ. ¶ Deditiorꝫ: q se dedũt i ditionẽ ptateq; uictoris: hi deditici dicuntur. de formula deditionis scribit liuius in primo & a nobis alibi dictum ẽ. ¶ Iuxta ripam rheni. in augusto ait quod germanos dedentes se traduxit in galliam atque in proximis rheno agris collocauit. ¶ Curru urbem ingressus. refert gellius eos qui ouarent hoc est ouationem celebrarẽt introire solitos equo uehẽtes. sabinus massurius pedibus ingredi ouantes dicit. uerꝫ tiberius ueterem morẽ aspernatus curru instar triumphantiũ nõ equo uel pedibus instar ouantium urbem introiuit. ¶ Ornatus ornamentis triumphalibus. repudiata ouandi formula usitata. ita olim crassus cum bello fugitiuorꝫ cõfecto ouans rediret coronam myrtheam: qua ouantes coronabantur in solẽter aspernatus est: & lauro q triumphantibus dicata est uoluit coronari. de uestimentis reliquisq; ornamentis triumphalibus affatim supra dictum. ¶ Nec antea tributo. nulli ante tiberium ouanti concessum fuerat. ut curru triumphali & triũphalibus ornamentis in ouatione urbem ingrederetur. ¶ Maturius. citius quam per leges liceret. ¶ Iunctim. sine ullo interuallo: quod legibus annalibus inter magistratus cõstitutum erat. ¶ Tribunitiam potestatem: quam imperatores accipere consueuerunt sicut olim ab hadriano accepta est. & ut auctor est flauius uopiscus: tribunitia potestas erat pars maxima regalis imperii.

¶ M. AN. ¶ Signa quæ .M. Crasso: quam atrocem cladem ro. ductu & auspitiis Crassi in parthiam accepissent appianus & Plutarchus scribunt. ¶ Comatam galliam: galliarꝫ diuisio perspicue in augusto relata est cæterum comata de qua nũc iuba a gebenna pireneisq; montibus rursus oceano & rheno continetur. ¶ Rhetico & uindelico: utriusq; belli rõ affatim supra exposita est. ¶ Brenos: brẽnos i pãnonia ueterꝫ scriptorꝫ quod sciam posuit nemo sed librariorꝫ reor incuria factum ut brennos pro ureucos tranquilliani codices habeant: breuci .n. in inferiorẽ pannoniam a Plinio & Ptolemæo referũtur. ¶ Deditiorꝫ: eorꝫ q

Cõata usi

peones pannonii

In ouatiõe equo uehebantur

per deditionem in ro. potestatem uenerant. ¶ Ouans & curru. q. d. preter patrium institutũ ouans curruẽ inuectus quod legitimum tantum triumphum adeptis fuerat ad id tempus concessum posset & diuiso se sit ita accipi ut diuerso tempore ouans sit urbem ingressus rursusq; legitimum triumphum egerit: sed prior sententia ut uerior ita probabilior: nã ita esse ea q̃ continuo sequuntur facile declarant: noua inquit nec uniq̃ tributo genere honore: quod ad cunctum referas necesse est si ad triumphalia ornamenta uelis non pcedet & n. supra triginta fuerant ab Augusto eo honoris genera ornati. ¶ Iunctim: cõtinuatis honorib⁹.

De secessu eius ab urbe & causis.

TOt prosperis confluentibus integra ætate ac ualitudine statuit repente secedere: seq; e medio q̃ longissime ammouere: dubium uxoris ne tedio quã neq; criminari aut dimittere auderet: neq; ultra perferre posset: an ut uitato assiduitatis fastidio auctoritatem absentia tueretur: atq; etiam augeret. siquando indiguisset sui respublica. quidam existimant adultis iam Augusti liberis: loco quasi & possessione usurpati a se diu secũdi gradus: sponte cessisse exemplo. M. Agrippæ. q. M. Marcello ad munera publica admoto Mitylenas abierit: ne aut obstare aut obtrectare aliq̃d p̃sẽs uideretur: quam causam & ipse: sed postea reddidit. Tũc ãt honorum satietatem ac requiem laborum prætendẽs. Cõmeatũ petiit: neq; aut matri simpliciter precanti: aut Vitrico deseri se etiam in senatu cõquerenti ueniam dedit: quin & p tinacius retinẽtibus cibo p q̃triduum abstinuit. Facta tandẽ abeunti potestate relictis Romæ uxore & filio: cõfestim hostiam descendit: nec uerbo quidem cuiq̃ prosequẽtium reddito: paucosq; admodum in digressu exosculatus.

De mora eius apud rhodum: & gestis ibidẽ.

AB hostia orã campaniæ legens imbecillitate augusti nunciata paululũ substitit: sed & increbescẽte rumore q̃si ad occasionẽ maioris spei cõmoraretur:

¶ PHI. ¶ Repente secedere. cicero in quadã ad atticum epistola ait. cupio eqdem & iam pridẽ cupio alexandriã reliquamque egyptum inuisere: & simul ab hac hominum facietate nostri discedere: & cum aliquo desiderio reuerti. hoc idẽ ni facere noluisse tiberius: ut absens esset uenerabilior: cum assiduitas faciat contemptibiles. ¶ Neq; criminari: ueritus. s. augustũ illius patrem. ¶ Dimittere. repudiũ facto diuortio. ¶ Vltra pferre. uarro in satyra menippea uitium inquit uxoris aut tollendum aut ferẽdum ẽ: qui tollit uitiũ uxorẽ cõmodiorem prestat: qui fert se se meliorem facit. hæc quidẽ uarro eleganter & scienter. sed iterdum tanta est improbitas i uxore ac morositas: ut intolleranda sit nec pferri queat. hoc a ciderbat tiberio in iulia uxore iproba & impudica. hoc identidẽ. accidere solet his: qui habẽt uxorem. ego in celibatu uiuo doq; operam ne lites uxorias experiar: quæ impatibiles maritis eẽ dicuntur. ¶ Assiduitatis fastidio. In hanc sentententiam illud est luculenter dictum a Liuio de Scipione. Decimum iam prope annum assiduus in oculis hoium fuerat: quæ res minus uerendos magnos hoies ipsa facietate facit Apuleius quoq; in demonio socratis ait. parit conuersatio contemptum. raritas conciliat ipsa rebus admirationem. ¶ Liberis. Caio & Lucio adoptatis ab augusto. ¶ Mitylenas. ciuitas est insula lesbo: cuius habita est mentio in Iulio cæsare. olim. M. mercellus ille de quo lucanus marcellusq; loquax: Mitylenis exulauit in quo illum exilio beatissime uiuentem se uidisse brutus testatur. ¶ Pretendens. quasi pretextum uelamẽ rumq; preponens. ¶ Commeatum. abeundi potestatem. de commeatu militari supra dictum. ¶ Vitrico: augusto. ¶ Retinentibus: matre liuia & uitrico augusto. ¶ Cibo per quatriduum. quibus inedia mori cõsilium est septimo demum die mortem oppetunt. auctores uarro & gellius. Idem cõsirmat plinius his uerbis. hominũ non ante diem septimum letalis inedia durasse & ultra duodecim plerosq; certum est. ¶ Hostiam. ciuitas est ab anco marcio rege in ora tyberis condita. auctor liuius. ¶ Oram campaniæ. plinius oram fere semper appellat regionem littoralem: apud quem ueluti peculiaris est talis locutio: In ora sunt ciuitates & oppida oræ proxima: quæ uero remota sunt ab ora eleganter in mediterraneo esse dicuntur. ¶ Substitit. commoratus est cohibito itinere. ¶ Maioris spei. tanquam speraret defuncto augusto se imperio successurum.

Vitiũ uxoris tollendum uel ferẽdum.

parit cõ uersatio conceptũ

Inedia letalis

Ora. in mediterrane

¶ M. AN. ¶ Vxoris iuliæ. ¶ Criminari: ne Augustum illius patrem offẽderet quum ea multis alioqui flagraret probris. ¶ Assiduitatis fastidio: quod assidua præsentia fastidium pareret. ¶ Liberis. C. & Lucio Iuliæ filiis quos Augustus optarat. ¶ Vsurpati: obtenti. ¶ Secundi gradus: secundi in re pu. administrãda loci. ¶ Obtrectare: se illis obtrectando obiicere quidam obstare legunt quod non multũ erit diuersum. q. d. ne illorum splendori & incrementis sua phama obstare uideretur. ¶ Prætendens: præ se ferens. ¶ Commeatum missionem ut secedere liceret. ¶ Matri: Liuiæ. ¶ Præcanti: ne abiret. ¶ Vitrico Augusto. ¶ Veniam dedit: obsequi uoluntati aut indulsit. ¶ Abstinuit: ut inedia se conficeret. ¶ Vxore: Iulia. ¶ Filio: druso. ¶ Substitit: cœpta iter tenuit. ¶ Increbescente rumore: phama inualescente.

¶ PHI. ¶ Tantum nõ aduersis. Elocutio est frequens & rata: qua & silius usus est in septimo punicorũ. tantum non strictis mucronibus: ubi illud tñ nõ: nõ tam negare uidetur quã affirmare accipiq; p etiam: ut hic sensus sit etiam aduersis tempestatibus enauigasse rhodon. alii interpretantur quatenus a tẽpestatibus nõ impedirentur. ¶ Amenitate insulæ. Homerus testari uidetur rhodios ab antiquo felices fuisse scribẽs de rhodo: Cara ioui tellus hoium regi atq; deorum. quiq; & opes illi multas effudit & amplas. Cecinit pindarus aurum in insula rhodo pluisse uolens illius loci felicitatẽ significare. refert Strabo urbem rhodiorum tãtum excellere alias urbes: ut nullam ei æqualem nedum prestantiorem preferre possumus. facta ẽ rhodos solis qui rhoduma nomine puellæ quam amabat appellauit. ¶ Modicis edibus. domo magis cõueniente homini priuato: q̃ principi priuignoq; imperatoris. ¶ Laxiore suburbano. prope rhodon ciuitatem parauit sibi tiberius suburbanum hoc est uillã. precipit lex agricolationis: ita in agro edificium esse. ne uilla fundum querat: neue fundus uillam. ¶ Ciuile. instar uitæ priuatæ: græci politicõ dicunt. Cicero in primo officiorum oportet inquit priuatum æquo & pari cum ciuibus iure uiuere talem bonum ciuem dicere solemus. ¶ Sin lictore aut uiatore. Qui sunt ministri publici & presto sunt magistratibus. de lictoribus & uiatoribus supra satis multa. ¶ Gymnasio: gymnasium fuit rhodi multis donis exornatum. apud rhodios memoratu digni extiterunt circa philosophiam & artes liberales panetius appollonius molachus. & andronicus peripateticus: aliiq; complusculi. Quorũ nomina memorat Strabo in .xiiii. gymnasia ut docet Cicero in secũdo de oratore exercitatõis cã a græcis instituta fuerãt. in qb' mox philosophi disserere atq; philosophari ceperũt. a uerbo græco γυμνάζω qd significat exerceo gymnasia dicta: unde & gymnastica appellatur disciplina exercitationis: quam laudat Plato in septimo de legibus. & in timeo. Idem in quinto de re puplica. feminas quoq; iubet exerceri gymnastica. aristoteles quoq; i octauo politicorũ mõet adolescẽtes gymnasticæ tradẽdos eẽ: ut ita fiãt exercitatiores firmioresq;. ¶ Cum græculis. philosophis & sophistis de talibus ait parasitus plautinus tum græci palliati uffar cinati cum libris & cum sportulis. ¶ In disponẽdo die. pythagoricũ preceptum est duorũ temporũ maxime habendam curã mane & uesperi. eorum quæ acturi sumus: & eorũ quæ gesserimus. Consimilis ẽ sniã illa cleobuli unius ex septem sapientibus. anteq̃ domo quis exeat quid acturus sit apud se pertractet. rursus cum redierit quid egerit recogitet. hoc fecerat tiberius. ¶ Visitare. laudatur hadrianus a spartião: q̃ egros bis ac ter in die uisitaret: ac solatiis refoueret. ausonius in panegyrico ad gratianũ sic ait. egrotantes amicos traianus uisere solebat. hactenus in eo comitas predicanda est. tu & uisere solitus & mederi: prebes ministros. lustras cibos: fomẽta dispẽsas: sũptũ adiicis medelæ. ¶ A pximis aliter exceptũ: dixerat tiberius se egrotos omnis quotquot essent rhodi uelle uisitare hoc est singulos in ipsorum domibus officii causa inuisere. qui uerba hæc audierant intellexerunt eum uelle: ut omnes egroti unum in locum cõportarentur tanq̃ illic oẽs simul esset uisitaturus. ¶ Per ualitudinum genera. uerbi causa. podagrici uno loco simul collocabantur. febritantes in alio: phthisici in alio. mos fuit apud babylonios ut languentes in forum deportarentur. qui eos adhibãt siquis & ipse eũdem passus esset morbum consulebant hortabanturq; ad ea remedia usurpanda: quæ ipsi faciendo similem morbum effugissent: aut alium nouissent effugisse. & ut auctor ẽ herodotus in primo historiarum nulli fas est languentes preterire silentio: nisi prius explorauerit quonam morbo laborent. ¶ Perculsus: perturbatus consternatus. ¶ Tenuissimo: ignobilissimo atq; pauperrimo. ¶ Excusans factum: q̃ non sua culpa id factũ esset ut deferrẽtur in unum locum: sed culpa eorum: qui uerba ipsius pperã excepissent. ¶ Circa scholas: Quintilianus & Cicero genus dicẽdi rhodiũ celebrant uelut medium inter atticos & asianos: atq; ex utroq; mixtum neq; enim attice pressi rhodii oratores: neq; asiane sunt redũdantes: eschines eo intulisse fert studia athenarũ q̃ saporem illũ atticũ peregrino miscuerũt.

¶ M. AN. ¶ Tantũ nõ aduersis tẽpestatibus: qtum p uentos & mare licuit. ¶ Ciuile genus uitæ: rem fiorĩs ac pene priuatæ uitæ rõnem inuit. ¶ Lictore a ligando uel ut qdam gellio auctore uoluere a licio quo succinctus eẽt. ¶ Gymnasio exercitatõis loco ἀπὸ τοῦ γυμνοῦ nudi. n. exphilisi i eo exercebat' uel qa τὴν γυμνασίαν exercitationẽ appellãt. ¶ Mutua: officia citro utroq; pstita & accepta. ¶ Disponẽdo die. i. pñtis diei officiis. ¶ Aliter exceptũ: q̃si n̄ domesticati eẽt singulos aditurus sed unũ in locũ delatos suis oculis subiectum iri petiisset perculsus commotus ac cõsternato similis. ¶ Excusans factum: qd non suo id consi

Tantũ nõ

Rhodu felices

Gymnasiũ

Gymnastica

Genus dicendi rhodium

ho accidisset sed illorum potius culpa quia male sibi essent officium interpretati.

antisophistas grauiore iurgio non defuit qui eum interueni entem & quasi studiosiorem patris alterius conuicio incesse ret. Sensim itaq; regressus domum repente cum apparitori bus prodiit: citatumq; pro tribunali uoce præconis conui ciatorem rapi iussit in carcerem. Comperit deinde Iuliā uxo rem ob libidines atq; adulteria damnatam: repudiūq; ei suo nomine ex auctoritate Augusti remissum: & q̄q̄ lætus nun cio tamen officii duxit quantum in se esset exorare filiæ pa trem frequentibus litteris: & uel utrunq; meritæ quicquid unq̄ dono dedisset concedere. Transacto autem tribunitiæ potestatis tempore confessus tandem nihil aliud secessu de uitasse se quam æmulationis cum. C. Lucioq; suspicionē: pe tiit ut sibi securo iam ab hac parte corroboratis his: & secun dum locum facile tutantibus permitteretur reuisere necessi tudines: quarum desiderio teneretur: sed neq; impetrauit: ul troq; etiam admonitus est dimittere omnem curam suorū: quos tam cupide reliquisset.

Item de gestis apud rhodum.

Remansit ergo rhodi contra uolūtatem uix per ma trem consecutus: ut ad uelādam ignominiam qua si legatus ab augusto abesset: enimuero tūc nō pri uatum modo sed etiā obnoxium & trepidum egit mediter raneis agris abditus: uitansq; præter nauigantiū officia: qui bus frequentabatur assidue nemine cum imperio: aut magi stratu tendente quoq̄ quin diuerteret rhodum: & accesse runt maioris sollicitudinis causæ. Nanque priuignum Ca ium orienti præpositum: quum uisendi gratia traiecisset Samum: alieniorem sibi sensit ex criminationibus Mar

Sophisticæ

¶PH. ¶Antisophistis. sophistæ ut docet plato i prothagora aliisq; pluribus in locis sunt rhetores: qui ueluti uenatores parati sunt ad capiendos iuuenum aios sophistica disciplina: quam uenalē per urbes circunferunt: uerbo demonstrantes se oratoriæ & ciuilis disciplinæ esse ꝓfessores cum re uera sint corruptores. De sophistis sic iquit aristoteles libro decimo ethicorū. sciētiam gubernandarum rerū publicarum sophistæ profitentur: quorum nullus rem pugerit. boetius sophisticam interpretat' cauillatoriam. altinous platoicus sophistam distinguit a philosopho eo ꝙ sophista potius existimari uelit. quam esse honestus & bonus: & quod mercedem iuuenum recipiat. Suidas multa docte conscribit de multiplici sophistæ significatione. & ꝙ ē rhetor mercenarius & significat deceptorem. antisophistas appellat tranquillus inter se compugnantes concertantesq; sophistas. Antisophistas fuisse declamatores docet Quintilianus in. xi. ostendens ineptissimum esse discursare & satagere i actione. sic enim ait in undecimo. urbane flauius uirginius interrogauit de quodam suo antisophista: quot milia passuum declamasset. orbilius beneuentanus fuit naturæ acerbæ in antisophistas: quos omni sermone

Sophistica cauillatoria

lacerauit. nomen compositum ex [illegible] i quod est contra: & σοφιστής. ¶Incesseret: uerbo usus est significatissimo. Gellius: incessit quempiam Tantus philosophus seuera atq; uehementi obiurgatione. ¶Cum apparitoribus. tanq̄ magistratu & tribunitia potestate preditus: sunt enim apparitores ministri qui apparēt hoc est presto sunt magistratibus: de quibus dictum iam est. ¶Conuiciatorem. eum scilicet antisophistā: q conuitio & maledictis ipsum fuerat insectatus. ¶Repudium remissum. In repudiis idest in renunciationibus matrimonii comprobata sunt hæc uerba Res tuas tibi habeto: tuas res tibi agito. ¶Officii duxit. existimauit pertinere ut dici solet ad officium suum. ¶Exorare: oramus facilia exoramus difficilia. orare ē rogantis exorare impetrantis. ¶Vtcunq; meritæ. etiam pessime meritæ. ¶Filiæ: Iuliæ uxori suæ. ¶Patrē. augustum. ¶Secessu. illo scilicet rhodiensi. ¶Emulationis. hoc nomen & in laude & in uitio est ut ait Cicero. hic in uitio accipitur. ¶Reuisere. hoc est romam reuerti ad reuiscendos suos necessarios. hoc enim significat necessitudines. ¶Admonitus. scilicet ab augusto. ¶Non priuatum modo egit. Honesta elocutio ē agere priuatū agere amicū agere patrē familias. Tiberius n̄ solū rhodi se priuatum prestitit sed ēt obnoxiū hoc est mancipatum: & seruili pene conditione. nam obnoxius interdum libero opponitur. ut apud liuiū

Apparitores

obseruauimus sic scribentē: si reticeā aut superbus aut obnoxius uidear: quorum alterū est hoīs alienæ libertatis obliti: alterū suæ apud eūdem obnoxie dicere sniam accipit' pro seruiliter: qd significet obnoxius & obnoxie docet gellius li. vii. ¶Abditus. delitescēs. ¶Priuignū supra diximus caiū nepotē ab augusto adoriētem missum fuisse: ubi ex uulnere periit. erat āt hic priuignus tiberii utpote genitus ex iulia: q post obitū agrippæ nupserat tiberio. ¶In mediterraneis. iam dictū est mediterraneæ & loca mediterranea dici remota ab ora & littore quasi in medio terræ collocata. ¶Quoquā in aliquā prouinciā. ¶Samum. insulā unā ex duodecim ioniæ ciuitatibus quā cōdidit tymbron & deinde patrocles ut docet Strabo in. xiii. parthenias prius dicebat' adeo feracitate precellens ut prouerbiū illud samo accōmodaretur: ꝙ ferret lac gallinaceum.

Obnoxie sniam dicere.

lac gallinaceum samo

¶MAN. ¶Antisophistas: rhetoris sapiētes se obscuris qstiōib' icessētes. ¶Cū apparitorib' ministris. ¶Cō

ticiatorē q se cōtitio incesserat. ¶ Repudii:remissū cōperit subaudi. ¶ Suo: noīe q ipsius absentis nomie augusti iussu iuliæ adulterii dānatæ repudiū denūciaret. ¶ Officii dixit: ad se attinere. ¶ Exorate pſem filiæ exoratū:& placabiliorē reddere. ¶ Vel concedere: pmittere eā habere q̄ a patre qñq; dono accepisset: nā oēm delicatio illi cultū ab illo ademptū dixerat. ¶ Seruo nihil: amplius sollicito. ¶ Secundū locum: secundas dignitatis partes. ¶ Necessitudines: necessarios ipsos. ¶ Ignominiā: ignominiosā relegationem. ¶ Per matrem: matris intercessionē. ¶ Cōsecutus: īpetrauit. ¶ Ad uelandā: tegendam. ¶ Obnoxiū: egit periculo & incuriæ subiectum. ¶ Mediteraneis: non maritimis sed a littore remotioribus. ¶ Priuignum: caium iuliæ & agrippæ filium. ¶ Traiecisset: Tyberius. ¶ Samum: insulam in ioniæ ora perthenia olim dictam ut Plinius tradit.

ci Lolii comitis & rectoris eius. Venit etiam in suspicionem per quosdā beneficii sui centuriones a commeatu castra repetentes mandata ad cōplures dedisse ambigua:& quæ tentare singulorū animos ad nouas res uiderent:de qua suspitione certior ab Augusto factus nō cessauit efflagitare aliquē cuiuslibet ordinis custode factis atq; dictis suis.

De eodem & reditu ad urbem.

Equi quoq; & armorū solitas exercitationes omisit redegitq; se deposito primo habitu ad pallium & crepidas:atq; in tali statu biennio fere permāsit cōtemptior indies & inuisior:adeo ut imagines eius & statuas nemausēses subuerterit:ac familiari quodā cōuiuio mētione eius orta extiterit:qui Caio polliceret: confestim se si iuberet rhodum nauigaturum:caputq; exulis (sic enim appellabatur) relaturum:quo præcipue non iam metu:sed discrimine coactus est tam suis q̄ matris impensissimis præcibus reditum expostulare:impetrauitq; adiutus aliquantū etiam casu:destinatum Augusto erat nihil super ea re nisi ex uoluntate maioris filii statueret. Is forte tunc, M. Lolio offensior facilis exorabilisq; in uitricum fuit:permittente ergo Caio reuocatus est:uerum sub conditione ne quam partem curæue reipublicæ attingeret.

¶ PHI. ¶ M. Lolii. hic est. M. lolius pater loliæ paulinæ:quæ fuit Caii principis coniunx:qui rapinis & auaritia offendit ut solinus inqt Caiū cæsarē Augusti filiū:īterdictaq; amicitia principis uenēo iterit. ¶ Bñficii sui centuriōes. Bñficiarios significat:nāq; bñficiarii elegāti uocabulo a ueterib⁹ dicti sunt illi:quos īpator suo bñficio pmouisset i militia. Cæsar cōmentario primo belli ciuilis Petreius uero non deserit sese: armat⁹ familiam: cū hac prætoria cohorte certamen barbarisq; equitibus paucis beneficiatus suis. Vegetius quoq; libro secundo meminit beneficiariorum. ¶ A cōmeatu. post spaciū cōmeatus militaris impetratum ab imperatore. modestinus refert si ad diem cōmeatus quis non ueniat perinde crimē statuendum esse: ac si emāsisset uel deseruisset militiam. officiū autē regentis exercitum est raro cōmeatum dare. Nam ut inquit paulus iurisconsultus: qui cōmeatus spacium excessit emāsoris uel desertoris loco habendus ē. dicit̄ āt a cōmeatu ea formula:qua a partu a coitu a tergo. in qua elocutione hæc particula. A. accipitur pro post. ¶ Ambigua. perplexa & quorsum tenderent dubiosa. ¶ Cuiuslibet ordinis ēt infimi & sordidi. ¶ Custodem factis. qui singula eius facta dictaq; obseruaret & solerter custodiret. Ita olim philippus rex macedonū filio demetrio custodem apposuit:qui illum dissimulanter asseruaret. ¶ Ad palium & crepidas. sensus est tiberius deposuit togam:qui erat habitus patrius:& induit palium ac crepidas. qui est habitus græcorū & eorum maxime:qui philosophant. Liuius scribit scipionem fuisse sermone maleuolorū pulsatum:q; cū palio crepidisq; inambularet in gymnasio. Libellis ēt palestræq; operam daret. olim herodes atticus quendam barbatū palliatumq; qui ex eo habitu philosophus uideri uolebat ita taxauit. uideo inquit barbam & pallium philosophū nondum uideo. Crepidas āt & crepidulas calciamēta esse tradit Gellius: quas romani soleas uocant. Cicero Galligas appellauit sic scribens in secunda antonianarū. Cū gallicis & lacerna cucurristi. eius calciamētis sutores crepidarios dixerūt. sempronius asellio: crepidarius inquit cultellū requirit a crepidario sutore. marcianus. crepidas peragrandæ telluris cātatrix infatigata gestabat. ¶ Contēptior: neglectior:& despicatior. ¶ In dies. quotidie magis. ¶ Nemausenses. populi sunt galliæ narbonensis. auctores plinius & ptolomeus. laus p̄cipua olim fuit caseo nemausensi:ut ait idem plinius in. xi. ¶ Caput exulis. ipsius tiberii. ¶ Matris: liuiæ. ¶ Maioris filii. s. caii:quē ex iulia nepotē sibi augustus adoptauerat filiūq; eratq; lucio maior natu. cām offensæ inter. M. loliū & caiū declarat solinus his uerbis. M. lolius loliæ paulinæ pater spoliatis oriētis regionib⁹ offendit Caiū cæsarē augusti filiū:interdictaq; amicitia principis ueneno iterit. Idem tradit̄ a plinio li. viiii. naturalis historiæ. ¶ Vitricū. tiberiū. diximus. n. iuliā matrem caii post obitū agrippæ nupsisse tiberio.

¶ M. AN. ¶ M. Lolii: huic postea īfamato īterdicta ē Caii amicitia qa ignominiā offensus uenenū hausit: Plinius hoc fuit qt̄e. M. Lolius īfamatus regnū muneribus ī toto oriēte interdicta amicitia a Caio Cæsare Augusti filio uenenū bibit. ¶ Bñficii sui cēturiōes: quos ipe ad eā dignitatē pmouerat quū exercitibus pfuit. ¶ A cōmeatu: quū ex urbe ī castra redirēt Cicero ut ad diē cōmeat⁹ adesset. ¶ Ad cōplures: amicorū: q̄ ca-

Bñficiarii

A cōmeatu

Palliū & crepidæ

Crepidari⁹

Caseus nemausensis.

stris essent. ¶ Ambigua mandata: q̄ quorsū tenderēt haud recte intelligi posset. ¶ Ad nouas res: ad nouarum rerum motum. ¶ Ab augusto: augusti litis. ¶ Cuiuslibet ordinis: q. d. æquo aīo ferā uel ab humillimo quoq; obseruari. ¶ Pattio hitu: romano. ¶ Ad palliū & crepidas: quæ græcoꝝ sūt gellius crepidas calciamēti ait esse genus ac græcoꝝ peculiare pſius nō hic q̄ in crepidas græcoꝝ ludere gestit. ¶ Nemausense: sic legendum cōtenderim nō remausenses ut plæraq; exēplaria hūt est nem ausus narbonēsis galliæ oppidū arecomistoꝝ metropolis ad cētū stadia ut strabo ait a rhodano distās. ¶ Caio priuigno. ¶ Casu bona: a pssus fortuna: quia a M. Lolio q Tyberio aduersabat iam alienatus erat. ¶ Maioris filii Caii q maior natu erat lucio ¶ Offensior ab ea. s. q̄ ex Plinii uerbis pximo loco recitauimus. ¶ In uitricum: Tyberium ¶ Cōditiōe. ab augusto an a priuigno an ab utroq; potius nō dicit. ¶ Predictiōibus: diuinationibus oraculis. ¶ Omnibus augūriis. ¶ Incubanti: fouēti. ¶ Subductū. subtractum ad ptum. pl. q d uersimilius est modo Liuiam nō nutricem uicissim eū fouisse refert. ¶ Insigniter cristatus insigni crista preditus. ¶ Sine regio insigni: siue diademate a cuius usu ro. īperatores abstinere ob regū nomē romanæ ciuitati inuisū. ¶ Ignota Cæsa. ptate imperandi ratione successione q; Cæsaꝝ non dum nota. ¶ Vitricum legionū: ac legionum intellige quæ prospere aduersus brutum & cassium in philippis pugnarant.

¶ PHI. ¶ Ostentis. ostenta dicitam in bonis q̄ i malis rebus claꝝ est: ab eo quod ostendunt futura tam bona q̄ mala. ostentum labeo iurisconsultus diffinit esse contra naturam cuiusq; rei genitum factumque. Sed augustinus elegāter docet portenta & ostenta & id genus alia non fieri contra naturam: sed cōtra quam est nobis nota natura. ¶ Prædictionibus. p p illa quæ prædixerāt mathematici de futura felicitate tiberii. ¶ Incubāti gallinæ. plinius in decimo & columella in nono de incubatione gallinaꝝ multa scripserunt oua incubari infra decem dies utilissimum. uetera aut recētiora sunt infecunda. ¶ Vsque eo fouit. De hoc plinius scribit in decimo. liuia augusta prima sua

Ostentum

De præsagiis futuri principatus eius.

REdiit octauo post secessum anno magna nec incerta spe futuroꝝ: quā & ostētis & prædictiōibus ab initio ætatis cōceperat. Prægnās. n. Liuia quum an marē editura eēt uariis captaret ominibus ouū īcubāti gallinæ subductum: nūc sua: nūc ministratiū manu per uices usq; eo fouit: quoad usq; pullus insigniter cristatus exclusus est ac de infante Scribonius mathematicus præclara spopondit etiam regnaturum quandoq; sed sine regio insigni: ignota scilicet tunc adhuc Cæsarum potestate: & ingresso primā expeditionem ac per macedoniam ducente exercitum in Siriam: accidit ut apud philippos sacratæ olim uictricum legionum aræ sponte subductis collucerent ignibus: & mox quum illyricum petens iuxta patauium adisset Geriōis oraculum sorte tracta: qua mouebatur ut de consultationibus

iuuenta tiberio cæsare ex nerone grauida cum parere uirilem sexum admodum cuperet: hoc usa est puellari augurio ouum in sinu fouendi: atq; cum deponendū haberet nutrici p sinum tradendo ne intermitteretur tepor. nec falso augusta auguriata proditur imperatoris inde fera. ¶ Exclusus ē. Excludi proprie dicuntur fetus animi: quando iam maturi rupto ouo in lucem prodeunt. plinius in decimo. Celerius excluduntur calidis diebus. ¶ Insigniter cristatus. sublimes sanguineæ; cristæ in gallinaceo signant generositatem ait columella auctor est in nono. ¶ Cæsaꝝ potestate: Cum nondū cæsares imperassent Romanoꝝ imperium trifariam diuiditur in reges consules & cæsares. ¶ Sine regio insigni. Insigne regum diadema est: cuius inuentor fuit liber pater: quo cæsares minime usi sunt: cum scirent regum nomen regiaq; īsignia romæ esse intollerabilia. ¶ Victricum. quæ uicerant in philippis campis brutū & cassium: potestēt referri ad legiones cæsaris uictrices: quæ in eodem loco pōp ianas acies debellauerāt. ¶ Subductis. subtractis. uerior lectio ē. subitis: ut sit sensus aras refulsisse ignibus subitariis atq; repentinis. ¶ Gerionis oraculum. In orbe terraꝝ multa antiquitus oracula extiterunt: & præter illa notissima: fuit oraculum amphiarai oraculum triphonii. similiter in Italia iuxta patauium oraculum extitit cognominatum Gerionis: de quo quod eqdem nouerim nulla apud historicos fit mentio. unde adhuc historia oraculi Gerionis non minus quærenda est quam illa oraculi anetini: quam ignorare se fatetur. Au. Gellius & que tendam esse testatur. apud plinium legimus oppidum Gerionis fuisse in italia: quod cum a patauio longe distet nihil ad hanc rem pertinet. mentio fit apud historicos fortium patauinaꝝ: quæ ad hoc oraculum commodissime referri possunt: Fortassis illic ant suspicari licet colebatur simulachrum Gerionis illius notissimi inter labores herculeos: Qui a poetis fingitur tricorpor.

¶ M. AN. ¶ Iuxta patauium: celebre id in uenetis oppidum a troianis duce Antenore conditum numero fuisse qui a paladi uicinitate dictum existimarent quum plura milia passuum a pado distet: uerisimili a πὸ τοῦ πε τεσθαι quod seruius ait ut a ppetis auis uolatu sit nomen illi datum q̄q̄ nec id ipsum ita probo ut nō adhuc probabilius putem credere a patauio oppido in finibus paphlagoniæ appellatū: fuit id circa amastri & cromnā nā heneti Antenoris comites ueneteꝝ ut hi nō solū gēti sed nouæ ēt urbi nomē dederint. ¶ Geriōis oraculū: cuius gerionis id oraculū eēt nō memini adhuc me legisse. neq; q a licet cōiectura agēdis q̄ uetustas obscurauit. suspicari libet id in ea terra ab euganeis q ex herculis cōitatu fuere ab initio cōsti-

rutumant tale oraculi genus fit illis seruatū aduersus gerionē pugnaturis aut ab hoīe eius gentis aut gerio ne ipso olim inuētū qd postea ab extremis terris herculis socii ex ea uictoria reuersi in hanc usq; terram de portarint: sed hæc ut dixi cōiectura est: posset adhuc ab loco dictū uideri nam id quoq; accidere potuisset ut Euganei in his locis quibus postea aponū fuit in pperuū clarissimæ uictoriæ monumentū locum aliquem a se communitum gerionem appellarint cuius uestigia uetustate interciderint. ¶ Sorte fracta ducta.

in Aponi fontem talos aureos iaceret euenit: ut summū numerum iacti ab eo ostenderent hodieq; sub aqua uisuntur hi tali: Ante paucos uero quam reuocaretur dies aquila nūquam antea Rhodi cōspecta i culmine domus eius assedit. Et pridie q̄ de reditu certior fieret: uestimenta mutanti tunica ardere uisa est. Thrasyllum quoq; mathematicum quem ut sapientiæ professorem contubernio admouerat tunc maxime expertus est: affirmātem naue prouisa gaudium afferri: quū quidem illum durius & contra prædicta cadētibus rebus ut falsum & secretorum temere consciū eo ipso momēto dū spatiatur una præcipitare in mare destinasset.

De adoptione de eo facta ab Augusto.

Romam reuersus deducto i forum filio Druso statim e carinis ac pōpeiana domo esquilias i hortos mœcenatianos transmigrauit: totumque se ad quietem contulit priuata modo officia obiēs: ac publicorum munerum expers Caio & Lucio intra triennium defunctis adoptatur ab Augusto, simul cū fratre eorum, M. Agrippa coactus prius ipse Germanicū fratris sui filium adoptare: nec quicq̄ postea

¶ M. AN. ¶ In aponi fontem. Fons aponi & aquæ iuxta patauium medicatæ luculētis uersibus celebrantur a claudiano ita scribente. fōs antenoreæ uitā qui porrigis urbi fataque uicinis noxia pellis aqs. & post paulo. publica morborum requies cōmune medētum auxiliū: psens numen inēpta salus. ut fons hic nomen ab eo accepisse: quod dolorem q grece dicitur ponos: languentes illa aqua liberent. de eodē lucanus apon' terris qua fumifer exit. ¶ Summū maximū & felicitatē significatem qualis ē uenus: cuius supra meminim'. ¶ Reuocaret ex exilio rhodiēsi. ¶ Domus quā i rhodi hēbat. ¶ Aquila sedit. scribit Seneca in .ii. quæstionū naturaliū aquilæ honorem dicitur magna regum faciat auspicia. aquilarum sex sūt genera Melenetos: Pygargus. morphno: percnopterus: gnesion & halietus: dicta est aūt melenetos q̄ si aqla colore nigricans. μέλαν graece aquila ἀετὸς nigra dicit'

pygargus a cauda albicante πυγή natis ἀργὸς albus. morphnos a macula pēnæ: quasi neuia. percnopter' a nigra penna nomē accepit. περκνόν graeci nigrum & πτερὸν pennā uocant. gnesion quasi legitimū uerasq; dicas minimeq; adulterinū. Est. n. hæc aquila incorruptæ originis γνήσιος graece legitimus noiatur. haliætus uero quasi marina aquila interpretatur. Dictiōes mendosæ sunt apud plinium in .x. nā pro percnopterus passim legit' pceperus. p morphnos, morphos. De generib' aqlarum ferecōia ut pleraq; alia mutuat' plini' ab aristotele ex li. ix. de animalibus. ¶ Tunica. interior. s. q camisia uulgo noiatur. ¶ Thrasilū. de hoc iuuenalis. numeris reuocata thrasili. ¶ Naue prouisa. pcul uiso nauigio quo uehebat' nuncius de tiberii reuocatione in patriam. ¶ Cadentibus rebus. alium exitum habentibus q̄ prædixerat thrasillus mathematicus ¶ Præcipitare in mare. Scribit Dion statuisse tiberium a muro deiicere thrasillum astrologum: quod is forus secretorum eius conscius foret: quem cum pturbatum uidisset: quæsiuit pturbati uultus causam. tunc respondisse fertur thrasillus piculo sese quod per scientiam astrorum præuidebat perturbari. unde admiratus tiberius non ausus est illum præcipitare sicut destinauerat. ¶ Deducto in forum late explicauimus in superioribus: quid sit tyrocinium & dies tyrocinii: quo in forum adolescentuli deducebantur toga pura induti eloquentiā auspicaturi. hoc fecit Tiberius in filio die ipsius tyrocinii. ¶ E carinis. nomen ē uici romani: in quo fuit domus pompeii. legimus apud historicos leneum magni pompeii libertum docuisse grāmaticam in carinis. in qua regione ut inquit tranquillus in libro de grammaticis pompeiorum domus fuerat. Virgilius. lautis mugire carinis Carinas dici autumat. M. Varro ab eo q̄ hinc oritur caput sacræ uiæ κάρα graece caput noiat' alio noīe cerionia nuncupata. ¶ Exqlias. docet oratius: in primo sermonū exqlias fuisse a mecenate expurgatas cū illic prius plebi fuisset cōmūe sepulchrum. Refert uarro exqlias ab excubiis regis dictas: alii ab eo qd excultæ a rege tullo essent. hinc exqlina regia romæ noiata. In exqlis horti fuerunt mœcenatis. ¶ Obiēs. peragens. ¶ Munerum. officiorum. ¶ Coactus germanicum adoptare. libro primo institutionum causam legimus: propter quam augustus coegerit tiberium priusq ab ipso adoptaretur: adoptare germanicum. Verba ex titulo de adoptionibus hæc sunt. Sic diuus augustus non antea tiberium adoptauit: quam is germanicum adoptauerit. ut adoptione facta incipiat germanicus augusti nepos esse.

¶ M. AN. ¶ In aponi fontem. aponum locus in patauino agro. ubi hodie balnea. Mar. Censetur apona Limo suo tellus. ¶ Sūmū numerum uenerē seu coum. ¶ Reuocaret' ex rhodo i romā. ¶ Nūq antea nisi rhodi pygargus luget plinius sola aquilarum in cāpis & in oppidis uersat'. ¶ Pro uisa, pcul uisa. ¶ Gaudiū afferri idest peam nuntiari. ¶ Durius tristius. ¶ Cadentibus i aliter q̄ ille dixisset fluētibus. ¶ Temere temō rōne sed casu & fortuna. ¶ Eo ipso momento: quo nauis appulsa esset si lætos per eam nuntios nō accepisset. ¶ De

Apon' fons unde

Genera aquilarum

melenetos pygargus Morphnos percnopteros Gnesion Halietus Mendosæ dictiones apd pliniū

Cariæ uic'

Exquiliæ

Adoptio germanici

stinasset: pposuisset. ¶ Deducto in for. filio druso: ad forensia officia uirili toga illi iducta adhibito. ¶ Hortos mæcenatianos q in exquilis fuere exqliæ secūde regiatis urbis ab regis excubiis ut qdā crèdidere ut alii qa a tullo rege excultæ fuisset Varro est auctor. ¶ Priuata officia: ad publicoꝝ numeꝝ differentiam: uel qualia priuatæ fortunæ ciues obire solent. ¶ Eorum. C. & L. qui defuncti erant tres n. au. q agripppæ & iuliæ uirilis stirpis filii fuere Caius Lucius: & Agrippa. ¶ Fratris sui drusi ex druso Tyberii fratre & minore Antonia germanicus erat ortus.

pro patre familias egit aut ius quod adoptione amiserat ex ulla parte retinuit. Nā neq donauit: neq manumisit: ne hereditatem quidem aut legata percepit ulla aliter quam ut peculio referret accepta: nihil ex eo tempore prætermissum ē ad maiestatem eius augendā; ac multo magis postq̄ Agrippa abdicato atq seposito certum erat uni spem successionis incumbere.

De Illiryco per eum domito.

Data rursus potestas tribunitia in quinqueñiū delegatus pacandæ germaniæ status; parthorū legati mādatis Augusto Romæ redditis: eū quoq; adire in puinciā: iussi: sed nunciata illiryci defectione transiit ad curā noui belli: quod grauissimum omnium externoꝝ belloꝝ post punica per. xv. legiones: paremq auxiliorum copiam triennio gessit in magnis omnium rerum difficultatibus: sūmaq frugum inopia. Et q̄q sæpius reuocaretur tamen perseuerauit: metuens ne uicinus & præualens hostis intraret ultro cedētibus: ac perseuerantiæ grande pēiū tulit: toto illiryco quod intra italiam, regnumq noricum: & thraciam; & macedoniam; interq danubium flumē; & sinum maris adriatici patet perdomito; & in dicionem redacto.

¶ PHI. ¶ Pro iure potestate q̄ pollet is qui paterfamilias est. Tiberius adoptatus ab augusto iam factus erat alienæ dictionis: nihilq ut paterfamilias agebat. ¶ Ius quod adoptiōe amiserat. sensus est tiberium postq ab augusto adoptatus est nihil egisse tanq̄ patremfamilias sed tanq̄ filium: neq retinuisse ius patriæ potestatis: quod pdiderat dum per adoptionem transit in alienam potestatem; & ex patrefamilias fit filius familias. ¶ Neq manumisit. nō ualet donatio: quam facit filiusfamilias sine patris iussu. ut scribit ulpianus in titulo de adoptionibus. itidem quæritur apud iurisconsultos: nūquid filiusfamilias uiuo patre seruū mānumittere possit: & uidetur manumittere non posse nisi pater pmiserit. excipitur filiusfamilias militiam exercens: talis. n. seruos quos in castris acquirit manumittere pōt. cum in patrisfamilia minime cōputent. ¶ Referet accepta. Sicut expensum ferre est scribere te pecuniam dedisse: ita acceptū referre significat accepisse te: quod scriptum erat expensum. Hinc est illa notissima apud pliniū snīa de fortuna sic loquentem huic oia expensa: huic oia ferūtur accepta & in tota ratione mortaliū sola utraq paginā facit frequens & pinde elegās est eloqutio: ut dicamus. tibi hæc accepta refero: pro eo qd est fateor me ista abs te accepisse: qd non tm in bonā sed & in malā partē dici testis ē cicero: cuius hæc uerba sūt ex secūda antonianaꝝ. oia deniq: quæ postea uidimus: quid aūt mali nō uidimus: si recte ratiocinabimur uni accepta referemus antonio. tiberius itaq referebat accepto peculio hoc est se p peculiū accepisse hæreditates & diuitias tanq̄ bona non haberet: q̄ habet paterfamilias: sed peculiū: quod ē serui & filii familias. de peculio supra satis multa. ¶ Seposito. in supioribus explicatū est queādmodū augustus agrippā filium ob ingeniū sordidū ac feros abdicauit sepositq surrētū. ¶ In puinciā germaniā: cuius pacādæ status ipsi tiberio fuerat demādatus. ¶ Ad curā noui belli. apud orosiū opinor mendā ē: qui nō aduersus illyricos sed cōtra germāos bellū hoc maximū & formidolosissimū a tiberio p triēniū gestū esse refert: cuiq istud suetonii testimonium. nāq Suetonius apte illyricum pdomitū fuisse non aūt germaniā significat. ¶ Auxil oꝝ copiā. sæpe alias dictum est legiōes cōscribi ex romanis militibus: auxilia uero dici exteriaꝝ nationū. ¶ Frugū inopia. Iulianus iurisconsultus fruges dici oēs autumat: qbus hō uescat. inopia aūt frugū reiq annonæ in exercitu tanto maturius fit q̄to pluribus utat uegetius erogat. ¶ Instaret ultro cedētibus. bellica fere cōsuetudo est ut ultro cedēti instet aduersatius: metuat uero resistētē. ¶ Quod cōtra italiā. terminos describit illyrici a tiberio pdomiti. scribit ptolemeus li. ii. cosmographiæ illyricū terminari a septētriōe utraq pānonia: ab occasu histria: ab ortu lysso a meridie pte macedoniæ ad adriaticū mare porrecte. plinius quoq idicat illyricum macedonia noricis pannoniæ glandiferis & mesia prouincia circumuallari.

Acceptum refert

Bona pris fam. peculium serui & filii.

Fruges

¶ M. AN. ¶ Pro pre familias: ut pr familias q a i mācipio eius a quo fuerat adopratus esset. Cic. in clodium qui se. P. Fonteio in adoptionē dederat ut ite inqt. P. Fōteius uitæ necisq ptātē hēt ut in filio. ¶ Neq dōauit neq manumisit: quæ patꝝ familias sunt nō filioꝝ q in mācipio patris adhuc sint. ¶ Pre ut peculio referret accepta q ut peculii noīe cōcessa uideri uellet: est. n. peculium ut celsus scribit quod seruus dñi permissu separatum a dñicis rationibus hēt Vlpianus pr familias inqt peculiū hēre nō pōt queādmodū nec seruus bona aut ille q in alterius ē mancipio. ¶ Maiestatē ad Tyberii obsequiū id referas. ¶ Prouīciā: germaniam ¶ Patrēq auxilioꝝ copiā: ut. xxx. sit legiōibus ab eo puincia administratā. ¶ Frugū: reꝝ oium qb ipsi com

meatus constant. ¶ Grande ꝑium tulit multũ pseuerando adeptus est. ¶ Intra italiã regnumq; noricum eisdem quoq; finibus appia nus illyricũ cõplexus est: longitudineq; eius terræ. xv. dierũ itinere constare tradidit latitudinẽ quinq; tam sai scriptores sex milliũ stadio℞ longitudinẽ ipsã posuere mille & cc. latitudinẽ.

De honoribus eidem a senatu decretis & codẽ.

Vi gloriæ amplior adhuc ex opportunitate cumulus accessit. Nã sub id fere tẽpus Quĩtilius Varus cũ tribus legionibus ĩ germania periit nemine dubitante qn uictores germani iuncturi se pãnoniis fuerint: nisi debellatũ prius illyricum esset. Quas ob res triumphus ei decretus ẽ: multi & magni honores. Censuerunt etiam quidam ut pannonicus: alii ut inuictus nõnulli ut Pius cognominaretur: sed de cognomine intercessit. Augustus eo contentum ẽ repromittens: quod se defuncto suscepturus esset. Triumphũ ipse distulit mœsta ciuitate clade uariana: nihilominus urbẽ prætextatus: & laurea coronatus intrauit: positumq; in septis tribunal senatu astante cõscẽdit: ac medius inter duos cõsules cum Augusto simul sedit: unde populo consalutato circum templa deductus est.

De gestis eius in germania.

Roximo anno repetita germania quũ animaduerteret uarianam cladẽ temeritate & negligentia ducis accidisse: nihil non de consilii sententia egit: semper alias sui arbitrii: contentusq; se uno tunc præter consuetudinẽ cũ pluribus de ratione belli cõmunicauit: curam quoq; solito

¶ PHI. ¶ In germaniã perit. de clade uariana in augusto dictũ est: cuius orosius quoq; meminit his uerbis. sub eodem tempore Quintilius Varus cũ tribus legionibus a germanis rebellantibus nimia superbia atq; auaritia in subiectos se agens funditus deletus est. ¶ Pãnoniis: græci peonas appellant sicut ante dictũ est: romani pannonios uocant. natio est ingẽs ꝑ longitudinem danubii incolens: inter illyricos populos a quibusdam numeratur. ¶ Honores. extrinsecus subintelligendũ est decreti sunt. ¶ Vt pannonius. eo more quo romani imperatores a prouinciis debellatis nomen accipiebant. olim antoninus caracalus sibi nomen ascripsit germanici parthici. arabici & alamannici a gẽtibus quas deuicerat. ¶ inuictus. nomen accõmodatum imperatori ut nominetur inuictus. olim Seleucus cognominatus est Nicator quasi uictoriosus quia in bello℞ ut inquit appianus in syriacis: semper uictor semperq; inuictus extiterat.

¶ Pius. cognomẽtum pii metellus primus meruit a pudore: propterea q patrẽ lachrimis & ꝑcibus assiduis ab exilio reuocauit. dein antoninus quẽ adrianus imperator adoptauit appellatus est pius: q socerũ fessũ etate manu subleuaret. quamuis alii cognomẽtum hoc ei dicat inditũ ex eo: quod multos senatores hadriano iã seuiẽti subduxisset: alii q ipsi adriano magnos honores post mortẽ detulisset. ¶ Intercessit. uetuit. prohibuitq; augustus ne cognomen pãnonici aut inuicti aut pii tiberio imponeret. ¶ Quod se defuncto. augusti cognomentũ intelligit: qd tiberius post obitũ augusti erat suscepturus: quod cognomẽ speciosius est & uenerabilius cognomẽto pãnonici inuicti & pii. ¶ Prætextatus. prætexta togã indutus: quæ a liuio inter ornamẽta triũphalia numeratur. ¶ Laurea coronatus. tanq triũphãs. nã q triumphabat corona laurea in primis decorabat. etenĩ auctore plinio laurus triũphis ꝓprie dicat. ¶ In septis. septa fuisse in cãpo martio superius explicauimus. ¶ Medius. locus honoratior est medius nõ solũ apud romanos sed ẽt apud barbaros. unũ ait salustius in iugurta hiẽpsalẽ assedisse iuxta fratrẽ atherbalẽ: ut ille in medio foret tanq uenerabilior. xenophon quoq; tradit cyrum solitũ fuisse mediũ discumbere ĩter amicos honoratos. & a uirgilio dictum ẽst Aurea cõposuit spõda mediũq; locauit. Ouidius quoq; inqt in fastis. Et medius iuuenũ non indignãtibus ipsis ibat. Extat apud spartianũ locus hadriani dignus mẽoratuq cũ seruũ suũ ĩter duos senatores mediũ ambulare uidisset: misit q ei colophũ daret & diceret. noli inter eos ambulare: quo℞ esse adhuc potes seruꝰ. ¶ Negligentia ducis. q̃ntilii uari: q negligẽter libidinose atq; supbe simul germanis ĩperauerat: q illũ ĩprouidũ & nihil tale metuẽtẽ adorti inuaserũt. ¶ Nihil nonsoĩa egit tiberius adhibitis cõsiliariis. hoc. n. significat de cõsilii sñia. dicere solebat. M. antoninus ĩpator æquus est ut ego tot taliũ amico℞ cõsiliũ sequar: q ut tot tales amici meã unius uolũtatẽ sequãtur. ¶ Sui arbitrii. alter fuit agamẽnõ homericus q optat sibi decẽ esse cõsiliarios tales: qualis erat nestor. uersus homeri hic ẽ. τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν cũ unus inqt aristoteles in tertio politico℞ iudicat aliqua affectus perturbatiõe: necessariũ est iudiciũ corrũpi sed in multitudine difficile foret oẽs labi & errare. ab eodẽ dictũ est: q duo boni sunt uno meliores. græce dicitur τὸ δὴ χεῖν ἐστὶ τὸ εἶς εἰσὶ πρὸς τοὺς δύο. nihil unius est ad comparationem duo℞.

¶ M. AN. ¶ Cui gloriæ cui domiti illyrici laudi. ¶ Cumulus accessit: cumulata laus. ¶ Quĩtilius uarus: Varianæ cladis mẽtio in augusto repetẽda ẽ. ¶ Pãnoniis: tũ populi eo. hostibus q appiani & tranquilli descriptione illyricis cõtinebãtur finibus. ¶ Debellatũ: bello supatũ. ¶ Intercessit: auctor extitit quo minꝰ cognomen aliqd ei deferret. ¶ Repromittẽs: repræsentatiue pmittẽs. ¶ Ipse distulit: differre uoluit. ¶ Prætextatꝰ: qd triũphãtis erat insigne. ¶ Positũ: ad tps institutũ. ¶ In septis: in cãpo martio. ¶ Nihil nõ oĩa. ¶ De consilii sententia: consensu eo℞ qui sibi aderant. ¶ Sui arbitrii: sui. ¶ Se uno: suo unius consilio.

Pius

Locus medius honoratus

preclarum adriani exemplũ

meliores duo uno

¶PHI. ¶Exactiorem. diligentiorem pensitatioremq;. ¶Cōmeatū. annonam atq; cibarias: quorū in primis ratio habenda est. ¶Vehiculorum. qbus frumenta & cibaria trās rhenum portabant. ¶In cespite cibum caperet. Laudat mamertinus in panegyrico iulianū imperatorem: q statarium prandiū caperet gaudens castrensi cibo: ministro obuio & poculo fortuito: & q maiorem anni partē in arida humo cubaret & celo nō tegeretur. hoc idem tiberius factitabat: q in cespite nudo hoc est terra herbosa siue auleis tapetibus q; cibum capiebat. In hanc sniam est illud tibulli. At sibi quisq; dapes & festas extruet alte cespitibus mēsas cespitiq; suos thori. Laudatur annibal q quādiu bellum gessit in italia nunq cubans sed stans cibū cepit. ¶Sine tentorio. Celebratur Annibal a silio q uertice nudo solitus sit excipere insanos hymbres celiq; ruinā σκηνὸσ græce dicitur tentorium siue papilio. unā arabes scenitæ cognominati: quia degebant sub papilionibus. ¶Subiti muneris. oneris laboris officii subitarii atq; repentini. ¶Iniungēdū. imponendum pluuius in epistolis. iniūgo tibi prouinciā. ¶Per libellos. In his. enim prescripta erit oīa quæ per milites fieri uellet. ¶Quacunq; uel noctis hora. hoc ē quacūq; hora ēt si foret media nox: adq; tēpus quo ipse dormiret. sunt. n. quædā horæ q bus principē adire uer debem nec possumus. ¶Disciplinam. militarē. ¶Animaduersionum. ai aduertere punire ē: unde animaduersiōes punitiones & supplitia dicunt. ¶Ex antiqtate. inter antiquas animaduersiones ignominiasq; militares hæc fuit. militi uena soluebatur & sanguis dimittebat. ptereaordeo p frumento pascebant: & ut ait plutarchus in lucullo genus ignominiæ militaris apud priscos fuit usitatū ut tunicis interioribus solutis fossam fodere corā exercitu cogerent qua ignominia olim lucullus milites affecit. q etiā inermis miles puniebat: q si centurioni castigare se uolenti restitisset uitē q; tenuisset militia mutabat. pena huiusmodi militū ē ut inqt modestinus iurisconsultus: castigatio. pecuniaria multa. munerū interdictio. militiæ mutatio: gradus deiectio. ignominiosa missio. in metallū aūt nō dant milites neq; torquent. ¶Legato legionis. q erāt legati militares: q ue illorū dignitas supius annotauimus. ¶Decideret lumē. i. extingueret. querit plutarchus in pblematis: cur romani lumen nō extinguebant: sed p se extingui ac deficere pmittebāt: an quasi inextinguibilis & immortalis illius ignis cognati & affinē colentes. an q hoc signū sit nō oportere id qd natū sit nisi noceat corrūpere. ne ue interficere: quasi animal ignis sit. nec immerito. nā & alimento indiget & p se mouet & cū extinguit uelut si occidat uocē emittit. ¶Lucubrante. de nocte ad lucernam uigilante. ¶Ducatu. impio & pfectura: a ducendo. n. ducatus dicit. iulius capitolinus. potēti signū prima die tribuno dedit militi munus: exprobrās utiq; segnitiē tēpotū superiorū: q quidē ēt ante in oibus ducatibus dederat. scribit Lāpridius eliogabalū ppositurās & ducatus & officia palatina uendidisse. ¶Rhuteno gallo. rhuteni auctore plinio populi sunt galliæ aquaticæ cōtermini prouinciæ narbonēsis. de rhutenis ait lucanus in. i. soluuntur flaui longa statione rhutheni. ¶Detecto. pauor & trepidatio plerunq; detegit archanorum flagitiorum conscientiam. ¶Cogitati facinoris. per tormenta confessus ē ille rhutenus se cogitasse de tiberio interficiendo.

exactiorē præstitit. Traiecturus rhenū cōmeatum omnem ad certā formulā astrictum non ante transmisit q̄ consistens apud ripā explorasset uehiculorum onera: ne qua deponerentur nisi concessa aut necessaria. Trans rhenum uero cū uitæ ordinē tenuit: ut sedens in cespite nudo cibum caperet sæpe sine tentorio pnoctaret: præcepta sequentis diei oīa: & si quid subiti muneris iniungendum esset per libellos daret addita monitione: ut de quo quisq; dubitaret: se nec alio interpræte quacunq; uel noctis hora uteretur.

De disciplina eius in re militari.

Disciplinā acerrime exegit animaduersionū: & ignominiarū generibus ex antiquitate repetitis: atq; ēt legato legionis qd paucos milites cum liberto suo trās ripā uenatum misisset ignominia notato. Prælia q̄uis minimum fortunæ casibusq; permitteret: aliquanto constantius inibat quotiens lucubrante se subito: ac nullo propellente: decideret lumē & extingueret: cōfidēs: ut aiebat: ostēto sibi a maioribus suis in omni ducatu expertissimo. Sed re prospere gesta nō multum abfuit: quin ab Rhuteno quodā occideret: cui iter pximos uersanti & trepidatione detecto tormentis expressa confessio est cogitati facinoris.

Scenitæ unde

Animaduersiones

Genera ignominiæ militaris

Ducatus

¶M. AN. ¶Exactiorem. attentiorē. ¶Astrictū ne nimis honustū traheret exercitū. ¶In cespite nudo: cambises apud xenophontē & filiū cyrū iturū ad bellū monet frigus & æstū & labores imprimis impatorem pferre oportere. ¶Cibū capere: ob ea qua dūr militari cibo tū cōtentū fuisse crediderim q ex larido caseo & postea cōstabat ut spartianus ait. ¶Sine tentorio. sine tabernaculo Lucanus: cogit tantos tolerare labores summa ducis uirtus: q nuda fusus arena excubat. ¶Per libellos notata. s. ne quis postea aliquid nō dictum aut nō pceptū cauillari posset. ¶Se interprete: sua interpretatōe. ¶Exegit: requisiuit. ¶Aiaduersionū punitionū. ¶Ignominiarū: ignominiosarū missionū. ¶Generibus: exēplis. ¶Ex antiqtate: ex ueteris disciplinæ rigore. ¶Legato legionis: q legionū uicario noīe ferat. ¶Ignominia notato: ignominiose exauctora

toant cum ignominia dimisso. ¶ Fortunæ casibus: quis cūctātius p̄lia iniret nec multū fortunæ crederet. ¶ Aligio cōstātius: fortius p̄seuerātius. ¶ Decideret lumē: si forturus luminis casus sibi ōnē ī fecisset. ¶ In oi ducauquonēs exercitus sui maiores duxtasset. ¶ Rhutenorū: rhutenī aqtaniæ populi ut Plinus ait: locanus soluuntur flaui longa statione rhuteni. ¶ Trepidatione: trepido incōstāti motu corporis. ¶ Expres cruciatibus extorta.

De triumpho illyrico & aliis gestis eius.

A Germania in urbem post bienniū regressus triumphū quē distulerat egit: prosequētibus etiā legatis quibus triūphālia ornamēta impetrarat: ac priusq̄ in capitoliū flecteret: descēdit e curru: seq̄ præsidēti patri ad genua sūmisit. Bationē pannoniū ducē ingētib⁹ donatū præmiis Rauennā trāstulit gratiā referēs: quod se quondā cum exercitu iniquitate loci circūclusū passus est euadere. Prādium dehinc populo mille mēsis: & cōgiariū tricenos nūmos uiritim dedit: dedicauit & concordiæ ædē. Item Pollucis & Castoris suo fratrisq̄ nomine de manubiis.

De gestis eius ac testimōiis Augusti: & de p̄ricipatu eiusdē.

AC nō multo post lege p̄ cōsules lata ut p̄uincias cū Augusto cōmuniter administraret: simulq̄ cēsum ageret. cōdito lustro in illyricū profectus ē. Et statim ex itinere reuocatus: iā qdē affectū: sed tamē spirātem adhuc Augustū reppit: fuitq̄ una secreto p̄ totū diē. Scio uulgo p̄suasum quasi egresso post secretum sermonem tiberio uox Augusti per cubicularios excepta sit: miser͡ populū ro. qui sub tam lentis maxillis erit. Nec illud quidē ignoro aliquos tradidisse Augustum palam nec dissimulanter morum eius

¶ PHI. ¶ Triumphū quem distulerat: supra dictū est tiberiū perdomito illirico distulisse triumphum: cū Romana ciuitas mesta esset ob cladem uarrianā. ¶ Triumphalia ornamenta. iā declarauimus ornamēta triumphalia eē togā p̄textā tunicā palmatam: togā pictā. coronā laurem. erat & scipio eburneus & sella curulis inter ornamenta triūphalia ut indicat liuius in. xxx. ab origine urbis. ¶ Legatis. s. militaribus: quoq̄ dignitas amplissima est post imperatorem. ¶ Flecteretur. triūphantes peracta triumphandi pōpa capitolium ingrediebātur: ibiq̄ hostiis immolatis in palatiū recedebāt: ut docet Ioseph⁹ libro septimo belli iudaici. ¶ Patri: augusto Cæsari. ¶ Ad genua. hominis genibus q̄dam religio inest obseruatione gentium. hæc supplices attingūt: ad hæc man⁹ tēdūt: fortassis quia his inest uitalitas auctor plinius i. xi. seruius enarrās illud uirgilianum & genua complexus genibusq̄ nolutans tradit genua esse miser cordiæ consecrata: sicuti frons genio: dextra fidei consecrata est. ¶ Transtulit. transportauit. ¶ Mille mensis: legimus apud historicos Cæsarem dictatorē epulum populo Romano dedisse duobus ac. xx. millibus triclinis extructi. ¶ Congiariū. donū ē impatoriū: de quo in superioribus satis ac sup. ¶ Concordiæ ædē. multi apud romanos ædē concordiæ deæ extruerūt. nāq̄ camillus olim uouit ædē cōcordiæ. qd̄ templū ut inqt plutarchus in foro cōstructū. postea flauius ille p̄e libertino notissimus ædē cōcordiæ uouit: si populo recōciliasset ordinē senatoriū & æqstrem: dedicauitq̄ in area uulcani sūma inuidia nobiliū ex mulctaticia pecunia feneratoribus cōdēnatis. auctores liuius & plinius. sequēti tp̄e templū cōcordiæ cōstruxit uel instaurauit cōsul opinius post gracchū fuluiūq̄ trucidatos summo populi dolore: ūn̄ noctu qdā ascripserūt ipsi templo hūc uersum. opus uecordiæ templū cōcordiæ facit. tiberius quoq̄ ut hic indicat tranqllus ædē cōcordiæ dedicauit: cuius et ouidius quoq̄ meminit in. i. fastor͡ his uersib⁹: cū de cōstitutiōe concordiæ tēp̄i loqueret. nūc recens melior: sparsos germania crines colligit auspiciis dux uenerande tuis: inde triumphatæ libasti munera gentis: templaq̄ fecisti quā colis ipse deæ. ¶ Pollucis & castoris. diximus in Iulio Cæsare quemadmodū edes castorum erat in foro romano: quā uouit in bello latino Aurelius posthumius dictator. eandē tiberius dedicauit uel nouā extruxit. ¶ Vel manubiis: pecunia predatitia. qd̄ sint manubie satis copiose supra explicauimus. ¶ Simul censum ageret: tanq̄ augusti collega eēt in censura. censorum. n. officiū hoc erat ut censum agerent. ¶ Cōdito lustro: mos erat cēsorum ut cōpleto quinquēnio urbē lustrarent: solitaurilia sacrificia de sue oue tauro faciēres idq̄ conditū lustrum appellatū. cuius primus auctor fuit Seruius tullius sextus romanor͡ rex. ¶ Affectū: egrotantē atq̄ languentē. propertius. iupiter affectæ tandē miserere puellæ: non pauca scripsimus in cōmētariis p̄pertii qd̄ affectus & efficere significēt. ¶ Secreto: solus sine arbitris. ¶ Sub tam lentis maxillis: scribit plutarcus in apophtegmatis augustū dicere solitū se romani impii successorē eū eē relictum: q nunq̄ bis de eadē re cōsuluisset. tiberiū uidelicet significare uolebat: q ut inqt sextus aurelius repētinis consiliis melior erat q̄ meditatis. tranqllus uero hoc dicto demōstrare uoluit ab augusto reprensam fuisse tiberii lentam morositatē. nā quēadmodū illi lētas maxillas hēre dicunt: q lentissime manducant. ita lētas maxillas metaphoricos in tiberio notauit augustus: & q ille talis erat & q in illo lenta erat uaq̄ natura. quidā codices nō erit habet sed edit: tanq̄ id totū translatione quadā cibaria dictū sit.

¶ M. AN. ¶ Impetrarat: ab augusto & senatu presidēti p̄ri augusto. ¶ Trāstulit: traduxit ex pānonia: ne trāstulerit an ex urbe Rauēnā traductū domū dimiserit idubiū uenire pōt. ¶ Mille mēsis: qbus populus accu

Edes concordiæ

buit. ¶ Cōgiariū donū qd populo dat. ¶ Cōcordiæ ædē: appianus auctor ē ædē concordiæ post cædē grachorū decreto patrū i foro romano ab opimio cōsule cōstitutā. Aurelius Augustus ædē concordiæ teste cædis & supplicii grachorū cōcionātibus apponēdā putatū: Ouidius a liuia augusta cōstitutā innuere ut hāc tuā cōstituit genitrix & rebus & ara tēplaq; fecisti q colis ipse deæ: qre fateri oportet aut antiquū cōcordiæ tēplū ibi conditū aut a Liuia nō a fundamētis erectū. Sed instauratū. ¶ Castoris: & pollucis: hos lædæ filios homerus & poetæ oēs testant: & eorū ædes in foro fuit ut alio ē loco demōstratū. ¶ Cōmuniter: cōmuni/perio. ¶ Affectū: morbo degrauatū. ¶ Secreto: remotis arbitris. ¶ Per cubicularios: p cubiculi ministros. ¶ Lentis maxillis erit: ut ad illud referatur quod tacitus Cornelius scribit tiberium uerba expendere solitum ac ualidis sensibus consulto ambiguum.

duritatē adeo improbasse: ut nōnunq̄ remissiores hilariores q; sermones supueniēte eo abrūperet: sed expugnatū p̄cib⁹ uxoris adoptionē nō abnuisse: uel etiā ambitione tractū: ut tali successore desiderabilior ipse q̄nq; fieret: adduci tñ nequeo quin existimē circūspectissimū & prudētissimū principē in tanto præsertim negocio nihil temere fecisse: sed uitiis uirtutibusq; Tiberii perpensis potiores duxisse uirtutes præsertim quū & reipu. causa adoptare se eū p cōcione iurauerit: & epistolis aliquot ut peritissimū rei militaris: utq; unicū P. R. præsidiū ꝓsequat. Ex quibus in exēplū pauca hinc inde subieci. Vale iucūdissime tiberii: & rem gere fœliciter ἐμοὶ καὶ ταῖς μούσαις στρατηγῶν iucūdissime & ita sum felix uir fortissime: & dux νομιμώτατε Vale & ordinē æstiuorū tuorum: Ego uero mi Tiberi & inter tot difficultates nō καὶ τοσαύτην ῥαθυμίαν στρατευομένος nō potuisse quenq̄ prudētius gerere se q̄ tu gesseris existimo. Hi quoq; q tecū fuerūt omnes cōfirent uersum illum in te posse dici. Vnus homo nobis uigilando restituit rem: siue iquit qđ incidit de quo sit cogitandū diligētius: siue qđ stomachor ualde medius fidi⁹ Tiberiū meum desidero: succurritq; uersus ille Homericus

¶ PHI. ¶ Duritatem: aspitatē morū & tristitudinē. tiberius a plinio in. xxviii. tristissimus hominū hinc dictus ut. ¶ Precib⁹ uxoris: liuiæ: q erat tiberii mr. ¶ Nō renuisse: nō recusasse adoptare tiberiū in filiū. ¶ Circunspectissimū: oia solerter & cū circūspicientia ppēdentē ac uelut ī librili collocantē. ¶ Desiderabilior fieret. princeps bonus tanto magis desiderari solet: qto peiorē successor. malus priceps gloria ē boni antecessoris. ¶ Potiores uirtutes. mōet orat⁹ i sermonib⁹ amici uitia leui⁹ eē interptāda & nōnūq̄ in uirtutes trāsferēda: sed cū nemo sine uitiis nascatur uidendū ē. an uirtutes plures sint magis q̄ pondeteē. & ita bōa cū uitiis cōpensanda. ¶ Pricipe m augustū. ¶ Perpēsis. examinatis & diligenter pensitatis. ¶ Emoi: καὶ ταῖς μούσαις στρατηγῶν. uerba sunt ex augusti epistola: quorū hoc ē interpretamentū. mihi & musis ducatū agens. qdā codices habent καὶ τοῖς σοῖς qđ significat mihi & tuis. ¶ εὐβουλέστατε. hoc est prudentissime: eubolon. n. græci prudentē dicunt: & eubolam prudentiā bonūq; consiliū. inde fit ὑπερβατικόν. i. superlatiuū εὐβουλέστατος. quidā legūt νομιμώτατε quod est a νόμου. i. lege deflexum. ¶ Et ordine estiuorū tuorū: extrinsecus subintelligendū est uerbū serua: siue custodi: siue aliquid tale: ut sit sensus uale & serua ordinē tuorum in estiuis. dnr aūt estiua loca in qbus estiuo tpe milites commorant. uetustus codex ita scriptū hēt. uale & ordini tuo: ut sit sensus uale & tuos in ordine retineto. καὶ τοσαύτην ῥαθυμίαν στρατευομένος. hoc ē inter tātam desidiā militātium: græci. n. ῥαθυμίαν uocāt pigriciā. & στρατεύομαι significat milito. unē στρατευόμενος deducitur. ¶ Vigilādo restituit rem. ex enniano carmine immutata est dictio: nā sicuti de fabio maximo dixit ennius: qđ conctādo restituerat rem imp̄riumq; Romanū non pugnando: ita augustus dixit tiberiū uigilando idē factitasse. & hieronymus usurpans eundē uersum dixit: unus hō nobis scribendo restituis rē. historia fabii maximi notissima est: qui cunctator dicit ab historicis: de quo silius solers cunctandi fabius. ¶ Versus ille homericus: apud homerū in. x. illiados rhapsodia diomedes suscipiens munus, eūdi p speculatore ad troiana castra ulixē sociū sibi dari deposcit: dicitq; hūc uersū: quē ita interpretari possumus. hoc āt comite uel ex igne ardenti ambo redibimus: propterea q optime nouit intelligere.

Estiua

¶ M. A N. ¶ Duritatē: tristiores mores & ab oīco mitate alienos plinius cur sternutamētis salutamus qđ ē tyberiū cesarē tristissimū. ut constat holum in uehiculo exegisse tradūr. ¶ Remissiores: citra curas oēs habitos. ¶ Hilariores: urbaniores. ¶ Abrūperet: ꝗs hois seueritatē ueritus. ¶ Sed expugnatū: siquidē parum prudēter Augustus fecisse uideri potuisset qđ eū cuius mores nō probaret sibi successorē destinasset id circo: ut oēs temeritatis aut ambitionis: sue suspitionē a circūspecto integerrimoq; alioqui principe remoueat causas subiicit trāquillus qbus adductus uideri possit ut tiberiū potius q aliū sibi imperii successorē constituerit. ¶ Vxoris: liuiæ. ¶ Ambitione: laudis cupiditate. ¶ Circūspectissimū: consideratissimū oīa accuratissime considerantē ē circūspectus ambigui sensus ut intus uector & alia quedam quæ tam actiue q̄ passiue accipiūt. ¶ In tanto negocio: in noui pfuturi principis electione. ¶ Nihil temere: incōsiderate: potiores duxisse uirtutes eas intelligēs. sq in tiberio essent eas credere quæ cum uitiis non solum equilibrium facerēt: sed preponderarent etiam quod & in colendi amicitia seruandum. Cicero præclare docet. ¶ Reipub. cau/

ia ad usum rei pu. [illegible Greek] mihi & tuis impatorem agens. quod aūt [illegible Greek] fœmi nino genere dixit ad liuiā matrē & iuliam nōdum repudiatam referri oportet q̄dam exemplaria hn̄t. [illegible Greek] tanq̄ mihi & musis dixisset qd̄ nō admodū pbo. ¶ Dux [illegible Greek]: dux compositissi me regulatissime [illegible Greek] legitimo. ¶ Vale æstiuorum tuorum: ut ordo ē [illegible Greek] tuo rū æstiuorū uale. i. o regulatissime oīum q̄ te in tuis sunt æstiuis a'ioqn imp fecta eēt produs qd aūt sint æsti ua quid hiberna diximus: laudatur tiberius a lege & disciplina militari in æstiuis seruata. [illegible Greek] & tantā desidiam militans sed subaudi inter quæ particula repetenda est ut sit sensus inter tot difficultates & tantā militū desidiam uersatus. ¶ Vnus homo nobis: ex enni officina id car mēē primo deptomptū mox a Vergilio & Nasone usurpatū quanq̄ patū integra figura: qd augusto quoq̄ accidit q uigilando dixit quū ille cūctando scripsisset: & .n. fabium cunctatorē ait ennius rem romanam resti tuisse qui hanibale ex italia eiecto q̄ illius ferocissimus conatus tēpestiua cūctatione fregisset senatus po puliq̄ ro. ac totius italiæ consensu graminea donatus est corona plinius est auctor siue quid stomachor si ue consultatiōe opus sit siue stomachari oporteat tui desidero præsentiā. ¶ [illegible Greek] hoc sequente ab igne ardēti ambo reuertemur quoniam ualde nouit intelligere.

[illegible Greek] attēnuatū te eē cōtinuatiōe laborū quū audio & lego: dii me pdant nisi coborrescit corpus meū teq̄ rogo: ut parcas tibi: ne si te languere audierimus: & ego & mater tua expiremus: & de summa impii sui populus Roma nus pericliteť. Nihil iterest ualeā ipse necne: si tu ualebis. de os obsecro ut te nobis conseruēt: & ualere nunc & semp pa tianť si non populo Romano posi sunt.

De Agrippa iuuene occiso: & aliis gestis.

Excessum Augusti non prius palā fecit q̄ Agrippa iuuene interempto. Hūc tribunus militum custos appositus occidit lectis codicillis: quibus ut id face ret iubebatur: Quos codicillos dubiū fuit Augustus ne 'mo riēs reliq̄sset: quo materiam tumultus post se subduceret: an nomine Augusti Liuia & ea conscio Tiberio: an ignaro di ctasset: Tiberius renunciāti tribuno factum esse quod impe rasset: neq̄ imperasse se: & redditurum eū senatui rationem respōndit: inuidiam scilicet in præsentia uitans: nam mox silē tiorem oblitterauit.

De gemitu eius & testamēto Augusti in senatu recitato.

Vre autem tribunitiæ potestatis coacto senatu: in choataq̄: allocutiōe de Rep. uelut impar dolori cō gemuit utq̄ nō solū uox: sed ut & spiritus deficeret optauit ac plegendū librum Druso filio tradidit: Illatum de

¶ PHI. ¶ Horrescit. horrore & tremore concutitur. ¶ Pericli tur. in laudē tiberii dictū est: tan quam cum eius salute populi Ro. salus cōsistat: & cū periclitā te periclitetur. ¶ Si tu non uale bis: non absimile illud ꝓpertii: uiuā si uiuet: si cadet illa cadam. ¶ Perosi sunt. odio hn̄t. ¶ Ex cessum. obitū. ¶ Palā fecit: liu de morte tarquin. tū demū palā factū ex cōploratione in regia orta. ¶ Agrippa iuuene. quē au gustus adoptauerat & pp inge nii socordiā seposuerat. ¶ Codi cillis. tabellis pugillarib⁹. scribit hieronymus in epistola ad lucia nū carthæ & mēbranaꝝ usum i dedolatis e ligno codicillis aut i corticibus arboꝝ fuisse scriptū: unī portitores codicilloꝝ tabel larios & scriptores a libris arbo rū librarios uocitauere. plinius in. xiii. cur inqt & homerus in il la ipsa lycia belorophonti codi cillos datos nō epistolas ꝓdidit catullus mœcha putida redde codicillos. ¶ Vt id faceret. agrip pā intertimeret. ¶ Post se sub duceret: post obitū suū subtrahe ret ac summoueret. ¶ Impasse. ut s. agrippā tribunus occideret. ¶ Oblitterauit. aboleuit & obli

Codicillis

Tabellarii Librarii

Obliteŕa gens

uioni tradidit. neuius noue dixit gentē obliterā ꝓ obliterata. ¶ Iure tribunitiæ ptātis. A. gellius ex auctori tate uarronis & atei capitonis ius fuisse tradit tribunis plebis habendi senatus: q̄q̄ senatores non essent. ¶ Spiritus deficeret. hoc est ut ipse moreretur. ¶ Librum in quo perscripta erant illa de quibus inchoaue rat allocutionem.

¶ M. AN. ¶ Imperii sui pictiteť: impii sui discrimen & piculū adeat. ¶ Perosi sūt. i. ualde oderint. Ver. lucē q; posi plaut⁹ simpliciter ꝓtulit inimicos semp osa obtuerier ꝓtulit &, uerbale icōtinētē iqt atq; osorē uxoris suæ: prisci -nus odiosus ut noui notus ex quo posus & exosus. ¶ Excessum: mortē. ¶ Palā fecit: patefecit: nec palā unq̄ ad posā ptinet ut pa p inus in analogia refert corā uero sæpius in ō. n. pala scipiōe policēte Ae milio sed corā dicimus. ¶ Agrippa iuuene: cū quo fuerar ab augusto adopratus. ¶ Codicillis: lris. ¶ Sub duceret tolleret. ¶ Liuia. q̄ ut mi cantere uoluisset filiu impio. ¶ Ne q; impasse se: ex q̄ inficiariōe supior dubi tatio orta est. ¶ Inuidia: odiū. ¶ Rē agrippæ: cædē. ¶ Oblitterauit: silētio & obliuioni dedit. ¶ Iure tribu nitiæ ptāris: nam eī ptātem in aliud qnquēniū suscepat uarro ad opianū scribens dictatorē cōsules: ptores: tribunū ple. inter regē & præfectū urbis ius cogendi senatus hūisse ait: ac pter hos extraordinario iure tribu nos militares cōsulari potestate. X. uiros qbus cōsulare fuisset imperiū & triūuiros cōstituendæ rei pu. cau

sa creatos. ¶ Imperatu non sufficiens. ¶ Librum: in quo erant ea quæ ad patres erat relaturus.

inde Augusti testamētū nō admissis signatoribus nisi senatorii ordinis: cæteris extra curiā signa agnoscētibus recitauit p libertū. Testamēti initium fuit. Quoniā sinistra fortuna Caium & Luciū filios mihi eripuit: Tiberius Cæsar mihi ex pte dimidia & sextāte heres esto: quo & ipo aucta ē suspicio opinātiū successorē ascitū eū necessitate magis q̄ iudicio: quando ita præfari non abstinuerit.

De acceptione principatus ad præces senatus q̄si coacta.

Rincipatū quāuis neq̄ occupare apte cōfestim neq̄ agere dubitasset: & statione militū: hoc est ui & specie dn̄ationis assūpta: diu tn̄ recusauit ipudētissimo aīo adhortantes nunc amicos increpans: ut ignaros q̄ta belua esset imperiū: nūc præcantē senatū & pcumbentē sibi ad genua ambiguis responsis & callida cūctatione suspēdēs ut quidā patientiā rumperēt: atq̄ unus in tumultu pclamaret aut agat aut desistat: alter corā exprobraret. cæteros qd̄ polliciti sint tarde præstare: seipsum quod præstet tarde polliceri. Tandem quasi coactus: & quærens miserā & onerosā iniungi sibi seruitutem recepit imperiū: nec tn̄ aliter q̄ ut depositurus se quādoq̄ spem faceret. Ipsius uerba sunt: dum ueniam ad id tempus quo uobis æquū possit uideri uos dare aliquam senectuti meæ requiem.

De causis pp quas principatū recusauerat: & aliis gestis ei⁹.

Vnctādi cā erat metus undiq̄ iminētiū discriminū ut sæpe lupum se auribus tenere diceret. Nā & seruus Agrippæ Clemens nomine nō cōtēnendā manum in ultionē domini cōpararat: & L. Scribōius Libo uir nobilis res nouas lcam molliebatur: & duplex seditio militū in illyrico & in germania exorta ē: flagitabant ambo exercitus multa extra ordinem: ante omnia ut æquarent stipēdio

Signatores testamēti septem

¶ PHI. ¶ Non admissis: nō introductis i senatū. ¶ Signatoribus: notū ē signatores septē adhiberi signādis testamētis: ut ita nula fraus adhibeatur & ut scribūt iurisconsulti possūt oēs septē testes uno anulo signare testamētū. ¶ Sinistra: noxia & iusera. ¶ Ex sextante: ex besse hoc est octo ptibus h[er]editatis: q̄ diuidit in .xii. partes assis Tiberiū instituit heredē. ¶ Quoniā ita prefari: sensus est cū in testamēti pfatiōe ita exorsus eēt augustus se Tiberiū instituere heredē: propterea q̄ fortuna sibi filios eripuerat: ex tali pfatione testamēti suspicati sunt oēs Tiberiū necessitate magis quā uolūtate relectū fuisse heredem ab augusto orbato filiis. ¶ Statione militū: custodia militari. ¶ Quanta belua: tyrānidi illud oratianū accōmodari pōt: bellua multorū capitū es. Si hoīes scirēt quātū mali lateat sub bracteata illa & psonata impii felicitate oēs ipeniū recusarent tanq̄ plenū erūnatū. ¶ Cūctatione suspendens: sextus Aurelius de Tyberio scribēs ait hic: deniq̄ delatū a patribus principatū qd̄ quidē astu perfecerat: iste abnuere: qd̄ singuli dicerent uel sentirent atrociter explorās: q̄ res bonos quoq̄ pessū dedit. ¶ Ant agat: s. principem simpliciter & aperte. ¶ Aut desistat a principatu. ¶ Quid pstet Tiberius re quidē principem se prestabat: sed uerbo principatū abnuebat. ¶ Onerosam seruitutem: dion libro tertio de regno docet principatū rem eē laboriosam: nec otio & aī remissione sed curis & laboribus refertā. ¶ Lupū aurib⁹ tenere: prouerbiū est apud græcos. λύκον τῶν ὤτων ἔχω. hoc est lupū auribus teneo: qd̄ i re ancipiti periculosaq̄ dici solet. Nam q̄ auribus lupū tenet nec eū dimittere audet: nec retinere pōt sine periculo. hieronymus scribēs aduersus Ioannē origenistā sic ait. nunc uero q̄si auribus lupū apprehēderis nec tenere potes nec audes dimittere: apud terentiū quoq̄ in phormiōe iuuenis amator in periculo collocatus usurpat idē puerbiū. ¶ Manū: multitudinē. ¶ Scribonius libo: hic erat ex familia illus libonis scribonii: q sedē ptoris & tribunal collocauit iuxta arcū fabianū: qd̄ puteal libonis ab oratio dictū ē. ¶ Extra ordinē: nō cōtenti legitimis extraordinaria deposcebant. ¶ Germanicianis: germaniciani differūt a germanicis: sicuti hispaniēses ab hispanis: sicilienses a siculis. naq̄ germaniciāos uocat milites Romāos i germāia militātes. Idē infra att neq̄ n. deteriores esse aut hispaniēsi exercitu: q̄ galbā aut germaniciano qui uiteliū fecissent.

Lupū auribus teneo

puteal liboris

Germanicianu

¶ M. AN. ¶ Signatoribus: q testamentum signarant signare olim subscribere fuit cæteris quibus non licebat curiam ingredi. ¶ Signa agnoscentibus: sua quisq̄ signa aut suam quisq̄ manum spectantis. ¶ Per libertum suum: an Augusti non dicit. ¶ Ex dimidia parte & sexante: ex duabus tertiis partibus. ¶ Quo & ipso: qua etiam præfatione. ¶ Confestim continuo post augusti excessum. ¶ Agere: se principis dignitatē usurpare. ¶ Statione militum: militis præsidio circa se constituto. ¶ Impudentissimo animo omni pudore abiecto. ¶ Quanta belua: q̄ difficilis & ardua. ¶ Imperium: imperii cura & administratio. ¶ Ambiguis responsis: uariis & obscuris & quibus haud facile intelligi poterat accepturus esset necne. ¶ Callida: astuta. ¶ Cunctatione: mora & hesitatione. ¶ Patientiā rumperent: in stomachum illius ambitiosæ cauillationis q̄ patienter tulerant prorumperent. ¶ Aut agat: aut apette agat principem. ¶ Aut desinat: agere

principem quæ litere agit: nam ut dixi continuo augusto defuncto cœperat in multis principis personam usurpare. ¶ Quod præstet tarde polliceri: satis urbane & si non sine felle dictum: quasi diceret: quũ alii sero pstare soleant q̃ promiserint hic q̃ prestet: nam dudum re ipsa se principem agebat cunctanter polluetur. ¶ Cunctandi: ut delatum imperiũ cunctanter adiret. ¶ Ludũ auribus: puerbium ab aĩali natura sumptũ constat: n. lupum capite & dentibus maxime polluere contra quum posteris eẽ partibus elumbem: sed quũ sit minime auritus uere qui eũ auribus tenet in discrimine est. ¶ Mauum: armatorũ agmẽ. ¶ L. Scribonius libo: ob scriboniã sororem credo aut matrem ut alii aiunt cui repudiatæ augustus liuiã tiberii uxorem superduxit uxorem. ¶ Extra ordinem: preter legitimum stipendium. ¶ Stipendio. prætoriani qui romæ erant idem acciperent stipendium quod & illi qui sub germanico militabant.

prætoriani germanicianis. Quidã etiã principẽ detrectabant nõ a se datũ; summaq; ui Germanicũ qui tum his præerat ad capessendã rempublicã perurgebãt: q̃q̃ offirmate resistentẽ quem maxime casũ timens partes sibi quas senatui liberet tuendas in Repu. depoposcit: qñ uniuersæ sufficere solus nemo posset: nisi cum altero uel etiã cũ pluribus. Simulauit & ualitudinẽ quo æquiore animo Germanicus celerẽ successionẽ: uel certe societatẽ principatus opperiret. Cõpositis seditionibus Clæmentẽ quoq; fraude deceptũ redegit in potestatẽ: Libonẽ ne quid in nouitate accerbius fieret: secũdo demũ anno in senatu coarguit: medio tantũ tpis spacio cauere cõtentus. Nam & inter põtifices sacrificanti simul pro secespita plumbeũ cultrum subiiciendũ curauit: & secretũ petẽti nõ nisi adhibito Druso filio dedit: dextrãq; obambulantis ueluti incũbens quoad peragetur sermo: cõtinuit.

De ciuilibus gestis eius in initio principatus.

VErum liberatum metu ciuilẽ admodũ inter initia: ac paulomin⁹ q̃ priuatũ egit. Ex plurimis maximisq; honoribus præter paucos & modicos non recepit: natalem suum plebeis incurrentem circensibus uix

Pretoriani

¶ PHI. ¶ Prætoriani. hi erant milites honoratiores: q Romæ ut inferius declarabit habebãt castra: q pretoria dicebant. a ptoriano olim exercitu otho factus ẽ imperator. ¶ Quidã. s. militũ. ¶ Principẽ detractabant. Tiberiũ recusabãt. ¶ A se. s. mil. tib⁹. ¶ Germanicũ obfirmitate resistentẽ. de hac re alibi sic scribit tranqllus. germanicus excessu augusti nũciato legiões uniuersis imperatorẽ Tiberiũ pertinacissime recusantes & sibi summam rei pu. deferentes incertũ cõstantia an pietate maiore cõpescuit. ¶ Casum. periculũ ne germanico demandaretur imperiũ ipso exturbato explosoq;. ¶ Nisi cũ altero. talis ẽ illa homerica suia maior duobus aĩ prestantia est: plusq; alacritatis consiliiq; adest quia alius aliud excogitat. atqui solus est sibi ipsi plerũq; diffidit: & apud diffidentiã suã cõsilii põdus intercedit. ¶ Operiret. expectaret. ¶ Clementẽ. agrippæ seruũ: qui ut dudũ dixit: cõparauerat armatos in ultionẽ dñi interẽpti. ¶ Libonem. qui res nouas clã moliebat'. ¶ Pro secespita. secespitã auctores cultrũ ferreum uocauerunt oblungũ manubrio eburneo. rotũdo: quo flamines: flaminicæ uirgines: pontificesq; ad sacrificia utebãtur. dicta autẽ est secespita a secando. libũ quoq; qd in sacrificio secespita secat' seciũ dici uoluerunt. Tiberius loco secespitæ plũbeũ cultrũ ideo subiici curauit sacrificanti liboni: ne ab eo p simulationem sacrificii uiolari posset. plumbeus. n. culter obtusior ẽ habet q̃ ciẽ hebetiorẽ. ¶ Secretũ petenti. liboni colloquiũ cum Tiberio secretũ postulanti. ¶ Dextram obambulãtis. timẽs Tiberius ne inter colloquendũ ambulandũq; ferret' a libone: illius dextrã dissimulanter cõtinebat: tanq̃ illi uideret' icumbere & inniti. obambulare. ppriẽ ẽ aduersum alios ambulare & quasi ambulanti se opponere: hic obambulantis simpliciter accipit' pro una iunctimq; ambulantis. Ouidius de polyphemo dixit Nocturnus obambulat. pro eo qd est ultro citroq; ambulando discursat prisci obuaricatorẽ eleganti uocabulo dixere illũ qui cuipiam occurrebat: quo minus is rectũ iter conficeret. ¶ Ciuilẽ egit: præstitit se non tanquã principẽ sed tanquã ciuem ac ueluti priuatum: quẽ græci politicon' dicunt. ¶ Plebeis circensibus. plebei ludi dicti sunt: quos exactis regibus pro libertate plebis fecerunt aut pro reconciliatione plebis cũ patribus: post secessionẽ in auentinũ. auctor pedianus asconius. fiebant hi ludi mense nouembri: quo natus est Tiberius: quod insinuat Cicero in secunda uerrinarum cum dicit. secundum ludos plebeios aut nulli aut pauci dies ad agendum futuri sunt.

Secespita

Secium

Obambulare

Obuaricator.

Plebeii ludi

¶ M. AN. ¶ Detrectabant. recusabant. ¶ Sũma ui. sũma contentione perurgebant degrauabant sollicitum reddebant. ¶ Tuendas: de fendẽdas. ¶ Præsidio: obtenẽdas. ¶ Cum altero: cũ collega uno. ¶ Valitudinẽ aduersam subaudi. ¶ Nouitate: noua. ¶ Imperii: administratiõe. ¶ Secundo demũ anno: qd antea ñ ausus erat facere. ¶ Medio tantũ tpis: dũ ob impii nouitatẽ coarguere nõ ẽ ausus. ¶ Sacrificãti liboni. ¶ Pro secespita. secespitã ut festus docet alii securi alii dolabrã eneã aliq culrellum putãt uerũ culter erat ferreus oblongus Manubrio eburneo uĩcto ad capulũ argẽto auroq; fixo clauis eneis quo flamĩes pontificesq; ad sacrificiũ utebantur dictaq; est secespita a secundo. ¶ Secretum: secretiorem congressum. ¶ Ciuilem: ut priuatum ciuem & in ordinem redactum. ¶ Honoribus: publico decreto delatis. ¶ Plebeiis circẽsibus sic ualerius plebeis inquit ludis quidam pater familias & continuo in eodem capite presultorem ludis circensibus quum

de eisdem interim ludis loqueretur: sed quid de ludorum uarietate liuius & Dionysius senserint alio loco diximus. ¶ Interciperetur eodem tēpore quo ludi ipsi ipsius natalis celebrarent.

unius bigæ adiectione honorari passus ē. Templa: flamines: sacerdotes decerni sibi prohibuit: etiam statuas atq; imagies nisi permittente se poni: permisitq; ea sola conditione ne intra simulachra deorum: sed intra ornamenta ædium ponerētur. Intercessit & quo minus ī acta sua iuraret̄: & ne mēsis september Tiberius: October Liuius uocarentur: prænomen quoq; īperatoris: cognomen quoq; patris patriæ. Ciuicam in uestibulo coronam recusauit: ac ne Augusti quidē nomē quāq̄ hæreditarium ullis nisi ad reges ac dinastas epistolis addidit: nec amplius q̄ omnino tres cōsulatus unū paucis diebus: alterum tribus mēsibus: tertiū absens usq; in idus maias gessit.

De adulationibus per eū spretis: & prohibitis.

Adulatiōes adeo auersatus ē: ut neminē senatorum aut officii aut negocii cā ad lecticā suā admiserit. Cōsularē uero satisfacientē sibi ac p genua orare conātē ita suffugerit: ut caderet supinus: atq; ētsiqd in sermone uel i cō

Bigæ

¶ PHI. ¶ Unius bigæ: grāmatici bigas plurimo numero dici debere contendunt: quoniam multitudinis numero tenētur. nam sicut quatuor equi iuncti quadrigas faciunt: ita iunctos duos equos bigas uocamus. auctoritas tamen ueterum: quæ pro ratione habenda est: bigam singulo numero dicit: sicut & quadrigam. plinius in summo mausoleo est quadriga marmorea: quā fecit pythis. Papinius in thebaide. Rorifera gelida tenuauerat aera biga. bigas primum iunxit phrygum natio quadrigas ericthonius. eadem quoq; formula

Biga

trigam dici tres equos simul iunctos docent iurisconsulti libro. xxi. digestorum sic scribētes ad edictum editium. simili modo & si triga uenierit retinenda erit tota: & si quadriga redhibeatur. a triga trigarium deriuatur & ac

Triga

Trigariū

cipitur pro curruli certamine trigarum. corrigenda est mendosa dictio in calce opis pliniani: nam ubi trigaris legendū est tricariis passim fuit impressum. uerba pliniana hæc sunt. Ne equos quidem in tricariis præferri ullis uernaculis animaduerto. sensus est cū circēses agūtur curruli certamine bigarū & quadrigarum: hunc solū sibi tiberius honorem exhiberi uoluit in ludis: ut ad celebrandum diē suum natalē adiceretur pristino nūero currū biga una nois sui cā. ¶ Flamies. singulis dis singuli flamies erāt assignati: ut dialis martialis & quirinalis: sed de flam' e latissime explicatū ē in Iulio Cæsare. ¶ Statuas & imagines: hæc duo dispa rauit tanq̄ diuersa. sicut historici fecerunt. statuæ. n. sunt æneæ & lapideæ: imagines ceræ & pictæ. ¶ Ne intra simulachra. noluit tiberius statuas suas collocari inter simulachra deorum: ne dis immortalibus æquari uideretur. sed tm̄ modo collocari eas uoluit ut essent templis ornamento: sicuti multa simulachra ad ornatum tm̄ in templis ponuntur. ¶ Ne mensis tiberius. noluit a suo noie menses appellari: sicut a Iulio Cæsare & ab augusto dicti sunt duo menses iunctim locati. Iulius & Augustus. ¶ October liuius: uel a matre liuia uel ppter gentem liuiam: nā maternum tiberio genus. ¶ Prenomen imperatoris. e contrario iulius Cæsar imperatoris prenomen. inter cætera ornamēta recepit. ¶ Ciuicā in uestibulo: de corona ciuica affatim dictum est in iulio Cæsare. illud in presentia addendū: quod ciuica corona facta ē insigne clarissimū clementiæ imperatorū. & olim augustus ciuicā accepit ab humano genere. hancq; in uestibulo ædiū palatinarū poni solitā: quæ laurū añ limina excubantē spectabat: docet ouidius sic scribēs. postibus augustis eadē fidissima custos añ fores stabis mediāq; tuebere quercū. Idē in. iii. fastorum: state palatinæ laurus prætextaq; quercus stet domus. eternos tres hēt una deos. quercū. n. utrobiq; posuit ouidius p corona ciuica: q̄ erat quernea q̄ clementiæ impatorū dicata in uestibulo figebat' una cū lauro: q̄ ob id a plinio dicitur ianitrix Cæsarū pontificūq; & domos exornat & añ limina excubat. hāc ciuicā coronā sibi in uestibulo poni recusauit tyberius: dū pberi se ciuilē & pene priuatū: sicut Cæsari Augusto fuerat posita. ¶ Quāquā hereditariū: qui scribit' heres in testamēto in nomē testatoris recipit' sicut de pōponio attico dictū est: q appellatus ē cecilius testamēto cecilii heres factus. ¶ Dynastas: græci dynastas uocant dominos & potentes: & dynastiā uim & principatū. auctor est strabo reges dynastas uocari: ppterea quod plurimū possint pollentq; & populos quo uelint aut ui aut psuasiōe pducāt. scribit Cæsar pōpeium magnam pecuniā exegisse a regibus oib' & dynastis & tetrarchis. Cicero in epistolis ad atticū. erit nebulo iste cū istis dynastis in gratia. ¶ Ad lecticā: qn̄ in lectica gestabatur. ¶ Satisfacientem: satisfacere est tm̄ facere quantum satis sit irato ad uindictam. ¶ Per genua orare. supra dictum genua misericordiæ esse consecrata: q̄ supplices attingunt: & ut aras adorant. ¶ Suffugerit: retro fugerit nolens a uiro consulari adorari per genua. ¶ Caderet. s. Tiberius.

Ciuica lipe rtorum

Locus ouidii

Laurus ianitrix cæsarum

Dynastia

Dynasta

¶ M. AN. ¶ Unius bigæ adiectione: Focas in a e ut excubiæ it. qt manubie primitiæ ita bigæ trigæ & quadrigæ multitudinis tantū numero inflectunt' tranqllus tamen unius dixit: sensus est una tantū biga ob eius natalē ultra præscriptū est adhibita: sed per bigā cursum unū bigarum non absurde intelligas. ¶ Intra simulachra deorum non in sacris edibus. ¶ In acta sua iuraretur: ne senatus populus ue se iuramento obligaret fore ut ipsius acta inuiolata esset seruaturus. ¶ Tyberius a suo noie. ¶ Liuius a liuia matre. ¶ Ciuicam: coronam plinius hinc ciuicæ coronæ militū uirtutis insigne clarissimū iā pridē uero & clementiæ imperatorum postq̄ ciuilium bellorū pphanatiōe meritū cœpit uideri ciuē non occidere. ¶ Dunastas: officii nomen quū

alioquin Χύριος nõ dominum significet regno potentem. ¶ Satisfacientem: ueniam petentem. ¶ Ita suffugerit: se se illi subtraxerit. ¶ Caderet supinus: tyberius scilicet.

tinua oratione blãdius de se diceretur: nõ dubitaret interpellare ac repræhẽdere: & cõmutare cõtinuo. Dominus appellatus a quodã denũciauit: ne se amplius cõtumeliæ cã nominaret. Alium dicentẽ sacras eius occupationes: & rursus alium auctore eo senatum se adiisse: uerba mutare: & pro auctore suasorem: pro sacris laboriosas dicere coegit.

De patiẽtia eius aduersus conuicia & maledicta.

Sed aduersus conuicia: malosq; rumores: & famosa de se ac suis carmina firmus ac patiens: subinde iactabat in ciuitate libera linguã mẽtemq; liberas esse debere. Et quõdam senatu cognitionẽ de eiusmodi criminibus ac reis flagitante: non tantũ iquit ocii habemus: ut implicare nos pluribus negociis debeamus: si hanc fenestrã aperueritis nihil aliud agi sinetis: omniũ inimicitiæ hoc ptextu ad uos deferentur. Extat & sermo eius in senatu perciuilis. Siquidẽ locutus aliter fuerit: dabo operã: ut rationẽ factorum meorũ dictorumq; reddam: si perseuerauerit inuicem eum odero.

De ueneratione eius ad senatum.

At q; hæc eo notabiliora erant qd ipse i appellandis uenerãdisq; singulis & uniuersis prope excesserat humanitatis modũ dissentiẽs in curia a Qu. Haterio agnoscas inqt: rogo: siquid aduersus te liberius sicut senator dixero. Et deinde oẽs alloquẽs dixit nũc & sæpe alias. P. C. bonũ & salutarẽ principẽ quem uos tanta & tã libera potestate instruxistis senatui seruire debere: & uniuersis ciuib' sæpe & plærunq; etiam singulis: neq; dixisse me pœnitet: & bonos & æquos & fauentes uos habui dominos: & adhuc habeo.

Item de eodem & de pristina auctoritate senatus per eum seruata.

Quin etiã speciẽ libertatis quãdã iduxit cõseruatis se

¶ PHI. ¶ Blandius: quasi p assentationem adulationemq; q mala in aulis principum dominãtur. ¶ Interpellare: interrumpere orationem illius: qui de se blandius loqueretur. ¶ Contumeliæ causa: tanq̃ dñi nomẽ cõtumeliosum foret. in hoc imitatus est augusti: qui domini appellatiõem ut maledictum semper exhorruit. ¶ Pro auctore suasorem. auctor dicitur ille: cuius auctoritate aliquid sancitur & talis in ueneratiõe est. huius. sic ratum esset si patres auctores fierent. idẽ frequenter ait. populus iussit. p̄res auctores facti sũt. Auctor

for ẽ lõge uero auctor e maior tã q̃ consiliarius. unde tiberius ut se ciuilem ac pene priuatum præstaret non auctor sed suasor dici uoluit: nec occupationes suas sacras appellari tanq̃ imperatoris & dei: sed laboriosas tanq̃ ciuis & priuati. ¶ Subinde: frequenter. ¶ Linguam mentemq; liberas. ut unusqui'q; libere loq posset ad quod aio mẽteq; sentiret. mens quidem adeo libera ẽ: ut etiam in seruo nõ sit addicta seruituti. sed sæpe linguæ libertas suo nocet auctori. mortifera. n. hoies interdum loquunt: ut ait plinius in. xiiii. redituras q; per iugulũ uoces non continẽt: multis ita interemptis: uolũtates uero ut dicebat cato censorius neq; legibus neq; pœnis sũt obnoxiæ. ¶ De eiusmodi criminib'. malis rumoribus conuiciis atq; auctoribus famosorũ carminũ. ¶ Si hanc fenestrã: de latebus. hanc uiã: hunc aditũ. prouerbia

Mens libera.

lis locutio est q̃ ex illo terentiano ducta uidet: hui quantã fenestram ad neqtiam patefeceris. ¶ Hoc pretextu. sub hoc uelamẽto conuitiorum & famosorum carminum. ¶ Deferent. quando inimicus ulcisci uolet inimicũ criminabitur eum detraxisse pricipi. ¶ Si perseuerauerit. hoc dicebat tiberius de obloquutore & osore sui nominis se odio illum habiturum si in odio & ipse perseuerauerit. ¶ A quinto aterio. fortassis hic est ille quintus aterius: qui dictus est ingenium habere in numerato: ut sine monitore tacere non posset. de quo egregie Cæsar Augustus. aterius noster sufflaminandus est. de hoc hieronymus & seneca non pauca. ¶ Sicut senator. mira tiberii ciuilitas: qui se senatorem dicit non imperatorem. ¶ Tam libera potestate. quam libera & legibus soluta est potestas imperatoria. ¶ Vos habui dominos. i. hoc tiberius excedit humanitas modum: dum habere se dicit dominos senatores: quibus paulo post tanquam seruis ipse tanquam dominus dominari cepit. ¶ Et adhuc habeo. tanquam in posterum habiturus sit perinde ac togata mancipia.

Aterius

¶ M. AN. ¶ Commutaret: ut suaserem pro auctore laboriosas pro sacris dicere coegisset. ¶ Conuicia: probrosa uerba. ¶ Iactabat: identidem dicebat. ¶ Non tantum ocii habemus: a publicis curis. ¶ Si hanc fenestram: hunc ad calumniam aditum. ¶ Omnium inimicitiæ: ut alii alios qui inter se inimici sint deferant. ¶ Qu. aterio: fuit is promptus & popularis orator ut Eusebi' scribit. ¶ Sicut senator: quẽ dicere oportet q̃ sentiat ad rem pu. pertinere. ¶ Habui dominos & habeo aperta confessione se in ordinem redegit.

natui: ac magistratibus & maiestate pristina & ptate: neq; tā paruū quicq̄: neq; magnū publici priuatiq; negocii fuit: de quo nō ad. P. C. referret. De uectigalib⁹ ac monopoliis: de instruendis reficiendisue operibus: etiā de legēdo uel auctorādo milite: ac legionū & auxilioꝝ descriptiōe: deniq; qbus imperiū ꝓrogari: aut extraordinaria bella mādari: qd & quā formā legū lr̄is rescribi placeret: præfectū alæ de ui & rapinis reoꝝ cām in senatu dicere coegit. Nunq̄ curiā nisi solus istrauit. lectica quōdā itro latus æger comites a se remouit.

De patiētia eius cōtra obtrectatores.

Quadā aduersus sniam suā decerni ne q̄stus quidē ē: negāte eo destiatos magr̄atibus adesse oportere: ut p̄ntes honori acqescerēt. ꝑtor designatus liberā legationē ipetrauit. Iteꝝ cēsente ut trebianis legatā i op⁹ noui theatri pecuniā ad munitionē uiæ trāsferre concederet: optinere nō potuit: qn rata uolūtas legatoris eēt. Quū senatuscōsultū p discessionē forte fieret trāseuntē eū in alterā ptē

Monopolia

¶ PHI. ¶ De monopoliis. legimus apud iustinianū monopolia non esse intromittenda: quoniam non ad cōmodi rei pu. sed ad labē detrimentaq; pertinent. dicimus. n. monopolia quando unus mercis in ciuitate uendendæ solus ius habet. de monopoliis hæc plinius. magnū fraus & ibi lucꝝ monopoliū iuenit: de nulla re crebrioribus senatusconsultis: nulloq; nō principe adito q̄rimoniis ꝓuincialibus.

Auctorat' miles

¶ Auctorādo milite. auctorat' miles qñ auctoramēto obligat' scribit'q; in militiā: sicut exauctorari dr̄ qñ dimittit' a militia & isignib' militaribus exuit'. ¶ Legionū & auxilioꝝ. iā dictū ē legiōes dici militū rōanoꝝ: auxilia exteroꝝ: q̄ seruabat' illa apd' romāos cautio ne maior numerus esset auxiliarioꝝ q̄ legionarioꝝ. ¶ Prorogari. augeri noua rogatione

Præfecti alarum

¶ Præfectū alæ. sæpius annotauimus præfectos alaꝝ dici eos. q presunt equitibus alaris. alæ aūt exercitus sunt equitum ordines ab eo dictæ: quod circum legiones dextra sinistraq; tanq̄ alæ in auium corporibus collocabantur: cognitio de causa prefecti q reus erat ad impatorē iudices ue militares spectabat. uoluit tamē Tiberius ut in senatu ageretur: & ita doceret quantū auctoritatis ab initio principatus detulerit ordini sēatorio. ¶ Nisi solus. contra uitupatur antonius: quod curiam Romanam itibereis & armatis satellitibus intraret: sederentq; machetophori in sedilibus senatoꝝ. specimē boni principis ē cum solus incedit sine stipatoribus cū solus intrat curiā. ¶ Aduersus sniam suā decerni. scribit tertulianus in apologetico tiberiū olim detulisse ad senatū de christo cōsecrādo cū ꝓrogatiua suffragii sui. senatū qa nō ꝓbauerat respuisse & aduersus sniam tiberii ne deus cōsecraret' effecisse. ¶ Abesse oportere. tiberi' asserebat eos: q eēnt designati magr̄atus & electi ad magistratū ieūdū: nō oportere abesse ab urbe romana: ut ita p̄ntes honori hoc est magr̄atui cōcesso acqescerēt. tñ cōtra tiberii uolūtatē. q erat ꝑtor designatus obtinuit i senatu ut abesse posset ipetrata libera legatiōe. ¶ Liberā legationē. libera legatio dari solet: qñ q̄spiā solo legati noīe ueluti ornamēto decoratus ab urbe discedit nō magis in hac ꝓuincia quā i illa fungēs officio legati. Cicero ī orōne p flacco scribit legatiōes liberas multos sepe uiros bonos sumpsisse cā exigēdi: opinat' idē. M. Tulli' q liberæ legatiōes hēant diffinitū tps: ex lege iulia. Idē ad atticū scribēs a Cæsare inqt ualde liberaliter inuitor in legationē illā sibi ut sim legatus. Atq; libera legatio uoti cā datur. idem i prima antonianaꝝ refert se habuisse liberæ ius legationis. Plutarchus i gracchis refert senatū scipioni nasicæ liberā legationē in asia decreuisse. cū ob mortē Tiberii gracchi: cuius auctor fuerat ipse nasica: uideret plebē aduersus illū male aīatam & iā de uidicta cogitātem. legatiōis liberæ meminit ēt brutus ī epistolis.

Libera legatio

¶ Trebianis. i latio sūt trebulani populi cognomine balimēses: ubi laudatissimus caseus cōficiebatur: de qbus ait epigrāmatarius poeta. trebula nos genuit cōmēdat gr̄a duplex siue leui flāma siue domamur aqua. ꝓpe trebulanos sūt & alii populi noīe trebiani auctore plinio lib. iii. na. historiæ. de qbus loqtur. trāqllus. fuerūt alteri quoq; trebulani in sabinis cognomine mutuesci.

Trebulani

¶ Rata uolūtas legatoris. legator est q in testamēto pecuniā legat. legatarius cui legata est. sensus ē legator legauerat trebianis pecuniā hac cōditiōe: ut ea pecunia nouū theatꝝ extruerēt. cēsebat tiberius eā pecuniā ad uiā muniendā esse transferēdā: tanq̄ ea foret utilior ipensa: sed obtinere nō potuit. & ita rata stabilisq; māsit uolūtas legatoris.

Legator Legatari'

¶ S. C. p discessionē. marcus uarro i epistola ad opianū scripta senatuscōsultū fieri duobus modis tradit: aut p discessionē si cōsentiretur: aut si res dubia esset p singuloꝝ snias exq̄sitas. sed atrei' capito affirmat & tubero dicebat nullū senatuscōsultū fieri posse nō discessiōe facta: qa in oībus senatuscōsultis ēt i his q̄ p relationē fierēt discessio eēt necessaria. Est aūt discessio qñ pedib' discedit i sniam ei' q i senatu retulisset: & hoc ē qd apud historicos idētidē repies pedib' iuisse senatores i sniam. Lulus. sed tū quoq; uerbo asserebat aut pedibus i sniam ibat. De senatuscōsulto p discessionē fieri solito sic scribit gelli' i. iii. qd igit' cū. S. C. p discessionē fiebat nōne uniuersi senatores sniam pedib' ferebāt. hīc nō pauci opināt' pedarios senatores appellatos: qi alienā sniam pedibus ibāt: cū ipsi snias nō rogarent'. Cic. discessionem hanc significat i epistola ad lētulū scribēs. frequentes iere in alia oīa.

Discessio i. S. cōsultis

¶ M. A. N. ¶ Septiēs similitudinē. ¶ Monopoliis. monopoliū uno uerbo latie exprimi nō pōt. loc' unic' i ciuitate cōstitut' ad aliqd uēdēdū nā λεῶ græce: uēdo πωλῶ uel unū dicit. ¶ Exauctorādo militaria insignia adimendo si ad ignominiā id referas: alioqn militiæ legimus soluēdo. ¶ Prefecti alæ: cuius ordinis aliæ ꝓferri cōsueuissēt i Augusto diximus. ¶ Destinatos magr̄atibus: qb' senat' aut popul' magr̄atū destinasset. ¶ Trebiāis: trebianis melius a treba latii oppido: cui' Ptolomæ' meminit: Pli. trebāi: tusculāi Verulāi. ¶ In op'

noni theatri: ut nouū ex legata pecūia theatrū cōstitueret. ¶ Ad munitionē uiæ: uti i publice uiæ lapidib⁹ sternēdæ sūptū pecunia trāsferret. ¶ Legatoris: eius qui pecuniam legarat. ¶ Per discessionem fieret: quæ esset senatusconsulti per discessionem faciundi: qua item per sententiarum rogationem gellius docet.

in qua pauciores erāt: secutus ē nemo. Cætera quoq₃ nō ni/si per magistratus & iure ordinario agebant: tanta consulū auctoritate: ut legati ex affrica adierint eos quærētes trahi se a Cæsare ad quē missi forent: nec mirū cū palam esset ipsum quoq₃ eisdem assurgere & decedere uia.

De ciuilibus urbanis & gestis eius.

Corripuit cōsulares exercitibus præpositos: qđ nō de rebus gestis senatui scriberēt: qđq₃ de tribuēdis quibusdā militaribus donis ad se referrēt: quasi nō omniū tribuēdorū ipse ius haberet. Prætorē collaudauit: qđ honore inito consuetudinē antiquā retulisset de maioribus suis p cōcione memorādi. Quorūdā illustriū exequias usq₃ ad rogū frequētauit. Patrē moderationē minoribusq₃ psonis & rebus exhibuit: quū rhodiorū magistratus: quod lřas publicas sine subscriptiōe ad se dederat: euocasset ne uerbo quidem insectatus: ac tñmodo iussos subscribere remisit. Diogenes grāmaticus disputare sabbatis rhodi solitus uenientē eum ut se extra ordinē audiret nō admiserat: ac p seruulū suū i septimū diē distulerat: hūc Romæ salutādi sui cā p foribꝰ astātem nihil amplius: q̄ ut post septimū annū rediret admonuit. Præsidibus onerādas tributo pūincias suadētibus: rescripsit Boni pastoris eē tōdere pecus nō deglubere.

¶ PHI. ¶ Querentes trahi: cōquerentes se a cæsare tiberio in longum protrahi nec sua negocia expediri. ¶ Palam esset: in propatulo in aperto. ¶ Eisdem consulibus. ¶ Assurgere: honoris causa tanq̄ dignioribus: tradunt historici syllam dictatorē solitum fuisse de sella assurgere priuato pompeio & equo descēdere & caput adaperire. Seruius enarrans illud uirgilianum. ¶ Thmolus assurgit: quibus & Rex ipse phaneus sic ait assurgit significat cedit quod tractū ē a sedentibus: qui in honorē alicuius surgere consueuerūt: hinc eleganter ab ausonio dictum ē. assurgit musæ nřa camena tuæ. ¶ Decedere uia: Hieronimus libro primo cōtra iouinianum. ¶ Cætero. populus quāto honore semper uirgines uestæ habuerint hinc apparet: quod consules & imperatores & in curribus triumphātes: & omnis dignitatis gradus eis de uia cedere solitus sit. plautus in nummo. Decedam ego de uia de semita de honorē populi. ¶ Ad se refer. Cū ad senatū referř debuisset: cui⁹ auctoritatē uideri uolebat āpliori. ¶ Retulisset: renouasset restituisset. ¶ De maio. ñ tiberii: sed ipsi⁹ prætoris. ¶ Vsq₃ ad rogū frequētauit: in quo cadauera ipsa cremabātur. Lex in. xii. tabulis translata de solonis legibus ad sumptus minuendos pertinens de lignis politis rogū fieri uetat: numæ regis lex est: uino rogum ne respergito. ¶ Sine subscriptione: per obliuionem incuriamq₃ scribæ subscriptio qua nomē mittentis litteras signari solet omissa fuerat i litteris publicis rhodiorum. ¶ Extra ordinē: cupiebat tiberius antire grāmaticū nō illa ordinaria formula disputantem. ¶ Euocasset: ex insula rhodo romā euocatos ueuire iussisset. ¶ Ne uerbo quidem: Citra omnem uerborum castigationem: nec quidem unico uerbo cūmorsu prolato. ¶ Remisit rhodū. ¶ Sabbatis: diebus festis iudeorū. ¶ Venientē: scilicet tiberiū & hoc factū ē illo tpe quo tiberi⁹ erat i secessu apd rhodios. ¶ Nō admiserat: itra auditoriū. ¶ Post septimū annū. ¶ In numero iocatus ē: nā sicut grāmaticus renūciauit tiberio: ut ad audiēdū ueniret septīo die ita tiberius illū monuit ut ad se salutādū rediret anno septīo: q ē itidē apd iudeos sacer & feriatus: ut dies septīus. ¶ Tōdere pec⁹. non deglubere: pecus glubi dicitur pellis detrahit: ut auctor ē festus: scribit. M. uaro li. i. de re rustica glumā dici folliculū grani a glubēdo qđ eo folliculo deglubat granū hoc ē decorticet Catull⁹. glubit magnanimos re mi nepotes: p hāc b̄ actā tā sñiam significare uolebat tiberi⁹ puīciales a psidib⁹ nō eē usq₃ ad uiuū despoliandos: nā ut iq̄t ille ossa uides regū uacuis exucta medullis. Simile illđ ē ecclesiastici: q nimis emūgit elicit sanguinē. iosephus li. xviii. antiq̄tatū refert tiberiū dicere solitū: mitatus semel datos ideo: se iugiter pmittere il̃ qbus fuerit cōcessi: qđ itelligeret cōsili: p hoc & pstari ex magna pte subiectis: exēplūq₃ illđ de egroto muscis ñ abigēte cōmemorabat quo demōstrat rectores puīciarū diutinos iā satutos opib⁹ min⁹ eē rapaces usq₃ dspoliate puīciales. ecōtra nouos: utpote famelicos & esuriētes icitari ad rapina pdāq₃ subiectorū.

¶ M. AN. ¶ Assurgere: consulibus uenientibus. ¶ Decedere uia. quod officii cā dignioribus præstatur. ¶ De maioribus suis: de maiorū suorū laudibus pro cōcione disseruisset. ¶ Vsq₃ ad rogū: nō cōtentus funeris pompam duxisse: nisi cadauer etiam rogo impositū spectasset. ¶ Moderationem: mansuetudinem: & equitatem fuissent hæc quis nō uidet diuini principis officia ni certe assimulata essent: qđ euētus postea declarauit. ¶ Subscriptione: qđ apparebat negligentia potius q̄ fraude factū. ¶ Euocasset: accersiisset. ¶ Sabbatis rhodi. sabbatorū diebus. ¶ In septimum diem: qui de die in diem per seruū trahēdo in septimum: qui disputationis erat illius ad se aditū distulerat: ut publicæ credo disputationi interesset: in qua licebat attemptare uel certe septimo post die redire iussus ē: nā & græculo romæ responsum ē: ut post septimū annū ad Tyberiū ueniret. ¶ Deglubere: excoriare: nudare. Cato salictū suo tpe cedito glubito arctēq₃ alligato librē

Assurgere cedere

Ne rogus fiat de lignis politis

pec⁹ glubi

Gluma; Glubar

conseritato: Catullus nunc in quadriuiis & angiportis glubit magnanimos remi nepotes. Varro q eo sol/ liculo deglubetur grauium.

Item de eodem & aliis gestis eius.

PAulatim principē exercuit: præstititq; & si uarium diu cōmodiorē tamen sæpius & ad utilitates pub/ licas pniorem; ac primo earenus interueniebat ne quid pperā fieret. Itaq; & cōstitutiones quasdā senatus rescī dit & magistratibus pro tribunali cognoscētibus plærūq; se offerebat cōsiliariū assidebatq; mixtim uel ex aduerso in par te primori. Et si quē reo2 elabi gratia rumor esset; subit9 ade rat; iudicesq; aut e plano; aut e quæstoris tribunali legū; & re ligionis & noxæ de qua cognoscerēt admonebat atq; etiam si qua in publicis desidia; aut mala consuetudine labarēt cor rigenda suscepit.

De īpēsis ludo2 ac mune2 taxatis & aliis gestis eius.

LVdorum ac mune2 impensas corripuit mercedi/ bus scænico2 rescissis; paribusq; gladiato2 ad cer/ tum numerum redactis. Corinthiorum uaso2 ptia in immēsum exarsisse; tresq; mullos. xxx. milibus nummum

PHI. Et si uarium modo ho num mō malum principē. Fa tenus. eousq; & ad eū modulū. Perperā: niq nō recte. Re/ scidit. titulus ē apud ualeriū de

Rescidere

rescissis testamētis. est. n. rescide re nō ratum habere & irritū fa/ cere: qd cōstitutum fuerat. Iu xtim: ppe. Elabi gratia. reus elabi dr̄ gratia: qñ corruptis iu/ dicibus uel largitione uel amici tia uel potētia euadit sniam dā/ natoriā. Subitus: ex improui so & preter expectatiōem. E pleno. ex loco īferiori & ut dicit ex terra. Questoris tribuna/ li. hic questiorē illū intelligimus qui auctore asconio præest quæ stioni criminaliū quæstionum. de quo ait maro. quesitor minos

Questor

urnā mouet. & claudian9. Quæ sitor in alto conspicuus solio p tentat crimina minos. Legū admonebat. scribit asconius iu/ dices iurare solitos in leges: ut obstricti religione iudicarent. iurabant aūt omnes prer ipsum quæsitorem se ex animi sententia iudicaturos citra oēm affectionem. & nomina eo2 libellis continebantur. Admone/ bat igitur tiberius iudices ut meminissent se iurasse in leges: quæ regere debent non regi: & obstrictos re/ ligione iudicaturos. Noxe. admonebat ēt ut noxam hoc est culpam & crimen illud: de quo cognoscerēt: diligenter pensitarēt. In publicis. uel institutis uel quæ ptinerent ad publica iudicia. erant. n. & priuata iu dicia. Labarēt. uacillarent & quasi deprauata forēt. Mune2 ipensas. tiberius restinxit & contractiores fecit ipēsas quæ in spectaculis gladiatoriis imensæ fieri solebāt. nā mercedes quæ scenicis hoc est histrioni bus dari solebant rescidit īminuitq; & paucioribus gladiato2 paribus ludos gladiatorios exhiberi prescri psit. Exarsisse. excreuisse. simili uerbo usus est uarro in tertio de re rustica. cenæ collegio2 excandefaciūt annonam macelli. Plinius de nobilitate æris corinthii scribens sic inquit. mag cum ad infinitum ope2 præ tia hæc creuerint auctoritas æris extincta sit. Tres mullos. Mulli pisces sunt quibus apud priscos nobili tas fuit & gratia maxima: sicut magnitudo modica: binas. n. libras ponderis raro ad modū exuperant: un/ de ab oratio in morsū luxurioso2 luculenter dictum est. Laudas insane trilibrem mullum: in singula quem imminuas pulmenta necesse est. Vulgus mulos uernacula lingua barbones appellat. Nam q auctore pli/ nio barba gemina insigniuntur inferiori labro. Hinc a cicerone in paradoxis & a Varrone in tertio de re ru stica barbatuli & barbati mulli nuncupati. non omittendū est hoc in loco id quod tradit seneca libro tertio questionum. qui castigans luxuriam romano2 sparsim intercisimq; hæc refert. pa2 recens mulus nisi q in

Mulli bar/ bati

conuiuæ manu moritur. uitreis ollis inclusi offeruntur: & obseruatur morientiū color: quem ī multas mu/ tationes morte luctāte spiritus uertit. alios necāt in garo & cōdiunt uiuos. ad hoc fastidiū puenere uentres

Luxuria muli piscis

delicato2: ut gustare non possint piscem nisi quē in ipso conuiuio natātem palpitantemq; uiderint ad mor tem nuli cōcurritur: nihil mulo moriente formosius. nō sunt ad popinam dentibus & uentre & ore conté ti: oculis quoq; gulosi sunt. In hanc senecæ sniam ait plinius noster in nono mulū expirantem uersicolori

Mulus uñ mullei cal/ cei

quadā & numerosa uariente spectari. pceres gulæ narrāt rubentium squama2 multiplici mutatione pal/ lescentem: utiq; si uitro spectetur inclusus fenestela nomen his a colore mulleo2 calciamento2 datum pu/ tat. sunt aūt mullei calcei regum & patricio2 a mullando. i. suendo dicti: de quibus sicut uopiscus in aure/ liano. calceos mulleos & ederatios & albos uiris omnibus tulit mulieribus reliquit. pertinet ad enarra/ tionem huiusce loci. exemplum illud commemorare: quod idem seneca rettulit li. epistola2 moraliū. xv. sic scribēs. mulū ingentis formæ quare nō pōdus adiicio & alio2 gulā irrito. iu. pōdo libra2 fuisse aiebāt. tiberius cæsar missū sibi cūm macellū deferri & uenūdari iussisset. Amici inquit oia me fallūt nisi istū mu/

mulū sex milib9 emit

lum aut apicius emerit aut pu. octauius. ultra spē illi cōiectura pcessit: ambo liciti sūt. uicit octauius: & ingē tem cōsecutus est iter suos gloriā: cū q; sestertiis emisset piscem: quē cæsar uēdiderat: nec apitius emerat hinc a iuuenale dictū uidet: mulum sex milibus emit: æquantē sane paribus sestertia libris.

M. AN. Principē exercuit: principis maiestate. Et si uariū. benignū nunc & clementem: nūc sæuum & imitē. Cōmodiorē: magis q sæuum aut iportunū. Eatenus. eo usq; in tm̄. Perperā: puerse & iniq; Rescidit: irritas fecit. Cognoscētibus: re2 cognitiōibus intētis. Cōsiliariū: tanq cōsiliariū. Ver. exul tat amazon. Ex aduerso: cōtra illo2 tribunal. Parte primori: supiore loco. Elabi: euadere. Gra: Iu/ dicum ambitiōe. E plano: ex æquo loco. Quæstoris qppe q capitalia ut alio loco mōstrauimus crimina

exequebātur. ¶ Legū & religiōis: ordo ē admōebat iudices religiōis & noxæ ut mēores essēt iurisiurādi: eni se de se. uīda lege astrixerat: necnō & scœleris: de quo iudicaturi essent. ¶ In publicis moribus: in patriis sibituris. ¶ Mala cōsuetudine: ab usu. ¶ Labarēt: infirma essent. ¶ Corripuit: coercuit, traxit. ¶ Scenicorū eorum qui in scæna operā pstarent capitolinus auctor est Antoniū principe præmia scenicorū aureis traxisse ita ne essima aureorū decē trāscēderet. ¶ Tresq; mullos: Mullū ab asinio celere emptum octo millibus nummū Plinius ait: Fenestella credidit illi nomen a mulleorū calciamentorū colore datū magnitudo pisci ut idē auctor scribit modica: binasq; libras pondere raro admodū exupat. Mutianus. lxxx. libraruṁ ī mari rubro caprum prodidit: Cicero & Varro barbatum esse mullum tradiderunt: Plinius rubentium ī quit squamarum multiplici mutatione pallescentem spectari, pceres gulæ narrantiquam sane speciē hodie in eo pisce agnoscamus quem uulgo barbonem ueneti uocant.

uenisse grauiter conquestus: adhibendū suppellectili modū censuit. Annonamq; macelli senatus arbitratu quot annis tēperandam dato ædilibus negocio popinas, ganeasq; usq; eo inhibendi: ut ne opera quidem pistoria proponi uænalia, sinerenti & ut parsimoniam publicam exēplo quoq; iuuaret. solemnibus ipse cœnis pridiana sæpe: ac semesa obsonia apposuit: dimidiatūq; aprū affirmās oīa eadē habere: quæ totū.

¶ PHI. ¶ Venisse: uēditos fuisse. ¶ Suppellectili: ad corinthia uasa hoc referēdū: quæ sūt i suppellectile. ¶ Annonā macelli: hoc ad mullorū pisciū pretiū enorme est referēdū: alibi docuim' macellū dici locū: i quo quæ ad uictū ptinēt uēdi so'ēt: uñ annona macelli tā de piscibus quā de auibus reliqsq; ad uictū ptinētibus latine & elegāter dr. Cic. si epicuri de uolupate liber corrosus esset putarē annonā in macello cariorē fore. plautus in aulularia uenio ad macellū rogito pisces indicant caros agninā caricarā bubulā uitulinā cetū porcinā cara oīa. ¶ Dato ædilibus negotio. docet dionysius alicarnaseus ī. vi. antiqtatū ad offm̄ ædiliū ptinuisse ut curā haberēt annonæ forēsis copiæq; ciborū: totū hē sunt edictiōes ædilitiæ hi apud græcos agoranomi uocant a foro rerū uenaliū: cui regulā pscribunt. hinc ē illud plautinū ex captiuis. eugæ ædictiōes ædilitias hic quidē habet: mirūq; adeo ē nisi hēc fecerūt sibi ethologoranomum. ¶ Popinas: popinæ sūt diuersoria gulosorū: in qbus uncti ora cibaria cocta uendunt. a popa pinguitudo ē popinæ nomē deriuari ui. de popa psius. ast illi tremat omēto popa uenter. de popina oratius. fornix tibi & uncta popia incutiūt urbis desideriū. mālius ifamē fedāturpēq; ouisse popinā hic popinones ap priscos dicti. q se popinis dediderūt: & popinatio nūcupat' a gellio: q alio noie dr hellnatio quā græci asotiā uocāt. extat lnculētū adriani impatoris rescriptū ad florū poetā. ego nolo florus eē ambulare p tabernas latitare p popinas: calices pati rotūdos. ¶ Ganeas. ganeæ sūt loca uinolētiæ gulæ libidini apta a quibus ita ganeones dicti: ut a popina popinōes existimat dōatus: ganeū dici a terra quā græci geā uocāt: quasi terram meretricis domiciliū. ap pli. frequēs ē & pene peculiaris hæc dictio accipit' q; p loco in quo cibaria gulosorū esculētiora cōcinant': & p ipsa quoq; igluuie & cibariis. ait. n. in. viii. loquēs de sue neq; alio ex aiali numerosior materia ganeæ. qnqnagita ppe sapores cū ceteris singuli. Idē in. xix. qm̄ portēta quoq; terrarū in ganea uertimus. Sidonius. disruptū ganea stomachū nulla res sarcire melius ꝙ psimonia solet. columel lautapti ueniam' ad ganeas: quotidianā cruditatē laconicis excoqmus: sūt aūt laconica: ut columelle uerba popinas: loca ī baln isu qbus sudor elicit' sicco calore ut docet cor. celsus in. ii. uictruuius in. v. de architectura laconicū sudatiōesq; cōiungi debere tepidario pcepit. ¶ Opa pistoria: q sūt opa pistoria elegāter monstrat apuleius q sic scribit in. x de asino aureo. at illorū alter pistor dulciarius q panes & mellita cōcinabant edulia & post paulo hic panes crustula iucūrulos hamos lacertulos plura scit. uncta mellita. apud martialē dilbem hoc legit': cui lēma. titulus pponit'. pistor dulciari'. mille tibi dulces opū man' ista figuras extruris huic uni parca laborat apis. heliogabalus auctore lāpridio dulciatios habuit q de dulcibus exhiberētq; rūq coq de diuersis edulib' exhibuissēt. ubi dulciari' simplr significat cōcinatorē eduliū mellitorū & opis pistoru dulcedie cōditi. ¶ Solēnib' cenis. festis dieb' nuptiis repotiis calēdis natalib' saturnalib' feriisq; qbus monia p ib' fiebāt cenæ solēnes: qb' lauti' epulabātur fiebatq; sūptus pfusior. ¶ Pridiana obsonia. tiberiū psimonia p hoc significat': q superioris cenæ reliqas semi cōesas appōeret i cenis uel solēnib': rū nō pricipes sed sordidi hæc facere cōsueuerit. pridiana a pridie hoc ē priori die dr̄ obsōia. refert sparrian' iulianū tātæ psimoniæ fuisse ut p triduū porcellū p triduū leporē diuideret a traqllo ī fra dr pridian' cib' a plinio pridiana balne. sic. n. ait ī. xxviii. caueā pridiana balnea. ¶ Semesa. semicomesa eadē forma semesū dr: qua ambesū & comesa. ¶ Dimidiatū aprū. dimidiatū. hoc est quasi dismediatū & in ptes duas pares diuisū. dimidiū uero ē nō qd ipsū dimidiatū est sed quæ ex dimidiato pars altera ē: auctor gellius in. iii. uñ & a lucilio dictū est uno oculo pedibusq; duobus dimidiatus ut porcus. & plautus i menechmis dies ad umbilicū dimidiatus mortuus est. Item marcus cato hoies inquit de foderūt in terrā dimidiatos. In cenis aūt lautioribus priscorū bini & terni mādebārut apri: quidā etiam apponebātur miliarii appellati a pōdere mille librarū: quorū uarro & senec meminerunt. ¶ Quæ totū. tanq idem sapor sit in frusto & pticula apri: qui est in integro.

¶ M. AN. ¶ Supellectili modum: ut ad corinthiorū pretium id referas: Macelli uero annonam ad mullos xxx. millibus emptos. ¶ Ganeas: uinolēta loca ac libidinibus apta: unde & ganeo: Varro: hoc interest inter epicureum & ganeones nostros. Cicero quis ganeo quis adulter quæ mulier infamis ueterum quidā & ganeum ut festus ait dixere locum abditum & uelut subterraneū: Terentius ubi illum quærā credo ab-

macellum

Agoranomi

popinæ

popa

popinōes

popinatio

Asotia

Ganeæ

Ganea

Laconica

Dulciarius

pridiana

Dimidiat'

Apri miliarii

ditum ingaueum. ¶ Opa pistoria ientacula mellitosq; panes. M. Surgite iam pueri uendit ientacula pistor. Plinius e siligine laudatissimus panis pistrinarumq; opera laudatissima erant .n. dulciarii pistores: de quibus rursus urbanissimus poeta: Mille tibi dulces operum manus ista figuras: Extruit huic Vni parca laborat apis. ¶ Sollennibus natalitiis aliisq; sacrorum causa religione ne patis. ¶ Pridiana: pridie illius diei apposita. ¶ Semesum: semi consumpta. ¶ Dimidiatum: aprum in duas aequales partes diuisum non integrum quales apponi in conuiuiis & lautioribus coenis consueuerat. Iu. quanta est gula quae sibi totos ponit apros animal propter conuiuia natum. Seruilius rullus primus ut Pli. scribit integrum aprum in conuiuio apposuit. ¶ Oia eademque quidam in una dimidiati apri erit parte. erit & in altera tantundem .n. utraq; sibi uendicat. uerum eadem dixit quoniam sapores in apro q; plurimos esse constat: Plinius est auctor.

Quotidiana oscula phibuit edicto. Itē strēnarum cōmertiū ne ultra calen. ianuarias exerceretur. Cōsuerat quadruplā strēnam & de manu reddere: sed offensus iterpellari se toto mēse ab his qui potestatem sui die festo non habuissent: ultra non tulit.

De quibusdam bene gestis per eum.

Matronasq; pstratae pudicitiae: qbus accusator publicus deesset: ut propinqui maiorum more de cōi sententia coercerēt: auctor fuit. Equiti Romano iurisiurandi gratiā fecit: uxorē in stupro generi cōptam dimitteret: quā se nunq̄ repudiaturum añ iurauerat. Foeminae famosae ut ad euitandas legum poenas iure ac dignitate matrōali exoluerent: lenociniū pfiteri coeperāt: & ex iuuētute utriusq;

¶ PHI. ¶ Quotidiana oscula. moris fuit apud romāos auctore catone propinquos feminis osculū dare ut scirent an temerū olerēt: hoc tū uino nomen erat. uū & temulentia appellata. hic osculādi cōsuetudo inducta est: quis plutarchus i pblematis aliās huiusce rei causas tradat. marcialis li. xi. hāc osculorum basiatorūq; molestiā affectat illo epigrāmate effingere nō ē basse basiatores. Instār moratur psequunt occurrūt. edicto tiberii sublata est osculatio quotidiana. quod nō ad oscula feminarum referēdū est. sed uirorum qui officii causa osculis quotidianis in salutatiōe utebantur. Oscula .n. officiorum sunt: basia pudicorum affectuū. Suauia libidinū uel amorum sicuti docet donatus enarrās illud terētianū. O thais mea meū suauiū. ubi ait tria eē osculandi genera. osculū. s. basiū & suauiū. ¶ Strēnarum cōmertiū. uicissitudinē dādi & accipiēdi strēnas. xenia enī mittebānt & apophoreta remittebant. un̄ marcialis strēnas saturnalitias duobus libris distinxit: nomen xeniorum & apophoretorum. dictū ē i augusto: un̄ strēnae nomē deducat. cū strēnarum dies legimus foret calēdae ianuariae hoc ē pricipiū anni: noluit tiberi⁹ ultra illū diē strēnas uicissatim dari. ¶ Quadruplā strēnā. hoc est officiū liberalis pricipis nō solū quadruplicata sed et multiplicata lōgeq; uberiora munera remittere q̄ acceperit. nā ut dicere solebat artoxerses regali⁹ ē dare q̄ accipe. ¶ Interpellari toto mēse. toto ianuario disturbari p iterpellatiōem eorum q strēnas nō accepāt. ¶ Die festo .i. calēdis ianuariis. ¶ Propinq maiorum more. maiores nostri nullā ne priuatā qdē rē agere feminas sine auctore uoluerūt. i mān esse parētū fratrum uirorum. scribunt iuriscōsulti i primus ad patrē & maritū ptinere coertiōem accusationē q̄ matronarum ipudicarum. Cōsimiliter tiberius uoluit ut pximi & necessarii coercerēt punirētq; matronas suas ipudicitia famosas. ¶ Iurisiurādi gratiam. .s. liber esset ab illo iureiurādo: quo iurauerat se nunq̄ uxorē repudiaturum: cū illā repudiasset deprēsā in generi sui adulterio. ¶ Stupro. lex iulia stuprum & adulteriū pmiscue appellat. sed pprie adulteriū in nuptā cōmittit: stuprum uero i uirginē uiduāue. stuprum quoq; p turpitudine antiquos dixisse appet ex neuii carmine sic scribētis. pri e malūt ibidē q̄ cū stupro redire ad suos populares. ¶ Famosae. ifamia notatae. na fere semp famosus accipit in partē deteriorē. illud uero iuuenalis famosos equitū cū dictatore magistros: magis fumosos legēdū esse quā famosos alibi docuimus. Nō ificior aliqn̄ cū laude dici famosū. sed id rarēter. apulei⁹. at ille uir aliogn grauis & sobriae religiōis obseruatiōe famosus. a iulio firmico famosi oratores dūt cū laude tertio mathe eos. ¶ Ad euitādas legū. leges multae sūt q penas irrogāt matronis ifamib⁹. quas leges ut euitarēt feminae famosae dignitate matroniali exui exoluiq; curabat p lenociniū pfessiōē. nullus ignorat notari ifamia eos easue q ne lenociniū fecerit: lenociniū aūt facit ut docet Vlpian⁹ li. iii. digestorum q q̄stuaria mācipia habuit. Itē q huc q̄stū in liberis exercet. pōponius iuriscōsultus & eū notari hac ifamia ait q in seruitute peculiaria mācipia prostituta habuit. ¶ Vtriusq; ordinis. senatorii & equestris.

Temulētia

Osculum

Basium

Suauiū.

Strēnae

Feminae mali uirorum

Stuprum

Adulteriū

Famosus

Lenociniū facere

¶ M. A N. ¶ Quotidiana oscula: ne qui quotidie sibi obuii essent: mutuo ut moris fuit se oscularentur: quorum pudice a multis id fieret: de quotidiana osculandi ratione Martialis quum tot offendunt basiationes. ¶ Strenarum cōmertium: excipiendae strenae reddendaeq; consuetudinem. &c .n. absenti Augusto populū strenam in capitolio dare solitum satis constat. ¶ Quadruplam: quadruplo maiorē q̄ accepisset. ¶ Interpellari impediri a rebus gerendis auerti. ¶ Die festo: quo strenam dedisset. ¶ Vltra non reddidit: haud reddere perseuerauit. ¶ Prostratae: disiectae: amissae: perditae. ¶ Accusator publicus: qui publice: & ex legis praescripto accusaret. ¶ Maiorum more: Dionysius: cognati inquit simul cum uiro de iis iudicabant: in quibus erat corporis corruptio ¶ In stupro generi: quā generi constuprasset. ¶ Dimitteret: diuortiū cū ea faceret. ¶ Famosae infames: probris coopertae. ¶ Legum alia: .s. & aliarum adulteria similiaq; flagitia uidicantium. ¶ Lenocinium pfiteri: quaestuarias ancillas hire lenas ut Vulpianus ait eas dixere: q̄ q̄stuarias puellas prostituerent ¶ Iure ac dignitate matronali: .n. ut matronae flagitii conuictae essent lege mulctabantur ius matronale id

intelligitur:quo usus stolæ honestiorisq; cultus:erat pudicis mulieribus concessus:famosæ non stolatæ in medium sed togatæ ꝓcedere cogebantur. Mar. Vis date quæ meruit munera mitte togam: cæteræ matres familias ut idem auctor ait omnesq; honeste uiuerent:communi appellatione dicebant: mores.n.non fortuna id fecit discrimen:nec nupta ne esset an uidua ingenua:a libertinæ conditionis multum interesse uita spectabatur non diuitiæ:non forma: non natales. ¶ Vtriusq; ordinis .s. patritii & equestris.

ordinis pfligatissimus quisq; quo minus in opera scænæ are næq; edēda senatuscōsulto tenerent: famosā iudicii notā spō te subibāt: eos easq; oēs ne refugiū in tali fraude cuiq̃ esset: exilio affecit. Senatori latū clauū ademit: quū cognouisset sub calē. iulii demigrasse in hortos quo uilius post diē ædes in urbe cōduceret. Aliū & quæstura remouit: quod uxotē pridie sortitione ductā postridie repudiasset.

De exteris cerimoniis & ritibus per eū phibitis.

EXternas cerimonias ægyptios iudaicosq; ritus cō pescuit: coactis qui superstitione ea tenebantur

¶ PHI. ¶ Profligatissimus. pfligatum dicimus depditum & ad pniciem deductum auctor Gellius. inde profligatissimos hoies uocamus pditissimos: & in quibus nihil est salubre nihil integræ. ¶ In opa scenæ. q opas suas arenæ locauit ut cū bestiis depugnaret senatuscōsulto postulare ꝓhibetur sicuti scribit ulpianus digestis de postulādo.il h quo q̃q operas suas scenæ locabāt artis ludicræ causa ïfamia notabātur. ¶ Senatusconsulto. erat senatusconsultū uetus: quo utebātur edere operā in scena & arena. ¶ Famosā iudici notā. sensus ē dānari uolebāt & īfamia notari per iudiciū quo damnati īfames fiūt: ut ita possent scenæ arenæq; ipune inseruire ueluti famosi. ¶ Eas. hoc ad feminas famosas referēdum est. ¶ Laticlanum. ne uestē senatoriā induere possent: ac p hoc senatoria dignitate hoīem priuasse ut. est. n. latus clauus: ut ante dictū est: insigne uestimētū ordinis senatorii. ¶ Sub calē. iulii. obseruate curioseq; aiaduertite ex lectiōe eruditorū morē huic fuisse apud ueteres romanos: ut calēdis iulii migrarent hoc est transirēt ex domibus prius cōductis in domos recēter cōductas. sicuti apud nos fieri solet die festo diui michaelis. tūc.n. omnes inquilini migrāt cū sarcinulis & tota supelectile in nouas cōductas domos. & hoc est: q̃ significauit marcialis illo epigrāmate. o iuliar. dedecus calendaꝝ uidi uacerra sarcinas tuas uidi. & cicero idē significare uidetur in quadā epistola scribēs calendis iulii remigrādū est. idē aptius in epistola ad qntum fratrem sic scribit. Domus tibi ad lucii pisonis liciniana cōducta est: sed ut spo paucis mēsibus: post calēdas quintiles in tuā cōmigrabis. tuā in carinis mūdi habitatores cōduxerūt. est aūt sensus: senator sub diē calendaꝝ iulii demigrauit ex cōductis edibus in hortos nullis adhuc ex more romano cōductis edibus: ut post illū diē qui legitimus erat locationi & cōductioni ediū uiliori pcio postea domū pristinā conduceret ab eodē locatore: cū ille iā exacto legitimo die locationis nō facile aliū conductorem posset inuenire. hanc uafriciā ex auaritia & sordibus ꝓuenientem ita puniendā duxit tiberius ut illi senatori adimeret uestem senatoriam & senatoriæ dignitatis insignia. ¶ Demigrasse. titulus ē apud iurisconsultos de migrādo: quod proprium ē conductoris: quo habetur rō inquilini: qui soluta pēsione pro cōductione domus uult migrare. ¶ Postridie repudiasset. talis est illa apud hieronimū sententia. quasdā repudiatas altero nuptiaꝝ die statim nupsisse legimus. uterq; reprendēdus maritus: & cui tam cito displicuit. ¶ Sortitiōe ductā. noua ducēdæ uxoris formula cōiugiū cōmittere sortitioni. unde minime mirandū est: si postridie nuptiaꝝ repudiata est uxor: q̃ sortitione ducta fuerat. apud plautū in casina chalinus & olympio cōiectis in sitelā sortibus sortiunt̄ sup cōiugio casinæ. ¶ Egyptios ritus. refecūt iosephus li. xviii. antiqtatū & egesippus li. ii. historiaꝝ exemplū paulinæ matronæ romanæ: quæ in tēplo isidis a iuuene quodā noīe mūdo: qui illā depibat cōstuprata est fraude sacerdotū isiacoꝝ: qui pecunia corrupti sub specie Annubidis amatorē paulinæ amplexibus copulauerunt: quod ubi tiberius resciuit sacerdotes cū liberta mūdi: quæ oīum maloꝝ extiterat coagulū adegit in crucem: templū isidis euertit statuā ipsius deæ in tiberim iactari pcepit. mūdum aūt exilio condēnauit dignū eū maiore pena nō iudicās: q̃ amoris uehemētia deliquisset. ꝓterea iussit tiberius cunctos iudeos urbe roma excedere: ob hæc uidetur tranquillus dixisse egyptios iudaicosq; ritus cerimoniaꝝ q romæ increbrescebant sub tiberio cohercitos repressosue. Quod aūt supstitiosi fuerint iudei egyptiiq; docēt testimōia priscoꝝ: nam & apuleius in floridis iudeos tanq̃ accōmodato epitheto supsticiosos appellat: & trimegistus ab egyptiis alia coli & per singulas ciuitates quæ illoꝝ nominibus nuncupantur adorari refert. si quis uult egyptiorū supstitiosas cerimonias uberius cognoscere legat historicos in primis herodotū ac diodoꝝ & apuleium in ultimo metamorphoseos

Profligar⁹

Dies migrationis

Supsticiōe iudea

¶ M. AN. ¶ Profligatiss: pditiss: uitæq; deploratissimus. ¶ Sēatuscōsulto: quo ī scena descēdere ꝓhibebāt ad scænicas dixerat: & gladiatorias ex eqtib⁹ romāis usus ē priusq̃ senatuscōsulto itercederet. ¶ Famosā iudicii notā. q. d. de īdustria aliqd patrabāt: quo dignitate caderent: essetq; ob id mīn⁹ legib⁹ obnoxii. ¶ Eos easq; tā mares īquit q̃ foemīas eiusmodi fraudē secutos. ¶ Latū clauū. usū lati claui. ¶ Post illū diem: sub id. n. tps magna pars ciuitatis ī uillas & suburbana loca migrabat domusq; pīde uili⁹ exōerata ciuitate locabant: ita credideri quē sordidū q̃stū secut⁹ ille dign⁹ credit⁹ ē: q ea ignominia notaret̄. si. n. locū pbro datū credimus: fuisset tyberi⁹ eodē crimine notādus q rhodo reuersus i Mecœnatianos hortos migrauit. ¶ E q̄stura: q̄storio mūere priuauit. ¶ Sortitiōe: e pluribus unā duxisset tā æqua cōditōe: ut cōnubii fortunā sor-

ti permittere non dubitasset: quo haud dubie apparet inconstātia & leuitatetam cito facti pœnituisse: aut certe iubenti sibi fœminæ illudere uoluisse. ¶ Compescuit: inhibuit. ¶ Ea superstitione: superstitionē ueri dei cultū appellat: sed Lucis Trāquillus: & ueritatis expers: idcirco non mirū. Iosephus diuersa a Tranquillo uidetur mihi tradere: quod Tyberius ob Paulinam nobilem fœminam saturnini coniugem in templo isidis sacerdotum fraude a Mundo quodam equestris ordinis constupratam isiacos sacerdotes i crucē sublatos templum funditus euersum: statuam isidis in tyberim deiectam iussam. Iudæos uero ob pecuniam religionis nomine cuidam fuluiæ a falsis quibusdam mosaicæ legis interpretibus expressam iussos populariter ob id flagitium urbe excedere. quattuor millia eius iuuentutis militantes a consulibus in sardiniā missos. est. n. sardinia per grauioris cæli insula ut Liuius docet.

religiosas uestes cum uestimēto omni comburere. Iudæorum iuuentutem per speciem sacramenti in prouincias grauioris cæli distribuit: reliquo gentis eiusdem uel similia sectantes urbe summouit sub pœna perpetuæ seruitutis nisi obtemperassent. Expulit & mathematicos: sed deprecantibus: ac se artē desituros promittentibus ueniam dedit.

De quibusdam bene gestis p eum tam Romæ q̄ extra.

¶ PHI. ¶ Religiosas uestes. de religiosis egyptiorum uestib' hæc herodotus. sacerdotes linea ferunt uestimenta semper recens abluta: huic rei semper uacātes. Hidem calceos papyraceos gestant aliam uestem aut alios calceos induere eis fas non est. genitalia circuncidunt ritu iudeorum. plinius quoq; libro. xviiii. scribit fruticem gigni i egypto quē alii gosipon uocant plures xilon: & ideo lina inde facta xilina: ex quibus uestes sacerdotibus egyptiis gratissimæ sunt. quin etiā apuleius cerimonias egyptiorum luculenter explicans sic ait. Influunt turbe sacris diuinis initiatæ. uiri fœminæq; oīs dignitatis linteæ uestis candore puro luminosi. ab hac ueste linea poetæ linigeros appellāt sacerdotes isidis deæ egyptiorum. Ouidius nūc dea linigera colitur celeberrima turba. Iuuenalis. Cū grege linigero circundatus & grege caluo. Marcialis. Linigeri fugiūt calui sistrataq; turba. Iudeorum uero sacerdotales uestes quales forent. hieronymus in epistola ad fabiolam de ueste sacerdotali & Iosephus libro tertio antiqtatū. idē libro sexto belli iudaici copiose pscribunt. ¶ Ex quibus hæc pauca collegimus. Cōmunes sacerdotum pōtificiiq; apud iudeos uestes erant linea feminalia: qbus uerēda celantur: quæ de bysso retorta ob fortitudinem contexi solebāt. secūda ex lino tunica est talaris duplici sindone: quā iosephus byssinā uocat hoc est lineā hæc arcta est & strictis manicis. tertiū uestimenti genus ē quod cingulū & balteū & zonā dicimus. quod in rotūdū textū extat ut marsupiū longius uideret. erat aūt sub tegmine cocci purpuræ iacynthi & byssino stamine distinctū. Quartū genus est uestimēti rotūdū pileolū quasi dimidiata sit sphera hoc tyarā nō nulli galeā uocant. erat aūt byssinū hoc est lineū & sic elegāter fabre factū. ut nulla acus uestigia forisecus apperēt peculiaria uero pōtificis uestimēta erāt: tunica iacynthina talaris: in cuius extremo. lxxii. sunt tintinabula & totidē mala pūica alternati cōtexta. est & ephod: ita. n. hebraica lingua dicit: quod suphumerale latini uocant. est & logion: ita. n. græce nūcupatur qd nos rationale possumus appellare: cui intexti sūt. xii. lapides præciosi. ¶ Est & lamina aurea: in qua scriptū erat nomē dei ineffabile: quæ uitta iacynthina cōstringit. horum oium uestimentorum ab eruditis scriptoribus mysticus sensus & spiritalis pandit intelligētia: Hæ sunt uestes religiosæ: qbus romæ utebantur sectatores supstitionis egyptiæ cerimoniæq; iudaicæ quas oēs iubēte tiberio cōburere coacti sūt cū omni instrumēto. ita. n. legendū est: non aūt uestimēto. nāq; instrumenti noie intelligimus reliqua oīa pter uestes accōmodata celebrādis cerimoniis egyptiaci ritus atq; iudaici. ¶ Quod aūt fuerit id istrumentū ad religionē ptinens colligimus ex leuitico: Iosepho hieronymo aliisq; scriptoribus luculentis. erāt. n. inter cetera septē lucernæ: candelabrum: mensa: turribulū: uncini: emunctoria: uectes: fuscinulæ & id genus alia sacris necessaria. lectio uestarum neq; sni æquadrat neq; elegātiæ tranquilli cōuenit. ¶ Iudeorum iuuentutē. hoc idē refert orosius eisdē uerbis. ¶ Grauioris cæli. aeris pestilentioris. grauitas. n. celi noxia est. Cicero ad atticū. iam corpore uix sustineo grauitatē cæli huius. Iosephus libro decio octauo antiquitatum auctor est quattuor milia iudeorum militantiū missa esse in insulam sardorum: quæ ut scribit Strabo in qnto morbosa est estiuo potissimum tpe: unde pestilens idoneo epitheto nūcupat a doctis hinc Cicero quendā sardū culpans pestilentiorem eū esse dicit patria sua. ¶ Et a martiale elegāter dictum est cū mors uenerit i medio tibure sardinia est. celū p aere frequēter usurpari satis constat. & testatur lucretius scribens. in hoc celo qui dicitur aer. ¶ Mathematicos. Cor. tacitus mathematici genus hoium potentibus infidū sperantibus fallax: quod in ciuitate nostra & uetabitur semp & retinebitur. de mathematicis satis ac super ante dictum est. ¶ Artem desituros: mathematicam astrologiæq; disciplinam fallacem omissuros. Ita Cicero in epistola ad marium. libenter inquit me hercule artem desinerem tecumq; & cū similibus nostri uiuere m. est. n. desinere artem renūciare arti atq; relinquere. uñ ars desita elegāter di relicta & omissa A. gellius in duodecimoqnito omnium tū atheniensium consensu disciplinatibus canendi desita est.

¶ M. AN. ¶ Religiosas uestes: sic habent omnia: quæ uidimus exemplaria: sed uestas legendum esse contenderim: ut uestas pro sacris locis: siue foculis. qbus sacra fiebant accipias: Dionysius unicuiq; triginta curiarum uesta collocata ubi sacrificabant curiæ: & rursus Numa suscepto imperio nequaq̄ mouit curiarum uestas siqdem uesta ἀπὸ τῆς ἑστίας. i. a foco s quo ignis alitur est dicta: quum ita sit igitur: uestas dixeris. i. focos siue instrumenta ad sacrificandum apta: cum omni instrumento. i. uelorum apparatu: atque sacrificulorum

Xilina

Linigeri sacerdotes

Vestes sacerdorum

Talaris

zona.

Tyara

Ephod

Logion

instrumētū religiōis

Ars desita

amictu:s.n.uestes cũ omni uestimento legas.non aliud certe sit dicere q̃ uestes cũ uestibus: ut non minus facere aliquis in Tranqllo id rideat:q̃ Euripides apud Aristophanem comicoꝝ facetissimum illud Eschyli χρησ δίσυ μακτ ρανειλε βουλει καρλοπιδν accommoda tu mactram:uel si uis atcham paniariam quare merito & illud:λισ ταυτον ημιν επεν ο σοφος αισχυλος bis idem nobis dixit sapiẽs Eschylus.¶ Per speciem sacramenti:legitimæ militiæ prætextu.¶ Grauioris:pestilentioris:in sardiniam.sicut Iosephus scribit.¶ Reliquos:iudaici ritus:siue ægyptiaci studiosos.¶ Summouit:deleuit.¶ Mathematicos astroꝝ peritos:& si mathematicæ artes non solum astroꝝ continent:sed & arithmeticæ:musicæ:& geometriæ rationem ueꝝ syderali scientia freti multi futura prædicebant.

IN primis tuendæ pacis a grassaturis ac latrociniis seditionũq; licentia curam habuit:stationes militũ per italiã soliro frequentiore disposuit.Romæ castra constituit:quibus prætorianæ cohortes uagæ ante id tẽpus & per hospitia dispersæ cõtinerent̃.Populares tumult⁹ exortos grauissime coercuit:& ne orirent̃ sedulo cauit:Cædem i theatro p discordiã admissa capita factionũ & histriões:ꝓpter quos dissidebat̃ relegauit:nec ut reuocaret unq̃ ullis populi ꝓcibus potuit euinci.Quũ pollẽtina plebs funus cuiusdam primipilaris nõ prius ex foro misisset q̃ extorta pecunia p uim heredibus ad gladiatoꝝ munus cohortẽ ab urbe:& aliã cottii regno dissimulata itineris cã detectis repẽte armis cõuenietibusq; singulis p diuersas portas i oppidũ imisit ac ptẽ maiorẽ plebis ac decurionũ i ꝑpetua uincula cõiecit:

¶PHI.¶ A grassaturis.in augusto documus q̃ sint grassatores atq; grassaturæ ubi declarauim⁹ congruere bono principi repurgare regnũ suũ a grassatoribus ceterisq; id genus flagitiosis hominibus.¶ Stationes:custodias militares.Romæ castra constituit.de castris prætoriis quæ erant in extrema urbis pte cõstituta meminit pli.his uerbis ad extrema tectoꝝ cũ castris ꝓtoriis ab eodem miliario per uicos oium uiaꝝ mẽsura colligit paulo amplius septuagita milia passuum.¶ Prætorianæ cohortes.inter ceteras cohortes honoratissime erãt cohortes ꝓtorianæ quæ excubabãt ꝓ prætorio hoc est tabernaculo impatoris neq; ab ipso pcætore discedebant.scipio africanus instituit ut prætoriani milites stipendium sexquiplex acciperent hoc est integꝝ & dimidiatũ Dictum est supra quẽadmodum pretores dicti sunt oẽs qui presunt exercitui.unde pretorium tabernaculum imperatoris uocatur:& cohors & porta & nauis prætoria dictæ.¶ Sedulo.diligenter.¶ Capita factionum.principes factionũ histrionicaꝝ.antiquitus histrionum & quadrigarioꝝ factiones dicebantur:eratq; id uocabulum honestum.aliquando factio signat opulentiam & habundantiam.Plautus in aulularia.Istas magnas factiones nihil moror.¶ Populi precibus.qui histrionibus carere non poterat:erat.n.romanus populus in primis mancipatus histrionibus & addictus ꝑ ludicra spectacula:quod infra clarius illustrabitur.¶ Pollentina plebs.pli nius scribit polentiã oppidũ fuisse in maiore baleariũ.fuit & altera polentia iuxta alpes inclyta lanaꝝ nobilitate:sicut meminit Columella in octauo:de qua silius in.viii.punicorum.fusciq; ferax pollentia uilli.fuerũt & polẽtini in piceno in quinta italiæ regiõe non multum distantes a tolentinatibus:ut indicat idẽ plinius ĩn.iii.de polẽtinis subalpinis loqui ui tranquillus eo maxime:q de regno cottii dicit euocatã fuisse cohortẽ.¶ Eiusdẽ primipilaris.scribit liuius in.vii.primũ centurionem eẽ quẽ nunc primipilũ appellant:Vegetius quoq; de primipilo sic tradit in secũdo.Centurio principali nõ solum aquilæ præerat:sed quatuor centurias hoc est quadringentos milites gubernabat in prima acie:eratq; caput legionis.hic primipilarem dici existimo nõ tam militem qui fuerit sub centurione primipili quam ipsum centurionem:qui olim preditus fuerat ac dignitate &ea forma dicitur primipilaris qua consularis.¶ Ex foro misisset.honoris causa funera per foꝝ ducebantur.oratius:concurrantq; foro tria funera.¶ Ad gladiatoꝝ munus.sensus est polentina plebs non prius pmisit funus primipilaris duci pompatice p foꝝ q̃ extorsit ab heredibus pecuniã ad edẽdum spectaculum gladiatoꝝ ex quo indignatus tiberius dissimulanter intra polentiam imisit milites ad polentinos male mulctandos.¶ Aliam a cottii regno.ab alpibus cottiis quibus propinqua erat polentia:& fortassis hæc erat una ex cottianis ciuitatibus:quas.xii.numero fuisse refert pli.cottiũ regnasse i thracia tulisseq; auxilia põpeio ciuilib⁹ bellis docet cæsar in cõmẽtariis & lucanus testat̃ illo uersu Tũc fadalũ fortẽq; cotti.sed alpes cottiæ dictæ sũt a cotio rege:q pdõitis gallis eas extruxit molibus magnis cõpẽdiarias & uiatibus oportũas:q i amicitiã octauiani prĩcipis receptus ẽ:ut amianus marcellin⁹ auctor ẽ.¶ Detectis armis.ita oli tria au'onũ oppida eadẽ hora capta sũt:cũ milites ro.tectis ueste gladiis sub lucẽ aptis portis urbes illas igressi custodes ex ĩprouiso trucidare cepisset.¶ Partẽ decurionũ.sẽatoꝝ.nã q rõæ sũt sẽatores:hi i municipiis colõiisq; decuriões nũcupant̃:ut iã late explicauimus.

¶M.AN.¶ Romæ castra cõstituit:quæ ad eã diem nulla fuerãt:sed ꝓtorianæ cohortes uagæ nõ uno hic loco statiua solebant.¶ Propter quos:ex his apparet histriões suas factiones uelut aurigas habuisse.¶ Polentina plæbs:po'ẽtia urbs iuxta alpes:Plinius:hispãia nigri uelleris sed ꝓpuas habet polẽtia iuxta alpes unde illud nigriq; ferax polentia uilli:sint licet q alteram in hispania esse dicant:de ea nunc quæ uicina est alpibus intelligi oportet.¶ Primipilaris:primipilares milites erant qui signa circunstabãt:quæ mutata militiæ ratione pilani sunt dicti:primipilus centurio qui nõ modo aquilæ præerat:sed quattuor cẽturias eti

prætores
prætoriũ
Factio histrionũ

pollentia.
primus cẽturio
primipilus
primipilaris

Alpes cottiæ unde

am in prima acie gubernabit. ¶ Misisset: mitti passa esset. i. deferri. ¶ Extortam: expressi. ¶ Ad munus gladiatorium: ut ex eo gladiatorium munus in defuncti credo memoria ederent sed munus hæredibus id factum huic ultio secuta. ¶ Ab urbe: roma. ¶ A cottii regno: Nero cottio defuncto eius regnum in alpib' in prouinciæ formam redegit: parebat tum cottius ro. imperio: aut certe socius erat: est & cottiū in eisdem alpibus oppidum non obscuri nominis: Strabo per uocontios & cottiumusq; gerium & rursus p uocontiorum fines ad cottium: Plinius. finitimi centrones cotti anæ ciuitates. ¶ In oppidum: polētinu. ¶ Decurionum: hi ut sæpius diximus in municipiis & coloniis senatores erant quod in alpibus essent loci municipali iure prædita Plinius docet: Adiectæ sunt inquit cottianæ ciuitates. xii. quæ non fuerant hostiles: sed attributæ municipus lege pompeia.

aboleuit & uim moremq; asylorum quæ usq; erant. Cizicenis i ciues ro. uiolētius quædā ausis publice libertatē ademit quam mithridatico bello meruerūt. Hostiles mot' nulla postea expeditione suscepta p legatos cōpescuit. nec per eos quidem nisi cunctanter & necessario: Reges infestos suspectosq; cōminationibus magis & q̄relis q̄ ui repressit. Quosdā p blāditias atq; pmissa extractos ad se n̄ remisit ut Marabodū Germanum: Trasypolū thracē: Archelaū cappadocē: cuius etiā regnum in formam prouinciæ redegit.

Biennio cōtinuo post adeptū imperiū pedē porta n̄ extulit: sequēti tpe præter q̄ in pp̄inqua oppida: &

¶ PHI. ¶ Aboleuit morem asylorum: nepotes herculis timentes insidias eorum: quos affluxerat athenis sibi primū asylū hoc ē aram misericordiæ cōsecrarunt: unde nullus posset abduci. dictū ē aūt asylū ut interpretat' seruius: quasi asyrō: qd inde extrahi nullus posset. romulus romæ asylū inter duos lucos apuit: qd cōfugientibus illuc seruis liberisue tutissimū erat receptaculū. Vn apd labeonem & celsū iurecōsultos quæritur: si qs seruus in asylum cōfugerit: an sit fugitiuus. ulpianus putat nō esse fugitiuū: quia id facit: quod publice facere licere arbitrat'. Scribit hur' li. xxxvi. templū apollinis delii fuisse asylū: atq; sancta tēpla a græcis uocari asyla. tēplū quoq; dianæ ephesiæ asylum fuit: cuius libertatis termini sæpe sūt imutati. alexāder ad stadiū extēdit postea cæsar augustus cū id dānosū existimaret & nihil aliud esse asylū quā mult s malefaciēdi cām exhibere ad irritū fecit auctor Strabo i. xiiii. consimuliter tiberius asyla quæ ubiq; locorum erant sustulit tanq̄ receptacula flagitiosorum & inutamēta maleficiorum. Scribit plutarchus i honorem the ei. Cuius ossa repit Cymon constitutum fuisse atheuis asylum qd foret seruis & humiliore fortuna hominibus potentiorumq; opes formidantibus cōmune confugium: quia theseus patronus ppugnatorq; fuerat humilium & calamitosorum. ¶ Per blanditias. Eutropius. quosdam reges per blanditias euocatos nunq̄ remisit: de quo eusebius in chronicis hæc. tiberius multos reges ad se per blanditias euocatos nunq̄ remisit in qbus archelaum cappadocem: cuius regno in puinciam uerso mazacam nobilissimam ciuitatē cæsaream appellari iussit. ¶ Cyzicenis. cyzicus insula est in ppontide duobus pōtibus iūcta continēti hūs urbē eiusdē nois. Cyzico nomē indidit cyzicus quē mynus iprudētibus enim colchos peterent fusū acie cesūq; accepimus. historia luculētis uersibus scribit' a flacco in argonauticis cuius ēt meminit pomponius mela. Cyziceni in bello mithridatico ad seruandam socialem romanorum fidem usq; ad ultimam sui pnicem cōstantissimi fuerūt: cum a mithridate arcta obsidione obsiderētur: quos lucullus pfligatis hostibus libertate donauit. historiā referunt plutarchus in lucullo & florus in tertio. romani cyzicenam ciuitatem honore psecuti sunt: & ut auctor est Strabo in. xii. adhuc libera est & agri multum habet fuitq; magnitudine & pulchritudine cū primis asiæ ciuitatibus cōparanda: paci & bello a ta: tribus armamentariis inclyta. Quorum aliud armorum aliud instrumentorum aliud frumēti erat receptaculum. In bello mithridatico paulū abfuit quin regem ipsum in curriculo opprimerent. ¶ Cunctanter. cū cunctatione & mora p blanditias. ¶ Marobadum germanū. de hoc sestus aurelius sic ait marobadum sueuorum regem callide circumuenit. ¶ Rascupolim. rascupolis & rascus thraciæ reges fratres extiterunt in bello ciuili dissedentes nam rascus antonii rascupolis bruti & cassii ptes sequebantur. post bruti obitum rascus ab antonio & augusto petiit rascupolim germanum suum uenia donari: quod facile impetrauit: ex quo satis liquet non a principio fuisse inimicos. uerum de euētu uictoriæ dubios fortunam inter se partitos: ut uictus a uictore conseruari posset. historia traditur ab appiano lib. iiii. bellorum ciuilium. de hoc rascupoli uel potius de eius filio sentire uidetur tranquillus. ¶ Archelaū cappadocē. sestus aurelius. iste cappadocas i puinciā remoto archelao eorum rege redegit. addit eutropius tiberium maximam ciuitatem cappadociæ appellari noie suo iussisse ut cesarea diceretur quæ ante mazaca dicebatur. ¶ Pedē porta non extulit. Ci. in epistolis ad atticū de socrate ait qui cum triginta tyranni essent pedem porta non extulit.

¶ M. AN. ¶ Asylorum: locorum inuiolabilium: unde ad penam extrahi nemo poterat quare Romulus in capitolii intermontio inter duo querceta. ut Dionysius pdidit: & ante illum heraclide athenis constituere. ¶ Cyzicenis: cyzicus Milesiorum: ut Plinius ait oppidū in ppontide. Ouidius uero hinc ppontiacis ingr hærentē cyzicon oris: Cyzicon hemoniæ nobile gentis opus. ¶ Mitridatico bello: qd lucullus magna ex pte cōfecit: pompeius absoluit. ¶ infestos: cōtumaces & rebelles. ¶ Extractos: illecebris: & pollicitatiōibus pellectos. ¶ Non remisit: abire non est passus. ¶ Trasipolū thracē: thraciæ regē: fuit & Trasipolus alius antiq

De asylo

Cyzicus

Cyziceni

or: de quo Lucanus: & gelidæ dominũ traspolon oræ. ¶ Archelaũ cappadocem: Eusebius auctor est Tyberium Archelai regnum in ꝓuinciæ formam redegisse. ¶ Pedẽ porta ñ extulit: urbe non est egressus: ẽ namq; porta urbium siue oppidoꝝ ut domoꝝ ianua: Plinius urbem tris portas habentem Romulus reliquit.

quum longissime; Antio tenus nusq̃ abfuit. Idq; ꝑ raros & paucos dies quãuis prouincias quoq; & exercitus reuisuꝝ se sæpe pronunciasset; & prope quot annis profectionẽ præpararet uehiculis comprehensis cõmeatibus per municipia & colonias dispositis. Ad extremum uota pro itu & reditu suo suscipi passus ut uulgo iam per iocum Gallipedes uocaretur: quem cursitate ac ne cubitiq; mensuram progredi ꝓuerbio græco notatum est.

De morte filioꝝ eius: & secessu suo in campaniam.

SEd orbatus utroq; filio; quoꝝ Germanicus in syria Drusus Romæ obierat: secessum campaniæ petiit constanti & opinione & sermone pene oĩum quasi neq; rediturus unq̃ & cito mortem etiam obiturus; quod paulo minus utrunq; euenit. Nam neq; romam amplius rediit; sed & paucos post dies iuxta terracinã in prætorio: cui speluncæ nomen erat incœnante ea complura & ingentia saxa fortuito sup̃ne dilapsa sunt; multisq; cõuiuaꝝ & ministroꝝ elisis præter spem euasit.

¶ PHI. ¶ Antio tenus. tiberius egrediens urbe roma nõ longius pgrediebatur q̃ antium usq;: q ciuitas est in lano quõdã aphrodisium dicta ad ociũ rerũq; urbanaꝝ uacationẽ principibus accõmodata: auctor strabo. oli ut tradit huius iterdictũ fuit mate antiati populo. ¶ Vehiculis comprensis. qbus uti soler impator in ꝓfectione ad utensilia cõportanda. ¶ Cõmeatibus. re annonaria & cibariis: quæ in primis i ꝓfectiõe procuranda sũt. ¶ Vota pro itu & reditu. moris erat ut uota susciperẽtur a romãis ꝓ principibus in expeditionẽ euntibus ut sospites incolumesque itent & reuerterent. hic ait seneca olim ruffum ordinis senatorii uig: iter cenã optasse ne salu' cæsar rediret ex ea peginatiõe quã parabat: & adiecisse idẽ oẽs & tauros & uitulos optare. Oratius uoto ꝓsequitur cæsarem ꝓfectionẽ parantẽ in ultimos britanos. ¶ Gallipedes uocaret: cicero quadã ad atticum epistola usurpat ꝓuerbium hoc græcũ accusans uarronis segnitiã & tarditatem: cũ ait. biennũ preterit: cũ ille Καλλιπίδης assiduo cursu cubitũ nullum processerit. igitur cum gallus gallinaceus cursitare cõsueuerit moxq; sub sistere: eande gallipedes p iocum uocatur tiberius: quasi pedes galli gallinacei haberet: esseq; tardi gradus & tardipes. Sed cũ id græcum ꝓuerbiũ sit & a cicerone per græcã dictionem quæ est Καλλιπίδης enũcietur: non uideo qua rõne possit latie dici gallipedes: ualdeq; demiror uiros alioqn eruditissimos paꝝ solerter pensitasse cõtulisseq; uerbũ cicerõis cũ uerbo tranquilli. nã cum ꝓuerbium græcum sit græca quoq; dictio esse debet: sicuti a cicerone usurpat Καλλιπίδης quid aũt conuenit gallipedes latina dictio cũ græco uocabulo Καλλιπίδης. ꝓfecto nihil hil. gallus. n. gallinaceus longe diuersa dictiõe appellatur a græcis ἀλέκτρυὼν καὶ ἀλέκτωρ quo circa re diligentius pẽsitata exist imo id ꝓuerbiũ nõ ab aue deduci sed ab hoie: q Καλλιπίδης noiabatur: fuitq; histrio in tragediaꝝ actiõe inter græcos clarus: & agesilai magni tpibus celebratus: sicuti docet plutarchus in apophthegmatis laconicis. hic igitur cũ in agenda histric nia esset uenustior utebatur incessu ꝑ pulpita pompatico & moroso: & pro ut argumẽtum fabulæ exigebat discursabat stanmq; resiliebat nõ ultra cubiti longitudinẽ progrediens: quodam quasi peculiari incessu histrionico. hinc ꝓuerbium deductũ est ad hominem satagentẽ nec tamen ꝓgredientẽ neq; incepta pagentem. ut callipides appellaretur a callipidis histrionis imitatiõe. hic est ut opinor uerus sensus: ueraq; ꝓuerbii græci interpretatio: in quo plerĩq; oẽs hactenus hallucinati sũt: hinc olim callipides cũ se se isolenter ostẽtaret apꝰ agesilaũ a quo comiter ac benigne excipi spabat: nõ ne inq t o rex me cognoscis: nec qs sim audisti? Agesilaus hoiem intuens nõ tu inqt es callipedes ille dicelictas: sic. n. lacedemonii mimos uocãt. ¶ Vtroq; filio. druso naturali: germanico adoptiuo. ¶ Paulo minus utrũq;. ne. s. rediret unq̃ romã & cito moreret. ¶ Iuxta terracinã. terracina ut inqt strabo in v. antea uocata est trachina. i. aspa a loci aspredine: lingua uolscoꝝ dr anxur ut testis est plinius in iii. autumat seruius maronis interpres anxur ideo noiari: q̃ illic colebat iupiter anxurus nũcupatus: quasi ἄξυρος. i. sine nouacula: q̃ barbã nunq̃ rasisset. liuius in. iii. anxur fuit. q nunc tarracinæ sunt ciuitas prona in paludes. ¶ In ꝑtorio. supius explicauimus ꝑtoriũ dici uillã magnificenter excultã ad luculẽti nindiq; patrisfamilias usũ. in qua significatione hic accipitur. alias ꝑtorium significat tabernaculum ꝑtoris hoc est imperatoris: quod alio uoĩe augustale appellari quintilianus ostendit. ¶ Superne. aduerbium est & significat de patre supiore. oratius mutat ue loco peccatq; supne. ¶ Elisis. contusis cõfractis suffocatis.

¶ M. AN. ¶ Antio tenus: antiũ usq; ẽ nãq; antiũ latii oppidũ ĩtra Tyberia ostia & circeos olĩ aphrodisiũ dictũ. ¶ Cõphẽsis: patis currib' siue iũctis. ¶ Vota ait publice & priuati se ꝓ ipsi' itu & reditu uotis obligarẽt ¶ Gallipedes: gallinacei gallipedes hĩs: q ne cubiti qdẽ mẽsurã ꝓcurrit. sũt & gallipedes ppl'i i idia: & ipi obtat dũ ĩcessũ fortasse dicti. ¶ Germanic' de ei' obitu suo loco dicet. ¶ Terracinã: lingua uolsca anxur ut pli. ꝓdidit appellatũ: Hora. masculio genere cãdid' anxur ꝓtulit: Strabo trachinã antea ab aspitate dictũ tradidit idẽ auctor & ptolemæ' cõtinuo post circeos ĩ littorali ora latii cõstituũt. ¶ Incœnãte: it' uel subter cenãte.

gallipedes an callipades

Dicelictas

Teracina Anxur uñ

Augustale

De secessu caprensi & aliis gestis eius.

PEragrata campania: quum Capuæ capitoliū: Nolæ templū Augusti: quā cām perfectionis prætēderat: dedicasset: capreas se cōtulit: præcipue delectatus insula: q uno paruoq littore adiretur: septa undiq præruptis immensæ altitudinis rupibus & profundo maris: statimq reuocante assidua obtestatione populo propter cladē: qua apud fidenas supra uiginti hoium milia gladiatorio munere amphiteatri ruina perierāt: trāsit in cōtinētem: potestatēq omnibus adeundi sui fecit: tāto magis q ab urbe egrediēs ne quis se interpellaret edixerat: ac toto itinere adeūtes summouerat.

De abiecta cura reip. per eum.

REgressus in insulam: reip. quidem curam usq adeo abiecit: ut postea non decurias equitū unq̄ suppleret: nō tribunos militū: præfectosq nō prouinciarum præsides ullos mutauerit. Hispaniā & syriā per aliquot ānos sine cōsularibus legatis habuerit: armeniā a parthis occupari: Mesiā

Capitoliū capuæ

PHI. Capuæ capitoliū. infra scribet tranqllus in caligula capitoliū hoc qd erat capuæ de celo tactū fuisse credibile est nomē accepisse. a romano capitolio: ad cuius similitudinē esset extructū. de quo silius scribēs in. xi. cāpanos monstrasse Annibali loca capuæ illustriora sic ait. mōstrant capitolia celsa steliatesq docēt cāpos. fuit idē capitolium beneuēti in quo statua marmorea fuit posita orbilio bruentano grāmatico clarissimo. Nolæ. cū augustus nolæ pisset quæ ciuitas est cāpaniæ: merito Tiberius illic in honorē augusti templum dedicauit. Capreas. i neapolitano sinu ut inquit marcianus insula est capreaæ. quas plinius tiberii principis arce nobiles eē tradit dictum ē in augusto: quēadmodum capreas magnificētissimis structis edificiis peculiare sibi fecit receptaculū. Septa. munita & circūuallata. Reuocante. ut romam rediret. Obtestatiōe. denuntiatione & præcibus obtestatio dicit in meliorem partē detestatio in deteriorē. unde obtestari rogare est. Cæsar in septimo cōmentario. matresfamiliæ passis manibus obtestabantur Romanos. ut sibi parcerent. Qua apud fidenas. de hac re sic inqt orosius. tiberii impii anno duodecimo noua & incredibilis clades ap fidenatiū urbem: accidit. amphitheatri cauea populo gladiatorum munere spectāte collapsa est: & plus q. xx. milia hoiu m occidit fidenates autem ethruscos fuisse tradit linius in .i. quos romulus debellauit: oli a fidenatibus legati romani iter fecti fuerūt: aduersus quos lucius sergius bellum gessit: & a uictoria fidenas est appellatus. huius urbis meminit poeta illo uersu. hi tibi nomentū & gabios urbemq fidenā. In continētē. italiam: ut uulgo dicitur terram firmamq quæ opponitur insulis. Edixerat. edicto proposito iusserat. sunt. n. edicta impatorum & magistratuū. In insulā. capreas. Decurias eqtū. decuriæ equitum sunt ordines & decuriæ iudicum: quas olim ordinauit augustus: & ut inquit Plinius. hi nō equites sed iudices uocabantur. equitum nomen subsistebat in turmis equorum publicorum. iudicum quoq initio nisi quatuor decuriæ fuere primo: uix q milia singulain decuriis inuēta sunt. Suppleret. ascriberet et substitueretq in locum demortuorum. etenim nullus ordo tam numerosus est: qn is cito exhaustus intereat: si nullus unq̄ in locum pereuntium substituatur. Non tribunos militum. miles it ad cēturionem: centurio ad tribunū: q cohorti præest. græci chiliarchos uocant. existimat uegetius dici tribunos ex eo q tribuebāt iura militibus. alii maiores alii minores tribuuni militum dicebantur. officium tribuni ut scribit iur scōsultus de remilitari est milites producere ad exercitatiōem & ualitudinarios inspicere. Non prouintiarum præsides. mutauerit. Iosephus tiberium ob hoc laudat: qd magistratus semel datos iugiter permittebat: nec ulli dabatur nisi morte successor. namq ut supra documus per exemplū uulnerati muscas non abigētis declarabat saturos & opulentos præsides minus noxios prouincialibus futuros q̄ famelicos & esurientes. Sine cōsularibus legatis. supra dictū est quanta dignitas esset legatorum qui impetatoribus tanq̄ consiliarii dabantur ex ordine senatorio: & ex his q cōsules fuissent. Mesiā. pannoniæ iungitur prouintia quæ mesia dicitur ad pontū usq cum danubio decurrēs eutropius in hanc sniam sic inquit resolutis artibus militiæ armenia per parthos: mesia a dacis: pannonia a sarmatis: gallia a finitimis gentibus direptæ sunt.

Sergius fidenas

Edicta

Decuriæ iudicum

Chiliarch*

Tribuni

Mesia

M. A N. Capitolium: templum an aliud potius ædificium: in dubium uenire potest nec absurdum id ab eo quod romæ est nominatum credere. Templum augusti: ob id credo Nolæ augusto templum erectum: quia ibi uita decesserit q̄q̄ & uiuo illi non ignoremus huiusmodi honores exhibitos. Capreas: a surrento campaniæ octo millibus passuum distantem: Plinius a surrento inquit. viii. M. passuum distātes Tyberii principis arce nobiles capreæ circuitu. lx. milium passuum. Papinius in surrentino hercule. ipse fodit dites capreæ uiridesq resultant Taurubulæ: Strabo duo antiquissima in ea insula ait fuisse oppida: sitaueto tempestate unum magnificisq ab Augusto principe ædificiis insulam extructam. Assidua obtestatione: assiduis precibus: & adulatione: ut donatus interpretatur. Fidenis: ultra anienem flu. oppidum uetustissimum ab albanis ut Dionysius tradidit conditum tres inquit ille colonias uno tempore ex alba deductas Crustimerium Nomentanam & fidenatem: a ctrium fratrum principum coloniarum maximum natu fidenas condidisse. Ruina: subito casu. Adeuntes: eam officii q negocii causa adire uolentes. Suppleret in demortuorum locum quemq allegaret. Prouinciarum: præsides Mattianus credidit sub præsidis

appellatione proconsules contineri legatos Cæsaris & omnes prouincias administrantes modo senatorii essent ordinis. ¶ Armeniam: qua parthi Augusto sibi uendicanti cesserant. ¶ Mesiam: pannoniæ a tergo Mesia hæret: cum danubio ut plinius tradit in pontum usq; decurrens.

a dacis sarmatisq;: gallias a germanis uastari neglexerit magno dedecore imperii: nec minori discrimine.

De uitiis eius & potu ac cōmessationibus.

Sed et ergo secreti licentiā nactus: & quasi ciuitatis oculis remotus: cūcta simul uitia male diu dissimulata tandem ꝓfudit: de quibus sigillatim ab exordio referam. In castris tyro ēt tū ꝓpter nimiā uini auiditaté pro Tiberio Biberius: pro Claudio Caldius: pro Nerone mero uocabat: postea princeps in ipsa publicoꝝ moꝝ correctiōe cū Pōponio flacco & L. Pisōe noctē cōtinuūq; biduū epulādo potādoq; cōsūpsit: quoꝝ alteri Syriā ꝓuinciā alteri ꝑfecturā urbis cōfestī detulit codicibusq; iucūdissimos & oīum horaꝝ amicos ꝓfessus Sex. Claudio libidinoso ac ꝓdigo seni olī ab augusto ignominia notato, & a se an̄ paucos dies apud senatū īcrepito cœnā ei lege cōdixit: ne qd ex cōsuetudie īmutaret aut demeret, utq; nudis puellis mistrātib⁹ cœnaret. Ignotissimū q̄sturæ cādidatū nobilissimis ātepostuit ob epotā ī cō

¶ PHI. ¶ A dacis sarmatisque. Daci a romanis dicti: q alio noie geræ dīti: sarmatæ a græcis sauromatæ populi sunt scythæ: danubiiq; accolæ. in sarmatis sunt amaxobii. ita a plinio uocitati populi: qui ut historici tradunt nomen hoc acceperunt a plaustris quæ habent pro sedibus: & in q bus uitam degunt. [illegible] græci plaustra & βίον uitam dicunt. ¶ Secreti licentiam: stimulus est peccandi illa secreti fiducia: ubi ut inquit eleganter plinius in epistolis nobiscum dicimus. quis n. sciet. ¶ Tandem ꝓfudit: redeūdo ad se & mores suos: sicut canis ad uomitum reuerti dicitur sententia puerbiali. ¶ Pro tiberio biberius. Tiberius ut scribit plinius in. xiiii. ad meꝝ pronior fuit: in quo uitio diuus filius regenerasse patrē tiberium ferebatur. Ait sextus Aurelius quod eleganter a ioculatoribus caldius bibetius mero ob uinolentiam notatus est. ¶ Pro claudio caldius. prisci caldum dicebāt & augustus auctore quintiliano in epistolis ad Caium Cæsarē scriptis emendat: quod is calidū q caldū dicere mauult. ueteres aūt usos esse in potu tam calida q frigida aqua nullus ignorat. hinc apud Marcialē aiunt urceoli ministratoris: frigida non desit non deerit calda petenti. ego existimo tiberium pro claudio caldiū iocularitér appellatū nō tam ob aquam caldam: quam ob potiones calidas: de quibus sic loquitur plinius ī xxvii. notandum nullū aliud animal præter hoiem calidos potus sequi ideoq; non esse naturales. ¶ Pro nerone mero. p annotationem quam græci prosonomasiam uocant hæc oīa urbane in tiberium bibacē nomina dicebantur: Annominatio. n. ut ait quintilianus in. ix. & traditum est ī. iiii. rethoricoꝝ ex uicinia quadam nominis ducitur. ut illa exempla sunt: non pisonum sed pistoꝝ. ex oratore arator. Itidem pro nerone meronem annius litteræ imutatione tiberium appellabant a mero hoc est uino nomen festiuiter deducentes. ¶ Correctione moꝝ. id est censura. penes quam moꝝ disciplinæq; Romanoꝝ regimen erat. ¶ Continuumq; biduum plinius loquens de tiberio ad meꝝ proniore inquit. eadem meri cōmendatiōe credidere lucium pisonem urbis Romæ curatorem ab eo delectum quod biduo duabusq; noctibus potationē continuasset apud ipsū iā principē. seneca quoq; de hoc lucio pisone tiberii cōbibōe ebrioso q cui ꝑfectura urbis ob hoc data ē sic scribit li. xii. epistolaꝝ moraliū. L. piso urbis custos ebrius ex quo semel factus fuit: maiorē partē noctis in cōuiuio exigebat: usq; in horā sextā fere dormiebat. hoc eius erat matutinū officiū: suū tñ quo tutela urbis cōtinebat' diligētissime administrauit. huic & diuus augustus dedit secreta mādata: cū illum ꝑponeret: thracia: quā ꝑdomuit: & tiberius ꝓficiscens ī cāpaniā ꝑfecturam urbis dedit: cum multa in urbe & suspecta relinqueret & inuisa: puto quod bene cessent illi pisonis ebrietas. hactenus seneca. ¶ Alteri syriā. s. flacco. ¶ Alteri prefecturam. S. L. pisoni. ¶ Codicillis. pugillaribus tabellis. ¶ Omniū horaꝝ amicos. hoc dici solet de his. qui seriis & iocis pariter sunt accommodati & cum apud priscos talis fuisset asinius pollio dictum est eum esse omnium horaꝝ: auctor quintilianus in. vi. ¶ Increpito. castigato. ¶ Cenam condixit. denuntiauit. condicere. n. est dicendo denuntiare. inde condictio dicitur in diem certum eius rei quæ agit' denuntiatio. Cicero nam cum mihi condixisset crassus cenauit apud me in mei generi crassipedis hortis. ¶ Ex consuetudine. quæ erat prodiga plenaq; libidinum. ¶ Quæsturæ candidatum. petitorē. ¶ Ob epotam amphoram legimus apud plinium nouellum Mediolanensem: qui ad proconsulatū usq; honores gesserat: cognominatum fuisse tricongium. tribus congiis epotis uno impetu spectante miraculi gratia tiberio principe. ¶ Amphoram. uino cum uasis legato amphoras legatas pariter esse docent iurisconsulti titulo de uino legato: a quibus amphorarium unum nominatur: quod in āphoras diffusum est. priscian' meminit amphoræ romanæ & amphoræ atticæ: quaꝝ mensura erat dispar.

Daci
Sarmatæ
Amaxobii
Quis enim sciet
Caldum
Annominatio
Nerone mero
Ebri' piso
pollio omnium horaꝝ
Cōdicere
Tricōgius
Amphorarium uinum

¶ M. AN. ¶ A sarmatis: sarmatæ supra meotidem spacio quindecim dieꝝ oceanum uersus incolūt regio arboribus uacua Herodotus est auctor: græci sauromatas uocant. ¶ Secreti licentia: nunc ad domestica uitia transit: & ad id tempus uaria arte dissimulata: sed recte seneca de ficta tyberii persona: Nemo inquit pōt diu personam ferre fictam: ficta cito in suam naturam recidūt. ¶ Male: ægre: difficulter: uel male ualde diu

ut est apud Terentiũ illud nus nulla alia causa tã male o dixi. Cicero uerebat scriptores illos tã male multatos utrobiq; n. male pro ualde accipit. ❡Pro tyberio biberi⁹ dignitas inter annominationis partes relatæ. ❡Caldius caldam & calidam ueteres dixere. Iu. gelidæ calidæq; minister. Mar. iam defecisset portates calda ministros: Vrbane igitur quidam pro Tyberio Claudio Nerone biberium caldium Meronẽ dixere sic illum bibacitatis facera litteraꝝ mutatione arguentes. ❡Publicoꝝ moꝝ correctione interim dum publicos corrigit mores. ❡Alteri syriam flacco. ❡Alteri. L. Pisoni quod piso fuerat urbis præfectus Iosephus declarat cumq; inquit ad Pisonem duceretur qui tunc custos erat ciuitatis nec is fuit qui in syriam ueneno germanicum sustulit ille n. Gneus Piso non Lucius est dictus idem auctor altera inquit epistola ad Pisonẽ tunc temporis custodem ciuitatis. ❡Codicilli litteris. ❡Prodigo sua bona prodigenti. ❡Cœnam condixisse cum illo cenatuꝝ denunciasse condicere ut iustinianus iure consultus iterpretatur apud ueteres de nunciare fuit unde & condictio. ❡Ignotissimum humilis & obscuræ conditionis hominem.

propi ❡PHI. ❡Propinãte se. propinare a græco tractum est ποτίζειν quod significat post potũ tradere. Terentius. hũc uobis edẽdum & bibẽdum. propino. iterũ simpliciter pptinare accipim⁹ pro porrigere. spartianus. uuluã ... partem fructi

uiuio propinante se uini amphoram. Asellio sabino sestertia ducenta donauit pro dialogo; in quo boleti & ficedulæ & ostreæ & turdi certamen induxerat. Nouum denique officium instituit a uoluptatibus ppposito equite Ro. & .T. Cæ

edenda propinans & sibi innoxiam esse ... plinius in xx. quidã ad uuluæ dolorem radicem cum uino dul ci ppinant. Martialis græce dixit ποτίζειν p ppinare illo endecasyllabo. nũ deerũt tibi si soles propinare ... cappadocæ ... porri. plautus in captiuis ppino magnum poculum ille ebibit. quod significat p bibo & mox pregustaturu poculum trado. Sic apud Ciceronem in prima tusculana theramenes cum uenenum obbibisset rei quumq; e poculo eiecisset. arridẽs ait ppino hoc pulchro critiæ. ❡Pro dialogo i quo

Boletus

bolleti. inter esculẽtiora cibaria & edulea ... imprimis enumerãtur a pfectis popinæ bolet⁹ ficedula ostrea & turdus. ideoq; sabinus dialogũ fecerat festiuissimũ. in quo hæc oia disputantia introducebat uel simq; certantia de saporis bonitate & mensæꝝ palma. est n. boletus inter irritamenta gulæ nouissima ut ait plinius in. xvi. idem in. xxii. optimus qdem inquit is est cibus. sed immenso exemplo in crimẽ adduct⁹ ue neno tiberio claudio princip p hanc occasionẽ a coniuge dato. seneca li. xv. epistolaꝝ ad lucilium quid tu illos boletos uoluptatem uenenũ nihil occulti opis iudicas facere etiam si psentanei non fuerunt. Claudi us princeps boletos stomacho utiles esse putauit. Martialis argento auroq; pciosiores fuisse indicat hoc di

Ficedula melancori phus

sticho. Argentum atq; aurũ facile est lenamq; togamq; mittere. boletos mittere difficile est. ficedulam uero quæ alio noie ab aristotele & plinio melancoriphus nominatur hoc est atricapilla suauissimi saporis esse nullus ignorat ideoq; præfecti gulæ atq; luxuriæ ut dicebat fauorinus negant ullam auem pter ficedulam totam comesse oportere. de ostreis quum oia sint iuulgata nõ tamen satis dictũ uidetur cum auctore plinio pal ma mensæ diu iam tribuatur illis. pcipua habent ut illius luculenti scriptoris uerbis utar ex li. xxxii. spissa

ostrea ppua quæ

crassitudine potius spectanda q latitudine neq; in luto capta neq; in arenosis. non sunt pretereunda mutiani uerba de nationibus ostrearum ita scribentis. Cyzicena maiora lucrinis dulciora britãnicis suauiora edulis acriora leptiis pleiora lucensib⁹ siccioraa coryphatenis teneriora histricis. candidiora circeiis⁹ sed his neq; dul ciora neq; teneriora esse ulla compertũ est. unde & ab oratio dictum ostrea circeis miseni oriuntur echini tri

Tridacna

dachna eleganti uocabulo appellauit quidam nepotum ostrea ab eo quod rei mordenda essent pp ampli

Ostrea Ostreum

tudinem. scire autem debes ostrea dici & neutro & fe genere. Seneca quid ostreum sapiat quid mullus op time nosti gellius iunii ingenti iuidelicet senesit in ea re ostrea quoq; sicut alia quædam tenuis exustaq; ē de

Turdus mazono mum Turdarium

turdo autem plura scribenda non sunt cũ aũis sit nota & inter primas a saporis bonitate collocata. oratius sit obeso nil melius turdo. Varro in. iii. de re rustica de lucullo scribens ait ubi delectaretur et alios uiderer turdos in mazonomos positos coctos alios uolitare circa fenestras captos. est aũt mazonomũ transla ter ens tremus dictionem uarronianam. genus lancis in qua escæ ipportatur in mensam de quo & orati⁹ inqt mazonomo pueri magno discerpta ferentes membra gruis docet columella quomodo sagindi sint turdi libro nono de agricolatione. A turdo turdariũ fit & turdaritium ... ondit Marcus Varro in. iii. de lati na lingua. significatq; auiarium hoc est locum ipsum in quo turdi aluntur ad saginam. Sicut ostrearia appel lant uiuaria quibus ostreæ pascuntur. sed iã ad institutũ reuertamur. delectatus tiberius dialogismo con

A uolupta tibus

tentioneq; quam festiuiter faciebant in dialogo sabini turdus ostrea boletus & ficedula donauit auctori sester tia ducẽta ob elegans gulosumq; commentũ. ❡Officium a uoluptatibus ea formula dictum a uoluptatib⁹ qua a libellis a studiis a rationibus ueteres dixerunt cuius rei supra habunde meminimus. olim xerxes edixit se pmium ei daturũ qui nouum uoluptatis genus reppperisset. & heliogabalus proponebat suis qua si themata ut iura noua dapibus cõdiendis inuenirent. & cuius placuisset cõmentum ei dabat maximum pmiũ. cuius uero displicuisset iubebat ut ille semper id comesset q diu melius inuenisset.

❡M. AN. ❡Propinante se pocula se illi suggerẽte. ❡Amphoram est amphora ut priscianus scribit men surum petie maxima. Plinius torquatum mediolanensem celebrat quod tris uini congios uno haustu bi beret unde tricongius sit dictus. ❡Pro dialogo disceptatione. ❡Boleti e fungorum generibus optima ma ximeq; celebrati poetarum carminibus Mar. Boletum qualem Claudius edit edas. Iu. Boletum domino &

ex:sed de eo in Claudio plura. ¶ Ficedulæ: auis optimi saporis: Mar. patulo ficedula lumbo: Quum tibi for tedat si sapis adde piper. Iu. Mergere ficedulas afico: quo cibo pcipuæ pinguescit nomē adepta est. Mar. cū me ficus alat & pascar dulcibus uuis: Cur nomē potius non dedit uua mihi. ¶ Ostreæ: Plinius. Mar. & lu. locupletissimi sūt, testes i quito ptio ostreæ apud maiores fuerint. ¶ Turdi: notissima auis: saporisq; laudatissimi. Mar. Texta rosis fortasse tibi uel diuite nardo: At mihi de turdis facta corona placet: & rursus inter aues turdus siqs me iudice certet: Inter quadrupedes gloria pria lepus: sed nō sapore tm̄ ueꝝ uoce ē in deliciis habitus Plinius Agrippina cōiunx Claudii Cæsaris turdum habuit q nunq ante sermōes hoium imitante m. ¶ Certamen: de saporis pstantia. ¶ A uoluptatibus: pro uoluptatibus: Cicero in bruto: a senatu inquit & causa bonoꝝ stetērit. i. pro senatu & bonoꝝ causa Liuius uñ ius stabat ei uictoriam dedit.

soino Prisco.

De luxuria & libidine eius.

RECESSU uero caprēsi etiā sellariā excogitauit sedem arcanarū libidinū: i quā undiq; conqsiti puellarum & exoletorū greges: monstrosiq; cōcubitus reptores quos spintrias appellabat triplici serie connexi inuicem incestarent se coram ipso: ut aspectu deficientes libidines excitaret. Cubicula plurifariam disposita tabellis ac sigillis lasciuissimarum picturarum & figurarum adornauit: librisq; elephantidis instruxit: ne cui in opera edenda exemplar impetratæ scænæ deesset. In siluis quoq; ac nemoribus passim uenereos locos commentus est: prostantesque per antra & cauas rupes ex utriusq; sexus pube phaniscorum & Nymphapostulmus.

¶ PHI ¶ Secessu capreaꝝ: cum capreaꝝ secessu peculiariter tiberius oblectaret. ideo dixit sidonius i panegyrico capreasq; tiberi. & caligas Cai. hinc illud satyrographi. uerbosa & grādis epistola uenit a capreis. & mox principis augusta capreaꝝ in rupe sedentis. ¶ Sellaria excogitauit. sellaria appellamus loca sessionum: in qbus sellæ sunt ordinatim collocatæ. plini᷑ i. xxxiii. uiolentia neronis in urbem cōuecta & i sellariis domus aureæ disposita. Marcialis usus ē diminutione cū ait. in sellariolis uag᷑ popinis: uidetarq; sellariola accipere, p locis in qb᷑ infames & pbrosi māsitabāt. ¶ Exoleroꝝ cynedoꝝ adultioꝝ ut supra exposuimus. ¶ Spintrias. spintriæ dicti sūt reptores mōstrosæ libidinis nouiq; cōcubitus. caligula spinthrias urbe sūmouit: ut iferius declarabit. Lāpridius i heliogabalo hac dictiōe usus ē scribēs. libidinū genera qdā īuenit ut spinthrias ueteꝝ maloꝝ uinceret. ¶ Triplici serie. apud Martialē genus libidinis nouæ notauit: q qnq; cōnexi catenatiq; se mutuo cōstuprabāt. sic. n. inqt i. xii. epigrāmaton. Quo simplegmate qnq; copulētur qua plures teneant᷑ a catena. ¶ Inuicē icestarēt. mutuis stupris cōmacularēt. icestare. n. & icestus, pprie ptiert ad illicitū cōcubitū. uñ ait papinianus. si adulteriū cū icestu cōmittat᷑ ut puta i priuignā nurū nouercā: mulier similiter quoq; pūiet᷑. existiat lactātius stati iterpres icestū dici: qd uinctū nō fuerit cesto: ē aūt cestos cingulū ueneris: quo utit᷑ ad honestas nuptias. ¶ Deficiētes libidines. cū iā senio laboraret Tiberius merito frigescebat i uenerē: & qnāuis libido accēsa flagraret i aio: tñ deficiēs & extincta frigebat i corpe. ¶ Plurifariā. pluribus locis. ¶ Tabellis. in qbus erāt obscenæ picturæ. ¶ Sigillis: imaūgulis & paruis statuis. ¶ Libris elephantidis. elephātis apud ueteres scripsit libellos: qbus uaria genera cōcubitus uariosq; coeūdi modos cōplexus ē. Marcialis. Nec moles elephātidis libelli. & i priapeis scriptū ē: obscenas rigido deo tabellas ducēs ex elephātidos libellis. ꝑterea fuerūt apud priscos libri alii elephātini: i qbus senatuscōsulta scribebāt᷑: quæ ad principes ptinebāt: quoꝝ testimoniū citat flauius uopiscus. hi seruabant᷑ i ulpia bibliotheca. ¶ In opera edēda. i exercendo cōcubitu. ¶ Impetratæ scenæ. spectaculi obsceni & fedæ libidinis apud apuleiū scenam repies frequēter usurpari, p re & spectaculo. ¶ Cōmētus ē. repperit & excogitauit. ¶ Prostātes. psternentes corpora & libidināres. ¶ Pube. pueros & puellas iā uiripotētes & pubescentes. ¶ Paniscoꝝ habitu. panisci dii sūt siluestres: quasi p diminutionē dicti nanutuli panes: sicuti a satyro satyriscus iclinat᷑. scribit plinius in xxxv. paniscū fuisse pictū a taurisco pictore. apuleius i. vi. de asino auro tradit paniscū fistulas inflasse i nuptiis psyches & cupidinis. panicos uero lōge differt a panisco. &. n. panicos repētinus terror & cōsternatio di a græcis: plutarchus in apopthematis πανικὸν φόριβον uocat: quod interpres repentinū tumultū trāstulit & de hoc loqui uidetur higinus scribens capricornum obiecisse hostibus timorem: qui panicos nominat᷑ codices higini uulgo impressi paniscos habent cum panicos habere rectius debeant.

¶ M. AN. ¶ Sellariā sedē: sellaria loca: in qbus disponi sedes solebāt: plinius & in sellariis domus aureæ disposita. ¶ Exoleroꝝ: iuueniū q iā adolescere desierūt: ut Festus ait dic & prostituti ut apud quosdā usurpatum reperio. ¶ Monstruosi concubitus: fœdi & mōstruosi aspectus. ¶ Spintrias: spinter armillæ genus: sed id nomen aliunde factū uideri pōt: græci τοῦ σπινθῆρα scintillā uocāt: καὶ σπινθηρίζειν scintillare: ut spinthrias quasi spinthiras littere transmutatione. hoc ē libidinis scintillas & fomenta quædā interpretari possis. Lāpridius libidinū genera quædā inuenit: ut spinthrias ueteꝝ maloꝝ uinceret. ¶ Cōnexi: nefario cōplexu iuncti. ¶ Incestarēt: lasciuo se motu & agitatione cōstuprarent: Ver. Ausus lectum incestare nouercæ Anthemolus. ¶ Deficientes libidines: ut i corpe iā annis effeto. ¶ Tabellis: picturis. ¶ Sigillis paruis: qbusdā signis. ¶ Librisq; elephātidis: ꝑceptis ab elephantide traditis aut simpliciter libris intellige unde sumi possent uariaꝝ libidinū exempla. Scripsit aūt elephantis de uariis & mōstrosis cōcubitu generibus

Sellar

Spintria

Siplegma incestare

Cestos

Elephantis libri elefantini

panisci satyriscus

panicos

Locus higini

Ver. in obscœno carmine Ducẽs elephantidos libellos: Ouidius: Et quæ cõcubitus nõ tacuere suos. ¶ Imperatæ scænæ: fœdi spectaculi: ut sit cõtinens pro contento pinde ac si diceret: ne deesset exẽplar & ratio fœdæ libidinis oculis subiiciendæ. ¶ Venerios: ad usum ueneris. ¶ Commentus: noua inuentione adept⁹. ¶ Prostitutes: prostitutos. ¶ Vtriusq; sexus: pueros & puellas. ¶ Paniscoꝝ: panisci & ægypanes inter satyros referuntur: iginius: terrorem hostibus iniecit qui paniscus dicitur.

¶ PHI. ¶ Nymphæ: quales sunt dryades & amadryades & oreades: de qbus pſepe fit mentio apud poetas. nymphea uero

nymphea

pluratiuo numero genere neutro dñr lac⁹ & balnea. unñ scribit iosephus herodẽ ꝑ ascalonam cõstituisse nymphea: hoc ẽ ut ipse interpretat̃ lacus honoratissimos & balneas. Iulius quoq; capitolinus opa inqt gordiani romæ nulla extãt pter q̃dam nymphea & balneas. ¶ Caprineũ. ioc oso noĩe caprineus uocabat̃ tiberius: tanq uocabulo deducto ab insula capreaꝝ: quo secessu oblectabat̃: cũ tñ possit referri ad olẽtẽ fetutinã q; naturã caprarũ:

rum habitu; palamq; iam & uulgato nomine insulæ abutentes caprineum dictitabant.

De ineffabili abusu luxuriæ eius.

Maiore adhuc & turpiore ĩfamia flagrauit: uix ut referri audiriue nedũ credi fas sit: quasi pueros primæ teneritudinis: quos pisciculos uocabat institueret: ut natanti sibi ĩter fœmina uersarent̃ ac luderent: lingua morusq; sensim appetẽtes: atq; ẽt q̃si ĩfantes firmiores, nedũ tñ lacte depulsos ĩguini ceu papillæ admoueret: pnior sane ad id genus libidinis & natura & ætate. Quare parrhasi quoq; tabulã ĩ q̃ Meleagro Atalãta morigerat̃ legatã sibi sub cõ

quas obscenitate mutabat̃. & capræ olidæ dñr ab oratio p trãslationẽ fetores alaꝝ & graueolẽtiæ: quas græci tragos latini hircos appellitant. ¶ Natãti sibi in piscina. s. q̃ delicatæ natatõis cã parabat̃. legimus heliogabalum natasse ĩ piscinis ungnẽto infectis aut croco. ¶ Inter femina. inter coxas & femora. scribit festus dici femen. nis. sicut femur. ris. seruius uero autumat noĩatiuũ fœminis nõ inueniri. scipio æmilianus. p. sulpitio gallo hõi delicato inter pleraq; aliaud quoq; pbro dedit: ꝙ barba uulsa feminibusq; subuulsis ambularet. ¶ Appetẽtes. cũ appetẽtia inuadẽtes ipsius genitalia. ¶ Necdũ lacte depulsos. adhuc sugẽtes mamam i. nutricatu atq; subrumos. Subrumi. n. dicti sunt ab antiqs agni q adhuc sunt sub mãma: q̃ antiquo uocabulo rumis appellat̃. auctor. M. Varro. inde uerbũ est subrumari qd significat sub ruma hoc ẽ sub mãma summittere. columella li. vii. & alienis nõ amantibus agni subrumẽtur. hic ueteres diuã rumina dici noluerũt: q̃ tumis. i. mãmis psidet: cuius meminit augustinus li. iiii. de ci. dei. ¶ Inguini ceu papillæ. fellatorem symbolicos significat. est. n. fellare uerbũ uetus significatq; lac exugere. Solinus nequaq̃ equa pullo pbet ubera fellitanda hoc est sugẽda. hinc metaphoricos uerbum qd alioqn honestũ erat translatũ est ad rem obscenã & in qua noĩanda honos auribus pfandus sit. Nãq; fellari dñr illi illæ: ue q quæ ue genitalia uirilia intra os recipiunt: & illa pinde ac mamillas exugũt. unde & fellatores & fellatrices ĩ turpi opprobrio sunt & appellatione feda apud priscos: q uero genitalia huic ĩfandæ libidini p uoluptatẽ accõmodabãt irrumare dicebãtur ipsi uero irrumatores. hinc ẽ illud poetæ epigrãmatarii nemo ẽ thai senex ad irrumãdũ. Tiberius cũ hac libidine fedissima hoc ẽ irrumatiõe letaret̃ iguina tanq̃ papillã mammæ porrigebat fellitãda ore a pueris adhuc lactẽtibus. ¶ Papillæ. papillas capitula mamaꝝ dicimus: ꝙ pupulaꝝ sint similes. sunt aũt papulæ tubercula & pustulæ: maꝝ duo genera describit celsus lib. v. ¶ Natura. naturalia uitia moliri possumus: penit⁹ extirpare nõ possumus. scribit maternus qd uenus cũ luna facit libidinosa cupiditate ꝑposteros. ¶ Et ætate qñ senior erat. & q senex est facilius hanc ĩfandam libidinẽ: quæ uiribus nõ indiget exercere potest q̃ coitũ Nã ut inquit poeta satyricus coitus iã longa obliuio uel si coneris iacet exiguus cũ ramice neruus. ¶ Parrasii tabulã. parrhasius pictor fuit nobilissimus ephesi natus. q olim cũ zeuside descẽdit ĩ pictura certamẽ. hinc primus symmetriã picturæ dedit. laudat plinius in trigesimo qnto duas parrhasii nobilissimas picturas: q̃ oplitides dictæ sunt ab armatura: ĩ quibus alter in certamine ita decurrens pictus erat ut sudare uideretur: alter arma deponẽs ut anhelare sentiret̃. nullus aũt pictoꝝ insolẽtius & arrogantius usu picturæ gloriafertur q̃ parrhasius. nã & abrochetũ se appellabat: qd significat mollẽ & delicatũ. Idẽ qd ad tranqlli siniam ptiet pinxit libidines in minoribus tabellis: eo genere & petulãtibus i cis se reficiẽs. item tabellas parrhasii libidines cõtinentes fuit una in qua inerat hæc pictura: ut atalanta meleagri amatorẽ fellaret: hoc est ore illius genitalia exugeret. tanq̃ meleager esset irrumator & illa fellatrix. hac tabula pp similitudinẽ obscenoꝝ moꝝ fedæq; libidinis: maximope oblectatus ẽ tiberius: adeo ut eã in cubiculo dedicaret. ¶ Mori gerebat̃. legẽdũ est ore morigerebat̃. & significat̃ fellatio: nãq; ore morigerari in libidine nihil aliud ẽ q̃ ore exugere inguina irrumatoris de amore atalantæ & meleagri affatim scripsimus ĩ principio propertii commentariorum. ¶ M. AN. ¶ Nymphaꝝ: siluestrium dearũ: nt sunt driades: & in montibus oreades. ¶ Caprineum: a libidinem fœtore: uel quod magis placet ad insulæ nomen allusit quid primum dixit uel ἀπὸ τοῦ κάπρου quod elt ad luxuriam concito. ¶ Infamia: perditæ libidinis. ¶ Inter femina: interiores partes ac præpinguiores fœmoꝝ. Liuius quidam iacentes uiuos succisi s fœminibus poplitibusq; inuenerunt. ¶ Appetẽtes. illius intellige genitalia. ¶ Nondum lacte depulsos: adhuc lactẽtes. ¶ Ad id genus libidinis: ad irrumationem subaudi. ¶ Natura: ad irrumationẽ pna. ¶ Aetate similium illecebraꝝ indiga. Mar. Nẽo thais

Tragos

Hircos

Femen

Subrumi

Rumis

Subrumari

Rumina

Fellare

honos auribus

irrumatores

papilla

papulæ

parrhasius

Ophtides

Abrodiet⁹

Ore morigerari

est senex ad irrumandum. ¶ Parrhasii: Parrhasius Ephesius pictor sua ætate illustris & Zeusis emulus: pi. preter alia multa archigallum ab eo ait pictum: q̃ tabulam Tiberius .lx. talentis mercatus est. ¶ Meleagro: oenei filio Atalanta quod atalanta amata fuerit a meleagro historia notior est q̃ longiore sit sermone explicanda. Quidi. Arsit & oenides in menalia atalanta. ¶ Ore morigerabat. obsequebat: sese illi irrumãdũ dabat. ¶ Sub cõditiõe. certa pactiõe

ditione ut si argumento offenderet decies p ea sestertiũ acciperet: nõ modo ptulit: sed & in cubiculo dedicauit. Fertur etiam in sacrificando quondam captus facie ministri Accerram præferentis nequiuisse abstinere: quin pene uix dum re diuina peracta ibidem statim seductum constupraret: simul q fratrem eius Tibicinem: atq; utriq; mox quod mutuo flagitium exprobrabant: crura fregisse

De illusionibus eius ad fœminas.

FOeminarum quoq; & qdẽ illustriũ capitibus quãtope solitus sit illudere: euidẽtissime apparuit. Maloniæ: cuiusdam exitu: quam perductam nec quicquam amplius pati constantissime recusantem delatoribus obiecit: ac ne ream quidem interpellare desiit: ecquid pœniteret: donec ea relicto iudicio domum se arripuit: ferroq; transegit: obscenitate oris hirsuto atq; olido seni clare exprobrata; unde nota in athellanico exodio proximis ludis assen

¶ PHI. ¶ Argumẽto offenderet: tanq̃ obsceno & libidinoso: & quo haud dubie pudicus princeps fuisset offensus. sed tiberius nõ solũ tali argumẽto offensus nõ ẽ. sed maxime tali pictura oblectat⁹ ut pote suis spurcissimis moribus cõgruẽte. ¶ Captus. tanq̃ amator. ¶ Terentius. sensi captus est. ¶ Accertam. accerra auctoribus grãmaticis est arcula thuraria ubi thus repõitur: quo diis sacrificat. Virgilius fare pio & plene supplex uenerat acerra thurribulũ uulgo uocitat. græci θυμια τήριον dicunt. ¶ Seductũ. semotum & in locũ secretiorem abductũ: ubi nulli forẽt arbitri & testes. ꝓsius: quæ nisi seductis nequeas cõmittere diuis plinius in epistolis seductos homines appellat sequestratos a stre

pitu urbano uiuẽtesq; in secessu: in quibus interdũ plus doctrinæ esse solet citra gloriationem: q̃ in his: q sunt meri ostentatores. ¶ Tibicinẽ. extrinsecus subintellige constuprauit. ¶ Flagitiũ. cõstupratione. ¶ Capitibus illudere. tiberius illudebat capitibus matronæ irrumãdo easq; fellatrices faciendo. capite. n. hæc libido terra pficit: de qua intellexit lactãnus sic scribẽs in. vi. diuinæ institutionũ. de istis loquor quorũ teterrima libido & execrabilis furor ne capiti qdẽ parcit. ¶ Maloniæ. nomẽ propriũ matronæ. ¶ Perductam. significanter loquut⁹. pduci. n. fœminæ dicuntur quas p uim & inuitas pductores stupratori conciliant. sunt asir pductores inuitarum personæ: cum lenones sint ultroneæ. ¶ Quicq̃ amplius. i. quæ parata erat pati oia preter hanc teterrimã fellationis libidinẽ. ¶ Delatoribus: sensus est tiberius q̃m sibi ore morigerari matrona recusauerat subornauit accusatores: qui illam adulterii reã facerent. ¶ Interpellare. inter fari irrumpere illam agentem in iudicio causam. ¶ Ecquid peniteret: nũquid penitudine duceretur q sibi irrumare uolenti ore morigerari recusasset. ¶ Ecquid auctore prisciano ex en & qd' componitur & significat nũquid ¶ Ferroq; trãsegit. sibimet gladio morte cõsciuit. ¶ Obscenitate oris. hæc exprobratio facta est a matrõa: tã quam Tiberius non solum irrumator esset sed etiam cunnilingus. in cunnilingos autem hoc est eos qui p obscenitatem infandam lingunt inguina fœminea scribit frequenter & mordaciter epigrammatarius poeta. ¶ Hirsuto. piloso. ¶ Olido. ferenti. Catullus. olidum lupanar. ¶ Nota: excepta. notatio infamatio & fœda suggillatio in Tiberiũ ex cantico fabulæ conuersa est & in uulgata. ¶ In athellanico exodio: tradunt donatus & diomedes atellanas fabulas esse latinas argumẽtis dictisq; iocularibus similes satyricis fabulis græcis dictæ aũt sũt atellanæ ab atella ciuitate oscorũ in qua primum cepunt. Valerius li. ii. de atellanis hæc atellani ab oscis asciti sunt: quod genus delectationis italica seueritate temperatum ideoq; uacuũ nota est. Scire autem debes quod minime obliuioni tradendum est lucium pomponium Bononiensem atellanarum scriptorem clarum extitisse temporibus Pompeii & Ciceronis. exodia autem ridicula uersibus intexta fabellis atellanis potissimum conserta sunt sicut ostendit liuius. cuius uerba subieci ex libro. vii. iuuentus ipsa inter se more antiquo ridicula itexta uersib⁹ iactitat cepit. Vñ exodia appellata: cõsertaq; fabulis potissimũ atellanis sunt. quod genus ludorum ab oscis acceptum tenuit iuuentus: nec ab histrionibus pollui passa est. uidentur autem exodia ꝓpterea uocati: q̃ extra cantum essent. nam ἔξω græci extra ᾠδὴν cantũ nominant. De exodio in hoc significatu ait Iuuenalis tandemq; redit ad pulpita notum exodium. & alibi urbicus exodio risum mouet atellanæ. exodium quoq; significat finem & exitum quasi ἔξω τῆς ὁδοῦ. i. extra uiam. Inde Varro appellat finem uitæ exodium. idem alibi ait. Quod cepas modo i uia narraut ad exodiũ deducas. liber exodi inscribitur quasi exitus iudeorũ ex egypto. cæterũ syllaba secunda corripitur in exodo tam in prima quam in secunda significatione: q̃uis alterũ ab ὁδοῦ quod uiã significat alterũ uero ab ᾠδῆς .i. cantu: cuius syllaba longa est & scribitur per ὠμέγα.

¶ M. AN. ¶ Argumento: concubitus figuratione quas uulgo innotuisset ipsum tiberium irrumatiõe delectati conditio ea fuit ut nisi illi placuisset non solum mittenti non daret quicq̃ sed decies ẽt sestertium acciperet. ¶ Prætulit: præ cunctis quas ad id tempus mercatus esset ꝓbauit. ¶ Dedicauit: perpetuo esse dedicatuit. ¶ Sacrificando: quũ sacra faceret. ¶ Facie: forma. ¶ Accerrã: turibulũ ut Acron interpretat: ut Fe

Accerra

Perductores

Ecquid

Atellanæ

põponius bononiẽsis poeta

Exodia

Exodium

ftus aram quæ ante mortuum poni soleret: in qua odores incendebantur ut alii dixere arcã turariam: Horatius: Quid uelint flores & acerra thuris. ¶ Tibicinem: tibia canentem. ¶ Mutuo: uterque alteri. ¶ Flagitium: stuprum ab eo illatum. ¶ Exprobrabant: probri loco obiciebant. ¶ Capitibus: capitibus dixit ad nefarium irrumationis ritum alludens. ¶ Illudere: petulanter incessere contumeliosque insultare. ¶ Mallonia: sic habent codices ferme omnes quos uidimus: sed mulonia libentius legerim. ¶ Perdr ctam: ad eã concubitum ductam. ¶ Amplius pati: q̃ legitimum coitum. ¶ Delatoribus: accusatoribus. qui eam impudicitiæ alterius ut flagitii accusarent. ¶ Reamcausam dicentem. ¶ Interpellare inter agendum compellare identidemq; rogitare. ¶ Ecquid pœniteret: an pœnitentia duceretur quod sibi non esset morigerata. ¶ Ferroq; transfegit: gladio traiecit. ¶ Obscœnitate oris: detestabili irrumationis fœditate: aut fellationis potius: quod ex iis quæ sequuntur datur intelligi. ¶ Olido: male olenti. ¶ Atellanico: atellanæ fabulæ ab atella oscorum urbe unde origo sumpta est: in his ridiculæ personæ inducebantur. ¶ Exodio uidet exodium proprie atellanarum esse: siquis Liuium attentius audiat: iuuentus inquit illa histrionibus fabellarum actu relicto ipsi inter se more antiquo ridicula intextã uersibus factitare cœpit: quæ exodia postea appellata: consertaq; fabellis potissimum atellanis. Iu. Vrbicus exodio risum mouet atellanæ: & Tranquillus atellanico exodio: Festus finem exodium interpretatur: dicitur ac ἐξ ὧ extra καὶ τὴν ὠδήν cantu.

¶ PHI. ¶ ¶ Assen u. s. spectatorum. ¶ Percrebuit. celebrata ẽ & crebriter usurpata. ¶ Hircũ uetulum. hæcẽ nota: quæ in tiberium excepta ẽ ex uerbis atellanici exodii: nam cum in fibula il a atellana hæc uerba de hirco animali dicerentur, qui naturam caprarum more hircino lingeribat: festiuiter & tempestiuiter in tiberium translata sunt atque deflexa: tanq̃ tiberius foret ille hircus uetulus: qui naturã liguriret capreis hoc est lingeret tanquam cunnilingus femineos cunnos. ligurire ut interpretatur donatus est suauiora edulia captare & per helluatiõem uorare patrimonium. unde ligurriores dicti: qui bona helluantur & deuorant. hinc cunnilingus non insulse dici potest naturam ligurire: quando lingit locos femineos: eosque per uoluptatem fedissimam uorare uidetur. Natura enim ut notum est significat genitalia tam uirilia q̃ fœminea: a græcis dicitur physis. hieronymus in epistola quadam de circuncisione scripta: uideamus inquit quæ causa est ut eam partem corporis: quæ secretior & occultior est: quæ a græcis physis a nostris dicitur natura: ad circuncidendum dominus elegerit. natura quoq; de brutis dicitur Marcus Varro de ouibus scribens ait. deterreat a saliendo: & fiscellas e iunco alia ue qua re quod alligent ad naturam. idem tum scyllam naturam equæ cum menses ferunt tangunt. De feditate autem huiusce teterrimæ libidinis ẽ illud a seneca scriptum in mamercum cunnilingũ. Quid tu cum mamercum consulem faceres: ignorabas ancillarum suarum menstrua ore illum hiante expectare. ¶ Pecuniæ parcus. nullum uitium detestabilius auaritia est maxime in principibus ut inquit Cicero & rem publicam gubernantibus. auarus in omnes malus est: i se pessimus. ¶ Nunq salario. scribit plinius a sale dicta salaria. cum in magna apud antiquos auctoritate eẽt sal: sicut etiam apparet a nomine salariæ uiæ: quoniam illa sal in sabinos portari consueuerat. salarios uero appellamus homines qui uenditant salsamenta. marcialis: quod uiles pueri salariorum. ¶ Ex indulgentia uitrici. ex augusti liberalitate. ¶ Tribus classibus. meminit uegetius in quarto rei militaris duarum classium ab augusto factarum: quarum altera missenensium littori præerat: altera rauennatium: ut ita ab utroque mari custodiretur italia. addita est & tertia classis cui Tiberius indulsit sestertia tantum ducenta: tanquam uiliori reliquis duabus. ¶ Sed græcorum. tanquam instructa esset nauarchis græcis & remigibus. ¶ Augusti templum. Tiberius in nolana ciuitate ubi perierat Augustus templum augusti dedicauit: alterum Romæ inchoauit Augusti templum de quo nunc loquitur quod reliquit imperfectum. ¶ Opera magnifica. scribit Aristoles in quarto ethicorum magnificum dici illum: qui in magnis pro dignitate sumptũ facit: q̃ circa publica magnificẽtiã pẽsas facit honorificas: ueluti ĩ ludis ĩ reb' diuis sacrificatis ĩ edificiis ĩ epulo publico. ¶ M. A. N. ¶ Assensu maximo: ingenti spectãtiũ plausu. ¶ Percrebuit: uulgata ẽ. ¶ Hircũ uetulũ: uerba sũt ex fabula pronuntiata: sed obliqua interp̃tatione in Tyberium senem fœminaꝝ inguina fellatione appetentẽ deflexa. ¶ Ligurire: uorare: sed lingere dicere uoluit. ¶ Pecuniæ: trãsitio a fœdissimo libidinũ uitio ad auariciam & rapacitatem: quæ in principe uitia ea sunt magis detestabilia: quo & pluribus perniciosa peregrinationum itinerum peregre susceptorum. ¶ Tribus classibus id est ordinibus in classium speciem ex omni suo comitatu constitutis. ¶ Primæ: præcipua dignitate præditæ. ¶ Tertiæ. infimæ. ¶ Sed græcorum: uel græci generis: uel quia augusti exemplo pallio totam classem ornauit: græceq; loqui iusserat. ¶ Augu

Naturam ligurire Liguritores

natura p. Genitalib'

Auarus in oẽs malus Salaria uñ Salarius

magnificus qui

su maximo excepta percrebuit: hircũ uetulum capreis naturam lingurire.

De auaritia & tenacitate eius.

Pecuniæ parcus ac tenax comites peregrinationum expeditionũq; nõnunq̃ salario cibariis tm̃ sustentauit. Vnã modo liberalitatẽ ex indulgẽtia uictrici p̃secutus cũ tribus classib' factis pro dignitate cuiusq; primæ sexcentena sextertia: secũdæ quadringenta distribuit: ducẽta tertiæ quã nõ amicoꝝ sed græcoꝝ appellabat.

De operibus publicis per eum & spectaculis non factis & parcitate alimoniaꝝ.

Princeps neq; opera ulla magnifica fecit: Nã & q̃ sola susceperat id est Augusti teplum: restitutiõem

sti templũ romæ incohatum. ¶Neq̃d exposceret: ne si qd populus corã petiisset ꝑ pudore ꝑstare cogeret.

q; Põpeiani theatri insecta post tot annos reliquit: neq; spe/
ctacula omnino edidit: & his quæ ab aliquo ederent raris͠si/
me interfuit: ne quid exposceret: utiq; postq̃ comœdũ Actiũ
coactus est manumittere. Paucoꝝ senatorum inopia susten/
tata ne pluribus opem ferret: negauit se aliis subuenturũ nisi
senatui iustas necessitatum causas ꝓbasset quo peracto plu/
rosq; modestia & pudore deterruit: in quibus Orralũ. Qu.
Hortensii oratoris nepotem: qui permodica re familiari au/
ctore Augusto quattuor liberos tulerat.

De auaritia & parcitate & aliis gestis eius.

SVplice munificentiam bis omnino exhibuit: ꝓpo
sito milies sestertio gratuito in triẽnii tẽpus: rursus
quibusdã dominis insularũq; in monte celio defla
grauerant præcio restituto: quoꝝ alterum magna difficulta
te nummaria populo auxilium flagitante coactus est facere
cum per senatusconsultum sanxisset: ut fœneratores duas
patrimonii partes in solo collocarent: debitores totidẽ æris
alieni statim soluerent: nec res expediretur: alterum ad mi/
tigandam temporum atrocitatem: quod tamen beneficium
tanti æstimauit: ut montem Celium appellatione mutata

¶PHI. ¶Comœdum actiũ: comœdos dicim' histriões acto res recitatoresq; comediarũ: co micos uero ipsos poetas: tomœ dus fuit roscius: comicus fuit te rentius & plautus. ¶Coactus manumittere: ostendit iuriscon sult' digestis de edilitio edicto in familia numeroq; seruorum fuisse comedos: sic enim scriptũ legimus: cum eiusdem generis plures simul ueneant: ueluti co medi uel chorus: referre ait: nũ in uniuersos an in singulos pre cium cõstituatur ¶Ne plurib' opẽ ferret: seneca libro secundo hæc scribit: tiberi' cæsar rogat' a nepote. M. elio ꝓtorio ut æri ali eno succurreret: edere illũ sibi oia creditoꝝ iussit hoc non est donare sed creditores conuoca re cũ edita essent scripsa nepoti iussisse se pecũiã solui adiecta cõ tumeliosa admonitiõe effecit ut nepos nec æs alienũ hñt ne bene ficiũ liberauit illũ a creditoribus sibi non obligauit aliqd tiberi' sequt' ẽ: puto noluit plures eẽ q̃ idẽ rogaturi cõcurrerẽt. ¶Pu

dore deterruit: malebãt. n. ꝑ pudore degere i opes q̃ i senatu causas inopiæ necessitatisq; ꝓbare. nã ut igt ele ganter hieronymus igenui liberaliter educara facilius pudore ui cit q̃ metus. ¶Orralũ: al ẽ ille orralus: ad quem scribit catullus se uoce a doctis ortale uirginibus. ¶Hortensii nepotem: olĩ hortensius ob eloquẽ tiam fuit in foro rex causarum ut inquit pedianus asconius: hic pronũtiatione plurimũ ualuit: cuius rei fides est: q dũ princeps oratorum aliquando emulus Ciceronis existimatus ẽ nouissime quo ad uixit: secũdus perit hortensius clamore diruptus in actione causarum: ut indicat. Qu. serenus: cuius uersus hi sunt: sic est Hortensius olim assumptus: causis & enim confectus agendis obticuit cum uox domino uiuente pe/ riret & nondum extincti moreretur lingua diserti. ¶Auctore augusto: hoc referendum est ad id tem/ pus quo augustus legem tulit de maritandis ordinibus: hortatusq; est romanos ad rem uxoriam immitã/ dumq; germanici exemplum illius liberos palam ostentans. ¶Tulerat: susceperat. ¶Quattuor liberos: q tres liberos habebant immunitatibus donabantur tanto magis hortalus cum quattuor filios suscepisset: merebatur foueri & subleuari a principe tyberio: sed pudore deterritus est a petendo ne inopiam suam in senatu publicaret: lex erat apud lacedemonios: qui tres genuerit filios eum esse immunẽ a custodia: q uero quattuor immunem ab omnibus oneribus: auctor Aristoteles in secundo politicorum. ¶Tulerat: susceperat: itidem supra: ex Iulia nihil liberum tulit ¶Gratuito: in triennii tempus: sensus ẽ usum eius pecuniæ ad tres annos indulsit tiberius difficultate nummaria laborãti populo: sicut olim augustus usum gratuitum pecuniæ ex damnatorum bonis superfluentis ad certum tempus indulsit his: qui cauere in du plum possent. ¶Dominis insularum: in iulio Cæsare declarauimus insulas dici domos ab aliis domibus seiunctas: quæ Romæ frequenter deflagrabant: & ut auctor est iulius capitolinus Antonino pio imperan te. cccxl. insulas Romæ absumpsit incendium tiberius munificentiam hoc exhibuit: quod dominis resti/ tuit prætium insularum incensarum. ¶In monte celio: inter romanos montes est & celius: quem urbi ad/ didit Tullius hostilius: ibiq; ipse rex habitauit: quo frequentius habitaretur. huius auctor fuit & celiolus prope celium montem: ut docet Varro: qui a celio tusco duce celium appellatum autumat. ¶Quorum alterum de pecunia mutuatica gratuito præbita. ¶In solo collocarent: exempli causa uoluit tiberius: ut fe nerator qui habuisset in censu. ccc. millia is. cc. collocaret in prædiis tam urbanis q̃ rusticis: ut ita copia rei nummariæ fieret uberior & debitores: qui uerbi causa deberent. ccc. millia statim exoluerent ducenta mi lia. ¶Nec res expediretur: ob difficultatẽ nũmatiam dissolui non poterant statim a debitoribus duæ par tes æris alieni hoc est debitorum. ¶Alterum: hoc refertur ad restitutum prætium dominis insularum. ¶M. AN. ¶Quo pacto: qua reseruata uel ponis qua denuntiatione. ¶Hortensii. omnium suæ ætatis oratorum. M. Tullio duntaxat excepto clarissimi. ¶Augusto auctore: augusto hortante: iubente ut uxo/ rem duceret. ¶Tulerat: habuerat in eodem significatu. alibi sustulit dixit. Miles sestertio gratuito: mille sestertiis: sine fœnore ciuibus concessis. ¶Cœlio monte: Vno ex septem urbis collibus a cœ/ lio iubenno tusco duce: qui cum sua manu Romulo. ut Varro ait auxilio uenisse dicitur. ¶Deflagra

Comicus comœdus

mors hortensii

Lex spartana de filiorum numero

Celius mõs Celiolus

uetant:incendio consumptæ fuerant. ¶ Alterum:gratuitā pecuniā mutuo cōcedere. ¶ Difficultate nūmariæ:nūmorum inopia. ¶ Fœneratores:qui pecuniam in fœnus locatam habebant. ¶ In solo collocarent:in coemēdis prædiis locatam haberēt. ¶ Totidē:in duas æris alieni partes:quo plane intelligitur decretū illud fuisse in causa cur romæ sit per id tempus re nūmaria laboratū. ¶ Res:alieni æris dissolutio. ¶ Expedire:ut pecuniæ inopia expediri posset:alterum pro restitutionem iis quorum ædes in cœlio deflagrarant.

uocari Augustū iusserit. Militi post duplicata ex Augusti testamento legata nihil unq̄ largitus est:p̄terq̄ singula milia denariorum prætorianis:q̄d Seiano se nō accommodassent: & q̄dam munera syriacis legiōibus:quod solæ nullā Seiani imaginē iter signa coluissent:atq; etiā missiones ueteranorum rarissimas fecit ex senio mortē:ex morte cōpendiū captans:neq; pulcias quidem ulla liberalitate subleuauit excepta Asia disiectis terræmotu ciuitatibus.

De rapinis & concussionibus eius.

Rocedēte mox tempore etiam ad rapinas conuertit animum. Sat constat. Cn. Lentulum augurē:cui census maximus fuerit metu & langorem ad fastidium uitæ ab eo actū: & ut ne quo nisi ipso herede moreretur. Cōdemnatā & generosissimā fœminam Lepidā gratiā Quirini consularis prædiuitis & orbi:qui dimissam eam e matrimonio post uicesimum annum ueneni olim a se comparati

¶ PHI. ¶ Vocari augustum:in honorem.s.nominis sui:cum & ipse augustus diceretur ex adoptione. ¶ Militi:militibus:s. singulatiuus numerus pro pluratiuo. ¶ Ex augusti testamento:dictum est in augusto:quemadmodum illius testamentum in senatu apertum & recitatum est quo legauit cohortibus urbanis quingenos legionariis trecēos nummos p̄torianis milinb⁹ singula milia nūmū:ex quo apparet magis legendum esse post publicata legata quam duplicata. ¶ Seiano:q̄ non adhesissent factioni seiani de quo mox plura. ¶ Syriacis legionibus:syriacas legiones intelligit romanas quæ id temporis in syria militabant. ¶ Nullam seiani imaginē seianus ut inferius declarabitur in tanta fuit apud Tiberium ab initio estimatione & gratia:ut ab omnibus ordinibus statuæ illi erectæ sint:quas paulo post retro agente se fortuna deiecerunt & confregerunt. Tyberius syriacas legiones muneribus quibusdam prosecutus est. quod ab his solis nulla seiani imago inter signa militaria culta adorataq; fuisset. imagines autem imperatorum inter signa militaria g[..]stari moris fuit:ut docet uegetius in secundo:quas qui ferebant dicti sunt imaginarii. ¶ Missiones:honestas missiones significat:quæ emeritis stipendiis ab imperatore indulgeri solēt. ¶ Ex morte compendium:lucrū tiberius missiones ueteranorū rarissimas faciebat:propterea q̄ expectabat ut illi ut pote senio confecti cito morerentur:ex quorum morte compendium hoc est lucrum captabat:cum premia quæ ueteranis dari solent sibi lucraretur ut ulius est apud iurisconsultus de priuilegiis ueteranorum:quibus idem honor exibebatur qui & decurionibus. ¶ Disiectis terræmotu:plinius maxim⁹ terræ memoria mortalium extitit motus tiberii cæsaris principatu.xii.urbibus asiæ una nocte prostratis earum nomina recenset eusebius in chronicis:inter quas fuerunt ephesus sardis & apolonia. ¶ Cn. lentulum augurem:de hoc sic scribit seneca libro secundo de beneficiis:lentulus augur diuitiarum maximum exemplum cum omnia incrementa sua augusto deberet:ad quem attulerat paupertatem princeps iam ciuitatis & pecunia & gratia:subinde augusto solebat queri:dicens se a studiis esse abductum:nihil tantum in se congestum esse:quam perdidisset perdita eloquentia:de augurum collegio & numero & dignitate affatim explicatum est in superioribus. ¶ Census maximus:lentulus augur auctore seneca habuit in censu quattuor millies sexterium. ¶ Langore. langor desidia est & torpor:angor autem ut docet cicero in q̄rta tusculana est egritudo premens idem ait in secundo officiorum se angoribus non dedisse:sensus elegantior est ut angore potius legas q̄ langore. ¶ Ad fastidium uitæ:ut animum desponderet:& uitam fastidiens mortem appeteret. ¶ Nisi ipso:uoluit tiberius se solum heredem scribi in testamento lentuli auguris:cum ferme omnes testatores legata faciant pluresq; coheredes scribant. ¶ Prædiuitis & orbi:scribit plinius in.xiiii.orbitatem in auctoritate summa & potentia fuisse:& captationem in questu fertilissimo:cum quirinus esset & ditissimus & orbus hoc est sine liberis tiberius tanquam captator illius bonorum & hereditpeta homini gratificatus est:ut condemnaret lepidam:quam iam pridem quirinus maritus repudiauerat & tunc de ueneno aduersus se comparato insimulabat.

Imaginarii

maximus motus terræ

Langor

Angor

Orbitas

¶ M. AN. Duplicata:publicata potius:ex testamento.n. Augusti mille nummi prætorianis militibus. cohortibus urbanis quingeni.legionariis treceni representati sunt sine duplicationis ullius mētiōe. ¶ Seiano:q̄d hæ[..] seiani partes non essent secuti:sed de seiani oppressiōe nō multo post. ¶ Syriacis:quæ sub. C. primū mox germanico i syria fuerāt. ¶ Quod solæ:qui reliq̄ aliter fecissent. ¶ Imaginem coluisset:iter publica signa īperatorum quoq; imagines ro. i castris hēre cōsueuerūt:ut modestus tradidit. ¶ Missiones:exauctoramēta. ¶ Ex senio mortē:ut senio cōfecti diē i castris obirēt. ¶ Ex morte cōpendiū:ex eorū obitu lucro castrensi peculio potitus. ¶ Disiectis:terræmotu ciuitatibus:Eusebius auctor est Tyberio principe tredecim asiæ urbes terræmotu cōcussas & in his ephesum. ¶ Augurem:augures tres ab initio creati:ut Dionysius ait:mox unus adiectus nouissime alii quinq; ita ut nouē essent numero:unde & q̄bus demonū præ

stigiis augurandi disciplina ad romanos fluxerit dionysius & pomponius laetus praeceptor noster in eo libro quem de sacerdotiis ad M. panthagatū scripsit perspicue demōstrat. ¶ Langore. angore potius legendum. ¶ Nequo. nullo alio. ¶ Haerede: bonorū successore. ¶ In gratiam quirini: ut quirino gratificaretur. ¶ Praedivitis & orbi: alterutrius rei captatorib° apprie populatis: & .n. nō solū haereditatis spes aderat. sed ampli etiam patrimonii: q̄ si neutrum sine altero gratiam promereri potuisset. ¶ Dimissam eam. i. dest, divortio cum ea facto.

arguebat. Praeterea galliarū & hispaniarū Syriaeq; & Graeciae principes confiscatos ob tā leue ac tā impudēs calūniarū genus: ut quibusdā nō aliud sit obiectū: q̄ quod partē rei familiaris in pecunia haberēt. Plurimis etiā ciuitatibus: & priuatis īmunitates & ius metallorū ac uectigaliū adēpta: sed & Vononē regē parthorū: qui pulsus a suis quasi in fidē. P.R. cū ingenti gaza Antiochiā receperat: spoliatū pfidia & occisū.

De odio eius cōtra cōsanguineos & cōiunctos.

Odium aduersus necessitudines in Druso primum fratre direxit: prodita eius epistola qua secū de cogendo ad restituendam libertatem Augusto agebat: deinde & in reliquis. Iuliae tantum uxori abfuit: ut relegatae quod minimū est officiis aut humanitatis aliqd ipartiret: ut ex cōstitutiōe patris uno oppido clausā: domo quoq; egredi: & cōmertio hoium frui uetuerit: sed & peculio concesso a patre: pbitisq; annuis fraudauit p speciē publici iuris: qđ nihil de his Augustus testamēto cauisset. Matrē Liuiam grauatus uelut partes sibi aequas potentiae uendicantē & cōgressum ei° assiduū uitauit. & lōgiores secretioresq; sermōes

¶ PHI. ¶ Arguebat ueneni: criminabat de ueneficio. plautus in amphitrione ecchū uideo: qui me miserā arguit stupri dedecoris. ¶ Pricipes cōfiscatos: repete uerbū illud superius satis cōstat. Cōfiscari at principes. i. summates & primarii dicūtur: qn̄ fortunis spoliātur: & eorū bona publicata ad fiscum deferūt: refert cicero in oratione pro sestio ptolomeū ciprium cū uictu & uestitu suo publicatū fuisse & omni regno nudatū auctore & actore publio clodio tribuno. ¶ Calūniarū: calūnia est malitiosa & mēdax infamatio: & calūniator qui falsa crimina sciēter intēdit: existimat priscianus libro. x. calumniā a uerbo caluo deriuari qđ significat decipi: quo utitur plautus in cassina sic scribēs: ubi domi so'a sum sopor manus caluitur: mēdosi sunt plautini codices ipressi: in qbus sic legitur sopor manus scalpit: cū legēdum sit sopor manus caluitur, p eo quod est decipit ac frustatur. ¶ In pecunia haberent: ante dictum est quemadmodū tiberius per senatusc̄ōsultū decreuit: ut feneratores duas patrimōii partes in solo collocarēt: hac calūnia quosdam oppressit: quod partem bonorū in pecunia aere nūmaria haberent: & nō i his quae solo cōtinentur: ut iurisc̄ōsultorū uerbo utar. ¶ Et ius metallorū. multae ciuitates & potissimū i hispania q̄ regio metallorū ferax est. ius habebant fodiēdi metalla: ex quibus lucrū ingens consequebātur. tradit plinius in xxxiii. uicena milia pondo auri annis singulis asturiā atq; galetiā & lusitaniam prestitisse: i uercelēsi agro cauebatur ne plus quinq; hominum in opere publicani haberēt. tale ius una cum imunitatibus ademptū est complusculis ciuitatibus a tiberio cuius mens nihil aliud q̄ rapinas & auri aceruationē meditabat. ¶ Vononē spoliatū: subintelligendū ē extrinsecus satis cōstat uononis regis mētio fit a iosepho. ¶ Antiochiam: seleucus cognomento nicator ciuitates sexdecī cōdidit nomine antiochus i honorē paterni nominis: ut auctor est appianus i syriacis hic significari uidetur antiochia illa syriae inclyta celebrataq; monumentis historicorum. ¶ Aduersus necessitudines: nemo est qui nesciat necessitudinem dicimus quoddam: & uinculum religiose coniunctionis: unde necessarii dicuntur hoc iure affinitatis familiaritatis ue coniuncti praeterea necessitudo quod infrequens est inuenitur in libris ueterum pro necessitate: sicut apud Salustium & Ciceronem: unde est illud sempronii aselionis: bonum imperatorem signis collatis decertare nō debere: nisi summa necessitudo aut summa ei occasio data fuisset, necessitudines hoc in loco accipe pro necessariis ipsis & affinibus. ¶ In reliquis. detexit scilicet odium aduersus reliquas necessitudies. ¶ Direxit: elegantius est detex t. ¶ Relegatae: iuliam ab augusto patre relegatam fuisse omnibus probris contaminatā superius declaratum est. ¶ Patris: Augusti. ¶ Oppido: in quod erat relegata. ¶ Peculio. concesso a patre: peculium habent serui: habent & filii permittentibus dominis & patribus iulia peculium habebat a patre concessum: quo fraudata est a marito tiberio. ¶ Annuis: annua absolute dicuntur alimenta i singulos annos. iuuenalis: sunt q̄ tortoribus annua praestent: apud iurisconsultos titulus est de annuis legatis: ubi ait Vlpianus si cui annuum fuerit legatum relictum sine adiectione summae id uideri relictum: quod ut ait nerua testator praestare solitus fuit tiberius fraudauit iuliam uxorem relegatam annuis alimentis ab augusto praebitis sub pretextu iuris: tanq̄ augustus annua dari nollet iuliae idq; significare uideretur: quod i testamento nullam de annuis dandis mentionem fecisset. ¶ Congressum: recusabat tiberius cōgredi colloqui & sermocinari cum matre. ¶ Partes aequas: perinde ac i administrādo īperio par eē uellet ipsi tiberio. ¶ M. AN. Arguebat: crimini dabat. ¶ Confiscatos: cōstat subaudi. ¶ Impudens: impudenter excogitatā. ¶ Parté rei familiaris: dōestici cēsus. ¶ In pecūia: & nō ī pdiis. ¶ Et priuatis: priuatae fortūae uiris. ¶ Vononē: q̄ dā nomone hūt. ¶ Ingētiq; gaza: multa ui auri: recteq; gazā pticas opes dixit: ad psas quorū id uerbū peculiare ē q̄q; pthis ipsis pene finitimi sunt alludēs. ¶ Antiochiā: seleuciae urbē. ¶ Perfidia: pditōe. ¶ Necessi

Calūnia

Caluo loc° plauti

antiochiae

necessitudo

Annua

tudines:necessarios & ppinquos:qbus natura mortale arctiore quodá caritatis uinculo deuinxit. ¶Prodita epistolar in apertũ relata. ¶Constitutione prisis:ut augustus pater cõstituerat. ¶Domoq̃ egredi:quasi dicat non cõtẽtus mœnibus oppidi iclusam a patre.uetuit ẽt domo exire oĩ hominũ adẽpta cõsuetudĩe. ¶Sed & peculio:tenui pecunia:seu suppellectili:ceu peculio quodá pmissa. ¶Præbitis ãnuis:pecũiis i annuã alimoniã:& usum exhiberi solitis. ¶Fraudauit:maligne pbuit:uel poti⁹ priuauit. ¶Testamẽto causset:qsi reddi August⁹ noluisset:q̃ ipse testamẽto nõ legasset. ¶Grauatus:grauiter ferens. ¶Partes æquas:æquam i administrando iperio auctoritatẽ. ¶Vendicantẽ:ad se trahẽtẽ. ¶Cõgressũ:colloquũ cõsuetudinẽ.

¶PHI. ¶Ne consiliis.s. maternis:erat enim liuia pro captu feminarũ solers & prudens:cuius consillo olĩ usus ẽ augustus i rebus magnis sicut ostẽdit seneca. ¶Titulis suis.solemus scribere in titulis nomẽ auctoris cũ nomine parẽtis.exẽpli causa sic tiberius augusti filius hoc fecit senatus censuerat ut ita ĩ titulis nomẽ matris ascriberet hoc pacto: tiberius augusti & liuiæ filius hoc fecit id indigne tulisse tiberiũ significat tranquillus:utpote maternũ nomẽ dedignantẽ. ¶Nõ parẽtẽ patriæ:sicut augustus pater patriæ dictus fuit ita liuia parens patriæ diceba͂t:cũ feminæ corruscare soleãt radiis maritorum claritatẽ accipientes a cõiugali claritate:tiberi⁹ uxoris liuiæ noluit illã parẽtẽ priæ appellari nec ullo honoi publico isigniri.

ne cõsiliis quibus tamẽ interdũ & ægre uti solebat:regi uideret. Tulit etiã pindigne actũ a senatu ut titulis suis quasi Augusti; & ita Liuiæ filius adiceret. Quare non parentem patriæ appellari nonullum insignem honorem recipere publice passus ẽ:sed & frequẽter admonuit qđ nõ maioribus nec fœminæ cõuenientibus negociis abstineret:præcipue ut animaduertit ĩcẽdio iuxta ædẽ Vestæ; & ipsam interuenisse: populumq; & milites:quo enixius opem ferrent adhortatã; sicut sub merito solita esset.

Item de odio & crudelitate eius in matrem.

Dehinc ad simultatẽ usq; pcessit hac ut ferũt de causa ĩstanti sæpius ut ciuitate donatũ ĩ decurias allegeret;negauit alia se cõditiõe allecturũ q̃ si pateret abscribi albo extortũ id sibi a mr̃e. At illa cõmota ueteres quosdã ad se Augusti

Fœminæ remotæ ab officiis ciuilibus

¶Nec femiæ cõuenietib⁹:scribit ulpianus digestis de regulis iuris fœminas ab oĩbus officiis ciuilib⁹ remotas esse:& libro tertio digestorũ ti. de postulando ne uirilibus officiis fungantur mulieres interdicitur & ad senatusconsultum uelleianum. moribus inquit ciuilia officia dempta sunt feminis & pleraq; ipso iure non ualẽt. ¶Et ipsam interuenisse:uirorũ magis q̃ feminæ eẽ uidetur interuenire incẽdiis & populũ adhortari ad ignẽ restiguẽdũ. ¶Enixius:uehemẽtius. ¶Simultatẽ:odiũ matris:quo qd flagitiosius eẽ põt. ¶Instanti:urgẽti & efflagitãti liuiæ matri. ¶In decurias:in ordines iudicũ:de qbus superius satis ac sup. ¶Allegeret:ascriberet:uerbũ ẽ legendis iudicibus accõmodatũ.

Sublecti. Allecti. Ascriptitii De albo

M. uarro li. ii. latinæ linguæ sic iqt a legẽdo legitĩa & college.q una lecti & q̃ i eorũ loco suppositi sublecti.additi allecti:sic & ascripticii dicebãt:q supplẽdis legionib⁹ ascribeba͂t. ¶Allectu:ascriptu:additu. ¶Ascribi albo.albũ multifariã dici ex lõga lectiõe obseruauimus:erat albũ decurionũ.albũ cytharedorum:album pontificum:erat & album iudicũ:accipitur autẽ pro tabula ĩ qua iudicũ nomina scripta proponebantur:siqs uero albũ corrupisset puniebatur:qa pretoris maiestas cõtempta uidebatur. Vnde ait ulpianus libro digestorum secundo:titulo de iurisdictione iudicũ.Si quis id quod iurisdictionis perpetue causa in albo:uel ĩ charta uel in alia materia propositũ erit dolo malo corripuerit:datur in eũ quingentorum annoꝝ iudiciũ:quod populare est:paulus quoq; inqt:si famili aalicuius albũ corruperit nõ similiter hic edicitur:ut in furto:quin etiam libro quinquagesimo digestorum titulus est de albo scribẽdo ubi docet ulpianus quo ordine decuriones ĩ albo scriptos eẽ oporteat:tradit Cicero in secũdo de oratore põtificem maximũ res oẽs singulorũ annoꝝ mãdare litteris solitũ:qui ea omnia referebat in albũ & pponebat tabulam domi:potestas ut eẽt populo cognoscẽdi:hiq; annales maximi nominabantur. Liuius quoq; refert iussisse ancũ martium:ut pontifex sacra publica ex cõmẽtariis nũmæ in album elata in publico proponeret.plinius ad albũ iudicũ ueluti alludẽs decentissime scripsit in proemio naturalis historiæ:cũ hanc operam condicerẽ non eras in hoc albo. Quintilianus in duodecimo multos cognouisse se tradit: q tedio laboris:quem ferre tendentibus ab eloquentia necesse est:cõfugiunt ad hæc diuerticula desidiæ:quorum alii se ad album ac rubricas transtulerunt & formularii:uel ut ait Cicero legulei quidam esse maluerũt. Seneca quoq; ait in tertio de beneficiis:iudicem census in album & equestris hereditas misit:sensus ãt tranqlli hic ẽ:tiberius non alia conditione dicebat se inter iudices relaturum eẽ illum:quem ciuitate donatum mater referri cupiebat:nisi in albo iudicum ipsa pateretur ascribi hãc clausulam:id a se matrem per uim extorsisse. ¶Extortum:per uim concessum ab inuito & reluctante.

¶M. AN. ¶Regi:a nostri gubernari. ¶Actum:decretum. ¶Actis suis:q̃ publicanda eẽnt. ¶Maioribus:q̃ fœmina tuto sustinere posset. ¶Nec conuenientibus:parum muliebri administratione dignis. ¶Præcipue:uehementius quam alias admonuit. ¶Ad simultatem:iurgium & contentionem:ut Donatus iterpretatur:Terẽ.age mitto iperiũ nõ simultatẽ meã uereri:festus simultatem odiũ eẽ ait:atq; ex cõtrario sensu nomẽ factũ:quia minime sint simul q eã exercẽt:qq & a simulatione nõ negat nomẽ factum uideri posse.

¶ Allegaret uasciſceret. albo:i quo iudicū nomina referebatur. ¶ Extortū: id ſibi a mře: ſed inuito id datū.

codicillos de acerbitate & ĩtollerãtia morũ eius e ſacrario ꝓtulit atq; recitauit. Hos & cuſtoditos tandiu &, exprobratos tã ĩfeſte adeo grauiter tulit: ut qdã putẽt ĩter cauſas ſeceſſus hãc ei uel præcipuã fuiſſe. Toto qdem triennio quo uiuẽte matre abfuit: ſemel omnino eam nec amplius quam uno die pauciſſimis uidit horis. Ac mox neq; ægræ adeſſe curauit: defunctãq; & dũ aduentus ſui ſpẽ facit complurimq; dierum mora: corrupto demũ: & tabido corpore funeratã prohibuit cõſecrari: quaſi id ipſa mandaſſet: teſtamẽtũq; eius pro irrito habuit: omneſq; amicitias & familiaritates: etiã quibus ea funeri ſui curã moriẽs demandarat: itra breue tẽpus afflixit: uno ex his eq̃ſtris ordinis uiro & in Antiliam cõdẽnato. De crudelitate & odio eius contra filios.

F[iliorũ] ne q; naturalem Druſũ: neq; adoptium Ger-

¶ PH. ¶ Codicillos: tabellas epiſtolares alñs codicillos uocamus genus teſtamẽti: quorum ius conſtat nõ fuiſſe ante auguſti tempora. Codicilli nulla ſolẽnitatẽ ordinationis requirũt: de quibus iuriſconſulti docte copioſeq; perſcribunt. ¶ Cõmota: indignabũda. ¶ Sacrario: ſacrarũ auctore Vlpiano locus eſt in quo ſacta reponuntur quod etiam in edificio priuato eẽ põt quid ſi legas ex ſecretario: & intelligas ex repoſitorio rerũ ſecretarum: quæ dictio latina eſt & a latinis ſcriptorib⁹ uſurpata. apuleius in coſmographia ſecretaria terræ appellat occultiora: & ſecretiora ſub terram loca: & ioſephus cuius interpres eſt ruffinus luculentus ſcriptor li. xviii. antiquitatum ſic ait: philonẽ ex ſecretario caius iubet excludi abſentẽq; fieri. ¶ Protulit: deprompſit eduxit. ¶ Tam infeſte: tam inimiciter. ¶ Seceſſus: qñ relicta urbe ſeceſſum campaniæ petiit: & mox capreas ſe cõtulit. abfuit ab urbe morã trahens in ſeceſſu caprearũ. ¶ Aduẽtus ſui: dũ diuulgat ſe aduenturum romam: ut preſens celebret maternas exeq̃as. ¶ Corrupto & tabido corpore: ſolẽt cadauera citiſſime putreſcere & tabida fieri hoc ẽ tabe corrũpi tiberius ut corpus matris defunctæ fieret putridius nõ permiſerat ſepeliri: dũ ſe quoq; uelle funeri exequiiſq; maternis intereſſe denunciare. contrario in alexãdro magno id fuit admirabile: quod corpus eius exanimum ſeptẽ dies iacuit in ſolio æſtu ſolis ſeruẽtiſſimo: nulla tamen tabe ne minimo quidem liuore corruptũ: uigor quoq; qui conſtat ex ſpiritu: ut inquit Curtius nõ deſtituerat uultum. ¶ Conſecrari: inter diuas referri per apotheoſim ſic enim deificationẽ græca dictiõe nominamus. ¶ Id mãdaſſe: ne cõſecraretur & diuinis honoribus honeſtaretur. ¶ Pro irrito: pro uano & non rato: ſcĩ teſtamentum extrema q̃ uolũtas teſtatoris rata & firma eſſe debeat. ¶ Funeris ſui cura: libro undecimo digeſtorum titulo de religioſis ſcriptum legimus: funus eum facere oportere: quẽ decedens elegit: ſin autem de hac re defunctus nõ cauit: nec ulli delegatum hoc munus ẽet ſcriptos heredes ea res cõſtringit ſumpt⁹ funeris arbitratur: pro dignitatibus ac facultatibus defuncti. & ille qui funerauit ex pretoris edicto perſeq̃ poteſt id quod impendit. ¶ In antiliam cõdemnato. antilia nomẽ eſt urbis italiæ: cuius ueſtigia adhuc uiſuntur haud procul a dechone. quidam codices habent in anticyram: eſt autẽ anticyra inſula ad ſinũ iacẽs maliacum & oetã mõtem: cuius meminit ſtrabo in. ix. ubi auctore plinio helleborum tutiſſime ſumitur: eſt & anticyra ciuitas iuxta cyrrhãm phocide regione in corinthium uerſa ſinũ. quid ſi legas in latomiam ſicut legi in codice ſinceriore non abſurde leges: & ita ipſe legendũ duco: cum talis lectio cum tranquilli ſentẽtia & latinitatis elegantia conueniat. Erat autem latomia locus in carcere romano iuxta tullianum ſicuti indicat marcus uarro in primo de latina lingua: de quo liuius libro ab urbe condita trigeſimo ſexto ſic ſcribit: triumuiri carceris latomiarum intentiorem cuſtodiam habere iuſſi: in has latomias ſiue latomiam: utroq; enim modo dicitur condemnatus fuerat a tiberio uir equeſtris ordinis ob amicitiam maternam: dicebatur autem latomia quia ibi lapidicinæ fuerunt: nãq; generali uocabulo latomiæ appellantur lapidicinæ: hoc eſt loca cedendis lapidibus accõmodata: ad quas damnari ſolebant hi qui in opus metalli damnabantur: cuius pœnæ mentio fit apud iuriſconſultos digeſtis de penis: & apud plautum in captiuis tindarus in latomias lapidarias ab egione damnatur. ſeneca libro nono declamationum ſignat ſabinum in latomias fuiſſe damnatum: qui a reo rogatus ut in latomias trãfferet feſtiuiter dixit: nec nũc quẽq; noſtrũ decipiat nomẽ latomiæ: illa aĩo mea lauta res eſt: iocabatur in miſeriis ac periculis ſuis: ꝓpterea latomiæ carcer ẽ ſyrracuſis lingua ſiculorũ: ut docet aſconius pedianus: in eas latomias ſicut eleganter ſcribit Cicero in oratiõe de ſuppliciis: ſi qui publice cuſtodiendi erãt ex oĩbus oppidis ſiciliæ deduci imperabantur: in latomias uerres multos captiuos ciues romanos coniecerat opus erat regũ atq; tyrãnorũ ingens ex ſaxo in mirãdã altitudinẽ depreſſum. ¶ Neq; naturalẽ druſum: quem tiberius ex agrippina uxore ſuſtulerat: attende naturalẽ filiũ dici ab hiſtorico legitimũ: & ita a iuriſconſultis frequẽter dici obſeruauimus patres naturales: q uulgo legitimi dicuntur: quãuis neotericoteri hoc ẽ recentiores naturalẽ filium appellẽt: qui ex concubina genitus ẽ. iſydorus naturales ĩquit filii dicuntur ĩgenuarum concubinarum: quos ſola natura genuit non honeſtas coniugii. hoc idem traditur trigeſima tertia queſtione quarta canonicorum decretorum.

Codicilli

Sacrarium Secretariũ

Corpus alex. nõ tabidum apotheoſis

Antilia

Anticyra.

Latomia

Latomiæ ioc⁹ ſabini

Naturalis filius

Naturales patres

¶ M. AN. ¶ Incolerãtia: ĩtolerabili & difficili natura. ¶ Er⁹ tibe. ¶ E ſacrario: ex ſacro ĩ repoſitoria ac ꝑ hoc ſãctiore ſecretiore q̃ loco: ſed qdã ſecretario hñt a quo analogiæ rõ ñ abhorret. ¶ Cuſtoditos: ĩ pñtẽ uſũ aſſeruatos. ¶ Exprobratos, ꝓbri loco recitatos. ¶ Tã ĩfeſte: inimico aĩo. ¶ Seceſſus: qd tã diu ab urbe abfuiſſet. ¶ Aegra: lãguẽti: ſũmæ: grauiter affecte. ¶ Aduẽt⁹ ſui: ſui ad urbẽ reditus: q̃ ſi eius exequiis affutu

ri. ¶ Tabido: tabe infecto ac corrupto. ¶ Consecrari: ullis sacrorum cerimoniis insigniri: ut neq; téplá neq; aræ: neq; flamé: neq; aliud quicq; in defunctæ memoriá constitueretur. ¶ Id: post mortem consecrari. ¶ Amicitias & familiaritates: amicos & familiares. ¶ Afflixit: ignóminia ac clade affecit. ¶ Antilia: insulá credo sed ubi legerim memoria pnto lapsus nó teneo. Tu uide ne anticirá sit potius legédú. Herodo. Athillam urbem in ægypto celebrat: plinius uero antissam Lesbo insula ait auulsam. ¶ Naturalem drusum ad germanici differentiam quem in filium adoptauerat.

manicum patria charitate dilexit alterius uitiis infensus. Nam Drusus animi fluxioris remissiorisq; uitæ erat. Itaq; ne mortuo qdé perinde affectus é: sed tñ non statim a funere ad negociorú cósuetudiné rediit: iusticio lógiore inhibito: qn & Iliensiú legatis paulo serius cósolátibus q̃si obliterata iá doloris memoria irridés: se quoq; respondit uicé eorú dolere: qd egregiú ciué Hectoré amisissent. Germanico usq; adeo obtrectauit: ut etiá præclara facta eius pro superuacuis elueret: & gloriosissimas uictorias: ceu damnosas. R. P. increparet: qd uero Alexandriá ppter imensam & repentiná famem iconsulto se adisset questus est i senatu: etiam causa mortis fuisse ei per. Cn. Pisonem legatum Syriæ creditur: quem mox

¶ PHI. ¶ Alterius uicius: scilicet drusi filii naturalis. ¶ Animi fluxioris: effeminatioris mollioris q;: scribit plinius drusum hunc non alia magis re q̃ uinolentia regenerasse patrem tiberium: fluxi dicuntur libidinosi molles effeminati. Martialis: cóncubino cum sis curatior fluxo. Ciprianus usq; ad hoc uenimus ut in cóparatione fluxorú de sanctorum uirtutibus disputemus. Idé fluxuras libidies uocat scribens castitatem esse exarmaturam fluxuræ. ¶ Remissioris uitæ: rémittere aíum relaxaré: quis dicat musoni' remittere aíum idé eé qd amittere. id uita remissior. q ociosior solutior q́ é. ¶ Peride affect' ĩ: ñ multú neq; intéperanter doluit neq; immodice ex drusi obitu. de utroq; filio tiberii hæc orosius: filios suos drusum & germanicum: quorum Drusus naturalis. Germanicus adoptiuus erat manifestis uenenis perdidit: perinde aút multum & ualde quandoq; significat: in quo significatu alibi quoq; usurpatur a tranqllo cum ait in galba. Quare eius aduentus nó perinde gratus fuit. ¶ Sed tantum non: Quidá ita interpretantur: quod tiberius quáuis nó multum quidé doluerit de morte filii Drusi: tamé hoc indicium luctus exhibuit: quod non stati rediit ad negocia peragéda: Sed si hæc particula tantúmmó significat etiam ut alibi diligenter explicauimus: alius erit & uerior sensus: ut dicat tiberium adeo nullum dolorem cepisse ex obitu filii ut etiam statim post funus redierit ad pristinam consuetudiné: inhibuerit q; indici longius iustitium: pensitatores literarum acriores talia pensitent soleter & diligenter. ¶ Negociorum consuetudinem: Asinius polio declamauit intra quartum diem quá filiú amiserat. Idem Augusto rescripsit. Eo die cenaui quo filium amisi: magnos uiros, qui fortunæ succumbere nescirunt: nescio tamé an tales sint laudandi qui affectioni naturali repugnant ex eo gloriolá aucupátes. ¶ Iustitio inhibito: iusticium dicitur luctus publicus sicuti docet fulgentius placiades: quod idici solebat in reipubli. calamitatibus. huius tabernæ circa forum clausæ: iusticium q; in foro sua sponte ceptum priusq; indictum: ren iusticium per aliquót dies seruatú. idem ostendere uolens iusticium sublatú finitum q; ait. ut romam reditú est iusticium remissum est. Aulus gellius libro decimo nono iusticium interpretatur iuris quasi interstitionem quandam & cessationem: tiberius noluit seruari iusticium longius pp obitú filii. ¶ Iliensium: troianorum duplex fuit ilium nouum & uetus. ¶ Quod hectorem amisissent. uolés tiberius irridere serotinam nimis & tardam iliensium consolationem. non inurbane respódit se quoq; uicissim dolere de hectoris obitu: qui mille annis ante occubuerat. ¶ Germanico: adoptiuo filio. ¶ Obtrectauit: obtrectare est contra alienã síam tractare & ob id obstare obsistere: & ut ueteres dixerunt obstrigilare. ¶ Eluaret: dilueret atq; refelleret: uidetur legendum potius esse eleuaret quod uerbú uerus est & elegáter a ueteribus in huiuscemodi significatione usurpatur. é. n. eleuare res gestas uerbis deprimere & uero minores facere: ac pro nihilo habendas ostendere: super quo uerbo nó pauca scripsimus enarrantes illud propti: eleuat assiduos copia longa uiros apud liuium. Qu. fabius res gestas a scipione in hispania eleuauit hoc est depressit. Quintilianus eleuata testimonia uniuersarum simul gentium ab oratoribus restatur in quinto. de huius uerbi significatu sic scribit agretius: eleuamus & quæ in altum tollimus: & quæ alleuiamus & leuiora facimus. ¶ Immensam famé: solebant alexandrini ægyptuq; romæ annona laborátu suppeditare fruméta & populum pascere: erat q; alexandria subsidium romanæ reipublicæ frumentarium: felicitatis autem tátæ parens est nilus: cuius inundatione pinguescit ægyptus adeo: ut cum feracissimis terris certet: & sicut iosephus egesippus que conscribunt ægyptus quattuor mensibus romanos alebat.

Fluxi
Fluxuræ
Remissior uita
Perinde
iusticium
obstrigilaré
Eleuare
Alexádria subsidium frumétarium

¶ M. AN. ¶ Animi fluxioris i uitia pronioris: ac per hoc luxuriosi & immoderati. Ver. Exerce imperia & ramos compesce fluentis: id est luxuriantes. ¶ Remissioris: quod per summam corporis inertiam uoluptati & ocio esset deditus: ut magis cum plinio conueniat qui apitium scribit druso non sine patris indignatióe ganeæ pceptis bláditú. Ci. pro pisone cú remissis iucunde cum seuis grauiter. ¶ Peridem ulti. ¶ Affectus: dolori succubuit. ¶ Sed tátummó statim. q. d. in eo téperauit: qd nó ab illius funere reuersus cótinuo cóuerterit se ad publica negocia obeúda. ¶ Iusticio inhibito: qd i huiusmodi casibus ad publicú merorem

testādū indici cōsueuit. ¶ Iliēsiū legatis: exilio ad hoc ipm missis: ut illi dolorē: quem publice & priuatim iliensses cœpissent: quod filio unico priuatus esset cotam testarentur: de recentioris ilii sede strabo quidē multa. ¶ Oblitterata: obliuioni data. ¶ Quod hectorem amisissent: satis urbane intempestiuum iliensiū redarguit officium. ¶ Superuacuis: parum conducibilibus. ¶ Elueret: ī nihilum redigeret. ¶ Alexandriam: quod & syria in ægiptum pertendisset. ¶ Inconsulto se: se non prius auctore facto. ¶ Per. Gn. Pisonē: pisonis ministerio.

huius criminis reū putant: quidā mandata platurū: nisi ea secreta obstarēt: per quæ multifariā increpitū: & p noctes creberrime acclamatū est: redde Germanicū: quā suspicionē cōfirmauit ipse postea: cōiuge ēt ac liberis Germanici crudelē in modum afflictis.

De crudelitate & odio eius contra nurum.

Nurū Agrippinā post mortē mariti liberius quiddā questā manu apprehēdit græcoq; uersu si nō dominaris: inqt filiola iniuriā te accipe æstimas: nec ullo mox sermōe dignatus est. Quōdā uero inter cœnā porrecta a se poma gustar̄ n̄ ausā ēt uocare desiit: simulās ueneni se crīe accersitā: quū pstructū utrunq; cōsulto eēt: ut & ipse tētandi gr̄a offerret: & illa q̄si certissimū exitiū caueret. Nouissime calūniatus mō ad statuā Augusti: mō ad exercitus cōfugere uelle pādatariā relegauit. Cōuiciātiq; oculū p cēturionē uerberibus excussit. Rursus mori inedia destinanti per uim ore

¶ PHI. ¶ Criminis reū: piso factus ē reus a uitelio ueneficii de quo inferius late dicetur. ¶ Mandata prolaturū: tanq̄ germanici mors sibi a tiberio mādata fuisset. ¶ Nisi ea secreta: sensus ē piso diuulgasset mādata tiberii de germanico necādo: nisi id obstitisset. qd erāt secreta & nullo teste pbari potuissent. Tiberi⁹. n. pisoni soli solus talia mandauerat ne res fieret palā. ¶ Multifariā: per sæpe & pluribus ī locis. ¶ Increpitum: castigatū reprehēsum q; & ad tiberiū potius referēdū q̄ ad pisonē. ¶ Redde germanicū: hæc erat acclamatio populi nocturna: q̄ desideriū defūcti germanici testabatur. ¶ Maritigermanici. ¶ Quiddā qstū: cū nescio qd de tiberio esset cōqsta. ¶ Etiam uocare desiit: ad cenā scilicet & prandiū: est. n. uocare uerbū peculiariter accōmodatū conuiuiis inuitādis. Marcialis. cū uocor ad cenā nō tā uenalis ut ante inde uocatores dicti qui ad cenā cōuictores noie principis inuitabāt. Idem in carmine falecio: iā dices mihi uapuler uocator: & uocationes ipse inuitationes nominatur. Catullus. Querūt in triuio uocationes. ¶ Accersitā legēdū est accersitū. nō aūt acersitam: ut sit sensus ideo tiberius desiit uocare ad mēsam nurū agrippinā: fingens se ab illa accusari insimulariq; crimine ueneni: arcessere āt accusare ē: quod ab arceo nascitur: ēt eni aliū accusare a maleficiis arcere ē: accersere uero significat auocare: scribit priscianus ī primo quod antiquissimi pro ad fi equētissime ar ponebāt dicentes aruenas & aruētores pro aduenas & aduentores: unde arcesso ab arcio uerbo qd nūc accio dicimus cōpositū esse autumat. ¶ Calūniatis: calūniari est falsa crimina sciēter intendere: unde calūniatus falso criminatus p calumniam. ¶ Ad statuā augusti: liceat inquit seneca seruis ad statuā confugere: quāto magis hoc licere debet libetis: & ingenuis: apud iuris cōsultos frequēter legimus seruos ad statuā principis tāq̄ unicū suffugiū solitos cōfugere ad euitandā seuitiam dn̄orum intolerabilem Vlpianus scribēs ad edilitiū edictū arbitrat̄ eum secuū minime eē fugitiuū: qui ad statuā cæsaris cōfugerit. Calūniabatur tiberius agrippinā: propterea q ad augusti cæsaris statuam cōfugere destinasset: tāq̄ serua esset: & ita uellet seuiciā tiberii tāq̄ domini intollerabilē subterfugere. ¶ Modo ad exercitus: tāq̄ iploratura auxiliū militare aduersus ipsum tiberiū & seditionē cōcitare. ¶ Pandatariā: insula ē in mari tyreno cuius sic meminit marcianus in geometria ultra tyberina hostia in formiano pontiæ pandateria: prochyta: enaria farime a græcis dicta: de hac plinius iii. iii. ī puteolano sinu pandataria ē. ¶ Conuitiātim: agrippinæ cōuicia & probra in tiberiū ingerenti. ¶ Verberibus: uerbera nō solū dici pro uerberatione ipsa. sed etiam pro instrumento accipi accōmodato uerberationi indicat quintilianus i declamatiōibus sic scribēs: ignes ex pximo raptos uerbera quæ casus obtulerat inuado. ¶ Mori inedia: cibi abstinētia: quibus autem mori inedia consilium est septimo demum die mortem oppetunt: sicuti uarro & gellius de septenari numeri ptāte scribētes significāt. idem quoq; plinius li. xi. testatur his uerbis: homini nō ante diē septimū letalis inedia. ¶ M. AN. Huius criminis. plinius extat ait oratio uitelii qua reum pisonem eius sceleris arguit hoc usus argumento: palamque testatus non potuisse ob uenenum cor Germanici Cæsaris cremari. ¶ Mandata: q̄ a Tiberio accepisset de morte germanici. ¶ Prolaturum: in apertum relaturum. ¶ Ea secreta: nisi illa obstaret difficultas: quod id sibi mandatum probare non posset: uel quia secreta principis proferre nō liceret ¶ Acclamatū: nocturnis clamoribus inquietatum: ¶ Redde germanicū: restitue populo: quē fraude sustulisti. ¶ Nurū: agrippinā adoptiui filii coniugē. M. agrippa & iulia genitā. ¶ Liberius: audacius. ¶ Græcoq; uersu: Carmē neq; ap̄ Euripidē: neq; sophoclē neq; homerū: neq; alior̄ quēpiā nisi me tumultuaria iqsitō fefellit repetio. ¶ Crimie ueneni: q̄ si ueneno nurū petiisset. ¶ Pr̄estructū: cōsulto factū. ¶ Vtrūq; ut is uenenū si pcederet illi daret: illa ut uenenū tāq̄ certū exitiū caueret. ¶ Calūniat⁹: falsa criatiōe isectat⁹. ¶ Ad exercitus: qb⁹ germāicus pfuerat: hicq; fuit calūniæ ptextus. ¶ Pādatariā: īsulā q̄ ī puteolāo ut scribit pli. iacet si

Vocare
Vocatores
Arcessere
Pro ad. ar
Aruenæ
Ad statuā cōfugere
Pandataria
Verbera

nu. ¶ Conuitiant: conuitium illi facienti. ¶ Per centurionem: cẽturionis ministerio. ¶ Verberibus: ex iis est quæ a gignendi casu ut ait Focas sumunt declinationis exordium: ut uerberis frondis remigis.

didu͂cto insulciri cibũ iussit: sed & pseuerantẽ: atq; ita absum ptam criminosissime īsectatus ẽ quũ diẽ quoq; natalis eius in ter nefastos referendũ suasisset. Imputauit etiam quod nõ la queo strangulatam in gemonias abiecerit: proq; tali clæmen tia interponi decretum passus est quo sibi gratiæ agerentur: & capitolino Ioui domum ex auro sacraretur.

De crudelitate & odio eius contra nepotes.

CVum ex germanico tres nepotes. Neronẽ: & Drusum & Caiũ: ex druso unũ Tiberium haberet: destitutus morte liberorũ maximos natu de Germanici filiis Neronẽ & Drusum. P. C. cõmẽdauit: diẽq; utriusq; tyrocinii cõgiario plebi dato celebrauit. sed ut cõperit ineunte anno pro eorum quoq; salute publice uota suscepta ægit cũ senatu non debere talia premia tribui nisi expertis & ætate puectis atq; ex eo patefacta īteriore animi sui nota omnium criminationibus obnoxios reddidit uariaq; fraude inductos ut & concitarentur ad cõuitia & concitari perderentur: accusauit per litteras amarissime congestis etiam probris & iudicatos hostes fame necauit. Neronẽ in insula pontia Drusum in ima parte palatii putant. Neronem ad uoluntariam mortem coactũ; quũ ei carnifex quasi ex senatus auctoritate missus laqueos: & uncos ostẽtaret. Druso aũt adeo alimenta

Diducere

¶ PHI. ¶ Diducto: patefcõ. diducere enim diuidere est. ¶ Insulciri: īmitti per ui & inculcari. ¶ Perseuerantẽ: i proposito ut cibo abstineret: & inedia cõficeretur. ¶ Inter nefastos: atrende

nefasti dies

nefastos dies dici a tranquillo atros & ominosos aduersus gellii iam scribentis a uulgo imperite nefastos dies dici: quos atros ipse appellat & ominosos: sed de his habunde superius dictum est. ¶ In gemonias: gemoniæ scalæ dicebãtur, ad q̃s corpora dãnatorum tracta præcipitabantur: quod plane dedecorosum erat defunctos sicut & unco trahi: crebra est mentio apd ueteres scriptores gemoniarum. Cor. tacitus: tũc cõfossum collaceratũq; & abscisso capite trũcũ

gemõie qd

corpus fabiani in gemonias trahũt. pli. iii. viii. tradit canẽ a corpore serui fabini non recessisse abiecto in gradibus gemoniis. Valerius in. vi. capite de seueritate scribit hæc: libertatem ademit: spiritũ extinxit: corpus contumelia carceris & detestãda gemoniarũ scalæ nota fedauit. ap tranquillũ frequens est mentio gemoniarũ: quas quidã a conditore nominatos opinãtur: sed cũ nulla auctoritate id fulciat: ego potius coniecto ex eo appellatas: quod locus erat gemitus & calamitatũ. ¶ Sibi gratiæ agerentur: tãq clementissimo: q̃ non affecerit nurũ atrociore supplicio & morte laquei fediore. Infamissima enĩ mors erat eorum: qui laqueo

īfamissima mors suspẽdiosi

uitam finiebãt: & in pontificalibus libris cautum fuerat: ut tales insepulti abiicerentur. unde & Virgilius tale genus mortis eleganter appellat informe rũ ait: & nodũ īformis lethi trabe nectit ab alta. ¶ Destitutus: orbatus desolatus. ¶ Die tyrocinii: quo sumpta toga pura in forum deducti sunt. Relege quæ cõmentati sumus in augusto sup die tyrocinii. ¶ Congiario: dono imperatorio. ¶ Ineunte anno: Calẽ. ianuarii: illo enĩ die uota suscipiebãtur: quoniã principio anni: ut inquit Ouidius in primo fastorũ templa patent auresque deum: nec lingua caducas cõcipit ulla preces: dictaq; põdus habent. ¶ Pro eorum salute: uota suscipiebãtur ex more calendis ianuarii pro salute īperatoris: sed cũ pro salute quoq; filiorũ germanici suscepta fuissent indoluit tiberius: perinde ac specimẽ id foret maximũ illos romanis eẽ carissimos. ¶ Talia pmia: tanq̃ uota publice suscipiẽda nõ sint pro salute cuiuspiã q̃ sit inexpertus & adolescẽs. ¶ Patefacta nota: detecto liuore & odio quo prius occulto & intra animi penetralia recõdito nepotes persequebat̃. ¶ Obnoxios: suppositos atq; subiectos. ¶ Concitarent̃ ad conuicia: fraudulẽter & dissimulanter agebat tiberius ut nepotes: quos perditos cupiebat incitarẽtur ad conuicia & maledicta in se dicẽda: ut mox sub pretextu lesæ maiestatis imperatoriæ supplicio dederentur. ¶ Probris: probra nominamus flagitia atq; dedecora: & pro conuitiis accipi restis est iuuus: qui sic ait: ingerũt probra præterea probrũ stuprum ueteres appellauere. ¶ Fame

Probra

genus. hoc mortis miserrimũ est si credimus camenis græcis ita clamitãtibus. Χιμῷ θανεῖν οἴκτιστον [illegible] idest fame mori miserrimũ est. ¶ Pontia: plinius in tertio põtias pluratiuo numero appellat: sunt ãt põtiæ

pontiæ

aduersum formias in mari etrusco. ¶ In ima: infima. ¶ Laqueos & uncos: tormẽtorum nomina sunt: nam & laqueo strãgulabãtur & unco trahebãt̃: sicuti olim acclamatũ ẽ a senatu in cõmodũ imperatorem: qui senatum occidit unco trahatur: qui omnes occidit unco trahatur: qui templa spoliauit unco trahatur: & id sæpius repetitum cum igitur carnifex instrumenta carnificinæ ostentaret creditus neronem impulsum esse ad mortem uoluntariam ut semetipse interimeret: ne a carnifice per tormenta excarnificatus necaret̃. ¶ M. AN. ¶ Diducto: ui adapto. ¶ Insulciri: ingeri: inculcari: sĩ ut uiueret neq; ut diuti' torq̃ret̃: sed acerbissimæ ẽ crudelitas ut Anneus seneca ait: Quæ trahit pœnã: ẽq; iterdũ misericordiæ genus cito occidere. ¶ Ita absumpta: inedia extĩctã. ¶ Inter nefastos: si nefastos ut Macro. accipit expõas iter festos dixerit referri uoluisse: q̃a nefastus sit idẽ q̃ & festus: sed hoc loco nefastũ p īfausto & nefario q̃les erãt postridiãi dies rectius interptabere i quẽ plane sensũ acrõ quoq; horatianũ illd: ĩ tactũ nefasti liq̃mus accepit: Nefastos dies enim litte

ra notari solitos Festus prodidit. ¶ Imputauit: suæ clemētiæ datū uoluit. ¶ In gemonias scalas. s. quo dam nati uno tracti abiiciebant. ¶ Diē utriusq; tirocinii quo primū i fo⁊ sūt deducti. ¶ Ineūte anno: initio anni ¶ Pro co⁊ quoq; salute. i. nō p se tm̄. sed p illis ēt uota suscepta. ¶ Publice: publico noie. ¶ Egit cū senatu: petiit ¶ Expertis: ui tute aut merito aliquo probatis. ¶ Animi sui nota: intestini odii iudicio. ¶ Omnium criminationibus: oibus criminari uolentibus. ¶ Obnoxios calūniæ & criminatiōibus subiectos. ¶ Ad cōuitia. ut sibi quoquomodo conuiciarentur: ac si q; fierent maiestatis. ¶ Accusauit: ut maiestatis reos ad senatum per litteras detulit. ¶ Congestis enim probris: eo⁊ flagitiis & scelenbus enumeratis. Vulpianus probrum pro infamia accipit: sed & flagitium significat. ¶ Pontia insula: quæ auctore Plinio contra formianū iacet littus. ¶ Ad uoluntariam mortem: mortem sibi ultro consciscendam.

subducta ut tomentum e culcitra tētauerit mādere, Ambo⁊ sic reliquias dispersas; ut uix q̄nq; colligi possent.

De eius crudelitate cōtra amicos.

Nuper ueteres amicos ac familiares uigīti sibi e numero principum ciuitatis depoposcerat uelut consiliarios in negociis publicis. Horum omnium uix duos aut tres incolumes præstitit; cæterosq; alium alia de cā perculit. In quos quum plurimo⁊ clade Eliū Seianū quē ad summam potentiam non tam beniuolentia prouexerat: quā ut esset cuius ministerio ac fraudibus liberos Germanici cir

¶ PHI. ¶ Subducta. subtracta cibaria. ¶ Tomētum e culcitra. tomētum dicimus id stramētū farcimēq; quo culcitræ farciunt festus. cu'citra q̄ tomēto inculcat appellata. mēdosi codices p tomēto hñt tormento. uarro: postea transierūt ad culcitras: quod in eas fagus aut tomētum aliud ue qd calcabāt: ab inculcādo culcitra dicta. uidetur aūt tomētū a τέμνω uerbo græco deriuari quod significat incido: sicut & tomos & tomicus restis. est. n. tomos: pticula libro⁊ abscissa. origenes adamatius tenfū libro⁊ suo⁊ genus tomos inscripsit: quos ut ait hieronymus nos possumus appellare uolumina & tomos i pōto ciuitas ab eo dicta q̄ illic medea mēbra fratris absyrti frustillati cōcidit. ouidius inde tomos dictus locus hic: qui fertur in illo mēbra soror fratris cōsecuisse sui: hinc tomices quoq; deduci uidentur. sunt enim restes ex canabi ipolito & sparto leuiter torto: de quibus intellige locutū eē uitruuiū scribentē in septimo de architectura asseres tomice religādos: idē probat tomices ex sparto hispanico: sed ut ad tomētum culcitræ reuertamur fiebat id ex lana alba concisa: quod ob hoc leuconicum dicebatur quāuis quidā a populis gallia⁊ cognomētū istud deriuent. Nec tamen appellatione lanæ tomētum continebitur ut docet iurisçōsultus li. iii. de legatis. Tomentum cognominabatur circēse ex arūdinibus cōcisis factū: adq; stramētū hr̄ebatur plebeiorū. Circēse uocabatur ex eo q̄ in circo romano sternebatur: illicq; egētosi acqescebāt seneca in li. ad gallionē de uita beata nihilo inquit miserius ero si lassa ceruix mea i manipulo ferti acqescat: si super circēse tomētū per sarcinas ueteris lithei effluens incubabo. De tomēto circēsi epigrāmatarius poeta sic inquit in apophoretis: tomētū concisa palus circēse uocatur: hæc pro leuconico stramina pauper emit: error est apud martialis interptē: qui tomētū circēse a palude circensi dici arbitratur cū a circo romano circēse tomētū deducatur: adq; circo erat pro stramento mēdico⁊: nāq; a circeis italiæ non circēses: sed circeiēses deriuātur: adq; cōfirmatur auctoritate scriptorum luculentissimo⁊: inter quos est liuius qui sic ait in sexto ad hoc latini hernicisq; accesserunt & circensiū quidā: idē io ctāuo ptores tū duos latini habebant. L. anniū setinū & L. numitiū circiēsē ambos ex colonis romanis. Pli. ostrea circiēsia nomiāt a circeis ubi generosa nascebātur: de q̄bus & oratius dixit ostrea circeis miseno oriūtur echini. M. Tullius in. iii. de natura deo⁊: circē quoq; coloni nostri circiēses religiose colūt: emādanda est obiter dictio ex li. plinii: unde uigēs mo: sic eni legitur gallia⁊ hoc ad tormēta pariter inuētū tu corrige ad tomēta. ¶ Mādere significanter loquutus ē mādimus eni proprie & māducamus ea q̄ duta sunt: & q̄ dētibus reluctantur: sicut grāmatici tradiderūt. ¶ Ambo⁊: nerōis & drusi nepotū. ¶ Viginti sibi depoposcerat in hāc sniam sic scribit paulus orosius uiginti sibi patricios uiros cōsilii ca legerat tiberius ho⁊ uix duos incolumes reliq: ceteros diuersis causis necauit. ¶ Perculit: afflixit subuertit necauit. ¶ Elium seianum. s. perculit: fuit autem elius seianus prefectus tyberii tantæ olim auctoritatis apud principē: ut cæsar appellaretur sicuti tradit dion: hūc res nouas molientē interfici iussit tiberius epistola a capreis ad senatum missa per Neuium sertoriū macronē: unde ē illud apud iuuenalem. Verbosa & grādis epistola uenit a capreis: lecta epistola statim tribuni & milites circūstererunt seianum: quē uinctum uncoq; tractū in gemonias abiecerūt: hinc illud: seianus ducitur unco spectādus. Seneca in libro de tranquillitate uitæ. Quo die seianū senatus deduxerat populus in frusta diuisit: in quem quicqd congeri poterat dii hominesq; cōtulerant. & ex eo nihil superfuit: quod carnifex traheret: scribit iosephus libro. xviii. antiquitatum: antoniam primam cognouisse seiani insidias omniaq; diligēter ad tybetium scripsisse & per pallantē seruum fidissimū litteras destinasse in capreas ad tyberium: qui insinuata cognoscens seianum cum consēns uniuersis interemit: antoniam autem quam antea uenabilē habuerat uenerabiliorem ex eo habere cepit: eiq; in omnibus obediebat.

¶ M. AN. ¶ Tomētum culcitræ: farcimē ἀπὸ τοῦ τέμνω pro quicquid enim conciditur ad culcitrā farciendā tomentum ueteres dixere: Mar. Tomentum concisa palus circense uocatur: & rursus de tomento lingonico: ellera lingonicis accipe rasa fagis. Eusebius Drusum ueneno ait non fame periisse. Culcitra ab inculcando: Varro: postea q̄ transierunt ad culcitras quod in ea fagus aut tomentū aliud ue quid inculcabāt

Tomentū qd.

Tomos

tomos ci. tomices

leuconi ū tomētum circensicu

Error interptis martialis

Correctus plinii locus

Seianus

conueniret:nepotemq; suum ex Druso filium naturalem ad successionem imperii confirmaret.

De crudelitare & sæuitia eius cōtra grāmaticos & mgr̄os.

Nihilo lenior in cōuictores græculos:quibus uel maxime acquiescebat Zenonem quendam exqsitius sermocinantē:quū interrogasset quænā illa tā molesta dialectos eēt,Et ille respondisset;Doridē; relegauit Cinariā existimās exprobratū sibi ueterē secessū quod Dorice Rhodii loquantur,Itē quū soleret ex lectione quotidiana q̄stiones sup cœnā ꝑponere,Et cōperisset Seleucū grāmaticum a ministris suis perquirere;quos quoq; tp̄e tractaret auctores atq; ita præparatū uenire:primū a cōtubernio remouit;deinde etiam ad morrem compulit.

De crudelitate eius in iuuentute.

Saeua ac lenta natura ne in puero quidem latuit: quam Theodorus gadareus rhetorice præceptor & prospexisse prius sagaciter & assimulasse aptissime usus est subinde in obiurgādo appellās eū: πηλὸν αἵματι πεφυραμένον:idest lutum a sanguine maceratum :sed aliquanto magis in principe eluxit etiā inter initia quum adhuc

ab inculcando culcitra dicta.ℭ Principum:qui primi senatorii ordinis erant:cædis huius senatoriæ:& equestris ordinis.Eusebius meminit.ℭ Perculit:concussit:metu defixit.Hic mustum sænus pculit horror membra ducis.ℭ Aelii Seiani.Eusebius.Seianus Tiberii pfect°.q apud eū plurimū poterat.sed hi.multo plura.

ℭ PHI.ℭ Circumueniret.dolo aggrederet.ℭ Liberos germanici.Neronē & Drusūquos ante dictum est a tiberio fuisse fame necatos.ℭ Nepotē ex druso.hic tiberius dicebat.ℭ In cōuictores.

Cōuictor

cōuictor dicitur quotidianus conuiua & qui nobiscū uiuit familiariter.oratius nunc quia sum tibi mecenas cōuictor ℭ Greculos.philosophos & sophistas:de quibus iam dictum est.

Dialectos

Dialectos.loquendi genera græci dialectos uocant ut docet quintilianus in primo.quæ illis

Lignæ grecorum quinq;

plura sunt.nam linguas quinq; habent.Ionicam:doricam:atthicam:eolicam & communem iuxta has latina uerba comprehēsa intelliguntur ut scienter & solerter pensitat diomedes in secūdo.

Dorica

Dorica autem lingua q̄ græce doris dicitur in primis breuitati studet:qua pelasgi fūr usi & lacones excelluere.auctor herodotus in Clio strabo li.v.geographiæ doricam asserit eandē esse:quā eolicam:eaq; usos esse omnes ferme populos extra isthmum habitantes.cum autem tria forent genera oratorū:atthici asiani & rhodii:rhodios dorica lingua usos esse traditur qui medii erant inter asianos & atthicos ex utroq; commixti:apud rhodios cōplures extitere circa philosophiam & artes ingenuas peritissimi.Sēsus tranquilli hic est.Tiberius zenonem relegauit in insulam Cynaram:proptereaq; cum eum interrogasset quæ nam illa lingua græca esset:qua ille exqsite nimis accurateq; sermocinabatur.responderat esse linguam doricam.existimauit.n.per hanc responsionem sibi a græculo exprobrari secessum illum ac pene exilium:quando rhodi diu mansitauit.nāq; rhodii dorica dialecto & lingua loquuntur.ℭ Cynaram.nomen est insulæ cuius meminit plinius ī quarto.ℭ Ex lectione quotidiana.genus exercitationis non improbandum quo tiberius utebatur:ut.s.in cena proponeret questiones discutiendas ex his rebus quas singulis diebus lectitabat.ita paratior ueniebat ad differēdum:& ea firmius memoriæ mandant:quæ post lectionem disputantes retractamus.ℭ Quoq; tpe.quocūq; die & hora.ℭ A contubernio.a contubernalitate ut cyprianus uocabulo utat.de contubernio aūt & contubernalibus in principio commentariorū satis multa.ℭ Theodorus gadareus.theodorus orator:qui etate strabonis floruit.fuit ex gadaribus:quæ ciuitas syriæ est:non lōge ab ascalōe.uerū maluit dici rhodius theo

Theodorei

dorus q̄ gadarens.a quo sectatores theodorei sunt appellati theodori auditor fuit hermagoras.hunc theodorū ut ait quintilianus in tertio.studiose audiuit tiberius cæsar:cum in insulam rhodon secessisset.ℭ Subinde.identidem frequenter.ℭ In obiurgando.more boni preceptoris:qui erga discipulos animum parentis summere debet:eorumq; uicia castigare.uerū ut præcipit quintilianus in bono doctore non erit austeritas tristis nō dissoluta comitas.ipse nec uitia habebit nec feret.ℭ Lutum a sanguine maceratum.hoc interpretamentum est theodori obiurgationis.per lutum lenta natura.per sanguinem sæuitia tiberii significat unde sagaciter uidebatur theodorus expressisse per hanc similitudinem mores naturamq; tiberii.ℭ Elu

Fluxi

xit.resplenduit apparuit sæua natura.ab eluceo formatum præteritum est.alias ab elugeo deducit̄ ut illud apud Ciceronem eluxi obitum rei publicæ magis q̄ mater unicam filium:& apud liuium inquit.L.Valerius tribunus:quid aliud in luctu fœminæ quam purpuram aut aurum deponunt .quid aliud cum eluxerint summunt.

ℭ M.AN.ℭ Nepotemq; suum:Tiberium Drusi filium adulterio natum.ℭ Conuictores.commessatores aut certe una cum eo domi agentes.ℭ Quibus:quorū consuetudini colloquio consiliis.ℭ Exquisitius : accuratius.ℭ Dialectos:loquendi idioma est.n.dialectos linguæ proprietas:quadrifariamq; a græcis diuisa ratio:est.n.ἀρχαϊκὴ ἢ ἀττικὴ ἐκ τοῦ actica lingua:siue loquendi pprietas est & χωρὶς ἢ ἰάς:κοινὴ ἢ αἰολικὴ.dorica:ionica:& æolica.Strabo plane demonstrat ionicam ab actica illa prisca olim fluxisse doricamq; ab æolicationes nāq; acticam incoluere.unio ipsi accolæ olim iones dicti & qui extra isthmū græciam habitarunt

ptætet Athenienses:Megatenses:& ipsos parnasi incolas dorienses:æoles uno nomine dicti funt:quo ap/paret duas ab initio fuisse linguas:priscã atticam & æolicam a quibus totidem postea fluxerunt: ionica:& dorica. ¶ Doride:id dialecton ad rhodum.s.alludens:ubi dorice loquebatur. ¶ Cynaramanam ex cycladibus inter sicinum & gyaæ. ¶ Veterem secessum:rhodiacum quo relegato similis diu inuitus fuit. ¶ Ex lectione quotidiana:quam diebus singulis tractaret. ¶ A contubernio:domestica consuetudine. ¶ In pueto:puerili & tenera ætate Quintilianus ait Tiberium non pueræ opam dedisse Theodoro gadareo:sed rhodiaci secessus tempore. ¶ Theodorus gadareus:q & rhodius est dictus:idem Fabius:Theodorus inqt gadarens:qui se dici maluit rhodium Assimilare optima usus similitudine.[illegible] lutum sanguine maceratum. ¶ Ingenium lentum:lentam fouens sæuiciã. ¶ Eluxit:funto eo se pdidit.

fauorẽ moderatiõis assimulationẽ captaret Scurrã:qui prætereunte funere clare mortuo mãdarat:ut nunciaret Augusto nondũ reddi legata quæ plæbeis reliquisset ad tractatum ad se recipere debitum duciq; ad suppliciũ imperauit:& patri suo ueræ referre. Nec multo post in senatu Põpeio cuidã equiti romano quiddã pnegãti dũ uincula minatẽ. Affirmauit ex Põpeio põpeianus fieret acerba cauillatione simul hominis nomen incessens ueterẽq; partiũ fortunam.

De crimine læsæ maiestatis atrociter acto.

Subidẽ tẽpus cõsulẽte prætore an iudicia maiestatis cogi iuberet:exercendas esse leges respõdit & atrocissime exercuit. Statuæ qdã augusti caput depresserat:ut alterius iponeret:Acta res in senatu:Et qa ãbigebatẽ per tormẽta q̃sita ẽ:Dãnato reo paulatĩ hoc genus calũniæ eo pcessit:ut hæc quoq; capitalia eẽnt circa Augusti si

¶ PHI ¶ Assimulatiõe.dum simulat se modestiã colore:quæ ron⁹ uitæ extollit ornatũ:ut decenter inqt Ambrosi⁹ in.i.de officiis.sed ut ait Cicero nihil simulatũ põt esse diuturnũ:ideo.tiberius omissa simulatiõe redit ad natura sanguinariã. ¶ Scurã.græci βωμολόχους dicunt quos latini scuras.de βωμολόχου etymo & significatu docte copioseq; scribit suidas i etymologico.uocabulũ aũt scurræ uerrius tractũ esse ait ex græco:qd est σκιρτᾶν.qd latine significat lasciuire.ueræ fallitur uerrius.scurra.n.latinum nomen est & a sequendo formatũ.nãq; id genus hoies sequi solit opulentiores cã aliquid p.omerendi.a scurra fit uerbũ scurror scurrilitas & scurrilis.ioci autẽ scurriles

βωμολόχοσ

Scurra un

Cauillatio

debent abesse a uiro graui. ¶ Clare.clara uoce cunctis audientib⁹. ¶ Mortuo mandarat.tanq scurra curriliter hoc mandatum dederat defuncto ptereunti ad Augustum pferendum:q.s.legata nõdum a tiberio redderẽtur plebeis quæ ille in testamẽto legauerat.& ita dicaciter momorderat Tiberii auaritiã.ex qua loquẽdi libertate sibi mortem cõparauit. ¶ Debitũ.legatũ:ab augusto relictũ qd scurra dixerat nũdũ reddi. ¶ Patri.augusto. ¶ Veræ referre.quẽadmodũ ipe scurra legatũ pro rata accepisset a tiberio. ¶ Quiddã pnegant.petebat nescio qd a põpeio tiberius:ille ptinaciter inegãdo pseuerabat. ¶ Ex põpeio põpeianus.notũ ẽ põpeianam factionẽ pompeiano⁹q oĩs infensos fuisse Cæsari Cæsareæq; familiæ:quoræ ptim interfecti ptim exilium missi sunt.hinc tiberius alludens ad nomẽ dixit pompeiũ illũ:qui sibi aduersabaẽ futuræ pompeianum:hoc est in eiectũ interfectum ue:sicut acciderat tpibus Iulii Cæsaris Pompeius sectatoribusq; põpeianæ factionis. ¶ Incessens:mordẽs & dicaciter inuadẽs. ¶ Veterẽ fortunã.calamitatem & infortuniũ partiũ pompeianaræ. ¶ Cauillatione.irrisione alio noĩe dicitur cauillũ.apu⁹eius.scitũ est cauillũ. ¶ Consulente pætore.officium ptoris erat pesse iudiciis & iudicum noĩa sortiri:omnesq; iudices iurabãt in leges pter ipsum ptorem. ¶ Iudicia maiestatis.publica iudicia sunt repetẽdaræ:ambitus:maiestatis:& id genus alia.cogi autẽ iudicia dñr a ptore:quando iudices ad iudicandũ congregãtur atq; conueniunt.itidẽ dicimus coactus ẽ senatus.& illud uire coge pecus. ¶ Exercẽdas leges.exercentur leges:quando sontes secundũ prescripta legum puniuntur:debent.n.auctore Aristotele leges impare:magistratus uero esse legũ ministr. Vñ ait diuinitus plato in quatro de legibus.salutẽ paratam illi ciuitati uideo.i qua lex seruientibus magistratibus dominatur:interitũ uero illã:i qua ñ lex mgiatib⁹sed legi mgiar⁹ psũt.Quæ aũt crimia ptieãt ad legẽ maiestatis supra dictum est & copiose scribunt iuriscõsulti digestis ad legẽ iuliã maiestatis. Tiberius dixit leges exercendas itelligi uolẽs non tã ex pscripto & formula exercendas:q̃ ex libidine ipsius & seuitia distringẽdas uelnti cela sanguinaria.atq; mortifera. ¶ Statuæ caput dempserat.scire debes qd apd priscos statuæ ita formabantur:ut capita tolli & alia substitui possent:qd docet plinius in.xxxv.cuius hæc sunt uerba.surdo statuaræ discrimine capita pmutantur.hoc fictũ fuerat in augusti statua:cuius rei auctor dãnatus ẽ. ¶ Ambigebatur.dubitabaẽ de auctore facinoris. ¶ Capitalia:pena capitis puniẽda.capital dici uoluerũt ueteres facinus:quod capitis pena luitur.plautus in menechmis.aĩ & si capital fecerit facile asseruabis hoies quoq; & ortiones capitales dici inuenies apud eruditos p flagitiosis pestiferisq; & capitali supplitio dignis.Cı.an.v.antonianaræ.ad quendã septimũ capitalẽ hoiem collega suum miserat.Idẽ in.ii.de officiis.capitalis oratio ẽ ad æquationem bonoræ ptinens ab oratio dicta est ira capitalis pro exitiali & mortifera.

Caullum

Cogi iudicia

leges dñæ

Magistrat⁹ ministri

Capita statuaræ pmutabantur

Capital

¶ M.AN. ¶ Scurram:dicacem hoiem:ridiculisq; uerbis incessentem.Est q; propriæ scurra qui risum ab audientibus captat:haud salua persone dignitate. ¶ Non reddi:a Tiberio ¶ Legata:quæ Augustus testamẽto legasset. ¶ Recipere debitum.quod sibi deberi diceret. ¶ Patri suo:Augusto. ¶ Iudicia maiestatis.i cos

qui maiestatis essent accersiti. ¶ Alterius: quẽ eo genere honoris ornare destinarat. ¶ Calumnia: crimina tionis. ¶ Capitalia essent: capitis periculum importarent. Vulpianus: Capitalem inquit fraudẽ admittere est tale aliquid delinquere ꝑ quod capite qui fecerit puniendus sit.

mulacrũ seruũ cecidisse: uestẽ mutasse: nũmo uel annulo effigiem impressã: latrinæ aut lupanari intulisse. dictũ illũ factũue eius estimatione aliqua læsisse: periit deniq; & is qui honorem in Colonia sua eo die decerni sibi passus est: quo decreti & Augusto olim erant.

De atrociter gestis per eũ sub specie grauitatis.

Multa præterea specie grauitatis ac mo[rum] corrigẽdorũ: sed & magis naturæ obtẽperãs ita sæue & atrociter factitauit: ut nõnulli uersiculis quoq; & pñtia exprobrarẽt: & futura denũcient mala.

Asper & immitis breuiter uis omnia dicam.
Dispeream si te mater amare potest
Non es eques: quare nõ sunt tibi millia centũ.
Omnia si quæras: & rhodus exiliũ est.
Aurea mutasti Saturni sæcula cæsar.
Incolumi nam te ferrea semp erunt.

¶ PHI. ¶ Seruũ cecidisse. supra dictũ ẽ ex auctoritate senecæ. & iurisconsulto[rum] licere seruis ad statuam principis cõfugere tãq ad asylũ. ũn tiberius crimen hoc capitale. i. capitis pena puniẽdũ ẽ uoluit: si qs dñs seruũ uerberasset q ad augusti statuã confugisset. ¶ Vestẽ mutasse. repete illud circa simulacr[um] augusti. nõ enim mutasse uestẽ: qd rei cũ suis gentilibus facere solẽt erat capitale sed id fecisse iuxta statuã augusti. põt & hoc referri ad eos: q interdũ in foro uestẽ mutabant & luxu alia uecãsicut ille crispinus ap martialẽ. nescit cui dederit tyriam crispinus aboli. dũ mutat cultus induitur q; nouos. ¶ Effigiem. s. Cæsaris pricipis. ¶ Nũmo. cuius nota esset effigies augusti. ¶ Latrinæ intulisse hoc ex historia dictũ quã a seneca tradi obseruauimus. sic. n. scribit li. iii. de beneficiis. sub tiberio Cæsare fuit accusandi si equẽs & pene publica rabies: q̃ oĩ ciuili bello grauius togatã ciuitatẽ cõfecit. excipiebat ebrio[rum] sermo: simplicitas iocãtiũ nihil erat tutũ: ois seuiendi placebat occasio.

cenabat paulus ꝓtorius i cõuiuio quodã: imaginẽ tiberii ĩ anulo hñs & eminẽte gẽma: rẽ ineptissimam fecero si nunc uerba q̃siero quẽadmodũ dicã illũ matellã sumpsisse: qd factũ simul & macro ex notis illius tpis uestigatoribus notauit: & seruus eius cui nectebitur insidiæ: ei ebrio anulũ extraxit: & cũ macro cõuiuis testaret admotã esse tiberii imaginẽ obscenis: & iã subscriptionẽ cõponeret: ostẽdit ĩ mãu sua seruus anulũ. hactenus seneca: ex cuius ue. bis paret quẽadmodũ capitale erat i tulisse effigiẽ principis obscenis locis: siue illa esset i anulo siue in nũmo expssa. ¶ Latrina. antiqui balneũ domesticũ lauatrinã appellare cõsueuerũt: sicuti docet Varro lib. ii. de analogia: deinde cũ breuitatis cã noĩa cõtraherẽt quo essent aptiora ꝓ lauatria latrinã noiare cœpẽrũt: sicuti ex maxillis & axillis & uexillis: malæ alæ & uela dimĩnuta sũt: lautus in curgulione latrinã meo balnei significato: qd tradidit uarro. uidet accepisse: ubi ait: astas tuas magnas mias nõ pluris facio q ancillã meã: quæ latrinã lauat. hinc latrinas quoq; uulgo dicimus colluuiria hoc est receptacula colluuionis stercoris & sordiũ. scribit Iulius firmicus i. viii. matheseos: qd quicunq; habuerit horoscopũ in. xxvii. parte arietis latrinas semp cloacasq; mũdabit. Idẽ ait. quicũq; in parte tauri habuerit horoscopũ baiulabunt stercora & latrinas purgabũt: uidet latrinæ differre a cloacis tanq priuatæ a publicis. columela iuuidis quoq; uocauit latrina cloacis. ¶ Honorẽ i colonia sua. sensus ẽ. colonus ille fuit iussu tiberii iterfectus: qui colonia in quã fuerat deductus honore se decorari pmisit eo die: quo die p superiora tpa Augusto Cæsari fuerãt honores similiter decreti: tanq is uellet augusto coæquari. ¶ Corrigendo[rum] mo[rum]. instar cẽsoris q præest moribus corrigẽdis: cũ censura sit magistra uitæ. ¶ Asper & imitis. uersiculi isti icerto auctore uulgati sũt i omnes tanq taxatores principis tiberii & illius uitio[rum] castigatores acerrimi. ¶ Disperea. male perea. dixit oratius

perea male si nõ optimũ erat. Marcialis. disperea si tu piladi pstare matellã dign[us] es. ¶ Mater amare. ex hoc declarat: q̃ã odiosus cũctis mortalibus foret tiberius: q nec qdẽ a matre liuia ob mo[rum] duritatẽ amari poteratcũ nullus amor indulgẽtior materno esse soleat. ¶ Non sunt milia centũ an quodã satis emẽdato codice legi: quater & nõ sunt tibi milia cẽtũ: q̃ lectio nõ displicet. census. n. equestris erat quadringento[rum] mi[lium] sicut notũ est ex auctoritate utriusq; plinii & poeta[rum]. sensus est tiberiũ equitẽ iure dici nõ posse: q nec quidẽ in censu habeat cẽtũ milia: uel cui nõ sit census equestris hoc ẽ milia quadringẽta. ¶ Rhodus exiliũ. tiberius mãsionẽ suã q̃ in rhodi fecit secessum rhodiũ honesto uocabulo appellare solebat cũ uerius exiliũ fuerit nũcupãdũ. uisus ẽ. n. magis exulasse q secessisse: cum romã remigrare non posset. ¶ Saturni secula: notissima sunt quæ de etate saturni aurea reliquisq; seculis memorantur: hesiodus addit etatem heroicam: oium pessimum seculũ est ferreum. & hoc tam diu futu[rum] presagiunt uersiculi: q̃ diu incolumis fuerit tiberius. nã q principes prout boni uel mali extiterint secula facient aurea uel ferrea tiberius seculum aureũ quod fuerat sub optimo principe augusto demutauit in seculum ferreum sua improbitate & scelere.

¶ M. AN. ¶ Mutasse uestẽ: qd reo[rum] ꝓpriũ fuit. ¶ Latrinæ aut lupanari: hoc ad nũmos illã uero ad anulos referas. ¶ Naturæ obtẽpans: suũ secutus igeniũ. ¶ Exprobrarẽt: ꝓbro darẽt. ¶ Asp & imitis: es itellige: id. n. uerbũ Gellio: Macrobio & Seruio auctoribus põt sine sensus detrimẽto reticeri q̃ & uocãdi casus esse

possit. ¶ Mater: Liuia: ac p hoc ne alii qđe: argumētū a maiori. ¶ Nō fuit tibi milii cētūquū legitim⁹ ei ordinis cēsus quadrigētoꝝ milliū eēt. ¶ Oia tuas oēs erūnas & miserias. Rhodos exul: exilii sedes: & nō secessus. ¶ Anne ea sæcula: quæ sub Augusto fuerāt. Verū iā redit & uirgo redeūt saturnia regna: & rursus toto surget gēs aurea mūdo. ¶ Ferrea: sæua & crudelia. Hesiodus eni oium primā atq ideo optimā aureā appellauit. ¶ Postremā uero ferreā χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων ... δεύτερον αὖτε γένος ... τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων χάλκειον ... magnā in uita intelligi uoluit mutationē Tiberii uitiis esse factam ut quæ aurea modo fuissent sæcula: ferrea essent facta.

Fastidit uinum: quia iam sitit iste cruorem,
Tam bibit hunc auide: quam bibit ante merum.
Aspice felicem sibi non tibi Romulæ Scyllam,
Et Marium si uis aspice: sed reducem.
Necnon Antonii ciuilia bella mouentis,
Non semel infectas aspice cæde manus.
Et dic Roma perit: regnabit sanguine multo,
Ad regnum quisquis uenit ab exilio:
Quæ primo quasi ab impatientibus Romæ dominii: ac nō tam ex animi sententia quam bile & stomacho fingerentur: uolebat accipi: dicebatq; identidem oderint dum probent: deinde uera plane certaq; esse ipse fecit fidem.

De pœnis grauissimis immeritis propter medica commissa irrogatis.

¶ PHI. ¶ Sitit cruorem. tale ē illud a plinio dictū de marco antōio ebrioso. nolumē euomuit quo facile intelligat ebrius in sanguine ciuiū & tāto magis eū sitiens. ¶ Aspice felicem. sensus ē: quēadmodū sylla: marius. Marc antonius ab exilio reuertētes truculētissimi & sanguinarii tyrāni extiterūt: ita tiberius ab exilio rhodio ad pricipatū romanum accedēs sanguine & crudelitate bacchabūdus dñatur. ¶ Hūc auide. s. cruorē: ex quo figuiaria tiberii natura taxat. ¶ Romule. sermo est apostrophus ad romulū ipsius urbis cōditorem tā q ad romanos. o romule inquit syllā: qui cognominatus est felix & faustus: scito illū fuisse quidē felicē sed sibi tibi uero infestissimum. notum aūt est quēadmodū sylla nimis obesus fuit naufragiū rei pu. & carnificina ciuiū: q ut auctor ē iulius firmicus maternus i primo matheseos: nephrius cedibus pascebatur & oia faciebat ipune: moxq; subiungit. Quis deus aut exulē fecerat mariū aut felicē fecerat syllā. sic taq exul fugit ex urbe seq; ad milites cōtulit: qn marius & sulpitius tumultuātes in foro cōsules eiecerunt trucidato pōpeii. q unus ex cōsulib⁹ erat filio. pōt & tūc uideri exulasse sylla: qn marius una cū cynna reuersus ab exilio iuasit urbē uillas & edes syllæ incēdit: & metella syllæ cōiunx cū filiis ex urbe clāculum uix effugiendi habuit potestatē. ¶ Mariū reducē. marius tunc sanguinarius & maxime crudelis fuit quando rediit ab exilio subnixus ope cinnæ. & ut historici testant: carcer: catenæ: fuga: exiliū: horrificauerant mariū. si uis sigillatim nosse: quæ exempla crudelitatis ediderit marius ab exilio reuersus lege plutarchum appianūq; lūm: florū & ex poetis lucanum. Reduces aūt pprie dnr auctore seruio q picula euaserint & icolumes redeunt. No iatiuus singularis numeri ē redux: quo utit sidonius apollinaris. ¶ Ciuilia bella. M. Antonius ciuilia bella plura cōmouit: mutinense aduersus decimū brutū: philippēse aduersus alteꝝ brutū & cassiū: actiacū aduersus augustū. ¶ Infectas. tinctas fedatas. ¶ Nō semel. M. Antonius hostis patriæ iudicatus mox augusto lepidoq; cōiūctus nephariā fecit, pscriptionem & multoꝝ cede oculos pauit: & i primis Ciceronis historia notissima: ideo ait: nō semel īfectas fuisse hoc ē tinctas atq; fedatas sanguine ciuiū manus Antonii. qui sepe ciuiles cedes patrauit sitiens uidelicet humanū sanguinem: qui i uolumine: qđ de sua ebrietate edidit declarauit quāta p temulētiā mala orbi intulisset. ¶ Venit ab exilio. sicut sylla: marius: & Antonius. oli ab exilio redeūtes ipotenter dñati sūt. ita nūc tiberius ab exilio rhodiensi adeptus impiū insolēter & crudeliter regnat p sanguinē & cedes ciuiū. ¶ Quā bile & stomacho. sensus est. tiberius psuadere uolebat auctores taliū uersiculoꝝ. nō ideo talia scribere i ipm qd re uera ita ex aio sentirēt. sed potius p indignationē: tanq dū impati nō possent. bilis p idignatiōe accipit & iracūdia: cuius effectrix ē. oratius iussit qđ splēdida bilis: psius. calido sub pectore mascula bilis intumuit plini⁹ de felle loquēs ait. hinc & in mores crimē bilis noie: adeo magnū ē in hac pte uitius: cū se fūdit i hoiem. ¶ Stomacho. idignatiōe. unde stomachosus & stomachabūdus. ¶ Identidē. frequenter. ¶ Dū pbent. pbare cogunt. hoc. n. naturaliter euenire solet ut tyrānū subiecti odio detestabili psequant: sed tñ palā pbare cogantur. cōsimilis hæc tiberii uox ē illi detestabili tyrānicæq; sniæ. oderint dū metuāt: q multos dedit præcipites: nā quē metuūt oderūt. quē qsq; odit: piisse expetit: ut inqt uerissime ennius. quin etiā silius dementiā esse oñdit i principe timeri uelle tanq id sit honori: sic. n. ait de asdrubale. & metui demēs credebat honorem. ¶ Fecit fidem. factis sanguinariis & crudelibus approbauit uera esse illa oia: quæ de ipso scribebantur. ¶ M. AN. ¶ Fastidit uinū: cuius ab initio appetētissimus fuit: uñ illud: Caldius biberius mero. ¶ Felicem syllā: aureæ statuæ q Scyllæ p rostris locata est: cornelio Scyllæ ipatori fortunato ē ut Appian⁹ tradit ascriptū ipse quoq; liberos duos Faustū & Faustā appellauit: quā uocē fœlicē & hilarē apud romanos significare Plut. tradit. Aspice iqt scyllā fœlicē. sed sibi fœlicē nō patriæ ut illi. siqdē Scylla quū ppetuā iduisset dictaturā pacato rei publicæ statu eā ultro deposuit. Sed cur Scyllā Tiberiū dixerit i dubiū uenire pōt: uteꝝ Scylla & ipse quasi ab exilio ex mitridatico bello ad rēpu. capessēdā redit. Plut. & Appian⁹ sūt auctores. ¶ Romulæ

Sylla uitis obesus

Redux

Bilis

romanę.pſi⁹ an romulę ceues. Catul.at uobis mala multa dii deæq; dēt opprobria Romuli Remiq;. ¶ Redicem:nō qualis fuit cū cibros teutonas & ambrōes uicit:ſed cū dirus & pius pnitiosus ab exilio redit. Appianus Plut.& Anneus Lucanus eius ſæuitia longiore ſunt ſermōe executi. ¶ Antonii:qui & ipſe hoſtis iudicatus:reuerſus,pſcriptionem crudeliſſimā cum Auguſto & Lepido exercuit. ¶ Ciuilis belli moueris: nam ſub initium primi belli ciuilis,quod ad Mutinā geſſit hoſtis iudicatus eſt. ¶ Nō ſemel ſectas: ſæpius ſigurate dixit:pter mutinenſe bellū ciuile:geſſit & philippēſe & actiacū nouiſſimeq; alexandrinū. ¶ Dic dicere pores. ¶ Quiſquis uenit ab exilio:qđ ita ſane eſſe Sylla:Marii.& Antonii reditus ad ur bē antea demōſtrauit:hac uero tēpeſtate tuus o Tiberi:multi.u.non ſeceſſum illū:hodiacū:ſed exiliū ſunt interpretati. ¶ Ab impatientibus romæ dñi:ab his qui dñm Romæ pati non poſſet. ¶ Ex animi ſentētia:qđ ita illi de ſe ſentirent ut ſcriberēt. ¶ Oderint dū probēt:nemo ea quæ odit,pbauit unq; niſi inuitus:a quo ſenſu hæc non abhorrēt:ut dixerit hēant me odio dum palā,pbare cogant tantidēq; erit ac illud oderint dū metuāt: ſed,pbabilius eſt:ferāt pſe odiū obtrectationibus:& famoſis libellis:modo nos certo animi iudicio probent.

IN paucis diebus quam capreas attigit piſcatori qui ſibi ſecretum agenti grandem mullum inopinanter obtulerat:perfricari eodem piſce faciem iuſſit: territus quod is a tergo inſulæ per aſpera & deuia erepſiſſet ad ſe. Gratulanti autem inter pœnam quod non & locuſtā,quā pgrādem ceperat obtuliſſet;locuſta quoque lacerari os imperauit. Militem prætorianum ob ſurreptum e uiridario pauonem capite puniuit. In quodam itinere lectica qua uehebatur ueprībus impedita exploratorem uiæ primarum cohortium centurionem ſtratum humi pene ad necem uerberauit.

Item de ſæuitia & omni genere crudelitatis eiuſdem.

MOx in omne genus crudelitatis erupit:nunquā deficiente materia:quū primo matris dein nepotū &

¶ PHI. ¶ Grandē mullum.dximus ſupra mullos piſces magnitudine eē modica binaſq; libras pōderis raro admodum exupare:cū ergo ma iuuent piſcator mullū grādē & ob id ptioſiorem gratioremq; futur; rat⁹ tiberio obtulerat oſtēdit omnius i ſermonibus procerios lupos odio eſſe qa naturaliter magni ſunt.cōtra grandes mullos expeti:quum hiſ eſt breue pondus. ¶ Perfricari. non tā ſupplicii cā q; dehoneſtamēti.quis & ſquamæ poſſint lacerare faciē & cōcidere. ¶ A tergo inſulæ.tanq; aditū uiamq; demonſtraſſet.qua inſidiatores furtim obrepe poſſit ad tiberium contrucidādū. ¶ Per deuia.in acceſſa remotaque a uia uſitata.

Erepere

¶ Erepſiſſet.erepere eſt difficulter loca aſpa & edita ſcādere:tāq; opus ſit erepe magis q; ambulare.oratius.& quos nunq; erepſemus niſi nos uicina triuici uilla recepiſſet.

locuſta

¶ Locuſta.locuſta piſcis ē ex genere cruſtaceo;: corpore longo differt mas locuſta a femina:quod feminæ primus pes duplex:mari ſimplex:utriq; cornua ante oculos bina lōga & aſpa auctor Ariſtoteles in.iiii.polypū in tantū locuſta pauet ut ſi iuxta uiderit omnimodo moriaſ.locuſtam lacerat conger ut refert plinius in ix.ſunt & locuſtæ ex genere inſecto;:quas græci acridas appellant:q; uolantes ſolem obumbrant omnia

Acrides

morſu erodētes & cōtactu adurentes in cyrenaica regione lex eſt ut inquit plinius in undecimo:ter anno debellandi locuſtas:primo ut oua obterit:deinde fœtū poſtremo adultas deſertoris pena in eum ſtatutā qui ceſſauerit hæc eſt illa locuſta:quæ olim egyptū repleuit ſicut in exodo & apud eccleſiaſticos ſcriptores copioſe relatū eſt de piſce locuſta loqtur tranquillus:cuius ſenſus ē piſcator dū pſicatione mulli piſcis ſquamoſi laceratur.cepit letari q; nō locuſtam attuliſſet.cuius cruſtaceo tergo uehemētius lacerari lāniarique potuiſſet:tunc tiberius iuſſit:ut locuſta illius os & facies laceraretur:tāq; crudelitate pinde ac delectabili cibo

Seueritatis exemplū

paſcebatur. ¶ Ob ſubreptū pauonē:oli peſſenius niger romanus ipator ob unius galli direptionē decē cōmanipulōes ſecuri percuti iuſſerat:ſed exercitus ſeditionē neritus iuſſit ut denorū gallinaceo; pcia gallinacei dño perſoluerent:& ut nemo illo; unq; focū faceret:nec unq; recēs coctū cibū ſumeret:ſed pane & frigidis ueſcerētur:appoſitis ſpeculatoribus:q id curarēt. ¶ Viridario:horto ameniſſimo. ¶ Veprībus: ſpinis

Vepres
Vepreta
Veprecula
nitedula]

Virgilius in georgicis:& hirſuti ſecuerūt corpora uepres:inde uepreta,ſpinoſa loca & ſenticoſa dicūtur.Cicero uepecula qđ ē diminutiuū uepris dixit i feſtiaria:ut illa ex uepeculis extracta nitedula rēpu.conaretur arrodere:ēat nitedula in dictiōe Ciceronis intelligas mus exiguus:ſicut docet ſeruius citans hoc tullianum teſtimonium. ¶ Primarum cohortium centurionem:docet ueget ius in.ii.de re militari primam in legione cohortem fuiſſet eliquis cohortibus & nobiliorem & numeroſiorem:namq; ſupra mille milites continebat:& ob id miliaria nominabatur. ¶ Erupit:quaſi agmine & impetu facto proſiluit omni calcata modeſtia

Dein
Exin

¶ Dei nepotū:uerōis & druſi:i:ſæpe dixius dei & exi,p deide & exide auctor Ci.ī oratore.
¶ M.AN. ¶ Secretum agenti:curanti corpus aut circa quid aliud remotis arbitris occupato. ¶ Mullum: piſcem. ¶ Erepſiſſet:obrependo in ſummum euaſiſſet. ¶ Gratulanti:fœliciter ſibi ceſſiſſe dicenti. ¶ Locuſtam:quippe qui e cruſta nō ſquamis conſtat plinius.Locuſtæ cruſta fragili muniuntur:& rurſus:fluitant locuſtæ reptantium modo recto meatu cornibuſq; ſuis rotunditate præpilata ad latera porrectis. ¶ Viridario:loco herbis plantiſque uirentibus predito. ¶ Primo matris: breuis epilogus eorum:quæ crudeliter in matrem & neceſſarios per ſcelus patrauit.

¶PHI. ¶Nurus agrippinæ. ¶Seiani familiares psequeretur. seiano perempto cognati & amici passim ac cusabantur: ad quos donandos uel hoc solũ crimẽ sufficiebat q amici seiani fuisse dicerentur. ignouit tñ tiberius qbusdam & in primis Marco Terentio seiani familiari: q cũ accusaretur ob h(oc): q amicus seiani fuis set: nõ nõ negauit sed palã dixit se ideo studiosũ familiarem q seiani fuisse: quia ille tantopere a Tiberio honorabatur. æquum est. inquit quoscunq honorat imperator: eos quoq nos amare nihil curiosius inqui rentes quales hi sint. hæc dion. ¶Seiano concitari. quidã ita existimabant ut Tiberius nõ sua sponte sed sti mulis seiani concitatus sæuiret.

nurus postremo Seiani familiares: atq etiã notos persequeretur: post cuius interitum uel sæuissimus extitit: quo maxime apparuit non tam ipsum a Seiano concitari solitum: quã Seianum quærenti occasiones suminnistrasse. Et si commẽtario quem de uita sua summatim, breuiterq composuit: ausus est scribere. Seianum se punisse uel qd compisset furem aduersus Germanici liberos filii sui: quorum ipse alterum suspecto iam; alterum oppresso demum Seiano interemit: Sigillatim crudeliter facta eius exequi longũ esset. Genera uelut exemplaria sæuitiæ enumerata sat erat; nullus a pena hominum cessauit dies: ne religiosus quidem ac sacer. Animaduersum in quosdam ineunte anno nouo accusati damnatiq multi cum liberis atq etiam uxoribus suis. Interdictum ne capite damnatos propinqui lugerent: decreta accusatoribus pcipua pmia; nõnunq & testibus: nemini delatorum fides abrogata. Omne crimen p capitali receptum: etiã paucorum simpliciumq uerborum. Obiectum est poetæ quod in tragœdia.

¶Quærenti occasiones. Tiberio seuiendi in suos occasiões quærenti suggerebat suministrabatq seianus: non aũt ipse a seiano ad crudelitatem exercẽdã concitabatur. ¶Summatim breuiter q expressit quid sit cõmentarium. Nam sicut copiosius explicauimus in Iulio cæsare commentarium dicimus in quo nudæ res ponuntur & capita rerum annotãtur. hic ait Cai epistola ad L. luceiũ conficiam cõmentarios rerum omnium. ¶Alterum oppresso seiano igitur si post interitum seiani alter ex filiis germanici interemptus est a tiberio. quomodo potuit aut debuit seianus ob hoc puniri. quod ipse faceret aduersus filios germanici. ¶Sigillatim. specitim & p singula exempla crudelitatis. ¶Generatim. dũ p genera discurrit abunde exẽpla suggeruntur tiberianæ crudelitatis.

Cõmentarium

¶Ne religiosis quidem. religiosi dies ut docet gellius in .iiii. dicũt tristi omine infames impeditiq: quibus res diuinæ facere & rem quãpiam nouam exordiri tp(re) dũ est: quos uulgus nefastos appellat. hinc Cic. diẽ alliensis pugnæ religiosũ esse dicit in epistolis ad atticũ. qdam religiosos interptant dies sacros. macrobius in tertio saturnaliorum religiosi sunt inquit dies: qui facienda & uitanda discernũt: sacri uero dies sacrati sũt qq sacrum aliquãdo execrabile funestumq dicitur iuxta illud maronianum: auri sacra fames. religiosum diem & sacrum ueluti contraria opposuit fortunatianus in tertio rhetorices cum ait. Quando temporis significationem habet uelut interdiu an noctu sacro religioso die. ¶Animaduersum in quosdã. puniti quidã animaduertere. n. punire est: inde animaduersiones dictæ. & animaduersi ipsi puniti. paulus iurisconsultus corpora animaduersorum quibuslibet petentibus ad sepulturam danda sunt. ¶Ineunda anno nouo. cal. Ianuarii: quo die cum sit festus & sacer temperandum erat a supliciis animaduersionibus: quolim calendæ. Martiæ principium anni fuerunt: idq maxime ex hoc probatur: q ab ipso quintilis quintus est: & deinceps p numero numerabantur. quandoq & idus mar. solemnes fuerunt ineundis magistratibus: aliquãdo idus decembres. liuius auctor. ¶Propinqui. necessarii & affines. ¶Lugerent. lugere non tam plorare est q lugubres uestes induere. est autem uestis lugentium coloris nigri: quem græci anthracinum appellãt a carbone qui græce anthrax uocatur. Varro propinquæ adolescentulæ etiam adulescentuli pximi amiculo nigello capillo demisso sequuntur luctũ. scribit liuius matronas in luctu nihil aliud q purpuram aurumq deponere: quæ cum eluxisse sunt resumunt. Dionysius alicarnaseus lib. v. refert Romanas matronas. Valerium publicolam brutum luxisse annuum tempus depositione auri & purpuræ: ut est illis luctus consuetudo in necessariorum cognatorumq funeribus. Cicero in quarta tusculana luctum esse dicit egritudinem ex eiusq carus fuerit interitu acerbo. ¶Nonnunquam & testibus. præmia. s. decreta sunt his qui pro testimonio dixissent propinquos damnatorum luxisse. ¶Delatorum accusatorum. ¶Abrogata: detracta. ¶Pro capitali. tanq pena capitis puniendum.

Religiosi dies

Sacri dies

Aiaduersiones

Aiaduersi

pricipiũ anni uarium

Anthracinus color

Luctus

¶M. AN. ¶Cõmentario quẽsic Gellius est adeo probi grammatici cõmentarius alterius generis auctoritas frequentiori numero et multitudinis cõmentarios & cõmentaria in differẽter ueteres ptulerunt: ẽ cõmentarium ut Seneca tradit: in quo nudæ res ponuntur. Cic. nõ est oratio: sed capita rerum & orationis cõmẽtarium paulo plenius. ¶Quorum alterum. Neronem. ¶Suspecto: Seiano. ¶Alterum: Drusũ. qbus falsa fuisse apparet: quæ de Seiani morte in cõmentariis tradidit. ¶Exẽplaria: ab exẽplari & exẽplario esse põt. Plin. uerba hæc omisit i hoc tractatu: nisi exẽplariũ uinosũ est. C. illa oratio fuit mihi exẽplar bñ dicendi. ¶A pœna hoĩum: quo non aliqs pœna afficeret. ¶Religiosus: Festus religiosos dies ẽe ait: q facienda & uitanda discernerent: qd & Maro sẽsisse ui: cuius illud: ẽ: nos diducere nulla religio uetuit: religiosi ad hæc dies infames atq infausti dicuntur. ¶Sacer: diuino cultui datus Trebatius in libro de religionibus sacrum ẽe dixit

ri. ¶ Ex necessariis: domesticis: arctiore quinculo iunctis. ¶ Carnificinæ: cædis & suppliciorum officinæ quid deor haberetur. ¶ Lugerent: luctu & squallore suiú testarentur dolorem. ¶ Obiectum fraudi datum.

Agamennonem lacessisset: obiectum & historico: quod Brutum Cassiumq; ultimos Romanorum dixisset: animaduersum statim in auctores scriptaque abolita: quamuis probarentur enim aliquod ante annos Augusto audiente recitata: quibusdam custodia traditis non modo studendi solatium ademptum: sed etiam sermonis & colloqui usus. Citati ad causam dicendam partim se domi uulnerauerunt certi damnationis: sed ad uexationem ignominiamque uitandam partim in media curia uenenum hauserunt: & tamen colligatis uulneribus ac semianimes: palpitantesque in carcerem recepti. Nemo punitorum & non in gemonias abiectus uncoq; tractus. Viginti uno die abiecti inter eos pueri & fœminæ immaturæ puellæ: quia more tradito nefas esset uirgines strangulari: uitiatæ prius a carnifice dein strangulatæ. mori uolentibus uis adhibita uiuendi. Nam mortē adeo leue supplicium putabat: ut quum audisset unum ex eis Carnulium noie anticipasse eam exclamauit, Carnuti⁹ me euasit

¶ PHI. ¶ Agamenonem lacessisset. deest in impressis codicib⁹ dictio hæc. probris: ut ita legas agamēnonē probris lacessisset eiba ĩt sensus: inter cætera crimina hoc quoq; tanq capitale obiectum fuit poetæ cuidam. q̄ in tragedia id uxerat personam: quæ agamennonem introductum in fabula probris conuitiisq; lacessebat tanq impotenter & tyrannice dominantem: sicut ap oratium in ai. sermonum lacessit ac cusaturq; agamennon: q aiacē sepeliri prohibeat. tragedia extat senecæ: cui titulus est agamēnon. hoc ideo in poeta punisse uidetur tiberius quia princeps & reges de principibus & regibus maledici egre ferūt: & quæ in alios probra dicuntur in se ipsos dici existimant. ¶ Vltimos Romanor: tanq in bruto & cassio generositas & uera uirt⁹ Romanor defecisset: nec post illos ullus apud Romanos amplius extitisset memoratu dignus & libertatis assertor. scribit plutarchus philopomenē a romanis ultimum græcor appellari solitū: q post illum magnus uir apud græcos nullus extiterit. ¶ Animaduersum in auctores. sumptū supplicium est de poeta & historico. ¶ Scriptaq; abolita. s. poetæ & historici. infesta nimis sunt illa uirtutibus tpa: quibus in libros quoq; & ingenia sæui sunt principes. scribit cor. ta. i uita iulii agricolæ sæuitū fuisse i arulenū rusticū & herenniū senectionē pariterq; i libros eorū delegato triumuiris ministerio: ut monumēta clarissimorū ingenior i foro urerēt. s. arbitrabātur pessimi principes cū libris aboleri uocē memorē libertatis. ¶ Quãuis pbarēt. illa. s. scripta poetæ & historici pprobata āt fuerit sub augusto: utpote optimo principe ĩprobata & abolita sub tiberio: utpote pessimo & crudelissimo. ¶ Studendi solatium ademptū: nouū supplicii genus & quo nullū semet maius excogitari pōt ad litteratos puniendos: q̄ illis adimere solatiū studendi: scribunt iurisconsulti digestis de penis genus esse penæ uiris studiosis interdicere aduocationibus & foro: nā cū litteræ ut dicere solebat. Aristoteles inter prospera sint ornamētū: inter aduersa refugiū: omni solatio doctus priuari uidetur. cui in custodia collocato studiis interdicitur: dixit plinius libro nono epistolarum oē sibi esse ex studiis solatiū. ¶ Citati: uel uoce præconis uel ab accenso. ¶ Sed ad uexationem: ideo se domi uulnerabant uolētes i cubiculo suo mori: ne damnati in iudicio uexarentur ignominioso dedecoro soq; supplicio. ¶ In curia: in ipso senatu ideo āt i curia hauriebāt uenenū: ut ita & cruciatibus eriperētur: & inuidiam Tiberio cōflarent. ¶ Colligatis uulneribus: iubebat tiberius uulnera illorum qui semet uulnerauerant ideo obligari: ut diutius per tormenta uiuerent & erumnosius. ¶ Nemo punitorū nō: quilibet quicunq; ex numero punitorum. ¶ In gemonias: locū supplicii. de quo paulo ante satis multa. ¶ Immaturæ: nōdū puberes: nec uiro tempestiuæ: duodecimus annus i femina & quartus decimus in puero secundum iura publica definit pubertatis etatem. ¶ Strangulari: laqo gulam frangere. ¶ Vitiatæ: constupratæ ne uirgines contra morem strangularentur. ¶ Dein strangulatæ. laqueo necatæ sunt: & ita morem a maioribus traditum seruasse uidebatur: qui prohibet puellam uirginem laqueo necari. ¶ Vis adhibita: qui cupiebant uiuere ad mortem adigebantur: quibus mori optabile erat: hos uiuere cogebat: ut ita diutius in calamitatibus essent: quæ morte finiuntur. ¶ Anticipasse: præoccupasse præuenisse priusquam a tiberio morti damnaretur. ¶ Carnulius me euasit: hoc ideo dixit tiberius: tanquam carnulius sibi mortem consciscens nimis cito cruciatus & tormenta fuisset: quæ per lentitudinē & longam moram solitus erat truculentus princeps adhibere his: quos diu mori uolebat.

Vltimos romanor.

Vltimus græcor qui

Seuitū in libros

Suppliciū litterati

¶ M. AN. ¶ Agamnemnonem: græcorū ad troiam iperatorem: sed nō tam nomē aut genus q̄ patriam secutum crediderim. siquidē lacedæmon: ac tota achaia in ueteri claudiorum cliētela fuit. ¶ Vltimos romanos: qui uere romani dici possent quia tyrannis infesti. ¶ Scripta: abolita: cōcremata aut alia ui absumpta. ¶ Augusto audiente: quo intelligi potest quanto æquior augustus: q̄ tiberius fuisset. ¶ Vulnerauerint: sibi manū intulerunt longiores cruciatus & ignominiam horrentes. ¶ Media curia: coram principe & patribus. ¶ Nemo non: omnis unusquisq;. ¶ Immaturæ: uiro scilicet maturus sponsæ & matura uiro dicimus: papinius: Donec & hic spōsæ maturus: & illa marito. ¶ More tradito: a maioribus accepto. ¶ A carni

ste ab ipso carnificii ministro. ¶ Dein strangulatæ: ut patrio more inco lumi post uirginitatem adempt factū uideret. ¶ Vi adhibita: ut uel inuiti uiuerēt. ¶ Anticipasse uenenū: pgustasse. aut pcipitasse se ferro ue icubuisse. ¶ Me euasit: cæluit sanguinaria natura ne supplicio qdē affectū: quē lōgiore cruciatu n̄ tot fusset.

Et in recognoscendis custodiis; præcanti cuidam pœnæ ma turitatem; respondit nondum tecum in gratiam redii. Anna libus suis uir consularis inseruit frequenti quondā conuiuio cui & ipse affuerit interrogatum eum subito & clare a quo dam nano astante mense inter capreas cur Pauconius maie statis reus tandiu uiueret; statim quidem petulantiam liguæ obiurgasse. Cæterum post paucos dies scripsisse senatui; ut de pœna Pauconii quamprimum statueret.

Item de crudelitate & sæuitia eiusdem auctus.

DVxit intenditq; sæuiciam exacerbatus indicio de morte filii sui Drusi; quem quum morbo & intem perantia periisset existimaret; ut tandem interēptū fraude Liuiæ uxoris atq; Seiani cognouit; neque tormentis neque supplicio cuiusquam pepercit; soli huic cognitioni adeo per totos dies deditus & intentus; ut rhodiensem ho spitem; quem familiaribus litteris Romam euocabat ad/ uenisse sibi nunciatum torqueri sine mora iusserit; quasi aliquis ex necessariis quæstioni adesset, deinde errore dete/ cto; & occidi ne uulgaret iniuriam; Carnificinæ eius osten/ ditur locus capreis; unde damnatos per longa & exquisita

¶ PHI. ¶ In recognoscēdis cu stodiis: in notis serui der larani mus custodias dici carcerarios: & dānatos: qui in carcere custodi/ untur. hic apud iurisconsultos titulo de custodia reorū scriptū legimus si custodia se interfecerit uel precipitauerit in reus culpæ ascribitur. itē si custos custodiā i terfecerit. itē si custodia casu de functa fuisse dicatur testationib⁹ id probandū. itē milites si ami serint custodias ipsi in periculū deducuntur. firmicus matern⁹ ait in quarto si luna minuta lu/ mine fuerit in nocturna geni/ tura: faciet carceris pposiros cu/ stodiarumq; custodes. ¶ Cui/ dam uni ex custodiarum nume ro. ¶ Nondum tecū in gratiam redii: tanq; reconciliatus esset il/ lis & beniuolus: quos maturæ morti festinanter traderet: plini us ait nihil esse melius tempesti ua morte. ¶ Annalibus: histori is quas scribebat: de annalibus dictum ē. ¶ Et ipse affuerit scri/ ptor. ¶ Annalium. ¶ Eum: ti/ berium. ¶ A quodā nano: bre/ uis stature homunculo: qui latine pumilio & pumulus nominatur de hoc dictum in augusto. illud adde a pumilio fieri comparatiuum quod est pumilior: quo usus est apuleius cum ait in qnto de asino aureo quo/ uis puero pumiliorem: quauis cucurbita glabriorem. Codices impressi habent pusilliorem: sed fulgētius placiadas ita legendum monet: ut diximus pumilionis siue nani pars superior magna est inferior parua. q̄ obrem existimat aristoteles in. xiii. de animalibus pumiliones mente deficere nec sapere ad perfectum. ¶ Inter capreas: in sere sū caprearū. ¶ Petulantiā linguæ: impudētiā, pcacitatemq; usus ē nanus dū perit in conuiuio cur reus maiestatis paconius tā diu uiueret a petendo dicta petulancia ut a pcando procacitas no minata: est autē pcare petere unde & proci matrimonio & petitores noiant: tiberius obiurgauit qdē i nano petulantiā loquēdi: tamē post paulo de illo summi suppliciū p epistolā iussit: & ita naui motutis crudelibus obtēperauit. ¶ Intemperātia: diximus supra ex actoritate plinii drusum tiberii filium fuisse ebriosum: nec alia magis re quinolētia regenerasse patrē tiberiū: ex uini āt intēperantia morbis ex morbis mors pueni. ¶ Fraude uxoris: autumat orosius tiberiū drusum & germanicū filios ciberi a patre ueneno fuisse pditos. ¶ Cognitioni: de ingrendis his: q cōscii fuissent mortis filii. ¶ Rhodiē sem hospitē: ne credas hominem rhodi natū dici a trāqllo hospitē tiberii rhodiensem: sed alienigenā rhodi habitātē: ita rhodius ex rhodien sis differūt ut hispanus & hispaniēsis sup quo copiose satis in iulio cæsare. ¶ Quæstioni: qstionē sic accipim⁹ nō tormēta tm̄: sed omnē inquisitionē: auctor ulpianus in titulo de senatuscōsulto syllaniano. ¶ Occidi si licet iussert. ¶ Iniuriam: qua affectus erat homo innocēs & isons. ¶ Carnificinæ: amator plautinus in ci/ stellaria credit amorem primū apud homines carnificinam commentū. Mar. cato carnificinas dixit plura/ tiuo numero pro suppliciis atq; tormentis: & ut utar uocabulo pluratiuo pro cruciabilitatibus: sic eni ait ubi societas ubi fides maiorum: insignitas iniurias plagas uerbera uibices eos dolores atq; carnificinas per dedecus atque ignominiam te facere ausum esse carnificina: hic significat non tam ex carnificationes quā domicilium cruciatuum: est etiam carnificina locus: in quo sontes iussu potestatum a carnifice occi/ duntur. carnificina quoque accipitur pro officio ipso carnificis: plautus in captiuis: uel carnificinam hunc facere possum perpeti.

¶ M. AN. ¶ Custodiis: continens pro cōtēto reis: q qui i custodia erant. ¶ Pene maturitatem: celeritatem supplicii. ¶ Tecū in gratiam redii: nondū tibi placatus sum inauditæ sæuitiæ argumētū: quæ celeriter occi/ dere quēq ne inimici quidē animi duceret: sed sic certe ē: ut anneus ait seneca: clementis uideri animi: q om nino periturus sit: confestim occidere. ¶ Annalibus: quid annales ab historia distent. Gellius abunde ex/ plicat. ¶ Ob intēperantiā: luxuriosam & imoderatā uitam. ¶ Liuillæ uxoris: ex germanico & agrippia ge/ nitæ: q druso & tiberii filio nupsit. ¶ Cognitioni: quæstioni de morte filii. ¶ Torqueri: quæstioni adhibe

Custodiæ
custodiarum custodes
Pumilior
Pumiliões
Procare
Proci
Rhodiētis
Carnificia

Classiari

¶PHI. ¶Classiariorum: classiarii nō tā remiges in classibus dicūtur: q̄ milites. cor. tacitus anicetū cēturiōe classiario comitatum: plinius in epistolis classiarii iminente periculo exterriti. ita hic classiarios intelligemus milites ex classe remis & hastis elisisse cadauera eorum: quos in mare iubebat tiberius p̄cipitari. ¶Manu: multitudine. ¶Cōtis: cōtus pertica ē exploratoria: unde uerbum hoc percōtor deriuari donatus existimat

Contus
Contati

contus significat lanceā militarē: unde a uegetio contati milites dicti: q conto utūtur: dē p̄cipit inter meditationes armorum ut equites contis utantur scienter & fortiter: nonius marcellus contos hastas lōgiores & robustas esse dicit.

tormēta præcipitari coram se in mare iubebat; excipientem classiariorum manu: & contis atq; remis elidente cadauera: ne cui residui spiritus cuiq̄ inesset: Excogitauerat āt inter genera cruciatus: ēt ut larga meri potiōe p̄ fallaciam oneratos repete ueretris deligatis fidicularū simul urinæq; tormento distēderet qd̄ & nisi mors p̄uenisset: & thrasyllus consulto (ut aiunt) differre q̄dā spe longioris uitæ cōpulisset plures aliq̄to necaturus; ac ne reliquis quidem nepotibus parsurus creditur: quū & caiū suspectū haberet: & Tiberium ut ex adulterio cōceptū aspernaretur: nec abhorret a uero: nāq; idētidē fœlicem priamū uocabat: qd̄ sup̄stes oīum suorū extitisset.

De suspitione in qua uixit inter facinora.

QVam uero iter hæc nō mō īuisus ac detestabīs: sed p̄trepidus quoq; atq; ēt cōtumeliis obnoxius uixerit multa idicia sunt: haruspices secreto ac sine testibus cōsuli uetuit: uicia uero urbi oracula disiicere cōat⁹ ē, sed maiestate

¶Onera tos: repletos & bene potos atq; distentos. ¶Ueretris: membris utilibus. hyeronimus: cur portas ueretro paule: cur a sexu feminarum barba pilis aliaq; mēbrorum qualitate distingueris

Fidiculæ
Fides
Neruiæ
Fidicula in celo

¶Fidicularū: fidiculas intelligat cordas ipsius cytharæ q̄ fides dicitur: festus pōpeius: fides gen⁹ citharæ dicta: q tantū iter se cordæ eius: quātum iter homines fides concordet: cuius diminutiuū fidicula est: hæ fidiculæ eleganti uocabulo neruiæ quoque nominantur: tanq̄ ex neruis cōcinatæ: hinc apud scriptores clarissimos legimus neruias in fidibus brumali die alias digitis pellnaltas sonare: ē & in cælo fidicula iter astra cōstituta: q̄ fidesa columella ab higinio lyra nominatur: plinius in. xxviii. fidicula occasu suo autūni inchoat. p̄terea fidiculæ inter genera tormētorum numerātur existimātq; eruditi instrumētū eē ex duobus lignis compactū: ego credo id potius esse tormentū: quo sontes a tortore cordis: funibusq; aligan uulgo torquentur de hisce fidiculis mentio fit apud senecā: quintilianū. Valerium: totāq; ferme eruditorum scholam: sed ī hoc trāquilli loco fidiculas haud dubie accipimus pro tenuissimis citharæ chordis: quibus genitalia facillime deligari possunt. ¶Vrinæq; tormēto: inter maximos corporis cruciatus est stranguria: idest urinæ difficul

Straguria

tas. scribit plinius stillicidiū urinæ a uesica impatibilē esse cruciatū: erat ergo nouū maximumq; tormēti genus hoc: qd̄ crudelissimus princeps excogitauerat: ut bene poti ac distenti uesicam mero turgentē exonerare nō possent. ¶Consulto: de industria. ¶Lōgioris uitæ: ita asserebat mathematicus ex fato sidereque mōstrari. ¶Thrasillus: mathematicus: cuius superius mentio facta est. ¶Caiū: caligulā intelligito q ei mox successit in imperio: cuius pater fuit germanicus adoptiuus Tiberii filius. ¶Et tiberium: hic nepos erat tiberii genitus ex druso filio naturali. ¶Idētidem: frequenter. ¶Fœlicē priamū: luculēti scriptores priamum ob hoc infelicissimū fuisse tradūt: propter quod fœlix a tiberio uocabatur. Cicero in prima tusculana sic scribit: priamū in tanta progenie orbatū cum in aram confugisset hostilis manus interemit: hic si uiuis filiis īcolumi regno occidisset: astante ope barbarica tectis celatis laqueatis: utrum tādē a bonis an a malis discessisset: tum profecto uidetur a bonis: & certe ei melius euenisset. hoc idem iuuenalis tradit explicans incommoda uitæ longioris. fuerunt autem priamo filii quinquaginta: quorum decem & septem ex iusta uxore

Priamo filii quiquaginta

nati sunt apud senecam in tragedia cui titulus ē troas: dicitur de priamo id quod quadrat cum tiberii sententia: sic enim inquit chorus fœlix priamus dicimus omnes: fœlix priamus: fœlix quisquis bello moriēs: omnia secum cōsumpta uidet. ¶Prætrepidus. mos tyrannorum est: ut ex conscientia metuant: oīa: quo in metu dyonisium & alexandrum fuisse notum est. ¶Consuli uetuit: interrogari ne. s. aliquid de morte sua per aruspicinæ disciplinam pronuntiarent olim accusatus est foranus & feruilia forani filia: quod pecuniam magis delargita esset tanquam consultatura de morte principis nerōis. ¶Vicina urbi oracula ut fortes antiatinas: de quibus post paulo: ut prenestinas ut tiburtinas: uidetur enim oraculum fuisse tibure: p̄pter albuneam unam ex sybillis: quæ illic numinis uice colebatur.

¶M. AN. ¶Classiariorum manu: remigum multitudine sociorūq; naualium: qui classem præsidio circa capas obtinebāt. ¶Leucadii: ut strabo ait. quē e x summa rupe i subiectū mare p̄cipitassent. nauibus continuo excipiebat: ut seruatum extra fines mitterent hic ne euaderet exceptū necabat. ¶Contis longioribus hastis: ut nonius ait & robustis. ¶Oneratos: repleros. ¶Veretris: genitalibus. ¶Fidicularum inhibita arctissimo fidicularum nexu micturitione. ¶Distenderet: ualde impleret: ac per hoc maiore cruciatu torqueret. idem alibi nunquam e triclinio abscessit: nisi distentus ac madens. Vergilius: Referunt distenta capellæ. ¶Spe longioris uitæ: longiore uitæ spacio ex astrorum ratione promisso. nam totus ut Diō ait,

ex trasylli disciplina tiberius pendebat. ¶ Consultone in plures sæuiret. ¶ Nepotibus: caligulæ & Tiberio drusi filio. ¶ Superstes omnium suorum: non omnium: nam Hecube: Heleno: polidoro: Cassandra: & polixena superstitibus periit: sed ad illud Vergilianum allusit: Troiam incensam & prolapsa uidentem pergama. Iuuenalis. Omnia uidit euersa & flammis asiam ferroque cadentem.

prænestinarum sortium territus destitit: quum obsignatas deuectasque Romam nõ repisset i arca nisi relatas rursus ad templum: unum & alterum cõsulares oblatis prouinciis nõ ausus a se dimittere usque adeo detinuit: donec successores post aliquos annos præsentibus daret: quum iteri manente officii titulo et delegaret plurima. Assiduecque illi per legatos & adiutores suos exequenda curarent.

De suspitione nurus & nepotum damnatorum.

NVrum ac nepotes nunquam aliter post damnationem: quam cathenatos; obsutaque lectica loco mouit: prohibitis per militem obuiis ac uiatoribus respicere usque uel consistere.

Idem de diffidentia & suspicione eiusdem.

SEianum res nouas molientem: quis iam & natalem eius publice celebrari: & imagines aureas coli passim uideret uix tandem & astu magis ac dolo: quam principali auctoritate subuertit. Nam primo ut a se per speciem honoris dimitteret collegam sibi assumpsit in quinto consulatu: quem longo interuallo absens ob id ipsum susceperat. Deinde spe affinitatis ac tribunitiæ potestatis deceptum inopinantem cri-

¶ PHI. ¶ Prenestinarum sortium. Cicero in secundo de diuinatione luculenter enarrat: quemadmodum numerius suffusius sortes primus inuenit apud prenestinos sculptas in robore litterarum priscarum notis: & cum eodem tempore mel ex olea fluxisset in eo loco: ubi fortunæ sita est edes: aruspices dixerunt summa nobilitate illas sortes futuras: eorumque iussu ex illa olea arca facta est eoque sortes conditæ: quæ fortunæ monitu pueri manu miscebantur atque ducebantur. uetustas etiam nunc retinet nomen sortium prenestinarum: carneades dicere solitus erat nusquam se fortunatiorem quam preneste uidisse fortunam de hoc prenestinæ fortunæ oraculo meminit silius: celsisque dicatum fortunæ prenestæ iugis. & a nobis copiose dictum est in commentariis propertii: ubi enarratur ille uersiculus: et quid prenestis dubias petis inscia sortes. ¶ In

Origo sortium

fortuna prenestina

arca: arcam illam intelligit ex olea factam: in qua conditæ sortes ferebantur. ¶ Obsignatas: sigillo impresso clusas ne fucus fieri posset. ¶ Ad templum fortunæ scilicet prenestinæ. ¶ Non ausus dimittere: timebat ne in prouincia quisque sua res nouas moliretur. & ad rebellionem prouinciales concitaret. ¶ Præsentibus: duobus illis cõsularibus: quibus obtulerat prouincias: nec tamen eos ob metum a se dimiserat. ¶ Manente officii titulo: ut scilicet proconsules aut præsides prouinciæ dicerentur: quibus tamquam legitimis præsidibus proconsulibusque plurima tiberius delegabat: scribunt tamen iurisconsulti proconsules nisi egressi fuerint urbem nõ habere iurisdictionem per legatos posse proconsul mandare iurisdictionem a legato suo ut inquit ulpianus legatos nõ oportet principem cõsulere: sed proconsulem suum & is ad consultationem legatorum debebit respondere: scribit pomponius legatos proconsulum nihil proprium habere: nisi a procõsule eis mandata sit iurisdictio: de his legatis nunc loquitur. ¶ Obsutæ: munita circunsepta & undique clausa: ne quispiam intereundum introspicere posset quis in lectica deferretur. ¶ Prohibitis uiatoribus introspicere: aggrippinam nurum & drusum neronemque nepotes quum ab uno loco ad alium transferebantur in lectica undique conuelata deferri uoluit & adhibitis militibus uetuit uiatores & iter facientes respicere quis intra lecticam gestaretur: et res cognita maiorem ipsi cõstaret inuidiam. olim homo adolescens pro legato in lectica ferebatur ei obuiam bubulcus uenusinus aduenit & per iocum cum ignoraret quid ferretur rogauit nõ mortuum ferret: ubi id audiuit lecticam iussit deponi struppis quibus lectica ligata erat usque adeo uerberari iussit: dum animam efflauit auctor. C. gracchus in oratione de legibus promulgatis. ¶ Natalem eius celebrari solebatur: seianus perinde ac alter tiberius: unde nõ mirum si illius dies natalis celebrabatur. & imagines aureæ seiano passim dicabantur: quæ post eius necem parti disiectæ partim cõflatæ sunt: unde ait satyrographus descendunt statuæ restemque sequuntur & ex facie toto orbe secunda fiunt urceoli pelues sartago patellæ. ¶ Quam principali auctoritate: tiberius nõ auctoritate principis usus est ad seianum subuertendum: sed astutia & uaframentis: timebat enim immodicam seiani potentiam: illum participem curarum appellabat & plerumque repetens dicebat meus seianus. ¶ Dimitteret: tiberius petens secessum capreamque cõsulem seianum designauit credirumque est designari eos collegas in cõsulatu per quinquennium. ¶ Ob id ipsum: ut hoc dolo perderet seianum. ¶ Spe affinitatis: tamquam affinitatem cum seiano facturus esset desponsa ca illi una ex neptibus. ¶ Tribunitiæ potestatis: tiberius diuulgauit cum esset capreis se tribunitiam potestatem seiano daturum: ut sic inopinatum opprimeret: scripsit ad senatum per sertorium macronem: qui cum seiano diceret potestatem tribunitiam sese illi a tiberio afferre: tunc seianus supra modum letus curiam ingressus est: macron tradita consulibus epistola: priusquam quicquam legeretur egressus est ad milites: sed lecta epistola: qua petebat tiberius supplicium sumi de seiano: statim tribuni & milites illum circunsteterunt: & in gemonias scalas laceratum abiecerunt uncoque traxerunt. ¶ M. A N. ¶ Prænestinarum sortium. Strabo habet: inquit prænestæ fortunæ templum: unde certa eduntur oracula. Colebatur ibi fortuna sub imagine duarum sororum Papinius: Quod ni templa darent alias tyrintia sortes. & prænestinæ poterant migrare sorores. ælius lampridius in alexandro huic ait in templo prænestinæ uestæ talis sors exiuit: Si qua fata aspera rumpas tu marcellus eris: quibus uerbis datur intelligi qualis esset præ-

legati proconsulum

Seiani statuæ cõflate

meus seianus

mors seiani

nestinarum sortium ratio: ¶ Obsignatis: obsignata archa. ¶ Per legatos: electa prouincias scilicet missos. ¶ Nurum: agrippinam. ¶ Nepotes: drusum & neronē. ¶ Obsuta: clausa: obsuto uelo adoperta. ¶ Seianū res nouas: fuerat is ut dion tradidit. M. appitii parhicus: sed similitudine morum ita tiberio insinuatus & ab eo ad id potentiæ euectus: ut iam pares illi & tiberio honores deferrentur per sertorium macronem romam missum senatui damnandū tradidit damnatumq; crudeliter necauit. Iu. Ex facie toto orbe secunda fiunt urceoli & tursus ardet adoratu populo caput & crepat ingens: seianus: iosephus auctor est. Antoniam germanici matrem per codicillos pallanti seruo suo ad tiberium datos seiani coniurationem principi significasse. ¶ Spe affinitatis: ut ex neptibus illi unam matrimonio locaret.

minatus est pudenda miserandaq; oratiōe: quū inter alia, P. C. pcaretur: mitterent alterum e consulibus qui senem se & solum in cōspectu eorū cū aliquo militari præsidio perduceret: sic quoq; diffidens tumultumque metuens Drusum nepotem quem uinculis adhuc Romæ continebat solui: si res posceret: ducēq; constitui præceperat: Aptatis etiā nauibus ad quascūq; legiōes meditabatur fugā speculabūdus ex altissima rupe idētidē signa: quæ ne nuncii morarentur: tolli procul: ut quicquid foret sentiret: mandauerat Verum & oppressa cōiuratiōe Seiani nihilo securior aut cōstātior: per nouē proximos mēses nō egressus ē uilla: quæ uocatur Iouis.

De conuitiis & libellis contra eum editis.

Vrebant insuper anxiam mētē uaria undiq; conuicia nullo non damnatorum probri genus corā uel per libellos in orchestra positos ingerētc quibus q dē diuersissime afficiebat: modo ut præ pudore ignota & celata cuncta cuperet: nonnunquam eadem contineret & proferret ultro ac uulgaret: Quin & arthabani parthorum Regis laceratus est litteris parricidia & cædes: & ignauiam & luxuriam obiicientis: monentisque ut uoluntaria morte

¶ PHI. ¶ Senem se: erat enim iam senex tiberius. ¶ Tumoltū ne roma tumultuaretur seiani causa. ¶ Drusum nepotē: filium intelligit cui ut supra dictum ē adeo alimenta subduxit: ut tomentum e culcitra mandere tētauerit: quem iudicatum hostē fame necauit. ¶ Meditabatur. animo cogitabat: alias exercebat: unde meditationes Romanorum dictæ sunt conflictus siue sanguine: & omnes artes auctore negetio in meditatiōe cōsistunt: meditor græce dicitur μελετάω. ¶ Speculabundus. diligenter & uehementer speculans tanq ex speculatorio: diximus in notis seruiliq; nomina in bundus desinentia largam uim & fluentem copiam & quasi habundantiam rei: cuius rei uerbū esset: declararent. ¶ Identidem: crebriter & subide. ¶ Signa tolli mandauerat: tiberius signa q̄dam fieri per quæ nō expectato nuntio certior fieret seianus ne rerum potitus foret: aut ex eius uoto suisset oppressus: ut rebus

Meditationes romanorũ

male succedentibus posset statim capessere fugā. signum diurnū est fumus nocturnum flamma: dant alia signa ex prescripto principis. ¶ Villa iouis: hæc erat in insula caprearū. ¶ Vrebāt: cruciabāt mato. urit atrox iuno. ¶ Nullo nō damnatorum: quolibet ex damnatis. ¶ In orchestra: locus erat in theatro nobilior: ubi senatus ludos spectare solebat: de orchestra satis ac super iam dictum est: ideo aūt libelli in orchestra ponebātur: ut probra tiberii inter nobiles uulgarentur. ¶ Celata cuncta. s. probra & maledicta: quæ a dānatis in ipsum ingerebantur. ¶ Contineret: uidetur legendū cōcineret: ut sit sensus tiberium īterdum cōuicia adeo spreuisse: ut illa concineret hoc est cantaret inuulgaretq;. ¶ Arthabani parthorum: parthi ex genere arsacidarum imperatorem facere solebant: unde olim rege othan uononem regno perturbant: utpote alienigenā. ¶ Cōfestimq; arthabanum euocant medorū regem arsacidarum genere descendentem: hic inimicus tiberii factus armeniam inuasit: mox cū se insidiantium dolis eripuisset cum tiberio init amicitiam inter ueniente uitelio: etenim circa eufratem fluuium arthabanus & uitelius: de pacis fœdere colloquuntur in medio sibi ponte fluminis cauentes: post ictum fœdus herodes tetrarcha eis conuiuiū in loco medio preparat: tabernaculū ex preciosis gēmis exornat: tunc arthabanus dat obsidem tiberio Darium filiū: cū quo etiam munera magna transmittit: hæc iosephus libro decimo octauo antiquitatū. ¶ Parricidia obiicientis: arthabanus quo tēpore inimicus erat tiberii illū conuitiis epistolaribus lacerabat: ī qbus obiiciebat ī primis parricidia: q. s. filios & nepotes & nurū interemisset: lege enim pōpeia de parricidiis cauetur: ut is parricidii teneatur: nō solum qui patrem & matrem interfecerit: sed qui fratrem sororem patruelem matruelem filium filiāue potē nurū aliosq; propinquos occiderit. ¶ Luxuria: appellatiōe luxuriæ nō tā libidinē uenerià contineri q̄ īmodicā pfusionē alibi docuimus. ¶ Semetipse pertesus: displicens sibimet ipsi & quasi uitā suā odio hñs. ¶ M. AN. ¶ Pudenda: tali ut illius merito eū pudere potuisset. ¶ Perduceret: ex capreis romā: Iuuena. uerbosa epistola uenit a capreis. ¶ Tumultū: motū in seiano opprimendo. ¶ Drusum: quē postea fame ī ima palatii parte necauit. ¶ Meditabatur: mēte & consilio agitabat. ¶ Speculabundus: speculationi uehementer intentus. ¶ Vrebant: dolore & ita exagitabant. ¶ In orchestra: unde nobilissimi quiq; spectabāt. ¶ Ingerēte: obiiciente. ¶ ignota & celata: ignorari uellet & occultari: quæ obiecta essent. ¶ Vltro: sponte proderet: ¶ Arthabani parthorum regis: iosephus inittit etiam iquit tiberius ad uitelium litteras ei iubens: ut amici

Signũ diurnum

Artaban⁹

particida q

Luxuria

tiam cum artabano parthorum Imperatore cõficeret: terrebat enim eum quod inimicus extaret & arme/niam inuasisset. ¶ Parricidia: propinquorum. ¶ Cædes: ciuium aut cedes per ministros: parricidia per ipsum patrata accipias. ¶ Ignauiam: desidiam & inertiam. ¶ Luxuriam: nefariam libidinem.

maximo iustissimoq; ciuiũ odio q̃primũ satisfaceret. Postremo semetipse pertesus talis epistolæ principio tantũ nõ sũmam malog; suog; pfessus est.

De epistola eius ad senatũ & orõne factũ suũ pnũciãtibus.

QVid scribã uobis. P.C. quo modo scribã aut quid omnino nõ scribã hoc tpe. Dii me deæq; peius p/dant: quã quotidie perire sentio. Scio. Existimant quidã præscisse hoc cũ peritia futuroꝝ: ac multo ante quanta se quandoq; acerbitas & infamia maneret pspexisse. lõgq; ut imperiũ iniret & patris patriæ appellationẽ: & ne in acta sua iuraret obstinatissime recusasse: ne mox maiore dedecore impar tantis honoribus iueniret. Quod sane & ex oratione eius: quã de utraq; re habuit colligi potest: uel quũ ait similẽ se semp sui futuꝝ: nec unq̃ mutatuꝝ mores suos: quãdiu mentis sanæ fuisset: sed exẽpli causa cauendũ ne se senatus in acta cuiusq̃ obligaret. quia aliquo casu mutari posset. Et rursus si qñ aut inquit de moribus meis, deuotoq; uobis aĩo dubitaueritis, quod prius q̃ eueniat opto: ut me supremus dies huic mutatæ uestræ de me opinioni eripiat: nihil honoris adiiciet mihi patris appellatio: uobis aũt exprobrabit: aut temeritatem delati mihi eius cognominis: aut inconstantiam contrarii de me iudicii.

De statura & mẽbris & ualitudine & incessu.

¶ PHI. ¶ Tantũ nõ sũma malorum: supra docuimus gens esse elocutõis nõ protritæ: quo & Silius usus est: tãtũ ñ strictis mucronibus. accipiturq; illud tantum nõ pro etiã: & est sensus tiberium ualde etiam summã malorũ suorum professum esse i epistola ad senatũ scripta. ¶ Quid scribam uobis: uerba epistolæ tiberii quæ summã principis desperationẽ uitãq; ærũnosissimã aperte demonstrant: perturbat⁹ & anxius animus nescit: unde exordiatur ignorat quomõ sibi sit aut quid scribendũ: perturbatiões. n. mentẽ cõturbãt & obcecatã reddũt. ¶ Prius pdãt: lege potius penis perdãt hoc est suppliciis. ¶ Quem. s. me. ¶ Quotidie perire sentio: hæc uerba apre demonstrant: quod illa particula tantũnum significat etiã: ille enim summa malorum suoꝝ profiteri aliud mala sigillatĩ explicare credit ea figura dici tantũnum: qua a doctis dicitur etiãnum: ut illa appẽdicula num sit per. u. potius scribẽda & enuncianda q̃ per. o. utitur hac eloqutiõe ĩ hoc significatu liuius quoq; cum ait in libro. xxxvii. uidit nõ posse æquare ordinẽ romanos & tantum nauium circuiri a dextro cornu concitat naues. presciisse hæc eum adrianus matheseos adeo peritus fuisse fertur ut cal. ianuariis scripserit q̃d ei toto anno euenturũ eẽt usq; ad illã horam quã ẽ mortuus adeo pscriit oĩa de se futura hoc idẽ existimatur de tiberio cũ eẽt addictus mathematicæ. ne ĩ acta sua iuraret suetonius de tiberio dixit superius intercessit: & quominus in acta sua iuraretur pnomẽ quoq; imperatoris cognomen quoq; patris patriæ recusauit. tantis honoribus maximus honos ẽ patris patriæ appellatio & in acta principis iuratio. ¶ De utraq; re. ne. & pater patriæ appellaretur & ne ĩ acta sua iuraret. ¶ Similẽ se fore futuꝝ: pot uideri amphibolon & ambiguum: nam dum ait se futurũ simi'em sui potest trahi partem deteriorem nec mẽdax erit tiberius: fuit enim similis sui dum mores suos. s. genuinos. & naturales: quum erant impiissimi & flagitiosissimi: nõ imutat: dũ ad suã seuã sanguinariamq; naturã ilico recurrit attamen uidebatur ipse sentire q̃ mores nõ esset suos imutaturus uidelicet probos & bonos: quos induerat quadam moderationis simulatione & qualis fuisset in initio principatus talẽ se futurũ pollicebat' hoc est irreprehensibilem & oĩ bonitate præstantem. ¶ In acta cuiusq̃ obligaret. Cauendũ est senatui inquit tiberius ne obliget se iurando in acta cuiusq̃ principis. qui ex conditione humanæ naturæ mutari posset: & hoc dicebat in oratione recusans ne in acta sua iuraretur. ¶ Deuoto uobis aĩo: meo. s. qui uobis senatoribus deuotus esse quid sit deuotio qui deuoti antea docuimus. ¶ Supremus dies: mortis. ¶ Aut temeritatem: complexio est utrĩq; concludens & hoc significat: ait enim tiberius appellatio patris patriæ q̃ mihi defertis si mutatio fuerit uestra de me opinio: uos taxare uidebitur: uel tanquam temerarios q̃ mihi nõ merenti tale cognomen temere detuleritis: uel tanq̃ incõstantes in iudicãdo: q̃ quẽ prius iudicaueritis dignũ patris patriæ cognomẽto eũdẽ mox mutata uolũtate idignũ iudicare uidebimini contraria de me sentiẽtes.

Tãtũnum

¶ MAN. ¶ Pertesus: ualde odio hñs. ¶ Talis epistolæ: q̃lis pricipiũ ĩ frõtẽ alterius capitis occurrit. ¶ Tãtũ nõ sũmã: fere partẽ oĩno nõ paruam. ¶ Quid scribam: prima periodus ad argumentũ attinet. ¶ Quomodo: refert ad formam & rationem scribẽdi. ¶ Quid oĩno nõ scribam: reliqua hæc ad deliberationẽ. ¶ Quẽ quotidie perire sentio: hoc fuit quod dixerat tantum non illum suorum malorum summam professum ¶ Peritia futurorum: utpote qui mathematicæ esset disciplinæ addictus. ¶ De utraq; re: de obligatione senatus in sua acta: & patris patriæ appellatione. ¶ Mores suos: eã uitæ modestiam: qui ad id tẽpus seruaꝝ

set. ¶ Aliquo casu: ad præsentem uitæ mutationem: quam antea puiderat id pertinet. ¶ Exprobrabit: pro brii loco obiiciet. ¶ Temeritatem: quod temere eum in honorem detuleritis. ¶ Aut inconstantiam: quia iudicium mutauentis.

Corpore fuit amplo atq; robusto: statura q̃ iustã excederet latus ab hũeris & pectore cæterisq; mẽbris usq; imos pedes eq̃lis & cõgruẽs. sinistra mãu agiliore ac ualidiore articulis ita firmis ut recẽs ĩtegrũ malũ digito terebraret. Caput pueri uel etiã adolescẽtis talitro uulneraret. colore erat cãdido. capillo pone occipitiũ submissiore ut ceruicem etiam obtegeret: quod gentile in illo uidebatur facie honesta in qua tamen crebri & subtiles tumores cum prægrandibus oculis: & qui quod mirũ esset noctu etiã in tenebris uideret: sed ad breue & cũ primũ e somno patuissent demũ rursũ hebescebãt. Incedebat ceruice rigida & obstipa

¶ PHI. ¶ Corpore amplo. erat corpulentior & habitior: quod ad crassitudinẽ, latitudinẽq; refertur: nõ autẽ ad staturæ lõgitudinem: de qua subiügit. ¶ Latus ab humeris: talis fuit plato unde a latitudine humerorum: quæ grece dicitur τὸ πλάτος nomẽ accepisse traditur: ad quẽ allusisse uirgiliũ existimat seruius illo uersu. atq; humeris extãtem suspicit altis. ¶ Sinistra agiliore: scribit Albertus magnus li. ii. de aïalibus causam propter quã homo interdũ agiliore sit sinistra q̃ dextra: qa uidelicet epar & cor uirtutes suas mittũt in sinistrũ latus: & a dextro remouent. Cõtingit ẽt aliqñ id ex cõsuetudine: ut quis a puero sinistrã sæpius exerceat q̃ dextra: eaq; consuetudo uertit in naturã. lanni tales sceuas appellãt a scea hoc ẽ sinistra: quã habẽt agiliorem scribit ulpianus ad edilitium edictum scenã non eẽ morbosum uel uitiosum pter q̃ si imbecillitate dextræ ualidius sinistra utatur. sed hũc nõ sceuam: sed mancũ esse. plato docet libro septimo de legibus homines debere esse ἀμφοτεροδεξίους hoc est ambidextros: ut dextra a sinistra nihil differre uideat: idq; esse secundum naturã senrit sicuti & pedes nihilo differre uidemus: laudatq; scytharũ legẽ quæ iubebat sagittarios utraq; manu indifferenter uti. Aristoteles quoq; i ethicis fieri posse demõstrat: ut oẽs homies sint ambidextri. ahoth. sicut i libro iudicũ scriptũ legimus fuit amphoterodexios. i. utraq; manu p dextra utẽs. ¶ Articulis firmis: miloni ob articulorũ firmitudinẽ malũ tenenti nemo digitũ corrigebat: & tritamus gladiator tã firmis fuit articulis digitorũ: ut hostẽ ĩermi dextra uno digito supatũ & postrẽo correptũ i castra trãstulerit. Marti* un* ex. xxx. tyrãnis digitos hũit adeo robustos ut i illis neruos uideret hũisse ñ uẽas: nã & carra uenĩẽtia digito salutari repulisse dñ: & fortiss. mos quosq; uno digito sic afflixisse: ut q̃si ligni uel ferri obtusioris ictu pcussu dolerẽt. ñ igit' mirãdũ si tiberi* firmitudie digitorũ prepollẽs malũ hoc ẽ pomũ digito terebraret. i. instar terebræ pforaret. ¶ Talitro: talitrum appellat percussionẽ quæ fit digitis cõplicatis in condylos. iulius capitolinus allisionẽ digitorũ nominauit scribẽs martium multa duorũ digitorum allisiõe contriuisse: talitrũ circũscriptione quadã signat martianus his uerbis ex libro philologiæ: nemesis ictibus crebris uerticẽ cõpi ans in cõdyllos digitis uulnerabat. Condylon ãt græci pugnũ uocãt & tuberculũ talitrum uocabulũ est tatum inuẽtũ neglegentibus facile obuiũ: nec qd equidẽ meminerim alibi repertũ: põt uideri a talo deriuatũ: culus officuli in pedibus eminentia & durina est notissima tanq̃ talum ob duritiam extuberationemq; inuetur. ¶ Pone occipitium: post occipitium: quod significat capitis partem posteriorem: miror albertum magnum inuertere consuetudinẽ loquendi & eruditorum latinitatem: namq; occiput esse dicit partem capitis anteriorem sinciput uero posteriorem ordine preposterocum sinciput sit anterior occiput posterior pars capitis: alias sinciput inter edulia ganeata numeratur. ¶ Summissiore. prolixiore longiore alias humiliori: summissum. n. utrũq; significat. ¶ Gentile: gẽtilitiũ & familiare: tanq̃ in gẽte claudia capillo prolixiore ceruicẽ peculiariter obtegerẽt. ¶ Faciæ honesta: pulchra: uirgilius caput abdit honestũ: honos pulchritudo noiatur: idem frigidus in siluis aquilo decussit honorem. ¶ Cũ pregrandibus oculis: scribit aristoteles optimos haberi oculos: qui neq; nimis grãdes neq; nimis parui sint sed modici: albertus magnus tradit oculos magnos nitentes atq; perlucidos significare iustum docilẽ prudẽtem & tales oculi socratis fuisse traduntur: qui appollinis oraculo sapientissimis apud græcos iudicatus ẽ. ¶ In tenebris uiderent: plinius in. xi. ait hæc. alii interdiu hebetiores noctu præter ceteros cernunt. tiberio cæsari aliam quã genitorum mortaliũ fuisse naturã ferunt: ut expergefactus noctu paulisper aut alio mõ quã luce clara contueretur omnia paulatim tenebris sese obducẽtibus. ¶ Hebescebant: hebetiores fiebant: & obtusiores. ¶ Ceruice obstipa: porphirio enarrans illud oratianum: stes capite obstipo: exposuit tristi seu uero & inclinato obstipũ proprie dicimus inclinatum & obliquũ referimusq; ad caput & ceruicem. Columella in octauo febricitãtium inquit signa sunt cum obstipe suẽs transuersa capita ferũt: idẽ plinius qd Columella tradens ait: idex suis inualidæ caput est obliquũ in incessu: ex quo patet a plinio obliquũ caput dici quod columella obstipum nominauit. philosophi fucosi: & in primis hippocrite obliquo capite & obstipo incedere consueuerunt: ex quo est illud persianum: obstipo capite & figentes lumine terram.

¶ MAR. ¶ Agiliore: magis ad oĩa tractãda facili & idonea. ¶ Articulis. digitorũ iuncturis. ¶ Terebraret pforaret. ¶ Talitro: a talo talitrũ eẽ haud iepte aliqs dixerit. Sed talus ẽ ossis gen* i articulo pedis uẽtre eminẽs concaua in uertabra solidissimis neruis ligatũ quadratũ forma nec est homini aut animali digitos habẽti. solidisq; ungulis prædito a loci tredo similitudine: aut ab ipsa prominentia: latini talũ quãdoq; appel

plato unde

Causa agilioris sinistræ

Sceua qui mancus

Ambidextri

amphoterodexios

Firmitas articulorũ

Talitrum

Condylõ

error alberti magni

Oculi magni

Obstipũ

lant eam partē:quæ humano pede utrinq; prope calcē extuberat:græci σφυρὸν uocant:unde talaris tunica dicta:quia ad ta os usq; descendat:& ut talus in pede a similitudine ut diximus pōt uideri dictus:ita talitrum extuberationē articulorum incuruæ aut contractæ manus prominētium:quasi talum alterum uere res dixisse crediderim:quibus singulis ita tiberius polleret:ut cuiuslibet eorum ictu pueri & quod plus fuit adolescentis caput uulneraret.¶ Summissiore:summisso & extenso.¶ Gentile:proprium gentis & familiæ. Dimmittere ab occipitio capillum.¶ Noctu etiam:& in tenebris tiberio Cæsari ait .plinius. aliam q̄ genitorū mortaliū fuisse naturā ut expergefactus noctu paulisper:haud alio modo q̄ luce clara cōtueretur omnia paulatim tenebris sese obducentibus res pene icredibilis dictu:sed quæ in quibusdam uetior uero sit:ut oculis repente a somno patefactis uel mediis tenebris omnia circa lectum:& quæ toto cubiculo sunt ur in diuina luce spectentur:quod & nobis deum optimum maximum testor sæpi' accidisse scio:& si lux illa breuis admodum & quæ continuo obductis tenebris euanescat.¶ Rigida:obstipa & immobili.

abducto fere uultu plærunq; tacitus nullo aut rarissimo etiā cū pximis sermone eoq; tardissimo nec sine molli quadam digitoꝝ gesticulatione. Quæ omnia ingrata atq; arrogātiæ plena:& animaduertit Augustus in eo:& excusare tentauit sæpe apud senatum ac populū pfessus naturæ uitia esse non animi. Valitudine psperrima usus est tp̄e quidē principatus pene toto ppe illesa:quāuis trigesimo ætatis anno arbitratu eā suo rexerit sine adiumēto cōsilioue medicoꝝ.

¶PHI. ¶ Abducto uultu: contracto & senentudinē tristiciāq; preferēte:¶ Tardissimo sermone:seneca iubet lucilliū esse tardiloquū quæ uirtus est:sed in tiberio uiciū erat nimia tarditas sermōis:qd antiq etiam repreudetūt in .p.uicinio q tracti dicebat ut inqt gellius : qui singula uerba uellebat tāq̄ dictaret non tāq̄ diceret:unde quidā festiuiter dicat uel nunq̄ dicas græce tardiloquus dr βραχυγλώσσος : qualē esopū fuisse tradūt. ¶ Molli gesticulatiōe:chilo lacedemonius unus ex septē græcie sapientibus pcipiebat in uia nō festinādū:inter loquendū non

De obseruatione religionū.

Circa deos ac religiōes negligētior qppe addict' mathematice plenusq; psuasionis cuncta fato agi tonitrua tamē præter modum expauescebat:& turbatiore cœlo

agitandā manū:id.n.esse uecordiū:diogenes cynicus insanit ei inquit uidetur ille qui incedat mediū i digitū protendēs:quintilianus li.xi.gestū manuū illū maxime cōmunē esse dicit:quo medius digitus i pollicē cōtrahitur explicitis tribus apud priscos gesticulatio illa digiti mollis & infamis existimabatur:q̄ digito uno cap scalpebāt.seneca li.septimo epistolaꝝ moraliū ipudicū & icessus ōndit & manus mota & relat' ad caput digitus:& flexus oculoꝝ in pōpeiū dictū est tāq̄ ipudicū & mollē:qd caput digito uno scalpebat:seneca lib. quarto cōtrouersiaꝝ refert caluū hoc de pompeio dixisse digito caput uno scalpit:quo credas hūc sibi uelle uiꝝ:hic est illud satyrici poetæ:qui digito scalpūt uno caput.¶ Ingrata:molesta & inuisa.¶ Naturæ uicia nō animi tāq̄ uicia naturalia atq; ingenita eqore aio ferre debeamus in principe:q ut inqt eleganter seneca leniri arte possunt radicitus extirpari nō possunt.¶ Sine cōsilio medicorū:medici famā nouitate aliqua aucupātes aias statim nostras negociātur nulla lex ē:quæ puniat insciciam capitalē discūt periculis nostris & experimēta p mortes agūt:medicoq; tm̄ hominē occidisse summa ipunitas ē:hic illa:ut inquit eleganter plinius in fœlicis monumēti inscriptio:turba se medicoꝝ periisse:& ut auctor ē diō ab hadriano moriēte dictū ē turba medicoꝝ regē pdidit oli pausanias lacedemonius .qui ualitudinem regebat sine auxilio medicorum medicus ei dixisset:quomō γερῶν γέγονας hoc ē senex factus es:festiuiter inquit: quia non sum usus te medico:idē ad medicū dicētē οὐδὲν κακὸν ἔχεις .i.nullū malū hēs:rñdit οὐ γὰρ σοι ἰατρῷ χρῶμαι hoc ē:nō eni utor te medico:populus ro.ultra sexcētesimum annū uixit sine medicis:& ut ait pli.i undetrigesimo milia gētiū degūt sine medicis nō tm̄ sine medicina.¶ Addictus: mācipatus obnoxius deditus qd sit addicere & q dicitur addicti lautisime diximus i iulio cæsare.¶ Mathematicæ:disciplinæ syderalis genethliacorūq & mathematici dicūtur.¶ Cūcta fato agi:tale ē illud māli:fata regūt orbē:certa stāt oia lege:nascētes morimur finisq; ab origine pēdet:& illud fatū ipsum exupetat iouē:& illud fato stat iuppiter ipse:iulius firmicus i primo matheseos:si fatū inquit nobis uitæ ianuas pandit finemq; uiuendi fatalis legis necessitas statuit quid ē aliud quod sit positū in eius potestate.fato cōstat actus ēt nostros uniuersos studia cupiditatesq; contineri:de fato plura memoratu digna scripsimus in quatto propertii commentario.
¶ Tonitrua expauescebat:seneca in secūdo questionū:male tecum inquit agitur si paueicis ad cœli fragorem:& ad inanem nubium sonitum trepidas:lucretius sonitū tonitruum eleganter per terricrepum appellat:quoniam cuncta perterret:& ut inquit maro mortaliū corda per gentes humilis strauit pauor.
¶ M.AN.¶ Abducto:contractiore mento:& in ceruicem reiecto.¶ Cum proximis :proxime deambulantibus.¶ Digitorum gesticulatione:crebro digitorum motu:quod in Hortensio repræhensum scribit Gellius .¶ Ingrata : uulgo inuisa.¶ Trigesimo ætatis anno : a trigesimo inde potiusquam ad trigesimū usque.¶ Addictus : deditus .¶ Cuncta fato Reg:certo sydetum cursu .Seruius : fato inquit cū i nonaginta anni : hoc est tres Saturni cursus exitum creant : Sed ratio hæc syderalis ueteribus auctorib' haud omnino uidetur constitisse:Epigenes.c.& uiginti annos negauit impleri posse:Berosus centum septendecim excedi:Petosyris & necepsos trium signorum proportione quam trimorion appellarunt:constare ætatem

Digito uno caput scalpit

Impunitas medico occidendi
Turba medicorum perii
elegans dictum
fata regūt

bitrati sunt qua ratione.c.xxvi.annos posse humanæ uitæ contingere colligebant. Treuellius a mathematicorum peritissimis affirmari tradidit centum & uiginti annos homini concessos: Verum moysen diuina quadam prouidentia quinque supra centum uixisse: non defuere qui negarent: quemquam nonaginta partiū exortiuarum mensuram quod anaphoras uocant transgredi atque has ipsas maleficiorum syderum radiis incidi. Esculapius quoq; statuta uitæ spacia a stellis accipi tradidit: Cicero & ipse uitam fato constare arbitratus uidetur. Sed ut siquid inquit humanitus accidisset: multa autem impendere uidentur præter naturam etiam præterq; fatum. Vergilius. Nam quia nec fato merita nec morte peribat: quibus uerbis apparet aliud esse uiolenta morte aliud fato extingui. Homerus: μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον ἄϊδος εἰσαφίκηαι. Item Demosthenes: ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι νομίζων μόνον γεγενῆσθαι τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει. Celebrarunt hi omnes fati exitū dico quēdā naturalē siue fatalem: qui nulla alia præterquam syderum: aut ui & necessitate hominis uitam absumat: cōtra tamē mathematicam disciplinā sydetalemq; scientiam accuratissima phauorini philosophi extat disertatio. Plinius quoq; mathematicen damnat: sed cum magica disciplina dumtaxat coniunctam.

PHI. Nunq̄ non: semper.

nunq̄ non coronam lauream ceruice gestauit: fulmine afflari negatur id genus frondis.

De artibus & disciplina eius.

ARtes liberales utriusq; generis studiosissime coluit. In oratione latina secutus ē Coruinū Messallā; quē senē adolescēs obseruauerat: sed affectatiōe & morositate nimia obscurabat stilum; ut aliquanto ex tempore q̄ a cura præstantior haberetur. Composuit & carmen lyricū; cuius ē titulus conquæstio de Iulii Cæsaris morte; Fecit & græca poemata imitatus Euphoriōem & Arrianum & Parthenium; quibus poetis admodū delectatus scripta eorū &

Coronam lauream gestauit: fulmen lauri fruticem non percutit: ut inquit plinius in.ii. idē in.xv. laurus inquit fulmine sola non icitur: tyberium pricipē tonante celo coronari ea solitū ferunt contra fulminum metus.

Laurus fulmine non icitur

Liberales artes Ingenue artes

Artes liberales: Seneca libro .xiii. epistolarū liberalia studia ab eo dicta refert: quia homine libero digna sunt: ceterum unū studium uere liberale esse autumat: quod liberū facit hoc autē est sapientiæ studiū sublime forte magnanimum. Cicero & tacitus liberales artes īgenuas nominibus tanq̄ ingenuis hominibus īgenueq; educatis dignas. Vtriusq; generis: græci.s. & latini. Coruinū messalam: diximus alibi familiam messalarū quæ romæ fuit florentissima nominatam esse hoc nomine a ualerio coruino: qui messanam i sicilia uicit & urbis captæ in se translato nomine messana prio appellatus est: paulatimq; uulgo permutatē litteras messala dictus: unde & messale nominati messalā coruinū inter oratores laudat quītilianus in.x. his uerbis: at messala nitidus & cādidus: & quodāmodo pferēs in dicendo nobilitatem suam: uiribus minor: cū scribat pli. messala senē cōdidisse uolumina de familiis romanis: existimo fuisse alterum messalā oratorē neoteron hoc est iuniorē quē tiberius imitatus sit: pconiū messale est luculentum apud tibullū heroico carmine cōtextū de coruino messala oratore dixit tacitus in dialogo de oratoribus. Cicerone mitior coruinus & dulcior & in uerbis magis elaboratus. Affectatiōe: nimia diligētia & curiositate in uerbis exq̄rēdis: unde sermo affectatus dicit nimis accuratus & curiose accersitus: uerum ut inquit seneca qs nimis accurare loqtur: nisi qui uult putide loq. morositate nimia in iulio cæsare latissime explicatū est qd sit morosum. qd morositas ē.n. morositas qdā nimia & ob id reprēsibilis pēsitatio & diligentia: quæ uix sibi unq̄ satisfacit: q̄ per sæpe cā ē: ut oratio fiat obscurior & putidior: dū uerba nimis affectate curioseq; scrutat̄ hoc tiberius messalā imitabat̄. q i uerbis ut paulo ante diximus magis elaboratus fuit q̄ cicero. Ex tpe. oratiōe ex tēporali & subitaria: q̄ a cura pēsitata & elaborata cfone. De Iulii Cæsaris morte: iuliū cæsarē dictatorē significat de cuius interitu tiberius carmine lyrico cōqrebat. cur.s. fuisset interfectus & a qbus & a quot & alia hoc genus. Euphorionē & amanū: noia sunt poetaꝝ græcoꝝ: fuit aūt euphorion poeta calcidēsis: cuius poema transtulit gallus: hinc illud maronianū: ibo & chalcidico q̄ sūt mihi cōdita uersu carmia. Euphoriōis meminit quītilianus i.x. quē aīt a uirgilio i buccolicis pbari: arrianus āt hic: de quo loqtur tranquillus: poeta ē alter uero post tiberii tpa fuit arrianus phūs: a quo digestæ sunt dissertationes epicteti maximi stoicorū: secta uero arrianorū noiata ab arrio heretico: q obiit genere mortis fœdissimo: dignoq; secta hois lutulenta & mente fetida: nam dum purgat uentrē intestina eius atq; omnia uiscera i secessus cuniculū defluxere. parthenius uero poeta est cuius locos interdum effinxit Virgilius: parthenii poetæ uersus ille est: Glauco nereoq; atq; maris melicerte: quem ita emulatus ē uirgilius glauco & panopee & inoo melicerte.

messala uū

morositas

Arrianus

MAR. Coronam laureā: Plinius laurus quidē manifesto abdicat ignē: & rursus: Tiberiū principē tonante cœlo coronari ea solitū fuerūt cōtra fulminū metus. Vtriusq;: græci & latini generis. Coruinū Messalā: Quintilianus: Messala nitidus & candidus ac quodā mō præ se ferens nobilitatem suā. Obseruarat: & ad stilū & dignitatē referri pōt. Affectatiōe: nimio quodā ad alterius uirtutes emulādas: aut ad sua excolēda studio & conatu. Morositate: tarda: ut Acrō placet deliberatiōe uel q̄a a more nō a mora ē nimis exacta & quasi fastidiosa uerboꝝ retiq; pensitatione. Obscurabat stilū: qui in Messala Fabii testimonio candidus fuit. Carmen lyricum: lyricum carmen apud græcos plures scripserunt: sed omnium

Pindarus longe princeps ut Fabius ,pdidit:cũ nemini imitabilẽ credidit Flaccus:Horatius.¶ Euphorio
nem:fuit hic calcidicus ad cuius carmẽ Ver.alludens:ibo inquit & calcidico:quæ sunt mihi condita uersu:
Carmina pastoris siculi meditabor auena:Fabius:Quid Euphorionem frustra transibimus:quem nisi pro
basset. Ver.idem nunq̃ certe conditoꝝ calcidico uersu carminum fecisse ,n buccolicis mentionem.

imagines publicis bibliothecis inter ueteres & præcipuos
auctores dedicauit: & ob hoc pleriq; eruditoꝝ certatim ad
eũ multa de his ediderũt:Maxime tamen curauit noticiam
historiæ fabularis usq; ad ineptias atq; derisũ. Nã & grăma/
ticos:quod genus hoĩum præcipue:ut diximus:appetebat:
eiusmodi fere quæstionibus expetebatur. Quæ mater Hecu
bæ:qđ Achilli nomẽ inter uirgines fuisset:qđ sirenes canta/
re sint solitæ: & quo primum die post excessum augusti cu/
riam intrauit. quasi pietati simul ac religioni satisfacturus

¶ PHI. ¶ Imagines bibliothe
cis.asinius pollio primus romæ
bibliothecam publicauit.in qua
imaginẽ posuit uiuus uiuentis.
M.uarronis.existimans uarro/
nianã doctrinam hoc ornamen
to peculiariter decorãdam. erat
apud priscos uirtutũ amor & ue
neratio.q dicabant in bibliothe
cis eruditoꝝ imagines non solũ
ex ære sed ẽt ut plinius.i.xxxv.
ex auro argentoue & merito.In
bibliothecis.n.loquunt imorta
les illoꝝ animæ: illicq; ingenia

hoĩum rem publicam faciunt.¶ Laudãdus in hoc tiberius:quod imagines & scripta eoꝝ poetaꝝ dedica/
uerit in bibliothecis quoꝝ lectione in primis oblectabatur.¶ Ob hoc.q a uidebant tiberium laudatione il
locum delectari.¶ De his euphorione.atiano & pathenio.¶ Historiæ fabularis.historiam fabularem dici
mus: cui intexta sunt figmenta fabularum.talis est historia diodori siculi: qui libros suos appellauit fa/
bulosos ob historiã uidelicet fabularẽ:quãuis titulus & inscriptio diodori sit ,pprie bibliotheca.& ita euse/
bius in prepatiõe euãgelica bibliothecã diodori ,p testimonio citat.& hoc est qđ significauit plini' i ,pemio
naturalis historiæ:si mõ recte legatur:sic.n.inq̃t:apud græcos desit nugari diodorus:& bibliotheces histori
am suã inscripsit.uereꝝ ex ignoratione istius rei factũ est ut ppeũ i codicibus plinianis ,p bibliotheces legat
bibliothecis.est.n.illud bibliotheces genitiui casus.sic.n.loquuntur.hic scripsit musaꝝ.alius silnatum.Dio
dorus bibliotheces.i.bibliothecæ.græca declinatio est ΒιΒλιοθήκη ΒιΒλιοθήκης.¶ Quæ mater he/
cubæ.seneca ad paulinã scribens de breuitate uitæ.operose inquit nihil aguntq in litteraꝝ inutilibus stu/
diis cõtinẽtur:quæ iã apud romanos quoq; magna manus est græcoꝝ iste morbus fuit quærere quẽ nũeꝝ
remigũ ulyxes habuisset.prior scripta esset ilias an odyssea.alia deinceps huius notæ:quæ siue cõtineas siue
,pferas nõ doctior uidebensed modestior. Didimus gramaticus quattuor milia libroꝝ scripsit: in qb' de
homeri patria queritur de eneæ matre uera libidinosior anacreon an uinosior uixerit.an sapho pudica fue
rit & alia id genus:q̃ magis dediscenda sunt q̃ discẽda. Au.gellius hoc doctrinæ genus urbanissime deridit
tanq̃ ridicularũ & nugatorium:minimeq; suis noctibus conueniens. quintilianus quoq; in primo iprobat
hanc tanq̃ supuacaneã historiaꝝ uestigationem:qua tyberius grãmaticos expetebatur.sunt.n. grãmatici ut
inquit cicero interptes poetaꝝ uersanturq; non solũ circa sermonẽ sed etiã circa historias & carmina euagã
tur. Cor.nepos ait litteratos ,pprie appellãdos esse poetaꝝ interptes:qui a græcis grãmatici nominẽtur eos
dem litteratores uocitatos messala coruinus auctor est.quid.n. grãmatici a grãmatista distiguũt: litteratũ
a litteratore.tanq̃ grãmaticus absolute & pfecte doctus sit:sit litterat' grãmatista uero sicut litterator me
diocriter eruditus.hecuba aũt sicut notissimũ est uxor fuit priami:patrẽ habuit Cisseũ:uel ut alii tradũt dy
manta.mater ignorat.¶ Achilli nomen.nota res est & canit statius:quẽadmodũ achilles sub habitu puel
lari inter filias lycomedis delituit:& dũ femina crederet deidamiã cõpssit. sed nullus dixit quo noie fuerit
id temporis appellatus.nec.n.uerisimile est eũ dictũ fuisse achillẽ:quod uiri nomen est.talia aũt studia peni
tus inutilia sũt nec quidẽ a limine salutanda.¶ Virgines:filias lycomedis in syro insula.¶ Sirenes cantare
sint solitæ.de sirenibus uulgata sunt carmina poetaꝝ:& nos copioie scripsimus in cõmentariis in ,ppertiũ
Cicero carmen homericũ de sirenibus in latinũ uertit:quo ille ulyxẽ inuitat.Sic.n.aiunt o decus argolicum
quin puppi flectis ulixe. Auribus ut nostros possis agnoscere cantus. Canticulas sirenũ fuisse dulcissimas
poetæ testant.sed quid speciatim cantare solerẽt nemo id ,pdidit.seruius tradit unã ex his uoce alterã tibiis
tertiã lyra cecinisse.secũdum ueritatem meretrices fuisse autumat quæ transeuntes deducebant ad egesta/
tem.oratius.sirenum uoces & circ.s pocula nosti.inde siren usurpatur pro illicibili uoluptate:idem oratius
uincenda est improba siren desidia.¶ Post excessum.obitum.
¶ M.AN.¶ Historiæ fabularis.fabulosis poetaꝝ narrationibus isertæ.¶ Ad ineptias:ad ineptã usq; p tra
ctationem aut certe cõquisitionem.¶ Quæ mater hecubæ:sic apud satyꝝ leges nihil ab his diuerse gramati
cæ artis professionibus præscribuntur.Dicat inquit nutricem Anchisæ nomen patriamq; nouercæ Anche
moli dicat quot Acestes uixerit annos.Quot siculus phrygibus:uini donauerit urnas.Didymus:Cur' Fa
bius & Anneus Seneca meminerunt:laboriosam in huiusmodi quæstionibus soluendis operam impẽdis
se dicitur. Victorinus in arte iter grãmatici officia enarrationem eoꝝ omnium quæ poetaꝝ carminibus conti
nentur reposuit:sed talia ab eo aut quia a nullo unq̃ fuissent tradita aut certe quia inuentu difficillima pu
tarer ,ppori consueuere:fuit aũt hecube Priami uxor & Dimantis filia.Home.& Oui.sunt auctores Verg.
Cissei filiam dixit:Euripidẽ credo ut Ennii.& Pacuii.secutus ἑκάβης inquit ille πατὴς τε τοῦ Κισσέως
¶ Achilli inter uirgines:quia muliebri hitu in schyro latuit puellare quoq; nomẽ ferre oportuit.Sed quod

Bibliotheca diodori Loc' plinii

Grãmatici Litterati grama iste Litteratores

Sirenes

illud fuerit ingenue fateor me nunq̃ legisse:non magis q̃ que Hecubes mater fuisset. ¶ Quid sirenes: de sirenibus uaria est opinio:alii ꝑtersicores:nec de numero oio conuenit:quidã quatuor tradidere: non nulli quintã Aristoteles tres tantum ꝓdidit:leucosia:lygiam & parthenopen:quidã eas expirasse tradiderũt:quũ Vlyssem ad se cantu trahere nequiuissent. Orpheus tñ suo cantu superatas iterisse ait illius hæc sunt in argonauticis σφέας quũ de sirenibus cantu inter ima se inuicẽ loquerentur: σφέας ἀπὸ ῥωτᾶσα ἀκρῆς ἐς βυθὸν δισεύσαν ἀλισθοῖο χαλασσ πέτραισ διαξανρὸ ζεῦμασ μορφὴ ὦ θυπὲρ ὅπλοις: quod si sic è ut argonauti illa ꝑ scopulos ꝑtereunte cantũ uictæ perierint ipsi qui hæc tradiderunt uideant si possunt quo pacto euenire potuerit ut Vlyssem quẽadmodũ Homerus i.xii.odissee scribit ita allocutæ sint δεῦρ᾽ ἄγ᾽ ἰὼν πολύαιν᾽ Ὀδυσεῦ μέγα κῦδος ἀχαιῶν: νῆα κατάστησον. ¶ Canere:id & hoc quod diximus ad eius cantum ꝑtinet: huc age ueniens inclyte Vlysses argiuorũ decus statue nauem:quæ Ci. breuiter admodũ & concise ita interpretatus est o decus argolicum quin puppim flectis Vlysse.

Minois exemplo thure quidem ac uino uerum sine tibicine supplicauit:ut ille olim in morte filii.

De peritia sermonis græci: & abstinentia pronũciatus eius.

Sermone græco quãq̃ alias promptus & facilis: nõ tamen usq̃ quaq̃ usus est, abstinuitq̃ maxime in senatu:adeo quidem ut monopolium nominaturus prius ueniam postularet:quod sibi uerbo peregrino utẽdũ esset:atq̃ etiam i quodam decreto patrum quum ἐμβλήματα recitaretur commutandam cẽsuit uocem: & pro peregrina nostratem requirendam;aut si nõ reperiretur uel pluribꝰ &

¶ PHI. ¶ Minois exemplo:minos cretiæ rex filiũ habuit noie androgeũ.qui dum athenas ad spectaculũ celebritate conspicuum ꝓficisceretur a filiis palantis p insidias fuit interfectus. cede filii perturbatus minos athenas petiit supplicium interfectoris androgei petens. spnentibus eius uerba atheniẽsibus bellũ indixit addita execratione:qua aduersus atheniẽses siccitatẽ famemq̃ imꝑcatus igitur cũ sterilitas & pestilẽtia regiõem atticã inuasisset ex oraculo didicerũt nõ prius tantã calamitatẽ defuturã q̃ pro androgei cede minoi satis fecissẽt. tunc ex fœdere qd athenienses cũ minoe pcusserunt. Institutũ est ut septẽ pueri totidẽq̃ uirgines tributi noie in cretã minotauro uorãdi quot annis mitterent. historiã tradunt plutarchus & diodorus nulla tamen habita mẽtione huiusce sacrificii:cuius in pñtia meminit trãquillus. sed credere debemus minoẽ in morte filii androgeos supplicasse nulla mactata uictima:sed tñ thure ac uino sine q̃ tibicine:cũ musica in luctu iportuna res sit. thus aũt & uinũ sacris adhiberi nullus ignorat. uñ illud plinianũ: mola tantũ salsa litãt q̃ nõ habent thura. & uinum uina libari diis nefas statuit nisi ex uite putata. tibicines quoq̃ sacrificiis ꝑsentire solitos historici tradiderũt. Hinc ouidius. Cantabat fanis cantabat tibia ludis: Tiberius:cũ mos fuisset principibus senatũ ingrediẽtibus stati ab ingressu sacrificare:ingressus curiã post obitũ augusti sacrificauit exẽplo minois ad merorẽ declarãdum:sicut ille fecerat. quidã non minois exẽplo legit:sed maiorũ q̃ lectio si uera est:tunc sensus hic erit. tiberiũ sacrificasse ex ritu maiorũ post obitũ augusti ut olim ipse augustus sacrificauit in morte filii marcelli ut nullũ tibicinẽ nullãq̃ musicã ꝓtionem adhiberet in luctu prior lectio magis quadrat. ut exẽplo minois dicat tiberiũ supplicasse usũ eo genere sacrificii:quo ille usus fuerat in funere filii androgei. ¶ Non usq̃ quaq̃. nõ omni loco & tpe. ¶ Monopoliũ. diximus supra monopoliũ græcam eẽ dictiõem:quã uno uerbo latino nõ facile enunciaueris. ¶ Emblema. quidã codices trãquilli hñt emblema quidam ꝓblema sed rũ problema eleganter questio interpretet:magis uidetur legẽdum emblema quod in latina lingua, nomen non habet. significat autem emblema opus id quod ex tẽsserulis:structum elegãter q̃ uariegatum iperitum uulgus uocat tarseatũ. de quo est uersus ille lucillianus a plinio relatus in.xxxvi.arte pauimenta atq̃ emblemate uerniculata. eiusdem cicero meminit cuius hæc sunt uerba ex lib.iii.de oratore. Iusit elegantissime lucilius q̃ lepide lexis uel syntheses cõpositæ uel tessurule oẽs arte pauimento ac emblemate uerniculato. ¶ Idem in bruto nullum nisi loco positum:& tanq̃ in uerniculato emblemate ut ait lucilius structum uerbum uideres. Idem in oratore. apud lucillium scite exagitat in albutio scæuola q̃ lepide lexis compositæ:ut tesserule omnes arte pauimento atq̃ emblemate uerniculato. sunt preterea emblemata sigilla ex auro uel argento uasis impressa illigataq̃ & in medio causa ornatus extantia. seruius enarrans illud uirgilii ex quinto eneidos. Cratera impressum signis. exposuit pro impressa signa habentem.i.emblemata. M. tullius in oratione de signis inflammanter taxat uerrem q̃ uim emblematum coaceruauerit:quæ oĩa uasis siculorũ celatis impudenter abstulerat. iurisconsultus digestis de auro & argento legato. emblemata uasis & lapibus inclusa replumbari posse significat hoc.n.utitur uerbo pro eo quod est reuelli & resolui. ¶ Pro peregrina. pro græca dictione. ¶ Nostratem. latinam romani q̃ idiomatis.

¶ M. AN. ¶ Minois exẽplo:uide ne maiorũ potius sit legendum. Oui. Mox ego q̃uis aliorũ numina placẽ Iane tibi primum thura merumq̃ fero. Tranquillus Augustum scribit instituisse:ut patres curiam ingressi priusq̃ sederẽt thure & mero sacrificarent. ¶ Thure quidem & uino:ut a.n.ut dixit Augustus statuerat ut senatores curiam ingressi priusq̃ sederent thure & mero apud aram eius dei in cuius templum coleretur supplicaret:sed ipsa sacrificandi ratio ut Ouidius. innuit omnino uetustior. ¶ Peregrino: græco non latino de ratione eius nominis alio loco diximus. ¶ ἐμβλήματα. id quoq̃ est ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλω i ponos hic quoq̃

Execratio minoris

Musica ĩ luctu ĩportuna

Emblema quid

Emblema te uerniculato

Replũbari

ut Seruio placet: Signa impressa emblemata dicuntur. ¶ Nostratem: uocem subaudi. romanam scilicet.

per ambitum uerborũ rẽ enunciandã militem quoq; græce testimonium interrogatum nisi latine respondere uetuit.

De infirmitate eius: & quod ad urbẽ rediẽs retrocessit.

Is oĩno toto successus tpe Romã redire conatus: semel trirẽmi usq; ad ꝓximos naumachiæ hortos subuectus est: disposita statione per ripas Tyberis quæ obuiã prodeuntes sũmoueret. Item appia usq; ad septimum lapidem: sed prospectis modo nec aditis urbis mœnibus rediit. primo incertũ qua de cã postea ostento territus. Erat ei i oblecta mẽtis serpẽs draco: quẽ ex cõsuetudine manu sua cibaturus quũ cõsũptũ a formicis inuenisset monitus est: ut uim multitudinis caueret. Rediens ergo ꝓpe cãpaniã asturæ in languorẽ incidit: quo paulũ leuatus circeios pertẽdit. Ac ne quã suspicionẽ infirmitatis daret: castrensibus ludis nõ interfuit solũ: sed etiam missũ i arenã aprũ iaculis desuper petiit: statimq; latere cõuulso: & ut æstuarat aflat⁹ aura in grauiorẽ recidit morbũ. Sustẽtauit aũt aliq̃diu: quãuis

¶ PHI. ¶ Per ambitum uerborum. uocabula rerum non paucissima sunt apud græcos: quæ singulis uerbis latine enunciari nõ possunt ut a græcis unde pluribus uerbis opus est ad ea latina oratione demonstranda: q̃ græci dicunt prius hoc est singularibus uocibus. Inter hæc in primis gellius nomĩat πολυπραγμοσύνη quod iterpretari uoce una latina non queas. significat autem negotiationem multam & curiositatẽ circa res obeũdas. Consimiliter hieronimus ĩ prohemio chronycorum eusebii significatum est inquit aliqd apd græcos unius uerbi proprietate non habeo meum quo id efferã & dum quæro impleto sententiam lõgo ambitu uix breuis uiæ spacia consummo. ambitũ uerborum dici circuitum qui græce nominatur periodos satis notum est. ¶ Nisi latine responderet. institutum uetus fuit: ut græcis nunq̃ nisi latine responsa romani darent: cogebanturq; græci loqui per latinum interpretem non solũ romæ sed etiam in græcia & asia: quo scilicet latinæ uocis honos per omnes gentes uenerabilior diffunderetur. ¶ Secessus. s. capreæ. ¶ Triremi. triremem inuenit amocles corinthius. ¶ Naumachiæ. naumachiam uocamus & pugnam naualem & locum ubi pugna fit. hic locus significatur: uidetur q; intelligendum eẽ de naumachia quam augustus construxit circa tiberim cauato solo: ubi mox fuit cæsareum nemus. ¶ Statiõe: stationariis militibus per interualla collocatis. ¶ Prodeuntes obuiam. s. romanos honoris & officii causa procedentes obuiam principi redeunti. ¶ Appia. s. uia: quam appius claudius in censura muniuit: de qua papinius: appia longarum teritur regina uiarum. ¶ Ad septimum lapidem. ad septimum miliarium. s. subuectũ ẽ Marcialis: ad lapidem torquatus habet pretoria quartum. miliaria. n. lapidibus constitutis terminantur. Caius gracchus auctore plutarcho singulis miliariis columnas lapideas spatiis signa præferentes constituit. ¶ Nec aditis. prospexit mœnia tantum nec introiuit. ¶ Primo. quando usque ad hortos subuectus est. ¶ Postea: secunda uice. ¶ Serpens draco. scribit plinius libro undetrigesimo draconem nõ habere uenena & primum spondylum id est uertebram draconis mulcere aditus potestatum. draconum adipem uenena fugiunt. ¶ Quem cibaturus. signat draconem fuisse exarmatum. exarmatas autem feras dicimus mansuefactas: qui uero docent mansuescere mansuetarii uocantur. Lampridius in heliogabalo. habuit leones & leopardos exarmatos: quos edoctos per mansuetarios subito ad secundam & tertiam mensam iubebat accumbere. plinius in. x. de aspide quadam scribit: quæ ad mensam cuiusdam ueniens in egypto tanq̃ exarmata aleretur assidue firmicus maternus mansuetarios ferarum nasci scribit oriente septentrione. ¶ Vi multitudinis. draco delitium tiberii consumptus a formicarum numerosa multitudine portẽdebat principi uim multitudinis esse cauendam. ¶ Asturæ. ciuitas est i latio haud longe a terracia: de qua iam dictum ẽ. ¶ Circeii: circei quondam insula fuerunt haud procul ab astura: ut inquit plinius. fuit hic circes sacellum: q̃ circeienses agros habitauit. ¶ Pertendit. perrexit. ¶ Castrensibus ludis. militaribus & in castris exhibitis. ¶ Conuulso. conuulsa dicimus membra quæ sede sua & loco mota sunt. apud plinium identidem leges remedia conuulsis medentia. ¶ Estuarat. solet afflatus auræ perniciosus esse estuantibus & his maxime: quibus languebant: alia. n. ab æstu corpora refrigerata letaliter egrotare consueuerunt.

Naumachia

Draco uenena non habet

Spõdylos

Exarmatæ feræ mãsuetarii

Circei

Conuulsa

¶ M. AN. ¶ Toto secessus tempore: quidiu capreis fuit. ¶ Proximos naumachiæ hortos: naumachia sub ianiculo fuit in uaticani parte: sed quia hortos dixit ad sua tpa uidetur Tranquillus respexisse siquidẽ Neronis horti in eodem tractu fuere: nec eo inficias & in parte martii campi circa tyberim a Cæsare dictatore & ab Augusto nauale prœlium editum. item hortosq; in eodem tractu fuisse Strabonis uerba demõstrant. ¶ Via: quæ p bouillas & Ariciam p q; latium secus mare in campaniam ducit. ¶ Sed ꝓspectis: ꝓcul uisis cæsar quoq; post Pompeium italia depulsum: quum Romam p Appiam peteret: hinc quoq; uidetur urbem intuitus Lucanus: Quaq; iter est latiis ad summam fascibus albam: Excelsa de rupe ꝓcul iam conspicit urbem ¶ Primo quum tyberi subuectus est: postea cum ad septimum usq; lapidem ꝑuenit. ¶ Serpens draco: qd̃ dracones mansuescerent haberenturq; in delitiis. Mar. Sic gelidum collo nectit flaccilla draconem: qd̃ alatim Herodotus est auctor. est inquit arabiæ locus ad urbem bitim fere positus ad quem me contuli: qd̃ au

direm illic uolucres esse serpentes. ¶ Vim multitudinis: per formicaꝝ incursum prouisam. ¶ Asturæ: astura insula inter antium & circeios est. item & flu. eiusdem nomini plinius est auctor. ¶ Castrẽsibus ludis: sic in Claudio: anniuersarium inquit munus in castris prætorianis dedit sine uenatione & apparatu. ¶ Latere conuulso: infracto uehementi motu labefactato: Plinius: ad rupta & conuulsa. ¶ Aestuarat: æstu & labore affectus contabuerat. ¶ Aura: tenui uento.

Misenũ usq; deuectus nihil ex ordine quotidiano ꝑtermitteret: ne conuiuia quidẽ ac cæteaas uoluptates partim; intẽperantia; partim dissimulatione. Nã Caridẽ medicũ quod cõmeatu affuturos e conuiuio egrediens manũ sibi osculandi causa apprehẽdisset: existimãs tẽtatas ab eo uenas remanere ac recũbere hortatus est: cœnãq; protraxit: nec abstinuit cõsuetudine quin tũc quoq; instans in medio triclinio astãte lictore singulos ualere dicẽtes appellaret.

De loco & tempore mortis eius.

INterim quũ ĩ actis senatus legisset: dimissos ac ne auditos qdẽ quosdã reos: de qbus strictim: & nihil aliud q̃ noĩatos ab indice scripserat ꝑ cõtẽpto se habitũ fremẽs repetere capꝛas quoquo mõ destinauit: nõ temere qcq̃ nisi ex tuto ausurus: sed & tẽpestatibus & ĩgrauescẽte ui morbi retẽtus: paulopost obiit ĩ uilla lucullana octauo & septuagesimo ætatis anno: tertio & uigesimo ĩperii .xvii. cal. apriles. Cn. Acerrõnio proculo. C. Portio Nigro cõsulibus. Sunt qui putent uenenum ei a Caio datum lentum atq;

¶ PHI. ¶ Misenum. plinius in iii. misenum esse tradit iuxta cumas & portum baiaꝝ. dictũ autẽ esse a miseno tibicine troião qs est qui ignoret. ¶ Intemperantia qui suapte natura intemperans est: is uix põt mutare naturã & colere frugalitatem: quæ in primis languenti custodienda est. ¶ Dissimulatione dũ non uult uideri egrotus. ¶ Cõmeatu ab futuris. medicus erat futur' absens a tiberio cũ cõmeatũ hocẽ abeundi facultatẽ impetrasset. ¶ Osculãdi causa. religio quædam ut inqt plinius in undecĩo in manu dextra est: quæ osculis auersa petit' in fide porrigit'. hic hebrei deosculatõem ꝑ ueneratione ponunt: quia qui adorant solẽt deosculari manũ: caputque sũmittere auctor hieronimus li. .ã. cõtra ruffinũ. ¶ Tentatas uenas. puulgate magis q̃ insciete loquutus ẽ qui uenas a medico tẽtatas dixit pro arteria. nãq; arteriam tangere solent medici: cuius motus & pulsus est habitum morbi demõstret & modũ ut docet gellius in .xvii. sed nõ solũ uulgus semidoctũ uenam dicit ꝑ arteria: sed scriptores luculẽti: inter quos est celsus qui ait uenis maxime credimus fallacissimæ rei: quia sepe iste leniores celeriosue sunt & ætate & sexu & corporum natura. Persius. tange miser uenas & pone in pectore dextrã. seneca non põt medicus ꝑ epistolas tibi aut baluei rõs eligere. uena tangẽda est. ¶ Recũbere. uerbũ est cõuiuale & epularibus accõmodatũ: sicut accũbere discũbere accubare. ¶ In medio triclinio. in media cenatione de triclinio lege quæ scripsimus in notis serui. ¶ Lictore. ministro ĩpatorio. ¶ Valere dicentes. ualere uerbũ est recedẽtiũ. ¶ Appellaret. familiariter alloqueret' & noĩatim affatus a se dimitteret. ¶ In actis senatus. acta senatus oĩa ad tiberiũ absentẽ per scripta mittebant' ut sup rebus oĩbus fieret certior. ꝑterea ut ait celius in epistola quadã ad ciceronẽ: ꝑegrinantibus omnibus gratũ est minimaꝝ quoq; reꝝ: quæ domi geritur fieri certiores. ¶ Strictim. nõ explicata caula reatus. ¶ Nominatus ab indice. index est qui facinoris cuius ipse est conscius latebras indicat impunitate ꝑposita. scribit asconius certas esse causas quæ p indices fieri non possunt: sicut est repetũdaꝝ. neq; senatoria ꝑsona potest indicium profiteri saluis legibus. Tiberius scripserat ad senatũ aduersus reos nihil aliud: nisi q aiebat eos fuisse noĩatos tanq̃ sontes ab inuicẽ: qui conscius facinoris illoꝝ indicium fecerat. ¶ Pro contempto. ꝑ neglecto & despecto ac despicato. ¶ Nisi ex tuto. tutissimum sibi locũ capreas existimabat: ex cuius loci fiducia posset mox senire in senatũ: a quo se cõtẽni fremẽs indignabat'. ¶ Vi. molẽtia. ¶ In uilla lucullana. uillã intelligimus ꝑtoriũ & edes in agro magnificẽter excultas: quales multas habuit lucullus: qui in primis iuxta neapolim uillam edificauerat exciso ẽt monte: ut euripũ & maria admitteret. qua de causa Pompeius magnus xerxem togatum eum appellabat. auctor plinius in .ix. plutarchus ait a tuberone ita solitum appellari lucullum. ¶ Venenum a caio datum. orosius de tiberio scribens ait. hic ambiguis ueneni signis obiit idem tradit eutropius. ¶ Lẽtum. non presentaneum: uenenum. n. lentum & presentaneum opponuntur. lentum. n. eiusmodi est: quod mortem in diem profert: & quo sensim crassante cor tabescit. præsentarium uero mortẽ illico affert.

Misenum

Religio in dextra

Deosculatio

Vena

Arteria

uena tangenda ẽ

index.

xerxes togatus

Lẽtum

pñtarium

¶ M. A N. ¶ Misenum in ꝑmõtorium Strabo & Pli. aiunt: cuius ꝑximũ a miseno Aeneæ comite illic sepulto Vet. Mõte sub aerio qui nũc misenus ab illo dicitur. papinius: phrigioq; e uertice graias: A discis misene tubas. ¶ Dissimulatione: morbi occultatione. ¶ Quod cõmeatu: abeundi uenia ĩpetrata. ¶ Venas: Gellius reprehensũ medicũ affirmat: ut ĩpetitũ a Tauro philosopho qd uenã ꝑ arteria dixisset: cuius pulsũ medici obseruẽt non uenã: qñ illa suo pulsu habitũ & motũ febriũ demonstret: uena aũt natura immobilis sit. idẽ Gellius & pli. plane demonstrãt: qd uena ab arteria differt: ut hæc plus spiritus habeat: illa uero sanguinis. ¶ Appellaret: nominatĩ salutaret. ¶ In actis senatus: Ad eũ ex urbe delatis. ¶ Strictim breuiter & concise. ¶ Quam nominatos ab indice: noĩa tñ ad se p indicem delata. ¶ Ausurus: in patres potius q̃ reos. ¶ Tẽ

pestatibus: qbus ipedientibus ex continenti in insulam traiicere nõ poterat. ¶ In uilla lucullana: q̃ luculli fuerat. Plutarchus magnifica & sũptuosa opa a lucullo ait circa neapolim extructa: atq; a stupẽdis operibus xerxem togatum a tuberone appellatum. ¶ Lentum & tabificum: nullo pene sensu uitam corrumpens.

tabificum. Alii in remissione fortuitæ febris cibum desiderãti negatum. Nonnulli puluinum iniectum: quum extractum sibi deficienti annulum mox respiciẽs requisisset. Sæneca eũ scribit intellecta defectiõe exemptum annulum: quasi alicui traditurę parumper tenuisse. dein rursus aptasse digito & cõpressa sinistra manu iacuisse diu immobilem subito uocatis ministris: ac nemine respondente consurrexisse. nec procul a lectulo deficientibus uiribus concidisse.

De signis præcedentibus mortem eius.

SVpremo natali suo Apollinẽ Temenitẽ & amplitudinis & artis eximiæ aduectũ Siracusis ut i bibliotheca noui tẽpli poneretur: uiderat p quietem affirmãtem sibi nõ posse se ab ipo dedicari: & ante paucos q̃ obiret dies

¶ PHI. ¶ Tabificis sensim pauxillatimq; cõsumens & ad tabitudinẽ uelut deducẽs. liuor dr̃ eleganter uenenũ esse tabificum qm inuidentia quadã uelut tabe inuidos conficit atq; exest. ¶ In remissione cibũ desideranti. remissio & accessio in morbis contraria sũt: p accessionẽ augescit febris: p remissionẽ relẽtescit a medicis q̃ritur: qñ egroto cib' dari debeat. optimũ.n. medicamentũ ẽ oportune cibus datus. asclepiades iclinata febre sed tñ adhuc inherẽte cibũ dabat. tutissimũ aũt est totius accessiõis tp̃s pterire: & in remissiõe alimentũ offerr. ¶ Puluinũ iniectũ. haud absimili mortis genere interemptus ẽ demetrius Philippi filius

Remissio
Accessio

Quando egro cibus dandus

cui insidiatores infectis tapetibus in caput fauces q; spiritũ intercluserũt. historia narrat a liuio lib. xl. puluinus aũt quasi pulminus a pluma educi credit' sicut & puluinar: est.n. molli pluma fact' ἀποκοριστικῶς hoc est diminutiue puluillus dictus: quo cubita fulciũt delicati, ut molliter quiescãt. hic in ezechiele scriptũ legimus. ueh qui cõsuunt puluillos sub cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capite uniuersæ ætatis: tropologice aũt q̃sq; male agẽti adulatur: ut in moralibus interp̃tatur gregorius: & in canonicis decretis distinctione xlvii. repetitum ẽ: puluillũ sub cubito iacentis poni. ut qui corripi ex culpa debuerat in ea fultus laudibus molliter requiescat. a puluino puluinatum deriuatur. plinius in. xv. calicẽ nucis iugulandis puluinatum noiat ad istar puluini factũ. puluinũ & p quãdã similitudinẽ uocamus in hortis partẽ eminẽtiorẽ molliorẽq;. columela in. xii. spicæ aliu lirat in seri debẽt: ut in puluinis positæ minus infestẽtur hyemis aquis. pterea puluinus uocat' a nautis ut ait seruius arena durior: quæ in modũ saxi lapidescit. uictruuius in. v. puluinus inquit firmissime struatur. ¶ Defectiõe. cum se deficere moriq; intelligeret: põt etiam referri ad defectionem familiariũ q moriente Tiberio uelut desecerãt destituerantq; principem. ¶ Quasi alicui traditurę anulum. Alexander magnus: uoce iã deficiente moribundus detractum anulum digito pdicæ tradidit: tã q̃ id signum foret declarãdi quem uellet successorem. pterea ut inquit plinius morientibus anuli detrahũtur. ¶ Compressa sinistra: ne. s. anulus detrahi sibi posset: qui sinistra manu digito qui minimo proximus ẽ gestari consueuit. ¶ Concidisse. moribundũ corruisse. ¶ Apollinem temenitem. in syracusano agro fõs est nomine temenitis: cuius meminit plinius in tertio unde apollo temenites cognominatus. obseruauim' curiose apud Ciceronem mentionem fieri huiusce apollinis syracusani: cuius hæc uerba sunt ex oratiõe de signis. ubi syracusæ describuntur. præterea duo templa sunt egregia: cereris unum: alterũ liberæ: signumq; apollinis: qui temenites uocatur pulcherrimum & maximũ: quod si iste portare potuisset nõ dubitasset auferre. cum his. Mar. Tulli uerbis ita quadrant tranquilli uerba: ut ab illo mutuatus esse uideatur. Ci. apollinem temenitem uocat pulcherrimum & maximum. hic dixit amplitudinis & artis eximiæ. sed hoc unum quæso lector attende quod in codicibus tullianis apollo temites uocatur: quem tranquillus temenitem dicit ex quo uidetur aut hic aut illic esse mendum. nam si a fonte temenite: qui in agro syracusano est ut diximus nomen accepit. erratum erit in libris Ciceronianis: & pro temites corrigẽdum temenites. sed unde ne potius themites apud tranquillum legendum sit: sicut apud Ciceronem passim legitur. tanq̃ apollo themites cognominetur a themi dea fabulis celebrata: quæ fatidica fuit: & ante apollinem tenebat oraculum delphicum ut dicit ouidius quam præesse uaticiniis prodidit marcellinus: & ut auctor ẽ strabo in. ix. olim apollo & themis humano generi utilitatem afferre cupientes oraculum simul comparare decreuerunt. ¶ Noui templi. quod ipse tiberius in honorem Augusti Romæ constituerat.

Mors demetrii
puluin' qd
puluillus

puluinus
arena

Apollo temenites

¶ M. AN. ¶ Aliusquo apparet ne tunc quidem cum uita decessit satis constituisse qua fuerit ui consũptus. ¶ Remissione: quum febris remisisset. ¶ Puluinum iniectum: ori appositum: ut spiritu itercluso necaret'. ¶ Requisisset: annulum adeptum. ¶ Defectione domesticorũ fuga: insueta q; circa se solicudine. ¶ Annulum: est.n. principis annulus uoluntatis index. ¶ Sinistra manu: uel qua erat annulus: uel quia sinistra pl' ut diximus q̃ dextera pollebat. ¶ Apollinem temenitem: ἀπὸ τοῦ τεμένους credo. i. luco siue loco numini sacro dictum: sunt qui tenitem legendum putent: quia tenite deæ fortium crederẽtur: sed nullo modo placet. ¶ Noui templi: Plinius in bibliotheca templi Augusti fuisse ait Apollonis colossum pedum quinquaginta dubium ære mirabiliorem an pulchritudine: Sed eum plinius in italia conflatum uidetur innuere: quod autem ad templum attin. constat templum in memoriam Augusti a Tiberio romæ excitatum: sed imperfectum ab eo relictum.

¶PHI. ¶Turris phari. apud ꝑpetuũ enarrantes illud ex lib. ii. aut pthlomeæ littora capta phari: multa cõſcripſimus de multiplici pharo. quo circa in pñtia hoc ſolum dixiſſe ſuffecerit. pharos a priſcis dictas turres machinas ne in portubus ad ꝑlucendi miniſteriũ nocturnoſq; naturaꝫ curſus dirigẽdos fabricatas. ſicut tales pluribus locis inqt plinius flagrant: ut rauennæ. talis pharos. fuit quoq; capris tpe Tiberii de qua loqͬ papinius. i. ſilua ad claudiã uxorem theleboũq; domos trepidis ubi dulcia nautis lumina noctiuagæ tollit pharus emula lunæ: hæc cõcidens caſu ſuo & ruina portẽdit obitũ tiberii: cui i primis cordi fuit ſeceſſus capreaꝫ. ꝑtereundũ non ẽ qd tra/ditur ab egeſippo: q ſcribit. i. ui. pharon a græcis latiniſq; iuxta appellari ex ipſius rei uſu: eo q̄ lõge uideatur a nauigantib⁹ tãq̄ φανῶσ: qd ſignificat lucidũ im/mutata littera pharos dicatur. ¶Exarſit repẽte ſcribit plinius in. xviii. in terrenis igniquꝫ eſſe preſagia: hoc genus diuinatiõis igniſpiciũ uocamus. prim⁹ am/phiarius inuenit igniſpicia. græce dicuntur dicitur pyromantia ignis ergo portentũ fecit Tiberio: dũ ex carbone iã extincto & repente emicans ſua ſpõte reful ſit i multam noctis partẽ. ¶Ti/berium in tiberim. uocabantur in nomẽ etãq̄ tiberius i tibe/rim pp ſimilitudinem noĩs eẽt trahendus: ſicut oli heliogabal⁹ in latrina occiſus in tiberim pre cipitatus eſt: uñ poſt mortem ap pellatus eſt tiberinus & tractici⁹ tiberios legim⁹ ex eo dictos: qd iuxta tiberim naſcerent. ¶De/os manes. apuleius in libro: cui titulus eſt de monũ ſocratis tra/dit aium humanũ corpore exutũ nũcupati manẽ deũ: & honoris gratia dei uocabulũ addi. cicero i legibus qs' cõdit. deoꝫ inqt manũ iura ſancta ſuto. hos diuos hñto. plinius uanitatẽ mortaliũ rider. q manes colunt deũq; faciũtq; qui ẽt hõ eſſe deſiert. de manibus pluta in. iiii. ꝑpetuo cõmentario hic dei manes & ꝑ diis inferis accipi uident & ꝑ umbris pioꝫ: quos rogabant ut tiberio locus nũ mõ daret inter impios: q in tartaros torquẽtur. ꝑu uero hitit eliſiũ. ¶Vncũ. quo corpora trahebant. ¶Gemonias. in quas abiiclebantur. ¶In decimũ ſemp diẽ. hoc idẽ bononiæ obſeruabat. quotieſcũq; aliquis morti dãnatus eſt: ut nõ ante decimum diẽ de dãnato ſuppliciũ capitale ſumat. ¶De tiberio. de tiberii morte. ¶Hos dãnatos. ¶Fidẽ: auxilium & ſuppetias. ¶Abſente Caio. Caligulam intelligit: qui mox ſucceſſit in impio: qui aberat ab urbe: aderatq; tiberio moriẽti. ¶Adiri. noĩe dãnatoꝫ. ¶Cuſtodes. qui dãnatos & cuſtodias carcerarias cuſtodire ſolent & debẽt: ſed ut ſapiẽtiſſime monet Ariſtoteles in. vi. politicoꝫ: debet ille qui cuſtodit reos ſeparatus eſſe ab illo: qui animaduertit in eos. uiri. n. boni maxime recuſant facere carnificinam. nati ſub ſidere Andromade ſunt cuſtodes carceris: aut ergaſtulis ꝑpoſiti aut carnifices. ¶Conſtitutum. ne preuaricarent legem: qua ſibi preſcriptum erat tempus & dies: quo de dãnatis ſupplicium ſumere iubebantur. ¶Strangulauerunt. laqueo gulam fregerunt. ¶Seuitia permanente. tanq̄ tiberius defũctus adhuc ſeuiret auctorq; fuiſſet: ut damnati ſtrangularentur. ¶Miſeno. promõtorio campaniæ prope cumas & baias. ¶Atellã. oppidum eſt campãiæ unde nomẽ atellanis fabulis iditum eſt: de quibus ſupra diximus. Amphitheatro. qd ꝑ erat atellæ ibiq; fabulæ agebãtur.

¶M. AN. ¶Turris phari: quæ capreis fuit: de qua papinius: trepidis ubi dulcia nautis: Lumina noctiuagæ tollit pharus emula lunæ: Pharus inſula in egypto ubi turrim iuxta alexandriam ad dexteram ut Strabo ait ptolemæi impenſa ſoſtratus gnidius architectus erexit: quæ nocturno lumine ex alto nauigãtibus tutam rectamq; nauigationem exhibebat: ad eius igitur imitationẽ pluribus locis circa mare turres i hunc uſum erectas pharos dixere. Iu. Thyrrenamq; pharon dixit. Tranquillus ipſe alibi in hoſtienſi portu turrim a Claudio erectam ad alexandrini phari exemplũ. ad cuius nocturnos ignes nautæ curſum dirigerent. ¶Ac miſeni proximis diebus quibus obiit id ꝑdigium factum intellige. ¶Etiã diu frigidus exarſit: quod ad ea quæ in eius morte euenerunt ꝑtinuit. ¶Tiberium in tiberim: eiciarur. ſ. quod Cæſare in curia occiſo fuit in animo cõiuratis facere. ¶Deos manes: Acron bonos deos: manes credidit: uñ ſit & manẽ: alii genios quos in uita ſortiremur ad bonũ & malũ: Alii animas corporibus exutas: quo ſignificatu uidetur mihi Liuius uſurpaſſe: inſtare inquit tribuni Claudio ut collegæ deos manes fraude liberaret: Non defuerit

pharos — pharos uñ — Igniſpiciũ — pyromãtia — Tractitius — Tiberii uñ — Dii manes

turris phari terræmotu capreis cõcidit: ac miſeni cinis fauilla & carbo ad calefaciendum triclinium illatus extinctus: & iam diu frigidus exarſit. Repente prima ueſpera; atq; in multam noctem pertinaciter luxit.

De lætícia Romanoꝫ in morte eius & geſtis per eos.

Morte eius ita lætatus ẽ populus; ut ad primum nũcium diſcurrẽtes: pars Tyberium in tyberim clamitarent: ꝑs terram matrem deoſq; manes orarẽt: ne mortuo ſedẽ ullã niſi inter ĩpios darent: Alii uncũ & gemonias cadaueri minarent: exacerbati ſuper memoriã priſtinæ crudelitatis ẽt recenti atrocitate. Nã cũ ſenatuſconſulto actũ eẽt ut pœna dãnatoꝫ in decimũ ſemꝑ die differet: forte accidit ut quorũdã ſuplicii dies is eſſet quo nunciatũ dꝰ Tiberio erat: hos ĩplorantes hoĩum fidẽ: quia abſente adhuc Caio nemo aſtabat qui adiri ĩterpellariq; poſſet: cuſtodes ne qd aduerſus cõſtitutũ facerent: ſtrãgulauerunt: abiecerũtq; ĩ gemonias. creuit igitur inuidia quaſi etiam poſt mortẽ tyranni ſæuitia ꝑmanente corpus ut moueri a Miſeno cæpit: cõclamantibus plæriſq; Attellã potius defferẽdũ & ĩ ãphitheatro

qui infernos esse deos dicerent:quos illi secuti deos manes orabant:ut ei nisi inter impios nullam sedē darent. ¶ Recenti atrocitate:nouo crudelitatis exemplo a ministris edito. ¶ De Tyberio:de tiberii obitu. ¶ Fidem:opem & patrocinium. ¶ Qui adiri:consulti rogari ne posset. ¶ Constitutum:præscriptum supplici tempus. ¶ Tyranni:ad iratorum appellationem non ad tranquillum id referas. ¶ Atellam potius:hoc est non modo non romam deportandum:sed cadauer ipsum aliquo etiam longius ablegandum:fuit enim Atellæ oppidum in campaniæ finibus ut Ptolemæus ait.

semiustulandum Romam p milites deportatum est cremaтumq; publico funere.

De testamēto & ultima dispositōe eiusdē.

TEstamentū duplex ante biēnium fecerat,alterū sua alterū liberti manu sed eodē exēplo, obsignauerat q; etiā humillimorum signis. Eo testamento hæredes æquis partibus reliquit Caium ex Germanico, & Tiberium ex Druso nepotes substituitq; inuicē.dedit & legata plerisq; iter quos uirginibus uestalibus ac militib⁹ uniuersis:plæbiq; Rōanæ uiritī atq; ēt sepatī uicorum magrīs.

De Germanico pr̄e Caii & gestis eius,

GERMANICVS.C. Cæsaris pater Drusi; & iunioris Antoniæ filius a Tiberio patruo

¶ PHI. ¶ Semiustulandum.semicomburendum Augustinus scribit in tertio de ci.dei metellū pontificem semiustulatū abripuisse palladium ex templo uestæ quod flagrabat incendio. ideo ait semiustulandum esse cōclamarunt ut ostenderent nec quidem legitimo rogo esse cremandum:honorandumq; ipsum cremare apud Romanos non fuit ueteris instituti.terra condebantur.mox istitutum est ut cremarentur cadauera:cum cognouissent erui longinquis bellis obrutos. ¶ Humilimorum:ignobilissimorum & despicatissimorum.testes autem testamento signando adhiberi non possunt serui:mulieres:ipuberes:surdi:furiosi: neq; hi quibus bonis interdictum est:neq; hi quos leges iubent improbos intestabilesq; esse. ¶ Aequis partib⁹ diuisa ad æquilibriū hereditate. ¶ Substituitq; inuicem.ut puta:si caius heres non erit.Tiberius heres esto uel si Tiberius heres non erit caius heres esto.iurisconsulti multa luculenter conscribunt de institutis heredibus & coheredibus substitutis. ¶ Viritim.in singulos uiros plebeios. ¶ Vicorum.magistris.magistri nō solum doctores artium sed etiam pagorum societatum uicorum collegiorum equitum dicuntur tanq̄ moderatores.magistrare enim moderari est.

Semiustulatus,

Cremandi mos

Mgri uicorum

INTERPRETATIO CAII CALIGVLAE QVARTI CAESARVM.

TESTIMONIVM senecæ de Caio hoc modo Caius Cæsar sextum papinium:cui pater erat cōsularis:bitinum bassum quæstorem suum procuratoris sui filium aliosq; equites romanos & Senatores uno die flagellis cecidit torsit non quæstionis sed animi causa.deinde adeo impatiens fuit differendæ uoluptatis quam ingentem crudelitas sine dilatione poscebat:ut in crypta maternorum hortorum in ambulans quosdam ex illis cum matronis atq; in aliis senatoribus ad lucellam decollaret.torserat per omnia quæ in rerum natura tristissima sunt:fidiculis tabularibus:eculeo igne.uultu suo.hō qui de toto senatu trucidando cogitabat:qui optabat ut populus Romanus unam ceruicem haberet.hactenus seneca.Caii Caligulæ:qui non tam homo dici meretur q̄ portentum:pater fuit germanicus.longe filio dissimillimus:adeo ut alter inter optimos alter inter pessimos sit annumerandus.uerumq; esse uideatur illud manilii oraculum ex tertio astronomicon.Degenerant nati patribus.sparcianus quoq; luculentus historiæ scriptor autumat neminem prope magnorum uirorum optimum & utilem filium reliquisse.Deniq; aut sine liberis maximi uiri perierunt:aut tales habuerunt plerique:ut melius fuerit de rebus humanis sine posteritate discedere.istud quidē in plerisq; uerum esse cognoscitur:sed id germen improbum est.econtrario sicut ex generosa arbore fructus generosi pgignuntur:ita fortes ut inquit oratius creantur fortibus & bonis ipsorumq; parentum uirtus in filiis regeneratur.Quod id primis beniuola ꝑles ostendit in qua probitatem parentum generositatemq; cum admiratione suspicimus:tu uero prudentiam atq; moderationem clarissimi patris tui ita effingis ac representas:ut in filio pater appareat.in te effulget quicquid in maximo patre tuo diligimus quicquid mirabundi quotidie conspicamur.sed iā tps est ut ad ꝓpositū reuertamur:etiam ut te mus Caii Cæsaris uitā flagitiosissimā:ā quo nihil hois fuit pter effigiē:ut talia cōtēplantes resiliamus ab iprobitate filii:cōuertamurq; ad uirtutes patris germanici emulādas non.n.potest uita Caligulæ ipura placere nisi impuro & oibus probris maculoso.sicut mores germanici apud bonos sunt & amabiles & imitabiles.preter eundū ¶ M.AN. ¶ Semiustulandum:ne legitimo quidem rogo funerandum:siquidem quo amplior pyra ea honoratior quod Homerus in patrocli funere demonstrat.Lucanus quoq; in pompeiano rogo queritur summo uiro pyræ materiam defuisse. ¶ Duplex:duplici manu notatum. ¶ Humillimorum: humillimæ fortunæ signatoribus adhibitis. ¶ Aequis partibus:utrunq; ex semisse.i.dimidia bonorum parte. ¶ Caium ex germanico & Agrippina natum. ¶ Nepotes:quia uterq; hic ex adoptiuo filio erat:ex naturali ille genitus. ¶ Substituitq; sibi inuicem:ut uterq; alteri succederet.

degenerātibus

Virt⁹ parētū in filiis La'anniba lis bētiuol

MARCI ANTONII SABELLICI AD AVGVSTINVM BARBADICVM SERENISS. VENETIA-TVM PRINCIPEM PARAPHRASEOS IN CALIGVLAM PARAENESIS QVARTA.

GErmanicus ex omnibus qui in cæsaꝝ familiam per adoptionem uenere: Germanicus cæsar ob ingentes animi uirtutes dotesq; corporis præcipua meo iudicio fuit laude dignus: soleoq; propterea post alia multa quæ in tranquillo mirari cõtingit hoc nõ in extremis habere Serenissime Princeps: quod tanti uiri memoriam licet ad imperium non peruenerit non sit passus interire: quin uindicauerit potius illam ab omni obliuionis iniuria: uindicauit.n. quãtum in se fuit: q̃q̃ Ouidius Naso huic fastoꝝ libros inscripsit: & Fabius Quintilianus dum ab ingenio & eloquentia Domitianũ sub Germanici appellatione laudare contendit ad illius de quo loquor uirtutes allusisse uideri potest: sed redeo ad hunc nostrum qui non minus artificiose q̃ eleganter optimi patris pessimo filio uitam prætexuit: ut appareret non usq; adeo ueꝝ esse illud euripidis ἀφροι τεκον τεσ ἀλφροουν sed quod sequitur longe uerius ἀτροφαι &c. n. non patris natura caligulæ obfuit cuius nihil in uita retulit: sed carnificina illa a uita: inexplebilis auaritia: portentosæq; capreensis secessus libidines: quæ pestem illã humani generis aluere: funestoq; principatui omnium sceleꝝ semina formentaq; turpissima præbuerunt. Nunc ne longius euagemur enarrationis ratio admonet. ❡ Drusi & minoris Antoniæ filius: Drusus Tyberii frater ex duabus. Marci antonii & octauiæ filiabus minorẽ natu duxit uxorẽ: Maior natu Dõitio ænobarbo nupsit. Plutarchus ẽ auctor. non est: quod olim commodus imperator illum feris abiici iussit: qui legerat hunc tranquilli librum uitam Caligulæ continẽtem: quia eundem diem natalis habuerat: quem & Caligula: de quo scripturus tranquillus summatim breuiterq; percurrit uitã ubitum uirtutes patris germanici: cuius si filius talis extitisset: hodie inter optios principũ numeraretur: sicut inter pessimos referri meruit flagitiis & crudelitatis carnificina.

adoptatus; quæsturam quinquẽnium ante q̃ per leges liceret & post eam consulatum statim gessit; missusq; ad exercitum in Germaniam excessu Augusti nunciatio legiões uniuersas imperatorem Tiberium pertinacissime recusantes; & sibi summam Reipubli. deferentes incertum cõstantia an pietate maiore compescuit; atq; hoste mox deuicto triũphauit. Consul deinde iterum creatus; ac prius q̃ honorẽ iniret,

❡ Iunioris antoniæ. hæc est illa antonia: quam nunq̃ expuisse traditum est: quæ ideo iunior a tranquillo nominatur: quia sororem habuit natu maiorem de utraq; antonia sic scribit plutarchus in antonio. ex duabus antonii & octauiæ filiabus: alteram domitius enobarbus alteram pudicitia & forma preclaram Drusus liuiæ filius Cæsaris priuignus duxit uxorem: ex qua nati fuerunt germanicus & claudius. ❡ Adoptatus. diximus supra diuum augustum non antea Tiberium adoptare uoluisse: q̃ is germanicum adoptasset Drusi fratris filium: ut prius adoptione facta inciperet germanicus augusti nepos esse. ❡ Quæsturã. quæstura apud romanos primus honoꝝ gradus est auctor Ci. in actione prima cõtra uerrem. ❡ Anteq̃ p leges liceret. in petitione magistratuũ lex erat pscribens legitimã ad petendum etatẽ. unde & annalis dicta: de qua sic ait Ci. in libris legũ. ciuium rem annali lege seruanto. hinc illud est apud historicos celebratissimũ de Cornelio Scipione: cui petenti edilitatẽ cũ obsisterent tri. plebis negãtes rationem eius hñdam esse q̃ nundũ ad petendũ legitima etas foret: si me inqt oẽs quirites edilẽ facere uolunt satis annoꝝ habeo. Cicero in qnta antonianaꝝ auctor est ueteres illos romanos nullas habuisse leges annales. multoꝝq; exempla commemorat: qui admodũ adolescentes ob magnam uirtutis indolẽ anteq̃ p leges annales liceret adepti sunt amplissimos magistratus in quibus maximis rebus gestis po. romani ipsi auxerũt & nomen ornauerũt. pacatus quoq; panegyrista refert nõ solũ in magistratibus amplissimis adipiscẽdis: sed ẽt in edilitatibus capessendis spectatã esse etatẽ petitoꝝ. nec quenq̃ ait tãtũ ualuisse nobilitate uel grã uel pecunia: qui annos lege comiciali pscriptos festinatis honoribus occuparit. Nec iniuria id qdẽ. Nã q̃ illo adolescẽtiæ lubrico q̃ nõ cadat saltẽ titubat. Germanicus tñ ob indolẽ uirtutis creat' ẽ questor annis quinq; añ tps annali lege pscriptum. illud attende: qd a pacato lex comitialis eleganter appellat': qua sinuntur anni magistratus capiendi. quã & ueteres mõ annalem modo annariam nominitauere. ❡ Post eã. s. questuram. ❡ Statim transcendendo media sũma inis cõtinuauit: cũ inter quæsturã & cõsulatum sint intermedii magistratus edilitas: & ptura: olim tribuni plebis auctore liuio nõ patiebant' titũ flaminiũ petere ex q̃stura cõsulatum tanq̃ fastidiret edilitatẽ atq; pturã nec p gradus honoꝝ tenderet ad consulatum. Nam ut scribit Gregorius ille causam appetit: qui ad sũma loci fastigia post positis gradibus p abrupta quærit ascensũ: & ut distinctione unde quinquagesima decretoꝝ traditur ordinate ad ordines ascẽdendũ est. sed sicut apud patruos titus flaminis ex questura petiit cõsulatum & impetrauit: ita germanicus omissa petitiõe edilitatis atq; pturæ a quæstura statim transcendit ad consulatum. ❡ Excessu. obitu. ❡ Legiones. q̃ erant in germãia. ❡ Sibi germanico. ❡ Pietate. erga tiberium patrem. ❡ Hoste deuicto. germanis hostibus debellatis singularius numerus pro pluratiuo. eloquutio est apud historicos & poetas frequentissima. ❡ Priusq̃ honorẽ iniret. anteq̃ secundum consulatum auspicaretur.

❡ M. AN. ❡ Ante q̃ per leges liceret lege annaria cautum erat: quo eo quisq; uite anno singolos gradatim honores caperet. ❡ Pietate: pio in adoptiuum patrem Tiberium amore & obseruãtia. ❡ Ex hoste: ex Germanis uictis: Eusebius de parthis quod minor eum triumphasse scribit nec eo istius armeniæ regem ab eo deuictum: sed post uictoriam romam reuersum non reperio.

Margin notes: nũq̃ expuit antonia — Lex annalis — Satis annorum hẽo — pãegyrista — Qui nõ cadit titubat. — Lex comitialis — Lex ãnaria — ordiate ad ordies ascẽdendum

ad cōponendum urientis statum expulsus: quū armenie regem deuicisset: Cappadociam in ꝓuinciæ formā redegisset: annum ætatis agēs quartum & trigessimū diurno morbo anthiochie obiit: nō sine ueneni suspitōe. Nam præter liuiores: qui toto corpore erant: & spumas quæ per os flebant: cremati quoq; cor iter ossa incorruptū reptū ē: cuiꝰ ea natura existimat̄: ut tinctum ueneno igne cōfici nequeat.

De morte germanici.

OBiit autē: ut opinio fuit: fraude Tiberii ministerio & opa. Cn. Pisonis: qui sub idem tempus Syriæ ꝑpositus: nec dissimulans offendendū sibi aut prēm aut filium quasi plane ita necesse esset: etiam ægrū germanicum grauissimis uerboꝝ ac rerum acerbitatibus nullo adhibito modo affecit: propter quæ ut Romam rediit pene discerptus a populo: a senatu capitis dānatus est.

De uirtutibus animi & corporis germanici.

OMnes Germanico corpis atq; uirtutes: & quantas nemini cuiquam contigisse satis constat. Formam

¶PHI. ¶Ad cōponendū oriētis statum: oriēs id tēporis erat tumultuosus. unde ait iosephꝰ libro. xviii. antiquitatū: senatus ex decreto germanicū mittit cūcta syriæ negocia correcturum: ea enim tēpestate mortuus erat comagenæ rex anthiochus: & plebs aduersus nobilitatem suā tumultuabatur: mittit itaq; utraq; pars legationem: romam nobilitas quidem statū rei public emutare desiderans: multitudo uero regnum habere propno more discupiens. ¶Expulsus: amandatus detrususq; potiꝰ ex maleuolentia tiberii q̄ beniuolētia. ¶In ꝓuintiæ formā redegisset: scri. eutro. Tiberiū bella per legatos gessisse archelao capadociæ rege romæ retento regnū illius i prouinciæ formam redegisse & maximam ciuitatē appellari nomine suo iussisse: q̄ nūc cesarea dicitur cū mazaca āte dicere͠t. ¶Diurno: longo & lento. ¶Anthiochiæ obiit: appianus in siriacis tradit sexdecim ciuitates nomine anthiochidas a seleuco nicatore conditas in memoriam paterni nominis: quarum illustrissima fuit anthiochia illa: q̄ sub libano monte condita erat: ab antiochia antiochena syria cognominata est: cuius meminit ph. dide his uerbis promontorium syriæ antiochenæ: intus autiochia ipsa libera epiphāeis cognominata oratione anne diuiditur. ¶Præter liuores: inter signa extincti ueneno hæc in primis suspitiosa sunt: corpus liuoribus decoloratum: os fumabundum: & cor flammis iexpugnabile: quæ omnia extiterunt in germanico: liuores autem sunt maculæ liuentes: quales faciunt flagella in ecclesiastico scriptum est: q̄ flagelli plaga liuorem facit in rhetoricis proditum est capite de argumeto: si tumore aut liuorē decoloratum est corpus mortui significat eum ueneno necatum. ¶Cremati quoq; cor. plinius in. xi. negatur cor cremari posse in his: qui cardiaco morbo obierint: negatur & ueneno interemptis: certe extet oratio uitellii: qua reum pisonē eius sceleris coarguit: hoc usus argumento palāq; testatus non potuisse ob uenenū cor germanici Cæsaris cremari. contra genere morbi defensus est piso. ¶Opera pisonis: iosephus in. xviii. germanicū a pisone ueneno peremptum testatur. ¶Aut patrem. Tiberium: aut filium germanicum. ¶Nullo adhibito modo: sine tēperamēto & moderatione: plautus in penulo: modus omnibus in rebus soror optimus est habitu: nimia omnia nimiū exhibent negocium hominibus per se. ¶Pene: paulum abfuit quin a populo discerperetur. ¶Capitis damnatus: quamuis dicat plinius pisonem defensum esse genere morbi: non tamen negat eum fuisse damnatū: ille enim obiectum ueneficii crimē diluit illo argumēto: non tamen euasit. ¶Corporis animiq; uirtutes: græci Ἰα τὰ πρῶτα φύσεως: uocant: quæ latini prima naturæ nominauerunt: quæ a uarrone eleganter primigenia nuncupantur: in quibus hæc in primis numerari solent: in corpore membrorum integritas uires: pulchritudo: incolumitas: integri sensus ceteraq; generis eiusdem in animo uero ingenii bonitas: & q̄si uirtutum igniculi & semina: hæc prima naturæ affatim in germanico fuisse docet tranquillus: in quorū conseruatione illustres philosophi summum bonum collocauerunt.

sexdecim anthiochiæ

Cor cardiacis non cremari

Primigenia naturæ

¶M. A N. ¶Orientis statum: antiocho comagenæ rege defuncto orta inter plæbem & nobilitatē discordia plæbeis regnum ut antea desiderantibus: præsidiariam administrationem nobilibus ab utrisq; legati sunt: Romam missi utraq; legatione romæ suscepta decreto patrum germanicus mittitur cuncta syriæ negocia correcturus: iosephus est auctor. ¶Expulsus: ablegatus ad suspecta tiberii consilia omnia referens. ¶Armeniæ regem: orodem credo quem arthebanus pater non multo ante armeniæ regem constituerat. ¶Cappadociam: archelaum cappadociæ regem: tiberius romæ penes se retinuit regnumq; ipsum in prouinciæ formam redegit. Eusebius est auctor. ¶Diutino: longo quasi dicat diu morbo conflictatus quidā diuino legunt cardiaco. n. cōstat extinctum. ¶Antiochiæ: antiochia metropolis syriæ: ut strabo ait & ab antiocho epiphane dicta e quo nouissime instaurata & aucta est: epiphaneis quoq; olim cognominata: ut plinius scribit uterq; eam ad orontem fluuium posuit. ¶Et spumas: ut tam spuma quā liuor ueneni scelus argueret. ¶Cor incorruptum: nihil igne consumptum quod nō solum in his qui ueneno sed qui etiā cardiaco morbo perierint euenire cōstat: quo argumēto plinius ait pisonē in iudicio defensum. ¶Aut patrem tyberium quiꝰ eum adoptarat. ¶Aegrum: morbo implicitum: ut ad illud referatur qđ diutino dixit morbo pe

tiisse. ¶ Capitis damnatus est: plinius scribit a Vitellio pisonē accusatum idē hæc subicit genere morbi: defensus est piso defensus dixit quasi damnatus non fuerit: nisi intelligas morbi genus in pisonis defensionem allatum: q̄q̄ ne argumētū qdē ipsum ꝓfuerit: qd pisonis opa geru anicus perierit iosephus quoq; testa: nāi ī ptes iqt ueniēs oriētis & i meli⁹ cūcta disponēs a pisone ueneno pmitur. ¶ Formā & fortitudinē pulchritudinē & robur corporis ut tota laus sit a bonis corporis: nisi fortitudinē mihi animi uirtutē accipias.

& fortitudinem egregiam: ingeniū i utroq; eloquentiæ doctrinæq; genere præcellēs: beniuolentiā singularē cōciliādæq; boium grāæ ac promerendi amoris mirū & efficax studiū formæ minus cōgruebat gracilitas crurū: sed ea quoq; paulatim repleta assidua equectiōe post cibū. hostē cōminus sæpe ꝑcussit: orauit cās etiā triūphales: atq; īter cætera studiorū monumenta reliquit & comœdias græcas: domi forisq; ciuilis: libera ac fœderata oppida sine lictorib⁹ adibat. Sicubi clarorū uirorū sepulchra cognosceret inferias manibus dabat. Cæsorum clade uariana ueteres ac dispersas reliquias uno tumulo humaturus colligere sua manu & comportare primus agressus est: obtrectatoribus etiam qualescunque & quantascunque de causa nactus esset: lenis adeo & inoxius

Fortitudo

¶ PHI. ¶ Fortitudinē: fortitudo ut philosophi definiunt est considerata periculorum susceptio & laborum perpessio cuius partes sunt magnificentia fidētia patientia perseuerātia excessus fortitudinis temeritas uocatur defectus timiditas est n. ipa uirtus: ut græci dicunt. τοῦ μεσότης. mediocritas. ¶ Ingeniū: uno ingenii noīe ut inquit Cicero in quinto de finibus appellatur docilitas & memoria easq; uirtutes: qui habent ingeniosi uocantur. ¶ Vtroq;: græco & latino. ¶ Conciliandæ gratiæ. liuius tradit miram in scipione africano dexteritatem fuisse ad animos hominum conciliandos: adeo: ut etiam syphacem hostem Romanis infestissimum facunde alloquendo sibi conciliauerit.

Virtus mediocritas

ingenium

Crusculū

¶ Gracilitas crurium: crura obesa & carnosa notam habent impudentiæ intēperatumq; significant: mediocritas ut in omnibus ita in cruribus laudabilis ē: crus nimis gracile diminutiuo uocabulo crusculum noīatur: martialis pectus cicade crusculūq; formicæ. ¶ Equi uectione post cibū. uectatio equi post cibum culpatur a medicis & in primis ab auicena scribente hominem cibo plenū & saturū equitate nō debere: ne cibus corrumpatur in stomacho: atqui eqtati auctore plinio stomacho & coxis utilissima ē: qd ita itellige: si fiat tempestiuiter. ¶ Comminus: prope & cum gladio cum a manu ut aiunt ad manum uentū esset ex hoc linqt germanicū fuisse bonum imperatorem: & strenuum bellatorem: i imperatore enim mun⁹ animi exigitur ut inquit amianus: in milite uero fortitudo certaminum & robur corporis deposcitur. ¶ Et iam triumphalis: legendum est triumphalis non autem triumphales: ut sit sensus germanicum non solum in minori fortuna collocatū: sed etiam in maxima & eo tempore: quo iam triumphauerat: orasse causas more patronorū cum multi forenses causas aspernāri soleant in fastigio dignitatum collocati tanquam minus cōgruentes sicut hortensius post consulatum sūmmū illud suū studiū in agendis causis remisisse traditur eloquentiā forensem in germanico sic laudat ouidius in primo fastorum. Quæ sit enim culti facundia sensimus oris ciuica pro trepidis cū tulit arma reis: si legimus triumphales intelligimus causas magnas & ad triumphum decernēdū pertinentes esse oratas a germanico prior lectio tersior est & uenustior. ¶ Comedias: germanicū in poetica floruisse idem testatur ouidius dicens scimus & ad nostras cum se tulit impetus artes ingenii currant flumina quanta tui: huic enim germanico fastorum libros dedicauit: cū omnia illa quadrant: quæ in fastis leguntur. ¶ Sine lictoribus: in hoc se ciuilem & politicū exhibebat: cum sine lictoribus & ministris tanq̄ ciuis nō tāq̄ princeps adiret ciuitates. ¶ Federatas: hoc est federe iunctas popu. romano. plinius alios federatos alios stipendiarios po. ro. fuisse prodidit. ¶ Inferias manibus dabat: idest sacrificabat umbris defunctorum: sunt enim manes ut supra dictum est animæ mortuorū: quos dei uocabulo addito deos uocabant: inferiæ āt sunt sacra mortuorū: quæ inferis soluuntur. Virgilius: uiuentes rapit inferias: quos imolet umbris. ¶ Censorū interfectorū. ¶ Dispersas reliquias. specimē pietatis in germanico laudabile hoc est q sua manu colligere uoluit reliquias eorum & ossa: qui fuerant cesi illa maxima clade uariana cuius historia in augusto explicata est. ¶ Obtrectatoribus: criminatoribus & uituperonibus quos neuius subducti supercilii carptores appellat: quos cato elegāter uitiligatores nominauit: ex uitiis & litigatoribus nomine cōposito: unde apud plinium in proemio na. historiæ ita legenda uidentur uerba hæc catoniana: scio ego quæ scripta sunt hæc si palam proferantur multos fore: qui uitiligēt hoc est obstrigilēt carpant criminentur: tanquā uitigilare uerbo antiquo & eleganti sit mordere obtrectare insectari: a quo uitiligatores dixit cato obtrectatores: potuit autem facillimo transitu uerbum illud uitigilent per inscitiam demutari atq; deflecti in illud iuuti legent: quod in omnibus plinianis codicibus irroboratum conualuit: sed doctis placet uitiligent: & in primis hermolao barbaro probatur: qui doctrinatum asylum est & plinianæ eruditionis thesaurus. ¶ Innoxius. minime nocens alias insons & innocens. ¶ Lenis: benignus & clemens:

munus āi mi ipatori militero bur

Fasti dicati germāico

inferiæ

uitiligato res

uitiligēt locus plinii

¶ M. AN. ¶ Ingenium: facilitas & acumen. ¶ In utroq; eloquētiæ genere. romanæ & græce: & ut prior illa a corpore laus: ita hæc ab animo quæ longe uerior & certior est. ¶ Promerenda: conciliandæ: ut neque hominum fauorem illi defuisse: neque studii intelligas. ¶ Formæ minus congruebat: ut sit uerissimum illud horatii: nihil est ab omni parte beatum. ¶ Hostem: minus quod fortis est: & strenuum. ¶ Triumphalis: uel post quam triumphum egit causas orauit: ut sit sensus nō solū ab initio: sed ubi

etiam triumphum egit ne necessitudines in periculo destitueret causas orauit uel triumphalis causas con iunctim legito: quasi dixerit non magni: sed maximi ponderis causas egit: nã in triumpho decernendo sæpius grauis incidit patribus dubitatio: & apud Valerium caput unum de iure triumphandi inscribitur. ¶ Græcas: græce scriptas. ¶ Ciuilis: quæ in ciuem potius q̃ in principem solet cadere. ¶ Fœderata: fœde et po.ro. astricta. ¶ Sine lictoribus: sine ministris: & hoc non paruum ciuilitatis argumentum. ¶ Inferias: exequias: ut seruius interpretatur. ¶ Clade uariana: quæ in germania: ut diximus accepta est tribus ibi legionibus amissis. ¶ Qualescunque: cuiuscunque ordinis & fortunæ. ¶ Quantacunque: de causa uel leui uel graui. Innoxius: nihil nocens.

ut Pisoni decreta sua rescindenti: clientelas diu uexãti: nõ prius succẽsere in animũ induxerit q̃ ueneficiis quoq; & deuotiõibus ĩpugnari: se cõperisset: Ac ne tũc qdẽ ultra progressus: q̃ ut & amiciciam ei more maiorum renunciaret: mãdaretq; domesticis ultionem si quid sibi accideret.

De fauore & dilectione omnium ad eum.

QVarum uirtutũ fructũ uberrimũ tulit: sic probatus & dilectus a suis: ut Augustus: omitto. n. necessitudines reliq̃s diu cũctatus an sibi successorẽ destiaret: adoptãdũ Tiberio dederit: sic uulgo fauorabilis: ut plurimi tradant quotiẽs aliquo aduẽiret: uel sicũde discederet: præ turba occurrẽtiũ: prosequẽtiũue. nõnũq̃ cũ discrimine uitæ adisse: E germania uero post cõpressam seditionẽ reuertẽti pretorianas cohortes uniuersas prodiisse obuiã: q̃uis pronunciatũ esset: ut duæ tãtũmodo exirent: populi aũt Romani sexum. ætatẽ: ordinẽ omnẽ. usq; ad uicesimũ lapidem effudisse se.

¶ PHI. ¶ Pisoni: cuius ministerio ueneno periit. ¶ Decreta hoc referendũ ẽ ad illa decreta. q̃ ad componendũ orientis statũ missus germanicus in syria fecerat: quæ piso ut pore syriæ præpositus rescindebat: necrata habere uolebat. ¶ Rescindenti: in firmanti subneruanti irrita facienti. ¶ Clientelas: quas. s. sibi beneficiis in syria cõparauerat germanicus: de his enim intelligendum est. ¶ Succensere: irasci: succensere ut inquit donatus ẽ ex causa irasci: hinc il ud apud filiũ fabianũ documẽtũ succẽsere nephas patriæ. ¶ Deuotionibus: execrationibus derestationibus: quales apd' priscos romanos fuerunt diræ nuncupatæ: qbus ateius tri. plebis. M. crassum ad bellũ parthicum eũtem execratus est: ex quo illud apud lucanũm tertio pharsaliæ crassumq; in bella secutus sæua tribunitiæ nouerũt p̃lia diræ: hæ execrationes talẽ habere p̃tatem credũtur: ut nemini fas sit: qui in eas inciderit euadere plutarchus & appianus de his auoratius in epodo. diras uos agam dira detestatio: nulla expiatur uictima. ¶ More maiorum renunciaret: legimus apud liuium libro uigesimo quinto b dium capanũ: quintio crispino romano palã omnibus duobus & exercitibus audientibus renũciasse hospiciũ: nihil sibi cũ eo sociatũ nihil federatum: deinceps futurũ: herodotus quoq; ĩ thalia refert quẽadmodũ amasis ægypti rex amiciciã polycrati renũciauit misso ad eũ caduceatore dixitq; se ius hospitii cũ illo soluere. ¶ Vltionẽ: uindictam mortis suæ. ¶ Si quid sibi accideret: hoc ẽ si moreretur fraude opaq; pisonis extinctus: in testis hæc clausula peculiariter ascribi solet: si quid seio humanitus acciderit. ¶ Necessitudines: affinitates & cognationes. ¶ Successorẽ. s. germanici. ¶ Adoptandum tiberio dedit: sicut supra explicatum est. augustus germanicũ a tiberio adoptari uoluit. cum ipse tiberium adoptarat: ut ille ĩ sua quoque esset potestate: qui se enim arrogandum dedent non solum ipse in arrogatoris subicitur: sed & liberi eius ĩ eiusdẽ ĩ sunt potestate tanquam nepotes. ¶ Fauorabilis: arroborauit consuetudo corrupta: ut fauorabilem eum uulgo appellitent: qui fauorem prebet & opitulatur: cum e cõtrario ab his q pure & latine locuti sunt fauorabilis dicatur is: qui gratiosus est & impetrabilis ac fauoris plenus apud cunctos mortales. ¶ Supersedeo exẽplis: cum res non egeat testimoniis. cum nullus ueterum secus acq; tradimus locutus e sse repiatur. ¶ Aliquo: ad aliquem locum. ¶ Si cunde: ex aliquo loco. ¶ Prosequentium: hoc est eorum qui deducebãt prosequebãtur q̃ abeuntẽ. ¶ Post compressam seditionẽ: quando. s. milites germaniciani augusti obitu nuntiato imperatorẽ tiberium recusabant & germanico summam reipu. pertinaciter deferebãt. ¶ Prodisse obuiam: processisse in occursum: sicut dicitur officii causa. ¶ Sexum etatem ordinem: sine discrimine uiri & fœminæ pueri & senes patricii & plebeii obuiam processerunt germanico ex germania reuertẽti: ex quo colligitur incredibilis quædam totius populi Roma. erga germanicum beniuolentia. ¶ Vsque ad uigesimum lapidem: idest miliarium.

Succesere

Deuotiões Diræ

Renunciatio hospicii

fauorabilis

¶. M. AN. ¶ Pisoni: cuius opera postea ut creditur sublatus est. ¶ Rescindenti: irrita facienti. ¶ Clientelas: clientes suos. ¶ Deuotionibus. magicis execrationibus: quod uel absens magicis carminibus quisq̃ deuoueri possit poetarum testimonia declarant: ouidius deuouet absentes simulacraq; cærea fingit: Vel magicis fauos auertere sacris experiar sensus: sed hæc ad amorem attinent: uerum quæ sequuntur ad uitam & q̃uis fecerit omnis stella senẽ medios herbis abrũpimus annos ita lucanus: qbus apparet uitã quoq; magicis adimi posse carminibus. ¶ More maiorũ ueteri instituto. ¶ Vltionẽ: ut suã mortẽ ulciscerent. ¶ Siquid accideret: si illius fraude periclitari accidisset. ¶ Adoptandum tiberio: ut si nõ sibi: tiberio saltem succederet. ¶ Fauorabilis: conciliandis promerendisque fauoribus habilis. ¶ Prosequẽtium: hoc ad

digressum referas occurrētiū uero ad accessum. ¶ Discrimē: periculū ne præ nimia multitudine elid ref ¶ Cōpressam: seditionem militarem ab iis ortam qui tyberium principē recusabant. ¶ Sexum: pmiscue mares & fœminas. ¶ Aetatem: pueros adultos & senes. ¶ Ordinem: patricium: equæstrem plæbeium.

¶ PHI. ¶ Lapidata sunt tēpla: maximū proculdubio firmissi/mūq; mortaliū de amore germa/nici indicium hoc ē ut. s. ob eius obitum tēpla i syria lapidarent altaria deorum subuerterēt tan quā dii amplius colēdi nō essēt: neq; humana curarēt q germa/nitū nō seruassent: qui neq; pre ces neq; uota mortaliū audiuis/sent: scribit macrobius lapidatū a populo Romano fuisse uatiri: um significare uolēs lapidibus iactis fuisse impetitum uexatū/que: lapidatus ēt ad inanimata

De præsagiis: quæ diem mortis Germanici præuenerunt; & de luctu etiam barbarico.

TAmē longe maiora & firmiora de eo iudicia ī morte: ac post mortē extitere: quo defunctus ē die lapidata sunt tēpla: subuersæ deum aræ: lares a quibusdā familiares in publicum abiecti: partus coniugum expositi: quin & barbaros ferūt quibus intestinum quibusq; aduersus nos bellū esset, uel ut in domestico cōmuniq; mœrore consensisse ad inducias. Regulos quosdam barbam posuisse; & uxorum capita rasisse ad indicium maximi luctus.

transfertur & significat pcussum pulsatūq; sine lapidibus. Macrobius notātes eius ipotētiam hās dicacitate ladidātā. ¶ Lares familiares: domesticos deos: abūde supra documus: q sint lares & quēadmodū locus ī quo colebantur lararium nūcupabatur apud plautū i aulularia loqtur lar familiaris: testaturq; thure uino coronis: sibi quotidie sacrificatū fuisse: lares adeo a priscis fuerūt aliquādo spreti cōtemptiq; ut tertullianus in apologetico scribat: hæc domesticos deos. quos lares dicimus: domestica ptāte tractatis demutando aliquādo i caccabuliū aliquando in trullam: nō ē ergo mirū si tūc abiecti fuerant in publicū ex indignatiōe dolore q; quē conceperant ex morte germanici. namq; abiicere deos in publicū: qui in sacrario & secretario colēdi sunt. nimirū specimen est maximi contemptus: maximæq; indignatiōis. ¶ Partus expositi: scribit firmicus maternus in septimo matheseos: quod nati statim exponuntur a matribus: q martē & saturnū in septimo ab horoscopo loco cōstitutos habuerint: si uero sol & luna in occasu fuerint inuēna. in septio ab horoscopo locois q natos fuerit expositus lacerabitur a canibus: expositi aūt significāter dicūtur. īfantes abiecti a parētibus: exponere. n. abiicere ē: plautus in cassina conspicatus ē prio crepusculo puellā exponi ide expositiū & expositiæ dicūtur pueri & puellæ. q ḋ ue exponūtur: idē plautus. reuertar ad illā puellā expositiam. ¶ Intestinum: domesticū & inter ipsos ciuile bellum. ¶ Ad inducias: primus lycaon inducias inuenit: federa theseus: sunt autē induciæ pax temporaria: græci ἐκεχειρίαν. ab abstinēdis manibus appellarunt. dictæ autē sunt induciæ ab eo quod in diē dentur: uel quod in dies ocium præbeant: ut interpretatur donatus in eunuchū. Au. gellius in primo arbitratur inducias eē dictas: quasi tu dicas: inde uti iam: ut scilicet in diē certum non pugnetur: sed ex eo die postea uti iam omnia belli iure agantur: ex his ergo trib⁹ uocibus: inde uti iam quasi per quandam copulam nomē indutiarum connexum eē autumat: mēdosus ē gellii codex impressus: in quo passim sic legitur: quasi tu dicas induci ansam: cum legēdum sit tribus uocibus inde uti iam: non autem duabus: induci ansam: quā lectionē qui putant esse ueram: hi interpretantur induci ansam significari: quasi per inducias quædam ueluti ansa inducatur ad pacē faciēdam & bellum compōnēdum: sed si quis diligenter pensitauerit sensum ac uerba gelliana: is profecto pedibus ibit in nostrā sententiam: aurelius opilius inducias dici existimat ab initu & introitu: quoniam tēpore induciarum hostes inter sese utrinq; ultro citroq; alteri ad alteros impune inire solent & introire. ¶ Regulos: minutos reges: quorum uicarii dicuntur subreguli in instrumento teren. ¶ Barbam posuisse. romani in luctu rebusq; aduersis barbam non radebant: tritu ab his regulis cōtrario. qui ad merorem significandum barbā posuerūt: & uxorum capita raserunt: scribit plutarchus in problematis ea lugentibus accommodari eē: quæ sunt inusitata: unde uiri operto capite fœminæ aperto in publicum prodibant in luctu contraria usurpantes apud græcos si quid aduersi acciderat mulieres rondebantur: uiri comas alebant contra morem gentium institutiq; naturæ: cum mos sit uiros tondere capillum: mulieres uero prolixiores habere crines: Herodotus quoq; auctor est in primo historiarum argiuos totondisse capita meroris causa: cum uicti fuissent a lacedemoniis in contentione agri tyrheatici: qui legem condiderunt ne prius comam alerēt: quā thyream recuperassent: e contrario lacedemonii legem tulere: ut in posterum comati eēnt: cum antehac non fuissent: hic est ille ager thyreatitus: de quo loquitur ouidius in secundo fastorum. si tu signasses olim thyreanda terra de quo papinius in thebaide & lacedemonium thyre uisura cruorem. Si cupis ad plenum atq; perfectū intelligere uersus poeticos: relege historiam ex libro primo herodoti: a quo omnia ad amussim copioseq; explicantur: nobis in presentia sat est ueluti intento digito denotasse fontem: ex quo talia hauriuntur.

¶ M. AN. ¶ Iudicia: publicæ & priuatæ erga eum beniuolentiæ. ¶ Lapidata tēpla. lapidibus percussa. apuleius saxorū iaculationibus uindicaretur uel dilapidata uastata atq; in deorū inuidiā subuersa. ¶ Subuersæ aræ disiectæ: quādo nihil uota nihil præces nihil deniq; sacrificia ipsa profuissent. ¶ Lares familiares: q domestice colebantur: q̄q̄ & publice in compitis fierent illis sacra. ¶ In publicūm apertum: per quæ dolor ingens exprimitur: qui usq; ad impietatem processent. ¶ Partus coniugum. infantes recenter nati. ¶ Expositi: abiecti. Teren. erat hic corinthia anus haud impura ei dedi exponendam. ¶ Ad inducias: ad pacem ut Donatus interpretatur: sunt. n. induciæ: quasi inferiæ quædam: ut Gellius ait quibus īdictis ab iniuria & ar.

Lares

horoscop⁹ expositorum

Expositi inducere nu.

mēdosus codex gellianus

Reguli subreguli

mulieres in luctu rōdebantur

Ager thyreaticus

Locus ouidii.

mis cessatur. ¶ Barbam posuisse: apud quosdam barbam deponere tam luctuosum fuit ꝗ hodie apud nos alere: argiui uicti a lacedemoniis tyrhearumq; possessione deiecti legem ut Herodotus tradit sanxere: nequis prius aleret capillum aut barbam ꝗ tyreas recuperassent. ¶ Capita rasisse: carthaginenses: ut apianus scribit tertio bello punico capillos mulieribus ademere: sed ad usum belli nō ad luctū: quod & in carnis aqleienses recentiore exemplo caeterum eandem necessitatem secuti fecisse dicuntur: sed quid attinet uetera referre: mos adhuc tenet in fabiuis ac toto latio. ut in summo luctu mulieres sibi capillos adimant.

Regū ēt regē & exercitatione uenandi & cōuictu Megistanem abstinuisse: quod apud parthos iusticii istar est.

De mœstitia & luctu in urbe de morte eius.

Omae equidē quū ad primam fama ualitudinis attonita & mœsta ciuitas sequentes nūcios opperiretur; & repente iam uesperi incertis auctoribus conualuisse tandē percrebuisset: passim cū luminibus & uictimis in capitoliū cōcursum ac pene reuulsae rēpli fores: ne gestientes uota reddere morarentur: expergefactus e somno Tiberius ē gratulantiū uocibus; atq; undiq; cōcinētiū: salua Roma; salua patria saluus est germanicus. Et ut demum

¶ PHI. ¶ Regum etiam regē. parthoꝝ rex apud priscos regū rex uocitabatur: quod testatur plutarchus scribēs pōpeiū parthorū regem noluisse in epistola regem regū appellare: quēadmodū a ceteris appellabat. idē in lucullo inquit: tigranes nunc sedet rex regum: qui tanta potentia uiget: nec mirandum regem regū dici: cui reges complusculi ministrabant istar satellitum & pedissequoꝝ: in cyri sepulchro hoc epitaphium isculptū legebatur cyrus ego rex olim regū cōditus hic sum. iulius capitolinus saporē persarū regē appellat regem regum: preterea ut auctor est marcellinus olim sapor rex psaꝝ & q parthi intelliguntur: litteras dedit ad cōstantinum iperatorē quaꝝ hoc fuit principium. Rex regum sapor particeps siderū frater solis & lunae. Cōstantio fratri meo salutem plurimam dico. agamēnō quoq; rex regum dictus est a ueteribus & cicero i quadam ad dolobellam epistola ait agamēnoni regū regi fuit honestum aliquem in cōsiliis capiendis nestorē habere: plinius in. xxx. scribit magici in oriente regum regibus imperare. ¶ Mestiganū: locus annotatiōe dignus nec ab pleriſq; omnibus satis curiose introspectus: megistenas graeci uocant summates principesq; qui in conuiuio regis adhibebantur & hoc est quod legimus in euangelio marci apud graecos megistanas uocati conuiuas principe: quibus herodes in natali suo cenam fecit: quod graece dicitur δεῖπνον ἐποίησε τοῖς μεγιστᾶσιν. iulianus interpres dixit cenam fecit principibus: μέγιστος graece dicitur maximus: unde megistanes: sensus ē tranquilli regē regū ad indicandū de obitu germanici luctum nō adhibuisse in cena cōuictores megistanas hoc est principes: quoꝝ conuictu & accubatione abstinere solent in maximo merore: & id apud barbaros tale est specimē tristitiae: quale apud romanos est indictū iusticium: qd nisi i rebus aduersis indicebatur: ut superius enarrauimus: de megistanibus loquitur. Cor. tacitus cum ait simul consilio terrorem adicere: & megistanas armenios: qui primi a nobis defecerāt pepulit sedibus: ubi megistanes nō significantur populi: qui nusquā memorantur: sed proceres optimatesq; armeniorum apud persas nemo cōsilioꝝ est conscius preter megistanas: quos amianus marcellinus appellat optimates: qui apud illos taciturni sunt & fidi: apud quos silentii accersuntur & rei fiunt qui megistanem legunt: accipiuntq; pro nomie proprio regis: hi in megiston idest maximum errorē delabuntur. ¶ Exercitatione uenandi: uenatio illa optima habetur ac laude digna: quae equi canibus & corporis uiribus agitur: ut docet plato in septimo de legibus: qui tales uenatores sacros appellat: idem piscationem improbat & aucupiū. solitos ait persarū reges in exercitatione uenandi testis ē xenophon in primo pediae: atq; uenationē uideri persis uerissimā meditationem reꝝ bellicaꝝ: qua ēr assuescūt frigora & calores tolerare: exeuntes aūt in uenationē persae donec uenantur nō prādent. igitur specimē luctus fuit in rege regū intermissa uenatio: qua in primis exerceri: & oblectari solēt. ¶ Sequētes nūcios: qui post primū rumorē uera nunciarēt de germanici uel cōualescētia uel obitu. ¶ Operiretur: expectaret. ¶ Incertis: rumor significatur. qui ut ait quintilianus in quinto est sermo sine ullo certo auctore dispersus: cui malignitas dederit initium credulitas incrementū. ¶ Ac pene reuulsae: parum abfuit quin fores capitolii reuellerentur & per uim recluderentur ab his: qui uictimas immolare uolebant ex uoto quod susceperant si Germanicus cōualuisset. ¶ Gestientes: cupientes & ueluti gestu leticiam significantes: gestire enim est motu corporis monstrare quid sentias: ut donatus seruiusq; notificant. ¶ Morarētur: retardarēt. ¶ Vndiq; concinentium: cum ex omni tempore simul & concorditer canerent consonarentue: hoc enim est concinere: unde concentores dicti qui consonant & concinunt: quorum mentio quoque fit in canonicis decretis. di. xxi.

¶ M. AN. ¶ Regū regē: plinius ut hodieq; etiam in magna parte gentium p̄ualeat: & in oriente regū Regibus iperet: sine dubio illic orta in perside a zoroastre ut inter auctores cōuenit qbus uerbis apparet eum ꝗ late regnū i persas optineret regum regē esse appellatum. Herodotus nō defuisse ait ex persarū regibus q se regū regē appellarit: treuellius pollio rex regūmqt sapri persarū regi scripsit: qbus treuelli uerbis apparet regum regem diuersum a persarum regem fuisse: ut recte suspicari possis alios aliisque regnis se Regum Reges diuerso tempore appellasse. ¶ Megastanum: supra arthabanum parthorum regem dixerat per litteras Tyberio conuiciatum: sed potuit regni mutatio in tyberii incidisse principatum. ¶ Iusti-

Rex regū

Epitaphiū cyri.

initiū epistolae isolētissimū

megistanes qui.

Venatio optima ꝗ

Rumor

cōcentores

cit loco:non uenari & conuiuia nõ celebrare. ¶ Incertis auctoribus.i.rumoribus incerto auctore dissipatis. ¶ Percrebuisset: inualuisset uulgata esset. ¶ In capitolium: ut ioui sacrificarent. ¶ Nequid: ne impedimẽtum ullum. ¶ Gestientes: letitiam & festinationem præ se ferentes. ¶ Moraretur: in mora esset.

fato functũ palam factũ est; nõ solatiis ullis; nõ edictis inhiberi luctus publicus potuit: durauitq; etiã per festos decẽbris mensis dies. Auxit gloriã: desideriũq; defuncti: & atrocitas ĩsequentiũ tẽporũ cũctis nisi temere opinantibus reuerentia eius; ac metu repressam Tiberii sæuiciã; quæ mox eruperit.

De uxoribus & filiis Germanici.

Habuit in matrimonio Agrippinam. M. Agrippæ filiam; & ex ea nouem liberos tulit: quorũ duo infãtes adhuc rapti; unus iam puerascens insigni festiuitate; cuius effigiẽ habitu cupidinis in æde capitolinæ Veneris Liuia dedicauit Augustus in cubiculo suo positã quotiẽscũq; introiret exosculabatur. Cæteri sup̃stites patri fuerunt. Tres sexus fœminini; Agrippina: Drusilla; Liuilla; cõtinuo triennio natæ: totidẽ mares Nero; & Drusus; &. C. Cæsar. Neronem & Drusum senatus Tiberio criminante hostes iudicauit.

De loco & tempore natiuitatis. C. Cæsaris.

Caius Cæsar natus ẽ p̃die calẽdas septẽbres; p̃re suo

¶ PHI. ¶ Fato functũ: mortuũ fungi agere est defungi peragere: inde fato functos qui egerũt fatũ hoc ẽ q mortui sunt appellamus: auctor agretius. defuncta morbis corpora eleganter & scienter dixit liuius pro eo quod ẽ liberata morbo iam peracto. ¶ Non edictis: quis imperator edicta proposuisset: qbus edicebat ut luctui modus fieret: tanta tñ erat tristitudo & mestitia romanorũ: ut i luctu eẽt tota ciuitas occupata cõtra edictũ ĩperatorium. ¶ Luctus publicus: iosephus libro. xviii. antiquitatum scribit hæc: ceterũ germanici morte luctus magnus apd uniuersos expositus ẽ: nõ sicut adsolet ut principi placaretur ficto dolore mõstrato: sed uera tristicia merebãtur eius mortẽ unusquisq; propriam suã reputabat. ¶ Per festos decembris dies. p saturnalia quoq; festiuitas decẽbri mense celebrari solebat leto & gaudibundo po. romano numerus saturnalitioũ dierũ fuit uarius: modo enim uno die: modo tribus: modo quinq;: modo septem: saturnalia apud romanos peragebãtur lege macrobiũ in primo saturnaliũ. ¶ Reuerentia eius: dũ tiberius ueretur uirtutẽ germanici & eũ timet repressit seuitiã ad tẽpus: q illi erat insita & ingenita: quæ mox sublato germanico in apertũ produit: nã ut inquit luculẽter oratius tolle periclum iam uaga prosiliet frenis natura remotis. ¶ Mox. paulo post. ¶ Tulit: suscepit. ¶ Adhuc rapti: extincti sunt. ¶ Puerascẽs: puerascere dicuntur: qui e xacta infantia pueritiam inchoant: inde repuerascere dicti senes: q ex delirio in puerilem illam etatem reuerti uidẽtur: plautus in mercatore. senex cum extemplo ẽ iã nec sentit nec sapit: aiũt solere eum rursum repuerascere. Cicero in catone: si quis deus mihi largiatur ut ex hac etate repuerascam & in cunis uagiam ualde recusem: ob id in prouerbio est apud græcos de senibus. δὶς παῖδες οἱ γέροντες idest bis pueri senes. obiter emaculandus ausonii locus: apud quẽ hoc prouerbiũ græcum uniuersum legitur & mutilatũ: sic enĩ scriptũ ẽ ĩ epistola ad filiũ dicas. παῖδες οἱ γέροντες. tu uero lege δὶς παῖδες οἱ γέροντες: quod interpretatur bis pueri senes: quod p̃uerbiũ usurpat aristophanes in nephelis: & M. uarro satyram condidit: quæ inscripta ẽ hac paroemia. δὶς παῖδες οἱ γέροντες. i. bis pueri senes: ex qua testimoniũ citat A. u. gellius: ubi docet quid sit argentũ purũ putũ. ¶ Insigni: festiuitate. seneca i libro de consolatione ad albinam matrem: festiuitatem laudat in puerulo: ut opinor de lucano loquẽs his uerbis. respice marcũ blandissimũ: ad cuius cõspectũ nulla põt durare tristicia: cuius lachrymas illius hilaritas nõ supprimat: illa nemine satiatura garulitas. ¶ Habitu cupidinis: quo habitu & effigie purgat cupido graphice scribit propertius in. ii. & memorat apuleius in sexto de asino aureo. ¶ In ede: in edicula siue sacello. ¶ Patri: germanico. ¶ Cõtinuo triẽnio: in hãc sñiam ait plinius in. vi. itẽ alii aliæq; feminas tãtũ generant aut mares: plerũq; alienatim: sicut gracchorũ mater duodecies: & agrippina germanici nouies alternabat itaq; agrippina in partu ut tres feminas cõtinenter pareret mox totidẽ mares: nã si intelligas alternasse: ut alternis annis feminã alternis masculũ generaret: nõ conueniet plinius cũ tranquillo qui optime conueniunt si ita exponas: prout ipsi exposuimus. ¶ Tiberio criminante: supra dictum est tiberium accusasse per litteras probris etiam congestis neronem & drusum maximos natu ex germanici filiis: & indicatos hostes fame necauisse. ¶ Pridie cal. hoc etiam qui nouissimus ẽ mẽsis augusti: natus est commodus imperator: qui tanquam eandem genituram haberet quam caligula habuisset ademq; sidus natalicium: nihil degenerauit ab illius improba sæuaq; natura: sed usquequaq; emulus fuit caianorum flagitiorum.

¶ M. AN. ¶ Solatiis ullis: a tyberio intellige adhibitis ad defuncti desideriũ tollendũ. ¶ Festos decẽbris dies: saturnalitios de saturnaliorũ rõne abũde alibi. ¶ Atrocitas: crudelissima tiberii administratio q̃ germanici obitũ secuta ẽ. ¶ Ac metu: ne si eo uiuo in aptam sæuitiã erupisset imperio sibi abrogato ille oĩum consensu princeps crearetur. ¶ Puerascẽs: ex infantia pueritiam ingressus. ¶ Festiuitate: facili blandaque ut Donato placet uerborum hilaritate. ¶ Effigiem: simulacrum imaginem ad illius similitudinem figuratam ipsi puero. C. prænomen fuit. ¶ Agrippina: q̃ nupsit Domitio neroni inde claudio pricipi. ¶ Liuil-

Puerascere
Repuerascere
Prouerbiũ
Emaculat' ausonii locus

la & drusilla: tres numero sorores a caligula cōstupratæ dicūtur: drusillā tñ uirginē prætextatus uitiauit: q querę: pontus legitiæ cōiugis loco habuit. ¶ Pridie calē. sept. ultimo augusti die. ¶ Patre suo: germanico.

&. C. Fonteio Capitone cōsulibus; ubi natus sit icertū diuersitas tradētiū facit. Cn. Lētulus Gætulicus tyburi genitū scribit. Plinius Secūdus in treueris uico ābitarino supra cōfluētes. Addit etiā pro argumento aras ibi ostendi inscriptas ob Agripinæ puerperiū Versiculi imperante mox eo diuulgatí apud hibernas legiones procreatum indicant.

In castris natus; patriis nutritus in armis.

Iam designati principis omen erat.

Ego in actis Antii inuenio editū. Gætulicū refellit Plini⁹ q̄si mētitū p adulationē ut ad laudes iuuenis gloriosiq; pricipis aliqd ēt ex urbe Herculi sacra sumeret, abusūq; audēti⁹ mendatio: qd ante ānū ferc natus Germanico filius tyburi fuerit appellatus & ipse. C. Cæsar; de cuius amabili pueritia; īmaturoq; obitu supra diximus. Pliniū arguit rō tēporū. Nam qui res Augusti memoriæ mādarunt, Germanicū exacto cōsulatu i galliā missū cōsentiunt iā nato Caio; nec Plinii opinionē inscriptio aræ quicq̄ adiuuerit; quū Agrippina i ea regiōe filias enixa sit. Et qualiscūq; ptus sine ullo sexus discrimie puerperiū uocet; quod antiqui ēt puellas pueras; sicut & pueros

¶ PHI. ¶ Fonteio capitōe: fonterei capitonis meminit horatius in sermonibus: capitoq; simul fonteius ad unguem factus hō. antonii non ut magis alter amicus fortasse hic est ille fonteius: de quo plinius in septimo dixit nuper fonteio & uipsano consulibus annos nouē genitū puerū a meridie uidi ad uesperū septuaginta milia passuum cucurrisse de eodem iuuenalis loqui uidetur: fonteio consule natus: in romanis fuerunt frontones: & capitones: ut docet cicero i prio de natura deorū: quæ cognomina a fronte & capite inclinātur ¶ Getulicus: forsan hic ē ille de quo martialis: sic pedo sic getulicus sic quicunq; perlegitur de quo ē illud hendecasillabō apd sidonium apollinarem. non getulicus hic tibi leget: potuit. n. esse historicus & poeta. de altero getul co: qui fuit egregi⁹ dūctur militaris dicetur in galba. ¶ Pli. secūd⁹: hic ē ille maxius scriptor naturali historiæ: q̄ de hac re forta ssis scripsit i illis libris: quos. xx. cōposuit de bellis: q̄ cū germanis gessere romāi. ¶ In treueris: treuiri populi sunt galliæ co matæ liberi antea ut docet plinius in quarto. ex agro triuerico equas habuit nerō hermaphroditas: quas carpento suo subiuges ostentabat: ceu plane uisendares esset principem terrarum insidere portētis. ¶ Vico ambiatino: nomē est uici: uidetur q; ab ambianis populis deduci. qui non longe a treuiris distant. ¶ Confluentes: ubi duo flumina confluūt ea loca cōfluentes uocamus: lugdunum in gallia est ad cōfluentes positū: ubi arar rhodano commiscetur. ¶ Ob agrippinæ puerperium: hæc est inscriptio quæ uisebatur in ara: ex qua plinius ducebat argumentum tāquā agrippina germanici coniunx illic caium peperisset. ubi aræ uisebantur cum tali inscriptione. ¶ Apud hibernas legiones: apertior locutio est: & in quibusdam exarata codicibus si dicas apud hiberna legionū: sūt enim hyberna loca in quibus milites hyberno tempore cōmorantur: & hybernacula uocamus ipsa tentoria: sub quibus hyemando milites continuant bellum. refert liuius in bello ueientū hyemasse romāos sub hybernaculis: quæ erant expellibus contexta: nusquā arma deponētes. ¶ In actis. testimoniū citat tranquillus de genitali solo caligulæ ex libris actorum: in quibus relatum fuerat caium caligulā natū fuisse antii: q̄ ciuitas est uolscorꝫ caput. plinius quoq; & asconius idē de sua scripta confirmant ex actis. ¶ Refellit: refutat redarguit: ut ait donatus proprie is refellit qui negat. ¶ Ex urbe herculi sacra: tibur herculi dicatum est ut docet strabo in quinto & indicat uersiculus ille ex priapeis gades herculis humidūq; tibur: a martiale dicitur: tibur in herculeū migrauit nigra lycoris sensus est getulicus ut assentaretur caligulæ scripsit eum genitum tiburi in ciuitate herculi cōsecrata: tāq̄ gloriosum eēt principi in ea ciuitate natū esse: quæ esset herculea: & herculi maximo heroū cōsecrata. ¶ Abusumq; getulicū. s. in malā partē ē abuti & cū cōtumelia. sup quo uerbo & de abusu suo loco plura. ¶ Ante annū: q̄ nasceretur caligula. ¶ Immaturo obitu: supra diximus filiū germanici insigni festiuitate pditū puerascētem fuisse extinctum. ¶ Arguit: refellit atq; conuincit. ¶ Iā nato caio: argumētū sumitur ex tpe ad plinium arguēdū: nā si caius natus erat anteq̄ parētes eius i galliā proficiscerentur: non potuit ipse nasci in gallia apud treuiros: sicuti plinius existimauerat ¶ Exacto finito & pacto. ¶ Inscripto aræ: illa. s. ob agrippinæ puerperiū. ¶ Puerpiū uocet: siue puera hoc ē puella: uterq; ptus dicit puerpriū: priscianus i sexto pueri femininū puerā dicebāt antiqssimi: unde & puerpa dicq̄ puerū uel puerā parit. i. puellā qd ē diminutiuū pueræ: ut capra capella. ¶ Puellas pueras. astipulatur tranquilli uerbis sntia uarronis. q pueras p puellas dixit uarronis uerba sunt hæc properate ui uere pueræ: quas sinit etatulia ludere esse: amate: & ueneris tenere bigas: liuius in odyssea mea puera mea puera qd' uerbi ex tuo ore profugit: priscianus quoq; in tertio in capite de diminutiuo: puera inquit antiqua ex qua puella.

¶ M. AN. ¶ C. Fōteio: in. fōteio cōsule nat⁹: sed de hoc anulio satyr⁹ loqᷓ: icertū hēo. ¶ Getulic⁹: hoc quoq; i dubiū uēire pōt sit ne hic ali⁹ ille cui⁹ Mar. i pemio opis mēnit sic iqt Ca. sic farsus sic pedo sic getulic⁹. ¶ In treueris: treueri belgicæ galliæ populi germāiæ uicini hodie coloniēsis sūt diocesis & ut locorꝫ piti affirmāt germāica ū gallica utūt ligua. ¶ Vico abitario: ambiatio pon⁹ pli. & strabo auctores sūt ambiāos affines tre/

capito fonteius

Equæ hermafroditæ

Cōfluētes

Hyberna

hybernacula

Puerperiū

Puerpera

Puera

nitis esse. ¶ Puerperium partum plinius editis geminis raram esse aut puerperæ aut puerperio preter quã alteri uitam: de aris ipsis totũ locũ a plin o quæras licet. ¶ Hibernas legiones: in his locis quibus to hibernabant legiones. ¶ Omen: prosperum auspiciũ. Ver. omine confirmans animum sic incipit ipsa. ¶ Cluuenis: caligulæ. ¶ Gloriosi: gloriæ cupidi. ¶ Herculi sacra: hercules tyburi religiose colebatur. Martiatur ad herculei gelidas qua tyburis arces: papinius iuuat & ipsum alciden dictumq; lyra maiore catillum. ¶ Audentius: audacius: ¶ Plinium: qui auctor est caligulam in gallia natum. ¶ Ratio: ordo computatio.

puellos dictarẽt. Extat & augusti epistola inter paucos: q̃ obieret mẽses ad agripinã neptẽ ita scripta: de Caio hæc (Neq; .n. q̃sq̃ iam alius infans noĩe pari tũc superat) puer Caiũ .xv. cal. iunii (si dii uolent) ut ducerent Talarius & Asellius beri cum his constitui. Mitto præterea cũ eo ex seruis meis medicum: quem scripsi Germanico: si uellet ut retineret: ualebis mea Agrippina: & dabis operam ut ualens peruenias ad Germanicum tuũ: abunde arbitror patere non potuisse ibi nasci Caium: quo ꝑpe bimulus demum perductus ab urbe sit. Versiculorum quoq; fidem eadẽ hæc eleuãt & eo facilius q̃d sine auctore sunt. Sequẽda igitur est (quæ sola actorũ restat) & publici instrumẽti auctoritas. Præsertim cum Caius animum omnibus semper locis: atq; secessibus prelatum nõ aliter q̃ natale solum dilexerit. Tradaturq; etiam sedẽ ac domicilium imperii tedio urbis transferre eo destinasse.

De cognomine Caii: & ubi prio fuerit educatus.

Caligulæ cognomẽ castrensi loco traxit: q̃a mãipulario habitu ĩter milites educabat': apud quos q̃tũ

¶ PHI. ¶ Puellos. priscianus sic ignorandũ: q̃ hic puerus uetustissimi protulerũt. & puellus lucilius inde uenit romã tenet ipse et atq; puellus. Enni' sic mos ille suos sacrificare puellos. serenus præterea si forte p̃mit strix atra puellos. ¶ Agrippinam neptẽ: caii caligulæ matrem. ¶ De calo hæc: corrige hoc. uult enim significare illam augusti epistolam dẽ isto caio. s. caligula & nõ de alio fuisse scriptam. ¶ Nomine pari: qui itidẽ caius nominaretur. ¶ Puerum caium: uerba augusti epistolæ. ¶ Ex seruis medicum: medicos fuisse in numero seruorum apud priscos idonei scriptores tradiderunt & in primis seneca qui sic ait li. tertio de beneficiis tenebatur inclusus domicius: iperauit medico eidem q; seruo suo ut ei uenenum daret. & paulo post uixit domitius & seruatos a cæsare est prior tamẽ seruus illũ seruauerat. ¶ Vt ualens robusta & ualida. ¶ Tuũ. s. coniugẽ. abunde ex his argumentis colligit tranquillus caiũ nõ potuisse nasci in gallia ut sentiebat pli. bimulus in etate duorũ annorũ. ¶ Eleuant: tollit deprimũt infirmãt: de quo uerbo supra dictũ est & in cõmentariis propertii copiosius. ¶ Actorum: ita est legendũ ut sit sensus auctoritatem actorum sequẽdam esse: & eo maxime quod acta publica instrumenta sunt. ¶ Transferre eo. s. antium. ¶ Ex castrensi loco: elegantius uidetur si legas castrensi ioco q̃ loco: ut sit sensus milites iocularitter ludentes a caliga calciamento formasse caligulæ cognomentum qui eo habitu calciatusq; in castris uteretur. eteni iocos & scomata militaria in id genus rebus efficacissima esse nullus ignorat. ¶ Namq; & olim religianus imperator est salutatus ex nominis declinatu militariter formato: nam cũ milites quidam cum eo cenarẽt: extitit tribunus qui diceret religiani nomen: unde credimus dictũ: mallius continuo subiunxit: credimus: q; a regno milites militariter loquentes dixerunt: ergo potest rex esse: ergo põt nos regere: & ita militario imperium adeptus est. ¶ Manipulari habitu calciamento militari: sextus aurelius in hanc sententiam sic inquit. caligula filius fuit germanici: & quia natus in exercitu fuerat cognomentum calciamenti militaris: id est caligula sortitus est. ausonius quoq; idem signat illo uersu. caius cognomen caligæ cui castra dederunt: hinc illud sidonii apolinaris & caligas cai claudi censura sequuta est a caliga calciamento militari caligatus miles dictus: iuriscõsultus digestis de his qui notantur infamia. dimissum accipere debemus militẽ caligatũ: caligas clauis suffigebant: qui ob hoc caligares nuncupãtur: plinius in nono pisces existunt squamis conspicui crebris atq; pacutis clauorum caligarium effigie: idẽ in. xxiii. caligatis clauus si ferri uel calybis aliqua rubigo aut pantu marcor affuerit: omnem inco succũ alienũ sapor emq; in uenenũ de quo q; et: de clauo caligari scito illud dictum eẽ a poeta satyrico in digito clauus mihi militis heret: & alibi ab eodẽ offendere tot caligatos milia clauorum. iosephus quoq; & egesippus tradunt iulianum hecatontarchum hoc est centurionem propter clauos: quibus crebetrimis & acutis calceos: ut ceteri solent milites: fixos habebat: in lubrico solo lapsum fuisse ab hostibus indeis interfectum. de caliga ait plinius in septimo plurimi iuuentam inopem in caliga militari tollerasse. ¶ Manipulario: idest militari: alibi annotauimus in legione fuisse mãiplos triginta & q̃d significet ex quo maniplaris deriuatur: ouidius in maniplaris nomina miles habet. ¶ M. AN. ¶ Agrippinam neptẽ: iuliæ & marci agrippæ filiã. ¶ Tũc superat alter. n. cui: C. n. prenomẽ fuit cuius quoq; effigiẽ augustus in cubiculo dicarat: uita decesserat. ¶ Cum eo: caio. ¶ Retineret: ualẽs sospes ualida incolumis. ¶ Ibi: in gallia. ¶ Bimulus: duos annos natus. ¶ Eleuant: tollunt leuiorẽ reddũt. ¶ Anterior: getulici opinio prius celebrata. ¶ Quam natale solũ: quã terrã qua natus esset. ¶ Castrensi loco: in castris. ¶ Manipulario habitu: caliga satyrus offendere tot caligatos milia clauorum: erat enim caliga militaris habitus clauis confixus: idem rursus & in digito clauus mihi militis hæret. plinius squamis conspicuis

Puelli

Medici serui

castrẽsis locus

de regilião

caligula unde

Caligæ

Caligatus

claui gali gates

locus iuuenalis

hecatontarchus.

crebris atq; praeacutis clauoꝝ caligariū effigie. ¶ Solus: caligula. ¶ Conspectu suo: sua presentia. ¶ Destite runt: tumultuari desierūt. ¶ Ablegari: alio mitti neq̄d mali puero in ea seditiōe accideret. ¶ Vehiculo curru quo uehebat. ¶ Inuidiā: odium qd ex ea ablegatione erāt incursuri. ¶ Depcati sunt: a se pcibus depulere. ¶ Syriaca expeditione: qūtum in syriam Germanicus missus est ad componendum orientis statū: quo tpe uita decessit. syria ut plutarchus ait a syro apollinis & synopis asotidis filio dicta est. ¶ Matris: Agrippinae. ¶ Proauiae: Liuiae patris sui auiae Liuia Drusum genuit: Drusus Germanicum: Germanicus caligulam

praeterea p hanc nutrimētoꝝ consuetudinem amore & gra
tia ualuerit: maxime cognitū ē: cū post excessum Augusti tu
multuātes & in furorē usq; pcipites: solus haud dubiae con
spectu suo flexit. Nō eni prius destiterūt: q̄ ablegari eū ob se
ditionis periculū: & in pximā ciuitatē demādari aiaduertis
sent. Tūc demū ad pœnitētiā uersi represso ac retēto uehicu
lo inuidiā quae sibi fieret: deprecati sunt.

De loco & apud quos secūdo fuerit educatus.

Comitatus ē patrē: & i syriaca expeditione: unde re
uersus primū i mrīs: deinde ea relegata i Liuiae Au
gustae pauiae suae cōtubernio māsit: quā defunctā pretextatus
et & p rostris laudauit. Trāsiitq; ad Antoniā auiā: & inde ui
cesimo aetatis āno accitus capreas a Tiberio: uno atq; eodē
die togā sumpsit: barbāq; posuit sine ullo honore qualis cō
tigerat tyrocinio fratrū eius: hinc oībus insidiis tentatus eli
ciētiū Cogentiūq; se ad querelas: nullā unq̄ occasionē dedit.
Perinde obliterato suoꝝ casu: ac si nihil cuiq̄ accidisset: q̄ ne
ro ipse pateret incredibili dissimulatione transmittēs tātiq;

¶ PHI. ¶ Nutrimentoꝝ cōsuetudinē: amor & beniuolētia augetur ex cōsuetudine: de qua lucretius: cōsuetudo cōcinat amorem. merito caligula educatus inter milites collegerat fauorem grāmq; militarē. ¶ Post excessū: post obitū. Sol⁹: caligula. ¶ Quā ablegari: amādari & e medio tolli. codices quidā hñt obligari: tāq̄ uinculatus ut utar dictiōe hieronymi & in uehiculo clausus asportaretur seditione gliscente ¶ In pximā ciuitatē: s. castris: q̄ id tpis erant i gallia. ¶ Retento uehiculo: quo. s. asportabat caligula ob piculū militaris seditōis ¶ Depcati sunt: amoliti sūt abegerunt depulerūt. Cicero claudii inuidiā gracchi caritas deprecabatur hoc est ut interpretatur gellius ppulsabat & desēdebat ¶ Syriaca expeditiōe: autumat iosephus lib. i. antiquitatū assurem constituisse ciuitatem Ninū & subiectos sibi syros nominauisse assyrios: q̄ fuerūt ualde felices. expeditio aūt syriaca significat: qua germanicus in syriā missus est ad cōponendū orientem. ¶ Ea relegata: supra diximus agrippinā quae fuit caii mater relegatā fuisse a tyberio post mortem mariti germanici in insulā pandatariam: ubi inedia absūpta est. ¶ Liuiae augustae: liuia nomē accepit augustae cū nupsisset augusto caesari. auctor plinius m. xv. qui et ut Cor. tacitus refert agrippina claudii coniunx augustae cognomēto aucta est. hoc. n. cognomēto decorabant uxores atq; ēt sorores impatoꝝ sic antonius pius uxorē faustinā appellari augustā a senatu pmisit. ¶ Cōsimiliter uxori uxori sororiq; traiani senatus obtulit cognomē augustaꝝ: quod illetā depcatae sunt: quaꝝ modestiā ita laudat plinius in panegyrico. hoc magis dignae sūt: quae i animis nostris & sint & hēantur augustae quia nō uocantur. ¶ Proauiae suae. pauus & proauia tertio cognationis gradu sūt ordine supiore: sicut pnepos & pneptis ab inferiore. liuia pauia erat caii caligulae. ille pnepos liuiae: eū drusum genuisset germanici patrē: ex quo natus erat caligula. ¶ Pretextatus ēt. adhuc in etate ptextata hoc est puerili collocatus. relege quae dicta sunt supi⁹ de ueste ptexta & ptextatis. & cū pretexta uestis quoq; sit magistratuū magistratus & ipsi ptextati appellantur a liuio. ¶ Pro rostris. historia a nobis explicata est in iulio caesare pp quā institutū fuit: ut matronaꝝ sicut uiroꝝ post mortem solemnis laudatio esset. ¶ Vndeuigesimo. decio nono quasi unus desit uiginti. ¶ Accitus. euocatus. ¶ Toga sūpsit barbāq; posuit. his dies tirocinii uocabat: quo adolescētuli togā sumebāt ut auspicaturi stipēdia forēsia: barbāq; primā ponebāt. quod cū honore fieri solebat: uñ apud iuuenalem: Ille metit barbā. crinē hic deposuit amati. sup tirocinio abūdanter opinor diximus i augusto. ¶ Fratꝝ eius. nerōis & drusi: quoꝝ tirocinii diē celebrauit tiberius dato plebi cōgiario. sed nullo honore tirociniū caligulae prosequutus est. ¶ Perinde ac. tanq̄ dicimus. n. elegāter pinde ac pinde quasi: perinde atq; quod significat tāq̄ absolute positū significat aeque & pariter. Ci. te & dolobellā pinde diligo. ¶ Interdū. accipitur pro multū ut supra. ¶ Oblitterato suoꝝ casu. sēsus ē Caius obliuiosū agebat & īmemorē: adeo ut nec matris agrippinae nec drusi & neronis fratꝝ calamitates recordari uideretur. ita cuncta ex aīo obliterauerat obliuioniq; tradiderat. hoc est. n. institutū uitae prodesse nōnunq̄ solet de gētibus sub tyrāno. ¶ Transmittēs. nō absimile est illud qd tradit seneca de aulico quodā iniuriaꝝ palatinaꝝ patientissimo: cuius nomen historici non pdiderunt: qui cum in cultu regum consenuisset & eum quidam interrogasset quo nam modo rarissimam rem in aula consecutus esset: iniurias inquit accipiendo & gratias agendo.

¶ M. AN. ¶ Praetextat⁹ puer adhuc. ¶ Ad Antōiā auiā: minorē Antōiā itellige ex q̄ & Druso Germāicus ē ortus. ¶ Vndeuicessimo: decimo nono uitae anno. ¶ Sine ullo honore: quū utrunq; ciuilis uitae actū rōani patrio celebrarēt istituto. ¶ Oīb⁹ isidiis Tiberii. s. q a ad explorādū iuuenis i se animū uariae ad istigandū dederat. Nullam unq̄ occasionē: nullā ad se deferendū causam. ¶ Perinde ita. ¶ Oblitterato: obliuioni dato.

Deprecati

assirii usi

Augusta

Mgratus pretextati

pinde ac. perinde

Iniurias accipiendo

¶ Suorum parentum matris & duorum fratrum. ¶ Acta namque. ¶ Quæ ipse pateretur: iniurias quibus afficeretur.

in auũ & qui iuxta erãt obsequii: ut nõ imerito sit dictũ; nec seruum meliorẽ ullũ; nec deteriorẽ dominum fuisse.

De signis sæuiciæ eius in iuuentute.

Naturã tñ sæuã atque ꝓbrosã nec tũc qdẽ ihibere poterat: qui & aĩaduersionibus pœnisque ad suppliciũ datorum cupidissime iteresset: & ganeas atque adulteria capillamẽto celat⁹; & ueste lõga noctib⁹ ambiret: ac scænicas saltãdi canẽdique artes studiosissime appeteret: facile id sane Tiberio patiẽte si ꝑ has mãsuefieri posset ferũ ei⁹ igeniũ: qđ sagacissimus senex ita ꝓrsus ꝑspexerat: ut aliquotiẽs prædicaret exitio suo omniumque Caium uiuere: & se natricẽ (serpẽtis id genus). P. R. Phaetontem orbi terrarum educare.

De uxore eius & suspitione ueneficii in Tiberiũ.

Non ita multo post Iuliã Claudillã. M. Syllani nobilissimi uiri filiã duxit uxorẽ. Deĩde augur ĩ locũ fratris sui Drusi destinatus; prius q̃ naugurare(tur); ad pontificatũ

¶ PHI. ¶ In auũ. tiberiũ pricipẽ. ¶ Et q iuxta. obsequiosus erat caligula in principẽ & eos q principi erãt ꝓximi: & apud illũ pollebãt. ¶ Nec seruũ meliorem ad duas res diuersissimas parendũ atque impandũ habilis fuit caligula: sed ita ut in utroque excederet modũ. nã & nimis humiliter seruiuit & nimis ĩpotenter ẽ dñat⁹. ¶ Probrosã. ꝓbrorum & flagitiorum plenã. ¶ Inhibere. cohibere frenare compescere. ¶ Aĩaduersionibus. punitiõibus & suppliciis ¶ Ganeas. supra docuimus ganeas dici loca gule libidinique seruiẽtia. ¶ Capillamẽto celat⁹. capillamentũ uocat trãquillus galericulũ illud ex alienis capillis elegãter cõsutũ; quo utebat(ur) caligula ut ita falleret: quo nõ pauci uiri consueuerũt ad uelandã caluitii deformitatẽ natiuo. s. nitore capillorum despoliati. alias capillamentũ ꝓ capillo accipi(tur). apuleius in. i. de asino aureo. tanta est denique capillamẽti dignitas: ut q̃uis auro. ueste gẽmis omnique cetero mũdo exornata mulier incedat: m̃ nisi capillũ distixerit ornata nõ possit uideri p'i. in. xxi. herba croci ẽ folio augusto pene in capillamẽti modũ. itẽ in. xxxvii. alius capillamẽtum rimæ simile. ¶ Scenicas artes. hoc ad ꝓbrosã naturã referendũ. etenĩ iã sepe dictũ est ĩfames esse qui in scenã ꝓdeũt atque artem ludicrã faciũt. apud Ci. scipio sic loqtur. cũ artẽ ludicrã scenãque totã in ꝓbro rõani ducerẽt gen⁹ id hoium tribu ammoueri notatiõe censoria uoluerũt. aristoteles quoque in ꝓb'ematis encycliis. i. qstionibus circularibus scenicos artifice q græce dñr dionysiaci thechnitæ moribus ĩprobis esse ex magna pte testat(ur). ¶ Mansuefieri. ars canẽdi ĩ primis. nã ipsa musica mitigat aĩos & amænat oẽmque detrahit ferociã unñ pythagoras aĩmi ꝑturbatiões lyra cõponere solitus erat: nõ pauca scripsimus sup hac re in h. ofonũ: ubi tota uis musices explicat(ur). Natricẽ p. r. educare. natrix serpẽs est a natãdo dictus de quo lucanus in. ix. pharsaliæ. & natris uiolator aquæ. priscianus i. v. natrix cũ speciẽ anguis significat mas. ulinũ quoque inuenit(ur). lactãtius in. vii. cũ dendum ẽ hoc loco ciceroni qui i ait cur oĩa nñ cã cũ faceret tantã uim natricũ uiparũque fecerit: itẽ nautrices uiperasque iuuaret salutis suæ cã. sensus ẽ: queadmodũ natrix serpens ueneno necat mortales & queadmodũ phaeton solis curru ut in fabulis est male regẽdo exussit orbẽ terrarum: ita dicebat tiberius caiũ instar natricis futurum ro. po. ueneniũ & instar phætõis orbi terrarum incendiũ & exustiõem: quæ traduntur de phætiõe nõ fabulosa sed historia fuisse autumat plato in thimeo afferens ꝑ longa temporum internalla fieri celestis circuitus mutatiõem: quã epyrosis hoc est inflãmatio subsequat(ur). ¶ Augur destinatus. paratus electus designat⁹ ut a in principio opis dixit. cæsar flamen dialis destinatus. de collegio augurũ quod apud romanos erat honoratissimũ supra satis multa. inter augures cõstat imparẽ nũerum augurum debere esse. itaque apud rõanos augurum nouem numerus finitus est: ut docet liuius in. x. creabant(ur) ex patritiis & ex plebeiis. habet sacerdotiũ hoc illud maxime insigne: q nõ admitit(ur) uiuenti. augures fuerunt. M. tullius & plinius posterior. ¶ Inaugurare tur. inaugurare & exaugurare uerba sunt cõtraria. est. n. inaugurari nõ solum in augurum numerum ascribi & cooptari sed ẽt in aliud sacerdotiũ consecrari. Ci. de antonio cæsaris flamine quid igit(ur) cessas: cur nõ inaugurare sũme diẽ. uide qui te inauguret. ¶ Ad pontificatũ. romæ fuit collegium põtificum: quos nunc ut inqt liuius minores põtifices appellant. numerus põtificum erat octo qui ex patriciis & plebe creabãtur. Desolata aula. cum nulla esset preter caium masculina ꝓles in aula impatoria.

¶ M. AN. ¶ In auum: Tyberiũ. ¶ Ex q iuxta erant: qui apud illũ gra & auctoritate florebant. ¶ Obsequi studii & obseruantiæ. ¶ Meliorẽ seruum: nullũ minus cõtumaciter seruiuisse. ¶ Deteriorẽ dñm: mĩus bonum: ut seruio placet. ¶ Probrosã: in flagitia & scelera ꝓnam. ¶ Inhibere, ꝓhibere. cõtinere. ¶ Ganeas: turpia loca ad potatiões & libidines q̃sita. ¶ Capillamẽto: galericulo. lu. noctum us adulter tpa sannonico uelas adopta cucullo: ad ꝑsonam nanque dissimulãdã adopto capite noctu adulter uagabat(ur). ¶ Scænicas: ad usũ scænæ quæsitas. ¶ Sagacissimus: callidissimus ꝑagiorum peritissimus. Exitio suo: ad suũ exitũ: cladẽ: iteritũ. ¶ Natricẽ: natrices dñt ut Nonio placet angues natãtes: Ci. sicut. n. tos uultis tantã uim natricũ uiparũque fecerit. ¶ Faetõtem: incendium plinius sed ꝑ utrasque agrippinas maxime q̃ Caium & Domitium Neronẽ principes genuere totidẽ faces generis humani. ¶ Destinatus: designatus. ¶ Augur: augurandi 'peritia a Caldæis ad græcos defluxit: a græcis ad Heturscos: ab his nouissime ĩ latium penetrauit de Augurum numero alio loco. ¶ Inauguraretur: auctoraretur: siue initiaret(ur). ¶ Ad pontificatum nec pontificem maximum

capillamẽtum.

dionysiaci thecnite

natrix

incendiũ phaetontis

numer⁹ augurum ĩpar

ĩnaugurari

numerus põtificum

creatum putes: sed ex aliis unum nam si sic esset maximum addidisset. ¶ Insigni testimonio: pietate iu-
uenis & indole per hunc modum ab auo probata. ¶ Reliquis subsidiis: reliquis ma culæ stirpis subla-
tis. ¶ Ad spē successiōis: ut in familiam & iperium succederet. Iosephus certissimo oraculo Tyberiū cogno
uisse ait fore ut caligula post se imperaturus esset. ¶ Qui successiōis spem. ¶ Amissa: Iunia extincta. ¶ Deq
ea ut eam in uxorem duceret. ¶ Cauit cautum uoluit ipsi eninæ. ¶ Per hanc ennia. ¶ Insinuatus: amicus
& familiaris factus. ¶ Macroni: qui ut idem auctor scribit seiano sublato prætorii præfectus a tyberio ē cō-
stitutus. ¶ Agressus est tyberium ueneno petiit. ¶ Suspitionem retinentis: quasi sentiret sibi adimi ob id
q; matium contraheret: quo minus detrahi posset. ¶ Oppressit: compressis propria manu faucibus stran-
gulauit. ¶ In crucē acto: cruci affixo supplicii genere fortunæ hōis accommodato. ¶ Non de pfecto: parra
to parricidio. ¶ Pietate in parentes & fratres nā Germanicus & ipse tyberii fraude perierat. ¶ Misericor-
dia setus Tiberii. ¶ Inquirere sup ea re questiōem habere. ¶ Exequi: ulcisci. ¶ Voti compote: compotem
dixit quum ad genus referatur quare unde compote potius scriptum reliquerit: ut sit ab eo quod ueteres
hic & hæc potis & hoc pote dixere. Ver. Nec potis ionios fluctus æquare sequendo nec me fugit hodie te
ctum huius uerbi casum esse compos ac communi genere proferri quare compotem figurate dictum uideri
potest ut illud his est de paupe regno. ¶ Germanici patris qui gratissimus fuerat Ciuitati: Iosephus q etiā
populo honorabilis erat & carus propter germanici patris sui uirtutem.

traductus ē: insigni testimonio pietatis atq; indolis quum de-
serta desolataq; reliquis subsidiis aula; Seiano hospite suspe-
cto: mox & oppresso ad spē successionis paulatim admoue-
retur. Quā quo magis cōfirmaret amissa Iunia ex partu. Enniam
Neuiā Macronis uxorē qui tū pretorianis cohortibus pērat
solicitauit ad stuprū; pollicitus & mrimonium suū si potitus
īperio fuisset; deq; ea re & iureiurando & chirographo ca-
uit: p hāc insinuatus Macroni ueneno Tiberiū aggressus ē:
ut quidā opinātur: spirātiq; adhuc detrahi ānulū: & quoniā
suspitionē retinētis dabat: puluinū iussit inici: atq; ēt fauces
manu sua oppressit liberto qui ob atrocitatē facinoris excla
mauerat cōfestim i crucē acto. Nec abhorret a ueritate: quū
sint quidā auctores: ipsū postea & si non de pfecto: at certe de
cogitato quōdā patricidio pfessum: gloriato eni assidue: &
in cōmemorādā sua pietate ad ulciscēdā necē mrīs & fratrū
introisse se cum pugione cubiculū Tiberii dormiētis: et mi-
sericordia correctū abiecto ferro recessisse: nec illum: qq̄ sen
sisset: aut inquirere quicq̄: aut exequi ausum.

De imperio Caio Caligulæ Cæsaris.

Sic ipsiū adeptus P. R. uel (ut ita dicā) hoium genus uo
ti cōpotē fecit; ex optatissimus princeps maxiæ pti puincialiū ac
militū q infantē plæriq; cognouerant: sed et uniuersæ plebi
urbanæ ob memoriā Germanici pris: miserationeq; prope

¶ PHI. ¶ Ad spē. ut iam speraret
se successurū tiberio in principa-
tu. ¶ Macrōis. hic est ille macro
cuius opa & ministerio usus est
tiberius i opprimēdo seiano ut
supra diximus. Chirographo ca-
uit. pmisit p chirographū se illā
uxorē ducturū si fieret īperator
¶ Insinuatus. cōciliatus in ami-
citiā quēadmodū insinuatio dī
exordiū: quo sensim surrepimus
aīmis iudicū in cā nō satis fauo-
rabili. ra insinuat quis in amici-
tiā alterius: qn nō recta sed p si-
nus quosdā & quasi diuerticula
intrat in amicitiā latēter & dissi-
mulāter. plau. i amicitiā insinu-
auit cū me. iulius firmicus in. viii.
amicus regis corpis pulchritu-
dine īsinuatus. ¶ Aggressus ē.
in supioribus dictū est: quenad-
modū qdā putarunt uenenū ti-
berio datū esse a caio lētum & ta
bificū. ¶ Retinētis. seneca scrip-
sit tiberiū annulū quē digito exe
merat parump tenuisse: dein rur-
sus aptasse digito. manumq; sini
strā cōpressisse ne eximi posset.
¶ Puluinū iussit inici. hoc de-
claratū est in tiberio. Liberto. s. ti
berii. Ob atrocitatē. cū uideret
tiberiū suffocari. ipsū. caiū caligu
lam. ¶ Si nō depfecto. caligula

Insinuatus

palam pfessus postea est se quidē interemisse tiberiū sed cogitasse de itertimēdo: ex qua cogitatione uideri
pōt parricida. Nāq; uoluntas & cogitatio in crimie maiestatis pinde puniri debet ac scelus effectū. iura. n.
ut scribit iurisco. ad legem iuliam maiestatis cogitatiōem in talibus criminibus puniri uoluerunt: eadē se-
ueritate qua sceleris punitur effectus. sed multa fiunt crimina in quibus nemo patitur penā cogitatio
nis: sicut copiose differitur in canonicis decretis. distinctione prima de penitentia. ¶ Necē matris & fratrū
iam explicatum est quēadmodū agrippina mater caligulæ & eius dē fratres nero & drusus ad necē cōpulsi
fuerant a tiberio: uidebatur itaq; caligula fungi officio pietatis: dum tentat ulcisci necem matris & fratrū.
hoc est. n. munus filii pientissimi ut mortem matris ulciscatur. hoc idem ptinet ad fratrem pium & bonum
ne fratres multos relinquat. igit caligula merito cōmemorabat suam pietatem: dum ulcionē suorū medi
tatur. ¶ Introisse cū pugione. ut tiberiū interimeret ulcisceretur q; mortē matris & fratrū: quos tiberius neca-
uerat. pugio dictus est quod punctum ferit uel quod punctim ferit uel quod pugno continetur. diminuti-
uum pugionis ē pugiūculus. Ci. hispaniensem pugiunculum Cneum pisonē appellat. ¶ Illum. s. tiberiū.
¶ Infantē cognouerant. quū. s. in castris & armis patris fuerat educatus. ¶ Plebi urbanæ. s. exoptatissimus.

Volūtas puniēda

Pugio uñ pugiūculus

¶ PHI. ¶ Afflictæ domus. pessundatæ: i qua germanicus cai pr̃ & agrippina mr̃ & drusus & nero fratres fuerāt extincti. ¶ Funus tiberii pſequēs. Ioseph' sed caius post roma neir tiberii corpus secum adducens iusta ei secūdum morē patriū opulenter magnificeq; celebrauit. ¶ Ardētes tedas. teda arbor est resinā ferēs flammis ac lumini sacroq; grat. auctor plinius in. xvi. īde tedas uocamus faces: q optimæ ex ea arbore fiebant. & cererē deā tediferam portæ uocant: ppterea q tedas dr̃ inflāmasse cū inuestigare & cōquirere uellet filiā pserpinam adite patre abreptā. ¶ Fausta noīa: fœlicitatē significātia & faustitatē hoc n. uocabulo utit̃

Teda

Tedifera

afflictæ dom⁹. Itaq; ut Miseno mouit q̄uis lugētis hitu: & funus Tiberii pſequēs tñ iter altaria & uictimas ardentesq; tædas densissimo: & latissimo obuiorū agmine icessit sup fausta noia; sidus: & pupū: & alūnum appellantium.

De gestis in initio principatus eius.

INgressoq; urbē statim consensu senatus: & irrupētis in curiam turbæ irrita Tiberii uoluntate: qui testamento alterū nepotē suū pretextatū adhuc cohæredē ei dederat ius arbitriumq; oīum rerū illi pmissum est tāta publica lætitia: ut tribus pximis mensibus (ac ne totis quidem) supra centum. lx. milia uictimarū cæsa tradantur. Quū deinde paucos post dies in pximas cāpaniæ insulas traiecisset: uota p reditu suscepta sunt: ne minimā quidē occasionē quoq; mittēte intestificāda solicitudine & cura de incolumitate eius. Vt uero in aduersam ualitudinem incidit pernoctantibus cunctis circa palatium non defuerunt: qui depugnaturos se armis pro salute ægri; quique capita sua titulo

oratius scribēs. Nutrit rura ceres almaq; faustitas. ¶ Appellantiū sydus tanq caius esset quodā ne luti sidus salutare & beniuolum oratius solē asiæ brutū appellati stellasq; salubres appellat cōites. ¶ Et pullum. noīa sūt plena blādimentorū. pulli n. etatis nouellæ sunt. plautus in cassina meus pullus meus passer mea colūba: mi lepus. antiqui pullū uocabāt puerū eius a quo amabat'. unde quītus fabi' cui eburno cognomē erat pp candorē: qd eius natis fulmine icta esset: pullus iouis appellatus ē. ¶ Puppū. puppi a priscis dicebantur puerili teneriores. uarro māmā lactātis sugētem pascere pupū. diminutiuū puppi ē pupulus: quo usus est catullus depredī modo pupulū puelle. Idemtidē puppæ a priscis dicte sūt puellæ. ausonius barbata sed latias uictis alumna pupas. psius prima pducta dixit pupas. p imagunculis puellaribus cū ait. Nempe hoc qd ueneri donatæ a uirgine puppæ. ¶ Alumnū. nutrices blādiētes quos educauerunt alūnos appellant unde illud. caro comes ibat alūno seneca in medea. alūna celerē quo rapis testis gradū. Itē in octaui ?. Cede fatis atq; fortunæ tuæ alūna queso. Laurētius uallēsis. Reprēdit nonū scribētem alumnos dici nō solū q aluntur sed etiam qui alunt negatq; i secūdo significatu repiri. sed laurētiū uallēsē refellit auctoritas priscorū q iouē alūnū cognominauerīt. ab eo qd oīa aleret non aūt qd aleret'. ¶ Alterū nepotē. tiberiū ītelligit cognomēto gemellū. ad quē tiberius pricipatū puēire cupiebat de quo legit' hec historia digna cognitu nec īdigna memoratu. supplicabat tiberi' diis ut signū sibi manifestū ondererētq; nā post eū i ipiū succederet: festinās quidē ut huic nepoti suo tiberio gemello pricipatū relinqret. supplicāti oīnē tale mōstrat' ad eū uidelicet uētuꝝ eē pricipatū. q ad eū sequēti die. i. ex oībus aduenisset hoc tiberius cognoscēs mittit ad huius nepotis sui pedagogū iubēsq; ut prio mane puer ad se pduceret: & cū dies illuxisset ipat ministro ut qsq; foris esset īfantulus eū ad se prim' euocaret. ille egressus caiū repit añ tabernaculū & totius rei ignar' ueni inqt uocat te pr̄. eūq; i tabernaculū introduxit. tiberi' ut uidit caiū tū primū ītellexit maiestatis supnæ potētiā: & qd nō sit i hoīum ptāte de ipu cōstitutiōe decernere. q post paulū his uerbis allocutus caiū o filu īqt cū hēam ppiquiorē tiberiū tñ tibi ex mea snīa deorūq; decreto ipiū tribuo ptātē teq; rogo ut simul tiberiū decores: & ut cōsāguinitati quā debes exhibeas caritatē. & munimē tibi pricipatus æquas adiūctoq; tiberio. Caius p tpe bñ rñdit sed postea ubi ipium adeptus ē tiberiū extimat. ¶ Illi. Caligulæ ut. s. cūcta p nutu moderarer'. ¶ Supra clx. milia. laudari solēt hecatōbæ. i. sacrificia cētū uictimarū. quid uero malus dicti pōtsq quod in principatu caligulæ supra mille hecatōbas facta sit uictimatio hostiarū. ¶ Cāpaniæ īsulas. ut puta pandatariā: pchytam ænariam: pōtias & capræas. ¶ Quoq;. a quolibet ¶ Pernoctātibus. totas noctes p uigilātibus. ¶ Qui capite sua uouerent. In hoc imitabātur exēplū alcestis quæ p marito admeto morti se deuouit: cum pater & mater id recusarēt: qd qdē facinus: ut inquit plato in symposio: tam præclarū noti solum ab hoībus sed ēt a diis est iudicatum: ut reuiuiscendi munus alcestæ concesserint: eamq; ab inferis suscitauerint. tanti studium uirtutemq; circa amorem dii existimant.

pullus

pull' iouis

puppi

pupulus

Alumnus

iupiter alūnus

historia pulchra

uocat te pr̄

hecatōbæ.

Alcestis exemplū

¶ M. AN. ¶ Afflictæ domus: multis cladibus disiectæ. ¶ Altaria: p eius successu diis ad tps extructa. ¶ Victimas: circa aras cæsas. ¶ Fausta: fœlicia bñ pcātia. ¶ Syd': salubre magis q splēdēs ītellige. ¶ Pullū pupū: blādiētium noīa teneræq; ætati accōmodata: Veteres pupos & pupas pueros & puellas dixere. Mar. Dicite pupā gellia quā sit anus: Persius Nēpe qd & ueneri donatæ a uirgine pupæ. ¶ Alūnū: ad illud referri debet qd ī castris dixerat educatū. ¶ Turbe: multitudīs cōcēsu. ¶ Alterū: nepotē drusi filiū. ¶ Ac ne totis: ne integris quidē. ¶ In pximas cāpaniæ īsulas: nauigatiōis cām nō multo post subiciet: Sed ī eo mirū ciuitatis studiū extitit qd p tā parua minimeq; laboriosa nauigatiōe sint p eo uota suscepta. ¶ Circa palatiū: qua parte hitabat. ¶ Depugnaturos se armis: ut suā aut alterius animam diis mānibus pro caligula ex uoto soluerēt.

PHI. ¶ Proposito titulo inscriptione publicata: quæ idicabat si caius salutē pristiam recipet, ipsos mortem ultroneā subituros, apud gallos deuoti sūt tali pene cōditiōe: quos illi soldurios appellat: qui oībus in uita cōmodis fruunt᷑ unā cū his: quorū se amicitiæ dediderunt. Si quid his p uim accidat ut eundē casum una ferāt: ac sibi mortē consciscant, neq; hoīum memoria repertus est quisq̄ qui eo interfecto: cuius se amicitiæ deuouisset: mori recusaret. apud eosdē gallos qui sūt affecti grauioribus morbis quiq; in plis periculisq; uersantur aut p uictimis hoīes imolant aut se imolaturos nouent arbitrātes nō posse deoℛ imortalium numen placari nisi p uita hoīs uita hoīs reddatur. ¶ Cōtēptum. de spectiōem contemptionē q; tanq̄ contemptus esset & despicabilis ¶ Preferēs. apte demonstrans. ¶ Amicitiā eius. ¶ Cai Caligulæ. ¶ Legati cōsularis. supra docuimus qui sint legat' cōsulares ne dicta repeṫatur. ¶ Transgressus euphratē. euphrates fluuius est babiloniā int̄ fluēs olim terminus ro. impii lucanus diuidit euphrates ingentē gurgite mūdum zeumaq; pelleus ductu pōpeii magni terminus ro. imperii oruros cōstitut' ē. assyrii euphratē appellāt amalchan qd significat regium flumē. apud egesippū & iosephum agrippa in orōne quā habet ad iudeos significans ro. impii ꝓpagationem: ait euphratres ex utraq; iā parte romanus ē. ¶ Aquilas & signa ro. pter aquilas q̄ erant principalia

Solduriq

pro uicti mis hoīes

Euphrates

oruros terminus ro. imperii

propositio uouerent. Accessit ad immēsum ciuiū amorē notabilis etiā externoℛ fauor. Nāq; Arthabanus partarum rex odium semper cōtētūq; Tiberii pferēs amicitiam eius ultro petiit: uenitq; ad colloquiū legati cōsularis: & trāsgressus euphratē aqlas & signa Romana; Cæsarūq; imagines adorauit.

De piis & ciuilib' gestis p eū in initio principatus.

INcendebat & ipse studia hoīum omni genere popularitatis. Tiberio cum plurimis lachrymis p cōtiōe laudato funeratoq; āplissime: cōfestim pādateriā & pōtias ad trāsferendos mris fratrisq; cineres festinauit tēpestate turbida: quo magis pietas emineret: adiitq; uenerabūdus: ac p semet in urnas cōdidit. Nec minore scæna hostiā prefixo in biremis pupe uexillo: & inde Romā tiberi subuectos p splēdidissimū quēq; equestris ordinis medio: ac frequenti die duobus ferculis mausoleo intulit. Inferiasq; his annua religione publice instituit; & eo amplius matri circenses;

signa romanæ militiæ: fuerunt alia quoq; signa uidelicet lupi: minotauri: eq: apri: q̄ singulos ordines anteibant. ¶ Cæsaℛ imagines. imaginarii dicti sūt: qui imagines impatoris portabāt i expeditiōibus. auctor uegetius in ii. ¶ Popularitatis. popularitatē a populo dici uoluerūt ueteres: sicut a pōdere pōderitatē. papinius & grati popularitate magnū a populo aduerbiūe populatim: qd significat p populos. & populatia p triumphatoris & puerilibus. laberius populatia agimus p ludū. ¶ Funeratoq; amplissime. sūptus funeris p facultatibus & dignitate defūcti fieri debent: uñ ait ulpianus eū q̄ i funerando locuplete modicū sūmptū fecerit cōtumeliā defūcto fecisse uideri. Caius uero tiberiū utpote pricipē funerauit magnificēter & regie qd iosephus quoq; testat' dicēs. sed caius postq̄ romā uenit tiberii corpus secū adducēs iusta ei secūdū morē patriū opulēter magnificeq; celebrauit. ¶ Pandatariā. ubi cineres erāt materni. ¶ Pōtias. ubi cineres erāt neronis fris. ¶ Tēpestate turbida. tēpestatis uoīe grādines, pcellæ ceteraq; similia itelligunt᷑: q̄ cū acciderit uis maior appellat', hæc ut ait plinius i. xviii. ab horridis sideribus exeūt. ¶ Venerabūdus. cū maxīa ueneratione sicut mirabūdus cū igēti admiratiōe. ¶ In urnas cōdidit. cineres reliquiasq; crematoℛ cadaueℛ i urnis recōdi solita nemo nō nouit. oli reliquæ seueri ipatoris i urnula aurea cōditæ fuerūt: illataeq; i sepulchℛ antōinoℛ. ¶ Scæna apparatu pietatis & ostentatiōe. ¶ Hostiā. ciuitatem cōditā ab anco martio i ora tiberii in ipso maris fluminisq; cōfinio: ut totius mūdi opes illo ueluti maritio urbis hospitio reciperent᷑. ¶ Tiberi. p tiberi. ¶ Duobus ferculis. a ferēdo dicta fercula de qbus supra satis multa. quidā codices hñt forulis. qd placet: tanq̄ caligula in capsulis q̄ foruli dñr ut in augusto dictū est: cineres maternos. fraternosq; cōdiderit: & ita conditos intulerit mausoleo: quod sepulchℛ erat romæ magnificentissimum ab augusto extructū i ripa tiberis. sed de mausoleo satis ad sup diximus in supioribus. ¶ Inferias. iferiæ sunt sacra mortuoℛ: q̄ inferis soluūtur ¶ Matri circenses. in honorē defunctæ matris agrippinæ ludos circenses quot annis celebrati uoluit.

Imagiarii.

populati populatia.

funus p facultatibus

Tēpestas

foruli

Inferiæ

¶ M. AN. ¶ Titulo ꝓposito: uoto in publicū relato fore ut si ille morbo seruatus esset se imolandū traderetur. ¶ Ptæ se ferēs: ostendēs. ¶ Legati cōsularis qui cōsulis uicē i ꝓuincia gerebat. ¶ Euphratē q cappadociā & minorē armeniā ab assiria diuidit orturq; i carantide Armeniæ pfectura ut plī. ait ut domitius Corbulo i mōte aga ut Licinius mutienus ad radices capotis mōtis. ¶ Veneratus ē: Luc. magnus adorato submittat Cæsare signa. ¶ Popularitatis regiminis populo grati. ¶ Padateriā q̄ i puteolano sinu ē: ubi Agrippina extincta ē. ¶ Pōtias: īsulā q̄ Plinio Auctore cōtra formianū iacet littus. ¶ Fris: Neronis qui pōtiis pierat ¶ Venerabūdus uehemēter ueneratus. ¶ Per semet suo ipsius ministerio nec alteri'. ¶ Minore scæna: spectaculo: Biremis qua uehebat'. ¶ Subuectos cineres pōt & subuectus legi ut ad caligulā referatur. ¶ Forulis capsulis ut alio loco diximus siue puteolis. ¶ Per splēdidissimū quenq; subuectos potius q̄ mausoleo illatos intelligas: ut quos illi aduerso tyberi subuexerint: ipse sepulchro religiose itulerit. ¶ Mausoleo: illi sqd in Martio campo Augustus erexerat. ¶ Inferias exequias. ¶ Annua religiōe sacroℛ ritu & instituto quot annis seruato. ¶ Matri maternæ memoriæ. ¶ Circēses ludos.

Carpenta Carpētaīi

¶PHI. ¶Carpentum. carpenta uehicula sunt a quibus fabri carpentarii dicti. existimat ouidius a carmēte euandri matre nomen accepisse. sic. n. ait in fastis. Nā prius ausonias matres carpēta uehebāt. hæc quoq; ab euandri dicta parēte reor. Caius instituit ut in pōpa circensis spectaculi carpentū duceretur sub noīe matris agrippinæ sicut fercula deo℞ immortaliū traducebantur. quod. s. carpentum inter fercula pompatica honoris causa traduceret. ¶Patruum claudiū. qui Caligulæ successit in impio. ¶Equitē Romanū ad id tempus. ita distinguēdum: ut sit sensus: claudiū usq; in illā diem nō ascendiss. supra equestrem dignitatem quāuis patruus esset principis: & frater germanici fuisset. ¶Fratrem Tiberiū. iam diximus Tiberium Cæsarem ex filio Druso nepotem habuisse Tiberium cognomento gemellūque una cum Caio Caligula pariter adoptauerat. unde iure adoptatiōis Tiberius frater erat Caligulæ.

carpētūq; quo ī pōpa traduceret. At ī mēoriā pr̄is septēbrē mēsē germanicū appellauit. Post hæc Antoniæ auiæ quicqd unq̄ Liuia Augusta honoℛ cepisset: uno senatuscōsulto congessit. Patruū Claudiū equitē Romanū ad id tēpus collegā sibi in cōsulatu assūpsit. Fratrē Tiberiū die uirilis togæ adoptauit, appellauitq; principē iuuentutis. De sororibus auctor fuit ut oībus sacramentis afficerent. Neq; me liberosq; meos cariores: quam Caiū habeo & sorores eius. Itē relationibus consulū: quod bonū felixq; sit. C. Cæsari sororibusq; ei⁹. pari popularitate dānatos: relegatosq; restituit. Crīminūq; si qua residua ex priore tēpore manebāt oīum grām fecit. Cōmētarios ad matris fratrumq; suoℛ causas pertinētes: ne cui postmodum delatori aut testi maneret ullus metus: conuectos in forum: & ante clare obtestatus deos: neq; legisse neq; attigisse qcq̄ cōcreāuit. Libellū de salute sua oblatū n̄ recepit: cōtēdēs nihil sibi admissū: cur cuiq̄ inuisus eēt negauitq; se

princeps iuuentutis

¶Principē iuuentutis. cōsimiliter posterioribus tpibus nero cum togā uirilē sumpsisset princeps iuuentutis est appellatus. auctor. Cor. celsus. ¶Oībus sacramentis. ut omni sanctitate ac religione fierent uenerabiles: & quotiens quis aliquid a iureiurando & sacramento uellet affirmare. id faceret iterposito nomine Caii Cæsaris soro℞: quod exēpla subiecta declarāt. ¶Neque me liberosq; meos. hec sunt uerba sacramento℞: quibus sorores suas Caius uenerabiles fecit. his. n. uerbis Romani sacramentū & iniurādum cōcipiebāt: ut testarētur nihil sibi esse carius Imperatore. ¶Relatiōibus cōsulū. relationes cōsulū dīr: qn̄ in senatu referūt aliqd sup quo sniæ patℛ disqrūtur. olim ius qntæ relatiōis cōcessū fuit a senatu Alexādro impatori Romano. maiores nostri auctore seneca: nouam relationē post horā decimā ī sēatu fieri uetabāt. ¶Quod bonū uerba sūt. qbus cōsules exordiebant relatiōes. ¶Restituit. reuocauit in pristinū statū & a dānatiōe relegatiōeq; exemit. ¶Criminū gratiā fecit. cōdonauit crimina remisitq; poenam criminū eo℞ q̄ adhuc residua nec dū iudicata pmanebāt. ¶Cōmētarios ad matris. sensus ē. Caius cōcremauit oēs cōmētarios & libellos: i qbus cōtinebant testimonia ī matrē fratresq; dicta una cū delatōibus q̄ oīa pscripta fuerunt ad Tiberiū cupiētē illos pdere: ut dictū est ī Tiberio. cū prius adiurasset se illa non legisse. tale qddā fecerūt Cæsar & pompeius. Nāq; Cæsar capℛ apud pharsaliā pōpeii magni scrinius epistola℞ itē℞q; apud tapsū scipiōis ea fide optime cōcremauit: neq; i his qd q̄ legit. cōsimiliter pōpeius post interitum sertorii cū ppēna occidisset epistolas oēs cæteraq; sertorii monumēta minime inspecta cōbussit: quis ī illis essent epistolæ clarissimo℞ Rōano℞: q re℞ noua℞ studiosi sertoriū ī italiā clāculū euocabāt. ¶Delatoriq matrē Caii & fratres accusasset apud Tiberiū. ¶Testis. q testimoniū ī matrē fr̄esq; dixisset. ¶Conuectos. cōportatos. ¶Libellū de salute. qdā obtulerat Caio libellū in quo cōtinebātur īsidiæ: quas quidā pabat ad Caiū opprimēdū. ille fretus sua innocentia & bonitate libellū reiecit. ¶Admissum. ppetratum pactū.

Relatiōes consulum

Exēpla de cōcrematis epistolis

¶M. AN. ¶Carpentū uehiculū thensā. ¶Quo ī pōpa qd legēdū potius ut ad carpentū referat nisi quop ī quo sicq; qd minime placet simulacℛ aut qd aliud subintelligi oportebit. nec quo ipse ueheret dixeri. quū diuo℞ effigies & reliqua sacra curribus ipsis in circēsi pōpa traduceretur. ¶Septēbrem germanicum Mar. Germanica℞ magna lux calenda℞ sed urbanissimus poeta ad sua tpa respexit domitianus. n. Germāici cognomen absumpto septembrē mensem & octobrē Germanicum & domitianū ex appellationibus suis nominauit. ¶Antoniæ patris sui Germanici matri. ¶Vno senatuscōsulto uno dixit ne alii alio tpe decreti uiderent. ¶Patruū claudium germanici fratrem. ¶Die uirilis togæ. quo ille uirilem togā sumpsit. ¶Oīb⁹ sacramentis qbus senatus populusq; se p sua salute astrinxisset. ¶Afficerent. eodē religionis affectu consecrarent ut & ipsæ inuiolabiles essent. ¶Neq; me neq; liberos sacramenti formula in quā iurare popul⁹ adactus est. ¶Sorores eius Liuillam: Drusillā & agrippinā. ¶Relatiōibus cōsulū quū cōsules de rep. dicturi essent tali intellige pfatione usos. ¶Popularitate: grato oībus decreto. ¶Restituit: in pristinū statum reuocauit. ¶Criminū: quæ ad se delata essent aut ultro alicui itēta. ¶Residua: de qbus nulla adhuc secuta essent dānatio aut Iudiciū. ¶Oīum grām fecit: oblitterata oīum memoria pœnā remisit. ¶Commentarios codicillos. ¶Testi qui aduersus illos testimoniū dixisset. ¶Vllus metus ulla future ultiōis sollicitudo. ¶Conuectos aut a capreis mari aduectos aut cōlectos potius. hoc est in cōspectū populi medio foro pie⸗ctos. ¶Ante prius q̄ cremaret. ¶De salute sua de iis q̄ ad salutem suā attinerent. ¶Cōtendens affirmās.

¶PHI. ¶Delatoribus aures habere. dictũ aureum & uere bracteatũ: quod si principes sectarẽtur uita mortalium foret beatior & tutior nulla.n. bestia capitalior est delatoribus & susurronibus: qui ubi i aurẽ principis instillauerũt aliquid de natura moꝝq; ueneno: ueteres amici & cliẽtes fidi eliminãtur explodũtur despoliantur: prudẽter igitur & laudabiliter faciebat magnus: qui ex duabus auribus alterã accusatori praebebat: a'teram manu obturabat: ut illa reo illibata cõseruaretur. pceptum senecæ ẽ ne aures habeamus faciles criminantibus. hoc idem pscribit psalmographus pphetа: cum ait sepi aures tuas spinis. ¶Spintrias inuẽtores libidinũ infandaꝝ: dictos esse antiqtus spintrias supra docuimus. ¶Sũmouit. ablegauit ab urbe roma. ¶Scripta senatus consultis abolita: dictũ est i Tiberio queadmodũ historicos quosdã poetasq; affecit supplicio scripraq; eoꝝ aboliri iussit: nunc Caligula rõnem habens & doctrinę & doctoꝝ scripta nobiliũ scriptorum: q prius fuerant sublata requisiuit: uoluitq; passim lectitari. ¶Titi labiẽi. noia sunt scriptorum: quoꝝ quidẽ uolumina ad nepotes nõ puenerũt: sed historia ab uno qdequidem scia: seneca explicat digna cognitu nec indigna relatu: ptinẽs ad huiusce

Delatoribus aures. nõ hũdas

Sepi aures spinis

Spintriæ

delatoribus aures hre. De ciuilib⁹ gestis & moderatõe ei⁹

SPintrias mõstrosarũ libidinũ ægre ne pfundo mergeret exorat⁹ urbe sũmouit. Titi Labiẽi Cordii Cremutii; Cassii Seueri scripta. S. cõsultis abolita reqri & eẽ i manib⁹ lectitariq; pmisit: quãdo maxie sua iteresset ut facta quæq; posteris tradãt: Rõnes ipii ab Augusto pponi solitas: sed a Tiberio intermissas publicauit. Magistratib⁹ liberã iurisdictionẽ; & sine sui appellatione concessit. Equites Romanos seuere curioseq; nec sine moderatione recognouit. Palã adepto equo: quib⁹ aut pbri aliqd aut ignominiæ i esset: eoꝝ qui miriore culpa tenerẽt: noibus mõ in recitatione pteritis; ut leuior labor iudicãtib⁹ foret. Ad qttuor pores

rei enarrationẽ. scribit.n. in sexto cõtrouersiaꝝ queadmodũ res noua & insinuata fuit supplicium sumere de studiis: atq; ista ingenioꝝ supplicia: ut libri cõburrentur: cepisse post Ciceronẽ: quo tpe titi labienti scripta ex senatuscõ. combusta sunt: quã cõtumeliã non tulit labienus: nec supstes ingenio suo esse uoluit: q in monumenta maioꝝ suoꝝ ferri se iussit: atq; illic inclusus eiectus. s. ne ignis qui libris suis & noi subiect⁹ erat corpori negaret. itaq; non tm̃ finiuit seipse sed ẽt sepeliuit. idem factitatũ est i libros cassii seueri. q fuit amicissimus labieni: qui cũ libri labieni ex. S. cõsulto urerent. nũc iqt me uiuũ uri oportet q illos edidici. apud eũdem senecã sit crebra mẽtio cremutii cordi declamatoris pstantissimi. cuius ẽ illa de Cicerone celebrata snia pprias simultates deponẽdas interdũ putabat publicas nunq. uides Ciceronis nõ solũ magnitudine uirtutem sed multitudine quoq; cõspiciẽda in supioribus quoq; habita mẽtio est de cremutio cordo & cassio seuero declamatoribus. ¶Abolita. non tã interdicta q igne cõbusta. ¶Sua itereesset. ad suã ipsius gloriam ptineret quid.n. gloriosius i principe esse põt. q rõnem hre studioꝝ: atq; opam dare ut monumẽta doctoꝝq; scribendo agunt negotia posteroꝝ tradant posteritati. ¶Rõnes impii. pulchꝝ est sequi uestigia maioꝝ: si modo illi recto itinere pcesserint. in hoc laudabilis Caligulã est: qui augustũ imitabatur in publicandis imperii rationibus cum Augustus rationarium confecerit: quo rationes imperii continebãtur idq; in pbulo proposuerit: quæ res intermissa a Tiberio restituta est p Caligulam. ¶Liberam iurisdictionem. libera iurisdictio tunc dicitur a principe concedi magistratibus: quando secundum pscripta legũ iudicare permittuntur nec a principe ipediuntur. meꝝ impium est habere gladii potestatẽ ad aiaduertẽdũ in facinorosos hoies: mixtũ imperium est: cui etiam iurisdictio inest pter uniuersam iurisdictiõem mãdare potest sine sui appellatione. talis potestas pfectis pretorio concessa est. ut appellari ab eis non possit. credidit.n. princeps pfectos pretorio non aliter iudicaturos eẽ: pro sapientia ac iure dignitatis suæ q ipse foret iudicaturus. ¶Sine sui appellatione. ne principem possit appellare & dicere. puoco ad cæsarem. ¶Palam adepto equo. notam equitis hec est: ut inquit asconius ut equum publicum pdat. si aut probrosus inuentus esset aut ignominiosus. Caligula in recognitione equitum hac seueritate usus est: ut equum equiti adimeret in ppatulo: qui ignominia notatus esset aut pbri flagitiiq; coopertus. in his uero puniẽdis exhibuit se moderatum qui leuibus culpis essent obnoxii. illoꝝ.n. noia preteribat: nec usq̃ nominatim compellabat in recitatione. ¶Noibus preteritis. transmissis atq; suppressis: prætерita.n. dicuntur noia: quando in recitatione pretermittuntur neq; recitantur. sicut preteritus dicitur petitor magistratus: qui ptermissus est nec assecutus magistratum. Ci. nunc tantum disputo de iure populi: q & põt & solet nõnũq̃ dignos pterire. nec si a populo pteritus est quem non oportuit. a iudicibus cõdemnatus est: qui pteritus non est.

Suppliciũ de studiis cõbusta labiẽi scripta

snia cordi.

meꝝ ipiũ mixtũ ipiũ

nota eqtis

preteritus

¶M. ¶AN. ¶Spintrias portẽtosaꝝ libidinũ reptores seu artifices. ¶Exoratus: pcibus uictus. ¶Cassii seueri. hũc fabius iter illustres q Romæ fuerũt reponit oratores: de eo quoq; Cornelius plura. ¶Cordi cremutii. de cremutio Trãquillus alibi: Cordus iquit cremutius scribit ne admissũ qdẽ ullũ. ¶Abolita. sublata extincta. ¶Sua ad suã ptineret laudẽ. ¶Rõnes impii. in Augusto rationariũ appellauit: Cõmẽtariũ de impii rõnibus cõscriptũ. ¶Proponii aptũ referri. ¶Sine sui appellatiõe: ut ab illis ad se nulla esset puocatio liberã igit dicere uoluit. ¶Seuere non gra nõ odii rõne habita. ¶Curiose diligẽti cura. ¶Moderatiõe moderata aiaduersiõe. ¶Probri flagitii. ¶Aut ignominiæ notæ alicuius cẽsoriæ: ex auctoratiõis ue ignominiose: cicero cẽsoris iquit iudiciũ nihil fert dãnato nisi ruborẽ: ita ut oĩs ea iudicatio uersef solũ in hoies aiaduersio illa ignominia ẽ: Lucili⁹ q te antiqs nõ sinet delutis maculã atq; ignõmiã ipõere. ¶Noibus preteritis: suppssis: nec recitatõe relatis qd ipsũ leuioris fuit notæ q si apte equ⁹ fuisset adẽptus.

Decuriæ iudicũ quinque

¶PHI. ¶Quintã decuriã. diximus supra queadmodũ iudicũ decuriæ quatuor fuerũt diuo Augusto ordinãte. quartã quoq; decuriã adiecit: Caligula ad superiorẽ numerũ addidit quintã decuriã: ut iudicãtes minori labore afficerentur. quãto. n. plures ordines iudicum sunt tãto minus laborãt. plinius tñ in. xxxiii. aliã cãm afferre uidetur adiectæ p caiũ quintæ decuriæ: quia. s. gregatim isigne anuli eqstris appeti ceptũ erat. ¶Suffragia populo reddere. populus dñs esse solebat trũ regũ magistratuũ. s. creandorũ: legum sanciẽdarũ: bellorũ inferendorũ: auctor Dionysius i sexto. sed re. pu. a cesaribus oppressa potestas oĩs adẽpto populo est & i principem trãslata iuuenalis. iam pridẽ ex quo suffragia nulli uẽdimus effugit curas: nã qui dabat olim imperium fasces: legiões: oĩa nunc se cõtinet atq; duas tñ res anxius optat pannẽ & circenses. caligula ut se populare exhiberet tẽtauit reuocare pristinũ in creandis magistratibus morem: ut. s. p suffragia populi crearentur. ¶Quãq; abolito. supra dictum ẽ irritũ factũ esse tiberii testamẽtum eiusq; extremã uolũtatem ex quo legata quoq; relicta uidebant̃ esse extincta infirmataque sed caius illa cũ fide psoluit legatariis pecunia stati numerata: cũ tamen p calumniã potuisset nõ soluere.

quintã decuriã addidit. Tẽtauit & comitiorũ more reuocato suffragia populo reddere. Legata ex testamento Tiberii q̃q̃ abolito: sed & iuliæ Augustæ qđ Tiberius suppresserat: cum fide ac sine calũnia repræsentata psoluit. Ducentesimã auctõnũ italiæ remisit. Multis icẽdiorũ dãna suppleuit: ac si quib⁹ regnũ restituit: affecit & fructũ oẽm uectigaliorũ & reditũ medii tpis ut antiocho comageno sestertiũ milies cõfiscatũ. Quoq; magis nulli⁹ nõ bõi exẽpli fautor uideret̃, mulierbri libertiæ octogita donauit: qđ ex cruciata grauissimis tormẽtis de scelere pioni reticuisset. Quas ob res iter reliquos honores decret⁹ ẽ ei clypeus aure⁹: quẽ quot ãnis certo die

Ducẽtesima

¶Decentesimã. ducentesima tributũ est & exactio: sicut uigesima quadringentesima centesima & id genus aliarũ publicanorũ fraudes excogitauerũt. cũ ex auctionibus hoc est ex publicis uẽditiõibus ducẽtesima noĩe tributi exigeret̃ a publicanis: eã remisit Caligula cõdonauitq; populis italiæ: ne. s. ex auctionibus ullũ uectigal exoluerũt. in libro annotatiorũ nostrarũ plura pscripsimus de hoc genus uectigalibus iprobis & exactionibus. ¶Incendiorũ dãna: alibi dictũ est queadmodũ præda urbica etiã obnoxia incendio: maximisq; iacturis ex ignis uiolentia afficiebant̃ patres familiarũ. ¶Caligula suppleuit multis sua liberalitate resarsitq; qcquid dãni dederãt incendia. ¶Affecit & fructũ. sensus ẽ Caligula regibus ablata p Tiberium regna restituit & pariter fructus oẽs & uectigalia reddidit: quæ p totum id tps: quo regno caruerant i fiscũ redacta fuerãt: attende elocutionẽ insinuatã affecit fructũ, p eo qđ est refecit & reddidit.

Vectigalia

¶Vectigaliorũ & redditũ. uectigalia sũ publici redditus: redditus uero sũt priuata uectigalia: & ita utrũq; distinxit disparauitq; tranquillus: pinde ac diuersa: quis & interdum uectigalia pro redditibus priuatis accipiant̃ oratius. ego uectigalia magna diuitiasq; habeo tribus amplas regibus. Ci. ex meo tenui uectiga'i aliquid enam redundat: uectigaliorũ dixit: ea formula qua saturnaliorũ bacchanaliorũ uialiorũ ueteres dixerunt.

Vectigaliorum

comagenũ medicamẽtum

¶Antiocho comageno. comagene syriæ pars est a qua dicitur medicamentum comagenum: quod fit ex adipe anserũ cum cinnamomo casia pipere albo & herba: quæ comagene uocatur: obrutis niue uasis odore iucundo: utilissimum ad perfectiones: conuulsiones: cecos aut subitos dolores. ¶Cõfiscatum. in fiscum ipsius imperatoris redactum. ¶Nullius non. adest omnium exemplorum bonorum: ¶De scelere reticuisset. lau data est monumentis historicorũ leena: quæ usq; ad mortem excruciata a tyrannis non prodidit consilia harmodii de aristogitonis & tyrannicidio. quamobrem athenienses eam honorare uolentes: animal eius nois facere: atq; ut intelligeretur causa honoris i ope liguã addi ab artifice uetuerũt. epicharis quoq; libertina mulier in coniuratione aduersus nerõem nominata nullis cruciatibus nullisq; tormentis peruinci potuittur coniuratos proderet. tantaq; fuit fœminæ constantia: ut illam non uerbera non ignes non ita tortorum peruicerit: quin obiecta denegaret: priusq; spiritum expressit q̃ uocem ad detegendam coniurationem.

Cõstãtia fœiarũ in tormentis

¶M. AN. ¶Quintam decuriam. plinius aliam affert causamq; ut leuior esset iudicantibus labor postea inquit gregatim id insigne appeti coeptũ: propter q; hæc discrimina. C. princeps decuriam quintam adiecit: ¶Comitiorũ more. ueteri comitiorum ratione: quã cæsar dictator ut suo ostendimus loco partitus cũ populo comitia primus inuerterat. ¶Legata tiberii: quæ tiberius testamento legarat. ¶Quãquã abolito. testamento qđ confestim eo defuncto pro irrito publico decreto est habitũ. ¶Sed & iuliæ legata. ¶Sine calũnia: sine cauillatione. ¶Ducentesimã. uectigalis siue tributi genus: ut quadragesima quinquagesima centesima & alia exactionũ genera publicanorũ fraude ut cornelii utar uerbis excogitata manet ille inquit abolito quadragesimæ quinquagesimæq; & quæ alia exactionibus illicitis nomina publicani inuenerũt. plinius quoq; in panegyrico ad hadrianũ & ipse uicesimæ meminit. ¶Incendiorũ damna eorũ preciumq; incẽdio consumpta essent. ¶Regna restituit quæ a tiberio fuerãt plerisq; adempta. ¶Affecit. adiunxit: addidit medii tẽporis quo ille regni possessione caruisset. ¶Antiocho comageno: alium intelligas oportet & ab eo diuersũ qui ut Iosephus scribit tyberii principatu prit post cuius obitũ ob discordiã plæbis & nobiliũ Germanicus in orientem fuerat missus: comagena aũt regio est euphrati pxima: ut Plinius refert cui Strabo astipulatur: deinde Euphrates inqt ad austrũ flexus confiniis iungitur: Cappadociãq; quæ ad dexterã relinquit ad sinistram comagenorũ confinia. ¶Cõfiscatum. fisco illatum. ¶Nullius non. omnium.

PHI. ¶ Collegia sacerdotũ: ut puta pontificum augurum: saliorum. ¶ Modulato: musico rythmisque poeticis numeroso ac uenusto. ¶ Palilia uocaretur: palilia sunt feriæ dicatæ pali pastorali deæ: a cuius nomine palilia dicta palilibus: q erat dies uigesimus aprilis romulus cõdidit urbẽ romã: lege q a nobis copiosissime scripta sunt de palilibus in.iii. ꝑperni cõmẽtario: sensus est tanq iterũ roma condita fuisse uidetur in cai principatu esset: q ipse instar romuli alter urbis cõditor: adeo decretũ est: ut palilia dies ille appellaretur: quo accepisset imperiũ: palilia numero tantũ pluratiuo & neutro genere dicuntur: sicuti saturnalia: paganalia uinalia: & id genus alia. ¶ Septimo idus easdẽ: usq ad septimũ diẽ ianuarii. ¶ Nouissimos: ultimos cõsulat⁹. Marcus uarro li.u. de lingua latia ad ciceronẽ sic inquit. qd extremũ dicebatur ẽ dici nouissimum cœptũ uulgo: qd mea memoria: & ælius sic senes: alii qd nimis nouum uerbũ esset uitabãt. cuius origo ut a uetere uetusti⁹ & ueterrimũ sic a nouo declinatũ nouis & nouissimũ. au. gellius affert li. ix. noctiũ atticarũ. Mar. ciceronẽ abstinuisse uerbo isto nouissimo: tanq nõ latino: sed qd sit cũ honore multo dictum. au. gelii hominis doctissimi: id minime uerũ uidet̃ cũ apud ciceronẽ hãc dictionẽ q̃ ẽ nouissimus iuenerimus: cuius uerba ex oratore ascribẽda putaui: quæ hæc sunt nisi mẽdũ sit in codicibus. Nec in hac mõ res: q ad uulgi sensum spectet & ad auriũ uolupta

palilia

nouissimũ

collegia sacerdotũ in capitolium ferrẽt senatu ꝓsequẽte: nobilibusq pueris: ac puellis carmine modulato laudes uirtutũ eius canẽtib⁹. Decretũ aũt ut dies quo cepisset iperiũ palilia uocaret̃: uelut argumentũ rursus conditæ urbis.

De cõsulatib⁹ p eũ gestis: & de liberalitate eius ad populũ.

Consulatus quattuor gessit: primũ ex calendis ianuarii p duos mẽses: secundũ ex calẽdis ianuarii p triginta dies: tertium usq in idus ianuarii. quarũ usq vii. idus easdem. Ex oĩbus duos nouissimos cõiunxit. tertiũ autem lugduni iniit solus. non ut quidam opinantur superbia negligentiaue. Sed quod defunctum sub calendis diem collegam rescisse absens non potuerat. Congiarium populo bis dedit trecenos sestertios. Totiens abundantissimum epulum senatui equestrique ordini etiam coniugibus ac liberis utrorumque. Posteriore epulo ex forensia insuper uiris: pueris: ac feminis fasces purpurũ: ac conchilii distribuit. Et ut læticiam: publicam in perpetuũ quoq augeret: adiecit

te quæ duo sunt ad iudicandũ nouissima: sed quod semel & rarenter dicitur pene nũq dici uidetur: sicut existimat pedianus dictũ esse de crasso qd semel riserit: quia pene nunquã risit: & ita fortassis sensit gellius nouissimũ a cicerone nõ usurpari: quia semel tãtũ usurpatur. ¶ Lugduni: in gallia in ciuitate lugdunẽsi: cuius cõditor fuit numacius plancus prator insignis: cum galliam regeret comatam: lugdunensis colonia temporibus senece tota incendio exusta est: unde ait libro. xiiii. epistolarum lugdunũ. quod ostendebatur in gallia queritur: dictio mendosa est in ea epistola aũ ubi scribit lugdunũ coloniã deductã fuisse a planco: impressores pro planco platone impresserunt. ¶ Sub cal. diem ianuarias intelligit: quo die inire solebant consulatum'. ¶ Rescisse: rescire proprie est cognoscere ea quæ ad nos & nostra pertinẽt: ut docet donatus: gellius uero existimat: q is proprie dicatur rescire: qui factũ aliquod occultius aut inopinatum insperatũq cognoscit. ¶ Trecenos sextertios: in congiario imperatorio nummi uiritim dabantur: de quo in superioribus satis multa. ¶ Totiẽs. s. bis. ¶ Forẽsia uestimẽta quibus in foro utimur forensia ueteres appellauerũt: sicut cenatoria: quibus in cena utebantur: de his dictũ ẽ in augusto. ¶ Fasces: fascias potius lege q̃ fasces: ut sit sensus: uiris distributa fuisse uestimẽta forensia: pueris uero & fœminis fascias purpureas & conchyliatas & proprie fasciæ pro tegumẽto crurũ pedumq usurpabantur: unde tales fasciæ crurules pedulesq nũcupantur: ulpianus fasciæ inquit crurules pedulesq uestis loco sunt: quia partẽ corporis uestiunt in pompeiũ tanquã regnũ affectantem dictũ est: eum diadema in crure gestare: cum fasciola crus obligaret ulceris tegendi causa scribit plinius in. viii. mures portendisse exitium carboni imperatori arrosis fasciis: quibus i calciatu utebatur in alio significatu fascias zonas appellamus. marcianus in zeometria. orbis terræ in qnq zonas fine melius fascias discernit a fascea aduerbiũ ẽ fasceati de cõchylio & cõchyliata ueste dictũ ẽ i prio cũmẽtario ¶ M. AN. ¶ Clipeus aureus: ab eo ut ait seruius. quod ueteres clepere furari dixere: quia celet & occultet totum corpus pli. ab eo affirmat dictum quod sculptum sit imaginibus qualibus armis pugnatum insit ad troiam. ¶ Palilia: quæ ad. xii. calen. maii celebrabantur plutarchus: pridie illius diei quo roma condita fit: palilia celebrata tradidit. ¶ Rescisse: qũm procul abesset tam cito collegam extinctum cognoscere non potuit: quippe qui sub ipsum calendarum diem: quo magistratus erat iniundus decessisset. ¶ Trecenos sextertios: congiarii rationem expressit: sed trecenos uiritim datos accipe. ¶ Vtrorumque: senatorii & equestris ordinis. ¶ Forensia: togam ad forẽsem usum: uel ut alii existimãt qua foris extra domũ dico utebatur. ¶ Fascias purpureas: qd ex cõchilio aut purpura fasciæ fierẽt. at. capitolinus demõstrat: purpurea inquit matris fascia est illigatus: quod trinæ item lanæ donarẽtur. Marti apophoreõs docet nos lacædemoniæ pastor donauit amicæ deterior læde purpura matris erat: nec eo inficias & fascias donari solitas: idem auctor fascia crescentes dominæ compesce pupillas: sed purpureæ ne ille essent in dubium uenit.

lugdunũ exustum

Rescire

forensia fasciæ crurules pedules fasciæ in calciatu

Fasceæ zonæ fasceati

¶PHI. ¶Saturnalibus: numero saturnaliũ quorũ dierũ numerus uarius fuit: ut supra dictũ est: sed cũ quinq dies uel septẽ ferme ab oĩbus attribuãtur saturnalibus. effecit caius: ut essent sex uel octo dies saturnaliorum.

iuuenalis

¶Iuuenalia a iuuene nõ solũ iuuenilis: sed & iuuenalis deriuatur. plinius sulpicius galba iuuenalẽ famam apud principẽ popinariũ penis aucupatur. et iuuenalẽ appellauit diẽ quasi a iuuenili etate peculiari ter celebrandum de iuuenalibus ludis dicetur in posterioribus. ¶Tauri statilii statilii tauri a quo amphiteatrũ hortante augusto extructum ẽ. ¶Septis: septa fuisse in cãpo martio alibi docuimus. ¶Caterua afrorum: proprie caterua dicitur

Caterua

diem saturnalibus: appellauitq; iuuenalem.

De spectaculis per eum editis.

Munera gladiatoria partim in amphiteatro tauri; partim in septis aliquot edidit; quibus inseruit cateruas afrorum campanorumq; pugilum ex utraque regione electissimorum. Neque ex spectaculis semper ipse præsedit; sed interdum aut magistratibus aut amicis præsidẽdi munus iniunxit. Scænicos ludos; & assidue; & uarii generis: multifariam fecit quondam & nocturnos accensis tota urbe luminibus. Sparsit & missilia uariarum rerum; & panaria cum obsonio uiritim diuisit. qua expulatione equiti Romano contra se hilarius auidusque uescenti. partes suas misit. Sed & senatori ob eandem causam codicillos: quibus prætorem cum extra ordinem designabat; edidit & circenses plurimos a mane usq; ad uesperam interiecta modo

legio gallorũ sicut falanx macedonũ in caterua auctore uegetio erãt sena militũ milia: hic cateruas accipimus pro multitudine cateruati depugnãte. ¶Præsedit: tãq̃ p̃ses & agõteta. ¶Ex utraq; regione: ex aphrica & cãpania. ¶Multifariã: pluribus i locis. ¶Missilia uariarũ rerũ: missilia ueteres dixerũt munuscula

missilia

multiugaq̃ cõsules ĩpatores ue ĩ uulg⁹ iactare cõsueuerũt: q̃ stãtim fiũt eorũ q excipiũt: quis ignorẽt: qd eorũ q̃sq; fit excepturus: cuius rei mẽtio fit ap̃ iuriscõsultos ĩ. ii. ĩstitutionũ: alias missilia dici tela q̃ mittũt ĩ pugnã nemo est qui nesciat. ¶Sparsit: significatissimo uerbo usus est: & enim talia spargebantur inter populares. Et ioti scilicet hoc

sparsio

ideo sparso eleganti uocabulo nũcupata est a papinio laudãte missilia q̃ ĩ populũ Romanũ sparsit domitianus imperator: sic enim ait ĩ primo siluarum diues sparsio quos agit tumultus: quẽ locũ interpretes male legunt & peius interpretãtur: fiebat & sparsio liquoris odorati ĩ spectaculis: de qua ait seneca ĩ. ii. q̃stionũ nunquid dubitas: qn sparsio illa q̃ ex fundamẽtis mediæ arenæ excrescẽs ĩ summã altitudinẽ ãphiteatri puenit cũ itẽsiõe aq̃ fiat: idẽ quoq; ĩ sexto cõtrouersiarũ musã retorẽ irridet: q p sparsiõibus adoratoris imbres dixerat putide & affectate nimis. ¶Panaria a panarum: cuius diminutiuũ ẽ panariolũ ea figura dicit q̃ granarium qua penulariũ qua calamarium. hæc enim omnia dicuntur repositoria earum rerum a quib⁹ inclinantur panaria ab imperatoribus diuidi populo solita esse historici testantur & celebrant poetæ. hinc illud martialis cum panariolis tribus redisti: & infra dicet tranquillus panaria senatoribus equitibusq; cũ obsonio distributa fuisse a domitiano. nos hodie quoque lingua uernacula uocitamus panaria & panariola cistas & cistellas ex uiminibus contextas. ¶Epulatione: epulo publico: Hilarius: esuritio facit ut cũ hilaritate & uoluptate uescamur: optimum enim obsonium est fames. ¶Auidius: maiori auiditate atque edicacitate difficulter diriguntur: & ut utar uerbo pliniano: perficiuntur omnia in cibis auide austa. ¶Partes suas misit scilicet obsonii. ut ille qui auidius uescebatur posset duplicato obsonio explere esuritionem: qd est honoris causa fieri solet. Cyrus ut eleganter tradit xenophon in octauo pediecyri: si quẽ ex amicis uellet a multis coli & honorari: ad eum mittebat partes cibatiorum ex mensa: illos enim coluit quibus uiderant aliquid mitti a mensa Regis: eosque existimant esse honorificos & regi in primis charos. ¶Codicillos tabellas misit senatori: quibus eum declarabat pretorem ob eam scilicet causam: q cũ hilaritate & appetẽtia auidiore uescebat secut⁹ plautini parasiti documẽtũ: q ait ĩ trinũmo uerecũdari neminẽ decere apd mẽsam.

sparsiones odoratorie
panarium
panariola
Mittere pattes de mẽsa

¶M. AN. ¶Diem saturnalibus: unus ab initio fuit saturnaliorũ dies: idẽ in triduũ sacra propagata ob dies huic mẽsi a cæsare adiectos: deinde augusti edicto trium dierũ feriæ sunt saturnalibus tributæ: ita ut in septimũ diẽ protogarent: uno nouissime a caligula die addito octo dierũ esse cœperunt: cetera ad ipsos dies attinẽtia macrobius abũde explicat. Iuuenalẽ in iuuenũ credo gratiã: ut longius adhuc ea ætas lasciueret. ¶Inseruit cateruas: cateruarios pugiles immiscuit. cateruariorũ pugilũ spectacula eorũ. s. q cateruatim pugnabat. ¶Missilia: munuscula quæ in uulgus spargebãtur qualis eorũ eẽt ratio. C. iure cõsultus significanter scribit: missilia inquit illi qui iactant ĩ uulgus transferunt rei proprietatẽ ignorãt. n. quid horum q̃sq; excepturũ sit: papinius largis gratuitũ cadit rapinis & rursus qualis p cuneos hiẽs latios plebẽ grãdine cõcutit: serenã erãt pprie missilia muneraq̃ a principibus spargebãt populo: ut uelaria lineæ odores unguenta: & alia huiusmodi. ¶Panaria: papinius hi panaria cãdidasq; mappas: subuectant epulasq; lautiores: qbus uerbis datur intelligi panaria cum obsoniis dari solita: sunt enim panaria uasa ad ferẽdas dapes ex uiminibus facta: sabini hodie quoq; minores cistas panaria & panariola appellant. ¶Obsonio: carne: caseo: piscibus: aliis ue esculentis ad prãdiũ siue cenã ultra panis usum instruendam. ¶Partes suas: obsoniũ sibi destinatum. ¶Ob eandẽ causam: quia auidius hilariusque uesceretur. ¶Extra ordinẽ: extraordinario iure.

PHI. Aphricanorum uenatione:in libro annotationũ nostrarum hũc locum enarrantes docuimus a aphricanæ phricanarum legendũ eẽ nõ aphricanorũ:sunt autẽ aphricanæ pantheræ & uariæ nominantur:de quibus nec plinius.senatusconsultũ fuit ne liceret aphricanas in italiã aduehere:ab aphri a dictæ aphricanæ:quoniam id genus in ea regione creberrimũ fuit. Prec puos:ludos.s.edidit circẽses. Minio & crysocolla.minium foditur ex gleba subruffo colore:uiciatur minium admixta calce:fabersius scriba cum in auentino uoluisset habere domum eleganter expolitam parietes induxit minio qui post dies triginta facti sunt in uenusto varioq; colore:& ut autor est uictru.in septimo:parietes passim expollitione miniacia ex policebãtur:plinius li.xxxiii.minium inter pigmẽta maxiẽ fuisse auctoritatis apud romãos tradit apud quos facies simulacri iouialis minio illini solebat corpora quoq; triumphãtiũ minio

africanorum uenatione:modo troiæ decursiõe: & quosdã præcipuos mynio & chrysocolla cõstracto circo: ne ullis ni si ex senatorio ordine aurigãtibus commisit, & subitos: quũ lege lotiana apparatum circi prospicientem pauci ex proximis menianis postulassent.

illinebantur sic camillum triũphasse auctor est uerrius. censores in primis iouem miniãdũ locabant ad hoc allusisse existimo ciceronem in epistola ad papirium scripta in qua sic ait: aut ẽt polypum miniani iouis similem crede mihi nõ audebis figmenta quedam absurda super eo loco ab enarratoribus tullianarũ epistolatum dici solent cũ festiuitet signare uoluerit polypũ piscem in mensa coctum apponi solitum colore miniacio:quali colore camari quoq; cocti uisuntur:& ob id dixit polypum similem iouis miniani hocẽ rubentem ex coctura. ut rubet iouis simulachrũ ex illitu miniiquando a censoribus locabatur miniandus: miniaria dicuntur metalla:uenæq; in quibus minium conficitur:chrysocolla uero ut interpretatur plinius humor est per uenam auri defluens in metallis ærariis argentariis plombariis inuenitur:est & factitia chrysocolla multum infra illã naturalem.nero princeps in spectaculis harenã circi chrysocolla sterni uoluit usus chrysocollæ est in medicina & in pictura:eam quoq; aurifices sibi uendicãt agglutinando auro:& inde oẽs appellatã similiter utẽtes dicũt:scribit uictruuius parietes antiquitus idici solitos chrysocolla:caligula ut circẽses ludos faceret honorificẽtiores p harena cõsternebat circũ minio & chrysocolla cũ minii harena rubens sit chrysocolla cerulei coloris:qd indicat uictruuius scribens pro chrysocolla infici ceruleũ herbaq; luteum appellat plinius dixit summa cõmẽdationis in chrysocolla eẽ ut colorẽ herbæ segetis lete uiridis quam simillime reddat. Aurigantibus instar aurigaẽ:curtus tegentibus. Cõmisit & subitos:Caquemadmodũ circẽses quosdã precipuos ediderat:idem ẽt quosdam cõmisit subitarios & repente factos quos ob id subitos appellat:cõmisit uerbũ est ludis accõmodatum. Virgilius:& tuba cõmissos medio canit aggere ludos. Cum lege luciana:lex hæc cauebat de exhibendo circi apparatu.cum igit̃ caius prospiceret an circi appatatus eẽt ex pscripto liciatæ legis:qdã postulauerũt aprinciperut sub tos circẽses edere uellet. M.A N. Africanorum uenatione:hoc magis placet q̃ si aphricanorum:aut afrorum:ut quidam habẽt legas q̃q̃ id genus hominum ad uenationes ipsas nõ inhabile plinius pugnauerunt in circo.xx.elephãtes aut ut alii quidam dicunt.xvii.getulis ex adue so iaculãtibus.lucanus aut aliter post ictum sensor ursa quũ iaculũ parua lybs amentauit habena:itẽ tranquillus alibi afros uenationibus adhibitos:nisi forte eũ quoq; locum mendose legi arbitrentur:ceterũ africanæ pantheræ dicũtur:ab eo credo quod ut scribit pli.plurimũ in africa capiantur q̃q; & in syria ut idẽ ait nascũtur eas:ut idem auctor docet uarias ite & pardos.qui mares sunt appellant:qd africanæ sint dictæ uetus senatus consultũ ab eodẽ plinio relatum perspicue demonstrat senatus inquit consultum fuit uetus ne liceret africanas in italiam aduehere q̃q; nõ eo inficias posse in uniuersum de oibus feris.quæ ex africa aduehentur id dictũ uideri.sed pro panth ris tantum africanas libentius acceperim. Quosdã precipuos:ludos.s. Minio:minium in argentariis ut plinius scribit cõcrescit a gallia atheniense primo inuectum spetante aurum posse excoqui arena rubente in metallis argenti: apud ro.olim ut uerrius tradidit:sacræ etiam religionis fuit quod iouis facies diebus festis eo illini consuesset necnon & triumphantium corpora:camillum affirmans ita triumphasse. Chrysocolla:constrato circo plinius ait a nerone id factum.uisum est inquit:iam neronis principis spectaculis harenã circi chrysocolla sterni:quũ ipse cõcolori pãno aurigatus eẽt:ẽ chrysocolla aut aliud q̃ uena purris in puteis per auri uenã defluens.nomẽ ipsum aglutinãdo auro factũ:plinius existimat. Aurigãtibus:bigas quadrigasue agitantibus. Subitos:ludos potius q̃ gladiatores ut pcipuos illos maiore apparatu:hos tumultuose editos accipias. Lege louiana:alii lege luciana hũt oreo erit edidit & subitos:quũ ex pauci ex proximis minianis louiana lege id carum postulassent circi apparatum prospiciẽtẽ qua'is eẽt ea lex:aut quo lata page adhuc cõpertũ hẽo:q̃q̃ si legẽ cũ apparatu iũgas:nõ defuturos ad quos cõiectura legẽ referre possis:sic q̃ dẽ.L.claudius.L.cina.L.murena alii alia rõne ludoæ & scæne apparatũ uariarũt.sed quia de circẽsibus nũc agit̃.L.tarquinius eos ludos magnificẽtius opulẽti' q̃ ceteri reges istruxit:& circũ designauit:sed suspicari libet legem eo recẽtiorẽ fuisse. E proximis:circo accubãtibus. Menianis:meniana edificia ex tabulis cõpacta in podios speciẽ:imo eadẽ quæ & sublimiora podia.& eni q̃ ueneri podiola dicũt:romani meniana uulgo appellãt:festus a menio cõditore crassi collega rei nomẽ datũ credidit.ualerius.C.licinius macer uir pretorius calui pater repetũdarum reus dum sententie dicerentur menianũ ascẽdit meretrices meniano proxiæ q̃stum faciebant.Mar.rataq; sub menii fornice rima pater:& alibi submenianæ questuariæ puellæ ab eodẽ dicuntur. Postulassent: ipsum caligulam circi apparatum pro spicientem ut subitarios ludos ederet

aphricanæ

miniacia expolicio

iuppiter m.tuanus locus cicerõnis

miniaria

chrysocola

cõmisit

De nouo genere spectaculi per eum edito.

Nouum præterea atq; inauditū genus spectaculi excogitauit. Nā baiarū mediū īteruallū usq; ad puteolanas moles triū miliū & sexcētorȝ fer passuū pōte cōiūxit Cōtractit undiq; onerariis naiub⁹ & ordie duplici ad anchoras collocatis: supiecto q; ager frano: ac directo ī appiæ uiæ formā. p hūc pōtē ultro citro cōmeauit: biduo cōtinēti prio die phalerato equo īsigniq; q̄rcica corōa & cīctura & gladio aureaq; clamyde. Postridie q̄drigario hītu curiculoq; biiugi

Domata
solaria
meniana

¶PHI. ¶Ex proximis menianis: diuus hyeronimus in interpretatiōe psalmorū enarrans illud ex psalmo factus sum sicut passer solitarius i tecto: quid meniana sint aperte declarat: cuius uerba sunt: hæc in palestia & egypto ubi uel scripti sunt diuini libri uel interptati: nō habēt in tectis culmia sed domata: quæ romæ uel solaria uel meniana uocāt. i. plana tecta: quæ transuersis trabibus sustentantur. ex hoc ār edificii genere: qd̄ erat in foro ludi spectabantur: quod indicat festus sic scribens: meniana edificia a menio sunt appellata: qui primus in foro ultra colūnas tigna proiecit: quo amplīarentur supiora spectacula porphirio enarrans illud oratianū menius ab ¯entem nouū cū carperet ait menium scurrilitate notissimū post abrosum patrimoniū uendidisse domū: quam habuerat ad forū spectantē: una sibi excepta colūna: unde gladiatores spectaret: quæ ex eo menii colūna noiabatur: cuius & lucilius sic meminit: menius cū columnā peteret idem tradit pedianus asconius: dum explanat illud ex diuinatione ciceronis potius q̄ aliquos a columna menii nostri ordinis: repertatis tulliani codices pro colūna menia impressum habēt colūna ænea: fortassis ab hoc menio meniana dicta sūt solaria illa: & ut appellat hieronimus plana tecta: quæ græci domata nūcupant: nāq; menius sup columnas cuius ius sibi exceperat tectū proiecit & tabulata: unde & ipse & posteri eius spectare munus gladiatorum possent: quod etiā tū in foro dabatur: iabolenus iurisconsultus: qualia forent meniana significat sic scribens. inter proiectū & imissum hoc interesse ait labeo: quod proiectum eēt. id quod ita proueheret: ut & nusquā requiesceret: qualia meniana & suggrunda essent. libro quoq; xliii. digestorū meniani fit mētio his uerbis cum quidā uelū in meniano īmissum haberēt. quod uicini luminibus officiebat utile interdictū cōpetit acursius nō absurde: qd̄ miror menianū exposuit pro solario: uulgo quoq; romani meniana uocitat sermone uernaculo a meniano dici uidentur meretrices submenianæ a martiale: tanq̄ sub menianis circensibus habitarent: cū sic ait submenianas tener inter uxores.

menius
menii colūna
colūna menia

submenianæ
meretrices

¶Mediū interuallum: huius historiæ sic meminit sestus aurelius in spatio trium miliū: quod i sinu puteolano inter moles iacet duplici ordine naues cōtexens: harena aggesta ad terræ speciem: uiā solidatā falerato equo insignisq; quercua corona quasi triumphās idutus aureo paludamento curru biiugi decucurrit. ¶Moles puteolanas: quæ exedificatæ sunt in sinu puteolano ordine duplici: ut pōs ita fieret latior & firmior. ¶Ad anchoras: anchorā primi tiberii inuenerunt: in anchoralibus usus corticis ex subere precipuus ē: auctor plinius in. xvi. ¶In appiæ formā: secūdū positurā appiæ uiæ: de qua alibi plura. ¶Biduo continenti: duobus diebus continuis. Q. curtius continenti frondē tectæ arbores pro perpetua. item omnia uelut continenti incendio ardere uisa inde sit aduerbium continenter quod significat iugiter & perpetuo: cæsar belgē cum germanis bellum continēter gerūt. ¶Equo phalerato: faleris culto: supra documus faleras dici ornamēta tam militum q̄ equorū. ¶Quercia corona: ex quercu facta: quā quernā frequentius nominamus: de qua affatim diximus i principio cōmētariorum. ¶Et cinctura: uetus codex eoq; castigatior: nō cinctura habet: sed cetra: est enim cetra scutū breue loreum: quo ut inqt seruius utuntur afri & hispani: hinc cetrati dicti milites cetris ornati: apd historicos: & i primis apud cæsarē & liuiū crebra fit mentio cetratorū a silio quoq; dictum est barbarica paludētem carmina cetra. ¶Quadrigario habitu: quo utitur auriga quadrigarum. ¶Curriculoq; biiugi: curriculū auctore prisciano masculino genere & neutro dicimus diminutiua forma a curru: qntus curtius: in fluuium præcipitauere curricula: curriculum quoq; pro cursu accipi testis est cicero: qui ait in oratione pro caio rabirio exiguū nobis uitæ curriculū natura cōscripsit immensum gloriæ curriculo aduerbiū est & significat cursum. gellius. quin is curriculo: dictio est plauti peculiaris. ¶Biiugi: a duobus equis ducto quæ biga dicitur. Virgilius. quadriiugos a numero curcus appellauit: centum quadriiugos agitabo ad flumina currus.

anchoralia

continens
continēter

cetra
cetrati

curriculus
curriculo

¶. M. AN. ¶Baiarum interuallum: quod. ccc. stadiis constat. ut iosephus scribit: sed quadraginta circiter stadia patet ea intercapedo illud Tranquillus demonstrat sensus est: lucrini sinus interuallum qui medius est inter baias & puteolos ponte iunxit: auernus ut strabo perspicue docet intra lucrinum idest introrsum est repositus: baiæ a baio ulyxis socio dictæ silius sedes iracesia baii. ¶Ad anchoras: ad anchorarum alligationem & tenacitatem. ¶Appiæ uiæ: bene appiæ formam dixit & non alterius quum plereque etiam illustres uiæ ab urbe procul ducerent ut latina: ualeria: flaminia: æmilia: sed appia secus mare eo tractu fuit ut strabo ait: quasi diceret continuata mediis aquis uiæ rectitudine ac forma: quæ alioquin Lucrini lacus intecuentu ad lenam inflectebatur. ¶Phalerato: phaleris. ornato. ¶Insigni: magnitudine sci licet aut præcipuo decore. ¶Quercica: dicitur & querna a quercu: quæ eadem & ciuica est. ¶Cetra: scuto est enim cetra ut marcellus interpretatur scuti genus uarronem secutus: quem ita scripsisse ait qui rotundam facere cetram: queat apud liuium quoque cetrati milites leguntur. ¶Quadrigario habitu: quali quadrigarum agitatores uti consueuere. ¶Biiugi: bigas habenti.

¶ M.AN. ¶ Famosorũ: illustriũ: bonã partem accipias necesse ẽ nisi pulcaciũ & calcitronũ itelligas: quos stultũ fuisset iungere i tam discriminosa aurigatiõe: posset nõ inepte & formosorũ legi a qua sane lectiõe nõ abhorreo. ¶ Præ se ferens: alio ne currus anteq̃ eodẽ ante se locatũ: dicitur an potius darei effigiẽ persona & hitu imitatus dubiũ nemini e potest. ¶ Prætorianorũ agmine: prætorianis militibus composito agmine comitantibus. ¶ In essedo: uehiculo. Ver. belgica uel molli melius feret esseda collo. ¶ Cohorte amicorũ: q illũ roma proficiscentẽ officii gratia fuerãt secuti. ¶ Angustiorẽ hellespõtũ: herodotus ait xerxẽ sestũ abydo iunxisse: qua maris angustiæ sepẽ pateat stadia ner amplius. ¶ Quibus imminebat: quas bello agre Tirus erat. ¶ Interioribus aulicis: secretiora aulæ tenẽtibus. ¶ Thrasyllus: tiberii familiaris. ¶ Anxio: sollicito. ¶ Verũ nepotẽ: tiberiũ druso tiberii filio genitũ: uerũ dixit ad caligulæ differentiã q ex germanico adoptiuo filio fuerat natus. ¶ Discursurũ: tanq̃ ab ipossibili argumẽtatus illũ ñ magis iperaturũ dixit q̃ p alcos fluctus equo uehi potuisset: ad quod præsagium diluendum equo transuectus ẽ. ¶ Atticos ludos: alii hasticos habent ego actiacos potius lego: quorũ origo & celebritas in augusto exposita est. si hasticos legas: nõ uideo quid sibi cũ nouo uerbo trãquillũ uelit: nisi sit ab hasta factũ: sed ipse ut alibi xysticos dixisset. a S ũ ciuitas si uero atticos notũ ẽ quattuor i græcia celebrari solita certamĩa olympica: isthmia: pithia & nemea: attica nemo qđ sciã tradidit. ¶ Lugdunum miscellos: lugdunũ in gallia circa cõfluẽtẽ araris & rhodani treba cõdidit fuerunt ibi aræ duæ sacratæ: quarum plinius & strabo meminerunt ludorum rationem. iuuenalis per transitum attingit sic. palleat ut nudis pressit: qui calcibus anguem. aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

famosorum equorum præ se ferens Dareũ puerum ex parthorum obsidibus: comitante prætorianorum agmine: & in essedo cohorte amicorum. Scio plerosq̃ existimasse talem a Caio: pontem excogitatum æmulatione Xerxis: qui non sine admiratione aliquanto angustiorem hellespontum contabulauerit. Alios ut Germaniam & Britanniam quibus imminebat alicuius immensi operis fama territaret. Sed auũ meũ narrantem puer audiebam causam operis ab interiorib9 aulicis proditam quod Trasyllus mathematicus: anxio de successore Tiberio: & in uerum nepotem proniori affirmasset non magis Caium imperaturum: q̃ per baianum sinũ equis discursurum.

De spectaculis per eum peregre factis.

Dedit & pegre spectacula i sicilia. Syracusis: actiacos ludos & i Gallia luduni miscellos: sed hoc certamẽ &

¶ PHI. ¶ Famosorũ equorum qui incursura erãt clarissimi: q̃lis apd martia. irpinus apd iuuena. corita apd siliũ lapus inter generosos equos numerantur: equæ milciadis & cimõis: & podarge achillis arion adrasti cillarus castrorum de eqs q in circo currũt ara scribit pli. diuersa circo rõ querit ara. q cũ bini in alio subigatur ipero nõ ante qnquennes ibi certamẽ accipiũt. M. quoq; uarro de equis scribẽs tradit: alios idoneos esse ad militiam: alios ad cursurã itaq; perit9 bellis alios eligit: alios quadrigari9. ¶ Prese ferẽs: ante se ferẽs: & in propatu ostẽtãs. ¶ In essedo: de essedis & essedariis scripsimus abũde i secũdo propertii cõmentario illum uersiculum enarrantes: esseda celatis siste britana iugis. sunt eni esseda gallorũ uehicula: oratius tria genera uehiculorum uno uersu complexus est esseda festinant pilenta petorita naues. ¶ Cohorte amicorum: scilicet comitante: Quæ cohors prætoria peculiariter dici so et: de qua ait catullus: pisonis comites cohors inanis. ¶ Emulatione xerxis: historia notissima est: quemadmodum xerxes ex asia traiecturus in europam: cum innumeris copiis pontem in nauibus construxit super angustias hellesponti: & ita traduxit exercitum. lucanus tales fama canit tumidum super æquora xerxem construxisse uias: multum cum pontibus ausus: sidonius de xerxe ait ut pontum sub ponte daret: lege quæ scribit herodotus in polyhymnia de ponte bis a xerxe constructo super hellespontum. cum primos pontes tempestas dissoluisset. transiuit eius exercitus septem dies per pontem totidemq; noctes nullo tempore intermisso xerxes ipse postremus omnium transiuit lingua græca xerxes idem pollet quod bellator arta xerxes quod magnus bellator. ¶ Angustiorẽ hellespontum: angustias hellesponti septem stadiorum interuallo historici geographiq; dimetiuntur. ¶ Contabulauerit: ex nauigiis atq; materia contexerit. ¶ Ab interioribus aulicis: aulicos interiores intelligimus cultores aulæ palatinæ cariores principibus: & quia arcana secretiora nouerunt. ¶ In uerũ nepotẽ diximus supra tiberiũ habuisse duos nepotes: hunc .s. caiũ caligulã: q erat p adoptionẽ nõ iure naturæ nepos & alterũ noĩe tiberiũ gemellũ: quem uerũ appellat: utpote ex druso eius filio genitũ: cui iperiũ relinqre i primis cupiebat ut supius ẽ explicatũ ex auctoritate iosephi. ¶ Per baianũ sinũ: uolẽs mathematicus ostẽdere tiberio eẽ impossibile q caligula ũq̃ iperaret ab ipossibilitate duxit argumẽtũ: dicẽs q quẽadmodũ p aquas baianas eqs discurrere naturaliter hõ ñ põt nec possibile ẽ. ita nũq̃ caiũ ipaturũ: sed caius: ut refutaret dictũ mathematici qđ ipossibile uidebat: id possibile eẽ dmõstrauit. cũ p biduũ equo discurrisset p baianũ sinũ põte cõstructo. ¶ Hasticos ludos: hastici ludi dicuntur ab eo quod hastis cõficiũtur: sicut gymnicos uocamus ex eo: quod i his nudi corpus exercẽt qdã codices hñt atticos: ut sit sensus ludos editos eẽ a caligula q̃les athẽis edebãt. & qa cõmẽtatoris offiũ ẽ ñ solũ explicare qđ ipe sentiat: sed et qđ aliis uideat enarrare: qdã actiacos ludos le

Equi famosi

equæ milciadis

arion

cyllarus

essedum

xerxes qd.

artoxerxes

aulici

hastici ludi

gēdū esse cōcēdunt intelligentes de his ludis.quos augustus antonio & cleopatra pfligatis ap actiū epiri p mōtoriū quinquēnales instituit ego existimo simpliciter legēdū esse hasticos tāq̄ hastis militari more cōfectos.❡Miscelos:miscelanei ludi a miscēdo īclinari uidenť:tāq̄ ex multiugis ludicris uariisq̄ cōmixti.sic Gellius in calce noctium aticaꝝ doctrinam miscellā elegāter appellat:q̄ multiplicē & uariā reꝝ cognitionē cōplexa est apuleius quoq̄ ī tertio de asino aureo:turbā uocāt miscellaneāq̄ cōfusaneā c̄ atq̄ cōmixta ex colluuione gentiū uariarū.quis quidā apuleiani codices nō miscelaneā turbā.sed miscelaneā scriptum habeāt

Miscelli ludi

miscella doctrina

græce latineq̄ facundiæq̄:quo certamine ferūt uictoribus p̄mia uictos cōtulisse:eorūdē & laudes cōponere coactos:eos āt q̄ maxīe displicuissēt,scripta sua spōgia liguaue delere iussos,nisi ferulis obiurgari:aut flumīe pxio mergi maluissēt

De operibus publicis per eū editis & pactis:

Opera sub tiberio semipfecta tēplū augusti,theatrūq̄ pōpei absoluit:inchoauit āt,aquæ ductū regione tiburti.& amphiteatrū iuxta septa,Quorum operum a successore eius claudio:alterum peractum omissum alterum ē syracusis collapsa uetustate mœnia:Deorum edes refectæ:destinauerat:& sami polycratis Regiam restituere.

tanq̄ significare uoluerit turbā miserā & miserabilē incliāto nomie a misero.au.horū ludorum quos trāqllus miscelos nūcupat meminisse ui^r illo uersu:sic ueniunt ad miscellāea ludi:ppterea ne hoc quoq̄ īdictū reliquam^9 miscellos ludos ñ inepte possemus ītelligere atleticos:tāq̄ dictos a miscello crocōis cōditore:ī qua ciuitate atletæ plurimi floruerūt quorū celeberrimus extitit ille milo de quo cecinit ouidius in xv.flerq̄ milo senior cū spectat īanes illosq̄ fuerāt solidatū more ferarū herculis similis:fluidis pēdere lacertos.de lugduno iā dictū ē:cuius noīe pars galliarū lugdunēsis nūcupať.❡Victoribus p̄mia uictos :satis penarū satisq̄ p̄miꝝ psoluere uideť uictus ī c rtamīe qui de honestamēto ignaui afficiť & pretereūtiū oculis & digitis ueluti īglorius defamatusq̄ notať.Dedecus.n.maximū ferme malorū existimať:attamē caligula īstituit & ī certamīe litteratorio pter ignominiā et p̄miū uictori uictus pberet:& qd^r ñ minus graue eē cogebatur cōponere uersibus eiusdē laudatiōes.❡Spōgia liguaue delere:diximus supra spōgiā deletilē a uarrōe nūcupari.non qd^r deleať.uñ illud augusti aiacē ī spōgia īcubuisse cū significare uellet se deleuisse tragediā noīe aiacem.❡Ferulis obiurgari:ferula arborū generi ascribitur a plinio & īter externas annumeratur narthecā græci uocāt inde apud platonē ī phedōe narthecophori ministri bacchi:quasi feruligeri noīantur bacho.n.ferule assignātur:quæ asinis gratissimæ sunt in pabulo:q̄ ob leuitatē maculorū usum senectuti prebēt:ferulis pedagogi utuntur ad obiurgādos castigādosq̄ discipulos:hinc illud ferulæq̄ tristes sceptra pedagogorū.scribit aristoteles in problematis ictum ferulæ dolorem mouere maiorem q̄ aliquod duriorum.cum tamen acrius feriat quod durius est:causam refert quia scilicet ferula propter ponderis leuitatem percutit & repercutit:ita ut ictus ualeat duplicari.❡Flumine.pxio rhodano:lugdunū:ut inquit strabo ī.iiii.geographiæ & nos ipsi sumus contēplati cōditū ē icole ubi atar rhodanusq̄ cōmiscenť:ubi tēplū ab uniuersis gallis commūi ipēsa ī honorē augusti cæsaris extructū fuit:aderat & ara dignitatis eximiæ cū titulo gētiū sexaginta q̄ singulæ singulas statuas ibidē erexerant:de his ludis & hac ara lugdunēsi ītelligit iuue.illo uersu:ant lugdunēsem rhetor dicturus ad arā.❡Templum.n.in superioribus dictum est quemadmodū tiberius romæ tēplū inchoauit in honorē augusti.qd absolutū fuisse a caligula testať tranquillus:❡Tiburti:tiburtina ita illius tiburtē agꝛ appellat pro tiburtinum ab eodē tiburtes dicti populi.❡Alterum peractum:aquæ ductū pegit claudius.❡Omissū alterū.s.āphiteatrū.❡Mœnia.s.a caio refecta sunt.❡Sami polycratis.samos īsula ī mari icario.ī q̄ regnauit policratis tirānus q & opib^9 & felicitate ap historicos īclit^9 ē q qd uixit ñ tā fortūæ alūnus dici potuit q̄ partus:sed mors īfamis & erūnosa docuit nemīnē añ obitū merito dici posse felicē fuit enim ab orete satrape persarum captus suspensusque de policrate legēs:quæ scribunt herodotus in tertio strabo in decimo quarto & plinius in ultimo natura.histo.

❡.M.AN.❡Eorundemq̄ laudes:ut maior clades uictum sequeretur præmia est iussus uictoribus dare:sed illud omnino amarius:quod & laudes quoq̄ eorum quos odisset uictus cogeretur scribere.❡Scripta sua spongia:uel adagium illud augusti perspicue docet:rogatus ille a lucio tragediarum:ut macrobius aït scriptor clarissimo quid suus ageret aiax eo enim nomine tragediam scribere fuerat exorsus respondisse dicitur.Aiacem suum spongiæ incubuisse.❡Ferulis:noto uirgulti genere.quo olim pueri pulsabantur in uena.& nos ergo manum ferulæ subduximus.mar.inuisæ nimium pueris grataeq̄ magistris cara prometheo muuere ligna sumus.❡Tēplū augusti quod inter palatium & capitolium fuerat illi erectum.❡Theatrum pompei:tiberius id instaurare ceperat.❡Regione tiburti:qua parte tibur seder.❡Alterum peractum:anienis deriusum regione tiburti.❡Alterum omissum:amphitheatrum ī septis.❡Syracusis:urbs siciliæ nobilissima syracusæ quæ ut strabo tradidit murorum ambitus.c.& octingenta habuit stadia:archias corinthius urbem ipsam condidit.❡Policratis regiam:policrates samius:ut herodotus & plinius scribunt omnium tirannorum qui unquam in græcia fuerunt felicitate & magnificentia sane princeps:sed exitus infelicissimus:quippe qui suspendio necatus est huius fuit memoratissimus annulus ille:cum sardonice a pisce fortunæ insidiantis manu:ut plinius ait domino restitutus.

Margin notes (in order down the left margin): Miscelli ludi · miscella doctrina · milo atleta · Dedecus maximum malorum · spongia deletilis · Ferula narthecophori · ict^9 ferulæ · Ara lugdunensis · policratis mors

PHI. Didimeis: miletos iōiæ asiaticæ caput ĕ: atra anactoria nōiata sup octogīta urbiū p cūcta maria genuit: ubi oraculū fuit antiquitus brācidarū appellatū postea apollinis didymei auctor pli. li. v. de didymeo milesio sic scribit strabo li. xiiii. post possidiū milesiū ĕ oraculū appollini didymeo sacrū apud brācidas ad decē & octo stadia ascēdēti id axerxe incēsum ĕ quĕadmodū cetera tēpla oīa ephesio excepto: postea milesii tēplū cōstruxerunt omniū maximū: qd pp magnitudinĕ remāsit sine tecto uariis antiquarū artiū donis sumptuosissime honoratū. Didymeus at apollo ideo uocatur: qd gemina speciē sui numinis prefert ipse illuminādo formādoq; lunā: etenī ex uno fonte lucis gemīo sideĕ spatia diei & noctis illustrat: uñ & romāi ut auctor ĕ macro. solē didymei apollinis appellatiōe nenerātur didymos enī græce geminus uocat: de hoc didymeo tēplo apollini dicato loqr quītus curtius cū ait brācidæ eius icole erāt: mileto quōdā iussu xerxis cū e grecia rediret trāsierāt & in ea sede cōstiterāt q tēplū qd' didymeō appellauit i gratiā xerxis uiolauerāt de hoc nūc intelligit tranqllus: q legūt didymeū & ad tēplū cibeles referūt labuntur in errorem manifestarium. Isthmū per. dixius i in. cæ. d isthmo corīthaco: q; deme. rex & cæsar dictator & hic caius caligula & domitius nero psodere tentauerū ī fausto: ut omniū patuit exitu incepto. Primipilarē: cē-

didymeū quid

didymeus unde

didymos geminus.

Mileti didymeum peragere: In iugo alpium urbem cōdere: sed ante oīa isthmum in Achaia perfodere: Miseratq; iam ad dimetiendū opus primipilarē Caium.

De uanagloria & elatione eiusdem.

Hactenus quasi de pricipe: reliqua ut de mōstro narrāda sūt. Cōpluribꝰ cognominibꝰ assūptis: (Nā & pius: & castrorꝫ filiꝰ: & pr̄ exercituū: & optimus maxīus Cæsar uocabat') quū audiret forte reges. q officii cā i urbē aduenerāt cōcertates apud se sup cœna de nobilitate generis: exclamauit, εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς. i. unus dñs sit unꝰ rex. Nec multū abfuit qn statī diadema sumeret: speciēq; pricipatus in regni formam cōuerteret. Verum admonitus & principum & regum se excesisse fastigium: diuinam maiestatem ex eo asserere sibi cœpit: datoq; negocio ut simulacra numinum religione et arte præclara: inter quæ olympici

tarionē primipili dignitate decoratū iuriscōsultus de legatis tertio. iulius agrippa primipilaris testamēto sic cauit. Hactenus: ut de pricipe: q hucusq; dicta sunt & caligula uideri possunt dicta tāq de bono pricipe & digna iperatore: sed quæ mox dicentur infanda portētosa ac mōstrifica sicut neq; humanæ naturæ cōgruētia uixq; credibilia: ex quibus admonemur teterrimos mortaliū fuisse nō paucos pricipes romanos: a quorū moribus perinde ac morbis resilire debent atq; refugere oēs summates infimatesq;. Castrorū filius: q i castris natus dicebatur & in armis patris nutritus: de hoc seneca sic scribit iratus fuit herenio macro quod illum caiū salutauerat: hic i castris natus & alūnus legionū uocari solebat nullo noie militibus familiarior unq factus iā caligulā cōuiciū iudicabat & pbrum. Optimus maxīus: cognomēto usurpabat q iouis sūt. ut ait cicero i secūdo de na. deo. iouē a maioribus nostris dictū optimū maximūq: quia maius est certeq; gratius pdesse oībus q opes magnas habere traianus quoq; auctore plinio i panegyrico optimi cognomē accepit. Officii causa: ut. s. ipsum pricipē inuiserēt ac salutarēt: officiū. n. ĕ ut ait donatus: qd unicuiq; persone cōuenit qd cur factū sit rō pbabilis: ut ait cicero reddi pōt. officiū illud pfectū: qd græci κατόρθωμα dicūt pertinet ad sapiētē. Sup cenā: inter cenādū: εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς. latine sic iterptatur: unus sit dominus. unus rex: sententia ĕ hōerica: quā ī secūdo iliacos rapsodia usurpat ulyxes his uersibus [illegible] opus ut multi: sed princeps imperet unus. Rex unus cui scepta dedit ueneranda que iura iuppiter: ut quæ recta forent ac iusta uideret. Diadema: tanquam rex regum insigne. Principatus: qui erat sub cæsaribus. In regni formam: Vt Romanum diceretur regnum non imperium. Fastigium: sublimitatem apicem altitudinem. Diuinam maiestatem: ut maiestate ac diuinitate ea coleretur: qua dii coluntur.

Officium

M. AN. Mileti: miletus ioniæ urbs cretēses primo iuxta mare condiderunt: mox a sarpedone i locum ubi recentior urbs fuit, coloni a ueteri mileto deducti. nouissime neleus eam condidit: strabo est auctor. Dindymeum. dindimene matris id est cibeles templum. Isthmum perfodere: id opus tam ab eo quā a pluribus que aliis ducibus infoeliciter tentatum scribit plinius. Quasi de principe: idest principe: dignatione breuissimaque ut assolet utitur transitione. Super cenam: quum cenaretur εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς ex primo iliados sumptum: unus sit imperator unus rex. Diadema: regium insigne. Fastigium: excelsitudinem: sublimitatem. Diuinam maiestatem. diuinos honores. Asserere: uendicare. Dato negocio: data prouincia curaque iniuncta. Religione & arte: non opere solum: sed præsentia crediti numinis celebria. Olympici iouis: olympium iouem phidias atheniensis carmini filius ebore & auro figurauit: rogatusque a pan dadeno quod nam ad exemplar iouis staturam facturus esset respondisse dicitur ad homeri imaginem poetæ carmina: ut sunt apud strabonem in latinum uersa subiicienda duximus ne cognoscere uolentibus aliunde petenda essent. atque superciliis satuenimus annuit atris ambrosiæ fluxere comæ de uertice regis æterni ast nutu magnū cōcussit olympum. Palati qd foro imminebat.

Iouis apportarentur egregia: qbus capite dẽpto suũ iponeretur, partẽ palatii ad forum usq; promouit, atq; æde Castoris & pollucis in uestibulum transfigurataq; consistens sæpe inter fratres deos medium adorandum se adeuntibus exhibebat: & quidem eum latialem Iouem consalutauerunt. Templum etiam numini suo ꝓpriũ & sacerdotes: & excogitatissimas hostias instituit. In templo simulacrum stabat aureũ iconiũ. Amiciebatq; quottidie ueste quali ipse uteret. Magisteria sacerdotii ditissimus quisq; & ambitione: & licitatiõe maxima uicibus cõparabãt. Hostiæ erat phœnicopteri pauões

iuppiter olympius

¶PHI. ¶Olympici iouis: simulachrũ Iouis olympici fuit ex ebore a phidia artifici clarissimo labefactũ: de quo pli. hæc phidiam clarissimũ esse per omnes gẽtes quæ iouis olympici famã intelligunt, nemo dubitat. idem in vii. phidiæ iupiter olympius quondã e testimoniũ perhibet. qntilianus in duodecio phidias i ebore artifex longe citra emulũ uel si nihil nisi mineruam athenis aut olympiũ i elide iouẽ fecisset. cui⁹ pulchritudo adiecisse aliqd ẽt receptæ religiõi uidet: adeo maiestas opis deũ æquit de magnitudie hui⁹ simulachri ñ pauco strabo l. viii. geografiæ. ¶Capite dẽpto: obseruauimus apd pli. qđ supra quoq; cõmemoratũ ẽ statuarũ capita pmutari solita sunt do figurarũ discrimine: itaq; caigula cõmodissime potuit caput suũ iponere simulacris deorum sublatis deo⁊ capitibus cõsimiliter cõmod⁹ ipator q emul⁹ fuit caiano⁊ uiro⁊: collossum caput dẽpsit: qđ nerõis ẽẽt: ac suũ iposuit: ut auctor ẽ lãpridius. ¶Partẽ palatii ad fo⁊ u: q; pli. i xxxvi. tradit se bis uidisse urbẽ totã cĩgi duabus domibus duo⁊ pricipũ cai. s. caligulæ & nerõis. ¶In uestibulũ trãsfigurata. ¶In iulio cesare explanauimus: quẽadmodũ edes castro⁊ posita erat imedio foro romão i oculis quotidiano⁊; aspectu po. ro. caligula cũ domũ palatinã usq; ad fo⁊ pmisisset effecit: ut edes castoris & pollucis e regiõe uestibuli sua⁊ ediũ eẽt collocata: hoc .n. itelligere malo q̃ qđ i uestibuli formã uersa fuisset. ¶Fratres deos: castorẽ & pollucẽ. ¶Mediũ: tãq̃ honoratiorẽ uenerabiliorẽq; ipsis diis.

latialis iuppiter

¶Latialẽ iouẽ: latialis iupiter i albano mõte colebat: cuius tẽplũ cõstituit tarquius supbus sacrificiaq; latiali ioui cõia fiebãt a romãis & latinis populis auctor diony. i. iiii. historiarũ refert lactãtius latialẽ iouẽ a latinis coli solitũ hũano sanguie: latias ferias ioui latiali i mõte albano indicere solebãt cõsules inito stati cõsulatu: qđ significat liuius. li. xxi. ab origie urbis: de hoc ait lucanus i. i. & residẽ celsa latialis iupiter alba: & eũdẽ itelligi uoluit cũ ait i. v. nec ñ iliacẽ numẽ qđ ꝑsidet albæ: haud meritũ latio solẽnia sacra pacto.

iconiũ simulachrũ icon iconio duces

¶Simulach⁊ iconiũ: iconas uocãt statuas i qbus similitudo mẽbro⁊ expſſa cõspicit qua les dicari mos erat eo⁊ q i ludis olipiacis ter supauisset: auctor pli. i. xxxiiii. εἰκόνα græci uocãt imaginẽ & a grãmaticis icõ dr̃ trop⁹ quo descriptio figuræ imaginisq; alicuius exprimit: ut illd uirgilianũ: os hũerosq; deos similis. & i illd oĩa mercurio similis uocẽq; colorẽq;: hic fit iconicũ: qđ significat simile ac ueluti imaginẽ pli. iconicos duces noiat depictos expſſa mẽbro⁊ similitudie orisq; liniamẽtis: qualia fuerãt i uiuẽtibus sic. n. ait i. xxxv. adeo iã colo⁊ usus icrebuerat adeo ars pfecta erat: ut i eo ꝓlio iconicos duces pĩxisse tradat atenẽsiũ milciadẽ callimachũ cinegirũ: barbaro⁊ dati thyssaphernẽ: sic ẽt trãqllus iconiũ simulachrũ caligulæ appellat i quo erat expſſa mẽbrorũ ipsius similitudo atq; oris liniamẽta: seneca i. xv. epistolarũ iconismos appellat descriptiões: aitq; id uerbũ eẽ publicanorũ.

uestitores deorum

¶Amiciebatur: uestiebat simulacrũ. s. illud ex auro iconiũ. q funguntur officio uestiẽdi simulacra. hi uestitores deo⁊ noiant. firmicus maternus tradit in tertio matheseos: qđ mercurius cũ uenere i tertio ab horoscopo loco faciet uestitores deo⁊. ¶Magisteria sacerdotii sensus ẽ unusq; q; ex ditioribus imẽso ꝓtio & ambitu emebat sacerdotiũ illd dicatũ numini caligulæ: ut. s. eẽt magister & tãq̃ archiereus hoc ẽ princeps tẽporarius sacerdotii.

archiereus licitatio phenicopterus pauo iuid⁹

¶Licitatiõe: licitatio dr̃ oblatio: q̃ fit i rerũ empoone & uectigaliũ cõductione: de licitatione uectigaliũ & licitatoribus scribũt iurisconsulti digestis de uectigalibus & a nobis i prio cõmẽtatio traditũ. ¶Phẽcopteri: phenicopter⁹ auis ẽ a rubẽtibus pennis noiata. Mar. nomẽq; debet q rubẽtib⁹ pẽnis. fenicopteri linguã ꝑcipui saporis eẽ apiti⁹ docuit: heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes extis mullorum refertas & cerebellis phenicopterorum. ¶Pauones pauo ab auctoribus traditur esse non gloriosum tantum animal: sed & maliuolum laudatus expandit colorer aduerso maxime sole idem fimum suum resorbet inuidens hominum utilitatibus: Carnem pauonis incorruptam diutissime seruari testis est augustinus in uigesimo primo de ciuitate dei dicit pauus & pauo i secũdo & tertio ordie: ausoni⁹ pauaq; de pauo cõstitit ante oculos pau⁹ e samo ut igt gellius ẽ ꝓstatior ¶M. A N. ¶Aede castoris & pollucis: de ede ipa i cæsare dictatore abũde diximus. ¶Trãsfigurata i uestibuli figurã uersa. ¶Fratres deos: castores. ¶Latialẽ iouẽ: quasi urbi ac lano presideret eo. n. nomine iuppiter albæ colebatur. lucanus & residens celsa latialis iuppiter alba. ¶Proprium: haud cum minime aliquo commune. ¶Excogitatissimam: exquisitissimam ac longe elegantiores q̃ reliquis diis imolarentur. ¶Iconium: ad eius effigiem delineatum. ¶Amiciebatur: induebatur simulachrũ. s. ¶Magisteria sacerdotii, ut magistri & tanquam sacrorum pontifices essent. ¶Ditissimus: quisq; qui diuitiis maxime poleret. ¶Ambitione: ut multos rogarent multa largirentur magisterii adipiscẽdi causa. ¶Licitatione: licitando: plura pollicendo. ¶Vicibus: quo apparet id sacerdotium annuum non perpetuũ fuisse. ¶Phenicopteri auis: cuius linguam optimi esse saporis apitius docuit nepotum: ut plinius ait altissimus gurges. de phenicoptero: Martia. dat mihi penna rubis nomen: sed lingua gulosis nostra sapit quod si garrula lingua foret iuuenalis: & phenicopterus ingens. ¶Pauones: pauo auis notissima de cuius natura & caudæ decore plura plinius: martialis miraris quotiens gemmantes explicat alas & potes hunc sæui tradere dure coquo.

¶ Erythrotaones: anserum genus plinius Erythrotaonas suus nitor absolutaque nigritia & supcilijs cocci ru bor unde & nomē factum uidēri pōt: Graeci ἐρυθρὸν coccinum uocāt. ¶ Numidicæ meleagrides. cōiun ctim legas: Varro i re rustica gallinæ iquit africanæ sunt grādes uariæ gibberæ quas meleagrides appellant Græci: hæ nouissimæ &c. Plinius simili mō pugnāt meleagrides in boetia africæ hoc ē gallinarum genus gib/ bæ uariis sparsū plumis nouissime sūt pegrinarum auiū imensas receptæ pp ingratum uirus id urbanissim⁹ poeta disticho mōstrare uoluit Ansere inquit romano q̄ꝗ satur Hanibal esse: ipse suas nunq̄ barbarus edit aues: ad illud certe allusit quod secūdi belli punici tpibus nōdū eius auis usus ullus in terra Italia fuit: Ora tius afrā auē appellauit non afra inquit auis quā porphirius numidicā gallinam interpretatur.

tetrones numidicæ meleagrides phasianæ: q̄ generati p sin/ gulos dies imolarent̄: & noctibus qdē plenā fulgētēq; luuā iuitabat assidue i amplexus: atq; cōcubitū. Interdiu uero cū capitolio Ioue secreto fabulabat̄: modo isusurrās: ac pbens uicē aures: mō clarius: nec sina iurgijs. Nā uox cōminantis audita eīt: εἰσ γαῖαν Δαναῶν περάσω σε. i. ad terram græcorum transferā te donec exoratus referebat: & in cōtuberniū ul tro iuitatus sup tēplū diui Augusti pōte transmisso palatiū capitoliumq; coniunxit. Mox quo pprior esset in area ca pitolina nouæ domus fundamenta iecit.

De eodē & de detractiōe & sæuicia eius cōtra ppiquos.

¶ PHI. ¶ Tetraones. plinius i decimo inies genera anserum te/ traonas noiat: cuius uerba sunt hec. decet & tetraonas suus ni/ tor absolutaq; nigritia: in supci/ lijs cocci rubor. tū pleriq; oēs pli niani codices nō tetraonas hūt sed erythrotaōas. ¶ Numidicæ gallina aphricana a plerisq; nu/ midica dicitur: q̄ ut docet Colu mella in nono. non eadē est: sed meleagridi similis: nisi quod ru/ tilam cristam capite gerit q̄ sunt utraque in meleagride cerulea. Varro aūt in tertio de re rustica gallias aphricanas meleagrides eē tradit. de meleagridibus hæc

plinius in decimo. simili mō pugnant meleagrides in boetia aphricæ hoc est gallinarum genus gibberum uari isparsū plumis quæ nouissimæ sunt peregrinarum auiū i mensas receptæ pp ingratū uirus. uerum meleagri tu mulus nobiles eas fecit trāquillus sentiens cū columellā sepat meleagridas a numidicis. nā seiunctī potius q̄ coniunctim singula hæc legi debēt. de numidica sic ait petronius arbiter. gallina tibi numidica tibi gal lus spado. ¶ Phasianæ. martialis. impiorum phasiana cholcorum. fans coustat a phasi fluuio colchorum phasianas noiatas: unde primū trāsportatam se phasiana testat̄ apud epigrāmatistā. hadrianus terapharmaco uel po tius pentapharmaco usus ē: qd cibi regii genus est: qd constat ex rebus qnq; hoc est sumine phasiano pauo ne crustulato & aprugna. antonius zeta habebat istā cōsuetudinē ut prādia parari sibi iuberet p singulas lit teras ueluti p. f. ut ita edulia oia: quæ incipent ab ea littera apponerent̄. ut fasianus farrata ficus ficedula. mō per. a. ut anser anas mō per. p. ut pullus perdix pauus porcellus. Alexādes romanus imperator diebus tantū festis fasianum adhibuit in mēsa. ¶ Genesatim. per genera singula. uet bi cū. ut hoc die numidicæ alio die pauones: & alio phenicopteri imolarentur. Virgilius quare agite o pperos generatim discite cultus agrico læ. græci generatim dicunt κατὰ γένος. ¶ Inuitabat in amplexū. tanq̄ in digniori amplexu furora esset endymionis: qui a luna adamatus fuisse tradit̄. ¶ Cū capitolino ioue. tale quiddam scipio aphricanus fa ctitasse tradit̄: qui in capitoliū priusq̄ diluculaeret uenitare solebat atq; ibi solus demorabatur quasi consul tans de re pu. cum ioue. & tunc eum neq; canes allatrabant neq; incurrebant alioquin in alios semper seui/ re soliti. ¶ Clarius sublatiore uoce. ¶ Vox comminantis. scribit seneca li. i. de ira. caligulam iratū celo: qd obstreperit pantomimis: quodq; commessatio sua fulminibus terreretur: ad pugnam prouocasse iouem. ¶ Exoratus. complacatus a ioue demulctusq;. ¶ In contuberniū. ut una cū ipso ioue degere uellet. ¶ εἰσ γαῖαν. uerba græca sunt: quæ latine sic interpretantur: interrā danaorum transfesā te. hoc aūt caligula ideo dice bat minitabundus in iouē tanq̄ indignum: qui in capitolio romano coleretur. ¶ Inuitatus ab ipso. s. ioue. ¶ Super templi. pons ille fuit ductus supra fastigium tēpli qd augusto dicatum ipse absoluerat. ¶ In area capitolina Areæ ut docet uarro loca sunt in urbe pura: de iubus uocauerunt in quo pter idem sit area assum pta deum causa. existimat macrobius aream a uirgilio significari illo uersu: aut ante ara deum pingues spar tiatur ad aras. quid. n. est aliud spaciatur: quam spatio lati itineris obambulat: & adiiciendo ante aras: ondit aream absumptam deorum causa Victruuius in. iiii. multa scribit de areis templorum.

¶ M. AN. ¶ Phasianæ aues a phasi colchorum flu. unde aduectæ sunt: Mar. Argoa primum sum transpor/ tata Carina: ante mihi natus nil nisi phasis erat: Plinius phasianæ in colchis geminas ex pluma aures sub/ mittunt. ¶ Generatim p sua cuiusq; diei genera ut intelligas singulis diebus singula fuisse genera ascripta ¶ Concubitum suum. ¶ Interdiu: clara luce & non noctu sicuti cū luna. ¶ Fabulabatur: colloquebat̄ mu/ tuum sermonem & colloquiū assimulabat. ¶ Clarium: altius. ¶ Non sine iurgiis: non sine obiurgatiōe & conuicio. ¶ Cōminantis. Caligulæ: εἰσ γαῖαν Δαναῶν περάσω σε in græcorum terrā transferam te: non ad sua mulachia: id referas sed ad natalē terrā quasi diceret ablegabo te hinc in eam terram unde aduectus es Ca llimachus in hymnis auctor est iouem secundum quosdam in creta natum alii in archadia dixere ζεῦ σε μὲν ἰδαίοισιν ἐν οὔρεσί φασι γενέσθαι ζεῦ σὲ δ᾽ ἐν ἀρκαδίῃ πότεροι πάτερ ἐψεύσαντο κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται. Te iuppiter in ideis montibus quidam genitum ferunt te quoq; & in arcadia utri glo mentiti sunt: Cretenses inquit mendaces &c.

numidica gallina

fasianæ

pentapharmacon

cōsuetudo antonini

area

Causa relegatōis ouidii

¶ PHI. ¶ Agrippæ nepotem. supra dictũ est caligulã genitum eẽ ex agrippina marci agrippæ filia. ¶ Succendebat. irascebat. ¶ Eum agrippã. ¶ Augustus cũ filia. ex hoc tranquilli dicto lector atti de: quod uulgo dici solet de ouidii relegatione nõ esse a ¹ aliqua auctoritate subnixũ. fama circũfert ouidium ideo ab augusto relegatum. quod eũ uiderit cũ iulia filia incestũ admittentẽ. non me pterit sidoniũ insinuare amorẽ puellæ cæsareæ fuisse cãm relegatiõis. & alia dici solẽt parũ cõsistentia. ¶ Insectatiõe. criminatione ac infamatione quæ. n. põt esse maior insectatio q̃ optimo principi obiicere incestũ filiæ rem pfecto teterrimã atq; idignissimam omni uituperatione. ¶ Actiacas. quibus apud actiũ antonium cleopatrãq; pfligauit. ¶ Siculas. quibus sextũ pompeiũ in sicilia debellauit. ¶ Festis solẽnibus. moris est ut dies illi iter festos referant & solẽniter celebrẽtur: quibus uictoria ex deuictis hostibus pta est: sicuti bononienses iã multos annos celebrãt diui raphaelis diẽ cursusq; equorũ pciosissimorũ exhibetur ad ppetuum uictoriæ pte monumẽtũ caligula uero utpote oĩum bipedum pessimus noluit uictorias augusti uictoriaruq; dies celebrari ut essent feriati & solemniter colerent tanq̃ illæ uictoriæ fuissent romãis nõ salutiferæ & exitiales & pestiferæ. ¶ Augustã. diximus antea liuiam augustæ nomen accepisse cũ augusto cæsari nupsisset. ¶ Proauiã. liuia drusũ genuit ex quo natus est germanicus caligulæ pater. & ita illa erat caligulæ pauia ille uero liuiæ pnepos.

AGrippæ se nepotẽ neq; credi: neq; dici ob ignobilitatẽ ei⁹ uolebat: succẽsebatq; si qui uel ōrone uel carmine imaginibus cũ Cæsarũ insereret. Prædicabat aũt matrem suã ex icesto: quod augustus cũ iulia filia ad misisset pcreatã. Ac nõ contentus hac Augusti insectatõne Actiacas singulasq; uictorias ut funestas populi romãi: & calamitosas uetuit solẽnibus feriis celebrari. Liuiã Augustã pauiam Vlyssem stolatum identidẽ appellans: & ignobilitatis quadã ad senatum epistola arguere ausus est: quasi materno auo decurione fundão ortam: quum publicis monumentis certum sit Aufidium Lirgonem Romæ honoribus functũ. Auiæ Antoniæ secretum petenti denegauit nisi ut interueniret Macro præfectus. Ac p istiusmodi indignitates & tedia causa extitit mortis dato tamen, ut quidam putant: & ueneno. Nec defunctæ ullum honorem habuit: prospexitq; e triclinio ardẽtẽ rogũ. Fratrẽ Tiberiũ inopinantẽ repẽte immisso tribuno militũ interemit. Syllanum itẽ socerum ad necẽ

Vlyxes stolatus

¶ Vlixẽ stolatũ. caligula uolens isectari liuiã tanq̃ uafrã & ueteratricẽ feminã frequẽter eã appellabat ulyxẽ stolatũ. tanq̃ iter fœmias esset alter ulysses: qui oĩum ut notissimũ est fuisse fert callidissimus & uaferrimus. stolatũ iõ appellabat q̃a femina erat. est. n. stola uestis matronalis: oratius ad talos stola demissa & circũdata palla. ualerius in capite de pudicitia. te custode matronalis stola censet. a martiale dr̃ pudor stolatus p matronali. ¶ Idẽtidem frequenter.

Stola

Fundi

¶ Ignobilitatis arguere. uetus & latina e loquutio ẽ. arguo te ignobilitatis stupri dedecoris. ¶ Decuriõe fundano. tanq̃ nõ romanus fuisset sed municipalis ex municipio fundano. fundi aũt oppidũ est: ubi si seruio credimus latiũ terminabat. oratius fũdãæ ciuitatis meminit illo uersu. fũdos aufidio lusco. ptore libẽter liquimus. hic fũdanus decurio: q fũdis agebat senatorẽ. fũdis natũ tiberiũ esse qdã pdiderũt sicut supra explicatũ est. Publicis monumẽtis. libris annalibus: actis non placet itelligere de sepulchris. ¶ Romæ & nõ in municipio fũdano ut aiebat caligula. ¶ Aufidiũ maternũ liuiæ auũ. ¶ Auiæ. antõiæ ex qua germanicus natus est pr̃ caligulæ. ¶ Secretũ. ut cũ eo colloqueret arbitris remotis. ¶ Præfectus. cohortiũ. s. ptorianarum. ¶ Nec defunctæ auiæ antoniæ. ¶ E triclinio. locus auget scelus. ex cenatiõe. n. & ex ipsa mensa quasi idulgens genio spectabat funus auiæ. ¶ Ardentẽ rogum. quo cadauer auiæ cõburebatur.

¶ M. AN. ¶ Exoratus: pcibus uictus. ¶ In cõtuberniũ: cõmunem hitationẽ. ¶ Inuitatus: caligula a ioue. ¶ Palatiũ capitoliũq; cõiunxit: ex duabus diuersis sedibus pulo põtis usu unã effecit quũ palatiũ ipse. Iuppiter capitoliũ teneret. ¶ Propior: uicinior areaq; tẽplo adiecta erat. ¶ Fũdamẽta iecit: fũdari cœpit. ¶ Agrippæ: Marci agrippæ suo magis q̃ pgenitorũ splẽdore clari Agrippæ dicti q̃ in pedes nascunt quasi ægre nati. Plini pedes pcedere nascẽtẽ cõtra naturã ẽ. quo argumẽto eos agrippas appellauere ut ægre ptos qualiter M. Agrippa ferũt genitũ unico ppe felicitatis exẽplo oĩbus ad hũc modũ natis. ¶ Imaginibus: claris noĩbus domestico nestẽmate. ¶ Matrẽ suã: Agrippinã q̃: Marci agrippæ & Iuliæ filia credita esset. ¶ Insectatione: criminatiõe & ĩfamia. ¶ Actiacas & siculas q̃bus Antonius & sextus põpeius uicti sunt: sed uerior lectio actiacã & siculã uictorias: ut numerus multitudinis ad utrũq; referat: ac siqs dicat Scipionem & lælũ uiros optios audio ueræ amicitiæ cultores fuisse: C. i. qd duo ppugnacula belli punici. Gn. & P. Scipiões. ¶ Funestas exitiales. ¶ Vetuit celebrari dies. s. q̃bus ille ad actiũ & circa Siciliã nauali pr̃lio hostes uicisset. ¶ Liuiã pauiã: pris sui Germãi auiã: Liuia nãq; drusũ genuit: drusus Germãicũ: Germãicus Caligulã. ¶ Vlixẽ stolatũ: uafrã & astutã ut fuit iter græcos ulyxes: stolatã uero fœminã dixit qppe q̃ stola amiciret erat. n. apud romãos pudicarũ matrõarũ isigne: Mar. stolatũ pudorẽ appellat: ẽ q̃ stola græcũ uerbum q illud sophoclis demõstrat ἀεί κ᾽ ἐν μύ ΣολΑ. ¶ Ignobilitatis: hũilis & obscuri generis. ¶ Decuriõe: quid decuriões i municipiis & colõiis eẽnt diximus publicis mõumẽtis: publicorũ actuũ testionio. Caligulæ cauillũ refellit. aufidiũ ligonẽ liuiæ auũ. ¶ Romæ: & nõ i municipiis. ¶ Auiæ Antõiæ: auiæ pnæ. ¶ Secretũ: secretius colloquiũ. ¶ Macro pfectus: ptorius. s. p quẽ ut dixius Tyberiũ oppsserat. ¶ Indignitates: cõtbelias. ¶ Dato ue-

neno: nō solū cōtumeliis affecerit: sed uenenū ēt ut celerius obiret parauerit. ¶ Fratrē tyberiū: cohēredem suū ex druso tyberii filio ut supra ostēdimus natū. ¶ Syllanū socerū. M. Syllanū cuius filiā adhuc admodū iuuenis duxit uxorē. ¶ Nouacula: rasorio cultro: Marci lalagē noc salamādra notet uel seua nouacula nudet ¶ Causatus: cām & ptextū afferēs. ¶ Turbatius mare: cōcitatius ac p hoc tractatu difficilius. ¶ Antidotū remediū cōtra uenena: quasi ex aduerso sūptū siue datū: sūt fere antidota & ipsa uenena sed cōtra uenenū q̄sita: qbus symphatia illa a græcis celebrata & a Plinio nō uno loco repetita pcipue dephēdit ab antidoto: sit āndotari⁹ liber quo Antidotorū cōtinet̄ pceptaq̄ ille illud ex mitridatis scrinio deprōptū fuisse cōstat: ex duabus nucibus siccis totidēq; ficis & folus rutæ. xx. cū grāo sals cōtritis aduersus prīs diei uenenū quæsitū

secādasq; nouacula fauces cōpulit. Causatus i utroq; qd hic igressū se turbatius marí nō eēt secutus: ac spe occupādi urbē si qd sibi p tēpestates accideret: remāsisset. Ille ātidotū ab oleuisset: quasi ad pcauēda uenena sua sūptū. Quū & Syllanus ipatiētiā nauseæ uitasset: & molestiā nauigādi: & Tiberius pp assiduā & igrauescētē tussim medicamēto usus ē. Nā successorē ipū Claudiū patruū nō nisi i ludibriū reseruauit.

De libidine eius cū oibus sororibus.

Cum oibus sororibus suis stupri cōsuetudinē fecit: plenoq; conuiuio singulas infra se uicissim collocabat uxore supra cubāte. Ex his Drusillā uiciasse uirginē prætextatus adhuc credit̄. Atq; ēt i cōcubitu eius quōdā dephēsus ab auia antōnia apud quā simul educebant̄. Mox Lucio Cassio Longio cōsulari collocatā abduxit: & in modum iustæ uxoris propalā habuit. Hærcdē quoq; bonorū atq; ipii æger istituit, ea lē defuncta iusticiū idixit; in quo

¶ PHI. ¶ Secādas fauces. eodē genere mortis pit tigillinus. q auctore tacito apud sinuesanas aquas sectis nouacula faucibus ifamē uitā fedauit exitu ihonesto. ¶ Nouacula. cultro tōsorio ad radēdū accōmodata tō sores i italia ex sicilia uenerūt adducte ticinio mena. ante intonsi fuere. ¶ Causatus. ueluti cām allegās martialis sed tā causaris annos. Quod hic. syllanus ¶ Ille fi tiberius. ¶ Antidotū oboluisset odorē remedii cōtra uenena exhalasset. ē. n. obolere graue olētiam odoreq; uehemētiore reddere. antidota sicut uulgo notū est remedia dnr̄ aduersus uenena. di & antidotus feminio gn̄e. au gel. li. xvi. huius regis antidotus celebratissima ē: quæ mithridatia uocat̄ quintus serēus antidot⁹ uero multis mithridatia ferť cō

Vnde tonsores
Obolere
antidotū
antidotus
nauseabūdus

sociata modis. ¶ Nauseæ. quæ ex itinere maritimo subinde solet concitari. multi enim ex conspectione agitatione maris undabundi & estuandis solent nauseare scribit seneca ulyxem fuisse nauseabundū: qui tot annos agitatus est maritimis tēpestatibus. ¶ Tiberius. s. caligulæ. ¶ Assiduā tussim. refert seneca pertussim appellari tussim illā cōtinēter ingiterq; sine intermissiōe uexantē. ¶ Claudiū in ludibriū reseruauit sicut simulatio stulticiæ seruauit brutū ita uero i claudio fatuitas uel simplicitas saluti fuit ne occideret̄ a caligula. principibus. n. aliēa uirtus formidolosa ē. sicut ludibriū fuit brutus i aula tarqniorū sic claudius erat p ludibrio apud caiū. attamē refert iosephus caiū quesisse occasiōem qua claudiū posset occidere: subornasseq; calūniatorē calistū libertorū potētissimū. ¶ Cū sororibus. refert eotropius caligulā nō solū cōstuprasse sorores sed ēt ex una natā filiā cognouisse. Cōmodus imperator q natus ē eo die quo caligula: tāq̄ eūdē hēret horoscopū & ipse sorores cōstuprauit. cōcubinasq; suas sub oculis suis cōstuprari ab amicis iubebat. Vēus cū luna i. xii. ab horoscopo loco cōstituta facit ut cū sororibus coeāt aut cū filiabus. Fortasse talis fuit caligulæ genitura. ¶ Vicissim. mō hāc mō illā. ¶ Vxore sua supra cubāte. i superiori & ob hoc honoratiori loco i mēsa discūbēte. Sicut isra accubare ē in iferiore loco recūbere. Liuius. cū illā ifra eū accūbāt ē necasse unq̄ uidisse queēq̄ securi feriemē. Oratius i sermonibus. Nomētanus erat sup ipsū portius ifra scribit ualerius apud antiquos feminas sedētes nō cubātes cenitauisse cū uiri ipsi cubātes epularent̄. ¶ Infra se Oratius sum⁹ ego & iuxta turinus & ifra portius. ¶ Prætextatus adhuc. cū nōdū puerilē excessisset etatē. ¶ Simul ipse: & drusilla soror. ¶ Cassio longino. inter iuriscōsultos celebrat̄ cassius lōginus natus ex filia tuberonis: quæ fuit seruii sulpitii. quē caligula ciuitate expulit: q mox reuocatus a uespasiano diē suū romæ obiit hic alius ē qd ex prenoie liquet nā ille iuriscōsultus caius dictus est: cū hic lucius nūcuparet̄. ¶ Abduxit. eripuit. ¶ Iustæ legitimæ. Iusticiū induxit. supra docuimus iusticiū esse luctū publicū idici solere i rei pu. calamitatib⁹ & p magnos tumultus. ¶ In quo. tpe iusticii. ¶ Lauisse. balneis uti est deliriaꝝ & uoluptatis: ideoque caius si quis tpe iusticiiq; ob sororis obitum indicti delitiis balnearibus indulsisset: uoluit id capitali pena puniri. ¶ M. AN. ¶ Aboluisset: ad suspiciōem occultam antidoti sumpti odorē sustulisset: ut sit oboleo p aboleo quemadmodū obsideo assideo: & obeo p adeo aut quod magis placet oboluisset: sic. n. qdā codices hēnt antidotū olens aīæ eū aduersus uenenū sumpti coarguisset. ¶ Sua sc parata. ¶ Nauseæ stōachi fluctuationem. ¶ Nam successorem tacite occurrens antipophoræ causam explicat: cur & claudium non occiderit. ¶ Cum omnibus sororibus: agrippina Liuilla & Drusilla. ¶ Stupri consuetudine. q. d. non contentus stuprū intulisse: sed in nefario etiam congressu pseuerauit. ¶ Infra se: inferiore loco. ¶ Vxore: cæsonia aut alia ab ea diuersa plures. n. habuit uxores. ¶ Virginem attactam. ¶ Prætextatus: adhuc puer. ¶ Collocatam matrimonio iunctam. ¶ Abduxit: ademit. ¶ Iustæ: legitime tā apte q̄ solet si legitima fuisset uxor. ¶ Hæredem: drusillam dico. ¶ Aeger: infirmus morbo implicitus. In quo: quo iusticio tenente.

pertussis

risisse: lauisse: cœnasse cũ parẽtibus aut cõiuge: liberisue capitale fuit: ac mœroris ĩpatiẽs: quum rep ẽte noctuq; ꝑfugisset ab urbe: trãscurrissetq; Campaniã Syracusas petiit: rursusq; inde ꝓpere rediit: barba capilloq; ꝓmisso: nec unq̃ postea: quãtiscũq; de rebus: ne ꝑ contione quidẽ populi: aut apud milites: nisi ꝑ nomẽ Drusillæ deierauit. Reliquas sorores nec cupiditate tãta: nec dignatiõe dilexit: ut quas sæpe exoletis suis ꝓstrauit: quo facilius eas ĩ cã Aemilii Lepidi cõdẽnauit quasi adulteras: & insidiaꝝ aduersus se cõscias: nec solũ chirographa oĩum reqsita fraude ac stupro diuulgauit: sed & tres gladios ĩ nece sua preparatos marti ultori addito elogio consecrauit.

De mr̃imoniis & uxoribus eius.

Matrimonia cõtraxerit turpi⁹: an dimiserit: an tenuerit nõ est facile discernere Liuiam Horestillã Caio pisoni nubẽtem quum ad officium & ipse uenisset: ad se deduci impauit: intraq; paucos dies repudiatã biẽnio post relegauit: quod repetisse usum prioris mariti tẽpore medio uidebatur. Alii tradunt adhibitum cœnæ nuptiali mandasse

---

zenophantus ridere tinere nõ poterat

alea solatiũ lugentis

promissus capillus

Deierare Deiurium

PHI. Risisse. risũ noluit esse liberũ: cũ tñ uix cohiberi sepissime possit. est. n. res impossibilima & cũ ipetu erũpens. ideo q; ut inqt aristoteles in. vii. ethicoꝝ dãda est uenia his: q risũ tenere conati accumulatum mox emittũt: ut accidit zenophãto. caligula uero nõ solũ ueniã nõ dabat ridẽtibus: sed eos capitali supplicio afficiebat tanq̃ riderent ipso lugente & gauderẽt ipso merẽte ob obitũ drusillæ sororis simul & uxoris. Profugisset ab urbe. seneca ĩ libro quẽ scribit de breuitate uitæ hec refert. Caius cesar amissa sorore drusilla cõspectum cõuersatiõe mq; ciuiũ suoꝝ ꝑfugit exeqisq; sororis suæ nõ interfuit iusta sorori nõ ꝑstitit. proh pudor impii principis lugentis sororẽ alea solatiũ animi fuit. idẽ ille caius furiosi incõstitia modo barbã capilliũq; summitens. Capillo ꝓmisso. imisso & ad longitudinẽ nutrito meroris cã ꝓmittere. n. est imittere & ad lõgitudinẽ alere. inde ꝓmissa barba dr a poeta. Per nomẽ drusillæ deierauit. deierare ẽ ualde iurare. hæc. n. ꝑticula de interdũ ualde significat: sicut docet donatus. idẽ de amo & deiero rñ incremento dãr. & deiuriũ ab au. gel. elegãter dictũ ipsũ iusiurãdum. quẽadmodũ deiera solemus ꝑ nomẽ numinis: ita hic ꝑ nomen sororis iurabat. Exoletis. adultiorib⁹ cynedis ab exoleo uerbo deducit exoletus. plaut⁹ domi reliq exoletã uirginẽ grandẽ quæ exoleuerat ut interpꝫ priscianus in. ix. Prostrauerit. ꝓstituerit subiecerit: cõstuprãdas: uñ pudicitiæ ꝓstratæ dixit i cæsare. itidẽ cõmodus cõcubias suas cõstuprari iubebat ipso uoluptatis cã conspiciente. In cã emilii lepidi. iosephus li. xviii. antiqtatũ refert emilium regulũ plurimos cõgregasse ut siue ꝑ illos siue ꝑ semetipsum alacriter caiũ interimeret. idẽ at minutianũ nõ paruam hoiũ multitudiẽm ad caiũ oppimẽdũ cõpasse: ut lepidũ ulcisceret amicũ suũ: quẽ cũ aliqbus suis cõcubnis caius extixerat: uñ & sibi timebat ne simila a caio pateret. Quasi adulteras. tanq̃ adulteriũ cõmisissent cũ lepido emilio: quas ipse ꝓstituerat. Tres gladios. duos. s. pp duas sorores agrippinã & liuiã: tertiũ uero pp emiliũ lepidũ. tanq̃ cõsciæ cũ illo fuissent isidiaꝝ. Marti ultori. dictũ est supius quẽadmodũ augustus extruxit edẽ marti cognomẽto ultori quã uouerat bello philippẽsi ultione paterna suscepto. Elogio. elogiũ dicimus testificatõem tã i bonã ptẽ q̃ in malã. id uerbũ frequẽter iuenies apud iurisconsultos. seneca. decessit negotiator testamento oĩum bonoꝝ suoꝝ reliquit formosũ heredẽ & adiecit elogiũ: quia pudicã compi. Ad officiũ. absolute officium dicimus id qđ nouæ nuptæ deducendæ nuptialiq; põpæ celebrãdæ ipendit. iuuenalis officiũ cras prio sole mihi pagendũ in ualle quirini. atherius orator rũ defenderet reũ libertinũ cui obiiciebat: q patronicõcubinus fuisset dixisse fert. ĩpudicitia in igenuo crimẽ est in seruo necessitas in liberto officiũ. ex eo ipudici & obsceni aliquãdiu officiosi uocitati sũt. Ad se. tanq̃ uxor sua esse ex hoc satis liquet cur dixerit matrimonia cõtraxerit turpius an dimiserit nõne turpissimũ est matrimoniũ ita cõtractũ impãdo ut aliẽa uxor ad ipsum deducat: nõne dimissio turpior repudiãdo statim & mox relegando. nimiꝝ talia sunt plena ois dedecoris atq; dehonestamenti. Prioris mariti. s. cai pisonis. Adhibitum. s. caligulam inuitatum a pisone ad nuptias. Tpe medio. illis. s. duobus annis: qui fuerunt inter repudium & relegationem.

Elogium

Impudicitia in libro officium Officiosi impudici

M. A. N. Risisse: si qs ridei eẽt aus⁹. Capitale fuit. capitali crimini datũ. Trãscurrisset: celeri quodã & in reqeto pene transcursu euasisset. Quãtiscunq; de rebus: de rebus q̃rum uis ampli põderis. Deierauit: iurare ꝑseuerauit. Reliquas sorores: Liuillã & Agrippinã. Dignatiõe: honore dignitate. Prostrauerit: stuprãdis subiecerit. Quo: qua pp. In cã æmilii lepidi: qui in caligulã cũ pluribus coniurarat. Iosephus hispano genere ortũ æmilium lepidũ significare ui de eius cõiuratõe apud eũdẽ plura. Chirographa: libellos ꝓpria manu notatos. Reqsita: dubiũ q caligula sororibus fraude extorserit an illæ potius stupri cõsuetudine a cõiuratiõis cõsciis reqsiuerint: qbus uulgatis nõ solũ cõspiratio patefacta: sed & illaꝝ & adulteria inotuere. Diuulgauit: in aptũ rettulit. Elogio: testificatiõe. Cõtraxerit. quæ fuerit. Turpius: ĩpudẽtius: ac minus honeste. An dimiserit: soluerit. repudiarit. An tenuerit: retinere ꝑseuerauerit: Ad officiũ: ad nuptias celebrãdas. Ad se: domũ suã. Repetisse: usũ cõgressum. Prioris mariti: pisõis. Tpe medio: biẽnio. s. Adhibitũ admotũ: uocatũ. Mãdasse: pisõi iussisse. Vxorẽ me-

amq̄ uā mihi uxorē destinaui. ¶Præmere: illi hærere: inulti iminere. ¶Edixisse: edicto denūciasse. ¶Romuli: q hersiliā rapuit: fuit. n. ea una ex Sabinis: q̄ raptæ fuerāt Triginta numero fuisse qdā tradiderūt: Valerius antias qngentas uiginti septē: Iubas sexcentas numero tresq; & octogīta: Plures hersiliam Romulo cessisse affirmant: qdā tū in qbus Lenodotus fuisse ut nō Romulo sed hostilio claro īter romāos uiro nupsisse pdiderūt. ¶Augusti: siqdē ille festinatas Liuiæ nuptias suspectiores reddidit. ¶Loliā paulinā: Plīlolā paulinā q fuit. C. pricipis matrōa. ¶Nuptā: memio locatā: Eusebius auctor ē memiū a Caligula īpulsū ut Scriberet uxorem suā esse sibi filiam. ¶Auiæ eius: loliæ. ¶Quōdam: quum forma. s. & ætate floreret.

ad Pisonem cōtra accōbentem: noli uxorem meam ṗmere. statimq; cōuiuio abduxisse eā secum: & ṗximo die edixisse matrimonium sibi repertum exemplo Romuli & Augusti. Loliam Paulinam Caii Mēmii consularis exercitus regentis nuptam: facta mentōe auiæ eius ut quondā pulcherrime subito ex ṗuincia euocauit; ac perductā a marito cōiunxit sibi breuiq; missam fecit interdicto cuiusq̄ in perpetuum coitu. Cesoniam neq; facie insigni: neq; ætate integra: matrēq; iam ex alio uiro trium filiarum; sed luxuriæ ac lasciuiæ perditæ: & ardentius & constantius amauit: ut sæpe chlamyde peltaque & galeā ornatam & iuxta adequitantem militibus ostēderit: amicis uero etiam nudam. Quam enixam uxorio nomine dignatus est: uno atque eodem die professus & maritum se eius & patrem infantis ex ea natæ. Infantem autem iuliā Drusillā appellatam ṗ oīum deaꝝ tēpla circūferēs Mineruæ grēio īposuit: alēdāq; & īstituēdā cōmēdauit Nec ullo firmiore iudicio semis eē credebat; q̄ feritatis q̄ illi quoq; tanta

¶PHI. ¶Ad pisonē neogamō i. notū maritū cui nubebat huius horestila. ¶Cōtra accubantē. e regione & ut dici solet ex opposito discūbētē. ¶Premere. ex more sponsoꝝ q subagitāt in conuiuio sponsas. ¶Edixisse p edictū publicasse. ¶Exēplo romuli. historia notissima est quēadmodū romulus ex raptu sabinaꝝ sibi repertit uxorē noie hersiliam de qua sic ait silius in. xiii. punicoꝝ: is & martigenæ thalamos spectare qrini hersiliā certe: hirsutos cum sperneret olī gens uicina procos pastori rapta marito. hæc in deā demutata est: quā horā uocant: de qua itellexit gellius i. xiii scribens salatiā esse neptuni horam quirini nerienē martis. ouidius in. xiiii. mutat horāq; uocat q nunc dea iūcta qrino ē. ¶Augusti. qui liuiā drusillā pregnātē abduxit a matrimonio tiberii neronis. ¶Loliā paulinam. scribit

hersilia uxor romuli

hora qrino iuncta

plinius se ui disse loliā pauliam cai principis uxorē i spōsaliū cerimoniaꝝ cena smaragdis margaritisq; opertam alterno textu fulgētibus toto capite crinibus spiris auribus collo monilibus digitisq; nec dona ṗdigi pricipis illa fuerāt: sed auiæ ṗuinciaꝝ. s. spoliis partæ. ¶Auiæ eius. s. loliæ paulinæ: tāq̄ i nepte regenerata uideri posset a uita pulchritudo. sepe. n. nepotes neptesq; reddūt similitudinē auoꝝ & auiaꝝ. sicut ille niceus nobilis poeta i auū degenerauit ethiopē. ¶Perductā. quasi ṗ ui abductā. ṗducere. n. inuitaꝝ ṗsonaꝝ. uti pductores dicti. ¶Interdicto. uetito ṗhibitoq;. pena ṗfecto nō leuis est hec ad feminā puniendā: qd. n. pōt feminæ maxieq; uirosæ esse grauius: q̄ priuari cōcubitu: i quo sūmū bonū collocauit. feminæ plinio aristotele hesiodo auctoribus auidiores sunt coitus estiuo tpe. uiri uero hiberno. ¶Neq; etate itegra. etas itegra dr ipsa iuuenta. q plena est & sāguine uiget qui ē integer i iuuenibus: & ut dicūt physici minuit senio. Virg. uos o quibus. iteger eui sāguis ait. Idē i nono eneidos. atq; iteger eui Ascanius hoc ē ut expoīt seruius adolescens: cui adhuc itegra supest. scribit auicena etatē adolescētiæ eē usq; ad trigesimū annū: etatē uero cōsistētiæ q uocat ætas pulchritudinis esse fere usq; ad. xxxx. annū. Etatē uero minuēdi dici cū uirtus amittit. q ē etas senectutis. ¶Matrē. q. s. peperat ex priore marito. est. n. mr ut dialectici dicūt relatiuū nomē: sicut & pr qd ad aliqd referi. ¶Chlamide. ornamēta sūt militaria de qbus supra satis ac sup. est. n. pelta scutū amazonicū lunatū: unde lunatas peltas dixit poeta. ¶Nudā: i hoc imitatus ē cādaule lidiæ regē q uxorē gygi sodali suo nudā demōstrauit: quo facto sibi exitiū & gygi regnū cōparauit: historia tradit a iustino & herodoto copiosissime. ¶Enixā. cū pepisset: eniti. n. parere est. ¶Uxorio. ut uxor pricipis uocaret. ¶Per tēpla circūferens. auctor est iosephus caiū ad tantā insaniā ṗrupisse: ut cū ei filia fuisset exorta: eā pducens i capitoliū super genua simulachri cōstitueret cōmunē sibi natā iouiq; cōfirmans duos patres uni ṗli cōstituens. ¶Mineruæ gremio. Ci. quōdam gloriatus est se a minerua oēs artes edoctū fuisse. ¶Instituendā. instituitis disciplinisq; formanda ab ipsa minerua utpote artiū dea. scitu dignū relatuq; est qd tradit martianus de minerua eā. s. natā esse sine matre: q̄ in fœminis prudētia nō est: cuius dea est ipsa minerua. uersus martiani sunt hi in hymno palladis: quā de patre ferūt sine matris federe natā. ṗuida consiliū quod nescit curia matrꝝ. huic sententiæ astipulatur illud aristotelis ex secundo politicoꝝ: consilium in femina esse inualidum.

etas itegra

Etas pulcritudinis

lūata pelta

minerua sine trecur

¶M. AN. ¶Ex ṗuincia quo maritū fuerat secuta. ¶Productā: a marito abductā. ¶Cæsoniā: pōponii orphiti ut plinius scribit & uestiliæ filiā octauo mēse: qd rato accidit: natā: credit Caligula ab ea amatorio poculo cōmuni sēsu alienatus. Iu. cui toti tremuli frōtē cæsonia pulli ifudit. ¶Neq; ætate ītegra: sed floráti illius parte exacta. ¶Perditæ: affrenatæ. ¶Clamidæ: militari ueste pallio pene aduersa: plau. puer cape clamide & da palliū. ¶Pelta: scuto. Ver. ducit amazonidū lunatis agmina peltis. ¶Nudā ōnderit. ¶Quā enixā ṗtu solutā. ¶Uxorio noie: uxoris appellatiōe dignat' ē. ¶Uno eodēq; die: eadē luce se & puerpæ maritū & puellæ patrē ṗfessus ē quo itelligi pōt nō prius eā ṗ uxore hūisse q̄ ex illa pr sit fact'.

¶PHI. ¶Iam tūc.adhuc infanti. ¶Incesseret.ipeteret inuaderet. ¶Ptolomeū regis iubę filiū.scribit plut.i antonio cleopatrā antonii & cleopatrę filia nupsisse iubę regi humanissimo & pulcherrimo.tranqllus sen tire uī nō cleopatrā fuisse appellatam filiam mar.antonii:sed helenā:quę nupsit iubę.unde cur hic esse ille ptolomeus:quē ꝓdi dit plinius in.v.a caio cęsare necatū cuius mortē dum ulcisci conatur seruus edemon mouit arma romana. ¶Cōsobrinū.cōsobrinos appellamus auctore dōato eos:q ex fr̄e & sorore nati sūt:so brini uero ex duabus sororibus dr̄r quasi sororini.patrueles aūt ex fratrib⁹ noiati.ꝓter ea cōsobrinus ꝓpin

Sobrini

patrueles

iā tūc erat ut ifestis digitis ora & oculos simul ludēti isātiū incesseret.

De crudelitate eius cōtra ꝓpīquos & cæteros.

LEue ac frigidum sit his addere quo ꝓpinquos ami cosq; pacto tractauit Ptolemeum regis Iubæ filium cōsobrinum suū (erat enim & is.M. Antonii ex he lenæ filia nepos) & in primis ipsum Macronē ipsam Enniā adiutores imperii quibus omnibus pro necessitudinis iure: proq; meritorum gratia cruenta mors persoluta est. Nihilo reuerentior leuiorue erga senarum;quosdam summis hono ribus fūctos ad esedum sibi occurreret togatos per aliquot passuū milia & cœnanti mō ad pluteum mō ad pedes stare

quitatis nomē est & i hoc signifi catu accipit' hic a trāquillo: tanq̄ cōsobrinū dicas necessariū & ꝓ pinquitate cōiunctū. ¶Pro ne cessitudinis iure. hoc ad ptolo meum consobrinū referēdū.ne cessitudo.n.dicitur ius quodā & uinculū religiose cōiunctionis affinitatisue. ¶Promeritoꝶ gra hoc ad macronē & enniā referri debet:qbus adiutoribus impīū adeptus ē caligula de quibus di ctum ē in supioribus. ¶Ad ese dū sibi occurrere sensus ē caligu la ꝓmisit quosdā senatores toga tos instar anteabulonū atq; satel litum cursitare sibi iter facienti ī carruca.est.n.esedum genus currus:unde & ess. darii dicti.de quo suo loco dictum est. legimus apud dio doꝶ & pliniū sesostrē egypti regem fuisse tam supbum tanq; insolentē ut reges solitus sit iungere ad curꝶ loco equoꝶ & sic triumphare ire q; ad templa & p urbem iter facere. hinc lucani i lud est.uenit ad occasum toundiq; e extrema sesostris qui pharios currus regum ceruicibus egit. ¶Mō ad pluteū.ad thoꝶ triclinia retinaū pluteum tabulam dicimus & accipimus ꝓ fulcro ipsius thori discubitorii.marcialis nā pluteo tun dice tutus et atsunt & plutei militares de qbus cæsar in cōmentariis:est & pluteus grāmaticalis:de quo psi us. ¶Nec pluteū cedit:sidonius.grāmaticales pluteos ant athenei cuneos:aur armaria extructa bibliopo laꝶ. A pluteo q̄ tabula ē deriuatur plutealis.unde a cicerone dicta sigilla plutealia imagūculæ pluteis hoc ē tabulis inclusæ. Locus ē mendosus & obiter emaculandus i epistolis ad atticū.in qbus sic legit'. ꝓterea hip pos tibi mādo.quos in territorio atrioli possim icludere & putealia sigillata duo. in paucissimis his uerbis triplex menda inoleuit.nā ꝓ hippos legendū est typos:significat aūt typus formā figurā & ueluti exēplar.si cuti i sacris lr̄is dr̄ arca eē typus ecclesiæ.& sexcēta similia.illud uero putealia sigillata corrige plutealia sigil la.petit.n.ab attico fictilia simulacra:q̄ pluteis ueluti loculamentis cōtinent'.aūt est illud pluteiū seruare ele anthas. ¶Ad pedes.seneca li.iii.de beneficiis:seruus q cenanti ad pedes steterat narratq; iter cenā ebrius dixisset scrib t agretius grāmaticus circumpedes dici obsequia seruoꝶ:aū pedes amicoꝶ:hinc est illud lu culenter a Ci.dictū in uerrinis.seruos artifices pupilli cū hēret domi:circūpedes aūt hoīes formosos & litte ratos suos esse dicebat.marcialis a pedibus ea forma seruos noiat:qua a manu ab epistolis a secretis nuncu pant'.de qbus alibi pluribus.caligula cū tractaret senatores pinde ac togata mācipia:quosdam habebat ad pedes.i.loco eoꝶ ministroꝶ:qui dn̄is ad pedes stare dr̄r.sicut ad manum dixit Ci.fuisse seruū graccho. ¶M.AN. ¶Sui seminis:a se genitam. ¶Feritatis:quia paterna feritate esset prædita. ¶Illi: drusillæ. ¶In festis:uiolentis & ad iniuriam propensis. ¶Incesseret:infestaret. ¶Leue & frigidum:minore detestatione dignum:siquis maiora eius attendat scelera. ¶Consobrinum minor Antonia Antonii & octauiæ filia:ex druso Germanicum Genuit:Germanicus Caligulam Antonii pronepotem contra: helenæ eiusdem triū uiri filia quæ ex cleopatra orta est iubæ nupsit:iuba Ptolemeum ut tranquillus ait genuit:Ptolomæus er go nepos fuit non pronepos:quod si ita est qua ratione consobrini dici possint:quum ne,in gradu quidē sanguinis conueniant Tranquillus uiderit: uide tamen ne cum idem inquit erat is Antonii ex hele næ filia nepos:fecissetq; interim Ptolomei & Iubæ,patris mentionem Iubam antonii nepotem non Ptolo mæum dixerit nam pronomen illud ad utrunq; referri potest:ut iubas ptolomæi pater fuerit:helenes & iubæ filius:sic Antonii nepos ptolomæus uero ex secundo Iuba eius pronepos:sed quod duo fuerint iu bæ post illum qui a.C.cæsare uictus sibi mortē,consciuit non reperio:spartianus Traianum adriani conso brinum appellat cum non multo ante Aelii patris ipsius adriani consobrinum dixisset:illud adiciā plu tarchum cleopatræ & Antonii filiam quæ iubæ nupsit non helenem ut Tranquillus prodidit: sed cleopa tram ait appellatam:De ptolemæi cæde plinius Romana inquit arma primum Claudio principe in mau ritaniam bellauere ptolemæum regem a.C.Cæsare interemptum ulciscente liberto Aedemone. ¶Enni am per quam fuerat Macroni insinuatus. ¶Cruenta mors:non ueneno aut citra cruorem sed ferro illata ¶Quosdam.senatorii ordinis. ¶Ad esedum:ad currum. ¶Ad pluteum: plutei crates erant corio crudo intextæ:quæ apponi solebant militibus opus facientibus Tabulæ ad hæc quibus aliquid præsepitur plu tei sunt dicti Iu.& iubet archetypos pluteum seruare cleantas:de loco igitur tabulis circa triclinares toros septo intelligi credo oportere. ¶Ad pedes:infra se. ¶Succinctos:ministerii causa expeditos. ¶Volupta

Essedum

Reges ad currū se sostris

pluteus

ad pedes

circūpedes

a pedibus

ria morte:quam sibi ipsis ultro cõsciuissent.¶ Edicere:edicto significare ut natalis illius dies celebraretur. ¶ Abrogauit:ademit.¶ Sine summa potestate:sine consulibus.¶ Coniuratione:æmiliana credo.¶ Inquietatus:quietis hora molestatus.¶ Fremitu:discursu & clamore loca in circo per noctem occupantium subiicet.n.Circus palatio.¶ Gratuita loca:quæ primo adeuntibus uacabant utpote omnibus communia. ¶ Tumultum:subitam fugientibus trepidationem.¶ Elisi:nocturno compressu enecti. ¶ Decimas:congiarii genus fuisse crediderim quum sit decima alioquin cuiusq; rei portio.quam ueteres diis offerre solebant.¶ Maturius:tempestiuius q̃ dari consueissent:erant & decimæ tributi genus siue uectigalis : Cicero neq; ex portu neq; ex decimis neq; ex scriptura uectigal seruari potest.¶ Equestres:loca unde eq̃tes spectabant:quæ & equestria sunt dicta:Anneus Seneca equestria omnium equitum romanorum sunt:& iterũ quum in theatrum ueni si plena sunt equestria:lu.& de puluino surgat equestri.¶ Ab infimo quoq;:q accipiendæ decimæ cupiditate confu o ordine:aut equestria occuparet ut propius adesset:aut certe per illa nondum equitum multitudine referta temere ruerent:neutrum.n.sine ordinis iniuria indignationeq; fieri poterant:Iosephus in ludis qui in honore.C.cæsaris in palatio celebrabantur id accidisse significare uidetur.¶ Reductis:complicatis.

succinctos lintheo passus est.Alios cũ clam interemisset citare nihilominus ut uiuos pseuerauerit:paucos post dies uoluntaria morte perisse mẽtitus.Consulibus oblitis de natali suo edicere abrogauit magistratũ:fuitq; per triduum sine summa potestate res publica.Quæstorẽ suum in cõiuratiõe nominatũ flagellauit ueste detracta subiectaq; militũ pedibus: quo firme uerberaturi insisterẽt.Simili sup̃bia uiolẽtiaq; cæteros tractauit ordines.Inq̃etatus fremitu gratuita i circo loca de media nocte occupãtiũ oẽs fustib⁹ abegit:alisiq; p eũ tumultũ uigiti ãpli⁹ eq̃tes rõani:totidẽ mr̃onæ sup inumerã turbã cæterã;Scænicis ludis iter plebẽ & eq̃tẽ cãm discordiarũ serẽs decimas maturi⁹ dabat ut equestres ab ĩfimo quoq; occuparẽt.Gladiatorio munerẽ reductis iterdũ flagrãtissi-

¶ PHI. ¶ Succinctos lintheo.more ministrorũ.oratius.succinctus cursitat hospes natali suo edicere.p edictum publicare diem suum natalem.ut.s.a po.ro.coleretur.¶ Abrogauit.sustulit detraxit ademit.derogat̃ legi cum pars detrahitur.abrogatur legi cũ prorsus tollitur.obrogare uero est legis prioris infirmãdæ cã legẽ aliã ferre.Ci.tria hæc uerba iunctim locauit quadã ad atticũ epistola cũ ait.abrogare derogare obrogare sine frau de sua non liceat.¶ Sine sũma potestate.sine cõsulibus.est.n.cõsularis potestas romæ summa & maxima. ¶ Cõiuratiõe.facta.s.aduersus ip sũ caligulã.ea significari uidet̃ quæ auctore emilio lepido facta

Derogat̃ abrogatur Obrogare

est uel quæ mox per munitianum excitata.¶ Firme insisterent.tanq̃ uestis pedes uirgatorum contineret ne per lubricum pauimentum laberentur.¶ Ceteros ordines.equestrem & plebeium.¶ Gratuita loca.gratis & sine mercede concessa occupantibus.¶ Elisi.obtriti exanimati per elisionem & conculcationem dum fustibus e circo tumultuosissime abiguntur.¶ Et equitem.ordinem equestrem.¶ Decimas.nomẽ est imperatoriæ liberalitatis:de quibus credo locutum esse epigramatarium poetam sic scribentem: cũ dati sint equiti bis quinq; nummismata.quare bis decies solus sestiliane bibis.uidetur autem innuere datas esse solis equitibus decimas:& est sensus cum celerius solito daret decimas effecit ut plebeii & infimi occuparent loca equitum:ex quo rixæ oriebantur inter equites indignantes occupari sua sedilia & per plebeios occupantes.quid si legamus decima & referas ad horam.quod magis placet:ut sit sensus caligulam exhibuisse histriones in ludis ante decimam horam ut ex hoc plebeii causa spectandi occuparẽt equitum sedilia.unde discordiæ quod cupiebat princeps exoriebatur inter plebem & equites.¶ Maturius.citius & festinantius.quam ex more dari solerent.¶ Vt equestres.corrige equestria.sunt enim equestria loca in quibus equites spectantes sedebant sicut popularia in quibus populus & plebes spectare consueuerat.unde infra dicet tranquillus quia pars maior intra popularia deciderat.de equestribus sic inquit seneca.cũ in theatrum ueni si plena sunt equestria.¶ Reductis uelis.forum integi solebat quando gladiatoria spectacula edebantur.unde ait pli.cæsarem totum romanum foꝝ intexisse:quod munere ipso gladiatorio mirabilius uisum tradunt.marcellus uelis foꝝ inumbrauit ut salubrius litigantes consisterent.carbasina uela primus in theatro duxisse traditur lentulus spinter apollinaribus ludis.caligula ut pestifer ex omni parte eẽt.p.po.spectacula quoq;:quæ uoluptatis causa comparata sunt conuertebat in supplicium cũ sublatis & cõplicatis uelis spectaculoꝝ spectatores estu solis feruentissimo cõficerentur.
¶ M.AN.¶ Velis quibus theatꝝ flagranti die iumbrabatur:Mar.& põpeiano uela negata noto ad quos casus sæpe.n.uentorum ui uela ipsa intendi non poterant umbellis uti consueuere: Martialis accipe quæ nimios uincant umbracula soles:sit licet & uentus te tua uela tegent:publica igitur uela caligula æstuanti die ut populum incommodo afficeret medio spectaculo obstructis theatri exitibus nequis abire posset repente cõplicari iubebat dignus ipse qui si qua superfuisset illi populo maiorum indoles subito in cursu in crucem sublatus non solum per æstum & contumeliam eminentissima theatri parte torqueretur : sed caucaseis etiam rupibus teligatus ut de prometheo uetustas fabulata est rediuiuis uisceribus aquilas & uultures pauisset.

Equestria popularia

Velis foꝝ ĩumbrare

mo sole uelis emitti quenq̃ uetabat. Remotoq; ordinario apparatu rabidis feris uilissimos senio confectos: gladiatores quoq; pegmares: patres familiarum notos sed insignes debilitate aliqua corporis subiiciebat. Ac nonnunq̃ horreis præclusis populo famem indixit.

Item de seuitia & crudelitate eiusdem

SAeuiciã ingenii p hæc maxime ostendit: quũ ad saginã ferarum muneri præparatarũ carius pecudes

Bestiarii

¶PHI. ¶Emitti e spectaculo. uolebat. n. sublatis uelis flagrãtia solis spectatores infestari. ¶Ordinario apparatu. p apparatũ ordinariũ muneris gladiatorũ intelligit gladiatores in gladiatura exercitatos & armaturas gladiatorias: qbus digladiabãtur ad pascendos oculos spectatorũ. bestiariũ quoq; qui aduersus feras depugnãt erãt ordinarii. caligula hoc legitimo apparatu sublato in locũ fetissimorũ famosissimorũ gladiatorum substituit gladiatores senio debilitatos: quos pegmares tranqllus appellat: tanq̃ i pegmate solitos depugnare: qd leuioris operæ & magis puerilis q̃ gladiatoriæ pugnæ certamen est. hi feris maxime seuientibus obiiciebãtur: a qbus truculenter lacerabant. sũt. n. pegmata machinæ ex ligno cõpactæ q̃ in põpa uoluptatis causa circunferri solebãt: dr̃ pegmata a uerbo græco. [Greek] quod est ludo: siue [Greek] quod significat pango & extruo. de his seneca ad luciliũ scribens tradit hæc. his annumeres licet machiatores qui pegmata per se surgentia excogitãt & tabulata i sublime crescentia. hinc illd ab epigrãmatario poeta dictũ est & crescãt medii pegmata celsa uia. Seruius in tertio cõmentario georgicorũ refert pegmata cõponi solita ab editoribus ludorũ theatraliũ. Iosephus in. vii. belli iudaici docet quẽadmodũ in pompa triũphi: quẽ titus & uespasianus imperatores ex deuictis hierosolymis cõiter egerũt: maximũ stuporem pegmata quæ portabãtur attulerũt. multa. n. in tertiũ tidum quartũq; surgebat. magnificẽtia fabricæ cum admiratione delectabat. In his machinis simulachrũ belli representatũ fuisse significatur alii fugere alii capi uiderentur. & p singola pegmata dux captæ ciuitatis agebat: ita ut captus fuerat ordiatus. plinius quoq; auctor est in. xxxiii. pegma in circo ductũ fuisse a caio pricipe: in quo fuere argẽti libræ centũ uiginti quatuor. ui trãquillus gladiatores appellare pegmares nõ eos q pegmata baiulabãt: sed q ex pegmate depugnabãt. ita. n. interptamur: subnixi auctoritate iosephi docẽtis simulachra pugnæ ex machinis pegmatũ edi solita fuisse. hoc erat crudele miserãdũq; spectaculũ uidere nõ solũ gladiatores sedẽt patres familiarũ debiles obiici feris truculẽtis. ¶Subiiciebat. substituebat. ¶Horreis pclusis. horrea nõ tam receptacula frumẽti q̃ aliarũ quoq; rerũ repositoria dici testes sunt eruditi & i primis iuriscõsulti: q plurbus in locis & peculiariter i titulo de contrahẽda emptione horrea frequẽter usurpant, p repositorio merciũ & rerũ pretiosarũ. hic horrea p granariis accipiũtur. ita. n. uarro appellat loca ubi granũ frumẽti cõdebãt: idẽ horreũ ab horr ido dici interpretat: quod antiq farreũ dicebãt a fare. legimus seuerũ imperatorem romanũ cum uita excederet septem annorũ canonẽ po. Ro. reliquisse: oli heliogabalus iussit canonẽ po. ro. unius anni frumẽtariũ meretricibus lenonibus: exoletis ĩtramuranis darĩ: cũ eo tpe iuxta, puisionẽ seueri & traiani septẽ annorũ canon frumẽtarius Romæ eẽt: primã semp rei frumẽtariæ & annonæ urbicæ rationẽ habuerũt principes ro. qm̃ ut inquit aurelianus scribens ad pfectum annonæ. populo Romano saturo nihil põt esse letius. unde merito uitupãdus Caligula: qui horrea preclusit ut ita Romanum po. famæ rideret periclitantem. signat autẽ horrea nõ tam priuata q̃ publica: ex quibus frumentum uenale promebatur fuisse peeclusa. Scribit Iosephus horrea decenter instituta fuisse a caligula propter aduentum nauium frumenta ex egypto deferentium. sed dum segnius construuntur. opus semiperfectum est relictum. Romæ fuerunt horrea sempronia appellata a sẽproneis gracchis instituta ad custodiam frumenti publici. ¶Ad saginã ferarũ. ad feras saginandas: est. n. sagina pinguitudo. inde saginarium dicitur locus accommodatus ad saginandum altilia. Varro in. iii. de re rustica pullos anserũ includunt in saginario. ibiq; polentam & pollinem aqua madefactam dant cibum. ita ut per dies saturent. luculenta est apud senecam sententia ad taxandam gabeonũ uomitorũq; luxuriam: corpora inquit istorũ in sagina: animi in macie & ueterno sunt. a sagina fit saginarius saginaria rum. unde a seruio dicitur mulus saginarius & mula saginaria leges sumptuariæ ut inquit tertullianus iubebant inferri cenam non amplius q̃ unam gallinam & eam nõ saginatam hoc est sagina opimatam. ¶Muneri pparatarũ ludo bestiario. spectaculo ferarũ. hinc munerarii dicti qui non solum munera gladiatoria sed & spectacula uenatiõesq; ferarũ exhibebant. & hoc est quod ait columela li. viii. arietes miri coloris sicut alias bestias muneratus deportari. apuleius in. iiii. metamorphoseos docet quemadmodum quidã noie demochares editurus munus gladiatorũ atq; uenatorũ comparabat copiosum numerũ ursarũ. easq; saginabat atq; prepabat ad publicas uoluptates instruendas. ¶Carius: maiori pretio. ¶Pecudes. quibus alerentur & saginarẽtur feræ præparato ludo bestiario.

pegmates

pegmata

Locus martialis

Horrea

Farreum

Canõ frumentatius

Sagina

Sagmariũ

mulus saginatius

munerarii

¶M. AN. ¶Emitti uetabat: ut ad unum oẽs æstu conficeret. ¶Ordinario apparatu: reliqua spectaculorũ pompa. ¶Vilissimos: abiectissimũ quenq;. ¶Gladiatores pegmares: ad pegmata huc & illuc moliẽda seruatos: erant pegmata ligneæ & sublimes machinæ quæ ad spectaculorũ pompam in theatrũ deportabãtur Anneus Seneca his annumeres licet eorũ machinatores qui pegmata p se surgentia excogitabãt & tabulata tacite in sublime crescẽtia & quia pegmata ut dixi portabantur: quod Iosephus clare demõstrat, p quorũ inquit magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes timebant: pegmares gladiatores eos dictos crediderim: qui parte reliqua corporis ferro debilitata: quia gladiaturæ iam minus idonei essent peg-

matibus deferendis adhibebantur: quidam pegniatas leguntur: uelut ab eo sint dicti qd græci [illegible] ludibria appellant. ¶ Horreis: qbus publica asseruabatur, annona: unum tantū laude dignū Caligula suo principatu gessisse: iosephus ait qd circa regium & syriam frumenti horrea cōstituisset. ¶ Per hæcque si licet dicam. ¶ Ad saginam .i. cibū plinius de orca ante tiberina ostia oppugnata: & dum inquit saginā prosequitur in littus fluctibus impulsa. Iu. propera stomachū laxare saginis. ¶ Muneri: uenationū Lactantius & primitus quidem uenationes: quæ uocantur munera. ¶ Pecudes: in cibū dandæ. Iu. & multa pascendū carne leonē. ¶ Laniandos: laniatui obiiciēdos. ¶ Adnotauit: ascripsit destinauit. ¶ Custodiæ: locorum q bus fontes asseruantur. ¶ Nō inspecto elogio: utroq; uersum id uerbum potest accipi .s. quidem & crimina tionem intelligere potes & defensionē. ¶ Intra porticum: qua custodias recognoscebat: & quo fontes ad eius trahebantur præsentiam.

Cōparare

comparar entur ex noxiis laniandos adnotauit: & custodiarum seriem recognoscēs nullius inspecto elogio stans, tantū modo itra porticū mediam a caluo ad caluū duci īperauit: Votū exegit ab eo qui pro salute sua gladiatoriam operam promiserat: spectauitq; ferro dimicantem: nec dimisit nisi uictorē: & post multas præces: alterū q se piturū ea de cā uouerat: cūctantē pueris tradidit uerberatū infulatūq; uotū reposcētes p uicos agerēt: quoad præcipitaret ex aggere: multos

¶ PHI. ¶ Compararentur: admiror hieronymū reprehendere ruffinum tanq̄ latine dixerit cōparare p emere: cū istud uerbū non solum apud recētiores: sed etiam apd uetustiores scriptores in hoc significatu frequēter reperiatur: iurisconsultus titulo de re militari milites inquit agrum cōparare prohibentur in ea prouincia in qua bellica opera agunt: item is qui contra disciplinam agrū cōparauerit iq; e

tari prohibetur. M. cato reliqua quæ cōparanda sint siquid desit in animū uti cōparētur. idem prædiū cū cōparare cogitabis sic in animo habeto uti ne cupide emas. ¶ Ex noxiis: fontibus. ¶ Laniandos: a feris: scilicet muneri præparatis: & ita uicem cibi præstabant feris: ex hoc feritas execranda caligulæ notatur: qui feceret humanis carnibus: cōsimiliter apuleius prodidit democharem editorem ludorū habuisse noxios qui suis epulis bestiarum saginas instruebant. ¶ Custodiarum. supra declarauimus & in notis seruii habiande scripsimus custodias accipi pro carcerarius hoc est pro his qui carcere continētur: adq; auctoritatibus eruditorum ualidissime confirmauimus ad rem roborandam: addatur hæc quoq; fultura ex iulio firmico transcripta: qui tradit libro quarto matheseos: quod luna in nocturna genitura faciet carceris præpositos custodiarumq; custodes. ¶ Elogio: titulo & testificatione noxiarum cōmissarū. ¶ Serie. uerbi gratia: ut homicidæ simul fures simul & fontes consimiliū delictorū iunctim locarentur: in quā sententiam est illud tertulliani ex apologetico ubi elogium in eadem significatione qua hic dictum est a uobis nocētes uariis criminum elogiis recēsentur. ¶ A caluo ad caluum: prouerbialis hæc est eloquutio: qua significatur iussisse caligulam ad supplicium duci custodias indifferēter: & nullo habito discrimie delictorū cū enim recognosceret custodias: duo forte aderāt calui alter in summo alter in imo: uit īter duos caluos oēs custodiæ cōtinerētur: tunc caligula stans in porticu in qua agebatur recognitio carcerariorū iussit ut carnifices ducerēt ad supplicii custodias oēs incipiendo ab uno caluo qui erat primus & eundo ad alteę caluūq; erat nouissimus: & ita indifferēter oēs dediti sunt supplicio capitali citra cōsiderationē ullā & pensitationē: quis plus: qs minus delinquissent: & nūquid oēs pena capitis forēt puniēdi: nō .n. leuis culpa capitaliter puniēda ē: ut magna culpa: & hoc ē qd ait a caluo ad caluū: in quo alioqn docti hallucinātur atq; cecutiunt: huius rei auctor ē diō ap græcos scriptor luculentus. ¶ Duci: proprie est significanter locutus ē: nam ut inquit donatus ducitur quis ad supplicium deducitur ad letitiam: in eodē significatu illd a seneca dictum est duci te iussi apud curtium: sic inquit hermolaus: nos iube duci ut quod ex tua morte petieramus consequamur ex nostra. ¶ Votū exegit: repetiit tāq debitū: ut id .s. psolueret. ¶ Gladiatoriā operā: more gladiatoris digladiaturum in spectaculo. ¶ Ea de causa: p salute caligulæ: est quæstio apud eruditos nūqd possit mutare fata: qui se deuouit morti p alterius salute. ¶ Infulatū: uittatū & infulis ornatū: quo ritu uictimæ imolandæ præparabantur: hic a poeta ferri mihi sacra parari & sacræ fruges & circū tēpora uittæ ab infula enim ut aiūt grāmatici: quæ fascia est uittem dependent ab infula infulati quoq; sacerdotes nominātur. sidonius uel insulatis ară ad thuricremā rotare mystas. ¶ Votū reposcētes: ut .s. uotū exolueret quo se periturum uouerat p salute caligulæ. ¶ Per uicos: uicatim p omnes urbis romæ uicos: de quibus suo loco dictū ē. ¶ Ex aggere. aggerē significat: quē tarquinius superbus extruxit: de quo plinius i. iii. sic refert: claudit roma ab oriēte agger tarquinii superbi iter prima opere mirabilis: namq; eum muris æquauit: qua maxime patebat aditu plano: de hoc sensisse uidetur Iuuenalis illo uersu plebeium in circo positum est & in aggere fatum.

Custodiæ

elogium

a caluo ad caluum

duci te iussi

agger tarquinii

M. AN. ¶ A caluo ad caluū. a caluo custodiarū psecto ad caluū .q.d. recedat unde uenit uel unde delatus ē deferat: hāc ille idētidē uocē usurpare solitū crediderim: nisi id loci nomē fuisse dicat aliquis: qd nō probo: sino ego solere hic nō nullos segniter hærere quasi pfunda locus indagatiōe delioq; indigeat natatore: sed siqd ipsi melius aliqn fuerint cōmēti nō grauate illorū sniæ acceda. ¶ Exegit: requisiuit. ¶ Nec dimisit: missum fecisset tam diu gladiaturæ habuit obnoxium quoad uictor pugna euasisset: nec sic quoq; nisi multis precibus fatigatus ut impudentissimam hominis ingratitudinem facile agnoscas. ¶ Eadem de causa: pro ipsius egrotantis salute. ¶ Cunctantē: segnius uotū exoluentem. ¶ Verberatū: uerberibus cæsum. ¶ Infula-

tum in uictimæ speciē infulam habentē:est.n.infula ut seruio placuit fascia i modū diadematis a qua uittæ utrinq; pendent. ¶ Per uicos:usbicos qui mille & amplius numero Romæ fuerunt. ¶ Votum solutionē uoti. ¶ Præcipitaretur:præceps ageretur. ¶ Ex aggere:agger tarquinii fuit circa uiminalē collē ubi & porta uiminalis eius aggeris:strabo & plinius meminere:ut sit sensus quoad ex urbe præceps eiiceretur ea uidelicet parte qua tarquinii fuit aggere munita posset aliquis haud omnino absurde & de tarpeia rupe: unde sceleris cōuicti pcipitari sunt soliti suspicari. ¶ Honesti ordinis:equestri credo:potius q̃ senatorii.

honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla & munitiones uiarum aut ad bestias condemnauit aut bestiarum more quadrupedes cauea coercuit;aut medios ferra dissecuit;nec omnes grauibus ex causis uerū male de munere suo opinatos,uel q̃d nūq̃ p genium suū deierassent;parentes supplicio filiorū īteresse cogebat;quorū uni ualitudinē excusanti lecticā misit. Alium e spectaculo pene epulis statim adhibuit;atq; omni comitante ad hilaritatē & iocos prouocauit:Curatorē munerum ac uenationū p cōtinuos dies i cōspectu suo cathēis uerberatū nō prius occidit q̃ offensus

¶ PHI. ¶ Honesti ordinis:q̄lis ē senatorius & eq̄ster:donatus ordinē ait referri ad fortunas: unde illud ex eunucho quendam meiordinis:exponit ordinis pro pauperē:ut ita homines honesti ordinis dici possint diuites & opulenti. ¶ Deformatos:deturpatos:dehonestatos:q̄ interdū deformare significat figurare designare:Victruuius sic inquit:architectus graphidis peritus:ut deformare possit linieis imitationem quā uelit edificiorum:est aūt graphis:ut uictruuiu uerba percipias:pictura & ea maxime:quæ lineis cōstat:quæ linearis uocatur:quam ait plinius in.xxxv. inuentam esse a philocle.idem de graphide ait graphidis uestigia extant. ¶ Stigmatum a stigmate stigmaticus deriuatur.cicero o miserum:qui fideliorem & barbarū & stigmaticū putaret:quā coniugē:scribit plinius stigmata deleri columbino fimo:stigmatias prisci dici uoluerunt notis & stigmate punctos. ¶ Ad metalla:inter genera penarum metalli pena numeratur:apud iurisconsultos fit differētia inter eos qui in metallum & eos qui in opus metalli dānātur:nam qui in metallum damnātur grauioribus uinculis pmuntur:qui in opus metalli leuioribus:plinius i epistolis erat fustibus cesus:dānatus in metallum:strāgulatus i carcere. ¶ Munitiones uiarum:ad uias publicas muniendas. ¶ Aut ad bestias.paulus iurisconsultus:ad bestias dānatos fauore populi presides dimittere non debent:antiqui bestiarios eleganter appellauerūt qui cum bestiis depugnare dānati erāt.hinc a seneca ludus bestiariorū nuncupatur:quo bestiarii depugnabāt:de quibus sic ait tertullianus in apologetico iuppiter est romæ:quē ludis suis sanguine proluunt bestiariorū. ¶ Quadrupedes:donatus enarrans illud terentianum:quadrupedem constringito:quadrupedē exponit ut feram uel quadrupedem idest cum pedibus & manibus apud apuleium legimus:quēdam noie thrasilionē ad effigiē bestiæ reformatū caueæ imissum:dono datum fuisse democari munerario:caueā āt hoc i loco accipe pro ferarum receptaculo:ut apud apuleiū:bestiā factū imittimus caueæ:cauea quoq; de auibus dicitur:plautus in curgulione quis enim in caueā si forent cōclusi:itidē:ut pulli gallinacei papinius:caueæ radiorum argēteus ordo. ¶ Serra dissecuit:hoc supplicii genus passus est esaias propheta:nāq; sub manasse rege sectus in duas partes occubuit:serram ferream primus inuenit talus ex dedali sorore genitus reperta serpentis maxilla:qua lignum secuit:mox imitatus illam dentium spissitudinem serram fabricatus ē auctor diodorus i.v.bibliothecæ:plinius uero dedalum serræ inuentorem fuisse pdidit alii serrā inuētā eē ab herba noie serrata:cuius mētio fit ab eodē plinio i.xxiii. ¶ De munere suo:de spectaculo bestiaꝝ & bestiarioꝝ. ¶ Deierassent:deierare est ualde iurare sicut demirari & deamare habēt icremētū ut paulo ante annotauimus. ¶ Per suum genium:tanq̃ uiderentur sentire geniū Caligulæ nō eē adorādū:nec p numie hēdū:ti maximū iusiurādū apd priscos erat p geniū pricipis:per quem si quis peierasset puniebat:sicut scriptū ē apd iuriscōsultos titulo de iureiurādo:& ut inquit tertullianus:citius p oēs deos q̃ p unū geniū cæsaris peierat. ¶ Vni:patri. ¶ Lecticam:qua delatus spectare posset filii supplicium. ¶ Excusanti:alleganti ad excusationē ita liuius de torquato scribens ait oculorum ualitudinē excusauit. ¶ Ex spectaculo penæ:idest stati post inspectionem supplicii de filio sumpti. ¶ Epulis adhibuit:crudele facinus fuit hoc caligulæ & inhumanum sed illud persarum regis procul dubio crudelius. Qui arpalo ad cenam uocato apposuit liberos epulādos. & subinde quesiuit an placeret cōditura.deinde ut satis illū plenū malis suis uidit:afferri capita illorū iussit & quomodo esset acceptus interrogauit nō defuerūt misero uerba:nō os cōcurrit.apud regem inquit omnis cena iucunda est. ¶ Curatorem munerum:quē prefectū atq; pposituū suis ludis esse uoluerat:curatores generali appellatione dicuntur præpositi unde & a frontino de curatoribus aquarum scriptum est.

¶ M.AN. ¶ Deformatos:deformi stigmate inustos. ¶ Ad metalla:ad metallorum effusiones. ¶ Munitiones uiarum:ad publicas uias sternendas:ut ad id opus seruilem nauarent operam. ¶ Ad bestias:ut bestiis laniandi obiicerentur:aut ut in uenatione cum bestiis summo uitæ periculo decertarent. ¶ Quadrupedes:tam humili cauea clausit:ut bestiarum more pedibus manibusque consisterent. ¶ Serra:ferreo instrumento ad robora non homines secandos a dedalo:ut plinius ait reperto. ¶ Suo munere:gladiatorio:scilicet aut certe uenatione ipsa. ¶ Male opinatos:haud magnifice locutos:alterū enim ex altero pendet ex opinatione iudicium sequitur. ¶ Per genium suum:quasi non tanti duxissent ut per eum uelut numē quoddam deierarent. ¶ Excusanti:in excusationē adducenti se per aduersam ualitudi

Marginal notes: deformare; graphis q̄d; Stigmatic⁹; stigmatiæ; in metallū; ī opus metalli; Bestiarii; quadrupes; Cauea; mors esaiæ; inuētor serræ; iusiurandū per geniū; Excusare; Curatores

nem adesse non posse. ¶ Lecticam misit: ut ad eam inuisum spectaculum deferretur. ¶ Alitum: qui filii supplicio assuerat. ¶ Curatorē: quem muneribus suis & uenationibus instruendis præfecerat.

putrefacti cerebri odore. Athelanicæ poetā ob ambigui loci uersiculū media amphitheatri arena igni cremauit. Equitē romanū obiectū feris cum se innocentē ꝓclamasset; reduxit abscissaq; lingua rursus induxit.

De seuitia eius cōtra suos exules & senatorem:

REuocatū quendā a uetere exilio sciscitatus quidnā ibi facere cōsuesset; respondēte eo per adulationē deos semp oraui; ut (quod euenit) periret Tiberius: & tu imperares: opinās sibi quoq; exules suos mortē īprecari; misit circū īsulas qui uniuersos trucidarēt. Quū discerpi senatorē cōcupisset; subornauit q īgrediētē curiā repēte hostē publicū appellātes īuaderēt: graphiisq; cōfossū lacerādū cæteris traderēt. Nec añ satiatus ē: q̄ membra & artus & uiscera hominis tracta per uicos: atq; añ se cōgesta uidisset.

De atrocibus dictis eius.

IMmanissima facta augebat atrocitate uerboꝝ. nihil magis in natura sua laudare se: ac ꝓbare dicebat: q̄ (ut ipsius uerbo utar) ἀδιατρεψίαν hoc est inuerecundiam. Monēti antoniæ auiæ tanq̄ parꝫ esset non obedire memēto ait oīa mihi & in oīs licere. Trucidaturus fratrem; quem metu uenenorum præmuniri medicamētis suspicabatur antidotū inq̄ aduersus Cæsarē. Relegatis sororibus nō solū

¶ PHI. ¶ Putrefacti: crebrum curatoris computruerat ex uerberibus adeo: ut eius grauolentia offensus caius tunc demum iusserit occidi. ¶ Athelanicæ: in tiberio declarauimus quæ nam sint athelanæ fabulæ. ¶ Ob ambigui ioci: ambiguus iocus dicitq̄ in diuersas sententias flecti pōt & dilogia dicitur figura: cū ambiguum dictum duas res significat. talibus autem iocis referte erant athelanæ fabulæ. adeo ut sepe dicta talia in principē retorquerētur: caligula ob talem iocum ambiguūq; dictumq; ad ipsius contumeliam trahi poterat poetam ipsum conditorem fabulæ cremari iussit. ¶ Reduxit: retraxit a feris: quibus erat obiectus ut ab his laniaretur: itēdū reducere est recōciliare: ut est illud numē q; reducit. ¶ Induxit: s. ad feras. ¶ Deos semper oraui: uerba sunt exulis: ab exilio reuocati: qui ut adularetur caligulæ hæc dicebat. ¶ Periret Tiberius: a quo missus fuerat ī exilium. ¶ Exules suos: quos ipse misisset in exilium. ¶ Circū insulas: loca exulū romanoꝝ peculiaria erāt īsulæ: hic illd a satirico poeta elegāt dictū: aut maris egei rupē scopulosq; freq̄ntes exulib᷒ magnus idē sed q pene perit cui uix ī cyclada mitti cōtigit & parua tādē caruisse seripho. Cor. tacitus plenum īquit exilis mare infecti cedibus scopuli. C. antonius collega ciceronis in consulatu damnatus fuit in insulam cefaleniam qua oppidulū edificauit. ¶ Trucidarent: de hoc eusebius in chronicis caius oēs exules iussit interfici. ¶ Discerpi: frustillatim lacerari. ¶ Ingredientem illū. s. senatorē: quē discerpi cupiebat. ¶ Graphiis: stilis ferreis: de graphio & graphiario diximus affatim in iulio cæsare. ¶ Membra & artus: scribit priscianus in .vi. artus dici ab hoc uerbo arto artas: sunt enim artus quædam quasi ligamēta membrorum. Virgilius. & magnos mēbrorum artus: plinius in .xi. nodis inquit corporū qui uocantur articuli apud priscos hic artus & hoc artu dicebatur. ¶ Viscera: cornelius celsus uiscera seiungit ab intestinis: tanquā noīe uiscerum cor, pulmo: iecur: lien: & renes: contineatur quibus in quattuor explicatis ita subiungit a uisceribus ad intestina ueniendū ē membra septem sunt intra hominem: quæ a græcis nigra mēbra uocitantur: lingua cor pulmo: iecur: lien: renes duo: septē sunt alia ad cibum spiritumq; deputata: guttur stomachus aluus: uesica & intestina principalia tria a mēbro fit uerbum membratur: quo utitur censorinus & significat p membra formatur inde etiam membratura deducitur per mēbrorum positura. ¶ Congesta: ubi uicatim tracta fuerūt uiscera omnia & mēbra miseri senatoris eadē ante ipsum caium coaceruata: ut ita oculos pasceret seuissimus princeps uel potius portentum. ἀδιατρεψίαν: Cicero & ambrosius in libris officiorum precipiunt adhibendam esse modestiam & uerecūdiā sine q nihil rectū eē pōt nihil hōestū. caligulæ uero nihil nisi iniustū nisi ī hōestū placebat: nō ꝓbabat uerecūdiā q uirtus ē sed īuerecūdiā āplexabat: q ē uitiosissima. ¶ Oia mihi licere: tāq̄ p̄ceps legib᷒ solut᷒ possit i ois & ētri suos exercere ptātē ipiosa: m. oli antonio catacale dictū ē a nouerca: qui uxorē ducere affectabat: si libet licet: an nescis te ipatorē eē: & leges dare ñ accipere: ꝓterea legius li. i. esdre: si rex dixerit occidite occidūt: ꝓcutite ꝓcutiūt: exterminate exterminat. ¶ Præmuniri medicamētis: hoc idē factitabat mithridates: q solitus erat sumere remedia cōtra uenena: cuius celeberrima ē antidot᷒ illa q mithridatica uocitat. ¶ Antidotū aduersus cæsarē: cū indignatiōe ꝓnūciādū atq; irrisiōe: tāq̄ dicere uellet nullū remediū eē pōt satis eficax aduersus ipatoris ptātē: eloquutio absoluta ē & interrogatiue uultuoseq; efferēda: ut illud citādo tullii: & illd aduersus stimulū calces. s. subītelligēdū aurē extrinsecus uerbū ēparare ualet: uel aliquid simile grāmatici qñ supprimitur uerbū eam figuram uocāt reticētiā: q familiaris est indignantibus: græco uocabulo dicitur aposiopesis quod interpretatur reticentia siue obticentia. de antidoto quid sit & quemadmodum neutro genere & feminino declinatur supra dictum est.

¶ M. AN. ¶ Odor: fœtor. ¶ Atellanæ: fabulæ. ¶ Ambigui ioci: acipitis ac dubii uel qd magis placet se obliq

ambiguus iocus

Dilogia

Reducere

insulæ exilia

Artus ū.

Artu

Viscera q.

si libet licet

carpentis. ¶ A uetere exilio: a tiberio iam antea irrogato. ¶ Vniuersos: exules: eusebius auctor est ipsius iussu exules omnes interfectos. ¶ Subornauit: instruxit. ¶ Cæteri senatoribus. ¶ Congesta in unum collecta χιατρὰ χεῖλεν per asperam. ¶ Omnia in omnes quasi dicat non in alios tantum: sed in te quoq; quum libuerit sæuire. ¶ Antidotum remedium. ¶ Aduersus cæsarem: parat si: licet oportuit cū interrogatione & ita legenda. cicero reticentiam id locutionis genus appellat: celsus obticentiam: alii auctore Fabio intertuptionem. Ver. me ne incepto desistere uictam: quasi dicat oportuit: huic simile illud ē. ¶ Quos ego & alibi: me me adsum: & Terentius quem ego si sensero quidam grammaticorum græco uerbo aposiopesim appellant: ¶ Insulas in quas dānatus relegare posset. ¶ Sed & gladios: quibus eas obtruncaret. ¶ Anticiræ anticira insula duplex: ad sinum malliacum & oetam montem iuxta crissam: alteram non procul a delphis in ea quæ superior est helleborum nascitur: in altera præparatur: ut tuto sumi possit: & qa due sint: ideo flaccus si tribus anticiris caput insanabile nunquam tonsori licino commiseris. persius quoque anticiras melior sorbere meracas: ouidius quicquid & in magna nascitur anticira. cyparissis olim insula dicta: mox ab anticiro herculis socio nomen mutauit.

insulas hr̄e se: sed ēt gladios minabat̄. Prætoriū uirū ex secessu anticiræ: quā ualitudinis cā petierat: ꝓpagari sibi cōmeatū sæpius desiderantē: quū mādasset interimi: adiecit necessariū eē sāguīs missionē: quū tā diu nō ꝓdesset hellebor̄. Decimo quoq; die numerū puniendoꝝ ex custodia subscribens rationē se purgare dicebat. Gallis Græcisq; aliquot uno tēpore cōdēnatis gloriabatur gallogræciam se subegisse.

¶ PHI. ¶ Insulas: scribit eusebius cronographus caligulam exilio insularum condemnasse sorores: quibus stuprū intulerat: sensus est. quo significatur Caligulam nō solū habuisse insulas: ad quas sorores relegaret: sed & gladios quibus eas contrucidaret. ¶ Pretorium uirum: qui olim fuerat pretor. ¶ Ex secessu anticyræ: sensus ē mandauit interfici uirum pretoria dignitate functum: q se retulerat i isulā anticiram causa ualitudinis recuperandæ: illic enim tutissime sumebat helleborū & nigrū & cādidū desiderauerat q; sibi tps absēriæ progari. ¶ De antycira: repete quæ supra dicta sunt.

De atrocibus & diris factis eius.

Non temere i quēq̄ nisi crebris: & minutis ictib9 aīaduerti passus ē: ꝑpetuo notoq; iā ꝓcepto ita fieri.

missio sanguinis.

¶ Cōmeatū: tēporarium discessum. ¶ Sanguinis missionem: locus ē in uerbo: mitti enim sanguis dicitur quando fit: phlebotomia & sanguis etiam missio fit quando quispiam iugulatur. celsus in secūdo mitti sanguis debet ex brachio: idē sanguinē incisa uena mitti nouū nō est: caligula per sanguinis missionē cū uideretur significare phlebotomiam: q ad medellā pertinet subitelligebat iugulationē & ita sermone diasirtico & ambiguo iocabatur in alienis miseriis hanc mittendi sanguinis medela mōstrauit hippopotamus: qui ut plinius solinusq; prodiderūt: sacietate obesus uenā quādā uulnerat: atq; ita ꝓfluuio sanguinis morbidū alias corpus exonerat. ¶ Heleborum: quod tutissime sumebatur in insula anticira & pluribus morbis medebatur. italia ueratrum uocat: de quo superius satis multa. ¶ Quoq; die: quocunq; die singulis decem diebus propertius uix decimo admittor nūc ego quoq; die: decimus aut dies erat tēpus legitimū: quod sontibus & noxiis puniendis: qui in carcere sunt dari solet. ¶ Subscribens: more principum: qui subscribere solennea quæ rata habent. alexander romanus imperator subscriptiōi operam dabat & lectioni epistolarum post horas meridianas alias subscribere significat: ut fauere. columella: quod si fortuna subscripserit: uerbum est iudicis & foro accōmodatum. unde subscriptores fautores aprobatoresq; dicti: de quibus cicero uenit paratus cum subscriptoribus exercitatis & disertis: quem locum exponens asconius sic ait: subscriptores dicunt: qui adiuuare accusatorem causidici solent: quos oportet summissius agere: q̄ dicit ille quem sequuntur. ¶ Rationē purgare: rationes purgari dicuntur: quādo deciduntur: amputanturq; uacantia & non necessaria aut etiam obstantia: collatione facta accepti & expensi: utidem caius in alienis malis iocabatur: dus dicebat se purgare rationem: quando subscribebat de puniendis custodiis: tāquam tales essent superuacanei & ob id amputandi resecandiq;: sicut in rationibus desecantur inutilia: & qd' utile est relinquitur: purgare dicimus rationem & putare. ¶ Gallogræciam: in nomine iocabatur: nam q gallos plectit & græcos: & potest ex cōpositis nominibus merito dicere se subegisse gallogræciam: & ita fit allusio ad regionem asiaticam. quæ nomē accepit a gallis græcisq; comixtis de gallogræcia copiose scribūt liuius strabo & iustinus. ¶ Minutis ictibus: ita diutissime cruciabantur excarnificati: nec tamen moriebāt. ¶ Animaduerti: animaduertere punire est inde animaduersiones punitiōes dictæ: alias animaduertere est considerare: unde animaduersiores uitiorum dicuntur a M. Tullio pensitatores & ratiocinatores.

¶ M. AN. ¶ Propagari cōmeatū: ut aliquanto diutius illic esse liceret. ¶ Sanguinis missionē: amarissima cauillatione iugulari oportere innuit: qui tā diu se inuito abesse cōtenderet ad illud alludēs: qd nō helleboro soli: sed haustu quoq; sanguinis purgaretur insania. lu. medici mediā pertūdite uenā. ¶ Subscribēs: subnotans: aliter asconius obliq; inquit cicero remouere conat̄ cecliū etiā a subscribēdi spe. i. a subscriptoris officio etēt. n. subscriptores causidici q acusatorē adiuuabant. quo uerbo cicero i diuinatiōe utit̄. ¶ Gallo græcia qd nomē a duarū gētiū nominibus in unum coaluit notissima asiæ ꝓuicia. ¶ Subegisse: securi subiectis

Veratrum

subscribere subscriptores

Rationes purgari putare ratione

se nō bello domuisse urbana qdē locutio ē q̄q̄ in re seua & atroci. ¶ Crebris minutisq; ictib⁹: ut lōgiores essent cruciatus. ¶ Perpetuo notoq; pcepto quo semper ad carnifices sit usus. ¶ Ita fieri ita supplicio damnatos affici. ¶ Vt se mori sentiat: hoc erat crudelissimum illud preceptum seneca non mors: sed supplicii pena grauis ¶ ipsum quoq; se ipsum quandoq; tam segniter errasset. ¶ Paria: supplicia quibus ille aut certe q̄ illa pareretur: quod ita turpiter esset elusus. ¶ Oderint: dum metuant: uox superbissime tyrānidis plena: & a cæsare dictatore non nunquam usurpata. ¶ Seiani clientes: seiani partibus addictos ac per hoc sibi infestos. ¶ Matris: agrippinæ.

ut se mori sentiat. Punito p errorē nominis alio, quam quē destinauerat; ipsum quoq; paria meruisse dixit. Tragicum illud subinde iactabat: oderint: dum metuant, sæpe in cūctos pariter senatores: ut Seiani clientes; matris; ac fratrum suorum delatores; inuectus est prolatis libellis: quos crematos simulauerat defensaq; Tiberii sæuicia quasi necessaria; cum tot criminantibus credendum esset, equestrem ordinem ut scænæ arenæq; deuotum assidue proscidit. Infensus turbæ

¶ PHI. ¶ Vt se mori sentiat: ita in bello ciuili mariano marius: quidam particulatim amputatis diu mori coactus ē: ut inquit eleganter augustinus libro tertio: de ciuitate dei de quo lucanus i secūdo pharsaliæ. nil animæ letale datum moremq; nephā de dirum seuitie pereuntis parcere morti. addamus id scitu dignū quod a suetonio omissum ē caligulam imperauisse oībus his: i quos animaduerti iubebat os inserta spongia includi: ne uocis emittendæ haberent facultatem: causa erat ut sentit seneca in tertio de ira q̄ fiebat inumerabilia esse: quæ obiicere ipsi nemo nisi periturus auderet: cum spongiæ non inuenirētur scindi uestimēta miserorū & in os farciri pānos imperauit. ¶ Subinde: frequenter. ¶ Oderint: dū metuant seneca uox illa dira & abominanda: oderint dū metuant: syllano scias seculo scriptam: idem libro. ii. de clemētia considero multas uoces magnas: sed detestabiles in uitam humanā peruenisse ut illam: oderint dū metuant cicero quoq; in prima antonianarum uidemus ē: inquit in fabulis ipsis illis: qui oderint dū metuant dixerint perniciosum fuisse: uox ait hæc tragica est & ab atreo crudelissimo apud poetam tragicū usurpata: cuius rei mentio quoq; fit ab eodē. M. tullio in primo de officiis: sed cum metus sit malus custos diuturnitatis: cōtraq; beniuolētiam fidelis uel ad perpetuitatē: debet bonus princeps potius diligi uelle q̄ timeri. preclare enim ennius: quem metuūt oderunt: quē quisq; odit perisse expetit: & ut inqt mimografus poeta. necesse est multos timeat: quem multi timent ad opes principis tuendas nihil aptius est beniuolētia subditorum. hæc sunt munimenta firmissima: hæ arces inexpugnabiles: & ut ait uerissime cyrus apud xenophontē: non est aureum sceptrū: quod regnū seruet: sed amici multi sceptrum sunt regibus uerissimum maximeq; securū dicere solebat. dionysius tyrānus uincula adamantina esse metū uiolentiā: classem & decē milia armatorum: sed quis non uidet magis uincula adamantina & esse & dici debere beniuolētiam iustitiam: beneficētiam: atq; clementiam. agitur cum gloriosum sit diligi inuidiosum uero atq; caducum metui: perge iuuenis inclyte & paternis insiste uestigiis: collige sicuti facis tuorum ciuium beniuolentiam: dato operam ut sis magis diligendus q̄ metuendus. & profecto ut citra assentationem uero profitear: nullus unquā satis tam charus fuit q̄ illustrissima gens bentiuola omnibus bononiæ ordinibus omne sexui omnibus etatibus chara ē: certatim pater cum filiis amatur: colitur: probatur: denīq; bononiēses sine bentiuolis uiuere nec uolunt nec possunt. bentiuola familia: caput est rei pu. Bononiensis illa corpus bentiuolorū quibus ocium salutem libertatem tranquillitatem: omnia deniq; quibus iam multos annos fruimur bona accepta referimus: iam per uos immutari potest uox illa aspernabilis oderint: dum metuant in uocem amabilem: diligant nec metuant: diligimus enim patrem te fratres & quidem ardentissime. nec metuimus colimus certatim: nec pauescimus: ueremur: nec horrescimus. Dii faxint ut diutissime: tu pater fratres floreatis: ut nos quoq; florere ac uiuere in tranquillitate possimus: nihil enim nobis bentiuola domo stante timendum est: sed iam unde digressa est ad id reuertat interpretatio. Caligula: qui metui malebat quā diligi: usurpabat frequenter: tragicam illam detestabilemq; sententiam: oderint dum metuant tanquam romani populi odia flocci penderet dummodo metueretur: ignarus odiis multorum nullas opes posse obsistere: quanto laudabilior est theodericus Rex gotorum: qui ut utar uerbis sidonii appollinaris: timebat timeri. ¶ Vt seiani clientes: tanq̄ seianum coluissent affectauq; fuissent per iude ac patronum: de seiano seianiq; potentia affatim diximus in tiberio. ¶ Delatores. accusatores: tanquam ipsi senatores criminati eēnt apud tiberium agrippinam matrem cum druso & nerone fratribus prolatis deprōptis diuulgatis. ¶ Defensa seuitia: sensus est. Caligula excusabat defendebatq; crudelitatem tiberii qua usus fuerat in suos: tanquam necesse fuisset ita facere: cum tot essent criminatores delatoresq;: quibus credere cogebatur Tiberi⁹. ¶ Scenæ arenæq; deuotum: ludis theatricis & gladiatoriis mancipatum: tanquam scenicis histrionibus: & arenariis gladiatoribus equites nimis dediti forent arenarii enim ab arena dicti in qua depugnant uetus prouerbium est gladiatorem i arena capere cōsilium: sub sidere caniculæ arenarios nasci testis ē maternus. ¶ Proscidit: maledictis lacerauit & conuiciis incessit.

¶ M. AN. ¶ Fratrū: nerōis & drusi: delatores apd tiberiū crimiatores. ¶ Prolatis: aptū relatis. ¶ Crēatos: cōbustos pr ab initio sui pricipatus se facturū iureiurādo affirmarat. ¶ Defensa: ut pote necessaria ob crimi-

Animaduersiones aiaduersores

oderīt dū metuant

Quē metuunt oderūt

amici sunt sceptrum

uīcula adamantina

laus bentiuolorum

diligāt nec metuāt.

nantium multitudinem. ¶ Scænæ arenæq; deuotum: spectaculis addictum ac per hoc inerte & desidem. ¶ Proscidit: maledictis insectatus est. ¶ Turbæ fauenti: diuersæ aurigarum ab ea cui ipse fauebat factiõi studiose plaudenti. ¶ Vnã ceruicem haberet: unam dixit quasi securi subiectam uno fuisset ictu amputaturus ¶ Postularetur: accusaret uel latrocinii reus esset. ¶ Qui postularêt: accusarent. ¶ Tetrinios: tetrini similes hoc est latrones: scribit lãpridius alexandrum principem nihil æque ac fures iudices odisse.

¶ PHI. ¶ Fauenti aduersus studiũ: caligula ut infra docebit trãquillus factiõi prasinæ fuit addictus ex quo cũ turba popularis: fauer et alteri aurigarũ factioni quæ ueneta noiatur: factũ ẽ ut Caius odio illos psequeretur: & p indignationẽ hãc uocẽ exclamaret: utinã po. ro. unã ceruicẽ haberet quasi dicere uellet se caput Ro. po. amputaturũ si unius tãtummodo capitis foret: ut uno ictu decollari posset: de hoc seneca lib. tertio de ira. caius cæsar de toto senatu trucidãdo cogitabat: qui optabat ut po. ro. unã ceruicẽ tãtũ haberet. ¶ Postularetur: accusaret. postularẽt accusarẽt. ¶ Tetrinios: hoc est latrones esse ipsos quoq; accusatores: & tales quales tetrinius eẽ dicebat. ¶ Retiarii tunicati: gladiatores uariis nominibus distinguũtur: retiarios ãt illos uocãtq cũ rete armari aduersus mirmilonẽ depugnabãt: qđ genus

fauẽti aduersus studiũ suũ exclamauit. Vtinam populus romanus unã ceruicẽ hẽret: quũq; Tetrinus latro postularet: & qui postularẽt tetrinos eẽ ait. Retiarii tunicati quinq; numero gregatim dimicãtes sine certamine ullo totidẽ secutoribus succubuerãt quũ occidi iuberent: un9 resũpta fuscina oẽs uictores interemit: hãc ut crudelissimã cædẽ & defleuit edicto: & eos qui spectare sustinuissent: exectatus est.

De querela eius contra suoꝝ tempoꝝ fœlicitatẽ.

Queri etiã palam de conditione temporũ suorũ solebat: quod nullis calamitatib9 publicis insignirẽt. Augusti pricipatũ clade uariana: Tiberii ruina spectaculoꝝ apud fidenas memorabile factũ: sui obliuionẽ imiuere prosperitate rerũ: atq; idẽtidem exercituum cædes: famẽ: pestilẽtiam: incendia: hiatum aliquẽ terræ optabat.

De crudelitate ei9 ẽt i cœnis ludis spectaculis & sacris.

Retiarii

pugnæ institutũ ẽ a pittaco uno septẽ sapientibus: q aduersus phrynon dimicaturus reti occultato impediuit iplicauitq; aduersariũ: retiariũ expressit iuuenalis sic scribẽs postq uibrata pẽdentia retia dextra nequicq effudit: refert lãpridius cõmodũ imperatorẽ uictis retiariis uel occisis cõfecisse mille palmas gladiatorias tunicati dicũtur ab eo qđ in tunica digladiabãtur: hinc illud satyrice dictũ: uicit & hoc mõstrum tunicati fuscina gracchi. ¶ Gregatim: iuncti: cateruatim ad differẽtiã eoꝝq monomachi suntq uiritim & singulari certamine cõgrediũtur. ¶ Secutoribus: gladiatores qui aduersus retiarios depugnãt secutores peculiariter nũcupantur: pertinde ac illos fugiẽtes uel fugã simulantes sequantur: hinc illud amphibologicũ ẽ: retiariũ fugisse secutorẽ & iuuenalis ait cũ graccho iussus pugnare secutor. ¶ Totidẽ numero quinq;. ¶ Succubuerãt: tanq uicti: sic illius succubuit medicina malis. ¶ Cũ occidi iuberentur: cũ caligula iussisset ut secutores occiderent retiarios q succubuerãt. ¶ Vnus: ex retiariis. ¶ Resumpta fuscina: retiarii gladiaturã exercentes fuscina dimicabãt. hinc illud uicit & hoc mõstrum tunicati fuscina gracchi: & illud mouet ecce tridentem: ẽ enim fuscina insigne neptuni alio noie tridens dicitur: unde in priapeis scriptũ est: neptuni fuscina telis: diminutiuum fuscinæ est fuscinula libro regum primo puer sacerdotis habebat fuscinulã tridentem in manu sua & mittebat eam in leberem & omne quod leuabat fuscinula tollebat sibi sacerdos. ¶ Victores illos quinq; secutores. ¶ Querelã: lamẽtationẽ. ¶ Insignirentur: illustrarẽtur cũ magis aduersa quã secũda ad memoriam posterorũ trãsferũt memorabilẽ. ¶ Tiberii: principatũ extrinsecus subintelligendũ ẽ. ¶ Apud fidenas supra diximus: quẽadmodũ imperante tiberio perierũt apud fidenas supra uiginti hominum milia ex ruina amphitheatri: cũ illic munus gladiatorum exiberetur. ¶ Sui. s. principatus. ¶ Obliuione: tãq obliuio obrepat rerum secundarum: econtrario memoria duret infortuniorum. ¶ Identidem frequenter. ¶ Exercituum cedes: qualis fuit clades illa uastissima apud cannas. ¶ Famem: qualis olim i samaria facta est: quæ tã magna fuisse proditur: ut caput asini uenum daretur. lxxx. argenteis: & quarta pars cadi stercoris columbarum quinq; argẽteis in qua matres ob inopiam cibarioꝝ coxerũt filios & pastæ sunt carnibus humanis. historia explicatur libri quarto βασιλειῶν. ¶ pestilentiam: qualis fuit illa: quæ oli athenas internecino genere morbi populata ẽ: quã thucydides & lucretius luculentissime grãphice miserãter q cõscribũt. ¶ Incẽdia: qle fuit illud memoratissimũ phaetõtis incẽdium: quale & illud quo lugdunũ cõflagrauit in gallia. ¶ Hiatum terræ. Amianus marcellinus eleganti uocabulo chasmaticum appellat terræmotum: quo patefactis subito uoratrinis terrarũ ptes p hiatũ absorbentur. ut oli helice & burra ciuitates ꝓfundo hiatu deuoratæ fuerũt. græci χάσμα uocãt hiatum: fit autem chasma non solum in celo: de quo plinius: fit & hiatus celi quẽ uocãt chasma: sed ẽt i terra: unde ait iurisconsult9 titulo de cẽsib9: si agri portio chasmate pierit, debebit p cẽsitorẽ releuari. ¶ M. AN. ¶ Retiarii: qui retia aduersus secutores iacebãt: habebant hi piscem in galea quẽ se petere retiarius dictitabat: iu. uicit & hoc monstrum tunicati fuscina gracchi & rursus cum graccho iussus pugnare secutor. ¶ Dimicãtes: aduersus secutores pugnãtes. ¶ Succubuerãt: superari cõtigerat. ¶ Vnus ex retiariis. Resumpta fuscina q abiecerat aut ui aliq excussã amiserat. ¶ Oẽs uictores: secutores ipsos q uictores crediti fuerãt. ¶ Execratus: diris execratiõibus isectatus. ¶ Insignirẽt: nobilitarentur. ¶ Imminere: instare. ¶ Prosperita

Tunicati

monomachi

secutores fuscina

fuscinula

fames in samaria

casmaticus terræmotus chasma

te tẽporũ ocio & felicitate. Hiatũ aliquẽ terræ ut terra alicubi subsideret græci χάσμα uocãt. ¶ Animũ remittenti: ab curarũ intentione ad uoluptatẽ reuocanti. ¶ Seriæ quæstiones: quæstionibus de re seria adhibiti corã torquebantur. ¶ Decollandi artifex: ceruicis amputandæ peritus. ¶ Quibuscũq; .q.d. indifferẽter custodia eductus. ¶ Præcipitauit: in subiectos fluctus deiecit. ¶ Gubernacula: nautica instrumẽta ad nauis regimẽ q̃sita. ¶ Detrusit: depulit. ¶ Publico epulo: qd publice dabat. ¶ Argẽtea la. pli. lectos uero iã pridẽ totos operiri argẽto & triclinia q̃dã: qbus argentũ caruilius pollio eques primus addidisse traditur.

comessatio

ANimũ quoq; remittẽti: ludoq; & epulis dedito eadem dictorũ factorũq; sæuitia aderat. Sæpe in conspectu prãdentis uel cõmessantis seriæ quæstiones p tormẽta hẽbant. Miles decollãdi artifex qbuscũq; e custodia capita ãputabat. Puteolis dedicatõe põtis: quẽ excogitatũ ab eo significauim⁹, quũ multos e littore ĩuitasset ad se repẽte oẽs p̃cipitauit. Quosdã gubernacula apprehẽdẽtes cõtis: remisq; detrusit in mare. Romæ publico epulo seruũ ob detractã lectis argenteã laminã carnifici cõfestim tradidit: ut manibus abscissis: atq; ante pectus e collo pendentibus p̃cedente titulo: qui cãm pœnæ indicaret p cœtus epulantiũ circũduceret. Mirmilonẽ e ludo rudib⁹ secum batuentem: &

¶ PHI. ¶ Remittenti: relaxanti recreantiq; dicere tñ solebat musonius philosophus remittere animũ q̃si amittere esse. ¶ Comessantis: uino & gulæ indulgẽtis extra legitimas horas: tanq̃ comessatio proprie sit cibus & potus: qui cenã uel post prandium extraordinarie sumitur: quidã comessationem luxuriosum cõuiuiũ esse uoluerũt: autumat festus comessationẽ dici a uicis quos græci comas appellant: in his eni priusq̃ oppida cõderent habitantes homies alii alios cõuictus causa inuitabant: sed de hoc uerbo paulo post pluribus. ¶ Seriæ questiones: sanguinaria cai natura etiã i prandio habere uolebat questiões de rebus seriis p tormẽta & cruciatus: cũ id horæ sit dandũ rebus uoluptariis & genialib us: olim cato censor e senatu mouit L. flaminiũ q; in cena inter pocula & epulas: ubi libare diis dapes ubi bene precari mos esset: unũ de dãnatis occiderat: ut scorto gratificaretur quod aiebat nũq; se sibi uidisse hominem decollari: ob hoc facinus in mẽsa patratũ meruit etiam accusari sese maiestatis insetiq; declamationibus. ¶ Decollandi: decollare significatione manifestaria ẽ securi cedere apud ueteres: ut inquit diomedes hoc uerbũ decollo significat decipio: in quem sensum ẽ illud plautinũ ex cassina: si fors decollassit gladium faciã culcitrã: & in captiuis: est illic una spes cenatica si ea decollabit redibo huc ad senẽ ad cenã asperã: ubi decollabit significat decipiet. ¶ Artifex: innuit lucanus artifices fuisse hominũ decollandorũ: sic enim inquit nodũ artis erat caput ense rotare. ¶ Præcipitauit: ex põte præcipites in mare deiecit. ¶ Gubernacula prehẽdentes: ut ita .s. per prensionẽ gubernaculi euaderẽt infortuniũ saluti cõsulentes. ¶ Contis: contos intellige perticas: quibus nautæ utũtur ad loca exploranda nauibus oportuna: unde pcontor deriuatur sicuti tradit donatus in ecyre cõmẽtario: alibi dictũ contos esse lanceas militares. unde & contati equites a uegetio nuncupãtur. ¶ Ob detractũ lectis triclinia res lecti laminis argenteis siue bracteis operiebãtur: pli. xxxiii. lectos mulierum iam totos operiri argẽteo & triclinia quedã: quibus argẽtũ addidisse primus traditur caruillius pollio eques romanus: quin ẽt repositoriis tricliniorũ argentũ addi sua memoria ceptũ fenestella tradit: serui furaces inter ministrandũ solebant unguibus cultrisue deradere laminas argenteas ex ipsis tricliniis: quod indẽ inflatus auaris factitabãt: martialis: at magis astuti derasa est ungue ministri bractea de fulcro: quod recit esse tuo iuuenalis. radat inaurati femur herculis: & faciẽ ipsam neptũni. qui bracteolã de castore ducat. artifices inducẽdi bracteas & inaurandi eleganter dicuntur bracteari & bracteatores: qui ut inquit firmicus nascũtur sub casiopea. ¶ Precedente titulo: ãn scriptione & elogio: per quod significaretur causa supplicii. ¶ Cetus: erat enim epulũ publicũ. ¶ Mirmilonẽ: gladiatorem. ¶ E ludo .s. gladiatorio. ¶ Rudibus batuentem: uirgis gladiatoriis depugnãtem: est enim rudis uirga: qua auctore prisciano gladiatores donabant cessabant a gladiatura: unde rudiarii dicti: de quib⁹ suo loco iam scripsimus: rudibus ãt solitos pugnare gladiatores testis est lam pridius: qui ait cõmodũ imperatorem in harena rudibus inter cubiculares gladiatorios depugnasse diminutiuum rudis est rudicula: rudiculis ãt lanæ curãtur: hic illud est a p inio dictũ in. xxix. non opus ẽ lanas in hoc usu rudiculis esse curatas batuere uero significat uirgis uerberare: ut auctor est fulgentius placiades: quod uerbũ frequens quoq; est apud nos in sermone uernaculo. pli. in. xxx. crocodilorũ morsibus ex aceto in linteolis ita ut batuerentur ante ictũ ulcera: plautus ait in cassina: qui queso potius quã sculponeas: quibus batuatur tibi os senex nequissime: sunt aũt sculponeæ: ut dictionẽ plautinã intelligas cestus ex corio ligati: alii calciamenta esse dixerunt & pro calciamentis accipe apod plautũ q̃uis fulgentius glossematicus exponat pro cestubus: sicut & illud neuianũ sculponeis batuenda sunt latera huic probe a sculponea sculponeatus deriuatur pro eo qui ẽ sculponeis indutus. uarro aspicio sculponeatũ bigas sequi com utas: ego existimo sculponeas magis dici calciamenta q̃ cestus. scribit cato sculponeas bonas alternis annis dari oportere familiæ rusticanæ.

decollo

Contus

Contati

Bractearii bracteatores

Rudis uirga

Rudicula

batuere

sculponeæ

¶ M. A. N. ¶ Præcedente titulo: plato flagitii elogio. ¶ Mirmillonẽ. q aduersus retiariũ pugnabat .s. aut mirmillonis exp icat infans. E ludo: ex ludi cõsuetudine: ubi exercitii causa ad gladiaturã iuuenes exercebãtur. ¶ Secũ aduersus se. ¶ Rudibus: uirgis cõsueuerũt: ut lãpridius tradidit & i arena rudibus: ut cõstat cõmodũ principẽ ĩ harena rudibus inter gladiatores pugnasse. ¶ Batuentem: ferientẽ pulsantẽ plinius ita ut

batuerentur ante ictū ulcera. ¶ Confodit: traiecit. ¶ Ferrea sica: uero telo & non ficto quo per lusum ute-bantur. ¶ Cū palma: quasi ueræ simulatæ uictoriæ cōpos. ¶ Succintus. caligula expeditus ne alio q̄ uellet habitu ipeditus ictū detorsisse uidetur. ¶ Cultrariū: cultrum sacrificanti subiicere solitū aut certe q̄ hostiæ iugulo cultrū admouebat. ¶ Effusus solutus: ¶ Vno meo nutu me tamē innuente. ¶ Varios iocos: iocosos sermones. ¶ Assistentes: astans. ¶ Apellem tragœdum tragœdiarum actorem. ¶ Vter ipe an iuppiter. ¶ Cunctanter: hæsitantem tardius respondentem.

sponte prostratum cōfodit ferrea sica; ac more uictorum cum palma discurrit. Admota altaribus uictima succinctus pōparum habitu; elato alte malleo cultrariū mactauit; lautiore cōuiuio effusus subito in cachinnos; consulibus qui iuxta cubabant quidnā rideret blāde quærentibus; qd̄ iqt̄ nisi uno meo nutu iugulari utrunq̄ uestrum statim posse.

De Apelle per eum flagellato, & aliis gestis eius.

Inter uarios iocos; quum assistēs simulacro Iouis Apellē tragœdū cōsuluisset uter illi maior uideret; cūcta ntē flagellis discidit. collaudās subde uocē deprecātis quasi etiam in gemitu prædulcē. Quotiens uxoris uel amiculæ collum exoscularetur addebat; tam bona ceruix simul ac iussero demetur. qn̄ & subīde iactabat exquisiturū semel fidiculis de Cesonia sua cur tantopere diligeret.

De malignitate & supbia eius contra omnes.

Nec minore liuore ac malignitate; quā supbia seuicia q̄ pene aduersus oē gen⁹ hoīum grassat⁹ ē. Statuas uirorū illustriū ab Augu. ex capitolia area pp āgustias i martiū cāpū

¶ PHI. ¶ Sponte. tanquā q̄ nollet uicere pricipi. ¶ Sica. gladio breui: inde sicarii nūcupantur. Cū palma: gladiatoria uictorib⁹ in certaminibus palma ac signū uictoriæ dari solebat: qm̄ ut plutarchus & gellius tradiderunt: magnitudini oneris urgenti n̄ cedat: sed aduersus pondus resurgat sursumq̄ nitatur: tomani sicuti docet liuius i. x. palmas uictoribus dare ceperūt græcos imitati. cum palma gladiatoria discurrit caius sicut posteriori-tēporibus palmas gladiatorias cōsecutus est ex occisis retiariis: certaminibusq̄ gladiatorū. Cōmodus imperator: q̄ caligulam habuit ueluti exēplar. qd̄ imitaretur. ¶ Admota: iā proxima facta ut mactaretur. ¶ Succintus: more ministrorum qui succincti expeditiq̄ esse solēt: oratius succinctus cursitat hospes. ¶ Pōparum habitu: qualiter succinctos esse solebat uictimarius paratus

malleator

uictimis imolandis: de quo ouidius. nominis esse potest succintus causa minister hostia celitibus: quo feriente cadit. ¶ Malleo: ferramēto fabrili a quo malleator deriuarunt: martialis: illinc paludis malleator hispanæ a iurisconsulto libro de legatis tertio libri dicuntur malleati pro eo quo est cōcinnati peractiq̄ a malleatore conciuatore q̄ librorū. ¶ Cultrariū. cultrarius dicitur minister q̄ uictimā cultro uictimat qui alio noīe

uictimari⁹

agō ꝑ agone

dicitur uictimarius imolator uictimæ. ¶ E dicere: illud uerbum sacris accōmodatū quod ē agon. de quo seneca libro tertio cōtrouersiarū carnifex manū tollat: deinde respiciat ad patrē & dicat agon: quod fieri solet uictimis: hinc illud est nasonis ex libro primo fastorū: semper agat ne rogat: nec nisi iussus agit. ¶ In cachinos: in risus solutiores: precipit seneca: ut risus noster sit sine cachino: ab apuleio risus imodicus & reprehē-

risus cachinabilis

sibilis festiuiter dictus cachinabilis. ¶ Cubabāt: i mensa discūbebant. ¶ Vno nutu: tanquā ad solū pricipis nutū presto sint parati milites: qui iugulēt qui cōfodiant qui cūcta pficiāt: nutus. n. principis pro edicto est: cū oēs sicut primo edere scriptū est regibus obediant. ¶ Tragedū histrionē scenicū: actorem q̄ tragediarum sicut comedū dicimus actorem comediarum. ¶ Consuluisset: interrogasset. ¶ Vter: ipse printeps an iuppiter. ¶ Cunctantē: cunctanter dubitanterq̄ respondentem. ¶ Discidit: cōcidit: cecidit mulctauit. ¶ Subinde: frequenter. ¶ Deprecātis: tragedi: quasi etiam in gemitu: tāquā nō solū dulci uoce uteretur in agēdis fabulis cōmenticiis. sed ēt in uero gemitu ueroq̄ dolore. in primis canora uox cōuenit tragedo. M. tullius i oratore desiderat uocē tragedorū. amiculæ sicut amiculū dicimus ὑποκόρισ τικῶ hocē diminutiuo uocabulo amicūcula ēt amiculā uocitamus: qualia nomia sunt plena blāditiarū & amatoribus accōmodata. ¶ Tā bōa ceruix: tā pulchra tā uenusta: ad elegātiā lutulētitatēq̄ referēda ē. Demet āputabit ad iussū meū. ¶ Subīde: freq̄nter. Fidiculis: fidicularū tormēto. de qb⁹ ī tiberio satis multa: repete q̄ illic ānotata sūt. ¶ De ce. elegās locutio hec ē: ut dicamus q̄ro de te q̄to de uxore. ꝑ eo qd̄ ē q̄to abs te q̄ro ab uxore. ¶ Tātope: quasi filtris & ueneficiis cōtra naturā suā pellectus esset & coactus ad amādā efflicti cesoniā. ¶ Grassatus: debacchatus utēs crudelitate & sæuitia. de grassatoribus & grassaturis iā dictū ē. ¶ Ex capitolia area: q̄ntus catullus curator restituēdi capitolū uoluit oli areā capitolinā d̄priere: ut plurib⁹ gradib⁹ i eā cōscēderet: sugestusq̄ ꝓ fastigii magnitudīe altior fieret: sed id facere n̄ quit ipedit⁹ q̄busdā cisternis q̄ i area capitolia erāt sub terra. ¶ M. AN. ¶ Discidit: lacerauit. ¶ Subinde: idētidē sæpius. ¶ Prædulcē: dulcē & ut in tragediarū actu modulatā. ¶ Amiculæ: amicarū cuiuspiam. ¶ Tam bona: suauis: simul ac statim: quod. ¶ Exquisiturū: quæstionē habiturū. ¶ Fidiculis: quæstione & suppliciis a fide fidicula est. quo genere uinculi mēbris colligatis acerba exercebatur quæstio. Tātopere diligeret: quasi se n̄ natura: sed magica arte amare itelligeret. ¶ Minore liuore. inuidia. ¶ Oē genus hoīum: oīs generis hoīes. ¶ Grassatus: uiolenter & perniciose inuectus. ¶ Misi se consulto: se prius auctore facto. ¶ Abolendis tollendis. ¶ Ciuitate sua: quam ipse legibus & in-

ftrutus conftituit ad cuius æmulationem xenophon cyri inftitutionem fcripfiffe dicitur cenfuit: Plato eo opere Homeri fcripta in ufum haud recipienda: Euphorion & panætius prodiderũt initium librorũ quos Plato de re pu. fcripfit fæpius inuerfum ab eo atq; immutatum.

collatas ita fubuertit atq; diffecit: ut reftitui faluis titulis non ualuerint. Vetuit pofthac uiuẽtiũ cuiq̃ ufq̃ ftatuã aut immaginẽ nifi fe cõfulto & auctore poni. Cogitauit ẽt de Homeri carminibus abolẽdis: cur eni fibi nõ licere dicẽs quod Platoni licuiffet: qui cũ e ciuitate quã cõftituebat eiecerit. Sed & Virgilii & Titi Liuii fcripta & imagines paulum abfuit: quin ex oĩb⁹ bibliothecis amoueret. Quorũ alterũ ut nulli⁹ igenii minimæq; doctrĩæ, alterũ ut uerbofũ ĩ hiftoria negligẽtẽq; carpebat. De iuris quoq; cõfultis q̃fi fciæ eorũ oẽm ufũ aboliturus fæpe iactauit; fe mehercle effecturũ ne qd rñdere poffint

¶PHI. ¶Collatas. cõportatas ¶Saluis titulis. manẽtibus infcriptiõibus eorũ uirorũ: quibus ftatuæ pofitæ fuerãt. Statua aut imaginẽ. ftatua enea eft uel marmorea. imago cerea uel picta.

Poetæ e ciuitate platonis explosi

Quod p'atoñ licuiffet. pla. li. x. de re pu. poetas cẽfet ex ea ciuitate quã format effe repellẽdos. nam de hefiodo inqt. nõ ꝓbe mentitus eft hefiodus qñ fingit quem admodũ faturnus celiũ patrem puniuit: queue a filio ioue faturnus ipfe ꝑpeffus ẽ: quæ qdẽ fi uera effent: non m putarẽ effe ꝓferenda fed tacẽda potius. de homero uero paulo poft fic ait. uincula iunoni a filio indita proiectionemq; uulcani a patre: cum ille uerberatæ matri fubuenire uellet aut deorũ pugnas quotcunq; homerus fcripfit minime in ciuitate recipere debemus: fiue per allegoriam dicta fint: fiue fine allegoria. idem libro decimo poefim inquit ex ciuitate expulimus huius platonicæ fententiæ cicero quoque meminit uerba hæc fũt. Recte a platone educuntur poetæ ex ea ciuitate: quam finxit ille: cum mores optimos & optimum rei publicæ ftatum exquireret. Eufebius in preparatione euangelica poetas e ciuitate platonica repudiatos effe prodidit & in primis homerum propter pugnas contentionefq; deorũ. quas ille in fuo poemate fcribit. quin etiam auguftinus in fecundo de ciuitate dei fuper hac re tradit hæc. an forte platoni græco potius palma danda eft. qui cum ratiõe formaret: qualis effe ciuitas debeat: tanq̃ aduerfarios ciuitatis poetas cenfuit urbe pellendos. ¶Alterũ ut nullius ingenii. hoc ad uirgilium referendum eft: qui contra caligulæ inuidentiam maxius atq; optimus poetarum ab eruditis nuncupatur: quem ut inquit non minus uere quam fcite macrobius: nullius unq̃ difciplinæ error inuoluit. Quem alexander romanus imperator platonem poetarũ uocitabat. ¶Alterũ ut uerbofum. hoc ad liuium referendum: qui tamen ex fententia eruditorũ nobiliffimus eft hiftoricorũ: ad quem uifendum ex ultimis galliarũ hifpaniæq; finibus uiros nobiles romam ueniffe plinius hieronimufq; notificant. Caligula ut non folum in uiuentes fed etiam in defunctos fæuiret: ut non folum in corpora fed etiã in ingenia ftringeret feram ferreamq; naturam: cogitauit de abolẽda iliade & odyffea homerica quo Centi fonte perenni uatum pieriis ora rigantur aquis. Dicebat. n. fi licuit platoni eiicere poemata homerica ex illa fua ciuitate commentitia & imaginaria: cur mihi uero principi non licet illa abolere: tanq̃ ita animis imperare poffet ut corporibus. Nec mirũ fi uirgilium ut indoctum. & liuium ut uerbofum carpebat maleuolus & ofor uirtutis princeps: cum maxima femper ingenia fuerint inuidentium morfibus fubiecta: Sũma. n. impetit liuor minora ꝑter uolans. fic altiora fulminantur. & ficut ait fidonius: linguas uituponum cote liuoris acuminatas non fugere demofthenes & cicero. Sic homero mantuano & hiftorico patauino non defuere carptores. Namq; compilator græcorũ dictus eft ab emulis maro: in quem aufi funt critici ftringere liguas: & olĩ editus eft liber a nebulone ĩfando titulo ĩfcriptus uirgiliomaftix. ficut zoilus homeri obtrectator cognominatus fuit homeromaftix. Liuiũ quoq; afinius pollio aufus ẽ canina lacerare facũdia dicẽs fe in illo inueniffe quãdã patauinitatẽ. fed dũ caligula obiicit uirgilio infcĩetiã ingeniiq; hebetatiõem. ꝑinde facit ac fi herculi obiiciat timiditatẽ. Dũ in liuio criminatᷣ ubertatẽ ꝑinde ac fi fecũditatẽ culpet in fonte & in oceano largitatẽ infectetur. cũ uirgiliana maieftate nihil doctiuſ nihil igeniofius. Cũ liuiana ubertate nihil fecũdius nihil expetibilius excogitari poffit. ¶De iuris quoq; cõfultis. plato & ariftoteles ꝑcipiũt legẽ dominari debere ut reginã: fi uolunt mortales honefte degere & beate. ubi uero nõ lex præeft fed fubeft nec legi paret princeps fed imperat: male actum fit cum ciuitate illa eft neceffum. Caligula nolebat legibus imperare non parere contra præfcripta fapientiffimorum: ideoq; iactabat fe abolitũrum ufum fcientiæ iurifconfultorum: quæ pertinet ad legum interpretationem: legis enim fcriptum anguftum interpretatio legis diffufa eft cuius miniftri funt iurifconfulti: adeo ut quod dictum eft de magiftratu iuridico idem dici poffit de iuri e confulto uidelicet iurifconfultum legem effe loquentem: fublato itaq; ufu iurifconfultorum lex quodammodo muta fieri & filens quo circa caius uolens abolire interpretamenta iurifconfultorũ poterat uideri leges ipfas tollere uelle atq; concidere ut ipfius fediffime uoluntates & placita infaniffima ꝓ legibus haberentur.

¶M. AN. ¶Nullius doctrinæ: cõtra Plinius Virgilius inqt oĩum difciplinarũ peritiffimus: Fabius qntilianus: Domini aphri iudicio credidit tam ꝓxime ad Homerũ accedere ut ꝓpior primo q̃ tertio effet: tranfeo poetarũ & grammaticorũ teftimonia qbus plane arguitᷣ deliramentũ id caligulæ fuiffe non iudiciũ. ¶Verbofum: Liuium. ſ. fed Fabius qui eum Herodoto comparat: ac fupra q̃ diu poffit in concionibus putat eloquentem nihil luxuriare credidit. ¶Iurifquoq; confultus: iuris fciæ peritis. ¶Abolĩturus: fublaturus.

&

Rñdere de iure

PHI. Prӕter eũ. quæ. s. illi collibuissent. libido. n. regũ ut inquit Iustinus ꝑ lege est & ut testaẽ iurisconsultus qd principi placuit legis habet uigorẽ: si uero legas preter equi. sensus erit caligulã iactasse se effecturum ut iuriscõsulti nõ tam ex ꝑscripto legũ responsa darent ꝗ ex æquo & bono est aũt equi & bonũ non tã secũdum legem: ꝗ secundũ emẽdationem legis: nã ut inquit eleganter aristoles in. v. ethicoꝝ: natura boni & æqui emẽdatio leg is est: qua omissum erat aliquid præter uniuersale. Ne qd respondere uerbo usus est iuriscõsultis accõmodato: qui ꝑprie de iure respondere dicũ. auctor est põponius iuriscõsultus ante tpa augusti publice respõdendi ius dati non fuisse iuriscõsultis. sed qui fidutiã studioꝝ suoꝝ habebant cõsulentibus respõdebant neq; respõsa signata dabant: primus diuus augostus: ut maior iuris auctoritas haberet. cõstituit ut ex auctoritate eius respõderent. legimus neruã filiũ adhuc adulescentẽ uel potius pueꝝ publice de iure rñdisse. labeo quoq; antistius cõsulentibus de iure publice respõsitauit.

præter eum.

Item de eodem & de inuidia eius cõtra omnes.

Cetera familiaꝝ insignia nobilissimo cuiq; adẽit Torquato torquem: Cincinnato crinẽ. Cn. Põpeio stirpis ãtiquæ magni cognomen: Ptolomeum de quo retuli & accersitũ e regno: & exceptum honorifice non alia causa repente percussit ꝗ quod edẽte se munus ingressũ spectacula conuertisse hominũ oculos fulgore purpureæ abollæ aĩaduertit: pulchros & comatos quotiẽs sibi occurrerent

Insignia bẽtiuoloꝝ ferrulata

Torquus torquatorum

Cincinnus

Cinnus cincinnatoꝝ

heredioľ ũ

Hereditũ

cognomẽ magni

Insignia: insignia familiaꝝ uocamus: que unaqueq; familia distinctiõis cã habet peculiaria ut illustres prĩcipes mei bentiuoli hñt insignia ferrulata. ita apud priscos in gente torquatoꝝ erat torqs ob illũ torquem: quẽ interfecto gallo detraxit manlius ob id torquatus cognomiatus: hæc isignia caius ex inuidẽtia sæuaq; natura nobilissimis detrahebat. ita torquato nobili id tpis i gente torquata detraxit isignia torqs: ne eo honestamẽto amplius insigniret. Cincinato crinẽ. Cincinnus significat capillũ intortũ: ut est ĩ uite collicolus capolus nũcupatus. auctor. M. uarro. a cincinno cincinnati capillati dñr: & ab eodẽ cicino qntii ueteres romãi cognominati sũt cõcinati ap huiũ luũ. ab origine urbis luculẽter historia ꝑscribit de qnto cicinnato. q obsessi cõsulis & exercitus liberator ab aratro uocatus ad dictaturã uẽi: ac rursus fascibus depositis: quos ut iqt columella festinatius uictor reddiderat ꝗ susceperat imperator ad eosdẽ iuuẽcos & iiii. iugeꝝ auitũ herediolũ. ẽ aũt h' rediolũ ut columelle uerbis intelligas ꝑdiolũ ab eo dictũ: qd hæredẽ sequeret̃ i legibus. xii. tabulaꝝ i horti significatiõe semp noĩabat' hecediũ. ex quo diminutiua forma heredtolũ dictũ. crinis aũt hoc ẽ capillus i familia cincinnatoꝝ erat ꝓ isignibus. hũc ademit pessimus prĩceps cuidã cincinnato ex illa uetusta familia sicut cuidã põpeio: qui a magno põpeio descẽderat ademit cognomentũ illud magni: qđ põpeius magnus aphrica subacta & ĩ deditõem redacta tanq spoliũ sibi cõpauit auctor plinius. sentire uĩ liuius magni põpeii cognomẽ cepisse ab assentatõe familiari. sicut selicis syllæ: plutarchus uero tradit põpeiũ ex bello aphricano redeũtem a sylla magnũ igẽti uoce salutatũ fuisse: qui iussit ut oẽs qui tũc aderãt cõsimiliter eũ magnũ appellarent. alii dicũt cognomen hoc primũ i aphrica ab uniuerso exercitu inditũ fuisse põpeio: deinde uimatq; consuetudinẽ ex hac syllæ salutatõe habuisse. põpei' ipe sero lõgoq; tpe post se magnũ i epistolis scripsit. De quo retuli. paulo añ retulit ptolomeũ regẽ fuisse a caligula iterẽptum cuius necẽ dũ libertus ulcisci laborat: fuit cã ut arma romana claudio iã principe in mauritania bella uerint. Edente. exhibẽte. Munus. spectaculum gladiatoꝝ.

Abolla

Fulgore abollæ. abolla uestis est militaris ut iquit nonius. abollã scribit seruius uestem esse duplicẽ. apd martialẽ accipit' pro cynici philosophi uestimento sic scribentẽ: Cetera quẽ nudi regit uxor abolla grabati. apud eundem abolla tyria hoc est purpurea dat' crispino inter aulicos potentissimo: nescit cui dederit tyriam crispinus abollam. abolle meminit iuuenalis: ois autem purpura non est fulgore luminosa: sed quædam obscuritate censetur: quæ nisi altius tollatur non splendescit nec ipletoculos contuentiũ. hinc augusti iocus innotuit: qui cũ olim ꝗreretur de obscuritate tyriæ purpuræ: quã emi iusserat: dicẽte uẽditore erige altius & suspice: his usus est salibus: quid ergo ut me populus romanus dicat bene cultũ in solario ambulaturus sum. Ceteꝝ sicut uestis ꝑciose cãm mortis ꝑstitit ptolomeo: apud caligulã ita imperiũ pepit Sylosonti apud Darium. qui olĩ curiosa cõtemplatione uiderat Sylosontẽ amiculo purpureo indutũ: eiusq; pulchritudine captus id mercari uoluerat. Sed sylosõ ego inquit amiculum hoc nulla pecunia uẽdo sed tibi dono do si mõ tuum ꝑpetuo esse debet. Mox darius memor muneris liberaliter dati sylosonẽ: remuneratus est regia remuneratione: nãq; ꝓ ueste illi tertribuit impium Sami insulæ fortunatæ & opimæ. auctores herodotus in thalia. Valerius in. iiii. Strabo in. xiiii. geographiæ.

nõois purpura i'lu minata

Iocus augusti

Exemplũ regie remũeratõis

M. AN. Præter eikoẽs tranquilli ani codices quos uidimus sic hñt ego æquũ non eũ legẽdũ cõtendeeim ut sit sensus statuisse caligulã abdere oĩa iuris uolumina neqs postea cõsultus nisi ex æquo & bono nõ aũt ex iure consultoꝝ auctoritate rñdere posset: aliud est. n. lege: aliud ex æquo & bono iudicare nec est cur eũ ad caligulã referas: siquidẽ ꝑter se nõ eũ dixisset: quũ ipse loqueretur. Vetera insignia ornamẽta qdam a maioribus ꝑ manus tradita ut gestãdi torqs. & concinnatæ comæ usum. Torquato: torquatæ gẽtis uiro cuidã: sed cuius familiæ nõ dicit: nã & a torque gallo hosti adẽpto torquati cognomen uictori primum: mox & familiæ usurpatum: Liuius & Ouidius id prodiderunt: Cæteꝝ. C. nonium asprenatem ab Augusto aureo torq; donatũ plane constat datũq; ut ipse & posteri torquati cognomen ferrent: in dubium igit' uenire põt asprenatum an malliorum uni sit ipsum insigne ademptũ. Cicinato: cui gentile erat concinnatũ

capillũ ferre. ¶ Stirpis antiquæ: a Magno põpeio deductæ. ¶ Cognomen magni: ne magni cognomẽ fer teneam appellationem ex clarissima illa orientis uictoria pompeio quæsitam: Appianus innuere uidetur qui pharnace sub primum accessum superato ait cæsarem exclamasse hi sunt qui te magnum fecere pom- pei: Plutarchus eum admodũ iuuenem ad syllã cum exercitu uenientẽ ab eo magnũ appellatũ tradidit: plu res ex africa ab eo magni appellationẽ relatam dicunt. ¶ Percussit: occidit. ¶ Munus: gladiatoꝶ spectacu- lum. ¶ Fulgore: splendore. ¶ A bollæ: uestis senatoriæ ut Festo placet quasi abullæ qd sit undique bullata: Nonius Varronem secutus militarem uestem abollam interpretatur. Varro toga detracta est abolla data.

occipitio raso deturpabat. Erat e suis ꝓculus pre primipila- ri ob egregiam corpis amplitudinem & speciẽ coloseros di- ctus. Hũc e spectaculis detractum: repẽte & i arenam dedu- cũ trahi: & mox oplomacho cõparuit: bisq; uictorẽ cõstrin gi sine mora iussit: & pãnis obsitũ uicatĩ circũduci: ac mulie ribus ostendi: deinde iugulari. Nullus denique tam abiectæ cõditionis: tãq; extremæ sortis fuit: cuius nõ commodis ob trectaret. Nemorẽsi regi quod multos iam ãnos potiret sa- cerdotio ualidiorẽ aduersarium subornauit: quũ quõdã die

¶ PHI. ¶ Occipitio. miror al- bertũ magnũ uirũ alioqui erudi tissimũ occipitium partẽ capi- tis ãteriorẽ nũcupaꝛ: ĩmo pur ue- ro posteriorẽ: cũ apud latinę pu- req; scribentes in contrariũ acci- piatur: qd & alibi annotauimus. ¶ Deturpabat. sicut ornamen- tum capitis ẽ maximũ coma ita dehonestamentũ, turpissimũ est capillamenti amputatio: in tãtũ ut ipsa uenus deaꝶ pulcherria si calua ꝓcesserit placere non pos- sit: nec uulcano qdẽ suo. comati

ero q mallent rem pu. turbari q̃ comã si hoc tempore raso capite deturparẽtur: deus bone: quas lamẽtatio- nes quos eiulatus facerent: q̃ plorabili quærimonia perditam comam cõplorarent: qui non minus tempo ris minusq; curæ i ꝓpendunt concinnatoribus capilloꝶ: q̃ studiosi doctoribus disciplinaꝶ. ¶ E suis proculus: nomen est proprium uiri staturosi. ¶ Colosseros dictus. colossos auctore plinio uocant moles statuaꝶ turribus pares. inde proculus colosseros siue colossos dictus est: cũ esset staturosus: statuæ quoq; ingentes colosse & colossice a ueteribus nuncupatæ sunt. spartianus. statuas Selio uero p totum orbem colossas po ni iussit. plinius fecit phidias alterũ signum colossicon nudum. Vitruuius in .x. colossicotera opera tempe suo noĩe eleganter dixit intelligi uolens ingentiora magisq; colossica. ¶ Hunc e spectaculis. q inter spe ctatores sedebat spectabatq; alios gladiatores in arena gladiatoria digladiantes. ¶ Thraci. gladiatores qui speciali uocabulo thraces dicti ab armatura thracum. oratius. ad unum thrax erit quẽ locum exponens porphirio ait. auctorabitur in ludũ ut gladiator sit. myrmiloni in certamine gladiatorio opponebatur thrax quod signat ausonius in monosyllabis cũ ait: Quis mymiloni cõtenditur? equimanus thrax. Ci. i sexto an toniana: thracem iugulauit fami iarem suum. De thrace gladiatore intelligendum est illud plinianum. ex. xi. Thracio studioso in cau cæsaris ludo notum est dexteram fuisse ꝓceriorem. Signa: n. plinius gladia tem ex his qui thraces uocitantur: solitum in caligulæ ludo gladiatorio exercere gladiaturam. Caligula a qui dicitur Caius cæsar delectabatur thracibus. Inde arma thracis gladiatoris dicta threcidica. cicero i se xto antonianaꝶ. myrmilo in Asia depugnauit cum ornasset threcidis comitem & familiarem suum: illum mise fugientem iugulauit. Ciceronis ni codices mendosi sunt. Interpretes quoque illud threcidicis per- peram & legunt & interpretantur. ¶ Oplomacho. gladiatorem uocant oplomachum quasi cum armis militaribus & scuto depugnantem. græci enim τὸ ὅπλον dicunt scutum. τὰ ὅπλα arma & μάχομαι pugno. Martialis oplomachus nunc es fueras ophthalmicus ante. de oplomachis gladiatoribus ait Iulius firmicus in septimo. si mars fuerit in finibus iouis famosi gladiatores nascentur. oplomachi nascen tur si testimonium ueneris defuerit marti. ¶ Comparuit. opposuit. commisit. ¶ Bisque uictorem: cum primo thracem deinde oplomachum uicisset. ¶ Pannis obsitum. uestitu sordido squalentiq; obuolutum magis q̃ indutũ. tale est illud terentianũ: ideo quendam annis & pannis obsitũ translatio est ab egro: ut in quit donatus. ¶ Vicatim: p uicos urbis. ¶ Obtrectaret. noceret incõmodaret. ¶ Nemorẽsi regi. iuxta aritiam lucus est dianæ: artemisiũ uocat: ubi barbaricus scythicusq; mos obseruat. nanq; sacerdos instituit fugi tiuus qui dãnat gladiũ tenẽs & insultus semp circunspectãs: & ut inquit strabo ad se tutãdũ strenue paratus. Scribit seruius in hoc arthemisio fuisse arborẽ illã: quam celebrat uirgilius in sexto. de qua i frangi ramũ nõ licebat. dabatur aũt fugitiuis potestas ut siquis exinde potuisset auferre: monomachia hoc est singulari cer tamine cũ fugitiuo tẽpli dimicaret: cui uicto uictor succedebat i sacerdotiũ. idq; peculiariter regnũ uoc baẽ & ipse sacerdos rex Nemorẽsis dictus a nemore illo dianæ sacrato: qd arthemisium nuncupari significauimus. hic ab ouidio dictũ est in tertio fastoꝶ: Regna tenent fortes manibus pedibusq; fugaces & pent exẽ plo post modo quisq; suo. Item in primo de arte. Ecce suburbanæ templũ memorale dianæ partaq; p gladi i os regna nocẽte manu. Hinc ualerius flaccus in secũdo argonauticoꝶ & soli nõ mitis aritia regi: Lucanus quoq; in tert o pharsaliæ sic inquit: Qua sublime nemus scythycæ qua regna dianæ. Caligula qui oĩum cõ modis icõmodabat: immisit quẽndã fugitiuũ robustiorẽ: qui cum rege illo aricino sacerdote depugnaret: ut & superatus & uita spoliaretur & sacerdotio: & si sacerdotium illud quod erat conditionis uilioris. ¶ M. A N. ¶ Occipitio: posteriore pte capitis: Persius occipiti cæco posticæ occurrite sannæ occiput dici- mus & occipitiũ. ¶ E suis ꝓculus: hic quoq; locus mẽdosæ meo iudicio legitur oĩa. n. quæ uidimus tam- quilli exemplaria e suis habent. quasi duæ sint partes orationis quod ne eleganter quidem diceretur: ex

statuæ co- lossicæ colossico- tera

Thraces gladiato res

Correctus ci. locus

oploma chus

sacerdos fugitiuus

qua lectiõe nullus sequitur sensus quare Esius nomẽ melius accipies ut sit Esius ꝓculus siue Elius: colosseros. q. maior q̃dam colossus. E spectaculo e cauea spectantium in subiectũ theatri locum. ¶ Thraci retiario: Seneca si thrax essem fusius essẽ. ¶ Mox oplomacho: oplomachus gladiator q̃ scuto & ferro in speciem iustæ pugnæ dimicat τὸ ὅπλον græci scutũ uocãt μάχομαι. pugno q̃q̃ κατὰ τὰ ὅπλα græci arma καὶ ὁπλίτην armigeꝝ dicunt. ¶ Cõparauit: cõmisit. ¶ Bis uictorẽ thrace & oplomacho uictis. ¶ Obsitis: sordidis uestibus & squalore coopẽtũ. ¶ Mulieribus oñdi. quibus ob elegantẽ formam gratissimũ fuisse sensera. ¶ Obtrectaret: detraheret malediceret. ¶ Nemorẽsi Regi: aricinæ dianæ sacerdoti: aticiæ ipsũ quoq̃ sacerdotium regnũ dicebat: Ouidius regna tenẽt fortes manibus pedibu'q̃ fugaces: & pit exemplo post modo quisq̃ suo: siq̃dẽ quot annis ferro decertare cogebat q̃ si uictor fuisset uictum pro hostia nummi dabat si uictus is q̃ uicisset sacerdotiũ optinebat. Sed huius feri ritus ꝑter Ouidiũ: Plinius Strabo Lucanus & alii pleriq̃ meminerunt. ¶ Multos annos: quasi rato alias cõngisser ut tam diu q̃sq̃ supstes fuisset: quum circumacto fere anno sagina grauis & deses ferocissimo hosti & morti deuoto obiceretur. ¶ Validiorẽ: potentiorem: Aduersarium hostem concertatorem. ¶ Subornauit: substruxit instigauit.

¶ PHI. ¶ Muneris spectaculi gladiatorii. ¶ Esedario. esedarium appellat certatorẽ noĩe porium q̃ ex esedo depugnabat uideturq̃ significare lanistã. de esedariis britanis longa est dissertatio apud cæsarem in cõmentariis: & nos supius meminimus q̃ alio noĩe dicuntur conuinarii a cõuinocariũ. ¶ Seruũ. qui erat in familia lanistæ gladiatoria. ¶ Plausũ esset: a spectatoribus. ¶ Calcata lacinia. Illa uestis inquit elegãter symachus decẽter indutur est: q̃ nõ trahit puluerẽ nec in humũ demissa calcat. laciniam hocẽ extremã togæ particulam cũ ꝓlixior esset pedibus pressit cõculcauitq̃ caligula p indignatiõem e spectaculo se furẽter eripiẽs:

Cõuinarii

muneris esedario porio ob prosperam pugnam seruum suum manumittenti studiosius plausum esset: ita se proripuit e spectaculis: ut calcata lacinia togæ ꝑceps per gradus iret indignabundus & clamitans dominum gentium populum ex re leuissima plus honoris gladiatori tribuentem q̃ consecratis principibus aut ꝑsenti sibi.

De luxuria & libidine eiusdem.

PVdicitiæ neq̃ suæ neq̃ alienæ pepercit. Mar. Lepidũ. M. Nestorẽ Pãtomimũ: quosdam obsides dilexisse fertur cõmercio mutui stupri. Valerius Catulus cõsulari familia iuuenis stupratũ a se ac latera sibi cõtubernio eius

Laciniosus

adeo ut ꝑceps p singulos gradus iret: more eoꝝ qui uestigia titubata tenet nõ possunt a lacinia laciniosus deriuat: accipiturq̃ ꝓ flexuoso sinuosoq̃ ab apuleo cõuallis laciniosa. a hieronimo disputatio laciniosa decenter dr̃ ꝓ tortuosa & iplicata. Sũt. n. laciniæ in uestimẽto cesuræ particulatĩ concisæ decoris cãuñ laciniata uestis & aduerbiũ laciniatim: qđ significat pticulatĩ & per flexuras: Apuleius. Nõ laciniatim dispso sed cuneatim stipato. ¶ Cõmeatu: difficultates illas trãsabiremus. L acinosa fuit alexãdria angulosõ ꝓ cursu Columella iubet pecus egrotũ distribui i lacinias hoc est in pticulas separi ut facilius conualescat. Plus honoris. ꝓp plausũ quo ꝓsecuta fuerãt manumissiõem gladiatoris manumissi a porio esedario. ¶ Cõsecratis principibus. moris fuit apud romanos ut principes i theatro populꝰ ti plausũ exciperẽt: hos aũt tergeminos honores appellat oratius. ¶ Pñti sibi. cũ de beat principis uigere pñtia & hoc ipso honoratior soleat esse. Vis in pronoie. sibi q̃ priceps erat. sibi qui deus uideri uolebat: sibi qui diuino cultu uenerabilis & ueneñdus appebat. Sibi qui se fratrẽ iouis ut inquit iosephus est ausus appellare. sibi q̃ se dñm ĩposito diademate ut ait sextus aurelius iussit noiari. ¶ Neq̃ suæ. stupratũ stupratorẽq̃ fuere significat. ¶ Pãtomimũ. histriones pãtomimi dr̃ ab egregia quadã reꝝ oium imitatõe. furius bibaculus fuerit inqt & uocabat pãtomimꝰ scribit Iulius amicus pãtomimos nasci q̃ hñt leporis sidus ĩ horoscopo: si eũ locũ uenus respexerit. Oñ pãtomimi sublati fuerũt a Domitiano. restituti mox a Nerua: quos traianus iteꝝ sustulit. ut scribit pli. in panegyrico celebratur mors repentina duoꝝ equitũ qui in uenere obierunt coeũtes cum pãtomimo mythico tunc forma ꝑcellente. ¶ Quosdã obsides: in hanc sñiam est illud satyrici poetæ. aspice quid faciunt commertia uenera obses. hic sunt hoĩes. caligula quosdã ĩ obsidatũ datos turpi amore dilexit dum illos subagitat & ab illis uicissim subagitat. ¶ Mutui. cũ patiter agerẽt & paterẽtur muliebria. ¶ Stupratũ. s. caligulã ¶ Contubernio. obscena sodalitate & probrosa contobernalitate atq̃ coniuctu.

pãtomimi

¶ M. AN. ¶ Esedario porio: lanistæ qđ i claudio apertius oñditur. ¶ Manumittẽti: libertatẽ donãti. ¶ Seruum suũ unũ ex familia ex iis uidelicet q̃ ad gladiaturã sub eo ĩstruebant. ¶ Ob ꝓsperã pugnã: quia idem gladiator i munere ꝓspe pugnasset. ¶ Studiosius: maiore quodã studio & fauore uelut ei qui grate & non auare fecisset ut hũc qui ꝓspe pugnasset & si i seruitote retinere liceret libertate tñ donasset. ¶ Proripuit: cũ impetu & ĩdignatiõe se spectaculo subtraxit. ¶ Calcata: pedibus p̃ssa. ¶ Lacinia: extremæ uestis scissura sunt. n. laciniæ scissuræ in extrema parte uestiũ ornatus gratia factæ unde laciniatæ uestes a lacero id nomẽ hinc lacesso qđ est lacerãdo ꝓuoco seu irrito: Apulæius sæpissime laciniã ꝓ ueste accip it. ¶ Præceps ꝑcipitanter ruens. ¶ Gladiatori: qui ob ꝓspam pugnam manumissus esset. ¶ Neq̃ suæ. q. d. ne suæ quidẽ pudicitiæ nõ modo alienæ rationem habuit. ¶ Cõmertio: nefaria cõsuetudine. ¶ Stupratũ: caligulã. ¶ Contubernio: domestico usu. ¶ Defessa latera: stupri assiduitate. Iu. nec q̃rit qđ & lateri parcas: & rursus quãtum

erat ex hausti libos donare dictis. ¶ Vociferatus: clara & alta uoce testatus. ¶ Sup sororẽ icesta: supra nefarios sororũ cõcubitus. ¶ Notissimũ amorẽ: ꝑter repete: qd pdite ꝓstitutã amauerat ancilla. ¶ Lẽte: cũctãter ociose. ¶ Mercatũ more: tanq̃ aliqd mercaturus. ¶ Faciẽ: ꝓsaꝝ mulieꝝ. ¶ Alleuans: attollens erigens.

defessa etiã uociferatus ẽ. Sup sororꝫ icesta: & notissimũ ꝓstitutæ Pyrallidis amorẽ non temere ulla illustriore fœmina abstinuit: quas plærũq; cũ maritis ad cœnã uocatis: prætercq; pedes suos trãseuntes diligenter ac lente mercãtiũ more cõsiderabat: etiã faciẽ manu alleuãs si qua pudore summitterẽt. Quotiẽs deinde libuisset egressus triclinio: quũ maxime placitã seuocasset: paulo post recẽtibus adhuc lasciuiæ notis reuersus uel laudabat palã uel uitupabat singula: numerãs bona malaue corporis atq; cõcubitus. Quibusdã absentiũ maritoꝝ noĩe repudiũ ipse misit: iussitq; in acta referri.

De luxuria eiusdẽ i cœnis: balneis edificiis & aliis operibus.

Nepotinis sũptibus oĩum ꝓdigoꝝ ingenia supauit:

¶ PHI. ¶ Defessa. Catullus eleganti uocabulo latera per concubitum crebriorem exhausta appellat exfututa nam frequẽs uenus debilitat subneruatq; & in primis latera: uñ parcere laterĩ abstinere a coitu. Iu. Nec q̃ritur qd & lateri parcas. Ouidius. sapiens exerci dã uenerem ait. sed lateri nec parce tuo: sunt a[illegible] latenbus renes: quos ait uarro ita dictos: quasi riui ab his obsceni humoris oriant. Quidã philosophoꝝ libidines reꝝ uenereaꝝ i iecore cõtineri arbitrant. qd a lactãtio quoq; memorat in lib. de opificio. ¶ Pyralidis. nomẽ est ꝓprĩũ meretriculæ quã amauit caligula. alias pyralis est pẽnata bestiola magnitudine muscæ ex igne ꝓueniẽs: unde & nomen a qbusdã pyrausta appellat. quã diu est in igne uiuit cũ euasit longiore paulũ uolatu tunc emorit. ¶ Prostitutæ. instar uulgaris scorti & diobolaris. dĩ n. diobolare scortũ: quod duobus obolis cõducitur. mendosus est loc' apd uarronem i tertio de latina lingua in cuius codicibus ipressis sic legit. uiuolates sabini soboles corrupto sensu ex litteraꝝ cõfusiõe inuersione & ordine ꝑpostero. T u ita lege diobolares a binis obo'is. docet enim uarro diobolares meretrices dici a binis obolis a duobus minutulis nũmulis: qui ꝓ prætio cõcubitus numerantur. plautus i penulo dixit seruuloꝝ sordiduloꝝ esse scorta diobolaria. erat itaq; ob infamiã notissimus amor: quo caligula efflictim amabat turpẽ & ꝓstitutã meretricẽ pyralida: potuissetq; uideri tollerabilis si sequutus foret illud c romanũ ortianũq; preceptũ. hic iuuenes æquũ est descẽdere nõ alienas ꝑmolere uxores. & illud plautinũ: Dum te abstineas: nupta: uidua: uirgine: iuuentute: & pueris: liberis: ama qd lubet: sed caligula & ꝓstitutas amabat nec illustrioribus matrõis abstinebat nuptasq; sectabat. ¶ Preter pedes. iuxta pedes. ¶ Mercant ĩ more. mos est mercatoꝝ ut mercẽ quã empturi sunt ociose & cũ quadã lentitudine etia atq; etiam contẽplẽtur. hoc idẽ faciebat caius in spectãda pensitandaq; matronaꝝ formositate. ¶ Sũmitterẽt. ad terrã demitterent more matronaꝝ uerecũdaꝝ. decet. n. talis pudor ingenuã mulierem Virgilius tũ breuiter dido uultum demissa ꝓfat. & sicut γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει mulieribus ornatũ ꝑbet taciturnitas: ita & uerecũdia. ¶ Seuocasset. solã seorsum euocasset: quod signum ẽ futuri concubitus. ¶ Notis. signis uestigiisq; pactæ libidinis. qualia sunt illa apud iuuenalẽ. humida suspectis referẽs multicia rugis uexatasq; comas & uultũq; auremq; calentẽ. ¶ Laudabat palã. agebat cõtra ouidii documentũ scribentis ꝑceptũ: cytherea iubet sua furta taceri: cui astipulatur tibullus & ꝓpertius: quoꝝ alter cecinit qui sapit in tacito gaudeat ille sinu. alter tradidit. in tacito cohibe gaudia clausa sinu. ¶ Bona malaq; cõcubitus. scribit lucretius in quarto. scorta in cõcubitu moueri ut ipsa uenus sit cõcinnior uiris & suauior. Caligula palã dicebat de cõcubitu matronaꝝ: qd cõcinnitatis quid insuauitatis habuisset: itidẽ bona corpis uel uicia si qua latebant ꝓmulgabat: adeo nullã rõnem habebat matronatus matronalisq; dignitatis. Signat aũt historiam quã legimus apud senecã li. ii. q in sapientem nõ cadit iniuria. erat ualerius asiaticus in primis ferox & uix æquo aĩo alienas contumelias laturus huic in cõuiuio in cõtione uoce clarissima qualis in cõcubitu esset uxor eius obiecit. hæc tã atrox tãq insigniter facta iniuria effecit ut Asiaticus iter ꝑcipuos auctores interficiendi Caligulæ fuisse ꝓdatur: q̃uis ipse dicat apud iosephũ. cum quereretur de interfectoribus Cautinã ego interemissem. hic deinde accepto claudii iussu libero mortis arbitrio uenas seruit. ut docet cor. tacitus. ¶ Repudium misit. sensus est Caius princeps libellum repudii misit ad quasdã matrõas: noĩe non suo sed maritoꝝ: cũ illi essent absentes. ¶ In acta. tale ẽ illud poetæ. cupiẽt & i acta referri nã ut tes testator esset de repudio matronaꝝ uoluit i acta publica referri. ¶ Nepotinis sumptibus. luxuriosis & ĩmodicis ꝓfusionibus impẽsaꝝ. i uetusto codice legimus nepotatus qd placet. & n. nepotatũ dicimus luxuriã ꝓdigamq; ꝓfusiõem & nepotari significat luxuriose & ꝓdigaliter uiuere: quo uerbo usus est tertullianus in apologetico: aristippus inquit in purpura nepotat. ¶ Prodigoꝝ ingenia. duo sunt inquit. M. Tullius genera largoꝝ quoꝝ alteri prodigi alteri liberales. prodigi qui epulis & uiserationibus & gladiatoꝝ muneribus ludorum u nationumq; apparatu pecunias profundunt. ueteres dixere prodigitatem & prodigentiam profusionem: qui nunc dicunt prodigalitatem.

pyralis

pyrausta

Diobolare scortum

Loc' uarronis

furta ueneris occultanda

nepotatus

nepotatur

¶ M. AN. ¶ Summitterẽt faciẽ: est. n. mulierbus decori uultũ corã ultis demittere. Verg. Tũ breuiter dido uultũ demissa ꝓfatur: cõtra petulãtis & ipudicæ attolere. Iu. cum q; paludatis ducibus pñte marito ipsa loquta facie strictisq; mamillis. ¶ Lasciuiæ notis: patratæ libidinis signis. ¶ Mala: uitiaq; laterẽt. ¶ Cõcubitu: aroeãdi rõnem quã i fœmina obseruasset. ¶ Quibusdã: matrõis. ¶ Referri i acta: ut publicæ constaret

capitolinus auctor ē apud pfectū ærarii not ari solita ꝗ publicis actis maiores iferri noluissēt. ¶ Nepotinis luxuriosis: nepotes luxuriosæ. ut Festo placet: uitæ hoies qd tā his suæ res curæ sint ꝗ iis qbus pr̄ auu q; iniuunt: Ph. apitiū altissimū appellat nepotū gurgitē inde nepotatus ꝓ luxuria & uoracitate: Afftanius scurrilitate & nepotatu nobilis: inde & nepotius. ¶ Portētosissima: noua & isueta ut portētoꝝ loco haberi possent. Seneca. C. Cæsar Augustus quē mihi ut reꝝ natura edidisse uideret qd summa uitia i summa fortūa possent centies sextertio cenauit uno die. ¶ Aceto liquefactas: qd cleopatra quoq; in luxuriasis & itēpestiuis Antōii cœnis fecisse dī quæ unionem ea tēpestate maximū liquefactū hausit ꝓfessa grādi sponsione se centies sextertiū una cœna absūpturā: Plinius & Macrobius sunt auctores. ¶ Obsonia: quæ cū pane apponuntur. ¶ Aut cæsarem. eū qui oīa posset: uel cui ꝓ cunctis sumptuosissima conuiuia parare liceret.

¶ PHI. ¶ Cōmentus: cū excogitasset. ¶ Portētosissima. insolita atq; admirāda loco uiceq; portēti. plinius appellat igenia portentosa: q noua luxuriæ istrumēta excogitauerunt. ¶ Vt calidis. hoc referendū est ad nouū usū balnearū: neq; n. antea usitatum fuerat lauari in balneari solio unguentis calidis frigidisq;. unde plinius noster hoc cōmentum Cai Caligulæ in. xiii. taxat his uerbis: Net nō aliquem ex priuatis audiuimus iussisse spargi parietes balneaꝝ ungnēto: atq; Caiū principē solitū lauari: ac ne principale uideatur hoc bonū & postea quendam ex seruis neronis. ¶ Vnguentis. unguenta sicut scribit pomponius iurisconsultus ea intelligimus: quæ & uoluptatis & ualitudinis causa cōparantur. sed plinius & reliq fere oēs: q latine & puriter loquuntur unguentoꝝ noie ea significant: ꝗ ad uoluptatē & elegantiam tū conficiunt: cum medicamēta illa uerius dicātur: q ad ualitudinē ptinēt quoꝝ multiiuga sunt noia. aristipdus auctore seneca aliquando delectatus unguento male istis effeminatis eueniat qui rem tā bellam infamauerunt: de compositiōe unguentoꝝ & nominibus lege: quæ scribit plinius in. xiii. qui cum oia diligenter copioseq; explicasset. hæc ē ait materia luxus e cunctis maxime supuacui: unguēta ilico expirāt suis & moriunt horis. oli licinius crassus & Iulius Cæsar censores edixerunt nequis uēderet ungenta exotica. sic. n. peregrina & externa nūcupantur. ex quo est illud planti nō possunt oēs olere unguenta exotica: quod ad sniam tranquilli ptinet ait plinius audiuisse Caium principem solitum lauari unguento. græci μύρον uocant unguentum. myropolion tabernam unguētariam myropolā unguentarium. sic. n. dicitur qui conficit unguenta. & uendit cum confector medicamentoꝝ nominetur medicamentarius: apud plinium q significātissime scribit inuenies unguentarium a medicamētario seiūgi. sicut unguēta a medicamētis ¶ Margaritas liquefactas: clodius tragedi esopi filius ut experiret in gloria palati qd sapent margaritæ: singulos uniones cōuiuis absorbēdos dedit: ne luxu suo nimis sꝑbiat caius princeps histrioni comparatus. oratius sai. sermonū. filius esopi detractā ex aure metel e. sut deces solidū exorberet aceto diluit insignem baccā: hoc idē fecit cleopatra cū unionē ꝓtiosissimū ex aure detractū mersit in aceto & liquefactū absorbuit facta cū. M. Antōio spōsiōe se soli una cœa cēties sextertiū absūpturā. historia scribit a plinio i. ix. a macrobio in tertio saturnaliū. ¶ Aceto. scribit plinius in. ix. asperitatē nimiā aceti in tabē margaritas resoluere. ¶ Ex auro panes. scribit plutarchus in li. de claris mulieribus quēadmodū oli uxor pithei omnium id tpis ditissimi marito apposuit aureos panes oia cibaria ex auro fabre facta ad illius auaritiā castigādā auro semp inhiantis & antrifodīas rugitet exercētis: cui oli ex pegrinatione domū reuertenti uxor mensā aureā apponi iussit: i qua oia erant ex auro obsonia: gauisus pitheus: ꝑio aspectu mox satiatus auri inspectiōe cibū afferri ꝑcipiebat ueꝝ mulier cuncta ex auro cōcinnata iubebat apponi. cūq; ille iracundia percitus esurire se diceret: neque se aūꝝ id temporis desiderare sapiēter inquit uxor tu nullius rei ꝑter hanc unā hñdæ facultatē ꝑbes. ois cura uiroꝝ tuo iussu occupata ē in auro fodiēdo: ut nemo iā agros colat: nemo fruges ferat: nemo arbores plantet. hac uxoria castigatiōe cōmotus pitheus quintā duntaxat ciuiū partē in aurifodinis cōtinuit reliquos tum agriculturæ tū ceteris artibus opam dare precepit. ¶ Obsonia. esculenta quibus cum pane uescimur uulgo obsonia dnt græci ὄψος uocāt obsoniū. & ὀψοποιόν cōcinatorē eduliorꝝ. obsonare ē emere obsonia: obsonatores q emēdis & cōcinnādis obsonus ꝑsūt. de qbus i annotatiōibus pluta. Cato dixit obsonitauere ꝓ sepe obsonauere optimū obsoniū ē fames & ut dicebat Alexāder magnus ad prandiū optimus est coquus optimūq; obsōiū νυκτιπορία. i. nocturnū iter ad cenā uero ὀλιγαριστία. i. prādii ꝑcitas. ¶ Aut frugi aut Cæsarē. hoc ē uel parcū uel magnificētissimū lautissimūq;. frugi ꝑ oia genera īdeclinabiliter dr. & significat tempatū parcum moderatū. unī frugalitas ut auctor est Ci. appellari pōt ea uirtus: quā græci sophrosynen latini tū tempantiam tum moderatione appellare cōsueuerunt. græci frugi. hoies χρησίμους dicunt. i. utiles & id sentit donatus: qui frugi utile iterpretatur. & M. Celius: qui se esse hoiem frugi dictitabat hoc est utilem. multis & fructuosum. sed ut ait Cicero id nomen latius est: ut non solum utilis: sed moderatus & temperans & parcus frugi dicatur. hinc cognomen lucii pisonis magnopere laudatum: qui frugi dictus est. illud attende quod qui frugalis dicit latinitate peccat. si credimus quintiliano: qui mōet. ut frugi dicatur. frugalis uero relinquatur contentiosis. ¶ Fastigio. summa altitudine & culmine.

cōmētus nouū balnearū usū: portentosissima genera ciboꝝ atq; cœnarū ut callidis frigidisq; unguētis lauaretur: ꝓciosissimas margaritas aceto liquefactas sorberēt: conuiuiis ex auro panes & obsōia apponeret aut frugi hōiē eē oportere dictitās; aut Cæsarē qui & nūmos ñ mediocris sūmæ e fastigio

unguenta

Dictū aristippi

Exotica

myropolium

myropola

medicamētarius

uniōes aceto liq̄facti.

Exēplum auaritiæ castigādæ pulcherrimum

Obsonia

Obsonare

Quod obsonium optimum

Frugi

¶M.AN.¶Basilicæ iuliæ:de ea in Augusto abunde diximus.¶Cedris preciosa cedri materia: Pli.cedri duo genera quæ floret fructum nō fert fructifera non floret:nec multo post materiæ inquit ipsi æternitas itaq; & simulacra deo⁊ ex ea factitarunt:in syria ea arbor puenit.¶Versicoloribus:colo⁊ uarietate præci⁊s.¶Magna therma⁊ laxitate:laxioribus thermis porticibus & tricliniis.¶Fera⁊ arbo⁊:his quoq; nauiculam fuisse subaudi.¶Choros:canētium cœtus.¶Symphonias:concentus.¶In extructionibus:ædificationibus.¶Prætorio⁊:campestrium ædificio⁊.

Basilice Iuliæ p aliquot dies sparsit i plebē:fabricauit & de cedris liburnicas:gēmatis puppibus uersicoloribus uelis:magna thermarum & porticuū & tricliniorum laxitate; magnaq; etiā uitiū pomifera⁊ arbo⁊ uarietate; quibus discūbens de die inter choros ac simphōias littora cāpaniæ pagraret.In extructionibus prætorio⁊ atq; uilla⁊ omni ratione posthabita nihil tā efficere cōcupiscebat:q̄ qđ posse effici negaretur & factæ itaq; moles infesto ac pfundo mari:excisæ rupes durissimi silicis & cāpi mōtibus aggere æquati:& cōplanata fossuris montiū iuga incredibili quidē celeritate quū moræ culpa capite lueretur:ac ne singula enumerem immensas opes:totumq; illud,T.Cæsaris uities ac septies millies sestertium nō

¶PHI.¶Basilicæ iuliæ.uictruuius architectus tradit se pfectū fuisse basilicæ iuliæ faciendæ. ¶Sparsit in plebē:olim populus Romanus nummos sparsit posthumio & marcio cōsulibus & Cn.scipio ifamis extimatus est:qđ pecuniam sparsisset in populum.scribit Iosephus Caium Caligulam ascendisse i capitolium ut pro filia sacrificaret.& i imperialis loci culmine stantem dī spersisse populo auri argentiq; pecūias.ex quo loco chereas cogitauit præcipitem impellere. ¶Liburnicas.naues de quibus ante dictum est.¶De cedris.auctor est plinius reges in egypto

ac syria ad naues cōficiēdas usos esse credo inopia abietis.Diodorus quoq; testis est i.ii.bibliothecæ ex cedris naues ingētes fabrefactas fuisse a regibus egypriacis:materiæ cedri eternitas ē ideoq; simulacra deo⁊ ex ea factitauerūt.cedrius fuit romæ apollo sosianus.tectū templi ephesiæ dianæ fuit excedrinis trabibus ut refert plinius i.xvi.cariem uetustatēq; n̄ sentit cedrus.¶Versicoloribus uelis.cleopatra uelo purpureo ad actium uenit cum Mar.Antonio:eodēq; fugit.uersicoloria appellare uidentur iurisconsulti non solū ea q̄ diuersi coloris sint:sed & quæ tincta ifectaq; fuerint natiuūq; colorem imutauerint.sed apud pliniū & scriptores alios lucubrētos uersicoloria dūr a uarietate colo⁊ sicuti caudæ pauonis & maculæ uipa⁊ uersicolores noiant.olim interdictū fuit matronis ne uersicoloribus uestirent:hoc est uestibus coloris uarietate distinctis.¶Therma⁊.hinc laxitas & amplitudo nauigio⁊ significatur:in qbus & thermæ & porticus & triclinia erant capacissima una cū uiridariis pomariisq;.¶Inter choros.multo⁊ uocibus cōstat chorus:ut seneca & macrobius pdiderunt.est.n.multitudo canto⁊ ad musicū cōcentū cōficiendū prepata.chorus apd priscos ex seruis symphoniacis cōparabatur:ex quo apd iurisconsultus titulo de edilitio edicto scriptū ē.si chorus ueneat plurimū referre:utrū in singulos an in uniuersos prium cōstituatur:itidē libro de legatis tertio ait celsus.si chorus legetur pinde est quasi singuli hoies legati sint.¶Symphonias.musicos concentus uū & symphoniaci pueri a Cicerone dictiq; ad modulatiōes musicas cōcentusq; conficiendos cōparantur a latinis symphonia enūtiatur penultia correpta:cōtra cōsuetudinē uulgatiorem.De uero Antonino hoc idē meor at Iulius capitolinus:quod sinter symphonias & cantica p maritimas ciuitates nauigaret.¶Pretorio⁊:ita scripta documus ptoria in agris dici edificia magnificentiora atq; elegantiora:quo⁊ edificationes dicuntur extructiones substructiones uero:in quo significatu est illud Cicerōis:in orōne pro milone pp insanas illas substructiones facile mille hoium uersabatur ualentiū.¶Moles:saxa īgentia pilæ edificia.¶Iactæ.mari.qui fastidiosus terræ est edificat in mari.in hanc sniam est illud oratianum.contracta pisces equora sentiunt iactis in altum molibus.huc frequens cementa dimittit redemptor cum famulis dominusq; terræ fastidiosus.Iosephus scribens puteolanas moles:de quibus añ dictum est:fabrefactas fuisse a Caligula sic ait libro undeuigesimo antiquitatum.graue putans ut remis transitum faceret putansq; subiicere sibi etiam elementum aquæ posse uelut domino maris existente talia etiam uolebat fluctibus gerere qualia solet terræ natura sustinere.uoluit ergo & a littore ad littus stadia ferme.ccc.in medio mari.& itra tam uastum sinum pontem construere.super quem carrucis & diuersis uehiculis itinera ualeret efficere.¶Aggere equati.exaggeratione terræ cumulati.hoc idē factitauit xerxes:q uelut naturæ rplius dn̄s conuexa uallū equabat mōtes in planū deducebat:maria pōtibus sternebat.¶Totū illud tiberii.oēs illas luculētas pecunias:quas congesser t Tiberius & Caio successori reliquerat.¶Capite.pena capitali.¶Lueretur.puniretur.¶More culpa.qui fuisset lentus operarius penam capitis dabat pro lentitudine.

¶M.AN.¶Omni ratione:omni ædificadi lege seu pcepto a maioribus tradito.¶Iactæ:fundatæ.¶Infesto semp æstuāti.¶Durissimi silicis.Ver.Quam stet dura silex quo durior fuisset uena eo difficilius cēt excisa.¶Aggere aggeratione fossuris mōtium montibus effosis plinius promontoria aperiūtur mari & rerum natura agitur in piarum.¶Culpa moræ:siquid opantium culpa minus celeriter fuisset cōfectū.¶Capite lueretur:capitale esset.¶Totum illud tyberii:totam ui illam pecunia⁊ a tyberio relictam.¶Non toto uertente anno:anno nōdū circumacto.¶Negabat ciuitatē:hæc una calumnia⁊ fuit quas ad exprimendas ciuibus & populis pecunii est caligula cōmētus.¶Neq; posteros:calūniæ rō quasi posteri quibus ciuitas

Naues ex cedro

uersicolor ia

Chorus

pretoria substru ctiones

toto uertente anno absumpsit.

De rapinis & extorsionibus eiusdem.

Exhaustus igitur atq; egẽs ad rapinas cõuertit aíum uarío & exquisitissimo calumniarũ & auctionũ: & uectigaliũ genere. Negabat iure ciuitatẽ Romanã usurpare eos: quorum maiores sibi posterisq; eam impetrassent nisi filii essent; neq;.n. intelligi debere posteros ultra hunc gradũ prolataq; diuorum Iulii & augusti diplomata ut uetera

fuerat a maioribus ipetrata nõ itelligerẽť nisi filii q̃ praua itepťatio publicũ bñficiũ pluribʹ adimebat. ❡ Diplomata: qd diplomata eẽnt alio est loco demõstratũ. ❡ Vt uetera & obsoleta ac p hocalis ir rumme itadũ. ❡ PHI. ❡ Non toto uertẽte anno. sol. an agnoscitet ualla pua gãdo cũredit ad id signi a quo cepit: pficit spatiũ anni: quẽ uertentẽ appellant: auctor uictruuius li. x. macrobius quoq; lib. ii. in somniũ scipionis uertẽtẽ annũ appellari posse merito tradit cũ astra cuncta ad eãdẽ metã tedierint. uñ semel pfecta sunt. idem paulo post ait. annus uero q mũdanus uocatur q uere uertẽs ẽ: qa cõuersione plenæ uniuersitatis efficiť largissimis seculis explicať. idẽ in. i. saturnaliũ annũ solis uertentẽ noiat: sicut & lunaris annus mẽsis uertens dĩ a uictruuio. ex quo illud plauti ẽ i psa. tu si hãc emeris nunq̃ hercle hũc mẽsem uertẽtẽ credo seruibit tibi. annũ uertentẽ significauit iuuenalis illo uersu & cũ se uerterit annus. Accipe uictori populʹ qd postulat auræ. Cicero in oione p quintio. sex quidem illis mẽsibus pfecto anno uertente sine cõtrouersia ãno & sex mensibus uerbum nullum fatis & qñ incidit mentio anni uertentis annotanda hoc potissimum loco q̇dam sunt de anno non indigna memoratu. quidam annum magnum esse dixerunt in annis uertẽtibus duobus. alii in multis milibus annoȝ arbitrati sunt. quidã pentererida noiauerunt: qui annus magnʹ ex quadriẽnio constabat: non nulli trieterida. q tertio quoq; anno redibat. eudoxus octoterida magnũ annũ esse dixit. quod & pleraq; græcia existimauit: tanq̃ ex octo uertẽtibus annis cõstantem. Romani lustra græci olympiadas p annis magnis obseruauerunt. est & annus quẽ Aristoteles maximum potiusq̃ magnũ appellat: quem solis & lunæ uagarũq; quinq; stellaȝ orbes conficiunt: cuius aũt hyems est cataclysmos: nostri diluuionem uocant. estas aũt ecpyrosis. i. exustio: qd est mundi incendium hæc est illa exustio: de qua intellexit plinius scribens in. vii. Raros patribus pceriores fieri: cõsumente ubertatem seminũ exustione in cuius uices nunc uergat æuum. est & annus chaldaicus constans ex annis solaribus. xii. unde dodecateris uocatur: quẽ genethliaci non ad solis lunæq; cursus sed ad obseruatiões alias accõmodant. pterea sũt anni magni complures: ut egyptioȝ: quẽ græce κυνικὸν latine canicularẽ uocamus ppterea q initium illius sumitur cum eo die quo caniculæ sidus exoriť. est & metonicus: quẽ methon atheniensis ex annis undeuiginti cõstituit. de quo intellexit. M. Tullius: cum in epistola quadã ad atticum aitquis erit cui credam aut qñ iste metonis annus ueniet. mendosi codices p metonis hñt mentionis corrupto noie & sensu. pterea fuerunt anni apud quosdã semestres: qui estate annũ unum determinabant. alteȝ hyeme. tales erãt anni acarnanũ. Arcades quadripertitis rpibus annũ metiebanť. itaq; illoȝ anni trimestres fuere: quoȝ fuit unus menstruus lunæ senio terminatus. talis ni fuisse egiptioȝ & iudeoȝ. itaq; apud eos aliqui singula milia annoȝ uixisse pduntur. huic tñ opinioni reclamat augustinus: q in. xv. de ci. dei. conatʹ oñdere annos iudeoȝ tales & tãtos: fuisse quales & quanti nũ sunt. annum aũt dici tanq̃ circulum interpretat. M. Varro cuius uerba ex li. i. latinæ linguæ hec sunt tps a bruma ad brumã dũ sol redit uocať annus: q ut paruuli circuli anuli: sic magni dicebãtur circites anni: uñ annus dictus. ateius capito annum a circuitu tpis putat dcñ quia ueteres an p circum ponere solebãt: ut an terminũ. i. circum terminũ dixit Cato. quidã a græco ἐνιαυτοῦ deduci arbitrãtur. Caligula: ut domũ repedemus: luxu & pdigalitate portentosa pdegit effuditque luculẽtas opes quas coaceruauerat tiberius intra spatiũ unius anni uergẽtis: q annʹ solis ẽq diebus. ccclxv. & quadrãte pagit circuitionem zodiaci dũ ad id signum se denuo uertit: ex quo die digressus est: uñ ab illa uersione annus uertens uocať: & habeť magnus: cum lunæ annus breuis putet. ex hoc macrobius in. i. saturnalium scribit sciẽter dictũ esse a uirgilio interea magnũ sol circumuoluiť annũ. ❡ Ad rapinas: sequiť largitionem pdigalitatẽq; rapinæ: ci. n. & dando & effundẽdo egere ceperunt alienis bonis ut ait. Mat. Cimanus afferre coguntť. ❡ Calumniaȝ: ordinatim subiungit exẽpla declarat. calumnias auctiones & uectigalia: quibus ad rapinas conuersus est Caligula. ❡ Auctionum: auctio significat publicam uenditionẽ ab eo dicta: quod ementem augeat & uendentem. auctor placiades. ❡ Ciuitatẽ romanã usurpare: tanq̃ nõ essent legitimi Rõani ciues. ❡ Intelligi posteros: cũ appellatiõe posteroȝ nouissima intelligant nõ solum filii sed & nepotes pnepotes abnepotes & reliq gradatim descendẽtes: nolebat caius posteros ptendi ultra primum filioȝ gradũ. paulus iuriscõsultus digestis de gradibus sic scribit. liberi usq; ad trinepotẽ noiantur ultra hos posteriores uocitur. q iniqua foret caligulæ interptatio de posteris satis liquet: cũ dicamus posteris traditũ esse: & posteroȝ negotiũ agere se dicat seneca qd sane referť ad posteritatem. ❡ Diplomata: uulgus decreta & bullas appellat: diximus in augusto qd sint diplomata. si quid ptulisset diplomata & priuilegia obtẽta p Iulium Cæsarem & Augustũ de ipetrata ciuitate romana sibi & posteris in quibus declarabatur posteros intelligi in gradus ulteriores: dicebat caius talia diplomata iam uetustate esse obsoleta & euanescentia: & dũ fingit se illa deflere tanq̃ obsoleta ipse etat cinerata fieret.

❡ M. AN. ❡ Arguebat: fraudi dabat. ❡ Editos: a ciuibus relatos. ❡ Primipilarium: primipilares milites erant qui signa circumstabaut: hi postea rei militaris ratione mutata pilani diu cœperunt dici. ❡ Re

Annus uertens

Mẽsis uertens

De anno pulchra Trieteris

Annus maximus

Exustio

Metõticus

Locus ciceronis

Annus uñ

Auctio

Posteroȝ appellatio

Diplomata

scidit: pro irritis habuit. ¶ Destinasse: animo constituisse. ¶ Ab ignotis: a quibusdam minus noti erāt ¶ Macteas uenenatas: uncta obsonia ueneno illita. Mat. neutro genere protulit te mattea sola iuuat qd ī a uerbo græco ματτύη oblino nomē factū existimāt: sunt q a τῷ ἐσθίειν μασᾶσθαι madere siue comesse id dictum putēt. Aristophanes grammaticus dulcius nihil est mihi mattya dixit.

& obsoleta deflebat. Arguebat & perperam editos census: quibus postea quacūq; de causa quicq̄ increuēti accessisset Testaméta primipilarium: qui ab initio principatus Tiberii: neq; illum neq; se hæredē reliquissent: ut ingrata rescidit: Itē cæterorū ut irrita & uana quoscūq; quis diceret hærede Cæsare mori destinasse; Quo coetu iniecto quū iam & ab ignotis īter familiares: & a parētibus īter liberos palā hæres nuncuparet: derisores uocabat: qd post nūcupationē uiuere pseuerarēt: & multis uenenatas macteas misit; Cognoscebat aūt de talibus causis taxato prius modo summæ ad qué cōficiendum consideret: cōfecto demū excitabatur; ac ne paululū quidē more paticus sup quadraginta reos quōdā ex diuersis criminibus uana sententia cōdemnauit; gloriatusque est experfactæ somno Cæsoniæ quantū egisset dum ea meridiaret.

¶ PHI. ¶ Ut obsoleta: obsoleo ut scribit priscianus: unde obsoleo deriuatur ab obs: & oleo componitur obsoleta autē dicimus q̄ abierunt in desuetudinē tāq̄ squalentia & inculta: oratius care obsoleo sordidus tecti caret iuidēda sobrius aula. ¶ Perperam: nō recte. ¶ Edito censu: moris erat apd romaos ut unusquisq; ederet censum: hoc ē quātū i bonis possideret p editionē declararet censum primus instituit seruius tullius sextus rex romanorum: sensus est caligulā arguere solitum census ciuiū romanorū tāq̄ editos īuiuste si post censionē illi auxissent patrimonia: & ob hoc mulctabāt. ¶ Primipilariū: iam diximus primipilos dici cēturiōes primæ cohortis: unde & primipilares nō milites dicti. qui erāt sub primo pilo: sed ipsi centuriones qui functi erant ea dignitate miliaria: quā indulserat princeps: ita enim primipilaris dici uidetur ut cōsularis. tales āt honoratiores habebantur. ¶ Rescidit: rescindi dicuntur testaméta qū irrita fiunt: neq; obseruātur: titulus ē apud ualerium de testamētis rescissis. ¶ Ut ingrata: q̄ nihil principi reliquissent: a quo diuitias essent cōlecuti: & dignitate primipili decorati. ¶ Item cæterorum. s. rescidit testaméta. ¶ Hærede cæsare: si quis diceret se ex aliquo audiuisse: quod ille heredem sibi eē uellet principē: Caius illius bona occupabat rescissis testamētis tanq̄ irritis atq; futilibus: scribit paulus iuriscōsultus titulo de testamētis: q̄ eius bona qui se imperatorem facturum heredem esse iactauerat a fisco occupari non possint. ¶ A parentibus īter liberos natura cōparatū est ut patribus nulli heredes sint gratiores q̄ filii: utq; scito a bono patre nō scribi: neq; heredē neq; coheredem nisi malum principem: similiter si ignotus iter familiares nūcupat heredem principē: credas id fieri ex metu & necessitate: igitur cū caligula a patribus inter filios heres scriberetur & ab ignotis īter familiares quid causæ quid meriti putas interuenisse: profecto rapax truculentaq; in principe natura ita fieri cogebat quāto laudabilior uideri potest pertinax imperator: q professus est nullius se aditurū hereditatē. q̄ aut adulatione alicuius delata esset: aut lite perplexa: aut legitimi heredes & necessarii priuarentur: addiditque hæc uerba bracteata: sanctius est inopem rē publicā obtinere: q̄ ad diuitiarum cumulū per discriminū atq; dedecorum uestigia peruenire. ¶ Post nuncupationē: post q̄ ipsum inter heredes nominassent: dicebat eos mori debere: ut. s. statim illorum bona occuparet. ¶ Venenatas macteas: macteæ dicūtur preciosa edulia apud græcos matyasin significat matheas conficere hoc ē gatieat a cibaria: refert athineus comessantibus qbusdā lacenam feminā iussisse matya deportari: statimq; latæ fuerunt perdices: & anseres ferculi assari & quadræ placentarum. martialis neutro genere mactea dixit cum ait: sed te mactea sola iuuāt: apud senecā libro quinto cōtrouersiarum: iocus est ex nomīe turdi quod nomē ē & hominis & auis ī cibatu præciosæ: erat inquit iter infames maxime & iuuisos homines turdus: cū turdus promitteret iturum se ut inde posset exire: sabinus silentio facto ait ego ad cæsarē nō sum iturus cū mactea. ¶ Taxato modo summæ: ad quā. s. summā persoluēdā condemnasset reos. ¶ Cōsideret: tāq̄ iudex sederet: hinc illud notissimū cōsedere duces. ¶ Cōfecto: taxata scilicet summa. ¶ Super. ultra ¶ Vna snia: ex hoc caligulæ īprobitas significat: q̄ una snia condēnauit reos: quorū diuersæ erāt causæ: & diuersa crimina. & ob id debebāt sigillatī audiri: & eorū causa ob diuersitatē nō merebātur subiici uni sniæ. ¶ Cesoniæ. uxori. ¶ Meridiaret. meridie dormiret: meridiare. n. significat somnū meridianū capere. cornelius celsus longis diebus meridiari debet potius ante cibū sin minus post eum: hinc meridiationem dicimus quietem meridianam. Cicero in. ii. de diuinatione nunc & lucubrationes detraxi & meridiationes addidi: quibus antea uti non consueueram: a catullo quoq; dictum ē: iube ad te ueniam meridiatum: non memini legere me quod meridiare significet merendam hoc est meridianū cibum capere: sed semper pro dormitione & meridiano somno.

¶ M. AN. ¶ Cōsideret: cōsessum iret aut secretū quæreret. ¶ Reos: iudiciis obnoxios. ¶ Quātū egisset: q̄tum opatus eēt. ¶ Meridiaret: meridianis horis qesceret sed meridiare ē tā cibū q̄ qetē circa meridiē cape. ¶ Auctiōe uenali: hasta ī auctionario foro cōstituta. ¶ Reliqas spectaculo4: qcqd ex numero ludo4 ne apparatu superfuisset. ¶ Subiecit: auctiōi siue hastæ. ¶ Exqrens per se pcia: ipe suo arbitrio pciū rebus ascribēs. ¶ Extēdens: augens. ¶ Bonis: propriis fortunis. ¶ Inciderent: refectis ueris uenam abicerent. ¶ Præconem: qui auctioni instabat. ¶ Nutantem: dormitantem atque ob id quasi nutu licitantem. ¶ Sibi: quando sua in

Obsoleo

primipilares

Dictū bracteatum

Macteæ

Locus senecæ

Non sum iturus cū mactea

Meridiare

Meridiationes

teresset. ¶ Præteriret: ne illum elabi pateret quin aliquid ex auctione homini annueri addiceret. ¶ Tredecim gladiatores: qui ex ipso munere reliqui fuerant. ¶ Addicerentur: pro uendius ascriberentur. ¶ Damnatorum sororum: iuliæ & agrippinæ quas damnauerat. ¶ Inuitatus: lucro qd ex diuendita sororum supellectile fecerat. ¶ Instrumenti: apparatus. ¶ Veteris aulæ: ab augusto & tiberio instructæ. ¶ Cõpræhẽsis: curribus uectis. ¶ Meritoriis: mercede locari solitis. ¶ Pistrinensibus: ad pistrini usum quæsitis. ¶ Panis deficeret: quum iumentorum defectu pistoria opera cessarent. ¶ Plerique litigatorum: plerique litigantium.

¶ PHI. ¶ Auctione: uenditione ex eo dicta: q & ementẽ augeat & uendentẽ parasitus plautinus ait se facere auctionẽ parasiticã & festiuiter enumerat: quæ habeat uenalia parasiticæ supellectili congruẽtia. ¶ Reliquias spectaculorũ: i. reliquũ apparatũ: qui superfuerat ludo gladiatorio exhibẽdo: scribit plinius i xxxvi. i spectaculis marci scauri: quæ i edilitate sua fecit: taurum apparatũ tãtasq; reliquias superfuisse ex attalica ueste tabulisq; pictis: ut in tusculanam uillã reportata fuerint: q̃ superfluebãt cotidiani usus deliciis: quæ incẽsa uilla ab iratis seruis cõcremata sunt ad sextertia mille. ¶ Subiecit: proprie loquitur: subiciuntur eni auctioni & hastæ quæ uenalia proponũtur. ¶ Per sesi ne præconis ministerio. ¶ Extendens: hinc auctio dicta quoniã auget emẽtẽ & uendẽtem: itaq; caius extendebat hoc est augebat more pconis pretium rerum uenalium. ¶ Immẽso. s. pretio. ¶ Bonis exuti: spoliati propriis fortunis: quas impẽdere cogebantur ad ea emenda: quæ uolebat princeps qui tanti uẽdere uolebat quanti libebat. ¶ Inciderent uenas: genus mortis est lenissimũ incisio uenarum: de quo intelligi uoluit seneca cũ ait: quæris quod sit ad libertatem iter: quælibet in corpore tuo uena. ¶ Inter subsellia: ubi auctio celebrabatur rerũ uenalium. ¶ Prætoriũ uirum: saturninũ. ¶ Nutantẽ: qui dormitat capite nutare identidẽ consueuit: & qui sic nutat approbare uiderur q̃ sit dicitur q; unde caligula captis quæsitũ ex saturnino dormitante admonuit præconẽ: qui preerat auctioni peragendæ: ut illi tanquã motu capitis inuenti se uenalia emere uelle: addiceret magno precio cũ tamẽ saturninus nutaret ex somno: nõ aũt ex approbationis emptione. ¶ Ne preteriret: ne omitteret pertrãsiret ue aponium tãq̃ ex nutu capitis innueret se emere uelle aliquid ex auctione illa. ¶ Dicẽdi finem: extẽdendo scilicet semper pretium & illo per somnium ueluti approbãte talẽ licitationẽ: tanq̃ nutatio capitis dormitãtis esset ꝓ cõprobatione. ¶ Nonagies: nonaginta millibus sextertiorum. ¶ Ignotãri: saturnino: quid enim homo dormitãs earum rerum scire poterat: quæ a uigilantibus emi & uendi solent. ¶ Addicerentur: uenderentur: est enim addicere in auctione uendere: ide titulus apud iuriscõsultos est de in diem additione: de addictis affatim supra scripsimus. ¶ Damnatorum sororum: quas. s. ipse damnauerat. ¶ Inuitatus lucro: cũ sibi lucrũ arrideret cõfectũ ex diuenditis sororũ bonis. ¶ Quicqd instrumenti: idest oẽ instrumẽtũ: noie aũt instrumẽti aulici intelligimus qcquid pertinet ad aulã imperatoriã instruendã atq; parãdam: sic instrumẽtũ fundi instrumẽtũ lanionis. instrumẽtũ balneatorium dicuntur a iuriscõsultis & explicantur in titulo de fundo instructo: sicẽt instrumentũ oratoris memoratur. ¶ Ab urbe: roma: cum in gallia fieret talis auctio. ¶ Veteris aulæ. s. imperatoriæ: quæ extiterat sub antecessoribus augusto & tiberio. ¶ Meritoriis uehiculis: meritoria uehicula sunt illa: quæ mercede locantur: sic & pueri meritorii apud antiquos dicti: qui mercede corpus prostituebant. Meritoria absolute dixit seuerus pro tabernis mercede conductis: cũ ait in epistola: qui scribit ad celsum gallias regentem pro tridiniis popinas habent. pro cubiculis meritoria. itidem iuuenalis: Nam quæ meritoria somnum admittunt. ¶ Pistrinẽsib' iumẽtis: pistrino seruiẽtib': legato pistrini ĩstrumẽto & caballos & pistores legatos uideri respõdit seruius iuriscõsult': qd & põponio placet: ut ĩ titulo de fundo ĩstructo ꝓditũ ẽ. ¶ Panis: ex hoc colligimus molas molẽdinarias: q aquatiæ sunt nõ fuisse i frequẽti usu apud Romanos: scribit tñ paladi' pistrina si aq̃ copia ẽ ita debere formari ut cõstructis aq̃riis molis sine animaliũ uel hominũ labore frumẽta frangãt.

¶ M. AN. ¶ Occurrere: tẽpestiue adesse curruũ defectu. ¶ Vadimonii: uadimoniũ spõsio ad certũ diem sistendi se i iudicio. i. cõparẽdi p se aut per aduocatos. Quintilianus iussi ad uadimoniũ legate uenisses ñ multorũ dierũ cõmeatũ habebamus. ¶ Causa caderẽt: actione causæ. ¶ Instrumẽto: aulico apparatu. ¶ Distrahendo: alienando. ¶ Lenocinii: uerborũ illecebre. ¶ Principalium: quæ augusti & tiberii pricipũ fuissent id unũ illecebre genus. ¶ Priuatis: priuatæ fortunæ uiris. ¶ Copiam: emendi facultatem. ¶ Vocatoribus: iis qbus datũ erat id negocium ut ad cœnã principis conuiuas uocarẽt. ¶ Per fallaciã: supposita alterius lo

Auctione proposita reliquias omnium spectaculorum subiecit & uenditauit exquirens per se præcia: & usq; eo extẽdens ut quidã imenso coacti quædã emere; ac bonis exuti uenas sibi inciderent: Nota res est: Aponio saturnino inter subsellia dormitante monitum a Caio præconem ne prætorium uirũ crebro capitis motu nutantem sibi præteriret nec dicendi finem factum quo ad tredecim gladiatores sestertium nonagies ignorantia didicerentur.

Item de eodem & de turpibus lucris eius.

IN gallia quoq; quum damnatarum sororum ornamenta & supellectilem: & seruos atq; etiam liberos immensis præciis uendidisset: inuitatus lucro quicqd istrumẽti ueteris aulæ erat ab urbe repetiit: cõphẽsis ad deportãdũ meritoriis quoq; uehiculis & pistrinẽsibus iumẽtis; adeo ut panis romæ sepe deficeret: & litigatorum pleriq; qd

istrumẽtũ

meritoria uehicula

ĩstrumẽtũ pistrini

Molæ aq̃tiæ

co persona. ¶ Interponeretur: cœnæ adhiberet. ¶ Huic: prouinciali. ¶ Sedēti i auctione: ubi uenalia hastæ subiecta erat. ¶ Friuolissimi ualoris. ¶ Ducētis millibus: ducētorū millium taxatiōe ipsi rei ascripta.

occurrere absentes ad uadimonium non possent: causa cadere̅rent: cui instrumento distrahēdo nihil nō fraudis ac lenocinii adhibuit mō auaritiæ singulos increpās: & qđ nō puderet eos locupletiores esse q̄ se: mō pœnitētiam simulans: qđ principalium rerū priuatis copiā faceret: Cōpererat prouincialē locupletem ducenta sestertia numerasse uocatoribus ut per fallaciā cōuiuio interponeret: nec tulerat moleste tā magno æstimari honorē cœnæ suæ: huic postero die sedēti in auctione misit: qui nescio quid friuoli ducentis milibus traderet: diceretq; cœnaturum apud Cæsarem uocatu ipsius.

Vadimōia

¶ PHI. ¶ Ocurrere ad uadimoniū: ex inopia uehiculorum multi litigatores non poterant in tempore obire uadimonium quo deserto litem perdebant: ē aūt uadimoniū sponsio quedam sistendi ut dici solet cōparēdiq; i iudicio ad diem præstitutā: qđ deserere nō licet hinc illud plinianum inscriptiones propter q̄s uadimonium deseri possit apud ciceronē in oratione pro quintio longa est disputatio de uadimoniis dilatis atq; desertis. seneca prouerbialem ueluti sententiā ait uadimonium promittimus & tamē deseritur: plinius per decorā translationē dixit i duodeuigesimo. nō ad dies utiq; præfinitos sperari debere tēpestatum uadimonia thales milesius culpabat uadimonia: ex quo est illud sidonii thales mileto genitꝰ uadimonia damnat: idē ait mileto qđ crete thales uadimonia culpas: plautus quoq; decenter dixit & festiuiter ubi tu es qui me conuadatus ueneris uadimoniis. ¶ Causa caderent: litem perderent. cicero libro primo de oratore deridet oratores fatuos: qui nescirent quid significaret causa cadere. tum olim ipseus maxima uoce a marco crasso prætore contenderet: ut ei quem defendebat causa cadere liceret. Cn. aūt octauius non minus longa oratione recusaret: ne aduersarius causa caderet. ¶ Distrahēdo: uendendo: distrahere enim uerbū est peculiare iurisconsultorū & significat uendere: ut inquit nonius: quo usus est lucilius diuidant dissipant distrahāt. ¶ Nihil non: omnem fraudem. ¶ Lenocinii: fuci & pelliculationis. ¶ Principalium rerum: imperatoriarum a principe nomē deriuatū: olim marcus antonius auctionem fecit: & ipse ornamentorum imperialiū uendiditq; uasa regia: & uestem uxoriam auctor iulius capitolinus. ¶ Copiam: per emptionem: quasi fieri pōt meum id quod erat principis: nāq qđ emas possis dicere iure tuū. ¶ Prouintialē: non italicum: hæc enim italicus & prouintialis opponūtur: uel ad gallicanū hominē specialiter referas: cum in prouincia gallia fieret talis auctio. ¶ Vocatoribus: uocatores significāter dicuntur hi quorū officium est conuictores inuitare ad principis mensam. & hi erant in familia principū & opulentiorum. martialis iam dices mihi uapulet uocator: plinius in. xxxv. andignāti ptolomeo & uocatores suos ostēdenti ut diceret a quo eorum inuitatus esset: hic catullus inuitationes eleganter uocationes appellat illo endecasyllabo: quærunt in triuio uocatiōes. ¶ Honorē cœnæ suæ: existimatur honorificū discumbere uesciq; ex mensa principis: unde olim uespasianus egit gratias principi apud senatum: quod se honore cenæ dignatus esset. contra athenodorus ait ne ad cenam quidem se iturum ad eum: q sibi nihil pro hoc debiturus sit: nos tamē est hodierno die: ut opulenti fercula pro congiariis numerent: & cū amicorum officiis parem mensam faciant: ut inquit uerissime seneca i libro de trāquillitate uitæ. caligula gauisus ē. q ille prouincialis tanti faceret secum cenare ut ob id magnā pecuniā erogauerit uocatoribus: a quibus fuerat inuitatus. ¶ Nescio quid friuoli: rem uilē & parui pretii: iuuenalis: iā friuola transfert ucalegō: friuola aūt sunt propriē uasa fictilia quassa: unde uerba friuola dicta. quæ minus sunt fide subnixa: auctor festus. ¶ Vocatu ipsius: uocatione & inuitatione facta per ipsum cæsarē: qđ honorificentius est: nō autem prouocatorē. sicut superiore die uocatus cenauerat: ueluti dicere uellet caligula: si tu uocatus a uocatore meo: ad cenā dedisti ducēta: debes lōge plura mihi ipsi psoluere: cū meo ipsius uocatu ad cenā cæsareā fueris inuitatus. ¶ Exuberabat. Vberius copiosiusq; prouenie bat. ¶ Tribunos prætorianos: hi preerant cohortibus prætorianis: de quibus in tiberio dictum est. ¶ Pro edulis: hoc ad res referturque: nouū uectigal istituit: uoluit enī ut pro cibariis quæ passim romæ uēdebātur uectigal certū exigeretur: hoc ēt hac tēpestate fit bononiæ fit & in aliis italiæ ciuitatibus. ut pro edulis uēdendis macellarii soluāt uectigal istitutū: qđ alibi maius alibi minus imponit edilū: hoc erat officiū: quos plautus dictione græca agoranomos appellat: sic. n. ait i captiuis: euge edictiōes edilitias hic qdē habet: mirūq; adeo ē nisi hūc fecerunt sibi etoli agoranomum. ¶ Venirēt. uēderentur. ¶ Statutū: cōstitutū & ut dici solet taxatum.

Cū cadere

distrahere

Vocatores uocatiōes

fercula p cōgiariis

Agoranomi

¶ M. AN. ¶ Vocatu ipsius: ipso cæsare ñ ministro ad cenā uocāte ut pridie acciderat. ¶ Per publicaos: publicāis ea cōducētibꝰ. ¶ Exuberabat: redūdabat. ¶ Pro edulis: esculētis. ¶ Statutū: īpositū uectigal. ¶ Quadragesima: de uectigalis tōe alias. ¶ Cōposuisse: priusq de eo eēt iudicatū. ¶ Donasse: remisisse. ¶ Negociū

tem. ¶ Gerulorum: græci τους βασταζοντας uocant. ¶ Capturis: quæstibus. ¶ Prostitutarum: quæstum corpore facientium. ¶ Mereret: uno concubitu caperet. ¶ Ad caput legis: ad eam legem quæ uno cōplexa erat capite ut insignior adhuc esset. ¶ Tenerentur: legi obnoxii essent.

quadragesima summæ: de qua litigaret: nec sine pœna: si quis cōposuisse uel donasse negociū cōuinceret: gerulorū diurnis quæstibus pars octaua ex capturis ꝓstitutarū quantum quæq; uno cōcubitu mereret: Additumq; ad caput legis ut tenerentur publico & quæ meretricium: quiue lenocinium fecissent, nec non & matrimonia obnoxia essent.

Item de eodem.

HViusmodi uectigalibus indictis neq; ꝓpositis: quū ꝑ ignorantiā scripturæ multa cōmissa fierent: tādē flagitante populo proposuit quidem legem: sed & minutissimis lr̄is: & āgustissimo loco uti ne cui describere licete: Ac

Quadragesima.

¶ PHI. ¶ Quadragesima summæ. exigebat: exempli gratia uolunt caius si litigatū foret de summa quadraginta miliū: ut q̄dragesima pars hoc ē mile de ipsa summa exigeretur noīe uectigalis. sic n. dicimus absolute q̄dragesimā ut decimā: uigesimā: quinquagesimā atq; cēteh[illegible] de quo scriptū est a nobis in superioribus: & in libro annotationū. ¶ Cōposuisse: solent sæpe litigatores inter se cōponere negocium atq; decidere: ut ita subterfugiant īpensas: molestiasq; litigatoīas: sed noluit Caligula per compositionē uel ꝑ donationē lites explicari: ne priuaretur quadragesima: quæ sibi debebatur ex lite. ¶ Gerulorū: hoc ad hominū uectigal referendū ē: sunt āt geruli: q mercedis gratia uectitas onerū suo corpore factitant: græci ut iqt gellius βασταζοντας uocāt. Cicero & apuleius baiulos appellauerūt. ¶ Diurnis questibus: lucra singulorum dierum diurnos questus noīat: ex qbus octaua pars noīe tributi exigebatur: uerbi cā si gerulus octonos nūmos ex lucello diurno lucrabatur noluit ut nūmus singulus ꝑsolueretur. ¶ Ex capturis prostitutarum: bononiæ hoc ē hac tēpestare obseruatur: ut prostitutæ meretrices tributariæ sint hoc ē uectigal ꝑsoluant menstruum his magistratibus: qui uulgo prefecti bulletarū dicūtur. si latine dici nolumus syngrapharū dici possunt: plautus eleganti uocabulo prostitutas meretrices: scorta appellat diobolaria: ab eo qđ duobus obolis conducebantur a scortatoribus: ut ante docuimus: refert iulius firmicus in .viii. matheseos: q̄ habentes horoscopū i tertio pede scorpii erunt meretrices pudore prostituto: idem ait: quod i q̄rta parte piscū habēs horoscopū mulier pudorē passina libidinū nūdinatione prostituet: capturas aūt intellige q̄sticulos quos capiunt pro cōcubitu a subactoribus: ꝑtiū āt scorti ut inqt solomō uix unius est panis. institutū aūt fuisse uectigal meretriciū & lenonū & exoletorū testis ē lampridius qui alexādrū imperatorē romanū uetuisse talia uectigalia inferri in sacrū ærariū: sed ea deputasse ad instaurationē theatri circi & amphitheatri. ¶ Mereret: uerbo ... est meretricibus accōmodato: nā merere interdū significat humillimū & sordidissimū q̄stū capere: unde & mercenarii & meretrices [illegible] auctore nonio dicuntur. Au. gellius lais inquit corinthia ob elegātiā uenustatēq; formæ grandē pecuniā m[illegible]ebat. ¶ Ad caput: uulgo dicitur capitulū: in lege enī capita sunt plura: de quibus ī primo cōmentario mentio [illegible]ta est: & ut inquit asconius proprie iuris capita dicūtur: cōsimiliter capita rerum capita epistolarū appellitamus. ¶ Legis: quā tulerat caius de prostitutis meretricibus de q; earū uectigali. ¶ Tenerentur publico: obligarentur soluere publicū uectigal. ¶ Meretriciū fecissent: absolute meretriciū appellat artem meretriciā: & enim uoluit eas quoq; obnoxias esse legi: q̄ olim meretriciū questū exercuissent: quis ī præsentia ob senuū aliā uecām nō exercerēt. ¶ Lenociniū: Vlpianus iuriscōsultus lenociniū inqt facit: qui questuaria mācipia & prostituta habet & talis notatur infamia & lenociniū pena tenetur: lenonum quoq; uectigal fuit institutum: ut dudum diximus. ¶ Matrimonia obnoxia: nuptas quæ adulterantur: quæq; pudiciciam prostituerent uoluit esse obnoxias de prostitutis pœnæq; obligatas ob adulterium: ut n. [illegible] tantūdem soluerent quantum prostitutæ soluebant. ¶ Indictis: indicere enī denunciare est: unde indictum bellum & indictiuū funus dicit̄: est āt indictiuū funus id ad qđ p ꝑconē aduocabātur. ¶ Neq; propositis: leges q̄ in æs īcisæ sunt īsc ꝓposite & platæ esse dicuntur: neq; amplius eas tolli fas est: sed quādo ꝓmulgatæ tantum modo erant: nec dū tabulis inscriptæ tolli poterant: & infirmari & hoc est quod ait cicero in prima antonianarū loquar de legibus promulgatis: de quibus est integrū uobis demōstro ulnā tollite: denūcio uim armare mouete. ¶ Cōmissa: peccata cōtra prescriptū legis nōdum propositæ: cōmissa enim ut inquit asconius dicūtur facta contra uoluntatem conditoris. Virgilius. luit cōmissa: cōmitti fraus dicitur atq; peccatū: sed ut docet aristoteles in tertio ethicorū: per ignorātiā cōmissa nō puniūt̄: nisi si ipe cōmittēs cā fuit ignorātiæ. illi uero puniūt̄: qui ignorant aliquid ex his quæ legibus cōtinētur: quæ utiq; scire oportet nec difficilia sunt: & quæ per negligentiam ignorātur apud oratores locus ē uenialis status ab iprudētia: cū sciuisse aliqd is q arguit̄ negat̄. ¶ Minutissimis: q̄ uix legi possent. ¶ Angustissimo: ad quē nō eēt facilis aditus. ¶ Vtinut. ¶ Describere: exscribere exempla transferre.

Gerulí

bauli

diobolaria scorta

ꝑtiū scorti

meretriciū lenociniū

īdictiuum funus

Cōmissa

Venialis status ab imprudentia

¶ M. A N. ¶ Et q̄ meretriciū: corpore pecuniā mererēt. ¶ Et q̄ lenociniū: q̄ penes se q̄stuarias habuissēt ancillas. ¶ Matrimonia: matrimonio locatæ eēnt mō turpiter q̄stū facerēt. ¶ Indictis. denūciatis. ¶ Neq; propositis ī publicū relatis. ut qualis eēt rō ītelligi posset. ¶ Minutissimis: quo minus plegi possent. ¶ Angustissimo: & ob id minus frequēti. ¶ Manubiarū: pecuniarū quasi ex præda quadam pricipi quæsitarum: nā qđ alioquin manubiæ sint diximus. ¶ Pro loci dignitate: pro cōditione hoc uel illo loco prostituēdarum,

¶ Matronae: ad ancillarum differentiam quasi ingenue dicere uoluisset: nam & quae nondũ nupserãt & uiduas promiscue ac nuptas prostitutas crediderim. ¶ Ingenui: adolescentes hoc quoq; conditionẽ respicit. ¶ Circum fora: per loca uidelicet celebratiora. ¶ Nomẽculatores: qui nominati ciues uocarent: quid nomẽclator esset in augusto significauimus. ¶ Foenebris: cum foenore & nõ gratuita. ¶ Adiuuantium: palatinum lupanar frequentantium. ¶ Et lusu: ludendi studio. ¶ Aleae: lu. alea quando hos animos.

ne quod nõ manubiarũ genus expediret: lupanar in palatio cõstituit: destructisq; & instructis ꝓ loci dignitate cõpluribus cellis: in quibus matronae ingenuiq; starent. Misit circum fora & basilicas nomẽculatores ad inuitandos in libidinem iuuenes senesq; ꝑbita aduenientibus pecunia foenebris appositi q; qui nomina palam subnotarent quasi adiuuantiũ Caesaris redditus. Ac ne ex luxu quidem aleae compẽdium spernens plus mẽdacio atq; etiã ꝑiurio lucrabatur. Et quondam proximo collusori demãdata uice sua ꝓgressus in atrium domus cum ꝑtereũtes duos equites Romanos locupletes sine mora corripi cõfiscariq; iussisset exultans rediit gloriãsq; nũq̃ se prosperiore alea usum.

¶ PHI. ¶ Ne quod non: ut omne genus. ¶ Manubiarũ. pecuniae ꝑdaticiae: & spoliorũ imperatorio iure de multiplici manubiarũ significatu diximus supra habũde in iulio caesare. ¶ Lupanar: cõstituit: hoc idẽ traditum est de heliogabalo qui lupanaria domi amicis clientibus & seruis exhibuit. ¶ Pro loci dignitate: q̃lis est dignitas edium palatinarum. ¶ Cellis: cellulas meretricias significat: quibus nomina & tituli prostitutarũ inscribebant: seneca libro secũdo cõtrouersiarum: meretrix uocata es: ĩ communi loco stetisti: superpositus est cellae tuae titulus uenientẽ acepisti: eadem deducta es ĩ lupanar: accepisti locũ: pretium cõstitutũ ẽ. titulus inscriptus ẽ: hinc illud satyricum exiit in messalinã: tũc nuda papillis cõstitit auratis titulum mentita lyciscae: & ab epigrãmatario poeta dictum ẽ: intrasti quoniens inscriptae limina cellae.

Lupanaria heliogabali

De dote ꝓ nata filia & strenis ꝑ eũ petitis & receptis.

Filia uero nata paupertatẽ nec iã imperatoriam modo: sed & patria conquerens onera collationes in alimoniam atque dotem puellae recepit: edixit & strenas

¶ In quibus matronae: cõmodus imperator: qui eundẽ diem natalẽ habuit: quo caligula natus ẽ imitator caianorũ flagitiorũ collegit cõcubinas trecẽtas ex matronis & exoletos totidem ex nobilibus: cum quibus in palatio per conuiuia & balneas bacchabatur. ¶ Circũ fora: aut potẽ loca celebratiora & frequentiora unde circũforanei dicti: an liuius decẽuiri inquit supplicationẽ ĩ biduum ualitudinis causa per omnia fora & cõciliabulaq; edixerunt. ¶ Basilicas: loca iudiciis negotiationibusq; frequentata: seneca fremitu iudiciorũ basilicae resonant. ¶ Nomẽclatores: nomẽclatores uocauerunt seruos: qui ciuium oĩum noĩa callebant: & unũquẽq; nominatim nominabãt: adrianus adeo singulari memoria ꝑditus fuit: ut noĩa singulis sine nomẽclatore redderet: & nomẽclatores saepius errantes emendauerit: a plinio nomenclatura nominatio ipsa dicta est. caligula nomẽclatores mittebat qui nominatim euocarent ciues ad libidinẽ uel puerilẽ uel femineam colẽdã. ¶ Pecunia fenebris: cum usura & fenore: liuius in septimo nouũ cõsules fenebrẽ quoq; rem: quae distinere animos uidebatur leuare aggressi: idem in. xxxv. instabat cura alia: q; ciuitas fenore laborabat: & cũ multis foeneribus legibus constricta auaricia esset: uia fraudis inita erat mendosa dictio est ĩ codicibus liuianis: nã pro fenebribus legitur fenenbus: prisci aũt leges de credita pecunia fenebres appellauerũt a fenore: s.& fetu: quia crediti nummi alios nũmos pariunt: fenerari aũt apud maiores nõ solũ dedecorosum erat: sed detrimentosum: nã ut inquit. M. Cato censorius ĩ legibus posuerunt furẽ dupli cõdemnari feneratorem quadrupli: ex quo licet existimare quanto peiorẽ ciuem existimauerint feneratorem: q̃ furem idẽ olim interrogatus nunqd fenerari utile foret: quid hominem inquit occidere inuenio apud auctores. L. genutium tribunum plebis tulisse ad populũ ne fenerare liceret: scribit liuius feneratores ab edilibus fuisse mulctatos: ex quorum mulctaticia pecunia aenea i capitolio limina posita fuerunt. ¶ Nomina eorum. s. qui pecuniam fenebrẽ acciperent: & ad lupas palatinas frequẽtes itarent: & ita soluta pecunia pro concubitu adiuuarent uectigal imperatoris. ¶ Cõpendium: lucrum contrarium ẽ dispendium: inde compendiosum & dispendiosum pro lucroso & detrimentoso apud eruditos reperies. ¶ Collusori. socio ĩ alea & ludo aleatorio: cicero lenticulam de alea cõdemnatum collusorem suũ restituit. ¶ Vice sua: ut pro se iaceret talos in ludo talario. ¶ Corripi: tanquã sontes capi. ¶ Confiscari: damnari: adiudicari fisco prĩcipis. ¶ Rediit: ad collusores. ¶ Prosperiore alea: quoniam plus lucri ex confiscatione duorum equitum fecerat quam ex omni unquam ludo talario. ¶ Collationes: ciues pro uirili portione pecunias contulerunt noĩe alimentorum & dotis pro filia nata imperatori: cum pater conquereretur de oneribus & patriis & imperatoriis. Qui ad tantam prorupit infamiam ut filiolam perduceret in capitolium: eamq; super genua simulacri iouis collocaret: cõmunem sibi natam iouiq; confirmans: duos patres uni proli constituens. ¶ Edixit: utpote imperator edicto imperatorio proposito declarauit.

titulus inscriptus cellae.

Cõcubinae commoda

nomẽclatores

Lex fenebris

¶ M. AN. ¶ Cõpẽdiũ: lucrũ. ¶ Mẽdacio: fallẽdo q; collusores. ¶ Periurio: peieratiõe. ¶ Collusori: ex colludentibus uni. ¶ Vice sua: ut uicariã pro se uicẽ gereret. ¶ In atriũ: in apertã domus partem & quae sub diuo est. ¶ Corripi: raptos in custodiã duci. ¶ Cõfiscari: illorũ bona fisco ascribi. ¶ Alea: tesseraq; iactu. ¶ Imperatoria onera: quae. s. ex ĩperii administratiõe sustineret. ¶ Patria: quia pater ex cesonia factus eẽt. ¶ Colla-

tiones pecunias spõte potius ꝗ tributi nomine oblatas. ¶ Edixit: edicto denunciauit: de strena habũde su pra. ¶ Cupidine: cupiditate: sed fœminino genere. Ver. Quæ lucis miseris tam dira cupido: sunt qui cupi dinẽ maius quidam cupiditate significare dicãt: Iud lucilii secuti cupiditas ex homine: sed cupido ex stul to nunꝗ tollitur. ¶ Spaciatus: citro ultroq; euagatus. ¶ Ex destinato: proposito certo ue consilio.

ineunte anno se recepturũ: stetitq; in uestibulo ædium calen dis ianuarii ad captandas stipes: quas plenis ante eum mani bus ac sinu omnis generis turba fundebat: Nouissime con trectandæ pecuniæ cupidine incensus super immensos aure orum aceruos patentissimo diffusos loco: & nudis pedibus spaciatus & toto corpore aliquandiu uolutatus est.

De expeditione eius germanica.

Militiam resq; bellicas semel attigit neq; ex destinato: sed quũ ad uisendũ nemus flumenq; clitumni me uaniam processisset admonitus de supplendo numero bata uorum quos circa se habebat expeditionis germanicæ ĩpe tum cepit: neq; distulit: sed legionibus & auxiliis undique ex citis: delectibus undique acerbissime actis: contracto & omnis generis commeatu: quãtos nũꝗ ante alter igressus ẽ:

¶ PHI. ¶ Ineunte anno. calen dis ianuarii. superius habunde documus cur strenæ darentur anni noui pricipio: & unde strena rum nomẽ deductũ sit. ¶ Ediũ: scilicet palatinarũ. ¶ Ad captan das stipes: nũmos p strenis ob latos. ¶ Oĩs generis: feminæ & mares senatoris & eq̃stris or dinis ꝗ plebei. ¶ Nudis pedib⁹ ut ipso corpore aurũ cõtrectaret ¶ Volutatus: uide principis isa niã qui existimabat principale bonũ eẽ nõ solũ habũdare auro. sed uolutari super aceruos aure orum instar iumẽti. cui ĩ pulue re uolutatio ẽ iucũdissima. debe bat caius nimirũ facere id quod olim alcmeon factitauit: qui cũ a creso donaretur tãto auro quan tũ semel corpore suo ferre pos set: hanc astutiam cõmentus est: pergrandẽ tunicã indutus coturnis follicãribus calceatus pertexit ad the saurũ cresi: ibiq; primũ calciamẽta auro refersit: mox sinus uestis ĩpleuit: quin ẽt capillos ramẽtis aureis ipli cãs: ore quoq; repleto exiit e thesauro onustus: id cernẽs cræsus risuq; cachinabili diffluens ea oĩa alcmeo ni condonauit: aliaq; nõ minora dedit: ex quo domus alcmeonis uehemẽter est locupletata. ¶ Neq; ex de stinato: nulla prius facta animi deliberatione sup rebus bellicis tractandis. ¶ Flumẽ clitũni. fluuius ẽ ĩ um bria cuius aqua pota cãdidos boues facit: ut testis ẽ pli. ii. de quo silius & lauat ingentẽ perfundẽs flumie sacro clitũnus taurũ. ¶ Meuaniã: meuanates populi sunt umbriæ in sexta italiæ regiõe a plinio collocatã clyta est ciuitas alũno perpetuo: de meuania silius sic inquit & latis meuania pratis meuaniam clitũnũq; de siderantes inspexi propter genitale nõ solũ propertii poetæ: cũ ex urbe roma in patriam per ea loca domui tionẽ capesserẽ in comitatu reuerẽdi fratris tui antonii galeatii protonotarii apostolici: qui a te pii. nostra destinatus fuerat legatus ad pontificem maximũ salutandũ. ¶ Batauorum: in rheno insula est batauorũ nobi lissima prope. C. milia passuum in longitudinẽ auctor pli. in quarto de batauis hæc cor. tacitus in li. de situ germaniæ oium harũ gentium uirtute præcipui bataui nõ multũ a ripa insulam rheni colunt. martialis spu mã batauam appellauit saponẽ: propterea quod apud germanos batauosq; sapo in maximo usu erat tã ui ris ꝗ fœminis ad capillos rutilãdos: sicuti docet plinius in. xxviii. Silius in. iii. punicorũ laudem domitiani cecinit illud: iam puer auricomo pformidate batauo. ¶ Quos circa se: tiãq somatophylaces ara eni græci cu stodes corporis regis appellant: quos latini prisci uocabulo latrones dixerunt quasi laterones ab latere: qa ut interpretatur uarro circum latera erant regi atq; ad latera habebãt ferrum: seruius existimat a uerbo græ co λατρεύειν: quod seruire significat dici latrones ex quo illud plautinum: nam rex seleucus me opere orauit maximo: ut sibi latrones cogerem & conscriberẽ: dictum iam est quẽadmodum augustus cæsar inter armi geros secũ habuerat cohortem germanorum usq; ad cladem uarianã: & cũ bataui populi germaniæ sint: eosdem habuisse caligula significatur. de cohortibus batauorum mẽtio fit ab eodẽ cor. tacito in libris histo riarum. ¶ Legiõibus & auxiliis: sæpe iam diximus legiones ex romanis auxilia ex externis cõstare intelli giq; militibus. ¶ Cõmeatu: annona omnifaria. ¶ Quantos nũꝗ antea alter. s. cõmeatus cõtraxit: uidet ta men elegantius sic legi posse. Quãtum nunꝗ ante iter ingressus est: ut sit sensus caligulã ingressum esse iter ad expeditionem germanicã cũ cõmeatũ coadunasset tantum quantum nunꝗ antea cõgregauerat.

¶ M. AN. ¶ Flumẽ clitũni: Tranquillus circa menaniam esse clitũnum significare uidetur: est. n. menania ũ briæ oppidũ: de quo plinius & strabo: Verũ q; ad flumen attinet: plinius in faliscis aperte clitũnum retulit ĩ phalisco inquit clitũni amnis aqua potata candidos boues facit: Ouidius colla rudes operum præbent feri enda magistro. Quos aluit cãpis herba phalisca suis: Ver. hinc albi clitũne greges & maxima taurus uicti ma sæpe tuo perfusi flumine sacro Romanos ad templa deũ traxere triũphos: optimi inde ut ex his appa ret ad usum sacrorũ tauri romã accersebantur: sed silius italicus menaniæ quoq; cãpis optimos in hunc usum tauros nutriri ait. Et sedet ingentes pascens menauia tauros dona ioui. Dion clitũnũ ait fontem esse um briæ quæ scriptorũ uariatio effecit: ut intelligi nõ possit: ubi sit clitũnus apud phaliscos in etruria an in um bria apud menaniam ut Tranquillus sentire uidetur. nisi quis dicat primo illum in hetruria clitunnũ ui disse mox in umbriam transgressus menaniam usque processisse. ¶ Batauorũ: bataui in chartis prius fue re mox: ut tacitus ait seditiõe pulsi ad extrema gallicæ oræ cultoribus, uacua isulãq; occuparunt: q a fronte

Astutia ad aurum ferendum alcmeon onustus auro

Clitũn⁹ fl.

meuania

ĩsula batauorũ

spuma batauа

somatofi laces latrões uñ

oceanum habet a tergo & lateribus rheno flumine alluit. ¶ Lucanus penultimam huius nois corripit tam giones bataui q; truces. Iu. produxit hic petit eufraté iuuenis domiti q; bataui. ¶ Auxilius: externis. ¶ Mo interdu. ¶ Ita. hoc é iumētis signa portātibus. ¶ Octophoro: lectica octo ceruicibus gestata. Mar. octo homi fan' portat' auite philippus: hic tu si sanū credis auitæ: fuit sic cōspgi aq̄ pfunda ne puluere offenderet: quo ipso manifesta labore i duce arguit ipatiētia: sed apd xenophōtē capiles cyrū filiū istituit frigus estū & labores i primis oportere ipatore ppeti. ¶ Maturis: etate ꝑuectis: sed libetius q. d. legitima militia defunctis quod altis q̄ sequitur pōt intelligi. ¶ Antq̄ consumaturi: ad militiæ exitum peruenturi.

confecitq; modo tam festinanter & rapide; ut prætorianæ cohortes contra morem signa iumentis imponere ut ita sub sequi cogerentur; interdū adeo segniter & delicate; ut octophoro ueheretur; atque a propinquarum urbium plæbe uerri sibi uias & conspergi propter puluerem exigeret.

De gestis per eum in castris.

POstq̄ castra attigit; ut se acrem & seuerū ducē ostē deret legatos q auxilia serius ex diuersis locis addu xerāt; cū ignominia dimisit; at i exercitu recēsendo plerisq; cēturionū maturis iā & nōnullis ante paucissimos q̄ consumaturi essent dies primos pilos ademit. causatus senium cuiusq; imbecillitatem; cæterorum increpita cupi ditate commoda emeritæ militiæ ad sexcentorum milium summā rescidit; nihil autē amplius q̄ Admimocino Bellini

¶ PHI. ¶ Confecitque. scilicet iter. ¶ Cōtra morē: ex more est ut signiferi signa ferāt: sed nunc ob celeritatē cogebantur ipone re signa ferēda iumentis: ut expeditius cauū comitarētur festināter iter facietem. ¶ Octophoro: lectici quæ ab octo seruis lecticariis ferun: octophorū dixe runt. quod uectabu'ū propriē é delicatorū: apuleius in secundo apologiæ: uectabat' octophoro: uidistis profecto q affuistis quā iproba iuuenū circunspectatrix quā immodica ostentatrix: mar rialis octophoro sanus portatur amice philipus. ¶ Verri. purga et mundari: iuuenalis uerre pa uimentū: inde uersum dicimus nō solū id quod tractū é: ut autu mat seruius: sed repurgatū atq uersum. Cato mūda fiet uillica: uillā uersā mūdaq; hēat: ueteres romāi deā noie deuerrā uenerabat' : ut bis ab ipsis do mū deuerrere possent: auctor augustinus i. vi. de ciuitate dei ¶ Et cōspergi: aqua profundi: ata eni puluis restinguitur: hæc at fiebant: ut mollius ac delicatius iter faceret cōtra officiū boni imperatoris q neq; puluerem neq; solē timere debet: uno uirtus ut inquit seneca puluerē enta ē colorata & callo sas habens manus. cicero in oratione de suppliciis castigat uerrē & incessit facetosa quadā urbanitate: q iti nerum labo rem: qui uel maximus ē: in re militari: iucūdum sibi per delitias reddiderit: q nō i equo: sed in lectica ferre batur: i qua erat puluinus plucidus melitēsi rosa fartus: qui cū ad aliqd oppidū uenerat: eadē lectica usq; ad cubiculū deferebat'. ¶ Legatos: militares significat. & eos qui secūdas ab iperatore partes i exercitu tutabā tur. ¶ Cū ignominia: per ignominiosam missionē. ¶ Recēsendo. in cognoscēdis militibus & lustratione militari faciēda: in penthatheuco i eo libro: cui titulus ē numeri: frequens ē hæc locutio recēsiti sunt p noia & capita singulorum omne quod sexus est masculini a. xx. anno & supra. ¶ Maturis: matura etate iam se nectentibus: alii legūt' emeritis: ut exponas ueteranis: qui legitima stipēdia iam iam erāt pacturi: uel iā iā pere gerūt. ¶ Qui cōsumaturi eēnt: pro finituri stipendia militaria: quibus peractis dicebātur ueterani emeritæ militiæ: q les habuisse in exercitu alex. magnus & cæsar dictator a luculētis scriptoribus memorant'. ¶ Pri mos pilos: dignitatē centurionatus primi pilarē: de centurionibus primipili satis ac sup dictū ē superius: li uius i. vii. primus centurio erat: quē nunc primipilū appellant. ¶ Causatus: causam afferēs: cur id fecisset tā q ob senium inutiles forēt disciplinæ militari: interdū causari est excusationē afferre: & causificare: ut apud ulpianū: ne possit causari tēpestatē: & apud martialē: sed iā causaris barbāq; pillosq; : unde & causa dicit': ut in quit asconi' excusatio. ¶ Seniū. ueteres senectutē malā etatē dixerūt: cū seniū sit tediū & odiū. senesq; oibus tedio & odio eē dicit': morbus naturalis ē ipa senectus: iter cui' icōmoda ē ibecillitas uiriū & hebetudo sen suum. seniū ad inanimata quoq; trāsfert'. Liuius i. vii. cuius lētæ tabis senio uicta utriusq; populi puincia ē. ¶ increpita: castigata. ¶ Cōmoda emeritæ miliciæ: ueteranis emeritis cōmoda & emolumēta quedā perin de dabātur: ac si militiam exercerēt: de his loquitur cæsar apud lucanū: quæ rura dabuntur quæ noster uete ranus aret: quæ menia fessis: ueteranis idē honor erat: qui & decurionibus: sicuti alibi docuimus.

¶ M. AN. ¶ Primos pilos: idest primi pili cēturionatū primū pilū pria cēturia uocabat': q grauj armatura i structa circa aqlā excubabat in qua iter cætera armorū genera hastile erat pedū q: nq; & semis: qd pilū to no minabāt: huius ordinis cēturio cæteris cēturiōibus dignitate pstabat. miror tū prios pilos traqllū dixisse: cū primum pilum neutro genere alioquin pronunciari soleat: ad ordines credo allusit: nec me fugit primipi los dictos centuriones ipsos primæ centuriæ: liuius centurio erat: quæ primipilum nunc uocāt ad aliud cēt est primos pilos: aliud primipilos dicere: quanquam ne hoc quoque recte diceretur: nisi forte nonnullis primipi i eēnt: primipilos adē; tos dictū uideri uelles: qd nil aliud eēt dicere tribunū tribuno aut cēturio nem centurioni ademit quum ipse interim aperte de adēpta dignitate loquatur. ¶ Cōmoda: militibus ob emeritam militiā reddenda. ¶ Rescidit: sustulit nec reddenda cēsuit. ¶ Insula: britannia. ¶ Lateribus: ta

octophoro. Verrere uersum. dea deuerra. uirtus pul uerulenta. Recensio. primipil' cau'ati. excusatio senium

bellariis. ¶ Vehiculo uecti. ¶ In æde martis quo patres uocarentur. ¶ De custodia: de his q ad eius corporis custodiā potius q̄ castrorū lecti erant. ¶ Traiici in aduersam rheni ripam deuehi. ¶ Proripuit: celeriter ex suorum conspectu abiit. ¶ Ad lumina: uel ut difficili negocio nox interuenisset.

britānorū regis filio: q pulsus a patre cū exigua manu transfugerat i deditionē recepto: quasi uniuersa tradita insula magnificas romam litteras misit: monitis sæpe latoribus ut uehiculo ad forum usq; & curiam pertenderent: nec nisi i æde martis: ac frequente senatu consulibus traderent.

De eodem & de silua per eum truncata & militibus donatis: & aliis gestis eius.

MOx deficiēte belli materia paucos de custodia germanos traiici oculiq; trās rhenū iussit; ac sibi post prādiū q̄ tumultuosissime adesse hostē nunciari: quo facto proripuit se cū amicis & pte equum prætorianorum in proximā siluam truncatisq; arboribus & in modum trophæorum ad ornatis ad lumina reuersus eorum quidem qui non securi essent timiditatem & ignauiam corripuit: comites autem; & participes uictoriæ nouo genere; ac nomine coronarum donauit: Quas distinctas solis ac lunæ siderumque specie exploratorias appellauit: Rursus obsides quosdam

pensitatio curiosior de britanis & batauis

¶ PHI. ¶ Britāno uminon ui deo cū de expeditione germanica loquatur quomō bene quadretur ut filiū britānorū regis i deditione acceperit: germanico.n. bello britāni intēpestiue īmiscētur: quo circa batauorū cēseo legendū esse nō britānorum: nāq; propter supplendum numerū batauorum: quos custodes corporis habebat expeditionē germanicā susceperat: facile āt fuit pto batauorum scribere britannorū: sed ut britānorum quis legere malit q̄ batauorū facit auctoritas orosii. A quo historia hæc explicatur scribente de caligula his uerbis hic siquidē magno & incredibili apparatu profectus querere hostē uirib⁹ ociosis germaniā galliamq; percurrens: in ora oceani circa prospectum britaniæ restitit. Cumq; ibi minocynobellinū britānorum regis filiū: qui a patre pulsus cū paucis oberrabat i deditionem recepisset deficiēte belli materia romā rediit: si uera sunt hæc orosiana haud dubie legemus apud tranqllū: britanoꝝ ut sit inter historicos eadē referētes eadē fides historiæ: sed potuit idē error ob uicinitatē nominis obrepere orosio: q inuentus erat in tranqllo: ut britanorū poneret pro batauorū: dispice queso diligēter o lector cādide & iudicii sincerioris acumē intende: nū britanorū legendum sit an potius batauoꝝ & insula tradita nū britania an batauia significetur: apparatus quoq; triūphi cū sit ptinens ad res germanicas nō britānicas ēt atq; ēt suadet: ut opiner uel potius credā de batauis & insula batauorū eē sentiendū: habes o lector utrāq; sniam: ut si hæc nostra curiosius pēsitata sordescit: sequaris alteram uulgatiorē: nec ob id me arguas inscientiæ aut superstiticiose curiositatis: uidet' āt minocynobellino legēdū eē tanq̄ sit nomē proprium barbaricū quidā seiunctū legunt minocyno: bellini: tāq̄ sint duo noīa: alterū filii alterū patris: prior lectio quadrat: cum orosio & talia noīa īsulanis barbaricis cōueniunt, plautus lōga noīa persarum & cōtortu plicata eē prodidit. scribit Cor. tacitus. C. cæsarē hunc uidelicet caligulā agitasse de intrāda britānia: sed mobilitate ingenii & penitētia substitisse: q itaq; agitauit de intranda britānia nō intrauit: q cogitauit de bello nō gessit: hoc tū totū libeꝝ opinaturis relinquo. ¶ Tradita insula: batauia. s. quā diximus nobilissimā esse germanicarum īsulaꝝ ī fluuio rheno uel itellige de britānia. ¶ Vehiculo: ex augusti instituto q per uias militares uehicula disposuerat: quibus uecti nuncii litteras celerrime pferebāt. ¶ Latoribus baiulis litterarū: qui geruli & portitores nō inelegāter appellantur: tabellarios uetustas dixit. ueredarii uero q equis pernicibus utentes citissime perferunt litteras nūcupāt. uulgus caballarios uocat: refert iulius firmicus in .viii. ueredarios nasci sub sidere equi celestis. ¶ In ede martis: tēplum martis cognomēto ultoris significat ubi de bellis triumphisq; senatus cōsulebat ex augusti cōstitutione. ¶ De custodia: uel quos captos habebat ī custodia significat uel quos habebat ad sui corporis custodiā. ¶ Traiici: trāsportari. ¶ Oculi: occultari pli. locum occultatissimū appellat occultissimū secretissimūq; quis p cōtrarium oculatissimus dici possit manifestissimus: & tunc ab oculato uocabulo: nō āt ab occulo uerbo deriuabit'. dicitur & ocullissimū pro carissimo dixit plautus & oculitus ea forma. qua medullitus dicitur: quo significatur tā carꝰ eē q̄ oculū. ¶ Trās rhenū: hoc demōstrare satis uidetur regulū batauorū potiusq̄ britanorū ī deditionē fuisse receptū a caligula: quæ insula rhenana ē. ¶ Hostē: germanū batauumq;. ¶ Proripuit: quasi ad rem multuariam esset festināter eundū. ¶ In modū tropheorū: scribit plutarchus romulū uictorē opima spolia deposuisse ad q̄rcū in trophei formā adornatā. trophei āt forma: sicut significare uidet' ruffinus i symbolo apostolico: erat cruci simillima: q triūphi isigne ē & tropheū. ¶ Ad lumina reuersus: q̄si i noctē ptracta fuerit dimicatio. ¶ Corripuit: castigauit. ¶ Distinctas: uariegatas ornatasq;. ¶ Exploratorias: nomē nouū ē corōaꝝ: ut exploratoriæ q̄si ī explorationē hostiū datæ: cū ap ueteres obsidionalis ciuica muralis rostrata castrēsis oualis celebrēt'. ¶ M. AN. ¶ Comites: q illū secuti fuerāt. ¶ Ac noīe nouo. ¶ Distinctas solis & lunæ: ē hoc nouū illd genus formæ: sed ad expeditiōis illius euētū coronarū formā accōmodasse uideri pōt qppe q̄ diei noctisq; fuit particeps. ¶ Exploratorias: ad illd referat' qd ñ solū forma: sed nouo ēt noīe coronas ab eo datas dixit. ¶ Obsides: quos a regibus & ppl'is ad eoꝝ fidē sibi opignerādā accepat. ¶ E ludo: ludo: quē obsids frequētabāt. ¶ Ab

Veredarii

oculatissimus locus ocullissim⁹ oculitus

ductos i quos adduci fecerat. ¶ Reprehensos:ex fuga receptos. ¶ In hoc quoq; nimio sed ut minimo legi possecnegocio.scilicet sub intellectu:alioqn nimio cū sequentibus ...ngas. ¶ Coactū agmē quod essent qui agmen cogerent & quasi subsidio sequeret id perspicue Liuius demonstrat Magonē inquit inde iuber cū expeditis numidis cogere agmen. ¶ Durarent:Ver.durate & uos met rebus seruare secundis. ¶ Obiurgauit:castigauit. ¶ Perpetraturus.profligaturus ad exitum perducturus.

abductos e lrario ludo:clāq; pmissos: deserto repente cōuiuio cum equitatu insecutus ueluti pfugos ac reprehensos i cathenis reduxit. In hoc quoq; mimo pter modū intēperans repetita cœna renūciantes coactū agmē sicut erāt loricatos ad discūbendum adhortatus ē. Monuit ēt notissimo Vergilii u Durarēt secundisq; se rebus seruaret. Atq; iter hæc absentē senatum populumq; grauissimo obiurgauit edicto: quod Cæsare pliante & tantis discriminib⁹ obiecto i tēpestiua cōuiuia circū & theatra & amœnos secessus celebrarēt.

De apparatu exercitus contra oceanū & gestis aliis ei⁹

Postremo quasi perpetraturus bellum directa acie in littore oceani ac balistis machinisq; dispositis nemine gnaro ac opinante quidnam cepturus esset: repente ut conchas legerent:galeasq; & sin⁹ replerent: imperauit:spolia oceani uocans capitolio palatioque debita. Et in indicium uictoriæ altissimam turrem excitauit: ex qua ut ex Pharo noctibus ad regendos nauium cursus: ignes emicarent: pronunciatoque militi donatiuo centenis uiritim

¶ PHI. ¶ Abductos, quasi ui furtimq; abreptos asportatosq;. ¶ Ludo ex schola in qua uacabāt disciplinis. Rephensos rephendere est fugiētem apprēdere:reducere retiēre retrahere. Liuius adeo turbati erāt dexteræ alæ equites peditesq; ut quosdā cōsul manu ipse reprehenderit uerteritq; in hostē: plautus i pseudulo rephēde hoiem asseq re. Coactū.cōgregatum. Loricatos.lorica idutos uerbū ē ap āntiquos loricare qd significat lorica se mūire.hinc illd a pli.elegāter dictū.mox ubi pluribus eodē mō se coriis loricauit i dimicatōnē pgit. diloricare uero est discidere & lacerare qsi loricā te scissa.apul.his dcis inolat eā ue stēq; plurifariā diloricat:capilloq; discisso & capite cōquassato grauiter affligit. Ci.in.ii.de oratore loquēs de mar.antonio ait:non dubitauit excita rerum consulere & eius diloricare tunicam

Lorica aūt In edificiis ē quodā quasi sepimentū & ueluti peribolus:quæ nos tuet a lapsu.est & loricula in re militari presidiū obsidētiū.solent.n.obsessores ultra teli iactū fossā facere:quā nō solū uallo & sudibus sed ētiā turriculis istruūt:ut erūpētib' ex ciuitate possint obsistere.quod op' loriculā uocit sepe iuenit' i historiis loricula urbes fuisse circūdatas:cuius uegetius & cæsar in cōmentariis meminerūt. loricationē uero apud iurisconsultos legimus accipi pro ornatu domus specioso ac ueluti tectorio quæ ipēsæ sūt uoluptariæ. ¶ Durarent:apud uergiliū i prio eneidos ait eneas ad socios durate & uos met rebus seruate secūdis. ¶ Obiurgauit:incusauit. Edicto.imperatorio. ¶ Intēpestiua cōuiuia.tāq laborāte pricipe indignū sit & flagitiosum eius indulgere uoluptatibus & curare genialia. ¶ Circū.spectacula circēsia Theatra.ludos theatrales & scenicos. ¶ Secessus amenos.quales fuerūt pnestinus:tiburtius:aricinus papinius.in siluis multiugos celebrat his uersibus.hos preneste sacrū.nemus :hos glaciale dianæ.algidus aut horrēs aut tuscula.ptegit umbratibus his lucos amenaq; frigora capiant. Strabo refert neapolitāo antiatioq; secessu taq amēo oblectos esse i primis pceres romanorū. ¶ Perpetraturus.ipositurus extremā manū. ¶ Balistis de balistarū cōfectiōe scribit eleganter & sciēter uitruuius i.x.q ea magnitudine formāt:ut lapides.c.xx.pondo eiaculētur. uegetius in .iiii. de re militari balistas non solū saxa sed et spicula mittere tradit:quæ qto plixiora brachia habuerint tanto tela lōgius torquent q si iuxta artē mechanicā tēperabūtur penetrabūt quocūq; pcusserint astipolat uegecio silius:cū ait ex balista muri molares & hastas.balista phenices primi iuenerūt.hic balistarū artifices dicti quoq; mēinerūt iurisconsulti. ¶ Machinis.bellicis tormētis.iter machias & organa auctore tractuuio id uidetur eē discrimē:qd machiæ plurib' opib' īmaiores cogūt' effectus:ut balistæ:organa aūt uim' ope pposititnuti scorpiōis. ¶ Gnaro.sciēte:scribit cicero priscos dixisse notos.nauos naros:qb' cū i ppo ni oporteret dulcius uisū ē ignotos ignauos ignaros dicere quā ut ueritas postulabat. ¶ Cōchas hæc sunt maris eiectamēta. ¶ Legerēt.colligerēt.Spolia oceani:sicul spolia hostiū & imparorū dici solent ita caligula cōchas marias uocauit oceāi spolia. ¶ Capitolio palatioq; dbita.uide pricipē ridiculariūq cōchas q̄s fluct' eiaculāt in litus ueluti spolia oceāi existimat eē i capitolio edibusq; palatinis cōsecrādas.cū in talibus locis non nugatoria sed regalia spolia & exuuiæ dedicari & debeāt & soleāt. ¶ Excitauit.construxit erexit. ¶ Vt ex pharo.superius docuimus turres uocitari pharos generali uocabulo:ex quibus ignes nocturno tēpore dirigūt cursus nauigātiū. ¶ Dōatiuo.sulpiti' seuerus scribit fuisse cōsuetudinē ut singuli milites ciraret ad donatiuū qd militibus iperator erogabat & olim diuus.martinus donatiuū Iuliani cæsaris cū non ampli us militaturus esset accipe recusauit dices dōatiuū tuū pugnaturus accipiat. Cæterum. hec dabat p dōatiuo

¶ M. ANA. ¶ Balistis machinis:bellicis istrumētis. ¶ Nemie gnaro:nullo qdē pcipiente. ¶ Conchas ana nes conchas intellige oceani æstu in litus deiectas. ¶ Legerent : colligerent. ¶ Debita: consecratione digna. ¶ Indiciū:monumētū. ¶ Excitauit:erexit. ¶ Vt pharo:ut ex alta turri q iuxta mare Alexādriæ placet.

Lorictua Lorica tio.

Secessus ameni

Balista Balista tū.

Machinæ

Natus Ignarus

Donatiuum pugnaturus accipiat

¶Donatiuo muitere quod ab imperatore militibus ut dixi dabatur. Quasi omne exẽplũ quũ Cæsar dictator & alii imperatores eo nomĩe multo plura dedissent. ¶Transfugas: obsides ex fuga receptos. ¶Καὶ ὀψιθριαμβεύτου: triũpho dignum siue idoneum. ¶Rutilare: cura & studio flauos reddere.

denariis quasi omne exẽplum liberalitatis supgressus habite nquit læti; habite locupletes.

De cura triumphi & aliis gestis eius.

Conuersus hinc ad curã triumphi pter captiuos ac trãsfugas barbaros galliarũ quoq; pcerissimũ quẽq; & ut ipse dicebat ἀξιοθριάμβευτον ac nõnullos ex pricipib⁹ legit ac seposuit ad põpã: coegitq; nõ tantũ rutilare & sũmittere comã: sed & sermonẽ germanicũ addiscere: & nomina barbarica ferre. Præcepit etiã triremes quibus itroiuerat oceanum magna ex parte itinere terrestri Romã deuehi. Scripsit & procuratoribus triumphum appararent q̃ minima summa: sed quantus nunq̃ fuisset: quãdo in omniũ hominum bona ius haberent.

De nephario cõsilio trucidãdi legiones.

Prius q̃ prouincia decederet: consilium iniit nefandæ atrocitatis legiões: quæ post excessum Augusti sẽditionẽ olim mouerant cõtrucidandi: quod & patrem suum Germanicum ducem: & se infantem tũc obsedissent: uixq; a tam pcipiti cogitatione reuocatus ihiberi nullo potuit mõ: quidẽ decimare uelle pseueraret. Vocatos itaq; ad cõcionem iermes: atq; ẽt gladiis dispositis equitatu armato

¶PHI. Denarius: duari⁹ nũm⁹ ẽ argẽteus: qui p x. libris æris acciprebat: sicut quinarius pro quinq; oli placuit denariũ sexdecim assibus pmutari quinariũ octo. nis. ¶Abite locupletes: tanq̃ cẽteni denarii possint militẽ locupletare: qui uno interdũ die maiorem summã prodigere cõsueuit. ¶Procerissimũ: magna statura & procera corporatura predirum: quales augustinus staturosos appellant. ¶ἀξιοθριαμβευτον: hoc est dignum triumpho. ¶Ex principibus. s. gallorum. Legit elegit. Ad pompã: triumphalem. Rutilare comã: ut. s. ita ueri germani uiderent: quorum ut inquit tacitus rutilæ sunt comæ & corpora procera: quibus peculiaris hic mos fuit ut capillos rutilarent adhibito sapone: quod tamẽ i usu frequẽti fuisse nõ min⁹ gallorum quã germanorũ docet plinius. hinc pilæ saponis dictæ sunt mattiacæ amatiacis germanicæ populis: quorum meminit tacitus in libro de hermania. marcialis accipe mathiacas quo tibi calua pilas. idẽ appellat spumã causticam saponem habentem uim ignitã ad capillos rutilãdos: qua germani utebãtur: hinc illud est. Caustica theutonicos accẽdit spuma capillos. Idẽ mos cõualuit apud romanas matronas ut capillos rutilarent: sicut tradit ualerius capite de istitutis antiquis. ¶Summittere: promittere & prolixiorẽ facere. qd propriũ est germanorũ: nãq; populi septẽtrionales ut uictruius & plinius tradiderũt flauos habẽt crines & pmissos ex humoris copia: sicut ecõtrario ethiopes uaporis efficacia capillos habẽt breues & adustis similes. Sermonẽ germãicũ: sunt germanis carmina quorũ relatu quẽ barditũ uocãt accidũt aios affectat precipue aspitas soni. strabo in. vii. geographiæ germãos dictos esse autumat pinde ac fratres legitimos gallorũ: quoniã & proceritate corporum & colore flauo & forma & moribus & uiuẽdi ritibus pares existimat. nõ me pterit aliter tradi a cornelio tacito. ¶Nomina sint elegãtiora: germanorum uero asperiora magisq; barbarica. ¶Itinere terrestri. hoc olim ab argonautis factũ estq; humeris argonauti alpes trãsiuexerũt: quæ mox subit histro dein sao deinde naupotro fluuio: cui nomẽ ex ea causa est. ¶Procuratorib⁹. his q pcurabãt triũphũ uel cæsaris pcuratoribus. titulus est apud iurisconsultos de officio procuratoris cæsaris: ubi scriptũ ẽ: quæ acta gestaq; sint a procuratore cæsaris sic ab eo comprobari ac si a cæsare gesta sint. ¶Sũmã impẽsam. ¶In omnium bona. tanquam illis permitteret inuadere bona ciuium & fortunas pro arbitrio dissipare. ¶Excessum: obitum: ¶Patrem suum germanicum. supra dictum est quem admodum legiones i germania tumultuari ceperunt obitu augusti nunciato tũ imperatorem tiberium recusarent germanicum caligule patrem deposcentes. ¶Tunc obsedissent. supra huius rei sic meminit tranquillus. post excessũ augusti tumultuantes & in furorem usq; precipites solus aut dubie conspectu suo flexit: nõ enim prius destiterunt quã obligari eũ ob seditionis piculũ & i proximã ciuitatem demãdari aiaduertissent. Decimare. decimũ quẽq; afficere supplicio. quid sit decimare & centesimare supra dictum est.

¶M. AN. ¶Summittere: alere ut Germani crederent aduersus quos bellũ a se motum uideri uoluit. ¶Nomina barbarica germanica: ¶Ferre: habere. ¶Procuratoribus: iis qui res ipsius absentis domi procurabãt eratq; penes eos auctoritas non parua. ¶Quã minima summa minima fisci impẽsa. ¶Sed quãtus: quam magnificus & sumptuosus. ¶Nunquam alius triumphus. s. Bona ius haberẽt in omnium fortunas grassandi facultatem. ¶Excessum obitum Augusti. ¶Seditionem olim mouerant: his in Tyberio & rursus in Caligula militaris seditionis sub Germanico factæ meminit. ¶Obsedissent: quasi uim allaturi circunstetissent de cecentiore igitur itelligit qua puer ipse a militibus retentus ẽ sed officiose non uiolẽter. ¶Decimare: decimum quẽq; supplicio afficeret. ¶Plerosq; ex his quibus res suspecta erat. ¶Dilabi: clam desinere abire. ¶Profugit: e concionis se repẽte surripuit. ¶Deflexa a militibus in patres; animaduertendos

rutilæ comæ Germanorum

pilæ mattiacæ

Spuma castiga

Longi capilli germanorum

Germanorum nauportus un

sic habẽt quæcũq; Tranquilli uidimus exemplaria sed ad auertendos legendum esse contenderim. i. discutiendos. ¶ Iusto triũpho: qui sibi decretus non fuisset. ¶ Aditus: præuentus. ¶ A legatis: ab his qui officii gratia publice obuiã missi fuerit. ¶ Capulũ gladii manubrium est & capulus quo mortui afferuntur: sed utrũq; a Capio ut festo placet. ¶ Optarent: se. s. reuersurum. ¶ Equestri ordini & populo: quasi dicat non senatui. ¶ Neq; ciuem neq; principem: hostem ergo potius q̃ hospitem innuere uoluit. ¶ Facinora: hic in malam partẽ: est. n. medium alioquin uerbum. ¶ Vtriusq; ordinis: patritii & Equestris. ¶ Index: inscriptio ¶ A claudio: qui illi successit. ¶ Exitio: pernicie interitu.

circunsedit. Sed cũ uideret suspectare plerosq; dilabi ad resumẽda si qua uis fieret arma ꝓfugit cõcionem: cõfestimq; urbẽ petiit deflexa oĩa acerbitate ĩ senatũ; cui ad auertẽdos tãtoꝝ dedecorũ rumores palã minabat᷑: quærẽs iter cætera fraudatũ se iusto triũpho: quũ ipse paulo ante ne quid de honoribus suis ageretur; ẽt sub mortis pœna denunciasset.

De reditu ei⁹ ad urbẽ; & q̃ malo ꝓposito; & uenenis reptis.

ADitus ergo ĩ itinere a legatis amplissimi ordinis: ut maturaret oratibus: q̃ maxima uoce ueniã ĩquit ueniã; & hic mecũ capulum gladii cerebro uerberãs: quo cinctus erat edixit & reuerti se sed his tãtũ qui optarẽt: equestri ordini & populo. Nã se neq; ciuẽ neq; principẽ senatui amplius fore. Vetuit ẽt quenq; senatoꝝ sibi occurrere atq; omisso uel dilato triumpho ouans urbẽ natali suo ĩgressus est. Intraq; quartũ mensem periit ingentia facinora ausus & aliquãto maiora moliens. Siquidem proposuerit Antium; deinde alexandriam cõmigrare: interempto prius utriusq; ordinis electissimo quoq;: quod ne cui dubium uideat᷑ in secretis eius repti sunt; duo libelli diuerso titulo: alteri gladius; alteri pugio index erat. Ambo notas & nomina continebant morti destinatoꝝ. Inuenta & arca ingens uarioꝝ uenenorum plena: quibus mox a Claudio demersis ĩfecta maria traduntur nõ sine piscium exitio; quos enectos æstus ĩ ꝓxima littora eiecit.

De statura corporis & ualitudine eius.

CPHI. ¶ Circũse [illegible]: circũuallauit: ne ullũ pateret effugiũ. Si q̃nis fieret si aliqua uiolẽtia infestarẽtur ab his armatis quos adhibuerat carus. ¶ Dilabi. secum dissimulãterq; abscedere. ¶ Deflexa. driuata. ¶ Fraudatũ se. s. a sẽatu. ¶ Querẽs: cõq̃rẽs. ¶ Iusto legitio & merito. ¶ Neq̃d ageret ex hoc temeritas caligulæ significat q̃ minabat᷑ sẽatui tã q̃ ab eo fraudatus eẽt triũpho: cũ oli ipse senatui denunciasset sub pena capitali neq̃d ageret d honoribus ad ipm ptinẽtibus. ¶ Adit⁹ a legatis cũ legati ei adiuisset. ¶ Amplissimi ordis sẽatoris. ¶ Capulũ gladii: ita significãs senatui trucidationem. crebra. n. cõcussio capuli: hoc est ipsius manubrii: specimen est minarum capitalium. statim alius ad capulũ redit manus. ¶ Sed his tantũ. tanq̃ senatus non desideraret eum reuerti ab expeditione. ¶ Sibi occurrere. obuiam uenire officii causa. ¶ Dilato. in aliud tempus protracto. ¶ Ouans. in pompa ouationis. quid autem differat triumphus & ouatio suo iam loco declaratum⁹. ¶ Natali suo nouissimo. s. die mensis augusti. ¶ Alexãdriam cõmigrare: chereas caligulæ interfector aduocatis cõiuratis dixit an nõ uidetis hodie spectaculorũ diẽ eẽ nouissimũ? & Caiũ ferri ad alexãdriã nauigaturũ: ut egyptũ cõtẽplet᷑ hoc itaq; ꝓpositũ cõmigrãdi fuit cũ cõiuratis maturãdi necẽ caianã. ¶ Vtriusq; ordinis. senatorii & equestris. ¶ Quoq;: quolibet quocũq;. propertius uix decimo admitor nũc ego quoq; die. ¶ Alteri glad⁹ cum in libellis gladius & pugio tanq̃ signa & notæ apposita fuissent: significabat se gladio & pugione. in unumquẽq; debacchaturũ: de quo orosius hisdem pene uerbis tradit hæc. duo libelli in secretis eius repti sunt quorũ alteri pugio alteri gladius pro signo nominis ascriptus erat ambo lectissimorũ uirorum utriusq; ordinis senatorii & equestris nomina & notas continebãt morti destinatorum. inuenta est & arca ingẽs uariorum uenenorum pocula continens quibus mox claudio cæsare iubente demersis infecta maria tradũt᷑ nõ sine magno piscium exitio: quos enecatos per proxima littora estus eiecit. ¶ Infecta. corrupta contaminata uenenata. alias infectũ dicimus tinctum & infectores tinctores. sententia est apud senecam luculenta sic scribentem. uitiis non maculati simus sed infecti. ¶ Enectos. mortuos. autumant grammatici enectum proprie dici ui necatum.

¶ Enormi gracilitate: tanta corporis gracilitate præditus ut modũ excederet sed maxĩe ceruicis & crurũ. ¶ Toi ua: terrifica. ¶ Cæteris: cæteris corporis ptib⁹. ¶ Quare: ob q̃d ipsũ quia caluitio insignitus esset: & totus hirsutus. ¶ Horridũ: horrore preditum. ¶ Tetrum: fœdum terribilem. ¶ Ex industria: dedita opera. ¶ Efferebat: exquisita feritate deformabat. ¶ Componens: aptans. ¶ Neq; corporis neq; animi: & ideo omnis fœlicitatis expers: Iu. orandum est ut sit mẽs sana in corpore sano. ¶ Comitiali morbo: quem maiorem etiam appellatum Cornelius ait: eũ uulgo caducũ uocit & comitialẽ ut Quintus: Seruĩ⁹ ait ab eo quod aliquo cadente comitia soluerentur. ¶ Defectione: subito corporis affectu ex improuisa ui grassan-

Infectũ

Enectus

tis morbi. ¶ Mentis ualitudine: alienationem. ¶ Sub inde: identidem saepius de secessu: Anticyrano cre do. ¶ Potionatos: medicato poculo a cōmuni mente alienatus.

STatura fuit eminēti: pallido colore: corpore enormi: gracilitate maxima ceruicis & crurū: & oculis & tēporibus cōcauis: fronte lata & torua: capillo raro: ac circa uerticē nullo: hirsutus caetera. Quare transeunte eo prospicere ex superiore parte aut omnino quacunq; de causa capram nominare criminosum & exitiabile habebatur. Vultum uero natura horridum ac tetrum etiā ex industria efferebat componens ad speculum in omnē terrorē ac formidinem. Valitudo ei neq; corporis neq; animi cōstitit.

Enorme

¶ PHI. ¶ Corpore enormi: immenso & exuberāti. quales sūt uentriosi ita enim plautus appellat: quos graeci gastrodes dixerūt enorme ueteres uocant immodicū & enormitatē nimiam magnitudinē atq; exuperantiam. spartianus enormitate stipēdii militibus ut solet placatis inde romā reddit. idē alibi. dēq; nisi qrelis de zeta edits & ais militū de limitis enormibus etiā stipēdiis datis romā basianus redire nō potuit. Solinus sūt enormes iqt pisces supra modū ingētiū colūnarū. ¶ Oculis cōcauis: cōditi oculi clarissime cernūt; pminētiores

Oculi conditi.

uero sūt hebetiores. caio principi rigētes oculos fuisse scribit pli. in. xi. tpa aūt cōcaua in equis maxie senū significāt. seneca in libro ad serenū quod i sapiēt non cadit iniuria: de hoc caio caesare sic scribit. tāta illi palloris insaniā testantis feditas erat tanta oculorū sub frōte simul latētiū toruitas: tāta capitis destituti & demendatis capillis aspsi dformitas. adice obsessā setis ceruicē & exilitatē pedū. ¶ Frōte lata: qb⁹ frōs lata ē ut iquit

Frons lata Frontones Capitones

aristo. i prio de aialib⁹: mēte moueri idōei sūt: qbus magna segnes qbus pua mobiles: qbus rotūda iracūdi. hoc idē trogus ap latinos retulit. a frōte sūt frōtonū cognoia sicut a capite capitonū. auctor. Ci. li. i. de natura deo;. ¶ Hirsutus cetera. pilosus hirtusq; in reliquo corpe. elocutio uetus ē & perinde elegās uirgilius & caetera graius: Pli. de phenice aqle narratur magnitudine auri fulgore circa colla: cetera purpureus. Idē oratius. cetera fuluus. bos ē i toto corpe coloris fului. hirsutos āt q & hirti & pilosi dicūt. libidinosiores esse

Hirsut⁹ cetera.

trog⁹ & pli. pdiderūt. ¶ Prospicere ex supiore. ne uideret d idustria uelle cōtēplari deformitatē capitis destituti capillis & honore cōae despoliati. talis. n. erat uertex caligulae. ¶ Caprā noiare. id cōmuniū ca⁹ ad suā cōtumeliā trahebat cū esset ipse hirsut⁹ istar caprae. capras aūt pilosas rē & hirsutas māifestariū ē quidā auctore

Lana caprina

porphiriōe pilos caprae tō setā eē dicebāt. sed lanā: cui snīae adstipulatur ulpia. li. iii. de legatis scribēs legata lanā ēt caprinā cōtineri: seneca dixit ceruicē caligule fuisse obsessam nō pilis sed setis ut ἐυφατικώτερον signaret hois hirsutiā. refert amianus marcellinus iulianū impatorē cū esset hirsutus appellatū fuisse a carporibus capellā. tanq; & ipse setoso corpore representaret hirsutias setarum caprinarū. ¶ Vultū horridū. se

Iulianus dictus capella

Cur specula inuenta

nera libro tertio de ira de caligula sic scribit. torserat p oīa quae sīt rerū natura tristissima sunt fidiculis eculeo igne: uultu suo: quibus uerbis significat uultum habuisse plenū horroris atq; formidinis: adeo ut loco tormenti esset trux eius aspectus. ¶ Tetrū. tetrum dicimus uitabile illuuiosum crudele. impiū austerum. Virgilius lauit im probi teter ora cruor uultus teter in caligula significatur crudelis & uitabilis a contrario quandam quasi annominationem dixit sidonius apollinaris. seueritas non tetra sed retrica. ¶ Efferabat. truculentiorem. tetrioremq; & magis ferum efficiebat. ¶ Ad speculū. inuenta sunt specula ut homo ipse se nosceret: formosus ut uitaret infamiam deformis ut sciret redimendum esse uirtutibus quicquid corpori deesset. Iuuenis ut flore etatis admoneretur illud tempus esse discendi. senex ut indecora canis deponeret & de morte aliquid cogitaret. auctor seneca in primo questionum. socrates quoq; speculo ad disciplinimorum utebatur suadēs discipulis crebro ut semet in speculo contemplarentur demosthenē tradūt semper ante speculū quasi ante magistrum causa esse mediatum: tanq; a speculo peteret pronunciāndi congruentiam. sestius ait quibusdā iratis pro fuisse speculū aspexisse. pturbauit enim illos tanta mutatio sui: q uelut in rem psentem adducti non agnouerunt sese. E contrario caligula speculum contemplabatur: non ut ex eo componeret ad mores & tranquillitatem: sed ut ad feritatem & tristitudinem accumulandam fieret compositior. ¶ Valitudo neq; corporis neq; animi: infelicem fuisse caium ex hoc clarum est q bonis

Cantilena cōuiualis Bōa animi Bona corpis Bōa fortunae.

animi: quae prima sunt: dein corporis: quae secundum locū obtinent fuit uiduatus: scribit plato in gorgia cātilenam hanc in conuiuiis cantare solitam: optimū esse bene ualere: secūdo loco formosū eē: tertio here diuitias nulla fraude partas. idem libro. iii. de legibus recta iqt distributio ē ut pria & i primis honorāda cēseant animi bona: secūdo gradu corporis bona ponāt: tertio externa: q fortūae sūt. aristoteles quoq; li. vii. politicorū cū iqt tria sint genera bonorū externa corporis & animi: ista oia oportet adesse hoi felici. Externa āt gra ai expetēda eē docet: cū animus sit pciosior corpore & pecūiis. uotū ausonii illud ē. non animo dolea nō corpore cuncta quietis fungāt umbra officiis. ¶ Morbo comitiali. relege quae curiose opinor & copiose scripsimus in primo commentario super comitiali morbo: quo & caesar dictator laborauit.

¶ M. AN. ¶ A caesonia uxore. lu. cul totam tremuli frōte Caesonia pulli: Infudit: quae uō facit quod principis uxor: ardebat cuncta & fracta compage ruebant: non aliter q si fecisset Iuno maritū insanum: Iosephus hoc nomine ait caesoniam a coniuratis interfectam. quia alienata potionibus pricipis mente eo mutum malorum fuisset causa. ¶ In sōnio graeci ἐνύπνιον uocant: fit quotiens cura oppressi animi uel corporis uel fortunae qlis uigilātem fatigauerit: talē se igerit dormienti quare apte Tranquillus ad in caligula uti

ramo & undiq; odiis circumuēto posuit: sunt & aliæ species quattuor somnii uisionē oraculū & uisum græci ὀνεῖρον ὅραμα Χρηματισμὸν φάντασμα ἐνύπνιον uocant quorum rōnem Macrobius diligēti disertatione explicat. Inter cæteras imagines. s. ¶ Diuersissima: nam quid magis diuersum a metu esse potest quam confidentia. ¶ Tantopere contenderet: ut & ioui obstreperet: seq; inter Castorem & pollucem adorandū daret. ¶ Conniuere: oculos pstringere occludere quod timoris est inditium. ¶ Caput obuoluere. strangulis: ne fulgetra & tonitru ostenderetur. ¶ Ad maiora: tonitrua. ¶ Sicilienseq; cum in siciliam est profectus

Puer comitiali morbo uexatus in adolescentia ita patiēs laborꝫ erat: ut tamem nōnunq̄ subita defectione ingredi: stare colligere semet: ac sufferre uix posset: mētis ualitudinem & ipse senserat: ac subinde de secessu: deq; purgando cerebro cogitauit. Creditur potionatus a Cesonia uxore amatorio quidē medicamēto: sed quod i furorē uerterit. Incitabat' i sōnio maxie: neq;. n. plusq̄ tribus nocturnis horis quiescebat: ac ne his quidē placida qete: sed pauida miris rerꝫ imaginibꝰ: ut qui inter cæteras pelagi quōdā speciē colloquentē secū uidere uisus sit. Ideoq; magna pte noctis uigiliæ, cubātiq; tedio nunc toro residens, nunc plōgissima porticus uagus inuocare idē tidē atq; expectare lucem cōsueuerat.

Itē de ualitudine mētis & cōtēptu deorꝫ & aliis gestis eius

Non immerito mentis ualitudini attribuerī diuersissima in eodem uitia summam confidentiam & cōtra nimium metum. Nam qui deos tantopere contemneret; ad minima tonitrua & fulgura conniuere; caput

¶ PHI. ¶ Puer: scripsit hypocrates & astipulatur galenꝰ epilepsiam qui morbus caducus siue comitialis dicitur a nostris: esse proprie infantium & puerorumq; adolescentes quoq; infestat propter incōtinētiā: & si fuerint famis uigiliæ caloris algoris supramodum pacietes. Cor. celsus auctor est comitialē morbū ante pubertatem ceptū non egre finiri. plinius quoq; ait in xxviii. multos morbos maxieq; comitiales finiri prio coitu pueri primoq; mēstruo feminæ: qd si non cōtingat longinquos fieri. ¶ Subita defectione. genus morbi est defectio animi quo laborantes. defecti dicunt'. græci synctexes appellant ipsū morbū & sincteticos defectione laborātes. plinius tali sorbitionis genere emendantur synctexes idem: precordiorū uicii syncteticis comicialibus cū uino in aqua mulsa illinitur. idē nā ut in chaia bubulū biberēt pthisici syncteticiq; diximus i orbe terrarū a nobis traditū ē i cesare dictatore: de his quos linqt animus q morbꝰ ē cōsimilis defectioni. ¶ Colligere: reficere. cicero manifesto furto pturbatus ubi se collegit. ¶ Sub idē. frequenter idētidē. De secessu. tanq̄ mutatio loci possit mutare morbū animi nāq; ut scriptū ē in decretis canonicis. lxxxi. di. plerunq; dum mutat' locus mutat' mētis affectus. uerū uti inquit oratius. Scandit æratas uiciosa naues curq; & alibi. Celum non animū mutant qui trans mare currunt. olim iuueni cōquerēti q peregrinatiões nihil sibi pfuissent non mirū inquit Socrates. uitia. n. tua tecū circūfers. ¶ Potionatus. potione ad demētiā cōuersus apd qntilianū mētio est patris egroti: q potionē a filio medico datā cū bibisset epota potiōis pte dixit uenenū sibi datū ē. n. potio meson hoc ē mediū uocabulū nā & salutiferā & mortiferā potionē apepllamus. Amatorio medicamēto: qntilianus in. vii. ex cōtrario inqt argumēta ducitur ut si queraf an amatorium uenenum fieret ne: quia uenenū amatoriū nō sit hecaton luculenter ait ego ubi monstrabo amatoriū sine medicamēto. sine herba: sine ullius ueneficæ carmine: si uis amari ama. sed amatoriū uenenū eē credere libet: cū legerimus lucullū amatorio perisse & lucretiū poetā amatorio poculo in furorē conuersum: per interualla insaniæ libros aliquod conscripsisse: & mox sibi ferro mortē cōstituisse: plinius amatoria cōmemorare se nolle tāq medicamēta nō sint: sub idē testaf. ¶ In furorē uerterit. huius amatorii ita meminit iuuenalis his uersibus. si nō & furere icipias ut auunculus ille neronis: cui totā tremuli frōtē cesonia pulli īfudit. de eodē scribit iosephꝰ li. atiqtatū undeuigesimo omniū malorꝫ q gesta fuerāt a caio cesōia fuerat caput. Caio nāq; dederat poculū ut eius mētē suo potuisset subiugare seruitio & amore incitatiōibus q; ad uesaniā trāsformatū sibi deuixerat. ¶ Nec placida quiete. uuquies nocturna & somnia tumultuosi sunt loco penæ mortalibus. ¶ Miris imaginibus. scribit auicena & cor. tacitus mētem freneticorum imaginibus quibusdam uanis esse addictā. idem celsus insaniæ inquid genus est cū imaginibus non mēte fallūt': qualem insanientē aiacem uel horestē poetarū fabulæ ferūt. ¶ Pelagi speciē imaginē oceani. phantasma figurare uidet'. qd Cic. uisū uocat ut docet macrobi. in prio i somniū scipionis: fit cū dormiēs a'picere uidet' irruētes in se uel passim uagātes imagines a natura seu magnitudie seu specie discrepātes: uariasq; tēpestates rerū uel letas uel turbulentas i hoc genere est & ἐπιάλτιος quē publica psuasio opinat' inuadere & pōdere suo pssos: ac sētiētes grauare: auicena incubum appellat. ¶ Vigiliæ: extrinsecus subintelligēdū est: erāt inter mala ast ut ait plinꝰ In. xxvi. uigiliæ sunt plerisq;. ¶ Thoro resīdēs. dum cubadi iacendiq; tedio afficit'. ¶ Itidē. frequēter. ¶ Ualitudini. isaniæ ac pturbatiōi. ¶ Confidentiā. fortitudinis ps est sidētia: ut ait ci. in secūdo rhetoricorū & dicitur cū laude: confidentia uero in uitio est cū sit temeritas & audatia: ut apud pacuuiū grandem atq; attrocē coherce confidentiā. ¶ Conniuere deos. cōtemnere ad confidētiā: conniuere uero ad metū referendum ē conniuere autē est oculos claudere. de quo uerbo satis supra scriptum est.

¶ M. AN. ¶ Ex messana: urbe euræ propinqua. ¶ Etnæi uerticis: ætnæ incēdia notiora omnino sunt q̄ lō

Comitialis finitur prio coitu. defectio animi Syncteci

Potio.

Amatorium Lucullꝰ Lucretꝰ Potiōati

Phantasma

Epialtes incubus Vigiliæ int' mala Fidētia Cōfidētia

giot de his sermo sit habẽdus: Pli. Strabo Polybius: solinus: Mella & poete q̃ plurimi eius rei meminerũt. ¶ Minacissimus: minarũ plenus. ¶ Angustiora: loca. ¶ Essedo: uehiculo. ¶ Stipatos: refertos. ¶ Per manus sublleuantium: super capita eorũ qui in tanta trepidatione ad decedendum illi se se expedire tam cito non poterant. ¶ Rebellione: germaniam rebellasse. ¶ Trasmarinas: quasi Italiæ rebus minus fidere cœpisset. ¶ Victores: Germani.

¶ PHI. ¶ Obuoluere: ut ita obuolutus minus sentiret tonitrua. ¶ Sub lectũ: dixius ĩ tiberio quẽadmodũ pauidi specus altiores tutissimos putabant contra fulminũ metũ cũ nunq̃ altius q̃nq̃ pedibus fulmen descendat ĩ terri. ¶ Irrisis miraculis: hoc quoq̃ referas ad cõfidẽtiã inter cætera locorũ sycilie miracula hoc etiam memoratur q̃ lacus ĩ ea est in cuius medio sita ara colitur ultra quã non licet attigi: & si q̃s ausus fuerit malo plectitur quã tãq̃ sui partẽ ingurgitauerit tamtam pditũ uadit: est & fluminis miraculũ de quo si hauserit impudicus nõ coibit ĩ corp⁹ unũ latex ulni & latex aquæ sal etiã agrigẽtinus inter mira est: q̃ in inflamã liquescit in aqua crepitat uel uti torreat̃ cuius meminit augusti. li. xxi. de ciuitate dei.

Miraculum aq̃ Siculæ sal agrigẽtius zancla a falce

¶ A messana pfugit: & hoc ad nimium metũ est referẽdũ: messana aũt ciuitas est siciliæ: quam siculi zanclã uocãt a specie falcis: si quidẽ falcẽ siculi zanclam appellant. messanã aũt nominauit anaxilaus rheginorũ tirãnus a messena antiqua patria. auctor thucides libro. vi. mamertini quæ natio campana fuit: tantũ olim messanæ pollentes fuerũt: ut mamertini omnes nocarentur. unde & uinum quod generosissimum est non messanũ sed mamertinum: Strabo & plinius nuncupauerunt: quod olim cæsar dictator dedit in epulo una cum chio lesbo & falerno. ¶ Murmure: etna interdiu fumat noctu flamigat: & ut ĩquit pindarus p noctes emittit fluenta flamæ cum strepitu: quod prodigio mõstrũ est tum uisu tũ auditu mirabile: hinc a uirgilio dictũ. Erigit eructans liquefactaq̃ saxa sub auras cum gemitu glomerat fundoq̃ exestuat imo. ¶ Esedo: curru. ¶ Consternationem: pauorem exanimationẽ. autumat festus consternationem a sternutamento deduci: eo q̃ toto concutimur corpore: aitq̃ concitationem significare subitariã ex aliquo metu. ¶ Sicũde: aduerbiũ est & significat si ex aliqua parte. ¶ Ad pontes: qui supra rhenum erant fabricati. ¶ Calonibus: seruis militarib⁹ de q̃bus supra. ¶ Impedimentis: ipedimẽta dici non solũ sarcinas sed etiam ipsa iumẽta docet frontinus scribens in libris stratagematicon fuisse interfecta a petreio impedimẽta in magna aquarũ & pabuli inopia. ¶ Stipatos: cõfertos repletosq̃. ¶ Super capita: caligula sustollebat̃ festinanter & raptim supra capita militum: ut ita citius transferret̃ cis rhenũ cum aliter per pontem transire non posset refertissimum. ¶ Classes: nimirum naues sũt subsidia fugæ q̃ apparabat Caligula cum audisset germanos rebellare. ¶ Si uictores: s. germãi. ¶ Ut cimbri: s. quondam occupauerunt alpium iuga: quando undantes superatis alpibus trasmiserũt in italiam. & apud athesim a mario profligati fuerũt: historiam retulimus in commentariis ppertii: & ĩ Iulio Cæsare affatim de cimbris dictũ est. ¶ Senões: historia notissima quemadmodum senones galliarum populi urbem romam ceperũt diruerunt q̃ preter capitolium. hoc pretereundum non est quod tradit uerrius senonas appellatos esse si cenonas: quia noui uenerunt ex transalpina gallia cenon enim græci nouum uocant. a senonibus bellũ senonicũ dictum. ¶ Apud tumultuãtes ex morte. s. ipsius Caligulæ. ¶ Sibi manus intulisse: tãq̃ ex nimio metu ad desperationem redactus fuisset. ¶ Ac ne uirili quidem: ĩ deuteronomio scripitur ne uir induatur ueste feminea sicut mulier uirili ueste uti non debet & apud iurisconsultos digestis de auro & argẽto legato scriptum legimus uirum muliebribus uestibus non facile uti posse sine uituperatione. Caligula uero ĩuerecũdissimus premortuiq̃ pudoris stolas muliebres induebat̃ concinnabatq̃ capillos annulis & cincinnis aliaq̃ faciebat: quæ pertinent ad ornatum cultũq̃ muliebrem. cum talis esset quod deterius ẽ audebat aliis cultus femineos exprobrare. auctor Iosephus in. xx.

Mamertini

Cõsternatio

Impedimenta

Senões unde

Vestis feminea non decet uirum

¶ M. AN. ¶ Cibriq̃ a caio Mario uicti circa alpes ad unũ ieriere. Plutarchus ẽ auctor. ¶ Senões quondã bellũ senonicum quo urbs Ro. capta ẽ quod Heraclitus põticus futurum aliquãto antea pdixerat: Liuius

obuoluere: Ad uero maiora ꝑripere se e strato: sub lectum q̃ cõdere solebat. Peregrinatione quidẽ siciliensi irrisis multorum locorum miraculis: repente a messana noctu profugit: ætnæi uerticis fumo ac murmure pauefactus. Aduersus barbaros quoq̃ minacissimus: quum trans rhenum inter angustias depressumq̃ agmẽ iter essedo faceret: dicente quodam nõ mediocrem fore cõsternationẽ sicunde hostis appareat: equũ ilico conscendit ac propere uersus ad pontes: ut eos calonibus & impedimentis stipatos repperit: impatiens moræ per manus: ac super capita hominum translatus est. Mox etiam audita rebellione germaniæ fugã: & subsidia fugæ classes apparabat uno solatio acquiescẽs trãsmarinas sibi supfuturas prouincias si uictores alpiũ iuga ut cimbri uel etiã urbẽ ut senones quondã occuparent: unde credo pcussoribus eius: postea consilium natũ apud tumultuãtes milites emẽtiẽdi ipsi sibi manus intulisse nũcio malæ pugnæ perterritũ.

De uestibus & cætero habitu eius.

Vestitu calciatuq̃ & cætero hitu: neq̃ pãio neq̃ ciuili ac ne uirili qdẽ: ac dẽiq̃ hũano semp usus ẽ. Sepe

id bellū abūde explicat: polybius & Plutarchus & ipsi de eo plura. ¶ Ementiendi: milites mendacio fallendi. ¶ Marius itulisse: sibi mortem consciuisse.

depinctas gēmatasq; īdutus penulas: manuleatus: & armillatus in publicū pcessit: aliquando sericatus & cycladatus: ac mō in crepidis uel coturnis: mō i speculatoria caliga: nōnūq̄ socco muliebri. Plerunq; uero aurea barba fulmen tenens: aut fuscinam; aut caduceum deorum insignia: atque etiam

¶ PHI. ¶ Depictas pēulas uestitus hic minime iperatorius ideoq; rephēsibilis in Caligula. nāq; ut auctor est helius sparcianus imperatores penulis nunq̄ uti solebant: penula autem utimur pluuiæ tempore ideoq; neq; picta neq; gēmis disticta esse debet hinc iocus ille est apud quītilianum: cū galba penulam roganti amico respondit non pluit non opus est tibi: si pluet ipse utar. in hanc sententiam est illud satyrici poetæ: & nullo stillaret penula nimbo. significare uidet Augustinus penulam habitum fuisse grammaticorum sic scribens libro primo confessionum: quis penulatorum magistrorum audit aure sobria ex eodem puluere hominem clamantem & dicentem fingebat hec homerus. ulpianus iurisconsultus inter communia uestimenta quibus uir & mulier promiscue utuntur penulas annumerat: Varro dixit eleganter non querendam esse penulā hominiqui habet uiratem. scribit Lampridius Alexādrum constituisse: ut senatores penulis intra urbē frigoris causa uterent: cū id uestimenti genus sēper itinerariū aut pluuiæ fuisset matronas intra urbē penulis uti uetuit. a penula penulariū deducitur significatq; thecā & repositorium penulæ. ¶ Gēmatas. gemmis ornatas distinctasq;. dicebat Alexander Romanus gēmas uiris usui nō esse neq; ad ornatum uirilē pertinere. ¶ Manuleatus. manuleatā dicimus tunicā, manicas prolyxiores habentem & manuleatū hominē induuū tunicis manicatis. quibus uti uirum Romæ atq; in omni latio indecorum fuit: ut inquit gellius. eas tunicas græco uocabulo χειροδώτους nostri idest manicas appellauerūt. alio nomine manicatæ tunichæ nominā macrocheræ. Lāpridius macrocheras ex purpura ad usum suum reuocauit. publius africanus sulpitio gallo homini delicato inter pleraq; quæ obiectabat id quoq; probro dedit: quod tunicis uteret manus tota operientibus. plautus tamen ait in pseudulo manuleatam tunicā habere hominem decet. ¶ Armillatus armillis ornatus sunt autē armillæ ornamenta militaria ab armis idest humeris nuncupatæ. scribit Plinius fictiū detatū armillis. C. sexaginta fuisse donatū. Iulius capitolinus auctor est seuerū imperatorem militares ludos dedisse propositis premiis argenteis idest armillis torquib⁹ & balteolis. ab armilla armillatus deriuatur propertius: armillatos colla molossa canes: super quo uersu annotauimus quedā non indigna cognitu in commentariis propertianis. ¶ Sericatus. indutus ueste serica. Alexāder Romanus Imperator uestes sericas raras habuit. olosericas nunq̄ induit subsericas nūquā donauit. est autem olosericā uestis ex serico contexta sine alia materia. subserica uero q̄ non plene est serica. illa enim particula sub significat temperamentū. sericarius autē uocatur ipse textor. Iulius firmicus in. viii. matheseos refert sericarium textorem nasci qui habuerit horoscopum in. xxviii. parte arietis. sericū autē dici a seribus populis nemo non nouit. de quo in nouis seruii operosius scripsimus. illud adde. q; singulariter in recto casu dicitur ser. ausonius iam pelago uolitat mercator uestiflu⁹ ser. ¶ Cycladatus. cyclade indutus. cyclas aūt uestis est feminea in rotūdiatē formata: cuius copiosa mentio a me facta est in quarto propertii cōmentario enarrante illud: hæc nūc aurata cyclade signat humū addamus in pritia id quod traditur a sidonio ꝓnubā cyclade honorari sicut toga senator honoratur. ¶ In crepidis. calciamētis histrionicis. autumat seruī⁹ cothurnū calciamētū esse utriq; pedi accomodatū ex quo theramenes ille atheniensis dictus est festinanter cothurnus: tanq̄ modo hāc mō illarū foter partiū a coturno cothurnatus deriuatur accipit q; nō tā pro eo q; sit calciatus: q̄ pro grandiloquo. ¶ Speculatoria caliga. supra docuimus caligā calciatum eē militarem: quam speculatoriam dicit ab eo quod speculatores caligati speculatum ibāt & exploratum in prouerbio apud priscos fuit cū de ineptis & longis hominibus sermo heret. ut diceretur caliga maximini: cuius calciamentū fuit lōge maius hūano uestigio atq; mensura. ¶ Socco. soccum non solū muliebre calciamentū sed & histrionicū esse testis est oratius illo uersu: hunc socci cepere pedem grandesq; cothurni. comedi enim hoc est actores comediarū cum soccos introibant proscenium sicuti actores tragici cum cothurnis: scribit plinius in. xvi. corticem suberis in usu fuisse inhiberno feminarum calceatu. quam obrem nō infacete græci cortices arborum appellāt. ¶ Aurea barba sicut iupiter figuratur. esculapius quoq; barba aurea olim spoliatus fuit a Dionysio. ¶ Fulmen tenens. tāq̄ hoc habitu iouem fulminantem imitari uellet. ¶ Fuscinam. tanq̄ neptunus uideri cuperet: cuius insigne est fuscina. quæ alio nomie dicitur tridēs. hinc illud notissimū fulmina sub ioue sunt neptuni fuscina telū. ¶ Caduceum. hoc mercurii isigne est unde & caducifer dictus ouidius: hic se sustulerat paribus caducifer alis caduceū egyptii figurauerunt i specie draconū maris & feminæ cōiūctorūq; parte media uoluminis sui nodo herculaneo obligantur: primaq; partes i circulū reflexæ ābitū circuli iungūt: & postmodū caudæ reuocant ad capulū caducei. existimat macrobius argumētū caducei ad genituri hominū referri. plinius i. xxviii. scribit cōplexū anguiū & efferatorum cōcordiā uideri causā esse. quare caduceum fecerint in pacis argumētus circūdata anguiū effigienesq; cristatos esse in caduceo mos est. hinc caduceatores auctore seruio dicti legatiq; qui pacis deditionis ue conciliādæ causa mittūt. q̄ntus curtius. caduceatorem premisit q; denūciaret in dederēt ipsos ultima eē passuros.

¶ M. AN. ¶ Ac deniq; non humano. q. d. non contentus pro patrio cultu peregrinum usurpasse procul a militarem. pro nigili muliebrem. sed ne diuino quidem abstinuit manuelatas a mulieribus ut alio lo-

Pēulati grāmatici.
Penula

Manuleata tunica.
Manuleatus
armillæ

Sericat⁹
Olosericat⁹
Subserica
Sericarius
Ser.
Cyclas
Coturnus
Theramenes
Coturnus

Socci

Fuscina
Caducifer.
Caducei forma

eo ostendimus usurpari solitas: nec nisi a mollibus uiris in usum receptas. ¶ Cycladatus: Iuue. hæ sunt quæ tenui sudant in cyclade: Lãpridius cyclade quæ sex uncus auris plus non haberent. ¶ In crepidis uel coturnis: alterum granorum est ut Persius ait: poetarum alterum: Verg. sola siphocleo tua carmina digna coturno. ¶ Caliga: quæ militaris est. ¶ Socco: muliebri calciamento q̃q̃ & comici eo sunt usi. ¶ Fulmen iouis insigne ut fuscinã neptunni ut Caduceum Mercurii. ¶ Veneris habitu: qui alius alibi figurabaturnã & barbata apud quosdam culta est: colebatur. ¶ Conditorio: qđ Alexandriæ fuit. ¶ Attendit animum adiecit. ¶ Irato: q magis etiam mirũ ẽ cũ ita una & animum & orationẽ ferre impediat. q̃q Marcus Tullius pipatheticorum snia oratorem nõ modo accusantem sed ne defendentẽ quidem probari dicat sine iracundiæ aculeis unde apparet non solum nõ obesse sed necessario etiam ad agendum requiri. ¶ Peroraturus ad calcem orationis peruenturus. ¶ Telum: spiculum hoc est uulnificam uim dicendi.

Veneris cultu cõspectus est. Triumphalem quidem ornatum etiam ante expeditionem assidue gestauit. Interdum & magni Alexandri thoracem repetitum e conditorio eius.

De eloquentia eius & arte oratoria.

EX disciplinis liberalibus minimũ eruditõi: eloquentiæ plurimũ attendit: q̃tũuis facundus & promptus unq; si perorãdũ uel i aliquẽ eẽt irato & uerba & sentẽtiæ suppetebãt. Pronũciatio quoq; & uox ut neq; eodem loci præ ardore cõsisteret & exaudiretur a pcul stãtibus. Peroraturus stricturũ se lucubratõis suæ telũ minabat. lenius cõptiusq; scribẽdi genus adeo cõtẽnẽs; ut Senecã tũ maxĩe placẽtẽ.

¶ PHI. ¶ Veneris cultu. Cultã uenerem graphice & eleganter describit apuleius. l. x. metamorphoseos. cuius uerba hæc sunt. introcessit uenus nudo & intecto corpore perfectam formositatem professa: nisi quod tenui pallio bombycino inumbrabat spectabilẽ pubem ipse color deæ diuisus in speciem. corpus cãdidum quod celo demeat: amictus cerulus qđ mari remeat. ¶ Triumphalem ornatum. de ornatu habituq; triũphali memorauimus in superioribus. ¶ Ante expeditionem. s. germanicam. ¶ E conditorio. corpus Alexandri magni alexandriæ primum in alueolo aureo conditum fuit mox in uitreo: cum coccas aureum sustulisset auctor strabo libro nouissimo. Conditorium aũt dici repositorium annotauimus in secundo commentario. unde a marcellino dictum est conditorium. muraliũ tormentorum. ¶ Minimum eruditõi. scribit Cicero in oratore ab aliis rerum ab aliis uerborum doctrinã queri. Terentius Varro auctore quintiliano plus scientiæ collaturus est quã eloquentiæ. Cicero eloquentior ẽ. Marcus Varro eruditior: sicut de duobus iuriscõsultis trebatio & casello dictũ est quod. s. trebatius peritior esset casello: caselius trebatio eloquentior fuisse diceretur. Caligula attendit hoc est operam dedit ut non tam eruditus foret q̃ disertus: quamuis nemo possit esse consumatus orator: nisi sit multarum doctrinarũ scientiam cõsequutus. ¶ Et uerba & sententiæ. cum uerba rerũ causa inuenta sint debent rebus presto esse. & ancillari subsequiq; procliuiter sniam. unde dicebat pollio male uerbis euenire ubi rẽ non sequuntur. albutius quoq; declamator dicere solebat. cum res aĩum occupauit uerba ambiunt. ¶ Irato. ira. n. ut inquit Aristoteles cos est uirtutis. ¶ Pronuntiatio & uox. s. suppetebãt. pronunciationẽ autem a uoce separauit quia pronunciatio: non solum uoce constat sed uultu & gestu ut inquit fortunatianus. a Cicerone & quintiliano dicit actio: quæ nihil aliud est q̃ corporis eloquentia. ¶ Exaudiret a procul stãtibus. in oratore desiderat Cicero uocem tragedorum. & quintilianus. in. xii. in thracalo testat se cognouisse uocẽ super oẽs quos unquã audierit tragedos pronunciationeq; uel scenis suffecturã. ¶ Peroraturus. perorationem quidã cumulũ alii conclusionem uocant: in qua rerũ repetitio summatim fit q̃ græce dicitur anacephaleosis latine dici põt ut augustinus interpretatur recapitulatio. Cicero cum in oĩbus orandi partibus esset eximius in peroratione cũ primis dominabatur. uñ quotiescunq; plures oratores cũm unã agebãt: perorationem oẽs Ciceroni relinquebant. ¶ Stricturum telum. scribit Cor. tacitus in dialogo de oratoribus eloquentiã esse presidiũ simul & telum: quo propugnare pariter & incessere possit: Cicero quoq; in primo de oratore quid est inq̃t tam necessariũ quam tenere semper arma qbus tectus ipse possis uel prouocare impro bos uel te ulcisci lacessitus. stricturũ eleganter dixit: cũ stringere significet gladium educere & ut dici solet euagĩare: quo tñ uerbo ecclesiastici scriptores frequenter utuntur. eloquentia stringitur uice teli: cum penetret instar spiculi intra uitalia. ¶ Lucubratiõis. latini libros suos auctore plinio lucubrationes inscripserunt tanq̃ ad lucernam elucubratos enigilatosq;. ¶ Telum: quod non manu sed uoce contorquebat uibrabatq;. ¶ Comptius. reprendit ab eruditis genus illud dicẽdi molle delicatum & quasi calamistratum: qualis eloquentia fuit in mecenate. ¶ Tum maxime. fuit inquit tacitus ingenium senecæ amenum & temporis eius auribus accommodatum.

Caduceator

Verba rerũ cã

Pronuntiatio

Peroratio

Anacephaleosis

Recapitulatio

Eloquẽtia telũ

¶ M. AN. ¶ Commissiones meras: sine glutino ac per hoc male compactam & connexã orationẽ. ¶ Arenam sine calce: quæ concrescere non põt: quæ de senecæ scriptis eruditiore sæculo fuerint iudicia Fabius & Gellius p̃ane demonstrant. ¶ Tum maxime placentem: hoc quoq; nomine Fabius praua sui temporis ac cusat iudicia quod illius scripta potioribus [illegible] nec mirum uideri oportet Caligulam hæc de anno Seneca sensisse quum ille sub Nerone maxime [illegible] qui post claudium regnauit: siquidem ultro ipse fatetur potuisse se Ciceronem cognoscere si [illegible] non ferro periisset quo apparet caligulæ temporibus fuisse Senecam iam ætate prouectum ac grandem [illegible] ¶ Rescribere: scripto respondere. ¶ Meditari tempe-

stiua meditatione pparare. ¶ Stilus cesserat: dicendi rō successerat siquidem stilum non cum secutus eo detorquebat ipetum quo uis dicēdi facilius inclinasset. ¶ Studiosissime: magnū est plures artes exercere sed studiosissime oēs longe maius. ¶ Batuebat: pugnabat quum thracē ageret.

cōmissiones meras cōponere: & arenā eē sine calce diceret. Solebat etiā psp eris oratorum actionibus rescribere & magnorū in senatu reorū accusatiōes defensiōesq; meditari. Aut (pro ut stilus cesserat) uel onerare snīa sua quēq; uel subleuare: equestri quoq; ordine ad audiendū inuitato p edicta.

De arte cantandi saltandi & aurigandi.

Sed & aliorum generū artes studiosissime & diuersissimas exercuit. Thrax & auriga. i. citator atq; saltator: batuebat pugnatoriis armis. Aurigabat extructo plurifariam circo: canēdi ac saltandi uoluptate ita efferebatur: ut ne publicis quidem spectaculis temperaret: quo minus &

¶ PHI. ¶ Commissiōes meras in edificiis commissiones merae non probantur: quae nullo ferrumine nulloq; glutino immisso firmitudinem non prestant edificiis. Sed uetustate hiantes proruunt: sed cum non temere inuenias dici cōmissiones pro coagmentatiōibus lapidum & pro commissuris structurarum cumq; commissiones dicantur cōponi in ludo gladiatorio quādo gladiatores simul committūtur: ut mox inter se digladiētur. uide etiam atq; etiam an istud Caligulae dictū in senecam ad id referri possit: senecae. s. scriptionē nō esse cōcitatā: neq; sanguinariā neq; uibrantē snīas instar iaculorū. sed ut uideatur tantūmodo cōmittere quidē gladiatores atq; deducere in certamē sed nō digladiari: atq; ita eloquentia senecae perueniat usq; ad certamen nec certe usq; ad gladiaturā nec auriat sanguinem. cōponere enim meras commissiones dici potest ille qui cōparat sola tantūmodo gladiatorum paria: ut in arena talia pugna bene cōueniant: cum ipse: nec arma instituat: nec conflictum meditetur. componere. n. uerbū huic rei accommodatum quando inter se paria gladiatorū committuntur comparatur q; ad gladiaturā. unde illud lucilii cōponitur optimus multo post homines natos gladiator qui fuit unus. si quis fuerit aure nō hispida neq; hebeti iudicio diiudicabit uerbum istud Caligulae de seneca dictum esse decorter in hanc sententiam: quam explicauimus per gladiatoriā quasi quandam translationem. uehemens enī orator non solum componit gladiatores: quando parat tela sanguinantis eloquentiae sed digladiatur atq; depugnat cū illa uibrat atq; contorquet petitq; iugulum aduersarii de quo alibi dictū est: hoc ego sentio. ita interptor. cum primus hoc meum commentū est: haec mea interpretatio: quae si cui nō pbatur is hēt alteram illam priorem sententiam: quam sequatur: quae triuialis est & uulgo usurpata. ¶ Arenam sine calce. i. edificiorum structura arenae mixta calci proficit ad firmitudinem: ita autem temperari debet: ut arenae fossiciae quarta pars calcis addatur: fluuiatili aut marinae tertia. auctores plinius & uictruuius. quēadmodū ergo arena sine calce structuram nō bene ferruminat nec bene coagmentat: ita caligula senecam arenam esse sine calce dicebat: tāq; eius oratio male coagmētata maleq; feruminata flacesceret atq; proruerēt. sicut Cicero dixit curionem fuisse instruēdo dissipatum miror nō de Caligula qui p insania iudicio caruit: sed de quītiliano & gellio uiris doctissimis: q senecae orationem infamare nō desinunt & eius dicēdi genus corruptum & oībus uitiis fractū esse tradunt: cum sententiosum & sanctum & eruditum sit: & seuerissimus morum castigator mihi uideatur: cuius libros in manibus quotidie habeo & habendos esse studiosis suadeo: non ut illis insit eloquentia uibrans: sed pressa & philosophica magis q oratoria. ¶ Actionibus. dudū diximus actionē eē corporis eloquentiā unde & actores causarum dicti: & ut inqt elegiter plinius ī epistolis oratio ē actionis exēplar atq; archetypon: fieriq; potest ut sit actio bona: quae nō sit bona ōrō: Caligula cōposuit rescripta cōtradictiōesq; actiōibus oratorū: q id tēporis psp ere feliciterq; cās actitauerāt & actiōes ediderāt. de quo sic refert Iosephus. fuit rhetor optimus caligula graeca ligua pariter & latia ad dicēdū uelocissimus: & ad ītelligenda aliena opa ppatus. ita ut maiori oratiōe cōtradiceret aliens & acerrimo īgenio meditatiōisq; labore suū magis opus excellere dictiōis fortitudine cōprobaret. q̄d eodē sic tradit Cor. tacitus etiam Cai. Caesaris turbata mēs uim dicēdi nō corrupit. ¶ Magnorū reorū. magnos reos uocamus summates uiros q corā magistratibus accusantur: possūt & magni rei dici: qui de magnis criminibus accusantur ut maiestatis & repetūdarum. Meditari oratoris officium ē ut meditetur cum nihil non et assidua iugiq; meditatione facillimū fiat. refert Cicero galbam nō solum in agendo sed etiā in meditando fuisse incensum atq; uehementem. ¶ Stilus: stilum dicēdi magistrū optimū Cicero appellat: quē creditū est non minus agere cum deret quam cū scribit. ¶ Onerare quādo accusabat. ¶ Vel subleuare. quando defendebat. ¶ Inuitato. cū in senatu accusaret uel defenderet. equites quoq; īuitabat: ut ī senatū uenirēt ad audiēdū pricipē orātē. ¶ Thrax: gladiator: de thrace gladiatore affatim dictū ē in superioribus. ¶ Batuebat. digladiabatur depugnābat & hoc ad id referendū est: q thrax erat. q̄d sit batuere superius explicauimus. ¶ Pugnatoriis. pugnae magis quam gladiaturae accomodatis. ¶ Circo. Plinius uaticanum appellat circū Cai & neronis principum: quoniam in eo aurigare solebant.

¶ M. AN. ¶ Pugnatoriis armis: quibus reliqui in pugna tantum utuntur. ¶ Efferebatur: ita studio accēdebat. ¶ Pronuncianti agenti. ¶ Contineret: accomodaret. ¶ Gestū histrionis: gesticulationem & motū. ¶ Pal. omnibus spectātibus. ¶ Peruigiliū: ut nox quae diē cēdis proxime secutura erat peruigilio agere

Cōmissiones merae

Cōponere cōmissiones

Cōponrur gladiator

Stil' magister dicendi

batuere

tur peruigiliú dicitur quum tota nox uigilatur. Mar. ná uigilare leue est peruigilare graue: Plinius gladia/ torum corpora puigilio firmari dixit. ¶ Initium principium. ¶ In scenam prodeundi: scenicá operá nauadi.

tragœdo pnunciantí & cócineret: & gestú histrionis quasi laudans uel corrigés palá effingeret: nec alia de causa uidere tur eo die quo petiit puigiliú indixisseq; ut initiú in scænā p deundi licentia temporis auspicaret. Saltabat aút nónunq̄ ét noctu: & quondá tres cósulares secunda uigilia in palatium accitos multaq; & extrema metuentes sup pulpitú colloca/ uit: deinde repéte magno tibiaŗ & scabellorú crepitu cum palla tunicaq; talari prosiliuit: ac desaltato cantico abiit: atq; hic tam docilis ad cætera natare nesciit.

De studio eius & fauore ad plaudétes: & odío ad ĩpediétes

Quoŗ uero studio teneret: omnibus ad ĩsaniá fauit. M. Nestorem pantominú etiam ĩter cætera specta cula osculabat: ac siquis saltante eo: uel leuiter ob/ streperet: dettahi iussum manu sua flagellabat. Eqti Roma/ no tumultuanti per centurionem denunciauit: ut abiret sine mora hostiá: perferretq; ad Ptolomeú regé in mauritaniam

¶ PHI. ¶ Tragedo. histrioni actoriq; tragediarum. ¶ Pronú tianti. officium pene totum hi/ strionum in proununtiatióe con sistit: quia & uox & gestus corpo ris significatur. ¶ Concineret. i decretis canonicis. D. xxi. legi/ mus concétorem dici eum: qui consonat & concinit canenti si/ cut succentor est: qui uoce subse quens canendo respondet: sicut precentor: qui uocé premittit in cátu. ¶ Effingeret. fingédo imi/ tandoq; representaret. ¶ Perui gilium. ut per totam noctem ui gilaretur. est enim peruigilium sacrum nocturnú quo uigiliæ ĩ dicuntur huius in. xxii. castra cá pana ut puigilio neglecta simul omnibus portis inuadit. perui/ gilare est continenter nocté to/ tam uigilare. unde illud epigrá matiste ná uigilare leue est per/ uigilare graue. peruigilio preci pue cibi concoquuntur in stomacho ut autumat. plinius noster in. xi. ¶ In scenam prodeundi. ad auspican dam scenicam artem & inchoandá histrionicam. ¶ Licentia temporis. nocturnú tempus accomodatius est rebus turpibus & indecoris. ¶ Saltabat. Cicero in oratione pro murena neminé saltare sobrium scribit nisi forte insaniat: & saltatoré appellare maledictú esse demonstrat. scipio emylianus ludum saltatorum tanquá ptobrosum taxat his uerbis. sed cum ductus sum in ludum & saltatoriú plus medius fidius in eo ludo uidi pueris uirginibusq; quigends. in his unum quod me rei pu. misertum est puerum bullatum cú crotalis sal/ tare. Mar. Cato cecilium senatorem non ignobilem spatiatoré per contumeliá euocat: eúq; staticulos dare castigat. ¶ Secunda uigilia. iam diximus noctem in quatuor uigilias diuidi quarum singulæ trium horarú spatio supputantur. ¶ Extrema metuentes. tanquá euocati essent ad suppliciú capitale subeundum. ¶ Sca bellorum. a scamno scabellum fit ut docet quintilianus. suppedaneum dicitur a luculentis scriptoribus eccle siasticis. græci ὑποπόδιον appellant. cú scabella concrepant fit crepitus sonitusq; uehementior. ¶ Palla tunicaq; talari. habitus est tibicinis de quo periphrasticos locutus est iuuenalis: sit licet eximius cithaœdus siue seleuchus & quibus aurata mos est decurere palla. & oratius in arte poetica. luxuriá arti tibicen: traxit q; uagus per pulpita uestem. tunicam talarem dicimus ad talos dimissam: quam græci uocant poderin: cu ius meminit hieronymus in epistola ad fabiolam. ¶ Desaltato. saltatione peracto. ¶ Natare nesciit. contra ritum romanoŗ: qui oés in tiberim natare discebant: natabula dixit apuleius loca natationis. nati sub del/ phino hébunt natádi studium. & cú saturni testimonio erunt urinatores sicut docet iulius firmicus in. viii. urinatores autem dicunt q natandi peritia sub aquis diutius mersi cómorant. urinare. n. est mergi in aquá usi urnæ dictæ: q; urinant in aqua aurienda. hinc urinatores noiati ut ait Varro. apud pliniú crebra é men/ tio urinantiú in hoc significatu. uulgus indoctú existimat urinare esse uriná facere qd meiere uerbo latino dictitamus. ¶ Ad insaniá fauit. i. uehementissime fauit. ná insani faciunt oia uehementer. uń plautus uehe/ menter cú uoluit dicere dixit insane. & ita interpretatus est. M. uarro libro tertio de latina lingua. ¶ Oscula batur. hoc maximú specimé est fauoris: q pantomimú ob artem histrionicá osculareť: cum osculo excipere eos potissimú soleamus q nobis sunt iucundissimi. scribit Iulius firmicus. qui habuerit horoscopú in. xxii. parte capricorni: eú futurú pantomimú grata uenustate cóspicuú fortasse hic pátomimus nestor talé habuit genituram: tú esset tam fauorabilis apud Caium. ¶ Saltante. fabulam agente saltare enim dicuntur histrio nes in agendis fabulis. ¶ Detrahi iussum. e spectaculis cuneisq; theatralibus. ¶ Tumultuante. tumultum excitante saltante nestore pantomimo. ¶ Hostiam. ciuitatem conditam ab anco martio in ora tiberis. ¶ In mauritaniam. mauritaniam duplicem esse testis est ptolomeus in tertio cosmographiæ. altera tingi/ tanica dicitur altera Cæsariensis. mauri auctore strabone magna ex parte pastoraliter uiuunt comæ cinci/ nis exornátur & barba & tersura dentium & unguium cultu: raro uideas inter se contingere dú ambulant ne capillorum ordo perturbetur. autumat salustius mauros pro medis appellatos nomine corrupto lin/ gua barbara.

¶ M. A N. ¶ Licentia temporis: nocturnis tenebris. ¶ Auspicaretur: incoharet. ¶ Extrema: ultima mala & supplicia. ¶ Sup pulpitú: altiore loco. ¶ Cú palla. muliebri ueste & ad uestigia usq; ut Seruius tradit dedu cta Ver. pro longe tegmine pallæ Tigridis exuuiæ per dorsum a uertice pendent. ¶ Tunicaq; tallari: q sub

Cócétor
Succen tor
Precen tor
peruigi lium
Vitu pe ratio sal tatoru lu di.
Spatia tor
Scabellú suppeda neum
Tunica talaris
Natabu la
Vrinato res
Vrinare

palla gestabatur Marcellus palla est honeste mulieris uestimentũ hoc est tunicæ pallium: Iosephus stolam quoq; aliquã induisse refert. ¶ Ad insaniã fauit:insano & immoderato fauore. ¶ Eo:nestore. ¶ Detrahi:spectaculo. ¶ Sua:propria manu. ¶ Tumultuanti:tumultuosius spectanti:interim dũ nestor caneret. ¶ Hosti amoppidũ in rippa tyberis non pcul a fluminis ostio Mar. Ancus quartus romanorũ rex cõdidit auctores sut Strabo & Liuius. ¶ Ad ptolemæũ regẽ:cõsanguineũ suũ cuius supra meminimus. ¶ Codicillos:lias.

Codicilli

codicillos suos. Quorũ exemplum erat:ei quẽ istuc misi neq; boni quicq̃ neq; mali feceris. Thraces quosdam germanis corporis custodibus præposuit. Mirmilonum armaturas rescidit:Colũbo uictori:leuiter tamẽ saucio uenenum i plagã addidit:quod ex eo columbinum appellauit. Sic certe inter alia uenena scriptum ab eo repertum est. Prasinæ factioni ita addictus & deditus: ut cœnaret in stabulo: assidue & maneret. Agitatori cythico comessatione quadam in apophoretis uicies sestertium contulit. Incitato: cuius equi causa

¶ PHI. ¶ Codicillos. tabellas & pugilares ante.n.cartharum usum in libris arborum constat eẽ scriptitatũ. unde & homerus belorophonti codicillos datos nõ epistolas prodidit:alias codicillos accipitur genere testamẽti:qd ante latius explicatum est. ¶ Ei quem istuc:uerba sunt cai principis subridicula in codicillis exarata. ¶ Thraces: propter studium gladiaturæ:quã exerceant gladiatores thraces nũcupatu de quibus supra. ¶ Mirmilonum.tanquam digladiantiũ cum tracibus.myrmillo.n.& thrax in gladiatura inter se depugnant.hinc illud ausonii in monosyllabis:quis mirmilloni contenditur æquimanus thrax. ¶ Armaturas.armatura mirmillonum gallica erat.nã & ipsi mirmillones antea galli appellabantur:in quorũ galeis piscis effigies inerat spartacus ille notissimus gladiator ab historicis mirmillo nominatur. Caligula mirmillonicam armaturam subuertit sustulitq; e medio:utpote fautor thracum gladiatorum:qui contrarii sunt mirmyllonibus. ¶ Columbo.nomen est mirmylonis. ¶ Columbinũ.dilogia figura est.iocus mouetur ex noie tanquam a columbo alite columbinum deriuatur:cũ a columbi gladiatoris nomine uenenum id columbinum intelligi uelet caius:quo.s.columbum necauerat mirmyllonem.ex quo significat mirmyllones inuisos fuisse Caligulæ thraces autem gratissimos. ¶ Prasinæ factioni.in libro annotationum nostrarum satis opinor diligẽter scripsimus de factiõe aurigarũ prasina & ueneta:quæ a coloribus noia sortiũtur.& enim a panno coloris prasinum qui uiridis ẽ dicta est factio prasina.sicut a ueneto:qui ceruleus est & marinis fluctibus similis.ueneta aurigæ nuncupati.uerus antoninus imperator imitatus est Caligulam fauore & studio prasinæ factiõis Relege quæ copiosius operosiusq; tradidimus in annotationibus.factio autem olim honestum uocabulũ fuit:unde adhuc ut inquit sestus pompeius factiones histrionum & quadrigariorum dicunt: nunc autem situm ut inter bonos amicitia ita inter malos factio esse dicitur:quod & memius in oratione testatur apud salustium.erant & aliæ duæ factiones aurigarum alba.s.& rosea a panno albo & roseo dicta.Cassiodorus ait prasinum colorem uirenti ueri.roseum flammabundæ estati album albicanti nimbus autumno:uenetum cerulee hyemi esse dicatum.sed de his in posterioribus plura. ¶ In stabulo.s.prasinorum aurigarum. ¶ Cythico.nomen est aurigæ factionis prasinæ.de quo Iosephus erat enim cythicus agitator prasini codices impressi adeo in eo loco mendosi sunt:ut nulla structura nullusq; sensus eluceat. ¶ Comessatiõe.luxuriosa extraordinariaq; post cenam epulatione. ¶ In apophoretis.apophoreta munera sunt saturnalitia &.propterea illaque pro xeniis remittũtor.apud Martialem libri sunt duo alter xeniorum:alter apophoretorum. ¶ Vicies sextertium.non tam uiginti sextertia q̃ uiginti milia significat hæc locutio. ¶ Incitato.nomen est aurigæ prasini:de quo Martialis.coceo mullio fulget incitatus idem.sed cum sponsio fabulæ q; lassæ de scorpo fuerit & incitato. ¶ Equo.ob equum.ita enim distinguendum est:ut incitato sit datiuus casus:equo autem septimus.& est sensus caligula addictus prasinæ factioni incitato aurigæ dedit munera regalia:propter equũ optimum:cuius equi causa ut quiescere posset denuntiabat silentium uicinis illo semper die qui antecedebat spectacula circensia.in quibusdam codicibus suppressa illa dictione equo:sic legitur:incitato cuius equi causa:idem tamen est sensus.

Armatura myrmillonum

Dilogia

Prasina factio Veneta uene[illegible]

rosea factio Alba

apophoreta

¶ M.AN. ¶ Thraces:retiarios. ¶ Rescidit:sustulit. ¶ Ex eo.quia colũbum mirmillonem eo perdidisset. ¶ Columbini:uenenum subaudi. ¶ Prasine factioni:factiones circensiũ ludorum diuersæ erant & a pannibus nuncupatæ:qđ ex iis q̃ in Domitiano scribuntur daĩ intelligi duas inq̃t græcorũ factiones circensib' purpurei auratiq; panni ad quattuor pristinas addidit:cassidorus colores explicat:ludi ait theatrales & circenses in urbe adhuc fiebant colores autem inuicẽ temporũ quadrifariam diuisione fundũtur:prasinus uirenti ueri:roseus flãmeæ æstati:uenetus nubile hyemi:albus pruinoso autunno dicatus:quibus factionib' per colores distinctis uniuersus populus suo quisq; studio ductus per partes fauebat:nec alii tantum sed & Cæsaris ipsi nam præter hæc quæ de Caligula dicuntur idem auctor tradit uitellium ob id ipsum quosdã interemisse quia aperte uenetæ factioni male dixerant.Mart.si ueneto prasino ue faues qui coccina sumis ut si fias ista transfuga forte uide:Capitolinus uenetianos dixit multas inquit a uenetianis passus est iniurias quod turpissime cõtra eos fauerett:nã & uolucri equo prasino aureũ simulachrũ fecerat.Pli.nũc fauẽt panno pannũ amãt & si in ipso cursu non mediocri certanune hic color illuc ille huc trãsferaĩ studium fauorq; transibit & repente agitatores illos equos illos quos procul noscitãt quorum clamitant noĩa:tanta gratia: tanta

auctoritas lu una ulissima tunica nec illud obiter tetigisse grauabimur quemadmodum aurigarum sic & histrionum factiones in theatro uarias fuisse: Cornelius fautores inquit histrionum uelut in prelia conuertit impunitate premiis. ¶ Prasinae: igitur factioni uiridi panno insigniti uiride enim graeci πράσινον dicunt. ¶ In stabulo: quo quadrigae asseruabant. ¶ Agitator: auriga ipsi. ¶ Cythico: sed euticho melius quod aurigae nomen e apud. Mar. ¶ Apophoretis. i. eorum munerum celebratione: Apophoreta ἀπὸ τοῦ ἀποφορεῖν quod referre est, dicta: Mar. nouissimum opis librum apophoreta inscripsit. ¶ Incitato equo: Mar. de scorpo fuerit & incitato quibus uerbis Mar. aurigam incitatum non equum fuisse innuere uidetur: & rursus cocco mulio fulget incitatus quare uide ne incitati equo uerior sit lectio: quam incitato equo.

¶ PHI. ¶ Pridie circenses: illo .i. die: qui antecedebat futuros ludos circenses: quibus equus aurige incitati erat cursurus in certamine curuli: igitur Caligula denuntiabat silentium uicinis aurigae omnibus illo die quem subsequebantur ludi: ut equus bene quiescere posset: & ita paratior agiliorque fieret ad cursuram. quies enim nocturna auget uires & alacritatem suggerit: sicut inquietatio subneruat & uexat. ¶ Equile. sicut bubile & ouile & caprile dicimus stabulum boum ouium & capraru. ita equile uocamus locum in quo equi stabulantur. ab equo per diminutionem fit equuleus: equula quoque dicta est equa: equisonem uero dici uoluerunt domitorem equorum & magistrum uarro equiso docet.

pridie circenses ne inquietaretur uicinia: silentium per milites indicere solebat: praeter equile marmoreum: & praesepe eburneum: praeterque purpurea tegumenta ac monile e gemmis domum etiam familiam & supellectilem dedit: quo lautius nomine eius inuitati acciperentur: consulatum quoque traditur destinasse.

De coniuratione & conspiratione contra eum facta.

Ita bacchantem atque grassantem non defuit plaerisque animus adoriri. Sed una & altera conspiratione detecta. Aliis per inopiam occasionis cunctantibus duo consilium communicauerunt: perfeceruntque: non sine conscientia potentissimorum libertorum: praefectorumque praetorii: quod ipsi quoque & si falso in quadam coniuratione quasi participes nominati suspectos tamen se & inuisos sentiebant. Nam & statim seductis magna

Equile / Equiso / Tolluti / Tolluta/rii / Dorsualia / Dossuarii

tollutim quod significat uolubiliter gradiuntur & tollutarii equi nominati. qui molliter gradiuntur. ¶ Tegumenta. quibus equus incitati tegebatur. talia eleganti uocabulo dorsualia appellat iulius capitolinus sic scribens in gallienis. processerunt centeni albi boues cornibus auro iugatis & dorsualibus sericis discoloribus praefulgentes. Mar. Varro asellos dossuarios luculenter appellat: qui dorso onera ferunt. ¶ Monile. ad equum exornandum scribit apuleius se se cum esset asinus a domino exornatum fuisse fucatis ephippiis & purpureis tapetis & frenis argenteis & tintinabulis perargutis. ¶ Lautius. lautiore & splendidiore apparatu. ¶ Acciperentur. pascerentur: uerbum est conuiuiis accomodatum. Virgilius illos porticibus rex accipiebat in amplis. auctores Seruius & Donatus. ¶ Nomine eius. sensus est Caligula incitatum aurigam cui peculiariter fauebat instruxit domo domesticoque instrumento: ut ii inuitati nitidius elegantiusque accipi possent ab incitato. ¶ Bacchantem. furentem & feruentem instar grassatorum & eorum qui dicuntur bacchabundi. ¶ Duo communicauerunt. scribit iosephus libro antiquitatum undeuigesimo tria capita fuisse triplicis in Caligulam coniurationis: uidelicet emilium regulum cassium chaeream tribunum: & minutianum: causa erat odium: quo uniuersi aduersus caium tenebantur. Praeterea emilius regulus horrebat iracundiam iniustitiamque principis: qua in cunctos utebatur: Minutianus ulcisci uolebat lepidum amicum suum: quem Caius extinxerat: super hoc quoque timebat ne idem a Caio & ipse pateretur. chereas uero confusionem suam & Caligulae opprobria sufferebat: quibus eum culpabat quod quasi nihil in se fortitudinis gereret: omnes quoque in commune mortem Cai desiderabant: cupientes a tantis cladibus aliquando liberari: super omnia chaeream ad opus gerendum excitabat melioris famae cupiditas: & quia cernebat facilem sibi aditum fore ad Caium. erat enim tribunus: & per hoc opportunitatem se reperturum putabat: qua pessimum principem perimeret. tranquillus signare uidetur chaeream & minutianum: qui habito colloquio consenserunt de caede Caligulae. ¶ Non sine conscientia. cum conscios participesque coniurationis fecissent libertos principis qui apud illum erant potentissimi: significatur autem calistus imprimis: qui inter libertos Cai fuit maximus & potentia summi culminis eleuatus: quem conscium coniurationis fuisse innuit idem iosephus eodem libro antiquitatum. ¶ Praefectoremque praetorii. clementem atque papinium inuitatos esse a cherea in participatum coniurationis conditores clarissimi prodiderunt quorum clemens super militiam erat constitutus: papinius uero super eos: qui caligulae fuere custodes. pompedius quoque ascitus est qui per omnes pene ordines ut inquit iosephus perque omnes gradus administrationis transierat. ¶ In quadam coniuratione. didius accusauit apud Caligulam pompedium illum: de quo nunc mentio facta est. quod conuitiis & maledictis principem infamaret: fuitque quintilia femina ob pulchritudinem amabilis amicaque multorum iussu Caligulae torta cruciataque: ut ui tormentorum coacta confiteretur conscios coniurationis eius. quae dicebatur in Caligulam parata fuisse: quae cum ad tormenta duceretur unius ex conscius pedem calce premens significauit eos: debere confidere. & nihil de tormentis eius penitus timere in hac uero coniuratione: quae ducem chaeream habuit: multi ex ordine senatorio multi ex equitibus conscii extiterunt.

Capita coniurationis / cherea tribunus / Tolerantia foeminae in tormentis

¶ M. AN. ¶ Pridie circenses: pridie illius diei quo cursurus erat. ¶ Inquietaretur: strepitu & clamore uicino

rum uexaret. ¶ Indicere: tollendi denũtiatione pcipere. ¶ Equile: locũ quo equi stabulant. ¶ Et presepe: in quo pabulla illis apponuntur. ¶ Domũ. familiam ut maius adhuc studium præse ferret: omniaq; desideri ipsi equo & eius agitatori tẽpestiue adhiberent. ¶ Consulatũ agitatori incitato: unde datur intelligi põt incitato equo mẽdose ut proxime oñdimus legi. ¶ Bachantem: insanientẽ. ¶ Grass interim dire sæuientem.

fecit inuidiam; destricto gladio affirmãs sponte se periturũ; si & illis morte dignus uideret. Nec cessauit ex eo crimina/ ri alterũ alteri; atq; inter se oẽs committere. Quum placuis/ set palatinis ludis spectaculo egressum meridie aggredi; pri/ mas sibi ptes Cassius Chærea tribunus cohortis ptoriæ de/ poposcit; quem. C. Seniorem iam & mollem & effœmina/ tum denotare omni probro consueuerat; & modo signum petenti Priapum aut uenerem dare; modo ex aliqua cã agẽ ti gratias osculandam manum offerre; formam cõmotamq;

¶ PHI. ¶ Fecit inuidiã illos in/ uisos & odiosos ꝑ ui bus fecit. ¶ Inter se committere. ad mai' contentionesq; deducere: super quo uerbo superius habundan ter diximus. cato ille censorius hoc idẽ facere solebat sed in ser/ uis: inter quos seditiões serebat & inimicitias clanculum cõmen rabatur: tanquam seruorum cõ/ sensus esset formidandus. ¶ Pa latinis ludis. ludi palatini sut spe ctaculaq; in palatio agebãt in p/ uo rotundo templo in honorẽ

Seditio/ nes sere bat inter seruos cato

Ludi pa latini

Cæsaris dictatoris: qui primus potestatẽ populi conuertit in seipsum. hos ludos palatinos romani nobiles cum filiis simul & coniugibus libenter spectare solebant: tunc Caius negligens adeo erat adeoq; omnibus facilis patebat incursus: ut potuisset quilibet ad eius necem audacter accedere: absentibus quoq; custodib' qui licet uellent non tñ ei præsidium facile deportarent. triduum palatini ludi celebrabant: ut docet iose/ phus. unde cherea tribunus die ludorum nouissimo exhortatus cõscios coniurationis rem peregit: qui cũ omne tempus oportunissimum huic negotio iudicaret: cogitauit olim Caligulam stantem in culmine ca/ pitolii impellere dareq; præcipitẽ: cũ se a nullo uideri putaret. sed cõsciis placuit ut in celebratiõe spectaculo res peragerentur: itaq; conuenit in eos ut Caium aggrederen ur dum egreditur e spectaculo circiter meri diẽ id temporis quo ludi palatini agebantur ob Cæsaris honorem. ¶ Primas sibi prtes. chereas solicitus p publica libertate cõiuratos arguebat segniciæ & lentitudinis. ipse dux auctor impulsor usq; quaq; erat cõ iuratos: ut rẽ maturarẽt: habitaq; apud eos exhortatione ipse audacia erat armatus & reliquis fiduciam præ parauit. ita ut cuncti impulsore cherea extimulati iam desiderarẽt conamẽ attingi. ¶ Caius. Caligula. ¶ Se niorem. cheream. ¶ Mollem. ut inqt senec exprobrabat uariis modis Calligula mo'liciẽ armato chereæ: ut refert iosephu . cherea confusionem suam & Cai opprobria nõ ferebat: quibus eũ arguebat. q quasi ni/ hil in se fortitudinis gereret. ¶ Denotare. notabilem facere: ac defamare. pbro dedecore atq; flagitio. ¶ Pria pum aut uenerem. seneca ad serenum. Caius chereæ signum petenti modo ueneris modo priapi dabat: ali ter atq; aliter exprobrans armato molliciẽ. coegit itaq; illum uti ferro: ne sepius signum peteret. ille primus inter coniuratos manum sustulit: ille ceruicem mediam uno ictu discidit. plurimum deide undiq; publicas & priuatas iniurias ulciscentium gladiorũ ingestum est. sed primus uir fuit qui minime usus est. hactenus seneca. signum ãt militare significat quod uegetius in tertio appellat uocale: quia uoce datur: sic etiam ait uo calia signa sunt quæ uoce humane pronunciantur sitque in uigiliis uel in prælio: pro signo dicitur ut puta. ui ctoria palma uirtus deus triumphus. & alia quæcũq; uoluerit dare is: qui in exercitu habet maximam po/ testatem. sciendum est tamen ista uocabula quotidie debere uariari: ne ex usu hostes signum cognoscant & exploratores inter nostros uersentur ipune. Ruffinus in expositione symboli apostolici refert symbola la/ tine signa uel indicia nuncupari: quæ in bellis distincta unusquisq; dux suis militibus tradit: ut si forte oc/ curreit quis de quo dubitatur symbolum prodat: si sit hostis uel socius. Seruius explanans illud in. vii. ene idos it bello tessera signum: dicit intelligi symbolum bellicum: quod ad pugnam exeuntibus datur. s pro/ pter confusionem euitandam: ut fuit in bello mariu lar deus an syllæ apollo delphicus an Cæsaris uenus ge nitrix. a uegetio tesserarii nominãtur. qui tesseras per contubernia militum nunciant. tessera autem dicitur preceptum ducis: quo uel ad aliquod opus uel ad bellum mouetur exercitus. signi dationem tesseras uigili as inuenit palamedes troiano bello ut auctor est plinius in. vii. hic significatur illud signum militare: quidẽ sed quod etiam citra bellum & in urbe ab imperatore dari solet tribuno militum ex more militiæ. sic etiam nero tribuno petenti signum ex more militari dabat optimæ matris. Igitur ut ad tranquilli enarratiõem re uertamur. Caligula signum ex more militiæ chereæ tribuno non dabat aut uictoriæ aut palmæ aut trium phi aut consimilium: sed dabat signum ueneris & priapi: de quorum signorum turpitudine intellexit iose phus tum ait per totam ciuitatem grata chereæ uidebatur iniuria quam pro signorum datione ipse porta/ bat. qui minutiano requirẽti quod signum illo die accepisset. tu mihi inquit da libertatis signum.

Signũ uocale

Symbo la

tesserarii Tessera.

Da liber tatis si gnum

¶ M. AN. ¶ Plæris q; adoriũ quod plerisq; dixit non uacat nam haud semel in eo cõiuratum est: primo ab emilio mox a minutiano: cherea sabino & aliis. ¶ Libertorũ ipsius caligulæ & inius calistinum fuisse iose/ phus innuere uidetur. ¶ Præfectorum: qui pretorianis cohortibus prætorio ue pre erant: iosephus clemẽ tem qui militiæ præerat: papinium qui custodibus & cheream mollem tribunum primum conspirasse ait: mox Sabinum Minutianum: Lupum Asprenatem inde & alios adhibitos. ¶ Seductis: in secretũ adductis. ¶ Magnam fecit inuidiã: magnam eis inuidiam cõflauit uel se illis inuisum reddidit. ¶ Committere: odi

is decertare. ¶ Palatinis ludis spectaculo: si ludi spectaculo legas erit sub dura lectio: ordoq; talis quum placuisset palatinis ministris. s. coniuratis spectaculo ludi pro ludorum: quod nullo modo placet: sed uerior lectio erit quum palatinis ludis spectaculo id est dum palatini ludi spectarentur licuisset coniuratis eum inuadere: erant enim palatini ludi ut iosephus scribit qui in honorem Cæsaris dictatoris in palatio triduo celebrabantur circa templum illi eodem loco erectum. ¶ Seniorem cheream.

¶ PHI. ¶ In obscœnum modum. ad effigiem membri uirilis repræsentandam: sicut uulgo fieri solet ab improbioribus p contemptione. est. n. manus: cum sit organum ut philosophi dicunt: accommodata ad plures imagines exprimendas. hinc ait elegāter hieronymus ad rusticum monachum scribēs. si subito respexeris aut ciconiarum deprēdes post te colla curuari: aut manu aures asini agitari: aut æstuantē canis protrahi linguā: quæ oia transtulit uir doctissimus ex illo persiano: o iane a tergo quem nulla ciconia pinsat. Anaxagoras hoiem prudentissimum omnium

in obscœnum modum.

De prodigiis futuræ cædis eius.

Futuræ cædis multa prodigia extiterunt; olympiæ simulacrum Iouis: quod dissolui transferriq; Romā placuerat tantum cachinnum repente edidit, ut machinis labefactis opifices diffugerint. Superuenitq; ilico quidam Cassius quoq; nomine uisum se somnio affirmans immolare taurum Ioui. Capitolium Capuæ idibus martii de cælo tactum est, Item Romæ cella palatina atriensis; nec defuerunt qui coniectarent altero ostento periculum a custodibus domino portendi; altero cædem rursus insignem qualis

animalium esse ait: quum unus omnium manuatus ē. sed recta rō exigit ut doctissime scribit Aristoteles ut quum prudentissimus omniū ē. ideo manus receperit: quæ instrum sunt. ¶ Agenti gratias. s. chereæ tribuno: nt inquit cor. tacitus finis ferme sermonum cū principe ē actio gratiarum. ¶ Osculandam. religio est in dextra quæ osculis auersa petit. olim Caligula p insolentiā porrexit nō manū sed pedē sinistrū osculandū pōpeio penio gratias agenti. ¶ Olympiæ. olympia locus ē & lucus oleastro uestitus iuxta fluuium alpheum: in agro pisano sub ditiōe eleorum: ubi fuit tēplum ioui olympio dicatū. inclitum monumētis poetarū & historicorum: ubi olympiaca certamina cū maxima totius græciæ celebritate agebant' instituta antiquitus ab hercule: in quibus ipse primus decertasse fertur palmamq; reportasse. ¶ Dissolui transferriq;. iupiter olympius: quē ex ebore fabrefecit phidias atheniēsis: tanta erat magnitudine ut rectū templi fere uertice cōtingeret: quāuis sedens esset effigiatus: auctor strabo in. viii. de ioue olympio plinius hæc. phidiæ iupiter olympius quotidie testimoniū perhibet. idē phidiā clarissimū esse per oēs gentes: quæ iouis olympii famam intelligūt nemo dubitat. quintilianus in. xii. ait iouis olympii pulchritudinem esse tantā: ut adiecisse aliquid religioni uideatur: adeo maiestas opis deū æquauit huius historiæ meminit iosephus his uerbis. nā et iouē olympiūq maxime apud gētiles uenerabilis habet: quē fidias atheneus fecerat: ausus ē in romanā transferre ciuitatē nec tn̄ ad effectum res perducta est: architectis dicētibus: quod si illud moueretur simulacrū: aliqd malum posset accidere. ¶ Machinis. s. tractoriis: scribit enim uitruuius libro. x. de architectura genus esse machinæ tractorium nuncupatum: quo onera trahuntur. ¶ Cassius quoq; nomine. hoc prodigium fecit. cum & hic Cassius diceretur sicut & chereas interfector Caligulæ nominabatur. ¶ Taurū ioui: sicut cassius chereas caligulā tanquam uictimā immolauit. ¶ Capitolium capuæ. de capitolio quod erat capuæ ad similitudinē romani capitolii ait silius in. xi. punicorum. monstrant capitolia celsa stellantisq; docent campos cereremq; benignamq; fuit & capitolium beneuenti. ¶ De celo tactum. fulmine percussum: fulmina ut inquit seneca in secundo questionum sæpe nuntiant ordinem sequentium fatorum: tantaq; habetur uis fulminum: ut quicquid alia portendunt id omne interuentu fulminis tollatur quicquid ab hoc ostenditur fixum sit: inter multa fulminum genera unum est: quod uocatur auctoritas: quod rem bonam uel malam futurā enuntiat. de fulminibus alibi retulimus & eruditius & copiosius. hoc autem portendebat caio exitum pene talem: qualē olim passus fuerat Iulius cæsar p superiora tēpora eodem. s. die: idibus. s. martiis interfectum fuisse cæsarem uel uulgo notū est: & in superioribus explicatum.

Insionum genera porrexit pedem osculandum.

Olympia

Iupiter olympius

Capitolium capuæ

Capitolium beneuenti

¶ Cella pallatina atriensis. s. de celo tacta & fulminata est: quod portendere uidebat' dño ædium palatinarum caio infortuniū p custodes: est autem cela atriensis dicta ab atrio priori parte ædiū palatinarum unde & atriensis seruus dictus: qui in familia nobiliū lautior censebat'. hinc apud plautū atriensis ille seruus nomine saurea inducitur impiosus. & Cicero in paradoxis: in magna inquit familia stultorum sunt alii lautiores ut sibi uident' serui sed tn̄ serui atrienses. atriis græci in edificiis non utunt' ut ait uitruuius. ¶ Altero ostento. quo cella palatina fulmine icta est. ¶ A custodibus. tanquam ab atriensibus. ¶ Portendi. significari.

Atriensis.

¶ M. AN. ¶ Probrorum: contumelia: iosephus chereas Caii obprobria ferre nō poterat. ¶ Signū petenti tesseram: Simbolum quod excubantibus ad oportunos casus dari consueuit. item ad pugnam exeuntibus aut nocturnā stationē circa castra habentibus. Verum bello tessara signū plinius auctor ē palamedem troiano bello tessaras & uigilias inuenisse. ¶ Priapū aut ueneré: per quæ libidinosā senectutē chereæ exprobrabat. ¶ Agenti chereæ. ¶ In obscenū modū in surrecti genitalis forma. ¶ Machinis: quæ admotæ erant ad simulachrū soluendū. ¶ Capitoliū capuæ de loco diximus i Tyberio. ¶ Atriēsis: quæ in atrio erat. ¶ A custodibus: i atrio. n. domus milites excubabat. ¶ Eodē die idibus martiis quo die Cæsar dictator i senatu occisus ē. ¶ Fortunæ antiatinæ: Mar. sen tua uindice dicūt: i espōsa sorores Macro. auctor ē fortunā sub duarum sororum imagie antii cultā

id templū opulētū fuisse scribit Porphirio. ¶ Cassium longinū cui drusillā matrimonio locatā ademit. ¶ De legauerat mand uerat. ¶ Phœnicopteri sanguine: asprenati conuratorum unū sanguinæ uictimæ resper sum fuisse ait iosephus: fuisseq; illi augurio quia ipse quoq; eo die occisus est Philippus Alexandri pater q pausania ē occisus Valerius & Plutarchus sunt auctores. Miror hoc Iosephū m tradidisse Philippum eius co imaginem eo spectaculo ad finem usq; ad sociorum uno sustinere obitum.

eodem die facta quondam fuisset. Consulēti quoq; de geni tura sua Sulla Mathematicus certissimam necem appropin quare affirmauit. Monuerunt & fortunæ antiatinæ ut a Cas sio caueret; qua causa ille Cassium Lōginum asiæ tum procō sulem occidendum delegauerat immemor Chæream Cassi um nominari. Pridie q̄ periret sōniauit consistere se in cœlo iuxta solium Iouis; impulsumq; ab eo dextri pedis pollice: & in terras p̄cipitatum. Prodigiorum loco habita sunt etiam: q̄ forte illo ipso die Paulo prius acciderant; sacrificans resper sus est Phœnicopteri sanguine. Et Pantomimus minister tra gœdiam saltauit: quam olim Neoptolemus tragœdus lu dis: quibus rex macedonum Philippus occisus est egerat: Et quum in laureato mimmo; in quo auctor proripiens se

¶ PHI. ¶ Eodem die. quo scapitolium capitæ fulmine percussum est: fuit āt dies idus martiæ quo cæsar a tyranoctonis fuit in pompeiana curia interemptus. ¶ De genitura. de natiuitate. ¶ Sulla mathematicus. quintilianus in primo dicit doctorē sub nlē origines mille noium scrutatur: m̄ sullæ dicti sint. possit uideri sulle nūcupari a filo naso r. .n. filus nasus sursum uersus & repādus ex situ. n. corporis syllas dici sicut burrhos plācos & scauros existiat. macrobius uero ait cor. ruffum cū esset unus ex decē uiris sibillinis cognominatū esse sibyllam: qui mox corru pto uocabulo primus silla cœ

pit uocitari quam in sententiam uideri potest iuisse papinius cum ait in siluis. conuiua sybille cetab t semper. sibyle. n. dixit pro syllæ. ¶ Fortunæ antiatinæ. scribit macrobius in .i. saturnaliū apud antiū simulachra fortunarū fuisseq; promouebant ad danda rusa Hinc antiatine fortunæ a tranqllo dictæ. fortunā ūn antiq coelestis ē oratius illo uersu o diua gratū q̄ regis antiū. ¶ Cassiū longinū. ante dictū est quēadmodū caligula drusillā sororē cassio longino cōsulari collocatā abduxit. de quo nūc loquit. fuit alter cassius lōgus iure consultus maxie in urbe romæ auctori . . . expulsus ac no caligula in sardiniā reuocatus a uespasiano de suo obiit. ¶ Asiæ. prouinciæ. sē. n. asia tertia ps orbis & asia di prioris ps asiæ in qua est ionia ac prouincia romana cilicia auctor mar. uarro. illud obiter annotandū quod ad h . . . dē maxime spectat feminae: orbi terrarū fortitū esse nomen a mulieribus. nāq; asia ab uxore promethei. libya a muliere indigena sibi nomē uendicant: Europā uero ab europa tyria nomen accepisse tradūt. ex quo illud oratianū. tua sectus orbis noia ducet. ¶ Chereā. a quo fuit interfectus. ¶ Soliū. sellam iouialē. ¶ Illo ipso die. quo. s. fuit cōtrocidatus. ¶ Phœnicopteri sanguine. dictū est supra quēadmodū aues phœnicopteri quarū lingue sunt scitissimi saporis erāt hostiæ: q̄ imolabant numini ipsius caligulæ. ¶ Minister. existimo dictionem eē mēdosam atq; expungendā & in eius locū substituendū marcus nestor. lubrico. n. errore & facili ex litterarum confinio p marcus nestor surrepsit minister. supra relatū est marcū nestorē pantomimū in primis fuisse caligulæ iucundissimū. ¶ Philippus occisus est. de hac re iosephus sic tradit li. xix. antiquitatū. pantomimus fabulam saltauit cinirae in q ipsa occisa & eius filia mirrha uidebat: atq; sanguis mim ca arte diffusus. Constat aūt qm̄ & dies ipse fuit: quo philippum aminthæ filiū macedonū regem in spectaculūm ingredietem unus sociorū sustulit. fuit āt hic interemit philippū pausanias noiatus: historicorū monumētis clarus qui cōstupratus ab atalo philippum regem nuptias celebrantē & publico spectaculo indulgentē obtrūcauit: propterea quod comēpserat ulcisci iniurias sibi ab atalo factas. mendosum in codice iosephi uerbū fecit eruditos titubare. sic enim habent impressa uolumina. philippū spectaculūingredietem unus socius sustiner cū legendum sit sustulit. significatur enim pausanias qui unus erat in comitatu philippi: qui sustulit hoc est interemit ipsum regem in spectaculo. ¶ Tragedus. actor tragediarum tempore philippi. ¶ In laureato. uidetur legendum laureolo potius q̄ laureato. etenim laureoli crebra est mentio apud ueteres scriptores. iuuenalis. laureolum uelox etiam bene lentulus egit iudice me dignus uera cruce martialis. non falsa pendens in cruce laureolus. aureolus ne ut trebelius pollio auctor est nomen est gladiatorium & nomen principis ro. a cuius obitu pons aureolus nuncupatus est: iosephus huius historiæ mentionem faciens crucifixum iudicem appellat: quem tranquillus laureolum mimimum: uerba iosephi hæc sunt in illo siquidem spectaculo duo ei anguria prouenerunt: mimus inmq; est introductus quo actum est ut iudex deprensus crucifigeretur: & pantomimus fabulā saltauit: & sanguis mimica arte diffusus: & circa iudicem crucifixum & myrrham ¶ Auctor. corrige actor. & intellige actorem fabule histrionem.

¶ M. A. N. ¶ Laureolo mimo. iumena. Laureolum uelox bene lentulus egit neuius in carcere laureolum fabulam scripsit. ¶ Proripiens se ruina ex argumento fabulæ id erat ut auctor se ruinæ subtrahens sanguinem uomat: iosephus sanguis ait mimica arte diffusus & circa iudicem crucifixum & circa cinaram atque myrrham: ita cinaram & mirrham filiam pantomimum saltasse ait: & iudicem deprehensum crucifixum: ita ut laurelo dictum suspicari possis: Martialis. & ficta pendens in cruce laureolus. ¶ Plu

Sulla unde Silus nasus

sibylla p silla

antiatiæ fortunæ

Cassius lōginus

Laus feminae orbis terre noia tus a feminis

Mors philippi regis macedonū.

laureol⁹. aureolus

res secundarūq; secundas erant sortiti partes. ℂ Experimentum artis: ut exēplū primi acto/ris secuti ad experiētia artis ipsi quoq; sanguinem uomerent. ℂ Argumēta representationes. ℂ Per ægyptios & ethiopas ob colorē maxime rei accomodatos. ℂ Marcescente: crudo adhuc ac cibum q; fastidiente.

ruina sanguinem uomuit: ut plures secūdarum certatim experimentū artis darent: cruor e scæna abundauit. Parabatur & in noctem spectaculum quo argumenta inferoꝝ p egyptios & æthiopes explicarentur.

De cæde & morte eius.

NOno calendas februarii. hora quasi septima cūctatus an ad prandiū surgeret marcescente adhuc stomacho pridiani cibi onere tandē suadentibus amicis egressus est. Quum in crypta per quam transeundum erat: pueri nobiles ex asia ad edendas in scæna operas euocati præpararentur: ut eos inspiceret: hortareturque: restitit: ac nisi princeps gregis algere se diceret: redire ac representare spectaculum uoluit. Duplex dehinc fama ē. alii tradunt aloquendi pueros a tergo Chæream e ceruicē gladio

ℂ PHI. ℂ Ruina. ita erat argumentū ut actor scenicus subduceret se ruinæ introductæ i fabula. ℂ Plures secundarū. s. partiū inter actores fabularꝝ ille dicitur primarū partiū: qui sepius progredit: secundarꝝ uero: q mi nus minusq; procedit. actor pedianus asconius. auctores. n. secundarꝝ partiū teste porphirione oia summisse agunt: qd & Cicero testat sic scribens i diuinatione. ut in actoribus græcis fieri uidemus. sæpe illū q est secundarꝝ ut tertiarū partiū cum possit aliquanto clarius dicere q ipse primarꝝ: multū summittere: ut ille princeps q maxime excellat. de actore secūdarꝝ partiū sic ait oratius. uel pres minimū tractat e secundas. de actore primarū terentius in phormiōe: quia primas pres qui aget is is erit phormio parasitus. sensus tranqlli est. cū ageretur fabula mimi laureoli. actor primarū partium, put argumentū exposcebat sanguinē euomuit q d cū per artē histrionicam fieret a secundarū quoq; partiū actoribus: ut imitaretur actorem primarum: scena cruore repleta est qd fuit dirū omen caligulæ portendit q instare uerā. s. sanguinis effusionē. ℂ Argumenta inferiorū fabulæ ad actū scenarum cōposite argumenta dnr: auctor qntilianus in. v. in quo significatu hic accipimus argumēta præterea argumēta sunt opificii: paulo q; numerosius opus dicit argumētosum. idē qntilianus i. n. numerat argumētū inter species narratiōis: hoc idē refert hermogenes in preexercitamētis. ℂ Aegyptios & ethiopes. utpote hoies nigros & ipso colore dis manibus & inferis bñ cōgruentes. opinatur herodotus genituram ethiopū esse nigrā: ideoq; illos nasci adusto colore. herodotū refellit aristoteles: qui oium aialium tradit genitura esse albam. adusti āt nigriq; coloris sunt ægyptii & ethiopes. preterea q uicini solis uapore torrentur. ℂ Pridiani cibi. pristini diei & hesterni ita supra pridiana. s. supioris diei obsonia dixit apposita fuisse tiberio in solēnibus cenis. ℂ Marcescēte. nauseabūdo & fastidioso. oratius testis marcentē squillis recreabis & afra potorē coclea. ℂ In hanc sniam est illud sidonii apollinaris. esculenta ructuatio de dapibus hesternis. ℂ In crypta. iosephus. cū iam eēt intra regalia rectū dimisit iter: ubi cōstituti erant famuli. qui ei grauiter ministrabant. ℂ Claudio. s. precedēte cōuersus est ad locū quendā angustū: atq; silenter iturus ad balnea simul & pueros q uenerāt ex asia contēplaturus. qui eoꝝ forent utiles ad hymnos ministerioꝝ: quæ erat celebraræ cōsuetus: aut qui ad pyrrhicā in theatris apti esse uiderent. cryptā uocamus dictiōe græcanica occultā & subterraneā cauernā: qualis est crypta illa neapolitana: cuius meminit seneca li. vi. epistolaꝝ mortaliū dicēs. illo carcere nihil lōgius esse nihil illis faucibus obscurius. κρύπτω apud græcos significat abscondo. hinc crypta. hinc cryptoporticus nūcupata porticus undiq; tecta: & quasi sepimento parietū abscondita tanq̄ subterranea: plinius in epistolis. subest cryptoporticus subterraneæ similis estate incluso frigore riget: cōtenta q aere suo nec desiderat auras nec admittit. a crypta crypticus deriuatur significatq; occultū & subterraneū. sidonius apollinaris. in primo epistolarū. potēs antiquus crypticis arcubus fornicauit. Iulius firmicus lib. iii. matheseos elegāter crypticos noiat secreta fideli taciturnitate custodiētes. & tales facit mercurius in. xii. loco ab horoscopo. idē seneca in tertio de ira auctor est caligulā hunc decollasse ad lucernā quosdam tū sibi ulareret i crypta maternoꝝ hortorū. simillima cryptis sūt hypogea. sic. n. græco uocabulo subterranea loca nominātur sed usitato apud latinos: quo petronius arbiter & egesippus usitati sunt. codē utitur interpres iosephi ruffinus. ℂ Ad edendas opas. ad hymnos theatricos cōcinnendos uel ad pyrrhicā depugnandam. ℂ Hortaret subaudi ad operas scenicas nauiter exhibendas. ℂ Princeps gregis. grex hic accipitur pro caterua scenicorum. sicut apud plautū scribētem in asinaria. gregiq; huic & dominus & conductoribus. ℂ Pueros. quos ad scenicas operas preparatos inspiciebat. ℂ Algere. algure. siue algu ut ueteres dixerunt infestari. qui frigentis sunt naturæ quiq; a frigore leduntur: Hi eleganti uocabulo dicitur alsiosi. Plinius ambrotonum & adonium: qui sunt flores alsiosa esse refert Marcus Varro de capris scribens ait: stabulatur pecus melius ad hybernos exortus si spectat: quod est alsiosum.

ℂ M. AN. ℂ Crypta: subterraneo loco aut terre concauo Græci κρυπτόν uocat ea occultius ait iosephus caium in balnea cōcessurum fuisse: simul & pueros qui ex asia uenerant cōtemplaturūq eoꝝ ad hymnos: q atē ad pirrhicā in theatris apti eēnt. ℂ Princeps grægis: caput & dux cætus. ℂ Algere se. se algore affectū: celebrabant. n. ludi circa idus martias. ℂ Cæsim: ex acie no punctim. Liuius pūctim ac cæsim. ℂ Hoc ages

Prima⁊ prium secūda⁊

Actor secunda⁊

argumēta

Error herodoti

De spermate

cur nigri ethiopes

Crypta quid

Cryptoporticus

cryptici arcus

cryptici homies.

hypogea

Alsiosi

nox a ꝑiõe ut plutarch⁹ ait ĩ sacris usurpata ut aius sacrificio adhiberẽt:sed hic aliter accipiẽda ut uel signũ in qđ ẽdi fuerit paulo post cõiuratorũ signũ fuisse ait repete aut certe ue q̃ instarẽt caligulã aliđ curãtẽ aduerte re hostiliter & uiolẽte iussit. ¶ Ex aduerso a frõte.

cæsim grauiter ꝑcussisse præmissa uoce hoc age: dehinc cornelĩũ Sabinũ alterũ e cõiuratis tribunũ ex aduerso traiecisse pectus: alii Sabinũ sũmota ꝑ cõscios cẽturiones turba signũ more militiæ petisse: & Caio Ioue dante Chereã exclamasse accipe ratũ: respicientiq; maxillã ictu descidisse: iacentẽq; contractisq; mẽbris clamitantẽ se uiuere cæteri uulneribus. xxx. cõfecerũt. Nã signũ erat oium repete: quidã etiã ꝑ obscœna ferrũ adegerũt. Ad primũ tumultũ lecticarii cũ asseribus ĩ auxiliũ accurrerũt. Mox germani corporis custodes ac nõnullos ex ꝑcussoribus quosdã ẽt senatores ĩnoxios ĩteremerũt.

De funere Caii & morte uxoris & filiæ eius.

Vixit ãnis. xxix. ĩperauit triẽnio & decẽ mẽsib⁹ dieb⁹ q; octo: cadauer ei⁹ clã ĩ hortos lamiãos asportatũ

¶ PHI. ¶ Cesim. Vegetius dictiõe utitur in nunc apud priscos usitata. nam cesa uocat ictũ: q cesim sicut pũcta: q pũcti. at u. cesa quouis ĩpetu ueniat nõ frequẽter iterficiũt. at cõtra pũcta duas uncias adacta mortalis ẽ. cesim pugnãtes deri sere romãiq pun ctĩ hostes feriẽdos eẽ ꝑcipiebãt ait Liui⁹ hispanos quoq; pũcti magis q̃ cesim assuetos petere hostẽ. ¶ Grauiter ꝑcussisse. scribit iosephus chereã gladio intulisse plagã caligulæ uehemẽtẽ nõ tñ oino mortalẽ iter hũerum & colum. ¶ Hoc age. hoc dixit chereas q̃si dicere uellet attẽde huic negocio: quod ad te magis ptinet quã inspectiõi puerorũ

Cesa pũcta. Cesim punctim.

uel hac uoce adhortatus ẽ cõiuratos. ut idẽ factitarẽt ipsius exẽplũ secuti: in sacris uero quãdo res diuina fiebat uox ista a peccone cũ boatu preclamabat hoc age: per quã uocẽ admonebat immortales ut animos sacrificio adhiberẽt & huic uni rei uacarẽt omnibus aliis posthabitis operibus: auctor plutarchus ĩ coriolão. ¶ Corneliũ sabinũ. de hoc sic scribit iosephus. caligulã fugiẽtẽ Cornelius sabinus & ipse iã sua mẽte ꝑstructus ipulit: eũ genu flexo cadentẽ multi circũstantes singuli admuicẽ gladiis discerpserunt. ¶ Signum petisse: dissentit iosephus scribẽs chereã nõ sabinũ petisse signũ a caio: & illũ p illusionẽ signũ dedisse languẽtũ: potuit sabinus quoq; ut pote tribunus & ipse signũ a caio petere: qui signũ iouis dedit. ¶ Accipe ratũ tanq̃ signũ quod ipse p uulnus infligebat principi esset futurũ firmũ & ualidũ ¶ Discidisse: diuisisse disrupisse. ¶ Maxillã. cicero in oratore scrit maxillã dici nõ υπ οκοριϛ ὑποκορισ. idest diminutiue a mala sed malã e maxilla eẽ factã p contractionẽ fuga litteræ uastioris: tanq̃ elegãtior sit dictio & iucũdior auribus mala q̃ maxilla. itidẽ ab axilla ala a uexillo uelũ factũ ẽ. malas dixit plinius nulli esse preter hominẽ maxillas crocodilus tantum superiores mouet cum cetera moueant inferiores sicut homo. ¶ Confecerunt. contrucidauerunt. ¶ Repete. imperatiuus est modus & hoc fuit signum inter ipsos coniuratos constitutum: quo significabatur ut unusquisq; ex cõiuratis nõ semel feriret caiũ sed bis terq; repeteret uulnus. ultimus oium aqla caligulæ mortiferam intulit plagã: sed ois gloria chereæ indubitanter attribuenda est: nam licet cũ multis hoc opus effecerit: tamen ipse primus cogitauit quemadmodum res gereretur & primus alios congregauit: sapienterq; cũcta disponens rẽ prior aggressus est: operamq; dedit ne uxor ne filia superessent: sed tota domus una cũ caio extingueretur. ¶ Lecticarii: sunt serui: qui lectica dominum portant. ulpianus. legato continentur mancipia pura lecticarii: qui solam matrem familias portabant. libro quoq; de legatis tertio traditũ est. quod seruis lecticarius legatis si idẽ lecticarius sit & coquus accedit legato. & quia ad octophorũ gestãdum opus erat octo lecticariis. ideo dixit põponius si ita legatũ ẽ lecticarios octo. ¶ Cũ asseribus. asseres ligna appellat: qbus innixi lecticarii lectica baiulãt. iurisconsultus burdones appellare uidetur asseres lecticarũ: de his existio intellexisse martialẽ illo uersu. ut cannsianis multo sirus assere sudet. iuuenalis quoq; ait. ferit hic cubito ferit assere duro alter. ¶ Germãi: scribit ioseph⁹ mortẽ cai primũ a germãis eẽ cognitã q erãt armigeri corpis robusti: & magis ĩpetu ualẽtes q̃ rõne pollentes: qbus caius ob hoc carissimus erat: qđ illos pecuniarũ muneribus sibi placauerat: euaginatis ergo gladiis ꝑscrutantes cesaris ꝑemptores: asprenatem: q primus occurrit interemerunt. post hunc barbarus norbanus fortissimus ciuiũ multis uulneribus iterficit tercius ateius ex ordine senatorio a germanis occidit: q furẽtes & subtiliter iquirẽtes eos q caiũ occiderãt etiã inoxios una pimebãt. ¶ In hortos. lamianos uoluptatis cã cõpatos fuere cõplusculi: ut salustiani luculliani menecenatiani. inter quos erant et iam lamiani a lamia tum generosa familia nuncupati: de qua postetius in domitiano dicetur.

hoc age

mala maxilla

Lectica rii

Burdones

Horti uoluptuari

¶ M. AN. ¶ Sabinũ: Cor. s. Cõscios cõiuratõis pricepsi. ¶ Accipe ratũ: certũ ac firmũ signũ sub itellige sed ad uuln⁹ allusit uel certe militarẽ ẽ morẽ secutus anullo qđ adhuc sciã traditũ ut q signũ acciperẽt ratũ dicerẽt. ¶ Signũ erat: ꝑpetrãdæ cædis. ¶ Repete: uulnus itera. ¶ Clamitãtẽ: sũt q scribãt ĩ qbus ẽ iosephus nullam emisisse uocẽ sed q̃si prio uulnere dissimulato tẽtasse ĩ aptũ euadere. ¶ Lecticarii: q lecticã gestabãt. ¶ Quũ asseribus: lii. duro ferit assere libii. ¶ Et ꝑcussoribus: cõiuratis. ¶ Innoxios: cõiuratõis & cædis expres & ĩ his Anteiũ senatorẽ. ¶ Hortos lamianos: lamia gẽs clara & illustris haud unius poetarũ testiõio. lu. lamiarũ cadẽ adẽti Hora. Hæli uetusto nobilis ab lamo a lamo q Caietæ regnauit gẽs ipsa ortã dĩ: Silius Italicus. & regnata lamo caietæ Ouidius atq; lamo ueterẽ lestrigonis.

Tumultuariũ studiũ

Larvæ.

mors Cesoniæ

¶PHI. ¶Tumultuario. per tumultũ festinationẽq; confecto. sic tumultuarium studium & tumultuariam pugnam dicimus. ¶Cespite. terra herbosa. ¶Ab exilio. In quod missæ fuerãt a caio fratre. ¶Hortorũ. subaudi lamianorum in quibus obrutũ erat cadauer caligulæ. ¶Inquietatos. scribit apuleius i libro de demonio socratis laruas appellari umbras animasq; scleratorũ: quæ terricula mira sunt mania: quibus homines terreri se & inquietari habẽt persuasissimum. ¶Cesonia. lupus unus tribunorũ a cherea missus est ad uxorem cai filiamq; perimẽdas: sic cesonia a lupo perempta est magnanimiter iugulũ porrigẽs: & super eam filia pariter extincta. ¶Deprenderet. ut ita cognosceret qui dolẽt essẽt ex eius obitu tãq; amici q letarẽtur tanquam inimici.

tumultuario rogo semiãbustũ leui cespite obrutũ ẽ. Postea p sorores ab exilio reuersas erutũ & sepultũ crematũq;: satis cõstat prius q̃ id fieret hortorũ custodes umbris inquietatos. In ea quoq; domo i qua occubuerit nullã noctẽ sine aliquo errore trãsactã donec dom⁹ icẽdio cõsũpta sit. Periit una & uxor Cesonia gladio a cẽturiõe cõfossa; & filia pieti illisa.

De gestis per senatum post mortem eius.

CONditionẽ tẽporũ illorũ ẽt p hæc æstimarẽ quis possit. Nã neq; cæde uulgata statĩ creditũ ẽ: fuitq; suspitio ab ipo Caio famã cædis simulatã & emissã: ut eo pacto erga se hoĩnũ mẽtes dephẽderet: neq; cõiurati cuiq̃ ipiũ destinauerũt. Et senat⁹ i asserẽda libertate adeo cõsensit: ut consules primo nõ in curia: q̃a iulia uocabat̃: sed i capitolium conuocarent. Quidam uero sñiæ loco abolendã Cæsarum memoriã ac diruenda tẽpla censuerunt. Obseruatum aũt notatũq; ẽ in primis Cæsares oẽs quibus Caii prænomẽ fuit ferro piisse iã inde ab eo qui cinanis tẽporibus sit occisus.

¶Neque statim creditum est. dum in theatrum de cai nece sermo puẽisset admiratio & icredulitas fcã ẽ aliis ualde letabantur eius morte: nec tamẽ sinebant̃ credere per timorẽ mulieribus & infantibus minime grata fuit mors cai propter spectacula quibus solitus erat pascere oculos spectatorũ. quidam audire de cede cai aut dicere fingiebãt metuẽtes: ne tũ uerũ nõ appareret penæ succumberent: quasi uoti sue uolũtatis apertẽ res. preterea sermo dispersus est in populo. q̃ res quidẽ a coniuratis tẽtata fuisset: nec tamen caius esset extinctus: sed ablatus a medicis curaret̃. ¶Senatus i asserenda libertate. post caligulæ necem congregata est multitudo senatorũ, q iam fiducia utebantur quasi in eis esset res pu. cõstituta. chereas uero rũ signũ

Libertatis signum

a cõsulibus militiæ more petiisset illi libertatis signũ dederũt: qd specimẽ fuit oẽs libertatis assertores uidicesq; sese p̃stare. ¶Iulia uocabat̃. adeo nomẽ cesarũ cepat eẽ detestabile: ut nec qdẽ i curia iulia conuocari senat⁹ uellet: abõinat⁹: nomẽ iuliorũ tãq; oppssores eẽnt libertatis & id nõ foret ominosũ. ¶Diruẽda tẽpla. q̃. s. cæsarib⁹ tãq; diuis plurima iã pridẽ fuerãt dicata. ¶Quib⁹ cai pnomẽ. scriptores fere semper caium cæsarẽ appellãt intelligi uolẽtes caligulã: quãdo uero mẽtionẽ facere uolunt de iulio cæsare idẽtidem eũ nominãt cæsarem dictatorẽ: & ita appellatione cai cesaris significatur caligula interdũ tamẽ & ipse cæsar dictator dicitur a scriptoribus. C. cæsar sine additamẽto dictatoris. olim caligula iratus est hereneo macro primipilari: qa ipsum caiũ salutauerat: tãq̃ nã caius dici nollet. Idẽ ut inquit seneca in li. cui titulus est. i sapiẽtẽ nõ cadit iniuria: existimabat caligulæ nomẽ eẽ cõuitium & probrũ: neq; caligula appellari nolebat sed alumnus legionũ: quẽadmodum ergo hic caius caligula & caius cæsar dictator ferro cõiuratorũ perierũt: similiter & tertius cæsar cui prænomẽ fuit caius ferro & biothanata morte occisus est: quo tẽpore cĩna & mario uictoribus lumina romanæ rei pu. extincta sunt: Nam cũ cor. cĩna. cõsul perniciosas leges per uim ferret pulsus urbe ẽ ab octauio collega & ab his quib⁹ pax & quies potior erat: q mox caio mario cũ aliis exulibus accersito bellũ patriæ itulit: urbẽq; circũsederunt quattuor exercitibus: quorũ duo dati sunt carboni atq; sertorio: cũ ianiculũ occupauissent recepti tãdẽ in urbẽ sunt. Cinna & marius: q uelut raptã eã cedibus & rapinis uastarunt: octauio cõsule occiso & oĩbus aduersæ ptis nobilibus trucidatis: iter quos hic caius cæsar de quo nũc ait tranquillus i penatibus suis una cũ fratre. L. Iulio cæsare fuit interfectus. eiusq; caput in rostris positum. historia ab historicis memorat̃. augustinus quoq; i tertio de ciuitate dei mẽtionẽ facit de nece istius cai cæsaris: quẽ tranquillus ait fui⁹e occisũ cinanis tẽporibus. illa. n. tẽpora merito cinana nuncupabãt̃: quibus cinna ĩpotẽter atq; crudeliter dominatus ẽ turbata repu. ciuili bello: deformata ciuitate cedibus nobiliũ atq; rapinis: ipse paulo post ab exercitu iterẽptus dedit penas crudelitatis. hic nimirũ ẽ ille caius iulius cæsar: qui disputat de risu & facetiis apud ciceronem in secũdo de oratore. fuit. n. facetissimus orator de cuius morte sic scribit idẽ cicero in tertio de oratore. Neq; uero nõ longe ab eo cai iulii caput hospitis ethrusci scelere pditũ. cũ. L. iulii fratris capite iacuit. de eodẽ sic ait i bruto. festiuitate & facetiis Caius iulius lucii filius & superioribus & æqualibus suis omnibus præstitit: oratorq; fuit minime ille quidem uehemens: sed nemo unquam urbanitate: nemo lepore: nemo suauitate conditior.

Cal⁹ dici nolebat Caligula, p cõuitio

Cinana tẽpora

Duo cæsares fratres interfecti

¶M. AN. ¶Tumultuario. tumultuose instructo. ¶Erutũ. refossum. ¶Id fieret. ut legitime tumularetur. ¶Vmbris. manibus. ¶In qua occubuerat. obtruncatus erat. filia ex cæsonia & Caligula genita quam druxillam nominarant. ¶Illisa. afflicta. ¶Conditionem. formidolosam terrificũq; temporũ statum. ¶Fo pacto. uulgata fama. ¶In asserenda. Quia iuliã abominari Iuliæ gẽtis nomẽ. ¶Conuocarẽt Senatum. ¶Abolendam obliuioni dandam. ¶Diruenda. templa illorum genus erecta. C. prenomẽ tulissent i ea familia. ¶Qui cinnanis temporibus: appianus. C. inquit & Lucius Iulius in uia deprehensi trucidantur: Cæterũ

satis constat ab una gente Iulia neq; ulla Romanarū alia Cæsaris cognomen receptum.

CAI Suetonii Tranquilli Liber Quintus Diuus Claudius Cæsar.

De patre Claudii & gestis eius.

PAtrem Claudii Cæsaris Drusum olim decimū mox Neronem prenomine Liuia cum Augusto grauida nupsisset: intra mensem tertium peperit: fuitq; suspitio ex Vitrico per adulterii consuetudinem procreatum; statim certe uulgatus est uersus τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. Is Drusus ī quæsturæ præturæque honore dux rhetici; deinde germanici belli oceanum septentrionalem primus romanorum ducum nauigauit trans que rhenum

¶VITA Claudii imperatoris: Quintus Philippi Beroaldi Cōmentarius.

Estus aurelius de claudio cæsare scribit hæc. Claudius drusi tiberii fratris filius: caligulæ patruus īperauit annos. xxiii. istic cū senatus censuisset gentē cæsarū exterminari: deformi latebra latens a militibus repertus: qui uecors erat & mitissimus uidebatur: imperator effectus est: hic ueneni coniugis imperiis subiectus fuit. Scripturus suetonius uitā Claudii exorditur a patre: q omni præconio bonitatis ornatus longe filio dissimilis fuit. ille.n. prudentissimus & uirtute alienus: qui nunq̄ profecto ad īpium peruenisset: si romanis sicut carthaginēsibus mos fuisset eligēdi imperatorē nō secūdū gen⁹. sed secūdū uirtutē sed bōi maliq; īdiscriminati ipant fauēte fortuna: uerūq; ē illud cōstātini dictū imperatorē esse fortunæ est. sed iam commentationes ceptas pagamus amputata longiore præfatione. ¶Olim decimum mox neronē a prenomine nero drusus nūcupatus. decimū aūt prenomen fuisse priscorum indicat epigrāmatarius poeta illo uersu: quintum pro decimo pro crasso regule macrum. legimus apud historicos brutū illū qui fuit unus ex cesaris interfectoribus nominatum fuisse decimum brutū: quāuis in quibusdam codicibus non decimus brutus legatur sed decius: neronem autem lingua sabina significare fortē diximus ī tiberio. ¶Grauida. supius dixit tranquillus: queadmodū pater tiberii uxorem liuiam drusillam & tūc grauidam & ante iam apud se tiberium enixā petēti augusto cōcessit. ¶Intra mensē: liuia postea q̄ nupsit augusto ante tris mēses exactos pepit drusum. apud gellium cap est qd significet intra Kal. ubi docet interdum intra calendas accipi non ante Kal. sed in calendis idest eo ipso die: quo calende sunt: interdū intra calendas dici sicut intra modum hoc est citra calendas & citra modum. & intra frequens est locutio: ut dicamus intra mensem p citra mensem. ¶Ex uictrico cesare augusto. τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. hoc est felicibus etiam trimestres filii: tanquam mirum non esset: si impatori fortunato natus esset filius trimestris: tum genitales mēses sint septimus nonus & decimus: sed hoc dicto latenter: uoluit significare augustum liuiam fecisse pregnantem ex consuetudine adulterii: ātequam eā duxisset uxorē. ¶Rhetici. relege quæ diximus in tiberio de bello rhetico. ¶Oceanum septētrionalē. hecateus oceanum septētrionalem appellat amalchium: quod nomen lingua scythica significat cōgelatum: a cimbris uocatur mare mortuum. ab germania incipit clarior fama eius appret: ubi efficit sinum qui codan⁹ uocatur refertus insulis. herodotus ait mare scyticum hoc est oceanum septētrionalem gelu stringi & concrescere: in quam culpam lapsus uideri potest iuuenalis illo uersu ultra sauromatas fugere hīc libet & glatialē oceanum. philosophi uero rerum naturalium trutinatores asserunt oē mare esse incongelabile.

Impatorē eē fortunæ est

Intra calendas.

Mare mortuū Mare cōgelabile

¶MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum serenissi. Venetiarum Principem Paraphraseos in Claudium parænesis quinta.

M. AN.

PAtrem Claudi Cæsaris fortuna credo. Ro. populi potiusq̄ hominum consilia Claudium ad imperii fastigium perduxit iucundissime princeps: nam tantum abest ut obscure in priuata fortuna præse tulerit qualis futurus esset imperator quod quum soror eius audisset fore ut quandoq; rerum potiturus esset: palam tam iniquam. ro. po. sortem sit detestata: & Antonia mater portentū hoīs eum appellare sit solita: nec absolutū a natura sed tantū incohatū: ac si quem socordie argueret stultiorē filio suo Claudio eē diceret. Augusti pterea ad Liuiam epistolæ haud obscure demōstrant nihil eo adolescēte amentius fuisse sed fatū ut dixi cui humana rōne occurri non pōt ita uenire uoluit ut populus ille oīum gentiū uictor unius uiri socordiæ tā turpiter seruiret q̄ oībus olim gentibus gloriose īperasset: magnū fortunæ ludibriū & quo res humanæ suæ fragilitatis ualeāt admoneri: sed ea clades nihil ad tuū principatū Dux inclytæ &.n. optimā administrationis formā a maioribus traditā non solum ad hūc diē incorruptā seruasti: sed uariis et clementiæ & æqtatis exēplis auxisti plurimū ut unde merito cōsecutus es: ut nemo sit q te in optimoq; principū numero apta predicatione nō cēsent reponendum sed iam qualem Claudius principem egerit: ex his quæ sequūtur cognosce ueterēq; alterii imperii fortunā tecū miserare. ¶Intra mensem tertiū: ab cos. quo augusto nupsit elegāter q intra dixit: refertur. n. & ad numerū & ad spacium ut intra. xx. dies. intra muros: infra ad dignitatē & locum ut infra philosophi officium, infra rectum. ¶Vitrico: Augusto. ¶Consuetudinē: quod ante cōciliatas nuptias liuiæ consuetudine teneret ad triumuir Antonius illi per epistolas idq; grecum carmen ic rto auctore illi exprobrauit. ¶τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία foelicitate agenb⁹ & filii trimestres. ¶Oce

arum septētrionalem: Germānicum ītelligas nam gallicum prius Cæsar dictator nauagirat. ¶ Sermōe latino: quod ipsum quoq; ad prodigium attinet. ¶ Aestiuis castris: ad hibernorū differentiā. ¶ Honorariū Cenotaphion honoris nō usus gratia excitatum. ¶ Sibi & posteris: ut Germanici cognomen ferrent.

fossas noui & īmēsi operis effecit: quæ nunc adhuc Drusinæ uocantur. Hostē etiam frequenter cæsum: ac penitus in intimas solitudines actū non prius destitit insequi: q̄ species barbaræ mulieris hūana amplior uictorē tēdere ultra, sermone latio ꝓhibuisset: Quas ob res ouādi ius: & triumphalia ornamēta ꝑcepit. Ac post ꝑturā cōfestiūito cōsulatu: atq; expeditione repetita supremum diē morbo obiit i æstiuis castris q̄ ex appellata sūscelerata: Corpus eius ꝑ municipiorū coloniarūq; primores suscipientibus obuiis scribarū decuriis ad urbē deuectū, sepultūq; ē ī martio campo. Cæterū exercitus honorariū ei tumulum excitauit: circa quē deinceps statuto die quot annis miles decurreret, galliarūq; ciuitates publice supplicarent. Preterea senatus iter alia cōplura marmoreum arcum cum tropheis uia appia decreuit: & germanici cognomen ipsi posterisq; eius. Fuisse autē credit nō minus

¶ PHI. ¶ Fossas effecit. sepe imperatores ad discutiēdū torporē militarē milites occupatos detinēt i fossa faciēda: aliisq; similib' hoc fecit drusus. olim corbulo quoq; iter mosā rhenūq; triū & .xx. miliū spacio fossā ꝑduxit ut ita miles ociū exuere. Drusinæ a noie drusi. fosse in germania effectæ sūt noiata drusinæ ¶ Hostē: germāos. multi āt populi germanorū a druso subactisūt: q missus in eā ꝓuītiā primos dōuit usipetes: ide bructeros supauit: spoliisq; quoq; macromanorū isignib' quēdā editū tumulū i trophei modū excoluit. ide ualidissimas natiōes cherusceos sueuos & sicābros pariter aggressus ē: qbus supatis ꝑ rheni ripā quīquagita āplius castella disposuit: ꝑterea hercyniā siluā in id tēpus inaccessā patefecit: ea deniq; i germania uirtute drusi pax ea trāqllitas facta ē: ut mutati hoīes: alia terra celū ipsū mitius molliusq; solito uideret. Spēs ¶ barbaræ mulieris: ipsā germaniam ītelligimus sub hitu muliebri barbarico apparuisse druso uictori: eūq; admonuisse uerbis latinis ut pote cognobiboribus: ne ultra se isectari uellet. ap lucanū effigies urbis ro. describis iulio cesari se offerentis rogātisq; ne ultra ꝑgrederet. ¶ Ouādi ius. sē ius ē drusi: ouationem pegisse & ꝑ triūpho pcepisse ornamēta triūphalia: q multis data sūt citra triūphū. ¶ Expeditōe repetita. cū redisset iterū ad germanicū bellū. ¶ Morbo obiit. liui' autumat drusum mortuum esse ex fractura equo super crus eius collapso periit autem iter salam fluuium & rhenū ut in dicat strabo libro septimo. ¶ Appellata scelerata. ad calamitatē infortuniūq; indicandum ē obitu drusi scelerata dicta sunt castra: sicut olim porta romæ scelerata est appellata: qua fabii egressi ad amnem cremeram ad unum omnes cesi sunt a ueientibus. & cāpus quoq; romæ sceleratus dictus prope portam collinam: quo uirgines uestales ob incestum uiuæ defodiebātur. Fuit & uicus romæ sceleratus dictus a tullia tarquinii superbi uxore: q ibi cum iaceret pater seruius tullius a genero occisus: iussit mulionem supra eū agere carpentū: quo uehebatur: auctores liuius uarro & festus pōpeius. ¶ Scribarum decuriis. ordinibus scriptuariorū. ita olim dicti sunt qui nunc scribe uocantur: quorū ordinem honestum appellat cicero: qui tamen ap græcos ut inquit emilius probus honoratiores fuerūt: quā apud romanos. Namq; apud illos ad id officium nemo admittebatur nisi honesto loco & fide & prudentia cognita: quod necesse est omnium consiliorum eum eē participem. greci scribam gramatea uocant: qua dictione usus est apuleius libro ultimo de asino aureo scribarum archigrammatea. hic ait plutharchus eumenem cardianum fuisse archigrāmatea alexandri magni. uulgo cancellarii uocantur. quam dictionem latinitate donauit flauius uopiscus scribēs a carino imperatore factū esse prefectū urbis unū ex cancellariis suis merturibus in horoscopo constitutus facit scribas. preterea scribæ regū: uel quibus dictandi cōmittitur officium nascentur habenter horoscopū in .xvii. parte libræ. In martio campo. In iulii cæsaris dictatoris tumulo conditum fuisse cadauer drusi docet liuius. ¶ Honorarium. tumulum honoris causa factū uocat honorariū. & hunc in germania factū fuisse intelligas non romæ: perinde ac cenotaphiū. est enim cenotaphium inane sepulchrum: quod iurisconsultus ex uirgilii auctoritate religiosum locum esse demonstrat. quando funus fit cadauere iam sepulto uocatur imaginariū ab imagine defuncti: quæ funebri pōpa perinde honoratur: ac si demortui corpus ꝑsens foret. Iulius capitolius ꝓdidit funus imaginariū factū fuisse pertinaci iperatori. Idē referens spartianus ait in seuero funus pertinacis imagini duxit eūq; inter diuos sacrauit. ¶ Miles. milites. singularis nūerus ꝓ pluratiuo. ¶ Decurreret. decursionē faceret more militari. liuius. in. xxxx. mos erat lustrationis sacro pacto decurrere exercitū & diuisas bifariā duas acier cōcurrere ad simulachrū pugnæ: talis decursio nūc significat a tranquillo instituta a militibus i honorē defuncti drusi i germania. uegetius i .ii. iter militares exercitationes memorat capi decursionē ad qui cū exeunt milites tubicine uocare opant': & rursū tubicine admonēte cessant. ¶ Supplicarēt: supplicatōes solēner tēplatim facerēt in honorē drusi. ¶ Marmoreū arcū. quales dicari solēt iperatorib' ob uictoriā ex hoste partam: quales duos romæ cōspeximus i quib' trophea fabrefacta uisunt. ¶ Germanici cognomen. L. florus i quarto druso quod nunq̄ alteri senatus cognomē ex prouicia dedit. traiano quoq; ut inquit plinius panegyrista rū germaniæ presideret germanici, nomen ex urbe missum fuit. Domitianum & ipsum germanici cognomentum usurpasse suo mox loco explicabitur.

Gesta germanici

Mors drusi

Scelerata porta

Cāpus scelerat'

Vicus scelerat'

Scriptuarii

Scribæ archigrāmateus

Cācellarii

Honorarius tumulus

Cenotaphium

Imaginarium funus

Decursio militaris

Cognomen germanici

¶ M.AN. ¶ Gloriosi: gloriæ cupidi. ¶ Opima spolia: quæ a Romulo primum mox a Cornelio cosso. no uissime a Marcello sunt relata.

gloriosi q̄ ciuilis animi. Nā ex hoste sup uictorias opima quo q̄ spolia captasse: sūmoq̄ sæpius discrimine duces germano rū tota acie insectatus: nec dissimulasse unq̄ pristinū se reip. statū qn̄doq̄ posset restituturū. Vñ existio nōnullos tra dere ausos suspectū eū augusto: reuocatūq̄ ex ꝓuicia & qa cūctaret̄ icterēptū ueneno. Quod eqdē magis ne prætermi terē rettuli: q̄ qa uerū aut uerisimile putē. Quū August⁹ tā tope & uiuū dilexerit ut cohæredē sp filiis istituerit: sic quō dā i senatu ꝓfessus ē: & defūctū ita ꝓ cōcione laudauit: ut de os precatus sic similes ei Cæsares suos facerēt: sibiq̄ tā hone stū quādoq̄ exitū darēt q̄ illi dedissent: nec cōtētus elogium tumulo, eius uersibus ꝯpositis a se exculpsisse: ēt uitæ memo riā prosa oratione cōposuit. Ex Antonia minore cōplures q̄ dē liberos tulit: uerū tres oīno reliq̄t: Germanicū: Liuillam: Claudiū.

De natiuitate Claudii & eius īfantia.

Claudius natus est Iulio Antonio Fabio Affricano cōsulibus calēdis Augusti lugduni eo ip̄o die quo primū āra ibi Augusto dedicata ē, appellatusq̄ tibe rius claudius drusus mox frē maiore ī Iuliā familiā adoptato Germanici cognomē assūpsit. īfās āt relict⁹ a p̄re: ac ꝑ oē fer pueritiæ atq̄ adolescētiæ tp̄s uariis & tenacib⁹ morbis cōfli ctatus ē, adeo ut aīo simul & corpore hebetato: ne ꝓgressa qdē ætate ulli publico priuatoq̄ muneri habilis existimare tur. Diu etiam atq̄ post tutelam receptam alieni arbitrii: &

¶ PHI. ¶ Gloriosi. generosos i primis animos extimulat glo ria instar stimuli & incentiui: de qua ait Flaccus. Tu sola ani mos mentemque peruris glo ria: a filio non minus uere q̄ gra phice gloria dicta est fax mētis honestæ: multi solam gloriā uir tutis ubertimū fructum eē exi stimant: cui⁹ cupiditate qui nō tāgūtur: is mihi saxeus uidetur & stolido fatuitatis stupore cō fectus. ¶ Ciuilis. ꝓditi ciuilita te. ¶ Opima spolia. de opimis spoliis quæ dux duci detrahe bat consecrabatq̄ in templo io uis feretrii superius diximus: & affatim scripsimus in quarto ꝓ pertii cōmentario & hoc referē dum ē ad animum gloriosum. ¶ Dissimulasse. hoc ad ciuilem drusi animū referendum est q̄a aperte declarabat se: si unq̄ posset restituturū rem publicam ī pri stinam libertatem: quæ tūc a cæ saribus oppressa tenebatur: qd specimen maximum ē in homi ne ciuilitatis. ¶ Ex ꝓuicia: ger mania. ¶ Cohæredē. ātiq̄ ꝓcu lones dixerūt coheredes ab eo quod partes patrimōii sumant. ¶ Defūctum laudauit Liuius scribit laudatum fuisse drusum a cæsare augusto uictrico & su premis eius funeribus plures honores exhibitos. cum autem funebres laudationes auctore quintiliano frequenter mandarentur magistratibus: non potuit maior magistratus contingere druso quam augustus omnium maximus. ¶ Cæsares suos filios quos caium & lucium domi adoptauerat: ut supra retulimus. ¶ Tā honestū exitū. hannibal apud silium optat sibi dari obitū tam honestum: quam datus est paulo emy lio cannēsi clade occumbenti sic. n. ait li. x. punicorū cū fata uocabūt. tale ꝑcor nobis salua chartagine letum. ¶ Elogiū. hic pro epitaphio accipimus elogiū: cū alibi pro omni testificatiōe dicatur nō minus uituperatio nis quā laudis: sicuti ante explicatius docuimus. ¶ Versibus cōpositis. plato li. xii. de legibus epitaphia qua tuor citū heroicis uersibus cōfici debere præscribit: quibus laudes defūncti cōprehendātur. Cicero quoq̄ platonicas leges emulatus idem tradit li. xi. de legibus. ¶ Ex antonia minore. hec ē illa antonia quā nunq̄ expuisse. pli. solinusq̄ notificat. ¶ Lugduni. gēitale solū claudii fuit lugdunū ciuitas galliæ notissima: qua lugdunēsem dici galliā ante dictū est. ¶ Ara ab augusto dicata. diximus supra ex auctoritate senece quēad modū lugdunū colonia fuit munacii planci: & olim tota incendio deflagrauit: ubi fuit tēplum ab uniuersis galliæ populis cōmuni īpensa extructū dicatūq̄ augusto cæsari: aderat & ara dignitatis eximiæ gentiū sexa ginta numero inscriptū habēs titulū: earūq̄ singularū singuæ statuæ erectæ, post hāc arā altera erat ara in gēs locata. ¶ Fratre maiore. germanico caligule patre. ¶ In iuliā familiam. quādo adoptatus fuit a tiberio qui & ipse ꝑ adoptionē insertus fuerat iuliæ gēti. ¶ Tenacib⁹. ī sāci⁹ e īcesūctib⁹. ¶ Hebetato. morb⁹ plerūq̄ ci est ut una cū corpe aīus hebetescat & deprauet̄, nā cū sit corpus aī organū sicut philosophi dixerūt nō pōt aīus suū satis offm̄ facē ī orgāo male coagmēto. ¶ Mūeri. offō. ¶ Post tu. ſce. postq̄ exemit se ꝑ etatē ex aliēa tutela. receptū q̄nq̄ significat liberatū & assertū ut illd marōiani medioq̄ ex hoste receptū: & illd fruges īceptas ¶ M.AN. ¶ Dissimulasse: celatum habuisse. ¶ Pristinum rei pu. statum: qualis ante Cæsarem dictatorem fuisset de qua re datas ab eo ad Tyberium litteras atq̄ augusto proditas alio Tranquillus loco significauit ¶ Suos Cæsares: quos in familia adoptasset. ¶ Germanicum: caligulæ patrem. ¶ Liuillam: hæc illa est de qua ægra Augustus sub ipsum uitæ exitum eos qui ex urbe uenerant rogasse dicitur: Claudium de cuius uita iam hinc perget auctor dicere. ¶ Lugdunum: unde comatæ galliæ pars nuncupata est. ¶ Ara augusto de dicata est: Strabo auctor est ad araris & Rhodani confluētem templum: ait ab uniuersis gallis communi de signatum impensa: ibiq̄ aram præcipuæ dignitatis titulo. lx. gentium īscriptam. ¶ Fratre maiore: germani.

Gloria stimulus

Particulones

Votū antiubalis de morte antonia nunq̄ expuisse

ara dicata a. lx. gētibus

Corpus aī organum

co. ¶ Adoptato: a Tyberio augusti iussu. ¶ Hebetato: imbecilliore facto. ¶ Progressa ætate: ætate iã adulta. ¶ Post tutelam receptũ: postq̃ sub tutore esse desiit.

sub pedagogo fuit: quẽ barbaꝝ & olim supiumẽtariũ ex industria sibi appositũ: ut se quibuscunq; de causis q̃ sæuissime coerceret ipse quodã libello cõqueriť. Ob hãc eãdẽ ualitudinẽ & gladiatorio munere: qđ simul cũ fratre memoriæ patris edebat palliolatus nouo more ꝑsedit: & togæ uirilis die circa mediã noctẽ sine solẽni officio lectica ĩ capitoliũ lat⁹ ẽ.

De opera eius circa liberales disciplinas.

Disciplinis tñ liberalib⁹ ab ætate prima nõ mediocrẽ operã dedit: ac sæpe expimẽta cuiusq; etiã publica uit; ueꝝ nec sic quidẽ qcq̃ dignitatis asseq; aut spem de se cõmodiorẽ ĩ posteꝝ faceř potuit. Mater Antonia ꝑortentũ eũ hoĩs dictitabat: nec absolutũ a natura sed tantum inchoatũ: ac si quẽ socordiæ argueret stultiorẽ aiebat filio suo Claudio. Auia augusta ꝑ despectissimo semper habuit: non affari nisi rarissime: non monere nisi acerbo & breui scripto

Receptum

¶ PHI. ¶ Sub pedagogo: đ pedagogis an uniuersũ hoc ꝑcepit quintilianus ut sint eruditi: aut se nõ esse eruditos sciant. hac tẽpestate. Nõ pauci pedagogi: de malis loquor: aut plagosi aut stupratores sunt discipuloꝝ. & cũ hoc hoium genus maxime ꝑiosũ sit ferula uice sceptri intumescunt atq; interi sentientes stulticiã suã ꝑdocent. talis fuit claudii pedagogus indoctus truculẽtus.

Pedagogi plagosi

¶ Superiumẽtariũ: eadẽ forma diciť iumẽtarius: qua armẽtari⁹ & significat eum q preest iumentis merito cõquerebať claudius sibi appositũ fuisse tanq̃ custodẽ rectoreq; eiũ: qui iumẽta regere cõsueuisset nõ aũt hoĩes: q barbariã doceret nõ elegantiã: q sæuitia uteretur non humanitate.

Supiumẽtari⁹

¶ Quibuscũq; de causis. etiã leuissimis cũ pena delicto maior esse nõ debeat. ¶ Ob eandẽ ualitudinẽ. qua affictabať aio corporeq; hebetato. ¶ Cũ fratre: germanico caligule patre. ¶ Memoriæ patris: ritu exẽploq; maiorũq; in funere patrũ gladiatoria spectacula edere solebant. ualerius lib. ii. dictoꝝ factorũq; memorabiliũ testis est gladiatoꝝ munus primum rome datum esse in foro boario appio claudio quinto fuluio cõsulibus: dederũt aũt marcus & decius filii bruti funebri memoria patris cineri honorando. ¶ Palliolatus: indutus palliolo. est aũt palliolũ genus uestis formata ꝑ diminutionẽ a pallio dictione: uideť q; magis muliebris esse quã uirilis. iuuenalis. dorida nullo cultã palliolo. Martialis hanc uolo quæ facilis q palliolata uocať. idẽ fuccida palliolo uelera quinq; petit. attamen iuriscõsultus titulo de auro & argento legato numerat palliola inter uestimẽta uirilia a palliolo aduerbiũ fit palliolatim. plautus palliolatim amictus sic incessi ludibundus. ¶ Nouo more: cũ id uestimẽti genus usurpari nõ soleat ab his: q president spectaculis. ¶ Togæ uirilis die: quo ꝑtogã uirilem induit: qui dies est tyrocinii: de quo supra diximus affatim. ¶ Sine solemni officio. sine põpa & magnificẽtia in talibus diebus usitata. ¶ Quicq̃ dignitatis. ꝑ experimẽta publicationẽq; liberaliũ disciplinarum: quæ ornamẽta & dignitatẽ maximã mortalibus idẽtidem cõciliare cõsueuerũt. scribit tacitus neminẽ priscis tẽpotibus magnam potẽtiã sine eloquentia consecutum: idem testis est ueteres romanos sibi ipsis persuasisse neminem sine eloquentia aut assequi posse in ciuitate aut tueri conspicuum & eminentẽ locũ: Claudius tñ adeo erat per ualitudinẽ hebes & socors ut nec qdem ꝑ eruditionẽ assequeretur ullam dignitatẽ: fortassis quia in imperatore: & in eo qui imperaturus est aliud queritur q̃ litteratura. ¶ Portentũ ut nõ tã portentosus uidereť q̃ ipsum portentum. ¶ Absolutum perfectũ: absoluere enim interdũ significat ꝑficere. hinc ille iocus est augusti cæsaris: qui cũ multu seuero cassio accusante absoluer tur: & architectus fori ipsius expectationẽ opis diu traheret: ita iocatus est: uellẽ & cassius meum forũ accusasset. ¶ Socordiæ argueret: stulticiæ accusaret. uetus est & latina locutio. plautus eccũ uideo: qui me miserã arguit stupri dedecoris: socordiã pro ignauia posuerunt. cato pro stulticia posuit: tanq̃ per cõpositionẽ sine corde significet. ¶ Stultiorẽ claudio: tãq̃ claudius exẽplum esset unici absolutæ cõsumatæq; stulticiæ. ¶ Augusta: liuia drusilla quæ augustæ cognomẽto decorata est post augusti matrimoniũ. ¶ De ꝑ despectissimo: uilissimo contentissimo despicatissimo.

Dignitas ex disciplinis

Absoluere

Socordia

¶ M. AN. ¶ Pedagogo: ductore custode moderatore. ¶ Barbarũ: & ideirco inhumanũ & itractabilẽ. ¶ Iumentarium: qui iumẽta egisset. ¶ Eandem ualitudinem: corporis & animi imbecillitatem. ¶ Palliolatus palliolo amictus ut parum mẽtis compos. erat. n. pallium nõ patrius sed peregrinus habitus. ¶ Nouo more: nouo exẽplo quum nemo antea tali habitu ludis prefedisset. ¶ Solẽni: legittimo & cõsueto: experimenta noua opuscula. ¶ Publicauit: in apertũ retturit edidit. ¶ Nec se qdẽ: q̃q̃ uariarũ disciplinarum præ se ferret cognitionẽ. ¶ Dignitatis: in re publica administrãda. ¶ Portentũ hominis: portẽtosum hominẽ. ¶ Socordiæ: ignauiæ. ¶ Auia augusta: liuia drusi mater. ¶ Audiuisset ex mathematico aliquo seu aruspice seu cõiectore. ¶ Detestata: aduersata. ¶ Auiculus maior: si qdẽ minor Antonia claudii mater: ex Antonio triumuiro & octauia Augusti sorore natæ ẽ: ergo Augustus maior auiculus quia maternæ auiæ frater. ¶ In utranq; partẽ: bonam. s. & malã. ¶ Cũ tyberio: filio tuo. ¶ Neptori tyberio: claudio nam tyberius claudius drusus ab initio nominatus est. ¶ Cõsentit uterq; nostrum. ambobus cõuenit. ¶ In illo: claudio ἀρτίοσ inter ὁλόκληρος totus perfectus. ¶ Articulos temporũ momẽta & oportunitates. Teren. uide ut in ipso articulo oppressit ἐλλαττῶσαι minui. ¶ Eum & sic enim legẽdum nõ eum etiam ut cæteri habent aliter. n. ordo nõ ꝑcedit βέβλαφθαι καὶ τὴν τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχῆς ἀρτιότητα

offensus est circa animi & corporis integritatem τα τοῖς τὰ σκώμματα καὶ ἐκμυκτηρίζειν εἰωθόσι: hæc cauillari & ridere consuetis. ¶ Estuabimus: soliciti & anxii erimus & præ pudore feremus.

aut per internūcios solita. Soror Liuilla quū audisset quādo/ q̄ ipⱥraturū:tā iniquā tā idignā sortē populi Romani palā & clare detestata ē. Nā & auūcul⁹ maior Augustus qd̄ deo utriq; ptē opiatus sit:quo certi⁹ cognoscat̄ capita ex i psi⁹ epistolis posuit.

Epistolæ augusti ad liuiam de testimonio claudii.

COllocutus sū cū Tiberio ut mādasti mea Liuia: qd̄ nepoti tuo Tiberio faciūdū eēt ludis martialib⁹. Cōsētit āt uterq; nr̄m semel nobis eē statuēdū qd̄ cōsiliū i illo sequamur. Nā si est ἄρτιος (ut ita dicam) ὁλόκληρος quid est quid dubitemus: qui per eosdem articulos & gradus pducendus sit:per quos frater eius perductus sit. Si autē ἠλαττῶσθαι sētimus eū etiā βεβλάφθαι καὶ εἰς τὴν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἀρτιότητα præbēda mate ria derīdēdi et illū: et nos & nō ē hoībus τὰ τοιαῦτα σκώπτειν καὶ μυκτηρίζειν εἰωθόσιν. Nā semper æstuabim⁹: si de sin/gulis articulis temporum deliberabimus μὴ προϋποκειμένου ἡμῖν posse arbitremur cum gerere honores nec ne: In p̄/sentia tamen qb⁹ de rebus cōsulis curare eū ludis martialib⁹ tricliniū sacerdotum nō displicet nobis: si ē passur⁹ se ab sil uani filio hoīe sibi affini admoueri ne qd̄ faciat: quod cōspi/ci & derideri possit: spectat̄ cū circa circēses ex puluinari nō placet nobis. Exposit⁹.n.ī pria fōte spectaculo⁊ conspicet̄.

¶ Aut per internūcios. tanq̄ fastidiret cum nepote stulto cōsociare sermonē. ¶ Audisset. a mathematicis. ¶ Tā indignā sortē. quod essent futuri sub imperio fatui & isipientis. ¶ Detestata: execrata. dolebat enim q̄ populus romanus futurus esset sub imperio principis tam fatui tamq̄ socordis detestatio apud iuriscōsultos significat denunciationē factā cū testatione. ¶ Auūculus maior. supra diximus auūculū maiorem siue magnū dici auiæ maternæ fratremq; qui ē in quarto affinitatis gradu ex transuerso: ut scribūt iurisconsulti. augustus auunculus maior erat claudii. cum frater esset octauiæ: ex qua nata erat antonia claudii mater. ¶ In utraq; partē. & laudationis & uituperatiōis. ¶ Capita. uulgo dicimus capitula. ¶ Collocutus sum. uerba sunt ex epistolis augusti. ad uxorem liuiam. ¶ Nepoti tuo tiberio. hūc claudiū significat q appellatus ē tiberius claudius drusus. ¶ Martialibus. in honorē martis ultoris: de quo dictū est in secundo. ¶ Vterq; nostrū: Ego & tiberius liuiæ filius. ¶ ἄρτιος

Detestatio auūcul⁹ maior

dicitur integer & ὁλόκληρος totus perfectus & integer. sensus est augusti si claudius ē integris sensibus & ualidus aīo & corpore nihil eē dubitādū: q̄n pducēdus sit ad gloriam hisdem gradibus: p quos germanicus frater fuerat pductus. ἠλαττῶσθαι dest minui & hebetari: siue ἠλαττῶσθαι hoc ē errare. ¶ βεβλάφθαι græca sunt uerba quorū ē ad uerbū īterpretatiōe: nocumēto affectū esse circa corporis & animæ ītegritatē. ¶ τοῖς τὰ τοιαῦτα σκώπτειν i. talia deridere & subsanare solitis. ¶ Estuabimus. agitabimur uexabimur anxietate & curis. oratius: estuat & uitæ discōuenit ordine toto: translatio sumpta a fluctibus maris estuantis. ¶ Articulis: momentis. ¶ μὴ προϋποκειμένου. i. ne subiacētē nobis. ¶ Cōsulis. cōsulis inquiris. ¶ Tricliniū sacerdotū. hoc pp salios dictū existimo: qui erāt sacerdotes dicati marti: & soliti celebratis ludis lautissimas cenas cōficere. unde auctore porphirione ē ī prouerbio saliares cenas dicere opiparas & copiosas. apuleius. saliares se cenasse cenas crederet. preterea cenæ pōtificum epulis exquisitissimis instructissime. macrobius pontificum cenam memorat: i qua triclinia lectis eburneis strata fuisse i quibus pontifices cubuerunt: & edulia esculētioria multifaria fuisse testatur. curare autem triclinium is dicitur qui post triclinio ut oia diligēter ī cena apparentur. græco uocabulo uocatur architriclinus & symposiarches. ¶ Admoneri. tanquam a rectore & magistro. ¶ Sibi affini. infra scribet tranquillus appium syllanum fuisse consocerum claudii. preterea fuit. M. syllanus nepos neptis diui augusti. ¶ Ex puluinari. tanquam ex loco religioso & nobiliori: de puluinari supra diximus non pauca. ¶ In prima fronte. ex hoc colligitur eum qui spectabat ludos ex puluinari: fuisse inter ceteros cōspicabilem: ut pote in primis ac honoratioribus spectaculis sedentem. Igitur cum in talibus locis non sint collocandi homines fatuitate alia ue qua monstrabiles: merito noluit augustus claudium ut pote fatuum atq; ridiculosum spectare ex loco conspicuo & eminentiori: ne esset causæ risus spectatoribus.

Saliares cenæ architriclinus symposiarches

¶ M. AN. ¶ Articulis temporum: quotiens aliquid erit agendum μὴ προϋποκειμένου ἡμῖν ipræsubiecti nobis. ¶ Posse arbitremur: totius consultationis ratio utrum quem talem haberent putandū esset: posse nec ne gerere honores. ¶ Cōsulis: petis a me cōsiliū. Ludis martialibus quos credo Augustus in dedicatione templi Martis ultoris celebrauit. ¶ Ab siluani filio: syllani potius legerim. nam & M. Syllani filia Claudilla dicta ē qd̄ nomē arguit syllanæ familiæ claudiæ & affinitatē. ¶ Puluinari qd̄ puluinar eēt diximus. ¶ In prima fronte: unde ab omnibus possit conspici. ¶ Latinarum: diebus latinis feriis. ¶ Cur non præficitur

urbi. sensus est si talis habendus est: ut sine maiore nostro rubore cũ fratre albam sacrorũ causa uenire possit nõ uideo qua ratione nõ etiã ciuitati eum pficere possimus: absentibus. n. magistratibus qui ciuitati per eos dies preesset creabat. Põponius iure consultus quotiens inquit rei pu. magistratus proficiscũtur unus relinqt qui ius diceret: q pfectus olim cõstituebat: postea latinaꝝ feriaꝝ cã itroductus ẽ: & quotannis obseruat.

In albanũ montẽ ire eũ non placet nobis: aut esse Romæ latiarũ diebus. Cur. n. nõ præficiẽ urbi si põt fratrẽ suũ sequi in montem. Habes nostras mea Liuia sñias: qbus placet semel de tota re aliqd cõstitui: ne semp inter spem & metum fluctuemus. Licebit autem si uoles. Antoniæ quoq nostræ des hanc partẽ epistolæ huius legendam: rursus alteris litteris Tiberiũ adolescẽtẽ: ego uero dum tu aberis quottidie inuitabo ad cœnam ne solus cœnet cũ suo Sulpitio & Athenodoro: qui uellem diligẽtius & minus μετέωρος deligeret sibi aliquem: cuius motũ & habitũ & icessum imitaretur misellus, ἀτυχεῖ ἐν τοῖς σπουδαίοις λίαν ubi non aberrauit eius animus satis apparet ἡ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγένεια. Item tertiis litteris Tiberium nepotem tuum placere mihi declamantem potuisse peream nisi mea Liuia admiror. Nam qui tam ἀσαφῶς loquatur: qui possit quum declamat σαφῶς dicere quæ dicenda sunt non uideo. Nec dubium est quid post hæc Augustus constituerit & reliquerit eũ nullo præter auguralis sacerdotii honore impartitum: ac ne hæredem quidẽ nisi inter tertios ac pene extraneos: ne parte sexta nuncuparet legatoq non amplius q̃ octingentorum sestertiorum prosecutus.

De honor cõsulatus eidem p Tiberiũ negato & secessu eĩ.

PHI. In albanũ mõtẽ: ubi in honorẽ iouis lacialis fiebat sacrũ & p latinas ferias oẽs latini populi carmẽ accipe soliti erant historia tradit in dionysio lani. Præficit urbi. q. d. põt pfectus urbis q dignitas amplissima est cõstitui: si idoneus ẽ ad celebrãdas latinas ferias albano mõte cũ fratre germanico. In mõtẽ. s. albanũ: ubi cõsules soliti erãt sacrũ facere ioui latiali: ex quo intelligimus augustũ hæc scripsisse eo tẽpore: quo cõsul erat germanicus claudii frater: q cũ eẽt facturus in mõte solẽne sacrũ in dictis latinis feriis: qrebat liuia ab augusto: an una mittẽdus eẽt claudius cũ germanico fratre cõsule. Inter spem & metũ. inter duas cõtrarias affectiões: est. n. spes opinatio boni futuri: metus uero egritudo futuri mali. tale est illud maronianũ spẽq metũq inter dubii. Fluctuemus: instar fluctuũ agitemur. iuxta illud magno curarũ fluctuat estu. Antoniæ matri. s. ipsius claudii. Tyberiũ adolescentẽ. claudium. s. tyberiũ appellatũ. Cũ suo sulpitio & athinodoro: hos inutiles & minus idoneos fuisse significat ad claudiũ excolẽdum & uirtutibus expoliẽdũ sed potius accõmodatos ad corrũpẽdũ: trahũtur a cõuersantibus mores ut inqt seneca: & ut auctor est Aristoteles: q iusto temperantiq se deuinxerit melior euadet. Si itaq exitũ nitis lõge a uitiorum exemplis recedendũ est. corruptor fraudulentus. circũscriptor: aleator: asotus: explodendi eliminandiq sunt: cum uel solo tactu & uisu nocituri sint. uiue cum catonibus uiue cum leliis: uersare cum probatis dege cum litteratis: quorum cõuersatio tibi futura est & ornamento & emolumento. nam sicut ille qui in sole ambulat coloratur: sic qui cõuiuit cum bonis colore bonitatis inspergitur carendum est non solum crimine turpitudinis sed etiam suspitione: quæ de nobis exoriri solet. cum inter malos uersamur: q̃q impoluti incorruptiue uerum ut ciprianus. nemo est satis tutus periculo proximus. Minus μετέωρος adest minus subleuatus minusq stolidus. nam græci meteoron sublimen uocant. inde meteora Aristotelis & Alberti magni: quæ corrupto uocabulo uulgus semidoctum appellat metaura. in his eni rebus sublimibus tractatur. ἀτυχεῖ. feliciter agit ualde nimis inter studiosos. ἡ τῆς ψυχῆς. satis cernit animi ipsius generositas. Tyberiũ. claudium. s. Peream: uerbum est impꝛatorium. ita oratius. peream male si non optimum erat. ἀσαφῶς. obscure & idocte. σαφῶς. apte & nitide. est autem sensus teũ qui in cotidiano sermone: q maxime perspicuus esse debet obscure loquat: nõ credibile est eundẽ apte loq posse in declamatiõe: q̃ suapte natura artificiosior est & subobscurior. Auguralis sacerdotii: de sacerdotio augurali & numero augurũ diximus supra ex auctoritate liuii quoꝝ numerus erat ipar. Impertitũ: decoratũ factũq participẽ. Inter tertios tertii heredis ita secũdis substituunt sicut secũdi primis: ut iã diximus. Extraneos: heredes: qui testatoris iuri nõ sunt subiecti: extranei appellantur. itaq liberi quoq nostri qui in potestate non sunt: heredes a nobis instituti: extranei heredes dicũtur: seruus quoq a domino institutus extraneorũ numero habet. scribunt iurisconsulti extraneis heredibus deliberandi potestatem esse de adeũda hereditate uel nõ adeũda. Parte sexta: sextante. Legato: inter legatarios augusti fuit claudius sed in legato haud quaq̃ opulẽto & opimo. M. AN. De tota re: de tota claudii uita & istitutiõe: Fluctuemus in motu & sollicitudine simus. Antoniæ quo. s. pñte claudii matri μετέωρος suspẽsus. Misellus claudius ἀτυχεῖ ἐν τοῖς σπουδαίοις λίαν felicitet ualde inter studiosos Alias ouno ista intellige ut ille ἡ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγένεια eius generositas. Tertiis litteris ad eandem liuiam. Tyberium: claudium subaudi ἀσαφῶς perplexe & obscure σαφῶς perspicue. Cõstituerit. q. d. illũ nullo maiore pdiũ honore relinqre. Inter ter

Spes
Metus

Saluberrimũ documentum

Meteora
Metaura

Extranei heredes

nos:qui fecundis hæredibus fustinebãtur:quippe quibus nulla pene spes erat hæreditatem aliquãdo' ade undi.¶ Parte sexta:solo sextante qui ex duodecim bonorũ partibus duas hẽt.¶ Patruus:drusi qui claudiũ genuit frater.¶ Legitimos honores:nõ imaginarios ut erat triumphalia dedisse ornamẽta:sed publica mu ner obeunda.¶ Id solum ad ea.s.quæ petebantur:munuscula se mittere ut puero & huic qui adhuc parũ saperet:rescripsit.¶ In saturnalia:ad saturnaliorum luxum.

Tiberius patruus petenti honores consularia ornamenta detulit;sed instantius legitimos flagitanti id solũ codicillis rescripsit quadraginta aureos in saturnalia & sigillaria misisset ei. Tunc demum abiecta spe dignitatis ad ocium cõcessit modo i hortis & suburbano:modo domo modo in cãpaniæ secessu delitescens:atq; ex contuhenio sordidissimorum hominum super ueterem segnitiæ notam ebrietatis & aleæ quoq; infamiam subiit.

De gratia & fauore eius apud homines.

Cum interim(q̃q̃ hoc mõ agẽti)nũq̃ aut officiũ hominũ:aut reuerẽtia publica dfuit. Eqster ordo his patronũ eũ pferẽdæ p se legatiõis elegit semel cũ

¶ PHI.¶ Tiberius.q princeps fuit post augustũ:frater Drusi & ita patruus claudii.¶ Legitimos.s.honores aliud ẽ cõsulatũ gerere alid ornamẽta cõsularia impetrare.cũ cõsulatus sit legitimus honos & magistratus.consularia uero ornamẽta:p idulgẽtiã principis ẽt illis dent:q nunq̃ ad cõsulatũ aspirauerũt:sicut isignia qstoria & ornamenta ptoria:decreta narciso & crispio fuisse legimus.¶ In saturnalia & sigillaria:ad celebrãdã saturnaliorũ & sigillarioꝝ festiuitatẽ:sciẽdũ est ãt sigillarioꝝ celebritatẽ adiectã eẽ saturnalibus:& ita in septẽ dies ppagatã fuisse letitiã saturnaliciã. cũ prius saturnalia q̃uq; tantũ dierum numero terminarentur. hinc Martialis saturnaliorũ dies mõ quinq; noiat mõ septẽ.sic.n.ait septẽ saturni ueniebat aũ dies.scribit Macrobius sigillaria lusum pbere teptãti adhuc infantiæ oscillis fictilibus.illis.n.diebus sigilla:hoc est parua simulachra fingebantur ac uenalia parabant':q homines pro suis capitibus offerre solebãt in sacellum ditis aræ saturni coherẽs.adeo saturnalib' talium commertiorum celebritas cepti septem occupat dies:qui erãt feriati.sicut autem saturnalibus cerei missitabantur.ita in sigillaribus sigilla:quæ arte fictili fingebant':totoq; hoc tempore alea impune exercebatur.& sicut saturnalicia munera appellarunt:quæ saturnalibus missitabantur.ita sigillaricia uocauerunt q̃ in sigillaribus mittebantur:spartianus.saturnalicia & sigillaricia frequenter amicis inopinantibus misit Hadrianus Imperator & ab his libenter accepit & alia inuicem dedit.sigillaria dicimus dies ipsos atq; festiuitatem ut saturnalia & ita in hoc loco accipitur.preterea sigillaria dici locum ipsum in quo sigilla fingebant & uenalia proponebantur testis est gellius:qui sic ait in qnto apud sigillaria forte i librariã ego & .L.paulus poeta nr memoriæ nr̃a doctissimus consideram' ob 'eruauim' mẽtionẽ fieri de sigillaribus apud iurisconsultos in hoc significatũ uidelicet pro loco in urbe roma.in quo non solum sigilla sed etiam uasa uenalia proponebãtur.sic.n.ait sceuola libro de legatis tertio.pater familias ita legauit. lances duas læues quas de sigillaribus mandari uolo is de sigillaribus læues quidem non emerat.lances ãt emptas habebat:q̃ friuola q̃ futulis quãridicula deus bone est Accursii interpretatio.qui sigillaria exponit pro genere uasorum.mox tanquam aliquid luculentius excogitasset ait esse genus uenditorum est ne hoc interpretari leges an inquinare.talia interpretamenta candidatos legum inficiunt haud dubie nou instituunt.quæ nescire melius est:cum sint dedocenda potius q̃ docenda:habet tñ hic egregius enarrator sectatores non paucos:adeo addictos: ut nefas esse existiment piaculumq; committi:si uel unguem latum ab ipsius interpretatione discesserint:tanq̃ unus & unicus sub omni celo sit iuris ciuilis illustrator:qui non tm̃ cutem sed sanguinẽ & medulla legũ possit eruere.pecunias ãt ut ad rẽ redeamus.in sigillaria dari solitas docet spartianus cũ de antonio caracallo scribẽs q̃ a parentibus gratia sigillariorum acceperat:ea uel clientibus uel magistris sponte donauit id munus sigillaricium dicebatur.Seneca libro primo epistolarum ego sum felicio:cui solebas sigillaricia afferre. mẽdosi codices habent sigillaria.flauius uopiscus.tradit aurelianum instituisse uxori & filiæ annuum sigillaricium.¶ Ex cõtubernio sordidissimorum:scribit hieronymus dominatum mores sæpe ex ancillaꝝ moribus iudicari:ita qui cum sordidis & aleatoribus uiuit inter sordidatos & aleones numerari solet:quærit aristoteles in problematis:cur qui iusto & temperanti & bono uiro se iunxerit melior in his bonis animi euadet:q uero cum sano traxerit moram nihilo fiet robustior:quia.s.bona corporis animo imitari non possumus:bona autem animi possumus:claudius igitur dum uersatur cum ebriosis & aleatoribus infamatus est.¶ Præter segnitiæ notam & suggillationem:tanquam & ipse ebrietati indulgeret & aleæ.¶ Bis patronum . ut patrociniũ susciperet ordinis eqstris in legatione perferẽda:tanq̃ idoneus esset:qui fieret orator impetrabilis.

¶ M.AN.¶ Et sigillaria : quæ saturnalibus dono mittebant' spartianus saturnalicia & sigillaricia frequenter amici inopinantibus misit dabatur autem in primis pueris quod idem auctor alibi demõstrat q̃ a parẽtibus sigillarioꝝ gratia acceperat id uel clientibus:uel magistris sponte donauit:erãt itaq; sigillaria puæ imagines fictilibus descriptæ a signis dicta.Mar.in apophoretis gloriatõ parui ñ ẽ obscura sigilli & rursus sum figulus sed tu moneo ne sperne sigillũ.¶ Modo domo:uisitarius domi.¶ Super ueterem notam : segnitiæ ignauiæ infamia.¶ Aleæ:lusus.¶ Patronũ:ut suam ad consules causam ageret.¶ Oppressum seianum gratularentur : sic Liuius ut uictoriam philippus ipsi populoque romano gratularetur.¶ Spectacu-

De sigillaribus pulchra

Sigilla

Sigillaricia

lis.inter spectandum. ¶ Aduenienti theatrum ingredienti.

deportandum romam corpus Augusti humeris suis a consulibus exposcerent. Iterum cum post oppressum Seianum apud eosdem gratularentur: quin & spectaculis aduenienti assurgere: & lacernas deponere solebant: senatus quoq; ut ad numerũ sodaliũ augustaliũ sorte ductorum extra ordinẽ adderetur censuit. Et mox ut domus ei: quam incendio amiserat: publica impensa restitueretur: dicẽdæq; inter consulares sententiæ ius esset. Quod decretum abolitum est excusante Tiberio imbecillitatẽ eius: ac dãnum liberalitate sua re sertus; pollicenteq; tamẽ moriens & i tertiis heredibus eũ ex parte tertia nũcupatũ legato etiam circa sestertium uicies psecutus; cõmendauit insuper exercitibus senatui; populoq; romano inter cæteras necessitudines nominatim.

De consulatibus eius & gestis per eum.

¶ PHI. ¶ Deportandi corpus Augusti. decuriões municipiorũ & coloniarũ a nolla bouillas usq; deportauerunt corpus augusti: a bouillis equester ordo suscepit urbiq; intulit atq; in uestibulo domus eius collocauit. claudius noie equestris ordinis hanc peregit legationẽ apud senatũ: ut. s. ordini equestri deportatio corporis augusti demandaretur. ¶ Iterum. s. patronũ claudiũ elegit ordo eqster. ¶ Apud eosdem. s. senatores. latine & eleganter dicimus tibi gratulor uictoriam. plautus in captiuis: ubi quisq; uident eunt obuiam gratulanturq; eam rem. ¶ Solebat. sensus est equester ordo in honorem Claudii solitus erat lacernas deponere in spectaculis: ut togati non lacernati una cum ipso Claudio spectarent. depositio. n. lacernatum signum erat uenerationis cum id uestimenti genus in spectaculis usurparetur: de quo supra copiose diximus. præterea in augusto explicatum est quemadmodũ princeps noluit quẽpiam nisi positis lacernis togatũ cõsistere in circensibus spectaculis.

Sodales augustales

¶ Sodalium augustaliũ. Tiberius Cæsar Iuliæ gẽti sacrauit sacerdotes. q dicti sunt sodales augustales: sicut olim tale sacerdotium Romulus tatio regi sacrauerat. auctor cor. tacitus libro. xviii. præterea legimus imperatoribus defunctis sacratos fuisse sacerdotes: qui sodales cognominati sunt a noie illius cui dicabãtur. hinc ait Iulius Capitolinus antonino pio sacratos fuisse sodales cognominatos antoninos: idem sodales antonianos Marco Antonio imperatori datos fuisse tradit. spartianus quoq; prodidit flaminem & sodales heluianos sacratos fuisse heluio pertinaci. infra dicet trãquillus galbam inter sodales augustales fuisse cooptatũ

Sodales unde. Sodalitates Sodalitia

sodales autem generali uocabulo ab eo dicti quod una sederent & eẽnt hoc est epularentur: uel q ut interpretatur augustinus nuncupant simul edales eo qd simul edant: hinc sodalitates institutæ: quas Cato senior apud Ciceronem se iuuene ceptas esse testatur. Caius iurisconsultus titulo de collegiis ait sodales esse qui eiusdem collegii sint: qui multũ simul habitantes sunt. mandatis principalibus præcipitur. psidibus prouinciarum. ne patiantur esse sodalicia: tanquam collegia sint illicita. ¶ Sorte ductorũ. sensus est cũ per sortitionem sodales augustales eligerentur uoluit senatus: ut claudius honoris causa extraordinarius legitimo numero adiungeretur. ¶ Publica impensa: memoriæ proditum est a scriptoribus luculentis honorẽ hunc q̃ paucissimis contigisse. ut impensa illis publica domus exedificaret. Nam Valerio maximo Inter alios honores domus publice fuit edificata in palatio. præterea Ciceroni domum pecunia publica edificatam fuisse

Quibus domus publice edificata

testatur asconius: & ipsemet Cicero sæpe gloriatus est. ¶ Inter consulares: in senatu Romano in dicẽda sententia primi rogabantur consulares: uel inter primos. uñ ait gellius obseruatum fuisse. ne quis queq̃ ex alio quam ex consulari loco sententiã primum rogaret: cũ id extra ordinem fieret: Claudio id honoris concessũ est ut sententiã in senatu dicere posset inter cõsulares: hoc est eos qui iam fuerant consules: quis ipse nondũ ad consulatum peruenisset. ¶ Decretũ. de restituẽdã. s. domo Claudii publico sumptu: & de dicẽda inter cõsulares sñia. ¶ Imbecillitatem. hoc ad sñiam dicenda referẽdum est. ¶ Damnũ resarturũ. hoc ad domũ incẽdio assumptam referendũ. resarsurum aũt dixit quasi compẽsaturũ. ¶ In tertiis heredibus. quemadmodum

Tertii heredes Legatarius Nominatim

secundi heredes dñt instituto heredi substitui: ita secundis heredibus tertii heredes substituunt: & ut aiũt iurisconsulti põt quis in testamento suo plures facere gradus heredum: ut puta. si ille heres non erit ille heres esto: & deinceps in quantum uelit testator substituere potest. ¶ Ex parte tertia. ex triẽte. ¶ Legato. unde legatarius dictus qui legata consequitur. ¶ Cæteras necessitudines. necessarios & cognatos. ¶ Nominatim. nuncupatim: uerbum est iurisconsultorum. nãq; libro. xxviii. digestorum titulo de liberis & posthumis sic inquit ulpianus: quid sit nominatim exheredari uideamus. nomen & prenomen & cognomen eius dicẽdum est. an sufficit unum ex his? & constat sufficere.

¶ M. AN. ¶ Lacernas deponerent: aut qua transiturus esset sufternerent: aut certe ut nunc apto capite superiorem aliquẽ officii gratia excipimus ita illi positis lacernis: sed neutrum qd sciam legere est. Quidã lucernas legunt sed quid sibi uelint non uideo. ¶ Sodalium augustalium. s. flamines sodales & tẽpla suntæ sarũ quibusdam post mortẽ decreta: capitolinus unde inquit ei tẽplum constructum dati sacerdotes Antonini & sodales & flamines & oĩa quæ de sacratis decreuit antiquitas. ¶ Damnum: cladem illam parum sanæ mentis concussiq; morbo corporis aut certe ignominiã qd auctor eius decreti abolendi fuisset. ¶ Resarturũ: suppleturũ. ¶ Necessitudines. necessarios. ¶ Nominatim claudii noi expresso. ¶ Secũdã existimationẽ benignitatis & clementiæ opinionem. ¶ Oĩbus lenociniis: blãdimentis. ¶ Colligẽte: capiẽte. ¶ Au

ſpicatus:rite occepit. ¶ Ad dexteramq̃ qđ adhuc auſpicatius fuit. ¶ Partim patruo:mõ imperatoris patruum mõ germanici fratrẽ appellando. ¶ Cõtumeliis:iniuriis. ¶ Recipiebat̃:a cõuiuarum aliquo loco cedebat̃

Sub Caio demũ fratris filio ſecundã exiſtimationẽ circa initia ĩperii oĩbus lenociniis colligẽte:ho no res auſpicatus:cõſulatũ geſſit una p duos menſes: euenitq; ut primitus igredieñti cũ faſcibus foꝝ pteruolãs aq la dexteriore humero cõſideret. Sortitus ẽ & de altero con ſulatu in quartũ annũ:pſeditq; nõnunq̃ ſpectaculis in Cai ui cem:acclamante populo feliciter partim patruo imperato ris:partim Germanici fratri.

De cõtumeliis eidẽ p ludum illatis.

Nec eo minus cõtumeliis obnoxius uixit. Nam & ſi paulo ſerius ad pdictã cœne horam occurriſſet nõ niſi ægræ & circuito demũ triclinio recipiebat̃. Et quotiens poſt cibũ addormiſceret (qđ ei fere accidebat) ole ae ac palmulaꝝ oſſibus inceſſebat̃:interdũ ferula flagro uel ut p ludũ excitabat̃ capis:ſolebãt & manibus ſtertentis ſocci iduci ut repẽte expgefactus faciẽ ſibi cõfricaret.

De diſcriminibus quæ paſſus eſt.

Sed ne diſcriminibus qdẽ caruit primũ in ipſo cõſu latu:quod Neronis & Druſi fratrũ Cæſaris ſtatuas

¶ PHI. ¶ Sub Caio. Caligula. ¶ Secundã exiſtimationẽ. ſiue tabile & plenũ bẽignitatis nomẽ. ¶ Lenociniis. blãdicis & illecta mẽtis. ¶ Colligẽte:aucupãte. ¶ Honores auſpicatus. magi ſtratus incipiens. ¶ Vna cũ Caligula Cæſare. ¶ Ingredienti cũ faſcibus. i Iulio Cæſare denarra nimus quẽadmodũ faſceſ primi menſis cõſul ſumebat ille prior q erat maior natu pluriſq; libe ros quam collega hẽbat:agiẽ ob ætatem faſces ſumẽdi Claudio poteſtas facta ẽ a Caio Cæſare. ¶ Aquila. ſcribit ſeneca libro ſe cũdo qſtionũ naturalium aqlæ hunc honorẽ datũ fuiſſe:ut ma gnaꝝ rerũ faceret auſpicia & ut auctor eſt ſeruius minora augu ria maioribus cedũt nec ullarũ ſunt uiriũ licet priora ſint:hic au guria cornicis & columbaꝝ ſup ueniẽte aquila abolent̃:ſicut q̃ qđ aquilæ portẽderũt iteruẽtus fulminis tollit. ¶ Dexteriore. non oẽs aues ab eadẽ parte ratũ

Aquilæ honos

faciũt auſpiciũ:ſed ſicut ſiniſtra cornix & picus faciũt ratũ ſic a dextera coruus & aquila. hic illud plautinũ ex
ſiniſtra picus & cornix eſt ab leua:coruos porro ab dextra cõſuadent. apud liuiũ & dionyſiũ legimus quẽ admodũ aquila auſpiciũ fecit regni tarquinio priſco romam cõmigranti. ¶ In quartũ annũ. hoc ẽ ut poſt primũ conſulatũ quarto demũ anno iniret ſecundũ. ¶ Præſedit. ueluti propoſitus & agonitheta. ¶ Partim patruo. hæ duæ populares acclamationes felicitatẽ portendebant claudio quibus modo patruus impera toris Caligulæ acclamabat̃ mõ germanici frater. ¶ Obnoxius. ſubiectus. ¶ Egre. difficulter. ¶ Triclinio lecto diſcubitorio. ¶ Recipiebatur. a cõuictoribus & diſcũbentibus. ¶ Inceſſebatur. percutiebatur impete batur. hac tẽpeſtate pueri oſſiculis ceraſorũ:quæ digitis exprimũt inceſſere hoĩes ludibrii cã conſueuerunt: ſcribit porphirio oratianus interpres ſolere amantes duobus primis digitis cõpreſſare pomoꝝ ſemina eaq; iactere in camerã ueluti auguriũ:ut ſi camerã contigerint ſperare poſſint ad effectũ pduci qđ aĩo concepe rũt. ¶ Poſt cibũ obdormiſceret. ſcribit ariſtoteles ſomnũ a cerebro pficiſci:q maxime cibũ ſubſeq conſueuit. ut ait lucretius in.iiii. deinde cibũ ſequit̃ ſomnus:q q̃ facit A et. hæc eadẽ cibꝰ in uenas dũ didit̃ oĩs:efficit: & multo ſopor ille grauiſſimus extat:quem fat̃ aut laſſus captas. Claudius obdormiſcẽs in menſa ludibrii & cõtẽptionis inceſſebat̃ oſſiculis oliuaꝝ:q ſunt orbiculata:q̃ a columela ſanſæ noiantur ſic ſcribẽte in. xii. & cũ eſt oliua in ſanſam redacta tũc ſal coctus tritusq; manu pmiſcet̃ cũ cæteris aridis condimentis:oſſa uero palmarũ ſiue dactyloꝝ ſunt oblonga. plinius lignũ appellat:ideq; in plenſq; ait eẽ umbicilatũ:quod ẽ ſe men ipſarum palmarum:& ut utar ipſius plinii uerbis:palmarũ aliis breuius lignum in pomo:aliis longius hic mollius:illis durius:quibuſdam oſſeum limatumq; d eute contra faſcinãtes religione politum: aliđ plu ribus ueſtitum:paucioribus ue tunicis. aliud craſſioribus tenuioribus ue. ¶ A capreis. quidam exponunt capreas pro meretricibus quod ſentire ridiculũ eſt:alii capreas accipiunt pro inſula de qua dictum eſt in ti berio:tanq̃ illic & non Romæ tales contumeliæ in claudium perpetrarent̃:uetuſtus & pinde emendatus co dex habet a tropeis:quæ lectio mihi in primis placet:ut ſit ſenſus claudium obdormiſcentem in conuiuio i ceſſi ſolitum oſſibus olearum nonnunq̃ ferula cedi & ita ueluti per iocum excitari a ſomno p conuiuas:qui ſtatim ſe cõuertebãt ne ab ipſo claudio deprehẽderent̃ auctores contumeliarũ:ſicut hodie quoq; ſæpe fie ri ſolet:ut q alterũ uellicat infeſtatq; in cõuiuio ſe ipſum auertat diſſimulamenti cauſa. tales aũt dictiõe græ ce tropei uocantur:quaſi uerſarii. τρόπος enim græce ſignificat uerto:& τὸ ῥόπαιν uerſionẽ. inde & tropei uẽti uocant̃ cũ e mari redeunt:quoꝝ meminit plinius in ſecũdo & Ariſtoteles in problematis. interpres ari ſtotelicus tropeos interpretatus eſt uerſarios. ¶ Socci induci. calciamentũ indui. ¶ Confricaret. manibus calciamento loco inductis. ¶ Fratrum Cæſaris. ſ. caligulæ ſuperius enarratum eſt quemadmodum nero & druſus fratres Caligulæ a Tiberio perempti fuerunt.

Picus & cornix aleua

Sanſæ oſſicula oliuarum

Oſſa palmarũ lignum

Tropei qui

Tropei uenti

¶ M.AN. ¶ Obdormiſceret:dormire inciperet. ¶ Fere:ſemper oſſibus digitoꝝ compreſſu excuſſis per contemptum petebatur. ¶ A capreis:impudicis & proſtitutis ſic ſupra hircum uetulum capreis natura ligu re. ¶ Socci:ſocci calciamenti genus qui & clauis ſuffixi clauati dicebantur.

¶PHI. ¶Segnius locandas. statuæ ponendæ summatibus locabantur: quod cum segnius factum esset a claudio consule in statuas fratrum Caligulæ imperatoris parum abfuit quin a consulatu submoueretur. ¶Deferente. insimulante accusante in primis apud caligulam. qui ut auctor est iosephus libro undeuigesimo antiquitatum. studebat claudium interficere & cum honestas occasiones exquirere non posset subornauit calistum libertum ad calumnias in claudium struendas. sed eum diuinitas a caii uesania liberauit. ¶Lepidi & getuli ci. qui in Caium Caligulam coniurauerant & in pluribus coniurationibus in Caium Cæsarem conspiratum fuit sed una & altera detectæ fuerunt.

segnius locandas ponendasque curasset, pene honore summotus est. Deinde extraneo, uel etiam domesticorum aliquo deferente assidue uarieque inquietatus. Quum uero detecta esset Lepidi & Getulici coniuratio: missus in germaniam inter legatos ad gratulandum etiam uitæ periculum adiit. Indignante ac fremente Caio patruum potissimum ad se missum quasi ad puerum regendum: adeo ut non defuerint qui traderent præcipitatum quoque in flumen sicut uestitus aduenerat: Atque ex eo nunquam non in senatu nouissimus consularium sententiam dixit: ignominiæ causa post omnes interrogatus. Etiam cognitio falsi testamenti recepta est in quo & ipse signauerat. Postremo etiam sestertium octogies pro introitu noui sacerdotii coactus impendere ad eas rei familiaris angustias decidit: ut quum obligatam ærario fidem liberare non posset, in uacuum lege prædiatoria uenalis pependerit sub edicto præfectorum.

¶In germaniam. ubi erat Caligula qui expeditionem susceperat aduersus batauos: & egressus fuerunt strenue nihil fecerat ut ait eutropius. ¶Ad gratulandum: ut gratularetur Caio rei pu. nomine ob detectam coniurationem. interdum gratulari est gratias agere: in quo significatu est illud scipionis admodum scitum censeo relinquamus nebulonem hunc eamusque nunc protinus ioui optimo maximo gratulatum. ¶Fremente Caio. liuius de annibale ait. frendens fremens gemensque ac uix lachrymis temperans: dicitur legatorum uerba audisse. ¶Patruum claudium. ¶Nunquam non: semper. ¶Nouissimus consularium ultimus fuit: semper claudius in dicenda sententia fuit eos qui sicut ipse consulatum gesserat. ¶Interrogatus. sententiam: nam qui ultimo loco sententiam in senatu rogari solet. magis ignominiæ causa quam dignitatis rogari uidetur. ¶Et ipse signauerat. septem signatores testamento signando adhibendos esse docent iurisconsulti: si quis uero falso testamentum signasset legis corneliæ pena tenebatur hinc illud satyrici. signator falso.

Gratulari

lex prædiatoria

Prædiatores

¶Pro introitu noui sacerdotii. sodalium. s. augustalium cui sacerdotio extra ordinem additus est ex decreto senatus. ¶Lege prædiatoria. qua s. prædia tam rustica quam urbana uenum subiiciuntur: a prediis n. prediatoria lex nuncupata: unde & prediatores dicti consulti periti quiuris ad prædia pertinentis: scribunt Valerius libro. viii. & Cicero in oratione pro. Cor. balbo sceuolam cum de iure prædiatorio consuleret solitum esse consultores suos reiicere ad furium & caselium prediatores: cum assiduus usus uni rei additus & ingenium & artem sæpe superet. ¶In uacuum uenalis. ea res quæ uenditioni subiicitur. cuius emptor non inuenitur: dicitur pendere uenalis in uacuum. & ita claudius in uacuum hoc est non reperto emptore pependit uenalis sub edicto præfectorum ærarii. cui debebat: non at pependit in uacuum quia nullus emere uolebat bona quæ soluendo non erant. talis n. erat claudius: qualis lyco plautinus argentarius qui ait si reddo quibus debeo plus alieni est. ¶Præfectorum. s. ærarii. olim quæstores urbani præfecturam ærarii administrabant quam augustus ad prætorios uiros prætores ue traduxit. ¶Eo desiderante. s. Caligula: qui cum esset intra regalia receptum dimisit iter deflectens ad locum angustum ubi inspecturus erat pueros arti scenicæ præparatos. ¶Dieta. dieta significat cenationem siue locum in domo: in quo bitamus a dieta dietarii dicti ministri dietæ deseruientes quorum meminit ulpianus titulo de fundo instructo: apud eosdem iurisconsultos titulo de extraordinariis criminibus legimus dietarios appellari eos: qui in aliena cenacula se dirigunt furandi animo: quos plusquam fures puniendos esse docet ulpianus. corrigenda est obiter mendosa dictio apud eosdem iurisconsultos titulo de effractoribus: ubi sic scriptum est. similimodo & saccularii & detrectarii erunt puniendi tu pro detrectarii emenda dietarii: accipeque pro hisque in dietis furantur. de quibus ait papinius in ii. siluarum: una tamen cunctis procul eminet una dietis: dicitur dieta uerbo græco Δίαιτα quod significat uiuo & uersor: an his enim cenaculis uiuimus & uersamur: unde et dieta nominatur uictus & medicinæ pars dietetica nuncupata: quæ uictu medetur: est enim medicina in tris partes diducta: in dieteticam quæ uictu in pharmaceuticam quæ medicamentis: in chirurgicam quæ manu morbos curat. de dieta sic scribit sceuola iurisconsultus libro tertio de legatis liberto meo ex domo mea quam libertis meis dedi dietam in qua habitaui item cellarium iunctum eidem dietæ ab herede meo ei concedi uolo. dietam sidonius interpretatur uidetur cenaculum esse cum ait in epistolis: ex triclinio fit in dietam siue cenaculum transitus. leges apud plinium sæpe zetam & zeteculam nominarique dietæ & dieticulæ elegantius diceretur: quod si codices plinianos sine mendis haberemus talis opinor lectio facile appareret. est n. quædam cognatio inter. D. & Z. ut odor ozo pro medetius mezetius: fortassis ita dieta & zieta fieri potuit: quam mox per contractionem zeta dicta est.

Dieta

Dietarii

Correcta dictio iurisconsultorum

Dietetica medicina

Diuisio medicinæ

Medetius

Mezetius

¶M. AN. ¶Locandas. opificibus decernendas. ¶Ponendas: publico loco erigendas. ¶Deferente: accusante falsis criminibus in eum apud caligulam grassante. iosephus: Pollucem seruum ait caligula annuente falsis ac capitalibus criminationibus claudium incessere aliquandiu perseuerasse. ¶Gratulandum publice ei nomine gratularetur. ¶Ad puerum: ad se uelut puerum. ¶Recepta: ut cognosceretur. ¶Signauerat ex signatoribus unus fuerat, pro introitu noui sacerdotii quum augurale sacerdotium adiisset. ¶In uacuum lege prædiatoria: sic Cic. pro Cornelio

& enim si. Qu. Scæuola ille augur quum de iure prediatorio consuleret homo iuris peritissimus consulto/res suos nonnunq̄ ad furiū & cassellum prædiatores reiiciebat: hæc Cicero: quesiui ego a iurisciæ peritissi/mo quodā qd esset prediatoria lege in uacuū pēdere qd tranqllus presse admodum & obscure posuisset: tū ille Veterem ait aberatoꝝ ignominiā tangit siquidē iurecōsultus in digestis demōstrat eos q nō essent sol/uēdo sublimiore loco altero tm̄ pede & manibus subnixos pēdere solitos per qd argueret nihil prædiorū aut fortunaꝝ superesse illis amplius: ne soli quidē tm̄ ut in eo plātis cōsistere possent sed ego postea digesto rū uolumina scrutatus locū non repio si lectionis insolētia nō me fefellit. ¶ Venalis alioqn uenalis. q. d. nisi ea ignominia debitoris nomen declinasset ab ærarii pfectis uenisset ut ærario i lud octoges sextertium recuperaret. ¶ Pepēderunt: sic alibi reos q ante qnquennū pximum apud ærarium pependissent.

De initio imperii Claudii.

PEr hæc ac talia maxima ætatis pte trāsacta qnquagesimo anno iperiū cepit: q̄tūuis mirabili casu. Exclusus inter cæteros ab insidiatoribus Cai: quū q̄si secretū eo desiderāte turbā sūmoueret: dietā cui nomē ē Hermeū recessērat. Neq; multo post rumore cædis exterritus: præposita ad solariū pximū iterq; prætenta foribus uela se abdidit: latētē discurrēs forte gregarius miles aī aduersis pedibus e studio sciscitādi qsnā eēt agnouit: extractūq; & præ metu ad genua sibi accidētē: ipatorē salutauit. hic ad alios cōmilitōes fluctuātes nec qcq̄ adhuc fremētes pduxit: ab his lecticæ ipositus: &

¶ PHI. ¶ Hermeum: solitierāt ueteres indere noīa cenationibus: & cubiculis a noībus deoꝝ sicut lucullus triclinnū hēbat nomine apollinē in quo lautiores cenas parare solebat: uñ illud celeberrimū ē cenabat in apolline sic & hermeū ab herme. i. mercurio dictū existimamus. Alexander Romanus Imperator fecit i palatio dietas noīe mámeas in honorem matris māmeæ: quas uulgus imperitū postea ad mámam uocitauit. hac ēt tempestate in edibus principum sunt cubicula uarii nois: ut aliud psitaci aliud pauonum: aliud columbarum: a nominibus quoq; diuorū noiamus cubicula & cenationes. ut apostoli petri: ut pauli. & consimiter. ¶ Ad solarium. latini solaria uocant plana tecta quæ alio noie meniana nuncupantur. q̄ græci dicūt domata ut supra docuimus ex interpretatione hieronimi alias solarium accipitur pro horologio: preterea solariū appellant iurisconsulti titulo ne quid in publico fiat: uectigal: quod pro solo penditur & ex eo solariū dictū. hic accipitur solarium pro meniano: sicut in secūdo regum ubi scriptum est: qd dauid deambulās in solario domus regiæ uidit bersaben se lauantē ex aduerso super solariū suū. ¶ Se abdidit: iosephus libro. xix. Claudius egrediebatur de theatro Caio mortuo & domo Cæsaris nece turbata in angusto pro sua salute consistens: & in quodā loco artissimo deueniens se celabat: qui nequaq̄ de sua salute securus stabat: i quo dam loco super paucos gradus obscuritate celatus. indē sextus Aurelius ait claudiū deformi latebra latentē fuisse abreptum a militibus. ¶ Prætēta foribus uela. aulea significat quæ i domibus principum ante hostia pretendi solent. Lampridius Alexandrū Romanum Imperatorem ea fuisse humanitate preditum scribit: ut salutaretur quasi unus de senatoribus patente uelo admissionalibus remotis. hæc peculiariter uocantur cubicularia uela: utpote cubiculorum usui accōmodata. idem Lampridius de heliogabalo sic refert. subito militum strepitu exterritus in angulum se condit: obiectuq; ueli cubicularis: quod in introitu erat cubiculi se texit. ¶ Gregarius. ultior Cicero ait etiā gregarii milites faciunt inuiti ut coronam dent ciuicā: & se ab aliquo seruatos esse fateantur: hic autem miles de quo loquitur suetonius: proprio nomine ut inquit iosephus gratus nūcupabatur: qui uidens Claudium: nec perfecte pre obscuritate cognoscens proxime uenit: eūq; apprehendens agnouit: seq; sequentibus dixit: iste germanicus est: eum constituamus imperatorem. ¶ Ad genua sibi accedentē. Claudius metuens ne pp caium ipse moreret parcendū sibi esse poscebat: tunc gratus subridēs dexterā ei porrexit: & noli inqt de tua salute pusillanimis eē: cū te magis oporteat magnanimū de impio cogitare: qd dii auferētes caio mūdoq; prospicientes: tuæ cōcessere uirtuti. perge & maiorum tuoꝝ recipe soliū: ad genua ideo dixit: quia misericordiæ sūt cōsecrata & claudius p metu supplicabat militi gregario: relege q̄ a nobis explicata sunt de genuū adoratiōe in supioribus. ¶ Cōmilitōes fluctuātes. milites obitu caligulæ pturbati cedem fecerūt: mox a cede abstinētes facere cōciliū de impatore creādo. q decreuerūt claudiū impatorē facere utpote defūcti caligulæ patruū & oīum senatoria dignitate pcipuū uirtute cōsultū & militari disciplina piter eruditū hūc itaq; deliberauerūt in medio statuētes imparorem facere eūq; solēnitatibus honorare: fremebāt āt milites ex nece caligulæ q̄ ille illis clarissimus fuerat: ppterea q pecuniaꝝ muneribus eos sibi cōciliauerat. ¶ Vicissim succollantibus. p uices humeris subleuātibus portantibusq;: succollare. n. significat in collū tollere & ita baiulare. uarro libro. iii. de re rustica apes inquit regem suum sequūtur quocunq; it: & fessum subleuant: & si nequit uolare succollant. Plinius idem memorans ait fessum humeris subleuant ualidius fatigatū ex toto portant: hinc ab eodem tranquillo succollatus otho imperator dictus est hoc est collo humeroq; baiulantium subleuatus. scribit iosephus claudium supportatum fuisse nequaq̄ ualentem pedibus ambulare. propter timorē. s. gaudiumq; dictorum.

¶ M. A N. ¶ Insidiatoribus his q in Caiū conspirabant iosephus auctor est claudiū & minutianū præcessisse non nihil Caiū ex spectaculo exeuntem: sed cū ille in concauū locū ubi occisus est quasi in balneū iturus repente deflexisset factum esse ut ille a sequentium multitudine sit ab eo exclusus. ¶ Eo desiderante: caligula

Dietæ māmeæ

Salaria
Salariū uectigal

Succula re quid

in diætam cœnaculum in quo æstate cœnatur ad umbrā:hieme ad solē qđ & cœnatio dicit̄ qua:muis a græco quidā id nomen deducat: Varro ita appellatā existimat qđ in ea die edatur:in hortis dieta fere ædificari solebat: hinc & diætarii dicti qui furandi gratia in aliena se ingererent cœnacula.est & diæta unius diei cibus. ¶ Hermæū: Græci ἑρμαῖον refugium thessaurū uocāt. ¶ Ad solariū horologium nūc i quo horæ umbrarum aspectu notabāt: Plinius princeps romāis solariū horologiū statuisse ante.xii.annos q̄ cum pyrrho bellatū est ad ædem qrini.L.Papyrius cursor:ad proximū igit̄ solarium quod proximo erat loco:nisi solarium accipias simpliciter pro eminentiore loco.nā iosephus de eius latebra ita refert stabat inqt in quodā loco super paucos gradus obscuritate celatos. ¶ Foribus: solarii. ¶ Genua accedentē: genua misericordiæ ueteres consecrarunt: iccirco suppliciter præcaturi ad illa obuoluti iacuere.

quia sui diffugerant uicissim succollantib⁹ i castra delatus ē, tristis ac trepidus miserante obuiā turba quasi ad pœnam raperet̄ isons. Recept⁹ itra uallū inter excubias militū pnoctauit aliquāto minore spe q̄ fiducia. Nā cōsules cum senatu & cohortibus urbanis forū capitoliūq; occuparāt:asserturi cōmunē libertatē: Accitusq; & ipse p tribunū plebis i curia ad suadēda:quæ uideret̄ uise & necessitate teneri respōdit. Postero uero die senatu segniore i exequendis conatibus p tediū ac dissensionem diuersa cēsensiū; & multitudine quæ circunstabat unū rectorē iam & nominatim exposcente: armatos pro cōcione iurare in nomen suū passus est; pmisitq; singulis quinadena sestertia:primus Cæsarum fidem militis etiā premio pigneratus.

De gestis per eum in initio principatus.

Mperio stabilito nihil antiquius duxit:q̄ id biduū: quo d̄ mutādo Reipublicæ statu hæsitatū erat memoriæ eximere. Oīum itaq; factoꝝ dictorūq; i eo ueniam &

¶ PHI. ¶ Sui diffugerāt: alii codices habent serui & ad lecticarios referendū:q lectica impositū dūm deportare consueuerunt. ¶ Quasi ad penā: rapere:tu iosephus concurrebant inquit circa gratum multi militū: & uidētes claudium duci quasi ad supplicium rerū gestarū dolebant. tunc claudio pp corporis debilitatē fugere non ualēte eū in uehiculo rapientes pro eius incolumitate solliciti cum fuga ad palatiū tenerunt. ¶ Inter excubias militum.concursus militum factus est cunctis aspectū claudii libenter inspicientibus eūq; principē statuere festinantibus p fauore germanici eius fratris: qui magnā gloriam uitæ suæ reliquerat uniuersis. ¶ Intra uallum.castra pretoria significat. ¶ Forū occuparāt.diuisæ sentētiæ erāt populi & senatus. Nāq; senatores dignitatem pristinam appetebant & onerosum seruiciū tyrannidis declinabant:& ob hoc tanq̄ assertores libertatis occupauerant capitoliū & forū.populus ait gaudebat imperatore:letabaturq; claudiū fouere militari fauore ad imperiū capessendum. ¶ Accitus.euocatus. ¶ Per tribunū plebis.scribit iosephus legatos a senatu missos ad claudiū ueriarium & bracchum ambos tribunos:qui prostrati suppliciter claudium orabant ne bellorum ac subuersionis foret occasio ciuitati.suadebantq; simul ut si appeteret principatum a senatu magis q̄ a militibus acciperet.refert Iosephus agrippam a senatu ad claudium fuisse legatum:qui latenter exacuit claudium ut imperii dignitatē tutaretur neq; cederet senatui. ¶ Vi se teneri.scribit iosephus agrippam missum eē a senatu legatum ad claudium super rebus cōponendis:cui claudius rńdit non esse mirabile:si imperatorem non libenter acciperet curia:quæ crudelitate priorum principum fuerit uulnerata sed si ipsius mansuetudinē degustaret:cum nomine tantum ipse princeps esset futurus:re autem senatus imperaret:profecto illos gauisuros sibi prospere imperium obuenisse. ¶ Diuersa sentientium.ex senatoribus adhuc nocte existente alii semetipsos occultauerunt:alii in agros proprios sunt egressi:uix q; centum senatores collecti sunt:quibus in cōmune de presenti statu tractantibus repente clamor congregati exercitus est emissus petentis:ut militaris imperator eligeretur. ¶ Multitudine nominatim exposcente. milites decreuerant apud semetipsos ut uni & speciatim claudio traderetur imperium ut ante dictum est:hoc tantum senatoribus concedentes ut ipsi qui dignus uideretur eligerent. ¶ Iurare in nomen suum:claudius congregato exercitu contionem habuit iusiurandum a militibus accipiens secum permanendi:donauitq; singulos custodes corporis quinq; milibus drachmarum & ducibus munerum promentam portionem largitus est.sed & militibus absentibus similia repromisit. ¶ Militis.pro militum.singularius numerus pro pluratiuo. ¶ Pigneratus.ueluti pignore obligatam obnoxiamq; efficiens. ¶ Antiquius.melius catius.macrobius:soli posthumiano antiquior uisa est instruendarū cura defensionum.liuius in septimo. Vtilitate fides fuit antiquior.lucilius:qui potius uitam degat sedatus quietam:quā tu antiquius:q̄ facere hoc fecisse uidearis. ¶ id biduum.quod tumultuosum.fu:inter obitum cai & principatum claudii fuit intermedium:de quo sic ait paulus orosius. Claudius mox ut confirmauit imperium magna atq; adhuc incognita clementia ne in tantam nobilium multitudinem ultio si esset cepta seuiret:biduū illud quod ex rei pu.statu ifeliciter cōsulatum actumq; fuerat memoriæ exemit.oīum factorum dictorumq; in eo ueniam & obliuionem in perpetuum sanxit.

Antiquus

¶ M.A.N. ¶ Qui serui.sic.n.legendū non sui ut alii hňt quod ne latinæ quidē diceret̄. ¶ Succollantibus: ceruicem oneri subicientibus iosephus uehiculo ait in castra puectū. ¶ In castra: prætoria quæ circa urbem

appla ula fuere plinius ad extrema uero tectorũ cũ castris prætoriis cęperunt ea tyberii principatu Romæ esse: quũ antea prætorianæ cohortes uagæ per urbẽ sparsa haberent tabernacula. ❡ Aliquanto minori spe q̃ si: dixerit minus omnino spei adesset q̃ fiduciæ. ❡ Cohortibus urbanis: q̃ in urbe erant ad principis presidium. ❡ Asserturi i uindicaturi. ❡ Per tribunũ plebis acui uocandi senatus ueteri instituto ius erat senatũ saturninũ hunc fuisse credidentm quẽ iosephus de libertate continuo post mortẽ claudii concionatũ scribit. ❡ Nominatim noie claudiũ deposcentes. ❡ In nomen suũ: suo nole nouo se sacramento astringere. ❡ Præmio pigneratus: primus q̃ pcio imperiũ mercatus ẽ. ❡ Antiquus: uetus. ❡ Id biduũ: acta illius bidui a cõsulationes patrũ & quæcũq; ad afferendã libertatẽ uariæ in curia aut alibi dicta eẽnt. ❡ Memoriæ: eximere abolere.

obliuionẽ ĩ ppetuum sanxit ac præstitit. Tribunis modo ac centurionibus paucis e coniuratorum ĩ Caiũ numero interemptis; exempli simul causa: & quod suam quoq; cædem depopoſcisse cognouerat. Conuersus hinc ad officia pietatis iusiurandum neq; sanctius sibi: neq; crebrius instituit q̃ p Augustum. Auiæ Liuiæ diuinos honores: & circẽsi pompa currum elephantorum Augustino similem decernẽdũ curauit. Parẽtibus inferias publicas. & hoc amplius patri circẽses annuos natalis die: matri carpentum quod circũduceret & cognomẽ Augustæ: ab Auia recusatum. Ad fratris memoriam p omnẽ occasionem celebrati. Comœdiã quoq; græcã neopolitano certamie docuit: ac d̃ sentẽtia iudicum coronauit.

❡ PHI. ❡ Obliuionem in perpetuum. in libro annotationũ nostraꝝ latissime explicauim⁹ quẽ admodũ sæpe numero obliuio preteritoꝝ factorum inducta ẽ: quam græci amnestiã uocant: q̃ si legem obliuiõis: quam romæ inducere Cicero tentauit post interfectum Iuliũ cæsarem: quam claudius ultronea clemẽtia nullo expetẽte firmauit: relege quæ a nobis sup hac re scripta sunt in li. annotationũ: ubi enarram⁹ illud ciceronianũ: græcum etiã uerbũ usurpaui quod tũ in sedãdis discordiis usurpauerat ciuitas atheniensis. ❡ Tribunis interemptis. chereas princeps caianæ necis ad supplicium ductus est: q mortẽ excepit animo uirili rogans ut eo gladio necaretur: quo ipse caiũ interemerat. lupus alter e coniuratis plurimarũ ictu plagarũ peremptus est: eo q̃d ceruicem mollis preparasset ad necẽ. sabinus ait semetipsum occidit gladio sic incũbens: ut eũ usq; ad capulum uulnus absorberet. ❡ Exempli cãanter causas puniendi peccata hæc quoq; rõ uindicãdi est: quæ a græcis παραδειγμα dicitur a latinis dicitur exemplũ: cum punitio propter exemplũ necessaria est: ut cæteri a similibus peccatis: metu cognitæ penæ deterreant. Idcirco ueteres exempla pro maximis grauissimisq; penis nominitabant. ❡ Quam per augustũ. claudius qñ sanctissimum iusiurandũ iurare uolebat: per augusti nomen deierabat: quod erat pietatis inicii ĩn augustũ cæsarem: in cuius nomen uelut quadã adoptione aut iure hereditario succedebat romani impatores. ❡ Augustino. uetus codex habet augusteo sed siue augustino legas siue augusteo nomen est deriuatũ ab augusto cæsare. & est sensus claudiũ decreuisse ĩ honorem aulæ liuiæ augustæ ut in pompa circensiũ spectaculorum currus ageret: qualis olim fuerat decret⁹ augusto: quem appellat currũ elephantorum. propterea q̃d ab elephantis duceretur ut res esset honorificentior. sicut olim subiere currum pompeii magni africo triumpho: quiuis possimus etiam eo noie intelligere currũ eburatum: tanq̃ ex secto elephãto hoc est ebore compactũ. namq; notũ est non solũ dentes elephantoꝝ sed etiam ossa penuriæ causa in laminas secari solita ad ebur conficiundũ. hinc maro ebur significare uolens dixit elephantum. cũ ait altera cãdenti perfecta nitens elephanto: & alibi ait sectoq; elephanto. q̃d autem ex ebore uehicula forent in usu priscoꝝ gliscente luxuria testes sunt historici & in primis lampridius: qui ait heliogabalũ habuisse gẽmata uehicula & aurata contẽptis argenteis & eboratis. ❡ Parentibus. druso & antoniæ. ❡ Inferias: parentalia. ❡ Circenses annuos. subaudi decernendos curauit: ut s. quot annis die natali drusi ludi circẽses exhiberẽtur. ❡ Carpentum. s. curauit decernendum: est autem carpentum carruca matronalis de quo supra satis diximus. carpentis per urbem uehi matronis concessũ m est: quia cum aurum non reperiret ex uoto quod camillus uouerat apollini ad matrone contulerunt. ❡ Ab auia recusatum. plinius tamen significat cognomen augustæ non fuisse a liuia recusatum scribens eam accepisse nomen augustæ: cum primum pacta esset augusto cæsari. & idem in ultimo naturalis historiæ inquit magnitudo crystalli amplissima adhuc nobis uisa erat: quam in capitolio liuia augusta dicauerat librarum circiter quinquaginta augustas autem matres uxores sorores filias imperatorum appellatas esse dignitatis causa proditum est. ❡ Fratris: germanici. ❡ Neapolitano certamine. apud neapulitanos auctore strabone agon quinquẽnalis complures dies celebrabatur: qui & musicus erat & gymnicus illis emulus: q per græciã clarissima celebritate gerit. hic illud papinii li. v. siluaꝝ. patrii quinquennia lustri. ❡ Docuit. uidetur potius legendum dedit. talia enim exhibentur magis q̃ docentur. ❡ Coronauit. subintellige actorem comedie græce ipsi enim histriones coronari solent non comedie quod si legas docuit erit sensus claudium ipsum docuisse comedum prout fabula esset agenda: cum aliqui comedus adeo scius gnarusq; esse soleat actionis histrionicæ: ut precipiat quintilianus oratorem futurũ dare operam debere comedo: cuius officium hoc esse dicitur: ut uitia oris emendet: ut expressa sint uerba.

❡ M. AN. ❡ Præstitit: seruauit. ❡ Exempli simul causa: ut illoꝝ pœna aliis documento esset. ❡ Quam suã quoq; cædẽ quo se quoq; ad cædẽ requisiuissent: chereã & lupũ ad supplicium tractos iosephus scribit fabu

amnestia

Mors chereæ

Paradigma

Exẽplũ

Exẽpla p penis

augustinus currus

Elephantus p ebore

Eburata uehicula

Liuia augusta

augustæ agõ neapolitan⁹

ilium uero sibi mortem consciuisse. ¶ Auiæ Iuliæ drusi patris sui matri. ¶ Diuinos: honores quos defunctæ decerni tyberius nō permiserat. ¶ Currū elephantorum: qui iunctos haberet elephantes iulius capitolinus elephantorum quadrigas ait Gordiano Principi decretas quibus ille more persico triumphater quo apparet elephantes curru admoueri solito. ¶ Augustinoq augusto fuerat decretus. ¶ Decernenda neutro genere decernenda dixit non uocē sed sensum secutus quū currū & honores decernendos curasset. ¶ Fratris germanici. ¶ Græca græcæ scriptā. ¶ Neapolitano certamine: ludorum rōnem suo loco explicauimus. ¶ Docuit: sic platonius ille de comoediarum differentiis [Greek illegible] simus eupolim qm̄ si captas fabulam docuerit. ¶ Coronatumque qui maxime placuisset.

Ne Marcū quidē Antoniū inhonoratū ac sine grata mētiōe trāsmisit testatus quōdā p edictū tanto īpēsius petere se ut natalē patris Drusi celebrarent: qd idē esset & aui sui Antonii. Tiberio marmoreū arcū iuxta Pōpeii theatrū decretum quidē olim a senatu uerum omissū pegit. Caii quoque & si acta oia rescidit: diē tn̄ necis: quis exordiū principatus sui uetuit īter fastos referri.

De honoribus p eum spretis & aliis ciuilibus gestis eius.

AC ī semet augēdo parcus atque ciuilis: pnoīe impatoris abstinuit: nimios honores recusauit. Spōsalia filiæ: natalemque geniti nepotis silentio: ac tantum domestica religione transegit. Neminem exulum nisi ex senatus auctoritate restituit: ut sibi ī curiam præfectum prætorii tribunosque militum secum inducere liceret: utque rata essent q

¶ PHI. ¶ Ne mar. quidem antonium. erat hic claudii maternus auus ut pote pates antoniæ q̄ mater fuit claudii quā ex octauia augusti sorore susceperat. hinc ait ipse claudius apud senecā. M. antonius auus meus nullo minoris eo a quo uictus ē fratrē interfectū audiui. ¶ Idē esset. eūdem diē natalem habebant drusus pr claudii & antonius auus maternus. ¶ Tiberio principis fratri patris drusi: & ob hoc patruo ipsius claudii. ¶ Pompeii theatrū: scribit eusebius theatrū pōpeii incensum esse tiberii principatu. ¶ Caii caligulæ. ¶ Inter festos. cū festorum libris dies religiosi & nefasti causæque dierum perscriberēt: noluit claudius ut īter fastos referret diēs ille quo caius fuerat interēptus: quis eū ipse diē haberet pro exordio sui principatus. alii codices hn̄t inter festos & sensus erit apertior tanq̄ noluerit claudius inter dies festos referri diem illū quo occisus fuerat caius: & quo fuisset initiū sui principatus: ne uideretur insolētius & elatius exultare partim de nece cai: partim de inito principatu: de diebus fastis & festis scribit macrobius diligenter in primo. ¶ Prenomine imperatoris. sicut claudii ciuilitas laudāda ex eo ē q imperator dici noluit ita cæsaris dictatoris insolentia reprehēdenda recipientis prenomen imperatoris: qui a græcis dicitur: αὐτοκράτωρ. ¶ Sponsalia. seruius sulpitius sponsalia inlatio hoc more fieri solita scripsit: qui inquit uxorē ducturus erat ab eo unde ducenda erat stipulabatur in matrimonium ductum iri: qui daturus erat itidem spondebat daturum. is cōtractus sponsionum stipulationūque dicebatur sponsalia: tum q promissa erat sponsa appellabatur: qui spoponderat ducturum spōsus talis formula significatur a plauto sic scribente in curgulione: spondes ne miles mihi hanc uxorem: spondeo spōdere ait ut docet uarro ē dicere & a spōte. i. uolūtate deducit: hic spōsus spōsa cū spōsus sponsio & spōsalia deriuātur: & qui spoponderat filiam despondisse dicebat: qd ex sponte eius. i. uoluntate exierat. obiter enarrandū uetus uerbum: qd est despondisse animū. namque despondere animū dicitur: ille qui suæ spontis statuit finem: & quasi ex desperatione mori decreuit. Varro in tertio de re rustica. ne reliqui si uideāt despōdeant animū atque alieno tempore uenditori moriantur. huius in tertio ab origine urbis. neque ipsi solū despōderant animos: sed contemni cœpti erant a finitimus populis. plautus in milite. ne lamentetur ne ue animū despondeat. apud senecā despondere legimus sine animi additamento. In hoc eodem significatu per eandem similitudinem dicit quis despondere sapientiam qui desperat se posse ad sapientiæ fastigiū peruenire: & ob hoc desistit ab incēpto destituitque ichoatum studium. ¶ Silentio. sine publica festiuitate. ¶ Precatio exegit. precibus impetrauit a senatu ut ingrediēs curiā secum ducere posset prefectū pretorii & tribunos militum: quibus alioquin ius nō erat in senatū ueniendi. pcario aūt aduerbiū est quo plautus & terentius usi sūt apud iurisconsultos titulus est de precario: ubi sic inqt ulpianus precarium est quod precibus petenti utendum conceditur tandiu: q diu is qui concessit patitur. in hanc sententiam eleganter dictum est a seneca hominem esse precarii spiritus: & apud quin. curtium ait alexander: mori prestat q precario imperatorem esse. Idem sed precarium inquit spernebatur imperium ubi precarium imperium dicitur id quod tamdiu obtinetur: quādiu qui concessere permittunt.

Sponsalia
Sponsa.
Sponde re
De spondere animū quid
Despondere sapientiam.
precario
Precatiū
precatiū imperiū

¶ M. AN. ¶ Marcum quidem Antonium: tralecto sed cœ iana illa adhuc durior has res ad te scripeas ludimissimus est. ¶ Aui materni: Antonii triumuiri qui ex octauia Augusti sorore Antoniam claudii matrem genuit. ¶ Tyberio patruo qui drusi patris sui fuerat frater. ¶ Inter fastos referri: quasi maiorem duxerit caiinæ cædis & luctus ex ea accepti q propriæ lætitiæ ex adepto principatu rationem habendam. ¶ Sponsalia filiæ: cuius dicari dubium uenire potest claudiam. n. Antoniam & Octauiam filias habuit claudiam ut ex ad. lterio genitam ad matris ianuam exposuit: antonia pompeio magno deinde fausto Syllæ nobilissimis iuuenibus nupsit: Octauia syllano prius mox Neroni priuigno desponsata est. ¶ Restituit: ab exilio

reuocauit. ¶In curiam cæsaris dictatoris exitu admonitus cum patribus egit ut cum tribunis & præfecto prætorii sibi curiam ingredi liceret.

procuratores sui i iudicãdo statuerent præcario exegit. Ius nundinarũ in priuata prædia a consulibus petiit. cognitioni b9 magistratuũ ut unus e cõsiliariis frequẽt. interfuit. Eosdẽ spectacula edẽtes surgẽs & ipse cũ cætera turba uoce ac manu ueneratus est. Tribu. ple. adeuntibus se pro tribunali excusauit. qđ pp angustias ñ posset audire eos nisi stãtes. Quare in breui spacio tantũ amoris fauorisq; collegit ut cũ profectũ eum ostiã periisse ex insidiis nunciatũ eẽt, magna consternatione populus: & militem quasi pditorẽ: & senatum quasi patricidã diris execrationibus incessere nõ ante destiterit q̃ unus atq; alter & mox plures a magistratibus i rostra pducti saluum: et appropinquare confirmarent.

De insidiis et coniuratiõibus cõtra eũ factis.

Nec tñ expers isidiaꝝ usquequaq; pmãsit: sed et a singulis & p factionẽ: & deniq; ciuili bello infestat9 ẽ. E plebe hõ nocte media iuxta cubiculũ eius cũ pugione dephensus est. Repti & equestris ordinis duo i publico cũ dolone ac uenatorio cultro: pstolantes alter ut egressum theatro alter ut sacrificãtẽ apud Martis ædẽ adoriret. Cõspirauerãt ad res nouas Gallus asinius & Statili9 Coruini9 Pollionis ac Messallæ oratoꝝ nepotes assũptis cõpluribus libertis

¶PHI. ¶Procuratores sui. q̃ a procuratore cæsaris fiunt ea perinde rata haberi solent. atq; si ipse imperator statuisset. auctor iurisconsultus: tamen claudius ut se magis ac magis ciuilẽ prebearet precatus est senatum ut rata haberentur: que per suos procuratores statuta fuissent. refert Corne. tacitus auditam esse uocem principis claudii: parem uim rerum habendã essen iudicatarum a procuratoribus suis: ac si ipse statuisset. quod & senatusconsulto confirmari & uberi' fieri uoluit. augustus quoq; antea decreta procuratorum perinde haberi iusserat: ac si magistratus romani cõstituissent. ¶Ius nundinarũ. scribit pli. in. v. epistolarũ uirum pretoriũ a senatu petiisse ut sibi istituere i agris suis nũdinas pmitteret: cui contra dixerunt legati uicen' inorum. ¶Cognitionibus. qñ de cã aliq̃ cognoscebãt. ¶Vt unus e consiliariis. ut unus qui cõsuleret: nõ ut impator q preciperet. ¶Eosdẽ. s. magistratus. ¶Surgẽs. honoris uidelicet cã: nã quos honoramus his assurgere cõsueuimus: de quo iam dictũ est: Voce ac manu. acclaratione & plausu. ¶Propter angustias. s. tribunalis. ¶Nisi stantes. stare & sedere inter se opponunt. plautus in captiuis. hi stant ambo ñ sedentiũ tribunal nõ esset capax multoꝝ & ob id tribuni q sedere debuissent stare cogerentur: usus est excusatione. ¶Hostiã ciuitatẽ: ab anco marcio conditã. ¶Militẽ. milites. ¶Quas patricidã. tanq̃ auctorẽ mortis claudii q pater eẽt senatus. plautus elegit uocabulo parricidii uocatq; quẽ græci patroctonon dicũt. nos uulgatiori uocabulo patricidã noiamus. ¶Incessere. impetere criminari infectari. au. gel. icessebat quempiã taurus philosophus seuera atq; uehemẽti obiurgatiõe. silius. unũ incessentia tela. ¶In rostra. pulpitũ romani fori ubi cõcionantur de quo satis multa in iulio cæsare. declinatur aũt numero tñ plurатiuo rostra i hac significatiõe ut docet diomedes. ¶Per factiõem. conspiratiõe plurium. ¶E plebe: plebeius. & hoc referendum est ad singulos. ¶Eqstris ordinis duo. Cor. tacitus. iterea romæ nullis palã neq; cognitis mox causis notius eques romanus ferro accinctus repitur in cetu salutantiũ principẽ. nã postq̃ tormẽtis dilaniabat' cõscios sit edidit interitũ an occultis. ¶Dolone. dolones auctore donato sunt tela quedã bellica a ledendo dicta. nã δόλος græce lesio dicit: unde & dolus a ledẽdo. serui' enarrãs illud ex. vii. eneidos: pila manu sæuosq; gerunt in bella dolones: ait dolonẽ flagellũ esse: intra cuius uirgam lateat pugio: dolones autem a fallendo dicti qđ decipiant ferro cũ speciem pferant ligni. hac dictione usus est alphenus iurisconsultos digestis ad legẽ aquilii. cuius hac sunt uerba. tabernarius cũ cõsequutus lucernam reposcebat & fugiẽtem retinebat. ille flagello quod in manu habebat in quo dolon fuerat uerberare tabernarium ceperat. accursius legit dolor: & ita in codicibus impressis legit': sed ego existimo legendũ esse dolon & accipiendũ p telo flagelli. apud linũ dolones accipi uidentur p armamẽtis natalibus sic scribentẽ. sublatis raptim dolonibus ephesum petit fuga. ¶Venatorio cultro. Venator non solum uenabulo telo longiore utitur in uenatu: sed ẽt cultro breuiore succingitur: q ob id uenatorius dr. de quo est lẽma in epophoretis epigrãmatarii poetæ. ¶Prestolantes expectãtes. alias pstolari significat psto esse ut exponit donatus terentianus interpres. ¶Egressum. s. claudium. ¶Conspirauerant. hoc ad illud referendũ est q ait pfectionem infestatũ fuisse.

¶M.AN. ¶Ius nundinarum: ut nundinæ in prædiis q̃ priuato possideret celebrari possent. ¶Vt unus ex consiliariis: & nõ ut imperator excusauit in excusationem addnxit. ¶Incessere: infectari. ¶In rostra: in forũ ubi rostra erant. ¶Per factionem plurium: cõspirationẽ. ¶E plæbæ: hõ hoc est qd a singulis dixit. ¶Cum dolone. Verg. sæuosq; gerunt in bella dolones seruius flagellum esse putat in cuius uirgis lateant pugiones Varro contum cum ferro breuissimo satis constat a dolo nomen rei datum quia aliud facie fitre ipsa aliud. Cornelius Nonium equitem romanum ait ferro accinctum in coetu salutantium deprehensum nullis cruciatibus cogi potuisse ut conscium quempiam nominaret. ¶Venatorio cultro. Mar. i. deiecta geres lon

Vox claudii

Stant. sedent

Paricida Patroctonus

Dolõei qui

Culter uenatorius

A

go uenabula rostro hic breuis in grandem cominus ibit aprum. ¶ Gallus: asinius pollionis nepos. ¶ Statilius corminus: hic quoq; nepos coruini Messale de quo & pollione fabius in decimo: Cornelius Tacitus in historiis & rursus in libro quem de oratoribus scribit.

ipsius: atq; seruis. Bellū ciuile mouit Furius Camillus Scribonius dalmatiæ legatus. Verū itra qntū diē oppssus ē. Legiōibus quæ sacramentū mutauerāt i pœnitentiā religione conuersis: postq̄ denunciato ad nouū īpatorē itinere casu quodā: ac diuinitus: neq; aqla ornari: neq; signa cōuelli mouerique potuerūt. De consulatibus eius & gestis in eis.

Onsultus super pristinū. iiii. gessit ex quibus duos prios iūctī sequentes p īteruallū: qrto quēq; āno semestrem nouissimum: bimestres cæteros. Tertiū āt nono circa princípē exemplo in locum demortui suffectus. Ius & cōsul & extra honorē laboriosissime dixit. ēt suis suorūq; diebus solēnibus nō nūq̄ festis quoq; ātiqtus & religiosis. Nec semper prescriptam legum secutus duritiam lenitaté uc multaq; ex bono & æ quo pide ut afficeret moderat⁹ ē. Nā & his q apd̄ puatos iudices plus petēdo formula

¶ PHI. ¶ Ipsi⁹. s. claudii. ¶ Bellum ciuile. plurimis in tertio epistolæ huius ciuilis belli sic meminit. scribonianus arma in illyrico cōtra claudiū mouerat: fuerat petus in partibus: occiso scriboniano romā trahebatur. De hoc eodem sextus aurelius sic refert. claudii tēporibus scribonianus camillus intra dalmatias imperator creatus occidit. Cor. tacitus tradit furium scribonianum huius scriboniani filium. q arma per dalmatiā mouerat: fuisse missum in exiliū q si finem principis per chaldeos scrutaretur. ¶ Legiones quæ sacramentū mutauerant. hanc historiam copiosius explicat paulus orosius. cuius uerba subieci ad sniam tranquilli lucidiorem apertioremq; reddendā. accidit inquit eodē tempe grāde miraculū: si quidē furius camillus scribonianus dalmatiæ legatus bellum ciuile molitus legiones multas fortissimasq; ad sacramenti mutationem pellexerat. itaq; die dicto ut in unū undiq; ad nouū imperatorem conueniret: neq; aquilæ ornari neq; cōuelli quoquo mō signa moueriue potuerūt exercitus tāta & tam inusitata miraculi fide motus & cōuersus in penitentiam imperatorē scribonianū quinto statim die destitutū interfecit: seq; sacramento prioris militiæ continuit. ¶ Ad nouū imperatorem. scribonianū camillū. ¶ Aquilæ ornari: obiter dicendū est quēadmodū aqlæ principalia romanoq; signa iniungebantur festis diebus. ¶ Neq; signa conuelli. hoc ominosū fuisse apud ueteres testat casus flaminii consulis: cui anteq apud trasimenū cū copiis deleret ocius cōuelli signa iubenti nūciatur signū omni ui moliente signifero cōuelli neque q contemptor religionis cōuersus ad nuncium inquit nuncia signum effodiant: si ad conuellendum manus pre metu obtorpuerunt: Sed paulo post dedit penas spreti ominis & ostenti interfectus ab annibale. apud trasimenum cum magna strage romanorum. Conuelli autem propriē dixit: quia tota mania signa figebantur in castris: & cū ad bellū eundū erat captatis auguriis euellebantur e terra. nā alibi ut tradit seruius grāmaticus figi nō licebat. sed inter auguria hoc ēt habebatur: si auellentem facile sequerētur. adeo ut crassus parthico bello occisus sit: qui iturus ad prelium auellere signa non potuit. Virgilius in undecimo ubi primum uellere signa annuerint superi. ¶ Super pristinum. preter illum priorem: quem cū caio adhuc priuatus gessit per duos menses. ¶ Iunctim. sine interuallo. ¶ Nouo exemplo. cum non sit ex imperatoria dignitate: ut princeps in locum demortui consulibus substituatur. sed debet ordinarius esse consul non suffectus. ¶ Suffectus. substitutus subrogatus. sufficere. n. substituere est: unde & suffectos consules dicimus. ¶ Et extra honorem. extra consulatum. ¶ Suis suorumq; diebus. multi dies in fastis legebātur solemnes & festi: qui dicati erant partim claudio: partim cæsaribus claudii antecessoribus: parti druso & germanico reliquisq; gentis claudiæ maioribus. hinc est illud Nasonis ex libro primo fastorū. inuenies illic & festa domestica uobis. Sæpe tibi pater est sæpe legēdus auus. quæq; ferunt illi pictos signantia fastos: tu quoq; cum druso premia fratre feres. ¶ Religiosis. de diebus religiosis dictum est in superioribus: qui potius ominosi sunt q̄ sacrati. ¶ Duritiam lenitatem ue. Claudius leges quæ nimis atroces uidebantur in exigenda pena moderabatur: cū auctore Martiano iurisconsulto in grauioribus penis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis iudices subsequi debeant: interdum uero quæ leniores leges uidebātur eas grauiores faciebat: prout ipse delictum atrox iudicabat. ¶ Ex bono & equo. docet aristoteles bonum & æquum esse emēdatiōem legis: nā cū lex uniuersalis sit accidatq; interdū aliud preter uniuersale: tūc rectum est. ut ex equo & bono id princeps moderet. ¶ Plus petendo formula excidissent. Ci. in orone p roscio comedo: si tu inqt amplius nummo petisti in iudicio quam tibi debitum est: causam perdidisti: si peteret quispiam apud iudicem centū sibi dari hic nisi planū facit centū sibi ad libellā deberi causam perdit. secus est in arbitrio: nisi q ad arbitrium hoc aio adimus ut neq; nihil neq; tātum quantū postulamus consequamur: In iuditio nihil nisi directum: asperū: simplex: in arbitrio: mite: moderatum & æquum. apud eundem Ciceronē libro. i. de oratore dixer crassus eum causa cadere qui plus lege agendo petebat: quam quantū lex. xii. tabula um permiserat. ¶ Formula. quæ. s. de petendo instituta est.

¶ M. AN. ¶ Furius camillus: camillus scribonium pater ait Cornelius arma p dalmatiam mouerat. ¶ Sacramentū: siquidē in nomen claudii prius iurauerant. ¶ Ad nouum imperatorem: camillum. ¶ Neq; aqlæ:

Scribonianus

Scribōiani mors

Signa cōuelli

Suffecti cōsules

Bonū & equum

Formula excidere. Cā cadere

que erat in publicis signis. ¶ Conuelli refigi idq; ostentum religionem & metum militibus iniecit. ¶ Nouo circa principem exemplo: quia princeps imperatores dico ad id tempus inde mortui consulis locū suf/fici non consuessent. ¶ Præscripta legum quæ legibus sancita aut scita essent. ¶ Ex bono & æquo ex æquo ius dicitur quum ex uero communiq; utilitate iudicaretur. ¶ Afficeretur: pacatus infestus ue esset causæ. ¶ Priuatos: priuatas causas cognituros.

excidissent: restituit actiões: & in maiore fraude cōuictos legitimā pœnā supgressus ad bestias cōdēnauit.

De uarietate eius in cognoscendo & sententiando.

IN cognoscēdo aūt ac decernēdo mira uarietate aī fuit mō circūspectus & sagax: iterdū icōsultus ac p̄ceps: nōnūq̄ friuolus amētiq; similis. Quū decurias rerum actu expūgeret: eū qui dissimulata uacatione. quā beneficio liberorū hēbat: respōderat: ut cupidū iudicādi dimisit. Aliū iterpellatum ab aduersariis de propria lite negantēq; cognitiōis rē. sed ordiarii iuris eē agere cām cōfesti apd̄ se coegit: p̄prio negocio documētū daturū q̄ equus iudex i alieno negocio futurus eēt. Fœmininā nō agnoscētē filium suū dubia utriq; argumētorū fide ad cōfessionem cōpulit: in dicto matrimonio iuuenis. Absētibus secūdū præsentes dabat facilliе delatu culpæ ne qs in aliqua necessitate cessasset

¶ PHI. ¶ Restituit actiones. ut cām suam perinde ac integrā iterum agere possent: quam perdidisse ex lege uidebant̄: & hoc re feras ad duritiam legū: quā moderatus est. ¶ Legitimā penam supergressus. hoc pertinet ad illud quod ait lenitatem legū exasperasse. ¶ Ad bestias. inter capitales penas dānatio ad bestias numerat̄ ut scribūt iurisc̄ōsulti digestis de penis. ¶ Nonnunq̄ friuolus. aliqñ leuis manis nulliusq; momēti: sicut friuola dicūt̄ uerba quæ minus fide sunt subnixa: & friuola quoq; prisci nocitauerūt uasa fictilia quassa: unde friuola p̄ nugatoriis dici qs nescit: Iuuenalis aūt friuola transfert. ¶ Decurias. iudicū de quibus infatis multa. ¶ Expūgeret priuaret. & ut utar uerbo iuriscō

dānatio ad bestias

Friuola

sultorū cancellaret remoueretq; ab actione rerū iudicialium. expūgere. n. uerbum ē militare quod significat milites ab exercēdi militia repellere atq; exauctorare adēpto stipendio Paulus iurisc̄ōsultus in ti. de re militari. ex causa desertionis notatu ne restitutus tpis: quo in desertionis causa fuerit impēdiis expungit̄. hinc illud plautinū est: expuncto in manipulo: hinc illa apud senecā in libro. iii. de beneficiis luculenta snīa. pign° ē prouinus aliud muscem mittere & munus manere expungere: qd significat delere ne debere uideatur. milites. n. punctis scripo inserunt̄ legioni & iurāt ut docet uegetius. in. ii. unde expuncti dicti deleti & a militia remoti: Inde mexpungi dōt iudices iudiciiq; decuriæ quando amouentur a iudicādo ueluti expuncti cancellatiq; ex albo iudicū. dispungere quoq; uerbū est cōsimile quod significat cōferre accepta & data: sicuti docet papinianus iurisc̄ōsultus. ¶ Dissimulata uacatione. per dissimulatioñē occultata nō perfecta uacatione iudicandi. ¶ Beneficio liberorū habebat. scribūt iurisc̄ōsulti digestis de uacatiōe & excusatōe munerū: quod numerus liberorū a muneribus ciuilibus prestat excusationē. ¶ Responderat. tanq̄ legitimus iudex. respōdere. n. dicuntur iudices & iure cōsulti: quādo de iure respōsitant. ¶ De propria lite. ptinente ad eū ipsum q iudex erat. ¶ Cognitionis rem. apud oratores status est siue cōstitutio: quæ dicitur trāslationis: ea autē formula est: an huic: an cū hoc: an hoc lege: an apud hunc: an hoc pe beat agere: sensus ē. cum unus ex iudicibus negaret proprie litis cognitiōem agi posse eo tempore & loco. claudius coegit ut apud se tanq̄ priuatus cām suam ageret: ut ita in propria causa doceret quā recte iudicare deberet in alienis negotiis. ¶ Ordinarii iuris. tanq̄ extra ius & iniurium esset eū qui iudex est agere cām de propria lite: nāq; ut inquit ulpianus titulo de in ius uocādo: nō debet iudex in ius uocari dū de re cognoscit. ¶ Ad cōfessionē compulit: nō absimile est illud ecclesiastici: quod de salomone circūfertur iudicante inter duas mulieres de filii proprietate litigātes. ¶ Indicto. denūciato. ¶ Iuuenis. s. quem filiū suum esse negabat. ¶ Absentibus. s. alterutris litigatoribus. septimus est casus. ¶ Secundū p̄ntes dabat. dare secundū presentes litem & possessionē dicit̄ iudex: qui pro presentibus iudicat: & secundū te litem do pro te sicut contra te & hoc ad id refert̄ qđ interdū fuit inconsultus & preceps in iudicando. absentibus. n. alterutris litigatoribus non debet iuridicus magistratus secundū presentes litem dare: sed differre sniam quoad uenire possint: q absentes sunt: si qs. n. iusta causa impeditus ad iudiciū occurrere nō potuit erit ei subueniendū: ut tradit ulpianus li. ii. digestorū. ideoq; lex. xii. tabularū iubet diem iudicii esse diffusum: si alteruter ex litigatoribus morbo sontico impediatur. dicitur aūt morbus sonticus nocens & uehementior. ¶ Nullo delectu culpæ. in hoc incōsultus erat claudius: qui nullū habebat delectū de culpa cessator. siquis culpa & dolo malo nō stetisset in iudicio: cum tali minime danda sit exceptio: an ualitudine uel alia iusta causa impeditus sistere se nō potuisset: cū tali sit subueniendū. claudius omnes uno ordine habebat. ¶ Cessasset. ut. s. omnes litigatores p̄perarent adesse in iudicio attamen leges ueniā exceptionēq; dat illisq necessitate coactus ad diē iudicii presto esse non potuit.

Expungere

Dispungere

Status trāslatiuus

Secūdū te litē do

Morbus sonticus

¶ M. AN. ¶ Restituit actionē: exequēdæ causæ quā deciderant facultatē indulsit. ¶ Ad bestias: bestiis ad lamatū i theatro obiiciēdos. ¶ Decernendo: decreta interponēdo. ¶ Circūspectus: prudens consulte agens. ¶ Sagax: acute sentiens. ¶ Inconsultus ac preceps: temere & precipitāter agens. ¶ Decurias: iudicū. ¶ Rerū actu: rerū gerendarū cura. i. iudicandi munere. ¶ Expungeret: amoueret ex albo tolleret: sed tu quot iundā

nomina ex decuriis expūcta accipias: & quasi ex albo sublata defunctorū. f. nec nō eorum q̄ uel morbo uel ætate: domesticis ne curis astricti uacationē haberēt. ¶ Eum unū ex iudicibus. ¶ Dissimulata: celata suppressa. ¶ Vacatiōe immunitate. ¶ Beneficio liberoꝝ. filiorū meritis aut qd magis placet triū natorū iure cōcessa. ¶ Respōderat nominatim. n. in recognoscendis decuriis citabant̄ sed hic quum uacationē haberet ambitiosēq; adhuc in iudicum numero esse uellet: obeamq; rem ad nomen respondisset. ¶ Dimisit ignominiose præterit missumq; fecit. ¶ Albumæ numero iudicum. ¶ Interpellatum admonitū. accersitum. ¶ De propria causa q̄ ad eū ip sum & aduersarios attinebat. ¶ Rē de qua esset ab aduersarius interpellatus. ¶ Cognitionis: negantē. f. talē esse ut tūc cognosci posset seu deberet: sed alio aut loco aut tpe. ¶ Ordinarii iuris: alterius cognitiōis & magis ordinarie coegit claudius. ¶ Daturū eū: qui ꝓ iudice sederet. ¶ Documētum: exemplū. ¶ In alieno: si in propria causa bonū cōsuleret. ¶ Iuuenis: quem se agnoscere dissimulabat. ¶ Secūdum pñtes: ꝓ iis qui iudicio adessent. ¶ Nullo delectu: nullo delicti discrimine. ¶ Nequi: sed siquis uerior lectio: ut sit ordo: siquis cessasset non sponte sed necessitate compulsus.

Proclamāte quodā præcidendas falsario manus carnificē statim acciri cum machæra mēsaq; laniona flagitauit. Peregrinitatis reum orta inter aduocatos leui cōtentione togatum ne an palliatū dicere causam oporteret: quasi æquitatem integrā ostētans mutare hītū sæpius & ꝓut accusaret̄ defendereturq; iussit. De quodā negocio & ita ex tabella ꝓnunciasse creditur secūdū eos se sētire: q ucta proposuissent. Propter q̄ usq; eo euiluit: ut passim ac propalam cōtēptui eēt. Excusans quidam testem e prouincia ab eo uocatum negauit præsto eē posse dissimulata diu causa: ac post longas demū interrogationes mortuus est: inquit puto licuit. Alius gratias agens: qd reū defendi peteret: adiecit & tamē fieri solet. Illud quoq; a maioribus natu audiebāt adeo causidicos patientia eius solitos abuti: ut descēdentē e tribunali nō solū uoce reuocarent. sed & lacinia togæ retenta interdū pede apꝓbenso retinerent: ac ne cui hæc mira sint litigatori greculo

Poena falsarii
Machera
Macheropios
Macherophori
Laniōia mensa
laniena
Pellesuina
Sutrina
Ridiculū iudicium
Nō liq̄t
Presto ē
Apparitores unde

¶ PHI. ¶ Falsario. pena legis Corneliæ irrogat̄ in falsarios & eos ois qui falsi dānant̄ ut docet marcianus iuriscōsultus ad legē corneliā de falsis. ¶ Acciri: euocari. ¶ Cū machera. gladio. græci. n. macherā dicūt gladiū: inde macheropios faber gladiatorū. quo noie nūcupatus demosthenis pater. macherophori dicti a Cicerone satelites accincti gladus. liuius leuo humero machera prope traiecto cesserat parum per ex acie. apuleius machetam spatiq; idifferenter usurpat. cū ait in nono de asino aureo. comminabat̄ se se cōcisuꝝ eū machera frustatim. quo sermone ei˘ cōmonefactus hortulanus eripit ei spatam uegetius meminit spatæ & semispatæ. ¶ Mēsa laniōa. qua. s. utunt̄ carnifices ad dānatos plectēdos & capita amputanda: a laniādo dicta: sicut lanio siue lanius a laniādo sicut laniste q laniādis ꝑsint gladiatoribus nominati. scribit Varro laniena dici locū ubi uendit̄ caro sicut pellesuinā ubi pelles. sutrinā ubi calcei. apud apuleiū, put in libro annotationū nostraꝝ obseruauimus laniena accipit̄ nō solū ꝓ loco sed ēt ꝓ ipsa laceratione. laniona aūt mēsa non solū in usu ē carnificis sed ēt continet̄ in instrumento lanionis. ¶ Peregrinitatis reū. q peregrinus erat se romanū faciebat: unde re cognita accusatus ē peregrinitatis. ex hoc cernitur claudius i cognoscēdo friuolus & similis amētiq mō togā mō palliū indui uoluit ab eo q accusabat̄ de pegrinitate. ut uidelicet palliū indueret habitū pegrinū qn̄ accusabat̄ tanq̄ pegrinus: togam uero romanū uestimētū: qn̄ defendebat̄ tanq̄ ciuis romanus. ita fiebat res ridicula: cū idē in iuditio sepius cogeret̄ mutare uestē: cū accusatores non semel sed pluries accusatori munus obirēt: & idēdē defensores defensionis munia capesserēt. ¶ Togatum tanq̄ romanus esset cū romanoꝝ sit toga. ¶ Palliatū. tanq̄ pegrinus esset cū palliū sit græcoꝝ. unū fabulæ palliatæ dictæ. ¶ Prout accusaret̄: qn̄ accusabat̄ tāq̄ peregrinus induebat palliū: qn̄ defendebat̄ tanq̄ romāus sumebat togā. ¶ Ex tabella. ex scripto qd in tabella continebat̄. ¶ Secundum eos se sentire. incōsulta prorsus fuit est: & qua nihil incōsultius ac pene amentius eē possit: ut de scripto ꝓnunciet impator. se sentire iudicareq; secundū ue: a proponentes: cū incertum sit q ueta proposuerit ex litigatoribus: & cū boni iudicis officiū sit auditis hinc & inde allegationibus uel dānare uel absoluere: & ita diudicare quis ueta proposuerit. q si res sit dubiosa dicere deber sibi nō liquere sicut ueteres factitabāt. ¶ Euiluit. factus ē uilis & ꝑ cōtemptionē despicabilis. ¶ Excusans testē. si ad testimoniū desideratus uocatus ue ad iudiciū occurrere in tpe nō potuerit: ut ei ut inqt ulpianus subueniēdū. ¶ Presto eē: tēpestiuiter: ad aduerbiū ē. tibullus paup erit ꝓsto. apparitores dici existimat sextus ministros ab eo q apparēt & ꝓsto sūt ad obsequiū. ¶ Dissimulata diu cā. pp quā ꝓsto eē n̄ potuerit testis e ꝓuincia euocat̄. ¶ Mortu˘ ē inqt: q excusabat testis tarditatē & morā coactus explicare cām cōctationis dixit illū eē mortuū: & adiecit puto licuit: hoc ē se putare licitā esse cām conctatiōis mortē. & ita per ludibriū contēptibilis erat claudius. ¶ Quod reū defendi pateret̄. non tā laudandus est princeps q reū defendi sinit: q̄ uituperandus si secus fecerit: cū iniustissimi sint illi qui reū indicta cā condēnāt. ¶ Fieri solet. ut. s. reus defendat̄ & cām dicat. ¶ Patientia abuti. cōsimile est illud Ciceronianū: quousq; tandē abutere patiētia nostra catilina. ¶ Lacinia. parte uestis extrema pene fimbriata cesuratimq; concisa.

¶ M. AN. ¶ Falsario: qui testamentū aut qd aliud falso signarat: Falsarius lege cornelia intelligebat̄ nō solū qui falsum testamētū scripsisset sed qui ēt signasset. recitasset: subiecisset uel adulterinū signū fecisset aut sub-

pisset poena in servos ultimũ supplicium in liberos deportatio: deportari dicebatur q̃ imperpetuũ relegaret relegatio certo tēpore finiebat͛ h͛ec iurecõsultus. ❡ Cũ machæra: græca uox ē latine q̃ sica dicit͛: di & culter ad scindendũ simul & uulnerãdum. Iuue. ames uictũ nomē q̃ machæræ. hinc & Machærophori sicati dicuntur. ❡ Mensa lanioma: qua ceruices & dānatorũ mēbra preciduntur a lanando dicta: nec eo minus laniona mēsam posse ē dici: qua lanii bestiarũ carnes dissecant. siquidē utrumq; a lanio uerbo ē. ❡ Peregrinitatis reum. qui peregrinitatis arguebat͛: quum pro ciue se gessisset. ❡ Togam: ut ciuē. ❡ An palliatũ: pallio amictum ut peregrinum. ❡ Ex tabella: ex scripto ut ia stultum iudiciũ adhuc nobilius esset. ❡ Euiluit: uilis oĩbus fact͛. ❡ Negauit pbto eē posse: nihil itēpestiuius leuiusq; pnunciari potuit. ❡ Puto licuit: & hoc oĩno minus stultum. ❡ Licinia toga: qd licina sit diximus. ❡ Καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρός & tu senex es & stultus.

uox in altercatione excidit Καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ ἄμωρός & tu senex & stultus es. Eqtē qdem Ro. obscœnitatis in fœminas reũ, sed falso & ab ipotētibus inimicis conficto crimine satus cõstat: quũ scorta meritorie citari aduersus se & audiri p testimonio uideret: graphiũ & libellos quos tenebat, i mãu ita cum magna stultitiæ & sæuiciæ exprobratiõe iecisse in faciem eius: ut in genã nõ leuiter perstrinxerit.

❡ PHI. ❡ In altercatione. apud quintilianũ libro. vi. titulus ē de altercatiõe. in quo tradit queadmodũ in altercatiõe ualet plurimum accumen: & ut neq; iracundus neq; turbidus neq; clamosus sit altercator. ❡ Excidit. ex ore cecidit. Virgilius tantũq; nefas patrio excidit ore. ❡ Καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ σύμωρός. i. & senex es & stultus: quid contemptius quid dispicatius eē potest eo principe: in quem talia conuitia impune dicant͛: & senex es & stultus. hoc. n. interpretamentũ est uerborũ græcorum: q̃ in altercatiõe greculo exciderũt. ❡ Obscenitatis in feminas reũ. de cunilingo intelligēdũ eē censeo: q̃ obscenitas merito puniebat͛: quã multis epigrãmatis insectatur martialis. seneca quoq; mamet

De officio censuræ: & gestis, per eum.

Gessit & cẽsurã itermissã diu post Paulũ Plãcũq; cẽsores: sed hãc quoq; inæq̃liter uarioq; & aĩo & euẽtu. Recognitiõe eqtũ iuuenē plenũ probri: sed quē pr̃ probatissimũ sibi affirmabat sine ignominia dimisit, hr̃e dicens cẽsorẽ suũ. Aliũ corraptelis adulteriisq; famosũ nihil amplius q̃ monuit: ut aut parcius ætaculæ: indulgeret aut certe cautius addiditq;. Quare. n. ego scio q̃ amicã habeas & quum

eum detestatur ancillarum menstrua ore hiante excipientem. & lactantius in morsum cunilingorum & fellatorũ dixit in. vi. de istis loquor quorũ teterrima libido & execrabilis furor ne capiti quidē parcit. nõ placet intelligas de libidine pposterã q̃ & ipsa obscenitatis labe maculosa ē. ❡ Ab impotētibus. ualētioribus & supra modũ potẽtibus. ita impotẽs tyrãnus & fortuna impotẽs dr̃. ❡ Scorta meritoria. q̃ mercede corpora pstituũt & tã superiores quã inferiores ptes oĩ libidinis genere prophanãt nũdinato uenditoq; pudore. ita & pueri meritorii dicti q̃ ob mercedē pstituunt͛. quos catamitos dixit antiqtas. ❡ Audiri p testimonio. tanq̃ indignũ foret minimeq; ferendũ scorti testimoniũ audiri aduersus eqtis romani dignitatē: nãq; feminæ ēr pbare testimoniũ dicere non possunt nisi in paucis admodũ causis ut ē in crimine lesæ maiestatis: scorta uero nũ famosa sint tãto magis repelli debẽt a dicẽdo testimonio: p testimonio at dixit elegãter & sciẽter: cũ ista particula, psit in oĩone latina maxime uarietatis. alter. n. dicimus pontifices p collegio decreuisse: aliter p castris depugnatũ: aliter p rostris p tribunali: aliter testē in roductũ pro testimonio dixisse. q̃ oẽs dictiões neq;omnino similes sunt & pares. neq; oĩo diuersæ. ❡ Graphiũ. stilũ ferreũ. ❡ Genã malã intelligit. plinius ifra oculos malæ hoĩ tm̃ quas prisci genas uocabãt. alias gena significat palpebrã opimentũq; oculorũ. idẽ pisces inqt & insecta nũ hũt genas. ennius quoq; genas palpebras uocat illo uersu pãdite sultis genas & corde relinquite somnũ. ❡ Perstrinxerit. uulnerauerit leserit. ❡ Hãc quoq; inequaliter. sicut in iudicando fuerat maxime uarius: ita in officio quoq; censorio exercendo prebit se inequalem & uarietate inconstantem. ob hanc claudianam censuram dixit Sidonius. & Caligas Cai claudii censura secuta est. ❡ Coeruptelis. plautus in asinaria is apud scortũ corruptelæ & liberis lustris studet. ❡ Probri. dedecoris atq; flagitii. ❡ Cẽsorem suum. dictũ profecto censoriũ grauitatis & prudentiæ plenũ. quo claudius declarauit partes censores eē debere filiorũ. & censorio supercilio atq; castigatoria seueritate uti ad illos coercẽdos: nam ut ait Sidonius filios pro patria auctoritate monere debemus. ❡ Famosum. infamē. ❡ Ætatulæ. molliori & iuueniori etati: q̃ propensa ē atq; procliuis ad libidinẽ. ita Varro. pperate uiuere pueræ quas sinit ætatula ludere. ❡ Aut certe cautius. supressius prudentiusq;. iuxta illud eruualis: si nõ caste saltẽ caute: cui consimile est illud apuleianũ: quod nemo nouit pene non sit: cæterũ sapientem nec quidẽ peccaturum esse philosophi tradunt: etiam si peccasse eum dii atq; hoĩes ignoraturi forent: non. n. penæ aut infamiæ metu: nõ esse peccandũ sentiunt: sed iusti honestiq; studio & officio. remoti uero ab illa pfecta sapiẽtia peccare procliuius existimant͛. cum latere posse id peccatum putauerint: immunitatẽq; ex ea latebra sperauerint. ❡ Quare ego scio. his uerbis ostendit claudius adulteria parum caute nec furtim exerceri ab eo iouene: quem castigabat: cum eius amica sibi foret nota: Furta autem, uenerea furtim clanculumq; exerceri debent: nec mysteria cupidinis sunt inuulganda. nam ut inquit ouidius. precipue cytherea iubet sua sacra taceri.

Obscœ̃a libido

Im potẽs

Meritoria scorta

Catamiti

pro testimonio

Malæ genæ

Ætatula

Sapiẽtẽ nõ peccaturũ

❡ M. AN. ❡ Obscœnitatis in fœminas. qd obscœno congressu illis abuteret͛. ❡ Impotentibus: ualde potẽ

tibus. ¶ In faciē: claudii. ¶ Praestrinxerit: tpegerit nūc alioqn perstringere percurrere radere est. ¶ Intermissam censurā. ¶ Vario: inconstāti nec eodē circa crimina affectu. ¶ Probri: criminis infamiae. ¶ Censore: patrem. s. ꝑ censore ill. eēt. ¶ Etatulae: tenerae aetati. ¶ Cur scio quam amicā: admonere id certe fuit ut cauit a la'tera sectaretur.

¶ PHI. ¶ Depresisset. sustulisset detraxisset. ¶ Appositā notā: infamiam & sugillationē: unde & notat⁹ infamia dici solet ignominiosus. interdū nota accipit' i bonam partem: ut illud a pdoui diū ille numantina traxit ab urbe notam. ¶ Litura. demo inqt notam. sed tñ uolo ut extet litura hoc est uestigiū notae: quae res declaret hunc olim fuisse notatū suggilatumq. ¶ Albo. i quo nōia iudicum perscripta legebātur repete q̄ supra explicauim⁹ de albo iudicū decurionū & pōtificum. ¶ In peregrinitatē redegit. inter peregrinos numerari uoluit: tanq̄ ciuitate romana dignus nō esset. qui latine loqui nesciret. ¶ Ac sine patrono. laudandus merito uel ob hoc claudius est: q noluit quēquā ex ordine iudicū rationē uitae suae reddere per aduocatū: sed ut ipsimet suamet uoce eam suam tuarent' sine causidicis ut inqt eleganter columela felices olim fuerunt futuraeq; sunt urbes. ¶ Rationē uitae reddere. olim amasis aegyptiorū rex legem condidit saluberrimā: ut quisq; quot annis apud psidem rōnem uitae redderet: demonstraretq; unde uiueret, aut quo questu susten'aret: qui hoc nō faceret ut is morte afficeret'. hanc legem solon ab egyptiis transtulit ad athenienses: quā illi. ut inqt herodotus in euterpe: q sit castissima assidue usurpāt. & n. hoies honestatē sectabunt': suppressius cautiusq; peccabūt memores rationē uitae esse reddēdam. utinam haec lex in patria nia seruaretur: profecto iuuenes q luxu diffluunt ad frugalitatē uerterentur. ¶ Ac sine cōmeatu. non perito tēporali abscessu: qui cōmeatus dicitur: lege militari milites puniuntur qui sine cōmeatu castris excedūt. hinc liuius taxans exercitū annibalis tanq̄ luxuriosum nimis factū & parum obsequibilē ait. sine commeatib⁹ magna pars absignis dilabebantur. neq; aliae latebra quam capua desertoribus erat. ¶ Rabirio posthumo. Caius rabirius posthumus Ptolomaeo regi Alexādrino cū regno pulsus Romā uenisset egenti & roganti grādem pecuniā credidit: cui & regnanti crediderat absens: nec solū suam pecuniā credidit sed ēt amicorū. post q̄ at in regnū reductus est Ptolomaeus: Alexandriā profectus ē posthumus cā pecuniae exigendae: ubi dioecetes fuit regius hoc ē dispēsator dictio mēdosa ē apud Ciceronē in orōne ꝑ rabirio posthumo. nā non dioecetes sed diogenes in plerisq; oībus codicibus legit'. ꝑterea coactus ē suscepta regia dispēsatione uestitū hāticq mutare: ex hoc accusatus tanq̄ maiestatē po. ro. laesisset & a Cicerone defensus: pp hūc opinor dictū ab eodē cicerōe in principio epistolae ad lētulū. res agit' p eosdē creditores. p quos cū tu aderas agebat'. nāq; noie creditorū priuatim rabirius posthumus significat': q pecuniā credebat regi Alexādrino. sensus āt tranquilli hic ē quēdā ob id notatū fuisse a claudio nouo genere notationis ob hoc solū: qd regē externū comitatus fuisset: tanq̄ indecorū esset romanos ciues comites asseclasq; fieri regū. allegatq; exēplū rabirii posthumi: q fact⁹ fuerat reus maiestatis dū sequtur ptolomaeū alexandriā ex urbe reuertētē. uerū ut ait Cicero: uis q̄ oīa frangit coegit posthumū ēt inuitū cā seruādae pecuniae creditae ptolomaeū subseq & eius fieri dispēsatorē. ¶ Crediti pecuniae creditae. ¶ Notare: nota ignominiosa signare. ¶ Inqsitorū neglīgētia. saepe numero inqsitores: qb' aliqd inquirendū uestigādūq; mandat' p negligentiā & incuriā peccare nos faciūt. ita claudius inuentus ē uanidicus & dedecorosus: dū credit uera eē: q sibi referebant' ab his: quibus inqrēda hoc genus crimina cōmiserat negligēter somniculo seq; inquirentibus. sic ēt seneca: si quintiliano rephendenti credimus errauit deceptus ab his: quibus inquirēda q̄dā mandabat. ¶ Celibatū. singula singulis opponēda. nā celibatum ad maritos orbitates ad patres egestatem ad opulentos referre debemus. celibatus autem significat abstinentiam rei uxoriae uitamq; sine matrimonio: & celebs is dicitur q caret uxore. quītiliāus deridet modestūq qa celio saturnus genitalia absciderit celibes appellatos ait q uxore careāt. gabinius ingeniose sibi uisus ē dicere celibes dici uelut celites: priscius quoq; ait celebs dr quasi celestiū uitā ducēs. hyeronimus li. ii. cōtra iouinianū celibibus nomē inditū eē autumat qd celo digni sint q coitu careāt: uidē't q; hi oēs accipe celibes nō tā ꝑ uxore carēntibus: quā ꝑ castis & oī uenere abstinētibus. sed nescio an satis exacte satisq; significāter locuti sint: nāq; apud eos qui pariter & latine loquūt' celibes pro his qui uxore careāt usurpant' ēt si i cōcubinatu cōcubinas haberēt de celibatu. sicut ait marcianus capella cōstituit inqt mercurius pellere celibatū: quē locū allegans fulgentius placiades exposuit celibatum eē uirginitatis abstinentiā. maritum & celibē inter se opponi docet hic trāquillus & quintilianus libro quinto sic scribens. pater an filius: ciuis an peregrinus: liber an seruus: maritus an celebs: parēs liberorū an orbus sit. Boetius & dialectici haec affecta appellant: quae se e regione respiciūt celibes aūt opere censorio puniri solebant sicuti docet Valerius in titulo de nota censoria & Cicero sic scribens in legibus de officio censorum: celibes esse prohibento.

Nota

Sine causidicis felices urbes

lex optima de reddēda rōne uitae

Cōmeatus

Dioecetes

Corect⁹ locus ci.

Seneca decept⁹ ab inqsitoribus

Celibat⁹

Celibes unde

Maritus opposita

Celebs'

oratibus familiaribus dēpsisset cuidā apposita notā: litura tamē: inqt: extet. Splēdidū uirum graeciaeq; prouinciae principem: uerum latini sermonis ignarum nō modo albo iudicū erasit: sed etiam i pegrinitatē redegit: nec quenq̄ nisi sua uoce ut cūq; qs posset ac sine patrono rōnē uitae passus ē reddere. Notauitque multos & quosdā inopinātes & ex causa noui generis qd se inscios ac sine cōmeatu italia excessissent. Quendam uero & qd comes regis in prouincia fuisset referens maiorū temporibus. Rabirio. Posthumo Ptolemaeū alexandriā crediti seruādi cā secuto crimen maiestatis apud iudices motum. Plures notare conatus magna iquisitorum

¶M.AN.¶Notam ignominiæ.¶Lituræ extet ut monumētū ignominiæ eēt irrogatæ:sed precario remissæ.¶Ex albo iudicū:in albo ut diximus iudicum noīa cōscribebant'.¶In peregrinitatē redegit.ciuitate ademptā p peregrino habuit.¶Cā noui generis:noua qdam de cā:& ob quā nemo unq̄ antea notatus esset.¶Quod se inscio:& hæc causaɋ una.¶Quod comes regis:qd regem comitatus esset:sed quem regem nō dicit.¶Rabirio posthumo.pro quo bis Cicero orauit.¶Motum crimē:crimini datum.¶Inquisitorum eorum qui negligenti inquisitione temere quorundam crimina detulissent.

negligẽtia:sed suo amore dedecore inoxios fere repperit,q
buscūq; cælibatū aut orbitatē:aut egestatē obiceret maritos
patres opulentos se probãtibus. Eo quidē qui sibimet uim
ferro intulisse arguebat' illæsum corpus ueste deposita ostē
tate:Fuerūt & illa in cēsura eius notabilia,qd esedū argēteū
sumptuose fabricatū ac uenale ad sigillaria redimi: concidi
q; corā iperauit;quodq; uno die.xx.edicta proposuit: iterq;
duo quorū altero admōebat ut uberi uineaɋ prouētu bene
dolia picarēt';altero nihil æque facere ad uipere morsum q̄

¶PHI.¶Orbitatē.qd filios nō habeant.de orbitate hæc statius orbitas oī fugienda nisu. plinius ait orbitatē fuisse in auctoritate summaq; potentia orbi.n.captabātur ab heredipetis.& ut auctor ē marcellinus:orbi & celices colebant'.¶Sibi uim intulisse.scribit aristoteles in.v.ethicorū eū q semel occidit sibi quidē iniuriā nō facere:qa uolens id patit' sed ciuitati:cuius pīe tollit'ē.n.ciuis particula ciuitatis.¶Essedū.de esedo curru & essedarius copiose scripsimus in supioribus & in secundo ppertii cōmentario.¶Argenteū.plinius in.xxxiii.taxans romanā luxuriā ait.at nos carrucas ex argēto celare inuenimus.idē in eodem memorat currus argēteos aureosq; mithridatis eupatoris fuisse translatos in triūpho magni pōpeii.¶Ad sigillaria.nomē est uici in quo sigilla hoc ē simulachra pusilla uendebant'.unū & sigillaria p festiuitatis noīe & sigillaritia munera:de qbus suo loco diximus in uico sigillarioɋ uenale fuisse essedū significat de quo uico sic meminit gellius libro.v. apud sigillaria forte in libraria ego & lucius Paulus poeta uir memoria nrā doctissimus cōsedera mus.¶Cōcidi. frāgi & in frustra pticulasq; secari.¶Bene dolia picarent'.dolia uasa sunt grādia fictilia:qbus uina recondunt'.docet plinius in.xiiii.quēadmodū uitrosa ac patula nimis inutilia sunt.hæc et pice intus linebant':qd picare & impicare.apd columellam.unū & uasa picata.plinius picari oportere ait primus post ortū caniculæ:coopertero doliorū medicāda mastice ac pice:qn ēt uinū ipsum pice prisci cōdiebāt:idq; picatū uocitabāt: cuius rei arteadit' a columela libro.xii.agricolationis.& plinius dixit pice & resina condire musta uulgare ita ibidem in.xiiii.uinū rubrum magis constringit magisq; calefacit innocentius pice sola conditū:erat & picatum aliudq; ꝗ sponte naturæ suæ picis saporē recipiebat.& hoc in agro uienensi peculiariter nascebat'.plinius inuenta uitis p se in uino picē habens respiciēsq; uiennensem agrūde hoc genere uini intellexit martialis illo uersu.hæc de uinifera uenisse picata uienna.pix āt brutia & nemetirica laudant' ad uini cōdituras.columela dolia refert an.xl.uindemiæ diē picanda esse picariq; dicit debere pice feruētissima infusa:& qd distillauit in fundū aut quod in lateribus hesit curuata ferrea radula ducendū.est āt radula instrumentū ferreū a radendo dictum:unū pix ipsa radulana cognominata:q radula et aditur.obiter emendemus mēdosam plinii dictionē.ita.n.in.xiiii.passim scriptum est:rabulana pice ac resina condire musta:cū radulana legendū sit rabulana expungendū.de doliis uinariis scribūt iurisconsulti hæc.uino legato cū uasis dolia legata nō sunt quia ea mente uinū in dolia condimus:ut ex his postea uel in amphoras uel in cados diffundamus:& hoc est uinū diffusum noiatur a doctis.Iuuenalis ille capillato diffusum cōsule potat:qui uersus a grāmaticis uacanter & ociose solet non tā explicari q̄ implicari.ulpianus titulo de uerboɋ significatōe ait dolia tā diu eē in uasis uinariis ponendaq; diu initiū habuerint cū sine uino eē desinerent in eo numero.nō esse:qm ad aliū usum transferri possunt:diminutiuū dolii est doliolū:unū & locus Romæ dictus doliola:ex eo qd condita in doliis sacra Romanoɋ gallic defossa fuerunt in bello gallico a flamine quirinali uirginibusq; uestalibus:auctor huius in.v.marcus aūt uarro doliola eē ait ad cloacā maximam:dici q̄ a doliolis:in qbus essent ossa cadauerū.Alii q numinæ pumpilii religiosa qdam post mortē eius eēnt infossa doliolis:a dolio uasa doliaria nūcupata.plautus auum uentriosam & fusfarcinatā festiuiter appellat doliarē.¶Ad uiperæ morsum.ut ait lucanus morsu uirus hīt fatiq; in dēte minant':pocula morte carēt qdam uiperis utuntur in cibis.ut ait plinius libro undetrigesimo quatuor digitoɋ mensura a cauda & a capite pcisa exemptisq; interaneis.antonius musa uiperas edendas da batcū incidisset ulcera insanabili.mirumq; celeritate psanabat.uipera porcelli modo inflata medetur iocinoɋ doloribus:cōstat cōtra oium serpentiū ictus:qꝫ ius insanabiles ipsaɋ serpētium imposita auxiliari:eosq; q aliqn uipæ secur ederint nunq postea feriri a serpente.

Homicida sui

Dolia impicare

Picatū uinum

Radula radulana pix

Locus plinii

Vinū diffusum

Doliola

doliaria

¶M.AN.¶Cœlibatum:cœlibem uitam & connubii expertem.¶Orbitatem:qd certe ineptius fuit quū illud consilio:hoc casu euenire possit:nisi orbitatem simpliciter accipias pro sterilitate quadam connubii ue detrectatione.¶Obiceret:probro & crimini daret.¶Maritos patres opulentos:singula singulis referenda eodem ordine quo crimina intentata.¶Esedum:uehiculum.¶Ad sigillaria:gellius qnum in sigillariis sedereimus.¶Bene dolia picarentur:quasi uero priuati commodi cuiues publico edicto admonendi essent:quod dolia picarentur Plinii uerba demonstrant doliis dum taxat inquit uasisq; ceteros utilis lento ex alia pice differens.cato ante uindimiam uasa lauentur corbulæ sarciantur picentur dolia.

taxi arboris succum.

De expeditione eius britannica & triumpho.

Expeditionē unā oīno suscepit: eāq; modicam quū decretis sibi a senatu ornamētis triūphalibus leuiorem maiestati pricipali titulū arbitraretur. uelletq; iusti triūphi decus undeacqreret britāniā potissimū elegit: neq; depredatā ulli post diuū Iuliū & tūc tumultuantē non ob reditos transfugas. Huc cū ab ostia nauigaret: uæhementi circio bis pene demersus ē prope lyguriā: iuxtaq; stœchadas insulas. Quare a massilia gessoriacū usq; pedestri itinere cōfecto: inde trāsmisit: ac sine ullo prælio aut sanguine inter paucissimos dies parte insulæ in deditionē recepta: sexto q̄ profectus erat mense Romā rediit: triumphauitq; maximo apparatu, ad cuius spectaculum cōmeare in urbē nō solum

Taxica toxica Fructus taxi

¶ PHI. ¶ Taxi fuerū ab arbore taxo taxica dici putāt uenenaq; nunc toxica dicimus uasa uiatoria ex taxo uinis facta mortifera fuisse copertū ē. arbor ē baccifera: ut inqt plinius cuius baccis in hispania pcipue uenenū letale inest: de taxo scribit habunde theophrastus in tertio de plantis: ubi refert taxi fructū esse rotūdum faba paulo maiorē colore russum. tactu mollē. Si iumenta taxi folia comederint emoriunt: si ruminātia nihil patiuntur: dicebat claudius succū taxi presentissimū esse remedium ad uiperæ morsum: fortasse quia uenenū ueneno retunditur atq; expugnat: sicut aconitū colluctatur cū ueneno: qđ inuenerit in hoie. & ita duo uenena in hoie commoriunt ut ipse homo supersit. Auicēa refert remedia nō pauca ad morsus uiperarū: nulla facta mētione huiusce claudianæ medelæ. cū primis ait coagulū ceruinū, p leporinum esse salutaria. laudat & rutā siluestrē. stercus caprinū in potu datū. succū anagallidis succū porri. & corticem aristolochiæ ¶ Leniorē titulū. aliud ē triumpho decorari aliud triūphalibus ornamētis: nā multi ornamenta triūphalia cōsecuti sunt q nunq̄ tn̄ triūpharunt. q̄t essent ornamēta triūphalia alibi docuimus titulus aūt ornamentoꝝ triūphaliū uisus ē claudio leuior q̄ maiestati principis cōueniret: ideoq; expeditionem bellicā suscepit. ¶ Iusti triūphi. legitimi & magni plinius ope iusto tempoꝝ nforum historiā ostī: & iustū preliū: & iustū exercitū hostiū dicūt magnum Virgilius uero in eodem significato n̄ iustū dixit sed |iniustū sic enim ait in georgicis. iniusto sub fasce uiam dum carpit. asconius iustas inimicicias apud Ciceronē pro magnas exposuit: subiunxitq; magnas dicitate cōtrario Virgilius iniusto sub fasce uiā dū carpit. ¶ Post diuū iuliū. primus omniū Romanorū diuus iulius cū exercitu britanniā ingressus pōt uideri ostēdisse posteris eā insulā nō tradidisse. caligulā cogitasse de ītrāda britania satis cōstat. ni uelox īgenio mobilis penitētia fuisset claudius uero trāsuectis legionibus auxiliisq; eā expeditionē suscepit auctor cor. tacitus ī libro de uita iulii agricole. ¶ Vehemēti circio: circius uētus ē peculiaris galliæ narbonensis: de quo hæc gellius. galli uentū ex sua terra flantē: quē seuissimū patiuntur: circiū appellant a turbine opinor eius ac uertigine. Marcus cato cercium dicit non circium: cuius uerba hæc sunt uentus cercius cū loquare bucca implet: armatū hoiem: plaustrum oneratum percellit: de circio lucanus. solus sua littora turbat circius: & tuta prohibet statione monechi. seneca in iiii. quæstionum: atabulus apuliam infestat calabriam iapix athenas sciron: galliam circius. addit plinius in ii. hunc uentum circium non solum in reliquis celi ptibus esse ignotum: sed nec quidē uienam eiusdem prouinciæ galliæ ciuitatem attingere. ¶ Prope liguriam. plinius italiæ descriptionē orditur a liguria: cuius finis est fluuius macra. celeberrimum oppidū genua: refert liuius libro undequadragesimo liguriā, puintiā an oēs alias acuisse romanam uirtutē: cū ligustinus hostis uideret eē natus ad continendā romanis militarē disciplinam: uirgilius de liguribus: assuetūq; malo ligurē. olim capillati fuerūt ligures nunc tonsi: ex quo illud lucani: & nunc tonse ligur. ligures bellicosos fuisse testis quoq; plutarchus ē ī emilio. ¶ Stechadas. stechades īsulæ tres numero sunt in rhodani ostio uicinæ massiliēsibus: propter ordinē quo sitæ sunt ita nuncupatæ: græci enī sichon ordinē dicūt & uersus nomina stechadum ut iquit plinius in tertio sunt. hæc protemese. hype. latine dici possunt. pria media ulria stechados singulariter ptotulit lucanus illo uersu: uenerat in fluctus rhodani cū gurgite classis stœchados arua tenēs. ¶ Gessoriacum. scribit plinius i. iiii. gessoriacum litus esse gentis morinorum: qui a uirgilio extremi hominum dicuntur: unde traiectus breuis est in britāniam hodie uulgo cales nuncupatur. ¶ In deditionem recepta. auctor ē cor. tacitus claudium assumpto in partem rerum uespasiano domuisse gentes britannicas regesq; cepisse: eusebius quoq; cronographus sic inquit claudius de britanis triūphauit & orcadas insulas romano adiecit imperio. ¶ Commeare. uenire.

Iustus magnus

Circius

Cercius

Ligures

Stœchades

Gessoriacum Morini

¶ M. AN. ¶ Taxi arboris succum: neq; hoc minus ridiculū medicinæ præcepta per edictū populo demonstrare: aut certe quia nullus ipsi arbori ut Plinius ait inest succus ex baccis est precipuū uenenū: sunt q uenena inde toxica putēt dicti quasi taxica in archadia tā pñtis est ueneni ut si q dormiant sub ea cibū ue capiant moriant & uasa uinis ex ea arbore facta mortifera fuisse in gallia cōptum ē græci ut sesius ait eā similacē uocant ponit qd ad edictū attinet claudius simpathia aliquā secutus uideri: nā ut contraria cōtrariis sic similia similibus curantur. ¶ Maiestate principali: qua principis maiestatem deceret. ¶ Transfugas: Adminocinum bel'ini regis filium: qui cum multis ad caligulā transfugerat. ¶ Vehementi circio: est is uentus narbonensi galliæ clarissimus: nec ullo ut Plinius ait uiolentia inferior ostiam plerunq; recto ligustico mari perferens. ¶ Stœchadas insulas: sunt hæ ante rhodani ostia tres numero pte: Messe & thipe: ab ipso ordine quo iacent dictæ: Plinius est auctor. ¶ A massilia: Strabo isthmum esse ait, qui a narbonensi mari oceanum sub

moueat tribus milibus stad. arctiorem. ¶ Gesoriacum: Plinius cersiacum pagum appellat Morinis propinquum quos Maro. ad oceanum posuit extremiq; hominũ morini.

præsidibus prouinciarũ permisit: uerũ etiã exulibus quibusdã atq; inter hostilia spolia naualẽ coronam fastigio palatinæ domus iuxta ciuicam fixit: traiecti & quasi domiti oceani insigne currum eius Messalina carpento secuta est; secuti & triumphalia ornamenta eodem bello adepti: sed cæteri pedibus & in prætexta. Crassus frugi equo phalerato & in ueste palmata quod eum honorẽ iterauerat.

De cura urbis & annonæ.

Vrbis annonæq; curam solicitissime semper egit. quũ æmiliana prinati⁹ arderẽt i diribitorio duab⁹

¶ PHI. ¶ Præsidibus permisit cum alioqn p̃sidi abnoctare nõ liceat extra prouintiã permisit p̃sidibus claudius: ut romam uenire possent causa spectãdi triũphum. nam ut inquit elegãter marcianus iurisconsultus illud obseruandum est: neq prouinciam regit eius fines excedat nisi uoti soluendi cã. ¶ Naualẽ coronam: corona naualis est: qua donari solet maritimo p̃lio: qua prius in hostium nauẽ ui armatus transiluit: ea quasi nauiũ rostris isignia ex auro fieri solebat

Corõa naualis

Rostrata corona

auctor gellius in. v. phi. in. xvi. rostratis appellatq; quas in duobus maxime celebres fuisse ,pdidit mar. uarrone. & marco agrippa. hic illud maronianũ: tpa nauali fulgent rostraca corona. ¶ Fastigio: pte sublimiori eminẽtiorq;. ¶ Palatinæ domus: imperatorie cesariũq; pli. ait palatinas domos cæsarũ fuisse repletas signis, probatissimis. ¶ Iuxta ciuicã. s. coronã: quã i primis ipatores accipiebãt. eãq; figebãt i uestibulo sicuti latius explicatũ est in tiberio. ¶ Currum: triũphalẽ. ¶ Carpento: tanq̃ caruca matronali: carpẽta ab euandri matre carmẽte dicta fuisse alibi docuimus. usus carpentorũ peculiariter fuit, feminis in urbe cõcessus. ¶ In prætexta prætextati. s. sequuti sunt auctor est etropius claudiũ deuicta britannia p. Cn. sentiũ & Aulũ plautium illustres & nobiles uiros triũphũ celebrem egisse: q circa quosdã amicos tã ciuilis extitit ut ẽt plautiũ nobilẽ uirum: q in expeditione britãnica multa egregia fecerat: triũphantẽ ipse ,psequeret' & cõscendẽti capitoliũ leuius incederet. ¶ Crassus frugi: primus apud romanos lucius piso cognominatus est frugi. Cicero in tusculanis qõnibus. reliquas ẽ uirtutes frugalitas cõtinet: q nisi tata eẽt: & si his angustiis qbus pleriq; putãt teneret': nunq̃ esset lucii pisonis cognomẽ: tãopere laudatũ. græci χρησίμους homines appellãt: quos latini dixerũt frugi noie indeclinabili. hinc a marciale dictũ ita frugi uino nellet habere uouẽ. donatus frugi utile interpretat' tanq̃ frugibus nihil sit utilius: boni serui peculiariter frugi nũcupabãt' q̃si utiles & necessarii. plautus atq ita seruũ par uidet' frugi sese instituere. i crassorũ quoq; familia fuisse cognomentũ frugi indicat hic tranqllus & sparcian⁹ cũ ait crassũ frugi occisũ fuisse a ,pcuratore hadriani iniussu ipsius quasi res nouas molientẽ. ¶ Phalerato: phaleris ornato. ¶ In ueste palmata: ueste hãc triũphãriũ fuisse docet ausonius i panegyrico. sic f ribẽs. palmata uestis ut i pace cõsulis ẽt effici uictoria triũphãtis: eiusdẽ meminit liuius li. x. cũ de ornamẽtis triũphalib⁹ loquẽs ait. quos nos sellis curulib⁹ toga prætexta tunica palmata & toga picta & corona triumphali laureaq; honorauerimus: palmata ut refert seruius utebant' illi q palmã merebãt': tũ palmata dicta. hinc illud luculẽter dictũ a sidonio i panegyrico. post palmã palmatã uenit. nõ prætereũdũ est qd tradit Iulius capitolinus. q de gordiano scribẽs ait. palmatã tunicã & togã pictã primus romanorũ priuatus suã ,ppriã habuit cũ ante ipatores ẽt de capitolio acciperẽt uel palatio. ¶ Emiliana prinatius arderẽt. Marcus Varro libro. iii. de re rustica mentionẽ facit æmilianorum edificiorum: tũ sic inquit quod enim extra urbem edificiũ nihilo magis est uilla quã eorũ edificia qui habitant extra portã flumentanã: aut in emilianis: emilianorum quoq; meminit Cor. tacitus his uerbis. plus infamiæ id incẽdium habuit: quia prediis tigillini emilianis proruperat uidentur aũt emiliana dici a familia emil orũ: quæ Romæ fuit honestissima uetustimaq; a sermonis lepiditate dicta: quã græci emiliã appellant emilianus uocitat' africanus minor quasi emilii filius: qui per adoptionẽ insertus fuit familiæ scipionũ. qui sentit emiliana ab emilia uia nuncupati male sentit: cum ab placẽtia ariminũ usq; perducta sit. emilia uia ab emilio cõsule: qui legit æquimeliana perperã legit a scriptorq; recedit. ¶ In diributorio: hunc nodũ qui enodauerit nõ sat scio sicut alia multa dissimulanter prærita sũt. ego existimo legẽdum esse. in delibatorio sicut emaculatus codex habet. erat aũt delibatorium locus delibationibus accõmodatus: cuius cõditor fuit. Mar. agrippa: cuius apud pliniũ nostrum mentio fit libro. xvi. na. historiæ. uerba plinii adscripsimus quæ sunt hæc. fuit & memoria nostra in porticibus septorũ a Mar. agrippa relicta æque miraculi cã: quæ delibatorio superfuerat. xx. pedibus breuior sex quipedali crassitudine. qui do riuatorium corrigendũ esse antumant accipiuntq; p castello in ductibus aquarũ deformato: hi cõmenticiam dictionem & nusquã repertã deriuare moliunt': igitur legas uelim meo qdem periculo delibatorium ut sit sensus claudium ardẽtibus emilianis mansisse per duas noctes in delibatorio loco scilicet emilianis proximo ut sua præsentia & cura ad incẽdium restingnendum homines incitarentur. quantum ex uarronianis uerbis & plinianis cõiectare possemus emiliana & delibatorium erant in cãpo marcio prope septa & uillam publicam. ita ut ardẽtibus emilianis merito claudius manserit in delibatorio. illinc q: icitauerit restintores incendii. qd si legas in diribitorio sicut pleriq; oẽs lectitare cõsueuerũt expones pro ministratorio hoc est ,p loco: in quo ministri diuersãtur: quos diriutores appellant. qua dictione usus est apuleius in secũdo de asino aureo tũ ait: diriutores plusculi splendide amicti: fercula copiosa scitule subministratas: ami m⁹ quoq; marcellinus sic scribit libro historiarum duo de uigesimo dum hæc i castris cõstantii quasi per lustra aguntur & scenã & diriutores uenũ datæ subito potestatis pretium per potiores diffundit pli. in epistolis per

Piso frugi

Frugi

Palmata uestis

Emiliana

Emilia gẽs uñ

Delibatorium

Diribitorium

Diriutores

dagium appellat id quod diriuitorium dici uidetur ἀπὸ τῶν παίδων id est a pueris & ministris: prior sententia magis placet ut legas in deliberatorio.

¶ M. AN. ¶ Hostilia spolia quæ in apto suspenderat. ¶ Naualé coronā: cuius formam in Augusto expsiuimus. ¶ Iuxta ciuicā: cuius ppetuo habendæ usus iam ante a fuerat impatoribus cōcessus: plīn. dedit hāc Augustus coronā Agrippæ sed ciuicam a genere humano accepit ipse. & rursus ciuicæ coronæ militū uirtutis insigne clarissimū iam pridem ueto & clemētiæ impatorum postq̄ ciuilium bellorū pfanatione meritū cœpit uideri ciuē nō occidere. ¶ Messalia ex qua octauiā & filiū quē germanicū primo mox britanicū appellauit. Iu. cōditq; cū genero suæ britanicæ uentré. ¶ Crassus frugi: frugi cognomen est sic in galba pisoné inquit frugi licinianum cuius gentis crassi in licinia familia fuere credo fuit pisonis pater & quem postea Nero ut Cor. ait occidit. ¶ In ueste palmata. triūphalæ toga qua triūphātes utebātur erat eq; ea picta & togæ iouis similis ab eo palmata siue palmaris dicta: qd ea utebāt q palmam. l. uictoriā meruissent. ¶ Emiliana: Aequimeliana potius ædificia. l. æquimelio circūiecta fuit æquimelium in pte urbis ad busta gallica quo. s. gallorū qui in urbe perierunt ossa sunt in unū collata eius loci Liuius & Varro meminerunt: æquimeliana igitur aut certe ædificia deflagrasse accipias qua urbs in æmiliam uniit quod nō probo. ¶ Diriuitorio: multum diuq; elaboraui qd diribitorium esset intelligere: nec ex uaria lectione ad hūc diem cōtigit id discere tradet fortasse id alius: uerum ne oino intactum locum ptereamus libet ut in plerisq; aliis suspicari qn neq; nostri neq; græci auctores: quos uidimus id tradant librariorū incuria deprauatum: esse dictioné: ut uno alteroq; elemento obsoni uicinitatem inuerso pro diriuatorio diribitorium scripserint latinæ. n. Tranquillus diriuatorium appellare potuit: ædificiū in aquæ ductibus qd castellū alii uocant: unde aquæ in diuersas urbis ptes corriuabant: ut uulpianus & iabolenus iure cōsulti apte demonstrant: qbus plinius & Frontinus astipulant ut sit sensus spectauit claudius incendium ex diriuatorio. s. castellorū uno qppe q̄ erant ad. c. triginta numero ac cōplurita cultu magnifica & opibus aliisq; locis sita ut frontinus ait adeo ut in palatio quoq; fuisse colligere possis. unde suo arbitrio uno pluribusue locis laboranti p biduum urbis aquas subministrari iuberet: sunt scio q pro domus pte accipiant sed qualis ea fuerit unde dicta nō expediunt: Apuleius diriuitores inquit plusculi splendide amicti fercula copiosa scitulæ subministrata. qbus uerbis apparet locū diriuitoriū esse potuisse ubi cōuiuia pararētur: sed id nomen ut dixi nō memini apud quēpiā me adhuc legisse

noctibus mansit ac deficiéte militū: ac familiarum turba auxilio plebem per magistratus ex omnibus uicis conuocauit ac positis ante se cum pecunia fiscis ad subueniendum bortatus est repræsentaturus pro opera dignam cuiq; mercedem. Arctiore autem annona ob assiduas sterilitates detentus quondam medio foro a turba: conuiciisque ac simul fragminibus panis ita instratus: ut ægre nec nisi postico euadere in palatium ualuerit nihil non ex eo cogitauit ad inuehendos etiam in tempore hiberno commeatus. Nam

¶ PHL. ¶ Auxilio: ad igné resistendum. ¶ Fiscis: marsupiis atq; crumenis: sunt enim fisci auctore pediano numorū receptacula: sicut & fiscinæ & fiscellæ. de hoc alibi copiose dictum satis ē: Cicero reperiebā fiscos cōplures cū pecunia siciliēsi a quodam senatore ad equité romanum esse translatos. ¶ Repræsentaturus in presentia & sine cūctatiōe exhibiturus. ¶ Arctiore: egestate rei frumentariæ: quo tépore cōstat. xv. tantū dierum alimēta ubi superfuisse. ¶ Detentus medio foro. Cornelius tacitus nec occulti tantum questus sed iura reddentem claudium circūuasere clamoribus turbidis: pulsumq; in extremā fori ptem ui urgebāt donec militū globo īfensos prorupit. ¶ Instratus: cooptus impetitus & ut legit ab orosio infestatus. ¶ Egre: difficulter. ¶ Postico: quod Tranquillus posticum uocat id elegāti uocabulo pseudothyrum quasi falsum hostium paulus orosius appellat: cuius uerba hæc sunt ex libro. vii. quibus historia hæc explicatur. uerumtamen sequēti anno tanta fames romæ fuit ut medio foro imperator correptus a populo cōuitiis & fragminibus panis turpissime infestatus egre p pseudotyrum in palatiū refugiens furorem excitatæ plebis euaserit. quin etiā parens romani eloquii marcus tullius pseudothyrum latinitate donauit sic scribens in uerrinis. ea quemadmodū ad istum postea per pseudothyrum reuertantur tabulis uobis & testibus iudices planū faciā. amianus quoq; marcellinus eadé dictione usus est his uerbis. socrus cōmisceri sibi generū flagrās eius amore nō impetraret ut ferebat: p palatii pseudothyrū introducta: posticū aut hostiū esse in pte ediū posteriore testis est uel ille uersus oratianus: atria seruāté postico falle cliénté. plautus ī trinūmo. usus est postici diminutiuo. sic enim ait posticulū hoc recipit cū edes uēdidit Interdū adiectiuū est ut apud ausoniū sic scribentem postico uulnere fossor. dicit & postica fe. genere. marcellius p posticā igressus refertā inueni cōfluēte ex finitimis uirili & muliebre sexu. In alia significatione postica significat ptem tēpli celestis u rgenté ad septētrioné. ut docet mar. uar. ¶ Cōmeatus: cibaria & rē frumētariā. ¶ Negociatoribus. s. frumētariis. ¶ In se d. ino: ut iactura redūdaret in ipsū principé si negociatores frumētarii ui tēpestatis frumēta amisissent. simile ē illud qd tradit huius li. xxiii. ab origine urbis: qd. s. olim societas publicanorū cōduxit pbenda ea oia: q̄ ad exercitū hispaniēsē opus e'nt hac cōditione: ut q̄ nauibus iposuissent ad hostiū picula tēpestatesq; i publico essent. ¶ M. AN. ¶ Arctiore: angustiore: cariore. ¶ Cōuitiis: probrosis uerbis. ¶ Fragminibus: frustis. ¶ Instratus: cooptus. ¶ Postico: hostio posteriore pte ædium. posticum ueteres dixere posticā & posticulā: Apuleius p quandam breué posticulam. ¶ Inuehendos: deportandos.

Fisci

Pseudothyrū

Posticū

Posticulum

Postica

¶PHI. ¶Magna cōmoda: repete illud uerbum proposuit: melius enim cum superioribus connectitur: q̄ cum inferioribus. ¶Mercaturæ: potissimum frumētariæ. Mercatura si tenuis est sordida putanda est. ut sentit M. Tullius in primo de officiis. Sin magna & copiosa multa undiq; apportans nō est admodū uitu- per̄da: præstat mercaturis rem quærere: ut inquit optime. M. catoni tam periculosum sit. ¶Vacationem le- gis papiæ: papiam legem iuliæ legi de adulteriis e regione oppositā fuisse indicat ausoni' illo uersu: papia lex placuit iulia displicuit: hec aūt lex tpis pscribebat: quo nuptialia celebrari deberent. Hinc illud est senece in libris naturalis philosophiæ quid ergo ē q̄ apud poetas sala cissimus iuppiter desierit libras tollere: utrū sexagenarius factus est: & illi lex papia fibulam ipo suit. in codicibus lactantii hec se necæ uerba repetētis mendum est. namq; passim legitur fabulā uel tabulam imposuit: cum legē dum sit fibulam imposuit: fibu la enim utimur ad coercēda ge nitalia: de qua alibi diximus. Seuerus Imperator leges papias exclusit quas tertullianus i apologetico uanis simas appellat: cum ante cogant liberos suscipi q̄ iuliæ matrimoniū contrahi: a papo cōditore dicta lex pa pia: quæ cum multa haberet capita. In his unū erat: quo cōtinebant' iura patronorum: sicut meminerūt iuris- cōsulti: unde & lib. iii. institutionū sic scriptum legimus. postea uero lege papia adaucta sunt iura patrono- rum q locupletiores libertos habebāt: cautū est. n. ut ex bonis eius qui sextertiorum cētū miliū patrimonium reliquerat: uirilis pars patrono deberet'. scribit gellius se inuenisse papiam legē qua cauetur de capiēda uir gine uestali. In codicē impatorio copiosa mētio fit de lege papia. circa obseruationem caducorum: quā in mul tis capitibus emendatā fuisse a ueteribus testat' Iustinianus cū nimis rigida foret: ex quo & ipsæ papiæ legi derogat uelud austeriori. ¶Pompeiæ: pompeia lex multa habebat capita & illud potissimum: quo patrici- darum pena continetur. legimus apud ciceronem lege pompeia horas ternas ad dicendum datas esse. In hoc autem loco tranquillus nō hanc pompeiam legem significare uidet': sed aliam quæ pōpeia latina nūcu pabat': ppterea q̄ de latinitate ut opinor danda nisi certis psonis loquebatur. & hec fortassis dicta est a pom peio strabone pompei magni patre: q coloniās transpadanas traducens nō nouis colonis eas cōstituit sed ueteribus incolis manentibus ius dedit latii ut possent habere ius qd ceteræ latinæ coloniæ. idest ut petēdi magistratus ciuitate romana adipiscerent' auctor pedianus asconius. de latinis aūt coloniis diximus affatī primo cōmentario. sensus uero trāquilli hic est. claudius pro cōditiōe ciuium uacationē legis papiæ dabat hoc est ut ēt ultra sexagita annos uxorem ducere possent: quē terminum prescipserat lex papia: dabat etiā uacationē pompeiæ latinæ hoc ē ut latinitatē impetrare possent & ius latii obtinere cōtra quā legis pōpeiæ pscripto capite cōtinet': qdam seiūctim legūt pōpeiæ & latinæ tanq̄ duæ leges significent': sed magis conue nit ut iūctim legamus: dicat'q; lex pompeia latina: quæ de iure latii & latinitate tractabat. ego ut enarratoris nō incuriosi officio fungar existimo legendū ēē nō latinæ sed latinis & ita distinguēdū. latinis ius quiritum ut sit sensus claudiū uacationē dedisse legis papiæ & pōpeiæ: eundēq; cōstituisse latinis populis ius quiritū hoc est ut latini iure ciuitatis romanæ pinde ac qrites fruerēt'. & legis pōpeiæ caput illud significabit': qd de sexagenariis ne uxorē ducere possent: cōscriptū fuerat: & ut ita exponā facit tranquillus: q paulopost scribit claudiū abrogasse huic capiti legis papiæ & pompeiæ: qd si legas iūctim legis papiæ & pompeiæ tanq̄ una tantūmodo sit lex a papo pōpeio plata. opus est acri iudicio ad hæc curiose pēsitāda. ¶Ius quiritū feminis Sensus est. uoluit ut feminæ p dignitatis cōditione ius qritū haberēt hoc est iure romanæ ciuitatis fruerē tur. Nāmq; prisco instituto nuptiæ nō iure cōtractæ existimabātur. quæ nō aut inter ciuem romanū ciuēq; romanā iungebātur: aut cui princeps populusue ciuitatē uel cōnubiū pmisisset: uti filii ita suscepti in patris nō erant ptāte: sed matres potius sequebātur: qsi nuptias fecissent cā eo: cū quo cōnubii ius nullū erat. hæc boetius in secūdo cōmenario topicorum: unde elicimus hūc tranqlli sensum qd claudius feminis ius qritum hoc est ciuitatē romanā pmisisset iusq; cōnubii: ut filii ex tali matrimonio nati essent legitimi romani ciues ¶Ius quattuor liberorum. Ius trium quattuor quinq; liberorum pro numero nobilius est: & ad maiores ptinet imunitates: ut inquit iuriscōsultus excusationē prestat a muneribus ciuilibus: ubi annotandum qd adoptiui filii numerum non pficiunt eorum liberorum qui excusare parentes solent: certum cū distinctio sensum faciat apertiorem: ita existimo esse distinguēdum legēdūq;. latinis ius quiritum: mox subnectēdū feminis ius quattuor liberorum: ut sit sensus claudiū pro conditione psonarum tribuisse feminis ius quat tuor liberorū: hoc est ut ea prrogatiua & imunitate fruerētur: qua decorantur matres quattuor liberorū: qd aūt foret id ius: uideor ferme obseruasse apud iuriscōsultos maximeq; libro tertio institutionum ubi scri ptū annotauimus fuisse cautum tertulliano senatusconsulto: ut mater ingenua triū liberorū ius habens li bertina quattuor ad bona filiorū filiarū ue admittatur intestatorum mortuorum: licet in ptāte parentis sit quis autem senatuscōsultum illud tertullianū post claudium adriani tpibus factum fuerit: tamen ex eo col ligimus pene consimile ius quattuor liberorum pro beneficio feminarum a claudio institutū fuisse. namq; eodem libro institutionū eodēq; titulo proditum est ex lege duodecim tabularū necessitudines feminarū expelli amouerīq; a capiēda hereditate: sed hæc iuris stricti nimis angustiæ posterioribus tpibus emēdatæ

Mercaturæ

Lex papia

emaculatus locus lactantii

Fibula

Lex pompeia

ius quiritum liberorum

sunt: & primus quidẽ diuus claudius de quo nũc scribitur matri ad solatiũ liberorũ amissorũ legitimam eorũ detulit hereditatẽ. hæc lectio hec distinctio hec interpretatio magis placere magisq̃ quadrare uidetur q̃ illa superior sed hoc totum diiudicandũ pensitandũq̃ lecturis reliquo. quorũ maior pars atq̃ candidior pedibus transibit opinor in hãc nostram sniam: utpote elegantiorẽ atq̃ distinctiorem.

¶ M. AN. ¶ Magna cõmoda: hæc cum iis quæ sunt in fronte alterius capitis ordinant̃ aliter nõ procedet. ¶ Vacationem legis: papiæ: lex papia qualis eẽt Lactantii uerba declarãt qd est inquit q̃ apud poetas salacissimus Iuppiter desierit liberos tollere utrũ sexagenarius est factus & illi lex papia tabulã imposuit. Ausonius: iuris cõsulto cui uiuit adultera cõiunx papia lex placuit: Iulia displicuit. ¶ Põpeiæ latinæ. i. de iure latii ad alterius legis põpeiæ differẽtiã quã de quæstorũ creatiõe magnus Põpeius tulit: põpeius strabo trãspadanis ius latii dedit ius uidelicet petẽdi in urbe magistratũ ut Asconius interpretat̃: sed qd alii senserint suo loco significauimus. ¶ Ius quiritũ: põpeia. s. lege cõcessum. ¶ Ius quattuor natorũ. Mar. rũpitur inuidia tribuit quod Cæsar uterq̃ ius mihi natorum plura q̃dem cõmoda ad ius habẽtibus erant cõstituta.

¶ PHI. ¶ Aquæ ductum a caio incohatũ. pli. in. xxxvi. na. historiæ in hanc sniam ait hæc: uicit antecedens aquarũ ductus nouissimũ impendiũ operis incohati a caio cæsare & pacti a claudio. ¶ Emissarium fucini lacus: fucinus lacus marsorum est in quarta italiæ regione: iuxta quẽ albenses sunt. auctor plinius in tertio. de eodẽ sic ait strabo libro. v. geographiæ prope marsorũ albam fucinus est lacus longitu

Fucin' lacus

De operibus publicis per eum factis.

Opera magna potius q̃ necessaria q̃ multa perfecit sed uel præcipua aquæ ductum a caio inchoatum. Item emissarium fucini lacus; portũq̃ hostiensem quãquã sciret ex his alterũ ab augusto præcantibus assidue marsis negatum; alterum a diuo Iulio sæpius destinatũ; ac ꝓpter difficultatem omissum. Claudiæ aquæ gelidos & uberes fontes; quorum alteri cæruleo; elteri curtio &

dine per pelago. is marsis & uicinis maxime usui fuit: memoriæ proditum est illũ nõ nunq̃ usq̃ ad montana crescere: interdum aũt decrescere: ut mersa prius lacu loca desiccentur: & agricolationẽ rusticis exhibeat de fucino lacu fontes aquæ marciæ manare traduntur: quæ clarissima aquarum oium inter reliqua deũ munera urbi romæ tributa est. fucini lacus meminit Maro illo uersu: te nemus angitiæ: uitrea te fucinus unda te liquidi fluere lacus. Claudius cæsar emissurus fucinũ lacum: perrupit montem edidit q̃ spectaculũ: quo perfecto aptum fuit aquarum iter: quin etiam cõuiuium effluuio lacus appositum magna formidine cunctos affecit: quando uis aquarum prorumpens proxima trahebat: auctor Cor. tacitus in. xii. emissarium appellat emissionem ipsam & effluuium: quo iter aquarũ ex fucino lacu emittẽdæ patefactũ est monte pro. ¶ Portum hostiensem: sic nuncupatũ ab hostia ciuitate in tiberis ripa ab anco martio cõdita: de qua sepe dictũ est. Ego proximis mensibus curiose cõtemplatus sum nõ tam portum hostiẽsem a claudio perfectum: q̃ uestigia portus nescio quid magnũ adhuc preferentia: cõtemplatus est & uenerabilis frater tuus antonius galeatius pretonotarius apostolicus: in quo nõ tam indoles q̃ plena uirtus enitescit: qui ad põtificẽ maximũ salutãdũ destinatus orator a senatu bononiense id ꝓbitatis ad prudẽtiæ: id moderationis specimen ꝓbuit: ut nõ tiruneulus sed ueteranus uideret̃: nec parum laudaretur a supciliosis antistibus: q quotienscunq̃ uacuus erat a publicis negociis desiderãter inquirebat locos uetustos: causasq̃ locorũ percõtabatur: aderat & noster roscius sine quo nil altũ mens incohat. ¶ Ex his: scilicet emissario fucini & portu hostiẽsi. ¶ Alterum. Emissarium fucini lacus. ¶ Precibus marsis: qrũ in regione ipsorũ erat lacus fucinus. ¶ Alterũ: portum hostiensem. & quis in iulio cæsare nihil super hoc dixerit tranquillus. nõ tñ propterea negandum est iulium cæsarẽ cõstituisse portum hostiensem exedificare multa enim κατ' ἀποσιώπησιν ὅ ἐστι σιγὴν. hoc ẽ per silẽtium omittuntur: quæ suis mox locis referũtur: in quo iulio cæsare dixit tranquillus: quẽadmodũ ille destinauerat emittere fucinũ lacũ. nũc ait quẽadmodum augustus emissionem talẽ cõcedere noluit precantibus marsis. nec ista discordant: cũ alter destinauerit emittere: alter negauerit emissionẽ: similiter in iulio cæsare nihil dixit: q̃ destinasset extruere portum hostiẽsem: nunc uero cũ dicat: ob hoc nõ existimãdus est historicus obliuiosus: cum scriptoris officium sit multa pro loco ꝓ tẽpore uel reticere uel dicere. ¶ Claudiæ aquæ: frontinus libro primo de aquæductibus sic inquit: caligula duos ductus incohauit: quos claudius consumauit: alteri quod ex fontibus cerulo & curtio perducebatur claudiæ datũ nomen alter anio nouus appellari ceperat. ¶ Vberes fontes: frontinus claudia aqua concipit̃ uia sublacẽsi diuerticulo sinistrorsus ex fontibus amplissimus cerulo: qui a similitudine appellatus est & curtio. de hisdẽ sic scribit plinius in. xxxvi. uicit antecedentes aquarũ ductus nouissimum impendium operis incohati a caio cæsare & peracti a claudio. an fluxere curtius atq̃ ceruleus fontes.

Mattia aqua

Emissarium

Laus ꝓtonotarii bentiuoli

claudia aqua

¶ M. AN. ¶ Aquæ ductum: ædificiũ ad aquas in urbẽ pducẽdã. ¶ Incohatũ: quẽ caligula incohauit. ¶ Regione tiburtinũ q̃ tibur ad montes sed et emissariũ fluuiũ p qd emitteret. ¶ Fucini lacus: is in marsis est ut pli. & strabo scribũt ubi pugnam naualẽ claudius spectandã dedit Mar. fucinus & pigri taceant̃ stagna neronis ¶ Alterũ: fucini emissariũ. ¶ Sæpius: destinatũ hostiensem portum intelligas necesse est: sed in Cæsare dictatore dixerat eum emittere destinasse quo apparet non recte bis alterum legi rectius igitur secundo loco: Cæterum pro alterum dixeris ut sit sensus emissionem lacus ab Augusto marsis sæpius denegatam destinatam uero a Iulio Cæsare sed operis difficultatem omissam. ¶ Alterum a diuo Iulio: non est cur

hostiensis portus opus ad Cæsarem referas q̃ is nunq̃ si Tranquillo credimus sed fucini emissionem destinauit & idcirco Cæterum tutior uerior q̃ erit lectio. ¶ Alter ceruleo: alteri curtio: plinius uicit antecedẽtes aquarum ductus nouissimum impendium operis inchoati a. C. Cæsare & peracti a claudio quippe a lapide sexagesimo ad eam celsitatem ut in omnes urbis mõtes leuarentur influxere curtius atq; ceruleus fõtes erogata in id opus sestertia quingenta. lv. milia.

albudino nomẽ est: simulq; riuũ anienis nouo lapideo opere in urbem perduxit: diuisitq; in plurimos & ornatissimos lacus: fucinum aggressus est nõ minus compendii spe q̃ gloriæ: quũ quidã priuato sumptu emissuros se repromitterẽt si sibi siccati agri concederentur. Per tria autem passuũ milia partim effosso monte: passim exciso carnalem absoluit: ægre & post undecim annos q̃uis continuis. xxx: hominũ milibus sine itermissione operantibus: portum ostiæ extruxit: circunducto dextra, sinistraq; brachio: & ad introitum profundo iam solo mole obiecta: quam quo stabilius fundaret: nauem ante demersit: quam magnus obeliscus

¶ PHI. ¶ Albudino nomẽ est: frontinus de hoc accipit & eum fontem qui uocat albudinus tãtæ bonitatis ut martiæ adiutorio sit. demiror uiros aloquin eruditos tradidisse nullam albudini fontis mentionẽ fieri apud alios scriptores. unde anxie nimis laborauerunt nomen hoc ab albunea dea tiburtina deducere: cum si licet coniectura uti: possit ab albulis aquis uel potius ab albore albudini nomen deriuari. ¶ Riuũ anienis romæ iter aquæ ductus anio uetus & anio nouus ãnumerãtur: hic de aniene nouo intelligendum: ut tranquillus frontinusq; concordent: dixit enim frontinus duorum ductum quos claudius consumauit alteri claudiæ nomen datũ esse: alteri anienẽ nouum appellari cepisse: quoniam duæ anienis aquæ in urbẽ fluere ceperant. anienem autem mar. curius in urbem perducendum curauit. ¶ In plurimos lacus: plinius scribens de aquæ ductu claudiano mox hec subiungit. quod si quis diligentius existimauerit aquarum habũdantiam in publico balneis piscinis domibus euripis hortis suburbanis uillis: spacioq; aduenietis extructos arcus: montes professos: conualles æquatas: fatebitur nihil magis mirandum fuisse in toto orbe terrarum. ¶ Compendii: lucri. inde compendiosum lucrosum dicitur: sicut econtrario dispẽdium significat detrimentum & dispendiosum detrimentosum. Columella cum presertim maius dispendium sequatur inertem & secuum pastorem: quam prudentem diligentemq; compendium. ¶ Idem: quod si per partis non nunq̃ damnosum est in summa tamen fit compendiosum. idem. dispendiosa est cunctatio. ¶ Siccati agri: tanq̃ post emissam aquam futuri fecũdiores: &. n. loca ab aquis liberata sũt fecũdiora uelut uligine saginata. ¶ Effosso: per cunicularios factis cuniculis. ¶ Exciso: ubi fossores fossam cuniculisq; cõtinuare nõ poterant ob aspredinẽ excidebãt silicea saxa: oĩa tñ intus fiebãt in tenebris. xxx. hoĩum milibus plinius. eiusdẽ inquit claudii inter maxĩa ac memorãda duxerim: q̃uis destitutũ successoris odio mõtem pfossum ad lacũ fucinũ emittẽdũ: inenarrabili pfecto impendio & opariorũ multitudine p tot annos: cũ aut corriuatio aquarũ qua terrenus mons erat egereref in uertice machinis: aut silex cedereẽ: oĩaq; intus in tenebris fierẽt: q̃ neq; cõcipi aĩo nisi ab his q uidere neq; humano sermone enarrari possunt. ¶ Mole obiecta: extructione maxĩa sub aquis edificata. talia enim moles appellant. pli. huiusce rei mẽtionẽ faciẽs in. xvi. tres moles turriũ a claudio dicit fuisse extructas. ¶ Stabilius fundaret: scribit plinius ex puteolano puluere exedificatas fuisse a Claudio turres hostiẽsis portus. est aũt puteolanus puluis appellatus: q̃a in puteolanis collibus nascit: q oppositũ maris fluctibus mersusq; protinus lapidescit unus inexpugnabilis undis: utiq; si cumano cemẽto misceat: de hoc puluere intelligit uictruuius sic scribẽs. est genus pulueris admirãdũ: nascit in regionibus baianis: quod cõmixtũ cũ calce & cemẽto nõ modo ceteris edificiis pstat firmitates: sed &t moles constructæ in mari sub aqua solidescũt: de hoc puluere puteolano est illud a sidonio pditũ in panegyrico. nãq; dicarcheæ translatus puluis arenæ intratis soli datur aquis. ¶ Nauẽ ante demersit. hac naue nihil mirabilius uisum ĩ mari certũ est: ut inquit pli. lõgitudo spaciũ obtinuit magna ex pte hostiensis portus latere leuo: ibi nãq; demersa est a claudio principe. ¶ Magnus obeliscus: obeliscus auctore amiano marcellino lapis est in figuram metæ cuiusdã sensim ad pceritatẽ cõsurgens excelsam & in radiũ gracilescens specie quadrata: in uerticẽ pductus angustissimam leuigatus artificis formarũ innumeras notas cõtinet: quæ hieroglyphicæ litteræ appellant. pli. in. xxxvi. de obeliscis scribens hec tradit. trabes ex lapide fecere reges quodã certamine obeliscos uocites solis numini sacratos. radiorũ eius argumentũ in effigie est. & ita significat. noie egyptio: primũ oium obeliscũ rex mithres istituit. sculpturæ uero effigiesq; quas uidemus egyptiæ sunt litteræ. obeliscon græci dicũt ueru. ex egypto aũt roma plures obelisci trãslati sunt quorũ unũ importauit Caius caligula nauigio illo: quo nihil mirabilius in mari uisum autumat pli. de hoc nũc intelligit trãquillus. uolumina ĩstrumẽti ueteris fuerũt antiquitus obelis astericisq; distincta. nã si quid in græco fuisset inuẽtũ qd in hebraico codice nõ legeref ad obelo notabat ueluti uirgula cõfodiendũ pinde ac subditiciũ. Cõtra si qd esset ĩ hebreo qd græcus codex nõ haberet: id e latere adscribebatur apposito asterico ueluti stella illuminãdum: super quo hieronymus & ecclesiastici scriptores multa conscribunt.

Albudinus

Anio uetus. Anio nouus

Dispendiosum. Cõpendiosum

Tres moles turriũ

Puteolanus puluis

De obeliscis Hieroglyphicæ

Obelis astericisq; distincta scriptura

¶ M. AN. ¶ Albudino: sextus ruffus uiri uigiti aquæ ductus enumerat meminitq; cæruleæ ad cui' mõ pli. sed albudinũ neuter celebrat. ne Frõtinus qdẽ ruffo antiquior is octo tantum aquæ ductus memorat: pos

set tamen uideri ex anienis corriuatione nomen factum: quod albunea cuius Varro & Lactantius meminerunt in ripa ipsius fluminis sit tiburi culta eiusq; simulachrum postea in flumine repertum fuit albunea sibyllarum una: nec me latet quid Plinius de ea scripserit: Maro ad hæc lucosq; sub alta cōsulit albunea ubi Seruius fons est ait & silua eius nominis: quo apparet ab anienis corriuatione uel ab albunea tiburti regione ducta nomen esse fonti inditum: legerimq; libentius albunium quam albudinum quasi albuneium sed coniectura hæc nō rō est. ¶ Nouo lapideo opere: ad recētem anienis corriuationem allusit fuit enī & anio uetus. ¶ Effosso monte: per quē emissus est. De ueteri fucini lacus inundatione strabo nō nihil in trāscursu. Gellianus prodidit archipē marsorum oppidum a marsia lydorē rege conditum lacus inundatione absorptum. ¶ Ad introitum: portus. s. hostiensis. ¶ Profundo iam solo: posset nō absurde & salo legi. ¶ Nauem ante demersit: eam per plures annos asseruatā tradit pli. nam obeliscus ingens fuerat i illa ex ægypto delatus tum uero puteolani pulueris turribus super eam extructis a Claudio portus gratia mari demersam. ¶ Obeliscus: est obeliscus lapis in figuram metæ sensim ad proceritatem consurgens excelsam pli. trabes ex eo lapide fecere reges quodam certamine obeliscos uocantes solis numini sacratos radiorum eius argumentum in effigie est.

ex ægypto fuerat aduectus; congestisq; pilis supposuit altissimā turrim ī exemplum alexandrini phari; ut ad nocturnos ignes cursum nauigia dirigerent. Congiaria populo sepius distribuit.

De spectaculis per eum editis.

SPectacula quoq; cōplura magnificaq; edidit: non usitata modo ac solitis locis; sed & commentitia & ex antiquitate repetita; et ubi præterea nemo ante eum: ludos dedicationis pompeiani theatri; quod ambustum restituerat: e tribunali posito in orchestra commisit cum prius apud superiores ædes supplicasset perq; mediam caueam sedentibus ac silentibus cunctis descendisset: fecit & seculares quasi anticipatos ab Augusto: nec legitimo tempori referuatos; quamuis ipse in historiis suis prodat intermissos eos Augustum multo post diligentissime annorum ratione subducta in ordinem redegisse. Quare uox preconis irrisa est inuitantis; more solemni ad ludos quos

¶ PHI. ¶ Congestis pilis. saxeas pilas intelligit qualis a poeta describit: saxea pila cadit: magnis quam molibus ante cōstructam iaciunt ponto: autumat festus pompeius pilam quæ parietem sustentat ab opponēdo dictam. a pila fit aduerbium pilatī quod significat per pilas: ex quo illud uictruui. pilatim struuntur edificia. ¶ Altissimā turrim: nō turrim unam sed turres a claudio exedificatas in portu hostiēsi ex puluere puteolano plinius prodidit. ¶ Alexandrini phari legendum est alexandrinæ. est enim pharos generis feminini de pharo aūt alexandrina explicatius diximus in cōmentariis propertii enarrantes uersum illum: & ptholomeæ littora capta phari. supra quoq; non pauca retulimus super pharo. ¶ Cōgiaria: dona impatoria. ¶ Commēticia: noua cōmentatione excogitata. cōmenticium enim significat partim ficticium partim nouū. Scribit Varro cōminisci dictum esse con & mente: cum finguntur in mente quæ non sunt. hinc commentum commētitiumq; deriuant. ¶ Ludos cōmisit: significanter locutus. nam cōmitti proprie ludi dicuntur. Virgilius & tuba commisso mediocrit agere ludos. ¶ Quod ambustum: testis est eusebius in cronicis pompeii theatrum incensum fuisse imperante tyberio. ¶ E tribunali in orchestra. tribunal poni uoluit claudius in orchestra ex qua senatores spectabant: ut alllic cōmittendorum ludorum signum daret ueluti agonitheta atq; prepositus. ¶ Superiores edes: templa hic intellige: cum alias edes pluraliter dicantur pro domicilio: templa autem illa intelligit quæ erant in illa parte urbis collocata: quæ est super theatrum. ¶ Caueam: theatralem caueā signat de qua alibi dictum est. ¶ Silentibus cunctis: contra morem romani populi: qui plausu excipiebat bonos principes ad theatrum ingressos: sicuti malos exsibilabat. ¶ Nec legitimo tempore referuatos. legitimum secularium tempus est ut inquit censorinus spacium centum annorum: siue ut alii centum & decem. quod sentit oratius sic scribēs in carmine seculari. Certus undenos decies per annos urbis ut cantus referatq; ludos. ¶ Prodat: tradat. claudium aūt fuisse eruditum scriptoremq; historiarum paulo posterius dicetur. ¶ Ratiōe subducta: supputato numero annorum per ratiocinationem. Cicero in epistolis ad lentulum: hic ego quantū humano consilio efficere potui circūspectis rebus meis omnibus rationibusq; subductis summam feci cogitationum mearum oīum. plauttus in curgulione beatus uideor subduxi ratiūculam.

Saxea pila

Pilatim

Cōmēticium

Tēpus secularium

¶ M. AN. ¶ Cōgestisq; pilis: grādioribus saxis ad moli sustinendā: Festus pila iqt q̄ parietē sustētat ab opponēdo dicta. Mar. Nulla catenatis pcincta est pila lagenis Horatius nulla taberna meos hēat neq; pila libellos. ¶ In spēm alexandrini fari: sic & ruffus Auienus Romulæq; fari fauces illæsa relinquat. Iu. Tyrrenāq; farō dixit fœminino genere. ¶ Cōmētitia: nouiter inuēta. ¶ Media caueā: mediū cōsensū pl. de feauri theatro cauea ipa cœpit hoīum. lxxx. p quo theatri loco sit cauea accipiēda uideo diuersū trahi; sūtq p tes alt[illegible] ubi sedēs populus spectat. Caueā appellatā existimēt: alii areā ipsā ī medio theatri. qd Ver. Ca[illegible] significare uidet' & totū caueæ cōsessū igētis & ora prīa p̄fum &c. caueā poeta dixit quā ī mlto area circi appellaui

erat quo se multis cũ millibus heros cõsensu medium tulit extructoq; resedit: seruius caueam simpliciter con sensum populi appellat. ¶ Sedẽtibus: nec illi assurgẽtibus. ¶ Silẽtibus: nullo plausu & fauore excipienti bus quum solere alioquin populus Cæsarẽ uenientem plausum & fauore excipere. Mar. quoq; sonãt pleno uncesq; manusq; theatro. Quũ subiti populus Cæsaris ora uidet idq; pertinax silentiũ in cã fuisse uidet quod ille ex tribunali ludos nõ ex scæna cõmiserit aliquato maiore populi cu iratus erat in cõmodo. ¶ Anticipatos: ante legitimum tempus repetitos secularium ludorum ratio satis superq; alio est expressa. ¶ Ad ludos quos Claudius erat editurus.

nec spectasset quisq̃ nec spectaturus esset: quũ superessẽt adhuc qui spectauerant & quidam histrionum producti. olim tunc quoque ꝓducerẽtur. Circẽses frequenter etiam in uaticano commisit: nonnunq̃ interiecta per quos missus uenatione: circo uero maximo marmoreis carceribus auratisq; metis: q̃ utraq; & tophia ac lignea ãtea fuerãt exculta. propria senatoribus cõstituit loca promiscue spectare solitis: ac

¶ PHI. ¶ Quos nec spectasset quisq;: uerba erãt preconis ad ludos seculares inuitantis spectatores: q̃ qdem erant uera: quando inter secu'ares binos fuisset legitimũ interuallũ centũ decẽ annorũ: quos raro uel pene nunq̃ transcẽdit caduca mortalitas: sed fuit tũc ridicula uox preconis: quũ inter seculares augusti & claudii interfuere anni nõ amplius tres & sexaginta. unde merito potuerunt multi spectasse & primos & secundos seculares. preterea q spectauerunt hos claudianos potuerũt etiã spectatores esse secularium: quos postea fecit domicianus: cũ inter utrosq; nõ fuerit magnum interuallũ: & ob hoc dicit matrona apud epitaphistam marcialẽ. bis mea romano spectata est uita terento: sup quo habundãter cõscripsimus in annotationibus. Quidã histrionum producti. scribit plinius inter ludos seculares quos fecit diuus augustus: & quos postea claudius cæsar edidit: sexaginta tres annos nec amplius interfuisse: stephanionẽq; togatarum fabularũ histrionẽ utrisq; secularibus ludis saltasse histrioniãq; fecisse. ¶ In uaticano cõmisit: uaticanũ collẽ appellatũ esse autumat festus põpeius. q eo potitus sit populus romanus uatũ rẽspõso expulsis ethruscis. gellius uaticanũ agrũ dictum esse censet a uaticiniis: quæ ui atq; instinctu dei uaticani in eo agro fieri solita essent: est aũt uaticanus deus penes quẽ sunt uocis humanæ initia noiatus ab eo: quod pueri simul atq; parti sint eã primã uocẽ edunt: quæ prima in uaticano syllaba est. tñ augustinus nõ uaticanũ hunc deũ appellat sed uagitanũ tanq̃ infantũ uagitibus presidẽtem. plinius in. xxxvi. uaticanũ eleganter appellat circũ cai & neronis principum: ꝓpterea qd in eo ludos curules peculiariter exercebant. ¶ Per quinos missus: seruius tradit olim in ludis circẽsib' xxv. missus solitos exhiberi: quorum ultimus appellabatur ærarius eo quod de collatiõe populi exhibebatur: tranquillus uero in domitiano centum missus in circẽsibus peragi solitos fuisse significat ad qd uidetur allusisse poeta illo uersu. Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus: dicuntur autẽ missus equorum circuitiones in ludis circensibus: dum a carceribus ad metas recurrunt. Censuit est claudium post quinq; equorum missus peractos interposuisse uenationem: ut ita magis spectatores oblectarentur: quia aliqua nouitate ut inq̃ oratius morandi sunt ac retinendi. ¶ Carceribus: carceres dicuntur in circo unde mittuntur equi ex eo nominati: quod coercentur equi ne inde exeant anteq̃ magistratus signum miserit. auctor uarro. Carceres neuius oppidum appellat. ¶ Metis: circum metas currere solitos equos nullus ignorat. hinc illud oratianum metaq; feruidis euitata rotis: & Varro circum dici existimat eo quod ibi equi in ludis circum metas currunt. hinc illud apud eundem prouerbialiter dictum in primo de re rustica: an quid aliud & a quibus carceribus currat ad metas. quoniam autem auriga quandocunq; primus metam superauerat iam ad finem certaminis peruenisse uidebatur ex eo factum est ut metam pro fine terminoq; passim accipiamus. Maro. hic labor extremus longarum hec meta uiarum. ¶ Et apud Silium tormentis finem metamq; laboribus orat. Figura autem metæ pyramidis est a lato incipiens in acutum fastigiata. hinc plinius figuram umbræ noctis ait similem esse metæ & columella precipit in secundo ut fenum siccatum in metas extruatur quæ in acutissimos uertices exacuitur. ¶ Tophina & lignea refert liuius libro. viii. ab origine urbis: quoto anno carceres in circo primum statuti fuerint. sed neq; ex topho neq; ex ligno factos indicat: qd hic docet tranquillus: est autem tophus lapis ut inquit seruius asper. unde a uirgilio scaber nuncupatur illo uersu. & tophus scaber & nigris exesa chelidris: a topho tophinus & tophacius deducitur. plinius est alba russa columbina argilacea tophacea arenacea idem. nam tophus scaber natura friabilis expetitur ab auctoribus. ¶ Exculta: corrige exculto. ut ita connectas circo maximo exculto hoc est exornato marmoreis carceribus. ¶ Promiscue spectare solitis. In ludis quidem theatralibus loca propria senatoribus erant assignata: cum in circo essent promiscua. prodiderunt historici ante scipionem ad quingentesimum octauum annum ab origine urbis in promiscuum fuisse spectatum. senatus autem a populo secretus primum spectauit ludos romanos: quos atilius seranus lucius scribonius libo ediles curules primi fecerunt: scipio africanum quod eius rei auctor fuisset penituisse.

Vatica nus

Vagita nus

Missus ludorũ

Carce res

Meta

Toph'

Topha ceus

In pro miscuũ spe ctatum

¶ M. AN. ¶ Nec spectasset q̃sq̃ spectare potuisset si ueteri istituto cẽtesimo quoq; ãno eos celebrari cõtigisset. ¶ Producti olĩq augusti tpibus scenicam operã secularibus ludis exhibuerãt. ¶ in uaticano: ubi nũc ulEra tyberi põtificia domus sita ẽ uaticanũ ueteres dixere: quo appet nõ a loco ut alibi diximus esse ludos dictos. ¶ Per quos mẽses: isuetũ certe & igratũ diuturnitate sua spectaculũ: qre uersus quos missus: q̃ mẽses legeris. ut sit ordo interiecta p quos missus uenatiõe. aquæ istauratæ: aut q cumplici ferarũ immissiõe edita

sic alibi circẽsiũ díe quo facilius cẽtũ missus pageret. ¶ Carceribus: unde equi ĩ cursũ prumpũt. ¶ Metis: circa quas aurigæ bigas & quadrigas agitabant. ¶ Tophiniæ: ex thopho lapide: uulgaris is lapis & in primis circa urbẽ. Iu. & igẽtiũ uiolarẽt marmora tophũ: Papinius cotto puluere sordidoq; topho. ¶ Promiscue spectare solitis: quo pacto promiscue quũ Augustus senatoris iniuria motus quẽ nemo puteolis frequẽti spectaculo recepat uussisset ubicũq; qd spectandũ esset semp primus subselliorũ ordo uacat t senatoribus: sed his ita occurrẽdum qq primus ordo senatoribus uacaret cõtigui tñ & pene inmixti. Æquitibus illi erantq; secundũ ordinẽ oponebant: at claudii indulgẽtia ex podio senatores spectare cœpisse crediderim: sicq; maiorem imodum ordines utrunq; ab altero fuisse discretos. Iu. & omnibus ad podium spectantibus.

¶ PHI. ¶ Super quadrigarum: pter quadrigarios ludos & curules exhibuit etiam ludicrum troiæ.

Africæ pathere

¶ Africanas: lege q scripsimus in libro annotationum enarrãtes hunc locũ: ubi docuimus africanarũ appellatione intelligi pantheras: quarũ genus in africa creberrimũ: de quibus senatus cõsultũ fuit uetus ne liceret africanas in italiam aduehere: econtrario tulit ad populũ Cn. aufidius tribunus plebis: p misitq; circensium gratia iportare.

Confe ctores

¶ Conficiente: trucidãte uerbũ est bestiariorũ & gladiatorũ: inde confectores dicti iterfectores ferarũ: scribit lampridius cõmodũ impatorem fuisse tãtarũ uirium ad feras conficiendas ut singulis idibus multa milia ferarum ingentium conficeret.

sup quadrigarium certamĩa troiæ lusum: exhibuit & africanas cõficiẽte turma eqtum prætorianorum ducibus tribunis: ipsoq; pfecto. Præterea thessalos equites: qui feros tauros per spacia circi agunt: insiliuntq; defessos: & ad terrã cornibus detrahunt. Gladiatoria munera plurifariam ac multiplícia exhibuit. Anniuersarium in castris prætorianis sine uenatione apparatuq; iustum atq; legitimum in septis ibidẽ extraordinarium & breue dierũq; paucorũ: quodq; appellare cœpit sportulã quia primum daturũ se dixerat uelut ad subitã cõditã cœnulã iuitare se populum. nec ullo spectaculi genere cõmunior & remissior erat adeo ut oblatos uictoribus aureos plata sinistra pariter cũ uulgo uoce: digitisq; numeraret; ac sæpe hortãdo rogãdoq; ad hilaritatem homines prouocaret; dños idẽtidẽ appellãs imixtis interdũ frigidis & accersitis iocis qualis est ut quũ palũbũ postulãtibus daturũ se promisit si captus eẽt. illud quoq; plane q̃tũuis salubriter &

¶ Pretorianorũ: utpote nobiliorum. ¶ Prefecto: scilicet pretorianarum cohortium: qui & perfectus pretorio nuncupatur. ¶ Feros: In omnibus animalium cuiuscunq; generis ullum est placidum eiusdem inuenitur & ferum: utpote cũ hominum etiam siluestrium plura genera tradãtur: scribit plinius efficaciora omnia in medicamentis esse ex feris animalibus. problema est aristotelis cur in animantium genere quecũq; domestica eadem etiam fera reperimus. qcunq; atũ fera non utiq; eadem domestica natura creauit. ¶ Ad terram omnibus: plinius tradit in octauo thessalorũ gentis inuentum eẽ equo iuxta quadrupedante cornu intorta ceruice tauros necare: quod spectaculum primus dedit romæ cæsar dictator. ¶ Anniuersarium dicimus anniuersaria: q̃ quot annis fiunt sicut anniuersarium sacrum. ¶ Plurifaria: pluribus in locis. ¶ In castris pretorianis: castra pretoria ad extrema urbis romæ edificia fuisse collocata signat plinius in tertio. ¶ Iustum atq; legitimum: spectaculum gladiatorum iustum & legitimum appellat: quod ex formula rituq; ordinario dabatur una cum uenatione: apparatuq; gladiatorio. ¶ In septis: septa fuisse in campo martio alibi latius explicauimus.

Ferum Placiduũ

¶ Ibidem: in septis. ¶ Sportulam: claudius gladiatorum munus tanq̃ cenam daturum se denunciauerat ideoq; non inuenuste sportulam appellabat: quæ inter sportulantes condici datiq; solet a principibus.

¶ Primum daturum: quidam codices habent premium. ¶ Conditi denunciatam: condicere enim uerbo prisco significat denũciare: & ad cenas refertur. Cicero: nam cum mihi crassus cõdixisset cenauit apud me.

Condi cere

¶ Cõmunior. ¶ Magis cõmunis & omnibus obuius expositusq;. ¶ Remissior: solutior & animo magis relaxato. ¶ Victoribus: gladiatoribus. ¶ Cum uulgo: quod uictoribus premium dari deposcit iuuenalis: accipe uictori populus quod postulat aurum. ¶ Voce: ut palam diceret numerum aureorum quos numerabat. ¶ Digitis: suamet manu sicut fieri solet. ¶ Dominos: ...... hoc ẽ ciuilissimus erat claudius tam comi ciuiliq; erga romanos appellatione: ut cũ ipse dominus sit dños appellet ipsos subiectos. scribit seneca dños salutari a nobis obuios solitos si nomina nõ succurrũt. ¶ Idẽtidem: frequenter. ¶ Accersitis: de industria quesitis euocatisq;. ¶ Palumbum postulantibus: iocus est in nomine. nam palũbus nomen est auis notissimæ & eodem nõie gladiator famosus nũcupabat populus romanus petebat exhiberi gladiatorẽ nomine palũbum. Claudius alludens ad nomen a'uis dabo inquit si captus fuerit.

Domi ni

¶ M. AN. ¶ Africanas: pantheras siue pardos plinius de pantheris nunc inquit uarias nunc pardos q mares sunt appellat in eo omni genere creberrimo in africa syriaq; quidam ab his pantheras solo candore discernunt nec adhuc aliã differentiã inueni: senatus consultũ fuit ne liceret africanas in italiã aduehere: qbus uerbis colligit pãtheras: pdos uarias & africanas dici. ¶ Ducib' tribunis: militaribus. ¶ Ipsoq; pfecto: pretori. s. hoc ẽ tribunis & pfecto prori ductãtib' equũ turmas. ¶ Thessa. eq. plinius thessalorũ gẽtis iuẽtũ ẽ equo iuxta qdruped ĩte cornu itorta ceruice tauros necare. ¶ Feros: idomitos minces & hæc sũt illa noua spectaca

lorum genera. ¶ Anniuersariis:oibus annis. ¶ Iustū atq; legitimum munus.s.cum ueneratione & reliquo apparatu. ¶ Condictamque: ut inter priuatos solet cōmuni ter simulq; constitutam ac determinatam:cō dicere.n.simul determinare est:unde & condictum quasi in communi dictū. ¶ Cōmunior:ciuilio-. ¶ Prolata sinistra:qua aureos dinumeraret. ¶ Dominos:ambitiosa nimis appellatiōe quos ciues aut quirites debuit:dominos uocabat. ¶ Palumbum:gladiatoris id nomen fuisse accipias.

ītpe:quū esedario:pto quo quattuor filii depcabāt magno oium fauore idulsisset rudē tabulā ilico misit admonens populū quātope liberos suscipe deberet:quos uideret: & gladiatori psidio grāeq; eē. Edidit & i martio cāpo expugnationem direptionēq; oppidi ad imaginē bellicam & deditionē britāniæ regum:pseditq; paludatus. Quin & emissurus fucinum lacum naumachiam āte commisit; sed quum proclamātibus naumachiariis: Aue imperator morituri te salutant: respondisset auete uos: neque post hanc uocem quasi uenia data quisquam dimicare uellet: diu cunctatus an omnes igni ferroq; absumeret: Tandem e sede sua psiluit ac p ambitum lacus nō sine fœda uacillatione discurrens partim minando

¶ PHI. ¶ In tempore.tēpestiuiter temporius aduerbiū est qd significat maturius & tempestiuius.columela in nono scribens de gallinis ait ante crepusculum pp cibi spem temporius ad officinam redeat. Ouidius.mondo surgis eoo tēporius celo modo serius incidis undis. ¶ Esedario. gladiatorē significat qui ex esedo scienter depugnabat.neq; n.placet ut pro gladiatoris noie pprie accipiatur. itidem in Caligula dictū est.esedario porio ob psperam pugnam. ¶ indulsisse rudem.gladiaturæ immunitatē est.n.rudis ut alibi copiose explicauimus uirga:qua gladiatores donati cessabant a gladiatura unde rudiarii. ¶ Tabulā misit.quidam codices habent.fabulā tanq; significet rumorem diuulgasse inter populares liberis opam dandam esse:cū filii patri gladiatori uacatione gladiaturæ ipetrauissent magis placet legas:tabulā misit & exponas a claudio missam esse tabelam in populū continentem de gladiatore filiisq; argumentū. ¶ Ad imaginē bellicā.idē a Vespasiāis imperatoribus in triūphi iudaici spectaculis factitatū ē:naq; auctore iosepho multis imitationibus bellū alternatiter diuisum certā sui faciē demōstrabat. erat.n.cernere uastari totas iterfici acies hostiū.& alios fugere alios captiuos duci tēporibus nostris edita sūt talia spectacula a pricipibus:ut ciuitas e ligno formata oppugnaretur forinsecus,ppugnaretur intrinsecus. ¶ Presedit:tanq; pses psectusq; ludoꝝ. ¶ Paludatus.paludamēto impatorio ornatus militari indutus:tanq; legitimæ pugnæ interesset. Cor.tacitus.claudius insigni paludamento neq; pcul agrippina chlamyde aurata psidere. ¶ Naumachiā.pugnā naualem:de qua hæc tacitus:inter lacum fucinū amnēq; lyrim prupto monte:quo magnificentia opis a plurbus uiseretur lacu in ipso nauale preliū ordinatur. claudi⁹ triremes quadriremesq; & un.xx.milia hoīum armauit cincto ratibus ambitu ne uaga effugia forent. ¶ Naumachiariis.qui plium nauale cōmittunt naumachiarii graca dictione nuncupātur bellatores in re nautica epibatas erupini appellant:quis græco uocabulo ἐπιβάτης ppeie significetur a cēsor oppius siue hircius in cōm ntario belli Alexandrini.capei est una hostium quadriremis depressa est altera alteraq; pturbata: deinde oēs epibatis nudatæ.idē in cōmentario belli africi:remigum partem ex e asse gallorum rhodiorūq; epibatorum armata. ¶ Morituri:in hac ipsa.s.nauali pugna. ¶ Auete uos:auere uerbū salutatorium ē:quo cū usi essent erga imperatorem naumachiarii:eodē claudius illos resalutans uicissim usus est:unde illi arbitrantes sibi datam pugnandi ueniam dimicare supersedebant:quidem codices non auete uos habent:sed autom:quæ dictio græca est & significat ipsum tanq; claudium militibus dicentibus se morituros illum salutare supeerna salutatione respondent id ipsum.s.uelle:& ita illud:quasi uenia data corrigendam erit unius litteræ immutatiōe ut pro uenia legas nenia:& erit sensus naumachiarios dimicare amplius noluisse:tanq; claudius per id uerbum illis dederit neniā quādā hocē funebrē orationē qualis mortuis exhiberi solet:neniam enim carmē dici funebre nullus ignorat & iterdū accipi pro epitbaphio:ut apd sidoniū sic scribentem nenia marmori incisa per endecasyllabos:& hic mihi uidetur uerior sensus & lectio ¶ Feda uacillatione.more senum.quoꝝ corpora uacillant & tremula sunt:scribit enim macrobius in septimo saturnalium senes laborare tremore mēbrorū:unde senectus non minus uero q; eleganti epitheto dicta est tremebunda a calphurnio in bucolicis:& a quintiliano dictum est in primo. Nolo puerum seniliter tremere tanq; tmor sit peculiaris morb⁹ senorū.Iu.una senū facies cū uoce tremētia mēbra:ipsū uero claudiū laborasse tremore posterius ostēdit trāquillus:quē destituebāt poplites parum firmi & caput tremulū dehonestabat:ex quo est illud in claudiū a satyrographo prolatum:ille senis tremulumq; caput descēdere,sua sit in celum

Tēporius

Rudis

naumachiarii

Epibatæ

Auete

Nenia

Senectus tremebunda

¶ M.AN. ¶ Indulsisset rudē:ferri uacationem concessisset.quæ per rudem significatur.Iu.accepta rude incipiet uetesto uideri.Horatius donatū rude quæris. ¶ Fabulam:argumento rei notatā figuratam non dixerim quæ cōtinuo missa est. ¶ Paludatus.paludamento ornatus tanq; ueræ pugnæ psidēs. ¶ Naumachiariis:naualē pugnā pugnaturis. ¶ Morituri:naumachiarii.q.d.qui paulo post pugnando moriēt. ¶ Auete uos:resalutatos intellige:sed illi q quasi uiuite.Claudius dixisset remissam sibi pugnādi necessitatē interpretati sunt. ¶ Neque post eam uocem auete.s. Quasi data uenia:quasi ueniam sibi datam interpretantes

❡Cũctatus: anceps & deliberabundus. ❡Per ambitum: extremitatem. ❡Foeda: turpi & indecora. ❡Vacillatione: trepidatione.

ptim adhortando ad pugnam compulit hoc spectaculo classis sicula & rhodia concurrerunt: duodenarum triremiũ singulæ excicnte bucinam tritone argenteo: qui e medio lacu p machinam emerserat

De institutione correctione & ordinatione quorundam morum & actuum.

QVædã circa cerimonias ciuilẽq; & militarem morem item circa omnium ordinũ statum domi forisq; aut correxit: aut exoleta reuocauit: aut etiam noua instituit. In cooptãdis p collegia sacerdotibus neminem nisi iuratus nominauit: obseruauitq; sedulo ut quotiens terra in urbe mouisset ferias aduocata contione p̃tor indiceret: utq; dira aut in urbe aut in capitolio uisa obsecratio haberetur: eãq; ipse iure maximi põtificis cõmonito p rostris populo

❡PHI. ❡Classis rhodia: rhodios fuisse nauticos hoies & omnis naualis disciplinæ scios testãtur historici ex quo lex rhodia de iactu dicta est: quæ ptinet ad rem nauticã. ❡Ad pugnã: fuaualem. ❡Duodenaꝝ triremiũ: tacitus ait non solum triremes sed & quadriremes hoc nauali p̃lio depugnasse. ❡Excitente: inflãte. ❡Buccinã: tubam de qua alibi dictũ est: unde & buccinator inclinatur. ❡Tritone: triton: tubicen est neptuni: refertq; plinius Tiberio principi nuntiasse olysiponensium legationẽ uisũ auditumq; in quodã specu concha canentẽ tritonem qua noscit' forma: tritonis autem formam sic describit poeta: frons hominem p̃fert in pistrin desinit aluus de

Triton

buccina tritonis quæ cõcha est traditur historia ab gigino: qui ait tritonẽ cum cõcham inuentã excauasset: secum eã cõtra gigantes tulisse: & ibi sonitum quendam inauditum p concham emisse: hostes autem ueritos ne qua esset inmanis fera ab aduersariis adducta cũ esset ille mugitus fugæ se mãdasse: & ita uictos in hostium potestatẽ uenisse. Romani tritonas cũ buccinis fastigio saturni edis supposuerunt ut significarẽt a cõmemoratione saturni historiam quasi uocalẽ esse factã: cũ antea muta & obscura & icognita fuisset: qd etiam testari uidenť ut inquit macrobius caudæ tritonũ humi mersæ & abscõditæ. ❡Per machinã: mechanico: artificio fabrefacta: quales hodie quoq; in spectaculis scienter cõficiuntur. ❡Omniũ ordinum statũ: senatorii equestris & plebei. ❡Exoleta: p desuetudinem euanescentia & iã abolita. ❡Cooptandis: uerbũ est electioni accõmodatum. Ci. cooptatum me ab eo in collegiũ recordabar. plinius: me pene adhuc puerũ patronũ cooptauit. ❡Nominauit: indicat plinius in epistolis hoc uerbũ noiare ad sacerdotes peculiariter ptinere: uerba plinii hæc sunt ex .ii. epistolaꝝ: sic ill o die quo sacerdotes solent noiare quos sacerdotio dignissimos noiant: me semp noiabat. hic dicta noiatio. ❡In urbe mouisset: romæ factus esset terremotus: nunq aũt auctore plinio urbs roma tremuit ut nõ futuri euentus alicuius id p̃nuncium esset. refert iulius capitolinus in gallienis olim factum esse motũ terræ: quo mota est Roma: mota & libya: hiatus terræ plurimis in locis fuerunt. ❡Ferias indiceret: impatiuæ feriæ significantur. has. n. ut auctor est macrobius cõsules uel p̃tores p arbitrio potestatis indicunt: ueteres uero Romani ubi terrã mouisse senserant nunciatum ue erat ferias eius rei cã edicto impabant: sed dei nomẽ ita uti solet cui obseruari ferias oporteret: statuere & edicere qescebant: ne alium pro alio noiando falsa religione populum alligarent. cuius rei causam hanc fuisse tradit gellius in .ii. noctium atticaꝝ. quoniam compertum non est nec inter physicas quidẽ philosophias satis constat: quæ nã esse cã uideať: quamobrẽ terremotus fiant: Anaxagoras ignem putat eẽ causam motus terræ. Anaximenes ait terram ipsam sibi esse causã motus: thales milesius atq; democritus ab aqua terrã moueri crediderunt. sed plinius seneca Aristoteles uentos esse pdiderunt causam motus: cũ spiritu nihil fit potentius. hoc idem sentit epicurus epicuriq; sectator lucretius. ❡Ob dira: exempli cã si bubo aliæq; aues inauspicatæ uisæ fuisset. scribit. n. plinius in .x. Romam lustratam fuisse: ppterea quod capitolii cellam ipsã intrauerat bubo: q funebris est & maxime abominatus publicis maxime auspiciis: Lucius i primo farsaliæ ob dira pdigia nuntiata uates ex ethruria accitos: & ab sacerdotibus deos comprecatos: urbẽq; lustratam fuisse commemorat. ❡Obsecratio: supplicatio est. n. obsecrare opem a sacris petere ut docet festus. ❡Iure maximi pontificis: antiquitus quod etiam in decretis canonicis scriptum est. D. xxi. erat hec cõsuetudo: ut rex esset sacerdos & pontifex: unde & romani imperatores pontifices appellabantur: hinc illud iuuenalis de domitiano: destinat hoc monstrum cymbæ liniq; magister pontifici summo.

Buccina tritonis

Cooptare Noiatio

Impatiuæ feriæ

Cãæ motus terræ

Rex põtifex

❡M. AN. ❡Tritone: neptunni filio & ministro. Ver. Cimodoce simul & trinõ anixus acuto. Detrudunt naues scopulo: papinius stat celer obsequio iussa ad neptunnia triton: seruus neptunni & salaciæ filiũ dixit. ❡Argenteo: squamosis piscibus & uitreis aquis concolori. ❡Per machinã: instrumentum ad hoc ipsum artificiose paratum. ❡Exoleta: abolita. ❡Nisi iuratus: iureiurãdo affirmasset se optimũ quẽq; ac maxime idoneũ nominaturũ. ❡Mouisset: mota eẽt. ❡Prætor: urbanus scilicet. ❡Dira: prodigia: deorũ irã portẽdẽtia: obsecratio uenia a diis peteretur: est enim obsecrare deprecari & quasi sacra facere: ut ueniam impetremus. ❡Iure maximi pontificis: pontificia potestate. ❡Præiret: uota siue p̃ces nuncuparet: cæterique sequerentur.

¶PHI. ¶Preiret. plinius in .xxviii. scribens ualeant ne aliqd uerba & incantamenta: uidemus inqt certis p̄catonibus obsecrasse sūmos magistratus: & nequid uerbo℞ pteratur aut præpostere dicatur de scripto pire aliquem. Idem cuius sacri pcationem qua solet preire quindecim uiro℞ collegi magister si qs legat profecto uim carminum fateatur obsecratio itaq̄ fiebat adhibita pcatione uerbo℞ solemniū. qua pibat maxim⁹ sacerdotum. est. n. preire plegere: ut reliqui mox contineant. liuius in. viii. agedum pontifex publicus populi Romani prei uerba. Quintilianus in secundo ait doctores non posse semper preire singulis legentibus.

præiret; summota operariorum seruorumque turba rerum actuum diuisum antea in hybernos æstiuosque menses coniunxit.

De institutis & sanctionibus eius.

IVrisdictionem de fidei cōmissis quot annis & tm̄ in urbe delegari magistratibus solitā in ppetuum: atq̄ etiam per puincias potestatibus demādauit. Capiti papiæ pompeiæ legis a Tiberio Cæsare quasi sexagenarii generare non possent edito abrogauit. Sāxit ut pupillis extra ordinē tutores a cōsulibus darēt: ut hi quibus a magistratibus puinciæ interdicerent: urbe quoq̄ & italia sūmouerentur. Ipse quosdā nouo exemplo relegauit: ut ultra lapidem tertiū uetaret egredi ab urbe. De maiore negocio acturꝰ curia

¶Re℞ actum. actionē re℞ quæ in foro iudiciisq̄ agi solent cum prius essent distributæ p tpa uoluit ut sine interuallo iugiter cōtinenterq̄ tractarētur. de actionibus titulus est apud iuriscōsultos: actus etiā dicitur. filius. re℞ oēs pendent actus. aliter actus intelliguntur in fabulis. ¶De fidei cōmissis. fidei cōmissa ex eo appellata sunt: qd testatores fidei cōmittebant eo℞ qui capere ex testamēto pōterant hereditatem: fuitq̄ creatus ptor pprius qui de fidei cōmissis ius diceret quē fidei cōmissariū appellabāt. ¶In ppetuum. referendum hoc est ad illud quot annis. ¶Per puincias. referendū hoc ad illud i urbe delegari. ¶Potestatib⁹ scribunt iurisconsulti potestates dici magistratus qui gladii & necis habent potestatem. magi auctore p'inio tribuunt sanguini basilici successus petitionum a potestatibus. idem promittunt dentes draconis mites pstare dominos: potestatesq̄ exorabiles. ¶Capiti papiæ. in lege papia caput erat quod uulgo capitulum dicunt ne sexagenarii uxorem ducere possent tanq̄ ad generandum minime idonei. hoc idem altero quoq̄ capite legis pompeiæ continebatur: & ita a tiberio Cæsare fuerat editum publicatumq̄ ut edito exponas publicato. claudius uero huic capiti abrogauit. abrogatur aūt legi siue capiti legis cum prorsus tollitur. legis papiæ atq̄ pompeiæ mentio supius facta est ubi coniectatione annotauimus non inscienter de una tantum lege intelligi posse: q̄ papia pompeia diceretur. ¶Quasi sexagenarii. hoc dictum est secundum id qd est usitatissimum. alioquin multi inuenti sunt qui annos septuaginta nati genuerant ut auctor est Aristoteles in. vii. de animalibus. præterea plinius & solinus prodiderunt masanissam regem post octoginta sex annos generasse filium noie metimathnum. catonem quoq̄ censorium octogesimo exacto e filia salōii clientis sui genuisse filium notum est. merito. Claudius detraxit capiti legis prohibentis sexagenarios ducere uxorem: cum supra eam etatem uiros gignere posse & erudito℞ probet auctoritas & exempla testentur uerba Aristotelis subscripsi ad hanc rem conducentia: quæ sunt hæc. mares plurimi ad sexagesimum annū generant. quem si excesserint ad septuagesimum usq̄ procedunt. & iam quidam annos septuagita nati genuerunt. idem in septimo politico℞ auctor est fetus senio℞ sicut iunio℞ esse impertfectos & corporibus & ingeniis. ¶Tutores consulibus darentur. apud iurisconsultos tituli sunt de legitimis tutoribus de datis tutoribus: & de his qui petant tutores: ubi declaratur pupillis esse subueniendum. atq̄ tradit ulpianus ius dādi tutores datum esse omnibus magistratibus municipalibus. ¶Urbe & italia. sensus est uoluit claudius ut illis urbe & italia quoq̄ interdictum esset: quibus prouinciæ interdicerentur exempli causa ut si ab a ptore siciliensi puincia sicilia interdicta fuisset: roma quoq̄ & italia eidem interdictum significaretur. ¶Ultra lapidem tertium. miliarium tertium. ¶Uetaret egredi. nouum profecto genus relegationis nouumq̄ exemplum: ut quis hac relegatiōe afficiatur: ne egredi possit ex urbe Roma ultra tria milia passuum. sicut relegati in insulas & loca penitissima egredi non possunt nec debent prescriptos terminos relegationis.

¶M. AN. ¶Sūmota. sublata ne a seruili ministerio et opere auersi rebus agendis interesse cogerentur. ¶Actus. actus & acta pro priuatis officiis usurpato a maioribus obseruare est: sunt. n. acta priuata℞ rerum minorum ac familiarium quāquam acta & actus senatus & populi dicuntur: Lampridius actibus publicis post multam operam dabat & rursus actus publicos seu bellicos seu ciuiles ipse Tranquillus alibi tam senatus q̄ populi diurna acta. lq. cupient & in acta referri. Cicero in eundem sensum utraq̄ est uoce usus: Lucanus ingentes obrpuerit actus: Papinius solados nouus exultabis in actus: ubi Papinius actum pro forensi actione uidetur accipere & si Laurentius Valla actum comœdiarum esse uelit actionem causarum qd & Plinius ad Cornelium epistola id sæpissime usurpat in quem autem sensum nunc tranquillus plane oñditur. non. n. comœdia℞ spectacula sed ciuium officia a Claudio coniuncta significare uoluit. ¶Iurisdictionem: munus dicendi iuris. ¶Fidei commissis quæ fidei commissa dicantur notissimum ē. ¶In ppetuum: quum annū antea fuisset id munus. ¶Papiæ legis de liberis. s. pcreandis. ¶Edicto: edito & non edito legendum: ut sit ordo capiti papiæ legis edito a Tyberio. ¶Quasi sexagenarii: legis ratio hæc fuit: ne ultra

Actus

Fidei commissa

potestates

Vir generat usq̄ ad ānos. lxx.

Nota relegatio

se xagesimum annum quasi homo amplius generare non posset quisq̃ uxorem ducere teneretur. ¶ Abrogauit: uim omnem ademit ac sustulit: est enim abrogare prorsus tollere unde abrogatio: siquidem credidit claudius ea quoq; ætate ut res habet uiros esse ad procreationem aptos. ¶ Extra ordinem. quando & quos illis uisum esset dari oportere. ¶ Prouinciæ interdicerentur ii quibus prouincia aliqua esset interdictum urbe quoq; & italia exclusi intelligerentur. ¶ Nouo exemplo nono quidem si quum sontes procul urbe relegari consuessent ipse ita relegaret ut procul urbe abscedere prohiberet.

¶ PHI. ¶ Medius inter consulum sellas. alibi docuimus medium locum esse honoratiorem. ¶ Tribunitio subsellio. quo scilicet tribuni uti solebãt: quibus ius ueniendi in curiam non fuit antiquitus: sed ante ualuas positis subselliis decreta patrum attentissima cura examinabant: ut si q̃ ex eis improbassent rata esse nõ sinerẽt. ¶ Commeatus. solebãt multi petere a senatu facultatẽ abeundi temporariumq; discessum: uoluit Claudius ut id ab ipso peteretur. ¶ Ducenarius. pro curatoribus ducenariis. dictum ẽ in augusto quemadmodum ad tres iudicum decurias quartam addidit augustus: quæ uocata ẽ ducenariorum: iudicabatq; de summis leuioribus. procuratoribus ex hoc ordine tribuit Claudius

Ducenarii

medius inter consulum sellas tribunitio subsellio sedebat. Cõmeatus a senatu peti solitos beneficii sui fecit.

De indulgentia & liberalitate eius.

Ornamenta consularia etiam procuratoribus ducenariis indulsit. Senatoriam dignitatem recusantibus equestrẽ quoq; ademit. Latũ clauũ q̃uis initio affirmasset nõ lecturũ se senatorẽ nisi ciuis Ro. abnepotẽ etiã libertini filio tribuit: sed sub cõditiõe si prius ab equite Romão adoptatus esset: ac sic quoq; reprehẽsionẽ uerẽs et appiũ cæcũ censorẽ generis sui pauctorẽ libertinorũ filios in senatũ allegisse docuit: ignarus tẽporibus Appii & deinceps aliquandiu libertinos dictos non ipsos q manumitterẽtur: sed igenuos ex his procreatos. Collegio quæstorum pro statura uiarum gladiatorium munus iniunxit: decretaq; hostiẽsi & gallica pruincia; curã ærarii Saturni reddidit: quam

ornamenta consularia. nec enim etiam facta p procuratores suos rata haberi uoluerit perinde ac si per ipsum decreta fuissent. ¶ Senatoriã recusantibus. proditum posteritati est talem fuisse mecenatẽ tempibus augusti q sua uoluntate in equestri dignitate permansit: cum senatoria dignitas & lati claui facultas ei pateret. ¶ Latum clauum. ius gestandi uestẽ senatoriam. ¶ Nisi ciuis ro. abnepotem. quarto gradu inferiore est abnepos & abneptis: sicut superiore ab auus & ab auia. Claudius cũ prius affirmasset se nullum senatorẽ esse facturũ: nisi q quarto gradu esset ciuis romanus: hoc ẽ abnepotem tamen mutata uoluntate senatorẽ legit filium libertini: eiq; tribuit latum clauum: qui primo tantũ gradu ciuis ro. erat. ¶ Proautorem qua forma patrum dicimus. eadẽ proautorem quasi procul & lõge origine autorem elegãter dixit. Libertinorum filios. liuius in ix. tradit appium claudiũ in censura inquinasse senatũ lectis libertinorum filiis: quæ cũ esset infamis & inuidiosa senatus lectio uictus uerecũdia collega appii plautius magistratu se abdicauit. cecus aũt factus appius & luminibus captus est ira deorum. cum eo auctore ministeriũ sacri herculanei trãslatũ fuisset: a potitia gẽte ad seruos publicos. de hoc appio ceco dictum ẽ abundanter in tertio cõmẽtario. ¶ Libertinos dictos. hoc tanq̃ notabile diligẽter obseruandum est. cum alias libertini dicãtur: qui ex seruitute manumissi sũt: qd & iurisconsulti testãtur. unde libertinitas dicta sicut ab igenuis ingenuitas. ¶ Ingenuos. igenuus est is qui statim natus est liber est: siue ex duobus ingenuis matrimonio cõstante editus: siue ex libertinis duobus siue ex altero libertino & altero ingenuo. ¶ Ex his manumissis. ¶ Prostratura uiarum. cũ antea quæstorum munus fuisset ut uiæ silice sternerent. uoluit claudius ut loco uiarum sternendarum gladiatorum spectaculũ celebraret pecunia eorum qui q̃sturam adipiscerẽtur: & cum antea q̃stura. ex dignitate candidatorum aut facilitate tribuẽtium gratuito cõcederetur: uoluit claudius ut uenũdaretur ex sñia dolobellæ ita cẽsentis. ¶ Decreta. bonicodices habent detracta: ut sit sensus claudiũ ademisse q̃storibus hostiẽsem prouinciam & galliam. q̃ erant prouinciæ q̃storiæ & loco earum restituisse præfecturam ærarii: quã augustus a quæstoribus urbanis ad prætorios proresue trãstulerat. M. Tullius in oratione pro murena mentionẽ facit hostiensis prouinciæ quæstoriæ: quã ait eẽ non tam gratiosã & illustrem: q̃ negociosã & molestã: idq; illi cũ quæstores fortiuntur etiam acclamari solet. ¶ Erarii saturni. in ede saturni erat erarium romanũ. causam quærit plutarchus in problematis: an ex eo inquit quod fama obtinuit saturni tempore nec auaritiam nec improbitatem usq̃ in hominibus fuisse sed iustitiam & fidem. refert Cyprianus saturnũ in italia primũ instituisse numos signare. unde ærariũ saturni uocitatur de hoc macrobius sic refert ædem saturni ærarium Romani esse uoluerũt: q tpe quo incoluit italiam fertur in eius finibus nullũ esse furtũ cõmissum. aut quia sub illo nihil erat cuiusq; priuatũ primus aũt omniũ ualerius publicola exactis regibus edem saturni ærarium declarauit ductus opportunitate loci quẽ & aptũ & ab insidiis tutũ & imprimis munitũ animaduertit. In ærario tabulæ publicæ seruabãtur & ex eo dictũ tabularium: quasi tabularum repositoriũ. Ci. hic tu tabellas desideras heracliẽsium publicas: quas italico bello incenso tabulario interisse scimus omnes.

Mecenas cõtẽtus eq̃stri digni tate

Abnepos proautor

Libertini Libertinitas Ingenuus

Erarium i ede saturni

Tabulariũ

¶ M. AN. ¶ Cõmeatus: ciuibus nũc peti solitos itellige nõ a militib*. ¶ Sui bñficii: a se peti & impetrari uoluit. ¶ Procuratoribus: procurator ut Vulpianus ait ẽ q aliena negocia mãdato dñi administrat. ¶ Ducẽarum

q ducētesimā ex auctiōib⁹ exigebāt nā ducēteni & ducēi dicimus ducētesima auctionū caligula ab initio sui pricipatus italiæ remisit q claudius nō fecit. ¶ Abnepotē q abauū ciuē romanū habuisset. q. d. cuius nō so lū pr ciuis romanus fuisset sed q lōge plus ē et abauus. ¶ Pro stratura uiaꝝ. p sternēdaꝝ uiaꝝ munere. ut dictoꝝ antea fuisse intelligas publicas uias cōmunire. ¶ Gladiatoꝝ munus: ut munus ipm gladiatoriū di co quot annis illoꝝ q qstores eēnt pecunia īstrueret publio dolobella cōsule id ei sente: cornelius ē auctor. ¶ Hostiensi & gallia: duabus ꝓuinciis illoꝝ curæ adeptis & si quidā non detracta: sed decreta habeat: sicq diuersus erit sensus. ¶ Aerarii saturni: quæ cura ab Augusto ad ꝑtores ꝑtoriosq uiros fuerat delata: cur in saturni templo fuerit ærarium constitutum Macrobius docet.

medio tēpore prætores: aut utiq tunc prætura functi sustie rant. Triūphalia ornamēta Syllano filiæ suæ sponso nondū puberi dedit. Maioribus uero natu tam multis; tamq facile ut epistola cōmunis legionum nomine extiterit potentium in legatis cōsularibus simul cū exercitu & triumphalia darē terrine causam quoquo modo belli quærerent. Aulo Plau tio etiam ouationem decreuit: ingressoque urbem obui am progressus: & in capitolium eunti: & idē rursus reuertē ti latus texit; Gabinio secundo caucis gente germanica supe ratis cognomen caucium usurpare concessit.

Item de qbusdā ciuilibus gestis & ordiatiōibus eius.

EQuestris militias ita ordinauit: ut post cohortē: alā post alā tribunatū legiōis daret; stipēdiaq instituit & imaginariæ militiæ genus: qd uocat' sup er nūe rū que absentes & titulo tenus fūgerēt. Milites domus sēa torias salutandi causa ingredi etiā patrū decreto ꝓhibuit. li bertinos q se pro equitibus Romanis agerēt publicauit in gratos; & de qbus patrōi quererent; reuocauit in seruitutē:

¶ PHI. ¶ Medio tpe. ab augusto ad claudiū. ¶ Prætura fūcti. ꝑtorii uiri significant'. ¶ Triumphalia ornamēta. cor. tacitus lucio syllano despōderat octauiā cæsar iuuenēq & alias claꝝ p insignia triumphaliū & gladiatorii muneris magnificentiā protulerat ad studia uulgi. ¶ Tā multis. s. dedit t iūphalia ornamēta legatis cōsularibus. de dignitate legatoꝝ cōsulariū loco suo diximus. ¶ Cū exercitu & triūphalia. huius rei meminit tacit' his uerbis. at legionibus cū damno labor & foderet riuos; queq i apto grauia humū infra moliriqs subactus miles & qa plures & ꝓuincias similia tolerabant: componit occultas litteras noie exercituū ꝑcātiū imꝑatorē: ut qbus ꝑmissurus eēt exercitus triumphalia ante tribueret. ¶ Inde reuertenti. s. plautio mos erat eoꝝ q aut ouabāt aut triūphabāt ut irent i capitoliū uñ domū pōpa biliter reuert bātur reducebātur q: ¶ Latus texit. īferior in itinere latus tegere di supioris: quē comitatur oratus in. n. sermonū. uis ne tegā spurco damæ latus. de hoc ita scribit eutropius. tam ciuilis circa quosdam amicos extitit. ut etiam plautiū nobilē uirum q in expeditiōe britānica multa egregie fecerat: triumphantem ipse ꝓsequeret'. & cōscēdenti capitoliū leuus incederet. ¶ Gabinio secūdo. sensus est claudius cō cessit gabinio q secundus noiabatur: ut a deuictis caucis cautius cognomiaretur. sicut a creta creticus a balearibus balearicus a dalmatis uictis dalmaticus. sūt cognom inati tres metelli: est aūt caucoꝝ gens in germania incipiēs a frisiis: partēq occupās littoris septentrionalis i cattos usq porrecta auctor tacitus in li. de situ germaniæ. plinius caucos duplices eē significat q maiores minoresq appellent': quoꝝ cibus est lutū pot imber. & tñ hægentes si uincant' a po. Ro. seruire se dicūt. ¶ Post mortē. ut post ꝑfecturam cohortis administratā alæ equestri ꝑficeret'. de ala equitum & alanis eqtibus iam dictū est. ¶ Post alā. ut post ꝑfecturam alæ fieret tribunus & ita gradatim ꝓmouebatur i militia. ¶ Imaginē militiæ. imaginariam militiā uocat: q legitima nō est: sed cōmentitia. ¶ Sup numeꝝ. uulgo supnumerarii dr'. uegetius li. ii. rei militaris de supnumerariis sic scribit. milites uocabant' accensi hoc est postea additi: q suisset legio cōpleta: quos nunc supnumerarios uocāt. ¶ Titulo tenus. ut milites quidē dicerentur: qui s legitimā ueram q militiam non exercerēt. ¶ Salutandi causa. tanq nō deberet milites fieri salutatores: quod urbanoꝝ est. ¶ Libertinos publicauit. in publicum redegit & publica eoꝝ bona publicosq ipsos fieri iussit. ¶ Ingratos reuocauit i seruitutē hoc ex īstituto atheniensiū transtulit claudius: ap quos conuictus a patrono libertus ingratus iure libertatis exuebat'. supsedeo inquit patronus habere te ciuē tāti muneris impiū extimatorē abi igit' & esto seruus qui liber esse nescisti. apud massilienses quoq tres in eodē manumissiones rescindi ꝑmittebatur: si ter ab eodem deceptū dominum cognouerint. quarto errori subueniendū non putabant: merito itaq & laudabiliter īstituit claudius ut igrati i patronos liberti i seruitutē pristinā mācipatiq reuocarent': cū uitio igratitudinis nihil nō inuasit mali: uñ apud athenieñses ut inqt Valerius. actio aduersus igratos cōstituta eē & auctor ē xenophon in prio pediæ. apud ꝑsas igrati seuerissime puniebant': qppe q arbitrant' eos q sint ingrati deos in aiorē i modū negligere & parētes & patriā & amicos: sicut aūt gratitudo ut docet Ciā orone ꝓ planc o mater ē uirtutū oium reliquaꝝ: sic e cōtrario igratitudo dicet' mater uitioꝝ crimenq absolutæ maliciæ quid uero ingratius esse pōt eo hoie: qui agit imemorem acceptæ libertatis; q inextimabilis res est: ut aūt iurisconsult. cuius dulcedine captus Ci. exclamauit o nomen dulce libertatis.

Cauci

Supnumerarii

Ingratus libertate exuitur

Actio aduersus ingratos

¶ M. AN. ¶ Cōmunis: cōmum noie data. ¶ Latus texit: ouātis lateri hæsit. ¶ Caucis: gente germanica:

Pli.& Ptolomæus de caucis gente germanica Tranquillo accedũt Cor.corbulonem ait in caucos mouisse cæteꝶ bello Claudii litteris auersũ isignibusq; nihilominus triũphalibus donatũ.¶Post cohortem:cohortis pfecturã alã.¶Imaginariæ:nõ ueræ sed rei imaginẽ præ se ferentis.¶Etiã patrũ decreto:patribus etiã id decreto phibẽtibus.¶Publicauit:in publicũ cũ bonis redegit.¶Ingratos:qui patronos ingrati essent immemoresq; accepti ab eis beneficii quod libertate donati essent.

advocatisq; eorum negauit se aduersus libertos ipsorum ius dicturum. Quum quidam ægra et affecta mancipia in insula æsculapii tedio medendi exponerent, liberos esse sanxit; nec redire in ditionem domini si cõualuissent; qđ si quis necare malet quẽq exponere cædis crimie teneri. uiatores nec per italiæ oppida nisi aut pedibus aut sella aut lectica transirent; monuit edicto. Puteolis et hostiæ singulas cohortes ad arcendos incendiorum casus collocauit. Peregrinæ conditionis homics uetuit usurpare Rõana nomia duntaxat gẽtilia.

¶PHI.¶Aduocatisq; eoꝶ:si qui erãt aduocati q suo patrocinio causã libertioꝶ igratoꝶ tutarẽt:tãlibus negauit claudius se iura dicturũ:si de libertis suis & ipsi aliquando cõquererent.tanq indigni essent:qbus imperator faueret in ea causa:quã ibant oppugnatũ.¶Quidã.s.dñi.¶Affecta mãcipia.languentes & egrotos seruos.nãq; affectum dicim͂ languidũ absoluta locutione:ut illud apud ppertium.iupiter affectæ randẽ miserere puellæ.& a celso eleganter dictũ ẽ.pulmo totus affiat.& alibi:at lienis ubi affectus ẽ intumescit:& renes ubi affecti sũt diu male habent. liuius in.v.uires torporis affectæ:sensus oculoꝶ atque aurium hebetes:memoria labat.

Affectum

Afficitur

¶In insula esculapii.insulã esculapii dicimus insulã tiberinã:in qua esculapii templum cõstructũ fuit plinius in.xxix.ideo templũ esculapii etiam cũ reciperetur is deus extra urbẽ fecisse iterũq; in isula tradunt.Ouidius li.xv.metamorphoseos historiã referens unde esculapius epidaurius in insula tiberina tẽplum accipetit:sic ait:scinditur i geminas partes circũfluus amnis insula nomẽ habet:laterũq; a parte duoꝶ porrigit æquales media tellure lacertos.huc se delata pinu plebeius anguis contulit.idẽ in primo fastoꝶ docet calẽdis ianuarii in hac insula tiberina sacratũ fuisse templũ esculapio una cũ delubro iouis.historia de templo esculapii in insula tiberina dicato a ualerio quoq; i primo & a liuio in.xi.memoratur.hodie quoq; in ea insula consistitur delubꝶ religiosum nõ ethnicæ supstitionis sed christianæ religionis.in insula aũt esculapii ideo exponebãtur egroti:qa deus medicinæ est ob hanc sciam in deoꝶ numeꝶ receptus ut ait celsus i primo.mortalitas.n.ut plinius quoq; libro undetrigesimo refert:diis primũ inuentores suos assignauit & cœlo dicauit.phalaris epistola quadã sic inquit.Te neq; ipse medicæ artis inuentor esculapius cum oĩbus diis sanare unq̃ potuisset.fabulata est uetustas esculapiũ fulmĩe iouiali ictum fuisse:qm hippolytum uel ut alii tradunt tindaridã reuocasset ad uitã.apud aristophanẽ in fabula:cui titulus est πλοῦτος:inducuntur languẽtes i.ede esculapii:ut medelaꝶ fomẽtis refocillarẽtur:apud plautũ in curguliũe inducit leno cappadox lienosus.iecorosus pulmonarius i fano esculapii incubans.cã ualitudinis recupandæ.hippocrates istituisse ferẽ medicinam cliniceen in tẽplo esculapii.nã cum mos fuisset liberatos morbis in isula.cõscribere in tẽplo esculapii qui auxiliatus esset:quo quisq; usus remedio cõualuisset:ea exscripsisse fertur.edes aũt esculapii extra urbẽ ideo edificari solet:quia ut refert plutarchus in q̃stionibus crediderunt prisci salubrius foris in urbe habitari.uñ & græci in excelsis locis esculapii tẽpla cõstituebãt.in insula tiberina erat Romæ ueluti domiciliũ egrotoꝶ egenoꝶ:tanq̃ nasocomion:sic.n.græco uocabulo uocamus domicilium languentiũ.scribit hieronymus fabiolam instituisse nosocomion qđ ipse interpretatur uillam languentiũ i quo egrotantes refouebantur.consimile est xenodocium.¶In ditionẽ.i.potestatem.¶Queq̃.duæ dictiões & seruitim legendæ:ut sit sensus:dñm tanq̃ homicidii reum haberi:qui necari maluisset quẽ hoc est aliquem seruoꝶ:q̃ exponere in insulã esculapii.¶Monuit edicto mitor hoc edixisse claudiũ:tanq̃ improbaret eos uiatores.qui in equo aut in iuuento aut in caruca ueherẽtur.Marcus impator uetuit sederi in equo aut in uehiculo in ciuitatibus.& de uiatoribus:qui uulgo ita dñr intelligit:cũ alias uiatores sint ministri publici ex eo noiati:quod a uillis i curiam senatores euocabant:auctores plinius Ci.& columela.¶Puteolis.ciuitas est campaniæ alio noie dicearchia dicta de hac supra diximus.¶Gentilitia.sicuti sunt Iulioꝶ Scipionum Claudioꝶ Fabioꝶ & id genus reliquaꝶ familiaꝶ Romanaꝶ:de noĩbus gentiliciis diximus affatim in primo cõmentario.non improbandus in hoc claudius:qui noluit nomina Romanaꝶ familiaꝶ pollui usurpatiq; a peregrinis:perinde ac tali usurpatione pollueretur:esset.n.indecoꝶ:q̃ peregrini usurparent noia gentis corneliæ emiliæ claudiæ aliaꝶ gentilicia.¶Rõana noia.n.athenienses sanxerunt ne cui seruo inderentur nomina armodii & aristogitonis.

Insula esculapii

Esculapius deus medicinæ

Medicina hippocratis

Nosocomion xenodociũ

Viatores

¶M.AN.¶Aduocatus eoꝶ:libertoꝶ cãæ fauẽtib͂:eoꝶ dico aduersus quos ĩgratitudis ageref.¶Aduersus libertos ipsoꝶ:qñ uidelicet idigni essẽt q eo iure subleuarẽt qđ nup oppugnassent.¶Affecta:morbo ppemodũ cõsũpta.¶In isula esculapii:i tyberia ĩsula ubi esculapii tẽplũ:Valerius & Ouidius i fastis sunt auctores:mos netus & a græcis sũptus si curandi gratia eo delati sunt:Aristophanes ἰλε ασχε τινε̃ο καλλοι κεολεμοι τοῦ θεοῦ sic carion ille heræ suæ.s.de iis q i esculapii tẽplo erãt:sed hi ut medicarẽt exposit uidentur obidq; in dominoꝶ inuidiam principis decreto libertate donati.¶Cædis crimie teneri:quo maior dominis curandi necessitas iponeretur aut si curare nollent manumittendi.¶Viatores:peregre transeuntes.Verg.Carpe uiator iter:Horatius tandem fessus dormire uiator Incipit:de hoc me͂ ius q̃ de pu

blico ministro intelligas: q ex agris utiq senatores accersere solebāt: nō ait italiæ urbes peragrari. ¶ Aut sella aut lectica: sequitur ut neq rheda neq equo sedenti liceret: sed cur magis sella q equo aut lectica magis q rheda licere noluerint nō uideo uide tū ne sit negatiuæ non disiunctiuæ legēdum .i. pedibus non autem sella capitolinus huic opinioni nostræ astipulatur. Marcus inquit uetuit sederi in ciuitatib us in equis siue uehiculis. ¶ Dum taxat gentilia hæc sunt quæ usurpari noluit ne temeraria nuncupatiōe s. corneliæ Iuliæ Lyciniæ: alterius familiæ insereret.

Ciuitatem romanam usurpantes in cāpo æsqlino securi percussit. Prouīcias achaiā & macedoniā: quas Tiberius ad curā suā tanstulerat: senatui reddidit. Lyciis ob exitiabiles inter se discordias libertatem ademit. Rhodiis ob pœnitentiam ueterū delictorū reddidit. Iliēsibus q̄si Romānæ gētis auctoribus tributa ī ppetuū rem ísit: recitata uetere epistola græca senatus populiq Ro. Seleuco regi amicitiā & societatem ita demū pollicenti si consanguineos suos ilienses ab oī one re īmunes præstitisset. Iudeos īpulsore Christo assidue tumultuantes Roma expulit. Germanorum legatis in orchestra sedere permisit simplicitate eorū & fiducias motus. qd in popularia deducti quū animaduertissent parthos & armenos sedentes in senatu ad eadē loca sponte transierāt: nihilo deteriorem uirtutem: aut conditionem suā prædicantes.

¶ PHI. ¶ Ciuitatem ro. usurpātes. eos. s. qui cū essent peregrini ciues se romanos esse dictitabāt & ius quiritū fraudulēter usurpabāt. ¶ In cāpo exquilino. fortassis hic ille cāpus ē quem catullus minorem appellat illo uersu te quæsiuimus ī minore campo exquliæ aūt ut alibi docuimus a qbus secūda romana regio exquilia noīatur: ab excubiis regis dictæ sūt uel ab eo qd exculta a rege tullo fuerūt exquliæ duo mōtes habiti sunt alter cispius alter opius dict⁹ auctor uarro. ¶ Ad curā suā trāstulerat. ut. s. Cæsaris dicerent. augustus n. totū impiū bifariā diuisit in puincias cōplures: quaꝝ aliæ Cæsaris: aliæ populi dicebant̄ i. puicias Cæsaris ipse Cæsar mittit psides. i. puintias populi ipse populus: & ex his aliæ factæ sunt consulares: aliæ pconsulares aliæ psidiales: aliæ ꝑtoriæ. p uintiæ auctores strabo & sextus ruffus. ¶ Licius. licia regio est asiatica. ī qua mōs chimera noctibus flagrās & patara ciuitas: ūn apollo patareus noīatus. ¶ Reddidit. s. libertatē cor. tacitus reddit' īnqt rhodus libertas adēpta sepe aut firmata: put bellis externis meruerāt aut domi seditione deliquerāt. ¶ Iliensibus. nero adhuc puer suscepit causā iliensium apud Claudium. īpetrauitq ut ilienses omni publico munere soluerētur dū iuliæ stirpis eneam & Romanos troia oriundos facunde enumerat. auctor tacitus. tranqllus uero ait imunitatem iliensibus datam cū recitata esset epistola: qdam olim græce scriptā senatus & po. romanus miserat ad seleuchū syriæ regem: qua cōsanguineos suos ilienses appellabāt. consimiliter diuus Cæsar maximam de iliensibus curam suscepit utpote cōsanguineis & cum qbus certissima hēbat cognationis signa: itaq regionē eis tribuit libertate & imunitate seruata. ¶ Iudeos īpulsore christo. locus hic diligenter enarratur a paulo orosio: qui lib. vii. historiaꝝ scribit hæc. anno principatus claudii nono expulsos p claudium urbe iudeos iosephus refert. sed me magis suetonius mouet qui ait hoc mō. Claudius iudeos impulsore christo assidue tumultuantes roma expulit: quod utꝝ cōtra christum tumultuantes iudeos coherceri & cōprimi iusserit: an etiā christianos simul uelut cognatæ religionis hoīes uoluerit expelli nequaq̄ discernit̄ ex his orosii uerbis satis liquet cur a tranquillo dictū sit iudeos impulsore christo tumultuantes expulsos urbe roma esse a claudio. tū apud iosephum legimus edictū a claudio p iudeis missum esse p orbem terrarum. cū agrippa & herodes petissent ut iudeis sua iura cōcederent̄ in oī impio romanoꝝ. ait in edicto itaq claudius. optimū iudico iudeos in oī mūdo sub nobis cōstituto patrias solēnitates sine ꝓhibitiōe celebrare quibus iā nūc ꝑcipio ut meā hāc mansuete custodiāt & ipsi aliaꝝ gentiū religionē nequaq̄ subneruare pretentent sed suas leges obseruēt. ¶ In orchestra. ī sedibus senatoꝝ. Co. tacitus id a nerone nō a claudio factum esse ꝓdidit: uerba taciti hæc sūt de rebus neronis scribētis: itrauere barbaroꝝ legati pōpeii theatꝝ. quo magnitudinem populi uiserēt illic ꝑ ociū nec. n. ludicris ignari oblectabant̄: dū īcōsessū caueæ discrimina ordinum. qs eques ubi senatus pcūctant̄: aduertere quosdā cultu externo ī sedibus senatoꝝ: & q nā forent rogitantes postq̄ audiuerūt eaꝝ gentiū legatis id honoris datū q̄ uirtute & amicitia romanoꝝ pcellerēt: nullos mortaliū armis aut fide añ germanos esse exclamant: digrediunturq & inter pres cōsiduut: qd comiter accipientibus excepti nero ciuitate romana ambos donauit. ¶ In popularia. i. cuneos & gradus theatrales: ī quibus populus sedēs spectare solet. ¶ Parthos & armenios. legatos parthoꝝ & armenioꝝ. ¶ Eadē loca. sedilia senatoria ī orchestra. ¶ In senatu. i. sedibus senatoriis. ¶ Nihilo deteriorē uirtutē. exclamauerūt. n. ut ex uerbis taciti declarauimus: nullos mortaliū armis aut fide añ germanos esse.

¶ M. AN. ¶ Vsurpantes: nunc in malam partē & quasi fraude uendicantes. ¶ Achaiā & macedoniam: prouinciaꝝ aliæ ut Strabo ait Cæsaris aliæ populi dicebantur. ¶ Lyciis: lycia regio minoris asiæ inter Cariam & Pamphiliam a Lyco pādionis filio. ¶ Rhodiis reddidit: Plinius pulcherrima & libera Rhodis lyciæ ex prætiacet est q ciciadum prima. ¶ Seleucus fuit is Syriæ rex & Antiochi pater qui uxorē propriam ut Appianus ait filio concessit cum illius amore depire sensisset. ¶ Ilienses: a qbus romani auctore Aenea oriundi. ¶ Impulsore cristo seu ut alii hūt chresto utrūq nomē uni propriū hoc ab eo qd Χρηστός bonus seu utilis

Exquiliæ unde

Prouīciæ cæsaris

Prouīciæ populi

iudei īpulsore xpo

Simplicitas barbaroꝝ

lis dicitur illud π̃ϊ̃ρα τὸ χ῀ρῶ ungo. ¶ In popularia: quod popularia i theatro essent diximus. ¶ In senatu: in orchestra seu podio. ¶ Sponte: non accersitus.

Dryudarum religionem apud gallos diræ immanitatis & tantum ciuibus sub Augusto interdictam penitus oboleuit Cótra sacra Eleusina etiam transferre ex attica Romam conatus est. Templumque quoq; in sicilia Veneris Erycinæ uetustate collapsum; ut ex ærario populi Romani, reficeretur: auctor fuit. Cum regibus fœdus inforo icit; porca cæsa ac

¶ PHI. ¶ Dryudarum religióem.

Dryude

dryudæ magi sunt gallorum: ut inquit plinius li. xvi. qui nihil hñt sacratius uisco & arbore i qua gignat: si mó sit robur. nulla sacra sine roboris frõde cóficiunt: ut i de appellati quoq; interpætatióe græca possint dryudes uideri; græce. n. δρῦς noiatur querc᷒ idé i. xxx. refert dryudas hoiem imolare solitos, pdigiosa sacro exercẽtes arté magicá. de auctoritate dryudarum & doctrina multa facundissime scribit Cæsar i. vi. cómentario: quorum métio quoq; fit a strabone li. iiii. geographiæ: quos iustissimos esse memorat. ideoq; illorum fidei priuata & publica iudicia cómitti: adeo ut rebus quoq; bellicis þsint. ita ut pugnaturi iubẽtibus dryudis a pugna desistãt aut i pugná ipellant᷑. ¶ Diræ imanitatis. pp imolationé hoium quá faciút exercẽtes magicá. lucanus in. i. pharsaliæ meminit dryudarum illis uersibus. & uos barbaricos ritᵘ moremq; sinistrum sacrorum druydæ positis repetistis ab armis. nó solú aút uiros druydes fuisse sed & fœminas testis é flauius uopiscus: q ait aurelianú cósuluisse gallicanas dryudas: sciscitãté utrum ap eius posteros ipiú pmaneret: q rñderút: nullius nomé i re pu. clarius futurum q claudii posterorum. ¶ Penitus aboleuit. plini. nó a claudio sed a tiberio dryudas dryudarumq; religioné sublatá eé dmóstrat sic scribẽs li. xxx. na. hi. na tiberii cæsaris principatus sustulit dryudas gallorum & hoc genus uatú medicorumq;. pót tñ plinius cú tráquillo cóuenire: cú claudi᷒ Cæsar appellat᷑ sit tiberi᷒ claudi᷒ diuisus. sicut supra demóstratú é. & ap iosephú li. undeuigesimo formula edicti a claudio missi talis sit: tiberius claudius Cæsar pius germanicus tribuniciæ ptãtis uiot. ¶ Cótra. ex altera parte quẽadmodú. n. religióem dryudarum execratus é: ita e cótrario eleusinas cerimonias é uenerat᷒. de eleusinis sacris q iter uetustissima sacratissimaq; cómemorant᷑: dixi᷒ i. ii. cómẽtario. repete q illic latissime explicata sunt. fuit. n. eleusin ciuitas in attica. cereri consecrata: ut refert pomponius mela: ubi eleusinæ cereris templum extitit memoratissimum una cum phano mystico: quod ictinus apparauit turbæ theatralis capacissimum ut inquit strabo in. ix. prophani auctore lampridio summouebantur a sacris eleusinis. ¶ Veneris erycinæ. scribit strabo in sexto erycem montem esse siciliæ excelsum: i quo ueneris ob id erycinæ nominatæ templum antiquitus extructum fuit quod singulari ueneratione colebatur mulierum frequentia refertum. romæ quoq; ante portam collinam edes fuit ueneris erycinæ: quam auctore liuio fabius maximus dictator uouit: de qua intellexit ouidius illo uersu. est prope collinam templum uenerabile portam apposuit templo nomina celsus eryx. ¶ Vetustate collapsum. tradit strabo suis temporibus templum ueneris erycynæ defecisse: sicut & copia sanctarum feminarum q ueneri erycinæ dicatæ erant. Cicero in uerrinis meminit uenerioruq; in ueneris familia cósecrati numerabantur. sicut martiales dicti apud larintes publici martis ministri quorum mentio fit ab eodem. M. Tullio i oratione pro cluentio. ¶ Ex ærario: ex pecunia deprompta ex ærario ad impensam. ¶ Icit. percussit: hoc enim significat icit: plautus frendit icit femur dicimus & i passiuo ut apud lucretium: emicat in partẽ sanguis: unde icimur ictu: icimur dixit pro eo quod est percutimur & ferimur. ide fedus ictú frequẽter ab historicis dicitur pro factú: quia percussa uictima fiebant federa. ¶ Porca cesa: liuius in primo formulá federis: qđ primú inter Romanos & albanos ictú est referẽs ñ porcá: sed porcú cedi solitú demóstrat: feriebatur át saxo silice a pře patrato: q priceps erat fecialiú ad patrãdú i. sanciendú fedus adhibitus. Virgilius feminino genere sicut Tranquillus porcam dixit illo uersu: & cesa iungebant federa porca: quamuis seruius existimet Virgilium usurpasse genus, p genere tamquam porcam dixerit pro porco: namq; sicut ex auctoritate liuii demonstrauimus non porca sed porc᷒ ad hoc sacrifici genus adhibebatur. præterea in oibus sacris feminini generis uictimæ plus ualere existimãtur unde si per marem litare non possent succidanea femina dabatur. si autem per feminam nó litassent: succidanea adhiberi non poterat. ¶ Fecialium. numa pompilius sacerdotium instituit fecialium: qui erãt quidam quasi pacis custodes: unde a græcis ut inquit Dionysius nominati sunt irenodici. græci enim ἐιρήνην pacem uocãt ex quo irenarchæ iclinari uidentur: qui corrigendis moribus preficiuntur: quasi prefides pacis: quorum métio fit apud iurisconsultos titulo de muneribus: feciales preerant federibus faciendis quorum maximus př patrat᷒ nominat᷑: táq přeis sit: & ii filiu. auctor plutarchus i, pblematis fecialibus Marcus Varro hæc feciales dicti: q fidei publicæ inter populos prestát. ná per hos fiebat ut iustũ conciperetur bellum & inde desitum: & ut federe fides pacis constitueretur: ex his mittebantur qui res repeterent. & per hos etiam núc fit fedus quod fidus scripsit ennius, ex quo existimat seruius fedus dici a fecialibus.

Gallicanæ Dryude

Eleusini

Ven᷒ erycina

Icit

Fedus ictú

Př pãtratus

Victie fœminæ ualidiores

Feciales Irenarchæ

Feciales unde

Formula federis

¶ M. AN. ¶ Dryudarum: bardi ut Strabo ait uaties & driude apud gallos in honore erant quorum bardi laudationibus & poeticis studebant uaties, naturalibus causis: druydæ non naturæ solum rebus: sed & moribus hominum diuinationi destinatum in tergo ferientes ex ipso impatientiæ affictu: undique modo uaticinium cupiebant. plinius: Gn. cornelio lentulo & P. licinio Crasso coss. senatus consultú factú ne hó imolaretur: palamq; in tempus siluit sacri prodigiosi celebratio gallias utiq; possedit & quidé ad nostram memoriam: namq; tiberii cæsaris principatus sustulit dryudas eorú & hoc genus uatum: quod nisi locus emenda

fus est a tiberio non Claudio dryudæ sublati sunt. De dryudis & peruerso sacrorum ritu. Lucanus & uos barbaricos ritus moreq; sinistræ sacrorū Dryudæ positi repeustis ab armis. ¶ Sacra eleusina: cereris initia ab eleusi oppido ut pli. ait atticæ regionis: ubi sacra ipsa celebrabant. ¶ Erycinæ: eryx mons & oppidū siciliæ polybius eryce ait post ætna oium siciliæ montium maximū esseq; in eius uertice tēplū ueneris opulentissimū. ¶ Porca cæsa: q; qsi fœdere icta lapide cederetur Varro fœdus dictū existimauit.

uetere fecialium præfatione adhibita: Sed & hæc & cætera totumq; adeo ex parte magna principatum non tam suo q̄ uxor: libertorūq; arbitrio administrauit: talis ubi plærunq; qualem esse eum aut expediret illis: aut liberet.

De sponsis & uxoribus eius.

Sposas admodū adolescēs duas habuit: Aemiliā lepidā Augusti pnepotē: itē Liuiā Medullinā: cui cognomē & Camillæ erat e genere antiquo dictatoris Camilli priorē: qd parētes eius Augustū offēderāt: uirginē adhuc repudiauit: posteriorē ipso die: q erat nuptiis destinatus ex ualitudie amisit. Vxores deinde duxit Plautiā Herculanillā triūphali: & mox Eliā Petināa cōsulari patre: cū utraq; diuortiū fecit: sed cū Petina ex leuibus offensis cum herculanilla

¶ PHI. ¶ Vetere prefatiōe: formula ueteris præfationis i fœdere percutiendo inter Romanos & albanos fuit: quam i aliis quoq; federibus usurpabant: fecialis patrem patratū faciebat. qui legibus recitatis audi inq̄t iuppiter audi pater patrate populi albani audi tu populus albanus sine dolo maloq; uti ea hic hodie rectissime intellecta sunt: illis legibus po. Ro. prior nō deficiet: si prior defecerit publico cōsilio dolo malo: tu illo die iupiter populū Romanū sic ferito ut ego hodie hunc porcum feriam: tantoq; magis ferito quāto magis potes polesq;: ubi id dixit porcum saxo silice percussit.

Vir lex uitæ uxoriæ

¶ Vxorum libertorūq; arbitrio. Sniā apostolica est uir: esse caput mulieris: ex quo intelligimus ordine fieri ut caput imperet: mēbra obsequantur: fit aūt ordo præposterus & cūcta turbantur: ubi quod subesse debet id uir'ꝫ præesse debet ut inquit sapientissime aristoteles in secundo oeconomico mulier putare uirum esse uelut legem uitæ suæ īpositam: maritūq; perinde ac dominū reuereri: neq; feminā decet perquirere: q̄ fiant foris: claudius uero cū esset uxorius non iperabat uxoribus: ut decet sed parebat: quod cū primis dedecet hinc ait Cor. tacitus in claudio nō fuisse iudiciū nō odiū nisi indicta & iussa: ex quo factū ē: ut cūcta feminæ obedirēt: fieretq; id i romano iperio: qd i principatu lacedemoniorū ē factitatū: apud quos ut docet Aristoteles i secundo politicorū: multa a mulieribus administrabantur: nihil āt refert utrū mulieres ipsæ gubernēt: an qui gubernant a mulieribus gubernētur: idē enim pariter accidit: turpe est principem imperiū administrare ex arbitrio uxoris: turpius ex arbitrio libertorum & mancipiorum: tales taxat plinius in panegyrico his uerbis: pleriq; principes cum essent ciuium domini libertorum erant serui: horum consiliis horū nutu regebantur: per hos audiebāt: per hos loquebātur: decet principē regere nō regi: decet administrare imperium nō ex arbitrio muliercularum & mācipiorum: sed ex præscripto legis: quā ut dominā ubi coluerit: libertos tractet ut libertos: uxores hēat ut uxores: ipse uero agat principē nō obnoxiū. ¶ Emiliā lepidā: cū Claudiū dixerit arbitrio uxorū libertorūq; administrasse principatum: primo loquitur de uxoribus: mox de libertis locuturus: dicit aūt primam spōsam habuisse emiliā lepidam: quæ augusti proneptis erat. Nāq; ut in secundo cōmentario explicatū est Augustus habuit neptem iuliam: quam paulo emilio cēsoris filio collocauit: ex qua nata ē hæc emilia lepida augusti proneptis quā primā spōsam habuit claudius. ¶ E genere antiquo camilli. Furius camillus: qui romulus ac parēs patriæ cōditorq; alter urbis appellabatur: seruata a manibus gallorū urbe roma: quinquies dictator fuit & quater triumphauit. Tusci ueteres camillū appellauere mercuriū: quo uocabulo significat præministrū deorū: unde pacuuius medeā celitū camillā quasi preministrā uocat. Romani quoq; pueros puellasue nobiles & inuestes camillos & camillas appellitauerūt. Flaminicarum & flaminū ministros. In nuptiis casmillus noiatur: qui merū fert: & camillon antiqui dicebant uas quoddā: qd opertum in nuptiis ferebant: in quo erant nubentis utensilia: Auctores Macrobius Festus pōpeius & M. Varro. Hæc āt medullina camilla erat ex ea familia: quæ defluxerat a furio camillo dictatore. Apud iuuenalem feda est suggillatio alterius medullinæ illo uersu. Ipsa medullinæ frictū crissantis adorat. ¶ Priorē emiliam lepidā. ¶ Augustū offenderant: superius scripsit tranquillus quēadmodū lucius paulus augusti progener: qui pater fuit huius emiliæ lepidæ. Coniurauerat in augustū: cuius coniuratio priusq; inualesceret indicio detecta ab augusto compressa est: præterea idem iuliam neptem emiliæ lepidæ matrem omnibus probris contaminatam relegauit. ¶ Posteriorem liuiam medullinam. ¶ Triūphali: scilicet patre natam. ¶ Eliā petinā: hāc ex familia tuberonū fuisse indicat tacitus: ex qua antoniam filiam suscepit: hæc post diuortium elaborauit fautore narcisso: ut rursus nuberet claudio in celibatu uiuenti ex obitu messalinæ.

Mulieres lacenæ.r. p.administrant

Libertorū serui

¶ M. AN. ¶ Fecialiū: sacerdotū de fecialib' apd Dionysiū Liuiū: Plutarchum: & Seruiū leges plura. ¶ Præfatiōe: q̄ ii feciales præfatione uterentur: Liuius explicat. ¶ Augusti proneptem: ex iulia Augusti nepte: q̄ Agrippæ & iuliæ fuit filia: & L. Paulo æmilio censoris filio genitam. ¶ Medullinam: apud Iuuenalem impudicæ id fœminæ est nomen: ipsa medullinæ fructum crissantis adorat. ¶ Dictatoris. Camilli qui senones gallos urbe roma deiectos gabina uia ad unū cecidit eius uictoriæ. Liuius & Plutarch' auctores. ¶ Pa-

rentes: quia pater lucius paulus in augustum coniurauerat: mater iulia adulterii damnata ab augusto relegata est. ¶ Posteriorem: medullinam. ¶ Triumphali: patre qui triumphum egerat.

ob libidinum probra & homicidii suspitionē: post has Valeriam Messalinam barbari messallæ consobrini sui filiam i matrimonium accepit quam quum comperisset super cætera flagitia atque dedecora, C. Silio etiam nupsisse: dote inter auspices consignata supplicio affecit. confirmauitque pro cōcione apud prætorianos quatinus sibi matrimonia male cederent: permansurum se in cælibatu. ac nisi permansisset: non recusaturum confodi manibus ipsorum: nec durare ualuit: quin de conditionibus continuo tractaret etiā de petinæ quam olim exegerat: deque lolliæ paulinæ: quæ

¶ PHI. ¶ Ob libidinum probra: dedecora ac dehonestamenta: & hæc iusta profecto est legitimaq; causa diuortii. quid eni eē pōt flagitiosius matrona uitiosa & adultera: cū nulla res magis exornet summatē feminā quā pudicicia: nō enim natales faciunt matremfamilias: sed boni mores: merito celebratur illa femina spartana: quæ iterrogata quam ad maritum dotē afferret: respōdit se afferre: [Greek] id est patriam modestiam siue pudiciciam. ¶ Valeriam messalinam: ualerios fuisse cognominatos messanas a messana ciuitate siciliæ deuicta: mox corrupto uocabulo messalas alibi annotauimus: & testatur seneca in libro de breuitate uitæ: ex quo nomē feminæ i ualeria familia natæ: ut ualeria messalina diceretur: sicuti uiri ualerii messalæ nuncupantur. ¶ Barbati: ita uocabatur sicut apud liuium celebratur nomen consulis barbati. ¶ Caio silio nupsisse: hic est ille caius silius cui nimia pulchritudo parauit excidium: de quo sic inquit iuuenalis: rapitur miser extinguendus messalinæ oculis: hunc cor. tacitus iuuentutis romanæ pulcherrimū fuisse tradit. cuius amore ita exarserat messalina: ut non furtim: sed multo comitatu eius domum uentitaret: egressibus adhæresceret: illiq; & opes & honores largiretur. postremo ob magnitudinem infamiæ nomen matrimonii cū silio cōcupiuit: profecto itaq; hostiam claudo pricipe sacrificii gratia cūcta nuptiarum solēnia celebrauit: idq; adeo palam factitatum est ut sacrificauerit: apud deos discubuerit inter conuiuas oscula complexus: noctem denique egerit licētia coniugali: unde narcissus apud tacitum sic inquit claudio: an discidium tuum nosti: nam matrimonium silii uidit populus & senatus & miles: ac ni propere agis tenet urbem maritus: hæc ē illa messallia ob impudiciciam famosissima: quæ pudorē passiua libidinū nūdinatione ,pstitutumq; palmā coitus regalē eē existumās elegit in ad certamen nobilissimā e prostitutis ancillā: eāq; die ac nocte superauit quinto ac. xx. cōcubitu: ex hoc non cōmētitiū: sed historicum uideri pōt illud satyrici poetæ pcomiū de messalina celebratū: intrauit calidū ueteri cētone lupanar: & cellā uacuam atq; suā: deinde paulo post: excepit blanda intrantes atq; æra poposcit: apud cor. tacitum agminatim recēsentur nomina adulterorū messalinæ: sextus aureli⁹ sic tradit: claudi uxor messalina primo passim quasi iure adulterii utebatur: ex quo facto plures metu abstinentes extīcti sunt: dehic atrocius accensa nobiliores quasq; nuptas & uirgines scortorum modo secū ,pposuerat: coactiq; mares ut adessent quod si quis talia horruerat adfīcto crimie in ipsum omnēq; familiā sæuiebat: ut magis uideretur sibi imperatore unq; imperatori nupta eē. ¶ Inter auspices cōsignata apud antiquos nō solum publice sed etiam priuatim nihil gerebatur: nisi auspicio prius sumpto: quo ex more ut inquit ualerius nuptiis etiā nunc auspices interponūtur: hinc lucanus loquens de catonis martiæq; matrimonio: iunguntur taciti cōtentiq; auspice bruto. cor. tacitus cum hanc messalinæ historiā memoraret hoc quoq; adscripsit adhibitos fuisse: q obsignarēt ueluti suscipiendorū liberorū cā cōuenisse: atq; illam audisse auspicū uerba: hoc idem satyricæ taxant satyrographus cū ait: ueniet cum signatoribus auspex: hæc tu secreta & paucis cōmissa putabas nō nisi legitime uult nubere. ¶ Supplicio affecit: claudius ipulsore narciso messallinā mādauit interfici: quē i hortis lucullianis uitam prolatantē tribunus ictu trāsfixam interemit: corpus matri leperidæ cōcessum ē nūciatumq; claudio epulanti periisse messalina. ¶ Pretorianos: milites. ¶ Quatinus: differētia ē inter quatinus per. i. & quatenus per. e. pronūciatum: quatinus enim significat quoniam: ut apud iuuenalem: quatin⁹ hic nō sunt: quatenus uero qua fine: ut hactenus hac fine: auctor festus. ¶ Permansurū in celibatu: uicturū sine uxore. tacitus scribit claudiū celibi uitæ intolerantem fuisse obnoxium coniugibus imperatoriis: de celibe & celibatu diximus affatim paulo ante. ¶ Ipsorū militū: pretorianorū. ¶ Cōtinuo: statim. ¶ De petinæ & conditionibus: helia petina a narciso fouebatur: qui ut suaderet claudio eam in primis uxorem ducendam esse: memorabat uetus matrimoniū familiam cōmunē: nam antonia ex petina erat: nihil in penatibus principis nouum futurū: si sueta coniunx rediret haud quaquā nouercalibus odiis uisura britanicū & octauiā ,pxia suis pignora. ¶ Olim exegerat: cū q diuortiū fecerat ex leuib⁹ offensis. ¶ Lolliæ paulinæ. s. cōditiōib⁹ tractaret: hæc ā calistū hēbat fautorēq; apd claudiū agebat loliā paulinā marci lolii cōsularis filiā uxorē ducendam eē: quæ cū nullos liberos genuisset uacua emulatiōne priuignis futura esset parentis loco.

¶ M. A N. ¶ Ob libidinū ,pbra: nā cū botere claudii liberto coluerat quo adulterio claudiā ferūt conceptā. ¶ Messalæ cōsobrini sui: antōia claudii mr̄ unā hūit sororē ex antōio triūuiro & octauia augusti sorore genitā q dōitio ænobarbo nupsit: quippa druso nupsisset hūit ex eadē mre &. M. marcello genitas sorores duas ex his quoq; una agrippæ prius nupsit: deinde Antonio. M. antonii & fuluiæ filio altera cui nupserit ī reperio sed ex hac ipsa suspicor liber barbatū messalā genitū quem tranquillus claudii cōsobrinū fuisse ait. ¶ C. Silio: Tacitus Cornelius. C. inquit Silium iuuentutis romanæ pulcherrimum ita exarserat: quum de Messalina ille interim loqueretur ut Iuliā silianam nobilem fœminā matrimōio eius exturbaret. ¶ Dote et in

Boni mores faciunt matrē familias messile a messana

filius pulcherrimus

ipudicitia messalinæ

auspices i nuptiis

mors messalinæ

Quatinus

Quatenus

ret auspices consignata: idē auctor nō ultra ait expectato qđ sacrificii gratia claudius hostiam pficeret cūcta nuptiarū solēnia celebrat. Iu. de eodem cōnubio ueniet cū signatoribus auspex nec multo post non nisi legitime uult nubere. ¶ Supplicio affecit: i fucilianis hortis i cornelii textus ē deprauatus ab euodo tribuno occisa est: sunt qui lucilianis legāt alii lucullanis. ¶ In cælibatu: sine cōnubio. ¶ De cōditionibus: nouæ coniugis ducendæ. ¶ Petinæ: cum qua leuibus offensis diuortium fecerat. ¶ Loliæ paulinæ: quā caio Memio Caligula ademerat: cui dimissæ perpetuo alterius concubitu interdixerat.

C. Cæsari nupta fuerat: Verum illecebris agrippinæ germanici fratris sui filiæ per ius osculi: & blanditiarum occasiones p allectus in amorem subornauit: proximo senatu qui cēseret cogendum se ad ducendum eam uxorem quasi Rei pub. maxime interesset: dandamque cæteris ueniam talium cōiugiorum: quæ ad id tempus incesta habebantur: ac uix uno interposito die confecit nuptias non repertis: qui sequerētur exemplum excepto libertino quodam m altero primipilari: cuius officium nuptiarꝝ & ipse cū Agrippia celebrauit.

De liberis & generis eius.

Liberos ex tribus uxoribus tulit: ex herculanilla drusum & claudiam ex Petina antoniā: ex Messalina octauiam, & quem primo germanicū mox britannicum cognominauit. Drusum pompeium puberē amisit piro per lusum in sublime iactato: & hiatu oris excepto strāgulatū cui & ante paucos dies filiā seiani despondisset. Quo magis miror fuisse qui traderent fraude a seiano necatum

¶ PHI. ¶ Caio cæsari: caligulæ hoc supra explicatū est: & plini° prodidit se uidisse lolii paulinā quæ fuit cai principis matrona. sponsa'lū cena ismaragdis margaritisq; opertā. ¶ Per ius osculi: refert tacitus agrippinam habuisse fautorē palantē claudii libertum: qui apud patronum in agrippina id maxie laudabat: qđ germanici filia qui fuerat frater claudii: germanici nepotē secū traheret dignum prorsus imperatoria fortuna: cauendūq; dicebat ne femina ex parte fecunditatis integra iuuenta claritudinē cæsarum aliam in domū ferret: perualuere hæc adiuta agrippinæ illecebris. quæ ad claudiū per speciem necessitudinis crebro uentitādo pellexit patruū: ut prelata cæteris & nōdū uxor potentia uxoris iam uteret. De iure osculi. quo cognati feminas osculabantur supra diximꝰ causamq; explicauimus. ¶ Preallectus: elegantius leget pellectus. quasi inductus il ectusq; pellicere enī inducere est & illicere: unde apud prisco pellicator dictus. q ad fraudem pellicit: itidem est pellax & pellacissimꝰ pelliculationē quoq; dixit cato a pellicēdo intelligi uolens quoddā ueluti illicitū sic. n. ab illiciēdo incliatur illiciū sicut a pellicēdo pelliculatio: & illices oculi & uenus illix elegāter usurpantur a doctis: ex eo quod illiciunt attrahūtq; aios amantiū: pellicere iterdum accipitur in bonā partē: ut indicat illđ martiani capellæ: qui ait uarronis dialecticā prima in latinam uocē pellexit idustria. ¶ Subornauit proximo senatu: uitelius percuntatus claudiū an iussis populi an auctoritati senatus cederet: ubi ille se cessurū res; ōdit: curiam ingredi̇tur docetq; principem egere adminiculis uxoris: ut domestica cura uacuus ī cōmune cōsulat: coniugemq; assumendā esse suadet: q̄ in prosperis dubusq; socia sinciu cogitatiōes itimas cui paruos liberos tradat: post q̄ hæc fauorabili oratione premisit multaq; patrū assentatio sequebatur: quādo meritandū principē cuncti suadebant: ait uitelius agrippinā in primis esse deligendā feminam nobilitate puerperiis sanctimonia insignē: nō defuerunt senatores qui certatim: si cūctaretur cæsar: ui coacturos se claudiū esse testificarēt ad agripinam ducendam. ¶ Taliū coniugiorū: ut. s. filias fratrum patruis liceret ducere uxores. ¶ Incesta: sic ait uitelius apud tacitū: at enim noua nobis in fratrū filias cōiugia: sed aliis gentibus solēnia neq; lege ulla prohibita: incesta āt dicimus illegitima ihonesta polluta: unde incestus sermo dicitur a luto: ex istimat lactatius: siue lutacius interpres papinii. Incestum dici qđ nō fuerit iunctū cesto: quod cingulū ueneris est: quo ad honestas nuptias uti ferturi incestare significat polluere: unde & incestū dicitur: ut ait seruius: ¿cunq; pollucio sed de incesto & icestuosis alibi plura. ¶ Excepto libertino quodā. Cor. tacitus: nec tñ repertus est: nisi unus talis matrimonii cupitor titus aledius seuerus eques romanus. quē pleriq; agrippinæ gratia impulsum ferebant. Claudius senatuscōsultū fieri iussit: quo iuste iter patruos fratrūq; filias nuptiæ etiā i posterum statuerētur. ¶ Et ipse. s. claudius: ut celebrando tales nuptias approbare uideretur. ¶ Mox britannici: na deuictis britanis. britanici nomen indidit filio. de quo ē illud notissimū: ostēditq; tuū generosæ britanicæ uentrē: ferūt britanico fuisse indolē minime segnē: cuius retinuit famā sine experimēto. ¶ Puberē: prisci uesticipes eleganti uocabulo eos appellarūtq iam pubescētes prima barba uestiebātur: apuleius inuestē a nobis acceptū uesticipem illico reddidi. ¶ Seiani: de seiano seianiq; potētia satis ac super in tiberio.

¶ M. AN. ¶ Agrippiæ: ex germanico fratre & agrippina marci agrippæ & iuliæ filia natæ. ¶ Per ius osculi: quia sæpius & aperte ut fratris filia in Claudii cōplexus & oscula se effundebat uerus: p̄terea ā necato monis ue cato & plinius docēt tñ: sed a peregrinis quoq; īgētibꝰ seruatū ut necessitudine cōiunctas osculo uiri exciperēt. Ouidius oscula apta dabis oscula apta dabo. ¶ Qui cēseret: i curia sniam diceret cogēdū claudiū senatus auctoritate. ¶ Incesta: incesti loco. ¶ Exēplum: ut fratris filiā uellet ducere. ¶ Cuius primipilaris. ¶ Octauiam: quæ Neroni nupsit. ¶ Britānicum. lu. ostenditq; tuū generosæ britannicæ uentrē. ¶ Pu

Pellectus
Pellicator
Pelliculatio
Illicium
Illix uenꝰ
Illices oculi

Incestū uñ
incestare

Vesticipes
Inuestis

berem iam adultum. ¶ Ante paucos dies quam ita extinctus esset. ¶ Necatum: drusum ipsum.

¶ PHI. ¶ Claudiã exponi iussit: ob hoc. s. q a non ex se ipso: sed ex liberto suo noĩe botere cõceptam eẽ opinabatur scribit iulius firmicus li. vi. matheseos qd il'i exponẽtur an quorũ horoscopo saturn⁹ & mars solẽ & lunã diametra radiatione respexerint. ¶ Diuortii: superius dictũ est claudiũ fecisse diuortium cũ herculanilla ob libidinũ probra. ¶ Ali ceptã: educari atq; nutriri. ¶ Gneo põpeio magno: uni ex posteris illius magni põpeii qui i ore ẽ omnium: & p figurã ypozeugma uerbũ illud annectẽ collocauit: qd' significat i matrimoniũ dedit. ¶ Fausto syllæ: a fausto sylla filio syllæ felicis descẽdẽti. ¶ Nerõi priuigno: filio s. agrippiæ: q̃ ipi claudio denupserat. ¶ Syllano ante despõsatã: cor. tacitus tradit claudiũ dirimisse affinitatẽ cũ syllano genero: qui cũ esset pretor coactus ẽ eiurare magistratũ: & ita octa-

claudiam ex liberto suo botere cõceptã. quis ante quitũ mẽsem diuortii natam: aliq; cœptam: exponi tamẽ ad matris ianuã & nudã iussit abiici antoniam. Cn. pompeio magno: de fausto syllæ nobilissimis iuuenibus: octauiam neroni priuigno suo collocauit: Syllano ante despõsatam Britanicum uigesimo imperii die: inq; secundo cõsulatu natum sibi paruulum etiã tũ & militibus pro conciõe manibus suis gestãs & plebi per spectacula gremio aut ante se retinẽs assidue cõmendabat: faustisq; ominibus eum acclamantium turba prosequebatur. E generis Neronem adoptauit: Pompeium atq; Syllanũ non recusauit modo: sed & interemit.

De libertis ab eo prædilectis.

Libertorum præcipue suspexit posidem spadonem: quem etiam britannico triumpho iter militares uiros hasta pura donauit: nec minus felicem: quẽ cohortibus & alis prouinciæq; iudeæ præposuit trium reginarum maritũ: & harpocram cui lectica per urbem uehẽdi spectaculaq; publice edendi ius tribuit. ac sup hos polybium

uia abducta a syllano desponsata est neroni uitello & polliõe suasoribus. ¶ Ominibus: auguriis & felicib⁹ acclamationibus. ¶ Interemit: tacitus ait syllanũ generũ nõ fuisse a claudio interemptũ: sed sibi mortẽ conscivisse eo die quo nuptiæ inter agrippinã & claudiũ celebratæ fuerũt: caluina syllani soror italia pulsa ẽ. ¶ Libertorũ suspexit posidẽ: sextus aurelius de libertis apud claudiũ potẽtissimis & maxime fauoribilib⁹ scribit hæc libertorum & coniugis imperiis subiectus fuit: ex qbus felicem legiõibus iudeæ pfecit: posidi eunucho post triumphũ britãnicũ inter militarium fortissimos arma insignia tãq participi uictoriæ dono dedit: polibiũ inter cõsules mediũ incedere fecit: hos omnes anteibat narcisus ab epistolis dominũ se gerens ipsius domini: pallasq; pretoriis ornamẽtis sublimatus. ¶ Posidem: de hoc iuuenalis. ut spado uincebat capitolia nostra posides. ab huius noĩe i baiano aquæ calidæq; obsonia quoq; pcoquebãt posidianæ uocatæ sunt: auctor plinius in. xxxi. ¶ Hasta pura: sine ferro ita enim donatus & seruius iterpretãtur exponentes illũ maronis uersum: ille uides pura iuuenis qui nititur hasta: hastis puris ob fortitudinẽ milites donabantur. scribit plinius sicciũ dentatũ donatũ fuisse hastis puris duodeuiginti. ¶ Nec minus felicẽ: de felice claudii liberto sic scribit tacitus at nõ frater pallantis cognomẽto felix pari moderatiõe agebat: tũ primũ iudeæ impositus: & cũcta malefacta sibi impune ratus tanta potentia subnixo: huius quoq; felicis claudiani mẽtio fit i actibus apostolorum: ubi scriptum legimus ad felicẽ presidem iudeæ paulũ fuisse perductũ: quo de fide disputante atq; de iudicio futuro tremefactus est felix: qui successori suo noĩe festo ut iudeis gratificaretur reliquit paulũ uinctũ: De eodẽ iosephus sic refert in secũdo belli iudaici. post hæc felicẽ pallantis fratrem destinauit ad iudeos: qui eorum prouinciam cũ samaria & galilea curaret: hic felix i procuratione iudeæ cepit eleazarum principẽ latronũ aliosq; cũ eo multos: quos partim uinctos romam direxit partim in crucẽ sustulit: ex quo iudea a latronibus purgata ẽ. ¶ Trium reginarũ maritũ. In actibus apostolorũ scriptum legimus drusillã quæ erat iudea uxorem fuisse felicis. ¶ Harpocran: existimo hunc esse illũ qui alio nomine calistus noĩabatur: quẽ plinius claudii libertorũ potentissimũ fuisse dicit: quẽ seneca i primis memorat: cuius mẽtio multa est apud tacitũ: qui plurimũ ẽt possuit sub caligula: nam cũ tranquillus nullã faciat mẽtionẽ calisti qui inter alios est memoratissimus adducor facile ut credã eũ alio noĩe a tranquillo significari tanq eẽt binominis. ¶ Lectica uehendi: quod uix summates & nobiliores usurpant. ¶ Polybium a studiis: seneca consolatur hunc polybium immodice lugentem de obitu fratris: quem ostendit liberalibus disciplinis non tantũ fuisse nutritum: sed innatum: ex quo inter cætera somẽta hanc in primis adhibet consolationem: ut studiis immergatur ut ex litteris solatium petatur cum homero uirgilioq; moretur: idem aperte demonstrat quã gratus quãq; iucũdus fuerit claudio imperatori: quẽ inducit ipsum polybium consolatione luculenta mitigantem: hunc tranquillus non minus docte quam eleganter ait a studiis fuisse ipsi principi: cum intelligi uelit eum præfuisse studiis imperatoris ut pote uirum eruditissimum: cuius opera & adminiculatione in studiis litterarum uteretur: consimiliter ab epistolis a rationibus dicti qui epistolis q rationibus principis prepositi erãt: libellis quoq; is ueniuste dicit: q pest libellis supplicibus: quæ nomina sunt ut inquit tacitus summæ curæ & meditamenta: sicut a memoria appellatur is: cuius officiũ ẽ suggerere principi res obeundas & q̃ sint agenda in memoriã illius reuocare ex prescripto: scribit lãpridius alexãdrũ romanũ: post meridia-

Narcisus dominus domini
Aquæ posidianæ
Hasta pura
Felix libertus claudii
A studiis

nas horas dedisse operā:semp subscriptiōi & lectiōi epistolarum:dicta ut ab epistolis a libellis & a memoria semper assisterēt ex hac eadem non minus erudita q̄ nitida elocutione dicitur a pugionensis qui gestat pugionem principis:eiq; semper presto est lampridius i cōmodo cæsare inter quos libertinus qui a pugione appellatus est:a pugione noiari posset & latine & scire is:qui ante pretorē pōpabiliter euntē gestat ensem siue pugionē perinde ac insigne pretoriæ potestatis:frōtinus i secūdo de aqueductibus:appellat a punctis eum:q per reditui aquariorū:quē uocat punctā:in secundo regum dicitur a secreto qui uulgo onciratur secretarius:in eodem scriptum est iosaphath erat a cōmentariis:pro eo qui preest cōmentariis:q cōmentariēsis ab ausonio nuncupatur:sed de elegantissima uarietate istius particulæ.a.copiosissime annotatū ē i superiorib⁹ quemadmodū interdū significat post:ut a partu a coitu a tergo.interdū habet uim defensionis & idē pollet quod pro:ut a questionibus a testibus a uolūtate.i.pro q̄stiōibus pro testibus p uolūtate & talis locutio creberrima est in libris rhetoricorū:sed ut eodē reuertamur:unde digressi sumus cōmode & scienter dicere possemus tyronē ciceronis libertū fuisse patrono a studiis.propter ea q eo adminiculatore & quasi administratore i studiis litteratum cicero usus est:inter duos consules:econtrario laudant historici hadrianum principem:qui rum quondam seruum suum inter duos senatores ambulantem uidisset misitq ei colaphū qui diceret noli inter eos ambulare:quorum adhuc potes esse seruus.

a memoria

a pugione

a punctis

a secreto

a cōmentariis

a partu

a q̄stiōibus

Noli inter consules ambulare

¶M.AN.¶Botere:qui furto cum herculanilla cōcubuerat.¶Antoniam:quam expectiua tulerat.¶Cn. pompeio:matrimonio locauit.¶Ex generis:filiarum maritis.¶Neronē:agrippinæ & domitii nerōis filiū ¶Possides:huius iu.meminit ut spado uincebat capitolia nostra possides.¶Felicē libertū:fuit hic pallantis frater ut iosephus in historiis refert post hæc inqt felicē pallantis fratrē ad iudæos destinauit.¶Polybium a studiis:seruum subaudi aut libertum sic a manu sic a pedibus dixere a studiis:quod eius opera in studiis litterarum uteretur.

a studiis:qui sæpe inter duos cōsules ābulabat:sed ante omnes Narcissum ab epistolis:& Pallātē a rationibus:quos decreto quoq; senatu nō premiis modo ingētibus:sed & quæstoriis prætoriisq; ornamentis ornari libenter passus ē. Tātū præterea acquirere & rapere:ut querente eo quondam de fisci exiguitate:non absurde sit dictum:abundaturum si a duobus libertis in consortium reciperetur.

De maleficiis opera libertorum & uxorum per eū patratis.

His (ut dixi) uxoribusq; addictus nō principē se sed ministrū egit. Cōpēdio cuiusq; horū:uel ēt studio ac libidie honores:exercit⁹:ipūitates:supplicia largit⁹ ē. Et qdē isciēs plærūq; & ignar⁹:ac ne sigillaria minia q̄q; enūerē:reuocatas libertates:eius iudicia rescissa:suppositos

¶PHI.¶Narcissum:de narciso & pallante libertorū claudii potētissimis crebra mētio est apud eruditos:scribit tacitus pallanti pretoria insignia & centies quadragies sestertium decreta fuisse:alibi de eodē ait:flagrātissima eo i rpe gratia pallas:idē narciso quoq; questoria īsignia decreta fuisse tradit:idē de eodē inquit liberto oīa obedirebāt:hinc a iuuenale dictū satyrice & mordaciter possideo plus pallāte & licinis:itē alibi nec diuitiæ narcisci indulsit cæsar cui claudius omnia cuius paruit iperiis uxorem occidere iussus:narcisum domini dn̄m fuisse dixit sextus aurelius.¶Questoriis pretoriisq; ornamētis:questoria ad narcisum pretoria ad pallantē īsignia sunt referēda:hinc exiit illud plinianum:& nos adeo potiri rerū uidimus:ut pretoria quoq; ornamēta decerni a senatu iubēte agrippia claudii cæsaris uiderim⁹ libertis.¶Querēte:lamētāte.¶A duobus libertis:narciso & pallāte:de hoc sic refert sext⁹ aurelius adeo diuites narcissus & pallas:ut causante eo inopiā fisci lepidissime famoso elogio uulgatū sit abūde ei pecuniam fore si a duobus libertis i societatē reciperet.¶Addictus:subiectus manciparusue.¶Sed ministrū egit. Tacitus i hāc sniam scribit:i aio claudii pricipis nō iudiciū nō odiū fuisse nisi idita & iussa.¶Cōpēdio:lucro:sextus aurelⁱ⁹ ita liberti eius sūmā ptātē adepti stupris exilio:cede,pscriptiōib⁹:oīa fedabāt.¶Reuocatas libertates:ut ubi cā si cui gēti libertatē cōcessisset eā reuocabat uolētib⁹ uel uxoribus uel libertis.¶Eius iudicia rescissa:nihil turpius dici pōt:q̄ qd iudicia principis rescidere⁹ ex uolūtate uxoris & libertorū:Cōtra philippus macedonū rex cū machetæ cām iniq; iudicasset cognouissetq; paulo post se iniq; iudicasse iudiciū qdē nō rescidit:sed estimationē litis ipse persoluit.¶Suppositos officiorū codicillos exēpli causa:si claudius ticio cuī aliqd dedisset:uxor aut liberti subiciebāt uel imutabat diplomata & codicillos:i quibus mos ē perscribi nomē eius:q accepit officium:unde de claudio merito dici id poterat qd diocletian⁹ dicere solebat nihil esse difficilius q̄ bene imperare.colligunt enim se quattuor uel quinq; atq; una cōsilium ad decipiendū imperatorem capiūt:impator q domi clausus est uera nō nouit:cogit̄ hoc tm̄ scire:quod illi loquūtur:facit iudices,quos fieri nō oporteret:amouet a re pu.quos debeat obtinere:denique optimus uenditur imperator quo circa clarissime Annibal ēt atq; ēt circūspicito:ne ministri tui te ignaro q̄cq̄ sub noīe tuo perperā moliāt:ne dicant te iussisse id qd minime iusseris:ne afferāt te id uelle:quod minime uelis:quod si tibi ministri sunt egregie fideles:sicut profecto sunt:tibi i domesticis tuis rebus sint diligētes:de his uero rebus q̄ ad aliquam partē rei pu.pertinebūt nequid attingāt:nō discurrent nō satagāt nō susurrēt in aures magistratuum uel hoc uel illd̄ deposcere:nisi tu preceperis:& ut semel finia facito ne tui tā scribæ q̄ asseclæ fumos uēdāt

Exēplum philippi

Nihil difficilius q̄ bn̄ īperare

Protrepticon

Saluberrima monitio

ne pecuniæ causa lędant tuā estimationē neue a prescripto tuo ne digitum quidem transuersum recedant: sæpe enim bonus princeps ob malos ministros infamatus sigillatusq; est: mea erga te obseruantia fecit: ut longior forem in monendo & si scio te non egere alienæ monitionis cū per te ipse sapias: desq; operam ut qui in famulatu tuo sunt hi omnes sint & bene morati: & bene instituti: tamen non inuitus addidi calcaria spōte currēti: tuq; id oē quod me precipere cogit doctoris affectus boni cōsules: sed iā ad ꝓpositū redeam. ❡M.AN. ❡Narcissum: ab epistolis ut a studiis dixit sic & pallantem a rationibus: cuius cornelius meminit. ❡Quæstoriis prætoriisq; ornamentis: idem Tacitus auctor est quæstoria narcisso decreta fuisse insignia ❡Acquirere & rapere passus ē subaudi. ❡A duobus libertis. pallante & narcisso. lu. ego possideo pl' pallante & Licis Pli. multos post pallantē calistū & narcissum cōpēdio cōmodo. usu. lucro. ❡Exercitus: exercituū administratione minima quæq; exempla uidelicet licentiore illorum administrationis sed. ❡Libertates: urbibus sine populis concessas. ❡Rescissa iudicia: ab eisdem libertis aut uxoribus.

aut etiam palā immutatos datoꝶ officioꝶ codicillos: Appium Syllanū cōsoceꝶ suū: Liuiasq; alterā Drusi: alteram germanici filiā crimine īcerto nec defensione ulla data occidit. Itē. Gn. Pōpeiū maioris filiæ uiꝶ & . L. Syllanū minoris spōsum. Ex qbus Pōpeius ī concubitu dilecti adolescētuli confossus ē. Syllanus abdicare se prætura ante. iiii. calē Ianuarias: moriq; initio anni coactus. Die ipo Claudii & Agrippiæ nuptiaꝶ: in qnq; & . xxx. senatores trecētosq; amplius eqtes Ro. rāta facilitate animaduerterit. vt de nece consularis uiri renūciāte cēturiōe factū eē qd̄ iperasset: negauit. qcq̄ se iperasse: nihilominus rē cōprobaret. Affirmātibus libertis officio milites fūctos qd̄ ad ultionē Impatoris ultro procurrisset. Nā illud oēm fidē excesserit: qd̄ nuptiis: quas Messalina cū adultero Silio fecerat: tabellas dotis & ipse cōsignauerit īductus q̄si de īdustria simularent ad auertēdū trāsferendūq; piculū. qd̄ imminere ipsi per quædā ostenta portenderetur

De forma et statura eius.

Consoceri

❡PHI. ❡Consocerum: consoceros uocant: quorum filii inter se matrimōio copulati sunt uerbi gratia ego illi cōsocer sum & ille mihi consocer est: cuius filio filia mea nupsit: cōsocerū claudii appium syllanū appellat. ꝓpterea qd̄ octauia claudii filia despōsata fuerat syllano appii syllani filio: uis exemplum consocerorū clarissimū: id euidenter exhēt illustrissimi pater tuus & dux ferariensis: qui sunt inter se cōsoceri: cū alter socer sit uxoris tuæ alter socer tuus: prosocerū nēro

prosocer abiocer

& abiocerum eodē iclinatu dicim' quo proauū & abauū. ❡Alterā drusi: de hac liuia drusi extimo sensisse. pli. sic scribēt li. xxviiii. iam uero & adulteria ē in principū domibus: ut euidēs ī liuia drusi cæsaris. ❡Alteram germanici: supra dixit tranqlus germanicū ex uxore agrippina suscepisse tres filias agrippinam drusillam & iuliam continuo triennio natas. ❡Maioris uirum: supra dixit antoniam claudii filiam. Cn. pōpeio nobilissimo iuueni nupsisse. ❡Minoris sponsum: cui octauiam filiam natu minorem claudius despōsauerat. ❡In concubitu adolescētuli: apd̄ ualeriū legimus. Cor. gallū & quintū eterū eqtē romanū in concubitu pueroꝶ interiisse: sed nō aliena manu cōfossos: sicut pōpeius hic cōfossus fuit. ❡Abdicare se prætura

Qui ī ueneree obierunt

Cor. tacitus super hoc sic refert syllanus insidiaꝶ nescius ac forte eo anno prætor repente per edictum uitelli ordie senatorio mouetur: adactusq; eiurare magistratū: & reliquū præturæ dies ī epuū marcelliū collatus ē. ❡Mori coactus. Cor. tacitus die nuptiaꝶ claudii & agripinæ syllanus mortē sibi cōsciuit: siue eo usq; spē uitæ ꝓduxent: seu delecto die ad augendā inuidiā: caluina soror eius italia polsa ē. ❡Negaret. quicq̄ se iperasse. Consimile ē & cōpar id claudianū facinori illi īperatoris seueri: q cū occisi eēnt suo noie nōnulli se excusabat: & post eoꝶ mortē negabat fieri iussisse qd̄ factū erat. ❡Animaduerterit: puniuerit: inde animaduersiones penæ & supplicia dicūtur. ❡Vltro: ēt sine iussu imperatoris. ❡Tabellas dotis cōsignauerit: iuuenalis. signatæ tabulæ dictū feliciter & tacitus ait adhibitos esse a messalina nubēte silio q obsignarēt: sed hoc uix credibile uideri potest: qd ipsemet claudius suo annulo signatorio signauerit tabulas dotales: de dote quā messalina nubēs silio constituebat. ❡Ad transferendū periculū: sensus ē ex quibusdā portētis arioli ꝑdixerāt periculū īminere īperatori: quod ut claudius propulsaret in alterūq; transferret permisit ut messalina nuberet silio: ut ita in silium tanquam in imperatorem periculum ipsi imminens transferetur: nam quemadmodum licebat apud antiquos consuli & prætori pro se alium ciuem deuouere. ita periculum transferri posse putabatur ab uno ad alterum.

❡M. AN. ❡Consocerum: ob octauiā dixit syllani filio locatā. ❡Iulias: quas iulias dicat nō intelligo: neq; enim drusus qui claudii fuit pater: iuliam filiam habuit neq; germanicus frater: sed uterq; liuiam filiā q̄ ꝓpter liuias esse legendū contenderim nō iulias nec ē cur aut ex druso tiberii filio aut altero qui fuit Germanici quē dānatū tiberius in parte palatii necauit eas natas suspiceris neutrum enim filiam ullam tulisse ꝓditum est nec eas genitas Claudii filiis quorum hic drusus ille Germanicus primo mox britannicus est dictus & enim alter in prima pubertate periit uxore non dum ducta. Alter Claudio iam principe natus ita: ut uix ipse non modo filiæ per ætatem in Crimen aliquod maiestatis alterius ue flagitii deuocari potuisset. ❡Defensione data: concessa se defendendi facultate. ❡Maioris filiæ: Antoniæ. ❡MI

noris filiae octauiae. ¶ Initio anni: anno ineunte triduo postq̃ magistratus abire iure iussus erat. ¶ Die nu pti quo agrippinā uxorem duxit. ¶ Facilitate: adeo leui de cā. ¶ Excesserit: maius .q.d. alienatae mētis exemplum q̃ fides ulla haberi possit. ¶ Consignauerit: subscripserat q̃si testiū un⁹. ¶ Auertēdū: ad depellē dum. ¶ Transferēdū in alterius caput & uita detorquēdū. ¶ Ipsi claudio & haec persuasionis ratio.

AVctoritas dignitasq; formae nō defuit uel stāti uel sedēti: ac pcipue qescēti. Nā & plixo: nec exili corpe erat: & specie caniciēq; pulchra: opimis ceruicib⁹ caeterū & igredientē dstituebāt poplites min⁹ firmi: & remissē qd uel serio agētē multa dhoestabāt: risus idecēs: ira turpior spumāte rictu humētibus naribus: plectra liguae titubātia

¶ PHI. ¶ Auctoritas non defuit. Oporter in primis imperatorem esse auctoritate preditum: ac ueluti maiestate uenerabilē: attrahit enim ut iquit uerissime filius maiestas eterna ducē: imperatore ait cicero in primis eē oportere auctoritatē: quā in pōpeio magno titam fuisse refert ut mithridates sola pompei auctoritate cohibitus sit & tigranes retardatus: dignitas aūt formae cumulat auctoritatem in principe: qui uenerabilior quodāmodo fit ex statura imperatoria: qualem i pertinace iperatore fuisse prodidit iulius capitolinus. ¶ Vel stanti: quidam sedentes prae se ferūt maiestatem: qua stantes destituuntur: aliorum status ē reuerendus: sessio parum decora: sed claudium siue staret siue sederet siue quiesceret subsequebatur decor & dignitas. precipit cicero ut status in nobis sessio accubatio incessus uultus oculi manuum motus: teneāt illud decorum: q̃ graeci τὸ πρέπον nocant. ¶ Prolixo nec exili corpore: significat claudium fuisse longa statura neque tamen gracilē cum multorum: qui longa statura praediti sunt corpus gracile esse soleat. longa autem statura ut in iuuenta decora est sic matura senectute conficitur: sicuti docet hippocrates in aphorismis & reperitum est a cor. celso in secundo de medicina. ¶ Specie: sicut facies a faciendo: ita species a speciendo dicta est: prisci enim specio & spicio dictitabant: quod nos aspicio: unde spectionē p aspectione in anguriis nominauerūt: hinc ēt dictū specillum: quo oculos inungimus. quibus specimo s: ut iterpetat .M. uarro: de quo specillo ait plinius in septimo: super oēs. C. aulius medicus dū iungit specillū per oculum trahens: cor. ce'sus i sexto specillo super oculum indicatur: idem inducat specillū nō solū ad oculos pertinere: sed etiam ad alia genera morborū: ait enim in quinto ante omnia demitti specillū in fistulam conuenit: ut quo tendat & q̃ alte puentat scire possit: species ergo a speciēdo dicit pulchritudo & forma: & ut ait pacatus in panegyrico. augustissima queq; species plurimū creditur trahere de celo a specie speciosum pulchrū formosumq; noiamus species in alio significatu dialecticorū notissima est: quae generi subiicitur. cicero tamē nō species dicere uoluit: sed formas: unde speciale deriuatur: quod significat nō tam particulare q̃ pprium & ueluti peculiare sicut ait iulius capitolinus macrianorū familiam id speciale semper habuisse: ut alexādrum magnū in auro & argēto exculptū semper haberent. Dici & species latino uocabulo ipsa aromata sicut etiam uulgo uocitantur testis est macrobius: qui sic ait in ultimo saturnalium: species & acres & calidae superficiem cum apponitur exulcerant: hyeronimus quoq; in omelia in canticum canticorum. dixit aromata quidem species esse: sed nō simpliciter: addidit .n. species pigmētorum: praeterea species pro pretexto & quodā quasi uelamēto quis est qui ignoret. ¶ Caniciae: causa caniciei est inopia caloris sicut causa caluitii est inopia humoris calidi. auctores aristoteles in quinto de generatione & albertus magnus in .xviii. de animalibus. ¶ Opimis: pinguibus & crassis. ¶ Ceruicibus: antiqui pluraliter tātum ceruices appellabant primus uidetur hortensius ceruicem singulariter dixisse: sicuti docent quintilianus & uarro. ¶ Poplites: partes sunt sub genibus scribit plinius elephantum poplitem intus flectere hominis modo caetera animalia in diuersum. ¶ Remisse: soluto animo & relaxato aduerbium ē. ¶ Serio: seuere grauiter citra iocum: serietas usurpatur a sidonio. ¶ Dehonestabant: dedecorabant. ¶ Risus indecens: catullus risū soluto nulla res ineptior. ¶ Ira turpior: iram sapientes breuem insaniam esse dixerunt: hinc illud oratianū ira breuis furor est animū rege. ¶ Spumāte rictu: irascentium signa sunt: ut inquit seneca li. pri° de ira: multus toto ore rubor: flagrantes oculi: uocibus sermo pruptus: feda uisu & horrenda facies: multaq; alia sunt inter quae gelius numerat ex auctoritate plutarchi: os turbidū in spumā ruboremue efferuescēs: claudiū āt habuisse os spumabūdū iudicat ēt iuuenalis illo uersu: manantia labra saliua. Rictus āt est ex transuerso oris patefactus: ut docet lactantius in libro de opificio: rictū etiā ferarū dici testatur marcialis cum ait: Rictibus his tauros nō eripuere magistri. ¶ Humentibus naribus: pōt cōnecti cum eo: quod ait ira turpior. ut ex hoc intelligatur irae turpitudo: quā rictus spumans & nares humentes comitabātur: quod si seiūctim legas: refertur ad reumatismos nasi: quibus obnoxia est senectus: hinc illud madidiq; infantia nasi. ¶ Plectra linguae. romani linguā similem plectri: dentes cordarum dicere solebāt: prout docet cicero in .ii. de natura deorum: cui astipulatur ambrosius sic scribens libro .vi. examero: lingua uelut plectrum loquentis & quaedam edentis est manus: qua defluentem cibum dentibus suggerit & suminustrat: igitur eleganter plectra linguae dixit tranquillus fuisse in claudio titubantia. cum significare uellet linguae titubationem: qua laborant senes: uetus codex scriptum habet plectra: & ita legendum censeo: quamuis nonnulli dictionem illam expugnant tanq̃ superuacaneam: plectrum āt dici instrumentum: quo corde plectuntur a cytharedo: idest feriuntur: nemo est q nesciat: unde & illud epigrammatici poetae: exornant docilem garula plectra lyram.

¶ M. AN. ¶ Auctoritas: grauitas & maiestas quaedam. ¶ Stanti ue' sedenti: Claudio. ¶ Opimis: pleni oribus. ¶ Destituebant: langore & uacillatione retardabant. ¶ Poplites. Auersae genu partes supra suras quo potissimum loco consistit omnis crurum femorumque agilitas. ¶ R mis

Forma cumulat auctoritaté

Decorum

Longa statura

Specillum quid

Species

Spés aromata

Cā caniciei

Poplites

Serietas

Irascentiū signa

Rictus

Rheumatismus

Lingua plectrum

caputq̃, tũ semp: tũ i quãtulocũq; actu: uel maxime tremulũ

De ualitudine eius.

Valitudine sicut olim grauizita princeps pprospera usus ẽ excepto stomachi dolore: quo se correptũ etiam de consciscenda morte cogitasse dixit.

De conuiuiis & aliis gestis eius.

Conuiuia agitauit & ampla & assidua ac fere patentissimis locis: ut plærũq; sexcẽteni simul discũberẽt. Cõuiuatus & sup emissarium fucini lacus: ac pene sũmersus: quũ emissa ĩpetu aqua redundasset. Adhibebat omni cœnæ & liberos suos cum pueris puellisq; nobilibus qui more ueteri ad fulcra lectorũ sedẽtes uescerẽtur: Conuiuæ qui pridie scyphum aureum surripuisse existimabatur reuocato in diẽ posterum calicem fictilem apposuit. Dicitur etiã meditatus edictum quo ueniam daret; essatum crepitumq; uentris in conuiuio emittendi: Quũ periclitatum quẽdam præ pudore ex cõtinentia reperisset.

De cibo & potu & luxuria eius.

Cibi uiniq; quocũq; & tpe & loco appetentissimus.

se minus uehemẽter ¶ Serio: intentius. ¶ Ridiore. ¶ Titubantia: ĩfirmitas crebérq; fibrarum motus. ¶ PHI. ¶ Caput tremulũ. claudii caput tremulum fuisse iuuenalis quoq; ĩdicat sic scribẽs de claudio. ille senis tremulũq; caput descendere suasit: præterea sicut ĩ superioribus annotaui senex maxime tremuli sunt obnoxii: q; tremori membrorũ. ¶ De cõsciscenda morte: maiores nostri tris asperrimos cruciatus eẽ iudicauerunt primũ calculorum a stillicidio uesicæ proximum stomachi: tertiũ eorũ qui in capite doleant: existimat auicena stomachũ causam esse omniũ corporis egrotationis: unde merito stomachus pater familias dici meruit: quasi omne animal solus gubernans ex quo est illud a quinto sereno luculẽter dictũ. Qui stomachũ regẽ totius corporis esse contendũt uera niti ratione uidentur: legimus apd pliniũ olim caium proculeium augusti cæsaris familiarem ĩ maximo stomachi dolorẽ gipso poto cõsciuisse sibi mortem: unde mirandũ nõ est si claudius dolore stomachi correptus cogitauit de morte sibi inferenda. Qui stomacho laborat is dicit̃ stomachicus: plinius ait ĩ. xxv. helleborum mederi stomachicis: apud eundẽ remedia sunt ad stomachi dolores rosiones & rheumatismos: sic. n. fluctiones appellantur. ¶ Conuiuatus super emissariũ. Cor. tacitus quin & cõuiuiũ effluuio fucini lacus appositum magna formidine cunctos affecit: quando uis aquarum p̃ orũpens: conuulsis ulterioribus fragore etiam sonitu exterriti. Emissariũ ãt appellat ipsam emissionẽ & effluuiũ ab emittẽdo dictum: plin. xxxii. emissaria in his quina pedum quadratorũ ternũ fere linquuntur: & repleto stagno excussis obturamẽtis erũpit torrẽs tanta ui ut saxa prouoluat. ¶ Fulcra: fulcrum a fulciendo dici docet seruius enarrãs illud maronianũ: lucent genialibus altis aurea fulcra thoris: sunt enĩ fulcra spondæ lectorum quibus fulciuntur: id est sustinentur: legato lecto fulcra quoq; cõtineri ait ulpianus libro tertio de legatis. ¶ More ueteri: mos habebatur principũ liberos ut docet tacitus: cũ cæteris eiusdem ætatis nobilibus sedentes uesci in aspectu propinquorum propria & parciore mensa. ¶ Cõuiuæ qui pridie: hunc quidam ouinniũ: alii titũ iuniũ nominatũ fuisse prodiderũt: de quo hæc plutarchus in galb: aĩt ouinius apud claudiũ cæsarẽ cenaret argenteũ poculũ clam sustulit: quod cæsar cũ audisset rursus postridie ad cœnã inuitauit: qui cũ uenisset iussit ministris: ut nullũ illi argenteũ poculũ: sed fictilia omnia apponerent: de eodẽ cor. tacitus hæc. T. iunius seruilius ioco respersus ẽtãq̃ scyphũ aureum ĩ conuiuio claudii furatus: & claudius postero die solũ omniũ iunio fictilibus ministrari iussit: hic mox ex procõsulatu galliam narbonẽsem seuere integreq; rexit. ¶ Scyphum aureũ: scyphus genus poculi est & peculiariter herculi dicatus sicut libero patri cantharus: auctor macrobius in. v. saturnalium de quo ait poeta: & sacer implenit dextram scyphus alexandrum magnũ intemperantia bibendi & ille herculaneus & fatalis scyphus condidit: sicuti testatur seneca li. xii. epistolarum moraliũ: qd aũt scyphus sit potui paratus & inter pocula numeretur ostendit sceuola iuriscõsultus titulo de auro legato. ¶ Efflatum. plinius ĩ. xxviii. sub obscure simul & eleganter ostendit nephas fuisse in conuiuio uentris crepitũ emittere: quod uulgo dicimus pedere: uerba plinii hæc sunt per mẽsas uetabatur munditiarum causa deflare: claudius tamen existimabat licere in conuiuio pedere hoc ẽ crepitũ uẽtris emittere: & hoc ex sententia stoicorum: qui aiunt crepitus uentris: æque liberos ac ructus esse oportere. ¶ Periclitatũ: adisse periculũ alias periclitatum dicimus expertũ. ¶ Ex continentia: dũ cõtinere uult crepitum quod pudibundi officiũ ẽ: cũ tamen talis continentia res noxia iudicetur: hinc illud iocose dictũ ab epigrãmatario poeta: pedere te malẽ: namq; hoc nec inutile dicit simachus: & risum res mouet ista simul. ¶ Quocunq; tempore: diogenes cynicus interroganti qua hora prãdẽdũ foret respondit: si diues est prãdeat quando uult si pauper quãdo põt: & profecto optimũ solatiũ ẽ uenter: ut dicebant plærq; cũ latrat & instat ut creditor illi dandus est cibus indifferenter. ¶ Et loco: idem diogenes dictitabat si prandere nihil mali est nec in foro prãdere malũ est: non est aũt malum prãdere: nec in foro quidẽ prandere malũ est.

¶ M. A. N. ¶ Maxime tremulũ: iu. ille senis tremulũq; caput descendere suasit in celũ & lõge manitia labra salutu. ¶ Fulcra: sustentacula a fulciẽdo sed fulcrũ pro ipso quoq; lecto ponit̃ Ju. genium contendere fulcri. ¶ Scyphum aureum. scyphus peculiare herculis poculũ ut liberi patris Cantharus: macrobius est auctor. plutarchus epoto non dum Herculis scypho. ¶ Calicẽ fictilẽ: optimi calices ex sagunto: ut plinius ait. op

Tres asperrimi cruciatus

Stomachus pr familias

Mors proculeii

Stomachicus rheumatismiq.

Fulcrum

Lepidum exemplũ

Scyphus cõdidit alexandrum

Per mẽsas uetabatur deflare

Crepitus uentris liberi

Optimũ solatium est uenter

pido hispaniæ. Mar. Sume saguntino pocula ficta luto. Iu. & lagenam saguntinam celebrat pugna saguntina feruet commissa lagena. ¶ Periclitatum uitæ periculum adisse.

Cognoscēs quondam in Augusti foro uictusq; nidore prandii. qđ in maxima Martis æde salus apparabat; deserto tribunali ascendit ad sacerdotes; unaq; discubuit. Nec temere unquā triclinio abscessit; nisi distentus ac madens; & ut statim supino ac p somnum hianti pinna in os inderet ad exonerādū stomachū. Somni breuissimi erat. nā ante mediā noctē plerūq; uigilabat; ut tamē interdū nōnūquam in iure dicendo obdormisceret; uixq; ab aduocatis de industria uocem augentibus excitaret. Libidinis i fœminas profusissimæ; marium oino expers; Alea studiosissime lusit; de cuius arte librū quoq; emisit; solitus etiam in gestatorio ludere; Ita esedo alueoq; adaptatis ne lusus confunderetur.

De seuitia & crudelitate eius.

SAeuū & sanguinariū natura fuisse magnis minimisq; apparuit rebus. Tormēta q̄stionū pœnasq; parricidiarū repræsētabat exigebatq; corā. Quū spectare āntiqui moris suppliciū Tyburi cōcupisset; & deligatis ad palū noxiis carnifex deesset; accitū ab urbe uespā usq; operiri pseuerauit. Quocūq; gladiatorio munere uel suo uel alieno etiam

¶ PHI. ¶ Cognoscens. cognoscere dicūtur principes & magistratus audientes controuersias litigantiū. alias cognitor significat familiarem defensorē qui præsentis causā nouit & sic tuetur ut suam ut docet asconius in quam sriam est illud oratianū. si cognitor ipse. hinc ait cicero in uerrinis siculi me cognitorem iuris sui me actorem causæ totius esse uoluerūt. ¶ Nidore. græci κνίσσαν appellant odorem epularū quem latini nidorē uocāt. Martialis pasceris & nigræ solo nidore culinæ. & illud hieronymi nuatiis nidoribus fumant patinæ. ¶ Salis. sacerdotibus martialibus: qui cenas faciebant amplissimi apparatus: unde in prouerbio est saliares cenas dicere opiparas & copiosas. de collegio saliorum qui erant duodecim a numa rege instituto: copiosissime scribūt huius plutarchus & dyonisius. salios a saltando dici autumat. M. Varro: qđ facere in sacris quot annis & solent & debent. alii a salio mantineo salios uocari pdiderunt. multa de his ouidius in. iii. fastorum. mense. n. martio in honorem martis gradiui ibant p urbem gestantes ancylia & canentes carmina cū tripudiis solemniq; saltatu. ¶ Maxima ede. illam significare uidetur. quam marti ultori dicauit augustus extruxitq; una cū foro. ¶ Tribunali. ubi ius dicebat. ¶ Distentus. fartus ac satur. distendere. n. est implere & distentum plenū. maro distendunt nectare cellas. ¶ Madens uino plenus & bene potus. ¶ Pinna in os inderetur. qui uomitum puocare uolunt pennā in os demittunt. unde a Cor. tacito scriptū est xenophontē medicum demisisse in fauces claudii pinnam ueneno illitā tanq̄ nixus euomētis adiuuaret. de talibus ganeonibus & ut ueteres dicebant comedonibus celebrat illud hieronymi qđ & in canonicis decretis. di. no uissima de consecratione repertū est. multi in pacientiā gulæ uomitu remediantur: & quod turpiter ingesserunt turpius egerunt. plinius & seneca insectant uomitores: qui bibunt ut uomant & rursus hauriunt tanq̄ geniti ad uina pdenda. Dicimus aūt pinnam pennam. cuius diminutiuum est pinnula. apuleius. Nec ulle plumulæ nec usq̄ pinnulæ. ab eodem celeritas pegasi pinnata decoriter dicta sicut a uarrōe pinnatum eloquium nuncupatur. ¶ Inderetur. imitteretur interponeretur. ¶ Interdiu. de die qđā codices hūt interdū prima lectio elegantior. ¶ Marium oino expers. masculorū cōcubitorem minime fuisse Claudiū significat talis uenus: quæ infanda est elegāter dicitur pposterā & auersa. iulius capitolinus ostendere uolens albinum talē fuisse i re uenerea: qualis extit claudius: sic inqt mulearius inter prios amatores: auersæ ueneris sp ignarus & taliū psecutor cōsimiliter. Claudius cū eēt mulierarius & mulierosus erat auersæ ueneris atq; pposteræ penitus ignarus. masculorū aūt concubitores apostolica sentētia negantur posse frui sedib' piorū. ¶ Studiosissime lusit. extat libellus senecæ cui titulus est de ludo claudii: in quo fingit claudiū apud īferos ludere pcusso fritillo iubente eaco. scribit firmicus aleatorē nasci in nona parte libræ qui sit populari notione pspicuus. ¶ In gestatorio. gestatorium appellamus lecticam sellāue siue carrucam denique quodcunq; in quo gestamur in. ii. machabeorum scriptū ē in gestatorio torquebatur antiochus ut de corpore impii uermes scaturirent. ¶ Esedo: curru in quo gestabatur. ¶ Alueo: tabula lusoria: quæ alio nomine alueolus per diminutionē noiatur. ¶ Sanguinarium. plinius eleganter sanguinarium tarquinii superbi responsum appellat cum crudelissimum & sanguini humano hauriendo accōmodatum significare uellet a seneca quoq; sanguinarius princeps dicitur gaudēs sanguīe hūano & crudelitate. ¶ Penas parricidarū: qualis eēt parricidarū pena docuimus i augusto. ¶ Repræsentabat: psens exhibebat. ¶ Antiq moris suppliciū: apd antiquos īter cætera suppliciorū genera hoc i primis frequentabatur ut ad palū deligati uirgis cederentur securiq; ferirētur. ¶ Acciti: euocatū carnificē. ¶ Operiri: expectare. ¶ Vesperā usq; ad crepusculū usq; uespertinū. ¶ M. AN. ¶ Cognoscens: causarum cognitione occupatus. ¶ Nidore: odore qui proprie assatarum atque reconditarum carnium dicitur. Iu. te nidore suæ captum putat ille culinæ. ¶ Maxima ede. i. ultoris martis cui augusti forum erat contiguum. ¶ Ad sacerdotes: salios. ¶ Distentus: uino plenus. ¶ Supino: supino corpore iacenti. ¶ Inderetur a ministris. ¶ Aduocati: aduocatus dicitur quoquo modo reo assistens: nūc

Cognitor

Nidor Saliares cenæ

Distentus

Turpiter igesta turpius egeruit

Venus pposterā & auersa

Gestatoriū

Alueolus

Sanguinarius

pro causaꝝ patronis posuit. ¶ Marium omnium dixit ad depellendam utriuſ qȝ flagitii suspitionem ut neqȝ pathicus fuisse credatur neqȝ puerorum amator gestatorio ubi gestari solebat. ¶ Sanguinariū humani sanguinis appetenti. ¶ Antiqui moris ut ad palum deligati darent poenas Liuius de bruti liberis stabāt nobilissimi iuuenes ad palum deligati in Nerone aliud supplicii genus explicatum a maioribus seruatū ut nudi hominis ceruix furcæ inſereretur corpusqȝ uirgis ad necem cæderetur. ¶ Tormen tacrucia mea ad quæstionem attinentia. ¶ Rep resentabat: omnium oculis subiiciebat. ¶ Noxiis: sontibus. ¶ Opperiri expectare carnificem intellige.

fortasse prolapsos iugulari iubebat maxime retiarios: ut expirantium faciē uideret. Quū par quoddā mutuis ictibus cōcidisset cultellos sibi paruulos ex utroqȝ ferro in usū fieri sine mora iussit. Bestiariis meridianisqȝ adeo delectabatur: ut a prima luce ad spectaculū descenderet; & meridie dimisso ad prādiū populo persederet: præterqȝ destinatos etiam leui subitaqȝ de causa quosdam cōmitteret. De fabrorum quoqȝ ac ministrorū; atqȝ id gēus numero: si automatū pegma, uel quid tale aliud parū cessisset. Induxit & unū ex nomenculatoribus sui sicut erat togatus.

De timiditate & diffidentia eius:

Sed nihil æque q̄ timidus ac diffidens fuit: primis imperii dieb⁹ quāquā (ut diximus) iactator ciuilitatis; ne

¶ PHI. ¶ Forte plapsos. qui lapsi forent casu neqȝ ex industria ¶ Reciarios. q sint gladiatores reciarii suo loco supra copiose explicauimus. ¶ Spirantiū faciem erat. n. aperta & nuda facies retiarioꝝ: q sulo pileo tecti digladiabantur. hic illud satyricū de retiario. tota fugit agnoscēdus harēa ¶ Par quodā. duo gladiatores inter se compositi ad depugnādū ¶ Ex utroque ferro. ex telis gladiatoriis utriusque gladiatoris. ¶ In usum. ad obsonia cibariaqȝ concidenda. ¶ Bestiarius qui aduersus bestias pugnant bestiarii dicuntur seneca nup in ludo bestiarioꝝ unus e germanis cū ad matutina spectacula prepararetur

Bestiarii

secessit ad exonerādum corpus. Amianus Marcellinus. ut bestiarii obiicerentur feris. ¶ Meridianis. meridianos uocat eos gladiatores: q hora meridiana digladiabant. de quibus ait tertullianus in apologetico: risimus inter ludicras meridianoꝝ crudelitates mercuriū mortuos cauterio examinantē. Augustinus libro viii. confessionum spectaculū circensium pomeridianum appellat, ppterea quod post meridiem exhiberetur. erāt. n. quædam spectacula: quæ matutina dicebantur. unde illud senecæ. cum ad matutina spectacula præpararetur: & Martialis: matutinaꝝ nō ultima pda feraꝝ: erāt & alia spectacula: quæ meridiana & pomeridiana noiabantur ex eo quod meridie & post meridiem edebantur. ¶ Meridie psederet. hoc pp meridianos dictum. quoꝝ spectacula a meridie incipiebant. ¶ Destiatos. pparatos & ut dici sole deputatos ad spectaculum celebrādum. ¶ Cōmitteret. uerbū est accōmodatū cōgressibus & cōcertationibus ut supra docuimus. ¶ De fabroꝝ numero. uoluit claudius ut nō so ū bestiarii destinati gladiatoresqȝ depugnarent. sed ut etiam fabri ac ministri ipsius apparatus congressibus depugnarent. ¶ Id genus. huius generis. crebra eleganſqȝ locutio apud eruditos. ¶ Si aut ornatus paꝝ cessisset. idest si ea quæ adornāda spectacula parabantur paꝝ diligenter ab ipsis machinatoribus parata fuissent. quidam codices habent automaton. sūt

Meridiani

Pomeridianum spectaculū

Matutinæ feræ

automata

aūt automata arte methanica ita subtiliter fabricata instrumēta: ut sua sponte nullaqȝ apparente cā moueātur qualia sunt horologia machinæqȝ uersatiles automaton enim interpretatur ultroneū: & suæ spōtis scribit uictruuius qd ad hāc pertinet siriam hydraulicas machinas & aquatum expressiones automatas a ctesibio prio reptas fuisse: ubi automata appellat methanica instrumēta: quæ p semet ipsa moueantur mors naturalis & fatalis dicit a demostene αὐτομάτος θάνατος. quasi suæ spōtis & nulla extrinsecus ui coacta. ¶ Aut pegma: de pegmatibus quod scienter in sublime crescebant & per se in spectaculis surgebant copiose diligenterqȝ annotatū ē i superioribus: illud adiiciendum uidetur pegma esse in priuato quoque edificio: namqȝ ulpianus titulo de fundo instructo putat pegmata esse partem domus aitqȝ ea cedere i emptionem siue sint in edificio posita siue ad tempus detracta: machinatores a claudio ad conflictū cōmitebātur si pegma quod per se surgere solet aut illud automaton. idest machinamentum sua sponte uersatile parum cessisset: solent enim talia interdum deficere luxatis conuulsisqȝ methanematibus: ¶ Induxit ad pugnam bestiarum. ¶ Ex nomenclatoribus: ex his qui nominati uocāt unū quēqȝ: qbus sunt noia singuloꝝ cognitissima. ¶ Iactator. ostētator: ē enim iactantia ut ait augustinus i. xiiii. de ci. dei libido gloriandi.

Mors automatos

Pegma

iactantia

¶ M. AN. ¶ Prolapsos: quibus parci alio quin mos erat. ¶ Faciē uideret: quo apparet eum humana cæde non mediocriter delectatum. ¶ Par gladiatorum. ¶ Ex utroqȝ ferro ex utriusqȝ gladio. ¶ In usum. edēdi credo ad cibaria secanda. ¶ Bestiariis: in bestias euntibus aut ad bestias destinatis. ¶ Meridie ut meridianis etiam periclitantes spectaret. ¶ Destinatos aliquo crimine ad id supplicium damnatos uel certe ptio ad uenationes quæsitos. ¶ Committeret: feris repente obiiceret. ¶ Aut ornatus: sic omnes Tranquilli codices habent sed automatum legendum: quod uideo a Politiano quoqȝ uiro diligentissimo obseruatum sunt autem automata machinæ ita fabrili arte disposite ut ultro ac sine ullo humano impulsu ualeant per se moueri ut sunt horologia aut opera sponte alioquin uersatilia est enim αὐτόματον ut suide placet αὐτοῦ θέλον αὐτοκέλευστον αὐτοβούλον & ut uno uerbo dicam αὐτόματος est qui per se aut sua

sponte aliquid facit. ¶ Cessisset: pax prospere subductum esset bestiis commisit. ¶ Nomenculatorem qd nomenculator esset diximus. ¶ Togatus: & ob id maiori periculo obnoxius. ¶ Nihil æque in nullo alio ul lo æque ac metu & diffidentia notabi is. ¶ Iactator: ostentator. ¶ Ciuilitatis: ciuilis modestiæ.

q; conuiuia inire ausus ē nisi ut spiculatores cū lāceis circū/ starent, militesq; uice ministrorū fungerētur, neq; egræ quē q̄ uisitauit nisi explorato prius cubiculo culcitrisq; & stragu lis prætentatis & excussis: Reliquo aūt tēpore salutatoribus scrutatores semp apposuit: & qdē oibus & acerbissimos: se ro. n. ac uix remisit ne fœminæ prætextatiq; pueri & puellæ cōtrectarētur: & ne cui uis comiti aut librario calamariæ & graphiariæ thecæ adimerēt. Motu ciuili quū eū Camillus n̄ dubitās ēt citra bellū posse terreri: cōtumeliosa & minaci & cōtumaci epistola cedere īpio iuberet: uitāq; ociosā ī priua ta re agere: dubitauit adhibitis prīcipibus uiris an obtēpera ret.

De timore īsidiarū & gestis aliis eius.

Vasdā insidias temere delatas adeo expauit: ut de/ ponere īperiū tētauerit. Quod ut supra rettuli) cū ferro circa sacrificantē se deprenso senatū per præ cones prope cōuocauit: lachrymisq; & uociferatiōe misera tus est conditionem suā: cui nihil tuti usq̄ esset: ac diu publi co abstinuit. Messalinæ quoque amorem flagrantissimum

¶ PHI. ¶ Spiculatores. spicula sunt tela missilia ferro triangu/ lo unciaꝝ nouem hastili pedum quinq; & semis pila prisci uocita uerant. auctor uegetius in. ii. in/ de spiculatores dicti custodes re gum corporis. tacit' dilapsis spi culatoribus cætera cohors non aspernata cōcionantē. hostes ho/ roscopū in. xvi. pte scorpii erunt ut inquit firmicus maternus spi culatores. ¶ Cum lanceis. tales dicuntur lancearii græco uoca/ bulo λογχοφόροι appellantur qui uero ictu lanceæ necatur hi lanceati nuncupant' iulius firmi cus in. viii. quicūq; habuerit ho/ roscopum in. xxi. parte tauri lan ceati morient' Marcus Varro & gellius tradunt lanceam non la tinum uerbum esse sed hispani/ cum. a lancea diminutiuū lāceo la dicimus libro. iii. regum q̄ p/ phetæ lucoꝝ incidebant se lānceo lis donec sanguine pfunderent' ¶ Stragulis. stragula sunt oia q̄

- Sp cula
- Spiculato/ res
- Lanceatii
- Lanceati
- Lancea
- Stragula

sterni solent. unde quærit iurisconsultus. nunqd tapecia quibus subsellia īsterni solent in ueste sint stragu/ la an in supelectile. ¶ Excussis. ne. s. subter telū aliquid occultum delitesceret. ¶ Scrutatores. q explorarēt & diligenter scrutarētur: ne cū ferro quispiā sub officio salutādi adiret principem: sicut olim nonius eqs ro manus ferro accinctus surreptus in certū salutātiū claudiū. ¶ Omnibus salutatoribus indifferēter habita nullius dignitatis ratione. ¶ Acerbissimos: scrutatores. ¶ Cōtrectarent' manib' scrutatoꝝ. ¶ Comiti. co mitem accipe debemus eum. q comitetur & sequatur. inter comites sūt & pedagogi in familia sunt & libra rii iuuenalis librarius archimagiri. ¶ Calamariæ thecæ. repositoria calamoꝝ: q̄ comites & librarii ferre so lent: de theca calamaria ait marcialis. sortitus thecam calamis armare memento cætera nos dedimus tu le/ uiora para. ¶ Graphiariæ. repositoria graphioꝝ: marcialis eleganti uocabulo thecā graphiariā appellauit graphiarium: in quo deceptus ē marcialis interpres ut alibi docuimus. ¶ Motu ciuili. motū ciuilē illum intel ligit: quē scribonianus camill' concitauerat: de quo supra diximus. ¶ Citra bellū. sine bello. ¶ Cōtumelio sa: plena probroꝝ & contumeliaꝝ: quæ ut ait nonius grauiores sūt q̄ iniuriæ. ¶ Cedere ipio. deponere ī perium romanū. sicut olim fecit diocletianus: q imperio deposito in uitā priuatā concessit: & in uilla ꝓclaro ocio senuit: q dū ab herculeo & galerio ad accipiendū impiū rursus rogaretur: tanq̄ pestē aliquā detestatus ī hunc modū respondisse fertur. utinā possetis uisere olera nostris manibus instituta ꝓfecto nunq̄ istud ten tandum iudicaretis. ¶ Principibus uiris. primariis & optimatibus. ¶ Adhibitis in consiliū uocatis. ¶ An obtemparet. an deponeret impiū. ¶ Per pcones. mercurio pconia & pcones attribuunt' ut inquit diodor' i sexto bibliothecæ: pconis ars lucrosa erat & pecuniosa: unū ait epigrāmatista: artes discet uult pecuniosas pconem facias uel architectū. & ut inquit quintilianus. pco plus debet uoci suæ q̄ orator. ¶ Propere: festi/ nanter & raptim. ¶ Nihil tuti. qd differat metū a securo eleganter docet seneca in hippolyto: cum ait. scelus aliqua tutum nulla securū tulit. ¶ Flagrātissimum: ardentissimū. n. & ob hoc maximū. amor. n. ardor ē & ustri na potentior igne feruētior icendio. ignis. n. ut inquit sapienter & uere cyrus ap xenophontem. urit hoies tangentes: ast amor nō solum pñtes urit uerū etiā ab entes & amica formosa accēdit amatorē uel ꝓcul in/ tuentē: ut estuet & flagret intolerandū. merito dixit portius licinius hoiem ob amorē nō esse ignitū sed ip sum ignem. cū ait qritis ignē ite huc: qritis. ignis hō est. & nos quoq; nec cōfiteri pudet satis ac sup experti su/ mus: torrentissimi amoris incēdia: q̄ te quoq; medullitus coquunt: q iā cepisti facere stipēdia & merere in amoris cōtubernio nō ē indecoꝝ mihi crede īclyte annibal bentiuole amare: & ueneris tenere bigas: sed si amoris ipotentia regi si affectus ille ferocissimus cohiberi posset saluberrimū mehercle foret ad facere qd monet plautinus seruus bonū est pauxillū amare sane: isane nō bonū est. amemus itaq; si mō fieri potest sane. ut quodā ueluti temparamentū iter affectiōes ipotētissimas ne in uiti nimis distrahamur scie. n. īmo sci mus amorē melle esse felleq; cōditū: q gustu eē dulce dat: cū amaꝝ ad satietatem usq; aggeren.

¶ M. AN. ¶ Spiculatores: corpis custodes. ¶ Culcitris & stragulis: qb' æger cubabat. ¶ Scrutatores: q offi cii gr̄a se adeūtes scrutarentur an ferꝝ haberent ue librario libroꝝ transcriptori est. n. librarius qui libros

- Comes
- Theca cala maria
- Graphiari/ um
- Diocletia nus depo/ suit īperiū
- Precōis ars lucrosa
- amor ustri na est
- Ignis hō ē.
- Nō indeco rū est amaī
- Amor mel le & felle conditus

transcibit bibliopolæ qui uendit. ¶ Graphiariæ thecæ ut calamariæ dicuntur a graphiis & calamis. ¶ Pricipibus uiris: utriusq; ordinis primoribus. ¶ Publico: in publicum prodire non est ausus.

nō tam dignam īdignitate cōtumeliarū q̄ periculi metu abiecit. cū adultero Silio acquiri iperiū credidisset. Quo tempore fœdū in modū trepidus ad castra cōfugit; nihil tota uia q̄ esset ne sibi saluū īperium requirens.

De pœnis per eum inocētibus pp leues suspitiones illatis.

NVlla adeo suspicio nullus auctor tam leuis extitit a quo nō mediocri scrupulo iniecto ad cauendū ulciscēdūq; compelleretur. Vnus ex litigatoribus: seductum in salutatiōe affirmauit se uidisse per quietem occidi eum a quodam. Deide paulopost quasi percussorē agnosceret libellum tradētē aduersarium suū demōstrauit: confestimq; is pro deprehenso ad penam raptus est. Pari modo oppressum ferunt Appium Syllanum quē cum Messalina & narcisus conspirassent pdere diuisis partibus: alter ante lucem similis attonito patroni cubiculū irrupit affirmans somniasse se uim ei ab Appio illatam. altera i admiratiōe firmata: sibi quoq; eādem speciem aliquot iam noctibus obuersari rettulit: nec multo post ex composito irrūpere Appius nunciatus: cui pridie ad id tpis: ut adesset preceptū erat: q̄ si plane representaretur somnii fides; arcessi statim ac mori iussus est. Nec dubitauit postero die claudius ordinem rei gestæ perferre ad senatum: ac liberto gratias agere quod p salute sua etiam dormiens excubaret.

De ira iracundia ac stultitia eius.

IRæ atq; iracundiæ conscius sibi utrunq; excusauit edicto; distinxitq; pollicitus alteram quidem breuem & innoxiam; alteram non iniustam fore.

¶ PHI. ¶ Indignitate contumeliæ: pp stupra & adulteria q̄ passim exercebat: adeo ut ipsa imperare non imperatori nupta eē uideretur: ut scribit sextus aurelius. ¶ Acquiri imperium credidisset. tradit cor. tacitus claudiū audito uxoris messalinæ & silii matrimonio pturbatum fuisse tanto pauore: ut idētidem interrogaret: an ipse imperii potens an silius priuatus esset. ¶ Scrupulo. sollicitudine. scrupus ē ꝓprie lapillus breuis: qui pede pressus sollicitudinem creat: qui diminutiue dicitur scrupulus. unde est illud ꝓuerbialiter ꝓlatū apd Terentium iniect scrupulum: & apud apuleiū. iniecto non scrupulo sed lancea. alias scrupulus ponduscolum est: ex tribus scrupulis drachma conficitur: ut docet priscianus cum ait. in scrupulis trinis drachmā. inde aduerbium fit scrupulatī: sicut ab uncia unciatim. plinius in. xxii. scrupulatim quidē colligere: ac miscere uires non coniecturæ humanæ opus sed ipudentiæ est. ¶ Seducto. s. claudio seorsū ducto & seuocato ne cū illo colloquens exaudiri posset pstus: quæ nisi seductis nequeas cōmittere diuis. ¶ Libellum. supplex libellus significatur: un̄ a libellis dictus is q huic officio præerat. ¶ Aduersariū demonstrauit. tanq is esset ille a quo p quietē uidisset claudium occidi. ¶ Pro deprenso. tanq̄ in ipso crimine manifestario deprensus foret. ¶ Appium syllanū. hūc supra claudii consocerū appel auit: erat. n. pater syllani: cui octauiam filiam claudius desponsauerat. ¶ Perdere. extinguere necare. ¶ Alter. narcisus. ¶ Patroni. claudii. sunt. n. patronus & libertus noia ad aliquid q̄ relatiua dialectici uocāt. ¶ Altera. messalina. ¶ Formata: composita ut admirari maxime uideretur somnium narcisi uelut hoc idem ipsa sōniasset. ¶ Eandē spēm. uisionē. ¶ Obseruatam. i. sōnis occurere. ¶ Ex composito. ita. n. messalina & narcisus cōposuerant: ut id horæ adesse deberet appius syllanus. ¶ Repsentaretur. i. pñs exhiberetur: & certa esse cōprobaretur. ¶ Accersi. euocari. ¶ Liberto. narciso. ¶ Excubaret. sicut excubitores uigilādo excubādoq; tutātur principē. ita narcisus dormiens uidebatur excubare ꝓ salute principis: dū in somnis somniat uel somniare se fingit cōducentia ad uitam claudii tutandam. e contrario in somniū attulit pniciem illustri equiti Romano: tanq̄ secundū quietem uidisset claudiū pāpinea corona. uel ut alii ꝓdidere spicea corona eunctum spicis retro cōuersis. adeo illo tpe non solum uigiliæ sed ēt somnia erāt pestifera & exitialia tam sua q̄ aliena tā uera q̄ cōmenticia. ¶ Iræ atq; iracundiæ. inter irā & iracundiam dīa hæc ē: qd ira est ex cā: iracundia ex moribus uitioq; multū irascentis. sicut docet dōatus. seneca quoq; lib. i. de ira sic scriptū reliquit: ita quo differ ab iracūdia apparet: quo ebrius ab ebrioso: & timēs a timido. iratus pōt esse nō iracūdus. iracundus pōt aliqn̄ iratus non esse. ¶ Alterā breuē. i. iram q̄ breuis furor est: cuius impetus ut inqt seneca cōratiōe frangit. q̄ ut ciceronis finitione utar: libido est puniendi eius qui uideatur lesisse iniuria. quidā ex sapientibus irā dixerunt esse breuē insaniam. ¶ Alterā: iracundiam: unā peripatetici cotē fortitudinis esse dicunt. ¶ Subeunti tyberim. iter facienti p aquas tyberinas.

Scrupus

Scrupulus

Scrupulatī

somnia exitialia

Ira

Iracundia

¶ M. AN. ¶ Contumeliæ: quibus ab ea fuerat affectus. ¶ Periculi metu: ne a Messalina & filio sibi capitales pararent insidiæ. ¶ Auctor leuis: & iccirco nulla fide dignus. ¶ Seducto: in secretū colloquium adducto. ¶ In salutatione: in salutatiōis officio. ¶ Percussorē: quē se p quietē uidisse mētitus erat. ¶ Pro deprehenso. q. manifesti sceleris cōuicto. ¶ In admiratiōe formata: an admirātis spēm simulatoq; stupore defixa.

¶ Eandēq; spēm: quā narcisus sibi aduersatā dixerat. ¶ Extimbaret: p quietem ēt de sua salute esset sollicitus. ¶ A terā rā: qui oīum affectuū unus ut Seneca ait mentē præcipitat quū cæteri trahāt. ¶ Alterā iracundiam quam græci μῆνιν uocant estq; ut stoici uolūt inueterata ira & plena odii ulciscēdi tps obseruans.

Hostiēsibus quia sibi subeunti tyberim scaphas obuiam nō miserint grauiter correptis: eaq; cū inuidiatur ī ordinē se coactum cōscriberet repente tantummodo satisfaciētibus ueniā dedit. Quidam ī publico parum tempestiue adeūtes manu sua reppulit. Itē scribam quæstoriū: itemq; prætura functū senatorē inauditos & īnoxios relegauit: qd ille aduersus priuatum se intemperātius affuisset, hic in ædilitate inquilinos p̄diorum suorum contra uetitum cocta uendentes mulctasset uillicumq; interueniētem flagellasset: qua de causa etiam coertionem popinarum ædilibus ademit. At ne stultitiam quidem suā reticuit: simulatamq; a se ex īdustria sub Caio qd aliter euasurus peruenturusq; ad susceptam stationem nō fuerit quibusdam oratiunculis testatus est, nec ante persuasit q̄ intra breuē tēpus liber editus sit, cui īdex erat, μωρῶν ἐπανάστασις Argumentum aūt stultitiam neminē fingere.

De obliuione & aliis gestis eius.

Nter cætera ī eo mirati sunt hoīes & obliuionē & īcōsi

¶ PHI. ¶ Hostiensibus. ab hostia ciuitate in ripa tiberis cōdita hostienses nūcupati. ¶ Scaphas: nauiculas. ¶ Correptis. Castigatis seueritate castigatoria. ¶ In ordinē se coactum: in ordinē coacti & in ordinē redacti dicūtur q contempti sunt & despicatui priscianus li. xviii. in ordinē redactus est hoc ē inter uiles & abiectos numeratus. liuius. tri. plebis i ordinem redacti p cōtemptissimi habiti sūt. hoc græce dī ἐγκυκλιοσ ἀξρο τοιουτοσ ... ¶ Tāto mō uetus codex habet. ¶ Tantummodo satisfacientibus: ut dictū sit ex eloquutiōe antiquorum: qualis est illa apud silium. tantum non strictis mucronibus. qd significat ēt & iā tū cui simile est etiamnon: sup qua pucula in supioribus satis multa. nescio an consimilis sit apud priorum eloquutio sic scribētē i xxxv. tantūq; non cum laureatis fascibus remitti illo uū ceratis pedibus aduenissent. ¶ Satisfacientibus. satisfacere est tm̄ facere quantū satis sit irato ad uindictā. ¶ Scribam q̄storium. qui fuerat scriba q̄storis. nāq; q̄stores: qui pērāt ærario scribas habebāt: quoꝝ ministerio utebant. olī cato cū esset q̄stor scribasq; pri⁹ domini esse uidebant̄ ministroꝝ locū tenere coegit: & quosdā parū diligentes ab officio scribaꝝ repulit. ¶ Inauditos. iniquum est hoīem inauditū indicta causa dānare. sed iniustius est dānare innoxiū ut innocētem quod dum facit Claudius peccat duplici genere iprobitatis. ¶ Ille. scriba q̄storius. ¶ Aduersus priuatum se. priusq̄ impio potiretur. ¶ Affuisse. adesse dicitur aduocatus qui causam cuiuspiā defendit aduersus altex. plinius in. iii. epistolaꝝ aderam inquit bebicis mecūq; L. albinus. idē in. ii. ego & cor. tacitus: adesse p̄uincialibus iussi. ¶ Hic. senator q̄storius. ¶ In edilitate mulctasset. officiū erat ediliū hoc in primis puniri eos. qui uēderēt cibaria cocta contra legem: græci agoranomos appellant. ¶ Inquilinos p̄dioꝝ. īquilini dicuntur: qui alienas edes alienaq; p̄dia ex conducto incolūt ciceronē inquilinū catilina p opprobriū nominabat tanq̄ alienū domiciliū incolētē. q inquilinis cenacula locat habitāda eleganter dicuntur a iuriscōsulto facere cenaculariā. p̄dia aūt tam urbica quā rustica dici testant̄ iuriscōsulti scribētes de seruitutibus p̄dioꝝ urbanoꝝ & rusticoꝝ. p̄dia quoq; dici bōa demōstrat pedian⁹ asconi⁹. ¶ Villicum. de officio uillici titulus est apud catonem. est aūt uillicus uillæ gubernator unde & a uilla uillicus nomen accepit ut docet hieronym⁹ qui enarrans quid sit uillicus iniquitatis in euangelii parabola tradit uillicum p dispensatore accipi: quem græci uocant œconomon. ¶ Coertionē popinaꝝ. ius potestasq; coercendi luxum popinalem & obsonia popinaꝝ ganeata erat penes ediles. sed claudius indignatione puocatus ediles priuauit hac potestate: ne talis coertio punitioq; ptineret ad edilis officiū. ¶ Simulatam sub caio. ad hoc uideri pōt imitatus esse brutum: qui ut inquit ouidius erat stulti sapiens imitator ut esset tutus ab insidiis dire supbe tuis. de quo liuius hæc. brutus ex industria factus ad imitationē stultitiæ bruti had abnuit cognomen: ut sub eius obtētu cognominis liberator ille po. romani animus latens apiretur tempore suo. ¶ Susceptā stationem. sampetri. lucanus. tecum statiōe pacta astra petes serus. ¶ Editus. publicatus. ¶ Index. titulus μωρῶν ἐπανάστασις. i. stultoꝝ insolentia. alii codices habent. ¶ μωρῶν ἀνάστασις. quod magis placet. quod interpretatur stultoꝝ resurrectio: tanq Claudio qui stultissimus erat impante facta sit stultoꝝ quædam quasi resurrectio uel insolentia. ¶ Stultitiam neminem fingere. hoc erat argumentum materiaq; libri editi: tanq̄ nemo stu'ltitiam fingeret stoliditas. n. ut inquit sidonius brutescit. contra legimus apud senecam. quemadmodum gallus tibius ad insaniē non casu cecidit sed iudicio peruenit: qui dum insanos imitatur & stultitiā fingit ad uerꝫ redegit: quod simulabat.

¶ M. AN. ¶ In ordinem se coactum. i. nulla sui tanq̄ priuati ciuis rationem habitam. ¶ Satisfacientibus. i. inuidiam deprecantibus petentibusq; ueniam. ¶ Affuisset: Plinius iunior aderam Arulenillæ. i. Arulenillæ causam agebam. ¶ Coertionē popinaꝝ. ius & potestatem quā in popinas habuerant & hæc ad iracundiam referas. ¶ Statiōem: satis quidem uerecunde imperii administratiōem stationem appellauit. ¶ μωρῶν ἐπανάστασις stultoꝝ contrarietas insolentia. ἐπανάστασις ... elevationem & incōsiderationem.

In ordinē coacti

In ordinē redacti

Tantūmodo

Scribæ q̄storii

Adesse

Agoranomi

Inquilini

Cenacularia

Villicus

Brutus

Stoliditas brutescit

Qui simulabat insaniam insanus factus

PHI. ¶ μετεωρίαν meteoros græce dr̄ sublimis subleuatus & stolidus: & meteoria sublimitas speculatioq; sublimiū pariterq; stoliditas. ¶ ἀβλεψίαν. ablepsia iterpretatur cecitas & incōsiderātia. ¶ Requisiuit. hoc ad obliuionem claudii referendū:qui uelut oblitus messalinā suo iussu occisam fuisse q̄re uenire ad conuiuiū non ueniret. ¶ Dn̄a. ita claudius appellabat messalinā cōiugē:uidelicet imitatus græcos:q uxorem dicūt κυρίαν. dominā:in quē sensū existimat seruius dici posse illud maronianū: hi dominam ditis thalamo deducere adorti. ¶ Postero die. postridie eius diei:quo dānati ad supplicium fuissent. ¶ Ad aleæ lusum. tanq̄ suos collusores

derantiam:uel ut græce dicā μετεωρίαν καὶ ἀβλεψίαν occisa Messalina paulo post q̄ in triclinio decubuit:cur domina non ueniret requisiuit. Multos ex his quos capite dānauerat postero statim die & in cōsiliū & ad aleæ lusū admoneri iussit:& quasi moraretur ut somniculosos per nunciū increpuit. Ducturus contra fas Agrippinam uxorem non cessauit omni oratione filiā & alumnam & i gremio suo natā atq; educatam prædicari; asciturus in nomē familiæ Neronē quasi parum reprehenderetur qd adulto iā filio priuignum adoptaret:idētidē diuulgauit:neminē usq̄ per adoptionē familiæ Claudiæ insertum.

De sermonibus & orationibus eius.

Sermonis uero rerumq; tantam sæpe negligentiam ostendit:ut nec quis:nec iter quos quoue tempore ac loco uerba faceret:scire ac cogitare existimaretur. Quū de laniis aut uinariis ageretur:exclamauit in curia Rogo uos qs potest sine offula uiuere. Descripsit abundātiā ueterū tabernarū:unde solitus eēt uinū oli & ipe petere. De q̄store quodā cādidato iter causas suffragationis suæ posuit:qd pater eius frigidam ægro sibi tēpestiue dedisset.

ut ´ecū alei luderēt:cuius studio sissimū fuisse claudiū ante dictū est. ¶ Sōniculosos. sōni plenos & ignauie. iterdū somniculosus dicitur nō q sōno idulget:sed q sōnū cōciliat habetq; ui somnificā: cinna aspidē uocat somniculosam nō q ipsa dormiat:sed qd ui sōnifica hoies pcussos necat. ¶ Cōtra fas. qa coniugia iter patruos fratrūq; filias nefaria sūt & icesta ¶ Alumnā. i gremio suo educatam dicit iupiter ap apuleiū. cupidinē mābus meis alūnatus sū ¶ In nomē familiæ. claudio℞. & neronū. ¶ Asciturus. uerōem pallas libertus auctore tacito stimulauit claudium:ut adoptaret domitiū neronē:tanq̄ partē curarum capesciture:qui euictus pallantis psuasione:biēnio maiorē natu domitiū filio britānico anteponit: habita ap senatū orone in eūdē quē a liberto acceperat modū. ¶ In nomē familiæ. domicius p adoptionē in familiā claudiam & nomē neronis transiuit.

¶ Priuignū domitiū agrippinæ filiū ex domitio priore marito. ¶ Idētidē. frequēter. ¶ Neminē p adoptionem. ex hoc manifesta fit claudii incōsiderātia:q domitiū priuignū adoptauit:cū nulla añ illā adoptionē in familia claudia adoptio fuisset:& id ipsemet palā testaret. i hāc sñiam an tacitus. annotabāt pīti nullā ante hāc adoptionē iter claudios patritios repiri:eosq; ab appio claudio cōtinuos durauisse. ¶ Sermonis negligentiam. Ci. & ambrosius in libris officio℞. præcepunt seruandum esse deco℞ etiam in sermone. nā inepti illi maxime sunt qui rationē non habent neq; tpis neq; illo℞ qbus cū loquuntur:neq; pensitāt qd ipsos deceat. ¶ Lanius. laniōib⁹. hi p̄sūt laniādis carnibus:meminerūt iuriscōsulti de istrumēto lanionis i superioribus explicatū ē qd differant lanii a macelariis. ¶ Vinariis. uinarii sūt uini uenditores:apud plautū in asinaria mētio fit uinarii exetrambi. scribit elius lapridius alexādrū romanum cōstituisse corpora uinariorum & caligario℞ & oīo oium artium. Cicero in oratione pro fonteio facit mētionē de uinario crimine instituto q; uini portorio. ¶ Sine offula. hoc propter lanios dictū ē:sunt enim offulæ frusta ueluti libralia in quæ caro cōcidit: columella scribens de salsura suillæ carnis ait deinde offulæ carnis spisse cōponūt & alternis salingeratur prisci offam penitā uocauerūt porcinū frustrū cū cauda. ¶ Tabernaℛ. sinnarium: & hoc ad uinarios referendū est. Romæ fuit uicus dictus sobrius quia in eo nulla fuit taberna uinaria. ¶ Questore candidato: elegantior lectio est quæsturæ candidato:& accipitur pro petitore magistratus illius:q questura nominatur. ¶ Suffragationis. fauoris siue fauentiæ ut utar uocabulo Cypriani. ¶ Tempestiue. nihil est in generea i morbis magis periculosum quam immaturæ medicina:sicut e cōtrario nihil salutarius medicina tēpestiuiter data. iuxta illud nasonis temporibus medicina ualet:data tempore prosunt:& data non apto tēpore uina nocēt. ¶ Frigidam. aquā: marcialis: frigida nō deerit nō deerit calda petēti:scribit celsus quod petro medicus febricitantem hominem ubi acceperat multis uestimentis operiebat:ut calorem ingentem sitimq; simul excitaret:deinde ubi paulum remitti ceperat febris:aquā frigidam potui dabat:& si mouerat sudorem explicuisse ´eegrum indicabat:si non mouerat etiam plus aquæ frigidæ ingerebat.

¶ M. AN. ¶ Domina: messalina coniunx. ¶ Somniculosos: somno & desidiæ debitos hæc quæ ad obliuionem attinent. quæ sequuntur ad inconsiderationem. ¶ Filiam alumnam: quæ nomina inuidiam sceleris non parum augebant. ¶ Adulto filio: britannico. ¶ Insertum: ascitum qua propter ualide admoneri potuit ne id faceret. ¶ Nec quis: aut inter quos quo ue loco ac tempore omnia breuiter collegit quæ sunt in primis oratori spectanda & quæ plato uir summus diligenter ab eo qui dicturus sit consideranda censuit. ¶ Offula: obsonio: carnis frustulo

Domina

Sōniculosus

Lanii

Vinarii

Offulæ

Offa pēita

Vic⁹ sobri⁹

Fauentia fauor

Frigida aqua p medela

¶PHI. ¶Inducta teste. hoc côtra leges factum uidetur: quæ a dicendo testimonio feminas excludunt nisi fuerit crimen lesæ maiestatis. tunc. n. mulieres audiuntur: & coniurationem catilinæ fuluia mulier detexit. & Mar. Tullium consulem indiciû eius instruxit. ¶Matris meæ liberta. uerba sunt principis inconsiderati & fatui intempestiuaq; loquêtis non seruato dignitatis decoro. ¶Ornatrix. græci ornatrices cosmetas appellat: qua dictiôe usus ê iuuenalis illo uersu. ponût cosmetæ tûicas. scribit celsus iuriscôsultus ornatricibus legatis. eas q̃ p duos tm̃ mêses apud magistrû fuerût: legato nô cedere: alii uero eas cedere tradiderit in famulatu matronaæ fuerunt etiâ ancillæ custodes uestium uestispicæ dictæ: ab eo quod uestem spiciant. i. uestimêta dominæ custodiant. afranius noui non iscram ancillulam uespere: & uestispicam. ¶Me patronû. cum patrona illius esset antonia claudii mater. ¶Me patronû non putat ex hoc satis indicabat se apud suos libertos eê dispicatui. ¶Pro tribunali. ex hoc liquet quanta fuerit in claudio negligentia: q̃ quo ex loco uerba faceret minie cogitabat. ¶Quiddam. nescio q̃d neutro genere dictû. ¶Excanduisset p excandescentiam indignatus esset. ê. n. excandescentia ira nascens & mô desistens quæ thymosis græce dicit. ¶Eos demereatur. beneficio sibi obliget demereri. n. est bñficiû præstare. Quintilianus. simul ut pleniore obseqo demererer amatissimos mei. ¶Si quem aliû. e'oquutio est frequens. ut ita dicamus. ego liber sum si qui alius: significare uolentes nos esse liberos: prout quispiam alius liber repiri possit. ¶Telogonius. interpretatur nouissimo loco natus ab hoc humilis & ingloriis. quidam codi

Ornatrices Cosmetæ

Vestispicæ

Inducta teste in senetu hæc inquit matris meæ liberta & ornatrix fuit, Sed me patronum semper existimauit; hoc ideo dixi, qd̃ quidam sunt adhuc in domo mea qui me patronû non putant; sed & pro tribunali hostiensibus quidam publice orantibus; quum excanduisset, nihil habere se uociferatus est; quare eos demereatur si quem alium & se liberû esse; Nam illa eius quottidiana & plane omnium horarum momentorum erant; quid ego tibi telogonius uideor; & multaq; talia etiam priuatis deformia nedum principi neq; infacundo, neq; îdocto; immo etiam pertinaciter liberalibus studiis dedito.

De libris & opusculis per eum editis.

Historiam in adolescentia hortâte Tito Liuio Sulpitio uero Flauo etiam adiuuâte scribere agressus ê & quû primû frequenti auditorio commisisset; ægre plegit refrigeratus sæpe a semeteipso; Nam quû initio recitationis defractis côpluribus subselliis obesitate cuiusdâ risus exortus esset; ne sedato quidem tumultu temperare potuit, quin ex interuallo subide facti reminisceret, cachinosq; reuocaret. In prîcipatu quoq; & scripsit plurimû; & assidue recitauit p lectorê. Initiû autê sumpsit historiæ post cædem Cæsaris dictatoris; sed & transiit ad inferiora tempora; cœpitq;

Excandescentia thymosis

Telegoni'

es habent theogonius tanq̃ per interrogationê diceret claudius: se uideri ex diis genitum hoc. n. significat theogóius. quod uidetur quadrare cum sequente clausula: quæ interpretatur decens loquutor uel λογιοτ' α' τος'. i. eloquentissimus. ¶Neq; infacundo. duo erant in claudio primus expetenda uidelicet facûdia & doctrina: cum non pauci sint diserti quidem sed parum docti. uel contra eruditi citra facundiam: ui dentur q; hæc posse seiungi: ut ab aliis doctrina reqr: ab aliis facundia uerbo expetatur. ¶Pertinaciter. p seueranter cum laude dictum est. ¶Hortante liuio. merito priceps historicoꝝ hortator erat claudio ad historiam scribendam quis. n. melius ac psuasibilius impellere atq; extimulare potest ad historiam cudendâ q̃ ille: qui est pater historiæ: quis ad eloquentiam capessendam q̃ princeps eloquentiæ. ¶Sulpitio adiuuâte. quemadmodum lelius dictus est adiuuisse terentium in comediis scriptitandis. ita sulpitius flauus adiuuit claudium in historia componenda. fuitq; illi pro adminiculatore. sicut etiam Cicero tyrone liberto î studiis litteraꝝ usus esse fertur adiutore adminiculatoreq;. ¶Commisisset. quasi in certamine litteratorio & in commissione historicoꝝ. ¶Perlegit. usq; ad finem legit. ¶Refrigeratus. hebetatus relentescens. ¶Obesitate. pinguitudine & corpulentia. obesum pro pingui uberiq; accipitur quis neuius obesum dixerit pro exili atq; gracilento. ¶Subinde: frequenter. ¶Facti quo. s. defractum erat subsellium ꝑpter obesitatem corpulentioris auditoris. ¶Cachinos. risus solutiores: qui sunt reprensibiles. unde ait seneca. sit risus citra cachinnum. ¶In principatu. dum princeps esset. ¶Per lectorem. græce dicitur anagnostes. qua dictione usi sunt idemtidem latini conditores. scribit cor. nepos pomponium atticum in familia habuisse litteratissimos anagnostas. ¶Post cedem cæsaris. a morte cæsaris dictatoris auspicatus est initium historiæ scribendæ.

Tyro adminiculator ciceroñ

Obesus

Anagnostes

¶M. AN. ¶Inducta teste: ut testimonium diceret. ¶Matris meæ: Antoniæ. ¶Ornatrix: quæ capillû uestemq; ornabat. Iu. componit crinem laceratis ipsa capillis nuda humeros psecas infœlix. ¶Telogonius: procul natus. ¶Neq; infacundo: principi. ¶Indocto: litteraꝝ & rerum imperito ut perspicuum. si talia oia dementia & stoliditate non reꝝ ignorantia accidisse. ¶Hortante Tito Liuio: romanaꝝ reꝝ scriptore clarissimo qui usq; ad Tyberii tempora Eusebio auctore uixit. ¶Refrigeratus: ab ardore recitandi retardatus.

¶ Obesitate pigue die. ¶ Subide: sæpius idēridē. ¶ Chacinos reuocaret. isolutū, prūpet risū. ¶ Trāsit prio re argumento omisso a bello ç ciuilium pace sumpsit initium quæ post M. Antonium uictum secuta est.

a pace ciuili: quum sentiret neque libere: neque uere sibi de superioribus tradendi potestatem relictam corre/ ctus sæpe & a matre & ab auia Prioris materiæ duo uolu/ mina; posterioris unū & quadragita reliquit. Composuit: & de uita sua octo uolumina magis inepte q̄ ineleganter. Item Ciceronis defensionem aduersus Asinii galli libros satis eru ditam nouas etiam cōmētus est litteras tres: ac numero ueterū quasi maxime necessarias addidit: de quarū rōem quum priuatus adhuc uolumen edidisset: mox princeps non diffi culter optinuit: ut in usu quoq; promiscuo essent. Extat talis scriptura i plerisq; libris ac diurnis titulisq; operum.

De studio græcarum litterarum & operibus eius.

NEc minore cura græca studia secutus est amorem prestantiamq; linguæ occasione omni professus. Cuidam barbaro græce ac latine differenti quum utroq; inquit sermone nostro sis peritis. Est in commen/ danda patribus conscriptus Achaia gratam sibi prouinciā ait communium studiorum commercio, ac sæpe in senatu

¶ PHI. ¶ A pace ciuili. pacē ci/ uilem intelligit: quæ imperante augusto facta est tumultibus ur banis ex omni parte tranquilla tis. ¶ Potestatem relictam: an/ te imperatores cæsares memo/ rabantur res populi Romāi pa/ ri eloquētia & libertate. sed post q̄ ois ad unum potentia confer ri cepta est: magna illa ingenia cessere: & ut iquit Cor. ta. simul ueritas pluribus modis infracta

Veritas infracta

est maxime libidine assentandi interdum odio aduersus domi/ nantes. ¶ A mīe. antonia. ¶ Ab

Scr bere de uita sua

auia. liuia augusta: q̄ si de auia materna liber sentire significabi tur octauia augusti soror. ¶ Pri oris materiæ. de historia scripta a cede Cæsaris. ¶ Posterioris materiæ: quam cepit a pace ciui li. ¶ Composuit de uita sua. ex more ritu q; maio ç: hoc uidetur factitasse: qui de uita sua scripti/ tabant. sicut sylla & Augustus scri psisse memorantur. ꝓterea apud priscos ferme Tabulas conficie/ bant de uita sua. Cicero ait cluentium cōfecisse tabulas diligentissime falsa de Mar. Antonio fuit opinio tanquā nullas fecerit: sed cōstat eū diligentissime fecisse: qdā faciebāt a pricipio: qdā a certo tpe au. ꝓicabāt sicut idem Ci. ostendit ī uerrinis. tā confectio taliū tabula ç magis ad rōnes accepti & expensi q ad alias in uita actiones ptinere ui. ¶ Magis inepte. cū ois de semeipso indecora sit laudatio: ineptus esse uidebatur

Asinius gallus

Claudius in scriptiōe. dū fortasse se ipsū laudat & p iactatiōem imitatur militē gloriosū. ¶ Aduersus asinii galli libros. asinius polio ille luculētus orator filium habuit asiniū galliūq; quē ut auctor est seneca ī declama tionibus reliquit magnū oratorē. is libros scripsit de cōparatiōe patris & Ciceronis in quibus patrē cicero

Cū mortuis non nisi laruas luctari

ni longe anteposuit: qđ significat plinius sic scribens in. vii. epistola ç. cū libros galli legerem: quibus ipse pa rēti ausus de Cicerone daret palmāq; decusq;. Claudius aduersus hos asinii galli libros cōdidit instar Apo logetici defensionē Ciceronis. ut aūt asinius gallus dum scribit in Ciceronem defūctum imitari uoluisse patrem asinium pollionē: qui dictus est orationes condidisse in plancum quæ post mortē planci ederentur ne rūdere posset. unde plancus ferē dixisse nō illepide. cū mortuis non nisi laruas luctari: quo dicto sic rep cussit illas pollionis orationes ut apud eruditos nihil īpudentius teste plinio iudicetur. ¶ Cōmentus ē repe rit excogitauit. ¶ Litteras tres. huius rei mētio fit a tacito his uerbis. Claudius nouas litteraru formas ad/

Sex decim litteræ

didit uulgauitq;: scribit quītilianus eolicum digamā unam fuisse ex his litteris: quas Claudius adiecit: cu ius quoq; meminit priscianus in primo grammatices. ¶ Numero ueter ç. apud uetustissimos græco ç non plus q̄ sexdecim litteræ erant: quibus ab illis acceptis ueteres latini antiquitatem seruauerunt perpetuam nam si uerissime uelimus ut testatur priscianus inspicere eas hoc est sexdecim non plusq̄ duas additas in latino sermone inueniemus. plinius quoq; in. vii. refert litteras numero sex decim a cadmo in græciam fu isse allatas ex phenice: ueteresq; illas græcas fuisse easdemq; pene: quæ nunc inquit latinæ sunt. ¶ Vt i usu promiscuo. tacitus sic. Claudius tres litteras adiecit: quæ usui imperitante eo: post oblitteratæ aspiciuntur etiam nunc in ære publicandis plebiscitis per fora ac templa fixo. ¶ Diurnis. diurna uocamus libros in q

Diurna

bus rationes singulo ç die ç describuntur. Iuuenalis longi relegit transacta diurni. alias diurnum accipit pro uictu atq; mercedula unius diei seneca diurnum accipit in centulo dormit. idem in secundo contro/ uersiarum consors modo omnis fortunæ diurnum petam. ¶ Linguæ græcæ. ¶ utroq; sermone nostro.

Cōmertia

græco & latino. tanq̄ sermo græcus claudio non minus familiaris esset quam latinus. ¶ Communiū stu dio ç. tanq sibi græcisq; studia græca ç doctrina ç forent communia. ¶ Commertio. usu consuetudine: ali as mercium permutatione. opinatur plinius commercia uictus causa fuisse inuenta.

¶ M. A N. ¶ A matre Antonia. ¶ Et auia: liuia quarum utraq; diuerso studio probaret damnaretq; illius scripta. ¶ Prioris materiæ quæ a C. Cæsaris cede sortita erat exordium. ¶ Posterioris: materiæ quicquā iam inde ex quo roma ciuilibus erat bellis defūcta scribere fuerat exorsus. ¶ Asinii Galli libros: quem uel ex hoc apparet in Ciceronem scripsisse quare aduersus hunc Ciceronem ipsū ait defensū. ¶ Litteras tres

sed quæ rarum fuerint figuræ aut nomina aut usus non tradit. ❡ Sermone nostro æque nobis familiari. ❡ Communium studiorum: quæ sibi cum græcis communia essent.

legatis perpetua oratione respōdit. Multū uero pro tribunali et heroicis locutus est uersibus. Quotiēs quidē hostē uel insidiatorem ultus esset; excubitori tribuno signū de more poscenti non temere aliud dedit quā ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ. Denique & græcas scripsit historias cyrenicon. xx. carchediachon. viii. quarum causa ueteri alexandriæ museo additum ex ipsius nomine institutum que ut quot annis in alterum cyrenicon libri; altero carchedōiacon diebus statutis uelut in auditorio recitarentur toti a singulis per uices.

De pœnitentia matrimonii Argippinæ & adoptionis Neonis.

SVb exitu uitæ signa quædā nec obscura penitētis de matrimonio agrippinæ deque neronis adoptione dederat; siquidem commemorātibus libertis; ac laudātibus

❡ PHI. ❡ Legatis. s. græcorum ❡ Perpetua oratione: lōga & sine interfatione. Cicero in uerrinis utar oratione perpetua: non quoniā ut sit necesse uerum ut experiar utrum is se ferat molestius tunc tacuisse an nunc dicere eū dē si quis erit: qui perpetuā orationē accusationēque desiderat altera actione audiet: quintilianus perpetuam orationē proprie dici oratoris docet: cum ait in secūdo istitutionū: itaque cum duo sint genera orationis: altera perpetua: quæ rhetorice dicitur: altera concisa: quæ dialectice. ❡ Oratione. s. græca & hoc contra institutum antiquorum qui perseueranter custodiebātne græcis unquā nisi latine responsa darēt: quin etiam ipsos græcos per interpretem latine loqui cogebant: nulla in re togam pallio subiiciendam arbitrantes. ❡ Heroicis uersibus: summa non orationis modo gratia est: sed etiam iucunditatis: cum orationi inserimus uersus poetarum: quorum sentētiis ut ait quintilianus: ueluti quibusdam testimoniis corroboratur oratio. ❡ Excubitori: excubias agenti excubiarumque præfecto. ❡ Signum: scribit uegetius signorum quedam esse uocalia: q uoce humana pronūciantur: sicut in uigiliis uel in prœlio pro signo dicitur: ut puta uictoria: palma: uirtus: triumphus: & alia quecunque uoluerit dare is: qui in exercitu maximam habet potastatē: sciendū est tamē in bello ista uocabula quotidie debere uariari: ne ex usu hostes cognoscant: & exploratores inter nostros uersentur impune: de signo qd more militiæ tribūo datur: diximus in proximo cōmentario copiosissime. ἄνδρα. uersus ē græcus heroicus: quē pro signo dabat claudius qui sic interpretatur uirū ulciscunque aliqs prior laceit: siue molestus est. ❡ Cyrenicō: de rebus cyrenaicis. fuit autem cyrene ciuitas aphricæ inclyta & potens condita a batto laconico: quem callimachus progenitorem suum fuisse tradit: eaque ob regionis bonitatem plurimum creuit ut inquit strabo libro ultimo geographiæ: uiros quoque complures nobiles habuit q imminētibus barbaris fortiter resistere poterant. cyrenaicam philosophiam instituit aristippus socraticus: a cyrenis cyrenaica regio dicta: quæ illustrabatur hamonis oraculo: quam plinius appellat pētapolitanā a numero quinque ciuitatū: cyrenicon aūt dixit genitiuo græco ea forma: qua dicimus argonauticō & astronomicō. ❡ Carchedoniachon: de rebus uidelicet punicis. græce enim carthago dicitur carchedō: & carthaginēses carchedonii: unde a plauto dictum est. carchedonius uocatur hæc comedia latine penulus. carbūculos auctore plinio carchedonios uocauere propter opulentiam carthaginis magnæ: dicta aūt ē carchedō: quæ a nobis carthago uocitatur a carchedōe cōditore: cuius meminit appianus in lybicis: sed uulgatior fama est conditam fuisse a didone carthaginē. de cuius opibus & rebus clarissime gestis melius est silere quā pauca dicere: cū emula fuerit romanæ urbis de terrarum orbe circiter. c. xx. annos cyrenēses quoque magnos opulentosque fuisse testis est salustius: qui ait eos de finibus agrorū gessisse aduersus carthaginēses bellū magnū atque diuturnū: quo utrique legiōes itē classes sæpe fusæ fugatæque sunt: & alteri alteros uicissim attriuerūt. ❡ Alexādriæ museo: museū græci nocāt domicilū musis dicatū: accipiturque p diuersorio eruditorū: pli. i. epistolis. O mare o littus uerū secretūque museō: quā multa inuenitis q multa dictatis: scribit alter pli. i. xvi. stagiris: q fuit patria aristotelis: i museo populū albāque ceciderat sua spōte resurrexisse: qd fausti fuit ominis: alexādriæ uero museū fuit celebratissimū: qd ut inquit strabo libro geographiæ nouissimo ābulachrū hēt & exedrā & maximā domū. i q cenaculū ē eorūque museo participāt hoīum circa disciplinas uersātiū: hic couētus cōes pecūias hēt & sacerdotē q museo preesto: i a regibus nūc a cæsare cōstitutū similis musæo erat edes camenarū & atheneū: hoc ē edes mineruæ. ubi pfessores sua studia pficebātur: hoc obiter dixisse uolui ut intelligeres apd' iuliū capitolinū illud i uita gordianorum postea uero ubi adoleuit i atheneo cōtrouersiis declamauit audiētibus et ipatoribus suis: apud lāpridiū mēda ē: nā pro atheneū legitur etheneū: cū ait ad atheneū audiēdorū & græcorū & latinorū rhetorū uel poetarū cā frequēter processit: an hoc ē alexandrino museo solebat hadrianus iperator multas qōnes professoribus proponere: & propositas ipse dissoluere: sicut tradit spartianus. ❡ Additum. s. alterū auditoriū. ❡ Ex ipsius nomine: ut claudianū museom diceretur. ❡ Toti. s. libri ipsius claudii.

❡ M. AN. ❡ Perpetua: continuata. ❡ Respondit græce. s. ❡ Excubitori: corporis custodiæ præsidioque constituto. ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ uirū ulcisci quādo prior aliquis iniurietur siue molestus sit. ❡ Cyrenicon: cyreniacarum rerum. ❡ Carchedoniacon: carthaginensium. ❡ Museo

Perpetua oratio

signa uocalia

cyrene

cyrenaica philosophia

Pētapolitana

Cyrenicō

Carchedō

Carthago

carchedonii

Museum

Atheneū

Alexandrino: Strabo cœnaculum eorũ q in musæo participãt hoiũ circa disciplinas uersantiũ: ex qb' uerbis plane apparet museõ locũ fuisse ad studiosorũ hoium cõpatũ: qd' &. ipsum quoq; nomẽ arguit. ¶ Additũ: alid itellige recẽs museõ i altero musæo omnia matrimonia: ne agrippinæ quidẽ matrimonio excluso. ¶ PHI. ¶ Cognitionẽ: cognoscere est causas litigantium auditas diiudicare: unde cognitio dicta. ¶ Sed non impunita: tanquã fatale esset ut uxores impudicas haberet: sed quæ tamẽ luerent penas suæ impudicitiæ: sicuti iã acciderat messalliæ. Cor. tacitus uocem claudius temulẽtus iecerat fatale sibi ut coniugium flagitia ferret dein puniret. ¶ Subinde: mox deinde: iuuius uno altero q; subinde ictu: alias subinde significat frequenter. ¶ Arctius: ex affectu paterno. ¶ ὀρϑῶς: græca dictio est: q significat recte facere: alii codices hñt philos: qd interptatur amor impellit. ¶ Impubi: scilicet británico, qui nondum ad pubertatem peruenerat. ¶ Statura permitteret: ostendit britanicum i etate puerili fuisse, pceriore statura preditũ. ¶ Togam: uirilis toga significatur. ¶ Verum cæsarem: tanq nero: qui erat adoptiuus non esset uerus cæsar sed subditicius. ¶ Preuentus: pocu parus ut dicitur anticipatusque ¶ Signis obsignauit: scribũt iurisconsulti signando testamento septem adhibendos: qui nomen suum ascribant & signent anulo impresso. ¶ Delatores multorum criminum: narcisus in primis palam criminabatur agrippinam: eiq; impudicitiam obiectabat: cũ pallãte adultero potiretur. ¶ Dato. s. ueneno. per halotum spadonem. hoc sentit cor. tacitus scribens locustæ igenio paratũ uenenũ: cuius minister ex spadonibus fuit halotus. ¶ Pregustatorem: prægustatores dicũtur: qui i aula principis gustu epulas pregustant: explorantq; nequid uenenatum inferatur: cor. tacitus idem tradit scribens halotũ solitũ inferre epulas & gustu explorare. ¶ Per ipsam agrippinam. iosephus libro. xx. antiquitatũ: sermo inquit quotidiam est: quod claudius ab uxore agrippia fuerit ueneno perẽptus: quæ metuens ne británicus crescens regnũ a patre perciperet: & uolens imperium neroni filio suo pparare: de morte claudii sicut erat sermo tractauit. ¶ Boletũ medicatũ: ph. in. xii. na. hist. inter ea quæ temere mãdũt' boletos ponit arq; optimus quidẽ est is cibus: sed imẽnso exemplo i crimen adductus: ueneno tiberio claudio principi per hanc occasionem a coniuge dato agrippina: quo facto illa terris uenenũ alterũ sibiq; ante omnes neronem suũ dedit. Cor. tacitus scribit uenenũ infusum cibo delectabili: nec uim medicaminis statim intellectam. ¶ Auidissimo ciborum talium: pli. boletos nouissima gulæ irritamenta uocat: quos quercus probatissimos gignit boletos aũt placuisse claudio in cibis idẽ significare uidetur scribens claudiũ putasse boletos stomacho utiles esse: poetæ quoq; claudiũ boleto extinctum esse notificãt. Martialis: boletũ qualẽ claudius edit edas. Iuuenalis: boletus domino: sed qualẽ claudius edit. ante illum uxoris post quẽ nihil amplius edit a boleto boletaria dicta patina bolens cõdiendis preparata: quæ sic loquitur apud martialem: cum mihi boleti dederint tam nobile nomen prototomis pudet heu seruio colliculis de cõditura boletorũ sic scribit apitius: boletos fungos caretum fasciculum coriandri uiridis ubi ferbuerit exempto fasciculo inferes: boletos aliter. Coliculos eorũ liquamine uel sale aspersos inferũt. ¶ Defecisse. aiam efflasse. inter initia: statim uenenũ propinatũ. ¶ Repetitũ toxico: scribit cor. tacitus aluum claudio solutam adhibitumq; esse medicũ xenophontem ab agrippina: qui tanq̃ nixus euomentis adiuuaret pennam ueneno rapido illitam faucibus eius demisisse, creditur. Pulti. puls cibus ex fare: quo lõgo tpe romani uixerunt: unde & pulmentaria dicta sacra quoq; prisca conficiebantur: ut inquit pli. pulte fritilla: uideturque tam puls ignota gretiæ fuisse: quam italiæ polenta: a pulte pultarius deriuatur accipiturq; pro uasculo pultis. Cor. cel. si cetera defecerint caliculus quoque aut pultarius oris cõpressioris ei rei commode aptatur.
¶ M. AN. ¶ ὀρϑῶς χεῖν διειτε recte facite. ¶ Impuberi: britannico. ¶ Verum Cæsarem: & non adoptiuũ: ut Neronem. ¶ Obsignauit: signis clausit ac communiuit ne posset nisi illis adhibitis re agni

cognitionem qua pridie quandam adulterii ream condẽnauit: sibi quoq; in fatis esse iactauit omnia impudica: sed non impunita matrimonia. Et subinde obuium sibi Britannicum arctius complexus: hortatus est: ut cresceret: rationemq; a se omnium factorũ acciperet græca insuper uoce prosecutus. ὀρϑῶς ποιεῖτε quumq; impubi teneroq; adhuc quando statura pmitteret togam dare destinasset: adiecit ut tandem populus Romanus uerũ Cæsarem habeat.

De testamento & morte eius.

Non multoq; post testamentum ẽt conscripsit: ac signis omniũ magistratuũ obsignauit. Prius igitur q̃ ultra pgrederetur puentus ẽ ab Agrippina quã pter hæc consciam quoq; nec minus delatores multorũ criminum arguebant: & ueneno quidem occisum cõuenit: ubi autem & per quem dato discrepat. Quidam tradunt epulanti in arce cum sacerdotibus per Halotum spadonem pgustatorem: alii domestico conuiuio per ipsam Agrippinam: quæ boletum medicatum auidissimo ciborũ talium optulerat. Etiam de subsequentibus diuersa fama est multi statim hausto ueneno obmutuisse aiunt excruciatumq; doloribus nocte tota defecisse ppe lucẽ. Nonnulli inter initia cõsopitũ: deide cibo affluẽte euomuisse omnia: repetitumq; toxico icertũ

Pregustatores de morte claudii

Boleto extinct' claudius

Boletaria

Puls

Pultarius

ti. ¶ Qui ultra progrederetur: ut britannico caueret in Neronemq; aut Agrippinam noui aliquid statueret. ¶ Præuentus: ueneno oppressus. ¶ Arguebant: apud claudium. ¶ Prægustatore: prægustator is dicitur q suspectos prægustat cibos. Iu. prægustet pocula papas. ¶ Medicatum: ueneno infusum. Iu. boletum dño sed qualem claudius edit Mat. boletum qualem claudius edit edas. Plinius optimus est is cibus: sed immenso exemplio in crimen adductus: Veneno claudio principi per hanc occasionē a coniuge dato Agrippina. ¶ Repetitum: ueneno ab Agrippina siue a ministro iterum dato.

pulti ne addito: quū uelut exhaustū refici cibo oporteret an immisso per clystere ut quasi abundātia laboranti etiam hoc genere egestionis subueniretur.

De morte eius celata & tempore mortis & funere

Mors eius cælata est: donec circa successorē oīa ordinarentur. Itaq; & quasi p ægro adhuc uota suscepta sunt: & inducti per simulationem comœdi: qui uelut desiderantem oblectarent. Excessit. iii. idus octobris Asinio marcello: Acilio Auiola consulibus. lxiiii. ætatis: impii. xiiii. anno funeratusq; est solemni principum pōpa: & in numerum deoꝝ relatus: quē honorē a Nerōe destitutū aboletūq; recepit mox p Vespasianū. De p̄sagiis mortis eius

Præsagia mortis eius p̄cipua fuerūt exortus crinitæ stellæ: quā cometē uocant. Tactumque a cælo monumētū Drusi pris. Et qđ eodē anno ex oīum magistratuū gn̄e plæriq; mortē obierāt. Sed nec ignorasse aut dissimulasse ultia uitæ suæ tpa uī aliquot qdē argumētis: Nā & quū consules designaret neminem ultra mensem: quo obiit designauit: & in senatu cui nouissime interfuit: multum

¶ PHI. Refici: recreari refocillari unde ciborum refectio dicta & homines cibo refecti. Iuu.' refecti cibo corpora quieti dant. ¶ Clystere: albis quæ auis ægypti est peculiaris p̄ima clysteris usum mōstrauit rostri aduncitate per eam partem se periuens. q reddi ciborū onera maxime salubre est. ¶ Abūdantia: ciborū redūdantia: plinius in. xxxi. clysteribus marinā infundit tepefactam. item salem clysteribus īfudere ischiadicis. ¶ Hoc genere egestionis: inter curationes morborū quæ cōmunes dicuntur est detractio: hac aūt antiq ut docet celsus in secūdo uariis medicamētis crebraq; alui ductiōe moliebantur: quod infunditur per clystere neq; frigidū eē oportet neq; calidū: ne alterutro modo lædat: cū infusum est continere se debet in lectulo æger quantum fieri potest: ubi necesse ē tū demū desidere: hæc egestio demit materiam noxiam: superioribusq; partibus leuatis morbū ipsum mollit: hoc modo per clystere infusum fuit uenenū claudio dū simulant se uelle educta egestaq; materia exonerare corpus principis distenti. ¶ Circa successorem: neronem. ¶ Adhuc uota suscepta. Cor. tacitus: uota pro incolumitate principis consules & sacerdotes nuncupabant cū iam exanimis uestibus & fomentis obtegeretur. ¶ Comœdi oblectarent: comœdos uocarunt histriōes actoresq; comœdiarū: qui interdū ægrotantibus adhibentur causa oblectamenti: namq; ut auctorē celsus: in quibusdam morbis symphoniæ & cymbala strepitusq; prosiciunt: & delectatio quærenda est ex fabulis in disq; quibus maxime capi sanus assueuerat: futurus orator dare debet operam comœdo ueluti formatori pronunciationis. ¶ Auiola: alius fuit ille auiola: quem consularem uiuū in rogo reuixisse: & quoniam subueniri nō poterat præualente flāma uiuū crematū esse: ualerius plinius q; notificant. ¶ In numerū deorum: eutropius post mortē claudius consecratus diuusq; appellatus est: græci apotheosin uocāt deificationē: p quam mortales fiunt diui: seruius enarrans illud maronianū: daphnī ad astra feremus: interpretatur apotheosin daphnidis esse dictū: nā olim thasii populi insulani agesilaū illum magnum lacedæmoniorū imperatorē apotheosi honorauerunt & in numerū deoꝝ adhuc uiuentē retulerunt: quo cognito agesilaus interrogauit an ipsi potestatē haberent deorum faciendorum: qđ cū illi affirmassent: facite inquit uos ipsos prius qđ si feceritis tunc credam uos sum potestatē uobis eē et mei deificandi. ¶ Abolitū: obliteratū & intermissum. ¶ Presagia: prognostica & ostēta. ¶ Crinitæ stellæ: plinius cometas græci uocant nostri crinitas horrētes crine sanguineo & comarū modo in uertice hispidas: idē mox paulo ait in nostro æuo circa ueneficiū quo claudius cæsar iperium reliquit domitio neroni ac deide principatu eius assiduū prope ac sæuū hoc sidus fuit: seneca in. vii. quæstionū naturalium stellam hāc crinitā: quæ apparuit claudii principatu: eleganter appellat claudianū cometē. qui a septentrione primum uisus nō desiit in rectū assidue celerior ferri donec excessit. ¶ Tactū e celo: fulmine percussum: uirgilius de celo tactas memini prædicere quercus. Elocutio hæc est usitata apud eruditos: qua in primis scatet liuius. Ex omnium magistratuum: Cor. tacitus: numerabatur inter ostenta diminutus omnium magistratuum numerus quæstore edili: tribuno ac prætore & consule: paucos intra menses defunctis. ¶ Designaret: deligeret: designati enim dicuntur magistratus electi qui nondum honorem ipsum inierunt. ¶ Vltra mensem: scilicet octobrem. ¶ Liberos suos: alterū naturalem britannicum: alterum adoptiuum neronem.

Refectu cibo.

Clysteris usus ab ibi de

De ectio

comœdi

apotheosis

Sapientissimum dictum

Crinita.

Claudian' cometes

designat'

¶ M. AN: ¶ Pult: quam post nomi tum hauserit. ¶ Immisso: infuso ueneno. ¶ Successorem: Neronem ¶ Comœdi: comœdiarum actores. ¶ In numero deorum relatus: diuinos honores adeptus. Iuuenalis ergo noctes agrippinæ boletus siquidem unius p̄cordia pressit ille senis tremulumque caput descendere iussit.

sit in cœlum. ¶ Exortus: crinitæ stellæ. Plinius de eiusdem syderis ortu nostro inquit æuo circa uene ficium quo claudius cæsar imperium reliquit domitio Neroni ac deinde principatu eius assiduum prope ac sæuum. ¶ Argumentis: signis demonstrationibus.

¶ PHI. ¶ Ad concordiam hortatus: fecit claudius quod antea cirus & micipsa reges factitauerunt: nanq; cyrus sicut copiosissime ac facūdissime edisserint xenophō in .viii. pediæ uicin⁹ morti hortatus ē filios: ut se uicissim

ad concordiam liberos suos hortatus: utriusq; ætatem supplicıter patribus cōmendauit: Et in ultima cognitione pro tribunali accessisse se ad finem mortalitatis: quamquam ab ominātibus: qui audiebant semel atq; iterum pronunciauit.

Cyrus hortans filios ad cō cordiam

honorarent: seq; fraterne diligerēt. qui. n. inquit fratri prouidet seipsum curat: quē turpius est nō amare q̄ fratrē: quē pulchrius ē anteponere q̄ fratrē. uerū surdis narrauit fabulā: ubi eni primum migrauit e uita cy rus continuo filii inter se diffidere & simultates exercere ceperunt: unde micipsa apud salustium: cū sibi finē uitæ adesse intelligeret: hortatur filios ad concordiam fraternā colendā. dicens quis amitior q̄ fratet fratri aut quē fidū alienis inuenies si tuis fueris hostis: equidem uobis ego regnū trado firmū. si boni eritis: si ma li imbecillum: nam concordia paruæ res crescunt discordia maxime dilabūtur: sed monitiones istæ tam san ctæ tā ueræ nihil profuerunt: nam statim defuncto micypsa cepit iugurta uitæ fratrū insidiari: nec prius qe uit quā utrunq; sustulit: sic etiam claudius iam præsagiens appetere mortē: hortatur filios: ut cōcorditer de gant: sed frustra. namq; post illius obitū Nero fratrem britanicū ueneno necauit: sed talia fiunt ab improbis fratribus qui fratres haud dubiæ dici non merentur. Inter honos enim uiget fraternus affectus: splēdescit germana concordia ad cuius culturā monitor hortator rogator esse nō desisterem nisi exploratum habere mus atq; cōpertum. quanto tu amore fratres prosequaris: q̄ fraterne cū fratribus degas. in summa agis bo num fratrem: quod in re illustris aīūne nō minus probo q̄ ceteras dotes. sed i hac re n̄ ero prolixior ui sup uacanea sit estimulatio pernicirer currenti. ¶ Patribus: senatoribus. ¶ Vltima cognitione: iurisdictiōe post q̄ nihil amplius egit. ¶ Quāquam abominātibus: hoc quotidie fieri solet ut quociensc ūq; princeps aliquid de se triste loquitur & luctuosum: reiciamus & uelut malum omē amoliamur. uerba consimilia illi Maro niano dicentes. Dii prohibete minas: dii talem auertite pestem: apud silium milites abominantur dicta an nibalis ominosa cū effudunt gemitus atq; omnia tristia uenunt in stirpem eneadum.

Hortatio micipsæ

amor fraternus

¶ M. AN. ¶ Liberos suos britannicum & Neronem. ¶ In ultima cognitiōe: quum p̄ tribunali nouissime dixit. ¶ Pronūciauit: se ad mortalitatis exitū peruenisse dixit.

.C. SVETONII TRANQVILLI LIBER SEXTVS NERO CLAVDIVS CAESAR.

e

EX gente Domitia duæ familiæ claruerunt

Quemadmodū eadē terra & uenena noxia gignit & fruges salutares. sic romanū imperium & bonos principes habuit & malos. quoq; pessim⁹ fuit hic Nero: qui in litterarū monumenta mitti nō debuisset: nisi ut hoc exemplo discerent tyrāni circūspe ctius uiuere & modestius: enī uero quemadmodū boni antecessores imitandi sunt & imitabiles successori bus ita improborū mores īprobabiles cogniti documēto sunt aliis: ne similes esse uelint. Qui clarissimi di ctatoris cæsaris uitam & gesta perlegit ex ea lectione inflāmatur ad tanti uiri mores imitandos: qui impurā nequissimi neronis uitam inspicit is ex ea inspectione admonetur ut caueat a tā probrosa tanq; dedecoro sa uiuendi formula: sunt igitur & boni & mali perinde scribendi & legendi: ut illorum mores emulemur: istorum flagitia defugiamus: nō improbandū est institutū illud Spartiatarūq iuuenes a uitio ebrietatis ab ducere cupiētes cōsueuerunt seruos ad potū crapulamq; cōpellere: eos deinde mero ingurgitatos in cōm uia iuuenū adduci iubebant: ut illi cernētes temulētorum turpe dehonestamētum: temulentiam ueluti rē fedissimam perhorrescerent: antigenidas quoque ille tibicinio præstantissimus bonos modulatores iuue nibus arbitrabatur futuros iucundiores: si malos aliquando experti fuissent: eodem pacto nos quoq; ala criores propensioresque futuros existimo ad uitam sanctius probatiusque degendam: si flagitiosorum principum mores cognouerimus. Namque philosophi subaccusant eos. qui uitiorum naturam ignorare se se glorianturi tanquam uirtutes colere recte non possint nisi nouerint contraria fugienda. igitur diis be ne iuuantibus auspicabimur commentarium in neronis uitam. ut tantisper animus noster dum illa scri bimus ab improbitate reuocetur ad probitatem: deinde ut legentes facilius percipiant unum hominē ex omnibus uitiis fuisse compactum atque conglutinatum adeo ut de nerone merito dicere possimus: uer sum illum: quem in ruffinum non minus graphice quā uere scripsit Claudianus: solus habes scelerum: q̄c quid possedimus omnes. sed iam ad institutum commentandi officium reuertamur. Scripturus tranquil lus uitam neronis principis primordia gentis repetit a longiore principio.

Lectio bonorum & malorum utilis.

Laronicū institutū ad uitādā ebrietatē.

MARCI Antonii Sabellici ad Augustinū Barbadicum Serenissimum Venetiarum Principem Paraphra seos in Neronem Paraenesis Sexta.

EX genre domitia: Hic est Nero ille princeps serenissime quem. C. plinius alteram humani gene ris facem appellare non dubitauit: quem etiam si dictator cæsar oraculo aliquo præuidere po tuisset sibi & ad familiæ dedecus & ad imperii exitium successurum aut eo dominatu: cuius semper cupidissimus fuit aut certe omni filiorū adoptione ne ad id monstrū generis ueniret

pertinaciter abstinuisset: at siue casu siue quod magis credo prouidentia aliqua acciderit infoelicissimus Neronis exitus magnū uidetur mihi mortalibus documentum dedisse nihil nisi deus & prudentia assistit esse hom nibus diu in terris stabile nihil perpetuo mansurū gens iulia quæ ascanium æneæ filiū Veneris nepotem sui sanguinis auctorem habuit: Quæ totā regum serie quæ ta oli albæ regnasse dicitur: quæ ipsius urbis patrem & cōditorem romulū genuit: in qua perpetuæ deorum cerimoniæ dictatura Augusta: & patris patriæ appellationes cōsecratiōes aliq; humani & diuini honores locati sunt quæ deniq; in solum Cæsares: sed ut stultā tūc erat hominū persuasio deos quoq; romanæ ciuitati dederat cū sit demū sortita uirum qui præter sacrilegia: rapinas: cædes: parricidia: libidinesq; oibus corporis patribus recepta urbe i qua nat' eratque illum humanarum rerū gubernaculo admouerat hostiliter incensa hostis iudicatus infoelici exitu omine aliquanto infeliciori decus & nomē gētis secū extulit: est igitur meo iudicio nihil quod bonus amabilisq; princeps ī nerone imitari possit ꝑter atauū quartidā emulationē si usus dico earum sit honestior q in illo fuit: sed ad domitiam gentem redeo: quæ ut domitius & Domitianus a domo uerbo est: Priscianus ē auctor: sed ipm uerbū id ualet quod dominio potestateq; meæ subigo cuius pris origo ē domus.

caluinorum & ænobarborum. Aenobarbi auctorem originis: itemque cognominis habent. L. Domitium: cui iure quondam iuuenes gemini augustiore forma ex occursu imperasse traduntur nunciarer senatui ac populo uictoriam de qua incertum adhuc erat. Atq; in fidem maiestatis adeo permulsisse malas: ut e nigro rutilum æriqque assimilem capillum redderent: quod insigne mansit & in posteris eius: ac magna pars rutila barba fuerunt. Functi autem consularibus. vii. triumpho censuraque duplici: & inter patricios allecti perseuerauerunt omnes in eodem

PHI. Caluinorū iubio cæsare dictum est que madmodū. cn. domitius caluinus amisit exercitū in ponto fuitq; dictatoris cæsaris legatus: cōsimiliter liuius i. x. refert. Cn. domitium cognomēto caluinū fuisse edilem curulem. Enobarbo: cū nero ex familia enobarborū descēderit: ideo trāquillus caluinos omittens enobarbos latissime explicat. Cognominis: enobarborum. Cui rure reuertēti scribit plutarch' i paulo emylio: quo tempore romani tarquinosq; profligarūt: cōspectos esse paulo post ab exercitu uenientes iuuenes duos proceris ac uenustis corporibus: qui ea quæ in prælia gesta fuerant nūciabāt: crediderūt romani illos fuisse castorem & pollucē. primus illis obuius in foro factus est: ac lucius domitius equos multo fluentes sudore scantibus: qui cū illa quæ de uictoria nunciabāt minime crederet illi sic leuiter arridentes barbam eius manibus attractasse creditur. & ex fusca in fluuam conuertisse. per hunc modum & assertionis suæ fidem & uiro cognomētum enobarbi fecerunt. Augustiore: maiore humano habitu: diuiniore sacratiore. Liuius: ibi inquiete utriq; consuli eadem dicitur uisa species uiri ma oris: quam humano habitu augustiorisq;. Victoriam: de tarquinisq; ad lacum regillum profligatis: quam historiam luculenter enarrat liuius in secundo & dionysius in sexto antiquitatum: qui tradit castores uisos esse pro romanis depugnantes sudorē equorum abluere: ubi postea eder extructa fuit castoris & pollucis quidā sentiunt ad uictoriam: qui ex deuicto perse adeptus est emylius paulus: hoc ænobarbi exēplū esse referendū: sed male. nam temporum supputatio nō patitur. ut ænobarborū cognomē cœperit a bello gesto aduersus persem: cum antea id cognomētum i domitiis sit celebratū: liuius enim scribit in trigesimo quinto. Cn. Domitium ænobarbū & L. Quintium factos fuisse consules multis annis anteq; perses ab emilio profligaretur: ex quo liquet non potuisse tempore persei originem ducere id cognomen: quod longe prius exstiterat ante persicum bellum. In fidem maiestatis: ut fidem facerent se deos esse & diuina maiestate præpollētes: q; a magnitudine dicta ē ut ait festus pōpeius: a maiestate iouē maium dixere ut docet macrobius in. i. uxor quoq; uulcani maiesta uocitabat: quā quidam maiā appellāt. Malas. maxillas: hoies magnarū malarū marcus antiquus cognominabāt. Capillū: barbā: uniq; & pilū dici capillū testis ē gelli': cū ait si ouiū lacte hedi aut caprarū agni alerētur: cōstat fei meis lanā duriorē illis capillū gigni teneriorē. Eri assimilē: æreū: quisē æris colorē quodā genus æris suo colore preciosum ad iocinoris imaginē uergēs: ex quo ut tradit pli. in. xxxiiii. hepatizō appellauere. Rutilahic ænobarbi dicti a barba. s. rutila æneoq; colore: rutilū. n. ruffum significat: e testis est festus pōpei': cuius coloris studiosæ erant antiq mulieres fuerūt: un& rutilæ dictæ sunt. M. Varro in. iii. de la. lingua. Rutilare ē a auro colore: aurei enim rutili: & inde etiam mulieres ualde ruffæ rutilæ dictæ.

M. AN. L. Domitiū: plutarchus in æmilio perse rege uicto castorem aut & pollucem ut uulgo creditur esse in foro cōspectos uictoriā nūciasse uiro qui primus occurrerat: ac non credenti leniter arridentes barbam demulsisse quæ ex fusca in flauam continuo uersa. & uictoriæ fidem & uiro ænobarbi cognomen esse factū. Gemini iuuenes: castor & pollux. sic. n. uetustati persuasum. Augustiore: humana sanctiore. Permulsisse: leniter tractasse. Aeri: quod metalli genus sane fuluum est. Ouidius uiginti fuluos operoso ex ære lebetes: plinius cyprio æri si addat plūbū edos purpuræ fieri statuasq; prætextis. Malas: quas homines malas dicimus: plinio auctore genas ueteres dixere: interdicto. xii. tabulæ: eas a feminis radi: sunt proprie genæ mēbrāæ q oculos cōtegūt. Plinius neq; genæ oib' ideo neq; nictatōes malæ īfra oculos. Rutilaruffa ut Festo placet: ē ruffus color a rubore dictus Gellius ē auctor: Accius iāq; aurorā rutilare cernos ru

Enobarbi unde

augustior

Maiestas
Maiesta
Mattici q
Capillus pro pilo
Hepatizō æs.
rutilus ruffus
Rutilare
Rutilæ feminæ

tilare dixit pro eo ut uarro interpraetatur quod est aureum colorem aeri inducere: nec Varronis sententia Gellio repugnat si quidem non uno modo dicitur aliquid rubere. aliter enim ignis aliter sanguis rubet aliter ostrũ. aliter croci. quae uarietates sub ruffi appellatiõe cõtinẽtur. ¶ Allectu aenobarbi.

cognomine. Ac ne praenomĩa qdẽ ulla pterq̃ Cnei & Lucii usurparũt eaq̧ ipsa notabili uarietate mõ cõtinuãtes unũqđ q̧ p trinas psonas: mõ alternãtes p singulas: Nã primũ secũdũq̧ ac tertium aenobarborũ Lucios: rursus sequẽtes ex ordine Cneos accepimus: reliquos non nisi uicissim: tũ lucios tũ Cneos: plures e familia cognosci referre arbitror: quo facilius appareat ita degenerasse a suoꝝ uirtutibus Nero ut tamẽ uitia cuiusq̧ quasi tradita & ingenita rettulerit.

De Cneo domitio Atauo Neronis.

At igitur paulo altius repetã: atauus eius Cn. domitius i tribũatu põtificibus offẽsior: qđ aliũ q̃ se i patris sui locũ cooptassent, ius sacerdotũ subrogãdorũ a collegiis ad populũ trãstulit: ac i cõsulatu allobrogibus aruernisq̧ supatis elephãto p pŭiciã ueect᷒ ẽ turba militũ q̃si iter solẽnia triũphi psequẽte: i hũc dixit licinius crassus orator ñ eẽ mirãdũ: qđ aeneã barbã hẽret cui os ferreũ: cor plũbeũ eẽt: huius filius praetor caesarẽ abeuntẽ cõsulatu: quẽ aduersus auspicia legesq̧ gessisse existiabat ad disquisitionẽ senatus uocauit: mox cõsul imperatorẽ ab exercitibus gallicis retrahere tẽtauit. Successorq̧ ei per factionẽ nominatus pricipio ciuilis belli ad corphiniũ captus est: unde dimissus

¶ PHI. ¶ Cognomie aenobarbo: ut omnes enobarbi dicerẽtur. ¶ Vnũ quodq; praenomẽ. s. lucii & Cn. ¶ Per trias psonas: ut tres ppetuo tenore & cõtinua serie dicerẽt cnei & mox totidẽ lucii. ¶ Alternantes: ut post lucium cn. post cneũ lucius quadam quasi uicissitudie noiarẽt. ¶ Vicissim: per uices antiq uicissatim dixerũt uicissitatẽ quoq; pro uicissitudie usurparũt. ¶ Referre: pertinere ad negociũ susceptũ. ¶ Degenerasse: propertius: dum mihi sunt testes nõ degenerasse propinqs. Dicimus aũt tã degenerare a malo q̃ a bono. Liuius in ix. Ne degeneraueris a familia i prosissima & supbissima. ¶ Cuiusq̧ patrũ. ¶ Retulerit: redidit ac regenerauerit. ¶ Atau᷒: quito gradu cognatiõis sunt supra atauus atauia infra atnepos atneptis. ¶ Cooptassent: elegissent: super hoc uerbo nõ pauca supius annotauimus. ¶ A collegiis: ne pontifices ceteriq; i sacerdotio collegae ius hẽret substituendi sacerdotẽ in locum demortui: sed uolu it ut haec subrogandi potestas pertineret ad populum. ¶ Alobrogibus aruernisque: populi sunt Galliae transalpinae alobroges in gallia narbonensi collocantur a geographis: quoꝝ metropolis est uiena: aruerni uero super ligeri flumen siti metropoli habent nemosium: hi aduersus romanos bella identidem gesserũt: qui contra Caesarem dictatorem quadrigentis bellatorum milibus depugnauerunt. cum prius aduersus maximũ emylianũ & hunc domitium aenobarbum. cc. hominum millibus confluxissent: auctor strabo i quarto de hoc bello allobrogico sic scribit. L. Florus in tertio: quantũ gaudiũ uictoriae fuerit: hinc extimari potest: quod & domitius aenobarbus & fabius maximus ipsis quibus dimicauerat locis saxeas erexere turres: & desuper exornata armis hostilibus trophea fixere: cum hic mos inusitatus fuerit nostris. ¶ Elephanto inuectus: i hoc imitabatur annibalẽ & porum regem indorum: qui elephanto uectabantur. In hoc aũt allobrogico bello romanos habuisse elephantos testantur historici scribẽtes: q maximus barbaris terror elephanti fuere imanitati gentium pares. ¶ Per prouinciam: galliam narbonẽsem signat. quae po. romani puincia erat: de hac intelligit caesar sic scribens: iter heluetiis alterum per prouinciam nostram multo facilius atq; expeditius. ¶ Inter solẽnia triumphi: quemadmodũ in triumphali pompa triumphantem milites prosequi solebant. Triũphasse aũt domitium signat. L. florus: qui scribit in eo triumpho nihil tam cõspicuũ fuisse q̃ rex ipse fuit uisus discoloribus in armis argenteoq; carpento. ¶ Lucius crassus: hic est ille crassus: qui disputat apd Ciceronẽ i libris de oratore: quẽ ait in bruto fuisse eloquentium iuris peritiss imũ: sicut scęuolã iuris peritorũ eloquentissimũ: hic lateris dolore consumptus est: quem morbũ medici pleuretitum uocant. ¶ Os ferreũ crassus alludẽs ad nomẽ aenobarbi mordaciter usus scomate est ducto ex noibus metallorũ aeris ferri plumbi: ata ut per os ferreũ durũ & iflexibile: p cor plũbeũ liuidũ domitii igeniũ nec nõ obtusum & põderosum intelligi uellet. ¶ Caesarem: dictatorẽ. ¶ Ad disquisitionẽ: hoc in iulio caesare habũde explicatũ ẽ: quẽadmodũ senatui delatũ est. ut cognosceret de actis caesaris i consulatu. sed cũ senatus talem cognitionẽ suscipere recusasset caesar abiit in prouinciã irrito domitii conatu. ¶ Mox consul: cũ domitius minaretur se effecturũ i consulatu quod efficere i praetura non potuisset. ¶ Imperatorẽ. caesarẽ. ¶ Per factionem: pompeianoꝝ. s. & eorũ q caesarem oppssum esse cupiebãt. ¶ Ad corphinium captus: lucanus in. ii. pharsaliae laudãs hũc domitiũ scribit caesarem inuito & renuenti uitã concessisse: uiue licet nolis & nostro munere dixit cerne diem. ¶ M. A N. ¶ Continuantes: idem praenomen usurpantes. ¶ Per trinas personas: per tres continua serie in familia lucios aut Cneos dictos. ¶ Alternantes: nunc lucii praenomen nunc Cnei uariantes. ¶ Patris sui: Cnei domitii qui liuio auctore Pont. maximus fuit sacerdotum ut non collegia uelut antea quem uellent cooptarent: sed populi id beneficium esset. ¶ Allobrogibus aruernisque superatis. Strabo. cc. aruernorum milia a domitio aenobarbo & aemilio maximo una acie superata prodidit. ¶ Elephanto: qua bel-

Vicissitas

alobroges aruerni

Crassus eloquẽtiũ iuris pitissimus Pleuretic᷒ morbus

ita rostrato ad eum usum reciperet ut dorso sedentes tanta mole veherentur. Annibal in traiectū apennini quū p stagnantia arui loca exercitū traduceret elephanto usus est. Liuius & Iune. sunt auctores. ¶ Lucius Crassus: sic libētius legerim q̄ licinius ut alii ferme omnes habent. Cicero quid valet illa eloquentissimi uiri lucii crassi magis copiosa q̄ sapiens Oratio. Cornelius tacitus decimo aetatis anno lucius crassus. C. Carbonē accusauit: nec eo inficias in crassorum gente licinii quoq; nomē fuisse insertū: sed p nomie scriptores maluerunt. ¶ Ferreum: durum. ¶ Cor plumbeum: obtusum ut inconstantiae & socordiae uno tempore arguerit. ¶ Ad disquisitionem senatus: require uim uerbi ex caesaris dictatoris uita. ¶ Ad corphinium: Plinius: appianus plutarchus & lucanus deditionis a Domitio corphinii factae meminerunt.

Massilienses obsidione laborantes cum adventu suo confirmasset: repente destituit, Acieq; demum pharsalica occubuit neq; satis constans & ingenio truci. In desperatione rerum mortem timore appetitam ita expavit: ut haustum venenum poenitentia euomeret: medicumq; manumisit: q idē sibi prudens ac sciens minus noxium temperasset. Consultā te autem Cn. Pompeio de mediis ac neutram partē sequentibus: solus censuit hostium numero habendos.

Item de proauo Neronis.

Reliquit filium oībus gentis suae proculdubio praeferendū: is inter conscios Caesarianae necis quanq̄ insons damnatus lege pedia, quum ad Cassium Brutumq; se propinqua sibi cognatione coniunctos contulisset: prior utriusq; interitu classem olim commissam retinuit, Auxit etiam nec nisi partibus ubiq; profligatis, M. Antonio spōte & ingentis meriti loco tradidit; solusque omnium ex his: qui

¶ PHI. ¶ Massilienses confirmasset: caesar in .i. belli ciuilis cōmētario refert dominū hūc: quē ipse corphinio captū dimiserat: a pompeio missum eē ad occupandam massiliā nauibus actuariis septē: q a massiliensib° receptus urbi peefecitur: summaq; ei belli administrandi pmittitur. ¶ Destituit: deseruit: cū uideret massilienses superari a caesarianis & maxime a bruto: quem caesar bello praefecerat. ¶ Acie pharsalica occubuit .L. domiti° ut auctor est caesar in cōmentariis ex clade pharsalica in mōtem refugiens ex castris: cū uires ei° lassitudine defecissent ab equitibus est interfectus. lucanus domitii mortē tāq̄ generosam extollit luculento peeconio in .vii. pharsaliae. In desperatione rerum .s. apud corphiniū. Venenū penitus uomeret: pli. in septimo haec tradit: at cōtra misteriatum: innumera sunt exēpla: lucius domitius clarissimae gentis apud massiliā uictus corphinii captus ab eodē caesare ueneno poto propter tediū uitae postquā biberat oī opere ut uiueret annixus est. ¶ Medicū manumisit: seneca li. iii. beneficiorū medicū hunc seruum fuisse significat a quo haec historia luculente describitur: eius uerba subieci quae haec sunt corphinii cum caesar obsidebat: tenebatur inclusus domitius imperauit medico eidēq; seruo suo: ut sibi uenenū daret. cū tergiuersantem eum uideret quid cōtaris inquit tanq̄ i tua potestate totū istud sit mortē rogo armatus. tūc ille promisit: & medicamentū innoxium illi dedit: quo cum sopitus esset: accessit ad filiū eius: iube me inquit seruari: adūe ex euentu intelligis an uenenū patri tuo dederim: uixit domitius seruatus a caesare: prior tamē seruus i lū seruauerat. ¶ Minus noxiū: refert plutarchus i caesare medicū seruū cū dōiti° potionē hausisset pniaq; mox afficeretur consolatum eē dominū: tāq̄ nō mortiferā: sed somniferā hausisset potionem. ¶ De mediis: in caesaris dictatoris uita proditum est quemadmodū pompeius denūciauit pro hostibus se habiturum: qui medii fuissent: caesar uero tales suorū sibi numero futuros pronunciauit: huius pōpeianae sniaeque plane iniusta ē auctorē fuisse domitiū significat tranquillus. ¶ Dānatus lege pedia: dictum ē in iulio caesare quemadmodū inter caeteros heredes heredē instituit: quintū pediū ex quadrāte: a quo lex pedia lata: ē: qua oēs tyrānoctoni hoc ē caesaris interfectores & cōtra eos: qui illis ignouissent oībus praestituta est dies una facto praeconio ut ad iudiciū adessent augusto ipso iudicia obseruāte: neq; ullo iudicii absolutionem obtinēte inter alios dānatus fuit hic domitius: quāuis innocēs foret nec affinis culpae parricidalis. ¶ Post utriusq; interitū: bruti. s. & cassii: qui quemadmodū obierint historici omnes pdiderint & nos supra diximus. ¶ Cōmissam: sibi traditā a tyrānoctonis. ¶ Partibus: brutinis & cassianis. ¶ Profligatis: profligatis deperditis & ad internetionē deductis: quidam edificia quae prope absoluta effectaq; sunt in profligato esse dicunt: quos gellius arcessit inscientiae & ignorationis. ¶ M. antonio tradidit. appianus libro quinto bellorum ciuilium tradit domitium bruto & cassio profligatis magna classe preditum una cum murco fuisse reliquias bruti & cassii refouentem: cum quibus factionem quandam separatim per se fecit uiresq; firmauit. Idem postea totam classem tradidit marco antonio.

¶ M. AN. ¶ Truci: fero & indomito. ¶ Morte timore appetitam: plutarchus auctor est illum corphinii quum soporiferam potionem a medico datam pro ueneno bibisset: continuo poenitentia adductum coepisse uicem suam turpi et flere: uixitque errore cognito metu liberatum. ¶ Hostium numero habendos: plutarchus pompeius inquit omnes iubens partes sequi praemonito quod qui remansisset uir Caesaris existimaretur urbem reliquit. ¶ Inter conscios: quū ipse expers eius cōsilii fuisset lege pedia quam: Quintus pedius consul tulit cohaeres augusti is Augusti in primo consulatu collega Brutum Cassium & omnes Caesaris interfectores absentes parricidii condemnauit: multi in id crimen deuocati: quia cum caedes patrata est haud procul aberant Appianus est auctor. ¶ Insons damnatus: unde datur intelligi ex

Mors domitii

Medic° seruus

Lex pedia Tyrannoctoni

Edificia in profligato

lis unum qui in crimen adducti sunt ꝙ media cæde se curia non proripuissent domitium fuisse. ¶ Commissam a bruto & cassio illi traditam. ¶ Ne nisi partib⁹: unde steterat. ¶ Profligatis: prorsus accisis. ¶ Classem. L. ab initio naues eum habuisse. Appianus tradit inde Bruto & cassio uictis suam non aliam factionē secutus persistit ut idem auctor ait classem retinere.

pari lege dānati erant restitutus in patriam amplissimos honores percurrit; ac subinde redintegrata dissensiōe ciuili eidem Antōio legatus delatā sibi summā imperii ab his: quos Cleopatræ pudebat, neq; suscipe; neq; recusare fidenter ppter subitam ualitudinem ausus transiit ad Augustum: & in diebus paucis obiit nonnulla & ipse infamia aspersus. Nā Antonius cum desiderio amicæ Seruiliæ naidis transfugisse iactauit.

De Domitio auo Neronis.

EX hoc Domitius nascitur: quem emptorē familiæ pecuniæq; in testamēto Augusti fuisse mox uulgo notatū est: nō minus aurigādi arte in adolescentia clarus: q deinde ornamētis triūphalibus ex germanico bello. Verū arrogans ꝓfusus: immitis censorem. L. plancū uia sibi decedere ædilis coegit ꝑturæ consulatusq; honore. Eqtes Ro. matronasq; ad agendum mimum ꝓduxit in scænam uenationesq; & in circo & in omnibus urbis regiōibus dedit. Munus etiam gladiatorium: sed tanta sæuitia: ut necesse fuerit Augusto clam frustra monitū edicto coercere.

¶ PHI. ¶ Pari lege. scilicet perdu. ¶ Honores: ingiatus. ¶ Subinde: mox statim. ¶ Redintegrata dissēsiōe: iter augustū & antoniū: quorū societas semper dubia & incerta reconciliationib⁹ uariis male socillata tādē abrupta est. ¶ Propter subitam ualitudinē. Domicius febricitans naiculā ingressus ad cæsarem confugit antonius contra cleopatræ uoluntatē impedimenta oia cū seruis & clientibus & amicis ad eū transmisit: sed domiti⁹ post paucos dies: quasi ꝑfidiæ: ac proditionis eū peniteret: uita decessit (auctor plutar. hus i antonio) ¶ Seruiliæ naidis: nomē propriū puellæ: ob cuius desiderium & amoris impacientiā iactauit antonius domitiū tāꝙ transfugā trāsisse ad augustū. ¶ Emptorē familiæ: inter testamētorū genera hoc quoq; antiqt⁹ usurpatū est: qđ dicebatur per æs & libram: qđ⁹ per emācipationē. i. imaginariam quandā uenditionē agebat⁹ quinq; testibus & libripende ciuibus romanis puberibus pñtib⁹ & eo qui familiæ emptor dicebatur: hoc testamēti genus sicut alia uetusta in usu esse desiit auctores iurisconsulti cuius rei etiam mentio fit in institutionū titulo de testamētis ordinādis de hoc emptore familiæ intelligendū haud dubie est in hoc loco apud suetoniū: q significat domitiū ab augusto in testamento factū esse emptorē familiæ: ut. s. per illam imaginariā emptionē augusti familiam emptam mox manumitteret dispōneretq; ex uoluntate sniaq; ipsius testatoris: appellatione aūt familiæ significatur hereditas: sicuti lege. xii. tabularū his uerbis agnatus proximus familiā habeto. ¶ Pecuniæq;: uerbū pecuniæ nō solū numeratā pecuniā cōplectitur: uerū etiā omnē oīno pecuniam hoc ē oia corpora: nam corpora quoq; appellatione pecuniæ cōtineri nemo ē q ignoret. ¶ Aurigandi arte clarus: quicunq; habuerit in horoscopo equū qđ sidus celeste est: erūt aurigæ agitatores & ueredarii auctor firmicus maternus in. viii. matheseos. ¶ Ex germanico bello: quod auspitiis augusti gestū est: q germanos ultra albi fluuiū summouit: qui sueuos & sicābros germaniæ populos dedentes se traduxit in galliā: hoc āt bellū germanicū a tiberio gestū est sub auspiciis Augusti cæsaris: quo bello ut supra docuit tranquillus quadraginta milia dedinnorū traiecit in galliā. ¶ Ornamentis triūphalibus: moris fuit: ut qui in bello strenuam operam nauassent imperatori: ornamēns triumphalibus insignirentur: qbus ob uirtutē domitius fuit exornatus. ¶ Profusus: īmodicus & prodigus in ipensis. ¶ Censorē uia decedere: ex hoc arrogātia domitii declaratur: qui cū esset edilis minorq; magistratus: coegit censorem: qui maior magistratus est sibi cedere de uia. ¶ Præturæ consulatusq;. cū esset prætor & cōsul. Ad agendū mimū: ad historiā faciendā & scenicā artē exercedā: quæ res apd romanos notabat īfamia: ait. n. ꝑtor q i scenā prodierit infamis est: uerū apd græcos scenici actores in honore paruo habebāt sicut docet augustinus i. ii. de ciuitate dei. ¶ Vrbis regiōib⁹: urbē romā i. xiiii. regiōes diuisā fuisse tradūt historici: & nos supra annotauimus: hoc āt refertur ad profusionem prodigalitatemq; domitii. ¶ Edicto coercere: ꝓceptū ecclesiasticū hoc idē precipit: ut clam primo peccantem corrigas q si emēdari nō uult: palā castigādus est.

¶ M. AN. ¶ Redintegrata: iterum exorta iter ciues discordia iter augustū intellige & antoniū. ¶ Ab his: qui antonii partibus erāt. ¶ Cleopatræ pudebat. ꝓsentis iperii: qđ oīa cleopatræ libidie & uoluntate gererent. ¶ Propter subitā ualitudinē: febrē. ¶ Ad augustū trāsiit: sub actiacæ pugnæ tps trāsitionē ab eo factā: plutarchus ait. Dominus inqt ænobarbus iā febre iplicitus paruā nauiculā ingressus: quū ad Cæsarē transfugisset. Antonius contra cleopatræ uolūtatē ipedimenta oia cū seruis c'ietibus & amicis ad eum remisit: sed domitius post paucos dies quasi perfidiæ & proditionis eū pœniteret uita decessit. ¶ Desiderio: cupiditate ¶ Amicæ: mulieris amatæ. ¶ Transfugisse: ad augustū transisse. ¶ Domitius: Neronis auus. ¶ Emptorē. uel quia familiam ab augusto relictam coemerit: uel quod magis placet ambitione ac pretio per eos q apd illum in gratia ualebant augusto insinuatus inter tertios hæredes testamento est insertus ob idque & in familiæ potiundæ pecuniæque ab Augusto relictæ spem uenerit. ¶ Ex germanico bello: Tyberii Nerōis

Emptor familiæ q

Familia hereditas pecunia

Sub equo nascuntur aurigæ

Senici famosi

ui postea imperator fuit ductu in Germania gestis triumphalibus quem ob uariana in cæde Augusto uictrico permittente distulerat ægens prosequentibus legatis triumphalia impetrauit ornamenta: unde intelligi potest Domitium unū ex tyberii legatis fuisse: nam inter eos qui Romanas legiones in Germania ductarunt: Domitium ipsum tacitus Cornelius in eo libro quē de situ germaniæ scripsit nō retulit. ¶ Via sibi decedere: quum minores magistratus maioribus decederent. ¶ Ad agendū mimū: ad scænicā operā exhibēdam. ¶ Produxit in scænā duxit quod ipsum quia sine ingenti impēdio fieri nō poterat idcirco profusum dixit: credibile est. n. matronas & uiros honesto ordine locatos ad phamā prorsus abiiciendam sine maiore quadā spe premii induci nō potuisse. ¶ Venationes: ferarum cōfectiones quæ sine cōtientiū per nitiæ fieri quidem nō poterant. ¶ Tanta sæuitia: tam dura conditione in uictos sæuiendi. ¶ Clam frustra monitum: quia clam frustra Domitium ipsum monuisset.

De patre neronis

Ex Antonia maiore patrē Neronis procreauit omni parte uitæ detestabilē: si quidem comes ad oriētē. C. Cæsaris iuuenis occiso liberto suo quod quātū portare iubebatur: recusaret: dimissus e cohorte amicorum nihilo modestius uixit. sed & in uiæ appiæ uico repente puerū citatis iumentis: haud ignarus obtriuit. & Romæ medio foro cuidam equiti Romano liberius iurganti oculum eruit. Perfidiæ uero tantæ ut non modo argentarios precia rerū coemptarum: sed & in prætura mercede palmarum aurigarios fraudauerit. Notatus ob hæc & sororis ioco querentibus dominis factionum repræsentanda præmia in posterū sanxit. Maiestatis quoq; & adulteriorū: incestiq; cū sorore Lepida sub excessu Tiberii reus mutatiōe tēporū eua

¶ PHI. ¶ Ex antonia maiore: ex antonio & octauia duæ filiæ antoniæ natæ sunt: quarū maior nupsit domitio ænobarbo: minor druso augusti priuigno: ¶ Caii cæsaris: hic filius p adoptionem augusti cæsaris fuit: qui in armeniam ad parthicas arabicasq; res cōponēdas missus est plinius. scribit caium cæsarem augusti filium gloriam percepisse ex arabia. de cuius obitu supra dictū ē. ¶ Quātū portare. uetus codex habet potare. tanq̄ libertus occisus sit a patrono quia bibere tm̄ recusabat quantū patronus uolebat. si portare legimus referēdum erit ad onus gestandum. ¶ E cohorte amicorum: de hac cohorte ait oratius. qd operosa cohors operū struit. & catullus pisonis comites. cohors inanis. ueteres cohortē prætoriam appellauerūt. ¶ Puerum obtriuit: cōculcauit oppressit attriuit. ¶ Iurganti: iurgium dicenti est enim iurgare iurgiū facere. oratius. iurgares ad te quod epistola nulla rediret. ¶ Oculū eruit: eluscauit ut utar uerbo iuriscōsultorū. eluscare. n. est luscū facere & oculū eruere scribit iulianus iuriscōsultus aquilia lege tenere eū qui eluscauerit discipulū in disciplina. ¶ Precia rerū coēptarū: argētarios prefuisse auctionibus: rerūq; uenalium precia in libros retulisse docet seneca scribēs libro. i. declamationū hortensium psedisse diē totū in auctione & oēs res & precia & emptores ordine suo recēsuisse: argentariis recognoscentibus: ita ut in nullo falleretur. ¶ In pretura: pretorii edilium q; peculiare munus est ut ludos exhibeant. hanc a iuuenale dictū est graphice & satyrice predo caballorū pretor sedet: sup quo uersu nō pauca scripsimus in libro annotationū. marcialis quoq; indicat pretorē ludos exhibere solitū. sic enim ait. Dicā ego pretor erat: cū statura fuit megalensis purpura cetum. officium aūt boni ptoris ē aurigariis uictoribus tribuere legitimā uictoriæ mercedē qua domitius cū esset ptor p quādā pfidiam aurigarios fraudauit. aurigarii aūt significant nō tā ipsi aurigæ quā dñi aurigarū & pricipes factionū prasinæ. s. & uenetæ atq; reliquarum. ¶ Palmarū: scribit liuius in. x. ab urbe cōdita palmas uictoribus dari ceptas in romanis ludis trāslato e græcia more. cur aūt in certaminibus placuerit palmā signū esse uictoriæ supra docuimus ex auctoritate gelii atq; plutarchi. ¶ Ioco: scomate & iocosa reprehensione: quā græci ledoriā uocant. ¶ Querētibus: lamentantibus. ¶ Dominis factionum: factiones aurigarum significat: quales erant prasina & ueneta: quarum domini cum quererentur se fraudatos esse legitimo uictoriæ premio domitius ad hanc notam abolēdam decreuit ut deinceps premia pñtibus uictoribus tradarentur. ¶ Maiestatis reus: accusatus de crimine lesæ maiestatis de adulteriis de incesto cū sorore cōmisso. ¶ Mutatione: mors principis cā est temporū mutationis: & iudicia inchoata intermittunt. ¶ Sub excessu: morte & interitu. ¶ Pyrgis: in ethruria oppidum est noie pyrgi cuius meminit pli. in. iii. de quo ait Maro in. x. & pyrgi ueteres intēpestæq; grauiscæ. ait seruius castellū hoc nobilissimum fuisse quo tusci pyratici exercuerūt. ¶ Aquæ intercutis: intercus dicit aqua: quā græci hydropa uocant: ut ait priscianus: aqua. n. inter cutē male habet auctore celso: q morbus acutus est. plautus mihi erat bilis aqua intercus: tussis febris. pli. alio noie hūc morbū aquæ subter cutē fusæ uocat. cor. cel. pdidit quod ab auicena quoq; traditū est: tres spēs esse hydropis: tipanitem hypofarchā ascytē græci noiant. cōis oium est humoris nimia habundantia. Interdum intercus adiectiuū nomen est: caro intercutibus stupris dixit pro intestinis. Itidē gellius intercutibus inquit uitiis madentes.

¶ M. AN. ¶ Ex Antonia maiore. M. Antonii triūuiri & Octauiæ filia. ¶ C. Cæsaris: quē ex. M. Agrippa & Iulia genitū Augustus adoptauit. ¶ Occiso liberto suo: quia sui occidisset libertum. ¶ Dimissus e cohorte abire iussus. ¶ Viæ appiæ: de uia Appia require supra. ¶ Liberius: audacius. ¶ Iurganti: iurgium sibi facienti. ¶ In prætura: quum ludos ederet. ¶ Aurigarios: aurigarium dominos. ¶ Sororis ioco: urbana so-

Antoniæ
Iurgate
Eluscare
Argentarii
Aurigarii
Palmæ uictoribus
Ledoria
Factiones aurigarum
Pyrgi
Intercus aqua
Hydrops
Tympanitis
Hypofarcha
Ascyte

xoris lepidæ cauillatione. ❡ Incesti: incestum committi aiunt cum ea quæ ob arctissimum sanguinis uinculum religioneue uxor esse non põt. Ver. ausus lectũ incestare nouercæ. ❡ Sub excessu Tyberii: sub id tempus quo ille uita decessit. ❡ Reus: tot capitalibus criminibus obnoxius. ❡ Mutatione tẽpoꝝ: mutata cum morte principis tẽpoꝝ rõe. ❡ Pyrgis: littorali hetruriæ oppido uetustate isigni & iã inde ab aduẽtu Aeneæ in Italia inter hetruriæ oppida relatũ Ver. & pyrgi ueteres intẽpestæq; grauiscæ.

sit. D ecessitq; pyrgis morbo aquæ intercutis: sublato filio Nerone ex Agrippina Germanico genita.

De natiuitate & infantia Neronis & præsagiis q̃busdam.

NEro natus est ante nouẽ mẽses q̃ tiberius excessit. xviii. calendas ianuarias iãtum quod ex oriẽte sole pene ut radiis prius q̃ terra contingeretur. De genitura eius statim multa & formidolosa multis coniecturantibus præsagio fuit etiã Domitii patris uox īter gratulatiões amicorũ negantis quicq̃ ex se & Agrippina nisi detestabile & malo publico: nasci potuisse. Eiusdẽ futuræ infelicitatis signum euidens die lustrico extitit. Nam. C. Cæsar rogãte sorore, ut infanti ei quod uellet nomẽ daret intuẽs Claudium patruũ suũ: a quo mox prĩcipe adoptatus est: eius se dixit dare: neque ipse serio, sed per iocum & aspernante Agrippina quod tum claudius īter ludribria aulæ erat. Trimulus patrẽ amisit: cuius ex parte tertia hæres ne hãc quidem integram cœpit correptis per cohæredem Caium uniuersis bonis: & subinde matre etiam relegata pene inops: atque egens apud

❡ PHI. ❡ Sublato filio: suscepto. ❡ Ex agrippina: duas fuisse agrippias notissimũ est quæ caium caligulã & domitiũ neronẽ principes genuere totidẽ faces humani generis. germanic⁹ ex agrippina filia agrippæ suscepit filiã agrippinã neronis matrem. ❡ Excessit: mortuus est. ❡ Tantũ q: emendã iã tũ qdem. ❡ Terra cõtigeret. hũc locũ i augusto enarrauimus scribẽtes quemadmodũ nascẽtes terrã tangebant & ideo dea ops uocabat qđ opẽ nascentibus pberet. M. uarro sic refert. Natus si erat uitalis ac sublatus ab obstetrice statuebatur in terra. ut auspicaret rectus esse diis cõiugalibus. pilumno & picũno in edibus lectus sternabat. ❡ Genitura: natiuitate alias sp̃ mte. de quo in. u. cõmẽtario satis multa. ❡ Formidolosa: plena formidinis. formidolosũ dici & formidat & q formidat docet gel. an. vii. noctiũ atticarũ & eruditorũ exẽpla norificant. ❡ Ex se & agrippina: emphasis est in nobus: tanq̃ ex duobus pessimis nasci nisi pessimus non posset. ❡ Die lustrico: dies lustric⁹ dicitur: quo infantes lustrãtur & nomen accipiunt. sed is maribus nonus octauus est feminis. macrobius auctor in primo saturnalium. festus Põpeius lustratũ ab nomine appellat. Romani nundinam deam ueneranbantur a nono nascentium die nuncupatam: quo ifantibus nomen imponebant. cur autem nomina infantibus non ante diem octauum imponerẽtur: causam esse dicit plutarchus in problematis: quia septimus dies cum in ceteris tũ ad umbilicum infantibus nuper editis periculosus esse cõsueuit. septimo enim die plerisq; resoluitur. hoc idem sentire uidetur aristoteles libro septimo de animalibus his uerbis: quæ subieci. plurimi ante septimum diem intereunt inde fit ut noia septimo die imponantur tanq̃ saluti iam pueri magis credamus. alia causa proditur a plutarcho quæ philosophica est de numero pari & impari: tanq̃ octonari us: ut pythagorici asserunt: femina credatur. nouenarius uero mas. mendosa est dictio in codicibus plutarchi impressis. nam pro nono die uulgo impresserunt nono anno. ut enim diximus maribus nono die: feminis octauo nomina imponere cõsueuerũt legimus eẽ populos ĩ africa atlantes dictos: qui sũt anonymi hoc est sine propriis nominibus: neq; enim nominũ ullorum inter eos appellatio est in uniuersum atlantes tantum uocitantur. ❡ Caius Cæsar: caligula. neronis auunculus. ❡ Sorore: Agrippina Neronis parente. ❡ Eius se dare: uerum fuit Caligulæ presagium. nam Claudius nero dictus est ubi insertus fuit per adoptionem familiæ Claudiorum: nomina aũt quæ imponuntur mortalibus die lustrico dicuntur nomina impositiua de quibus prescita sunt pythagoræ secũdum numerum uocaliũ uel imparem uel parem: cuius rei mentio quoq; fit a plinio in. xxviii. ❡ Serio: sed p iocũ contraria sunt serio & ioco. hinc oratius: sed tamen amoto quæramus seria ludo. ❡ Inter ludibria aulæ: superius declaratum est quẽadmodum Claudius pro despectissimo habitus est: quem Caius Caligula non nisi in ludibriũ reseruauit. ❡ Trimulus: trimum dicimus & trimulũ a numero trium annoꝝ sicut trimatũ triẽnii tempus. ❡ Ex pre tertia: ex triente. ❡ Caium caligulam auunculũ. ❡ Subinde: deinde mox. ❡ Relegata: dixit in Caligula tranquillus: quẽadmodum ille sorores cõdemnauit.

Formidolosus

Dies lustricus

octonarius numerus femina

Anonymi noia impositi. ua

Trimus Trimulus Trimatus

❡ M. AN. ❡ Aquæ intercutis: græci hydropa uocãt cel. cor. inter acutos retulit morbos tria q; ait eẽ ei⁹ morbi genera. ❡ Ex agrippina: germanici filia q̃ nouissime Claudio nupsit. xv. ❡ Xviii. calẽdas ianuarii germanico genita dixit ad alterius agrippinæ differẽtiã q̃ fuit huius mater: & M. agrippa & Iulia augusti filia mater est decẽbris. ❡ Steri multa: subitellige fuerũt aliter ordo nõ p̃cedit. ❡ Formidolosa: uox. s. Domitii pris ❡ Die lustrico. quo ifantes lustrabãt: nomẽq; accipe cõsuere erat is dies octauus ab eo quo puellæ nasci cõtigisset puero uero nonus ut plutarchus i q̃onib⁹ ait & macrobi⁹ i saturna. ❡ C. Cæsar: Caligula. ❡ Sorore Agrippia neronis matre. ❡ Clandiũ. q postea prĩceps fuit. ❡ Trimulus: tris ãnos natus di & trim⁹ ut bim⁹ & bimulus quadrimus quadrimulus: ãniculus uero qui unius sit anni. ❡ Caium: caligulã. ❡ Matre: Agrip

pina de cuius relegatione satis in caligula.

Amitam Lepidam nutritus est; sub duobus pædagogis salta tore atque tonsore. Verum Claudio imperium adepto non solum paternas opes recuperauit; sed & crispi passieni uitri ci sui hereditate ditatus est. Gratia quidem & potentia reuo catæ restitutæque matris usq; eo floruit; ut emanaret in uul gus missos a Messalina uxore Claudii, qui eum meridiantē quasi britānici æmulo strangularent; additum fabulæ & eos dem dracone e puluio se proferente conterritos refugisse; quæ fabula exorta est deprehensis in lecto eius circum ceruicalia serpentis exuuiis; quas tamen aureæ armillæ ex uolū tate matris iclusas dextro brachio gestauit aliquandiu; ac te dio tandem maternæ memoriæ abiecit: rursusq; extremis suis rebus frustra requisiuit.

De pueritia eius; & gestis in ea.

¶PHI. ¶Amitā: nullus ignorat amitā dici patris mei sororē tanq̄ a me tertia sit: uel ideo amita dicta est: qa a patre amata: nā plus sorores a fratribus quā fratres diligi solent. inter hāc lepidam & agrippinā olim certamē acerrimum exortū est cū utraq; cōtenderet amita potius an mater apud Neronē preualeret: tandē uicit agrippina morsq; lepidæ indicta est: q̄uis narcisus multū aduersaret. ¶Saltatore. saltator dicit: tripudiator & q saltādi artē callet: hoc eni saltare significat inde ludus saltatorius: i quo iuuenes saltare & tripudiare cōdiscūt. Scipio emylianus. eunt inquit in ludum saltatoriū: iter cynedos uirgines puerique igenui in probro saltationē fuisse apud ueteres Romanos docet Cicero in oratione p murena & macrobius testat in tertio saturnaliū: qui scribit studium saltandi gabinio cōsulari tanq̄ pro maximo probro obiectum fuisse a Cicerone. quintilianus pale stricos uocat saltatores. a quibus motus gestusq; formatur: quibus paulum tractare uult futurum oratorem cū tales doceant chironomiam: quæ est lex gestus a socrate probata & a platone in numero ciuilium posita uirtutum. qui habuerit horoscopum in lupo: quod sidus celeste est erit saltator: sicut tonsor nascitur quicūq; habuerit horoscopum in parte arietis unde trigesima. ¶Crispi passieni: de hoc plinius libro. xvi. arborem mori eximiam ætate nostra adamauit passienus crispus bis cōsul orator agrippinæ matrimonio & Nerone priuigno clarior postea osculari complectiq; eam solitus non modo cubare sub ea uinumq; illi affundere: hic passienus uxorem alteram habuerat noie domitiā: cuius cum litē pecuniariā ageret aduersus fratrē eius ænobarbū. dixit illa consultam a quintiliano laudatam. Nihil uobis minus deest. q de quo cōtendatis. do eodē plinius in epistolis. quo audito passienus crispus dixit bene me hercle bene. sed quorsum rā bene. ¶Reuocatæ: ab exilio. ¶Vitrici: uitricum & priuigni mopponi notum est. cum sint noia relatiua. ¶Meridiantem: meridiano somno indulgentē. sup hoc uerbo habundanter dictum est in Caligula. ¶Emuli: emulatio dupliciter dicit ut & in laude & i uitio sit. nam & imitatio uirtutis emulatio dicitur: unde & emuli cum laude dicūtur. emulatio quoq; est egritudo: si eo quod quis concupierit alius potiatur ipse careat. hic emuli dicti: quod nomen uitii est. & in hoc secundo significatu hic accipitur: tanq̄ nero de potentia contenderet cū britānico filio messalinæ ac Claudii. ¶Dracone e puluino: Cor. tacitus uulgabat affuisse ifantiæ Neronis dracones in modum custodum. fabulosa res & externis miraculis assimulata. nam ipse haud quaq̄ sui detractor unam omnino anguem in publico uisam narrare solitus est. ¶Ceruicalia: pul..anos nomine a ceruicibus deriuato. hoc enim instrumento delicatorum ceruices confouentur. hinc illa pliniana peroratio: eo delitiæ processere ut sine hoc plumæ instrumento durare iam ne uiroq; quidem ceruices possint. De ceruicali ait epigrammatarius poeta. tinge caput nardi folio: ceruical olebit. a ceruice fit denominatiuum ceruical ut docet priscianus in iiii. ¶Serpentis exuuiis: notum est serpentes quot annis uerno tēpore exuere membranam corporis hiberno situ obductam: exuunt autem adhibito feniculi succo. plinius: modo anguinam uernationem modo membranam modo senectutem modo senectam appellat. exuuias serpentū easq; multis medicamentis efficaces demonstrat uernatio anguium reposita i armariis tineas necat. ¶Armillæ inclusas. a plinio morborum remedia referuntur: quæ inclusa armillæ gestabantur: inter cetera illud est memoratu dignum. q uulpinam linguam habentes in armilla lippitudos negat. ¶Dextro brachio. uel uti in brachiali: uocamus enim brachiale tegumentum brachii & ornamētum. sicut uentrale uentris frōtale frontis: tibiale tibiarum in cruribus & alia hoc genus. plinius in. xxviii. lais & salpe canum rabiosorum morsus & tertianas quartanasq; febres aiūt leniri mēstruo in lana arietis nigri argēto brachiali incluso. Diotimus thebanus uestis oino ita infectæ portiuncula acu uel pellicio brachiali in sertæ. ¶Extremis rebus: i rerum desperatione: qñ deploratum erat de eius imperio. & ipse ad mortem querebatur.

¶M. AN. ¶Amitam: lepidam Domini patris sororem. ¶Vitrici: passieni cui Agrippina mater secundo nupserat: Plinius: arborē mori eximiā ætate nostra adamauit passienus Crispus bis consul & orator agrippinæ matrimonio & Nerone priuigno clarior postea. ¶A messalina: quæ ante Agrippinam claudio nupserat. ¶Meridiantem: meridianis horis quieti deditum. ¶Britannici: Messalinæ filii. ¶Eosdē: percussores a Messalina subornatos. ¶Ceruicalia: ceruical quo dormientis ceruix fulcitur. Mar. Tinge caput nardi folio ceruical olebit pdidit unguentū quum coma pluma tenet. ¶Exuuiis: spolio siue corio. ¶Maternæ memoriæ: quasi monumentum quoddam matris id esset. ¶Extremis: perditis.

Amita unde

Saltator

Ludus saltatorius

Palestrici

Chironomia

Meridianus

Emulatio

Ceruicalia

Anguia uernatio

Contra lippitudinem

Brachiale

Vitrale

Genet adhuc nec dum matura pueritia circensibus ludis troiam constantissime fauorabiliterq; lusit. Vndecimo ætatis anno a Claudio adoptatus est: Anneoque Senecæ iam tunc senatori in disciplina traditus. Ferunt Sænecam proxima nocte uisum sibi per quieté .C. Cæsari præcipere: & fidem somnio Nero breui fecit prodita immanitate naturæ quibus primũ potuit experimentis. Namq; Britannicum fratrem: q̃d se post adoptioné ænobarbũ ex consuetudine salutasset: ut subdititium apud patré arguere conatus est. Amitã eius Lepidã reã testimonio eorum afflixit gratificans matri: a qua rea premebatur. Deductus i forum tyro populo cõgiarium milití donatiuũ ꝓpofuit indicta decursione, prætorianis scutũ sua mãu prætulit: exinde patri gratias i senatu egit. Apud eundem consulem pro bononiẽsibus latine: pro rhodiis atq; iliensibus græce uerba fecit. Auspicatus est & iurisditionem præfecti urbis

¶PHI. ¶Matura pueritia: est pueritia noua matura & preceps. q̃d & de aliis quoq; ætãtibus dicit. Vir. iam senior sed cruda deo uiridisq; senectus. ¶Troiam fauorabiliter lusit. Cor. tacitus. sedente Claudio circensibus ludis cum pueri nobiles equis ludicrum troiæ inirent: interq; eos britannicus impatore genitus. & L. domicius adoptione mox in imperium & cognomẽto Neronis ascitus fauore plebis acriore in domitium loco præsagii acceptus est. ¶Fauorabiliter: cum fauore populi. fauorabilis is dicit q est gratiosus plenusq; fauoris in populo. ¶In disciplina traditus: agrippina senecam exulantem ab exilio reuocauit eiq; preturã impetrauit: cui domitium filiũ tradidit erudiẽdũ: ut illius pueritia tali magistro adolesceret. & consiliis eiusdẽ ad spem dñationis uteretur. ¶Proxima nocte: illa significat diem illum fer uta ẽ: quo sibi traditus ẽ nero erudiẽdus. ¶C. Cæsari precipere: tãq; nero futurus esset alter Caligula. ¶Fidem somnio: quia nõ solum sese Caligulæ similem ꝓstitit sed illo quoq; sceleratiorẽ truculẽtioreq; mõstrauit. ¶Prodita: detecta. ¶Enobarbũ salutasset britãnicus domitiũ ænobarbũ salutauit nec Neroné noĩauit in quã sniam ait Cor. tacitus obuii iter se Nero britãnicũ noie illle domitiũ salutauere: qd ut discordiæ iniciũ Agrippia multo q̃stu ad maritũ dferre: spni q ppe adoptioné q̃q; cẽsuerit pies iusserit ppl's itra penates abrogari. ¶Vt subdititium: præpostera res est: quod adoptiuus filius accuset apud patré legitimũ filium perinde ac subditicium & adulterinũ. subditicii enim dicuntur suppositicii: quos Iuuenalis suppositos appellat. a plauto iuppiter luculẽte dictus est amphitrio subditicius: propterea q̃ imaginem amphitriõis sumpserat: Quintilianus in primo ut nou'mo do uersu cẽsoria quadam uirgula notare: & libros q falso uiderẽtur inscripti: tanq̃ subditiuos submouere familia permiserint sibi. ¶Arguere: criminari. ¶Amitam lepidam afflixit: paulo ante dictũ est quẽadmodum mors indicta fuit lepidæ Neronis amitæ: quæ exercuerat simultates cũ agrippina. ¶Rea: scilicet lepida. fuit autẽ obiectum in accusatione inter cetera lepidæ reæ factæ: quod coniugium principis deuotionib' petiuisset: quodq; parũ coercitis p calabriam seruorum agminibus pacẽ italiæ turbaret. ¶Tyro: dic tirocinium super quo non pauca superius annotauimus. quæ repetenda illinc sũt si quid scire desideras. ¶Populo cõgiarium: de hoc sic scribit tacitus. uirilis toga Neroni maturata: quo capescendæ rei pu. idoneus uideretur & Cæsar adulationibus senatus libens cessit. ut uigesimo ætatis anno consulatum Nero iniret: atq; interim designatus proconsulare imperium extra urbem haberet. ac princeps iuuẽtutis appellaretur. addiuumno mine eius donatiuum militi: congiarium plebei de congiario. quod populare est: & donatiuo: quod militare est: supra satis ac super. ¶Indicta decursione: denunciata. signat autem militarem decursionem: quæ solemniter fieri solebat causa ludicri spectaculi. ut supra affatim declarauimus. i funere nobilium decurrebãt circa ipsum rogum & hoc est quod dixit maro in. xi. eneidos ter circum accensos cincti fulgentibus armis decurere rogos. ¶Scutum pretulit: tanq̃ ipse Nero in decursione precurreret: & pretoriani milites eum sequerentur preferentem scutum ex ritu decursionis. ¶Patri: Claudio per adoptionem. ¶Gratias egit: pro honoribus quibus eum exornauerat claudius: de quibus modo diximus. ¶Pro bononiensibus: bononia patria nostra id temporis igne deflagrauerat: tunc nero pro bononiensi colonia orauit impetrauitq; ut largitione centies sextertium bononiæ subueniretur ex quo nos non parum deberemus principi Neroni: nisi ille ob scelera detestanda factus esset odium cunctorum mortalium. ¶Pro rhodiis: rhodii oratore Nerone libertatem impetrarũt. ¶Iliensibus: nero ut eloquentiæ studiis enitesceret causam suscepit iliensium obtinuitq; ut illi omni publico munere soluerentur: quod supra quoq; explicatum est. preterea iliensibus concessum fuit priuilegio peculiari: ut qui matre iliensi esset is sit municeps iliensium. auctor ulpianus titulo ad municipales. ¶Iurisdictionem prefecti urbis: sensus est. nero ius dicere cepit ab his rebus quæ spectãt ad officium ꝓfecti urbis & ꝓfecti latinarũ. q̃ aũt ad iurisdictionem ꝓfecti urbis ptineant docet iurisconsultus li. i. digestoꝶ. scribens oĩa oĩno crimina sibi uẽdicare urbis ꝓfecturam: nec tñ ea: quæ intra urbem admittũtur: uerum quoq; ea quæ extra urbem intra italiam fiebant.

¶M. AN. ¶Anneo senecæ: stoicæ disciplinæ studiis ea tempestate claro: præter ipsius opera quæ & multa & uaria extant. Fabius Quintilianus: Gellius: Iuuenalis: Martialis & Papinius in Siluis meminerũt. ¶Proxima: quæ diem illum quo Neronem instituẽdum susceperat. ¶C. Cæsari: Caligulæ. ¶Fidẽ somnio: natu

Fauorabilis

Subdititii

Consul xx. ano.

Priceps iuuẽtutis

Decursio.

Nero ꝓ bononiensibus

Nero nō solū æquauit Caligulæ scelera: sed supauit & Pst p utrasq; Agrippinas maxime q Caiū & Domitiū Neronē principes genuere totidē faces generis humani. ¶ Aenobarbū & nō cæsarē. ¶ Ex cōsuetudine ut aū adoptionē cōsueuerat. ¶ Subditiuū: nō uerum Claudii filium: sed fraude subditum ac falso creditum. ¶ Amitam etiam lepidam. patris sororem nec eius legas quod ne eleganter quidem diceretur sed etiam ¶ Tyro: rudis adhuc congiarium donum. ¶ Donatiuum: quod miliu citra stipendii aut præmii nomen dabatur donatiuum dixere: quod gratuitum populo congiarium q̄q aliud sporrola aliud recta cæna esset aliud uisceratio & breui congiarium & donatiuum pecunia fere cōstabant. ¶ Decursione: qualis esset hæc decursio non reperio non inepte tamen accipias decurrere pro circumcurrere siue circuire sic enim Seruius Vergilianum illud interpretatur decurrere rogos ut certo anni die militari pompa milites tā ad ostentionem q̄ ad recognitionis usum aut in defuncti ducis memoriam decurrerent ut alibi idem tranquillus cæterum inquit exercitus honorarium ei tum ulum excitauit circa quem deinceps statuto die quot annis miles decurreret: fuit idibus Iulius & equitum transuectio cuius Dionysius & Valerius meminerūt sed illi pedibus hi equis sedentes pulchrum & hilare spectaculum exhibebant ciuitati: nec eo inficias posse id militaris ludicri certaminis ue genus uideri quod ipsum quale esset. uox ipsa ppemodum testatur a decurro decursus est & decursio. ¶ Patri claudio. ¶ Gratias: quod honorificentissimo Tyrocinio se in forum traduxisset. ¶ Auspicatus: rite cœpit. ¶ Iurisdictionem: dicūdi iuris munus. ¶ Præfectu urbis: præfectus urbis latinarum feriis creatus.

atq; latinarū celeberrimus patrōis nō translatitias ut assolet & breues; sed maximas plurimasq; postulationes certatim īgerētibus; quāuis interdictum a Claudio esset. Nec multo post duxit uxorem Octauiam; ediditque pro Claudii salute circenses & uenationem.

De imperio Neronis.

Septendecim natus annos ut de Claudio palam factum est, inter horam sextam septimamq; processit ad excubitores; quum ob totius diei diritatem nō aliud auspicādi tempus accomo datius uideretur; proq; palatii gradibus imperator cōsalutatus lectica ī castra; & inde rapti appellatis militibus in curiam delatus est. Discessit iam uespi ex īmensis qbus cumulabatur honoribus tantum patris patriæ nomine recusato propter ætatem.

De gestis per eum in initio principatus.

¶ PHI. ¶ Atq; latinarum: A. Gellius libro. xiii. noctium atticarū demonstrat præfectū urbis latinaꝝ cā romæ relinqui solitū quem mutius negat senatū habere posse: quæ aūt sint latinæ feriæ: & cuius rei cā institutæ supra docuimus: qdam codices habēt pfectu urbis ca latinaꝝ tanq ob eum latinarum feriaꝝ obeunda rum usupauerit iurisdictionē pfectu urbis: ad quē latinæ ptinebant. quidam seiunctum legunt prefecti urbis atq; latinarum qd placet alii iunctim. ¶ Non translatitias postulationes: translatitiæ postulationes dicuntur accusationes nō nouæ nec nuper inuentæ sed aliunde translatæ: & tales breues esse solent ut pote ex formula trāscriptæ & facilitis explicatu. sic edicta translatitia ueteres dixerunt: de quo supra dictum est: postulationes autē nō solū petitiones dici sed etiam accusationes satis notum ē qd a postulado deriuatur. super quo uerbo abundanter scripsimus in pmo cōmētario. sensus ē. interdixerat claudius ne patroni causarū ingererent numerosas implicatasq; postulationes apud Neronem. ne ille adhuc tyrunculus in iure dicendo uexaretur: habendam enim censebat rationē ætatis iuuenilis in actione causarum. tamen illi perseuerauerunt in proposito ut maximas plurimasq; postulationes pro uiribus quisq; ingererent. ¶ Octauiam. filiam Claudii principis. ¶ De claudio. claudium scilicet occubuisse & extinctum esse. ¶ Inter horam sextam processit. in publicum egressus est. Agrippina expectabatur inquit tacitus: tempus prosperum a caldeis predictum: tunc medio diei ante idus octobris foribus palacii repente deductis nero egressus est in publicum. ¶ Ad excubitores. ad cohortem: quæ more militiæ excubiis a . . erat progressus est nero comitante burro. ibi festis uocibus exceptus lecticæ impositus fuit. dubitauisse quosdā ferūt respectātes cogitātesq; ubi britānic' eēt: mox nullo ī diuersū auctore eū q offerebat secuti sūt. itaq; illatus castris nero pator cōsalutat'. ¶ Diritatem. tanq̄ priora tēpora portēderent presagarentq; dira capescendi principatus initia. ¶ Pro palatii gradibus. ante scalas palatinas. ¶ Appellatis. nero milites alloquuturos est congruentia tempori prefatus: promisitq; donatiuum ad exemplum paternæ largitionis. tacitus auctor. ¶ In curiā delatus. scribit tacitus consulta patrum secuta esse sententiam militarem in cōsalutādo īperatore. ¶ Propter etatē. cū adhuc puer eēt: nec illi etati patris patriæ nomen cōueniret. ¶ M. A N. ¶ Celeberrimis patronis: eoq; cognitione magis difficili. ¶ Nō translatitia: non aliunde acceptas aliue deferendas. ¶ Postulationes. legitimas debitasq; petitiones. ¶ Ingerētibus: cumulantibus inferētibus. ¶ Interdictū ne illius adhuc tyronis iurisditionem arduis & laboriosis implicarent negociis. ¶ Octauiam: Claudii & Messalinæ filiam. ¶ De claudio: de claudii obitu. ¶ Processit in apertū uēit. ¶ Excubitores. qui presidii causa circa fores excubabant. Diritatem: diram extorum speciem quibus litare non potuerat. ¶ Auspicandi. suscipiendi incohandi imperii. ¶ Consalutatus: ab iis qui in statione erant. ¶ In

Transla titie po stulatio nes

cistra quæ appia ui fuisse diximus. ¶ Appellatis accersitis in officio confirmatis. ¶ In curiam ad patres. ¶ Decessit e curia. ¶ Propter ætatē: quasi patris appellatione indignam.
¶ PHI. ¶ Orsus inapiens.

ORsus hic a pietatis ostētatiōe Claudiū apparatissimo funere elatū laudauit: cōsecrauitq;. Memoriæ domitii patris honores maxios habuit. Matri summā omniū rerum publicarū priuatarūq; permisit: primo etiā ipeRii die signū excubāti tribuno dedit optimā matrē: ac deinceps eiusdē sæpe lectica per publicū simul uectus ē. Antiū coloniam deductis ascriptis ueteranis e prætorio: additisq; per domicilii translationem ditissimis primipilarium: ubi & portum operis sumptuosissimi fecit.

De ciuilibus gestis eius.

UT que ut certiorem adhuc idolem ostenderet: ex Augusti præscripto imperaturum se professus neque liberalitatis: neque clæmentiæ: nec comitatis quidem exhibendæ ullam occasionem omisit. Grauiora uectigalia aut aboleuit aut minuit: præmia delatorum

¶ Claudiū laudauit: laudatione Claudii funebrem exorsus ē Nero a quā antiquitatē generis cōsulatus ac triūphos maiorum enumerauit: sed ubi prouidētiā sapiētiamq; Claudii laudare cœpit: nemo risui temperauit. autumat tacitus orationē illā a seneca fuisse cōpositā: annotaueritq; seniores primū Neronē ex principibus romanis eguisse alienæ facundiæ. ¶ Consecrauitq;. s. per apotheosin. tacitus ait flaminē claudialē simul claudio censoriūq; funus fuisse decretū & mox consecrationem die funeris. idē paulo ante. celestes inquit honores claudio decernunt & funeris. solēne pinde ac diuo augusto celebrat emulāte agrippina proauiæ liuiæ magnificentiam.

Nero egiut alienæ facundiæ

¶ Domitii patris: ait tacitus effigiem domitio patri petisse Neronē a senatu. ¶ Matri summam: itidem Alexander Romanus. Imperator cum puer ad imperium peruenisset fecit cūcta cū matre: ut & illa uideret pariter imperare. helio gabalus quoq; symiamiræ matri adeo deditus fuit: ut sine illius uolūtate nihil in re pu. faceret & pfecto mira cōsilia nō sūt filio repudiāda: qñ mater p captu mulierū circūspecta ē & solers. qualis ē clarissima atq; prudētissima matrona: parēs tua: inclyte hanibal: nunq̄ a me sine honoris pfatiōe noianda: q nō solū callet officia muliebria: sed mirabili prudētia pditacallēter fuit. Ill igit: quo pacto negocia ad rē pu. ptinentia debeāt administrari: q̄ta de° bone ē i mēte tua illustrissima dexteritas: q̄ta affabilitas ad adeūtes excipiēdos: q̄ta i rebus oibus obeūdis circūspiciētia: quo circa facito qd facis: utere maternis cōsiliis: i efer ad matrē: quæ ubi futura optima ē fidissimaq; cōsiliatrix: cui pares paucissimas es iuēturus nullā supiorē. nō cornelia gracchorū: nō iutelia cæsaris nō actia augusti mater zenobiæ beniuolæ sūt pferēdæ. imo ut dicā qd sentio nec q̄dē æqperādæ: qua nec tanaquil solertior fuit nec liuia circūspectior. ¶ Optimā matrē: tacitus propalā ois in agrippinā matrē honores cumulabant: signūq; more militiæ petēti tribuno dedit optiæ matris. ¶ Simul cū matre agrippina. ¶ Antiūq; ciuitas fuit caput uolscor. ubi generatū est ipm neronē pdiderūt. ¶ Adscriptis: adscripti dicebāt q i colonias noia dedissent ut eēnt coloni. alio uerbo trāscribi dicūt ut docet seruius q enarrās illud maroni: mūt trāscribūt ui bi matres: at romani noīs uerbū ē. trāscripti. n. i colonias deducūt. ¶ E ptorio. ex militib° ptorianis. ¶ Per domicilii trāslationē: domicilii trāslatio fit qū colōi ex urbe roma trāsferūtur ad coloniā hitandā. ubi illis domicilia & agri assignāt. ¶ Portū fecit: cū antea antiū ciuitas fuisse portu carēs: sicut idicat strabo i. v. geographiæ. ¶ Sūptuosissimi: maximi sūptus maximarūq; ipensarum. ¶ Ex augusti pscripto: traianus dicere solebat pcul distare cūctos principes a primo quinquēnio pricipatus Neronis: illo eni tpe tā fuit optimus principū Nero: quā postea pessimus. pscriptū aūt ut inqt porphyrio p pcepto dicit trāslatiōe sūpta a magistris ludi q pscripta pueris dant pscriptūq; imitātur. notatus nō ita romuli pscriptū. ap rethoras tractatio uberrima ē: quo mō pscribamus a re a psona a tpe & reliquis aut fortunatianus pscriptionē differre a trāslatiōe: tū pscriptio excludat actionē: trāslatio aūt differat. Cor. taciti in hanc sniam uerba sūt hæc. tūc formā futuri principatus nero pscripsit. ea maxime declinās: quor recens inuidia flagrabat: nihil in penatibus suis uenale aut ambitioni puiū eē uolui. ¶ Comitatis: benignitatis & facilitatis. comes eni benigni faciles & suaues hoies eē dicunt unde & comiter: p benigne accipit auctor Cicero in oratione pro. Cor. balbo. ¶ Aboleuit: tradit tacitus uectigal quintæ & uigesimæ uenaliū mācipiorū remissū fuisse a Nerone. idē induxit abolitionē quadragesime qnquagesimeq;. & q̄ alia ex auctioribus illicitis noia publicani iuenerant. idē cogitauit de abolēdis cūctis uectigalibus: tanq̄ id pulcherrimū donū generi mortaliū daturus. sed eū cohibuerūt senatores dissolutionē ipeRii docēdo. si fructus qbus res pu. sustinet diminueret. ¶ Premia delatorū: erāt inter delatores criminū publicorū qdam quadruplatores noīati: q q̄rtā pte de pscriptorū bonis quos detulerāt cōsequebātur. cū aūt lege papia delatoribus premia cōstituta fuissent: nero ea minuēs redigit ad quartas. uerbi cā ut delator: q p delatore accipere debebat quadragita acciperet decē. uidetur sensus ille eē cōgruētior. ut itelligas Neronē ad q̄rtas redigisse minuisseq; pmia: q cōstituta erāt his delatoribus: q accusabant deferebātq; noīa illorū q agerent aduersus papiā legē: de qua pximo cōmētario copiose differimus. ita eni dicimus delatores papiæ legis sicut delatores iuliæ. pōpeiæ corneliæ legis: itelligētes illos: q accusant trāsgressores pnaricatoresq; earū legū. ad quartas āt absolute dixit: sicut ē illd admodū latū tracli: li ot iroris cōtra: ispitalē. placet hoc ergo leges diligētissime pudoris custodes decimas uxoribus

Laus zenoniæ beniuolæ

Prescriptum

Comes Comiter

Quadruplatores

Delatores legis

Decimæ uxorib° q̄ tt eme retricib°

dari quartas meretricibus.
¶M.AN.¶Per translationem domicilii:domicilio ex urbe in coloniam translato aut certe ita i coloniam ascripti ut eorum domicilia alibi essent quod in nouo comensi quoq; colonia euenit.¶Praescripto: formula.¶Praemia delatorum:delatoribus decreta.

papiae legis ad quartas redegit:diuisis populo uiritim quadrigenis nummis:senatorum nobilissimo cuique:sed a re familiari destituto annua salaria:& quibusdam quingena constituit. Item praetorianis cohortibus frumentum, menstruũ umq; gratuitum. Et quum de supplicio cuiusdã capite damnati;ut ex more subscriberet admoneretur:quam uellem inquit nescire litteras. Omnes ordines subinde memoriter salutauit:agenti senatui gratias respõdit quum meruero. Ad campestres exercitationes suas admisit & plebẽ declamauitque saepius publice:recitauit & carmina non modo domi:sed in theatro tanta uniuersorum laetitia:ut ob recitationem supplicatio decreta sit:atque pars carminũ aureis litteris Ioui capitolino dicata.

De spectaculis per eum editis & libertate eius ad populum

Spectaculorum plurima & uaria genera edidit:Iuuenales, circenses:scaenicos ludos:gladiatorium munus. Iuuenalibus senes quoque consulares

¶PHI.¶Quadragenis:quadragentenis.hoc idem Cor.tacitus sic scribens.pleber cõgiarium quadrigeni nummi uiritim dat.
¶Quibusdã quigena:scribit tacitus quingena sestertia i singulos ãnos oblata fuisse a nerone ualerio messalae:quibus inopiã innoxiam sustentaret:Aurelio quoq; cottae & aterio antonino annuã pecuniam statuit pриceps nero quis per luxũ habitas opes dissipassent.¶Menstruum gratuitũ:sine pcio frumẽtũ uni' mẽsis ex largitione neroniana datũ militibus cohortiũ ptorianae:significat.qdã exponũt menstruũ nõ tã uni' mẽsis:q i singulos mẽses datũ frumentũ sine pcio praetorianis cohortibus ut pote nobilioribus & a'i custodiam principis excubãtibus.¶Nescire litteras:seneca libro.i.de clemẽtia se maxime compulsum esse hac una Neronis uoce ait ut de clementia scriberet:quam appellat uocem generosam dignamq; quam audirent omnes gentes:quae Romanum imperium colunt.quam uocem ait in concionem omnium mortalium esse mittendam.in cuius uerba principes regesq; iuramentum faciant:quam uocem appellat publicam generis humani innocentia dignam.nam cum burrus praefectus cohortium uir egregius:in latrones duos animaduersurus esset exigebat a nerone:ut subscriberet in quos & ex qua causa animaduerti uellet.hoc saepe dilatum ut aliquando fieret instabat.tandem nero inuitus inuito cum cartham protulisset traderetq; exclamauit.uellem nescire litteras.hoc autem ideo dixit ne cogeretur subscribere libellum pertinentem ad supplicium capite damnatorum.¶Memoriter salutauit:in hoc laudanda Neronis memoria est nõm inus:quam cyri:qui nominatim omnes in exercitu suo milites appellauit:nec minusq̃ L.scipionis qui po.Romanum nominatim alloquebatur.nec minusq̃ themistoclis:qui omnium ciuium nomina memoriter tenuit.¶Subinde:frequenter.
¶Cum meruero:uox plena summissae ciuilitatis:tanq̃ non mereretur:ut sibi a senatu gratiae agerentur:cum nullum adhuc beneficium contulisset in senatum.¶Campestres exercitationes:quando in cãpo martio exercebantur.de exercitationibus campestribus diximus supra satis ac super.¶Admisit & plebem:specimen signumq; est comitatis in principe exhibere se in publico & ab exercitationibus suis non excludere populum spectatorem:conscientia enim scelerum nimirum fuit illa:quae prima nos docuit ianitores apponere ne flagicia nostra uulgo noscitarentur.sed bonus princeps nihil non agere potest in propatulo:cum nihil agat reprensibile.¶Aureis litteris.ob excellentiã fauorẽq; popularem.scribit plinius tria chilonis lacedemonii praecepta delphis consecrata fuisse litteris aureis.¶Iuuenales:a iuuene iuuenales ludos deriuari nomen ostendit.nam ut ait priscianus in.iiii.a iuuene iuuenalis deducitur & iuuenalis:uidenturq; fuisse pro salute iuuenũ institutι ludi iuuenales:sicut olim plebei pro libertate plebis facti:uel quia a solis iuuenibus celebrabantur.Neru non solum iuuenes:sed senes & uetulas contra ritum iuuenalium exhibuit ad lusum.de his scribit haec tacitus.instituit Nero ludos iuuenalium uocabulo i quos passim nomina data nõ nobilitas cuiq̃.non aetas aut acti honores impedimento:quo minus latini graeciue histriones artem exercerent.refert iulius capitolinus gordianum edisse ludos scenecos & iuuenalia per quadriduum:de his fidonius iam famae iuuenalibus peractis.

Laus dicti neroniani

Vellem nescire litteras

Memoria cyri & themistoclis

Iuuenales ludi

¶M.AN.¶Papiae legis:q̃ papia lex eẽt suo loco diximus:fuit & alterũ papiae legis caput quo cauebat' nõ q peregrinus eẽt ciuitatẽ fran e usurpet.¶Mẽstruũ gratuitũ:nt quũ singulis mẽsib' accipent unius tñ & nõ oium gratuitũ daret:aut frumẽtũ gratis ab eo cõstitutũ accipias & ut magis gratificaret' id ipsum mẽstruum
¶Nescire lfas:ne ad hmõi cogeret subscriptionẽ:Anneus seneca burrus iqt pfectus tuus uir egregi' & tibi pricipi notus exigebat a te ut scriberes i quos & ex qua cã aĩaduerti uelles hoc saepe dilatũ ut alioqn fieret instabat iuitus iuito quũ chartã ptulisset tradet et q; exclamasti uellẽ nescire lfas:o dignã uocẽ quam audirent oẽs gẽtes:q romanũ ipiũ colũt.¶Cãpestres exercitatões:dũm cipo aut Gymnasio exercerẽt.¶Iuuenalib' i qbus iuuenes tantum oportebat interesse sed senes & anus a Nerone nouo exẽplo recepti i Capitolinus

iuuenalia ait & scænicos ludos per quatriduum de suo edidit.

anusque matronas recepit ad lusum. Circēsibus loca equiti secreta a cæteris tribuit. Commisitque; etiam camelloꝝ quadridrigas ludis; quos ꝑ æternitate imperii susceptos appellari maximos uoluit. Ex utroque ordine & sexu plærique ludicras partes sustinuerūt. notissimus eques Romanus elephanto sup sedēs per Catadromum decucurrit. Inducta est Afranii togata: quæ incendium scribit̄: cōcessumque ut scænici ardentis domus suppellectilem diripēt: ac sibi haberēt sparsa & populo missilia omniū rerum per omnes dies singula quottidie milia. Auium cuiusq; generis multiplex penus thesseræ frumentariæ: uestis; aurum: argentum: gēmæ: margaritæ; tabulæ pictæ: mācipia; iumenta: atq; etiā mansuetæ feræ: nouissime naues insulæ agri.

Itē de spectaculis & unde ea spectauerit; & aliis gestis eius.

Lex spectaculorum

¶PHI. ¶Loca equiti secreta: legerosci in spectaculis theatralibus ordo equester spectabat separatus a popularib': cui quattuordecim gradus erāt assignati. Nero uoluit ut in ludis quoq; circēsibus loca tribuerent equitibus diuisa separataq; a cæteris. Cor. tacitus. eodem anno Cæsar nero equitum Romanoꝝ locos sedilibus plebis anteposuit añ circum. namq; ad eam diē indiscreti ibant. quia lex roscia nihil nisi de quattuordecim ordinibus sāxit. ¶Equiti: ordini equestri.

¶Commisit: uerbum est spectaculis exhibēdis accōmodatum quo supra diximus. ¶Camelorum quadrigas: ut non solum q̄drigæ equorum in circensibus currerent sed etiam cameloꝝ. camelos inter armēta pastitoriens: q equitatu funguntur in preliis iumentoꝝ uero dorsoꝝ qbus uelocitas est inter equos. ¶Ludis: scenicos intelligit & theatricos. ¶Appellari maxios. cū ludi Romani alio noie magni appellarent: nero suos ludos tanq̄ nobiliores uoluit maximos nūcupari. & ita uidet̄ allusisse ad nomē magnoꝝ ludoꝝ. ¶Ex utroq; ordine: senatorio & equestri. ¶Sexu: uirili & feminéo. ¶Ludicras ptes: scenicā & histrionicā disciplinā pegerūt: qd ꝓbrosū erat famosūq; apud romanos. ¶Catadromi: græci catadromō uocāt: qd latine decursoriū dicere possumus. κατα δρόμω enī decurro & κατα δρόμη discursio significat decursionē aūt p catadromū nō sine periculo fuisse signt iurisconsultus in titulo de actionibus ēpti. ubi ait. nā si periculosam rē ante uenditionē facere solitus est culpa tua id factū esse uide bir. ꝓnia enim eū fuisse seruū qp catadromū descendere aut in cloacā dimitti solitus esset idē iuris erit. ¶Afranii togata: supra explicauimus togatas dici fabulas: q̄ scriptæ sūt secūdū ritus & hitus hoium togatoꝝ. i. romanoꝝ: sicut græcas fabulas a bhitu palliatas prisci noiauerūt in togaris āt scribēdis excelluit afranius poeta: q tū argumēta inquinauit pueroꝝ fœdis amoribus: ita mores suos fassus. auctor quītilianus in. x. hic ab oratio decēter dictū ē: dī afranii toga cōuenisse menādro & ab ausonio: quā toga fcūdi scenis agitauit afranius: ter afranii togatas fabulas una fuit noiata icēdiū ab argumēto: sicut oli nōnulli icēdiū phaetōtis scripsisse ꝓdunt̄. & lucanus cōdidit iliacon iti: quo poemate icēdiū troiæ cōtinebat̄. ¶Domus ardētis: ita erat argumērū fabulæ: ut domus, incēdio flagris induceret̄. nero pmisit ut scenici hoc est histriones suppellectilē diripei ex incēdio illo scenico sibi hērent. ¶Spsa missilia: solēt principes & magistratus mittere in uulgus nūmos & alia q̄ missilia noiamus q̄ fiūt occupantium: ut scribūt iurisconsulti: supra de sparsione missiliū diximus abūde. ¶Singula milia auiū cuiusq; generis ui. hic faciēda distinctio: ut sit sensus in singulos ludoꝝ dies sparsa eē singula auium milia ex quocūq; genere auii. mox subiūgēdū est multiplex penus. s. sparsum ē. ¶Multiplex penus: esculēta & poculēta noie penoris intelligi: notissimū est. Cicero penus eē omne: quo uescunt̄ hoies: q gestant penus penatores dicti sunt a. M. catone. in nostris seruii nō pauca a nobis sup penu scripta sunt. Quidam codices hñt multiplex genus qd nō cōuenit. ¶Tesseræ frumētariæ: repete q̄ annotauimus in augusto sup tesseris frumentariis. ne eadē sæpius dicatur. ¶Naues insulæ agri. nō intelligo hæc in populū sparsa fuisse: nec enim possibile est: sed tesseras: quas quicūq; occupassent: illi mox dabant̄ naues & agri prout nota tesseræ significabat: sicuti spargebant̄ tesseræ frumētariæ: ꝑ quibus sūma frumēti notata accipiebat̄. insulæ aūt in hoc loco significātur domus de qbus alibi satis ac sup. ¶Mansuetæ feræ: exarmatas feras lāpridius appellat: quæ sint mansuefactæ per mansuetarios. ita enim dicitur magistri mansuefaciendi feras. iulius firmicus in. viii. metheseos: oriente septentrione nati erūt mansuetarii ferarum idest q ursos uel tauros deposita feritate humanis conuersationibus socient: cicurare dixit antiquitas mansuefacere: & ideo dictū. cicur ingeniū obtineo pro mansuetum: & Cicero cicures nominauit bestias: quæ non sint feræ.

¶M. AN. ¶Secreta a cæteris: ordinibus scilicet sed in circensibus ludis id nunc datum accipias antea equites fuerant id consecuti ut ipsi ordin. xiiii. in theatro uacarent gradus. ¶Cameloꝝ quadrigas: ut cameli q̄driuges quadrigarum more currerent. ¶Ludicras partes: histrionicas. ¶Catadromum: decursionis stadium. ¶Affranii togata: fabula scilicet Fabius Quintilianus togatis excellit Affranius utinamq; non inquinasset argumenta puerorum foedis amoribus mores suos fassus: sunt togatæ romanorum fabulæ ut græcorum palliatæ Varro est auctor: utiq; nomen a peculiari gentis habitu deductum suntq; togataꝝ quattuor genera prætextatæ: Tabernariæ: Atellanæ: planipedes: unum atq; alterum genus a psonarum qualitate factū: tertium a loco: nouissimum ab habitu plano enim pede idest nudo proscænium earum actores intrabant quum qui tragedias agerent coturnis ingrederentur. ¶Ardentis domus: ex fabulæ argumento

Cameli

Ludi magni maximi

Catadromos

Togatæ

Missilia

Penus

Penatores

Exarmatæ feræ

Mansuetarii

Cicurare

Cicur ingeniū

ita tepresentatæ.¶ Missilia:munera quæ a principibus uulgo spargebantur uelaria linea odores unguēta & alia his simila ac interdum maiora qđ ex iis quæ sequuntur potest intelligi.¶ Singula quotidie milia. ex singulis generib⁹ singula millia.¶ Tesseræ frumentariæ.icisæ.sunt certa summa notatæ quid tesseræ ei ne alio est loco significatū.¶ Naues insulæ agri:hæc ut alia qdam certe spargi non potuerūt nisi notata nomina aut tabellis figurata in populum sparsa accipias atq illis ipsis qui eas adepti essent ex fide representata possent & sigilla earum rerum in uulgus missa uideri sed superior suia similior est uero.

HOs ludos spectauit e pscænii fastigio: mūere qđ i āphitheatro ligneo i regiōe martii cāpi itra āni spaciū fabricato dedit:neminē occidi ne noxiorū qdē. Exibuit aūt ad ferrū etiā quadringentos senatores:sexcētosq; eqtes Ro. & quosdā fortūæ atq; existiatiōis ītegræ:ex iisdē ordinibus confectoresq; ferarum & uariæ harenæ ministeria. Exibuit & naumachiā marina aqua inātibus beluis. Itē pyrrichas quasdā e numero epheborū:quibus post editam operā diplomata ciuitatis Romanæ singulis obtulit:inter pyrricharū argumēta;taurus pasiphaen i ligneo iuuēcæ simulacro abditam iniit:ut multi spectantium crediderunt.

¶ PHI.¶ Ex prosceni fastigio: pscenium auctore diomede dicimus locū qui est añ scenam.pscenium introibant actores tragediæ cum coturnis.comedi uero,cum soccis: ubiq; fabulas agebant.maro in.ii.georgicorū ueteres ineunt proscenia ludi.

Proscenium

¶ Munere.spectaculo gladiatorio.¶ Amphitheatro ligneo.curio funebri patris munere fecit e ligno non amphitheatrum ut nero:sed theatra duo amplissima cardinum singulorū uersatili suspensa libramento:quæ cornibus inter se coeuntibus faciebant amphitheatrū:& post meridianis horis gladiatoria spectacula illic edebātur.plinius Romani populi furorē demiratur: qui ausus sit sedere ludosq; spectare tam infida instabiliq; sede:perituros momento aliquo luxatis machinis.hæc nimirū fuerunt illa Cai curionis munera:de quibus loquitur Cicero in illa epistola:sæpe studium non defuit declarandorum munerum tuo noie.¶ Ad ferrum.ad pugnā gladiatoriam.¶ Quadringētos senatores.Cor. tacitus.spectacula gladiatorū idem annus habuit pari magnificētia ac priora.sed feminarum illustrium senatorumq; plures fedati sunt.hinc exiit illud satyrici poetæ:quanti sua funera uendant:quid refert.uendunt nullo cogente nerone.¶ Fortunæ integræ:opulentos & auctoritate magna preditos illibatæq; existimationis.¶ Ex hisdem ordinibus.senatorio & equestri ordine.¶ Cōfectoresq; ferarum.conficere interdum significat frangere & trucidare.inde cōfectores ferrum dictuq qui feras pugnando interimūt atq; confringunt. hinc lucilius confectores cardinum dixit effractores.flauius uopiscus usurpat confectores pro infectores et ctores ue colorum:qui alio noie offectores nominantur.sic.n.scribit in Aureliano:missis diligētissimis confectoribus requisiuerunt tale genus purpuræ.de multiplici significatione huius uerbi cōficio scribit nonius marcellus.tradit iulius firmicus eos:qui in horoscopo habuerint caniculæ sydus depugnaturos eē cū feris publico spectaculo.¶ Harenæ ministeria.ministros seruientes in arena spectaculorum.a qua harenarii dicti:qui in harena depugnant:quos nasci autumat iulius firmicus sub sydere caniculæ.¶ Naumachiam.naualem pugnam.¶ Marina aqua.quā.s.induxerat ex mari pximo intra naumachiā.¶ Innantibus belluis. quales sunt crocodili & hippopotami:quos olim Mar.scaurus ostendit euripo tēporario ludis suæ edilitatis:martialis quoq; laudans Cæsaris sui naumachiam scribit feras ignotas etiā ipsi thetidi exhibitas fuisse.

Theatra lignea curionis

Munera curionis

Confectores

Harenarii

¶ Pyrrhicas.relege quæ non incuriose scripsimus in Iulio Cæsare super pyrrhica saltatione.¶ Epheborū. ephebia prima etas adolescentiæ est.adolescentia uero extrema pueritiæ.auctor donatus.phebum ephebū ueluti per annominationē appellat sidonius.censorinus ephebos separat ab exephebis:tanquā ephebi dicantur in sexto decimo etatis anno:exephebi uero ultra illud tempus appellentur.inde ephebeum dictum palestræ membrum in quo ephebi exercentur:de quo uitruuius in.v.sic inquit in duplici porticu collocētur hæc mēbra ephebeū in medio:hoc āt ē exedra amplissima in libro secūdo machabeorū ephebia feminino genere dicit:ubi scriptū ē.gymnasiū & ephebia sibi cōstituere.¶ Editam.exhibitā nauatāq; in pyrrhicis saltationibus.¶ Diplomata:uulgus appellat priuilegia & bullas.¶ Iniit pasiphaen.martialis id spectaculi genus a cæsare suo exhibitū fuisse significat his uersibus.iunctā pasiphaen dicteo credite tauro.uidimus:accepit fabula prisca fidem.pasiphaes āt historia fabulosa in triuialibus ludis quotidie memoratur:quemadmodū.s.inclusa simulachro uaccæ:qđ dedalus fabricauit cū tauro adamato cōcubuit.ex quo coitu minotaurum fertur genuisse.inire autem est coire.uñ & initus coitus de quo in augusto satis diximus.sentire uidetur tranquillus in representanda fabula pasiphaes uerū taurum coisse cū femina:quæ instar pasiphaes inclusa intra simulacrū uaccæ exceperit taurum coeuntē.in deuteronomio precipitur si femina coierit cum iumēto:morte moriatur.ex quo colligimus illis quoq; sanctis temporibus fuisse feminas impudicicia obscena pollutas:appetentesq; preminua libidinis uedine coitus belluini:ut uerum uideri possit matronā summatē sitienter appetiuisse concubitum cū apuleio in asinum deformato:sicut ipse festiuiter denarrat.

Ephebia

ephebei

Ephebeu

Inire coitu

Initus coitus

Femina coiens cū iumēto

¶ M.A.N.¶ Proscænii.Ver.& ueteres ineunt proscænia ludi sunt ut Seruius interpretatur.proscænia pulpita ante scænā i quibus ludicra exercebātur.¶ Hos ludos:quoque maximos appellari uoluit.¶ Ad ferrū ad gladiaturā:Iuue.ferrum est quod amant.¶ Fortunæ & existimationis integre:quasi dicat neq; inopia compulsos neq; ulla ad id tempus ignominia notatos.¶ Ex eisdem ordinibus:senatorio & equestri.Iu.Popul

frons durior huius Qui sedet & spectat triscurria patriciorum planipedes audit fabios ridere pōt qui Mamercorum alapas. Quanti: sua funera uendat. Quid refert: uendunt nullo cogente Nerone Nec dubitant censi prætoris uendere ludis: unū colligitur. Nerone cogente patritios in arenam productos quū Tranqllus præmio & illecebris a Nerone allectos innuere uideatur cui eo libentius quā satyro accedo quo ambitiosius Neronis studium in oium ordinum fauore sibi conciliando ab initio sui principatus fuit. ¶ Marina aqua: in uaticano fuit naumachia illa ut Cornelius docet: nec multo post magna pars eius mortis naumachia dicta ē. ¶ Pirrichas saltationes. ¶ Diplomata: tabellas sunt: diplomata pugillares seu tabellæ quibus litteræ scribi cōsueuere q̄d ipsa ratio nois demonstrat: Græci diplon duplum dicūt. ¶ Pasiphaen: tanq̄ pasiphaen. Ver. Exultat Amazon: id tragici concubitus argumentū sub Domitiano represent atū uidetur Mar. significare: uictam pasiphaen dictæo credite tauro. Vidimus accepit fabula prisca fidē: fuit illa Minois uxor captaq; tauri amore cū eo cōcubuit: unū Minotaur⁹ ortus Ver. Et fortunatā si nūq̄ armēta fuissēt pasiphaen niuel solat⁹ amore iuuēci & rursus: Veneris mōumēta nefādæ Minotaurus inest plu⁹ocor⁹urū fuisse scripsit apd minoē potētia & uirib⁹ isignē quē These⁹ certamie uicent eū rumor erat cū pasiphæ cōcubere.

¶ PHI. ¶ Icarus decidit. nullus uel mediocriter litteris triualibus imbutus ignorat historiam siue fabulam icari dedalei: quā scribit Ouidius in secūdo de arte & i. viii. metamorphoseos. diodorus i. v. bibliothece refert dedalum minois irā formidantē ex insula creta effugisse auxilio pasiphaes nauem ad effugiendū accomodātis. post dedalum icarus quoq; filius fugiens cum insulā quandam peteret in ma

Icarus primo statim cōatu iuxta cubiculū eius decedit: ipsūque cruore respersit: nam praro præsidere cæterū accubās primum paruis foraminibus: deinde toto podio adaperto spectare consueuerat. Instituit & quinquennale certamen primum omnium Romæ more græco triplex: musicum: gymnicum: equestre: quod appellauit neronia. dedicatisque thermis atque gymnasio. Sēatui quoque & equiti oleum præbuit. Magistros Toti certamini p̄posuit cōsulares

Icar⁹ ab icaro Icarium mare

re decidēs periit: a cuius noie insula dicta est icaros: & mare icarium nuncupatū. fabulæ tradunt dedalū alas summa arte fabricasse: quas cera compactas sibi filioq; annexuit: sed icarus dum p imprudētiam altius iret adolescēs peteret solis estu cera liquescente laxatisq; alarum iuncturis in mare decidit. dedalus ad siciliam peruenit incolumis. auctor est plinius uela nauium ab icaro inuenta fuisse: malū uero & antēnam a dedalo qui fabricam quoq; materiariam primus inuenit: & in ea serrā asciam glutinum terebram & perpendiculū. igitur icarus inductus in fabula ex argumento pyrrhicæ decidit non tam simulato lapsu q̄ uero casu. ¶ Ipsum. neronem. ¶ Eius. neronis. ¶ Pertaro presidere consueuerat. qui prefecti sunt spectaculorum hi presidere diuturno raro presidendi officio fungebantur: sicut ēt angustus solebat substinere: qui suam uicem presidendo in spectaculis fungerentur. ¶ Toto podio. podium pulpitum esse significat uitruuius in. v. de architectura. cuius altitudinem prescribit. quod autem ex podio ludi spectarentur iam indicat uel ille satyrici poetæ uersus. omnibus ad podium spectantibus. scribit spartianus in senero. qd die circēsium uictoriola gypsea uento icta de podio stans decidit & humi constitit. ¶ Quinquēnale certamen. ut singulis quinquēnis certamē triplex hoc est musicorum gymnicorum & equestre exhiberetur: sicut apud græcos exhiberi quinquēnalia ludicra solebant. unde scripsit strabo in. v. geographiæ neapoli agona quinquenalem musicum & gymnicū cōplures per dies celebrari solitum: qui agon illis certaminibus sacris erat emulus: q per grecoam clarissima celebritate gerunt. cor. tacitus de hoc certamine neroneo instituto sic scribit. nerōe quartum cornelio cosso consulibus quīquēnale ludicrū institutum est ad morem græci certaminis. ¶ Neronea. a nomine suo neronea certamina q̄ quinquēnalia instituerat dici uoluit. ¶ Thermis. eusebius chronographus. thermæ inquit a nerone ædificatæ. quas neronianas appellauit: de quib⁹ epigrammatarius poeta: quid nerone peius: quid thermis melius neronianis. & papinius in siluis thermas neronianas significat: scribens nerōea nec si modo lotus in undā hic iterum sudare neget. ¶ Gymnasio. Cor. tacitus. gymnasium eo anno dedicatum a nerone. ¶ Oleum præbuit. oleum a nerone prebitum equiti ac senatui græca facilitate scribit. Cor. tacitus: apud quem mendosa dictio est: nāq; pro oleum passim legitur oletum. quod autem oleo uterentur in gymnasio luctatores & gymnisticam exercentes habunde docet ut ille uersus maronianus. exercent patrias oleo labente palestras nudati socii: & plinius noster eleganter de oleo scribens in. xv. dixit usum eius ad luxuriam uertere græci uitiorum omnium genitores in gymnasiis publicando. quintilianus palestricos damnat quibus pars uite in oleo pars in uino consumitur: qui corporum cura mentem obruerunt: seneca quoq; in epistolis moralibus ait. luctatores & totam oleo & luto constantem scētiam expello. cur autē oleo uterentur causa esse uidetur: quia oleo natura est tepefacere corpus & contra algores munire. hinc dixit idem plinius in. xxiii. omni oleo mollitur corpus: rigorem & robur accipit idem ait in. xiiii. duo sūt liquores corporibus humanis gratissimi intus uini foris olei.

Quinquēnale ludicrū

Thermæ neronianæ.

Oleum ad gymnasium

palestrici

¶ M. AN. ¶ Icarus: de pēnis & casu icari notissima fabula: Oui. pluribus criminib⁹ ē rē tetā execut⁹. Iu. & mare percussum puero fabrumq; uolantem. ¶ Eius: Neronis. ¶ Raro præsidere: ut tunc quoq; haud præsedisse intelligas. ¶ Accubans: & idcirco iuxta cubiculum dixit. ¶ Toto podio: unū spectabat. Iuue. Et oibus ad podium spectātibus. ¶ Adaperto: pate facto. ¶ Dedicans thermis: post thermarum dedicationē spartianus in ea pte urbis Nerōis thermas fuisse ait ubi postea alexādrinæ thermæ fuerunt circa Eustachii ædē

&flaminium circum siue agonem Oleoum & ad thermas in qbus erant balnea & i palestræ usum: Quod in balneis ungerent. Iuue. Carmen demonstrat: propter quod Romæ quū bocare nemo lauatur quum de oleo uterim loqueretur in pa estra quoq; ungi solitos. Lucanus plane significat perfundit membra liquore hospes olympiacæ seruato more palestræ.

sorte prætorum: deinde in orchestram senatum descen/dit & orationis quidem carminisque latini coronā de qua honestissimus quisque contenderat: ipsorum consensu cō/cessam sibi recepit Citharæ autem a iudicibus ad se dela/tam adorauit; ferrique ad Augusti statuam iussit: Gym/nico quod in septis edebat inter buthysiæ apparatum bar/bam primam posuit conditam in auream pysidem & præ/ciosissimis margaritis adornatam capitolio consecrauit: Ad athletarum spectaculum inuitauit & uirgines uestales; quia

PHI. Sorte pretorū. sensus ē. certamini neronēo ꝓposuit nero cōsulares moderatores ea sortitione: qua ꝑtores spectaculis ꝑesse cōsueuerūt in libro annotationū docuim⁹: & alibi apud tranquillū explicauim⁹: quēadmodū ad offim ꝑtorum ptinebat exhibitio spectaculorū: quidā codices nō sorte hītr sed sede: quod placet ut sit sensus: ꝑfectos ludi neronianī sedisse in his sedibus in qbus ꝑtores qui ꝓsunt ludis sedere cōsueuerāt: q sorte redemptorū legūt in libros de corruptis exēplaribus factos inciderūt neq; ex tali lectiōe nō solū uerus sed nec qdē uerisimilis sensus elicit. Orationis carminisq; latini. hoc satis ondīt musicū certamē nō minus ad poetas oratoresq; esse referendū q̄ ad cythariștas: in quo corona uictoriæ neroni ipsi perinde ac uictori cōcessa fuit consensu decertantiū. de quo hæc tacitus. eloquētiæ nemo primā tulit: sed uictorē esse Cæsarē ꝓnunciatū. Cythare. extrinsecus subintelligendū ē coronā: de qua sic scribit eusebius. nero romæ in cytharistarum agone cōtendēs cūctos supat. Gymnico. certamine: in quo nudati corpora exercebāt. In septis. septa in campo martio fuisse supra docuimus: qbus porticus addidit agrippa. uñ agrippiana septa a doctis noiantur. Buthysiæ apparatū. buthysia dictio greca ē significatq; magnū sacrificium: qualis ē hecatombe & immolatio maioꝝ hostiarū. græci. n. rebus magnis assueti sunt preponere hanc ꝑticulam. bu. a magnitudine. s. bouis & maiestate sicut festus pōpeius. & Mar. Varro ꝓdiderunt. unde grādes pueros bupedas appellāt: bulimon magnā famā. busicon ficum mariscam: corrigēda est obiter dictio mendosa apud festū pōpeium: nam maresicon in oībus pariter codicibus a doctis indoctisq; perinde legit: cum legēdum sit marisca cum & per diuisionē dictionū perperā factam: qd erat primæ dictioni copulandū ad insequentē procliuiter translatū est corrupto & uerbo & sensu. uult. n. significare festus. busicon a græcis dici mariscā ficumq; haud dubie magna erat & grandis. uñ senetio ille declamatorq; oīa grandia ꝓbabat ficos nō edebat nisi mariscas: q. s. grandes sunt. sed ut ad buthysiā reuertamur græci thysiam dicūt sacrificiū & ꝓponētes bu significāt magnū sacrificiū. & plutarchus buthytas appellat sacerdotes: ubi ait in apophthegmatis q agesilaus erat [illegible] Βουθύτης. hoc est ꝑfectus buthytarū. i. sacrificantiū. autumat porphirius ille christianæ sectæ oppugnator accerrimus thysiā ideo dici sacrificiū: q ex herbis antiquus sacrificabāt: atq; ab exhalatiōe quā græci thymiasin dicunt: thysiā quoq; deriuari asserit: subiūgit q nō recte thysiā capi pro illo cultu atq; sacrificio: quod sanguine hostiarū celebrat. Barbā primam posuit. mos fuit antiquoꝝ: cū primū primā barbam deponebāt & crines tondebāt: ut ea numini dicarent: sicut apud papiniū & martialē earinus domitiani libertus consecrat comā esculapio. & ita nero primā barbā cōditā in pyxide aurea cōsecrauit ioui capitolino. Pyxidē. pyxides: ut docet qntilianus i. viii. cuiuscūq; materiæ sunt: quaꝝ usus uariis rebus ē accōmodatus. in his uenenā i his medicamēta cōtinent: de pyxide uenēi celiana differit Ci. in orone ꝓ celio: apud lactātiū finia ē illa ꝓuerbialis medicoꝝ tituli remedia hñt: pyxides uenena. diminutiuū pyxidis est pyxidicula. Cor. celsus i sexto liqdū collyriū pyxidicula seruat. a pyxide fit pyxidatus: significatq; ad effigiē pyxidis in cōmissura forma. plinius i. n. xxxi. cōmissuris pyxidatis. Athletaꝝ spectaculū. hoc quoq; ad gymnicū certamē referēdū ē. M. A. N. Sorte redemptorum: uel redemptoribus ludorū sortitionem habentibus qui e consularibus certamini preponi deberent: uel idē consulares qui ludorū redemptores essent inter se sortiti quis eorū ludis præsideret. In orchestram senatum: quid est in consessum patrum q ex orchestra spectabunt quid in theatro orchestra esset supra significauimus sed uide ne scænam sit potius legendum: ut sit ordo & sensus ꝑ orchestrā in scænam eloquentia certaturus descendit. Orationis latinæ: ad Græcæ differentiam. Latini certaminis: ut non pedestri tñ sed equestri quoq; oratione certatū intelligas. Coronam. Auream tali quidē se Papinius coronatū testatur: Quum modo germanas acies modo daca sonantem Prædia palladio tua me manus induit auro. Citharæ coronam quā Martialis quernā fuisse significare uidet o cui tarpeius licuit cōtingere quercus. Iuue. an Capitolinā deberet pollio qrcus sperare & fidibus ꝓm[itteres] qbus uer/bis dat intelligi uictores citharædis qrna corona donari solitos & statim postea nec turpe putauit pro cithara uelare caput. Buthisiæ apparatu: magni puto sacrifici Βοῦ. n. in cōpositiōe augendi uim [illegible] sacrificium: hostia uictimam significat. Auream pisidē: bene aureā addidit nam pixis ab eo q græci [illegible] buxum uocant dicta est ex qua materia plurimum id uasis genus fieri consueuit. Capitolio consecrauit: capillum & barbam primo relectam ueteres solēni quodam mō dedicabant. Mart. hos tibi phœbe uouet totos a uertice crines Encolpus dñi centurionis amor: papinius accipe laudatos iuuenis phœbeie crines Quos tibi Cæsareus donat puer.

Septa agrippiana
buthysia
bupedes
Bulios
Correctus locus grāmatici
Marisca ficus
Thysia
Buthytæ
porphirius oppugnator christianorū
Pyxides
Pyxidicula
Pyxidatus

olympiæ quoq; cereris sacerdotibus spectare conceditur.
De mithridate rege per eum recepto & eius spectaculo.

NOn immerito inter spectacula ab eo edita & Tiridatis in urbē introitū retulerim. Quē Armeniæ regē magnis pollicitationibus solicitatū quū destinato p edictū die ostēsurus populo propter nubilū distulisset; produxit quo opportunissime potuit dispositis circa fori templa armatis cohortibus curuli residēs apud rostra triumphantis habitu: inter signa militaria atq; uexilla; & primo per deuexum pulpitum subeuntem admisit ad genua; alleuatumq; dextra exosculatus est; dein precanti thiaram deductam

(thesmophoria.)

PHI. Olympiæ de agone q in honorē iouis olympii celebrabat̃ singulis qnquēnis alibi dictū ē lege & phibitū erat ut inqt Lactantius statii interpres olympicū certamen spectare mulieres: excipiebat̃ cereris antistitæ. qbus ob sacerdotii maiestatē cōcedebat̃ spectare ludos olympicos. Cicero in uerrinis docet quemadmodū sacra cereris p mulieres pbatas ac uirgines cōficiebant̃: hinc illud iuuenalis. pauce adeo cereris uittas cōtingere dignæ: tradit plinius matronas in thesmophoriis atheniēsiū castitatē custodiētes foliis uiticis quē græci agnō uocāt cubitus sibi sternere solitas: sūt āt thesmophoria sacra cereris q; græce dr thesmophoros qsi legifera. prima. n. ceres leges inuenisse pditur. sacerdotes olympiadæ memorant̃ a pbo emylio: a qbus alcibiades execrationibus deuotus ē iubente populo atheniēsi. una cereris antistita deuouere alcibiadem recusauit dicēs ad se ptinere offam supplicationū non execrationū. paulo post idem illa olympiade sacerdotes rursus alcibiadē resecrare coacti suntq; eū deuouerāt pilæ q illæ: in qbus deuotio fuerat scripta in mare pcipitatæ. Tyridatis introitū. tyridates ut refert cor. tacitus. frater fuit uologesis pthorū regis: q pulsus uictusq; a corbulone exercitus romani pfecto: colloqo locū diēq; poscit: quo impetrato placuit ut tyridates deponeret ad effigiem neronis diadema qd regiū insigne ē: nec nisi manu neronis resumeret. & colloquiū osculo finitum itaq; post paucos dies pgressus tyridates ad effigiē nerōis curuli sede collocatā cesis ex more uictimis sublatū capiti diadema imagini subiecit: acceptusq; ēcomiter epulis a corbulone. deinde sicut pactus erat romā uēit laturus nouū de se cæsari decus: quē introeūtē roma nero ut honorificētius acciperet iussit auro opiri theatrū pōpeianū cuius rei auctor ē pli. li. xxxiii. merito itaq; tranqllus tyridatis introitū utpote magnificēter exultū refert inter spectacula exhibita populo a nerōe. Destinato. cōstituto publicatoq;. Ostēsurus populo scribit cor. tacitus oēm ciuitatē romanā fuisse effusā ad excipiēdū pncipe spectādūq; regē tyridatē: q accipiēdo armeniæ regno aduētabat: & hoc tps delectū fuit ad dānationē peti thraseæ & bareæ soraniq; erāt uiuæ uirtutis simulacra. de qbus iuuenalis stoicus occidit bareā & q̄le coronati thrasea eluidiusq; bibebāt. aō āt illud potissimū tps dānatiōi delectū fuit: ut occupatis circa externa regisq; introitū rumoribus intestinū scelus obscuraret: siue ut magnitudinē impatoriā nero cede insigniū uiroȝ qsi regio facinore ostētaret. Circa fori templa. ut ē tēplū castoȝ tēplū iouis statoris q erāt i foro. Curuli residēs. i sella curruli sedēs. refert. Cor. tacitus tñ mō: quēadmodū tyridates ñ Romæ sed i armēia deposuit diadema ad imaginē nerōis: quā sedes curulis sustinebat. Triūphantis habitu. supra explicauimus qlis foret habitus triūphalis. Inter signa & uexilla

De tyridate

seriūtim diuisim q; hæc duo posuit: pinde ac dissimilia sunt. n. signa legionū & pricipalia: ut aqlæ. uexilla cēturiarū. nāq; ut scribit Vegetius singulis cēturiis singula uexilla cōstituerūt ita ut ex q cohorte uel quota esset cēturia in illo uexillo līis cēt ascriptū: qd legētes milites a cōtubernalibus aberrare ñ possent. liuius ī. viii. auctorē ē sub uno uexillo fuisse hoīes. c. lxxx. a uexillo uexillari⁹ dictus. adē liuius. ordo sexagēos milites. duos cēturiones. uexillariū unū hēbat. uexillatiōes antiq; noiauerunt alas equitū. autumat Cicero i oratore e uexillo factū eē uelū fuga lrae uastioris sicut inqt e maxillis & axillis malæ & alæ cōtrahunt̃ cū autū. nos uulgo uocitamus uexillifere iustitiæ maximū magistratuū in nra republica: qd an satis elegāter significēter ue dicatur uiderint eruditi. cū uexillifer eo idmatu dictus sit: quo signifer & aqlifer: q accipiunt̃ p portitoribus baiulisq; uexilloȝ signoȝ & aquilaȝ: qd munus ē gregarioȝ ac uiloȝ. Per deuexū. inclinatū atq; procliue. Admisit ad genua. utpote ad eas corporis ptes: qs adorātes attingūt. genua. n. ut inqt plinius in. xi. supplices tangūt. ad hæc manus tendūt. hæc ut aras adorāt. genua misericordiæ cōsecrata eē pdidit seruius grāmaticus: & nos alibi retulimus. Tyara deducta. Nero remouit a capite tyridatis tyarā iposuitq; diadema: ut ita significaret se illū restituere in pristinā regiā potestatē. est āt tyara pileū qd in capite gerit sacerdos: quo antiq p diademate utebant̃: ut indicat lactātius enarrās illud ex. viii. thebaidos. sustētare manu nec adhuc implere tyarā. seruius quoq; maronian⁹ itepres tyarā dicit eē pileū phrygiū. hieronymus ad fabiolā de ueste sacerdotali scribēs luculentius explicatiusq; qualis sit tyara demōstrat: cuius hæc sunt uerba rotundū ē pileolū quasi sphera media sit & pars una ponat̃ in capite hoc græci & nři tyarā. nōnulli galerū uocant. nō hēt acumē in summo: nec totū usq; ad comas caput tegit. sed tertiā partē a frōte inoptā relinqt. tyara āt & sacerdotes & pōtifices apud hebreos uti solitos docet. uirgilius masculino gñe ptulit: ubi ait sceptrūq; sacerq; tyaras: olim semiramis mētita uirilē sexū tyara caput texit: sicut historici ꝓdiderūt: tyara āt peculiariter gestabatur a psis quē lunatā forma appellat sidonius cū ait in panegyrico flectit achemenius lunatum persa tyaram.

Signa uexilla

Vexillarius

Vexillationes

Vexillifer iustitiæ

Genua adorāt

Tyara

Lunatꝰ tyara

M. A N. Olipia: olipia i piseo agro locus i quo olī pncī ludi celebrabāt̃ Stra. nec uero pisea tell⁹ angeretur regno subiecta fuit i q olipia ē. Cereris ele. scit⁹ sacerdotis uox illa fuit siqdē iussa cū alus alcibiadē execrari

execrari respõdisse dicitur supplicationũ ad se officia non execrationũ attinere: plutarchus ẽ auctor Tiridatis: accessus tiridatis ad urbẽ Cornelius & plu. meminerit. ¶ Produxit i conspectũ dedit. ¶ Dispositis circa fori tẽp a: Cornelius inde inqt eques cõpositus per turmas & insignibus patriis hinc agmina legionũ consistere: fulgentibus aqlis signisq; & simulacris &c. ¶ Curruli. sella idem auctor sedes effigiem Neronis sustinebat. ¶ Deuexum: accliue & quasi pendẽ: Hora. me quoq; deuexi rapidus cões orionis illiricis notus obruit undis: Ver. conexa polus dum sidera pascet. ¶ Tiara: seruius phrygium pileum tiaram ĩterpretatur eo capitis insigni Reges & sacerdotes usi sunt.

diadema ĩposuit: uerba suppliciis interpretata prætorio uiro multitudini pronunciãte pductũ ĩ theatrũ: ac rursus supplicantẽ iuxta se latere dextro collocauit. Ob quæ imperator consalutatus: laurea in capitoliũ lata.

De Iano gemino per eum clauso.

IAnum geminũ clausit tã nullo q̃ residuo bello. Cõsulatus quattuor gessit: primũ bimestrẽ: secũdũ & nouissimum semestres: tertium quadrimestrẽ: medios duos continuauit: reliquos inter annua spatia uariauit

De more eius ĩ iure dicẽdo & sẽtentiãdo & aliis gestis eius.

IN iurisditione postulatoribus nisi sequenti die ac p libellos nõ temere respõdit. In cognoscẽdo morẽ eũ tenuit: ut cõtinuis actiõib⁹ omissis. singulatĩ quæq; p uices ageret: quotiẽs ãt ad cõsultãdũ sederet: neq; ĩ cõmune quicq̃: neq; propalã deliberabat. Sed & cõscriptas ab uno quoq; sẽtẽtias tacitus ac secreto legẽs qd sibi libuisset:

¶ PHI. ¶ Diadema. insigne regũ de quo copiose scripsimus ĩ primo cõmentario ubi docuimus: nihil aliud esse diadema q̃ fasciã qua capita regũ circũligantur. de diademate ait sidonius diademate crinẽ fastigatus eas. ¶ Verba supplicis. q erãt barbara utpote hois pthici. pthoꝝ ãt sermo ĩter scythicũ mediũq; medi⁹ ẽ & utrisq; mixt⁹. auctor iusti n⁹ l. xli. epithõatis. ¶ In theatrũ. põpeianũ qd inaurari iusserat nero ad tyridatẽ magnificenter suscipiendũ. ¶ Supplicantem. ad genua neronis manus porrigẽtẽ. ¶ Latere dextro. tanquam parte illa honoratiore. e contrario scribit xenophon cyrũ solitũ fuisse honoris cã cõuiuas a latere sinistro iuxta se in mẽsa collocaresq; certiores fideliores q; illos existimaret q; q a pte cordis sinistra consisterent. ¶ Laurea in capitoliũ. tradit plinius lauream in gremio iouis capitolini poni solitã. quotiens letitiã uictoria nouã attulisset. ¶ Ianũ geminũ. repete quæ scripsimus in augusto de templo iani: qd tpe belli patebat tẽpore pacis claudebat. uñ patulcius & clusius cognominabat. illud ãnotandũ ideo ianũ geminũ uocari: qd preterita sciuerit & futura puiderit: uel q; superorum & inferorũ ianitor extiterit: uñ & bifrontẽ fingebãt. quidam ianũ solẽ demõstrari uolunt & ideo geminũ quasi utriusq; ianuæ celestis potẽtẽq; exoriens apiat diẽ; occidens claudat. in sacris ut inqt macrobius innocabatur ianus geminus: plutarchus in problematis ianũ ideo bifrontem & geminũ dici fingiq; autumat, p pterea q; græcus fuit: & cum Italiã traiecisset linguã simul cum uictu cõmutauit. uel potius italos id tẽporis barbaros & agrestes ab incomi inculto q; uictu ad humanitatẽ traduxit uitamq; cultiorẽ. scribit iulius capitolinus gurdianũ aperto iano gemino: qd signũ erat indicti belli profectũ esse contra psas cũ exercitu ingenti. ¶ Cõtinuauit: nullo interuallo: cum ex pscripto legis annalis nemo capere possit eũdẽ magistratũ inter decẽ annos. ¶ Tã nullo bello. sine respectu bellũ ne eẽt an pax. ¶ Reliquos. primũ & nouissimũ cõsulatũ. ¶ Postulatoribus. postulatores a uariis petitionibus dicti olim Cicero in cã uerris postulauit tempus inquirendoꝝ criminum in siciliam postulatores quoq; accipi possunt pro accusatoribus: cũ postulare sit accusare ut ante dictũ est. ¶ Per libellos: ut consultius circũspectiusq; responderet rẽ agebat per libellos: quibus qd sentimus planius explicamus: q̃ ore pronũtiemus. ¶ Continuis actionibus. moris fuerat ut agendi dies priori postulatori prior ordinaretur: & locus ad agendum daretur: ex quo fiebat ut altera causa agi nõ posset nisi prima absoluta. hoc cognosci licet ex uerrinis ciceronis: & enim Cicero laborauit ne rupilius siue oppius a uerre subornatus ante se causam agere inciperet: quia sic per interpositam nouæ accusationis de industria morã: ad alios consules uerris accusatio dilata fuisset. nero continuas illas actiones omisit: quæ prius donec absoluerentur agi continenter solebantq; bus accusatori. xx. dies ad accusandũ legitimi erant constituti: totidemq; defensori ad respondendũ. ¶ Per uices: uicissim modo hanc cãm cognosceret: modo illã. ¶ Ad consultandũ sedebat. moris est ut sedentes cõsultemus non stãtes. uñ uetus prouerbium ẽ. Romanus sedẽdo uincit: cui acommodari põt illud plautinũ nimio plus sapio sedens. seruius enarrans illud uirgilianũ. cum us sacrata ualle sedebat. inqt sedere est consilium capere. sensus hic ẽ. nero cũ sederet in consilio sententias singuloꝝ consiliariorũ iudicumq; exquirens. non id palam factitabat. sed a singulis consiliariis sñias cõscribi seorsum uolebat. deinde id quod sibi placuisset palam pronunciabat: tanq̃ ea foret sñia plurimoꝝ.

¶ M. AN. ¶ Diadema: regiũ insigne a græcis Χἑα Χιλιἀ: Διἀ Χε ὦ corono est siue circũligo: Cornelius a Tranqllo diuersus aliter: Tiridates iqt cæsis ex more uictimis: sublatũ capiti diadema imagini subiecit hæc illũ sub primũ accessũ fecisse Cornelius ait quo apparet diadematũ in cõspectũ uenisse. ¶ Ianũ geminũ. pacis & belli argumẽto ita Romæ cultũ Pli. ait plutarchus ẽ iqt eius tẽplũ Romæ duabus portis q; belli ianiã uocant. Oui. Bicipitẽ facit bina repente oculis. Obtulit ora meis. ¶ Tã nullo q̃ residuo. q. d. indefferenter si

Sermo pthorum

Cõuiuæ a latere sinistro

Patulci⁹ clusiu s Ianus geminus Ianus geminus unde

Postulationes

xx. dies legitimi ad accusandum

Romanus sedẽdo uicit. Sedere

ue pax esset siue bellũ. ❡ Me dios duos: secundũ & tertium. ❡ Continuauit: sine intermissione gessit. ❡ Cõtinuis actionibus: ad unã subintellige cãm attinentibus. ❡ Admissis: in curiam.

perinde atq; pluribus idem uideretur pronunciabat. In curiam li libertinorum filios diu nõ admisit: admissis a prioribus principibus honores denegauit. Cãdidatos qui supra numerum essent in solatium dilatiõis ac moræ legionibus præpo suit. Consulatum in senos plærunq; menses dedit. Defuncto q; circa calendas ianuarii: altero consulibus neminem substituit: improbans exemplum uetus Caninii Rebuli uno die consulis. Triumphalia ornamenta etiam quæstoriæ dignitatis & nonnullis ex equestri ordine tribuit. Nec utiq; de causa militari: sed & de quibusdam rebus orationes ad senatum missas pterito qstoris officio p cõsulẽ plærunq; recitabat. De quibusdã institutis per eũ & prauis moribus emendatis.

F Ormã ædificiorũ urbis nouã excogitauit. & ut ante ĩsulas ac domos porticus eẽnt: de quarũ solariis ĩcẽdia arcerẽt: easque sũptu suo extruxit: destiarat ẽt hostiã tẽus mœnia pmouere: atq; inde fossa mare ueteri urbi ĩducere. Multa sub eo & aĩaduersa seuere & coercita:

❡ PHI. ❡ Perinde atq;: tanquã. ❡ Libertinoꝝ filios. cũ maiestas senatus polluat dehonestamẽto sordidorũ: noluit nero ut libertinæ conditionis hoĩes in ordine senatorium reciperentur. ❡ A prioribus pricipibus. sicut a claudio: qui allegit ĩ senatum filios libertinoꝝ ut ante dictum est. ❡ Candidatos. supra numerum. prescriptus erat numerus magistratuũ exempli cã: ut duo consules crearentur: duo ptores alter peregrinus alter urbanus: uñ fit ut in petitõe consulatus si plures fuerint cãdidati: duo tñ consules designentur reliqui repulsam patiantur. talibus nero dabat pfecturas legionũ ut ita equioribus animis ferrẽt se fuisse preteritos: & in aliud petendi tps dilatos. ❡ In senos menses. cũ legitimũ tpus consulatus annuũ sit. ❡ Circa calendas. quidã codices hñt citra quod significat ante diem calendaꝝ. ❡ Exemplũ caninii: in Iulio cæsare dictũ est quemadmodũ consulatũ dedit caninio rebilo in paucas horas: cũ pridie calendas ianuarii repẽtina morte consul occubuisset. unde innotuit iocus ille ptholai in caniniũ unius diei cõsulem. ante flamines nũc cõsules diales fiũt. Idem a mar. tullio tali aspersus est scomate. Cõsulẽ habuimus tam censoriũ: ut in eius magistratu nemo pranderit nemo cenauerit: nemo dormierit. ❡ Questoriæ dignitatis. ornamenta questoria significat: qualia olim claudião liberto narciso decreta fuerũt. ❡ Sed & de quibusdã rebus. hic distinguendũ. cũ id a funa superiore dependeat: sitq; sensus. nero nõ solũ ob rem militarẽ egregie administratã tribuit ornamenta triũphalia atq; questoria: sed etiã ob res alias minime militares: tanq prius talia ornamẽta maximeq; triũphalia tantũmodo tribuerẽtur ex causa militari his qui in militia aliqd preclarũ facinus edidissent. ❡ Preterito questoris officio: ex questoribus quidã cãdidati principis dicebãtur: qui libris principalibus in senatu legẽdis uacabãt. auctor ulpianus in titulo de officio questorũ. nero uoluit renetri p cõsulẽ orõnes missas ad senatũ tanq id foret splendidius atq; magnificẽtius: omisso officio questoris cãdidati cui⁹ hoc peculiare erat offiũ orõnes ĩ senatu recitare qd & in tiu uita mox demõstrabitur. de quo intellexit cor. tacitus cũ ait. Ingressi curiã senatores: & oratio principis p questorẽ eius audita est. ❡ Ante insulas. ut sæpe dictũ est domos ab aliis domibus seiũctas dici insulas: nero ab arcẽda incẽdia: qbus obnoxia erat urbs roma areas patefecit porticus extruxit: quæ frõtem insularũ domorũq; ptegerent. ex quarũ solariis incẽdia repelli possent: quæ sint solaria & meniana nõ incuriose explicauim⁹ pximo cõmentario. Cor. tacitus in hanc sñiam sic scribit. patefactis areis additisq; porticibus: quæ frontẽ insularũ ptegerent: nero eas porticus sua pecunia extructurũ pollicitus est. ❡ Hostia tenus. usq; hostium ciuitatẽ ab anco rege cõditã. ❡ Promouere. augere propagare. ❡ Inde fossa. neroni seuerus & celer machinatores promiserant a lacu auerno usq; ad hostia tiberina se depressuros fossam nauigabilem: sequenti littore aut p montes aduersos. nero ut erat incredibiliũ cupitor: effodere pxima auerno iuga cõnixus est manetq; ut ait tacitus uestigia irritæ spei. tranqllus uero dicit nerõnẽ cõstituisse facere fossam p quã mare induceret urbi romæ: quã ueterẽ uocat ad differentiã illius: quã nero facere destinuerat menibus usq; hostiã productis. ❡ Coercia. cohibita cõpressa. ❡ Adhibitus sũptibus modus. legẽ sumptuariã: q alio noie cibaria noiat neronẽ exercuisse significat: de qua in primo cõmẽtario satis multa. ❡ Cenæ ad sportulas redactæ. nero ut cohiberet luxũ gulæ efferuescẽtẽ uoluit ut loco cenarũ sportulæ darent. nã cenas dare prĩcipes solebãt clientibus: quas rectas uocabãt: q erãt oppiparæ & lautæ: de qbus scripsimus in augusto. sportula uero specimen erat pusilli hois atq; deparci. hinc illud satyricũ. sportula primo limine parua sedet turbæ rapiẽda togatæ. ❡ M. AN. ❡ Supra nũerũ: magistratuũ q creadi eẽnt ac p hoc dignitatẽ ñ adepti. ❡ In solatiũ: ut repulsæ solamẽ eẽt. ❡ Dilatõis: dilati honoris. ❡ Substituit: ĩ demortui locũ suffecit. ❡ Caninii: a Cæsare dictatore in aliquot horas substitutũ in quem iocus ille Ciceronis extitit: industrium consulem rem. pu. fortitam dixit: q in suo cõsulatu non dormisset. ❡ Præterito questoris officio. questoris opera preter missa cuius erat publicas in senatu lĩas recitare. ❡ Insulas: de urbicis insulis in Augusto diximus. ❡ Solariis: solaria quæ eadem sunt ut festus ait quæ & babylonica ab eo dicuntur q in his folia sternerẽtur babilonica credo ab ipsa structuræ rõne qua semyramis in babylonis mœnibus struẽdis usa ẽ unde Herodotus & diodorus cornelius patefactis

Cõsulti diales

Questores, cãdidati

Nero incredibilium cupitor.

Lex cibaria

Cenæ rectæ

Inquit areis additisq; porticibus q̃ frontẽ insularũ protegerẽt Nero eas porticus sua pecunia extructurũ pol licitus est. ❡ Promouere: ampliare. ❡ Veteri urbi: ueteri dixit ad nouæ differentiam quæ hostiam usq; ex Neronis destinatione erat processura. ❡ Animaduersa: punita. ❡ Coercita: compressa.

nec minus instituta: adhibitus sũptibus modus publicæ cœ næ ad sportulas redactæ: interdictũ ne quid ĩ popinis cocti præter legumina aut olera uæniret quum antea nullum non obsonii gen⁹ pponeret. Afflicti suppliciis xp̃iani gen⁹ hoĩum supstitiõis nouæ ac maleficæ. Vetiti quadrigariorũ lusus: q bus iueterata licẽtia passim uagãtibus fallere ac furari p iocũ ius erat. Pantomimorum factiones cũ ipsis simul relegatæ.

De quibusdã legibus per eum repertis & institutis.

Duersus falsarios tunc primum repertum ne ta bulæ nisi pertusæ ac ter, lino per foramia traiecto obsignarentur. Cautum ut in testamentis pri mæ duæ ceræ testatorum modo nomine inscripto, uacuæ

❡ PHI. ❡ In popinis. scribit iu lius firmicus quod luna a uene re defluens si feratur ad mercu rium faciet popinarios: uenus quoq; si dña actus fuerit in deie ctis locis faciet popinarios & ta bernarios. a popina fit uerbũ po pinari qd significat helluari & in dulgere popinis ac ganeæ: Iuli⁹ capito. dũ galienus inqt popina tur. & balneis ac lenõibus repu tat uitam. popinationes quoq; dñr helluationes popina optio epichero noiatur uncta ab ora tio. De popinis & popinonibus affatim dixius in tyberio. ❡ Ve niret. uenderet. ❡ Nullũ non. quodcũq. ❡ Obsonii. antiq ob sonium nominauerũt manduciõ & ita in atelanis uocat a manducãdo: manducari ãt a mandẽdo dici refert M. uarro. unde & mãdones & manducones dicti edaces & comedones. apuleius in. vi. de asino aureo: quid ludũ decreueritis de isto asino semper pigro quidẽ sed manducone summo. ❡ Proponeretur. s. uenale ĩ popinis. ❡ Christiani. primi in christianos persecutionẽ exercuit nero sicut ecclesiastici scriptores prodide runt de quo paulus orosius scribit hæc. nero primus romæ christianos morte & supplicio affecit ac p omnes prouincias pari persecutione excruciari imparit ipsumq; nomen extirpare conatus beatissimos christi apo stolos petri cruce paulũ gladio occidit. ❡ Superstitionis nouæ. scriptores ethnici & in primis duo suetoni⁹ & tacitus religionẽ christianã: quæ uera religio est & ueri dei cult⁹ uocãtq superstitionẽ execrabilẽ detestan tur. unũ a cor. tacito cũ tranquilli sñia congruente sic scriptũ est. ergo abolẽdo rumori nero subdidit reos & ex quisitissimis penis affecit: quos per flagitia inuisos uulgus christianos appellabat. auctor nominis eius chri stus tiberio imperãte per procuratorem pontiũ pilatum supplicio affectus fuerat. repressa in presens exitia bilis superstitio rursũ erumpebat non mõ per iudeã originem eius mali sed per urbẽ ẽtiã quo cuncta undiq; atrocia aut pudenda cõfluunt celebranturq; hoc aũt in primis supplicio affecti sunt a nerone: ut feraru ter gis contecti laniatu canum intenent aut crucibus affixi: aut flãmis ĩ usu nocturni luminis urerent. ❡ Qua drigariorum: agitatores quadrigarũ ipsosq; dominos equorũ quadrigarios uocamus. refert maternus au rigas & agitatores nasci sub sidere alitis equi. ❡ Ius erat. cũ ex talibus furtis minime punirentur. ❡ Panto mimorũ factiones. scribit tacitus histriones pulsos italia a nerone: cũ factiones histrionũ quos pantomimos tranquillus uocat fautores haberent adeo uehementes: ut ob id discordia in populo & tumultus exoriret milites q; ad compescendã fautorum contentionẽ theatro assidere iuberentur. olim pantomimi a nerua re stituti fuerũt quos sustulerat: ut plinius inqt in panegyrico: malus princeps. dein a traiano sublati fuerũt ut suo loco annotauimus. ❡ Pertuse. perforate ter lino traiecto ita obuiã ibatur fraudi falsariorũ: ne tabulas te stamentarias: aliaq; negotia continentes adulterare possent. nãq; linũ non semel sed ter traiectum per fora mina tabularũ eas a fraude falsariorum muniebat. linum ãt adhiberi solitum ad tabellas obsignandas. plau tus quoq; demonstrat q sic ait in pseudolo. pheniciũ calidoro amatori suo per ceram & linum litterasq; iter pretes salutẽ mittit. Idem in bacchidibus. effer cito stilum ceras & tabellas & linum: & mox paulo. cedo tu ce ram ac linum actutũ age obliga obsigna cito. de tabulis testamentariis signãdis sic refert ulpianus titulo de testamentis. signatas tabulas accipi oportet & si lintheo quo tabulæ inuolutæ sunt signa impressa fuerint. ❡ Primæ duæ ceræ. dixit oratius in sermonibus. qd prima secũdo cera uelit uersu: solus multis ne coheres ueloci percurre oculo: quem locũ exponens porphirio ait qd in prima cera hoc ẽ tabula primo loco testato ris nomẽ ponebatur: secundo uero heredis. nero ad reppellendas fraudes testamentarias cauit ut priæ duæ tabulæ ceratæ signatoribus: qui septem sunt: uacuæ ostenderentur inscripto solo noĩe ipsius testatoris: ut ita testori liberum esset heredẽ scribere quẽcunq; uellet. namq; ubi in testamentariis tabulis solum testato ris nomen inscriptũ eũ coram signatoribus liquido declaratur testamentũ illud legitimũ & ex testatoris sen tentia futurũ: in quo nullus per fraudem heres legatariusue ab ipso scriptore supponi possit.

❡ M. A N. ❡ Publicæ cœnæ: a se & aliis Cæsaris dari solitæ. ❡ Ad sportulã: ad certã numariæ rei summã. In. sic sportula primo liminæ pua sedet turbæ rapiẽda togatæ & mox stati sportula deĩde fo. qeã centũ quadrã tibus cõstitisse idẽ auctor pspicue docet: Dẽsissima centũ quadrãtes lectica petit. Mar. cẽtũ mussellĩ iã ualere q̃ drãtes: & rursus dat baiana mihi q̃drantes sportula cẽtũ iter delitias qd facit ista fames. ❡ Veniret uenale: p poneret. ❡ Christiãi genus: Iosephus auctor ẽ Neronẽ crudeliter christianos insectatũ: Cornelius abolen do inqt rũori Nero subdidit reos & exqsitissimis pœnis affecit quos p flagitia inuisos uulgus christiaos ap pellabat auctor noĩs eius Christus: Tyberio iperãte p procuratorẽ Pontiũ Pilatũ Supplicio affectus erat re

Popina rii · popina tur · Popina tiones · Mandu cũ · Mãdões · Mandu cones · Prima psecu tio chri stianorũ suppli. u um m christia nos · Histrio nes pul si · pãtomi mi sub lati · Linũ ad tabellas · In pri ma cera nomẽ te statoris.

pressaq; in presens exitiabilis supstitio hæc ille & alia nefanda de christianis certe dignus ipse qui per eosdẽ cruciatus quibus tũ merito christianos ait affectos perpetuo distraheretur pietatem flagitiũ appellat: uerũ dei cultum superstitionẽ homo impius demonumq; præstigiis addictus sed iam pridẽ credo intelligit qd ipse quid sui populares in Ioue Iunone cæterisq; demonibus colendis meriti sint quid cõtra christiani cum sua innocentia & pietate de quibus hæc non magis impie q̃ inepte scribit. ⁋ Malefice: sic tibi Tranquille & tuis popularibus persuasum: uerũ deo optimo maxio aliter uisum. ⁋ Lusus: deceptiones ludere decipere ẽ Nemus tu me ludere ausus es Sylophãta: Ver. crudelis tu quoq; falsis ludis imaginibus. ⁋ Quibus quadrigariis. ⁋ Factiones: quibus uerbis percipi põt ut aurigas in circensibus sic scœnicis ludis & aliis theatralib' spectaculis pantomimos suas factiones habuisse. ⁋ Falsarios. falsarum tabularũ auctores. ⁋ Lino: filo ut fit hodie quoq; in secretiorib' litteris obsignandis. ⁋ Obsignarent: sub signo clauderentur cõtra resignare de lecto signo aperire est. ⁋ Duæ primæ ceræ: tabulæ quibus primi secundiq; hæredes conscriberent: nã tertiæ haud tanti erant momenti ratio. n. usu euenit ut qui in tertia cera relati sint hæreditatem adierint quod cæratis tabulis testamenta & alia priuata acta scriberentur tam poetarum q̃ aliorum testimonia declarant. Iuue. Notum est cur soli tabulas impleuerit hister liberto & mox postea signatæ tabulæ. dictũ fœliciter: idẽ Non ne libet medio ceras implere capaces: & ad herennium Cicero si Ciceronis est id opus: tabulas in carcerem afferunt testamentum ipso presente conscribunt sed superuacuum est hæc colligere quæ passim legẽtibus occurrunt. ⁋ Testatoꝝ: qui testamentum conderent. ⁋ Vacuæ. s. ceræ: qbus uidelicet nihil esset notatum præter testatorum nomen: quo conspecto apparebat satis exploratum habere signatores quicquid i tabulis postea scriberetur id ex testatoris sententia scriptum iri.

signaturis ostenderentur: Ac ne quis alieni testamenti scriptor legatum sibi ascriberet. Item ut litigatores pro patrociniis certam iustamq; mercedem pro subsellis nullã omnino darent præbente ærario gratuita: utq; rerum actu ab ærario causæ ad foꝝ ac recuperatores transferrentur: & ut oẽs

Signatũ testamẽ gũ

⁋ PHI. ⁋ Signaturis. his q erãt futuri signatores. si signator ab ipso testatore acceperit annulũ & signauerit testamentũ. ualet q̃ si alieno signauerit. si signa illa turbata sunt: ab ipso testatore si uidetur signatũ. signũ autẽ utrũ annulo tñ impresso adhibeat: an & sine annulo alio quodã impresso: cũ uarie hoies signent queritur. sentit ulpianus annulo tñ posse signari: dũ tamen habeat charactera. ⁋ Testamenti scriptor. q adhibitus est ad testamentũ scribendum in numero testiũ haberi põt & tabulas signare quas scripsit: quod adeo indubitatũ uidetur: ut cũ domitius labeo quesiuit de celso an testis & signator habendus est scriptor testamenti: ille responderit. aut non intelligo qd sit de quo me consulueris: aut ualde stulta ẽ interrogatio tua. tabellionẽ uocãt. scriptorẽ testamenti. ⁋ Legatum sibi ascriberet. regulus ille epistolis plinii famosus cũ uenisset ad signandũ aureliæ ornatæ feminæ testamentũ. coegit mulierem sibi tunicas quas erat indutra legare: obseruauit scribẽtẽ. inspexit an scripsisset. cũ iniquũ itaq; sit signatores scriptoresq; alieni testamenti sibi legata poscere atq; ascribere: merito laudandus est nero: qui cauit ne quis notarius in alieno testamẽto sibi ascriberet legatũ. deberet enim testatoris uoluntas esse libera: ut possit legare cui uelit: præterire quẽ nolit. ⁋ Pro patrociniis mercedẽ. In decretis canonicis. xi. q. iii. scriptũ legimus quod licet aduocato uendere iustum patrocinium: & iurisconsulto rectũ consilium: sed non licet iudici uendere iustum iudicium. Contrarium sanxit lex cincia: qua cauebatur antiquitus ne quis ob cãm orandã pecuniam donũue acciperet. aliæ quoq; leges fuerunt & senatusconsulta: q̃ uetabant uenire aduocationes. Atq; nero uoluit ut merces a litigatoribus daretur patronis causaꝝ pro patrocinio: sed nullam dari uoluit iudici ꝓ iudicio ut exponas ꝓ subsellis hoc ẽ pro iudiciis. sed magis placet simpliciter accipe subsellia ꝓ sedibus: in quibus litigãtes dum cã agebatur sedere solebant ꝓ qbus pensio & merces certa soluebatur unde uoluit nero ut pro subsellis q̃ seruiũt litigatoribus nulla merces daretur iubens ab ærario subsellia sine mercede exhiberi in iudiciis. Subsellia autem conduci solita non solum a litigatoribus sed etiam a recitatoribus indicat iuuenalis illo uersu & q̃ conducto pendent anabatra tigillo. & cor. tacitus in dialogo de oratoribus auctor ogare ultro & ambulare cogitur ut sint qui dignentur audire: & ne id quidem gratis. nam & domum mutuat & auditorium extruit: & subsellia conducit. ⁋ Rerum actu. ab agendis rebus. rerum actum appellitant: id est actionem sicut in superioribus dictum est. ⁋ Ab erario. in augusto relatum est quemadmodum cura ærarii ad pretores pretoriosq; uiros trãslata fuit: unde intelligimus neronem instituisse: ut causæ a prefectis ærarii hoc est pretoribus qui in iudiciis preesse solebant: transferentur ad forenses actiones iudiciaq; recuperatoria. ⁋ Recuperatores. iudices dati edicto pretorio iniuriis estimandis recuperatores dñt: quorum meminit gellius libro noctium atticarum nouissimo. Cicero in oratione ꝓ cecinna quam habuit ad recuperatores: insinuat recuperatores dici ex eo: quod per illos ius nostrũ recuperemus: Idem in uerrinis legimus recuperatorũ numerum ex tribus cõstare significat: ubi ait tres a uerre recuperatores datos asserlas ipsius uerris hoies. s. improbissimos. quorum iudicio recuperatorio euersi sunt siculi aratores: liuius quoq; recuperatores tres ab astiano datos scribit: qui inter eos iudicarent: qui inter se contendebant de corona murali.

Scriptor testamẽti

Stulta ẽ interrogatio tua

Ne scriptor a scribat sibi legatũ an liceat uendere patrociniũ

Subsellia cõducebant

Recupatores

⁋ M. A N. ⁋ Signaturis: iis q ad hoc ipsum ut signarent accersiti essent. ⁋ Alieni testamenti: non sui non semper testator suum notare potest testamentum aut dextra debilitatus aut mancus aut litterarum ignoratio nec: cautum igitur ne qui scriberet alterius legata quicquam quod ad se attineret: id tabulis notaret ne sibi pter testatoris mẽtẽ aliqd ascriberet. ⁋ Pro patrociniis: pro opa ne causis aliis ue negociis a patrõis naturas.

¶ Pro subselliis: ergo & pro subselliis q̄ iudicũ ut dixi erãt certa a litigatoribus pecũia pẽdi solita ẽ. ¶ Gratuita subsellia. ¶ Re. astuia trãsigẽdis reb'. ¶ Ab ærario a iudicib' ærariis. Recuperatores fiscaliũ rerũ assertores

appellationes a iudicibus ad senatum fierent.

De quibusdam gestis circa exercitum britannicum.

AVgendi propagandique imperii nec uoluntate ulla neque spe motu unquam etiam ex Britannia deducere exercitũ cogitauit; nec nisi uerecundia ne obtrectare parentis gloriæ uideretur destitit, põti modo regnum concedente Polemone, Item alpium defuncto Cottio i prouinciæ formam redegit.

De expeditionibus Alexãdriæ & Achaie p eum susceptis.

PEregrinatões duas omnino suscepit Alexãdrinã & Achaiã; sed alexãdria ipso pfectiõis die destitit turbatus simul religione ac piculo. Nã cũ circuitis tẽplis i æde Vestæ resedisset: cõsurgẽti ei primũ lacinia obhæsit; dĩde tãta coorta caligo ẽ ut dispicere ñ posset. Iñ Achaiã

¶ PHI. ¶ Appellationes. titul' est apud iurisconsultos notissimus de appellatiõibus: ubi scriptum est qd a minori iudice ad maiorem licet prouocare: unde a iudice ad senatum appellare fas erat. a senatu uero ad principem appellari nõ posse: oratione diui adriani pscriptum est. Consimiliter nero uoluit ut appellatiões siue prouocationes fieri possent a sententia iudicũ ad ipsum senatum tanq̃ a minoribus ad maiores. & ita ostẽdit nero se plurimi facere senatorũ auctoritatẽ. de quo hæc contra auxit patrũ honorem statuendo: ut q a priuatis iudicibus ad senatum prouocassẽt eiusdem pecuniæ periculum facerent cuius hi qui imperatores appellauere. nã antea uacuum id solutũ q; pena fuerat. literæ aũt p quas causa ad eũ iudicem q appellatus ẽ dimittitur dimissoriæ dr̃ ũ uulgo nominant apostoli. ut docet iurisconsultus titulo de uerborũ significatiõe. ¶ Ex britania exercitũ. Cor. tacitus in libro quem scribit de uita Iulii agricolæ soceri sui tradit britanos agitasse cõsilia excutiendi romanũ iugũ: uniuersosq; sumpsisse bellũ duce femina noie uoadica Quod nisi suetonius paulinus ppere subuenisset: amissa britania foret. idem in libris historiarũ multa facũdissime scribit de bellis in britania gestis p romanos legatos neronis principatu. ¶ Parẽtis gloriæ. Claudius neronis pater p adoptionẽ britaniæ gentes domuit: transuectis illuc legiõib' auxiliisq; assũpto in partẽ rerũ uespasiano. tũc britaniæ pars pxima redacta ẽ in formã prouinciæ addita insup ueteranorũ colonia. ¶ Ponti regnũ. Sext' aurelius tradit a nerone polemoniacũ pontũ factũ esse prouiciã una cũ alpibus cottiis cottio rege mortuo. eusebius quoq; chronographus in hãc sniam sic scribit duæ tñ prouinciæ sub nerone factæ põtus polemoniacus & alpes cottiæ cottio rege defũcto. plinius meminit ciuitatũ cottianarũ quæ site erat in cottiis alpibus. eiusdẽ historiæ sic meminit eutropius: duo regna sub nerone prouinciæ factæ sunt põtus polemoniacus cõcedẽte rege polemõe. & alpes cottiæ rege defũcto: alpes aũt cottias aggeribus attoli ad solis ortus testis ẽ amianus marcellinus: aitq; eas extructas esse molibus magnis a cottio rege: q receptus fuit i amicitiã octauii cæsaris. In his alpib' cottiis quarũ initiũ a segusia ẽ oppido pcelsũ erigitur iugũ. nulli fere sine discrimine penetrabile. mẽdosa dictio ẽ apud cor. taciti sic scribente in. xvii. fabius ualens allicere uel si abnuerint uastare gallias & quotidianis alpibus italiã irrũpere tu pro quotidianis alpibus legito cottianis & pro cottiis alpibus q & cottiane dr̃ accipito. ¶ Alexãdrinã. prouincias orientis & maxime ægyptũ secretis imaginatiõibus nero agitabat susceptirus itaq; alexandrinã pegrinatiõem dicto testificatus est nõ lõgã fore sui absentiã: supq; ea pfectiõe adiit capitoliũ ubi ueneratus deos capitolios. cũ uestæ quoq; tẽplum inisset repẽte cũctos p artus tremere cepit: seu numine exterrẽte seu facinorũ recordatione. Itaq; nunq̃ timore uacuus deseruit inceptũ cũctas sibi curas amore patriæ leuiores dictitans. auctor cor. tacitus qui ait omissã quoq; antea fuisse pfectionem in achaiã. cur aũt omiserit causæ incertæ fuerunt. ¶ Circuitis tẽplis. ut ante pfectiõem deos oẽs salutaret: deorũq; fauorẽ in pegrinatiõe ineũda promereret. ¶ Lacinia obesit. uestimẽti pars illa q̃ cæsariati cõfecta est adhæsit sellæ: ne posset exsurgere: qd fuit ominosum. ¶ Coorta caligo. hoc ad periculum referẽdũ ait. n. tantas tenebras caligãtibus oculis neronis esse factas ut nihil dispicere atq; internoscere posset. addit tacitus oẽs p artus contremuisse. ¶ Achaia. achaiæ nomen prouinciæ ab isthmo icipit: antea egialos uocabat: pp urbes in littore p ordinẽ positas. græce. n. αἰγιαλὸς dicitur littus. ¶ Primus. nullũ acrius hortamẽtũ est: q̃ qd fieri uult princeps ut id ipse primus aggrediatur. tũc animi excitãtur ad emulatiõem. tũc pudet subditos id laboris recusare: quẽ priceps nõ recusat. ait apud liuiũ leuinus cõsul. si quid iniungere inferiori uelis id prius i te ac tuos si ipse iuris statueris: facili' oẽs obedientes habeas. & ut inquit lactantius: in. n. q precepta dat pcepta faciat. malũt. n. hoĩes exempla q̃ uerba. In hanc sniam est illud a lucano platum in catonis laudatiõem: monstrat tolerare labores nõ iubet. sidonius quoq; apollinaris hoc peonio extollit maioranũ in panegyrico: sic agmina uoce erigis exẽploq; leuas: primusq; labores aggrederis quoscunq; iubes. Itidẽ nero primus cepit fodere ne milites id opus ueluti culpatũ dehonestumq; aggredi supsederent.

¶ M. AN. ¶ Parentis: claudii. ¶ Ponti: ponticæ regiõis. ¶ Concedente polemone: Eusebius de Nerone ponti inquit polemiacum in prouinciam redegit: Ptolemæus ponti inquit polemoniaci descriptio & mox paulo polemoniacum iasonium oppida. ¶ Item alpium regnum. s. ¶ Cottio rege sic in Tyberio a Cotti

Appellatõ a miori ad maiorẽ

Apostoli quid

polemõiacus põtus

Cottiæ alpes

Emaculat' locus taciti

Tremori uasit neronem

achaia Egialos

Qui pcipit faciat

regno dixerat est idem & cottium oppidum a Strabone in relatione alpium sæpius repetitũ. ¶ Profectionis die: quo ex urbe profecturus erat. ¶ Religione metu. ¶ Periculo: clade corporis uel uitæ discrimine. ¶ Lacinia: extremæ togæ scissura. ¶ Obhæsit: adhæsit herens remorata est sic obsedit obiit ,p adscedit & abiit ueteres dixere. ¶ Oborta caligo: illius ne oculis oborta an templo circũfusa uel densa nebula cõspectum ademerit non dicit sed quia periculo dixit ad Neronem ipsum id potius referas.

isthmũ perfodere aggressus prætorianos pro concione ad incohandum opus cohortatus é tubaq; signo dato primus rastello humum effodit: & corbulæ cõgestã humeris extulit. Parabat & ad caspias portas expeditiõem conscripta ex italicis senum milium peditũ tyronibus nona legione: quã magni Alexãdri phalãgẽ appellabat: Hæc partim nulla reprensione partim etiam non mediocri laude digna in unum contuli, ut secernerem a probris ac sceleribus eius: de quibus dehinc dicam.

De studio & opera eius in cantu & musica.

¶ PHI ¶ Isthmũ pfodere. relege quæ in primo cõmentario diligenter satis perscripsimus sup isthmo corinthiaco. illud in pñtia addendũ: qd cũ damis philosophus admiraret inceptũ neronis de isthmo fodiẽdo: ipnde ac opus animi amplissimi dignũ

Diuinatio apollonii

admiratione. dixit apollonius tyaneus. mihi ui eius opis imperfectio afferre illi, sũmã calumniã tanq̃ imp̃fecte conati & imperfecte fodiẽti nerone. n. uideo nõq̃ p isthmũ nauigatu ꝯ nec ad fodiendi finem puentu ꝯ. ¶ Ad inchoãdũ opus. isthmi effosionẽ. ¶ Rastello. rastri diminutiuũ é sitũ a rostro rostellũ deriuat. palladius inter

Rastellus Rostellũ Fenisex Corbula

instrumẽta rustica numerat rastros. M. uarro rastellos ab rasu dictos esse autumat: q̃m. s. in pratis his festucas abradũt fenisecæ. ita. n. dñr q fenũ secãt. ¶ Corbulæ. a corbe corbulã diminutiua forma deduci nullus ignorat. Varro i primo latinæ linguæ: corbes ab eo qd spicas aliudue qd eo corruebãt. hinc minores corbulæ dictæ. Iurisconsultus inter instrumẽta fundi numerat corber. ¶ Extulit. exportauit. ¶ Ad caspias portas. pli. in. vi. ait corrigendũ esse errorẽ multo ꝶ: qui caspias appellauere portas iberiæ: quas caucaseas ipse

Casæ portæ

dicit uocari. Neronis principis cõminatio ad caspias portas rendere dicebat: cũ peteret illas quæ p iberiã sarmatas tendũt uocãtur q; caucasiæ: ad quas uix ullus est aditus pp montes appositos: Causa aũt nominis porta ꝶ caspia ꝶ est qd interruptis angusto transitu iugis uix singula meat plaustra. angustiæq; ille impediuntur liquore e cautibus corriuato. Trãquillus sequutus, opiniõem uulgatiorem dixit caspias portas: ad

Corporatura i tirõe

quas cõminatio neroniana tẽdebat. ¶ Senũ pedũ. ,pceritas corpis in tyronibus antiquos exigebat tanq̃ ad uictoriã accõmodatior. ita ut sex pedũ lõgitudinem corporatura boni tyronis ipleret. auctor uegetius i primo de re militari. Idẽ tñ censet non tã staturæ rõnẽ habendã esse q̃ uiriũ: cui assipulat homerus q tydeũ minorẽ quidẽ corpe sed fortiorẽ armis fuisse significat. debet itaq; tyro eligi uigilãtibus oculis: erecta ceruice: lato pectore: humeris musculosis: lõgioribus brachiis: uẽtre modicus: exilior cruribus: suris nõ supfluitatis distẽtis: sed neruo ꝶ duritia collectis. cũ hæc in tyrone signa deprẽdis, pceritatẽ magnope nõ desideres. utilius. n. ẽ fortes esse milites quã grãdes. nero aũt nõ tã robur quã ,pceritatẽ in tyronibus existimãt ẽ

Qualis tyro

spectãdam. fecit legionẽ ex tyronibus italicis: qui corpis ,pceritate sex pedes iplebãt & ,pfecto legio ex staturosis & amplissima corporatura p̃ditis res digna spectaculo ẽ. ac ueluti maiestatẽ addit imperatori. Et. n. lõgitudo sex pedũ legitima est amplitudo humanæ staturæ tũ pes auctore uitruuio sit sexta ps altitudinis de hercule tñ dictũ est: quod septẽ pedũ mensurã impleuerit: unde ut inqt solinus pleriq; diffiniũt nullum posse excedere hãc lõgitudinẽ. gellius quoq; in. iii. noctium attica ꝶ modũ esse dicit sũmũ adolescendi hu-

Lõgitudo sex pedũ

mani corporis septẽ pedes. non placet legas senũ miliũ peditũ: sicut nõnulli legendũ asseuerant. cũ tranqllus nõ tã de numero militũ qui in legiõe sunt intelligi uelit q̃ de ,pceritate & corporatura tyronũ: ex qbus legio a nerõe conscripta est. quot aũt milia legiõe romana cõtinerẽtur alibi docuimus. nõ uideo cur tranqllus fecerit opere p̃cium: si legimus senũ miliũ peditũ memorãdo legiõem fuisse cõscriptã a nerone cõstantem ex sex milibus peditũ: cũ legiones romanæ ferme oẽs hoc numero cõscribant: quæ mõ fuerũt triũ mi-

Mod' adolescendi

liũ mõ quattuor: unde legio quadrata dicebat. modo quinq; milia cõnnebat. sed ,ppie legio romana hẽt ut inqt uegetius pedites sex milia. equites. dcc. xxx. nimi ꝶ uoluit significare rem memorabilẽ ob ,pceritatẽ corpo ꝶ: cũ oẽs essent uel sola corporatura mõstrabiles. In phalãge uero quã macedones peculiariter habuerunt armato ꝶ octo milia censebantur: cũ in cateruis gallo ꝶ at q; celtibero ꝶ sena milia bellato ꝶ continerentur. de phalange macedonica scripsi adolescentulus adhuc in quibusdã plinianis annotationibus: a cuius noĩe phalangite appellantur: quo ꝶ meminit liuius in. xxxviii. legimus apud heliũ lampridiũ queãdmodũ alexãder romanus imparor & ipse ad imitationẽ alexandri magni fecit phalangem triginta milia hoĩum quos phalangarios uocari iusserat. ¶ Secernerem: seiungerem separem q; uirtutes. n. cũ uitiis male coeũt. ideoq; separim tractanda sunt. ¶ A probris flagitiis & dehonestamentis.

Legio quadrata
Quot sũt i phalange
Cateruæ
Phalãgitæ
Phalãgarii

¶ M. AN. ¶ Rastello: a rastro diminutiuũ nomen Terentius at hos rastros iterea tũ deponet Cato i re rustica rastra quattuor: rastros quadridentes sex. ¶ Corbulæ: corbula uas uimineũ Cato rutabulũ unũ corbulas amerinas quattuor. ¶ Extulit: humeris asportauit nec id temere honore. n. & gloria ut est apud Xenophontem leuior reddit labor pricipis aut iperatoris: oporret ad hæc ut apud eũdẽ Cãbyses cyro filio pcipit imparorẽ i primis labores ppeti. ¶ Caspias portas: Pli. corrigẽdus est inqt multo ꝶ error & eo ꝶ et qui in armenia res ,pxime cũ Corbulõe gessere nãq; hi caspias appellauere portas hiberiæ quas caucasias dixe

nunc uocari situsq; depicti & ide missi hoc nomē inscriptū habēt: & **Neronis Principis** cōminatio ad caspi/as portas tēdere dicebat quum peteret illas quæ p hiberia & sarmatas tendūt hæc & alia Plinius quibus apparet Tranquillū cōmunem errorē secutū caspias portas p hibernis dixisse. sūt autē portæ ipsæ montiū angustiæ repēte interruptoꝝ: ubi fores obditæ ferratis trabibus: subtus medio amne fluente. ℭ Senū pedū. sic historia quæ adhuc die uidimus exēplaria ex qua trūca & mutilata lectiōe nil seqꝛ sed tu senū millū pedum legas. qd & uerba q sequunt facile declarāt: qua magni inqt Alexādri phalāgē appellabat: de Alexādri phalāge Plutarchus plura: erit igiꝛ is ordo: noua legiōe senū milliū pedū ex italicis tyronibus conscripta.

Nter cæteras disciplīas pueritiæ ībutus tpe & musica: statim ut īperiū adeptus ē Terpnū Citharœdū uigentē tūc præter alios arcessiit: diebus cōtinuis: post cœnā canēti ī multā noctē assidēs paulatī & ipse meditari: exercitariq; cœpit: neq; eoꝝ quicq̄ omittere, quæ generis eius artifices uel cōseruādæ uocis causa: uel augēdæ factitarēt sed plūbeā carthā supinus pectore sustinuit & clystere uomituq; purgari: & abstinere pomis cibisq; officientibus: donec blandiēte profectu (quamquā exiguæ uocis & fuscæ) prodire in scænam concupiuit: subinde īter familiares græcū puerbiū iactās occultæ musicæ nullū eē respectū.

ℭ PHI. ℭ Imbutus musica. nō repꝛhēdit ī nerone studiū musicæ disciplīæ q ut īqt aristoteles ī. viii. politicoꝝ: īter disciplinas īgenuas collocat: & a pueris ī primis ediscenda ē ut pcipit plato in libris legum: de cuius laude nō pauca collegimus digna memoratu. ī libro orationūq; quas dicauimus martino crūnouensi scholastico boemo. sed reprēdit tranquillus neronē: quod iā princeps nimio musices studio teneret: illiq; tantū impēderet & opā & diligentiæ quanti uix cytharœdus impenderet nō sine reprēsione. Iupiter. n. ut inqt eleganter aristoteles: nō cantat aut citharā pulsat: quo exēplo docet principes ī primis nō debere musicā exercere: qbus satis est si aliis uētibus oblectētur. unde haud īmerito philippus macedonū rex alexandū filiū iusta castigatiōe incessiuit: cū accepisset illū quodā in loco suauiter cecinisse. nōne te pudet inqens qd tā pulchre canere scias satis est. n. regi cantātibus aliis audiēdi otiū supesse scitū quoq; est illud musicū: nā cū idem philippus psaltē quendā uellet inter canendū corrigere ueluti musica peccantē: & de pulsandis fidibus differere: dixit oppido q sciēter psaltes. id absit mali o rex diu pꝛhibeant ut tu ταῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἰδῆς. i. ut hæc melius me ipso calleas. & pfecto pmultū ut princeps impartiri musis: si uel spectatorē tantum se exhibeat musicis de musica cōcernētibus. aliæ nimirum uirtutes grauiores nobilioresq; in impatore requirūtur: qui nō tā uoluptatibus ppriis īseruire debet q cōmodis subditoꝝ. ℭ Terpnū. nomē pprium citharœdi τερπνὸν græci iucūdum uocāt & τερπνότητα iucūditatem. ℭ Accersiit. euocauit. ℭ Canēti. terpno citharœdo. ℭ Meditari. nihil est tā difficile qd non assidua meditatio facilius reddat. ℭ Artifices. cātores musici citharœdi. ℭ Conseruādæ uocis. scribit aristoteles in. vii. de animalibus cātores abstinere solitos esse a coitu: ut ita diutius uox sine mutatiōe seruetur suauis & canoraq; in uirilē sonū maxime trāsit in his q rē ueneream agere incipiūt. pterea ut inquit fortunacianus clarā uocē efficit anaphonesis hoc ē exclamatio: somnus & sumen obseruātia cibi & potus & uētris cōtinētia. alitur aūt uox si a lectulo statī corpus deābulādo moueamus. frigidis ēt potionibus abstinendū cēsent q a his muniūtur arteriæ: calidis aūt apiunt. qd si uox uexata fuerit utendū erit cibis acrioribus quibus si quid obstrepit uoci prumpat. nā medici dormituris etiā laser instillāt. cibus quoq; leuissimus arteriæ pdest. ℭ Plumbeā chartā. p. inius in. xxxiiii. laminā plumbeā pectori impositam esse efficacē ad uoces alēdas. unde & nero inqt princeps lamina pectori iposita sub ea cantica exclamans alendis uocibus demōstrauit rōnem. quinēt laminæ plūbeæ lumbis ad alligatæ inhibent īpetus uenereis: quibus caluus orator usus esse ferꝛ ad cohibendas libidinum imaginatiōes in sōno: & ita uires corporis studioꝝ labore custodiebat. ℭ Cibis officientibus. uoci nocentibus: quēadmodū multa ciboꝝ genera sunt uoci nocētia: ita etiam cibaria pduntur claritudini uocis accōmodata: & imprimis porꝛe sectiuum ad hoc efficax est: cui nero auctoritatē dedit uocis gratia ex oleo estiuis oībus diebus: nihilq; aliud ac ne pane quidē uescendo. fici quoq; siccæ gutturi & faucibus musice utiles pduntur. ouoꝝ quoq; lutea pssūt faucium scabiciæ: quin etiā sucus glycirhicæ uoci utilissimus est linguæ subditus: quā docti medici liquiritiā appellant. ℭ Blandiēte pfectu. inuitante musices pgressu in qua quotidie magis ac magis pficiebat. ℭ Fuscæ. uocis de qualitate uocis scribens quintilianus. est inquit plena & candida & fusca: & exilis & aspa & cōtracta fusa & dura & flexibilis & clara & obtusa: in antōio oratore uox fusca & subrauca fuisse pdit. ℭ Subinde. frequēter. ℭ Iactans. p gloriationem dictitans. ℭ Occultæ musicæ. huius puerbii meminit gellius sic scribens in. xii. nocti inquā magister uerbum illud scilicet uetus egregiam musicā quæ sit abscondita eam esse nulli rei. ℭ Nullum respectum. nullam dignationem existimationemq;.

ℭ M. AN. ℭ Et musica: pter cæteras subaudi disciplinas ībutus: Thimagenes auctor est oium ī literis studioꝝ musicen antiqssimā extitisse: cui clarissimi poetæ astipulati sunt: apud quos laudes heroū ac deoꝝ ad citharam canunꝛ: sic ille uergilianus Iopas apud Didonem sic Demodocus homericus apud alcinoum hic ἀείδοι ὄχλοιο κλέα ἀνδρῶν καὶ & alia quæ sequunꝛ ille errantē lunam & solis labores canebat: cōstat ad hæc pythagoricos ad lyræ cōcentum quieti sese dedere & rursus quasi ad noui meditatiōem excitari solitos: transeo quod Socrates iā grandis natu lyra instrui uoluit & qꝛ themistocles Atheniensium

Musica

Iupiter nō cantat castigatio philippi ī filium

Scitū musicū

Cantores abstinere a coitu

Quid faciat clarā uocem

Lamina plūbea ad uocem

Caluus usus lamis

Porrū ad uocem

In antonio uox fusca

Musica abscondita

longe alioquin princeps quia lyræ imperitus esset habitus est indoctior ut Ci. & Plutarchus scribunt: sed quorsum hæc ut non solum non reprehensibile sed necessarium etiam maximeq; probabile id studium in Nerone uideri potuisse si ea arte quatenus antiquissimis heroibus summisq; philosophis placuit contẽtus fuisset. ueq; quia scænecam illam effœminatam & impudicam plus secutus ẽ atq; usus: detestabile odium insigniusq; contumeliam inde reportauit. ℂ Terpnum: proprium citharedi nomen: atq; inde fortasse q; Τέρπνοσ iucundus dicitur. ℂ Eius generis: scenicæ artis. ℂ Plumbeam chartam tenuem plumbi laminam Plinius Nero: quoniam ita dis placuit. Princeps lamina pectori imposita sub ea cantica exclamans alendis uocibus mõstrauit rationem. ℂ Clystere: græcum est illi.n. τον κλΣυρα dicũt. ℂ Vomitu. ut nõ solum intus partibus sed ore etiam purgaretur. ℂ Officientibus: nocentibus uoci. q.d. tanto curandæ uocis studio teneretur ut quæcunq; obesse putarentur pertinaciter abstinerent: uteretur q; profuturis: Plini quem festiuo porro nuper auctoritatem dederit Nero uocis gratia ex oleo estatis mensium omnibus diebus. ℂ Blandiente: blande trahente. ℂ Exiguæ & fuscæ uocis: quæ duo sunt canẽtibus cõtraria. Occultæ musicæ: quæ in occulto esset: uni uel alteri nota. ℂ Nullum esse respectum: nullam ipsius habere rationẽ.

Et prodiit neapolim primũ ac ne cõcusso quidẽ repẽte motu terræ theatro ante cãtare destitit: q̃ inchoatũ absolueret nomon. Ibidem sæpius & p cõplures cantauit dies sumpto etiam ad reficiendũ uocẽ breui tẽpore ĩpatiẽs secretí a balneis in theatrum transiit, mediaq; in orchestra frequẽter populo epulatus; si paulũ subbibisset aliquid se sufferri tinniturum græco sermone promisit. Captus autem modulatis Alexãdrinorũ laudationibus; qui de nouo commeatu Neapoli cõfluxerãt; plures Alexãdria euocauit. Neq; eo segnꝰ

ℂ PHI. ℂ Prodiit neapoli. non Romæ ausus incipere musicam profiteri neapolim quasi græcã urbem delegit. inde initium captut: ut mox transgressus in achaiã sacras in græcis certaminibus coronas adeptus maiore fama studia ciuium eliceret. ℂ Concusso theatro. cũ neapolitanorũ theatrũ compleuisset oppidani & hi quos e proximis colonis & municipiis fama musicæ neronis exciuerat: pdigium hoc accidit. naq; theatrũ repente collapsum est egresso iã qui affuerat populo: ut sine ullius noxa moles tãta corruerit: & cũ pleri qid tristẽ & pdigiosũ esse arbitrarentur ipse nero tãq ad felicitatẽ. unde p compositos cantus grates dis egit ipsamq; recentis casus fortunã celebrauit. ait tranquillus eũ non ante desisse cantare: q̃ absolueret canticũ inchoatum. qd nomon appellat tanq̃ canendi legem. nomos. n. græce lex interpretatur. est aũt genus cantilene: quod a græcis dicitur nomos. i. lex: in quo ut auctor ẽ aristoteles libro. xiii. pblematum antistrophi non adhibentur: cum ceteris choreaꝝ canticis antistrophis usus non deesset. ℂ Ibidẽ. in ciuitate neapolitana. ℂ Ad reficiendũ uocẽ. recreandã. cõtinuatio musici cantus uocẽ in primis obtũdit sicut e cõtrario cessatio reficit. itaq; Nero usus ẽ pausa & quiete breuis quidem temporis cã uocis recreandæ. ℂ A balneis. post balneares delicias. tps aũt lauandi ut docet uictruuius in. v. a meridiano ad uesperam est cõstitutum. ℂ In theatrũ. s. neapolitanum: quod concussum collapsumq; non totũ sed ex parte fuisse colligimus. ℂ Populo neapolitano. ℂ Subbibisset. alibi documus hanc pticulam sub significare temperamentũ: unde subbibere est modice & cum tempamento bibere. ℂ Se sufferri. sensus hic est. pmisit nero in theatro neapolitão se si modicas potiones hausisset cantaturũ aliquid dignum celebratione & plausu: tãq̃ uinum suppeditet uocem cantanti: & eloquentiam diserto. iuxta illud epigrammatici poetæ: possum nil ego sobrius: bibẽti succurrunt mihi quindecim poetæ. uerba aũt ita ordinanda sunt. pmisit se tinnituꝝ. hocẽ mote tinnientis cymbali resonaturũ aliquid sufferri. quod. s. sufferretur. i. extolleretur laudaretur celebraretur. pinde ac diceret se cantaturũ canticum dignum sublatione hoc est laudatione & gloria. quidã legunt aliquid sufferti tanq̃ dictio sit ex græco latinoq; cõposita significetq; tolerabile tanq̃ nero pmitteret se cantaturum aliquid sufferti hoc est tolerabilis. prima lectio uerior est & accõmodatior. ℂ Captus delectatus demulctusq;. ℂ Modulans. ex musicæ disciplina concinnaus ad ipsum Neronem laudandum tanq̃ in musica & cantu prestantissimum: nihil aũt magis princeps infatuat & inflat q̃ adulatio. ℂ De nouo cõmeatu. commeatum pter temporariam abeundi facultatem pterq; rem annonariam accipitur etiam pro itu & redditu classis commeatis: in quo significatu illud a Cæsare dictum in. v. commentario. duobus commeatibus exercitũ reportari cõstituit. & paulo post: prioris inquit commeatus expositis militibus & quas postea labienus faciendas curauerat numero sexaginta p pauce locum caperent. de hoc ut ego sentio cõmeatu intelligendum est in hoc tranquilli loco. moris enim erat ut alexandrinæ naues ex egypto commearent in italiã causa frumẽti mercimoniq; importandaꝝ: quas antecedere solebant nauiculæ quasi præcursoriæ: quæ nunciarent uenturæ classis aduentum. & he ut auctor est seneca in. xi. epistolarum tabellariæ uocabantur: tanquam tabellariorum fungentes officio.

Theatrũ lapsum neapoli

Nomon

Subbibere

Adulatio infatuat

Tabellarie naues

ℂ M. AN. ℂ Motu terræ: de hoc credo Eusebius sensit qui Neronis principatu dixit terremotum factum & solis defectum & si id Romæ accidisse dicat non foris. ℂ Nomon: legem. ℂ Ibidem: neapoli. ℂ A balneis: postq̃ lotus esset: nam priusq̃ cibum caperent ueteres lauabantur Satyrus persicum futurũ cõuiuam ita alloquitur: Iam nunc in balnea salua fronte licet uadas q̃q̃ solida hora supsit. ℂ Aliquid sufferti: subtolerabile aliquid ut sit ex latino credo & Græco factum quemadmodum estimo uerbum ab ære τΙΣ Τιμησ pretio φέρ, τος enim græci tolerabile dicunt. ℂ Tinnituꝝ: sonituꝝ cantuum quasi tinnitum nisi forte

emissus. ¶ Tintinire: sonare est ut Nonio placet: unde & tintinabula dicta. Affranius tintinire ianitoris i pedimenta audio. Iu. tot tintinabula dicas pulsari. ¶ Modulatis laudationibus: laudibus pro se ab Alexādrinis suaui modulatione decantatis. ¶ De nouo commeatu: ob nouam commeatum ab eo impetrandū. Plinius multis de causis hæc omnia accidunt: id est ob multas causas.

adolescētes eq̄stris ordinis: &. v. amplius milia a plæbe robustissimæ iuuentutis undiq; elegit: q diuisi in factiones plausuu genera cōdiscerent (bombos & imbrices & testas uocabant) operamq; nauarent Cantāti sibi insignes pinguissima coma & excellentissimo cultu pueri; nec sine annulo læuis: quorum duces quadragena milia sestertia merebant.

¶ PHI ¶ Adolescenter equestris ordinis. hoc de romanis intelligendum. non autem de neapolitanis: uideturq; tranquillus signare augustanos de qbus sic scribit tacitus. nunc primum cōscripti sunt equites romani cognomēto augustanorum etate ac robore conspicui: & pars ingenio procaces alii spe potentiæ. hi dies ac noctes plausu psonare formam principis uocēq; deorum uocabulis appellātes: quasi per uirtutem clari honoratique agere.

Augustāi

De tragœdus & aliis p eū Rōæ publicæ decātatis.

Cum magni æstimaret cātare ēt Rōæ Nerōeū agona āte ꝓstitutā diē reuocauit: flagitātibusq; cūctis

¶ In factiones. quēadmodum auctiones aurigarum atq; histrionum suos habebāt dispositosq; fautores: ita nero uoluit sibi plaudi a plausoribus diuerso plaudendi genere: qui diuisi forent p partes ad factionum similitudinem. ¶ Bombos. hoc per parenthesim dictum est. ut sit sensus. plausus illos, qui uarii erant ita uariis nominibus fuisse nuncupatos. ut. s. alii bombi. alii imbrices alii testæ uocarentur a sonitus uidelicet similitudine. nam bombus ut notum est sonitus est talis: qualis ab apibus murmurantibus exprimitur. plinius in. xi. noctu quies apibus in matutinum donec una excitet oēs gemino aut triplici bombo ut bucino aliquo. idem post paululum: cum aduesperascit in alueo strepunt minus: ac minus: docet una circumuolet eodem quo excitauit bombo ceu quietem cape imperās. ennius sonum pedum bombum pedū dixit. ¶ Imbrices. tegulas esse ad tegenda culmina domorum nullus ignorat. unde a plauto dictū est: meas cōfregisti imbrices & tegulas ibi dum condignam te sectaris simiam. dicitur aūt imbrex & masculino & feminino genere sicuti docet seruius enarrans illud uergilianum. Angustiq; imbrice tecti parietibus præmunt artis ab imbrice imbricatum deriuatur. unde plinius cyprian laurum esse scribit folio breui nigro p imaginem imbricatæ culpa. idem ait linguam esse felibus imbricatæ asperitatis ungues teste eodem sunt simiæ imbricati. imbricati est non tam imbrices conficere. q imbricibus regere. sidonius. tegulis imbricatentur. ¶ Testas. a similitudine crepitus sonitusq; quem efficiunt imbrices testæq; complosæ genera plausuum sic uocabant a crepitu testarum ait iuuenalis sic scribens: non capit has nugas humilis domus audiat ille testarum crepitus cum uerbis. columela in. x. de apibus scribens ait. crepitaculis æreis aut testarum plerumq; uulgo iacentium terreatur fugiens iuuentus. testæ etiam dicuntur calculi: quos græci ostracos uocāt. unde ostracismus: qd nomen est exilii. testarum suffragiis exilio mulctati fuisse produntur temistocles & cymon. sup quo affatim in libro annotationum perscripsimus. a testa fit aduerbium testatim: quod significat comminutim. De lagenis. quæ sunt uasa testacea scriptum legimus in instrumento ueteri in libro iudicum: ex quo uerba hæc exscripta sunt. cepunt buccinis clangere & cōplodere inter se lagenas. scabellorum quoq; crepitus inter hæc numerari posset: quæ concuti solita post finitam fabulam testatur. M. tullius in oratione pro celio. cum ait deinde scabella concrepant auleū tollitur: ex hoc in Caligula dictum est. Repente magno tibiarum & scabellorum crepitu cum palla tunicaq; talari prosiluit. ¶ Operam nauarent. ministrarent uoluit. n. nero ut sibi cātanti præsto essent atq; inseruirent ministri bene unguentati & eleganter culti: quo fieret spectabilior. ¶ Pinguissima coma. propter densitatem capillorum & unguēti inspersionem. ¶ Sine anulo leuis. ut omnes essent anulati annulumq; in leua hoc est sinistra manu gestarent. cur aūt læuis manibus honos annulorum dicatus fuerit potiusq; dextris: diximus in primo commentario. ¶ Duces. rectores puerorum. ¶ Merebant quadragena milia. hoc propter equestres census dictum est: qui sestertia. cccc. continebant. merere autem est quæstum capere & eum quidem ut exponit nonius sordidissimum. Marcus Varro. æs militare merebat. unde mercenarii & meretrices dicuntur: super hoc uerbo satis ac super in primo commentario. ¶ Neroneū agona. certamen: quod quinquenale instituerat. appellauitq; a noie suo neroneum agon. n. græce certamen noiatur. ¶ Ante ꝓstitutam diē. nōdū exacto quinquenali tpe: qd legitimum ꝓscripserat: inter duo certamina neronea: ut supius demonstratum est.

Bombum

Imbrex

Imbricatū

Imbricati

Testæ

Testatim

Ostracismus

Scabellorum crepitus

Merere

Agon

¶ M. A N. ¶ Robustissime & ob id firmioribus ꝓditæ lateribus. ¶ In factiones: i diuersos cuneos. ¶ Plausuum genera: ut quæq; factio suo modo sibi canēti plauderet. ¶ Bombos: imbrices & textas uocabāt: hæc omnia per parenthesim legenda: bombus uox ficticia est quæ uno modo proprie apium Varro si intus alium bombum faciunt Plinius donec una excitet omnes gemino aut triplici bombo ut buccio aliquo bōbos ab ipso sonitu quem plaudendo imitabantur appellauit. sic imbrices & testas ab simili quodam ibricū collisarum testarum strepitu. ¶ Operamq; nauarent: nisi accurate distinguas non ꝓcedit quod sequitur excellentissimo cultu pueri: quum superius iuuenes & adolescentes appellarit: erit igitur hic ordo elegit. qui plausuum genera condiscerent operamq; nauarent uario intellige plausu: bombos imbrices & textas uocabant: & hæc ut dixi per parenthesim: canenti sibi pueri pinguissima coma operam nauarent hoc est ministrarent

nistrarent ut bis idem uerbum repetas: pinguissimam autem comam unguento delibutam uel certe densam accepe. ¶ Nec sine annulo leuis: id est leuis omnium manibus annulum habentibus cur leua potius ab initio annulo fuerit insignita suo loco ex Plinii & Gellii auctoritate ostendimus illud adiciam qd priore loco non diximus præter ea quæ a Plinio & Gellio traduntur Macrobius ait id circo annulum sinistre manui ab initio datum ut res admodum preciosa & in delitiis habita non tam cito usu attereretur quidã uero ac habent non nec alii lenis non leuis sed is ut diximus uerior est sensus ut omnia ad illud referas quod excellentissimos dixerat fuisse cultu præditos. ¶ Quorum puerorum. ¶ Duces præfecti. ¶ Merebant: salarium siue stipendii nomine capiebant quanta fuerit Neronis luxuria quum ex multis aliis quæ postea dicentur tum ex hoc ipso intelligi potest quod tam turpis ordinis duces tam grandem i re inepta mererent pecuniam apparet quum necesse fuisse ita euenire ut Eusebius ait esse illi centies centena milia decreto patrum quotannis publice subministrata. ¶ Etiam romæ: quum iam Neapoli in scœnam prodiisset. ¶ Neronem agonem quinquenale certamen musicum Gymnicum & equestre ab se institutũ quod neronia appellauit. ¶ Ante præstitutam diem ante quinquennium.

cæleste uocẽ respõdit quidem in hortis se copiam uolẽtib⁹ facturũ; sed adiuuãte uulgi preces et statione militum q̃ tũc excubabat repræsentaturũ se pollicitus est libẽs ac sine mora nomẽ suũ in albo profitentium citharœdorũ iussit ascribi; sorticulaq; in urnam cũ cæteris demissa intrauit ordine suo simul præfecti prætorii citharam sustinẽtes; post tribuni militum iuxtaq; amicorũ itimi, utq; cõstitit pacto principio.

¶ PHI. ¶ Celestem uocem. ob hoc dixit tacitus plausores neronis uocem solitos appellare uocabulis deorum. ¶ Copiam. uocis suæ quã illi celestẽ appellabant. ¶ In hortis. neronianis. ¶ Quæ tunc excubabat. alius alia nocte excubabat uicissimq; in statiões militares excubituri succedebãt. Qu. curtius iam alii ex cohorte in statione successerãt ante cubiculi fores excubituri. & uirgili⁹ ait in .ix. omnis per muros legio sortita periclum excubat exercetq; uices quod cuiq; tuendum est. idẽ post paulo. uigiles simul excitat illi succedunt seruantq; uices statione relicta. ¶ Representaturum. statim se impensurum cunctorum exhibiturum. ¶ In albo cytharedorum. quẽadmodũ albũ decurioẽm album prætoris dicebatur de quo affatim iam diximus. ita albũ citharedorum uocabatur: in quo nomina cytharedorum perscribebantur: qui certamen musicum profitebantur. nero ne dignũ quidem trãsuersum a cythearedica lege discederet: uoluit nomen suum tanq̃ cytharedus ascribi in albũ cytharedorum. ab apuleio decenter dictum est, album musarum translatione non inuenusta: apud quem sic ait iupiter in .vi. de asino aureo. Dei conscripti musarum albo mẽdosi sunt codices apuleiani. in quibus pro albo perperam legitur alno. procliuis fuit lapsus & error obui⁹ ex litteræ minimæ inuersione. ¶ Sorticula in urnam. nulla prærogatiua uoluit nero precellere. sed more reliquorum sortitus est: & ubi sors sua exiit ex urna: qui sorticulã [Greek] uocat: tunc intrauit in musicum certamen. Cytharam sustinentes. pompaticus neronis cytharedi introitus signatur: qui intrauit in certamen cytharedorum cum cythara: qua ipse erat usurus: sustineretur a præfectis ipsum comitantibus una cum tribunis & interioribus amicis. sed profecto talia principẽ dedecent magis q̃ decent. meritoq; apollonius interrogatus a tigillino quid sentiret de nerone. melius inquit sentio q̃ uos. cantare .n. uos illũ dignũ putatis. ego aũt dignum tacere. ¶ Parato proscenio. pulpito præparato: de quo supra diximus. Alii codices & fideliores habent peracto principio: ut sit sensus neronem pronunciasse se cantaturum fabulam niobes post peractum principium: quo cithatedi uti solent emerendi fauoris gratia anteq̃ legitimum certamen inchoent. ad prohemium græci noiauerunt: latine principium dicimus. unde ꝓhemia oratorum translata sunt auctor quintilianus in .iiii. ¶ Per cluuium ruffum. tanq̃ is preconis officio fungeretur: quo res esset magnificentior. de Mat. cluuio ruffo mentionem facit. Cor. tacitus: qui ait cluuium ruffum fuisse apud uitelliũ eximiis dominationibus petitum a liberto ipsius uitelli. tanquam propriam potentiam potestatemq; tentasset. sed auctoritas cluuii preualuit ut puniri ultro libertum suum uitellius iuberet. de eodem sic alibi refert. hispaniæ preerat cluuius ruffus uir facundus & pacis artibus bellis inexpertus: ferunt neronẽ cũ per hunc cluuium ruffum pronuntiasset se niobem cantaturum cantasse in theatro pompeii. mox lucanum poetam ex tempore orpheum recitauisse: quo audito iudices coronam lucano dederunt quod adeo ęgre tulit nero ut theatro interdixerit lucano: ꝓhibueritq; carmina ostentare. hec potissimũ causa accendit postea exstimulauitq; poetam cordubensem ut in pisoniana coniuratione conspiraret in neronem.

Album cytharedorum

Albũ musarum

Mẽdai codice apulei

Dictũ appolonii

Proemiũ cytharedorum

cluuius ruffus

Lucanus in neronẽ

¶ M. AN. ¶ Cœlestẽ uocem aperta populi assentatio quũ exilem & fuscam fuisse constet: nisi forte ad personæ dignitatem alluserint. ¶ In hortis: Neronianis qui ea parte urbis fuere ubi hodie transtiberinæ uirginis tẽplũ est situ. ¶ Stationariis militib⁹: uulgi preces iuuantibus quippe qui studio efflagitabant ut publice cantaret: non in hortis quo haud oĩbus patuisset accessus. ¶ Representaturum: in conspectũ daturũ. ¶ In albo: quo citharœdorum certare uolentium scribebãtur nomina: sic Nero se in ordinẽ redegit. ¶ Sorticula: diminutiuũ a sorte. ¶ Ordine suo: primo altero ue loco quo uidelicet sors eius urna fuerat educta. ¶ Cythara: qua ille usurus erat. ¶ Iuxtaq; post tribunos ipsos. ¶ Constitit: in conspectu stetit. ¶ Peracto principio: prohemio quo ad conciliandum fauorem citharœdi uti consuenere: Quintilianus & citharœdi pauca illa q̃ ante q̃ legitimũ certamen inchoẽt emerẽdi fauoris gratia canunt ꝓhemiũ uocauerũt. ¶ Cluuium ruffum: Cornelius ꝑerat inquit cluuius ruffus uir facundus & pacis & artibus belli inexptus.

¶ PHI ¶ Niobem. fabula niobes a nobis copiose pscripta est in primo propertii commentario: illuc te si quid desideras remittoīne sepius eadem & maxime fabulosa dicantur. ¶ Perseuerauit. in fabula niobes cantandi. ¶ Coronam. cytharedicam. ¶ Certaminis. musici: quod illo die peractum non est. ¶ Distulit. ptraxit. ¶ Idētidē. frequenter publicare. suæ uocis musiceq; in publico facere potiē. ¶ In priuatis spectaculis. auctor est philostratus in qnto apollonii cantasse neronem in taberna cauponaria nudū & femoralibus duntaxat amictum: non secus ac si esset sordidissimus cauponū. tacitus quoq; auctor est fedū fuisse in nerone studium cytharæ ut iudicio ī modum caneret: qui & clausus ī ualle uaticana equos regebat haud pmiscuos spectaculo mox ultro uocare ceptus est populus romanus qui uideret aurigantē sicut uiderat cytharizantē. ¶ Inter scenicos. histriones. ¶ Quodam prætoꝝ. alibi annotauim' pretores & ediles solitos exhibere ludos & spectacula. itaq; & fabulas emebant & histrionū greges pretio conducebant ad scenicam artem agēdam: igitur cū unus ex pretoribus offerret ingens præmium: nero ueluti cōductus histrio exercuit histrionicā.

Niobé se cātaturū p Cliuiū ruffū cōsularē pnūciauit: & in horā fere decimā pseuerauit: coronāq; eā & reliquā certaminis ptē i ānū sequētē distulit: ut sæpius canēdi occasio eēt. qđ quū tardū uideret: nō cessauit idētidē se publicare: ṅ dubitauit etiā in priuatis spectaculis operam iter scenicos dare quodā ptorū sestertiū decies offerēte. Tragœdias quoq; cātauit psonatus heroū deorūq;. Itē heroidū ac deaꝝ psonis effictis ad similitudinē oris sui & fœminæ prout quanq; diligeret: iter cætera cātauit Canacē pturiētē: Orestē matricidam

¶ Tragedias cantauit psonatus. psona tectus more histrionū: qui personati fabulas agebant: hinc ab oratio personatus pater dictus senex de comedia. antiquitus galeris non psonis mimi utebantur. personis uel primus cepit roscius gallus præcipuus histrio: qui oculis subuersis erat: nec satis decorus. hic in personis solos parasitos pnuntiabat. illud obiter annotandum psonatos ppriē uocari histriones atellanicos: quia ius ē his non cogi in scena ponere psonas: quod cæteris histrionibus pati necesse est. personata quoq; fabula dicta est: quæ agitur a personatis histrionibus. ¶ Heroū. de heroibus abunde scripsimus in notis seruii. ¶ Heroidum. heroidas nuncupauit antiquitas feminas clariores: quales sunt heroum uxores & filiæ: papinius in tertio siluaꝝ: qua ueteres latias gratiasq; heroidas æquas sidonius quoq; ait in panegyrico transcendūt hic heroas. heroidas illi a ppertio nominantur heroinæ: sicut in cōmentariis annotauimus. ¶ Personis effictis. figuratis formatis effigiatisq; uulgus semidoctum laruas appellitat: quæ psonæ dicuntur. apud latios scriptores: quod quidem meminerim uix uno oratiano loco inuenies laruā usurpari p psonæ significatu sic. inquit oratius in sermonibus. nil illi larua aut tragicis opus esse cothurnis. alioquin laruæ dicuntur uetere latina lingua animæ defunctoꝝ umbræq; nocturnæ: quæ pp aduersa uitæ merita errabūde ceu quodam exilio puniuntur: quæ inane sunt terriculamentum bonis hominibus noxium uero malis de qbus luculenter scribunt martianus & apuleius. quinetiam augustinus li. ix. de ciuitate dei animas īquit hoīum dici lemures seu laruas si mali meriti sunt. inde laruati furiosi dicti & mēte moti quasi laruis exciti. ¶ Oris sui. hoc referendum est ad psonas heroum & deoꝝ. ¶ Et feminæ. personis effictis ad similitudinem fœminæ adamatæ & hoc referendum ad heroidas ac deas. ¶ Canacem parturientem. fabulam canaces: de qua extat nasonis epistola: de qua plutarchus scribit hæc historico stilo eolus rex tuscorū ex amphitea filias sex & mares totidem suscepit. macharius omnium etate minimus sororis canaces amore incensus eam uiolauit: qua ex re conceptus infans uagitu rem prodidit. pater itaq; filiæ mittit ensem: quo accepto illa rem flagitiosam intelligens necem sibi consciuit. idemq; paulopost machareus fecit. cōsimile exēplū est canuliæ adamare a fratre Romano: quam grauidam ubi pater papirius resciuit filiæ misit ensem: quo se puella cōfodit. idem romanus factitauit. ¶ Orestē matricidam. de oreste: qui interfecit matrem clytemestram ut ulcisceretur patrem agamenona: adeo multæ scriptæ sūt tragediæ ut dixerit maro i quarto eneydos. aut agamemnonius scenis agitatus orestes. apud theotas exēplum est memoratissimum: & quo ferre omnes usi sunt an iuste orestes matrem occiderit. scribit probus orestem post matricidium ex responso didicisse: quod deponeret furorē si ablueretur flumine: quod septem fluminibus cōfunderetur. itaq; diu uexatus tandem purgatus ē matris nece i agro rhegino apud flumen: cui septem fluuii miscentur. cuius rei meminit uarro libro decimo rerum humanarū. dicitur orestes post necis maternæ expiationē abiens reliquisse ensem in arbore & tēplū apollinis edificasse. Lampridius refert orestē se purificasse apud tria flumina circa hebrū & orestam condidisse ciuitatē: quam sanguine humano cruētari necesse erat.

Personat' | Personata fabula | Heroides | Heroinæ | Laruæ | laruati furiosi | Historia canaces | Exēplū canuliæ | Orestes matricida

¶ M.A.N. ¶ Niobem. fuit hæc amphionis thebani coniunx. nota est fabula quoniā Niobe thebanas mulieres increpuisset q latonæ sacra facerent non sibi: quæ tam numerosam prolē enixa esset: tota soboles ab Apolline & diana iratis extincta est. Iu. Parce pcor pæan & tu depone sagittas Nil pueri faciunt ipsam configite matrem: Amphion exclamat: sed pæan nota sunt reliqua: de filioꝝ numero uaria oīno tradunt: Gellius est auctor. ¶ Perseuerauit. canere. ¶ Coronāq; eam: quæ ex eo certamine ut uictor expectabat. ¶ Reliquam certaminis partem: quod residuum erat agonis nam ad exitum perduci non est passus. ¶ Tardū uideretur expectare dum annus circumageretur. ¶ Identidem. sæpius. ¶ Publicare: publicis spectaculis canere seu publice operam locare. ¶ In priuatis: priuato noīe editis: quod potuit adhuc turpius existimari ¶ Quodam pretoꝝ: uno ex prætoribus siquidem pretores publice ludos instruebat qui honorarii dicebā

tur. Iu. Nec dubitant celsi pretoris uendere ludis. ¶ Personatus: persona uelatus participiũ sine uerbo: psona tegmen est quo scenicorũ os tegitur diciturq; ut .C. bassus Gellio auctore existimauit a psonãdo quare os psona tectũ quũ una sit uia qua uox manare possit relicta magis sonare uideat enuntiare: significat alioquin psona qualitatẽ quãdã qua alius ab alio differt tum aio cum corpore tũ externis. ¶ Heroũ: heroes semidei ut suidas interpretat̃ uiri antiquitus geniti ἡρῶες inquit καλοῦνται ... ¶ Heroidũ: illustriũ foeminarũ quæ cũ heroibus ipsis iunxere. ¶ Effictis: deliniatis. ¶ Ad similitudinẽ oris sui: quũ deorũ alioquin aut heroũ uideri & dici uellet. ¶ Canacæ æoli & cleopatræ ex genere lestrigonũ filiam: q; cũ fratre cõcubuit. ¶ Orestem agamẽnone & clitẽnestra genitum. ¶ Matricidã: qui in ultionem patris clitẽnestrã matrem occidit sophocles ea fabula q̃ Ἠλέκτρα inscribitur rem oẽm late exequtur Cicero sororicida quoq; usus est parricida inquit fratricida sororicida.

Oedipodẽ excæcatũ: Herculẽ insanum: in qua fabula fama est Tyrũculũ militẽ positũ ad custodiã aditus: quum eũ ornari ac uinciri cathenis: sicut argumentũ postulabat: uideret accurrisse ferendæ opis gratia.

De studio eius aurigandi citharizandi & aliis gestis.

EQuorum studio uel præcipue ab ineunte ætate flagrauit: plurimisque illi sermo quanquam uetaretur de circensibus erat & quondã tractũ prasinũ agitatorẽ iter cõdiscipulos quærẽs obiurgãte ingro

Edipus oedipodis

¶ PHI. ¶ Edipodem excecatũ tragedia extat apd senecam: cui titulus est edipus. in qua itroducitur seipsum excecans: sibi ipsi oculos funditus euellens: postq facta & infandum scelus depreh dit. de edipo siue edipode scribit diodorus in quinto edipus tertii ordinis est facit. n. geminum edipodis: & ita inflectit̃ sicut melampus melampodis: quamuis plautus ablatiuo casu edipo dixit pro edipode. sic. n. ait i penulo nam isti quidem hercle oioni edipo opus est coniectore: qui sphyngi interpres fuit. de Nerone cantante fabulas sic scribit philostratus quid de hoie dicam: qui Augusti iuliiq; habitu deposito cantoris uestes assummit: & creontis edipodisq; facta dicta ue ex amussim scire tanti estimat: ut maxime reprensionẽ timeat si quid in schola sceptro ue delinquerit. ¶ Herculem insanum: tragedia scribitur a seneca: cui ab argumento insaniæ titulus est hercules furens: ubi inducitur furore extimulatus leto dare filios & uxorem: & hoc est quod dixit aristoteles in pblematis: herculem per mentis excessum in liberos seuisse. ¶ Tyrunculũ: nouum primoq; tantum tyrocinio militiæ imbutũ: diminutiuũ ẽ tyronis: hieronymus fẽ. genere tyrũculas puellas appellat. ¶ Aditus: itroitus illius loci scenici: i quo nero erat agẽs herculẽ. ¶ Uinciri cathẽis: i seneca tragedia argumẽtũ hoc nõ ut hercules cathẽis uinciat̃ induciẽ qdẽ. Theseus ad furibũdũ herculis isaniã ipetum cohibẽdum sed sine uinculis.

Hercules insanus

Tyrũculus

¶ Ferendæ opis gr̃a: accurrit tyrũculus ut opitularetur principi: tanq̃ nero re uera uinciretur: q̃ió obligabatur ut ipleret argumentum fabulæ: cum ageret herculem insanũ. dixit plato hominem esse ludibrium dei sed nero factus est ludibriũ hominũ contemptor famæ: iniuriosus imperatoriæ maiestatis: dũ cantat in theatris: dũ gladiaturã exercet iter gladiatores uiuẽs: dũ quadrigã regit uelut auriga: quales dñ boni erunt ditis sermones pbuit pricẽps ta sordidus tãq; mancipatus oibus pbris ac dehonestamẽtis! ¶ Equorũ studio: cũ equitãdi peritia sit probabilis non uit upe ratus nero ex eo q esset equitãdi scius: sed q aurigarum instar regeret equos quadrigarios. nimioq; studio cantum equorum teneretur. ¶ Quãq; ueraretur. sentẽtia oratiana est naturã expellas furca tamen usq; recurret: itidẽ nero tẽperare non poterat: quo minus sermocinaretur de equis currẽtibus i circo: quis rectores eius pueritiæ ac pedagogi uetarent eũ habere sermunculos super cursoribus equis & aurigis. apud xenophontẽ equitãdi studiũ adeo pbatur ut persæ dicãtur nihil nõ agere ex equis quorum filii in primis discebãt equitare sagittare & uera dicere. iustinus quoq; tradit parthos adeo equorũ studio teneri: ut equis omni tẽpore uectẽtur: illis bella: illis conuiuia illis publica ac priuata officia pagãt sup equos ire consistere mercari colloqui cõsueuerunt. deniq; hoc discrimen inter seruos liberosq; est quod serui pedibus liberi non nisi equis incedunt. ¶ De circẽsibus. s. ludis: q equorum cursu celebrantur: in quibus bigæ quadrigæq; agitantur. ¶ Querens: conquerẽs dolẽs. ¶ Tractũ: a impetu & ui equorũ q̃drigis agẽdis tracti rotaue uulnerati & quoquo mõ sãguie cõtuso curabãt fimo caprio auctor pli. i. xxviii. ¶ Prasinũ agitatorẽ: aurigã prasinæ factiõis: de qua habũde diximus in caligula.

Homo ludibriũ dei nero ludibrium hominum

perse ex eqs oia

Medela sãguinem cõcussũ

¶ M. AN. ¶ Oedipodem: laii thebarum regis & iocastæ filium Papinii carmine satis notum sed sophoclis fabula quæ Οἰδίπους inscribitur adhuc notiorem. ¶ Excæcatum: cognita a. prius cæde nefarioque cum matre incœsto se luminibus priuauit Papinius Mox auidus pœnæ digitis cedentibus ultro icubuit miser aq; oculos in matre reliquit. ¶ Herculem insanum: furentem Annei senecæ fabulæ Hercules furens inscribitur. ¶ Tyrunculum: nec multo ante inauctoratum & iccirco eorũ quæ gerebantur omnino rudẽ. ¶ Aditus: eius loci in quo Neroni herculis persona inducebatur. ¶ Argumentum: uarii & materia fabulæ. ¶ Accurrisse: impetum in eos qui Neronem ornabat fecisse. ¶ Ferendæ opis gratia: ut uelut ad supplicium uincto opem ferret. ¶ Equorũ studio: aurigandi cupiditate. ¶ Flagrauit: incensus fuit uehementi studio prosecutus. ¶ Uetaretur: a præceptoribus & pedagogis. ¶ De circensibus ludis: qbus inerant quadrigarũ cursus. ¶ Tractum: distractum ab equis. ¶ Prasinum: prasinæ factionis agitatorem aurigã: sic spartianus amauit inquit & Antigas: prasino fauit.

¶PHI. ¶De hectore. hectorem circa menia troiana tractũ fuisse ab achille ĩ patrocli ultionẽ nemo medio criter doctus ignorat: qui uel saltem legerit illud maronianum: ter circũ iliacos raptauerat hectora muros: homerus uero in .xxiiii. iliados scribit quod achilles iunctis ad currum equis hectorem alligauit: & ter circum defuncti patrocli sepulchrum traxit: inde ad tabernaculũ reuersus in puluere pronum dimisit: Nero cũ castigaret a magistro: quod imodice doleret de agitatore prasino ab equis distracto: ut se purgaret dixit se loqui de hectore: qui & ipse pariter fuerat tractus ab achille: quod autẽ nero fauerit prasinæ factioni indi

Hector tractus circa sepulchrũ patrocli

de Hectore se loq ementitus est; sed cũ inter initia iperii eburneis quadrigis quotidie i abaco luderet; ad oẽs minos Circẽses secessu cõmeabat prĩo clã deĩde ppalã; ut nemini dubium esset eo die utiq; affuturũ; neq; dissimulabat uelle se palmarũ numerũ ampliare. Quare spactaculũ multiplicatis missilibus i serũ ptrahebatur; ne dominus qdẽ iã factionum dignãtib⁹ nisi ad totius diei cursũ greges ducere. Mox & ipse aurigare atq; etiã spectari uoluit sæpius positoq; i hortis iter seruitia & sordidã plebẽ rudimẽto uniuersorũ se oculis in circo maximo præbuit aliquo liberto mittẽte mappã; uñ

cat uel ille epigrãmatarii poetæ uersiculus: uicit nimirum non nero sed prasinus. ¶Eburneis: quadrigis: existimo hoc referendum esse ad ludũ puerilẽ: mos enim puerorũ est ut quadrigas ex ebore alia ue materia conficiant cum quibus lusitant atq; oblectantur: pene simi e ẽ illd oratianum edificare casas plostello adiungere mures: nero ut pote puer in initio principatus cum studio equorũ immodico teneretur quadrigas habebat eburneas: quibus super abacum ludebat: est autem abacus mensa uasis escariis potoriisque continendis accommodata: cuius multa mentio est apud scriptores: non credo abacum accipi pro tabula lusoria: quia non memini legere me abacum usurpari in hoc significato: soleo autem ad auctoritatem scriptorum tanquam ad anchoram confugere: quæ nullo auctore subnixa sunt ea tanq̃ titubantia nõ procliuiter amplector. alias abacus significat tabulã calculatoris & geometræ. de quo Martianus in libro geometriæ: abacus nuncupatur res depingendis designandisq; oportuna formis. sunt etiam abaci ornamẽta columnarum: præcipit uitruuius in tertio de architectura abacum debere esse longum & latum q̃ crassa columna est. ¶Minimos circẽses: etiã minus celebrata spectacula. ¶Secessu: uel q ipse ex secessibus repente conualeret in urbem causa circensium spectandorum: ueluti pluris faciens uoluptatẽ ludicri circensis q̃ amenitatem secessum. uel q sensim secedebat ad circenses spectãdos. ¶Affutu um: quotiẽscunq; uel minimi circẽses romæ fiebant persuasissimum erat omnibus nerone ludicro inter futurum q̃uis id tẽporis foret absens coleretque secessus: omnes enim nouerant quanto studio equorum curuliumque ludorum flagraret princeps auriga: qui non de equis: sed de hominibus regẽdis meditari debuisset: si quid in illo fuisset priscæ uirilitatis. ¶Neque dissimulabat: aperte fatebatur demonstrabat. ¶Palmarum numerum: alibi annotauimus ex liuii auctoritate romanos translato e græcia more uictoribus ludorum palmas dare solitos: nero uolebat ampliare hoc est numerosiorem facere palmarum numerum: quæ uictoribus dabantur: ut ita spectacula circensia fierent prolixiora diuturnioraq;. ¶Multiplicatis missibus: ut scilicet missus plures currentium equorum exhiberẽtur: quam prius soliti essent exhiberi de quibus scripsimus in claudio. ¶In serum: in serotinam diei partem & uespertinam. ¶Dominis factionum: prasina & uenera factio reliquæque aurigarum factiones suos habebant dominos: q post multiplicatos a Nerone missus non dignabatur ducere greges equorum quadrigarios ad curule certamen. nisi currere deberent in omnibus missibus: per totum diem: domini autem factionum tanto fiebant opulentiores: quanto plures erant Circenses missus: & ludi: ex quo est illud lampridii in uita commodi: Circenses multos addidit ex libidine potiusquam religione: & ut dominus factionum ditaret. ¶Aurigare: uice aurigæ agere quadrigas & trigas: scribit plinius neronem trigario solitum se approbare: qui si curru euersus tractusque ab equis fuisset recreabatur eporo cinere caprini fimi ex aqua. ¶Posito rudimento: deposito tyrocinio aurigandi exutaque nouitate aurigationis. ¶Inter seruitia. inter seruos & plebeios uiliores. ¶Mittente mappam: signum currenti dante: id est i circo sunt carceres. unde emittuntur equi ad cursum: Cum magistratus signum misit. ut scribit Varro: erat autem antiquitus mappa signum: qua missa equi cursum Circensem auspicabantur: de qua intelligendum est illud ab epigrammatario poeta dictum cretatam prætor cum uellet mittere mappam: hinc etiam Quintilianus dixit mappam circo usitatum esse nomen: propterea quod in Circensibus spectaculis pro signo mittebatur a magistratu: cum autem officium prætoris id foret: ut signum daret equis ad cursum emittendis: uoluit nero id ab aliquo suorũ libertorum dari. ¶Vnde: ex carceribus. ¶M. AN. ¶De hectore: nam Hector ab achille circum pergama: ut Homerus ait est distractus. Ver. Ter circum iliacos raptauerat hectora muros. Ouidius hic iacet admisso terruit: Hector equos: quia igitur uterque tractus locus mendacio non defuit. ¶In abaco: Tabula nunc luxuriosa quum & mensa sit: in qua potoria constituuntur uasa. Iuuenalis. urceoli sex ornamentum abaci. ¶Minimos circenses: minus celebres. ¶Secessu: hora secessus: quasi dicat deambulandi hora secessumque petendi uel quod magis placet ex suburbanis locis aut oppidis littoralibus in q̃ secedere consueuerat circensium

Abacus

Palme uictoribus

domini factionum

medela neronis tracti ab equis

Mappa significatur fu

die romam cōmeabatur nemo nō intelligeret illū omnibus mimis .i.oībus circēsibus ludis affatim posse & mimimos legit ut sit sensus non modo non celebriores circenses passus est se absente celebrari sed & minimus et interfuit. ¶ Palmarū numerū ampliat .i.maiorem facere:ut quo plures eēnt palmæ eo frequētio es equorū missus sed missus ferarū quoq; dicebantur ut est supra significatū nec missus tm̄ sed missio quoque dicebaī:Spartianus in munere publico tam magnanimus fuit ut centū leones una missione simul exhiberet. ¶ Dignantibus:cum iie iungito ut sit sensus & ordo domitus factionū neutiq dignantibus quadrigarum gregē producere nisi ad totius diei cursum palmæ proponerentur:sic quadrigarū uim imodica expēsisma maiore opus erat numero quo pluribus missionibus equi ad cursum producerētur. ¶ Aurigare .q̄. drigas agere. ¶ Seuitia & sordidā plebē .q.d.sordidissimis humillimisq; quibusq; spectātibus. ¶ Rudimento noua aurigatione. ¶ Præbuit:dedit se aurigantē oibus i circo spectādū. ¶ Aliquo liberto.ex ipsis libertis uno. ¶ Mittente mappā:quidam intelligunt ueteri instituto mappā a ptore uictori aurigæ mitti solitā. Mat.Cretarā prætor quum uellet mittere mappam ptori mappā surripit Hermogenes:alii in quibus est cassiodorus certū putat fuisse futurorū circēsiū signū quū mappa a ptore ostēderetur ad qd.ln.allusisse uideri potest interea megalesiacæ spectacula mappæ ideum solennæ colunt.

¶ PHI. ¶ Magistratus:docet li uius .l.ym.ab urbe cōdita prætores solitos quadrigis mittētis signū dare:unde cū oli luci⁹ plautius ptor graui morbo eēt iplicitus dictatorē creauerit:q ludis romanis signū daret:quadrigis emittendis:q eo ministerio functus dictatura se abdicauit:nec mirū uideri debet ob rē leuiculam creatū esse dictatorē:qui interdū creabatur causa figēdi claui:qui erat annorū nota:aliquādo dictus ē dictator cā feriarum constituendarum. ¶ Ciuitates:scilicet græcorum. ¶ Musici agones. musica certamina. ¶ Ad ipsum mittere:tanq̄ in arte cytharedica ipse solus excelleret:esset q; oībus cytharedorum coronis coronandus. ¶ A quibusdam: ex

Dictator caligni dādi

magistratus solēt. Nec cōtētus harū artiū expimēta Romæ dedisse achaiā:ut diximus petiit hic maxie motus īstituerat ciuitates apd̄ quas musici agones edi solēt oēs cytharedorū coronas ad ipsum mittere:eas adeo grate recipiebat ut legatos q ptulissent ñ mō prios admitteret:sed ēt familiarib⁹ epulis iterponeret:a qbusdam ex his rogatus ut cātaret sup cenā:exceptusq; effusius solos scire audire græcos:solosq; se & studis suis dignos ait:nec profectiōe dilata ut primū Casiopē traiecit:stati ad arā iouis Casii cantare auspicatus ē.

De certamib⁹ & exercitio eius i dictis disciplinis. Ertamia deīceps obiit oia.nā & q̄ diuersissimorū tēporū fūt:cogi i unū ānū qbusdā ēt iteratis iussit:olimpiæ quoq; pter cōsuetudinē musicū agōa cōmisit. Ac ne qd circa hoc occupatū auocaret:detineretur:quū psentia eius

his .s.legatis græcorum:qui cytharedicas coronas ciuitatū nomine ad neronem pertulerant. ¶ Exceptus: effusius:imodica laudatione & plausu assentatorio.dixit eni m satyricus poeta nō imerito gentem græcorum adulandi esse scientissimam.& Cicero i epistola ad quintum fratrem didas calica græcos ait eē leues & diuturna seruitute ad nimiam assentationem eruditos.quintus curtius non minus uere q̄ elegāter īgenia græcorum appellat tēporaria tanquam tempori seruientia:& pro tēpore adulatonē assentationesq; tractantia: & cū adulatio sit perpetuum regum malum infatuetq; mentes principum & penetret ad interiora uentris. merito nero adulatione græcorum corruptus solos dicebat græcos dignos esse:qui ipsum cantantem audirent & solos dignos sua musica disciplina:cum romana seueritas minime docilis esset ad assentandum. ¶ Casiopē traiecit:casiope oppidū est insula corcyra:quæ alio nomine dicta pheacia:ubi fuit templum casii iouis:sicut ostendit plinius in quarto. ¶ Certamina oia:nero adiit omnia musica certamina:quæ apd̄ græcos celebrantur:scribit philostratus in quarto de uita apollonii neronē in græciam uenisse subicientem se pconi in olympiis pythiisq; atq; eum uicisse in isthmiis cytharedos & præcones:q in olympiis etiam tragedos uicit:& tūc de isthmo fodiēdo dicitur cogitasse:ipsum nauibus puiū redderet atq; adriaticum egeo misceret:& ita naues omisso illo sinuoso circuitu p isthmi scissionē ueherentur. ¶ Cogi:cōgregari & cōtrahi. an hāc sniam ait apolonius apud philostratū:ludos olympicos ex cōsuetudie solitos celebrari circa finē anni ab elidensibus:quos nero iussit in aduentum suum differre:ita ut sibi potius q̄ ioui uiderēt sacrificaturi. ¶ Iteratis:iterum celebratis. ¶ Olympiæ:in ludis olympiacis. ¶ Præter consuetudinē:innuit i olympiacis spectaculis musicū certamē celebrari solitū nō fuisse:qd indicat apollonius apd̄ philostratū:cū ait neronem i olympiis ppo suisse certamia tragedorum & cytharedorū:apud uiros:qbus nec theatra sint nec scene ad huiusmodi ludos peragēdos idoneæ:sed stadiū dūtaxat natiuū nudūq; patet:in olympiis āt ter uictorē fuisse neronem testatur philostratus:q ait missos fuisse cursores usq; ad gaditanos:q iuberēt supplicatiōes fieri ob uictoriā nerōis i olympiis:multæ i hispania ciuitates:cū nescirēt qd eēnt olympia opinabāt bellicā quādam uictoriam significari:p q̄ diis esset sacrificādū:tanq̄ nero populos aliquos olympios appellatos bello profligasset:decem autem iudices ludis olympicis præficiebatur forte ducti. ¶ Auocaret:abduceret remoueret. ¶ M.AN. ¶ Achaiam:quæ circa isthmum peloponnesso isinuatur:imo eius partem occupat. ¶ Legatos: ad hoc ipsum publice a ciuitatib⁹ missos. ¶ Primos:ante alios legatos audiret. ¶ Exceptus:nero tēpestiua postulatione. ¶ Effusius:immoderatius. ¶ Cassiopen:post ceraunios epiri montes ambraciam uersus

Græci adulatores ingeniatēporaria

casiope ci.

Nero uictor precōnū

Musicus agō iterat i olympiis

Ridiculū

mille &.cc. a brundusio stadiis strabo cassiopenses & tesprotos inter epiroticas gentes refert. ¶ Cassii iouis in cassiope templum fuit cassii iouis auctor est plinius. ¶ Auspicatus: canēdi principiū sumpsit. ¶ Cognosci colligi indici. ¶ Iteratis: iterū annuo spatio celebratis. ¶ Praeter consuetudinem: nisi quidem in olympia musica certare non consueuerant. ¶ Circa hoc musicum certamen.

urbicas res agere a liberto Helio admoneretur rescripsit his uerbis, quamuis nunc tuum consilium sit & uotum me celeriter reuerti: tamen suadere & optare potius debes: ut Nerōe dignus reuertar. Cātante eo nec necessaria qdē cā excedere theatro licitū erat. Itaq; & enixae qdā i spectaculis dicūt. Multi tedio audiēdi laudādiq; clausis oppidorū portis: aut furti dissiluisse de muro: aut morte simulata funere elati. Quam autem trepide anxieq; certauerit: quāta aduersariorum aemulatione, quo metu iudicum uix credi potest. Aduersarios q̄si pari cōditōis eiusdē obseruare: captar' īfamar' secreto nōnūq̄ ex ocursu maledictis icessere: ac si q arte p̄cellerēt corrūpe ēt solebat: iudices āt priusq̄ incipet reuerentissime alloq̄bat' oia se faciēda fecisse: sed euētū ī māu eē fortūae:

¶ PHI. ¶ Vrbicas res: urbana negocia romanaq; rē pu. cuius aīa est bonus princeps: & illa principis corpus. ¶ Quāuis nūc uerba sunt neronis ad heliū libertū ¶ Vt nerone dignus: uide imperatoris ineptias existimātis se romam reuerti nō posse dignū semet ipso & imperatoria maiestate: nisi musico certamie cytharedos superauerit: cū id potius bono principi dedecorosum sit atq; probrosum: nāq; ut supra annotauimus philippus alexādrū filium castigauit quod nimis bene cantaret tanq̄ haec studia nō principibus cōueniant: sed grauiora sanctioraq;: sed nero ab oi principis uirtute penitus alien'

Aīa rei.p. princeps

existimabat sibi eē gloriosum si uictoriā cōsequeretur ex his quae occulere magis deceret. ¶ Enixae: filios peperisse. ¶ Tedio audiendi laudandiq;: scribit tacitus: quosdā cātante nerone uerberatos eē a militib' dū segnē aspectū illum tolerare adulariq; recusant: quidam obtriti fuerunt: & alii dum diem noctemq; sedibus continuāt morbo exitiabili correpti: quippe grauior erat metus si spectaculo defuissent: unde tenuioribus tristitiam uultu demōstrantibus statim irrogata supplicia aduersum illustres dissimulatum ad presens: & mox odium redditū est: praeterea ut auctor est philostratus delatores his delationibus cum primis criminabātur non uenisti auditum neronem: aut uenisti quidem sed negligenter & parum attente audiebas. ¶ Risisti ū sacrificasti: non pro neronis uoce sacrificasti: ut clarior esset atq; lucidior ¶ Funere elati: dum se mortuos simulant efferebantur: ut ita euaderent tedium audiendi histrionē principē. ¶ Certauerit: scū cytharedis in musico certamine. ¶ Quo metu iudicum: quanta formidine & amphibolon uidetur tāq̄ incertum sit utrū iudices neronē metuerīt an a nerone metuerentur: metus enim ut inquit gellius utroq; uersum dici potest: nam metus hostium recte dicitur & cum timent hostes & cū timentur: itaq; salustius metum pompeii dixit nō quod pompeius metueret: quod est usitatius: sed quod metueretur: attamen ut intelligamus metū iudicum dici: q ipsi metuerentur significat Cornelius tacitus: qui ait neronem flexum genu cetum theatralem manu ueneratū sententias iudicum expectasse ficto pauore. ¶ Aduersarios: cytharedos. ¶ Conditionis eiusdē: cytharedicae musicaeq; disciplinae. ¶ Obseruare: speculari: lucilius si haec obseruare uolueris. alias dicitur uenerari. Virgilius praeterea regem non sic egiptus & ingens lydia nec populi parthorum aut medus hidaspes obseruant. ¶ Captare: capere: plautus quid me captas carnifex: unde captiones sophisticae cauillationes: inde captatores dicti qui uafricia & astu captant alienas hereditates. Marcialis: scis te captaris hunc qui captat auarum. ¶ Infamare: quintilianus deinde cum se iactaret eodem modo dicere seneca infamabat: commodus auctore lampridio adolescens omne genus hominum infamauit & ab omnibus infamatus est. ¶ Incessere: impetere conuitiis. au. gellius: incessebat quempiam taurus philosophus seuera & uehementi obiurgatione. ¶ Corrumpere: sibi conciliare muneribus ut id facerent: quod ab actoribus graecis fieri solet: saepe enim ille ut inquit eleganter Cicero: qui est secūdarum aut tertiarum partium: cum possit aliquāto clarius dicere q̄ ipse primarum: multum summittere solet minusq; cōtendere: q̄ pōt: ut ille princeps qui maxime excellat. ¶ Reuerentissime: cum maxima reuerentia & ueneratiōe. ¶ In manu fortunae: fortuna cum in rebus aliis tum in certaminibus omnibus maxime damnatur: adeo ut euentus uel iudicii certaminis sit collocatus in fortunae arbitrio: quae sola ut inquit plinius utranq; paginam & accepti facit & expensi: in hanc sententiam apuleius in floridis luculenter omnibus inquit bonis in rebus conatus in laude effectus in casu est: quāquā hoc plerunq; facimus ut consilia euentis ponderemus: & cui bene quid processerit multum illum prouidisse: cui secus nihil sensisse dicam' ut refert. M. T. i orone p rabirio posthumo. ¶ M. AN. ¶ Res urbicas: urbanarū rerū statū. ¶ Nerone dignos: dignus eo qui musica professione semper uideri uoluit. ¶ Necessaria causa: ne curādi quidem corporis alterius ue urgentis negocii gratia cuius molestia spectator premeretur. ¶ Enixae: partu solutae. ¶ Furtim: occulte. ¶ Funere elati: uelut uita defuncti extra oppidum deportati. ¶ Trepide: tumultuoso & inconstanti motu. ¶ Anxie: sollicite & laboriose: ut hoc ad animum illud ad corpus referatur. ¶ Quo metu iudicū: Cornelius sententias iudicum operiebatur ficto pauore. ¶ Aduersariorum: quibus cantu congressus decertabat. ¶ Iudicum eorum qui de summa certaminis iudicaturi erāt. ¶ Obseruare: explorare q̄ facerēt Terentius obseruadum uti. ¶ Captare: capere si qd offensum eēt. liuius ide cōsiliū ex re natum īsidus feroce hostē captādi. ¶ Infamare: infamem red-

Delatiōes
Nō uenisti auditū neronem
Risisti
Metus
obseruare
Captiōes
Captatores
Infamauit
Secundarū partiū summissiores
Fortūa domina certaminis

dere aliqua et inuecta calumnia uel potius dānatea eprobareq; fabius ditarchi probatur:ingenium fides infamatur. ❡ Ex occursu:si quis eorum occurrisset. ❡ Maledictis:obtrectationibus quasi necessaria laboraret simultate:quam solo nutu discutere potuisset. ❡ Praecellerent:praestarent anteirent. ❡ Corrumpere muneribus efficere ut ex arte aliquid remitterent. ❡ Reuerentissime:maxime reuererer.

Illos ut sapiētes & doctos uiros fortuita debere excludere atq; ut auderet hortantibus æquiore aio recedebat: ac ne sic qdem sine solicitudie taciturnitatē pudorēq; quorūdā p tristicia ac malignitate arguēs suspectosq; sibi dicens.

De obediētia eius i dictis certamibus & aliis gestis per eū.

IN certando uero ita legi obediebat, ut nūq̄ exertare ausus sudorē quoq; frōtis brachio detergeret; atq; ēt i quodā tragico actu quū elapsum baculum cito resūpsisset: pauidus & metuēs ne ob delictū certamie sūmoueret: nō aliter cōfirmatus ē q̄ adiurāte hipocrita nō aīaduersū id īter exultatiōes succlamatōesq; populi: Victorē aūt seipse pronūciabat, qua de causa et preconio ubiq; cōtēdit.

❡ PHI. ❡ Fortuita:casus fortuitos:qui sæpe numero efficiunt ut melior superetur a deteriore. ❡ Hortantibus.s. iudicib⁹. ❡ Vt auderet:cū alacritate & audacia musicū certamē capesceret. ❡ Taciturnitatē pudorēq;:si q ex iudicibus musici certaminis:qbus inerat aliquid priscæ seueritatis pudore suffusi tacuissent ob dedecus principis citatis:id crimini dabat nero: ferūt uespasianū tanq̄ sōno conniueret in spectaculis a phebo neronis liberto increpitū:egreq; imminētē pnicē effugisse:multi pterea p cuneos dispositi erāt:qui alacritatē tristiciamq; spectatorū perscrutarentur.

❡ Pro tristicia:cū sit quædam uitiis uirtutibusq; uicinitas utebatur nero pxima deriuatione uerborūt p pudore malignitatē argueret:sicut pro forti temerariū:pro liberali prodigū:pro parco auarū plerūq; notamus. ❡ Legi.s.cytharedicæ cor.tacitus in hanc sniam scribit hæc:nero ingreditur theatrū cūctis cytharæ legibus obtēperans:ne fessus resideret:ne sudorem nisi ea:quā indutui gerebat ueste detergeret: ut nulla oris aut narium excremēta uiserentur. ❡ Sudorem frontis:querit aristoteles in problematis encyclis:cur facie & maxime fronte sudemus.causam refert:quia expediti⁹ illa sudare possunt:quæ humida laxaq; sunt caput āt tale ē:continet enim suam plurimam humiditatem distillationes quoq; e capite oriūtur:& cerebrū humidum est:foramina permulta in capite habētur:igitur sudor de capite prorūpit:potiusq̄ de imis partibus:& primū fronte sudamus:quæ prima cerebro subdita est. ❡ Bracchio detergeret:frontis sudorē sudario siccare solemus:& ita iubet plinius ab oratore siccari frontem sudantē in actione ne comæ turbent̄ : sed cū lex cytharæ prescribat sudorē detergeri ea tantum ueste:quam induat cytharedus:nero ne a pscripto legis recederet brachio sudorē frontis detergebat manica uidelicet uestis:quam indutui gerebat. ❡ Tragico actu:quinq; actus ēē in comedia tragediaq; satis notū:& nos suo loco declarauimus:hic actus tragicus accipitur,p cantu tragediæ: quā nero canens agebat. ❡ Baculum:ita erat fabulæ argumentum ut cum baculo,pdiret i pscenū. ❡ Ob delictū:quo baculus elapsus erat e manib⁹. ❡ Sūmoueret:repelleret. ❡ Certamine:a musica cōtētiōe. ❡ Hypocrita:græci hypocritē uocāt simulatorē hypochrisin simulationē:unū & mimus hypocrita dictus quia imitator est & simulator:quintilianus in secūdo memorat eschinem hypocritē fuisse oratorem. ❡ Se pronunciabat:cōtra morē,nāmq; sacrorum certaminum:nero semet sua uoce uictorē pronunciabat:cum hoc præconis officium sit:qui pronūciat magna uoce nomina uictorum:sicut docet cicero in epistola ad lucium luceiū:hinc a marone dictum uictorē magna pconis uoce cloantum declarat. ❡ Præconio contendit:hoc est cū præconib⁹ decertauit de pconii peritia & uocis magnitudie & de nomie uictoris pronunciando:unde factum est:ut nero coronas acciperet nō solum cytharedorum:sed etiam præconum soliti enim erant precones ludorum gymnicorum coronas imponere uictoribus:eorumq; nomīa magna uoce pronūciare:deinde ipsi ante ludorum missionē corona donabantur:quæ imponebatur illis ab alio pcone. ne sua uoce ipsi precones se uictores pdicarent precones a p idest ualde & canendo dici autumat priscianus:qui facit preconiū uetatur esse i decurionibus:cum quid fecerit nō uetetur. auctor Cicero i epistola ad lepta:elius stilo uocabatur pconius: propterea q patet eius fecerat preconium:quod aūt nero cōtenderit cum preconibus eosq; preconio supauerit testatur philostratus & docet eusebius chronographus.q ait a nerone cerycas fuisse certamine superatos:ceryx enim græce dicitur latine preco & caduceator. corrigenda est obiter mendosa dictio apud orosium de nerone scribentē.sic enim in codicibus impressis legitur assumpto uarii uestitus dedecore centos cytharistas tragedos & aurigas sepe sibi superasse uisus. Tu dictionem illam centos obelo iugula & cerycas substitue:& pcones intellige:seneca ad serenū inquit n uis nisi cōsul aut prytanis aut ceryx aut suffes administrare rem pub.ubi ceryx non pro præcone accipi uidetur : sed pro caduceatore & magistratu ad rem pub.administrandam pertinent :qualis est consul apud Romanos qualis prytanis apud athenienses :qualis suffes,apud Carthaginenses : quæ dictiones ut in transcursu explicentur : scito prytanea dici præfectum & rei pu.administratorem a uerbo græco prytaneuo : quod significat guberno & exerceo magistratum : unde pritanion locus athenis magistratuum . & iudicum cuius meminit Cicero i prīo de oratore : & Dionysius pritanea uocat curias:in qbus sacra fiebant ab his qui maximam in urbibus habent potestatem. Suffes uero, significat consulem lingua penorum. Lr uius . senatum itaque suffetes : quod uelut consulare imperium apud Carthaginenses erat uocate.

Vicinitas uirtutū & uitiorum
Pro parco auarus
Cur fōte sudemus
Lex sudoris detegēdi
hypocrites
preco pronūciat uictorem
Preconiu⁹
Ceryx qui
loc⁹ orosii correctus
Prytanis
Prytanion
Suffetes q

ria de cereis & prytanis prytanii q3 significatu copiose multipliciterq3 pscribit suidas i etymologico: adria nus auctore sparciano tiburtinã uillã mire exedificauit ita ut in ea locoȝ celeberrima nomina inscriberet: ut lum prytanium lycium academiam pecilen uocaret: de prytanio iam dictũ ẽ: lyciũ autem ut in transcursu ex placemus uerba quoque sparciani: fuit athenis schola aristotelis: sicut academia platonis: in qua [illegible] fere deambulans philosophabatur: unde peripateticoȝ nomẽ effulsit: lyciũ media syllaba pducta enũ ceaut. M. Tullius illo uersu: ingq academia umbrifera nitudoq3 lycio fuderit claras fecũdi pectoris artes: plo/ len uero emẽda & lege poecilen: fuit enim athenis porticus nominata poecile ex uarietate picturae: graeci enim [illegible] uariũ dicunt: & [illegible] uarietatem: unde & lapis sinites uocatus ẽ pyropoecilos a ua rietate rubentium macularum: in hac ait porticu zeno philosophus discipulos docebat: unde & secta stoica no/ mẽ accepit: & philosophi stoici nũcupati: qui antea zenonii ab ipso doctore appellabantur: [illegible] enim grae ce porticus uocatur: haec ẽ illa porticus stoicorũ memoratissima: quã chrysippus dictus ẽ fulcire: quã pinxit polygnotus gratuito: cũ parte eius mycõ mercede pingeret: de qua plinius lxxxv: hic & athenis pinxit por ticum: quae poecile uocatur gratuito: mẽda est apud plinium quoq3 unius litterae imutatiõe: nã pro poecile le gitur poetile: sicut ẽt in illo apuleiano: & tũ athenis proximo & ante porticũ poenilem: ubi enim pro poenilẽ legendũ est poecilem: de hac porticu intellexit persius cũ ait braccatis illita medis porticus: illic enim depicta erat pugna marathonia: quae duce milciade pugnata est aduersus persas: quos braccatos medos persius ap pellauit: de hac sic ait probus emylius: milciadi talis honos tributus ẽ in porticu: quae poecile uocatur: cum pugna depingeretur marathonia: ut in decem praetorum numero prima eius imago poneretur: igitur hadria/ nus ut ad narrationem sparciani uerborum reuertamur in tiburtina uilla extruxerat loca quae appellabat lycium ab exemplo scholae aristotelicae: academiam ab honore platõis: prytanium a nomine prytanii athe niensis: & poecilem ab emulatione porticus poecilis: in qua philosophabatur zeno princeps stoicorum.

¶ M. AN. ¶ Fortuita: quae casu & fortuito euenirẽt. ¶ Excludere: p ius q̃ ad iudiciũ attinerẽt ñ hẽre. ¶ Ego re: sedatiore minus trepido & aestuanti. ¶ Taciturnitatẽ: si q̃ nõ ita ipudeterint ipse uoluisset se adhortaret libertẽ g bono eẽ aĩo. ¶ Pro tristitia & malignitate: ut tristes malignos & seueros ac i se pares equos iudica/ ret. ¶ Elapsum manibus excussum. ¶ Ob delictũ: q̃d i eo deliqisset. ¶ Submoueretur: scena abire lege co/ geretur. ¶ Hypocritae: ex iis credo uno q̃ ministerii gratia illi assistebãt: quũ [illegible] minus alioqn grae ce simulator q3 dicatur. ¶ Praecõio: pcõum pitia: Eusebius ẽ auctor pcones ab eo & olympiae & i isthmiis cer/ tamine uictos: nero inquit olympiade coronatur Cericas citharistas tragedos & aurigas uario certamine su perans ceryces graeca uoce praecones dixit [illegible] enim caduceator & praeco dicitur & rursus Nero isthmia pithia actia celebrans inter cerycas tragoedos & citharistas coronatur. ¶ Se ipse pronunciabat: sua non al terius uoce ut ad praeconum emulationem referatur.

Ac ne cui⁹ alterius hieróicarũ memoria aut uestigiũ exta/ ret usq̃ subuerti & unco trahai abiicique in latrías oĩum sta tuas & imagies ĩpauit. Aurigauit quoq3 plurifariã olympiis

¶ PHI. ¶ Hieronicarum: hieronicas graeco uocabulo uocamus uictores sacroȝ certaminũ: sacra de certamĩa graeco gesũt olympia pythia istmia & nemea: q̃ fierẽt i factis certãinib⁹ docet apte qui titan⁹ i secũdo: cũ aitq: quomõ palestric⁹ ille cursorẽ faciat aut pugilẽ aut luctatorẽ aliud ue⁹ quid ex his quae sunt sacroȝ certaminũ: scribit Iulius firmicus in sexto: si luna & mars i septimo ab horoscopo loco fuerit: & iuppiter i medio celi & sol trigonica radiatione iungatur. Athletã faciet ista genitura: qui sacris certaminib⁹ uictor famosa reportet insignia coronaȝ. ¶ In latrinas: ignominie & dehonestamẽti causa. latrinas .n. recep tacula diei stercorũ & sordium nullus ignorat. Iulius firmicus tradit eos qui horoscopũ habuerit in .xxviii. parte arietis & in secũda parte tauri purgaturos semper mũdaturosq3 latrinas: auctor est Marcus Varro in li bris de analogia antiquos appellare consueuisse lauatrinã: quod posteritas balneum nuncupauit: idem ali bi ait teruasque in lauatrinam aquam fundunt: heliogabalus in latrina occisus fuit: tractus deinde per pu/ blicum addita iniuria cadaueri estut in cloacalam milites mitterent: latrinas esse priuatas cum cloacae pu/ blicae sint indicat columella illo uersu: immundis quaecunque uomit latrina cloacis. ¶ Statuas & imagines quod statuae antiquitus dicarentur hieronicis hoc est uictoribus sacrorum certaminum docet plinius: qui scribit in .xxxiiii. quod mos erat dicari statuas in olympia omnium qui uicissent. ¶ Plurifariam: pluribus in locis: scribit Tacitus clausum fuisse in ualle uaticana spacium: in quo equos regeret Nero haud pro/ miscuo spectaculo: mox ultro uocari po.ro. cepit: qui laudibus extollebat principis aurigationem: hinc plinius uaticanum appellat neronis circum propterea q̃ nero illic aurigabat perinde ac in circensibus lu dis. ¶ Olympiis: scilicet ludis & spectaculis: fuit olympiae porticus: quam oppidani heptaphonõ uocant quoniam species eadem uox redditur: ut auctor est plinius in .xxxvi. talium locorum meminit lucretius sic scribens in quarto sex etiam ut septem loca uidi reddere uoces unam cum iaceres: ita colles collibus ipsi uerba repulsantes iterabant dicta referri.

¶ M. AN. ¶ Hieronicarũ: i sacris certaminibus uictoȝ: [illegible] i. sacro [illegible] uinco fit nomen ¶ Extaret: appareret. ¶ Vestigiũ: signũ. ¶ Existeret: appareret. ¶ In latrinas: in cloacas & loca olida. ¶ Sta/ tuas & imagines: plinius ẽ auctor statuas sacroȝ certaminũ uictoribus poni solitas effigies inqt hominum nõ solebat exprimi nisi aliqua illustri cã ppetuitatẽ merentium & prio sacroȝ certaminũ uictoria maximeq3 olympiae: ubi oium q uicissẽt statuas dicari mos erat. ¶ Imagies: tabulas nisi potius ad iconas id referri opor teat: ni is q ter olympiae uictores fuissent ut idẽ auctor scribit ex mẽbris ipsorum similitudine iconas po-

Lyciũ schola Aristotelis
Vnde peripatetici
Loc⁹ sparciani emaculatus & explicatus
Poecile porticus Stoici unde
Correcta dictio plinii & apulei
Hieronice
Sacra certamina
Latrinae
Lauatrina
Teuae uasa
Statuae uictoribus.
Vaticanus neronis circus
Heptaphonos

fuere quod uero olympionicæ tabulis figurarentur eiusdē plinii uerba demonstrant. est inquit Eupompus uictor certamine Gymnico palmam tenens.

Decemiuges
Seiuges

¶PHI. ¶Decemiugem: currū quem decem equi iuncti traherent decemiugē uocat: sicut seiuges dicti a sex equis iunctis: plinius in .xxxiii. serum hoc & in his non nisi a diuo augusto seiuges: apuleius quoq; i floridis ait ut cui omnes prouinciæ q̄dringes & seiuges currus ubiq; gentium ponere gratulantur. ¶Id ipsum: quod currus deciiuges mithridates pōti rex agitasset. legimus apud historicos mithridatem Regem illum ponti maximum seiuges equos rexisse & seiugem currum agitasse.

uero etiam decemiugem: quamuis id ipsum in rege Mithridate carmine quodam suo reprehendisset: sed excussus curru ac rursus repositus quum perdurare non posset; destitit ante decursum nec eo secius coronatus est; decedēs deinde prouinciam uniuersam libertate donauit; simulque iudices ciuitate romana & pecunia grādi quæ beneficia e medio stadio isthmiorum die sua ipse uoce pronunciauit.

De triūpho eius ob uictoriā musicoꝝ & aliis gestis.

r Euersus e græcia neapoli. q̄d i ea primā artē ꝑtulerat albis equis ītroiit disiecta parte muri, ut mox hieroīcarū

seiugem currum agitasse. ¶Excussus: eiectus sicut apud statium excutitur curru in curruli spectaculo polinices. ¶Ante decursum. ante decursionem leg timam absolutam. ¶Nec eo secius: nec ideo minus secius uera sero enim secius uidetur dictum. secus uero significat aliter. ¶Prouinciam libertate donauit: imitatus exemplū titi flaminii: qui olim philippo macedonū rege ꝓfligato oēs græciæ urbes liberat atq; imunes ei iussit. idq; publico frequentissimoq; isthmiorū spectaculo per ꝓconis uocē factitatū: quæ res tāto gaudio cūctos græcos affecit: ut titū flaminiū sotera hoc est seruatorē appellitarēt. iterū iquit plutarchus nostra etate græcia per celebritatē isthmiorū pristina libertate donata est: suisq; legibus restituta a nerōe: dū is in foro corinthi ex pulpito contionē habuisset ad populū. ¶Iudices: a quibus uictor fuerat renunciatus ¶Ciuitate romana. s. donauit. ¶E stadio medio: ex curriculo stadii. stadiū centū & .xx. quinq; nostros efficit passus: hoc est pedes sexcētos uigintiquinq; q̄ mēsura octies efficit mille passus: auctores plinius & columella. stadia uero in q̄bus currulia certamia exigebātur i terris græciæ: pedū erāt numero ducētoꝝ. olympicum uero stadiū q̄d hercules suis pedibus metatus fert̄ tanto lōgius erat q̄ cætera stadia. quāto mensura herculanei pedis ꝓcerior erat q̄ aliorū. ¶Isthmiorū: isthmia ludi fuerūt quinquēnales ab isthmo corinthiaco ubi fiebant nūcupata: q̄ a theseo primū instituta fuisse in honorē neptūni autumat plutarchus ad herculis emulationē: q̄ iouí olympia dicauerat: alii tradūt in scyronis honorē isthmia fuisse reperta: ut ita se theseus a cede scyronis: quē necauerat ob propinquitatē expiaret: quidā i melicertę honorē qui alio nomine dicitur palemō ludicrū id isthmiorū cōstitutū esse prodiderūt: ex pacto uetustissimo ad isthmia corynthii accedētes i sedēdo ceteris ꝓferebant: plinius isthmiorū meminit: cū ait i. iiii. isthmii pars altera cū delubro neptūni quinquēnalibus īclyto ludis: curtius quoq; memorat ludicrū isthmiorū. ¶Sua uoce: sine ꝑconis ministerio: cū ipse ꝑcōis uice fungeret̄. ¶Primū artē ꝑtulerat: supra dictū ē quēadmodū nero neapoli elegit ut pote græcā urbē. i q̄ auspicaret̄ musicā artē. ¶Albis eqs: ritu triūphātiū. q curru albis eqs iūcto urbē inuehebantur. ita triūphasse camillū refert liuius. ¶Vt mos hieronicaꝝ: plutarchus i symposiacis: uictorib' iq̄t curru uehētibus ꝑmissum ē partē muri deicere. q̄d significat nō magnopere ciuitati muro opus eē uiros habenti q pugnare possint & uincere. ꝓterea auctorē uitruuius i. ix. de architectura uictorib' sacroꝝ certaminū magnos honores a græcia fuisse cōstitutos: admiratur q̄d ñ scriptorib' iidē honores & ēt maiores tributi sint: q infinitas uoluptates æuo ꝑpetuo oibus gētib' ꝓstāt i sacris certaminib' periodō uicisse dicebat̄: q pythia isthmia nemea olympia uicisset a circuitu eoꝝ spectaculoꝝ: q uero i olympia tm̄ uictores fuissent hi ob id olympionices noiabant̄. M. Tullius i pria tusculanaꝝ: cū rhodi' diagoras olympiōices nobilis uno die duos suos filios uictores olympiæ uidisset accessit ad senē: refert fortūatianus olympionicas & ceteros uictores certaminū noiari padoxos: magis ex cōsuetudie uulgi: q̄ ex rōne: parum enim diligenter græce loquētes paradoxō pro eo quod ē bonæ opinionis accipiebāt: nā ut opinor iquit paradoxon ē quod ē παρὰ τὴν δόξαν hoc ē cōtra opinionem bonam: unde figurarum controuersiarum una ē dicta paradoxos: q̄d opiniōis malæ possumus dicere tamen paradoxi eleganter & scienter uideri possunt dici uictores sacrorū certaminum: tanquam sint admirabiles & preter opinionem hominum præstantes: paradoxa enim ut docent cicero & seneca cum sint admirabilia & præter omnium opinionem: merito ita appellātur. olympica oratio est ut inquit apollonius apud philostratum: qua ad athletas utuntur elei: qui certaturis dicūt si diligenter elaborastis: ut in olympiis certare possitis stadia audēter intrate. q uero nō ita parat' ē: quocūq; uult abeat.

Muros deicei hieronicis
Periodon uicisse
Olympionices
Paradoxi

¶M. AN. ¶Decem iugem: laboriosum at pene icredibile. x. equos uno tpe agitare. ¶In mithridate: qui ita aurigasse dicitur. ¶Reprehendisset: ut periculosum aut certe superuacuum aurigandi genus. ¶Destitit: ab instituta agitatione. ¶Ante decursum: priusquam stadium totum decurreretur. ¶Prouinciam: achaiam. ¶Iudices: sub quibus certarat. ¶Isthmiorum: isthmii ludi ab isthmo corynthiaco dicti Pli. isthmi pars altera cum delubro neptuni quinquennalibus inclyto ludis quattuor erant græciæ celeberrima certamina. Olympica in olympiis iouis honore in quo uictores corona oleagina coronabantur. pythia apollini sacra quorū uictor poma pinū ferebat: nemea q̄ archemori erāt de eorū institutione. papinius plura: cuius certaminis uictores pinu coronabātur erāt & isthmia palemoni dicata ubi qui uicissent apio coronabātur. Iu. de eodē Nerone græciæq; apiū meruisse coronæ. ¶Sua ipse uoce: s supra se ipsum uictorē Nero ꝓnūciauit. ¶Vt

mos hieronicarumrur diruta muroꝝ pte i urbē reciperetur qđ ut plutarchus ait p id ſignificabatur ñ opor tere eā urbē eē mœnib⁹ múitā q̄ eos tuliſſet uiros q̄ reliquos mortales uirtute pſtarēt .i. certaſ poſſer & uicei.

eſt ſimili modo Antium; inde albanū; inde Romam; ſed & Romam eo curru quo auguſtus olim triumphauerat; & in ueſte purpurea diſtinctaq; ſtellis aureis clamyde: coronamq; capite gerens olympicam dextra manu pythiam; pceunte pompa cæterorum cum titulis ubi & quos quo cantionū quoue fabularum argumento uiciſſet; ſequentibus currū ouantium ritu plauſoribus auguſtianos militeſq; ſe triumphi eius clamantibus. Dehinc diruto circi maximi arcu p uelabrū forūq; palatiū & apollinē petiit; incedēti paſſim uictimæ cæſæ ſpſo p uias idētidē croco: igeſteq; aues ac lemniſci

PHI. Inde albanū .f. ſeceſſit: & ſimplex elocutio tale eſt illud plinianū ex epiſtolis. quantum copiarū i otriculano i narnienſi i carſeolano i peruſino tuo. Similī mōnit pars muroꝝ deiiceretur. In ueſte purpurea: habito uidelicet triūphali: nā ſupra annotauimus triūphātē toga p textatunica palmata: & toga pſcta deniq; iouis optimi maximi ornatu decoratū p urbē uehi in capitoliū ſolitū. Diſticta: uariegata. Corona olympica: hec erat ex oleaſtro: uñ ait plini⁹ græci oliſpiæ uictores oleaſtro coronant. hinc ab ariſtophane dictū ē i pluto iouē uictores athletas: coronare κοτίνου στεφανῷ hoc eſt oleaſtri corona. Pythiā: pythia fiebant in honorē apollinis: cuius ludicri uictores lauro coronātur: ut inquit lactantius īterpres papinii: & innuit ouidius i primo metamorphoſeos: q teſtatur pythia dici a noie pdomitæ ſerpentis: ante inuentā laurū corona eſculea coronabitur: ſpectatiſſima laurus: ut inquit plinius in .xv. eſt in monte parnaſo: ubi fiebant pythia: ideoq; apollini grata: uictores delphis in pythiis certaminibus coronabantur peculiariter ea lauro: q delphica noiatur: qua & triumphātes romæ: quæ uiridior eſt maximis baccis atq; e uiridi rubētibus. Pompa ceterarum coronaꝝ: qualis eſt iſthmica: quæ erat ex pinu: plinius: pinea corona uictores apud iſthmū coronantur: qualis & nemeæ: q erat ex apio ſicut plinius indicat i nonodecimo his uerbis honos apio ī achaia coronare uictores ſacri certaminis nemeæ: plutarchus uero i timoleone auctor ē corona ex apio coronari ſolitos uictores: apd corynthios in iſthmiis ludis quēadmodū & in nemeis: cū pinea corona nondū in uſum ueniſſet: ex hoc toto nerōis ſtudio dedecoroſo circa ludicra græcoꝝ: exit illa ſatyrica ſubſanatio: hæc opera atq; hæ ſunt generoſi principis artes gaudentis fedo peregrina ad pulpita ſaltu proſtitui: graiæq; apiū meruiſſe coronæ. Cātionū: cātilenarum. Ouātium ritu: ouantes ſequi ſolebant nō milites: ſed uniuerſi ſenatores: auctor ſabinus maſurius. Auguſtianos milites: ſuperius ſcripſibus equites romanos a nerōe cōſcriptos fuiſſe cognomēto auguſtanorum: q plauſores erant principis dies noctesq; plauſimus perſonātes. Diruto arcu: ex ritu hieronicaꝝ: qui muri partē deiiciebāt i introitu ciuitatū ut dudū diximus. Per uelabrū: relege quæ in iulio cæſare & quæ in quarto propertii cōmentario ſuper uelabro uico romano annotauimus. Apollinē .f. palatinū: cuius tēplū auguſtus excitauerat in ea parte palatinæ domus: quæ fulmine icta fuerat: de hoc i auguſto pluribus. Sparſo croco: moris eſt apud nos ut fabulū i feſtiuitatibus per uias diſpergatur: at in honorē reuertētis neronis crocum ſparſum eſt: ut ita honorificētius exciperetur: crocū antiquitus ſpargebatur in theatris: uino dulci tritū: ut docet plinius in .xxi. ex quo ē illud lucretii & cū ſcena croco cilici perfuſa recēs eſt: ad hanc croci ſparſionem eſt referendum illud quoque epigrammatarii poetæ: & cilices nimbis hic madueſcere ſuis & illud rubro pulpita nimbo ſpargere & effuſo permaduiſſe croco: ſed de hac re copioſe ſcripſimus in quarto propertii commentario in enarrationem illius uerſiculi pulpita ſolemnes nō oluere crocos in funeribus quoque nobilioribus rogum croco reſpergi ſolitum teſtis eſt papinius cum aituer arabum alicumque fluit: floreſque ſabei coriciæque comæ: nam romæ coriciæ ſignificant crocum: quod i corico ciliciæ monte erat laudatiſſimum: cuius herba folio anguſto eſt pene in capilamenti modum. Idētidē: frequenter & ſubinde. Ingeſte aues: tranſeunti neroni ingerebantur a ſpectatorib⁹ aues uarii generis uolitantes: ut ita uictorem ex ludicris ſpectaculis redeuntem acciperent magnificentius & hilarius proſequerentur. Lemniſci: faſciolæ coloriſce dependentes ex coronis lemniſci dicuntur: ut docet feſtus: inde lemniſcatæ coronæ dictæ: quæ lemniſcis erant ornatæ: ſeruius enarrans illud uirgilianum: puniceis ibant euincti tempora tenis: ſignificat inquit lemniſcatas coronas: quæ ſunt de frondibus & diſcolorib⁹ faſciis: & ſicut uarro dicit magni honoris ſunt. plinius noſter in .xxi. prodidit lemiſcos addici ſolitos coronis aureos. qui diu fuere puri. quos celare primus inſtituit publius claudius pulcher.

M. AN. Antiū muroꝝ .ſ. pte diruta oppidū ē ingreſſus: ſic albæ ſic Romæ factū intellige: ut murorum parte diſiecta ſit ingreſſus. Clamydæ purpurea & ſtellis diſtincta. Olympicā: oleaginā. Pithiam: poma q eius certaminis uictores ferebant. Cæterarum coronarum. Vbi: quo certamine. Quos: citharedos aurigas cerycas uiciſſet. Plauſoribus: quorum ut dixi numerum ſibi ingentem ab initio delegerat. Auguſtianos. cæſarianos. Appollinem: palatini apollinis ædem: quam auguſtus ea parte palatinæ domus erexerat quæ fuerat de cælo tacta. Incedenti: Neroni. Ingeſtæ: in eum coniectæ ac certatim ſparſæ. Lemniſci: faſciolæ quæ coronis adhibebantur: plinius accesſerunt quoque lemniſci quos adiici ipſarum quoque coronarum honos erat: ſunt qui lēniſcos dictos quaſi laniſcos putēt qđ feſtus apte demōſtrat lemiſci inqt faſciolæ coloriſcæ depēdētes ex coronis, ppterea dicūtur qa antiquiſſimū fuit genus coronarū laneaꝝ: capitolin⁹ luxurioſiſſimis ceni s coronas cū lēniſcis aureis ipatore datas tradidit.

Habit⁹ triūphantis

Pythica ex lauro

Delphica laurus

Iſthmiaca ex pinu

Nemea ex apio

auguſtani plauſores

Crocum ſparſum

rubro pulpita nibo

Crocū i funere

lemniſci

& bellaria: sacras coronas ĩ cubuli circũ lectos posuit. Itẽ statuas suas citharœdico habitu: qua nota ẽt nũmũ ꝑcussit. Ac post hæc tãtũ abfuit a remittẽdo laxãdoq; studio: ut cõseruãdæ uocis grã: neq; milites unq̃ nisi absens aut alio uerba pronũciãte appellaret: neq; quicq̃ serio iocoue egerit nisi astãte Phonasco: q mõeret ꝑceret arteriis ac sudariũ ad os applicaret multisq; uel amicitiã suam optulerit: uel simultatem

PHI. Bellaria: quæ græci tragemata & pẽmata dixerũt: ea ueteres nostri bellaria appellauerũt: sunt aũt oia genera ciborũ: q̃ mensis secũdis inferuntur: uina quoq; dulciora est inuenire ĩ comœdus antiquioribus hoc noie appellata: dictaq; esse ea liberi bellaria. Marcus uarro bellaria inqt ea maxime sunt mellita: q̃ mellita non sunt: quibus uerbis significat bellaria illa esse iucũdiora & digestioni accommodatiora: q̃ melle cõdita nõ sint: cũ dulcĩa insidã habeant societatẽ cũ ipsa cõcoctione: quã macrobius & gellius uerbo græco pepsin nominauerũt: inde a catone: ut obiter id quoq; enodemus: dispepsia nominatur accipiturq; pro mala difficiliq; perfectione ciborũ: scire aũt debes ueteres illos romanos nõ habuisse bellaria ex saccaro concinnata: caruisseq; tanta uoluptate: quanta ẽ in edulũs ex saccaro cõfectis: q̃ nostris tẽporib' multifaria scitissimoq; sapore cõdita cõponũtur: quod ita esse ut credas audi plinium sic scribentem in. xii. saccarõ & arabia fert sed laudatius india: est ãt mel in arundinibus collectum gummiũ mõ candidũ: dentibus fragile: amplissimũ nucis auellanæ magnitudie: ad medicinæ tantũ usum: itaq; nostri sapiẽtiores iudicãdi: qui saccari bonitatẽ nouere: nõ solum in usu medicinæ: sed in gustu gulæ q; uoluptate palmã illi mẽsarum merito dederũt. Sacras coronas: olympicam pythiam isthmiã & nemeã: notat quæ in sacris certaminibus dabantur uictori. In cubili: coronas ex pulegio i cubiculis ponebãt ueteres romani: propterea q; pollet ad recreãdos defectos aĩo & uertigini capitis ꝓdest q̃nẽ ĩposita cap; iti corona pulegii dicit' leuare capitis dolores: olfactu quoq; capita tueri cõtra frigorũ æstusq; iniuriam traditur: auctor plinius l. xx. Cytharedico habitu: quo cythare di peculiariter utũtur: est eni illis suus proprius hitus: olĩ alexander romanus ĩ aĩo hũit oĩbus officiis genus uestiũ propriũ dare: ut a uestitu dignoscerẽtur: nero cũ magis cytharedus eẽt q̃ priceps statuas sibi erexit hitu cytharedico: q cytharam de colosso suspẽdit: ut ĩnuit satyrograph' illo uersu: & de marmoreo cythatã suspẽde colosso: ubi nerõnẽ appellat mordaciter pricipẽ cytharedũ cũ atrtes haud mirã tñ cytharedo pricipe natus. Nota: effigie cytharedici hitus. Tãtũ abfuit: alienus fuit. Studio: musice ꝓfessiõis. Neq; milites appellaret: q ad milites cõcionaturus ẽ ꝓnũciatione sublatiore atq; sonitiore uti cogit' q̃ res haud dubie obtũdit uocẽ: ideoq; uero milites alloq suspẽdebat nisi adhibito alio: q uerba ipsius enũciaret. Phonasco: uocis magiõ: de quo diximus ĩ augusto: de quo ait sidonius psalmoq; hit modulator & phonascus. Parceret arteriis: et assirat' medicus duas eẽ qsi canaliculas uel fistulas tradit: q̃ a faucibus deorsum ꝓficiscũt: ꝑ alterã ĩ stomachũ delabũt oĩa esculẽta & poculẽta: ꝑ alterã ĩ spũs ab ore in pulmonẽ atq; rursum ĩ os & ĩ nares cõmeat: ꝑq; eadẽ meat' uocis fit & græce noiatur τ̃ ρ̃α χεῖα ἀ ρ̃τηρία: aspera arteria: lactãtius hãc arteriã appellat fistulã spiritalẽ: alio nomine curgulio nuncupatur: de his arteriis sentit plinius scribens in. xxviii. arterias exulceratas leuari lacte bubulo aut caprino: arterias autem uoce nonnunquam ledi testis est lucretius: qui neutro genere protulit arteria: uersus lucretii hi sunt: præter radit enim uox fauces sæpe: faciteque asperiora foras gradiens arteria clamor: libro tertio rhetoricorum ad herennium ait. M. tullius: siue is cornificius fuit: nam incertus est auctor arterias ledi si ante quam uox permulsa est acri clamore compleantur: & post paulum uulnerantur inquit arteriæ acuta atque extenuata nimis, acclamatione fortunatianus quoque in tertio rhetoricorum scribens de uoce custodienda precipit arterias esse oportere non humidas: sed lubricas: quibus prodest lenissimus cibus: in alio significatu arteriæ sunt spiritus semitæ. sicut uenæ tui sanguinis: auctor plinius in. xi. Sudarium. ex setabi ciuitate hispaniæ laudatissima mitti linteola: quæ sudaria dicuntur: docent Catullus: & Silius: diminutiuum sudarii est sudariolum: quo utitur apuleius in apologia: ubi eleganter inuit a sudore sudariũ inclinari uerba apuleii hæc sunt: quãi sudores ĩnocentibus hoc uno sudariolo afferitur: possum equidem pluribus disputare: sudario frontem siccandam esse ab oratore dixit plinius.

M. AN. Bellaria quæcũq; secunda mẽsa apponũtur ueteres bellaria dixere: q̃ fere mellita eẽ consueuerunt dicta uel quasi bona a bono. n. bellus ẽ uel quia ut sagittas & alia belli instrumẽta: bellaria olĩ festo auctore dixere: ata dulciora hæc tanq̃ mẽsæ instrumẽta bellaria: græci τ̃ ρ̃α τ̃ υ̃μα τ̃ α appellant. Sacras coronas: sacris certaminibus q̃sitas. Citharedico hitu. lu. & de marmoreo citharã suspẽde colosso: ad uero &illi in aliũ sensum accipimus ad illius tñ statuas allusum uideri põt. Phonasco: moderandæ uocis magistro. Quintilianus sed cura nõ eadẽ oratoribus q̃ & phonascis couenit: tñ multa sunt utrisq; cõmunia. Arteriis: arteriæ superiore parte sunt stomacho annexæ. pli. summũ gulæ fauces uocantur postremũ stomachus hoc noie ẽ sub arteria iã carnosa inanitas ad longitudiuẽ & latitudinẽ lagenæ & rursus postea arteria & stomachus dẽticulatus: qbus apparet ĩtra fauces & stomachum esse arterias. Erasistratus Gellio auctore oñdit arteriam dici calliculã quãdã seu fistulã per quã spiritus a summo ore in pulmonem ac rursus: inde ad os & nares commeet & quæ a græcis τ̃ ρ̃α χεῖα ἀ ρ̃τηρία idest aspera arteria dicatur: de qua nunc aperte Tranquillus. est alioqnĩ arteria alia quædam uenæ annexa eoque distat a uena q̃ hæc plus sanguinis minus spiritus habeat: illa plus spiritus minus sanguinis. Sudarium: breue linteolum ac tenue a sudo: idest semiudo sine sudore dictum. Quo quo magis miror hanc quoque succurrisse Plinio curam ut ita sudario frontem siccari iuberet. Ad os: Neronis.

Tragemata bellaria
Mellita
pepsis concoctio
Dispepsia
Nõ erat in usu saccarõ
Coronæ ex pulegio herba i cubiculis
Phonasc'
Canaliculæ
Fistula spiritalis
Curgulio
Arteriæ
arterĩas ledi uoce
Sudariolũ

¶PHI. ¶Simultantem indixerit. odiū denuntiauerit. ¶Naturæ uitia non etatis. naturalia uitia ut inquit seneca leniri qdem arte possunt: sed uinci & extirpari non possunt. uitia uero etatis cū etate deponunt. uerbi causa puerile uitium exacta pueritia deponitur. iuuenile ubi aduenerit maturior etas. hinc illud a poeta satyrico dictum. fecimus & nos hæc iuuenes: esto desisti nēpe: nec ultra fouisti errorē. breue sit qd turpiter audes. M. tullius quoq; in oratione ꝓ celio multos sua patrūq; memoria clarissimos uiros fuisse testat: quorum cū adolescentiæ cupiditates deferbuissent eximiæ uirtutis firmata iam etate extiterunt. est. n. illa etas iu-

Natura lia uitia
Vitia etatis

indixerit; proutquisq; se magis parciusue laudasset.

De rapis iiuriis & aliis sceleribꝰ clā ꝑ eū & publice cōmissis

Petulātiā libidinē luxuriā auaritiā crudelitatē sēsim qdē prīo & occulte uelut iuuēili errore exercuit sed ut tūc quoq; dubiū nēini foret naturæ illa uitia n̄ etatis eē post crepusculū stati arrepto pilleo uel galero popinas inibat: circūq; uicos uagabat ludibūdꝰ. nec sine pnicie tñ. Siqdē redeūtes a cœna uerberare: ac repugnātes uulnerare cloacisq; demergere assuerat, Tabernulas ēt effringere & expilare: qntana domi cōstituta pte ubi & ad licitatorē diuidendæ prædæ prætium assumeret: ac sæpe in eiusmodi rixis

uenilis obnoxia libidini & magis appetitui obtemperat q̄ rōni. unde in illo adolescentiæ lubrico ut inquit pacatus panegyrista q non cadit saltem titubat. exacto aūt illo etatis feruentioris curriculo consueuit ratio partes suas iam tutari succumbente appetitu. & paulatim senescentibus uitiis uirtutes adolescere. sed nero cū flagitia nullo tempore intermiserit plane declarauit innata esse sibi illa & ingenita. ¶Post crepusculum. tēpus diei qd est post occasum solis crepusculum dixerunt a creperoqd significat dubium. tunc. n. multis dubiū est dies sit an iam nox. ab hoc res dubie dictæ creperæ. & crepusci noīa apud sabinos: q eo tēpore erāt nati. hinc lucretius creperum bellū appellat anceps & dubium. marcianus. creperū uidens ocellis. a sidonio hora uespertina eleganter dicta est crepusculascens. ¶Popinas inibat. tacitus in hanc sniam. otium iquit foris: feda domi lasciuia: qua nero itineta urbis & lupanaria & diuerticula. ueste seruili in dissimulatiōem cōpositus per errabat. ¶Pileo uel galero. de pileo cuius diminutiuum est pileolū alibi plura. galerus uero cuius diminutiuum galericulus est. accipi uidetur interdum pro coma aliena: quā ad galeri effigiem reformatā capiti nostro ita aptare solemus ut internosci non queat. quod infra suo loco plenius demonstrabit. hoc in caligula capillamentum noiauit. a galero galeritam dici auiculam q̄ alio noie appellatur alauda docet plinius in. xi. a uarrone dicitur galericus propterea quod in capite habet plumam elatam iulius capitolinꝰ cuculionem appellat pilei genus uiatorum: quo capite obtecto uagari nocte. solitum tradit per tabernas ac lupanaria uerum imperatorem utpore emulum uitiorum neronianorum. ¶Ludibundus. non similis ludēti sed exuperanter per ludos lasciuiens & petulantiæ plenus. hæc. n. omnia ad petulantiam sunt referenda quæ lasciuia qdam immodica est & proterua porcacitas. a petendo dicta petulātia. maro petulcos hedos dixit ueluti lascinos & exultantes. ¶Verberare: monet solomon in parabolis quosdam esse defugendos qui non dormiūt nisi male fecerint & nisi alios supplātenerint: uñ & illud satyricū. ebrius ac petulās qui nullum forte cecidit dat penas & mox. ergo quibusdam somnum rixa facit. ¶Cloacis demergere: heliogabalus fuit occisus in latrina & tractus in cloaculā ludibri causa. cloacas romæ publicas manibus plebis fecit tarquinius priscus: quarū cauis eam amplitudinem fecisse proditur. ut uehē feni large onustam transmitteret. refert plinius agrippam in edilitate fecisse cloacas operum omnium dictu maximum urbe pensili subterq; nauigata. immundicia cloacarum gignit pestilentiam ut ait iurisconsultus titulo de cloacis. non pretereunda est in hoc loco snia illa sidonii apollinaris ex primo epistolarum. in flagitiosum. feculentiæ par cloacali: q̄ quo plus cōmota plus fetida est. cloacas a cloacando dictas esse autumat festus cloacare autē significat inquinare. ¶Tabernaculas effringere: tabernas effringi solitas a petulātibus indicat ille uersus iuuenalis: q̄q; catenate sixa ē cōpago tabernæ. ¶Expilare. diripe populari. cot. tacitus comitabant inquit neronē: qui raperent uēditioni exposita. ¶Quintana cōstituta. scribit festus pompeius quintanam in castris portam appellari post pretorium: ubi rerum utensilium erat forum quidam quintana parte legunt: tanq̄ nero ex mercibus expilatis diuendirisq; quinti sibi partem exciperet. ego existimo uerba tranqlli sic esse ordinanda: quintana domi constituta: ubi parte & ad licitationem diuendendæ predæ. ut ita legas neronem constituisse domi quintanam illam portam hoc est forum rerum uenalium: in quo assumeretur pretium predæ per expilationes nocturnas partæ hoc est acquisitæ: quæ diuenderetur ac distraheretur ad licitationem. dicitur autem merx ad licitationem uendi quando illi addicitur. qui pretium maius obtulerit. de licitatiōe uectigalium alibi diximus ex auctoritate iurisconsultorum.

¶Indixerit: more maiorū denunciarit quo apparet ita musicæ fuisse addictū ut si qdē se in eo studio male sentirēt indignos sua amicitia existimaret. ¶Petulātia: trāsitio ab inep to canēdi studio ad cætera illius uitia q eo atrociora habenda quo publice & priuatim magis fuere calamitosa. ¶Sensim: remisse ac modice. ¶Post crepusculū: primis se tenebris intēdēribus crepusculum dubia lux dicitur creperū ueteres ut Nonius ait dubiū dixere: unde res crepa dubia dicta ē: & bellū creperū dubiū. ¶Arrepto pileo uel galero: galerus pilei genus teste seruio fronto neutro genere declinauit. Ver. Masculino pars spicula gestat bina manu fuluosq; lupi de pelle galleros. Iuue. Porrigit & longo iactetur spira galero: Iulius capitolinus de uero

Lubricū adolescētiæ
Crepusculum
Crepusci
Crepusculascēs
Galericulus
Capillamentū
cuculio
Ludibūdus
Petulantia
Petulci hedi
Amplitudo cloacæ
Cloacare inquinare
Quintana

principe atq; in tantum ait uitiorum caianorum & Neronianorum fuisse emulum cõstat ut uageretur noctu per tabernas & lupanaria obtecto capite cucullione uulgari uiatorio: committeret rixas dissimulans qs esset: sæpeq; afflictum liuida facie redisse. ¶ Ludibundus: lusu petulantia lascivia plenus. ¶ Sine pernicie: sine clade & icommodo eorum quos forte obuios habuisset. ¶ Verberare: pulsare: luue. de eiusmodi grassationis genere Ebrius & petulans si nullum forte cecidit & mox idem Si rixa est ubi tu pulsas ego uapulo tantum. ¶ Cloacas: cloacæ sunt loca caua per quæ colluuies & sordes fluunt unde cloacare coinquinare: cloacæ tamen appellatione uulpianus tubos & fistulas contineri credidit. ¶ Expilare: diripere. ¶ Quintana: ex castrensi usu sumptum: erat n. quintana porta ut festus ait post pretorium in castris ubi rerum utensilium erat forum quare uide ne sit porta pon usq; parte legendũ. ¶ Assumeret: a nocturnæ grassatiõis sociis.

oculorũ & uitæ piculũ adiit a quodã laticlauo, cuius uxorẽ attrectauerat prope ad necẽ cæsus. Quare nũq. postea publico se illud horæ sine tribunis cõmisit procul & occulte subsequẽtib⁹. Interdiu quoq; clã gestatoria sella delatus in theatrũ seditiõib⁹ pãtomimorũ ex pte pscænii supiori signifer simul ac spectator aderat. Quũ ad manus uẽtũ eẽt: lapidibusq; & subselliorũ fragmibus decerneret̃ multa & ipse iecit in populum: atq; etiam prætoris caput consauciauit.

De comessationibus & epulis eius.

PAulati uero iualescẽtib⁹ uitiis iocularia & latebras omisit: nullaq; dissiuladi cã ad maiora palã erupit. Epulas e medio die ad mediã noctẽ ptrahebat: refotus sæpi⁹

¶ PHI. ¶ Oculorum & uitæ piculũ. Cor. tacitus tradit neronẽ in rixis nocturnis excepisse ict⁹ & ore ptulisse. addit plinius neronem solitum sibi illinire faciẽ conuerberatam nocturnis grassationibus: quodam medicamẽto: ex tapsia adeo efficaci: ut sequenti die contra famam cutẽ sinceram circunferret. ¶ A quodam laniclauio senatore. scribit Cor. tacitus iulium montanum senatorii ordinis cõgressum forte p tenebras cũ nerone illũ acriter repulisse: q mox mori adact⁹ ẽ: unde nero metuẽtior i posteꝝ milites sibi & plerosq; gladiatores circũdidit: q rixaꝝ initia modica & q̃si priuata sinerẽt. si a lesis ualidi⁹ augeret̃ arma iferebãt a lato clauo ueste senatoria senator dict⁹ laticlaui⁹. baleares auctore strabõe primi mortaliũ prodũt induisse latũ clauũ. silius testat̃ sacerdotes quoq; iduisse latũ clauũ cũ de sacerdotibus herculis loquẽs in tertio punicorũ sic iquit discinctus mos thura dare atq; e lege parentum sacrificã lato uestem distinguere clauo. preclauium uocant partem uestis quæ texitur ante clauum. ¶ Attrectauerat. contrectauerat ppetulãtiam & manibus subagitauerat: qd fieri nec debet nec licet. ¶ Illud horæ. illo tpe nocturno: elocutio uetus & frequens ut dicamus id etatis id temporis id horæ. ¶ Gestatoria. a gestando dicta. id alio noĩe dicitur gestatorium. sicut supra dictum est: hunc legimus in libris machabeorum in gestatorio torquebatur antiochus. gestatio autẽ in primis laudatur a clarissimis conditoribus. iter quos est asclepiades: qui quinq; res maxime communium auxilioꝝ in medicina professus ẽ. abstinẽtiam cibi: abstinentiam uini fricationem corporis: ambulationẽ: gestationesq;. plinius quoq; l. xxvii. imprimis prodest inquit ambulatio gestatio & ea pluribus modis. Cor. celsus in .ii. sic refert gestatio longis etiam & iclinatis morbis aptissima est genera aũt gestationis plura sunt leuissima est naui in portu uel flumine. mollis est gestatio in lectica. ea q; peculiariter utebãtur romani: tam feminæ q uiri. qui a lecticariis aut in exaphoro aut in octophoro gestabant̃. ¶ Seditionibus pantomimoꝝ. cor. tacitus sic refert. ludicram licentiã & fauores histrionum uelut in prelia nero conuertit impunitate & pmiis. ipse uero occultus & pleruq; corã prospectabat: donec discordi populo & grauioris motus terrore non aliud remedium repertum est: q ut histriones italia pellerentur. ¶ Proscenii: supra annotauimus proscenium dici pulpitum ante scenam collocatum: in quo scenici agebant histrioniam. ¶ Signifer. uelut signum ferret daretq; fautoribus histrionum: quo in prelia conuerterẽtur. ¶ Ad manus. huius. pugna iam ad manus iam ad gladios uenerat. ¶ Subselliorum. seditio gracchana citra ferrum acta esse prodidit lepidibus & fragminibus subselliorum. gracchus ipse a nasica oppressus fuit in capitolio fustibus fragmentisq; sedilium. ¶ Decerneretur. depugnaretur inter fautores pantomimorũ & pupulum discordẽ. ¶ Multa. s. fragmina subselliorum & id genus tela missilia. ¶ Pretoris. qui preerat ludis exhibendis. ¶ Latebras omisit. hactenus nero scelenbus & flagitiis uelamenta quæsierat. mox palam & in propatulo cepit erumpere in omne genus flagitioꝝ: adeo ut in uno hoie oĩa uitia conspicerentur: posseq; unus uideri compactus & conglutinatus ex oibus impuritatibus. ¶ Epulas. e medio die. talem epularum luxuriam taxat silius in cãpano populo his uersibus: medioq; dierum regales epulæ atq; ortu cõuiuia solis deprensa. & nullo macula non illita uita. heliogabalus ol'm tale cõuiuium celebrauit: ut uix toto die finitum sit. ¶ Refotus. sæpe madefactus & recreatus.

¶ M. AN. ¶ Laticlauo: a Patricio siue senatore quodã utriusq; n. ordinis latus clauus erat isigne. ¶ Attrectauerat: petulãter in eã manũ iniecerat. ¶ Cæsus. Nero. ¶ Sine tribunis. nisi tribunis militũ comitantibus. ¶ Interdiu. luce. ¶ Pãtomimorũ de pãtomimorum factionibus abũde alibi. ¶ Proscœnii: pulpiti ante scenam ad ludicra exercẽda locati. ¶ Signifer: nũc signi dator potiusq; signa ferens. ¶ Ad manus uentũ eẽt: eo tractum certamẽ. ¶ Multa telis temere occurrẽtia. ¶ Inualescẽtibus: fortius ualidiusq; emergẽntibus. ¶ Iocularia: q p spem ioci fiebãt. ¶ Latebras: pileũ galerũ & tenebras aspnatus. ¶ Ad mediã noctem. lu. luxuriæ imperii ueterem noctesq; Neronis iam medias aliamq; famẽ. ¶ Refotus: imersus.

Laticlauius

Predauium

Illud horæ

Gestatorium

Auxilia communia quinq; gestatio

Proscenium

Seditio gracchana sine ferro

¶PHI. ¶Calidis piscinis: orosius luxuriæ tã effrenatæ neronẽ fuisse pdit ut frigidis & calidis lauaret̃ unguentis. addit eutropius hoc eum factitasse exẽplo caligulæ auunculi cui simillimus fuit. piscinæ uero pter notã significationẽ i balneis quoq; dr̃ uidẽturq; a piscib⁹ dici ut sqt fortũatianus: quis i his nihil pisciũ sit: de q bus hic itelligit̃ sicut apd martialẽ. piscinã peto ñ licet natare. rõæ fuit publica piscina: ad quã & natatũ & exercitationis cã ueniebat populus. unũ a lucilio dictus ẽ pugil piscinensis: q in piscina exercebat̃. lampridius auctor est eliogabalum natasse piscinis infectis unguento nobili aut croco. qd si qs dicat hoĩes piscibus similes natando fieri & inde piscinæ nomen eẽ natũ: nõ ẽ repugnãdũ cũ ab re minime abhorreat talis originatio. ¶Niuatis. niue refrigeratis: quã luxuriæ ci estiuis mensibus seruabit. hinc illa pliniana & plane censoria castigatio. seruat̃ algor estibus excogitaturq; ut alienis mẽsibus nix algeat. scribit lãpridius eliogabalũ fecisse montẽ niuiũ in uiridario domus estate aduectis niuibus. curiosus lector fortassis q̃ret quo mõ niuẽ estiuo tpe custodirent cũ calore in primis resoluat̃: sciat in palea optie niuẽ seruari posse: de q̃ augustinus in. xxi. de ciuitate dei sic scribit. qs paleæ dedit uel tã frigidã uim: ut obrutas niues seruet: uel tã feruidã: ut poma immatura maturet: ppterea luxuria cõmenta est officinas niuis reponendæ. qd cõqritur grauiter simul & luculẽter seneca in qstionibus: ubi taxat gulam illoꝝq non solũ sorbere niuẽ uolunt sed et esse: & frustra eius in scyphos deiicere iter ipsam bibẽdi morã. ¶Naumachia. superius annotauimus naumachiam dici & locũ in quo pugna naualis fit & ipsam pugnam. hic locus significat̃. ¶Ambubaiæ. ambubaiæ auctore porphirione sunt mulieres uagæ aculeis. quibus nomen ab ebrietate balbucientium uerborũ uidetur esse inditum. nõnulli ambubaias tibicinas syriaca lingua putant dici. notissimus est uersus ille oratianus. Ambubaiarum collegia pharmacopolæ. ¶Ostiam tiberi. qui ex urbe roma ostium usq; per tiberim nauigat secundo flumine decurrit: sicut & nos hoc anno decurrimus uoluptatis causa peruenimusq; secundo tiberi ad ostium ipsum: ubiq; prospeximus mare id temporis undabundũ & procellosum. ¶Per littora & ripas: littora sunt maris. ripæ fluminis. unũ ab ouidio eleganter dictũ. p ripis littora pulsant. ¶Diuersoriæ. ad quas ex itinere diuertere solemus. sicut & diuersoria dicta. ¶Ganeæ. loca libidini & gule accommodata: sup qua dictione habunde scripsimus in tiberio. ¶Institorias opas. institor ut inqt ulpianus: appellatus ẽ ex eo qd negotio gerendo instatuner multũ facit taberne sit pposiitus aut cuilibet alii negotiationi. nã cuicũq; negotio pposiitus institor recte appellabat̃ ab institore institoria actio & institoriæ opæ dictæ. non solũ ãt uiri sed ẽt feminæ institoriæ actiõi pponunt̃: sensus est dispositas fuisse tabernas: in qbus matronæ institoriã exercitationẽ imitabant ut. quidã codices pro institorias operas hñt institũta loca: & tũc legendũ erit inuitantiũ ut sit sensus aptus. loca fuisse in ripis littoribusq; instituta: in qbus matronæ tanquã tabernariæ iuitarẽt rogarẽtq; neronẽ: ut ad ipsaꝝ tabernas potius appellere uellet q̃ aliaꝝ: more cauponũ & stabulariorũ: q uiatores inuitare subide cõsueuerũt ut ad sua hospitia diuertãt̃. ¶Appelleret. nauẽ q̃ uehebat subduceret ad ipsarũ tabernã. appellere ppte dicit̃ cũ ex pelago aut fluuio qs ad litus aut ripã accesserit. Virgilius hic me digressum uestris deus appulit oris. ¶Indicebat. denunciabat. ¶Familiaribus. celeberrimæ luxu famaq; epulæ fuere: quas neroni parauit tigillinus: qui in stagno agrippæ fabricatus ẽ ratem. cui c enas superpositum cõuiuium aliarum tractu nauium mouebatur. naues ex auro & ebure distinctæ erant. remiges exoleti: uolucres & fære diuersis terris petitæ. pisces usq; ab oceano deportati. crepidinibus stagni lupanaria stabant illustribus feminis completa. ubi noctescere cepit oĩa cantu & luminibus consonabant. ¶Mellita. cibaria dulcioraq; quæ melle cõdita sunt mellita uocamus: quibus frequenter usi sũt antiqui: cum luxuria nondũ saccaron materiã ganeæ fecisset: illo enim tẽpore ad medicie tãtum usum saccaron adhibebatur: cuius hac tempestate tam frequens usus est ad gulæ condimenta: ut nulla conuiuia lautiora fiant sine saccari mixtura dulciarios appellamus artifices concinnatoresq; mellitorum cibariorum. scribit iulius firmicus dulciarios nasci sub sydere spicæ: quæ in parte uirginis decima exoritur: dixit uarro & repetitum est ab au. gellio atq; macrobio bellaria ea maxime mellita esse. quæ mellita non sint.

Piscinæ

Seruat̃ algor estibus

In palea seruatur nix

Officinæ niuis

Ambubaiæ q̃

Littora

Ripæ

Institor

Appellere

Epulæ tigillini luxuriosæ

Mellita

Dulciarii

calidis piscinis ac tempore æstiuo niuatis. Cœnitabatq; nõnunq̃ & in publico naũachia præclusa: uel martio campo: uel circo maximo inter scortoꝝ totius urbis ambubaiarũq; ministeria. Quotiẽs ostiã tyberi deflueret: aut ad baianũ sinũ præternauigaret: dispositæ p littora & ripas diuersoriæ tabernæ parabãtur isignes ganeæ & matronarũ institorias operas imirantiũ atq; hincinde orantiũ ut appelleret. Indicebat & familiaribus cenas: quorum uni mellita quadragi

¶M. A N. ¶Piscinis: domesticis lacubus i id usus comparatis & .n. q̃q̃ piscina a pisce ẽ nõ tamen pisces semper hẽre dicitur. ¶Tẽpore æstiuo niuatis: niuali aq̃ refrigeratis: Eusebius calidis & frigidis unguẽtis lauari solitum scribit. ¶Naumachia: nauali stagno qd i uaticano fuit. ¶Ambubaiarum: tibicinarum mulierũ syriaca. n. lingua ambubaia tibia dicitur: Horatius ambubaiarum collegia pharmaco polæ. ¶Deflueret: secundo fluuio nauigaret. ¶Diuersoriæ: ad earum dicit̃ iã q uenales habent merces. coponolas intellexit & loca ad diuersandũ cõparata. ¶Ganeæ: uinolenta ut Marcelli utar uerbo loca ac libidini apta ganeas dapes habe tã unde Ganeones dicti ut popinones a popinis: Ci. qs ganeo qs adulter q̃ mulier infamis: Festus ganeũ ait a ueteribus locũ additũ ac uelut subterraneum Donatus meretricum tabernã. ¶Institorias operas: quales institores pstare solent sunt institores ut Vulpianus ait tabernæ locoue ad emendum uendendumq; prepositi. ¶Hinc inde: ex utraq; ripa. ¶Vt appelleret: suo nauim diuersorio applicaret.

¶PHI. ¶Rosaria. nō tam ornamēta intelligimus noīe rosariorum significari: quā unguenta & cōdimenta: usus. n. rosæ in coronis ut inquit eleganter plinius prope minimus ē. mensarū uero delitiis inungendis rosarū usus ꝓciosus. un̄ & unguentū rhodinū dictū a rosæ mixtura: quā græci rhodon appellant. an alio significatu: q apiter ē rosaria dīr loca rosis cōsitaq̄ ut paladius ait mēse februario sunt conserenda apud eundē legimus rhodomel confici ex succo rosæ & melle cōmixto. ꝓterea qd̄ ad hunc sensum ptinet scribit lampridi⁹ heliogabalū strauisse triclinia de rosa & lectos & porticus ac sic p ea deambulasse. eundē rosarū pinearū attritiōe moderatius reddidisseq̄ d pocionis genus fuisse uit: quoidē heliogabalus olim uulgum ad bibendū inuitauit. ¶Pedagogia. obseruauimus apud iuris consultos titulo de fundo instructo pedagogia dici seruitia atq̄ mācipia. uerba ulpiani iurisconsulti hæc sunt. si instructū fundū legasset ea pedagogia: q ibi hēbantur cū ibi uenisset ꝓsto eēnt in triclinio. legato continent. dictio ē apud latinos insrequēs & rara inuētu. tranq̄llus uero pedagogia accipit ꝓ cōcubitu puerorū qd̄ nescio an alibi in hoc significatu rapiat. apud ammianū marcellinum pueri pedagogiani fit mentio: cuius significatio posset

es sestertiū constitit. alteri pluris aliquanto absyrtio rosaria.

De luxuria & libidine eiusdem.

SVp īgenuorū pædagogia: & nuptarū cōcubitus: uestali uirgini Rubriæ ui intulit actē libertā paulū abfuitq̄n iusto mrimonio sibi cōiūgeret summissis cōsularib⁹ uiris, qui regio genere ortā peierarēt. Puerū Sporum exectis testibus etiā ī muliebrē naturā trāsfigurare cōatus ē. Cū dote & flāmeo ꝓsolēni nuptiarū celeberrimo officio deductū ad se pro uxore habuit. Extatq̄ cuiusdā nō īscitus iocus bene agi potuisse cū rebus hūanis si domitius pr̄ talē habuisset uxorē. Hūc Sporū augustarū ornamētis excultū lecticaq̄ uectū: & circa cōuētus mercatusq̄ græciæ. ac mox Romæ circa sigillaria comitatus est, identidem exosculans. Nā

trahi in hanc sniam. ego uero ut dicā qd̄ sentio subditiciā dictionē hanc eē existimo: legendūq̄ nō pedagogia sed pederastiā. qd̄ & inuetusto sinceræq̄ fidei codice scriptū dephendimus. est āt pederastia ut græci dicunt amor obscenus in pueros. & pederastes amator puerorū significat. pedagiū uero significat locū in domicilio in quo pueri seruiq̄ cōmorant q ταi Δer uocant. plinius. in septimo epistolarū puer in pedagio mixtus pluribus dormiebat. ¶Sup. ultra. ¶Rubriæ. nomē ē uirginis uestalis. Neronem imitatus in hoc heliogabalus: qui & ipse in uirginē uestalem incestum admisisse proditur. ¶Actē libertam. refert Cor. tacitus ita fractam fuisse potentiā matris apud filium neronē delapsum in amorem libertæ: cui uocabulū actæ fuit: q pe nitus irrepserat in aīum principis. ne senioribus quidē principis amicis aduersantibus muliercula nulla cuiusq̄ iniuria libidini e neronis explēte: q ui amoris subactus se actæ pmisit. idē tradit acten libertā a senecā missā eē: ut nerōi deferret p uulgatum esse incestū principis cum matre agrippina: nec toleraturos milites prophani principis imperiū. ¶Summissis. clanculum & furtim immissis subornatisq̄. ¶Deierarent. ualde iurarent. De. n. in cōpositione interdū auget. un̄ & deiurium dictū iusiurandum. si legimus peierarēt significat falso iurando affirmarent. dicimus peiuro & peiero. plautus: ubi uerbis conceptis sciens libenter periuraris. ¶Puerū sporū. sextus aurelius. spadone sporo: quē quondam nero exectū formare in mulierē tentauerat. ¶Exectis testibus: amputata uirilitate. ¶Flammeo. uelamēto nuptiali. flammea autē lutei coloris fuisse docet plinius in. xxi. ¶Non inscitus. non inelegans non inuenustus. ¶Talē uxorē. si domicius neronis pr̄ habuisset talē uxorē qualis fuit sporus: nunq̄ profecto genuisset neronē: quē plinius facē humāi generis appellat. ¶Augustarū ornamētis. augustæ dicebant cōiuges sorores filiæ imperatorū. liuia postq̄ nupsit augusto decorata ē augustæ cognomēto: agrippina: ut ait tacitus: aucta ē cognomēto augusta. refert plinius in panegirico senatū obtulisse cognomen augustarū uxori sororiq̄ traiani qd certatim deprecatæ sunt iudicantes plus esse in eo si uxor & soror traiani imperatoris q̄ si augustæ dicerentur. scribit iulius capitulinus eadē die: qua pertinax imperator appellatus est augustus & flauiā titianam uxorē eius augustam eē appellatam. sparcianus quoq̄ auctor est uxorē & filiā Iuliani imperatoris augustas esse appellatas ex senatusconsulto. ¶Conuentus. in primo cōmētario diximus affatim de cōuentibus iuridicis prouintiarū. tales conuentus greciæ nūc significatur. ¶Et mercatus greciæ. mercatum hic solitū maximo ludorū apparatu totius greciæ celebritate testis ē Cicero in quinta questione tusculana. ꝓterea mercatus in insula delo cycladū clarissima fuit celeberrimus: ut docet plinius in. iiii. ¶Sigillaria. uicum significat romanū. i quo librariā fuisse gellius indicat his uerbis: q sunt ex libro. v. noctium atticarū. apud sigillaria forte in libraria ego & Lucius paullus poeta uir memoria nostra doctissimus sederamus. de festiuitate sigillariorum sigillaricisq̄ muneribus affatim suo loco rettulimus. ¶Identidem. frequenter.

¶M. AN. Rosaria: nunc rosarū coronamēta quum loca sint alioq̄n rosis cōsita. Ver. Biferiq̄ rosaria pesti. ¶Pedagogia: parū usitate puerorū affectatōes cōbitusq̄ nefarios pedagogia dixit: nā pedagogiū sine dubio a pedagogo ē is αϖδ Τ̃ου π̃ αιδ̃ος dr̃ τ̃ α̃ι α̃ιω qd puerorū ductor sit & institutor. ¶Et nuptarū concubitus sup: repete ut sit sensus ꝑter puerorū & stupra & mīonarum adulteria q̄ sectatos dr̄. ¶Acten libertam. actē legendū nō accen ut qdā mēdosi codices hūt: Cornelius immissā actē libertā q̄ simul suo pleulo & phama neronis anxia deferret. ¶Summissis: subornatis instructis. ¶Peierarēt: peierando affirmarent. ¶Transfigurare: per omnia mulierem affingere. ¶Celeberrimo officio: ingenti hominum conuentu nuptias ce/

Margin: Rosaria · Rhodinum unguentū · Rhodomel · Rosatū · pedagogia · puer pedagogianus · pederastia · pederastes · pedagiū · Acte liberta · Deierare · Deiuriū · peiuro · peiero · Flāmea lutea · Fax humani generis · Mercat⁹

lebrāre. ¶ Non inscitus: ergo elegans Teren. edepol scitus hodie puer e Pāphilo est natus. ¶ Bñ agi: felicitet cōtingere aut euenire. ¶ Pater: Neronis. ¶ Talē uxorē: qualē Nero duxisset q̄ utriq; natura parere nō poterat. Iune. Interea tormentū ingens nubentibus hæret qd nequeūt parere & partu retinere maritos sed me hus qd nil ais in corpore iuris natura indulget. ¶ Augustarū ornamētis: qbus Agrippina mater & aliæ q̄ ce faribus nupserāt ornari cōsuerant. ¶ Mercatusq; græcæ: tū intellige cū in achaiā citandi studio ꝓfectus est. ¶ Circa sigillaria: sigillarias tabernas Gellius quum in sigillariis sedere mus: de rōe nominis plura suo loco dixmus nefariam huiusmodi affectationem satyrus accusat puer inquit autumedon nam lora tenebat: ꝑ se lacernatæ dum se iactaret amicæ.

matris cōcubitū appetisse & obtrectatoribus eius ne ferox atq; impotēs mulier & hoc genere gratiæ ꝑualeret deterritū nemo dubitauit: utiq; postq̄ meretricem quam fama erat Agrippinæ simillimā inter cōcubinas recepit. Olim ēt quotiens lectica cū matre ueheretur libidinatū incestæ ac maculis uestis proditum affirmant.

De pudicitia eius passim prostrata.

Suam quidem pudicitiam usq; adeo prostituit: ut contaminatis pene omnibus membris nouissime quasi genus lusus excogitaret: quatenus feræ pelle contectus emitteret' e cauea: uirorūq; ac feminaꝝ ad stipitē deligatorum inguina inuaderet. Et quum affatim desæuisset

¶ PHI. ¶ Matris cōcubitū. auctor ē. Cor. tacitus agrippinam amore retinendæ potentiæ: eo usq; prouectā ut medio diei: cū id temporis nero per uinum & epulas icalesceret: offerret se sepius temulento comptā & incesto paratā. sed seneca contra muliebres illecebras subsidium a femina petiuit. immisitq; actem libertā cuius astu cōcubitus nephandus inter matrē filiumq; dissect' fuit. sextus Aurelius asserit neronem stupro matrē cōtaminasse. ¶ Obtrectatoribus. seneca in primis significatur: a quo immissam libertam diximus ad incestum propulsandū. ¶ Impotēs: immodica & nimium potēs. ita fortuna impotens & tyrannus impotens dici solent: a liuio dicta est impotens dominatio philippi uelut imperiosa & intoleranda. ¶ Preualeret. burrus & seneca rectores erant imperatoriæ iuuētæ utriq; unū certamē erat contra ferociā agrippinæ: q̄ cunctis malæ dominatiōis cupidinibus flagrans regere q̄ regi malebat: nimia super filio cohercendo: quē ut per blandimenta aggrederet'. suū cubicū suū sinū suū qd dictu quoq; nefas est cōcubitū offerebat. sed ꝓximi amicorū orabant neronē cauere insidias matris mulieris semper atrocis tumēr falsæ. ¶ Libidinatum inceste. fede & turpiter: aduerbiū est. sub obscure āt & symbolicos intelligit neronē fuisse masturbatū ex desiderio materni concubitus: cū simul in lectica ueherent'. masturbare āt est manu tractando uirilia peragere rem ueneriam. inde masturbatores dicti: quo uerbo identidē utitur poeta epigrāmatarius. ¶ Maculis uestis. quas. s. fecerat effusa genitura super ipsius uestimento. plinius consimiliter: ferunt inqt amore praxitelicæ ueneris captū quendā cū delituisset noctū simulachro cohesisse: eiusq; cupiditatis esse indicē maculam. ¶ Pudicitiā ꝓstituit. sextus aurelius in hāc stiam sic scribit. eo ꝓgressus est nero: ut neq; suæ neq; aliorū pudicitiæ parcens ad extremū amictus nubentiam uirginū specie: palā conuocato senatu: docte dicta: cunctis festa ex more frequentātibus nuberet. prostituere āt pudicitiā est uulgo sui corporis potestatē facere. inde meretrices prostitutæ dñr. ¶ Oībus membris. superioribus & inferioribus. lāpridius de heliogabalo scribens ait: eū per cuncta caua corporis libidinē recepisse. ¶ Feræ pelle contectus. sextus Aurelius pelle tectus feræ. nero utriq; sexui genitalia uultu cōtrectabat. ¶ E cauea. instar ferarū: q̄ e cauea emitti solent in spectaculū. tradit plinius augustū tigrim romæ ostēdisse in cauea mansuefactam. & apuleius trasileonem ursæ pelle contectum scribit in cauea oblatū fuisse demochari munerario. ¶ Ad stipitem. ad palū. ¶ Inguina. genitalia tam feminaꝝ q̄ uirorum inguina dicti notū est. & martialis docet illo uersu: accessi quoties ad opus m ... isq; mouemur iguinibus. ¶ Inuaderet. fore tanq̄ fellator & cunnilingus: ut conueniat cum sexto Aurelio: qui dixit neronem genitalia utriusq; sexus uultu contrectasse. ¶ Affatim. intemperanter & immodice. seruius enarrās illud uirgilianum: rimisq; fatiscunt ait. abundanter aperiunt'. fatim āt abundanter dicimus. ūn & affatim. amianus poeta & ꝑbus grāmaticus: affatim prima acuta non media pronuntiabant: qd & gellius probat in. iiii. noctium atticaꝝ. ¶ Cōficeretur. ineretur subigeretur more pathicorum. sed tranqllus per translationem dixit conficeretur qd uerbum est rei accomodatum. nam cōfectores ferarū dicunt': qui aduersus feras in spectaculo cōgrediunt'. cū āt nero ferina pelle tectus emissus e cauea perinde ac fera desæuiret contra deligatos: merito confici dictus est a doryphoro subactore: cū tñ intelligi uelit eum fuisse subagitatum.

¶ M. AN. ¶ Matris: agrippinæ. ¶ Ab obtrectatoribus: ab iis qbus agrippinæ potētia suspecta erat ob id q̄ illā filio inusā oī criminatiōis gñe reddere cōtēdebāt. ¶ Ne ferox: reddit cām qua obtrectatores a matris cōcubitu illū deterruerit: ꝑ Actē cornelius scribit Neroni significatū: fore ut si cū mře cōcuberet milites uelut prophani principis impiū eēnt detrectaturi. ¶ Hoc gñe gratiæ: nefario filii cōcubitu. ¶ Deterritū: Neronē sensus & ordo ē ita nemo dubitauit Neronē appetiuisse concubitū matris: sed deterritū ab eo ab obtrectatoribus ipsius agrippinæ uerins ne illa ferox alioqn & ualde potens si filio ēr cōcubitu misceret' nimis superbiret sæuiretq; in se quos utiq; suspectos hēbat utpote sibi a se oī criminatione alienātes. ¶ Inter cōcubinas: ut agrippinæ liniamēta in ea secutus ꝑ mře abuteret'. ¶ Olim quū: uidelicet eius cōcubitū appeteret. ¶ Libidinatū

Seuprū neronis cū matre

Impotēs

Masturbare

Masturbatores

Nero nubit

Prostituere

Cauea

Inguina

Affatim

Cōfectores ferarum

incesto:incestātiū more nisi inherēdo uenerē pegisse. ¶ Maculis:rugis patratæ libidinis indicātibus. Iuue. Bilē tibi cōtrahat uxor humida suspectos referēs multicia rugis uexatasq; comas. Cornelius auctor ē Agrippinā ipsam se meridianis horis filio offerri solitā atq; lasciuis osculis aliisq; illecebris ad incestū inuitare ausā sed ab eo scelerē a suis p Actē ut supra oñdim⁹ fuisse deterritū. ¶ Suā pudicitiā:sui corpis. ¶ Prostituit:uulgauit. ¶ Cōtaminatis oibus mēbris.i.nulla corpis pte nō polluta ut nō solū pathicus eēt sed falleret ētultro qirrum ref. ¶ E cauea:tanq̄ e cauea aut certe ex ipsa cauae feraꝝ ut maiorē adhuc terrorē incuteret iis i quos erat grassaturus. ¶ Supi ēpalū. ¶ Inguina obscœnas ptes ut feraꝝ eni subito incursu uiri fœminæ ue stipiti alligatæ,inguina ore inuaderet. ¶ Affatim:abunde nūc ictu nunc suctu nunc morsu lacessisset.

cōficeret a Doryphoro liberto:cui etiā sicut ipsi Sporus ita ipse denupsit uoces quoq; & eiulatus uim patientiū uirginum imitatus. Ex nōnullis cōperi persuasissimū habuisse eū neminē hoiem pudicū:aut ulla corporis parte puꝝ eē:uerū plerosq; dissimulare uitiū & caliditate obtegere.Ióq; pfessis apud se obscœnitatē:cætera quoq; cōcessisse delicta.

De pdigalitate & effusione diuitiarum.

Diuitiarum & pecuniæ fructum non alium putabat q̄ profusionem sordidos ac deprauatos esse: quibus ratio impensaꝝ cōstaret: plautos uereq; magnificos q abuterent ac pderēt:laudabat mirabat q; auūculū Caiū nullo magis noīe q̄ qd īgētes a tiberio relictas opes ibreui spacio pdegisset. Quare nec largiēdi nec absumēdi

¶ PHI. ¶ A doryphoro liberto.hūc cor.tacicus pythagoram appellat.cuius uerba hæc sūt.nero p licita atq; illicita fedatus nihil flagitii reli querat:quo corruptior ageret:nisi paucos post dies uni ex illo cōtamiatoꝝ grege (nomē pythagoræ fuit) in modū solēniū collegioꝝ denupsisset.inditū impatori flāmeū:missi auspices:dos:& genialis thocus & faces nuptiales:q;cūcta deniq; spectata.q̄ ēt in femina noxa parit.huius quoq; pythagore meminit martialis illo hendecasyllabo.quales pythagoras dabat neroni.fortassis a tranqllo doryphorus lōnicupat: q pythagoras pprio noīe dicebat:qd eēt principis satellas.nā græci doryphorō dicūt satellitē ab hasta ferēda:q dory dictōe græca noiat.celebrat⁹ ē doryphor⁹ ille:quē uiriliter puerū fecit polyclet⁹. ¶ Ipsi nerōi. ¶ Dēupsit:nubere ut iqt pelscianus i.xi.ad feminas ptiet solis:sicut futuere ad solos mares.sed uitupatōis cā marib⁹ hoc quoq; uerbū aptari p⁹ e.sicut satyrico mos fu dictū ē a iuuenale:qd qris nubit amicus.& maroale:nubit cherestratus afro.uiri.n.pinde ac feminæ uiris denubebant:qd ē portentosū.hinc lāpridius impuros & impudicos mores heliogabali taxans ait.napsit & coit ut & pnubam hēret nero ita denupsit huic doryphoro siue pythagoræ.sicut ipsi neroni denupserat sporus spado:de quo supius dictū ē.fuit itaq; doryphorus sic maritus nerōis ut zeticus hellogabali.& profecto talia legens nō principes.imo non hoies illos fuisse censeo sed portēta in ultimas terras deportāda. ¶ Vlla corporis pte.archesilaus philosophus de effeminato dixit.nihil interest qbus mēbris cynedi sitis prioribus an posterioribus.scitū quoq; ē illud catonis:& aduersus & auersus ipudicus es. ¶ Vitiū impudicitiæ & obscenitatē. ¶ Professis obscenitatē.sensus ē.q simpliciter apud nerōnē pfitebat suā obscenā impuritatē: nam talli cōdonabat reliqua delicta.obscenū āt ab obs & ceno cōponi autumat priscianus libro.ix.uarro aūt ab scena obscenū dici tradit.nō desunt q ab oscis obscenū obscenitatēq; deuenēt:cum illis fuerit frequētissimus usus libidinū spurcaꝝ.uñ a uarino dictū est.osce fabulant:pobscene & impudenter. ¶ Deprauatus.corrige deparcos sicut hēt uetustus codex d:cunt .n.deparci elegiti uocabulo tenaces & nimiū parci: qbus pfusi magnificiq; opponunt.apuleius.at nō contraria accusastis:unū seruū ut deparci:tris libertus ut pfusi. ¶ Sordidos.oratius in.ii.sermonū sordidos eos dici ondit:q in uictu nimiū parci nimiūq; auari sunt.qbus contra sunt lauti & nitidi.sic.n.inqt.sordidus a tenui uictu distabit ofello iudice. ¶ Ratio impensaꝝ.qui rationem expensæ pecuniæ assumūt & curiose pensiculant:qd liberali uiro nedum principe alienū est. ¶ Magnificos.aristoteles in.iiii.ethicoꝝ magnificum inqt illū dicitq; in magnis pro dignitate sumptus facit. magnificus qdem liberalis ē:liberalis āt nihilo magis magnificus.pterea ñ in seipsum sumptuosus est dicēdus magnificus sed in publica Cicero uero in secundo rethoricoꝝ cum magnificentiam partem esse tradit fortitudinis:eamq; ita definit:magnificentia est reꝝ magnarum & excelsarum cū animi ampla quadam & splendida propositione cogitatio atq; administratio. ¶ Abuterentur.abutimur ut inquit scienter boetius his rebus: quæ nobis utentibus pereunt:utimur his:q nobis utentibus pmanent.ex quo usus & abusus uident contraria itaq; q legauit usumfructū bonorū:nō potuit legare contrariū:qd est abusus. ¶ Auunculū caium.caligulā principem intelligit:q frater fuit agrippinæ neronis matris. ¶ Prodegisset:consumpsisset pfudisset inde pdigi dicti.ueteres prodigitatem dixerūt pfusionē & pdigentiam:q uulgo pdigalitas appellat. Coractius.cuius abdditis adhuc uitiis p auaritiam ac pdigentiā mire congruebat.

¶ M. AN. ¶ Cōficeretur.pedicaretur. ¶ Liberto suo:cui ipe nupserat:hūc detestabilē nubēdi morem & impiū naturæ abusū:satyricus haud uno loco acerbissime accusat:Quid queris nubit aicus:& rursus iacuit gremio nupta marito. Mar. Nolito fronti credere nupsit heri. ¶ Vim.prios iustusq; concubitus. ¶ Imitatus: Nero. ¶ Pudicū icorruptū. ¶ Aut ulla pte copis purū.q.d.q nō pathicus idē & fellator eēt sed q̄ turpiter & flagitiose se his sceleribus addixerat tā stulte hæc sibi psuaserat: siqdē abominatus ille spūs ex suo ingenio icæteros mortales iudicabat. ¶ Dissimulare.celare. ¶ Obscœnitatē:obscœnissimā fellationē. ¶ Diuitiaꝝ

Dory phoros

Nubere ad feminas

Viri nubunt uiris

Nō ptincipes sed portenta

Aduersus & auersus impudicus

Obscenū unde

Osce fabulant

Deparci

Sordidi

Magnificus

Magnificentia

Abuti quid

Vsus

Abusus

pdigitas

prodigētia

ubi de portētosis Nerōis libidinibus dixit ꝓprius hic erat ex ꝓpositiōe locus ut de eius luxuria & auaritia diceret quod breui usus transitione tranqllus facit. ¶ Fructum:usum uoluptatem. ¶ Profusionem:ex ꝓfundere ac prodigere. ¶ De prauatos:auaritiæ fordibus immersos quidam parcos legunt qđ non ita ꝓbo. ¶ Rano impensaæ:modus & mensura eoꝝ q impenderent. ¶ Constaret:in offensa maneret aut ratio uel summa ipsa expensaꝝq; pecuniarū calculatio nota esset. ¶ Prælautos:ualde splendidos. ¶ Auūculū:caligu Agrippinæ fratrē. ¶ Prodegisset:temere consumpsisset.

modum tenuit:In Tiridatem qđ uix credibile uideat' octin/genta nūmū milia diurna erogauit abeūtiq; sup sestertiū mi/lies cōtulit:Menecratē citharedū:& spectillū mirmillonem triūphaliū uiroꝝ pͥmoniis ædibusq; donauit.Cercopitecū Panerotē fœneratorē & urbanis rusticisq; ꝑdiis locupletatū prope regio extulit funere.Nullam uestem bis induit;qua/drigenis in punctum sestertiis aleam lusit.Piscatus est rete aurato:purpura coccoque funibus nexis.Nunq̄ carrucis minus mille fecisse iter traditur:soleis:mulatum argente/is; canusinatis mulionibus:armillata & phalerata cumma

¶ PHI. ¶ Modum.mensuram ¶ In tiridatē.de hoc supra facta ē mentio:quēadmodū romā uenit exceptusq; fuit honorificētissime a nerone.a quo dixius theatrū fuisse deauratū tyridatis ad uentū. ¶ Nummū.antiq mille nummū dicere malebant quam nummorū.sicut mille denariū non mille denarios. ¶ Diurna ꝑ singulos dies. ¶ Erogauit.erogare & accipe opponūt' ex quo erogatorius & acceptorius moduli dñr in aqua erogāda & ac/cipiēda:frōtinus in prio.de aq ductib'.cui erogatorio modulo minus iuēit' i acceptorio plus:appet ñ errorē eē sed fraudē. ¶ Sup.insup. ¶ Mirmilonē.gladiatorē de quo supra. ¶ Triūphaliū.eorū q olim triūphassent & ob id nobilissimorē. ¶ Cercopitecū.nomen est feneratoris.alias cercopithecus ut nomē idicat caudatā simiā significat.martialis.si mihi cauda foret cercopithecus erā. ¶ Vrbanis rusticisq; ꝑdiis.apud iuriscōsultos tituli sunt de seruitutibus urbanoꝝ & rusticoꝝ prediorū.qđ & supra latius explicauimus.in primis certi sunt redditus urbanoꝝ ꝑdiorū. ¶ Regio funere.contra ꝑscriptum legis.docēt n.iuriscōsulti sumptum funeris faciendū eē ꝓ facultatibus uel dignitate defuncti.funeris āt cā sumptus factus uīs demū q iō fit ut funus ducat' sine quo funus duci nō possit ut puta siqđ impēsum ē in l latōe mortui. ¶ Extulit.uerbo usus ē accomodo.efferri.n.dñr cadauera.a tertio dictū ē.interea dū effertur funus. ¶ Bis induit.de heliogabalo legimus:qđ neq; calciamētū neq; anulos iterauit.hoc idē faciebat nero in uestibus ut nullā bis induere iteraretq;. ¶ In punctū.uno iactu talario. ¶ Rete aurato.paulus orosius.luxuriæ tā effrenatæ nero fuit.ut retibus aureis piscaret':quæ purpureis funibus extrahebant'. ¶ Purpurea coccoq;.de purpura sepe mētio facta ē.coccū āt rubens ē granēum maxima laude inter nobilia pigmēta celebratū:uulgus granū appellat.anniculo cocco lāguidus ē succus.idē post quadrienium euanidus ita nec recētes nec senescēti.laudatissimū nascit' circa emeritā lusitaniæ ciuitatem.auctor plinius ī nono.hinc coccina & coccina uestimēta dñr.& coccinati induti coccineis:q coccea quoq; dici posse testis ē lāpridius:qui ait Diadumenū indumēta coccea primū accepisse. ¶ Carucis.uehiculis.a carruca mulæ carrucariæ dictæ sunt: & carrucarius auriga ipse moderatorq; carrucæ.muliones quoq; carrucarii noiant'.heliogabalus sexcentis uehiculis dī iter facere solitus asserēs regē ꝑsarū.x.millibus cameloꝝ iter facere:& nerōnē qngētis carrucis iter iuisse.auctor lāpridius.plin.ait carrucas celati ex argēto su'tū ei rōanæ lu'uriæq; ad aurea & argētea uehicula puēit. ¶ Soleis.calciamētis:qbus ex ferro passim nūc oēs utūt'.catullus.ferratā ut soleā tenaci in uorgine mula.cōquadrat huic luxui nerōniāo luxuria cōiugis pōpeiæ:quæ hac insania uerusq; magnificentia maritū supabat calcīado iumēta soleis aureis.ex quo ē illud plinianū ex.xxxiii.nostra ætate pōpeia cōiunx nerōis principis delicatioribus iumētis suis soleas ex auro iduere solebat. ¶ Canusinatis.cānusinatū dicim' indutū ueste ex lana canusina cōfecta cuius color esse graeci dicūt erythros:ut latini interp̄tatur rutilus:canusina lana teste plinio laudatissima fuit circa canusium apuliæ.martialis.ut canusinatus nostro syrus asse/re fudet.flauius uopiscus memorat biros canusinos scenicis donatos fuisse significans uestimenta ex lana canusina. ¶ Cymazacum.multi intepretamenta parum consistentia cōminiscuntur.Quidā cymazares accipiunt ꝑ stipatoribus:quod bene quidē congruit:sed nullo idoneo auctore fulcitur:Tu uero legito Amaxicorū:sicut legitur in codice emaculatiore:dicunt' autē amaxici aurigæ rectoresq; uehiculorum:dictio est a græco uocabulo inclinata.nāq; illi amaxā curtū appellāt:qđ nos septētriones in celo uocamus:graeci amaxan uocit.qa simile plaustri hoc sidus uocatur:hāc dictionē nostri latinitate donauerūt & i primis Iulius capitolinus scribēs quod maximinus amaxas manibus attraheret:rhedā onustā solus moueret.plinius amaxobios populos appellat:quorū uita degitur in plaustris.Ita ab amaxa hoc ē plaustro amaxeū & amaxici dicūt':significātq; plaustrarios aurigas.hos uero hēre uoluit armillis phalerisq; cultissimos. ¶ Armillata armillis ornata.sūt autē armillæ ornamenta brachiorum quæ ut ait priscianus alio noīe brachiaria nomināt'. ¶ M.AN. ¶ Tiridatē:armeniæ regē Romā accersitū. ¶ Diurna:in singulos dies. ¶ Sestertiū millies decies centū milia nūmū:uatici noīe datū accipias qa abeūti dixit. ¶ Triūphaliū uiroꝝ:ut iniqus factū appareat qđ splēdidissimoꝝ ciuiū primōia sordidæ cōditiōis hoibus hīda dederit. ¶ Extulit:fūerauit. ¶ Bis īduit.semel īductā nec āplius ī usum receptā accipias. ¶ In pūctū uel ī unius aleæ casū uel ī singula tesseraꝝ iacta. ¶ Alea lusit:sic curro cursum uiuo uitā dixerit:sed & ludo pila dicimus:ludo trocho.Mar.folle decet iuuenes lu

Mille nūmū

Eroga/torius accepto rius

Cerco pithe/tus

Sumpt' funeris

effertur

Cocci

Cocci

Coccea

Mulæ carruca riæ

Quingē te carrucæ

Solæ iumētorū aureæ

Canusi/natus

Canusina lana

Biri cāusini

Amaxa

Amaxici

dere folle senes cæterũ Iu. passiue dixit si ludit alea p nox. ¶ Rete aurato: Eusebius: Nero tãtæ iqt luxuriæ fuit ut frigidis & calidis unguẽtis lauaret retibusq; aureis piscaret q purpureis funibus extrahebat. Purpura & cocco: duobus ꝑciosissim is coloribus ẽ. n. coccũ ueluti granũ q ue l ex arbuscula ilici simili uel ex rubenti gramie nasci olĩ i gallacia africa & lusitania legebat: mox & i gallia trãsalpina & pelopõnesso: Pli. ẽ auctor unũ coccia eutri generis & coccie uestes. Iu. quẽ coccia lena uitari. Mar. coccia famosæ doãs & hiãtia moechæ. ¶ Purpura: piscis ex cõchaꝝ genere itra ãnũ suã ut idẽ auctor ait iplet magnitudinẽ: tiriũ maiorib⁹ purpuris detracta cõcha auferet succũ: miores frãgũt de purpuræ apparatu: plura Pli. ¶ Nexis: tortis nunc ponusq; ligatis. ¶ Carrucis: uehiculis a carro carruca ẽ Põponius plerasq; mulas carrucarias tales eẽ ut trãsfugi nõ possint. ¶ Soleis: quũ ferreæ ab aliis iduci folcãt: ẽ solea ut festo placet q solo pedib⁹ subuicit quo fit ut ꝑ calciamẽto quoq; accipiat. Iu. & solea pulsare nates: Persius & solea puer obiurgarere rubrã. ¶ Canolinatis: canusina ueste cultis scã dico canusino uellere: q; cutilũ ẽ ut Pli. ait. Mar. hæc tibi turbato canusina simillia mulso: sunt ea lana in sũmo pretio ob id q; apud. Iu. oue sibi canusina emi a marito flagitat sumptuosa mulier.

Heme rodromes

¶ PHI. ¶ Cursorum: græci cursores uocãt hemerodromas ab unius diei cursu: quẽ cõtinẽter pagũt quoq; linius & ꝓbus emylius meminerũt: ex hoc gñe fuit philippides cursor: quẽ cucurrisse mile centũ qnquaginta stadia ab athẽis lacedemonẽ bidui spatio scriptores ꝓdiderũt. celebrat philonides quoq; alexãdri magni cursorq; a sycione ad helin uno die mille & ducenta stadia cucurrit. Aurelianus cursores eo

Cursores

zochũ turba atq; cursoꝝ.

De operibus publicis p eũ factis ac dispositis.

NOn in alia re damnosior quam in ædificando domum a palatio exquilias usq; fecit; quã primo trãsitoriam; mox in incendio absumptam restitutamq; auream noĩauit. De cuius spacio atq; cultu suffecerit hoc rettulisse; Vestibulum eius fuit in quo Colossus. c. xx. pedum staret; ipsi effigiei tanta laxitas; ut porticus triplices

habitu: quo ipse hẽbat: ut inqt flauius uopiscus: senatoribus cõcessit. Nero uoluit suos cursores cultu ornatuq; ꝑcellere. ¶ In edificãdo: martialis optat diuitias cã duaꝝ rerũ ut. s. donet & edificet. regia ꝑfecto res est & primo palis edificare. ornãda est. n. dignitas domo in quã cum a claro & opulẽto domino hospites multi recipiẽdi sint: & admittẽda cuiusq; generis hoĩum multitudo: adhibẽda ẽ cura laxitatis. Aliter ampla domus ut inqt uerissime. M. Tullius dedecori dño sæpe fit: si ẽ in ea solitudo: ĩ quo illustrissimus pĩ tuus clarissime Antibal quodã ueluti peculiari ꝑconio ẽ extollẽdus: q unus oĩum maxie ꝓpẽsus ẽ ad edificãdũ: q uillas & ꝑtoria in agris cõplura magnificẽter extruxit: inter q ꝑtoriũ bẽtiuolũ: qd uocãt: laxitate pulchritudie magnificẽtia cõtendit cũ uillis lucullianis: domus uero quã bononiæ habitant quã pulchra: q culta quã ex symmetris oibus extructa ẽ: qui aduenæ oẽs cũ admiratõe cõtẽplant. n. uero ut dicã qd sentio: ñ minus domus dñoq; dñs domo honestat. ĩ hac nũq solitudo ẽ. sed semp hospitibus illustrissimis referta cõspicit: pricipes oẽs itasci legatiões oẽs honoratiores hospitio bẽtiuoloꝝ hospitaliter accipiũt. Nẽo hac trãsit ex uiris sũmatibusq; ũ inuenite accipiat q; comiter intra bẽtiuolas edes: adeo ut nõ min⁹ pateãt alienigenis q ipsi hero & filiis heredibus. sed quãtũ clarissimus pĩ tuus ex edib⁹ ornatissimis gloriatiõis meret: tñ nero uitupatõis ex ea domo quã romæ fecit uel ut uerius loquar: q romã iclusit: cõsecutus ẽ. nãq; necesse fuit exturbare uicinos & cõplurimas edes demoliri gemẽtibus dñs & mussantibus. ꝑterea luxuriæ unius principis domus illa seruiebat: q solus qd debebat eẽ totius populi possidebat. ¶ A palatio exqlias usq;. a mõte palatino usq; ad montẽ exqlinũ. ¶ Trãsitoriã: ab ipso uidelicet trãsitu: q p eã domũ facilis erat ab uno colle ad alterũ collẽ. foꝝ quoq; nouæ trãsitoriũ dictũ ẽ. ¶ Aureã: plinius inuectus in luxuriã edificioꝝ: bis uidimus inqt urbẽ totã cingi domibus principũ Cai & Neronis: & huius qdẽ neqd deesset aurea. ¶ Colossus: plinius in. xxxiiii. colossũ hũc neronianũ a xenodoro statuario factũ tradit: q postea dicatus fuit solis uenerationi: sparcianus quoq; auctor ẽ hoc simulachrũ colossicũ ab hadriãno soli cõsecratũ fuisseq; aliud tale apolodoro architecto facere molitus ẽ. ¶ Ipsius effigiei: testant historici colossum habuisse expssum neronis uultũq; sublatus dein fuit dãnatis illius principis scelẽribus. alibi docuimus moris fuisse ut capita statuarũ ꝑmutarentur sũdo figurarũ discrimine. cõmodus impator auctore lãpridio dempsit caput colossi qd nerõis erat: & suũ iposuit. ¶ Tãta laxitas. Cicero in primo officioꝝ domũ hois honorati & principis ita edificãdã eẽ mõet: ut dignitas uiri domo honestet: i primisq; ait adhibẽdã eẽ curã laxitatis. ¶ Triplices. porticus duplices triplicesq; appellauerũt q sunt laxiores & in qbus ordines colũnarũ duplicati triplicatiq; cõficiunt: uitruuius in. v. scribit in duplici palestrarũ porticu collocãda esse cõplura mẽbra. græco uocabulo tetrastice porticus dñt a quatuor & quinq; ordinibus colũnaꝝ. gallienus romanus impator auctore iulio capitolino talem porticũ fieri iusserat.

Regia res edificare

laus. Io. bentiuoli in edificando

Preteriũ bentiuolum

Edes bẽtiuoloꝝ

Foꝝ trãsitorium

colossus neronis

Dẽptũ caput neronis ex colosso

porticus triplices

Tetrastice

¶ M. AN. ¶ Cũ mazacũ: turba subĩteillige & multitudĩe: mazaca urbs cappadociæ ẽ ũ seruitia olĩ romã deportabãt: ide ne ide sit nomẽ scũm qdã cyma gaũ eũ hñt cuius nois rõpacã ut igemie fatear mihi constat. ¶ Cursoꝝ: ad aliqd celeriter nũtiãdũ cursoꝝ opa Alexãdrũ quoq; macedonẽ usũ Plinii uerba demõstrant alexãdri iqt cursor philõides ex sicioẽ ad elim mille & cc. stadia nomẽ diei cõfecit horis. ¶ Trãsitoriã: qa credo ex palatio i exqlias eius trãsiret uastitas. ¶ Aureã noĩauit: Pli. & i fellarus aureæ domus disposita Neronis Colossus Plius inqt: quũ de zenodoro iterũ loqret: postq satis ibi artẽ approbauerat Romã accitus est a Nerõe ubi destinatũ illius pricipis simulachrũ colossũ fecit: centũ. x. pedũ lõgitudine centũ. x. dixit pli. quũ tranqllus. c. xx. dicat quo apparet alterutrũ mẽdose legi. ¶ Tãta laxitas: ædificioꝝ uel nonæ domus.

¶PHI. ¶Miliarias. uidetur tráq̃llus porticus miliarias appellasse a mille passuum longitudine & plysitate miliaria. quidam existimāt miliarias dici porticus q̄ alio noīe miliarēses a flauio uopisco nūcupantur. q̄ scribit Aurelianū ornasse in ortis salustianis porticum miliarensem: i qua cotidie & se & equos fatigabat. existimatur miliaria porticus siue miliarensis fuisse constructa ex lapide tophaceo. mox suo loco docebimus qd fuerit in foro romāo miliarium. in quibusdam codicibus omissa est hæc dictio ueluti subditicia. tanq̄ loquens tranquillus de laxitate domus: eam demonstrauerit p porticus triplices: quæ haud dubie laxitatem

miliarias haberet. Item stagnū maris instar circumseptum ædeficiis ad urbium speciem. Rura insuper aruis atq̧ uinetis & pascuis siluisq̧ uaria cum multitudine omnis generis pecudum ac ferarum. In cæteris partibus cuncta auro lita distincta gemmis: unionumq̧ conchis erant cœnationes laquaate tabulis eburneis uersatilibus ut flores ex fistulis & unguēta desup spargerent: præcipua cœnationū rotūda: q̄ ppetuo diebus ac noctibus uice mūdi circūageret. Balneæ

maximā designāt: miliarias uero magis ad longitudinem indicandam pertinent q̄ ad laxitatē. ¶Stagnū: de hoc martialis: stagna neronis erāt. ¶Insup aruis subintellige extunsecus circūsepta: ut itelligas rura fuisse i domo neronis undiq̧ septa aruis & uinetis. sunt aūt arua ab arando dicta cū rura appellentur ab eo: quod rursum in agris facienda quot annis sunt: ut rursus capias fructus. ois aūt ager ut inqt uirgilianus interpres: aut aruus est idest sationalis aut cōsitus. i. aptus arboribus: aut pascuus: q herbis tantū & aīalibus uacat aut floreus in quo sunt horti apibus cōgruentes & floribus. igitur manifestatū est rura ab aruis differre cū illud sit generalius hoc speciali. refert Cor. tacitus. Neronē usum patriæ ruinis extruxisse domum qua nō tam gēmæ & auꝝ miraculo esset q̄ arua & stagna: & in modū solitudinis hinc siluæ. inde aperta spacia & prospectus: magistris & machinatoribus seuero & celere: qbus ingeniū erat ptentare ēt ea q̄ natura negauisset: & uiribus principis illudere. ¶Pecudū ac ferarum: pecudum numero hītur quadrupedes: quæ gregatim pascunt ueluti oues capræ boues equi mulli asini. quinetiā iuriscōsultis placet sues pecudum appellatione cōtineri. canis inter pecudes nō est: neq̧ bestiæ in eo numero sūt: ueluti ursi leones & pātere: q̄ ferarum appellatione connetur. ¶Auro lita: distincta. bracteataq̧ uerbū est lino a quo litus lita litū derivatur: sicut a delino delitum ab interlino interlitū deduci testātur grāmatici. poeta de apibus loquēs i georgicis ait: & paribus lita corpora guttis hoc est disticta. ut exponit seruius. Marcus Tullius ait Lucretii poemata esse lita multis luminibus ingenii. ¶Vnionūq̧ cōchis: alibi docuimus uniones: quæ margaritæ alio noīe dicunt: ptus esse cōcharꝝ a gēmisq̧ differre. ¶Laqueate: laquearibus exornate dicimus āt liqaria & lacunaria cameras cenationū. lacus quoq̧ dici posse docet seruius & indicat uersus lucillianus resultāt edesq̧ lacusq̧. ¶Versatilibus: luxus priscoꝝ excogitauit triclinia uersatilia: ut. s. ita circūagerent discūbentibus cōuiuis: sicut herologia cōspicimus uersatilia quoq̧ meminit uictruuius in. ix. hinc legimus heliogabalū oppressisse in triclinus uersatilibus parasitos suos uiolis & floribus. tales erāt neronis cenationes tabulis. s. uersatilibus cōpactæ ut in uersatione flores dispgerent: & p fistulas unguenta: fistulati expressa effunderent in subiectos cōuictores. minime ptereūdū est qd tradit seneca de uersatilibus laquearibus cuius uerba subscripsi ex li. xiiii. epistolarū ad hanc rē in primis cōducētia: quæ sunt hæc. hodie utrū tādē sapientiorē putas q̄ inuenit quēadmodū in imensam altitudinē hortū latētibus fistulis exprimat. Qui euripos subito aquarū ipetu implet aut siccat. aut uersatilia cenationū laquearia ita coagmētat: ut subinde alia facies atq̧ alia succedat: & totiens tecta quotiēs fercula mutent: an eū q & aliis & sibi hoc mōstrat: q nihil nobis natura durū difficile impauerit. hactenus seneca. cuius uerbis duæ res diligenter explicātur uersatilia. s. laquearia & euripus. ut iam lucidius fiat illud in Iulio Cæsare. in gyrum euripo addito. tales enim euripi subito aquaꝝ impetu implebantur. Idem repente siccabantur. ¶Vice mundi: ut quēadmodū mūdus eterna uertigine circum agit: ita cenatio uersatilis cōtinentur uersabat. ¶Balneæ. M. Varro balneas: s. e. genere publicas significari designat balnea uero priuata. hinc gellius apud balneas inquit scias ambulabamus. & apuleius. balneas facile pcōtabimur. sed hæc nō semp adamussim. balneis aūt nomē inde inditū e: q̄ q a græci balanion dixerūt: qd anxietatē pellat ex aio: ut interpretat augustinus li. ix. cōfessionū: instito balneatorio legato ut inqt martianus iuriscōsultus balneatores cōtinent: qm sine his balneæ usum suū pbere non possunt. ¶Albulis: alibi tradidimus albulas aquas iuxta romā fuisse uulneribus medentes: q̄ erāt pgelidæ: de qbus ait epigrāmatarius poeta. crudarū nebulæ q̄ albularū. strabo albularū sic meminit. in qno in hac planitiæ anio fluit: & quas nūcupant albulas aquas frigidas multis fontibus edētes uarios ad morbos salutares.

¶M. AN. ¶Miliarias: mille passuū lōgitudīe ptētas. ¶Stagnū maris istar. Mar. hic ubi cōspicui uenerabilis āphitheatri eriget moles: stagna neronis erāt: Cor. extruxitq̧ domū q̄ haud pinde gēmæ: & auꝝ tā miraculo eēnt solita pinde & usu uulgata q̄ arua & stagna i modū solitudinis: sed ap Cor. arma mēdosæ: p arua legit: q̄ trāqll: uerba sane demōstrāt q rura isup inqt aruis atq̧ uietis. ¶Auro lita: auro pectorio allita. ¶Distincta gēmis: Cor. haud pinde gēmæ & auꝝ tā miraculo eēnt. ¶Vnionū cōchis: qbus uniones reperiūtur siqdem cōchæ ipæ aliq̄ ex pte margaritaꝝ imitāt cādorē. ¶Cenationes: ad decliuis cœli declinatiōe solis & auræ exceptiōe porticus ueteres: ut Acron ait cōstituebāt. Iu. & algētē rapiat Cœnatio solē. ¶Laqueatæ: cōnexæ. ¶Versatilibus: uersatu facilibus. ¶Fistulatis: p uas fistulas hītibus. ¶Præcipua cœnationum: omium pulcherrima aut capacissima. ¶Vice mūdi: cælesti motu. pli. Mūdū & hoc q noīe alio cælū appellari libuit.

Pentastice
Miliariæ porticus
Miliarēsis
Arua
Rura
pecudes
Canis ī ter pecudes nō ē
Feræ
Lino
Litus
Laqaria
Lacunaria
Lacus
Triclinia uersatilia
Versatilia laqaria
Euripi
Balneæ
Balnea
Balanīō
Institor balneatorum
Albulæ

marinis & albulis fluētes aqs. Eiusmodi domū cū absolutā dedicar et hactenus cōprobauit; ut diceret q̄si hoīem tandē hītare cœpisse. ꝑterea īchoabat piscinā a miseno ad auernū lacū cōtectā porticibusq; cōclusā: quo qcqd totis baiis calidaꝝ aquaꝝ eēt cōmitteret': fossā ab auerno ostiā usq; ut nauibus nec tñ mari iret' lōgitudīs p. clx. miliaria latitudīs qua cōtrariæ qnq̄remes cōmearēt: quoꝝ operꝝ ꝑficiendoꝝ grā qd̄ ubiq; eēt custod' iæ ī italiā deportari ēt scelere cōuictos ñ nisi ad opus dānari ꝑceperat. Ad hunc īpendioꝝ furorē sup fiduciam imperii etiam spe quadā repentina immensarū & reconditarum opum impulsus est ex indicio equitis romani pro comperto pollicentis thesauros antiquissimæ gazæ:

¶ PHI. ¶ Marinis: marinas aquas medicatas esse & sanandis morbis accōmodas testātur erudīti & in primis pli. q ait l. xxxi. marinas aquas calefieri ad neruorum dolores & fracturas ossaq; cōrui. aquā maris ꝑ se efficaciorē discutiendis tumoribus putant medici. bibitur quoq; in quartanis: ꝑterea maciē corporis. cōrigūt piscinæ maris & balneæ ex marinis. ¶ Quasi hoīem: ex quotidiano sermone deductum uerbum est ut dicamus nos tandē ut hoīes habitare cepisse: cū magnificenter excultas edes habere cepimus. ¶ Piscinā uocamus piscinas loca in qbus pisces aluntur notissimo uocabulo græce dicunt' χθυοτροφεῖα. columella interpretat' aquatilium aīalium receptacula: tales piscinæ ut ait M. Varro alūtur magno: & marsupiū exenterāt. piscinarii hoīes dicuntur q piscinis oblectātur. Ita Cicero. L. philippū & hortensiū piscinarios appellat: qui piscinas refertas habuerūt piscibus ꝑciosissimis. in alia significatione piscina locus est natationis sine piscibus: de qua ait Mar. piscinam peto nō licet natare: de qua in superioribus facta est mētio. sidonius hoc genus piscinā græco uocabulo dici monstrat baptisteriū quasi lauacrū: cū ait piscina seu si grecari mauis baptisteriū. ¶ A miseno ad auernū. misenū pmōtorium esse in cāpania cūs: ꝓximū a miseno troiano nuncupatū nemo nō nouit. iuxta sunt baiæ & lac' duo lucrinus & auernus: q cōprensam usq; misenum tellurē efficit cheronesum. ¶ Baiis calidaꝝ aquarū baiæ calidas habent aqu as & ad uoluptatē & ad sanandos morbos accōmodatas. de qbus pli. lib. xxxi. scribit hæc nusq̄ largius aquæ quā in baiano sinu: nec pluribus auxiliādi generibus. aliæ sulphuris aliæ aluminis aliæ salis aliæ nitri aliæ bituminis nōnullæ etiā accida salsaue mixtura: uapore quoq; ipso aliquæ ꝓsunt: tantaq; est uis ut balneas calefaciāt obsonia quoq; ꝑcoquāt iam generatim neruis prosunt pedibusue aut coxendicibus. aliæ luxatis fractisue. inaniunt aluos: sanant ulcera: capiti auribusq; priuatim medentur. ¶ Fossā ab auerno hostiā: hæc est illa fossa de qua opinor pliniū intellexisse sic scribētem l. xiiii. magis tñ fossa neronis quā a baiano lacu hostiā usq; nauigabilē incohauerat. eiusdē meminit tacitus referens a nerone machinatores adhibitos: q ab lacu auerno nauigabilē fossam usq; ad hostia tiberina depressuros ꝓmiserāt. itaq; nero ut erat incredibiliū cupitor effodere ꝓxima auerno iuga cōnixus est: manētq; uestigia irritæ spei. ¶ Cōtrariæ qnq; remes. qnqueremem q̄ quinq; ordinū nauis est instituit primus nesicton salaminius. ex hoc latitudine fosse amplā fuisse colligimus: cū p eā sine offensatione trāscurrerēt qnq; remes duæ contrario cursu cōmeantes. ¶ Quod ubiq; custodiæ. i. oēs custodias & carcerarios solui iussit e uinculis carceris & deportari ad hæc opa ꝑficiēda. supra docuimus appellatiōe custodiarū significari dānatos: q custodia carceris custodiūtur. cōsimile fecit olim rex ethiopū sabacus in egyptios: nā quotiēs ex his qsq̄ deliquisset: neminē morte afficiebat: sed ꝓ sui quēq; delicti magnitudine dānabat ad agēdā certā mēsurā aggerū ad urbē: ubi qsq; incolentiū erat: atq; ita urbes sunt sublimiores effectæ auctor herodotus in secūda historia. ¶ Ad opus. s. fossæ ducēdæ ab auerno hostiā usq;. ¶ Impēdioꝝ furorē: impēsas sine mō & ꝓdigaliter factas elegāter appellat furorē impēdioꝝ. pli. insanā impendia ait: quo noie impē [illegible] significamus ab ære ipēdendo dici pli. & uarro prodiderūt. ¶ Sup ultra ꝑter. ¶ Spe reconditaꝝ opū: cesellius bassus origine penus mēte turbida romā uectus expromit neroni se in agro suo specū reperisse: quo uis magna auri cōtineret' asserebatq; didonē phenissā tyro ꝓfugā cōdita carthagine illas opes abdidisse: ne nouus populus nimia pecunia lasciuiret. agit' nero mi fit q uelut ꝑtiam ꝑdam aduehere: t: iterim cōsumebātur ueteres opes quasi oblatis opibus: quas multos per annos ꝓdigeret & ita diuitiarū expectatio cā erat ꝓdigalitatis. bassus tādē posita uecordia cū se delusum eē cognouisset mortem sibi cōsciuit: & ita neroniani mi'ites exausti sunt labore irrito & uano. Co. tacitus auctor in. xvi. annalium. ¶ Equitis romani: bassum signat q origine penus erat. ¶ Gazæ: gazā per se uocāt pecuniā regiā: ut inquit. Q. curtius: mela ait p fas uocare gazā ærariū unde & nomē inditū est gazæ ciuitati siriæ: cū cābyses & belli opes & pecuniā cōtulisset: sed de gaza & gazophilatio copiosius suo loco memorauimus: est autem gazophylacium gazæ & pecuniæ repositorium.

¶ M. AN. ¶ Albulis aquis: de albularū aquis in Augusto diximus. ¶ Fossam ab auerno hostiā: seuero inqt tacitus & celebre machinatoribus quibus ingenium erat & audacia etiā qui natura negasset pertētare & uiribus pricipis illudere: namq; ab lacu auerno nauigabilem fossam usq; ad hostia tiberina depressuri promiserant sequenti littore. ¶ Custodiæ: quicquid ubiq; damnatorum in uinculis esset: aut custodia teneretur. ¶ In Italiam: ut omnem multitudinem illam ad id opus damnaret. ¶ Impendiorum furorē: furiosum impendium. ¶ Equitis romani: cessellii bassi is origine pœnus: ut Cornelius tradidit: mente uero turbida in agro suo specum a se repertam ingenti multitudine thesauris plenā Neroni nunciauit: obidq; naues ut inde ang asportarēt in lybiam misit. Verū post multos molētiū labores frustra haustos cum uana oīa appa

Marinæ aquæ medicatæ

Ichthiotrophi

Piscinarii

baptisterium

Misenū

Aquæ baianæ

Fossa neronis nauigabilis

Quinqremis

Dānati ad aggerē struēdum

Prodigalitas ex uana spe

gaza qd

rent. Bassus ultra mortẽ oppetiit: alii eũ a Nerone dimissum tradiderũt: sed bonis oĩbus thesauri loco prius mulctatũ. ¶ Antiquissimæ gazæ: thesauri uetustissimi. Seruius Gaza uocabulũ aut eẽ psicũ. diuitiasq́ significari Strabo thesaurum unde & Gazam urbem in Syriam dictam: quo Cambises in egiptios bellaturus omnem regium thesaurum contulisset.

quos Dido regia fugiẽs tyro secũ extulisset: eẽ i affrica uastissimis speclub⁹ abditos, ac posse erui puula moliẽtiũ opa.

De rapinis & extorsionibus & sacrilegiis eius.

Verum ut spes fefellit destitutus atq; ita iam exhaustus & egẽs ut stipẽdia quoq; militũ & commoda ueteranorũ ptrahi ac differri necesse esset; calumniis rapisq; itẽdit aium. Ante oĩa istituit ut e libertorũ defunctorũ bonis pro semisse dodrãs cogeret' ei q sine probabili cã eo nomine esset quo fuissent ullæ familiæ q̃s ipse cõtigeret. Deinde ut ingratorũ in principem testamẽta ad fiscum pertinerent. Ac ne ĩpune esset studiosis uiris qui scripsissent uel dictassẽt ea tum ut lege maiestatis fcã dictaq; oibus quibus mõ delator nõ deessent: tenerent'. Reuocauit & pmia corõarum, q̃ unq̃ sibi in certamibus ciuitates detulissẽt.

¶ PHI. ¶ Quos dido: notissima sunt q̃ d didone & poetæ & historici pdiderũt. hoc obiter memoradum qd dido ubi resciuit maritũ sicheũ a pigmalione fratre occisum eĩ: naues opibus & auro onustas pduxit in pelagus & ut ministros pigmalionis falleret harenã inuolucris qbusdã inuolutã in mare deiecit: tanq̃ illi thesauri forẽt atq; ita a sportatis opibus i africã delata est: ubi mercata soliũq corio bouis tegi posset: carthaginẽ cõdidit. autumat donatus qd memoratu dignũ est ideo hoc pditũ eẽ: q̃ tũc pecũia erat ex corio bubulo: tm̃ q; fuisse in pcio loci: quãtũ bouis unius coriũ cõficere potuisset.

Astus didonis

¶ Extulisset: exportasset. ¶ Abditos: occultatos. ¶ Erui: extrahi educi. ¶ Moliẽtiũ: effodientiũ. ¶ Exaustus: exinanitus euacuatusq; pecunia. ¶ Protrahi: plætari & in longiora tpa trahi: cũ pecunia nõ suppeteret ad stipendia exoluẽda. ¶ Pro semisse dodrãs sibi amplicatior ẽ: q̃ ita explicari põtẽ: cũ moris eẽt ut dimidiatus assis hoc est dimidiũ bonoꝝ defuncti liberti pueniret ad pionũ instituit nero ut p semisse hoc ẽ p dimidio hereditatis dodrãs. i. nouẽ pres totius assis illi cõficere': q eo nomine appellare': quo familiæ illæ noiabant' qbus ipse nero esset affinitate pximus. post hoc ãt istituit ut talia testã pntinerent ad fiscũ principis tanq̃ illi testatores ingrati fuissent in principẽ nusq̃ noiando inter coheredes ipsum neronẽ. ¶ E libertoꝝ: generaliter loquit' de libertis oibus. ¶ Sine pbabili cã: nam si probabilis illa cã extitisset: pp quam eo noie ille appellaretur: nõ potuissent talia testamẽta ad fiscũ pricipis deuolui tanq̃ ingrata & inofficiosa sed ut res magis colliquescat: exẽplo istruẽda est. si quis noiabatur domicius aut claudius aut iulius: nulla causa pbabili tanq̃ minime gentilis ac necessarius instituit nero: qui tales familiaꝝ proximitatis gradu cõtingebat: ut huic ex bonis libertoꝝ dodrans hoc est nouẽ pres assis cogeret' idest cõficerent' cumularenturue: deinde talia testamenta rescindebat uolebatq; ut ad fiscũ suũ ptinerent tanq̃ illi liberti ingrati fuissent in illũ pricipẽ: q instituissent hereditates illoꝝ gentilibus suis cõpararent'. libertus enim seruitute liberatus ac manumissus statim ut ait lactantius in. iiii. patroni nomẽ accipit tanq̃ filius: si qs ergo libertus fuisset alicuius: q domicius uel claudius uel iulius diceret' & ipse nomen illud accipiebat: ex quo uidebat' debere in testõ memor esse principis ob nomẽ. ¶ Ne ipune esset studiosis: uoluit nero ut scriptor talium testõꝝ penæ obnoxius esset. ¶ Tum ut lege maiestatis. sensus ẽ uoluit nero: ut oĩa indifferẽter dicta factaq; uocarentur ad crimẽ lesæ maiestatis: si modo delatores nõ defuissent: q talia dicta ac facta p capitalibus deferrẽt: q̃ iniquũ iniuriũq; hoc foret uel ceco appareret. cũ nõ omnia etiã in principẽ dicta nec facta sint trahenda ad crimẽ lesæ maiestatis. & enim lubricum linguæ ut inquit sapienter modestinus iuriscosultus nõ facile ad penã trahẽdũ est: nec si qs lapide iactato incerto fortuito statuã Cæsaris attigerit crimẽ maiestatis cõmisit. hæc aũt snĩa a supiore seiungẽda est: nec ad scriptores testõrum referẽda. hæc eni res alia est. illud aũt: dicta factaq; oibus legendũ plane est: dicta factaq; oia: ut sit sensus oia uel minima dicta & facta ĩ principem tracta esse ad crimẽ lesæ maiestatis: ut ita ex oi re p fas uel nefas pdaret'. ¶ Premia coronarũ. in sacris certaminibus nõ solũ coronæ uictoribus dabant': sed etiã pmia uictoriæ deferrebant': q̃ nero prius omiserat: ut pote princeps cõtentus solis coronis soloq; honore uictoriatũ. nũc uero pecunia exhaustus pmia sibi olim uictori a ciuitatibus delata cepit reuocare atq; repetere.

Nota co tum bonis dici Pecuniã

Liberti patroni nomen accipit

Lubricũ linguæ

¶ M. AN. ¶ Tyro extulisset: Ver. portant' auari pigmaleonis opes pelago dux fœmina facti. ¶ Molientiũ: ædificioꝝ moles euertẽtiũ ¶ Destitutus: spe libyci thesauri potiundi. ¶ Militũq; sub signis erãt. ¶ Veteranoriũq; iã emeriti erãt. ¶ Calũniis: falsis criminibus a Calno. i. decipio ut prisciano placet. ¶ Libertoꝝ defũctoꝝ: obscurus ordo sed sensus aliquãto obscurior. uerũ utrũq; sic hẽt: instituit Nero ut ex bonis libertoꝝ defunctoꝝ p semisse: q plus cogi cõsueuerat. i. bonoꝝ dimidio dodrãs cogere' i. tres tertiæ bonoꝝ pres illi ex primerent': q ei t aliqua probabili cã eo noĩe pditus quo familiæ illæ usæ eẽnt quas ipse Nero arcto uinculo affinitatis seu agnationis cõtingeret: quo appet oẽs claudios: Domitios: iulios: passienos: legi fuisse obnoxios. his eni & pluribus si plures familiæ q illũ quoquo modo necessitudine contingerẽt usi sunt noibus. Noia erãt quæ post pnomẽ ueteres usurpabant: q libertoꝝ bona gentilium essent. Cicero ad quintum fratrẽ demõstrat. ¶ Ingratorũ in pricipẽ: q testando inter heredes Neronẽ ipm nõ noiasset quũ ab eo ipi quoquo

modo ornari fuissent aut in familiarissimis habiti. ¶ Studiosis iuris: utpote ingratitudinis cōsciis: quę iuris & æquitatis nō ignaris. ¶ Lege maiestatis læsæ intellige. ¶ Tenerēt legi obnoxia eēnt. ¶ Pta mia coronarū: quæ ꝓmia uictori sibi in certaminibus ultra coronas ꝓposita eēnt. ¶ Detulisset ad se deferēda cēsuissent.

Et quū īterdixisset usū amethystini ac tyri coloris: submisisset q̄ q nūdiarū die pauculas uncias uēderet: præclusit cūctos negociatores: qui ēt īter canēdū aīaduersā matronā ī specta culis uetita purpura cultā demōstrasse procuratoribus suis ereditus: detractāq̄ ilico nō ueste mō: sed & bōis exuit. Nulli delegauit officiū ut nō adiiceret: scis qd mihi opus sit: & hoc agamus ne quis quicquā hēat. Vltio tēplis cōpluribus dona detraxit: simulacraq̄ ex auro uel argēto fabricata conflauit: ī his penatium deorū quæ mox Galba restituit.

De parricidio eius in personis Claudii & Britannici.

Parricidia & cædes a Claudio exorsus ē. Cuius necis & si non auctor at conscius fuit: neq̄ dissimulāter ut qui boletos ī quo cibi genere uenenū is acceperat q̄si deorū cibū posthac ꝓuerbio græco collaudare sit solitus. Certe omnibus rerū uerborūque cōtumeliis mortuorum insectatus modo stultitiæ: modo sæuitiæ arguens.

¶ PHI. ¶ Interdixisset usū: sæuiens elocutio est ut p ablatiuū dicamus. interdico tibi aqua & igni. & hac & illa rectū tranquillus p accusatiuū ꝓtulit sicut & seneca q scribit li. iii. de ira si iubes cæsar statim illi domū meā interdicam. īterdicere aūt usum amethystini coloris nihil aliud est: quam uetare ne quis uestimēto utat. purpurei coloris. est enim amethystin᷑ color purpuræ eximius buccino pelagioq̄ permixtis. luxuria inuenit amethysti inebriare tyrio colore: unde fieret cōposito uocabolo tyriamethystus. pli. in .ix. non est satis abstulisse gēmæ nomē amethysti: rursum absolutus iebriat᷑ tyrio. ut sit ex utroq̄ nomen improbū tyriamethystus. Idem in ultimo amethystos gēmas esse docet p lucentes uiolaceo colore. cām āt nominis amethysti afferunt: quod usq̄ ad uini colorem accedens priusq̄ eum degustet in uiolam desinit fulgorq̄ quidam in illa purpuræ non ex toto igneus sed in colorem uini deficiens. est enim .α. primatiua ꝑticula & μέθη ebrietas: tanq̄ amethystinus color sit sobrius minimeq̄ inebriatus uini colore. ad hoc allusit Mat. sic scribēs in apophoretis de lanis amethystinis. ebria sydonie cū sim ḋ sanguine cōchæ. Nō uideo q̄re sobria lana uocer magi amethystos gēmas īde appellatas existimāt qđ ebrietati resistāt. ¶ Tyrii coloris: tyria purpura tyrioq̄ colore q ꝑtiosissimus erat alibi plura iā diximus: ex tyrio & ianthino hoc est uiolaceō colore fit cōpositū nomē ꝑtiosæ infecturæ tyriāthinus aūt palliū tyriāthinū dictū ex tyrio uiolæq̄ colore cōmixtū. flaui᷑ uopiscus. ī scriptū ē adhuc in pallio tyriāthino: quo ille uelut spolio nobilitatis exultat. ¶ Summisisset: clanculū furtimq̄ imisisset. ¶ Nūdinarū die: quo temporis mercatus q̄ rerū uenaliū celebrat᷑. ¶ Pauculas uncias amethystini ac tyri coloris. librā āt uiolaceæ purpuræ uēditā esse denariis cētū testis est cornelius nepos. tyria uero dibalpha in libras denariis mille nō poterat emi. est āt dibalpha ꝑtiosior. q̄si bis succo q̄ inebriata. ¶ Preclusit: claustris coercuit sublata abeundi facultate. ¶ Negotiatores: tanq̄ sontes pœnæq̄ obnoxios: q cōtra uetitū mercati eēnt purpurā tyriā ac amethystinā. ¶ Vetita purpura amethystina purpura uel tyria: cuius usū interdicto uetuerat. ¶ Detractā: se spectaculis in qbus spectabat canentē neronē. ¶ Bonis exuit: patrimonio spoliauit. ¶ Scis qd mihi opus sit: tanq̄ significare uellet sibi dādam eē pecuniā qua indigebat: & ita uēditor erat officioꝝ & magistratuū: quod a bono pricipe minime fieri debet. unde laude dign᷑ est Alexander Romanus impator: q honores nunq̄ uēdi passus est dicens uerbū hoc dignū memoratu necesse est ut q emit uendat. ego nō patior mercatores ꝑtatum. ¶ Dona: donaria q̄ in tēplis dicata fuerant. ¶ Cōflauit: Redegit in massam. ¶ Penatiū: penates dii sunt ꝑpriū romanoꝝ de qbus multa macrobius in tertio: & nos plura alias. hoc solū interibi addēdū est penates dici siue a penu: est. n. penus oē quo uescuntur hoīes: siue ab eo qđ penitus insidēt. ex quo ēt penetrales a poetis uocant᷑. Cicero auctor in .ii. de natura deorū: alii penates autumāt dici ab eo qđ p illos penitus spiramus rōnemq̄ animi possidemus. ¶ Galbaq̄ neroni successit in īperio. ¶ Patricida: notissima ē pena patricidaꝝ ex lege pōpeia & ueteri romanoꝝ instituto ḋ qua in secūdo cōmētario satis multa. illud adde ap̄ egyptios penā hāc in pricidas fuisse cōstitutam. Articulatim mēbraq̄ acutis calamis cæsos iubebāt uiuos sup spinaꝝ aceruū cōburi: maximū iudicātes scelus ei mortē inferre a quo uitā accepissent. ¶ A claudio antecessore eodēq̄ p adoptionē patre. ¶ Quasi deoꝝ cibū: ita uocabat᷑ nero in claudiū defunctū dū boletos cibū deoꝝ uocat: q̄ claudius p boletos extinctus dein relat᷑ fit in numerū deoꝝ. ¶ Mortuū: claudiū. ¶ Modo stultitiæ: tanq̄ claudius & stultus fuisset & crudelis.

¶ M. AN. ¶ Amethistini: amethisti lapidis colore infectæ. pli. nō satis est abstulisse nomē gēmæ amethisti rursum absolutus inebriat᷑ tyrio. est aūt amethistus gēma uiolacei coloris & ut pli. demonstrat ad ebrietatē domanda efficax unde rei nomē datū. ¶ Pauculas uncias purpurei coloris atq̄ amethisti. ¶ Nūdinaꝝ die: ipsis nundinis quem diē ut festū utar uerbis esse uoluerunt: quo mercandi cā rustici in urbem uenirēt: sed de rei & nois rōne plura Macrobius. ¶ Præclusit: in carcerē coniecit: ut ob eam calumniā aliquā et pecuniā exprimerunt. ¶ Inter canendum: quum publice caneret. ¶ Ex spectaculis: expectandi loco ueteres. n. nūc spectationē ipsam nūc locū nūc rem q̄ spectatēt spectaculum dixere. ¶ Quid opus est: pecuniās: aut multorum expilatione. ¶ Et hoc: adiiceret. ¶ Tēplis dona detraxit: Cor. spoliatis in urbe templis egestoq̄ auro

Interdico domum & domo

Amethystus

Tyriamethystus

amethystus gēma

Sobria lana Tyrianthinus

Dibapha

Officia uēdi nō debent Qui emit uēdit

penates unde penetrales

pēn patricidæ apud egyptios

q̃ triũphis q̃ uotis oĩs po ro. ætatis ꝓſpere aut in metu ſacrauerat. ¶ Simulachra ex auro: idẽ auctor p aſiã nique & achaiã nõ dona tm̃ ſed ſimulachra numinũ obripiebat: miſſus in eas ꝓuincias Acto: & ſecũdo ille libertus cuius ſlagitio ꝓptus his græca diſciplina ore tenus exercitus. ¶ Penatiũ deo℞: Nigidius & labeo Apollinẽ & Neptunũ penates deos eẽ crediderũt alii Iouẽ Iunonẽ & Mineruã: Caſſius hẽmia eoſdẽ penates eẽ credidit quos θεοὺς μεγάλους dixere. magnos deos Nigidi⁹ eoſdẽ quos & θεοὺς πατρῴους. i. deos patrios: quo℞ utrũq; maro uſurpauit. nũc magnos deos: nũc patrios appellans qd aũt alicarnaſeus Dionyſius d his ſẽſerit ſupea ſignificauim⁹. ¶ Galbaus ei ſucceſſit. ¶ A claudio q̃ ueneno ſublat⁹ credit᷑. ¶ Cõſeũs: eius cõſilii pṙceps. ¶ Deo℞ cibũ: ad claudii cõſecrationẽ alludẽs: morari: fatue & ſtulte agere μωρὸς fatuus dicitur: unde moror uerbum affinxit.

Nam & morari eum iter homines deſiiſſe producta prima ſyllaba iocabatur: multaq; decreta & conſtituta ut inſipientis atq; deliri pro irritis habuit: deniq; buſtũ eius cõſepiri niſi humili leuiq; materia neglexit: Britannicum non minus æmulatione uocis: quæ illi iucundior ſuppetebat quam metu ne quandoq; apud hominum gratiam paterna memoria ꝑualeret; ueneno aggreſſus eſt: quod acceptũ a quadã locuſta uenenatiorũ idice: quũ opinione tardius cederet: uentre modo britanici moto accerſitã mulierẽ ſua manu uerberauit: arguẽs ꝓ ueneno remediũ dediſſe: excuſantiq; minus datum ad occultandum facinoris inuidiam ſanc inquit legẽ iuliam timeo: coegitq; ſe corã i cubiculo q̃ poſſet uelociſſimũ

¶ PHI. ¶ Morari: græci morõ ſtultũ uocãt & fatuũ: q̃ nĩs ſarmo nũcupat᷑. ide plaut⁹ in trinũmo facete dixit amor mores homines moros & moroſos effi cit. hinc uerbũ moror deducit᷑ qd ſignificat fatuũ eẽ & inſanire. uerũ iter uerbũ illud notiſſimæ ſignificationis & hoc græcanicũ illa eſt differentia: q̃ illud primã ſyllabã corripit: hoc ꝓducit. cũ μωρὸς apud græcos ſcribatur p ὠμέγα: qd nimirũ ſyllabã facit ꝓductã. igit᷑ nero cũ diceret claudiũ deſiiſſe morari iter hoĩes dicere uidebat᷑: qd ceſſaſſet manere & uiuere inter hoĩes: cũ tñ ĩtelligi uellet eum deſiiſſe p morem deliraret & deſipere: q̃ uiuus delirauerat.

Mores ſtultus Samo Moror

¶ Buſtum: cicero buſtũ putat appellari tombã: ubi in legibus ait. pena eſt ſi qs buſtũ nam id puto appellari tombã aut monumẽtũ aut colũnam uiolarit deiecerit. alias buſtũ ſi ſeruio credimus: dicit᷑ cũ rogus iã exuſtus. qd & uirgilius innuit ſcribẽs ſemiuſtaq; ſeruant buſta. & in hoc ſignificatu accipi uidet᷑ a trãqllo de buſtuariis gladiatoribus & meretricibus ſuo loco iã diximus. ¶ Cõſepiri: tanq̃ ſepimẽto quodã circũuallari. lex incẽdiũ uetita rogũ buſtumue nouũ uetat erigi ꝓpius ſexaginta pedes iuxta edes alienas inuito dño. ¶ Britãnicũ ueneno agreſſus. feſtis ſaturno diebus inter alia ludicra britãnicus iuſſus a nerone cãtũ aliquẽ incipere progreſſus in mediũ exorſus eſt carmẽ: quo euolutũ ſe ſede patria rebuſq; ſũmis ſignificabat. unde orta miſeratio ẽ. atq; nero parati uenenũ occulte iuber miniſtro iulio pollione: uenenũ ueneficæ locuſtæ opa paratũ accepit pṙmũ britãnicus ab ipſis educatorib⁹ trãſmiſitq; aluo parũ exoluta. uñ iterũ uenenũ rapidũ p̃tatũq; decoquit᷑: qd in aqua frigida britãnico datũ ita cũctos artus inuaſit: ut uox pariter & ſp̃us raperent᷑. auctor Cor. tacitus. ¶ Illi iucũdior: ſupius dictũ eſt nocẽ neronis fuiſſe fuſcã. ¶ Paterna memoria: agrippina iã neroni filio infenſa ꝓclamabat ãdultũ iã eſſe britãnicũ uerã dignãq; ſtirpẽ ſuſcipiẽdo patris impio: qd inſitiuus & adoptiuus p iniuriã mris exerceret. ¶ A locuſta feminã noĩe locuſtã ueneficii noĩs dãnatã multa ſcelerũ fama teſtis ẽ Cor. tacitus. ab hac ueneſica uenenũ ꝑparatũ eſt: quo britãnicus extictus ẽ. eiuſdẽ mulieris ĩgenio paratũ fuit uenenũ illud: quo claudius ẽ ꝑẽptus ut ſupea explicatũ. ꝓp hãc locuſtã: dictũ eſt illud notiſſimũ a poeta ſatyrico: iſtituitq; rudes melior locuſta ꝓpiquas: britãnicũ ãt ueneno latẽter occidiſſe ioſephus quoq; ſcribit libro nouiſſimo antiqtatũ. Venenarios: ueneniarii ſũt q̃ uenena cõficiũt: dãtur hoĩs necãdi cãq; pena tenent᷑ legis corneliæ de ſiccariis & ueneficis. apulei⁹. q ueneniariũ accuſat ſcrupuloſius cibat᷑: q furẽ arguit ſua cuſtodit. mercurius auctoĩ firmico materno cõſtitut⁹ i. xii. ab horoſcopo loco facit maleficos ueneniarios: ſi mars eũ aut de diametro aut de q̃drato reſpexit. ¶ Indice: index ẽ q facinoris: cuius ip̃e ẽ cõſcius. latebras indicit immunitate ꝓpoſita auctor pediauus aſconius. locuſta cũ uenefica eſſet ueneficiiq; dãnata ueneniarios quoq; idicauerat. ¶ Opiniõe tardius: quã nero opinat⁹ eẽt: q lẽti ſceleris ipatiẽs illico extigui britãnicũ uolebat dato p̃tiſſimo ueneno. ¶ Mulierẽ: locuſtã: cui⁹ ſuppliciũ iuſſit qd dũ timorẽ reſpicit ſecuritate deſideriũ ſuũ moraret᷑. ¶ Excuſanti locuſtæ. ¶ Legẽ iuliã timeo: capite legis iuliæ quodã pena ꝑſcripta erat i ueneficos. uñ alludẽs nero locuſtæ. ſe excuſãti dixit ego legẽ iuliã timeo: tãq̃ ſignificare uellet nõ opus eẽ ſceleris occultatiõe: cũ ipſe pṙceps legibus ſolutus ſit: nec penã a lege ꝑſcriptã reformidet. principis eni ẽ leges dare nõ accipere: ſicut olim iulia nouerca priuigno dixit antonino caracallo & mali principes q̃lis erat nero regere leges nõ regi a legibus p impotentiã uolunt leges ut dicebat anacharſis ſunt ſimiles telis aranearũ: nam ſicut illæ infirma aĩalia retinent ualentiora trãſmittũt: ita legibus humiles & pauperes cõſtringunt᷑: diuites & ꝑpotentes non alligantur.

Buſtũ

Lex de rogo & buſto

Mors britanici

Locuſta uenefica

Venenarii

Index

Leges ſiles telis araneorum

¶ M. AN. ¶ Producta prima: ad differentiam alterius uerbi moror q̃ eſt in mora ſum in facticio autem omega eſt in prima. ¶ Cõſepiri. claudi. ¶ Aemulatione uocis: id magis fuit deteſtabile q̃ ſi imperii æmulatione: q̃ pleriq; factitarunt: parricidium patraſſet: Cornelius auctor eſt. Saturnalibus quum per luxum Nero ſortitus eẽt inter æqles ipſum auſſiſſetq; Germanicũ in mediũ ꝓcedere: atq; canere carmẽ: atq; id ipm i deriſum cõſtanter illũ exorſum miſerabile carmẽ ſignificare ſe patria ſe de rebuſq; ſũmis euolutum. unde orta

cōmiseratio manifestior:quia dissimulationē,uox & lasciuia exemerat:ad id certe tranquillus allusit:sed nero tū forte magis tē attendit:q̄ uocem. ¶ Paterna memoria:claudii patris. ¶ Locusta:hoc quoq; noie satyri carmine locusta nota est. Instituitq; rudes melior locusta propinquas. Per phamā & populum nigros efferre maritos: Cor.& pli.auctores sunt locustæ ministerio paratū uenenū quo britānicus sublatus est. ¶ Ventre moto.soluta aluo ui ueneni. ¶ Sua manu uerberauit: Cor. Suppliciū tñ interminatum ait per iuliū pollionem ptoriæ cohortis tribunū:quē eius cōsilii pricipem fecerat. ¶ Excusanti:locustæ. ¶ Minus:peius. ¶ Legem iuliā timeo:lex iulia nō so ū in adulteros lata:sed & munera ab hospite accipi phibebat:eadē & in ueneficos & sicarios pænam statuebat: Cor. quoq; auctor est locustā ueneficii dānatam.

Venenū pñtaneum

ac præsentaneum coquere. Deinde ī hædo expertus postquam is quinque horas protraxit, Iterū ac sæpius recoctum porcello obiecit;quo statim exanimato ī ferri ī tricliniū, dari q; cœnāti secū Britānico īpauit: & quū ille ad primū gustū cōcidisset:comitiali morbo ex cōsuetudine correptū apud conuiuas: emētitus; postero die raptū inter maximos ībres translatitio extulit funere. Locustæ pro nauata opa īpunitatem prædiaq; ampla; sed & discipulos dedit.

De parricidio eius ī matrē & amitā: & aliis sceleribus eius.

MAtrem dicta factaq; sua exquirētē acerbius: & corrigētē hactenus prio grauabatur; ut inuidia idemtidē oneraret q̄si cessurus imperio: rhodūq; abiturus mox & honore oī & potestate priuauit; Abductaq; mili

¶ PHI. ¶ Presentaneū: dicim° uenenū pſentaneū qd repētinū est & pñtem subitariāq; mortem affert.sicut ecōtrario remedium pñtarium appellat:qd statim.pdest. Au.gellius regulum atoliū in senatu dixisse refert uenenū sibi carthagīnēses dedisse nō pſentaneū:sed eiusmodi:qd mortē in diē pferret. pli. remedia pſentanea & pñtissima frequēter appellat:q̄ sine cōtatione auxiliant. ¶ Coquere: Cor. tacitus iuxta cubiculū pcoqui° uirus cognitis añ uenenis rapidū. liuius matronas tradit accusatas dānatasq; qd uenena coquerēt:qbus maritos absumebant. ¶ In edo: antiqui edos & ircos sine aspiratione scribebant pessime ca usi-

Presentissima imedia

Edus
Ircos
Edilia

ut docet qntilianus.a sabinis ut auctor est. M. uarro dicebat fedus:qa romanis hedus. hedilia appellat oratius stabula hedoq;. ¶ Is:hedus. ¶ Protraxisset:uiuendo durasset. ¶ Porcello:tertius gradus diminutiōis nā a porco porculus & inde pcellus dictus. flauius uopiscus ut uno die uerucē.& porcellū comederet. nutricatum porculorum prisci porculationē uocauerunt. ¶ Exanimato:extincto:alias pturbato. ¶ Dari britānico:cibus potusq; britānici a ministris gustu explorabatur. unde neutriusq; morte scelus pderet. talis dolus repertus est innoxia adhuc & precalida pregustataq; potio datur britānico. deinde postq̄ feruore ei aspnabatur:frigida in aqua effundit° uenenū qd ita cūctos eius artus inuasit:ut uox pariter & spūs rapent°. epulabatur aūt tūc britānicus cū cæteris eius etatis nobilibus inter quos erat Titus uespasianus:quem ex ea potione gustasse creditū est grauiq; diu morbo conflictatum. ¶ Ementitos.s.nero. ¶ Comitiali morbo: nero ut erat reclinis & nescio similis solutum ita dixit britannicū:p comicialē morbū:quo primū ab infantia afflictaretur:& redituros paulatī uisus sensusq;. ¶ Extulit:efferri pprie dicūt° cadauera mortuoq;. ¶ Trāslatitio funere:uilibus exequiis & modico apparatu funebri:q nō esset impatorius legitimusue:sed aliunde trāslatus: sicut & edicta translaticia dicta sup qua dictione superius satis multa. Cor. tacitus nox eadē necē britānici & rogū cōiunxit:prouiso ante funebri apparatu:q modicus fuit. ¶ Inter maximos imbres: Cor. tacitus. in capo martio sepultus est britannicus adeo turbidis ībribus:ut uulgus irā dei portēdi crediderit. tradunt pleriq; scriptores illusum esse pueritiæ britāuici neronē. sup mūq; allū claudiorē sanguinē stupro priusq̄ ueneno pollutū. nero exequiis britānici nō interfuit a maioribus institutū referens subtrahere oculis acerba funera:neq; laudationibus retinere. ¶ Impunitatē:erat enim ueneficii dānata. ¶ Discipulos:tanq̄ magistra ueneficioq; artē ueneficam doceret. ¶ Matrē corrigentē:scribit tacitus libidines neronis tardatas fuisse matris reuerētia:in quas sese totū effudit post illius obitū. ¶ Grauabatur:grauiter & egre tollerabat. ¶ Factaq; exquirētē.in urbe sermonū auida erāt qui dicerēt nullum subsidium esse in principe:qui a femina regeretur. quæ dominationis cupidinibus flagrabat:& ferocia prepollens nō tam in participatū impii cū filio uocari cupiebat:q̄ ipsa imperare:cuius impotentiæ obuiam iuere seneca & burrus rectores neronis iuuentæ cunctis cupientibus infringi potentiam imperiosæ agrippinæ. ¶ Identidem.frequenter. ¶ Abducta statione germanorum.scribit Cor. tacitus excubias militares:quæ agrippinæ ut matri imperatoris afferuabātur a nerone iussas esse digredi simulq; germanos:qui custodes additi erant agrippiæ honoris causa:& ne cetu frequētatiū frequētaretur separat domū matremq; transfert in eam domumquæ antoniæ fuerat:tunc statim relictum ē agrippinæ limen nemo illam solabatur:nemo adibat preter paucas feminas.

Instigit° potētia matris.

¶ M. A N. ¶ Cænanti secum:in eodem triclinio sed non eodem thoro quin patciore mensa:cum principū liberis æqualibus suis:ut Cornelius scribit:addiditq; uenenum illi in frigida aqua datum. ¶ Comitiali morbo:quo ut Cornelius ait ab infantia conflictari esset solitus. ¶ Translatio:subito & tumultuario quale aliunde sūptū alioue transferendū esse solet:idē auctor modico apparatu in campo martio eodē die quo perit scribit sepultū:ac p spēm ueteris īstituti acerbū fun° oculis populi subito subtractū ne laudatoē qdē ulla adhibita:adeo pturbidis ībrib°:ut uulg° deoq; irā portēdi crederent. ¶ Et discipulos:ad eā forte īstitutionē

Iuuenalealludit eo Carmine instituitq rudes melior locusta ꝓpiquas. ¶ Grauabaẽ: grauate ferebat. ¶ Cessurus imperio: īperii administratione abiturus. ¶ Abducta: adempta.

rum & germanorum statione contubernio quoq ac palatio expulit: neq in deuexanda quicquam pensi habuit: submissis & qui Romæ morantem litibus & in secessu quiescentem per conuicia & iocos terra mariq præteruehentes inquietarent. Verum minis eius ac uiolentia territus ꝑdere statuit: & cum ueneno tentasset, sentiretque antidotis præmunitam: lacunaria quæ noctu super dormientem laxata machina deciderent parauit. hoc consilio per cõscios parum cælato solutilem nauem, cuius uel naufragio uel cameræ ruina periret, commentus est. Atque ita reconciliatione simulata iucundissimis litteris baias euocauit, ad solemnia quinquatrium simul celebranda: datoq negocio trierarchis: qui liburnicam qua aduecta erat uelut fortuito cõcursu confringerent: protraxit conuiuium: repetentiq baulos in locum corrupti nauigii machinosum illud obtulit

¶ PHI. ¶ Cõtubernio: ne secũ itra eosdẽ pẽates degeret & cõtubernalitate fotiaret. ¶ Palatio: palatinis edibus & domo imperatoria. ¶ In diuexãda: exagitãda affligẽda. ¶ Quicq pẽsi hũit: salustius neq dum pararet sibi regnũ quicq pensi habuit. ¶ Submissis: clanculum imissis & subornatis hoĩbus. ¶ Litibus īquietarẽt: narrat cor. tacit' accusatores paratos fuisse a iulia syllana: q agrippinã accusarẽt tãq destinasset rubelliũ planciũ ad res nouas extollere. quod crimen ꝓpere atrociterq delatũ est neroni per paridem histrionẽ. ¶ In secessu: cũ nero uitaret secretos matris congressus: illa abscedebat ĩ hortos aut in tusculanum uel anciatem in agrũ: laudabatq a filio quod ociũ lacesceret. ¶ Perdere statuit interimere. tacitus postremo ubicunq haberet ꝑgrauẽ matrẽ ratus īterficere statuit. Minis eius trux erat ut inquit tacitus & minax agrippina: quæ filio dare imperiũ tollerare imperitatem nequibat. Idẽ alibi preceps post hac agrippina ruere ad terrorẽ & minas. ¶ Antidotis premunitã: consultauit nero an ueneno an ferro uel qua alia ui matrẽ interficeret. placuit primo uenenũ. sed illa presumẽdo remedia munierat corpus remedia aũt hmõi antidota noĩamus. ¶ Lacunaria: camerã cõtignationẽq cubiculi. ¶ Solutilẽ: solutilis dicit' nauis quæ eo artificio cõpacta est, ut per se dissolui facile possit. Huius nauis solutilis sic meminit tacitus ergo nauẽ posse cõponi docet: cuius ps ipso in mari p artẽ soluta effunderet ignaram solutilis uero cymba dicit' a marone intexta & ob id fragilis illo uersu: gemuit sub pondere cymba sutilis. ¶ Cameræ: quæ ĩ ipso nauigio erat extructa: & significat' ps superior cubiculi & tectum. Camuris cornibus dixit uirgilius ꝓ curuis & in se redeuntibus. unde cameras dici autumant seruius & macrobius. est enim ꝓprie camera nõ totũ cubiculũ sed lacunar parsq supior cubiculi: q ferme semper de formatione curua fieri solet. plinius in. xxxvi. cameras accipit in hac significatione cũ ait, pulsa deinde ex humo pauimẽta in cameras trãsiuere ut pronum uitium. a camera tectum concameratum appellatur quod est fornicatũ & ad similitudinẽ cameræ fabricatũ. ¶ Cõmentus est: excogitauit inuenit. ¶ Baias euocauit: nero cũ quĩquatriũ festos dies apud baias frequẽtaret illuc matrem elicit, ferendas matrũ iracundias & placandum aium dictitans: ut ita reconciliationis rumore uulgato acciperet matrem agrippinã facili credulitate feminarum ad gaudia uenientem cui obuius in littore factus eam excepit manu ac cõplexu. ¶ Quinquatribus: qnquatria festiuitatem fuisse solẽniter dicatam mineruæ suo loco demonstrauimus: celebratur aũt ꝑ quinq dies mẽsis martii. ¶ Trierarchis: trierarchus significat præ positum nauis triremis quæ græco uocabulo trieris dicitur. In daniele scriptũ est. Venient super eũ trieres & romani. solita aũt erat agrippina uehi in trireme classiariorumq remigio. ¶ Liburnici: nauigium de quo in augusto habũde diximus. ¶ Protraxit cõuiuiũ: cor. tacitus. tũc iuitata ad epulas erat ut occultando facinori nox adhiberet'. Idem ait tractũ in longum a nerone de industria fuisse cõuictũ. ¶ Baulos. cor. tacitus ducit baulos id uillæ nomẽ est: quæ inter ꝓmontorium misenũ baiarũq lacum flexo mari alluit'. Mar. dum petita baulis mater cerelia baias. pli. quoq in tertio huius uillæ baulorũ meminit his uerbis. misenum: portus baiarum: bauli lacus lucrinus & auernus. seruius cãm nois inde factam memorat q olim hercules iuxta baias fecit caulam bobus: & eam sepsit: qui locus primo baulia dictus mox dici cepit bauli. ¶ Marchinosum: solutilẽ nauem quam ob id ipsum cõmentus fuerat.

Trux agrippia

solutilis nauis solutilis cymba

Cameræ un

Trierarchus

Bauli unde

¶ M. AN. ¶ Statione: militũ. sq ad id tps ꝓsidii cã circa illã excubuerãt. ¶ Cõtubernio: cõi domicilio. ¶ Palatio: palatii regione q adhuc in humanius fuit. ¶ Submissis: subornatis instructis. ¶ Litibus: forensibus. ¶ In secessu: Cor. auctor est Agrippinã in hortos aut in tusculanũ agrũ antiatemue recedere solitã. ¶ Quiescentẽ: qescere cupientẽ. ¶ Per cõuitia & locos: ut qsi cõuitiis īter secertãtes mutuisq uerbis p iocũ incesentibus illã p noctẽ inqetarẽt. ¶ Antidotis: ualidis aduersus uenena remediis. ¶ Lacunaria: lacunar & lacunariũ ueteres dixere atq utrũq a plana trabe q lacus dicit'. ¶ Parũ cælato: ab iis q ei' cõsilii pricipes eẽnt ꝓditũ. ¶ Sutilẽ nauẽ: q p se solueret ut qñ domestica ruina nõ potuit: matrẽ naufragio ꝑdere instituit. ¶ Cameræ quæq solutilẽ in naui struxerat. ¶ Commẽtus est. Excogitauit: Cor. ait ab aniceto Neronis educatore sed tum præfecto classis id consilium monstratũ. ¶ Ad solẽnia qnquatriũ: ut diẽ Mineruæ sacrum secum baiis celebraret. ¶ Trierarchis: triremiũ præfectis ...n. triremis dicit' ἀρχός princeps. ¶ Liburnica: celerẽ nauim q agrippina baias deuecta fuerat. ¶ Fortuito cõcursu: tanq uiolẽto cursu quẽ ex alto tenuissẽt i

eam delati fortuito impulsu frangerent. ¶ Repetenti baulos: bauli uilla ut Cornelius ait inter misenum & baias ubi matrem Agrippinā a se accersitam excepit Nero: sed eam ex Antio uocatam intelligis: nō ex baulis q̄ idem auctor perspicue demonstrat.

hilare prosecutus: atq; in digressu papillis quoq; exosculatis reliquū tēporis cū magna trepidatiōe uigilauit: opiens cœptorū exitū. Sed ut diuersa oīa nādoq; euasisse eā cōperit: inops cōsilii L. agerinū libertum eius saluā & icolumē cū gaudio nūciātē abiecto clā iuxta pugiōe ut percussorem sibi subornatum arripi constringiq; iussit: matremq; occidi quasi deprehensum crimen uoluntaria morte uitasset. Adduntur his atrociora nec incertis auctoribus ad uisendum interfectæ cadauer accurisse: contrectasse: membra: alia uituperasse: alia laudasse: sitiq; interi aborta bibisse. Neq; tamē sceleris conscientiā q̄q̄ & militum & senatus populiq; gratulationibus confirmaretur: aut statim aut unquā postea ferre potuit: sæpe confessus exagitari se materna specie: uerberibus furiarum

¶ PHI. ¶ Hilare: hilariter cū hilaritate. ¶ Papillis exosculatis. Cor. tacitus prosequitur nero abeūtem arctius oculis & pectori iherens: siue explēda simulatiōe: siue perituræ matris supremus aspectus q̄uis ferū aium retinebat. ¶ Operiēs: expectans. ¶ Ut diuersa oīa cor. tacitus. at nerōi nūcios patrati facinoris operiēti offert euasisse ictu leui sauciatam. ¶ L. agerinū: seperatim legēdum. L. agerinū. erat eni agerinus prenoie lucius agrippinæ libertus: quē illa ut natādo euasit rē dissimulans iussit ut nūciaret filio benignitate deū & fortuna ei⁹ euasisse grauē casum. nāq; tectū & camera solutilis nauigii mistro plūbo grauis corruit: cui⁹ ruina pressus & statim exanimatus est crepereius gallus agrippina & aceronia protectæ sunt: sed cū dissolutio nauigii n̄ sequeret in mare iactæ sunt. Aceronia p īprudētiā dū se agrippinā eē clamitat: ut matri pricipis subueniret naualibus telis remisq; cōficit. Agrippina unū uulnus humero accepit. natando deinde occursu naucularū uecta in lucrinū lacū uillæ suæ fuit iportata. ¶ Abiecto pugione: cor. taciti uerba hæc sūt cū uerbis trāquilli cōgruētia ipse audito uenisse missu agrippinæ nūciū agerinū parat ultro scenā criminis. gladiūq; dū mādata pferret abicit inter pedes eius. tūc quasi deprenso uincula inici iubet ut exitū principis molitā matrē: & pudore deprensi sceleris spōte mortē sumpsisse cōfingeret. ¶ Matrēq; occidi. iussit anicetus neronis libertus summā intermēde agrippinæ sibi depoposcit: uillāq; in qua illa merat militari statione circūdat refractaq; ianua cubiculi fores irrūpit trierarcho herculeo & cēturione comitatus: circūsistunt lectū percussores: & prior trierarchus hoc est præfectus triremis fuste caput percussit: multisq; uulneribus cōfectā ē. ¶ Alia laudasse aspexerit matrē exanimē nero & formā corpis eius laudauerit sūt q tradiderint: sūt q abnuāt. ¶ Neq; sceleris cōscientium: uetus uerbum est cōsciētia mille testes: & ut inquit uerissime pacatus ipsa sibi carnifex cōsciētia est hæc lancinat mētes sceleratorū & intrisecus dicit: ego feci. hac iudice nemo nocēs absoluit. ¶ Exagitari materna specie: idē nero post matricidiū patiebat. qd orestes tragicus ppessus eē pdit. q armatā facibus matrē uidebat: cuius mēs imaginibus fallebat ut poetæ fabulæ ferūt: qd insaniæ genus eē scribit cel. ¶ Statim ferre: post pfectū parricidiū nero p reliquā noctē sceleris magnitudinē qescere nō poterat: nō p silētiū defixus. sæpius pauore exurgēs & mētis inops lucē opiebat tāq exitū allaturā. ¶ Militū gratulationibus: pria furore rutionū tribunorūq; adulatio neroni gratulantiūq; discrimē iprouisum & matris facinus euasisset. amici dein de uictimis & legatiōibus leticiā apud principē testabant. ¶ Senatus: decretæ sūt supplicatiōes a senatu ob mortē agrippinæ: cuius dies natalis īter nefastos relatus est. ¶ Verberib⁹ furiarū. de horeste matricida pditū est a pacuuio: q a furiis agitatus pp illas uitādas ingressus est apolinis tēplū: & cū iā uellet exire denuo inuadebat a furiis. sed ope pciū ē cognoscere qnē admodū. Mar. tulli⁹ furias ipsorū tragicas ac furiarū faces ardētes interptet. cuius uerba ex oīone i pisonē sūt hæc. nolite n. putare: ut i scena uidetis hoies cōsceleratos ipulsu deorū terreri furiarū tedis ardētibus sua quēq; fraus. suū facinus suū scelus sua audatia de sanitate ac mēte deturbat. hæc sunt ipsorū furiæ hæc flammæ hæc faces. Idem in oratione p roscio amerino sic scribit. Nolite eni putare quēadmodū i fabulis sæpe uidetis eos q ipie scelerateq; cōmiserint agitari & perterreri furiarū tedis ardētibus. sua quēq; fraus & suus terror maxime uexat. suū quēq; scelus agitat amētiaq; afficit: suæ malæ cogitatiōes amētiæq; ai terrēt. hæ sūt ipius assidue domesticeq; furiæ: q dies noctesq; parētū penas a cōsceleratissimis filiis repetūt. tullianæ sniæ astipulat satyricum carmē. Diri cōscia facti mēs hēt attonitos & surdo uerbere cedit occultū qtiēte aio terrore flagellū. pacat⁹ quoq; panegyrista hēt inqt nescio quos iternos mēs scelerata carnifices. Non icōmode hoc in loco referri pōt id qd tradit maximus ecclīasticorū scriptorū origenes: qui in secūdo periarchon supplicia inferorū & cruciatus nihil aliud sentit eē q ipsam mortaliū cōsciētiā q ppriis stimulis agitatur: atq; compungitur & sui ipsa efficit accusatrix & testis. cū p diuinā uirtutē uideratī oculos expositā uelut historiā quādā scelerū suorū. q in hac uita cōmisit: & singula q fede ac turpiter fecit in memoriā reuocat. Poetæ tres furias eē dixerūt: ppterea q tres sunt affectus: q mētes hoium exagitēt. q mortales in oīa facinora pcipites agunt. uidelicet ira. cupiditas. libido. ira ultionem desiderat. cupiditas opes. libido uoluptates. sicuti elegāter docet lactātius li. v. institutionū. Igit neroni furiis domesticis inqeto obuersabat maris illius & littorū grauis aspectus: & erāt q crederēt planctus exandiri ex tumulo agrippinæ: q leuib⁹ exequiis cremata fuit: nox domesticorū cura leuē tumulū accepit iuxta uiā miseni & uillā cæsaris dictatoris

camera nauigii corruit

Agrippina enatauit

mors agrippinæ

Carnifex conscientia ē

Natalis agrippinæ iter nefastos

Furie horestis

Furiæ quid

Sua quē q; fraus uexat

Domesticæ furiæ

Cōscia supplicium inferorum

Cur furiæ tres

¶ M. AN. ¶ Lagerin: sic apud corneliũ ꝑ Agerius ꝑ lagerio legit. ¶ Abiecto: a nerõe. sunt certe Nerõis iussu. ¶ Percussorẽ: iterfectorẽ. ¶ Sibi: aduersus se. ¶ Subornatũ: a matre istructũ. ¶ Matrẽq; occidi: mãdauit sub audi. fuerat Agrippina naufragio seruata i uilla sua q̃ ad lucrinum erat lacũ delata humero media trepida tiõe consauciato: ibi sũ iussu a Niceto thearco herculeo & obanito Cẽturiõe lecto cubãs multis ẽ uulneri bus cõfossa. ¶ Voluitat la morte uitasset: ultro sibi mortẽ cõsciuisset. ¶ Incertis auctoribus: Corneli⁹ quoq; id uarie traditũ affirmat ¶ Alia: mẽbra. ¶ Vituptasse. ut pars pulchra spreuisse. ¶ Sitiq; iteri obortã: uanã hic q̃dã argutuli iterpres cõtingũt fabula oĩa i peius trahẽtes uo ũtq; ad Nerõis libidinẽ id referri oporteret quasi atrocissimũ id spectaculũ eius ocu is blãditũ ad libidinẽ iuitarit quũ ne uiua quidẽ illa omnibus illece bris ad id scelus trahere potuisset: nec Trãquillus q portẽtosas eius libedines tã diligenter isectat' rem tam atrocẽ obscurissimo iuoluisset enigmate: nec quũ ali a tum conisse quod aliquis inepte suspicabit' contendenti: sed eius intẽperantia notat: quod in tam diru casu ac circa mediam noctem potu nõ abstinuisset q̃ noctu ad eam uidendum Nero accesserit Cornelius est auctor. ¶ Verberibus furiaꝝ: furialibus curis q̃d & oresti post miss cædẽ Euripides accidisse ait. orestis sunt hæc apud illũ ὦ μῆτερ ἱκετεύω σε μὴ ἐπίσειέ μοι τὰς αἱματωποὺς καὶ δρακοντώδεις κόρας· αὗται γὰρ αὗται πλησίον θρώσκουσί μου. Vel aut agamemnonius furiis agitatus orestes: Armatum facibus matrem & serpentibus atris Quum fugit. ultricesq; sedent in limine diræ.

ac tedis ardentibus. Quin & facto per magos sacros euocare manes & exorare tentauit. Peregrinatiõe q̃dẽ græciæ eleusinis sacris quoq; initiatiõe ĩpii & scelerati uoce p̃cõis sũmouerẽt' iteresse nõ ausus ẽ. Iũxitq; pricidio mr̃is amitæ necẽ q̃ quũ ex duritia alui cubãtẽ uisitaret: & illa tractãs lanuginẽ eius ut assolet iã grandis natu: p blãditias forte dixisset

Magi ad neronem

¶ PHI. ¶ Facto per magos sacro. plinius in. xxx. magicas uanitates coarguens nerõne magicæ disciplinæ cupientissim fuisse prodidit: adeo ut nemo nunq̃ ulli artium ualidius fauerit. magus ad eum mithridates uenerat & magos secum adduxerat magicis ẽt cenis eũ inuitauerat non tamen cum ei regnum daret hanc ab eo accipere artem ualuit. ¶ Euocare manes. Euocatio manium est. quam per artem magicam facit ulyxes apud homerum in. xi. odisseæ. Consimiliter apud silium scipio euocat manes hoc est umbras defunctoꝝ magico sacrificio. appion quoq; grammaticus prodidit se euocasse umbras ad percontandum homerus qua patria quibusue parentibus genitus esset: de hac manium euocatione intellexit tibullus sic scribens de saga femina. hæc cantu finditq; solum manesq; sepulchris elicit. fiebat autem peculiariter inferorum euocatio sanguine in fossa uictimaꝝ melle uino lacte commixtis. hinc ab oratio dictum cruor i fossam confusus ut inde manes elicerent animas responsa daturas. nero sacro magico tentauit euocare mães hoc est animam matrem amicamq; complacare sed non potuit. ¶ Scelerati uoce præconis. scribit helius lãpridius in eleusinis sacris proclamari solitum ut nemo ingrediatur: nisi qui se innocentem nouit. hinc trãslatum est illud poeticum proculo procul este prophani conclamat uates. præterea nullus qui iniciatus nõ foret ingrediebatur apud athenienses templum cereris: unde cum olim duo iuuenes acarnanes per initiorum dies non inciati templum cereris imprudentes religionis ingressi essent: deducti sunt ad antistites & tanquam ob infandum scelus interfecti. de eleusinis sacris quæ inina peculiariter noiant' babũde diximus supra. Nero ex conscientia cõsceleratissima non ausus est intereẽ sacris cereris: cum econtrario marcus antõinus impator ut se innocentem probaret cereris tẽplum adiit: & ut refert Iulius capitolinus: sacrarium solus ingressus est. ¶ Amitæ necẽ. scribit tacitus nerotus amitam lepidam olim certamen acerrimũ aduersus agrippinã exercuisse: utrum amita an mater apud neronem preualeret. tandẽ illi mors fuit indicta quamuis multum narcissus aduersaretur. sed hec de qua loquitur trãquillus nimirũ altera ẽ quæ domitia uocabatur: inter quã & agrippinam infensa quoq; emulatio exercebatur: cuius libertus fuit paris histrio. ¶ Ex duritia alui. alios inquit celsus astricta alios resoluta aluus exercet. Igi' aluum soluere is debet cui astricta est: sicut aluum firmare is cui fusa. succurẽdum enim semper est parti maxime laboranti. Contrahitur autem aluus plerũq; in senectute ut auctor est hippocrates in aphorismis. memoratu digna sunt quæ scribit plinius in uigesimo sexto. cuius uerba subscripsi. plurimum negotii humano generi aluus exhibet: cuius causa maior pars mortalium uiuit alias enĩ cibos nõ trãsmittit: alias nõ cõtinet: alias nõ capit: alias nõ cunficit: eoq; mores uenere: ut homo maxime cibo pereat. ¶ Cubantẽ. egrotãtem. oratius. cubat hic in colle quirini: ubi exposuit porphirio egrotat. ¶ Lanuginem eius. barbã pubescentis neronis. scribit macrobius: post annos ter septenos uestiri a iuuene genus flore prio lauginis. Martialis. iam mihi prima latet longis lanugo capillis est lanugo quedam quasi lana: qua in primis cotonea mala conuelãtur. a lanugine inclinatur lanuginosus. plinius lanuginosu m uocat araneum.

Euocatio manium

Cruor i fossam

procul este prophani

Plurimũ negocii exhibet alu⁹

Lanugo

Lanugio sus

¶ M. AN ¶ Per magos sacros: q̃ ille hæc tẽtauerit Pli. uerba declarãt: ꝓterea iquit umbrarum inferorũq; colloquia quæ omnia ætate nostra priceps Nero uana falsaq; compit. Lucanus auctor est ita maioribus persuasum posse umbras herebi ui magica euocari ex eius pharsali: de ẽ id carmen. fata pemptoꝝ pendẽt iam multa uirorum quẽ superis reuocasse uelit si tollere totas tentasset campis acies & reddere bello cessisset leges herebi: Apulei auctoritas haud uno loco Lucano astipulatur. ¶ Exorare: precibus flectere ac placare. ¶ Peregriatiõe græciæ. quũ pegre i græciã ẽ ꝓfect⁹. ¶ Eleusinis sacris: eleusinæ cereris græci Δηοῦς φ…

pie uocat. ¶ Amitæ necādōniæ dōtii pīis feroxtacitus hæc turius & caluisi⁹ atieto domitiæ nerōis amitæ liberto apiū. ¶ Lāuginē ei⁹ barbā tū primū pubeſcētē q nero nō dū depoſuerat. ¶ Gradis natualan⁹.

simul hāc excepo mori uolo: cōuerſus ad pximos cōfestim se positurum uelut irridēs ait: præcepitq; medicis ut largius purgarent ægram: Nec dum defunctæ bona inuasit: supresso testamēto ne quid abſcederet.

Item de parricidiis eius in uxores affines & necessarios: & coniunctos suos commissis.

Uxores præter Octauiā duas postea duxit: Pōpeiā Sabinam quæstorio patre natā & equiti Romāo ante nuptā: deīde statiliā Messalinā Tauri bis consulis ac triūphalis abneptē: Qua ut potiretur uirū eius Atticū Vestinū cōsulē ī honore ipso trucidauit. Octauiæ cōsuetudinē cito aspernatus corripientib⁹ amicis sufficere illi debere respōdit uxoria ornamēta. Eādē mox sæpe frustra strāgulare meditatus dimisit ut sterilē: sed īprobante diuortium populo nec parcente conuitiis etiam relegauit: deniq; occidit sub crimine adulteriorum adeo impudenti falsoq; ut in quæstione pernegātibus cunctis Anicetum pædagogū suū

¶ PHI ¶ Simul hæc excepero. uerba amitæ in morbo blandiētis neroni tanq tunc libēter moritura: cum uidisset neronē depositā prima lanugine iā maturo imperio ad uirilitatē peruenisse talia aūt uerba ex usu sunt quotidiano & affectionibus domesticis. Hāc lanuginē barbæ. ¶ Se positurum: tanq significare uellet nullam in se mortis differendæ causam futuram. ¶ Largius usq; ad animæ effusiōem. ¶ Supresso. occultato. ¶ Abscederet ut omnia amitæ bona ad ipsum pertinerēt. ¶ Octauiam. quæ filia fuit claudii quā pater despondit. ¶ Domitio neroni post matrimonium agrippinæ. ¶ Popeiam sabinam. erat romæ sabina

Popea sabina

popeia: quæ nomen aui paterni sui pferat illustri memoria pōpeii sabini cōsularis & triumphali decore prefulgentis. huic omnia alia fuere preter honestum animum. sermo comis: nec absurdum ingeniū: modestiam pferebat: & lasciuia tñ utebat. famæ nūq pepercit maritos & adulteros nō distinguēs. raro in publicū pgrediebat: idq; uelata parte oris ne satiaret aspectū: uel qa sic decebat. ¶ Parte qstorio. hic dictus ē ntus olius. ¶ Equiti romano. ruffo crispino: ex quo filiū genuerat. ¶ Statiliā messalinā. altera hæc est messalina ab illa īpudica claudii principis coniuge. ¶ Tauri bis cōsulis. ab hoc statilio tauro temporibus augusti amphiteatrū romæ extructū est: fuit & alius statilius taurus huius messalinæ frater ut opinor: q ob opes & hortos egregios: qbus agrippina ihiabat accusatus uim uitæ suæ attulit. Habemus inqt M. Varro multa noia a pecore. ex quo Statilii Tauri. Annii capræ: Pōponii uituli cognoīati. ¶ Abneptē. quarto cognationīs gradu sunt supra abauus abauia: infra abnepos abneptis. ¶ Atticum uestinū. Neronis odium aduersus uestinū ex intima sodalitate ceperat: dum hic ignauiam principis penitus cognitam despicit: ille feroci amici metuit accesserat altera odii cā quod uestius statiliā messalinam sibi matrimonio iūxerat. haud nescius inter adulteros eius & cæsarem esse. unde nero non crimine nō accusatore existente tribunū cū cohorte militū imittit ad uestinū trucidandū: qui eo die munia cōsulis impleuerat. cōuiuiūq; celebrabat. qui ubi audiuit se a tribuno euocari statim exurgens clauditur cubiculo presto est medicus. abscinduntur uenæ: uigens adhuc balneo infertur. calida aqua mersat: nulla edita uoce q semet miseratus est. ¶ In ipso honore. cōsulatu. ¶ Dimisit ut sterilē. nero fato quodā abhorrebat ab octauia eāq; exturbat sterilē dictitās. exin popeæ coniūct⁹ ē. cā aūt sterilitatis ut supra relatū est: diuortiū fieri licebat: quod primus instituit spurius carbilius ruga: cum liberi ex uxore sterilitatis uitio non gignerentur. ¶ Relegauit. in cāpaniam pulsa fuit octauia addita militari custodia. cū crebri quæstus nec occulti p uulgum fierent. a nerone reuocata mox in insulā pandateriā relegata. & ut inqt eleganter tacitus: nō alia exul feia uisentiū oculos maiore misericordia affecit. paucis de hinc interiectis diebus mori iussa est. itaq; infœlix octauia restringit uinculis uenæq; eius p oēs artus exoluūtur & quia pressus pauore sanguis tardius labebat pfecuidi balnei uapore enecatur: pp hanc octauiā scripta est a seneca tragedia quæ iscribit octauia. ¶ Sub crimine adulterio℞. popea neronis mariti potēs quendā ex ministris octauiæ īpulit seruilē ei amorem obiicere: destinatusq; reus est euchetus alexandrinus tibicen. actæ ob id de ancillis questiones: qdam ui tormento℞ uictæ adulterium annuerūt: plures pstiterunt sanctitatē dominæ tueri. In questiōe. s. tormēto℞. ¶ Anicetū pedagogum. adhuc alludens dixit mulieralis pmordet anicetus ipse. supra diximus hunc anicetū patratorem fuisse necis agrippinæ. hūc igitur nero pollicitatiōibus onerat ut fateri uelit se adulterium cū octauia cōmisisse: qui insita uecordia plura ē q iussus erat fingit: fatetur q adulteriū octauiæ apud amicos: quos uelut cōsilio adhibuerat nero: mox in sardiniā pellit⁹. ubi nō iops exiliū tolerauit & fato obiit. auctor tacitus. ¶ Indicem. qui uelut conscius facinoris indicaret adulteriū cū octauia cōmissum īpunitate pposita. tales. n. sunt indices ut tradit asconius senatoria psona nō pōt indiciū pferri saluis legibus. ¶ M. AN. ¶ Hanc: barbā siue lanuginē. ¶ Mori uolo. q. d. simul hac uidero te factū uirum libens moriar. ¶ Largius: ad iteritum usq; eius aluū exinaniret. ¶ Inuasit. occupauit. ¶ Abscenderet: ad altos deueniret. ¶ Tauri. statilii de quo supra is. n. ex legato amphitheatrū romæ au. pricipatu erexit. ¶ Atticū uestinū: accesserat tepēs cā q uestinus statiliā messalinā sibi iūxerat: haud nescius īter adulteros eius & Cæsarem esse

Famæ nō pepercit

Statilius taurus

Abneptis

Mors uestini

diuortiū ex sterilitate

mors octauiæ

Octauia tragedia

Index

de uestini morte eodem loco Tacitus. ¶ Octauiæq; Claudius princeps ex Messalina tulerat. ¶ Impuden turpiter assimulato. ¶ Anicetum hic ille ē cuius cōsilio usus ē nero i Agrippina mře so cili naugio pden tacitus nō anicetū sed eucep natiōe Alexādrinū Canere p tibias doctū adulteru reum at destinatum.

indicē subiecerit; qui dolo stupratam a se fateretur; Popeiā duodecimo die post diuortium Octauiæ in matrimoniū acceptā dilexit unice: & tamē ipsam quoq; ictu calcis occidit qđ se ex aurigatione sero reuersum grauida & ægra conuiciis icesserat. Ex hac filiā tulit Claudiā Augustā iamisitq; ad modū infantem. Nullū adeo necessitudinis genus est; quod non scelere perculerit; Antoniam filiam Claudii recusantē post Pompeiæ mortē nuptias suas quasi molitricem noua rum rerum interemit. Similiter item cæteros, aut affinitate aliqua sibi aut propinquitate coniunctos in quibus Aulum Plautium iuuenem; quem cum ante mortem per uim conspurcasset; eat nūc īquit mater mea; & successorem meum osculetur iactās dilectū ab ea; & ad spem imperii impulsum

¶ PHI. ¶ Popeā. hæc est illa popea: quæ balneas solū asinino lacte tempabat: quo cutē erugari & tenere icere & candorē custodiri putant. ob hoc greges asinarū popea comitabant: ut illo lacte corpus totū maceraret: cū téq; extenderet. auctor pli. an. xi. & xxviii. hæc soleis ex auro in duebat pedes iumentorū delicatiorū. autumāt eruditi ab huius popeæ nōie popeana medicamēta dici: quorū meminit poeta satyricus. ¶ Ictu calcis. tradit tacitus popea obiisse mortē fortuita mariti iracundia: a quo grauida calcis ictu afflicta est: qđam scriptores pdiderūt ueneno extinctā esse. corpus popeæ nō igne crematū est ex romano more sed regū externorū consuetudine repletū odoribus tumulo iuliorū illatum ē exequiæ publicæ ductæ sunt. laudauit ipsemet nero defunctā p rostris. Qui mulierem pregnantē calce pcusserit: moriente feia ex eo ictu & ipse pcussor moriat. anima. n. p anima censet lex iudaica esse repetēdā. Quod etiā refert a Iosepho in quarto antiqtatū. ¶ Conuiciis incesserat. iurgiis & maledictis fuerat insectata. conuitiū a uicis dictū existimat festus uel mutata. i. littera quasi conuocitū: cui astipulat ulpianus scribens conuiciū dici uel a concitatione uel a conuentu hoc est a collatione uocum: cum in unum uoces complures conferuntur. Conuitium. n. appellatur quasi conuocium. Labeo ait conuicium esse iniuriam & proprie accipitur pro maledicto contumelioso. Laurentius uallensis ab hoc uerbo conuitio conuitiū deriuari opinatur: quasi uitandum & uituperationis causa factum sit. ¶ Augustam. Nero ut auctor est tacitus natam sibi ex popea filiam uocauit augustam. nata autem est apud antium coloniam. & senatus uota publice susceperat, p utero popeæ: quæ exoluta sunt: & additæ supplicationes templumque fecunditati. ¶ Admodum infantem. Quartum intra mensem defuncta est infans augusta: rursusq; exortæ adulationes censentium honorem ut diuæ & puluinar edemq; & sacerdotem. Nero ut leticiæ ita meroris immodicus egit. ¶ Perculerit. subuerterit uexauerit affixerit. callas percusserit. huius. genu femur perculit. ¶ Atoniam. supra dictum est Claudium ex petina uxore suscepisse filiam nomine antoniam quæ a nerone interempta ē cū illi nubere recusasset fuit hec antonia uxor cor. sylle: cuius noie olim delati sunt apud neronem pallas & burrus. tanq; consensissent uocare i. illum ad imperium. ¶ Ceteros. s. interemit. ¶ Affinitate. affinitatē uiri & uxoris cognationem: sicut affines utriusq; cognatos dici scribit iurisconsultus: ab eo quod duæ cognationes quæ diuersæ inter se sunt cognatione per nuptias copulātur: & altera ad alterius finem accedit. ¶ Propinquitate. consanguinitate, & necessitudine quā iurisconsulti uocant proximitatem. ¶ Cōstuprasset. uel stupratoriā ali codices habēt cōspurcasset: quod significat spurca libidine polluisset: spurcare. n. est fedare atq; uitiare. plautus. spurcatur nasum odore illutibili. Idem spurcas noctes ipuras & impudicas uocat. Antiqui spurium uinum dicebant cum aqua admixtum tanquam non amplius purū foret. Celsus iurisconsultus titulo ad legem aquiliam eū eo agi posse aquilia ait. qui uinum spurcauit uel effudit uel acetum fecit uel alio modo uiciauit. ¶ Successorem meum. agrippina olim apud neronē accusata est: quod destinasset rubelium plancum ad res nouas extollere: coniugioq; eius etiam iperium rursus inuadere. erat enim ut auctor ē tacitus per maternā originem plācus ex familia iulia par ac nero gradu a diuo augusto. agrippina ipetrato filii colloq uliouē i delatores obtinuit. plācus ipse ad presens silētio trāsmissus est q paulopost admonitus litteris neronis cū uxore & paucis familiariū cōcessit i asiā ibiq; fuit interēptus a cēturiōe p me dium diei nudus exercēdo corpi. caput interfecti relatū est ad neronē qui capite conspecto dixisse fert: cur nero deposito metu nuptias popeæ ob eiusmodi terrores dilatas maturare parat: octauiāq; cōiugē amolliri. ¶ M. AN. ¶ Popeiā. s. n. legendū & nō pōpeia ut hñt oēs fere Trāqlliani codices quos dūtaxat uidimus tacitus cur iquit Nero deposito metu nuptias poppeæ ob eius terrores dilatas maturare parat. ¶ Octauiā coniugem amoliri & rursus exturbat Octauiā: sterilē dictitās exin poppeæ cōiūgit. Pli. popea certe Domitii Neronis cōiunx quigentas p'aia serū foetas trahens quū de asinaꝝ natura interi loqueret. ¶ Ictu calcis. tacitus post finē ludicri poppea mortē obiit fortuita mariti iracūdia a quo grauida ictu calcis afflicta est neq; n. uenenum crediderim q; quidā scriptores magis odio q̄ ex fide tradiderunt. ¶ Claudiā augustam: tacitus poppeam non claudiam augustam infantē nominatā scribit. ¶ Antoniam: claudii qui princeps fuit & peti e filia quæ pompeio & fausto sylle nobilissimus iuuenibus nupserat de antoniæ conspiratione & morte plura tacitus. ¶ Constuprasset: iterum ationi adhibuisset q; flagitium ut patratum suspicemur uer

Lacte asinino eruegatur cutis
popeana
Ictu calcis perit
Conuitiū undē
Templū fecunditati
affines uiri
proximitas
Spurcare
Spurcū uinum
Mors planci

ba quæ sequuntur efficiunt: eat inquit mater mea & successorem meum osculetur quasi dicat nunc maxie qnum eius os est irrumatione conquinatum.

Priuignū Ruffum Crispinum Poppeia natum impuberem adhuc: quia ferebatur ducatus & imperia ludere mergendum mari dum piscaretur seruus ipsius demandauit. Tuscum nutricis filium relegauit: quod in procuratione ægypti balneis in aduentum suum extructis lauisset. Senecam præceptorem ad necem cōpulit quamuis sæpe cōmeatum petenti bonisq; cedenti persancte iurasset suspectum se frustra periturumq; potiusquam nociturum ei. Burro præfecto remedium ad fauces pollicitus toxicum misit.

Priuignus

¶ PHI. ¶ Priuignū crispini dixīmus diū popea ruffi crispi uxorē fuisse ex quo filium hunc crisp nū genuerat. quem priuignū nerōis fuisse dicit tranquillus & ab ipso uitrico interēptum uitricus. n. & priuignus noia sunt relatiua priuignos eni & priuignas uocamus filios filiasue uxoris nīa ex alio uiro ut docet modesti. auris cōsultus. ¶ Ludere ducatus. ludus puerorum ut fingant p ludibria potestates & ludant ppositutas quas ducatus appellat. scribit capitolinus in gallieno pueros fingere p ludibria potestates. a duce sine a ducēdo ducatus dī principatus. Iulius capitolinus qd tm laboras cū eius loci iāsis ut ducatū possis accipe. flauius uopiscus in aureliano habuit multos ducatus multos tribunatus. ¶ Ludere. ludo & alea puerili. quasi ob hæc uideret uelle iperare. ¶ Nutricis. ipsius neronis. ¶ In. pcuratione egypti. augustus decreta pcuratorum egypti perinde haberi iusserat ac si magistratus romani cōstituissent. ¶ In aduentū suū. cū nero suscepisset pegrinationem alexadrinā uulgassetq; se in egyptū iturum egypti extruxerāt nouis balneas qbus nero in suo aduentu honorificentet acciperent: qbus cū filius nutricis ausus esset lauare fuit interēptus: tanq nullā habuisset rōnem iperatoriæ maiestatis: cuius utēsilia a reliquorum usu seiuncta esse solēt. unde legimus apud historicos capitale fuisse si quis consedisset i sella psaræ regis. ¶ Senecā ad necē. seneca clarimdie studiorum memorabilis pueritiæ nerotis educator indigna eruditiōis mercedē a discipulo recepit: qui doctori suo pinde ac cōscio coniuratiōis pisonianæ p tribunū prœtoriæ cohortis siluanū indici mortē iussit. erat id tpis seneca in suburbano rure ad quartum lapidem ab urbe subsistēs: qui accepto hoc nuntio impauidus secuit uenas brachiorum & poplitū & nouissimo momento supp editante eloquētia aduocatis scriptoribus pleraq; tradidit: quæ ad posteros non peruenerunt. cæterum cum lentitudine mortis diu cruciaretur uenenum hausit sed frustra: cū iam artus frigescerent & clausi forent corporis meatus aduersus uim ueneni. postremo illatus balneo & uapore eius exanimatus sine ullo funeris solenni crematus est. ita. n. codicillis ipse præscripserat. fama fuit destinasse principes coniurationis pisonianæ ut post occisum neronem piso quoq; interficeretur: traderetur q; imperium senecæ claritudine uirtutum ad summū fastigium delecto: hinc uidet illud dictum a iuuenale. libera si dentur populo suffragia quis tam pditus ut dubitet senecam preferri neroni: corrigendus est error hoc in loco multorum qui pleriq; oēs existimēt hunc senecā fuisse cōditorē tragœdiarum: qd ne credas & ratio & auctoritas euidēter ostendunt. Namq; in tragedia cui titulus est octauia. inducitur mater Neronis agrippina: quā filius iusserat occidi. pdicens futuram filii deserti & cunctis egentis necem. non potuit autem Seneca magister neronis talia scribere: cum ante neronem ipse perierit. Præterea sydonii apollinaris auctoritas liberat nos ab opinione hac falsa & inueterata: qui in hēdecasillabis apertissime docet ex duobus senecis alterū fuisse philosophū ac neronis pceptorem: alterū poetam tragediarum cōditorem. uersus sidonii sunt hi. Non quod corduba prepotens alumnis. facūdū ciet hic putes legendum. quorum unus colit hispidū platona. Incassumq; suū monet neronem. orchestram quatit alter euripidis. pictū fecibus eschylon sequutus. ¶ Cōmeatum. abeundi facultatem & in ociū litteracū secedendi. ¶ Bonisq; cedēti. apud cor. tacitum seneca cū uariis criminationibus premeretur in colloquio neronis ait hæc. cū opes ultra sustinere non possim presidiū pero iube eas per pcuratores tuos administrari i tuā fortunā recipi nec me in paupertatem ipse detrudam sed traditis quorū fulgore prestringor. quod temporis hortorū aut uillarum curæ seponitur in animū reuocabo. ¶ Burro prefecto. burrus prefectus cohortium pretoriarū militaribus curis: seneta uero preceptis eloquētiæ lubricā neronis etatē moderabantur. olim uero destinauerat amouere burrum a prefectura tāq agrippinæ gratia prouectū: sed ope senece dignatio burro retēta ē cuius mors infregit senecæ potentiā. periit aūt ueneno fraude neronis dato. nam cum tumescentibus faucibus egrota et burrus: a nerone qsi remedium adhibituro missum ē medicamē noxium quo illitum fuit illius pallatum. burrus itellecto scelere cum ad uisēdom eum priceps uenisset: aspectum eius auersatus: sciscitati hactenus rīdisse fertur. ego bene me héo. burrū antiqui dixerūt ruffū. unde burrata potio appellat lac mixtū sapa a burro hoc est ruffo colore. hic rubens cibo ac potiōe ex prādio burrus noiatur hic cognomina fuerūt burrorū apud romāos. & hoc ē qd intelligi uoluit qntilianus in. i. cum ait pceptorē subtilē scrutatorū mille origies noium secretiorum. unde inqt sint burri. galbæ. plāci. pasæ. scauri. & similia Enni' ut testatur ē cicero in oratore burrū dicebat: cū pyrrhū signare uellet. quidā codices tullini nō burrum habēt sed purrū. ¶ M. AN. ¶ Ruffinū crispinū ex Ruffo crispo equite. ro. & Sabina poppea genitū. ¶ Luderet se mō duce mō impatorē p lusū assimulare quasi ad successionē impii alluderet qa Cæsaris priuignus. ¶ In pcuratiōe quū ægyptū pcuraret. ¶ Lauisset. tuscus quasi nullā rōnem Neronis affuturi habuisset. ¶ Senecam Anneū: Seneca stoicæ disciplinæ philosophū sua ætate summū uaria de eius scriptis iudicia. cæterum ingeniū pbat

Capitale si sella regis sedisse

Mors senecæ

Correctus error publicus

An hic seneca scripserit tragedias

Duo senecæ

Mors burri

Ego bene me héo burrus ruffus burrata potio

oēs: Gellius & Fabius sūt auctores: is resectis uenis haustoq; ueneno ut tacitus ait calidæ aquæ balneo illatus periit de calūnia & mortis rōne idē auctor plura illud nō pterēundū puto pcrebuisse phamā Subriū flauium cū Centuriōibus occulto cōsilio agitasse: si piso & socii Neronē obtrūcassent imprūsenecæ demādare ¶ Præfecto prætorii. ¶ Toxicum misit: tacitus concessit uita burrus incertum ualitudine aut ueneno ualitudo consectabatur q in se tumescentibus paulatim faucibus & impedito meatu spiritum finiebat plures uim Neronis quasi remedium adhiberet ut illi tum pallatum eius noxio medicamine asseuerabant.

Libertos diuites: & senes olim adoptionis mox dominationis suæ fautores atq; rectores ueneno partī cibis partim potionibus indito intercepit.

De sæuitia eius cōtra extrāeos: & cæde illustriū uirorū.

NEc miore sæuitia foris & ī exteros grassatus ē stella crinita: q̄ sūmis potestatib⁹ exitiū portēdere uulgo putat᷑ p cōtiuas noctes oriri cœpat. Anxius ea re: ut ex Babilo astrologo didicit solere reges talia ostēta cæde aliq̄ illustri expiare: atq; a semet ī capita ꝓcerū depellere: nobilissimo cuiq; exitiū destiauit. Eniuero multo magis & q̄si p iustā cām duabus cōiurationibus ꝓuulgatis quarū prior maiorq; pisoniana Romæ: posterior uinciana beneuēti cōflata atq; detecta ē. Cōiurati e uinculis triplíciū cathenarum

¶ PHI. ¶ Libertos diuites. cor. tacitus. eodē anno libertoꝶ potissimos ueneno interfecisse creditus ē. doryphoꝶ quasi aduersatum nuptiis popeie pallātem qd immēsam pecuniā longa senecta teneret. ¶ Adoptiōis fautores. pallantē libertū in primis auctoritate suasioneq; obtinuisse ut nero adoptaret᷑ a claudio auctor est cor. tacitus. ¶ Partim potionibus. M. tullius in oīone ꝓ cluētio ostendit uenenū celerius posse in potiōe epotū q̄ i cibo comesum pmanere in uenas atq; in oēs partes corpis. & facilius fal'ere in poculo q̄ in cibo. ¶ Indito. imisso. iposito. ¶ Intercepit. e medio sustulit interemit q. ¶ Foris. nō solū domesticos & necessarios grassatus est nero: sed ēt foris hoc est in eos: qui nulla ꝓximitate illū contingebant: & erant exteri & extranei. ¶ Stella crinita. cometes. de quo hæc tacitus. sidus cometes effulsit. de quo uulgi opinio est tanq̄ mutatioē portendat. Idē alibi fine anni uulgātur ꝓdigia iminentium malorꝶ nūciātus fulgure nō alias crebrior: & sydus cometes sanguine illustri semp neroni expiatum de hac stella crinita sic scribit plinius terribilē magna ex pte sidus in nostro euo circa ueneficiū quo claudi⁹ cæsar imperiū reliquit domitio neroni ac deīn de principatu eius assiduū ac seuū. seneca quoq; li. ul. q̄stionum tradit hæc. sex mēsibus hic cometes: quē nos neronis principatu letissimo uidimus spectandū se præbuit in diuersū illi claudiano circūactum. Idem post paulū. nā intra sextum mensem dimidiam celi partem transcurrit hic ꝓximus cometes qui septentrione motus sui initiū fecit & p occidentē in meridiana puēit engens cursu obliquo. de comeos quas nr̄i crinitas stellas appellant affatim diximus in primo cōmētario. sydus est terrificū & portēdens regnoꝶ euersiones. cuius rei cā traditur ab alberto magno li. I. meteoroꝶ q ait qrendū esse quare dr̄ cometes significare mortē principū & bella futura: ubi dicēdū q significat & paupertis & diuitis destructiōem. sed tn̄ circa mortē regis pp famā & illustre nomē plus obseruat᷑. pterea cā comeræ prima significat matris fortitudinē: q decernit pcipue mortē uiolentā: quā iulius firmicus eleganti uocabulo subide uocat biothanatā a quo & biothanatī dicti qui uiolēta morte extinguūt᷑. ¶ Ex babilo astrologo. apud tacitū mentio fit cuiusdā babili: cui egypti præfectura a nerone permissa est. ¶ Expiare. tanquam infortunium imminens possit in alteꝶ transferri per expiationem & diis satisfieri possit alieno sanguine. ¶ Promulgatis. patefactis inuulgatis editis. terētius uia patrū ꝓmulgata. ¶ Pisonianā. coniuratio pisoniana a Caio pisone nomen accepit: qui calfurnio genere ortus ac multas insignesq; familias paterna nobilitate cōplexus claro apud uulgū rumore erat per uirtutē aut species uirtutibus similes facundiā tuēdis ciuibus exercebat: largitionē erga amicos. apud ignotos comis etā illi corpus procerum decora facies. idem magnificētia clarus & aliquādo luxui indulgebat. cōiurauit hic cum multis nobilibus contra neronē: qui destinauerant ut post occisum princip᷑ piso imperaret. sed dum res prolatatur detecta ē cōiuratio p milichū seuini libertū: qui postea a nerone pmus ditatus cōseruatoris sibi nomē assumpsit græco eius rei uocabulo ut inquit tacitus. nā soter dictus ē: q latine dici potest seruator. Cicero tamē in uerrinis sotera inquit latine uno uerbo exprimi nō possi: is ē nimirum soter: qui salutem dedit. piso obiit abruptis brachiorum uenis. de hoc pisone locutum esse iuuenalē arbitror sic scribentem. nemo petit modicis: q mittebātur amicis a seneca: quæ piso bonus: que cotra solebat largiri. ¶ Vinciana. hec coniuratio a uincio auctore nomen sortita est. uincii ruffini equitis Romani meminit Cor. tacitus: q lege cornelia de falsis a nerōe dānatus ē. ¶ Bn̄uenti. bn̄uētū i. si. regiōe italiæ ē: q ciuitas quōdā appellata e maleuētū. auctores pli. & liui⁹. ¶ Triplíciū cathenaꝶ: ad firmiorē obligationē: cū simplicib⁹ singularisq; cathēis uicere cōiuratos nō sufficere existīaret. ¶ M. A. N. ¶ Libertos: idē auctor pallātē claudii libertū q imēsā pecuniā longa senecta teneret ab eo occisū scribit de Pallātis diuitiis Pli. ut alio loco diximus: & Iu. ego possideo plus pallāte & licinis. ¶ Adoptiōis: ut nero a claudio adoptaret᷑: Pallas. n. Agrippiæ nuptiis fauerat quū calistus post Messaliæ mortē loliam paulinam claudio ducendam censeret. ¶ Foris: extra necessitudines. ¶ Stella crinita: Plinius nostro inquit æuo circa ueneficiū quo Claudius Cæsar imperium reliquit Domitio Naroni ac deinde principatu eius assiduum prope ac seuum nisi cometam hūc ab eo de quo alio loco diximus diuersum fuisse dixit. ¶ Per

Venenū i poculo

Cometes nerōianus

Cur cometes in morte regum

Mors biothanata biothanatī

Cōiuratio pisoniana pisōis mores

Soter seruator

Bn̄uentū Maleuetū

ectinuas noctes:ob id Ph. assiduum dixit. ¶ Cæde illustri illustrium uirorum morte. ¶ Pisonianam:ab auctore coniurationem ipsam pisonianam appellauit:quum multi alioquin uiri clari cum eo coniurassent & in his militaris ordinis Centuriones quidam & Fennius Ruffus prætorianarum cohortium præfectus. ¶ Vinnicinana:hæc quoque a conspirationis principe nuncupata.

dixere causam. Quum quidam crimine ultro faterentur:nonnulli etiam imputarent tanquam aliter illi non possent nisi morte succurrere dedecorato flagitiis omnibus. Damnatorum liberi urbe pulsi enectique ueneno aut fame. Cōstat quosdam cum pædagogis & capsariis uno prandio pariter necatos: alios diurnum uictum prohibitum quærere.

Item de cæde multorum passim facta: & aliis gestis eius.

Nullus posthac adhibitus delectus aut modus interimendi quoscunque libuisset quacunque de causa sed ne de pluribus referam. Saluidieno Orphito obiectum est: quod tabernas tres de domo sua circa forum ciuitatis ad stationē locasset. Cassio longino iurisconsulto

¶ PHI ¶ Vltro faterent. subrius flauius tribunus in coniuratione pisoniana notatus. postquam urgebat:cōfessionis gloriam complexus:interrogatusque a nerone quibus causis ad obliuionē sacramenti accessisset:dixisse proditur hæc uerba digna memoratu. amaueram te inquit dum amari meruisti odisse cepi postquam parricida matris & uxoris auriga & histrio & incendiarius extitisti. ¶ Nōnulli etiam imputarent. exprobrarent obicerentque beneficii loco. & hoc in primis referendum est ad sulpicium asperum cēturionē:qui percontanti neroni cur incedere suam conspirasset breuiter respōdit. nō aliter tot flagiciis eius subueniri posse.

Vox præclara libertatis.

¶ Dānatorum liberi. cōtra legē & ciuilē & diuinā hoc factitatum. nanque ut scribit calistratus iurisconsultus crimen paternum nullā maculā filio infligere pōt nec alieni criminis successor cōstituitur idque etiā diui fratres rescripserūt. ecclesiastica quoque iubet quod filius nō portabit iniquitatē patris. inter exempla syllanæ crudelitatis hoc inprimis memoratur:quod a re publica liberos proscriptorum submouit cū teste seneca nihil iniquius sit quam aliquē heredē paterni odii fieri. ¶ Enecti. nero participium preteriti facit a necaui necatus a necui nectus oratius spē mētita seges bos ē enectus arādo. Ci. in prima tusculana. enectus siti tantalus. proprie aūt necatus ferro:enectus uero alia ui perēptus dicitur tradit priscian⁹ in.ix. ¶ Cū capsariis pedagogos & capsarios fuisse inter seruos docet ulpianus titulo de manumissis uindicta:ubi capsariū interpretatur eū esse:qui portat libros uerba ulpiani hæc sūt si collactaneus uel educator:si pedagogus ipsius uel nutrix:uel filius filia ue ei⁹ eorum uel alūnus uel capsarius. i. qui portat libros:si in hoc manu mittatur ut procurator sit dūmō nō minor annis decem & septē sit. de capsario seruo intelligi uoluit iuuenalis illo uersu:quē sequitur custos angustæ uernula capsæ. alias capsarii significāt illos qui mercede seruāda in balneis uestimēta suscipiūt:quorum meminit paulus iurisconsultus lib. i. digestorum titulo de officio prefecti uigilū. uulgo capsarios nocitamus:qui propositi sūt capsæ numariæ argēntariorum & numulariorum. ¶ Vno prādio. similiter plinius scribit uno cōuiuio interēptos cēci

Filii⁹ nō portabit iniquitatē patris

Necatus

Nectus

Capsarius

ctos cōuiuas & tribunos & cēturiones suillis fungis:quod genus ueneni ē accōmodatissimū. ¶ Diurnū diaria dicimus uictū diurnum. diogenes apud græcos cognominatus est hemerobios a diurno uictu. diaria appellauerit cibaria in singulos dies data:quorum meminit oratius illo uersu:urbana diaria rodere mauis. & iurisconsultus titulo de alimētis legatis. ubi ait ulpianus diariis relictis neque habitationē neque uestitum neque calciatium deberi:cū de cibo tantum testator senserit. ¶ Ad stationē. stationes præter alia significata appellamus loca publica:in quibus ociosi stare & sermocinari & docere cōsueuerūt:de quibus itelligit poeta satyricus ubi ait. cōuentus stationes omnes [illegible] de rutilo. & Au. gellius. libro. xiii. quesitum esse memini in plerisque Romæ statiōibus ius publice docētiū aut respondentiū. nero obiecit tanquam capitale crimen orfito. quod domum suam conuertisset in usū trium tabernarum:quæ erant circa forum:easque locabat in usum stationū. ¶ Ciuitatis. quidam codices habēt ciuitatibus ut sit sensus:locatas fuisse tabernas ad usum stationū ciuitatibus hoc est peregrinis & aliarum ciuitatum hominibus romam uenientibus. quod si legas ciuitatis referes ad ciues romanos. ¶ Cassio lōgino. de hoc iuuenalis longinum & magnos senecæ prædiuitis hortos. hūc cassium lōginum olim nero prohibuit ab officio exequiarum cōiugis popeæ. quod primum indicium mali fuit:& cū nullum crimen cassio obiectari posset:obiectatum hoc est:quod inter imagines maiorum etiam imaginē C. Cassii coluisset ita inscriptam:duci partium. de quo satis ac super in primo cōmentario. Itaque senatus cōsulto damnatus in exilium est cassius deportatusque in insulam sardaniam:fuit & alter cassius longinus & ipse iurisconsultus pronepos serui sulpicii:qui consul fuit cum quartino temporibus tiberii:diemque suum obiit principe Vespasiano imperatore.

Suillis fungis cōuiue interēpti

Stationes

Longinus

¶ M. AN. ¶ Vltro:spōte:nō quæstiōe coacti. ¶ Imputarēt:beneficii loco obiicerēt. ¶ Illi perditæ illius uitæ ¶ Succurrere:opē ferre quādo morbus animi alia rōne quam morte curari nō posset. ¶ Capsariis:i.ulpianus capsarios dictos ait eos qui mercedis gratia seruanda in balneis uestimēta suscipiebāt sed hic pro iis qui capsarum custodes totiusque supellectilis nobiliū adolescentium essent accipias oportet: Iu. custos angustæ uernula capsæ. ¶ Vno prandio:ad illud est referēdū quod multos ueneno sublatos dixit. Diurnū uero cibū ad famē. ¶ Orphito:Orphiti Tacitus nō uno loco meminit. ¶ Ad stationē:ad usū stādi cōmorādi ue nō uendendi ut prius quā tabernæ fuerit uti ortē reo calūnia:ē præter significatū iā dictū statio locus in quo ut uult plinius ait tuto naues stare possīt quidā ita distignūt ut sit statio in qua naues ad tēpus cōsistūt port⁹ ubi tuto

uremat possit. ¶ Ciuitatis: ad ciuil' statione uel ciuitatibus ut qdā hñt .i. pegrinis. ¶ Cassio lōginos tacit' obiectatū inquit Cassio ē qd inter ima gines maioꝝ. C. Cassii effigiē coluisset iscriptā: duci partium.

ac luminibus orbato quod in uetere gentili stemmate .C. Cassii percussoris Cæsaris imagines retinuisset'. Peto Thraseæ tristior & pædagogi uultus mori iussis non amplius q̄ horarum spacium dabat. At ne quid more interueniret medicos admonebat: qui cunctantes continuo curarent (ita enim uocabat) uenas mortis gratia incidere. Creditur etiam Polyphago cuidam ægyptii generis crudam carnem: & quicquid daretur mandere assueto concupisse uiuos homines: laniandos: absumendosque obiicere. Elatus inflatusque tantis uelut successibus negauit quēq̄ principum scisse

¶ PHI. ¶ Luminibus orbato. Cū sol in horoscopo fuerit & iatur mus in imo celi constitutus periculum cecitatis infligit: ut ait firmicus maternus in septimo mathesees. scito maximos uiros iā senescētes captos esse luminib': inter quos numeratur pedianus asconius historicus clarus & orationū ciceronianarū doctissimus interpres: q̄ septuagesimo tertio etatis anno oculos amisit. Timoleō quoq; corinthius cum etate iā puect' esset sine ullo morbo amisit lumina oculoꝝ. ¶ Gentili stēmate. stēmata cognationū directo limite i duas lineas separantur: quaꝝ altera superior: altera inferior ē: ut docet iuriscōsultus. & ut auctor ē donat' multi gradus sunt & uelut rami ꝓpinquitatis in affinitate & cognatiōe dispositi. ¶ Peto thraseæ. petus thrasea patauinus libertatis ꝓpugnator bonoꝝ emulus neroni ob uirtutē inuisus fuit: accesserunt & aliæ simultatis causæ inter neronē & thraseā: quod senatu egressus est cū de agrippina tractaret: quodq; iuuenali iudicio paꝝ expectabilē operā præbuerat: qd dum popeæ honores decernitur spōte absens funeri nō interfuerat: eidē preterea ab delatore capitone cossutiano obiectū est qd nunq̄ ꝓ salute principis immolauisset: itaq; thraseæ dānato datum est mortis arbitriū: qui flētes suos facescere ꝓpere iubens arriā uxorem mōuit retinere uitā: cū intra cubiculū abruptis utriusq; brachii uenis postq̄ cruorē fudit humum suꝑspargens libamus inq̄t ioui liberatori: & ita uir maximus extictus est. Cuius gener fuit heluidius: de quo mox suo loco dicemus. de quibus dixit poeta satyricus. qua'e coronati thrasea heluidiusq; bibebant. tanta fuit uirtute ꝓcellens petus thrasea: ut Cor. tacitus eius mortē scripturus non timuerit sic ꝑ fari. Trucidatis tot insignibus uiris ad postremū nero uirtutē ipsam excidere cōcupiuit: interfecto thrasea peto & barea sorano. ¶ Pedagogi uultus. s. obiectus est ꝓ crimine capitali. tāq̄ represētaret uultū seueriorē tristi [illegible] rēq; pedagogi sui: quē existimo fuisse demetriū cynicæ sectæ ꝓfessorē: qui doctor fuit ipsius thraseæ: cū quo pauloāte quam moreretur de natura animæ & dissolutiōe spūs corporisq; disputauit. Aurelianus a populo Romano dictus ē pedagogus senatoꝝ. ¶ Horarū spatii. legimus senecā post denuntiatā ultimam mortis necessitatem poposcisse testamēti tabulas: sed a cēturione quē miserat nero denegatum est eps cōdendi testamenti. de hoc horario breuiq; spatio mortis meminit Cor. tacitus. his uerbis ꝓximam necem plautii laterani cōsulis designati Nero adiungit adeo ꝓpere: ut nō cōplecti liberos: non illud breue mortis arbitriū ꝑmitteret. ¶ Cūctantes. mortē pro'atātes differentes ue. ¶ Cōtinuo. statim. ¶ Curarent. uerbum est medicoꝝ. dicere solebat asclepiades officiū medici esse ut cito. ut tuto ut iucunde curet. sed hoc uerbo intelligi uolebat nero ut uenas secarēt: tanq̄ hæc foret optima curatio. ¶ Venas incidere. moes q̄ fit incisione uenaꝝ existimatur hie minus cruciatus minusq; tormentoꝝ q̄ reliquæ mortes: cū paulatim labēte sanguine uita deficiat. hinc legimus solitos secare uenas qbus dabat eligendæ mortis arbitrium. multiq; in cōiuratione pisoniana nominati secuerunt uenas. ¶ Poliphago. poliphagi uocabulo græco dñr qui multum commedūt. latine dici possunt manducones gulones comedones. & sūt multi sibi capacissimi: sicut pāphagi dicti populi cūcta commedentes. phagonem id genus hominum appellat eleganter flauius uopiscus: qui ait aurelianum imperatorem uehementissime delectatum esse phagone: qui usque eo multum comedit: ut uno die ante mensam eius aprum integrum centum panes ueruecem & porcellum comederet. ¶ Crudam carnem: diogenes cynicus carnes crudas esitasse fertur: q cū olim bouis pedem crudum edisset bile correptus atq; inde defunctus ē ut quidam prodiderūt: qd ēt memorat laertius apud Aristotelē in septimo ethicorū scriptū legimus imanes esse & efferatas gentes circa pontū: quæ crudis carnibus delectantur ὠμοφάγος καὶ ὠμοσίτος dicitur a græcis cruda comedens. ¶ Mandere. dicimur proprie mandere ea quæ sunt duriora & dentibus reluctantur a mādo mansus deriuatur: quintilianus cibos māsos appellat dentibus comminutos cōmāducatosq; ac prope liquefactos: qui facilius digeruntur. ¶ Homines laniandos: tanq̄ hic esset anthropophagus: ita enim nominātur humana carne uescentes: quorum plura genera fuisse apud scytas auctor est plinius: in sicilia uero & italia fuerunt gentes: quæ humanis corporibus uescerentur uidelicet cyclopes & lestrigones. ¶ Successibus: prosperitatibus: lucanus successus urgere suos.

¶ M. AN. ¶ Peto thraseæ: idē Cornelius: alias inqt causas subtexit iterfecto thrasea peto & barea sorano olim utriusq; ifensus & accedētibus causis i thrasea: qd senatu egressus ē quū de Agrippina referret: quod q; iuuenili ludicro paꝝ expectabilē opam præbuerat. ¶ Polyphago cuidā: haud ꝓpriū id nomē esse dixeris sed appellatiuū atq; a re ipsa factū πολὺ multū φάγω comedo. Plinius pāphagos .i. oīa mandentes & anthropophagos .i. humana carne uescentes in aphrica ad meridiem supra syrtes posuit. ¶ Crudam carnem ob id ὠμοφάγον ὠμοσίτον non inepte dixisset.

Genitura luminib' orbatoꝝ
Asconius
Timoleō
Capti luminibus
Scemma
petus thrasea
arria uxor thraseæ
libamus ioui
Pedagog' senatorū
Curare
Offitium medici
Incidere uenas
Poliphag'.
Māducōes
pamphagi
Phago
Cibi māsi
anthropophagi

Quid liceat princip. Si libet licet

¶ PHI. ¶ Quid sibi liceret. tanq̃ principi oĩa & infanda liceat. olim regi iudices cābisæ regi pſaꝝ dixere se quidā inuenire legē qua liceret regi facere quicquid liberet. iulia quoq; nouerca antonii caracallę priuigno dicenti uellē te uxorē si liceret: respōdisse fertur si libet licet. an nescis te impatorē esse: & leges dare nō accipere quo audito furor incōditus ad effectū criminis roboratus ē nuptiasq; cū nouerca celebrauit: quasi scires se leges dare: cū uere id ifandū matrimoniū solus phibuere debuisset. i hac snia a iurio scīter & uere dictū est reges dii reꝝ tēporeq; trahunt cūcta nō sequunt. attamē q̄ iusta sunt & honesta ea licet principi uere principati. ex quo haud imerito laudatur antigonus: q dicente quodam oia regibus esse honesta & iusta. ita p iouem inqt barbaroꝝ regibus: nobis aūt ea dūtaxat honesta sunt: q̄ honesta. & ea sola iusta: q̄ iusta. ¶ Sepe iecit. emisit i medium. ¶ Ordinē senatoriū. ¶ Sublatuꝝ. ablatuꝝ de medio atq; necatuꝝ. ¶ Equiti romano: equitibus romanis ordiniq; equestri. ¶ Libertis. libertinoꝝ potētiā oli ip primis mirari sūt britanni cū uidisset duces exercituū obedire polycleto neronis liberto: quem princeps miserat ad spectandū britanniæ statū. ¶ Quēq; senatoꝝ. s. ¶ Ne resalutatione quidem insolētiæ imodicæ signū ē: qñ quis nō dignatur resalutare

Dictū antigoni breuiatum

quid sibi liceret. Multasq; nec dubias significationes sæpe iecit: ne reliquis quidem se parsuꝝ senatoribus: cumq; ordinē sublaturum quandoq; e Republica: ac prouincias & exercitus equiti Romano: ac libertis pmissurum. Certe neq; adueniens: neq; proficiscens quenq̃ osculo impartiuit. Ac ne resalutatione quidem: & in auspicādo opere isthmi magna frequentia clare ut sibi ac po. Ro. bene res uerteret optauit dissimulata senatus mentione.

De incendio urbis per eum facto.

Sed nec populo aut mœnibus patriæ pepercit dicēte quodā in sermōe communi ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί immo inquit: ἐμοῦ ζῶντος plane ita fecit nam quasi offensus deformare ueterum ædificiorum & angustiis flexurisque uicorum incendit urbem tam palam

salutatores: ex quo martialis taxat quēdā q nec quidē resalutare dignabat. ¶ Auspicādo opꝰ isthmi. ichoando felicibus auspiciis: supra dictū ē nerone isthmū corinthiacū pfodere tentauisse. qd opus dū auspicato incipit clara uoce optauit ut id sibi ac romano populo faustū foret & fortunatū: nulla facta ordinis senatorii mētiōe qd haud dubie signū fuit pricipis male aīati in senatū. destitit aūt nero a fodiēdo isthmo: q̄a egypti philosophi dixerūt fore ut cōmixta maria eginā insulā delerēt. quidā aiunt iō destitisse ab iceptis: q̄ nouationes aliquas circa impiū timuerit. icirco celebrat dictū apollonii tyanei tanq̃ uerissimū q de isthmi fossione pdixit fore ut scinderet uel forsā nō scinderet. cepit. n. nero scindere: sed nō pscidit. fodere sed nō pfodit. ¶ Bn̄ res uerteret. pspe ac feliciter pueniret. puerbialis eloquutio a cōtrario dixit maro: qd nec bene uertat mittimus hedos. id aūt dictū ab hectore & aiace tractū autumat seruius. nā hector dedit aiaci gladiū. quo se postea aiax iteremit. hector uero balteū accepit ab aiace: quo circa muros patriæ tractus ē. postea & illud tornicū natum ē. du bn̄ uertant qd agas. sæpe. n. res euemunt aliter q̄ uolumus. & iō teste dōato uortumnus colebatur: qui præest rebus uertentibus: sup quo deo copiose prodidimus in cōmentariis propertii ἐμοῦ θανόντος. hæc sic ad uerbum interpretantur. me moriente terra misceat igni. huius aūt uersus græci meminit seneca lib. ii. de clementia: ubi ait. multas uoces magnas sed detestabiles in uitam humanam puenisse: celebresq; uulgo fieri: ut illā: oderint dum metuāt: cui inquit græcus uersus similis est: qui se mortuo terrā misceri ignibus iubet. haud absimile ē uotum illud execrabile ruffini apud claudianū. euerso iuuat orbe mori solatia lero exitium cōmune dabit. Nero uero cupiens uidere romā incendio flagrantē immo inquit ἐμοῦ ζῶντος. me uiuēte. s. terra misceatur igni. ¶ Angustiis flexurisq; uicoꝝ. cor. tacitus. obnoxia urbe arctis itineribus huc & illuc flexis atq; enormibus uicis. qualis uetus roma fuit scribit hūꝰ romam postea q̄ a gallis incensa fuerat promiscue ac ppetanter steꝝ edificatam quæ festinatio exemit curam dirigendi uicos: dū omisso sui alieniq; discrimine in uacuo edificant ea fuit causa ut forma urbis esset occupatæ magisq̃ diuisæ similis. ¶ Incendit urbem. nero urbis romæ incendiū uoluptatis suæ spectaculum fecit: & ob id incendiarius dictus fuit a subrio flauio tribuno. initium autē incendii ab ea parte circi ortū est: q̄ palatino cælioq; montibus contigua est: ubi p tabernas: quibus id mercimoniū inerat quo flamma alitur: cepit ignis: qui statim ualidus & uento adiutus longitudinē circi corripuit. incendiū aūt hoc ad xiiii. ca. sextiles cepit: quo die senones galli urbem antiquitus inflamauerunt. ¶ Stuppa & teda: hæc sunt instrumenta & nutrimēta incendioꝝ stupā a stipando inclinari autumat seruius. de stupa hæc plinius. qd pximum cortici fuit stupa uocat deterioris lini lucernaꝝ fere luminibus aptior: & ipsa tñ pectit ferreis ahenis: donec oīs membrana decorticetur a stupa stuparius malleus dictus. teda aūt ex genere arboꝝ ē resinā ferentiū abundātior succo q̄ reliquæ: flammis ac lumini sacro uti etiam grata. inde faces tedæ nuncupantur. scribit tacitus alios palam faces iecisse atq; sibi esse auctorem uociferasse: siue ut rapinas licentius exercerent: siue id iussum fuerit.

Cā desistēdi ab isthmo fodiendo

Bñ uertat

Vertunus

Incēdium romæ

Incēdiarius nero

Stupa

Stuparius malleus

Teda

¶ M. AN. ¶ Quid sibi liceret. q. d. nequius neq; fas oportere ab eo respici quo Anaxarchus sophismate Alexandri animū clyti cæde pstratū ut Plutarchus ait erexit. ¶ Iecit: in aptū dedit. ¶ Libertis: suis. ¶ Quē q; senatorum. ¶ Resalutatione. mutuo salutādis officio: impartio te hac re & hāc tibi rē dicimus. ¶ Auspicādo: inchoādo. ¶ Opꝰ isthmi: corinthiaci isthmi effossiōe. ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

me moriente terra cremetur igni. ἐμοῦ ζῶντος me uiuo. ¶ Incendit urbem tam palam. Tacitus de incendio dicturus sequitur inquit clades forte an dolo principis incertum: nam utrumque auctores prodiderunt.

ut plærique consulares cubicularios eius cum stupa tædaque in prædiis suis deprehensos non attigerint: & quædam horrea circa domum auream: quorum spacium maxime desiderabat: ut bellicis machinis labefacta atque inflammata sint: quod saxeo muro constructa erant: per sex dies septemque noctes ea clade sæuitum est ad monumentorum bustorumque diuersoria plebe cõpulsa. Tũc præter imensum numerum insularum domus priscorũ ducũ arserũt hostilibus adhuc spoliis adornatæ deorũque ædes ab regibus ac deinde punicis: & gallicis bellis uotæ dedicatæque: & quicquid uisendũ atque mẽorabile ex antiquitate durauerat. Hoc icẽdiũ e turre mœcenatica prospectãs: lætusque flãmæ: ut aiebat pulchritudine halosim illi decantauit i illo suo scœnico hitu. Ac ne nõ hic quoque quãtũ posset prædæ & manubiarum inuaderet pollicitus cadauerum

¶ PHI. ¶ In prædiis suis: i hoc loco urbana prædia haud dubie significat. ¶ Horrea: alibi docuimus horrea dici nõ solũ granaria sed & receptacula rerũ aliarũ huius rei meminit orosius sic horrea quadro structa lapide: magnæque illæ ueterũ insulæ quas discurrens adire flama non potuit: magnis machinis labefactatæ atque inflãmatæ sunt. ¶ Bellicis machinis: bellicæ machinæ sunt multiiugæ iter quas balistæ catapultæ arietes testudines aries tariæ & onagri numerant. ¶ Labefacta: disiecta concussa. ¶ Sex dies: cõcordat cũ tranquillo tacitus qui ait sexto demum die finem incendio factũ. ¶ Cladei cẽdio. ¶ Ad monumentorũ diuersoria solaciũ populo exturbato ac profugo fuit campus martius ac monumenta agrippæ. ¶ Bustorũ generaliter ad sepulchra confugisse plebeios significatur: potest & priuatum referri ad busta gallica: fuit enim romæ locus iuxta æquimelium dictus busta gallica: ab eo quod gallorũ ossa ibi conseruata ac cõsepta fuerũt post urbem recuperatã: atque aceruati cumuli gallorũ fecere locũ insignẽ nomine bustorũ gallicorũ: auctores liuius & uarro. ¶ Insularũ earum domorũ: quæ ab aliis seiunctæ sunt: de quibus supra Cor. tacitus: domorũ ac insularum & tẽplorũ quæ amissa sunt numerũ inire haud promptu fuerit. ¶ Hostilibus spoliis adornatæ: in foribus ducum illustrium romanorũ: & eorũ qui hostes profligassent spolia hostilia affigi solita scribit plinius in .xxxv. quæ nec emptori refringere licebat: quæ etiam dominis mutatis domus ornamẽta erant: liuius in .x. quorum domos affixis hostium spoliis insignes inter alias fecerunt: hic ait tibullus & domus hostiles præferat exuuias. ¶ Deorũ ædes. cor. tacitus delubra deũ & porticus amenitati dicatæ latius procidere templũ lunæ: quod seruius tullius: & magna ara fanũque quæ præsenti herculi arcas euander sacrauerat: ædesque statoris iouis uota romulo: numæque regia & delubrũ uestæ cũ penatibus populi romani exhausti. ¶ Turre mecenaciana: dissentire uidetur a tranquillo. cor. tacitus: qui ait eo tẽpore neronẽ fuisse antii: qui nõ antea in urbẽ regressus ẽ quã domui eius: qua palatium & mecenatis hortos continuauerat ignis propinquaret. fuerũt ãt horti mecenatis & turris i exquiliis: quẽ locũ ex pestilente saluberrimũ repurgando fecisse mecenatẽ testis ẽ oratius i sermõibus: finis aũt incendio factus ẽ apud imas exquilias sexto die: cũ ex .xiiii. regionibus quatuor solæ ab icendio integræ mansissent. attamẽ orosius idem memorat quod suetonius: uidelicet neronẽ prospectasse icẽdiũ ex altissima illa mecenatiana turre. ¶ Halosim: græci halosin appellãt captiuitatẽ. unde halosis ilii significatur captiuitas troiæ. incendiũ ãt troianũ cecinisse tũc neronẽ testatur quoque Cor. tacitus scribẽs quod rumor peruaserat ipso tẽpore flagrantis urbis neronẽ inisse domesticã scenam: & cecinisse troianũ incẽdiũ: præsentia mala uetustis cladibus assimulãtẽ. quod tranquillus halosin ilii uocat: id orosius iliadẽ appellauit sic scribẽs icẽdiũ ex altissima turre mecenatiana prospectãs lætusque flãmæ ut aiebat pulchritudine tragico hitu iliadẽ decãtauit. eutropius & eusebius tradũt neronẽ icẽdisse urbẽ romã: ut spectaculi eius imaginẽ cerneret: qualis oli troia capta arserat: idicat seruius quod huic loco cõuenit neronẽ cõposuisse troica: ubi ait i quinto cõmẽtario: paris secũdũ troica nerõis fortissimus fuit: nimirũ ob id dixit. Iuui scena nũquã cãtauit horestes: troica nõ scripsit. ¶ Scenico: tragico: quo i scena agẽs histrioniã uti peculiariter cõsueuerat. ¶ Nec nõ. a. ut. ¶ Hic ex hoc icẽdio. ¶ Cadauerũ: multi iterierẽ: quis patẽte effugio ob suorũ caritatẽ quos eripere liberareque nequerãt: possumus ẽt nõ idocte cadauera referre ad domicilia prostrata. cũ solũ hoiũm: sed ẽt oppidorũ cadauera per similitudinẽ dici posse dmõstret seruius sulpicius cuius hæc sũt uerba ex epistola ad ciceronẽ cõsolatoria: en nos homũculi idignamur si quis nrm iteriit aut occisus ẽ: quo quorũ uita breuior ẽe debet: cũ uno loco tot oppidorũ cadauera proiecta iacent. ¶ M. A. N. ¶ Stupa tedaque: istrumẽtis ad id scelus perpetrãdũ aptissimis. ¶ In prædiis: suis domibus: siue locis quã i urbe possiderẽt & urbanũ prædiũ & agreste dicit. ¶ Nõ am gerit: mulctare sunt ausi. ¶ Bellicis machinis: istrumẽtis ad muros & edificia discutiẽda exquisitis. ¶ Labefacta: cõcussa. ¶ Saxeo muro: non lateritia materia. ¶ Sex dies: sexto demũ scribit tacitus die apud imas exquilias finis incendio factus. quũ initiũ eodẽ auctore sumpsisset in ea parte circi maximi quæ palatino cœlioque monti contigua est: ignis interim ita longe late que grassatus patet ut ex quattuordecim regionibus in quas diuisa fuit Roma quattuor intactis tres solo tenus deiectæ sint: reliquis septem pauca tectorum uestigia superfuerint. ¶ Monumentorum bustorum: quidẽ auctor solatium ait populo exturbato: ac profugo cãpũ martis: & monumẽta: Agrippæ hortos: quin etiam & suos patefecit nero. ¶ Priscorũ ducũ: regũ & imperatorũ an potius illustriũ romanorum

Horrea (beside the note on horrea)

Busta gallica (beside "Bustorũ … busta gallica")

Spolia refringere non licet (beside "Hostilibus spoliis adornatæ")

Horti mecenatis (beside "fuerũt ãt horti mecenatis")

Halosis (beside "¶ Halosim")

Troica neronis (beside "troica nerõis")

Locus iuuenalis (beside "Iuui scena nũquã cãtauit horestes")

Cadauera oppidorũ (beside "oppidorũ cadauera")

qui magnos quādoq; duxissent exercitus. ¶ Deorū ædes plurimæ: in qbus: lunæ ædes herculis ara cum phano ab euandro sacrata statoris iouis: Numæ regia. Delubrū uestæ: cū penatibus populi ro. Illud adiciā quod ad tātæ cladis memoriā attinet quarto decimo calendas sextilis id incēdiū ortū quo die senones Galli urbē a se captā concremarūt. ¶ Votæ ædes. ¶ E turre mecenatia: quæ in exquiliarū parte est hodie corru pto noie mēsa pro mecenatia dicitur: de ea Oratius. Molē propinquā nubibus arduis Omitte mirari beate. ¶ Flaminæ pulchritudie. i. pulchro flāmarū aspectu: sed hæc ad sæuum neronis aīum referēda. ¶ Halosim ilii: ilii captionē siue expugnationē. Ver. Tū uero omne mihi uisum cōsidere in ignes ilium & ex imo uerti neptūnia troia. iu. scripsi te neronē: id incendiū significare uidetur: in scœna inquit nunquam cantauit orestes Troica non scripsit. ¶ Illo suo scœnico: quo scilicet in scœna uti erat solit⁹. ¶ Hinc: ex quo icendio. ¶ Cadauerum: corporum ruinis obrutorum.

& ruderum gratuitam egestionem: nominí ad reliqas rerū suarū adire permisit: collatiōibusq; nō receptis mō uerū efflagitatis ꝓuincias priuatorumq; census prope exhausit.

De cladibus q̄ eius tpe obuenerūt: & ꝓbris cōtra eū dictis.

Accesserunt tantis ex principe malis probrisq; quædam fortuita pestilentia unius autumni: quæ .xxx. funerum milia i rōnē libitiæ uenerūt: clades britānica

Rudus

¶ PHI. ¶ Ruderū: rudera apellamus comminuta fragmēta dirutorū edificiorū: quod & rud⁹ dicitur singulatiuo numero. cornelius tacitus ruderi accipiēdo hostienses paludes destinabat: utiq; naues: quæ frumentū tiberi subuectassent onustæ rudere decurrerent: a rudere fit uerbū eruderari: quod significat repur

Eruderare

gare: & rudus auferre: sidonius apollinaris derēter & metaphoricos dixit aures tirosa susurronū fere completas eruderat: relege q̄ uberius de rudere annotaui in secūdo cōmētario. ¶ Egestionē: exportationē repurgationēq;. ¶ Rerū suarū: ustarum illo incendio. ¶ Collationibus: ut unusquisq; ꝓ facultatibus cōferret: unde & collationes dictæ: uulgus ientacula uocat collationes

Collatiōes

ab eo: q; unusquisq; coepulonum confert pecuniam ad cibaria coemenda: q̄ & symbola dicuntur: unde elegāti uocabulo asymbolos dicitur ab Au. gellio is: q symbolā non dedit: & sine collatione accessit ad comesatio

Asymbolos

nē: in canonicis decretis. D. xliiii. proditum ē nō opportere clericos celebrare conuiuia ex symbolis: q̄ uulgus comesalia appellat. ¶ Efflagitatis: centies centena milia sestertiū ad annuam impensam a senatu sibi cō

comesalia

ferri imperauit. ¶ Cēsus exhausit: omniū imprimis negociatorū sub una die tormētis quoq; adhibitis omnem penitus censum abstersit: præterea cōferendis pecuniis: ut auctor est tacitus uastata italia ēt prouinciæ euersæ: sociiq; populi & liberæ ciuitates: spoliata ēt sunt in urbe tēpla egestūq; aurū quod triumphis qd uo

Spoliata tēpla.

tis ois ætas ro. populi sacrauerat. ¶ Probris: flagitiis & dehonestamētis. ¶ Pestilētia unius autūni: hīdē pene uerbis hoc idē memorat paulus orosius sic scribens: subsequēte autūno tanta urbi pestilētia icubuit: ut .xxx. milia funerū in rationē libitinæ uenerint. ¶ In rationē libitinæ: libitinæ dea ē in cuius ede: q̄ ad funus sepulturāq; pertinēt: uendere & locare cōsueuerit: qd numæ pōpilii regis institutū fertur. libitina a libendo

De libitia

dici interpretatur. M. Varro eamq; uenerē esse significat: nāq; ut plutarchus in problematis refert una eadēq; dea uenus principium ac finē uitæ in ptāte habere: ut pote quæ ingredientibus uitā & decētibus ꝑsideat: græci epythimbiam cognominauerūt quasi tibæ ꝑsidem: hinc libitinariū dicti: q libitinæ ꝑsunt & actio

Epythibia

nē libitinatiā exercēt: questui inseruiētes: quos institorū loco eē sentit ulpianus titulo de institoria actione.

Libitinarii

hi tāto maius lucrū faciūt: q̄to maior ē numerus morientiū: tū de libitinariis seneca libro de beneficiis sexto sic refert. An tu aruncium & aterii & cæteros: q captandorū testamētorū artē professi sunt n̄ putas eadē habere: q̄ designatores & libitinarios uotaili quoq; mortes optēt: nesciūt: hi familiarissimū quēq; mori cu

Vota libitinariorum.

piunt. Valerius quoq; libitinariorū officii expssius meminit libro. v. dictorum factorū q; memorabiliū: cui⁹ uerba subieci. M. comitio ꝑtore funus hircii & pāsæ locite: q tūc libitinā exercebāt: tū rerū suarū usum: tum ministeriū suū gratuitū polliciti sunt: q̄stūq; cōtēpserūt: nulli alii rei q̄ q̄stui uiuēter. cæterū cū in æde libitinæ pararētur necessaria ad funebrē apparatū: hinc factū ē ut libitina ꝓ feretro accipiat: hoc ē lecto: quo mortui efferunt: sicut exposuerūt interpretes oratiani enarrātes uersum illū: nō omnis moriar magnaq; pars mei uitabit libitinā: & alterū miratur q; nihil nisi qd libitina sacrauit in hoc significatu ē illud sidonii: sed cum libitinā ipsam flentes exosculatentur prēsitarēt remotarēt: cōsimiliter dictū uideri pōt illud ab epigrāmatario poeta: iā grauis a furo struit libitina papyro: sensus āt trāquilli ē: libitinarios retulisse in rationariū libitinæ quo numerus defunctorū perscribebatur. se locauisse apparatū exequiarū ad. xxx. milia funerum uno autūno efferenda in sententiam haud dissimile ē illud liuianū ex libro. xl. pestilētia in agris forisq; & cōciliabulis & in urbe tanta erat: ut libitina uix tūc sufficeret: de hoc uectigali intellexit symbolicos & operte poeta satiricus illo uersu dimidiato: portandum ad busta cadauer: ab hac libitina: quod dignum relatu ē & cognitu: dicta fuit romæ porta libitinensis. per quam efferebantur: cum ex præscripto legis extra urbem cadauera sepelirentur: portæ libitinensis meminit lampridius in commodi uita. apuleius per decoram translationem libitinas appellat inuisores & malignos ueluti exitiales pestiferosq; instar libitinæ: sic enim ait in floridis: si qui igitur ex illis libitinis splendidissimo huic auditorio uelut quædā macula se immiscuit.

Homines libitinæ

¶ M. AN. ¶ Ruderū: dis ectæ materiæ qua domorū erant uestigia oppleta. ¶ Gratuitā: gratis exhibitam. ¶ Egestionē: i. earū purgationē. ¶ Ad reliquias: ad ea q̄ icēdio superessent recipiēda. ¶ Collationibus: pecuniis hinc inde collatis. ¶ In rōne libitinæ: i libitinæ tēplo ad funus necessaria uēdi cōsueuerūt: ut Plutar.

PHI. ¶ Classes britanicæ: eutropius. britanniã pene amisit: nã duo sub nerone nobilissima oppida capta illic atq; euersa sunt: narrat cor. tacitus quemadmodũ grauis clades in britania accepta ẽ tẽporibus neronis cum boadicea femina duce uniuersi sumpsere bellũ sparsos per castella milites romanos cõsectati: expugnatis præsidiis coloniam ipsam inuasere tanq̃ sedẽ seruitutis. nec ullũ sæuitiæ genus per irã & uictoria omisere: quod nisi paulinus suetonius propere subuenisset amissa britania foret. ¶ Ignominia. Successit. ¶ Legionibus: sub iugum missis: sextus ruffus in epitomate tradit neronẽ amisisse duas armenias: cũ romanæ legiones duæ sub iugũ a persis missæ extremo dedecore romani exercitus sacra fedauerũt. historia copiose & luculenter scribitur a Cor. tacito referẽte: quẽadmodũ cesennius pætus dux copiarũ romanarũ cũ duabus legionibus in armenia obsessus fuit a uologese rege parthorũ: tandẽ re per internuncios composita liberati sunt obsidione romani: recesserunt q; finibus armeniorum castellis & cõmeatibus uologesi traditis: rumor quoq; diuulgatur sub iugũ missas legiones.

Clades in britania

Sub iugũ missi Ro.

q̃ duo præcipua oppida magna ciuium sociorumq; cæde direpta sunt ignominia ad oriẽtem legionibus i armenia sub iugum missis: ægreq; Siria retenta: mirum uel præcipue notabile inter hoc fuit: nihil eum patientius quam maledicta & conuicia hominum tulisse: neq; in ullos leniorem quam qui se dictis aut carminibus lacessissent extitisse. multa græce latineq; proscripta aut uulgata sunt sicut illa.

Quis negat Aeneæ magna de stirpe Neronem.
Sustulit hic matrẽ: sustulit ille patrem.
Dum tendit citharam noster dum cornua parthus.

nes interea romæ quod ridiculum fuit trophea de parthis arcusq; in capitolio monte figebantur a nerone ¶ Syria: uirtute corbulonis non solũ syria retenta ẽ: sed & armenia domita: cui eadẽ potestas est: quã populus romanus olim. Cn. pompeio bellũ aduersus prædones gesturo dederat. ¶ Dictis: Dicterus scommatib⁹ græci ... dorias uocant: macrobius dictum uolo hostis referre sed uicti. ¶ Proscripta. per scripturam publicata. Proscribi domus dicuntur quando apposita inscriptione uenales uel locandæ significatur. Cicero i tertio de officiis claudius proscripsit insulam uendidit idem alibi: ille quod non placebat proscripsit: tu quod placebat emisti. ... interpretamentum uerborum græcorum hoc est. nero horestes alcmeon: matricidia nouus sponsus propriam matrem interfecit. dictus ẽ autem nero p cõuitiũ horestes & alcmeon quoniam matrem occidit: sicut & illi occidisse produntur: notissimũ enim est horestem matrem clitemnestram duis auctoribus occidisse: ex quo furiis agitatus ẽ. alcmeon quoq; amphiarai uatis filius matrẽ eriphilem necauit: & ẽ ut horestes furore correptus: unde a properti o dicitur alcmeoniæ furiæ: tradit diodorus eum consuluisse apollinẽ: an matrẽ eryphilem occidere deberet: q; respondit ut faceret: non solũ quia monilem aureum mater acceperat in necem paternam: sed & peplum quoq; causa filii interimẽdi neonymphon hoc̃ nouus sponsus per probrosum scõma notatus propter puerũ sporũ: quẽ loco uxoris habuit: uel q ipse quidem spõsa pythagoræq; denupserat. ¶ Quis negat eneæ. his uersiculis taxatur nero tanq̃ matricida: cuius lepos & sales ducitur ex eo uerbo sustulit: quod modo significat sursum tulit & erexit: modo abstulit necauit: nota autem historia est ex uirgiliano carmine & senecæ testimonio: quemadmodũ eneas patrem anchisem humeris baiulatis liberauit ex incendio troiano ab enea autem oriundi sunt cæsares: quod nemo ignorat: igitur scriptor huius carminis festiuiter simul & mordaciter in neronem lusit dicens eum non degenerare ab enea progenitore: cũ ille sustulerit patrẽ hoc est humeris baiulauerit. hic uero sustulerit matrẽ hoc ẽ abstulerit necauerit & leto dederit. ¶ Dũ tendit cytharã noster: disthichon alterum ẽ a superiori seiunctũ: cuius hic ẽ sensus. ¶ Qui operam impendit cytharæ: cytharã tendit: qui sagittas ab arcu mittit cornua ipsius. s. arcus tẽdit: nero ut pote cytharedus tendebat cytharã: parthus ut pote sagittarius tẽdebat cornua. s. arcus: hæc ãt differẽtia ẽ iter neronẽ & parthũ dissimilia tẽdẽtes: qd uero erit pean id est instar apollinis cytharedus: ille uero parthus erit a lõge iaculator sagittarũ: ex quo significat neronẽ dũ idulget cytharæ, profligari & uinci a parthis sagittariis: & ut nõ diximus uologeses rex parthorũ romanas legiões: cũ duce non solũ obsiderat: sed p dedecus & ignominiã sub iugũ miserat: pean aũt dicit apollo: ... uirgines uel ... ita indigitabãt apollo medice apollo pean: dicitur aũt pean ἀπὸ τοῦ παίειν id est a feriẽdo: sagittis ferire fertur tanq̃ deus sagittarius: quod ideo fictũ ẽ: quia ut inquit eleganter macrobius iactu radiorũ nunquam pestiferum immittit uirus: per sagittas ãt radii intelligũtur. latona cum apollinem hortaretur ictũ phythonis serpentis incessere sagittis: græce dixit βάλλε παιάν: id est immitte feriendo: de peane ... festus põpeius hæc peana apollinẽ uocauerũt: q sagittarũ ictu nocere putabant: ẽ enim παίειν ferire. Alii qd remediis morbis finẽ faceret talis grauitatis: hoc amplius peanes dicitur laudes deorũ: peculiariter uero apollinis: sicut grãmatici duo: seruius lactãtiusq; prodiderũt: nã ... græci uocãt uocem quod latini ueteres uitulari dixerũt ἑκατηβελέτης uero significat a lõge iaculantẽ: & apollo iter cætera cognomẽta ἑκηβόλος καὶ ἑκατηβόλος nuncupatur eo quod radios tanq̃ sagittas e lõgissimo altissimoq; in terram usq; demittat: parthus merito hecatebeletes dicitur: cum a tergo per fugæ simulationem sagittas longe iaculetur & plus fugiens noceat q̃ resistens.

Potestas corbulõis

Proscribere domum

Nero dict⁹ horestes

Alcmeon matricida

Neonymphõ

Sustulit

Pean

Per sagittas radii peanes

Vitulari

Hecatebeletes

Hecatebolos

M. AN. ¶ Duo pcipua oppida: camelodinum & lodinium coloniæ. & cum his Verulanium municipiũ ... ad lxx. ciuiũ & sociorũ millia occidisse dicũt. Cornelius ẽ auctor. ¶ Legionibus sub iugum missis: duæ legiones cesenii pæti ductu i armenia ad arsaniẽ amnẽ a uologese pthorũ rege aliquandiu obsessæ nouissime ignominiosis cõditionibus sunt dimissæ: addidit tacit⁹ rumorẽ percrebuisse eas sub

suo & missus. ¶ Syria: in qua tū res gerebant syrus apollinis filius: ut appianus scribit terræ nomē dedit νέρων ὀρέστης ἀλκμαίων μητροκτόνοι νέον νύμφων νέρων ἰδίαν μητέρα ἀπέκτεινε. Nero orestes: idest alter Orestes matricida: nouus sponsus: nero propriā matrē occidit. ¶ Quis negat æneæ: gēs iulia ab iulo ē æneæ filio lōga gētis series ī neronē usq; p adoptionē propagata. Sustulit hic nero.s. ¶ Matrē: agrippinā. ¶ Ille: Aeneas. ¶ Patrē: anchisem. Ver. Illū ego p flāmas & mille sequētia tela eripui his humeris tota uis & acumē disticha ī ambiguo uerbi sensum est: tollo.n. unde sustuli nūc pdo siue e medio tollo significat nūc ī altū tollo nūc educo: capio: siue hēo. Fabius Vxorē duxit: natū sustulit: in quo significatu tranquillus sæpe tulit p sustulit utitur ī priore igitur parte carminis sustulit pro abstulit siue pdidit accipi oportet altero loco p eo qđ est ī altū tulit: cōstat nāq; anchisem excidio patrio ab enea humeris delatum. Rufus quē nus sustolit dixit pſenti tēpore. illa autem lybicas quæ se sustollit ad auras & rursus in primo phænomenō. Iam placet in superū uisus sustollere cælum: idē passiua uoce sustollit dixit sæpius. ¶ Dum tēdere citharā. dū nero citharæ studet fallit siqs credat hæc carmia uno cōphēdi epigrāmate: quū singula disticha diuersū sint sortita argumētū: quo apparet diuerso fuisse tpe edita. ¶ Dū cornua parthus. parthus hostis corneo arcu utitur.

¶ PHI. ¶ Roma domus fiet: hoc tertiū distichō dictū ē ad taxandā luxuriosam nerōis domū de cuius magnitudie supra memorauimus: qua ut inquit tacitus palaciū & mecenatis hortos nero cōtinuauerat: igitur propter magnitudinē & laxitatē hæc domus neroniana: nō eēt urbe roma: sed ipsam romam capere uidebat. ¶ Veios migrate: post urbē romā a gallis euersam tribuni plebis assiduis cōtionibus agitabāt: ut po. ro. relictis patriæ ruinis ueios ethruscam ciuitatē & id tēporis opulētam integrāq; trāsmigraret: quod ne fieret auctoritate camilli dictatoris effectū est q; persuasit populo. ut omissa ueios transmigratione ruinas patriæ repararēt: & solū genitale habitarent: historia luculenter scribitur a liuio li. v. ad quam alludit hi uersiculi: fuerāt eni ueientes ethrusci populi adeo florētes pollentesq; ut decēnale bellū aduersus romanos firmiter constanterq; tolerauerint: & tūc primū romani milites sub pellibus hiemare coacti sunt: quidam neotericorum autumat ueios esse oppidū illud quod hodie uulgo dicitur ciuitas castellana. ¶ Neq; auctores: uersiculorū. ¶ Delatos: denunciatos accusatos. ¶ Cinicus: cynici philosophi a canibus nuncupati sunt: quorū uitam ut inquit lactantius imitantur: quidā a gymnasio cyno sarge dici autumant: cuius sectæ cōditor fuit anthistenes: diogenes illustrator: hi nullā uerecūdiæ rationē habentes in propatulo coibant: quod olim diogenem gloriabundum fecisse tradit augustinus in. xiiii. de ciuitate dei: peculiare cynicorum est libere carpere & conuiciari: nec minus principes q̄ priuatos interrogatus aliquando diogenes cur canis uocaretur: quod eis inquit blandior qui dāt: in eos uero q nō dant oblatro: malos āt mordeo. ¶ Corripuerat: castigauerat reprenderat mulctauerat palam ex instituto sectæ cynicæ. ¶ Naupli mala: nauplius palamedis pater dolens: filiū suum factione græcorum interemptū: cum uideret classem illorum tempestate laborare caphareū euboiæ montē ascendit & eleuata facula signū dedit uicini portus: qua re decepti græci inter asperrimos scopulos naufragiū pertulerunt: hinc a propertio dictum est: nauplius ultores sub noctem porrigit ignes: & natat exuuiis græcia pressa suis: omnis autem de nauplio historia & calamitas tragediis perscribebatur: unde nero ut pote tragediarum actor illa solebat scenico habitu subinde cantare: quod principi probrosum est: consimili castigatione incessebat Diogenes cynicus grammaticos: quod cum ulyssis mala requirerent sua ignorarent: itidem musicos carpebat: quod cum lyræ chordas congrue aptarent: animi mores inconcinnos haberent. ¶ Datus. nomen est histrionis attellanarum fabularum: de quibus supra memorauimus. ¶ In cantico: cantica comediarum membra sunt in quibus ut auctor est diomedes. una tantum debet esse persona aut si duæ fuerint ita debēt eē: ut ex occulto una audiat nec loquatur: sed secum si opus fuerit uerba faciat. ubi uero personæ plures uersantur ille comediarum partes nominantur: diuerbia a personarum diuersitate hoc obiter dictum sit ut intelligas illud liuianum: inde ad manum cantari histrionibus ceptum: diuerbiaque tantum ipsorum uoci relicta. ὑγίαινε. latine interpretatur: uale pater uale mater: erant autem hæc uerba in cantico fabulæ græce: quæ cum ab histrione recitarentur repræsentauit more actoris bibentem & natantem: ut ita significaret claudium bibēdo agrippinam natando perisse: nam claudio uenenum in potione datum: nō in boleto quidam prodiderant: quod & supra tranquillus ostendit dicēs traditum esse a quibusdam datum fuisse uenenum claudio per prægustatorem. ¶ Clausula: scilicet cantici atellanici.

¶ M. AN. ¶ Noster erit pean: q̄q; simpliciter ad apollinē ob lyram id referendum uideatur: quia tamē pean dixit percussorē accipias παίω ferio: unde pæan. lu. parce pcor pean: & tu depone sagittas & mox postea: sed pean contrahit arcū. ¶ Ille: parthus hostis. ¶ Hecatebeletes: a longe feriens græcæ: ἑκατηβελέτης dicitur & ἑκατηβόλος homerus ἑκατηβόλου ἀπόλλωνος. ¶ Roma domus: Nerōis. f. q̄ totā urbē occu

> Noster erit pean ille hecatebeletes.
> Roma domus: fiet ueios migrate quirites.
> Si nos & ueios occupat ista domus.

Sed neq; auctores requisiuit, & quosdam per indicem delatos ad senatum affici grauiore pœna prohibuit. Transeuntem cum isidorus cynicus in publico clara uoce corripuerat: qđ naupli mala bñ cātitaret sua bona male dispōeret, & datꝰ atellanarū histrio ī cātico quodā ὑγίαινε πάτερ ὑγίαινε μῆτερ salue pr salue mr: ita demōstrauerat ut bibētē natātēq; faceret exitū. C. claudii agrippīæq; significās: & ī nouissima clausula

An trāsmigratio ueios fiat

ueii ciuitas castellana

Cynici a canibus

Canis diogenes

Nauplius ultores ignes

In grāmaticos & musicos

Cātica comediarū

Diuerbia

Locus liuii

pabatpli.& quota pars ea apparatus fuit aureæ domus ambiectis urbe:ut prio disticho illi materia cædes exprobrabatur atqȝ ei proximo ineptū cytharizādi studium:ita hoc tertio ædificādi luxuria. ¶ Veios migrate quirites: ad ueterē allusit historiā Liuiē auctore senonas urbe eiectos eaqȝ incendio: & ruinis deformata consultatū inter patrē an ad ueios populariter migrare deberēt: sed uehemēti camilli orationeqȝ quam sup ea re habuit tēpestiuoqȝ omine cōfirmati: perseuerarūt ciues Romam incolere: est ueiorum oppidū i ethruria nec multum ab urbe distās quippe unde nihil intermisso cursu romā usqȝ equos cucurrisse constat.pli. maius auguriū circa priscos plebeis circensibus excusso auriga ita ut si staret cucurrisse in capitoliū equos fedemqȝ ter lustrasse maxime uero eodē peruenisse a ueiis cū palma & corona effuso ratumenqui ibi ui cerat:qȝ nō eo inficias intermisso ē cursu hoc accidere potuisse. ¶ Si nō & ueios inuidiose dictū qȝ tāta essent domus nasitas ut periculum esset ne ueros quoqȝ occuparet. ¶ Cinicus: cinici dogmatis sectator. Clarore cinicorū fuit aperta allatratione uitia corripere. ¶ Nauplius: fuit is palamedis qui ad troiam pit pater quisquidem immeritā filii mortē ī græcos ultus est: Valerius flaccus & face sæua in tua mox danaos rus saxa caphareus Nauplius. ¶ Mala: in tragœdiis relata ὑγίαινε πάτερ ὑγίαινε μῆτερ: idest salue pater salue materetc.n. inscripta erat athellanica fabula. ¶ Demōstrauerat histrio. ¶ Bibētē patrē ad claudium alludens: qui ueneno sublatus est: quāquam enim boleto indicium credatur, fuerit tamen qui alterum opinarentur quasi poculo infusum. ¶ Natantem: hoc ad agrippinam quæ quantum in nerone fuit naufragio perit. ¶ Nouissima clausula fabulæ.

Orcus uobis ducit pedes senatum gestu notaret histrionē & philosophū nero nihil āplius q̄ urbe italiaqȝ sūmouit, uel cōtēptu oīs īfamiæ: uel ne fatēdo dolorē irritaret īgenia.

De defectiōe galliarū cōtra eū & aliis gestis eius.

Talē principē paulo minus.xiiii.annos ppessus terrarū orbis tādē destituit initiū faciētibus gallis duce iulio uidice q̄ eā puīciā propter optinebat: prædictum a mathematicis. Neroni olim erat fore ut q̄doqȝ destitueret: unde illa uox eius celeberrima τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει tota terra nutrit mimā artē: siue articulā: quo maiore uenia

¶ PHI. ¶ Orcus uobis: uerba sunt fabulæ atellanicæ: q̄ qua ex argumento dicebatur orcus.i. pluto uobis ducit pedes: ut significaretur illos ad mortē duci. prouerbialis enim locutio ē orcus tibi ducit pedes p eo q̄ est pluto trudit trahitqȝ te ad inferos: idest tu a morte cuim presseris: est pluto ducens igitur cum histrio hāc clausulā referrens ubi pronunciauit dictionē illā uobis per gesticulationē histrionicam notauit senatum tanq̄ nero orcus significaretur: qui senatoribus ducebat pedes: cū senatoribus foret infestissimus: eūqȝ ordinē sublaturū se quoqȝ e re.pu. minaretur. Inter a cicerone ob similitudinem dictus ē alter orcus: orcū ac plutonē dici nullus ignorat: q uel saltē ex illud maronianum pallidus orcus eumenidesqȝ: sat: ab urgendo orcū inclinari autumat festus ueres fumanū dixerunt quasi sūmū manium ut interpretatur marcianus de nuptiis philologiæ: idē uedius nūcupatus: quē & plutonē & ditē ueiouēqȝ dixerūt ab antiquis dictus ē quietalis: credo quia mors quies ē et aniquidā legūt orchus accipiūtqȝ p saltatione: quod parū quadrat parūqȝ habet acuminis. ¶ Histrionē: scilicet d tūqȝ egerat fabulā atellanā. ¶ Philosophū: isidorū cynicūqui neronē ī publico corripuerat. ¶ Summouit: eiecit. ¶ Cōtēptu infamiæ: infamiā facile cōtēnunt probrosi hoīes & dedecorosissimi & a iuuenale dictū feminā ipudicam: famā cōtempserat olim: cuius apud molles minima est iactura cathedras. ¶ Irritarent: si demōstrasset se doleter affici ex talibus obiurgationibus: haud dubie irritasset prouocassetqȝ ingenia eruditorū ad proba hoc genus cōminiscēda i ipsū neronē: sed dū simulat hæc susqȝ deqȝ facere: uel re uera flocci pēdit nimirū relēteścūt ingeniosi ab talibus excogitandis: qbus princeps nō mouetur. ¶ Destituit: deseruit: eutropius: romanæ urbi execrabilis nero ab oībus simul destitutus. ¶ Iunio uindice. historia hæc est: iunius uindex galliæ prætor īsurrexit in neronē belloqȝ apte suscepit scriptis ad galbā litteris: q id tēpore erat in hispania: quē hortabatur ad accipiēdū ipiū. ruffus uero uirginius: qui legionibus potētissimis p erat cū ipator a suis appellaret: dicebat se neqȝ accepturū ipiū neqȝ permissurū ut alii daret: q a senatu electus non foret: hinc uirgitii uindicisqȝ exercitus simul conflixerūt: quo cōflictu uindex se ipsum interemit: unde rumor uulgat᷑ ē ipiū uirginio oēs dare uelle: tūc demū galba sibi metuēs ad uirginiū scripsit: eūqȝ inuitauit ad romanū ipiū libertatēqȝ tuēdāqȝ ubi cognouit neronē occisū eē galbæ pīde ac ipatori obuiā pfect᷑ ē: hos tāq̄ assertores romāi ipii extinctoresqȝ nerōis iuēīī locauit iuuenalis: ubi ait qd.n. uirgini᷑ armis debuit ulcisci magis aut cū uidice galba? τὸ τέχνιον: latie significat articulā oīs terra nutrit: nero āt usurpabat hanc græcā sniam: ut significaret sibi necessariū eē aliquā uel minimā artiū ediscere: ut destitut᷑ derelictusqȝ ipiū ab illis nutriri aliqȝ possēt artes.n. & disciplinæ ubiqȝ gētiū. ubiqȝ locoꝝ parāt artificib᷑ alimenta: hæc enim sunt peculia & uiatica: quæ nobis a fortuna adimi non possunt: quæ etiam e naufragio possunt enatare: quæ nos nunquam destituunt: talia dicebat aristippus uiatica liberis oportere parari: in quæ fortuna non haberet ius: unde theophrast᷑ uero sit doctū ex oībus solū neqȝ i alienis locis peregrinū: neqȝ inopē futurū: qdā codices habēt uersum homerii dimidiatum: in quo poeta eximius cecinit nihil alere terrā miserius hoīe tāq̄ nero idē usurparet hāc homericā sniam: qȝ nihil terra nutrit miserius ἀκιδνότερον homúculo.

¶ M.A.N. ¶ Orchis: saltatio: sic. legerim potius q̄ orchus ut oēs codices quos uidimus habēt ut lateret: uel intelligimus turpē senatus assentationē qui canēti nerōi plauderet nisi orchus p nerōe accipiat: q̄si absumēdo senatu orchus. ¶ Gestu: decoro plausu. ¶ Histrionē: q fabulā egit. ¶ Et philosophū: hisidorū

Orcus ducat pedes

Orcus

Summanus

Vedius

Quietalis

Defectio neronis

Mors uindicis

Disciplinæ uiatica

Dionysius docuit pueros

cynicũ. ¶ Cõ̃ptu:qua uere cõ̃tineret partus faceret q; eius noĩ obtrectatiões. ¶ Irritaret:cõcitaret. ¶ Ingeniosos:ad plura in se scribenda. ¶ Destituit orbis.i. hominum consensus fauor:studium. ¶ Iulio uindice: de uindicis & Galbæ defectione.tacitus abunde multa τοῖς κακοῖς πᾶσα γαῖα τρέφει filiolũ tota terra nutrit. ¶ Maiore nen addest minore accusatione.

meditaretur cytharœdicã artem principi sibi gratam priuato necessariam. Spoponderunt tamen quidam destituo ei ordinationem orientis nonnulli nominatim regnum hierosolymorum plures omnis pristinæ fortunæ restitutionem. Cui spei pronior britannia armeniaq; amissa:ac rursus utraq; recepta defunctum se fatalibus malis existimabat. Ut uero cõsulto delphis Apolline septuagesimum & tertium annum cauendum sibi audiuit quasi eo demum obiturus; ac nihil coniectans de ætate Galbæ tanta fiducia nõ modo senectatu:sed etiam perpetuam singularemq; concepit felicitatẽ:ut amissis naufragio p̃ciosissimis rebus nõ dubitauerit iter suos dicer̃ pisces eas sibi relaturos, neapoli de motu galliarũ cognouit die ipso:quo mr̃em occiderat adeoq; lẽte ac secure tulit ut gaudẽdi ẽt suspitionẽ p̃beret tãq̃ occasiõe nata spoliãdarũ iure belli opulẽtissimarũ prouinciarũ, Statiq;

¶ PHI. ¶ Meditaretur:exerceret: ide meditationes dictæ exercitationes:& ut inquit uegetius nihil est tam difficile:quod non assidua meditatio facillimum reddat. ¶ Priuato necessariam: tanq̃ si unq̃ priuatus eẽt futur⁹ uellet cytharœdicã artẽ profiteri:cuius q̃stu alere se:sunt enim disciplinæ & ipsimis litteræ i rebus secũdis ornamẽto in aduersis p̃sidio:dionysius tyrannus q̃ syracusis eẽt expulsus dicitur corinthi aperuisse ludũ litterariũ:pueros q; docuisse artẽ quoq; cytharœdica fuisse questuosam testat̃ martialis cũ ait artes discer̃ uult pecuniosas:fac discat cytharœd⁹ aut choraules:ariõ quoq; musica cytharœdicaq; arte p̃stãtissim⁹ grãdi pecunia & uberes q̃st⁹ fa-

Arion ex musica opulentus

ctitauit:eiusq; artis gratia periãdro regi corinthiorũ fuit dilectissimus qdã mathematici. ¶ Nominatiq; spõdebãt nerõi ordinationẽ orientis:hi generaliter loquebãt̃:ut nõ hãc magis q̃ illã regionẽ oriẽtalẽ significarẽt. qdã uero nominati specialiter q; dixerũt nerone hiturũ i oriẽte post defectionẽ oium regnũ hierosolymorũ:hierosolyma autẽ ecclesiastici scriptores hierusalẽ uocãt:dicit̃ ãt hierosolyma.ut p̃didit egesipp⁹ q̃ primo solyma dicebãt̃:sed rũ rex cananeus cognomẽto iustus:q fuit cõditor solymorũ tẽpli addidisse:ide hierosolyma nuncupauit:græci enim ἱερὸν tẽp'ũ uocãt.autumat eusebius i.ix.euãgelicæ p̃parationis.hyerosolyma appellari quasi hierõ solomõis hoc ẽ edẽ solomõis a tẽplo:qd solomõ hierosolymis pulcherrimũ magnificẽtissimumq; construxit. ¶ Cui spe:quã faciebãt plures ex mathematicis:ut.s.sibi pristia fortũa ois restitueret̃ natura.n.cõparatũ est.ut id libẽter credamus speremusq; futurũ:qd uolumus ac optam⁹. ¶ Utraq; recepta:supra memorauim⁹ nerone accepisse clader alterã i britãnia alterã i armenia:q mox b itãniã recepit uirtute suetõii paulini:& armeniã uirtute corbulõis ex quo iterp̃tabat̃ se restitutũ eẽ i pristinã fortuna:& ita liberatũ eẽ a piculis malisq; q̃ fata portẽdebãt. ¶ Defunctũ:liberatũ.uirgilius neq; magnis defuncte piclis:huius defuncta morbis corpora. dixit:p liberata defunctũ exposuit donat⁹ Terẽtian⁹ iterpres p̃ finitũ:ide mortui defuncti q funerũt pegerũtq; uitæ munia. ¶ Septuagesimũ & tertiũ annũ.oracula sepe flexiloq; & obscura sũt:ut iqt cicero i.ii.de diuinatione:qd & plurimorũ exẽpla notificãt:tale fuit hoc apollinis oraculũ nerõi datũ:nãrũ dixisset nerõi cauẽdũ eẽ annũ septuagesimũ tertiũ:existimauit nero id significari.qd' ipse eo etatis suæ ãno eẽt moritur⁹: sed oraculũ:ut mox patuit significare uolebat nerõi metuẽdũ eẽ galbã.q agebat.lxx.& tertiũ etatis annũ:q ex turbato nerõe factus ẽ ip̃ator. ¶ Quasi eo demũ obiturus ueluti moritur⁹ eẽt anno ætatis suæ.lxx.tertio:q etas fuisset haud dubie polychronia. ¶ Pisces relaturos:exẽplo polycratis samiorũ tyrãni:quẽ felicẽ fuisse tradũt:eo qd nihil acciderat ei qd nollet:q ex cõsilio amasis regis egyptiorũ anulũ p̃ciosissimũ:quo delectabat̃ in mare abiecit:ut ita aliquid molestiæ experiret̃ in uita:uerum rursus factus est felix.cũ is ipse anulus in p̃cordiis piscis inuentus eẽt:quẽ piscator captum pro munere obtulit:historia scribit ur luculẽter ab herodoto in tertio:cuius & cicero in quinto de finibus & plinius in.xxxiii.& in ultimo meminerũt. ¶ Die ipso nero matrẽ interfecit:per festos quinquatriũ dies q sunt mẽsis martii mineruæ dicati:idẽ post multos annos eodẽ ipo die nũciũ accepit de rebelliõe galliarũ:& iulii uidicis defectõe tãq ita fata disponerẽt ut quo die cõmiserat matricidium: eo euersionem subiret imperii. ¶ Lente ac secure tulit: scribit plutarchus in Galba neronem audita defectione uindicis simulasse se illum contemnere ac nihili ducere res gallorum: quinetiam uelut per iocum ad amicos dixisse fertur:non malam sibi pecuniis egenti rebellionem galliarum incidisse.quarum opes cum in seruitutem uenissent:sibi prędæ futuras asseuerauit:galliæ enim inter prouincias sunt opulentissimæ & ob id accommodæ ad imperatorem diuitiis saturandum.

Hierosolyma unde

Solyma

Quod uolunt credunt

Defunct⁹

Oracula flexiloqua

Felicitas policratis

Anulus relatus polycrati

¶ M.AN. ¶ Meditaretur:exerceret. ¶ Quidam mathematicorum. ¶ Cui spei:pristinæ.s.fortunæ i integrum restituendæ. ¶ Britannia & armenia:de quarum alienatione i transcursu auctor.nã quum.ro.legiones a parthis subiugatæ sunt:ob armeniam ẽ bellatũ. ¶ Defunctum:ad exitum peruenisse. ¶ Aetate.galbæ q eũ uitæ annũ agebat quũ i hispãia ip̃ator cõsalutatus ẽ. ¶ Singularẽ:unicã & nullo mõ uariabilẽ:aut tã lõgam:ut nulli p̃cipũ lõgior cõtigisset. ¶ Pisces:eas sibi relaturos qd policrati samio omnium p̃cipũq sua ætate fuerit fortũatissimo cõtigisse Herodotus & Pli.tradũt ut annulum in mare p̃iectũ eximii ualoris sa-

donkem ait Pli. fuisse piscis a piscatore oblatus restitultur. ¶ Die quo matrem occiderat: non illo tempo/re sed eo anni die quo mater ab illo occisa fuerat.

in gymnasium ꝓgressus certãtes athlætas effusissimo studio spectauit: Cœnæ quoq; tp̃e interpellatus tumultuosioribus lit teris hactenus excanduit ut malum his qui desissent minare tur denique per octo continuos dies rescribere cui non mã dare quid aut præcipere conatus rem silentio obliterauit.

De reditu eius ad urbem: & contumeliis in eum dictis & aliis gestis eius.

A Dictis tandem uindicis contumeliosis & frequen tibus permotus senatum epistolam in ultionẽ sui. Reiq; pub. adhortatus est: excusato langore faucium propter quem non adesset. Nihil autem æque doluit: q̃ ut cytha redum malũ se increpitum ac pro nerone Aenobarbum ap pellatum; & nomen quidem gentile; quod sibi per cõtume liam exprobaretur resumpturum se professus est deposito adoptiuo. Cætera conuitia ut falsa non alio argumento refel lebat: q̃ quod etiam inscitia tantopere laborate perfectæq; a se artis obiiceretur: singulos subinde rogitans nossent ne quenquam præstantiorem. Sed urgentibus aliis super alios nunciis Romam prætrepidus rediit: leuiterque modo i iti nere friuolo auspicio mente recreata quum annotasset in sculptum monumento militem gallum ab eqte romano op pressum trahi crinibus ad eam speciem exiluit gaudio: cæ lumque adorauit. Ac ne tunc quidem aut senatu aut po pulo coram appellato quosdam e primoribus uiris domũ euocauit, transactaq; raptim consultatione reliquã diei partẽ

¶ PHI. ¶ In gymnasium. s. nea politanorum apud quos athle tica certamina & agon gymnic' ritu grecanico edebantur. ¶ In terpellatus. interruptus. ¶ Tu multuosioribus. cũ tumultu p̃ cipitantiaque deportans: uel tu multuosa nũciantibus. ¶ Hacte nus eo usq; eatenus. ¶ Excadu it: iratus est: est. n. excandescẽtia ira nascens & modo desistẽs: q̃ thymosis græce dicit'. ¶ Malũ minaretur: sic uulgo quoq; dici solet: liuius in. iii. malum qdẽ militibus meis inquit nisi quie uerit. ¶ Desissent: elegãtius le ges desissent pro eo quod ẽ de fecissent: rebellassentq;. ¶ Non mandare qd: nulli mandata de dit nulli p̃cepit: ut ita hæc tota de rebellione galliarũ fama silẽ tio mandaretur. ¶ Edictis uin dicis: cum uindex prætor esset galliæ merito edicta appellat: cũ proprie edicta sint leges præto rie. cicero. Qui plurimũ tribu unt edicto p̃toris edictũ legẽ an nuam dicunt esse. ¶ Contume liosis: probrorum cõtumeliarũ q; refertis. ¶ Epistola: quam ex neapoli misit romam ad senatũ ¶ Excusato lãgore faucium: mor bus faucium ẽ angina & tõsillæ: imperitũ medicorũ uulgus squi natiam uocat: cũ hipocrates: & Galenus synãchem appellitauerint. plinius tonsil as seiungit discriminatq; ab angina. ¶ Se increpitũ. ob/ iurgatũ castigatũq; a uindice scribit philostratus uindicẽ uocato ad contionẽ exercitu orationẽ habuisse ui/ rulẽta cõtra neronẽ: q̃ inter alia dicebat illũ magis ẽ oia q̃ cytharedũ: cytharedũ uero multo magis q̃ regẽ eum quoq; infamia furore: auaricia: lasciuia: oĩq; crudelitate corruptũ criminabat': q̃d uero matrẽ interfecisset id neq; illi crimini dandũ eẽ dicebat: tãq̃ iure interfecta eẽt: illa q̃ tale portẽtũ peperisset. ¶ Aenobarbũ: simi liter alias doluit nero se domitium a britãnico salutatũ fuisse: sunt enim hæc nomina familiæ: quæ nero fa tebat: posteaq̃ in gentẽ claudiã per adoptionẽ fuerat ascitus. ¶ Nomẽ gentile. s. ænobarbi. ¶ Inscitia. in scientia & iperitia. ¶ Exprobraret': ꝓbro daret' a uidice. ¶ Deposito adoptiuo. s. noie nerõis: quod p adoptio ne usurpauerat: trãsineratq; i claudiã familiã. ¶ Refellebat: refutabat: redarguebat: refellit enim is: q negat ut qt donatus. ¶ Inscitia artis. s. cytharedicæ: sensus autem hic ẽ cũ nero icrepitus fuisset a uidice tãq̃ cythare dus malus. ex hoc argumẽtabat' maledicta oia uidicis sibi obiectata eẽ falsa: cũ sibi cytharedica obiceret' in q se: pfectissimũ absolutissimũq; & credi & dici uolebat. ¶ Subide: freqnter. ¶ Rogitãs: iterrogãs. ¶ Præ stãtiorẽ: ipso. s. nerõe i arte citharedica. ¶ Prætrepid': ualde trepidãs. ¶ Rediit. s. roma. ¶ Friuolo. leui & nu gatorio: sũt. n. friuola uasa fictilia q̃ssa. ¶ Auspiciũ: hic auspiciũ itellige dtũ ꝓ p̃sagio & ꝓgnostico: sine ulla auiũ spectione: cũ alias auspiciũ ab aue spectẽda dcm̃ accipiat'. ¶ Monumẽto: sepulcro. ¶ Militẽ gallũ: ex hoc nero cepit felix omẽ: tãq̃ ipe roman' cũ romãis i' a opp̃ssur' eẽt gallos cũ uidice rebellãtes queadmodũ gall' ille sculpt' opp̃ssus trahebat' ab eqte romão. ¶ Mi'itẽ gallũ: ap̃ gallos ad militãdũ ois etas aptissima ẽ: & pari pectoris robor' senex ad ꝓcictũ ducit': & adultus gelu duratis artub' & labor' assiduo multa cõtẽptur' & for midãda: auctor amian' marcelin' i. xv. q ait gallos uini auidos eẽ adeo: ut qdã ebrietate cõtinua obtũdãt sen sus. ¶ Ad eã speciẽ: figura sculpturæ. ¶ Celũ adorauit: ait eneas uirgilianus: tẽdoq; supinas ad celum cum uoce manus. ¶ Aut senatu appellato: neq; allocutus est senatum neq; uerba fecit apud populũ: quod pro/ merẽdi fauoris gratia i re ancipiti fuerat factitãdũ. ¶ Euocauit: e ceru separatos uocauit ut cũ his cõsultaret. ¶ M. A N. ¶ Hacten' ut i apertas minas erupit. ¶ Cõtumeliosis: cõtumeliaꝝ plẽis: eiusq; phamã ꝓscidẽtib'. ¶ Citharedũ malũ: ita turpia illa citharæ delirамẽta aio isederãt ut ne i apto qdẽ discrimĩe mentire desierit ¶ Aenobarbũ. de cognominis rõne uide supra. ¶ Adoptiuo: neronis appellatione quod nomen esset ex

Excãdescẽtia

Thymosis

Edicta pretoria

Angina

Tonsillæ

Squinãtia

Synanche

Oratio uirulẽta in neronem

Dictum uindicis

Refellere

Friuola

Auspiciũ

Apud gallos omnis etas apta militiæ

Galli auidi uini

claudii adoptione sortitus. ¶ Inscitia: quod inscius esset operæ: & studii a se circa musicen nauati. ¶ Milité gallum aro. oppressum: quasi certum futuræ in gallos uictoriæ augurium rem ad se traxit. ¶ Ne tum quidem: quum maxime ordinum fauore opus erat.

p organa hydraulica noui & ignoti generis circũduxit: ostẽdẽsq; singula de rõe ac difficultate cuiusq; differẽs: iãq; et p̃laturũ oia in theatrũ affirmauit si per uindicẽ liceat.

De defectione hispaniaꝝ: & galbæ contra eũ.

Postq̃ deinde etiam galbam & hispanias desciuisse cognouit collapsus animoq; male fracto diu & sine uoce: & prope intermortuus iacuit: utq; resipiuit ueste discissa capite conuerberato actum: de se pronunciauit Cõsolantiq; nutriculæ & aliis quoq; iam principibus similia accidisse memoranti se uero præter cæteros inaudita & icognita pati respõdit: qui suum imperium uiuus amitteret: nec eo secius quicquam ex consuetudine luxus atque desidiæ omisit uel minimum: Quinimo quum prosperi quidam ex prouinciis nunciatum esset super abundantissimam cœnam iocularia in defectionis duces: carmina: lasciueque modulata: q̃ uulgo innotuerunt etiam gesticulatus est: ac spectaculis theatri clam illatus cuidam scænico placẽti nũciũ misit abuti

¶ PHI. ¶ Organa hydraulica: sunt quædã machinæ ad hauriendã aquã iuẽtæ: q̃ organa hydraulica uocãtur: quorũ meminit uitruuius architectus in. ix. & x. sunt & organa hydraulica musica instrumẽta: quæ p aquã sonantes excitãt uoces: unũ & nomẽ acceperũt: græci. n. τὸν ὕδωρ aquã uocãt & αὐλὸν tibiã: ctesibius tonsoris filias hydraulicas machinas primus instruxit: cui' rei plinius quoq; meminit i. vii. his uerbis laudans ctesibius ẽ pneumatica rõne & hydraulicis organis repertus: idẽ i. ix. delphinũ mulieri prodidit musica arte & p̃cipue hydrauli sono: de his musicis istrumẽtis cẽsoria ẽ illa & digna memoratu apud amianũ poratio. Deniq; p philosopho cãtor & in locũ oratoris doctor artiũ ludicrarũ accitur & bibliothecis sepulchrorũ ricu in p̃petuũ clausis organa fabricãtur hydraulica. ¶ Difficultate cuiusq; haud dubie difficulter miraq; arte mechanica cõficiunt organa hydraulica: unde nõ imerito laudatur ctesibius inuẽtor machinaꝝ hydraulicaꝝ. ¶ Differens: disputans differtans ¶ Prolaturum: producturũ: ostẽsurũ. ¶ Per uindicem: a quo id tẽporis admonebatur: si quid prudẽtiæ habuisset omittere debere cythare dicã artẽ: & musica instrumẽta: & arma ee tractanda nõ organa. ¶ Hispanias: galba per octo annos rexit hispaniam taraconensem: ubi imperator ab exercitu cõsalutatus ẽ nero. autẽ auctore plutarcho lotus prãdebat: ubi audiuit galbam cum hispania defecisse: quod adeo dolenter tulit: ut mẽsam subuerterit. ¶ Male fracto: penitus infracto debilitatoq;. ¶ Intermortuus: intermortuũ latini dicũt eum qui inter mortẽ uitãq; ex dolore procũbit similis expirãti: plinius in. xxxii. multiquit marini adeps instilatur naribus intermortuarũ uuluæ uitio: attalus cũ boetios ad societatẽ romanã hortaretur: ut apud liuiũ ait eumenes: in ipsa contione intermortuus haud multo post expirauit de inanimatis quoq; intermortuũ dici posse testis est cicero: qui ut i oratione pro murena. memoriã prope itermortuã generis sui uirtute renouare. ¶ Resipiuit: ad se redit respirauit refocillatus est. ¶ Veste discissa: hoc i dolore fieri consueuit: uñ legimus subinde in scripturis canonicis multos discidisse uestimẽta ob merorem. ¶ Similia accidisse: ab exemplo nutrix alũnum consolabatur: tanq̃ ea fortiori animo ferẽda sint: quæ aliis quoq; cognoscimus accidisse. ¶ Vnius: tanq̃ alii pricipes nõ in uita amittãt summũ imperiũ: sed ĩ morte: attamẽ legimus multos adhuc uiuẽtes ĩperio spoliatos fuisse: sicut tarqnios & dionysiũ siracusanum. ¶ Nec eo secius: nec ideo minus. ¶ Luxus: luxuriosi prodigiq; uictus. ¶ Prosperi qdã: q̃dã res p̃spera. ¶ Abũdãtissimã: ex cõsuetudie luxuriosa. ¶ In defectiõis duces: uindicẽ & galbã. ¶ Innotuerũt: celebrata iuulgataq; sunt. ¶ Gesticulatus: more histrionũ: q ñ solũ carmĩa ore depromũt: sed gesticulãte uultu & motu corporis accõmodato, p̃sequũt. ¶ Clã illatus: furũ & ignorantibus spectatoribus. ¶ Scenico: sepe dictũ ẽ scenicos absoluto uocabulo histriões nũcupari: augustinus ait in. ii. de ciuitate dei: quo mõ abiicitur scenicusq; p quẽ colit deus. ¶ Placẽti: mire oblectãti. ¶ Abuti. utimur cũ honore abutimur cũ iniuria: sicuti docet donat' terẽtian' iterpres: in alio significatu abuti dicimur his rebus: quæ nobis utentibus pereunt: unde cui legatus est usufructus bonorum: nulli nõ potest uideri legatus usus penoris neq; uini neque olei, & id genus rerum aliarum: quæ utendo consumũtur: unde ait eleganter boetius cum usus & abusus contraria sint: cui rerum usufructus legatus est: non potest uideri legatus abusus.

Pro philosopho cantor

Mẽsã subuertit

Intermortuus

Vestimẽta discissa i luctu

Scenici

Abuti

Vsus abusus contraria

¶ M. AN. ¶ Per organa hydraulica: musicum instrumentum a similitudine naualis machinæ dictum: plinius auctor est pneumatica ratione chthesibium hydraulica organa in atheniensium nauali repperisse: & rursus delphias hydraulicoꝝ organorũ cõcẽtu demulceri. ¶ Prolaturũ: repræsentaturũ. ¶ Si per uindicẽ: quasi p húc dicere noluisset publicæ felicitatis iterpellatorẽ. ¶ Et hispanias: qbus galba p̃sidebat. ¶ Male: idest ualde cicero idq; ad rẽ pertinere credebãt scriptores illos male muictatos. ¶ Nutriculæ: æglogæ siue certe alexãdriæ utraq; enim eius nutrix fuit. ¶ Aliis principibus. qui ipsius tẽpora p̃cesserãt. ¶ Similia accidisse p̃uinciarũ & exercituũ defectiões. ¶ Præter ceteros: p̃ricipes itellige. ¶ Sup abũdãtissimã cenã: uel luxuriose paratam aut quod magis placet frequentissimo conuiuio uitam. ¶ In defectionis duces: uindicem & galbã.

¶ Innotuerunt: in uulgus exire. ¶ Gesticulatus: gestu quodam imitatus. ¶ Clam: occulte ob temporum nouitatem persona dissimulata. ¶ Scenico: histrioni in scena canenti. ¶ Abuti eum: ociose sibi placere quia sine æmulo certaret: quasi denuntiatum uellet nisi præsentibus esset curis districtus fuisse se cum illo certaturum inlecturumq; so lioitudinem ingentem.

eum occupationibus suis. De malis eius, propositis & de cōsulū priuatione: & consulatus assumptione.

In initio statim tumultus multa & immania uerū nō abhorrētia a sua natura creditur destinasse succes sores peussoresq; sumittere exercitus: & ꝓuincias regētibus q̄si cōspiratis idēq; & unū sentiētibus quicquid ubiq; exulū: quicquid in urbe boium gallicanorū esset cōtrucidare illos ne desciscētibus aggregarent: hos ut conscios popularium suorum atq; fautores Gallias exercitibus diripiendas permittere senatū uniuersum ueneno p conuiuia necare: urbē incēdere feris in populū immissis: quo difficilius defenderet: sed absterritus non tā pœnitentia q̄ pficiēdi desperatione: credēsq; expeditionē necessariā cōsules ante tempus priuauit honore atq; in utriusq; locū solus iniit consulatum quasi fatale esse nō posse Gallias debellari nisi a cōsule: ac susceptis fascibus quū post epulas triclinio digrederet innixus humeris famulorū affirmauit simul ac primū prouinciam attigisset inermē se in cōspectus exercituū pditurū: nec quicq̄ aliud quā fleturū. Reuocatisq; ad pœnitentiam defectoribus sequenti die lætum inter lætos cantaturum epinicia: quæ iā nunc sibi componi oporteret.

De apparatu expeditiōis cōtra gallos & extractiōibus eius.

In præparanda expeditione primā curam habuit

¶ PHI. ¶ Occupationibus suis. i. histrionia. s. & scenica arte: q haud dubiæ erant occupatiōes neronis: cū in his totos dies frequēter impēderet. ¶ Tumult⁹. qui exortus est ob defectiōem uindicis in gallia: & galbæ in hispania. ¶ Inmania. crudelia & sanguinaria. ¶ Sūmittet. furtim & clam imittere. ¶ Quicquid exulum. oēs exules. ¶ Hoium gallicanorū. propter initiū rebelliōis factū a gallis auctore uidice. scribit lāpridius gallicanas mentes duras ac retrogradas esse: & sæpe iperatoribus graues: olī a gallicanis hoibus occisus fuit alexāder romanus iperator una cum matre. ¶ illos. exules. ¶ Desciscentibus rebellantibus. desciscere. i. est rebellare: & discedere a fide prima. ¶ Hos. gallicanos homines. ¶ Populariū. popularis dicit hō eiusdē cōditionis generisq; popularis populo amat⁹ est: & popularis ciuis: popularis humilis est: popularis uilis. hic intelligimus populares eiusdē cōditionis & generis: ut sit sensus neronē destinasse contrucidare gallicanos hoies: qui erāt romæ ueluti fautores gallorū transalpinorū rebellantiū. apud salustium

gallicanæ mentes retrograde Desciscere

Popularis qui

populares dnr pricipes & cōscii cōiuratiōis. ¶ Permittere. zeugma est a supiori repetendū. n. est uerbum illud. credit destinasse. ¶ Per cōuiuia necare. sicut olim fuillis fungis tota cōuiuia interempta fuerūt: una cū aneo serenio pfecto neronis uigilū & tribunis & cētutionibus. ¶ Vrbē incendere. Exemplo catilinæ: q destinauerat cū coniuratis. xii. simul oportuna loca urbis incēderent ut eo tumultu facilior aditus fieret ad consulem ciceronē cæterosq; quibus insidiæ parabant opprimēdos. ¶ Difficilius. dū oēs forent occupati circa feras uicatim discursātes. ¶ Expeditiōem necessariā: ut cōparatis copiis militaribus expeditiōem bellicam susciperet aduersus gallos desciscētes. ¶ Ante tps. ante exactū legitimū consulatus spaciū: qd erat annuum. ¶ Honore. cōsulatu. ¶ Vtriusq; cōsulis. ¶ Fatale. decretū cōstitutūq; a fatis: q ut inqt cleātes & interpretatur seneca ducūt uolentē trahūt nolētē. ¶ Fatorū necessitas. ut elegāter ait apuleius ineffugibilis est. un a bono poeta dictū est. ineluctabile fatū. ¶ Nisi a cōsule. more magni pōpeii: qui oli solus cōsul sine collega creatus ē. Ideo aūt uoluit nero inire solus cōsulatū: ut gallias debellaret: ueluti ꝓuinciæ galliarū ab unico tantum cōsule non aūt a duobus cōsulibus debellari subigiq; possent: sicut fatali decreto cōtineri affirmabat. ¶ Fascibus. s. cōsularibus. relege quæ in prio cōmentario annotaui sup fascibus uirgisq; cōsularibus. ¶ Innixus. firmatus stabilitus sustētatus. a liuio dictū est rē romanā stetisse innixā papyrio cursore. ¶ Prouinciam galliā: quæ erat ꝓuincia po. ro. plinius scribens de narbonēsi gallia inqt italia uerius q̄ ꝓuincia. ¶ Exercituū: q duce iulio uidice primi defecerāt. ¶ Proditurū progressurū. ¶ Quā fleturū. tanq̄ lachrimis solis posset reuocare ad officiū copias militares & principes defectiōis: ueru nesciebat qd ab apollonio rethore dcm̄ fuerat nō minus uere q̄ pulchre lachrima nihil citius arescere: cū flagitiorū imanitas uicat fletū & cōploratōnem. ¶ Cantaturū epinicia. græci uocāt epinicia pmiū & celebritates ꝓ parta uictoria ἐπινίκιος dr̄ uictorialis. tranqllus epinicia intelligi uult carmina laudationesq; cōpositas ex uictoria. hanc dictiōem usurpat hyerosolimus i interpretatiōe libri secundi macchabeorū. ubi sic scriptū est: & cum epinicia agerent in hyerosolymis: ubi exposuit ō n inepte nicholaus de lyra epinicia intelligi solemnitates de uictoriis.

Ducūt uolentē Fata Necessitas ineffugabilis Innixus

Lachryma cito arescit Epinicia

¶ M. AN. ¶ Desciscētibus: defectionū ducibus. ¶ Hos: Gallos. ¶ Cōscios: pricipes. ¶ Populariū. i. consiliorū: q̄ ab hoibus suæ gētis suisset i se inita. ¶ Defenderet: urbs. s. ab icendio. ¶ Nō tā pœnitētia: q a sceleris pœniteret. ¶ Quasi fatale eēt: i. q; iuadēdi cōsulatus ptextus fuit. ¶ Epinicia: carmia nūc & laudatōes ad ui

ctoriā attinētia ē̄ Ἱιια κινο alioq̄n primum: eu celebritas ꝓhita uictoria ab ἐπὶ ι καὶ Ἰκὸ ἀἰκῶ uictoria.

deligendi uehicula portandis scænicis organis: cōcubinasq̄ quas secum educeret tondendi ad uirilem modū: & securibus peltisq̄ amazonicis instruendi. Mox tribus urbanas ad sacramentum citauit: ac nullo idoneo respondente certum dominis seruorum numerū indixit. Nec nisi ex tota cuiusq̄ familia probatissimos ne dispensatoribus quidem aut amanuensibus exceptis recepit: partem etiam census omnes ordines conferre iussit, & insuper inquilinos priuatarum ædium atque insularum pensionem annuam

¶PHI. ¶ Deligendi uehicula. ex hoc diiudicare potes q̄ inept' q̄ mollis: q̄ delicatus fuerit ipse: tor'qui cū primam curā habere deberet rei militarium: cū primus curiosus erat delitiarū & libidinū: aqd nefas dictu quoq̄ est organa & musica instrumēta facta erant sarcinæ militares. & ut inqt seneca in primo q̄stionum quirqd mundus muliebris uocabat iam sarcinæ uiriles sūt minus dico & militares. iā speculū quoq̄ adhibetur. ex hac obiurgatione est uulgatissimum illud speculū ciuilis sarcina belli. C. Iaxat uerrem: q̄ dū esset imperator populi

Organa sarcinæ militares

romani introducebat intra tētoria solas ferme mulieres & libidinū ministros. ¶ Scenicis organis. organa in hoc loco intelligimus musica īstrumēta generali uocabulo: inter q̄ erāt & hidraulica. de q̄bus supra memorauimus. alias organa significat machīnas: de qbus uitruuius architectus ī .x. scribit hæc. Inter machīnas & organa id uı̄ esse discrimen. qd machinæ pluribus opibus ī maiores cogunt' effectus: ut balistæ torculariūq̄ prela. organa aūt unius ope ꝓpositū ut scorpiōs. organorū fabricatores organarii nūcupātur. Iulius firmicus in .iii. matheseos ait mercuriū cū uenere ī .vi. ab horoscopo loco facere organarios & myropolas. myropolæ aūt sunt pigmētarii uenditoresq̄ unguentorū delicatiorū. ¶ Tondēdi ad uirilē modū hoc olim factitauit ipsicratea mithrydatis cōiunx: q̄ totōdit capillos in uirilē modū: & equo se armisq̄ assuefecit: quo facilius laboribus & pīculis eius interesset: q̄ uictū maritū a pompeio magno ꝑ efferatas gētes fugientē aīo & corpore īfatigabili quasi uirago quædā insequuta ē in habitū uirilē reformata. Nero dū debet curare quō'mō uincat hostes: curat quo mō concubinas secū educat detōsas more uiri. ¶ Securibus. ut ad imitationē amazonū ita concubinæ armatæ uiderent' illæ. n. armatæ securibus bella inibant. uñ securigeræ a poetis dictæ: & ab oratio securis optimo epitheto amazonia nūcupata: cuius inuētrix fuit auctore plinio penthesilea amazon. ¶ Peltis. ; pelta scutū breue ē in modū lunæ figuratum. quo usæ sunt peculiariter amazones in bello. hinc illud maronianū ducit amazonidū lunatis agmina peltis. Iphicrates atheniensis cū militaria arma imitasset: instituit ut peltā ꝓ parma ferrent: a quo postea peltastæ pedites sunt appellati qui ad motū concursūq̄ erant leuiores. ¶ Tribus urbanas. quattuor solas urbanas tribus fuisse autumat plinius appellatas a partibus urbis in q̄bus habitabāt. nā suburrana palatina collina exqlina dicebant' in quas transferri ignominiosū erat desidiæ ꝓbro. rusticæ uero tribus laudantissimæ existimabant'. sed hic tranquillus ꝑ tribus urbanas significare ui[...]es romanas tribus q̄ erant numero .xxxv. ¶ Ad sacramētū. s. militare: milites. n. iurare solebant ī nomen imperatoris oīa q̄ se strenue facturos: quæcūq̄ iussisset imperator: & militiam nunq̄ deserturos. ideoq̄ sacramēta dicebant': iuuenalis cōmoda nūc alia atq̄ emolumēta notemus sacramentorū. Citauit. cōsules itidē citabant iuniores ut noīa darēt in militiā: de quo apud liuium multa ē mentio. ¶ Seruorū numerū. cū legitimi milites deerāt ad seruos cōfugere solebāt: sicut in secundo punico bello factitatū estq̄ ut inquit liuius honesta utilibus cesserūt. quē exercitū utpote ex seruis īstitutū augustinus in .iii. de ciuitate dei eleganter pudēdū uocat. ꝓpter ea lege militari serui ab omni militia ꝓhibent': alioquin capite puniunt' ut scribūt iurisconsulti. quod etiā grāmaticus seruius ꝓdidit in enarratōe illius uersus uetitisq̄ ad troiā miserat armis. ¶ Indixit. īperauit denūciauit. indicere. n. denūciare est. unī imperatiuæ feriæ dictæ: quas cōsules uel ꝑtores ꝓ arbitrio potestatis idicunt. & funera idictiua a priscis nūcupata ad quæ per ꝑconē euocabāt'. De funere idictiuo intellexit tranquillus cū scripsit ī iulio cæsare: funere idicto rogus extructus ē. ¶ Cuiusq̄ domini familia: appellationē familiæ seruos & mācipia itelligi notissimū ē. ¶ Dispensatoribus. dispēsatores fuisse ī seruorū numero familiaq̄ notū ē: & īdicat plinius scribēs ī .xxxiii. seruus claudii drusillanus noīe rotūdus dispēsator hispaniæ citerioris q̄nquagenariā lācē habuit. dicti aūt sunt dispēsatores ob ære ipendēdo: nāq̄ apud ueteres romanos cū asses librales eēnt appēdebāt': unde expensa cōpēdia ipēdia & dispēsatores appellātur: quin ēt stipis pōderādæ pēsatores libripēdes dicti: auctores mar. uarro & plinius. ¶ A manuēsibus: uocabulū ē trāqlli peculiare: tāq̄ a manu formatū sunt. n. amanuēses seruiq̄ & a manu dicūtur: quorū opera & manu in scribendo ꝑinde ac scribarū utimur: super qua dictione annotauimus plura non idigna memoratu ī superioribus cōmētariis: sensus ē cū dispēsatores & amanuenses sint inter ceteros seruos dominis ī primis cōducibiles: & maxime necessarii: ne hos qdē excipi uoluit nero: q̄n ex his quoq̄ reciperet ī militiā quos iudicaret idoneos. ¶ Partē cēsus. uoluit nero ut unusq̄sq̄ tā ex ordine senatorio q̄ equestri atq̄ plebeio ꝑ collationē cōferret portionē sui cēsus atq̄ diuitiarū ad expeditionem bellici capescendam. ¶ Inquilinos ediū: inquilini sunt: qui alienas domos incolūt: quibus cenacula locare solebant hi qui faciebant cenatularia: ut ait iurisconsultus. ¶ Insularum: domorū de quibus iam sæpe dictū. ¶ M. AN. ¶ Scænicis organis: īstrumētis qbus ī scæna utebant'. ¶ Peltis: scutis. Ver. Ducit amazonidū lunatis agmina peltis. Mar. pelta tā amazōn appellat. ¶ Nul o idōro: ad militare munus obeundum apto. ¶ Dñs seruorū. is q̄ seruos hēret. ¶ Familia: seruorū numero. ¶ Ne dispēsatoribus aut amanuēsibus: ex

Organa machinæ

Organarii

Myropolæ

Ipsicratea

Securigeri

Pelta

Peltastæ

Noīa tribuū urbanarū

Sacramēta

Exercit' ex seruis

Indictiuæ feriæ

Funera indictiua

Di pēsatores unde

Impendia.

Libripēdes

amanuenses

Inquilini

ceptis: sed illis & adeptis quoq; opa ciues maxie idigerēt: erāt amanuēses serui quoq; manu ī scribēdis epistolis & aliis id genus libellis dn̄i utebant' dn̄r & serui a māu quo uerbo idē Trāquillus alibi ē usus. ¶ Cēsus: suarum fortunaꝝ. ¶ Cōferre ī usū belli exhibere. ¶ Inquilinos: alienas domos icolētes. ¶ Priuataꝝ ad earum differentiam quæ publicæ locabantur. ¶ Annuam: ergo integram.

repræsentare fisco. Exegitq; ingēti fastigio & acerbitate nūmum asperū. argentum pustulatum: auꝝ aut obrizū: ut plæriq; oēm collationem palam recusarent consensu flagitātes a delatoribus potius reuocāda præmia quæcunq; cepissent.

De probris contra eum scriptis: ac aliis gestis eius.

EX annonæ quoq; caritate lucrātiū accreuit Inuidia nā forte accidit ut ī publica fame alexādrina nauis nūciaretur puluerem luctatoribus aulicis aduexisse. Quare oīum ī se odio īcitato, nihil cōtumeliaꝝ defuit: qn subiret Statuæ ei⁹ a uertice currus apposit⁹ ē cū īscriptiōe græca. Nūc demū agona eē & tradert tādē. Alterius collo & a

¶ PHI ¶ Repræsentare. statim annumerare. ¶ Fisco. ipsius scilicet pricipis. alias obseruanim⁹ fiscū proprie dici principis: erariū uero populi. ¶ Exegit. uel ut extorsit uel ut debitū repetiit. unde & exactores dicti. apud cecilium noue dictū eē annotauit gellius sic scribentē. ego illd minus nihilo exigor portoriū. i. nihilo minus exigitur de me portorium. alias exigere est eiicere & excludere. unde exacti reges dicti. p eiecti. & publicola regum exactor. p exclusore & eiectore. ¶ Fastidio. insolētia. ¶ Asperū. persius. qd asper utile nūmus habet. uidetur aūt nūmus asper dici ab eo qd in aspitatem cusus signatusq; est. ¶ Pustulatū. argētū excoctum purgatūq; ad sūmam bonitatē pustulatū uocari interpretant. marcialis. argēti tibi libra pustulati. ego existimo pustullatū dici a pustulis: quæ in argēto celato in aspredinē quandā excisæ uisuntur: sicut pustulæ in corpore oriūtur. cū aspredine similes illis pustulis: quæ ex urtica uel sudore nascūtur. de qbus luculētū est ap celsum in. v. de medicina. ¶ Aurū obrizū: scribit pli. in. xxxiii. aurū uocari obrizū qd excoctū puriūq; ē: & quo sæpius arsit eo magis proficit ad bonitatē: rubetq; simili colore ignis: in scripturis canonicis libro danielis scriptum legimus: & ecce uir unus uestitus lineis: & renes eius accincti auro obrizo ubi exposuit interpretes obrizū aurū dici mūdissimū: legimus apud fortunatū īterptē ecclesiasticarū dictionū: aurū ophir dici hebraice qd ē ualde pciosum qd obrizū. apd latinos appellet'. ¶ Collationē: cēsus & patrimonii: de collatiōe ia diximus. ¶ A delatoribus reuocāda pmia. delatoribus ob delationē criminū pmia erāt cōstituta: ex quibus q dā quadruplatores dicti: q quartā ptē de pscriptorū bonis: quos detulerāt cōseqbāt': sensus ē romani a nnus nero exigebat acerbā collationē: flagitare ceperūt: ut pmia illa q̄cūq; accepāt delatores ab illis reuocarēt' trāsferrenturq; ad expeditionē neroniānā: itāq illa essent habūde suffectura: cū multi quos fouebat nero ex delatōibus fierēt opulēti & fortunati. ¶ Lucrātiū: solēt auari locupletiores annonā onerare penuriāq; inducere: dū fructus suos æqs ptiis uendere supsedent: dū minus uberes puenerus expectāt. In os ut ait ulpian⁹ titulo de extraordinariis criminibus pena uaria statuit': hi dardani a iurisc̄ōsultis uocant': qui annonam carionem facere solēt. plin. dixit eleganter. manceps annonā flagellat. sensus aūt tranqlli hic est: Inuidiā illoꝝ creuisse qui lucrari solēt ex annonæ penuria ex eo qd dum expectatur in publica fame nauis ex alexādria deportās frumētū: nunciatū est nō frumentū illa naue aduectū esse: sicut ab esuriente populo expectabatur sed puluerē: quo uterentur i lucta luctatores neroniani quidā legūt luctantiū: tanq̄ luctarent' exercerētq; palestrā ex caritate publicæ annonæ: dū harena nilotica uice frumēti illis deportaret. ¶ Alexandrina nauis. ex alexādria & egypto tanq̄ ex horreo frumētario urbi romæ frumēta suppeditabant': qd supra retulimus & pli. docet ī panegyrico. ¶ Puluerē: palestritæ luctatoresq; ī palestrico certamine corpa respgebant harēa. hinc ait ouidius describēs luctā herculis & acheloi. Inq; uicē fuluæ tactu flauescit harenæ. marcialis græco uocabulo a tactu aphen dixit. sic. n. ait: & flauescit aphe. Iuuenius, quoq; i palestra herculis & anthei harenā usurpatā esse testatur. harena aūt e nilo ut docet in. xxxv. palestre studiis existimabat' accōmodatissima: In de patrobio principis neronis liberto aduehebat'. qn & leonacho & cratero ac meleagro alexandri magni ducibus sabulū hoc palestre cā deportabat'. Plutarchus in alexādro refert cōplures leonato camelos transferre solitos puluerē ad gymnasia ex egypto usq;. ¶ Aulicis: ab aula īpatoria aulici dicti. Sparcianus famulitium aulicū appellat famulos impatorios. ¶ Currus appositus. In contumeliā taxationēq; aurigatōis hoc factū ē i qū nero studio imodico agēdi currus ut supra dictū est teneretur. ¶ Agona. certamen. ¶ Traderet cofrigere traheret: currus. n. trahi dicitur. ¶ Alterius. statuæ neronis.

¶ M. AN. ¶ Repræsētare: fisco ascribere aut certe numerare. ¶ Fastidio: morositate. ¶ Nūmū aspeꝝ: recenter credo pcussū. ¶ Argentū pustulatū: purissimū. Mar. argēti tibi libra pustulati qq scio ego nū deesse q pustulāti legant. ¶ Obrizū: Plinius auriq; expimēto ignis ē ut simili colore rubeat ignis atq; ipsū obrizū uocant. ¶ Oēm collationē: ab eo qd supra cōferre dixit. ¶ Præmia reuocāda: adimēda potius delatoribus q̄ sua delatiōe diu cōsecuti eēnt: & hoc in Neronis inuidiā: q delatores multos dānatis oīum ordinū ciuibus eorūq; fortunis cōfiscatis ditarat. ¶ Lucrātiū: sic oēs codices quos uidimus hñt: sed neq; sensus neq; ordo ullus ex ea lectiōe elicit' quare luctātiū legēdū cōtenderi. i. Neronis: & aulicoꝝ q palestrā exercebant: tenebatur Nero palestræ studio: ut nō multo post dicet'. ¶ Puluerē: pli. nō multū a puluere puteolāo distat harena tenuissima nō ad sustinēda maria: fluctusq; fragēdos: sed ad debellāda corpora palestræ studiis Idē cer

Fiscus pricipis
Exactores
Exigor portoriū
Exacti eiecti
Asper nūmus
pustulatū
pustulæ
Auꝝ obrizum
Dardani
Harena in palestra
Aphe
Aulici
aulicum famulicium

te Patrobio Neronis principis liberto aduehebatur. ❡ Curru sqaid p curæ præ ter aurigandi studiũ intel/ligere possimus non uideo nam Nero in publicis quoq; spectaculis ut est supra demonstratũ aurigandi pe/ritiam ostentauit. ❡ Agnina certamen ad bellum undiq; galli consla tum allusit.

scopa deligata simulq; titulus: ego quid potui: sed tu culeũ meruisti. Ascriptum & columnis iam gallos eum cantando excitasse: iam noctibus iurgia cũ seruis plæriq; simulãtes crebro uindicem poscebant.

De sõniis & pdigiis morté eius pcedentibus.

Frebat ad hæc euidẽtib⁹ portẽtis sõnio℞ & auspicio℞ & oĩum tũ ueterib⁹ tũ nouis nũq̃ ante a sõniare solitus. Occisa demũ mr̃e uidit p q̃eté naué sibi regẽti extortũ gubernaculũ: trahiq; se ab octauia uxo℞ i arctissimas tenebras. Et mõ pẽnata℞ formica℞ multitudine oppleri: mõ

Scopare

❡ PHI. ❡ Scopa deligata. suppliciũ non tã acerbũ q̃ ignominiosum est: quãdo sontes ob noxã scopa℞ fasciculo manuali ceduntur: circũducti p fora ut tibices rubentes existãt i tergo. hoc uulgo dr̃ scopare: quo uerbo usus ẽ hieronimus in esaie iterpretamento. uerba ex sacro codice hæc sũt scopabo babiloné in scopa terẽs dicit dñs exercituũ. ubi animaduertimus scopã dici enicos hoc est singlariter: sicut & i hoc loco tranqlli: q̃uis usus & auctoritas eruditor℞ uelit ut scopæ pluraliter efferantur. pterea columella scopulam tanq̃ a scopa diminutiuo uocabulo singulariter, ptulit: cuius uerba hæc sunt ex lib. xii. Deinde periculo detergit & feruentissima pice insusa nouo alio rutabulo & scopula picatur. sensus aũt tranqlli hic erit. deligatã fuisse scopã statuæ neronis ad significandũ illum dignũ esse cõ cumeliose scopa℞ supplicio: qd tamen cũleue sit: dicit scopa: Ego qd potui: quasi dicere uelit: scopæ nõ fuit idoneæ ad neronẽ puniendũ: qui ob paricidia meret insui culeo cũ gallo simia & serpẽte: quæ pena est parricida℞. & sulpicii genus atrox cõgruensq; neroni matricidæ patricidæ fratricidæ. policianus uero uir doctissimus p scopa legẽdũ affert ascopera. ẽ ãt ascopera græcũ uocabulũ significatq;: ut ait suidas marsupiũ si ne crumenã. Fuit igitur ascopera. i. sacculus pelliceus alligatus col o statuæ neronianæ. ueluti symbolum culleicũ & ipse fiat e corio tanq̃ p ascoperam significaret neronẽ utpote matricidã culler suppliciũ mereri: de quo diximus abunde i augusto. de quo sic ait quintilianus in. vii. qui patrẽ occidit culleo insuat: matrẽ occidit. ex quo significatur & matricidã culleo insuendũ: cũ ex scripto ducat quod scriptũ non est. obiter annotandum. scoparios dici ministros: quo℞ ministeriũ erat ut scopis deuerrant pauimenta sordentia.

Scopa
Scopula
Ascopera
Scoparii

Omõymõ
Gallus

❡ Gallos excitasse gallus nomẽ est omonymon significat. n. gentem auem & castratũ & nomen est hoĩs propriũ. nũc allusio est ad nomẽ auis & gentẽ gallicanã: nã cũ dicere uideatur gallos gallinaceos fuisse excitatos a nerone cantãte: cum ipsi soleant cantu ad opa excitare mortales: intelligat gallos hoc est gentem gallicanã fuisse excitatã ad defectionẽ: quæ principem cantorem ferre non poterat dedignabaturq; seruire principi cantori citharedo: quadrigario. ❡ Vindicem poscebant. mordacitas falsa est in nomine uindicis. nã cum uideretur poscere uindicem hoc est ultorẽ atq; lorariũ: qui uindicaret. i. puniret seruos & plecteret. Symbolicos petebant iuliũ uindicem defectionis ducem ad rẽ pub. a tyrannide neronis uindicandã afferendãq;. ❡ Et omin um. omina pprie ad uerba referũtur. pclsi osmen dixerunt nos omen extrito. s. de omnibus sic scribit cicero: nõ solũ deo℞ uoces pithagorei obseruauerunt: sed etiã hoĩum q̃ uocant omĩ/naq; maiores nostri q̃ ualere censebãt: ad circo oĩbus rebus agendis quod bonũ faustũ felix, fortunatũq; esse præfabantur. ❡ Nunq̃ somniare solitus. scribit pli. in. x. quosdã nunq̃ somniare: quibus mortiferũ fuit signũ contra consuetudinẽ somniasse: quæstio est magna apud eruditos utrũ sint aliqua pscita animi quiescentis: & an somniis credẽdũ sit. ❡ Extortũ gubernaculũ. nauigii rector gubernaculũ moderatur: & clauũ tenens quamuis sedeat in puppi quietus maiora tñ & meliora facit: q̃ iuuenes faciant. Nero tanq̃ gubernator regebat nauem. sed cũ sõniasset gubernaculũ sibi p uim extortũ esse atq; detractũ significabat q̃ romani imperii q̃ tanq̃ gubernator diu rexerat: gubernacula sibi p uim extorquerentur. ❡ Ab octauia quã occiderat. ❡ In artissimas tenebras. quasi dicat iferna s. ❡ Penata℞: hoc formica℞ somniũ portendebat ui multitudinis esse cauendã: cũ formicæ gregatim degãt. apud indos formicæ pẽnatæ sũt canum magnitudine minores: uulpiũ uero maiores: quæ ex cauernis terræ egerũt aurũ: quod indi furant preuelocibus camelis utentes: quo℞ odore sollicitatæ, puolant: crebroq; lacerant illos fugientes. pli. in. xi. & herodotus in iis auctores. in sicilia non sunt pennatæ formicæ: est & formica℞ genus ueneuatu℞. solifugas cicero appellat salpygas betica & ita appellantur a lucano uiro ore hispano poeta: qui sic scribit in. x. pharsaliæ: quis calcate tuas metuat salpica latebras.

Osmen
Quidã nõ somniant
formicæ enormes

❡ M. A N. ❡ Scopera. sic tranquilliani oẽs quos duntaxat uidimus habent codices sed nil ad culleũ quẽ Nero meritus erat scopa: addo quod fabio auctore: ut scalas: sic scopas numero multitudinis dicimus: sed ascoperam legendum ut ex Politiani uiri clarissimi obseruationibus didiscimus ille uetustissimi codicis lectiõe fretus i quo minus mutilatã esse dictionẽ scribit: cæte℞ suidæ auctoritatẽ secutus q̃ ἀσκοπήρα ⟨…⟩ marsippiũ esse ait nos facile in sñiam adduxit ut p scopa mẽdosa dictiõe: ac ne lanna qdẽ ascoperam legamus: ut sit sensus. ego quo potui pelliceũ siue mimũ follẽ tibi induxi: sed tu q̃a maiorem pemisisti culleũ es meritus capaciorẽ dico follẽ: quo insutus in pfluentẽ deiiciare Ci. ad herennium si Ciceronis id opus est Et lex. q parẽtem necasse iudicatus erit ut is obligatus & obuolutus corio deueha℞ in fluẽtem Dionysius bubulũ ait coriũ ipsi supplicio adhibitum. ❡ Vale. illi astipulat. ❡ Gallos ad gallia℞ defectio/

nem allusit: illius desidia: inertiaq; ca(n)di(di) studio orta. ¶ Crebro uindicẽ(m) citres q̃ plurimi simulata in seruos re quũ torctorem appellarent uindicẽ adesse iubebãt ad ipsũ gallicanæ defectiõis auctorẽ oẽm referẽtes. ¶ Tũ ueteribus: superiore tpe aut p quietem aut aliter uisis. ¶ Nouis: post defectionem oblatis. ¶ Ab octa uia coniuge: q̃ falso adulterii crimine occiderat. ¶ Opleri: cooperiri.

A simulacris gentiũ ad Pompeii theatrum dedicatuꝶ circũ iri: arceriq; progressu Asturconem: quo maxime lætabatur posteriore corporis parte in simiæ speciẽ transfiguratũ: ac tãtũ capite itegro hinitus edere canoros. De mausoleo spõ te foribus patefactis exaudita uox est: noie eũ ciens: calẽdis ianuarii exornati lares i ipso sacrificii apparatu cõciderunt. Auspicãti Sporus annulũ muneri obtulit cuius gẽmæ scul ptura erat Proserpinæ raptus. Votoꝶ nũcupatiõe magna iã ordinũ frequẽtia uix repertæ capitolii claues: quũ ex oro ne eius: qua i uindicẽ perorabat: recitaret in senatu daturos pœnas sceleratos: ac breui dignũ exitũ facturos: cõclamatũ e ab uniuersis. Tu facies Auguste. Obseruatũ etiam fuerat nouissimam fabulã cantasse eũ publice: Oedipodem exulẽ

¶ PHI ¶ A simulacris gentiũ: somniauit nero q simulachra & effigies eaꝶ gentiũ quæ dedicatæ ad ornatũ theatri põpeiani ui sebãt: se ipsũ circuirẽt: phiberẽtq; igredi theatꝶ: quod fuit omio sum. põpeius aũt in ornamentis theatri mirabiles fama pusuerat effigies ob id diligẽti⁹ magnoꝶ artificũ ingeniis elaboratas: iter quas legit: ut iqt pli. in. vii. eutice a. xx. liberis rogo illata trallis enixa. xxx. part⁹. ¶ Asturconẽ: in hispania asturia gens incly ta est genere equoꝶ: quos asturcones appellant: quibus forma minori pditis mollis est alterno crurum explicatu glomeratio hi tollutim gradiũtur hoc est uolubili

Asturcões
Tollutim
Tollutarii
Hinnitus

ter: unde & tollutarii dicti a seneca. ¶ Hinnitus. hinnire dicitur equi: unde hinnitus eqna uox. equus neroni uisus in sõniis emittere hinnitũ sonãtiorẽ portendit exitũ. Cõtra dionysio factum est omen futuri regni: cũ exaudisset equũ hinnientẽ: qui subuersus uoraginibus extrahi nõ potuerat. ¶ Mausoleo. sepulchꝶ intelligit: qd augustus cæsar extruxit in cãpo martio: de quo satis multa suo loco memorauimus. ¶ Ciẽs. uocã. alias ciens dr mouens. cio & ciet uerbũ est apud plinũ frequentissimũ pro eo qd est mouet. simile pene omen factũ est didoni: quæ noiatim se citari sensit a simulachro mariti sichei unde ait ouidius. Ipse sono tenui dixit elisa ueni. Et maro canit in quarto. hinc exaudiri uoces & uerba uocãtis uisa uiri. ¶ Exornati lares. de laribus affatim diximus in augusto: quoꝶ simulachra cũ nero principio anni ex cõsuetudine exornasset: sua spõte corruerunt: qd fuit portentosum. feriæ laribus dedicatæ fuerũt. xi. cal. Ianuarii: qbus edem Emilius prætor in cãpo martio curandã uoluit. Indicat plinius in. xxi. coronis ornari solitos lares publicos & priuatos. ¶ Auspicanti. auspicia obseruãti. supra diximus nihil publice sine auspiciis nec domi nec militiæ geri solitũ. ¶ Sporus. significat illũ q neroni ritu feminino denupsit. ¶ Proserpinæ raptus. talis sculptura psagium fuit neroni: quod & ipse ab orco raperetur: sicut rapta fuerat pserpina: quæ fabula notissima ẽ carminibus poetaꝶ & ciceronis testimonio: qui scribit in uerrinis raptã esse pserpinam ex nemore enensium qui locus in media sicilia situs est: & id circo umbilicus siciliæ noiatur. pserpinam lunam significari docet Marcus uarro & a pserpendo dictam: qd ut serpens modo in dextram mõ in sinistram celi partem late moueatur. serpe & proserpere idẽ dicebant: ut plautus: qui scribit i asinaria. fac me pserpentem bestiã. ¶ Voto rum nuncupatiõe. moris erat ut calendis ianuarii solemnis uotoꝶ nuncupatio fieret a principe cõsulibus. ineuntibus magistratũq; ibant ut ait liuius i capitoliũ ad uota nũcupanda. huius quoq; rei sic meminit cornelius tacitus. qn & illa obiectabat principio anni uitare thrasea solẽne iusiurandũ: nuncupationibus uotoꝶ non adesse. uota nuncupata dñr: q̃ consules ꝓtore sue cũm prouinciam pficiscuntur faciunt: ea i tabulas presentibus multis referũtur. & pecunia nuncupata dicebat promissa noiata & quasi testificata in nexu faciendo Nero cũ uellet ex ritu i capitoliũ ad uota nuncupanda habuit hoc diꝶ præsagiũ: q claues uix repertæ sunt: tã q dii recusarent uotoꝶ nuncupatiõem fieri a nerone qui illa nõ esset soluturus. ¶ Recitarent. pq̃ rætorẽ ¶ Daturos penas. hæc pricula erat neronianæ orõnis scriptæ in iuliũ uindicẽ auctorem defectionis. ¶ Tu facies augustæ. hæc diasirtica acclamatio est: quã cũ uideretur dicere hæc o augustæ hoc est o nero cæsar tu facies. s. qd scelerati dabũt penas: itelligi uolebãt q nero faceret. s. exitũ dignũ suis sceleribus & ita relatio facta est ad illud uerbũ facturos exitũ ex orõne neroniana recitatũ. ¶ Nouissimã. ultimã post quã nullã amplius egit. ¶ Edipodẽ exulẽ. tragedie scribebãt de œdipode excecato & œdipode exule: quẽadmodũ post parricidiũ eiectus fuit i exilium ex quo in regnũ incidit: unde ait Ipse apud senecã i tragedia cui titulus ẽ œdipus. exul itrepidus uagans celũ deos q; testor. In regnũ incidi. & olim epaminũdas thebanus cũ a calistrato oratore atheniẽse obiceref thebanis edibus patroctonos. i. patricida: festiuiter dixit. nos fatemur œdipodem fuisse patricidam: uerum ob id scelus illum nos quidem eiecimus: athenienses uero susceperunt. sæpe numero auguria psagiaq; ducta sunt in principes ex huiuscemodi fabulis olim philippo alexãdri magni patri factũ est omen lusciatiõis. dũ cyclopum fabulam audiret recitari.

Cir. Ciet
Lares coronis ornabãtur
Raptus proserpinæ
Vmbilicus siciliæ
proserpina unde
Nũcupatio uotorum
pecunia nũcupata
Diasyrtica acclamatio
œdipus patroctonos
Dictũ epãminundæ

¶ M. AN. ¶ Arceriq; pgressum: unũ ad principatus amissionẽ i sõniõ ptineret: alteꝶ ad ipsius iteritũ ter rẽ tam ad iperii q̃ ad uitæ exitũ. ¶ Asturcõem: asturcões ab asturia hispaniæ pte unde optimi ueniũt equi: paruiq; mollit alterna crura glomerãdo explicauit. Mar. Hic breuis ad nũeꝶ rapidos qui colligit ungues uenit ab auriferis gentibus austur equus. ¶ Mausoleo: qd in martio cãpo fuisse ostendimus. ¶ Auspicãti

auspicia captanti. ¶ Sporus: qui neroni nupsit. ¶ Vix repertæ claues. quasi dii nulla essent illius uota ex/ceptum. ¶ Tu facies: quod sit interpretandum apparet quasi acclamatum esset ut dicerent qui circunfusi steterant ita facies Nero: hoc est hunc exitum tuis sceleribus dignum assequere.

atque in hoc decidisse uersu. λύγειν τοῦτον ἐστὶ τάλιος λῖτ ὑπ τεταιιο.

De uariis angustiis & cogitatiōibus eius: quum esset ab omnibus derelictus.

NVnciata ē interim cæterorum exercituum defectiōe litteras prandenti sibi redditas conscerpit: mēsam subuertit: duos scyphos gratissimi usus: quos hōe ricos a cælatura carminū Homeri uocabat: solo illisit. ac sū pto a locusta ueneno: & ī aureā pyxidē cōdito trāsit in hor tos seruilianos: ubi premissis libertorum fidissimis ostiā ad clas sem præparādā: tribunos cēturiōesque prætorii de fugæ socie tate tēptauit: sed ptim tergiuersātibus. ptim apte detrectāti/ bus. uno uero ēt proclamante usque adeo ne mori miserum ē: uaria agitauit parthos ne an Galbā supplex peteret: an atrat⁹ prodiret in publicum proque rostris quanta posset maxia ue neratione ueniam præteritorum præcaret. Ac ni flexisset aīos

¶ PHI. ¶ θανεῖν. interptatio hæc est. mori me iussit uxor: mi pater. hanc sniam dicebat de se ipso œdipus ī fabula. tanq̄ mori iuberet pp uxorem: q̄ erat mī 10 casta: & ppiem latīūq̄ itereme rat. Idem uersus neroni com/ modissime aptari pōt: qui mori iubet pp uxorem octauiā. mīem agrippinā piem claudium: quos oēs iteremerat. ¶ Ceterorum exer cituū. germaniciani & hispanien sis. ¶ Cōcerpsit. discidit dilacera uit. A. gel. libro statim corā disci/ dit suis māib⁹ & cōcerpsit. ¶ Du os scyphos. scyphus poculū est ita herculis: ut liberi pris cātarus pli. calices appellat atque crystalli nos fuisse sic scribens li. ul. na. hi. Nero amissa re nuncio acce/ pto duos calices crystallinos ī su prema ira fregit illisos. hæc fuit ratio seculū suū puniētis: neqs alius ex his biberet. ¶ A celatura carminū. homerus ī undecima iliados ra psodia calicē nestoreū describit: qui aureis clauis interpictus erat duplici fondo quatuor uelut aurib⁹ re/ dimitus: ad quarum singulas binæ culūbæ aureæ pasci uidebantq: ta grauis erat ut repletū uix e mēsa ali⁹ mo uere posset: quē nestor potaturus faci e tollebat. nestorida id uasis genus appellauerit: de cuius forma atque celatura eustathius multa digna cognitu pdidit ad hoc poculū nestoreū genus allusit marcialis. hi duo lō/ geuo censent nestore fundi pollice de pylio trita colūba niter. Nero scyphos crystallinos appellabat home ricos ab hac celatura: q̄ in nestorio calice homericis uersibus luculēte describit. ¶ Solō illisit. terræ applosit infregitque. ¶ Pyxidē. pyxides cuiuscumque materiæ sūt ut ait fabius. pyxidasq̄ p diminutiōem pyxidiculæ di cuntur: accōmodatas esse ueneno declarat snia apud lactantiū celeberrima medicorum tituli remedia hīt: py xides uenena. Et Cian oione p celio ait. eodē inuiū esse uentum: atque his uenenū pyxidē traditum & eius/ dem pyxidis ibidē sepe cōmeminit. uñ a quintiliano celiana pyxidis dicta. ¶ In hortos seruilianos: i seruī liorum familia illustri. uñ seruiliani hōi dicti. fuit hoc dignū cognitu & miratu. hēbat trientē æreū sacrūque pascebat auro argētoque consumentē utrūquecui sūma cū cura magnificētiaque quot annis sacra faciebat: quē ferūt alias creuisse alias decreuisse uidet rex eo aut diminutiōem aut honorē familiæ significari. In seruilia nis aūt hortis solitū neronē cōmorari docet cor. taq̄ ait mihchū a quo detecta est cōiuratio uenisse in hor/ tos seruilianos. ibique conuentū neronē edocuisse quæ audierat de cōiuratis. ¶ Cēturiones ptori. cohorti/ um pretorianarumq̄ erant honoratiores & ad custodiā principis uicissim excubabant. ¶ Tergiuersantibus dissimulanter abnuentibus. est. n. tergiuersari quasi tergū uertere: lucilius tergiuersatorem nouo uocabu/ lo dixit bouinatorem. lucilii uersus hic est. hic strigosus bouinatorque ore iprobus duro. ¶ Vno pclamāte: ex centuriōibus siue tribunis ptori. ¶ Vsque adeo ne mori: hemistichion est uirgilianūq̄ dicit turnus ad sororē iuthurnā in. xii. eneidos: ubi ostendit potius moriendū esse q̄ fugiendū. uersus maronis hi sūt. Vsque adeo ne mori miserum est: uos o mihi manes este boni: qm̄ supis auersa uolūtas. ¶ Parthos ne. itidē pompe ius in extrema sua fortuna deliberauit pthos an aphricā an egyptū peteret: ex quo triplices fieri suasorias posse quītilianus oñdit in tertio institutionū. scribit plutarchus ī galba nemini dubiū fuisse neronē ex rep desparatiōe in egyptū fuga cōcessurum. ¶ Atratus. id est tus artis hoc ē nigris uestibus: qui color funebris est cō uenitque lugētibus & ad misericordia mouendā est accōmodatus. nephas erat apud priscos in epulo publi co accūbere atratos cōuiuas. hinc cicero taxat uatiniū: quod ī epulo. Q. arri cenauit atratus: græci anthra/ cinū uocāt nigrum atrumque colorē ab athrace q̄ græce di carbo: & uestis anthracina erat lugentiū. sicut nostro quoque tpe in luctu usurpat. Varro amiculū nigellū appellauit uestitū nigri coloris: quo utimur in luctu. uer ba uarronis hæc sūt. ppique adolescētulæ & adolescētuli pximi amiculo nigello capillo demisso sequētur luctū. ¶ Præteritorum ut sibi pterita delicta factaque cōdonarent: cū pterita magis repndi possint q̄ corrigi: & qd factū ē fieri īfectū nō possit & ut dicebat plato & repetit seneca nēo punit qa peccatum ē sed ne peccetur. ¶ Præfecturā egypti. eqtes romani ex istituto diui augusti ægypti pfectura obtiebāt loco regum: copiasque q bus egyptii cohercerent ita tulū expedite ē: ut auctor ē tacit⁹ retiere puīciā aditu difficilē: annōæ fecūdam supstitiōe discordē. pterea egypt⁹ diuidit i præfecturas oppidorum: quas nomos uocant: sicut est lycopolites aphrodipolites & bubastites: est aūt bubastis præfectura: ut hoc in transcursu declaremus dicta a ciuitate bubasti. ubi conuentus quot annis agebatur in honorem dianæ: quam bubastim uocant. auctor herodo/ tus in. ii. hanc ab ouidio dictum: sanctaque bubastis uariisque coloribus apis.

Scyphus

Calix ne/storeus

Pyxides

Celiana pi xis

Triens ser uiliorum hortī seruī liaru

tergiuersa/tor

Bouiator

Atratus

anthracin⁹ color

Amiculū nigellum

Egyptus ab eqtibus obtinebat

Nomi

Loc⁹ ouidii

Bubastis

¶ M. AN. ¶ Χαῖνιν αἰαῖνο γεοῦ γ γαιῶσ ἀλλ Τηουα Ιηρ mori me iusserũt uxor mi pr. ¶ Cõcerpit ila cera ait. ¶ Duos scyphos: calices cristallinos. Plinius Nero iqt amissa rerũ nuntio accepto: duos calices cristallinos in suprema ira fregit. ¶ Tergiuersantibus: neq; pollicẽtibus: neq; apte recusantibus. ¶ Detrectãtibus: abnuentib⁹. ¶ Attratus: mœsto & lugubri habitu & qualis reũ supplicẽq; deceret quidã. Arratus legunt quasi nero expectandũ censuisset tantisper: dum inuectis caterius in mediũ traheret: qd tã ridiculum ẽ dicere: q̃ stultũ fuisset agere. ¶ Flexisset: flectere potuisset ut in pristina dignitate imperio retineretur.

uel ægypti præfecturã cõcedi sibi oraret inuẽtus ẽ postea ĩ scrinio eius hac de re sermo formatus; sed deterritũ putant ne prius q̃ in forũ peruenirẽt: discerperetur; sic cogitatiõe in posterũ diem dilata ad mediam fere noctẽ excitatus ut cõperit stationẽ militũ recessisse psiluit e lecto; misitq; circũ amicos & quia nihil a quoq̃ renũciabat: ipse cũ paucis hospitia singulorũ adit, Verũ clausis oĩum foribus respõdente nullo in cubiculum redit; unde iã & custodes diffugerẽt direptis ẽt stragulis; amota & pyxide ueneni; ac stati spiculũ ac mirmilonem; uel quẽlibet aliũ pcussorem: cuius manu piret: requisiit & nemine repto, Ergo ego inquit: nec amicũ hẽo nec inimicum, procurritq; quasi præcipitaturus se in thyberim.

De fuga eius ab urbe & aliis gestis.

Sed reuocato rursus impetu aliquid secretioris latebræ ad colligendum animum desiderauit: & offerente Platõe liberto suburbanũ suũ iter salariã & numẽtanã uiã circa q̃rtũ miliariũ ut erat nudo pede atq; tũicat⁹ penulã

¶ PHI ¶ Vel egypti. hæc paricula hoc in loco accipi uidet̃ p salutem ut sit sensus neronẽ si flectere nequiuisset aios romanorũ infestissimos: agitasse ut saltẽ sibi pfectura egypti concederetur: q̃ res cõparatione regni ẽ oppido q̃ pusilla. ¶ Scrinio. in quo. s. epistolæ reponũtur. seneca in ultio controuersiarũ & scriniũ in quo erant missæ ab hostibus epistolæ sustulit. hinc magister scrinii dictus. ¶ Discerpetur. laceraret̃. ¶ Stationẽ militum. ex more cohors prætoria stationem p uices agere solebat i palatio: scribit tacitus militẽ urbanum ad destituendum neronẽ arte magis & impulsu quã suo ingenio traductũ. ¶ Nihil a quoq. hoc usu subide cõpertũ est q amici cum fortuna mutant fidẽ: qui in rebus aduersis nulli repiunt: cũ in florentib⁹ cateruatim cõuolent. hic ambrosius in iii. examerõ. aius auis attuisq; nobilis insignibus amicis abũdans: stipatus clientibus repente aliqua accidẽtis periculi mole turbatur destituit̃ ab oĩbus delinqnit̃ impugnatur a pximis amicus certus ut inqt ennius i re incerta cernit̃. parantur aũt amici beneficẽtia comitate dexteritate: quorũ nulli unq̃ fuit satis. esto ergo mi Annibal sicut pfecto es. ppensus ad amicitias cõciliandas. ¶ Singulorũ. amicorũ. ¶ Vnde. a quo cubiculo. ¶ Direptis stragulis. In tumultu & rerũ pturbatõe hoc fieri solet: ut nõ solũ stragula sed tota suppelex diripiat̃ asportet̃q;. ¶ Pyxide ueneni. supra diximus neronẽ habuisse uenenũ i aurea pixide recõditum: q̃ a custodibus inter diripiendum stragula fuerat amota ex cubiculo. ¶ Spiculũ. nomen ẽ gladiatoris ut iunctum legas spiculũ myrmilonem: tanq̃ unus tantũmodo significet̃ de quo sic scribit plutarchus in galba: quare spiculũ gladiatorẽ neronis statuis dũ traherentur iubiectũ in foro pdiderũt. ¶ Percussorẽ. cuius manu ferroq; pcussus occũberet multi. n. traduntur in extrema despatione q̃siuisse pcussorem: sicut lib. i. regũ scriptũ est Saulẽ dixisse ad armigerũ suum euagina gladiũ tuũ & pcute me: ne forte ueniãt incircũcisi isti & interficiant me illudẽtes mihi. brutus quoq; dictatoris cæsaris interfector stratonẽ adhibuit: qui ensem subiecit cui moribundus icubuit ¶ Nec amicũ. s. cuius manu perire possim. addit sextus aurelius neronẽ post istud uerbum subdidisse. Dedecorose uixi turpius perea. Chilo lacedemonius amicitias inimicitiasq; ex necessitate inuicẽ cõsequi arbitrabatur. unde cũ audiuisset quendã dicentem nullũ se inimicũ habere: interrogauit an nullũ etiã amicũ haberet: tanq̃ alterũ sine altero esse nõ possit. ¶ Ad colligendũ aium. confirmandũ reficiendũq;. colligere. n. interdum est reficere & recreare. Ci. manifesto furto pturbatus ubi se collegit. ¶ Salariã uiã. salaria uia romæ estq; a sale nomen accepit. nãq; p illam sal in sabinos portari cõsueuerat. auctor pli. in. xxxi. ¶ Nomentanã. uia romana est: qua itur nomẽtũ. de nomẽto ait marcialis: si uicina tibi nomẽto rura coluntur. est aũt oppidũ in latio nõ pcul ab urbe roma. In agro nomẽtano balnea fuerũt: q̃ strabo appellat labana. Palemon grammaticus i agro nomentano uineas mercatus ẽ ferũditate pcellẽtes. De hoc suburbão liberti neroniani sic scribit eusebius i chronicis. Nero cũ a senatu quereret̃ ad penã e palatio fugiens ad quartũ urbis miliariũ i suburbano liberti sui inter salariã & nomentanã uiã seipsum interficit. ¶ Tunicatus. indutus sola tunica: quam uulgo camisiã uocant: q̃ & interula unotat̃. ¶ Penulã. uestis est. q̃ tunicæ supinduit̃: de qua alio loco plura penulis intra urbẽ frigoris cã ut senes uterent̃ pmisit alexander romanus impator cũ id uestimẽti genus itinerarium aut pluuiæ fuisset. mionas intra urbẽ penulis uti ueruit i itinere pmisit: cõmodus impator contra consuetudinẽ penulatos iussit spectatores nõ togatos ad munus gladiatorũ conuenire.

¶ M. AN. ¶ Stragulis: cubiculari apparatu. ¶ Pyxide amota: ut ne mori qdẽ liceret. ¶ Percussorẽq se ferro cõiiceret. ¶ Nec amicũ habeo nec inimicum: uocem uere miserabilẽ: miser sit necesse ẽ q neutrũ hẽat: qd uox illa apud leliũ Ciceronis declarat: quũ quidã stulte gloriaret̃ se inimicũ nullũ hre respõsũ est ergo nec amicũ necessũ est. n. hois uitã utrũq; sortiri. ¶ Salariã & nomẽtanã uiã: salaria uia: qua in sabiniã itur deq;

Magister scrinii

Cũ fortũa fides

Amici cõciliandi

Saul adhibuit pcussorem

Dedecorose uixi

Dictũ chilonis

Colligere

Salaria uia

Labana balnea

Interula

Penula itinerariũ.

Vestimẽtũ penulati

ut festo placet quia per eam sabini salem deferebant estq; salaria quoq; porta: quæ oli quirinalis mox col-lina ut Varro innuere uidetur dicta est. ¶ Nomentana uia: quia nomentum ducat.

obsoleti coloris supinduit: adoptoq; capite & an facie obtē-so sudario equū ascēdit quatuor solis cōitātib⁹. iter quos & Sporus erat; statiq; tremore terræ; & fulgure aduerso paue-factus audit ex proximis castris clamorē militum & sibi ad-uersa; & Galbæ prospa oinātiū. Etiam ex obuiis uiatoribus quēdā dicētē hi Neronē psequunt; aliū sciscitātē & qd i ur-be noui de Nerone. Equo aūt odore abiecti i uia cadaueris cōsternato detecta facie agnitus ē a quodā Missitio præto-riano & salutatus ad diuerticulū uētū ē dimissis eqs iter fru-ticeta ac uepres p harundineti semitam ægre; nec nisi strata sub pedibus ueste aduersus uillæ parietē euasit. Ibi hortante eodē Phaōte ut iterim i specū egestæ arenæ cōderet, nega-uit se uiuū sub terrā ituꝝ; ac parump cōmoratus dū cladesti-nus ad uillā itroitus pararet; aquā ex subiecta lacūa poratu-rus manu hausit. Et hæc ē: iqt neronis decocta; Deide diuul-sa sentibus penula traiectos surculos rasit: atq; quadrupes p angustias effossæ cauernæ receptus i proximā cellam decu-buit sup lectū moducella culcitra; uetere pallio strato īstru-ctū; fameq; & iteꝝ siti iterpellante panem qdem sordidum

¶ PHI. ¶ Obsoleti. sordidi & squalidi. oratius caret obsoleti sordibus tecti. Inde obsolentissi-mus uestitus ab apuleio dictus in floridis p sordidissimo & lu-gentibus accōmodo. ¶ Obtēso prætēto ante positoq;. ¶ Fulgure aduerso. tranqllus omisit id qd alii de nerone, pdiderunt. uideli-cet q olim discūbenti nerōi da-pes fulmine ictæ fuerūt; mēsaq; disiecta: & ut inqt philostrat⁹ ca-

Calix excussus manu neronis

lix manu neronis excusus est. cū i ori popl⁹ admouisset. Ex quo

Dictū apollonii

apollonii tyanei existimatio cū admiratiōe maxima facta ē: qui triduo ante suspiciēs in celū pp id pdixerat: erit magnū aliquid & ñ erit. ¶ Ex pximis castris. pro-tia castra itelligit q erant ad extre-ma urbis tecta collocata. ¶ Omi-nantiū: presagientiū atq; augurā-tium. ¶ Quendā dicentē. s. audi-uit. ¶ Ecquid. nunquid noui ex usu quotidianæ iterrogationis dictū. ¶ Equo. quo nero ueheba-tur. ¶ Consternato. cōterrito pa-uefacto conturbato. ¶ Detecta: reuelata: quam sudario cō uelauerat. ¶ Missitio: nomen est prætoriani mi-

Diuerticulum

litis. mentio quoq; fit a martiale missitii cuiusdā rauenan. ¶ Ad diuerticulū. diuerticulū est ubi iter de uia

Diuortia

flectitur. & proprie diuerticula auctore donato dicuntur in uia domicilia: ad quæ de itinere diuertendum

Fruticare

sit. seruius enarrans illud uirgilianū: ro bacīunt equites sese ad diuortia nota exposuit diuortia esse diuerti-

Vepres

cula. diuerticula aūt dixit esse semitas transuersas: q sunt a latere uiæ militaris. ¶ Fruticeta. loca plena fruti-

Veprecula

cibus: sicut senticetum uocamus locum se ntibus spinisq; refertum. fruticare uetus uerbū est & significat

Nitedula

pullulare atq; succrescere. iuuenalis. & fruticante pilo. ¶ Vepres. spinas uirgilius & hic uti secuerunt cor-

Arūdinetū

pora uepres. inde diminutiuum fit ueprecula. quo usus est cicero in oratione pro festo scribens ueprecula

Semita

extracta nitedula significat exiguū mutē. ¶ Arundineti. locū arundinibus consitū dicimus arundinetū. Ca-ro præcipit in arundineto asparagos maxime serendos esse. ¶ Semitam. semita ut ait uarro: uia angusta ē quasi semi inter dicta. ¶ Ad aduersum. ex opposito & e regione collocatum. ¶ Egestæ. extractæ. ¶ Clan-destinus. furtiuus & occultus. hæc dictio penultimā producit contra usum pperam pnuntiam. silius i. vi. punicorū: seu clandestino traheretur federe bellum. manlius in primo astronomicon: & clandestinis surgē-

Lacuna

tia fraudibus arma. ¶ Lacuna. fouea. lacunæ ut ait seruius sunt fossæ in quibus collecta aqua stare cōsue-uit. inde lacunosum deriuatur. p similitudinem decentissimā dixit Cicero: uide quæso ne lacuna sit in au-ro. idem in uerrinis. lacunā rei familiaris explerent. ¶ Manu hausit. poculū naturæ manus sunt. diogenes

Poculū naturæ

cum uidisset pueꝝ aquas manibus haurientem abiecit poculum quod habebat ex ligno dicens: nesciebā quod natura haberet poculum. de hoc manuali poculo decenter dictum est illud a calphurnio in bucoli-cis concauat ille manus palmasq; in pocula uertit. ¶ Hæc est neronis decocta. neronis principis inuētum fuit decoquere aquam uitroq; demissam in niues refrigerare. ita uoluptas frigoris contingit sine uitiis niuis auctor pli. in. xxx. igitur nero memor huiusce aquæ delicatissimæ: cuius ipse fuerat inuentor: cū bi-

Decocta neronis

biturus foret aquam lutosam cenosamq; dolenter dixit & miseranter. hæc est decocta neronis: tanq dice-re uellet: heu me miseꝝ: qualem aquam bibo. non est hæc illa decocta: qua ego per delitias uti solebam ni-uibus refrigerata. & hoc pathetica oratione pronunciandum est. ¶ Diuulsa. discissa lacerata. ¶ Sentibus.

senticosum

spinis ueprib us inde senticosum spinosum dicimus. ¶ Quadrupes. istar quadrupedis pedibus mābusq; gradiēs introiuit p angustias. ¶ Decubuit. iacuit. ¶ Modica. alii codices hāt modicella taq diminutiuū fa-ctum a modico formatū. ¶ Instructū. ornatum: sicut dicimus fundum instructū & domū instructam. ¶ Interpel-

Fames obsoniū

lante. exstimulāte la escente: ¶ Panē sordidum aspernatus. in fame panis ois solet esse suauis & bonus. in quam sententiā est illud a Seneca prolatum li. ul. epistolarum. Non habet panem meus pistor: sed habet

Exēplum darii sitiens

uillicus: sed habet atriensis: sed habet colonus malū panem inquis expecta bonus fiet: & iam illum tene-rum tibi & siligneū fames reddet. iō non est ante edendum q illa imperet. profecto optimum obsoniū est fames: sicut suauissima potio est sitis darius ut inquit Ci. in quinta tusculana cum aquam turpidā ex cada-

ueribus inquinatam in fuga bibisset: negauit unq̄ se bibisse iucūdius: nūq̄ uidelicet sitiens biberat: ptolomeo quoq; peragranti egyptum comitibus non consecutis cum cibarius in casa panis datus esset nihil uisum est illo pane iucundius: nūq̄ uidelicet esuriens ederat: socrates dicebat ambulando se obsonare famē. Nero tamen in fame panem cibarium aspernatus est: nec in siti aquam suauiter bibit: cum iam morte appetente & fatis super caput instantibus nec mulsum nec panis siligineus potuissent palatū oblectare.

Exemplū ptolomei esurientis

¶ M. AN. ¶ Sudario: tenui uelo. ¶ Ad aduersū: ex aduerso stantes. ¶ uasit: p arūdineti semitā & uepres peruenit. ¶ Prætoriano: milite. ¶ Egestæ arenæ: unde arena erat egesta. ¶ Introitu pararetur: nam ad uillæ murum progressus non continuo est uillam ingressus. ¶ Decocta: id est decoctæ loco cupidissime epota. ¶ Surculos abrasit: surculos qui traiecta penula inhæserant detersit. ¶ Quadrupes: pedibus & manibus obrepens. ¶ Strato: super iniecto.

oblatum aspernatus est; Aquæ autem tepidæ aliquātū bibit.

De morte eius & gestis in ea.

Tunc uno quoq; hinc inde instante ut q̄primum se impendentibus cōtumeliis eriperet, scrobem coram fieri imperauit; mensus ad corporis sui modulum: componiq; simul si qua inuenirētur frusta marmoris & aquam simul ac ligna conferri curando mox cadaueri flens ad singula atq; identidem dictitans. Qualis artifex pereo. Inter moras perlatos a cursore phaontis codicillos præripuit: legitq; se hostem a senatu iudicatū & queri ut puniatur more maiorū, interrogauitq; q̄le eēt id genus pœnæ. & quum comperisset nudi hominis ceruicem inseri furcæ corpus uirgis ad necē cædi, cōterritus duos pugiōes quos secū tulerat arripuit: tētataq; utriusq; acie rursus cōdidit; causat⁹ nōdū adesse fatalē horā: ac modo sporū hortabatur: ut lamētari ac plāgere icipet: mō orabat ut se aliqs ad mortē capessendā exemplo iuuaret interdum segnitiem suā his uerbis increpabat uiuo deformiter ac turpiter οὐ πρέπει νέρωνι οὐ πρέπει νήφειν δεῖ ἐν τοῖς τοιούτοις ἄγε ἔγειρε σεαυτόν. iamq; equites appropinquabant; quibus preceptū erat ut uiuū eū attraherent: quod ut sensit trepidanter effatus ἵππων μ' ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει ferrum iugulo adegit

¶ PHI. ¶ Oblatū: a ministro. ¶ Eriperet .i. per mortē: hortabantur eni nerone ut sibi mortē cōsciscerent: & ita euaderet cōtumelias iminētes: qbus uiuēs erat futurus obnoxius ad libidinē inimicorum. ¶ Scrobē: foueam: scrobs masculini est generis: unde scrobiculus diminutiua forma deducitur: columella: scrobs clibano similis est: imus q̄ summus patētior idē scrobiculo facto ad imū solū pedit: qdā fœminio genere dicere maluerūt: ut gracchus q ait exigua posuit scrobe. ¶ Dimēsus: metitus mēsuratusq;. ¶ Modulū: mēsuram: oranus ab imo ad summū totus modu i bipedalis. ¶ Frusta: crustas & pticulas: diminutiuū frusti est frustulum: hinc aduerbiū frustatim & frustilatim inclinātur: quæ significant per frusta & minutatim: plautus iam ego te faciam ut hic formice frustilatī differit. ¶ Aquam: calida aqua lauabātur cadauera ex ritu priscorūque expressit maro in. vi. eneidos: pars calidos latices & ahena undantia flammis expediunt corpusq; lauant frigentis

Scrobicul⁹

Scrobs

Modulus

Frustulū

Frustatim

Cadauera lauari

& ungunt. ennius quoq; sic cecinit: tarquinii corpus bona femina lauit & unxit. ¶ Ligna: uel ad cogum extruendum uel ad aquam calfactandam. ¶ Identidē: frequēter & subinde. ¶ Qualis artifex: cū miseratione pronūciandū: sicut a nerōe fiente dictum est suas fortunas miserante: quod ex impetatore maximo factus esset sui funeris curator miserabilis. ¶ Cursore phaōtis: tāta fuit libertinorum id tēporis potētia: ut illis essent plures īter dū serui q̄ patronis: sicut demetrio pōpeiano liberto: cui numerus quotidie seruorū uelut imperatori exercitus referebat: quē puduit locupletiorē eē patrono: nō igitur mirū si a phaontis liberti neroniani cursore ait prolatos fuisse codicillos hoc ē pugillares & tabellas: cursores āt erant in numero famulorum. Elius uerus Romanus imperator cursores suos uentorū nominibus uocitauit alīū boream aliū notū: itē aquilonem aut circium ceterisq; nominibus appellans. ¶ Queri: inqri uestigari ad penā. ¶ Vt puniat: more maiorum: de morte neronis hæc eutropius ab omnibus nero simul destitutus & a senatu hostis iudicatus cum quæreretur ad penam: quæ pena erat talis: ut nudus per publicum ductus furca eius capiti inserta uirgis usq; ad mortem cederetur atq; ita præcipitaretur ex saxo e palatio fugit & in suburbano liberti sui: quod est inter salariam & nomentanam uiam ad quartum urbis miliarium se interfecit: hactenus eutropius. ¶ Tētata acie: explorato mucrone: ut penetrabilis foret. ¶ Cōdidit: reposuit. ¶ Fatalem horam: qua sibi foret fataliter pereundum. ¶ Exemplo iuuaret: ut aliquis se confodiens ipsi exemplo foret mortis intrepide subeundæ οὐ πρέπει interpretamentum hoc est non decet neronem non decet: sobrium esse oportet in eiusmodi rebus: age excita te ipsum. ¶ Præceptum erat .s. a senatu. ¶ ἵππων ὠκυπόδων .i. equorum uelocium undiq; strepitus aures ferit. ¶ Iugulo: qui locus maxime mortiferus est: uni homini sunt iuguli ut ait plinius. duos autem esse iugulos dextrum & sinistrum docent eruditi: hinc ait apuleius per iugulum sinistrum capulo tenus gladium ei demergit.

demetrius pōpeian⁹

Iuguli

¶ M. AN. ¶ Impendentibus: imminētib⁹ instātib⁹. ¶ Eriperet: subtraheret. ¶ Scrobē: fossam. ¶ Curando: la

nando. ¶ Qualis artifex. i. ꝗ̄ miserabilis: qui uiuus adhuc meum curo funus. ¶ Et quæri: ad supplicium requiri. ¶ Aciem mucronū acumine & fastigio. ¶ Exēplo: ut eorū aliquis prius sibi mortē cōsciscerēt: cuius exēplū secutus inde ipse faceret οὐ πρέπει νέρωνι οὐ πρέπει· νήφειν δεῖ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἄγε ἔγειρε σεαυτόν non decet Neronē non decet: sobriū esse in his age excita te ipsum. ¶ ἵππων μ᾽ ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει: equorū uelociū strepitus pulsat aures meas.

¶ PHI. ¶ Iuuante epaphrodito: consimiliter brutus adiuuāte stratone incubuit ferro & ita occubuit: dissentit a trāquillo sextus aurelius: q ait neronem semet ictu gladii transegisse adiuuāte trepidātē manū non epaphrodito: sed impuro illo eunucho sporo: qui neroni istar feminæ denupserat: ab hoc epaphrodito dicti sunt horti epaphroditani: quorū meminit frontinus libro secūdo de aquæductibus.

Horti epaphroditāi

A libellis

¶ A libellis: qui præsunt libellis supplicibus imperatoris hi dicūt a libellis: sup qua loqutiōe satis multa in proxio cōmentario dicta sunt: scribit lāpridius Alexandrum imperatorē post meridianas horas subscriptioni & lectioni epistolarum dedisse operā: ita ut ab epistolis a libellis & a memoria semper assisterent.

iuuāte Epaphrodito a libellis Semianimisq; adhuc irrūpēti cēturioni & penula ad uulnus apposita ī auxiliū se uenisse simulāti nō aliud respondit ꝗ̄ sero: & hæc est fides atq; ī ea uoce defecit: extātibus rigētibus oculis usq; ad horrorē formidinēq; uisentiū: nihil prius aut magis a comitibus exegerat ꝗ̄ ne ptās: cuiꝗ̄ capitis sui fieret: sed ut quoquo mō totus cremaretur. permisitq; hoc Seius Galbæ libertus nō multo ante uinculis exolutus: ī quæ primo tumultu cōiectus fuerat.

De funere & reliquiis eius.

Funeratus ē ipensa ducētorū miliū stragulis albis auro itextis: quibus usus calendis ianuarii fuerat reliqas æglogæ & Alexādria nutrices cū acte cōcubinas gētili domitiorū monumēto condiderūt: quod prospicitur e campo martio impositum collo hortulorum: in eo monumento solium porphyretici marmoris superstanti

¶ Ad uulnus: quod uulgo influxerat. ¶ Sero. s. uenisse: & hoc uerbo significare uoluit nero centurionis auxiliū esse serotinū & superuacaneū: cum iam iam esset moribundus: nec uitæ spes ulla superesset. ¶ Et hæc est fides: cēturiones milites q; in sacramēto militari iurare solēt: senū quam imperatorē deserturos: ideoq; nero destitutus ēt a militibus hoc uerbum nouissimū dixit: hæc est fides: nimirū significare uolens centurionē fidei datæ fuisse præuaricatorē. tale est notum illud: heus ubi pacta fides. ¶ Defecit: extictus ē. ¶ Extātibus: prominentibus: quos oculos hebetiores eē Aristoteles & plinius prodiderunt: & neroni hebetes fuerunt ad prope admota nisi cum conniueret. ¶ Rigentibus: diuus plinius ait Caio pricipi fuisse oculos rigentes. ¶ Totus. Iuuenalis mortem Catilinæ atq; cetegi anteponit Pōpei neci: ppterea qd itegri totoq; cadauere ceciderunt: cū pompeio abscissum caput fuerit manibus septimii. ¶ In quæ: scilicer uincula. ¶ Primo tumultu: qui exortus est nunciata defectione galliarum & hispaniarum. ¶ Stragulis albis: ex lino consutis: apud indos inuenitur linum quod ignibus non absumitur. ex quo asbestinū uocatur a græcis: nostri uiuū id appellant: inde fiunt tunicæ regum funebres. quæ corporis fauillam ab reliquo separant cinere: præciosissimū est adeo: ut æquet pretia excellentium margaritarum. ¶ Cal. Ianuarii: principio anni noui uestitu cultiore nitidioreq; uti solemus: quod & prisci obseruauerunt unde ouidius in primo fastorum sic ait: uestibus intactis tarpeias itur in arces: & populus festo concolor ipse suo est. ¶ Cum acte concubina: supra annotauimus acten libertam fuisse in concubinatu neronis: quā paulum abfuit quin iusto matrimonio sibi coniungeret. ¶ Gentili monumento: iuriscōsulti sepulchra gētilia uocant familiaria: sunt autem quæ quis sibi familiæque suæ constituit: sicut hereditaria: quæ quis sibi heredibusque suis constituit: in talibus sepulchris soli heredes atque successores licet sepelire. liberti nec sepeliri nec alios inferre poterunt: nisi heredes extiterit patrono. ¶ Domitiorum: maiorum suorū: natus. n. erat uero ex gente domitia: quamuis per adoptionem insertus fuisset familiæ claudiorū & iuliorū. ¶ Collo: loco eminentiore: quemadmodum & uertex & caput & supercilia locis inanimatis per similitudinem assignantur: ita & collum attribuitur: alii codices habent colle: ut intelligamus hortulos collinos fuisse potius quam campestres. ¶ Solium: in sepulchro solium accipitur pro loculo: in quo conditum est cadauer: q̄tus curcius scribens sepulchrum cyri fuisse apertum ab alexandro magno sic ait: ipse solium ī quo corpus iacebat uelauit: idem alio loco: septimus dies erat: ex quo corpus regis iacebat in solio: de solii significatu multiplici diximus suo loco. ¶ Porphyretici marmoris: porphyrites marmor ē rubēs: uocatur leucostyctos candidis interuenientibus punctis.

Linum asbestinum

Familiaria sepulchra

Solium sepulchri

Leucostictos

Porphyrites

¶ M. AN. ¶ Epaphrodito a libellis: ut a pedibus: ut a manibus sic a libellis ueteres dixeruntq; seruū ī aut ministrum subaudi. ¶ Penula: ueste. ¶ Sero: tarde uenisse: quasi dicat se iam perempto. ¶ Et hæc est fides: ꝙ sero uenisset qa aiam efflaret: uel certe Centurionem mutatæ fidei arguere uoluit. ¶ Extantibus: eminētibus. ¶ Rigētibus: terrifico rigore cōtentis. ¶ Primo tumultu: statim nunciata galliæ defectiōe. ¶ Calē. ianua. quo die nitidiore cultu sacrorū ca capitolium romani ascēdebant. Oui. Vestibus ītactis tarpeias itur ad aras. ¶ Cum acte. sic legendū ut alio loco admonui non accia. Tacitus Actem libertam a nerone amatā sæpius celebrat: acciam nunquā. ¶ Domitiorū: qua familia nero erat ort'. ¶ Colle: eminētiore: hortorū

te:q̄dā collo hr̄et q̄ ñ p̄bo. ¶ Soliū: sepulchri sup̄ficies. ¶ Porphiritici lapidis: de porphirite plura plinius.

lunensi ara: circumseptum est lapide thasio.

De statura & cultu corporis eius.

STatura fuit pene iuxta; corpore maculoso & fetido; sufflauo capillo; uultu pulchro magis q̄ uenusto; oculis cesiis & hebetioribus; ceruice obesa; uentre obiecto; gracillimis cruribus; ualitudine prospera. Nam qui luxuriæ immoderatissimæ esset ter omnino per quattuordecim annos languit, atque ita ut neque uino neq; consuetudine reliqua abstineret. Circa cultū habitūq; adeo pudēdus: ut comā semp i gradus formatam: peregrinatione achaica etiā pone uerticē summiserit; ac plærūq;

¶ PHI. ¶ Lunensi ara ex marmore lunesi cōstructa: quod ut auctor est strabo candidū est ac lucidum: ex quo colinæ & insignia Romanæ Ciuitatis opera conficiebantur. n̄ig tū mari uicina incūbat effossio: facile lapides lunenses euehebātur. quos e pelago subuehendos tyberis excipiebat: hinc luna metalli fera a papinio dicta cū aitan filuis Anne metalliferæ repetit iā me nia lunæ. mamurra prefectus fabrotum cæsaris dictatoris i gallia: qui catullus carminibus ꝓbrosis proscidit: in edibus suis nullam habuit colūnam nisi ex marmore caristio aut lunensi. ¶ Circūseptū: circūuallatū. ¶ Lapide thasio: thasos insularum cycladum una est marmore nobilis: quod ut inquit plinius erat maculosum: de hoc marmore thasio intelligit papinius illo uersu. Nō hinc admisse thasos aut undosa caristos. Celebratur inter uina generosa & uinū thasium: cuius meminit apuleius in apologia. ¶ Iusta: neq; procera nimis neq; pusilla. ¶ Maculoso: maculis pleno & lentiginoso: magi habent hæc per fugia ut dicant lentiginem habentibus numina magicæ artis non obsequi forte fuit hoc in nerone inquit plinius in. xxx. qui ait nihil mēbris nerōis defuisse. quo minus arti magicæ posset initiari. ¶ Fetido: scribit iulius firmicus in. viii. matheseos illos exudare miserum uirus hircini fetoris: quicūq; habuerint horoscopū in. xiii. parte tauri: alii codices habēt fedo: ut exponas pro corpore deformi. ¶ Sufflauo: modice flauo: uerus antoninus imperator Romanus dicitur habuisse tātam curam flauēdi capillorū: ut capiti auri Ramenta respergeret: quo magis coma illuminata flauesceret. ¶ Qui uenusto: uenustatē proprie mulierum esse sicut dignitatē uirorum docet Cicero in primo de officiis. ¶ Cesiis cesios oculos uocamus glaucos uiridisq; coloris: scribit Aristoteles in primo de animalibus aliis nigros aliis cesios aliis caprinos oculos esse: quod motum optimorū indicium est: quibusdam equorum oculi cesii hoc ē glauci sunt: ē āt color cesius dictus: quasi celius de colore celi: unde a latinis ueteribus celia dicta ē minerua: quæ a græcis glaucopis dicitur: sicut sepissime ab homero dicta est glaucopis ἀθήνη: hoc est mineruа oculos glaucos habēs. de qua in priapeis: minerua flauo lumine. ¶ Hebetioribus: plinius in. xi. neroni oculi fuerūt nisi cum conniueret ad prope admota hebetes. ¶ Obesa: pingui. alias obesus ut annotauit gellius in carmine neuiano significat macilentū & gracilē. ¶ Proiecto: prominēte: talis a plauto dicitur uentriosus græce γαστρώδης: pertinax imperator fuisse fertur uentre prominulo. ¶ Luxuriæ: prodigi uictus & mēsæ opulentioris. ¶ Languit: egrotauit. ¶ Neq; consuetudine aliqua abstineret: cōsuetudo magna res ē: & ut prouerbio græco testatum ē altera natura. unde querit aristoteles in problematis encyclus: idest in questionibus circularibus cur aliqui egrotant ubi uitam luxuriosam uiuere assueti agere luxuriose cessarūt: ut dionysius tyrānus q̄ in urbis suæ obsessione aliquantum temporis a potu solito destitit tabe protinus laborauit: an quia inquit consuetudo res magna cuiq; sitata qui morē murant solitum egre atq; moleste ex consuetis discedūt: & eodem redisse sibi saluberrimum habent: perīde quasi ad suæ naturæ statū redierint: sententiæ aristotelicæ astipulatur maximus hippocratis interpres galenus: qui ait omnē prnutationē omissa cōsuetudie noxiā eē corporibus maxio nocumēto ob uī cōsuetudinis dixit hippocrates scribēs de regimie acutorū. cibos solitos etiā illaudabiles eē inocētiores q̄ isolitos: & si laudabiles fuerit & boni succi: adēi aphorismis ꝑcipit dādū esse aliquid cōsuetudini: cū igit̄ cōsuetudo sit potētissima: & ut ait. Quīcurtius interdū natura ipsa pōtētior: nō uidetur mirādū si nero cum langueret nō abstinuit a uictu luxurioso: cuius cōsuetudo uersa erat i naturā: cū alioquin egrotātes restituātur ad sanitatē dieta: hoc ē uictu tenui & frugalissimo: hinc legimus in decretis canonicis. Di. ultima. de consecratione: quosdam morbo articulari & podagræ morbo laborātes ad simplicē mensam & pauperes cibos redactos cōualuisse: epularū enī largitas ut inquit Hieronymus & corpus frangit & animum. ¶ In gradus formatā: qui nascūtur oriētibus pleiadibus: hi crines inflectūt & cincinatuli sunt atq; comatuli: quorum coma gradatim formata descendit: ut uenustior sit & elegantior: talem comam martialis uocat epaphere sin: econtrario Silius laudat i aphricano comam nullis ciciis annulisq; distinctam nec gradibus porrectā: sed ex omni parte æquabilem: qualis decet uirum: uersus sūt hic est: martia frons facilesq; comæ: nec pone retroq; cesaries breuior. ¶ Post uerticē Cæsar a uertice capillum reuocabat: nero post uerocem summittebat deprimebatq;

Marmor lunense

Luna metallifera

Marmor thasium

Lētigo cōtraria magicæ

Hircinum uirus

Cesii oculi

Celia

Glaucopis

Obesus

Vētriosus

Consuetudo magna res est

Snīa hippocratis

Simplex mensa pro medicina

Cicinatuli

Epaphaeresis

¶ M. AN. ¶ Circūseptū: clausum. ¶ Maculoso: maculis resperso. ¶ Sufflauo: semiflauo. ¶ Pulchro magis q̄ uenusto: magis forma q̄ liniamētis prædito. ¶ Cæsiis: ceruleis: glaucis a ueteribus latinis cæsia quæ a græcis glaucopis & ut nigidius credidit a colore cœli dicta est a maioribus: quasi cœlia. ¶ Hebetioribus: debilioris uisus: aut certe nullum uigorem habentibus. ¶ Obesa: præpingui. ¶ In gradus: in plures ordines seu orbes concinatos. ¶ Submiserit: contra patriū morē crescere passus sit.

synthesim indutus ligato circum collum sudario prodierit in publicum sine cinctu; & discalciatus.

De studio eius circa liberales disciplinas.

Liberales disciplinas oēs fere puer attigit, sed a philosophia eū mater auertit monēs īperaturo cōtrariā eē a cognitiōe ueterū oratorum Saeneca pceptor quo diutius ī admiratiōe sui detineret, itaq; ad poeticā pronus carmina libēter ac sine labore cōposuit; nec ut, quidam putant aliena pro suis edidit. Venere in manus meas pugillares libellique cum quibusdam notissimis uersibus ipsius Chirographo scriptis: ut facile apperet nō trāslatos aut dictāte aliquo exceptos; sed plane q̄si a cogitāte; atq; generāte

℣PHI. ℣Synthesin. synthesis uestis ē qua romani peculiariter ī saturnalibus utebantur. illis enim diebus omnes exuebāt togā & synthesin induebant: hinc ait seneca uoluptatis causa ac festorū dierum uestē mutauimus: apud epigrāmaticū poetam distichon ē: qd indicat synthesin uestē fuisse saturnaliciam. cui titulus ē synthesis. Dum toga per quinas gaudet requiescere luces: hos poteris cultus sumere iure tuo: idem alibi ait: synthesibus dum gaudet eques dominusq; senatus. fortasse dicta synthesis uideri potest ab eo q consuta contextaq; esset cōpositiōe quadā uerisco ori: sceuola titulo de uestibus legatis fecit. Quero an ex uniuersa ueste an ex synthesi tunicas singulas & palliolla sempronia eligere possit: ē et synthesis genus uasis fictilis: ad quod allusit papinius i quatto siluarum: uiam mittere synthesin: quid horres alborū calicū atq; cacaborū: eiusdē meminit martialis illo hēdecasyllabo: septenaria synthesis sagunti: praeterea generali uocabulo graeco synthesis cōpositio significatur: qua dictione usus ē quintus serenus sic scribens: uilē deprehendit illis synthesin & uulgata satis medicamina tissit idem synthesis haec prodest unda molita calenti. plinius crystalla appellat asynthetaq̄ pura sunt & sine uitio: qui indutus ē synthesi ueste synthesinatus nuncupatur. ℣Sine cinctu. uarro cinctum a cingulo differre tradit: tanq̄ cinctus uiris cingulum mulieribus attribuatur. aphrocum peculiaris mos fuit ut essent sine cinctu: hinc illud est plautinū in penulo. Tu qui zonam nō habes quid in hāc uenisti urbē idē discinctum aphrum significare uolēs festiuiter ait sane genus hoc mulierosum est tunicis demissiciis: mēdum est manifestarium ī codicibus plautinis: nā pro tunicis demissiciis passim legitur demissitus: cū plautus demissicias tunicas appellet q̄ longe sunt & demissae ad talos tāq̄ talares: & nulla zona succinctae. ℣Imparaturo cōtrariā: scribit iulius capitolinus aliud in imperatore queri: q̄ litteras pterea philosophia suadet animi quietē & trāquillitatem: remonetq; penitus ab administratiōe rei pu. q̄ oīa cōtraria sunt illi: q̄ sit imperaturus: dicere solebat auidius cassius de. M. Antonio. M. antonius philosophatur: nec sentit pro re. pu. & ut iqt. M. tullius i prio rhetoricor: multi nihil pdesse philosophiam: plerique et obesse arbitrantur: & in opiniōe positū ē hoc pbabile: eos q philosophiae dant operam non arbitrati deos eē. ait apuleius obiectari philosophis. q irreligiosi putent: & q deos abnuant: q̄ ab impatore lōge esse debent: sed contra idē. M. tullius philosophiam dixit esse uitae ducem uirtutum indagatricem uitiorum expultricem. sine qua uita hoium stulta fuisset: & belluina: cum sit philosophia magistra morū & norma uiuēdi. plato quoq; dixit beatas fore ciuitates: in quibus aut philosophi iperarent aut principes philosopharent. nero tamē post epulas impartiebat tēpus doctoribus sapiētiae. ℣A cognitiōe ueterū oratorum: seneca uolebat ut nero ueteribus oratorib' legēdis operā daret: quo ipse apd discipulū foret ī maiori ueneratione: scribit Cor. tacitus solitū fuisse senecā iactare igeniū crebris oratiōibus: q̄s uoce principis nerōis uulgabat. ℣Ad poeticā pronus: i hāc sniam ait tacitus: quod nero aliqn carminibus pāgēdis inesse sibi elemēta doctrinae ostēdebat: idē alibi refert neronē affectasse carminū studiū cōtractis: qbus aliq̄ pāgēdi carmīa facultas foret q uersus a poeta ichoatos supplere solitus erat & dimidiatos cōnectere: qd spēs ipsa carminū docet nō īpetu & isinctu necore uno fluēs. ℣Aliena: p suis: sicut ī oratiōibus factitauit: qs a seneca cōpositas ipse p suis recitabat: q̄lis fuit illa: quā hūit ī funere claudii & altera: q̄ ī senatu flagitia materna collegerat. ℣Pugillares: de pugillaribus uberrie scriptū est in supioribus: i hoc loco annotādū uidet pugillares & pugillaria pluraliter tm̄ dici ex grāmaticorū regula: cui reclamat auctoritas eruditorum & īprimis ausonii: q ait bipatēs pugillar expedi. ℣Chirographo: manu ppria. ℣Nō trāslatos. trāslati dr̄ uersus: quos ex alieno exēplari trāsferimus trāscribimusq;. ℣Dictante: a multis hoc usurpatur ut dictāte uiro erudito ipi exscribāt excipiātq; aliena: siue poemata sint siue oratiōes: & mox pro suis edant: quintilianus in decimo subaccusat delitias dictandi: ex quo fieri putāmt dum dictamus nō rudia tantum & fortuita: sed et impropria effluāt. ℣Quasi a cogitāte: qui pangit uersus totus in cogitatiōe defixus est. solet & facere illud quod inquit oratius. saepe caput scaberet uiuos & roderet ungues.

℣M. AN. ℣Synthesim: uestē breuē & expeditā ex diuersis laniae coloribus: q nomē ipm arguit σύνθεσιν graeci cōpositionē uocāt: eo uestis genere saturnalibus. ro. uti cōsueuere. Mar. synthesibus dū gaudet eques dūsq; senatus. ℣A philosophia: a philosophiae studiis. ℣Cōtrariā eē: nō pp pcepta credo: sed qa tā animi q̄ corporis uigor rerūq; gerēdarū idustria philosophica cōtēplatiōe cōtrahat sunt aliogn. qs n uidet: non modo inutilia: sed necessaria et philosophiae pcepta huic q uel rei pu. uel magno psit ipio. ℣A co. uet. ora. auertit subaudi. ℣In administra. sui ut sua miraretur scripta: q̄ i elocutiōe Gellii & Fabii testimonio longe ueteribus fuere iferiora: fabius nā & oratiōes eius iqt & poemata & epistolae & dialogi efferūt & ī philosophia parū diligēs & mox paulo: sed ī eloquendo corrupta pleraq; & aliquanto superius q accidit mihi dū corru

Synthesis uas

Synthesis cōpositio

Asyntheta

Cinctus

Cingulū

Mendum plautinū

Tunicae demissiciae.

Aliud i ipe ratore q lit terae.

Philosophia uitae dux

Versus alienos supplebat

Aliena p suis

Pugillar

Studiū dictandi

ptum & omnibus uitiis fractum dicendi genus reuocare ad seueriora iudicia contendo: quum fere solus
hac i manibus adolescētium fuit: quem non omnino conabar excutere: sed potioribus præferri non sine-
bam. ¶ Pugillares: quid pugillares essent diximus. ¶ Libellus ex papyro aut membrana. ¶ Chyrogra-
pho: ppria manu notatis. ¶ Translatos: aliunde sumptos. ¶ Generante: per se meditante.

exaratos: ita multa & deleta & inducta & sup scripta inerāt.
De studio eius i pīgēdo & fingēdo & æmulatōe eius ad oēs

HAbuit & pīgēdi fingēdiq; nō mediocre studiū ma
xime autē popularitate efferebatur oīum æmulus
q quoquo mō aīum uulgi moueret. Exit post scæ
nicas coronas opinio pxio lustro descēsurū eū ad olipia in
ter athletas: nā luctabatur assidue: nec aliter certamina gim
nica græcia tota spectauerat q̄ brabeutarum more in stadio
humi assidens: ac si q̄ paria longius recessissent in mediū ma
nibus suis protrahens. Destinauerat etiam qui Apollinē cā
tu solem aurigādo æqpare æstimaretur, imitari & Herculis
factaq; paratūq; leonē aiūt: quē claua uel brachiorū nexibus
in amphitheatri arena spectante populo nudus elideret.

De uoto per eum emisso si uinceret.

SVb exitu quidē uitæ palā uouerat: si sibi icolumis
status permansisset proditurum se parta uictoria
ludis: et hydraulam & coraulā & utricularium ac

¶ PHI. ¶ Exaratos. cōscriptos: ita Cicero ad cornificium: hæc cū essem i senatu exaraui. ¶ Super scripta. mos est eius qui uel pangit poema uel cōponit orationē ut multa deleat multa sup scribat. ¶ Pingendi. Cor. tacit. puerilibus statim annis nero ui uidum animū i alia detorsit celare pingere citus aut regimen equorum exercere pictura apud ueteres in tanta fuit æstimatiōe: ut inter ingenuas artes numeraret: utq; ingenui pueri antigraphicen hoc est picturam i ludo docerentur: ut docet plinius in xxxv. Aristoteles quoq; in octauo politicorum ait iuuenes discere cōsueuisse litteras: gymnasticam musicam & picturam. ¶ Fingēdi: fingere ad plasticē statuariamq; refertur. Nāq; ut iquit plinius in. xxxv. plastices opus est fingere ex argilla similitudines praxiteles plasticen matrem eē

Antigraphice

Plasticæ mater statuariæ

dixit statuariæ sculpturæ & celaturæ: & cū esset in his oīs summus nihil unq fecit anteq finxit. Alexander magnus a solo lysippo fingi uolebat. ¶ Popularitate: fauore & aura populari: papinius & gratū popularitate tagnu. ¶ Emulus: imitator. ¶ Moueret. delectaret iuuaret amenaret. ¶ Inter athletas: hoc ē ludis olympiacis athletica depugnaturum cum athletis: de quibus affatim diximus in primis cōmētarus: illud adde solitos athletas ponderibus plumbeis assuefacere manus: quibus uacuis & nudis in certamine mox utebantur. Difficiliora enim ut inquit quintilianus debent esse quæ exercent. ¶ Gymnica: in quibus corpora denudātur. ¶ Brabeutarū more: brabeutas græci dicūt iudices spectaculorum: qui q; uictoribus i certamine exhibēt præmium & coronas: qui uero præfectus est certaminis dicitur agonitheta: græci auctore philostrato ludis olympicis decē iudices præficere solebant: sensus est neronem in spectaculis uicem partes usurpasse brabeutarū hoc est iudicum: & eorum qui dant præmia uictoribus. ¶ Si qua paria luctatorum atq; depugnantium: dicimus enim paria gladiatorum & athletarum. ¶ In medium. scilicet stadiū. ¶ Destinauerat: cōstituerat deliberauerat q. ¶ Apollinē cātu: nemo ē nouit apollinē citharedū dici & cātore pstatissimū: q i certamie musico uictū marsia detracta pelle nudū dereliq. ¶ Solē aurigādo: sol aurigatiōis peritissimus a poetis pdit. fabula nota apud ouidiū i ii. metamorphoseos. ubi iducit sol monēs filiū phaetontē: quo mō curru & equos moderari debeat. ¶ Preparatū leonē: nota ē fabula de leōe nemeo: quē hercules icteremit cuius deide pelle uestit. cōfecit memorāda certamia: illd adde herculē adhuc iuuenē aduersus alterū leonē depugnasse q dictus ē theumesius a mōte boetiæ de quo itellexit papini. i prio thebaidos his uersib. alli speciemq; p theumesia tēpe: amphitriōiades fractū iuuenib. annis: a cleonei uestit plia mōstri. ¶ Nudus eliderat: suffocaret stragularet q; sicut hercules leonē nemeū manib. stragulasse fert. ¶ Claua: uulcan. claua ac thoracē herculi dono dedisse pdit: q ā dii suis qsq; munerib. herculē donauerunt: a poetis duo dii clauigeri dnr hercules & ian. alter a claua alter pper clauē. ¶ Brachiorū nexib.: hæc sunt herculis arma qui aut claua aut nexu brachiorū: cū esset lacertosus depugnabat. ¶ Proditurū ludis: exhibiturū & repsentaturū: pdire dnr histriōes dū i pscenium pgrediunt. ¶ Hidraulā: q sciēs peritusq; ē organoꝝ hidraulicorū is hydraula nuncupatur: de his organis supra habunde mentio facta est. ¶ Choraulā: tibicinē inflatē tibias i choro uocamus choraulē: sicut & nomen idicat: choros eni græce chorus & tripudiū significat: aulos uero tibiam fistulā q significat: apuleius erat quidem iuuenis satis corpulentus choraula doctissimus: martialis existimat id esse optimum conuiuium ad quod choraules non uenit.

Pondera athletarū plumbea

Brabeutæ qui.

Agonitheta

Deo leões herculei

Clauigeri dii

Hydraula choraules

¶ M. AN. ¶ Fingendi: alterius formā deliniādi. ¶ Popularitate: studio & cura oībus placēdi: uñ & popularis qui eiusdē ē potestatis. popularis meus geta nō nūq p uili & ignobili accipit. plautus pstat diuite ē: ac popularē q nobilē: & mēdicū liberi deū popularia agimus nugatoria. Iulia. ¶ Moueret: oblectaret. ¶ Descendere elegāter dixit: quasi in certaminis discrimen iturum sic descendo in campum: in pugnam dicimus nō tā ex superiore loco i iferi- te: q ex tuto i locū discriminis: q ā & ad situ urbis & castrorū munitiōes: & loca spectantium q supiora sunt tota usurpatio referri possit: sed elegantiarū accuratissimi exactores quod prius

diximus tenét. ¶ Babrētatusic habēt oīa q̄ uidimus exēplaria:sed babrētatū legēdū cōtēderim suidæ auctoritate ductus ille.n. βαβρον λέγει τον ... και το βασιλικον σκηπτρον ... βασιλικος ... ραβδοι ... τους στεφανους ... hoc ē dicitur & beatū regal e sceptr uſi sunt & babrente regales uirgas gestātes & uictoria pmia uictoribus dātes:q nero eo habitu sederit i stadio:ipsa tranquilli uerba q̄ sequunt pene demōstrat. ¶ Paria pugnātiū athletaꝝ. ¶ Destinauerat:aio pposuerat:iā cōmeītus erat. ¶ Quinquo mō. ¶ Eliderer:arctissimo cōplexu necaret. ¶ Proditurum:i mediū platurū. ¶ Hydraulā:ad illud respexit:q sub primū tumultum dixerat se hydraulica organa in theatro representaturum si per uindicem licuisset:de hidraulicis organis Victruuius plura. ¶ Coraulē & utricularium:simplicem se tibiam utricularemq̄ inflaturum.

¶ PHI. ¶ Vtricularium.fistulicem qui iflat ex utre fistulā:a latinis utricularius dictus a græcis ascaules:qua dictiōe usi sunt & latini poetæ:martialis:& concupiscat eē can⁹ ascaules. ¶ Nouissimo die.s.ludorū. ¶ Saltaturū:histriōes agētes fabula saltare dicūt.Iuuenalis:chironomō ledā molli saltāte bathyllo & ap macrobiū:cū eū popul⁹ coegit idē saltare citcuitidē saltabat hyl̄s edipoden.Ausonius saltauit qui capanea ruit. ¶ Virgilii turnū:nouerat nero se istar histrionis rep̄sentaturū poæma uirgiliū quo cōgressus turni & eneæ describitur:q̄ res notissimæ & i scholis triuialibus:quotidie cōmemorat. ¶ Paridē histrionē:hic libertus fuit domitiæ neronis amitæ:ut memorat tacitus qui solitus erat luxus neronis itendere tēpore cenæ:& neronis animū demul ere:de hoc ait iuuenalis:esurit intactā paridi nisi uēdat agauē:quod nō dāt proceres dabit histrio.

Vtriculari⁹ Ascaules

Saltant histriones

Paris histrio

nouissimo die histrionē saltaturū Virgilii Turnū:& sūt q tradāt paridē histrionē occisū ab eo quasi grauem aduersariū.

De cupidine famæ æternitatis eius.

Erat illi æternitatis ppetuæq famæ cupido:sed icōsulta,lóq multis reb⁹ ac locis uetere appellatiōe detracta nouā iduxit eo suo noie.Mēsē quoq aprilē neroneū appellauit.Destinauerat & Romā Neropolim nūcupare.

De contemptu eius & obseruantia religionum.

Religionū usq quaq cōtemptor præter unius deæ syriæ:hanc mox ita spreuit ut urina contaminaret alia superstitione captus:in qua sola pertinacissime hæsit:si quidē acūculā puellarē:quū quasi remediū isidiaꝝ a plæbeio quodā & ignoto mūeri accepisset:detecta confestim cōiuratiōe p summo numine:trinisq i die sacrificiis colere pseuerauit;uolebatq credi mōitiōe eius futura p̄noscere. Ante paucos q̄ piret mēses attēdit & extispitio:nec unq̄ litauit.

De ætate eius & gestis post obitum ipsius.

Obiit.xxx.&.ii.ætatis āno:die quo quōdā octauiā iteremerat.Tātūq gaudiū publice p̄buit ut plæbs

¶ Neroneum. Cor.tacitus refert decretū fuisse ut mēsis aprilis neronis cognomētū acciperet:qm̄ eo retecta eēt coniuratio pisoniana. ¶ Nero polim:quasi neronis ciuitatē:neronē i hoc emulatus uidetur cōmodus impator:qui romā coloniā cōmodianā uocari uoluit:q romanus hercules ē appellatus:q feras i amphitheatro occidisset. ¶ Deæ siriæ:de dea syria scripsimus affatim i libro annotationū:ex quo poteris mutuari:si quid desiderabitur:ab apuleio i.viii. de asino aureo oipotēs & oi parēs dea syria nūcupat quam p plateas & oppida effeminati sacerdotes cymbalis & crotalis psonātes circūferebāt:non modicasq summulas pecuniarū corradebāt. ¶ Hesit:pseuerauit. ¶ Vrina cōtaminaret:specimē maximū ex quo nullū ferme maius esse potest ad significādum contemptionē religionis:cū illa pro cōtēptissimis despectissimisq habeant:q̄ urina polluuntur:ex quo est notū illud cuiu ad effigiē nō tantū meiere fas est. ¶ Acūculā puellarē:in usu puellarū sunt acus q̄ diminutiuo uocabulo acūculæ dicitur.quibus ornatrices utūtur:quale est discerniculū quod capillis discriminādis est accommodatum.in alio significatu acus dicitur purgamentū siue palea:quæ secernitur a frumēto:quādo i area uentilabris subiactatur.M.uarro:ita sit ut quod leuissimū est in eo atq appellatur acus euanatur foras.idem alio loco ait acus substernendum gallinis parturiētibus quidā nō acūculam legendū esse opinātur:sed imagūculā:tāq̄ pusilla imago puellæ pro numine coleretur a nerone:quales puppas prisci uocauerūt:& memorat psius:quæ lectio satis bene & conducenter quadrat ¶ Detecta:per seruū nomine milicum detecta fuit coniuratio pisoniana:qui ob hoc ut supra docuimus cōseruatoris sibi nomē assumpsit. ¶ Mōitiōe eius:ex hoc uero similius uidet imagūculā potiusq̄ acūculam significari:cū ad imaginē magis q̄ ad acū mōitio referri possit. ¶ Attēdit.operā dedit. ¶ Extispicio.extispicium uocamus disciplinā ispectioneq extorū:qd alio noie dicit aruspiciū:qd auctore plinio:prim⁹ delphus iuenit:hic haruspicia de q̄ suo loco n̄ pauca retulim⁹.dicim⁹ extispiciū ea forma q̄ ignispiciū auspiciū ab extis speciēdis.nā qd nos cū ppositiōe dicim⁹ aspicio ap̄ ueteres spicio dicebat.unde & auspiciū iclinat. ¶ Nec unq̄ litauit:facto extorū facto.nūq deos placauit.litare enim significat sacrificio facto placasse numen.

Romanus hercules

Oiparens dea syria

Acūculæ

Discerniculum

Acus purgamētum

Extispiciū

Spicio

¶ M.AN. ¶ Vergilii turni:uergiliāo carmie cplexū. ¶ Incōsulta.temeraria. ¶ Neropolī:nerōis urbē. ¶ Syriæ deæ. s. ... deasur Lucian⁹ credidit lūo ē apulei⁹ isidē eē ondit. ¶ Acūculā:pui acūdicim⁹ & acūculā ... suspicari libet dprauatū eē uerbū & p imagūcula acūculā eē scriptū. ¶ Puellarē:si ad acū id referas q̄ puellæ comū:si ad imaginē ut puellā n̄ pueꝝ imago imitaret. ¶ Extispicio & roꝝ ispectiōe. Nec unq̄ litauit:nūq

placata exta sed dira sp obseruauit. octauiā interemerat ad quē plāe exitū illḋ de octauia insomniū pertinuit.

pileata tota urbe discurrerūt. & tamē non defuerūt qui p er longū tēpus uernis æstiuisq; floribus tumulū eius ornarēt: ac modo imagines ꝑtextatas ī rostris proferrēt: mō edicta q̄ si uiuētis & breui magno inimicorū malo reuersuri. Quin etiam uologesus parthorum rex missis ad senatum legatis de instauranda societate hoc etiam magnopere orauit: ut neronis memoria coleretur. Deniq; cum post uiginti annos adolescente me extitisset conditionis incertæ: qui se neronem esse iactaret tam fauorabile nomen eius apud parthos fuit: ut uehementer adiutus & uix redditus sit.

¶PHI. ¶Pileata: induta pileis: Pileati tanq̄ significaret se libertate donata: cū uiuente nerone seruitute s iugo pssa ancillaret ur: sextus aurelius ois roma adeo interitu neronis exultauit. ut plebs īduta pileis manumissionū tanquā seuo exēpta dom no triūpharet pileum enim libertatis partæ si gnū est hunde & manumissi pileum induebant: de quo alibi diximus habundanter. martialis: permittis puto pileata romam fatur nalibus ad libertatē declarādā pileata erat romana turba. ut docet seneca in ai. epistolarū moraliū: uñ & a martiale dictū est. Dūq; decent nostrum pilea sumpta iouē. ¶Vernis estiuisq; floribus: uerni flores sunt uiolæ albæ: helychrysos hiacinthus & alii: quos numerat plinius in. xxi. estiui uero flores sunt lichnis & iouis flos & amaracus: quē phrigiū nominat.

Pileati

Pileum libertatis insigne

Verni flores

Estiui flores

C. SVETONII tranq̄lli liber septimus sergius Galba īpator.

De progenie cæsarum: quæ in Nerone defecit & prodigiis hoc præcedentibus.

PRogenies Cæsarum ī nerōe defecit: qḋ futurū ī cō

¶Prætextatas: idutas ꝑtexta: quæ uestis est magistratuū & puerorū ingenuorum: ut alibi declaratū. ¶Vologeses parthoꝝ rex: de hoc uologese multa scribit Cor. tacitus: qui elephantum equitare solebat. cum quo nero pacem fecit: quando tyndatem fratrē romā misit ad neronem adorandum: scribit sextus aurelius: quod huic loco cōuenit: psas i tātum dilexisse neronē: ut legatos mitterēt orātes copiā cōstituēdi monumēti. ¶Post. xx. annos: ab obitu ipsius nerōis. ¶Adolescēte me: ex hoc loco admonemur suetonium tranqillum p ea ferme tēpora natū eē: quibus periit nero. ¶Qui se neronē eē iactaret. scribit Cor. tacitus asiam atq; achaiam falso rumore exterritas fuisse: uelut nero aduētaret. quē plures uiuere fingebāt credebātq; tunc serous ex ponto siue libertinus ex italia cithara & cātu peritus oris lineamentis neroni simillimus neronē eē sese asserebat: adiunctisq; plurimis: quos promissis corruperat famā excitauit Idaes gliscētē: tāq; uerus nero reuerteret. sed hic pseudo nero a calphurnio aspernate: cui Galatiam ac pāphiliā prouincias regendas galba permiserat deprecta fraude iterfectus ē: cuius corpus isigne oculis comaq; & toruitate uultus in asiā atq; inde romā puectum ē: scribit augustinus in. xx. de ciui. dei. qḋ huic loco cōquadrat: quosdā putasse neronē minime occisum fuisse: sed subtractū ut putaret occisus & uiuū occultari in uigore ipsius etatis: in qua fuit cū crederetur extinctus: donec suo tēp ore reueleť & restituať in regnū: unde nōnulli neronem futurum antichristum suspicati sunt. ¶Fauorabile: fauoris & gratiæ plenum. ¶Redditus. s. calphurnio aspernati ad suppliciū.

Pseudo nero

Nero antichristus

PROGENIES CAESARVM. hactenus iperatoria Cæsarū familia habenas Romani īperii moderata ē subsequiť pricipes romani qdē: sed nullo tñ gradu gētē Cæsarū cōtigētes galba otho & uitelius: q merito possunt appellari tragici iperatores: cū instar tragicorū tyrānorū ob celerē mutabilitatē alius induceretť: tāq p scenam alius educeretur. Vnde & apollonius ille tyrāneus galbā othonē atq; uitelium imperatores thebanos appellabat: quod sicut thebani breui admodum tēpore græciæ renuerāt principatum: ita isti paucis mensibus comæ imperauerunt: tanquam tragediatum tyranni personam mutantes: qui se inuicem eliserunt: sicut claui clauos excutiunt: tranquillus scripturus de sergio galba primo memorat: quemadmodum iam defecerat in nerone cæsarum progenies: quod quibusdam etiā ostentis demonstratum est: nos enarraturi uitam galbæ uidemur facturi operæ ꝑtium: si elogium ex Cor. tacito excerptū ascripserimus. quo mores galbæ continentur. uerba taciti hæc sunt: uetus in familia nobilitas: magnæ opes: ipsi galbæ medium ingenium magis extra uitia q̄ cum uirtutibus famæ nec incuriosus: nec uendicator pecuniæ alienæ non appetens suæ parcus: publicæ auarus: amicorum libertorumq; ubi i in bonos incidisset sine reprehensione patiens: si mali forent usque ad culpam ignorans: sed claritas natalium & metus temporum obtinuit: ut quod segnitia erat sapientia uocaretur: dum uigebat ætas militari laude apud germanias floruit: proconsul africam moderate iam senior Citeriorem hispaniam pari iustitia continuit: maior priuato uisus dum priuatus fuit & omnium consensu capax imperii nisi impe asset.

tragici īperatores

īmpatores thebani.

Mediū galbæ igeniū

¶M. AN. ¶Pileata: pileis operta q̧ libertatis erat insigne. ¶Prætextatas: puerili habitu. ¶Edicta proferent: in publicum ederent quasi eius nomie proposita. ¶Post. xx. annos: quam Nero perierat. ¶Et uix redditus: quum ob mendacium ad pœnam reposceretur.

MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum Serenis. uenetiarum Principem paraphraseos in galbam parenæsis septima.

PRogenies Cæsarum in nerone defecit: fuerunt Aug. princeps Serenissime qui Galbā: Othonē & Viteliū hi incerta serie post neronē tumultuose imperium inuasere: sine q̧ paucissimis mensi

bus singuli principatum tenuissent seu q̄ magis credo: quia semel occupatā sibi stabilire nequerint inter Cæsares minime reponēdos cur annumerauerū quia tranquillus reposuit opere prætium ē & mores galbæ: & reliquam uitā ex tumultuaria illa administratione cognoscere: de qua ut breuiter dicā quod sentio: siquis illius moderationē cū libertorū auaritia: quorū nutu oīa gerebantur diligēter cōferat haud facile expediat inter bonos ne princeps galba reponēdus an malos: satis constat magnos illi honores post mortē decretos sed longe maiores decerni potuisse si prīmo patinō sordide fortunæ uiros per quos: ut Diocletianus idem tidē predicare solebat sæpe optimus uenditur pīceps: sed ingenuos potius multaq; rerū experiētia claros administrasset: at illa regiminis forma ualde execrabilis & oībus q; celatu indigna: contra optabilis hæc q̄ æquitatis & clemētiæ plena: ut a maioribus tradita ēita a te princeps iucūdissime & aliis q rei. pu. gubernacula admonētur sanctissime custoditur, qua, uelut unū oībus sit propositū certamen: quis ī summa administratione maxie de re pu. meritus q̄q; quidem possim: sq; pcipuā ex ea dignitate laudē reportasse credatur: q eam administratiōis formā aut instituerit: aut seruarit: quam optimus q̄sq; princeps mō pub icis consultum ue lit rebus studio cupiat imitari: Nunc ad Cæsarū progeniē redeo: q in Nerone: ut tranquillus ait esse desiit sed qualis fuerit ipsa ppagatiōis rō paucis expediā. C. Cæsar dictator: a quo uetus rei pu. forma sublata est sororē iuliā habuit: ex ea & M. Accio balbo accia nata ē: accia ex. C. Octauio. Octauiū: qui postea rerum potitus Augustus ē appellatus: is a maiore auunculo: a cæsare dico dictatore i nomen familiæ ascitus, pximus ab illo iperauit: tradit augustus p manu tiberio priuigno īperiū Liuiæ Drusillæ q̄ uxorē duxit: & Tiberio Neronis filio: destinauerat ab initio Augu. sibi ex testamēto successores caium & Lucium ex iulia filia & M. Agrippa genitos: sed illis utroq; post alterum extinctis. Agrippā eorū fratrē & Tiberiū priuignum ī familiæ & rerū successionē adoptauit: Agrippa uero ob sordidū ingeniū abdicato solus Tiberius post Augusti exitū familiæ & iperio successit: is Germanicū ex drus o fratre & minore Antonia genitū ptimo Augusti iussu adoptauit: mox eo defuncto Drusum & neronē eius filios: quibus sublatis tertium fratrem: ac minimū natu caiū qui caligula cognominatus est rerū: & imperii hæredē ascripsit: post caligulā: claudius ex druso Tiberii fratre natus: & antonia. M. Antonii Triumuiri. & Octauiæ filia sortitus ē iperiū. sed hic dubitari pōt q̄ rōne i gētis successionē uenerit si qdē pater eius drusus i adoptionē n̄ uenit ipse a tiberio inter ternos tū heredes relatus ē a Caligula neq; eū neq; alium adoptatū legere est: uerū q a iter tertios hæredes nominatū cōstat: iccirco familiæ īsertum crediderim: claudius ipse Neronē Agrippinæ Germanici fratris sui filiæ: q ipse uxorem duxit: & Domitii ænobarbi filiū in gentis & imperii successionem testamento adduxit: qui nouissimus eorum: qui per adoptionem in cæsarum familiam uenerunt imperauit: nam galba de quo proxime dicturi sumus militari suffragio absq; ullo successionis ptextu ad iperii fastigiū ē euectus.

pluribus qdem signis sed euidētissimis duobus apparuit. Liuiæ oli post Augusti statī nuptias ueientanū suū reuisenti p̄teruolans aquila gallinā albam: & ramulū lauri rostro tenentē ita ut rapuerat dimisit ī gremiū: quūq; nutriri alitem pangi ramulū placuisset: tāta pullorum soboles prouenit, ut hodie quoq; ea uilla ad gallinas uocetur: Tale uero lauretū ut triumphaturi Cæsares inde laureas decerperent: fuitq; mos triumphātibus alias cōfestī eodē loco pāgere, & obseruatū ē

PHI. Liuiæ olim hanc historiam tradit plinius libro. xv. cuius uerba subiecimus sunt hæc Nāq; liuiæ drusillæ: quæ postea augusta matrimonii nomen accepit: cū pacta esset illi cæsari: gallinam conspicui candoris sedenti aquila ex alto abiecit i gremium illesam intrepideq; mirantī accessit miraculum: quoniā tenētem rostro laureum ramum onustum suis baccis: cōseruari alitem & sobolem iussere aruspices: ramūq; eum seri ac rite custodiri: quod factum est in uilla cæsarū fluuio tiberi imposita iuxta nonū lapidem flaminia uia: quæ ob id uocatur ad gallinas miroq; silua prouenit: ex ea postea triūphans cæsar laurū in manu tenuit: coronamq; in capite gessit ac deinde imperatores Cæsares cūcti: traditusq; mos est ramos quos tenuerunt serendi: hactenus plinius. Veientanum: sicut tusculanū formianū & pompeianū dicimus uillas a locis: ita ueientanum pretoriū uillamq; significat in ueientano territorio. Alitē: gallinam. Ex iussu. aruspicū. Pangi: seri plantariq; est enim pangere defigere: unde paginæ dictæ: q; in illis uersus panguntur: id est fingūtur. Pullorū. gallinaceorū: a pullo pullicinus. ὀρνίσκος hoc est diminutiue dictus: lampridius seruos habuit uectigales: q eos ex ouis atq; pullicinis ac pipiōibus alerēt. M. Varro iuuēcas gallinas appellat pullastras sicut a nobis quoq; lingua uernacula nūcupat. Ea uilla: uerba plinii īdicāt uillā hāc cæsarū fuisse iuxta tyberim in uia flaminia ad nonū lapidē. Lauretū: græci daphnona uocāt lauretū hoc ē locū lauro cōsitū: qua dictione usus est martialis: ubi ait daphnonos platanos. Romæ i auētino lauretū uocabatur: ubi silua lauri fuit. Laureas: coronas. s. ex lauro: quæ proprie triumphis dicatæ autumat plinius laurea m uocari ipsa folia. Vnius arborū nomē i latina lingua iponitur uiris. Nā laurea nomen proprium. M. Cicero libertū habuit noīe Tullium laurea m: cuius epigrāma clarissimū memoratur a plinio in. xxxi. Alias: plinius scribit morem fuisse: ut rami illi sererentur: quos i manu tenuissent cæsares triūphantes: non enim solum coronam in capite gerebant: sed ramū quoq; laureū manu tenebant.

M. AN. Veientanū fuū. uillā i Veientano agro. Pigi: solo defigi: uñ carmia quoq; pāgi sunt dcū: q; cere as tabulis figerēt̄ p igo nūc cano ē: nūc scribo ea quoq; rōe cōsistit laurū rāo seri de quo democrit' & Theophrastus dubitauere. Alias cō. e. l. p. Plurāos quos triūphātes cæsares manu tenuissent seri solitos scribit.

Ad gallias

Pangere
Pullicini
Pullastræ
Daphnon
Lauretum

Laureta
Laurea li
bertus Ci
ceronis

¶ PHI. ¶ Sub cuiusq; cæsarū. ¶ Institutā. satā plantatāq;. ¶ Exaruit: hoc signū fuit cum Nerone pariter exaruisse defecisseq; ꝓsapiā cæsarū. ¶ Elanguisse: mortuus ramalibus & arescēte trūco emarcuisse. ¶ Tacta de fulmine pcussa. prisci fulminitū dixerūt id qd est fulmine ictū. arbores quoq; fanaticæ appellatæ: q erāt fulmine pcussæ. ¶ Augusti sceptrū. qd augusti statua manu tenebat. est eni sceptrū isigne dn̄antis. ¶ Haud dubie: sine dubio. ¶ Vetere ꝓsapia: qntilianus ꝓsapiā esse ait uerbū uetustū nimis & obliteratū: quo nimirum uti dū eē sentit. ¶ Statuarū titulis. pli. ań. xxxiiii. refert institutū fuisse ut in basibus statuæ honores homi. & tituli inscriberētur ne i sepulchris tm̄ legerent. ¶ Pronepotē tertio cognatōis gradu infra ē pnepos & pneptis. sicut supra pauꝰ & ꝓauia. ¶ Capitolini Q. catulus capitolini nomen accepit ex eo qd curator fuit restituēdi capitolii. illudq; dedicauit: qd solū felicitati suæ defuisse sylla cōfessus est. huius historiæ mētio facta est in uita cæsaris dictatoris galbā aūt fuisse necessitudine catulo cōiunctū plutarchus quoq; testatr: q ait galbā aīo admodum elatum fuisse pp catuli cognationē. & apud cor. tacitū ait ipe galba ad pisoné: qué mox adoptauit. & tibi insigne sulpitiæ ac lutaciæ gentis decora nobilitati tuæ adiecisse. lutacia .n. gens dicta est catulorū. ex quo memoratissimꝰ est ille lutacius catulus. q penos uicit primo punico bello naualis pugna apd egatis isulas: de quo ait silius i. vi. punicoꝝ. possessor pelagi. ꝓnaq; lutatius aūt a captinas puppes ad littora uictor agebat. ¶ Stēma proprie stēma significat seriē graduūq; cognationū: & ut ingt paulus iurisꝯsultus in duas lineas separatur quarū altera supior altera inferior. ex supiore uero & secūdo gradu trāsuersæ lineæ pendēt. hinc illud a pli. elegāter dictū in. xxxv. stēmat uero lineis discurrebāt ad imagines pictas. alias stēmata coronæ sunt sicuti apud græcos & in primis apud homerū & aristophanē subinde reperies. Iuliꝰ quoq; firmicꝰ stēmata usurpat ꝓ coronis. sic .n. scribit i. iii. metheseos. magnos uiros faciet mercuriꝰ q sacris & gloriosis stēmatibꝰ coronēt. ¶ In atrio: ap maiores i atriis erāt stēmata & imagies cereæ: q singulis disponebāt armariis: comitabātq; funera gētilicia. ¶ Ex quo ē illd notissimū: tota licet ueteres exornēt undiq; ceræ atria. ¶ Ad phasiphaen: notissima ē historia fabulosa: q d phasiphae solis filia circūfert: quia damasse taurū usq; ad coitū tradūt. obiter annotādū dictioné hāc eē q̄ttuor syllabaꝝ: qd euidēter ostēdit uel ille uersiculus ap ausoniū: nō sū ego minoꝝ machina pasiphaes. Quod āt genus galbaꝝ eēt a minoe pasiphaeq; oriūdū testat & silius italicus: cū i. viii. punicoꝝ sic scribit de quodā galba huiusce familiæ. Rectoré magno spectabat noie galbā. huic genus ordit minos: inuisaq; tauro pasiphae. ¶ Elogia: laudationes. testificationes. repete q supius de elogio memorauimus. In hāc sniam est illd catonianū. decorauere mon unictis signis statuis elogiis historiis. ¶ Sulpitioꝝ: plutarchus galbā sulpitiū appellat aitq; trāsiuisse i cæsarū familiā cū priuatus adhuc oium ditissimus foret. sextus aurelius sicait. galba nobili sulpitioꝝ genere ꝓgenitus ipuuit ānos. vii. diesq; totidē. ¶ Ambigitr: dubitat. ¶ Galbano: galbanū in syria gigni testis est. pli. i. xii. qd sincerū si urat fugat nidore serpētes. idē medicinæ quoq; adhibet. In alio significatu galbana uestimēta sūt delicatoꝝ: quæ a uiris gestari mordaciter taxat Iuuenalis illo uersu cerulea indutus scutulata & galbana rasa. Inde galbanatꝰ a marciale dictus homo molis & effeminatus tanq̄ galbano indutus: Tunica quoq; galbina a colore dicta: Flauius uopiscus in aureliano. Inter hæc fuit tetricus chlamyde coccea: tunica galbina. ¶ Illitis: inspersis uelut quodam fomite ac nutrimento. ab illino illitus inchoatur. ¶ Galbeo: quid sit galbeum interpretat ip semet Tranquillus. tamen alii tradunt Galbeum esse genus ornamenti.

¶ M. A N. ¶ Pronepotē: nepotis filiū. ¶ Qu. Catuli: qué dictator i petitōe pōtificatus maximi cōpetitorem hūitq; qué it prio ꝓcuratæ die ad disqsitioné populi ob capitolii refectioné uocauit. ¶ Capitolini: is .n. capitoliū refecit ac dedicauit. triqllus & Mar. sūt auctores sūt q scribāt capitoliū a sylla nō Catullo istauratū. ¶ Stémma maioꝝ imagies: hīc imaginū seriē erāt si qdē maioꝝ imagines nō solū decori & ornamēto sed ad deprauādū supplicū & ignominiā facere uidebatr. Cicero si qd ait deliqro mille sūt imagies q̄ me a nobis depcenderat it stēm i imaginū ordo uelut qbusdā rāis lieis itercurrētibꝰ distīctus. plius stēmate q thusco tamē imlefime ducis. In stēmata q.d faciūt. M. Atria pisonū stabat cū stēmate toto ai stēma & coronamētū qli Στέφαvoi á Στέφανος corona est Στέφανόω corono. ¶ Elogia. nūc laudatiōes: aliogn elogiū mediū ē uerbū tam.

sub cuiusq; obitū arborem ab ipso institutā elāguisse. Ergo nouissimo Neronis āno & silua ōis exaruit radicitus: & quicquid ibi gallinarū erat: interiit. Ac subinde tacta de cælo Cæsarum æde capita omnibus statuis simul deciderunt, Augustiq; septrum e manibus excussum est.

De prosapia & ueteri origine galbæ.

NEroni galba successit nullo gradu cōtingens Cæsarū domū: sed haud dubie nobilissimus magnaq; & uetere prosapia: ut q statuarū titulis pronepoté se Quinti Catuli Capitolini semp ascripserit. Impator uero etiam stēma in atrio proposuerit quo paterná originem ad Iouem maternam ad phasiphaen Minois uxorem referret.

De progenitoribus & cognomine galbæ.

IMagines & elogia uniuersi generis exeq lōgū ē familiæ breuiter attigā. Qui prius Sulpitioꝝ cognomē Galbæ tulit cur aut unū traxerit ambigitur. Quidā putāt qd oppidū hispāiæ frustra diu oppugnatū: illitis demū galbāo tedis succēderit. Alii qd i diuturna ualitudie galbeo .i. reme-

Fulmine pcussa

Catulus capitolinus

Lutatia gens

Stēma

Stēmata coronæ

Galbanum

Galbanatus

Galbia tunica

Illitus

Galbeū

I

honoris q̃ uituperationis testificatio. ¶ Galbano: facibus Ver. galbaneoq; agitare grauĩ nidore chelidros. ferunt galbanũ arboris spẽm eẽ ait multis aptũ medicaminibus. pli. ferulã arborẽ & ĩ amano syriæ mõte nasci amomi uel similitudinẽ. eiusq; nidore serpẽtes fugari.

¶ PHI. ¶ Lana inuolutis: lanæ in primis succidæ: ut ait pli. plurimu præstãt remedia p se imponunt & aliis inuoluũtur medicamentis. ¶ Galbã galli uocãt: uocabula multa pegrina ex uariis gẽtibus uenerũt in latinã linguã: & plurima ut ait quĩtilianus gallice ualuerũt: ut rheda ac petoritũ: q̃ sunt noĩa uehiculo℞: ut bracca. unde braccata gallia noĩata: ut ẽt galba: qua dictione in gallica lingua significat̃ præpinguis. Galli quoq; facũdos uocant p facetis ut docet fortunatianus. Ambactus gallica lingua seruus appellat̃. ¶ Præpinguis: ualde piguis. ¶ Exilis: gracil: & macer. ¶ Esculis: glandifera arbor est esculus. cuius meminit pli. in. xvi. quam nõ ubiq; nasci tradit. glãde esculea sũgosa fit porci caro.

Vocabula gallica

duis lana inuolutis assidue uteret̃: nõnulli qd p̃piguis fuerit uisus: quẽ galbã galli uocãt: uel cõtra qd tã exilis q̃ sunt aĩalia q̃ in æsculis nascũt̃ appellaret̃q; Galbæ. familiã illustrauit Sergius galba cõsularis tempo℞ suorũ eloquẽtissimus quẽ tradũt Hispaniã ex p̃tura obtinentẽ. xxx. Lusitanorũ milibus pfidia trucidatis uiriatini belli cãm extitisse. Eius nepos ob repulsam cõsulatus infensus Iulio Cæsari; cuius legatus ĩ gallia fuerat conspirauit cũ Cassio & Bruto; pp qd pedia lege dãnatus est. Ab hoc sũt ĩpatoris galbæ auus & p̃: auus clarior studio: q̃ dignitate: nõ ẽ. n. egressus præturæ gradũ multiplicẽ nec ĩcuriosã historiã edidit. P̃ cõsulatu sũctus: q̃q̃ breui corpe atq; ẽt gibber modiceq; in dicẽdo facultatis cãs industriæ actitauit. Vxores habuit Numiã achaiã neptẽ Catuli proneptẽq; L. Mũmii: q corithũ excidit. Itẽ Liuiã occelli

¶ Aialia: fortassis ĩtelligit culices: quos gigni ĩ glãdiferis arboribus indicat pli. Sergius eloquẽtissimus. Cicero in primo de oratore sic meminit de hoc sergio galba. equidẽ sergiũ galbã memoria teneo diuinũ hoiem in dicẽdo. Idem in bruto ait sergiũ galbã eloquẽtia p̃stitisse: cuius m orationes exiles fuerũt & redolentes antiqtatẽ quæ ob id exaruerũt. ¶ Lusitano℞: lusitania hispaniæ ulterioris puinciæ cui nomẽ dedisse lusum liberi p̃ris ac lysam cũ eo bacchãtem pli. marcianusq; pdiderũt. ¶ Perfidia trucidatis M. tullius in bruto tradit lusitanos: a sergio galba pretore cõtra interpositã ut existimabat̃ fidẽ interfectos. ex quo titus libo tribunus plebis. po. ro. incitauit in galbã: & in eũ rogationẽ tulit similem priuilegii. M. quoq; cato cẽsorius ĩ galbã luculẽta oõne iuectus est. cũ q̃ta eloquẽtiæ uis in galba foret cognitũ est: q liberos suos pupillos in cõcione pducẽs: filiũq; ẽt sulpitii galbæ suis ipse manib⁹ circũferẽs. fletu ac miseratiõe cõmouit po. ro. ad misericordiã. & ita eripuit se flãma atq; euasit dãnationẽ: cuius rei mẽtio quoq; fit a fabio quĩtiliano ĩ secũdo institutionũ. orosius ait i. iii. scribit sergiũ galbã p̃torẽ a lusitanis magno p̃lio uictũ fuisse uniuersoq; exercitu amisso ipm cũ paucis uix elapsũ euasisse. ¶ Viriatini belli: qd duce uiriato lusitani aduersus romanos gesserũt: fuit ãt uiriatus uir calliditatis acerrimæ: quæ ex uenato℞ latro. ex latrone subito dux atq; ĩpator lusitano℞ p annos. xiiii. Romanos duces exercitusq; cõtriuit. trabeas fasces ceteraq; ĩsignia romana in mõtibus suis trophea p̃fixit. tãdẽ ĩsidiis suo℞ ĩterfectus ẽ. cũ domestici pcussores pecũia corrupti a seruilio cepiõe fuissent. q uiriatũ uino depositũ pemerũt. q a suis defletus nobilissime tumulat⁹ fuit. Romani hãc uictoriã q pditiõe ẽpta fuerat ĩprobauerũt: pcussoresq; idignos p̃mio iudicauerũt. ad hũc uiriatũ alludẽs silius sic cecinit ĩ tertio punico℞: p̃rio uiriatus in æuo. Nomẽ romanis factũ mox nobile dãnis. ¶ Cuius legatus in gallia: cæsar in cõmẽtariis crebro meminit de hoc legato suo galba: cui⁹ uirtutẽ ĩ primis extollit ĩ tertio cõmẽtario belli gallici. ¶ Ob repulsã cõsulatus: hircius ĩ cõmẽtario belli gallici mẽtionẽ fecit hui⁹ repulsæ. quã passus ẽ galba ĩ cõsulatu. scribit. n. aduersarios cæsaris isolẽter gloriatos: ereptũ eẽ sergio galbæ cõsulatũ. cũ is multo plus gra suffragiis ualuisset: q cæsari coniũctus & familiaritate & necessitudie legatiõis eẽt. ¶ Pedia lege dãnatur: augustus: sicut ĩ augusti uita latius explicatũ ẽ. cõspiratores iulii cæsaris aggressus ẽ legibus: & ĩ primis lege a qnto pedio lata reos cedis detulit. ¶ Nec ĩcuriosã: nõ ĩcuriose neglig ẽter cõpositã. ¶ Gibber: gibbo deformatus gibber & gibberus dr q gibbũ h̃et. pli. gallina℞ gen⁹ gibberũ uocat qd gibbosæ sint. ipeq quoq; gibb⁹ noĩat̃ gibber. Iu. attritus gibbere nasus. Iulius firmicus tradit ĩ. viii. matheseos nasci gibberosos q in septẽ partes arietis hũerint horoscopũ. ¶ Industriæ: nauiter solerter aduerbiũ ẽ. ¶ Actitauit: freqũter egit. agere n. dicunt̃ causidici & oratores: uñ actio dicta. ¶ Mũmii pneptẽ. L. mũmius cui cognomẽ achaici uictoria dedit corinthũ diruit qd oppidũ achaiæ eap græcie decus & lumẽ maximi scriptores appellãt. Cã belli fuit critolaus: q legatos romanos cõtemptus gẽtiũ uiolare ausus ẽ: & cũ ob hoc mãdatũ fuisset metello bellũ achaicum ad alien ĩ uictori ĩ mũmius ueniẽq sub ipsis isthmi faucibus fudit acheos. mox corithus ab icolis deserta & solo æqta ẽ. signis tabulisq; spoliisq; qbus cũ totã replesset italiã in domũ suã nihil ĩtulit. nãq; ut auctor ẽ strabo tabulas pictas rogãtibus amicis facile largiebat̃. Addit pli. tunc æra corinthia q̃ p̃ciosissima fuerunt ab eodẽ dispsa fuisse cõpluribus achaiæ oppidis. Idem alio loco arbitrat̃ picturã externã romæ primũ publicatã fuisse: scribit hoc. L. mummo: q aristidis tabulã liberũ p̃rem cõtinẽtẽ in cereris delubro posuit. Cum itaq; L. mumius achaicus cognominaret̃ merito mũmii filius pneptis achaia nuncupata est.

¶ M. AN. ¶ Sergius galba. Cicero & sergio galbæ & c. Lælio: socero tuo quos constat dicendi gloria præstitisse tacitus qd ad Sergiũ nũq̃ galbã & c. Læliũ attinet & siquos alios antiquo℞ agitare nõ desistit ap

oiones galbæ redolentes antiquitatẽ

Viriatinũ bellũ

Mors uiriati. P̃rio uiriatus in æuo

Gibber. Gibber⁹. Gibberosi

Corinthus decus græciæ

Euersio corithi

Liuiũ & Corneliũ. Seruiũ ꝑ sergio legit. ¶ Perfidia trucidatis: & ad lusitanos: & ad galbã referri põt. Liuius auctor est: cõfessũ in iudicio galbã iã ceto lusitanos pp se castra hñtes suo iussu cæsos q cõptũ hñisset equo & hoie imolatis ꝑ spẽm pacis illos sim exercitũ adoriri maio hñisse. ¶ Virtatim: ab auctoris noie nũcupari. ¶ Cassio & bruto pricipibus cõiurationis. q Cæsar dictator est oppressus. ¶ Pedia lege: a Qu. Pedio cõsule lata de ea alibi. ¶ Gibber: gibbo insignis. ¶ Qui corinthũ excidit: cicero qd si. L. Mũmius aliquẽ istoꝝ ui deret Matelionẽ corinthiũ cupidissime tractãtẽ. quũ ipe totã corinthon cõtẽpsisset.

nã ditẽ admodũ & pulchrã: a qua tñ nobilitatis cã appetitus ultro existimaẽ: & aliquãto enixius: postq̃ subinde instãti uitiũ corpis secreto posita ueste detexit: ne q̃si ignotam fallere uideret. Ex achaia liberos Caiũ & Sergiũ ꝑcreauit quorũ maior Caius attritis facultatibus urbe cessit prohibitusq; a Tiberio sortiri anno suo ꝑcõsulatũ uolũtaria morte obiit.

De natiuitate Galbæ & indiciis principatus eius.

Sergius Galba impator. M. Valerio Messalla. Cn. Lentulo cõsulibus natus est. ix. calen. ianua. in uilla colli supposita prope terracinam sinistrorsum fundos petentibus: adoptatus a nouerca sua Liuia nomen & ocellare cognomen assumpsit mutato pronomine. Nam Lucium pro Sergio usq; ad tempus imperii usurpauit Constat Augustum puero adhuc salutanti se inter æquales apprehẽsa buccula dixisse καὶ σὺ τέκνον ἀρχῆς ἡμῶν παρατρώξῃ. Sed & Tiberius quum compertisset eum imparaturum uerum in senecta: uiuat sane ait: qñ id ad nos nihil ptinet. Auo quoq; eius

¶ PHI. ¶ Dite: opulẽti. ¶ Appetitus: desideratus. ¶ Enixius: uehemẽtius cupidiusq;. ¶ Subinde: frequẽter. ¶ Instanti: liuiæ. ¶ Vitiũ corpis: gibbũ. ¶ Detexit: retexit denudauit ostendit. olim crates thebanus qdam cõsimile fecisse ꝑditur: q cũ hipparche eũ maritũ optaret inter scapulũ retexit: qd erat gibberosũ: pterãq; cũ bacculo & pallium humi posuit ꝑfessus puellæ eã sibi eẽ suppellectilẽ: eamq; formã quã uideret ꝑinde inquit sedulo cõsule: ne post penitudo te capiat. eniuero hipparche cõditionẽ accipit trãdẽs iam dudũ sibi ꝑsuasũ satis esse & satis cõsultũ neq; ditiorẽ maritũ neq; formosiorem uspiã gentiũ posse inuenire. ꝑinde diceret quo libeat: & ita crati cynico philosopho nupsit hipparche. ¶ Ex achaia: mummia ꝑnepte. L. mũmii attritis facultatibus. cõsumpto ꝑtimonio. ¶ Sor

Exẽplũ cratis Philosophi Inter scapulum

tiri procõsulatũ: moris erat apud romanos ut cõsules ꝑuincias ꝑcõsulares sortirentur. hinc frequẽter leges apud historicos cõsulibus sorte obuenisse ꝑuincias. Tiberius uero ꝑhibuit. C. galbam ne sortireẽ ꝑcõsulatũ. pp facultates attritas: quo dolore ꝑculsus Caius adiit mortẽ uolũtariam. ¶ Suo anno: legitimo quo. s. ꝑ leges poterat fieri cõsul. de procõsulatu aũt officioq; ꝑcõsulis alibi scripsimus habũdanter. Cicero gloriatur suo qdem anno se honores adeptũ esse cũctorum suffragiis: qd cõtingit paucis nobilibus. procõsul primus apud romanos uideẽ fuisse. p. philo. cui primo impiũ ꝑrogatum est. ut docet liuius in. viii. q appellat pro consules: quibus finito cõsulatu impium ꝑrogaẽ. ¶ Colli supposita: ꝑceptũ uarronianũ est ut potissimũ sub radicibus montis uillæ edificeẽ. Columela quoq; optimã esse uillæ positionẽ arbitraẽ in medis collibus ubi aer calore & frigore tẽperatus est. ¶ Sinistrorsum: ad sinistrã ꝑtem. oratius ille sinistrorsum hic dextrorsũ: unus: utriq; error. ¶ Fundos: nomen est oppidi de quo oratius fundos aufidio lusco pretore libenter linq̃mus. ¶ Liuii nomen: a nouercæ noie noiatus est liuius galba: & ocelaris cognominatus cũ illa liuia ocellina noiaretur. ¶ Luciũ existimo legendũ esse liuiũ: ut cõgruat cũ supradicta sñia: qd. s. liuii nomen assumpserit. ¶ Inter equales: inter pueros eiusdẽ ætatis & coeuos: quos græci synchronos appellãt quasi cõtẽporaneos scribit Hieronymus oseen propheta fuisse synchronõ e iaiæ. ¶ Buccula: sermo est polysemus. i. multa significans. nãq; pars cassidis est: de qua Iuuenalis: & fracta de casside buccula pendẽs: significat & uaccã. Vir. i pmo georgicoꝝ. aut buccula cœlũ suscipiens patulis captauit naribus auras: Columela masculino usus est. nã buculos dixit pro iuuẽcis bobus. sic enim ait in septimo agricolationis. cũ deinde bucculos cõprehẽderis ꝑducito ad stabulũ. preterea buccula accipitur pro pusilla bucca: quæ oris pars est. d buccis pli. in. xi. sic refert. infra malas sunt hilaritates: risumq; indicantes buccæ. Ex quibus uerbis discimus buccas proprie intelligere partes illas: quæ inflari solẽt: quæ duæ sunt in hoie. hinc ait oratius. Quid causæ merito qn illis iuppiter ambasiratus buccas inflet. Interdum buccã intelligimus ipsum os: sicut illud prouerbialiter dictũ. qcqd in buccã uenerit: hinc buccula deducitur accipiturq; pro pusilla bucca siue osculum ipsum id est puum os: siue ꝑtẽ genarum: quæ inflaẽ intelligere uellimus. In hoc significatu capit nũc tranqllus. Nã mos est cum puerũ osculari uolumus. ut illius bucculã manu apprendamus qd & ad os & ad genã referri põt. In hanc sñiam apuleius in. vi. de asino aureo sic scribit. Tũc iuppiter ꝑpressa cupidinis buccula manuq; ad os suũ relata cõsauiat. ¶ καὶ σὺ τέκνον: græca uerba sunt q̃ sic interptanẽ & tu fili impio nostro adhere. ¶ Ad nos nihil ptinet: quia nos iam defuncti erimus: si senecta ætate imparaturus est Galba.

Procon sul primus philo

synchronũ æqus Polysemus buccula Bucculi

Buccæ duæ in homie

¶ M. A N. ¶ Appetitus: q̃q̃ gibber. ¶ Enixius: studiosius. ¶ Subinde: sæpius. ¶ Instãti: ocellinæ. ¶ Vitiũ corpis: gibbi deformitatẽ. ¶ Attritis: cõsumptis. ¶ Sortiri q ob id negatũ appet: q a cõsumptis fortunis oibus solũ uertisset. ¶ Anno suo: & ad designationẽ ipam referri põt: q i plures ãnos ꝑuinciæ ordinareẽ aut q ex cõsulatu quũ ꝑcõsul ueteri istituto eẽt ꝑuiciã administraturus a Tiberio pricipe sit ꝑhibitus. ¶ Liuii

nomen & ocellare cognomen. Liuia .n. ocellina eius nouerca est dicta a q̄ fuit adoptat⁹. ¶ Lucium. L. Liuius ocellaris siue ocellinus diceret. ¶ Puero galbae. ¶ Salutati: inter officia salutantiū assistēti. ¶ Inter aequales: inter eiusdē aetatis pueros. ¶ Buccula ornamēto oris cōcauitas bucca dr. Cicero qequid i buccā uenerit. Iu. notaeq; pop pida buccae. Hora. Iuppiter ambas iflatus buccas: & buccula pua hos: Pli. eidē morbo bucculae recur pdest. Ver. aut buccula caelū suspicies est & ps cassidis: p q̄ emittit̄ spūs. Iu. Lorica & fracta de casside buccula pēdēs. ¶ Καὶ σὺ τέκνον τῆς ἀρχῆς ἡμῶν παρατρώξῃ: & tu fili principatū nostrū iuxta sedens.

¶ PHI. ¶ Fulgur pcuranti: expiāti, ppiciantiq; p procuratiōes. Nā fulminū q̄dā sunt laeta: q̄dā sunt aduersa: quedā mixta: q̄ ad uersa sunt: ut inquit seneca mala portēdūt: & ideo expiatōibus pcuratiōibusq; propiciari solēt ad auertēda mala: quae minitāt & de his pcurationibus fulminum intelligit. Idē seneca sic scribens in .ii. qōnum naturalium. Quid ergo expiationes pcurationesq; quo ptinēt: si immutabilia sūt fata: ap lucanū in primo pharsaliae describit procuratio fulminis facta ab aruspice, puorsū fulgur appellauerūt: qd ignoratur noctu an īterdiu sit factū. Ideoq; ioui & sumano tēs diuina fiebat

fulgur procurāti: quū exta de manibus aqla rapuisset: & in frugiferā quercū cōtulisset summū sed serū impiū portēdi familiae rn̄sum est. Et ille irridēs sane inqt quū mula pepit: Nihil aeq; postea Galbā tētātē res nouas cōfirmauit q̄ mulae partus: caeterisq; ut obscoenū ostētū abhorrētibus: solus p laetissimo accepit memor sacrificii dictiq; aui. Sūpta uirili toga somniauit fortunā dicētē stare se ante fores defessā: & nisi ocius reciperet cuicūq; obuio p̄dae futurā, utq; uigilauit apto atrio simulacrū aeneū deae cubitali maius iuxta limen inuenit: idq; gremio suo tusculum ubi aestiuare consueuerat: auexit: & in parte aedium consecratum menstruis deinceps supplicationibus & peruigili anniuersario coluit: quanquam aetate modum constanti ueteris ciuitatis exoletumq; mortem ac tam

quia diurna iouis nocturna sūmani fulgura habebātur. est āt sūmanus deus q̄si summus maniū dictus ut interpretat̄ marcianus: quē modo ditē patrē: mō plutonē appellāt. ¶ Frugiferā quercum: frugiferas arbores pli. apule. & tacitus uocitāt q̄ fructū ferunt. fruges aūt arborū antiqtus fuerūt glandes ut alibi docuimus. uñ merito quercus frugifera est dicta. ulpianus tñ negat poma dici fruges: cū ulpianus scribat fruges oēs esse qbus hō uescat. ¶ Summū: maximū. ¶ Portēdi: significari. ¶ Familiae: sulpitioꝝ. ¶ Rñsum est: ab aruspicibus procuratoribusq; fulminis. ¶ Ille: auus galbae. ¶ Cū mula pepererit: hoc dixit pinde ac intelligi uolens nunq̄ imperiū in familia sua futurū: tanq̄ mulae nunq̄ pariāt. Aristoteles eñi muloꝝ genus sterile esse & in totum nō parere pdidit. causasq; sterilitatis eleganter cōplexus est libro .ii. de generatione aialium: ubi ait mulā cōcepisse qdem aliqñ sed ad finē nequiuisse pduxisse quod cōceperit. pli. uero noster in .viii. mulas dixit sicco nō parere: Quod ea quae duobus diuersis generibus nascitur tertii generis fiant & neutri parentū sint similia: eaq; ipsa quae ita nata sunt nō gignere in omni aialium genere. est tñ in annalibus historiisq; romanis mulas peperisse saepe: uerū prodigii loco id habitum est. Idem Aristoteles in sexto de animalibus in syria tradit mulas eē quae coeant & pariant omnes. sed id genus diuersum est a genere mularū nostrarū. apd herodotum in thalia luculēta historia est graphice perscripta de babylone obsessa a rege dario: i qua unus babyloniorum, pbra ingerens dario atq; eius exercitui: quid inquit isthic desidetis psē: quin potius abscedatis: tunc expugnaturi nos cum mulae pepererint. hoc ille dicebat credens nunq̄ parere mulas. sed paulo post contigit: ut quedam mula pareret zopyro: quo ostento in spem uenit capiendae babylonis & cepit: cum babylonios uaframentis circumuenisset. propter quod beneficium darius tanti fecit zopyrum: ut olim aperto malo punico optauerit se male tot zopyros: quot erant mali punici grana. ¶ Obscenum: dirū execrabile ominosum. Vir. obsceniq; canes importunaeq; uolucres signa dabant. ¶ Pro laetissimo accepit. fecit idem galba quod zopyrus: qui pro felici ostento accepit mulam peperisse: animo reputatis uerba illius babylonii qui inter multa obsidionis dixisset: tunc fore ut babylon expugnaretur cum mulae parerent. ¶ Ante fores: ipsius galbae. ¶ Ocius: cito celeriter. ¶ Aeneum: ex aere fabrefactum. ¶ Deae: fortunae. ¶ Cubitali: cubitus constat ex .xxiiii. digitis: ut inquit uitruuius hoc est ex sex palmis. est praeterea cubitus geometricus: q origene & augustino auctoribus. sex nostra cubita continet. ¶ Tusculum: ciuitatem tusculanam: de qua alibi pluribus. M. cato fuit tusculanus. Interdum tusculum diminutiuum est turis: ut apud plautum. in aulularia. hunc tusculum emi & hasce coronas floreas. ¶ Estiuare: estiuo tempore comorari sicut hybernare ad hybernū tempus refert. Varro mihi greges in apulia hybernabant: q in aretinis montibus estiuabant.
¶ Edium: domus. ¶ Menstruis supplicationibus: per singulos menses. a mense enim menstruus deriuat. unde luna a marone mēstrua dicta. Et sumptus menstruus a columella. hinc etiā feminarū pro fluuia menstrua nuncupant: q a singulis mensibus cōcitant. unde pli. saepissime menses uocat. ¶ Peruigili anniuersario: sacra quae quot annis semel fiunt anniuersaria dicunt. anniuersariū puigilium appellat sacrificium: quod iugi uigilia p totam noctem celebrabatur: sicut erant peruigilia cereris. Cor. tacitus ait. lectisternia ac puigilia celebrauere feminae: quibus mariti erant. ¶ Constanti: Firma & robusta. ¶ Exoletum: Abolitum & quasi iam per desuetudinem euanuerat.

¶ M. AN. ¶ Procurāti: sacrificio expiāti. ¶ Quū multa peperit: q sint tertiū genus mulae: Idcirco nō pluribus pli. e auctor: sed analiū monumētis cōstat nō nunq̄ pepisse: et q̄ ī portētū uersa: Theophrast⁹ i Archadia mulas

Fulmia leta ad/ uersa fami xta

procura tiones fulminū

Prouorsum fulgur

Nocturna fulmina sūmani

Frugiferae arbores

Fruges

Mulae si pariunt

Mulae q pariant historia pulchra

Tot zopyros malo

obscenū

Cubit⁹ geometricus

Tusculū

Estiuat

Mēstru⁹

Mēstru⁹

Suppls mestrua

Menses

Anniuersaria

parere tradidit: Herodotus sub id tps quo babylonē Cyrus expugnauit: enixam fuisse mulā scribit. ¶ De fortuna: Iu. sed nos te facius fortuna deā: coeloq; locamus. ¶ A estiuatæ: æstiuis mēsibus secedere. ¶ Anniuersario suo sacro. ¶ Peruigili: diligēti: ac nihil intermisso: uel certe solēni puigilio.

tum in domo sua hærentem obstinatissime retinuit; ut liberti seruiq; bis die frequentes adessent; ac mane saluere; uespe ri ualere sibi singuli dicerent.

De studio eius i artib⁹ & iure: & uxoribus eius & filiis eius

Nter liberales disciplinas attendit & iuri: dedit: & mrīmonio operā. Verū amissa uxore Lepida: duobusq; ex ea filiis remāsit in cælibatu; neq; solicitari ulla cōditione amplius potuit; ne Agrippinæ quidem uiduatæ morte Domitii; quæ maritum quoq; adhuc nec dum cælibem galbæ adeo oibus solicitauerat modis; ut inter cōuentum matronarum correpta iurgio: atq; ēt manu pulsata sit a matre Lepida; Obseruauit ante omnes Liuiam Augustam: cuius & uiuæ gratia plurimum ualuit: & mortuæ testamento pene ditatus est; sestertium nanq; quingenties quum præcipuum inter legatarios habuisset; qua notata non perscripta erat summa herede Tiberio legatum ad quingenta reuocāte ne hec quidem accepit.

De bonorib⁹ p cū gestis: & disciplina i re militari.

Onoribus ante legitimū tps initus prætor cōmissione ludorum floraliū nouum spectaculi genus ele

¶ PHI. ¶ Mane saluere: ut hora matutina accedētes salutarēt. uespēina abeūtes dicerent uale: qd est uerbū recedētiū. ¶ Attendit: iuri operam dedit iuri ciuili. ¶ Matrimonio operā: qui ducit uxorē operam dat mrīmonio: si cut qui coit cū uxore operā dare dicit liberis. ¶ In celibatu: sine uxore: supra satis ac sup de celibe & cælibatu memorauimus: ē aūt pprie celebs is: qui uxorem habuit nec habet: qd curiosus lector cognoscet ex obseruatione scriptorum si classici fuerint nō plebeii. Interdū pro eo accipit celebs: qui sine uxore est ut ego sū nec me peniret uiuere in celibatu nec ad hoc æui expertum esse molestias uxorias. ¶ Morte domitii. hic fuit neronis pr. ¶ Maritū: hītem uxorē. est. n. maritus nomen ad aliquid. ¶ Celibē: sine uxore. ¶ Correpta: obiurgata matronali cōuētio. ¶ A matre lepida: quæ fuerat uxor galbæ. ¶ Obseruauit: mō coluit & ueneratus est. alias obseruare significat speculari & diligēter attēdere. Ne me obseruare possis qd rerū gerā. ¶ Plurimū ualuit: scribit plutarchus galbā genere cōiunctū fuisse huius uxori cæsaris: cuius opera ex palatio pcesserit ad cōsulatū. ¶ Pene: merito. addidit hāc particulam pene qa haud dubie fuisse locupletatus & factus opulētus si legatū sibi liuianū accepisset. sed id merecepit tiberii fraude. ¶ Inter legatarios. legatarii sūt qbus legata a testatore siue legatore relinquunt: sicut mādatarii qbus mādata dātur. ¶ Notata nō pscripta sūma: aliud est notare sūma pecuniarū aliud pscribere. notat sūma p notas sicut calculatores: ratiocinatores: ue notare cōsueuerūt: ut exēpli gra. L. apud romanos quos nota erat qnquaginta: sicut qngenta p. D. Iam notabātur: pscribere uero est ipsis līis integrāq; dictiōe sūmā explicare. Igitur rū in testō huius sūma illa pecuniæ: quā noīe legati galbæ relinquebat notata eēt nō perscripta facile potuit tiberius legatū illud a qngētis reuocare ad qnqginta: ut. s. loco. d. supponeret. l. sine magna notatiōe. dixi. n. q antiq quingenta notabāt p liam. D. quinquaginta uero p liam. L. inter. d. aūt & l. haud magna distantia est. ¶ Honoribus: magistratibus. ¶ Cōmissiōe ludorum: officiū peculiare erat ptoris: ut ludos exhiberet priuata ipēsa. hinc Ci. laudat murenæ magnificētiam: qui in ptura ludos fecit magnificētissimos: q illi mox in petitione cōsulatus admodū pfuerūt apud populū ludis mognope lætātem. hic firmianus in epistolis ait. In ptura sibi mei equorum mihi curuliū nobilitas ppāranda est ut expectationi po. ro. mea pecunia ita cura rñdeat. Itē designatū tibi ad urbanā pturā filiū meū nūtio: intelligis qd sibi hoc indiciū uelit: curuliū nobilitas ppārada est. Igitur galba cū eēt ptor creatus ahq p leges liceret edidit ludos quorum magnificētiā a po. ro. pbari ut magnificētiores forēt eos exornauit noua elephātorū funabulorum editione. ¶ Ludorum floralium. Flora cū magnas opes ex arte meretricia acquisiuisset po. ro. scripsit heredē certā pecuniam reliquit: Cuius ex annuo fenere suus natalis dies celebraret editione ludorum: quos appellant. Floralia. hi ludi celebrabant cū omni lasciuia cōuenientes memoriæ meretricis. nam preter uerborum hoc tiam quibus obscenitas omnis effundit: exuūtur ēt uestibus populo flagitante meretrices: quæ tūc mimorū fungitur officio: ēt in cōspectu populi usq; ad facietatē impudicorum hominum: cū pudendis motibus continent auctor lactātius i primo diuinarū institutionum. hinc illud epigrāmatarii poetæ. Nosces iocosæ dulce cū sacrū floræ: festosq; lusus & licētiam uulgi. Idem alio loco floralicias feras uocat: quæ in spectaculo floralium ludorum exhibebant. mythici. i. fabulatores finxerunt Floram esse deam quæ floribus pesset eam que oportere placarent: fruges cum arboribus & uitibus bene prospereq; florescerent. Vnde Floralia ad quæ rum calen. Maii instituerunt diem festum: ut omnia bene deflorescerēt. Sicut docet plinius in. xviii. & Marcus Varro in primo de re rustica inuocat deam floram ut illa propicia frumenta atq; arbores tempestiue florescant itaq; inquit floræ ludi floralia instituti. ouidius in. v. fastorum cecinit floram nympham fuisse: quæ gloris

Saluere
Valere
Celeb.
Obseruare
Legatarii
Legatarii res
Mādatarii
Notare
L. nota qnquagenarii
Quingenti p. D. notatur
Ludi p torum
Floralia
Floralicīæ feræ
Mythici
Gloris
Flora uxor

Maiestas catonis

sit uocitata eaq; a zephyro nubētē a marito id muneris accepisse ut haberet omnium florū ptātē. olim cato cū ludos florales spectaret. po. ro. catoniana maiestate cōmotus erubuit postulare ut mimę nudarētur: quo cognito discessit e theatro cato. ne pñtia sua spectaculi consuetudinē ipediret: quē abeūtē ingēti plausu ut inquit ualerius capite de maiestate po. ro. psequutus priscum morē iocorum in scena reuocauit.

¶ M. AN. ¶ Exoletū: abolitū. ¶ Hærentē: retētū. ¶ Mane salutere: q hois loco duci potuit: qsi futurū eēt ut ipator qnq; mane publice salutaret. ¶ Iuris: iuris scietiæ cognitioni. ¶ In cælibatu: ita cōiugij expte qq̄ pprie cælebs, is est q caret: caruit q; sp cōiuge: qnq; tū simpliciter ut nūc p quocūq; uxorē nō hūte accipit. fabius lib. an seru⁹: maritus an celebs. ¶ Agrippinæ: q ex domino æno barbo nerone pricipē genuit. ¶ Nec dū cælibē. i. adhuc maritū uiua lepida. q repudiata op⁹ erat: ut galbæ cōiugio potiret. ¶ Correpta: icrepita: iurgio excepta. ¶ A mře lepidæ: galbæ socru. q filiæ repudiū timebat. ¶ Legat nosq; huiæ legata fortiū fūt. ¶ Notata nūero; figuris: nō syllabis & plenis dictōibus expssa. ¶ Ad qnqgintaq; ina uidelicet calculatia figura i calce adēpta. ¶ Ludo; floraliū. flore sacro; q pridie calē. maias celebrabat. ei latētia fuisse qdā aiūt nobile scortū: q po. ro. sub cōditiōe hæredē reliqt ut natali ipsius die ānui sibi ludi ferēt pres flagitiū auersati: dicta q floribus pesset placidā cēsuere fruges cū arboribus & uitibus bñ & psp̄e florerent: & q; ludi a nudi celebrarēt magna qdē licētia. M. Quis floralia uestit & stolatum permittit meretricibus pudorē. Iu. Dignissima prorsus florali matrona tuba.

phantos funambulos edidit. Exinde prouinciæ. Aquitaniæ anno fere præfuit. Mox consulatum per sex menses ordinarium gessit. Euenitq; ut ipse. L. Domitio patri Neronis ipsi Siluius Otho pater Othonis succederet uelut præsagium insequentis casus quod medius inter utriusq; filios extitit imperator. A Caio Cæsare ludis substitutus postridie quam ad legationes uenit solemni forte spectaculo plaudentes inhibuit data tessara: ut manus penulis continerent: statim per castra iactatum est: disce miles militare Galba est non

Funambulus
Schenobates
Neurobates

¶ PHI. ¶ Elephantos funambulos: funābulus dr is q per funes ambulat: qui & nomē cōpositū ē. græci schenobatem uocāt. sicut Neurobatē: q p neruos currit q dictiōe usus ē Flauius uopiscus scribēs neurobatē exhibitū esse i spectaculis a cario ipatore. prius messalla coruinus funābulū dixisse pdit: ne schenobatē græci dictōem latinis uerbis imisceret post messallā terentius funābuli nomē usurpauit: q sicut in ecyra. ita populus stupidus in funābulo aium occuparat. in libro ānotationū obseruimus funābulū elegāti uocabulo dici funepeū ab apuleio in libris floridoꝶ. nati sub sydere ingeniculi. quē græco uocabulo engonasin uocāt erūt funābuli & neurobatæ. ut docet iulius firmicus in. viii. matheseos. Quod āt elephāti docilitate tāta sint pdm: ut p funes icedāt docet ph. in. viii. q ait elephātos aduersis funibus subisse: qd qdem mirū fuit: sed mirabilius existimatū: cum retrogradirēt funibus uriq; pronis. Seneca quoq; libro epistolicū undecimo sic inqt. elephātem minimus ethiops iubet subsidere in genua & ambulare p funē. ¶ Aqtaniæ: pars est galliaꝶ trāsalpinaꝶ: put historici geographiq; tradiderūt: de q āmianus marcellinus sic refert. hæ pūnciæ urbes: q sūt splēdide galliarū. Aqtania q pyreneis montes & eā prem spectat oceani q ptinet ad hispanos. ptia pūncia est aqtania: amplitudine ciuitatū ad modū culta. ¶ Ordinariū: legitimo ordine datū. oñdit lāpridius differre ordiarios cōsules a suffectis. tāq ordinarii sint illi q ex ordine creati ineūt magistratū anni principio. suffecti uero q in locū demortui ordinarii subsituūt. Iuppiter in. v. ab horoscopo loco faciet cōsules ordinarios. ut docet Firmicus maternus in tertio matheseos. ¶ Ipsi: galbæ. ¶ Succederet: in cōsulatu. ¶ Inter utriusq; filios: nerone filiū domitii & othonē filiū siluii othonis. inter quos ita medius fuit ipator galba: sicut medius fuerat cōsul inter patres eoꝶ. ¶ A caio: caligula. ¶ Substitutus. ut loco ipsius caligulæ pesset ludis. Plaudētes: plausū q fit manuū cōplosione dātes. manus. n. ut inquit seneca iter se clausæ plausu edūt: auersæ uero si iter se collisæ sint nō plaudūt. ¶ Penulis cōtinerēt: q plaudūt manus exerūt extra uestimēta. unde galba ut plausū militarē inhiberet: tanq indecoꝶ: dedit signū manus intra penulas esse cōtinēdas: qbus astricti & ueluti inclusi esse solemus. ex quo dixit Cor. tacitus in dialogo de oratoribus penulas attulisse multū militaris eloquētiæ: q uelut nobilis equus liberū campū spaciūq; probat: quo libera & soluta ferat. orator uero penulatus quodamodo inclusus uidet: et exerto brachio fere mutilus & mācus. ¶ Tessera data: pcepto ducis & signo ex more militari de tessera iam diximus copiose. a tessera tesserarii dicti: q tessarā. i. pceptū ducis p cōtubernia militum nūciant. est ēt tessera figura geometrica: quæ cubus uocat: cuius meminit Macrobius in primo in somniū scipionis. est & in arithmetica numerus octonarius: de qua marcianus in arithmetica. si tessera metit. ¶ Iactatum: uulgata uox est. ¶ Disce miles: militare. Sextus aurelius in hanc sniam sic scribit. militē seuerissime tractans galba. ita ut ingresso eo castra uulgateť. statim. disce miles militare galba est nō getulicus. galbæ: uis est in noīe: tāq intelligi uellēt galbā sene cē esse & rigidū nimis in administratione rei militaris.

Funepeus
Ingeniculus
Engōiasis
aqtania
Ordinarii
Suffecti
Orator penulatus
Tesserarii
Tessera
Cubus

¶ M. AN. ¶ Elephātos funābulos: p funes gradiētes: græci σχοινοβατοῦν appellāt quā latini funābulum apuleius funepeum dixit. ¶ Ordinarium: haud in demortui locum datum: Lāpridius consules ordinarii uel suffecti. ¶ Ipse lucio domitio: succederet subaudi. ¶ Ipsi siluius otho. utrūq; ad successionis ordinē attinuit sic. n. euenit ut neroni galba successerit galbæ otho. ¶ Præsagiū: pdiuinatio. ē. n. ut festo placet psagire pdiuinare. ¶ A. C. C. Caligula. s. ¶ Ludis: ut sit ordo postridie q ad legiones uenit ludis a. C. C. substitut⁹. ¶ Plaudētes: milites galbæ: enim alii nō dicit. ¶ Data tessera: dato militari signo. ¶ Manus penulis cōtinerēt

ne tuq; plaudēdo manus iactarēt q̄si parū id militi decorū: est penula uestis: q̄ supra tunicā accipi cōuenit q̄si e pellibus cōstituisset scortea dicebat. Lampridius penula inquit uestimētū semp itineris aut pluuiæ.

getulicus pari seueritate interdixit commeatus peti. Veteranum ac tyronem militū ope assiduo corroborauit: matureq; barbaris qui iam in galliā usq; prærupant coercitis præsēti quoq; Caio talem & se & exercitum approbauit: ut inter innumeras cōtractasq; ex oībus prouinciis copias neq; testimoniū: neq; præmia ampliora ulli pciperēt. Ipse maxime insignis: qđ cāpestrem decursionē scuto moderatus ēt ad essedum impatoris per. xx. passuum milia cucurrit.

Item de eodem & de iustitia & æquitate eiusdem.

CAede Caii nunciata multis ad occasionem stimulātibus quietē prætulit. Per hæc gratissimus claudio receptusq; in cohortem amicorum tātæ dignationis est habitus: ut quū subita ei ualitudo nec adeo grauis incidisset: dilatus sit expeditionis Britānicæ dies. Africā pconsul biēnio optinuit extra sortē electus: ad ordinandā puinciā & intestina dissensione & Barbarorum tumultu īquietā ordinauitq; magnæ seueritatis ac iusticiæ cura etiā in puulis rebus: Militi q per expeditionem annona arctissima residuum cibariorum tritici modium centum denariis uēdidisse arguebat

CPHI. CNō getulicus: ō mollis & indulgēs: sicut getulicum fuisse uidet significare de quo āt getulico intelligat ambigit. attamen uidet designare ipsius galbæ antecessorē: q cū fuisset mitis & cōniuens in exigēda militari disciplina: merito milites in galbā successorē getulici utpote rigidū nimis & asperū dixerūt: illū minime esse getulicū. Fuit aūt Cossus augusti tpibus dux iclitus: q getulos consecutus nō li getulici cognomē inditū fuit: ut auctor est Florus in q̄rto. ab hoc nomen opinor getulicos ppagatum. lu. salue getulice seu tu syllanus. CInterdixit: uetuit, phibuit. CCōmeatus: abscessū tēporariū: q ut ait uegetius apud antiquos difficile militibus dabat: nisi causis iustissimis approbaret. COpere assiduo: ex disciplina militari: quæ pcepit milites iugiter exercēdos eē militarib' exercitationibus unde & ex re ipsa exercitus nomē accepit: qm̄ exercēdo fit melior. exercitatio militaris uetus hec fuit: ut quor mēsibus tā eq̄tes q̄ pedites educerētur ambulatū hoc est. x. milia passuū armati instructiq; oībus telis pedites militari gradu ire & redire iubetētur in castra. Equites quoq; diuisi p turmas armatiq; similiter tantūdē itineris pagerent: uidet āt galba imitatus uestigia maiorum apud quos scipio exercitū disciplinæ regula custodita omni ope fossisq; faciēdis. ita diligēter exercuit: ut diceret fodiētes luto inquinari debere: q sanguine hostium madere noluissēt. metellus quoq; & pompeius milites nō solū exercebant sed exēplis inuitabant ad meditationes militares. CCoercitis: cohibitis inhibitis. CCaio: caligulæ. CCopias: militares. CTestimoniū: ut nullis militibus exhibita sint amplior aut uberiora q̄ testimonia uirtutis: q̄ ipsi galbæ & eius exercitui. CCāpestrē decursionē: genus est exercitationis: ut milites in patenti cāpo decurrāt: quæ cāpestris decursio noiat: quā in superioribus nō negligēter memoraui. galba ut officiū nō solū boni ducis impleret sed strēnui militis obiret: decurrētibus militib' scutum ipse pferebat & ita militarē in campo decursionē moderabat. eiusdē rei mentio facta in Nerone. CAd esedū: ad currū. alibi documus eseda, pprie gallorū esse & britānorū. CImpatoris: caligulæ. CCucurrit: cōsimile est id qđ de philippo fert: qui currere solebat ad equū alexandri magni. & olim ex imodica cursura expirauit. caligula ut in supioribus explicatū est: quosdā summis honoribus functos ad esedū sibi currere p aliquot passuū milia passus est. CQuietē: archidam' lacedemonius olim scripsit epistolā ad heleos: his uerbis καλὸν ἡσυχία idest pulchrum est quiescere. CEi: galbæ. CExpeditionis britānicæ: claudius distulit expeditionem: quā ad britānos parauerat ob ualitudinem: qua implicitus erat galba: quod haud dubie specimē est amplissimum beniuolentiæ. CAfricā: Cor. ta. proconsul galba africā moderate cōtinuit. plutarchus quoq; tradit galbā africæ procōsulem iter paucos laudatum fuisse. CExtra sortē: nō sortitus ex more romano prouinciam: sed per electionem cōsecutus: quod est honoratius. cū sors in manu sit fortunæ. electio uero ex iudicio proueniat. CAd ordinandam prouinciam. s. africā. est enim africa prouincia. po. romani proconsularis in africa tertia pte orbis terrarum: hæc ut ait salustius uicina erat numidiæ. CAnnona arctissima. In maxima rei frumentariæ penuria. CCentū denariis uendidisse: legimus apud historicos in obsidione casilini adeo famē intus inualuisse: ut modius frumenti drachmis centū uenundaretur. sed hoc accidit ut uenditor quidē moreret fame tabescens. Emptor autem incolumis euaderet. pli. uero nō frumētū sed murē uenditū fuisse memorat: sic. n. scribit in. viii. uenisse murē ducēnis nūmis casilinū obsidente hannibale: eumq; qui uēdiderat fame interiisse: emptorē uixisse annales tradunt. Olim in samaria fames facta est tam magna: ut caput asini uenundaret. lxxx. argenteis sicuti scriptū est in quarto regū. CVendidisse: in hanc sniam est illud a lucano depromptum in quarto pharsaliæ. proh lucri pallida tabes non deest prolato ieiunus uenditor auro. CArguebat: accusabatur culpabaturq;.

CM. AN. CNō getulicus: ex ipsa militaris uocis usurpatione appet molli & coeni pra getulici admistratiōe ante Galbæ accessum. multa pter militarē disciplinā licētiose a militibus usurpata: nescio an fuerit hic getulicus ille: cuius trāquillus in Caligula meminit. CUllū q sub galba militarāt. CScuto moderatus: sic in ne

Getulicus uñ

Exercit' unde

Exercitatio militaris

Fodientes luto inquinandos

Pulchrum quiescere

Africa prouincia

Mus uēdit' in agro

uetuit simulatq; indigere cibo cœpisset a quoq̃ opē ferri: & is fame extabuit. At in iure dicēdo quū de ꝓprietate iumenti quærerent̃: leuibus utriq; argumentis & testibus: ideoq; difficili coniectura ueritatis ita decreuit: ut ad lacū ubi adaquari solebat duceretur capite inuoluto, atq; ibidē reuelato eius esset ad quē sponte se a potu recepisset.

De honoribus ei collatis: & signis futuri eius imperii.

OB res & tunc in Africam & olim in Germania gestas ornamenta triumphalia accepit & sacerdotium triplex inter. xv. uiros sodalesq; titios. Item augustales cooptatus: atq; ex eo tempore prope ad Neronis medium principatum in secessu plurimum uixit: ne ad gestandum quidem unq̃ iter ingressus: q̃ ut secum uehiculo ꝓximo decies sestertium in auro efferret donec in opido fūdis moranti Hispania tharaconensis oblata est. Acciditq; ut cum prouinciam ingressus sacrificaret intra ædem publico pueto e ministris acerram tenti capillus repēte toto capite

rone in dicta decursione ꝓrot hnis scutū sua manu ꝑtulit. ¶ Ad exercitū in gallia apud belgas ut qdam existimant reperim. ¶ Quietē pretulit: tepu-ociū nouādarum rer. studio. ¶ Claudioq; Caio successit. ¶ Britannicæ expeditionis. diminationis d mōstratio quippe quæ tanta fuerit impatoris ꝓfectionē fit ren orata. ¶ Artissima. ur'cussima ānonæ caritate. ¶ Residuū: qd pñri usui superat. ¶ Arguebat: flagiti cōuicebat. ¶ PHI. ¶ Cæpisset. fis qui uen d rat residuū cibarios. ¶ Simulatq; postq̃. ¶ Fāe extabuit: p famē & esuritionē cōsumptus est & ad tabē quādā quasi redactus sicut in obsidione hierosolimorū exhausti famæ: & tabe luridi iudet cōspiciebant̃ ut inqt egesippus li. v. historiaꝝ. teterrimū autē genus mortis est fames. ex quo illud apud græcos celebrat̃ λιμῷ δ' οἰκτίστον θανεῖν. i. mori fame miserrimū est. Inedia nō ante diē septimū letalis existimatur durasse quosdā ultra. xi. diē tradidit pli. in. xi. egesyppus ĩ. v. famē appellat carnificē uehemētem. ¶ De ꝓprietate iumēti: ad quē ꝓprietas & possessio ptineret. unde ꝓprietarius a iurisconsultis dictus ad quē ptinet rei ꝓprietas. Iumētum ꝑter notā ipsius pecoris significatonē. aliqñ ēt significat uectabulū qd a iunctis pecoribus trahebatur: ut docet gel. in ultimo. lex Iudaica mulctat in quadruplū qui rapuerit iumētū. ¶ Vtrinq;. ex pte utriusq; q iumēti ꝓprietatē sibi uendicabat. ¶ Difficili cōiectura: cū argumenta leuia sunt & testimonia fluxa: cogit̃ quasi diuinare iudex in cā. cū per cōiecturā difficilē uix ueritas possit elucescere. Inde status cōiecturalis in causis forēsibus frequētissimus: cum de facto nō cōstat. adeo ut qbusdam placuerit unū omnino statutū eē cōiecturalē. cōiectura aūt dicta est a cōiectu. id est directione qdam rōnis ad ueritatē: unde etiā somnioꝝ interpretes coniectores uocant̃ ut docet qntilianus in. ii. ¶ Capite inuoluto: coopto & tecto. ¶ Reuelato: detecto & apto. ¶ Sponte: sine alieno ductu. ¶ A potu: post potū. fuit nimirū hæc noua calliditas ad ueritatē reperiendā: ueluti iumentū ad uerū possessorē esset sese ex instinctu naturali recepturū. ¶ Sacerdotiū triplex: declarat ipse tranquillus quæ fuerint ista tria sacerdotia cū ait: eū fuisse unū ex. xv. uiris. unū ex sodalibus titiis unum ex augustalibus. quindecim uiros aūt significat sibyllinos: q ad libros sybille quasi ad oraculū adeūt cū diis immortales publice cōsulen. di sunt hoꝝ numerū uarium fuisse supra memorauimus. ¶ Sodales titios sacerdotiū erat sodalium. q titii dicti sunt ab tiriis auibus: quas in auguris certis obseruare solet. Mar. uarro auctor in primo de lingua latina: de his ait lucanus in primo pharsaliæ. septēuirq; epulis festus titiiq; sodales. ¶ Augustales: in claudio scriptū est abūdanter de sodalibus augustalibus. q ita augusto defuncto decreti sunt & ab augusto augustales dicti: sicut sodales antoniani antonino pio & aliis impatoribus in eoꝝ honorē decreti memorantur. de sacerdotio augustalium scribit hoc scitu dignū. Cor. ta. faces augustales subdidere: quod sacerdotium ut romulus tacio regi ita cæsar tiberius iuliæ genti sacrauit. In alio significatu augustales dicūtur sacerdotes lariumq; ex libertinis ab augusto constituti sunt ut meminit porphirio enarrās illud oratianū ex. ii. sermonū. libertinus erat q circum compita siccus. preterea augustales in militia appellātur milites principales: qui ut ait Vegetius in. ii. ab augusto ordinatis uicti sunt. flauiales uero tanq̃ secūdi augustales a diuo uespasiano sunt legionibus additi. ¶ Cooptatus: allectus: sup qua dictione alibi plura. ¶ In secessu: extra urbem in locis remotioribus & amenis. de secessu iam satis ac super. ¶ Ad gestādū: quādo gestabatur de uehiculi: gestatione & gestatorio dictum est supra. ¶ Vehiculo proximo: quo ipse gestabatur. ¶ Decies sextertium: idem a milia sextertiorum: ut ad omnes casus paratum sibi foret hoc ueluti uiaticum. ¶ Fundis: diximus ante fundos oppidum fuisse: unde fundani dicti. ¶ Tharaconensis: hispania citerior. tharaconensis appellata est a tharacone oppido: quod pli. scipionū opus esse prodidit. ¶ Prouinciā tharaconensem. ¶ Acerram: turribulum quo utimur in sacris.

¶ .M.A.N. ¶ Et is fame extabuit: exitus est: casilleni quoq; obsidione constat eum qui soricē captum. cc. nummis uendidisset fame cōsumptum emptore ea alimonia seruato: Plinius est auctor: Lucanus. Prohi luci palida tabes nor: est prolato ieiunus uenditor auro. ¶ Reuelato capite: id est uelamento sublato. ¶ Xv. uiros: qui sybillinis præerant libris. ¶ Sodales titios: Apollinis hos fuisse Varro innuere uidetur: a titiis auibus q̃s in auguriis obseruarū dictos: sunt qa tito tatio malint a quo titiēsis trib' & titia curia dicta ē. ¶ Inter augustales sacerdotes ascit' ĩ Claudio Augustales sodales dixit uñ appet & sacerdotes & soda

Margin notes: Mori fame miserrimū — Proprietarius — Iumētū — Status cōiecturalis — cōiectores — Sodales titii — Augustales — augustales in militia — Acerra

les Augusto decretos: Capitolinus in antonino Dati sacerdotes antoniāi: sodales & flamines: & oia q̄ de sacratis decreuit antiquitas posset nō inepte & sodales titios ad cerimonias Augusto decretos referre ut ipsos quoq; Augustales inteligas. ¶ In secessu: loco ab oculis ciuiū remotiore. ¶ Gestandū: ut gestaretur.

canesceret. Nec defuerunt qui interpretarentur significari rerum mutationem, successurumq; iuueni senem, hoc est ipsum Neroni nec multo post in cantabriæ lacum fulmen decidit: repertæq; sunt duodecim secures haud ambiguum sū mi imperii signum.

De uarietate eius in prouincia & de initio principatus eius.

PEr octo annos uarie & inæqualiter prouinciam rexit: primo acer & uæhemens & in coercendis quidem delictis uel immodicus, nam & tumultuario non ex fide uersanti pecunias manus amputauit, mensæq; eius affixit; & tutorem quod pupillū cui substitutus hæres erat ueneno necasset; cruce affecit. Implorantiq; leges & ciuē Romanū se testificāti; q̄si solatio & honore aliquo pœnā

¶ PHI. ¶ Canesceret. albesceret & can⁹ fieret. scribit pli. equos tantū & hoies canescere. hoc uerbū ad alia quoq; metaphoricos transfertur: Cicero ait orationē suam cepisse canescere. ouidius pabula canescunt. ¶ Senem. capillus in puero canescens portēdit senem galbā. senes enim canescere solēt. ¶ Successurū. neroni iuueni. ¶ Cantabriæ. cantabri populi sunt hispiniæ. olim ab augusto domiti ut strabo florusq; testanť. oratius cātaber sera domitus catena. ¶ Fulmē decidit. sūma est uis fulminū ut inquit seneca in questionibus: & qcqd fulmine portendiť id fixū est: nec alterius ostenti significatione minuitur. secūda manubia diciť fulmen qđ prodest & rem bonā futurā enunciat. tale fuit hoc fulmē qđ galbæ portendit imperium: cū in eo lacu quod celo tactū est. sint repte. xii. secures insignia haud dubia imperii romani. ¶ Sūmi imperii. nō regni alias cōsulatus. ni & consul & rex. xii. lictores habuerunt gestantes secures uirgarum fascibus alligatas. liuius de romulo Romano rege scribens ait: cum cætero habitu se augustiorem tum maxime lictoribus. xii. sumptis fecit. ¶ Inequabiliter. non seruata æquabilitate in iure dicēdo: quam in omni uita seruandam Cicero precepit. ¶ Prouinciam. hispaniam tarraconēsem. ¶ Vel immodicus. nimius uehemens nō seruato mō: qui cum in rebus oibus optimus sit præcipue in puniendis sontibus adhibendus est. Nam ut ait marcianus iurisconsultus: debent iudices seueritatem legum in grauioribus penis cum aliquo temperamento benignitatis subsequi: uentuleius quoq; penas molliendas esse ait potiusq̄ exasperandas. ¶ Nō ex fide uersanti pecunias. diciť nūmullarius uersare pecunias citra fidem: quādo nūmos minime probos minimeq; legitimi ponderis uersat & expendit. non placet ut intelligas hoc dictū esse de facienda uersura: illud enim non magis ad nūmularios pertinet: q̄ ad oēs debitores: uersuram enim facere diciť q æs alienum ex ære alieno soluit. dicitur etiam ut ait donatus uersuram facere cum minore fenore accepta pecunia maiore occupat. ¶ Mensæ: nūmularii: nā & mensarii dicti græco uocabulo trapeza noiatur mensa nūmularii: unde trapezitæ nomē. ¶ Tutorē q̄ pupillū. diuus seuerus ulpio ruffino scripsit oēm se rōnem adhibere subueniendi pupillis. Cōstat enim ex moribus ro. populi primū iuxta parētes locūtenere pupillos debere: fidei tutelæq; nostræ creditos: quis ergo non uidet flagitiosum facinus eē pupillos a tutoribus circūscribi. longe uero omnium flagitiosissimum necari? Nam cum tutores dicti sint quasi tuitores atq; defēsores ut docent iurisconsulti: qui pupillos circūscribunt qui spolant: qui quod peius est necant. hi non sunt appellandi tutores: sed patricidæ & omnium nequissimi. multa mentio est apud iurisconsultos & tutoribus & contutoribus: quorum alii legitimi nuncupantur: alii honorarii: alii fiduciarii: alii testamentarii: alii suspecti tutores. n. indigna laude est hæc galbæ seueritas i tutorē: qui pupillū ideo ueneno necauit ut eius opes inuaderet. cum in testamento illi fuisset heres substitutus a testatore. preclare statuit solon Nomothetes: idest cōditor legum: ne is fieret curator tutor ue pupilli: ad quem post obitum pupilli bona & hereditas pertinerent. ¶ Imploranti leges: porcias. s. & semproníās. nam porcia lex pro tergo ciuium lata uidetur: cum graui pena sanxerit afficiendum: si quis uerberasset necasset q; ciuem romanum: cui⁹ meminit liuius in. x. ab urbe condita. & salustius dixit in catilina legem porciam uetare ne uerberibus in ciues romanos animaduerteretur. idem lege sempronia continebatur lata a sempronio graccho. hinc illa est Ciceronis cōploratio in uerrinis. o nomen dulce libertatis o ius eximium nostræ ciuitatis. o; lex porcia legesq; sempronię. o grauiter desiderata & aliquando reddita plebi romanæ tribunitia potestas. idem in oratione pro Calo rabirio portia inquit lex uirgas ab omnium ciuium romanorum corpore amouit. hic misericors flagella retulit. portia lex libertatem ciuium lictori eripuit. laberius homo popularis carnifici tradidit. C. gracchus legem tulit ne de capite ciuium romanorum iniussu uestro iudicaretur. ¶ Et ciuem Romanum se testificātis. scribit Cicero in hanc sententiam. cum uirgis cederetur a uerre in medio foro messanæ ciuis Romanus: nullam uocem alias illius miseri inter dolorem crepitumq; plagarum auditam esse nisi hoc. Ciuis Romanus sum. hac ille commemoratione Ciuitatis se omnia uerba depulsurum cruciatumq; a corpore delecturum arbitrabatur. idem mox paulo: inquit. facinus est uincire Ciuem Romanum. scelus uerberari. patricidium necari: quid dicam in crucem tolli.

¶ M. AN. ¶ Canesceret: canus fieret. ¶ Cātabriæ q̄ taraconēsis hispaniæ puincia est ad ortū exposita. ¶ Inæqualiter: haud eodem instituto. ¶ Nūmulario: nūmularius quid sit in Augusto diximus. ¶ Versu: & ad

canescere

Summa uis fulminum

Modus optimus Pœne molliendæ

Versurā facere

Trapezitæ

Numularii

Locus pupilli iuxta parentes

Tutores unde

Fiduciarii

Testamentarii

Solōis nomothetæ lex optia

Porcia lex

Lex sempronia

Ciuis roman⁹ sum

Facinus uincire ciuem

numerum: & ad põdus & ad adulterationẽ ipsam referri põt. uel qd magis placet uersurã facienti qd sit uersurã facere festus docet. ¶ Imploratiq; leges: portiã. s. quæ ut Ci. scribit uirgas ab oium ciuium ro. corpore amouit: libertatẽq; lictori in ciuẽ ademit: Gracchus quoq; ut idem auctor scribit legem tulit ut de capite ciuiũ romanorũ: iniussu populi nemo iudicaret hinc eisdem uerba illa carnifex uero & obductio capitis & nomen ipsum crucis absit non modo corpore ciuiũ: sed etiam a cogitatione oculis: & auribus. ¶ Ciuem ro. q̃si ciues non ita ut serui & peregrini solerent: cruciaut uerberibus admonerentur. hinc illa Marcelli consulis prefatio quum nouocomensem decuriõem uirgis pulsari iussisset id se facere pronũciauit ut ille intelligeret se non esse ciuem ro. Plu. est prefationis illius auctor.

¶ PHI. ¶ Multo preter cæteras altiorẽ. Marcus Tullius uniuersæ eloquentiæ suæ uerbis ac uiribus uelut affusis totius ingenii fontibus prosecutus ẽ crucem gauianam proclamans indignũ facinus esse ciuem Romanũ contra oẽs leges in cruce esse sublatũ a Caio uerre: insectaturq; ardenter & inflamãter Caium uerrem: qd ausus sit in crucem tollere eũ qui Ciuem Romanũ se esse testificabat'. fecit aũt uerres rem haud dissimilem ab hoc galbæ facinore. Nam crucẽ alrã figi iussit in pte siciliæ: q̃ ad italiam spectabat: ut Ganius qui se Ciuem Romanum esse dice-

Crux gaiana

leuatur? mutari: multoq; præter cæteras altiorem: & dealbatam statuí crucem iussit. Paulum in disidiam: segnitiemq; cõuersus est: ne quid materiæ præberet Nerõi: & ut dicere solebat quod nemo rationem ocii sui reddere cogeretur. Carthagine noua cõuentum agens tumultuari Gallias comperit: legato aquitaniæ auxilia implorante: superuenerunt. Vindicis litteræ hortantis ut humano generi assertorem ducẽq; se accomodaret: nec diu cunctatus conditionem partim metu: partim spe recepit. Nam & mandata Neronis de nece sua ad procuratores clã missa deprehẽderat: & confirmabatur cum secundissimis auspiciis & ominibus ac uirginis tũ honestæ uaticinatione: tanto magisq; eadem illa carmina

bat ex cruce illa italiam cernere ac domum suam prospicere posset. De hac cruce nimirum intellexit lactantius cum ait in iiii. Di. institutionum non enim Ganianam crucem describimus. mendosi codices non Ganianam crucem habent sed gabianam. sed ultima uerrina euidenter oñdit legendũ esse crucẽ ganianã. cum de ganio scribat in crucẽ sublato: a cuius noie ganiana crux dicta consimiliter de cruce reguli ait gestar apd siliũ in secundo punicorũ. uidi cũ robore pẽdens hesperiã cruce sublimis spectabat ab alta. ¶ Mutari. pro minori cruce altiorem reponi. ¶ Dealbatam. ob candorem futuram conspicabiliorem. ¶ Paulatim in desidiam. ecce quemadmodum galba uarius & inæqualis fuit in regenda prouincia. nam ex uehemẽte & immodico factus est desidiosus & segnis. ¶ Nemo rationem ocii sui. ob hoc dixisse uidetur Cor. tacitus q̄ segnitia in galba uocabatur sapientia: tanq; minus suspecti sint principibus desidiosi & segnes. in hanc sententiã ait egesippus. apud mortales minus suspecta est ignauia hebetiorumq; gratia bonorum. nero autem galbæ regendam commisit hispaniam opinione modestiæ incitatus. cum nũdum edoctus esset metuere magnos ciues in dignitate positos ut inquit plutarchus. quod autem dicebat galba neminem reddere ocii sui rationem: dissentiens est a sententia maiorum nostrorum qui censuerũt ut ait columela in. ii. tam ocii q̃ negotii rationem reddi oportere. M. quoq; portius Cato scripsit ĩ originibus suis clarorum uirorum atq; magnorum non minus ocii q̃ negotii rationem extare oportere. quod dictum catonianũ Cicero magnificum preclarumq; esse arbitratur. ¶ Carthagine noua: ciuitas est hispaniæ citerioris opus penorum: quæ non solum noua cognominatur sed & spartaria appellat' a plinio in. xxxi. a sparti ubertate qd iunci genus peculiariter in agro carthaginis nouæ reperiebat'. scribit polibius in secundo carthaginem conditã fuisse ab Asdrubale: quæ ciuitas non solũ ad res hispaniæ uerum & Africæ ob loci opportunitatem commodissima ẽ. ¶ Cõuentum agens. inter septẽ conuentus iuridicos: in quos diuiditur hispania citerior: unus est carthaginensis cõuentus. ¶ Tumultuari. tumultũ facere. ¶ Superuenerunt uindicis litteræ. scribit plutarchus iuniũ uindicẽ pretorem galliarum: qui primus fuit auctor defectionis a nerone: litteras scripsisse ad galbam post bellum a se palã declaratũ: quibus eũ hortabat' ad accipiendũ imperium: suadebatq; ut seipsum corpori ualido caput quærenti gallis p̃beret: q̃ milia uirorũ armatorũ numero centũ hẽre dicebant'. Nero ne hoc indictũ omittãus sacrauit apud capitoliũ eũ pugionẽ: quẽ seuinus p̃parauerat ad ip̃m in coniuratiõe pisoniana occidendũ: inscripsitq; ioui uindici. qd fuit p̄sagiũ futuræ ultiõis: quã iulius uidex moliebat'. ¶ Assertorẽ. ultorẽ uindicẽ liberatoremq;. ¶ Partim metu. pp mandatam a nerone necẽ suam procuratoribus. ¶ Partim spe. pp auspicia & uaticinationẽ feminæ fatidicæ. ¶ Ad procuratores. s. Cæsaris: quos nero habebat in hispania. meminerũt iurisconsulti de officio procuratoris Cæsaris. ¶ Cũ. partim. ¶ Secũdissimis. felicissimis. ¶ Ominibus. augurits: de quibus iam dictum est. ¶ Ac uirginis. legẽ dum uidetur. tum uirginis. ut istud tum ad illud cũ referat': & ut satis notum est. tum plus significat in posteriore loco positumq; faciat cum in anteriore.

¶ M. AN. ¶ Mutari crucem. ¶ Dealbatam: ar q; ob id magis insignẽ. ¶ Cõuentũ agẽs: ius dicens iuridici conuentus taraconensis hispaniæ: auctore Plinio. vii. numero fuere carthaginensisq; oium primus. ¶ Tumultuari Gallias: galliæ. n. prouinciaæ primæ a Nerone defecerũt. ¶ Aquitaniæq; & se galliarum pars una ẽ non tamen subito defecerat: adiacet regio pyreneis mõtibus: & ob id hispaniæ affinis. ¶ Vindicis: de cõsilio & cõatu uindicis. Tacitus plura. ¶ Assertorem: uindicem ultorem. ¶ De nece sua: & ob id metu dixit.

Locus lactantii correctus

Crux reguli

segnitia p sapientia

Ratio ocii & negotii reddenda

Carthago spartaria

Ioui uindici pugio

Tum

æ:sic.n.hñt codices quidam fama emendatissimi.al Cluniæ habent sed neutrũ meo iudicio conue
niæ libentius legerim.est.n.clunia tarraconensis hispaniæ oppidum:plinius & ptolemæus sunt au
sacerdos iouis:qui cluniæ colebatur:ex penetrali somnio monitus fatidicum eruerit carmen.

os Iouis cluniæ ex penetrali somnio monitus eruerat
ncētos annos similiter a fatidica puella pnũciata.quo
rminum sententia erat oriturum quãdoq; ex hispãia
pem dominumq; rerum.

Item de initio principatus eius.& aliis gestis.

IGitur quum quasi manumissioni uacaturus cõscē-
disset tribunal propositis añ se damnatorum occi-
q; a Nerone q̃plurimis imaginibus. & astanti nobili
quem exulantem ex proxima baleari insula ob id ip-
sciuerat deplorauit temporum statum. consulatusque
ator legatum se senatus ac populi Romani professus
einde iusticio indicto e plæbe quidem prouinciæ legi
& auxilia conscripsit super exercitum ueterem legio-
ius. duarumq; alarum & cohortium trium. Ac e pri-
us prudentia atq; ætate præstãtibus uelut instar sena-
l quos de maiore re quotiēs opus esset:referretur isti-
delegit & equestris ordinis iuuenes:qui manēte annu
ureorum usu euocati appellarent:excubiasq; circa cu
n suum uice militum agerant. Etiam per p̃uincias edi
nisit,auctor singulis uniuersisq; conspirandi simul: &
a posset: quisq; opera communem causam iurarent.

PHI. Sacerdos iouis cluniæ. clunia oppidũ est in hispania citeriore celtiberiæ finis:a qua cluniensis cõuentus dictus. illic erat templũ iouis:cuius sacerdos deprõpserat q̃dam carmina ex penitiore sacrario.quæ ducētis annis ante galbam fuerant pronũciata per quandam puellam fatidicã hoc est fata futura uaticinãtem:quibus maxime ad imperium confirmatus est galba.cũ eadē carmina enunciari ipse p̃sens audisset a uirgine uaticinãte:cuius mores & condictio honestate censebatur.galbam ãt moratum esse in oppido cluniæ testatur plutarchus:cuius codex mēdosus est emendãdus. nãq; ubi ego sic legit in coloniã iberiæ ubi galba secessit.tu p̃ coloniam corrige cluniã. Oriturũ ex hispania principē.hoc uaticinium galba ad se ipsum trãstulit:tanq̃ ipse ex hispania:quã id tēporis regebat aturus esset ad imperiũ romanũ capescendũ. Manumissioni uacaturus.ad cognitionē p̃sidis prouinciæ imp̃ii in his p̃tinet manumissio:adeo ut non

ud p̃consulē sed & apud legatum eius manumitti posse paulus iurisconsultus prodiderit.& ut ait ca
n solum p̃ tribunali manumitti possunt serui.sed et plerunq; in transitu.cũ aut lauandi aut gestan-
udorũ gratia prodierit pretor aut proconsul legatus ue Cæsaris. Propositis añ se damnatorũ ima-
galba:ut refert plutarchus:p̃ tribũali palã recusauit neronē.& illos quos dãnauerat uiros clarissimos
it:pollicitusq; ē patriæ se suã p̃uidentiã dediturũ. Ex proxima baleari insula.baleares duæ sunt in
hispania funda bellicosæ a teli fundæq; iactu:quod græce βάλλειν dicimus appellatæ uel a baleo her-
omite ibi relicto.græci gymnesias dixerũt.maior oppida hēt palmã & polētiã.minor ciuitates hēt la-
& magonē.arma baleariũ fundæ sunt ternæ.una caput cingunt:altera uētrē:tertia manibus gestat.id
balearibus ab infantia studiũ.cibũ puer a matre nõ accipit nisi quē ipsa mõstrante pcussit lapide e fun
tinato.de his strabo i.iii.diodorus i.vi.florus in.iii.uegetius i p̃rio nõ pauca p̃diderũt.igit̃ galba euo
puerũ nobilē ad inuidiã neroni faciēdã:ex insula balearrũ quã a nerone missus fuerat i exiliũ:ea pena
atus quã elegãter insulatē marcellinus appellat. Deplorauit tēporũ statũ.tanq̃ seculum neronianũ
et colluuione fedatũ:& status illorũ tēporũ deterrimus tenebricosissimusq; sub principe spurcissimo fla
issimo neq̃ssimo:ut idē Cicero oli in iudicio Cai Antonii deplorauit tēporũ statũ. Cõsulatus.corrige
tat. Legatũ se p̃fessus.scribit plutarchus galbã concorditer ab oĩbus imp̃atorē salutatũ fuisse:quã
appellationē respuit:tanq̃ neq; Cæsar neq; imp̃ator esset:sed legatus romani senatus nominandus. E ple-
uinciæ.e plebeis p̃uincialibus hispanis. Duarũ alarũ.de alis alariisq; eqtibus supra satis multa. Ve-
at senatus.galba ut oñderet senatorias ptes seq; & senatoriã tutari maiestatē quosdã elegit ex primori
apud illũ eēnt loco senatus. Referret̃.relatiões fierent cõsultationesq;. Anulorũ aureorũ usu.alibi
dimus anulos aureos insignia fuisse equitũ.cuius rei luculēta naratio ē apd pliniũ i.xxxiii. Euocati
rale nomē ē euocatorũ.iterdũ speciali significatũ euocatos dicius i re militari:q̃ñ fiebat euocatio:de q̃ sic
seruius in.viii.cõmentario.duo sunt genera militiæ.cõiuratio & euocatio.Nã ad diuersa loca diuersi
gendos mittebant̃ exercitus.hinc legimus apud historicos id nomen eē dignitatis. Cæsar erat inge
nus euocatus in exercitu Cæsaris. Vice militũ.loco excubitorũq; excubias stationesq; circa imp̃ato
bernaculũ ex disciplina militari agere solēt. Cõmunem cãm.pertinentē ad salutē cunctorũ mortali
anq̃ asserere imp̃ium ex manibus tyrãni sanguinarii p̃tineat ad cõmune cõmodũ totius orbis terrarũ.
AN. Ante.cc.annos:q̃ uidelicet ea in hispania mouerent̃. Oriturum mutum habiturum. Prin
n principis declarationem:sed tn ad galbã intelligas oraculum attinere. Manumissioni uacaturus:
umittendis operã daturus. Ex proxima baleari insula.s.græci baleares gymnasias dixere:duæ sunt
o magnitudine dispari:una.cccclxxx.milium passuum lõgitudine altera pene quadruplo minor.xxx.

Clunia Cl.

Fatidica

Manumissio apud p̃sidem

Baleares insule Funda balearica.

Pena insulatus

Euocati

euocatõ

millibus passuum ab ea distans. ¶ Annulorum usu: equestris dignitatis insigni. ¶ Euocati: qui non iusti milites erant. sed repentina aliqua necessitate ex agris: aut aliunde ad bellum pro militibus uocati quod ipse auctor perspicue declarauit: qui uice militum inquit agerent crispus salustius. neu quis miles: neu pro milite & alibi ab his omnes euocatos. ¶ Communem causam .i. publicam causam.

Per idem forte tempus in munitione oppidi quod sedem bello delegarat: repertus est annulus opere antiquo sculptura gemmae uictoriam cum trophaeo exprimente. Ac subinde alexandrina nauis detorsa appulit armis onusta sine gubernatore siue nauta: ac uectore ullo: ne nemini dubium esset iustum piumque & fauentibus diis bellum suscipi. Quum repente ex inopinato prope cuncta turbata sunt: alarum altera castris appropinquante poenitentia mutati sacramenti destituere conata est. aegreque retenta in officio: & serui quos a liberto Neronis ad fraudem praeparatos munere acceperat: per angiportum in balnea transeuntem pene interemerunt nisi cohortantibus inuicem ne occasionem amitterent: interrogatisque de qua occasione loquerentur expressa cruciatu confessio esset.

De consternatione eius propter mortem Vindicis: & aliis gestis.

ACcessit ad tanta discrimina mors Vindicis: qua maxime consternatus destitutoque similis non multum

¶ PHI. ¶ Victoriam cum tropheo. simulachrum deae uictoriae una cum tropheo continebatur in sculptura gemmae anularis: quod omen fuit galbae tanquam uictori futuro aduersus neronem. nec mirum uideri debet si una gemma & tropheum & uictoria expressa continebantur: cum achatem gemmam habuerit pyrrhus: in qua nouem musae cum suis singulae insignibus: & apollo cytharam tenens spectaretur. ¶ Subinde. mox iubi ex interuallo. ¶ Detorta. deflexa a legitimo. s. cursu quo destinata pergebat. quidam codices habent decursu. nam que & naues decurrere dicuntur per undas: unde & decursus nunc uparus. maro. prona petit maria & pelago decurrit aperto. plinius geminae autem salutares & prosperi cursus prenunciae. cursus dixit pro nauigationibus. ¶ Appulit. appellere proprie dicitur auctore donato cum ex pelago quis ad littus accesserit. quod etiam de pecore dicitur accedente ad aquam. trebatius iurisconsultus titulo de aqua quotidiana. cum amplior numerus pecoris ad aquam appelletur: quae debet appelli: posse uniuersum pecus impune prohiberi. hinc apulsus dictus pro accessu pecoris ad aquam. iurisconsultus totum corrumpat pecoris ad aquam appulsum est aut appulsus nomen quarti ordinis. ¶ Ac uectore ullo: uectorem dici & qui uehit & annotauerunt germanici. proprie uector significat eum qui uehitur: quod ostendit lucanus illo uersu causa est haec sola timoris: uectorem non nosse suum. & iurisconsulti titulo nautae caupones. sic tradunt: nauta mercedem accepit ut traiciat uectores. caupo ut uiatores manere in caupona patiatur. ¶ Sine nauta. nautam ut inquit ulpianus accipere debemus eum qui nauim exercet: quamuis nautae appellentur omnes qui nauis nauigandae causa in naui sunt. sed de exercitore solum modo praetor sentit. ¶ Iustum bellum suscipi. cum nauis onusta armis sua prope sponte ad galbam delata peruenerit. merito cuncti crediderunt id esse omen & inuitamentum belli capescendi a galba contra neronem. Nam ut inquit augustinus bellum sine dubio iustum quod deus imperat. & ut proditum est in canonicis decretis. xxiii. Qu. secunda: bella iusta solent diffiniri: quae iniurias ulciscuntur. ¶ Appropinquante m. galbam. ¶ Alarum altera. in legione duae sunt alae: unde alates & alarii equites dicti: de quibus supra satis ac super. hic ala significatur una ex his: quas dudum dixit duas habuisse. ¶ Destituere: deserere. ¶ Egre. difficulter. ¶ Per angiportum: alii dicunt angiportum esse uiam sine exitu. alii uicum angustum & flexuosum in modum anguis. Marcus Varro in primo de lingua latina: quod exitum non habet ac peruium non est angiportum & id angustum ab angendo & portu. donatus enarrans illud terentii ex adelphis. id quidem angiportum non est peruium inquit idest augusta & curua uia quasi anguiportus. ut angitia quasi anguitia. alii quod inter portus sit locus angustus hoc est inter domos quas uel portus uel insulas ueteres dixere. oratius dixit angiportu: tanquam esset nomen quarti ordinis cum sic ait. flebis in solo leuis angiportu. ¶ Pene. quasi. ¶ Confessio. confessi sunt adhibitis tormentis se preparatos fuisse ad galbam interimendum. ¶ Mors uindicis. exercitus uindicis & uirginii simul conflixerunt ui quodammodo ipsos duces ad pugnam impellentes uelut aurigas: qui frenis equos moderari non possunt. in eo conflictu uindex ut supra dictum est semet ipsum interemit. ex hac uirginii uictoria rumor uulgatus est cunctos uelle. ut uirginius imperaret. unde galba pauefactus scripsit litteras ad uirginium rogans: ut secum simul Romanum Imperium libertatemque tutaretur affectusque penitudine rerum captarum: secessit cluniam cum desiderio pristini oci & quietis. auctor plutarchus. ¶ Consternatus. perturbatus pauefactus conterritus. ¶ Destituto. deserto. desolato. derelicto.

¶ M. AN. ¶ Exprimente: ex impressione repraesentante. ¶ Decursinui uentorum acta. ¶ Appropinquante: galba iam castris propinquo. ¶ Destituere. galbam relinquere. ¶ Ad fraudem ad caedem. ¶ Per angiportum angustam uiam: iter domos ueteres angiportum dixere: domos .n. primum portus postea insulas appellauere unde et porticus dictae. ¶ Morte uindicis: is cum Virginio conflixit: aciter. xx. caesorum millia sibi mortem consciuit: plut. & Tacit. auctores.

Musae in gemma pyrrhi

Decursus

Appellere

Apulsus

Vecto

Nauta q

Iusta bella

Angiportus

Vindex Virginius conflixerunt

¶PHI. ¶Superuenientibus nunciis. iam estas erat: cũ paulo ante crepusculum romã uenit itellus libertus die septimo: q; cognito galbam solum quiescere confestim ad eius cubiculũ perrexit: quod ui patefactum quis reluctantibus cubiculariis introgressus: nunciauit: quemadmodũ nondum defuncto nerone fuerat a senatu & exercitu imperator appellatus. paulo post cũ nunciaretur inquit necatũ esse neronẽ nuncus illis credere noluisset: sed ipsemet ad cadauer accessisset: contemplatusq; sum neronẽ iacentem: biduo post uenit titus cũ alus multisq; singillatim cuncta denarrauit. ¶Deposita legati appellatione. nã ut supra demonstratũ

abfuit quin uitae: renunciaret: sed superuenientibus ab urbe nunciis ut occisum Neronem cunctosq; in uerba sua iurasse cognouit: deposita legati suscepit Caesaris appellationẽ. Iter q; ingressus est paludatus: ac dependente a ceruicibus pugione ante pectus nec prius usum togae recuperauit q̃ oppressis qui nouas res moliebantur: praefecto praetorii Nymphidio sabino Romae. In Germania Phonteio Capitone i aphrica Clodio Macro legatis.

ẽ cõsulatus imperator se legatũ senatus ac populi Romani professus est. nunc cognita neronis morte: Caesarẽ appellari se non renuit: cũ prius neq; Caesar neq; Imperator salutari uoluisset. ¶Paludatus. ornamentis militaribus idutus. ¶A ceruicibus: more priscorum locutus est: q ceruices pluraliter tantũ dicebãt hortẽsius singulatiuo numero primus ceruicẽ duxit. ¶Vsum togae. qua in pace domi in foro uti solemus. hinc illud cedãt arma togae. iure togae ut inquit plinius in quarto epistolarum carent illi q̃bus aqua & igni interdictũ sit. ¶Nymphidio sabio romae. nymphidius sabinus Caligulae filius dictus est: cum ille eius matrem nouisset noie nymphiadã

Iure togae carẽt interdicti

De saeuitia & auaritia eiusdem: & aliis gestis eius

PRaecesserat de eo fama saeuitiae simul atq; auaritiae: qd ciuitates Hispaniarũ Galliarũq; quae cunctãtius sibi accesserant grauioribus tributis quasdã etiã murorũ destructione punisset: & praepositos procuratoresq; supplicio capitis affecisset cum coniugibus ac liberis: quodq; oblatam

in tabernis medicinalis. hic post obitum neronis spore de quo iam multa dicta sunt: dũ cadauer neronianũ adhuc cremaretur: continuo accersitum loco nuptae habebat. pompeiũq; appellabat. idẽ romae dũ p ami cos res nouas moliebatur: nec nõ per mulieres quasdam uirosq; senatores: qui ei occulte adiutorio essent: & ut auctor est plutarchus decreuerunt militẽ nymphidium imperatorẽ declarare: qui dũ sibi mollitur imperiũ in ipso conatu oppressus a militibus iugulatur: eiusq; cadauer in mediũ tractum fuit: ut eẽt spectaculo per totũ diem uidere uolẽtibus. ¶In germania fonteio capitone. capito fonteius in germania per ualẽtem Fabium & Corneliũ aquinum legatos legionũ interfectus est: cũ familiam comperaret. Cor. tacitus ait capitonem fuisse auaritia & libidine fedum ac maculosum: quẽ occisum fuisse qui q̃ i non poterant: tñ indignabantur. ¶In africa clodio macro. clodium macrum in africa haud dubie turbantem attabonius procurator iussu galbae interfecit. ¶Precesserat fama seuitiae & auaritiae. male sperandũ est haud dubie de eo principe: qui sit crudelis & auarus: cũ dos prima & regum insigne sit clementia: adeoq; rex in apibus aut aculeum ñ hẽt aut si hẽt illo ñ utitur. ut principes admoneantur aculeum non esse exerendum sed recondẽdum & liberalitas cum primis decet principes eosq; apud cunctos mortales facit fauorabiles: cum nullum uitiũ sit tetrius auaritia maximaeq; in principibus & rem pu. gubernantibus. & e contrario nihil liberalitate amabilius. esto ergo mi Annibal & clemens & liberalis. sit tibi beneficentia imprimis cordi. facto tibi liberalitate clientes ex deuotis deuotissimos ex fidis fidissimos. persuasio magnorum uirorum est donatio. non inepte dixit. M. Antonius apud rabirium poetam. hoc habeo quodcunq; dedi. iam pridem noui te animo magno preditum & generositate praestantem. tuos conuiter liberaliterq; tractantem: non deparcum sed benignum & benignitatis munia callentem. perge quo cepisti. facito ut opibus glicentibus liberalitas quoq; propagetur: cuius nomen adeo amabile est atq; iucundum ut princeps munificus laudetur foueatur ametur colatur ab omnibus. Sordidus uero apud cunctos sit odibilis. itaq; aut immerito Auaricia auariciaeq; fama prenuncia nocuit maximopere galbae apud populum romanum osorem principis auarioris: cum uel saltem ueniẽs ad capessendum imperium debuisset esse indulgentissimus munificentissimusq; ad colligẽdam beniuolentiam popularem. Scito alumne mi Clarissime. principem nunq̃ magis nomina: nunq̃ magis debitores facere q̃ cum donat. ¶Conctantius. longiori conctatione & mora. ¶Sibi accesserant. suas partes secutae fuerant. ¶Oblatam coronam aut eam: hoc ad auaritiam galbae indicandam pertinet: qui coronam sibi dono datam a taraconensibus hispaniae populis conflauit redegitq; in massam: & cum tres unciae in conflatura defuissent fortassis diminutae per interttimẽtum: ad explendum legitimum pondus librae quindecim: tot enim corona constare dicebatur: iussit exigi illud pusillum trium unciarum pondusculum quod defuerat ab ipso artifice: qui coronam in massam proflauerat. q autem conflatores aurificesq; soleant furtim ex auro surripere: declarat exemplum illud pulcherrimum quod de archimede memorant uictruuius & priscianus: qui ingenii excellentia quadam deprendit. quomodo aurum furatus fuisset opifex coronarius de corona.

Sporus delitiũ nymphidii

Nex capitonis fonteii

Clemẽtia in pricipe

Aculeũ recõdẽdus

Liberalitas decet principem

Hortamentum ad Annibalẽ beniuolum

Priceps noĩe facit cũ donat

¶M. AN. ¶Ab urbe nũciis. Plutarchus scribit. vii. die sicellũ seruũ qdã scribunt icelum ab urbe in hispaniam uenisse Neronis mortẽ & ipsius declaratione nũciaturũ. ¶Vsum Togae: nã ut paludamẽtũ belli isigne

erat:& eo℞ q in armis uersarentur ita toga erat pacis. ¶ Nymphidio sabino:is ut tacitus ait milites ad defectionẽ cõcitãdo sibi uiã ad impium moliebaɫ. ¶ Fõteio capitõe: Aquius:& Fabius ualẽs legati legionũ capitonẽ in germania ut tacitus scribit obtrũcarũt neq̃ quo crimine parũ cõstitit:fuerũt q crederẽt ideo occisum q̃a familiã captaret:alii q̃a legatis bellũ suadentibus nõ facile eẽt assensus. ¶ Clodio macro:is haud dubiæ turbate puinciæ statũ aggressus ab hatebonio guttiano pcuratore:Galbæ iussu ut tacitus prodidit est oppressus. ¶ Sibi accesserant:suo imperio acquieuerant. ¶ Oblatam:dono datam.

a tharaconẽsibus e uetere tẽplo Iouis coronã aureã librarũ xv. conflasset:ac tres uncias:q̃ ponderi deerant:iussisset exigi. Ea fama & confirmata & aucta est:ut primũ urbẽ introiit Nã quũ classiarios quos Nero ex remigibus iustos milites fecerat:redire ad pristinum statũ coegerit: recusantes atq̃ĩ super aquilã & signa pertinacius flagitantes non modo immisso equite disiecit:sed decimauit ẽt, itẽ Germanorum cohortem a Cæsaribus olim ad custodiam corporis institutã: multisq̃ experimentis fidelissimam dissoluit:ac sine ullo cõmodo remisit ĩ patriam:quasi Cn. Dolobellæ iuxta cuius hortos tendebat proniorẽ:illa quoq̃ uere ne an falso per ludibriũ iactabantur apposita lautiore cœna ingemuisse eũ. Et ordinario quidã dispensatori breuiariũ rationum offerenti parapsidẽ leguminis p sedulitate ac diligẽtia porrexisse. Cano autem Coraulæ mire placenti denarios quinq̃ donasse prolatos manu sua peculiaribus loculis suis.

De aduentu eius ad urbem.

QVare aduẽtus eius nõ pinde gratus fuit:idq̃ pxĩo spectaculo apparuit:siqdẽ atellãis notissimũ cãticũ exorsus

Classiarii — Deciare — Mensa principis lautior — Diuites utantur pciosis — Ordiarius hõ — Parapsis — Leguminã uñ — Legaria — Plaudere nec cano — Denarius — Quinarius

¶ PH. ¶ Ea fama. seuitiæ atq̃ auaritiæ. ¶ Classiarios: milites qui in classibus depugnant: classiarii dicuntur. Cor. tacitus centurionẽ classiariũ uocat ad differẽtiã eo℞ qui erãt in legionibus a huio classici milites dicũɫ. sensus est. nero olim ex remigibus legitimos milites classiarios fecerat:quos galba ad officiũ remigandi redire coegit. ¶ Ad pristinũ statũ. officiũ remigãdi. ¶ Aquilam & signa:ut legitimi milites uiderenɫ deposcebant aquilã & signa militaria:quæ milites sequ solent:q̃d alibi explicatũ ẽ. ¶ Immisso equite. immissis equitib⁹. ¶ Disiecit: dissipauit. ¶ Decimauit. decimare est decimũ quemq̃ capitali supplicio afficere. super quo uerbo plura diximus in secundo cõmentario. ait. Cor. Cassius apud tacitũ. ex fuso exercitu cũ decimus quisq̃ fusti feriretur:ẽt strenui sortiuntur. ¶ Germano℞ cohortem a cesaribus institutã. supra dictum est in augusto & Caligula quẽadmodum germani fuerunt custodes corporis ipsius principis habebanturq̃ inter armigeros. ¶ In patriam. germaniam. Cn. dolobelle. hic esse uidetur ille dolobella. qui a multis fouebaɫ ut a galba adoptaretur:sed ut ait plutarchus. dolobellam galba non probabat. dolabella uero diminutiuum ẽ dolabræ. columella in quinto. dolabella conueniet expurgare quicquid emortuũ est. item semp circa ceus dolabella demouẽda terra est. ¶ Tendebat:tentoria habebat. uirgilius: hic dolopum manus hic seuus tendebat achilles. ¶ Ingemuisse eũ. maximum auaritiæ indiciũ hoc est:q̃ princeps ingemiscat & dolenter ferat si lautior cena apposita fuerit a dispensatore. debet. n. principis mensa nitidior esse & opulentior q̃ priuatorum, non quidem luxuria diffluens:sed affluẽs cibis lautioribus. meritoq̃ dixit augustinus & in canonicis decretis. Di. xli. repetitum ẽ:non cogantur diuites pauperũ cibis uesci utantur consuetudine sua:utantur: p̃ciosis:dent pauperibus uilia. ¶ Ordinario dispensatori. quemadmodum ordinarii consules dicuntur ita & ordinarius dispensator appellatus tanq̃ legitimus & primarius:a cõtrario ordinarium hoiem ueteres appellauerunt scurram & improbum:qui minime ordine uiuat. ¶ Breuiarium rationum. summarium acceptæ expẽsæq̃ pecuniæ. ¶ Parapsidẽ leguminis. solent uero principes luculentis muneribus remunerari dispensato℞ suo℞ diligentiam. galba uero porrexit dispensatori p exhibita dispensationis sedulitate uasculum leguminis:quã parapsidẽ uocant:cuius mentio fit in euangelio:& a iuuenale dictũ est: quã multa magnaq̃ parapside cenat. ¶ Legumina:a legẽdo dicta q̃m uellendo leguntur non subsecãtur quædã ut gallica ni legaria appellant. auctor uarro in pmo de re rustica. ¶ Cano choraulæ. canus tibicen ut inqt plutarchus inter cenandũ tibia utebaɫ:eratq̃ auditu pgratus galbæ:qui ubi tibicinem laudasset essetq̃ ipso delectatus iussit afferri sibi arcam ligneam:unde denarios quosdã acceptos cano in manibus dedit:dicens ex priuatis non ex publicis pecuniis illos donare. uidetur hic esse ille canus de quo martialis. plaudere nec cano plaudere nec glaphyro. coraulam aũt tibicinẽ dici supra memorauimus. ¶ Denarios. denarius erat argenteus & ut ait plinius. in. xxiii. ualebat pro denis libris æris:sicut quinarius p quinq̃. Marcus uarro:in argẽto nũmi denarii dicti. q denos æris ualebãt. sentit plutarchus non argenteos denarios sed aureos nũmos fuisse: quos galba dedit cano tibicini. ¶ Loculis. capsulis numatus. de loculo locelo & loculamento plura alibi. ¶ Non perinde:non multum:Cor. tacitus introitum galbæ in urbem infaustum fuisse prodidit atq̃ formidolosum. ¶ Exorsus. uidetur legendum exorsis ut iunctim legas athelanis exorsis.

¶ M. AN. ¶ Exigi:a cõflatore reposci. ¶ Classiarios p assiduis & diligentibus ciuibus classiarii accipiunɫ: q̃ a is qui ĩ classibus essent ordinibus dico a seruio tullo institutis parati essent ad oẽm rei. pu. necessitatẽ:sed nũc p iis accipe q naualis negocio opam rei pub. exhibuerãt quos utiq̃ Nero ex remigibus iustos milites

fecerat. ¶ Ad pristinū statū remi usū. ¶ Aquilā flagitātes: ut uelut legitimi milites sub signis eēnt. ¶ Intermisso eqte: imissis eqtibus disiecti sūt miserabili occisiōe. Plut. ē auctor. ¶ Decimauit. decimū quēq; supplicio affecit. ¶ Cōmodo: munere pmio: imunitate. ¶ Gn. Dolobellæ: sepositus inqt tacitus p hos dies Cornelius dolobella i coloniā aqnatē neq; arcta custodia: neq; obscura nullū ob crimē sed uetusto noīe: & ppinqtate Galbæ mōstratus. ¶ Tēdebāt: tabernacula hēbāt. ¶ Proniorē, ppensiorē dolorē ex sumptuosiore apparatu cōceptū gemitu, pdidisse. ¶ Porrexisse: dono optulisse. ¶ Cano: nomē ppriū. ¶ Choraulæ: in choro tibia canēti. ¶ Manu sua: qd non solū auari Principis fuit ob tenuitatē muneris sed ēt sordidi: Plut. qnq; aureos denarios fuisse ait: quos ex arca: quam sibi iusserat afferri depromptos: dixisse se nō de publicis: sed priuatis pecuniis eos dare. ¶ Non perinde: non multum.

uenitiōe simus a uilla: cūcti simul spectatores cōsentiēte uoce reliquā ptē rettulerūt: ac sæpius uersu' repetito egerunt.

De gestis per eum in initio principatus.

MAiore adeo & fauore & auctoritate adept⁹ ē q̄ gessit iperiū: q̄q̄ multa documēta egregii principis daret: sed neq̄q̄ tā grata erāt: q̄ inuisa: q̄ secus fierēt. regebat' triū arbitrio: quos una & itra palatiū habitātes: nec unq̄ n̄ adhærētes pædagogos uulgo uocabāt. Hi' erāt Liuius legat⁹ ei⁹ in Hispania cupiditatis imensæ. Cornelius Laco ex assessore

¶ PHI. ¶ Venitione. uerba cātici hæc sunt: quod illo tempore erat notissimū: nūc pēitus ignotum: & si solerter introspicere uelimus: non solū mēdosa hæc uerba esse diiudicabimus sed etiam pene barbatica. quid. n. est uenitione: quā habet coagmentatione: mq; nē sensum accommodatū: in uetusto codice ita scriptū legi. uenit ionesius a uilla tanq̄ in cantico attellanico fieret mentio cuiusdam noīe ionesii hoīs rusticani & perinde auari sordidiq;

unū cū recitaretur in spectaculo: ueluti de galba dictū spectatores acceperūt. ego ut dicam qd sentio sic opinor legendū. uenitio simus a uilla. ut nomen propriū sit uenitio dictus simus a pressis naribus. sicut a poeta capellæ simæ cognominantur. in cantico. n. inducebat' quidā noīe uenitio simus. qui a uilla in urbē exarguto mēto fabulæ repedabat hō sordidus & deparcus: cuius nomē cū a uerbo ueneo uideat' posse inclinari: meri spectatores traxerūt id in cōtumeliā pricipis auarissimi sordidissimiq; qui tanq̄ ipse alter uenitio simus uilla uenisset in urbē ad imperiū capessendū: galba tñ fuit naso adunco ut infra apparebit. ¶ Reliquā partē. cantici attellanici. ¶ Versu repetito. s. uenitio simus a uilla. ¶ Nequaq̄ tā grata. sensus ē illa egregii principis laudabiliter facta nō tam placebant romāis: q̄ displicebant q̄ fiebant turpiter & reprēsibiliter: nō tā ab ipso galba q̄ ab his: quoq; arbitrio non tā regebat q̄ regebat'. ¶ Regebat' triū arbitrio. q̄ritur ab eruditis q̄ res malos principes faciat. in primis ut inqt uopiscus licētia ipune peccandi: amici pterea iprobi: satelites detestandi: eunuchi auarissimi aulici uel stulti uel detestabiles: & rerū publicaꝝ ignorātia. unī diocletianū dixisse ferūt: nihil eē difficilius q̄ bñ imparē: cū se quattuor uel qnq; colligunt atq; unū cōsiliū ad decipiendū impatorē capiūt. & ita sæpe bonus uendit' impator: dū regitur arbitrio iproboꝝ amicoꝝ. Notū est illud qd' idonei scriptores prodiderūt meliorē esse rē pu. in qua princeps malus ē ea in q̄ sunt amici principis mali: siquidē unus mal' pōt a multis bōis corrigi: multi āt mali nō possunt ab uno quāuis bono ulla rōne superari. Igit' galba, pbus qdem & moderatus erat suapte natura ut dixit nymphidius: sed cū minime suis cogitatibus utereť deprauatus ē iprobitate titi iunii & laconis: a qbus non regebat' sed destruebat'. unde censuit nymphidius mitti oportere legatos ab exercitu ad galbā: qui edocerēt si ex amicis hos solos duos amouisset iocundiorē se omnibus desideratiorēq; uenturū: hoc exēplo disce agedum mi Annibal ita degere ita formate actiones tuas ut regas tuos n̄ seqris: ut tibi pareāt ū iperēt. debet a. rector regere n̄ regi: debet ductor ducere n̄ duci: debet dñs dñari non seruire. nolo repudies cōsilia tuoꝝ. nolo monitiōes aspneris. sed minime pati ē summatē uitū mancipatū esse his: q cūcta per sumos uēduntq; penes se uolūt esse regimen rerū oīū: manu quoq; manu cūcta subinde uisunt': qbus preter nomen dominatus nihil aliud deest: quominus te ipsa domineť: ita fit ut principes cū alioꝝ sint dñi. fiant serui ministroꝝ: qui sub quodā ueluti pretexto moderatiōis furtim grassantur imo sepissime palā. rapiūt spoliant uexāt principe uel ignorāte uel mussitāte. qui segnis & dissolut' si extiterit cōtemnit' estq; ludibrio. ¶ Nec unq̄ non. Jugiter & semp. ¶ Pedagogos. quēadmodū pedagogos dicimus educatores doctoresq; pueroꝝ: qbus cōtinēter adherēt: ita pedagogi uulgo uocitati sunt: hi q̄ iuxta pedagogoꝝ regāt galbā & illi tanq̄ discipulo semp adherebāt. Huius rei meminit sextus aurelius his uerbis. galba triū amicoꝝ cōsilio. i. iunii cornelii & iteli cūcta disponēs adeo ut inter palatias edes pariter & uulgo pedagogi dicerēt. ¶ Hi erāt titus iunius & cornelius laco. de his sic scribit tacitus inualidū senē galbā tit' iuni' & Corneli' laco alter deterrim' mortaliū: alter ignauissim' odio flagitioꝝ oneratū cōtēptu inertiæ destruebāt. apud plutarchū p. T. Iunio legit' ouinius. ¶ Ex assessore. apud iuriscōsultos titulus ē de officio assessoris: ubi ait paulus. oē offiñ assessoꝝ in his fere causis cōstare: in cognitiōibus: postulationibus: libellis: edictis: decretis epistolis. assessores ab assidēdo dicti & loco cōsiliarioꝝ sunt: uñ ait iuriscōsultus cōsiliariis eo tēpore: quo assidēt: negotia tractare in suū quidē adiutoriū nullo mō cōcessum esse: in alienū āt nō prohiberi. Alexāder romāus impator assessoribus salaria instituit: q̄uis sæpe dixerit eos eē promouēdos q p se rē pu. gerere possent nō p assessores. ab assessore femininū ē assestrix: afranius dimittit iā assestricē me ad se uocat. ¶ M. AN. ¶ Venitiōe sum' a uilla qa a ueneo uederi poterat nomē factū idcirco i galbæ cōtūeliā acceptū q ob auaritiā oīa uēalia hēret. ¶ Nec unq̄ n̄ semp. ¶ Assessore: huius erat p̄sidi assidere: ac cōsulere fere i iis: q

Quid faciat malos principes.

Difficilimum bene imperare

Cōsiliū nymphidii

Monitū ad annibalē bē.

Priceps regat nō regatur

Pedagogi galbæ

Assessores.

constant cognitionibus:postulationibus libellis:edictis:decretis:epistolis:fœminiinum assestrix:Affrani/us dimittit assestricem.

præfectus prætorii arrogãtia socordiaq; intolerabilis:liber/tus icelus paulo ante annulis aureis:& Martiani cognomie ornatus:ac iã sũmæ equestris gradus cãdidatus:his diuerso uitiorũ gñe grassantib⁹:adeo se aburendũ pmisit & tradidit ut uix sibi ipsi cõstaret:mõ acerbior parciorq; modo remis/sior ac negligẽtior q̃ cõueniret pricipi electo:atq; illius æta/tis. Quosdã claros ex utroq; ordie uiros suspiciõe minima inauditos cõdẽnauit:ciuitatẽ Romanã raro dedit iura triũ li berorũ uix uni atq; alteri.ac ne his qdẽ nisi ad certũ præfini tumq; tps.Iudicibus sextã decuriã adiici precãtibus:nõ mõ negauit:sed etiam concessum a Claudio beneficium:ne hye me initioq; anni ad iudicandum euocarentur eripuit.

De gestis eius & de liberalitatibus Neronis p eũ correctis.

Existimabat̃ et senatoria & eq̃stria officia biennii spacio determinaturus:nec daturus nisi inuitis ac re cusãtib⁹.Liberalitates Nerõis nõ pl⁹ decimis con cessis p qnq̃ginta eq̃tes Ro.ea cõditõe reuocandas curauit

¶PHI.¶Prefectus pretorii. cor.tacitus.potẽtia principatus diuisa in titum iuniũ consulem & corneliũ laconem pretorio p̃fectum.¶Socordia.ig nauia. Cato socordiam pro stulticia posuit.¶Libertus itelus. Cor nelius tacitus.nec minor gratia itelo galbæ liberto:quem anu/lis donatum equestri noie mar/tianum uocitabant.plutarchus quoq; mẽorat liberto itello anu los aureos a galba datos:atq; marcianum uocatũ habuisse pri mam in libertis potestatẽ.¶Ac iã summæ equestris gradus.su/pra docuimus candidatos dici non solũ petitores magistratuũ sed aliarum quoq; rerum:sicut candidatus fidei a hieronymo: candidatus eloquentiæ a quin/tiliano dictus.Iidem nunc tran quillus libertũ itelum candida tũ uocat summæ equestris gra/dus petẽtem adeuntemq; sum/mam census equestris:q erat sextertiorum quadringentorũ.non placet ut cãdidatus referatur ad petitionẽ magistratus.simpliter ordinanda constructio est candidatus summæ equestris gradus.Scribit Seneca uige simo tertio epistolarum hoiem esse multarum rerum candidatum.¶Grassantibus.seruientibus e untibus q;.¶Vt uix ipsi constaret.dicitur homo sibi ipsi cõstare:q suæ mẽtis cõpos seruat in agenda uita constantiã: quã Cicero in primis tenendã esse prescribit.& sicut id maxime decet:ita maxime dedecet esse inconstantẽ sicut erat galba:cuius morũ institutorũq; mutatio fiebat.ex arbitrio triũ improbissimorũ.¶Quã cõueniret principi electo.nullũ principẽ decet negligentia atq; socordia in rebus agẽdis:tanto minus illi:qui sit & ele ctus & senex:cũ utraq; res acerrimus sit stimulus in principe ad oia uigilanter & prudenter obeunda.nã qui cunq; eligitur is plane existimat̃ circũspectior.seni uero in primis prudẽtia assignat̃.unde ait plautus in tri/nũmo.sapientiæ ætas condimentũ est.sapiens etati cibus est.& ut inquit eleganter plato in symposio:tunc mentis oculus acute incipit cernere cũ primũ corpis oculus deflorescit.¶Ex utroq; ordine.senatorio & eq̃stri.¶Inauditos.contra legẽ & maiorũ consuetudinẽ:qui neminem indicta cã inauditũq; condẽnabant.ege sippus in primo ait.lex inauditos uetat exitio dari.¶Raro dedit.rarenter ciuẽ romanũ aliquem externũ fa ciebat.¶Iura triũ liberorũ.quemadmodũ bononiæ q decem liberos habet immunis ẽ a publicis oneribus: ita apud romanos numerus triũ liberorũ immunes faciebat:quod ius sæpe ab imperatoribus muneris am plissimi loco impetrabat̃:unde gloriat̃ martialis sibi a domitiano tributũ esse ius trium natorũ.galba uero difficulter hanc indulgẽtiã impatoriã tribuebat.in primo cõmẽtario annotauimus nõ pauca sup hac reiq; re petere poteris cũ uoles.¶Prefinitũq; tps.cũ alii in perpetuũ hoc munus cõsequerent̃.galba dabat ad tẽpus. uerbi gratia:ut hic ius triũ natorũ haberet p trienniũ:ille per sexenniũ.¶Sextã decuriã.iam diximus quẽad/modũ iudicũ decuriæ quattuor fuerũt primo:quibus caius priceps de curiam quintã adiecit.nũc cũ iudices galbã p̃carentur:ut sexta decuria adiiceret̃:quo minori tedio laboreq; in iudicãdo afficerent̃:nõ solũ nõ cõ/cessit:sed ẽt uoluit:ut ad iudicandũ uenirent euocati genialibus hyemis diebus & calẽdis ianuarii:cuius tẽ poris uacationẽ iudicãdi olim impetrauerãt a claudio:sed galba irritũ fecit claudii bñficiũ.¶Senatoria.q̃ p senatores fieri solent.¶Equestria.quæ ab equitibus obeunt̃.¶Nisi inuitis ac recusantibus.cũ opinione gal bæ sentiebat alexãder romanus impator:qui dicere solebat inuitos non ambiẽtes in rẽ pu.esse collocãdos. ita apud liuiũ fabio recusanti consulẽ fieri dat̃ a populo consulatus.¶Liberalitates neronis reuocãdas. Ne ro bis & uicies mille sextertiũ donationibus effuderat.galba a singulis eorũ quibus donauerat nero:iussit donatiões repeti:decima tñ parte liberalitatis apud quẽq; eorum relicta.Exempli gratia:ut qui ex liberali tate neronis acceperat centũ sextertia:is restitueret nonaginta.& decẽ tantũmodo retineret.ueꝝ ut inquit elegãter Cor.tacitus:uix illis decimæ portiones supererant:hisdem erga aliena sumptibus:qbus sua prode gerant:cũ rapacissimo cuiq; ac pdìtissimo nõ ager aut fenus:sed sola instrumẽta uitiorũ manent.¶Per qui quaginta eq̃tes:cor.tacitus ait triginta equites romanos fuisse p̃positos huic exactioni:qd nouũ officii ge/nus fuit ex ambitu numero onerosũ.

¶M.AN.¶Icelus is unus erat ex tribus quorũ nutu oĩa administrabant̃:potẽtia pricipatus inq̃t tacitus diuisa:i.T.Iunii consulem:Cornelium laconẽ prætorii p̃fectũ:nec minor gratia icelo galbæ liberto:quem

Socordia

Martianus Itellus

Cãdidatus

Prudentia i sene

Mentis oculus floresci oculus corpis deflorescit

Inauditi nõ puniendi

Ius triũ natorũ

Quinta decuria

Inuitos nõ am/bientes collocã/dos i.r.p.

annulis donatū equestri noie martianū uocitabat. ℂIā summæ eqstris:tā dites ut eqstrē possideret censum ℂCādidatus:cādida toga ad magistratū petēdū ,pgredi ausus. ℂElecto.q electiōe nō hæreditario iure ad iperii fastigiū puenisset. ℂIllius ætatis:q quo grauior erat.eo salubriora i illo reqreb.ʳ cōsilia. ℂInauditos: i dicta cā. ℂIura triū liberoꝝ.ius triū natoꝝ dabat̃ sæpe filios non hñtibus hoc q fuisset assecutus quū aliqd populo uiritim diuidebat̃ ,p tribus quasi liberis accipiebat alimēta id ab initio institutū in laudē oronī q tri gemini in curiatios albanos.,p ro.impio pugnarit:Mar.Quod nūq uetat fieri pmitte uideri: Natoꝝ geni/ tor credar ut eē triū. ℂAdiuci pcātibus: ut aucto decuriaꝝ numeto iudicādi onere leuarent̃. ℂNō euocarē tur:sed uacationē muneris haberēt. ℂSenatoria & eqstria.qua a senatoribus & eqstris ordinis hoibus obi/ rī solerent. ℂNon plus decimus:Plutarchus aīt ṗter decimā ptē moēs Nerōis liberalitates repetitas:sed qđ populo decimæ ab iperatoribus darent̃ apte in caligula tranqllus demonstrat.

exigendasq; ut & si qd scænici aut xystici donatū olim uēdi/ dissent;auferret̃ emptoribus quādo illi absumpto pretio sol uere nequirent. At contra nihil nō per comites atq; libertos pretio adipisci;aut donari passus est gratia uectigalia īmuni/ tates pœnas inocentū īpunitatem noxioꝝ. Quietiā populo Ro. deposcente suppliciū Haloti;& Tigillini solos ex omni bus Nerōis emissariis;uel maleficētissimos incolumes præ/ stitit. Atq; insuper Halotū procuratiōe amplissima ornauit; pro tigillino ēt sæuitiæ populum edicto increpuit.

De inuidia militum cōtra eum;& rebellione exercitus Germaniæ.

PEr hæc prope uniuersis ordinibus offensis;uel ṗci pua flagrauit inuidia apud milites. Nā quū in uer/

ℂPHI. ℂScenici aut xistici. hi/ striones & athletæ:de xysticis af fatim scripsimus in libro anno/ tationū:ubi hic locus a nobis ex plicat̃.& in augusto sup xysti & xysticis satis ac sup memoraui/ mus. ℂAuferet̃ emptoribus. plutarchus hāc historiā referēs sic inqt.quas largitiōes nero de derat scenā & palestrā agētibus eas galba uehemētius repeti iuf sit: preter decimā partē. deinde parua tenuiaq; accipiēs(.Nā q ac ceperant eas largitiōes plurimi consumpserat hoies in diē uiuē tes)illos q ab his emerant inqui rebat:& qđ habuissent exigebat q̄res cū ultra modū progredere tur galbæ infamiā:titoiunio in

xystici. athletæ

uidiā atq; odiū cōciliauit. ℂQuādo illi.s.scenici & xystici. ℂSoluere neqrent:In hāc sniam tacitus attamen grāde gaudiū:q rā paupes forēt qbus donasset nero:q quibus abstulisset. ℂNihil non.oia. ℂPretio adipi sci.cotrige addici ut sit sensus galbā pmisisse cūcta addici.uenditari pcio ut gra donari p libertos:& eos a q bus regebat̃.sup hoc uerbo addico nñ & addicti suo loco plura retulimus. ℂPenas innocentū.cōtraria sūt hæc:penæ innocentiū ipunitas noxioꝝ & innocētibus īpunitas debeat̃ noxiis uero suppliciū galba dū gra tificat̃ libertis prepotētibusq; ,pmittit:ut ṗtio uel gra innocētes puniant̃ nocētes absoluant̃. ℂVectigalia.s. passus est addici.ait plutarchus:ouiniū q titus iunius a tranqllo tacitoq; noiat̃ ṗrio uendidisse remissiones tributoꝝ.eidē cūcta fuisse uenalia:q uidens senē galbā fortuna īplebat̃ tanq̄ ea simul & oriēte & occidente. ℂEmissariis:emissarii uocant̃ cōciliatores furtoꝝ q a magistratibus cōmittūtur atq; internūtu. Auctor pe dianus asconius.uñ & M.tullius emissarios uerris appellat cōciliatores furtoꝝ uerris internūtiosq; stupro rū.sic.n.ait in qnta in uerrē.dubitat urū quenq̄ existimas:qn illis emissatus hæc ubi oīs pecunia q̄sita sit. idē alio loco magni sua putabāt interēē publice potius q̄uis magno emi:q in aliquē istius emissariū incidere.In libro.i.regū mētio fit emissarioꝝ:ubi sic scriptū est.Ait rex emissariis:q circūstabāt eū .Ph. emissariū appellat palmitē:q emissus ex deputatiōe infert̃ imis scānis ac p singulos ānos ad supiora scādat.de quo sic ait i.xvii. relicto semp duramēto in singulis tabulatis & emissario uno q subeat usq; quo placuerit.ut āt uerba hæc pli niana pcipias sciro scāna dici in arboribus ramos & bracchia p q̄ uites ascēdūt.scānū quoq; in alio significatu agricolæ uocāt.ut docet columella in.ii.crudū solū & imotū minimeq; aratro ,pscissū.duramentū āt significat bracchiū uitis.Idē columella i.v.quaternisq; bracchiis q̄ duramēta qdā uocāt diuidat̃ i totidē ptes. alio noie duramina nūcupāt̃. Tabulata uero i arborib⁹ sūt rami trūciq; sobolē ,pmittētes.qđ docet idē columella i.vi. cū ait.falce formāda & tabulata instituēda sūt.hoc.n.noie usurpāt agricolæ ramos trūcosq; ,pmittentes. De his tabulatis intellexit uirgilius in.ii.georgicoꝝ scribēs.assuescāt summasq; sequi tabulata p ulmos ubi expo suit seruius maronianus interpres:tabulata esse ramos effusiores & in plana tendētes nō ad altiora crescen tes. Nō multus interdū digredior ad id genus diuerticula:q recreare solēt nō minus lectorē q̄ scriptorē lassef centē.de emissariis ut domū repedemus amianus marcellinus sic inqt.p emissarios quosdā fallendi pstrin gendiq; gnatus plarū sciscitabat̃ cōsilia. ℂHalotū.fortassis hic ille est halotus spado: quo ,pgustatore qdam tradiderūt. Datū esse uenenū claudio in arce epulanti. ℂPro tigillino.po.romanus deposcebat tigillinū ad mortē:quē uocabat magistrū ac pedagogū tyrānidis.& ut auctor est plutarchus:nullius spectaculi cupidita te tā tenebat̃: q ut tigillinū uideret iudicio circūuentū.qui ēt in theatro & stadio assidue petebat tigillinum dānarāi:increpitus est edicto galbæ dictus non diu uicturū tigillinum tabido morbo iā tabescentē:desp cantisq; ne exacerbarēt facerentq; tyrānida ex imperio.sed de tigillini moribus & morte mox dicet̃ i otho/ ne. ℂApud milites.in primis urbanos ṗtorianosq; iurantibus militibus. ℂAbsentis.anteq̄ ex hispania ro mā uenisset ad impium ingens capescendū. ℂPrepositi.pfecti huic negotio.& ueluti ,pcuratores galbiani. ℂM.AN. ℂAuferret̃ emptoribus:& hæc cōditio qua Netonis liberalitates reuocari iussit. ℂImpunitatē:

Emissa/ rii

Emissa/ rius pal/ mes
Scāna ar borum
duramē tum
duramē
Tabula/ ta

Tigilli/ nus peti tur ad suppli/ cium

noxiorum & si per id ē hoc erat atq; illud, qd̄ pxīe dixit leges uiolare minus tñ hoc inuidiosum ī quo clemētiæ qdā repsentabat̄ imago: ut ī altero seuitiæ. ¶ Emissarius pedianus emissariū interpretat̄ eū q cōciliator furtorum & rapinarum eēt q̄ a principe sine dño patrarent. in hūc ferme sensū lāpridius romæ inqt nil aliud egit nisi ut emissarios haberet q sibi bñ nasatos pquirerent. Mar. qd̄ eius uerbi rationem attinet nasutū non nasatum pnūciauit: Nasutus sit usq; licet. ¶ Maleficentissimis: pessime de oībus meritis. ¶ Pro tigillino: tigillum tacit' & Plutarchus meminerunt. Iuue. pone tigillinum,

ba eius absentis iurātibus dōatiuū grādius solito p̄positi p̄nūciassent: neq; rē ratā habuit: & subinde iactauit se legere militē nō emere cōsuesse. Atq; eo qdē noīe oēs q ubiq; erāt exacerbauit. Centū p̄torianos ēt metu & indignitare cōmouit remouēs subinde plærosq; ut suspectos: & Nimphydii socios sed maxīe fremebar supioris Germaniæ exercitus fraudati se præmiis nauatæ aduersus Gallos & uindicē operæ. Ergo primi obsequiū rupe: ac se cal. ianuarii adiici sacramento nisi in nomen senatus recusarūt: statimq; legationē ad p̄torianos cū mādatis destinauerūt: displicere īperatorē in Hispania factū. Eligerent ipsi quē cūcti exercitus cōprobarent.

De adoptione pisonis per eum facta.

Quod ut nunciatū ē despectui eē nō tā senectā suā: q̄ orbitatē ratus pisonē Frugi Lucinianū egregiūq;

¶ PHI. ¶ Donatiuū pronūciasset. scribit cor. ta. milites urbanos ad res nouas pnos agitatos esse postq̄ ñ dati donatiuū sub noie galbæ promissum intellexerūt.

Legi militē non emi.

¶ Se legere militem. corne. tacitus. accessit galbæ uox pro re pu. honesta ipsi anceps legi a se militem non emi. significabat autem hac uoce galba milites per uirtutem eligendos: non āt per largitionē conciliādos: de hac uoce sic plutarchus Emisit galba uocē dignā impatore qp pe q diceret morē fuisse deligere nō emere milites. ubi hoc illi audiuerūt graui in eū odio sunt accensi: uidebat̄ n. nō ipse solos eos priuare sed legē ferre & docere reliquos impatores. ¶ Cētum p̄torianos. lege potius cete rū q̄ centum. ¶ Subinde mouens. a militia. ¶ Et nymphidii socios. cum nymphidium interemptum galba audisset interfici iussit eos quoq; qui cū illo cōiurauerant uñ oēs pene nymphidii socii perierūt in qbus ēt Cingonius fuit q orationē composuerat qua nymphidius uteret̄ ad milites in sniām suā traducendos. ¶ Fremebāt supioris germaniæ exercitus. Milites q prius sub uirginio fuerāt. tūc sub Flacco erāt ī germania dignos se existimabāt maxīa remunetatōe ac p̄mus ob eā pugnā: qua aduersus uindicē gallosq; pugnarāt. Itaq; nihil ex liberalitate galbæ cōsecuti nullā cōsulationē nullā exhortationē admittebāt: Flaccū ipsū p nihilo reputātes utpore re ipsa ineritū & dolore pedū cōfictatum. supioris āt germaniæ dixit ad diffam inferioris germaniæ. marcellinus ī descriptiōe galliæ collocat primā & secundā germaniā uelut prouincias gallicanas. ptolomeus quoq; ī cosmographia bifariā partit̄ germaniā ī magnā & paruā: noie magnæ. significat̄ uera germania: q̄ in supiorē diuidit̄ & inferiorē. noīe āt puæ germaniæ designat partē galliæ narbonēsis ī qua ē massilia. ¶ Premiis nauatæ operæ dictū ē queadmodū iunius uindex gallos cōcitauit primus ad rebellionē aduersus neronē. tūc uirginius q legiōibus potētissimis in germania p̄erat cōflixit cōtra uindicē: quo certamīe circiter uiginti milia gallorum occiderūt. uindex uero sibi mortē cōsciuit. hinc ī sepulchro uirginii ruffi scriptū legebat̄. hic situs ē ruffus: ceso q uindice quondā impiū asseruit nō sibi sed patriæ. ¶ Obsequiū rupe. primi ceperūt eē inobedientes & ab officio decessere. M. tullius putat a terētio primo dictū eē obsequiū. uñ ī libro de amicitia uerbū id terētianū uocat̄. sed donatus falsitatis ciceronē arguit cū & plautus & neuius añ terētiū dixerint obsequiū. ¶ Cal. ianuarii addici sacramēto recusarūt. Cor. tacitus paucis post cal. ianuarias diebus pōpeii propinq, pcuratoris e belgica lītē afferunt̄ supioris germaniæ legiōes rupta sacramēti reuerētia aliū impatorē flagitare & senatui ac po. romano arbitriū eligēdi pmittere: quo seditio mollius acciperet̄. cū igit̄ cal. ianuarii a flacco ad iusiurādū cogeret̄: qd̄ p ipatorē inrare mos erat: illi accedētes galbæ imagines euerterūt demolitiq; sūt. iurarūt āt ut inqt plutarchus iusiurandū p senatū po. q; romanū soluti sint. ¶ Pretorianos. milites urbanos. flaccus auctore plutarcho detulit ad p̄torianos metuere se inobedientiā exercitus germaniciani ut defectionē. ¶ Impatorē in hispania factū. iumtiū galba significat: q a legiōibus in hispania factus fuerat īperator. germaniæ milites a galba deficiētes. uitelliūq; eligere impatorē destināres dixerunt: oñdamus cūctis hoibus: nos iberis eē lusitanisq; potiores q impatorē eligamus subsequētibus tpibus: impatores nō pauci imparūt militari p̄rogatiua electi euocatiq; ad impium. ¶ Despectui. cōtēptui despicatui. ¶ Nō tā senectā suā. cor. tacit' ut etatē galbæ irrisui fuisse ac fastidio. ¶ Quā orbitatē. q filiis eēt orbatus ppinus: orbitas oī fugiēda nixu. plutarchus. pterritus galba q nō mō ob senīū uerū ēt q a careret filiis contēptui forēt: cōsultabat sibi adoptare adolescentē aliquē ex illustribus: eūq; declarare impii successorē. ¶ Pisonē frugi licinianū. galba cognito tumultu exercitus germaniciani nō amplius distulit adoptōem: & cū qdā amicorum p dolobella iunius, p marco othone cōtēderēt: pisonē licinīū accersiri iussit seu p ppria electiōe. siue ut qdā tradiderūt lacone instāte. erat āt hic Piso mar. crasso & scribonia genitus nobilis utriq; uultu habituq; moris antiq: & extimatiōe recte seuerus: Ingenio ad uirtutē oēm accōmodato. hūc galba adoptauit in casti is tanq̄ sibi impio successurū. ferūt pisonē ex adoptiōe nullū exultātis aī motū pdidisse. appuerunt prodigiaq; significabāt adoptiōem hāc infaustā futurā. nāq; dies ille fedus ībribus fuit: tonitrua & fulgura & ce

Hic situs ē ruffus

Obsequium añ hñ Cicero

Piso adoptatur a galba

Piso frugi

lestes minæ ultra solitũ portédere uidebātur ei adoptionē diis imortalibus nō pbari. ¶ Frugi. albi memo ranimus pisones cognomiatos esse frugi ab eo lutio pisone: cuius meminit cice. in. iii. questione tusculana. ¶ M. AN. ¶ Donatiuũ: donũ qd a principe siue ipatore militi dabať. ¶ Præpositis q res Galbæ tũ Romæ p curabant. ¶ Subinde: sæpius. ¶ Aduersus gallos: florētissimæ uirginii legiōes ipsis ut Plutarchus ait duci bus inuitis aduersus uindicis copias cōflixere qbus delectis uidex sibi mortē consciuit. ¶ Obsequii: offiī parēdi facilitatē. ¶ Ad ptorianos: qui romæ erat. ¶ In hispania: aperte galbā demonstrabat. ¶ Orbitatem: qa liberis careret. ¶ Pisonē: frugi licinianũ. fuit hic Crassi filius ut tacitus scribit eius credo quē in Claudio Crassum frugi appellauit ut appareat frugi cognomen esse: siquidē Crassi in licinia gente fuerunt.

iuuenem ac sibi oli probatissimũ testamentoq; semp in bōa & nomen adscitũ repēte & media salutantiũ turba apprehē dit; filiũq; appellans pduxit in castra; ac pro concióe adopta uit ne tūc quidē donatiui ulla mentione facta. Quo facilio rem occasionem. M. Saluio Othoni præbuit perficiendi co nata intra sextum adoptionis diem.

De progiis præcedentibus infelicem exitũ imperii eius

Magna & assidua monstra iam inde a principio exi tũ ei qualis euenit portēderāt quū p oē iter dex tra sinistraq; oppidatī uictimæ cæderenť; taurus se curis ictu cōsternatus rupto uinculo esedũ eius inuasit. Ela tisq; pedibus totũ cruore pfudit; ac descendentē spiculator ipulsu turbæ lancea prope uulnerauit. Vrbē quoq; & dein de palatiũ ingressum excepit terra tremore: & assimilis qui dā mugitui sonus; secuta sunt aliquanto maiora & tristiora;

¶ PHI. ¶ Et nomē assitũ. assum ptũ. qa adoptatur in nomen ado ptātis asciscit. hinc ait galba apd tacitũ: mihi egregium erat si te adoptantē. Cn. pompeii. M. cras si sobolē in penates meos ascisce re. ¶ Ac p contione adoptauit. galba apud frequentē militũ cō tionē impatoria breuitate ado ptari a se pisonē, pnūciauit more diui augusti & exēplo militari: quo uir uirũ legeret. Nec dona tiui mētiōe facta. nocet nimia se ueritēs interdũ pricipibus: aua ritia uero semp. nā cōstat ut ait tacitus potuisse cōciliari aīos mi litũ quātulacũq; parci senis libe ralitate. uñ ai militares in galbā p indignatiōnē irritati sunt: q nullo donatiuo nullaq; largitiōe eos adoptiōis cā psecutus foret ¶ Perficiendi conata. de occu

Impato ria bre uitas

pādo impio & galba trucidādo. de quo paulo post plurib⁹. ¶ Portēderāt. significauerant. uñ portēta dicta si cut a monstrādo mōstra. oia āt portenta cōtra naturā dicimus eē sed nō sũt. nā ut inqt elegāter augustinus in. xxi. de ci. dei: porteñtũ nō fit cōtra naturā: sed cōtra quā est nota natura. ¶ Per oē iter. qd fecit ex hispania romā pergēs ad nomē ingēs capescendũ. ¶ Oppidatim. p singula oppida. ¶ Securis ictu cōsternatus. notā dũ ē ut inqt pli. in. viii. deos nō placari hostia trahēte se ab aris. lucanus inter plagia pharsalicæ cladis memo rat fugā uictimaȝ ab imolatione. Igiť taurus cũ ex ictu uictimatii cōsternatus hocē perterritus panefactusq; inuasisset uehiculũ galbæ totũq; cruore pfudisset omen illi fecit futuræ cedis. de tauro cōsternato ex ictu se curis extat illud maronianũ qualis mugitus fugit cũ saucius arā taurus & incertā excussit ceruice securim. Olim flaminio cōsuli imolanti uitulus iā ictus: ex manibus sacrificātũ se pripuit: multosq; circũstātes cruo re respersit. Id a plerisq; in omen magnæ calamitatis acceptũ: qua paulo post affecti fuere romani ad lacũ tra simenũ: ubi flaminius occubuit. ¶ Rupto uinculo. piaculũ est ut inqt seruius in sacrificiis aliqd eē religatũ: solutasq; fuisse hostias pdidit. cur ergo ait tranqllus taurũ rupisse uinculũ. hoc plane refert ad tpis momen tũ qd sacrificiũ antecedit añ q̃ hostiæ ligabant: ut in uenalis indicat. sed pcul extēsum petulans quatit ho stia funē. ¶ Essedũ. carrucā galbæ siue uehiculũ. ¶ Elatis. sublatis eleuatisq;. ¶ Descendentē. s. galbā e uehi culo. ¶ Spiculator. satelles quos antiqtas laterones uocitabat. a spiculo āt telo romāico spiculatores dici no tũ ē & nos supra memorauim⁹. ¶ Lācea. M. uarro lāceā uocabulũ hispanicũ eē refert. a lācea dicti lāceari q lā ceā gestit. cũ lāceati dicāť lāceæ ictu perculsi. Iulius firmicus ait: q lāceati morieť hñtes horoscopũ in. xx. parte tauri. idē alio loco ait lāceatus morieť qcunq; habuerit horoscopũ in decima septima pte aqrii. ¶ Tremore. terræmotu. Virgilius. uñ tremor terræ. Seneca. in. vi. qstionũ naturaliũ nō fine cā tremorē terræ dixerit ma iores nũq cōcussioni & inclinatiōi dissimilis. ē quedā terræ nunq tremuerũt. sicut egyptũ nō tremuisse ma ximi auctores prodiderunt. nunq urbs roma tremuit ut nō futuri euentus alicuius id prenũciũ esset: ut ait pli. Igiť cũ terra tremuerit galba igresso urbē romā fuit id plane psagiũ futuræ calamitatis. ¶ Assimilis mu gitui son⁹. anteq terra moueať solet ut iqt seneca i. vi. qstionũ mugitus audiri uētis i abdito tumultuātibus. uñ ē illud a uirgilio sciēter simul & elegāter dictũ. sub pedib⁹ mugire solũ: pli. quoq; in. ii. pcedit inqt comi tatq; terribilis sonus alias murmur similis mugitibus: aut clamori humano armorũue pulsantiũ fragori: astipulať plinio senecæq; amianus: q ait. necesse est uelint tanemis reboare mugitibus fragores fremitusq; terrenos talē ostũ factũ ē galieni Pricipatu: audītũ. n. tonitruũ ē: ut inqt iulius capitolinus: terra mugiente. ¶ M. AN. ¶ Quo: qui donatiui fraudatiōe. ¶ Cōsternatus: pterritus & pauore actus. ¶ Essedũ: uehicu lũ quo Galba uehebať. ¶ Elatis pedib⁹ i currũ proiectis. ¶ Spiculator q psidii cā circa illum steterat. ¶ Tremo re: horrēdo motu. ¶ Assimilis mugitui: neq; id pdigiosũ. Plinius de motu terræ pcedit inqt comitaturq; ter ribilis son⁹ alias murmur simili⁹ mugitib⁹ aut clāori humano: aī mog ne pulsātiũ clāori p qlitate materiæ ex cipiētis formaq; uel cauernæ uel cũiculi p quē meat Trebelli⁹ cōitruũ ut auditũ terra mugiēte ñ ione tonāte:

portētũ nō fit cō tra natu ram

Solutæ hostiæ

Spicula tor

Spiculũ

Lāceatu

Lāceati

Tremor terre

Mugit⁹ ex terræ motu

Terra mugiēs

¶PHI. ¶Margaritis gēmisq;. In cōmentariis ꝑpetuis retulimus quēadmodū margaritæ a gēmis sepantur: qd & phi. & iuriscōsulti ꝑdiderũt. ¶Monile. mulíebri mũdo legato sceuola respondit monilia non cōtineri: in qbus gēmæ & margaritæ insunt. monilia cōtexta gēmis nō ineleganter gēmosa dũt ab apuleio in. v. de asino aureo. ¶Fortunā rusculanā. supradictũ est quemadmodũ galba simulachrũ fortunæ: de qua somniauerat inuentum ad fores deportauit rusculũ coluitq; menstruis supplicatiōibus. uñ a tusculo dicta tusculana. obiter annotādũ fortunā aureā in cubiculo principũ coli solitā: quā olim antoninus pius imperator cum grauari se uideret transferri ad. M. antoninũ iussit: quod haud dubie signũ fuit translati impii ad illũ ueluti successorē ita destinatũ. auctor helius spartianus: qui alio quoq; loco scribit seuerũ imperatorē statuisse geminare hanc fortunā regiā quæ comitari principes & ĩ cubiculis poni solebat: ut sacratissimũ simulacrũ utriq; relinqret filiorũ. sed cũ uideret se perurgeri morbo sub hora mortis iussisse ut alternis dieb' apd filios impatores in cubiculis fortuna poneretur. ¶Gaza. persæ

Monilia gēmosa
fortuna incubiculo principum
Gaza ærariũ

monile margaritis gemmnisq; cōsertũ ad ornãdũ fortunam suã rusculanã ex omni gaza secreuerat. Id repēte quasi augustiore dignius loco capitolinæ Veneri dedicauit: ac ꝓxima nocte somniauit speciē fortũæ quæretis fraudatã se dono destinato: minãtisq; erepturam & ipsã q̃ dedisset. Quũq; exterritus luce prima ad expiãdũ somniũ præmissis q rē diuinam appararēt: tusculũ excucurrisset: nihil inuenit ꝑter tepidã in ara fauillã atratũq; iuxta senē ĩ catino uitreo thus tenentē & in calice fictili merũ. Obseruatũ etiã est cal. ianuarii sacrificãti coronam de capite excidisse. Auspicanti pullos euolasse:

ut ait pomponius mella gazã ærarium uocant & inde nomen est gaze oppido palestinæ cũ cambyses illuc belli & opes & pecuniã intulisset. Seruius ait noīe gazæ diuitias significari. Virgilius dixit in qnto eneidos. & gaza letus agresti excipit: ubi exposuit Seruius: opibus rusticanis. nam gaza omnis fructus est: de gaza & gazophylatio iam satis ac super. ¶Augustiore. uenerabiliore & sanctiore. id. s. monile. ¶Capitolinæ ueneri: quæ in capitolio colebat. ¶Speciē: effigiem imaginē. ¶Quærentis. lamentãtis. ¶Dono destinato. monili margaritis gēmisq; confecto. ¶Quæ dedisset. fortuna nimirũ galbæ dederat imperium: ergo minabatur se imperiũ & imperatorias opes erepturã. cum & ipsa fuisset a galba monili fraudata: & ita par pari repensurã. ¶Ad expiandũ somnium: moris fuit apud ueteres romanos: ut somnia quæ uidebantur portendere dirritatē facto sacrificio piaculari expiarent: quæ uero erant obscura solebant ea deferre ad coniectores hoc est interp̃tes somniorũ explicanda atq; interpretanda. Cicero. defert ad coniectorē quēdam somniasse se ouũ pendere ex fascia lecti sui cubicularis. tales alio noīe somniatores dicuntur: de qbus in deuteronomio legimus. nō audies uerba somniatoris. ¶Atratũ. uestimento nigro atriq; coloris inductũ: q color est lugubris ut iam dictũ est. senex' itaq; atratus uisus portēdebat exitiũ seni galbæ. ¶In catino uitreo. Catinum uitreũ & calix fictilis malum omen fecerunt principi galbæ: cum uasa tam uilia non conuenirent sacrificiis imperatoriæ maiestatis: & q a erant prepostera. solennia. catina eẽ fictilia calices uero uitrei. legimus tamē apud plinium in. xxxv. qd in sacris nō murrinis crystalinisue: sed fictilibus sympulis ꝑlibabatur innocētius. sunt aũt sympula calices fictiles & uascula: qbus utebant in sacrificiis ut ait uarro: a sumendo simpulla dicta q; his uinum sumebant minutatim. De simpullo ait iuuenalis simpullum ridere numæ: quãuis non pauci perperã legant simpuuium: apuleius catinũ & simpullum sacrificiis adhiberi solita oñdit in apologetico sic scribens: paupertas populo romano ĩpium a primordio fundauit: proq; eo in hodiernũ diis immortalibus simpullo & catino fictili sacrificat. Symplator uero: ut id in transcursu annotemus: dicitur amicus sponsi qui cum eo per conuiuia ambulat: Symplones dicebant conuiuæ. ¶Calice. diminutiuum calicis est caliculus. seneca per quam eleganter appellat caliculos uascula illa: quibus prestigiatores quibusdã prestigiis imponũt oculis spectatorũ & ueluti prestringunt aciem contuentium. merum at & thus adhiberi solita sacrificiis: nemo ē qui ignoret. & a nobis superioribus satis multa mentio facta est thuris & meri sacrificalis. romulus lacte nō uino libabat. numæ pompilii lex ex imputata uite libari uina diis nefas esse statuit. L. papyrius dimicaturus aduersus samnites uotum fecit si uicisset ioui pocillum uini. thus uero quod in sacris adoletur dupliciui uindemia colligitur: quarũ prior est circa canis ortũ. secunda est uerno tempore. Inciditur. n. cortex arboris thuriferæ qua maxime uideatur esse pregnans tenuissimisq; laxatur hinc plaga: inde prosilit spuma pinguis. Mammosum ut inqt plinius in duodecimo precipua gratia est: cui a similitudine mãmarum nomē ē. Masculum uocauit uirgilius qd ex rotunditate guttæ pependit. aliqui putant masculũ a specie testiũ dictũ. Plautus diminutiuo uocabulo usus thusculum dixit in aulularia. ¶Coronã de capite excidisse. hoc portēdebat ita apicē imperatoriũ de ipsius capite casurũ. ¶Auspicanti. galbæ auspicia captanti. ¶Pullos euolasse. supra annotauimus signum fuisse infortunitatis: quotiēscũq; pulli gallinacei e cauea liberati ĩ auspiciis nō pascebantur: & pariter euolabant. olim hostilio mancino consuli in hispaniam itvro accidit hoc prodigium: cum sacrificium facere uellet pulli cauea emissi in proximã siluam deuolauerunt. summaq; diligentia quesiti reperiri nequiuerunt. auspicia hæc tristia fuisse exitu probatũ est: uictus. n. hostilius mancinus a numantinis & castris exutus cum spes nulla seruandi exercitus esset: pacem cũ his fecit ignominiosam: quã rati esse senatus netuit auctores ualerius primo libro. Liuius. xlv. ab urbe condita.

Ad cōiectorem somnia
Sōniatores.
Atratus
Sympulis libabatur
Symplator
Symplones
Calculi
Pocillũ uini
Thus
Vindemia thuris
Mãmosum
masculũ
Thusculum
Pulli e cauea euolarũt
Mãcinus uictus a numãtinis,

¶M. AN. ¶Tusculanam: quam tusculi colebat. ¶Quæ dedisset: imperiũ. s. & reliquos successus. ¶Expiandũ: sacrificio purgandum. ¶Atratum: pullis uestibus amictum quod ad infælicem Galbæ exitum pertinet.

it. ¶ Thus & merum: his duobus ueteres sacrificare solitos cõstat & in primis iano ut Ouidius uidet̃ innue re mox ego cur q̃uis aliorum numina placem. lane tibi primum thura merumq; fero. ¶ Pullos euolasse. qd & C. hostilio mancino sacrificanti accidisse Valerius prodidit quippe cui auspicanti cũ pulli cauea emissi in proximam siluã effugissent nec requisiti uspiam extitissent futura per id clades denunciata est.

adoptionis die: neq; milites allocuturo castrẽsem sellam de more positã pro tribunali oblitis ministris: & i senatu curru lem peruerse collocatam.

De cæde morte eius: & aliis gestis.

Prius uero q̃ occideret̃ sacrificantẽ mane aruspex idẽtidẽ monuit caueret periculũ nõ longe percus sores abesse. Haud multo post cognoscit teneri ca stra ab othone: ac plærisq; ut eodẽ quãprimũ pergeret sua dẽtibus: posse enim auctoritate & præsentia præualere: ni hil amplius quã cõtinere se statuit, & legionarium firmate p̃ sidiis: qui multifariã diuerseq; tendebant. Loricam tamen in duit linteam quanquam haud dissimulans parum aduersus tot mucrones profutura. Sed extractis rumoribus falsis quos cõspirati ut eum in publicũ elicerent de industria dissi parant paucis tenere affirmantibus transactum negocium oppressos qui tumultuarentur aduenire frequẽtes cæteros

¶ PHI. ¶ Adoptionis die. hũc fedũ fuisse hymbribus & omi nosum signat tacitus. Neq; ca strensem sellã de more positam presagium calamitatis fuit q̃ sel la castrensis per obliuionẽ mini strorum non fuit apposita gal bæ ante tribunal cũ milites allo qui uellet eo die. quo pisonem adoptabat. ¶ Curulem peruer se collocatam. Sella curulis ob eam cãm appellata est q̃ in cur ru ponebatur quo in curiã soliti erant uehi honoris gratia: q cu rulem magistratum gessissent: ut Caius bassus in cõmentariis scriptum reliquit. & ab aulo gel lio repetitum est in tertio noctium atticarum. Sella curulis p posterẽ in senatu collocata omẽ fecit Galbæ imminentis infor tunii imutatæq; fortũæ. ¶ Aru spex idẽtidẽ monuit. umbricius significat̃ q sacrificãti galbæ pro ede apollinis tristia exta & instãtes insidias ac domesticũ hostẽ p̃dixit audiẽ te othone: qui p̃ximus astabat: idq; ut letũ & suis cogitatiõibus p̃sperũ interpretãte auctor. Cor. tacitus uĩ hic eẽ ille umbricius: quẽ plinius in. x. aruspicũ in suo euo peritissimũ fuisse p̃didit de quo fortassis sensit poe ta satyricus inducẽs umbriciũ in satyra sermocinãtẽ. ¶ Idẽtidẽ. si equẽter. ¶ Teneri castra. otho digressus a galba sacrificãte a tribus & xx. speculatoribus cõsalutatus impator: sellæq; festinãter impositus aggregatis i iti nere totidẽ militibus p̃rexit in castra p̃toria in q̃bus statiõnẽ agebat iulius martialis tribunus: isq; habitus aliorum fuitait pessimũ facinus auderẽt pauci: plures uellẽt oẽs paterent̃. ¶ Eodẽ. in castra p̃toria. ¶ Plerisq; suadentibus. marius celsus & lacon uehemẽtius incitabat galbã: ut in castra p̃geret. cõtra dissuadebat. T. Iu nius: & ita galbã duæ sententiæ distinebãt: cũ titus iunius intra domũ manendũ eẽ censeret opponenda ser uitia: firmandos aditus: neq; eundũ ad iratos. e contrario festinãdũ uidebat̃ ceteris: anteq; cresceret inualida adhuc coniuratio paucorũ trepidantiũ. ¶ Multifariã. multis diuersisq; locis. ¶ Tendebãt. tentoria hẽbant. ¶ Loricã linteã. Cor. tacitus. sumpto thorace galba irruenti turbe neq; etate corpore insistens sella leuatur. lineis ãt thoracibus pugnasse priscos homerus plurimisq; testat̃ celebrat̃ ab historicis thorax ille lineus: quẽ habuit amasis rex egyptius cuius singula fila tercentũ sexaginta quinq; filis constare p̃didit plinius in. xix. Na. historiæ. huius in. iii. mentionẽ facit thoracis lintei q dicatus erat in templo iouis feretrii. legimus apd emiliũ p̃bum loricas linteas p loricis æneis datas eẽ atheniensibus militibus ab iphicrate q mutata in re mi litari commutauit. erãt ẽt libri apud antiquos lintei: quos auctores idẽtidẽ citant historici: q in æde monetæ repositi fuerunt. plinius quoq; in. xiii. testis est publica monumenta plũbeis uoluminibus: priuata uero lin teis confici cepta aut ceris: lintea legio samnitũ celebrat̃ a liuio in. x. dicta nõ ab eo q̃ linteis thoracibus fue rint armati: sed q̃ intra locum linteis contectũ adigebant̃. iurare dito quodã carmine in exectatiõnẽ capitis familiæq; & stirpis cõpositõ: nisi issent in p̃lium: quo impatores sui duxissent: aut si ex acie fugissent. ea legio ab integumẽto cõsepti. quo saccata samnitũ nobilitas erat: appellata ẽ. linteones uocãt textores linteorũ. Ale xã. Ro. auctore lampridio instituit uectigal linteonũ. scribit iu lius firmicus uenerem in diurna genitura fa cere linteones. ut ẽ luna a mercurio defluens ad martẽ facit linteones pellarios & coriarios. heliogabalus lu xu diffluens linteamen lotũ nunq̃ attigit: mendicos dicens: q linteis lotis uterent̃. ¶ Extractus. euocatus eli citusq; aut e palatio p̃diret. ¶ Rumoribus. rumor: ut plutarchus ait tumultuarius multus p̃suasit othõnẽ in castris occisum. mox ut in magnis mendaciis fieri solet interfuisse se quidã & uidisse affirmabant. credula fa ma inter gaudẽtes & curiosos. multi arbitrabant̃ ut refert tacitus cõpositũ auctũq; rumorem fuisse ab otho nianis: q ad euocandũ galbam leta falso uulgauerant. ¶ Transactũ negotiũ. finitam eẽ seditionẽ occiso otho ne. ¶ Aduenire. reperẽ paucis affirmantibus. ait tacitus nemo scire & omnes affirmare.

¶ M. AN. ¶ Adoptionis die: quo Pisonem adoptauit. ¶ Neq; milites: ordo est obseruatum ẽ oblitis mi nistris: neq; sellam de more pro tribunali appositã illi milites allocuturo. ¶ Peruerse: auersa fronte. ¶ Aru spex: umbriciũ aruspicem eũ fuisse Plut. ait: cuius. Iuue. credo & pli. meminerent: is mane Galbæ in palatio sa crificanti conspectis extis magnæ perturbatiõis signa periculũq; ex dolo eis capiti imminere dixit. ¶ Teneri castra: ab othone occupata pretoriaq; castra intelligenti q sella muliebri otho euectus impatore fuerat salutatus.

Curulis

Vmbricius aruspex

Loricæ linteæ

Thorax amasis

Libri lintei

Lintea legio

Linteones

Linteamen lotũ nõ attigit heliogabalus

¶ Firmare corpus, suũ munire qđ titus iunius ut faceret psuasit. ¶ Legionarii milites: illyrici exercitus qđ Tacitus docet: tendebãt hi in upsana porticu aut certe militibus classicæ legionis qđ non pbo. constat. n. cõtinuo othonis studiis accessisse. ¶ Lintea loricã. thoracibus lineis a nõnullis ad Troiã pugnatũ Homer⁹ tradidit Pli. de lino cur nõ & ꝑlus intersit ut & naufragus idẽ auctor ẽ: Amasis regis ægypti lineũ thoracẽ ĩ rhodo insula fuisse cuius singula fila ex. cclxv. filis cõstarẽt. ¶ Oppressos: Othonẽ & alios tumultus illi⁹ auctores ¶ PHI. ¶ Gratulabũdos: tum uero non populus tñ & imperita plebs in plausus & immodica studia ruebat: sed equitum plerique & senatorum posito metu incauti refractis palatii foribus accurrerũt: & se galbæ ostentatũt: præreptã sibi ultionẽ qrentes: cũ tales ut ait tacitus forent ignauissimi in piculo nihil ausuri lingua tantũ feroces. ¶ Prodiit. egressus ẽ e foribus palatii. ¶ Militi cuidã. iuliũ atticũ speculatorẽ gloriantĩ significat: q galbæ obuius in palatio factus cruentũ gladiũ ostẽtans occisũ a se othonẽ exclamauit: ad quẽ intuens galba o commilito inqt qs iussit: insigni aio ad coercendã militarẽ licentiam auctores plutarchus & tacitus. ¶ Dimota paganorũ turba. nomine paganorũ significatur plebs & turba urbana: q militaris ẽ: nã pagani & milites inter se opponuntur: itaq pagani omnes dici possint: qui numero militũ

Lingua feroces

O cõmilito qs iussit

Pagani

gratulabundos: & in omne obsequiũ paratos. His ut occurreret prodiit tanta fiducia: ut militi cuidã occisum a se Othonem glorianti: quo auctore responderit. Atq; in forum usq; processit: ubi equites quibus mandata cædes erat quum per publicum dimota paganorum turba equos adegissent aliquãdo ꝑcul eo parũper restiterunt; deinde rursum incitati desertũ a suis contrucidarunt.

De gestis per eũ in morte: & de funere: & cadauere eius.

S Vnt qui tradant ad primum tumultũ proclamasse eũ quid agitis cõmilitones. Ego uester sum: & uos mei; donatiuũ etiam pollicitum. Plures autem prodiderunt obtulisse ultro iugulum: & ut hoc agerent ac ferirent quando ita uideretur hortatum. Illud mirum admodũ fuerit neq; præsentiũ quenquã imperatori auxiliũ ferre conatũ: & oẽs qui accerserentur spreuisse nuntiũ: Excepta germanicorũ uexillatione. Hi ob recẽs meritum qđ se ægros & inualidos magnope fouisset; in auxiliũ auolauerũt: sed serius itinere deuio per ignorantiã locorum retardati iugulatus ẽ

non sunt: id qđ in. ii. cõmentario latissime explicauimus ex auctoritate iurisconsultorum: apud quos peculiariter in hoc significatu pagani accipiuntur. Cor. tacitus hãc historiã memorans ait. igitur milites romani quasi uologesem aut pachorũ auito arsacidam solio depulsuri: ac nõ imperatorẽ suũ inermẽ senẽ trucidare pgerẽt disiecta plebe pro cõculcato senatu truces armis rapidis equi forum irrũpunt. idẽ de paganis ĩ hac significatione sic refert. in & seditiosa colloquia & inter paganos corruptio miles. ¶ Desertũ a suis. atilius uergilio imaginẽ galbæ deiectã solo affixit: eo signo desertũ fuga populi forũ est: & cũ undiq; incitis ensibusq; lecticã galbæ impeteret. oẽs diffugerũt pter unũ centurionẽ noie sempronium: q nullo priuatim bñficio a galba affectus: sed honestati maiestatiq; imperatoriæ opẽ ferẽs solus stet. tã ñ lecticã sublataq; uite cẽturiali iubebat milites irruẽtes parcere imperatori. & cũ diu repugnasset tandem corruit. tunc galba trepidatiõe lecticariorũ proiectus est sella ac prouolutus iuxta lacũ curtiũ ibiq; multis uulneribus confossus ẽ: de percussore a quo iugulatus ẽ nõ satis constat. quidam terentium euocatum: alii decaolum fuisse prodiderunt. crebrior fama prodidit camurium quintæ decimæ legionis militẽ. impresso gladio iugulũ eius aufisse. ceteri crura brachiaq; nam pectus thorace linteo tegebatur: fœde laniauerunt. pleraq; uulnera feritate & seuitia trunco iã corpore adiecta. caput fabius occultasse ferẽ. ¶ Donatiuum ẽt pollicitum. repete sunt qui tradant. ut ait tacitus: quidam prodiderunt suppliciter interrogasse quid mali meruisset: ꝑcatumq; esse paucos dies exoluendo donatiuo. ¶ Obtulisse ultro iugulum. idẽ Cor. tacitus. plures obtulisse ultro percussoribus iugulum. agerent ac ferirent: si ita rei pub. uideretur. ¶ Accerserentur. euocarentur inuitarenturq; ad auxilium galbæ ferendũ. ¶ Excepta germanicorum uexillatione. preceptũ fuerat amulio & domicio sabino primipilaribus: ut germanicos milites ex atrio libertatis accerserent. & cũ reliq milites othoni adhererent germanica uexilla diu cunctatæ sunt: qđ eos egros impensiore cura galba refouebat: auctor tacitus. uexillationes ẽt alas equitum dici existimat uegetius in secundo de re militari a uelo: quia uelis hoc est flamulis utantur. ordo romanæ militiæ ut inquit liuius in. viii. sexagenos milites: duos centuriones uexillariũ unũ habebat. preterea quidam erant ordines. qui ex tribus uexillis constabant. uexillum centũ octoginta tres hoies erant. uexillum flammeũ ut tradit marcellius erat signũ belli. ¶ Itinere deuio. extra uiã militarem collocato. ita Cicero populos quosdã deuios uocat. longe positos a uia militari. ab oratio scortũ deuiũ dictum a uia publica remotum. ¶ M. AN. ¶ Militi cuidã. iuliũ atticũ speculatorẽ hunc fuisse tacitus scribit q cruentũ gladiũ ostans occisum a se Othonem exclamarit cui Galba qs iussit rñderit. ¶ Cõtrucidarunt: Cornelius & Plu. multis aut illum uulneribus circa crura & brachia consauciatũ ob thoracẽ quo erat reliquum corpus munitũ a camerio. xv. legionis iugulatũ qdã Terentiũ eũ fuisse aiunt: alii Archadiũ: alii Fabiũ cognomento fabulũ. ¶ Donatiuũ pollicitũ. suũ militi donũ representaturũ. Cornelius paucos dies exoluẽdo donatiuo ꝑcatũ scribit. ¶ Neq; priuũ quenq. Plutarchus auctor ẽ a sempronio centuriõe accerrime defensum. ¶ Germanorũ uexillatiõe

Oẽs deserunt galbam

Vitis cẽturialis.

Percussor galbæ

Nex galbæ

Agerẽt ac ferirent

Vexillatiões

Vexillarius

Vexillũ

Deuiũ scortum

germanorũmanu ex atrio libertatis ut tacitus tradidit accersitu. habuit uexillũ ut Liuius docet milites cẽtũ tres atq; octoginta.

ad lacum Curtii: ac relictus ita uti erat: donec gregarius miles a frumentatione rediens abiecto onere caput ei amputauit: & quoniam capillo præ caluitie arripere non poterat: in gremium abdidit. Mox inserto per os pollice ad Othonem detulit: ille lixis calonibusq; donauit qui hasta suffixum non sine ludibrio circum castra portarunt acclamantes identidẽ Galba cupide fruaris ætate tua: maxime irritati ad talem iocorum petulantiam: quod ante paucus dies exierat in uulgus laudanti cuidam formam suam: ut adhuc floridam & uegetam respondisse eum ἔτι μοι μένος ἔμπεδόν ἐστιν Ab his patrobii Neroniani libertus centũ aureis ademptum eo loco ubi iussu Galbæ animaduersum in patronum fuerat abiecit. Sero tandem dispensator argius: & hoc & ceterum truncum in priuatis eius hortis aureliæ uiæ sepulturæ dedit.

De statura corporis & de membris eius

Statura iusta fuit capite caluo: oculis cærulcis

¶PHI. ¶Ad lacum curcii. i foro romano lacus est: quem curcium appellarunt a metio curtio sabino: q certamine inter sabinos romanosq; exorto in paludem sese strepitu sequentiũ trepidante equo coniecit. auctor liuius in primo ab urbe condita. idem in. vii. cũm aliam huius nominis memorat tanq curcius lacus sit nominatus a marco curtio romano: qui armatus equo insidens se in specum immisit: quo medium romanum forũ in immensam altitudinẽ collapsum fuerat. Mar. uarro utramq; historiam memorat i primo de lingua latina: additq; tertiã quãdã aliã huiusce nõis causam. refert tacitus iuxta curtii lacũ fuisse galbã ex sella, puolutũ ibiq; iugulatũ ¶Gregarius miles. manipularis & ulior ait tacit' gregariũ militẽ uiatica sui & balteos tradidisse.

Historia de lacu curtio

fabius ãt significatur: qui auctore plutarcho galbæ caput in amictu comprehensum primo occultabat mox a sociis admonitus. uti ẽ fortiter gesti ostentaret: illud lanceæ affixit: & ita quatiens senis principis faciẽ lãceam cruore pfusam qnaciebat. otho galbæ capite uiso exclamasse fert' hoc nihil ẽ o cõmilitones mõstrate mihi pisonis caput: qd & ipsum paulopost allatũ ẽcũ piso p foribus tẽpli uestæ fuisset trucidatus. nullũ caput tã insaciabilibus oculis plustrasse di otho q pisonis: cuius ut inimici & æmuli cede letari ius fasq; credebat. ¶Abiecto onere. fasciculi frumentarii. ¶Inserto per os pollice. plutarchus: ut mõ retulimus sentit ipsum gregariũ militem lanceæ suffixũ galbæ caput cursitando detulisse ad othonem. ¶Circũ castra portarunt. Cor. tacitus. pfixis contis capita gestantur inter signa cohortiũ iuxta aquilam legionis certatim ostẽtantes cruẽtas manus: qui occiderant: q interfuerãt: q uere q falso q pulchrũ & memorabile facinus iactabãt. ¶Lixis calonibusq; seruis militaribus. de utrisq; supra affatim dictũ est. calones. n. ligna militibus subministrãt. lixæ uero aquam. in hanc snĩam tacitus. caput galbæ per lixas calonesq; suffixũ laceratũq;. ¶Idẽ dẽ. si eqnẽter. ¶Etate tua. stuio & hæcẽ acclamatio subinde repetita in galbæ ludibriũ. ¶Vegetã. ugentẽ uiuidã atq; robustã. hui' sed uegetũ igeniũ in uiuido pectore uigebat. ¶ἔτι μοι. latine ad uerbũ sic iterptat'. et robur mihi firmũ est. ¶Ab his. s. lyxis & calonibus. q caput galbæ per ludibriũ circũtulerant hasta suffixũ. ¶Patrobii neroniani libertus. patrobius neronis libertus fuerat a galba punitus. ut ait tacitus. huius patrobii libertus: cuius nomẽ nõ tradit' in ultionẽ uindictãq; patroni abiecit laceraũitq; caput Galbæ ante tumultũ patrobii: qd postera die crematũ fuit mixtumq; cum reliquo corpore. plutarchus uero dicit non a liberto patrobii redẽptum fuisse caput galbæ: sed a militibus dono datũ tradit seruus patrobii & uitellii: qd illi accipiẽtes ubi multifariam cecidissent & oĩ cõtumelia affecissent abiecere: ut in eũ locũ in quo eos necat. quos Cæsares supplicio dedunt. uocatur ãt is locus sextriciũ. huic patrobio neronis principis liberto aduehebat' ad studium palestræ arẽa ex nilo tenuissima ut refert plinius i. xxxv. ¶Eo loco. ãn tumulũ patrobii dixit tacitus. ¶Patronum, patrobiũ: nec mirum uideri debet libertũ alienũ habuisse & ipsum libertos: cũ libertinorũ potentia fuerit tanta: ut principes: qui erant dũi liberorũ: fierent serui libertorũ. ¶Dispensator argius. Cor. tacitus. galbæ corpus diu neglectũ & licentia tenebrarũ. pluribus ludibriis uexatũ dispensator argius ex primatis seruis humili sepultura in priuatis eius hortis cõtexit. plutarchus ãt. galbæ corpus othone pmittente sublatũ ab heluidio prisco: qd noctu argius libertus sepeliuit. ¶Aureliæ uiæ. aurelia uia romæ est a sole dicta: ut quidã putant: a quo aurelia quoq; familia ex sabinis oriunda est noiata: cui publice a po. romano datus ẽ locus: in quo sacra faceret soli. ex quo auselii primo dicebãt' ut ualesii & papisii. mox aurelii sunt appellati. de aurelia uia meminit Cicero in inuectiuis contra catilinam cum ait. demonstrabo iter aurelia uia profectus ẽ. si accelerare uolent ad uesperã consequentur. ab eodẽ fit mentio fori aurelii sic scribente in catilinam: q̃q quid ego te inuitẽ: a quo iam sciã esse pmissos: q te ad forũ aureliũ pstolarẽtur armati. ¶Capite caluo. su pra memorauĩ caluiciẽ & caniciẽ causas. quedã aĩalia naturaliter caluescunt. ut strucio cameli. in insula myconio calui hoies gignunt'. ¶Ceruleis. glaucis: quales diuo augusto fuerunt oculi glauci siue cerulei dolosum & audacẽ significant & ad miliciã inuigilantẽ. auctor Albertus magnus in primo de animalibus.

¶M. AN. ¶Gregarius miles: Plu. fabulũ cesi Galbæ ad Othonẽ caput detulisse ait q ut diximus & iugulũ illi apuisse a qbusdã ẽ creditus. ¶οὗτος μοι μόνος ἔμπεδος ἔστι hic mihi solus firmus ẽ. ¶Ab his:

Caput galbæ in licea

Nex pisonis.

Calões

Lixæ

Vegetũ

Patrobius

Sextercium, qd.

Aurelia uia

Au felii

Aurelii

Forũ aurelium

Mycõi calui

Cerulei oculi

calonibus & lixis. ¶ Patrobius Neroianus: sic n. hñt oes Tráqlliani codices. sed patrobius q fuit Neronis libertus a Galba est occisus: Plu. de Neronianorum iquit suppliciis improbos occidit in qbus fuit Elius Polycletus: Pennus & Patrobius Cornelius Tacitus caput eius inqt plixas calonesq suffixũ laceratũq; añ Patrobii tumultũ libertus is Neronis fuerat & a Galba punitus: quoq utriusq uerbis aperte daẽ intelligi Patrobiũ Neroniani a Galba occisum qd si sic est eius caput mercari nõ potuit: quare sic locum emendandum duximus ut Patrobii Neroniani libertus legaẽ nõ patrobius neronianus: ut Patrobii libertus in ultionem Patroni siue dñi ut Plut. ait Galbæ caput lacerandũ redemerit Plutarchi lectio id manifeste demõstrat. Galbæ inquit caput Patrobii uitelliq; seruis dono dederũt qd illi accipientes oĩ cõtũelia affecerũt. ¶ Et hoc: cornelius postridie q̃ cadauer est cõcrematũ caput fuisse illi adiunctũ ait. ¶ Aureliæ uiæ: ex tribus portis q̃ in ianiculo sunt: media in sũmo iugo sita aurelia dicta est: hodie a proxima diui æde pancratiana dicitur. ¶ Ceruleis. subuiridis coloris seruius ceruleum esse ait quod est inter uiride & nigrum.

¶ PHI. ¶ Adunco naso: græci aduncum nasum habentẽ grypon uocant. hinc demetrii filius siriæ regis grypos cognominatus: cuius meminit iustinus in xxxiii. epitomatis. persæ amãt hoies habentes aduncũ nasum: quia cyrus: quẽ supra reges omnes in primis dilexerunt fuit adunco naso. corrigendus est obiter error interpretis plutarchi apophtegmaton: qui alioqn eruditissimus sententiã plutarchi hanc: quã retulimus inuertens sic interpretaẽ. persæ amãt hoies adũco naso: qm̃ cyrus hac potissimũ forma reges eẽ delectaretur. sed uerba ipsa plutarchi greca longe dissentiunt ab hoc interpretamẽto: qd ut euidẽtius elucescat ipsa uerba greca subiciem⁹: q̃ hæc sũt. περσαι τὸν γρυπὸν ἐρῶσι διὰ τὸ κῦρον ἀγαπηθέντα μάλιστα τῶν βασιλέων γεγονέναι γρυπὸν τὸ εἶδος. latine ita intrepretati sumus. persæ amant hoies habentes aduncũ nasum propterea qd cyrus regum longe dilectissimus fuit adunco naso. hic est plutarchi sensus. hæc uera ex græco ducta translatio: hoc exigit decor historicus. ut iõ persæ ament hoies adunco naso: quia talis fuit cyrus: quẽ maxime dilexerunt. ¶ Articulari morbo. articularis morbus dr̃ is qui infestat articulos: de quo sic scribit celsus in quarto de medicina in manibus pedibusq; articulorũ uitia frequentiora longioraq; sunt: q̃ in podagris chiragrisue esse consueuerunt: quidã cum toto anno a uino & uenere sibi temperassent: securitatẽ totius uitæ ab articulorũ doloribus consecuti sunt. ennius poeta dũ nimis uino indulget articulari morbo periit. quintus serenus. ennius ipse pater dũ pocula siccat iniqua hoc uitio tales fertur meruisse dolores. terẽtia uxor. M. Ciceronis laborauit doloribus articulorũ articulationẽ uocat plinius articularem morbũ quem non solũ hoĩum sed ẽt arboꝝ esse prodidit: qui tradit in. xvii. articulationem uitibus morbũ esse peculiarẽ. cuius iniuriæ oẽs in articulis sentiũtur. Morbi produntur esse hereditarii qd & auctoritate clarissimoꝝ medicoꝝ cõprobaẽ. scribit. n. galenus doctissimus hippocratis interp̃s podagrã & arteticã ex hereditate comitari: ꝓpterea qd sp̃ma in parẽte maculosũ necessario pedes filioꝝ debilitat. addit auicẽna nõ solũ podagrã sed & phtisim & leprã tradi p̃ successiões. si mars auctore firmico materno fuerit dñs genituræ faciet caducos pneumõicos & podagricos. dñr ãt pneumõici: ut id quoq; trãseunter attingam. laborantes pulmone: qui latine dici possunt pulmonarii sicut a columela ouis pulmonaria dicta ẽ: cuius pulmo afficitur. plinius in. xxvi. memorat podagram morbum esse peregrinũ: nã si italiæ inquit fuisset antiqtus latinũ nomen inuenisset. rarior solebat esse patrũ auorũq; memoria. insanabilis non ẽ credendus: quippe qñ in multis & sponte desinit & in pluribus curatur. cecinit tamen ouidius: non tam ut ut poeta q̃ ut uates & medicus. tollere nodosam nescit medicina podagrã. publius mimographus exorta q̃stione qd nam eẽt molestum: ociũ dixit. podagri pedes. sextus pompeius olim correptus dolore podagræ mersit in triticũ sese super genua: leuatusq; siccatis pedibus mirabili mõ hoc postea remedio usus est. scribit maximus medicorũ hippocrates in aphorismis: neq; eunuchos neq; pueros inuestes neq; feminas podagrizare. uel ut latinius loquar podagricos fieri. tñ galenus asserit podagrosos fieri & eunuchos & feminas ex incontinentia & uictu luxurioso. seneca quoq; libro epistolaꝝ moralium. xv. feminas ait tpe suo pedib⁹ egras fieri ex crapula & ingluuie. & ita inquit maximũ medicorum mendacẽ faciunt. qui uelut ex oraculo dixerat feminas neq; podagricas neq; caluas fieri. scribit iabolenus iurisconsultus ad edilictiũ edictum: eũ q podagra uexetur. nec his quidem diebus: qbus morbus uacaret: recte sanũ dici. ¶ Excreuerat gibb⁹. mars in. vi. ab horoscopo loco facit claudos & gibbosos. item habentes horoscopũ in tertio gradu sine parte scorpii erunt gibberosi. ¶ Fascea. s. linea. hinc uerbũ est fasceari. quo spartianus de antonino pio scribens utitur. cum ait. sed cum esset longus & senex incuruaretur q; tiliaceis tabulis in pectore positis fasciabaẽ. ut rectus incederet. a fascia aduerbium uetus est fasceatim: ut a zona zonatim. martianus orbẽ terre diuidit in quinq; fasceas: qd ait melius eẽ q̃ zonas. ¶ Cibi plurimi: quicũq; habuerit horoscopum ĩ tertia parte aquarii erit edax & multũ cibum capiens: ut inqt maternus. legimus apud liuium in. viii. papyrium cursorem fuisse cibi uiniq; plurimi capacissimum. talis erat galba. ¶ Calceum perpeti. hoc referunt ad articulationẽ pedum ¶ Libellos euoluere. hoc ad articularem morbum manuum est referendum.

adunco naso: manibus pedibusq; articulari morbo distortissimis: ut neq; calceum perpeti: neq; libellos euoluere aut tenere omnino ualeret: excreuerat etiãm in dexteriore latere eius gibbus: uel caro: præpẽdebatq; adeo ut ægre fascia substringeretur.

De cibo potu luxuria eiusdem.

¶ M. AN. ¶ Articulari morbo: qui in manus & pedes indifferenter crassatur celsus in manibus pedibusq; articulorum uitia frequentiora longioraq; sunt: quæ in podagris chiragrisq; esse consueuerunt.

Grypos adunco naso
Cyrus adunco naso
Error interpretis plutarchi
Articularis morb⁹
Ennius periit articulari morbo
Articulatio in arboribus
Morbi hereditarii
Pneumonici.
Pulmonarii
Podagra morbus peregrinus
Quod molestũ ocium
An feminæ podagricæ
Gibbosi horoscopus
Fasceati
Fasceati
Fasceæ zonæ
Cibi plurimi capax

PHI. ¶ Tempore hiberno: scribit hipocrates in aphorismis: uētres hibernis uernisq; tpibus esse calidiores: ideoq; plus edēdum esse illo tpe cōuenit: & minus sed meracius bibēdum: qd ēt refert celsus in primo. ¶ Abundanti. s. cibo. ¶ Congestas: cumulatas. ¶ Reliquias. s. cibatior. plautinus parasitus ait sibi in uētre esse cellam: ubi reliquiarum reliquias recōdat. ¶ Sup manus: ministrorum. ¶ Ad pedes stantibus: ministros significat ab eorū cenantibus dominis ad pedes stabāt. quos Martialis sub obscure designat illo uersu: mixto lagenam replet ad pedes uino. seneca libro tertio de beneficiis. seruus q cenāti ad pedes steterat: narrat quod inter cenā ebrius dixisset. nolim hoc in loro itelligas significari illos q erant a pedibus illā enim aliud est: de quo supra satis ac super. reliquias aūt cenarū diuidere solemus ministrātib⁹ ex quo ait senec i. xi. eplā: queād modū cena pacta reliqæ circūstātib⁹ diuidūt: sic pacta uita aliqd porrigi his: q totius uitæ ministri fuisset. ¶ Preduros: uā hispidos & uesticipes & ualddurrtos. scribit iuli⁹ firmicus uenerē i horoscopo loco cōstitutā facere hoies quuerorū amoribus implicētur. ¶ Exoletos: Adultiores. sūt. n. dicti exoleti q olescere idest crescere desierūt: alias exolet⁹ significat abolit⁹ & desuetudie uetustescens. ut exoleta uerba dīit a seneca: & exoleti scriptores a quintiliano.

Ad pedes stabant

Reliqæ ministris diuidūt

Exoleti

Ibi plurimi traditur quem tempore hiberno ētiā lucem capere consueuerat intercœnā uero usq; & abūdanti ut cōgestas sup manus reliquias circūferri iuberet: spargiq; ad pedes stantibus. Libidinis in mares pnior: & eos nō nisi præduros exoletosq; ferebāt in hispania Icicellum e ueteribus cōcubinis de Neronis exitu nunciantē nō modo arctissimis osculis palam exceptū ab eo sed ut sine mora uelleretur oratum atq; seductum.

De tpe & ætate eius: & gestis per senatū post mortem.

Periit tertio & septuagesimo ætatis anno ipsū mense septimo. Senatus ut primū licitū fuit statuam ei decreuerat rostratæ colūnæ supstantē in parte fori q trucidatus est; sed decretum, Vespesianus aboleuit percussores sibi ex hispania in iudeam summisisse opinatus.

¶ Concubinis: non minus q puellæ fuerunt in concubinatu obscenorū: unde & concubinos & concubinas iuxta dici testantur eruditi: inter quos quintilianus: qui ait. nostras amicas nostros concubinos uident. a Martiale quoq; dictū est: cum concubino nocte dormiet prima. ¶ Ferebant: uulgo dicebant tradebantq;. ¶ Arctissimis osculis. talia oscula nimirū sunt amatoria. nam ut inquit lucretius: amatores quod petiere præmunt arcte faciuntq; dolorem corporis: & dentes illidunt sepe labellis: osculaq; affigunt. ¶ C. Icelum: hunc anulis aureis a galba donatum fuisse supra memorauimus. ¶ Velleretur: qui patiebantur muliebria ut essent glabriores mollieresue pilos uelebant: partim psilotro partim uolsellis quæ sunt instrumēta uellendis pilis accommodata. hinc scipio emilianus pro maximo probro obiectauit sulpitio gallo homini delicato: quod feminibus subuulsis hoc est femoribus depilatis ambularet: quintilianus in primo ait uelli & comam in gradus frangere nō carere reprensione. idem in octauo tradit corpora uulsa atq; fucata esse fœdissima. scribit iulius firmicus q qui nascentur pleiadibus orietibus hi demptis pilis corpus in feminam transferunt. ita euirant mares ita libidinibus insanis ut inquit cyprianus inuiros uiri procurrūt. itidem galba orauit itellum ut uellaretur: eumq; seduxit ad libidinem præposteram & infandam: quæ omnibus bonis merito inuisa est & execrabilis. ¶ Seductum: separatim seorsumq; abductum constuprādi causa. ¶ Tertio & septuagesimo. polychronios græco uocabulo uocant & macrobios: qui sūt longeui: sicut ologochronios: qui parum uiuunt. suntq; modicæ uitæ. Mercurius cum Marte in diuina genitura facit oligrogonios deinde. econtrario habentes horoscopum in coniunctione spinæ capricorni erunt pollichronii. & his dictionibus ueluti peculiaribus scatet iulius firmicus in libris matheseos. galba itaq; periit polichronius hoc est lōgeuus. nā ut ait psalmographus prophetes αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη idest dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος. Si autem in potentatibus octoginta anni (& amplius eorum labor & dolor) scribit Macrobius cum decas heptadi hoc est cum denarius numerus septennario iungitur idest cum anni. lxx. conficiuntur: q hæc creditur a physicis Meta uiuendi: & hoc uitæ humanæ perfectum spacium terminatur: quod quisquis excesserit ab omni officio uacuus soli exercitio sapientiæ uacat. ¶ Rostratæ columnæ supstātem: celebratio statuarum in columnis antiqua est. ut inquit pli. lib. xxxiiii. sicut Caio menenio supra columnam statua dicata est: qui deuicerat priscos latinos. columnarum aūt ratio nihil aliud significat: quam eos attolli dignos esse supra cæteros mortales. rostratam autē columnam uocat quasi rostris insignitā: sicut & coronæ rostratæ dictæ: quod rostris nauiū erant decoratæ: quid si legas striatæ columnæ: nam p striates columnas prisci dixerunt eas: quæ striis distinctæ sunt: sunt aūt striæ quasi canaliculæ & sulci: qbus quodam columnarū genus excauatur: de qbus sic scribit uictruuius i tertio de architectura. columnarū striæ faciendæ sunt. xxiiii. ita excauatæ: ut norma in cano striæ cum fuerit cōiecta: circūacta angulis striarū dextra ac sinistra tangat acumen. idem ait columnas striari. xx. striis oportere. si cupis nosce exēplum striarum columnarū: cōtemplato columnas illas: quibus edes uestræ inclytissimæ fulciunt: illæ. n. striatæ sunt striis uenustissimis. non infestiniter apuleius frontem striatam uocat contractam caperatamq;

Cōcubini

Vellabātur psilotro & uolsellis

Femib⁹ subuulsis

Corpa uulsa

Polycronii

Oligochronii

Meta uiuendi

Statuæ i colūnis

Striatæ colūnæ

Striæ

Striari

& quasi sulcos facientem pre tristitudine. ab eodem conchula epitheto per q̃ eleganti striata nuncupatur. ❡ Decretum: quo senatus honorem statuæ galbæ decreuerat. ❡ Aboleuit: ratū esse noluit obliterauitq;. ❡ In iudeam: ubi ipse preerat legionibus: quibus bellum iudaicum administrabat. ❡ Summisisse: furtius & dissimulanter immisisse more insidiantium.

❡ M.AN. ❡ Cōgestas: i unū collectas. ❡ Sup manus: ipsius aut alterius ministris. ❡ Reliqas: reliqs exculē torū ptes. ❡ Exoletos: īpudicos iā adultos. ❡ C. Icelū. libertū d quo supra. ❡ Velleret: isētis ptib⁹ dpilaret. ❡ Seductū: in secretiorē locū ad obscenū usum obductū. ❡ Vt primū licitū est. q. d. ubi othone sublato. integrū fuit senatui honores quos uoluit Galbæ decernere. ❡ Rostratæ columnæ: in rostri spēm formatæ aut certe excisæ. ❡ Qua trucidatū: ēad lacū curtiu eū iugulatū Traqllus tacitus & plu. tradidere. ❡ Decretū: honorē quē illi senatus decreuerat. ❡ Aboleuit: sustulit antiquauit ex quo apparet decretam illi fuisse statuam: sed nondum publico loco constitutam.

C. SVETONII TRANQVILLI LIBER OCTAVVS OTHO SILVIVS IMPERATOR.

De progenitoribus Othonis.

Maiores Othonis sunt orti oppido ferētino familia uetere & honorata atq; ex principibus hetruriæ. Auus. M. Siluius Otho patre eqte Romano matre humili: incertū enim an ingenua per gratiā Liuiæ Augustæ in cuius domo creuerat senator est factus: nec præturæ gradū excessit. Pater. L. Otho materno genere præclaro: multarūq; & magnarū propinqtatū tā carus: tāq; nō absimilis facie Tiberio principi fuit: ut pleriq; procreatū ex eo crederent. Vrbanos honores procōsulatū Africæ & extraordinaria īperia seuerissime administrauit. Ausus ēt est in Illirico milites quosdā qd

PHI. MAIORES othonis: hic est secūdus illorū imperatorū: quos apollonius thyaneus thebanos appellauit: quod sicut illi tempore admodum breui græciæ tenuerunt principatum: ita isti paucissimis admodum diebus dicam an mensibus romani imperii habenas moderati sunt. cum otho nonaginta quinq; dies tantummodo imperauerit: tales nimirum sunt tragici tyranni: qui repente inducuntur in scenam: repente educuntur. docent affatim nos iste exempla nihil esse instabilius periculosiusq; potestate tyrannica: quæ nō uera ui subnixa est: ut merito dictum sit gladios feta pendentes ceruicibus imminere tyrānicis: hastas undiq;: spicula undiq; formidari. sed anteq̃ enarrationem Othonis ingrediamur quodam quasi elogium præponimus: quod de Othone summatim breuiterq; conscripsit sextus aurelius: cuius uerba sunt hæc. Syluius Otho splēdidis ortus maioribus ex oppido ferentino imperauit menses tres: uita omni turpis maxime adolescentia. hic a uitelio primum apud placentiam: de hinc apud bebriacum uictus semet gladio transfixit anno ætatis xxx. septimo. adeo amabilis militibus propriis: ut pleriq; corpore eius uiso suis manibus interierint. ❡ Oppido ferentino: plinius ferentinates collocat in prima italiæ regione: in qua & roma est. ferentini oppidi meminit oratius in primo epistolarum. ferentinum ire iubebo. iulius in. x. ferentinum fuisse oppidum sannitum tradit: munimento naturaq; tutum: quod decius mus proconsul oppugnando cepit: prædamq; militi concessit: de origine othonis tacitus hæc: origo illi municipio ferentino. pater consularis: auus prætorius: maternum genus impar nec tamen decorum. ❡ Ex principibus ethruriæ: coniectare hinc licet ex ethruria familiam Othonis quōdam commigrasse in oppidum ferentinum. ❡ Matre humili: obscuro loco nata. & hæc non mater Othonis significatur sed mater aui othoniani. ❡ An ingenua: ingenui sunt ut alibi explicatum est: qui statim ut nati sunt liberi sunt siue ex ingenuis parentibus editi siue ex libertinis: tradunt iurisconsulti si quis ex matre nascatur libera patre uero seruo: ingenuum nihilominus nasci uideri: ingenuos huius dici sentitiq; qui patrem auumq; ciere possunt. ❡ Propinquitatum: cognationum & affinitatum. propinquos enim uocamus proximos & necessarios. unde inclinata propinquitas. ❡ Ex eo tiberio honores magistratus. ❡ Vrbanos: ut puta edilitatē. pturā consulatū q magistratus in urbe gerunt. ❡ Extraordinaria: q extra ordinē dari solēt.

Tragici tyrāni · Elogiū de othone · Ferentinum · Ingenui · Propinquites

❡ MARCI Antonii sabellici ad August. Barbadicum serenissi. Venetiarum principem paraphraseos in Othonem paraenesis octaua.

M.AN. Maiores othonis. Quid bonī publica aut priuata uita. egerit otho pter unū Barbadice dux inclyte nō repio: potuit. n. si nefariū bellū trahere uoluisset pluribus locis parētē oīum terrā ciuili sanguie fœdare sed uno aduerso plio uictus sibi manū intulit: cætera uita fœdis libidinibus coinqnata honesto potuit inuolui silētio: sunt qdē imoderate libidines in oī fortuna turpes: sed in ea q̃ eminētissima sit multo turpiores. At tu quo gratior eēt pricipatus tu⁹ has aīpestes ab initio cōtēnere didicisti sapiētissime priceps: pq; his moderationē & bñficētiā cōplexus: facile es cōsecutus ut tm̄ tibi laudū cōi pdicatōe i oī uirtutū gne tribuat: q̄tū eoꝝ cuiq; q sanctissimam istam gubernandi rōnem tibi & aliis futuris principibus p manus tradiderūt. Maiores igit ut ad trāquillū redeā numero tm̄ multitudinis dicimus q ante nos fuerunt: aliq̄n illos interdum cōi noie patres q̄ se est quum dicimus memoria patrū: est. n. pater a græco πατὴρ quasi πᾶσι τηρῶν ut qdā aiūt. i. oia seruat sui

das σποτου ἐσπαρται τρίτου προσώπου του παρακειμένου ἐσπαρμαι και ἀποβλήτου. ·ab espatre q̃ est tertia psona preriti passiui huius uerbi spiro qđ est semino sub hoc noie inrecõsulti quidam putant cõtineri nõ solum genitores sed auos ut dixi pro auos ab auos atauos tritauos & ut eos q ultra sunt maiores appellamus ita qui post trinepores futuri sunt minores. ¶ Sunt orti eleganter orti dixit. ferentini natu otho enim nõ ortus sed oriundus inde fuit. ¶ Ferentino: est id latii oppidũ haud multũ ab urbe latina uia ut strabo ait situ. ¶ Hetruriæ gentis: miror cur hetruriæ dixerit quum ferentinũ in latio sit. sed principes gentis hetruscos fuisse accipias q auctores suis fuerint ferẽtinũ migrãdi. nisi hẽniæ gentis & nõ hetruriæ aliqs dicat esse potius legẽdũ qđ nõ inepte oĩno ob locoꝝ ꝓpinquitatẽ diceret. ¶ An ingenua libero ne loco an libertino genere ꝓcreati. ¶ Propinquitatũ: affinitatũ si quidẽ ꝓpinqui nõ solũ q ꝓpe sũt sed affines esse dicunt̃ unũ & ꝓpinquitas affinitas. Ver. Et cõsanguinitate ꝓpinquũ. ¶ Procreatũ: genitum.

motu Camilli ex pœnitentia p̃positos suos quasi defectionis aduersus Claudiũ auctores occiderãt capite punire & qdã ante principia se corã q̃uis ob id ipsum ꝓmoros in ampliorẽ gradũ a Claudio sciret. Quo facto sicut gloriam auxit ita gratiam minuit: quã tñ mature recuperauit: detecta equitis Ro. fraude: quã prodẽtibus seruis necẽ Claudio parare cõperat. Nãq; & senatus honore rarissimo statua in palatio posita ꝓsecutus est eũ: & Claudius allectũ inter p̃ricios collaudãs ãplissimis uerbis: hæc quoq; adiecit. Vir quo meliores liberos hr̃e ne opto qdem. Ex Albia Terentia splendidissima fœmia duos tulit filios. L. Ticianũ & minorẽ Marcũ cognominẽ sibi: tulit & filiã: quã nõdũ nubilẽ Druso Germanici filio despondit.

De natiuitate Othonis & eius adoloscentia.

Otho impator. iiii. calendas mai natus est. Camillo Arũtino: Domitio Aenobarbo cõsulibus. A prima adolescẽtia prodigus ac procax: adeo ut sæpe

¶ PHI. ¶ Motu camilli: in claudio cõiuratio camilli scriboniani fuit explicata: q dalmatiæ legatus bellũ ciuile molitus legiones multas fortissimasq; ad sicti mutationẽ pellexerat: quẽ mox exercitus penitudine affectus interfecit sese q; sacro prioris militiæ continuit. quosdã ex his pater othonis capite punuerat: cũ in illirico ageret impium extraordinariũ. cũ illi occidissẽt suos p̃positos tanq̃ auctores rebellionis: ex quo significat̃ hoĩs seueritas: q nec qdem principalẽ indignationẽ ueritus est. ¶ Et qdẽ añ principia: loco seueritas: uel potius crudelitas atrocior facta est cũ añ pricipia ausus sit punire milites a claudio ob fidem factos honoratiores. sunt aũt principia loca militaria i castris: quæ donatus dubitat an in extremo agmie sint an ĩ medio: ubi enarrat illud ex eunucho hic ego pꝰ principia inde oĩbus signũ dabo. principia aũt noiati uident̃ a militibus: qbus principibus est nomen quorũ post hastatos pugna erat ut tradit liuius in. viii. uegetius uero principes uocari ait milites: qui i p̃ria acie dimicabãt: a qbus loca in castris principia nũcupata sunt: quoꝝ meminit tacitu his uerbis. fabini uxor mala cupidine uiscẽdi situm castroꝝ per noctem militari habitu ingressa cum uigilias & cætera militiæ munia eadem lasciuia tentasset: in ipsis principiis stuprum ausa. idem alibi ait. legati eorum in squalorem mestiaq; compositi per principia per cõtubernia cõquiretes accendebãt aĩos. ¶ Promotos in ampliorem gradũ: queadmodũ olim cæsar dictator ab octauis ordinibus ad primũ pilũ traduxit scæuã centurionẽ tanq̃ de se optime meritum: ita Claudius promouerat i ãpliorem maioris dignitatis gradum. homines tanq̃ de se bene merentes: quos morte multauit othonis pater. ¶ Sicut gloriã auxit. tanq̃ gloriosũ facinus fecisset capite puniẽdo eos milites: qui suos prepositos occiderãt. ¶ Gratiã: apud claudiũ. ¶ Prodentibus: indicãtibus reuelantibusq; ¶ Seruis illius. s. equitis romani: qui claudio insidiabatur. ¶ Statua in palatio posita: quẽadmodũ loca ab hoĩbus honorantur: ita interdũ locus honoratior prebet homini ornamẽtum. Nã statua in palatio a senatu posita othoni patri fuit homini maiori honestamẽto & claritudini: quã si in alio loco & ab aliis posita fuisset. ¶ Vir quo meliores liberos: tali pene laudatione prosecutus est augustus drusũ germanicum: cum precatus est cæsares suos illi similes futuros. ¶ Ex albia terentia. fortassis hæc erat ex familia albiorum: quæ censet̃ poeta candidissimo albio tibullo: ad quẽ scribens oratius inquit albi nostroꝝ sermonum candide iudex. ¶ Tulit: procreauit. ¶ Cognominẽ sibi. i. dest othonẽ appellatũ sicut ipse. L. otho noĩabatur. cognomines. n. sũt: qui eiusdem sunt noĩs. sicut a plauto duæ sorores bacchides noĩatæ elegãter uocantur cognomines: sic enim ait: quid agũt duæ germanæ meretrices cognomines? & a uirgilio dictũ est in. vi. eneidos. gaudet cognoĩe terra: ubi exposuit seruius gaudet sui noĩs similitudine. ¶ Nõdum nubilẽ: uiro immaturã annis nondũ plenis. e contrario est illud. Iam matura uiro iam plenis nubilis annis. ¶ Druso: hunc dixit in superioribus a tiberio necatũ fame alimẽtis subductis: adeo ut tomentum e culcitra mandere tentauerit. ¶ Prodigus ac procax. Cor. tacitus. namq; otho pueritiam incuriose adolescentiam petulanter egerat. mercurius in quinto ab horoscopo loco si fuerit uespertinus faciet prodigos: qui erogationibus profusis dissipent quicquid repositum fuerit.

Pricipes milites

Cognomines

Horoscopus prodigos

¶ M. AN. ¶ Camilli motu: de Camilli defectiõe in Claudio diximus. ¶ Añ principia: principia ut uegetius uidet̃ innuere dñr p̃cipales milites ut tribuni cẽturiones: dictiq; si pricipioꝝ noĩe. ¶ Ob id ipsũ: q tãq auctores defectionis obtrũcassent & hoc ẽ qđ ausus dixit. ¶ Promotos: honestiore militia ornatos. ¶ Gloriã

apud alios. ¶ Gratū apud principes. ¶ Rarissimo: raro nec temere cuiq decerni solito. ¶ Vir. L. otho. L. ¶ Ticianū. Terentianū libētius legerim qđ alter filiorū maternū tulerit cognomē. ¶ Paternū maiter. ¶ Cognominēq eiusdē nois cognomines dixit. ph. a qbus in italia ortos cognomines eorū uenetos credi postulat. ¶ Druso quē tiberi' i ima pte pallatii fame necauit. ¶ Quarto calē. maii octauo & uicessimo aprilis die.

flagris obiurgaretur a patre: ferebat' & uagari noctibus solitus; atq; I ualidum quēq; obuiorū, uel potulentū corripere: hac discincto' sago īpositum in sublime iactare. Post patris deinde mortē libertinam Aulicam gratiosam: quo efficatius coleret etiā diligere simulauit q̄uis anū ac pene decrepitā: per hanc īsinuatus Neroni facile summū inter amicos locū tenuit cōgruentia morum: ut uero quidam tradūt: & cōsuetudine mutui stupri. Ac tantū potentia ualuit ut dānatū repetundis consularem uirum ingens præmiū pactus prius q̄ plane restōnē ei īpetrasset: non dubitaret ī senatū ad agēdas gratias introducere.

De amicitia eius cū Nerone & aliis gestis eius.

Omnium autē cōsiliorum secretorumq; particeps die quem Nero necandæ matri destinauerat ad cōuertēdas suspitiones cœnam utriq; exquisitissime

¶ PHI. ¶ Flagris obiurgaret: flagellaret: flagra aūt & flagella & flāmā dici' a flagitatione autumat donatus: cū flagitatio cum strepitu fiat. unde & flagellate. i. psonare deducit'. Nāq; hæc oia sine strepitu crepituq; nō sunt. ap spartanos pueri in ara flagellabatur: quā rem græci διαμαστίγωσιν nostri diflagellationem dicūt. ¶ Inualidū: imbecillū & infirmū & ob id iniuriæ obnoxium. ¶ Obuiorū: eorum. q sibi obuii fiebant. ¶ Potulētum ebrium uinoq; madentem: talis erat otho: quales solomon in prouerbiis fugiēdos monet: q non dormiūt nisi supplātauerint: neronē quoq; hoc idē factitasse supra pditum est. ¶ Distēto sago: hoc ludicri supplicii genus frequens est apud pcatores: q culcitra aliue uestimēto pluriū manibus distēto in sublime iactare cōsueuerūt uel hoiem uel canē ludibrii cā de hoc Mar. ibi ab excusso missus in astra sago. ¶ Libertinam aulicā: queādmodū aulici dicunt' uiri in aula impatoria uiuentes. Ita aulicæ fœmine in famulitio impatorio numerātur. ¶ Gratiosam: fauorabilē & gratia pollentem. quales in aulis principum frequenter reperiunt'. si uenus domina fuerit genituræ faciet gratiosos & amabiles: ut inquit firmicus matetunis in quatto matheseos. ¶ Diligere: amore. s. uenerio. ¶ Quāuis annī anilis ætas minime amabilis est: cum uenus senioribus non conueniat. hinc illud periclis o elpenice uetula es. ¶ Decrepitam: decrepitos dici senes. ab eo quod crepant idest resonant & assidue clamant existimat donatus. sunt. n. clamosi senes. alii uero decrepitos dictos esse tradunt a crepero uocabulo antiquo: quod significat anceps & dubiū tanq senes in dubio uitæ constituti sint: quorum aīa ut inquit seneca habitat in primoribus labris: & ut ait uarro. si homo bulla est tanto magis senex. ¶ Insinuatus: quasi per insinuationē quādā cōciliatus itroductusq. Iulius firmicus ī. viii. amicus regi corpis pulchritudie isinuatus. ¶ Cōgruētia moꝝ: cor. ta. gratū neroni fuisse othonē memorat emulatiōe luxus. Idē alio loco ait qđ otho flagrātissimus in amicitia neronis hēbat': sicut ãt dispares mores dissociāt amicicias Ita similitudo moꝝ glutinū ē tenacissimū ad amicitiā sociādā: & sicut boni mores cōciliāt ꝓbos: ita mali iprobos. Ex hoc ut uerissime memorat. M. tullius in lelio neq; boni iprobis: neq; iprobi bonis amici eē pñt: cū iter eos maxia sit moꝝ studiorūq; distātia. Igit' othonē neronēq; facile cōiūxit sīlitudo moꝝ īprobissimoꝝ: qa malū ē ut iqt Iliuius malo aptissimū. Itidē igit Illinus famosissimus ītima familiaritate fuit deuictus neroni ob libidies & uitia: qb' solis gl'iabat'. qd mīrat nōne hac tēpestate flagitiosi ñ panci plus pñt pollēreq; ap pricipes flagitiosos: qđ ꝓbi & bōlta te cōspicui. ¶ Mutui stupri: mutuā libidinē colebāt: uterq; stuprator erat utriq; stuprat' uicissati. ¶ De repetūdis: duob' tñ casib' dicitis repetūdaꝝ & de repetūdis: cuius rei ī pūo cōmētario copiosa facta est enarratio.

¶ Nō dubitaret in senatū. ex hoc plane demōstrat' q̄ta subnixus potētia fuerit otho: q ausus est introducere ī senatū ad gias agēdas eūq dānatus erat repetūd rerū tāq restitutū ī pristinā dignitatē absolutūq. cū tñ neq; adhuc restōnē nec absolutionē ipetrasset: uerū adeo cōfidebat suæ potētiæ: ut speraret se cū uellet restōnē impetraturū. hoc aūt beneficiū uendidit accepta ingenti mercede quā pactus erat cū reo. ¶ Ad auertēdas suspitiones. ne agrippina aliqd suspicari posset. Vtriq; matri & filio. ¶ Exquisitissimæ comitatis: ad affabilitatem sermocinationis & elegātiā nitoremq; apparatus referri potest.

¶ M. A N. ¶ Potulēto: nimio potu & temulētia titubātū. ¶ Distēto sago: ueste militari: sic Mar. ibi ab excusso missus in astra sago. ¶ Aulici gratiosā: ab aula aulicā griosam dixit qa gra polleret apud neronē. ¶ Persius hāc aulicā: hoc eē qdā existimāt qd Iu. oblīq ī satiris scripsit. Quos eue hit optī sumi Nūc uia pcessus uetulæ uessica beatæ. Tacitus cōtra otho inqt pueritiā īcuriose adolescētiā petulāter exerat grat' Neroni emulatōe luxus. ¶ Cōsuetudie mutui stupri: idē tacit' nero ait poppeā sabinā pricipale scortū ut ap cōsciū libidinū deposuerat: ito tāī alienas fœmīas q̄ arcana īter se libidinū itelligas. uel certe ad id allusit qđ alio loco idē auctor de lapso nerone ī amorē liberte' cui uocabulū acte fuit sīl assūptis ī cōsciētiā othōe & claudio senetione. ¶ Ingēs pmiū pactus: si eū abolita dānatiōis ignominia ipristinā dignitatē restitueret. ¶ Restitutionē: priusq pattes restituendū cēsuisset. ¶ Ad agēdas gias pricipi & patrib' q̄si iā cōfecto negocio. ¶ Particeps: otho consiliorum: quē de necāda matre nero cum eo cōicat. ¶ Vtriq: neroni & Agrippinæ. ¶ Exquisitissime comitatis: multa comitate refertam.

Flagra
Flagella

Flagellare
Diamastygosis

Ludicrū sagi supplicium

Vetula es

decrepiti

creperū

Senex bulla

Ex similitudine morum amicitia

Malum malo aptissimū

comitatis dedit. Item popeiam Sabinam tunc adhuc amicā
eius abductam marito: demādatamq; interim nuptiarum si/
bi specie recepit. Nec corrupisse contentus: adeo dilexit ut
& riualē qdem neronē æquo tulerit aīo. Credit' certe non
mō missos ad arcessendā nō recepisse: sed ipm ēt exclusisse
quondā pro foribus astantē: miscentēq; frustra minas & p̄/
ces: ac depositum reposcentē: Quare diducto matrimonio
sepositus est p cām legatiōis ī Lusitaniā: & satis uisū ne pœ/
na acrior in unū hoīem diuulgaret: quí tñ sic quoq; hoc di/
sticho enotuit. Cur Otho mentio sit quæritis exul honore:
Vxoris mechus cœperat esse suæ. Prouinciā administrauit
q̄storius p decē ānos moderatione atq; abstinētia singulari.

De spe eius ad impium: & aliis gestis eius.

V T tādē occasio ultionis data est conatibus Galbæ
primus accessit eodēq; momēto & ipse spē impii
cœpit magnā quidē & ex cōditione tēporū: sed aliquāto ma/
iore & affirmatione Seleuci mathematici: q cum eum olim

PHI. Poppeā sabinā: otho sabinā poppeā pellexit iuuenta ac luxu ad adulteriū: mox adul/ terio iunxit matrimoniū: cuius formā elegantiāq; dū apud prin/ cipem imodice laudaret: ut au/ ctor ē tacitus: eū accēdit ad eādē appetēdam. sepe auditus ē otho cōsurgens ex cōuiuio Neronis se ire ad illā. cui cōcessam dictita bat nobilitatē pulchritudinē uo/ ta oīum & gaudia felitiū. talib' irritamentis nero in amorē pop peæ ardescēs ut illius amore so/ lus potiretur: othonē mandauit in hispaniā sub p̄textu legatiōis Idē tacitus alio ī loco poppeam sabinā eleganter appellat princi pale scortū ueluti principis ami cam: quā nero apud othonē con scium libidinum deposuerat do nec octauiā uxorē amoliretur. mox suspectū in eadē poppeā ī ꝓuicia lusitania spē legationis se posuit. Ei' nerōis. Abductā: marito: ruffo crispo eqte romāo: ex quo filiū genuerat. Demādatā: sibi tā q deposituā a nerone cōmissā. Nō mō missos: nero cū quosdā misisset ad othonē: q euocarēt poppeā: ad seq deducerēt: exclusi fuerūt ab othone: q etiā dicit' ausus esse excludere quōdā ipsū neronē & ut ait tacitus: ip/ sa poppea acri neronis amore ad supbiam abutens dictitabat se nuptā esse othoni: illiq; deuinctam: q aīo & cultu magnificus foret cū nero assuetudine ancillæ noīe actes deuinctus nihil traxisset ex cōtubernio serui nisi abiectū & sordidū. Accersendā: euocādam. Depositū. poppeā sabinā: quā istar depositi fidei otho/ nis cōmiserat. tradit plutarchus: quod huic loco cōsentaneum est: olim poppeiam exclusisse neronē otho/ ne absente: siue ut satietatū uoluptatē auferret: siue quod cæsaris nuptias granlter ferret: cū nequaq fugeret amatoris usum pp imodicam libidinem: ut aūt scribūt iurisc̄osulti est depositū depositori reddēdum a de/ positatio: quotienscūq; repoposcerit. & ut ait iurisc̄o ultus nō debet res deposita deterior reddi. Diducto separato diuulso abducta poppea. Sepositus: Itidem tacitus sepositum fuisse othonem p spēm legatiōis dixit. In lusitaniam: tacitus. dicit' familiaritate sueta post cōgressum & comitatū otho: & ad postremū ne ī urbe emulatus ageret: prouinciæ lusitaniæ preficitur. plutarchus refert lusitaniam othoni datam esse a ne/ rone senece suasu & monitu: quo in primis beniuolo & amico utebatur. Ne pena acrior: parū absuit: qn otho iterficeret': fuitq; absurdū qd nero q uxorē occiderat & sororē ob poppeæ cōiugiū: pepercerit othoni. Mimū oēm: toti' fabulæ scenā: q exorta erat de amore poppeæ iter neronē & othonē peiario. Qu. minus rumor fabulæ senicæ psīs. Enotuit: diuulgat' ē. Sit exul: scribit plutar. othonis satis cōptū fuisse: qd lusitaniæ prefectus fuerat cōstitutus: ut sub nomine impii uelaret' exilium. Mētio ho. ut p spēm lagatōis & sub honoris uelamēto exiliū delitesceret. Vxoris su. poppeæ q prio othonis uxor fuit: mox neroni nu psit cū ille exturbasset octauiā. Prouīciā: lusitaniā q ī ulteriore hispāia ē. Quæstori' ia honore q̄sturæ fū ctus. A bstinētia sing. tacitus. ꝓuiciæ lusitaniæ p̄fici' otho: ubi usq; ad ciuilia arma nō ex priore īfamia sed integre scīteq; egit, p eax oci & p̄ratis tēpatior. Idē alio loco testat' ꝓuiciā lusitaniā comiter admīstratā fuisse ab othōe. plutar. quoq; refert othonē lusitanis p̄stitisse sese facilē & iucūdū. Vltionis: q neronē ulcisci posset. Prius acces. cū galba defecisset a nerone ut plutar. ꝓdidit. prius otho accessit ex ducib' ad p̄tes galbæ: & q̄ auri argētiq; hēbat ī poculis: argētario id oē dedit: ut idē nūmi fierēt: quos mistris galbianis enumerauit: fecitq; iter multos dies una cū galba. Ex cōdi. tē. tpa cū forēt turbida & tumultuosa spē dabat othōi aspirā di ad ipiū. Seleuci mathe. mathemaci siue genethliaci: quos penes se otho sp hēbat eū bñ spare d ipio pol licebant' sed inter alios erat ptolomeus maioris ap othonē auctoritatis: qd ueritatē sepe illi p̄dixisset: q otho ī hispania comes iter alia p̄dixerat hoc futurū ne a nerone iterimeret': q prior eēt moriturus: ipm neroni sup futurū, ꝓmiserat romanisq; īpaturū. Itaq; ptolomeus cū ex euētu uerū appruisset illd: qd prio loco p̄dixe/ rat: hortabat' othonē ne de īpio spē abiiceret. ille more humani īgenii qd cupiebat id libēter āplexabat'. de/ miror a trāqllo mathematicū hūc noīari seleucū: cū ptolome' a cor. ta. atq; plutar. nūcupet': nisi fortassis dictus sit ptolomeus seleucus ueluti binominis. Sepe ēt de noibus nō cōstat: sicut ap liuiū frequētissime dubitat'. M. AN. Adhuc amicam: nundum coniugem: nam ea nero postea uxorem duxit ictuq; calcis p̄gnan/ tem occidit. Abductā marito. i. Crispino plutarchus Otho inqt famosus romæ ob nuptias poppeiæ quā cum esset crispini cōiunx amauit Nero: addidit idem auctor eam a marito ab Othone non Nerone aliena/ tam illud adiiciendum puto apud plutarchum semp pompeiam pro poppeia mendose legi. Demanda/ tam apud Othonem depositam: Tacitus poppeiam inquit Sabinam principale scortum ut apud consciū libidinum deposuerat donec octauiam amoliretur. Corripisse: ad coitus consuetudinē traxisse. Con/

Nero in amore popeæ ardescēs

Poppea principale scortū

nero exclusus

Poppea exclusit neronē

Seneca amicus othōis

Amor p̄tiatus

Predictū mathematici

tentus otho. ¶ Missos a Nerone. ¶ Ipsum.i. et neronē. ¶ Depositū.i. poppeā apud ipsū depositā. ¶ Diducto mimonio ad illd refert qd nuptiaꝝ specie dixerit poppeā ab othone receptā.q.d. adempta othoni poppea ¶ Sepositus: otho. ¶ Ne pena acrior.i. si maior ipena affecisset. ¶ Mimū oēm: ediculā rei fabulā q̄ otho p belle neronē poppeæ possessione exclusisset. ¶ Mētito: ficto assimulato. ¶ Vxoris fnæupsius Neronis qui poppeā postea sibi mimonio iūxit. ¶ Prouinciā: lusitaniā: ut plutarchus scribit. ¶ Questorius.quū q̄stura tm̄ functus esset. ¶ Vltionis: qd honoris p̄textu a nerone relegatus eēt. ¶ Seleuci: mathematici: Cor. & plutarchus non Seleucum sed ptolomeum noīant.

supstitē Neroni fore spopondisset tūc ultro inopinatus aduenerat: impatus quoq; breui repromittens. Nullo igiť officii aut ambitionis in quēquā genere omisso: quotiēs cœnā principē acciperet aureos excubāti cohorti uiritī diuidebat nec eo minus aliū alia uia militū demerebať. Cuidam ēt de pte finiū cū uicino litiganti adhibitus arbiter totū agrū redemit: emancipauitq; ut iam uix ullus esset qui nō sentiret & p̄dicaret solum successionis imperii dignum.

De cōspiratione eius cōtra Galbā & causis.

Sperauerat aūt fore ut adoptareť a Galba, idq; indies expectabat: sed postq̄ pisone prælato spe decidit ad uim cōuersus est instigante sup animi dolorē etiā magnitudinē æris alieni; neq; enim dissimulabat nisi principem se stare non posse: nihilq; referre ab hoste in acie an in foro sub creditoribus caderet. Ante paucos dies seruo Cæsaris

¶ PHI. ¶ Supstitē: supuicturū sup futurū nā supesse interdū significat supstitē eē. docet gellius & plauti cōfirmat auctoritas: qui ait in asinaria sicut tuūuis unicū gnatum tuæ supesse uitæ sospitē & supstitē. a supstite supstitio dicta: q̄ anicularū, ppria est: quæ multis p etatē supstites sunt ut interptetať seruius. nō me p̄terit. M. tulliū supstitiosos ex eo dictos optinari q̄ totos dies p̄rant ut sui sibi filii sint supstites. lactātius uero autumat supstitiōem & supstitiosos dici q supstitem memoriā eoꝝ colunt: aut q parētibus suis supstites colebāt imagines eoꝝ domi tanq̄ deos. supstitio āt nihil aliud est q̄ falsi dei cultus: & sicut religio colit deos ita supstitio uiolat ut inquit eleganter seneca: a quo supstitio dr error insanus. ¶ In quēquā: ēt in uiliores. erat otho officiosissimus: qui ut ait tacitus oia seruiliter faciebat pro dn̄atione. ¶ Quotiens cena principē exciperet: in hanc sniam ait tacitus eo paulatim, pgressus est otho ut per specię cōuiuii: quotiens otho apud galbā epularet cohorti excubias agenti uiritim centenos nūmos diuideret. plutarchus quoq; inquit quotiēs galbā epulo acciperet cohortē semp quæ, ad custodiā aderat corrumpebat: aureū singulis tribuens: quibus rebus ipsium galba honorare uidebať: qd eo studio & populari gratia in multis uterer. ¶ Demerebať: obsequio deuinciebāt & beneficio cōciliabāt. Quintilianus simul ut pleniore obsequio demerear amātissimos mei. ¶ Aliū alia uia: ut hunc affabilitate: allum benignitate: alium militari, pmotione demerereť. nāq; ut historici, pdiderunt. affabilē se & humanum oibus exhibebat: egenis opitulabať: plurimā uiris militaribus opē ferebat: multosq;, pmouebat castrensibus honoribus. ¶ Cuidam cum uicino litigāti. Coceium proculū speculatorem significat: cui ut uerbis taciti utar de parte finium cū uicino ambigenti uniuersum uicini agrū sua pecūa emptum dono dedit. ¶ Adhibitus: arbiter mirari se ait cicero in oratione, p murena iurisc̄osultos nōdum statuere potuisse utrū iudicē an arbitrum dici oporteat. dicit aūt arbiter iudex q̄ totius rei habeat arbitrium & ptātem: & ut docet idem cicero in oratione pro roscio comedo: cū ad iudicē cām labefactari aīaduertūt: ad arbitrū cōfugiunt. In hoc aūt differūt iudex & arbiter: iudiciū & arbitriū: q̄ iudiciū est pecuniæ certæ: arbitriū incertæ: ad iudiciū hoc modo uenimus ut totam litem aut obtineamus aut omittamus: ad arbitrium hoc aīo: ut neq; nihil neq; tm̄ quantū postulauimus cōsequamur. Proculus iurisc̄osultus titulo, p socio tradit duo eē genera arbitroꝝ: unū eiusmodi: ut siue æquū siue iniquum parere debeamus qd obseruať cū ex cōpromisso ad arbitrū itū est. alterū hmōi ut ad boni uiri arbitratū redigi debeat: & si noīatim psona sit cōprensa cuius arbitratu fiat: arbitrariū uero diciť cū adhuc res apud arbitrū gerit: quæ res adhuc incerta est. ex quo est illud plautinū. hoc quidem certū est nō est arbitrariū. ¶ Emācipauitq;: quasi p emāpationem quādā tradidit in mācipatū cocei, pculi. ¶ Adoptareť a galba: spē adoptionis statim cōceptā acius indies tapiebat otho fauentibus plerisq; militū: prona in eū aula neronis ut similem. titus iunius: de cuius potentia apud galbam supra memorauimus: othonem fouebat nitebaturq; pro uiribus: ut a galba adoptaretur. ¶ Decidit: delapsus est a spe adoptionis. ¶ Instigante magnitudine eius alieni. othonem: cui omne inturbidum cōsiliū multa simul extimulabant luxuria etiam principi onerosa: inopia uix priuato toleráda. Mercurius in sexto ab horoscopo loco facit multis debitis & mulcto usurarum fenore implicari. ¶ Referre: nullam esse differentiam. ¶ An in foro sub creditoribus caderet: sicut hostis in acie iugulat hostem: ita credetor in foro iugulat debitorem dum repetit apud pretorem pecuniam creditam.

¶ M.A.N. ¶ Tūc nerone: sublato. ¶ Aureos uiriti dabat: hmōi largitionis & tacitus & plutar.i galba meminerit. ¶ Aliū militū: ex militibus quēuis aliū. ¶ Adhibitus: otho. ¶ Arbiter: litis cognitor. ¶ Redemit: dato litigatori ex ære suo agri de quo ābigebať p̄cio. ¶ Emācipauit oi onere leuauit. ¶ Successiōis dignū: sed usitati' successiōe dixisset. ¶ Indiesq; expectabat. neq; hoc satis ex cōsuetudie dictū: quū nullum sit in uerbo

Marginal notes: Supesse; Supstitionū; Demereri; Arbiter; Iudex arbitriū Iudiciū; Arbitrarium; Horoscopus debitoris

incremētū.uiuo.n.in diē dicimus expecto indiē: cresco'ueto in horas doctior fio in horas nec secus fere ap bonos legere ē. ¶ Sub creditorib⁹: qbus grāde æs debebat. ¶ Caderet: casurus eēt: piret. ¶ Cæsaris: galbæ.

pro impetrata dispēsatione decies sestertiū expresserat: hoc. subsidium tanti cœpti fuit: ac primo. v. speculatoribus commissa est res: deinde. x. aliis quos singuli binos produxerant oībus dena sestertia repræsentata & quinquagena ꝑmissa: per hos solicitati reliqui. nec adeo multi aut dubia fidutia in ipso negocio pluribus affuturis.

De assumptione eius ad principatum & aliis gestis.

TVlerat animus post adoptionē statim castra occupare: cenātē q̄ in palatio Galbā aggredi: sed obstitit respectus cohortis: quæ tunc excubabat ne oneraretur īuidia. qđ eiusdē statione & Caius fuerat occisus. & desertus Nero: Medium quoq̄ tp̄s religio & Seleucus exemit: ergo destinata die præmonitis consciis ut se in foro sub æde Saturni ad miliariū aureum opperirent̄: mane Galbam salutauit: utq̄ cōsueuerat osculo exceptus ēt sacrificanti interfuit. Audiuitq̄ prædicta aruspicis: deinde liberto adesse architectos nunciāte: qđ signum conuenerat quasi uenalem

¶ PHI. ¶ Pro impetrata dispēsatiōe: sensus est tunus ex seruis galbæ cupiebat fieri dispensator impatoris: qđ ut facilius īpetraret usus erat othone depcatore. ex quo factus uoti cōpos ueluti ꝑ remuneratione othoni dedit decies sextertiū: hac summula aggressus est rē maximam tanti cœpti impii occupandi & galbā trucidandi. ¶ Quinq̄ speculatoribus: lege spiculatoribus. Cor. tacitus & plutarchus memorant duobus tantūmodo hāc ꝓuinciam fuisse cōmissam ꝓculo tessarario spiculatorū & ueturio optiōni: quos pretio & ꝓmissis onerauit data pecunia ad ꝑdendos plurium aīos. unde ut ait tacitus suscipe duo manipulares impiū po. ro. trāsferēdum: & transtulerunt. obiter emaculādus est locus apud Cor. tacitū: apud quē legit̄ ueturiū opitionē. ꝓ optionem optiones enim in re militari appellantur hi: quos decuriones aut cēturiones optant sibi ministros uicariosq̄: quo facilius obeant publica officia: de quibus sic refert uegetius in .ii. optiones ab optando appellati: q̄ antecedētibus egritudine ꝓpeditis hi tanq̄ adoptati eorꝫ atq̄ uicarii solent uniuersa curare. de eisdē ait. M. uarro i p̄rio d la. ligu. quos decuriones primo sibi administros optabant: optiones uocari cepti. quos nūc ꝓpter ambitiones tribuni faciūt. de optione in hac administri significatione decēter dixit plautus in asinaria. optionē tibi sumito leonidam. iuius uidet̄ noīe subcēturionis signare optionē a centurione electū: cū ait in. viii. primūm fuisse cēturionibus: ut sub cēturione sibi quē quisq̄ uellet eligeret: qui eū tutaret̄. Ab optione dicitur optionatus: ut a decurione decurionatus. A pontifice pontificatus. M. cato. Maiores ꝑnum parauere bonis atq̄ streunis decurionatus. optionatus. hastas donaticas: aliosq̄ honores. ¶ Singuli: quilibet ex illis qnq̄ spiculatoribus binos sibi asciuerat socios & ita. xv. numero fuerūt principes othonianæ conspirationis. ¶ Repræsentata stati enumerata. ¶ Sollicitati reliqui: partim argento partim pollicitationibus. ¶ Haud dubia: indubitata & certa. ¶ Tulerat aius: optauerat: Ouidius in noua fert aīus. ¶ Post adoptionem: inter adoptionem pisonis & cedē galbæ sex dies medii fuerunt. ¶ Castra: pretoria. ¶ Ne oneraretur inuidia: refert causam quare othō aggressus sit galbam cenātē. sicut aīo destinauerat. namq̄ illo forte die statione agebat in palatio ea cohors qua excubante iam pridē Caius caligula fuerat occisus: mox nero desertus. igitur ne illi cohorti conflaretī inuidia tertii flagitii inureretq̄ tertiā desertionis impatoriæ notam: distulit negotiū in sextū diem. tot enim interfuere inter adoptionem pisonis & galbæ iugulationem. ¶ Medium tempus: quattuor dies intermedios. ¶ Exemit: ne illo tp̄e galbam aggrederetur. ¶ Religio: cum mathematicus diceret tempus ex monitu fatorum nōdum aduentasse. ¶ Destinata die: fuit hic dies ad decimum octauū. Cal. februarias. ¶ Sub edē saturni: edē saturni in qua fuit romanoꝝ ærarium: fuisse in foro romano histori ci ꝓdideru t. ¶ Ad miliarium aureum: plutarchus in galba miliariū aureum fuisse colūnam aureā tradit in qua incisæ oēs italiæ uiæ finiunt. pli. in. iii. miliarium in capite romani fori statutū fuisse memorat a quo ad singulas portas: quæ erāt numero. xxxiiii. currebant mēsuræ regionum. Cor. ta. ait prexisse othonem ad aureum miliarium sub ede saturni. ¶ Operirentur: expectarent. ꝑstolarentur. ¶ Audiuit: predicta aruspicis. umbricius aruspicum peritissimus ut supra dictū est: galbæ sacrificāti tristia exta & instātes insidias ac domesticum hostem ꝑdixit: ꝑiculumq̄ capitis iminere impatori audiente othone: qui ꝓximus galbæ astiterat: & his quæ dicebantur ab umbricio attentum se prestabat. ¶ Liberto architectos nunciante. onomastus libertus othonis significat: quē patronus futuro sceleri ꝑfecerat: qui nō multo postq̄ aruspex galbæ illa ꝑdixerat: nunciat eū expectari ab architecto & redēptoribus: erat aūt id signū paratæ cōiurationis & militū iā coeuntiū. Igit̄ otho digressus est dicēs ꝑdia urbana uetustate suspecta sibi emēda esse. & ideo prius exploranda inspiciēdaq̄.

¶ M. A N. ¶ Dispēsatiōe: ut galbæ dispēsator eēt. ¶ Decies sestertiū: decē sestertia q̄ ne dimidiū qdē attici īplent talētū: Plutarchus ut alio dixius loco qnq̄ & xx. milibus decies sestertiū taxauit: alii decē millibus nec āplius. ¶ Cœpti audacis cōsilii. ¶ Singuli: eoꝝ qnq̄ qbus ab initio cōmissa res est. ¶ Binos: ex illis decē q cōspiratōi secūdo loco accessere. ¶ Dena sestertia: q̄ otho cæsaris seruo expsserat: ut ad illđ referat̄ qđ ea pecuniā subsidiū tāti icepti fuisse dixerat. ¶ Post adoptionē: pisonē a galba adoptato. ¶ Respect⁹: honor exīsti

Duo manipulares ti ā stulerūt ipium

Locus taciti emaculatus

Optiones qui Subcenturio

Miliarium aureum

Predictū umbricii

matio. ¶ Excubabat: in palatio stationem hēbat quo appet nō semp eādē cohortē excubare solitā. ¶ Sed ex pretoriis castris p uices aut potius forte accersi cōsuetā. ¶ Oneraretur: maiore inuidia flagrare cœpisset. ¶ Eiusdē stationes: eadē in palatio excubāte. ¶ C. Princeps: caligula. desertus destitutus qa illoꝝ ignauia aut pfidia ita accidisset ut ipsis excubātibus unus atq; alter cæsarū pcitatus esset. ¶ Religio: metus ac fideı obseruatio. ¶ Seleticus: mathematicus. ¶ Ad miliarium: aureū sic. Tacitus: p tiberianā domū in Velabrū inde ad miliariū aureū sub æde Saturni pgit. plı currēte mēsura a miliario in capite romani fori statuto: cum his tres miliariū eundē locū uocēt haud apte tn pōt intelligi qd ea res esset. At plutarchus clarius descēdens inqt p ædes quæ tiberii uocabant̄ gradiebatur in forū ubi steterat colūna aurea in qua incisæ oēs italiæ uiæ finiūt. ¶ Auspicis: anibrici. ¶ Liberto: onomasto ut tacitus & plutarchus scribūt. ¶ Architectos: hūc pretextum duo illi quorum proxime memini fuisse affirmant.

domū inspecturus abscessit. Proripuitq; se postica pre palatii ad cōstitutū: alii febrē simulasse aiūt: eāq; excusationē proximis mādasse si quæreretur. Tunc abditus prope muliebri sella in castra cōtēdit. ac deficientibus lecticariis quū descendisset cursūq; cœpisset laxato calceo restitit: donec cōmissa mora succolatus: & a pñte comitatu ipator cōsalutatus inter faustas acclamationes strictosq; gladios ad principia deuenit. Obuio quoq; nō aliter ac si conscius & pticeps foret adherēte. Ibi missis q Galbā & pisonē trucidarēt ad cōciliandos pollicitationibus militū aīos nihil magis pro cōcione testatus est q̄ id demum se habiturū quod sibi ipsi reliqssent.

De initio principatus eius & aliis gestis

Deide uergēte iam die ingressus senatū positaq; breui oratione quasi raptus de publico & suscipe imperium ui coactus: gesturusq; cōi omnium arbitrio palatiū petit. Ac super cæteras gratulantium adulantiūq; blanditias

¶ PHI. ¶ Postica: ptesediū palatinarū posteriore pte nā posticū dicimus qd est & a tergo. cuius diminutiuū est posticulum: quo utit̄ plautus in trinūmo: posticulū hoc recipit cū edes uendidit. postica ēt dicit̄ in augurio pars tēpli celestis ad septētrionē uergens ut docet uarro libro. iii. latinæ linguæ hoc amplius postici absolute appellamus posticū ptēq; ediū posteriorem. sicut usurpat amianus marcellinus & nos superius memorauimus. posticæ diminutiuū est posticula. ¶ Si q̄reret̄: a principe galba. ¶ Proximis: q ppe ipm stabant in cōspectu principis. ¶ Abditus: muliebri sella. Cot. ta. ait othonē liberto onomasto innixum p tiberianā domū in uelabrū puenisse in forū: ubi tres & . xx . spiculatores impatorē cōsalutauerunt: & sellæ festināter impositū strictis mucronibus in castra rapuerūt in itinere totidem militibus aggregatis. ¶ Lecticariis: lectice baiulis. ¶ Deficiētibus: languētibus defatigatisq; ex ppera gestatiōe. ¶ Laxato calceo: soluta corigia calciamēti. olim hieronymus syracusanoꝝ tyrānus cōfossus est uulneribus: cum custos corporis tanq̄ laxaret nodū calcei abstrictum. moratus turbā tanto interuallo sustinuerit agmen satellitū: ne tyranno succurrere possent. calceoꝝ cōfector elegāti uocabulo dictus a plauto calceolarius i aulularia. q̄uis qdam legere malint calceolariū qd nō pbo. ¶ Succullatus: in collum militum sublatus. super hoc uerbo plura in quarto cōmentario. ¶ Strictos: eductos euaginatosq;. ¶ Ad principia: loca in castris de quibus iam dictum est. ¶ Quoq;: quocūq;. propertius uix decimo admittor nunc ego quoq; die: sensus est quicunq; obuius fiebat othoni perinde illi adherebat ac si conscius foret illius coniurationis. cum tn̄ nō esset particeps: sicut Iulius martialis tribunus: q stationem in castris agebat prebuit plerisq; suspitionem conscientiæ. ¶ Missis q Galbam & pisonem trucidarent. Galbam trucidatum fuisse multis uulneribus supra memorauimus. Piso uero adoptatus a galba in edem uestæ confugerat: latebraq; abditus imminens exitium differebat: cū aduenerunt missi ab othone sulpitius Florus & statius marcus: a quibus ptractus in foribus templi trucidatus est. ¶ Quod sibi ipsi reliquissent: mira othonis benignitas: qui nō tanq̄ impator uelit congerere fortunas ipsa totias sed totius impii dñōs faciat milites: habiturus id tantūmodo quod sibi milites tanq̄ cōmilitoni habēdum reliquissent. refert tacitus othonē id temporis protendisse manū ad singulos adorasse uulgum iecisse oscula: & oīa fecisse seruiliter pro dñatione: qui pro uallo castrorum pretorianoꝝ concionatus est ad commilitones. Ita enim blandius maluit appellare q̄ milites: qua concione insectatus est galbæ crudelitatem & auaticiam pisonisq; adoptionem. mox apto armentatio: arma statim rapit: eūq; secuti sunt milites nullo adhortāte: cū sibi quisq; dux foret & instigator. Mox otho iam impator galba pisoneq; trucidatis promisit militibus se ex fisco suo uacationes annuas exoluturū. ¶ Vergente die: in uesperā inclinante. ¶ Quasi raptus de publico. scribit tacitus exactop scelera die nouissimum maloꝝ fuisse leticiā: tunc senatum uocat pretor urbanus: certant adulationibus ceteri magistratus: accurrūt patres decernitur Othoni tribunitia potestas & nomen augusti & omnes principum honores: ipse adhuc cruento foro per stragem iacentium in capitolium atq; inde in palatium uectus est. concediq; corpora sepulturæ cremariq; permisit. caput pisonis uerania uxor redemit ab interfectoribus cōdiditq; in sepulchro. ¶ Breui oratione: impetatoria breuitate usus. ¶ M. AN. ¶ Postica pte: auersa domoi um parte per tiberianas domos. ¶ Proximis: qui proxime steterāt. ¶ Mandasse. Galbæ se requirenti subiciendā. ¶ Deficientibus: pondere & cursu lassis erant enim castra ptoria extra urbē uia appia: ad locū quē hodie bubulū caput uulgo noīant. ¶ Laxato: apto diffracto solato.

Posticū
Posticulum
Postica
Posticula
Dolus alexandri nodum calcei
Calceolarius
Succullatus
Nex pisonis
Oīa pro dñatiōe
Sibi qsq; dux
uerania pisonis

¶ Omissa: reiecta. ¶ Succolatus: militũ humeris delatus. ¶ Particeps: conspiratiõis. Id se domũ habiturũ: quasi dicat oĩa eorũ libidini pmissurũ. ¶ Ipsi: milites. ¶ Vrgente: inclinante. ¶ Raptus: a militibus. ¶ E publico: e foro qd plus fuit q̃ si ex priuato in medium pductus fuisset. ¶ Gesturus: administraturus. Imperium

ab infima plæbe appellatus Nero: nullũ inditiũ recusantis dedít ĩmo ut qdã tradiderũt ẽt diplomatibus primisq̃ epistolis suis ad quosdã puinciarũ præsides Neronis cognomẽ adiecit. Certe & imagines statuasq̃ eius reponi passus ẽ: & procuratores atq̃ libertos ad eadem officia reuocauit. Ne quicq̃ prius p ptãte subscripsit q̃ quĩgẽties sestertiũ ad pagẽdam aureã domũ: dr̃ ea nocte p quietem pauefactus gemitus maximos edidisse: repertusq̃ a cõcursantibus humi ante lectum iacẽs p oĩa piacalorũ genera manes Galbæ a quo deturbari expelliq̃ se uiderat: propitiare tẽtasse. Postridie quoq̃ ĩ augurãdo tempestate orta grauiter prolapsũ identidem obmurmurasse. τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς. Quid mihi & cum magnis asylis.

De coniuratione germanici exercitus cõtra othonem & aliis gestis eius.

Vb idẽ uero tempus Germanici exercitus ĩ Vitellii uerba iurauit: Quod ut comperit auctor senatui fuit mit-

¶ PHI. ¶ Ab infima plebe appellatus nero. In theatris auctore plutarcho nero salutatus fuit: & cũ qdam neronis imagines ptulisset in ppatulũ non phibuit: & ut refert Cor. ta. creditus est otho de celebrãda neronis mẽoria agitauisse spe uulgũ alliciẽdi & fuere q imagines neronis pponerẽt atq̃ ẽt quibusdã diebus populus & miles: nerõi & othõi acclamauit. Neronis cognomẽ adiecit. Ita uidelicet subscribebat marcus otho nero. ¶ Imagines imagines sunt ceręæ & pictæ: statuæ uero æneę & lapideæ. ¶ Ad eadẽ officia. q officia habuerant pcuratores libertiq̃ neronis uiuente nerone: ea amiserant galba impante. nunc ab othone ad pristinã dignitatem reuocantur. ¶ Pro potestate. p iure maiestatis ĩpatoriæ. ¶ Subscripsit. moris est principũ subscribere libellos quos pbant: in quibus notatissima est expendẽdæ pecuniæ. otho ut usquequaq̃ se neronis amicũ pfiteret: cũ primũ potuit ex auctoritate imparoria subscripsit libellum pecuniæ exoluendæ ad absoluendã aureã domũ: quã fecerat nero. Carinus impator fastidiũ subscribẽdi tantum habuisse tradit̃: ut impurũ quendã ad subscribẽdum poneret: quem obiurgabat plerũq̃ q bene suã imitaret̃ manũ. cõmodus quoq̃ impator adeo negligens tardusq̃ fuit in subscribẽdo: ut libellis una forma multis subscriberet. In epistolis aũt plurimis uale tm̃ scriberet. alias subscribere significat fauere: unde subscriptores dicti de qbus alibi plura. ¶ Ea nocte. q proxima fuit post galbæ iugulatiõem. ¶ Concursantibus. ministris & aulicis q audito gemitu repẽte accurrerunt. Itidẽ silius canit famulos accurrere solitos cũ luminibus ad annibalẽ in somnis bella gerentẽ. ¶ Piaculorũ. expiationum pcurationũue. ¶ Manes galbæ ppiciare. aĩam galbæ defuncti p sacrificia placare: sicut romul⁹ manes fratris remi ppiciauit. ¶ Deturbari. de lecto deici. ¶ Viderat. s. p quietem & in somnis. ¶ In augurando. mos erat principum: ut augurarent̃ & captato augurio res aggrederent̃. ¶ Identidẽ. frequẽter. ¶ τί γάρ. i. quid. n. mihi & longis asilis? est aũt asilus uespæ genus uulgo tabanus uocatur. græci oestrũ uocant de quo cecinit poeta. in. iii. geor. plurimus alburnũ uolitans: cui nomẽ asilo romanũ est. oestrũ grai uertẽre uocantes. plinius in. xi. aculeus inquit quibusdã in ore est ut asilo: siue tabanum dici placet: uidetur autem otho ideo murmurans dixisse: qd mihi & lõgis asilis: ut ostenderet sibi ominosum fuisse augurãti: bestiolas id genus uolitantes augurũ obturbasse. sed cũ asilus latinum nomen: sit oestrũ uero græcum: non uideo quomodo græce pnuntiauerit latinã dictionẽ. & cũ ubiq̃ p ypsilon scriptum sit uidetur potius ad asilum locum esse referendũ: tanq̃ dixerit otho: quid mihi & lõgis asylis commune est? tanq̃ dicere uellet nullũ sibi paratum esse suffugiũ: qualia asyla sunt: ad quod confugiens euadere possit: ut innuit significari uolens sibi in imperio aut uiuendum esse aut moriendum. ¶ Germanici exercitus. sincerus codex habet germanicianus exercitus: & ita legendum est. dicitur. n. germanicianus qui in germania est q̃uis romanus sit: sicut illyricianus exercitus dictus: qui romanus erat sed in illyrico morabatur. sicut urbanicianus: q erat ad urbem: q̃uis cõstaret ex alienigenis. uñ q̃ ita germanicianus a germanico differre: sicut hispaniensis ab hispano: & romaniẽsis a romano: q̃uis ista nõ semp ex regula & ex formula latinitatis usurpent̃. ¶ In uitellii uerba iurauit. primus fabius ualens e legatis promptissimus coloniã agripinensem cum equitibus legionaris ingressus imperatorem uitellium consalutauit: continuoq̃ secutæ sunt legiones exercitusq̃ superioris germaniæ: qui speciosis senatus populiq̃ relictis noĩbus atq̃ sacramento iurauit in uerba uitellii imparoris se facturũ imperata: & ita appellatus est in germania uitellius imperator.

¶ M. AN. ¶ Recusantis: Neronis appellationẽ repudiãtis. ¶ Procuratores & libertos: Neronis. ¶ Eadẽ officia: q̃ sub Nerone obiuerãt. ¶ Subscripsit: suum assẽsũ subscriptiõe testatus est. ¶ Quĩgẽties sestertium: ex publico itellige erogãdũ. ¶ Aureã domũ: quã nero magna ex pte ornarat. ¶ Ea nocte: q proxime Galbæ cædẽ secuta est. ¶ Propitiare: sacrificiis placare. ¶ In augurãdo: quũ auguria captaret. ¶ Murmurasse: murmura edidisse. ¶ Germanici exercitus: nõ germanicus ut qdã codices hñt: Tacitus auctor est duos superioris germaniæ & inferioris exercitus eodem ferme tpe in Vitelii uerba iurasse.

Otho salutatus nero

Neroni & othoni

Imagines Statuæ

Fastidium subscribẽdi in carino

Vale tm̃ in epistolis

Subscribere fauere

Asilus tabanus Oestrum.

Germanicianus Illyricianus Vrbanicianus

tendæ legatióis:q̃ doceret electũ iã principẽ quietẽ & concordiã suaderet, & tñ per ĩternuncios ac lr̃as consortem imperii generũq; se Vitelio obtulit, Verũ haud dubio bello iã ducibus & copiis quas Vitelius præmiserat appropinquantibus animum fidemq; erga prætorianorum pene internitione amplissimi ordinis expertus est; & placuerat per classiarios arma transferri remittiq; nauibus. Et quum in castris sub noctem ꝓmerentur; ĩsidias quidam suspicati tumultũ excitauerunt; repente oẽs nullo certo duce ĩ palatium cucurrerunt cædẽ senatus flagitantes; repulsisq; tribunoꝝ qui ĩhibere tentabant nõnullis & occisis sicut erant cruenti ubinam ĩperator esset requirẽtes; ꝓrupunt in tricliniũ usq; : nec nisi uiso destiterũt. Expeditionẽ aũt ĩpigre atq; etiam præprope incohauit; nulla ne religionem quidem cura: sed & motis: necdum conditis ancilibus qđ antiq̃tus ĩfaustum habcretur

Duces uitelliani nẽ stitus cecinne

Crispinus trucidatur

Tumulta ti militaris.

Sub noctẽ.

Promus

Salii ancylia gestãt in martio

¶ PHI. ¶ Electum iam principẽ. uidelicet ipsum othonem electione militari & senatus fuisse principem creatum. ¶ Cõsortem impii. tradit plutarchus othonẽ scripsisse uitellio pollicentẽ ei: si quiesceret se daturum grandes pecunias & urbẽ: ubi uitam uicturus esset quietissimã & iucundissimã. ¶ Ducibus & copiis: duces copiaꝝ uitellianaꝝ duo imprimis fuerunt fabius ualẽs: & aulus cecinna. triginta milia armatoꝝ ex superiore germania ducebat cecinna: qui in italiam descendit uersicolori sagulo & bracchis quod barbaricũ tegmen est indutus. fabius uero ualens p alpes cotias irrupit in italiam ad quadraginta milia armatoꝝ secum ducens. ¶ Pene internitione. quasi excidio. ¶ Amplissimi ordinis. i. senatorii. historia hæc est. otho crispinum misit. Qui accitet septimam decimã cohortẽ e colonia ostiensi in urbẽ romã qui cũ iussa exequens: iuberet uehicula armis onerari incipiente; nocte. aperto armamentario audacissimi milites fremere cœperunt: clamantes uenisse crispinum senatũq; res nouas tentare Arma cõtra Cæsarem non pro Cæsare capi: quo sermõe uulgato alii currus occuparunt. alii ipsum crispinũ cum duobus centurionibus obtruncarunt. oẽs uero raptis armis nudatis gladiis instructi Romam uenerunt: tanq̃ laturi suppetias othoni periclitanti: apud quẽ id tẽporis cenabant circiter octoginta senatores feminæq; primores. alii hanc occasionem existimantes idoneã interimendi senatores tanq̃ Cæsaris inimicos tumultuabant. othonẽ anxietas cepit haud secus discrimine senatus q̃ suo territũ. unde pfectos misit ad mitigandas militum iras: simulq; senatores ad cenã uocatos surgere e conuiuio iubens p posticum emisit tunc magistratus piectis insignibus senes feminæq; p tenebras diuersa latibula petiuerunt: uixq; effugere potuerunt cum iam milites impetu concitati irrumpent in cenaculum ostendi sibi othonẽ postulantes. tũc erectus otho qui discũbebat lachrimis & pcibus egre cohibuit furorem militũ: qui ĩ castra redire iussi neq; innocentes. postridie uero eius diei largitione usus est numerataq; sunt singulis militibus quina milia nummũ. ipse otho laudauit ꝑtorianos milites: q benuoli se alacresq; fuissent: postulauitq; temparamẽtum militaris fortitudinis & ergase caritatis modũ. ¶ Per classiarios: milites nauales: de quibus supra diximus. ¶ Arma transferri. huic negocio pfecerat crispinum ut arma transferentur ĩ naues: essetq; classis instructa. ¶ Sub noctem. nocte icipiente circa noctẽ. sic. n. exposuit seruius enarrans illud uirgilianum sub noctẽ cura recusat: cum. n. tempus significatur hæc ꝑpositio sub accusatiuo coheret. ita pud oratium. sub galli cantũ consultor ubi hostia pulsat. ¶ Promerentur. educerentur ex armentario: unde promus dictus: qui præest promendis e cellario cibariis. plautus: sum promus condus ꝓcurator peni. ¶ Insidias suspicati. ait Cor. tacitus nocturnum tempus in suspitionem: causam in crimen euasisse ita ut milites fremerent arguentes proditionis tribunos centurionesq; tanq̃ familiæ senatoꝝ ad pernitiem othonis armarẽtur. ¶ Nonnullis occisis resistere seditioni tribunum & seuerissimos centurionum obtruncauerunt urbem palatiumq; petẽtes quoꝝ impetus nec ipsis quidem palatii foribus coerceri potuit: quominus conuiuium irrumpẽtibus uulnerati sunt Iulius Martialis tribunus & uitellius saturninus præfectus legationis: tandem uiso othone coercitus est furor. ¶ Lamentari. consimiliter adonia sacra celebrabantur in quibus ululapides undiq; planctus & lugubris sonus audiebatur adonioꝝ mentio fit in ezechiele. ¶ In tricliniũ. i. cenationem: ubi cũ octoginta senatoribus epulabatur feminisq; primariis. ¶ Nisi uiso. othone imperatore: qui in toro recũbebat ¶ Præpropere. nimis festinanter. ¶ Motis necdum conditis ancilibus. huius rei meminit tacitus his uerbis fuere qui proficiscẽti othoni moras religionemq; nondum conditoꝝ ancilioꝝ scutum uel arma celestia afferrent: aspernatus est omnem contationem ut necoin quoq; exitiosam. erat. n. ĩfaustum inchoare expeditionem illis diebus: quibus ancilia ex sacrario mota a tripudiantibus saliis in honorem martis gestarentur: & tantisper expectandum credebatur: donec finita salia festiuitate intra sacrarium conderentur fiebat autem solemnis hic saltatus salioꝝ ancilia gestantium in mense martio: sicut historici & poete prodiderunt. de ancilibus plura alias.

¶ M. AN. ¶ Doceret: Vitelium. ¶ Per internuncios: peculiares non publice missos. ¶ Haud dubio: bello eminenti. ¶ Ducibus: tacitus cecinnam cum .xxx. milibus hominum ad occupandas alpes a Vitelio destinatum scribit: cui Plutarchus astipulatur: Ceteꝝ Fabium ualentem ad sollicitandas gallias missum ac p coccianas alpes in italiam irrumpe iussum necobiter illud pigeat admonere apud Tacitum mendose quotidianas legi pro coccianas. ¶ Amplissimi ordinis. i. senatus. octoginta. s. senatores ut Plutarchus ait q ea

nocte cum eo cœnabant.nisi auersa parte palatii clandestine fuissent uel inuito Othone a militibus tricli/nium irrumpentibus obtruncati essent. ¶ Per classiarios:Plutarchus ait Crispinum ad negocium quod/dam quum septi ma cohorte missum a militibus qui insidias suspicati sunt cum duob⁹ centurionibus cæ/sum. ¶ Nulla religionum cura.nulla religiosi aut infamis diei ratione habita. ¶ Ancilibus motis: gestari cœpus de ancilibus & tempore quo gestarentur. Ouidi.statim in principio tertii fastorum abunde multa. Cæteꝝ Liuius Dionisius Plutarchus & ipsi omnino aliqua. ¶ Condita:suo sacrario reposita.

& die quo cultores deū matris lamentari & plangere inci/piunt.Præterea aduersissimis auspiciis:nā uictimas Diti pri cæsas litauit quū tali sacrificio contraria exta potiora sint.Et primo egressu fundationibus tyberis retardatus:ad uicesi/mum et lapidem ruina ædificiorum præclusā uiam offēdit.

De cōgressu Othonis cū exercitu Vitellii & aliis gestis.

Simili temeritate q̄uis dubiū esset nemini, q̄n trahi bellū oporteret:q̄n & fame angustiis locorū urge retur hostis:q̄primū tamē decertare statuit:siue i/patiens lōgioris solicitudinis:sperāsq̄ ante Vitelii aduētū ꝓ fligari plurimum posse.siue impar militum ardori pugnam deposcentium:Nec illi⁹ pugnæ affuit, substititque brixelli.

¶ PHI. ¶ Die.hic erat mensis marcii tic.n.galli sacerdotes cy beles q̄ mater deū nuncupat᷑ fa/natici lamentabantur.simulacꝝ q̄ deæ lauabant in almone flu/uio: quæ non sacra sed sacrile/gia non lauationem sed inqui/nationem appellat Augustinus in secundo de ciuitate dei. cele/brabantur autem pompe anna/les matri deoꝝ Romæ ad sextū. cal.apriles ut docet athian⁹ Mar cellinus.& carpentum i quo ue hitur simulacꝝ cybeles almonis undis abluebatur ex solemnita/te sacrificali.Ouidius tn̄ in fastis festa matris deū celebrari solita autumat:non marcio mense sed Aprili.possumus intelligere duplicem fuisse cybeles festiuitatem alteram marcio:alteram aprile celebrari solitam.quod autem marcii fuerit hoc tempus:quo otho ab urbe profectus est contra uitellium: satis con stat testimonio Cor.taciti.& argumento ancyhoꝝ.quæ martio mense peculiariter a saliis solemni saltu cir cunferebantur. ¶ Diti patri uictimas litauit.sicut felix & faustum est litare diis superis:ita infelix. & infau stum litare plutoni.Nam qui placat plutonem cæsa uictima se cꝫ esse diis īfernis cognoscit: qui uero nō litat plutoni prosperꝝ auspicium consequitur tanq̄ sit uicturus:nec ad plutonias sedes ꝑ mortem transitu/rus.otho dum litat diti patri hoc est plutoni presagium capit futuræ mortis tanq̄ in orci proserpinæq̄ fa/milia numeratus.Dis autem deus inferoꝝ est:quia diues cum omnia recidant in terras & oriantur ex ter/ris:ut interpretatur Marcus Tullius in secundo de natura deoꝝ.sic etiam apud græcos appellatur πλό/ὕτον a quibus diuitiæ dicuntur.πλοῦτος.πλοῦτον autem.i.diuitiaꝝ dator est pluton ut scribit pla/to in cratyllo.dicitur autem iuncto uocabulo dis pater:sicut neptunus pater:saturnus pater:ianus pi con iunctæ dicuntur.& mars pater hoc est marspiter & integro uocabulo iouis pater:quod nunc elisis aut im/mutatis quibusdam litteris iupiter appellatur.scribit Cicero in oratore q̄ antiquitus diuis uocabatur:q̄ nunc dicitur dis:postq̄ placuit noīa contrahere. ¶ Inundationibus tyberis retardatus.inter cætera ꝓdigia precipuo pauore affecit subita tyberis inundatio:q̄ immenso auctu rupto ponte sublicio non mō plana ur bis loca inundauit:sed secura ab huiusmodi casu impleuit.rapti sunt e publico pleriq̄ plures ī tabernis & in cubilibus intercepti.plutarchus & tacitus auctores. ¶ Lapidē miliarium. ¶ Præclusam uiam.parati expe ditionem othoni campus marcius & uia flaminia inter belli obstructum uertebatur in omen imminentium cladium. ¶ Trahi.procrastinari & in longum duci. ¶ Quamprimum decertare statuit.Cor.tacitus ī hāc sententiam ait:otho increpita ducum segnitia rē in discrimen mitti iubebat eger mora & spei impaciens. hoc tamen non fiebat ab othone.ex precepto disciplinæ militaris:quæ ꝑcipit publicum conflictum esse ui randum nisi occasio inuitet aut necessitas urgeat:ideoq̄ emiliū paulū dicere solitum ferunt signis collatis bonum impatorem decertare nō debere:nisi summa necessitudo aut summa ei occasio data esset. ¶ Ante uitellii aduentum ꝓfligari.uitellius.ut supra dictū est:præmiserat in italiam cum copiis militaribus duos duces fabium ualentem atq̄ cecinnam. unde sꝑabat otho magnam partem belli ꝓfligari posse aduersus cecinnam atq̄ ualentē:anteq̄ ipse uitellius aduentasset:ꝓfligare aūt ut docet gellius.i.xiiii.noctium attica rum:significat ad pnitiem interitūq̄ deducere atq̄ depdere.ꝓfligatasq̄ res quasi ꝓflictas & pditas appella mus.in alio significatu ꝓfligata dixerunt absoluta & effecta:qd quis damnetur a gellio:tū repudiandū nō est cū & latinæ linguæ parens Mar.tullius ꝓfligatum dixerit ꝓ absoluto & pene confecto.sic.n.ait.i.v.que stione tusculana:atq̄ si ita est ꝓfligata iam hæc & pene ad exitū deducta q̄stio est.Cor.tacitus dixit profli/gauerat bellum cū iudeis uespasianus ꝓ eo q̄ est confecerat & pene ad exitū deduxerat.sic & bellum pro/fligatum idētidē usurpatur ab historicis. ¶ Substitit brixelli.plu.in othone ait.ipse igitur brixelli.quæ urbs italiæ circa padum sita est: subsistens copiarum duces emisit.tū marium celsum suetoniumq̄ paulinum:tū etiam gallum & spurinam claros quidem uiros:sed qui in rebus agendis minus potuerint:ut instituerant uti cogitatibus suis.pp inobedientiam audaciamq̄ militum.

¶ M.AN. ¶ Cultores:Galli sacerdotes. ¶ Deū mris:Cybeles. ¶ Lamētari & plāgere: Mar.æra celeneos lugentia matris amores:Esuriens gallus uendere sæpe solet:solebant enim plāctu & lamētatiōe galli sacer dotes ad almonem usq̄ flu.eius simulacꝝ comitari.Ouidius.Papinius in siluis:Lactantius & aurelius Au

Galli fanatici

Non lauatio sed inquinatio

Litare plutoni

Dis pater

pluto

Maspiter

Diuis dis

Ex occasione aut necessitate pugnadum

Profligate

Profligata absoluta

Bellum ꝓfligatum

gustinus uanæ illius superstitionis meminerunt. ¶ Diti patri: Plutoni cui ara in campo martio fuit. ¶ Cõtra rianon litantia. ¶ Potiora. inter meliora, ptendant. ¶ Inũdatione tyberis. Plutarchus & tyberim iundasse ait & C. cæsaris statuã sua spõte cõ uersa ad ortũ solis: & habenas signo uictoriæ i capitolio excidisse. ¶ Ae dificiorũq; quæ casu, plapsa uiã occluserant. ¶ Trahi bellum oportere: nullã hostibus fieri pugnãdi copiam. ¶ Profligari: cõfici Liuius mitteret ad collegã qui iã bellũ pfligatũ haberet: utitur ille hoc uerbo sepius: quo magis mireris Gelliũ ut nouũ & parũ usitatũ non pbare. ¶ Imparinõ tam ut militibus poscẽtibus pugnã posset obsistere. ¶ illisq; quæ primo commissa est. ¶ Brixelli. est id oppidũ cisalpinæ galliæ circa padum.

Et tribus qdẽ uerũ mediocribus præliis apud alpes circaq; placẽtiã & ad Castoris qd loco nomẽ est uicit: nouissimoq; maximo apud bebryacũ fraude supatus est: quũ spe collo quii facta quasi ad cõditionẽ pacis militibus eductis ex ipro uiso atq; in ipa cõsultatione dimicandum fuisset: ac stati mo riendi impetum cœpit. ut multi nec frustra opinãtur magis pudore: ne tãto rerũ hoĩumq; periculo dominationem sibi asserere pseuerarat: q̃ despatõe ulla: aut diffidẽtia copiarum. Quippe residuis ĩtegrisq; ẽt nũc q̃s secũ ad sc̃dos casus deti nuerat: & supuenictib⁹ aliis e Dalmatia Pãnõiaq; & messia

¶ PHI. ¶ Tribus plus. paulus orosius in hanc sniam sic scribit de othone loquens. bellũ ciuile molitus tribus primũ leuibus p̃liis: hoc est uno apud alpes: alio circa placentiã: tertio circa locũ quem castoris uocãt contra ui tellianos duces congressus: ui ctor extitisset. q̃rto apud bebria cum p̃lio cum iã aduertisset suos uinci sese interfecit. ¶ Apud al pes. maritias alpes tenebat mari us. qui acerte othonianos inten dit sed primo impetu cesi sũt di siectiq; montanitatiq; eo pre lio othoniani milites uerterunt iras in municipiũ Albitemeliũ cum in acie nihil pdæ cepisset. ¶ Circa pla centiam. spurina dux othonianus placentiã obtinebat: quam cecinna uitellianus oppugnare contẽdit. uñ de exorto certamine: quam temere cepe; a traiecto rursus pado cremonam petit. in hoc apud placenti am certamine pulcherrimum amphitheatri opus situm extra muros conflagrauit. ¶ Et ad castoris. Cor. tacitus ad duodecimũ a cremona lapidẽ locum esse ait: quẽ ipse non castoris uocat sed castrorũ: ubi uitella ni a suetonio paulino & mario celso ducibus othonianis in insidias precipitati sunt: cõstatq; deleri potuis se cecinnam cum uniuerso exercitu uitelliano: nisi suetonius paulinus receptui cecinisset. ¶ Nouissimo maximoq;. hoc quartum p̃lium est quo othoniani pfligati fuerunt non tã uirtute hostium quam fraude.

Conflagratio theatri placentini

Bebriacus uicus

¶ Apud brachiũ. inter ueronam cremonamq; situs est uicus bebriachum: quem Cor. tacitus ait duabus romãis cladibus notum infaustumq; esse. plut. bebriacum inquit oppidum est prope cremonã: quo cum otho uenis set de pugna consultauit. de hoc iuuenalis. bebriaci in campo spolium affectare palati. ¶ Cũ spe colloquii facta. dum othoniani in procinctu sunt ad certamen ineundum: rumor dispsus est uitellianum exercitum desciuisse a uitellio: qua pp omisso pugnæ ardore othoniani ultro uitellianos salutauerunt: commilitões q; appellauerunt. fecit hec res metũ proditionis apud ignaros plerosq;: quæ causa salutãdi fuisset. tunc icu bunt hostium acies robore & numero pstantior. othoniani q̃q̃ dispsi ac pauciores forent tamen plurum acri ter sumpserunt. cominus eminusq; uiritim concurrebatur. eãdem uictoria fuit penes uitellianos. othonia ni uicti passim fugere cepũt. ¶ Cõsultatiõe. corrige cõsalutatione: dum. n. othoniani cõsalutant uitellianos & cõmilitones appellant: tunc uitelliani acriter incubuerunt inuaseruntq; othonianos. ¶ Stati. audita suo rum strage. cũ profugi e prælio pditas res patefecissent. non. n. interfuit ipse certamini. ¶ Magis pudore. hu ic opinioni astipulatur plutarchus scribens othonem anteq̃ mortẽ sibi consciscere dixisse ad cõmilitões: uictoriæ ciuilis bonum patriæ malum est: mihi credite: non malo q̃ imperare. haud. n. uideo cui tãto emo lumento romanis futurus sim ubi uicero: quanto si me ipsum dedero, p pace atq; concordia & ne rursus talem diem uideat italia. ¶ Quippe residuis integrisq;. cũ othone bebriaci remanserat magna militum co pia adhuc integra & intacta clade. Cor. tacitus. prætorianus miles non uirtute se sed proditione uictum fre mebat: superesse adhuc cum ipso othone quicquid militum transpaduni forent: uenire mesicas legiões. ma gnam exercitus partem bebriaci remansisse. hos certe nondũ uictos: & si ita ferrent honestius in acie peri turos. ¶ Ad secundos casus. noluit otho primo discrimini ca[s]uiq; bellico committere copias oĩs. sed partẽ militum sibi reseruauerat ad fortunam bellicam: casumq; tentandum: si primo conflictu fuisset profligatus. ¶ E dalmacia pannonia & mesia. plocius firmus prætorii pfectus dum orat othonem ne aduersæ fortũæ succumbebat: præmissi e mesia nunciabant exercitus aduentare legionesq; iam iter ingressas. & ipse otho anteq̃ semetipsum interimeret: palam dixit: scio uictoriam esse hostibus neq; firmam neq; ualidam. anun ciatur nostras e mesia uires non procul abesse. asia & syria & egyptus & qui cum in deis bellum gerunt no biscum sunt. senatus & hostium filii atq; uxores penes nos sunt. præterea ut plutarchus ait: multi nuncia bant pannonios & dalmaticos & mesiæ exercitus impatorem othonem elegisse. appellatur autem mœsia prouintia: quæ iungitur pannoniæ ad pontum usq; cum danubio concurrens. in ea sũt dardani mesi & tri bali pontoq; pontoq; contermini scythæ.

Victoriæ ciuilis bonũ patriæ malũ

Mesia

¶ M. AN. ¶ Tribus præliis uno præter placentiæ mœnia: Altero inter cremonã & placentiam: tertio in cã pis bebriaci: duobus superioribus ab othonianis prospere depugnatis ultimo euentu pene dubio: quum ab initio hostem fudissent inde ipsi uicti sint. ¶ Castoris: locus is inter cremonam & placentiam. ubi alte ro ab othonianis prælio prospere fuerat pugnatum. ¶ Bebriacum. est id oppidũ in cremonẽsi agro. ¶ Cũ

spe colloquii. Plutarchus auctor est othonianos prima acie stantes amice a uitellianis compellatos atque quodam modo ortam inter milites colloquii quandam speciem: quo acciditut duæ tantū legiones eo die con fluxerint Vitelii una quæ rapax dicebatur & othonis altera quæ auxiliatrix. ¶ Residuis copiis. ¶ Ad secū dos casus: magis necessarios: sunt. n. secundi casus qui pendent ex necessitate quam primus casus nobis im posuit. ¶ E dalmatia pandonia & mesia: Plutarchus ali i pannonios Dalmaticos & misiæ exercitus una cū ducibus Othonem elegisse nunciabant,

ne uictis quidem adeo afflictis ut non in ultionem ignomi-niæ quiduis discriminis ultro & uel solæ subirēt.

De detestatōe ei⁹ ciuiliū bellorū & ultima dispositiōe ipsius.

Interfuit huic bello pater meus Suetonius Lenis tertiæ deciæ legiōis tribūus Augusti Clauius. Iste mox referre crebro solebat Othonē ēt priuatū usq̄ adeo detestatū ciuilia bella: ut memorāte quodā īter epu las de Cassii Brutiq̄ exitu cohorruerit; nec cōcursurum cū Galba fuisse: nisi cōfideret sine bello rē transigi posse. Tunc ad despiciendā uitā exēplo manipularis militis concitatū: q quū cladē exercitus nūciaret nec cuiq̄ fidē faceret; ac nunc mēdaciis, nunc timoris quasi fugisset ex acie argueret, gla dio añ pedes eius incubuerit. hoc uiso ,pclamasse eū aiebat: nō amplius se in periculū tales tāq̄ bene meritos cōiectur.

¶ PHI. ¶ Ne uictis quidē adeo afflictis. cū uictæ othonis copiæ non ita ex clade afflictæ essēt: ut nequirent caput releuare. mili-tum ardor ut ait tacitus bonum habere animum iubebat otho-nem: adhuc nouas uires & ipsos extrema passuros ausurosq̄ fla-gitabant ire in aciem furore quo dam & instinctu genua othonis prensantes. precabantur ne ipsos desereret: ne ue hostibus prode ret. ¶ Quid uis discriminis. qd-cunq̄ periculum. ¶ Vel sole. si-ne auxilio earū copiarū quæ inte græ erant nec interfuerunt ,plio behriacensi. ¶ Suetonius lenis. pater cognominatus est lenis cū filius dictus sit tranq̄ll⁹ cognomē to cōsimili. noli existiēs hunc eē suetoniū paulinum: inter duces

Pr̄ suetonii

othōianos clarissimū quē cōtatorē natura fuisse mēorat tacit⁹ ille. n. fuit dux copiarū cū pr̄ tranq̄lli fuerit tribu nus. tribuni autem obtemperant legato qui sub imperio ducis est. ¶ Augusti clauius. nomen ē officii: sed cuius ambigitur. ego existimo clauium a tranquillo appellari patrem suum ab eo q̄ præfectus fuerit do-natiuo imperatorio inter milites dispartiendo: & ut pedibus uadam in hanc sententiam: suadet auctoritas Cor. taciti qui scribit cladarium donatiui nomen esse. uerba taciti hæc sunt ad hanc sententiam pertinen-tia. seditiosæ militum uoces terrebant clauatium: donatiui nomen est. flagitātium nec pecuniā aut frumē-tum prouiderant: & festinatio atq̄ auiditas præpediebant. possumus etiam nō inepte Augusti Clauium interpretari senatorem ab imperatore factum. nam quēadmodum latus clauus dicitur uestis senatoria: ita clauus dici potest. quod ,pbat Nasonis carmen. curia restabat: claui mensura coacta est. ubi clauus haud dubie senatoria dignitas nuncupatur. igitur nil prohibet ita a clauo clauium inclinare & accipere pro sena tore: quemadmodum a lato clauo laticlauius senator nuncupatur: prior sñia magis placet. namq̄ & apud marcellinum mentio fit de eo. qui ,ppositus erat largitionibus imperatoris: quē uocat comitē largitiōem: q a clauo uel claue hoc nomen putant inclinari: tāq̄ clauam imperatoris præferret uel clauibus præesset: fal-lunt̄ur: cum tale officium sit sordidissimum: nec tranquillus sordibus paternis fuisset gloriatus. De-honestamenta. n. patris haud dubie maluisset dissimulare q̄ ,pdicare. Tales aūt clauicularios dici uoluerunt quos nasci existimat maternus si luna se cum sole mercurio saturno & marte aliqua radiatione cōiunxerit a clauicula: quæ uirgam significat & clauem clauicularius dictus: sed in his & ferme in omnibus opus ē ac-certimo iuditio: quo nihil est in eruditione prestantius. ¶ Detestatum ciuilia bella. uerba othonis ad hāc sententiam pertinentia sunt hæc apud plutarchum: sed neq̄ aduersus annibalem neq̄ aduersus pyrrhum neq̄ aduersus cymbros bellū ē ,p italia: sed cū rōanis bellū gerētes ābo patriā & uincētes & uicti iīuria affici unā uictoriæ bonū ,ptñ malū est. ¶ Detestatū. execratū. ¶ Cassii brutiq̄ exitu. qualis fuerit exitus Bruti & Cassii tyrannicidarū: plutarchus & apianus cæteriq̄ historici prodiderunt: & nos supra memorauimus. ¶ Corruerit: subitaria consternatione ceciderit: uel cohorruerit horrore subito fuerit implicitus: tanquā a cohorresco dictum sit. ¶ Tūc post cladem bebriacēsem. ¶ Despiciendam. contemnendam. ¶ Concita-tum: zeugma est a superiori. reperendum. n. est: pater referre solebat. ¶ Exemplo manipularis militis. scri-bit plutarchus unum ex obscurioribus militibus sustulisse ensem: qui cum dixisset: scito Cæsar sic oēs esse pro te instructos: sei psum iugulauit. ¶ Nunc mendacii argueretur. accusaretur culparetur q̄ mēdax nū cius foret & fraudulentus: cum nuntius non uanidicus esse debet: sed ueridicus. propertius. oīs. n. debet sine uano nuntius esse. ¶ Aiebat. s. pater meus. ¶ Non amplius se in periculum: ait otho apud tacitū. hūc animum: uirtutem uestrā hanc ultro periculis obiicere nimis grande meæ uitæ pretium puto. addit plut. othonem dixisse o commilitones hunc diem illo duco beatiorem: quo me fecistis imperatorem. cum uos tales inuenio & talibus sum dignis existimatus.

Augusti clauius

Clauatiū quid

Claui men sura coacta est

Clauicula-rius

Iuditio ni hil ,pstanti⁹

Fides mili tis othoñi Nūtius nō uāidic⁹ sed ueridicus

¶ M. AN. ¶ Ne uictis qdē copiis ipsis supueniētibus. ¶ Vel sole. sine iis ēt quæ ī italia circa othonem erāt ¶ Pater meus Sueto. Suetonii paulini Plut. ī othone sæpe meminit eiusdē & tacitus: sed paulinū nō lenē ut qdā tradūt cognomiauit: quare uide ne diuersus hic ab eo fuerit. ¶ Clauius: offici nomē sed a clana ne

ante clauo in dubiũ uenire põt. ¶ Augusti. ¶ Si ad octauiũ Augustũ id referas ætas uix comp etet:ut sub Othone tribunus adhuc esset:uel si ita accidit certe iã grandẽ natu tũc esse oportuit. ¶ Priuatũ:nondũ imperatorem. ¶ Corruerit:repente conciderit atrocissime rei admonitus. ¶ Nec concursus.pater repete solebat referre. ¶ Cum Galba:cui imperium & uitam ademerat. ¶ Transigi.confici. ¶ Quasi fugisset ex acie argueret:uelut desertor ignauiæ:& pauoris corripetur. Plutarchus autem inter hortatões militũ ex obscurio ribus quendã sustulisse ensem ac dixisse scito Cæsar sic esse oẽs pro te instructos.seq; ipsum iugulauit.

Fratrem igitur fratrisq; filiũ:& singulos amicoꝝ cohortatus ut sibi quisq̃ pro facultate consuleret ab amplexu & osculo suo dimisit oẽs. Secretoq; captato binos codicillos exarauit ad sororem cõsolatorios:sed ad Messalinã Neronis:quã matrimonio destinauerat commẽdans reliquias suas & memoriam. Quicquid deinde epistolaꝝ erat:ne cui piculo aut noxiæ apud uictorem forent concremauit:diuisit,& pecunias domesticis ex copia præsenti.

De morte & funere eius.

At q; ita paratus intẽtusq; iã morti tumultu iter moras exorto ut eos qui discedere & abire cœptabãt corripi quasi desertores detineriq; sensit. Adiiciamus inquit uitæ & hanc noctem iis ipsis totidemq; uerbis uetuitq; uim cuiq̃ fieri,& in serũ usq; patẽte cubiculo si quis adire uellet ptãtem sui præbuit. Post hæc sedata siti gelidæ aquæ potione arripuit duos pugiões:& explorata utriusq; acie quũ alterũ puluino subdidisset foribus adopertis artissimo somno quieuit. Et circa lucẽ demũ expgefactus uno se traiecit ictu

¶ PHI. ¶ Fratrem. saluiũ titianum:cui profectus ab urbe curam imperii permisit.penes eũdem uoluit esse honorem militaris imperii:qui ex clade bebriacensi effugit usus beneficio noctis. ¶ Fratrisq; filium:plutarch' accersitum fratris filium cocceiũ adhuc adolescentem ut auderet neq; timeret uitellium est,hortatus & ut matrem & domũ & uxorem ipse tanq̃ pprios curãs tueretur.tacitus eũ uocat saluium cocceianum:quem ait prima iuuenta trepidum fuisse:quem otho monuit ut erecto animo capesceret uitam:neu patruũ suũ othonem fuisse aut obliuisceret' unq̃ aut nimiũ meminisset. ¶ Dimisit oẽs.ait tacitus iussisse othonẽ dari naues ac uehicula amicis abeuntibus pecuniasq; distribuisse.ita dimotis oĩbus paulũ requieuit. ¶ Codicillos. tabellas pugilares:de quibus satis supra.

Exarauit

¶ Exarauit.scripsit.q.n.stilo scribit in codicillis:is quasi sulcos instar aratoris ducere uidetur. Mar. Tullius in epistola ad cornificium. hæc cum essem in senatu exaraui. ¶ Sororem.quæ nupserat druso germanici filio. ¶ Ad messalinam neronis.s.exarauit codicillos commendaticios.in nerone traditum ẽ quemadmodum statiliam messalinam habuit uxorem:qua ut potiretur uiꝝ eius nestinum consulem trucidauit. ¶ Quicquid epistolaꝝ erat. Cor. tacitus.libellos epistolasq; studio erga se aut in uitellium contumeliis insignes abolet. ¶ Noxæ. damno alias culpæ. ¶ Apud uictorem.uitellium. ¶ Ex copia præsenti.plutarchus refert othonem ad loculos accessisse uocatisque domesticis pecunias suas distribuisse:huic plures.aliis pauciores non tanquam de alienis prodigum.sed pro dignitate cuiusque moderate diligenterque dispartientem. ¶ Tumultu exorto. dimotis omnibus cum paululum requiesceret supremasq; iam curas animo uolutaret:repentino tumultu auersus est nuntiata consternatione ac licentia militum:qui senatoribus abeuntibus exitium minitabantur.si abscessissent imperatorem deserentes & non mansissent:fore ut eos iugularent.igitur otho uiris illis metuens uenit in conspectum militum increpitisq; seditionis auctoribus uacauit abeuntium alloqis donec oẽs inuiolati digrederentur. ¶ Corripi.a militibus. ¶ Quasi desertores.tanq̃ imperatorem othonem abitu suo desererent. ¶ His ipsis uerbis.sũt.n.illa othonis uerba.adiiciamus uitæ:& hanc noctem. ¶ In serũ.in serotinum diei iam uesperascẽtis. ¶ Sedata siti.tacitus uesperascente die sitim die haustu gelidæ aquæ sedauit. ¶ Explorata acie.prætentato mucrone utriusq; pugionis:ut eo uteret' qui magis foret penetrabilis & cuspidatus. ¶ Puluino subdidisset.tacitus:tum allatis pugionibus cũ utrunq; pertemptasset alteꝝ capiti subdidit:noctem quietãneq; affirmauit non insomnẽ egit. ¶ Adopnis.clausis qd si legas adaptis.significabit patefactis tanq̃ patente cubiculo quieuerit. ¶ Arctissimo.pfundo & alto somno.ita ut cubicularii sentirẽt illum grauiter dormientẽ. ¶ Vno se traiecit ictu.ait tacitus luce prima othonẽ in ferꝝ pectore incubuisse.

Mors othonis

prius tamen auctore plutarcho libertum uocauit.imperans ut iquireret quid senatores agerẽt:& cũ accepisset eos incolumes abiisse:uade igitur inquit & tu:teq; ipsum ostende militibus:si nõ uis ab ipsis trucidari:tãq̃ meæ mortis adiutor.illo aũt egresso incubuit pugioni:quem ambabus manibus firmum tenebat.& cum corruisset semel tantum suspirauit.ad gemitum morientis ingressi liberti seruiq; & plotius firmus prætorii præfectus unum uulnus inuenere.

¶ M.AN. ¶ Fratrẽ:Saluiũ titianũ. Tacitus Saluius inqt titianus othõis frater nullũ discrimẽ adiit. ¶ Fris filiũ:cocceiũ hunc Plut. noiat. fris ait filiũ cocceiũ adhuc adolescentẽ. ¶ Dimisit:abire iussit. ¶ Binos codicillos:binas lr̃as:libellos:epistolas. ¶ Cõsolatorios:cõsolationẽ de morte sua cõtinẽtes. ¶ Messalinã Neronis:q̃ fuerat Neronis uxor.sic Maro.Hectoris andromache pyrrhi cõnubia seruas: Nero nouissimã omnium statiliã messalinã duxit uxorẽ.quã poppeæ supduxit:Tacitus & tranquillus sunt auctores. ¶ Victorem:Vi

rehum. ¶ Ex copia præsenti: quæ tunc aderat. ¶ Corripia mihibus. ¶ Vim cuiq̃ fieri .i. quenq̃ ui retrahi aut inuitum detineri. ¶ Explorata: tentata. ¶ Adapertis: patentibus.

infra leuam papillam. Irrupentibusq; ad primum gemitum modo cælans mõ detegens plagam exanimatus est & apud uelitemam (ita præceperat) funeratus. xxx. & octauo ætatis anno & nonagesimo & quinto imperii die.

De statura & cultu corpis eius: & aliis gestis eius.

Tanto Othonis aio nequaq̃ corpis aut hitus conpetiit: Fuisse .n. tradit̃ & modicæ staturæ: & male pedat9, caluusq;: mũditiaꝝ uero pene muliebriũ. Vulso corpore: galericulo capiti pp raritatẽ capilloꝝ adaptato. & annexo; ut nemo dignosceret: quin & faciẽ quotidie rasitare:

¶ PHI. ¶ Infra leuam papillam ictu letifero. Nã cor cum cæteris aialibus in medio pectore sit: homini tantũ infra leuã papillã tue binato mucrõe i priora emmẽs solum hoc uiscꝝ lesum mortẽ illico affert. in corde .n. uitalitas pcipua est: a quo uenæ nerui sanguis uelut a fonte principiũ hñt ut auctor ẽ aristoteles. quamuis aristotelicæ sniæ gallenus & quidam medicoꝝ refragentur. dixit Auicena Aristotelẽ secutus: qd oium uirtutum radix ẽ cor: & oĩbus aliis mẽbris suas tribuit uirtutes quibus nutriũtur & uiuunt. papille aũt proprie sunt capitula mammaꝝ ab eo dictæ: qd populaꝝ sint similes. papulas aũt uocamus pustulas & tubercula minuta rotunda: qbus cutis exasperatur & rubet leuiterq; roditur: quaꝝ duo sunt genera: sicut docet celsus in .v. seruius enarrans illud maronianũ: ardentes papulæ. exposuit carbunculos significari. ¶ Exanimatus. extinctus alias prurbatus. ¶ Apud uelitern̄ funeratus. funus othonis maturatũ ẽ: id .n. ipse pcibus petierat: timens ne amputaretur caput ludibrio futuꝝ. sepulchrum aũt extructum est modicũ & mansuꝝ: quod plutarchus ait fuisse nõ apud uelitemam uicũ. sed brixelli: seq; id uidisse cũ tali inscriptione. marci othonis. uelitemæ: quod uici nomẽ est: nulla mentio fit neq; a tacito neq; a plutarcho. ¶ xxx. & .viii. ætatis anno. sextus aurelius Cotta. & plutarchus uno anno minus othonem uixisse, pdiderunt. dicunt .n. septimo & trigesimo ætatis anno ipsum obiisse. ¶ Competit. dicitur corpus aio competere quando generoso aio & magno corpori membratura proportioq; respõdet ut animus corpore & corpus tali aio dignũ uideatur. ¶ Male pedatus. distortis pedibus sicut a manu manuleatus ita a pede pedatus deriuat̃. unde & aduerbiũ pedatim iclinatũ est: quo utit̃ plinius: q ait in .xi. leontũ & camelus pedatĩ igrediunt̃ hoc ẽ ut sinister pes nõ transeat dextꝝ sed subsequat̃. pedes hominũ maximi sunt feminis tenuiores. uola hoi non solum in manibus est sed ẽt in pedibus: unde & hinc cognomia inuenta planci: plauti: scauri: pansæ. ut aũt in transcursu plinianas dictiones enarremus: planci appellãtur qui supra modũ pedibus plani sunt: sicut & planæ tabulæ plancæ noiantur. plauti uero: qui & ploti dicuntur: sunt planis pedibus. uñ & poeta comicoꝝ lepidissimus a planiciæ pedũ primo plotus postea plautus ẽ dictus: soleas quoq; qbus utebant̃ in uenando. quo planius pedẽ poneret semplocia appellabãt. scauri appellantur qui extãtes talos hñt: pansæ uero dñr quoꝝ pedes lincuti sũt. a uerbo pãdo qd significat recuruo atq; reflecto. plinius in .xvi. at populus contra oia inferiora pandit̃: facile pandit̃ iugulans. hinc a uictruuio arbores pãdatæ elegãter dictæ: q in ædificiis curuantur. ¶ Mundiciaꝝ muliebrũ. ait matius apud salustiũ mundicias mulieribus uiris laborẽ conuenire. si iupiter fuerit dñs genituræ facit amatores mũdiciarum & qui nascent̃ orientibus pleiadibus stellis erunt mũdiciaꝝ muliebriũ unguentis oblitis crinibus anulatis polita fronte nitidi: molliter ambulantes. ¶ Vestigia suspendent. deniq; peruenit tale: qd uiri nati sint. nomine aũt mundiciaꝝ muliebriũ subintelligimus ẽt contineri speculũ illud: quod othoi ĩprimis pbro datũ est de quo ait sidonius apollinaris eleganter. post speculi manis põpã: quo se ille uidebat hic turpis q pulcher Otho. ex quo illud uulgatissimũ. Tener speculũ patici gestamẽ Othonis: seneca quoq; in uniuersum castigans mollinã effœminatoꝝ: sic ait in primo qstionum: ut qcquid mundus muliebris uocabat̃ sarcinæ uiriles sint: minus dico ẽt militares. iã speculum ornatus tm̃ causa adhibetur: nulli nõ uitio muliebrario necessarium factũ est. cũ hac senecæ snia quadrat illud satyrographi. speculum ciuilis sarcina belli. ¶ Vulso. depilato & glabriore facto specimẽ effœminati hois est uellere pilos: ut glaber mollisq; sit in feminã reformatus: sicut supra dictũ est. ¶ Galericulo. supius annotauimus galericulum esse adulterinã comã: quando ex alienis capillis instar galeri coma compingitur & capiti ita graphice ac diligẽter annectit̃ aptaturq; ut a uero coma internosci non queat. Scribit elegãter iulius firmicus in .viii. matheseos: quo dilli q pleiadas hñt in horoscopo: alienis crinibus pulchritudinem mentiunt̃ & demptis pilis corpus in feminã trasferũt. ¶ Quotidie rasitare. In hoc imitatus est otho aphricanum scipionẽ qui primus oium radi quotidie instituit.

¶ M. AN. ¶ Exanimatus est: extinctus. ¶ Apud uelitern̄. Plutarchus ait. brixelli ubi se occiderat Othonis sepulchꝝ se uidisse cum hac inscriptione. M. Othonis. L. & octauo ætatis anno: oia Tranquilli exẽplaria quæ ad manum puenere sic hñt: quæ lectio ut mendosa non solũ auctoritate: sed rõne etiã refellit̃: Plutarchus auctor est: Othonẽ septimo ac tricesimo ætatis anno perisse: qd uerissimũ esse ipsa tempoꝝ rõ demonstrat constat illũ luxuria & turpitudine uitæ: & ut quidã ẽt tradũt mutuo stupro Neroni cõciliatum. quod flagitium non nisi inter æquales solet cadere: Cæteꝝ Nero tricesimo atq; altero uitæ anno piit othone anno quidem post eius mortẽ circunacto quod si tam pueñe Otho fuisset ætatis nõ uideo qua rõne illi cũ Nerone in uita conuenire potuisset octauo igitur & tricesimo: ut pprius Plutarchi testimonio accedat̃ non quiquagesimo legendum. ¶ Tanto othonis aio. Mar. Nunquit maior othone fuit. ¶ Cõpetiit: congruens fuit.

In corde uitalitas & fons uitæ

Cor radix uirtutum

Papillæ

Papulæ

Inscriptio sepulchri

Corp9 aio competere

Pedatim

Vola in pedibus

Planci. qui

Plancæ

Plauti

Plautus

plocus

Scauri

Pansæ

Arbores pandatæ

Horoscop9 amatoris mũditiaꝝ

Speculũ othonis

Vulsus

Galericulũ fieri ex alienis capillis

¶Male pedatus: pedibus & cruribus infirmis. pes. n. dicitur quicqd est a femore ad calcē: est ad hæc & stā di fundamentū pes. iccirco in ædificiis area pes magnus appellatur: & qui negocium instituit pedem posuisse quasi fundamentum fecisse dicitur: est pes ēt mensura quæ ex. xvi. constat digitis est & funis quo uelum nauale tenditur: Ver. Vna oēs fecere pedem. ¶Vulso: deglabrato depilato. ¶Galericulo: alienis comis in speciem galeri circa caput cōpactis. Mart. Fiunt absentes & tibi Galba comæ. ¶Annexo, coaptato: ac pane madido. ii. & præssum in facie digitis extendere panem.

ac pane madido linire consuetum; idq; instituisse a prima lanugine ne barbatus unq̄ esset: sacra ēt Isidis sæpe in lintrea religiosaq; ueste propalam celebrasse: per quæ factum putem ut mors eius minime congruens uitæ maiori miraculo fuerit. Multi præsentium militum cum plurimo fletu manus ac pedes iacentis exosculati fortissimum uirum unicum imperatorem prædicantes ibidem statim nec procul a rogo uim suæ uitæ attulerint. Multi & absentiū accepto nuncio præ dolore armis inter se ad internitionē concurrerunt. Deniq; magna pars hoīum incolumen grauissime detestata mortuum laudibus tulit, ut uulgo iactatū sit; etiā Galbā ab eo nō rā dominandi q̄ Reip. ac libertatis restituendæ cā interemptū.

¶PHI. ¶Pane madido linire. hanc othōis mollitiem taxauit poeta Satyricus illo uersu: Et pssum in facie digitis extēdere panem: nō expressit quo succo madidus foret panis ille: quo faciē otho linebat. Possumus intelligere de lacte asinio: quo cutē in facie erugari & tenerescere & cādorem custodiri putant. pōt referri ad psilotra: quæ multifaria sunt. & cum quædam fiāt ex sanguine piscium ut thynnorū & ranarū sanie: merito panis madib' talibus medicamētis illinebatur ad pilos cohibendos: & cum in omni psilotro uellēdi prius sint pili. ut plinius noster pdidit i tri gesimo secundo. merito otho prius rasitabat faciem mox illinebat pane madido psilotri medicamie.

Lac asininū

Psilotra

Lintea uestis sacerdotalis

¶In lintea ueste. linteā uestem: quæ & byssina dicitur: sacerdotalem esse & religioni accommodam affatim explicauimus in supioribus. uñ linigeri dicti sacerdotes isiaci. Otho ueluti unus ex isiacis hoc ē sacerdotibus isidis celebrauit sacra deæ isidis linteatus & liniger. Cōmodum quoq; imperatorem ferunt sacra isidis coluisse ita ut caput raderet & anubim portaret. de cerimoniis isidis non neglīgēter scripsimus in ppertii cōmentariis. ¶Minime congruens uitæ. Cū uita othonis fuerit delicata & pene feminea: mors uero romana & uirilis. minime inter se congruebant mors. n. congruit uitæ: quando uitam laudabiliter actam & fortiter mors generosa subsequitur. ait tacitus tantūdem apud posteros meruisse othonem bonæ famæ quātum malæ. ¶Manus ac pedes exosculati. Cornelius tacitus tulerunt corpus prætoriæ cohortes cum laudibus & lachrymis uulnus manusq; eius exosculantes: quidam militum interfecere sese non noxa neque ob metum sed emulatione decoris & caritate principis. ¶Multi & absentiū. ait idem tacitus & bebriaci & placentiæ aliisq; in castris celebratū promiscue id genus mortis ab othonianis. ut semet ipsos interficerent.

Ex caritate se interficiebant

Internecinum

¶Ad interminonem: ad excidium & mortem. Liuius in nono. lucerini ac samnites ad internitionem cesi. internecinum extra'e significat. Plinius. habet deinde internecinum bellum cum Ichneumone. ¶Incolumen: grauissime detestata. Qui uitam othonis uituperauerant hidem mortem laudauerunt. nam cum uixisset ut ait plut. nihilo modestius Nerone: mortem dedit nobiliorem. at milites othoniani uix difficulterq; iurarunt in uerba Vitelii. Et uenia impetrata sese cecinæ duci uitelliano dediderūt. ¶Laudibus tulit. Præconio laudationis extulit celebrauitq;. hinc plane exiit illud epigrammatarii: Sic cato dū uiuit sane uel cæsare maior: Dum moritur nunquid maior Othone fuit.

¶M. AN. ¶Lintea: linteis uestibus isidis sacerdotes utebātur. Ouidius: Ne fugæ linigeræ mēphiticatem pla iuuencæ. Mar. Linigeri fugiunt calui sistrataq; turba. Pli. Vestes ipsas xilina uocant. ¶Mors: quæ fortē & constantem decere potuit uiq;. Mar. Quum moritur nūquid maior Othone fuit. ¶Vitæ: quæ mollissima fuit. ¶Vim suæ uitæ: sibi mortem consciuere. ¶Incolumen. Othonem. ¶Laudibus tulit: laudibus celebrauit. Plut. Neq; inquit pauciores reliquit qui mortem laudarent q̄ qui uitam uituperarent: quo apparet utrunq; alteri obstetisse. ut uerissimum sit illud Ciceronis: Pro Quintio mors honesta sæpe uitā quoq; turpem exornat. uita turpis ne morti quidem honestæ reliquit locum.

C. SVETONII TRANQ VILLI LIBER NONVS. AVLVS VITELIVS IMPERATOR.

De stirpe & origine uireliorum.

Viteliorum originem alii aliam & quidem diuersissimam tradunt; partim ueterem & nobilem; partim

Viteliorum originem. Si moribus hoīum congruētes ppositure darent: sane uitelli' non ipator romanorū creari merebat' sed pfectus popinarū: q̄ sūmū bonū i crapula & uoluptate cibaria collocauerat. cuius deus erat uēter: qui ut inquit eleganter Egesippus: si diutius uixisset: luxuriæ sumptibus & pretio mensarum romani imperii opes obliguriisset. Fabius cognominatus fuit gurges a deuorato patrimonio. hic non solum gurges sed & uorago & charybdis romani imperii dici potest: qui inter ganeones gulonesque eminentissimus abdomini natus, helluo

Venter deus uitellii

Fabi' gurges

Vorago abdomini natus

baturi tanq̃ popinarii esset in perare. cum econtrario nihil minus deceat pricipē q̃ helluatio & popinatio: uit a Salomone scriptū ē sciēter ĩ ecclesiaste ue nbi terra: cuius pricipes mane comedūt: beata terra cuius pri cipes uescūt ĩ tēpore suo ad refectionē nō ad luxuriā. ue quā dedecorosa fuit Vitelii uita tā defamatus fuit obitus hic nobis normā ē & exēplar: ut uitemus luxū efferuescētē & gulā ĩ ordinē redigamus: sed iā iterptā mēti uitelii auspicemur: q ortus familia nobili ē si credimus sexto aurelio: de quo tacitus scribit hæc. Vitellius cōsulatū sacerdotia nomē locūq; iter primores nulla sua idustria: sed patris cūcta claritudie adeptus est: principatum ei detulere: qui ipsum non nonerant. studia exercitus raro cuiq bonis artibus quæsita: perīde affuere q huic per ignauiam: inerat tamen simplicitas ac liberalitas: quæ nisi adsit modus in exitium uertūt. ut Suetonius scripturus de uitellio recenset diuersas inter se discordantium scriptorum sententias. De origine uitelliorum familiæ: cum ab aliis ut nobilis laudetur ab aliis ut sordida culpetur.

MARCI Antonii Sabellici ad Augusti. Barbadicum serenissimum uenetiarum principem paraphrase/os in Vitelium paraenesis nona.

u

Itelliorum originē. Tumultuose imperiū Vitelius inuasit Augustine dux serenissime; Sed tumultuosius aliquanto administrauit periitq; tumultuosissime: sic enim sæpius euenire solet: ut quæ mala habuerint principia nihilo meliores sortiantur exitus: huius uita uere inutilis dici potest in qua nihil ferme præter scelera & flagitia reperias. sed Thersiten inter græcos reposuit Homerus poetarum antistes: & inter assyrios reges: qui tanta indole sibi regnum quæsiuere. sardanapalum Trogus: q̃q; neq; tam stultus q thersites aut tam mollis q̃ assyrius illa hic noster dici possit. Verū aliis cæsaribus comparatus: uix honestiorē sibi uendicat locum: q̃ illi fuit inter suos adepti. etenim dubium est maiore ne luxuria fuerit an seuitia. Notissima est infamis illi us patinæ dedicatio cuius Tranquillus & plinius meminere. Experiri credo uoluit flagitiosus homo quid summum uicium in summa fortuna posset: sed tam turpiter periit: q eius uita fuit turpis. Expedit me her/cule huius hominis uel ob hoc unum uitia cognoscere: ut eorum foeditate intellecta alii ĩ summo rerum fastigio collocati: tanto enixius se ab eiusmodi infamia asserant quanto illa notior est: si in summa fortuna sit posita q̃ si in humili aut priuata.

uero nouam & obscuram atq; etiam sordidam: Quod ego per adulatores obtrectatoresque imperatoris Vitelii eue/nisse opinarer; nisi aliquanto prius de familiæ conditione uariatum esset. Extatque elogii ad. Qu. uitelium diui Augusti quæstorem libellus: quo continetur Vitelios fauno ab originum rege; & uitelia quæ multis locis pro numine coleretur ortos toto latio imperasse. Horum residuam stirpem

¶PHI. ¶Nouā: ut opponas tanq̃ cōtraria nouā & ueterē obscurā & nobilem. ¶Per adula/tores: adulatio perpetuū ē in aula regia malū. i qua multi libidi/ne assentandi ueritatē īfringūt: adulatores familiā uitellii uete/rē & nobilē esse iactabant. Contra liuidi & obtrectatores sordidū & obscurū genus illius isectabantur: cū obtrectatio & liuor p̄nis auribus accipiantur. ¶Aliq̃to prius: q̃ imparare cepisset: ex quo nec adulatores nec obtrectatores existebant. ¶Variatū: ut alii nobilem alii sordidum dictitarent. ¶Extat elogii libellus: testificationis & quasi monumenti cuiusdam de familia uitelliorum. ¶Vitellium quæstorem: candidatus questor significari uidetur: qui ut sæpe iam dictum est epi/stolas principis & orationes in senatu legebat. ¶Fauno: faunus latini pater pici filius regnauit ĩ latio: sicut meminit eutropius: de hoc ait maro in septimo eneidos: hunc fauno & nympha genitum laurente mari/ca accipimus: fauno picus pater: isq; parentem te saturne refert: sunt p̄terea fauni dii terrestres: q post plyxū tempus moriuntur: ut ait martianus capella in libro de nuptiis philologiæ: a faunis fana dicta existimat p/bus tradit seruius faunum & faunam dictos esse a uaticinando. i. fando: unde & fatuos dicimus inconside/rate loquentes: nonis decembris faunalia erant apud romanos hoc est dies festus faunarum cuius honorem pecudes lasciuiunt: hinc ab oratio dictum: ludit herboso pecus omne campo cum tibi nonæ redeunt decē/bres. ¶Aboriginum: aborigines populi appellati sunt: q errantes conuenerunt in agrum: qui nunc est populi romani: fuit enim gens antiquissima italiæ. de aboriginibus ait salustius. Cumq; his aborigenes genus hominum agreste sine legibus sine imperio liberum atque solutum: Dionysius quoque in primo historia rum memorat abotigenes fuisse italiæ indigenas ex sese ipsos oriundos quibus ex eo cognomen inditum dicunt. q eorum: qui post fuere genus ab illis incipiat: quemadmodum & græci genarchas atque proto/gonos appellant. ab his aboriginibus ait dionysius incipere romanum genus. ¶Vitellia: fortassis hæc est illa quæ alio nomine fatua ab eruditis nominatur: quam maricam dixit poeta. ¶Pro numine coleretur: numen dicunt esse imperium dei ab nutu auctor uarro. ¶Latio: in prima regione italiæ latium ē antiquum latium a tiberi circeios usque seruatum est: deinde nomen latii processit ad lyrim fluuium. ¶Transisse: re pete uerbum illud: libello continetur.

¶M. AN. ¶Per adulatores: q in Vitelii ipatoris gratiā multa de familiæ uetustate & splēdore confixissent. ¶Obtrectatores: i eādē familiā ut sordidā & obscurā iuecti potuit sane alterutq; euenire: fuere nāq; sp adula tores & iudia altioris fortūæ cōites. Valerius. Nulla ē tā modesta fœlicitas: q malignorq; dētes uitare possit: Ceterum adulatiōis nomē apte arguit id uicium i potētiorum aulis ortum. ¶Elogii libellus: i elogii formam conscriptus. ¶Fauno: is ut Lactantius scribit pici filius fuit: primusque omnium Saturno auo nefa/

Adulatiõ aulis.
Faunus
Fana Fauni.
Fatui a fando
Faunalia
Aborigenes
ptogoni
Numen
Latium

ria sacra in latio instituit: patremque picum cõsecrauit: necnon & faunam coniugem & sororem. C. Bassus eam fatuam nominatam tradidit: quia fata mulieribus caneret: ut Faunus uiris: unde a fando apparet utrũ q; nomẽ factum. ¶ Aborigines: Alicarnasseus Dionysius ait aborigines oenotriorum progeniem fuisse: qui pulsis siculis latium tenuere: quiq; pelasgi & ipsi in eam italiæ oram uenerint: unde archades: mox epii qui Herculis comites fuere: ad belli tamen usq; troiani tempora aborigenes dici perseuerarunt: tum uero a Latino rege latinos dici ceptos idem auctor tradidit. Sed latinos a latio potius dictos crediderim: præcessisseq; id nomen troiana belli tempora: quod Orpheus poetarum uetustissimus plane demonstrauit in argonautis σάρδων ικολιέ λαβυθου κολπωνό τε λατινών. ¶ Ortos. uitelios.

Sabini unde.

¶ PHI. ¶ Ex sabinis: sabini regiõe italiæ quarta sunt a religione & deorũ cultu quasi seuini appellati. Silius a sabo auctore gẽtis sabinos dici prodidit scribẽs in octauo punicorum. pars laudes ore ferebant sabe tuas: qui de patrio cognomĩe primus dixisti populos magna dictiõe sabinos.

ex Sabinis träsisse romã, atq; inter patricios allectã·iditia stirpis diu mãsisse; uiã uiteliã ab ianiculo ad mare usque, item coloniã eiusdẽ nois quã gẽtili copia aduersus æquiculos tutandam olim depoposcissent; tempore deinde samnitici belli præsidio in apuliam misso quosdam ex Vitellis

Allecti. Ianiculum.

¶ Allectam. assumptã: allecti dicebantur equites in senatorum numerũ assumpti. ¶ Ad mare usq; inferum. s. qd alio noie tuscũ tyrenũq; uocitamus. ¶ Ab ianiculo: ianiculũ a iano dici nullus ignorat: q uel illud legerit marotianũ: hanc ianus pater: hanc saturnus condidit urbem: ianiculumq; huic: illi fuerit saturnia nomẽ: ianiculũ romæ adiectũ ab anco martio: idq; nõ muro solũ sed etiam ponte sublitio tũ primum in tyberim facto coniũgi urbi placuit. ¶ Coloniã eiusdẽ nominis: subintellige: continetur libello: mansisse in dictũ stirpis uitellianæ coloniam, nomine uiteliam. Cuius mẽtio fit a liuio in. v. cuius uerba subscripsi: quæ sunt hæc uitelliam coloniam romanam in suo agro equi expugnant. Colonorũ pars maxima incolumis: quia nocte prodirione oppidũ captũ liberam per auersa urbis fugã dederat. Romã perfugere. ¶ Gentili copia tutanda opulentia & facultatibus gentis uitelliorum citra impensam publicã: sicut olim fabii gẽs bel-

Equiculi.

lum ueiens depoposcit a senatu gerẽdũ priuato sumptu & copia gẽtis fabiorũ. ¶ Aduersus equiculos: Equculi in eadem regione italiæ sunt qua sabini: plinius equiculanos appellat: ab equiculis quæ antiqua gens est ut ait liuius transtulit ancus martius ius fetialium: quo res repetũtur: equicole gentis meminit maro his uersibus: horrida precipue cui gens assuetaq; multo uenatu nemorũ duris equicola glebis: liuius ait uitelliam coloniã ab equis in quorũ agro erat expugnatam. Tanq; equi equicoliq; indiscriminatim accipiant.

Samnium queritur in samnio. Triumphi ex samnitibus. De samnitibus gladiatoribus pulchra.

¶ Tempore samnitici belli: samniticũ bellum quod ancipiti marte diu gestum esse scribit liuius: dictum ẽ a samnitibus gente opibus armisq; opulentissima: quos sabellos dixerunt samnites multis annis populus romanus ita subegit ac domuit per fabios ac papirios: ita urbes diruit: ut hodie samnium in ipso samnio requiratur: ex samnitibus quattuor & uiginti triumphi romã reportati sunt. obiter annotandum: nomine samnitium peculiari quodã uocabulo significari gladiatores ab armis scilicet ornatuq; samnitum: quibus gladiatores campani quondam armarunt: & ita ornatos inter epulas digladiari uoluerunt: quod docet liuius in nono: cuius uerba subscripsi. Et romani quidem ad honorem deum insignibus armis hostium samnitium usi sunt. Campani ab superbia odioque samnitium gladiatores: quod spectaculum inter epulas erat eo ornatu armarunt samnitiumque nomine appellarunt. De hoc gladiatorum samniticorum spectaculo inter epulas exhiberi solito a campanis intellexit silius: cum ait in undecimo punicorum. Quin etiam exhilarare uiris conuiuia cede mos olim & miscere epulis spectacula dira de samnitibus in hac gladiatorum significatione est illud ab oratio in epistolis decenter sciteq; prolatum. Cedimus & totidem plagis consumimus hostem lento samnites ad lumina prima duello: ad hanc significantiam nimirum illud solini referendum sic scribentis. Varro in relatione prodigiosæ fortitudinis annotauit tritanum gladiatorẽ armatura samnitem fuisse. hoc idem exemplum memorans plinius ait in septimo: corpore uescos esse: sed eximius uiribus tritanum in gladiatorio ludo samnitium armatura samnitica: qui sint uesci explicarem: nisi id latissime iam pridem explicassem in notis seruii: & ut nihil omittam quod equidem sciam ad hanc rem accommodatum: in ornatu samnitum gladiatorum erant pinnæ: quarum uno tantum uerbo fit mentio a

Pinnæ samnitium. Pinnirapi.

M. uarrone sic scribente in primo de latina lingua: muri summa pinnæ ab his quas insigniti milites habere in galeis solent & in gladiatoribus samnites: ex hac Varroniana doctrina colligimus quid sibi uelit illud satyrici poetæ: pinnirapi cultos iuuenes iuuenesq; lanistæ. quo plane uersu sub nomine pinnirapi significatur gladiator ille qui depugnat aduersus samniticum gladiatorem: rapitque pinnam illam: quam in galea peculiariter habent in gladiatoribus samnites & hunc iuuenalis uersum non satis curiose introspexe-

Præsidium

runt perstitaruntque commentatores alioquin eruditi. ¶ Præsidio in apuliam misso: cum romani milites præsidiarios misissent in apuliam ne ea regio ad samnites deficeret: præsidium ut ait Mar. uarro dictum ẽ: quia extra castra præsidebant in loco aliquo quo tutior regio esset.

¶ M. AN. ¶ A ianiculo: collis est transtyberinæq; imminet regioni: a iano dictus: quod Dionysius & Ouidius testantur. pomponius lætus præceptor noster omnium qui nostra tẽpestate fuere ois uetustatis peritissimus eo epigrammate: quo campanum bucensem condiscipulum nostrum florenti ætate extinctum ad Onophrii ædem sepelit originem nominis seruitus sic ait. Regia te sepelit iani tulit hernica buca. Heu uicena tuos clausit arista dies. ¶ Gentili copia: uiteliana tantũ gente. ¶ Equiculos: fuerunt equi

culi medii inter marsos Hernicos: & latinos. ¶ Samnitici belli quod ob cāpanos a romanis susceptum ua rio præliorum euentu in octogesimum est annum extractum.

subsedisse nuceriæ: eorumq; progeniem longo post inter uallo repetisse urbem. atq; ordinem senatorium.

De progenitoribus & patre Vitelii.

Contra plures auctorem generis libertinum prodiderunt. Cassius seuerus nec minus alii: eundem & sutoré ueteramentariū: cuius filius sectionibus & futuris uberius compendiū nactus ex muliere uulgari Antiochi cuiusdā furnariam exercētis filia equitem Roma. genuerit. Sed quod discrepat sit in medio. Cæterū. P. Vitelius domo nuceria siue ille stirpis antiquæ siue pudēdis parētib⁹ atq; auis eques certe Romanus: & rerū augusti pcurator q̄ tuor filios amplissimæ dignitatis cognomines: ac tantū prænominibus distinctos reliquit. Aulum. Qu. P. L. Aulus i cōsulatu obiit: quē cū Domitio Neronis Cæsaris patre inierat prelatus eloquio: famosusq; cœnarum magnificentia. Quintus caruit ordine: quum auctore Tiberio secerni minus idoneos senatores remoueriq; placuisset. P. Germanici comes

¶ PHI. ¶ Subsedisse: mansisse nec ultra progressos eē. ¶ Nuceriæ: ciuitas est campaniæ de q̄ Silius: ille nuceria & gaurus na ualibus apta: luceri uero oppidū est apuliæ: at liuius lucerios ad internetionē cesos esse una cū samnitibus. ¶ Repetisse urbem: remeasse romam: & subintel ige uerbum illud connetur i libello. ¶ Contra: e contrario ¶ Prodiderunt: tradiderūt uerbum in hoc significatu apud clarissimos scriptores frequentissimū. ¶ Sutoré ueteramentariū: calceolarius ut utar uerbo plauti: q ueteres calceos reficit & resarcinat dicitur sutor ueteramētarius: ex hoc intelligi uult non solum auctorem familiæ uitellianæ fuisse in sordido sutoris q̄stu uersatum: sed in sordidissimo ueteramentarii: tanquā nec legitimis quidem sutor is fuerit ea formula dicitur ueteramētarius: qua ab armento armentarius qua a ferramento ferramentarius: a t iulius firmicus mercutiū i solis domo constitutū facere ferramentarios & pelliones: sunt autem ferramētarii ferramētorū cōfectores: sicur pelliones pelliū. ¶ Sectionibus: incisionibus sectio a secando deducit: sectione utitur caligarius ut utar uocabulo frequentissimo apud iuliū firmicū: q̄ secat & cōcidit coria ad calceos factitandos: aliās intelligitur sectio illa de qua ait cæsar in cōmentariis: sectionem eius oppidi uniuersam cæsar uendidit: de cuius significātia & de sectoribus affatim scripsimus in libro annotationū: illinc si quid desideras poteris mutuari. ¶ Suturis. quibus utitur sutor in calceis suendis: a suendo. n. suturæ & sutores dicti: animaduerte tamen sutorē proprie dici artificē calceorū: nā cū ille q fuit pannos elegantius sarcinator q̄ sutor dicator ab idoneis scriptoribus. Lucilius. sarcinatorem esse summū: suere centonē optime: suturas quoq; de aliis rebus per similitudinē nominamus. Cor. cel. in. viii. raro caluaria solida sine suturis est: & id caput firmissimū atq; a dolore tutissimū est ex cæteris: in quo suturæ pauciores sunt: eo capitis ualitudo cōmodior est. Vberius cōpendium. copiosius lucri. ¶ Furnariam: ita furnariam absolute dixit ut cenaculariam: & fagariam ueteres dixerūt: furnariā aūt is exercet: q ex furno panisq; coctura q̄stū facit: sed ut ego sentio is furnariā dr exercē q furnos locat cōductorib⁹: de quo iuuenalis balneolū gabiis romæ cōducere furnos optarēt: sic dr qs exercere cenaculariā: q cenacula locat iqlinis: furnos āt a nigro colore dici pp fuliginē uel pp obscuritatē: quā itur hēt: sentit porphirio oratian⁹ itetpres enarrās illd. Nec q frig⁹ collegit furnos & balnea laudat: furnariæ femiæ uulgo dicūt furno opantes. ¶ Sit i medio: neq; affirmet neq; refellat. liberū sit sentire qd q̄sq; uelit: ita gellius: ego mediū reliquo. ¶ Siue ille stirpis antiq: sicut iqt dubiosū ē de origie an natus sit uetere & nobili familia siue obscura & sordida: put assētatores obtrectatoresq; pdiderūt. ita certū ē hūc publiū uitelliū eqtē fuisse romanū & augusti pcuratoré. ¶ Cognomies: oēs uitellios dictos: cognomies. n. dicūt eiusdē nois: de quo supra. ¶ Aulū Qu. P. L. hæc sunt pnomia: qbus distinguebāt q̄tuor uitelii fratres. ¶ Aulus: icipit ab eo uitelio: q erat iter fratres maior natu. ¶ Prelatus eloqo: scribit tacitus i dialogo de oratoribus psuasum fuisse priscis neminē sine eloquētia aut asseq posse i ciuitate aut tueri cōspicuū & eminētē locū. ¶ Famosus: ifamis suggillatusq;. ¶ Cenarum magnificētia: ifamiā parari & suggillationē ex cenis lautiorib⁹ isinuat orati us: q sicait i sermonib⁹: grādes rūbi patinæq; grādæ ferūt una cū dāno dedecus. Cato uticēsis negabat uerū iustūq; eē alici beniuolētiā cibo. ¶ Quitus. secūdus uitelliorū. ¶ Caruit ordine: amotus fuit ordie senatorio. ¶ Secerni: separari sequestrariq;. ¶ Minus idoneos senatores: hoc erat officium censorum: ut in lectione eiicerent eos: qui notari merabantur: institutum autem fuit uetus: ut his ascriberent notas: pter quas e senatu eos mouebant. liuius auctor libro undequadragesimo. ¶ Publius: hic tertius est fratrum uitelliorum.

¶ M. AN. ¶ Nuceriæ: est nuceria appulorum mediterranea dixitque in appulia ad alterius nuceriæ differentiam quæ umbrorum ptolemeo auctore est. ¶ Libertinum: haud ingenuo loco natum. ¶ Cassius seuerus: hic est cuius scripta Tiberii principatu sunt abolita moxq; a caligula in publicum reuocata. ¶ Eundem: generis auctorem. ¶ Sutorem ueteramentarium. ueteramenta pro ueteribus calceamētis accipias oportet ut sit ueteramentarius sutor qui fractos calceos & attritos reficit. ¶ Sectionibus: sectio ut festus ait persecutio iuris. Cicero sectorem æstimatorem redemptoremque bonorum ap/

Nuceria

Veteramētarius

horoscop⁹ ferramētarii.

Pelliones

Calegari⁹

Suturæ

Sarcinator

Suture capitis.

Furnariā exercere

Furni uū

Cognomines

Sine eloquētia nullus honos

pellat. Asconius sectores inquit dicti sunt qui spem lucri sui secuti: bona condemnatorũ auctionabãt proq; his pecunias pẽsitabant singulis: sed nũc sectionem pro corii incisione accipio: est eni ut Festo placet sector qui secat: & qui empta sua ꝑsequitur: ut sit sensus & ordo: cuius ueteramentarii filius nactus uberius compendium idest lucrũ sectionibus & sututis. i. non resarciendis calceis ut pater fecerat: sed ex secanda pelle calceisq; ex secta conficiendis: quod magis est questuosum: ac quodãmodo minus sordidũ. ¶ Vulgari ignobili. & uulgi una. ¶ Furnariam: ex furno quæstũ. s. quum iam cõducere furnos. ¶ Filium: qui postea eques romanus fuit. ¶ Quod discrepat. parum inter auctores conuenit. ¶ Sit in medio: pro incoperto relinquatur. ¶ Cognomines: eiusdem nominis uitelios omnes. ¶ Aulus uitelius: scilicet maximus natu. ¶ Famosus: infamis. ¶ Quintus: uitelius. ¶ Caruit ordine: senatorio. s.

Cn. Pisonẽ inimicum & interfectorem eius accusauit: condemnauitq;: Ac post præturæ honorem inter Seiani conscios arreptus & ĩ custodiam fratri datus. Scalpro librario uenas sibi incidit: nec tam mortis penitentia quam suorum obtestatione obligari curariq; se passus in eadẽ custodia morbo periit. L. ex consulatu syriæ præpositus arthabanum parthorum regem summis artibus non modo ad colloquium suum: sed etiam ad uenerãda legionũ signa pellexit. Mox cũ Claudio principe duos insuper ordinarios consulatus cẽsuramq; gessit: Curam quoq; imperii sustinuit absente eo expeditione britanica uir innocens & industrius: sed amore Libertinæ perinfamis: cuius etiam saliuis melle permixtis:

Accusator pisonis

¶ PHI. ¶ Pisonem interfectorem eius accusauit: Supra dictũ est quemadmodũ germanicus ueneno periit: quod dedisse piso ferebatur. unde is. p. uitelius pisonẽ ueneficii crimine accusauit usus in primis argumẽto potentissimo: nõ potuisse ob uenenũ Cor germanici cremari. contra defensus est piso dicẽs eum obiisse morbo cardiaco: & eni negaẽ Cor cremari posse & ueneno interẽptis & cardiaco morbo pereũtibus. ¶ Eius: germanici. ¶ Inter seiani conscios. De seiani potentia & coniuratione satis ac supi tiberio. ¶ Fratri aulo uitellio. ¶ Scalpro librario: ĩ

Scalprum librarium
fabrile scalprum
Scalpꝑ chirurgicum
Scalpratũ
Scalpellũ

strumenti ferrei nomẽ est: quo plures artifices utũtur: unde librario addidit ad reliquorũ differẽtiam: oratius: scalpra sutoria intelligi uoluit illo uersu: si scalpra & formas nõ sutor nautica uela auersus mercaturis: delirus & amens undiq; dicat: liuius fabrile scalprũ appellat: quo magistri elephãtos interimebant inter aures beluæ adacto in ipsa cõpage: qua cõiungit capiti ceruix. Cor. celsus scalprum inter ferramenta chirurgica numerat: ubi ait in. viii. tũ demũ ad manũ scalptũq; ueniendũ ẽ. De scalpro rusticano Columella ĩ libro quinto agricolatiõis. scalprũ quod deinde aduncũ est rostrũ appellat: ab eodẽ in. x. ferramentum scalpratũ dictũ ẽ ad similitudinẽ scalpri formatũ: quo ait opus esse ad castrãdas apium aluos: a scalpro diminutiuum fit scalpellum. ¶ Obtestatione: rogatione & precibus: obtestatio est auctore festo cũ in meliorem partem uocatur: detestatio cũ ĩn deteriorem. ¶ Obligari: ligari atq; uinciri. Quĩ curnus: dũ corripitur & dũ obligantur oculi. dũ uestis exuitur. ¶ In eadẽ custodia: apud fratrẽ. ¶ Lucius uitellius: nouissimus quattuor fratrũ

Obligare uulnus.

arthaban'

¶ Ex cõsulatu syriæ prepositus: iosephus libro. xviii: turbata gẽte cũcti ad uitelliũ ueniũtq; per id tẽpus gerebat principatũ syriæ: atq; apud eũ pilatũ accusant: quod iniuste tãtos occiderit. ¶ Arthabanũ: parthi cũ imperio exturbassent uononẽ: euocauerũt arthabanũ parthorum regem ex arsacidarum genere oriundũ: nõ enim aliũde licet fieri parthorũ iperatores: tiberius litteras misit ad hunc uitellium iubens ut amicitiã cum arthabano parthorũ rege cõficeret. Vitellius corruptis largitiõe amicis & cõsanguineis arthabani ipsum pene perdidit: tandem circa euphratem arthabanus: & uitellius de pacis federe colloquuntur ĩ medio sibi põte occurrentes: arthabanus ueneratus signa romana uitellii persuasione obsidem dat tiberio darium filium

Lazarus gigas

cum quo etiam munera magna multaq; transmisit. in quibus etiam hominem magnitudine septem cubitorum genere iudeum nomine Lazarum: qui propter corporis uastitatem gigas uocabatur. ¶ Pellexit: induxit attraxit illexit. ¶ Ad ueneranda signa: idem prius factitauerat corbulo ductor neronianus: qui thiridatem pellexit ad ueneranda signa romana & effigiem neronis colendam: cui diadema subiecit. ¶ Ordinarios consulatus: sunt consulatus ordinarii: qui legitimo more ordineq; anni principio ineuntur. hinc ordinarii consules dicti ad differentiam suffectorum hoc est eorum qui substituuntur: de quibus antea memoraui. ¶ Lampridius: consules quoscunque uel ordinarios uel suffectos creauit ex senat' cõscientia nominauit. ¶ Absente eo. scilicet claudio principe: supra enim dictum est quemadmodum claudius expeditionem britanicam suscepit: parteque insulæ in deditionem recepta sexto ꝙ profectus erat mense romam rediit

Ordinari' cõsulatus
Consules ordinarii
Suffecti
Amor libertinarũ
pauxillũ amare bonum
Vxorius maritus

¶ Amore libertinæ perifamis: libertinarum amor tutior quidem est: ꝙ matronarum iuxta illud oratianũ. Tutior at quanto merx est in classe secunda libertinarum dico: sed si nimius sit & immodicus est reprensibilis. uñ idẽ orati' salustiũ satyrico sale perfricuit libertinarũ amor insanientem: bonũ est ut iqt plautu' seru' pauxillũ amarẽ sane: isane si bonũ ẽ & ut ait hieronym' ẽt ĩ sua uxorẽ amor nimi' turpis ẽ. ¶ Saliuis melle permixtis: refert seneca cognouisse se quẽdã ornatũ hoiem: q exitur' ĩ publicũ fascia uxoris pect' colligabat: & ne pũcto qdẽ horæ pñtia ei' carerẽ poterat: potionẽq; sibi nullam nisi alternis tactã labris uir & uxor hauriebãt. ¶ M. AN. ¶ Gn. pisonẽ accusauit: plinius: Extat iqt oratio uitellii: ꝙ reũ pisonẽ eius sceleris coarguit. ¶ Seiani côscios: iter eos q cum seiano in tiberium coniurarũt. ¶ Fratri datus ut a fratre custodiretur: quod in Catilinæ quoq; coniuratione est factũ: ut cõsilii participes aliquot horas priuato custoditi sint. ¶ Scalpro: fer-

tro instrumento.unde scalpellum.¶ Obtestatione:supp'ici rogatu obligari uenas.¶ Ex consulatu:post consulatum.¶ Arthabanu:de arthabano parthorum rege satis in Tiberio.¶ Gessit.L.uitellius.¶ Absente eo:Claudio.¶ Perinfamis:multa infamia respersus.¶ Salluis:sputo.

nec clā qdē aut'raro:sed quotidie ac palā arterias & fauces p remedio fouebat:idē miri ī adulādo īgenii:primus.C.cæsarē adorari:ut deū instituit:quū reuersus ex syria non aliter adire ausus esset:quam capite uelato circumuertensque

¶ PHI.¶ In adulando īgenii.refert hieronymus libro primo contra pelagium:q callida insidiosa blanda semper est adulatio.Idem in epistola ad eustochium didascalica adulator inquit blandus inimicus ē.Quo circa clarissime Annibal esto inadulabilis:obturato aures adulatoribus:quorum uerba mollia feriunt interiora uētris:qui sæpenumero sinistrates uiros infatuāt:dicere solebat antisthenes cynicus philosophus prestare in coruos q in adulatores incidere:ab illis qppe mortuos:ab his uiuētes deuorari:adulatores insectat' aristoteles in.iii.ethicorū:quos omnis ait esse seruiles & humiles.Ex quo precipit Cicero uel potius lelius apud ciceronē ut assentatio pcul amoueatur:quæ nō modo amico:sed ne libero quidē digna est:& pfecto sic habēdū est nullam in amicis pestē esse maiorē q adulationē blanditias assentationē.Irroborauit cōsuetudo pniciosa ut i aulis principū dominētur hac tēpestate:duo genera hominū detestāda:adulatores & obtrectatores:quorū alteri blandiendo aures dominantis palpo feriunt alteri dettahendo bonos eliminant:& apud patulas principū aures susurrando efficiunt:ut īnocentes & probi repēte explodātur eiciantur q ueluti nocētissimi atq improbissimi.Abige repelle ab auribus tuis queso inclyte Annibal susurrones & assentatores:noli patefacere hac fenestram ne gnatones agminatim irrūpant ueluti ad militem gloriosum:habita tecū nosce te ipsum:pensita nūquid uera sint:quæ assentator extollit:quæ detractor infamat:q delator insinuat.Coegit me uerus erga te amoris affectus erūpere in morsum perniciosæ adulationis:quæ obtrectationi ueluti sorori deuicta est:cū adulatores nos:a quibus longe est sermo adulabilis:criminentur interdū ueluti austeriores nec peritos colligere beniuolētiam nec scientes degere inter aulicos:tanq illi soli placeant amētur foueantur a principibus:q miri fuerint in adulando ingenii:qlis fuit hic L.uitellius:qui adulādo assentādoq fuit fauorabilis ac prepollēs apud romanos imperatores.¶ Caium cæsarē:Caligulam q adorari uoluit ut supra dictu est.¶ Capite uelato:more & habitu eorum:qui deos uenerātur:querit plutarchus in questionibus cur deos salutantes caput operiāt:cū uiris dignitate pditis & honore dignis caput aperiāt' deos autem iccirco adoperto capite adorabant:ut aut operiendo capite se ipsos humiliores redderent:aut metu nequid ominosum aut triste alicunde auribus accideret:seruius historiam fabulosam de diomede & enea huiuste rei causam fuisse prodidit:hinc illud maronianū purpureo uelare comas adopertus amictu:ne qua inter sanctos ignes ī honore deorū hostilis facies occurrat & omina turbet:sane sciendum est sacrificantes diis omnibus caput uelare cōsuetos:ob hoc ne se inter religionē uagis aliquid offerret obtutibus.¶ Excepto tantū saturno:cui capite aperto rem diuinam faciebant:propterea qd ueritas occultari obscurariue non potest:cui parentē ac deum romani saturnum habent:præterea honori quoq deo rem diuinam aperto capite faciebant:quia splendidum quiddam & illustre & apertū ac late patēs est gloria:nobiliores uero & potiores uiros capite aperto iccirco uenerabantur:ut inuidiam illis detraherēt:ne pares diis immortalibus honores poscere neue eodem cultu delectari uiderentur:tamen.M.Varro capita aperiri aspectu magistratu nō uenerationis causa sed ualitudinis prodidit:quo firmiora cōsuetudine ea fierēt:sentētiæ uarronianæ meminit plin' ī uigesimo octauo.Igit' uitellius cū caligulā adorare ut deū uellet capite uelato eum salutat:quēadmodū deos prisci uelatis capitib' uenerabāt'.¶ Circūuertēs:hoc ad religionē deo℞ ptinet.Nūa enim romanorū regis īstitutū ē ut adorātes deos ī orbē sese uertāt.deide uero sedeāt.Causa tradit' a plutarcho q ait adoratiū illā uertiginē ad mūdani circuitus fieri similitudinē.ptterea cōuersio illa & totius corporis circūctio nobis documēto ē:nihil ex humanis rebus firmū eē & stabile:Et ut cūq uertat deus reuoluatq uitā nostrā id iucūde ac libēter admitti oportere:sedere āt cū adorarīt auspiciū eē dicūt:quo significat' ratas pces fore:aiūt & actionū diuisionē eē qetē:qsi priore actiōe finit a sedēdū sit:ut alterius rursus ineūdæ:sumat' initiū probat āt hæc corporis cōuersio a sinistra ī dextrā ad ipsius mūdi imitationē:cuius ortus ut ait plin' ē a leua parte ī dextrā pceps:hic iocus ille apd plautū plautinissimus:nā cū in curgulioe dixisset amator phedrom' quo me uertā nescio:palinurus seruus ueluti alludēs ad hāc religiosam cōuersionē eleganter subdidit:si deos salutas dextrouorsum censeo.¶ E cōtrario galli sinistrorsum & in leuam partē religiosius fieri ab adorātibus cōuersionē corporis arbitrabantur:cui' rei meminit quoq plinius noster:q sic scribit ī uigesimo octauo in adorando dextrā ad osculū referimus:totum q corpus circumagimus:quod in leuum fecisse galliæ religiosius credūt:leges preterea apud historicos camillum cum se ad dextrā conuertisset:ut mos est romā adorantibus:subito lapsu cecidisse:quod omen ad damnationem:qua postea oppressus est pertinuisse uisum est:tranquillus ut ad enarrationem institutam reuertamur ait uitelium in salutando Caligula circūuertisse se deinde procubuisse more ritu q priscorū:qui in adorādis diis circūagebant corpus:deinde procumbentes sedebant:uel ideo procumbens dixit ut significatet cōsimili ueneratione usum uitellium in colendo caligula:qua regē persæ uenerantur:qui procūbētes humi & mento humum contingentes regem suum colūt:quod proscynin uocāt:unde cū olim alexander magnus persico more adorari uoluisset:polypcōntum ex uenerātibus mento contingētem humum per ludibrium cepit hortari:ut uehemētius id qæreret

Insidiosa adulatio

Esto inadulabilis.

Cōtra adulatores

Qui dominentur in aulis pricipum

Salubris monitio

Capite uelato adorabant

Saturno caput aperit

Honos apto capite

cur capita aperiunt

Vertigo in adoratiōe

Sessio post adorationem

Ortus mūdi a leua

Loc' plauti.

Cōuersio in dextram

Lapsus camilli in cōuersione

Polypecon pcipitatus in terram

ad terram: ex quo alexander indignabundus: tu inquit ñ ueneraberis me: detractūq; polypercōta electo precipitat in terram: & cum is protinus corruisset: uides ne inquit idem te fecisse quod in alio ante ridebas. ¶ M. A. N. ¶ Idem lucius. ¶ C. Cæsarem: quod caligula uoluerit adorari: abunde supra Tranqllus significauit. ¶ Circumuertens se: circumagens se.

se deinde procūbens, Claudiū uxoribus libertisq; addictum ne qua non arte demereretur pro maximo munere a messalina petiit: ut sibi pedes præberet excalciandos detractumq; socculum dextrum inter togam tunicasq; gestauit assidue ñ nunq̄ osculabūdus. narcisi quoq; & pallantis imagines aureas inter lares coluit: huius & illa uox est sæpe facias: quū sæculares ludos edenti Claudio gratularetur.

De mr̄e uitelii & ei9 pueritia, & de morte pr̄is & aliis gestis.

Decessit paralysi altero die q̄ correptus ē duobus filiis superstitibus: quos ex sextilia probatissima nec ignobili femina editos cōsules uidit: & quidē eodē ambos totoq; anno quum maiori minor in sex menses successisset: defunctum senatus publico funere honorauit. item statua pro rostris cum hac iscriptione: pietatis immobilis erga principem. Aulus uitelius. L. filius imperator natus est octauo calen. octobris: uel ut quidam. vii. idus septēbris druso cæsare. Norbano flacco consulibus genituram eius prædictam a mathematicis ita parentes exhorruerūt: ut pater magnopere semp cōtēderit ne qua ei puīcia uiuo se cōmitteret. Mater & missum ad legiōes & appellatū ipetatorē p afflicto statim lamentata sit. pueritiā primāq; adolescentiam

Socculus

¶ PHI. ¶ Addictum: mancipatū obnoxium deditū. ¶ Demereretur: sibi cōciliaret. ¶ Soccu lum: socci proprie calciamenta sunt comedorum: a socco socculus deriuatur: accipiturq; p calciamento muliebri: sicut in caligula soccus muliebris dictus. ¶ Tunicas: interulas: q̄s uulg° camisias uocat. ¶ Osculabūdus uehementer & presso ore exosculans: apuleius i secūda apologia: flens & manus meas osculabundus: in notis seruii affatī opior: refellimus opinionē gramaticorū: qui tradūt nomina in būdus definētia significare similitudinē: cū potius pductio hæc & extremitas largam & fluentē uim & copiam declaret. ¶ Narcisi & pallātis: noia potētissimoꝛ apud claudiū libertorū: sicut qui deos colit amat & sacerdotes: ita qui principi placere studet: obseruat interiores principis amicos. ¶ Inter lares: in lararto: qui locus est i quo lares & dii domestici coluntur: q̄d i superioribus diligenter annotauimus. ¶ Sepe facias: uox hæc uitelii nimię plena est assentationis manifestariæ nec minoris uecordiæ: qd enim apertius hac adulatione esse potest? q̄ optat principi claudio iam senescenti. ut sæpe faciat ludos seculares: cū uix unq̄ ab uno eodēq; editore bis edi possint: propter tēporis interuallum longiturnum: cū post centesimū annū fieri soleant: ad quam metā uix hominis peruenit uita longissima.

Paralysis

Paralytici

¶ Paralisi: morbus ē: quē latini resolutionē mēbrorū paralisim græci nominant: auctor ē celsus in. ii. inde paralyticis qui tremuli sunt remedium est: in quo sit astringendi efficacia: ideoq; dixit tertullianus in apologetico: leprosos purgaret paralyticos restringeret: Saturnus in decio ab horoscopo loco facit paralyticos ut docet iulius firmicus in tertio. Idem i. vi. ait solē in. vii. ab horoscopo loco facere paralyticos: quorū soluta cōpagine neruorū omne corpus fractū ac dissipatis uiribus dedecoret legimus libro primo Macchabeorū alchimū paralysi dissolutū esse: nec ultra loqui potuisse. ¶ Editos: procreatos susceptosq;. ¶ Maiori: filio. ¶ Successisset: maior filius fuerat ordinarius consul semestris: cui minor successit: tanq̄ suffectus cōsul i reliquos sex mēses: & ita pater toto anno uidit filios consules. ¶ Pro rostris: ante rostra uel in rostris. pro enim modo significat ante modo in modo aliud sicut ante dictū ē. ¶ Lucii filius eius q decessit paralysi. ¶ Viii. cal. octobris. xxiiii. die mensis septembris. ¶ Vii. idus septio die septembris. ¶ Genituram: natiuitatem: de genitura plura in superioribus: ¶ Exhorruerunt: expauerunt reformidarunt: tanquam mathematici predixerint futurum quidem Vitellium imperatorem: sed in imperio per uim cruciabiliter moriturum. ¶ Contenderit: elaborauerit. ¶ Ad legiones. quæ erant in germania inferiore: ad quas a galba missus fuerat. ¶ Appellatum imperatorem: a militibus auctore fabio ualente de quo supra. ¶ Pro afflicto: memor prædictionis mathematicorum mater ubi audiuit filium imperatorem appellatum fuisse a germanicianis militibus lamentatione prosequuta est tāquam iam afflictum subiturumq; illico supplicium post imperii nomen: tacitus ait q pari probitate mater uitelliorum Sextilia antiqui moris dixisse ad primas filii sui epistolas ferebatur: non germanicum a se sed uitellium genitum q̄ nullis postea fortunæ illecebris in gaudium euecta domus suæ tantum aduersa sensit.

horoscop° paralyticorum

Sextilia mater uitelli.

¶ M. A. N. ¶ Addictū: deditū. ¶ Pro maxio munere: i. amplissimi muneris loco. ¶ A messallina: claudii cōiuge. ¶ Socculū: calciamēti genus. ¶ Osculabūdus: identidē siue uehementer osculans. ¶ Narcisi & pallantis: Claudii libertorū. ¶ Inter lares: deos domesticos. ¶ Vox adulatoria: imo stulta. ¶ Sæpe facias: hæc uox illa optantis: ut Claudius iā pene decrepitus sæpius sæculares ludos faceret: quod ne adolescenti quidem cōtigere potuisset: si cētesimo quoq; āno ut ab initio fuerat istitutū celebrari cōtigisset. ¶ Paralysi: neruo

rum solutione tremoreq; & ibecillitate totius corporis Celsus Cornelius i oculis quoq; ait paralysim fieri. ¶ Eodē totoq; anno: nō ut ambo toto anno cōsules fuerit: sed qd minor natu maiori succedēs annū impleue rit: quū uterq; alioquin cōsulatus semestris fuerit. ¶ Pro rostris: i foro ubi erāt rostra. ¶ Aulus Vitelius: i pator. s. ¶ Lucii filius: eius uidelicet: de quo ꝓxime diximus. ¶ Druso Cæsare: qui germanici filius fuit. & a tiberio adoptatus: qui ut supra fuit significatū i parte palatii fame periit: de Tiberii fratre nō ē cur itelligas quippe qui i cæsarum familiam nulla est adoptione receptus. ¶ Genitura: natalis horæ inspectionem. ¶ A mathematicis: astrorum peritis. ¶ Mater: Sextilia. ¶ Missum. Vitelium. ¶ Appellatum imperatorem: uiua enim adhuc matre Vitelius est imperator consalutatus. ¶ Pro afflicto: tanquam afflictū. ¶ Memor. eorum quæ de imperio & infelicissimo eius exitu mathematici dixissent.

capreis egit iter tyberiana scorta: & ipse perpetuo Spintriæ cognomie notatus existiatusq; corporis grā initium & cām incremētorū patri fuisse. De adolescētia eius & gestis in ca.

SEquēti quoq; ætate oībus probris cōtaminatus ꝑcipuū i aula locū tenuit, Caio per aurigandi Claudio p aleæ studiū familiatis: sed aliquāto Nerōi acceptior tum propter eadē hæc: tum peculiari merito & pre sidens certamini neroneo cupientē inter citharœdos cōtendere: nec quāuis flagitantibus cunctis promittere audētem. ideo egressum theatro reuocauerat quasi perseuerantis populi legatione suscepta exorandum præbuerat.

De honoribus per eum administratis.

TRiū itaq; pricipū idulgētia nō solū honoribus uerū & sacerdotiis amplissimis auctus procōsulatum Africæ post hæc: curāq; opum publicorū administrauit & uolūtate dispari & existiatōe. i ꝓuicia singularē inocētiā ꝑstitit biennio continuato: quū succedēti fratri legatus substitisset: at i urbāo officio dōa atq; ornamēta tēplorū sur ripuisse: & cōmutasse quædā ferebat: proq; auro: & argēto

¶ PHI. ¶ Capreis: in secessu caprearū tiberiensi. ¶ Tiberiana scorta: quæ tibertus capreis habebat: de quo i superioribus satis multa. ¶ Cognomine spintriæ: diximus in tiberio spintrias uocatos nouæ libidinis nouiq; concubitus repertores: un de uitelius cum & ipse excogitasset nouam coeundi figuram spintria meruit cognominari.

Spītria cognomiat⁹

¶ Corporis grā: tāq; ei⁹ corpore assuesceret tiberi⁹ & ætatis flosculum carperet. ¶ In cremētorū: ut honores & fortunas cōsequeret. ¶ Oibus probris: omni dedecore atq; flagitio. ¶ In aula imperatoria. ¶ Caio p aurigandi familiaris: quēadmodū similitudo morū studiorūq; iter bonos amicicias parit: ita inter malos similitudo uitiorū conciliat familiaritatē: igit uitelius factus est familiaris Caio Caligulæ per studiū aurigādi: quo ille imprimis oblectabat: Claudio nero p aleā: cui⁹ ille erat studiosissimus.

similitudo morū cōcaliatrix amiciciæ

¶ Propter eadē. hæc aurigationē. s. & aleam: cū & aurigādi & aleæ studio oblectaret nero. ¶ Peculiari merito ꝓprio: & ut dici solet: speciali bñficio. ¶ Certamini neroneo: traditū ē i nerone: quēadmodū ille agōa neroneū istituit: i quo triplex certamē edebat musicū gymnicū & eq̄stre. ¶ Cupiētē: nerone. ¶ Cōtēdere: musico certamie. ¶ Ideoq; egressum: nero iō e theatro egressus fuerat: q̄a nō audebat ob dedec⁹ atq; infamiā ꝓmittere se iter cytharedos musica decertaturū: q reuocat⁹ a uitellio id loco maximi hūit bñficii: cū nihil aliud magis cuperet: q̄ palā musicā ꝓfiteri: sed ad id cogi uolebat uideri: cū dedecorosū sit pricipē i ꝓpatulo ꝓfiteri se citharedū. ¶ Quasi ꝑseuerātis ppli: uitelli⁹ accessit ad neronē fingēs se legatū ad pricipē missū a po. ro. ꝑseuerāter efflagitāte: ut nero reuocaret i theatrū: & caneret iter citharedos. ¶ Exorādū: oramus facilia exoram⁹ difficilia: orare rogātis ē: exorare ipetrātis: orator ē dū rogat: exorator cū ipetrauerit. hic illud terentianum: orator ad uos uenio ornatu prologi: sinite exorator sim. Igitur uitelius exorator fuit apud neronem qui ueluti difficilis res peteretur: tandem exhibuit se exorandum & exorabilem: apuleius p̄q̄ decēter exorabula uocat oīa illa artificialia argumēta: qb⁹ orator p uī eloquētiæ iudices exorat. ¶ Trium pricipū. caligulā claudiū & neronē significat. ¶ Indulgētia: facilitate demētia comitate. laudat indulgētiæ i imperatoribus: antiq idulgitatē uocauerūt: q a nobis dicit idulgētia ¶ Honoribus: magistratibus. ¶ Africæ ꝓuinciæ ꝓcōsularis. ¶ Volūtatē dispari: q̄a cū i ꝓuincia fuisset inocēs romæ i officio urbano fuit spoliator & ipostor: ex quo disparilitas maxīa & uolūtatis & extimatiōis significat. ¶ In ꝓuintia: africa. Cor. tacitus refert uitelliū egisse i africa ꝓcōsulatum integrū ac fauorabilē: cū famosum inuisumq; in eadē ꝓuintia egerit uespasianus. ¶ Legatus: de legato ꝓcōsulis intelligēdū ē de quo supra dictum. ¶ Substitisset: remansisset i prouintia: & ita biennio fuit in africa: cum anno primo proconsul secundo legatus fratris: qui sibi succedebat in procōsulatū substitisset. ¶ In urbano officio: in administratione operū publicorū: quorū fuit curator.

Orare
Exorare
Exorator

Indulgitas

¶ M. AN. ¶ Capreis. apud Tiberium principem. ¶ Spintriæ: de spitriis semel atq; iterū supra. ¶ Corporis grā: cui⁹ flore tiberius abuteret. ¶ Oibus ꝓbris: oibus flagitiis. ¶ Gaio: caligulæ. ¶ Per aleæ studiū: cuius cōstat claudiū ipsum ꝓcupidū fuisse. ¶ Peculiari ꝓprio: & ob id acceptiore. ¶ Certamini neroneo: de neronei certaminis tōne satis suo loco. ¶ Promittere audētē: ob dedecus & ifamiā reuocauerat Vitelius. ¶ Perseuerātis: id efflagitare. ¶ Exorādū: ꝓcibus flectēdū. ¶ Triū pricipū. caligulæ: Claudii & nerōis. ¶ Indulgētia: facilitate obsequio. ¶ Munificentia auctus: maior factus. ¶ Dispar uoluntate: inocētiæ foris custodienda: domi uero p occasionē peccādi. ¶ Cū legatus substitutus eēt: ex eo pēdet quod biēnio dixerat presu-

isse poterat.n.aliter ocurri cur biẽniũ si ãnuũ erat munus. ¶ Vrbano officio: quo publicoꝝ opũ curã gessit.

stagnum & auricalchum supposuisse.

De uxoribus & filiis eiusdẽ.

VXorẽ habuit petroniã cõsularis uiri filiã: & ex ea filium petrõianũ captũ altero oculo: hũc heredem a matre sub cõditiõe istitutũ si de ptãte patris exisset manumisit, breuiq; ut creditũ ẽ iteremit: insimulatũ isup parricidii; & quasi paratũ ad scelus uenenum ex conscĩẽtia hausisse: Duxit mox galeriã Fundan a praetorio patre, ac de hac quoque liberos utriusq; sexus tulit; sed marem titubantia oris prope mutum & elinguem.

De germãia eidẽ decreta & de pauptate ipsius & de cõitate eius erga singulos: & de gestis i castris.

AGalba i iferiorẽ germaniã cõtra opinionẽ missus ẽ Adiutum putant, T. iunii suffragio tunc potentissimi & cui iampridem pet cõem factiõis suae fatuorẽ cõciliatus eẽt nisi

Stagnum

¶ PHI. ¶ Stagnũ & auricalcũ. cum stagnum colore argẽto: auricalchum uero auro simillimũ sit: potuit cõmodissime pro argẽto stagnũ pro auro supponere auricalcum stagnum appellatur liquor plũbi q primus fluit in fornacibus qui secũdus argentarium adulterat stagnum

Argentarium

addita aeris tertia portione cãdidi i plumbũ albũ fit. & alio mõ mixtis albi plũbi nigriq; libris. hoc nũc aliq argẽtariũ appellãt.

Auricalcũ

¶ Auricalchũ ob precipuã bonitatẽ diu obtinuit admirationẽ ut inquit plinius in. xxxiiii. apud maiores sicut refert seruius oricalchũ pciosius oĩbus metallis fuit: qd & splendorẽ auri & aeris duriciã possideret: oricalchũ at fuisse preciosum ẽt plautus docet: q ait i milite: ego istos morer aurichalco cõparãdẽ i curgulione: cedo mihi cõtra orichalco: cui ego sano seruiam: autumãt qdam

Orichalcũ

aurichalcũ ab aere & auro esse cõpositũ: graeci eni chalcon aes nocãt: siue q aureũ habet colorem: orichalcũ sane dicit: ut sentit festus: qd i mõtosis locis inueniť: mõs enim graece oros appellatur: disputatio philosophorũ ẽ apud ciceronẽ & lactantiũ uir bonus reperiat aliquẽ q aurichalcũ pro auro uẽdat: tacere ne debeat ut id paruo ẽmat an id indicabit ut magno: qđ si scelus iudicatur nõ indicare: q̃ro sceleratius uideri debet, p auro aurichalcum supposuisse: quod fecit uitelius. scribũt iuriscõsulti titulo de piguoratitia actiõe: siqs i pignore pro auro aes subiecisset furti teneri in libro βασιλέων traditũ ẽ oĩa uasa fuisse de aurichalco: q̃ fecit hiran solomoni in domo domini: dicimus aurichalcũ & orichalcum indifferẽter: sicut plostrũ & plaustrũ: cotes cautes ob eã q̃ est inter au. & o. cognationẽ transmutationẽ ue sicut e contra dixerũt ausculũ p osculũ. ¶ Petroniã: huius petroniae meminit tacitus uideturq; sentire factũ fuisse diuortium inter uitelliũ & pe-

Petrones

Petronius incidit uenas

Desiocul⁹

troniam: cum dicat eam mox a Dolobella in matrimonium acceptam fuisse. ¶ Petronium: antiqui rusticos uocauere petrones a petrarũ asperitate & duritia: hinc plautus petronẽ ueruecẽ duriorem eleganter petronẽ dixit: ubi ait in captiuis: qui petroni nomẽ indunt ueruecĩ sectario: ego si in uia petronẽ publica cõspexero & petronẽ & dominũ reddam mortales miserrimos: a petrone petronius iclinari põt: de quodam altero petronio scripsit tacitus: qui uicus factus est inter paucos neroni familiaris: mox ab eodẽ morti iussus uenas incidit: huic dies per somnũ: mox officiis & oblectamentis uitae transigebãtur. ¶ Captũ altero oculo: martialis eũ cui desit alter oculus: quẽ uulgo luscũ dicimus: elegãti uocabulo desioculũ appellat. ¶ Si de ptãte pris exisset: filius exit de pria ptãte p emãcipationẽ titul⁹ ẽ ap iuriscõsultos qbus modis ius patriae ptãtis soluiť ex cõstitutiõe iustiniani ipatoris: dignitas patriciat⁹ filiũ liberat a pria ptãte. ¶ Manu emisit p emãcipationẽ exemit patria ptãte. ¶ Interemit: facin⁹ ifandũ & uix credibile q pr filiũ iteremerit: fecit tñ hoc idẽ flagitiosissim⁹ ille catilia: q ut historici pdiderũt necato filio domũ uacuã fecit scelestis nuptiis. cũ au-

Catilina iteremit filium

Demetri⁹ iterfectus a phil. patre

L. filii a patre occisi.

relia horestilla cui⁹ amore tenebať illi nubere dubitaret timẽs priuignũ ex hoc faciore aius catiliae diis hominibusq; ifestus ex cõsciẽtia uexebať neq; uigiliis neq; qenb⁹ sedari poterat: philippus quoq; macedonũ rex molitor necis demetrii filii fuisse ferť ap barbaros pĩas rex artoxerxes iteremit filios supra qnquagitar quos i patrẽ cõiurasse cõperat. ¶ Insimulatũ: accusatũ. ¶ Parricidii: tãq patrẽ uenẽo necare uoluisset. ¶ Ex cõsciẽtia: qđ cõsci⁹ titi sceleris. qđ i patrẽ moliebať: ipsemet hauserit uenenũ. ¶ Galeriã: galeriae meminit tacit⁹ quã ait, p texisse trachalũ othonianũ apđ martiũ uitelliũ aduersus criminates. ¶ Pretorio pfectur⁹ pr ptura gesserat. ¶ Tulit: pcreauit. ¶ Titubãtia oris: ipedimẽto liguae & hesitãtia. ¶ In iferiorẽ germaniã ad differẽtiã supioris germaniae noiauit iferiorẽ: ptolomeus germaniã paruã noiat & magnã de qb⁹ supi⁹ satis ac sup. ¶ Titi iunii: de potẽtia titi iunii ap pricipẽ galbã atea dictũ ẽ. ¶ Suffragio. fauore. ¶ Factiõis: suae fauorẽ: alii codices hñt fautorẽ: ut itelligas uitelliũ usũ fautorẽ uitelliae factiõis ad cõciliãda sibi titi iunii beniuolẽtiã. ¶ M. AN. ¶ Staguũ: pro argento. s. supposuit: nã etus metalli genus quoddã argẽta iũ dicit illitũ stagnum aereis uasis saporẽ gratiorẽ facit: nec qđ mirũ ẽ pondus auget. plinius est auctor. ¶ Auricalchum: ab auro & aere nomẽ factũ χαλκον graeci aes dicũt. ¶ Captũ altero oculo: luscũ: alterius oculi uisu priuatũ. ¶ Si de potestate patris exisset: si emancipatus esset. ¶ Manumisit: emãcipauit ut hereditatẽ adiret. ¶ Insimulatũ filium. ¶ Parricidii. quasi sibi patri necesse eẽt machinatus. ¶ Ad scelus: ad se perdẽdũ. ¶ Hausisse: petroniũ ipsum. ¶ Tulit: habuit accepit. ¶ Titubantia: linguae titubatione quũ loqui conaret. ¶ Cõtra opinionem ipsius an uulgi dixerit in dubium uenire potest: sed melius id ad uulgus referas. ¶ T. iunii: tacitus titi iunii potentia defensus praetexentis seruatã ab eo filiam. ¶ Et cui. T. siue iunio: uel potius galbae.

¶PHI. ¶Præ se tulit. demonstrauit ostentauitq;. ¶Quam qui de solo uictu cogitaret. qui summum bonum col ocant in uoluptate cibaria: hi nihil arduum nihil sublime meditantur. sed ueluti demersi uoluptatum ceno marcescunt dediti uētri & turpissimæ parti corporis quæ uoluptas ut inqt aristoteles in problematis & libro iii. ethicorum i primis belluina est. sicut igit̃ aliena uirtus formidolosa regibus esse solet ita desidia minime metuēda ē: & profecto ut inqt sciēter seneca ob aliā causā nati sum⁹: q̃ ut cibum potionēq; percolem⁹: dixit hic et ōymus nihil sic obruere aīum: sicut obruit plen⁹ uēter, & exestuās: nec cū epularum largitate posse sapiam copulari. igit̃ galba cū uideret uitelliū helluatiōibus & gulæ deditū deq; solo uictu cogitantem: apte significabat id genus hoīum minime metuendū: ne res nouas moliretur affectaretq; imperium: & ideo illū præfecit legionibus germanicis. ¶Prouincialibus: copiis diuitiis opulentisq; germanorum. ¶Contemptu: magis q̃ gratia. qd magis contēptibilis foret & despicabilis apud galbā quā gratiosus & fauorabilis. ¶Viaticum. sumptū itinerariū: quod græci ephodion uocant. quintus claudius scriptor annaliū magnū uiaticum nouæ posuit pro magna facultate & paratu magno. uiaticari est uiaticum parare. plautus i menecmis. estne ad modū uiaticati sumus. diminutiuum uiatici ē uiaticulū. ¶Egestate. cyprianus formauit uel usurpauit iam formatū cōcinne & sciēter elegantissimū uocabulū ab egestate egestosum: sicut a sobrio sobriosum. sic n. loquens de singularitate clericorum inquit. cū nulla fuerit oportunitas scandali ubi transeūter quod peius est egestosū habuerit mansionē. ¶Meritorio cenaculo. pretio cōducto: supra annotauimus quēadmodum cenacula inqlinis locabātur: q̃ meritoria dicuntur. & qui cenacula locabant eūq; qstum exercebant facere cenacularia dicebātur. meritoria enim dr̃ habitacula: quæ mercede cōducunt: de qbus intellexit ulpianus ubi ait. igitur tantum ad meritoria uel stabula nō pertinebit uitellius egestate pressus cenaculū cōduxit discessurus ab urbe: ut i eo uxor cū liberis ipso absente mansitaret: domū uero suā pretio locauit: ut ita cōfecta summula paratoq; uiatico i prouinciā proficisceret. ¶Ablocaret. elocaret. ¶Abditis. occultatis reconditisq;. significat tranqllus uitelliū in cenaculo cōducto abdidisse occultasse ueluti i gurgustio uxorem & liberos: ne dedecorosa māsio palā innotescerer. ¶Detractū unionē. gloria erat feminarum ut inqt plinius noster in. ix. binos ac ternos uniōes aurib⁹ suspēdere. adē in. xi. de auribus scribēs ait. nec in alia parte fœtis maius impēdiū margaritis depēdentibus. in oriēte qdē & uiris aurum gestare eo loci decus existimat. i hāc sniam est illud luculēter dictū a seneca seuerissimo romanæ luxuriæ castigatore in sexto de bn̄ficiis. uideo uniōes bina acterna patrimonia auribus singulis pepēdisse. notissimū est illud exēplum cleopatræ luxus: quæ gerebat auribus duos uniones oīum maximos per omne æuū: quorum alterum detractū mersit aceto ac liquefactū absorbuit. ornamēta aurium inaures appellāt. in exodo ait aron: tollite inaures aureas de uxorum filiorumq; & filiarum uestrarum auribus & afferte ad me. plinius in. x. i eadem uilla antonia drusi murenæ quā diligebat inaures addidit. scæuola iuriscōsultus: ut a paulo relatū est titulo de auro & argento legato: cū inaures quidam in quibus duæ margaritæ elenci & smaragdi duo: legasset & postea elencos eisdē detraxisset & quereretur an nihilominus detractis elencis inaures deberētur: respōdit deberi si maneāt inaures q̃ uis margaritæ his detractæ sint. sed ne te turbēt uerba iuriscōsulti in qbus mō margaritæ modo elenci memorantur. scito elēcos appellari margaritas proceriores fastigiata lōgitudine: ut docet plinius noster. ex quo sensu exiit illud satirographi. auribus extensis magnos cōmisit elencos. est quodā genus inaurium. qd antiqtas stalagmiū nominauit cecilius ex auro eius stalagmiū domi hēo. ¶Vnionē. plinius solinusq; notificāt uniones dici margaritas ab eo: qd nulli duo reperiantur idiscreti. uñ nomē unionū romanæ scilicet imposuere deliciæ. dos oīs unionū est i candore magnitudie orbe læuore & pōdere. ¶Pigneraueritt. pignerare & oppignerare ē rē pignori dare: sicut repignerare significat pignus recipere persoluto pretio. iuriscōsultus titulo cōmodati non repignoras ut mihi reddas. marcialis. oppignerauit ad claudii mō mensā uix octo nūmis anulos uñ cenaret. inde pignoratū dicimus id quod pignori datū est. de pignoratitia actione titulus ē apud iurecōsultos. ¶Creditorum postulantiū. petentiū a uitellio creditā pecuniā. creditorum appellatione ut ait Caius iuriscōsultus non hi tātum accipiuntur qui pecuniā crediderūt: sed oēs quibus ex aliqua cā debetur. quidā codices hñt. creditorum præstolantium. quod nō displicet: ut id referas ad creditorum cōsuetudinēq; debitorē expectare cōsueuerunt i loco quem frequentat. cui sniæ cōuenit illud satyrici poetæ: multos porro uides: quos sepe elusus ad ipsum creditor introitum solet expectare macelli. ¶Detinentiū. sicut olim creditores Cæsarem detinuerunt parantē iter in hispaniā: quos interuentu sponsorum remouit. ¶Et in iis. creditoribus.

qd Galba præ se tulit nullos minus metuendos q̃ q de solo uictu cogitarēt: ac posse prouīcialibus copiis profūdā eius expleri gulā: ut cuius euidēs sit contēptu magis q̃ gratia electū. Satis cōstat exituro uiaticū defuisse tāta egestate rei familiaris ut uxore & liberis, quos Romæ relinquebat meritorio cœnaculo abditis domū i reliquā partē anni ablocaret: utq; ex aure mris detractū unionē pignerauerit ad itineris impēsas. Creditorum qdē præstolantiū ac detinentiū turbā: & in iis

¶M. AN. ¶Præ se tulit: ondit cōfessus est pro se ferre. n. ē dicto factoue & ipsa stati frōte qualē opinionē de aliqua re aut hoie hēas cōfiteri. ¶De solo uictu: ut Vitelius. ¶Cōtēptu: ulipēdio quodā. ¶Exituro: uitellio. ¶Egestate: inopia. ¶Meritorio: cœnaculo idifferēter locari sollito. ¶Abditis: occultiore & minus illustri loco cōstitutis: ne turpis suorum inqlinatus innotesceret. ¶Oblocaret: aliis locādā curaret. ¶Ex aure matris Pli. de margaritis pagem. fuerat i gulas cōdi maria: nisi manibus auribus capite: toto corpe a fœminis iu

Voluptas belluina
Viaticum.
Ephodion
Viaticari
Viaticulū
Egestosus.
Sobriosus.
Cenacula meritoria.
Vniões in auribus
Vniões cleopatræ
Inaures
Elenci.
Locus iuuenalis
Stalagmiū.
Vniões uñ
Repignerare
Creditores

xta uirisq; gestaret: & rursus. Gerebat cleopatra aurib' tũ singulare illđ & uere unicũ naturæ op'. ¶ Vnionẽ: gradiorẽ margaritã. ¶ Pigneraueritã pignⁱ ddderit uñ repignero ꝑ eo qđ ẽ alicõ ære ꝑsoluto: pign' recipio. ¶ PHI. ¶ Sinuesanos. i. sa tu ue stino phalernũ cõtingente agrꝫ synope dicitur græca urbs fuisse sinuessa deinde a romanis colonis appellata. auctor huius in. x. apud sinuessã aquæ salubres medicatæ q; fuerunt. unde scribit tacitus narcisum claudii libertum ualitudine aduersa correptũ perrexisse sinuessam refouẽdis uiri b' molicia celi & salubritate aqꝫ strabo in quito de sinuessa sic refert sinuessa in setino sita est a sinu. a quo nomen uendicat. ei ꝑximæ calidæ sũt balneæ ad egritudines quasdã accommodatissimæ.

Synope
Sinuessa
Aquæ sinuessanæ

sinuessanos formianosq; quoꝝ publica uectigalia interuerterat non nisi terrore calumniæ amouit. Quum libertino cuidam acerbius debitum reposcenti iniuriaꝝ formulam quasi calce ab eo ꝑcussus intendisset: nec aliter quã extortis quinquaginta sestertiis remisisset. Aduenientẽ male animatus erga principem exercitus pronusq; ad res nouas libẽs ac supinis manibus excepit uelut dono deũ oblatũ: ter cõsulis filiũ ætate integra facili ac ꝑdigo aío. Quã ueterẽ de se ꝑsuasionem Vitelius recẽtibus ẽt de se experimentis auxerat tota uía caligatorum quoq; militum obuíos exosculãs: p quæ stabula

Formiæ unde
Formianus
mamurra.
Interuertterat

¶ Formianos. scribit strabo in. v. oppidũ formias esse maritimum ultra terraciuam: quas prius hormias ab ὁρμίζειν. i. stationis bonitate appellabant. formias cõdidere lacones mamurra ille prefectus fabroꝝ dictatoris Cæsaris in gallia fuit formianus: ideoq; catullus taxare uolens mamurram una cũ Cæsare dixit urbana altera & illa formiana. oratius formias appellauit urbem mamurraꝝ sic scribens in sermonibus. in mamurraꝝ lassi deinde urbe manemus. ¶ Interuerterat. interceperat i priuatos usus uerterat absumpserat fraudauerat. plautus in asinaria: quẽ interuertam: quo hanc celocem conferam. refert. A. Gellius condemnatum furti colonũ: qui fundo: quẽ cõduxerat uẽdito possessiõe eius dñm interuertisset. ¶ Terrore calũniæ. calumniam putat priscianus deriuatam esse ab hoc uerbo caluor quod significat decipe & frustrari: quo utitur plautus in casina, nã ubi domi sola sum sopor manus caluitur. uitellius terrore calumniæ amouit abegitq; creditores dum illis inicit metus calumniaꝝ. ¶ Acerbius debitũ reposcenti. iniqui debitoris est ut inquit eleganter seneca creditori facere conuitium: quãuis lex gentium sit redde quod debes. ¶ Iniuriaꝝ formulam. hæc est calũnia. titulus est apud iuriscõsultos de iniuriis. formulam iniuriæ intendit is: qui secundum ꝑscriptum legis actionem parat iniuriaꝝ. Quasi calce ab eo percussus. iniuriam fieri labeo ait re aut uerbis. quotiens manus non inferuntur ut cũ conuitium fit. atqui iniuria hæc uitelliana neq; manibus facta est neq; uerbis: unde uidebitur labeonis diffinitio nõ satis esse absoluta: cum etiam pedibus iniuria fieri possit quæ comprensa non est iurisconsulti snia. fuit ergo noua iniuriaꝝ formula: qua uitellius libertinũ creditorem est insectatus. ¶ Extortis. abstractis & quasi per uim expressis. ¶ Remisisset. formulam actionemq; iniuriaꝝ condonasset. ¶ Erga principem. galbam. ¶ Supinis manibus: inditium est beniuolentiæ & desiderii: cum supinis manibus sublatisq; aliquem excipimus. preterea supinis manibus deos adorare solemus: oratius celo supinas si tuleris manus. & maro: tenditq; supinas ad celum cum uoce manus. ¶ Ter consulis filium. tacitus. aderat uitellius censoris uitellii ac ter consulis filius. id satis uidebatur. ¶ Etate integra. integra etas dicitur iuuenta: in qua robur uiuidum & sanguis adhuc integer est: qui etate in senium uergente minuitur. unde in senibus tremor est. hinc cecinit poeta uos o quibus integer æui sanguis ait idem alio loco atq; integer æui ascanius. ubi exposuit seruius adolescentẽ significari: cui adhuc etas itegra supest. ennius deos æui itegros dicit: quibus multũ æui superest. supra dixit tranquillus. in augusto neq; etate neq; corpore satis integri. ¶ Prodigo aío. & si prodigalitas uitium est tamen. amabile est. & prodigus melior est q auarus. multis. n. prodest: cum auarus nemini nec sibi quidẽ ipsi prosit. & cum liberales maxime omnium ut inquit aristoteles in ethicis diligãtur: merito prodigus uitellius fuit acceptus militibus: cum prodigalitas liberalitatem imitetur: & plerunq; luxuria specie liberalitatis imponat. fallit. n. uitium specie uirtutis & umbra. ¶ Caligatoꝝ quoq;. laudat C. in imꝑatore facilitatem comitatemq;. is. n. imprimis carus est princeps: qui facilitate infimis par esse uideatur: ad quem faciles aditus sint etiam humilimoꝝ & uilioꝝ. igitur uitellius cum ꝑ comitatem quandam & affabilitatẽ milites & caligatos: qui uiliores sunt exoscularetur: merito auxit ꝑsuasionem benignitatis facilitatisq;: quam de se iampridẽ cõcitauerat. de caligatis militibus a caliga dictis & clauis caligatibus non indiligenter memoraui in supioribus. ¶ Perq; stabula. stabulum non solum significat receptaculũ equoꝝ & iumentoꝝ ut uulgo dr: sed ẽt accipit ꝑ caupõa & ꝑ hospitio. inde stabularii: de quibus titulus est apud iurisconsultos dicti: qui exercent ut ita loquar stabulariã: & muliones uiatoresq; accipiunt. apuleius: quod primum ingressui fuerit stabulum prandio participabo. iurisconsultus titulo pro socio uiatica meritorioꝝ & stabuloꝝ ait rectẽ imputatum iri si quis ex sociis iter fecerit.

Calumnia
Caluor.
Redde qđ debes
Iniuriã fieri re & uerbo

Supine manus in adoratione.
Integra etas
Integer æui
Prodigus melior auaro
Prodigalitas imitat' liberalitatẽ.

Stabulum
Stabularii.

¶ M. AN. ¶ Sinuessanos: a sinuessa urbe. Pli. sinuessa extremum in adiecto latio: quam quidam dixere sincopem uocitatam. ¶ Formianos: a formiis: & ipse latio. idem auctor: Formiæ antiqua lestrigonum sedes. ¶ Interuerterat. sic Tacitus in eandem sniam ipse abunde ratus: si præsentibus frueretur: nec in longius consultans nouies milies sestertium paucissimis diebus interuertisse creditur. ¶ Terrore calumniæ: nisi se calumniæ cum illis acturum interminatus absterruisset. ¶ Iniuriarum formulam: iniuriarũ querelam siue æstimationem. ¶ Intendisset: quasi ab eo calce percussus esset: calumniam affinxisset. ¶ Remisisset ia

mriæ actionem. ¶ Male animatus: odio in principem affectus: ac per hoc male cogitans. ¶ Ter consulis. L. uitelii qui ter consul fuerat. ¶ Facili: tractabili. ¶ Prodigo: non parco & auaro ut Galba. ¶ Expimentis: prodigalitatis exemplis. ¶ Caligatorum quosq;: quoscunq; galigatos ac p hoc gregarios milites.

& diuersoria mulionibus ac uiatoribus præter modum comis, ut mane singulos iam ne ientassent sciscitaretur, seq; fecisse ructu quoq; ostenderet.

De assũptiõe eius ad pricipatũ fcã i castris: & aliis gestis ei9.

Astra uero ingressus nihil cuiquam poscenti negauit atque ultro ignominiosis notas: reis sordes: damnatis supplicia dempsit. Quare uix dum mense transacto neq; dici neq; temporis habita ratione: ac iã uespere subito a militibus e cubiculo raptus ita ut erat in ueste domestica ĩperator est consalutatus: Circũlatusq; p celeberrimos uicos strictũ diui Iulii gladiũ tenens detractum, delubro Martis: atq; in prima gratulatiõe porrectũ sibi a quodã

¶ PHI. ¶ Diuersoria. hospitia. & caupoas: ad quas uiatores itinere fessi diuertunt. ¶ Comis. benignus facilis. de comitate uitellii & prodigo aio. tacitus hæc. uitellius apud seueros humilis. ita comitatem bonitatemq; fouentes uocabant. q sine mõ sine iudicio donatet sua largiretur aliena simul auiditate imperãdi ipsa uitia pro uirtutibus interpræta bantur. ¶ Mane. hora matutina ¶ Ientassent. uni psissent primũ cibum. ientare. n. ẽ ieiuna adhuc anima matutinum cibum cape. afranius hæc ieiuna ientauit. inde ientaculum dicitur gustulũ siue degustatio matutia ut ait placiades. uulgus uocitat collationẽ: quod non sine ratione dictũ uideri potest: cum symbolum quisq; cõferre soleat & ita ex collatione facta pro rata ientare. ¶ Ructu. ructus imprimis indicat ieiuni ne simus an cibo uinoq; distenti. stoicis placet ructus æque liberos esse oportere ac uentris crepitus: est aũt ructus ut docet aristoteles in problematis expiratio uentriculi. sicut crepitus est alui & capitis sternutamentum. lucilius. exhalat placidos tum demũ pectore ructus. Antiqui & ructo & ructor dixerunt in eadem significatiõe marcialis: Ructat adhuc apg callida omameum. Oratius. hic dũ sublimis uersus ructatur & errat. a sidonio apollinari per q̃ eleganter dicta est ructuatio esculenta: q̃ fit ab hoie saturo. raphanũ. ait plinius in. xix. cibum esse illiberalem, ppterea q uim habet laxandi ructũ. A. gellius uinum appellat eructũ ab eructando intelligi uolens ignobile & aspnabile: ueluti floces. ita. n. appellant uini fecem ex uinaceis expressam. a ructu fit ructuosus qui est plenus ructu. clarissima est illa & atrox. M. Celii in. M. Antonium exprobratio. namq; ipsum offenderunt temulento sopore, pfligatum totis pcordiis stertentem ructuosos spũs geminare. ¶ Notas. notæ apponi solent his qui ignominia fuerit notati. unde uitellius tales notas demebat ignominiosis & ignominiã remittebat. Cor. ta. redditi a uitellio plerisq; ordines: remissa ignominia: allenatæ notæ. ¶ Reis sordes. moris est ut rei sordidati sint hoc est ueste sordida in publicum progrediantur: barbam capillum ue summitant: quod & idem affinibus reorum facere licebat. uitellius: ut oẽ genus hoium demereretur reis dempsit sordes sordidũ. s. squalentẽq; habitum & cultum. aphricanus minor cũ esset reus neq; barbam radere desiit neq; non candida ueste uti: neq; fuit cultu solito reorum. ¶ Supplicio. ne supplicio afficerentur legibus constituto. ¶ Vespe subito a militibus. uitellius primum a fabio ualente unius legionis duce imperator salutatus est: & cum esset cibi uiniq; meridiani plenus assensit uoluntati militũ a quibus germanicus est noiatus. Cæsaris uero nomen recipe noluit. auctor plutarchus refert. Cor. ta. exercitũ supioris germaniæ calendis ianuarii dirupisse imagines galbæ tumultuariq; cepisse: cuius turbationis atq; flagitii spectator aderat ordeonius flaccus legatus cõsularis: non ausus cõpescere mentes nõ retinere dubios non cohortari bonos. sed subsistit segnis pauidus & socordia innocens. quatuor cẽturiones cũ ptegerent galbæ imagines ĩpetu militũ abrepti uinctiq; sunt. ¶ Noctæ q. Cal. Ianuarias secuta est in coloniã agrippinensem aquilifer quartæ legiõis epulanti uitellio cũcta nunciauit. tunc missi sunt a uitellio ad legiões legatosq; qui desciuisse a galba supiorem exercitum nunciarent. Die pximo fabius ualẽs legatus colõiã agrippinensem ĩgressus imperatorẽ uitellium cõsalutauit. secutæ sunt ingenti certamine legiões eiusdẽ puintiæ ¶ In ueste domestica. qua. s. domi uestiri solemus exuta toga forẽsi. tales uestes solent esse uiliores. cũ forẽsia sint prætiosiora. Dixit portius cato. uestiri in foro honeste mos erat. domi. qđ erat satis. De hac ait seneca in libro de tranqllitate uitæ sic scribẽs. placet uestis domestica & uilis nec seruãda nec sumenda sollicite. ¶ Celeberrimos uicos. in germania. ¶ Strictũ. eductum nudatũq;. ¶ Diui iulii. quẽ Iulius Cæsar dictator olim gestauerat: qui mox fuerat in templo martis suspensus a germanis. strabo in. iiii. geographiæ meminit cuiusdam gladii: quẽ galli detractũ Cæsari suspenderunt in tẽplo. refert plutarchus ĩ Cæsare aruernos galliarum populos suspensum in templo gladium monstrare tanq̃ captum ex Cæsare spolium: quẽ is posteriori tempore conspicatus risit: cumq; detrahere illum amici iuberent nequaq̃ permisit: quod rem sacram existimaret in hoc loco significatur alius Cæsaris gladius: qui et at apud germanos in tẽplo martis dicatus: cum ille fuisset apud gallos.

¶ M. AN. ¶ Comis: phumanus affabilis. ¶ Ientassent: an matutinum sumpsissent cibũ: nam iẽtare ieiunorum est: plautus. Nec ieiuna iẽtauit. Mar. Surgite iã pueri uendit iẽtacula pistor: a iẽto ientaculum est: quod græci ἀκρατισμόν uocãt. ¶ Ructu: subita spũs ruptatõe. ¶ Ignominiosis: ignominia aliq̃ notatis. ¶ Reis: futuro iudicio: quoquo mõ obnoxiis. ¶ Sordes: squalorẽ habitũq; miserabile. ¶ Dãnatis supplicio: aut

Comis

Ientare

Ientaculũ

De ructu

Ructo

Ructor

Ructuatio esculantia

Vinũ eructum

Rei sordidati

Salutatus ĩperator

Vestis domestica

Gladius cesaris ĩ templo

multæ dānationi addictis. ¶ Transacto mēse: ex quo in puinciā uenerat. ¶ Neq; diei: religiosus ne an alter esset: an ad agēdū idoneus. ¶ Neq; tpis: an sydera & auspicia uetarēt quasi dicat ea q̄ auspicato fieri cōsues sent temere fierent: aut certe tpis ratione minime habita dixit: quia cū iā aduespasset impator sit salutat⁹ sed prior sniā uerior. ¶ Vicos: urbis. ¶ Diui Iulii. C. Cæsaris dictatoris. ¶ Detractū delubro Martis: i quo fue rat suspēsus. ¶ Plut. auertios i tēplo gladiū. C. Cæsaris tanq̄ spoliū suspēsū habuisse ait. i quo postea a Cæ sare cōspectum ferunt illū risisse: ac eos q̄ pxime steterāt auferre inde conatos ob religionē inhibuisse.

nec ante in prætoriū rediit q̄ in flagrante triclinio ex conce ptu camini; tū quidem consternatis; & quasi omine aduerso anxiis oibus; inquit; bono aīo estote; nobis allusit; nullo ser mone alio apud milites usus, Consentiēte deinde ēt iā supio ris prouinciæ exercitu; qui prius a Galba ad senatum defece rat cognomen germanici delatum ab uniuersis cupide rece pit, Augusti distulit. Cæsaris in perpetuum recusauit.

De progressu eius uersus urbem contra Othonem & quibusdam prodigiis.

AC subide cæde Galbæ annūciata cōpositis germāi cis rebus ptitus est copias; quas aduersus Othonē præmitteret; quasq; ipse pduceret; Præmisso agmi ne lætū euenit auspiciū; siqdē a pte dextra repēte aquila ad uolauit; lustratisque signis, Ingressos uiam sensim antecessit.

¶ PHI. ¶ In ptorio. in taberna culo: qd ut alibi diximus augu stale noiamus. ¶ Triclinio. ce natiōe: siue cenaculo. ¶ Camini. cū caminus ipsius triclinii flā mam cōcepisset κάμινον græci fornacē uocant. illud ex libro da nielis uel uulgo satis notum est de tribus pueris cōiectis i cami num. i. in fornacē: ubi græce scri ptum ἐν τῷ πληρεῖται τοὺς βασιλέως καιοντες τὴν κάμινον νάφθῃ καὶ πίσσῃ. καὶ στυππείῳ καὶ κλήματι. Ministri regis incēdentes caminum hoc est fornacē. Naphtha & pice & stupa & sarmento. sed i hoc trā quilli loco caminus non tā signi ficatur fornax: quā locus in cena tione: ubi fit ignis sicut & uulgo usurpatur. Cicero i epistola qua dam ad atticū. luculēto camino utendum censeo. notissimus est ille oratianus uersus in hanc sniām. p brū mam tyberis sextili mense caminus iurisconsulti titulo de seruitutibus pdiog heliocaminū appellāt locum ostensū soli & sole calescētē. a camino deriuat caminatus: ad similitudinē camini formatus. plinius in se ptimo decimo. scrobes ubiq; caminata fossura ore cōpressiore sint. ¶ Cōsternatis. conterritis. ¶ Omie ad uerso. noxio maloq; pdigio. ¶ Nobis alluxit. nobis lux ista felicitatē claritudinemq; denūtiat. interptat⁹ est uitellius pdigium flammæ caminiq; flagrantis sibi portendere fulgorem īperatoriū. sicut olim darius persarū rex ex somnio presagiū cepit futuræ claritudinis. nā cū somniasset castra alexādri magno ignis ful gore collucere. uates interpretabant lætū id regi somniū esse. quod castra hostiū arsissent: sed qui rem diligē tius pensitarūt augurabātur illustrem macedonū castra uisa fulgorē alexādro portendere. ¶ Supioris pro uinciæ. scribit plutarchus exercitū qui erat in germania supiore euertisse imagines galbæ: & ad uitellium q inferiori germaniæ perat aberatq; itinere unius diei: se cōtulisse. ¶ Cognomen germanici: plutarchus tūc ferunt uitelliū cū esset cibi & uini meridiam plenus accessisse ad milites: a quibus esset germanicus noiatus cæsaris uero nomen haud admisisse. & ita quidem appellatus est in germania impator uitellius. ¶ Augu sti. s. cognomen. ¶ Cæsaris. itidem cognomen: scribit tacitus uitellium pmisisse in urbē edictū quo augu sti uocabulum differret cæsaris non reciperet: cum de potestate nihil detraheret. Cōsimiliter ait noie germa nici uitellio statim addito cæsarem se appellari etiam uictor phibuit. ¶ Subinde. mox deinde. ¶ Partitus est copias. uitellius duos duces duo munera bello destinauit. nam Fabius ualens italiam ex cottianis alpib⁹ rumpere iussus cum exercitu. Cecinnæ triginta milia armatorū data. cum quibus per apenini iuga descen deret. suas quoq; uitellius copias suppleuit tota mole belli secuturus. ¶ A parte dextra aquila. qdam aues auspicium faciunt ratum a sinistra: ut cornix: quædam a dextra ut coruus & aquila. & ut auctor est seneca i ii. quæstionum: aquilæ honor datur ut magnarū rerū faciat auspicia. huius augurii historiæq; meminit ta citus his uerbis. lætum augurium fabio ualenti exercituique: quem in bellum agebat ipso profectiōis die. aquila leni meatu prout agmen incederet: uelut dux uiæ præuolauit: longūq; p spacium is gaudentium militum clamor: ea quies: interrita ea ales fuit. ut haud dubium magnæ & prosperæ rei omen acciperetur ¶ Lustratis. uolatura circuitis. alias expiatis. lustrare. n. sermo polysemus est id est multa significans: & in primis significat circuire. uirgilius lustrat auentini montem lustrare dicimus scortari a lustris. plautus lu xantur lustrantur comedunt quod habent. lustrare quoq; expiare est. unde lustrat⁹ expiatus dictus. lustra re est sequi patefacere pspicere. ¶ Signis romanis. in quibus principatum habet aquila: quæ festis diebus apud ueteres intingebātur: quam luxuriam castigat plinius in. xii.

Augustale

Caminus.

Heliocaminus

Caminata fossura

Somnium darii

Castra alexādri ardēt

Germanic⁹ appellatus uitellius

A dextra & sinistra auspitia

Aquila preuolauit

Lustrare

¶ M. AN. ¶ Flagrante: ardente. ¶ Conceptu camini: incendio. s. q caminus primo contraxisset. ¶ Omi ne: ostento. ¶ Inquit: Vitelius. ¶ Nobis alluxit: lux nobis oblata est ad nouæ fortunæ splendorē alludēs. ¶ Superioris prouinciæ: germaniæ superioris quum ipse in inferiorem esset. ¶ Defecerat: de huiusmodi defectione in Galba affatim. ¶ Germanici: quia in germania fuisset imperator cōsalutatus. ¶ Augusti di stulit: quasi postea recepturus. ¶ Aquila: regia auis: & quæ in romanis fuit signis. ¶ Lustratis: uolatu cir cuitis: lic futuram premissi cum Cecinna agminis uictoriam portendit.

¶PHI. ¶At contra. quemadmodũ auspicium faustum factum est ualẽti & copiis a uitellio præmissis. Ita econtrario ipsi uitellio iam se ad expeditionem mouenti facta sunt ostenta inauspicata: cum statuæ equestres ipsi dicatæ corruissent pluribus locis. ¶Cruribus. equestriũ statuarũ. equestres uero statuæ ut inqt plinius in. xiii. romanã celebrationem habent orto sine dubio a græcis exemplo. equestrium statuarũ origo per quam uetus est: cũ feminis etiam honore cõicato. Cocliæ. n. uirgini statua equestris fuit posita. ¶Circundederat. qua caput coronauerat. ¶In pfluentem. aquam fluuialem. ¶Excidit. suapte sponte cecidit. ex capite in undas profluentes: quod haud dubie fuit ominosũ.

Equæstres statuæ

Cocliæ statua eq̃stris

At contra ipso mouente statuæ equestres: quum plurifariã ci ponerentur fractis repente cruribus pariter corruerunt: & laurea quam religiosissime circundederat in profluẽtem excidit. Mox Viennæ pro tribunali iura reddenti gallinaceus supra humerũ: ac deinde in capite astitit. Quibus ostentis par respondit exitus: nam confirmatum p legatos suos iperium per se retinere non potuit.

De gestis p eũ post mortẽ Othonis: & reditu eius ad urbẽ.

DE bebryacẽsi uictoria: & othonis exitu quũ adhuc in gallia esset audiit. Nihilq; cunctatus qcqd pretorianarũ cohortiũ fuit: ut pessimi exempli unõ exauctorauit edicto iussas tribunis cadere arma: centũ autẽ atq; uiginti: quorũ libellos Othoni datos inuenerat exposcentiũ præmiũ ob editã in cæde Galbæ opam cõquiri: & supplicio affici iperauit: egregie prorsus atq; magnificæ: & ut summi prĩcipis spẽ ostenderet nisi cætera magis ex natura & priorẽ uita sua q̃ ex iperii maiestate gessisset. Nãq; itinere ichoato p medias ciuitates rit a triũphantiũ uectus est: perque flumia

¶Viennæ. ciuitas est galliæ narbonensis. in agro uienensi uina picata nascebantur. ¶Gallinaceus. gallus gallinaceus. ¶Par respõdit exitus: augurium aquilæ factum cecinæ & fabio ualenti uitellianis legatis portẽdit illos futuros uictores: sicut accidit ostẽta uero facta uitellio portẽderũt exitiũ & cladem: quam mox passus est. gallinaceus. n. supra humerum ac deinde capite sistẽs significauit euentũ uentuũ in alicuius gallicani hois potestatem: sicut res ipsa cõprobauit. nam ab antõio primo aduersarũ partium duce oppressus est: qui cognominatus fuit beccus: qd ualet ut infra declarabitur gallinaceum rostrum ¶De bebryacẽsi uictoria. Quã apud bebryacum deuictis othonianis adepti fuerant uitelliani. ¶Cum adhuc in gallia esset. ait tacitus uitelium pgressum iter paucorũ dierũ prosperas apud bebriacum res ac morte othonis cõcidisse bellum accepisse. ¶Quicquid prætorianarum cohortium. quotquot milites aderant ex cohortibus prætorianis: eos uitellius exauctorauit priuauitq; armis insignibusq; militaribus: perinde ac othõiani forent non uitelliani. etenim a prætorianis galba fuerat destitutus & otho creatus imperator. ¶Vt pessimi exempli. pessimum exemplum præbuerant prætoriani erga imperatorem dum deserunt galbam: & othonem ipsi sine senatus populiq; auctoritate faciunt imperatorem: igitur ne in posterum milites talia auderent in principem uitellius prætorianos exauctoratos iussit arma tradere tribunis. Ita cæsar apud lucanũ seditiosos & desertores militiæ arma reddere iubet. sic enim inquit: uadite meq; meis ad bella relinquite fatis. inuenient hæc arma manus uobisq; repulsis tot reddet fortuna uiros: quot tela uacabunt. ¶Centum. xx. quorum libellos. cor. tacitus rem explicat his uerbis. plures q̃ centum & uiginti libellos premium exposcentium ob aliquam notabilem illa die operam uitellius postea inuenit: omnesq; conquiri & interfici iussit: non honore galbæ sed tradito principibus more: munimentum ad præsens in posterũ ultionem plutarchus quoq; tradit multos: qui re uera homicidæ non fuerant tanq ipsi galbam occidissent: manus ensesq; cruentos othoni ostentasse: a quo præmia exposcebant per libellos: itaq; centum postea ac uiginti inuenti sunt ex libellis petitoriis: quos uitelli⁹ requisitos omnes occidit. ¶Ex natura & priore uita sua. natura uitellii & prior uita fuerat deramatissima & omnibus probris maculosa: unde apud tacitum ait mutianus ad uespasianum. nec mihi maior in tua uigilantia parsimõnia sapientia fiducia est: q̃ in uitellii torpore inscitia sæuitia. igitur uitellius repẽte redit ad se & mores suos: quia naturam mutare difficile immo impossibile est. ¶Per medias ciuitates. quanto magis propinquabat uitellius urbi: tanto corruptius erat iteram missis histrionibus & spadonum gregib⁹ & cetero neronianæ aulæ ingenio. bononiæ spectauit gladiatorũ spectaculum a fabio ualente editum: nunq̃ enim ita ad curas intentus erat ut uoluptatum obliuisceretur.

Vina picata uienæ

Pretoriani arma red dunt

Torpor in uitellio & inscitia

¶M. AN. ¶Mouente: ex germania proficiscente. ¶Cruribus equorũ: in quibus figuratus sedebat. ¶Circundederat: capiti induxerat. ¶Per legatos: Cecinnam & Fabium ualentem. ¶Gallinaceus supra humerum ad eius exitum: id ostentum pertinuit: nam in gallici hominis potestatem uenit: cui Beco in pueritia fuerat nomen: quod perinde ualet ac gallinacei rostrum. ¶Bebriacensi: ad bebriacum parta. ¶Quicquid prætorianarum cohortium. i. prætorianas omnes cohortes: quippe quæ Galba obtruncato Othonem imperatorem salutarant. ¶Exauctorauit: stipendio priuauit. ¶Iussas: cohortes. ¶Libellos Othoni datos. quibus præmia cœdis in Galbam patratæ ab eo poposcerant. ¶Conquiri: ad supplicium. s. C. illos & xx. cædis reos. ¶Ex natura: quæ prodiga & incontinens erat.

delicatissimis nauigiis; & uariarum coronarum genere redimitis. Inter profusissimos obsoniorum apparatus nulla familiæ aut militis disciplina rapinas: ac petulantiã omnium in iocũ uertens: qui non contenti epulo ubique publice præbito quoscunque libuisset in libertatem asserebant: uerbera & plagas sæpe uulnera nonnunquam necẽ representantes aduersantibus. Vtque cãpos in quibus pugnatum est adiit abhorrentes quosdam cadauerum tabem detestabili uoce confirmare ausus est: optime olere occisum hostem: & melius ciuem: Nec eo secius ad leniendam grauitatem odoris plurimum meri propalam hausit; passimque dimisit; pari uanitate atque insolentia lapidem memoriæ Othonis inscriptum intuens dignum

Nauigiũ cleopatræ

¶PHI. ¶Delicatissimis nauigiis. in hoc imitatus uidetur luxũ cleopatræ quæ uectura ad M. Antoniũ per cydnũ ciliciæ fluuiũ uecta est nauigio delicatissimo qd eboratum fuisse pacatus ostendit: cuius puppis erat aurea: uela purpurea funibus auratis pãdebantur: remi argẽtei ad fistulæ tibiæque modos agitabantur. ipsa uero regina sub tentorio aurato requiescẽs ad similitudinẽ ueneris ornata erat. pueri utrinque collocati cupidinibus psimiles. puellæ insignes nereidũ & gratiarum habitu parti gubernacula regebãt: partim rudẽtibus innitebant. ancillæ aũt ripas fluminis cõplebant uaporibus: itaque undique currebat ad huiuscemodi spectaculum. ¶Redimitis. hoc est coronatis nauigiis. qnidã codices habent redimitus tanq̃ uitellius significetur coronatus multifariis coronis. magis quadrat ut ad nauigia referatur. ¶Obsoniorum:

Obsonare

cibariorum. uerbũ uetus ẽ obsonare quod significat emere obsonium. Plautus in bacchidib'. pascite parasitos obsonate pollucibiliter. i. splendide & laute. hoc. n. significat aduerbiũ illud pollucibiliter

Pollucibiliter

Pollucibilis

pollucibilis cena a macrobio dicta opulẽta & dapsilis. super quo uerbo plura alias. obsõatores uero ut in li. annotationũ annotauimus. sunt ministri qui præsũt obsoniis compandis: quibus ut

Obsonatores

Opsopeus

ait seneca noticia subtilis est dñici palati. Cato dixit obsonitauere p sepe obsonauere. græci ὀψῶν obsonium appellant. ideo ὀψοποιὸς dictus cõcinnator obsoniorum. dicebar alex. magnus hic se ὀψοποιοὺς βελτίστους hoc ẽ coquos optimos artificesque ganeniorum cibariorum uidelicet ad prandiũ nocturnũ iter: ad cenam uero prãdii parcitatẽ. sed id græce dulcius suauius uenustiusque ἐπὶ ῥοσ μὲν ἄρισ τοῦ τὴν νυκτοπορίαν, ὀσ δὲ ἐπὶ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριστίαν. ¶Familiæ imperatoriæ. ¶Nulla disciplina. qualis princeps tales aulici sũt: & ut inqt elegãter epigrãmatarius poeta. Nemo suos hæc ẽ aulæ natura potẽtis: sed dñi mores cesarianus habet. igit cũ uitellius solã gulã uẽtremque meditaret: merito ap illũ oia erãt indisposita temulenter: & ut inquit tacitus puigiliis ac bacchanalibus q̃ disciplinæ & castris propiora. ¶Rapinas ac petulantiã

Opima obsonia prandii & cenæ

Dictũ alex.

Seueritas poscenii nigri

e cõtrario poscenius niger tanta seueritãte coercuit licẽtiã militarẽ: ut ob unius gallinacei direptõem decẽ cõmanipulones q raptũ ab uno comederat: secari peuti iusserit. & fecisset nisi ab oĩ exercitu ppe usque ad metũ seditiõis esset rogatus. tũ iussit ut denorum gallinaceorum ptia redderẽt puinciali addito eo: ut totai expeditiõe in cõmanipulatiõe nemo focũ faceret: ne unq̃ recẽs coctũ cibũ sumerẽt. sed pane ac frigidis uescerent appositis speculatoribus qui id curarent. Cæterum de petulãtia & rapinis uitellianorum sic scribit Cor. ta. Dispsi p municipia & colonias uitelliani spoliare rapere: & stupris polluere. In oẽ fas nefasque auidi aut uenales. nõ sacro nõ pfano abstinebãt. Itẽ uires luxu corrũpebant cõtra ueterẽ disciplinã & instituta maiorum: apud quos uirtute q̃ pecunia res romana melius stetit. ¶Publice. publica ciuitatũ ipensa. ait tacitus exhaustos eẽ principes ciuitatum apparatibus cõuiuiorum: ipsasque ciuitates uastatas dum explere non possunt gulam Vitellii inexplebi'lem. ¶Quoscũque alienos seruos. ¶Aduersantibus. his qui phiberent mãcipia a uitellianis asseri in libertatem. ¶Repsentantes. sine cũctatione inferentes. ¶Cãpos. bebriacenses. ¶In quibus pugnatum est. uitellius lustrare oculis concupiuit uestigia recentis uictoriæ: uidit itaque fedum ac atrox spectaculum intra quadragesimum bebriacensis pugnæ diem. lacera in corpora: trunci artus: putres hominum equorumque formæ. Infecta tabo humus uisebatur. aderant ualens & cecinna monstrantes pugnæ locos. uulgus quoque militum intuebatur aggerem armorum & strues corporum mirabatur. Contra erãt quos uaria sors rerũ lacrymæ & misericordia subiret. at ipse uitellius non flexit oculos nec tot milia insepultorum ciuium exhorruit. lætus ultro & futuræ sortis quæ iam ppinquabat ignarus instaurabat sacra diis illius loci. ¶Tabẽ corruptum sanguinem & putredinem. ¶Optime olere hostẽ. uox uitelliana plane sanguinaria ac detestabilis: quæ non abhorret ab illa truculenta Annibalis uoce: qui cum fossam sanguine humano plenam uidisset dixisse proditur: o formosum spectaculũ. potest huic uitellianæ uoci execrandæ compatari. pclamatio illa nepharia uolesi asiæ proconsulis: qui cum tercentos una die securi percussisset incedens intra cadauera uultu superbo quasi magnificum quiddam conspiciendumque fecisset proclamauit o rem egregiam. ¶Fuit eiusdẽ Vitellii illa quoque uox seuissima: qua se pauisse oculos spectata blesi inimici morte iactauit. ¶Nec eo secius. nec ideo minus. ¶Plurimũ meri hausit. tanq̃ uini odor & haustus leniret tetrum illum pestiferũque odorem ex tabescentibus corporibus emanantem. ¶Passimque diuisit. inter milites merum partitus est. ¶Memoriæ othonis inscriptum. ait plutarchus se uidisse monumentum othonis: cum hac breuissima inscriptione marci othonis.

Rapinæ uitellianorum

Gula uitellii

Voces sanguinariæ

¶M. AN. ¶Redimitis: ornatis: familiæ domesticorum. ¶Quoscunque ex alienis seruis: qui fontem circumsteterant. ¶Repræsentantes restitutionis loco inferentes. ¶Aduersantibus: iniuriam pati recusantibus. ¶Optime olere: suauem odorẽ emittere. ¶Et melius ciuẽ: suauius ciuis cadauer eãque fuit uox illa detestabilis: q̃ suos cõfirmare ẽ ausus. ¶Nec eo seci': nec ob id mi'us. ¶Diuisit: merum militib'. ¶Vãitate uerborum.

¶PHI. ¶Eo mausoleo. sepulchro. & cum mausoleum proprie significet sepulchrũ magnificenter extructũ & regum alludẽs uite huius dixit othonem dignum esse tali mausoleo: cum sepulchrũ illud uix priuato ne dum principi conueniret. ¶Is. otho. ¶In agrippinensem coloniam. agrippina neronis mater ut uim suã externis quoq; nationibus ostentaret in oppidum ubiorum: qui sunt in germania inferiore: in quo genita erat coloniam deduxit: cui nomen ex uocabulo ipsius inditum est. nam agrippinensis colonia dicta. tacitus auctor. merito uitellius in hanc coloniam misit pugionem othonis marti consecrandum. ꝓpterea quod ĩ agrippinensi colonia primum impator fuit consalutatus amianus marcellin⁹ refert agrippinam coloniam fuisse in secunda germania. Ita. n. appellat inferiorem germaniam: cum primã germaniam appellet: quã alii superiorem dixerũt. ¶Marti. germani inter cæteros deos martẽ colunt quem animalibus placãt quamuis cæsar in cõmentariis ꝓdiderit deorũ numero eos solos a germanis existimari. quos cernunt: uidelicet solẽ uulcanum & lunam. quod aũt & herculem uenerentur & martem testis tacit⁹ ĩ libro de situ germaniæ. ¶Peruigilium.

Agrippinẽsis colonia.
Prima germania
Secunda germania.
Dii germanorum

eo mausoleo ait: pugionemq; quo se is occiderat in agrippinensem coloniam misit marti dedicandum. In Apennini etiam iugis peruigilium egit.

De aduẽtu eius ad urbẽ & gestis ꝑ eũdẽ ĩ initio ꝑcipatus.

VRbẽ quoq; ad classicũ ĩtroiit paludat⁹: ferroq; succinctus ĩter signa atq; uexilla sagulatis comitib⁹: ac detectis cõmilitonũ armis. Magis deĩde ac magis oĩ diuĩo hũanoq; iure neglecto alliẽsi die põtificatũ maximũ cœpit. Comitia in decẽ annos ordinauit: seq; ꝑpetuũ cõsulẽ. Et ne cui dubiũ foret: qđ exẽplar regẽdæ Reip. eligeret. medio martio cãpo adhibita publicorũ sacerdotũ frequentia

uigilium. supra annotatum est puigilium dici sacrum: in quo totam noctem puigilamus. paulo ante retulimus oĩa apud uitellium fuisse peruigilis q disciplinæ militari promptiora. ¶Ad classicum. ad classici sonum. alibi memorauimus classicum dici & tubam & sonum. ¶Paludatus. habitu militari. ꝑpaludamẽta. n. insignia sunt militaria unde paludati dicti sicut ante dictum est. Cor. ta. hoc idem memorans ait ipse uitellius a ponte miluĩ insigni equo paludatus accinctusq; senatũ & populum ante se agẽs: quo minus ut captã urbem ingrederet amicorũ consilio deterritus sũpta prætexta & cõposito agmine incessit. Inter signa atq; uexilla. seiũgit signa a uexillis uelut diuersa. tanq signorũ appellatõe intelligant aquilæ: quas aquiferi portant q̃ sunt prima signa legionũ: uexilla uero minora signa: unde uexillatões & uexillarii dicti. uexillũ flameum scribit amianus fuisse signũ belli. Cor. ta. & ipse discreuit hæc duo sic scribens: quatuor legionũ aq̃læ ꝑ fronte m. totidẽq; circa e legiõibus aliis uexilla. mox duodecim alarũ signa. ¶Sagulatis. sagulo idutis: saga aũt cuius diminutiuũ est sagulũ sumebant tpe belli. id qđ in supioribus annotauimus. ¶Detectis. denudatis ostentatis reiecta ephestride: sic. n. græci uocant uestẽ: q̃ armatis supinduit. ¶Cor tacitus introitũ uitellii in urbẽ memorãs ait hæc. Añ aquilã ꝑfecti castrorũ tribuniq; & primi centurionũ cãdida ueste. ceteri iuxta quisq; cẽturionẽ armis donisq; fulgẽtes & militũ phalere torquesq; splẽdebãt decora facies & nõ uitellio principe dignus exercitus. Sic capitoliũ ingressus atq; ibi matrẽ cõplexus augustæ noie decorauit. ¶Alliẽsi die: ominoso & ĩfausto. dictus est aũt dies alliẽsis ab alia fluuio: q e crustuminis mõtibus ꝑalto defluẽs alueo tyberino amni miscet ab undecimo ab urbe lapide. ubi magna strage romani a gallis ꝓfligati sũt. mox urbs a gallis capta incẽsaq; est ꝑter capitoliũ. fuit aũt hic dies ad quintũdecimũ cal. sex. duplici clade ĩsignis. Nãq; eodem prius die ad cremerã fabii cesi: deinde ad alliã cũ exitio urbis fede pugnatũ est. romani hũc diem a posteriore clade alliensẽ appellarunt: insignẽq; rei nullius publicæ priuatimq; agẽdæ fecerunt. auctor liu⁹ in. vi. C. in epistolis ad atticum de die alliensi scribit hæc. maiores nostri funestiorem diem esse noluerũt alliensis pugnæ: q̃ urbis captæ: quod hoc malũ ex illo. itaq; alter etiam nunc religiosus dies: alter in uulgus ignotus. agitur cum dies alliensis inter religiosos & atros & ominosos numeraretur: apud romanos cuncta ĩterpretantes acceptum est loco funesti ominis: quod maximum pontificatum uitellius cepisset die antiquitus infausto duabus cladibus cremerensi & alliensi. ¶Diuino humanoq;. Cor. tacitus. adeo oĩs diuini humaniq; iuris expers pari libertorũ amicorumq; socordia: uelut inter temulentos agebat. ¶Comitia ordinauit: sensus est magistratus: qui comitiis comicialibusq; diebus quot annis creari solebant: a uitellio ꝑ decẽ annos ordinati fuerunt: ut ita ꝑ decennium minime foret opus habere comitia magistratuũ causa. ait tacitus uitellium comitia consulum cum candidatis ciuiliter celebrantem affectasse etiam infime plebis rumorẽ ĩ spectaculis. ¶Exemplar. archetypon quod sequi uellet & imitari.

Paludati
Signa
Vexilla.
Vexillationes.
Sagulati
Ephestris
Dies alliensis
Allia fl.
Religiosus dies

¶M. AN. ¶Mausoleo sepulchro. ¶Is: otho. ¶In agrippinensem coloniam: quæ in belgica gallia ẽ. ¶In iugis apenni. in summa apenini parte. ¶Peruigilium exegit: somnem noctem traxit metu ne an religione an potius continua potatione non intelligo. ¶Paludatus: paludamento ornatus: Cornelius ait amicorum consilio deterritus: priusq̃ urbem ingrederetur paludamento deposito prætextẽ sumpsisse. ¶Sagulatis: sagulo militari ueste succinctis. ¶Detectis armis: quasi hostilem ingressus urbem. ¶Diuino humanoq; iure: religionis & ciuitatis titu. ¶Aliensi die. postridie idus quintilis: quo die a Qu. Sulpitio tribuno militum infeliciter est ad Alliam flu. cum senonibus gallis pugnatum: Liuius & Macrobius sũt auctores: Tacitus ait diem illum Aliensi & Cremerensi clade fuisse infamem: a is. n. & omnes postridiani dies: q post id⁹ nonas: & calendas proxime sequebantur infausta appellatione atri sunt dicti: quippe qui neq; ꝑliares: neq;

puri.neq; comitiales habebantur. ¶ Comitia hoc ad ciuitatis ritum referas: quod nouo pene exemplo in torannos futuros magistratus: seq; perpetuum consulem cõstituisset. ¶ Exemplar: quam formam aut institutum neronis.l. & non alterius principis.

inferias Neroni dedit: ac solẽni cõuiuio citharœdũ placentẽ palã admonuit: ut & aliquid de Domitio diceret. Incohanti que neroniana cantica primus exultans etiam plausit.

De progressu eius in initio principatus.

Talibus principiis magnã imperii partẽ nõ nisi cõsilio & arbitrio uilissimi cuiusq; histrionum & aurigarum administrauit: & maxime asiatici liberti hunc adolescentulum mutua libidine constupratum: mox tedio profugum cum puteolis poscam uendentem reprehendisset: coniecit in compedes statimque coluit: & rursus in deliciis habuit: Iterum deinde ob nimiam contumaciam & nimiam ferocitatem grauatus circũforaneo lanistæ uendidit:

Inferiæ

¶ PHI. ¶ Inferias neroni dedit: neroni sacrificauit: inferiæ.n. dicuntur exequiæ & sacrificia: quę diis manibus inferuntur: tacit° in hanc sententiã sic scribit. apud bonos inuidiæ fuit: quod extructis in campo martio aris inferias neroni fecisset. ¶ Placentem. oblectantem & auribus pricipis satisfacientem. ¶ De domitio in laudem domitii neronis. ¶ Neroniana cantica. noie neronianorum canticorum significantur carmina in laudem neronis a cytharedo cantata. uel quæ nero ipse solitus erat canere ¶ Plausit. tã q̃ fautor probatorq; cantici neroniani. plausu.n. excipimus quibus fauemus. sibi lo uero quos explodimus. ¶ Arbitrio uilissimi cuiusq; aggregabantur inquit tacitus e plebe flagitiosa per obsequia uitellio cogniti scurræ histriones aurigæ: quibus ille amicitiarum dehõestamẽtis mire gaudebat. ¶ Asiatici liberti. mirum dictu est quemadmodum libertini hoĩes fuerunt potentes pollentesq; apud romanos principes: quorum non pauci libertorum arbitrio regebantur. sicut iã de narciso & pallante potentissimis libertorum apud claudium supra memorauimus. De itello martinno apud Galbã fauorabili iam facta est mentio: quid in præsentia memorem Neronianos libertos? quid Demetrium pompeianum? Cuius tanta fuit apud patronum auctoritas & existimatio: ut supra libertorum modum usq; ad inuidiam excelleret: ut ab eo patriam gadatam reformari proposcerit & impetrauerit. Itidẽ uitellius Libertum habuit nomine asiaticum: quem honorauit annulis & equestri dignitate. Refert Cor. ta. Vitellium postulante exercitu ut libertum suum asiaticum equestri dignitate donaret: compescuisse adulationem inhonestam: qui mox mobilitate ingenii: quod palam abnuerat. Inter secreta conuiuii largitus est: honorauitq; asiaticum annulis fedum mancipium & malis artibus ambitiosum. ¶ Mutua libidine. dũ uicissim & agit & patitur. & ut inquit ille morbo pallet utroq;. ¶ Profugum: a uitellio profugientem ob tedium infandæ libidinis. ¶ Puteolis. ciuitate campaniæ: quæ alio noie dicta est dicearchia: ppterea quod ea ciuitas quondam iustissime regebatur: auctores plinius & festus. hinc a papinio dictũ in secũdo siluarum. Celsa dicarchei speculatrix uila profundi. puteolos aũt appellauerunt romani a puteorum frequentia uel a putore potius q̃ putridus sepe hic locus est odoribus ex sulfure & alumine. mar. uarro & strabo auctores. ¶ Reprehẽdisset retraxisset. ita liuius ut quosdã consul manu ipse reprehenderit uertentq; in hostem. Apud oratores cõtrouersiarum genus est: quod hermagoras ἀντάλειψιν appellat: nostri reprehensionem. Ideo aũt reprehensio uocatur: ut docet fortunatianus: quod cum maxime inducatur in iudicium causa reprehẽditur & quasi retrahitur. ¶ Poscam uendentem. posca potionis genus est: quam græci execratio uocant: quæ ex aquæ aceti q; mixtura conficitur. Cor. celsus in. iii. dari põt intrita uel ex aqua calida uel ex pusca. plinius in. xxx. Tormina sanat palumbus ferus ex posca decoctus. apud eundem hæc dictio est frequens. ¶ In compedes. uincula pedum dici compedes nullus ignorat: unde compediti pro uinctis accipiuntur. nonius marcellus non a pedibus sed ab impediendo compedes dici autumat. est.n. uerbũ compedio sicut ipedio Varro in flexibulis domo. exeo intro & pedes cortigiis compedio. Genera compedum sunt numelæ boiæ pedicæ neruus. Est.n. neruus uinculum ferreum: quo pedes impediuntur. ex quo est illud scitum catonis dignũ memoratu. fures priuatorum furtorum in neruo atq; in compedibus etatem agunt: fures publici i auro atq; in purpura. ¶ Ob nimiam contumaciam. ¶ Natura libertinorum seruocumq; hæc ferme est ut sint contumaces in dominos. patronosq;. contumaciam i bonã quoq; partem accipi posse testis est cor. tacitus qui sic ait: Contumax etiam aduersus tormenta seruorum fides supremæ clarorum uirorum necessitates. ¶ Circũforaneo lanistæ. de lanistis: qui emunt docentq; familias gladiatorias abundante iam dictum est. Circunforaneus autem lanista dicitur: qui circunfora multa discurrit uersaturq; ut gladiatores uel emat uel mutanetariis uendat. dictio generalis est. unde a. M. tullio in oratione pro cluentio lucius clodius pharmacopola circunforaneus nominatur: qui fora multa multorum oppidorum circuibat & pharmaca uenditabat. a hieronymo monacus circunforaneus dictus in epistola ad domionem: cuius uerba sunt hæc. scribis eos imo nescio quem de triuio de compitis de plateis: circunforaneum monachum rumigerulum: rabulum uafrum tantum ad detrahendum concionari aduersum me.

potentia libertorũ
Demetri°
põpeianus
Asiaticus
uitellii libertus
Dicearchía
puteoli urũ
Rephẽsio
oratoria
posca
Cõpedes
Cõpedio
Genera cõpedum
Neruus p uinculo
Dictũ catonis
Cõtumax in bono
Circunforaneus

¶ M. AN. ¶ Inferias exequias: Tacit° i cãpo iqt martio extructis aris quũ iferias Nerõi fecisset cæsæ publicæ uictimæ. ¶ De domitio nerone: ex iis canticis: quibus ille uti cõsueuerat aut certe de eius laudibus. ¶ Neroniana cantica: quæ nero inuenerat: aut libentius usurparat: aut in eius laudẽ edita. ¶ Plausit: canẽtẽ plau

fu excepit. ¶ Histrionũ & aurigarũ: Tacitos Vitelio inqt cogniti scurræ: histriones: aurigæ: quibus dehone stamtis mire gaudebat. ¶ Mutua libidie: mutuo stupro. ¶ Tedio. obscœnæ csouetudinis. ¶ Profugũ: por ro fugatũ. ¶ Poscaaquã aceto mixtã. qdã qd ñ pbo Loia iterptat. ¶ In cõpedes: i uincula: sunt. n. cõpedes pe dũ uincula. Iu. fastidit cõpede fossor. ¶ Contuma iam ob contumax & intractabile ingenium. ¶ Circum foraneo: ic habent omnes tranquilliani quos uidimus codices. sed circũforaneo legendum: dicuntur auté circũforanei: qui circa forum uersantur uenditantes aliquid aut ementes.

delatumq; ad finẽ muneris repente surripuit, & pnicia: dein de accepta manumisit; ac primo imperii die aureis donauit annulis super cœnam: cum mane rogantibus pro eo cũctis detestatus esset seuerissime talem equestris ordinis maculãt.

De comessatione & epulis eiusdem.

Ed uel pcipue luxuriæ seuitiæq; deditus epulas trifariã semp: iterdũ qdrifariã dispticbat i ientacula & prandia & cœnas cõmessatióesq; facile omnibus sufficiens.

¶ PHi. ¶ De'atũ ad finẽ muneris. Corrige dilatum & itellige protractũ prolongatũq; ut dici solerat nouissimus in spectaculo gladiatorio depugnaret: sensus é. Vitellius furtim clanculũq; surripuit asiaticũ lanistæ: cum extremo loco productus digladiari deberet in spectaculo gladiatorum. ¶ Surripuit: furtim subtraxit: unde a plauto puer subruptitius dictus qui a mercatore subreptus fuit duto iter homines abertasset a pre. ¶ Prouincia accepta: germania inferiore. ¶ Primo imperii die. significatur dies ille quo primũ nuncium accepit de bebriacẽsi uictoria & othonis morte: tũc enim ut dudũ retulimus postulauit exercitus a uitellio ut libertũ suum asiaticum equestri dignitate donaret: qui militũ adulationem uelutĩ inhonestã compescuit: deinde ex ingenii mobilitate quod palã abnuerat inter secreta conuiuii largitus é honorauitq; asiaticũ anulis mancipiũ ut tacti uerbis utar fedũ & malis artibus ambitiosum. ¶ Cũctos toto exercitu rogante ut asiaticus equestri dignitate donaret. ¶ Talẽ macu ãtanq asiaticus equestri dignitate donatus illum ordinẽ eét maculaturus polluturusq; quodã quasi dehonestaméto: nã ut inquit elegãter hierotiymus triumphi interdũ triũphantiũ sordibus polluuntur. ¶ Luxuriæ: nomie luxuriæ signat imodicam profusionem luxũq; epularum & gulæ inexplebilis. ¶ Trifariam: in tris partes sicut quadrifariam in quattuor. ¶ Ientacula: qui primus ieiuniorum cibus est: quo peculiariter pueri utuntur: prisci prandicula uocauerunt. græci ἀκρατισμοὶ καὶ ἀκρατίσματα dicuntur: scribit aristoteles in nono de animalibus aquilam non uenari nec operari: sed quiescere. μέχρι ἀκρατίσματος: idest usq; ad ientaculũ. Interpres aristotelis interpretatus é dum prandendum sit. ¶ Comesationes: De comesationibus ante dictũ etiam hoc loco comesationes proprie significantur cibi potusq; qui post cenam ex luxu sumũtur: comessari enim proprie est post cenã epulari: quod in domitiano aperte significat cũ ait cõuiuabatur frequenter & large: sed pene raptim certe nõ ultra solis occasum: nec ut postea comesaretur. Consimiliter liuius libro quadragesimo refert demetriũ post cenam qua sodales acceperat dixisse: quin comesatũ ad fratrẽ imus? Idem post paulũ ait. cõmessatores tanq ad cedẽ suam uenientes aditu ianuæ arcerẽt: conuiuã separat a cõuiuatiõe: tãq conuiua ad conuiuiũ cenãq; uocet: comesator uero post cenã ad comesationẽ: sic. n. loquitur apd eundem perseus criminãs fratrem demetriũ. cõuiuã me tibi cõmittere ausus nõ sum: comesatorẽ te cũ armatis recipiã? ab eodẽ comesatio usurpatur in hoc significatu: quo apud tranquillũ accipitur ut. s. accipiat p postcenia: cur. n. nõ liceat nobis dicere postceniã sicut licuit ueteribus dicere antecenia & domiceniũ. Interdũ comesatiões uocant generali uocabulo epulatiões cõpotationesq; cũ luxuria & crapula ueluti uoragines mẽsarũ: unde comesabundus alexãdri magni exercitus dicit a quinto curtio: quasi indulgẽs pter modũ & extra ordinẽ prodigis epulis gulonũq; escariæ uoluptati. In decretis canonicis di. xliiii. comessationes culpantur tãq noxiæ no solum sacerdotibus: sed etiam laicis. augustinus quoq; comesationes & ebrietates tolli iubet no aspere neque duriter sed monendo magis q minando: docẽdo magis q iubẽdo. In alia significatione comesationes accipiuntur apud aristotelem: tanq sint conuiuia ex collatione simbolisq; cõfecta: quæ lacedemonii phiditia cretes andria nuncupauerunt: unde ait in secundo politicorum comesationes phiditia nominant lacedemonii apud quos unusquisque conferre habet: & si sunt pauperrimi. qui uero comesationum eé participes nequeunt: hi ad rei pu. gubernationem non admittuntur. idem in. vii. politicorum tradit hanc comesationũ institutionem esse oppido q uetustam: quæ in creta facta est regnante minoe: sed multo prius i italia comesationes institutæ fuerunt ab italo rege oenotriorum. oportet autem ut inquit idem Aristoteles ad harum comesationum communionem admitti ciues uniuersos: cum tamen non facile sit ut pauperes contribuere statutam pensionem possint. Ideo autem phidicia dicuntur a lacedemoniis conuiuia comesationesq; qa scilicet φιλικά idest amiciciæ & humanitatis ea sint: X. pro. λ. accipiendo: siue qa ita consuescerent ad parsimoniam & frugalitatem quæ græce dicitur φειδώ. Tertiam quandã ethymologiam affert plutarchus in licurgo. Andria uero appellauerunt cretensium conuiuia quasi dicas uirilia: ex eo q ἄνδρες idest uiri adultæ etatis ad ea uocabantur: de quibus multa Strabo in. x.

¶ M. AN. ¶ Dilatum: apud lanistam tã diu relictũ. ¶ Ad finẽ muneris: ad id tps usq; quo a lanista producẽdus erat in arenã: aut certe ad gladiatorii muneris exitũ. ¶ Surripuit: clãdestine rapuit. ¶ Manumisit: libertate donauit. ¶ Aureis annulis: equestri dignitate. ¶ Talem maculam: ut homini tam sordido honestissimum ordinem contaminaret. ¶ Sufficiens ad tot epulas ingurgitandas.

Subruptitius

Triumphi triũphantiũ sordibus poluũtur

Ientacula

Pradicula

Acratisma ta

Comesationes

Comesatõ

Conuiuia

Comesator

Postcenia

Antecenia

Domicenium

Phidicia

Andria

Ritus comesationũ uetus.

de uomitu

¶PHI. ¶Vomitandi consuetudine: Seneca luxus & gulæ obiurgator accerrimus ait edūt ut uomāt: uomūt ut edāt: asclepiades dānauit uomitiōes crebriores. Cor. celsus: uomitū hyemeq̄ estate utiliorem esse p̄didit: uerū luxuriæ cā fieri nō oportere cōuenit: sed ualitudinis q̄ uomere bis ī mēse uult uteli⁹ melius cōsuler si biduo cōtinuauerit: q̄ si post qntū decimū uomuerit: seneca taxat uomitores: sic. n. appellāt q̄ uomūt ut mox refaciāt: talis erat uitellius: q̄ qđ turpiter igesserat turpius egerebat: nimirū tales geniti sunt ad uiā & cibaria pdēda: cū fedissimū sit: stomachi sui nō nosse mēsurā. ¶Indicebat: denunciabat: prisci ī eadē significatione usurpabant cōdicebat

Vomitores

¶Aliud alii: Vt apud alium prāderet: apud aliū cenaret: apd aliū romesaret: solebat heliogabalus quoq; id gen⁹ cōuiuia celebrare: ut ap amicos singulos singuli ferculorū missus appararētur. ¶Singuli apparatus: ientaculorum uel prādiorum uel cenarum uel commessationum.

uomitādi cōsuetudīe: īdicebat āt aliud eadē die: nec cuiq̄ minus singuli apparat⁹ q̄drigenis milib⁹ nūmū cōstitcrūt: famosissima sup ceteras fuit cœna ei data aduētitia a fratre: ī q̄ duo milia lectissimorū pisciū: septē auiū apposita tradūt hāc quoq; exupauit ipse dedicatione patinæ quā ob immensam magnitudinē clipeū Mineruæ ἀιγιχάπολιούχου dictitabat, ī hac

Cena aduētitia

¶Cena aduenticia: aduenticiam intelligit cenam quæ data fuit uitellio a fratre suo in urbem aduentu. marcialis eleganter aduentoriā appellauit epistolā: q̄ aduētāti amico obuiā mittit. ¶Famosissima: memoratissima qđē & celebratissima: sed reprēsibilis magis q̄ laudabilis. ¶Lectissimorū: p̄ciosissimorū. ¶Septē auiū scilicet milia. De hac cena sic refert eutropius. Notissima certe cena memoriæ mādata ē: quā ei Vitellius frater exhibuit: ī qua super ceteros sumptus duo milia pisciū: septē milia auium apposita tradūtur.

Patina uitelli.

¶Dedicatione patinæ: De hac plinius in. xxxv. scribit hæc: at hercules: uitellius ī pricipatu suo ductis sex tertiis cōdidit patinā: cui faciūdæ fornax ī cāpis exedificata erat: quoniā eo puēit luxuria ut ēt fictilia pluris cōstēt q̄ murrhina: pp hāc patinā mutianus exprobrauit: patinarū paludes uitellio. ¶Clipeū mineruæ: clipeum mineruæ a rotūditate uidelicet & enormi magnitudīe patinā appellabat: cū clipeo āt mineruā pigi notissimū ē uel illo nasonis testimōio: at sibi dat clipeū dat acutæ cuspidis astā. Cur āt cū clipeo minerua formetur: cā hæc ē ut eruditi autumāt: qđ orbis q̄ sub clypei specie figurat: regit a sapia: martianus: hic tibi dat clypeū sapia q̄ tegat orbē. ¶αιγιχάπολιούχου: ad est egida patrōi ciuitatis: uitellius græco uocabulo patinā noiauit ἀιγιχαπολιούχου: q̄si scutū iouis custodis urbis: ab amplitudie & orbiculariōe: egis āt scutū ē iouis: uñ egiochos a græcis cognomiatus q̄si tenēs egida: quis qdā iouē egiochō iterp̄tēt q̄si a capra nutritū: de egide iouis dixit maro ī. viii. credūt se uidisse iouē cū sepe nigrātē egida cōcuteret dxtra nibosq; cieret. ubi exposuit serui⁹: egida eē pellē capræ amaltheæ nutricis iouialis: quā ī sinistra iupiter tenet: hig in⁹ li. đ signis iouē egiochū dictū eē tradit ppea q̄ egos. i. capræ pelle tect⁹: quā egida greci appellauerāt: titanas superauerit: regnūq; sit adept⁹: potes si libet hoc totū referre ad egida mieruæ: tāq̄ uitelli⁹ appellauerit patinā suā clipeū mieruæ & egida πολιούχου. i. mieruæ urbis patrōæ: mineruā āt egide armari q̄s ignorat: q̄ uel saltē legerit illđ uirgilianū: egidaq; horrificā turbatæ palladis arma: egis uero pp̄ric ē munimētū pectoris æreū hñs ī medio gorgōis caput: qđ munimētū ut iqt serui⁹ si ī pectore nūnis fuerit egis uocat: si ī pectore hoīs: sicut ī antiqs īpatorū statuis uidemus: lorica dr: hāc differētiā signauit: martialis quoq; sic scribēs: dū uacat hæc cæsar poterit lorica uocari: pectore dū sacro sederit egis erit. egida āt a clipeo dīr etiā docet ouidi⁹: cū i. vi. metamorphoseos: de pallade loquēs ait. At sibi dat clypeū: dat acutæ cuspidis hastā: dat galeā capiti: defendit egide pectus: patrōa āt urbiū ē: q̄ ī arce tēpla ueteres palladi sacrarūt: cui⁹ rei cām dicit eē marcian⁹ ī hymno palladis: qđ rō amplificet q̄ q; ē elanor urbes. & ī egide medusā saxifica ideo gestāi memorat: q̄ pauidū stupidet sapiēs solertia uulgus: & quonīā icidim⁹ ī egidis mētionē ueluti ī trāscursu referēda sunt q̄ tradit herodot⁹ ī. iiii. historiarū q̄ ait græcos mutuatos eē ab aphris egidas mieruæ: qppe apđ aphros fiūt uestes pelliceæ ad instar egidis fimbriatæ a q̄bus egeis. i. caprinis pellibus egidas græci noīauerūt: sed iā ad institutū redeamus.

Cur clype⁹ mineruæ

Egis.

Egiocus iupiter

Egis mieruæ

Lorica

Cur medusa ī egide

Egides a pellibbus caprinis

¶Scarorū iocinora cōmiscūt. speciati enumerat esculētiora cibaria: q̄ ī uitelliana patīa fuerūt cōmixta. ē aūt scar⁹ piscis: q̄ sol⁹ dr rūmare herbisq; uesci ñ aliis piscib⁹: huic rpe plinii dabaī pricipat⁹ ī honore mēsarū. Tiberio claudio pricipe optat⁹ eliptius scaros aduectos ex mari carpathio iter hostiēsem & cāpaniæ orā sparsos dissemiauit. miro ac nouo exēplo ut iqt macrobi⁹ pisces ī mari tāq̄ ī terra fruges aliqs dissemiare. Oui. pdidit ī eo uolumie: qđ halieuticō. i. de piscatoriis iscribit: scaꝝ iclusū nassis ñ frōte erūpere: nec ifestis uiminib⁹ caput iserere: sed auersū caudæ ictib⁹ crebris laxaī fores atq; retrorsū ita erūpere: quē luctatū ei⁹ si forte alius scar⁹ extrisec⁹ uideat: aphēsa mordic⁹ cauda adiuuaī nix⁹ erūpētis: qđ āt iocīora scaroꝝ & uiscera iucūdioris sint saporis idicat martialis: q̄ sic ait ī xeniis: hic scar⁹ equoreis q̄ uenit obesus ab undis: uiscerib⁹ bon⁹ ē cætera uile sapit: de scaris piscib⁹ tāq̄ bōitate saporis pcellētib⁹ ait orati⁹ ī epodo magis ue rōb⁹ aut scar⁹: si quos eois itonata fluctib⁹ hyems ad hoc uertat mai: đ scaris ait abrosi⁹ ī. v. examerō: dēq; ñ rūmāt pisces: sol⁹ m̄ scar⁹ ī iis rūmāre phibet: ut ferūt: qb⁹ aut euētus aut usus fuit aut studiū talia cōphēdeī. ait qntilian⁹ scaꝝ ī capi ī nro mari at eūdē capi ī siculo docet petroni⁹ arbiter cū ait: igēiosa gula ē siculo scar⁹ æquore mersus ad mēsā uiu⁹ pducit.

Scaurus piscis

halieutica ouidii

Scarus sol⁹ ruminat

r¶M. AN. ¶Vomitandi consuetudine: crebro uomitu stomachum leuabat Pli. Vomitiones homini ad hæc in remedium excogitatæ. ¶Indicebat: denunciabat. ¶Aliud alii: huic prandium illi cœnam. q. d. alii alia diei hora se conuiuam affuturum prædicare huic mane illi uesperi. ¶Nec cuiquam eorum cui prandium aut cœnā indixerat. ¶Famosissima: pter ceteras infamis. ¶Aduentitia: sub ipsius uitelii aduentū possēt nec septe aduētitia legi: ab exotericis obsoniorū apparatu. ¶Septē auiū: milia repete. ¶Dedicatiōe patinæ: Plinius Clodii Aesopi tragici histrionis patinam celebrat sexcentis sestertiis taxatam.

¶PHI. ¶Iecinora: declinatur a grammaticis iecur iecoris & uel iocinoris: qui genitiuus ut ait priscianus in sexto uidetur a nominatiuo iocinus: qui in usu nõ est inclinatus: plinius sex uictimarum iocinora tepli cata intrinsecus reperta sunt: diminutiuum iecoris ẽ iecusculum. Cicero in .ii. de diuinatione. Nam & musculorum inquit iecuscula bruma dicunt augeri. ¶Fasianorum & pauonũ cerebella: scribit lampridius heliogabalũ exhibuisse palatinis igẽtes dapes: q̃ erãt referte cerebellis phenicopterorũ & cerebellis turdorũ & capitib⁹ psitacorũ & fasianorũ & pauonũ. ¶Phenicopterorũ: apitius nepotũ altissimus gurges līguã phenicopteri auis precipui saporis esse docuit: sicut ante dictum est. Seneca. nõ desideras mi͂liarios apros nec linguas phenicopterorum & alia portẽta luxuriæ: miliarii apri ut senecæ uerbum itelligas dicuntur a pondo mille librarũ quorum meminit. M. Varro in tertio de re rustica. ¶Murenarũ lactes: lactes auctor prisciano partes sunt intestinorum a græco galactos dictæ: cuius singulare est hæc lactis: titinius: craticula cerebellum lactis agnina: plinius sentire uidetur lactes dici tantũ i ouibus & hominibus: sic enim ait in .xi. ab hoc uentriculo lactes in oue & homine: per quas labitur cibus: plautus agninis lactibus unciendum esse dixit fugitiuum: tanquam escaria uincla cæteris sint ualentiora persius superstitiones sale satyrico perfricãs ait: emeris auriculas pulmone & lactibus unctis. murenas autem pisces esse ex genere longorum nullus ignorat: licinius macer murenas tantum feminini sexus esse tradit & concipere ex serpentibus: animam i cauda habere autumat plinius: eaq; icta celerrime exanimari at capitis ictu difficulter: murena infixa hamo inuertit se: quoniam sit dorso cultellato: spinaq; lineam presecat: murenas in honore epularum maximo fuisse indicat uel ille satyrici poetæ uersus. Virroni murena datur: quæ maxima uenit: gurgite de siculo. Illic eni optime a prefectis gulæ esse creduntur: nã tãq; auctores murenas e freto siculo nobilitarunt. Marcus Varro & Columella flutas appellant q̃ in summa aqua præ pinguitudine fluitẽt: lactes autem murenarum cum primis numerantur inter edulia Ganeæ: ex luxu immodico heliogabalus rusticos pauit murenarum lactibus & luporum. ¶A parthia usq;: quidam a carpathio legendum censent: tanquam e mari carpathio id genus pisces prætiosi expeterentur: illic enim scarus imprimis ut ait plinius fuit frequens: si uero legimus a parthia: sicut passim legitur intelligemus ingluuiem uitellii imodicam & enormẽ significari: qui usq; a parthicis regionibus orientem uersus: & a freto athlantico ad occidentẽ uersus gulæ irritamẽta perquirebat: in quam sententiã est illud a columella cum censoria castigatione depromptũ libro nono agricolationis: ponticum phasim & scythica stagna meotis eruunt. iam nunc gangeticas & egyptias aues temulenter eructant. Cor. tacitus taxans gulam uitellii sic scribit. Epularũ foeda & iexplebilis libido: ex urbe atq; italia irritamẽta gulæ gestabant strepẽtibus ab utroq; mari itineribus: mẽdosa dictio est in codicibus taciti: nã pro epularum corrupte legitur epistolarũ. ¶Per nauarchos: nauiũ p̃fectos: dictio grecanica est: qua latini utuntur: Cicero in uerrinis: sumptum omnem in classem frumento stipendio ceterisque rebus nauarcho suo queque ciuitas semper dare solebat: idem alio loco implorat nauarchi fidem. ¶intempestiue gulæ: quæ ante legitimum statutũque edendi tempus ardescit in cibos: dicitur intempestiua. scribit Gregorius qd in canonicis decretis repetitum est. Di. ultima de consecratione. uitio gulæ nos tentari: quando indigẽtie tempora preuenit & cibos lautiores querit: nonnunquam etiam gula culpæ obnoxia est: cum ipso æstu immensi desiderii etiam uiliora cibaria esurienter inuadit. in uitellio utrunque gulæ uitium erat reprensibile: nam cum & tempore non congruente cibum caperet erat intempestiuæ gulæ: cum uero absoniis semesis priorisque diei non abstineret erat sordidæ gulæ criminosus. ¶Ne in sacrificio quidem temperauit: hoc ad intempestiuam gulam pertinet: quæ tempore non congruente & hora prematura ardescebat in cibos.

scarorum iecinora. fasianorum & pauonum cerebella: linguas phenicopteri murenarum lactes a carpathio usq; fretoq; hispaniæ per nauarchos: ac triremes petitarum commiscuit. Vt autem homo non profunde modo: sed intempestiue quoq; ac sordidæ gulæ: ne in sacrificio quidem unquam aut itinere ullo tẽperauit: quin iter altaria ibidẽ statũ

¶M. AN. ¶Scarorum iocinora: Marl. Hic scarus æquoreis qui uenit obesus ab undis. Visceribus bonus est cætera uile sapit. ¶Cerebella: a cerebro cerebellum. Quid phasianæ aues: quid pauones: qd phœnicopteri sint: alio est loco demonstratum. ¶A parthia usque: sic omnia habent exemplaria: sed mendose: ut uel mediocriter geographiæ peritus: si altiuscule sensum rimetur depræhendat: nã quo pacto a parthia per nauarchos potuit Murena peti: quod mare parthiam alluit: aut si hyrcanum aliqua ex parte: quam classem: quos nauarchos in hyrcano mari Romani unquam habuerint: aut quando romani parthiæ imperarunt: uel quis scriptor dixit unquam murenas ex parthia petitas: nec est cur ad phasianos: pauones: & phœnicopteros id referas: quum ne ipsæ quidem aues in ea terra prouenìant. Plinius phalerides aues in seleucia parthorum aquaticarum laudatissimas nasci tradidit. Placet igitur ita corrigi: ut a carpathio fretoque hispaniæ legas: cui nostræ opinioni Columella astipulatur. Sola inquit ille ex præciosis piscibus Murena: quamuis tharthesiaci carpathiiq; pelagi. quod est ultimum uernacula: quo uis hospes fretro peregrinum mare sustinet: hæc ille: quibus uerbis aperte colligitur: aut hanc quam proposui emendatam esse lectionem: aut certe aliam ab ea quæ inuoluit longe diuersam. ¶Intempestiue: alieno etiam tempore luxuriantis. ¶In sacrificio: interim cum sacrificaret.

Iocinus
Iocineris
Iecusculũ
Miliarii apri.
Lactes murenarum
Lactis
Lactibus unctis
Murenæ
Dorsum cultellatũ.
Flutæ.
Correcta dictio apud Tacitum
Nauarch⁹
Gula intẽpestiua
Vitium gulæ.

uiscus & farra pene rapta e foco manderet; circaq; uiarum popinas fumantia obsonia uel pridiana atq; semesa.

De sæuitia & crudelitate eiusdem.

PRonus uero ad cuiusq; & quacunq; de causa necem atq; supplicium. Nobiles uiros cõdiscipulos & æquales suos omnibus blanditiis tantum nõ ad societatẽ ĩperii allicefactos uario genere fraudis occidit: etiam unum ueneno manu sua porrecto ĩ aquæ frigidæ potione quam is affectus febre poposcerat tum fœneratorũ & stipulatorum publicanorumq; qunq̃ſe aut Romæ debitũ aut ĩ uia portoriũ flagitassent: uix ulli pepcit. Ex qb⁹ quẽdã ĩ ipsa salutatione supplicio traditũ statiq; reuocatũ cunctis

¶PHI. ¶Viscus: carnes holocaustorum: uiscera enim nõ tãtum ĩtestina dicimus: sed quicquid sub corio est: unde & uisceratio dicta: cuius supra meminimus: est autem nominatiuus singularis: ut ait seruius hoc uiscus huius uisceris: quod lucretii auctoritate fulcitur scribentis libro primo de rerum natura: uiscus gigni sanguenq; creari: ubi annotandum est sanguen a lucretio dici ut carmẽ: sicut a Catone quoq; usurpatũ esse obseruauimus: qui ait defatigatum uulneribus atq; spirantemq; sanguen omne defluxerat cognoue ie. ¶Farra: quæ in sacris adhibebantur. ¶E foco: quoniam ad rem diuinam nisi tostũ far non adhibebatur. nam ut ait plin. i° .i. xviii. numa pompilius istituit deos fruge colere & mola salsa supplicare atq; far torrere: statuitq; non esse purum ad rem diuinã nisi tostum: idem fornacalia istituit farris torrẽdi ferias. ¶Fumãtia adhuc feruentia: cum tam diu tẽperandum sinut feruor illeitollerãdus deferuescat: uitelli⁹ cuius palatum erat occallosum moræ impatiens inuadebat appetẽter dapes adhuc fumantes. ¶Vel pridiana: hoc ad sordidã gulam uitelli referas: q etiam dimidiata obsonia quæ priori die superfuissent in popinis mãdere non erubescat: merito egesippus libro quarto inqt. uitellius epulabatur: qui si diutius uixisset luxuriæ sumptibus & pretio mensarum Romani imperii opes abligurisset: apud eundem ait cecina uitellium nihil aliud nisi uino solutũ esse & inter conuiuia pridianas semper ructantem epulas: nisi ut ebrius pereat sine sensu doloris: idem uitellianam uoraginem uocat hanc uitelli ingluuiem ¶Cõdiscipulos: græci σ'υμμάφητ ασ' uocant inde condiscipulatus dictus pro institutione sub eodẽ preceptore. ¶Equales: coeuos: quos græci σ'υγχ ρονου'σ dicunt quasi contẽporaneos. ¶Tantum nõ: etiam nõ: ita enim uidetur exponendum: potius q̃ a cõtrario super qua particula subtiliter perpenseq; disseruimus in superioribus. ¶Allicefactos: pellectos attractos iductos. ¶Etiam unum. s. occidit. ¶In aquæ frigide potione. ita necatus ẽ Alexander magnus: cui philippus & iolas regii pregustatores in aqua frigida uenenũ propinquarunt: britanico quoq; in aqua frigida uenenum a ministris datum est. ¶Affectus febre: calida febris uisceribus infusa: q̃rit ardoris estuantis refrigerationẽ inuitatq; febricitantem ad frigidam aquam appetẽdam: quæ nõ semper noxia est: cum sæpe remedia cõtraria prosint. ubi solita non profuerunt: hinc legimus petronem medicũ dare solitũ in potu aquam frigidam febricitantibus qui si mouetat sudorem explicuisse se egrum indicabat: si non moueret plus etiam aquæ frigidæ ingerebat: asclepiades quoq; aqua frigidam tẽpestiue dando egros curabat. ¶Tum feneratorum: or do ẽ uix pepercit ulli feneratorum & stipulatorum publicanorũq; de feneratoribus publicanisq; ante dictum ẽ: stipulatores uero dicitur: qui per interrogationem obligãt promissorem: hæc enim duo stipulator & promissor opponuntur: quod persepe docent iuriscõsulti & maxime libro. xlv. digestorũ titulo de uerborũ obligationibus: ẽ autem stipulatio uerborum conceptio: quibus is qui interrogatur daturum facturumue se id quod interrogatus est responderet: & ut inquit eleganter ulpianus turpes stipulatiões nullius sunt momẽti: illud obseruandum est q uerbum hoc stipulor in actiua significatiõe quõ & passiua ablatiuo coniungitur: dicimus enim stipulor a te: pro interrogo te: & interrogor a te. Iuuenalis quantum uis stipulare & protinus accipe qd do. & subauditur. a me stipulare ĩ actiua significatiõe: & priscianus allegat Suetonii testimonium ex libro quarto prætorum: ubi stipulari passiua significatione dictũ ẽ: lectori a inqt quæ uetat minorem annis. xxv. stipulari: plautus quoq; passiue dixit: nisi dolo malo instipulatus sis. ¶Romæ debitum: ad feneratores & stipulatores referendum. ¶Aut in uia portorium: hoc ad publicanos pertinet: portorium enim ut inquit Nonius dicitur merces: quæ portitoribus datur: & est uectigal qd' soluitur portitoribus: idest publicanis: portitores sunt etiam telonarii magistrique tributorum: q operam in portu dabant inferendarum rerum & efferendarum uectigal exigentes: plautus in asinaria: ego pol istum portitorem priuabo portorio. ¶In ipsa salutatione: in officio imperatoriæ salutationis: de qua ait gellius in uestibulo edium palatinarum omnis fere ordinum multitudo operientes salutationem Cæsaris constiterant: salutigerulos appellat eleganter plautus portitores salutationum: qui nonine matronarum ibant salutatum. ¶Statimq; reuocatum: a supplicio cui traditus erat uitelli iussu.

¶M. A N. ¶Viscus: Lucilius. Visceribus uiscus gigni sanguenq; creari: sunt uiscera ut Seruio placet nõ tãtũ ĩtestina: sed quicquid etiam sub corio est. Vergili. Tergora diripiũt costis & uiscera nudant. Lucretius: permixtus uiscere sanguis dicitur & hoc uiscum uisci: sed tunc pro tenaci lentore aucupiis apto. ¶Farra pene rapta foco. plinius: Mola salsa litant farra non habentes: mola ex farre & sale constabat. ¶Fumantia: feruentia adhuc. ¶Pridiana: quæ pridie apposita fuissent. ¶Pronus: transitio a luxuria ad crudelitatem. ¶Condiscipulos: qui sub eodem: quo Vitellius instituti fuerant præceptore. ¶Aequales

Sanguen.
Far tostũ ĩ sacris
Fornacalia
Vitelliana uorago
Cõdiscipulatus
Synchrõi
Allicefactus
Venenum alexãdro ĩ frigida
Frigida febricitantibus data
Stipulatores
ꝓmissores
Stipulatio
Stipulor
Portoriũ
Portitores
Telonarii.
salutigeruli

eiusdem ætatis: quæ duæ necessitudinis causæ potuissent illum ab iniuria reuocare: nisi supra modum seuus fuisset. ¶ Tantum non omnia illis præter cōmune imperium pollicitus. ¶ Alliꝯ factos: multis illecebris allectos. ¶ Frigidæ ad calidæ differentiam: utraq; enim romani utebantur. Martia. Frigida non desit: nō deerit calda petenti. Iuuena. Gelidæ calidæq; minister. ¶ Stipulatorum: qui pecuniam rogat quiq; spondet stipulari dicitur: unde stipulatio & stipulator. Vlpianus: tris ait stipulationum esse species iudiciales cautionales & communes: quarum cautionales fiunt: ut quis cautior fit iterposita stipulatione. ¶ Portorium merces: quæ portitoribus datur uel uectigal: quod portitori penditur: ē enim portitor q uectigal portus idest portorium cōduxit & qui traducit homines ac uehit ad nauim de portu: uel in portum a naui: uel ad ulteriorem fluminis stagni ue ripam: græca uoce porthmea dicimus. Iuue. Tetrumq; nouitius horret porthmea. ¶ In ipsa salutatione: quum ipsum salutatum uenisset.

clementiam laudantibus coram interfici iussit: uelle se dicēs pascere oculos. Alterius pœnæ duos filios adiecit deprecari pro patre conatos: sed & equitem Ro. proclamantē quum raperetur ad penā hæres meus es exhibere testamēti tabulas coegit: utq; legit cohæredē sibi libertum eius ascriptū iugulari cū liberto ipsauit. Quosdā & de plebe ob id ipsū q uenetæ factiōi clare maledixerāt iterēit cōtēptu sui & noua spe id ausos opinatus. Nullis tñ īfensior q̄ uernaculis & mathematicis. ut q̄sq; deferret̄ inauditū capite puniebat. Exacerbatus qd post edictū suū: quo iubebat intra calē. octobris urbe italiaq; mathematici excederēt: statimq; libellus ē propositus:

¶ PH. ¶ Clementiā laudantibus. est enim prima imperatoris dos clementia: & ut iqt seneca nullū magis clemētia ex omnibus q regē ac principē decet: quam philosophi sic diffiniunt inclinationem animi eē ad lenitatem in pena exigēda: huic cōtrariam impe iti putāt seueritatem: sed nulla uirtus uirtuti contraria est: quid ergo opponitur clementiæ: crudelitas quæ nihil aliud est. q̄ atrocitas animi i exigendis penis: agitur cum uitellius a supplitio destiato quēdam reuocasset: cūcti te uera credentes principem misericordia

Clemētia quid.

Nulla uirtus uirtuti contraria crudelitas

motum id fecisse: laudauerunt eius clementiam perinde ac uirtutem imperatoriam: sed uitellius atrox & sanguinarius ideo illum reuocauerat: ut coram ipso interficeretur: cumq; non foret contentus cede hominum: nisi ipse oculos truculento spectaculo pasceret & oblectaret: hanc spectaudi crudelitatem fuisse i domitiano Cor. tacitus flebili querimonia comploratur: atq; illum nerone fuisse truculentiorem: nā in libro quē composuit de uita iulii agricole soceri sui sic scribit. Nero tñ subtraxit oculos: iussitq; scelera non spectauit. præcipua sub domitiano miseriarum pars uidere & aspicere cum suspiria nostra subscriberentur: cum de notandis tot hominum palloribus sufficeret senus ille uultus & rubor a quo se contra pudorē muniebat. ¶ Pascere oculos: extat apud Cor. tacitum eiusdem uitellii uox seuissima: qua iactauit pauisse se oculos spectata morte inimici nomine blesi. ¶ Alterius pene: sensus ē patrem quendam damnauerat ad capitale supplicium. pro quo cum filii duo pietate paterna extimulati deprecarentur iussit illos pariter cum patre necari. ¶ Equitē romanū: eques romanus in testamento heredē scripserat libertum suum una cum uitellio: uitellius q publicanos puniebat: quorum ordo erat equester: agnatus huius testamenti ad penam rapi iusserat equitem romanum: qui cum proclamaret se indignū esse supplicio: propterea quod heredem principē scripserat. uoluit ut tabulæ testamentariæ exhiberētur: & cum legisset se non ex asse heredem conscriptū: sed sibi coheredem eē ascriptum libertum testatoris: utrunq; iugulari iussit: & testatorem & libertū coheredem. ¶ Venetæ factioni: in superioribus facta mentio est copiosa de ueneta & prasina factione: & cū caligula & nero prasinæ factioni fauerent: uitellius uenetam fouebat & uenetianis erat addictus: sic enim appellantur aurigæ uenetæ factionis: ex quo plebeios quosdam tanquam fautores prasinæ factionis interemit: qui in uenetianos conuitia ingesserant & probra: tanquam id facerent propterea quod ipsum uitellium contemnerent & spe nouarum rerum alerentur. ¶ uernaculis & mathematicis: quidam iunctum legunt subdata particula copulatiua: uernaculis mathematicis: ut intelligas uitellium infensum fuisse mathematicis genethliacisque non alienigenis: sed indigenis & romæ natis: quod si disiunctim legas uernaculis & mathematicis: utrunq; intelliges uitellium infensum fuisse seruitus romæ natis: quos uernas & uernaculos uocant: & mathematicis: quod genus hominum merito inuisum esse debet utpote infidum fallax atq; maledicum. ¶ Deferretur: accusarent. ¶ Inauditum: contra legem: quæ ut inquit egesippus uetat inaudi tos exitio dari. ¶ Vrbe italiaque excederent. Cor. tacitus meminit huius edicti uitelliani: quo pulsi italia mathematici sunt: alibi memorauimus: quemadmodum mathematici sepe ex urbe & italia pulsi fuerint: quod genus hominum potentibus infidum sperantibus fallax est: quod ut utar taciti uerbis in ciuitate nostra & uetabitur semper & retinebitur. ¶ Libellus est propositus: publicatus & in propatulo affixus sine auctoris nomine.

Venetiani

Mathematici inaudici

Mathematici pulsi italia

¶ M. AN. ¶ Hæres meus es: constitui te heredem. ¶ Cohæredē: hæreditatis participem. ¶ Libertū eius dānati eqtis. ¶ Venetæ factioni: cui ipse fauebat de aurigarum factionibus abunde supra. Capitolinus: Venetæ factionis homines uenetianos dixit: multas inquit a uenetianis passus est iniurias. ¶ Contēptu sui: sui inuidiam. ¶ Noua spe: nouarum rerum fiducia. ¶ Vernaculis mathematicis: astrorum peritis romæ natis: nam si disiunctim uernaculis & mathematicis legas: nil ex priore dictione sequitur nisi oraculis pro uernaculis quis legendum dixerit. ¶ Propositus: in publico sine certo auctore positus.

& chaldeos dicere bonum fatum ē ne Vitellius germanic⁹ intra eundem calēdarū diē usq̃ eēt. Suspectus & in mortem matris fuit q̄si ægre præberi cibū prohibuisset; Vaticinante Catha muliere; cui uelut oraculo acquiescebat; ita deinde firmiter ac diutissime imperaturū si superstes parēti extitisset. ut alii tradunt ipsam tedio præsentium & iminentium metu uenenum a filio impetrasse haud sane difficulter.

De apparatu exercit⁹ cōtra Vespasianū & aliis gestis eius.

Ctauo imperii mense desiuerunt ab eo exercitus mesiarū atq; pānoniæ; item extrāsmarinis iudaicus & syriacus; ac pars in absentis pars in præsentis Vespasiani uerba iurarunt. Ad retinendum ergo cæterorū hominum studium ac fauorem nihil non publice priuatimq; nullo adhibito mō largitus ē. Delectū quoq; ea cōditione in urbe egit; ut uolūtariis non modo missionē post uictoriam sed ēt ueteranorū iustæq; militiæ cōmoda polliceret̄. Vrgēti deinde terra mariq; hosti hinc fratrem cū classe ac tyrōibus

¶PHI. ¶Chaldeos: mathematicos: de quibus ante dictum est: uerba aūt hæc in libello proposito cōtinebātur quod dicerent chaldei: idest mathematici bonum fatum & felix futurum romano populo: ne uitellius uiuus peruenire ad Cal. octobres: quod tempus præstituerat mathematicis pellendis. ¶Vitellius germanicus. supra memorauimus uitellium cognominatum fuisse a militibus germanicum: quando in germania cōsalutatus fuit imperator: qui filium quoq; infantem germanicū appellauit. ¶Suspectus in mortem matris tanq̄ maternæ mortis ipse auctor & molitor extiterit. ¶Aegre. egrotanti matri q̄ sextilia nominabat femina pbitate cōspicua. ¶Catha mulier: cathi populi sūt germaniæ iuxta herciniam siluam sicut historici prodiderunt: germani uero messe aliquid sanctū & prouidū feminis suis putant: quarum nec consilia aspernant nec responsa negligunt: uū oliauriniam & cōplures alias uenerati sunt germani tanq̄ deas tradit. Cor. tacitus uidisse se sub diuo uespasiano ueledā diu apd plerosq; numinis loco habitam cuius meminit papinius in primo siluarū. sic scribēs captiuæq; preces uelede: quæ maxima nuper gloria: sensus est: mulier germana ex gente cathorum fatidica prædixerat uitellio illum firmiter imperaturū: si matri superuixisset: ex quo suspitio orta est uitellium īperandi causa ob id uaticiniū fatidicæ mulieris germanæ matrē necasse: itaq; hoc in loco catha mulier significat germana fatidica ex cathis populis: alias uero Catus dicitur acutus: inde cata dicta acuta ut interpretat̄ M. Varro & hinc sestus helius ob iuris ciuilis periciam catus dictus: nō tā quod esset sapiens quam q̄ eēt acutus. porphirio apud oratium catum significare ait doctum & expertū: plinius dixit in. vii. reliquis animi bonis præstitere & apud ceteros mortales sapientia: ob id cati corculi apd romanos cognomīati: sed hæc de catis significāt nihil ad hunc locum. ¶Tedio præsentium: uidetur tacitus astipulari huic sententiæ: cum ait sextiliam uitelliorum matrem nullis fortunæ illecebris in gaudium euectam domus tantum aduersa sensisse: idem eiusdē mortis meminit nulla insimulatione filii uitelii: sic enim inquit erat illi & fessa etate parēs. quæ tamen paucis ante diebus opportuna morte excidium domus puenit & nihil e principatu filii assecuta nisi luctum & bonam famam. ¶A filio: uitellio principe: hictū matrē in capitolio complexus in pricipio sui principatus augustæ nomine decorauit. ¶Haud sane difficulter: tanq̄ sceleratus filius non inuitus porrexerit uenenum mati: quam sublatam extinctamq; esse cupiebat. ¶Desiuerūt: defecerūt rebellaruntque. ¶Exercitus mesiarum: scribit tacitus tertiam decimam legionem prebuisse exēplū ceteris duabus mesiæ legionibus ut desciscerent a uitellio & transgrederentur in partes uespasiani: in panonia uero legiones tam q̄ galbianæ dolorem itamq; bebriacensis pugnæ retinentes haud contanter uespasiano accesserūt & ut ait tacitus mesici ac pannonici exercitus iuncti dalmaticum quoq; militem traxerunt: mesia autē prouītia iungitur pannoniæ: quas mesias pluraliter dixit sicut hispanias & gallias & germanias pluratiuo numero uocitamus: in mesia sunt dardani mesi thraces pontoq; contermini scythæ. ¶Iudaicus & syriacus: Iudaico exercitui preerat Vespasianus: syriaco mucianus: qui Vespasianū impulit ad imperium capessendū. ¶Pars ī absentis: exercitus mesici pannoniciq; ut pote remociores iurarūt in uerba Vespasiani absentis iudaicus uero exercitus iurauit in uerba præsentis: mutianus autem adegit milites syriacos in uerba uespasiani. ¶Nihil: non omnia. ¶Nullo modo: nulla mensura & temperamento. ¶Delectū: militarem. ¶Voluntariis: qui ultronei & sua sponte se uitellio obtulissent. ¶Missionem: honestam intellige: quæ emeritis stipendiis ab imperatore indulgeri solet. ¶Vrgenti hosti: cū flauiani duces a uespasiano premissi ex omni parte instarēt cum litteræ edictaq; uespasiani ad omnes legiones sollicitandas per diuersa loca premitterentur: tandē irruptione hostium atrocibus undiq; nuntiis exterritus uitellius cecinnam ac ualentem expediri ad bellū iubet. ¶Hinc: ex maritima expeditione. ¶Fratrem. L. Vitellius significatur: qui fuit par uitiis fratris & principatu eius uigilantior: qui cum exercitu erat terracinæ. ¶Hinc: ex terrestri.

¶M. AN. ¶Et chaldeos: dicere bonum factum. Mathematicos dicere: quod bono fato ciuitatis futurum esset ut Vitellius & alia quæ sequuntur. ¶Vsquam esset: sed ante eum diem periturus. ¶Suspectus: fuit in suspitionem uenit. q. auctor fuerit tollendæ matris. ¶Aegre: inferme. ¶Catha: cathus ab Horatio, p docto a Cicerone pro sapiente accipitur: sed & callidus ardens ingeniosus cathus dicitur: unde uideri po-

Germanicus uitelli⁹

Cati

Feminæ loco deatū apud germanos

Veleda

Catus acutus

Mors matris uitelli.

Mesia prouincia

test Catheꝛ nomen factum: q̃q̃ altera syllaba aspirata ad differentiam fortassis nomen ubiq; notatũ reperio. ¶ Impetrasse: precibus a filio contendisse ut se ueneno tolleret. ¶ Haud difficulter. q. d. libens homo impius id matri præstitit. ¶ Mesiaci: quia duplex mesia superior & inferior. ¶ Ex transmarinis: q transmare erãt. ¶ Pars in absentis uerba: ut mesiaci exercitus: qui longe aberant. ¶ Fratrem. Lucium uitellium.

& gladiatorũ manu opposuit: hinc & bebriacẽses copias & duces: atq; ubiq; aut supatus: aut proditus salutẽ sibi & milies sestertium a Flauio fabio uespasiani fratre pepigit: statimq; ꝓ gradibus palatii apud frequẽtes milites cedere se imperio quod inuitus recepisset ꝓfessus: cũctis clamãtibus rẽ distulit: ac nocte ĩterposita prĩo diluculo sordidatus descẽdit ad rostra. multisq; cũ lachrymis eadẽ uerba ue e libello testatus ẽ. Rursus interpellante milite ac populo & ne deficeret hortante: omnem operãq; suã certatim pollicẽte animũ resumpsit: Sabinumq; & reliquos flauianos nihil iã metuẽtes

¶ PHI. ¶ Bebriacenses copias & duces. cecinam ualentemq; significat: quos expeditionem aduersus flauianos summere iussit una cum illis copiis militaribus: quibus apd bebriacũ othonianos profligauerat: sed ut ait tacitus nõ uigor corporibus: nõ ardor pristinus animis militũ i erat: quos urbanæ delitiæ subneruauerant: ut aq; uideres fluxa uitellianorum arma: segnes equos impaciẽtemq; militẽ solis puluerum & tempestatum. ¶ Vbiq; aut superatus: apd cremonã imprimis superati sunt uitelliani ab antonio prĩo: q erat acerrimus uespasiani partiũ propugnator cum exercitu in italiam ꝓmissus: tũc cremona colonia direpta fuit & incendio cõsumpta: adeo ut solum ueneris templum steterit ante menia: cohortes etiam quas uitellius habebat narniæ sese dederũt ducib9 flauianis. ¶ Aut proditus. imprimis cecinna proditor fuit. q transiuit i partes uespasiani cum exercitu uitellio relicto: fabius quoq; ualens apud insulas stechadas a paulino captus est: qui mox urbini in custodia fuit interfectus galbæ proditor: uitellio fidus & alioꝝ perfidia illustratus a lucilio basso proditam fuisse classem rauenatẽ tradunt: trierarchosq; inuasisse imagines uitellii iam in uespasiunũ inclinantes: classem quoq; misenensem Claudius centurio ad defectionem traxit: crebra trãsfugia uitellianorum uisebantur. ¶ A stanio sabino: hic eo tẽpore: quo bellũ inter uitellianos & flauianos gerebatur: Romæ erat præfectus urbis senecta inualidus: quem uitellius quãuis uespasiani fratrem minime uiolauerat. ¶ Salutẽ & milies sestertiũ. Antonius primus & uarus flauiani duces obtulerunt uitellio salutẽ & pecuniam & secreta campaniæ: si depositis armis se ac liberos suos uespasiano permisisset: preterea uitellius & sabinus Vespasiani frater crebris sermonibus de pace ponendisq; per conditionem armis agitauere: sepe domi collocuti sunt: postremo in ede apollinis pactionẽ fecere adhibitis testibus duobus cluuio ruffo & silio italico quod si tã facile suorum mentes uitellius flexisset q̃ facile ipse cesserat: incruẽtam urbẽ uespasiani intrasset exercitus. ¶ Cedere se imperio: uitellius apud milites suos concionatus pauca dixit & præsenti mesticiæ congruentia. cedere se paci & rei pu. rogando milites: ut memoriam sui continerent: fratremq; & coniugẽ & innoxiam liberorum etate miserarentur: simul filium protendens modo singulis modo uniuersis commendabat lachrymabũdus. ¶ Cunctis clamantibus: lege reclamantibus: ceperunt enim reclamare & recusare: ne cederet imperio. ¶ Rem distulit: de imperio deponendo narrat tacitus uitellium paratum fuisse cedere imperio: si mõ suorũ mẽtes flectere potuisset: sed ut q̃sq; uitellio fidus erat ita pacem & conditiones pacis abnuebãt. Dedecus & pericula ostentantes: si cessisset uespasiano: hortabãturq; ut potius per uirtutẽ effundere ultimum spiritum uellet: q̃ per ludibrium & cõtumelias: sed surdæ ad fortia consilia uitellio aures obruebãtur. ¶ Diluculo: iam luce apparente: unde diluculare est diluculum fieri: gellius id circo die crastino ubi primum diluculabit: fac amicos adeas. ¶ Sordidatus: sordida & squalenti ueste indutus. in hanc sententiam tacitus pullo amictu palatio digreditur mesta circum fama misso ad flauianos duces nuncio: qui subuenint sibi astasque res nunciaret: sordidus ex moribus: sordidatus ex causa dicit. Cicero i pisonẽ. Nec minus letabor tũ te semper sordidũ: q̃ si paulisper sordidatũ uiderem. ¶ Ad rostra: ut pro rostris cõtionaretur: mox interpellatus e rostris fratris domum petiit: quæ foro iminebat. ¶ Eadem uerba. quibus apud milites usus fuerat ꝓ gradibus palatii dicens se cedere uelle imperio romano. ¶ E libello: in quo perscripta habebat uerba: quæ dicebat tales dicuntur de scripto facere uerba: qui ad libellum respiciunt & de scripto loquuntur: Cicero recitetur oratio: quæ propter eius magnitudinem dicta de scripto est. ¶ Rursus interpellante: iterum orationem uitelli intertumpentibus militibus: sicut prius interruperant. ¶ Ne deficeret: ne succumberet languesceretq; animo infracto & meticuloso. ¶ Certatim: pro uiribus. ¶ Animum resumpsit: qui prius metu patiens exanimatusq; defecerat: hortamentis populi militumq; confirmatus: animum alacritatemq; quã iam perdiderat recepit. ¶ Sabinum: fratrem uespasiani. ¶ Flauianos: a flauio uespasiano flauiani dicti eius factionis fautores sectatoresque.

Fluxa uitellianorum arma

Cremona incensa

Nex fabii ualentis

Flauius sabinus

Silius italicus testis i pactione

Diluculat

Sordidus Sordidat9

Flauiani

¶ M. AN. ¶ Aut uictus: nam circa cremonam bis uiteliani uicti: & rursus cremona ipsa direpta. ¶ Aut ꝓditus. cecina. n. a uitelio ad uespasianũ defecit Fabius ualẽs: & ipse ad stheradas ĩsulas oppressus ẽ. ¶ Salutẽ & milies sestertiũ: ut sibi icolumitas tũ ea pecuniarũ summa cõcederet. ¶ Cũ flauio fabio. uespasiani fratre q romæ erat. ¶ Cedere ĩperio: dignitate abire. ¶ Rẽ distulit: sero cessit. ¶ Sordidatus: sordida ueste reorũ more amictus. ¶ Eadẽ uerba: ut i cederet imperio quod inuitus recepisset. ¶ Deficeret: ne fractus animo sibi ipsi deesset. ¶ Flauianos: flauianæ factionis. ¶ Nihil iam: post pactionem. s. cum Vitelio factam.

ui subita in capitolium compulit: succensoq; templo iouis optimi maximi oppræssit quum & prælium: & incendium e tiberiana prospicere domo inter epulas non multo post pœnitens facti: & i alios culpam conferens uocata concióe iurauit: coegitq; iurare cæteros nihil sibi antiquius gete publica fore. Tunc solutum a latere pugionem consuli primũ: deinde illo recusante magistratibus ac mox senatoribus singulis porrigens nullo recipiente quasi in æde cõcordiæ positurus abscessit. sed quibusdam acclamantibus ipsum eẽ cõcordiam rediit: nec solum retinere se ferrum affirmauit: uerumetiam concordiæ recipere cognomen.

De concordia per eũ tẽtata cũ Vespasiano.

S Vasit senatoribus ut legatos cũ uirginibus uestalibus mitterent pacem; aut certe tempus ad consultandum petituros. Postridie responsa operienti nunciatum est per exploratorem hostem appropinquare. cõtinuo igitur abstrusus gestatoria sella duobus solis comitibus

¶PHI. ¶Vi subita: scribit tacitus Cor. Martialem a flauio sabino missum fuisse ad uitellium cum mandatis: ne pacta iam instituta turbarentur: uitellius culpam in milites conferens monuit martialem: ut per secreta abiret: ne a militibus suis interficeretur: erat enim ipse id temporis neq; uetandi neq; iubendi potens nõ iam imperator: sed tãtũ causa belli: uix reuersus erat Martialis in capitolium: quod uelut arcem tutissimam flauiani insederant: cum repente milites uitelliani furentes: nullo duce ascendunt: erecta acie in capitolium: ubi exorto conflictu flauiani uitellianos obruebant tegulis saxisq; nec tamen sisti poterant scandentes uitelliani: tunc capitoliũ clausis foribus indefensum & indireptum conflagrauit: ambigitur utrum oppugnatores ignem tectis iniecerint: atticus consul se capitolini incendii auctorẽ professus est: id facinus post conditam urbẽ luctuosissimũ fedissimũq; populo Romano accidisse auctor est tacitus. ¶E tiberiana domo: quæ fuerat Tiberii. ¶Inter epulas. scribit egesipp' quod uitellius epulabatur: ne amitteret moriturus prandium & redundationibus: ut in extremis solet: mense sibi ultimo dapibus resarciebat': obruebat se uini poculis ut sensum amitteret futuri uel opprobrii uel periculi: eumq; ex conuiuio ad supplicium raptũ eẽ tradit. ¶Pugionem cõsuli: scribit Cornelius tacitus: uitellium exolutũ a latere pugionem porrexisse cõsuli: tare luti ius necis uitæq; ciuium tradẽtem sed aspernante consule & reclamantibus qui adstiterant discessit uelut positurus in ede concordiæ. ¶In ede concordiæ: in superioribus annotauimus quemadmodũ pluribus templis concordia dea romæ fuerat decorata: e lege quæ in tiberio scripta sunt. ¶Ipsum eẽ concordiam: nil apertius hac assentatiõe: qua uitellius dicitur esse ipsa cõcordia dea: cum potius discordia dici debuerit: ut pote auctor ac instinctor discordiarum turbatumq; ciuilium. ¶Ferrum: pugionem: quem in ede concordiæ ponere uoluerat. ¶Concordiæ cognomen: ut uitellius concordia diceretur. ¶Vt legatos: cum uirginibus uestalibus: scribit tacit' uitellium uocato senatu legatos direxisse ad exercitus flauianos: ut prætextu rei pu. Concordiã pacemque suaderent: legati quorum ius sacrum & uenerabile esse solet & debet uiolati sunt adieruntq; extremũ discrimen: qui uenerant ad petilium cerealem unũ ex ductoribus flauianis: tunc uulneratus fuit arulenus rusticus legatione & prætura insignis: ob hoc dixit plinius in primo epistolarum. Arulenum a regulo inimico nuncupatum esse stigmosum uitelliana cicatrice. æquioribus animis accepti sunt: qui ad antoniũ alterum flauianarum partium ducem uenerant: obuiæ uenerũt & uirgies uestales cum epistolis uitellii ad antoniũ scriptis: antonius uirgines cũ honore remisit uitellioq; rescripsit direpta esse belli comertia ob trucidatũ sabinũ uespasiani fratrẽ & icẽsum capitoliũ. ¶Virginibus uestalibus: annotauimus i prio cõmẽtario uirgĩes uestales mitti solitas fuisse depcatrices sicut olim a messalia missæ fuerãt ad claudiũ depcãdũ: sicut cæsari a sylla titũ ueniamq; depcãtes ĩpetrauerũt. ¶Aut certe tempus ad cõsultandũ Virgines uestales postulauerãt ab antonio exiui supremo certamine uniũ diẽ: si hæc mora interiecta fuisset facilius omnia cõuẽtura. ¶Operiẽtiæ expectanti præstolantiq; uitellio. ¶Hostem appropinquare: flauiani tripartito agmie romã accesserunt: plia multa & uaria ĩter flauiãos & uitelliãos ante urbẽ facta. ¶Cõcurrerũt: & i cãpo martio ĩfestæ acies: sed p flauianis fortũa fuit po. roman' aderat spectator tãq; i ludicro certamie. ¶Abstrusus gestatoria sella. Cor. tacitus sic scribit. Viteli' capta urbe p auersã palatii portã auẽtinũ i domũ uxoris sellula defert: ut si diem latebra uitasset teracinã ad cohortes fratremq; perfugeret: gestatoria sella q̃ gestari & deferri a lecticatis solet alio nomĩe gestatorium noiatur: unde illud ex libro secũdo machabeorũ. In gestatorio torquebat' anthiochus. ¶M. A N. ¶Iouis optimi: capitolini iouis: quod tarquinius priscus uouerat: Seruius Tullus: & Tarquinius superbus erexere exactis regibus Horatius puluillus consul dedicauit: quod. L. Scipione: & C. Norbano consulibus incendio absumptum scylla instaurauit: dedicauit uero Luctatius Catullus nouissime præsenti tumultu conflagrauit sceleris auctorem: Acticus se postea est professus. ¶Oppressit sabinũ scilicet qui ad Vitellii conspectum obtruncatus ad gemonias est scalas proiectus: Cornelius est auctor. ¶Tiberiana domo: de qua bis supra. ¶In alios: qui sabinum oppresserunt. ¶Consuli primũ: Quinto Actico. qui tum consul cum eo erat. ¶Vt legatos: cum uirginibus uestalibus Legati missi: Arulenus rusticus: q uiolatus ẽ: & Mussonius ruffus. hic est rusticus ille: quem sticmosum Viteliana cicatri-

Capitoliũ cõflagrauit.

Stigmosus uitelliana cicatrice

Fortuna p flauianis

Gestatoria sella

ea Regulo appellatum: pli. in epistolis ait: quippe qui in. L. Vitelii inuidiam uulnus a flauianis accepisset qq legatus & ptor in altera castra uirgines uestales summo honore ab Antonio: q alteris castris perat: acceptae ac dimissae sunt bina. n. flauioꝝ castra urbi iã admota erãt qd ad uestales uirgines attinet uident mihi romani ueteres qd alio loco diximus illaꝝ ope usi in depcanda poena & gra recõciliãda. qd & Cice. plane demõstrat Gelli exẽplaria uident oñdere & in lege agraria ciceronẽ id quoq; demõstrasse ubi illud est: nulle sunt uirgines quae me a uobis depcent qué galli textũ nos sicuti in Caesare dictatore ea uerba posuimus sed emendatissimus ciceronis codex nõ uirgines sed imagines habet quod oino magis probo.

pistore & coquo Auentinum & paternam domum clã petiit: ut inde in campaniam fugeret. Mox leui rumore & incerto tanq̃ pax impetrata esset: referri se in palatium passus est: ubi cũ deserta oia reperisset dilabẽtibus & q simul erant zona se aureoꝝ plena circũdedit: cõfugitq; in celulã ianitoris religato pro foribus cane: lectoq; & culcitra obiectis.

De capitone & uilissima morte eiusdem.

IRruperant autem iam agminis antecessores: ac nemine obuio rimabantur: ut fit singula ab iis extractus e latebra sciscitantes quis esset: nam ignorabatur: & ubi esse. Vitelium sciret mendacio elusit: deinde agnitus rogare nõ destitit: quasi quaedam de salute Vespesiani dicturus: ut custodiretur interim uel in carcere donec religatis post terga manibus iniecto ceruicibus laqueo ueste discissa seminudus in forum tractus est: inter magna rerũ uerborumq; ludibria per totum uiae sacrae spacium reducta coma a capite: ceu noxi solent: atq; etiam mento mucrone gladii subiecto: ut ui sendam praeberet faciem: neue summitteret quibusdã stercore & ceno incessentibus aliis incẽdiarũ

¶ PHI. ¶ Pistore & coquo: anti qui coquos nõ hẽbant in seruitiis eosq; ex macello cõducebãt deinde inter mãcipia coqui sicut & pistores recepti sunt. hinc ait Marcellus iuriscõsultus libro de legatis tertio. si unus seruus plura artificia sciat: & alii coqui legati fuerũt: alii textores alii lecticarii: ei cedere seruũ dicẽdũ est. cui legati ẽt sunt in quo artificio plerũq; uersabat: uasa cognatia ex argẽto fieri caluus orator qstus ẽ scribũt iuriscõsulti uasa cognatia in penu nõ cõtineri. ¶ Incerto: Sine auctore sine capite diuulgato. ¶ Referri se in palatiũ: ait tacitus uitellũ mobilitate ingenii in pallatiũ regressum esse: qd desertũ reperit. ¶ Dilabẽtibus: tacitus. dilapsis ẽt infimis seruitiorũ aut occursum eius declinantibus. ad genus exẽpla affati nos monẽt. cũ fortuna mutari fidem mortalium: qm rebus secundis cateruatim cõfluunt in aduersis dilabunt. ¶ Zona aureoꝝ plena: in libro annotationũ enarrãtes illũ iuuenalis uersum: obrutus & zonã morsu leuaq; tenebit: retulimus: quẽadmodũ mos fuit apud priscos ut aurũ monetale in zonis haberẽt. unde alexander romanus imperator dicere solebat. miles non timet nisi uestitutus armatus calciatus & satur & hñs aliquid in zonula. plura in annotationibus nostris leges ad hãc rẽ cõducẽtia. ¶ Circũdedit: tanq̃ id sibi p uiatico futurũ esset. itidẽ apud apuleiũ plotina spectatae fidei femina zonis auro monetali refertis incincta maritũ extorrẽ comitata est. ¶ In cellulã ianitoris: cella ianitoris prope hostiũ ediũ fieri solet: ubi ianitor religatus excubat. hinc et ouidius. ianitor indigne lõga religate cathena. ¶ Pro foribus: ante fores obiectis ut ita latebra pudẽda semet occultaret. ¶ Agminis antecessores: Qui antecedebat flauianas copias agminatim aduẽtantes. ¶ Rimabant: Scrutabant & curiose uestigabãt. ¶ Rimari proprie dñr sues: cũ pascẽtes cibi gratia terram uertũt. lutatius grãmaticus auctor. ¶ Ab his extractus: a iulio placido tribuno cohortis ptractũ e latebra uitellium tacitus refert. ¶ Mendatio elusit. dum se uitellum esse dissimulat. ¶ Vt costodiret interim: rogabat uitellius causa mortis differẽdae ut custodiret uel in carcere: donec flauianos duces alloqueret. ¶ Religatis post terga manibus: Cor. ta. iũcte tergũ pone manus. laniata ueste. fedũ spectaculũ ducebat multis icrepatibus nullo illachrymãte. ¶ Discissa: lacerata diloricata. ¶ In foꝝ ppulsus est uitellius ad eũ fori locũ: ubi galba occisus fuerat. ¶ Viae sacrae: añ dictũ ẽ sacrã uiã in urbe roma appellatã: qd in ea fedus ictũ sit inter romulũ & taciũ. oli caesar dictator intexit uelis uiã sacrã ab domo sua ad cliuũ usq; i capitoliũ. ¶ Reducta: retroducta reiecta: ut facies reuelata occultari ñ posset. ¶ Mucrone mẽto subiecto: scribit tacitus uitellũ infestis mucronib' coactũ mõ erigere os & offerre cõtumeliis: tũc cadẽtes statuas suas: plerũq; rostra aut locũ occisi galbae cõtueri. ¶ Summitteret: ad terram demitteret. ¶ incessẽtib'. Impetẽtibus. stercore & ceno. sextus aurelius. multis ceno fimo & caeteris turpioribus dictu purgamẽtis uultũ eius incessentib' p scalas gemonias trahit. ¶ Incẽdiariũ: quẽadmodũ uero icẽdiarius a flauio tribuno p cõtumeliã dictus ẽ: qa urbẽ romã incẽderat: ita uitellũ incendiariũ uocauere: pp incẽsum capitolium: tanq̃ illius luctuosissimi incẽdii ipse auctor extitisset.

¶ M. AN. ¶ Auẽtinum: unũ ex collibus urbis. ¶ Paternã domũ: Cor. in uxoris nõ pris domũ uenisse ait. ¶ In cãpaniã: terracinã potius: ubi frater cũ exercitu erat: pfugeret. ¶ Impetrata: ab iis q in castra missi erãt. ¶ Dilabẽtibus: abeuntibus. ¶ Qui simul erãt: coquus & pistor. ¶ Zona aureorũ plena: aureis nũmis pfixa. ¶ Interim: dũ ea ducibus flauianis aut ipsi Vespasiano patefaceret. ¶ Ludibria: illusiones. ¶ Viae sacrae: q ex palatio in foꝝ descẽdebat. ¶ Reducta: coma: capillis: & a uertice & a frõte in unũ qsi nodũ cõpssis: ut ma

Coqui ter seruos

Vasa cognatia ex argẽto

Cũ fortu mutari fidem

Aurũ in zona

Aurum monetale.

Rimari

sacra uia

Miserã da uitelli fors

Incẽdiarius

gis cōſpicuus eēt. ¶ Ceu noxi ſolet: coma. ſ. reduci & in unū colligi. ¶ Mēto: inferioribus faucū ptibus iugulo īminentibus. ¶ Mucrone: cuſpide. ¶ Inceſſentibus: contumelioſe illudentibus. ¶ Incendiarium: ob capitolium incenſum.

¶ PHI. ¶ Patinarium: plautus appellat piſcem patinariū patina conditū ſic.n.ait ī aſinaria: uel patinariū uel aſſum uerſes quo pacto lubet. patinarius uero dictus eſt uitellius pp illā luxurioſiſſimā patinā ut paulo ante memoraui quā dedicauerat. pp quam mutianus illi exprobrauit paludes patinæ. ¶ Enormis: uaſta & imodica. nam ſicut ſolet pceritas corpis nō parū uenerat ōis acqrere principibus ita ſi enormis eſt & imodica magis dehoneſtaméto eſt: ꝙ pulchritudini. dixit celſus longā ſtaturā maturā cōſici ſenectute. ¶ Rubida: rubēs rubicūda. burrus ap̄ āntiquos uocitabat rubēs ex cibo & potione. præterea panē rubidū appellauerīt parū coctū: plautus ī caſſina. in furnū calidū cōdito atq; ibi metorreto p pane rubido. ¶ Venter obeſus: pinguis uber ap̄ neuiū accipit p exili atq; gracileto. ¶ Sub debile: modice debilitatum & infirmū. ſæpe dictū hanc pticulā ſub ſignificare tempamentū. ¶ Impulſu: ipulſione. ¶ Quadrigæ: cōtra regulā grāmaticoꝝ ε*π*ικοι*ν* .i. ſingulariter qdrigā dixit: ſicut & plinius quadrigā dixit a myrmecide fabricatā ex ebore: quā muſca integeret alis. ¶ Aurigāti caio: ſupra memorauimus uitellū caio caligulæ factū eſſe familiarem p aurigandi ſtudiū. ¶ Apud gemonias: in tertio cōmentario ſatis ac ſup de gemoniis ſcalis: illuc te cōfer ſi qd deſideras: ait tacitus uitelliū ad gemonias fuiſſe ppulſum ubi corpus flauii fabini iacuerat: ingeſtiſq; uulneribus cōfoſſum cōcidiſſe. uox nouiſſima nō de generis ai: excepta fuit a circūſtantibus. nāq; tribuno inſultanti ſe tñ impatorē eius fuiſſe rñdit. ſextus aurelius. p ſcalas inquit gemonias trahit. ¶ Excarnificatus: cōgeſtis uulneribus lāniatus eni ſceratuſq; p carnificinā ſicut carnifices dānatos interdum minutiſſimis ictibus lenta morte cōficiunt. Amianus marcellinus. tanq̄ obtrectatorē audacē excarnificari precepit. tradit ſextus aurelius numeroſis ictibus cōfoſſum interiiſſe. ¶ Confectus: trucidatus. tractus in tiberim. potuit uitellius tiberinus & tracticius nūcupari ſicut olim appellatus eſt heliogabalus: q in latrina occiſus fuit deinde in tiberim tractus. ¶ Cū fratre: de hoc ſic refert tacitus. dein lucius uitellius interficitur par uitiis fratris & principatu eius uigilantior nec p inde pſperis ſotius: quā aduerſis abſtractus. ¶ Factū uiennæ: qn̄ pro tribunali iura redēti Vitellio gallus gallinaceus ſupra humerū atq; in capite aſtitit. ¶ Portendi: ſignificari. ¶ Ab antonio primo: antonius primus acerrimus belli cōcionator Veſpaſianum ſequutus grāde momētū addidit. erat eni ſtrenuus manu. ſermone pmpt⁹: diſcordiis & ſeditiōibus potēs: raptor: largitor pace peſſimus: bello nō ſpernēdus. huius pclara uirtus enituit in bello uitelliano: primus appellat a trāquillo ob cognomētū. dicebat.n. antonius primus & ita a Cor. ta. idētidem appellat. Egeſippus id apte indicat lib. iii. hiſtoriarū ubi ait. primus: id.n. antonio cognomētū erat. de hoc intellexiſſe Marcialē exiſtimo ſic ſcribētē. iam numerat placido felix antoni⁹ æuo qndecies actas prius olympiadas. ¶ Toloſæ nato: & ob hoc hoi gallicano. notū eſt.n. toloſā ciuitatem galliæ narbonēſis: in qua olim fuit tēplū ſanctitudine religioſiſſimis uenerabile. de hoibus calamitoſis dici ſolitū eſt: p prouerbiū uetus. ille hō hēbat aurū toloſanū: qd ortū eſt. Q. cepione: q cū oppidū toloſanū diripuiſſet. multūq; aurī in eius oppidi tēplis fuiſſet: q ſqs ex ea direptiōe aurū attigit miſero cruciabili exitu perit. Cuius rei ſtrabo iuſtinus & gellius meminerūt. ¶ Becco: remāſit in lingua uernacula nr̄a hæc dictio: ut beccū appellemus roſtrū nō tā gallinacei ꝙ oium auiū phryges panē beccus appellāt: ex quo pſameticus egypti rex olim cōiectauit phrygas primo extitiſſe mortaliū: cū hæc uox beccus ab infantibus ſuapte ſpōte fuiſſet pria deprōpta. hiſtoriā luculēte pſcribit herodotus i euterpe: quā ſecutus opinor apulei⁹: phrygas ſciēter priogenios appellat lib. xi. de aſino aureo. De uitelli moribus & obitu ſic ſcribit eutropius hic cū multo dedecore ipauit & graui ſeuitia nobilitatis. pcipuæ ingluuie & uoracitate. qppe cū de die ſæpe qrtū & qntū ferat epulatus. Notiſſima certe cena memoriæ mādata eſt: quā ei uitellius frater exhibuit. in q ſuper cæteros ſūptus duo milia piſciū: ſeptē milia auiū appoſita tradūt: hic cū neroni ſiſis eē uellet atq; id adeo pſeferret ut ēt exequias neronis ꝙ humiliter ſepultæ fuerant honoraret: a ueſpaſiani ducibus occiſus eſt. Interfecto in urbe prius ſabino ueſpaſiani fratre: quē cū capitolio incendit. interfectus aūt eſt & magno dedecore tractus p urbē romam publice nudus. Erecta coma: & capite eius: ſubiecto ad mētum gladio: ſtercore inuolutus: & pectus ab oibus obtius appetitū. Poſtremo iugulatus & in tyberim pīectus eſt. Etiā cōi caruit ſepultura: periit aūt ætatis anno ſeptimo & quinquageſimo: imperii menſe. viii. & die uno.

& patinarium uociferantibus parte uulgi ēt corporis uitia exprobrante: erat enim in eo enormis proceritas: facies rubida plerunq; ex uiolentia: uenter obeſus: alterū fœmur ſub debile impulſo olim quadrigæ quum aurigāti Caio miniſtratorem exhiberet: tandem apud gemonias minutiſſimis ictibus excarnificatus: atq; confectus eſt: & inde unco tractus in tyberim.

De tpe mortis eius & interpretatiōem oſtenti.

PEriit cum fratre & filio āno uitæ. lvii. qnquageſimo nec fefellit cōiecturam eoꝝ: qui augurio: qd factū ei Viennæ oſtendimus nō aliud portendi prædixerant ꝙ uenturum in alicuius Gallicani hoīs poteſtatem ſi qdem ab Antonio primo aduerſarium pattiū duce oppſſus eſt; Cai toloſæ nato cognomine in pueritia Becco fuerat id ualet gallinacii roſtrum.

¶ M. AN. ¶ Patinariū: & hoc ob patinæ dedi[illegible]atione. ¶ Exprobrāte: pbri & contumeliæ loco obiiciente.

Patina ſius
Burrus rubens
Rubid⁹ panis
Quadriga
Vox uitelli nouiſſima
Excarnificatus
Tractit⁹
Nex fratris uitelii
Antōi⁹ cognomento primus
Toloſæ Aurū toloſanū
Beccus
phryges primigenii
Elogiū de uitello

¶ Obesus: tæter: ꝑpinguis. ¶ C. Caligulæ: principi. ¶ Mistratorē: se ministrū illi circa currū dū aurigaret ꝑbente. ¶ Minutissimis ictibus: ut diutius torqueret. ¶ Excarnificatus: carnificis misterio: aut quo pacto a carnificibus dānati solēt trūcatus: tacitus cōgestis militū uulneribus ad gemonias scalas trucidatū scribit. ¶ Cū fratre. L. Vitelio. ¶ Ab Antonio: hu⁹.n. ductu uicti sūt Viteliani ad cremonā: mox ab eodē legiones ad urbē admotæ. ¶ Tolosæ. ē tolosa narbonēsis galliæ ciuitas. ¶ Cognomē becco: Mato cui nūc cognomē lulo.

C. SVETONII TRANQVILLI LIBER DECIMVS DIVVS VESPASIANVS AVGV. IMPERATOR.

De gente flauia & de progenitoribus Vespasiani.

Rebellione trium pricipum & cæde incertum diu: & quasi uagū impium suscepit: firmauitq; tandem gens flauia: obscura illa quidem ac sine ullis maiorum imaginibus: sed tamen reip. nequaq̄ pœnitenda: constet licet Domitianū cupiditatis ac sæuitiæ merito pœnas luisse. T. Flauius Petronius municeps Reatinus bello ciuili pompeianum partium centurio incertum sponte an euocatus profugit ex pharsalica acie domumque se contulit. Vbi deinde uenia &

Etus sñia est oīum tere eē uicissitudinē. namq; pluuiæ sereni/tas: bello pax: sterilitati fecūditas tēpestati trāqllitas uicissatim succederi cōsueuerit. sic & malis pricipibus boni prīcipes substituūtur. ut q̄ ꝑ improbos afflicta sūt & pessundata ꝑ bonos refoueātur & refocillent̄. sicut a duobus uespasianis factus est q exāguē fessumq; terrarꝫ orbē romanāq; rē pu. seuitia tyranorꝫ exhaustā dissipatāq; refecerūt atq; recreanerūt. nihil profecto salubrius bono principe: q instar boni pastoris greges suos nō emaciat sed opimat. hoc ut facere cōdiscāt principes terrarꝫ spectent & imitent̄ duos uespasianos patrē & filiū bonitate precellentes & imꝑatoria maiestate dignissimos: tranqllus scripturus flauii Vespasiani imꝑatoris uitā repetit flauiæ gētis originē a maioribus: nosq; admonet nihil nocere uirtuti sordidos natales: & qd lux ingens & pura interdū emicat ex pua scintilla. nā cū Vespasianus ob curo loco natus foret: tñ ꝑ uirtutē emersit sublimatusq; est ad fastigiū principatus. ¶ Rebellione triū principū: galbā othonē uiteliūq; significat. ¶ Incertū: libās & nutabūdū. ¶ Vagū: instabile & lubricū: cū ab galba ad Othonē: ab othone ad uitelliū: ab illo ad uespasianū mox trāsferret̄ nusq̄ stabile & submixū. ¶ Gēs flauia: hinc flauius uespasianus dictus: hic a iuuenale flauius ultimus dī domitianus. sicut a papinio ī silius flauius caluus. a flauia gēte noīati flauiani duces sectatoresq; priū uespasiani. ¶ Sine ullis imaginib⁹: nobilitas familiarꝫ imaginib⁹ pauorꝫ multi iugis spectabat̄: & atria plena fumosis imaginibus nobile facere credebant̄. hic ecōtrario marius ap̄ salustiū obscurꝫ genus suū & ignobile nō dissimulat ubi ait. s. qa imagines nō hēo & quia mihi noua nobilitas est. mox ex interuallo nō possū inq fidei cā imagines neq; triūphōs aut cōsulatus maiorꝫ meorum ostentare. ¶ Nequaq̄ q pœnitēda: ita liuius. domi militiæq; sub haud pœnitēdo magistro ipso anco rege romana se iura romanos ritus didicisse. Apuleius quoq; in apologia inquit. inuitasset iuuenē: neq; corpe neq; aīo neq; fortuna penitēdū. ¶ Constet licet: sensus est. gens flauia nō fuit penitēda romanæ reip. quis domitianus ex eadē gēte romæ imꝑauerit: dederitq; penas meritas suæ libidinis & crudelitatis. Ex quo significat trāqllus plus boni quā mali gētē flauiā cōtulisse romanæ reip. cū ex tribus flauiis duo primi fuerint optimi nouissimus flagitiosus. ¶ Penas luisse: soluisse dedisseq; supplicium dicimus aūtē auctore seruio melius: luo peccatū q̄ luo penā. nā peccatū soluit̄ pena: qd si luo penā dixeris nō ꝓcedit quare pena soluat̄. tñ auctoritas eruditorꝫ licenter ista cōfundit: ut luo penas dicamus & luo peccatū. maro in. x. italia petiere luant peccata. ¶ Municeps reatinus: gentē flauiā ex municipio reatino oriūdā significat. est aūt reate opidū in sabinis: ut ait plinius in tertio dicatū celicolum matri: ut inquit silius. tradit. M. uarro italiæ umbilicū eē ī agro reatino asinos reatinos a generositate celeberrimi scriptores laudauerūt. municeps aūt significat̄ ciuis reatinus. nā inquit eleganter ulpianus lib. I. di gestorꝫ municeps dicimus suæ cuiusq; ciuitatis ciues: ut puta cāpanos puteolanos. ¶ Spōte: uolūtarius ultroneus sue. ¶ Euocatus. s. a pōpeio sup̄ a.n. dictū est euocatos dici milites qñ ꝑ euocationē ad bellū euocabat̄. ¶ Ex pharsalica acie: ubi popeianæ ptes ꝓfligate fuerūt. ¶ Domū ī municipū reatinū. ¶ Venia: Cæsarē fuisse clemētissimū usq; ad penitētiā ueniāq; dedisse. aduersarius nō tū est.

Vicissitudo rerum.

Nihil salubrius bono pricipe

Imagies nobilitatis

Luo peccatū

Luo penam

Reate ubi umbilicus italiæ

Municeps

¶ MARCI Antonii sabellici ad Augusti. Barbadicum serenissi. Venetiarum principem paraphraseos in Vespasianum paraenesis Decima.

Rebellione: Romanū impium aliquādiu incerta sede ꝑuagatū. Flauia gens Vespasiani pris ductu & auspiciis stabiliuit tandē serenissime princeps: fuit is oīumq romæ ad id tps īpauerant: longe clemētissimus: q uirtute nulla magis pōt si anneo senecæ credimus homini cōuenire amplius: nec magis ulli hoīumq principi. Addo urbanitatē ac cæteras uirtutes: q pene plures in uno fuere: q in tribus illis: quorꝫ ꝓxime meminimus uitia. Sed auaritiæ calumnia nō caruit: q sane affectus: qm in publicū usū uertit: nō priuatarum: laudi potius illi: q uitio cessit: cætera uere dignus: cui defuncto nō humani tñ: sed diuini ceu ut uana fuit tūc hoīum ꝑsuasio: honores sint decreti. Hunc merito miraberis Dux iucundissime: & mī ꝑ te recte saperes: atq; is esses: q nō alienis indigeres exēplis hunc tibi oī studio imitandū ꝓponerē: sed alii ꝑclaris huiōi indigebūt institutis. Tu tuis amplissimis uirtutibus fretus: eo ꝓpe modum euasisti: ut nihil te uno clemētius: nihil lucidius oium ꝓdi/

catione eē ferat: supest aūt ut is esse pgas quod ut uideo sponte facis qui sphamie & celebritate sis Vespasianus inferior uirtutibus tñ animuaut maior: aut quod æque erit magnū par illi repiaris. ¶ Rebellione: igit rebelli motu: ac defectione. ¶ Triū principū. Galbæ: Othonis: Vitelii. ¶ Incertū: uacillāsi qdem ad crebrā imperii mutationē tres illi: quoꝝ pximem eminimus a nōnullis in numeꝝ nō redigunt. ¶ Cōstat licet: & si nō dubiū sit. ¶ Domitianum: q ultimus flauiæ genus impauit. Iu. Quū iā semiatumē laceraret flauius orbē ultius. ¶ Municeps teatinus: reate sabinoꝝ oppido natus. ¶ An euocat⁹: q euocati eēnt lel atq; iteꝝ dixius

missione impetrata coctiones argentarias factitauit huius filius cognomine Sabinus expers militiæ. & si quidam eū primipilarem nōnulli quum adhuc ordines duceret sacramento solutum per causam ualitudinis tradūt publicanum quadragesimæ in asia egit. Manebantq; imagines a ciuitatibus ei positæ sub hoc titulo καλῶς τελωνήσαντι idest bene tributum exigenti. Postea fœnus apud Heluetios exercuit, ibiq; diē obiit, superstitibus uxore Vespasia Polla & duobus ex ea liberis, quorum maior Sabinus ad præfecturā urbis: mior Vespasianus ad pricipatū usq; pcessit. Polla Nursiæ honesto genere orta patrē habuit Vespasianū Pollionē

¶ PHI. ¶ Missione impetrata: ut a militia cēturionatuq; p missionē honestā siue causariam dimitteret. ¶ Coactiones argētarias. Oratius in primo sermonū patrē fuisse coactorē indicat: ubi interpretes exposuerūt coactores mercenarios eē eoꝝ q hñt argentariā. qđ humile ac turpissimū genus q̄stus existimat: inde coactiones argētariæ collectiones pecuniaꝝ dictæ: quas coactores argētariis seruiētes usurpāt uident aūt dici coactores a cogēda pecunia. nāq; in auctionibus argentarioꝝ pecunias cogere solent hoc est colligere & cōgregare: & in decumis exigēdis accessionem facere. Cicero in oratione pro rabirio posthumo. nō intelligo hoc quale sit: utrum accessionem decumæ ut nostri facere coactores solēt de argētariis in .ii. cōmētario satis multa: hi enī sunt q faciunt argentariā: sic enim absolute & elegāter dicimur argētariam facere sicut cenaculariā & fagariam. M. tullius in oröne p cecina romæ argētariam nō ignobilē fecit. ¶ Primipilarē: primipili centurionem: de quo suo loco satis diximus. ¶ Ordines: militares. quoꝝ alii erant honestiores alii ignobiles: lō scribit Cæsar in cōmentariis se ab octauis ordinibus ad primū pilū traduxisse scenā centurionē. ¶ Sacramēto solutū: liberatū militari sacro. ¶ Per cām ualitudinis. causariam missionem signat: quæ dari solet cū quis uitio animi uel corpis ualitudine minus idoneus militiæ denūciatur. Inde causarii a huio dicti: q p causariam missionem a militia soluti sunt: & ita legēdum est exponēdūq; illud apud spartianū in adriano: post hæc profectus in gallias oēs causanos liberalitatibus subleuauit: ita enī legere malim q̄ causariis sicut hñt codices ipressi. ¶ Publicanum quadragesime egit: in libro annotationū locus hic a nobis & emēdatus est & explicatus. Nā cū in oibus ferme codicibus publicū legeret: euidētissimus opinor argumētis asseruimus legēdum eē publicanū. significat. n. trāqllus flauiū sabinū functū esse in asia officio publicani in exigēdis uectigalibus: quæ noīe quadragesimæ soluebātur. Nā sicut cētesima: quinquagesima: uigesima: noīa sunt uectigalium ex auctionibus publicanoꝝ illicii f excogitata: ita & quadragesima nomē est iprobi uectigalis. si uberiora desideres require q̄ scripsimus in ānotationibus. ¶ καλῶς: latine interpretat̄ bene uectigal exigenti: si ue pulchre obeunti munia publicani. Et est casus dandi: p quē tituli sæpe numero in monumētis prescribi solent. ¶ Apud eluetios: populos belgicæ galliæ: de qbus multa Cæsar in principio cōmētarioꝝ. ¶ Fenus exercuit. fuit fenerator. feneratores aūt sæpe dānatos mulctatosq; fuisse a p romanos testis est Liuius: q ait feneratoribus diē esse ab edibus: q ex illoꝝ pecunia mulctantia posuerūt limina ænea in capitolio. idē alibi refert latū esse ad populū ne fenerare liceret. Cato feneratorem æquauit homicidæ, cum interrogatus: an expediret fenerare: respondit quid hominem occidere? Mercurius in parte horoscopi partiliter constitutus faciet prepositos feneratiōum diminutiue fenus dicitur fenusculum. ¶ Ad prefecturam urbis: tacitus sabinum uespasiani fratrem prefecturam urbis obtinuisse annos. xii. qui interfectus fuit a uitellianis in tumultu ciuili: cuius truncum corpus abscisso capite ad gemonias traxerunt. hic sabinus quinq; & triginta stipendia in repu. fecerat domi militiæq; clarus: sermonis timius erat septem annis mesiam rexerat. ante Vespasiani principatum: decus domus flauiæ penes sabinum erat. ¶ Polla nursiæ: explicato paterno uespasiani genere nunc maternum genus exequitur atq; matrem uespasiani, fuisse nursinam. est autem nursia ciuitas sabinorum: ut ait plinius: quis seruius eam in piceno esse tradat. a uirgilio frigida nuncupatur quia re uera ita est aut quia nocens. frigidus enim noxius significatur. graechi in concionibus suis ubiq; nursinos scelaratos appellauere:

Coactiones argētariæ

Coactores

Causaria missione

Quadragesima, nomen uectigalis

Feneratores dānati

Quid hoīem occidere

Nursia frigida

Nursini dicti scelerati

¶ M. AN. ¶ Coactiōes argētarias: a cogo coacto & coactor Ora. si pco puas aut ut fuit ipe coactor ē. n. coactor ut Acrō ait mercenari⁹ eoꝝ q hñt sūmā reꝝ uenaliū: Ci. ut nil facere coactores solēt & rursus haud multū diuerso sēsu Gabinio pecūiā posthum⁹ cogeret argētariā dixit coactionē q a coactores argētariis q auctōi perāt operā pstabāt: Ci. p cecinia Argētariā nō ignobilē fecit & paulo mox argētaria dissoluta: & alibi pecūiā argentario pmittit ebutius. Ordinem ordo sexagenos ut Liuius ait habuit milites: apparet tñ p quociq; militū ductu ordinē a ueteribus usurpatū: quod ni ita esset idē auctor haud alibi honestū ducebat ordinē dixisset: superuacuum erat honestum addere si semper idem ordo fuisset. ¶ Solutum sacramento: causaria ut ulpianus ait missione militia solutam est inquit ille etiā causaria missio quæ propter ualitudinem labori

bus militiæ folsit. ¶ Publicum quadragesimæ: sic hñt oĩa tráquilli exemplaria: quę adhuc uidere cõtingit sed ego ob ea quæ apud tacitum legimus publicanũ pro publico scribendũ cõtenderim manet inqt ille abolitio quadragesimæ quinquagesimæq; & q̃ alia ex auctionibus illicitis noĩa publicani inuenerãt: erit igit̃ sensus egit publicanum quadragesimæ. i. obiuit in asia publicani munus in exigenda quadragesima: nisi qs dicat publicũ egit publicam psonam gessit in exigenda quadragesima: quid non absurdũ sit ob ea q̃ sequunt̃ ¶ Καλῶς τελωνήσαντι. i. recte uectigalia exigẽti. ¶ Eluetios: belgicæ galliæ populos. ¶ Sabinus: q a uitelio est oppressus. ¶ Nursiæ: nursia sabinorũ oppidũ ut ptolemæus & pli. aiunt haud ignobile.

ter tribunum militum: præfectumq; castrorum fratremq; senatorem prætoriæ dignitatis locus etiam nũc ad sextum miliarium a Nursia spoletum euntibus in mõte summo appellatur Vespasiæ: ubi uespasiorum complura monumenta extant, magnum indicium splendoris familiæ & uetustatis nõ negauerim iactatum a quibusdam Petronium patrem e regione trãspadana fuisse mancipem operarum; q̃ ex umbria in sabinos ad culturam agrorum quot annis cõmeare solerent subsedisse autem in oppido reatino uxore ibidem ducta: ipse ne uestigium quidem de hoc q̃uis satis curiose inquirerem: inueni.

De natiuitate Vespasiani: & eius educatione: & honoribus per eum gestis.

Vespasiatus natus est in sabinis ultra reatem uico modico: cui nomen est phalachrine. xv. calen. decembris uesperi Quinto Sulpitio Camerino. C. Pompeio Sabino consulibus: quinquẽnio anteq̃ Augustus

¶ PHI. ¶ Ter tribunus mil. q ter functus erat dignitate tribunatus militaris. ¶ Prefectum castrorũ: ad officiũ prefecti castrorum. ut inquit uegetius i. ii. positio ualli; pertinet & fossæ extimatio: tabernacula militũ nutu ipsius curabãtur. pterea egri contubernales & medicorũ a qbus curabãtur expẽsæ ad pfecti castrorũ curã ptinebãt. itẽ uehicula ferramẽta istrumẽta bellica ne deessent aliquãdo pcurabat. hic post lõgã pbatãq; militiã pitissim omnium eligebatur: ut recte doceret alios. qd ipe cũ laude fecisset. ¶ Prætoriæ dignitatis. q p̃turæ honor fuerat decoratus. ¶ Spoletũ eũtibus. q parte itur ad spoletinos quos plinius collocat in vi. italiæ regione. ¶ Vespasiorũ: quẽadmodũ paterni uespasiani gens dicta est flauia: ita materna uespasiorũ nuncupabatur ¶ Magnũ inditiũ splẽdoris: locus dictus uespasia: & uespasiorũ monumenta habũde indicãt magnoq; sunt argumento splendidã fuisse uetustãq; familiã uespasiæ pollæ uespasiani matris. ¶ Iactatũ: inaniter diuulgatum. Seruius illud maronianum talia iactanti exposuit pro inaniter loquenti. ¶ Petroniũ patrẽ. Corrige petroni patrem ut intelligas tranquillum loqui de patre. T. flaui petroni municipis reatini: a quo exorsus est dudum maiores Vespasiani. ¶ Mancipem: operarum. ¶ Conductorẽ: redẽptoremq; seruorũ & operationũ: hic locus a nobis enodatus est in libro annotationũ ubi scripsimus mãcupes appellari romanos publicanorum principes qui quæstus sui causa decumas redimunt. præterea mancupes dicebãturq a populo aliquid emebant conducebãtue. plinius dixit q mãceps preualens annonam flagellat. appellatione uero operarum personas ipsas atq operarios significari eodem in loco a me annotatum est. ¶ Quæ: opere idest operarii & mãcipii mercenaria. ¶ Vmbria: plinius umbriam collocat in sexta italiæ regione umbrorum gens antiquissima italiæ existimatur. a græcis umbri dicti quod umbribus superfuerint. ὄμβρος græci imber appellatur. ¶ Quot ãnis commeare: hac tempestate circumpedani idem factitant qui quot annis commeãt ad nos & ad flaminiæ populos: qui precio conducti locant operas diurnas & menstruas ad culturam agrorũ qua peracta suffarcinati pecunia in patriam regrediuntur. ¶ Subsedisse: substitisse mãsisse. alias significat depressum esse: ut uirgilius subsidere uales. ¶ In samnio: samnium cuius regionis cultores samnites dicti: cõterminum esse sabinis testis est plinius in tertio. quidam legunt in sabinis: an regione autem sabinorum situm est reate. ¶ Phalacrine: si licet per coniectaturam scrutari causas nominum: quid uetat credere hunc uicum nomen accepisse ex eo q homines calui illic nascerentur: quos græci phalacros uocant: sicut in insula mycono iuuentus omnis calua uisebatur. unde a plinio dictum est in. xi. quod myconii carentes capillo gignuntur: quod & lucilius indicat cum ait. myconi calua omnis iuuentus. unde etiam prouerbium græcũ est. φαλακροὶ μυκόνιοι idest calui myconii. Corui aquatici naturaliter caluent. quibus apud græcos unde nomen est: hoc dixit plinius: sed quod nomen foret id non addidit: Scito autem tales coruos a græcis dici phalacrocoraces q̃si caluos coruos.

De offõ pfecti castrorũ

Vespasii

Mãcipes operarũ

Vmbri unde

Subside re

Mucõni; calui

Prouerbiũ græcum

Phalacrocoraces

¶ M. AN. ¶ Præfectum: castrorũ cui curæ erat castrorũ metationẽ legere: ualliũ iacere tabernacula disponere: tormẽta bellica & alia huiusmõi curare: ut plane affirmare possis hanc castrensem prætorem nõ multum diuersam fuisse ab ea: quã hodie optinent q castrorũ magistri dicunt̃ est alioqnin haud ignotum quid pfecti nomen significet. ¶ Vespasiorum: eius familiæ uirorum. ¶ Magnũ indicium: argumẽtum: demonstrationẽ ¶ Iactatum: leuiter traditum. ¶ Mancipem: Asconius Mancipes publicanorũ principes qui quæstus cã decimas redimũt. Festus Manceps inquit dicit̃ quicquid a populo emit̃ cõduciturue quia manu sublata significet se auctorem emptionis mãcipem ergo pro redẽptore accipias licet, pro- dico q sub se operarios ad opus

aliquot conductos haberet. plinius. Hunc siue emulatione incitatus manceps proxime sutrinæ. ¶ Ex umbria occurrit: quare ex umbria si ex transpadana fuit regione: sed tu inde oriundum immo ibi natum potius accipias uerum in umbria uixisse atque ibi factum mancipem. ¶ Sabinos: sunt sabini umbris affines: atque ab illis oriundi: dicti ut quidam existimauere a religione & deorum cultu quasi seuini: Cato ut Dionysius scribit ex sabino sangi dini gentilis sabinorum genti nomen impositum credidit. ¶ Ne uestigium quidem: ne signum quidem aliquod. ¶ In samnis: hic quoque locus librariorum incuria: ne ignorantia dicam semel inuersus ita inolu it ut indifferenter a cunctis mendose legatur: samni i reatino agro immo nusquam quod sciam leguntur quod sed ipsum dare tur pro populo: aut proprio loci nomine accipi nequeant & enim quid aliud esset dicere samnos esse in reatino agro quam populum in populo esse nec samnites: aut samnium de qua gente aliquis suspicari posset insunt: plinius postquam samnitium meminit: sabinorum inquit Amiternini cirenses: foru decii forum nouum: fidinates: interemnates: Nursini: nomentani: reatini: trebulani: & mox paulo: tibuttes: parmates: ex qua descriptione apparet reatinos esse in medios sabinorum gente aliquo modo ad samtuum reatini fines attinere credantur: nec pro loci nomine potest accipi quum phalacrinem dicat auctor uicum in quo natus sit Vespasianus appellatum quare cum ita habeant non dubitauerim affirmare pro samnis sabinis esse legendum: quod ipsum uel una ratione confirmatur: quia reatinus ager totus sit infra sabinorum fines: accedit ad hæc pronus ad errorem lapsus ut uno mediæ syllabæ elemento inuerso deprauata sit dictio.

excederet: educatus sub paterna uia. Tertula in prædiis cossanis: quare princeps quoque & locum incunabulorum assiduæ frequentauit: manente uilla qualis fuerat olim: ne quid scilicet oculorum consuetudini depiret: & auiæ memoriam tantopere dilexit: ut solennibus ac festis diebus poculo quoque eius argenteo potare perseuerauerit: sumpta toga uirili latum clauum quamquam fratre adepto diu aduersatus est nec tandem appeteret: compelli nisi a matre potuit. Ea demum extulit magis conuicio quam precibus: uel auctoritate: dum eum identidem per contumeliam Anteambulonem fratris appellat. Tribunatum militum in thracia meruit: quæstor cretam: & cyrenas prouinciam sorte cœpit. ædilitatis ac mox præturæ candidatus etiam non sine repulsa:

¶ PHI ¶. Excederet: moreretur.

Cosæ op.

¶ Cosanis: cosa oppidum est etruriæ a po. ro. deducta colonia: ut meminit pli. uirgilius pluraliter cosas dixit cum ait in. x. Quique urbem liquere cosas qui stela sagittæ. Consa uero ciuitas est in hirpinis: quæ post cladem cannensem tradita est Hannibali: ut docet liuius sed cosani nihil ad cosanos

¶ Princeps: iam creatus imperator.

Incunabula

¶ Locum incunabulorum: ubi educatus fuerat: incunabula. n. appellamus nutricationem puerilem a cunabulis: qui lectuli sunt in quibus infantes iacere consueuerunt.

¶ Oculorum cosnetudini. noluit uespasianus uillam elegantius neque nitidius reformari in qua fuerat educatus: ut loca illa iam princeps inuisens facilius recordaretur educationis puerilis. nam immutata uilla induxisset facile obliuionem incunabulorum. ¶ Auiæ: tertullæ. ¶ Latum clauum: dignitatem senatoriam. Antiqui clauata uestimenta dixere clauis intexta. ¶ Aduersatus est: recusauit

Senatoria dignitas recusata

dignitatem tamquam senatoriam onerosam: sicuti olim mecenas substitit intra dignitatem equestrem: cum illi laticlaui dignitas pateret. Cicero in oratione pro cluentio laudat quosdam equites romanos: qui maluerunt degere in uita tranquilla quam ascendere ad senatoriam dignitatem: quæ plena est molestiarum & difficultatum. Quamquam fratre adepto: quia sabinus frater iam senator esset factus. ¶ Extuderit: tundendo instando impulit ad latum clauum appetendum. Extundere enim est tundendo hoc est percutiendo elicere & excudere. Virgilius. ut uarias usus meditando

Extuderet

extunderet artes. ¶ Si legis extulit frigidum uerbum est: nec elegantiæ tamquam illi satis accomodatum. ¶ Identidem: frequenter. ¶ Per contumeliam: quæ a contemptu dicta est. ¶ Anteambulonem: ueluti antecursorem satellitemque sabini fra

Anteambulones

tris. anteambulones dici noluerunt stipatores & satellites: qui in itinere solent precedere principem ueluti antecursores: unde ab ante & ambulo dicti anteambulones: qua dictione usus est epigrammatarius poeta. sum comes ipse tuus tumidique anteambulo regis. idem alio loco. Centum miselli iam ualete quadrantes anteambulonis congiarium

Generosus animus impatiens contumeliæ

lassi. de his intellexit seneca sic scribens i. xiii. epistolarum. o quam cuperem illi occurrere aliquem ex his trossulis in uia diuitibus cursores & numidas & multum ante se pulueris agentem Vespasianus cum audiret se anteambulonem fratris appellari crebriter a matre: ne tali conuitio notaretur petit senatoriam dignitatem & impetrauit: generosus. n. animus contumeliam pati non potest & ingenia liberaliter educata ut inquit uerissime hieronymus facilius uerecundia quam metus superat: & quos tormenta non uincunt interdum uincit pudor. ¶ Meruit: militauit. ¶ Cyrenas prouinciam cyrenaicam prouinciam significat: quæ in africa est. pentapolitana a scriptoribus dicta a quinque urbibus: quibus maxime

Pentapolitana

inclyta est: quarum hæc sunt nomina berenice arsinoe ptolemais apolonia ipsaque cyrene. ¶ Sorte cepit: quia sortiebantur prouincias quod alio loco declaratum est. ¶ Candidatus: petitor.

¶ M. AN. ¶ Cossanis: quæ cossano agro erant sunt cossæ littorale hetruriæ oppidum non longe a grauiscis. Virgilius. & pyrgi ueteres intempestæque grauiscæ est & compsa i lucania ciuitas: sed cossanus ubique scriptum reperio. ¶ Princeps: post adeptum principatum. ¶ Auiæ: tertullæ. ¶ Fratre adepto: idest quamquam sabinus frater lati claui uestis usum recepisset. ¶ Diu auersatus: detestatus. ¶ A matre: Vespasia. ¶ Extulit: excitauit. ¶ Anteambulonem: anteambulones dicuntur qui officii gratia principem aut alium comitando præcedunt in quem sensum Martialis quoque eam dictionem usurpauit. ¶ Cretam & cyrenas: & si cyrenæ in lybia sunt hæ tamen prouinciæ iuncti sæpius decernebantur strabo octauum inquit prouinciam cretecam cyrenaica. ¶ Sorte cepit: sortitione adeptus est nam extra sortem prouinciæ nonnunquam dabantur.

¶PHI. ¶Sexto loco intelligimus sexto loco aliquē adeptum esse magistratū nō q̄ qnques antea habuerit repulsam: sed q̄ prioribus locis petere nō potuit pp candidatos alios: quibus ob dignitatē primus & secūdus & deinceps alia loca gradatī in petione concedebant̄ legimus apud liuiū. qd in unū locū lucius flāminius & pu. cornelius cōsulatum petebant comitiis consularibus. ego existimo ita distinguēdū ut candidatus edilitatis uix sexto loco edilitatē sit adeptus: In petitione uero preturæ fuerit primus pretor renūciatus: qd erat honorificū sicut & Cicero gloriat̄ se primū ptorem a cūctis cēturiis fuisse renūciatum. ¶Caiū caligulā.

sextoq; loco uix adeptus est. Ac prima statim petitione: & in primis praetor infensus senatui Caiū ne quo non genere demereret̄ ludos extraordinarios pro uictoria eius germanica depopóscit pœnæq; coniuratorū addendum censuit: ut insepulti proiicerentur. Egit & gratias apud amplissimum ordinemq; quod se honore cœnæ dignatus est.

De uxore & filiis eius.

INter hæc Flauiā Domicillam duxit uxorem Statilii capellæ equitis Romani sabraceni ex africa delegatam olim latinæq; conditionis: sed mox ingenuam & ciuē Romanā recuperatorio iudicio pnunciatā patre asserēte Flauio liberale Ferētini genito: nec qcq̄ amplius q̄ questorio scriba. Ex hac liberos tulit Titum & Domitianum & Domicillam: uxori ac filiæ superstes fuit atq; adhuc

¶Ne quo nō genere demereretur ut omni officiorū genere illum sibi cōciliaret. ¶Extraordinarios: alias diximus quemadmodū edilium & ptorum officium peculiare erat exhibitio ludorū. unde uespasianus ptor depopościt sibi cōcedi: ut ludos extraordinē facere posset. ¶Pro uictoria gemanica. in superioribus dictum est quēadmodū Caius calicula expeditionem aduersus germāos sumpsit quæ magis ridicula fuit q̄ imparatoria. ¶Cōiuratorū: qui cōiurassent in caligulā & enim aliquot cōspirationes in illū sumptæ sūt & detectæ ante coniurationē nouissimā: qua fuit cōtrucidatus. ¶Apud amplissimum ordinē: senatorium. ¶Honore cenæ dignatus esset: Vespasianus in senatu egit gratias principi: quod eius conuictor fuisset. hoc enim existimabatur honorificum ut alibi annotauimus: ex quo multi uocatores principis pecunia corrumpebātur ut prādiis principalibus tieluti uocati insererent̄. hinc illud marcellini. nomēclatores assueti talia uenditare mercede accepta cenis quosdā & prādiis inserunt subditicios. ignobiles & obscuros. ¶Sabraceni: existimo legendū tabraceni: est enim tabraca oppidū ciuium romanorū i numidia africæ regione cuius protomeus & plinius meminerunt. de qua ait iu. Umbriferos ubi pandit tabraca saltus. & silius tabraca tum tyrium uulgus: quis in codicibus cōplusculis p ttabaca inueniatur sabraca. ¶Delegatam olim: pēsitatis diligēter tranquilli uerbis uideo hæc inter se opposita esse delegatā & ingenuā sicut latinæ cōditioni Ciuē Romanā opposuit. erit autem hic sensus uespasianus duxit uxorem domicillā quæ olim existimata est delegata & latinæ cōditionis apud statiliū capellā equitē romanū tabracenum mox assertorē patre ingenua & Ciuis Romana est iudicata: & ita delegatam iunges cū genitiuo statilii capellæ quasi mancipatā ancillāq; uel q̄ a statilio ex africa romā delegata cōmissaq; fuisset fiduciariæ amici tutelæ. legimus apd iuliū capitolium a Marco Antonio fuisse institutum: per prouincias usum publicorum tabulatiorū: ut si forte aliquis in prouincia natus cām liberalem diceret: Testationes inde ferret. atq; hanc totam legem de assertionibus firmatā. ¶Latinæ conditionis. Plin. refert centuripinos & segestanos in sicilia populos fuisse latinæ conditionis: quæ significatur prerogatiua qua in latio latini fruebantur. ¶Recuperatorio iudicio: repete quæ supra scripta sūt de recuperatoribus: qui indices erant cā iuris recuperandi sicut docet Cicero in oratione p cecina: quā habuit ad recuperatores. ¶Asserente uindicante filiā liberali cā: unde & assertores dicti: de quibus supra: ui negotiali parte querit̄ ut ait qntilianus. an liber sit qui est in assertione. ¶Ferētini. plinius ferentinates collocat i latio. apud liuium mentio est ferētini oppidi sannitium. quo potitus est postumius. R. cōsul. cū id oppidani silenter deseruissent: fugaq; nocturna ex oppido excessissent. oratius ferētinum ire iubebo. ¶Questorio scriba. flauius liberalis domicilæ pater non altioris dignitatis gradū ascēdit: q̄ ut scriba questoris eēt. erāt āt questori scribæ q questoribus seruiebāt. olim cato cū esset questor. scribas questorios redegit in ordinē: ex quibus unū inutilē negligentemq; accusauit: prisci scribas scripturarios appellauerunt. at nūc ut inqt festus dicunt̄ scribæ librarii: qui rōnes publicas scribunt in tabulis. græci γραμματέας uocāt: qua dictione usus est apuleius cū ait in. xi. tum ex his unus. quē cuncti grāmatea dicebant.

¶M. AN. ¶Sextoq; loco: ex quo apparet qnquies tulisse repulsam. ¶Primus ptor: post preturā acceptam ¶Caiū caligulā. ¶Ne quo nō. a. oi. ¶Cōiuratorū: eorū qui i eū cōiurassent. ¶Se honore cænæ: se coenæ adhibuisset. ¶Sabracēsis: sabratha ut ptolemæus ait oppidum iter duas syrtis: pli. iuxta minorē esse affirmat uterq; auctor sabrathā hēn quare sabrathēsis legēdum nō sabracēsis. ¶Delegatā: durus ordo: sensus durior sed tu sic legito: duxit uespasianus flauiā domicillā uxorē statilii capellæ eqtis sabratheni delegatā subintellige aut olim coniugem Verg. Hectoris andromache pyrrhin connubia seruas: Lucanus liceat tumulo scripsisse: Catonis Martia. ¶Ex africa olim delegatam: hoc quoq; in dubiū uenit illius testō cōmissam accipias ac cuiusq fidei demandatam: Cicero post delegatam mihi hanc prouinciam: an delegatam statilii equitis nomine apud quendam asseruatam: cui sententiæ ob ea quæ sequuntur libentius accedo: est enim ut Vulpianus interpretatur delegare uice sua alium reum dare creditori uel cui creditor iusserit: quod per stipula

Vestica pricipe honorificum

Trabaca

Ferentinum

Scribæ q̄storii Scripturarii Gramateus

tionem sit: aut litis cõtestationem: ut sit sensus cũ domicillæ pater grãdem statilio deberet pecuniã filiam creditori addixerit: sicq; delegatã & nõ uxores statilii accipies ut statilius ex africa mandarit puellã sibi crediti noĩe a patre addictã: apud hospitẽ: siue necessariũ romæ uel in latio asseruari hunc nos ex obscuta & pplexa lectione sensum elicimus: uerũ alii uiderint si qd aptius dici possit: iuuentq; hãc operã nostrã ita ut pfint nõ ut carpant. ¶ Latinæ cõditionis: pnũciatã utpote ferẽtinati patre genitã: ferentinũ eni ut nõ multo ante diximus in latio est. ¶ Ingenuã: libero loco natã. ¶ Et ciuẽ romanã: iam. n. omne nomẽ latinũ fuerat uno tpe in romanã ciuitatẽ ascitũ. ¶ Recuperatorio iudicio: ut flauio liberali patri filiã creditoris noĩe apud aliũ delegatã recuperare liceret, p sua quoquo modo recipe. ¶ Ferẽtino genito. ferentini & nõ ferenti est legendũ est id latii opidũ bisq; iam supra demõstratũ. ¶ Nec quicq̃ amplius: nullã maiorẽ dignitatẽ adepto. ¶ Vxori & filiæ: duabus Domicillis supstes: Vespasianus.

utrãq; priuatus amisit. Post uxoris excessũ Cenidẽ Antoniæ libertã adamauit & a manu dilectã quõdã sibi reuocauit i cõtuberniũ habuitq; ẽt impator pene iustæ uxoris loco.

De expeditione germanica & iudaica & aliis gestis p eum.

CLaudio principe Narcissi gratia legatus legionis i germaniam missus est. inde in britaniam translatus tricies cum hoste conflixit duas ualidissimas gẽtes superq; uiginti oppida & insulam uectem britaniæ proximã i deditionẽ redegit: parti aulii palatini cõsularis legati: parti Claudii ipsius ductu. Quare triumphalia ornamenta & in spacio breui duplex sacerdotiũ accepit. Præterea cõsulatũ quẽ gessit p duos nouissimos anni mẽses mediũ tẽpus ad p cõsulatũ usq; in ocio. secessuq; egit. Agrippinã timẽs potentẽ adhuc apud filiũ & defuncti quoq; narcisi amicos posam

¶ PHI. ¶ Vtranq; anteq̃ ad pricipatum peruenisset amisit uxorem & filiã. ¶ Excessum. obitũ. ¶ Cenidem nomen est puellæ quæ liberta fuerat antoniæ illi⁹: ut opinor: quæ nupsit druso germanico: quã nũq̃ spuisse scriptores annotauerunt. ¶ A manu: amanuensem. nã sicut uiris erãt ministri: qui a manu dicebantur ita feminis erant libertæ ancillæq; quæ & ipsæ a manu dicebant: scribendis. ſrationibus & epistolis accõmodatæ sed super hac dictione in superioribus satis multa. Marcellinus ancillã a manu significasse uidet: cũ ait in. xviii. quibus litteris occulte quãtum fieri potuit missis ancilla: quæ domina dictante pscripserat exemplũ ferens cartulã pdidit. ¶ Reuocauit in cõtuberniũ: ut i eodẽ cõtubernio secum degeret: unde cõtubernalitas & cõtubernales dicti: de quibus ante memorauı. ¶ Pene: quasi. ¶ Iustæ: legitimæ. ¶ Narcisi gratia: hũc libertum potentissimum fuisse apud claudium uulgo notum est. ¶ Tricies: eutropius dicit tricies & bis cũ hoste in britãnia cõflixisse Vespasianum. hegesippus in tertio Vespasianus inquit britanniam Romano imperio armis acquisiuerat: cuius triumphatæ opibus Roma ditior: Claudius consultior estimabatur. ¶ Insulam uectem: eutropius. insulam uectem britanniæ proximam Romano imperio adiecit. Plinius in quarto uectem insulam collocat inter hiberniam & britanniam. Valerius flaccus in primo argonauticorum. hãc Vespasiani uictoriam aduersus britannos extollit hoc preconio. Tuq; o pelagi cui maior aperti fama: Caledonius postq̃ tua carbasa uexit oceanus: phrygios prius ĩdignatus iulos. a silio quoq; in tertio punicorum in Vespasiani laudem dictum. hinc pater ignotam donauit uincere thylem inq; caledonios prius trahet agmine locos. ¶ Partim auli plauti ductu: Vespasianus res preclaras gessit in bello britannico non suis sed alienis auspiciis: cum plautium modo: modo claudium duces sectaretur: eorumq; ductu belligeraret. fuit autẽ A. plautius uir nobilis qui in expeditione britannica multa egregie fecit triumphauitq;. eum q; triumphantẽ claudius Imperator prosequutus est. & capitolium conscendenti a sinistra parte incessit. ¶ Ductu: auspiciis imperatoris Claudii quem expeditionem britannicam sumpsisse supra memorauimus: in qua orcades etiã insulas ultra britanniam in oceano positas Romano adiecit imperio. refert Iosephus Vespasiani uirtute factum esse: ut Claudius de britannia sine proprio sudore triumpharet. ¶ Nouissimos mẽses: nouembrem & decembrem. ¶ Apud filium: neronem. ¶ Narcisi amicos perosam: Agrippinam impulit Neronem: ut Narcisus: qui aduersus ipsam iurgiis non pepercerat ad mortem ageretur. nec solum infensa narciso. sed illius quoq; amicos odio insectabatur: ut ob hoc eam non parum formidaret Vespasianus: ut pote Narcisi amicus.

¶ M. AN. ¶ Priuatus: nõdum impator. ¶ Antoniæ libertã: cuius Antoniæ nõ dicit: duæ. n. fuere. M. Antonio & Octauia Antoniæ genitæ: quarũ maior Domitio Aenobarbo nupsit: Altera minor natu Druso liuiæ filio: quæ fuit Germanici & Claudii principis mater: Caligulæ auia pma: eiusq; principatu diem obiit fuit ab his & alia tertia Antonia claudii pricipis filia q̃ prio. Cn. põpeio mox fausto syllæ nupsit. ¶ A manus de libertis seruisq; a manu & a pedibus affatim supra: sed si aliqs q̃rat an & libertæ a manu dicerent qdni p

Antoniam nunq̃ spuisse

Ancillæ a manu

Vecte insula

Plautius triũphat de britãnis

Orcades

sertim q̃ id minus p̃stitisset huic q̃ esset sui sexus q̃dam adamauit legũt: sed inepte. ¶In cõtuberniũ: ut secũ domi haberet. ¶Narcissi. claudii pricipis liberti. ¶Tricies. M. Marcellus ut pli. scribit unde quadragies pugnauit collatis signis: Cæsar dictator quinquagies. ¶Insulam uectẽ: Ptolemeus sub magno portu ẽ inq insula nomine uectis. ¶Claudii ipsius: nam Claudius ĩ britãniã ut suo est loco demõstratũ: traiecit. ¶Medium tempus: a consulatu. s. ad proconsulatum. ¶Narcissi. coluit Vespasianus Narcissum: quo annitente fuerat in germaniam missus. ¶Perosam: odio habentem.

Exinde sortitus africã ĩtegerrime nec sine magna dignatione administrauit nisi quod Adrumeti seditione quadã rapa in eũ iacta sunt. Rediit certe nihilo opulentior: ut qui prope labefacta iã fide oĩa p̃dia fratri obligaret: necessarioq; ad mangonicos q̃stus sustinendæ dignitatis causa descẽderit: propter q̃d uulgo mulio uocabatur. Conuictus quoq; dicit̃ ducenta sestertia expressisse iuueni: qui latũ clauũ aduersus patris uoluntatẽ impetrarat: eoq; noĩe grauiter increpitus. Peregrinatiõe achaia inter comites. Neronis: quũ cantante eo aut discederet sæpius: aut p̃sens obdormisceret: grauissimã contraxit offensam: prohibitusq; non contubernio mõ. sed etiã publica salutatiõe secessit in paruam ac deuiam ciuitatẽ: q̃d latẽti etiãq; extrẽa metuẽti p̃uincia cũ exercitu oblata ẽ Percrebuerat oriẽte toto uetus & constãs opinio eẽ in fatis

¶PHI. ¶Africam administrauit: filius huiusce africanæ administrationis sic meminit: cõpescet ripis thenũ: reget impiger aphros: refert tñ tacitus Vespasianũ egisse in africa procõsulatum famosum. inuisumq;. ¶Adrumeti. ciuitas est africæ prope leptim & ruspinam. ¶Rapa. dicimus rapas fe. & rapa neutro genere. rapacia quoq; dicta sunt columella rapinas uocat culturas raporum. rapa. xl. libras excedẽtia uidisse se plinius p̃didit. palma est rapis in nursino agro nascentibus: unde & a Martiale dictũ est. Nursinas poteris parcius esse pilas. in tẽplo apollinis delphici rapũ e plumbo dicatũ oli fuit. ¶Nihilo opulentior. specimen est abstinentis magistratus amplissimum q̃n ex prouincia non reuertitur ditior & opulentior. qua laude imprimis censetur aristides: q a græcis. Δίκαιος. iustus cognominatur: qui tanto pauperior redit ex prouincia: quantũ ad iter ipsum errogauerat. ¶Labefacta fide. facta fluxiore. prisci fidem labefactam infirmamq; & debilem dixere sublestam. situt & a plauto dictum est fides sit sublestior. ¶Oĩa predia. tã urbana q̃ rustica. ¶Fratri. sabino. ¶Ad mangonicos questus. sordidum & turpe genus lucri exercuisse Vespasianum significat. qui ære alieno pressus p̃dia fratri sabino subligauit: & ipse questus: quos mangones facere solent sectari cepit. dñr autẽ questus mãgonici lucra: quæ ex mangonum arte proueniunt. mangones ãt non solum exercuisse negotiationẽ seruorum uenaliũ: sed alia quoq; excoluisse ut pluris uenderent indicant eruditi: maximeq; plinius & seneca. de mangonibus ap dictũ est affatim. ¶Mulio. tanq̃ mulos mãgonizatos interpellatosq; arte mãgonica uenditaret. mãgões. n. mãgonizãt corpora: ut ita pluris ueneãt. alias mulio significat mulorũ agasonẽ. ¶Cõuicti. conuicti dicuntur in iudicio: qui crimẽ obiectum fassi sunt. ¶Expressisse. extorsisse atq; exegisse. ¶Qui. lege cui ut sit sensus uespasianum exegisse ducenta sextertia ab eo iuuene: cui impetrauerat apud principem ius gestandi uestem senatoriam. quãuis pater illius iuuenis refragaretur: nolletq; hãc dignitatem a filio obtineri. ¶Increpitus. castigatus obiurgatusq;. ¶Eo nomine. sensus est. uespasianus castigatus reprehensusq; est ob id debitum ducentorum sextertiorum: quo sibi iuuenem illum obligauerat: qui erat adhuc in patris potestate. tanq̃ fecerit uespasianus id quod carpit oratius. Nomina sectatur mõ sumpta ueste uirili sub patribus duris tyronum. & ita nomine expones debito. uel simpliciter eo nomine ea causa de extortis pecuniis. ¶Peregrinatiõe achaiaca. qua nero achaiam peragrauit. ¶Obdormisceret. memorat tacitus uespasianum increpitum fuisse a phebo liberto. egreq; meliorum precibus perniciem effugisse: q̃d somno conniueret in spectaculis nerone cantante: qui aduersum illustres parum intentos eius musicis certaminibus dissimulabat ad presens odium: quod mox in tẽpore repetebat. ¶Contubernio. neroniano. ¶Publica salutatione. communi. s. & generali: a qua uix ullus excludi solet. ¶Deuiam. a uia militari remotam. ¶Quoad. doner. ¶Extrema. extremum excidium & mortem. ¶Prouincia. iudea. ¶Cum exercitu oblata. cor. tacitus. bellum iudaicum flauius uespasianus: ducem eum nero delegerat tribus legionibus administrabat.

¶M. AN. ¶Dignatione. existimatione. auctoritate. ¶Adrumeti. adrumetum oppidum africæ inter tapsum & aphrodisium. ¶Labefafacta. corrupta. ¶Fratri sabino: ne creditoribus addicerentur. ¶Mangonicos: & equorum uenalium & mancipiorum mangones dicuntur: & ob id fortasse mulio dictus: q̃q mulio is sit qui mulos rhedæ iunctos solutosue agit. ¶Conuictus quoq; dicitur. s. phama & criminis conuictum: quod. cc. sestertia fraude expressisset. ¶Latum clauum. usum laticlaui gestandi. ¶Patris eius. s. iuuenis: cui latum clauum impetrarat. ¶Increpitus. Vespasianus. ¶Peregrinatione achaica: quum Neronem in achaiam comitaretur. ¶Eo. Nerone. ¶Obdormisceret: inciperet dormire: quasi Neronis uocem minus attenderet. ¶Offensa. magno minitiam. ¶Publica salutatio: ne ne cum reliquis quidem ad salutationis officium admitteretur. ¶Ex. trema. ultima & quasi capitalis. ¶Prouincia. syria iudæa.

Rapa
Rapacia
Rapina
Rapum e plumbo dicatum
aristides iustus
Fides sublestior.
Questus mangonici
Mango nizare corpora
Nomen debitũ
Deuia

ut eo tpe iudæa profecti rerũ potiret̃:id de ĩperatore Rõano q̃tũ euentu postea p̃dictũ patuit:iudæi ad se trahẽtes rebellarũt,cæsoq; p̄posito legatum insup syriæ cõsularem suppetias ferẽtẽ rapta aqla fugauerũt. Ad hunc motum cõprimendũ cũ exercitu ampliore:& strẽnuo duce cui tñ tuto tãta res committeret̃:opus eẽt:ip̄e potissimũ delectus ẽ:& ut Industriæ exptæ nec metuẽdus ullo mõ ob humilitatẽ generis ac nomis. Additis igit̃ ad copias duabus legionibus.viii. alis cohortib9 decẽ atq; inter legatos maiore filio assũpto:ut primũ p̄uinciã attigit:pxias quoq; ciuitates cõuertit i se

ex iudea p̄fectos rerũ potituros

¶PHI. ¶ Vt iudea profecti rerũ potirentur. Cor.tacitus. pluribus psuasio fuerat antiquis sacerdotũ litteris contineri eo ipso tpe fore ut ualesceret oriens.profectiq; iudea rerũ potirentur:q̃ ambages uespasianum ac titum predixerant.sed uulgus more humanæ cupidinis sibi tantam fatoꝝ altitudinem interpretati ne aduersis quidẽ ad uera mutabant̃.orosius in hanc s̃niam.iudei in carmellũ montem seducti sortibus:q̃ portenderent exortos a iudea duces rerũ potituros esse bellum ad se trahentes in rebellionem exarserũt:extinctisq; romanis presidiis legarum quoq; syriæ suppetias ferentem rapta aqla & cesis copiis fugauerunt.egesipp9 quoq; libro quinto qd memoratu dignum est refert:in sacris litteris impressum fuisse:qd futur9 esset ut qui de regione iudeoꝝ imperiũ assumeret in orbe terrarum:quæ res eos in tanto furore posuit:ut sibi non solũ libertatem sed ẽt regnum pollicerent̃. id alii ad Vespasianum referendũ putarunt:qui ex Iudea profectus romam uenit ad imperiũ regens capescendum.sed prudentiores ut inqt idem egesippus

Ad christũ referẽdũ uideri

ad iesum referendum esse constanter crediderũt:qui in iudeorum terris secundum carnẽ genitus ex maria regnũ suum per uniuersa terrarum spacia diffudit. ¶ De imperatore Romano.Vespasiano.Iudei ad se trahentes.pro se interpretabantur iudei ambages fatoꝝ:tanq̃ unus ipsoꝝ iudeorũ esset futurus rerũ dominus. ¶ Rebellarũt.Iosephus libro.xx.antiquitatũ & i.ii. belli iudaici tradit florum fuisse causam & fomitem belli iudaici:qui a nerone missus procurator in iudeã.auaritia immanitate inflamauit bellũ.impulit iudeos contra romãos arma capescentes.initium autem belli iudaici cepit secundo anno administrationis flori.xii.neronis imperii. ¶ Ceso preposito.fabinum significat. potest & hoc referri ad prepositum illius presidii:quod erat in castello maseda.in quod irruentes iudei romanos omnes ipsumq; prepositum interfecere.preterea tradit iosephus mutilium prefectum romanorũ per pactionem dedidisse se iudeis:qui fide polluta romanos omnes interfecere.dicitur tamen prefectus ipse mutilius fuisse seruatus incolumis:dum se iudaizare promittit usq; ad circuncisionem. ¶ Legatum syriæ.gallum significat:qui,dum uult comprimere orientem tumultum uariis prælius ac sepius aduersis exceptus est:qui ubi fato aut tedio occidit missus mox fuit a nerone uespasianus.tacitus auctor. ¶ Suppetias.auxilium subsidiumq;.crebra locutio est.ut per accusatiuum enuntiemus ferre suppetias:q̃uis plautus dixerit suppetiæ in nominatiuo cum ait in epidico. Anxilia mihi & suppetiæ sunt domi.oppius siue hircius:incertus est auctor:in commentario belli africi.usurpat hanc elocutionem ut dicat occurrere suppetias & ire suppetias & suppetias p̄fectus ẽ.p ferre supetias uenire suppeciatũ.hoc.n.quoq; in usu est pro eo quod ẽ auxiliatum.est enim uerbum suppeciari quod significat auxiliari atq; succurrere.apuleius in.viii.at uobis facile est suppeciari miserimo seni.idẽ in primo de asino aureo.proclamares saltẽ suppeciatũ:quiuis uideri possit dictũ suppeciatum.ueluti inclinetur hic suppeciatus ut arbitratus ut allegatus:ut sacrificatus:quæ nomina sunt quarti ordinis.idẽ ait salutates mihi suppetias cursus extinguerem.idẽ suppeciatum decurrunt anxii. Item maritũ suum suppeciatum ciet pro eo qd est inclamat ad auxiliandũ subueniendumq;. ¶ Ipse potissimum delectus.scribit iosephus in tertio belli iudaici:neronem:cuius anxius foret & deliberabundus:cui nam cõmotum crederet orientem:quiq; una iudeos rebellantes ulcisceretur.inuenisse uespasianũ solũ his necessitatibus parem:& qui tãti belli magnitudinẽ suscipere posset:uirum ab adolescentia usq; ad senectutẽ bellis exercitatum.itaq; nero cernens ætatem uespasiani cum peritia stabilem obsidesq; fidei liberos.eorumq; florem imagines esse paternæ prudentiæ:mittit eum ad regendos exercitus in syriam constitutos:multis pro tempore blandimentis:atq; obsequiis armatum:qualia necessitas imperare consueuit. ¶ Ob humilitatem generis.ob ignobilitatem natalium. Dixit eutropius Vespasianum obscure quidem natum esse: sed optimis uiris comparandũ. ¶ Octo alis.alæ sunt equitum ordines.unde alarii & alares:de quibus ante dictum est.Iosephus in tertio belli iudaici enumerans uespasiani copias ait cohortes Cæsareas decẽ & octo accessisse legionibus:cũ quibus una quæq; ala equitũ erat:& alæ quinq; syrorum:itidem equitum. decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant.Preterea Antiochus & agrippa & soemus reges bis mil lia pedirum:& sagittarios mille prebuere.malicus quoq; arabie rex.preter q̃nq; millia peditum equites mille misit. ¶ Maiore filio assumpto.titum significat.Iosephus ait Vespasianum ex achaia ubi cum nerone fuerat titum filium direxisse Alexandriam:ut inde qnintam & decimam legiones moneret.ipse uero terrestri itinere in syriam peruenit:ibiq; romanas uires congregauit. ¶ Inter legatos.legati imperatoris significant̃: quibus legiones & auxilia uniuersa obtemperabant. ¶ Prouinciam:iudeam.

Floꝛus ca belli iudaici

Suppetiæ

Suppeciati

Suppeciatum

¶ M.AN. ¶ Iudæa p̄fecti.i.q e iudæa eẽnt digressi:qd in Vespasião & tito filio euenit. ¶ Ad se trahentes:ad se pertinere rati. ¶ Præposito:sabino. ¶ Legatum:Varum ut iosephus scribit. ¶ Ad copias:quæ in syria erãt. ¶ Octo alis:alæ propriæ equitum dicuntur.Ver.& uirginis ala Camillæ. ¶ Maiore filio:tito. ¶ Proximas:prouincias.

PHI. ¶ Correpta castrorum disciplina. laudantur imperatores Romani: qui correcta disciplina castrensi uictoriam ex hostibus profligatis adepti sunt: sicut scipio emilianus: qui exercitus Romanos regula disciplinæ militaris custodita ita diligenter exercuit: ut qui prius uicti fuerāt uictores existerēt. Metellus quoq; in africa exercitum licentia corruptū & lasciuia maculosum recepit: quē ita emendauit ueteribus institutis & disciplina maiorum: ut postea eos superarent a quibus sub iugum missi fuerant. Quin etiam marius reliquias legionum: quas in gallis cimbri pene deleuerant cum suscepisset: ita erudiuit scientia & arte pugnandi: ut innumerabilem multitudinem non solum cimbrorum sed ēt theutonorum publico marte deleret. Igitur Vespasianus ex more Romanorum imperatorum cū castrēsem disciplinam emendasset uictor euasit. Iosephus laudat Vespasianum quod milites ordinauerit ordinibus ex Romana consuetudine usurpatis. ¶ Lapidis ictū genu exceperit. Iosephus refert Vespasianum in oppugnatione iotapatæ non ictu lapidis sed sagittæ fuisse in planta uulneratū: quæ res maximā perturbationē Romanis fecit: his. n. qui prope aderant uiso sanguine perterritis per omnē famam uulnerati ducis cucurrit exercitum. aderat & titus formidine perculsus paternæ saluti metuēs. Vespasianus tū & timore filii & perturbatiōe liberauit exercitū. superato. n. dolore uulneris: & omnibus q sui causa pertimuerant conspici studens bellū in iudeos seuius incitauit. egesippus quoq; libro. iii. ait Vespasianum in talo uulneratum iaculo sagittæ.

Exactores disciplinæ militaris

Correcta statim castrorum disciplina: uno quoq; & altero prælio tam constanter iniro: ut in oppugnatione castelli lapidis ictum genu scuto sagittas aliquot exceperit.

De prodigiis & signis præcedentibus imperiū Vespasiani

Post Neronē Galbāq; Othone atq; Vitelio de principatu certātibus in spē imperii uenit: iā p̄ridē sibi p hoc ostēta conceptā. In suburbano flauiorū quercus antiq̄ q̄ erat marti sacrata p tres Vespasiæ partus: singulos repēte ramos a frutice dedit: haud dubia signa futuri cuiusq; fati primum exilē & cito arefactum ideoq; puella nata non perannauit: secundū prævalidum ac prolixum: & qui magnam felicitatē portenderet: tertiū uero instar arboris. Quare patrē Sabinum ferunt aruspicio insuper confirmatū renunciasse matri nepotē ei Cæsarem genitū: nec illa quicq̄ aliud q̄ cachinnasse mirantem qd adhuc se mentis compote

Ictus Vespasiani

¶ Ostenta. ostentū tam in bonā q̄ in malam partem dicitur. hic accipitur in bonā. apud plinium itidem pro omine fausto usurpatur scribente. m. xvi. factum eē po. romani quiritibus ostentū arboris: a quo deinde tē pore maiestas po. ro. resurrexit. quia ostendūt ut interpretat Cicero ostēta dicuntur sicut portēta. quia portendunt: interdum participialiter ostentum dici solitū esse non dubium facit pacuuius: cum ait in ipso tēpore ostentū senem pro demonstratum. & a catone ager dicitur ostentus soli bonus esse oleto conserundo. ¶ In suburbano flauiorū. in predio flauiæ gentis. ¶ Marti sacrata. hoc peculiariter intelligendum est: quod quercus illa marti sacrata foret: cum generaliter quercus & esculus sint ioui dicatæ. sicut apollini laurus: mineruæ olea: ueneri myrthus: herculi populus. ¶ Per tres uespasiæ partus. uespasia polla peperit sabinū: Vespasianum: & puellulam. ¶ Singulos ramos pro ut uespasia pariebat ita quercus ramum producebat. ¶ A frutice. modo a stirpe: alias arbuscula. namq; ut docet columella libro quarto: frutex minor est arbore: dicit enim ex surculo arborem procedere: ut oleam. uel fruticem ut palmam siluestrem: uel tertiū quiddam. qd nec arborem nec fruticem proprie dixeris ut est uitis. a frutice frutico uerbum deriuatur: ut ait priscianus in. viii. un de iuuenalis. sed fruticante pilo neglecta & squalida crura. inde fruteta loca fruticibus plena dicuntur. fit etiam a frutice uerbum fruticesco: quo utitur plinius. ¶ Futuri cuiusq; fati. quod esset futurum fatū & sors: unius cuiusq; ex uespasiæ fetibus. ¶ Primum exilem scilicet ramum dedit. ¶ Non perannauit. nō peregit uixitq; integrum annuum tempus: annare uerbum est uetus: unde compositum perannare: quod proprie significat uiuere per totum annum. Macrobius in primo saturnalium memorat priscos romanos mense marcio & publice & priuatim ad annam perennam sacrificatum ire solitos: ut annare perannareq; commode liceret hoc est uitam degere incolumen per annum integrum: perennare uero quod per litteram. e. profertur est diu durare & uiuere. collumella in tertio. Rosa hoc modo culta multis annis perennat. ¶ Secundum. scilicet ramum dedit. ¶ Portenderet. presagaret. portendebat autem sabinum Vespasiani fratrem domi militiæq; clarum futurum. qui ad prefecturam urbis usque processit. ¶ Tertium. ramum. ¶ Instar arboris. ad arboream amplitudinem: & hoc portendebat Vespasiano Imperatorium fastigium. ¶ Aruspicio insuper confirmatum. sabinus Vespasiani pater detulit ad aruspices ostenta: quæ ex quercu domestica obseruauerat: qui per extorum inspectionem confirmauerunt illum in ea opinione: ut crederet filium id temporis natum futurum principem. ¶ Matri. Vespasiani pater matri suæ: quæ erat Vespasiani auia: renunciauit nepotem sibi. s. Vespasianum genitum esse Cæsarem. qui. s. esset futurus Cæsar & imperator. ¶ Quam cachinnasse. risu soluto & cachinabili defluxisse.

Ostētū

Ostētus

arbores diis dicatæ

Frutex

Frutico

Fruteta

Fruticesco

Annare

Perānare

Anna perēna

Perēnare

¶ M. AN. ¶ Lapidis ictū lapidē supne emissū genu excepit. ¶ In subur. pdio i suburbāis locis. ¶ Vespasiæ: nis. ¶ Frutice: frutex neq; arbor neq; herba e. neq; n. ad iustā arboris magnitudinē assurgit: & statura simi

lis ẽ multis herbis: a frutice fructetũ ẽ: & fructicetũ. ¶ Puella nata: domicilla. ¶ Nõ pãnauit: non annum iuxta. ¶ Instar: ad arboris æquationẽ. ¶ Sabinus: Vespasiãi frater. ¶ Nepotẽ: Vespasiãi filiũ: q illi nepos erat: sed utrius ortu titi: an Domitiãi id pſagire cõgerit: nõ dicit certe duoꝝ coalescentiũ ramoꝝ: in utroq facere oñtum. ¶ Cachinnasse: solute & incõposite risisse. ¶ Se mentis compote. i. q anũ tũ non delira.

¶ PHI. ¶ Delirarer iã filius suꝰ.

delirarer iam filius suus. Mox cũ ædilem eũ. C. Cæsar succensens ꝓpter curam uerẽdis uiis non adhibitã luto iussisset oppleri congesto per milites in prætextæ sinũ non defuerunt q interpretarentur quandoq percõculcatam desertãq rẽp. ciuili aliqua perturbatiõe: ut tutelam eius ac uelut gremiũ deuenturam. Prandente eo quõdã canis extrarius triclinio manũ humanã intulit mensæq subiecit. Cœnãte rursus bos ãrator decusso iugo tricliniũ irrupit: ac fugatis ministris q̃si repente defessus procidit ad ipsos accubentis pedes ceruicẽ q submisit. Arbor uero cupressus in agro auito sine ulla ui tempestatis euulsa radicitus atq postrata in sequenti die uiridior ac firmior resurrexit. At in achaica somniauit initium sibi suisq felicitatis futurũ simulac dens Neroni exemptu esset: Eueniq ut sequenti die progressus in atrium medicus dẽtem ei ostenderet recenter quidem exẽptũ. Apud iudæã

Deliriũ senile

Delitatio

Lerare

Succensere

Ceno

oppletꝰ

Scoparius

Dea deuerra

Extratiꝰ

Extraneus

cachinnauit uetula femiã. mater sabini patris uespasiani: ubi audiuit filiũ talia referentẽ credẽtẽ q: q nato uespasiano foret genitus Cæsar: & is qui Romæ imperaret. uñ mirata ẽ q filius nõdum senescens more senũ deliraret: cũ ipsa q iam senio erat cõfecta minime delitio senili foret obnoxia. ẽ. n. senũ ut ait Cicero leuiũ quædam senilis stulticia q deliratio appellari solet. plinius noster in. xviii. tradit letare dici a rusticis in iterratione occatõis qñ opperiunt semina: unde primũ appellata deliratio ẽ. ¶ Ædilem. uespasianũ. ¶ Caius Cæsar Caligulã significat. ¶ Succẽsẽs. irascens: succensere est irasci ex cã. auctor donatus. ¶ Verrẽdis uiis. hoc quoq ediliũ erat officium: ut uias deuerri purgariq facerent. uñ cum uespasianus edilis uias uerrendas mũdandasq per ignauiã parum diligenter curasset: luto & ceno iussu Caligulæ oppletus est a militibus. ueteres deam quandã uenerabantur: quæ deuerram: a deuerrendo nuncupatã. auctor augustinus in. vi. qui scopis uerrit domũ: cuiusq ministeriũ est in uerrendis paulmentis: is eleganter nuncupatꝰ scoparius. at ulpianus titulo de fundo instructo: si uilla cultor sit accedere instrumento fundi atrienses & scoparios: sicut si uiridia sint accedunt topiarii. de qbus iam dictũ est. ¶ Congesto. coaceruato. ¶ In pretextæ sinum. pretextã significatq indutus erat Vespasianus ut pote edilis. supra. n. memorauimus pretextam proprie esse magistratuũ. ¶ Conculcatam. lutum congestũ in pretex à Vespasiani significabat rem publicã cenosam conculcatã deuẽturã in gremiũ uespasiãi. cuius pretextæ sinus lutũ exceperat. ¶ Extrarius. grãmatici extrariũ ab extraneo ita distiguũt: extrarius ẽ q extra foris sacramẽtum iusq fit: extraneus ex altera terra quasi exterarreus: & ita nũc tranquillus canem scienter extrarium uocat: qui erat extra focum Vespasiani: neq inter domesticos canes domi alebatur. noli autem extrarium accipere. pro extraneo: tãquam non urbicum: & ex altera terra. Consimiliter apuleius inquit in secunda apologia. preterea mirabatur si extrario n ſpsisset: nihil se filius ex paternis eorum bonis testamento relicturum. ubi extrarius haud dubie accipitur pro eo qui non sit domesticus & ex eadem familia. ¶ Mensæ subiecit. significat hoc ostentum quod humana potentia & exterre gentes erant futuræ subiectæ Vespasiano. ¶ Cenante. s. uespasião. ¶ Decusso iugo. deiecto. ¶ Procidit. procubuit. ¶ Accumbẽtis. epulantis uespasiani: namq prisci accubare solebant non sedere: ut alio loco memorauimus. ¶ Submisit. & hoc portendebat: quod animantes erant subiture iugum uespasiani: & omnem superbiam summissuræ: q per ceruicem significatur. ¶ Arbor cupressus. inter omnia imperii quæ uespasiano facta sunt refertur hoc a Cor. tacito sic scribente. cupressus arbor in agris eius conspicua altitudine repẽte prociderat. ac postera die eodem uestigio resurgens procera & latior uirebat. grande id prosperumq assensu aruspicũ. & summa claritudo iuueni admodum uespasiano promissa. ¶ Auito. ab auo auitum deriuatur. huius interuenit deinde his cogitatiõibus auitum malum regni cupido. Ab apuleio hereditas auita nominatur: quæ fuerat aui priuignorum. ¶ Radicitus. stirpitus ab radice aduerbium est. ¶ Viridior resurrexit. scribit plinius in. xvi. i capite de prodigiosis arboribus multas arbores sine tempestate ulla ue causa alia q ꝓdigii cecidisse ac sua spõte resurrexisse: quæ fuerunt fausti ominis & ostenti. ẽ autem cupressus arbor natu morosa. folio amaro. odore uiolenta diti sacra. & ideo funebri signo ad domos posita. ex quo sunt illa. & non plebeios luctus testata cupressus: & ceruleis mestæ uittis atraq cupresso. ¶ In achaia. ubi fuerat cum nerone: ibiq delectus fuit uideat rector. ¶ Simulac. cum primum. postq. ¶ Exemptum. neroni. ¶ Recenter. alii recens dicunt alii recenter: est etiam uetus uerbum recentare. matius uir doctissimus uerbum finxit elegans recentatur pro eo q est denuo nascitur atq iter um fit recens: sic enim ait. iam iam albicassit phebus & recentatur commune lumen hominibus & uoluptas.

Cupressus resurrexit

Auitum

Cupressus diti sacra

Recentari

¶ M. AN. ¶ Filius sabinus: dubiũ sabinũ ne Vespasiani p̃triman fratrẽ eiusdẽ nois: q usq ad urbis p̃fecturã processit intelligat. ceterum q fuerit flauii pittonis uxor Vespasiani auia: qd ite in puellæ: q intra annũ plit nomen non repio. ¶ Filius suus: sabinus. ¶ Eum: Vespasianũ. ¶ C. Cæsar: Caligula. ¶ Succensens: irascẽs. ¶ Verendis. purgãdis. ¶ Opp'eri respgi: cooptiri: fœdari. ¶ Cõgesto: luto. ¶ Prætextæ sinũ: ab initio magi

ftatuũ fuit inde eius usus pueris a Prisco Tarqnio comunicatus: Cæsar q postea dictator fuit: quũ prætor eẽt abiecta ptexta clã domum abiit: sed de usu uestis Dionysius: Plut. & Macrobius oĩno plura. ¶ Proculcatãq d p lutũ: quo nil est cõculcatius interptati sunt. ¶ In gremium id quoq; p ptextæ sinũ acceptum. ¶ Camis extrarius: nõ domesticus: aut certe nõ urbicus ac p hoc euidentius oñti. ¶ Accũbẽtis. Vespasiani. ¶ Auito agro: cossano. s. ubi cõstat eũ apud paternã auiã nutritũ. ¶ In achaia: quo fuerat Neronem secutus. ¶ Argor cupssus: huius ostenti tacitus meminit. ¶ Dentem: Neroni intellige exemptum.

carmeli dei oraculũ consulentẽ ita cõfirmare sortes: ut quicquid cogitaret uolueretq; aio quamlibet magnũ id esse prouenturũ polliceretur. Et un⁹ ex nobilibus captiuis Ioseph⁹ quum conijceretur in uincula: constãtissime asseuerauit fore ab eodem breui solueretur: uerum iam imperatore. Nũciabantur & ex urbe præsagia Neronẽ diebus ultimis monitum per quietẽ ut thensam Iouis optimi maximi e sacrario

¶ PHI. ¶ Carmeli dei oraculũ. est inter iudeã syriãq; mõtis carmelus cuius mentio fit libro tertio regũ. plinius in qnto carmelũ ait esse montẽ & in monte oppidũ eodẽ noie. deus quoq; carmelus uocabat: cui nec simulachrũ nec templũ erat sed ara tñ & reuerentia. illic sacrificanti uespasiano cũ occultas spes uersaret aio basilides sacerdos inspectis identidẽ extis: quicqd est in

Carmelus mõs

De carmelus

qt uespasiane qđ pars seu domũ extuere sen prolatare agros siue ampliare seruitia: datur tibi magna sedes: ingentes termini: multũ hoium. hæc tacitus. ¶ Consulentẽ. uespasianũ. ¶ Sortes. in carmelo monte a carmelo deo sortes datas esse testis est orosius: q ait sortes carmeli portendisse exortos a iudea rerũ potituros. ¶ Iosephus. hic nimirũ est ille iosephus luculentus iudaicæ historiæ scriptor: qui a hieronymo græcus liui⁹ appellatur: qui qñ scribit iosephum siue ioseppum a iudeis fuisse ducem creatũ ad bellũ cõtra romanos gerendũ: de semet ipso haud dubie scribit: q in expugnatione iotapatæ demisit se in puteũ: mox dedit se romanis recordatus somnia nocturna: quibus ei deus & futuras iudeorũ clades: & q romanis esset futura principibus indicasset. ubi per nicanorẽ ad uespasianum deductus est. nemo fuit ductorũ: qui nõ eius uiri aspectu mitior factus sit. titũ uero preter alios iosippi misericordia cepit: plurimaq; salutis ei⁹ pars Titus extitit apd patrẽ. uespasianus quasi missurus eũ cæsari precepit ut cautissime custodiretur. quo audito iosippus aliqd ei soli aitse dicere uelle. summotisq; oibus alijs pretet filiũ titum ac duos amicos: uenio inqt ad te nuncius premissus a deo: tu & Cæsar eris & impator atq; hic filius tuus: dñs quidẽ non mei solũ es tu Cæsar uerũ & terræ marisq; ac totius hoium generis nũc me collig ato arctius: & ad maiorem penã custodito. si in te ista confingo. uespasianus cognito q iosippus multa alia uera prædixerat: cæpit extimare credibilia eẽ q de se quoq; dixisset: sed neq; custodiã iosippo nec uincula remittebat. uestimentis alijsq; muneribus eũ donare: fouere nõ desinebat. ẽt Tito magnã eius operã cõmodante. postea uespasianus cũ impator nũcupatus fuisset recordatus iosippi dictorũ quibus eũ Nerõe uiuo appellauerat impatorem: illum solui iussit. Titus uero qui tũ patre aderat: iustũ est inquit pater una cũ ferro ẽt probro iosippum solui. erit n. tanq̃ ne initio quidem uinct⁹ situs si non soluerimus sed inciderimus cathenas. nãq; id agi solet in his q non recte fuerint uincti. itaq; iosippus p his quæ pdixerat pmio donatus: & de futuris iã dignus. cui credendũ esset: habebatur. Quod aũt hic iosippus sit ille scriptor maximus historiarũ: ostendit Eusebius cronographus: cũ ait. Flauius iosephus scriptor historicus dux belli iudeorũ: cũ a romanis interficiendus eẽt: uespasiano prænũciat de morte Nerõis & eius impio. Idẽ mox paulo: flauius iosephus. xx. librũ antiqutatũ Domatiãi tẽporibus scribit. Hoc idẽ cõfirmat hieronymus qui in libro de uiris illustribus sic scriptũ reliquit. Iosephus mathatiæ fili⁹: ex hierosolymis sacerdos a Vespasiano captus: cũ tito filio eius relictus est hierosolymis Hic romã ueniens. vii. libros iudaicæ captiuitatis impatoribus patri filioq; obtulit q bibliothecæ publicæ traditi sunt & ob ingenii gloriã statuã quoq; meruit romæ. idẽ Eusebius libro. iii. historiæ ecclesiasticæ iosephũ eundem fuisse demonstrat q & bello romanos oppugnauerit & scriptor historiæ fuerit. Corroborat su'citq; hãc orosius quoq; sntiam & euidẽter ostendit iosephũ esse eundẽ & impatorem bellicum & conditorem historiæ clarissimũ. sic. n. scribit. Iosephus uero iudeos qui ei tunc bello præfuit: & apud uespasianũ pter pdictum ueniam gratiamq; meruerat scribit undecies centena milia iudeorũ gladio & fame perisse. ¶ Verum iam impatore. Orosius historiæ meminit his uerbis de uespasiano scribens. cognita Neronis morte hortatu plurimorũ regum & ducũ maxime iosephi iudeorũ duci snia. qui captus cum in uincula conijceretur: constantissime dixerat sicut Suetonius refert: continuo se ab eodem sed impatore soluendũ: Impium adeptus est. ¶ Ex urbe roma diebus ultimis. paulo anteq̃ trucidaretur. ¶ Per quietem in somnis. ¶ Thensam. currum ioui dicatum i quo simulachra deorum deferuntur in pompa. in primo cõmentario de thensa copiose dictũ est. ¶ E sacrario. e sacrorũ repositorio quod erat in capitolio in quo erat thẽsa cũ alijs donatis sacrisq; ioui dicatis.

Carmeli sortes

Pulchra de iosepho

Eris impator uespasiane

Iosephus solutus

Iosephus impator & historicus

Thensa

¶ M. AN. ¶ Carmeli deinde loco: & religionis ritu sic tacitus: ẽ inqt iudæã inter syriamq; Carmelus ita uocãt montẽ deũq; nec simulachrũ deo: aut tẽplũ sic tradidere maiores sed arã tñ & reuerẽtiã. illic sacrificanti Vespasiano quũ spes occultas uersaret aio Basilides sacerdos ispectis itidẽ extis qcqd ẽ inqt Vespasiane qđ pas seu domũ extruere seu platare agros ampliare seruitia dat tibi magna sedes: Pli. & strabo ipi quoq; i ora syriæ carmelũ mõtẽ referũt. ¶ Ioseph⁹ uosippũ eũ appellat iosephus i historijs atq; ob eã uaticinationẽ uinculis solutũ scribit. ¶ Vltimis: extremo uitæ tpe. ¶ Tensam: de tensa abiide alibi. ¶ E sacrario: capitolini tẽpli.

in domum Vespasiani in circũ deduceret: Ac nõ multũ post comitia secundi cõsulatus ineunte Galba statua diui Iulii ad orientẽ spõte cõuersa: acieq; bebryacẽsi priusq̃ committeret duas aquilas in conspectu omnium cõfluxisse: uictaq; altera subuenisse tertiam a solis ortu: ac uictricem abegisse.

De assumptione eius ad imperium.

Nec tamen quicq̃ ante tentauit promptissimis atq; etiã instantibus suis: quã solicitatus quorundã & ignotorũ & absentiũ fortuito fauore: mesiaci exercitus bina e tribus legionibus milia missa auxilio Othoni: postquã iter ingressis nunciatũ est uictũ eũ: ac uim uitæ suæ attulisse: nihil secins aquileiã usq; perseuerauerunt: quasi rumori minus crederent. Ibi per occasionẽ ac licentiam oĩ rapinarum genere grassati: quĩ timerent ne sibi reuersis reddenda ratio ac subeunda pœna esset: consiliũ inierunt eligendi creandiq; iperatores: neq; .n. deteriores esse aut hispaniẽsi exercitu: q Galbam: aut prætoriano: qui Othõem: aut germaniano: q Vitelium fecissent. Propositis itaq; nominibus

¶PHI. ¶In domũ uespasiãi. hoc Neronis somniũ præsagabat felicitatem maiestatẽq; maximam uespasião tanq̃ iupiter rex iudeoꝝ & hoĩum ire uellet in domũ uespasiani ut illi traderet impium. ¶Ineunte comitia. cũ consularia comitia haberet de secũdo consulatu capiendo. ¶Ad orientẽ conuersa: significabat hoc ostentũ: q impium romanũ ad uespasianũ conuerteret: qui in syria iudeaq; regionibus orientalibus bellũ gerebat contra iudeos. ¶Bebriacensi. qua apud bebriacum othoniani a uitellianis ꝓfligati sunt. ¶Cõmittere tur. anteq̃ confligeret pugnaretur q; id .n. est cõmittere: sup quo uerbo alibi plura. ¶Cõfluxisse. repete uerbũ supius nũciabatur. ¶Victaq; altera p duas aquilas cõfligẽtes. uitellius & otho significabatur. tertia uero ueniens ab ortu solis significabat uespasianum: q ex iudea ueniret abigeretq; uictricem aquilã. hoc est uitellium othonis uictorẽ. aquilis aũt honor dat ut inquit Seneca: ut magnarum reꝝ faciant auspicia.

Auguriũ aquilarũ cõfligẽtiũ

¶Abegisse. fugasse. expulisse. ꝑterea abigere ẽ abducere & quodãmodo deprædari. unde abigei & abactores dicti: qui ut inqt ulpianus: pecora ex pascuis uel ex armentis subtrahunt: oues pro numero abactorũ aut abigeum aut furẽ faciunt. quidã putauerunt equum uel bouem unum abactũ abigeatus crimen facere.

abigere
Abigei
Abactores
Abigeatus

¶Instantibus suis: Egesippus libro .iiii. tradit uespasianũ a suis extimulatũ fuisse ad suscipiendũ impii gubernaculũ. ille uero abnuens se indignũ dicere asserens refugiendũ esse ciuile bellũ alii instare prõptius. ille resistere perseuerãtius. postremo reluctantẽ cogunt ut capessat imperiũ. ¶Ignoroꝝ & absentiũ. exercitus romãos significat: q erant in mesia nec uespasiano pcogniti. ¶Mesiaci exercitus. genitiuus casus est. Dicit ãt exercitus mesiacus romanus: q erat in mesia: q prouincia sicut añ dictũ est iungit pãnoniæ ad pontũ usq; cũ danubio decurrens. ¶Tribus legionibus. ad enarrationẽ huius rei scribit Cor. tacitus accelerata eẽ uespasiani cepta studio illyrici exercitus: q in eius ptes transgressus ẽ legio terciadecima fuit illa: quæ exẽplũ cæteris mesiæ legionibus pbuit. octauæ. s. & septimæ. q fauore othonis ĩbutæ q̃uis ꝑlio nõ intersuissent: aquileã ꝓgressæ: pturbatis q de othone nũciabant: laceratisq; uexillis nomẽ uitellii pferẽtibus. rapta postremo pecunia: & ĩter se diuisa hostiliter egerant. unde metus exortus ẽ: & ex metu cõsiliũ posse ĩputari uespasião. q apud uitellium erãt excusanda. ita tres mesiæ legiões per epistolas alliciebãt pãnonici exercitũ. ita in pãnonia tertia decima legio ac septima haud cũctanter uespasião accessere: cui pcipua primi antonii. ¶Vim uitæ attulisse. semetipsum cõtrucidasse. ¶Perseuerauerũt. s. pgredi ¶Aquileiã usq;. aqleia in .x. regione italiæ. xii. milibus passuũ a mari sita ẽ. auctor plin. in .iii. de qua Martialis. Et cu ledei felix aqleia timaui. Historici laudãt aquileiensiũ in romanos fidẽ: q ꝓ senatu cõtra maximinũ: funes de capillis mulieꝝ fecisse pdunt: cũ deessent nerui ad sagittas emittẽdas: qd & in bello senonico romæ di factũ. Vñ in honorẽ matronaꝝ templũ ueneri cognomento caluæ senatus dicauit. ¶Rumori. famæ uulgatæ de othonis morte sine certo auctore. ¶Grassati. debacchati. ¶Hispaniensi exercitu. romanus exercitus significatur: q in hispania galbam fecerat imperatorẽ. ¶Prætoriano. ꝓtorianas cohortes intelligit: a qbus otho factus fuerat imperator. ¶Germaniciano. exercitũ romanũ significat: q in germania uitelliũ consalutauerat imperatorẽ: ubi illud attende germanicianum dici: qui cum romanus foret agebat in germania: sicut illyricianos exercitus scienter appellat iulius capitolinus legiones romanas: q in illyrico militabant. Sic & milites urbaniciani a spartiano dicti: non tam q romani forent: q q essent ad urbem. Alibi tradidimus quæ differentia sit inter hispanum & hispaniensem: germanum & germanicianum: & id genus alia. ¶Propositis nominibus legatorum. sensus est: milites mesiaci exercitus more cõsultantium proposuerunt nomina omnium legatorum. qui id temporis rectores erant legionum. ex omnibus nullum potiorem esse dixerunt uespasiano: quẽ crearent imperatorem. Legati ãt consulares in hoc loco significantur rectores copiaꝝ olim cõsulatu pditi: quales in germania Ordeonius flaccus: aulus cecinna: fabius ualens fuerunt legati legionum.

Legiões mesiacæ

Aqleia
Funes ex capillis mulierũ

Germaniciani
Vrbaniciani

¶M. AN. ¶Ad orientẽ: quo oñto significabat ex syria q ad ortũ sita est nouũ imperiũ oriturũ. ¶Bebriacẽsi acie: qua a uitellianis in othonẽ ẽ pugnatũ. ¶Duas aquilas: p eas Othonẽ intellige & uitelliũ. ¶Tertiam: q Vespasianũ portẽdebat. ¶Abegisse: fugasse. ¶Mesiaci exercitus: nunc docet quis fuerit ille fortuitus fauor: qd aũt legiones: q in Messia erãt fauerint Othoni: supra est demonstratum. ¶Aquileiã usq;. est aqleia

latina colonia:ut Liuius ait in carnoȝ ora:incumbentibus barbaris ut Strabo tradidit imposita. ¶Ne sibi reuersis:romam.s. ¶Deteriores:minus bonos & fortes.

legatorũ consulariũ quot ubiq; tunc erãt quũ cæteros aliũ alia de cã improbarent:& quidãᵉ legione tertia:q̃ sub exitu Neronis translata ex syria ĩ mesiam fuerat:Vespasianum laudibus ferrent:assensere cuncti:nomẽq; eius uexillis omnibꝰ sine mora inscripserunt:Et tunc quidẽ compressa res est reuocatis ad officiũ numeris parumper. Cæterũ diuulgato facto Tiberius Alexãder p̃fectus ægypti primus in urbẽ Vespasiani legiones adegit cal. iul. qui principatus dies ĩ posterũ obseruatus ẽ. Iudaicus deinde exercitus. v. idus iulii apud ipsum iurauit:plurimũ cœptis contulerunt iactatum exemplar epistolæ ueræ siue falsæ defuncti Othonis ad Vespasianũ extrema obtestatiõe ultionẽ mandãtis:& ut reip. subueniret optãtis:simul rumor dissipatus destinasse Vitelliũ uictorem permutare hiberna legionũ:& germanicas trãsferre in orientẽ ad securiorẽ molliorẽq; militiam. Prætera ex præsidibus prouinciarum Licinius Mutianus:& e regibus Vologesus pthus. Ille deposita simultate:quã in id tẽpus ex æmulatione non obscure gerebat:syria cum promisit exercitum

¶PHI. ¶Laudibus ferrent.p̃cõio uirtutis & laudationibꝰ ad cælũ tollerẽt. ¶Quidã e legiõe tertia. Cor. tacitus meminit tertiæ legionis de syria in mesiam trãslatæ:quã alexander p̃fectus ægypti inter suas numerauerat. ¶Cõpressa res est. de uespasiano creato a militibus mesiacis ĩperatore. ¶Ad officiũ muneris ut in officio pristinæ militiæ uellent pseuerare. ¶Tiberius alexander p̃fectus ægypti. initiũ ferẽdi ad uespasianũ impii alexandriæ ceptũ est festinante tiberio alexandro:q cal. iulis sacramento eius legiones adegit:isq; primus principatus uespasiani dies in posterũ celebratus ẽ. Iudaicus uero exercitus. v. nonas iulii in nomen uespasiani apud ipsum iurauit:eo ardore ut neq; titus quidẽ filius expectaret. cuncta militũ impetu acta sũt:egressum cubiculo uespasianũ ut legatũ salutari impatorem salutauere. tunc cæteri accurrerunt cæsarẽ & augustũ. & oia principatus uocabula cumulantes. hæc tacitus.

Initium imperii uespasiani

¶Plurimũ ceptis contulerũt. hæc quæ sequũt̃ plurimum:plurimũ inierũt cepta militaria de creato impatore uespasiano. ¶Iactatum. uulgatũ. ¶Vlcionem mandantis. otho añ obitũ ferebatur epistolam scripsisse ad uespasianũ:qua illi ulcionem suam obtestando mãdabat:tanq̃ p̃sagaret diuinaretq; uespasianũ futurũ suæ mortis ultorem. Morientes diuinare existimãtur. quod cõfirmat Possidonius exemplo rhodii:quẽ moriendo prodidit sex æquales nominasse:& dixisse quis primus eoȝ:quis secundus:quis deinceps moriturus esset. Et q̃uis mandatũ solui dicat̃ morte mandatoris:tñ uespasianus mandatũ othonis iam defuncti suscepit:susceptũq; cõsumauit. ¶Simul rumor dissipatus.s. plurimũ contulit ceptis. ¶Destinasse. constituisse. delibe rasse. ¶Permutare hiberna legionũ. refert tacitus nihil æque p̃uinciam syriã. exercitũq; syriacũ accendisse ad fouendas uespasiani p̃tes:q̃ q̃ asseuerabat Mutianus statuisse uitelliũ ut germanicas legiões in syriã ad militiã opulentã quietãq; transferret. Cõtra ut syriacis legionibus germãica hiberna celo ac laboribus dura mutarent̃. q̃ppe p̃uinciales syriæ sueto militum cõtubernio gaudebãt:& a militibus nota illa & familiaria castra in modum penatũ diligebant̃. ¶Molliorẽq; militiã. asyam opimã esse & fertilem:molliq; celo amenam auctores prodiderũt. in quam s̃niam est illud Lucani. Quicqd ad æoos tractus mũdiq; tpe labit̃. Emollit gentes clemẽtia celi. M. tullius asyam appellat delicatã p̃uinciam:in qua continenter uixisse laudandum ẽ. ¶Licinius mutianus.s. contulit plurimũ cæptis. Erat ãt Mutiãus ad tpis syriæ p̃positus:cui ab initio ex uicinis prouinciaȝ administrationibus æmulatio fuerat cum uespasiano:deinde post obitum Neronis positis odiis in medium consuluerunt. hic magnificentia & opibus clarus:græcæ facundiæ omniũ quæq; diceret atq; faceret arte quadam erat ostẽtator. hic auctore tacito uespasianum sua oratione persuasit capescere ĩperium debere:extat apud eundem luculenta Mutiani oratio ad uespasianũ. Existimo hunc esse illum Mutianum:quẽ ter consulem Plinius appellat:eiusq; identidẽ citat testimoniũ. ¶Vologesus parthus. parthorum rex Cor. tacitus uologesis parthoȝ regis subinde meminit. ¶Ille. Mutianus. ¶Ex æmulatione. Cornelius tacitus quatuor legiones Mutianus obtinebat in pace. sed æmulatio & proximi exercitus gloria depulerat segnitiam. idem post paulum. ceterum Mutianus syriæ uespasianus iudeæ præpositus uicinis prouinciarum administrationibus inuidia discordes. Exitu demum Neronis positis odiis in medium consuluere:primũ per amicos. dein præcipua concordia fide Titus parua certamina inter patrẽ & Mutianum aboleuerat. natura atq; arte compositus alliciendis etiam Mutiani moribus.

Salutat impator

Morientes diuinant

asia opima & amena

Mutianus magnificẽtia clarꝰ.

Hippotoxotæ

¶M. AN. ¶Legatorum cõsulariũ:eorum qui consulares prouincias legatorum nomine administrabant:nec placet consulares legatos intelligas:qui olim consules fuissent:tum uero legatione fungerent̃. ¶Aliũ legatorũ. ¶Laudibus ferret. Laudaret Ver. Teucros insigni laude ferebat. ¶Reuocatis:militibus ipsis:¶Tiberius alexander:tacitus initiũ inquit ferendi ad uespasianum imperii alexãdriæ ceptum festinante tiberio alexãdro q calen. Iuliis sacramẽto eius legiões adegit:isq; primus pricipatus dies ĩ posteȝ celebratꝰ. ¶Defuncti othonis:defuncti dixit ergo ab inferis missæ ergo quare uere siue falsæ adiecit:plures ita accipiẽt:ut epistola ab eo añ mortẽ sit scripta:inde eo defũcto ad uespasianũ delata:sed Tranqlius ad sororem &

Messalinã tñ codicillos othonem exarasse ait. ¶ Germanicas legiões: quibus ipse fuerat principatu usus. ¶ Ille: Licinius.

¶ PHI. ¶ Hic. uologeses pthorũ rex. ¶ Sagittariorũ. sagittarios eqstres græco uocabulo hippotoxoras uocant. q dictio frequens est apud historicos. parthos āt præpollere sagittariis satis notũ. cum sagitis potissimũ bella cõficiãt: quas & a tergo scienter iaculantur adeo ut nõ minus fugiendo noceant q resistẽdo. hinc illud. Fidentemq; fuga parthum uersisq; sagitis. ¶ Du-

Sagittarii prhi

hic. xl. milia sagittariorum.

De quibusdã miraculis per eũ factis in initio principatus.

SVspecto igit' ciuili bello ac ducibus copiisq; in italiã premissis interim Alexandriã trãsiit: ut claustra ægypti obtiẽret: hic quũ de firmitate impii capturus auspicium: ædem Serapidis summotis omnibus solus ĩtrasset: ac propiciatio multũ deo: tandem se cõuertisset uerbenas coronasq; & pãnificia: ut illic assolet: Basilides libert⁹

cibus. in primis Munitiano & Antonio primo. ¶ Vt claustra ægypti. Cornelius. tacitus Titũ instare iudeæ uespasianum obtinere claustra ægypti placuit: sufficere uidebantur aduersus uitelliũ pars copiarum: & dux Mutianus: & uespasiani nomen. ¶ Hic. alexandriæ in ægypto. ¶ Aedem serapidis: De serapide Augustin⁹ in. xviii. hæc prodidit memoratu digna. Apis rex argiuorũ transuectus in ægyptum: cum ibi mortuus esset factus est serapis oĩum maximus ægyptioꝶ deus. Cur āt serapis appellatus: sit rationẽ Varro reddidit. quia archa in qua mortuus ponitur: qd omẽs iam sarcophagũ uocant: soros græce dicitur: & ibi eũ sepultũ uenerari ceperunt sorosapis. uel sorapis primo. deinde ut fieri assolet una littera cõmutata serapis dictus est. Idẽ traditur ab Eusebio libro decimo præparationis euangelicæ. & a Ruffino in undecimo historiæ ecclesiasticæ. ¶ Quidam serapin prodiderunt esse iouẽ: Cuius capiti modius suppositus sit: quia cũ mensura cũcta idicet moderari. Habebat āt serapis alexãdriæ tẽplũ opere fornicato constructũ: in quo simulachũ ipsius dei erat uastum: ut dextera unũ parietem: alterum leua pstringeret: quod ex oĩbus generibus metallorum lignorũq; compositũ ferebat'. Erat & fenestra quedam pexigua dolis: & ea arte composita: ut radius solis ingrediens os & labra serapis illuminaret. ita ut spectãte populo salutatus osculo serapis uideret' a sole: serapĩ esse solem esse osirin esse oĩa. Et multiiugis nominibus appellari testatur Marcianus in hymno heroico. De origine serapidis copiose scribit Cor. tacitus: qui ait eũdem dici esculapiũ q morbis medeatur. Quidã plutonem existimauerũt esse. Macrobius tradit serapis & solis unam esse & indiuiduã naturam. Edes āt serapidis eleganter dicitur serapiũ: sicut templum Isidis isium. Et in hoc significato dictũ est illud a lampridio in uita alexandri. Isium & serapium decenter ornauit additis signis Et Deliacis & omnibus mysticis: sed de hoc alexandrino serapidis tẽplo idest serapio sic scribit Marcelinus in. xxii. inter quæ eminet serapium: qd licet minuatur exilitate uerboꝶ: atriis tñ colũnariis amplissimis spirantibus signorum figmentis. & reliqua operũ multitudie ita ẽ exornatũ. ut post capitolium quo se uenerabilis roma in eternũ attollit nihil orbis terrarũ ambitiosius cernat. ¶ Se conuertisset. hoc ex ritu religionis factitatũ: in qua adorantes se uertigine religiosa cõuertebant: qd in proximo cõmentario dictũ est explicatius. ¶ Verbenas. uerbena ut inqt Seruius, ꝓprie est herba sacra sumpta de loco sacro capitolii: qua coronabant' feriales: Et pater pattatus federa facturi uel bella indicturi. Abusiue tñ etiã uerbenas uocamus oẽs frondes sacratas: ut est laurus oliua uel myrth⁹. Terẽ. Ex ara hic uerbenas sũme. Nã myrthũ fuisse menãder testat': de quo id trãstulit Terẽtius Donatus uero uerbenas ait eẽ oẽs herbas & frõdes festas ad aras coronãdas: ex aliquo loco puro decerptas dictasq; autumat eẽ q̃si herbenas. Pli. uero in. xxii. noĩe sagminũ & uerbenaꝶ significari ꝓdidit gramẽ ex arce cũ sua terra uulsũ. Verbena sp & legaticũ ad hostis clarigatũ mittebat' usq; æs captas clare repentinumus utiq; uerbenarius uocabat'. Idẽ in. xxv. uerbenaca peculiariter uocat herbã: quã græci Ierobotanen q̃si sacrã herbã dicũt Aliq peristereõ q̃si colũbariã. Hæc ẽ inqt quã legatos ferre ad hostes indicauim⁹. magi circa hãc insaniũt: aiũt q si aqua spargat tricliniũ q maduerit letiores cõuictus fieri. Liuius li. x secũdi punici belli idẽ qd Plinius significat uidelicet uerbenas & sagmina idẽ significare. eẽ āt genus herbæ ex arce sumptũ: ubi obiter declarandũ priuas uerbenas & priuos silices a liuio dici singulos qa ueteres priua dixerũt q nos singula dicimus: quo uerbo lucilius usus ẽ. abdomina tynia priua dabo cephaleaq; carnẽ. ¶ Panificia. panes significat. dictũ ẽ panificiũ a pane faciẽdo ut autumat Varro. uñ & panifex q panẽ facit dict'. Cor. celsus in secũdo tradit panificia q ex frumẽtis fiũt gñis is ualẽtissimi eẽ. Id āt ualẽtissimũ uocatũ quo plurimũ alimẽti ẽ. ¶ Vt illic assolet. talia exigebat religio serapidis alexãdrini. ¶ Basilides libertus. nomẽ hoc omẽ regni & pricipatus fecit uespasiano. Basileus. n. rex significat'. uñ basilidis omẽ ꝓ omie impii uespasian⁹ accepit. Cor. tacitus. ait sacerdotẽ ipsũ noĩatũ eẽ basilidẽ: q uespasiano deniciauerit ĩ tẽplo carmeli dei cũcta illi ex aĩ snĩa euẽtura. Idẽ hãc historiã luculẽter explicat his uerbis. Altior ide uespasiano cupido adeũdi sacrã serapidis edẽ: ut sup rebus impii cõsuleret arceri tẽplo cũctã iubet: atq; igressus intentusq; numini respexit pone tergũ e primoribus egyptioꝶ noie basiden. quẽ ꝓcul alexãdria pluriũ dieꝶ itinere: & egro corpore detineri haud ignorabat: ꝑcontat' sacerdotes nũ illo die basilides tẽplũ inisset. ꝑcontat' obuios ut ĩ urbe uisus sit. dẽiq; missis militib⁹ explorat illo tpis momẽto octogita milib⁹ passuũ abfuisse: tũ diuinã speciẽ & uim respõsi ex noie basilidis interptatus est. ¶ M. AN. ¶ Hic: uologesus. ¶ Ducibus: Liciniũ mutianũ cum sexta legiõe: & . xiiii. uexillariorũ milibus ꝓmissũ ut tacitus scribit. ¶ Claustra ægypti: sic idẽ tacitus titũ inqt instare iudeæ uespasianum obtinere claustra ægypti placuit: quasi claustrus. n. ægyptus arabico dorso claudit'. ¶ Serapidis: colebat' serapis religiose

De serapide

Sorosapis

Simulatrum serapidis

Serapiũ Isium

Laus serapii

Verbene

Verbe herbẽe

Clarigatũ quid

Verbẽatius

Ierobatane

Peristereos

Sagmia

Priuas uerbẽas

Pãiicia

Pãifex

ualẽtissimum

basilides

Neruici

in ægypto: Macrobi⁹ serapi atq; isin cultu pene attonitæ uenerationis obseruat oẽm tñ illã uenerationẽ soli se sub illius noie testat̃ ipẽdere: qbus uerbis apparet serapi & solẽ eũdẽ eẽ. oratus serapis a Nicocreõte cyprio℞ rege qs esset: rñdit his uersibus: εἰμὶ θεὸς τοιόσδε μαθεῖν οἷόν κ' ἐγὼ εἴπω· οὐράνιος κόσμος κεφαλή γαστὴρ δὲ θάλασσα γαῖα δέ μοι πόδες εἰσί τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται ὄμμα δὲ τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο. ℭ Verbenas: herbas sacras plinius sagmina i remediis publicis fuere: & in sacris legatiõibus q̃ uerbenæ: certe u' roq; noie idẽ significat̃ hoc ẽ gramen cũ sua terra euulsũ: terẽtius quoq; Myrtum uerbenam appellauit. ℭ Panificia: panes quum alioqui panificium sit proprie tñ est ipsa panis factura ℭ Basylides libertus: tacitus basylidem e primoribus ægyptiorum fuisse ait: sed siue libertus siue alterius fortunæ fuerit: certe nomen ostentũ fecit βασιλεὺς .n. rex dicitur unde basylides.

optulisse ei uisus est: quẽ neq; admissum a quoq; & iampridẽ propter neruo℞ ualitudinẽ uix ingredi lõgeq; abesse cõstabat: ac statim aduenere litteræ fusas apud Cremonã Vitellii copias: sepm in urbe interemptũ nunciãtes. Auctoritas & quasi maiestas q̃dam ut. s. inopinato & adhuc nouo principi deerat: hæc quoq; accessit. E plebe q̃dam luminibus orbat⁹ itẽ alius debili crure sedentẽ p tribunali pariter adierunt orãtes opẽ ualitudinis demõstratã a Serapide p quietẽ: restiturũ oculos si inspuisset: cõfirmaturũ crus si dignaret̃ calce cõtigere: quũ uix fides eet̃ rẽ ullo mõ successurã: ideoq; ne experiri quidẽ auderet: extremo hortãtibus amicis palã p cõcione utrũq; tentauit: nec euẽtus defuit. Per idẽ tps tegeæ i arcadia instinctu uaticinantiũ effossa sunt sacrato loco uasa operis antiqui: atq; in iis assimilis Vespasiano imago.

De restitutione collapsæ reipublicæ p eũ facta.

T Alis tantaq; cũ fama in urbẽ reuersus acto de iudeis triumpho cõsulatus octo ueteri addidit: suscepit & censuram: ac & per totum imperii tempus nihil habuit

ℭ PHI. ℭ Propter neruo℞ ualitudinẽ: qui neruis laborãt neruicidiæ. Vitruuius in. viii. q̃ nerticos & podragricos efficiunt: sulphurosi fontes neruo℞ labores reficiũt. ℭ Longe: octoginta milibus passuũ aberat ab alexãdria basilides id tpis. ℭ Apd cremonã: qñ antonius primus flauiano℞ dux apud cremonã cecinam cũ uitellianis copiis pfligauit. & tũc cremona incẽdio deflagrauit: ubi cuncta manibus rapiẽtium passim direpta sũt. ℭ Vitellium. ℭ Maiestas deerat: ut ait silius. Armat maiestas eterna ducẽ. Et ut inqt. Valerius maiestatẽ recte quis dixerit longũ & beatũ honorẽ esse sine honore. ℭ E plebe quidã: multa quidam miracula: ut inqt tacitus alexandriæ euenerunt: qbus celi fauor & quedam uespasianũ iclinatio onderet. quidã oculo℞ tabe notus: genibus eius aduolutus: remediu cecitatis gemitu exposcẽs: sit

Maiestas honor sine honore.

Miracula facta per uespasianũ

q̃ monitus a deo serapide: spebaturq; principẽ: ut genas & oculo℞ orbes dignaret̃ expuere oris excremẽto. alius manu eger eodẽ deo auctore ut pede ac uestigio uespasiani calcaret̃ orabat. Vespasianus primo irridere aspernari famãq; uanitatis metuere. postremo estimari a medicis iubet an talis cecitas ac debilitas huma na ope supabiles forẽt. medici uarie disserẽtes id fortasse cordi deis eẽ dixerũt. & diuino ministerio principẽ electũ. deniq; patrati remedii penes cesarẽ irriti ludibriũ penes miseros fore. Vespasianus iussa exequit̃ multitudine ad spectaculũ erecta: statim cõuersa est ad usum manus: ac ceco reluxit dies. ℭ Sedentẽ. uespasianũ. ℭ Pro tribunali. in tribunali tanq̃ ius diceret. ℭ Per quietẽ. in somnis. ℭ Oculos. illius q luminibus erat orbatos. ℭ Crus. tacitus dixit nõ crure sed manu egrũ fuisse. ℭ Successurã. habiturã successum psperũq; exitũ. ℭ Hortãtibus amicis. maxĩe medicis: q differebãt ñ excussã eẽ ui luminis illi orbato luminibus & reddituram aciẽ: si pellerẽt̃ obstãtia: alteri uero deprauatos artus ĩtegrari posse si salubris uis adhiberẽt. ℭ Vtrũq; ispuit oculũ egri & calce cõtigit crus debilitatũ. ℭ Nec defuit euẽt⁹: ait tacit⁹ utrũq; miraculũ ab his q̃ ĩterfuere nũc quoq; memorari: postq̃ nullũ mẽdatio preciũ. ℭ Tegeæ i arcadia. tegea oppidũ ẽ arcadiæ: a quo tegeaticus mercurius a papinio dictus illo uersu & cũ uenalia uolucer tegeaticus umbra. oli lacedemonii bellũ intulere tegeatibus ferẽtes secũ cõpedes. qbus tegeatas eẽnt redacturi illos i captiuitatẽ. uerum congressi prelio ac fugati quicunq; uiui sunt capti: eisdẽ quas ipsi attulerãt cõpedibus cõpediti campũ tegeatẽ metiti fune coluerũt. Cõpedes illæ qbus cũ uincti fuerunt lacedemonii ad memoriã usq; herodoti incolume manserũt circa templũ mineruæ apud tegeã suspẽsæ. ℭ Vasa operis antiqui. qualia sunt archetypa & qualia uascularii artifices antiqui factitauerunt: ut mentor agragas boetus & mys: qui in argento celando inclaruerunt. cum in auro celando in claruisse neminẽ miretur plinius. ℭ Acto de iudeis triumpho. ne credas uespasianum statim ut romã redit de iudeis triũphasse: id .n. repugnat sñiæ historico℞: qui prodiderunt uespasianũ expectasse filiũ titum a iudaica uictoria reuertentẽ: cum quo cõmunem triumphũ ob res bñ gestas agere statuit: quãuis utrisq; senatus propriũ decreuisset. põpa iudaici triumphi graphice pscripta est a iosepho libro. vii. belli iudaici: in quo inter cætera lex iudeo℞ gestata fuit: quã in palatio conditam seruari precepit uespasianus. ℭ Veteri: primo consulatui: quẽ adhuc priuatus gesserat per duos nouissimos anni menses.

Tegea op. Tegeaticus Cõpedes ad uinciendos tegeatas Archetypa Lex iudeo℞ gestata in triũpho

ℭ M. AN. Neruorum ualitudinẽ: contractionem: aut imbecillitatẽ. ℭ Apud cremonã: ubi Antonius cũ mesiacis legionibus uitelianos duplici prælio fuderat. ℭ Demonstratam: opem. ℭ Restiturum: in integrum redditurum: id .n. per quietem fuerat a Serapide demonstratum. ℭ Calce: pedes. ℭ Auderet: uespasianus

¶ Tentauit: experiri uoluit. ¶ Erectus effectus. ¶ Instinctus: suasu: monitu: impulsu.

¶ PHI. ¶ Antiquus. Carius uel ut nonius exponit meli⁹. ¶ Nutantem: labantē: uacillantem titubātem. ¶ Stabilire primo deinde ornare: imitatores de⁹ nos sui eē uoluit: q ut inquit ambrosius in primo examerō primū fecit postea uenustauit. ut & nos primo faciamus aliquā postea uenustemus: ne simul dum utrūq adorimur neutrum possimus implere. ¶ Victoriæ fiducia: uictoria suapte natura insolentes fere semper uictores facit: hinc salustius syllanos milites postq uictoriam adepti sunt nihil reliqui uictis fecisse prodidit: cū secundæ res & animos sapientum fatigent. ¶ Ignominiæ dolore.

antiquius q̄ prope afflictam nutantemq; remp. stabilire primo: deinde & ornare: Milites pars uictoriæ fiducia: ps ignominiæ dolore ad oēm licentiam audaciāq; processerāt. Sed & puīnciæ ciuitatesq; liberæ: nec nō & regna quædā tumultuosi⁹ inter se agebāt. Quare uitellianos quidem & auctorauit plurimos & coercuit: participibus autē uictoriæ adeo nihil extra ordinē indulsit: ut etiam legitima præmia sero persoluerit. Ac ne quā occasionem corrigendi disciplinam prætermitteret: adolescentulum fragrantē unguento: quū sibi p impetrata præfectura gratias ageret nutu aspernatus uoce etiam grauissima increpuit: maluissem allium oboluisses: litterasq; reuocauit. Classiarios uero qui ab ostia & puteolis romā pedibus per uices cōmeant petētes cōstitui aliqd sibi

qui facti fuerant ignominiosi & ignominiæ nota affecti sub prioribus principibus. ¶ Exauctorauit: missos fecit a militia militaribusq; insignibus priuauit. ¶ Indulsit: per indulgentias imperatorias benignius tribuit. ¶ Legitima præmia: quæ ueteranis ex lege militari cōstituta sunt & quæ imperator promisit se daturū. ¶ Disciplinam militarem. ¶ Fragrantem unguento: olentē unguenti odorē: unguentū aūt delicatum & non ualitudinis paratum intelligimus: de quo supra satis ac super: qui unguento fragrant molles & effeminati iudicantur. unde olim festiuiter aristippus dixisse fertur qui delectatus unguento: male inquit istis effæminatis eueniat qui rem tā bellam infamauerunt. olim censores romæ edixerūt ne quis uenderet unguēta exotica: sic. n. appellauerēt quæ peregrina intelligi uoluerunt. Lycurgus unguentū eiecit ab urbe spartana ueluti corruptelam: unguentatum apes infestant & pungūt: cū ipsæ sequantur oīa pura. Luxuria auctore plinio in lxxiii fecit odorū & ita reperta sunt unguenta dicimus fragrantē unguento & unguentū. apuleius: cinnama fragrās & balsama rorans caluā pcesserit. sūma aūt cōmendatio unguentoꝝ est: ut transeunte femina odor inuitet etiam aliud agentē. unguenti uoluptas merito aliena dicitur a plinio: q̄m odorē qui gerit ipse nō sentit. ¶ Prefectura. generali uocabulo prefectura oīs dicitur a pficiendo: unde prefectura urbis & pfecturæ militares dictæ. ægyptus diuiditur in prefecturas oppidoꝝ: quas nomos uocant. thracia diuisa est in stratigras quinquaginta: ita. n. uocant prefecturas. hic militaris prefectura significatur: qualis est prefecti legionū prefecti castrorū & prefecti fabrorū. ¶ Nutu. nutus est capitis: unde dictū numen autumat uarro. ueteres inter nutare & annuere & nictare hoc interesse uoluerunt: ut nutare capitis sit annuere narīū uel labioꝝ: nictare oculorū. plautus in asinaria: nec illa ulli homini nutet nictet annuat. plinius in primo epistolarum eleganter docet nutū dici quādo annuimus: renutum uero q̄n recusamus: sic. n. ait. Nam ego quoq; si mihi nutu ac renutu respondere uoto tuo possum. & ita in hoc tranquilli loco nutus pro renutu accipietur. ¶ increpuit: castigauit: incessiuit. ¶ Maluissem alliū oboluisses. sntia pfecto imparatoria & memoratu digna ad luxuriam mollitiemq; castigandā: nam cum odor allii in primis molestus eē soleat & olfactū infestare eorum: cum quibus sermocinamur: attamen dixit grauiter & seuere uespasianus uoluisse se potius ut ille oleret allii odorem illū aspernabilem q̄ quod unguento fragraret: tanq̄ magis uiro conueniret essetq; res magis utilis odor allii q̄ unguēti: si quis autem ut obitat hoc quoq; attinga nuncupit ut odore allia careant: ea serit iubebit cum luna infra terram sit: colligi uero cum in coitu: & ita docente columella in. xi. neq; acerrimi saporis existent neq; mandentium hanelitus inodorabunt: menander e græcis auctor est allium edentibus si radicem betæ in pruna tostam superederint odorem extingui. apud plautum tranio in mustelaria aspernatur allii fetorem. at te iupiter diiq; omnes perdāt oboluisti allium germana illuuies. Refert aristoteles in problematis: si quis allium ederit: eum quo q; urinam redditurum allium redolentem. ab allio alleatum deriuatur: quod pulmentarii & intinctus genus est: de quo ait idē plautus. sine me alleato fungi fortunas meas. ulpicum græci appellauere genus allii grandius inter pulmentaria ruris. auctores plinius & columella. quidam ulpicum uocant allium punicum. græci autem ἀφροσκόροδον appellant. hoc ideo de ulpico allio posui ut intelligeres illud plautinum ex penulo. tu autem plenior allii ulpici q̄ romani remiges. græci σκόροδον allium uocant. obolere autem est tetrum odorem redolere. ita plautus. oboluisti allium germana illuuies. ¶ Litteras: diploma significat: quo prefectura impetrata continebatur. ¶ Classiarios. nauales milites. ¶ Per uices commeant: ultro citroq; uicissim eunt & redeunt instar ueredariorum cursorumq; causa negotiorum publicorum.

¶ M. ANTO. ¶ Antiquius: utilius. melius: Cicero hoc quidem proprium est amiciciæ: sed antiquior & pulchrior & magis a natura ipsa profecta. ¶ Ignominiæ: quia multi & a Galba & a uitellio ignominiose exauctorati fuerant. ¶ Participibus: per quos fuerat uictoriam adeptus. ¶ Indulsit: indulgenter concessit. ¶ Legitima præmia: non modo donatiuum aliquod sponte dederit. ¶ Oboluisses: flagrasses: oluisses.

Primo faciēdū mox uenustādū

Vnguēcati molles

Vnguēta exotica

Odorē qui gerit ī sētit

Prefectura

Nomi.

Stratagee

Nutus

Nictare.

Renut⁹

Vt odor allia careant

Anhelitus inodorant

Alleatū.

Vlpicū

Scorodon

Oboleſ

¶ Litteras: quibus illũ præfectũ designabat. ¶ Per uicos cõmeant publico ne an priuato nagotio ñ dicit: sed publico accipe: &c. n. si ex cõmeatu p uices domũ cu sirasset haud ausi eẽnt calciarii noĩe abqd publice petere.

calciarii noĩe quasi par eẽt sine responso abegisse iussit: post hæc excalceatos cursitare: & ex eo ita cursitãt. Achaiã; Liciã; Rhodũ; Byzantiũ; Samũ libertate adempta. Itẽ Thraciã; Ciliciã; & Comagenem ditionis regiæ usq ad id tempus in prouinciæ formam redegit. Cappadociæ pter assiduos barbarorum incursus legiões addidit: cõsularẽq rectorẽ iposuit p eqte Romão. Deformis urbs ueterib9 incẽdiis ac ruinis erat; uacuas areas occupare & ædificare si possessores cessarent; cuicũq pmisit. Ipsa restitutionẽ capitolii aggressus ruderibus purgandis manus primus admouit; ac suo collo q̃ dam extulit; æreãrũq tabularũ tria milia; q̃ simul conflagrauerant restituenda suscepit; undiq inuestigaris exemplaribus

¶ PHI. ¶ Calciarii noĩe. qui pedibus more cursorum inter iugiter faciunt calciamenta multa cõsumũt: unde illi petebant sibi constitui aliquid premii noĩe calciamenti. calciarium. n. calciamẽtũ significat: sicut uestiarii nomine uestitus intelligit: quãuis aliquando pro repositorio uestium accipiat. Vlpianus titulo de alimentis legatis. Diariis uel cibariis relictis neq habitationẽ neq uestiariũ neq calciariũ deberi palam est. ¶ Abegisse. repulisse reiecisse. ¶ Excalceatos. discalciatos sine calceis. a seneca excalciati dñr mimi: q sine coturno & soco agunt fabulã: quales

Calciarium Vestiarium

Exchalceare

sunt planipedes: decẽti aũt translatiõe p excalceatos signat stilũ humilẽ: sicut p coturnatos grandiloquũ. uerba senecæ hæc sunt ex primo epistolarũ: q multa publii non excalceatis sed coturnatis dicenda sunt. alias exchalciare significat chalco. i. ære despoliare: & tunc scribit p aspirationem. hinc ille iocus in uoranũ catulli libertũ furacissimũ: qui cũ deprensus a numulario esset: de cuius mensa nũmos subtractos in calceos sibi infarciuerat: quidã te cognita festiuiter inquit. ne tibi si te numularius ille exchalciauerit. ita chalcon. i. æs ablatũ numerato obiecit. ¶ Lyciam. asiæ regio est pxima pamphyliæ & ciliciæ. licios ciuiliter uixisse refert strabo in. xiiii. ¶ Byzantium. hodie constantinopolis uocatur. ¶ Samum. insula est ioniæ fecundissima: cui puerilud accomodatur. quod etiam fert lac gallinaceum. ¶ Ditionis regiæ: quæ regiones fuerant sub regia potestate. ¶ In prouinciarum formam: egesippus in secundo historiarum principatus iquit archelai cõuersus est in nomen prouinciæ. quo nomine romani cum in ius suum uincendo redigerent procul positas regiones appellauere. ¶ Pro equite romano. ut quæ prius rectorem ex ordine equestri habere solebat: nũc haberet a rectore consulari: cuius auctoritas & dignitas est maior. ita olim ægyptus quoq per equites romanos loco regum obtinebatur quod a diuo augusto institutum fuisse tacitus prodidit. mirandum est id quod de capadocibus idonei scriptores prodiderunt: quibus romani concesserant gens ea libera esset secundum amicicia & societatem ante contractam. sed principes libertatem recusarunt dicentes se eam ferre non posse: & ut rex sibi datetur orarũt. Romani admirati q inuenirentur: qui libertatem recusarent permisere ut quem uellent regem eligerent. qui elegerunt regem ariobazanem. ¶ Deformis urbs. sicut superiora ad illud uerbum stabilire ita hoc ad illud ornare est referendum. priora enim declarant Vespasianum stabilisse rem pristam uero uenustasse. ¶ Vacuas areas occupare: sextus aurelius in hanc sententiam sic scribit. hic romam deformẽ incendiis ueteribus: ac ruinis reparauit: permissa si domini deessent uolentibus edificandi copia. ita olim roma post incendium gallicanum restaurata est: dum romani omisso sui alieniq discrimine in uacuo edificant. ¶ Restitutionem capitolii. curam restituendi capitolii contulit Vespasianus in luciũ uestinum a quo contracti aruspices monuerunt: ut reliquiæ prioris delubri in paludes aduelerentur: templũ hisdem uestigiis sisteretur. ita. xi. Cal. Iulii spatium omne quod templo dicabatur euinctum ẽ uittis. ingressi sunt milites quibus fausta essent nomina: deinde uirgines uestales cum pueris puellisq patrimis matrimisq: eum heluidius pretor preeunte pontifice lustrauit aream capitolii. precatus iouem iunonem & mineruam capitolinos deos: uti cepta prosperarent. mox uittas illas quibus ligatus lapis innexiq funes erant cõtigit simul cæteri magistratus & sacerdotes & senatus & ordo eqster & pars magna populi: passim quq iniectæ sunt fundamentis argenti & auri stipes & metallorum primiciæ. ¶ Ruderibus. reliquiis prioris cõbusti tẽpli. ¶ Aerearum tabularum. æræ tabulæ ad magnum numerum in capitolio fixæ prius extiterant: quibus publica monimenta continebantur. omnia cum flagrassent una cum incenso capitolio curauit Vespasianus ut restituerentur: cum exemplaria ex quibus illa transcripta fuerant undiq inuestigasset: quod autem in capitolio forent publii monumenta & leges & federa in tabulis æneis scripta testantur historici & docet polybius qui scribit in tertio federa: quæ inter romanos & carthaginenses icta fuerunt prescripta in tabulis æneis fuisse: quæ conspiciebantur in templo iouis capitolini: ubi ab edilibus diligentissime custodiebãtur. M. Tullius scribens in catilinam ait æra legum in capitolio fuisse tacta de celo & liquefacta. plinius quoq publicas constitutiones incidi solitas in tabulis æreis. huius refert in tertio consulta olim fuisse relata in ædem cæteris ad ediles. & olim fedus ictum cum latinis fuit insculptum in ænea columna. scribit plato in libello de lege: leges æreas esse nominatas a tabulis æneis: quibus erant insculptæ.

Iocus

Site exchalciauit

Licii

Samos

Prouinciæ

Mirãdũ de capadocibus Libertatẽ recusarunt capadoces

Restitutio capitolii

Aereæ tabulæ

Fedus colũna ænea

Leges æreæ

¶ M. AN. ¶ Achaiã liciam: de his & aliis quæ sequuntur satis alibi. ¶ Libertate adempta: in prouinciæ formam redegit. ¶ Ditionis regiæ: quæ sub regibus fuerant. ¶ Pro equite romano: loco equitis: per cuius ordinis uiros fuerat antea administrata. ¶ Areas: loca in quibus ædes fuerant. ¶ Tabularum æ̃rearum: quibus

tribunorum acta:& alia publica monuméta continebant' qd aũt ad tribunos attinet. Plutarchus contra in/quit Cice. neq̃ segnis cum magna hominum manu in capitolium profectus tabulas a Clodio fixas: ingbus res gestæ tribunatus sui scriptæ erant: ui refixit atq; perfregit. ¶ Inuestigatis: diligenter conquisitis

Instrumentum imperii pulcherrimum ac uetustissimum cō fecit: quo continebantur pene ab exordio urbis senatuscō sulta: plæbiscita de societate & fœdere ac priuilegio cuicun que concessit.

De operibus publ. per eum factis & supplemento senat⁹.

Fecit & noua opera templum pacis foro proximū Diuiq; Claudii in Celio monte cœptum quidem ab Agrippia; sed a Nerone prope funditus destructum: item amphiteatrum urbe media ut destinasse cōperetat Augustum. Amplissimos ordines: & exhaustos cæde uaria & contaminatos ueteri negligentia purgauit: suppleuitq; recenso senatu: & equite: submotis indignissimis: & honestissimo quoq; italicorum ac prouincialium allecto: atq; uti notum esset utrūq; ordinem non tam libertate inter se q̃ dignitate differre. De iurgio quodam senatoris equitisq; Romani ita pronunciauit non oportere maledici senatoribus: temaledici ciuile fasq; esse.

De litigiis per eum compendiosissime decisis: & aliis gestis.

Vitium series ubiq; maiorē in modū excreuerāt manētibus antiqs intercapedine iurisdictionis accedē

Instrumentū

¶ PHI. ¶ Instrumētum. nomie instrumenti significatur hoc io eo monumētū scripturarum ad res gestas pertinentium ad Inperium Romanū. Quale ferme est repertoriū: quod ut ulpianus ait titulo de administratione tutorum: uulgo inuentariū appellatur. alias instrumentum generali uocabulo dicitur apparatus quo fundus taberna & id gen⁹ alia instruuntur. ¶ De societate & fœdere. apud liuium extāt formulæ fœderum. quæ percussit: & societatum: quas coiuit populus Romāus cum regibus & natiōibus externis. ¶ Priuilegio.

Priuilegia

priuilegia sunt: quæ non de uniuersis ciuibus sed de singulis cōcepta: sicut ē de imperio. Cn. pōpeii & de reditu. Mar. Cicerōis. priua. n. ueteres singula dixerūt

Tēplū pacis

¶ Templum pacis. post triumphū & romani imperii firmissimum statum uespasianus paci templum edificauit: quod ut inquit iosephus mira celeritate cōfectum est. in hoc templo clarissima quæq; artificum opera dicata fuit ab ipso uespasiano: quod & plinius memorat in. xxxiiii. cuius hac quoq; tempestate uestigia maxima conspiciuntur. de templo pacis ait martialis. limina post pacis palladiumq; forum. ¶ Diuiq; claudii. s. templum. sextus aurelius sic ait. ædē pacis Claudiiq; monumenta reparauit. multaq; noua instituit. ¶ In celio monte. unus est ex septem montibus urbis: quem ut auctor est liuius addidit urbi romæ tullus hostilius. ibiq; habitauit. dictus autem est celius a celio uibeno tusco duce nobili: q cū sua manu dicitur romulo uenisse auxilio contra latinum regem. pximus celio celiolus est. auctor. M. Varro. ¶ Ab agrippina. ipsius Claudii coniuge. ¶ Item amphitheatrū. repete uerbum illud fecit. ¶ Amplissimos ordines. senatorius & equester ordo significatur. ¶ Exhaustos cede uaria. mutilatos diminutos. comesos. ¶ Contaminatos. pollutos dehonestamentis eorum: qui i eos ordines recepti ante hac fuerant. ¶ Purgauit. ad contaminato referendum: sicut suppleuit ad exhaustos. ¶ Recenso. recognito & recensito per recensionem: de qua dictum est in primo commentario. ¶ Equite. ordine equestri. ¶ Quoq;. quocunq;. ¶ Italicorum ac prouincialium. hæc duo apud eruditos sibi inuicem opponuntur. plinius in epistolis. italicus es an prouincialis & columella ubi de cultura uinearum italicarū scripsit: mox de cultura prouincialium uinearum caput luculentum facit in. vi. ¶ Quam dignitatem differre. ut in ordine senatorio dignitas tantummodo maior intelligatur: q̃ in equestri: libertas uero in utroq; ordine par. ¶ De iurgio pronunciauit. tanq̃ senator aduersus equitem agere uellet ex formula actiōis iniuriarum: quæ non solum rebus fiunt sed etiam uerbis: ut conuitium siue iurgium fit. ¶ Remaledici ciuile fasq; esse uoluit. Vespasianus hac circunspecta liberataq; sententia significare senatorem ab equite sola dignitate differre: tanq̃ non debeat eques prior incessere conuitio iurgareq; senatorem: sed si lacessitus fuerit ut fas sit par pari rependere & remordere mordentem: iuxta illud e triuio. si dixeris quod uis audies quod non uis. & illud prout sementem feceris ita metes. ¶ Manentibus antiquis. non litibus prioribus explicatis. ¶ Intercapedine iurisdictionis. interstitione quadam & cessatione ueluti quodam iustitio dicendi iuris: intercapedo enim pro interuallo spatioq; accipitur. martianus in astrologia. inter circulos uniuersos. quid interstitii intercapedo naturalis immiserit æquum est explicare. alias intercapedo obscenum uerbum est: quod innuit Cicero in epistola ad papyrium petum. cum ait quid enim non honestum uerbum est diuisio. at enim inest obscenum cui respondet intercapedo: & hoc est quod symbolicos. & sub obscure intelligi uoluit quintilianus: cuius uerba sunt hæc ex libro. viii. institutionum. sed diuisio affert eandem iniuriam pudori: ut si intercapedines nominatiuo casu quis utatur.

Celius mons

Prout semētē feceris ita metes

Intercapedo

Intercapedo in ter obscena

¶ M. ANTO. ¶ Instrumentum nunc plane demonstrat quo argumento tabulæ illæ eēnt notatæ. ¶ Tēplum pacis: cuius hodie quoq; uisuntur uestigia ad leuam uia sacra ad Mariæ cognomento nouæ fanū tem

dentibus. ¶ Diui claudii: templum repete. ¶ Amphitheatrum: id opus magna ex parte adhuc extat inter palantem Cælium & ædem uirginis: cuius proxime meminimus. ¶ Destinasse: aio concepisse. ¶ Amphissimos ordines: senatorū & eqstrē. ¶ Purgauit: indignissimo quoq; suo ordine submoto. ¶ Non tā libertate: auctoritate & potētia. ¶ Remaledicū: maledictis rūdere. ¶ Antiquis: litibus. ¶ Intercapedine: intermissiōe.

tibus nouis ex conditione tumultuq; temporum; sorte elegit per quos rapta bello restituerentur: quiq; iudicia cētumuiralia; quibus perangendis uix suffectura litigatorum ætas uidebat extra ordinē diiudicarēt: religerētq; ad breuissimū numerum.

De quibusdam legibus per eum decretis.

Libido atq; luxuria coercente nullo inualuerat; Auctor senatui fuit decernendi: ut quæ se alieno seruo iunxisset ancilla haberetur. Ne ue filiorum familias fœnatoribus exigendi crediti ius unq̄ esset; hoc ē ne post patrum quidem mortē. Cæteris in rebus statim ab initio principatus usq; ad exitum ciuilis & clæmens.

De mediocritate originis eius per eum agnita: & recusatione pomparum.

Mediocritatem pristinā neq; dissimulauit unquā: ac frequenter etiam ipse tulit. Quin & conāres quosdā originem Flauii generis ad conditores reatinos

¶ PHI. ¶ Tumultuq; temporum: tumultuosi tempora scatere solent nouis & multiiugis litibus merito excreuerat numerus litium: q̄ñ per superiora retro tempora gliscēribus uigentibusq; ciuilibus bellis & othonianis & uitellianis: leges & iudicia consilescebant: & uelut inter mortua languebant: cum ius in armis foret & uis coleretur: iuxta illud statii: uis colitur iusq; locum sibi uendicat ensis. ¶ Sorte elegit. uoluit ut per sorticionē deligerētur prefecti restituendarū rerū: quæ bello uitelliano a militibus raptæ fuissent. illo.n. tempore: qui uiribus plus pōt iure plus posse credit: & unusquisq; existimat sibi licere impune rapere & spoliare quoscunq;. ¶ Vix suffectura ætas. tanta erat multitudo litium atq; causarum tāq; multi litigatores: ut uix credibile uideret tandiu uicturos litigatores: ut statū litiū cernerent peracta iudicia. uñ institutit uespasianus iudices: q cognitione extraordinaria de causis ad centū uiros ptinētibus diiudicarēt de cētumuiris & centūuiralibus causis suo loco affatim dictū est. ¶ Ad breuissimū numerum. seruius enarrans illud ex secūdo eneidos: si uno ordine habetis achiuos: ait id de antiqua tractū sciā: q̄a in ordine dicebantur causæ pp multitudinem uel tumultū Festinatiuū. ¶ Libido. cupiditas rei uenereæ. alias pro generali uocabulo accipitur oīs cupiditatis. nā libido gloriandi dicta q̄ iactantia nuncupat ut inqt augustinus. & libido uincendi libido dominandi. interdū honesta dictio est. Salustius. magis in decoris armis & militaribus equis qui in scortis atq; cōuiuis libidinē habebant. ¶ Luxuria. effusus effrenusq; & immodicus deliciarū sumpt⁹. ¶ Coercente nullo. penas dixit elegāter aristoteles in secūdo ethicorum eē quasdā ueluti medicinas. tradit hulus libro. xxxiiii. leges latas fuisse ad coertendā luxuriam. sed sicut ante morbos necesse est cognitos esse remedia eo: sic & cupiditates prius natæ sunt: quā leges: q his modū facerēt. ubi āt nullus neq; magistratus neq lex delicta coercet: passim peccaf: impunitas. n. parit libidinē peccandi. ¶ Quæ se alieno seruo iunxisset. hoc antea factitatū esse mēorat tacitus a claudio: q retulit ad senatū de pœa fominarū. q̄ seruis cōiūgeref: statuitq; ignaro dño ad id prolapsæ in seruitute haberent: sin cōsensisset p libertis. repertor eius relationis fuit pallas ille libertorū potētissimus: nā si turpis dñi existimatur cōcubitus cū ancilla. lōge turpior uideri debet dñæ consuetudo cū seruo: q̄m ut inquit eleganter quintilia. inquit non idē est dñi me cū ancilla coisse: qd dominā cū seruo. apud iurisc̄ōsultos titulo ad legem iuliam de adulteriis tractatur de seruo adulterii accusato habet lex eos seruos: de quibus questio adulterii habita sit publicos esse. apud ægyptios mulier adulteri sui damnata naso mutilabaf ut ea maxime parte mulctaretur: qua cum primis facies exornaf. Diodorus auctor in secūdo bibliotheces. ¶ Ne ue filiorū familias fœneratoribus. oratius satyrice taxat fusidiū fœneratorem sordidum: qui filiis familias sub grauibus usuris pecunias fœnerabat. uersus oratii hic ē. nomina sectat mō sumpta ueste uirili sub patribus duris tyronum. & enim cū filiis familias pecuniæ credāf. cū piculo exigēdi: solēt feneratores ob id grauiores usuras iponere: uespasian⁹ salubriter iuit obuiā huic feneratorū improbitati. dum decretū fieri uoluit: ne feneratores exigere possent a filiis familias pecūiam sub usuris creditā etiā post mortē parentū: q̄ñ iā ipsi eē cepissent patres familias. ¶ Mediocritatē pristinā. noluit Vespasianus facere: id qd multi facere cōsueuerunt: ut suū genus q̄ñ patū splendidū & generosum ē dissimulēt immo ipte ipse sui generis mediocrē conditionē ostentabat. Non. n. spectandū est ut prognatus sed ut moratus quisq; sit. & ut auctor est Demosthenes in oratione pro cthesiphonte. nemo nec ex nobilitate parentū laudandus: net ex ignobilitate culpandus est. ¶ Flauii generis. familiæ uespasiani. ¶ Ad conditores reatinos: hoc minus adulatorū est: qui dum querunt per assentatiūculas principibus gratificari: illorum genus referre solent ad deos immortales: sicuti olim assentatores infatuarunt Alexandrum: ut se iouis hamonis filium esse crederet fastidiretq; philippum patrem unde apud curcium ait hermolaus. tu philippū patrem auersaris: & siquis deorum ante iouem haberetur. fastidires etiam iouem.

MAN. ¶ Nouis: litibus. ¶ Sorte: ne quid ambitiose ab his fieri putaretur. ¶ Rapta bello: quæcunq; ni atmorum cuiq; adempta eēnt. ¶ Quæ: mulier licet ingenua. ¶ Iunxisset: matrimonio. s. ¶ Filiorum famili

Libido

Penæ sunt medicinæ

Adultera naso mutilabatur

Fenerare filiis familias

Dictum hermolai

tis:qui adhuc sub mancipio patris essent. ¶ Ne post patrum quidē mortem:ne feneratorū fraude circumuē ti adolescentes clandestine quo quo modo se illis obligarent. ¶ Mediocritatem. humilitatē generis. ¶ Co nantes: subtili uana: adulatoria interpretatione.

comitemq; Herculis: cuius monumentū extat uia salaria re ferre: irrisit ultro: adeoq; nihil ornamētorū intrinsecus cupi de appetiuit: ut triūphi die fatigatus tarditate & tedio pōpæ nō reticuit: merito se plecti: q triūphū quasi aut debitū maio ribus suis: aut speratū unquā sibi tam inepte senex cōcupis set. Ac ne tribunitiam quidem potestatē: & patris patriæ ap pellationem nisi sero recepit. Nam consuetudinē salutantes scrutandi manente adhuc bello ciuili omiserat.

De modestia eius cōtra audacius ad eū loquētes.

AMicorū libertatē: causadicorū figuras ac philoso phorū cōtumaciā leuissime tulit; Liciniū Mutianū

¶ PHI. ¶ Comitemq; herculis. tanquā illi qui reate oppidum i sabinis condiderunt. fuerint in herculis comitatu: filius tñ ceci nit reate non herculi fuisse dica tum sed magnæ matri celicolæ: herculem autem uenisse in itali am post abacta gerionea armen ta uulgo notum est. unus ex co mitibus herculis fuit Zacynth' a cuius noīe & sepulchro dictū ē saguntum. ¶ Via salaria. a sale. dicta ē uia salaria: quoniā illa sali sabinis portati cōsueuerat. ¶ Ir risit ultro. tanq̄ meros adulato res assentatoresq; quod malū in principum aula est perpetuum.

Zacynthus comes herculis

¶ Intrinsecus. quidam forinsecus magnifici uideri nolunt: cum domi sint sordidi. e contrario quidam circa culturam corporis sui sunt nimis curiosi: cum in propatulo & foris ornamenta non quærāt. ¶ Tarditate & & tedio pompæ. lege iosephum describentem luculenter triumphi iudaici pompam. post cuius simulacra & pegmata aliaq; gestamina Vespasianus prior ibat & titus deinde sequebatur. domitianus uero adequita bat. pompæ autem finis fuit capitol ii iouis templum: ubi hostiis per nota solemnia immolatis in palaciū recesserunt. ¶ Se plecti. puniri & penas dare. inde capite plexi pro capite puniti dicuntur. ¶ Qui triumphū tam senex concupisset tanquam seu es exacta uitæ maiori parte honores & id genus ornamenta ambire nō debeant ut decrescēte ætate pariter quoq; cupido minuatur. hinc a tacito dictum est. sed in tanta mole belli plerūq; contatio oberat: & uespasianus modo in spem erectus aliquando aduersa reputabat: quis ille dies fo ret: quo sexaginta ætatis annos & duos filios iuuenes bello permitteret. esse priuatis cogitationibus pro gressū: imperiū cupiētib' nihil mediū inter sūma & precipitia: qd at senex i cuius labris primoribus aīa habita re fertur honores appetere non debeat docet exemplum deiotari & Crassi. Namq; M. Crassus ad expedi tionem parthicam' ꝓfisciscens cum in itinere deiotarum regem extremo iam senio confectum nouam tamē urbem edificantem comperisset: talibus uerbis in eum iocatus est. o rex quidnam hoc negotii: quid cum iā duodecima diei hora ubi ad sit: nouam urbem condere incipis: ad hoc subridens deiotarus. at ne to inquit i perator cum sis haud quaq̄ sati sat uidere uideor maturinus. tamen in parthos cum exercitu festinas. erat enim id temporis sexagenarius Crassus: & aspectu longe grandiorem preferens ætatem. Igitur Vespasian' fatigatus tarditate pōpæ triumphalis merito inquit punior: qui cū senex sim tā inepte desyderauerim triū phare: quasi triumphus maioribus meis ob generis nobilitatem deberetur aut a me sperandus fuisset: cum plane ob ignobilitatem gentis suæ haud quaq̄ triumphus deberetur: neq; a seniore foret concupiscendus sperandus ue. ¶ Tribunitiā potestatem. iam supra memorauimus quemadmodum tribunitia potestas im peratoribus Romanis dabatur: quæ erat pars maxima regalis imperii. ¶ Salutantes scrutandi. ex suspitione & metu principum hæc consuetudo nata est: ut salutatores dum principem adeunt officii causa explorent per ministros scrutatores: ne sub ueste ferrum delitescat. olim Seuerum imperatorem centum senatores sa lutauerunt ex consuetudine excussi: ne quid ferri haberent. ceterum bonus princeps beniuolentia suorum septus circumuallatusq; talia non timet: a cuius salute uelut a filio pendet salus subditorum: sicut a salute illu stris patris tui clarissime mi Annibal pēdet salus uniuersorum bononiensium: hæc enim ciuitas ueluti cor pus: ille uelut anima ē ciuitatis. ¶ Manente adhuc bello. quod tempus utpote periculosius magis caueri fo let a principibus. ¶ Libertatem. loquendi consuetudinem liberiorem & linguæ liberæ contumelias. sext' aurelius in hanc sententiam inquit. ferebat patienter amicorum motus: contumelias eorum: ut erat faceris simus. dictis iocularibus respondens. ¶ Causidicorum figuras. figuratas reprehensiones & obliqua dicta. qui bus in actione causarum principem taxabant. ¶ Philosophorum contumatiam: sæpe philosophi ex profes sione sectæ contumaciter agunt in principes. ueluti illorum sint contemptores. ex q̄ opinione. est illud sene cæ in. x. epistolarum. errare mihi uidentur qui existimant philosophiæ fideliter deditos contumaces esse ac refractarios & contemptores magistratuum aut regum eorum ue: per quos publica administrant'. ¶ Lici nium mucianum. exemplum hoc est de libertate amicorum.

Pompa triūphi iudaici

Capite plexi

Senex fi ens ho notū nō fit

Exēplū crassi & deiotari

Salutatores excussi

A salute princi pis uelut a filio sa lus subditorū

Laus. lo. Bētiuoli.

Contumaces philosophi

¶ M. AN. ¶ Comitēq; herculis: ex quo apparet Reate ab iis q ex comitatu Herculis fuissent conditū. ¶ Ir risit: ꝑ uanissimis habuit. ¶ Intrinsecus: intra se. ¶ Merito se plecti: eo affici incōmodo. ¶ Quasi debitū: q̄ ꝓ fessiōe ꝓbelle oñdit supra oēm fāliæ dignitatē se tātos honores adeptū. ¶ Senex: ipse iā senio cōfect'. ¶ Scru tādi: ad salutationē admissos: an ferrū hērēt. ¶ Libertatē: siqd liberius domestico usu & cōsuetudie secū loq; rentur. ¶ Causidicorū figuras: figuratas cauillatiōes. ¶ Cōtumaciā: ꝓpositū, repugnantiā. ¶ Liciniū: Mucia

num:hic ille est:quem cum copiis ex syria Vespasianus ut tacitus scribit præmiserat.

notæ ipudicitiæ; sed meritorũ fiducia minus sui reuerẽtẽ:nũ-quã nisi clam & hactenus retaxare sustinuit; ut apud cõmunẽ aliquẽ amicũ querens adderet clausulæ.Ego tñ uir sum.Saluiũ liberalẽ i defensione diuitis rei ausum dicere qd ad Cæsarẽ:si Hipparchus sestertiũ milies hẽt & ipse laudauit.De-metriũ Cynicum in itinere obuium sibi post damnationem ac neq; assurgere neq; salutare se dignantẽ:oblatrantẽ etiam nescio qd:satis canem habuit appellare.

De obliuione inimicitiaꝝ & contra eũ gestorũ.

Defensarum inimicitiarumq; minime memor executoruc Vitellii hostis sui filiam splendidissime

¶PHI.¶Meritorum fiducia.si uerum scrutari uolumus Vespasianus imperium debebat muciano:a quo & incitatus & maximis uiribus adiutus fuerat.unde meritto dixit tacitus mucianum socium magis imperii egisse q̃ ministrorum.Idẽ alibi ait q̃ mutianus urbẽ igressus cũcta simul in se traxit apparatu icessu excubiis ui pricipis amplectens nomen remittens.Igit̃ ñ immerito mucianus minus reuerebatur Vespasianum ex magnitudine beneficiorumq; in illum amplissima contulerat.¶Mi⁹ sui reuerentem.minore Vespasianũ reuerẽtia prosequẽtẽ in hoc loco reuerens nomẽ est ñ participiũ.nã ut docet priscianus in.xi.participia sũt uerborũ seruauerint consequẽtia.sin amissis tpibus casus quoq; quos noia solẽt uerbalia sequi.attrahãt:trãseunt in ea ut amans illum participium est.amans illius nomen.ut amator illius.sic reuerens illum erit participium.reuerens illius nomen.ut in hoc loco.reuerentem sui.esse liquet:cum genitiuo nomen iungatur.

Mutianus

Reuerens

¶Hactenus.ut ad hoc dictum solum progrederetur.¶Retaxare.remordere repercutere.taxare.n.est maledictis tangere.unñ & taxatores dicti.hinc retaxare deducitur.¶Querens.cõquerens de immodica muciani libertate.¶Ego tamen uir sum.de hoc sextus aurelius.Namq; licinium mucianum quo adiutore ad imperium peruenerat:fiducia meritorum insolentem flectebat adhibito aliquo utriq; familiari id unum dicens:nosti me uirum esse.hoc uerbo taxabat mutianum tanquam effeminatum & muliebri impudicitia famosum.a seneca parum uir dicitur mollis & eneruatus.Idem alio loco taxans effeminatam Romanam iuuẽtutem certare inquit cum fœminis & immundissimis se excolere mundicis nostrorum adolescentium spe cimẽ est:quis æqualium nostrorum satis ingeniosus satis studiosus immo quis satis uir est? emolliri eneruesq; quod nati sunt inuiti manent:expugnatores alienæ pudiciciæ neglegẽtes suæ.¶Saluium liberalem:nomen est causidici:ut hoc referas ad figuras causidicorum.¶Diuitis rei.hiparchum significat:qui cum esset diues & reus defendebatur a saluio liberale.¶Quid ad Cæsarem.uerba sunt causidici dicta in Vespasianũ mordaciter nimis:tanquam diuites soliti essent fieri rei damnatiq; ob diuitias.¶Et ipse laudauit.Vespasianus hoc figuratum dicendi genus quo usus erat causidicus laudauit:nam cum uisus esset simpliciter dicere nihil pertinere ad Cæsarem:si hipparchus reus esset diues:cum ex illis diuitiis nihil spectaret ad principem tamen figurate & latenter per obliquum dictum intelligi uoluit causidicus non debere principem inhiare diuitiis reorum opulentorum:ut ob id uel insontes damnarentur.Apud scriptores disciplinæ rhetoricæ i-primisq; apud Martianum & formnatianum.mentio fit de ductu obliquo & figurato.est enim obliquus ductus cum metus periculi impedit aliquid dicere libere & aperte.figuratus uero est:cum aperte quid dicere prohibet uerecundia propter obscena:& significatione alia atq; integumentis uestita monstratur.¶Demetrium cynicum.huius meminit philostratus:apud quem apollonius tyaneus cum tito Vespasiano sic sermocinatur.ego tibi comitem adiungam sodalem meum demetrium:qui audacia pollet uera loquendi.habet enim uim quandam cynicam idest caninam.itaq; Tite tibi inquit canis aderit:qui pro te aduersus alios & contra te ipsum si quando peccaueris sapienter & etiam sine ratione latrabit.titus alludens ad nomen cynici.festiuiter respondit apollonio dicens.¶Ducam pedissequum canem:quem concedam non latrare tãtum sed etiam mordere:quotiens iniuste aliquid me facientem animaduerterit.apud eundem philostratũ extat epistola quam scribit idem apollonius ad demetrium canem.hunc ab urbe post paulum expulit domitianus una cum cæteris philosophis.¶Assurgere dignantem.hoc refertur ad cõtumaciam philosophorum:quid enim in philosopho potuit esse magis contumax:quam non assurgere imperatori.¶Oblatrantem.ex more & nomine cynicorum:qui a caninis moribus tanquam oblatratores appellati sunt.hinc est illud epigrammatici poetæ non est hic cynicus cosme:quid ergo?canis.olim diogenes cynicus interrogatus cur canis uocaretur.quod eis inquit blandior qui dant:in eos uero qui non dant oblatro:malos autẽ mordeo.¶Nescio quid.rem quampiam mordaciter & canine adlatrantem magis q̃ dicentem.¶Canem appellare.tanquam cynicum.fuit contentus Vespasianus canem appellasse.¶Offensarum minime memor.Cicero laudis absolutæ preconio prosequutus est Cæsarem dicẽs:qui nihil obliuisci soles preter iniurias:laudat & seneca Mar.Catonem ut offensarum obliuiscentem:qui cum in balneo a quodam per imprudẽtiam percussus fuisset eidem postea satisfacienti non memini inquit percussum.¶Vitellii hostis filiã.sextus aurelius Vespasiani inquit inter cætera bona illud singulare fuit inimicicias obliuisci.adeo ut uitellii hostis sui filiam locupletissime dotatam spendidissimo uiro coniungeret.

Amans illius

Taxatores

Parum uir

Quis satis uir?

quid ad Cæsarẽ

Ductus obliqu⁹ & figuratus

Demetri⁹ cynicus

Diogenes cãis cynicus canis

Nõ meminime pcussũ

¶M.AN.¶Demetrium cynicum:& hoc ad philosophorum contumaciam ut singula singulis referant.

¶Vitelij filiam:quam ille ex galeria fundana procrearat.

maritauit: dotauitq; ēt & instruxit: Trepidū eū interdicta au la sub Nerone: quærentēq; quidnā ageret: aut quo abiret: q dā ex officio admissionis simul expellēs: abire morboniam iusserat. In hūc postea deprecātē haud ultra uerba excādu it: & qdē totidē fere atq; eadē. Nā ut suspiciōe aliqua uel me tu ad pnicië cuiusq̄ cōpellaret: tm̄ abfuit: ut monentib9 ami cis cauendū esse Metiū Pompusianum: qđ uulgo crederet Genesim hēre imperatoriam: insupet consulē fecerit spōdēs quandoq; beneficii memorem futurum.

De clemētia eius contra reos accusatos.

Non temere qs punit9 insons reperit nisi absente eo & ignaro: aut certe iuito atq; decepto. Heluidio p̄ sco q reuersus ex syria sol9 p̄uato noīe uespasianū salutauerat: & i p̄tura oibus edictis sine honore ac mētōe ulla trāsmiserat

¶PHI. ¶Maritauit. hoc uerbum non solum de hominibus dicitur: sed ēt decenter ad alia quoq; transfer tur Marcus Varro scribens de canibus ait. Tunc .n. dīr catulire .i. ostendere se uelle maritari. plinius in sex primodecimo tradens precepta de arboribus Maritandis inquit. Alternis putamur annis. Sexto maritant. hoc est cū uite ueluti coniuge copulantur. uñ ab oratio dictū est. Altas maritat populos. & columella si tene ram inquit ulmū maritauerie. coniugem necabit. hinc arbores maritæ noīauntur: qbus uites instar coniugū copulant. e contratio. celebs dicitur arbor solitaria nullaq; coniuge maritata copulataue. Idem plinius alte ra deflexa uite uel palmite iux ta suam arborem: aut citra proxi mam celibē. ¶Instruxit. instru mento dotali & supelectile ma troali excoluit. ¶Interdicta au la. quo tēpore prohibitus est fre quentate aulam neronianā: qđ opinor tunc factū esse: cum in lu dicro neronis spectaculo obdor miscere soleret. ¶Trepidum. s. Vespasianum adhuc priuatum. ¶Ex officio admissionis. idest unus ex admissionalibus palati nis: quorum officiū est admitte re aulicos intra cubiculū ad pri cipem salutandū. Lampridius i Alexandro Romano salutaret uero quasi unus de senatoribus patēte uelo admissionalibus re motis. erat apud ueteres magi ster admissionum: quæ dignitas ut ait amianus marcellinus ē honorata. preerat .n. officio admittendi in consistoriū & introducendi ad prin cipē. ¶Abire morboniā: prouerbialis locutio est: q significat in malam crucē. cōsimile est illud plautiuū abi re directū & allusio simul ē ad morbi nomē. ueluti morbonia sit nosocomion hoc est domiciliū morboso rū. ¶Postea. cū iam ipse Vespasianus rege potiretur. ¶Excanduit. indignatus ē p excādescentiā: q ut philo sophi definiunt ē ira nascens & mō desistens: q thymosis græce dicit. ¶Totidē fere ac eodē. hisdē fere uer bis Vespasianus retaxauit admissionabilē neronianū: ut expellens illum iuberet ire morboniā. ¶Compel leret. impelleret cogeret. ¶Genesim hēre imperatoriā. uulgo ferebatur. q mathematici pomposiano p̄di xerant inspecta eius natiuitate fore: ut aliqñ imperaret. hoc .n. significat hēre genesim imperatoriam. Olim seuerus audiuit quandam in syria feminam nomine iuliam regiam habere genituram. hoc est ut regnum gereret eandē uxorē petiit & accepit. & ita cū ipse regnaret predicta mathematicorum de uxore comprobata sunt. ¶Consulē fecerit: uidet Vespasianus idem sensisse: qđ Mar. Antonius imperator sensit: qui de audio cassio: quē uerus cauendum scripserat tanq̄ osorem tyrannidis. ita rescripsit. si cassio diuinitus debetur impe riū non poterimus interficere ēt si uelimus. scis .n. proaui tui dictum. successorē suum nullus occidit. ¶Quā doq; .s. imperabit: sicut creditur ex genitura imperatoria. sextus aurelius huiusce historiæ meminit his uer bis. hic monentibus amicis ut caueret a metio pomposiano. de quo sermo percrebuerat regnaturū fore con sulem fecit alludens tali cauillo quandoq; memor erit tanti bñficii. ¶Non temere. non sine iusta magnaq; ca. ¶Insons. innocens. ¶Heluidio prisco. heluidius priscus ex municipio tarentino ingeniū illustre altiori bus studiis iuuenis admodū dedit. doctores sapientiæ sequutus: q sola bona q̄ honesta: mala tm̄ quæ turpia potentiā nobilitatem cæteraq; extra animum neq; bonis neq; malis annumerant. gener fuit peti thraseæ: ex cuius moribus nihil æque ac libertatem hausit: ciuis senator maritus gener amicus cunctis uitæ officiis æquabilis: opum contemptor recti peruicax constans aduersis erat in exiliū pulsus ruina soceri thraseæ pri cipatu galbæ redierat: hic est ille de quo iuuenalis: quale coronati thrasea heluidiusq; bibebant: brutorū & cassii natalibus. ¶Priuato nomine. dixit enim salue Vespasiane: nec Cæsaris nec Augusti aut imperatoris nomen usurpans: quæ principum uocabula adulatores commenti sunt. ¶Et in prætura: de heluidii pretu ra. Cornelius tacitus satis multa. ¶Sine honore transmiserat. cum mos sit pretorum ut in edictis pretoris nomen principis cum ueneratione prescribant: heluidius in edictis suis nulla mentione honorabat Vespa sianum. perinde ac æmulus Catonum atq; brutorum: quibus ut ait tacitus constantia & fortitudine æqua batur olim hilarius Cæsaris libertus Mar. cluuium rufum hispaniæ rectorem accusauit: tanq̄ audito uitel lii & othonis principatu: propriam ipse potentiam temptasset: eoq; in diplomatibus nullum principem pre scripsisset. mos erat argiuorum ut pretores comitiorum die primo uelut honoris cā pronuntiarent iouem apollinemq; & herculem. post quorum nomina philippi regis nomen addiciebatur.

¶M. AN. ¶Ex officio admissionis: ut non modo non ut alios ad salutationis officiū admitteret: sed Mor boniam etiam ire iuberet ad morbum quorum conflictabatur alludens. ¶Deprecantem: eam inuidiam p̄ cibus lenientem. ¶Totidem fere: uerbis. ¶Atq; eadem: uerba: iubens illum Morboniam facere. ¶Bene ficii: concessæ dignitatis. ¶Heluidio prisco: de hoc & eius libertate tacitus plura. ¶Priuato nomine: uespa sianum scilicet non Cæsarem appellarat. ¶Sine mentione: ipsius uespasiani & enim mos erat Cæsa

Catuli re mati tati

Admis sionales Magi ster ad missio num

Abire Morbo niam

Abire directū

Noso mion

Excāde scētia. thymo sis

Genesis impera toria

Regia genitu ra

Successo rē suum nullus occidit

De hel uidio prisco

rum nomina præfationibus inseri.

non ante succêsuit: q̄ altercationibus in solentissimis pene in ordinem redactus: hūc quoq; ōuis relegatū primo: deinde i terfici iussum magni estimauit seruare quoquo mō missis: q pcussores reuocarent & seruasset: nisi iam perisse falso renū ciatum esset. Cæterum neq; cæde cuiusq̄ unquā lætatus iu stis suppliciis illachrymauit etiam & ingemuit.

De auaritia & cupiditate in eo notatis.

SOla est ī qua merito culpet̄ pecuniæ cupiditas: nō eni cōtētus omissa sub galba uectigalia reuocasse noua & grauia addidisset & auxisse tributa prouin ciis nonnullis & duplicasse: negociationes quoq; uel priua to pudendas propalam exercuit: coemendo quædam tan tum ut pluris postea distraheret: nec candidatis quidem ho nores: reisue tā innoxiis quā nocētibus absolutiones uēdita re cūctatus est. Credit̄ etiā pcuratorum rapacissimū quēq; ad ampliora officia ex industria solitus promouere: quo lo cupletiores mox cōdēnaret: quibus quidē uulgo p spōgiis

¶PHI. ¶ Succensuit: iratus est. Succêsere irasci ē ex cā. hic illa ap Siliū catholica snia: succêsere nefas patriæ. ¶ Altercatiōibus. Quītilian⁹ altercatiōis pcepta tradit: quibus instructus sit altercator: q neq; turbidus neq; clamosus neq; iudicio iracūdiæ obnoxius eē debet. in altercatiōe plurimum ualet acumen. ¶ Pene ī ordinē redactus: quasi p cōtēptibili habitus: & inter uiles & abiectos cō numerat⁹. hoc. n. significat i ordinē redactos: sicut suo loco explicatū est. ¶ Ecōrtatio: extra ordinē redacti p egregiis dīr. ¶ Seruare: quoquo modo. hoc faciebat heluidii uirtus. q tāta erat ut etiā apud principē inimicū ueniam meteret ei ut. ¶ Renūciatum esset: ab his quos miserat ad percussores reuocādos. ¶ Iustis suppliciis illachrymauit: mira principis clementia & pconio digna qui etiā illachrymaret suppliciis eorū qui merito iusta de ci plectebant̄. Erat prorsus memor illius terentianæ sniæ: cuius iugiter meminisse nos pcipit Seneca. homo sum humani nihil a me alienū puto: clementia nullum magis q̄ principem decet: cum dos prima sit regum. cū insigne sit imperatorum obliuisci iniuriarū: nec exercere aculeum sed recōdere. ¶ Pecuniæ cupiditas: Cor. tacitus de Vespasiano scribēs ait: prorsus si auaritia abesset antiqs ducibus par. Atq; sextus aurelius hoc praue a qbusdam creditum refert: q Vespasianus infirmus fuerit aduersus pecuniam. & pfecto nihil magis dehonestat principem q̄ auaritia: & cupiditas ista pecuniarū inexplebilis: quæ se pe occæcati nihil aliud curāt: q̄ ut lyen turgescat in corpe emaciato. hoc est ut fiscus pricipis sit plenus exhausta: & macescente ciuitate. Quo circa mi inclyte Hannibal si uis amari coli pbari. facito qd facis: ne uel tātilla suspitio auaritiæ in te residat: ne sitiēs pecuniæ dicaris: scito. n. pusilli animi esse inhiare diuitiis: cōgerere aurū cuius sacra fames multos mortales in mille decipula pcipitanter ipegit: mens auari principis semel uinculis cupiditatis astricta: semp aurū semp argentū uidet: gratius intuet̄ aurū q̄ solē. Ipsa eius oratio ad deum aurū q̄rit. Et ita auro mancipatus publica cōmoda floccipendit curiosus tātūmodo priuati emolumēti. talis plane labes est elimināda ab eo q uult esse apd suos & amabilis & pbabilis. Culpa. n. hæc uel sola potissimū in principe est p criminibus sexcētis: sicut liberalitas est loco multiiugæ uirtutis. ¶ Negociatiōes uel priuato pudendas: negociatio sordida & pudēda existimat̄: nisi sit magna & copiosa multa undiq; apportās: multisq; ipartiēs. Auctor Cicero præterea ut ait Liuius libro. xxi. q̄stus ois patribus indecorus uisus est. Merito ita q; culpat̄ Vespasianus noie auaritiæ: q negociatiōes eas impator exercuerit: q & priuato pudēdæ sordidæq; fuissent. ¶ Vt pluris: maiori pcio. ¶ Distraheret: Cicero in primo de officiis: sordidos esse refert qui mercantur a mercatoribus qd statim uendant. Distrahere uendere est. qd uerbum frequens est apud iurisconsultos: quo usus est Lucilius: diuidant dissipent distrahant. ¶ Candidatis: petitoribus magistratuū. ¶ Honores uenditare: in hoc a Vespasiano longe dissentiebat alexander romanus q honores nunq̄ uēdi passus est: dicens necesse est ut qui emit uendat. Ego nō patior mercatores ptātum. In ærarii inopia honores uendere h cer ex quo status cōpatiuus fit. cū in ærarii inopia alius fert legē ut honores ueneāt: alius ut noua uectigalia instituat̄. q̄rit̄. n. ex scripto: q̄ potior lex sit. ¶ Reis accusatis: reus est q cām dicit: & itē q qd pmisit spopōdit ue ac debet. Gelius hesius scribēs de significatione uerborū quæ ad ius ptinēt. Reus ē inqt q cū altero litē cōtestatā habet: reus pmittēdo est q suo noie alteri qd pmisit: q ue p altero qd pmisit. In eadē opinione ē ateius capito. nūc reos uocamus q uocantur in iudiciū: de quorū re agit̄. actor & reus opponunt̄. ¶ Procuratorū: de pcuratoribus Cæsaris existimo in hoc loco spectari intelligēdū: cū alias pcurator gnāli uocabulo dicatur: qui alienū negociū suscepit atq; pcurat: est. n. ut ait Cicero in oione p cecinna pcurator q̄si quidem pene dūs & alieni iuris uicarius. ¶ Pro spongiis dicebat̄ ut: eleganti trāslatione tales spōgiis cōpabātur: quæ in morbis medentur. cū siccæ aqua pfundūtur: moxq; intumescētes inter duas tabulas exprimūtur. Et sic ipositæ prosunt morbis: & in primis: ut inquit ph. stomacho: & i febri cōtra nimios ardores. Igitur Vespasianus uidebat̄ habere procuratores p spongiis: quos siccos pfundebat diuitiis: sicut aqua spongiæ pfundunt̄: deinde exhauriebat sicut spōgiæ exprimi solent haud absimile est scitū illud cynici Diogenis: q Dionysiū dixit amicis uti p uasculis quæ dū plena sunt & euacuat: & abicit uacua.

¶M. AN. ¶ In ordinem: priuatorum numerum. ¶ Redactus: uespasianus iurgio & altercatione Heluidii

Succêsere nefas patriæ

In altercatione acumen

In ordinē redactus

Extra ordinē redacti

Hō sum

Dos pricipū clementia

Auaritia dehonestamētū pricipū

Salubertrimū mōitio

Auri sacra fames

Negociatio pudenda

Distrahere

Nō patior mercatores ptātum

Reus q

Procurator

Procuratores p spōgiis

Amici p uasculis

¶ Magni existimauit: pro magno habuit negocio. ¶ Sub galba: pricipe: q̃ȝ auarissimo. ¶ Vel priuato: priuatæ fortunæ hoi. ¶ Pudēdis: pudori dignas. ¶ Distraheret: diuēderet. ¶ Honores: magratus. ¶ Amplio ra: maiora munera obeūda. ¶ Quo locupletiores: fcōs. ¶ Pro spōgiis: sed cur .p spōgiis dixerit, stati sbicit.

dicebatur uti: quod quasi & siccos madefaceret: & exprime ret humentes. Quidam natura cupidissimum tradunt: idq; exprobratū ei a sene bubulco: qui negata sibi gratuita liber tate: qua imperium adeptum suppliciter orauit: proclamauerit uulpem pilum mutare: non mores. Sunt cōtra qui opi nentur ad manubias & rapinas necessitate compulsum sum ma ærarii fiscíq; iopia: de qua testificatus sit initio statim pri cipatus professus quadringenties milies opus esse ut respu. stare posset. Quod & uerisimilis uidetur quando male par tis optime usus est.

De libertate & magnificentia eiusdem.

IN omne hoium genus liberalissimus: expleuit cē sum senatorium: cōsulares inopes quingenis sester tiis annuis sustētauit: plurimas p totū orbē ciuita tes terræmotu aut incēdio afflictas restituit in melius.

De cultu & incremento artificum per eum facto.

INgenia & artes uel maxime fouit prius e fisco lati nis græcisq; rhetoribus annua centena constituit:

¶ PH. ¶ A sene bubulco: præceptum Catonis est ut uillicus bubulcos duos habeat: subulcū unū: asinariū unum & opilionē unū. A bubulco: uetus uerbum est bubulcitare: qd significat bubulci officio fungi. Plautus: docet me amare & te bubulcitare. Apuleius in primo floridorum: est apud indos gens quæ nihil am plius q̃ bubulcitare nouit: unde co gnomen illis bubulcis inditum. Idē bubsequas appellat q̃si bouū secutores. ¶ Gratuita: sine precio ¶ Vulpem mutare pilū: nō mores. p sniam hanc, puerbialem significari uoluit bubulcus: uicia ingenita nulla dignitate mutari nā ut inqt seneca: qcqd infixū & ingenitum est leniri potest arte nō uici. Sicut igitur uulpes pilū mutat: mores uero fraudulētos nūq̃ deponit: sic uespasianus pi lū mutauerat ex priuato factus imperator. sordes uero auaritiæ: quæ inoleuerāt: insitæ a natura nusq̃ posuerat. Cōuenit huic sniæ illud epigrāmatarii poetæ. Queq̃ posse putas mores narrare futuros. Dic mihi si fias tu leo: qualis eris Tarandus aial pilo uestium mutat colorē. Thoes: quod genus est luporum: habi tum non colorem mutat: p hyemes hirtus estate nudus. Tarādus cui uillus est magnitudine ursorū: colorē oium arborū fruticum florū locorūq; reddit metuens in qbus latet: ideoq; rato capit. Multi uero sunt hoium q instar uulpis mutāt pilū: nec mos imutat. Dicebat Lysander quo nō perueniret λεόντη, i. leonis pellis uul pinā pellē esse assuendam: quo dicto significabat: ubi uis non satis polleat: adhibendā esse uulpeculæ fraudē ¶ Cōtra: econtrario. ¶ Necessitate compulsum: hoc opinatus sextus aurelius: cū ait uespasianum propter ærarii inopiam & clades urbiū nouas neq; postea habitas uectigalium pensiones exqsiuisse. ¶ Ad manu bias: ad pecuniā pdaticiā: siue ad pdam imperatoriam. Et enim manubias ueteres quoq; dixerunt pdam ipatoris: ex qua qd uellet faceret. alias manubiæ fulmina dicūtur. de quibus suo loco plura. ¶ Erarii fiscíq; inopia: differūt erariū & fiscus: qd illud sit publicū: hic principis: qd copiosius uberiusq; ante dictum est. ¶ Veri similius uidet: quod non suapte natura fuerit auarus: sed necessitate coactus eam exercuerit. ¶ Censum senatorium: sicut census equester erat. cccc. sextertiorum: ita senatorius octingentorum milium sūma taxaba tur: quē Augustus ampliauit usq; ad duodecies centies. ¶ Quingenis sextertiis annuis: eadem liberalitate usus est Nero in messallā cōsularem: cuius paupertatem: ut inquit Tacitus: sustentauit qngenis sextertiis in singulos annos: idem aurelio quoq; cottæ & antonio annuam pecuniam statuit: quis p luxum habitas opes dissipassent. ¶ Terræmotu afflictas: scribit Eusebius chronographus: tres in cypro ciuitates pricipe uespa siano terræmotu corruisse. Causas tremoris terræ in superioribus explicauimus ex snia philosophorum. ¶ Restituit in melius: sextus Aurelius per oēs terras qua ius romanum est: renouatæ a Vespasiano urbes sunt cultu egregio. ¶ Centena: sextertia. ¶ Rhetoribus annua: scito mi Hannibal ornatissime bonas artes honore nutriri. & hoc specimen florentis esse reipu. ut disciplinarum professoribus pmia opulenta pendā tur: ubi enim uirtus honoratur: ibi uigent ingenia: florescunt professores: disciplinæ in fastigio collocant & profecto maxima laus est principis fouere eruditos: fauere professoribus: stationem cum primis habere gymnasii litteratorii. Detestandus sane est imperator ille Licinius: qui propter inscitiam immodicam: adeo litteris erat infestus: ut eas uirus ac pestem publicam nominaret. Dionysius & si non admirabatur eruditos tamen domi sophistas & litteratos multos alebat: uel ob hoc saltem ut per illos esset admirationi. Numerū eruditi sunt qui nomina principum commendans immortalitati: qui uelut buccinatores præconesq; diu turni personant in auribus posterorū: quorū scriptio emuncta nos docet quis fuerit Alexander: quis Cæsar: quis Cyrus quid memoratu relatuq; dignum egerint græci: quid persæ: quid Romani: qui omnes uelut inglorii ignorarentur: nisi doctorum præconio forent celebrati. præcepit Socrates platonicus unum quemq; cui famæ cura est: cauere cum primis debere. ne poeticum eruditumq; hominem habeat in fensum: cum docti uiri maximam habeant in utranque partem: & ad laudandum & uituperandum qui chartario calamo plurimum prodesse possunt uel obesse. Igitur esto amator fautor adminiculator p

Bubulc' Bubulci tare

Bubseq̃

Vicia in genita n̄ tollūtur

Aialia mutātia colorē

Dictum lisandri

Manu biæ

Virtus honorā da

Fouēdū pfesso res

Laus erudito rum

Eruditi nō sunt odio ha bendi

fessorum & eruditorum: quorum sermocinatione litterata: alexander roma. imperator se recreari dicebat & psici. q & ipse exemplo uespasiani salaria instituit rhetoribus grammaticis: & id genus pfessoribus q amauit litteratos hoies uehementer eos reformidans: ne quid de se asperum scriberent.

¶M.AN. ¶Bubulco: bouum custode. ¶Gratuita: gratis ac sine pcio petita. ¶Vulpem pilum mutare nō mores. q.d. ne imperii qdem amplitudinē quicq ex eius auaritia mutare potuisse. ¶Manubias: de manubiis semel atq iterū diximus. ¶Male ptis: per hos. s. pudendos qstus. ¶Optime: in cōem usum. ¶Liberalissimus: fuit. ¶Censum senatorium: quem dixit duodecies centies sestertiū ab augusto taxatum. ¶Ingeniatiros ingenio præditos. ¶Primus: impatorum. ¶Centena sestertia: centū milia nūmum.

præstantes poetas necnon & artifices coemit. Item colossi refectorem insigni congiario: magnaq mercede donauit. Mechanico quoq grandes colūnas exigua impensa perducturum in capitolium pollicenti præmium, pro commento non mediocre optulit: opam remisit: præfatus fineret se plæbeculam pascere pane.

De ludis per eum editis: & conuiuiis per eum factis.

LVdis p quos scena marcelliāi theatri restituta dedicabat: uetera quoq acroamata reuocauerat. apolliari tragœdo qdrigēta. Tarpeio diodoroq dioroq citharedis ducēta nōnullis cētena: qbus minimū qdragēa sestertia sup plurias corōas aureas dedit. Sed & cōuiuabat assidue: ac sæpius recte ac dapsile: ut macellarios adiuuaret

¶PHI. ¶Præstātes poetas: laudat a doctis ut mira ac eximia uespasiani liberalitas q quingēta sestertia saleio basso poetæ absolutissimo donasset. ¶Colossi refectorem: colossus a uespasiano erectus ē altitudinis pedū cētum & septem. ¶Insigni cōgiatio: munere ipatorio. ¶Mechanico: artifici perito mechanis: de qua meminimus in supiotibus Alexāder ro. impator instituit salatia mechanicis: & ut auctor est lāpridius mechanica opa romanorum plurima instituit. Qui ī xv. parte sagittarii habuerit horoscopō erit mechanicus: qui ut ait maternus instia belli faciat: mecanicis artib* excelluit archimedes ille syracusanus: quē marcellus lugubri merore desiuit. eūq beireum appellabat: pinde ac centimanum. ¶Grandes colūnas pducturum: idem archimedes machinator tormentorum bellicorum sciētissimus scripsit ad hieronem: quodcūq onus arte mechanica moueri posse: q olim gloriabundus iactasse fert: siquē alterū nactus terræ globum esset: se hunc orbē ad illum transfaturū. id cū hieron admiraret tanq incredibile factu: nauē onerariā solito onere onustam procul assidens nullo corporis conatu quieta manu adeo facile duxit: ut mari plabi uideretur. ¶Pro cōmento: pro excogitata ratione colūnarum pducendarum in capitolium. ¶Opetam remisit: noluit ut pduceret cōdonato labore operaq pducendi. ¶Sineret plæbeculam pascere pane. dictum impatore dignissimum: quo significauit uespasianus nō debere principem in edificando parcere impensæ: ut ita operarios pauperes & egenos pascat pro opa pstita. nam si a mechanico exigua ī pensa in capitolium colūnæ pductæ fuissent: opatii q huic negocio erāt ascripti pdidissent cibū: quo alebantur ob opam impensam. Plebeculā intelligi uoluit opatios uiliores & uictum ex opa quotidiana qritantes Persius eadē dictione usus est. ast ubi cōmoti feruet plebecula bile. Solet illustris pater tuus io. bētiuolus cōsimilē pene uocē nec minori laude dignā usurpare: cū ait edificandū esse: uel ob hoc ut ita pascantur egētes ī numeri q pro opis diurnis accipiant ab edificatore uictum diurnum & mercedulā: qua pfestis diebus se reficiant. nō diu est: q aristoteles ciuis noster mechanicus longe omnium pstantissimus: turri ex sua sede mouit: motāq arte mechanica: in aliū haud longe dissitū locū transportauit: nō est mēdatio locus: cū adhuc supsint q uidere. ¶Marcelliani theatri: a marcello ex octauia augusti sorore genito marcellianū theatrū dictū est: de quo in augusto satis. ¶Acroamata: quæ sint acroamata copiose explicauimus in .ii. cōmentario. illud addo acromata dici nō solum ipsas uoces & uerba: sed ipsos quoq histriones enarratoresq acromaton uocales. in quo significatu dictum est illud a lāpridio. qd alexan. ro. impa. nanos & nanas & moriones & uocales exoletos: & oīa acromata & pātomimos populo donauit. itidē possent acromata hoc in loco uideri dicta tam p hoibus q p uerbis. Plin. epi. ait interdū acromata audiebamus: interdum iucūdissimis sermonibus nox ducebat. ¶Tragœdo. scenico actoriq tragediarum. ¶Quadringēta. s. sextertia dedit. ¶Minimū: qbus dedit minimum saltē dedit sextertia qdragena: ex quo liberalitas principis in artifices declaratur. ¶Sup coronas: præter coronas. eam quoq summā pecuniæ dono dedit. ¶Recte: recta exhibita cena solitum cōuiuari uespasianū significat: de qua Martialis. pmissa est nobis sportula recta data est. relege quæ dicta sunt de cena recta in augusto. ¶Dapsile: abundanter & affluēter. græce enim δαψιλεία largitas & abundantia rerum nuncupat dapsilis abundans: qua dictione & latini frequēter usi sunt. Plautus in aulularia. Istas magnas factiones dotes dapsiles nihil moror. Apuleius libro ultimo de asino aureo dapsilem copiam facūdiæ uocat: pro uberi larga & opulenta. ¶Vt macellarios adiuuaret: qui cōuiuia lautiora facit & crebriora is adiuuare dicitur macellarios: a quibus emit obsonia. ita enim magno annona macelli uenditur: & eius præcia augētur. In hanc sententiam Mar. uarro in .iii. de re rustica ait eleganter: sed ni ad hūc bolum puenias: opus erit tibi aut epulum aut triumphus alicuius: ut tūc fuit scipionis merelli aut collegiorum cenæ: quæ tūc innumerabiles excandefaciunt annona macelli.

Btiare* Archimedes

Aristoteles bononiensis mechanic*

Recta cena

Dapsilia

Dapsilis

¶M.AN. ¶Coemit: precio quæsiuit. ¶Colossi: Eusebius colossi huius meminit: colossus inquit erec-

ctus habens altitudinis pedes centum ac septem. ¶ Mechanicoꝛ:uili ut festus interpretatur artifici. ¶ Pro commento:sola inuentione. ¶ Operam remisit:nec ad id præstandum coegit. ¶ Marcelliani theatri: hu* in Augusto mentio facta est. ¶ Acro amara:auditu digna. ¶ Paterno citharedo:huic credo cui Nero impē se operam dedit. ¶ Recte:rectam & legitimam cænam exhibēs:quæ postea a Domitiano sublata est: sportulæ usu pro cœna inducto. ¶ Dapsile:large abunde:liberaliter:græci Χαψιλάν largitatē uocant. ¶ Macellarios:a quibus obsonia coemeret.

sicut saturnalibus dabat uiris Apophoreta:ita & calen.martii fœminis: & tamen ne sic quidem pristinæ cupiditatis infamia caruit: Alexandrini cibioratem eū uocare perseuerauerunt cognomine unius e regibus suis turpissimarum sordium. Sed & in funere Fauo Archiminus p̄sonam eius ferēs imitansq;(ut est mos) facta ac dicta uiri interrogatis palā procuratoribus: quanti funus & pompa constaret: ut audiuit sestertium centies: exclamauit: centum sibi sestertia darent: ac se uel in tyberim proiicerent.

De statura corporis & membrorum ac ualitudine eius.

Statura fuit quadrata: compactis firmisq; membris uultu ueluti nitentis. Vnde quidam urbanorum non infacete si quidem petenti: ut & in se aliquid diceret: dicam inquit: quum uentrem exonerare desieris. Valitudine prosperrima usus est: qnanuis ad tuendam eam nihil amplius quam fauces cæteraque membra sibimet

apophoreta

¶ PHI. ¶ Sūt saturnalibus apophoreta uiris: supra memorauimus apophoreta dici munera saturnalicia: & ea proprie quæ remitti solent. hæc Vespasianus sicut uiris dabat in saturnalibus: ita eadem feminis quoq; dabat: calen.martiis: quæ erant saturnalia fœminarum sicut ostendit Epigrammaticus poeta illo endecasyllabo ad fēminam: fuis puto uestra iam uenire saturnalia martias calen. Plautus in milite. Da mi uir calendis mittam cum martiæ uenerit. nam tunc feminis munera mittitabantur.

Munera femi nea cal. martii Matronalia

quia calen.martiæ ut inquit porphirio matronarum dies festus erat & matronalia dicebaſ: quas elegāter Iuuenalis femineas uocat: perinde ac feminis peculiariter dicatas. sic enim aīt: munera femineis tractas secreta calēdis. præterea mēse martio ingrediēte Ita seruis cenas matronæ apponebant: ut domini saturnalibus. Causa aūt cur calen.martiis matronalia celebrarentur: & mulieribus munera mitterentur uidetur fuisse q; ea die antiquitus sabinæ habito matronali concilio in iunonis æde ex hersiliæ consilio progressæ in medias acies romanorum & sabinorum diremerunt pugnam. & generos soceris & soceros generis consociarunt. ex hoc institutum esse autumat Ouidius in fastis ut calen.martias matronæ celebrarent. ¶ Pristinæ cupiditatis: prioris auaritiæ. ¶ Cibioratem uocare: supra dictum est uespasianum apud alexandrinos commoratum fuisse: ibiq; impatorem consalutatū a quibus & cibiotares uocabatur: tanq̄ esset ita sordidus & auarus: sicut fuerat olim unus ex regibus alexādrinorum cognominatus cibiotares. Namq; singuli ægyptiorum reges ut inquit Eusebius proprium nomen habuerunt: qui generali uocabulo Ptolomei dicuntur pharaones ab ecclesiasticis scriptoribus nuncupati: quod nomen est regiæ dignitatis: sicut ante memorauimus. Sordes autem ad auaritiam referūtur. & Oratius sordidum uictum distare ait: A tenui parcoq; uictu. ¶ In funere: in exequiis Vespasiani. ¶ Fauo: Nomen proprium principis mimorum sicut plato & cato Archimimus princeps ludionum scenicorumq; sicut archigalus dicitur princeps primariusq; gallorum cybeleiorum. ¶ Personā eius ferens: adhibitus fuerat funeri imperatorio: ut rim histrionico sustineret personam Vespasiani: & perinde ac uespasianus loqueretur. ¶ Viri: uespasiani. ¶ Procuratoribus: qui funus procurauerant & impensam funeralē pro dignitate fecerant. ¶ Pompa: funebris. ¶ Exclamauit: tanq̄ esset uerus Vespasianus: qui ob auaritiam indignaretur tantam impensam in funere suo factam fuisse. ¶ Se uel in tyberim: ara sub persona mimica pulsabatur Vespasianus tanq̄ pluris faceret pecuniam q̄ imperatorium funus & sepulturā. ¶ Statura quadrata: obseruauimus curiose apud Celsum & columelam: staturam quadratam dici quæ neq; longa neq; breuis sit sed inter utrunq; temperata. Sic enim ait Columela de canibus scribens: probatur quadratus potiusq̄ longus aut breuis. Indem alio lòco quare status eius longior productiorq; ad hos casus magis habilis est q̄ breuis aut etiam quadratus. Item de gallinis ait. Sint matrices robusti corporis quadratæ pectorosæ magnis capitibus. Celsus ait in .ii. Corpus habilissimum quadratum esse neq; gracile neq; obesum. Nam longa statura ut in iuuenta decora est sic matura senectute conficitur. gracile corpus infirmum. obesum hebes est. Igitur tranquillus significare uolens Vespasianum fuisse neq; procera neq; breui statura sed intermedia elegāter dixit quadrata. ¶ Compactis: solidis & musculosis. ¶ Vultu ueluti nitentis. talis erat Vespasiani uultus: q̄lis est hoīs cum nisu exoneratis aluum quæ astrictior sit. talis enim solet cum labore & conatu nisu ut expellat duriora. Consimile est illud Martialis. Nam faciem durum phebe cacantis habes. ¶ Vrbanorum: facetorum & dicaculorum. urbanum fuisse Demosthenem dicunt: dicacem negāt in Cicerone mira quædam fuit urbanitas. ¶ Non infacete. s. dixit festiuiter. petenti: Vespasiano. ¶ In se: more urbanorum qui nec principibus quidem parcunt: dum risum moueant. ¶ Cum uētrem exonerare desieris: iocus est urbanissimus nec minus mordax in principem: cuius uultus similis erat exonerari uolenti uentrem.

Statura q̄drata

Ptolomei Pharaones Archimimus

Corpus habilissimum q̄dratum

¶M.AN.¶Apophoreta:munera a remittendo dicta nouissimus.Martialis liber apophoreta inscribitur. ¶Calen.Martii:Martus .n.calen.ueteri instituto mulieribus munera mittebāt.In.Munera fœmineis tractas secrera calen.Propertius.Martis Romani festæ uenere calendæ : Exoriens nostris hic fuit annus auis Et uaga nunc certa discurrunt undiq; pompa:Perq; uias urbis munera perq; domos.¶Cibiotatem: ut sit cognomen ægypti regis auarissimi.qui sordidos quæstus uiuus olim sectatus esset.¶Turpissimarum sordium:studiosum subaudi.¶Fauo:nomen mimi proprium.¶Eius: Vespasiani.¶Procuratoribus: funeris fui locatoribus.¶In ryberim:quo damnatorum proiciebātur corpora.¶Quadrata:bene compacta firma.¶Vultu ueluti intentis:ita contracto:qualis sub pondere aliquo nitentium esse solet:aut laboriose uētrem exonerantium.¶Quum uentrē exonerare desieris:extat Mar.iocus in phoebū huic pēq; similis. Vtere lactucis & mollibus utere maluis.Nam faciem ducum phoebe cacātis habes.

ad numerum in sphæriterio:defricaret mediamq;:uniuſ diei per singulos menſes interponeret.

De ordine uitæ quem in principatu tenuit.

ORdinem uitæ fere hūc tenuit in principatu maturi

¶PHI.¶Ad numerum defricaret: asclepiades inter medicinas communium auxiliorum i primis ꝓfessus est fricationem corporis esse utilissimam. plinius in.xxviii. medicinis pendentibus ab homine annumerat fricationem:quæ si uehemens fuerit spissat lenit mollit multa adimit corpus:auget modica.Cornelius in.ii.caput facit de frictione luculentum:in quo reprehendit eos qui numero finiunt quotieus aliquis perfricandus sit:id enim ex uiribus hominis colligendum est & si is per infirmus est potest esse satis quinquagies:si robustior potest ducenties esse faciendum.tamen Vespasianus contra Cornc.celsi prescriptum defricabat membra ad numerum.¶In sphæriterio:spæristerium locus erat rotundus uariis exercitationibus accommodatus.quod indicat plinius in.v.epistolarum.cuius uerba sunt hæc. Apodyterio superpositum est sphæriterium quod plura genera exercitationis pluresq; circulos capit.dici autem uidetur a sphærica circulariq; figura.Corrigendus est obiter mendosus locus apud iurisconsultos:ubi digestis mandati ꝓ sphæriterio phæristerium legitur.Verba ulpiani iurisconsulti hæc sunt Cum aurelius hospiti suo medico mandasse diceretur:ut in hortis suis quos rauennæ habebat:in quos omnibus annis secedere solebat phæristerium hypocausta & quedā ipsius ualitudini apta sua impensa faceret:ubi ꝓ phæristerium corrige sphæristerium.Ridicula est nimirum Accursii interpretatio exponentis sphæriterium locum esse amenum herbis.Nec minus inepta est quæ subsequitur de hypocausto quod ait significare subterraneam stationem:cum hipocausta:ut id quoq; in transcursu attingamus:græco uocablo significetur:uaporādis cubiculis balneisq; præparata:quæ igne hinc effuso uaporantur.Vnde latinæ uaporaria dici possunt.Cicero in epistolis ad quintum fratrem propterea inquit:quod ita erant posita:ut eorum uaporarium ex quo ignis erumpit esset sub tectū cubiculi:ubi uaporarium haud dubie accipitur pro hypocausto Papinius in primo siluarum meminit hypocaustorum cum ait.Et tenuem uoluit hypocausta uaporem.plinius in epistolis.Coheret inquit hypocauston:& si dies nubilus immisso uapore solis uicem supplet.Idem alia quoq; epistola.Applicitum est cubiculi hypocaustum perexiguum:quod angusta fenestra suppositum calorē ut ratio exigit aut effundit aut retinet.Victruuius appellat hypocausin:cum de structura balneorū scribens ait.Facienda esse ænea supra hypocausin tria:caldarium tepidarium frigidarium.Hodie hypocaustis utuntur germani & incolæ rigentis plagæ:qui etiam apud nos conficiunt hypocausta: ipsi stuffas uocant ad uaporandas dietas & cubicula in quibus degunt.Lāpridius sphæriterium capere uidetur pro loco in quo speciatim pilaris lusio exercetur.unde quidam dictum esse autumant a lusu pilæ quam græci σφαιρᾶν uocant. Nam & σφαιρίζειν græcum uerbum est:quod significat pila ludere.Verba Lampridii ex alexādri uita subieci quæ sunt hæc post electionem operam palestræ aut sphæriterio aut cursui aut luctaminibus mollioribus dabat . Qui in sphæristerio exercentur & ludunt:hi sphæristæ eleganter dicuntur a Sidonio appollinari. cum ait . Ecce sphæristarum contrastantium paria.Item sphæristarum se tutmalibus constanter immiscuit.¶Mediam unius diei:abstinentiam dialem quæ in primis saluberrima existimatur.Asclepiades quinq; res maxime auxiliatrices professus est.abstinentiam cibi:alias uini:fricationem corporis:ambulationem:gestationesq;.Senera alius interposito ieiunio:corpus exhaurit & purgat.sed sicut utilissima est inedia:si modica fuerit & tēpestiua:ita fit noxia si nimia.Vnde ait Auicēna ꝙ famem tolierare pernitiosum est: cum stomachus noxiis humoribus repleatur.Legimus apud Iulium capitolinum ꝙ aurelianus tanq̄ Vespasianum imitaretur:cū egrotaret nunq̄ medicum uocauit:sed ipse se inedia curabat.Vtilissimam autem in cibis esse temperantiam testatur pli.noster:neq; qspiam idoneus scriptor inficiat.¶Ordinem uitæ:ut certus syderum cursus ita uita hominum disposita delectat senum presertim.Nam iuuenes adhuc confusa quædam & quasi turbata non indecent.senibus placida oia & ordinata cōueniunt.unde plinius neoteros.i.iunior uiuēdi regulam i spurina laudat:qui ordinē quodam & uelut orbe uitam riteū agebat.

¶M.AN.¶Ad numerum:ut singula membra pati confricatione curaret.¶Sphæriterio:phæristerium locus est in ædibus pilæ lusibus uariisq; exercitationum generibus aptus.¶Inedia:cibi abstinentia.

Defricatione

Frictio

Sphæristerium

Locus iurisconsultorū correct⁹

Hypocaustū

Vaporatium

Hypocaustis

Stuffæ uocabulum peregrinum

Sphæristæ

Quinq; res opitulatrices

Famē tolerarē noxium ē

Vita disposita ꝺ lectat

¶PHI. ¶ De nocte uigilabat: scripsit pli. Vespasianũ noctibus uti solitũ ut dieꝝ actus noctibus & noctur/nos dieb' traiiceret: qđ & heliogabalũ factitasse testis est Lãpridius: q sub uesperã de somno surgebat: ma/ne aũt dormire incipiebat. hunc uiuendi ordinẽ tanq̃ reprehensibilẽ: sic taxat Oratius in Hermogene. No/ctes uigilabat ad ipsum mane diem totum stertebat. Sextus aurelius in hanc sniam ait de uespasiano sic scri/bens. Institutũ uniforme omni imperio tenuit uigilare de nocte publicisq; actibus absolutis caros admittere. Attamen Seneca censor romanæ luxuriæ seuerissimus i epistolis ad luciliũ uiuere illos cõtra naturã asserit: q noctu uigilãt interdiu dormiũt quos eleganti uocabulo græco lychnobios uocat: quasi dicas lu/cernarios: siue ad lucernã uiuen/tes. ¶ Breuiariis: sũmariis de q/bus suo loco plura. Obiter ãno/tandũ breuẽ & breui masculi. & neutro gñe elegãter & latinæ di/ci in eo significatu: quo uulgus usurpat: breuẽ apostolicũ noiã/do. Lãpridius in alexãdro mili/tes suos sicubiq; sciuit: ut i cubi/culo hñet breues & numeꝝ & tẽ/pora militiæ. Flauius uopiscus in aurel ano: breue nominũ cõ/scripsit. Item breue legit singu/lis quoꝝ noĩa cõtinebat. ¶ Cal/ciabat se ipse: longe in hoc dissi/

us semp ac de nocte uigilabat; deĩde perlectis epistolis; offĩ/rumq; omnium breuiariis amicos admittebat ac dum salu/tabatur; & decalciabat ipse se & amiciebat. Post desa quæcũ/q; obuenissent negocia gestationi & inde quieti uacabat: accubante aliqua pallacarum quas in defunctæ locum Ceni/dis plurimas constituerat: ac secreto in balneum triclinium/q; transibat; nec ullo tempore facilior aut indulgentior tra/ditur; eaq; momenta domestici ad aliquid petendum ma/gnopere captabant.

De locis post cœnã & qbusdã facetis dictis ipsius.

[E]T sup cœnã ãt & semp alias cũ amicis multa ioca trãsigebat. Erat. n. dicacitatis pluriæ; & sic scurrilis

milis erat a luxu & deliciis effeminatoꝝ q adeo uitã & cõsuetudinẽ mẽbroꝝ humanoꝝ dedidicerũt: ut semet ipsos nec calciate sciãt nec uelint. in quos merito retorqueri põt illud spthanæ feminæ: q cũ uidisset hospitẽ ministri manibus calciari: nũq̃d o pater ĩquit hic manus nõ habet. ¶ Amiciebat: uestiebat. unde amictus & amicimina & amicula dicta. ¶ Gestationi: gestationis usum inter medicinas ab hoie pẽdẽtes enumerat pli/nius in asclepiades inter ea q̃ quisq; sibi præstare remedia põt noĩauit gestatiões. Sextus aurelius sic. Vigila/re de nocte publicisq; actibus absolutis caros admittere: dum salutaɾ calciamẽta sumens & regiũ uestiũ. post aũt negociis quæcũq; aduenissent auditis exerceri uectatione deĩde reqescere: postremo ubi lauisset remis/siore aĩo cõuiuiũ curabat: de gestatione sic scribit Senera in. ii. epistolaꝝ: gestatio. & corpus cõcutit & studio nõ officit possis legere possis dictare: possis loqui: possis audire: quoꝝ nihil nec ambulatio quidẽ uetat fieri.

¶ Pallacarum: πα λλα κικῆ καὶ πα λλα κὶ Χα græci uocant: quam nos pellicẽ nuncupamus: quod lati/num uocabulũ cum de græco flexum sit ut inquit gellius: inuenti sũt scriptores non proletarii sed classici: q dictione græca q̃ latina in significatu cõcubinæ uti maluerint. Plin. xxxv. de Alexandro loquens sic ait. Nã q; cum dilectum sibi ex pallaceis suis præcipue noĩe campaspẽ nudam pingi ob admiratione formæ ab apel/le iussisset: eum q; cum pari captum amore sensisset: dono dedit eã. Itidem nunc tranquillus pallacum dixit pro pellicũ siue cõcubinarum. ¶ Defunctæ cenidis: ante dictum est Vespasianum post uxoris obitum ha/buisse quasi iustæ uxoris loco cenida antoniæ libertã. ¶ Indulgẽtior: inclinatior pronior facilior ad indul/gentias: ita. n. uocant impatorias concessiones benignitatesq;. ¶ Ea momenta captabant: plurimum refert quo qs tpe principem adeat & alloquatur: quem si in tempestiuiter accesserimus repulsam paciemur. Si ue/ro tẽpestiuiter noti cõpotes existemus. Vnde ait apud Maronẽ dido ad annã sororẽ. Sola uiri molles aditus & tpa noras. Item alibi. Et quæ mollissima fandi tpa. in hanc sniam est illud luculente scriptum ab Ouidio. Non aduit apte non legit idonea credo tpa. scribit Sidonius apollinaris theodericũ gothorum regem cũ in alea uinceret fuisse indulgentissimũ. tunc enim inquit petitionibus portus apitur: tunc ego aliquid obse/craturus feliciter uicor. ¶ Comissimus: benignissimus. facillimus. suauissimus. Comes enim ut docet. M. tullius: benigni faciles suæues homines esse dicũtur. ¶ Dicacitatis scurrilis. hæc in oratore & uiro graui ui/tupaɾ: tanto magis in principe uideɾ rephensibilis. unde Liuius de philippo macedonũ rege scribẽs. Erat in/quit dicatior natura q̃ regẽ decet. & ne inter seria qdem risu satis tẽperatis: Cicero in. ii. de oratore. Vitandũ est oratori utrũq; ne aut scurilis iocus sit aut mĩmicus. Item sic in hoc scurrilis oratori dicacitas magnopere fugiẽda est. Quintilianus quoq; in. vi. ait dicacitas ẽt scurrilis & scenica huic psonæ alienissima est. est aũt di/cacitas a dicendo dicta. ppie significans sermonẽ cum risu aliquos incessentem. ideo demosthenẽ urbanũ fuisse dicũt: dicacẽ negant. græci βωμολοχοῦσ καὶ βωμολόχιαι uocant: quos nostri scuras & scurili/tatẽ. suidas in etymologio plura de bomolochis tradit. scurræ aũt uocabulũ a sequendo tractum est: cũ id ge/nus homines sequi sint soliti opulentiores.

¶ M. AN. ¶ Breuiariis: quid breuiariũ esset ex annei senecæ sniã supra oñdimus. ¶ Amiciebat: uestiebat. ¶ Obuenissent: ex breuiarii annotatione primo altero ue loco oblata essent. ¶ Pallacaꝝ: cõcubinarũ. ¶ Ce/nidis: Antoniæ libertæ: quã post uxoris obitum legitimæ. ppe cõiugis loco habuit. ¶ Facilior: tractabilior. ¶ Indulgentior: ppensior ad ea concedenda: quæ peterentur. ¶ Comissimus: maxime comis ualde q affa/bilis. ¶ Dicacitatis: sermonis cum risu incessentis: sic. n. Fabius dicacitatem interpretatur. ¶ Sic scurrilis: ita ad scurrilitatem accedentis.

Vigilat nocte
Lichnobii
Breue Breuis
Hic manus nõ habet
Amicimina amicula gestatio
Pallace Pellex Pallacea
Indulgẽtiæ
Captanda tpa adeũdi pricipem
Mos theoderici
Comes
Scurrilitas rephẽsibilis
Dicacitas
Bomolochus
Scurra unde

¶PHI. ¶Prætextatis uerbis: pretextatū sermonem ueteres obscenum appellauerunt ab eo dictum quod pretextatis nefas sit obsceno uerbo uti. alii dici putant quod nubentibus depositis pretextis a multitudine puerorum obscena clamentur. in excerptis festi pompei hæc sententia legitur mendosa: cum in codice legitimo pretextus sermo ita explicetur: sicut a nobis in presentia explicatus est: qui sensus ad amussim quadrat cum tranquillo. non enim pretexta uerba intelligi uoluit pudica: sed econtrario: obscena & lasciuia: sicut & macrobius, cum ait in secundo saturnaliorum. hæc nobis sit litterata leticia & docta cauillatio uice planipedis & fabulonis impudica & pretextata uerba iacientis. obiter emendanda est dictio mendosa in codicibus macrobii. Nam q̄ fabulonis uulgo legitur cum legendum sit subulonis: est autē subulo lingua ethrusca tibicen. apud ennium. subulo uicinas ꝓpter astabat aquas. in alio significatu dicuntur subulones ceruis quibus sūt cornua simplicia: minimeq; ramosa ad subulatum similitudinem ut docet Aristoteles i nono de animalibus: & hoc est quod intelligi noluit plinius sic scribens in. xi. alis simplicia tribuit: ut i eodem genere subulonibus ex argumēto dictis. Idē in. xxviii. ait efficatiorē ad id subulo ceruorū generis. planipes uero uti quoq; macrobii uerbū ... explicemus: significat actorē planipediæ comediæ. planipedia autem dicta est ob humilitatē argumenti eius ac uilitatem actorum: qui non cothurno aut socco utātur in scena: sed planis pedibus idest nudis ineunt ꝓscenium. unde a plano pede planipedia fabula: & actor planipes dictus: sicuti docent donatus & diomedes. hinc illud gellianum: ex libro primo noctium atticarum. sicut planipedi saltādi ita graccho concionanti numeros & modos & frequentamenta quedam uaria tibicen incineret. actius quoq; scriptor togatarum ait datum est aurum. exultat planipes. ¶Plaustra potiusq̄ plostra. satis notum est cognationem esse quandam inter au. & o. ut aula & olla. unde ait priscianus in primo transit au. in o. productam more antiquo: ut lotus pro lautus. plostrum pro plaustrum. cotes pro cautes: sicut etiam econtra: pro o. au. austrum pro ostrum, ausculum pro osculum: frequentissimeq; hoc faciebant antiqui: unde & coda a Varrone & Cicerone pro cauda usurpatur: Vespasianus itaq; cum uideret florum uelle emendare consuetudinem prisco rum: tanq parum latinæ: plostrum diceretur: sed plaustrum dicendum foret. iocatus in nomine flori nō florum salutauit. sed flaurum: tanq̄ eadem ratione flaurus dici deberet non florus: qua ille censebat plaustra dicenda esse nō plostra. Diminutiuum plostri ē plostellum. Oratius. plostello adiungere mures. ¶Expugnatus: exoratus ad concubitum: sicut historici memorant Alexandrum magnum uictum fuisse a thalestri regina amazonum petere perseuerante ut secum concubere uellet: quæ dicebat se uenisse ad communicandos cum rege liberos. ¶Perductæ: adductæ ad concubitum Vespasiani: significanter autem loquutus est: cum perductores auctore asconio pediano in hoc differāt a lenonibus. q̄ lenones sunt scortorum: perductores earum personarum: in quibus stupra exercita legibus uindicantur. ¶Summam rationibus referri: dispensator Cæsaris in rationario diligenter referre solet omnem pecuniam nomine principis expensam & causam ascribere. uerbi gratia ut ita scribat pro edificanda uilla: centum dedi: pro coemenda supellectile ducena. nunc itaq; dispensator rationibusq; prepositus cum nesciret quo modo hæc summa dono data fœminæ pro cōcubitu i codice expensi esset referenda: interrogauit principem: quēadmodum uellet in libro perscribi: ille facetissime dixit pro adamato Vespasiano: tanq̄ id diuersum foret a consuetudine communi. solent enim amantes non amati erogare pecuniam. ut uoti compotes existant. sed quia illa dixerat se amore Vespasiani deperire. elegāter & festiuiter ita referri iussit in codice ratiociniorum. sic tu quoq; inclyte Hānibal si unq a puella muratus fueris ad palestram ueneriam: mox q̄ ex tua liberalitate illa munere amatorio donaueris: poteris in rationario: summam expensam ita referre. pro Hannibale adamato. heliogabalus eunuchos rōnibus præpositos habuit. ¶Improbius nato: ex sordido loco natum ueluti spuriū signare ui. ¶μακρὰ βιβάς: uersus est. ex. vii. iliados rhapsodia: quo describitur aiax dū uadit i hectorem pleno gradu ingenti cōpore sublimi dextra trabalem lanceam quatiēs. sic aūt interpretari pōt: longis passibus uadēs quatiens hastam umbræ longioris. Vespasianus ad ꝓceram staturam illius: quem taxabat alludens retulit hoc Carmen. tanq̄ in hoīe nihil foret preter proceritatem. sicut nos econtrario de homine pusillo interdū dicere solemus pygmeo breuior gruem timenti.

ac sordidæ: ut ne p̄textatis quidem uerbis abstineret: & tamen nonnulla eius facetissima extant: in quibus & hoc Mestrium florum consularem admonitus ab eo plaustra potius q̄ plostra dicenda: die postero Flaurum salutauit. Expugnatus autem a quadam quasi amore sui deperiret: quum perductæ pro concubitu sestertia quadraginta donasset admonente dispensatore quemadmodum summam rōnibus uellet referri Vespasiano inquit adamato.

De uersibus græcis per eum editis & aliis iocis & facetis dictis eius.

Tebatur & uersibus græcis tempestiue satis: & ut de quodam proceræ staturæ improbusque nato μακρὰ βιβὰς κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. Et maxime de cerulo liberto, qui diues admodum

¶M. AN. ¶Prætextatis: puerilis licētiæ. ¶Faceta: ioculariter dicta & q̄si audiēdi sitim: ut fabii uerbo utar facetia. ¶Plaustra: potiusq̄ plostra quasi plostra minus elegāter diceret. ¶Flaurū salutauit: quū florū dicere

Pretext⁹ sermo

Pretextata uerba

Correctus macrobii locus

Subulones qui

Plāipes Plampedia

Aula olla Plaustrū plostrū Coda

Thalestris ad alexandrum

Perductores Lenōes

Pro adamato uespasiano

debuisset ad pridianã illius alludens emẽdationẽ. ¶ Expugnatus precibus fatigatus ut quãdã ad cõcubitum admitteret. ¶ Amore suo: su elegãtius dixisset. ¶ Productæ ad cõcubitũ admissæ. ¶ A damato: ad meretriculæ ꝓfessionẽ respexit: quæ se illũ ardẽter amare ꝑdicabat. μακρὰ βιβὰς κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος: longe uadens uibrãsq; lõgioris umbræ hastã ex secundo iliados sumptum.

ob subterfugiẽdũ quõq; ius fisci ingenuũ se. & Lachetẽ mutato noie cœperat ferre ὦ λάχης λάχης ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς εἰρήση κύρηλος. Et maxime tamen dicacitatem in deformibus lucris affectabat ut inuidiam aliqua cauillatione dilueret transferretq; ad sales. Q uendam e caris ministris dispensationem cuidam quasi fratrem petentem: quum distulisset ipsum candidatum ad se uocauit exactaq; pecunia quãtam is cum suffragatore suo pepigerat sine mora ordinauit. Interpellanti mox ministro alium tibi ait quære fratrem hic quem tuum putas meus est. Mulionem in itinere quodã suspicatus ad calciãdas mulas desiliisse ut adeunti litigatori spaciũ moramq; præberet interrogauit quãti calciasset pactus est lucri partem. Reprehendẽti filio Tito quod etiã

¶ PHI. ¶ Ob subterfugiẽdum fisci: ne fisco id tributũ ferret qd libertini ex prisco more pendebant. ¶ Tpe secũdi punici belli decretũ fuit ut libertinæ formiæ pecuniã ꝓ facultatibus suis cõferrent: ex qua donũ daret feroniæ: quæ dea est libertinorum. ¶ ὦ λάχης: latine sic interpretatur: o laches: laches qñ mortuus fueris iterũ diceris cerulus. & ita significari uoluit nois mutationẽ nihil illi profuturã ad subterfugiẽdũ.

Cauillatio

¶ Cauillatione: seneca & cicero cauillationes dixerũt: q̃ græce sophismata nuncupant. hic cauillatio accipitur pro cauillo dicaculo & facetosa urbanitate alias significat irrisionem. ¶ Dilueret: re

Diluere

solueret: refelleret. & quasi mitiorem redderet. sicut uinũ dicimus aqua dilutum. A. gellius. sicut fecisse Ciceronẽ scriptũ est: cũ id qd inficiari nõ poterat urbano facetoq; dicto diluit. Dicũtur oratores in causis agendis diluere argumentationes aduersarii: qñ ꝑ refutationem obiecta refutãt. Apuleius. mihi iã dudũ satis e. si nõ modo crimina obiecta plenissime delui. ¶ Ad sales: ad salsa dicta & ridicularia. pli. in. xxxi. uita humani

Elementũ salis necessarium

Sales

or sine sale nequit degere. adeoq; necessariũ elemẽtum est: ut transierit intellectus ad uoluptates animi quoq; sania sales appellant. oisq; uitæ lepos: & summa hilaritatis: laborumq; requies: nõ alio magis uocabulo cõstat. hinc illud lucani nõ soliti lusere sales. & Terentii: qui habet salẽ: qd i te est. & Catulli. Nulla in tã longo corpore mica salis: quod ut interpretatur quintilianus: significat mihi in corpore eius esse ridiculũ. ¶ Quidã quasi fratri: sensus est: quidam fauorabilior apud principem ab eo petiit dispẽsationẽ aulicam dari cuidã quẽ sibi fratris loco esse asseuerabat ut res foret impetrabilior. Vespasianus tẽpore solers & ueterator seducit illum petitorem dispensationis: sciscitatusq; est quãtam pecuniã pactus esset se daturum ministro suo ꝓ impetranda: quam cupiebat dispensatione. quo cognito eam pecuniam exegit ipse: & sine intercessione alterius dispensationem tribuit. iocatus mox in ministrum quod hic quẽ appellauerat fratrẽ: factus erat sibi fraterq; tanq̃ more fraterno secũ partiario pecuniã diuisisset. ¶ Candidatũ: petitorẽ dispensationis: nam ut alibi

Cãdidatus

dictum est candidatus generali uocabulo nõ solũ petitor magistratuũ dicitur. sed aliarum quoq; rerũ: sicuti docent testimonia eruditorũ: ad quæ pinde atq; ad anchorã confugimus. ¶ Cum suo suffragatore: cũ ministro opitulatore adminiculatoreq; q apud principem suffragabatur amico pro dispẽsatione. ¶ Interpellanti: interponenti principis actioni. alias interrũpenti mediam alterius orõnẽ: hoc enim significat interpellare. ¶ Ad calciandas mulas: calceatur mulæ qñ soleis ferreis ueluti calciatu muniuntur. Dixit plinius camelos in longiore itinere sine calciatu fatiscere. ¶ Adeunti litigatori morã preberet: sensus est. dum uespasianus faceret iter: mulio caruca: quiq; principis carucam regebat desiliens ad terram fecit subsistere mulas: tanq̃ discalciatæ deperditis soleis iterum forent calciandæ. existimauit Vespasianus hoc fieri ut litigator nescio quis data mercede mulioni haberet occasionem ad se accedendi: & litem suã expliciendi. unde festiuiter ad mulionẽ. Dic mihi inquit quantum lucrum fecisti dum calcias mulas: uel potius calciare te simulas. q. d. quasi dicere uellet quantã pecuniã accepisti ab hoc litigatore: ut sub hoc pretextu posset ociose satis rem suã denarrare. mulio cõfessus est de lucro & id partitus est cum Vespasiano.

¶ M. A N. ¶ Ius fisci: cui libertinæ conditionis erant obnoxii. ¶ ὦ λάχης λάχης ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς εἰρήση κύρηλος: o laches: laches postq̃ mortuus fueris statim in principio haberis alcyon. ¶ Ad sales: ridicula uerba. ¶ Dispensationem: haud memini me uspiam legisse candidatos ad dispensationem petendam procedere solitos: nisi metaphoricos dictum accipias: sed uide ne dispensatorem quendam e charis ministris sit legendum. ¶ Petentem: solẽni more ꝓ candidato cum quo pactus erat pecuniam tanq̃ pro fratre supplicantem. ¶ Quum distulisset suffragium suum: aut si nihil placet mutare quũ non statim annuisset: sed in aliud tempus rem distulisset. ¶ Candidatum: eum pro quo petebatur. ¶ Vocauit: Vespasianus. ¶ Exacta: expressa. ¶ Suffragatore: idest ministro illo qui pro candidato supplicabat. ¶ Ordinauit: si nihil mutandũ sit dispẽsatorẽ instituit: si uero aliter legẽdũ suo suffragio & auctoritate q̃storem ædilemue aut quid aliud declarandũ curauit. ¶ Suspicatus: Vespasianus. ¶ Calciãdas mulas: ferreis soleis muniẽdas. ¶ Adeũti litigatori sensus est. suspicatus Vespasianus Mulionẽ suũ desiliisse ad calciãdas mulas: ut adeũti litigatori. i. ut litigator dũ mulæ calciarẽtur ꝑ ociũ sibi diceret posset q̃ uellet: ac ꝑ hoc ille pecũiã aliquã ob eã morã mulioni dedisset. ¶ Interrogauit: uespasianus a mulioẽ petiit. ¶ Quãti calciasset: hoc ẽ q̃tã

(..)nitiam cum litigatore alciandi prætextu pepigisset.

urinæ uectigal cõmentus esset: pecunia ex prima pensione admouit ad nares sciscitãs num odore offenderetur: & illo negante atqui ĩquit e lotio est. Nunciantes legatos decretã ei publice nõ mediocris sũmæ statuã colosseam iussit uel cõtinuo ponerent: cauã manũ ostentãs: & paratã basim dicẽs. Ac ne in metu qdem ac piculo mortis extremo abstinuit iocis: nã quum inter pdigia cætera mausoleum Cæsarũ repẽte patuisset: & stella in cælo crinita apparuisset: alterũ ad Iuliam Caluinam e gente Augusti pertinere dicebat: alterũ ad parthorum regem: qui capillatus esset. prima quoq; morbi accessione: ut inqt puro deus fio.

De infirmitate & morte eiusdem.

Consulatu suo nono tentatus in campania motiunculis leuibus, ac protinus urbe repetita Cu

¶PHI. ¶Vrinæ uectigal. sordidum pfecto uectigal & ex re sordidissima repertum minime que principi conueniens: quod hoc opinor pacto excogitauit. Romæ in angiportis & in angulis uicorum: amphoræ antiquitus erant collocatæ: in qbus transitores ebrii & uinulenti urinæ libidine lacessiti meiere solebant: quod indicat Caius tici⁹ uir ætatis lucillianæ in oratione q̃ legem fanniã suasit: cuius uerba subiecimus. dum meiunt nulla est in angiportu amphora quã non ĩpleant: qppe qui uesicã plenam uini habeant: ueniunt in comiciũ tristes iubent dicere: quorum negotium est narrãt. iudex testes poscit: ipsius it mictũ: uix præ uino sustiet palpebras. hæc ticius. ex hoc cõiectamus Vespasianũ nouũ sordidũq; tributũ repisse p amphoris i urbe reficiẽdis: qbus uesicæ cõmeantiũ exonerabãtur. põt referri id uectigal ad urinã: qua fullones utũtur: quos ob urinæ tractationem tentari podagra negat plinius. urina. n. podagris medetur. ¶Cõmẽtus. excogitasset iuenisset. ¶Ex prima pẽsione. solẽt tributa pluribus pẽsiõibus psolui: sicut carthaginẽses a romanis mulctati fuerũt: ut. x. milia talẽtũ auri descripta pẽsionibus æqs i annos qnquaginta soluerẽt. ¶Admouit ad nares. apposuit alludẽs ad urinã: q̃ admota naribus ifestat olfactũ: urina pessima ẽ atq; mortifera nigra crassa mali odoris doctrinæ si i spurcũ uas mittant: ut dicebat epirect⁹ cõputrescũt: fiũtq; uria fetidiores spurcioresq;. ¶Atq; sed aduerbiũ est. ¶E locio est. ex urina ẽ hæc pecũia: tanq sniam illã iuuenalis docere uellet ẽe uerissimã lucri bonus odor ẽ ex re qualibet. iterrogatus bias qdnã faciẽs hõ delectaret. lucrãs inqt. lociũ aũt latinũ uocabulum ẽ & uetus: qd significat urinã apuleius ĩ asino aureo: nudus & frigidus & locio plitus quasi utero matris recens editus. ¶Publice. a suis populis nã legati ueniebãt. ¶Colosseã: ad colossi magnitudinẽ. Alexãder statuas colossas locauit alio noie colossica & quasi σύγκ ιτικῶσ. colosicot et a signa dicta: flos cyclamini a plinio dr colossinius ob altitudinẽ. ¶Cõtinuo: stati. ¶Cauã manũ. latẽter petiit pecuniã sibi repsẽtari decretã ad statuã erigẽdã. nã queãdmodũ basis fultura ẽ & fũdamẽtũ statuæ erigẽde. ita man⁹ caua erat istar basis ad pecũiã statuæ capiẽdã. Nõ iuenuste bases ĩ pedibus hũanis dĩr: qb⁹ corpus fulcit. In actib⁹ apostolorũ cõsolidatæ sũt bases & ei⁹ plãtæ. Nec i piculo mortis. sextus aurelius. seriis ioca qbus delectabaẽ admiscẽs ĩteriit. Cõsimilis fuit hadrianus: q moriẽs hos uersiculos lusisse dr. animula uagula blãdula hospes comesq; corpis: q̃ nũc abibis i loca palidula rigida nudula nec ut soles dabis iocos. ¶Mausoleũ. sepulchrũ. Rõanorũ impatorũ de quo supra satis multa. ¶Patuisset. nulla euidẽti rõne patefactũ fuisset: ex cuius patore siue apertura uidebaẽ portẽdi mors uespasião: ad quẽ recipiẽdũ foret sepulchrũ sua spõte reclusũ ac patefactũ. ¶Stella crinita: cõetes. ¶Ad iuliã caluinã. cũ pdigia sint sub obscura & pplexa: Vespasian⁹ pdigiũ sepulchri Cæsarũ patefactũ: nõ ad se ptiere dicebat: q n erat ex gẽte iuliorũ: sed ad fœminam e gente augusti: a quo id mausoleũ fuerat extructũ: tãq illa pximior foret cõditori q ipe: & talia pximioribus minitari uideãt. ¶Alterũ ad parthorũ regẽ. s. pdigiũ de stella crinita. ¶Capillat⁹ esset. cũ cõetes sit sid⁹ capillatũ & comarũ mõ i uertice hispidũ festiuiter uespasianus dixit id pdigiũ ptinere ad regẽ parthicum: qui ita capillatus erat ut stella crinita crine sanguineo apparuerat. & ita ex noie & effigie ducebat sales. sextus aurelius cum crinitũ sidus apparuisset. Istud inquit ad regem psarũ pertinet cui capillus effusior. persæ ut inquit strabo in. xv. gestant pileum turritum & tiaras Magorũ insulis similes. & sindonii panni uolumen. ¶Vt puto deus fio. i. morior: Nam post mortem Cæsares referebantur in numerũ deorũ. unde quicunq; Cæsarũ dum agit animam eleganter dicere potest: se deum fieri. cum per mortem transeat ad diuinitatem: qua mox est consecrandus. Nam ut docet tacitus deum honor principi non ante habetur: q agere inter hoies desierit. ¶Tentatus motiunculis. agitatus minutis alui lubricæ motionibus & quibusdam quasi punctiunculis & uerminationibus: quæ ut ait seneca. primo motu uexant: sic autem dicitur motiuncula. ὑποκορισ τικῶσ ut legiuncula & procuratiuncula exceptiuncula.

¶M. AN. ¶Pensione: uectigalis exactione. ¶Odore: fœtore aliquo. ¶E locio: ex urina. ¶Colosseam: in speciem colossi. ¶Paratam basim: manũ. s. cauam fore: fundamentũ colossi ad destinatam illius conflationem alludens. ¶Mausoleum: iuliæ gentis sepulchrum: quod in campo martio fuit. ¶Ad Iuliam Caluinam: sic. n. legendum non iuniaminam iuliæ non iuniæ id gentis fuit sepulchrũ. ¶Alterũ: crinitam stellam: cuius Plinius meminit. ¶Puto deus fio: satis urbane ad mortem respexit: q Cæsarũ quidam uita defuncti relati essent inter deos. ¶Motiunculis: analogicos a motione ut a lectione lectiuncula.

Sordidum uectigal. Amphoræ angiportus

Vectigal urinæ

Vrina medetur podagris

Snia epitecti.

Lucri bonus odor.

Locium.

Colossicotera

Flos colossinus

Bases pedum

Animula uagula blãdula.

Sidus crinitũ ad regẽ capillatum.

Des fio.

Motiũcula

Cutiliæ aquæ

Sucutilæ aquæ

¶PHI. ¶Cutilias petiit. in agro reatino Cutiliæ lacus est in quo fluctuat insula. quam umbilicum italiæ esse Marcus Varro tradit. plinius quoq; in secundo ad cutilias aquas siluam semper fluctuātem memorat quæ nunquam die ac nocte eodem loco uisitur. ¶Vbi estiuare. estiua agere: & estiuo tempore morari. ¶Aquæ usu. designat ut opinor aquas subcutilas: quæ in sabinis gelidissimæ sunt & ut auctor est plinius in xxxi. suctu quodam corpora inuadunt: ut prope morsui uideri possit: aptissimæ tamen stomacho neruis & uniuerso corpori. Aquam potui insalubrem esse medicorum schola testatur. Deterrimam uero illā esse: quæ fit ex diluta niue aristoteles tradit. causamq; ascribit in problematibus. plinius in. xxxi. refert potum aquæ carnes acere: ideoq; minus ruboris esse in corporibus illis & minus roboris: côtraq; labores patiētiæ. ¶Muneribus. officiis. ¶Cubans. in lecto egrotus iacens: Oratius: trās tyberim longe cubat is prope Cæsaris ortos. ¶Aluo ad defectionem soluta. facto uentris profluuio: quo periit. ¶Imperatorem ait stantem. uerbum plenū fortitudinis & utilitatis: quo indicauit utiliter moriendum eē & firmiter: dum ait turpe esse imperatori cubanti mori: quē stantem mori oporteat: in hanc sententiam ait sextus aurelius. uentris profluuio fessus & assurgēs stantem ait imperatorem excedere terris decet. eius uerus romanus imperator subinde dictitabat. sanum; rincipem mori debere non debilem. Videtur autem hæc Vespasiani mors fuisse talis: qualem in sene scribit plato contingere: qui in Timeo refert eam mortem iter cætera mortis genera esse lenissimam: quæ senio paulatim ad finem deducente naturaliter subrepit &, cum uoluptate potius quam cum dolore contingit. ¶Super. insuper. ¶Genitura. natiuitate. sicut sæpe ante dictum est. ¶Aut filios sibi successuros. hoc idem memorat eutropius: cuius hæc sunt uerba: genituram filiorum ita cognitam habuit: ut cum multæ coniurationes contra eum fierent. quas patefactas ingenti dissimulatione contempsit: in senatu dixit aut filios sibi successuros aut neminem. legimus apud philostratum quemadmodum Apollonius thyaneus Vespasiano suasit: ut imperium Romanum capesseret: an quod filii essent successuri. ¶Stateram examine æquo. examen ut inquit seruius proprie est filum illud: quo trutina regitur. & in statera lances ad æquilibrium diriguntur. stater uero genus est nummi: cuius mentio fit in euangelio. & in Canonicis scripturis est autem ponderis unciarū ut docet fortunatus. ¶Claudius & Nero starent. somnium hoc portendebat Vespasianum una cum filiis tanto tempore imperaturum: quanto Claudius & Nero imperauerunt: imperauerat autem Claudius annos. xiiii. Nero totidem. ¶Vtriq; & Claudius & Nero ex una parte: Vespasianus & filii ex altera. Nam uespasianus. x. annos imperauit: Titus tres. domitianus uero. xv. qui oēs in summa collecti annos efficiunt. xxviii. quot Claudius & Nero imperauerant.

Vox uespasiani utilis

Mors senis leuissima

Examen Statenum

tilias ac reatina rura: ubi æstiuare quot annis solebat petiit. Hic quum super urgentem ualitudinem creberrimo frigidæ aquæ usu etiam intestina uiciasset; nec eo minus muneribus imperatoris ex consuetudine fungeretur: ut etiam legationes audiret cubans aluo repente usq; ad defectionem soluto: imperatorem ait stantem mori oportere. Dumq; cōsurgit ac nititur inter manus subleuātium extinctus est. viii. calen. Iul. annum gerens ætatis sexagesimum ac nonum superq; mensem ac diem septimum.

De certitudine eius circa filios successores.

CONuenit inter omnes tam certum eum de sua suorumq; genitura semper fuisse; ut post assiduas in se coniurationes ausus affirmare senatui aut filios sibi successores aut neminem. Dicitur etiam uidisse quandā per quietem stateram in media parte uestibuli palatinæ domus positam examine æquo cum altera lance Claudius & Nero starent in altera ipse ac filii; nec res fefellit; quando totidem annis parique temporis spacio utrique imperauerunt.

TITI VESPASIANI

¶M. AN. ¶Cutilas: nomen loci proprium: ut bouillas fregellas. ¶Aestiuare: æstiuis mensibus secedere. ¶Stantem: non cubantem. ¶Genitura: genesi horoscopo. ¶Quandam staterā: græci τοῦ Σατῆρα nummi genus dicunt: sed tu instrumentum ad pondera exigenda aptum intellige: seu bilances ipsas. ¶Examine: media ligula lances æquante. ¶Vtriq; imperauerunt: ut quot annos habuissent Claudii & Neronis principatus totidem tres flauiæ gentis. qui non multo post successere essent habituri.

ICVT EADEM terra cicutes gignit & feras:ftrum enta & tribulos:sentes & flosculos: sic ex uno Vespasiano.ueluti ex eode fonte dulcedo amarorq̃ pcessit.qd.n.dulcius Tito:qd amarius domiciano?quoq̃ tanta fuit moꝶ dissimilitudo:quāta inter demeā & mitionē: comicos frēs profecto nō extitit.Alter mitis clemēs placidus & uirtutū cōcilīabulū.Alter seuus truculentus & flagitioꝶ officina.Sed ut iqt elegāter quadrigarius:hæc maxima uersat in terris deoꝶ iniquitas:qd deteriores sūt incolumiores:neq̃ optimū quẽq̃ inter nos sinūt diu uiuere:siue ut ipe dixit diurnare. &.n.titus:qui erat optim⁹ bonitatē suā nō diu in imperio potuit exercere. Domitianus q erat pessimus p.xv.annos p seuā truculētiāq̃ naturā pune crassatus est.ueꝶ.n.uero q dixit deos pedes lanatos hr̄e: uerissime dixit.lento.n.gradu & isono uestigio:ad sōtes puniēdos pgrediūtur.Nāq̃ domitianus suæ uitæ: desamatissimæ meritas tandem penas dedit:bitohanata morte extinctus:quē domestici cōtrucidarūt:cū titus ipe leni abitu obituq̃ & natura̅ morte defūctus sit.cuius uitæ iterp̄tamētū iā aggrediamur.

deteriores icolumiores

Diurnate.

Pedes deorum lanati

C.SVETONII TRANQVILLI LIBER.XI.

DIVVS TITVS IMPERATOR AVGVSTVS.

Itus cognomine paterno amor ac delitiæ generis humani tantum illi ad promerendam omnium uoluntatem uel ingenii uel artis uel fortunæ superfuit: & quod difficillimum est imperio quādo priuatus atq̃ ētiā sub patre pricipe:

¶ Titus cognomine pino.titulos appellaue rūt prisci ornamētaq̃ sacerdotes capitibus hr̄e solēnt metā:ab eo qd matres famīlias crines cōuolutos ad uerticē capitis:dicūt titulos.siue ab eo q altissimū i urbe:qd est arx:ea res tutissima titul⁹ uocat:milites quo gs tituli appellabant quasi tituli qd patriā tuerent.uñ titi pnomē ortū eē autumat festus:ex quo plius ut di xit:ingētes trepidare titos ipator uero titus cognomie pino fuisse dr̄:qa & ipse Titus Vespasianus eēt appellatus.Cor.ta.Titus Vespasianus e iudea icolumi adhuc galba missus a pr̄e.pli.i.a.Nā ut i.xu.dieb⁹ utrū ēs sydus qreref & nr̄o euo accidit impatoribus Vespasianis:pr̄e tertiū filio iteꝶ cōsulibus.sextus aurelius.ti tus uocabulo patris ēt Vespasian⁹ dictus:eutropius.huic filius titus successit:q & ipse Vespasianus ē dictus

Tituli

Titus uespasianus

Titus uespasianus

¶ Amor ac delicie generis humani.cordus tradit gordianū adeo fuisse amabilē ut oīs Romanus populus eā delicias suas appellaret:Titus uero nō unius tm̄ ppl̄i:sed qd lōge pstātius ē:humāi generis amor fuit & delitiæ.sextus aurelius.Adeo hæc tito imortalē gloriā cōtulerūt:ut delitiæ atq̃ amor humāi generis appellaref:hoc idē mēorat eutropius.hic illud pacati ex panegyrico ad Theodosiū.Quin me nerua trāqllus amor generis humāi titus pietate mēorabilis antoninus teneret.¶ Tm̄ illi ad pmerenda.hæc oia ueluti patenthesim iterposita uident:ut cōiūgas principiū primi capitis cū principio secūdi:hoc pacto.Titus nat⁹ ē ex quo appet nō satis pēsiculate capita eē digesta.ad pmerēdā dixit.p demerendā & cōciliādā.¶ Ingenii.sicur oli in scipiōe africano tāta naturalis igenii dexteritas fuisse pdit:ut hostes ēt ifestissimos facūde alloquēdo sibi cōciliaret.¶ Vel artis ut qdāq quodā quasi artificio utūtur ad fauorē hoīum colligēdū.Mar.Tul.in epistola ad.Qu.fratrē laudat i Virgilio.&.C.Octauio artificiū beniuolentiæ colligēdæ.Salustius quoq̃ docet i.L.sylla.fuisse artē gratiæ militū aucupādæ.¶ Vel fortūæ.taq̃ q fortūatus ē:illi oia habūde supsint:cū fortuna & fauorabiles faciat & sūmos e cōtrario cōtēptibiles & ifimos:siīta decreuerit: q̃ ut inqt plautus hūana fingit artatq̃ ut lubet.¶ Supfuit.affluēter & copiose affuit supfinit sup abūdauit:alibi aliud significat:sicut suo loco tradidimus.¶ Et qd difficillimū est in impio.cū impium ferme esse soleat iuidiosū & maliuolētiæ plenū:mmagꝶ fuit tito in principatu sup fuisse tantū ingenii ad conciliandos mortaliū animos.hoc.n.difficillimum est:cum pleriq̃ oēs libertatē ament seruitutem oderint.

Gordian⁹ dīttæ.p.r.

Dexteritas scipionis

fortūa hūana regit

¶ MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum serenissimum Venetiarum principem Paraphraseos in Titum Paraenesis undecima.

Ognomine pino cōtigit tito pricipi i publica admistratōe dux excellentissime:qd & mortaliū paucis ac nescio an uerius nulli dixerim. Nūq̃.n.iuidia altioris fortūæ uiros desinit incessere.Estq̃ apud xenophōtē pclare scriptū aiantiū nulli difficilius ipari q̃ hoī:quo fit ut raro i ea fortūa relinquat inocētiæ locus:atq̃ ob id ita cōparatū:ut quo maiores sūt uitæ successus plures honores ǭtit:eminētiore fastigio qsq̃ collocatus:ata maior undiq̃ illi cōsset inuidia:ex inuidia odiū:ex odio isectatio & aduersi rumores:hīc plurimi qi priuata fortuna innocentissime uitæ habiti fuerāt:postq̃ ad fastigium dignitatis sunt euecti:quasi priori uitæ contrarii abussent in procacissimos inuidiæ morsus rumoresq̃ amarissimos incidere quasi euenire non possit:ut quisquam in publica fortuna melior fiat q̄in priuata fuisset. Veꝶ satis constat Tito principi aliter cōtigisse:qui quum priuatus & uiuo adhuc patre infamia nō caruisset post adeptum imperium ita prorsus omnem uitæ suspitionem diluit:ut ingens mortalium consensus humani generis delitias appellarit:tātum uel prioris uitæ mutatio ualuit:uel quod magis credo accuratissima reꝶ administratio Felix ille:sed tu dux iucundissime felicior cui in priuata & publica fortuna semper eadem fama constitit:tuisq̃ charissimus fuisti uera namq̃ & certa felicitas in perpetuitate cōsistit.¶ Cognomine autem paterno dixit:Vespasiano: nterq̃ n.pater inq̃ & Titus:qui illi successit Vespasianus est dictus.Pli.& nr̄o æuo accidit imperatoribus Vespasianus pr̄e tertio:filio iteꝶ quū haud dubie de Tito & pr̄e loqueref & rursus qrem itra quadriēnium impe-

tatores Cæsares Vespasiani pr̃ & filius cẽsoresq; egerūt. Itẽ impatoribus cẽsoribusq; Vespasianis: qbus plane colligit̃ tã prem q̃ Titũ filiũ Vespasianũ noiatũ. ¶ Sup fuit: affuit: in hunc sane significatũ cœpit id uerbũ circa P inii & Tranquilli tempora usurpari. quod Gellius ait apitoribus repudiatum. ¶ Impio: siqdẽ quo amplior est fortũa eo magis obtrectatoribus & iudiciis obnoxia: mirũ sane ac pene icredibile dictu: qd q̃ priuata fortuna odia & obtrectatiões declinare nequerit: i sũmo tñ fastigio æque oĩbus charissimus fuerit.

ne odio quidem nedũ uituperatione publica caruit.

De natiuitate Titi & eius educatione.

NAtus est. iii. calẽ. ianuarii insigni anno Caiana nece prope septizoniũ sordidis ædibus cubiculo uero pparuo & obscuro: nã manet adhuc & ostẽdit̃. Educatus ĩ aula cũ Britannico simul ac paribus disciplinis & apud eosdẽ magistros istitutus. Q uo quidẽ tpe aiũt Metoposcopũ a Narciso Claudi liberto adhibitũ ut Britannicũ ĩspiceret cõstantissime affirmasse illũ quidem nullo modo: cæterũ Titũ qui prope astabat utiq; impaturũ. Erant autem adeo familiares: ut de potione qua Britannicus hausta periit. Titus quoq; iuxta cubãs gustasse credat̃ grauiq; morbo afflictus diu. Q uorum omnium mox memor statuã ei aureã in palatio posuit: & alterã ex ebore equæstrẽ: quæ circẽsi põpa: hodieq; præfert̃: dedicauit: prosecutusq; est.

De uirtutibus & sciẽtiis eiusdem.

IN puero stati corporis aĩq; dotes explẽduerũt magis

¶ PHI. ¶ Ne odio quidẽ diffi cillimum plane hoc ẽ: enim qui priuatus fuerit odiosus & uituperationi publicæ obnoxius: in principatu apud oẽs fauorabilẽ esse & gratiosum. ¶ Caiana nece. quo anno. C. Caligula fuit interfectus. ¶ Prope septizòium. nomen est magnæ molis & ædificii: qd septẽ cingulis ambiebat̃ unde dictũ uidetur: græci. n. zonion cingulũ uocant. spartianus inter opa q̃ publica a seuero principe extructa sunt: memorat

Septizonium

septizonium & thermas seuerianas. sed hic haud dubie de alio septizonio est intelligẽdum cũ multis annis post seuerus imperauerit. apud amianum marcelli num mentio fit septizonii: quẽ locum Romæ celebrẽ fuisse testatur: ubi operis ambitiosi nym

Nympheũ lauachrũ

pheum hoc est lauacrum condi rum fuisse ait a Marco Imperatore. septizonium dimidiatũ adhuc romæ inuisitur & nos proximo anno curiosis oculis sumus contemplati superstunt tres operis ambitiosi ueluti zonæ columnarũ pulchritudine: magnificentia altitudine spectabiles: ex quibus coniectat̃ uix credibilis reliqua altitudo fastigium ad cacumen estimantibus si moles integras cum totis septem zõis superesset. ¶ Manet adhuc. s. cubiculum illud an quo natus est Titus in aula imperatoria. ¶ Metoposcopũ.

Metoposcopus

metoposcopus dicitur qui addiuinat ex facie hominum. quiq; priuatim ex inspectione frontis: quid cuiq; euentu sit prædicit græce. n. μέτωπον frons uocatur: & σκοπός speculator. plinius in. xxxv. quendã ex facie hominum addiuinantem quos metoposcopos uocant ex his dixisse aut futuræ mortis annos aut præteritæ: metoposcopum. perıphrasticos significauit iuuenalis illo uersu: fronteq; manumq; præbebit. uati quod autem præscita uitæ quædam i fronte hominum sint. testimonio est trogus auctor maximus: q sic

Prescita moꝝ i frõte

ait. frõs ubi est magna segnem animum subesse significat: quibus parua mobilem: quibus rotunda iracundũ hoc idem prodidit aristoteles in primo de animalibus. physignomon uero generali uocabulo significat̃:

Physiognomon zopyrus

quisquis profitetur hominum mores naturasq; ex corpore oculis uultu fronte pernoscere: qualis fuit ille apud priscos zopyros: qui socratem dixit esse stupidum & bardum: addidit etiam mulierosum: in quo alcibiades cachinnum dicitur sustulisse. ¶ Vt britannicum inspiceret: ex frontis & oris liniamentis inspectis prædiceret quid illi esset euentuꝝ & nunquid esset imperaturus. ¶ Nullo modo. britannicum nequaquã

Vtiq;

imperaturũ. ¶ Vtiq;. certe plane haud dubie. est. n. hoc utiq; cum asseueratione prolatum. ¶ Adeo familiares. titus. s. & britannicus. ¶ De potione. quam nero uenenatam a locusta uenefica præparatam epulanti britannico dari iussit: sicut ante dictum est. ¶ Iuxta cubans. prope britannicum accũbens: mos. n. erat principum liberos cum æqualibus nobilibus uesci in aspectu propinquoꝝ peculiari mensa. ¶ Mox. cum ad imperium peruenisset. ¶ Statuam ei. s. britannico. ¶ Quæ circẽsi pompa. supra memorauimus: quemadmodum in pompa circensi ante exhibitionem ludoꝝ præferebantur imagines deoꝝ & principum. iter quas britannici statua tito sic iubente præferebatur: quod erat specimen non paruũ pristinæ beniuolẽtiæ. ¶ Ho

Quis felix sit

dieq;. hoc ad tpa tranquilli refertur. ¶ Corpis animiq; dotes. thales milesius unus ex septem sapientibus ĩterrogatus. quis nam felix sit: qui corpore inquit sanus fortuna locuplex aĩo nõ imperitus est. philosophi

Primigẽia naturæ

latini & imprimis Cicero ac Augustinus: prima naturæ uocant dotes animi & corpis: quæ Varro primigenia nominauit: quæ grece dicuntur [illegible]. in quibus numerant incolumitatẽ: ualitudinẽ: sensus integros: doloris uacuitatem: uires: pulchritudinẽ cæteraq; generis eiusdem: & hæc ut dicebat Marcus Varro in libro de philosophia homines naturaliter appetunt: ut in corpore membroꝝ integritas & salus atq; incolumitas sit: in animo uero illæ dotes: quæ paruæ uel magnæ in hoium repetiuntur igeniis. igitur tranquillus significare uolens in tito fuisse ea bona quæ prima naturæ uocamus: dixit in illo explẽduisse dotes & animi & corporis.

¶ M. AN. ¶ Caiana nece: Caligulæ cæde. ¶ Septizoniũ fuit is loc' i pte aurea dom' cõtra Gregorii phanũ

Spartianus ait seueri afri id opus fuisse: sed credibile est locū ab eo cōmunitū aut istauratū. Sed principatu alius omnino fuisse uetustius id molis genus erat nō multū a sepulchro diuersū qđ idē auctor alibi demōstrat allatus est iuq; maiori sepulchro: hoc est Seueri: quod est ī appia uia euntibus ad portā dextrā specie se ptizonii extructū. ¶ Britānico: Claudii & Messalinæ filio. ¶ Quorpe: institutiōis. ¶ Metoposcopū: ἀπὸ τοῦ μετώπου fronte: καὶ σκοποῦ speculatore: quasi frontis seu lineamentorū inspectorem. ¶ Illū: britānicum. ¶ Quorū omnium ueteris educationis cōmunisq; periculi. ¶ Et: germanico.

ac magis deinceps per ætatis gradus forma egregia: & cui non minus auctoritatis inesset: q̄ gratiæ precipuū robur: q̄q̄ neq; procera statura: & uentre paulo proiectiore: memoria singularis: docilitas ad omnes fere tū belli: tum pacis artes ar morū & equitandi peritissimus latinæ græceq; linguæ uel in orando: uel in fingendis poematibus prōptus & facilis: sed ne musicæ quidē rudis ut qui cantaret psalleret iucūde sciē terq;. E pluribus comperi notis quoq; excipe uelocissime so litum: cū a manu ensibus suis per ludum iocūq; certamē imi tari chirographa quæcūq; uidisset: ac profiteri sæpe maxi mū falsarium esse potuisse.

De officiis & studio ac moribus eius: & aliis gestis. & de uxoribus eius.

TRibunus militū & in germania & i britānia meruit sūma industria nec minore modestia & fama sicut apparet ex imaginū eius multitudine: ac titulis per utrāq; p

¶ PHI. ¶ Per etatis gradus: so lent interdū dotes animi & cor poris senescere in nobis dū ado leuimus: quæ in pueritia explē duerant uiguerantq;: ut crescen te corpore decrescat decor & ai uigor relentescat. sed in tito per omnes gradus etatis. hæc bona primigenia enituerunt: ut puer ut adolescens ut iuuenis: ut i oi etate fuerit corpis animiq; do tibus prepollens. ¶ Quam gra tiæ. ut reuerēdus eodem tempo re foret & gratiosus. in hanc sen tentiam ait tacitus: in tito fuisse decorem cū quadam maiestate. ¶ Proiectiore. uentre. pminulo & prominente. ¶ Docilitas pla to tria genera ingeniorū cōple xus est: quorū præstans egregiū uocat: alterū deterrimū: tertium ex utroq; temperatum medium nuncupauit. Mediocritatis hui' uult esse participē puerū docilem. & quēadmodū docilitas laudabilis est: ita indocilitas reprehēsibilis: quæ ut inquit Apuleius scribens de dogmate platonis prudētiam impugnat: cōtrariaq; est discēdæ disciplinæ. ¶ Tum belli tū pacis artes. ut inqt eleganter plinius in panegyrico. enituit aliquis i bello: sed obsoleuit in pace: aliū toga sed nō & arma honestarūt: plinianæ sniæ quadrat illud pperti: hic satus ad pacem hic castrē sibus utilis armis. Titus uero docilis erat ad pdiscēdas artes oīs bellicas & politicas. ¶ In fingendis. pp̄ie poemata finguntᷣ. officium. n. poetæ est fingere: & figuratōibus cōuelare ueritatē. ¶ Ad extēporalitatem usq;. u. sine pmeditatiōe extemporali carmine oratione ne uteref. Extemporalitas. n. dī facilitas subitaria & repentina q. s. ex tempore sine iugi meditatōe dicenda suppeditatur: ū a marciale extēporalis rhetor dict' est: qui pditus erat hac facilitate extēporali. id est ex tpe dicendi facultate. qntilianus hūc maximū studiorū fructū esse sentit: & ueluti pmium quodā longi laboris litterarū. ¶ Scienterq;. multi iucūde qdē cātāt sed nō sciēter. utrūq; erat i tito: & uocis iucūditas & musicæ disciplia. ¶ Notis excipe solitū. Titus solebat p notas: q̄ breuiter colligūt integrū sensū excipe q̄cūq; audisset more notariorū: ut notis referas ad pūcta litterarū: qb' singulis: ut ait ausonius una uox absoluit. fallūtur q notis exponūt p familiaribus: tāq̄ dicat se comprisse ex notis: hoc ē familiaribus titi ea q̄ sequuntᷣ: sed elegātia nō quadrat nec sēsus cōuenit: nisi ita legas: solitū ex cipe notis. id ē p notas colligere q̄ dicebantᷣ: tāta illi erat i scribendo uelocitas: ut de tito merito dici posset: Nōdū lingua suū dextra pegit opus. De hisce notis sic refert Seneca in. xiiii. epistolarū. Quid uerborū no tas: quibus q̄uis citata excipitᷣ oratio & celeritatē liguæ manus seqtur. ¶ Cū amanuēsibus: ministris a ma nu: quorū ministerio utimur i scribēdo: & tatū manus in primis strenua & uelox esse solet. ¶ Imitari. quē admodum unicuiq; suus uultus sua uox est: ita & sua scriptionis forma suusq; character. adeo ut difficile sit ex amussim & ad pfectū repsentare alienā manū. hoc tū titus ingenii bonitate pcellens factitabat. ut chiro grapha. & manus alienas graphice imitareᷣ. Quintilianus ait signū docilis naturæ esse imitationē: q̄ effin gendi magistra ē. ¶ Falsariū. legimus apud iuriscōsultos titulū ad legē corneliā de falsis: q id falsū uidetur esse: si quis chirographū alienū imitetur aut libellum uel rōnem describat. merito igitur falsarius dici pōt & legis corneliæ pena puniendus: q aliena chirographa fuerit imitatus. Mars & mercurius in. v. ab horos copo loco. falsarios facient aut qui p pecunias publicas statuas adulteras artifices imitētur. ¶ Meruit. mi litauit. ¶ Ex imaginū multitudine. multitudo imaginūq̄ tito erant dicatæ: & in germania & in britania te stimonio est illum fuisse fauorabilē & dignū apud puinciales: qui titulis & imaginibus multiiugis isigni retur. Scribit plinius in panegyrico statuas ob egregia in rēpub. merita solitas ēt priuatis dicari. Olim apd romanos mario gratidiano uicatim statuæ dicatæ fuerunt. Athenīēses quoq; demetrio phalerio statuas. ccc. lx. statuerunt: nondum anno hunc numerū dierum excedente.

¶ M. AN. ¶ Proiectiore: prominentiore. ¶ Docilitas: ingenii facilitas ad oīa capienda. ¶ Ad extempora litatē: ut ex tpe etiam carmē ederet: & ad dicendū par esset. ¶ Comperi: cognoui: accepi: didici. ¶ Excipere: dictata uelocissime sequi solitum. ¶ Amanuensibus: libellorū ministris alibi a māu seruos appellare cōsue

Tria gña i geniorum

Indocilitas

Extpalitas

Notæ uer borum amanuēses

Falsum Falsarius

uit: quoq; opera in conscribendis epistolis ueteres uterentur. ¶ Certantem: scribendi celeritate. ¶ Chirographa cuiuscunq; manu: mistilum characterem. ¶ Falsarium: utpote qui omnium chirographa optime imitaretur. ¶ Per utranq; prouinciam: germaniam & britanniam.

¶ PHI. ¶ Post stipendia. s. militaria. ¶ Foro operam dedit. causas forenses exercuit. ¶ Honestā magis q̄ assiduā. i. stat magni patroni cās nobiliores tm̄mō suscipiebat. ¶ Tertulo patre. alterius tertuli meminit iulius capitolinus: qui fuit adulter faustinæ coniugis marci antonini. ¶ Defunctæ: arricidiæ primæ uxoris. ¶ Martiā fuluiam. s. duxit uxorem. ¶ Sublata: suscepta genita. ¶ Thraciam & gamalā. uetus & peruax mēda occupauit codices tranq̄lli ut passim a doctis indoctisq; legatur. thraciā & gamalā: cum thraciā tantū distet a iudea quantū hypanis ueneto dissidet eridano. igitur expuncta dictiōe subditicia uera dictio a nobis substituenda est: ut, p thraciā legam taricheam: sicut historiæ fides exposcit & nois similitudo suffragat.

uinciā. Post stipēdia foro operā dedit honestā magis q̄ assiduā. Eodēq; tpe Arricidiā Tertulo pr̄e eqte Romano: sed præfecto quondā pretorianaꝝ cohortium duxit uxorē: & in defunctæ locū Martiā flauiā splēdidi generis cū sublata filia diuortium fecit. Ex quæsturæ deinde honore legioni præpositus thraciam & gamalā urbes ualidissimas iudeæ i ptātē redegit: equo quadā acie sub fœminibus amisso: alteroq; inscenso: cuius rector contra se dimicans occubuerat.

De uictoria ciuitatis hierusalem: & aliis gestis eius.

Galba mox tenente rempublicam missus ad gratulandum: q̄q̄ iret cōuertit homines quasi adoptiōis gratia arcesseretur: sed ubi turbari rursus cuncta sensit: rediit ex itinere: aditoque Paphiæ Veneris oraculo, dum de nauigatione consuluit etiam de imperii spe confirmatus est. Cuius breui compos: & ad perdomandam iudeam

Tarichea — Tarichea aūt ciuitas iudeæ ē indyta iuxta lacū: quē zenesarā uocant: eius oppidi oppugnatione Titus primus in hostes citato equo porrexit: quosdā ex iudeis a tergo instantes alios p transitum occidit: nōnullos ante capiens ictu ora transuerberat multos alium sup alium lapsos iuniens configebat. Vespasianus letatus est tanta filii uirtute: qui primus irruit in urbem taricheas: per lacum zenesaram: quē cæteri consecuti sūt tantus tunc pauor taricheaꝝ defensores inuasit. ut nemo sustinuerit Titi uirtute capti Tarichitæ — hibere uenientem: & ita titi uirtute ciuitas capta: tarichitæ supati: historia latissime explicat a iosepho in tio belli iudaici. & ab egesippo in historia iudaica: apud pliniū in. v. tharicie noiantur pro taricheæ: ubi scribit lacum zenesaram: amenis circunseptum oppidis esse a meridie thariciæ quo & noie aliqui etiam lacum appellant ab occidente tiberiade. Plinius tharicien dixit: quā historici mō taricheam singulariter mō pluraliter taricheas ,ptulerunt. Gamala uero urbs est iudeæ contra taricheas posita supra lacum zenesaram: quæ Gamala: a cameli similitudine — cameli similitudinem pferens inde nomen accepit: sed corrupto incolaꝝ usu pro camela nomen gamalæ hesit. Memoratu dignum est quod in oppugnatione gamalensium accidisse traditur: nāq; in ipso cōflictu Turbo tela torquebat — ortus est turbo: qui romanoꝝ tela ferebat in gamalēses: gamalensium uero sagitas & spicula retorquebat auctores iosephus & egesippus. Gamalam introiuit titus eāq; funditus excidit: cum gamalenses partim manibus romanoꝝ militum trucidarentur: partim se pcipitarent: adeo ut præter duas mulieres nullus saluus euaserit. ¶ Sub feminibus. in partibus femoꝝ quæ inter ores sunt: equū titi pcussum expirasse significat. Femina Interfemineum — Femina. n. sunt partes femoꝝ iteriores. ¶ Interfemineū eleganti uocabulo appellat apuleius genitalia muliebria: eo q inter femina sunt collocata. ¶ Cuius. equi. ¶ Missus ad gratulādū. Cor. ta. in hanc sniam scribit hæc: titus uespasianus e iudea incolumi adhuc galba missus a patre: cām profectionis officiū erga principem & maturam petēdis honoribus iuuētam ferebat: sed uulgus fingendi auidū disperat ascitū esse i adoptionem. ¶ Accerseret. euocaretur: ut a galba tunc adoptaret q̄ pisonem adoptauit. hinc accersitores dicti uocatores. Apuleius: mittunt e suis accersitorē unum. ¶ Quaqua iret. quocunq; loco & quacunq; parte. ¶ Rediit ex itinere. Corinthi q̄ achaiæ urbs est: accepit nūcios certos de interitu galbæ: unde anxius fuit ante in urbē pgere pseuerare: fuerunt q crederent accēsum titum desiderio berenices reginæ uertisse iter ad patrē. ¶ Adito paphiæ oraculo. Titus oram achaiæ pter uectus cū in cypꝛ insulam puenisset. cupido De uenere paphia — illum incessit adeundi uisendiq; tēplum paphiæ ueneris inclytum p indigenas aduenasq;. Cōditor tēp̄ i fuit rex ueneriarus: pcibus & igne puro altaria adolētur: nec ullis imbribus q̄q̄ in apto madescunt: simulachrum deæ est non effigie humana: sed cōtinuus orbis latiore initio: in ambitū tenuē: metæ modo exurgēs. Titus de nauigatione primū consuluit: postq pandi uiā & mare prosperum accepit: de impio p ambages quasdam interrogare cepit: Cesis cōpluribus hostus: sacerdos noie sostratus ubi leta exta uidit: petito secreto futura tito aperit. qui aucto animo ad patrē redit. Cor. ta. auctor.

¶ M. AN. ¶ Foro: forēsibus causis. ¶ Honestā operā: ad grām & phamā cōciliandā. ¶ Defūctæ: Arricidiæ. ¶ Sublata filia: filia ex ea suscepta. ¶ Ex q̄sturæ honore: Tacitus iter legatos maiorē filiū a Vespasiano assūptū dixit. ¶ Thracias & gamalā: Plinius i samaria phœniciæ parte gamalā ponit: & Tracinen nō thraciā in palestina syria. ¶ Sub fœminibus: q partes fœmina effēt bis ē supra demonstratū. ¶ Quaqua: quacunque. ¶ Paphiæ ueneris. Pli. de Cipro: oppida ingt in ea. xv. paphos palepaphos. Ver. Ipsa paphū sublimis abit. Dionysius: Tū ue o & cypros intra pamphiliæ sinum gratissima olim sedes ueneris dioneæ.

¶PHI. ¶Relictus.tacitus sic.cæsar factꝰ ꝑdomãdæ iudeæ delegatus a pr̃e. ¶Hierosolymorũ.umbilicũ toti us iudeæ fuisse hierosolyma testant historici:cuius ciuitatis cõditor fuit rex cognomento iustus:potentissimus cananeorũ:qui sano edificato hierosolyma uocauit:cũ antea solyma uocaretur. Hieron.n.græci tem plum uocant. De hierosolymis alibi pluribus. ¶Propugnatores.iudeos:qui ꝓ defensiõe hierosolymorũ propugnabant. Sunt.n.ꝓpugnatores qui pugnando ex muris ex uallo propulsant aduersarios:patriamq; tutantur:unde & ꝓpugnacula dicũtur.defensionis causa in urbibus parata. ¶Confecit.trucidauit. Liuius alterũ curiatium cõficit. inde cõfectores ferarũ interemptores dicti. ¶Cepit eam natali filiæ.octaua die mẽsis septẽbris anno secũdo principatus uespasiani hierosolyma ciuitas a tito capta est ut scribit iosephus l.vii. quinquies aũt antea priꝰ capta fuerat a barbaris regibus & a magno põpeio. ¶Imperatorem cõsalutauerit refert philostratus in.vi. apollonii gentes finitimas ob uictoriã iudaicã coronare titum uoluisse qui tali honore indignũ se eẽe respondit.nõ.n.se esse taliũ operũ auctorem:sed deo iracundiã cõtra iudeos demõstranti suas manus præbuisse:quæ cũ audisset apollonius thyaneus uehementer uirũ laudauit:ꝙ uideret Titꝰ ingenio abundare & modestiæ:tũ uero diuinarũ humanarumq; rerum naturã nosse: cũ sanguinis

Umbilicus iudeæ
Hierosolyma
Propugnatores propugnacula
Conficere Cõfectores
Sexies capta hierosolyma

Relictus nouissima hierosolymorum oppugnatione .xii. propugnatores totidem sagittarum cõfecit ictibus cæpitq; eam natali filiæ suæ tanto militũ gaudeo ac fauore: ut in gratulatione imperatorem eum cõsalutauerint & subinde decedẽtem prouincia detinuerint: suppliciter necnon & minaciter efflagitantes aut remaneret aut secum omnes pariter adduceret; unde nata suspicio est quasi descíscere a patre orientisque regnum sibi uendicare tentasset. Quam suspicionem auxit postquam Alexandriam petens in consecrando apud memphim boue Api diadema gestauit. De morte siquidẽ rituq; priscæ religionis; sed non deerant qui secius interpretarentur. Quare festinãs in italiam quum rhegium: dein puteolos oneraria naue appulisset; Romam inde contendit expeditissimus; inopinantiq; patri uelut arguens rumorũ de se temeritatem; ueni inquit pater ueni.

De administratione principatus cũ pr̃e & aliis gestis in ea.

causa coronari noluisset. ¶Subinde.mox:deinde. ¶Desciscere.deficere ac rebellare. ¶In cõsecrando boue api.bos in ægypto numinis uice colitᷓ:quem apim uocãt:nõ est fas eũ certos uitæ annos excedere:mersumq; in fõte enecant:quæsituri luctu aliũque substituãt donec inueniãt mærẽt:derasis ẽt capitibus:nec mĩ usquã diu quæritur. Inuẽtus deducitᷓ a sacerdotibus mẽphin:grex puerorũ comitatur carmẽ honori eius canentiũ Memphi est locus i nilo quẽ a figura uocãt phialã:oĩbus annis ibi aureã paterã argenteamq; mergẽtes die bꝰ quos habent natales apis:q sunt septẽ:nemoq; ꝑ eos a crocodillis attingitᷓ. De api plinius solinus & herodotus nõ pauca ꝑdiderũt:quã poꝑ iudaicus fecit sibi uitulũ conflatilem & adorauit.scito id ꝑ superstitiõem apis bouis a superstitiosa natione factitatum:sicut interpretatur interpres instrumẽti ueteris canonicæq; scripturæ. Amianus marcellinus libro histori.xxii.refert apim bouẽ lunæ sacratũ esse:in quo uisantᷓ notæ diuersæ genitalium:cui bos femina inuenta cum certis notis offertur:auctor est spartianus adriani principatu exortam esse alexãdriæ seditionem ob apidẽ:qui cum reptus esset post multos annos turbas iter populos creauit:apud quẽ deberet locari oĩbus studiose certantibus Macrobius apim solem intelligi autumat in primo saturnaliũ. ¶Diadema.hoc exigebat ritus religionis:ut qui consecraret bouẽ apim:ille diademate foret insignitus:quod cũ sit insigne regũ suspitionem fecit regni affectati. ¶De more siquidẽ.sensus est ita quidem erat mos & ritus uetustæ religionis uel potius supstitionis:ut cũ diademate ꝑderet qui apin cõsecrabat:sed non pauci id aliter interꝑtabantur:tanq̃ titus regnare uellet. Secus aliter. ¶Rhegiũ. i.mat gie italiæ situm est oppidum rhegiũ:cui græci nomen dedere ab argumẽto dehiscẽdi:cũ ĩ eo loco sicilia ui motus terræ ab italia fuerit auulsa:unde a uerbo græco ῥήγνυμι quod ẽ frango rhegium dictũ. Auctores strabo & pꝰlinius hinc rhagadia:& rhagades uocatur fissuræ quæ in sede ꝑueniunt:apud plinium multiugæ sunt medellæ ad rhagadia & rhagadas hoc ẽ ani fissuras. ¶Contẽdit.ꝑrexit. ¶Expeditissimus sine impedimẽtis & sarcinis. ¶Velut arguẽs.refutãs atq; cõuicẽs. ¶Rumorũ temeritatẽ.cũ sit rumor sine certo auctore dispsus sermo:merito temeritatẽ rumorũ dixit:loci sunt cõmunes apud oratores pro rumoribus & contra rumores:tanq̃ his credi non oporteat:cũ temerarii sint & nullo auctore subnixi. ¶Veni ueni.repetitiõe uerbi usus est:ut ostẽderet falsidicos illos fuisse & uanidicos:qui psuaserant uespasiano titum nõ amplius uenturũ:sed in oriẽte regnum sibi uẽdicaturum. Fuit.n.filius patri obedientissimus qui apollonio demulcẽte collum eius robustum:interrogansq; quis tam ualida ceruice taurum cogeret iugũ subire.respõdit:qui me uitulum a primordiis educauit.patrẽ uidelicet denotans:cui obtemperare paratus sum inquit apud philostratum:ꝙ ita me a puero suis præceptis assuefecit.

¶M.AN. ¶Hierosolymorũ:iudeæ urbs est i toparchia nomine dicta lõge ut Pli.aĩt urbiũ oriẽtis clarissima de eius cõditione & incremẽtis plura Strabo. ¶Propugnatores:urbis defensores. ¶Natali filiæ suæ:quo accidit ut idumæa sit cognominata. Eusebius auctor est ea expugnatione sexcenta iudæorũ milia interfecta. Iosephus undecies centum milia fame & ferro consumpta ac centum captiuorũ milia uendita. ¶Consecrãdo:dedicãdo sacrũue faciẽdo:de api boue Pli.& Herodotus præter ea quæ a nobis sunt suo loco tra

Apis bos
Apis uitulꝰ cõflatilis
Rhegium
Rhagadia
Rhagades
Pro rumoribus cõtra rumores

dita nõ pauca ediſſet⁹. ¶ Diadema: regiũ inſigne. ¶ Secus: quaſi regiũ nomen nõ religionẽ ſecutus id capi n inſigne iduxiſſet. ¶ Regium: extremũ italiæ oppidũ circa fretũ ſiculum. ¶ Arguens: refellens: diluens.

NEq; ex eo deſtitit participem atq; tutorẽ imꝑii agere. Triũphauit cũ patre: cenſuramq; geſſit una: eidẽ collega: & i tribunitia poteſtate: & in ſeptẽ cõſulatibus fuit. Receptaq; ad ſe ꝑpe oĩum officioꝝ cura quũ patris nomine & epiſtolas ipſe dictaret: & edicta conſcriberet orationeſq; in ſenatu recitaret: etiam quæſtoris uice: præfecturam quoq; prætorii ſuſcepit: nunq̃ ad id tempus niſi ab equite Romano adminiſtratam. Egitq; aliquando inciuilius & uiolentius: ſiquidem ſuſpectiſſimum quemq; ſibi ſubmiſſis: qui per theatra & caſtra quaſi conſenſu ad pœnam depoſcerent: haud cunctanter oppreſſit. In his Aulum Cecinam cõſularem uirum uocatum ad cœnam: ac uix dum triclinio egreſſum confodi iuſſit. Sane urgente diſcrimine: quum ẽt chirographum eius præparatæ apud milites coniurationis deprehendiſſet: quibus rebus ſicut in poſterum ſecuritati ſatis cauit: ita ad præſens plurimum traxit inuidiæ: ut non temere quis tam aduerſa re magiſq; inuitis omnibus tranſierit ad principatum.

Agere participem imperii

¶ PHI. ¶ Participẽ imperii agere. ſupra dictũ ẽ queãd modũ elegans ẽ perinde & frequẽtiſſima hec elocutio: ut ita dicamus: agit amicũ principis: agit publicanũ: agit participẽ imperii: agit oratorem: ꝑ eo quod eſt: fungit' officio publicani: ſuſtinet nũm⁹ participis impii: exhibet ſe oratorẽ: dixit Cor. ta. de domitiano filiũ principis agebat. dixit idem de muciano ſocium magis imperii q̃ miniſtꝝ agẽs. ¶ Tutorem. ut una cũ patre tutaret' impiũ. Iuuẽtute aũt una cũ ſenectute regnũ gubernante: quæ lyra quæ fiſtulæ ut tenerrimis inqt: apud philoſtratũ apollonius: iucundiorẽ reſonabit armoniã: hinc. n. ſenect⁹ roboris aliquid accipiet: & iuuẽtus inordinate nõ efferetur: admonerq; titũ ut patri ſimillimus ſit. ¶ Triũphauit cũ pře. triũpho. ſ. iudaico: quo Veſpaſian⁹ prior ibat. titus ſequebat'. ¶ Cẽſuraq; geſſit una. plinius. in. vii. meminit huius cenſuræ: quã duo ueſpaſiani pater & filius ſimul geſſerunt. Sic. n. inqt: accedũt experimenta & exempla recentiſſimi cenſus: quẽ intra quadriẽnniũ impatores cæſares ueſpaſiani pater filiuſq; cenſores egerũt. ¶ In tribunitia poteſtate: qua imꝑatores peculiariter decorabant': hinc plinius in ꝓhemio Na. hiſto. titum appellat participem cũ patre poteſtatis tribunitiæ. ¶ Recepta ad ſe officioꝝ cura. titus q̃d rarenter fieri ſolet: imꝑante adhuc patre appellatus eſt romæ imꝑator: ut inquit apollonius. ex quo exiit illud plinianũ ex prohemio Na. hi. ſciãtq; oẽs ex æquo tecum uiuat imperium triumphale & cenſorium ius: exeaſq; conſul ac tribunitiæ poteſtans pꝛiceps. ¶ Edicta. imperatoria. ¶ Etiam quæſtoris uice. eum quæſtorem ſignificat qui candidatus principis dicebat' quiq; epiſtolas eius in ſenatu legebat: ut refert ulpianus titulo de officio quæſtoꝝ. De tali quæſtore loquitur tacitus: cum aitoratio principis per quæſtorem eius audita eſt. ¶ Niſi ab equite romano adminiſtratam. hinc dixit plinius titum affeciſſe dignitate ordinem equeſtrem: dum præfectus prætorio nobilitat illum magiſtratum a ſolis equitibus adminiſtrari ſolitum. Verba plinii ſunt hæc: & quod his nobilius feciſti dum illud patri pariter & eq̃ſtri ordini ꝑ̃ſtas: ꝓfectus ꝑtorii eius. Erat autẽ præfectus prætorio talis apud principem: qualis magiſter equitum apud dictatorem: appellari a ſentẽtiis præfecti prætorio non poterat. ¶ Suſpectiſſimum quemq; oppreſſit. ſextus aurelius. nam præfecturam patre imperante adeptus: ſuſpectum quemq; & oppoſitum ſibi immiſſis qui per theatra & in caſtris inuidioſa iactantes: ad pœnam poſcerent. quaſi criminis conuictos oppreſſit. ¶ Submiſſis. occulte & furtim immiſſis quibuſdam. abſoluta elocutio eſt per ſeptimum caſum. ¶ Haud cunctanter. ſine conctatione: quod & incontanter dicitur. ¶ Aulum cecinnam. ſextus aurelius cauſam cecinnæ mortis fuiſſe memorat ſuſpitionem ſtupratæ berenices: quæ a tito amabatur. tranquillus uero ſentit confoſſum fuiſſe ex ſuſpitione cõiurationis: ob inuentum chirographum: quo continebatur præparata apud milites coniuratio. ¶ Vocatũ ad cenam. culpa ſit atrocior a loco: cum dii hoſpitales & ſacra menſe hoſpitis ſanguine polluuntur. Conſimiliter demetrius poliorcetes. hoc eſt expugnator urbium cognominatus alexandrum ad cenam uocauit eumque e cenaculo egredientem multis uulneribus cõfodi imperauit. Legimus apud ſcriptores eccleſiaſticos ſymonem uocatum ad conuiuium fuiſſe interfectum: una cum duobus filiis a ptolomeo conuiuatore. ¶ Securitati ſatis cauit: ut ſecurior deinceps foret & tutior. ¶ Quis. quiſpiã alius. ¶ Tam aduerſa re. alii codices habent aduerſo rumore: utrunq; refertur ad iugulationem cecinnæ & oppreſſionem eorũ quos ſuſpectos habebat.

Iuuentus ſenectus ſimul regnant

Titus imperator

Quæſtor candidatus principis

Præfectus prætorio

Incõtanter

Demetri⁹ poliorcetes

¶ M. A N. ¶ Principẽ: pꝛicipis munus & pſonã ſuſtinẽs. Pli. ad eũdẽ Titũ: Sciũt oẽs q̃ ex æquo tecũ uiuat imperiũ. ¶ Triũphauit cũ pře cẽſuramq; geſſit idẽ auctor: Triũphale & cẽſoriũ ius exeaſq; cõſul ac tribunitiæ poteſtatis pꝛiceps. ¶ Etiã quæſtoris uice: nã ut diximus quæſtoꝝ erat publicas in ſenatu lr̃as recitare. ¶ Præfecturã ꝑtorii. Plinius eodẽ fere loco: & q̃d his nobilius feciſti: dũ illud patri pariter & equeſtri ordini præſtas præfectus prætorii eius. ¶ Inciuilius: parũ ciuiliter quaſi cõſenſu ſuo & pris quũ patre inſcio id faceret. ¶ Haud cunctanter: ſine mora & cũctatione ulla. ¶ Aulũ cecinnã: is eſt: qui uitelianaꝝ partium dux prim⁹

ad Vespasianū defecerat. ¶Vrgēte discrimine ꝑiculo iminēte: qđ audacius pene fuit palā occidere: quū iā cōiuratiōis cōsilia mota eēnt. ¶Eius: Cecinæ. ¶Securitati suæ. ¶Cauit: cæde cecinæ. ¶Quis: alius ꝗsquā.

De suspitione uirorum conuersa in laudem suam & de gratia & magnificentia eius.

PRæter sæuitiā suspecta ī eo ēt luxuria erat. quod ad mediā noctē comessatiōes cū ꝓfusissimoquoq; familiariū extēderet: nec min⁹ libido ꝓpter exoletorū & spadonū greges: ꝓpterq; īsignē reginæ Beronices amorē: cui ēt nuptias pollicit⁹ ferebat'. Suspecta & rapacitas qđ cōstabat ī cōciōibus patris nūdinari ꝑmiariq; solitū: deniq; ꝓpalā aliū Neronē & opinabāt', & ēt ꝑdicabāt. At illi ea fama ꝓ bono cessit: cōuersaq; ē ī maximas laudes: neq; ullo uitio repto & cōtra uirtutibus sūmis. Cōuiuia īstituit iucūda magis q̄ ꝓfusa: amicos elegit qbus etiā post eū pricipes: ut & sibi & Reipu. necessatiis acquieuerunt præcipueq; sunt usi

¶PHI. ¶Luxuria suspecta: immodica profusio in uictu & prolixior in epulis mora. ¶Comesationes: supra docuimus comesationē accipi peculiariter a tranquillo omnem cibum: qui post cenam sumitur: quod plane luxuriosi est: unde & comesari accipitur pro cibum capere iā exacta cena: sicut etiam apud Liuiū nouissimo belli macedonici Demetrius iam cenatus qui comesatum inquit ad fratrem imus. Hinc factum est ꝙ comesatiōes interdum accipiuntur pro intēpestiuis epulis & extraordiario ac esculētiore uictu. Et comesatores dicti: qui indulgent gurgitibus prandiorum & uoraginibus cenarum. Causa nominis ante fuit explicata. ¶Nec minus libido: erat in Tito suspecta. ¶Exoletorum & spadonū: hæc sunt instrumēta libidinosi principis & ueneris: de quibus nō pauca antedictū ē. Romæ fuisse exoletos: qui passiua libidine prostituerentur instar prostitutarum meretricū: testis est Lampridius: qui scribit alexandrū romanū habuisse in animo ut exoletos uetaret: qđ postea philippus fecit: sed ueritus est ne prohibēs publicum dedecus in priuatas cupiditates cōuerteret: cum homines illicita magis postulant prohibitaq; furore persequātur. ¶Berenices amorem. de hac Tacitus: nec minore animo regina berenice iuuabat partes florēs ætate famaq; & seni quoq; uespasiano magnificentia munerum grata. Idē alio loco indicat berenicē a tito adamatam fuisse. cum ait: animū titi iuuenilem non abhorruisse a berenice: cuius desiderio accensus ferebatur olim ex græcia in iudeā uenisse iter. Opinor hanc esse illā berenicē agrippæ sororē. cuius magna mentio fit apud iosephum & egesippū: de qua uulgatus est rumor: ꝙ cum agrippa fratre coiret: unde ad falsas collocutiones coarguendas polemoni lyciæ regi denupsit: quæ nuptiæ nō diuturnæ fuerūt. cū Berenice propter nimietatē coitus: polemonē dimisisse prodatur: alhæ berenices celebrantur a clarissimis conditoribus. ¶Nuptias pollicitus: ob hoc sextus aurelius uidetur appellasse berenicē titi uxorem. ¶Nundinari: palam uendere edicta sententias paternas: hoc enim significat nūdinari: quo uerbo frequenter utitur Iulius firmicus: q in .vi. matheseos ait: qstus & libidinis causa pudorē duobus fratrib⁹ nūdinabit: & ad coitum fratrem inuitabit & filium. Idem in primo: sylla in scurrarum gremiis per dāna nūdinati pudoris adoleuit. Idem alibi: nundinati inquit sanguinis iactura se uendent. Apuleius quoq; in hāc significationē ait: tot iī nunc iudices sententias suas ꝑcio nūdinantur. igitur titus dictus est nundinari in cōcionibus patris: quoniam quotienscunq; pater concionabatur: tunc ipse palam uenditabat quæcunq; cuicunque collibuissent: nec ad nundinas unde uerbum deduci uidetur est referendum: cum nundinari nō solum significet in nundinis uendere atque mercari: sed quocunque loco & tempore instar nundinarum uenditare: quod & Cicero in tertia antoniana demonstrat: cum ait. At uero huius domi inter quæs illius appendebatur aurum: numerabatur pecunia una in domo: omnes quorum iter erat eorum imperium Romanum nundinabantur. Ab eodem nundinæ flagitiosissimæ immunitatum oppidorum uectigalium dictæ: pro turpissimis uenditionibus: quæ fiebant in M. antonii domo ceu in officia flagitiorum. ¶Premiari: lucrari. ¶Alium neronem a similitudine morum. sextus aurelius rapinarum cupidum: unde Neronem cuncti uocantes opinantesque summam rerum nactum grauiter acceperant. ¶Pro bono cessit. sextus aurelius: sed hæc in melius conuersa immortalem ei gloriam contulere. ¶Et contra uirtutibus summis: cum e contrario repertæ in tito essent uirtutes eximiæ. ¶Iucunda magis quam profusa sicut conuiualis profusio reprehendi solet: ita iucunditas comitasque laudari: in conuiuio debent esse belli cōuiuæ: scitus conuiuator: tempus lectum: apparatus non neglectus. ¶Post eum principes: ex hoc laudatur Titi solertia utpote principis circūspectissimi: qui tales amicos eligebat: ut successuri principes eisdem uterentur: tamquam meliores utiliores ue reperire non possent. ¶Sumptam sibi: corrige: sunt usi: & hic distinguendum ut cum sententia superiore coniungas: tanquam sit sensus: principes post Titum usi sunt præcipua opera illorum: quos Titus amicos elegit: sic enim elegantior nitidiorque textura est & distinctio: quam si iunctim legas præcipueque sumptam sibi berenicem: indecora nimirum & perinde insulsa elocutio. Quocirca ita legito. præcipueque sunt usi: ut ibi facta distinctione & quæ ꝑiusa subsequatur.

¶M.AN. ¶Suspecta: male opinantibus obnoxia. ¶Luxuria: epularum crapula: & nimiæ potatiōes. ¶Libido: suspecta fuit repere. ¶Beronices: fuit hæc Aristoboli prius: mox Antipatri uxor: cuius Iosephus sæpe meminit. ¶Nundinari: quæstus cā nundinas celebrare: erant nundinæ dies: quibus mercandi

Comesationes

Comesari

Comesatores

Berenice

Nimietas coitus i berenice

Nūdinari

Nūdinat⁹ pudor

Quæ cōueniant conuiuio

causa rustici romā cōueniebant:ut sit sensus solitū Titū uēdere atq; emere nō pauca ex occasione quū patre cēsore uulgus ex agris in urbē conueniret:ipse q; illius actiones sordidæ negociationi accōmodaret:aut nūdinari nūdinas indicere pactus.s.cū iis quorum interesset pecunia:ut ex illorū cōmodo nūdinæ indicerētur:atq; ob id forte ꝑmiari subiunxit. Cicero nūdinationē protulit:quā in oībus aut locis nūdinationē iuris & fortunæ fore putatis. ¶ Alium neronē:saltādi citādiq; studio & libidine. ¶ Pro bono cessit:bene uertit. ¶ Summis uirtutibus:ꝛeptis. ¶ Quibus:uiris. ¶ Post eū.titū. ¶ Principes:q secuti sunt. ¶ Necessariis:utilibus. ¶ Acqeuerunt:ob sapientissima cōsilia multū tribuerūt ac quodā modo in cunctis obsecuti sunt.

Beronicē statim ab urbe dimisit inuitus inuitā. Quosdam e grauissimis delicatorum: q̄q̄ tam artifices saltationis ut mox scænam tenuerint: non modo fouere prolixius: sed spectare in publico omni cœtu supersedit. Nulli ciuium quicquā ademit: abstinuit alieno: ut si quis unquā ac ne cōcessas quidē ac solitas collationes recepit. Et tamen nemine ante munificentia maior amphitheatro dedicato thermisq; iuxta celeriter extructis munus edidit apparatissimū largissimumq; dedit & nauale prœlium in ueteri naumachia: ibidem & gladiatores: atq; uno die quinq; milia omne genus ferarum.

De liberalitate & ciuilibus gestis eius.

Natura āt beniuolētissimus: quū ex īstituto Tiberii oēs dehīc Cæsares beneficia supiorib⁹ cōcessa pri-

Vincere se ipsum

¶ PHI. ¶ Berenicen statim ab urbe dimisit:regia profecto res est seipsum uincere:& ille cū primis admirabilis:ut inquit Seneca:qui sibi imperat:qui se habet in potestate:cum facilius sit gentes barbaras uincere q̄ animum suum continere. Dixit plato & repetit platonicus apuleius animāti sanitatem adesse & uires & pulchritudinem:cū rationabilis animæ portio ueluti domina regnaq; dominat sibiq; subiicit cupiditates:q̄s ancillari ac obedienter obsequi decet rationi imperatrici. Valentinus ipator die fati sui dixit se una tantū uictoria gloriari:requisitus q̄ respondit q; inimicorū neq̄ssimū deuicit carnē meā. Alexāder magnus existimabat non minus regiū opus esse seipsum domare q̄ hostes:unī Plinius alexandrum magnū nō minorē illo ꝑelato facto:qñ appelli dono dedit dilectā cōcubinam fuisse autumat:q̄ uictoria aliqua:quippe tūc se uicit nec thorū tantum suū:sed ēt affectum donauit artifici. Cōsimiliter Titus cum prius ardenter beronicen deperisset:postq̄ factus est imperator domitis affectibus eam remisit in patriam:tanq̄ alii mores decuissent adhuc priuatū:alii principi iam facto cōuenirent:hinc ait sextus aurelius:denq; ut subiit pondus regium berenicen nuptias suas sperantem regredi domū:& enatuatorum greges abire ꝑcepit:quo facto quasi signum protulit mutatæ intēperātiæ. ¶ Tam artifices saltatiōis:tā peritos:scientesq; artis saltatoriæ. ¶ Vt mox scenam tenuerint:hoc specimen est haud dubium:illos fuisse saltationis & artis ludicræ scios:cum nullus in scena histrioniam exerceat nisi optime calleat saltationē & gesticulationem. ¶ In publico omni cœtu:emendatius leges omnino q̄ omni:ut sit sensus:Titus cessauit penitus in publico cœtu spectare saltatores:quos gratissimos habebat:tāq; id genus homines in priuato magis q̄ in publico spectari a principe cōueniat. ¶ Supersedit:cessauit omisit. ¶ Vt si quis unq̄:subintellige abstinuit. ¶ Collationes:tributa intelligit:quæ conferri ex more solebant:unde a cōferēdo collatiōes dictæ:laudat traianū plinius panegyrista:q; collationes remiserit:exigiq; uetuerit. ¶ Nemine munificentia minor:comparandus liberalitate & regia munificentia erat oībus antecessoribus cum nullo foret īferior. Vnde,sicut ex hac uel sola uirtute sit extollendus celebrandusq; amplissimo ꝑconio:cum nulla ferme res:tam fauorabilem tanq; amabilē & laude dignum principē faciat:q munificentia:quæ imortalitati cōsecrauit alexandrum magnū:qui aliquādo interrogatus ubi thesauros haberet:apud amicos respondisse fertur tanq̄ fidelius pecuniæ deponant apud amicos q̄ i loculis recōdant. Ita tu quoq; īnclyte annibal facito:ut thesauri tui sint apud amicos:qui munificētia fidissimi:deuotissimiq; cōparant. ¶ Amphitheatro dedicato. Eusebius chronographus Titus inquit amphitheatrum romæ edificat & īdicatiōe eius quiq; milia ferarū occidit. idem tradit eutropius. Conspicabilis adhuc ē īter cætera miranda moles amphitheatri:quod opus nullæ priuatæ opes efficere possent. ¶ Celeriter extructis:propter hanc in extruendo celeritatem uidet dixisse epigrammatarius poeta. hic ubi miramur uelocia munera thermas. ¶ Munus apparatissimum:spectaculum gladiatorium cum maximo apparatu. ¶ Ibidem.in naumachia. ¶ Omne genus:omnis generis:locutio frequens est & elegans omne genus:& id genus pro omnis generis & huiusce generis. ¶ Cum ex instituto tyberii hunc sensum subobscurum apertioribus uerbis explicat sextus aurelius:cum sic ait dehinc donata concessa ue a prioribus principibus firmare insequentes solerent:simul ut imperium cepit talia possidentibus edicto sponte cauit uel concessit:Instituerat enim Tiberius ut donata concessaue beneficia a superioribus principibus rata non essent:nisi insequentes eadem confirmassent:nouo quodam quasi beneficio iterum concessissent. Titus uero noluit uideri talium ipse beneficiorum exhibitor:nec talia a se peti amplius uoluit:sed edicto promulgato illa omnia confirmauit quæ fuerant iam pridem a suis concessa antecessoribus.

Laus alexandri magni

Laus liberalitatis

Dictū alexandri.

Monitio salubris

Omne genus id genus

¶ .M.AN. ¶ Inuitus:Titus. ¶ Inuitā:Beronicē. ¶ Tā artifices:adeo docti ac periti. ¶ Scænā tenuerint:publice operā i scæna nauauerint:aut pricipes sui ordis fuerit. ¶ Publico i cœtu:frequētissimo cōuētu:aut certe publico spectaculo. ¶ Vt si qs:ñ miu⁹ q̄ quis ipatorū alius. ¶ Nemine minor:cui nis priorū pricipū aut par

munificentia:aut certe maior. ¶ Amphiteatro dedicato. Augustus id opus destinauit. Vespasianus extruxit: Titus dedicauit. Amplitudo operis quum magna adhuc ex parte duret notior oino est: q̃ pluribus explicari uerbis oporteat. ¶ Thermis quæ iuxta iam, hiteatrum. s. de his Martia. Hic ubi miramur uelocia munera thermas. ¶ Munus: gladiatorium. ¶ Vno die: quo gladiatores edidit. ¶ Quinque milia ferarũ. uenationem ergo uariam ac pluribus missibus q̃ unquam antea ullam fuisse oportet. ¶ Ex instituto Tiberii: is enim cæsaris dictatoris & Augusti beneficia rata habere cœpit.

cipibus aliter nõ haberẽt quã si eadẽ iisdẽ & ipsi dedissent. primus præterea omnia uno cõfirmauit edicto: nec a se peti passus est. In cæteris uero desideriis aĩum hoĩum obstinatissime tenuit: ne quem sine spe dimitteret: quin & admonentibus domesticis quasi plura polliceret̃ quã præstare posset: Non oportere ait queq̃ a sermõe principis tristem discedere atq; ẽt recordatus quõdã sup cenã qđ nihil cuiq̃ toto die pstitisset: memorabilẽ illã meritoq; laudandam uocẽ edidit. Amici diẽ perdidi. Populũ in primis uniuersum tãta p oẽs occasiones comitate tractauit: ut proposito gladiatorio munere nõ ad suũ sed ad spectantiũ arbitriũ editurũ se pfessus sit. Et plane ita fecit nã neq; negauit quicquã petẽtibus: & ut quæ uellent peterent ultro adhortatus est qn & studiũ armaturæ thracũ præ se ferens sæpe cum populo & uoce & gestu ut fautor: cauillatus est. Verum maiestate salua nec minus æquitate: ne qđ popularitatis prætermitteret nonnunq̃ in thermis admissa plæbe lauit: Quædam sub eo fortuita ac tristia acciderunt: ut conflagratio Vesuui mõtis i campania:

¶ PHI. ¶ Non oportere queq̃. uerbũ profecto bracteatũ & principe dignum: quo Titus formulã pscripsit: quã sequi deberẽt principes: ut nullum a colloquio suo tristem mœstumq; abire pmitterent. ¶ Super cænam dum cenaret. ¶ Amici diem perdidi: sextus aurelius quadam et die recordãs uesperi nihil se cuiq̃ pstitisse: uenerãdo celestiq; dicto: amici ait perdidimus diem. Caueant itaq; principes ne perdant amici diem: sed quotidie nouis beneficiis nouos sibi amicos concilient. quoniam ut luqr scienter salustianus sylla apd iugurtam. nulli unquam hominũ satis fuit amicorum: scipio emilianus: cuius uestigia in hoc imitatus uidetur Titus ex præcepto polybii: studebat non prius e foro discedere: q̃ aliquẽ ex adeuntibus familiarem sibi atq; amicũ quouis pacto effecisset: uox hæc Titi præconio erudito rum celebrata est: adeo ut eiusdẽ eusebius chronographus meminerit & Eutropius: ex cuius uerbis illud amici erit uocatiui casus: & plur aliter enunciandũ: tanq̃ sit sensus. o amici ego perdidi diem nihil beneficii cuiq̃ pstando: perinde ac dies omnis perdat̃: quo nulla utimur beneficentia: uerba eutropii hæc sunt. præterea cum quadam die in cena recordatus fuisset non ulli illa die se qcq̃ pstitisse. Dixerit amicis. hodie diem perdidi: alii uero ita legunt: ut amici sit casus patrius idest genitiuus: tã q̃ dicere uoluerit Titus se perdidisse diem amici: hoc ẽ nouæ amiciciæ cõciliandæ. Tu quoq; inclyte Annibal nullum diem pdas quo nõ tibi aut ope aut opibus amicũ facias: quorũ nulli unq̃ fuit satis: qua suppellectile nulla pciosior suppellex parari potest. ¶ Comitate: facilitate benignitate suauitate. ¶ Munere: spectaculo. ¶ Armaturæ thracũ pre se ferẽs. i. cum aperte ostenderet se fautorem eẽ illius gladiatoriæ factionis: quæ armatura threcidica armabat̃: erant enim sicut ante dictum est: quidam gladiatores thraces nuncupati ab armatura thraciæ gẽtis: sicut myrmillones genere armaturæ gallico ornati digladiabantur. ¶ Cauillatus est: cauillatione & derisione prosecutus ẽ: plato cauillatricem uocat adulationẽ legalis partis ciuilitatis. ¶ Verum maiestate salua: decet quidẽ imperdum principẽ cauillari illudere & salibus uti: ita tamẽ ut maiestatis iperatoriæ habeat rationẽ: & seruet decorum: quod i omni uitæ actione seruandum philosophi pceperunt. ¶ Nec minus æquitate: sensus est quamuis Titus fauere uideret̃ & studere his gladiatoribus: q thraces dicunt̃: tamen æquus erat iudex & ex æquitate palmam dabat uictori. ¶ Admissa plebe: nihil potuit a Tito fieri magis populare magisq; plausibile: quam in thermis suis palam lauare una cum plebeis atq; plebecula: citra omne discrimen dignitatis: ex quo non solum thermas: sed principẽ quoq; publicare uidebat̃. ¶ Vt conflagratio uesevi mõtis: huius conflagrationis: quæ in uesevo campaniæ monte facta est principe tito meminerunt sextus aurelius: orosius & eusebius: ẽ autem uesevus siue uesuuius siue uesbius: tot enim modis dicit̃: mons campaniæ iuxta sarnum fluuium amenissimis olim habitatus agris excepto uertice. qui ut ait strabo in quinto cinerosus ẽ & cauernosus petris exustis. quas color indicat igni abrosas fuisse: ex quo coniectant eruditi regionem illam prioribus seculis ardere solitam & ignis habere crateras: uidetur papinius in quinto siluarum significare uoluisse hanc uesuuii conflagrationem: quæ titi temporibus facta est: sic enim de patre scribens ait. iãque & flere pio uesuuia incendia cantu mens erat: & gemitum patris impenderet annis.

¶ M. AN. ¶ Eisdẽ in quos collata eẽnt. ¶ Idem ipsi q̃ tũ ipertũ tenerẽt. ¶ A se peti: ut ea cõfirmaret̃. ¶ Desideriis: oĩbus quæ desiderarentur. ¶ Laudandã uocẽ. Scipiõis eã fuisse ait Cicero. ¶ Arbitriũ: uolũtatem. ¶ Tracũ: gladiaturã exercẽtiũ. ¶ Fautor: ut unus ex fautoribus. ¶ Cauillatus est: tempestiuo cauillo studiũ dissimulauit suũ. ¶ Thermis: quas celeriter construxerat. ¶ Vesuui mõtis: Vesuuii conflagratione. Plinius iunior ad Tacitum Cornelium scribens longiore explicat epistola. Martialis quoque eleganti

Amici diẽ perdidi

Nulli satis amicorum

Mos emiliani

Vtilis monitio

Suppellex amicorum optima

Thraces gladiatores

Cauillatrix

Cõflagratio uesevi

est epigrammate id incendium secutus. Papinius: Iamq; & flere p uesuuina incendia cantu. Mens erat quū pater exemptum terris ad sydera montem sustulit: & late miseras deiecit in urbes. sic quoq; Eusebius. Vesuuii incendio proximæ regiones & oppida uastata sunt: ē is mons cāpaniæ uel ob ea cladē celebratissimus.

& incendiū Romæ p triduum totidēq; noctes. Irē pestilētia quanta non temere alias; in his tot aduersis ac talibus ñ modo principis sollicitudinem; sed parentis affectum unicum præstitit nunc consolando per edicta: nunc opitulādo quatenus suppeteret facultas. Curatores restituēdæ campaniæ e consularium numero sorte duxit; bona oppressorum i uesuuio; quorum hæredes non extabant restitutioni afflictarū ciuitatum attribuit: Vrbis incendio nihil nisi sibi periisse testatus est publice; cuncta prætoriorum suorum ornamenta operibus ac templis destinauit: præposuit complures ex equestri ordine; quo quæque maturius peragerentur. Medendæ ualitudini leniendisq; moribus nullam diuinam humanamque opem non adhibuit inquisito omnium sacrificiorum remediumq; genere: Inter aduersa temporū & delatores mandatoresq; erant ex licentia ueteri; hos assidue in foro flagellis ac fustibus cæsos; ac nouissime traductos per amphitheatri arenam partim subiici in seruos ac uenire iperauit; partim in asperrima insularum aduehi; utque etiā similia quandoq; ausuros ppetuo coerceret. Vetuit īter cætera

Incendiū

¶PHI. ¶Incendium Romæ: de hoc sextus aurelius incendium Romæ sine nocturna requie per triduum fuit. hoc incendio plurias ædes publicas fuisse cōcrematas memorat orosi⁹. ¶Pestilentia tanta: de hac Eusebius sic lues ingens Romæ facta. sta ut p multos dies i ephemeridē decē milia ferme mortuorū hominum referrentur. ¶Nūc opitulando: auxiliando opemq; ferendo: antiqui iouē cognomento opitulum uocerunt ab eo: q opem indigētibus ferat: auctor augustinus li. vii. de ciuitate dei. ¶Quatenus suppeteret facultas: in quantum pro facultatib⁹ succurrere posset. ¶Restituendæ campaniæ: illo uesuino incēdio regiōes uicinas & urbes cū hominibus exustas esse testes sunt Eusebius & orosius. unde a papinio dictum est i epicedio patris: exerī semirutos subito de puluere uultus parthenope. Cineremq; afflato monte sepultā pone super tumulos: & magni funus alumni. ¶Afflictarum ciuitatum: modo diximus incendia uesuina urbes cum hominibus afflixisse deleuisseq;. ¶Vrbis incendio: explicauit remedia a Tito adhibita ad leuādam cladē cōflagrationis uesuinæ nunc exequtur remedia: quibus romanis opitulatus ē afflictis illo incendio: quod triduum ternoctiumq; uexauerat Romam.

Lues

Opitulus iuppiter

Prætorla

¶Prætoriorum: uillarum elegantiorum uillaticarūq; substructionum excultarum. de prætoris non pauca in superioribus. ¶Operibus ac tēplis destinauit: tītus ut ageret optimum principem: sustulit ornamēta ex uillis suis atq; prætoris: & ea trāstulit ad ornatum templorum & operum publicorum: quæ Romæ conflagrauerāt: quæ autem sint ornamēta ptoriorum indicat plinius scribēs in. xxxvi. reliquias apparatus theatralis a Mar. scauro transportatas fuisse in tusculanā uillam ornatus causa: inter quæ ornamenta tabulas pictas: signa ærea: & uestem aulicam numerat. ¶Quoq; queq; maturius: ut singula queq; cicius absoluerentur. ¶Medendæ ualitudini: hoc ad pestilentiam referendum est: cui cunctis remediorum generibus. subuenit: nunc egrotantes per semet ipsum reficiens nūc consolans suorum mortibus afflictos. ¶Nullam non opem: omne genus remediorum. ¶Sacrificiorum: hoc ad diuinam opem refertur: sicut remediorum ad humanam. ¶Mandatores: hic mandatores significātur occulti delatorum impulsores subornatores ue: qui non ipsi accusant: sed aliis mandant accusationes: quod genus hominum cum pernitiosissimum sit: in bene instituta ciuitate nequaq̄ est retinendum: talem fuisse emilianum indicat apuleius in apologia: qui per tā nonium pudentem accusabat ipsum apuleiū: & ita aliis erat ex professo auctor accusationis: alius mandator & machinator ex occulto. ¶Ex licentia ueteri: impunitas peccandi parit multitudinem peccantium: cum ex licentia mortales fiant in dies deteriores.

Mandatores

¶Hos. tam delatores q̄ mandatores. ¶Flagellis ac fustibus: flagellatione & fustuario supplicio. ¶Traductos: ueluti per ignominiam: hoc enim significat traducere quod græci dicunt παραδειγματίσαι unde in euangelio scriptum est: & nolens eam traducere uoluit occulte eam admittere: ubi exposuit interpres non insulse: propalare & infamare. papinius in summa nempe ego sum qui traducor: & a Martiale dictum rideris multoque magis traduceris afer. Seneca quoque in hoc significatu sic inquit in septimo decimo epistolarum: uolo luxuriam obiurgari libidinem traduci. ¶Per amphiteatri arenam: ob hoc dixisse uidetur epigrammaticus poeta: nec cepit arena nocentes & delator habet quod dabat exilium. ¶Ac uenire: uendi tanquam seruitia mancipiaque uenalia. ¶In asperrimas insulas asportari: est inter genera penarum sicut ante dictum est: in insulam deportatio: quæ ab amiano insularis pena dicitur: plinius in panegyrico laudat traianum: q idem factitauerit: q delatores punierit: quorum turba insulas compleuit: quorum supina ora retortasque ceruices spectauere romani: cum uelut piaculares uictime ad supplicia ducerētur. ¶Similia: delationes & mandationes similes.

Traducef

¶M. AN. ¶Suppeteret: abūde sufficeret. ¶Restituēdæ cāpaniæ: uesuuia clade affectæ. Papini⁹. Proce: ubi

nobile mulgi Crescit & isani solat dãna uesui.¶ Afflictaq; eo icẽdio.¶ Vrbis icẽdio.ei' cladis urbanæ. Idẽ Eusebius ẽ auctor.¶ Ornamẽta:colũnas:statuas:tabulas:& alia huiusmodi ad domorũ ornatũ attinentia.¶ Prætoriorũ campestriũ ædificiorũ.¶ Suarũ opibus & tẽplis:q̃ i urbe cõflagrarãt.¶ Nullũ.omnẽ.¶ Per amphitheatri arenã Martia. Turba grauis paci placidæq; inimica quieti. Quæ semp miseras sollicitabat opes Tradita getulis:nec cepit arena nocẽtes:Et delator habet qd dabat exiliũ.¶ Similia: delatiões & calũnias.

de eadem re pluribus legibus agi:quæriue de cuiusq; defunctorum statu ultra certos annos.

De clæmẽtia & mãsuetuctudine eius.

PONtificatũ maximũ ideo se professus accipere:ut puras seruaret manus:fidẽ p̃stitit: nec auctor post hac cuiusq; necis nec cõscius:q̃uis iterdũ ulsciscẽdi causa nõ deesset:sed perituñ se potius quã punitur ũ adiurãs: duos patricii generis conuictos in affectatione iperii nihil amplius quã ut desisterẽt monuit:dicens principatum fato dari:si quid præterea desiderarẽt promittens se tributurũ: & confestim quidem ad alterius matrem:quæ procul aberat cursores suos misit: qui anxie filiũ saluum nunciarent. Cæterũ ipsos nõ solũ familiari cœnæ adhibuit:sed & in sequenti die gladiatorum spectaculo circa se ex industria collatis oblata sibi ornamenta pugnãtiũ inspicienda porrexit. Dicitur etiam cognita utriusq; genitura imminere ambobus piculũ affirmasse:uenturum quoq; & ab alio sicut euenit. Fratrẽ insidiari sibi nõ desinentẽ.sed pene ex professo sollicitãtẽ exercitus meditãtẽ fugã:nec occidere neq; seponere:ac ne i minore quidẽ honore hr̃e sustinuit sed ut a prĩo ipĩi die cõsortẽ

¶ PHI.¶ De eadẽ re pluribus legibus agi:multa sunt inuenta legũ diuerticula & uafriciæ:ut si actionẽ intendero aduersario secundũ formulã legis aqliæ & ille absoluatur:rũc alterius legis actionem mihi cõpetere dicam ut ita infelix reus diu nexet' ad hæc uaframẽta calũniasq; tollendas noluit titus ut de eadem re actio fieret pluribꝰ legibus: sed una tantum lege cõpeteret:apd' iurisconsultos hoc frequenter inuenies:q in re una actiões plures dãtur ex uariis legibus hoc fieri uetuit titus:q etiam prohibuit inquiri de statu alicuius defuncti ultra certos annos: quos ipse prescripsit:cũ sæpe exoriãtur calũniæ:ex questiõe:quo nã statu fuisset ille q defunctus est. nã status mutata conditio pletũq; imutat hereditatẽ.¶ Puras manus:puras a sanguie.s. romanorũ & cede:talis enim põtifex esse debet:cuius opius:tantæ ciuilitatis i iperio fuit ut nullũ oino puniret. Mar. antoninus petiit ne quis senator tẽpore principa

Diuerticula legum

tus sui occideretur:ne eius pollueretur imperiũ.¶ Posthac:post acceptum pontificatum.¶ Couictos in affectatione imperii:hanc historiã sextus aurelius explicat his uerbis.clementiam uero usq; eo perduxit:ut amplissimi ordinis duo cum aduersum eũ coniurassent:neq; abnuere cogitatum scelus quirẽt: monuerit primo:post deductos in spectaculum circa se utrinq; assidere iussent:petitoq; ex idustria myrmillonũ: quorũ pugnæ uisebantur gladio quasi ad explorandam aciẽ uni atq; alteri cõmiserit:quibus perculsis & constantiam mirantibus diceret:uidens ne potestates fato dari:frustraq; tentari facinus potiundi spe uel amittẽdi metu.¶ Desisterent:cessarẽt ab affectatione imperii.¶ Dicẽs principatũ fato dari:neuius poeta dixit metellos fato Romæ consules fieri:& homerus a ioue reges esse cecinit:unde cũ principatus detur diuinitus: non minus uere quam scite dictum est a Mar. Antonino:successorem suum nullus occidit. Constantinus dicere solebat imperatorem esse fortunæ est. Attende queso quid scribat Iulius Firmicus de fato imperatoris:sic enim inquit in secundo matheseos:imperator stellarum non subiacet cursibus:& solus est:in cuius fato stellæ decernendi non habent potestatem:cum enim fuerit totius orbis Dominus. Fatum eius dei summi iudicio gubernatur.¶ Alterius:unus de duobus quos conuicerat aduersus se ipsum coniurasse.¶ Anxiæ.sollicitæ matri de euentu filii in coniuratione conuicti.¶ Ex industria:ex composito.¶ Ornamenta: expone gladios Myrmillonicos: sicut sexti aurelii uerba dudum relata testantur.¶ Inspicienda:ut inquit aurelius quasi ad explorandam aciem uni atq; alteri commisit.¶ Genitura: natiuitate.¶ Ab alio: quidam codices habent ab altero:tanquam dixerit Titus ambobus illis patriciis de coniuratione conuictis periculum euenturum: quod alter alteri molitetur:uel ab alio dixit:quod elegantius est: ut significaret se nullo tempore insidiaturum uitæ illorum:sed alium quendam utrunque perditurum: sicut euenit.¶ Fratrem insidiati:sextus aurelius. Fratrem quoque Domitianum parantem insidias militumque animos sollicitantem flens sæpius obtestatus est: ne parricidio assequi cuperet quod & se uolente esset obuenturũ ei:& iam haberet cum esset particeps potestatis.¶ Pene:quasi.¶ Ex professo:ex aperto citra dissimulationem.¶ Neque seponere:sequestrare ablegare amandare:sicut augustus olim agrippam seposuit surrentum ob uecors ingenium.¶ Consortem:participem imperatoriæ potestatis.

Potestates fato dari.

Imperatorem eẽ fortunæ est

De fato imperatoris

Seponere

¶ .M.AN.¶ Pluribus legibus:ne miseris ciuibus fraus necti posset falsa legum interpretatione.¶ Quæ rituetur scilicet.¶ Vltra certos annos:post certũ tẽporis spaciũ:qd' ipse suo arbitrio statuisset.¶ Puras: ab omni cæde. Ouidius:nõ bene celestes ipia dextra colit.¶ In affectatõe:studio cupiditate occupãdi ipii.¶ Suos: proprios Titi dico.¶ Anxie:sollicite. Instar gladiatorũ: quæ i illorum manibus iure poterant sibi esse fu-

specta. ¶ Vtriusq; coniuratorum. ¶ Affirmasse Titũ. ¶ Venturum: piculũ. ¶ Ab aliosq; eos oĩo perderet. ¶ Fratri: Domitianũ. ¶ Ex ꝓfesso: aperte: nulla dissimulatione. ¶ Meditantẽ: fugã ex urbe effugere parã tem: ut ad exercitus: aut alio ad res nouas ꝓficisceretur. ¶ Seponere: perpetuo relegare.

successoremq; testari perseuerauit, nõnunquã secreto lachrymis & præcibus orãs ut tandẽ mutuo erga se aĩo uellet esse.

De morte eius & gestis tunc per eum.

Inter hæc morte preuentus ẽ maiore hoĩum damno quã suo spectaculis absolutis in quorũ fine populo coram uberti fleuerat, sabinos petit aliquanto tristior quod sacrificãti hostia aufugerat: quodq; tẽpestate serena tonuerat. Deide primã statim ad mãsionẽ febrim nactus quũ inde lectica transferretur, suspexisse dicit' dimotis plagulis cælũ multũq; conquestus eripi, sibi uitã imerẽti: neq; enim extare ullũ suũ factũ pœnitendum excepto duntaxat uno: id quale fuerit neq; ipse tũc prodidit: neq; cuiq̃ facile succurrit. Quidã opinãt' consuetudinem recordatũ quã cum fratris uxore habuerit: sed nullã habuisse persancte Domitia iurabat: haud negatura si qua oĩno fuisset: imo ẽt gloriatura: qđ illi promptissimũ erat in omnibus probris.

De loco & tpe mortis eius & laudibus senatus.

Excessit in eadẽ q̃ pater uilla idibus septẽbris post bienniũ & mẽses duos diesq;.xx.q̃ successerat altero & quadragessimo ætatis anno. Quod ut palã factũ ẽ nõ secus atq; in domestico luctu mœrentibus publice cunctis,

¶ PHI. ¶ Mutuo animo: fraterno & in amore mutuiter respondẽte. ¶ Morte præuentus est. obseruaui diligẽter apđ philostratũ de morte Titi aliter tradiq; memoret tranquillus & reliqui prodiderint: is eñi scribit i vi. de uita apollonii Titum ab apollonio admonitũ: ut ab his sibi caueret: qui eẽnt propinquissimi necatũq; esse eum meritorat a domicião ueneno leporis marini propinatos quo neronẽ quoq; tradunt multos in conuiuus sustulisse. est enim lepus marinus ueneñ aliis i potu aut in cibo datus. aliis eriã uisus: si quidẽ grauidæ si aspexerint leporem marinum nauseant ac deinde abortum faciũt. ¶ Quã suo: mors boni principis publica iactura est. ¶ Vbertis: abũdãter & large. ¶ Sacrificanti hostia aufugerat: dirum omen hoc ueteres eẽ arbitrabantur quotiẽs hostia traheret se ab aris & aufugeret: hinc a lucano inter ꝓdigia pharsalicæ cladis hoc quoq; positum admotus superis discussa fugit ab ara taurus: huius quoq; ait factum eẽ omen cladis futuræ flaminio consuli: cui imolanti uitulus ictus e manib' sacrificantiũ sese proripuit: multosq; circũstãtes cruore respersit. ¶ Tẽpestate serena: hoc alii ꝓ læto felicique auspicio obseruauerunt: sicut indicat illud ennianũ: cũ tonuit leuum bene tẽpestata serena: aiũ ut ait Cicero quædã nobis uidentur aduersa: quæ græcis & barbaris bona existimantur: cum alii aliter obseruent signa: sereno ãt celo aliquãdo tonare refert seneca in primo questionũ: quia inquit infirmius spiritus: q̃ si flãma nõ ualuit in sono ualuit. Serena ãt scite addidit: quia tẽpestas est ἀδιάφορον hoc est medium uocabulũ: ut idem Virgilius: unde hæc tam clara repente tempestas? Plinius uero in.xviii. debemus iqt meminisse duo esse genera celestis iniuriæ: unum quod tẽpestates uocamus: in quibus grãdines procellæ cæteraq; similia intelliguntur: quæ cum acciderint uis maior appelletur. hæc ab horridis siderib' exesit ueluti arcturo orione & hedis. ¶ Primam ad mansionem. plinius nauigationẽ ex ægypto diuidit per dispositas mansiones: in quibus mansitare possint commode uiatores. ¶ Cum inde lectica: ex prima mansione. ¶ Suspexisse: sursum celum aspectasse. ¶ Dimotis palulis: sublatis uestimẽtis quibus lectica erat operta: nãq; a pala ὑποκοριστικῶς idest diminutiue fit palula: qđ si legas plagulis. sensus erit apertior. tanq̃ plagulas: idest linteola & stragulam uestem lecticariam dimouerit Titus: ut celum suspicere posset: iurisconsulti inter uestimẽta muliebria numerant plagulas. ¶ Penitendum: reprehẽsibile: cuius penitudine afficeretur. Gloriatur apuleius nullum suum factum uel dictũ extare: de quo differere publice non possit. M. portius Cato trium rerum penitentiam agere se dicebat: primum si mulieri quicq; arcanum aliquando credidisset. Secundũ si alio quo naui trãsmisisset: quo itinere terrestri sibi proficisci licuisset. Tertium: si qua dies sibi per incuriam inanis effluxisset: rex regum sapor in epistola ad Constantium imperatorem gloriabundus sic scribit: ab adolescentia prima nihil unquam penitendum admisi. ¶ Prodidit: demonstrauit: ostendit. ¶ Succurrit: in mentem uenit. ¶ Cum fratris uxore: Cum Domiciani uxore nomine Domicia. ¶ Consuetudinem: ad stuprum adulteriumque refertur. ¶ Persancte: religiose asseuerateque aduerbium est. ¶ Si qua cõsuetudo: scilicet adulterii. ¶ Illi: domiciæ. ¶ In omnibus probris: stupris & flagitiis. nam ut inquit eleganter satyricus poeta: famam contempserat olim: Cuius apud moiles minima est iactura cathedras. ¶ Excessit: periit. ¶ Altero & quadragessimo: idest quadragessimo secundo. ¶ Non secus atque: idest non aliter quam in domestico luctu. ¶ Merentibus publice cunctis: sextus aurelius: uixit annis quadraginta duobus: & in eodem quo pater apud sabinos agro febre interiit: huius mors credi uix potest: quantum luctus urbi prouinciisque intulerit: adeo ut eum delicias publicas appellantes: quasi perpetuo custode orbatum terrarum orbem defleuerent.

¶ M. AN. ¶ In fine quorum: spectaculorum. ¶ Vbertim: abunde multis lachrymis. ¶ Sacrificanti: si-

Diritas hostia aufugit

Tonitru serena tempestate

Tempestates

Mãsiones

Plagulæ

Trium rerũ penitentia in catone

Mors Titi

bi. ¶Serena tempestate: sereno cœlo. ¶Ad primam mansionē: ubi prīo pnoctauit. ¶Dimotis palulis. sic omnes quos uidi habēt codices: sed plagulis melius uen usq legetur: plaga linteum thorale: seu lecticarium dicebatur: unde plagula est. ¶Pœnitēdum: cuius se merito pœniteret. ¶Prodidit: palā fecit. ¶Vxore: Dōitia lōgia. ¶Illi: Dōitiæ. ¶Probris: flagitiis. ¶Altero & qdragesimo: duos & qdragita nat' annos.

Senatus priusq̄ edicto cōuocaret: ad curiā cōcurrit: obseratisq adhuc foribus: deinde aptis tantas mortuo grās egit laudesq: quātas congessit nec uiuo quidē unq̄ atq præsenti.

¶PHI. ¶Senatus ad curiā concurrit: de nocte. f. cū circa uesperam nunciatus fuisset obitus titi. ¶Obseratis adhuc foribus: clausa curiæ ianua. ¶Quātas cō gessit: idem eutropius hisdē uerbis memorat: sic enim ait: tantus luctus eo mortuo publicus fuit: ut omnes tanq̄ in propria doluerint orbitate: senatus obitu ipsius circa uesperam nunciato nocte irrupit in curiam: & tantas ei laudes gratiasq congessit: quantas nec uiuo unquam egerat nec præsenti: & inter diuos relatus est. Quo circa ita uiuendū est inclyte Annibal: ut nihil penitendum admittamus: ut in uita amemur: post obitum desideremur laudemurque: sicut Titus desideratus ob bonitatem laudatusque est.

¶M.NA. ¶Obseratis: clausis. ¶Egit: agens censuit: aut certe dicendo id defuncto præstitit.

C. SVETONII TRANQVILLI LIBER. XII. DIVVS DOMITIANVS IMPEAATOR.

De natiuitate Domitiani & gestis eius in adolescentia.

d Omitianus natus est. ix. calē. nouēbris prē cōsule designato: inituroq mēse insequēti honorē: regione urbis sexta ad malū punicū domo quā postea in templū gētis flauiæ cōuertit. Pu

ICVT Primus Cæsarum inter optimos ob uirtutem enumerari meruit: ita hic nouissimus inter pessimos ob nequitiam referri debet: q caligulæ & neroni q patri fratriq similior egit malum principem: qui paulati per omnes scelerum gradus creuit: secūdusq a nerone persecutionem in christianos secūdam agi imperauit: tāta efferatus superbia. ut dominum ac deū sese uocari scribi colli usserit: sed hominis exitus euidenter ostēdit deū curare mortalia: qui meritas penas irrogauit cruentissimæ bestiæ: ut sicut crudeliter uixerat ita & crudeliter moreretur. sed iā interpretationem aggrediamur: ut tādem ad calcē: quod dicit: nostra decurrat oratio. ¶Honorē: cōsulatū. ¶Mēse isequēti: nouēbri mēse. ¶Regione urbis sexta: romam in regiones. xiiii. fuisse diuisam supra memorauimus. ¶Ad malum punicū nomē ē uici: qui erat in sexta regione urbis romæ: uideturq ita appellatus ab arbore: q illic speciosa succreuerat quā malū punici uocamus: aliq granatū appellant: est quodā mali punici genus apyrinō dictū. cui lignosus nucleus abest: blandiores sunt acini minusq amari: cuius plinius martialis & seneca meminerunt: græci pomū uocant malū punicū: unde Rhoiton uinum ex malis punicis factū punici mali nouē genera celebrant. ex his dulcia: quæ apryna appellari docuimus: stomacho inutilia habētur: quæ uinosa dicūtur utiliora paulo intelliguntur: cortex mali punici acerbius in magno usu est: uulgus coria maxīe perficere illo nouit: ob id malicorium appellant medici: experitur in grauidarum malacia: ita enim nominatur mollicies illa languentis stomachi cui grauidæ sunt obnoxiæ. Flos mali punici balaustium uocatur: quorum farina dysentericos a morte reuocari inuentum est. Sed ut ad Suetonium regrediamur ita uicus hic nomen uideri pōt accepisse a malo punico: sicut alter a pyro dictus est ad pyrum: de quo est illud Martialis endecasyllabon: lōgum est si uelit ad pyrum uenire. ¶In templum gentis flauiæ: infra dicetur quemadmodum domicianus construxit templum in honorem familiæ suæ: quæ flauia dicebatur: de quo intellexit papinius: cum ait in quarto siluarum: qui genti patriæ futura semper sancit limina flauiumque caluum.

Apyrinon
Rhoitō
Malicoriū
Malacia
Balaustiū

MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum serenissi. Venetiarum principem paraphraseos i Domitianum paraenesis duodecima.

p Atre consule. Vix Vespasiani duo: qui stabilitum per manus imperium Domitiano tradiderunt tam populares Augustine dux iucundissime fuerunt: q ipse qui longissime ab optimo suorum instituto recessit publice & priuatim in usus: potuisset profecto i optimi pricipis mores domestico exemplo natura illa formari: nisi parua & indocilis fuisset: ac certe talis ut bonos mores alere non posset. Sed tulit ille crudelitatis suæ præmia: & si sero: tulit tamen diis quidem & hominibus infestus. Fœlicior igitur ducaria ista reip. successio i qua nunquam defuerunt: qui non uirtutis emulatione accensi & clementia: & pietate suos decessores aut superare contenderint: aut quod minimum fuit æquare: Sed quum longa serie multi sint eiusmodi exempla secuti. Tu sane egregiam in tam illustri emulatione laudem es ad hunc diem consecutus adeoq præclara uirtutis exercitatione profecisti: ut qui te uno optimi cuiusque laudes melius effinxerit unquam ad hunc diem extiterit nemo. Nunc quia patre consule natum Tranquillus ait: de primo Vespasiani consulatu intelligi oportet: quem Claudio pricipe duobus nouissimis anni mēsibus gessit. ¶Sexta regione fuit: ut plinius scribit roma. in. xiiii. diuisa regiones: i uicos mille & amplius. ¶Ad malū punicū: uici itel

ligeisiue insulam a mali punici arbore: quæ illic forte fuit appellatam sic & ad annularias scalas: & ad capita bubula superius dixit. Mar. At mea dyspanas spectant cœnacula laurus.

bertatis ac primæ adolescētiæ tēpora tāta inopia: tanta infamia gessisse fertur: ut nullū uas argenteū in usu haberet. Satisq; constat Clodiū Pollionem prætoriū uirū: in quē ē poema Neronis: quod inscribitur Luscio: chyrographum eius conseruasse: & nonnunquam protulisse noctē sibi pollicentis. nec defuerūt qui affirmarent corruptū Domitianū: & a Nerua successore mox suo. Bello uitelliano cōfugit ī capitoliū cū patruo Sabino: ac parte præsentiū copiarū: sed irrūpentibus aduersariis: & ardente tēplo apud æditum clā pnoctauit: ac mane isiaci celatus habitu: interq; sacrificulos uanæ superstitionis: quum trans tyberim ad condiscipuli sui matrem comite uno cōtulisset: ita latuit: ut scrutātibus quæ uestigia subsecuti erant: depræhendi nō potuerit. post uictoriā demum progressus: & Cæsar cōsalutatus honorē preturæ

¶ PHI. ¶ Nullum uas argenteum: hoc pertinet ad inopiā declarandum: cum in usu & supellectile uel priuatorum uasa habeantur argentea: escarium argentum dicitur: quod ad epulandum est accommodum: sicut potorium: qđ potus cā habet: querit pomponius iurisconsultus nunquid in argēto potorio contineatur: id etiam quod ad pparationem bibēdi comparatū ē: ueluti colūnariū & urceoli & putat contineri: sicut in escario argēto putat cōtineri aqminarium: quoniam propter escā paratū: est eni aqminariū: quo manus lauantur: luxuria gliscēte coquinatoria quoq; uasa ex argēto factitata sunt: ex quo exit illud plinianum: uasa coquinaria ex argento caluus orator fieri queritur. ¶ Quod inscribitur luscio: hoc refertur ad infamiā significādā magis ār uidetur legendū esse luscio q̄ luscio ut. sinscriptio libri Neroniani sit luscio dicta propter lusus & sconnata quibus explicabatur argumentū rei & materia libri. Nam lusionē ludum ueteres dixere. Cicero i tusculanū proficiscēs ducensq; Ciceronē meum in ludum discendi non lusionis. & a papirio pilaria lusio dicta est pro ludo pilæ. quod si legas luscio: uideri poterit nuncupatus liber a nomine proprio: ut dialogi platonis a sermocinantibus nominantur. ¶ Nonnunquam protulisse: quandoq; publicasse ostēdisse. ¶ Pollicentis. domitiani. ¶ Noctem: concubitū nocturnū. ¶ A nerua successore: nō uidetur libido tam obscena cadere i mores neruæ: qui successit i imperio domitiano: quem apollonius thyaneus regnaturum affirmanerat: quem uirū probum honestumq; uidisse se dixit. eumq; omni laude dignum indicauit: quē ridentem nūq̄ uiderit neq; ludentem. ¶ Bello uitelliano: quo uitellius uitellianiq; contra flauiū Vespasianum flauianosq; depugnauerunt. ¶ Irrumpentibus aduersariis. Cornelius tacitus: irrumpunt uitelliani & cūcta sanguine ferro flāmisq; miscēt. ¶ Tēplo: capitolio: de cuius incendio ante dictū ē. ¶ Apud edituū: Cornelius tacitus sic scribit. Domitianus prima irruptione apud edituum occultatus solertia liberti lineo amictu turbæ sacricolarū imixtus ignarusq; apud cornelium primū maternum clientem iuxta uelabrum delituit: ac potiente rerū patre disiecto editui contubernio modicū sacellum ioui conseruatori: arā posuit casus i marmore expressam: mox iperium adeptus ioui custodi tēplum ingens: seq; in sinu dei sacrauit: edituus autem significatur ille. q preest tuendis edibus: ueteres editimum appellauerunt. Lucretius. pro edituis edituētes appellat: scribit Iulius firmicus edituos nasci aut ierodulos hoc ē templorū ministros: q in. xxvi parte geminorum habuerint horoscopum. ¶ Isiaci: isiacos uocamus sacricolas sacerdotesq; deæ isidis: plinius refert i xxvii. q absinthiū marinū ramum isiaci preferre solemne habent. Lampridius in commodi cæsaris uita sic inquit: isiacos pineis usq; ad perniciem pectus tundere cogebat. cum anubin portaret. Refert Valerius libro septimo Dictorum factorumq; Memorabilium. M. Volusium proscriptum assumpto isiaci habitu per triuia stipem petentem: fefellisse: eaq; fallacia incolumem in. M. bruti castra peruenisse. ¶ Habitu: uestimēto lineo: hic enim habitus est isiacorum & sacerdotum: quod alibi latissime explicauimus: ex quo linigeri nūcupati. Apuleius scribens pompam isiacorum sacerdotum ait eos fuisse linteæ uestis candore puro luminosos. idem alibi memorat linum utpote mundissimum usurpari a mundissimis egyptiorum sacerdotib' non modo indutui & amictui: sed opertui quoq; in rebus sacris. ¶ Vanæ superstitionis: deæ isidis: quā superstitionem perfricat satyrico sale iuuenalis. ¶ Condiscipuli sui. Cornelius tacitus hunc appellat Cornelium: aitq; fuisse maternum clientem. ¶ Scrutantibus: inquirentibus uitellianis. ¶ Cæsar cōsalutatus: cornelius tacitus. Domitianum postq̄ nihil hostile metuebatur ad duces partium progressum & Cæsarem cōsalutatum miles frequens: utq; erat in armis in paternos penates deduxit.

¶ M. AN. ¶ Chirographum. Domitiani adolescentis. ¶ Noctem. pollicentis: obscænū & nefarium noctis obsequium. ¶ Corruptum. præcio cōstupratū. ¶ Aduersariis: uitellianis. ¶ Aedituū. edis custodem. ¶ Isiaci: lampridius isiacorū inquit capita grauiter obtundebant ora simulachri: & rursus sacra coluit isidis: ut & caput raderet: & anubien portaret: utebantur ad hæc lineis uestibus. Ouidius: Nec fuge linigeræ memphitica templa iuuencæ: Mar. Linigeri fugiunt calui sistrataque turba. Lucanus. Euoluam busto iam numen gentibus isim. Et tectū lino spargam per uulgus osirim. Plinius de lino uestes inde sacerdotib' ægypti gratissime ergo lineo hitu capiteq; deraso e capitolio clādestie Domitianū missum itellige. ¶ Vanæ assimulatæ: ant. pprīū supstitiōis expssit epithetū. Ver. uana supstitio. ¶ Cōdiscipuli. secū sub eodem pceptore.

Escarium argentum
potorium
Colūnariū uas
Aqminarium
Lusio
Nerua nūquā ridens
Immixtus sacricolis euasit
Ioui cōseruatori
Edituus
Edituus
Ierodulι.
Isiaci qui
Linigeri isiaci

Instituti.¶ Cæsar imperatoris filius successor seu imperii patirceps.

urbanæ cū consulari ptāte suscepit titulo tenus. quā iurisdi-
tionē ad collegā proximum transtulit. Cæterum oēm uim
dominationis tā licenter exercuit: ut iā tum qualis futurus
esset ostenderet. Nec exequar singula cōtrectatis multorū
uxoribus Domitiā longinam Elii Lamiæ nuptā etiā in ma-
trimonium abduxit; atq; uno die sup. xx. urbana officia atq;
peregrina distribuit. Mirari se Vespasiano dictāte; quod suc-
cessorem non & sibi mitteret.

Itē de gestis per eū ante principatū.

Expeditionē quoq; i galliā germaniasq; neq; neces-
sariā & dissuadentibus paternis amicis incohauit:
tātū ut fratri se & opibus & dignatiōe adæquaret. Ob hæc
correctus quo magis ætatis & cōditōis admoneret habita-
bat cū patre una; sellāq; eius ac fratris quotiens pdirent le-
ctica sequebat; ac triūphum utriusq; iudaicū equo albo co-
mitatus est; i sex cōsulatibus nō nisi unum ordinarium ges-
sit; eūq; cedente & suffragāte fratre. Simulauit & ipse inire
modestiā. In primisq; poeticæ studium tam insuetum antea
sibi quā postea spretū & abiectū; recitauitq; ēt publice. Nec
tamē eo secius quū Vologesus parthorū rex auxilia aduer-
sus alanos: ducēq; alterū ex Vespasiani liberis depoposcis-
set; omni ope contendit; ut ipse potissimū mitteretur; & qa

¶ PHI. ¶ Vrbanæ. duos pretores fuisse: alterum cui iurisdictio urbana: alterum cui peregrina demandabat: suo loco retulimus. ¶ Titulo tenus. ut pretor diceretur: cū tamē iurisdictionē pretoriam transtulisset ad alterum p̄torē. ¶ Contrectatis uxoribus: tacitus in hanc sententiam ait. stupris & adulteriis filium principis agebat Domitiānus ¶ Elio lamiæ familiam lamiaiū uetustam fuisse & nobilem notum est uel ex illo carmine oratiano eli uetusto nobilis ab lamo. de lamiis mox plura. ¶ Super uiginti. adest ultra uiginti. ¶ Vrbana. quæ in urbe exercebantur. ¶ Quod successorem sibi non mitteret. hoc dicto pater taxauit filium' tanquā immodicum & parum in principatu temperatum: qui officia ex arbitrio suo distribuebat & successores mittebat rectoribus p prouinciarum ¶ Expeditionem in germanias. de hac Domiciani adhuc pueri expeditiōe germanica sentire uidetur silius: cum ait i tertio punicor um. At puer auricomo performidate batauo. germanias ideo pluraliter protulit: qa & superior & iferior germania ē. ¶ Fratri. tito. ¶ Etatis. q̄ adhuc erat pene puerilis neq; tātæ expeditioni par. ¶ Conditionis. cū adhuc priuatus foret: cū frater titus una cū pr̄e imperii habenas moderaret. ¶ Sellam sequebatur. Curulem sellam significat qua in curru uespasiani pater & filius uectabantur. ¶ Equo albo comitatus. iosephus libro. vii. belli iudaici sic inqt. post'quæ uespasianus prior ibat & titus deinde sequebatur: domicianus adequitabat. ipse quoq; ornatus pulcherime dignūq; spectari exhibens equū scribit. Mar. tulius in oratione pro murena solitos filios triumphantiū maxime p̄textatos sedere in equis ipsius triūphatoris ut nō absurde equus funalis ille de quo in tyberio satis multa posset referri ad hūc sensum: tanq marcellus & tyberius pride ac p̄textati filii sederint in equis: alter in dextro alter in sinistro triumphantis augusti. ¶ Ordinarium ad differentiam eorum consulatuū: qui suffecti dicuntur: de quibus supra. ¶ Inire modestiā quidā codices habent mire: ut sit aduerbium quod mirifice significat ¶ Poetice studium, hic scriptores illius temporis per assentationem laudauerunt domicianum: tanq in poetica præcellentem: sicut quintilianus in. x. de domitiano loquens scribit hæc Hos nominamus quia germanicum augustum ab institutis studiis deflexit cura terrarum: parumdis uisum est esse eum maximū poetarum Et mox paulo: nos tamen sacra literarū colentes feras cesar: si nō hoc tacitū prætermus: & uirgiliano certe uersu testamur: inter uictrices hederam tibi serpere lauros. Idem in. iiii. de domiciano loquens ait: ne fefellisse in his uidear principē ut in omnibus. Item in eloquentia quoq; eminentissimum Silius quoq; in. iii. punicorum sic domicianum ex studio poetice celebrat: huic sua musæ sacra ferent. meliorq; lira cui subiitit hebrus & uenit rhodope. phebo miranda loquet. quom etiam plinius i prohemio Na. histo. scribens ad Titum inqt quantus in poetica es quemadmodū fratrem imitareris excogitasti: quinetiā Marcialis in epigrāmate ad domicianū ait posse deum rebus pariter musisq; uacare scimus: & hæc etiam serta placere tibi: ser uates auguste tuos nos gloria dulcis: nos tua cura pr or deliciæq; sumus. ¶ Postea. cum ad pricipatum peruenisset. ¶ Nec eo secius nec ideo minus ¶ Alanos alani populi sunt scithiæ europiæ iuxta quos sunt toxolani autor plinius in. iiii. refert amianus marcellinus alanos appellari: quos prisci massagetas dixerunt ab eodem alani europei cognominant. Martialis: nec te sarmatico transit alanus equo. Alani ut docet eusebius in. vi. præparationis euangelicæ carnibus aluntur panem non esitant. ¶ Ipse potissimum. & nō titus frater. ¶ M. AN. ¶ Iurisdictione iu: prætorii muneris. ¶ Tam licenter: tāta licentia. ¶ Qualis: pressimus. f. ¶ Vrbana: ad res urbanas attinentia. ¶ Dictitante: sæpius dicēte. ¶ Ob hæc: partim facta partim temere mota. ¶ Aetatis: q ad ea mouenda impar erat. ¶ Co ditionis: quæ priuata adhuc erat ut ætatē ad belli consilia cōditionē ad officia temere distributa referas. ¶ Lectica: uectus. ¶ Cedente: fratre nō petēte. q d. ne illū quidem ordinariū gessisset: si Titus se cādidatus obtulisset. ordinarius. n. consulatus erat. qui suffragio populi dabatur qui uero

Pertextati in equis triumphātis

In poetica clarus.

Alani.

Alani' creophagi

aut in demortui locũ delatus eẽt:aũt ab imperatorũ aliquo qui curaeũ tedio sponte alicui necessariorũ dignitate cessisset extraordinarius est dictus. ¶ Et ipse. Domitianus. ¶ Poeticae studiũ simulauit:atq; ex eo materiam nacti quidam illum in poetica impense celebrant. Marti. Fiat & ex hedera ciuica nostra tibi. Silius italicus:huc sua musae sacra ferẽt. ¶ Vologesus:hic ille ẽ qui sub initiũ imperii Vespasiano pollicitus est quadraginta sagittariorũ milia. ¶ Alanos:Scythiae populos circa maeum monte ad ortum.

¶ PHI. ¶ Discussa res ẽ. inter uologesem .f. & alanos cõposita cõtrouersia est:ita ut nõ amplius opus eẽt romano duce. ¶ Idem postularent. ducẽ alterum ex uespasiani liberis. ¶ An duplum donatiuũ. ut ita duplicata liberalitate fauorabilior fieret q̃ frater apud milites ad imperium adipiscendum. donatiuũ autem sic militibus datur:ut populo congiarium. ¶ Relictum se principem imperii. tanq̃ uespasianus i testamẽto pricipem imperii romani scripserit domitianum & nõ titum. ¶ Fraudem adhibitam. a tito .f. fratre. ¶ Consecrationis honorẽ. ut inter diuos consecraretur. ¶ Carpsit. uellicauit momordit allatrauit:inde carptores dicti uituperatores. ¶ Obliquis. figuratis. & quae ad contumeliam trahi poterat. ¶ Secretum horarium. ab hora horarium dictum horae spaciũ. Plinius in panegyrico ista tatur domitianũ tenebras semp secretũq; captantem:nec unq̃ ex solitudine sua pdeuntem nisi ut solitudinem faceret. ¶ A uibio crispo:oratore facetissimo:de quo loquit̃ iuuenalis:Vẽit & crispi iucunda senectus:cuius erãt mores qualis facunda.de eodem

Carptores Horatium

discussa res ẽ alios oriẽtis reges ut idẽ postularent donis ac pollicitatiocubus sollicitare tẽtauit. Patre defuncto diu cunctat⁹ an duplũ donatiuũ militi donaret;nũquã iactare dubitauit relictũ se pricipẽ ĩperii; sed fraudẽ testamẽto adhibitã. Neq; cessauit ex eo insidias struere fratri clã palãq; quo ad correptum graui ualitudine prius quam plane efflaret aĩam pro mortuo deseri iussit;defunctũq; nullo praeter quam cõsecrationis honore dignatus;saepe etiã carpsit obliquis orationibus & edictis.

De gestis p eũ in initio principatus.

INter initia principatus quotidie secretũ sibi horariũ sumere solebat;nec quicq̃ amplius quã muscas captare:ac stilo praeacuto cõfigere;ut cuidã interrogãti eẽt ne quis it⁹ cũ Caesare;nõ absurde respõsũ sit a Vibio Crispo. ne musca quidẽ. Deide uxorẽ suã Domitiã ex qua ĩ secũdo suo consulatu filium tulerat alteroq; ãno consalurauerat;ut Augustã. eãdem Paridis histrionis amore depditam repudiauit;itaq; breue tẽpus ĩpatiẽs dissidii quasi efflagitante populo reduxit. Circa administrationẽ ĩperii aliq̃diu se uarium praestitit;mixtura quoq; inaequabili uitiorũ atq; uirtutũ:donec uirtutes quoq; i uitia deflexit;quãtum cõiectare licet super igenii naturam;inopia rapax:metu saeuus.

De spectaculis p eũ editis & liberalitate ei⁹ ad populũ.

Quintilianus in .x. hic refert:& uibius crispus compositus & iucũdus & delectationi natus:priuatis tamen causis q̃ publicis melior. ¶ Ne musca quidem. festiuiter incessiuit uanas domitiani uoluptates:qui muscas in cubiculo nullas relinquebat. sextus aurelius sibi ridicule remotis omnibus muscarũ agmina psequebatur:hinc pcũctanti cuidam quis ne in palatio esset:responsum est. nec musca quidem. Nugatorius ridiculusq; prorsus imperator:qui tempus impendebat captandis muscis:quod cõsultationibus de impio laudabiliter administrando impẽdere debebat:qui i hoc haud sane dissimilis uideri potest puero illi q coturnicũ oculos eruere solitus erat ex quo eum damnauerunt Areopagitae iudicãtes id signũ esse pnitiosissimae mentis multis malo futurae si adoleuisset. ¶ Consalutauerat ut augustam. cognomẽto augustaeũ uxores principũ romanorũ decorabant:sicut ante dictũ est. ¶ Paridis histrionis. hic est ille histrio famosus poetarum testimoniis celebratus:de quo apud mar. extat epitaphiũ:de quo iuuenalis paridẽ ludosq; reliquit. atem quod non dant proceres dabit histrio. ¶ Dissidii. diuortii. Tibullus:Dissidium bene ferre loquebar. ¶ Varium. modo bonũ pricipẽ modo malum:nõ seruata cõstantia neq; equabilitate:quae in primis a bono principe seruãda ẽ. ¶ Mixtura iequali. nulla prosus congruentia est probitati ad iprobitatem clementiae ad crudelitatem:liberalitati ad auaritiam. quemadmodum n. coherere & cõiungi nõ potest amaritudo cũ dulcedie caligo cũ lũine:p'uuia cũ serenitate:pugna cũ pace:cũ fecũditate sterilitas:cũ tranquillitate tempestas:sic misceri bene non possunt cũ bonitate nequitia:cum uirtutibus uicia. ¶ Inopia rapax. ex inopia rapacitas gignitur & ideo plato in .iiii. de re publica:inopiam esse e ciuitate eiciendam arbitratur:quoniam maleficia gignit:Et a Silio dictum est:sceleri procliuis egestas. inopiam autem gignunt cupiditates inexplebiles. quanto enim quisq; cupidior est:tanto egentior. ¶ Metu saeuus. nihil equae uexat tyrannicas mentes:q̃ pauor:nam ut dixit Ennius Necesse est multos timeat quem multi timent. ex hoc metu saeui & cruenti & sanguinarii subinde existunt. unde ait claudianus:cuncta ferit dum cuncta timet.

Vibius crispus

Muscas psequebat

Puer eruẽs oculos coturnicum.

Paris histrio.

Dissidẽtia

Inopia ex cupiditate

¶ MAN ¶ Discussa: electa ¶ Idem postularẽ: alterũ ex uespasiani filiis sibi cum copiis auxilio mitti. ¶ Relictum se principem: non Titum. ¶ Correptum: fratrem. ¶ Carpsit: defuncti memoriam. ¶ Obliquis: ama

biguis. ¶ Secretũ horariũ.i.hore spacium. ¶ Ne mulca quidẽ urbane tanum pricipis aucopium taxauit. ¶ Paridis histrionis de quo lu. Vtq; magis stupeas paridẽ ludosq; reliquit Atq; idem alibi: Esurit intactã paridi nisi uendat agauẽ. ¶ Dissidii: discordiæ: immo diuortii. ¶ Variũ: modo frugi: mõ pcitiosum. ¶ Vbi i quo circo:

Spectacula magnifica assidue & sumptuosa edidit nõ i amphitheatro modo: uerũ & i circo; ubi præter solẽnes bigarũ quadrigarũq; cursus: præliũ duplex ẽt equestre ac pedestre cõmisit. Ac i amphiteatro nauale quoq;. Nam uenatões gladiatoresq; & noctibus ad lychnos: nec uirorum modo pugnas: sed & fœminarũ: Præterea quæstoriis muneribus; quæ oli omissa reuocauerat ita semper interfuit: ut populo potestatem faceret bina paria e suo ludo postulandi: quæ nouissima aulico apparatu īduceret. Ac per omne gladiatorum spectaculum ãte pedes eius stabat puerulus coccinatus portentuoso paruoq; capite: cum quo plurimum fabulatur nõnunquam serio. Auditus est certe dum ex eo quærit & quid sciret: & quid sibi uisum esset ordinatõne proxima ægypto præficeret Metium Ruffum. Edidit nauales pugnas pene iustarum classium

¶ .PHI. ¶ Sumptuosa. maximarum impensarum. ¶ Præter bigacũ solẽnes cursus. in circo peculiariter currules ludi edebant. uerum domicianus non solũ cursus equorum exhibuit in circo: qui solennes & propru sunt: uerum etiam prelium equitum peditumq; in circo fieri uoluit. ¶ Nauale quoq; prelium scilicet commisit. ¶ Venationes gladiatoresq; repete uerbum illud commisit. ¶ Ad lychnos. ad lumina: nocturnos ludos edidisse significat. de lychnis hoc est lucernis dictum suo loco satis ac sup. ¶ Sed & feminacum. exhibitas a domiciani fuisse feminacum pugnas: testis est & papinius: cum ait i primo siluarum: stat sexus rudis insciusq; ferri: ut pugnas capit improbus uiriles: credas ad thanai ferumq; phasin thermodonthiacas calere turmas Marcialis quoq; mentionem facit feminei prelii a domitiano editi: cum ait in primo: belliger inuictis quod mars tibi sceuit in armis: non satis est cesar sceuit & ipsa uenus. Iuuenalis satyrica mordacitate lacerat feminas bestiarias scribens: cũ uenia tuscum figat aprum & nuda teneat uenabula mamma. autumat plato feminas exercẽdas esse uirilibus exercitationibus atq; bellicis. quippe cũ utrisq; una natura sit: eandemq; esse uirtutem pterea equitare arma tractare pliari aliena feminis esse nõ putat: quã platonicam sententiã ut parum modestam pariiq; moratam exploserunt ecclesiastici conditores. ¶ Questoriis muneribus. ludis & spectaculis: q̃ p questores exhiberi solebãt: nã ut inquit tacitus: institutũ fuit claudio princ

Pugnæ feminarum.

Munera q̃storia.

cipe ut spectaculũ gladiatorum p omnes annos calebraretur pecunia eocum q quæsturã adipiscerentur. ¶ Reuocauerat: cum questores obmisissent prebere spectaculum gladiatorum in singulos annos domicianus reuocauit pristinum editionis morem. ¶ Bina paria.f.gladiatocum. ¶ E suo ludo. ex gladiatorio imperatoris ludo: ubi familiæ gladiatoriæ erudiebantur. Itidem plinius lii.xi. mentionem facit de ludo gladiatorio imperatoris caligulæ: cum ait: Thraci enim studioso in Cai cæsaris ludo notum ẽ, dextrum fuisse proceriorem. ¶ Nouissima. post exhibitos gladiatores questorios nouissimo loco inducebat domicianus bina paria gladiatorum suorum quæ populus postulasset exhiberi. & hi gladiatores apparatu aulico: hoc ẽ imperatorio inducebantur magnificentiæ causa: aulico enim apparatu accipitur pro imperatorio: & ob id cultiore elegantiore ue q̃ esset reliquorum gladiatorum. ¶ Pueculus. uidetur hic puerulus talis fuisse apud domitianũ: qualis est apud te inclyte annibal bentiuole franciscus nanus ille omnium tuocũ ministrorum longe strenuissimus: cuius omne studium officiũq; est: ut uel ad nutus tuos presto sit: tua desideria pueniat: ut deniq; omnia facienda faciat; fide ac diligentia pari: cuius ingenium & solerciam subinde mecum animo reputans uix adducor: ut credam sententiam illam aristotelicã esse satis pbam satisq; probatam: qua maximus ille philosophocũ omnis rerũ naturæ scius & cõsiliarius prodidit: nanos siue pomiliones mente deficere: ppterea quod pondus ptis superioris: quæ in pumilionibus magna est: tardiorem reddit mentem sensumq; communem. uerum enimuero hic tuus nanus & ingenio solers est & mente strenuus: & sermocinatione callidus & agilitate flexuosi corporis spectabilis: capite non paruo ut puerulus domiciani sed grandi & magno: quod bonæ constitutionis: ut inquit galenus signum est: & cum Nani auctore iulio firmico regum delitiis deputati nascantur habentes horosco pum i quarto gradu siue parte scorpii. merito talis dici potest genitura pumilionis tui: qui cunctis est amabilis: tibiq; in primis acceptissimus. ¶ Coccinatos. ueste coccina indutus: de cocco diximus suo loco satis diligenter. Mantilia cocco clauata usurpabat in conuiuio alexander romanus imperator. ¶ Auditus est. a circunstantibus. ¶ Dum ex eo quetit. dum domitianus ex puerculo illo sciscitatur & inquirit. ¶ Ec quid uisum esset ex. hoc ostenditur domicianum solitum cum puero sermocinari de rebus seriis: cum illum interrogauerit: quid sibi uideretur: quod præposuisset egypto metium cuffum. talia enim cum seria sint & grauia communicari non solent nisi cum circumspectis consiliariis.

Franciscus nanus i'delicis annibalis bentiuoli.

Pumiliões mente deficere.

Laus francisci nani

¶ M.AN. ¶ ¶ Sed & fœminarum: pugnas.f.sed in feras potius q̃ in se fœminas commissas accipe. Ma. Belliger inuictus q̃d Mars tibi sæuit in armis: Non satis est Cæsar sæuit & ipsa uenus: & mox paulo: hæc iam fœminea uidimus acta manu. Iu. Neuia tuscum Figat apcum: & nuda teneat uenabula mamma. ¶ Questorus muneribus: quod quæstores munus populo & alia spectacula darent in Cæsare dictatore diximus. ¶ Reuocauerat: in usum reduxerat ergo consuetudinem odeidocum a quæstoribus munerum intermissam in

tellige. ¶ Ita interfuit: ea comitate. ¶ Paria: gladiatorū. ¶ E suo ludo: gladiatorio ludo hoc loco: quo suo nomine gladiatores asseruabantur. ¶ Nouissima. post alia quæ florio apparatu exhibita. ¶ Aulico apparatu nō uulgari: quo alii a lanistis accersiti sed aliquanto exquisitiores: ut ex aula principis producti uideri possent Mar. dum peteret pars hæc myrminū pars illa triumphum promisit pariter Cæsar utraq; manu. ¶ Aegypto: præficeret: hoc est quod serio dixit quum ex eo quæreret: & Ecquid ei de ipsa prouinciæ ordinatione uideretur. ¶ Nauales pugnas: de his Mar. Augusti laudes fuerant committere classes: Et freta nauali sollicitare tuba & in calce epigrammatis. Fucinus & pigri tacentur stagna Neronis: hanc norint unā sæcula naumachiam.

¶ PHI. ¶ Pene iustatum. quasi magnarum. iusta enim classis dicitur magna & legitima: sicut iustus exercitus & iustum prelium. Has autem nauales pugnas a domitiano editas poetico pconio extulit martialis scribēs: Fucinus & pigri tacētur stagna neronis hanc non nortunā secula naumachiam. ¶ In thermis ibres: ut p spectauit. corrige inter maximos imbres: ut sit sensus domitianū adeo oblectatū eē spectaculis ut nec quidem ab ibre maximo p

Iustus exercitus.

effosso & circunstructro: iuxta tyberium lacu: atq; ī thermis ibres prospectauit. Fecit & ludos sæculares cōputata ratiōe tēporū ab anno: non quo Claudius proximo: sed quo olim Augustus ediderat. In his circensium die quo facilius centū missus pageret: singulos a septenis spaciis ad quina corripuit. Instituit & quinquēnale certamē capitolino Ioui triplex musicū eqstre gymnicū: & aliquāto pluriū quā nūc ē coronatorū. Certabat etiam & prosa oratione græce latineq;: ac præter citharœdos chorocitharistæ quoque & psallocitharistæ. In stadio uero cursu etiam uirginis certamini præsedit

hiberetur quo minus prospectaret hoc idem significauit martialis illo epigrāmate. aspice q̄ densum tacitarum uellus aquarum defluat in uultus cesaris inq; sinus. indulget tamē ille ioui nec uertice moto contretas pigro frigore ridet aquas. ¶ Computata: ratione temporum: de secularibus ludis in claudio scripsimus satis curiose. Cū autem inter binos seculares ludos centesimi anni spacium debeat inter esse. Domitianus fecit ludos seculares computatis temporibus ab eo anno: quo olim augustus cæsar ediderat: Nam inter seculares augusti & seculares domitiani fuit legitima intercapedo centum annorum: cum claudius non expectato legitimo tempore seculares fecisset. De quibus sextus aurelius sic meminit: Domiciani tempore seculares ludi celebrati sunt: philippus imperator romanus secularibus ludis quos fecit millesimū annum romanæ urbis celebrauit. ¶ In his. ludis secularibus. ¶ Cētū missus. In claudio docuimus missus dici & ferculorū & ludorū: ī ludis centum missus equestres exhibebantur: quamuis Varro & Seruius tradiderint missus uigintiquinq; olim tantummodo in circensibus ludis exhibitos fuisse. Quorum ultimus appellabatur ærarius: eo q; de collatiōe populi exhibebatur. Domitianus ūt centum missus in ludis circensibus solēnes facilius absoluerentur: instituit ut singuli missus. qui p septena spacia prius peragi solebant: quinis spaciis peragerentur. In enarratione illius uersiculi apud propertiū Septima quā metam triuerit arte rota annotauimus moris fuisse apud romanos: ut septimo spacio agitatores circum methas in circo decurrerent: peractis septem spaciis palma uictori dabatur unde ait Seneca libro. iii. epist. moralium Agitatorum lætitia cum septimo spatio palmæ appropinquant. & ad hunc numerum alludens Lactantius sic scribit libro. vii. institutionum diuinarum: quoniam decursis propositi operis septem spaciis: ad metam prouecti sumus. Sidonius quoq; in endecasyllabis mentionem facit septē ī cursu spaciorum: cum ait: Stringis quadriiugos & arte summa in gyrum bene septimum reseruas. Domitianus hæc septena spacia contraxit ad quina: ut ita citius centeni missus peragi possent. De missibus ferculorum & eduliorum meminit Lampridius sic scribens de heliogabalo: exhibuit parasitis cenas de uitreis. & nō nunq̄ tot picta mantilia in mensa mittebat his edulis picta quæ apponerentur quot missus esset habiturus. Item ait heliogabalum solitum struere omnes missus sola carne fasianorum. item celebrauit tale cōuiuium ut apud amicos singulos singuli missus apparerentur. ¶ Instituit quinquennale certamen. Cēsorinus domicianum institutorem fuisse memorat capitolinorum agonum: per quos annus magnus. id est lustrum diligentius seruabatur. ¶ Triplex. ob tria genera certatorum musici enim & equites & gymnici. hoc est athletæ certabant. ¶ Coronatorum: eorū qui uictores coronabantur. ¶ Chorocitharistæ. chorocitharistas uocamus citharedos qui in choro citharizant: sicut psallocitharistæ dicuntur qui psallunt: hoc est canunt ad citharam unde psaltes & psaltria pro cantore & cantrice. Consimiliter cymbalistæ & tympanistæ nominantur: qui pulsant cymbala & tympana. apuleius in libro de deo socratis Barbara autem strepitu cymbalistarum & tympanistarum & choraularum: tympanistria uero dicitur femina tympanum quatiens: sicut psaltria cantrix. Sidonius in primo epistolarum: tympanistria psaltria canit. ¶ In stadio. in gymnico athletarū certamine & cursu. ¶ Virginis certamini. cursu non solum uiros sed etiam feminas contendisse significat: cum domicianus tanq̄ præfectus ludorum præsederit certamini uirginis in stadio decurrentis: ad instar atalantæ: quæ cursu pernicissima cum uiris certasse proditur.

Spaciū secularium ludorum.

Missus ludorum.

Septenna spacia ī cursu.

Gyrus septimus.

Missus ferculorum.

Institutor agonū capitolinorū.

Chococi tharistæ.

Psallocitharistæ.

Cymbalistæ.

Tympanistæ

¶ M. AN. ¶ Ludos sæculares: Mar. te rolat albano redeontia sæcula lustro: Et quæ romuleus sacra tarentus habet: Papinius: Nec tantum induerit fatis noua sæcula crimen: Aut instaurati peccauerit ara tarenti. ¶ Centum missus: & missus & missiones dici: & quid per alterutram uocem significetur superius haud uno loco

ostendimus. ¶ Singulos. missus. ¶ A septenis spatiis: q̃ metis interiacebant. ¶ Ad quinas spatia: ut breviores essent rursus: quo apparet missus non solum ferarum sed quadrigarum etiam fuisse: quod supra est significatum. ¶ Quinquennale quinto quoq; anno celebrandis. ¶ Triplex: quia musicum gymnicũ & equestre. ¶ Coronatorum praemia accipientium. ¶ Chom citharistae: cithara choro canentes. ¶ Psallocitharistae: a psallo. i. cano & cithara: a psallo psalteria est. ¶ Cursum virginis: cur non virginum potius nisi Atalante & hippomenis certamen repraesentatum in stadio intelligas.

crepidatus purpureaq; amictus toga: germanicã capite gestans coronã aureã cum effigie Iovis ac Iunonis Minervaeq; assidentibus Diali sacerdote & collegio flavialiũ pari habitu nisi q̃d illoȝ corõis inerat & ipsius imago. Celebrabat & ĩ albano quot annis quĩquatria Minervae cui collegium instituerat: ex quo sorte ducti magisterio fungerentur: redderentq; eximias venerationes & scaenicos ludos: superque oratorum ac poetarum certamina. Congiarium populo nummorum trecentorum ter dedit: atque inter spectacula muneris largissimum epulum septimontiali sacrorum quidem die senatui equitiq; panariis plebeis sportellis

¶ PHI. ¶ Crepidatus. calciatus crepidis quae sunt graecanicae soleae. ¶ Amictus. vestitus ĩductusq;. ¶ Germanica. domicianũ praesedisse ludis indutum habitu germanico significat. quidam codices habent toga graecanica: ut intelligamus graeco magis habitu q̃ romano praesedisse spectaculis. ¶ Cum effigie iovis & iunonis. in corona aurea quam gestabat domicianus visebantur effigies & simulachra deorum capitolinorũ qui sunt iuppiter iuno & minerva. erant enim haec spectacula iovi capitolino dicata. ¶ Assidentibus. iuxta domicianum sedentibus. ¶ Diali sacerdote. flamine diali: qui sacerdos est iovis. ¶ Flavialium. sacerdotum: qui templo flaviae gentis ministrabant. ¶ Pari habitu. flaviales sacerdotes & flamen dialis cõsimili habitu cultuq; ornati aderant: quo & ipse princeps hoc solum discrimen intererat: quod in coronis flavialium & dialis inerat etiam imago ipsius domiciani: qua carebat corona principis. ¶ In albano quinquatria minervae. Domicianus paladis filius dici volebat: unde quidam olim accusatus fuit: q; dum sacrificat publicis precibus non addiderat domitianum paladis filium esse: unde paladi solitus erat domicianus iugiter sacrificare: cuius rei mentio fit a philostrato. & appollonius thianeus coram domitiano dixit: talia nunq profecto ex pallade audivisti: quã de tuis rebus sollicitam esse atq; de hisdem providere fateris. Quintilianus quoq; numen minervae familiare domiciani vocat: quod minerva peculiariter coleretur a Domitiano. Marcialis quoq; epigrammatista testatur: qui scribens ad domicianum vati palladi praeterea res agit illa tuas. idem eundem indicat albãio secessu delectari solitum cum inqt: hoc tibi palladiae seu collibus uteris albae. caesar & hinc triviam prospicis inde thetin. idem appellat pallada consciam domitiani sic scribens. Dic precor o nostri: dic conscia virgo tonantis. Si negat hoc vultu quo solet ergo dare. Merito itaq; domitianus in albano monte in singulos annos celebrabat dies festos minervae: qui quinquatria vocantur: de quibus alibi satis multa. ¶ Magisterio ut magistri rectoresq; essent palladiae festivitatis: sic magisterium dicimus ut ministerium. Livius magisterium appellat magistri equitum officium & magistratum. ¶ Venerationes. corrige venationes. voluit enim domitianus venationes egregias exhiberi in honorẽ minervae a rectoribus magistrisq; sorte ductis. ¶ Superq; insuper. Oratorum certamina repete verbum illud instituerat ad alterum redderet. Quod autem poetae oratoresq; certarent in spectaculis Minervae institutis in albano: testis est Papinius: qui se in certamine poetarum tanq̃ victorẽ coronatum fuisse a domitiano gloriatur: sic enim ait in. iiii. silvarum. Lux mihi romanae qualis sub collibus albae: cum modo germanas acies: mõ daca sonantem: praelia palladio tua me manus induit auro. ¶ Nummorũ tercentorũ ut. s. viritim nummi tercenteni darẽt ĩ congiario: hoc ẽ dono ĩperatorio q̃d populo dari solet: ut donativũ militibus. ¶ Muneris. ludi gladiatorii. ¶ Septimõtiali. septimontium sive septimontialẽ diẽ festum agebant romani: eo q; septimus collis urbi attributus ẽ septimontiali autẽ die vehiculis iunctis uti cavebant ut partim seipsos partim iumẽta ocio oblectarent. Septimontio autẽ: ut ait antistius labeo. hisce mõtibus feriae celebrabant̃ in palatio: cui sacrificiũ q̃d fit palatuae dicit̃ in viminali: cui itẽ sacrificiũ fit nomine fagutal. in quirinali: celio oppio montibus. De septimontio Marcus varro sic refert in. vi. de ligua latina: dies septimõtiũ nominatus ab his septem mõtibus: ĩ qbus sita urbs est: feriae non populi sed montanorũ. Igit̃ Domicianus die orbis festo q septimontialis vocat̃: epulũ largissimũ iter spectacula dedit: ĩ quo ordini senatorio & equestri panaria distributa sũt cũ obsõio sicut plebeiis sportellae: ĩ eo aũt epulo ipe priceps primus fecit ĩnitiũ vescẽdi. ¶ Panariis. panaria vasa sũt: qbus panes repositi iserũt̃ ĩ mẽsa: sicut granaria dicta qbus granũ recõdit̃. papinius ĩ primo silvaȝ. hi panaria cãdidasq; mappas subvectãt. Diminutivũ panarii ẽ panariolũ. martialis: cũ panariolis tribus redisti. ¶ Sportellis. tertius gradus ẽ diminutionis. dicit̃ enim sporta sportula & sportella. ita autẽ ordinanda cõstructio est: ut panaria ĩtelligas tãq̃ preciosiora fuisse distributa cum obsoniis senatoribus & equitibus sportellas vero veluti viliores plebeis.

¶ M. AN. ¶ Crepidatus soleas graeca voce crepidas nominamus: quidam id latinum existimãt & a crepitu quẽ ambulando reddũt nomẽ factũ. Cicero gallicas appellavit. ¶ Graecanica: graeco habitu. ¶ Diali sacerdote: diali flamine iovis. s. ¶ Flavialiũ: sacerdotũ quos ille priũ: & flaviae genti cõsecrarat. Papinius Est hic agnosco minister illius Aeternae modo q sacrariã genti condidit atq; alto posuit sua sydera coelo. Mar. ¶ Templa deis mores populis dedit ocia ferro: Astra suis coelo sydera serta iovi. ¶ Pari habitu: quo & dialis sacerdos an

Di capitolini

Paladis filius

Minerva numen domitiani

Cõscia virgo tonãtis.

Magisterium

Papinius coronatus in certamine poetarum

Septimontium

Palatiar.

Fagutal.

Panaria.

Panariola

potius græcanico:quali erat Domitianus amictus ℂ Albano: Mar. hic colat Albano redeuntia sæcula lustro. ℂ Oratorum & poetarum in albano repete: Papinius Qualis sub collibus albæ: Cui modo germanas acies modo daca sonantem Prælia palladio tua me manus iduit auro: & rursus: si per me serta tulisses Cæsarea donata manu. ℂ Septimontiali: festo die: quo septem locis urbis ut Festus ait sacra fiebant. ℂ Panariis: panaria uasa ex uiminibus facta ad ferendas dapes & fructus: unde panariorum. ℂ Sportellis: paruis sportis.

cũ obsonio distributis. Initiũ uescendi primus fecit: dieq; pximo oẽ genus rerũ missilia sparsit: & quia ps maior itra popularia deciderat: quĩquagenas tesseras i singulos cuneos equestres ac senatorii ordinis pnũciauit.

De operibus publicis per eum editis.

PLurima & amplissima opa icendio absumpta restituit: i qs & capitolium quod rursus arserat: sed oĩa sub titulo tãtũ suo: ac sine ulla pristinũ auctoris mẽoria. Nouã ãt excitauit ædẽ i capitolio custodi Ioui: & foꝝ qđ nunc neruæ uocať. Itẽ flauiæ tẽplũ gẽtis: & stadiũ & methodiũ &

Sportula

Sportella.

ℂ PHI. ℂ Initium uescẽdi. ℂ Papinius domitiani facilitatem laudat: qui olim discubuit cum populo romano. sit enim ait tecum uescit omnis ordo mẽsa. Martialis quoq; scribit ob idipsum: uescitur omnis eques tecum populusq; patresq; ℂ Omne genus. omnis generis. ℂ Missilia. de missilibus hoc est rebus quæ per sparsionem a principe mittuntur i populum dictum est suo loco copiosius & explicatius. ℂ Inter popularia. sedilia in quibus populus sedens spectare consueuit popularia apellanť: sic & equestria dicũť loca i qbus equites manẽtes spectãt. ℂ Popularia uero ueteres dixere nugacia & nugatoria siue puerilia. ℂ Quinquagenas tesseras. sensus est. cum maior pars missilium decidisset inter plebeios & populares Domicianus ad consolandum equestrem ordinem & senatorium: uoluit ut quinquagenæ tesseræ per singulos cuneos equestres ac senatorios assignarentur: ut ita per tesseras itelligas notas illas: quibus uel frumenti uel pecuniæ summa continebatur. De tessera in augusto non pauca sunt explicata de cuneis theatralibus ante dictum est: unde theatrum cuneatum ab idoneis auctoribus nominať. Hic tesseræ nummariæ significantur quibus exhibitis repræsentabatur summa pecuniæ constituta: sicut pro thesseris frumentariis certa summula frumenti. ℂ Plurima opera sextus aurelius in hanc sententiam ait: romæ multa edificia uel cepta uel a fundamentis construxit. ℂ In quis. in operibus. ℂ Quod rursus arserat. Capitolium ter arsisse apud historicos obseruauimus: semel Scipione & norbano consulibus per bella ciuilia mariana iterum uitelliano bello tertio una cum Vespasiani interitu inflammatum incensumq; est: & tunc a domitiano refectum fuit magnificentius elegantiusq; q̃ antea fuisset: cuius impensam duodecim milia talentorum excessisse autumat plutharchus ℂ Sub titulo tantum suo. ut ipse conditor & instaurator solus fuisse uideretur: nulla habita mentione priorum conditorum. E contrario laudatur seuerus imperator: qui romæ multa ædificia publica uitio temporæ labentia instauraueris: nusq̃ prope suo nomine ascripto: seruatis ubiq; titulis cõditorum. ℂ Ede iouis. sacellum significat. Cor. ta. de domitiano scribens ait: mox imperium adeptus ioui custodi templum ingens seq; in sinu dei sacrauit. ℂ Forum quod nunc neruæ. hoc alio nomine. transitorium forum dictum est. ℂ Flauiæ templum gentis. de hoc templo ait martialis in. viii epigrammaton. addita quid latino flauia templa foro. ℂ Et stadium. in domitianum tanq̃ edificatorem: ut inquit plutharchus merito id dici posset: non religiosus tu quidem aut honoris cupidus morbo afficeris: edificare gaudes Erat enim edificator maximus & conditor nouorum operum & instaurator uetustorum. Inter opera a domiciano facta stadium quoq; eusebius ponit in quo athletæ exercebantur. ℂ Methodium. apud Eusebium lego non methodium a domitiano factum esse: sed odium: quod non displicet. Est enim odium locus ubi cantatur. olim petides ille olympius apud atheniensis cognominatus: inter cætera opera quæ athenis magnificenter extruxit: fecit & odion: in quo certamina musica spectabantur: quod multis sedibus & columnis exhornatum fuisse historici prodiderunt. præterea ut existimem legendum esse odium aput tráquillum: Suadet auctoritas amiani marcellini: qui scribit romæ fuisse stadium & odium spectata ab imperatore constantio inter cætera decora romanæ urbis. quod si methodium ut pleriq; habent codices significabitur uita modica nomine per diminutioné inclinato a methodo. græci enĩ mhetodon uiam uocant: unde medicinæ genus: quæ quasi uia quædam est contemplatrix eorũ quæ in morbis cõiasint Methodon græci nominant: de qua dixit ausonius: triplex quoq; forma medẽdi: quæ logos & methodos cuiq; expientia nomẽ. & apud galenũ multa disertatio ẽ de medicis methodicis quos ppterã recentiores appellãt methoicos. Sed quoniã mẽtio icidit medicinæ methodicæ: ut transeũter explicet carnẽ ausonii: scire debes medicinam esse tripartitam in tres sectas: unde licet logicen empiricen & methodicen. Logice dicitur latine rationalis medicina: quæ cãs morborum abditas scrutatur: Empirice ab expiẽtia nomẽ accepit: tanquã ab expimẽtis medicina deducta sit: cuius pfessores empiricos nominant. Methorice uero ẽ itermedia acuelut i confinio utriusq; collocata. itaq; methodici medici neq; rationalibus medicis: neq; empiricis uolunt annumerari. Logicus medicus qui alio nomine dicitur dogmaticus fuit Hippocrates maximus medicorũ. empirici fuerũt Philippus chous & serapion alexandrinus. methodici uero archigenes & themison: de quibus iuuenalis: aduocat archigenẽ. & quot themison egros autũno occiderit uno. Galenus logicam hoc est rationalẽ medicinam & dogmaticos medicos cum primis probat: reliquos isectať. hæc tria medicinæ genera elegãter

Popularia

Populatia

Capitoliũ ter arsit

Edificare gaudes

Stadium

Odium

Methodiũ

Methodos

Methodici medici.

Locus ausonii

Medicina tripartita

Logice

Empirice

methodice

Logicus

hippocrates

complexus est ausonius illo uersu quē modo memorauimus. Triplex quoq; forma medendi: quæ logos & methodos cuiq; expientia nomē: ꝓpter q̃ i tres ꝑtes medicina diducta est: quarum una uictu: altera medicamētis: tertia manu medet̃ primā dieteticam: secūdam pharmaceuticam: tertiam chirurgicā græci nominauerunt.

Empiricus lo. apion.

¶ M. AN. ¶ Missilia: qd missilia sint diximus. ¶ Popularia loca: q̃ populus ī theatro occupabat. ¶ Tesseras: ē tessera istrumentū lusui aptū: est & lignū ex utraq; ꝑte cōplanatum: quo numeri notātur: ad quos numeros forte frumentum populo diuidebatur: est itē tessera signum militare: quod & alio loco ostēdimus. ¶ In singulos cuneos: Equestria & orchestra: ī cuneos erant diuisa: ut mediæ uiæ. rel̃ querent: id uel ex hoc pōt ītelligi quod ī cuneos equestris & senatorii ordinis dixit. ¶ Titulo suo: nō eorum qui dedicarant olim aut instaurarāt. ¶ Forum Neruæ: quod & trāsitorium fuit appellatum: romano foro adiacens. ¶ Stadium: serapium stadium Eusebius appellat. ¶ Methodium: uiam ratione instructam: quod idem auctor bisutum dixit.

Methodicus archigenes
Dietetica
Pharmaceutica.
Chirurgica.

naumachiam; e cuius postea lapide maximus circus deustis utrinq; lateribus extructus est.

De expeditionibus per eū susceptis.

Expeditiones partim spōte suscepit; partim necessario: spōte ī Cattos; necessario unā in sarmatas legione cū legato simul cæsa: in dacos duas primā Oppio Sabino cōsulari oppresso; secūdā Cornelio Fusco ꝑfecto cohortū prætorianarū: cui belli summā commiserat. De Cattis dacisq; post uaria prælia duplicē triumphum egit. De sarmatis laureā modo capitolino Ioui rettulit. Bellū ciuile motum a L. Antonio superioris germaniæ præside cōfecit absens felicissime.

¶ PHI. ¶ Naumachia: locū naualī pugnæ accōmodum. ¶ Deustis lateribus: cum īcendio latera Circi deflagrassent: nec enim lateribus hic exponēdum est ꝓ lapidibus coctilibus: quibus ædificia cōstruūtur. ¶ In cattos. populi sunt germaniæ quos ait tacitus inchoare ab hercinio saltu. de his Papinius ī primo siluarum. Das cattus dacisq; fidem. Idem cor. tacitus memorat bellum inter hermāduros cattos gestū: quod cattis ipsis fuit exitiosum. Cattorū meminit strabo ī. vii. q refert ductum fuisse libē cattorum sacerdotem in triumpho illo germanici clarissimo memoratissimoq;. ¶ In sarmatas. alio nomine a græcis sautomatæ dicti: quorum sunt populi amaxobii: quasi dicas ī plaustris uiuentes ¶ In dacos. plinius zetas romanis dici dacos prodidit. alio nomie daui nominātur: hic serui nomine daui introducuntur in comediis ¶ Cor. fusco ꝑfecto. paulus orosius refert domitianum gessisse bellum ꝑ legatos aduersum germanos & dacos. maxima reipu. pernitie cum maxima fuerit diurpanei dacorum regis cum fusco duce ꝑlia magnaq; romanorum clades. Eutropius de expeditionibus domiciani scribit hæc. expeditiōes quattuor habuit: unā aduersus sarmatas: alteram aduersus cattos: duas aduersū dacos. de dacis cattisq; duplicem triumphum egit: de sarmatis solam lauream usurpauit: multas quidem calamitates iisdem bellis passus est. nam in sarmatia legio eius cum duce interfecta est: & a dacis appius sabinus consularis & cor. fuscus ꝑfectus ꝑtorii cum magnis copiis occisi sunt. hactenus eutropius. De cor. autē fusco tacitus hæc sed procurator aderat. Cor. fuscus ingens etate clarus natalibus prima iuuenta quietis cupidine senatorium ordinē exuerat. idē pro galba dux coloniæ suæ eaq; opera procurationē adeptus est susceptis. Vespasiani partibus acerrimā bello facem prætulit: nō tam ꝓmiis periculorū q̃ ipsis periculis letus. pro certis & olim partis noua ambigua & ancipitia malebat. hic cum oppressus fuerit a dacis: ideo dixit satyrice iuuenalis: & qui uulturibus seruabat uiscera dacis: fuscus marmorea meditatus ꝓlia uilla. epitaphiū Cor. fusci extat apud martialē.

Catti.
Sarmatæ
Amaxobii
Daci.
Daui.
Expeditiones domiciani
Cor. fuscus

¶ Laurum ioui capito. rettulit. scribit plinius laureā in gremio iouis optimi maximi solitam deponi: quotiens leticiam uictoria nouā attulit: & ut auctor est pacatus panegyrista: curii coruncani fabritii ne uirtus quiete languesceret depositis in gremio capitolini iouis laureis triumphales uiri rusticabantur. plinius quoq; in panegyrico sic inquit. allata erat ex pannonia laurea id agentibus diis: ut inuicti imperatoris exortum uictoriæ insigne decoraret hanc imperator nerua in gremio iouis collocarat. solebant ut hoc quoq; in presentia annotemus imꝑatores romani re bene gesta litteras mittere lauro reuinctas uictoriarum & leticiæ nuncias: quæ ob id laureatæ nuncupant̃ a clarissimis conditoribus huius in. v. sic ait: litteræ a posthumio laureatæ sequuntur uictoriam populi romani esse: equorū exercitum delectū. Amianus Marcellinus in. xvi. refert constantium arrogāter elatū misitasse litteras laureatas ad ꝓuinciarum ꝓsides: quotiēs eo agente in italia dux quidā fortiter egisset: nulla illius facta ī litteris laureatis mētione: ut ipse solus dimicasse & solus uicisse uideret̃. Lāpridius tabellas laureatas uocat sic scribēs ī alexādro: acte sūt res feliciter & ī mauritania tigitana ꝑ furiū celsū: & ī illirico ꝑ uariū macrinū affinē eius & ī armenia ꝑ iuniū palmatū. atq; ex oibus locis ei tabellæ laureatæ sunt delatæ. ob hoc ipsū dixit plinius scienter & elegāter. cū de lauro scriberet ī xv. Romanis ꝑcipue leticiæ uictoriarūq; núcia addit̃ litteris & militū lanceis pilisq;. qdā male litterati existimāt ideo pliniū dixisse litteris addi laurū: q a poetæ & litterati lauro coronantur: cū plinius ītelligi haud dubie uoluerit. de litteris laureatis: q̃ lauro coronatæ ut docuimus mittebant̃ ad uictoriā leticiāq; nūciādā. De litteris laureatis ītelligendū ē apud Cæsarē sic scribētē ī tertio belli ciuilis cōmētario: sed neq; ī litteris quas scribere ē solitus: neq; ī fascibus insignia laureæ ꝓtulit.

Laura ī gremio iouis
De līis laureatis
Tabellæ laureate
Laurus ad dit̃ līis

¶ A Lutio Antonio ꝓside. Lutius Antonius qui & saturninus cognominatus ē accēsus ē uehemēter i domitianū ob iniuriā uerborū: qua se scortū uocari dolebat: unde cū curaret germaniā superiorē īperiū corripuit. sed per norbanum appiū acie stratus occisusq; ē. auctor sextus aurelius ī hunc tanq̃ seditiosum molitoreq; rerū nouarū īuectus ē martialis illo epigrāmate. impia parrasia mouisti bella sub ursa.

Scortū dicebatur antonius

¶M. AN. ¶Naumachiā·cuius adhuc aliq credūt extare uestigia pōst Siluestri phanū īter flaminiā uiā & pinciani collē uinetis coopta. ¶Cattos germaniæ popolos īter turogos & tubātos. Papinius: Das cattis dacisq fidē. & rursus. Qualē mō frenā tenētē Rhenus & attoniti uidit domus ardua daci. ¶Cū legato: oppio fabino. ¶In dacos duas. s. expeditōes. Mar. tres fuisse uidet̄ inuere. Sudātē getica ter niue lauit equū nisi finitū numerū p infinito accipias ¶Cornelio fusco: lu. Et q uulturibus seruabat uiscera dacis: Fuscus marmorea meditatus pha uilla. Mar quoq eius interitū elegāti deplorat carmīe. Ille sacri lateris custos martisq togati. ¶A Lucio Antonio huius quoq Mar. memit.

licitate mira: quū ipsa dimicationis hora resolutus repente rhenus transituras ad Antoniū copias barbarorum inhibuisset: de qua uictoria prius præsagiis q̄ nunciis cōperit. Siquidē ipso quo dimicatū ē die statuā ei9 Romæ īsignis aqla circūspexa pēnis clāgores lætissimos edidit: pauloq p9 occisū Antoniū adō uulgatū ē: ut caput ei9 quoq apportatū uidisse se pleriq cōtēderēt. De qbusdā ɔstitutis & ordīatis p eū.

Vltū etiā i cōi rerū usu nouauit: sportulas publicas sustulit reuocata cœnaꝝ rectaꝝ cōsuetudīe: duas circēsib9 græcū factiōes aurati purpureiq panni ad quattuor pristinas addidit. Interdixit histrionibus scænā: ītra domū quidem exercendi artē iure cōcesso. Castrari mares uetuit: spadonū qui residui apud mā̄gones erant precia

¶PHI. ¶Resolutus. agrū ubertate inūdās. ¶Inhibuisset. retardasset cohibuisset remoratus eēt. ¶Barbarorū. germanorū. ¶Statuā eius. domitiani. ¶Clangores edidit. Iauspitius qđ ante dictū ē principatus & honos aqle dat: ut magnarū rerū faciat auspitia: unde proprie regibus pricipibusq aquilas portēdere existiauerūt: & ita aqla edēs clāgores & sonitū circa statuā domitiani auspiciū fecit illi præsagiūq uictoriæ & felicitatis. clangor dr̄ ēē de anisere de buccina de tuba. ¶Occisū antoniū uulgatū ē. plutarchus i uita pauli emilii huius historiæ meminit his uerbis. nā cū antonius a domitiano defecisset: magnūq a germania bellū cōcitasset: romæq trepidaret: ex insperato fama uictoriæ apud romanū populū uulgata ē antoniū ipsū cū oibus copiis iteriisse: tātāq habuit fidē hic rumor: ut multi ex prioribus imolarēt: sed quū paulopost auctor huius nūcii quæreret̄ inuētus ē nemo. sed alter alterū allegabat. tādē uero qa in plebē ueluti in uastū quodā pelagus sermo ferebat̄: appebatq nullū certū habuisse pricipiū: subito huiusmodi fama plapsa ceciderat: sed postea domitiano cū exercitu ad bellū pficiscēti in ipsa uia certus nūcius & lræ de uictoria aduersus ātoniū hita uenerūt: dies pugnæ idē fuerat: quo romæ uictoriā fama uulgauerat: ultra distātiā. xx. miliū stadiorū. hæc ita fuisse nemo nr̄æ etatis ignorat hactenus plutarchus. ¶Reuocata cenarū rectarū cōsuetudine. suo loco docuimus rectas cenas dicīq legitimo & recto appatu exhibebāt̄ cōuictoribus: cū sportulæ ad sordidos depcosq ptinerēt & hæc duo sportula & recta cena sibi opponunt̄. laudatus ē domitianus qđ sublato usu sportularum rectas cenas reuocasset. hinc est illud epigrammatici poetæ promissa est nobis. sportula recta data est. sportulantes dicti qui sportulis operant̄. ¶Græcū factiōes: mēdū hoc ino'euit i oibus tāqlli codicibus: ut græcū factiones uulgo legat̄ uulgoq exponat̄ p græcorū. tu uero lege gregū: ut ad greges equorū referas & aurigarū: quorum factiones sunt celebratæ. sensus ē. t. cū quattuor essent pristinæ factiones gregū i circēsibus spectaculis: dōitianus addidit duas alterā aurati alterā purpurei pāni. i illis ātpristinis q̃tuor factionibus erat factio ueneta: factio prasina factio alba & factio rosea a coloribus nūcupatæ: cassiodorus colores quatuor totidē factionū in circensibus fuisse memorat propter quatuor anni tempora: nam prasinus: qui uiridis est uirenti ueri dicatus erat roseus flammeæ estati. uenetus nubilæ hyemi. albus pruinoso autumno. de coloribus harūce quatuor factionum & de toto studio aurigarum scite & decenter scribit sidonius apollinaris: cuius endecasyllabos subscripsi. Micant colores albus & uenetus uirens: Rubensq uestra insignia cōtinet: ministri ora & lora manu iubasq totas cogunt flexilibus latere nodis: hortanturq obiter. iuuantq blādis uultus plausibus & uoluptuosum dictant quadrupedantibus furorem. impellunt. trepidant trahunt repugnant. ardescunt saliūt timent timentur. ¶Interdixit histrionibus scenam. ne histrionicam artem in scena & in propatulo exercere possent: plinius in panegirico hoc signat cum ait. pantomimos a malo principe fuisse sublatos. malus enī princeps significatur haud dubie domitianus: qui non solum malus: sed comparatione successorum pessimus merito ē nuncupandus. ¶Castrari mares. amianus marcellinus domitianum scribit in hoc esse laudandum. quod recepi tissima inclaruit lege: qua minaciter interdixerat: ne intra terminos iurisdictionis romanæ castraret quispiā puerum. quod ni contigisset: quis eorum ferret examina: quorum paucitas difficile toleratur. philostratus quoque in. vi. de uita apollonii sic refert. per ea tempora domitianus romanorum imperator legem tulerat: neqs faceret eunuchos eusebius huius quoque rei meminit cum ait. domitianus eunuchos fieri prohibuit. hinc i laudem domitiani cecinit Mar. Nō puer auari sectus arte mangonis utilitatis dāna meret erepti. Docti detestantur memoriā semiramidis reginæ: quæ teneres mares omnium prima castrauit.

¶M. AN. ¶Dimicatōis hora: quū forte dimicaret̄. ¶Inhibuisset: rhenus. ¶Prius p̄sagiis q̄. nūciis: nūciis præsagii huius Plinius meminit: Plutarchus uero cū Antonius ait a Domitiano defecisset: magnūq ī germania bellum concitasset ex insperato fama uictoriæ apud populum romanum uulgata est: Antonium ipsum cum omnibus copiis periisse: tātāq habuit fidē hic rumor ut multi ex prioribus imolarent: sed paulopost: quum huius nuncii auctor quæreretur inuentus est nemo: postea Domitiano ad bellum quum exercitu proficiscenti: nam

auspicium aqlæ
Clangor
celeritas famæ
Rectæ cenæ
Factiones gregum
Prasina ueri.
Rosea estati.
Veneta hiemi.
Alba autūno
Timent timentur
Ne mares castrarēt

eã fama ut uana ceciderat:in uia certus nũtius & litteræ de uictoria aduersus Antonium habita uenerũt: dies pugnæ idem fuerat quo romæ uictoriam fama uulgauerat. ¶ Publicas sportulas ab imperatoribus dari solitas. ¶ Rectarũ cœnarũ:quarũ usus fuerat iã antea sublatus.pro recta enim cœna sportula fuerat constituta: Papinius hoc nomine longo carmine agit ipsi pricipi gratias:& Marcus solet assentatur. ¶ Aurati purpureiq; pãni:de quattuor aliis factionibus:& pannorũ diuersitate abunde supra. ¶ Castrari mares:Papinius: Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu intactos seruare mares:nũc frangere sexũ.Atq; hominem mutare nefas.Mar.Non puer auari sectus arte mangonis uirilitatis damna meret ereptæ.Eusebius Domitianus inquit eunuchos fieri prohibuit.

moderatus est.Ad summam quõdã ubertatem uini frumenti uero inopiã existimans nimio uinearũ studio negligi arua edixit ne quis in italia nouellaret;utq; in ꝓuinciis uineta succiderentur:relicta (ubi plurimum) dimidia parte:nec exequi rẽ perseuerauit.Quædã ex maximis officiis inter libertinos militesq; romanos cõmunicauit:geminari legionum castra ꝓhibuit:nec plus q̃ mille nũmos a quoq̃ ad signa deponi:qđ L.Antonius apud duarũ legionum hiberna res nouas moliens fiduciã cepisse etiã ex depositorũ sũma uidebatur:addidit & quartũ stipendium:militi aureos ternos.

De diligentia & industria in iure dicendo & aliis gestis eius.

IVs diligenter & industrie dixit:plerumq; & in foro tribunali extra ordinẽ ambitiosas centũ uirorũ sentẽtias

¶ PHI. ¶ Moderatus ẽ.moderatiora fecit & minora cũ alias spadones imẽso ꝓcio uẽditarẽtur. ¶ Apud mãgones.uenaliciarios q negociatione hoĩum exercent: de mãgonibus supra latius ac super uenaliciarii dicũt uenditores seruorũ.nouicios peculiariter accipimus uenales:cũ multa alia sint uenalia. ¶ Arua frumẽtaria. ¶ Ne quis i italia nouellaret.nouas uites plãtaret.nouellare.n.ẽ nouas uites pãgere.de nouellis uitib9 dixit maro.Atq; male uites icidere falce nouellas.a columela nouell9 palmes dictus hinc nouelletũ eleganti uocabulo appellat iurisconsultus uineã ex nouellis uitibus consitã sic.n.ait paulus titulo de ĩpẽsis ĩ rebus dotalibus:uelutĩ si nouelletũ ĩ fũdo factũ litaut si i domo

Mãgones
Venaliciarii.
Venales
Nouellare
Nouellatũ
Dictũ apollonii
Terrã fecit eunucham.

pistrinũ aut tabernã adiecerit.qđ ãt domitianus uetuerit nouas uites plãtari testis ẽ philostratus:q ait appollo niũ cũ audisset hoc edictũ domitiani ꝓhibitoriũ de plãtãdis uitibus dixisse ad ionas.oblitus ẽ admirabilis iperator qđ hoĩes castrari uetãs terrã fecit eunuchã.quãobrẽ ausi sũt iones ad ĩperatorẽ tu legatos pro uitib9 mittere & uacationẽ legis ab ipso petere:qui terrã populari amputãdis uitibus iussit & ulterius nõ plãtare.eusebius quoq; in cronicis ait.domitianus prohibuit uies in urbibus seri. ¶ Vineta.uineas acuinata.a uite dicit ait Varro.uitis uero a uino id a ui dictum ꝑcipit Virgilius ĩ georgicis ne uineta uergãt ad solẽ occidẽtẽ.Cato in rusticatione primatũ dat uineæ.si multo uino sit. ¶ Succideretur.amputarent. ¶ Inter libertinos.nõ ẽ mirũ maxima officia fuisse cum libertinis cõmunicata:quorũ ordo erat romæ numerosus & multi diuitiis atq; potentia fuerit ꝑpollẽtes. ¶ Geminari legionũ castra.legimus idẽtidem apud historicos moris fuisse romanorum: ut facerẽt maiora & minora castra.Liuius.binis castris cũ multitudo semiermis sine ducibus eẽt nuncium qui maioribus preerãt mittũt.Domitianus prohibuit castra duplicia fieri.Maiora.s.& minora. ¶ A quoq.a quolibet milite. ¶ Ad signa deponi.scribit uegetius in secundo de re militari ab antiquis institutum fuisse ut ex donatiuo quod milites consequuntur dimidia pars sequestraretur apud signa.& ibidem ipsis militibus seruaret: ne ꝑ luxũ & inanium rerum coemptionẽ posset absumi.hinc fiebat ut miles qui sumptus suos sciebat apud signa depositos eẽde deserẽdo nihil cogitaret:magis diligeret signa:ꝓ illis fortius ĩ acie dimicaret more humani ingenii.ut ꝓ illis hẽat maximã curam:i qbus uideat positã eẽ substãtiã.& ita.x.folles hoc ẽ.x.sacci numarii siue marsupia ꝑ cohortes singulas ponebãtur:i qbus hæc sũma cõdebatur.addebat & saccus undecimus.i quem tota legio particulam aliquam conferebat sepulturæ:scilicet causa.ut siquis ex contubernalibus defecisset: de illo undecimo sacco ad sepulturam ipsius expromeretur expensa.Domitianus uero noluit ab aliquo milite deponi sequestrariq; apud signa plusq̃ mille nummos:propterea q.L.Antonius:de cuius conspiratione ante dictum est:uidebatur ex hac pecunia castrensi cepisse fiduciam rebellandi:ad signa autẽ ideo dixit: quia apud signa hæc militaris pecunia sequestrabatur:eaq; ratio apud signiferos in cophino seruabatur.& ideo signiferi non solum fideles sed etiam litterati eligebantur.qui & seruarent deposita:& scirent singulis reddere rationẽ. ¶ Hiberna.hæc hiberna fuisse in germania intelligas uelim: ubi cum legionibus hibernabat antonius. ¶ Quartum stipendium.cum prius triplex stipendium militi daretur.a Domitiano additum est quartum: sicut tempore belli hac quoq; tempestate fieri solet ut stipendia uberiora militibus exhibeantur. ¶ Aureos ternos.hæc est summa quarti stipendii:quod militibus singulis additum est a Domitiano. ¶ Ius diligenter dixit. Sextus aurelius de Domitiano scribens ait ius æquissime dixit. ¶ Extra ordinem.extraordinaria quadam cognitione. ¶ Ambitiosas.per ambitionem latas. ¶ Centumuirorum.de centumuirali iudicio diximus suo loco satis diligenter.

Vineta
Vinũ a ui
Primatus uineæ
Folles decẽ
Signiferi litterati

¶ M.AN. ¶ Nouellaret:nouas sereret uites.Palladius:Nunc consideremus nouellæ uitis sarmenta.Idem alibi uineam quoq; nouellam uocat:hoc inquit mense nouella uinea incipiat puluerari.Ver.Incidere falce nouellas:ut ad propaginum differentiam dictum accipias: huius quoq; edicti Eusebius meminit. ¶ Dimidia

parte:uinearum. ¶ Geminari:castra castris iungi. ¶ Ad signa:circa signa. ¶ Deponia militibus: utrunq; ad præuertenda nouarum rerum consilia edictum pertinet:ne aut copiarum:aut pecuniæ fiducia quilq; ad defectionem animum adiiceret. ¶ Quãtũ:quũ trina stipẽdia antea dari consueslent.

rescidit. Recuperatores ne se semper persuasoriis assertionibus accommodarent identidem ammonuit. Hummarios iudices cum suo quenq; consilio notauit. Auctor & tri. pleb. fuit ædilem sordidum repetundarum accusandi: iudicesq; ĩ eum a senatu petendi. Magistratibus quoq; urbicis prouinciarumq; præsidibus cohercendis tantum curæ adhibuit: ut neq; modestiores unq̃ neq; iustiores extiterit: e quibus plærosq; post illum reos oĩum criminũ uidim9. Suscepta morũ correctione licentiã theatralẽ promiscue iniquitate spectandi ihibuit: Scripta famosa uulgoq; edita qb9 priores uiri ac fœminæ notabantur: aboleuit non sine actorum ignominia.

¶ PHI ¶ Rescidit. ĩfirmauit ne q; ratas habuit. hoc enĩ significat rescindere. Valerius scribit de testamẽtis: quæ aut rescissa sont aut cũ merito rescidi posset rata manserũt. apud iurisc̃osultos titulus ẽ de rescidenda uenditione. ¶ Recuperatores admonuit. alibi docuimus recuperatores dici iudices. qui iuri recuperando cõstituti sunt: quiq; iniuriis extimandis dabaẽ. legimus recuperatorũ numerus erant tres. sensus ẽ. Domitianus frequenter admonuit recuperatores iudices ne assertiões eoꝝ. qui ius suũ asserere & rẽ uẽdicare uolebãt semp sequerẽtur. quoniã persuasibiles quidem sepe sũt: & ad pluadẽdũ efficaces: sed tñ fraudulẽtæ: hoc facit oratorut sepe numero pluasona & persuasibili assertione: a iudicibus extorqueat quod uult. & uelutu caliginẽ ob oculos obiiciat: quo domitianus uolebat recuperatores eẽ circũspectos ne facile crederẽt argumẽtis probabilibus & suasoriis: ad asserenda ea quæ petebantur. peculialiter assertiones accipiuntur ĩ asserẽda libertate. qñ de statu hominis cõtrouersia ẽ liber ne sit an seruus hinc illud quintiliani. Queritur remoto personarũ cõplexu ut sit ne liber qui est in assertione. In Vespasiano facta ẽ mẽtio iudicii recuperatorii ubi dixit asserente flauio pronũtiatam eẽ igenuã domicillã: quæ libertinæ latinæq; cõditionis credebatur: obiter retractandum illud pensitãdũq; diligentius uideẽ: ut exponas latinæ conditionis pro minori libertate: nam qui manumittebanẽ. uĩ ŏ maiorem libertatẽ cõsequebanẽ & fiebãt ciues romani. mõ minorẽ & fiebãt latini ex lege helia sẽtia. mĩ em ãt Domitiani hoc ẽ ipsã Vespasiani uxorẽ fuisse libertinæ cõditionis sentit Sextus Aurelius cũ ait Domitianũ Domicillæ libertæ filiũ fuisse. ¶ Nũmarios iudices. antiqui numarios iudices dici uoluerunt nũmis & pecunia corruptos. Cicero in epistolis ad atticũ. ĩsectandis exagitãdisq; nũmariis iudicibus. Idẽ in oratione pro cluentio. uaria iudicũ genera numani pauci. seneca quoq; ĩ primo de beneficiis: numariũ tribunal uocat ĩtelligi uolens iudices iudiciũq; nũmis corruptũ: sic eni ait. numarium tribunal audita utriq; licitatione addici non mirum.

Nũmarii iudices

Nũmariũ tribunal

¶ Notauit. Ignominiosa nota affecit. ¶ Cum suo cõsilio. idest cum cõsiliariis: & qui in eodem consilio sedẽtes iudicarũt ¶ Auctor. tri. plebis fuit. sensus est Domitianus auctoritate sua. tri. plebis impulit ad accusandũ ædilem de repetundis utpote sordidos questus secutũ. omne eni lucrũ magistratibus indecorum est. ¶ Iudices a senatu solitos a senatu iudices & peti & dari. docet plinius ĩ epistolis: cum ait mariũ priscũ accusantibus afris omissa defensione iudices petisse. tunc ipse plinius & cor. tacitus patroni prouincialium: notum fecere senatui priscum marium imanitate excessisse crimina quibus dari iudices possent. tñ iulius consul designatus censuit iudices a senatu mano dãdos. ¶ Vrbicis. urbanis & q in urbe exercent magistratum. ¶ Post illũ. post domitiani mortẽ. ¶ Vidimus. fuit. n. trãquillus temporibus illis. ¶ Mox correctiõe. i. cũ factus eẽt cẽsor. fuisse ãt cẽsorem Domitianũ testis est epigrãmatarius poeta cum ait. censor maxime principũq; princeps. ¶ Promiscua iniquitate. promiscua spectandi iniquitas dicitur: quando sine discrimine nobiles & ignobiles: opulenti & pauperes confusim occupatis ordinibus spectant: cum decorum sit ut nobiliores secreti seiũctiq; a popularibus: habeant in spectaculis sedilia honoratiora ego existimo non promiscua iniquitate legendum esse: sed promiscue in equite. ut sit sensus. domitianum inhibuisse licentiam illam theatralem: quæ prius inualuerat: ut promiscue & indifferenter spectaretur in equestribus gradibus: in quibus soli equites spectare debebant. hoc autem a Domitiano factitatum fuisse testatur Martialis. qui pluribus epigrãmatis eum extollit ob sublatam hanc licẽtiam theatralem. & ob id redditam ordini equestri in spectaculis dignitatem. hendecasyllabon martialis hoc est. edictum domini deiq; nostri: quo subsellia certiora fiunt & puros eques ordines recepit: item sedere prio in gradu semper tunc cum licebat occupare maneuis. item quadringenta tibi non sunt cherestrate surge. exponas igitur in equite in ordine equestri. imprimis enim domitianus curauit ut in gradibus equestribus discreti soli equites sederent: sine consessoribus plebeis. qui prius indiscriminatim sedilia occupabant. ¶ Scripta famosa. supra annotauimus: quod legibus. xii. tabularum pœna capitali sanciendum putauerunt in eos: qui carmen condidissent: quod infamiam faceret. unde & apud iurisconsultos titulus est de famosis libellis. ¶ Notabantur. infamabantur taxabanẽ ¶ Non sine auctorum ignominia. cum ignominiæ notam & infamiæ maculam apposuisset his: qui conditores fuerant scriptorum famosorum.

Recuperatores

Iudices a senatu dari

Discretæ ĩ theatro sedes

¶ M. AN. ¶ Rescidit: pro irritis habuit. ¶ Recuperatores qui res ad fiscũ attinẽtes cũ asserendi ptãte requirebant. ¶ Nummarios: q de pecuniariis summis iudicabant: aut quod magis placet nummis corruptos notauit enim dixit quasi ignominia affecit. ¶ Aedilem sordidum: sordides quæstus secutum. ¶ Vnq̃: q̃ eo principe. ¶ Morum correptione: censura. ¶ Promiscue & inequite: alii in equitate habent: sed neutrũ sequ-

tur. Ego ingẽte legẽdũ contenderim: ut sit sensus inhibuit theatralẽ licentiã spectãdi pmiscue idiscretis ordinibus: ætatibus: ac sexu: nec solũ pmiscue ihibuit sed ĩgete .i. tumultuose ẽt spectandi licentiam compressit.

Quæstorium uirum: quod gesticulandi salutandiq; studio teneretur mouit senatu. Probrosis fœminis lecticæ usũ ademit: iusq; capiendi legata hæreditatesq;. Equitẽ Romanum ob reductam ĩ matrimoniũ uxorem cui dimissæ adulteri crimen itenderat: erasit iudicum albo. Quosdam ex utroq; ordine lege scãtinia condẽnauit. Incesta uestalium uirginum a patre suo quoq; & fratre neglecta uarie ac seuere coercuit: priora capitali suplicio: posteriora more ueteri. Nam cum oculatis sororibus itẽ Varonillæ liberũ mortis pmisisset arbitrium; corruptoresq; earum relegasset; mox corneliam

¶ PHI. ¶ Quæstoriũ .i. qui qstura functũ. ¶ Gesticulãdi saltãdiq; studio .i. hoc nimirũ laudãdus ẽ ut bonus princeps: q ferre non potuit uirũ questoriũ eẽ saltatorẽ & instar histrionis gesticulatorẽ. Nã ut igt elegãter Cicero in oratiõe pro murena: neq; fere saltat sobrius nisi forte isanit. Neq; i solitudine neq; i cõuiuio moderato atq; honesto: unde saltatorẽ appellare maledictũ erat atq; cõuitium. quin etiã emilianus scipio romanos crimĩnatur qd ĩ ludum saltatoriũ eant uirgines puerĩq; igenui. Cato: Mar. Ceciliũ uocat ppatiatorem a saltãdi arte. Salustius quoq; sempromiã reprẽdit quod saltare optime sciuerit. ¶ Probrosis feminis ĩpudicis & dedecorosis. pbrũ eni & stuprũ significat & dedecus & turpitudinẽ alias accipit p cõuitio & maledicto. lex fixa fuit ĩ atrio libertatis: qua sanciebatur ut probrũ uirginis uestalis capite puniretur: uir q eam incestauisset uerberibus necaretur. ¶ Iusq; capiendi legata. spoliauit feminas probrosas ptãte legatorum capiendorũ hoc est ne legatariæ ĩ testamẽto cuiuspiã scribi possent. hinc uidetur illud satyrice scriptũ. sĩ capiendi ius nullũ uxori. ¶ Erasit iudicũ albo. sustulit ex ordine iudicum: quorum nomina in albo perscribebantur: de quo superius satis multa. idro autem domitianus iudiciaria nota iudicem affecit: quia ille cum uxore diuortium fecerat: eãq; de adulterio accusauerat & mox ĩ matrimonium reduxerat: aut enim adultera erat aut casta: si impudica cur eã reducebat ĩ matrimonium: si pudica cur illam dimittebat? ¶ Ex utroq; ordine. senatorio & equestri. ¶ Lege scatinia. lex scatinia ponit eos: q muliebria patiuntur & maxime uiros. hinc tota est satyrici poetæ mordacitas: cũ ĩ secunda satyra inuehitur in socraticos cinedos: ubi ait. citari ãte oẽs debet scatinia: quo in loco cõmẽtatores falluntur: qui existimant in pedicones subactoresq; scatiniã legẽ eẽ sancitam: cum poeta tota illa satyra insectetur uiros muliebria pacientes: qui lege scatinia a scatinio lata puniebãtur. cr[illegible]us ĩ epistolis ad Ciceronem scatiniæ legis meminit: cum ait. postulandum me lege scatinia curant. & ausonius scribens in mollem & effeminatũ inquit. scatiniam metuens non metuit titiã. sensus aũt ẽ domitianũ cõdẽnasse quosdam senatores & equites ex lege scatinia: quod .s. molles eẽnt & muliebria paterentur. scatinium ãt conditorem legis scatiniæ non romanum fuisse sed aricinum docet Mar. Tullius qui sic scribit in tertia philippica. quod autem municipium non contẽnit is: qui aricinum tantopere despicit: uetustate antiquissimum. hinc uoconiæ hinc scatiniæ leges. nugatoria sunt: q dicuntur de. C. scatinio: qui uim inferre uoluit marcelli filio. cũ ab illo nõ sit dicta neq; lata scatinia lex: sed a scatinio municipe aricino. Leges enim a conditoribus nominantur non autem a; fontib⁹ & reis. ¶ Incesta uestalium uirginum. scribit eusebius in chronicis tres uirgines uestæ ob stuprũ dãnatas a domitiano: quẽ papinius ĩ primo siluarum laudat a coercendi uestales ministras diligentia: sic enim ait pulchrius an tacita uigilet face troicus ignis: atq; exploratas iam laudat uesta ministras. philostratus quoq; in .vii. de uita apollonii testis est domitianũ purgasse tẽplũ uestæ uirginibus tribus uestalib⁹ itereptis. quæ eẽ cũ uiris habuisse culpatẽtur: cũ oporteret eas castas & intactas ilẽsem pallada & ignem ppetuũ custodire. ¶ Varie. .i. non o genere supplicii. ¶ Priora .s. icesta uestaliũ. ¶ Posteriora. icesta. ¶ More ueteri .s. cohercuit. mos ãt uetus fuit ut uiuæ humi defoderentur ĩ cãpo: q ob id sceleratus uocabat. nã sicut honores multi & amplissimi uestalibus exhibebantur: propter quos neq; filiorũ eis neq; nuptiarum erat desiderium. sic pœne delinquentibus imposite sunt magnæ. earũq; inquisitores & punitores erant ex lege pontifices. eas quidem in minoribus delictis uerberibus afficientes corruptas uero miserabili morti tradentes uiuæ enim in feretro deferuntur per forũ more mortuorũ. & cũ silẽtio merore q; deducũtur ad portã collinã: ubi structa ẽ subterranea domus: ubi a pontifice uirgo icesta opto capite cõstituit ĩ scalis ĩ hypogeũ hoc ẽ subterrancũ domiciliũ descẽntibus. cũ autem illa descẽderat scalæ tollebãtur & domicilium humo iniecta operiebat. in quo lectus erat & lucerna ardens. panis quoq; cum aqua lacte & oleo: ne fame mori uideret. ¶ Ocellatis. cognomẽ ẽ uirginum uestalium: q ex ocellata familia ad sacerdotiũ accesserant. ¶ Corruptores. stupratores. ¶ Relegasse. sicut licinianũ ualeriũ rhetoricæ pfessorẽ relegauit ob incestum: qui postea in sicilia pfessus ẽ. cuius rei meminit plinius ĩ epistolis. ¶ Mox corneliã. cuius stuprator eques romanus noĩe celer ĩ comitio uirgis cesus ẽ. q itercedẽdũ ĩ hac uoce pstabat. qd feci nihil feci. plinius ĩ qrto epistolaꝝ memorat domitianũ cõcupisse uiuã defodere corneliã maximillã uestalẽ: ut q illustrari seculũ suũ eiusmodi exẽplis arbitraret: qui absentem inauditãq; dãnauit icesti: a quo missi statim põtifices: q defodiẽdam necãdãq; curarent: a quibus ĩ illud subterraneum cubiculum dimissa est.

¶ M. AN. ¶ Quæstoriũ uirũ: q questor fuerat. ¶ Probris. flagitiis & ĩfamia optis. ¶ Iusq; capiẽdi legata. lu ue. Si capiũdi ius nullũ uxori: ẽ legatũ ut Modestinus ait quedã donatio testamẽto relicta. ¶ Erasit iudicum albo: e numero iudicũ expunxit qui falso crimen uxori intendisset: sicq; ignominia notatũ itellige. ¶ Lege scãtinia: a. C. Scantinio in pedicones lata: qui cum Marcelli filio uim ut Valerius ait inferre ausus esset patre

Saltatores uituperantur

Ludus saltatorius

Spanator Probeum

Cõplexio

Lex scatinia

Vestales ob stuprũ dãnate

accusante dānatus est.lu.quod si leges & iura citant̃.Ante omnes debet scantinia.¶ Incesta uestaliū.Eusebius auctor est tres uestales uirgines Domitiano principe incesti damnatas.¶ Priora incesta.¶ More ueteri ut humi uiuæ sepelirentur.lu.Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.¶ Nam cum ocelatis subiicit cam quare diuerso supplicio idē scelus uindicarit.¶ Ocelatis sororibus uestalibus a familia ita cognominatis: quæ fuerant prius incesti accersitæ Varonillæ: item uestali.¶ Liberum mortis genus: ut ipse diligerent sibi genus mortis: quo uellent affici.¶ Corruptores: qui cum uestalibus incestum commiserant.

Virgo maxima

uirginē maximam absolutam olim: dehinc longo interuallo repetitam atq̃ conuictam defodi imperauit. Stupratoresq̃ uirginis in comitio ad necem cædi: excepto prætorio uiro: cui dubia etiam tum causa & incertis quæstionibus atq̃ tormentis de semet professo exilium indulsit: ac ne qua religio deum impune cōtaminaretur: monumētum qđ libertus ei⁹ e lapidibus tēplo capitolini Iouis destinatis filio cōstruxerat diruit p milites: ossaq̃ & reliquias: quæ ierāt: mari mersit.

De clæmentia & largitate in initio principatus.

INrer initia usqueadeo ab omni cæde abhorrebat: ut absente adhuc patre recordatus Vergilii uersum: Impia q̃ cæsis gens est epulata iuuencis: edicere destinauerit ne boues immolarētur. Cupiditatis quoq̃ atq̃ auaritiæ uix suspitionem ullam aut priuatus unquā: aut princeps aliquādiu dedit: immo e diuerso magnæ sæpe non abstinentiæ modo: sed etiam liberalitatis experimenta. Oēs circa se largissime p̄secutus, nihil prius aut acrius monuit q̃ ne qđ sordide facerent: relictas sibi hæreditates ad his qb⁹ liberi erāt nō recepit: Legatum etiā ex testamento Rusci Cepionis q cauerat: ut quot ānis īgredientibus curiam senatoribus certā sūmā uiritim præstaret hæres suus irritum fecit.

¶ PHI.¶ Virginē maximā. uirgo maxia dr̃ p̄fecta & priceps reliquarum uestalium: qualis hodie abatissa nūcupat̃. hinc nō absurde apud pliniū p corneliam maximā uestalem legi posset Cor. maximā uestalē: ut cōueniat cum sn̄ia tranquilli.¶ Repetita.s.iudicio & accusatione.¶ Defodi. ut uiua ex more uetusto defoderet̃ de quo iuuenalis sanguine adhuc uiuo terrā subitura sacerdos. Liuius.l.xxii.duæ uestales eo anno opimia atq̃ floronia stupri cōptæ altera sub terram ut mos ē: ad portā collinā necata fuerat. altera sibimet ipsa mortē cōsciuerat. L. Cātilius scriba pōtificū: qui cū floronia stuprum fecerat. a pontifice maximo eo usq̃ uirgis in comitio cæsus erat: ut inter uerbera expiraret. itaq̃ domitianus & stupratas & stupratores puniebat ex iure pōtificis maximi: ad quē pertinet talis coercio aiaduersioq̃.¶ Stupratores.i. primis celerem eqtem romanū significat: cui cornelia icestū obiectū ē & ob id in comitio uirgis cæsus: ut diximus.¶ Excepto p̄torio uiro. fortassis signat ualerium licinianū: q p̄monitus fuit si comitiū & uirgas pati nollet: ad confessionē incesti cū cora uestale cōfugeret: sicut & fecit. locutus ē p absente. heremus senecio. liciniano Domitianus exiliū molle dedit pmisitq̃ ei q̃ posset ex rebus suis raperet anteq̃ bona publicarētur.¶ Cōtaminaret̃. pollueret̃ & maculosa fieret.¶ Libertus eius. Domitiani.¶ Destinatis. p̄paratis.¶ Filio defuncto: & filius liberti significat̃.¶ Diruit. euerti & destrui iussit.¶ Ossa & reliqas. filii liberti ipsius. tāq̃ nefas foret i lapidibus sacratis p̄phanū sepeliri.

Versus uirgilii

¶ Impia quā cæsis. uirgilius in.ii. georgicorū sic scribit. an̄ et sceptrū dictei regis & an̄ ipia q̃ cæsis gens ē epulata iuuēcis: aureus hāc uita saturnus iterris agebat. i expositiōe huius uersus ait seruius q̃ maiores boues cum risse nefas putabāt. plinius quoq̃ & columella tradūt i tāta fuisse apud āntiquos ueneratiōe boues: ut tā capitale esset boué necasse q̃ ciuē.¶ Edicere. edicto p̄mulgare.¶ Destinauerit. cōstituerit deliberauerit.¶ Ne boues. imolarēt̃. ex dogmate pythagorico p̄cipit̃ apud ouidiū ne boues imolēt̃ neue adhibeāt̃ i cibatū. sic. n. scriptum ē. Quid meruere boues aial sine fraude doloq̃ inocuū simplex. natū tolerare labores: porphirius quoq̃ refert ex iniqtate hoīum eē idu ctū morē imolandi hostias. quē fediss mū appellat & crudelitatis plenū: cū ex sanguine occisorū aialiū ībuāt̃ aræ deorū: gnetiā lactātius carpēs hāc aialiū imolationē sic scribit i.v. diuinarū īstitutionū: mactāt igit̃ opimas ac pinguas hostias deo q̄si esurienti: p̄fūdūt uina tāq̄ sicienti: trimegistus simile sacrilegus eē autumat cū deū ores tus atq̃ cetera icendere. nihil. n. deest deest: qui ipse est omnia atq̃ icēsiōes dei eē: cum agāt̃ grates a mortalibus.¶ Expiméta. s. dedit.¶ Largissime. liberalitate maxia ¶ Q̄ ut neqđ sordide. domitianus admonuit suos facte ne qđ tacerēt: qđ illos sordidos eē & auaros turpisq̃ lucri cupidos declararet. nimirū pricipes omnes hac admonitiōe suos aulicos monere deberēt ne qđ cā auaritiæ & rapinarū sordidiq̃ lucri facitēt: cū uideamus ī aulis pricipū oīa secus fieri.¶ Nō recepit. tāq̄ iustius sit hēditates p̄atrū ad filios p̄tinere q̄ ad principē. ex his liquet quēadmodū domitianus ab initio pricipatus egit bonū pricipē: mox deflexit ad oē genus flagiciorū ¶ Legatū irritū fecit. ruscius cepio i testamēto legatū hoc legauerat senatoribus: ut singulis annis certa summa pecuniæ ū illis uiritim diuideret̃ ab herede: qn̄ curiā īgrediebantur. hoc legatū domitianus rescidit nec ratum esse uoluit. ut ita heres ab hoc onere liberaretur quod est laudabile.

Capitale boué necasse

Mos fedissimus imolandi hostias

Incēsiones dei grates

Salubris monitio

¶ M.AN.¶ Virginem maximam. Corneliam primam uirginum: & quasi antistitem: quæ ut Eusebius ait uiua defossa est ¶ Defodi: extra collinam portam more maiorum in subterraneam specū uiuā demitti.¶ Stupratores: uestalium corruptores.¶ Exilium īdulsit: exilio dānauit quū maius esset supplicium meritus.

¶ Libertis: eius nõ dicitatuus ad domitianũ uix apte referas ¶ Lapidibus destinatis: ad usũ capitolinæ ædis cõparatis ¶ Diruit: dirui fecit monumẽtũ. s. ¶ Ossa filii ¶ Ab oĩ cæde. q. d. multorũ ẽt aiahũ. ¶ Sordide: turpiter: ac præ lucri cupiditate auare nimiũ. ¶ Cauerat: testamẽto legarat. ¶ Viritim: senatorum singulis.

Reos qui ante quinquénium proximum apud ærarium pependissent: uniuersos discrimine liberauit: nec repeti nisi intra annum eaq; conditione permisit, ut accusatori qui causã non teneret exilium pœna esset. Scribas questorios negociantes ex consuetudine: sed contra Clodiam legem uenia in præteritum donauit. Subsiciuia quæ diuisis per ueteranos agris carptim superfuerunt ueteribus possessoribus: ut usu capta concessit fiscales calumnias magna calumniantium pœna repressit: ise rebaturq; uox eius: princeps: qui delatores non castigat irritat.

De sæuitia & crudelitate eius cõtra plurimos.

Sed neq; in clementiæ: neq; i abstinẽtiæ tenore per

¶ PHI. ¶ Apud ærarium. pependissent. dicitur rei pendere apud ærariũ: q nec dũ absoluti nec dũ dãnati sũt: sed adhuc illoꝝ cã ẽ pẽdens. & ut dici solet suspẽsa sub incerto exitu. tales liberauit domitianus a piculo dãnationis: si modo p quinquẽniũ pximi spaciũ pependisset. i ærario. ãt tabularium erat hoc ẽ repositoriũ ipsaꝝ tabulatũ ærarius uero hõ dr: qui ære pecuniaq; mulctat. hic leges idẽ idẽ apud luculẽtos scriptores factos eẽ ærarios & iter ærarios relatos: qa ære mulctati tũ puniebãtur. Nec repeti. ab accusatoribus iterũ reuocari ad reatũ. ¶ Intra annũ annuũ spaciũ. ¶ Qui causã nõ teneret. q nõ obtineret reũ dãnari: nec q reũ uinceret i iudicio ¶ Sed cõtra clodiã legẽ. clodia lex prohibebat scribas qstoꝝ exercere negociationes. tã q idecorũ foret scribã eẽ negociatorẽ: uerũ tñ ex cõsuetudie: quæ iterdũ lege potẽtior est quidã ueniebant negociãtes quos uenia donauit Domitianus remissa legis clodiæ punitiõe. ¶ Subsiciua. i codicibus luculẽtorũ scriptorũ multifariis modo subcisiua modo subsiciua scribi deprendes. eadẽ tñ huius uerbi uis est & significantia. nã subcisiua dicũt quæ subcisa sunt & quasi subtracta a subcidẽdo dicta q̃si relicta: qd si subcisiua legeris a subsecãdo icli nabitur: plinius in prohemio. Na. historiæ & au. gellius in nouissimo noctium atticaꝝ subcisiua siue subcisiua tẽpora dixerũt: quæ subducta subtractaq; sunt & ueluti subcisa siue subsecta a rebus necessariis: eadẽ dictione usus est Cicero cum ait in primo de legibus. subcisiua quedã tẽpora icurrũt: quæ ego perire nõ patior. Itẽ paulopost. qn igit̃ ista ipsa explicas subcisiuis ut ais tẽporibus & cõscribis de iure ciuili subtilius q̃ ceteri. apuleius i ultimo de asino aureo. qd subsiciuũ quãuis iteratæ iã traditioni remãsisset: ubi subsiciuũ posuit pro reliquũ. Idem ĩ eadẽ significatiõe dixit in octauo. Ac me relictũ solũ ac subsiciuum cum fastidio pleriq; preteribãt. Itidem tranquillus subcisiua appellat porciunculas agrorũ q̃ si subcisas relictas ue: quæ uelut reliquiæ in diuidendis agris superfuerant. talia Domitianus cõcessit ueteribus possessoribus: qui. s. illos agros prius possederant: q̃ ueteranis diuiderentur. Idẽ apuleius scribit in apologia pythagoram animaduertisse euerticulum: quod genus retis est: trahi a piscatoribus iuxta metappontum in littore italiæ suæ: quam subsiciuam greciam fecerat ubi subsiciua grecia accipi uidetur quasi pro subsecta sucisaq; & ueluti secundaria grecia: quæ est italiæ portio: quam greci magnam greciam appellauerunt. ¶ Carptim. quasi frustilatim & membratim. hoc est per frusta & membra hinc inde decerpta supererant. ¶ Vsurapta. quasi per usus capionem uendicata. antiquitus iure ciuili constitutum fuerat. ut res si mobilis erat anno ubiq; uno: si immobilis biennio tantum in italico solo usucaperetur: ne rerum dominia in incerto essent. mox iustinianus constitutionẽ promulgauit: qua cautum est ut res quidẽ mobiles per triennium: immobiles uero p longi temporis possessionem. i. est inter presentes decennio: inter absentes. xx. annis usucapiantur: sicut scribunt latissime iurisconsulti: & a boetio in cõmentariis topicoꝝ annotatum est. ¶ Fiscales calumnias. calũniæ fiscales dicuntur: ex quibus dãnatorũ bona ad fiscum imperatorium deuoluebantur. ¶ Ferebatur. celebrabat̃. ¶ Princeps q delatores nõ castigat. uox hæc in omnibus principum cubiculis uestibulisq; scribẽda est: uox aurea uox omni laudatiõis pconio digna: eleganter olim & sapienter dixit iulianus iperator ad delatorẽ coercẽdũ: qs inocens eẽ poterit si accusasse sufficiet. Delatores ergo nisi castigent̃: uel ob hoc qa ipuniti relinquũtur: ad accusandum magis irritãtur: adeo domitianus delatores puniendos eẽ uolẽs significare dicebat: delatores irritari prouocariq; ad delatiõis officiũ: nisi a pricipe castiget̃. Nimiꝝ delatores ad uenena nascũt̃: quoꝝ atra ceu serpentũ lingua uibrat tabesq; animi cõtrectata adurit. Nulla sane pestis pestilẽtior: nulla pernicies pniciosior ueneno delatorũ: qui ubi principum aures patulas fuenere: ifundũt uirus exitiale inocẽtibus. unde fit ut pceps numero uir bonus probus insons ex aula principali eliminetur atq; explodatur: dũ principes nimium creduli totas aures repandunt pestiferis delatoribus susurronibusq; qui uirosis linguis uipeias imitantur. Quos inclyte annibal non minus fugiendos censeo q̃ pestes q̃ uenena q̃ uortes.

¶ M. AN. Apud ærariũ pependissent aut in uacuo: ut de claudio dixit: pependissent aut ambiguo causæ euẽtu suspensi toto quinquénio ærarii rei fuissent. ¶ Discrimine: icõmodo: oiq; periculo liberauit. ¶ Nec repeti: iterũ cogi. ¶ Intra annũ: itra anni spaciũ. ¶ Qui causam nõ teneret: qui nõ uictor esset: aut ad exitũ nõ pduceret. ¶ Contra clodiã legẽ. P. Clodius tri. pleb. quattuor tulit leges Aulo Gabino: & L. Pisone cõsulibus in quibus hanc fuisse intelligi oportet. ¶ Subcisiua. i. agrorũ partes succisas: hoc ẽ diuidẽdis agris hinc inde subductas ut mensura admetientibus magis quadraret: dñr & succisiua tempora necessariis horis subtracta. Pli. succisiuis tpibus ista curamus. Gellius Ea omnia subcisiua: & subsecũdaria tpa. ¶ Carptim: hinc ide carpendo ali-

Rei pẽdẽt

Tabulariũ in ærario ærarii homines

Consuetudo lege potentior

Subsiciua

Subcisiua

Euerticulũ

Vsucapere

Vox domitiãi memorabilis

Dictũ iuliani

Contra delatores

qd.¶ Veteribus possessoribus:his q agros ipsos ad id tps possederat:prius dico q diuisi eent.¶ Vsucapta possessiōis cōtinuatiōe qsita.Modestinus,usucapio ē iqt acqsitio uel adiectio dñii p cōtinuatiōem possessiōis tpis lege definiti.¶ Fiscales:ad fiscū iperii attinētes.¶ Calūnias:fallas delatōes aduersus ciues p fisco intentas.

mansit;& tamen aliquãto celerius ad sæuiciam desciuit quã ad cupiditatem.Discipulum Paridis pantomimi pauperem adhuc;etiam tum maxime ægrum quod arte fomaq; non absimilis magistro uidebatur occidit.Item Hermogenem tarsensem propter quasdam in historia figuras;librariis etiã qui eã descripserant crucifixis.Patrẽfamilias quod thracem mirmilloni parem numerario ĩparẽ dixerat detractum e spectaculis in arenam canibus obiecit cum hoc titulo;ĩpie locutus parmularius.Cõplures senatores in his aliquot cõsulares interemit;ex quibus Ciuicã Cerealẽ in ipso Asiæ procõsulatu;Saluidienũ Orfitũ.Aciliũ Glabrionẽ exilio quasi molitores nouarum rerum.Cæteros leuissima quæq; de causa;

¶ PHI.¶ Ad sæuiciam deseruit deflexit ad crudelitatem prius q ad auariciam.¶ Discipulum paridis.Exempla hæc sunt seuitiæ i domitiano:qui ob nullã aliã cãm occidit discipulum paridis histrionis:nisi q arte histrionica & forma magistrũ repńtabat.¶ Propter quasdã i historia figuras.obfiguratũ scribendi genus & obliqua dicta:marcianus atq; fortunatianus scribũt ductũ eẽ in orõne figuratũ:cũ aperte quid dicere p hibet uerecundia pp obscena:& significatiõnẽ aliã atq; in tegumentis uestita monstratur.Est & obliquus ductus cum metus ĩpedit aliqd dicere libere:& p quosdã cuniculos obiicieda monstramus.Domitianus occidit hermogenẽ historicũ pp figuratos in historia ductus & elocutões:quæ trahi posse uidebantur ĩ principis cõtumeliã.Plinius scripsit octo uolumina dubii sermonis sub nerone nouissimis ãnis cũ oẽ genus studiorũ paulo liberius & erectius piculosũ seruitus fecisset.Figurate ut iquit Sidoni᷒:uitã domũq; cõstantini uidet uel pupugisse uel momordisse:qui palatinis foribus distichon hoc appendit:saturni aurea secla quis requirat:sunt hæc gemma sed neroniana.¶ Tharsensem.Ex tharso oppido ciliciæ:Persius iouis & danaes filius:tharsum condidisse memoratur:ut ait amianus marcellinus:unde a lucano tharsos persea cognominatur illo uersu.Deseritur taurus; nemus perseaq; tharsos:¶ Qui eam descripserant.historiã.s.hermogenis exscripserant.proprie enim describere & exscribere est exempla transferre:quod pertinet ad librarios:cũ scribere ad conditorem referatur.Vulgus perperam scriptores dixit quos librarios dicere deberet:cum scriptores sint ipsi auctores conditoresq; librorũ.¶ Patrẽfamilias.sensus est Domitianus obiecit canibus laniandum quẽdam patrẽfamilias:quia in spectaculo gladiatorio:quod exhibebat princeps:dixerat thracem gladiatorem parẽ quidem esse myrmilloni aduersus quem depugnabat:sed munerario ĩparem.i.editori ludorũ domiciano minime parẽ:tãq ab eo uellet nollet digladiari cogeret.& ita hoc dicto nisus est taxare principẽ exhibitorem spectaculi gladiatorii.Nã munerarius significat editorẽ exhibitoreq; muneris gladiatorii:cuius noie domicianus significabat a patrefamilias:alibi documus myrmilloni gladiatori opponi thracẽ gladiatorẽ:qd idicat uel ille ausonii uersus:quis myrmilloni cõtẽditur æquĩ manus thrax.¶ In arenã.gladiatoria arena significatur:i q gladiatores depugnãt:unde & arenarii dicti.¶ Cũ hoc titulo.cũ hac notatione iudicioq; supplicii.¶ Impie locutus parmularius.uerbum hoc a domiciano contumeliose dictum est in patremfamilias obiectũ canibus lacerandum:nam parmularius nomen est gladiatoris a parmula dicti.est autem parmula breue scutũ de qua ait Oratius:sensi relicta non bene parmula.milites uelites ritu romano parmam habebant tripedalem parmulis soliti sunt miles pugnare:quarum usum fertur sustulisse.C.marius:Iphicrates peltam pro parma militibus dedit:ex quo postea peltastæ pedites dicti.apud quintilianum in.ii.hoc scriptum legimus huic sentẽtiæ accommodatum:alius percontanti theodoreus an apolodoreus esset:ego iquit parmularius sum:nec sane potuit urbanius ex confessione inscitiæ suæ elabi.¶ Ciuicam cerealem.Cor.tacitus meminit subinde cerealis:q castra germanorum cepit exciditq;.¶ Acilium glabrionem.de hoc ait Iuuenalis:proximus eiusdem properabat acilius æui.Acilio glabrioni qui apud thermopylas regem superauit anthiochum:statuam auream posuit filius Acilius glabrio:quæ prima omnium in italia fuit aurata statua.auctores liuius plinius & amianus marcellinus.hic quem interemit domicianus ex ea erat prosapia.¶ Cæteros:scilicet interemit.¶ Orfitum.domitianus orfitum & russum paratarum contra se insidiarum insimulans in insulam relegauit.apud philostratum apollonius orfitum appellat uirum iustum & temperatum:cui obiciebatur q suasor impulsorq; neruæ fuisset ad imperium occupandum:adiutum quoq; ab ipso apollonio ad res nouas moliendas calumniabãtur:ex hoc ait tranquillus orfitum fuisse domitiani iussu interemptum in exilio quasi molitorem rerum nouarum.pro enim fuit insulari exilio mulctatus:mox ibidẽ iteremptus sicut & acilius glabrio ob cõsimilẽ suspitionem.
¶ M.AN.¶ Magistro:ipsi paridi.¶ Figuras:aliquos inter se sermões Thracẽ retiarium.¶ Mirmilloni:qui cum retiario pugnat.¶ Munerario:gladiatori ad munus cõparato:munus gladiatoriũ certamẽ dr.Iu.munera nunc edunt & uerso pollice uulgi quẽlibet ceciderunt.¶ Impie locutus parmularius a parma parmula ẽ atq; i de recta uoce parmularius parmularum opifex:aut quemadmodũ a scuto scutarius dicitur:sic a parmula parmularius parmulæ gestator:ut præteritæ militiæ atq; eiusdem obscuræ & gregariæ breui titulo argueret.
¶ Acilium glabrionem.Iu.properabat Acilius æuo.

Figurat᷒ ductus
Obliquus ductus
Thrasũ cõdidit perse᷒
Describer.
Exscribere
Scriptores
Mũerario impar
Thrax myrmilloni
Parmulari᷒
Parmula
Peltastæ
Parmulari᷒ sum
Statua glabrionis

¶PHI. ¶ Aelium lamiã. propter huius aelii lamiae necē dixit poeta satyricus: hoc nocuit lamiarum caede madenti. Aeliorum lamiarum familiam: quae fuit romae senatoria oriundam esse a lamo formiarum rege: idonei scriptores prodiderunt. In alia significatione lamia dicitur uoratrix puerorum: a lama quae est uorago: & maledictum est in feminas maleficas. Apud philostratum multa mentio est de lamia: quae formosiores adolescētulos deuorabat. Quidam lamias dicunt esse laruas & lemures: quae humanas carnes desiderantes affectant: Oratius: neu pransae lamiae uiuū puerum extrahat aluo. Apuleius in primo de asino aureo: at ille olore spurcissimi humoris pcussus: quo me lamiae illae infecerant aspernatur.

Lamia

Aeliū lamiā ob suspiciosos quidē uerū & ueteres & innoxios iocos: quod post adductam uxorem laudanti uocem suam heu taceo dixerat; quodq; Tito hortanti se ad alterū matrimonium responderat, καὶ σὺ γαμῆσαι θέλεις; Saluiū Cocceanum quod Othonis imperatoris patrui sui diem natalē celebrauerat. Metium Pōposianum qđ habere īperatoriam genesim uulgo ferebat̃; & qđ depictū orbē terrae ī membranis: cōcionesq; regū ac ducū ex Tito Liuio circūferret; qđq; seruis noīa Magonis & Hannibalis īdidisset. Salustium Lucullū britaniae legatū: quod lanceas nouae formae appellari luculleas passus esset. Iunium rusticum: quod Peti Thraseae

In threnis hieremiae accipitur lamia pro genere animalis: cū etiam lamiae nudauerunt māmam: lactauerūt catulos suos. In esaia quoq; scriptum est: ibi cubauit lamia & inuenit sibi requiem. Olim pbus imperatoe exhibuit in spectaculo centum lamias. ¶ Abductā uxorem. supra dictum est domicianū abduxisse ī matrimonium domiciā lōginā aelio lamiae nuptā. ¶ Laudanti dōiciano. ¶ Heu taceo. hoc uerbum dixit aelius lamia dolenter & cum suspirio: cū significare uellet sibi tacēdū esse & labellum digito cōpescēdū: cum libere queri non posset de domiciano: qui sibi abduxerat uxorem. ¶ Ad alterum matrimoniū. ut post abductā a domiciano primā uxorem domiciam ducere uellet alterā. ¶ [Greek]: quod latine īterptat̃: an & tu uxorē ducere uis: quo dicto ītelligi uoluit aelius lamia qđ & titus quodq; uellet abducere alterā sibi uxorē: sicut domicianus primā abduxerat. ¶ Saluiū cocceanū. subintellige īteremit. fuit āt hic filius fratris othonis īpatoris quē otho iā iā moriturus admonuit: ne patruū suū othonē fuisse aut obliuisceret̃ unq; aut nimiū meminisset. ¶ Metiū pōposianū. in uespasiani uita dictū ē: quēadmodū sermo pcrebuerat metium pōposianū habere geniturā īperatoriā: eūq; quādoq; regnaturū. unde a Vespasiano consul factus est tali cauillo alludente: q. q; memor erit tanti beneficii: sed domicianus longe patri dissimillimus pōposianū interemit: propterea q. in horoscopo sydereq; natalicio īperatoria dignitas ei decreta eē uulgo dicebat̃: quicūq; habuerunt horoscopū in prima parte arietis nascentur reges duces exercituūq; īperatores. ¶ Depictum orbem terrae. Pōposiano excidiū cōcinauit ea res: quae hostilio mancino consulatum peperit: qui situ carthaginis expugnationēq; depictā proponēs ī foro. & ipse assistēs populo spectātu singula enarrabat. qua comitate proximis comiciis cōsulatum adeptus est. Anaximander milesius de situ orbis descriptā tabulā primus edidisse fertur. Heccatheus uero codicē reliquisse situm orbis continentem: ut tradit eratosthenes. ¶ Cōtiones regū ac ducū notissimū est liuium ī cōtētiōibus supra quā narrari pōt: eloquētissimū: apud quē maximi duces regesq; pprie diuinitus cōcionant̃: qđ. n. diuinius cōcionibus scipionis & annibalis: qđ luculētius his quas apud eūdē & romanorum reges & externi pcessent. igitur cū pom posianus contiones illas. idest orationes quae apud liuium & a regibus habentur & a ducibus assidue circūferret: suspitionē domiciano fecit tanq; regnū affectaret: ex quo fuit īterēptus. ¶ Nomina magonis & annibalis. hinc domicianus pōposianū metuendū esse opinabatur: q. seruis imponeret nomina nō seruilia sed īpatoria. & eo℞ maxīe īperatorū qui infestissimi fuerant romano nomini. Magonē eni & annibalē fratres maximos penorū duces: maximosq; romanorū hostes fuisse nemo nō nouit. Annotatu dignum est genuam liguriae caput ab hoc magone annibalis fratre diruttam fuisse: mox exedificatam a lucretio: cui ob id Prorogatum fuit imperium: mago ex uulnere mortuus est: haud procul sardinia annibal ueneno in bithynia extinctus: ducum imperatorumq; externorum haud dubie clarissimus memoratissimusq;. Econtrario athenienses decreto olim publico sanxerunt: ne unq; seruis indere liceret nomina harmodii & aristogytonis: qui libertatis recuperādae gratia hippiam tyrānum īterficere adorsi erāt: nefas eni ducebant nomina libertati patriae deuota seruili contagio pollui. ¶ Salustium lucullum. repete interemit. ¶ Lucullea. a nomine suo: dicebatur. enim salustius lucullus. ceterum L. lucullus ille romanorum nitidissimus marmori lucullo nomē indidit admodum delectatus illo: quod erat atri coloris. ¶ Peti thraseae & heluidii. de peto thrasea patauino & heluidio prisco tarentino: qui thraseae gener fuit: supra copiose meminimus. Iuni⁹ arulenus rusticus qui olim tri. plebis obtulit se propugnatorem peti thraseae: gener fuit heluidii: socerūq; & pso cerum thraseam nō minus uero q; magno praeconio extulit: appellauitq; sāctissimos uiros. ppterea quod īterfectus est a domiciano. Scire autem debes thraseam seuitia neronis afflictū: ut ante diximus: uenas secuisse: heluidiumq; quia thraseae gener erat italia pulsum exulasse: qui mox reuersus romam creatus ptor uespasiani principatu libere nimis sententiam dixit: utpote emulus soceri: imitatorq; catonū & brutorū. ex ea dicendi libertate: ut magnā gloriā: ita magnā cōtraxit offensam. fuitq; a domiciano morti dānatus. Vnde ait Cor. taci. scribens de uita iulii agricolae soceri sui. Mox nostrae duxere heluidiū in carcerē manus. Idem aruleni rustici necē signat his uerbis: nos maurici rusticiq; uisus nos innocēti sanguine senetio perfudit. aruleni rustici periculum fouerat. M. regulus. cuiusq; morte adeo exultauit ut libro edito illū īsectatus: appellauerit simiam stoicorū. ad-

Cocceianū

tabula anaximādri de situ orbis

Cociones regum

Noia seruis ipatoria

Genua diruta a Magone

Lurulleum marmor.

Arulenus rusticus

Libertas heluidii

Simia stoicorum

[margin: ..elliana ..entre ..igiofus.]

iecerit q; uitelliana cicatrice stigmosum. ideo autem hoc a. M. regulo dictum est quia arulenus rusticus cū esset pretor missus a uitellio senatuq; legatus ad flauianos duces componēdæ pacis causa: fuit uulneratus a milit⁹ turbulentis uiolato legati nomine: occisoq; lictore.

℄ M. AN. ℄ Ehū lamiā: lu. Lamiarū cede medenti. ℄ Abductā uxorē. s. Domitiā: quā illi adeptā Domitianus duxit uxorē. ℄ Laudanti: domitiano. ℄ Heu taceo: quasi stomachi indicium in domitianum dedisset. ℄ Scelamia. Καὶ σὺ γάμον θέλεις: & tu uxorem ducere uis. ℄ Saluum cocceanū: occidit subaudi. ℄ Imperatoriam genesim. syderalem in ortu posituram ad imperium trahētē. ℄ Magonis & Annibalis carthaginensiū ducū. ro. q; nois hostiū. ℄ Nouæ formæ. tū primū inētæ. ℄ Luculleas. a suo noie. ℄ Peti thraseæ. a Nerōe occisi.

[margin: Philosophi expulsi]

℄ PHI. ℄ Philosophos urbe submouit. Eusebius in chronicis ait: domitianum philosophos & mathematicos bis urbe roma p edictū expulisse. gellius quoq; libro xiiii. noctium atticarū sic scribit: philosophi domitiano imperāte senatuscōsulto electi: atq; urbe & italia interdicti sunt: qua tempestate epitectus quoq; philosoph⁹ propter id senatuscōsultū nicopolim roma decessit: apud philostratum mētio fit de philosophis eiectis a domitiano. qui habitu mutato partim in hispaniam partim in lybiæ scithiæue deserta confugerunt. Quidam etiam uiuendi ratione mutata scelerum consiliarios sese illi adiunxerūt. Ex quo demetrius philosophus expulsus insultura cum apollonio sermocinatione dolenter dixit & grauiter. Cicadis licet impune canere: nobis nec quidem mutire fas est.

[margin: Dictū demetrii Cicadis licet canere.]

& Heluidii prisci laudes edidisset: appellaretq; eos sanctissimos uiros: cuius criminis occasione philosophos omnes urbe italiaq; summouit. Occidit & Eluidium filium: quod quasi scænico exodio sub persona Paridis & Oenones diuortium suum cum uxore tractasset. Flauium sabinum alterum e patruelibus: quod eum comitiorum cōsulariū die destinatū pperā præco nō cōsulē ad populū: sed imperatorē pnūciasset. Verum aliquanto post ciuilis belli uictoriam sæuior plærosq; partis aduersæ: dudū etiā latētes cōscios: in inuestigato

℄ Heluidiū filiū. sanguinarius princeps nō cōtētus iterfecisse uirum sanctissimū heluidiū patrē: occidit etiam filiū ob rem friuolā & nugatoriā. Plinius neoteros hoc est iunior occiso domitiano librum composuit de heluidii patris ultione: qui cum sibi fuerat amicitia accusauitq; in senatu publicium certum senatorem: un ūq; p torū: a quo manus illatæ fuerant heluidio. idem deflet luculenta epistola mortem fanniæ uxoris heluidii ex thrasea natæ. quæ bis maritum secuta est in exilium tertio ipsa ppter maritū relegata: factusq; reus fuit senectio q; de uita heluidii libros cōposuisset. sicut rusticus arulenus fuerat iterfectus ob editas heluidii prisci & peti thraseæ laudes. Cuius rei meminit Cor. taci. his uerbis quæ subscripsi. Legimus cum Aruleno rustico petus thrasea herennio senectioni priscus heluidius laudati essent capitale fuisse neq; in ipsos modo auctores sed in libros quoq; eorum seuitum: delegato triumuiris ministerio: ut monumenta clarissimorum ingeniorum in comitio ac foro urerentur. ℄ Scenico exodio. cantico athelanico: repete quæ supra dicta sunt de exodio. ℄ Sub persona Paridis & œnones. Nota est historia fabulosa. Quemadmodū Paris inter pastores educatus amauit œnonem: quā deinde facto diuortio deseruit profectus in græciā helenæ amore pellectus. In cebrenia troadis urbe paridis & œnones sepulturā ostēdi refert Strabo in. xiii. Enonem aūt dicūt alexādri paridis uxorē fuisse priusq; helena raperetur. apud ouidium extat epistola quam paridi scribit œnone. Eluidius eluidii prisci filius athelanica fabula & exodio complexus erat argumētū de paride & œnone: & quēadmodū iter illos factū foret diuortiū: existimauit domitianus sub hoc uelamento diuortium suū taxari ab heluidio: ex quo puocatus hominem interemit. supra autem dictum est quēadmodum domicianus uxorem domiciam repudiauit: moxq; impatiens diuortii reduxit. Diuortium autem dictum est uel a diuersitate mentiū: uel quia in diuersas partes eunt: qui distrahunt matrimonium. In diuortio matrimonii q; renunciatione comprobata sunt hæc uerba res tuas tibi habeto: tuas res tibi agito. Ex hac diuortii formula dixit plautina materfamilias: ualeas tibi habeas res tuas reddas meas. Et apud apuleium ait cupido ad psychen: confestim thoro meo diuorte tibiq; res tuas habeto. ℄ Ex patruelibus. Merito dixit plinius: q; illa immanissima bellua: ita enim domicianum appellat. propinquorum sanguinem lambebat. Patrueles fratres dicti qui ex duobus fratribus progenerātur: sicut sorores patrueles nuncupantur ex duobus & ipsæ fratribus genitæ: auctor iurisconsultus patrueles domitiani erāt duo filii ex flauio sabino patris fratre: ex his alterum patri cognominem interemit ex eo q; a præcone non consul sed imperator per errorem pronunciatus est apud populum. Philostratus refert interfectum fuisse a domiciano fabinum cognatum: cuius uxorem nomine iuliam abduxerit ipse princeps: quæ erat ipsius neptis: unde parricidium incestūq; iuxta cōmisit. ℄ Perperam. non recte q; errore magis q̄ dolo factum uideri potest. ℄ Destinatum. electum cōsulem designatūq;. ℄ Ciuilis belli. quod inter flauianos & uitellianos gestum ē. ℄ Partis aduersæ. uitellianæ factionis: magis enim placet ut ciuile bellum referatur ad uitellianos q; ad antonium: q; & ipse sicut supra dictū est mouit ciuile bellū: cū foret præses superioris germaniæ.

[margin: Fannia — Sepultura paridis & œnones — Diuortiū unde — Res tuas tibi habeto — Patrueles]

℄ M. AN. Heluidii prisciq; Vespasiani pricipatu occisus est. ℄ Sāctissimos uiros: innocentes: miræ cōstantiæ: cuius illi sectæ fuerint Satyri carmen demonstrat. Quale coronati inquit thrasea heluidiusq; bibebant Brutorum & Cassii natalibus. ℄ Cuius criminis. ipsi rustico intentati. ℄ Philosophos: philosophiæ prophessores ac studiosos. ℄ Heluidium filium: ad patris differentiam qui a domitiano fuerat occisus. ℄ Scænico exodio: ridiculæ fabulæ argumento. ℄ Paridis & œnones: quia ob paridis pantomimi amorem domitiani uxorem domitianus exegerat: fuit œnone paridis uxor: cum qua post raptum Helenæ diuortium

fecit. Strabo est auctor. ¶ Diuortium dissidium separationem. ¶ E patruelibus: e duobus Sabini patrui filiis ¶ Destinatum designatum ¶ Aduersæ partis: Antonianæ factionis.

nouo quæstionis genere distorsit immisso per obscœna igne nõnullis & manus amputauit sariisq; constat duo solos e notioribus uenia donatos tribunum laticlauum & centurionem; qui se quo facilius expertes culpæ ostenderent impudicos probauerant; & ob id neq; apud ducem; nec apud milites ullius momenti esse potuisse.

Item de sæuitia & crudelitate eiusdem.

Erat aũt nõ solũ magnæ; sed & callidæ inopinateq; sæuitiæ. Auctorẽ summarũ pridie q̃ crucifigeret in cubiculũ uocauit; assidere in toro iuxta coegit secũ hilareq; dimisit; partibus ẽt de cœna dignatus est. Aretinũ Clæmẽtẽ consularẽ uirũ e familiaribus & emissariis suis capitis cõdẽnaturus in eadẽ uel ẽt i maiore gratia habuit; quoad nouissime simul gestanti conspecto delatore eius: uis inq̃t hũc neq̃ssimũ seruũ cras audiamus & quo contentius abuteret̃ patientia hominũ nunq̃ tristiorẽ sententiã sine p̃fatione clæmentiæ pronũciauit; ut nõ aliud iã certius atrocis exitus signum esset q̃ principii lenitas. Quosdã maiestatis reos in curiam induxerat; & cũ prædixisset exptũ se illa die quã carus senatui esset; facile pfecerat; ut ẽt more maiorũ puniendi condemnarentur; deinde atrocitate pœnæ cõterritus ad leniẽdã inuidiã itercessit his uerbis; neq;. n. ab re fuerit ipsa cognoscere

¶ PHI. ¶ Questionis. tormentorũ. ¶ immisso p obscena igne apuleius scribit sibi i asinũ transformato Titionẽ ardẽtẽ mediis inguinibus a fœmina immissũ a qua pernitie se euasisse atq; cum liquida fimo strictim egesta faciem atq; oculos eius fœmine cõfedasset. Seneca iter diros cruciatus enumerat carcerẽ & cruces & eculeos & uncũ & adactũ p mediũ hominẽ q̃ p oẽs artus emergere stipitẽ & distracta i diuersũ actis curribus mẽbra: & illã tunicã alimentis ignitũ & illatã & itextam nusq; tñ mẽtionẽ facit huius supplicii quo seuiebat truculẽtus domitianus: tãq̃ ipse extitent inuentor talis cruciatus. ¶ E notioribus. cognitorib⁹. ¶ Laticlauum senatorem a lato clauo nomine inclinato: i usu antiquorũ fuerũt mãtilia cocco clauata: quibus i. cõuiuio usus ẽ alexãder romanus: fuerunt & uẽstimẽta auroclauata: q̃bus olim iterdixit tacitus iperator. ¶ Et ob id. q se ipudicũ asseruit satis p̃bare uidet̃ se nullibi eẽ metuẽdũ. cũ ipudici & effeminati utpote ifames nullius momenti existimẽtur ad res magnas capescẽdas moliẽdasue ¶ Auctorẽ sũmarũ. ratiocinatorẽ significat qui sũmas accepti & expensi in codice perscribebat: quiq; cõputo & calculo erat instructus tales facit mercurius i. ani. ab horoscopo loco: ut inquit firmicus maternus. i. iii. matheseos ¶ Assidere i toro. hoc uidet̃ eẽ specimẽ iterioris familiaritatis. Sed ex hoc & id genus aliis cõplusculis planissime liquet uerũ id eẽ quod memorat Sidonius apollinaris: qui i primo epistolarũ refert cõsuetudinẽ regũ naturæ flãmarũ bene cõpari. quæ sicut paulũ a se remota illuminãt: ita satis sibi admota cõburũ. Verũ ego id de malorũ principum cõsuetudine dici tñ opinor. cũ familiaritas boni pricipis sit tanto splendidior: quãto fuerit iterior: tãto dulcior quãto p̃ximior. ¶ Iuxta ppe. ¶ Partibus de cena dignatus est. epular. i ptes misit ad auctorẽ sũmar. ex more: quo pricipes partibus ciborũ principaliũ de cena missis cõuictorẽ honorabãt. ex hoc cõiectabãt illũ eẽ domitiano carissimũ: cũ uiderẽt tã comiter tãq; hospitaliter hominẽ accipi a principe: a quo mox crucifixus ẽ. Itaq; merito dicit̃ seuitia talis iopinata: q̃s eñi opinaret̃ principem senturũ eẽ cruciabiliter i illũ quẽ tãta comitate p̃sequebat̃. Elegãter talis seuitia dicta est cachinãs a Mamertino: q scribit i panegyrico ad iulianum: Quis nescit aliorũ iperatorũ hilarẽ diritatẽ cachinãtẽq; seuitiã. a q̃bus ingenita crudelitas figmẽto letitiæ tegebat̃. Plinius quoq; in panegyrico ad Traianum luculẽter inquit. Quod enim tã infidũ mare q̃ blanditiæ principũ illorũ: quibus tãta lenitas tãta fraus. ut facilius eẽt iratos q̃ p̃pitios habere. ¶ Emissariis: internũcius conciliatoribusq; furtorũ. hoc enim significat emissarius sicut ante dictum est ¶ Simul gestanti. in eodem gestetorio iter facienti: & arretinus clemens significatur: quidam codices habent gustanti. ut intelligas arretinum clementem simul gustasse ientasseq; cum domitiano quod specimen est beniuolentiæ & gratiæ interioris. ¶ Delatorem eius. accusatorem arretini clementis. ¶ Inquit. domitianus arretino clementi ¶ Hunc nequissimum seruum. ita delatorem clementis appellauit. ¶ Cõtẽptius cũ maiori cõtẽptione & despicatu. ¶ Quã principii lenitas. quando exordiebatur leniter & clementer: tunc timenda erat sententia tristior & atrocior. quia illud erat indicium seuitiæ blandientis. ¶ More maiorum. dictum est in Nerone: quemadmodum more maiorum collo in furcam coniecto: uirgis ad necem cedebantur. ¶ Maiestatis. accusatos crimine lesæ maiestatis. ¶ Atrocitate pene qua ceruix nudi hominis inserit̃ furcæ: & corpus uirgis ad necẽ cedit̃ ¶ Intercessit. uetuit ¶ Ab re. extra p̃positũ. hæc duo opponũtur ex re & ab re. ¶ M. AN. ¶ Nouo quæstionis genere: nouo cruciatu. ¶ Immisso: & hæc torquendi ratio. ¶ Laticlauum: patricium adolescentem. ¶ Impudicos: corruptos: corpore pathicos. ¶ Auctorem summarum rationũ seu cõputorum. ¶ Partibus de cœna: ex iis quæ ipsi erant apposita quibusdam dono missis: & quod ad ordinem attinet. Iu. & ipse sumptam de margine cœnæ dixit. ¶ Emissariis: quid emissarii essent perspicue supra demonstrauimus. ¶ Gestanti: domitiano: sic in Cæsare dictatore Tribunitia subsellia prætereuehenti: quum hũc præ

Titio ardẽs immissus ĩ guinibus

Auroclauata.

Consuetudo regum flãmæ par

Seuitia cachinans.

Bläditiæ principum infidæ

teruectum quia in curru erat illum gestatum intelligamus. ¶ Delatore: clemens. s. ¶ Hunc nequissimũ seruum clæmentem. ¶ Tristiorem ab effectu atrociorem. ¶ More maiorum ut nudorum ceruix furcæ inferetur cædereturq; corpus ad necem.

permittite patres cõscripti a pietate uestra impetrari: quod scio me difficiliter impetratum ut dãnatis liberum mortis arbitrium indulgeatis. Nam & parcetis oculis uestris; & intelligent me omnes senatui interfuisse.

De rapinis & extorsionibus & aliis gestis eius.

Exhaustis operũ ac numerum indensis stipendioq; quod adiecerat: tentauit quidem ad releuandos castrenses sumptus militum numerum diminuere; sed cum obnoxium se barbaris per hoc animaduerteret: neq; secius eo in explicandis oneribus omnibus habere; nihil pensi babuit quin prædaretur omni modo bona uirorum ac mortuorum usquaq; quolibet & accusatore & crimie corripiebantur. Satis erat obiici qualecũq; factum dictũq; aduersus maiestatem principis confiscabant alienissimæ hæreditates uel existente uno qui diceret audisse se ex defuncto cum uiueret hæredem sibi Cæsarẽ esse. Præter cæteros iudaicus fiscus acerbissime actus est; ad quem deferebantur qui uelut professi iudaicam intra urbem uiuerent uitam; uel dissimulata origine imposita genti tributa non pependissẽt. Interfuisse me adolescentulũ memini: quum a procuratore frequentissimoq; consilio inspiceretur nonagenarius senex

¶ PHI. ¶ Permittite patres conscripti. uerba sunt Domitiani: q̃bus clemẽtiam lenitatemq; per simulationem pferebat. ¶ Difficulter impetraturum. tanq̃ senatus omnino uellet ut maiestatis rei atrocibus penis punirentur. ¶ Parcetis oculis uestris. ne. s. uidere cogamini supplicia ex more maiorũ irrogata dãnatis de maiestate: cuius rei inspectio horroris plena ẽ: nec libẽt oculis usurpãda quorũ sensus acerrimus ẽ. sed q̃uis domicianus diceret oculis senatorũ eẽ parcẽdũ. ne uiderẽt cruciatus morientium tamen ipse utpote crudelissimus libenter spectabat cedes dãnatorũ: ut ita pasceret oculos sanguie nobilitatis: Hinc cor. ta. neronẽ anteposuit domitiano ueluti minus sanguinariũ q subtraxit oculos: iussitq; scelera nõ spectauit: cum sub domitiano pcipua miseriarũ pars esset uidere & aspici: cũ denotandis tot hoium palloribus sufficeret seuus ille domitiani uultus & rubor quo se cõtra pudorẽ muniebat. ¶ Liberũ mortis arbitriũ. ut eligat unusq̃sq; id genus mortis: quod existimat eẽ mitius & lenius sicut & sectio uenarũ. ¶ Senatui iterfuisse. tãq̃ psuaserim senatoribus liberũ mortis arbitriũ eẽ idulgẽdũ maiestatis reis. ¶ Exhaustus. exinanitus cõsũpta materia ¶ Munerũ. ñ ota dono rũq; spectaculorũ. Stipẽdio qd adiecerat. supra dictũ quẽadmodũ domicianus addidit q̃rtũ stipẽdium militi aureos ternos. ¶ Castrẽses sumptus. ipensas militares ¶ Obnoxiũ se barbaris. princeps iuet maiestatẽ ferro & copia militũ quorũ numerus diminutus efficit ipm cõtẽptibilẽ apud barbaros obnoxiũq; iturus hostib⁹. milites eni ut iquit lucanus faciũt iperatorẽ timẽdũ ¶ Hereret. hesitaret & icertus foret. Nihil pẽsi habuit. elocutio historica est & salustii perullaris q̃ significat floccipẽdere: & nihil facere. ¶ Corripiebant. capiebant inuadebant a domitiano. ¶ Quolibet accusatore. indiscriminatim fides habebat unicuiq; uel calũniatori & criminanoni siue uera siue falsa obicerent. Accusat amianus marcellinus cõstãtiũ iperatorẽ q: aures tã patulas habuent accusatoribus. ut si qd dubiũ deferebat aut falsũ id pliqdo cõptoq; acciperet. sufficiebat hoc solũ q̃ qs uel ab inimico noiatus eẽt delatus ne. Exitiale pfecto hoc uitiũ ẽ: & ex aula boni principis eliminãdũ: ne boni & isõtes calũnis malorũ & sõtiũ circũueniãt. nãq; ut oli dixit iulianus. hoc pacto qs erit inocẽs si solũmõ accusasse sufficiet. ¶ Obiici. ab accusatore pro crimine reo obiectari. ¶ Cõfiscabãtur. ad fiscũ principis deriuabant. ¶ Audisse se ex defũcto. sẽsus ẽ si inuẽtus eẽt uel unus q diceret ego audiui ex hoc uel illo q mortu⁹ ẽ qñ uiuebat q: cæsarẽ sibi heredẽ eẽ uolebat: h̃ ne alia rõne pbatiõe ue tales hereditates ad fiscum deducebãt. ¶ Iudaicus fiscus. tributũ significat quod ex iudeis exactũ ad principis fiscum deuoluebat. ¶ Ad quem. iudaicũ fiscum. ¶ Iudaicã uitã uiuerent. eadem uectigalia fisco soluebãt hi qui quis iudei nõ essent: tñ ritu iudaico romæ uiuebant iudaizabãtq;. martialis meminit huius acerbæ a iudeis exactionis cum ait: Sed quæ de solymis uenit perustis dãnatam modo mentulam tributis. Seuerus imperator iudeos fieri sub graui pena. uetuit item etiam de christianis sanxit. tanq̃ iudaicã & christianã sectam non probaret. ¶ Dissimulata origine. Multi reperiebãtur qui originem dissimularent: seq; iudeos inficiarentur: ut ita a tributo pendendo essent immunes. tales domitianus deferri uoluit ad iudaicum fiscum. ¶ Genti. iudaicæ. ¶ Non pependissent. non persoluissent. Pendere eni significat soluere: quia æs apud romãnos appendebat: & stipendiarii stipem pendebãt. ab eo scribit Ennius: peni stipendia pendũt. Hinc dispensatores & libripendes dicti: unde & impendia inclinant. ¶ A pcuratore. s. cæsaris & fisci imperatorii. aduocatũ fisci primus adrianus instituit.

Ne fint aures patule criminatoribus

Pẽdere æs
Dispẽsatores
Libripendes

¶ M. AN. ¶ Difficulter: quasi nollet id sibi concessũ iri. ¶ Barbaris: barbarorum motibus. ¶ Neq; secius: haud minus. ¶ Hæreret: mente & cogitatione. ¶ Crimie quolibet. tam uero q̃ falso. ¶ Alienissimæ: nihil ad fiscum attinentes. ¶ Fiscus: tributũ fisco ascriptũ iudeorũ qui tunc romæ erant. ¶ Deferebant: tãq̃ iudeorũ numero habẽdi uectigales delatorũ calũnia fiebant. ¶ Dissimulata: celata. ¶ A procuratore: fisci

¶PHI. ¶An circũsectus: circũcisus: iudei ex circũcisiõe dignoscũtur: q̃dã nonagenarius cũ se iudeũ esse negaret: inspectus fuit a procuratore fisci an foret circũcisus: inde recutiti dicti. Mar. & recutitorũ fugis iguina iudeorũ. Persius: recutitaq; sabbata palles. Sidonius quoq; ait: ser recutitorũ primordia iudeorũ ab Oratio iudeus appella dictus est ob circũcisionẽ pelliculæ: quæ ut inquit lactãtius figura est & typus significãs cordis circũcisionẽ: q̃m pars illa corporis quæ circũcidit̃ habet quãdã sĩlitudinẽ cordis & est pudẽdã: & nudãdũ esse pectus .i. aperto & simplici corde oportere nos uiuere. ob hãc cãm deus nudari eã iussit: ut hoc argumẽto nos admoneret: ne inuolutũ pectus haberemus .i. ne q̃d pudendũ facinus inter cõsciẽtiæ secreta uelaremus. Nã illa carnis circũcisio i iudeis nisi significaret cordis circũcisionẽ: careret unq; rõe: q̃a si deus id uellet sic a pricipio formasset hoiem ut pputiũ nõ haberet. Circũcidebant̃ aũt iudei cultris lapideis: unde scriptũ est ĩ iosue: fac tibi cultros lapideos & circũcide secũdo filios israel. Scribit herodotus in .ii. egyptios & colchos & ethiopas ppuria circũcidere. atq; iudeos cõfiteri se ab ægyptiis didicisse circũcisionẽ. Sed utrũ ægyptii ab æthiopibus: an æthiopes ab ægyptiis didicerĩt circũciderẽ uirilia sibi ait nõ liquere. Strabo i .xvi. auctor est circũcisiones a iudeis institutas eẽ, ex supstitiõe. Cor. ta. circũcidere inq̃t genitalia istituere iudei: ut diuersitate noscant̃ trãsgressi in morẽ eorũ idẽ usurpãt. Olim iudei mouerũt bellũ cõtra adrianũ: q̃a uetebant̃ mutilare genitalia: adeo ptinax est supstitio. Obiter inserẽda uidetur questio nõ indigna explicatu: cur Iu. mẽtionẽ faciẽs de iudeis dixerit quorũ cophinus fenũq; supellex. & altero itidẽ loco: cophino fenoq; relictis. Nota sunt mihi oia illa q̃ a commentatoribus dñt: & q̃ a pfessoribus in gymnasiis litteratoriis referũtur: sed curiositati minime faciũt satis nã q̃uis sensus simplex & obuius uideat̃: tñ nescio q̃d archanũ subesse licet suspicari diligẽtius introspiciẽti nõ. n. sine cã bis noiasse uideri põt cophinũ & fenũ in iudaica suppellectili. Fateorq; me in alia nunc eẽ q̃ prius fuerim opinione: antea simpliciter exponebã id referẽdũ eẽ ad pauptinas iudeorũ reculas tenuissimãq; suppellectilẽ q̃ a domiciano exhausti acerbitate tributorũ: nihil aliud in bonis retinebãt nisi cophinũ & fenũ friuola .s. & nugatoria. Nũc uero cophini nomẽ peculiari supstitione iudaica sciẽter & nũcupatim usurpatũ esse a poeta nõ ambigo: cũ legerim apd duos scriptores idoneos. iudeis cophinũ assignari ppe peculiariter: nãq; dauid psalmographus idẽq; rex israhelitarũ sic cecinit in psalmo .lxxx. αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν .i. manus eius in cophino seruierunt. Sidonius quoq; apollinari in .v. epl. nõ iscite dixit: pharao incedat cũ diademate israhelitica cũ cophino. Cur aũt cophino speciatim uterent̃ iã diu est quod quero Quod aũt legimus apud nicolaũ de lyra interptem dauitici psalterii tãtisp sequar: donec inuenero melius. Ille enim enarrãs locũ ex psalmo iã pdictũ exponit: iudeos id tpis quo ab egyptiis duro famulatu pmebant̃ coactos eẽ exportare in cophino feces & stercora de ciuitatibus egyptiorũ: ex quo postea liberati a iugo egyptiacæ seruitutis uideri pñt instituisse ut cophinũ gestarẽt: ad ppetuũ huiusce rei monumẽtũ: sicut et fenũ illis in usu fortassis erat pp palearũ memoriã. quas ad cõficiẽdos lateres ab egyptiis prio accipe solebãt: mox interdicẽte pharaone: coacti sunt ipsimet colligere paleas fenũ & stipulas sine adminiculo alieno: dispsusq; est totus iudeorũ populus in omnem terram egypti ad colligendas paleas. historia latissime explicat̃ i exodo & cõiuniter enarrat̃ a iosepho in secundo antiquitatum & q̃m hæc res suspiciosa indagine tractatur: quid uetat suspicari ideo cophinũ a iudeis priuatim usurpari: quia Moyses ille cõditor legũ maximus seruatorq; gentis iudaicæ memoratissimus cũ esset infantulus fuit a matre expositus in ripa nilotica inclusus in cophino iunceo siue fiscella scirpea: quẽ filiã pharaõis sublatum nutriuit adoptauitq; in filii locũ. uocauitq; eũ moysem: quod lingua hebraica significat ex aqua seruatũ: sed nõ putẽtur hæc uelut dogmata ut inq̃t origines a nobis esse prolata sed tractandi more requirẽdiq; discussa. Soleo enim talia nõ ut assertor sed ut opinator excutere: iam ex hac nostra opinõe curiosa obseruatione lector. admonebit̃. poetarũ sensa esse pensiculatius introspicienda & mox erudicius enucleanda: atq; promenda. sed iam pergamus reliqua: ne diutius q̃ par est extra calcem decurrat oratio.

an circũsectus esset: Ab inuenta minime ciuilis animi confidens etiam & tum uerbis: tum rebus imodicus. Cenidi patris concubinæ ex histria reuersæ: osculumq; ut assueuerat offerenti manũ præbuit. Generũ fratris indigne ferẽs albatos

¶Ciuilis animi: ciuili moderatiõe & politica modestia pditi ciuilitatem: quã græci πολιτικὴν uocant. Plato platonicusq; apuleius intelligi uolunt. ex numero uirtutũ: a qua uniuersa spectentur atq; disseruantur: quæ fortunatum statum faciet ciuitatis cuius partes sunt legalis & iuridicialis medicina & exercitatio. ¶Confidens: nomen est reprensioni obnoxium. & hic accipitur pro iprobo audaci & temerario: sicut apud Terẽtium est parasitus phormio homo cõfidens. unde & cõfidẽtia reprẽsibilis est: quo noie temeritas & audacia significatur: pacuuius grãdẽ atq; atrocẽ coerce cõfidentiã: Cicero p cecina nec minus uiget inquit nec minus confidẽs: quã est ille Terentianus phormio. ¶Immodicus: non seruans modum nec temperamẽtum: quæ res cum oẽs tum principes maxime decet. ¶Ex histria: histria a flumine histro cognominata est. excreuit ut peninsula tuditanus domuit histros statuamq; ob id sibi posuit: auctor plinius. ¶Manum præbuit: signum inciuilitatis ac insolentiæ est pro osculo manum præberet sed insolẽtius olim egit caligula: qui pompeio porrexit ad osculandum pedẽ. ¶Generum fratris: maritum iuliæ titi filiæ. ¶Albatos ministros: albis uestimẽtis indutos & ob hoc elegatiores cultioresue: q̃ priuato cõuenit et. albati epulo interierãt ut docet Cicero in orõne cõtra uatiniũ & ab oratio dictũ est. ille repotia natales aliosq; dierum festos albatus celebret. Refert uopiscus senatores omnes tanta esse letitia elatos creato tacito principe ut albati sederent albasq; hostias imolarent. scribit Plato in .xii. de legibus colorẽ albũ diis esse congruẽtem ¶M. AN. ¶Circũsectus: circũsectã & recutitã hñet mentulã. ¶Ciuilis: sed supbus & elatus. ¶Reuersæ: cæ

Recutiti

Appella

De circũcisione

Cultri lepidei

Qui circũcidãt

Ciuilitas

Cõfidẽs

Cõfidẽtia

Histria

Albani ministri

nidi. ¶ Manum: pro osculo. Generum fratris: cui iulia Titi filia nupserat. ¶ Albatos ministros: albis credo uestibus cultos: ac nitidos. q. Titi fratris fauore & impensa id fieret.

Nō ē bona multitudo i[m]peratorū

¶ PHI. ¶ οὐκ ἀγαθὸν. i. nō est bona multitudo imperatorum. olim dion. syracusanus uersum illum homericum retulit ex secunda iliados rapsodia. in quo hæc sententia est. non posse bene regi rempu. multorum imperiis. & alius dixit non esse bonā Cæsarum multitudinem: & Caligula dicebat. unus sit rex. unus dominus. ¶ Redidisse: tanq̄ debitum restituisse. hoc autē ideo dicebat: quia in bello ciuili uitelliano. patre & fratre absentibus ipse Romæ cuncta cōfecerat: & capitolium una cum fabino patruo uelut arcem occupauerat: eidem profligatis uitellianis militib⁹ Cæsar ē cōsalutatus: ex quo uidebat⁹ ipse imperium dedisse patri Vespasiano & fratri Tito.

Puluiar

¶ Vxore: domicia. ¶ In puluinar suum: tanq̄ religiosum & imperatoriū: est enim puluinar dicatum diis: quod & imperatorib⁹ tanq̄ diuis tribuitur. iu. feda lupanaris tulit ad puluinar odorē

& ipsū ministros hr̄e ꝓclamauit. οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη.

De clatione & uanagloria eiusdem.

PRincipatū uero adeptus neq̄ in senatu iactare dubitauit & prī se & frī iperiū dedisse illos sibi reddidisse. neq̄ in reducenda post diuortium uxore dicere uocatam eā in puluinar suū: acclamari ēt in amphitheatro epulari die libenter audit dn̄o & dominæ feliciter: sed & capitolino certamine cunctos ingenti cōsensu præcantes ut Palfurium furā restitueret: pulsum olim ex senatu ac tūc de oratoribus coronatum: nullo responso dignatus tacere tantummodo iussit uoce præconis. Pari arrogantia cum procuratoꝝ suorum noie formalē dictaret epistolam sic cœpit. Dominus & deus noster sic fieri iubet unde istitutum post hac ut ne scripto quidem ac sermone cuiusquā appellaretur aliter. Statuas sibi in capitolio non nisi aureas & argenteas poni pmisit: ac ponderis certi: ianos arcusq̄ cum quadrigis & insignibus triūphorum per regiones urbis tantos aut tot extruxit: ut cuidā græce inscriptum arcui sit. Consulatus. vii. x. cœpit: quod ante eum nemo: ex quibus septem medios

¶ Dicere: repete non dubitauit. ¶ Epulari die: diem epularem uocat: quo epulum populo dedit. ¶ Domino & dominæ feliciter: hæc est acclamatio: qua populus per assentationem in epulo acclamauit Domitiano tanq̄ domino: & uxori domitiani tanq̄ dominæ: quæ & augusta fuit appellata. in hoc ualde dissimilis fuit Domitianus Augusto: qui nomen domini tanq̄ maledictum semper exhorruit. ¶ Capitolino certamine: ante dictum est quinquenale certamen capitolino ioui institutum fuisse a domitiano. ¶ Restitueret. in pristinam senatoriam dignitatem reduceret. ¶ Palfurium: uidetur hic esse ille palfurius: de quo ait iuuenalis. si quid palfurio si credimus armilato. spatennus meminit: furæ: cuius suffragio adrianus ad pleniorem traiani amicitiam uenit ab eodem comperit se adoptādum esse a traiano. ¶ Tunc: in certamine capitolino in quo certabatur prosa oratione græce latineq̄ inter oratores. ¶ Nullo responso: specimen maximæ arrogantiæ nihil respondere. ex quo superbi dicti: qui respondere dedignantur. Cicero partim te superbum eē quod nihil respondeas. ¶ Formalem: ex formula: unde & formulari dicti. ¶ Dn̄s & deus noster: scribit sextus Aurelius quod Domitianus more Caligulæ dominum sese deumq̄ dici coegit. Eusebius in chronicis primus iquit Domitianus dominum se & deum appellari iussit. hinc illud a poeta assentatore dictum ē edictum domini deiq̄ nostri quo subsellia certiora funt. ¶ Alter: q̄ scilicet nomine domini & dei. tanq̄ uoces hominum dare possint celum. ¶ Statuas non nisi aureas. in hanc sententiam ait eutropius. nullam sibi nisi auream & argenteam statuam in capitolio passus est poni. regum Romanorum statuas fuisse in capitolio positas testis est plinius in. xxxiii. ¶ Ianos arcusq̄: simulacra iani plurima a domitiano fuisse extructa significat una cum arcubus triumphalibus multiiugis. multos autem ianos fuisse Romæ dicatos signat ouidius cum ait. cum tot sint iani cur stas sacratus in uno. fuit ianus a numa rege dicatus digitis ita figuratis: ut trecentorum quinquaginta quinq̄ dierum nota. per significationem anni tempori & æui se deum indicaret. ¶ Per regiones urbis. quæ sunt. xiiii. ¶ Tantos aut tot: alterum ad magnitudinem alterum ad numerum est referendum. ¶ Inscriptum arcui sit. in nullo tranquilli codice: quis curiose uestigauerim inuenire potui hanc arcus inscriptionem. Si licet indagine suspiciosa coniectare: coniectemus fuisse in arcu illo inscriptum notatumq̄ numerum eorum arcuum & ianorum: quos extruxerat Domitianus. ¶ Septem decem: papinius in quarto siluarum septimumdecimum Domitiani cōsulatum adotat illo carmine. lætabis othonis accedit purpura fastis.

Dn̄o & dn̄æ

Palfuri⁹ fura

Superbi

Formulari

Dn̄s & deus

Statuæ regū in capitolio

¶ M. AN. ¶ οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη: non bonum regnum pluribus commune. ¶ Imperium dedisse: quia scilicet in uitelianos cum patruo Sabino insurrexisset: unde illa Martialis assentatio. Asseruit possessa malis pallatia regnis. Prima suo gessit pro ioue bella puer: sed tacitus uerius omnia exequitur. ¶ Epulari die: quo datum est populo epulum. Papinius. Vna uescimur omnis ordo mensa. Parui: fœmina plæbs: eques: senatus: & mox paulo. iam quisquis is est inops beatus. cōuiuā ducis esse gloriatur. ¶ Dn̄o & dn̄æ qui appellationē Augustus in primis auersabat⁹. Eusebius Domitianus ait se dn̄m & deum appellari iussit.

Mar. Edictũ dñi deiq; nostri. ¶ Palfuriũ: Iu. Nã si palfurio credimus armillato. ¶ Pulsum senatu: senatorio ordine eiectum. ¶ Ac põderis certi: sed centeni libentius legerim. Papinius de statua Domitiano dicanda Da capitolinis æternum sedibus auge. Quo niteant sacri centeno pondere uultus. ¶ Ianos: ad ædificii rationem allusit: de iani templo in augusto diximus. ¶ Consulatus septendecim: decies septies consul fuit.

continuauit: omnes aut pene titulo tenus gessit: nec quenq̃ ultra calen. mai: plures ad idus usq; ianuarias. Post autẽ duos triumphos germanici cognomine assumpto septembrẽ mensem & octobrem ex appellationibus suis Germanicum Domitianumq; trasnominauit: quod altero suscepisset imperium: altero natus esset.

De cõiuratõe cõtra eũ facta: & suspitõe mortis quã hẽbat.

Per hæc terribilis cũctis & inuisus tãdẽ oppressus est amicorũ libertorumq; intimorũ cõspiratõe simul & uxoris: annũ diẽq; ultimũ uitæ iãpridẽ suspectum hẽbat: hora ẽt necnõ & genus mortis. Adolescentulo chaldæi cuncta prædixerant. Pater quoq; sup cœnam quandam fungis abstinentem palã irriserat: ut ignarum sortis suæ: qđ non ferrũ potius timeret. Quare pauidus semper atq; anxius minimis ẽt suspitõibus præter modũ commouebatur. ut

¶ PHI. ¶ Continuauit. contra legem annalem: quæ uetat itra decẽ ãnos eũdẽ capi magistratũ. ¶ Titulo ten⁹. ut cõsul tm̃ modi ceret citra admĩstrationẽ cõsulatus. ¶ Plures scilicet cõsulatus. ¶ Post duos triumphos. alterũ de cattis alterũ de dacis. ¶ Germanici cognomine assũpto: germanicum dictũ esse Domitianũ a germanis deuictis nõ pauci testantur: inter quos ait silius i tertio punicorũ. At tu transcendẽs germanicæ facta tuorũ. & papini⁹ in qrto siluarũ. patria loquor nec dum æquo tuos germanice uultus. Item Cæsaris insignẽq; capit germanicus annum. traianum quoq; germanici nomen accepisse testatur plinius in panegyrico ¶ Germanicũ Domitianũq;. macrobius i primo saturnaliũ sic refert. mensis september principalem sui nominis retinet appellationem: quem germanici appellatõe: octobrem uero suo nomine Domitianus inuaserat. sed ubi infaustum uocabulum ex omni ære uel saxo placuit eradi: menses quoq; usurpatione tyrannicæ appellationis exuti sunt. ob hoc dixit Martialis Domitianũ annis autumnos accomodare: cum September & October menses sint autumnales: quibus ipse nomẽ germanici & Domitiani imposuit. Idem Germanicas. Cal. appellat Septembres. ¶ Altero septembre. ¶ Altero. Octobre. ut. n. antedictum est natus est Domitianus uigesimo quarto die mensis Octobris. cum autẽ hoc nomen Domitianus constet decem litteris festiuiter & adulatione dixit Martialis. sutilis aptetur decies rosa crinibus: ut sit qui posuit sacræ nobile gentis opus. quo dicto significatur Domitianus: sicuti sequẽtibus uersibus signatur Germanicus: quod nomen & ipsum constat decem litteris. nũc bis quina mihi da basia: fiat ut illud nomen ab odrysio quod deus orbe tulit. ¶ Amicorũ. ¶ Conspiratione. eutropius & orosius scribunt Domitianum interfectum fuisse in palatio suorũ coniuratione. ¶ Simul & uxoris. Sextus aurelius refert ascitam esse in consilio coniuratorum Domitiam uxorem tyranni Domitiani ob amorem paridis histrionis. ¶ Adolescentulo. Domitiano. ¶ Chaldei: genethliaci & scientiæ sydeR alis periti: uulgus auctore gellio: quos gentilicio uocabulo chaldeos dicere oportet: mathematicos dicit. sunt autem chaldei in babylonia philosophi & astrologiæ scientissimi: qui ex diuturna obseruatione siderum scientiam putãtur effecisse: ut prædici posset: quid cuiq; uenturum. & ex quo quisq; fato natus esset: chaldeorum astronomicorum genera multa sunt. nam quidam orcheni dicuntur. quidam borsipeni: de chaldeis strabo in. xvi. Mar. Tullius in primo de diuinatione Augellius in. xiii. multa memoriæ prodiderunt: sed diodorus i. iii. bibliotheces latissime explicauit dogmata chaldeorũ: quos astrologiæ ul ra cæteros fuisse peritos memorat: eosq; prædicere futura ita euidenter: ut mirũ & supra hominum ingenia esse credatur. iuuenalis. chaldeis sed maior erit fiducia. Plinius scribens de ortu & occasu syderum in octauodecimo chaldeam sectam in multis sectatur. ¶ Super cenam. in cena intercenandum. ¶ Fungis abstinentem. tanq̃ cibo mortifero: fungorum numerosa sunt genera: inter quos suilli numerantur ueneris accommodatissimi: qui olim familias interemere & tota conuiuia & anẽum serenum præfectum neronis uigilum & tribunos & Centuriones. noxii sunt fungi qui in coquendo duriores fiunt. innocentiores qui ultro adito percoquuntur. tutiores fient cum carne cocti: aut cum pediculo piri. prosunt & pira confestim sumpta. debellat eos & aceti natura: quæ ipsis contraria est. ¶ Ignarum sortis suæ. nescia mens hominum fati sortisq; futuræ: tanquam uis fati: quæ ineffugibilis est: traheret Domitianum ad mortem biothanatam: hoc est uiolentam & ferro inferendam.

¶ M. AN. ¶ Germanicũ Domitianũq;: qđ germanicus sit Domitianus cognominatus pter Tranq̃llũ. Iu. carmen demonstrat: & in scripto radiat germanicus auro. Papinius: Ante palladiæ talẽ germanice nobis: de trãsnominandõe mẽsiũ Eusebius duo iqt mẽses alter appellatur Septẽber germanicus & october Domicianus. Mar. Augustus æstates & Domitiãus autumnos. ¶ Altero: septembri suscepisset imperium. ¶ Altero: octobri nasci contigisset: nam. xi. calẽ. nouembris est natus. ¶ Vxoris: Domitiæ. ¶ Adolescentulo: Domitiano. ¶ Caldei: mathematici astrorum periti.

Germanicus dictus

Septẽber germanic⁹ October domitian⁹ Domitianus decẽ litteris Germãicus

Chaldei

Chaldea secta

Suilli fũgi Vt fũgi fiãt tutiores

¶PHI. ¶Edicti gratiā facere. supra dictū est Domitianum edixisse: ne quis in italia nouas uites pangeret. utq; in prouintiis uineta succiderentur. sed exequi rem nō pseuerauit: & huius edicti p remissionem gratiā fecit compulsus libellis: qui Romæ sparsi fuerant cū his uersibus græcis κἤν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω ὅσσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένῳ. quorū hoc est interpramentū. sic. n. loquit̃ uitis uel si me ad radicē comederis: tantū tamē uini producam quātum imolando cæsari possit infūdi: sunt autem uersiculi ab eueno conditi: quos ita emulatus est Ouidius in primo fastorū. Rode caper uite tamen hic cum stabis ad aras. in tua qd spargi cornua possit erit. sed festi uiter immutata dictio est in libellis Romæ sparsis: nā p trago hoc est capro nō incōcinniter Cæsaris nomē substitutum fuit ut ita domitianus taxaret: qui per hos uersiculos neci destinabat̃ uelut uictima. inte. cuius cornua uinum fundi solebat in immolatione. ¶Nouum: & excogitatum honorem. quis foret hic nouus honor inibi statim declarat ut s. equites trabeati. i. ueste trabea induti pcederent Domitianū consulatū gerētē sed ex formidine qua agitabat̃ hūc honorem sibi decretū recusauit: cū alioquin foret appetentissimus nouorū honorū. ¶Quibus sors obtigisset p sortitionē id mun⁹ obeundū euenisset. ¶Cū hastis more armigerorū: q cū lācea ibat tales erant armigeri Alexandri. ¶Suspecti pıculi. piculū de morte Domitiani significatur. qd ipe suspectū habebat ut pote a chaldeis ante pdictū. ¶Sollicitior in dies. quotidie magis. magisque sollicitus & anxius. ¶Phengite lapide. scribit plinius l. xxxvi. repertum esse lapidē in capadocia Neronis principatu duritia marmoris candidū atq; trāslucentē: qui ex argumēto phengites appellatus est. φέγγω. n. apud græcos significat illumino: & φέγγος. lumen: unde phengites luminosus dictus. hoc lapide construxerat nero edē fortunæ: quam aurea domo complexus est. quare etiam foribus opertis iterdiu claritas diurna erat: haud alio quam speculari mōtanq inclusa luce nō transmissa. Domitianus distinxerat uariegauerat atq; phengite lapide parietes porticuum: & ambulationū: ut ex eius splendore translucido uideret: quid fieret a tergo: ne ex insidiis incautus opprimi posset. ¶Plerasq; custodias. in noris fermū annotauimus & in superiorib⁹ explicatum est custodias dici carcerarios & eos. qui custodia carceris continentur. in quo significatu hic accipitur. ¶Cathenis. custodiarum scilicet quibus inditæ erant cathenæ: sicut uinculatis nexisq; innecti solēt. ¶Patroni necem. ne liberti in patroni cedem conspirarent: præsagibat enim se manibus libertorum periturum. ¶Epaphroditum a libellis. in Nerone dictum est: quemadmodum epaphroditus libertus nerōis: qui libellis erat præpositus: iuuit patronum Neronem iugulo ferrum adhiere seq; confodere. hunc pena capitis condemnauit Domitianus ob hoc solum: q; patronum Neronem adiuuisse existimabatur in morte sibi consciscenda: ut hoc exemplo cauerent reliqui abstinere a nece patroni. ¶Post destitutionem. cum nero ab omnibus fuisset destitutus. desertusq;. ¶Manu eius. scilicet epaphroditi liberti: a quo horti epaphroditani nominati: quorum meminit frontinus in. i. de aquæ ductibus. ¶Patruelem suum. ante dictū est patrueles fratres dici ex duobus fratribus progenitos. hic filius fuerat flauii sabini fratris Vespasiani. ¶Contemtissimæ. despicatissimæ. ¶Abolito priore nomine. cum nollet a nominibus īpositiuis filios patruelis sui amplius appellari sed alterum nomine patris alterum suo.

¶M. AN. ¶Quibus sors obtigisset: quid munus sortiti essent. ¶Trabeati: trabea ueste culti: de trabea & equitibus trabeatis semel atque iterum supra. ¶Phengite: Plinius Nerone principe repertus est in cappadocia lapis duritia marmoris candidus atq; translucens etiam qua parte fuluæ inciderant uenæ ex

Rode caper uitem

Phengites lapis

Custodiæ

edicti de excidendis uineis ꝓpositi gratiā facere non alia magis re compulsus credatur: q̄ quod sparsi libelli cum his uersibus erant. κἤν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω ὅσσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένῳ. Eadem formidine oblatū a senatu nouum & excogitatum honorem q̄q̄ omnium taliū appetentissimus recusauit: decretum erat ut quotiens gereret consulatum equites Roma. q̄bus sors obtigisset trabeati: & cum hastis militaribus præcederent eum inter lictores apparitoresq;. Tempore quoq; suspecti periculi appropinquante sollicitior in dies: porticuum in quibus spatiari consueuerat parietes phengite lapide distinxit: e cuius splēdore p imagines quicqd a tergo fieret: prouideret. Et nec nisi secreto atq; solus plærasq; custodias receptis quidē in manu cathenis audiebat: utq; domesticis psuaderet: ne bono quidē exemplo audendā esse patroni necem: Epaphroditū a libellis capitali pœna condemnauit: qd post destitutionē Nero in adipiscenda morte manu eius adiutus existimabatur.

De patruele per eum occiso & quibusdam prodigiis mortis eius.

Deniq; Flauiū clœmētē patruelē suū cōtemptissimæ inertiæ: cui⁹ filios ēt nūc paruulos successores palā destinauerat: & abolito prior noīe alterū Vespasianū appellari iusserat; alterū Domitianū; repēte ex tenuissima suspitione

argumento phengites appellatus. ¶ Plærasq; custodias: plures i custodia positos. ¶ Receptis cathenis eorum .f. qui cautam & uinculis & cathenis dicebant ne quid illi in se moliri possent. ¶ Ne bono quidem. exemplo .q.d. ne patrono quidem iubente. ¶ A libellis: ac si a manu si a pedibus dixisset. ¶ Manu eius: epaphroditi. ¶ Contemptissime: despectissimæ. ¶ Ex tenuissima suspitione: quæ ea fuerit nõ dicit: sed forte quia Domicilla sororis eius filia christianum nomen receperat: & ob id a se relegata alienatis a pristino in Domitianum studio patris suspitionem iniecerat.

tantũ nõ ipso eius cõsulatu interemit: quo maxime facto maturauit sibi exitũ. Cõtinuis octo mẽsibus tot fulgura facta nũciataq; sunt: ut exclamauerit: feriat iam quẽ uolet. Tactum de cælo capitoliũ tẽpluq; flauiæ gẽtis itẽ domus palatinæ & cubiculum ipsius: atq; etiam e basi statuæ triumphalis titulus excussus ui procellæ in monumentum proximum decidit. Arbor quæ priuato adhuc Vespasiano euersa surrexerat. tunc rursus repente corruit: prænestina fortuna toto imperii spacio annum nouum lætam eandemq; semper sortẽ dare assueta: extremo tristissimam reddidit: nec sine sanguinis mentione. Mineruam quam superstitiose colebat: somniauit excedere sacrario: negantemq; ultra se tueri eum posse quod exarmata esset a Ioue. Nulla tamen re pinde mot⁹ ẽ quã respõso casuq; Ascletarionis mathematici. Hũc delatũ

¶ PHI. ¶ Tantum non. sensus est. Domitianus interemit flauium patruelem sine ulla contatione: hoc solum obseruans ne i cõsulatu eius interimeret. alii codices habent tantummodo ut ita coniungas ex tenuissima suspitione tantummodo Domitianũ interemisse patruelem adhuc cõsulatum gerentem ut ita delictũ Domitiani fiat atrocius ex dignitate patruelis occisi. magis placet legas tantumnũ: & exponas uel etiam in ipso consulatu fuisse interemptum a Domitiano patruelem: tanq̃ procrastinare non potuerit differreq; cedem: donec ille abiret consulatu. super hac particula tantumnũ alibi satis multa. ¶ Feriat iam quem uolet. fulmina diurna ioui attributa sunt nocturna sũmano cũ crebra fulmina fierent exclamauit Domitianus feriat iupiter suo telo. iam quem uolet: quasi diceret: ẽt si me petere uoluerit: sed ut inqt uerissime lucretius. iouis telũ p sepe nocẽtes preterit exanimatq; idignos inq; merentes. ¶ Tactũ: fulmine pcussum. fulminatio aũt capitolii & tẽpli flauiæ gẽtis portendebat exitũ Domitiano a quo utrunq; fuerat exedificatũ. ¶ Domus palatia. edes impatoriæ. ¶ Et cubiculum ipsius .s. tactum de celo est. ¶ E basi. tituli ferme in basibus statuaꝶ iuscribuntur. obiter annotãdum bases quoq; latine dici sustentacula uasoꝶ: quibus uulgo utimur in mensa: sicut etiã uernacula nostra lingua appellitantur. iabolenus iurisconsultus aitcum corinthia uasa legata essent: & bases huic quoq; eoꝶ uasoꝶ co locandoꝶ causa paratas deberi trebatium respondisse. ¶ Titulus excussus. cum tituli soleant scribi in basibus statuaꝶ. fulmine excussus erectusq; titulus est ex ipsa basi statuæ Domitiani triumphalis: qui turbine & tempestatis uehementia decidens in pꝛoximũ sepulchꝶ fecit omen mortis ipsi pꝛincipi. ¶ Vi procelle. repentini flatus si late siccam ruperint nubem pcellam gignũt: quæ uocatur a græcis ecnephias. apuleius in cosmographia ait procellam fieri quæ a græcis prester dicitur: cum maiore ui torti fuit spiritus explosi de hiatibus terræ. plinius in .xviii. refert tempestatum noie grandines & procellas intelligi: & hæc ab horridis sideribus exire ueluti ab arcturo orione hedis. a pcella procellosus iclinatur. ¶ Arbor euersa surrexerat. cupressũ significat: q̃ conspicua altitudine cum repente procidisset. postera die eodẽ uestigio resurrexit pcera & late uirescens. quæ sicut Vespasiano admodum iuueni claritudinem imperiumq; portenderat: ita nunc iteꝶ corruens infortunium ruinamq; Domitiano denuntiauit. ¶ Prenestina fortuna. preneste. quæ ciuitas est latii fortuna religiose colebatur: ex quo carneadem clitomachus scribit dicere solitũ nusquam se fortunatiorem: quam preneste uidisse fortunam. de inuentione sortium prænestinaꝶ scribit Cicero in secundo de diuinatione. hinc silius. sacrisq; dicatum fortunæ præneste iugis: sensus est. cum Domitianus per totum imperii sui tempus accepisset sortes a fortuna prænestina felicitatem significantes: extremo anno sortem tristissimam accepit. qua mentio sanguinis futuri continebatur. ¶ Annum nouũ. Ouidius. Dic age frigoribus quare nouus incipit annus. scribit seneca se anno nouo auspicari solitum legere scribere dicere aliquid: ut ita totus annus feliciter iret. ¶ Quam superstitiose colebat quintilianus numẽ mineruæ familiare Domitiano fuisse refert. ante dictum est ex auctoritate philostrati quemadmodum filius palladis Domitianus dicebatur. unde & Martialis assentans Domitiano sic lusit. pallada prætereo res agit illa tuas. ¶ Sacratio. in quo ab ipso religiose colebatur. ¶ Exarmata. despoliata armis: quibus eum hacten⁹ tutata fuisset. arma autem palladi hæc assignant clipeum & acute cuspidis hastam. Dãt Galeam capiti: defenditur egide pectus: Martianus clipeum hunc palladi datum ait: sapientia quod regat orbem uel rationis opem: quod spumea prælia poscant. hasta etiam uibrans penetrabile monstrat acumen: dantur etiam fulmina mineruæ: lampridius exarmatas feras uocat feritate posita. per mansuetarios mansuefactas: quæ & cicures a luculentis scriptoribus nominatur. ¶ Perinde. tantum. ¶ Quam. quantum. ¶ Delatum: a delatore nominatum accusatumq;.

Fulmina diurna ioui
Nocturna summano
Bases uasorum
procella prester
Procellosus
Fortuna preneste fortunata
Annus nouus
Filius palladis
Arma palladis
Cur clype⁹ palladi

¶ M. AN. ¶ Tantũ nõ in ipso consulatu .q.d. statim quod consulatu abiit. ¶ Feriat: Iupiter. ¶ Statuæ triũphales: ipsi⁹ Domitiani. ¶ Arbor: cupressus i qua factũ dixim⁹ pdigiũ i auito Vespasiani agro. ¶ Annũ nouũ:

ineuntem annum. ¶ Exarmata: armis exuta: quibus ad id tempus eum tutata esset. ¶ Perinde tum. ¶ Cōmotus: exterritus. ¶ Casu: exitu. ¶ Delatum: accusatum: ac productum ad principem.

nec inficiantem iactasse se quæ prouidisset ex arte: sciscitatus est quis ipsum maneret exitus & affirmantem fore ut breui lacerаretur a canibus; interfici quidem sine mora. Sed ad coarguendam temeritatem artis sepeliri quoque accuratissime imperauit: quod cum fieret euenit ut repentina tempestare deiecto funere semiustum cadauer discerperent canes: idque ei cœnanti a Mimmo Latino: qui præteriens forte animaduerterat inter cæteras diei fabulas refertetur.

De quibusdā signis mortis eius & gestis & de ipsa morte.

PRidie q̄ periret; quū oblatos taberes seruari iussisset i crastinū; adiecit si mō uti licuerit: & cōuersus ad proximos affirmauit fore ut sequenti die luna se i aquario cruētaret; factumque aliquod existeret; de quo loquerentur hoīes per terrarum orbem. At circa mediā noctem ita est exterritus; ut ex strato prosiliret: dehic mane aruspicē ex germania missumque consultus de fulgure mutatōem rerum prædixerat audiit; condemnauitque: ac dū exulceratā i frōte

Inficiari. Inficialis status

¶ PHI. ¶ Nec inficiantem. nec negantem. inficiari. n. & ire inficias negare est: unde & status inficialis aboratoribus dictus: quo reus utitur per inficiatiōem. fortissima. n. tuendi se ratio est: si qd obiicitur ut inquit quintilianus negari potest. ¶ Iactasse. p quandam quasi gloriationem uulgo ostentasse prædicasseque. est. n. iactantia libido gloriādi. ¶ Ex arte. siderali & astrologica disciplina ¶ Sciscitat⁹. interrogauit Domitianus. ¶ Quis ipsū maneret exitus. quo genere mortis esset ipse mathematicus iteritur⁹. ¶ Affirmantem. mathematicū. ¶ Interfici. s. imperauit ¶ Ad coarguendam temeritatē. ad refellēda præscita asceletarionis: reuincendāque artem mathematicorum: perinde ac temerariā & uanidicā. ¶ Accuratissime. ne a canibus refodi lacerarique: uel mortuus posset. ¶ Deiecto funere. piecto cadauere mathematici quod efferebatur. alias funus pro exequiis accipitur. ¶ Semiustū ex more romāo cadauera cremabantur. mathematici cadauer ex tempestate relictum semiustulatum & semicombustū a canibus discerptum fuit. & ita ueridicus fuit astrologus. ¶ Ei cenanti. Domitiano. ¶ A mimmo latino. latini mimmi: q tēporibus Domitiani floruit: meminerunt poetæ. & imprimis Martialis: tum ait ad Domitianum: qua tymelen spectas derisoreque latinum: illa fronte præcor carmina nostra legas. apud eūdē estat epitaphiū latini mimmi in quo sic ipse loquitur. dulcæ decus scenæ ludorum fama latinus ille ego sū plausus deliciæque tuæ. Idem alibi inqt. os tibi precisū est quanto non ipse latinus uilia panniculi pcutit ora sono. ¶ Inter cæteras fabulas. fabulares narrationes: qbus uti solebat ad principē hilarandū: ex ritu scenicorum & more scurrarum. tales enim delitiis principum sunt deputati. ¶ Animaduerterat. s. cadauer mimmi latini a canibus discerpti.

Latinus mimus

Tuberes

¶ Oblatos tuberes. plinius. l. xv. tuberes esse ait mala pegrinaque ex aphrica sextus papinius primus attulit in italiā: tuberum duo genera alterum cādidū alterum a colore sericū dictū. tuberes citoneo inseruntur mēse ianuario potissimo: ut auctor ē palladius: q alibi scribit tuberes seri & inseri februario mēse. Martialis tuberes africanos tanq generosiores celebrat illo disthico. Nō tibi de libicis tuberes & appiria ramis de nomētanis sed damus arboribus. ¶ Luna se i aquario cruentaret. aquarius unū est signū ex. xii. signis zodiaci: q ita figuratur ut aquā infundere uideat᷑. unde cōplures ganimedē esse dixerunt: quē iupiter deorum ministrum pocillatoremque in celo fecisse existimat᷑ auctor higinus. saturnus ut astrologi tradūt & memorat iulius firmicus in. ii. matheseos habet Domiciliū in aquario & capricorno. aquarius masculinū est domiciliū capricornus femininum igitur cū aquarius sit signum humectū & himbricum dixit domitianus lunā se i aquario cruentaturam: quia nō aqua: sed cruor effunderetur. & hoc pdixit præsagiens mortem sui futuram sanguinariam: quo ipse luna erat in aquario: quē græci hydrochoon uocat. unde a catullo dictū est. proximus hydrochoi fulguret oarion germanicus quoque in arato ait. infimus hydrochoos sed qua uestigia figit. sunt aliæ stellæ: crura & tibiæ sūt sub aquario ut docet maternus. ex quo cecinit mālius. crurum funditis aquari arbitrium est. est in celo alter aquarius qui dicitur minor aquarius. ¶ Strato prosiliret. ex lecto ueluti terriculamento quodā pculsus repente consurgeret. ¶ Mane. hora matutina. ¶ Consultus de fulgure. tradit seneca fulmina significantia esse futurorum. summam. n. esse uim fulminū iudicant quia qcqd alia portendunt interuentu fulminis tollit᷑: quicquid ab hoc portenditur fixū est: nec alterius ostenti significatiōe minuitur cecinna ait quædā fulgura uocari pestifera: quæ mortē exiliūque portendunt: qd genus fulminis nūc signare uidetur tranquillus. mortem. n. Domitiano portendit: qd cum ab aruspice ex disciplina ethrusca pdictū fuisset: illum Domitianus auditum condemnauit.

Aquarius.

Signum himbricū

Hydrochoos

Aquarius minor

Vis fulminis

Fulmina pestifera

¶ M. AN. ¶ Iactasse: palā ac sæpius dixisse. ¶ Sciscitat⁹: pcūctatus Domitian⁹. ¶ Ipsū: Asceletarionē. ¶ Mimolatio. de eo lu. & a trepido timele submissa latio. Mar. Qua timelē spectas derisorēque latinū. ¶ Inter fabulas diei: iter cætera q̄ risu aut mēoratu digna eo die occurrerāt. ¶ Tuberes: Mar. nō tibi de libycis tuberes: & apyrina ramis: De nomētanis sed damus arboribus: & rursus: lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis Et uetnæ tuberes qd tibi cum libycis fæ. genete, pculit: quū trāqllus oblatos tuberes dixerit de rōne fructus Plinius plura. Ad capricorni caudā ē aquarius ut Ruffi aueni carmē ex primo Arati phænomenō te

statumque dehinc longos insignis aquarius artus. Astat ad hirsuti caudam pulcher capricorni. Aratus eum Troili & calliores filium fuisse a quibusdā existimarū credit ganimedē dico. Nigidius hydrochoon siue aquarium deucallionem credidit Higinius ab egesinace nō a nigidio. Deucalionē ait aquarium existimatum quod diluuio superfuit. alii Aristeum putarunt Apollinis & cyrenes filium. Higinius cuius proxime meminimus Eubolū ait eum cecropem putasse: eiusq signum sinistram manum ad capricorni tergum porrigere: dextrā ad iubam pegasi pedes in hyemali circulo fixos habere. figuratur stellis. xiii. ❡ In aquario cælesti signo quod cædisq secuta est omē fuisse uideri potest. ❡ Missum: sub custodia. quia mutationē rerū pdixisset. ❡ Audacter causam dicentem. ❡ Verrucam: cutis portiunculas in callum contractam. Qu. Serenus: Et cupta immēsos fundit uerruca cruores. Veteres & pro scopulo quodam: abruptoq saxo uerrucam posuere.

uerucam uæhementius scalpit profluente sanguine; utinam inquit hactenus. Tunc horas requirenti pro quinta quā metuebat: sexta ex industria nunciata est. His uelut transacto iā periculo lætum festinantēq; ad corporis curam Parthenius cubiculo præpositus conuertit; nuncians esse qui magnum nescio quid afferret: nec differendum. Itaque summotis omnibus in cubiculum se recepit; atque ibi occisus est.

De modo cædis & mortis ac de funere eiusdē.

De insidiarū cædisq; generē hæc fere diuulgata sūt. Cū cūctātibus cōspiratis qn̄ & quomodo iidē lauātē ne an cœnātē aggrederētur: Stephanus Domicillæ pcurator: & tūc interceptarū pecuniarū reus: cōsilium operāq; optulit. Ac sinisteriore brachio uelut ægro lanis fasciisq; per aliquot dies ad auertēdā suspitionē obuoluto ad ipsam horam dolum interiecit: professusq; cōspirationis indicium & ob hoc admissus legenti traditum a se libellum; & attonito

❡ PHI. ❡ Verrucā scalpit: uerruca tuberculum est carnis durum & callosum: uulgo uernacula lingua porrus uocatur: de qua ait Quintus serenus: interdū existit turpi uerruca papilla: hinc fabius ille qui cōrando restituit rē uerrucosus dictus ē. plinius herbā uerrucariā a latinis appellari tradit q uerrucas tollit: Mar. Cato uerrucā appellat locū editū asperūq;. ❡ Vtinā iqt hactenus: scilicet profluat sāguis. neq; malus fiat in me sanguinis profluuium: uerebatur enim ne sanguis ex corpore suo p uulnera īgesta abūdanter effusus pflueret. ❡ Requirēti. Domiciano. ❡ Quā metuebat: prædictam a chaldeis. ❡ Ex industria: ex cōposito. cum coniurati scirent quintam horam a Domitiano obseruari. ❡ Transacto iam periculo: quod ipsi imminere chaldei prædixerant. Ad corporis curam: curatī corpus & lauacro & exoneratione uentris & maxime cibo. Virgilius & corpora curāt: limus curati cibo corpora quieti dant. idem a Sexta ad decimā diei horā coactis militibus corpora curare somnoq; operam dare. ❡ Partenius: scribit sextus aurelius coniurasse plerosq; in Domitianū impulsoribus partenio procurante cubiculū & stephano: de hoc partenio ait Martialis tāquam cubiculario Domitiani musæ partenium rogate uestrum admittat timidā breuēq; carthā intra limina sanctioris aulæ: nostri tēpora tu iouis sereni: hic neruam confirmauit in capescēdo īperio trepidantem adeo ut colore mutato uerbis amissis uix cōsisteret: cū rumor ortus esset Domitianum uiuere. ❡ Cōuertit. Natura cōparatū est: quotienscūq; quis nunciat aliquid magni: ut statim conuertamur cognoscendi causa: & a pposito abducamur. Sic domitianus a parthenio conuersus est a destinata corporis cura. ❡ Nec differēdū: qd minime eēt perastinādū. ❡ In cubiculū: cui pposit⁹ erat partenius conscius coniurationis. ❡ Lauantem: domicianum. ❡ Domicillæ procurator: flauia domicilla flauii clementis ex sorore neptis in insulam pontiam a domitiano relegata est: quia se christianam esse testata est: auctor eusebius. ❡ Interceptarum pecuniarum reus: accusatus q pecunias ex officio procuratorio intercepisset: sextus aurelius ait coniuratos a stephano compulsos suspectante supplicium ob fraudem interceptæ pecuniæ. ❡ Operā: ad domicianum: s. occidēdum. ❡ Lanis fasciisque obuoluto: stephanus fraudulenter & astute brachium sinistrum obuoluerat lanis & fasciis: ut omnes crederent egrum esse cum id ipse commentus foret ad occultandum inter fascias gladium: quo domicianum confodere meditabatur. ❡ Dolum interiecit: ut pro quinta sextam nunciaret. ❡ Conspirationis indicium: tanq indicare uellet eos qui conspirauerant in Domicianum. Index proprie is est: qui facinoris cuius ipse est conscius: latebras indicat: impunitate proposita: unde & indicium dictum: quod alio nomine uocatur indicina. Apuleius: ob indicinæ præmium occupasse: domino tamen suo restituturum. ❡ Admissus: intra cubiculū receptus: ob hoc dixit scite & uere. Plinius in panegyrico loquens de domiciano: ille tamen quibus sibi parietibus: & muris salutem suam tueri uidebatur: dolum secum & insidias & ultorem scelerum deū inclusit. ❡ Dimouit perfregitque custodias pœna: angustosque per aditus: & obstructos non secus ac per apertas fores & inuitantia limina irrupit: longeque tunc illi diuinitas sua: longe archana illa cubicula seuique secessus: in quos timore & superbia & odio hominum agebatur. ❡ Legēti: domiciano. ❡ Attonito: stupefacto: ob ea quæ libello illo continebantur.

❡ M. AN. ❡ Domicillæ pcurator: flauiæ Domicillæ flauii clæmētis cōsulis. de quo supra ex sorore neptis ipsius principis amitinæ: quam christiano noie re epto Domicianus ut Brutius tradidit in pōtiā insulā relegauit. ❡ Pecuniarū reus: a quo īterceptæ pecuniæ repetebantur. ❡ Iudiciū: q. cōptū haberet: q̄ Domitianū

Verruca

Verrucosus fabius

Verrucaria

Ex sorore neptis

Domicilla christiana

Index

Indicina

ipsum conspitassent: hocque prætextu a parthenio in cubiculum accersitum intellige. ¶ Attonito: uana potius q̄ quod uere instabat periculo intento.

suffodit inguina. Saucium ac repugnantem adorti Clodius cornicularius: & Maximus Parthenii Libertus: & Saturius decurio cubiculariorum: & quidam e gladiatorio ludo uulneribus septem contrucidauerunt. Puer qui curæ lariũ cubiculi ex consuetudine assistens interfuit cædi: hoc amplius narrabat se iussum a Domitiano ad primum statim uulnus pugionem puluino subditum porrigere: ac ministros uocaret: neque ad caput quicquam excepto capulo: & præterea omnia clausa repperisse: atque illum interim arrecto: deductoq; ad terram Stephano colluctatum diu dum modo ferrũ extorquere emodo quãquã laniatis digitis oculos effodere conatũ. Occisus est. xiiii. calẽ. octobris anno ætatis. xlv. imperii. xv. Cadauer eius populari sandapila

Corona

Stephanos

¶ PHI. ¶ Suffodit inguia: hoc tempore apparuit in celo tale p̄digium: corona quædã iridi similis solẽ circũdedit. quæ lumẽ eius ac radios obscurabat: putabant omnes tali signo nouitatẽ rerum aliquam portẽdi: portendebat autẽ domicianũ a stephano esse iugulandum: cuius nomen figuram illius uisum celo portẽti significabat. nã corona græce stephanos uocatur: is cũ tyrannũ interficere decreuisset breuẽ gladiolũ in sinistro brachio occultans: manũ tanquam fractã multis fasciis circũligauit inde domiciano obuiam procedens opus est mihi inquit o rex secreto: audies enim ex me res nouas atq; incredibiles cũq; tyrãnus colloquiũ nõ abnueret: tũc stephan⁹: nõ ẽ īqt mortu⁹ ut arbitraris inimicissim⁹ tibi flaui⁹ clemẽs: sed uiuit adhuc: egoq; id optĩe scio: & ipse ẽ q nũc aduersus te struit: clamãtis ac domiciani: & ob ea q̃ audierat p̄turbati: stephanus ab alligato brachio gladiũ educẽs: femur inguinaq; suffodit. uulnere qdẽ ad subitã mortẽ afferẽdã nõ sufficiẽti: sed nullis medicamẽtis sanabili: & qd̄ p̄ cruciatus cũ lentitudine illũ conficeret: dum hæc romæ agerentur id horæ apollonius tyaneus ephesi ĩ ludo disputabatq; cũcta ante oculos ueluti posita conspiciens: p̄rimo quidem pauore p̄culsus uocẽ dimisit: mox penitus conticuit totus oculis in terram aspiciens: deinde tres quatuor ue passus p̄ogrediens exclamauit: p̄cute percute tyrãnũ tanq̃ res ipsa ante ipsius oculos præsentis obuersaret stupẽtibus ad hæc ephesiis subsistens apollonius cõfidite inquit o uiri: nãq; tyrãnus hoc ipso tẽporis momẽto occisus est: quo me conticẽtẽ uidistis: ego pro his q̃ uidi deos adoratũ proficiscor: paulo post tabellarii festinãtes superuenere: q oĩa p̄ut apollonius p̄uiderat de morte domiciani facta esse affirmauerũt. ¶ Cornicularius: corniculariorum nomen esse ordinis ĩ militia sicut cõmẽtariensem & accensum docet pedanius asconius: perinde ac cornicularius a corniculo sic inclinet: ut a cornu cornicẽ: nã qui corniculo militabat is cornicularius dicebat. Julius firmicus in tertio matheseos: erunt corniculari cõmẽtarienses aut claui cularii: refert liuius in decio: papyriũ cõsulẽ eqtes omnes ob insignẽ in bellis operã donasse corniculis armillisq; argẽteis: itãq; cornicula sint inter donatica ornamẽta militaria. Suetonius in libello de grãmaticis ait orbiliũ corniculo meruisse nimirũ intelligi uolẽs eum fuisse cornicularium. ¶ Decurio: præfectus & p̄ri nceps: sicut eni decurio equitũ dicit: qui præest equibus: sic decurio cubiculariorũ nũcupat qui præest cubiculariis: habetq; primatũ quos græci κατ τ̃ α κοιτῶνα uocãt. Consimiliter ab amiano marcellino palatii decurio dictus est: q p̄positus erat palatio: q est ordo dignitatis. decuriã ut docet asconius: ordinẽ uocamus: unde latine dici potest decuria cubiculariorũ: sicut decuria iudicũ & decuriã scribarũ dictitatur: cuius p̄ri nceps & caput decurio nominatur. Decuriones etiam dicũtur ĩ municipiis senatores: dignitas ipsa nominat decurionatus: ea forma qua cẽturionatus & optionatus. ¶ Puer. seruulus. ¶ Curæ lariũ cubiculi: significat puerũ fuisse custodẽ lararii: ubi lares colũt: de quo suo loco satis multa. ¶ Puluino pugionẽ subditũ: in hoc domicianus alexandrũ magnũ imitabat: q puluino pugionẽ una cũ poemate hõerico subdere solebat. ¶ Quicq̃. s. repetisse. ¶ Capulo: mõ pugionis manubrio: alias feretro quo cadauera efferũt. ¶ Deducto ad terram stephano: erat inqt philostratus corpore robusto domicianus: q primo uulnere nequaq̃ deiectus apprehẽdit stephanũ: eiq; supincũbẽs eruere oculos nitebat: faciemq; aureo calice p̄tũdẽs. pallada ut sibi suppetias ferret inuocabat: q̃ clamorẽ audierũt quidẽ corporis custodes sed frustra accurrerũt: cũ iã pene exanimatus esset. ¶ Conatũ. scilicet domicianũ. & repete uerbũ illud. narrabat puer. ¶ Populari sandapila. eutropius & orosius idẽ tradiderunt pariter scribẽtes cadauer domiciani populari sandapila per uespilones exportatum atq; ignominiose sepultum esse: sextus aurelius ait senatum decreuisse: ut gladiatoris more funus efferetur: sandapilam autem ut inquit fulgentius placiades dici uoluerunt feretrum mortuorum: idest loculum quo non corpora nobilium: sed quo plebeiorum atq; damnatorum cadauera portabantur: sicut stesimbrotus testatur de morte polycratis samiorum tyranni scribens: postea q de cruce depositus sandapila etiam deportatus est: A sandapila sandapilarii dicti sepultores cadauerum portitoresq; sandapilarum. Sidonius apollinaris: hanc nõ uespillonum sandapilariorumq; ministeria ominosa tumulauere: si a uenere defluens luna feratur ad saturnum faciet pollinctores: qui sepeliẽdorũ hoĩum curã suscipiũt ut inqt iulius firmicus ĩ quarto. pollinctores aũt dicti sunt: qui funera mortuorum curant: quasi pollutorum unctores: idest cadauerũ curatores. Vnde pollinctum funus dictũ a pollinctoribus unctum. pollincere est curare ungereq; cadauera. plautus: sicut pollinctor dixit qui eum pollinxerat.

¶ M. AN. ¶ Suffodit stephan⁹. ¶ Saturi⁹ decurio. q cubiculariorũ turmæ p̄erat: de rõne nois p̄ter. Festũ &

Opus ẽ secreto

Stephan⁹ p̄cutit domicianum.

Mirũ de apollonio p̄cute tyrãnum

Cornicularius

Decurio cubiculorũ

Decurio palatii

Decurionatus

Pugio subditus puluino

Erueŕ oculos stephano nititur

Sandapila

Sãdapilarii

Pollinctores

Pollinctũ

Pollincere

pedianū Laurēti⁹ Vallensis in elegātiarū libris plura. ¶ Cui æ latinīq; larib⁹ dōesticis cult⁹ cū assistebat. ¶ Capulo: pu giōis. ¶ Clausa: ne ad ministros exire posset. ¶ Stephano: qui primas sibi cædis partes desumpserat. ¶ Conati in Domitianū. ¶ Sandapila loculo: quo plæbeiorum ac damnatorum corpora efferebantur.

per uispilōes exportatū, Philix nutrix in suburbano suo latina uia funerauit. sed reliquias templo Flauiæ gentis clām intulit: cineribusq; Iuliæ filiæ Titi quā & ipsa educauerat cōmiscuit.

De statura corporis & mēbrorū ei⁹ ac gestis.

Statura fuit procera: uultu modesto ruborisq; pleno: grādibus oculis; uerum acie hebetiore: p̄terea pulcher ac decens maxime in iuuenta; & quidē toto corpore exceptis pedibus: quorū digitos strictiores habebat: postea caluitio quoq; deformis: & obscœnitate uentris, & crurū gracilitate: q̄ tamē ei ualitudine longa remacruerāt. Cōmēdari se uerecūdia oris adeo sentiebat: ut aut senatū sic quōdā iactauerit: usq; adhuc certe animū meum p̄bastis & uultū. Caluitio ita offendebat: ut i cōtumeliā suā traheret: si cui⁹ aliī ioco uel iurgio obiectaret: quis libello quē de cura capillorū ad amicū edidit: et hoc simul seq; consolans i seruerit οὐχ ὁρᾷς κα τῶ καλός τε μέγας τε οἷος. Eadem remanent me cum capillorum fata; & forti animo fero comam i adolescentia senescentem. Scias nec gratius quicq̄ decore

¶ PHI. ¶ Per uespillones: uespillones dicti sunt baiuli portitoresq; cadauerum a uespertino tēpore nūcupati: quo cadauera efferebātur: unde & funera a funalibus dici autumat donatus: quia noctu efferebantur: ob sacrorū celebrationē diurnā. Demetrius quoq; auctore martullo ante lucem iussit efferri cadauera. ¶ Via latina: iter uiā appiā & ualeriā latina media ē quæ ad cassinum oppidum appiæ coniungitur: ut scribit Strabo in quinto i uia latina sepeliebāt cadauera: illicq; monumenta uisebantur: ex quo est illud satyrographi: diuosæ ueheris: dū per monumēta latinæ ute m quorū flaminia tegitur cinis atq; latina. ¶ Reliquias: cineris cremati cadaueris. ¶ Funerauit: non tam sepeliuit q̄ cremauit: funerarios hoc est funerū curatores facit in tertio ab horoscopo loco mercurius cum saturno constitutus

Latina uia

Funeralis

ut refert iulius firmicus: scribit iurisconsultus eum qui funerauit persequi posse quod impendit: quis dit: ne quis de alieno funeretur. sextus aurelius ait senatū decreuisse ut gladiatoris more funus domiciani efferretur. ¶ Tēplo flauiæ: quod a domiciano extructū fuisse ante dictū est. ¶ Iuliæ filiæ titi: quam domicianus amauerat incestoq; polluerat. ¶ Ruborisq; pleno. Cornelius tacitus de domiciano loquēs ait: cū denotādis tot hominū palloribus sufficeret seuus ille uultus & rubor: a quo se cōtra pudorē muniebat. Plinius quoq; i panegyrico sic describit faciem domiciani. superbia in fronte: ira in oculis: femineus & corpore: in ore impudentia multo rubore suffusa. ¶ Grandibus oculis: oculi magni si nitentes & perlucidi sunt: iustū prudentēq; significant: quales socratis oculi fuisse produntur. quē apollo sapiētissimū iudicauit. ¶ Hebetiore. languidiore & infirmiore. ¶ Caluitio deformis: hinc dixit ausonius frater: quē caluū dixit sua roma nerone: hinc a iuuenale scriptū ē. & caluo seruiret roma nerōi. ¶ Obesitate: pīguitudie alias gracilitate: obesus enim mō pro pingui atq; uberi dicitur a neuio pro exili atq; gracilento usurpatū: uentrosum fuisse domicianū significat. ¶ Remacruerāt: emaciata & macilēta facta fuerant magis solito. ualitudo enim ex gracilibus fecerat gracillima ex macris macerrima. ¶ Verecundia oris. E contrario dixit plinius in ore domiciani fuisse impudentiam multo rubore suffusam. ¶ Probastis & uultū: propter oris uerecundiam & uultus ruborē: quo comendabatur. ¶ In contumeliam suam: tanq̄ in seipsum dictum foret. ¶ Obiectaretur: probro daretur caluicium obiiceretur: exprobaretur. ¶ Ioco uel iurgio: inter dū iocātes interdū iurgantes opprobramus uicia corporis. ¶ οὐκ ὁρᾷς: uerba sunt græca a domiciano inserta libello de cultu capillorū: q̄ sic interp̄tantur: nō uides quemadmodum & ego pulcher sum & magnus. ¶ Te manet: ut queadmodum ego caluicio deformor: ita tu quoq; caluescas. ¶ Comam in adolescentia canescētē: coma senescit in adolescentia: quando capilli in adolescente canescunt siue per caluicium ueluti senio emoriuntur. Canicies autē contrahitur ex inopia & exilitate caloris. canicies tantum homini est & equis: sed homini semper a priore parte capitis: tum deinde ab auersa: auctores Aristoteles Albertus magnus & Plinius. ¶ Nec gratius decore. Homerus formositatem decoremque dixit esse φέδωι ἐρικύδεα δῶρα hoc est dona deorum gloriosa: ex quo Ouidius cecinit: forma dei munus. & Apuleius ait: formosam & si sit oppido pauper tamen abunde dotatam esse: philosophi inter prima naturæ: in quibus quidam summum bonū posuerunt in primis collocant pulchritudinem corporis: Plato in gorgia: cantilenam in conuiuiis cantari solitam hanc prodidit optimum esse bene ualere: secundo loco formosum esse: tertio habere diuitias nulla fraude quæsitas.

Facies domiciani

Oculi magni

Caluus

Obesus

Causa caniciei

Formositas

¶ M. AN. ¶ Vespilones: qui cadauera sepellebant a uespere dicti: qua hora cadauera efferri consueuere. Ma. Qui fuerat medicus nūc ē Vespilo diaulus. Quod Vespilo facit fecerat & medic⁹. ¶ Funerauit: cremanit. ¶ Aciæ: uisu. ¶ Hebetiore: minus acuto. ¶ Restrictiores. i. cōtractiores. ¶ Obesitate: piguedie. ¶ Remacruerāt. macilētiora facta erāt. ¶ Verecūdia oris: modestia quadā: & amabili ob ruborē p̄sentia. ¶ In cōtumeliā traheret: i se dictū putaret. ¶ Iurgio: cōuicio οὐχ ὁρᾷς κα τῶ καλός τε μέγας τε οἷος: non uides qualis & ego pulcherq; magnusq;. ¶ Te manet: tu quoq; caluus fies.

nec breuius.

De peritia in sagittando: & ĩpatientia laboris.

LAboris impatiens per urbẽ pedibus nõ temere ambulauit: ĩ expeditiõe & agmĩe equo rarius: lectica assidue uectus ẽ. Armo℞ nullo sagittarũ uel p̃ci puo studio tenebat᷑. Cẽtenas uarii generis feras sæpe ĩ albano secessu cõficiẽtẽ spectauere plærīq;: atq; ẽt ex ĩdustria ita quarũdã capita figẽtẽ: ut duobus ictibus quasi cornua effi/ceret. Nõnũq̃ ĩ pueri procul stãtis p̃bẽtisq; pro scopulo dis/pãsam dextræ manus palmã sagittas tanta arte direxit: ut om/nes per interualla digitorum innocuæ euaderent.

De faeundia & studio eius.

LIberalia studia ĩ initio ĩperii neglexit: q̃q̃ biblyothecas ĩcẽdio absumptas ĩpẽsissime reparare curasset. exẽplarib⁹ undiq; petitis: missisq; Alexãdriã q describerent: emẽdarẽtq;. Nũq̃ tamẽ historiæ carminibusue cognoscẽdis opã ullã: aut stilo uel necessario ddit p̃ter cõmẽtarios & acta Tiberii Cæsaris nihil lectitabat: epistolas orõnesq; & edicta

Flosculi diales

¶ PHI. ¶ Nec breuius: quæ spectatissime florcant celerrime marcescere docẽt flosculi: quorum uita dia/lis est: qui matutino tẽpore pulcherrimi ante uesperam euanescunt: merito forma hominis flori cõparaẽ eodẽ pene momẽto uirescens & arescens: hinc celeberrima illa apud ecclesiasticos sententia: omnis caro fe/num: & ois gloria hominis sicut flos feni. M. uarro: quẽ puerũ uidisti formosum: hũc uides deformem in se/necta. Apuleius in demonio socratis significare uolens nihil esse breuius decore ait: formosus est expecta

Omnis caro fenum

Forma fugacissima

paulisper & non erit. Boetius quoq; in. iii. de cõso. hãc formæ fugitiuæ breuitatẽ his luculẽtis uerbis exeq᷑: formæ uero nitor ut rapidus ut uelox & uernaliũ florum uelocitate fugacior & mox: sed estimate q̃ uultis nimia corporis bona dũ sciatis hoc quodcũq; miramini triduanæ febris igniculo posse dissolui: sunt itaq; uerba hæc domiciani digna memoratu: & ex catholica sententia deprompta: quibus astipulatur Seneca ĩ hipolito scribẽs: anceps forma bonũ mortalibus exigui donũ breue temporis: ut uelox celeri pede laberis: idem post paulũ: ut fulgor teneris q radiat genis momẽto rapitur: nullaq; nõ dies formosi spoliũ corporis abstulit: res est forma fugax: quis sapiens bono cõfidat fragili: dũ licet utere: calphurnius in buco/lico iudicio: donũ forma breue ẽ: nec se tibi cõmodat ãnis. ¶ Pedibus nõ temere: ob hoc dixisse uidet᷑ plinius in panegyrico: ante te princeps fastidio nostri: & quodã eqtitatis metu usum pe/dum amiserãt: illos humeri ceruicesq; seruo℞ sup ora nostra uehebãt. ¶ In albano secessu: ubi celebrabat quot annis quinq̃tria mineruæ: secessu ãt albano ĩ primis oblectabat᷑: & ob id dictũ ẽ a poeta satyrico: quos albanũ dux magnus ĩ arcẽ traxerat attonitos: & alibi: albanã nudus arenã: plinius quoq; ĩ. iiii. episto. de domiciano loquens ait: Reliquos põtifices nõ ĩ regiã sed ĩ albanã uillã cõuocauit. ¶ Cõficiẽtẽ: trucidãtẽ: inde cõfectores ferarũ dicti. ¶ Quarũdã: ferarum. ¶ Figẽtẽ: domicianũ. ¶ Quasi cornua: ut sagittæ infixæ capitibus fera℞ cornuũ effigiẽ & positurã repsentarent. ¶ Pro scopulo: pro signo sagittarũ: græci enim scopõ no/minãt signũ, p̃positũq; ad quod sagittarius iacula dirigit: quod & hieronymus memorat libro primo cõtra pelagium: refert uegetius ĩ. ii. q sagittarii funditores ue ponere solebãt pro scopo hocẽ signo: scopas idest fruticum uel straminũ fasces: ita ut sexcentis pedibus remouerẽtur a signo: ut sagittis uel lapidibus ex fu/stibalo destinatis signum sepius tangerẽt. Macrobius in primo ĩ somniũ scipionis propositũ uocat qd græci σκοπον nominant. Consimiliter apud oratores nuncupat᷑ scopos: quo tẽdit omnis ductus oratorius.

Scopon

Scopos oratorius

Fortunatianus ĩ p̃mo rhetorices: modus ẽ ductus parte oratiõis: scopos ãt qd omnis effici᷑ ductus. ¶ Dis/pansam palmã: expansam ac extẽtam: sextus Aurelius in hanc sentẽtia sagittarũ tã doctus fuit domicianus: ut inter patẽtes digitos extẽtæ manus uiri procul positi iacula trãsuolarẽt. ¶ Innocuæ: sine lesione trãsuolã/tes. ¶ Bibliothecas: sextus aurelius bibliothecas icendio absumptas: petitis undiq; alexandria exẽplis re/parauit. ¶ Missisq; alexãdriam: ptholomeus philadelphus alexãdriæ bibliothecã fecit nobilissimã: ĩ qua & diuinæ scripturæ uolumina: adhibitis. lxx. interpretibus reposuit: cui p̃positus fuit demetrius phalerius: q interrogatus a rege: quot nam libri ĩ bibliotheca essent: dixisse proditur: plures q̃ ducẽta milia: sed breui tempore nõ erant forsan inqt pauciores quingẽtis milibus: auctores augustinus & eusebius in. viii. præpa/ratiõis euãgelicæ: & aristeas ĩ opusculo de. lxx. ĩterp̃tibus cõdito: p̃terea legimus apd gelliũ fuisse alexãdriæ numerũ libro℞ a ptolomeis regibus uel cõq̃sitũ uel cõfectũ ad milia ferme uoluminũ septigẽta: sed ea oĩa bello priore alexãdrĩo dũ diripi᷑ ea ciuitas a militibus sorte fortuito icẽsa fuisse. Plini⁹ quoq; & Victruuius meminerũt diligẽtiæ ptolomei circa bibliothecas cõparãdas: merito itaq; domician⁹ reparare uolẽs bibliothecas: q romæ cõflagrauerãt misit alexãdriã librarios ad exẽplaria describẽda: p̃gamenæ: quoq; bibliothecæ: q̃s attali reges cõparũt: sunt memoratissimæ. ¶ Aut stilo: dare operã stilo: significat cõponere aliqd & cõde/re: stilus. n. est dicendi opifex: domicianũ ãt nihil scripsisse uel necessario significat. ¶ Præter cõmẽtarios & acta: dictũ ẽ in. ii. cõmentario: tyberium artes liberales studiosissime excoluisse: & in oratione latina secutũ esse coruinũ messallam. Domicianus nihil aliud lectitabat nisi commentarios a tyberio compositos.

Bibliotheca alexandrina

Stilus dicẽdi opifex

¶ M. AN. ¶ In albano secessu: quũ albã secederet. ¶ Quasi cornua: ĩ cornuũ speciẽ duab⁹ a frõte sagittis af/fixis. ¶ Dispensam palmã: patentes digitos. ¶ Innocue: manu nihil offensa. ¶ Necessario stilo: qĩ frequen

tem dicendi uel scribendi usum uenire solet.

alieno formabat ingenio. Sermonis tñ nec inelegãtis dicto rum interdũ ẽt notabiliũ: uellem inqt tam formosus eẽ quã Metius sibi uidetur: & cuiusdam caput uarietate capilli sub rutilum & incanum: perfusam niuem mulso dixit.

De usu aleæ & conuiuiis eius & aliis gestis.

CONditionẽ principũ miserrimã aiebat. qbus de cõ iuratiõe cõperta nõ crederet' nisi occisis. Quoties ocium esset alea se oblectabat. etiam profestis diebus ma tutinisque horis: ac lauabat de die prandebatque ad satieta tem: ut non temere super cenam præter martianum ma lum: & modicam i ampulla potiũculam daret: Cõuiuabatur

¶PHI. ¶Alieno formabat in genio. accidit domiciano qđ' ne roni contigisse memorat tacit' ut aliena eguerit facũdia: cum re liqui principes eloquẽtia & dicẽ di ui fuerint precellentes. ¶Ser monis non inelegantis. s. fuit. la us autem nõ minima est uenu stum esse elegantẽq; in familiari cõmuniq; sermone. pcipit Mar. tullius ut sermo sit lenis minime q; pertinax: insitq; in eo lepos. plato in sophistẽ iudiciali & cõ tionali parti. tertiã adiecit. πρo σομιλητικὴν quam quintilia nus sermonatricem interpretat' quæ a forensi ratione diiungit'. & est accommodata priuatis disputationibus. ¶Dictoꝝ notabiliũ. quæ facete & breuiter & acute dicuntur ea peculiari noĩe dicta. & dicteria appellari uoluerunt: Macrobi' dictum uolo hostis referre sed uicti. ¶Vel lem tam formosus. dictũ domiciani est haud dubie notabile in metiũ: qui forma & pulchritudine nullum si bi cõparãdũ arbitrabat' sibiq; soli placebat. ¶Sibi n. n. dixitq; formosus ẽ sed festiuiter q; sibi uĩ. t. q; sibi oĩum formosissimus metius uideret': cũ ex alieno iudicio minime talis foret. ¶Subrutilũ. parti rutilo ptim albicã ti colore respersum. erat. n. ex parte rutilus capillus: ex parte canescens. ¶In canũ. canicie albicans: Maro: in canaq; menta. ¶Perfusam niuẽ mulso. urbanẽ & eleganter caput capillo rutilo & canescẽte uariegatum ap pellauit niuem pfusam mulso: nam cum niuis color sit albus: & mulsi rutilus. merito ad utrũq; colorem signi ficandum ex quadam cõmixtione confectum ita nominauit: nec tñ simpliciter hoc dictum putes: sed scito allusisse ad potionẽ mulsi & niuis: quæ simul in conuiuio dari solebat. mixtura coloris rutili & albi sicut q' idicat plinius cũ sic ait in epistola ad septiũ clarum: paratæ erant lactucæ singulæ: cocleæ trinæ: oua bina. ali ca cum mulso & niue. Nam hanc quoq; cõputabis: immo hanc imprimis q; perit in ferculo. ¶Conditiõem principum miserrimã. In rescripto Mar. Antonini ad uerũ mentio fit huius sententiæ: quam usurpari quo q; solitam refert ab andriano: sic enim inquit: sis enim ipse q; auus tuus adrianus dixerit: misera cõditio im peratorum: quibus de affectu tyrannidis nisi occisis non potest credi: eius autem exẽplum ponere q; domi ciani: qui hoc primus dixisse fertur: malũ. tyrannoꝝ enim ẽt bona dicta non habent tñ auctoritatis quan tum debent: hactenus Mar. Antonius. ¶Profestis diebus: profesti dies contrarii sunt festis: unde dixit au sonius: Leta nisi austeris uarientur festa profestis. Macrobius in primo saturnalium. dies inquit festi diis dicati sunt: profesti hominibus: ob administrandã rem priuatam publicamq; cõcessi. Profestis diebus fasti cõ tinentur. quibus licet pfari ptori tria uerba solemnia: do dico addico. ¶Alea. aleones dixere antiqui: quos nunc dicimus aleatores. Catullus: Nisi impudicus & uorax & aleo. ¶Lauabat de die. balnearem signifi cat lotionem: qua commodus imperator adeo oblectabatur ut p diem septies atq; octies in balneis lauaret'. E contrario prisci: ut inquit Seneca in. xiii. epistolarum moraliũ: brachia tantum ac crura quotidie abluebãt: quæ. s. sordes opere collegerant: cæterum toti nũdinis lauabantur. tempus autem lauandi erat ut docet Vi ctruuius post meridianum. ¶Prandebat ad satietatem. pceptum aristotelis est in problematis. prandendũ esse large: cenandum esse parce: maxime his qui rei ueneriæ operam daturi sunt: ut cruda insint. q; concocta pauciora. Domitianus ueluti ex pscripto aristotelico saturabatur in prandium: cum tamen ex more uererũ leuis cibus & facilis interdiu sumeretur. dixit Sidonius in epistolis: prandebamus breuiter copiose senato rium ad morem. ¶Non temere. non fere: non sine causa. ¶Super cœnam. in cœna. ¶Martianum malum. malorum plura sunt genera: quæ conditoribus suis æternam memoriam propagauerunt. sicut appiana ab appio cognominata: & sceptiana ab inuentore libertino: & matiana a matio: a quo originem habent. auctor plinius in. xv. unde matianum malum legendum esse potius q; martianum arbitror. tanq; a matio cognomi natum. ¶In ampulla. uasculo uitreo: alias ampulla uasculum est olearium: quo in balneis utebatur: de quo apuleius in floridis: hipias pdicauit ampullam quoq; oleariam quam gestabat semet sibi fabricatum. Cice ro in. iii. de finibus bonorum: si ad illam uitam: quæ cum uirtute degatur ampulla aut strigilis accedat sum ptuatum sapiẽtẽ eam uitã potius cui hæc adiecta sit cõãr ampullæ sint uascula uẽtrosa & turgida: p decoram translationẽ dixit Oratius: proicit ampullas: pro eo quod est uerba turgentia & sufflata abicit ac deponit. pira quædã a collo ampulæ ampullacea appellari refert plinius in. xv. ¶Conuiuabatur. conuiuator dicitur qui conuiuatur paratq; conuiuiũ. conuiuæ uero & conuictores dicuntur inuitati ad conuiuium: scitum con uiuatorem appellat huius elegantem & nitidum in apparatu conuiuali: apud quem sic loquitur titus flami nius. Est autem res simillima cenæ chalcidensis hospitis mei & boni & sciti conuiuatoris.

¶M. AN. ¶Nec inelgantis: sed eleganta quadã prædiri. ¶Metius sibi uidetur: hominem sui temporis taxare solitũ accipias: qui sibi supra formã placeret. ¶In canũ: canis respersum. ¶Perfusam niuẽ mulso: ei at ri mulsum subrutili coloris. Mar. Hæc tibi turbato canusina simillima mulso. ¶Profestis diebus: non festus

Sermo sit lenis

Sermonatrix

Dicta

Dicteria

In canũ

Nix perfusa mulso

Misera cõditio impatorum

Profesti dies

Do: dico: addico

Aleões

Nũdinis lauabat'

Prãdiũ largius

Mala appiana

Malum matianũ

Ampulla

Pira ampullacea

Cõuiuator

Conuictor

sed quibus opifices & rustici operãtur. ¶ Mattianum: apud Plinium id pomi nomen nõ repio.

frequenter ac large: sed pene raptim: certe non ultra solis occasum nec ut postea comessaretur. Nam ad horam somnii nihil aliud q̃ secreto solus deambulabat.

De libidine & luxuria eiusdem.

Libidinis nimiæ assiduitatem concubitus uelut exercitationis genus clinopalem uocabat. Eratq; fama q̃si concubinas ipse diuelleret: nataretq; inter uulgatissimas meretrices. Fratris filiam adhuc uirginem oblatã in matrimonium sibi quum deuictis Domitiæ nuptiis pertinacissimæ recusasset: non multo post alii collocatam ultro corrupit: & quidem uiuo etiam tum Tito: mox patre ac uiro orbatam ardentissime palamq; dilexit: ut ẽt causa mortis extiterit coactæ conceptum a se abigere.

De mœsticia militũ & leticia senatus in morte ei⁹.

Occisum eũ populus indifferẽter: miles grauissime tulit: statimq; eum diuum appellare conatus: paratus & ulcisci nisi duces defuissent: quod qdem paulopost fecit: expostulatis ad pœnam ptinacissimæ cædis auctoribus.

¶ PHI. ¶ Frequẽter. ad numerum largeq; ad opulentiam est referendum. ¶ Pene raptim. plinius in panegyrico: domicianũ taxare uidetur. q distentus solitaria cena spectator adnotatorq; conuiuis suis imminebat: rursusq; se ad clamdestinam ganeã occultũq; luxũ referebat. ¶ Comessaretur. post cœnam cibo epulisq; indulgeret. hoc. n. comesari. pprie significat: uñ & comesatio dicta: super quo uerbo copiose suo loco disseruimus. ¶ Solus deambulabat. cato uticensis & ipse solitus erat post cœnam deambulare: peractaq; deambulatiõe in cubiculum se recipiebat: auctor plutarchus. Auicẽna quoq; pcipit paruam lentamq; motionem post cœnam esse usurpãdam: q̃ facit in stomacho cibũ quiescere mox esse dormiendũ. ¶ Libidinis nimiæ. s. fuit. hæc enim uerba: est erat fuit: plerũq; absunt cum elegantia absq; detrimento sententiæ. ¶ Clinopalem uocabat. sextus Aurelius furens libidine cuius fedum exercitium græcorum lingua clinopalem uocabat. significat ãt clinopale palestram lecti. κλίνη. n. græce: lectus dicitur. Vnde ὑποκορισ τικὸς clinion. i. lectulus inclinatur. & græce πάλη significat palestram siue luctam. Qua dictione ẽ usus Papinius: cũ ait in achille: Et liquidam nudare palen. & spargere cestus ludus erat. Sidonius quoq; sic inquit in endecasyllabo: Vnctas tyndaridis dicasse luctas: doctos quos patriis palen terãnis. Item: cãnes plectra locos palen rudentem. Coram te trepidanter explicare. Domicianus exercitationẽ concubitus uocabat clinopalen: quasi palestrã lecti & exercitamentũ: sicut a uirgilio nocturna bella eleganter dicuntur colluctationes ueneriæ: & ab apuleio milítia amatoria nũcupatur. ¶ Diuelleret. uolsellis expilaret inguina concubinarum. ¶ Nataret. more tyberii: qui sibi natanti instituit pueros inter femora uersari. ¶ Fratris filiam. iuliam significat titi filiam: quam domitianus: ut inquit Plinius in iiii. epist. non solũ polluit incesto: uerũ ẽt occidit. Nã uidua abortu piit. hinc exiit illud satyricum: cum tot abortiuis fecũdã iulia uuluã solueret. & patruo similes effunderet offas. apud philostratum mentio fit iuliæ: quæ neptis erat domiciani ex filia: quam sabino nuptã abduxit domicianus in uxorẽ: interfecitq; ipsum sabinũ & cum ephesii pro his nuptiis imperatoris sacrificarent: interueniẽs apollonius: o nox inqt qualis fuit danai filiæ: cur sola fuisti. ¶ Deuinctus. i. liar datus & captus. ¶ Mox patre ac uiro orbatam. cum patrẽ titum & maritum amisisset. ¶ Coactæ. casus datiui est: ut sit sensus: domicianũ causam mortis extitisse iuliæ titi filiæ coactæ abortum facere: nam ut ĩquit plinius: uidua abortu periit. hieronymus triũ criminũ reas eleganter esse tradit feminas christianas. quæ abortum meditant & frequenter ipsæ cum abortu cõmoriuntur. sunt. n. inqt homicidæ sui: christi adulteræ: nec dũ nati filii parricidæ. Cicero in oratione pro cluentio: quod & a iurisconsulto titulo de pœ̃is repetitum ẽmi lesiam quidam mulierem scribit rei capitalis esse damnatã: q accepta pecunia partum sibi ipsa medicamentis abegisset. ¶ Conceptum abigere. uno uerbo dicitur abortare. iulius firmicus. in. vi. Abortabit filios geminos. A. gellius dixit: aborïri fetus in hoc significatu: cum ait in. xi. Nitũtur ut fetus quoq; ipsi in corpore suo concepti aboriantur. Græci ἐκτρῶμα uocant abortiuũ. unde uinum ectromatiũ dictũ: quod abortus facit: cuius mentionem fecit plinius in. xiiii. naturalis histo. ¶ Indifferenter græce ἀδιαφόρως dicitur. ¶ Miles grauissime. quod milites grauissime. tulerint domiciani mortem: testis est sextus aurelius: scribens milites poposcisse a nerua ad cedem interfectores domiciãi: qui petronium uno ictu parthenium uero amputatis prius genitalibus: & in os coniectis iugulauere. Et quoniam militum incidit mentio transeunter strictimq; annotandum inter signa militaria romanorũ fuisse dracones. ex quo sensu est illud claudiani: Mansuescunt uarii uento cessante dracones: hinc draconarii dicti: qui gestabant draconum signa: sicut aquiliferi aquilas. Signum draconis fuisse purpureum docet amianus marcellinus: draconariorum meminit Vegetius. ¶ Conatus. ἑνικῶς. i. singulariter dixit miles conatus: pro milites conati. ¶ Paulo post fecit. ulti sũt milites necem principis: q̃ peremerunt petronium & partheniũ auctores domiciani cedis.

¶ M. AN. ¶ Libidinis nimiæ: fuit. s. ¶ Clinopalem: lecti palestram: ἀπὸ τοῦ κλίνης lecto καὶ παλαίω luctor. ¶ Diuelleret: pudendis partibus purgaret. ¶ Fratris filiam: Iuliam. ¶ Coactæ conceptum a se abigere: abortum facere. Iuue. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam solueret: & patruo similes effunde

Comesari

Motio post cœnã lenta

Clinopale

Clinidion

Pale

Fecundã iulia uuluam

Dictum apollõii

O nox danaidũ cur sola fuisti

Reæ trium criminum

Abortare

Aboriri

Vinum ectromatium

Oedlaphoros.

Petrõio amputata genitalia

Locus claudiãi

Dracõarii

tm offas. ¶ Indifferenter ualit ad unum omnes lætati.

Contra senatus adeo lætatus ē ut repleta certatim curia nō tēperaret: quin mortuum contumeliosissimo atq; acerbissimo acclamationū genere laceraret: scalas etiā inferri clypeosq; & imagines eius coram detrahi & ibidem solo affigi iuberet: nouissime eradendos ubiq; titulos: abolendamq; omnē memoriā decerneret. Ante paucos q̄ occideret menses cornix in capitolio elocuta est: ἔσται πάντα καλῶς. i. erunt oīa bene. Nec defuit qui ostentum sic interpraetaretur.

Nuper tarpeio quæ sedit culmine cornix.

Est bene non potuit dicere: dixit erit.

Ipsum etiam Domitianum ferunt somniasse gibbam sibi pone ceruicem auream enatā pro certoq; habuisse beatiorem post se lætioreq; portendi Rei publicæ statum. Sicut

¶ PHI. ¶ Contra. e contrario ¶ Lætatus. merito senatores lætati morte domiciani: a quo quotidie ad necē destinabatur a quo dixit Cor. tacitus: obsessam curiam & clausum senatum. & factas multorum consularium cedes. ut non immerito nobilitas comesa a satyrographo dicta sit. ¶ Repleta. s. frequentissimus senatoribus. ¶ Contumeliosissimo acclamationum. signat a senatu factas in domicianum acclamationes: quales in commodum imperatorem occisum factæ fuerūt: acclamante senatu hosti patriæ honores detrahantur: parricida trahatur: hostis deorum: carnifex senatus: parricida: hostis senatus trahatur: qui senatum occidit unco trahatur. qui senatum occidit in spoliario ponatur: qui sanguini suo non pepercit unco trahatur necator ciuium trahatur. id genus acclamationes factæ sunt a senatu conuiciis proscidēte lacerantecq; domicianum carnificem parricidamq; senatus & bonorum. ¶ Laceraret. probris incesserit & conuiciis proscinderet. ¶ Scalas. quibus appositis imagines & clipei domiciano consecrati detraherentur: quæ in editiore parte curiæ suspensa uisebantur. scalarum oppugnatio a capaneo primum perhibetur inuenta. qui tāta ut extinctus est a thebanis ut extinctus fulmine diceretur. Qui scalam singulatiuo numero dicit peccat. sicut qui mulla pluratiuo: cum pluralia singulariter: singularia pluraliter efferantur. auctor quintilianus tamē ab ecclesiasticis scriptoribus scala ἐπὶ κοινοῦ usurpatur. ¶ Imagines detrahi. acclamatum est a senatu in commodum gladiatoris & parricidæ statuæ detrahantur. scribit plinius in panegyrico statuas incerti pricipis nāta enī domicianum appellat: permixtas fuisse simulacris deorum: quæ post eius obitum illisæ solo fuerūt uerba plinii hæc sunt. iuuabat illidere solo superbissimos uultus: instare ferro. seuire securibus. ut si singulos ictus sanguis dolorq; sequeretur ¶ Solo affigi. ad terram præcipitari illidi conculcari. ¶ Titulos. domitiani inscriptiones. ait eusebius in chronicis senatum decreuisse: ut omnia quæ domitianus statuerat in irritum deducerentur: itaq; multos quos iniuste eiecerat de exilio reuersos esse. ¶ Decerneret. per decretum constitueret. ellius gallus sic distinguit senatus decretum a consulto: ut decretum dicat particulam quandam esse senatusconsulti: tanquam decretum sit specialius. consultum uero generalius. annotandum est fuisse apud ueteres quodam senatusconsultum quod tacitum uocabant: ex eo q̄ talia non erant omnibus publicanda. fiebat enim senatusconsultum tacitum ita: ut non scribæ non serui publici non censuales illis actibus interessent. senatores excipiebant. senatores scribarū officia complebāt. ne qd forte pderet. Auctor iulius capitolinus i gordianis. ¶ Cornix elocuta ē. plinius i .x. auctor ē cornicē eē iauspicatæ garulitatis. ἔσται πάντα καλῶς. nō mirū si cornix hæc pauca græca uerba id tēporis elocuta ē: cū scribat p ini eqtē rōanū hūisse cornicē plura cōtexta uerba exprimēte & al aatq; alia crebro addiscētē. uerba āt hæc significāt. erūt oia bene. ¶ Tarpeio culmine. fastigio capitolino. ¶ Est bn̄ n̄ potuit cū istud uerbū ē significet pn̄s tēpus. cornix n̄ potuit dicere: i pn̄ta ē bn̄: cū a dōitiani tepora eēnt honoris plena & hūano polluta sanguie. un̄ dixit de futuro. erit bn̄. post obitū. s. domitiāi successuris bonis pricipibus. ¶ Gibbā aureā. gibbū & gibbā. mas. gn̄e & fe. i eodē significato usurpāos. dr̄ & gibber. hic hoies gibberi gibbi gibbosi & gibberosi noiant̄. si luna deficiēs lumine à marthe ad saturnū ferat̄ faciet gibbosos. Itē habentes horoscopū i. xx. pte sagittarii nascent̄ gibberosi. i leuitico pcipit̄ ne gibbosus offerat panes deo: nec accedat ad ministerium eius: qd̄ ut iterpretat̄ gregorius i pastorali: & i canonicis decretis. D. unde qnquagesima explicat̄. tropologice significat gibbosus eū quē terrenæ sollicitudis pondus d̄primit: ne unq̄ ad supna respiciat. sed solis his: q̄ in infimis calcāt̄ animus intēdit. Aristoteles i pblematis auctor ē gibbos habitū eē ferme fediorē & graueolētia aspernabilē: q̄a. s. i talibus locus pulmoni accōmodatus cōclusus. deflexusq; spiritū transmittere expedite neqt. sed euenit ut spiritus iterclusus uapore putrescat. sed ut a carcere ad metas i rasturramus: somniū hoc domitiani significabat a tergo eius hoc ē post ipsius obitū futuros pricipes optimos: q etatē aureā orbi terrarū reducerent ¶ Pone ceruicē. post ceruicem. ¶ Portendi. significari.

De nobilitate cōēsa

Acclamationes in cōmodum

Vnco trahatur

Scalarū oppugnatio, Scala.

Statuæ detrahantur.

Garrula cornix

Gibbus.

Gibba:

Gibberi

Gibbosi

Gibberosi

Ne gibbosus sacrificet.

Anima gibborū letet.

¶ M. AN. ¶ Laceraret: proscinderet: ac maledictis insectaretur ¶ Scalas. gemonias: quo ut sæpe diximus damnatorū corpora abiiciebantur. ¶ Affigi. hic omnia tranquilli exemplaria habent: quæ lectio & si recipi potest ut affigi: idest humi statui senatus iussent: Eusebii tamē auctoritas efficit: ut affigi nō affigi legendū eē rōtēdamus: eius inquit quum de domitiano interim loqueretur: imagines disiectæ sunt: & a populo per ignominiam publice conculcatæ Cic. quoq; in pisonem: statuam istius inquit persimilem deturbant affligunt comminuunt. ¶ Locuta est. ἔσται πάντα καλῶς: erunt cuncta bene. ¶ Est bene: quum de cornicis conatu intelligere uideatur: ad præsentem tamen rerum statum poeta allusit. ¶ Gibbam auream: tumorem c tnis: Iuuenalis gibbum dixit cuperet rutilæ uirginia gibbū: & rursus: Strumosum atq; utero pariter gibboq; tumentē

Laus insequentiũ principũ Impiũ traiani a cornice signatum.

Melior traiano.

Tẽpora aurea ex bonitate principum.

PHI. Insequẽtiũ pricipũ. neruæ traiani atq adriani de qbus sextus aurelius hec: qd nerua prudentissimus & moderatius: qd traiano diuinius: qd pstãtius hadriano: eutropius: domitiano igit exciali tyrãno nerua successit q eqssimũ se & ciuilissimũ pbuit. rei pu. diuina puisiõe cõsuluit traianũ adoptãdo. qlis uero & quãtus i ipso traianus extiterit qs ignorat: cũ certatĩ scriptores illũ oi pconio laudis extollãt. unde dixit sextus aurelius ipiũ traiani aduenies denũtiatũ fuisse ad cornice: q e fastigio capitolii atticis sermõibus effata ẽ erit bñ. hic adeo gloria bõitatis excelluit ut i senatu pricipibus ñ aliter acclamaret̃. ne sis felicior augusto: melior traiano. huic successit hadrianus & ipe priceps memorabilis cuius uitã sparcianus ap nostros: Dion apud græcos luculẽte pscribũt: merito itaq lætior status & tẽpora beatiora rõanæ rei pu. cõtigerũt post obitũ truculẽti icestiq tyrãnicũ sequuti pricipes moderatiõe abstinẽtia aliisq uirtutibus lõge pstiterĩt. tẽpora .n. beata fiũt & aurea ex bonitate pricipũ: sicut tenebricosa & dira ex iprobitate tyrãnorũ. uñ cor. tacitus sceculũ beatissimum uocat quo nerua traianusq felicitatem impu fecerũt: quo circa principes si etatẽ beatissimã. si seculũ aureum redire desiderant: sint moderati: sint cleméties: sint beneficii: & ut semel finiam. sint omni præconio bonitatis ornati.

sane breui euenit abstinẽtia & moderatiõe isequẽtiũ pricipũ.

C. SVETONII TRANQ VIL. DE VITA. XII. CAESARVM LIBRI DVODECIMI: AC VLTIMI:

Habes inclyte Annibal Bẽtiuole Annotamẽta i Cæsares duodeci Suetonii Tranq i quibus obscurior illius Lectio p uirili parte p nos enodata explicatur. Superest ut qui meo fortassis nomine a legẽdo resilient: hi tuo nomine pellecti ad perlegendum appetenter accurran .

M. AN. In sequẽtiũ pricipũ: nã ut de aliis sileã Nerua q illi successit: decreto patrũ post mortem inter deos est relatus. Traianus qui proxime imperauit tam popularis fuit: ut i cõgratulatione principum acclamari sit solitum. Felicior Augusto Traiano Melior.

Tetrastica de Cæsaribus post Tranquillum.

Nerua imperator.

Roximus extincto moderat̃ sceptra tyrãno
Nerua senex princeps nomine mente parẽs.
Nulla uiro soboles imitatur adoptio prolem,
Q uã legisse iuuet: quã genuisse uelit.

Traianus imperator

Ggreditur regimẽ uiridi Traianus in æuo
A elli laude prior cætera patris habens.
Hic quoq prole carens sociat sibi sorte legendi
Quem fateare bonum diffiteare parem.

Hadrianus imperator.

Hius hinc subiit mediis præsignis i actis
Principia & finem fama notat grauior.
Orbus & hic sociãsq uirũ documenta daturum.
Assumpti quantum præmineant genitis.

Antonius pius imperator.

Ntonius ad hinc regimen capit ille uocatu
Consultisq pius nomen habens meriti
Filius huic fato nullus: sed lege suorũ.
A patria sumpsit qui tegeret patriam.

M. Antonius imperator.

Ost Marco tutella datur quæsita Platonis.
Seruus ad iperium: patre pio melior.
Successore suo moriens sed principe prauo.
Hoc solo patriæ quod genuit nocuit.

Commodus imperator.

Ommodus isequẽ pugnis maculosus harenæ.
Threicido princeps bella mouẽs gladio.
Elliso tandem persoluens gutture pœnas.
Criminibus fassus matris adulterium.

Vetonius Lenis tertiæ decimæ legionis tribunus bello quod inter Vitellium & Othonem apud Bebriacum gestum est imparorisq; clauius Trāquillo Suetonio historico pater fuit. Qui cum Hadriani imperatoris epistolarum magister esset apudq; Sabinam uxorē unius Sueuii familiarius se egisset q̄ reuerētia domus aulicæ postularet successorem meruit. Scripsit de regibus libros tres, quos Lepido poemate in epitomē Pontium Paulinum redegisse memoriæ proditum est. De grāmaticis oratoribusq; duos. De uiribus illustribus unum quem pleriq; Plinii' oratoris esse autumant. De genere uestium unū: Reliqt & Cæsarū uitas. xii. tanta cura diligētiaq; dum minima quæq; attigit conscriptas: ut præcepta non præbita scriptoribus facultas uideatur.

Item de eodem.

C. Suetonius uisus est ea libertate scripsisse Cæsarum uitas: qua uixisse illi feruntur nemini aut demit aut adiicit quicq̄: nil ad assentationem cuiuspiam aut studium suum: omnia ad integritatem historiæ refert. Mores illorum & i imperio & priuatorum sic exprimit: ut nō legere quis Suetonii scripta: sed ii ipsi speculo intueri sese uideatur uitia uirtutesq; omnium citra & inuidiam & gratiam apperit & quæ fortuna foris cuiq; fuerit aut domi habitus est duriusculus dum nec minima quidem negligit & sunt aridiora plæraq; & minutiora q̄ quæ nitere possint aut capere eloquentiæ corpus: sed tamen est in genere ipso scribendi multum ponderis: eruditio uero tanta: ut seueritate orationis grauiter castigata quem huic anteponam ueterum scriptorum non uideam.

TRANQ. VILLI VITA PER SABELLICVM

C. Suetonius Tranquillus Suetonium lenem patrem habuit unde cognomen & si diuersa uoce integro tamen significatu creditur adeptus: fuit ille ciuili bello quod ad Bebriacum inter Othonem & Vitellium ē gestum: tertiæ decimæ legionis tribunus: & Augusti Clauius: ipse in forensi luce non nihil uersatus quod Plinii testantur epistolæ: cæterum patrimonio quod amplissimum a patre acceperat profligato: seu ægestate seu quod magis credo laudis cupiditate ductus ad historiam se contulit: quam a Cæsare dictatore auspicatissime exorsus: eo quo imperatum erat ordine per uitas in domitianum descēdit: sunt qui Neruam & Traianum illis adiecisse scribant: uerum cōscius sibi eorum quæ in his parum integra fide tradita essent: cum uiuentium interim coactus fuisset habere rationem: ne pars una reliquæ historiæ fidem eleuaret: in apertū non retulit: cætera ea qua illi libertate uixerunt ac ne scio an quædam etiam ut in Nerone & Galba ab eo liberius prodita: per hæc studia Adriano principi ab initio commendatus: quum epistolarum magisterio apud illum aliquandiu esset functus: uenissetq; in suspicionem quasi familiarius q̄ domus aulicæ reuerētia postularat: apud Sabinam principis coniugem ageret: successorem meruit: scripsit de Grammaticis quoq; & Oratoribus libros duos: de uiris illustribus unum: quem Iunioris Plinii pleriq; autumant: de genere Vestium unum: de Regibus tres: quos lepido poemate in epitomen Pontium Paulinum redegisse quidā prodiderunt. C. Plinio cuius modo memini: familiariter est usus. a quo per epistolam hortatur: ut uolumina quæ perfecta essent & absoluta quandoq; uellet ædere. eius dicendi genus quod inter omnes cōstare uideo haud tam floridum q̄ uenustum: domuiq; magis q̄ foro accommodatum: breuitasq; uni ut Vopiscus ait pene familiaris: sed non ita breuis ut non passim duriusculus occurrat: dum minime consectatur: Quo fit ut plæraq; ne splendescere quidē possint: corpus ue eloquentiæ ob tenuitatem recipere: sed quoquo modo res habet: in eo scribendi genere primas omnium iudicio occupauit: ita ut ex ingenti scriptorum manu quæ post illum in eo genere nihil obscure uersata est: elocutione: grauitate: dispositione: qui cum hoc uno iure conferri possit: sit certe nemo.

C. SVETONII TRANQ. VILLI VITA A PHILIPPO BEROALDO CONDITA.

Caius Suetonius Tranquillus patrem habuit Suetoniū cognomento lenem tertiæ decimæ legionis tribunum & augusti clauium: qui interfuit bello othoniano. a patre filius tranqlli cognomen accepisse credit: Nam cum ille lenis sit cognominatus: hic eodē significato non eodem uerbo dictus est tranquillus. floruit sub hadriano uit pore illius magister epistolarū. uerū fortuna: quæ lubrica ē refragante successor ei mox datus: quod apud sabinā Imperatoris uxorem familiarius egisse ferebatur: q̄ reuerentia domus aulicæ postularet. usus ē contubernio plinii posterioris: a quo in epistolis admonetur ad uolumina edēda: q̄ perfecta absolutaq; appellat. Cū esset uir doctrina compositiore & elegantia floridiore præditus scripsit libellū de grāmaticis & rhetoribus: quē diuus hieronymus sequutus est: texens catalogum scriptorum ecclesiasticorum

De gen re uestium. de ludrica historia libros concinasse memoratur quorum testimonio utuntur eruditi: idem de uitiis corporalibus: & de prætoribus uolumina condidit luculēta imprimis uero ad posteros trāsmisit .xii. Cæsarum uitas ualde quidem probandas graphiceque conscriptas: in quo stili genere primas confessione eruditorum haud dubie occupauit. opus est enimuero tersum refertumque eruditione haud quaquam trituali & cōpositissimo ordine distinctum meum emē datissimus ac candidissimus scriptor meruit appellari: cui ut scribit flauius uopiscus: familiare fuit amare breuitatem. ausonius in epistolio ad paulinū librorum meminit: quos numero tris Suetonius de regibus scripsit. in hoc uero Cæsarum opere: quod eruditorum manibus continēter teritur: oppido quam tersus ē: & sincerissimus scriptione præcellens: adeo ut de Suetonio dicere merito possimus id: qd zeusis pictor de seipso prodidit inuisurum aliquem facilius quam imitaturum.

ELOGIVM PLINII DE IVLIO CAESARE DICTATORE.

¶ Animi uigore præstantissimum arbitor. C. Cæsarem Dictatorem: nec uirtutem constantiamque nunc cōmemoro: nec sublimitatem oīum capacem quæ celo continentur: sed ꝑprium uigorem celeritatemque quodam igne uolucrem: scribere & legere simul dictare & audire solitum accepimus: epistolas uero tantarum rerum quaternas pariter librariis dictare: aut si nihil aliud ageret: septēs. Idem signis collatis quinquagies dimicauit. Solus. M. marcellū transgressus qui unde quadragies dimicauerat. Nā præter ciuiles uictorias undecies centū & nonaginta duo milia hoīum occisa plus ab eo. Non eqdem in gloria posuerim. Tantam etiā coactā humani generis iniuriā: qd ita esse confessus est ipse: bellorum ciuilium stragē nō prodendo. Vt iustus Pompeio magno tribuatur: octingentas quadraginta sex naues piratis ademisse. Cæsari ꝑprium & peculiare fuit præter iam supradicta clemētiæ insigne qua usque ad pœnitētiam oēs superauit. Idem magnanimitatis ꝑhibuit exemplum: cui cōparari non possit aliud. spectacula n. edita: effusasque opes aut operum magnificētiā in hac pte enumerare luxuriæ fauētis est illa fuit uera & incōparabilis inuicti animi sublimitas: captis apud pharsaliā Pōpei magni scriniis epistolarum: iterūque apud thapsum scipiōis ea optima cōcremasse fide: atque nō legisse.

¶ Ad inclytum Hannibalem Bentiuolum eiusdem Philippi Beroaldi. Appēdix Annotamentorum.

Libuit has quoque annotaciunculas: inclyte Hannibal bentiuolæ ueluti appendiculā quandā apponere in calce cōmentariorum: ut animi lectorum uniformi illa lectione fatigati. hoc ueluti nouo pabulo recrearentur: & mutatione reficerentur. solent enim hæc legentibus nō minus iucunda uideri: quam uiatoribus iam itinere lassescentibus diuerticula amena sunt. sed ne moriosior sit prologus quam fabula: hinc pauca quædam digna cognitu nec indigna relatu. minimeque protrita exordiemur.

¶ Quid significet illud hieronymi ab ecclesiasticis celeberrime usurpatum de Tantali Fonte potantem.

Caput primum

¶ Plerique omnes ecclesiasticæ litteraturæ studiosi anxie & sitienter uestigare solent qd significet illud hieronymi uulgatissimū: quod liminarē paginam instit ueteris intro euntibus statim obuium fit. ut iarchā in throno sedentā aureo & de tantali fonte potantē audiret docētem. nugatoria nimirum sunt: quæ a comentatoribus referunt. Nos ut pro uirili parte iuuaremus studia studiosorum. Ad eundē fontem accessimus: ex quo hieronymus hausit. philostrati enim penetralia ingressi explicationē inuenimus huiusce inuolucri latissimā: quæ talis est. Apud indos sapientes sunt brachmanæ nūcupati: quorum princeps iarcas noiabatur: eo tēpore: quo appolonius thyaneus discendi uisendique studio ad illos se cōtulerat: quem antecedētem: cæteri qui erant duodeuiginti appensa manu fulurauerunt. iarcas autē noiatim salutauit: qui in excelso sedebat throno: quem ex ære fabrefactum aureæ statuæ cōplusculæ exornabant. infra iarcam sedebant oēs in sellis humilioribus. mox post philosophicā sermocinationem ostendit iarcas apollonio statuam tantali subscriptione notati: quattuor cubitorum longitudinis: quæ similis propināti phialam porrigebat: in quam humor distillat incorruptibilis potionis phialam mensura nunquam excedentis. ex hoc tantali poculo bibere solebāt Indici philosophi anteque somno indulgerent. & ita iarcas potandi principium fecit ex phiala bibens: quæ largiter cunctos satiauit iugē humorem fundens: non secus ac si ex fonte scaturiret. bibit una cum philosophis apollonius: est autē amicitiæ firmandæ cā huiuscemodi compotacio apud indos inuenta: que ministrum eius faciunt pocillatoremque tantulum: ꝑpterea qd hic amicissimus mansuetissimusque erga hoīes hītus est. post hanc ex phiala potionem humi sternunt corpora in lectis herbaticis. hæc copiose refert philostratus libro tertio de uita apollonii thyanei: quod etiā scribit in. vii. quicunque bibunt ex tātali phiala. participes periculorum cum amicis esse oportere. ex hac enarratione iam ꝑspicuum fit cur dixerit hieronymus apollonium peruenisse ad brachmanas: ut audiret iarcam illum principē philosophorum in throno sedētem æreo quidem: sed qui aureis statuis exornaret: potantemque de tantali fonte hoc est de phiala: quam propinabat tantali simulacrū. ex quo mihi uidetur doctius & historiæ accōmodatius legi posse de tantali phiala quam fonte: cum inter phialam & fontem sit quædam litterarum proximitas: & ob hoc lubricus error: quod si nihil placet imutare expones fontem pro phiala: ex qua liquor ueluti ex fonte scaturiens cōtinenter fundebatur: quæ a cōmentatoribus ecclesiasticis traduntur protrita sunt & a fide historica deerantia. sed ego malo hæc & id genus alia haurire ex lympido fonte: quam ex tuo turbulento.

Brachmanæ Iarchas. Statua tantali cū phiala

¶ Quid sit uetus puerbiũ. Mutuũ muli scabũt. qđ in codicibus Ausonii & Nonii perperam scriptũ legitur.

Caput secundum

¶ Apud ausonium in epistolio prouerbium usurpatur litteris inuersis dictionibusq; confusis: qđ est. mutuum muli scabãt. tu uero ita distincte legas & emẽdate. mutuum muli scabunt. cuius prouerbii sensus significat tradere sibi operas mutuas & par pari rependere: namq; muloꝝ mos est ut se mutuo scabãt & uicissatim defricent. Marcus Varro librũ composuit hoc titulo. mutuum muli scabũt: cuius testimonium citat nonius quãuis noniani codices mendo ineluibili sint maculosi: in quibus hoc prouerbium corruptius legitur: q̃ in ausonii uoluminibus. ita. n. scriptum habent. multum muli scabant. pro mutuum muli scabunt. prouerbii huiusce meminit scienter & enodate symachus. cũm epistolis sic inquit. mutuũ scabere mulos: cui puerbio ne uideat esse confinis preconiũ uirtutũ tuarum presso dente restringo: itaq; cum muli soleant sese uicissim defricare & scabere: merito hoc prouerbium usurpatur in consimili remuneratione. & talionis æquilibrio: quis a scipione emiliano dictum sit iumenta quoniã manibus carerent alterius frictione indigere. adriani quod non longe ab re est: locus balnearis innotuit: qm plures olim senes euocari iussit. & alium ab alio inuicem defricari: cum illi se marmoribus attererent ad liberalitatem principis prouocandam: qui seruis donauerat & sũptibus ueteranũ quendã: q se i balneis marmoribus destringebat: ꝑpterea qđ seruũ nõ hẽret.

Mutuũ muli scabunt

¶ Quid intelligi uoluerit hesiodus: cum scripsit: Dimidium esse plus toto.

Caput tertium.

¶ Hesiodus in libro cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι. i. opa & dies uersum hunc posuit. νήπιοι οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός. i. ignorant stolidi q̃ toto sit dimidium plus. dissoluẽda questio est: cuius mentionem fecit gellius libro. xvii. noc. atticarum: nec tñ reliqt explanatum. quid hesiodus se dicere sentiat: cum dimidiũ plus toto esse dicit: qđ communi plane sensui uidetur reluctari. plato libro tertio de legib' planissime explicat hoc ambagiosum scribens: rectissime dictum eẽ ab hesiodo dimidiũ plus esse q̃ totũ: qñ uidelicet totum cõprendere noxium est. dimidium uero tẽperate se habet. hinc intelligi uoluit moderatũ immoderato plus esse: ut pote melius deteriore: docetq; principatũ moderate constituẽdum esse & ad mediocritatem redigendum. Idem libro quarto de republica laudans uitam moderatam tanq̃ optimã: hesiodum illud sapienter dixisse commemorat dimidium esse plusq̃ totum. Consimiliter Aristoteles in quarto politicorum dimidiũ esse plus toto docet. ex eo quod gubernatio temperata durabilior est & melior q̃ impotens & immodica. ideoq; phocilides bñ optauit multa mediocribus optima & ipse mediocris esse uoluit in ciuitate. Idem Aristoteles profitet' mediocritatẽ & medium esse optimum: mediocrisq; fortunæ bonorum possessionem ait optimum oĩm esse existimandam: idẽ in ethicis uirtutes mediocritates esse tradit. hinc illa apud græcos catholica sñia. μέσον τὴν τὰς ἀρετὰς εἶναι. ex quo colligit' mediũ & moderatũ optimũ esse in uita degẽda. & plusq̃ totum appetendum. non me preterit aliter ab aliis hesiodi uersũ exponi solere: se hæc platonica nobis & aristotelica interpretamẽta magis probant': cũ eruditiora sint & ueriora.

Moderatum melius immoderato

Virtutes mediocritates.

¶ Enodatus nodus ex epistola. M. Ciceronis Ductus ex prouerbio Sero sapiunt phryges.

Caput quartum

¶ Mar. Cicero quadam ad trebacium epistola. sic cepit. in equo troiano scis esse in extremo. sero sapiũt. neotericoteri. hoc est recentiores interpretes magis implicant q̃ explicent sensum epistolicũ. scire autem debes uetus hoc fuisse prouerbium. sero sapiunt phryges: quod a troianis natum est. qui decimo deniq; anno uelle ceperant helenã: quæq; cũ ea erant rapta reddere græcis: a qbus decennali bello ꝓssi uastati uexati fuerant sed hæc sapientia troianoꝝ serotina erat & nimis tarda: q tunc demum resipiscere ceperãt: cum res eorum forent deploratæ: & egritudo irremediabilis. hoc autem prouerbiũ continebatur in extrema tragediæ parte: cui titulus erat. equus troianus: quã liuius poeta apud latinos uetustissimus cum primis condidit. unde a grammaticis citantur testimonia liuii ex equo troiano. huiusce prouerbii mentio fit in codice festi pompeii integriore: ex quo excerpta exscriptaq; sunt illa: q̃ uulgi manibus iugiter conteruntur. iam satis liquet opinor: cur Cicero dixerit. esse in equo troiano sero sapiunt: uidelicet alludens ad prouerbium illud sero sapiunt phryges: quod in extrema fabulæ clausula legebatur.

Equus troianus nomẽ fabulæ

¶ Emaculatum uerbum ex uersu Lucilliano. inibiq; notata quedam super acipensere Decumano.

Caput quintum.

¶ Idem Marcus Tullius libro de finibus bonorum secũdo: usurpat uersus lucillianos. in qbus ad galloniũ sic loqt' lelius: cenasti in uita nunq̃ bñ: cũ oia in ista cõsumis squilla: atq; accubas ere cũ decumão. si lucillius reuiuisceret: carmẽ hoc i poemate suo satyrico plãe ñ agnosceret sũmoueretq; ñ solũ ut subditiciũ: sed ut inuersũ adulteratũq; repelleret: qđ. n. significat obsecro te accubas ære cũ decumão: qs lepor: q sales: q̃ satyrica mordacitas: ego ẽt atq; ẽt & sensu introspecto & uerbis syllabatim pẽsitatis sic cẽseo corrigẽdũ: ut ꝑ accubas ære cũ decumano meo periculo legas: accipensere cum decumano. lelius. n. est: qui apud lucilium carpit gulã gallonii ganeonis & gurgitis: qui patrimoniũ helluebat' in una squilla: quod genus piscis est: & in acipensere pgrandi: qui piscis ẽ imprimis nobilis: quẽ prodigis & gulonibus nutriunt maria: de quo plinius nõ libro nono na. histo. hæc refert. apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipẽser unus oĩum squamis ad os uersis contra aquã nando meat. fuisse ãt acipenserem in honore mensæ precipuo tpibus lelii & africani. testis est macrobius in saturnaliũ. & Marcus Tullius memoratq; ait oblatũ esse Africano Scipioni acipenseremq;

De acipensere.

admodum raro capiebat: ad quem epulandũ cum plures conuictores inuitarentur uideretur: pontius in aurem o scipio inqt uide quid agas: acipenser iste paucorũ hoiũm est. samonicus quoq; serenus tradit hunc piscem a coronatis ministris cum tibicine introferri solitũ in sacrum conuiuiũ. Quinetiam martialis signare uolens in magno pretio fuisse acipenserem atq; inuẽtu rarum sic scripsit in xeniis:

Ad palatinas acipensera mittite mensas:

Ambrosias ornent munera rara dapes.

Decumana oua — Decius fluctus.

Decumanus autẽ acipenser a lucillio dictus est: quẽ intelligi uolebat pregrandẽ & enormẽ. antiqui. n. decumana oua dici uoluerunt magna: apud quos scuta quoq; decumana uocabantur: q̃ essent amplissima: & decumani fluctus: q̃a essent magni: ex quo apud poetas decimus fluctus pro maxio & undabundo celebratissimus est. hinc decumana quoq; porta in castris dici uidetur q̃d esset ampla & patens. sicut & decumanus limes in limitatione agrorũ a magnitudine dictus putat: cuius plinius & columela meminerunt. candidus queso lector diligenter pensiter uerbũ lucilianum: syllabas trutinetur: litteras elementarias conferat: sensũ introspiciat: profecto correctionẽ hanc n̄iam non improbabit. quasi dicere fas est: nec lucillius ipse sit improbaturus: ut aũt in hanc sn̄iam non pedibus sed calamo procliuius irem impulit oratianus offellus: qui gallonium hunc: cuius ingluuiẽ diximus a lelio lucilliano taxari: morsu satyrico lancinauit & sale perfricuit ob hunc ipm acipenserẽ decumanũ. sic. n. scribit in sermonibus. galloni preconis erat acipensere mẽsa infamis.

Perpensa diligenter emẽdataq; dictio Apud Mar. Tulliũ. in cuius libris legitur de nartheo. p Narthecio.

Caput sextum

Natthecium

Idem marcus tullius in eodẽ de finibus bonorum & malorũ uolumine sic scribit iã doloris medicamenta illa epicurea tanq̃ de nartheo promant. Tu emendatius leges & uerius de narthecio. græci. n. nartheca uocant ferulã assurgentem in altitudine. humilem uero & depressam. νάρθηκα[?] narthecion dicũt. cuius rei mentio fit a plinio. cũ ãt semen ferulæ morbis quibusdã auxiliari dicant medici. hinc narthecion. p repositorio medicamentorũ usurpat. ẽt si fuerit ex alia materia fabrefactũ. uel q̃a id ligni genus accõmodatũ ẽ ad seruãda medicamẽta. Apud martialẽ in Apophoretis lẽma ẽ narthecion: cui subscribit hoc distichon.

Artis ebur medicæ narthecia cernis: habebis

Munera: quæ cuperet pactius esse sua.

Locus martialis

Commentatores epigrãmatarii poetæ exponunt narthecium pro ferula: de qua iam dictum est: aiunt q; ebur dici a poeta uel a candore eburneo uel q̃n in locum scipionis eburnei successit narthecium. nõ inficior ferulã siue narthecion baculorũ usum senectuti potissimũ prebere. q̃d & plinius docet. sed hoc totũ nihil prorsus ad poetæ sensum enucleandũ: qui ut dicã q̃d sentio: omissa insectatione aliorũ: quod a me uitium lõgissime abest: nil aliud significare uoluit epigramatista noie narthecii: q̃ repositoriũ siue loculamentũ medicamẽtorũ: ut expõas ebur. p pyxide eburnea: q̃d & nartheciũ dr̃. i. quo medicamẽta seruãt: ex hoc significatu explicatior fit & lucidior sensus tã Ciceronis q̃ martialis: q̃ nartheciũ plane accipiũt. p arcula medicamentaria: sicut myrotheciũ significatur theca atq; repositoriũ unguẽtorum delicatiorũ. græci. n. μύρον uocãt unguentum & θήκην thecam & loculũ ac repositoriũ. hinc dictum est illud a mar. tullio quadã ad atticum epistola p translationem decentissimã. meus ãt liber totum isocratis: myrotheciũ atq; ois eius discipulorum arculas ac non nihil ẽt aristotelica pigmenta consumpsit: sed ut ad narthecã. i. ferulam reuertamur: cum sit baccho dicata. ministri Dionysiaci in mysteriis bacchicis ferulas gestabãt: dicebãturq; græco uocabulo narthecophori. q̃si feruligeri. hinc illud Apud Platonẽ in phedone: narthecophori multi sunt: bacchi uero pauci.

Myrothecium quid

Narthecophori

Correctus senecæ locus enarratusq; de psycholutte.

Caput septimum.

Cum mihi decretum sit ñ minus publicæ utilitati studiosorũ consulere nelle q̃ gloriæ priuatæ respectum hẽrerẽ: me a proposito deterrebit humilitas rerũ. imo tãto magis minuta quæq; scrutabimur: quãto talia incuriosius trãsmitti solẽt. legimus apud senecam usurpari uocabulum græcum. quod si recte legatur elegantissimum est. sed bis apud eundem perperam legitur. sic enim in. vii. epistolarũ scriptum est: frigidæ cultor mittome in mare: quomodo per sicholutram decet gausapatus. Idem in. xii. ille tãtus psicolutes: q̃ cal. Ianuariis euripum salutabam. mendum est hic & illic. sed in primo loco insignitum magis. Nos utrobiq; sic emaculauimus ut illic psycholutram: hic psycholutres legas. græco. n. uocabulo psycholutres dicit̃ is: qui frigida aq̃ corpus lauat & balneo frigido letatur. charmis massiliensis frigida etiam hibernis algoribus lauari persualit: mersit egros in lacus. hinc illud plinianũ ex libro undetrigesimo. Videbamus senes consulares usq; ĩ ostẽtatione rigentes: qua de re extat ẽt Annei senecæ astipulatio: affert his uerbis plinius senecã probare frigida lauacra: quæ haud dubie non solũ doctrina probat sed ẽt exemplo: cũ ait se fuisse psycholuttẽ hoc ẽ lauacri frigidi cultorẽ: qui cal. Ianuariis quemadmodum legere: scribere: dicere aliquid: sic auspicabat̃ in uirginẽ desilire. est autem uirgo fons Romæ clarissimus aquæ frigentis: quam Mar. Agrippa Romam perduxit. q̃ uirgo appellata est ex eo: quod querẽtibus aquã militibus puella uirguncula quasdã uenas monstrauit ut docet frontinus libro primo de aquæ ductibus. plinius uero libro: xxxi. nomen uirgini inditum esse ex eo autumat: q; riuum herculaneum: qui iuxta ẽ: refugere uidetur: quãtum ãt martia haustu prestat. tantum uirgo tactu precellebat. ψῦχος græce dicitur frigus ψυχρὸς frigidus λουτρὸν uero balneum & lauacrum unde composita ex utraq; dictione fit psycholutres. significatu q; lauacri frigidi cultor & amator: qualem se fuisse intelligi uoluit seneca si sincerit̃ legatur & probe intelligatur.

Psycholutres q̃

Virgo fons

¶ Mendū occupasse codices senecæ: in quibus pro parenetica philosophia corrupte scribitur parentia pro euthymia ectimia.

Caput octauum.

¶ Apud eundē pars philosophiæ quā nos preceptiuā dicimus corrupto uocabulo græco parētia noīatur: cū parenetica dicēda sit a græco uerbo παραινέω qđ significat pcipio & admoneo: unde παραινετικὸς pceptiuus & admonitorius. & παραίνεσις. preceptio siue admonitio. hinc acron oratianus interpres & si nō classicus non tñ proletarius identidē ait. hæc ode parænetice scripta ē. pro eo qđ est pceptiue siue monitorie sicut ab eodē dicit hæc erotice dicta est pro amatorie. Nō minus illud apud eundē emacalādū ē ex libro, epistolaꝝ. xi. asperomacheiā auocauit. pro ad speromachiā: q̄ dictio significat pilarē lusionē. siue ludicrā pugnā sphæristaꝝ. qua dictione papinius quoq; usus ē in epistola ad marcellū sic scribēs. sed & speromachias spectamus & pilaris lusio admittit. Sidonius ait in certamine sphæræ se primū fuisse signiferū. & qñ senecæ adhuc res agit restituēda forma ē de formatæ dictiōi q̄ nūc nuper in mentē uenit. nāq; democriti ectimia legit: pro euthymia. democritus. n. euthymiā ,pbauit tanq̄ beatæ uitæ effectricē: q̄ interpretat aī tranqllitas. cuius & cicero meminit libro. v. de finibus bonoꝝ & maloꝝ: de qua diogenes laercius ita ,pdidit in uita democriti. finē esse rectū quietūq; aī statū. quē euthymiam dicit: q̄ non ut quidā male intelligentes idem sit quod uoluptas uerum serundū quem aīus magna tranquillitate constantiaq; beatus est: dum nullo metu nulla supstitione aut alia quauis perturbatione agitatur.

Parenetica

Speromachia

Euthymia

¶ Explicatū carmē psianū de aceruo chrysippi: lōge secus; q̄ a cōmētatorib' & grāmaticis explicati solitū sit.

Caput nonum.

¶ Persius satyrographus poema suū hoc uersu cludit. depinge ubi sistā. inuētus chrysippe tui finitor acerui. quo plene aliud significari uī: q̄ aut cōmētatores nouerint aut ī scholis uulgo ,pdatur: nō. n. ad aceruū uoluminū q̄ innumera cōdidit chrysippus id referēdū eē autumo. sed ad argumentatiōes: quas græco uocabulo soritas uocāt: cicero aceruales interptat. sed ut ipse ait in. ii. de diuinatiōe: sicut multa uerba græcoꝝ sic sorites satis latio sermone tritus ē. agit chrysippus solitus erat p soriten argumētari & gradati interrogate: ex quo argumētatio fiebat numerosior: & aceruus quasi qdā gradati cumulabat ,ppositionū & ,pbationū: ut ita cōclusio efficeret ad ,pbādū qđ moliebat ultra pscriptū argumentatiōis: q̄ ex pceptiōe dialecticoꝝ tripartita ē ex institutiōe oratoꝝ qnq; partita fieri pōt. ultra quē numerū ,pgredi ñ licet: sed sorites. i. aceruus siue aceruales chrysippeus in infinitū pene ,pgrediebat: diffusus p multiplicationē numeroꝝ innumerabilē. cuius exēplū extat apud eundē Ciceronē: q in hortēsio quoq; soritas lubricos eē & periculosos tradit. & post paulū placet lnqt chrysippo cū gradatim interroget uerbi cā: tria pauca sint an multa: aliquāto priusq̄ ad multa perueniat. mox post multa p soritas ,pgrediendo tractata subiungit. hæc chrysippea sunt nec ab eo quidē dissoluta. refert laertius chrysippū libros quatuor cōdidisse de soritis. namq; ob hunc aceruū chrysippeū: qui longius ,pgrediebat. ita ut uix concludendi modū inuenire: dixit scite & elegāter persius ex psona auaricuius cupiditates immodicæ nullo mō finiunt per apostrophā ad chrysippū: o chrysippe salte tu depinge modū ultra quē non progrediat aceruus diuiciaꝝ interminabilis: q̄ inuētus es finitor terminatorq; tui acerui: hoc ē illius argumēti soritæ: qui quāuis lōgo ordine produceret. tñ aliqñ conclusionis mō cludebat terminabatur q; & hicē uerus poetæ satyrici sensus hoc ue ꝝ interptamentū. hic est ille aceruus chrysippeus in quo cecuciētes cōmentatores hallucinant: de quo ē astipulatio illa sidonii ex hendecasyllabo. chrysippi potuisset ex aceruo & marciani. chrysippus cumulet propriū consumat aceruū: qui alibi dixit. soritas cumuli accessibus aggerans. pōt uideri oratius in hanc quoq; acerui chrysippei suspitionem lapsus esse. cū dixit. mille taleta totū dentur. totidē altera porro. tertia succedant. & quæ pars quadrat aceruum. illud quoq; ex secundo epistolaꝝ hinc opinor fluxit. dum cadat elusus ratione ruentis acerui.

Sorites. Aceruales

¶ Quod sit roboris supplicium in lectionibus ueterum scriptorum.

Caput decimum.

¶ Apuleius platonicus philosophus in copiosissima illa & disertissima oratione: qua crimē magis a se alienū esse defendit. sic indignabūdus exclamat. o mirum cōmentū o subtilitas digna carcere & robore. merito uideri pōt ignorabile: nec indignū explicatu illud roboris suppliciū. scito igit robur in carcere dici locum: quo precipitabant malefici & sontes & ex eo dictū quod robusteis lignis sepiebat. de hoc robore in hoc significatu accipit locus hic apuleianus: sicut & ille apud ualeriū ex libro. vi. dictoꝝ factorūq; memorabiliū: qui etiam familiares eoꝝ: nequis Romani populi inimicis amicus eē uellet: de robore pcipitati sunt. plaut' quoq; ad hoc robur allusisse uideri pōt. cū ait. in curgulione: ego uos ambo in robusto carcere ut pereatis.

Robur i carcere.

¶ Quam ob eām herculanea pars a plauto dicta sit pro decuma. inibiq; qđ sit pollucere & polluctum.

Caput undecimum.

¶ Plautus latinæ linguæ deliciū in comedia: cui titulus est truculentus ex psona getæ serui sic inqt. detraxi ptē herculaneā: quo dicto significat decumā se detraxisse: nāq; ueteres herculi decias dicauerūt. qrit plutarch' in qōnibus. cur plerīq; copiosi & locupletes patrimonii sui decimā herculi offerebāt: an inqt qđ hercules ī monte palatino boum quas gerionæ abstulit decimā īmolauit: an qđ Romanos ab etruscis decimari solitos liberauit: an illud potius quasi odiosas ciuibus & molestas nimias diuitias cōminuentes eo pacto maxime coli herculē existimabāt: quē iccirco luxuriā coercere & cōprimere delectaret: qđ ipse paucis cōtētus fru-

Decimæ Herculi dicatæ

Sylla Crassus Lucull' decimas herculi sacrarũt Pollucere Pollu ctum quid

galiter cõtinẽterq; uixisset:refert diodorus in q̃nto bibliothecæ: herculẽ dicitasse eos q̃ sibi i diuo facto decimã bonorũ dicarẽt beate feliciterq; uicturos: ex quo multi decimas herculi uouerũt: posteaq; fortunati fores facti bona sua ad q̃tuor talẽtorũ milia herculi sacrarũt. tradũt historici syllã ex uniuersis fortunis herculi decimã sacrificante lauta populo Romano fecisse cõuiuia. cõsimiliter crassus ille Romanorũ ditissimus decimã facultatũ suarũ partẽ herculi cõsecrauit epulũq; populo dedit uiritimq; mnas tres diuisit. hoc idẽ a lucio luculo factitatũ ẽ. De hac decuma herculi dicata sensisse ut Marcus Tullius cũ ait in secũdo de officiis. ut horesti nuper prãdia in semitis decumæ noĩe magno honori fuerũt. Quinetiã Terẽtius Varro in ea satyra q̃ inscribit' Κέρα ὕνου Testat' Maiores solitos decumã herculi uouere. nec decẽ dies intermittere q̃n pollucerẽt. pollucere aũt ẽ libamẽta herculi i arã porricere. idq; sacrificiũ q̃d herculi decuma data sit polluctũ dictũ. igit' cũ decumæ fortunarũ herculi peculiariter dicatæ sint: elegãter & scite dixit plautinus seruus se detraxisse partẽ herculaneã ex bõis dñi amatoris: intelligi uolẽs se decumã sibi subduxisse. i hãc sn̄iam nõ minus sciẽterq; festiuiter dixit columẽ plautinæ familiæ chrysal' i bacchidib'. si frugi ẽ herculẽ fecit ex patre: decumã pt̃ ei dedit.

¶ Correctus Ouidii uersus. inibiq; nonulla super smintheo apollinis cognomẽto digna memoratu.

Caput. xii.

¶ In codicibus Ouidii uolumine metamorphoseon. xii. uersus hic perperã legi & perperã enarrari solet.

¶ Talibus intonsum compellat cynthia dictis.

¶ Tu uero dictionẽ illã cynthia ueluti adulterinã subditiciãq; obelisco cõfodito. & in eius locũ Sminthea cũ asterisco substitue. accipeq; p̃ apolline. inter cætera. n. apollinis cognomẽta q̃ multiiuga sunt hoc quoq; celebre ẽ: quo smintheus cognominat'. autumat Macrobius in. saturnaliũ apollinẽ sminthea dici. ὅτι ζέων ἐσί q̃a feruẽs currit. sed homeri iterp̃tes & strabo homericæ maiestatis illustrator p̃diderũt apollinẽ sminthea a muribus tanq̃ apollini sacris cognominati: q̃ lĩgua cretẽsiũ σμίνθοι appellãt'. mythici referũt teucris e troia p̃fectis datũ eẽ oraculũ ibi eos sedẽ posituros: ubi terrigenæ eos adorirẽt: id circa amaxicũ dicit cõtigisse: maximãq; agrestiũ murium multitudinẽ noctu exortã q̃cq̃d armorũ & utẽsiũ ex corio iuenissent corrosisse. teucrosq; ibi mansisse. heraclides põticus auctor ẽ mures ibi circa tẽplũ apollinis habũdare & sacros existimari: simulacrũq; apollinis ita instructũ eẽ: ut murẽ pedibus p̃mat. multis i locis fuit antiquus celebratũ sminthei nomẽ. Nã iuxta amaxitũ duo loca sunt q̃ sminthea uocant'. itẽ in larisseo agro & i pariãoe locus erat sminthi' appellatus. itẽ apud rhodũ & lindũ. nũc ut inq̃t strabo in. xiii. tẽplũ sminthiũ uocãt.

Locus plinii

Apud pliniũ dictio mẽdosa ẽ i q̃nto. Na. histo. Nãq; pro sminthiũ templũ: legit' Zmitũ templũ duratiũ urbe chrysa fuit apollini sminthei templũ cũ statua. cuius pedi mus subiacebat: quã scopas parius fecit homerus in prima iliados rhapsodia mentionem facit sminthei Apollinis in oratione chrysæ sacerdotis.

¶ Considerarũ pensitarumq; solerter prouerbiũ græcũ in Noctibus Gellianis. ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον.

Caput. xiii.

In lente unguentum

¶ Apud au. gelliũ in noctibus illis lucidissimis. p̃uerbiũ græcũ mẽdose legit'. sic n. libro. xii. scriptũ ẽ ut e plãe fiat græcũ illud de uarronis sn̄ia prouerbiũ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. i. in lente fabulã. sed si q̃s curiosius itrospexerit ui' sn̄iamq; p̃uerbii: haud dubie cognoscet talẽ sensũ talẽq; lectionẽ eẽ penitus insipidã & inuenustam: q̃d. n. est in lente fabula: q̃s sensus p̃uerbialis: q̃s atticus lepor: q̃d deniq; ad p̃positũ gellianũ: ego existimo legendũ ẽe non. μῦθον: q̃d plane fabula significat: sed μύρον: q̃d unguẽtũ dicit'. & ita elegãti a græci prouerbii elucescet. si legeris. ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον hoc ẽ in lente unguentũ. quo plane p̃uerbio significat'. haud quaq̃ unguentũ cũ lente cõgruere: nec consociationẽ fieri unguẽti q̃d delicatius ẽ. & lentis q̃d genus ẽ uulgatissimi leguminis: hoc prouerbiũ usurpat Marcus Tullius quadã ad atticũ epistola decẽter & salse. sic. n. ait. legati sunt. Qu. metellus Creticus & L. flaccus & τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. lẽtulus clodiæ filius: uoluit. n. symbolicos & subobscure. Mar. Tullius taxare lentuli clodiæ filiũ: q̃ ita male copulãdus eẽ uidebat' in obeũda legatiõe cũ metello cretico & L. flacco uiris clarissimis: sicut lens cũ unguẽto male cõsociat': cũ inter unguẽti delicias & lentis uilitatẽ ea fit disparilitas ac dissociatio: q̃ inter amarorem dulcedinemq; internoscitur.

¶ Quid significet apud eundẽ Gelliũ p̃uerbiũ alterũ latinũ. Nihil cũ fidibus graculo: nihil cũ Amaracio sui.

Caput. xiiii.

¶ Idẽ in calce opis meminit ueteris p̃uerbii: cuius sn̄ia haud lõge abest a supiore. sic. n. ait. uetus adagiũ est. Nihil cũ fidibus graculo nihil cũ amaracino sui. sensus adagii siue p̃uerbii ẽ satis aptus & expositus: quo significat' neq; musica graculis auibus obstrepis & clamosis: neq; unguẽta porcis imũdis & lutosis conuenire. sed ñ de nihilo amaracinũ cũprimis dixit timeri a sue. obseruauimus apud Lucretiũq; sues odere unguẽta & peculiariter fugitare odorẽ amaracini. uersus Lucretii ex li. vi. subscripsimus ut res fiat manifestior: deniq; amaracinũ fugitat sus & timet oẽ unguẽtũ: Nã setigeris subus acre uenenũ ẽ. in codicibus lucretii q̃ mẽdis p̃guites circũferunt' p̃ amaracinũ legit' amaricũ. pro sus fur: sensu cõfusaneo uerbisq; corruptis.

Amaracinum quid Sansucinum

est aũt amaracinũ unguentũ ab amaraco herba odorata noĩatũ. diocles medicus & sicula gens amacũ apellauere: q̃d ægyptus & syria sansucum nostri uernacula lingua maioranam uocant. hinc unguentum confectum nuncupamus modo amaracinum modo sansucinum. plinius in. xiii. scribit sansucinum optimum in cypro fuisse & mytilenis ubi erat plurima sansucus. Idem ait amaracinũ fuisse in insula. Co. laudatissimũ. enuntiat' aũt amaracinũ penultima corrupta: cõtra uulgi p̃epostera consuetudinem producentis.

¶ Qui sit sensus Nasonis in eo uersu. Deprensum polypus hostem continet ex omni demissis parte flagellis. inibiq; de significatu acceptabulorum.

Caput. xv.

¶ Ouidius in quarto metamorphoseon sic scribit: deprensum polypus hostem.
¶ Continet ex omni demissis parte flagellis.

¶ Hoc uersu significat, cōchilia a polypo pisce cōplexu crinium detineri frāgiq; solita: est.n.polypus: qđ uel mediocriter eruditis pspicuū est piscis sanguine carēs: q inter mollia nūerat. cui pediculi sūt octoni: ita quoq; multitudine nomē inuenit: quos plinius modo crines modo cirros appellat: qm instar sunt capillamētorum: ouidius flagella uocat: qbus cōplectunt cōchilia: quoq; carne uescunt. & ita expones hostē p cōchilis conchis: quas peculiariter polypi uenant: & flagellis hoc est crinibus siue cirris: ita.n.aliorum pediculi noiantur cōplectunt: ut auelli nō queāt: sūt.n. auidissimi cōcharū: q ad tactū cōprimunt pcidentes brachia polyporum. cauent ergo polypi insidiant q; cōchis aptis: iposito q; lapillo in discuneatas grassant extrahūtq; carnes. idē plinius auctor est polypū i aqua luctari cōplexu ad hoiem cōficiēdū eūq; sorbere acceptabulis. ac numeroso suctu detrahere: ubi acceptabula significant caliculi: qbus peculiariter pdita sūt illa pisciū genera: q mollia nūcupant. Item Aristoteles libro qrto de animalibus tradit mollibus oibus esse binos acceptabulorum ordines in polypo uero: q & ipse ex nūero molliū est. simplicē acceptabulorū ordinē cerni: et ebius niger acceptabula caliculos interptari uidet cū ait: barbas fuisse polypo clauarū modo torosas lōgas pedū trigita acceptabulis siue caliculis urnalibus peluiū modo. seneca quoq; acceptabula eleganter appellat uascula illa & caliculos: qbus repēte plenis repēte uacuis pstigiatores falleř fauorabiliter solēt oculos cōtēplātiū. uerba senecæ hæc sūt ex libro sexto epistolarum. sic ista sine noxa decipiūt: quo modo pstigiatorum acceptabula & caliculi: in qbus me fallacia ipsa delectat. in mēsuris uero & pōderibus cū acceptabuli mēsura dicit: significat heminæ qrtā ptē. i. drachmas qndecim. plinius uolumine duo de trigesimo tradit ossa ex acceptabulis puatū pbere usum dentifriciis: ubi acceptabula appellasse uidet: quas pyxides medici recētiores & anatomici scriptores appellitāt: qbus infixe sunt coxēdices: circaq; ea uertunt ossa coxarū: sunt enim illæ cōcauitates Caliculis psimiles.

Polyp⁹ · *Cirri Flagella* · *Acceptabula pstigiatorū*

¶ Emaculatus plutarchi codex: in quo pro fabius buteo. inscite legit bulco: ubiq; de buteonibus.

Caput. xvi.

¶ Apud plutarchum cheronēsem latinitate donatū: error est in uita fabii maxime minutulus qdē sed nō tñ aspernandus: sic.n. hēt codices impssi: alterum dictatorē creauerūt fabiū bulconē: tu corrige fabiū buteonē: fuit.n. romæ familia fabia buteonū cognominata ex eo: qđ in ducis nauiprospero auspicio quōdā sedisset accipiter: quē Romani buteonē appellāt græci triorchen a numero testiū quasi tris testiculos hñtem: cui principatū in auguriis phemonoe dedit. q apollinis filia dicta est. ut inqt plinius: & ut auctor est Eusebius chronographus. prima exametris uersibus futura cecinisse narrat. Ex quo nō insicienter Lucanus phemonoen appellauit pithyā siue phebadā: q; rūsum ex oraculo apollinis delphici dedit appio Romano. Liuius historiā fabii buteonis eloquēter explicat libro. xxiii. ab origine urbis: q dictator creatus ut senatū legeret pacta lectione eodem die extemplo dictatura se abdicauit. lictoribusq; abire iussis turbæ se immiscuit. hæc eadē a plutarcho memorantur: sed pro fabio buteone Mendum irrepsit prodiuuter in fabium bulconem.

Buteones Triorches

¶ Subesse sensum occultiorem q enarratores agnouerint in illo epigrammatistæ uersiculo. pastas glande nates habet secundus.

Caput. xvii.

¶ Versiculus est apud Marcialem. in quo subest obscena quidem significatio non tamen dissimulanter ptereunda. sic enim inquit in hendecasyllabo.
¶ Pastas glande nates habet secundus.
¶ Vbi nō pinguitudo pueri significatur sicut pperam exponit interptes: sed patici effeminatiq; ipudicicia accumen. n. sensus & aculeus totus est in dictione glande: qua significat ps obscena genitaliū uiriliū: de qua Cor. celsus libro. vi. de medicina: ubi uero glans cōtecta est oriculario quoq; clystere inter eā cutēq; aqua calida inferēda est. Itē tubercula etiā quæ phymata græci uocāt circa glandē oriunt. Aristoteles & Galenus alter maximus philosophorum: alter nobilissimus medicorū, βαλανον appellāt græco uocabulo notissimo: qđ significat glandē. est aūt prima ps uirilis penis. sic.n. honos auribus prefandus est. mētula uocat. Aristoteles in prio de aialibus ita pdidit. maris penis postremo thorace ppēdēs pre sui pria carne ppemodūq; cōstās & inæqbili facie turbinata: nomē a glāde ps hæc mutuata est. Igit mordax sine fine Martilis uolēs itelligi puerū noie scdm fuisse paticū & emasculatoribus ad obscenā libidinē frequēter mouerí: infestiuiter sit & false dixit eū hñe nates glāde pastas: tāq subactiōe illa pposterа cōcubini ueluti cibo nates pasceret. & in hoc toto epigrāmate epigrāmatisq; sēsu explicādo cecutit interpres: cū snia poetæ lasciuiētis sit referēda ad delicias puerorū multiformes neqtiasq; dissimiles: & fastus amabiles: & morositatē illicibilē: q oia malle sese ait poeta i sodalitate puerilq dotes dapsiles in uxoria cōtubernalitate.

Glās uirilitatis

¶ Versus lucretii explicatus de lampade cursoria & de sicyoniis calciamentis.

Caput octauumdecimum.

¶ Lucretius lib. ii. de rerū natura sic ait. & qsi cursores uitai lāpada tradūt: cū significare uellet mortaliū eē ppetuā successionē uicissimq; prios a secūdis, secūdos a tertiis, & ita deiceps ipelli & urgeri. ē aūt trāslatio sūpta a cursorib⁹: q ex pmethei cōsuetudine: ut docet higinus: istituerāt currere lāpadē iactātes: qui prius cursu defatigatus, scdo itegro tradebat: cuius rei mentio quoq; fit libro. iii. rhetoricorū ad herēniū. ubi tradit nō illis in palestra: qui tedas ardentes accipit celeriorem esse in cursu cōtinuo: q sit ille qui tradit. ptere a qđ de fatigatus cursu integro facē tradit. in hūc sensum trāslatione quadā oppido q decēti dictum est a persio.
¶ Qui prior es cur me in decursu lampada poscis.

Lāpada prius tradit scdo

Mar. quo quarto scitissime dixit in tertio de re rustica: nõ cursu lampada tibe trado: significãs puer blãdi nõ tibi cedo. uel p cõtrariũ nõ sũ te superior. herodotus libro. viii. historiarũ refert cursores psarũ principes primũ secũdo secũdũ tertio. & ita deinceps aliũ alii mandata tradere solitos: quẽadmodũ inquit apud græcos fax traditur: qui uulcano p uices ferre cursores pseuerant. & quũ lucretii mẽtio facta est. enodemus illud quoque uelut in transcursu uocabulum: quod ab eo positum est libro quarto de rerum natura.

Vnguenta & pulchra in pedibus sicyonia rident.

Ubi sicyonia significantur calciamenta muliebria atque amatoria: delicatiora quæ & effeminatis tantum congruentia: de quibus ait lucilius.

Sicyonia

Et pedibus læua sicyonia demit honesta.

De quibus Mar. tullius in primo de oratore sic refertat: si mihi calceos sicyonios attulisses non uterer quãuis essent habiles & apti ad pedem: quia nõ essent uiriles: sed de lucretii locis obscurioribus alibi plura. cũ eius poemata adeo mendosa circumferantur: ut nõ lita multis luminibus ingenii uideri possint: sicut. Q. Ciceroni uidebantur. sed oblita tenebris errorum præscatentibus.

Lapsũ eẽ indiligẽter interptẽ plutarchi apophthegmaton sup λήμην πειραιῶς. i. lepitudine pirei.

Caput undeuigesimum.

Plutarchus cheronẽsis. in apophthegmatis. de pericle atheniẽsi sic ait. κελεύσας τοὺς ἀθηναίους τὴν αἴγιναν ὥσπερ λήμην ἀφαιρεῖν τοῦ πειραιῶς. interpres plutarchi homo græce latineque linguæ oppido quam peritus & callens. ita interptat: iusserat aũt athenienses eginã quasi pirei portũ existimarent ac uererentur: demirot utrum alioquin græcatiorẽ dedisse id interpretamẽtũ: qd penitus contrariũ est a sensu uerbisque græci scriptoris: quæ nos ita latina ferimus. iusserat ãt atheniẽses eginã quasi pirei lippitudinẽ auferre. hoc est uerum græcorũ uerborũ interptamẽtum: & sensus ex historia ductus. nã picles suadere uolebat atheniẽsibus: ut eginã insulã delerẽt & e medio tollerẽt: pinde ac lippitudinẽ labẽque pirei atheniẽsium portus: a quo xii. milibus passuũ abest. hoc apte demõstrat idẽ plutarchus in uita piclis: cũ ait. eginã ueluti pirei lippitudinẽ delendã censuit. impressi codices mẽdosi sunt. in qbus p lippitudinẽ legit̃ lippedinẽ. potuit forassis interpres labi ex incuria uicinitateque græcarũ dictionũ: nã apud græcos. λήμη est & λιμήν. pnunciatu quidem nõ longe distãtes inter se dictiones: scriptione uero & significatu multũ dissidẽtes. λήμη. n. feminino genere significat lippitudinẽ ocularia: scribiturque p. η. λιμὴν uero masculino genere dicit̃ portus: & p iota scribitur. sed in codicibus plutarchi græcis scriptũ est. λήμη quæ est lippitudo p. η. nõ λιμένα hoc est portũ per iota. pterea quis nescit. ἀφαιρεῖν apud græcos accipi pro auferre nõ pro tutari. plura dicere qbus hoc nostrum tueat̃ supersedeo: ipsa enim sunt per sese satis opinor euidentia. & quod ab iterprete dicitur. & quod a nobis: quæ pensitanda diiudicandaque candidis lectoribus permitto.

Egia lippitudo pirei

Erratũ altrum eiusdem interpretis super imolatione filiorũ: quos saturno sacrificãt carthaginenses.

Caput Vigesimum.

Idem plutarchi interpres sic in latinũ uertit apophthegma illud. Zelo tyrãnus. quo tpe carthaginẽses ad himerã debellauit. pacẽ cũ his actutũ ss coegit federibus iscriberẽ: fore ut ẽt filii a pstandis saturno sacrificiis quiescerent: hæc nouissima apophthegmatis pricula. nõ uidet̃ satis fideliter sinceriterque expressisse atque explicasse uerba græca plutarchi: quæ ideo subscripsimus: ut docti dispiciant utrũ laude digna sit an reprensione nostra hæc curiositas. ad quã nos unica impellit util tas iuuãdi fonẽdique p uirili pte studia scolasticorũ. uerba plutarchi hæc sunt. ἠνάγκασεν ἐγγράψαι ταῖς ὁμολογίαις ὅτι καὶ τὰ τέκνα παύσονται τῷ κρόνῳ καταθύοντες. i. ut nos interpretamur. coegit inscribere in federibus: quod cessarẽt imolare filios saturno. hoc uerba ipsa significant. hoc exposcit fides historiæ carthaginẽsium: qui soliti erãt imolare hostias humanas saturno: excellẽtioresque ex filiis uictimare: & quũ olim essent obsessi ab agathocle rege siculorũ saturnũ iratũ sibi esse rati sunt: quod loco liberorũ infantibus clã emptis atque educatis sacrificassent: itaque ut diligẽtius ad piaculũ soluerent deũque cõplacarent ducẽtos nobilium filios publice imolauerunt. sicuti lactãtius in primo eusebius in quarto præparationis euangelicæ. & diodorus in. xx. bibliothecæ. prodiderunt hinc silius italicus in quarto punicorum sic cecinit.

Saturno filii imolabatur

Mos fuit in populis: quos condidit aduena dido.

Poscere cede deos ueniam: ac flagrantibus aris.

Infandum dictu paruos imponere natos.

Quid mihi subdidit filiũ hanibalis noie aspatem fuisse forte adiudicatũ huic infando sacrificio. Igit̃ ut ad rem redeam sensũque plutarchi explicẽ. Zelo tyrãnus pacem cũ deuictis carthaginensibus fecit his cõditionibus: ne in posterũ imolarẽt filios saturno: ut ita a sacrificio sanguinario plenoque inhumanæ crudelitatis abducerent̃: & hæc est plutarchi snia ueraque interptatio: qd & uerba ipsa demonstrant: si circũspectius pensitatiusque perpendantur: cum interpretis interpretamentum sit deuium ab historiæ fide & a sensus elegantia.

Inscite eundem deerrasse super interpretamento thericliorum: nisi bique consideratus perpensusque non in diligenter locus ex Cæsaris commentariis.

Caput nouissimum.

Apud eundem plutarchi iterpretẽ in apophthegmatis romanorũ: ubi de scipione emiliano differit̃ sic scriptum legimus. cum meminit cuiusdam tribuni militũ iumenta cõprendisset: quæ lapideas pelues & uitrea pocula deportarẽt: qd iterpres dixit lapideas pelues & uitrea pocula. græcus scriptor ait. ψυκτῆρας χαλκ

θουσ καὶ θηρικλεῖα:quæ uerba græca nequaq̃ adamussim congruunt cũ latino interpretaméto:neq̃ hoc sensisse uidet̃ plutarchus:qui uoluit significare ménium fuisse castigatum increpitũq̃ acriter a scipione:q̃ in usu castrensi haberet uasa preciosa & delicata:mini meq̃ disciplinæ militari cõuenientia.lapideæ at pelues & uasa uitrea nõ sunt digna castigatione cẽsoria:cum nõ sint aliena a parsimonia frugalitateq̃ priscorũ:cũq̃ ut dicere solebat gallienus imperator:nihil sit uitro cõius.quo circa ita meo piculo interpretaberis.ψύκτη ρὰσ χιαλίθουσ καὶ θηρικλεῖα idest uasa gẽmata & thericlia:χιαλίθοσ enim græce gẽmatus dicitur thericlia uero sunt uasa potoria delicatiora a thericle artifice celeberrimo nominata:de quo est illud plinianũ ex libro.xvi.celebrat̃ & thericles noie.calices ex terebintho solitus facere torno.de thericlis poculis utpote ptiosis sic refert phalaris in epistola ad polycletũ.misi ad te puri auri phialas quattuor.crateres argẽteos nõ nostri tpis artifici duos.poculorũ thericliorum paria decẽ.de thericlis mẽtio ab eodem plutarcho hita est in uita alexandri.ex hoc thericliorũ significatu existimo corrigendum esse locũ apud cæsarẽm cuius tertio ciuilis belli pompeiani cõmentario sic legitur.in castris pompeii uidere licuit trichilas stratas:opinor irrepsisse mendum:emẽdandũq̃ pro trichilas stratas.thericlia strata.ut sit sensus thericlia pocula quæ erant preciosa celebrataq̃ uisa fuisse strata atq̃ iacentia passim in castris põpeianis:& si scio trichilas exponi solere pro abacis mensisq̃ potoriis ueluti hñtibus tria labra & triplices margines:in qbus uasa more aulico gradatim disponi collocariq̃ cõsueuerũt:sed iã receptui canendũ est ne modũ excedat appendix:quæ nõ cõtenta latialiter disertasse:ẽt nonnihil atticissauit.iam pausa facienda est & aĩus ocio refouendus:ut mox uegetior alacriorq̃ resurgat ad excudenda id genus annotamẽta longe uberiora:quæ succisiuis tpibus condimus mox in tpe depromptum.meditor enim ꝑ uirili pte agere negocium posteꝛorũ:succurrere hesitantibus litteratoribus.prodesse scholasticis:nõ minus ꝑuincialibus q̃ italicis:qui auditoriũ meũ frequentissimi quotidie stipant.meq̃ peramanter obseruant.sed cũ aurium sensus sit fastidiosissimus iam uale inclyte Hãnibal bentiuole:& quicquid est istud quantulũcunq̃ est boni consule & ama preceptorem:qui non solum te prediligit ut alumnum:sed & reuerenter colit ut patronum.

Ad Lectorem

¶ Lector candide offendes opinor interdum offendicula & moramenta quedam in commẽtariis nostris ex immutatione transmutationeue litterarum ac syllabarum nonnunq̃ ex inuersione dictionum.quos errores minutulos quidem & cognobiles non creditori ascribas quæso sed impressori:uix enim fieri potest:ut opere in magno non interueniant huiusmodi labeculæ.præfuerunt recognitioni scolastici duo eruditi qui elaborauerunt:ut emendati sinceriq̃ cõmentarii ex officina impressoris depromerẽtur.si quid erit mẽdosum:id igitur impressori ascribas obsecro.Vale & perlege.

Ioannes baptista pius bononiẽsis ad librum.

I liber Hannibalis genio suffultus & aura
Nec tu nasutum rhinocerota time.
Inuidia dictiloquo poterit magis esse Philippo
Quam fieri possit æmula posteritas.

Vgerii pontre: Tetrasticon

Venerit unde tibi liber hic si forte requiris
Crede mihi cælo nobile uenit opus
Viuet in eternum uiuet tua fama Philippe
Post cineres uirtus uiuere sola facit

Cõmentaria Philippi Barualdi necnon Marci Antonii Sabellici In Suetonium Tranquillũ Feliciter Venetiis exacta.per Simonen cognomento Beuilaqua Papiensem.Anno Christianæ Salutis MCCCCLXXXXVI.

FINIS

BIVILAQVA
SIMON

Registrum huius operis

aa
Prima alba
Ad inclytum

a
Philippi
morbo q̃rtane
libertino chẽti
postulanti:sed

b
¶Philippus
¶Phi. Catulũ
tuose in curiã
faris. ¶Per

c
fluxisse ꝑdidit
rote: & Marco
¶Phi. Obsti
¶M. An. In

d
uero & qui
simum eius
q; trãsmarina
olim dictus

e
quo magis
tronos. ¶Ci.
q. ¶Venusti
¶Phi. Capite

f
cum sic ait.
seruũ a pedib⁹
cum eius
¶In plures

g
habebant.
que cultu
tione aut
si centum illos

h
sciebat Antõio
tionẽ. ¶Sectæ
per ministrum
opidum iuxta

i
scribit ab
sanguinis in

nus: ut
umphales: eos

k
consulatu
paratum erat:
ri: quid ad
ni potius acta

l
¶Phi. Ciuita.
natiua militib⁹
commodius
tum maxime

m
orator uerri
rent. ¶Nisi
τοῖς Σένει.
hæref: dubitaſ

n
as & coniuges
secesserit nisi
¶Cynedus
merat cum

o
ad aurium
¶Phi. Secũda
ac certe sic est
¶Phi. Cena.

p
spongia
κοιλίαν ἐστί ut
oportuisset
plini⁹ auctorẽ

q
ea: geometriã
ἀκεσῶ unico
& græcorum
beas bouillas

r
lientem dixit
uersus Brutũ
ri consueuit
sit ob cuius

s
to aut cum
sa ad usum rei

principẽ quæ
alioquin

t
or: de quo
appellatione
ex: sed de eo
est senex ad

u
ta notari
præter Athe
possit.
¶Phi. Nurus

x
pindarus
ut Seruio
pestatibus
qui infernos

y
crebris atq;
creatum putes
¶Phi. Propo.
¶Phi. Delero

z
¶Erythrotao
neno: nõ solũ
amquam
ria morte

&
stitutus
capillũ ferre
erat exhausti
¶M. An. Basi.

?
ductos: quos
sic habent
tanno &
id bellum

℞
uox a
satis constat
¶M. An. Glo.
idest offensus

A
reuocauit
quæ erat in

pisset poeta
¶M. An. No.

B
lorum genera
¶Phi. Preiret
q ducẽtesimã
blico ministro

C
pido hispaniæ
sponte aliquid
¶Eandemq;
¶Phi. Indu.

D
ui postea
pina de culus
Nero non solũ
dari quattas

E
¶ subelliis
mus uocari
emissurum
¶Phi. Niobẽ

F
¶Phi. Simul.
¶Phi. Calidiſ
lebrante
ubi de

G
¶M. An. La.
de uestini
oẽs. Gellius
hyemare

H
¶Innotuerũt
ceptis: sed illis
nem aliud sit
¶M. An. Λα

I
¶Phi. Sub
Liuium &
pareĩ tradidit
nec cuiq;

K
annulis
lestes minæ

it. ¶Thus &
germanorum

L
¶Omissa
nocte cum
spe colloquii
telium. ¶Ex

M
¶Phi. Præ se
iuriæ actionẽ
¶Phi. At
¶Phi. Eo.

N
cea regulo
¶Obesus
bus militiæ
¶Phi. Sexto

O
in ægipto
¶Litteris
dentibus
num hic

P
pecuniam cũ
Sicut eadem
Spartianus
¶Phi. Relict⁹

Q
instituti Cæsar
biguis secretũ
oñdimus
complexus est

R
fecit strabo
¶Phi. An.
Mar. edictum
argumento

S
Suetonius
Quid sit
¶Mendum

res eius in eis que precesserunt. Et nunc quidem nobis necessarium est ut dicamus egritudines eius et causas earum et signa et curationes ipsarum.

De qualitate viarum administratio nis medicinarum nasi. Cap. iij.

Lias

quedam curationes nasi alie sunt quibus non est proprium ut fiant per viam nasi

que multe partes subtiles faciunt ad leuitatem ... quo resoluto spiritu e grauius: ut patet de homine mortuo ... verum est quod diminuitur sed non notabiliter. ... medicus. Hic ostendit quod debet medicus credere de ... ut patet littera. Item recipiat. i. credat. Item in radi... Item velationis. i. vaporum: et hec in suam o...

Jacobus

... mandum: aeris vero sonorum sensitiuum: ... odorum ... apparet quod tres sunt nasi principales utilitates ... Iuxta illud principis primi. i. doctrine ... iuuamenta manifesta sunt tria. Unum est quod ... odore et aeris attractione ... in cerebrum penetret ... ad pulmonem vadit: magna ... ad cerebrum etiam ... attractione cum quis odorare vult: multum ... instrumento odoratus adiungit ut fit apprehensio plus ... igitur iuuamento sunt ... iuuamentum. Secundum autem ... Et hec duo iuuamenta in uno consistunt iuuamento. Et ... in mensuratione aeris ... quod facit ... absolute post ... quod nihil obueat. Tertium vero ... a cerebro egredientes tegumentum et defensionem ... Et est instrumentum ... ad ipsas excutiendas cum ex ... principe ibi. Aristoteles vero primo ... instrumentum sensus odoratus et ipsius est anhelitus. ... in cerebro ventus et exierit ex ... conueniens est quod sit anhelitus nisi per nares ... anhelitus vero quod est ore est propter necessitatem: ... est membrum boni sensus et motus: et non est ut ...

De naso. Capitulum. ij.

... diximus.

Hic non debet signari capitulum: sed hec littera sumenda est vel ut principium capituli sequentis vel ut finis precedentis. Et si pro eo ... habeatur non debet intitulari de naso sed de continuatio ... dicenda circa nasi partes et dispositiones. ... parte remittit nos ad predicta. Primo super moto... ossium et cartilaginum eius: ad paragraphum illum ... prime doctrine quinte Fen prime primi. Et ossium ... compositio etc. Secundo super iuuamentis et utilitatibus ... capitulum. Nasi autem iuuamenta ... sunt tria etc. Tertio super duplici lacerto seu duobus la... nares ad capitulum. vij. summe ij. doctrine v. Fen prime ... de anatomia musculorum narium et tractat de ... numero et iuuamentis et origine ipsorum.

...c quidem.

In secunda dicit quod necesse nunc est seu decens et utile dicere egritudines ... vel accidere possunt: insuper et illas que olfactui ... origine, et ... ad ipsum. Et etiam causas harum egritu... ignoratis ... morbos ipsarum bene curet medicus ... Et signa quibus cognosci poterunt ... causae. ... curationes quibus auferuntur et sanitas redditur ... de viarum administratione medicinarum nasi. Cap. iij.

...las quedam curationes.

In hoc capitulo primo agit de duplici ... curationis morborum nasi. Secundo de duplici modo ca... purgiorum ibi. Et sunt corpora. Tertio de modis admi... purgia: ibi. Et omnis cui. Quarto de nocumentis ca... ibi. Et multotiens quidem. Quinto de reme...

rectius quidem est ut os aqua impleat. Et precipiatur ei ut resupinetur et uertat caput suum ad posteriora: deinde distilletur in nasum eius caputpurgium. Et oportet ut naribus sugat omne quod ponitur in nasum ad superiora omni modo ita ut faciat operationem suam. Et multotiens quidem succedit medicinis acutis distillatio in naso et insufflatio in ipso mordicatio

... Et omnis cui. Hic determinat de situ illius cui debent administrari medicine: et etiam ostendit modum: et patet littera. Nota quod os impleri ... aqua: quia si aliquid penetraret per colatorium ... sentiretur sapor. Et si esset sapor malus noceret: et sic punitur ... ipsa. Et multotiens. Hic ponit quatuor ... ibi. Et rectius. Item ... Et quandoque ... ibi. ... Dicit primo ... Item ... et quandoque

De partibus

dijs contra nocumenta caputpurgiorum: ibi. Et rectius est.

In primo parte ait quod curationum egritudinum nasi quedam o medicinis non per viam narium adhibitis fiunt: sicut gargarismata que ... et linimenta que quandoque capiti superponuntur ad maturationem vel resolutionem materie corizarum vel mitigationem dolorum illatorum partibus cerebri per caputpurgia mordacia acuta. Alie efficiuntur per medicinas naribus proprias et per eas intromittendas: ut vaporationes cum decoctionibus aut incensis siccis: vel ... caputpurgia: sint humida aut sicca.

Et sunt corpora.

In secundo dicit quod caputpurgia sunt duorum modorum: nam quedam ex eis sunt corpora humida que ad nasum trahuntur simul cum aere attracta sicut succus ... Alie vero sunt insufflationes ... res alique que insufflantur naribus. Et hec sunt sicce ... vel euforbium vel elleborus albus subtilissime trite ut ... valeant et profundius insufflari naribus. Et oportunum est seu conueniens ut embule imponantur et per embulam seu cannulam paruam naribus insufflentur. Et quia hi pulueres quandoque descendunt de naribus in guttur offendentes ipsum et quandoque ascendunt nimio impetuose ... cerebrum conturbantes ipsum quidam istos pulueres ... imponunt gracilibus oblongis de tela subtili quos naribus impellentes ... sufficiunt in purgando caput. Quidam etiam succos purgatiuos capitis tentulis imbibunt quas imponunt naribus ut ... magis extrahant humores a capite. Quidam etiam imponunt caputpurgia sicca non puluerizata naribus utrisque sub forma tentarum ut de radice ireos vel gentiane vel ... vel ellebori ibi ... tentulas quas naribus immittunt.

Et omnis cui.

In tertia primo ait quod rectius est ut omnis homo cui caputpurgium fit impleat os aqua fontis nitida quatenus prohibeat nec caputpurgium palatum offendat et linguam et guttur et gargateonem. Secundo debet resupinari se super suum dorsum et conuertere caput seu deflectere versus posteriora quasi celum intuens ut caputpurgium facile et cito ascendat in nares et non cito labatur ad inferiora: deinde immittatur ... caputpurgium sic preparato egro et ore eius aqua pleno. Tertio debet is naribus sugere quod est impositum de caputpurgio trahendo ... ad superiora nasi taliter quod suam bene perficiant operationem ... superfluitates ex partibus cerebri.

Et multotiens quidem.

In quarta primo ait quod mordicatio vehemens in capite et etiam in naso cum forti ardore multotiens succedit medicinis acutis sicut euforbio vel elleboro ... distillatis in naso vel ibi insufflatis propter vehementiam acuminis ardoris: mordicationis huiusmodi medicinarum. Secundo dicit quod hec mordicatio quandoque per seipsam sine adiutorio cessat et sedatur: ... quia caputpurgium non est et fortior ... vel quia leuem fecit ... impressionem et cito descendit: vel quia cerebrum et nasus firmi sunt fortis resistentie: vel quia phlegma attractum a caputpurgio secum commiscetur et ardorem ipsius mitigat et hebetat et mordicationem. Tertio dicit quod quandoque indiget ista mordicatio medicamine ... quo pacificetur seu mitigetur ut lacte muliebri vel violato oleo ... immisso vel axungia galline cum cera virginea: maxime cum ... dolorosas induxit forte caputpurgium vel excoriationes aut ardores nimios: vel aliunt opposite conditiones his que nunc dicte sunt.

Et rectius.